Proband

Julius Aas. Styrmann / Dampskipsfører. Født 25.03.1877 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Døpt 03.06.1877 i Sakshaug, Inderøy (NT).[1] Levde 1900 i Trondheim (ST). Levde mellom 1910 og 1916 i Trondheim (ST). Død 25.11.1916 på Ullevål sykehus, Kristiania (OS). Begravet 01.12.1916 i Trondheim (ST).[2]

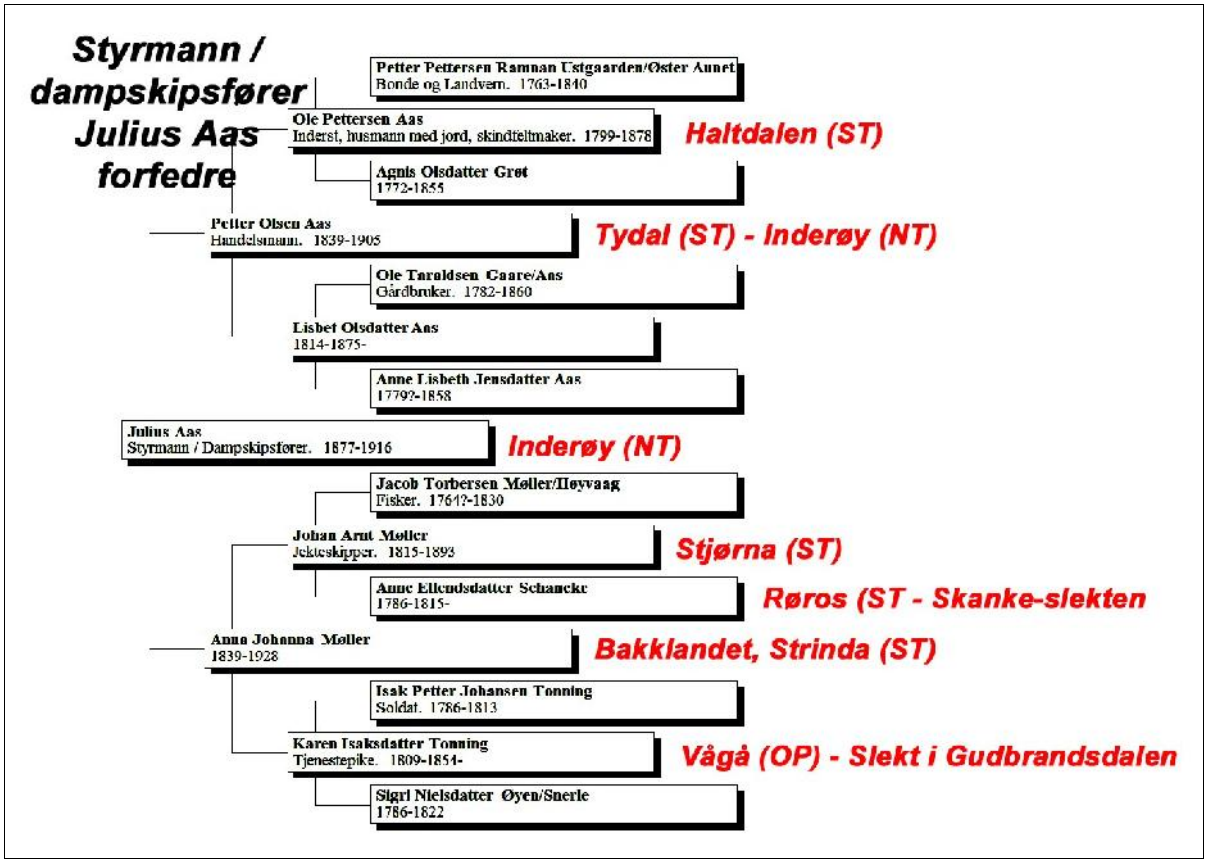

I kirkebok for Inderøy finner man at Julius er sønn til handelsmann Peter Aas og hustru Anna Johanna, født Møller.

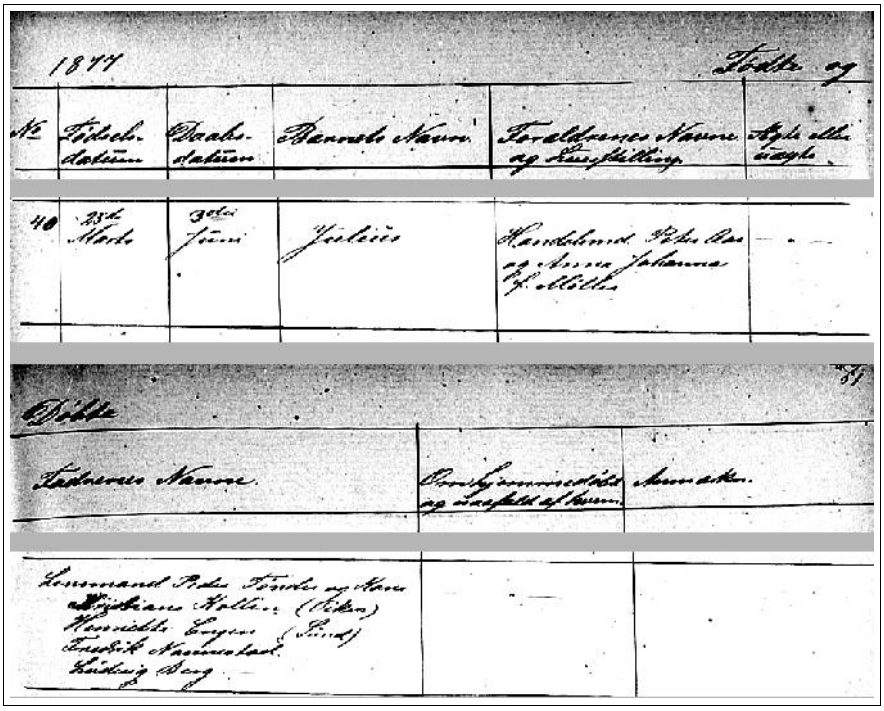

Klokkerbok Inderøy nr. 3: «Fødte og Døbte», folio 51, nr. 40.

Faddere ved hans dåp var Lensmand Peder Tønder og Kone Kristiane Kollin (Viken), Hansiette Engen (Sund), Fredrik Nannestad og Ludvig Berg.

---

1 Klokkerbok Inderøy nr. 3: «Fødte og Døbte», folio 51, nr. 40.

2 Kirkebok Bakklandet (Bakke) - 1916: «E. Døde», side 196, nr. 84



Straumen ligger på vestsiden av sundet mellom Børgin og Trodheimsfjorden.

Ved folketellingen i 1891 bodde Julius hjemme hos sine foreldre på Strømmen i Inderøy.

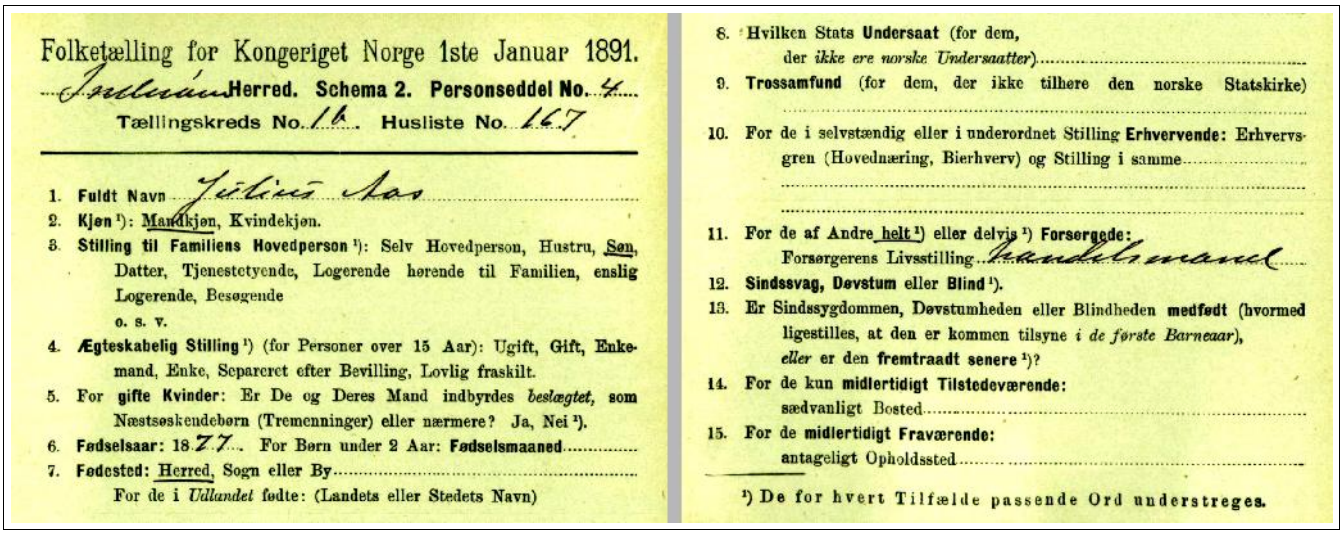

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Inderøen Herred. Schema 2. Personseddel No. 4

Tællingskreds No. 16. Husliste No. 167

1. Fuldt Navn Julius Aas
2. Kjøn [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. Fødselsaar: 18 77. For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned
7. Fødested: Herred, Sogn eller By
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme
11. For de af Andre helt [1]) eller delvis [1]) Forsørgede: Forsørgerens Livsstilling Handelsmand
12. Sindssvag, Døvstum eller Blind [1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den fremtraadt senere [1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende: sædvanligt Bosted
15. For de midlertidigt Fraværende: antageligt Opholdssted

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketellingen 1891. Inderøy herred, Sakshaug skolekrets, tellingskrets 1b Strømmen, husliste 167, skjema 2, Personseddel 1122.

Julius ble konfirmert 11.09.1892, han bodde hos sine foreldre på Strømmen. Faren oppgis å være landhandler. «Konfirmandens Kristendomskundskab m.v.» var «Meget godt».Det er notert at han ble vaksinert mot kopper 26.08.1877.

I 1900 bodde Julius i Bakkegata 10, Trondheim. Han var da styrmann. På samme adresse bodde hans bror, Ingvald, som var maskinarbeider. De var begge ugifte og losjerte da hos slektninger, malersvend Rudolf Nielsen (født 1861) og hans kone Inga Therese Nielsen (født 1866), begge født i Trondheim. Det oppgis at Julius og Ingvald bare har oppholdt seg midlertidig i Trondheim, og at de vanligvis bodde på Strømmen (i Inderøy), men nå hadde fast opphold i Trondheim.

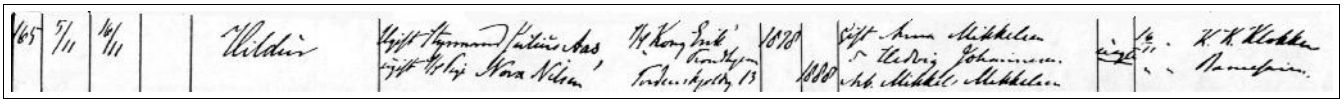

Utskrift av et dåpsregister for Bergen fra 1910 som viser at Hildur var datter til Julius.

I 1910 fikk han datteren Hildur. Ifølge kirkeboken for Kvinneklinikken i Bergen ble hun født 05.11.1910 og døpt 16.11.1910. Hennes foreldre oppgis å være

«Ugift styrmand Julius Aas, S/S Kong Erik Trondhjem» og

«ugift S/S Pige Nora Nielsen, Tordenskjoldsg 13 K.K. [Korskirken]».

Julius var altså i 1910 styrmann på «S/S Kong Erik» og ugift. Ifølge kirkeboken for Bergen var han fra «Trondheim» og født i 1878. Det var som far til Hildur - «barnefaren» - han ga opplysningene til kirkebokføreren.

Vi finner ikke Julius i folketellingen fra 1910. Ifølge Riksarkivet ble sjøfolk om bord i norske og utenlandske fartøyer i norske havner eller i norsk farvann ført opp i egne skipslister. Disse lister mangler i den publiserte tellingen.

Han var ifølge Yngve Nedrebø ved Statsarkivet i Bergen, ikke registrert i sjømannsrullene for Bergen, og var heller ikke bosatt i Bergen ved folketellingen i 1912.

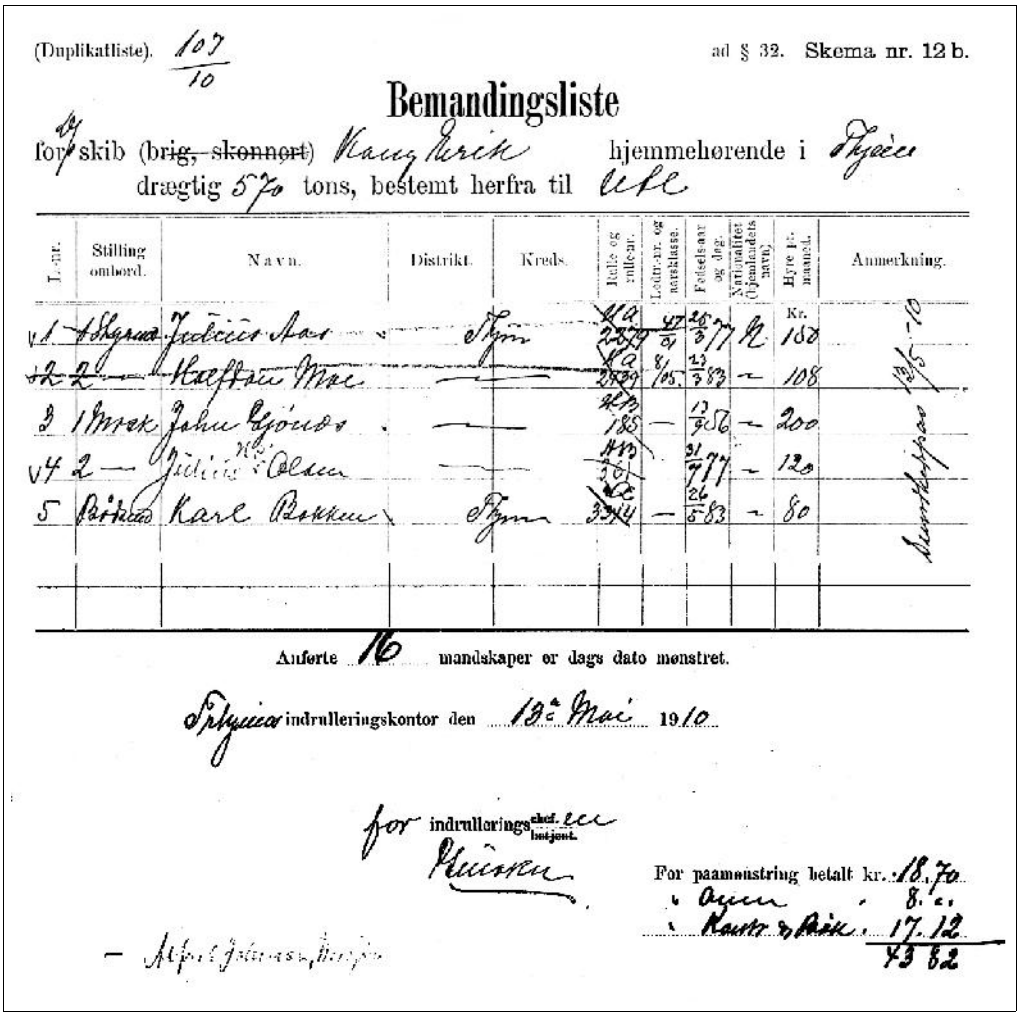

(Duplikatliste). 107/10 ad § 32. Skema nr. 12 b.

Bemandingsliste

for D/skib (~~brig, skonnert~~) Kong Erik hjemmehørende i Trondhjem
drægtig 570 tons, bestemt herfra til Ure

L.-nr.	Stilling ombord.	Navn.	Distrikt.	Kreds.	Rulle og rulle-nr.	Lodtr.-nr. og nærklasse.	Fødselsaar og dag.	Nationalitet (Hjemlandets navn)	Hyre pr. maaned. Kr.	Anmerkning.
1	~~Skibsf~~	Julius Aas	Trm		114 2279	47/21	25/3 77	N	150	12/5-10
~~2~~ 2	~~2den~~	~~Kaptein Mac~~	—	—	114 2289	8/105	23/3 83	—	108	
3	1 Mask	John Gjøvdø	—	—	114 185	—	13/9 86	—	200	
4	2 —	Julius Olsen	—	—	114 [illegible]		31/7 77	—	120	
5	Bstmd	Karl Berntsen	Trm		114 3344	—	26/5 83	—	80	

Anførte 16 mandskaper er dags dato mønstret.

Trhjm indrulleringskontor den 18de Mai 1910

for indrulleringschef. ~~bestyrer.~~ ~~kontrolør.~~ ~~betjent.~~

For paamønstring betalt kr. 18.70
" Øyen " 8.-
" Kaare Aas " 17.12
43 82

En bemanningsliste datert 18. mai 1910 viser at Julius ble født 25. mars 1877, at han nå bodde i Trondheim og var 1. styrmann på dampskipet Kong Erik.

I den arkiv-avdeling ved Statsarkivet i Trondheim hvor det militære materialet befinner seg, finnes mønstrings- og bemanningslister for Trondheim 1909-10. På listen for D/skipet «Kong Erik» av Trondheim oppføres Julius som 1. styrmann, født 25.03.1877. Dette viser at det fødselsår som er oppgitt i kirkeboken for Bergen er feil, og at det er rett person som er funnet! Det finnes ikke vanlige matrosruller for Trondheim for den tiden, kun nevnte lister og diverse meldingslister.

«S/S Kong Erik», 1904 - 1955, tilhørte Det Nordenfjeldske Dampskipsselskab AS, Trondheim. Båten ble sjøsatt i 1903 ved A/S Trondhjems mek. Verksted og var på 940 bruttotonn, 570 tonn netto og med 1050 tonn dødvekt. «S/S Kong Erik» var en godsbåt som ble bygget for ruten Trondheim - Hamburg. Den ble solgt til opphugging i 1953.

Det var lenge vanskelig å finne ut noe mer om Julius Aas. Han nevnes ikke i det hele tatt i Trondheim Folkeregisters flytteprotokoller 1906-16. (Protokollene for 1900-05 var i 1996 utlånt og derfor ikke tilgjengelige.) Videre er han ikke funnet i flytningslistene i kirkeboka for Bakklandet 1901-11, og han er heller ikke gift 1910-11. Vigselslistene for Bakklandet 1910-13 ble også gjennomsøkt uten resultat. Undersøkelser i nabosognet Lademoen 1911-18 var også negative. Samme negative resultat ga boka Norges Skipsførere fra 1930-tallet.

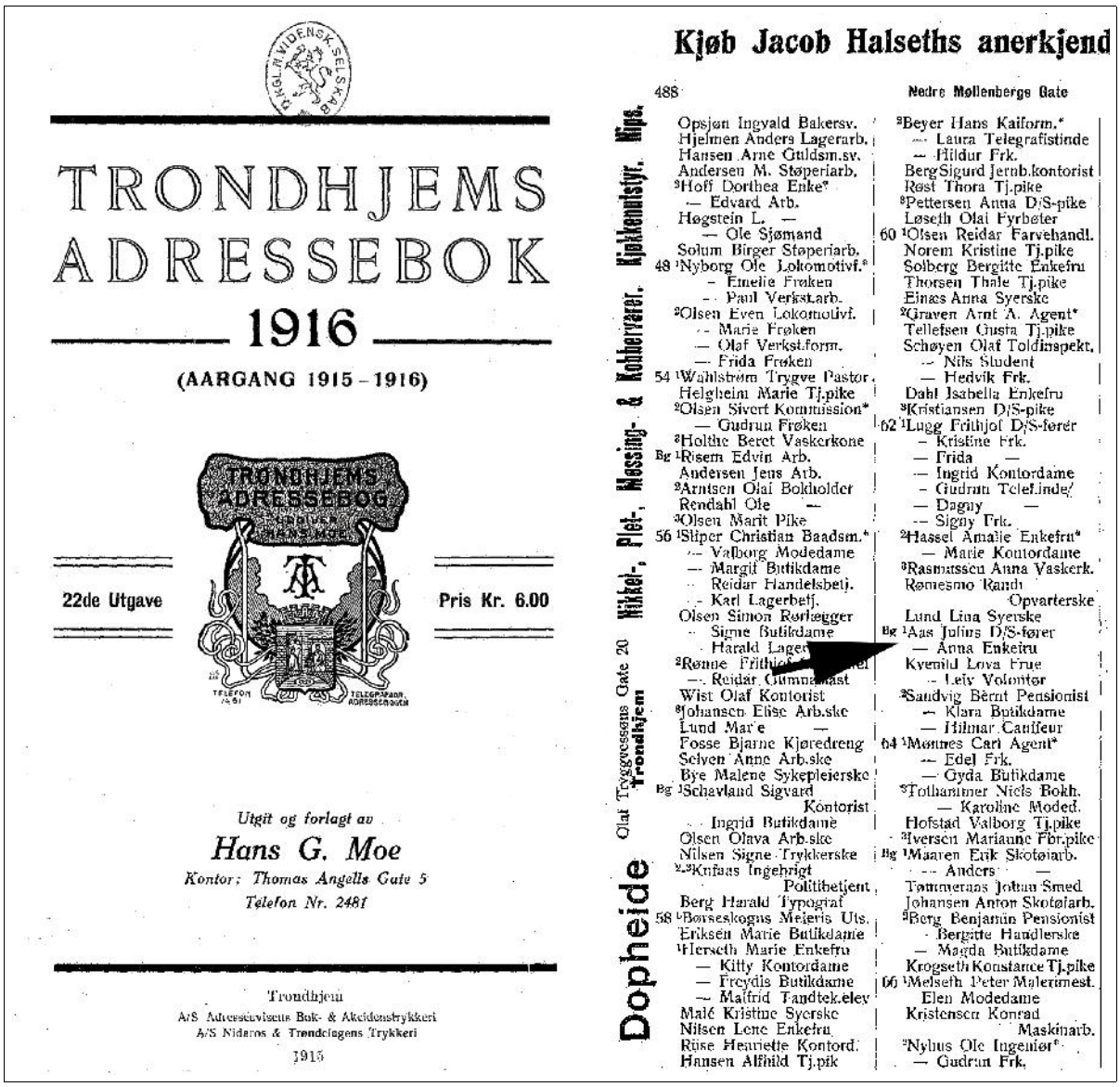

TRONDHJEMS ADRESSEBOK

1916

(AARGANG 1915 – 1916)

22de Utgave

Pris Kr. 6.00

Utgit og forlagt av

Hans G. Moe

Kontor: Thomas Angells Gate 5

Telefon Nr. 2481

Trondhjem

A/S Adresseavisens Bok- & Akcidenstrykkeri

A/S Nidaros & Trondelagens Trykkeri

1915

Kjøb Jacob Halseths anerkjend

488 Nedre Møllenbergs Gate

Dopheide Olaf Trygvessons Gate 20 Trondhjem — Nikkel-, Plet-, Messing- & Kobberarer. Kjøkkenutstyr. Hjps.

Opsjøn Ingvald Bakersv.
Hjelmen Anders Lagerarb.
Hansen Arne Guldsm.sv.
Andersen M. Støperiarb.
[3]Hoff Dorthea Enke*
— Edvard Arb.
Høgstein L. —
— Ole Sjømand
Solum Birger Støperiarb.
48 [1]Nyborg Ole Lokomotivf.*
— Emelie Frøken
— Paul Verkst.arb.
[2]Olsen Even Lokomotivf.
— Marie Frøken
— Olaf Verkst.form.
— Frida Frøken
54 [1]Wahlstrøm Trygve Pastor
Helgheim Marie Tj.pike
[2]Olsen Sivert Kommission*
— Gudrun Frøken
[3]Holthe Beret Vaskerkone
Bg [1]Risem Edvin Arb.
Andersen Jens Arb.
[2]Arntsen Olaf Bokholder
Rendahl Ole —
[3]Olsen Marit Pike
56 [1]Sliper Christian Baadsm.*
— Valborg Modedame
— Margit Butikdame
— Reidar Handelsbetj.
— Karl Lagerbetj.
Olsen Simon Rørlegger
— Signe Butikdame
— Harald Lager
[2]Rønne Frithjof [illegible]
— Reidar Gunnarsast
Wist Olaf Kontorist
[3]Johansen Elise Arb.ske
Lund Marie —
Fosse Bjarne Kjøredreng
Selven Anne Arb.ske
Bye Malene Sykepleierske
Bg [1]Schavland Sigvard Kontorist
— Ingrid Butikdame
Olsen Olava Arb.ske
Nilsen Signe Trykkerske
[2,3]Knaas Ingebrigt Politibetjent
Berg Harald Typograf
58 [1]Børseskogns Meieris Uts.
Eriksen Marie Butikdame
[1]Hersæth Marie Enkefru
— Kitty Kontordame
— Freydis Butikdame
— Malfrid Tandtek.elev
Malé Kristine Syerske
Nilsen Lene Enkefru
Rüse Henriette Kontord.
Hansen Alfhild Tj.pik
[3]Beyer Hans Kaiform.*
— Laura Telegrafistinde
— Hildur Frk.
Berg Sigurd Jernb.kontorist
Røst Thora Tj.pike
[3]Pettersen Anna D/S-pike
Løseth Olai Fyrbøter
60 [1]Olsen Reidar Farvehandl.
Norem Kristine Tj.pike
Solberg Bergitte Enkefru
Thorsen Thale Tj.pike
Einæs Anna Syerske
[2]Graven Arnt A. Agent*
Tellefsen Gusta Tj.pike
Schøyen Olaf Toldinspekt.
— Nils Student
— Hedvik Frk.
Dahl Isabella Enkefru
[3]Kristiansen D/S-pike
62 [1]Lugg Frithjof D/S-fører
— Kristine Frk.
— Frida —
— Ingrid Kontordame
— Gudrun Telef.linde/
— Dagny —
— Signy Frk.
[2]Hassel Amalie Enkefru*
— Marie Kontordame
[3]Rasmussen Anna Vaskerk.
Rønnesmo Randi Opvarterske
Lund Lina Syerske
Bg [1]Aas Julius D/S-fører
— Anna Enkefru
Kvenild Lova Frue
— Leiv Volontør
[3]Sandvig Bernt Pensionist
— Klara Butikdame
— Hilmar Chauffeur
64 [1]Mønnes Carl Agent*
— Edel Frk.
— Gyda Butikdame
[3]Tothammer Nicls Bokh.
— Karoline Moded.
Hofstad Valborg Tj.pike
[3]Iversen Marianne Fbr.pike
Bg [1]Maaren Erik Skotøiarb.
— Anders —
Tømmerås Johan Smed
Johansen Anton Skotøiarb.
[3]Berg Benjamin Pensionist
Bergitte Handlerske
— Magda Butikdame
Krogseth Konstance Tj.pike
66 [1]Melseth Peter Malermest.
Elen Modedame
Kristensen Konrad Maskinarb.
[2]Nyhus Ole Ingeniør*
— Gudrun Frk.

«Trondhjems Adressebok» for 1916 viser at Julius bor sammen med søsteren Lovise (Lova) Kvenild og moren Anna Aas i Nedre Møllebergs Gate 62, i bakgårdens 1. etasje.

Julius nevnes ikke i adressebøkene for Trondheim før i 1913, noe som vel skyldes at han har vært til sjøss. Han er nå fortsatt styrmann og bosatt i Nedre Møllenbergs gate 62, sammen med søsteren Lovise (Lova) Kvenild og moren, enken Anna Aas. Hun hadde da bodd på denne adressen siden 1909-10, de bodde i bakgården i 1. etasje. I 1914 nevnes ikke Julius, men i 1916 er han han oppført på samme adresse, han oppgis nå å være «D/S-fører».

Pussig nok finner vi i 1916 også en «Maskinist Julius Aas» i Nedre Møllenbergs gate, men i gatenummer 35. Han må ikke forveksles med «vår» Julius. Denne Julius Aas må være identisk med «Maskinmester Julius Aas» som i 1917 bor i Baahus gate 6 sammen med «Frue» Signe Aas, da han ikke lenger er registrert i Nedre Møllenbergs gate 35.

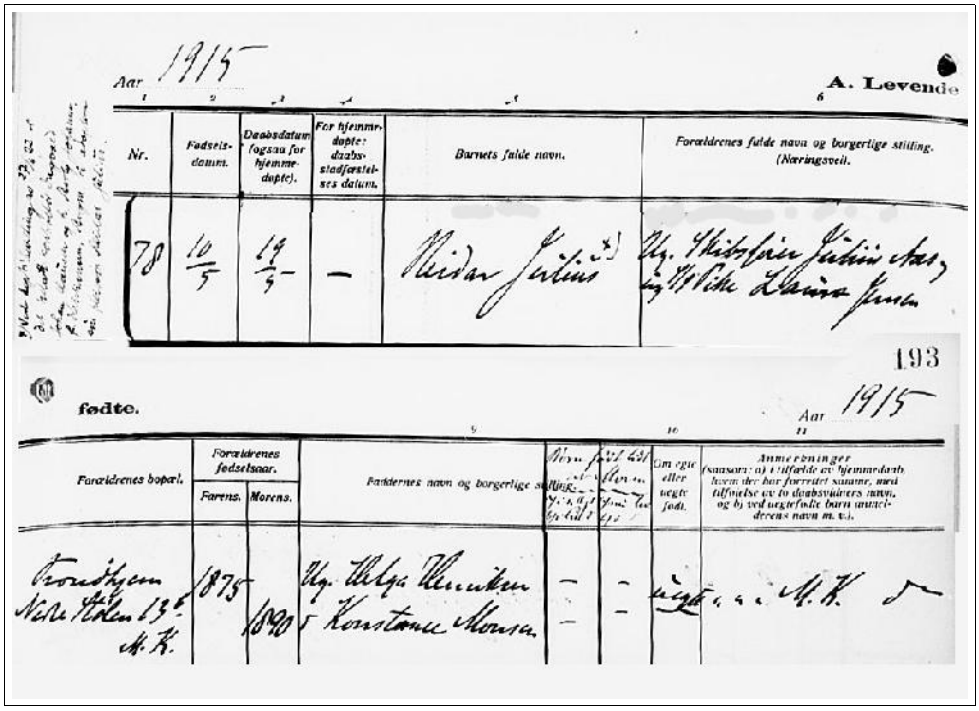

Aar 1915 A. Levende

Nr.	Fødselsdatum.	Daabsdatum (ogsaa for hjemmedøpte).	For hjemmedøpte: daabsstadfæstelses datum.	Barnets fulde navn.	Forældrenes fulde navn og borgerlige stilling. (Næringsveil.
78	10/5	19/5	—	Reidar Julius	Ug. Skibsfører Julius Aas, Ug. S/S Pike Laura Jensen

193

fødte. Aar 1915

Forældrenes bopæl.	Forældrenes fødselsaar. Farens.	Morens.	Faddernes navn og borgerlige stilling.	Om egte eller uegte født.	Anmerkninger (saasom: a) i tilfælde av hjemmedaab, hvem der har forrettet samme, med tilføielse av to daabsvidners navn, og b) ved uegtefødte barn anmelderens navn m. v.).
Trondhjem Nedre Stølen 13B M.K.	1875	1890	Ug. Helga Henriksen Konstance Monsen	—	uegte M.K.

Utskrift av et dåpsregister for Bergen fra 1915 som viser at Reidar Julius var sønn til Julius og Hildurs halvbror.

I 1915 fikk Julius sønnen Reidar Julius. Han ble født på Fødselsklinikken i Bergen 10.05.1915 og døpt 19.05.1915. Hans foreldre oppgis å være
«Ugift Skipsfører Julius Aas, Trondheim» og
«Ugift S/S pike Laura Jensen, Nedre Stølen 13B M.K. [Mariakirken]».

Sønnen ble tydeligvis satt bort kort tid etter fødselen og i 1922 adoptert av sine pleieforeldre, kontrollør Ingvald Johan Clausen og hans hustru Berly Johanne Clausen, født Kristiansen.



Nordenfjeldskes "Kong Magnus" grundstødt.

Specialtelegram til »Aftenposten«.

Rørvik, 14de august.

Nordenfjeldskes "Kong Magnus", som gaar i godshurtigrute nordover, er grundstødt søndenfor Stoksund. Skibet var lastet og gik paa med fuld fart. Grundstødningen iagtoges fra hurtigruteskibet "Finmarken", som var lige i nærheden.

To lodser under tiltale.

Trondhjem, 31te oktober.

Den ene af de to lodser, som tjenstgjorde ved »Kong Magnus« grundstødning for en tid siden, er nu af politimesteren i Uttrøndelagen sat under tiltale for at have vist grov uagtsomhed ved at forlade broen uden at tilkalde styrmanden, skjønt han vidste, at den matros, som stod tilrors, ikke tidligere havde styret efter kompas, samt for at have beruset sig, mens tjenesten forestod, saa han var udygtig til at udføre denne og derfor skyld i grundstødningen.

Utdrag fra Aftenposten 15. august og 1. november 1916.

Aftenposten, 15.08.1916, side 3:
«Nordenfjeldskes "kong Magnus" grundstødt. - Specialtelegram til "Aftenposten".
Rørvik, 14de august.
Nordenfjeldskes "Kong Magnus", som gaar i godshurtigrute nordover, er grundstødt søndenfor Stoksund. Skibet var lastet og gik paa med fuld fart. Grundstødningen iagtoges fra hurtigruteskibet "Finmarken", som var lige i nærheden.».

Julius var antagelig fortsatt skibets kaptein.
Aftenposten 01.11.1916, side 4:
«To lodser under tiltale.
Trondhjem, 31te oktober.
Den ene af de to lodser, som tjenstgjorde ved "Kong Magnus" grundstødning for en tid siden, er nu af politimesteren i Uttrøndelagen sat under tiltale for at have vist grov uagtsomhed ved at forlade broen uden at tilkalde styrmanden, skjønt han vidste, at den mastros som stod tilrors, ikke tidligere havde styret efter kompas, samt for at have beruset sig, mens tjenesten forestod, saa han var udygtig til at udføre denne og derfor skyld i grundstødningen.»



Anmeldte dødsfald.

28de november. Dampskibsfører Julius Aas, 39 aar. Pige Karoline Rasmussen, 70 aar. Fabrikarbeiderske Ingrid Johanne Larsen, 19 aar.

Dødsfald.

Dampskibsfører Julius **Aas**, Trondhjem, er afgaaet ved døden her i Kristiania, 40 aar gammel. Han var i en længere aarrække ansat i Nordenfjeldske dampskibsselskab, altid dygtig og pligtopfyldende.

✝

Vor kjære søn og bror

Dampskibsfører

Julius Aas

døde i Kristiania 25de november, 40 aar gammel.

Trondhjem, 27. november 1916.

Paa frav. brødres vegne

Anna Aas, f. Møller. **Lova Kvenild,** f. Aas.

Begravelsen foregaar i Trondhjem fredag den 1. december.

Anmeldte dødsfall innført i Aftenposten 28. november 1916. Omtale og dødsannonse i Aftenposten neste dag, 29. november.

Takk være hjelp fra Liv Skogset Værdal i Inderøy Museums- og Historielag har det blitt klarlagt at Julius døde på Ullevål sykehus i Kristiania 25.11.1916.

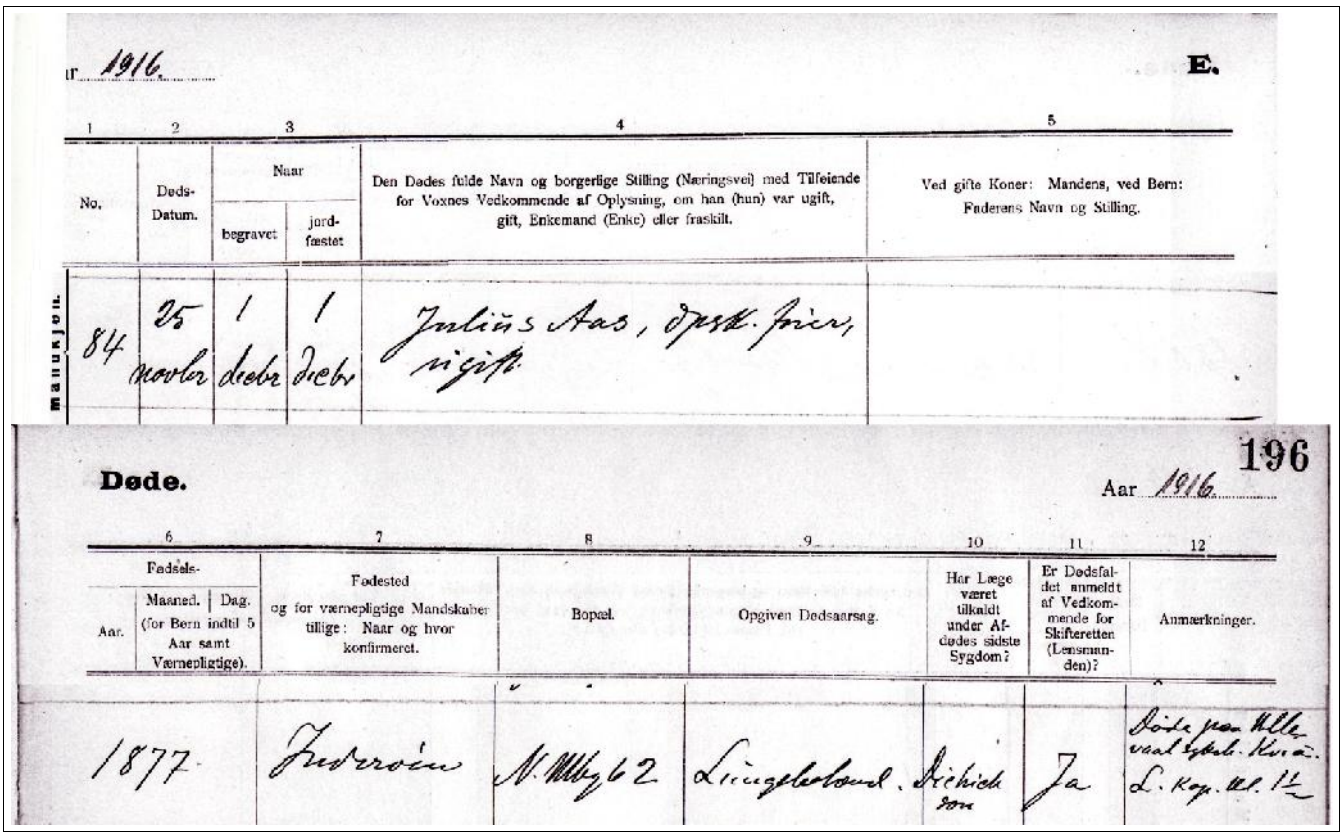

ir. 1916 **E.**

1	2	3		4	5
No.	Døds-Datum.	Naar		Den Dødes fulde Navn og borgerlige Stilling (Næringsvei) med Tilføiende for Voxnes Vedkommende af Oplysning, om han (hun) var ugift, gift, Enkemand (Enke) eller fraskilt.	Ved gifte Koner: Mandens, ved Børn: Faderens Navn og Stilling.
		begravet	jordfæstet		
Manukjon. 84	25 novbr	1 decbr	1 decbr	Julius Aas, Dpskf. fmr, gift.	

Døde. Aar 1916 **196**

6		7	8	9	10	11	12
Fødsels-		Fødested og for værnepligtige Mandskaber tillige: Naar og hvor konfirmeret.	Bopæl.	Opgiven Dødsaarsag.	Har Læge været tilkaldt under Afdødes sidste Sygdom?	Er Dødsfaldet anmeldt af Vedkommende for Skifteretten (Lensmanden)?	Anmærkninger.
Aar.	Maaned. (for Børn indtil 5 Aar samt Værnepligtige). Dag.						
1877		Fredrikstad	N. Kløfter 62	Lungebetennelse.	Nei, ikke siden	Ja	Døde paa Kristiania Kommunale Hospital. Kr.a. L. Kop. Bl. 14

Kirkebok Bakklandet (Bakke) - 1916: «E. Døde», side 196, nr. 84

Han ble begravet i Trondheim 01.12.1916. Det fremgår av kirkeboken at dødsårsaken var lungebetennelse.

Bakteriell lungebetennelse behandles i Norge vanligvis med penicillin. Lungebetennelse kan bli svært alvorlig hvis den ikke blir behandlet i tide. Før antibiotika, spesielt penicillin, var tilgjengelig var pneumoni en vanlig dødsårsak også hos yngre.

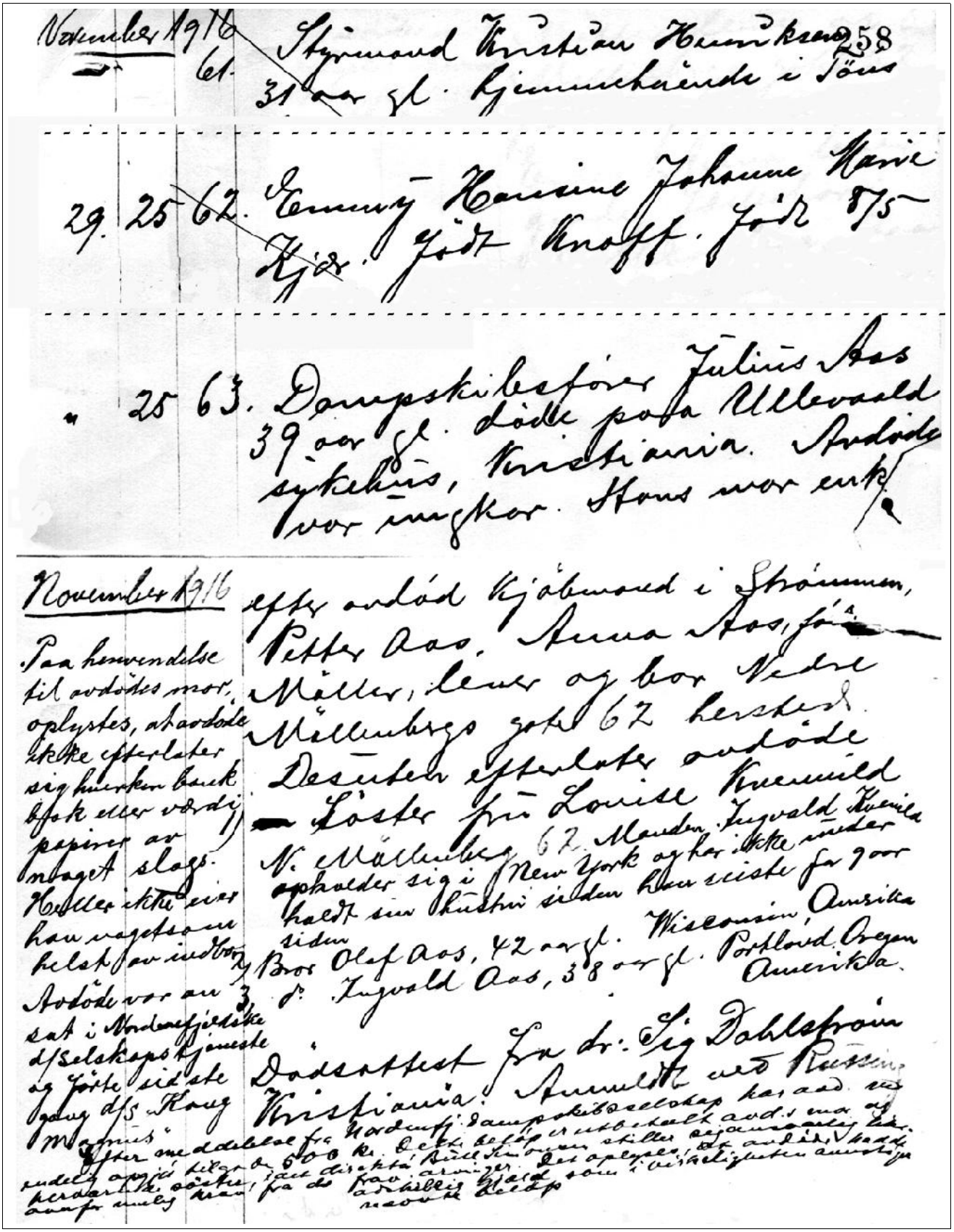

Trondheim byfogd: Dødsfallsprotokoll 3L9, 1915-17, side 258.

Det siste skip han førte var «D/S Kong Magnus».

Hans dødsfall er innført i Trondheim byfogds Dødsfallsprotokoll for 1915-1917:

«November 1916 nr. 63 - Død 25/11 - [Innført i dødsfallsprotokollen] 29. november:

«Dampskibsfører Julius Aas 39 aar gl. døde paa Ullevaald sykehus, Kristiania. Avdøde var ungkar. Hans mor enke efter avdød Kjøbmand i Strømmen, Petter Aas, Anna Aas, født Møller, lever og bor Nedre Møllenbergs gate 62 hersted. Desuten efterlater avdøde

1. Søster fru Lovise Kvennild N. Møllenberg 62. Manden Ingvald Kvenild opholder sig i New York og har ikke underholdt sin hustru siden han reiste for 9 aar siden.

2. Bror Olaf Aas, 42 aar gl. Wisconsin, Amerika.

3. Do. Ingvald Aas, 38 aar gl. Portland, Oregon, Amerika.
Dødsattest fra Dr. Sig Dahlstrøm Kristiania.
Anmeldt ved Retten.

Paa henvendelse til avdødes mor, oplystes, at avdøde ikke efterlater sig hverken bankbok eller værdipapirer av noget slags. Heller ikke eier han nogetsom helst av indbo. Avdøde var ansat i Nordenfjeldske D/Selskaps tjeneste og førte sidste gang D/S "Kong Magnus".

Efter meddelelse fra Nordenfj. Dampskibsselskap har avd. ved endelig opgjør tilgode 500 Kr. Dette beløp er utbetalt avd.s mor og herværende søster, idet direktør Bull Simonsen stiller sig ansvarlig like ovenfor mulig krav fra de frav. arvinger. Det oplyses, at avdøde hadde adskillig gjæld som i virkeligheten overstiger nævnte beløp.»

«D/S Kong Magnus» ble bygd av Reiherstieg Schiffswerft & Maschinenfabrik, Hamburg og var på 1101 brutto tons og 671 netto tons.

Båten ble levert 12.09.1884 som «Anna Woermann» til Carl Woermann, Hamburg, Tyskland I 1885 ble den overført til Afrikanische Dampschiffahrts-Gesellschaft (Woermann-Linie), Hamburg, Tyskland. I 1895 ble den overført til Woermann-Linie GmbH, Hamburg, Tyskland.

I 1898 ble båten innkjøpt av NFDS, Trondhjem og omdøpt til «Kong Magnus». Båten fikk nytt maskineri i 1911.

12.12.1917 ble «Kong Magnus» senket av de tyske jagerne «V 100», «G 101», «G 103» og «G 104» i posisjon 59.35 N. 03.40 Ø. på reise fra North Shields til Trondhjem med 920 tonn kull, 196 kolli post og 9 passasjerer. Fartøyet gikk i konvoi fra Lerwick til Bergen. Besetningen ble berget og ført til Hidra av den britiske jageren «HMS Rosalind».[3]

(Far I:1, Mor I:2)

Utenfor ekteskap med **Nora* Fredrike Jensine Nielsdatter Kragnæs.** Oppvartningsjomfru/husmor. Født 30.06.1888 på Kragnæs, Tromsøysund (TR). Døpt 01.10.1888 i Tromsøysund (TR).[4] Flyttet 1909 til Bergen (HO). Flyttet 15.10.1916 fra Bergen (HO) til Kristiania (OS). Død 23.10.1936 i Oslo (OS).[5] Begravet 28.10.1936 i Oslo (OS).[6]

Nora ble født på gården Kragnæs i Tromsøsund Prestegjeld som datter til Nils Andreas Nilsen og Andrea Kildal Carlsdatter.

[3] Kirkebok Sakshaug i Inderøy nr. 730A10, 1879-1914: «C. Konfirmerede 1892», folio 216, nr. 1. Folketellingen for 1601 Trondhjem i 1900. Bemandingsliste for Kong Erik, «Trhjems indrulleringskontor» den 18de Mai 1910. Utdrag «Trondhjems adressebok» 1916 (Aargang 1915 - 1918). Utdrag fra Aftenposten om grunnstøtning, 15. august og 31. oktober 1916. Anmeldte dødsfall innført i Aftenposten 28. november 1918 samt omtale og dødsannonse neste dag. Trondheim byfogt: Dødsfallsprotokoll 3L9, 1915-17, side 258.

[4] Kirkebok Tromsøysund nr. 4: «Levende Fødte», folio 97, nr. 43.

[5] Protokoll i Oslo Byarkiv: Anmeldte døde i Oslo i 1936, løpenr. 48.

[6] Dødsannonse i Aftenposten 26. oktober 1936.

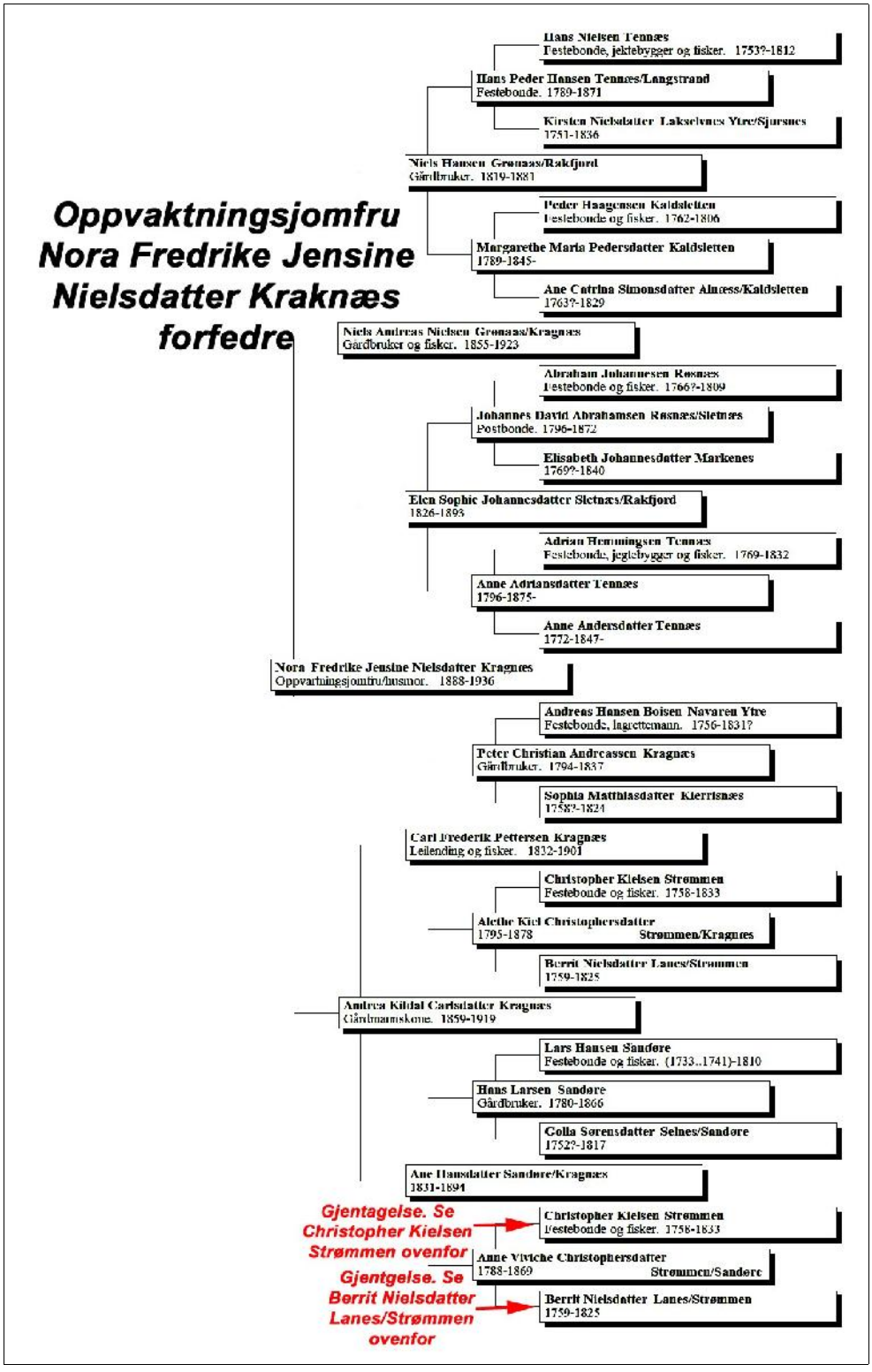
Oppvaktningsjomfru Nora Fredrike Jensine Nielsdatter Kraknæs forfedre
Hans Nielsen Tennæs
Festebonde, jektebygger og fisker. 1753?-1812
Hans Peder Hansen Tennæs/Langstrand
Festebonde. 1789-1871
Kirsten Nielsdatter Lakselvnæs Ytre/Sjursnes
1751-1836
Niels Hansen Grønaas/Rakfjord
Gårdbruker. 1819-1881
Peder Haagensen Kaldsletten
Festebonde og fisker. 1762-1806
Margarethe Maria Pedersdatter Kaldsletten
1789-1845-
Ane Catrina Simonsdatter Almæss/Kaldsletten
17637-1829
Niels Andreas Nielsen Grønaas/Kragnæs
Gårdbruker og fisker. 1855-1923
Abraham Johannesen Rosnæs
Festebonde og fisker. 1766?-1809
Johannes David Abrahamsen Rosnæs/Sletnæs
Postbonde. 1796-1872
Elisabeth Johannesdatter Markenes
1769?-1840
Elen Sophie Johannesdatter Sletnæs/Rakfjord
1826-1893
Adrian Henningsen Tennæs
Festebonde, jegtebygger og fisker. 1769-1832
Anne Adriansdatter Tennæs
1796-1875-
Anne Andersdatter Tennæs
1772-1847-
Nora Fredrike Jensine Nielsdatter Kragnæs
Oppvartningsjomfru/husmor. 1888-1936
Andreas Hansen Boisen Navaren Ytre
Festebonde, lagrettemann. 1756-1831?
Peter Christian Andreassen Kragnæs
Gårdbruker. 1794-1837
Sophia Matthiasdatter Kierrisnæs
1758?-1824
Carl Frederik Pettersen Kragnæs
Leilending og fisker. 1832-1901
Christopher Kielsen Strømmen
Festebonde og fisker. 1758-1833
Alethe Kiel Christophersdatter
1795-1878 Strømmen/Kragnæs
Berrit Nielsdatter Lanes/Strømmen
1759-1825
Andrea Kildal Carlsdatter Kragnæs
Gårdmannskone. 1859-1919
Lars Hansen Sandøre
Festebonde og fisker. (1733..1741)-1810
Hans Larsen Sandøre
Gårdbruker. 1780-1866
Golla Sørensdatter Selnes/Sandøre
1752?-1817
Ane Hansdatter Sandøre/Kragnæs
1831-1894
Gjentagelse. Se Christopher Kielsen Strømmen ovenfor
Christopher Kielsen Strømmen
Festebonde og fisker. 1758-1833
Anne Viviche Christophersdatter
1788-1869 Strømmen/Sandøre
Gjentagelse. Se Berrit Nielsdatter Lanes/Strømmen ovenfor
Berrit Nielsdatter Lanes/Strømmen
1759-1825

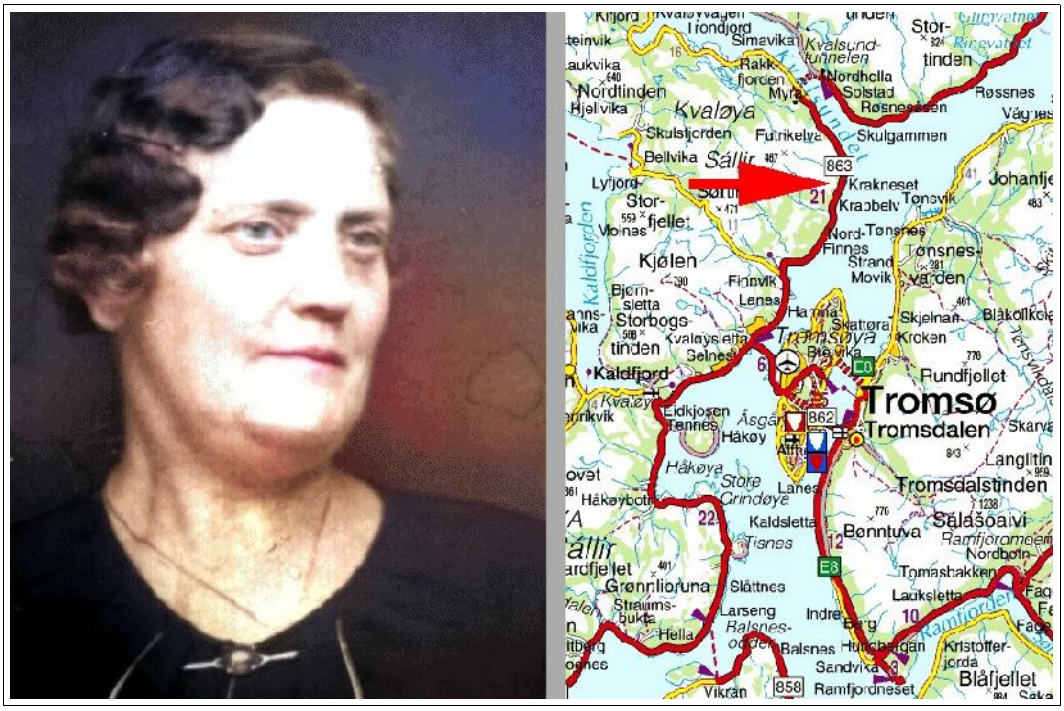

Kragnæs (Krakneset) ligger på østsiden av Kvaløya nord for Tromsøya. Noras far kom fra Grønaas i Balsfjord herred. Balsfjorden strekker seg mot sydøst på sydsiden av Tromsøya. Han flyttet med sine foreldre til Rakfjord på Kvaløya ved Kvalsundet nord for Kragnæs i 1868.

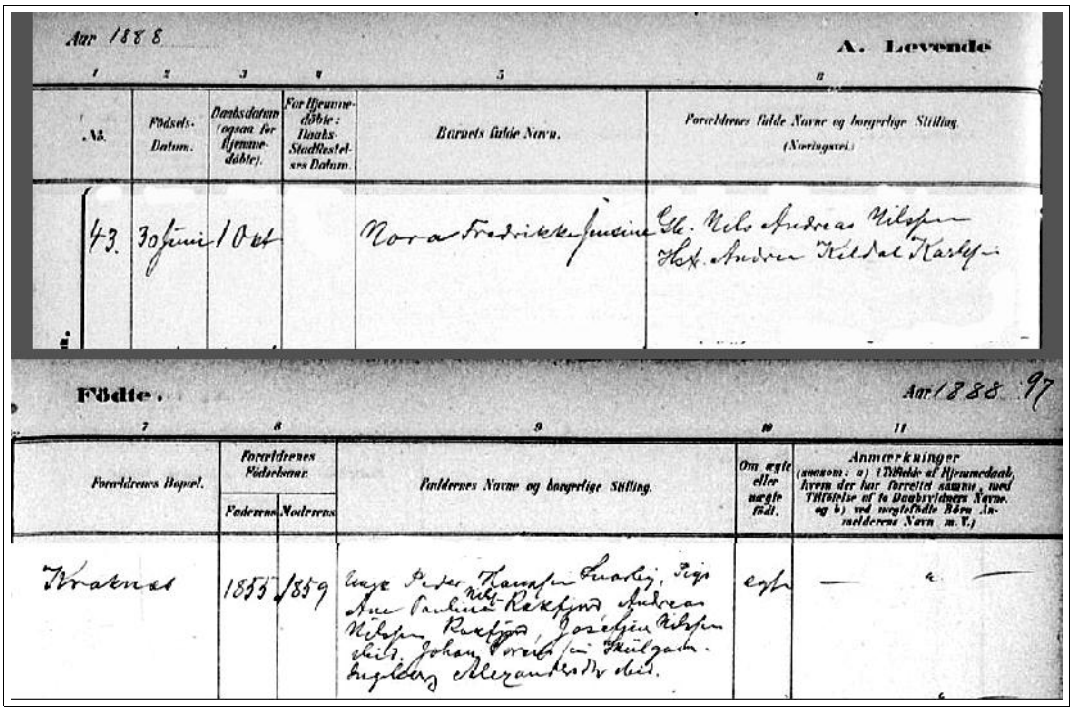

Kirkebok Tromsøysund nr. 4: «Levende Fødte», folio 97, nr. 43.

Ved Noras dåp var følgende faddere:
Ungkar Peder Hansen Snarby, pige Ane Pauline Nilsdatter Rakfjord, Andreas Nilssen Rakfjord, Josefine Nilssen ibid, Johan Sørensen Skulgarn og Ingeborg Alexandersdatter ibid.

Hun bodde på Kragnæs da hun ble konfirmert 28.06.1903. Det oppgis at hun ble «Vakcinered mot Kopper» 17.06.1903.

Nora flyttet til Bergen i 1909 ifølge er folkeregisterkort oppbevart i Statsarkivet i Bergen.

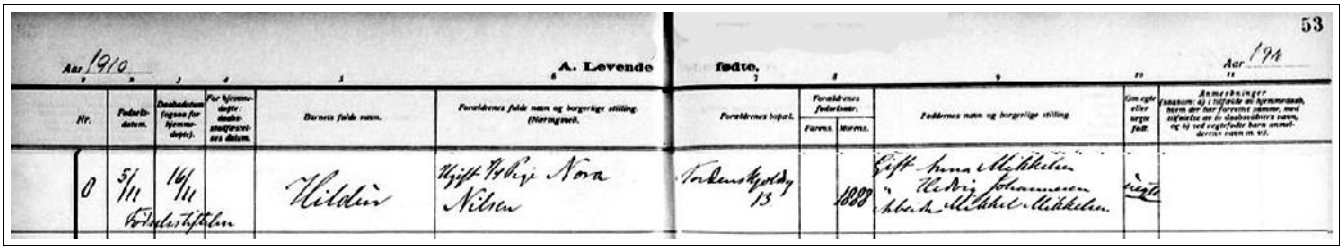

Innførsel i kirkeboken for Korskirken i Bergen. Her nevnes ikke «barnefaren» Julius Aas.

Da hennes datter ble født i 1910 var Nora – i henhold til kirkebøkene for Fødselsklinikken og Korskirken – «Ugift s/s pige» (s/s = steamskip) og bosatt i Tordenskjoldsgt. 13, Bergen.

Alvin Andreassen skriver, basert på samtaler med slekten i Tromsø, bl.a.:
«Nora reiste "som ung sørover for å ta seg arbeid". "Hun var pia på hurtigruta".
Hun ble gift med en skipsfører i utenriksfart. De kom aldri nordover».

Folketelling 1910 for Bergen kjøpstad

Nora Nilsen

Husstandsmedlemmer

P.nr.	H.nr.	Navn	Fødselsdato	Fødested	Familiestilling	Sivilstand	Yrke	Bostatus
001	01	Mikal Mikkelsen	1866.08.17	Bergen	hf	g	Løsarbeider	b
002	01	Matilde Mikkelsen	1867.08.10	Stjørdalen	hm	g	Hustru	b
003	01	Anna Mikkelsen	1889.08.21	Stjørdalen	d	ug	Datter	b
004	01	Henry Mikkelsen	1903.07.25	Bergen	s	ug	Søn	b
005	**01**	**Nora Nilsen**	**1888.07.30**	**Tromøsund %Kragenes%**	**el**	**ug**	**Dampskibspike**	**b**
006	01	Hildur Aas	1910.11.05	Bergen	d	ug	Datter	b

Leilighet

L.nr.	Beliggenhet	Etasje	Husleie	Tilstedeværende personer	Hjemmehørende personer
02	forhus	1	kr.260,00 pr aar	6-2-4	6-2-4

Bosted (bygård/hus/tomt)

B.nr.	Navn	Bydel	Gårdens nr.	Hustype	Antall personlister	Tilstedeværende personer	Hjemmehørende personer
0017	Tordenskjoldsgate 13			vaaningshus	4	15	19

Fra folketetellingen pr. 1.12.1910 - Tordenskjoldsgate 13 i Bergen.

Ved folketellingen i 1910 for Bergen kjøpstad var Nora innlosjert sammen med sin datter hos familien Mikkelsen. Her fremgår det at datteren hadde blitt registrert med etternavnet Aas!

Husstandsmedlemmer:
Mikal Mikkelsen - Født 17.08.1866 i Bergen - Gift husfar - Løsrbeider.
Matilde Mikkelsen - Født 10.08.1867 i Stjørdalen - Gift husmor.
Anna Mikkelsen - Født 21.08.1889 i Stjørdalen - Ugift datter.
Henry Mikkelsen - Født 25.07.1903 i Bergen - Ugift sønn.
Nora Nilsen - Født 30.07.1888 i Tromsøsund, Kragenes - Enslig losjerende - Ugift Dampskibspike.
Hildur Aas - Født 05.11.1910 i Bergen - Hennes datter.
Leilighet:
Forhus - 1 etasje - Husleie kr. 260 pr. aar.
Bosted (hus/gård/tomt):
Tordenskjoldsgate 13 - Vaaningshus -
4 personlister - 15 tilstedeværende og 19 hjemmehørende personer.

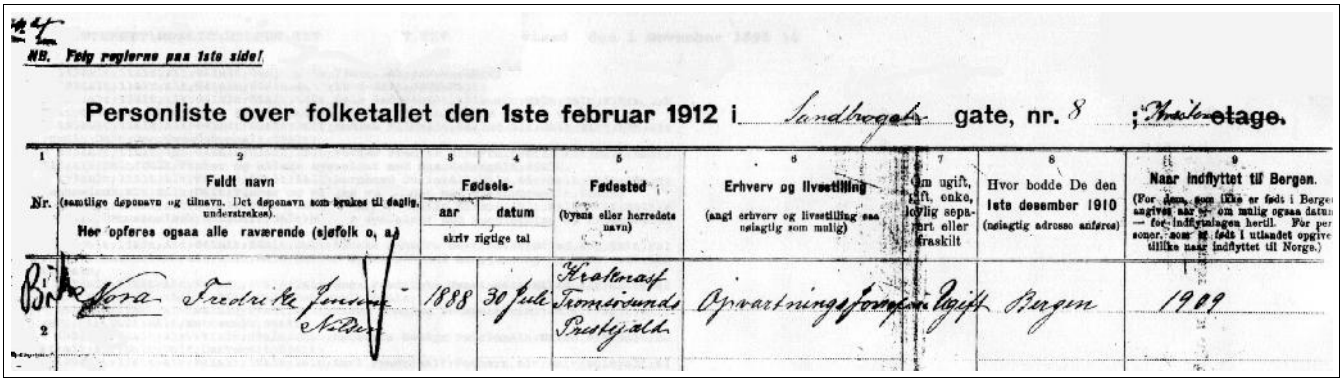

NB. Følg reglerne paa 1ste side!

Personliste over folketallet den 1ste februar 1912 i Sandbrogets gate, nr. 8 ; ~~1ste~~ etage.

Nr.	Fuldt navn (samtlige døpenavn og tilnavn. Det døpenavn som brukes til daglig, understrekes). Her opføres ogsaa alle fraværende (sjøfolk o. a.)	Fødsels-aar	Fødsels-datum (skriv rigtige tal)	Fødested (byens eller herredets navn)	Erhverv og livsstilling (angi erhverv og livsstilling saa nøiagtig som mulig)	Om ugift, gift, enke, lovlig separert eller fraskilt	Hvor bodde De den 1ste desember 1910 (nøiagtig adresse anføres)	Naar indflyttet til Bergen. (For dem, som ikke er født i Bergen angives naar og om mulig ogsaa datum — for indflytningen hertil. For personer, som er født i utlandet opgives tillike naar indflyttet til Norge.)
1	Nora Fredrikke Jensen N.Dr.	1888	30/7	Kristiansd Tromsøsunds Prestegjeld	Opvartningsjomfru	Ugift	Bergen	1909

Personliste over folketallet i Bergen 1. desember 1912.

Ved folketellingen i Bergen 01.02.1912 var Nora bosatt på kvisten i Sandbrogaten 8. Hun oppgav å være kommet til Bergen i 1909, og av yrke var hun «Opvartningsjomfru». Datteren Hildur bodde på dette tidspunkt ikke sammen med sin mor.

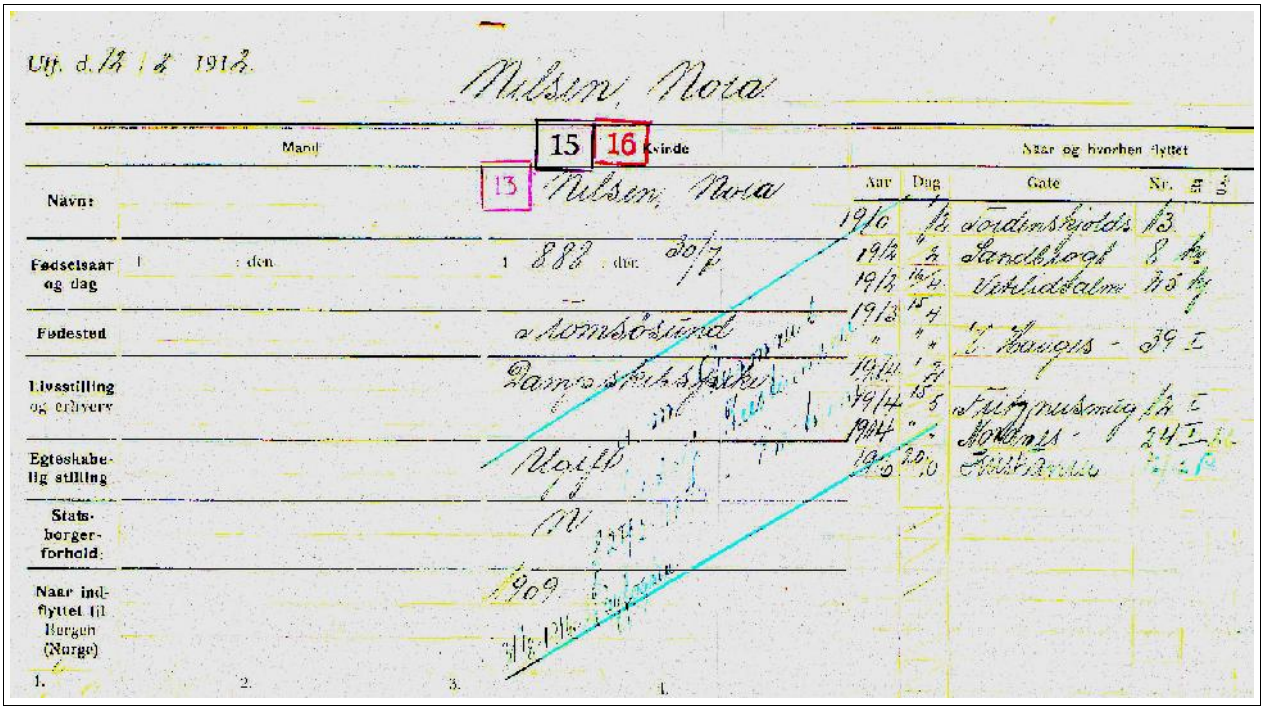

Utf. d. 2/2 1912. Nilsen, Nora

Mand 15 16 Kvinde

Navn: 13 Nilsen, Nora

Fødselsaar og dag: 1 den 1 1888 dbr. 30/7

Fødested: Tromsøsund

Livsstilling og erhverv: Dampskibs[illegible]

Egteskabelig stilling: Ugift

Statsborgerforhold: N

Naar indflyttet til Bergen (Norge): 1909

Naar og hvorhen flyttet

Aar	Dag	Gate	Nr.	Etg.	Opg.
1910	1/2	Tordenskjolds	13		
1912	1/2	Sandbrogt	8	kv.	
1912	16/4	Vetlidsalm	25	Kj	
1913	15/4				
	""	H. Hauges	39	I	
1914	1/2				
1914	15/5	Fritznersmug.	12	I	
1914	""	Nordnes	24	I	
1916	20/10	Kristiania			

Folkeregisterkort for Nora Nilsen utferdiget i Bergen 2. februar 1912.

Det utstedes et folkeregisterkort for Nora 12.02.1912. Her fremkommer følgende:
Navn: Nilsen, Nora
Fødselsaar og dag: 1888 den 20/7
Fødested: Tromsøsund
Livsstilling: Dampskibspike
Egteskabelig stilling: Ugift
Statsborgerforhold: N
Naar indflyttet til Bergen: 1909

Med blå skrift skrått opp mot venstre:
G. m. Styrmand Adolf Kristiansen f. 27/2 1890 - ... 31/8-1916 .. Byfogden

Naar og hvorhen flyttet
Aar Dag - Gate Nr. Etg. Opg. Anmerkning
1910 1/2 - Tordenskjolds [gate] 13
1912 1/2 - Sandbrogt 8 kv.
1912 16/4 - Vetilidsalm[eningen] 25 Kj
1913 15/4
"" - H[ans] Hauges [gate] 39 I
1914 1/2
1914 15/5 - Fritznersmug[et] 12 I
1914 "" - Nordnes[veien] 24 I
1916 20/10 - Kristiania

På kortet står det skrevet med gråblyant (vises ikke på kopien) at Hildur f. 05.11.1910 fremdeles bor i Bergen 12.12.1916. Nora flytter til Christiania 20.10.1916.



Fredrikspris
ved Nygaardsparken, Allégt.s endepunkt

I Hansen, Constance, kontorist
Hansen, Elisa, kontorist
II Sparati, Oktavia, skuespillerinde

Frimannssmuget
gaar fra St. Hansstrædet mot nr. 6 og 8 til Nøstegaten.

1 I Larsen, Anna, enke
Larsen, Lars, murerhaandlanger
II Nilsen, Nils, stuert
III Jakobsen, Bastian, malersvend

Fritznersmuget
gaar i vestlig retning fra Nordnesgt. mot nr. 24 og 26 til Nordnesveien.

1 I Andersen, Oluffine, pensionist
II Henriksen, Ragnhild, fhv. husbestyrerinde
Henriksen, J., fhv. husbestyrinde

II Bowitz, Georg, løsarbeider
Bowitz, Georga, butikfrk.
Bowitz, Marie, butikfrk.
Bowitz, Borgliot, maskearbeiderske
12 I Hansen, Johannes, løsarbeider
Pedersen, Olai, stenarbeider
II Hatletvet, Lars, arbeider
Ellingsen, Mons, korkeskjærer
Larsen, Sivert, løsarbeider
13 I Soltvet, Hans, stuert
Nilsen, Nora, dampskibspike
II Nilsen, Marie, enke
Nilsen, Petra, asyllærerinde
Østevold, Ole, ølkjører
III Olsen, Karen, enke
14 Hauge, Lars, losseformand
Hauge, Anna, butikfrøken
Hauge, Albertine, fabrikarb.
Hauge, Thomas, kok
Nilsen, Mathilde, enke
III Ransen, Knut, løsarbeider
Johannesen, Ole, fhv. arbeider
Johannesen, Gustav, telegrafbetj.
IV Stien, Joh. Olsen, tømmermand

Forlang Hansa Bokøll

Utdrag fra «Griegs Adressebok for Bergen» 1915-16, side 193.

Ifølge «Griegs Adressebok for Bergen» for 1915-16 var Nora da «Dampskibspike» og bodde i Fritznersmuget 13, 1. etasje. «Fritznersmuget gaar i vestlig retning fra Nordnesgt. mot nr. 24 og 26 til Nordnesveien», ifølge adresseboken. Adresseboken er antagelig oppdatert pr. 1914.

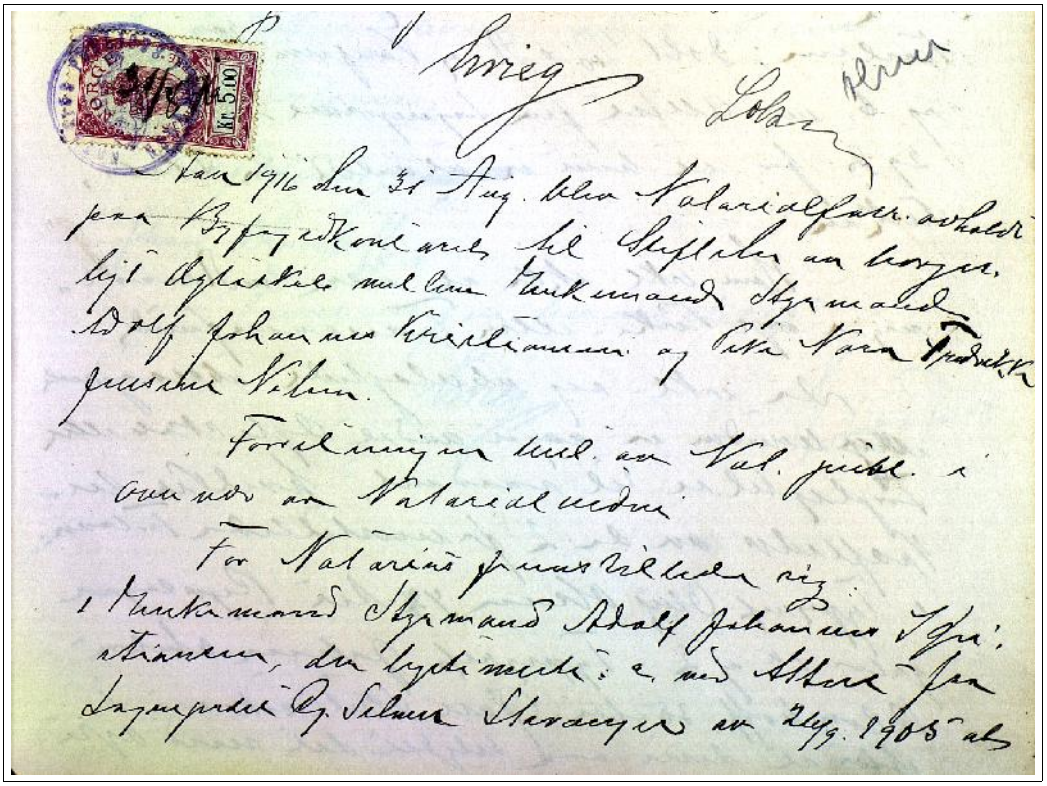

Nora og Adolf giftet seg 31.08.1916 hos byfogden i Bergen.

«Aar 1916 den 31 Aug blev Notarialforr. avholdt paa Byfogedkontoret til Stiftelse av borgerligt Ægteskab mellem Enkemand Styrmand Adolf Johannes Kristiansen og Pike Nora Fredrikke Jensine Nilsen.

Forretningen ... av Not. publ. i overvær av Notarial neden.

For Notarius fremstillede sig:

1, Enkemand Styrmand Adolf Johannes Kristiansen, der legitimerte : .. med Attest fra Sognepræst G. Selmer Stavanger av 26/9 1905 at»

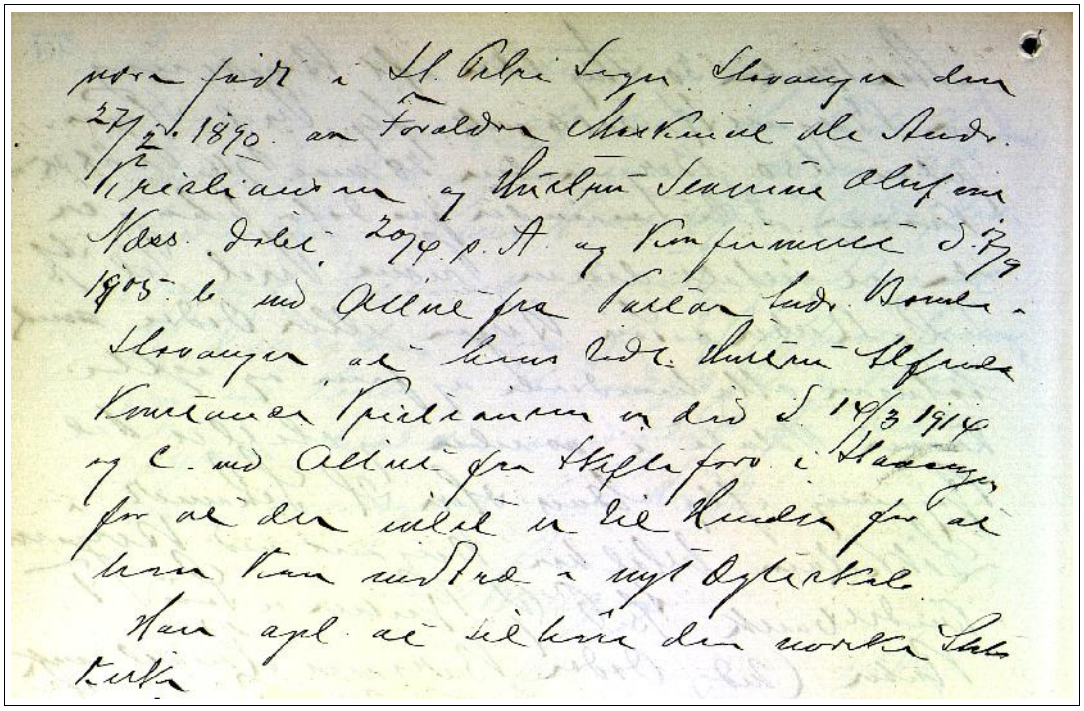

«være født i St. Petri Sogn Stavanger den 27/2 1890 av Forældre Maskinist Ole Andr. Kristiansen og Hustru Severine Olufine Næss. Døbt 20/4 s. A. og Konfirmeret d. 7/9 1905. b. med Attest fra Karlar(?) ... Boende i Stavanger at hans døde Hustru Alfreda Konstance Kristiansen er død d. 14/3 1914 og C. med Attest fra Skifteforv. i Stavanger for at den intet er til Hinder for at han kan indtræ i nyt Ægteskab.

Han opl. at tilhøre den norske Statskirke.»

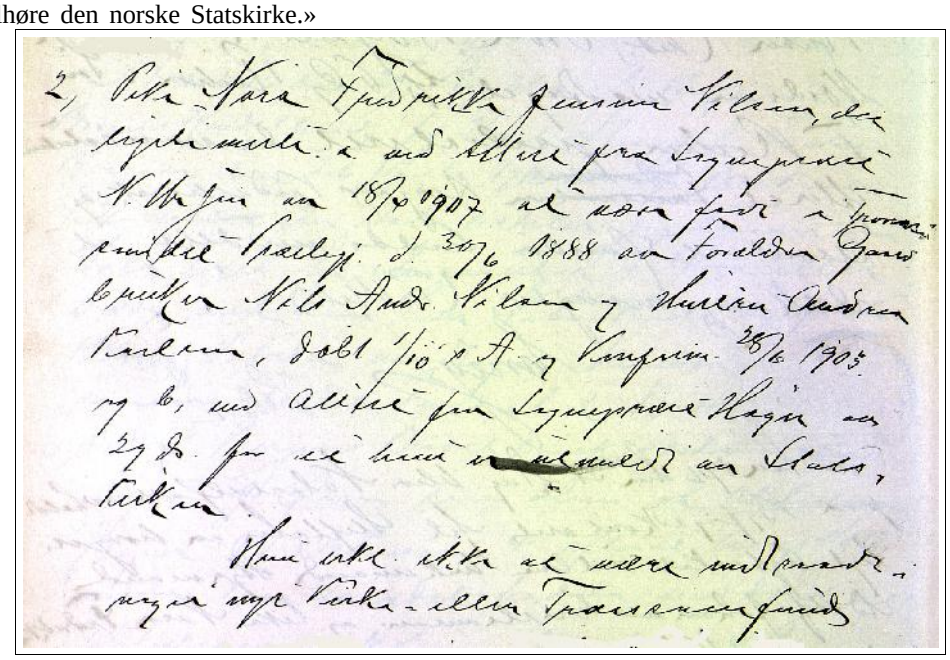

«2. Pike Nora Fredrikke Jensine Nilsen, der legitimerte : .. ved Attest fra Sognepræst N W... av 18/4 1907 at være født i Tromsøsundet Præstegj. d. 30/6 1888 av Forældre Gaardsbruker Nils Andr. Nilsen og Hustru Andrea Karlsen, døbt 1/10 s. A. og Konfirm 28/6 1903 .. b, med Attest fra Sognepræst Hagen av 29 ds. for at hun er utmeldt av Statskirken.

Hun erkl. ikke at være indtraadt i nogen ny Kirke eller Trossamfund.»

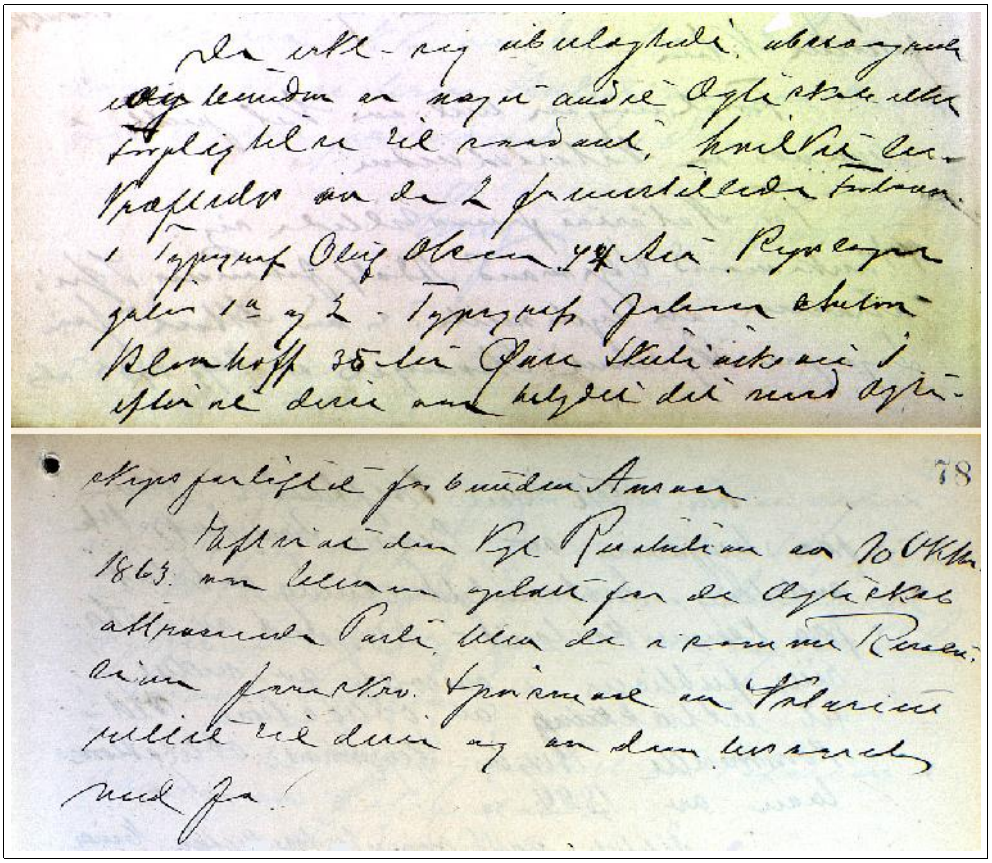

«De erkl. sig ubeslægtede, ubesvaagrede og kennedom av nogen andre Ægteskab eller Forpligtelse til saadant, hvilket bekræftedes av de 2 fremstillede Forlovere:
1 Tyograf Oluf Olsen. 44 Aar. Repslagergaten 1a og
2 Typograf Johan Anton Blomhoff 35 Aar. Øvre Sk...acks[?] vei 1
efter at deris ... . det med Ægteskaps forbunden Ansvar.

Efter at den Kgl. Resolution av 10 Oktober 1863 var bleven oplæst for de Ægteskab attraaende Parter blev de i samme Resolution foreskrev. Spørsmaal av Notarius rettet til dem og av dem besvared med Ja!»

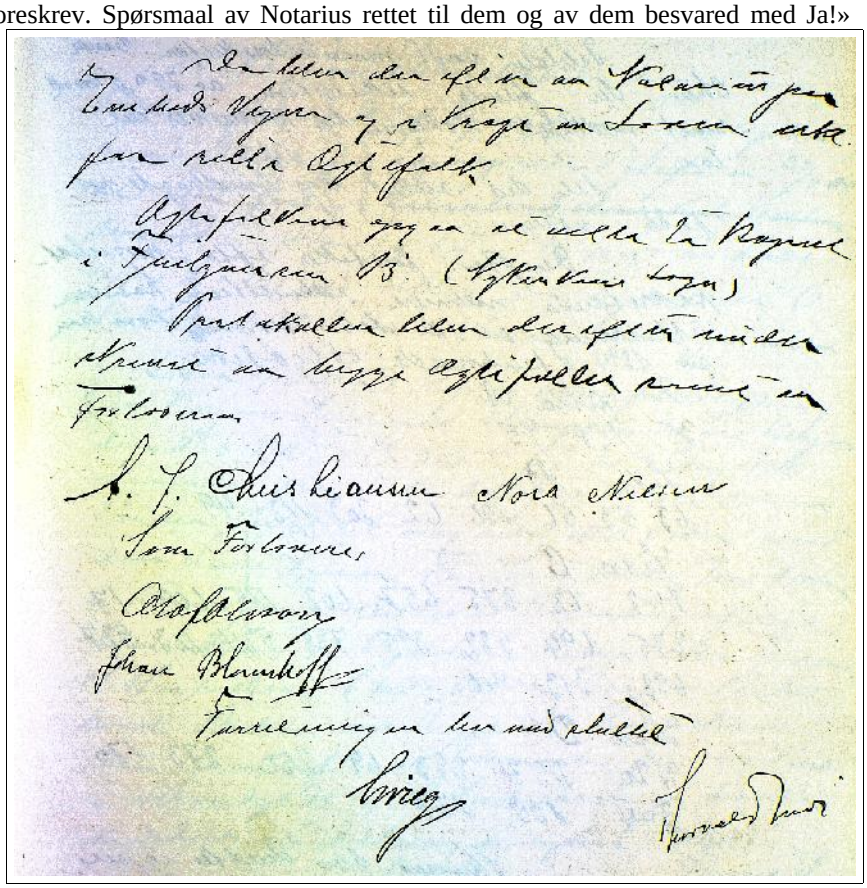

«Da blev de efter av Notarius paa Embeds Vegne og i Kraft av Loven erkl. for rette Ægtefolk.
Ægtefolkene opgav at vilde ta Bopel i Fritznersvei 13 (Nykirkens Sogn).
Protokollen blev derefter underskrevet av begge Ægtefolkene samt av Forloverne.

A. J. Kristiansen Nora Nilsen
Som Forlovere, Olof Olsson - Johan Blomhoff
Forretningen hermed sluttet» - Notarius navn

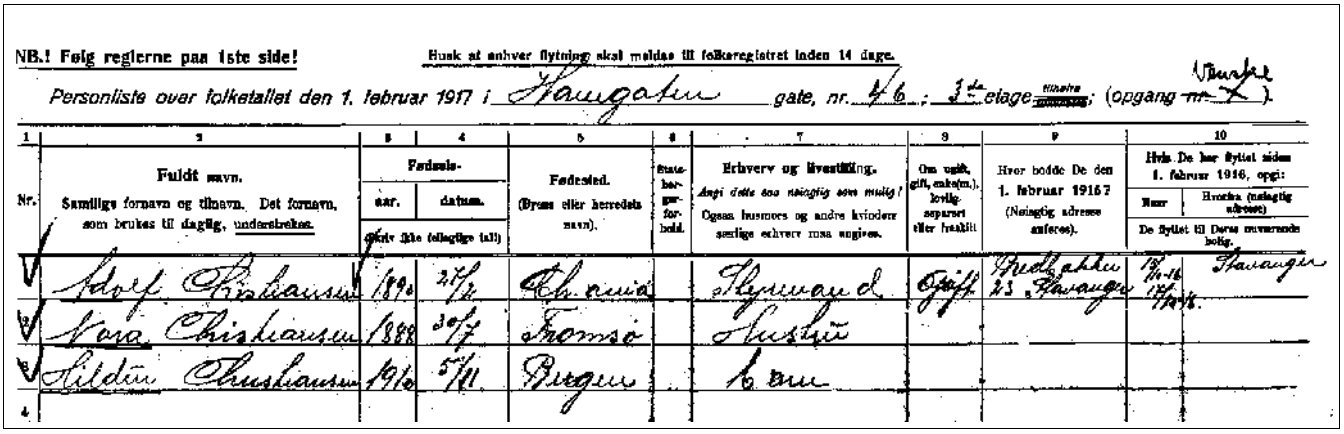

NB.! Følg reglerne paa 1ste side! Husk at enhver flytning skal meldes til folkeregistret inden 14 dage.

Personliste over folketallet den 1. februar 1917 i Havegaten gate, nr. 46; 3de etage tilhøire; (opgang Venstre).

Nr.	Fuldt navn. Samtliges fornavn og tilnavn. Det fornavn, som brukes til daglig, understrekes.	Fødsels-år.	Fødsels-dato.	Fødested. (Byens eller herredets navn).	Stats-borger-forhold.	Erhverv og livsstilling. Angi dette saa nøiagtig som mulig! Ogsaa husmors og andre kvinders særlige erhverv maa angives.	Om ugift, gift, enke(m.), lovlig separert eller fraskilt	Hvor bodde De den 1. februar 1916? (Nøiagtig adresse anføres).	Hvis De har flyttet siden 1. februar 1916, opgi: Hvorfra (nøiagtig adresse)	Hvorhen (nøiagtig adresse)
1	Adolf Christiansen	1890	27/4	Christiania		Styrmand	Gift	Bredbakken 23 Stavanger	17/10-16	Stavanger
2	Nora Christiansen	1888	30/7	Tromsø		Husstyr			17/10-16.	
3	Hildur Christiansen	1910	5/11	Bergen		Barn				

Kristiania kommunale folkeregister: «Folketælling i Kristiania den 1. februar 1917».

«Folketælling i Kristiania den 1. februar 1917» viser at familien nå bor i Havegaten 46 på Kampen.

Adolf bodde tidligere i Bredbakken 23 i Stavanger. Han kom til Kristiania 17.10.1916 etter å ha forlatt Stavanger to dager tidligere, antagelig med båt.

Fra folkeregisterkortet til Nora i Bergen vet vi at hun reiste fra Bergen til Kristiania 20.10.1916.

Noras datter, Hildur, var nå 6 år gammel og ble registrert med etternavnet Christiansen. Noen formell adopsjon er ikke funnet. Hun bodde 12.12.1916 fortsatt i Bergen, og må vel ha flyttet til Kristiania omkring årsskiftet 1916-17.

Det oppgis at Adolf er Styrmand. I Havegaten bodde de i «3de etage tilhøire (opgang Venstre)». Leiligheten besto av 2 beboelsesrum og kjøkken, husleien var 40 kroner pr. måned. Leiligheten hadde elektrisk lys, levert fra «Kr.a elektricitetsverk».

13.04.1917 flyttet familien til Thorshauggt. 1, for så allerede 12.07.1917 å flytte til Wilses gate 10, «1 etage tilhøire». Her ble familien boende. Leiligheten besto av 3 beboelsesrom og ett kjøkken. Husleien var 41 kroner pr. måned i 1918, 49 kroner i 1925 og 67 kroner i 1935. Ved folketellingen i 1935 oppgis at Adolf er «Kaptein Stavangerske D/S selskap». Adresseboken for Oslo i 1935 angir at Adolf er «Skibsfører».

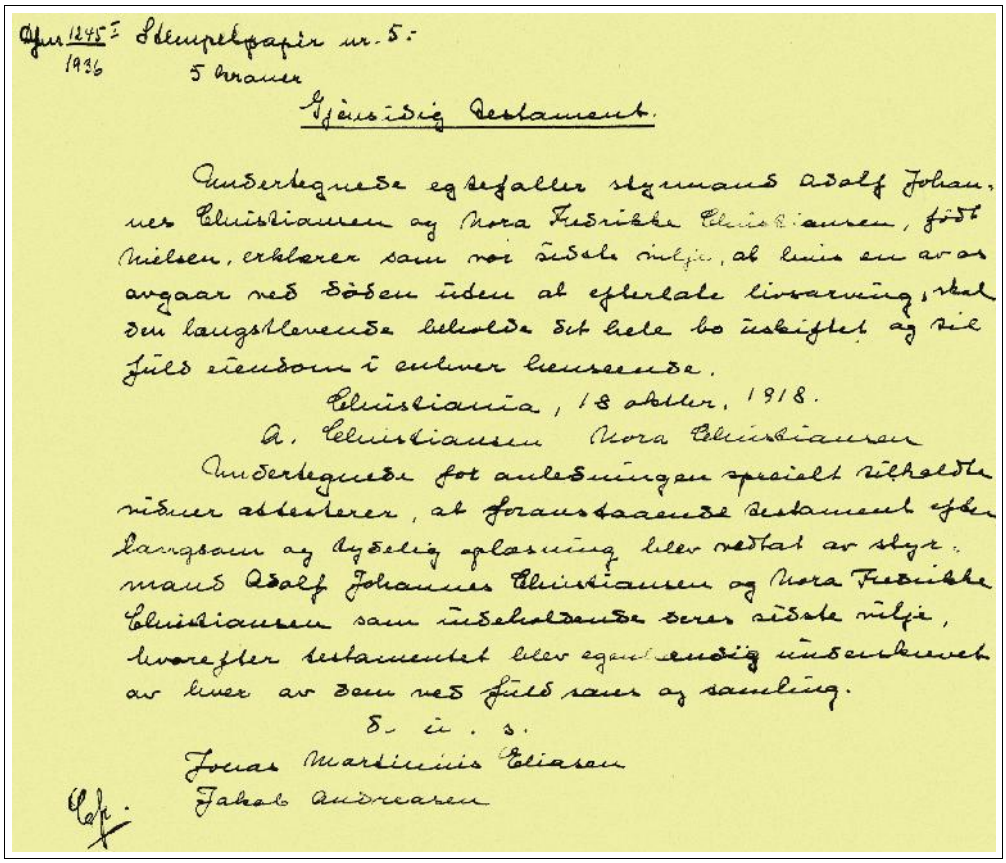

Gjensidig Testament.

Undertegnede ægtefæller styrmand Adolf Johan. ner Christiansen og Nora Fredrikke Christiansen, født Nielsen, erklærer som vor sidste vilje, at hvis en av os avgaar ved døden uden at efterlate livsarving, skal den langstlevende beholde sit hele bo uskiftet og til fuld eiendom i enhver henseende.

Christiania, 18 oktober, 1918.

A. Christiansen Nora Christiansen

Undertegnede for anledningen specielt tilkaldte vidner attesterer, at foranstaaende Testament efter langsom og tydelig oplæsning blev vedtat av styr. mand Adolf Johannes Christiansen og Nora Fredrikke Christiansen som indeholdende deres sidste vilje, hvorefter testamentet blev egenhændig underskrevet av hver av dem ved fuld sans og samling.

S. t. s.

Jonas Martinius Eliasen

Jakob Andreasen

Gjensidig testamente opprettet mellom Nora og Adolf 18. oktober 1918. Innført i testamentprotokoll I-8-524 (endret fra protokoll nr. 8 til nr. 9 senere) for 1934-37 etter at Nora døde i 1936.

18.10.1918 opprettet Nora og Adolf et gjensidig testamente:
«Gjensidig testamente.

Undertegnede egtefæller styrmand Adolf Johannes Christiansen og Nora Fredrikke Christiansen, født Nielsen, erklærer som vor sidste vilje, at hvis en av os avgaar ved døden uden at efterlate livsarving, skal den længstlevende beholde det hele bo uskiftet og til fuld eiendom i enhver henseende.

Christiania, 18 oktber. 1918.

A. Christiansen - Nora Christiansen

Undertegnede for anledningen spesielt tilholdte vidner attesterer, at foranstaaende testament efter langsom og tydelig oplæsning blev vedtat av styrmand Adolf Johannes Christiansen og Nora Fredrikke Christiansen som indeholdende deres sidste vilje, hvorefter testamentet blev egenhændig underskrevet av hver av dem ved fuld sans og samling.

D. u. s.

Jonas Martinius Eliasen - Jakob Andreasen».

Noras foreldre hadde i 1903 kjøpt Verftsgaten 1 i Tromsø og flyttet dit. Hennes mor døde i 1919 og hennes far i 1923. Søsknene solgte så eiendommen til sine svogre, Hans Wilhelmsen og Lars Lingås. Skjøtet og andre dokumenter ble tinglyst ved et ekstrating som ble avholdt 17.12.1923. Nora ga sin søster Karella, fullmakt til å undertegne nødvendige papirer i forbindelse med salget.

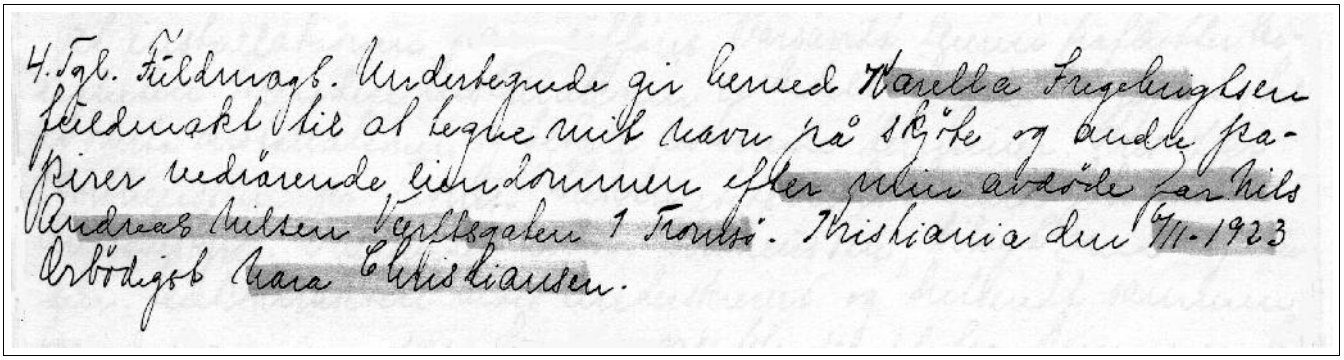
4. Tgl. Fuldmagt. Undertegnede gir herved Karella Ingebrigtsen fuldmakt til at tegne mit navn på skjøte og andre papirer vedrørende eiendommen efter min avdøde far Nils Andreas Nilsen Værftsgaten 1 Tromsø. Kristiania den 6/11-1923 Ærbødigst Nora Christiansen.

«4. Tgl. Fuldmagt.

Undertegnede gir hermed Karella Ingebrigtsen fuldmakt til at tegne mit navn på skjøte og andre papirer vedrørende eiendommen efter min avdøde far Nils Andreas Nilsen Værftsgaten 1 Tromsø.

Kristiania den 6/11-1923. Ærbødigst Nora Christiansen.»

En kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923 viser at Nora bodde med sin familie i leilighet nr. 2 i Wilses gate 10, Trefoldighet menighet. Hennes mann var styrmann i D.S.B.

Søkeresultat fra kommunal folketelling i Kristiania 1.12.1923

Navn	Født	Fødested	Kj	Famst	Sivst	Erverv	Arb.giv	Bosted	Leil.	Menighet	Fil
Adolf Johs. Christiansen	27.02.1890	Kristiania	m		g	Styr,md	D.S.D.	Wilses gate 10	02	Trefoldighet	Bunke493k
Nora Christiansen	30.07.1888	Tromsø	k		g			Wilses gate 10	02	Trefoldighet	Bunke493k
Hildur Christiansen	05.11.1910	Bergen	k					Wilses gate 10	02	Trefoldighet	Bunke493k

Utdrag fra en kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923.



Brodert av Nora, 92 cm bredt og 115 cm høyt.

Hjemme hos mor og far - Hildur og Alf - hadde vi i alle år et stort bilde på veggen som mormor [Nora Nilsdatter] hadde brodert. Motivet var det norske riksvåpen sammen med det norske flagg. Under den annen verdenskrig var det forbudt å eie slike symboler, så for å unngå å måtte levere broderiet inn til de tysk-kontrollerte myndighetene, ble broderiet pakket inn og lagt underst i vår kjellerbods koksbinge.



Bildet som er tatt 1931 i Vestre Bærum viser fra venstre: Nora, Solveig, «Bitten», Hildur, Andrea, Alf, Paul og Adolf.

Nora døde 23.10.1936 av «Cirrhosis hepatis Marasm», som betyr at hun døde av en skrumpleversykdom.

- «Cirrhosis»: Sykelig prosess i et organ som fører til at bindveven øker på den aktuelle organvevs bekostning, noe som medfører skrumpning.
- «Hepatos», «Hepatosis»: Vanlig uttrykk for leversykdom eller leverskade.
- «Marasm»: Kraftig generell kraftløshet, avmagring som følge av sykdom, undernæring eller høy alder.

Hun bodde i Vilsesgate 10, som ligger på venstre side av gaten ovenfor trappen ved Møllergata skole, da hun døde.

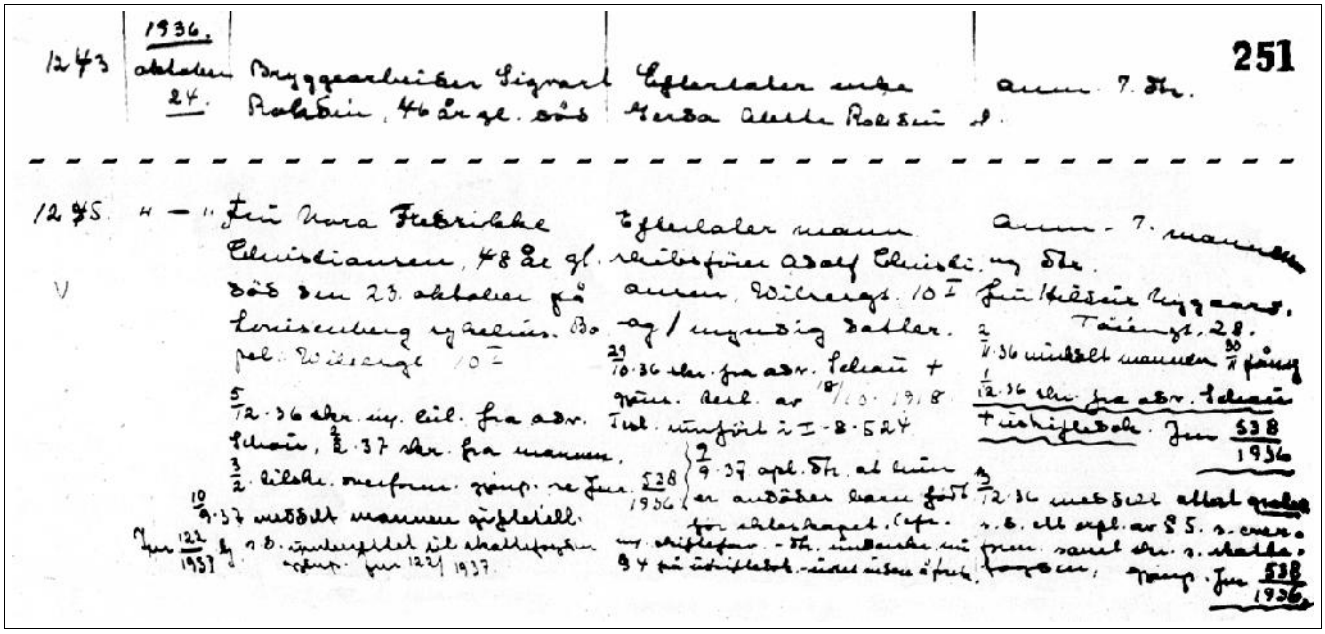

Oslo skifterett: Dødsfallsprotokoll Christiania 1936 nr. 1245 I datert 24.10.1936 (side 251).



Min inderlig kjære hustru og
min elegode mor og svigermor

Nora Christiansen

døde stille fra oss idag.
Oslo, 23. oktober 1936.

A. Christiansen,
kaptein.

Hildur og Alf Nygaard.

Bisettes i Det gamle krematorium onsdag 28. ds. kl. 13½.

Dødsannonse i Aftenposten 26. oktober 1936.

Hun ble bisatt i «Det gamle krematorium» 28.10.1936.

Dagen etter at Nora døde ble innførsel foretatt i Oslo Skifteretts dødsfallsprotokoll:
«1936 oktober 24. Nr. 1245.
Fru Nora Fredrikke Christiansen, 48 år gl. død den 23. oktober på Lovisenberg sykehus.
Bopel Wilsesgt. 10 I.
Efterlater mann skibsfører Adolf Christiansen, Wilsesgt. 10 I og 1 myndig Datter.
29/10-36 skr. fra adv. Schou + gjens. test. av 18/10 1918. Test. innført i I-8-524.
Anm. v/. mannen og dtr. Fru Hildur Nygaard, Tøiengt. 28.
2/11-36 innkalt(?) mannen 30/11 ????
1/12-36 skr. fra adv. Schou + uskifteDok. Jnr 538/1936.
3/12-36 meddelt attest g??
s. d. [samme dag] ett expl. av § 5 s. ??? ??? samt skr. s. skattefogden, gjenp. Jnr 538/1936.
5/12-36 skr. ny leil. fra adv. Schou, 2/2-37 skr. fra mannen.
3/2 [1937] tilskr. overform. gjenp. se Jnr 538/1936.
9/9-37 opl. dtr. at hun er avdødes barn født før ekteskapet. (?fr. ny skifteforr. -
Dtr med???, ??? § 4 på uskifteDok. - intet videre å foreta.
10/9-37 meddelt mannen giftetill.
Jnr 122/1937 s. d. innberettet til skattefogden gjenp. Jnr 122/1937.»

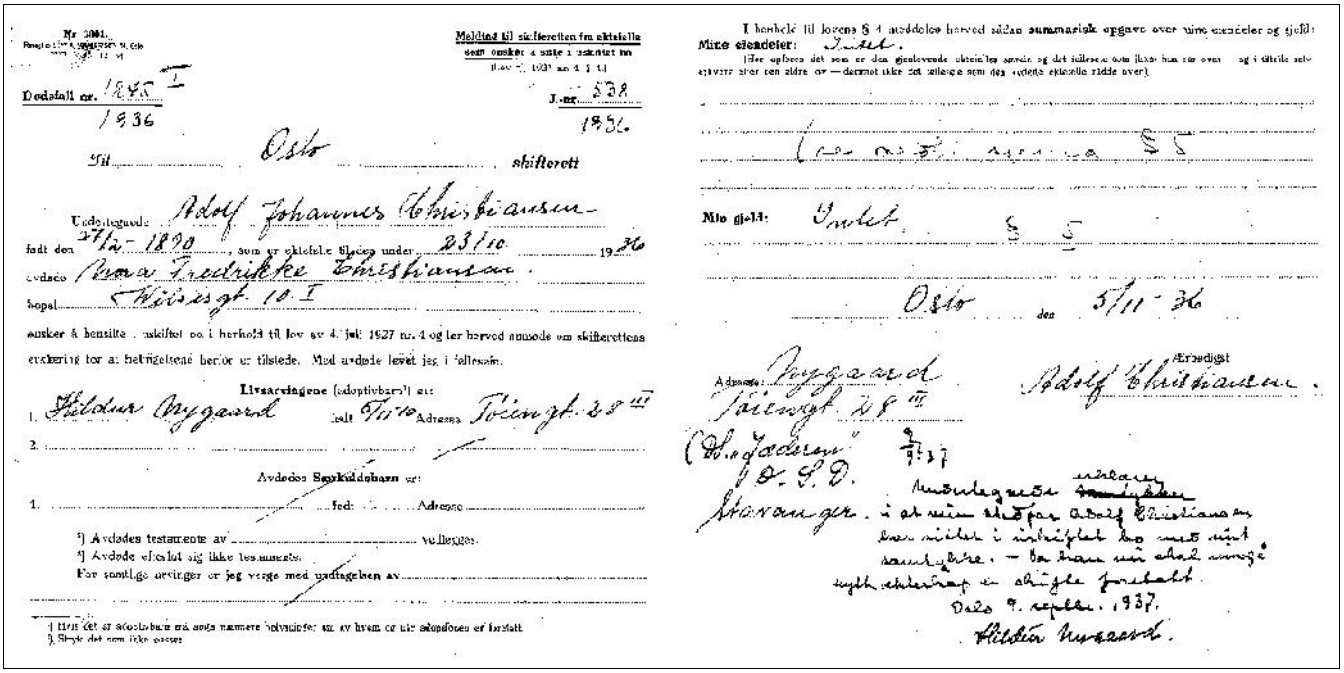

Oslo skifterett. Journalsaker - Rekke B. Avd. I. Eske 74 (1936), jnr 538/1936.

I dødsfallsprotokollen vises det til et «UskifteDok.» med Jnr 538/1936. Dette er en

«Melding til skifteretten fra ektefelle med ønske å sitte i uskiftet bo»,

datert 05.11.1936. Følgeskrivet fra «Høiesteretsadvokat Aage Schou» datert Oslo 30.11.1936 lyder:

«Oslo skifteret, 1ste avdeling

Ad dødsfald 1245/36 I.

Hoslagt tillater jeg mig at fremsende erklæring fra og staties for gjenlevende mand, skibskaptein Adolf Christiansen. Det bemerkes, at hr. Christiansen har ydet en slægtning et laan stort kr. 5000 for at hjælpe denne. Hr Christiansen finder ikke at kunne ansætte denne fordring til nogen værdi.

Der er tilskrevet "Fram" om gjenkjøpsværdien av de opførte policer.

Hr. og fru Christiansen hadde tidligere skjænket indbo til datteren.

Ærbødigst

Aage Schou»

Brevet er registrert i skifteretten 01.12.1936.

I søknaden om å få sitte i uskiftet bo, datert 05.11.1936 anføres:

«Undertegnede Adolf Johannes Christiansen
født den 27/2 - 1890, som er ektefelle til den under 23/10 1936
avdøde Nora Fredrikke Christiansen
bopel Wilsesgt. 10 I
ønsker å hensitte i uskiftet bo i henhold til lov av 4. juli 1927 nr. 4, og tør herved anmode om skifterettens erklæring for at betingelsene herfor er tilstede. Med avdøde levet jeg i felleseie».

Hildur Nygaard føres under «Livsarvingene (adoptivbarn 1)». I en fotnote i formularet anføres:

«Hvis det er adobtivbarn må angis nærmere oplysninger om av hvem og når adopsjonen er foretatt»,

men slik informasjon mangler!

Adolf oppgir «Nygaard Tøiengt 28 III» og i parantes «DS "Jæderen" D.S.B. Stavanger» som adresse. Han har altså fraflyttet leiligheten i Wilses gate.

I en påskrift datert 09.09.1937 erklærer Hildur:

«Undertegnede erklærer at min stedfar Adolf Christiansen har sittet i uskiftet bo med mit samtykke. - Da han nu skal inngå nytt ekteskap er skifte foretatt.»[7]

Barn:

Hildur Aas/Christiansen. Ekspeditrise. Født 05.11.1910 på Fødselsstiftelsen, Bergen (HO). Døpt 16.11.1910 på Fødselsstiftelsen, Bergen (HO).[8] Levde 12.12.1916 i Bergen (HO). Levde 01.02.1917 i Kristiania (OS).

---

[7] Folketellingen for 1934 Tromsøysund i 1900. Kirkebok Tromsøysund nr. 6: «C. Konfirmerede», folio 221, nr. 35. Kirkebok Kvinneklinikken i Bergen nr. 4: «A. Levende fødte», folio 24, nr. 165. Brev av 28.10.1995 fra Yngve Nedrebø ved Statsarkivet i Bergen. Folketellingen i 1910 for Bergen Kjøpstad. Kopi av «Personliste over folketallet den 1ste februar 1912». Kopi av «Folkeregisterkort» for Nora som omfatter perioden 1910-18 i Bergen. «Griegs Adressebok for Bergen» for 1915-16. Folketellingene for Kristiania / Oslo i 1917, 1918, 1925 og 1935. Notater fra Evald Rotnes, Kvaløysletta. Alvin Andreassen (Oktober 2003): Kraknes/Verftsgata. Oslo skifteretts testamentprotokoll I-8-524 (endret fra protokoll nr. 8 til nr. 9 senere) for 1934-37. Oslo skifterett: Dødsfallsprotokoll Christiania 1936 nr. 1245 I datert 24.10.1936 (side 251). Oslo skifterett: Journalsaker - Rekke B. Avd. I. Eske 74 (1936), jnr 538/1936.

[8] Kirkebok Kvinneklinikken i Bergen nr. 4: «A. Levende fødte», folio 24, nr. 165.

Død 06.12.1978 i Lier (BU). Begravet 13.12.1978 i Lier (BU).[9]

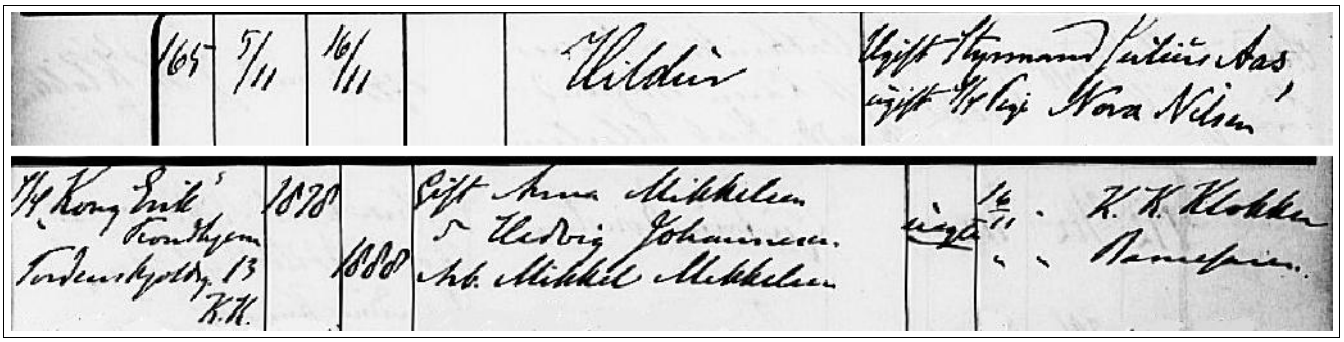

Utskrift av et dåpsregister for kvinneklinikken i Bergen fra 1910 som viser at Hildur var datter til Julius.

Hildur ble født i 1910 på Fødselsstiftelsen i Bergen og døpt samme sted. Foreldrene oppgis å være «Ugift Styrmand Julius Aas, S/S Kong Erik, Trondhjem», født i 1878, og «Ugift S/S Pige Nora Nilsen, Tordenskjoldg. 13, K.K. [Korskirken]», født i 1888. Faddere var «Gift» Anna Mikkelsen, «Gift» Hedvig Johannesen og «Arb.» Mikkel Mikkelsen. Det fremgår av folketellingen samme år at hennes mor losjerte hos familien Mikkelsen.

Folketelling 1910 for Bergen kjøpstad

Hildur Aas

Husstandsmedlemmer

P.nr.	H.nr.	Navn	Fødselsdato	Fødested	Familiestilling	Sivilstand	Yrke	Bostatus
001	01	Mikal Mikkelsen	1866.08.17	Bergen	hf	g	Losarbeider	h
002	01	Matilde Mikkelsen	1867.08.10	Stjørdalen	hm	g	Hustru	b
003	01	Anna Mikkelsen	1889.08.21	Stjørdalen	d	ug	Datter	b
004	01	Henry Mikkelsen	1903.07.25	Bergen	s	ug	Søn	b
005	01	Nora Nilsen	1888.07.30	Tromøsund %Kragenes%	el	ug	Dampskibspike	b
006	**01**	**Hildur Aas**	**1910.11.05**	**Bergen**	**d**	**ug**	**Datter**	**b**

Fra folketetellingen pr. 1.12.1910 - Tordenskjoldsgate 13, Bergen..

Folketellingen fra 1910 viser at Hildur ble registrert med etternavnet Aas!

Hildur bodde tydeligvis ikke sammen med sin mor under den tid de bodde i Bergen. Ved folketellingen for Bergen i 01.02.1912 bodde hun i Komediebakken 5, fortsatt med etternavnet Aas.

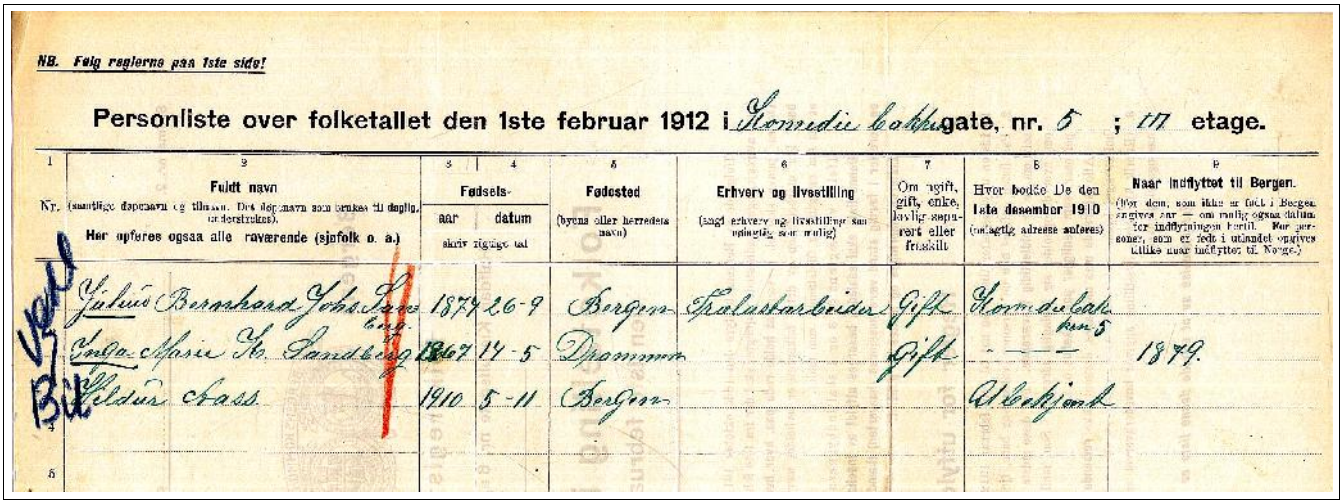

NB. Følg reglerne paa 1ste side!

Personliste over folketallet den 1ste februar 1912 i Komedie bakkegate, nr. 5 ; III etage.

1 Nr.	2 Fuldt navn (samtlige døpenavn og tilnavn. Det døpenavn som brukes til daglig, understrekes). Her opføres ogsaa alle ravværende (sjøfolk o. a.)	3 Fødsels- aar (skriv tigange tal)	4 Fødsels- datum	5 Fødested (byens eller herredets navn)	6 Erhverv og livsstilling (angi erhverv og livsstilling saa nøiagtig som mulig)	7 Om ugift, gift, enke, lovlig separert eller fraskilt	8 Hvor bodde De den 1ste desember 1910 (nøiagtig adresse anføres)	9 Naar indflyttet til Bergen. (Hvor dem, som ikke er født i Bergen, angives aar — om mulig ogsaa dato — for indflytningen hertil. Hvor personer, som er født i utlandet opgives ogsaa naar indflyttet til Norge.)
Ved BU	Julius Bernhard Johs. Sandberg	1874	26-9	Bergen	Trælastarbeider	Gift	Komediebakken hus 5	
	Inga Marie K. Sandberg	1867	14-5	Drammen		Gift	———	1879.
	Hildur Aass.	1910	5-11	Bergen			Ubekjendt	
4								
5								

Personliste over folketallet i Bergen 1. desember 1912.

«Personliste over folketallet den 1ste februar 1912 i Komediebakken, nr. 5; III etage.
Julius Bernhard Johs. Sandberg - Født 26.09.1874 i Bergen - Trælastarbeider - Gift.
Inga Marie K. Sandberg - Født 14.05.1867 i Drammen - Gift - Indflyttet til Bergen i 1879.
Hildur Aass - Født 05.11.1910 i Bergen».

Det oppgis at ekteparet bodde på samme adresse 01.12.1910, mens adressen til Hildur pr. 01.12.1910 oppgis å være «Ubekjent».

Det er vel trolig at Julius Bernhard og Inga Marie var hennes pleieforeldre!

9 Avisannonse, Minnesblad ved begravelsen.

Komediebakken ligger mellom Nøstet og Engen, ca 250 meter nordvest for «Den Nationale Scene». Strøket ble pulverisert under alliert bombing 29.10.1944. Området lå brakk til femtiårene, da bl.a. Sentralbadet ble bygget der. Komediebakken har sitt navn fra gamle Bergen teater, som også forsvant ved samme ulykke. Der er ingen kirker i umiddelbar nærhet, den nærmeste er Johanneskirken.

Ved folketellingen i 1910 brukte Julius og Inga etternavnet Johannesen. Han var da «Fyrbøder v/ Gardinfabrik». Det oppgis at Komediebakken 5 var et våningshus i to etasjer. I første etasje bodde 4 voksne og to barn og i annen etasje 3 voksne og ett barn. Dertil bodde en voksen med ett barn på kvisten. Husleien var henholdsvis 260, 284 og 130 kroner pr. år.

Samtidig bodde hennes mor alene på kvisten i Sandbrogaten 8, og var «Opvartningsjomfru» av yrke. Ifølge «Griegs Adressebok for Bergen» for 1915-16 bodde moren en tid i Fritznersmuget 13 og var da «Dampskibspike», dvs. antagelig ofte til sjøss.

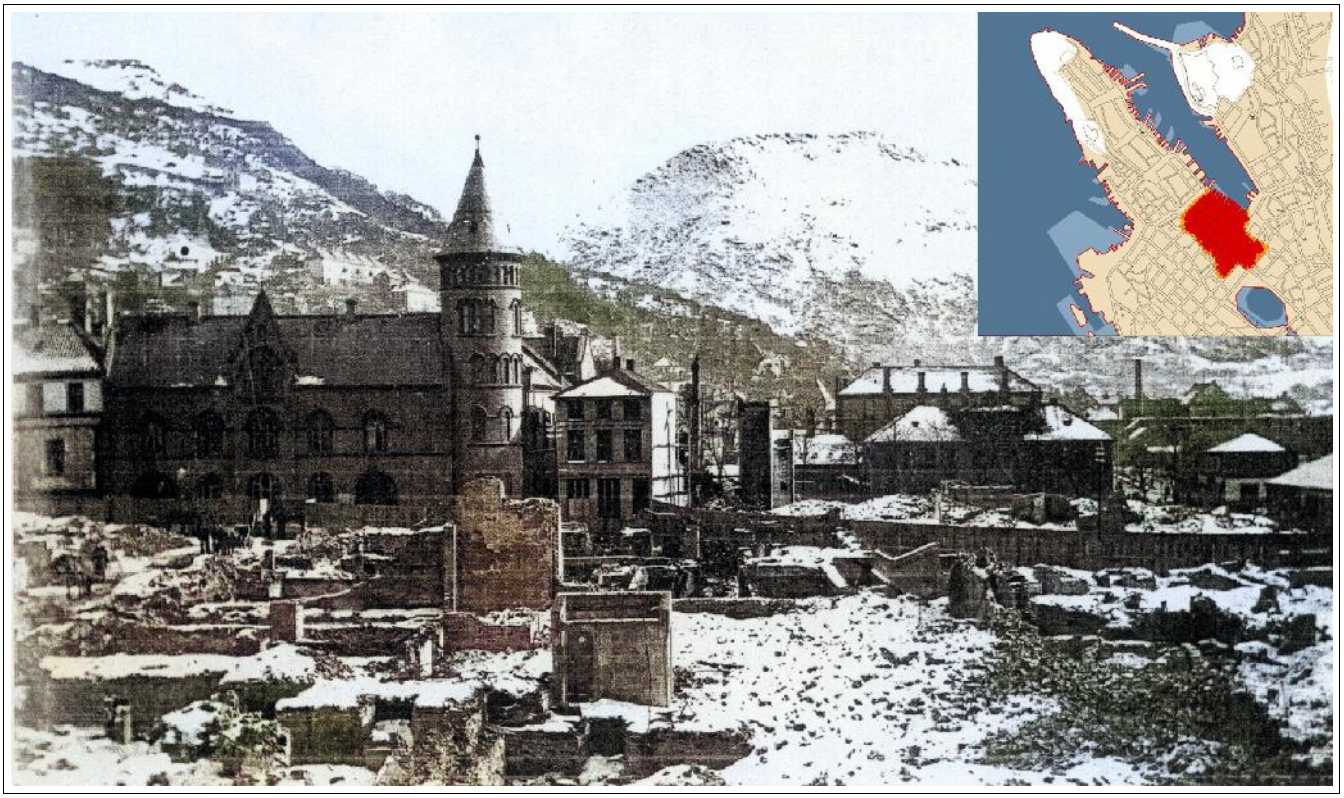

Brannen stanset ved brannstasjonen. Bildet viser Strandgaten noen dager senere. Ulriken har fått sin hvite vinterdrakt på. Det lille kartet viser utbredelsen av brannen.

Hildur har fortalt sine barn at hun bodde i Bergen under storbrannen som brøt ut 15.01.1916, og om sønnen Tore husker rett, ble området hun da bodde i brannherjet.

Brannen brøt ut i Berstads sjøgård ved Murallmenningen. Den spredte seg raskt sørover, og la hele området fra Vågen til Engen, og fra Murallmenning til Rådhuset i aske. Brannen brøt ut kl. 17.15 og varte hele natten. 380 bygninger, med 612 leiligheter, 388 butikker, 242 verksteder, 42 fabrikker, 219 kontorer, 288 lagerrom gikk tapt. Brannen rammet 3 aviser, 4 hoteller, 6 forsikringsselskaper og 2 skoler, og ca. 1000 arbeidsplasser gikk tapt. Rundt 2700 mennesker ble husløse. Det ble utlyst en arkitektkonkurranse om regulering av brannstrøket, og bybildet ble sterkt forandret. Smørsallmenningen forsvant, det samme gjorde en rekke andre gater og smug. Strandgaten ble rettet ut og utvidet, og nye gater ble anlagt, som Christian Michelsens gate.

Hennes mor giftet seg med Adolf Johannes Christiansen hos byfogden i Bergen 31.08.1916 og flyttet til Kristiania 20.10.1916, mens Hildur fortsatt bodde i Bergen 12.12.1916. Dette er notert med gråblyant på Noras folkereregisterkort, men er ikke synlig på den tilsendte kopien.

Jeg vet lite om hvordan Hildur hadde det mens hun bodde i Bergen. For å få et bilde av hvordan hennes oppvekst der kan ha sett ut kommer her et utdrag fra

«Jeg spurte aldri om detaljene»

av Lina Bjelland i Slekt og Data nr. 2/2011, som hun har vært så venlig å la meg kopiere. Den handler om hennes mormor som også ble født i Bergen, drøyt 1½ måned etter Hildur.

«Vi tar for gitt at vi kan historien til våre nærmeste. Mormoren min levde i 100 år, og jeg oppdager at jeg ikke vet noe særlig om hvordan hun har hatt det i alle disse årene. Hun fortalte meg om livet sitt. Jeg spurte aldri om detaljene. Da vet man ikke så mye likevel.

Den 27. desember 1910 ble mormoren min født. Forventet levealder for en nyfødt jente på den tiden var 58 år. Ingen kunne vel i sin villeste fantasi ha tenkt tanken at lille Agnes skulle leve til hun ble 100 år. De kunne nok heller ikke tenke seg hvilke nyvinninger hun skulle leve for å se.

Bergen 1910

Hvordan så verden ut da den vesle rødhårende jenten så dagens lys i 1910? I Bergen var det ennå ikke vanlig å ha elektrisk belysning i husene, heller ikke biler var et normalt skue. Menn under 25 år og kvinner hadde ikke allmenn stemmerett, ingen hadde funnet opp glidelåsen, vaskemaskinen eller kjøleskapet. Det skullle gå 6 år til Einsteins relativitetsteori ble lansert, det skulle ta elleve år før turberkulosevaksinen kom, og 40 år til antibiotika ble tatt ordentlig i bruk. Titanic hadde ikke forlist og Panamakanalen var ikke bygget. Verdens første kryssord hadde ingen tenkt ut. Ingen hadde hørt om Mao Zedong eller Adolf Hitler, og de to verdenskrigene hadde ikke funnet sted.

Den lille familien bodde på Nordnes, i utkantet av bykjernen i Bergen. Far var kaptein, mor sto ved roret hjemme. Litt høyt på strå var de, så de kunne ha tjenestepike til å hjelpe seg med det tyngste arbeidet. Kanskje lille Agnes fikk høre en konsert i Parken eller kanskje hun og broren var så heldige å få synke ned i de røde plysjstolene på Michelsens konditori, der de solgte deilige kaker? Det var nok mange små barnlige gleder for Agnes, men i verden blåste det opp til storm, og etter "skuddene i Sarajevo" var 1. verdenskrig et faktum. Agnes var 4 år, for hennes del skulle en gnist på avveie få mye større innvirkning på livet enn Verdenskrigen.

Livet opp i flammer.

16. januar 1916. Ute blåste det sterk storm med orkan i kastene. Et lite uhell med et stearinlys på et lager og infernoet var i gang. Agnes var 6 år. Hun må ha sett kaoset og desperasjonen: Bergen brenner! Brannmenn, det militære, frivillige - alle kjempet mot flammene. Hageslanger og blomstersprøyter, bøtter og mugger ble tatt i bruk. Hvordan må det ha sett ut for en 6 år gammel jente da den trygge tilværelsen hennes gikk opp i flammer? Hvor redd må hun ikke ha vært? På én natt var Bergen sentrum lagt i aske. Igjen sto det 17 bygninger eller bygningsrester. 2700 mennesker ble husløse over natten.

Fikk Agnes ta på seg hatt og kåpe og gå ut for å se? Mest sannsynlig ikke, men kanskje etter brannen. I Bergens Avisen forteller Laura Magnus hvordan hun minnes stemningen i byen etter brannen:

"Aldri glemmer jeg det synet med de gapende ruinene, hvor det ennå brente i asken og gassrør som flammet. Vi gikk som til begravelse - bare gikk og gikk, og mange gråt."

Hvor mye av dette var lille Agnes med på? Hørte hun gråten, så hun de hjemløse? Jeg vet at hun var der, jeg vet at hun husket det godt. Hun fortalte meg om det, men jeg spurte henne dessverre aldri om detaljene.»



Mor og mormor antagelig fotografert før familien flyttet fra Bergen til Christiania.

Ved folketellingen 01.02.1917 hadde hun flyttet til Kristiania og bodde med sin mor og stefar på Kampen i Havegaten 46 - på hjørnet av Hagegata og Kjølberggata. Hun var da 6 år gammel og ble registrert med etternavnet Christiansen.

Om en formell adopsjon har funnet sted er ikke avklart. Fra 1917 til 1935 var det kun anledning til «svak» adopsjon. Barnet hadde fortsatt arverett etter biologiske foreldre. Fra 1935 kom «sterk» adopsjon der alle bånd til biologiske foreldre ble brutt også arveretten.

Familien ble ikke boende lenge på Kampen. Folketellingen fra 1918 viser at familien flyttet til Thorshauggate 1 den 13.04.1917 for så 12. juli samme år å flytte til Wilsesgate 10. Her ble familien boende senere.

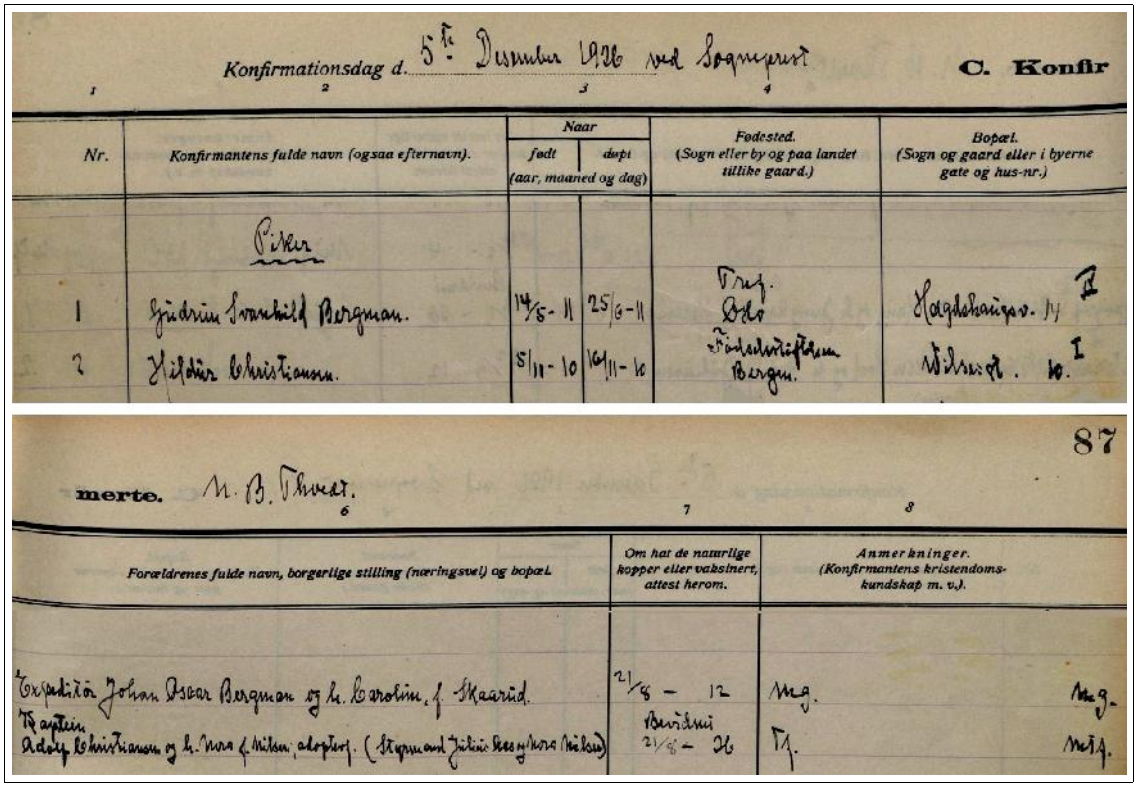

Konfirmationsdag d. 5te Desember 1926 ved Sognepræst — C. Konfr

Nr.	Konfirmantens fulde navn (ogsaa efternavn).	Naar født (aar, maaned og dag)	Naar døpt	Fødested. (Sogn eller by og paa landet tillike gaard.)	Bopæl. (Sogn og gaard eller i byerne gade og hus-nr.)
	Piker				
1	Gudrun Irmelid Bergman.	14/8-11	25/6-11	Trefoldighets Sogn Oslo	Hagebakkeveien 14 II
2	Hildur Christiansen.	5/11-10	16/11-10	Fattigvæsenets Sogn Bergen.	Wilhelmsgt. 10. I

87

merte. N. B. Thuesen.

Forældrenes fulde navn, borgerlige stilling (næringsvei) og bopæl.	Om har de naturlige kopper eller vaksinert, attest herom.	Anmerkninger. (Konfirmantens kristendomskundskap m. v.)
Expeditør Johan Oscar Bergman og h. Karoline f. Skaarud.	21/8 - 12 Revidert 21/8 - 26	meg. meg.
Kaptein Adolf Christiansen og h. Nora f. Nilsen, adoptiv. (Stefmoder Hilda Karoline Nielsen)		Tf. meg.

Hildur ble konfirmert i Trefoldighetskirken 05.12.1926. I kirkeboken fremgår det at hun er adoptert av Adolf Christiansen.

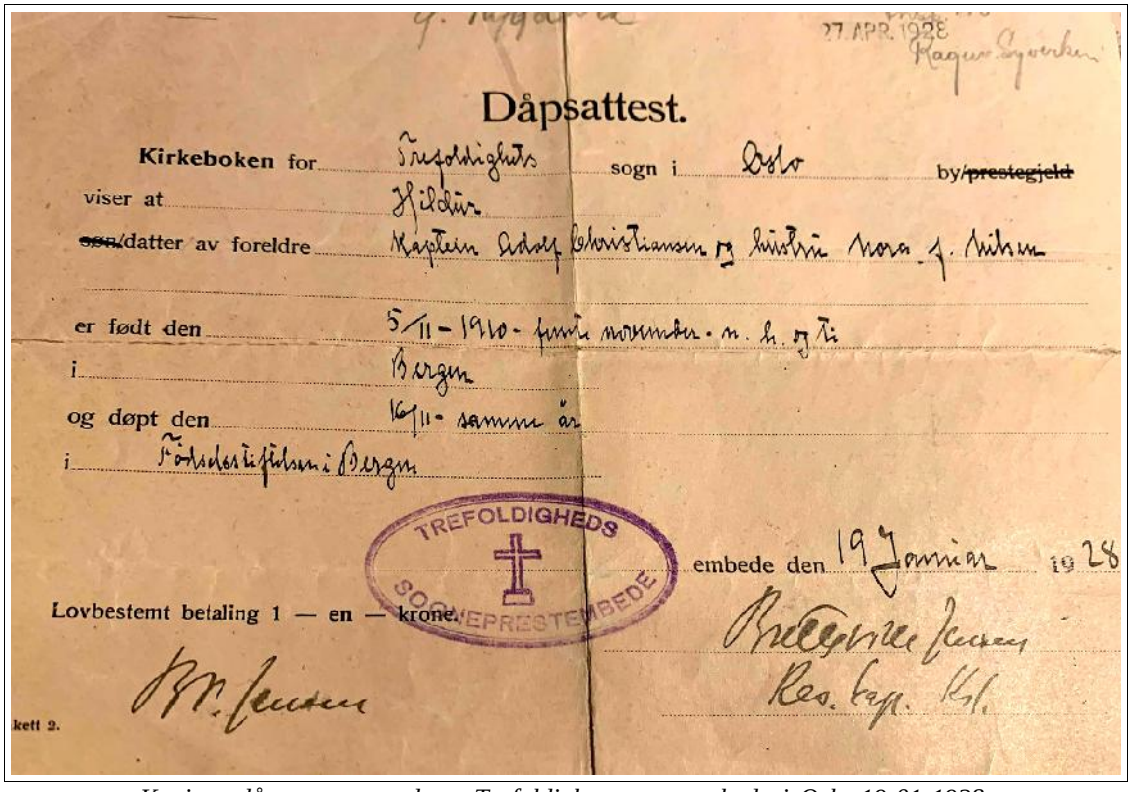

27 APR. 1928

Dåpsattest.

Kirkeboken for Trefoldighets sogn i Oslo by/~~prestegjeld~~

viser at Hildur

~~sønn~~/datter av foreldre Kaptein Adolf Christiansen og hustru Nora f. Nilsen

er født den 5/11-1910- femte november- nitten hundre og ti

i Bergen

og døpt den 16/11- samme år

i Fattigvæsenets i Bergen

TREFOLDIGHEDS SOGNEPRESTEMBEDE

Lovbestemt betaling 1 — en — krone.

embede den 19 Januar 1928

Res. kapl. Kl.

kett 2.

Kopi av dåpsattest utstedt av Trefoldighets sogneembede i Oslo 19-01-1928.

I 1928 fikk Hildur utdstedt en kopi av sin dåpsattest. Hennes far nevnes ikke.



Hildur og Alf. Fotografert sommeren 1934 og antagelig ved deres sølvbryllup i 1961.

I 1935 oppgis det at Hildur er ekspeditrise ved Steen & Strøm. Som tilleggstekst anføres «utstyr for manufaktur».

I adresseboken for 1935 oppgis frøken Hildur Christiansen å bo sammen med Adolf Christiansen i Wilsesgate 10 I, ved Møllergata skole. Hun er da ansatt ved «Steen & Strøm».

Hildur og Alf giftet seg 09.05.1936 i Trefoldighetkirken. Hun var da exp[editrise] hos Steen & Strøm og bosatt i Wilsesgt 10. Det oppgis at hun ble konfirmert i Trefoldighetskirken i 1925. Foreldre: Kaptein Adolf Christiansen og h. Nora f. Nilsen. Det oppgis feilaktig at hun ble født i Oslo.

Hildur arbeidet på «Steen & Strøm» til hun giftet seg. Da måtte hun imidlertid slutte å arbeide. Det var ikke tillatt den gang for kvinner å arbeide der om de var gifte. Hun arbeidet så hjemme som syerske til hun igjen fikk arbeide hos Steen & Strøm i midten av 1950-årene.

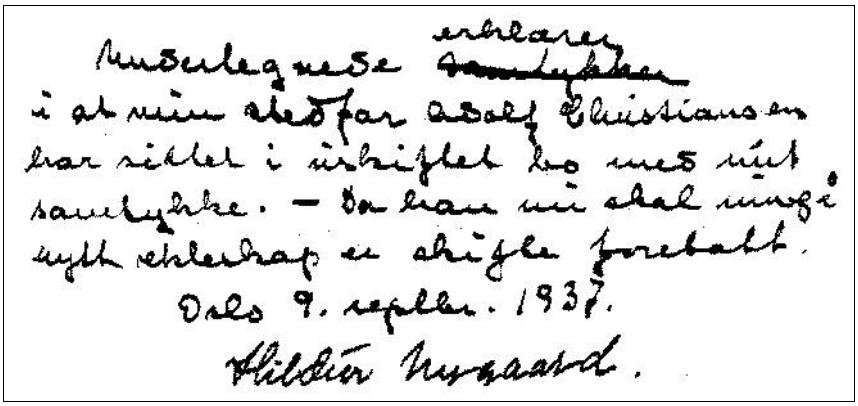

Undertegnede erklærer
i at min stedfar Adolf Christiansen
har sittet i uskiftet bo med mit
samtykke. - Da han nu skal inngå
nytt ekteskap er skifte foretatt.
Oslo 9. septbr. 1937.
Hildur Nygaard.

Oslo skifterett, Journalsaker - Rekke B. Avd. I. Eske 74 (1936), jnr 538/1936.

Etter at Hildurs mor døde i 1936 søkte hennes stefar skifteretten om å få sitte i uskiftet bo. I søknaden som er datert 05.11.1936, oppgir han som adresse «Nygaard Tøiengt 28 III» og i parantes «DS "Jæderen" D.S.B. Stavanger». Han har altså fraflyttet leiligheten i Wilses gate. Det fremgår av følgebrevet fra «Høiesteretsadvokat Aage Schou» datert Oslo 30.11.1936 at «Hr. og fru Christiansen» tidligere hadde skjenket innbo til datteren. I en påskrift datert 09.09.1937 erklærer Hildur:

«Undertegnede erklærer at min stedfar Adolf Christiansen har sittet i uskiftet bo med mit samtykke. - Da han nu skal inngå nytt ekteskap er skifte foretatt.»

Hildurs tremenning, Alvin Andreassen, skriver - basert på samtaler med slekten i Tromsø - bl.a.:

Nikoline, søster til Hildurs mor Nora, hadde datteren Agnes. Hun igjen hadde to døtre, Rut og Else. Rut har fortalt at hun var på besøk hos Hildur i Oslo. Else, var godt orientert om slekta. Hun har fortalt til Alvin Andreassen at moren Agnes var aktiv i NNN, dvs. Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelsforening. Hun ble sendt til Oslo som delegat ved møter og forhandlinger, og bodde/var da alltid hos Hildur. Også

Olav Helge, sønn til Olav Lingås og sønnesønn til Hildurs tante, Kristofa, viste om Hildur og sønnene hennes, men kjente ikke til Nora. Han bekreftet at Agnes og Hildur hadde nær kontakt.

Hildurs sønn, Per, var i det militære i Indre Troms. På permisjon kom han da til Tromsø og bodde på Sydspissen som da var det militæres permisjonssted. Han var da flere ganger på besøk hos Agnes og familien i Helmer Hansens vei.



Hildur som ansvarlig for plastavdelingen på Steen & Strøm.

Hildur var aktiv i «Oslo Damekor» hvor hun sang sammen med sin svigermor og sine svigerinner, Andrea og Solveig. Hun spilte også piano.

Mine foreldre flyttet til Lier i 1973.



Gravsten - Tranby kirkegård - Gravnr. 02.0A00E.005. I bakgrunnen Tranby kirle (foto: Gunhild Nygaard Hafsahl).

Hildur døde 06.12.1978, ble bisatt i Tranby kirke 13.12.1978 og gravsatt på Tranby kirkegård 19.07.1978.[10]

Utenfor ekteskap med **Laura Jensen.** D/S pike / Serveringsjomfru. Født 24.04.1890 i Hammerfest bysogn (FI). Døpt 28.05.1890 i Hammerfest bysogn (FI).[11] Flyttet mellom 1911 og 1915 fra Hammerfest (FI) til Bergen (HO). Død 01.12.1971 på Haukeland sykenus, Bergen (HO).

[10] Brev av 28.10.1995 fra Yngve Nedrebø ved Statsarkivet i Bergen. Folketellingen i 1910 for Bergen Kjøpstad. Personliste fra folketellingen i 1912 for Bergen. Folketellingene for Kristiania / Oslo i 1917, 1918, 1925 og 1935. Adressebøker for Kristiania / Oslo. Oslo skifterett: Journalsaker - Rekke B. Avd. I. Eske 74 (1936), jnr 538/1936. Alvin Andreassen (Oktober 2003): Kraknes/Verftsgata. Lina Bjelland: «Jeg spurte aldri om detaljene» (Artikkel i «Slekt og Data» nr. 2/2011).

[11] Kirkebok Hammerfest bysogn nr. 9, 1889-97: «A. Levende Fødte», side 9, nr. 18.

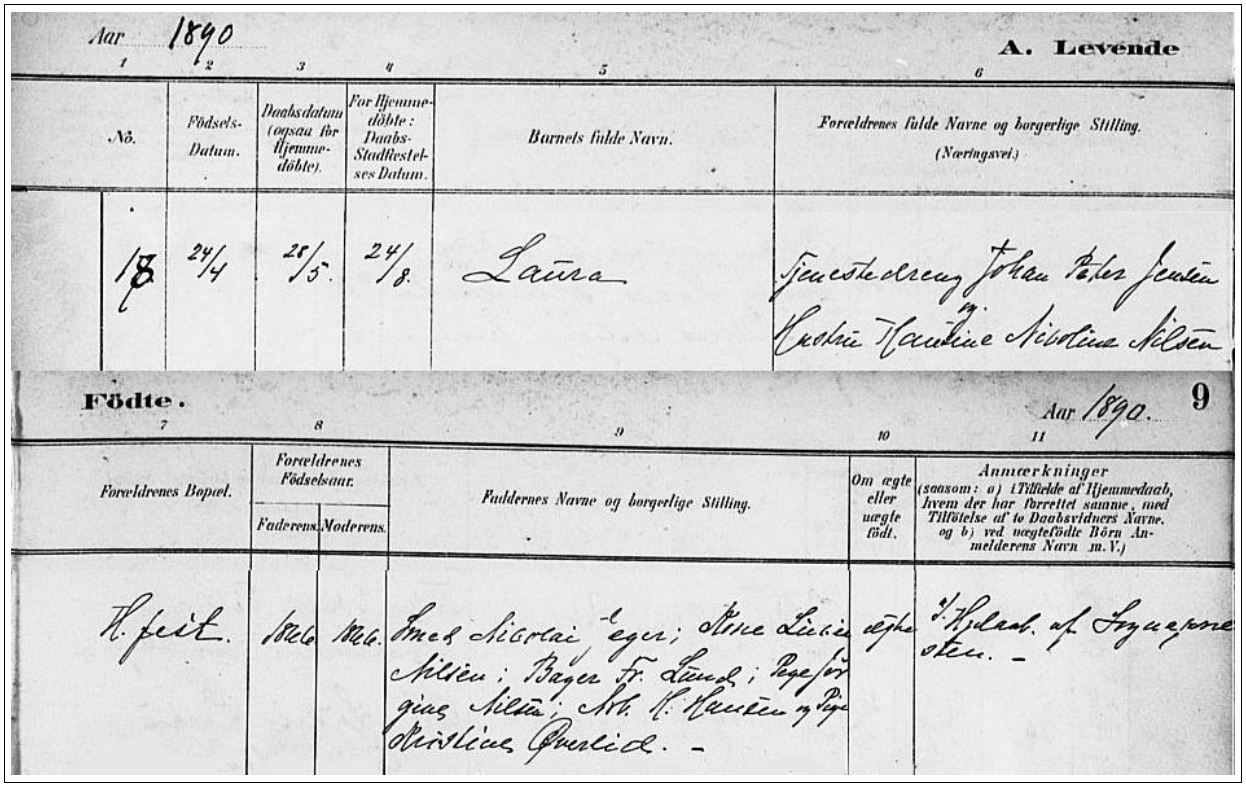

Aar 1890 — A. Levende

1	2	3	4	5	6
No.	Fødsels-Datum.	Daabsdatum (ogsaa for Hjemmedøbte).	For Hjemmedøbte: Daabs-Stadfæstelses Datum.	Barnets fulde Navn.	Forældrenes fulde Navne og borgerlige Stilling. (Næringsvei.)
18	24/4	28/5.	24/8.	Laura	Tjenestedreng Johan Peter Jensen og Hustru Hansine Nicoline Nilsen

Fødte. — Aar 1890. — 9

7	8		9	10	11
Forældrenes Bopæl.	Forældrenes Fødselsaar. Faderens.	Moderens.	Faddernes Navne og borgerlige Stilling.	Om ægte eller uægte født.	Anmærkninger (saasom: a) i Tilfælde af Hjemmedaab, hvem der har forrettet samme, med Tilføielse af to Daabsvidners Navne, og b) ved uægtefødte Børn Anmelderens Navn m. V.)
H. fest.	1846	1846.	Smed Nicolai Jeger; Kone Lisbet Nilsen; Bager Fr. Lund; Pige Jørgine Nilsen; Arb. H. Hansen og Pige Kristine Øverlid. –	ægte	I Hjemmedaab af Sognepresten. –

Kirkebok Hammerfest bysogn nr. 9 - 1889-97 - «A. Levende Fødte» - side 9

Laura ble født 24.04.1890 og hjemmedøpt av sognepresten 28.05.1890. Hjemmedåpen ble bekreftet i kirken 24.08.1890.

Hennes foreldre var «Tjenestedreng» Johan Peter Jensen og «Hustru» Hansine Nicoline Nilsen. Foreldrene var gift, begge ble født i 1866 og bosatt i Hammerfest.

Faddere var «Smed Nicolai Jeger; Kone Lisbet Nilsen; Bager Fr. Lund; Pige Jørgine Nilsen; Arb. H. Hansen og Pige Kristine Øverlid».

Hennes foreldre giftet seg i Hammerfest 04.11.1888 (Kirkebok Hammerfest bysogn nr. 8, 1879-89: «D. i Ægteskab indtraadte», folio 151, nr. 12). Foreldrenes fedre var fisker Hans Angel Jensen og ... Jørgen Gustaf Nilsen, forlovere Jørgen Nilsen og Johan Hansen, begge fra Hammerfest.

Hennes far - Johan Peder Jensen - ble født i Hammerfest 10.06.1866 og døpt 10.06.1967 - ett år senere (Kirkebok Hammerfest nr. 5, 1857-69: «A. Døbte 1867», side 82). Kirkeboken viser at ett antall barn da ble døpt samtidig, alternativt bare samlet ført inn i kirkeboka denne dag(?). Hans foreldre var Arbeider Hans Angel Jensen og Hustru Ane Margrethe Kristensdatter, Fuglenæs. Faddere var Edvard Kristian Ottem og Kone Marie Ottem, Martinus Olsen Fuglenæs og Kone Ane Margrethe Rosmaal.

Følgende utskrift fra folketellingen i 1875 viser Hans Angel sammen med sine foreldre og søsken. Familien bor på Fuglenæs i Hammerfest, hvor faren er gårdseier. I 1865 bodde familien i Maasø på gården Renøen.

Hans Angel Jensen - Husfar - Gift - Fisker - Født 1814 i Buxnæs Lofoten.
Anne Margrethe Kristensdatter - Hans Kone - Født 1828 i Flakstad i Lofoten.
Jetta Marie Hansdatter - Datter - Ugift - Født 1861 i Hammerfest.
Anton Hansen - Sønn - Ugift - Født 1864 i Hammerfest.
Johan Peter Hansen - Sønn - Ugift - Født 1867 i Hammerfest.
Ole Ludvig Hansen - Sønn - Ugift - Født 1869 i Hammerfest (Måsøy ifølge 1865-tellingen).

I 1865- og 1875-tellingene har barna patronymikon etter sin fars fornavn og ikke patronymikonet «Jensen» som oppgis senere. Foreldrene oppgis i 1865-tellingen å være 45 henholdsvis 40 år gamle noe som skulle motsvare at de var født i 1820 og 1825. Johan Peter oppgis å være født i Hammerfest, ikke Måsøy («Maasø»).

Hennes mor - Hansine Nikoline Nilsen - ble født i Hammerfest bysogn 04.07.1866 og døpt 07.10.1866 (Kirkebok Hammerfest bysogn, klokkerbok 3, 1862-68: «A. Døbte 1866», side 39, nr. 54). Hennes foreldre var Jørgen Gustavsen Nilsen og Hustru Lucie Hansdtr., født Sundt. Faddere var Snedker Planting, Kone Marie Danielsen, Ole Elvsen og Hustru, Pige Kristine Kristiansen og Ungk. Stockfledt Sand. Det oppgis at hun ikke ble hjemmedøpt.

Følgende utskrift fra folketellingen i 1875 - også fra Hammerfest - viser Hansine Nikoline sammen med sine foreldre og søsken. De bor hos huseier og skipper Hans Thomassen på «Kirkepladsen»:

Jørgen Gustav Nilsen - Husfar - Gift - Sømand - Født 1835 i Skogn i Levanger.
Lucie Nilsen - Hans Kone - Gift - Født 1837 i Altens præstegjeld i Kaafjord.
Oluf Christian Nilsen - Sønn - Født 1862 i Hammerfest.
Hansine Nikoline Nilsen - Datter - Født 1866 i Hammerfest.
Lorentze Jørgine Nilsen - Datter - Født 1871 i Hammerfest.
Maren Dorthea Nilsen - Datter - Født 1875 i Hammerfest.

I folketellingen fra 1900 finner vi Laura med familie i Hammerfest. Eiendommen består av et våningshus i en etasje og et uthus. Familien består av:

Johan Jensen - Husfar - Gift - Bryggearbeider - Født 1866 i Maasø sogn i Finnmark.
Hansine Jensen, Husmor - Gift - Husmor - Født 1866 i Hammerfest.
Laura Jensen - Ugift - Datter - Født 1890 i Hammerfest.
Ragnvald Jensen - Ugift - Sønn - Født 1892 i Hammerfest.
Arthur Jensen - Ugift - Sønn - Født 1894 i Hammerfest.
Rolf Jensen - Ugift - Sønn - Født 1896 i Hammerfest.
Anette Jensen - Ugift - Datter - Født 1898 i Hammerfest.

Laura ble konfirmert 16.04.1905 i Hammerfest bysogn. Hennes far oppgis nå å være «Gaardsdreng».

20.03.1909 meldte Laura seg ut av statskirken for å gå inn i metodistkirken. Under anmerkninger står det «Skriftlig og mundtlig».

Laura er ikke funnet i folketellingen for 1910. Dette kan skyldes at skipslistene ikke er med i 1910-tellingen, og at hun var til sjøss ved det tidspunkt.

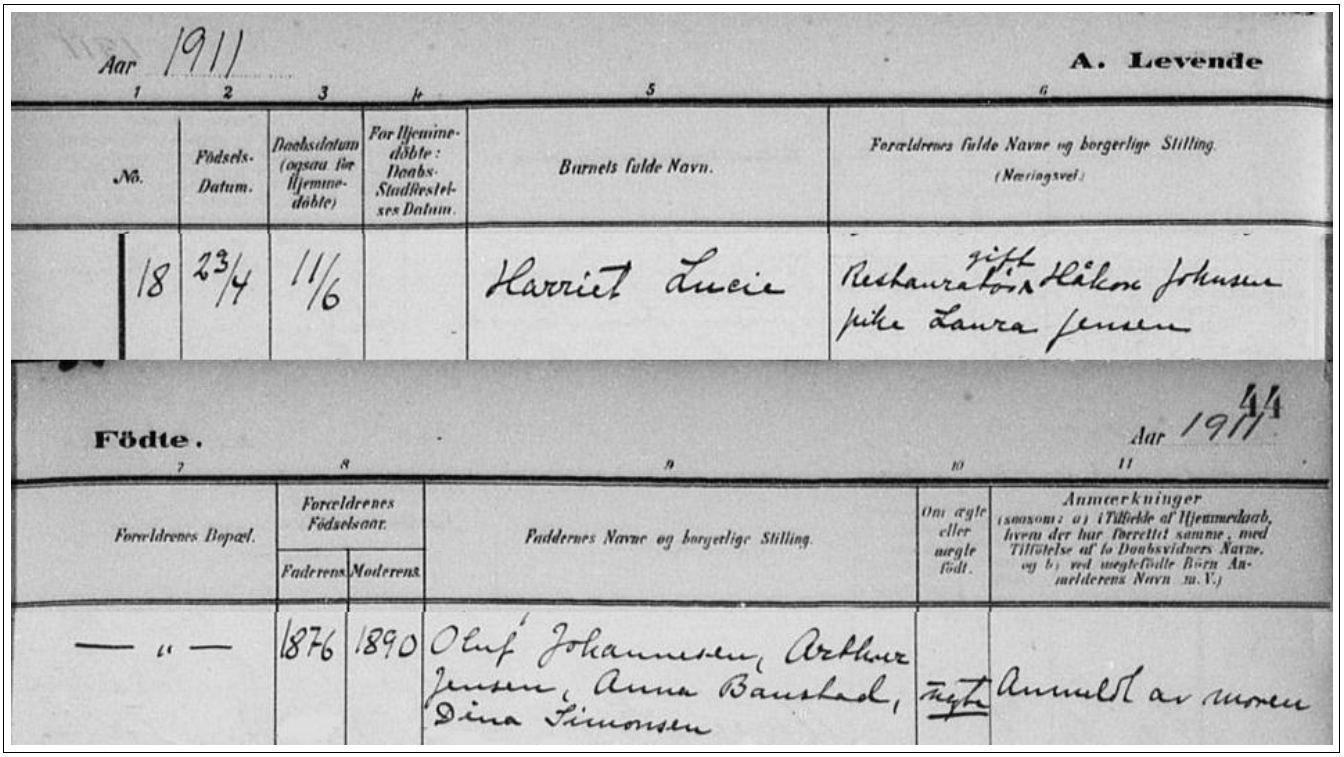

Aar 1911 A. Levende

No.	Fødsels-Datum.	Daabsdatum (ogsaa for Hjemmedøbte)	For Hjemmedøbte: Daabs-Stadfæstelses Datum.	Barnets fulde Navn.	Forældrenes fulde Navne og borgerlige Stilling. (Næringsvei.)
18	23/4	11/6		Harriet Lucie	Restauratør gift Håkon Johnsen pike Laura Jensen

Fødte. Aar 1911 44

Forældrenes Bopæl.	Forældrenes Fødselsaar. Faderens	Moderens	Faddernes Navne og borgerlige Stilling.	Om ægte eller uægte født.	Anmærkninger (saasom: a) i Tilfælde af Hjemmedaab, hvem der har forrettet samme, med Tilføielse af to Daabsvidners Navne, og b) ved uægtefødte Børn Anmelderens Navn m. V.)
— " —	1876	1890	Oluf Johannesen, Arthur Jensen, Anna Banstad, Dina Simonsen	uægte	Anmeldt av moren

Kirkebok Hammerfest bysokn nr. 14 - 1906-16: «A. Levende Fødte» - side 44.

23.04.1911 fikk hun datteren Harriet Lucie utenfor ekteskap. Navnet Lucie har hun fått etter sin mormor. Faren, som var gift, het Håkon Johnsen, var født i Hammerfest i 1876 og var «Restauratør». Faddere var Oluf Johannesen, Arthur Jensen, Anna Banstad og Dina Simonsen. Barnet ble anmeldt som uekte av moren.

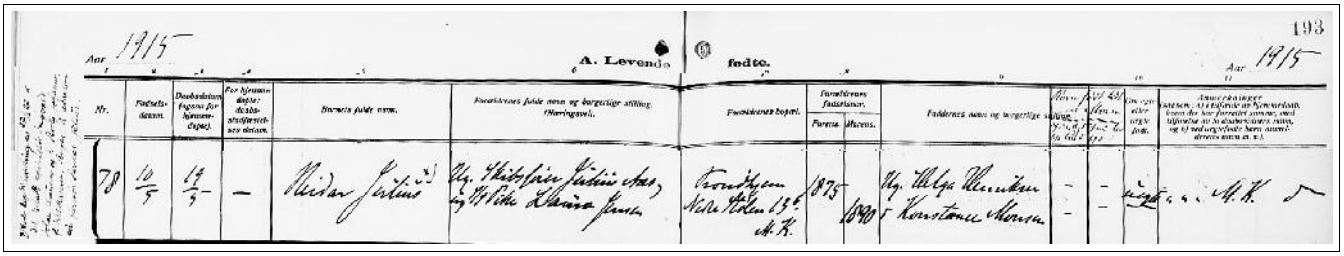

Aar 1915 A. Levende fødte. 193 Aar 1915

Nr.	Fødsels-datum.	Daabsdatum (ogsaa for hjemmedøbte).	For hjemmedøbte: daabs-stadfæstelses datum.	Barnets fulde navn.	Forældrenes fulde navn og borgerlige stilling. (Næringsvei.)	Forældrenes bopæl.	Forældrenes fødselsaar. Faderens.	Moderens.	Faddernes navn og borgerlige stilling.	[illegible]	[illegible]	Om ægte eller uægte født.	Anmærkninger (saasom: a) i Tilfælde af Hjemmedaab, hvem der har forrettet samme, med tilføielse av to daabsvidners navn, og b) ved uægtefødte børn anmelderens navn m. v.)
78	10/5	19/5	—	Reidar Julius	Ug. Skibsfører Julius Aas, og U/S Pike Laura Jensen	Trondhjem Nedre Stølen 13B M.K.	1875	1890	Ug. Helga Henriksen o Konstance Monsen	- -	- -	uægte	M.K.

Kirkebok Kvinneklinikken i Bergen nr. 4: «A. Levende fødte», folio 193, nr. 78.

Da sønnen Reidar Julius ble født 10.05.1915 var Laura D/S pike - antagelig på samme skib som Julius Aas. Bostadsadresse ble oppgitt til Nedre Stølen 13B, Bergen. Det oppgis i kirkeboken at hun ble født i 1890, men ikke hvor.

I fødselsmeldingen til Reidar Julius, som er tilgjengelig i Statsarkivet i Bergen, står det at Laura Jensen ble innlagt på Fødselsstiftelsen i Bergen 10. mai 1915, at hun er født i 1890 og er fra Fuglenæs i Hammerfest. Det står også at hun hadde en hjemmefødsel i april 1911 og fødte en velskapt datter. I 1915 var dette barnet (som ikke nevnes med navn) friskt.

Laura giftet seg 11.02.1922 i Bergen med Reidar Johan Hansen, født 1896 i Hadsel og konfirmert i 1910. Han var matros og Laura serveringsjomfru. De bodde i Qv. Blekevei 12. Hans far var indest Hans Reinertsen. Forlovere var matros Jørgen Bank Hadselgaard og kelner Aage Molhach Qv. Blekevei 12. De fikk ingen egne barn.

Hennes datter, Harriet Lucie, ble konfirmert 05.12.1926. Familien bodde da i Nye Sandviksvei 69a, Sandviken. Hun giftet seg senere med Erling Helle. I 1956 bodde datteren med familie ifølge telefonboken for Bergen på adressen Sandviksveien 56. Harriet var bøterske og Erling var formann. De hadde sønnen Bjarne som var lærling.

Laura døde på Haukeland sykehus 01.12.1971 og ble bisatt på Møllendal. Hun oppgis å være «Fhv. formanns hustru» og ved sin død bodde hun med sin mann i Hans Hauges gate 23.

Hennes mann døde 10.01.1977.

På forespørsel i statsarkivets forum for «Oppslag i kilder» skriver Yngve Nedrebø:

«Hun var født 24. april 1890 i Hammerfest, og etterlot seg enkemann Reidar Johan Hansen, som døde 10. januar 1977. Hun hadde en særkullsdatter Harriet Lucie Helle, men ikke barn med enkemannen.»

«Da hun døde kjente ikke enkemannen til andre arvinger enn datteren. I Norge hadde vi "svak adopsjon" til og med 1935. Ved slike adopsjoner skulle den bortadopterte beholde sin arverett etter biologiske foreldre. Fra 1936 kunne det være både svake og sterke adopsjoner. De sterke adopsjonene fjernet alle juridiske bånd mellom biologiske foreldre og det bortadopterte barnet. Dersom sønnen fra 1922 ble adoptert gjennom sterk adopsjon skulle han ikke være listet som arving etter biologisk mor, var det svak skulle han ha stått der, så sant han ved morens død var i live.»

12

Barn:

Reidar Julius Aas/Clausen. Født 10.05.1915 på Fødselsstiftelsen, Bergen (HO). Døpt 19.05.1915 på Fødselsstiftelsen, Bergen (HO).[13] Død 17.10.1986 i Rhodos, Hellas.

08.02.2011 mottok jeg (Tore) et overraskende brev fra Bergen:

«Emne: Din slekt i Troms

Hei,

Jeg har nylig funnet ut at min far var adoptert. Hans navn var Reidar Julius Clausen, f. 10.05.15. d 17.10.1986.

Så vidt jeg kan forstå, ble min far "satt vekk" relativt tidlig etter fødselen, og formelt adoptert av mine besteforeldre i 1922.

Som hans far står oppført, Skibsfører Julius Aas, Trondheim, mor Laura Jensen, Bergen.

Kan dette være samme Julius Aas som du beskriver fra Troms ?

Med vennlig hilsen

Rolf Johan Clausen».

Nærmere undersøkelser viste at Reidar Julius var mors halvbror. Selv visste hverken han eller mor noe om hverandre så lenge de levde!

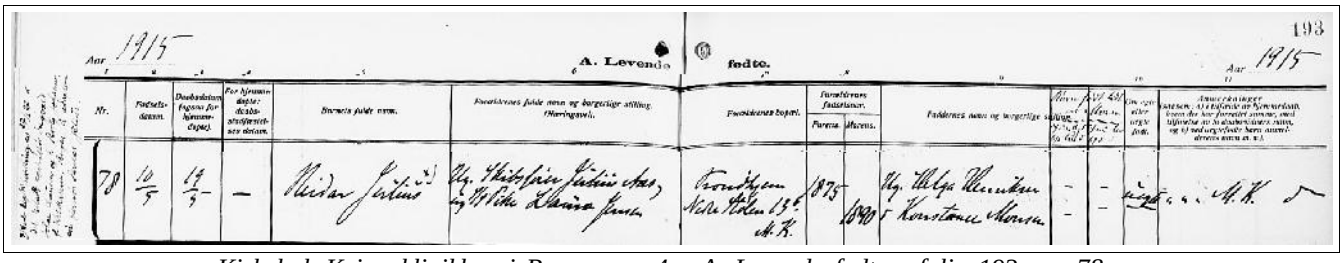

Kirkebok Kvinneklinikken i Bergen nr. 4: «A. Levende fødte», folio 193, nr. 78.

Reidar Julius ble født utenfor ekteskap på Fødselsklinikken i Bergen 10.05.1915. I følge kirkeboken var hans foreldre ugift skipsfører Julius Aas, Trondheim og ugift S/S pike Laura Jensen, Nedre Stølen 13B.

12 Kirkebok Hammerfest bysokn nr. 10, 1898-1905: «C. Konfirmerede», side 120, nr. 15. Kirkebok Hammerfest bysokn nr. 14, 1906-16: «I. Udmeldte af Statskirken», side 209, nr. 2. Kirkebok Hammerfest bysokn nr. 14, 1906-16: «A. Levende Fødte», side 44, nr. 18. Kirkebok Bergen - Fødselsstiftelsen nr. A4, 1910-18: «A. Levende fødte», side 193, nr. 78. Kirkebok Bergen - Mariakirken nr. B1, 1901-15: «A. Levende fødte», side 141. Kirkebok Bergen - Korskirken nr. D6, 1919-38: «D. I egteskap indtraadte», side 25, nr. 6. Kirkebok Sandviken nr. C3, 1924-38: «C. Konfirmerte», side 76, nr. 7. Digitalarkivet: «Døde i St. Olav sokn i Bergen 1927-1980». Epost-brev fra Statsarkivet i Bergen til Anette Clausen Hammersland,datert 4. mars, og til Tore Nygaard, datert 25. mars 2011.

13 Kirkebok Kvinneklinikken i Bergen nr. 4: «A. Levende fødte», folio 193, nr. 78. Kirkebok Mariakirken i Bergen nr. B1: «A. Levende fødte», folio 141, nr. 17b.

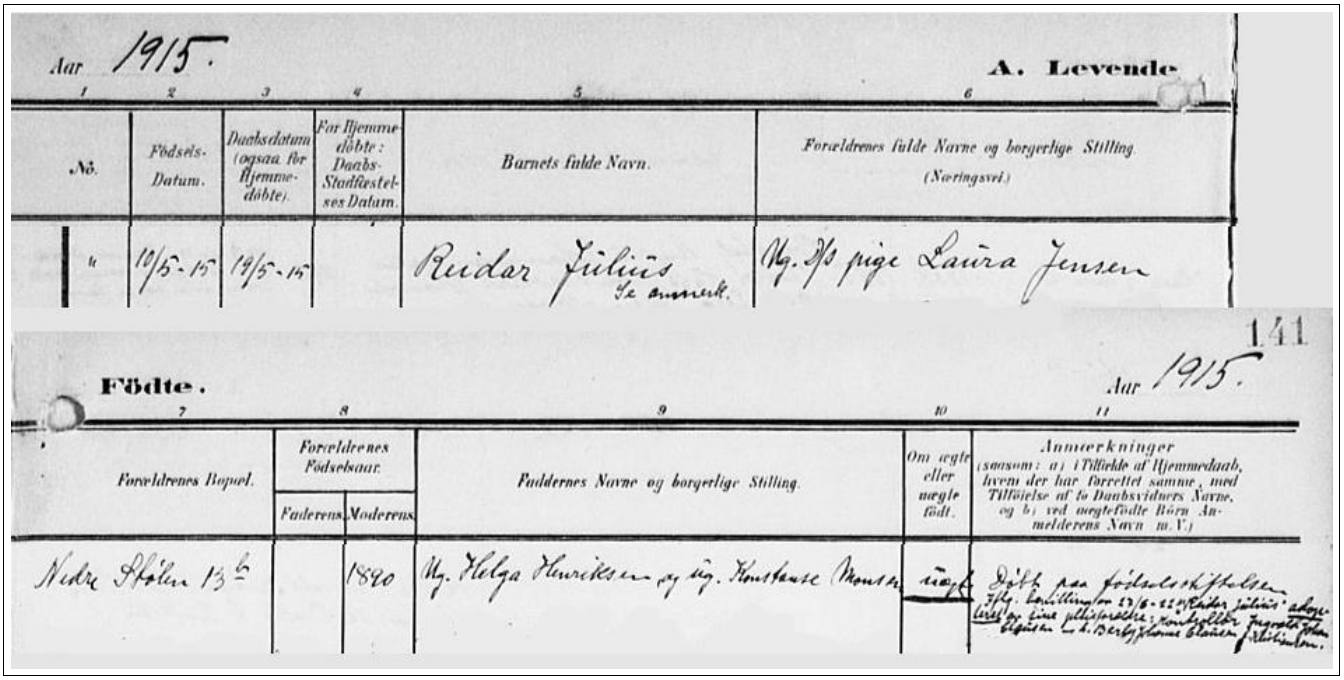
Aar 1915. A. Levende

1	2	3	4	5	6
Nō.	Fødsels-Datum.	Daabsdatum (ogsaa for Hjemmedøbte).	For Hjemmedøbte: Daabs-Stadfæstelses Datum.	Barnets fulde Navn.	Forældrenes fulde Navne og borgerlige Stilling (Næringsvei.)
4	10/5-15	19/5-15		Reidar Julius Se anmerk.	Ug. Pls pige Laura Jensen

141

Fødte. Aar 1915.

7	8		9	10	11
Forældrenes Bopæl.	Forældrenes Fødselsaar. Faderens.	Moderens.	Fadderes Navne og borgerlige Stilling.	Om ægte eller uægte født.	Anmerkninger (saasom: a) i Tilfælde af Hjemmedaab, hvem der har forrettet samme, med Tilføielse af to Daabsvidners Navne, og b) ved uægtefødte Børn Anmelderens Navn m. V.)
Nidre Skolen 13b		1890	Ug. Helga Henriksen og ug. Konstanse Monsen	uægte	Døbt paa fødselsskolen Iflg. bevilling av 27/6-22 er Reidar Julius adoptert av sine pleieforeldre: Kontrollør Ingvald Johan Clausen og H. Berly Johanne Clausen, f. Kristiansen.

Kirkebok Mariakirken i Bergen nr. B1: «A. Levende fødte», folio 141, nr. 17b.

Han ble tydeligvis satt bort kort tid etter fødselen. I en notis innført i kirkeboken for Mariakirken fremgår det:

«Iflg. bevilling av 27/6-22 er Reidar Julius adoptered av sine pleieforeldre:
Kontrollør Ingvald Johan Clausen og H. Berly Johanne Clausen, f. Kristiansen».

Det er trolig at vi finner Ingvald i folketellingen fra 1900 bosatt i Blegevei søndre nr. 6, Bergen:
Anna Klausen - Husmor - Enke - Vaskekone (flaskeskyl) - Født 1853 i Askøens SB.
Anton Klausen - Sønn - Ugift - Malerlærling - Født 1884 i Bergen.
Ingvald Klausen - Sønn - Ugift - Uten yrke - Født 1887 i Bergen.

I 1910 bor denne familien i Kristiania på adressen Nils Juelsgate 49:
Anna, fødd 16.03.1853 i Strutshavn, husmor, underholdes nå av sine barn.
Sønnen Ingvald er elektrisk montør og oppgis å være født 10.08.1887 i Bergen.
Den eldste sønnen, som nå oppgis å hete Nils, er korkskjærer og født 25.01.1882 i Bergen.

Berly Johanne finner vi i folketellingen fra 1900 bosatt i Blegevei søndre nr. 7, Bergen.
I en alder av 11 år gammel er hun altså nabo til Ingvald beskrevet ovenfor. Neppe en tilfeldighet! Alle i familien er født i Bergen:
Bendic Kristian Kristiansen - Husfar - Gift - Brændevin, Samlagsforstander - Født 1855.
Betzy Marie Kristiansen - Husmor - Gift - Husets gjerning - Født 1864.
Fredrik Konstansius Kristiansen - Sønn - Ugift - Smeddreng - Født 1884.
Kristian Kornelius Kristiansen - Sønn - Ugift - Uten yrke - Født 1887.
Berly Johanne Kristiansen - Datter - Ugift - Uten yrke - Født 1889.
Berner Kristiansen - Sønn - Ugift - Uten yrke - Født 1891.
Ragnvald Johan Kristiansen, Ugift, Uten yrke, Født 1893.
Gudrund Kristiansen - Datter - Ugift - Uten yrke - Født 1895.
Sigurd Leonard Kristiansen - Sønn - Ugift - Uten yrke - Født 1897.

I 1910 finner vi Berly som tjenestepike i Kristiania på adressen Erling Skjaldsønsgate 18. Hun oppgis å være født 16.03.1889 i Bergen. Familien hun tjenestegjør hos besto av:
Jørgen Braaten - Husfar - Født 16.10.1874 i Søndeled - Intendanturkaptein i Armeen.
Gunhild Braaten, Husmor - Født 29.07.1872 i Kristiansand.
Rolf Braaten - Sønn - Født 26.09.1907 i Bergen.

Da deres sønn var født i Bergen er det mulig at familien Braaten kjente Berly mens de bodde der.

Ingvald og Berly giftet seg 28.09.1912 (Kirkebok Bergen Korskirken D5 1904-19 - Ekteviede - side 111 nr. 90). Ingvald var elektriker og bosatt i Haukelandssmug 9. Berly var hjemmeværende og bosatt i Søndre Blekevei 7.

Berly døde i 1939.

Generasjon I

I:1 f

Petter Olsen Aas. Handelsmann. Født 09.04.1839 på Patruslia, Stuevold/Stugudal, Tydal (ST). Døpt 23.06.1839 i Tydal (ST).[14] Flyttet før 1866 fra Selbu (ST) til Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Død 27.11.1905 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Begravet 05.12.1905 i Sakshaug, Inderøy (NT).[15]

I kirkeboken for Tydal finner man at Petter var sønn til inderst Ole Pettersen og hustru Lisbet Olsdatter, bosatt Stuevold (Stuguvollen nær grensen til Jämtland i Sverige).

Familien bodde på Patruslia. Noen egentlige gårder i området kjenner vi ikke til før i siste halvdel av 1800-tallet. Likevel var det bosetting her også tidligere i dette århundret, men folk bodde da i jordkoier. Bl. a. bodde Petters familie her en tid.

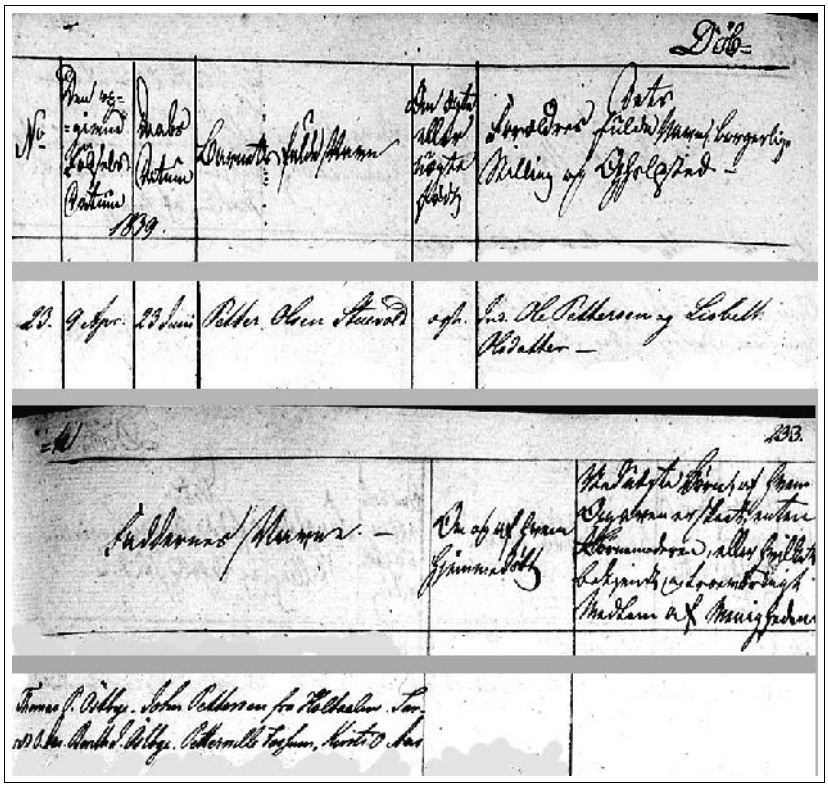

Kirkebok Selbu nr. 5, 1824-42: «Døbte», folio 233, nr. 23..

Faddere ved hans dåp var Thomas O. Østbye, John Pettersen fra Holtdalen, Tarald O. Aas, B.. J. Østbye, Peternille Fossum og Kirsti O. Aas.

Petter ble vaksinert mot kopper 18.11.1841, 2½ år gammel.

Omkring 1851 er familien registrert som utflyttet. Dato er ikke angitt, men Petter oppgis å være 13 år. Gårdshistorien oppgir at de flyttet til Handöl i Sverige, men klokkerboken for Tydal synes å angi Namdal.

Petter er ikke funnet som konfirmert, hverken i Tydal eller Handöl.

Familien kom senere tilbake til Patruslia, for i 1858 er det igjen notert at de har flyttet ut, denne gang til Malvik ved Trondheim.

Petter fulgte ikke med til Malvk. Ifølge «Tydalsboka» og «Bygdebok for Tydal» var Petter en tid handelsbetjent hos Fr. Birch i Selbu. Han må vel være identisk med den «lille Tydalsgut» om omtales i «Bygdebok for Selbu»:

«Omreisende kramkarer var et fast trekk i tidligere tiders handelsliv. Med varelageret i en skreppe på ryggen dro de fra gård til gård og handlet, helst mot fix kontant", men de kunne også ta hestetagl, skinn eller andre lette varer i bytte. Det sier seg selv at de også solgte lette varer: bånd og knapper, synåler, sakser og kniver og forresten alskens kram. Om ikke varene var så viktige, var kramkarene alltid like velkomne for det. De var et pust utenfra. På sine ferder fikk de vite alt om alle, og de var villig til å fortelle videre – etter noen gode historier var det alltid lettere å få gjort en handel.

I 1838 mente herredstyret at handel med nødvendighetsvarer i bygda hverken var "ønskeligt, gavnligt eller tilraadeligt".Denne negative holdningen til handelen var likevel på retur. Et tiår senere var flertallet for å gi handelsbevilling, og et senere år "ønsket de høiligen" å få en handelsmann i bygda. Da det i 1850 kom en søker som formannskapet kjente som "en duelig, human og retsindig ung Mand", ga de ham den varmeste anbefaling. Søkeren var Fredrik Reichenwald Birch, og han fikk da også bevilling som "ene-privilegeret landhandler" i august 1850.

[14] Kirkebok Selbu nr. 5: «Døpte», folio 233, nr. 23.

[15] Klokkerbok Inderøy nr. 5: «E. Døde», folio 284, nr. 18.

Birch kastet seg ikke halsløst inn i det nye. Han begynte som handelsmann i Selbu i 1852, men foreløpig i leide lokaler på Kvello og med Ingebrigt Norbye som bestyrer. Selv beholdt han stillingen hos madam Dahl en tid. Da det så ut til å gå bra, kjøpte han husmannsplassen Søndre Havernesset og begynte straks å bygge hus. Krambua stod ferdig allerede vinteren 1853, og forretningen flyttet da til Havernesset. Sommeren 1854 kom Birch til Selbu for godt. Samtidig ble kompaniskapet med Havness oppløst, men i mange år framover fortsatte Havness å være Birchs viktigste forretningsforbindelse i Trondheim. Samarbeidet hadde gått godt. To års kompaniskap ga en avanse på 1338 speciedaler på hver.

Omsetningen i butikken var ikke overlag stor de første åra. De varene selbyggene kjøpte, innskrenket seg stort sett til rug og rugmel, salt, sild, spiker, klippjern og krutt – dessuten kaffe og tobakk samt "noget Manufactur". Skjønt kjøpte er sterkt sagt. De aller fleste tok på borg fram til Røros marked, St. Hans eller Høstmarked. Det hendte også at Birch lånte ut penger den første tida. Men omsetningen økte. Årsomsetningen passerte 10.000 speciedaler i 1855 og ble fordoblet fram til 1865. Siden svingte den mellom 60.000 og 90.000 kroner – alt etter konjunkturene og konkurransen.

Krambua på Havernesset ble snart for liten. I 1856 ble det ansatt en betjent, og året etter

"engagerede jeg en lille Tydalsgut"

til krambodgutt. Siden ble staben utvidet til å omfatte 9-10 mennesker: 2-3 betjenter, bryggemann, krambodpike, baker, husjomfru, 2 tjenestepiker og budeie.

Det ble nødvendig å bygge mer på Havernesset. Allerede i 1855 kjøpte han Selbo kobberverks store lagerhus ved Mølna som straks ble flyttet til Putten (Storbrygga). Senere ble det reist nytt våningshus, bakeri, uthus og flere andre bygninger. Birch kjøpte også mye jord. Han sikret seg snart nordre Havernesset, i 1858 slo han til seg hovedbruket Bell på auksjon, og i 1884 erhvervet han nabogården Botten. Han slo dessuten til seg Aurdalsskogen og Dragsjøbjørga, og eide også Mølna mølle og Øvre Hoem en tid. På sin etter hvert bra store gård drev han et eksemplarisk jordbruk. Han var som oftest den første i Selbu til å ta i bruk de mange nyvinninger innen landbruket som ble kjent i disse åra. Ikke sjelden gikk det ti år og mer før andre tok etter.»

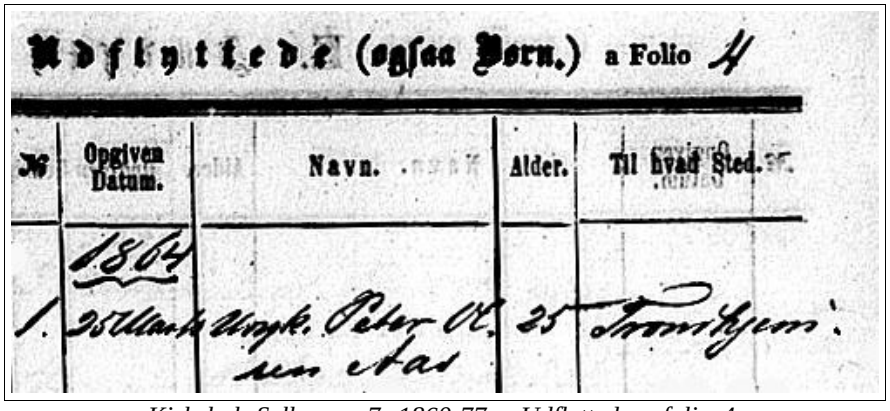
Udflyttede (ogsaa Børn.) a Folio 4

№	Opgiven Datum.	Navn.	Alder.	Til hvad Sted.
	1864			
1.	25 Marts	Uvgk. Peter Ol. sen Aas	25	Trondhjem.

Kirkebok Selbu nr. 7, 1860-77: «Udflyttede», folio 4.

Petter flyttet ifølge kirkeboken for Selbu til Trondheim 25.03.1864. Det er vel mer trolig at han flyttet til Sakshaug sogn i Inderøy presteegjeld hvor han oppføres i folketellingen fra 1865.

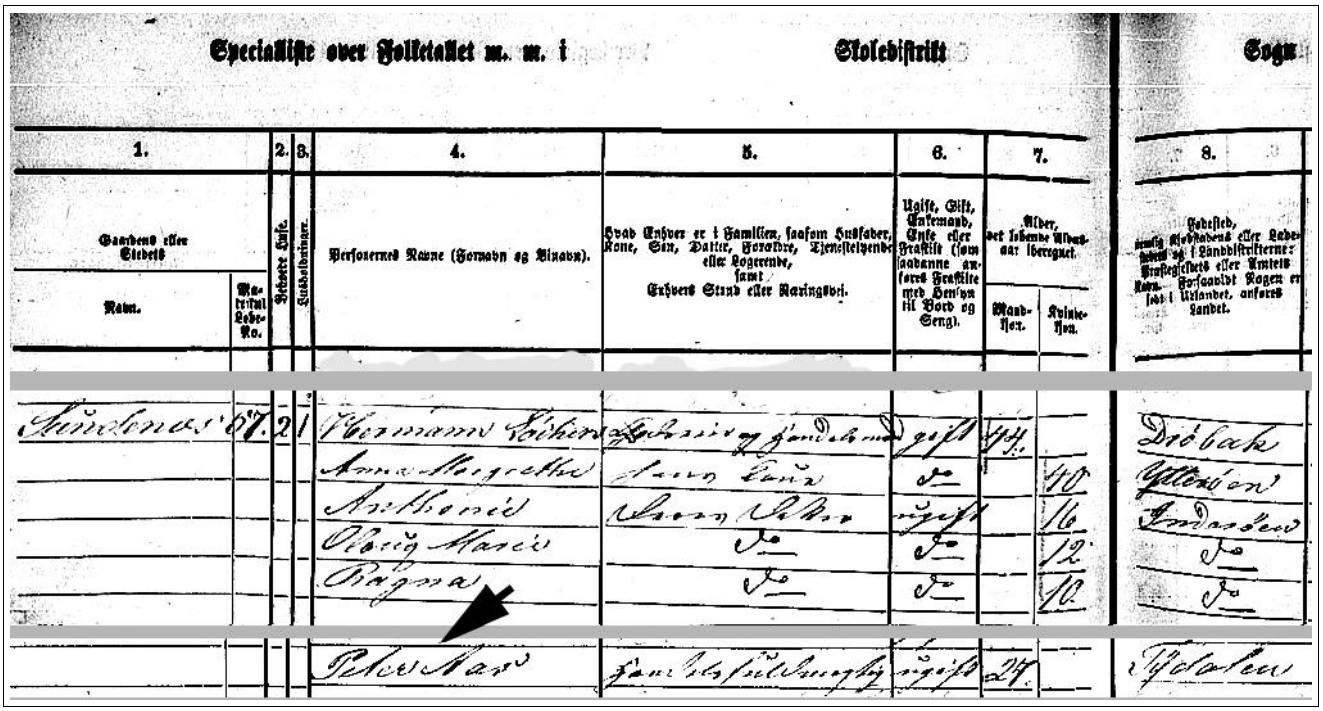
Specialliste over Folketallet m. m. i Skoledistrikt Sogn

1. Gaardens eller Stedets Navn.	Matrikul Løbe-No.	2. Behøede Huse.	3. Husholdninger.	4. Personernes Navne (Fornavn og Binavn).	5. Hvad Enhver er i Familien, saafom Husfader, Kone, Søn, Datter, Forældre, Tjenestetyende eller Logerende, samt Enhvers Stand eller Næringsvei.	6. Ugift, Gift, Enkemand, Enke eller Fraskilt (som saadanne anføres Fraskilte med Henlyn til Bord og Seng).	7. Alder, det løbende Aldersaar iberegnet. Mandkjøn.	Kvindekjøn.	8. Fødested, nemlig Kjøbstadens eller Ladestedets og i Landdistrikterne: Prestegjeldets eller Amtets Navn. Forsaavidt Nogen er født i Udlandet, anføres Landet.
Sundenes	57.	2	1	Hermann Löchers	[illegible] og Handelsmand	gift	44.		Dröbak
				Anna Margretha	[illegible]	do		40	Ytterøen
				Anthonie	[illegible]	ugift		16	Inderøen
				Olaug Marie	do	do		12	do
				Ragna	do	do		10	do
				Peter Aas	[illegible]	ugift	24.		Tydalen

Folketellingen 1865. Inderøy prestegjeld, Sakshaug sogn, side 20 og 21, Sundenes 57.

Ved folketellingen for Inderøen i 1865 er han oppført med adressen Sundenæs 57 i Saxhaug sogn. Gården eies av Hermann Løchen som er «Godseier og Handelsmand». Peter er «Handelsfuldmegtig», oppgis å være 27 år gammel og født i Tydalen.

Han flyttet så til Straumen på Inderøy med egen handel.

Straumen er det største tettstedet og administrasjonssenteret i Inderøy kommune i Trøndelag. Tettstedet er oppkalt etter Straumen, den nest sterkeste tidevannsstrømmen i Norge, som forbinder Borgenfjorden med resten av Trondheimsfjorden.

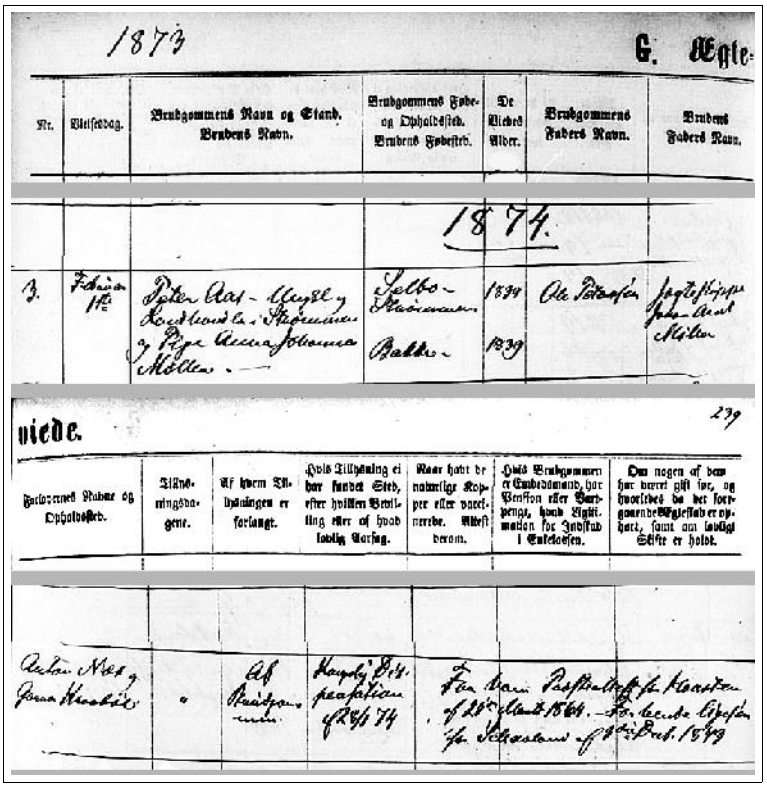

1873 G. Egte-

Nr.	Vielsesdag.	Brudgommens Navn og Stand. Brudens Navn.	Brudgommens Føde- og Opholdssted. Brudens Fødested.	De Vielsed Alder.	Brudgommens Fader's Navn.	Brudens Fader's Navn.
			1874.			
3.	Februar 14	Peter Aas - Ungsel g Handelsmand i Strømmen og Pige Anna Johanna Møller.	Selbo - Strømmen Balke.	1839 1839	Ole Pedersen	Jagtskipper Johan Aas Møller

viede. 239

Forlovernes Navne og Opholdssted.	Tilsigelsens gange.	Af hvem Tilsigelsen er forlanget.	Hvis Tilsigelse ei har fundet Sted, efter hvilken Bevilling eller af hvad lovlig Aarsag.	Naar havt de nødvendige Kopier eller vaccineret. Attest derom.	Hvis Brudgommen er Enkemand, hvor Pension eller Barnepenge, hvad Legitimation for Indskud i Enkekassen.	Om nogen af dem har været gift før, og hvorledes da det forrige Ægteskab er opløst, samt om lovlige Skifter er holdt.
Anton Næs og Garaa Kraabøl		Af Brudgommen	Høyst Præparation 6/6 74	Fra dem Præstet. fra Haarstad af 2den Marts 1864. For de andre Præster fra Selbosogn af 1ste Dec. 1873		

Kirkebok Inderøy nr. 9: «G. Ægteviede», folio 239, nr. 3.

Da Peter giftet seg i 1874, var han ungkar og landhandler i Strømmen. Presteattesten for Peter som ble fremlagt da han giftet seg var datert 02.03.1864, antagelig ved det tidspunkt han kom til Strømmen fra Selbu. Forlovere var Anton Næs og Garaa Kraabøl.

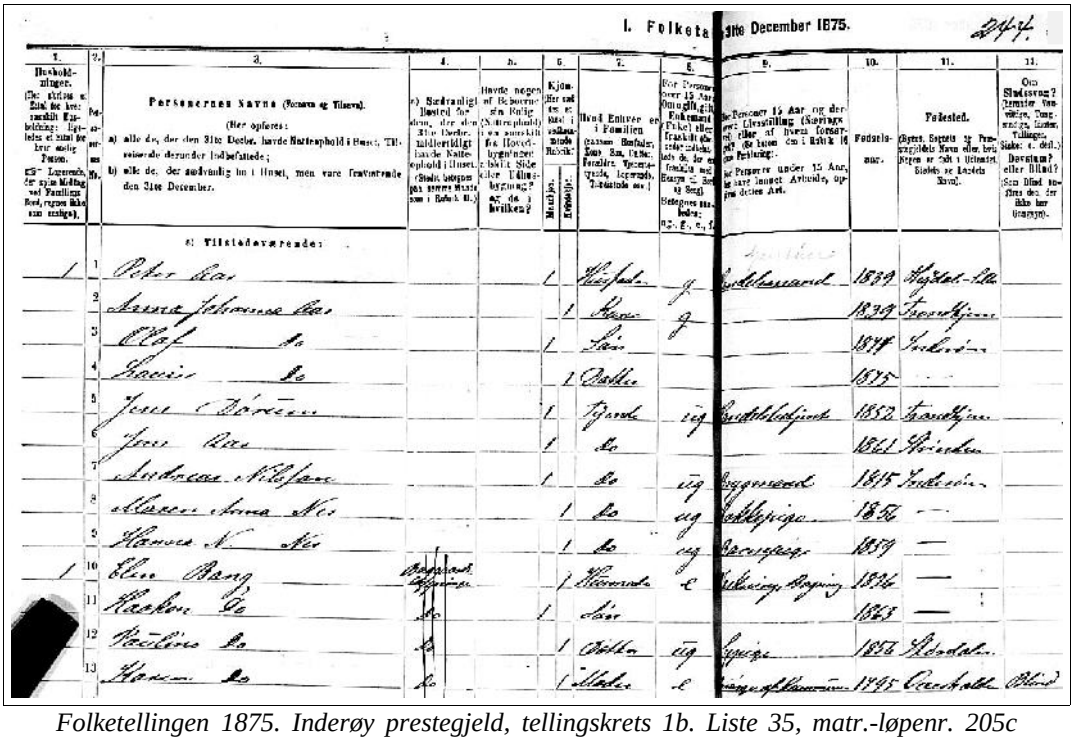

I. Folketa 31te December 1875. 244.

1. Husholdninger.	2. Personernes Nr.	3. Personernes Navne (Fornavn og Tilnavn). (Her opføres: a) alle de, der den 31te Decbr. havde Natteophold i Huset. Tilreisende derunder Indbefattede; b) alle de, der midlertidig var i Huset, men vare fraværende den 31te December.	4. a. Sædvanligt Bosted for dem, der den 31te Decbr. midlertidigt havde Natteophold i Huset. (Stedets Betegnelse som i Rubrik II.)	4. b. Hvorvidt nogen af Personerne sin Fødsel (Natteophold) i en anden kjøbstad eller Landdistrikt Side. Eller Udlandet?	5. Kjøn. Hvis vedkommende var fraværende, skrives dette i vedkommende Rubrik. Mandkjøn. Kvindekjøn.	6. Hvad Enhver er i Familien (Husfar, Hustru, Søn, Datter, Forældre, Tjenestetyende, Logerende, Pleiebarn osv.)	7. Hvor Personer over 15 Aar Ugift, gift, Enkemand (Enke) eller fraskilt ugift eller fraskilt gift. Hvis de, der er ugifte, Bønder og Sønner af Gaardbrugere, Husmænd, Indsidere, Haandverkere, Fiskere, Sjømænd, Fabrikarbeidere, Tjenestefolk, Dagarbeidere eller Lignende, skrives dette.	8. Personer 15 Aar og derover: Livsstilling (Næringsvei) eller af hvem forsørget for Fattigvæsenet. Personer under 15 Aar, der ikke have fyldet 15 Aar inden Aarets Udgang, opføres dertil.	10. Fødselsaar.	11. Fødested. (Egnen, Sognets og Præstegjeldets Navn eller hvis Egnen er fælt i Udlandet, Stedets og Landets Navn).	12. Om Sindssvag? Døvstum? Vanvittig, Tungnakke, Idiot, Tilliggende. Sinke: d. dsl.) Døvstum? eller Blind? Som Blind anføres den, der ikke har Synet).
		a) Tilstedeværende:									
1	1	Peter Aas			1	Husfar	g	Landhandler	1839	Hegstad-Ula	
	2	Anna Johanne Aas			1	Kone	g		1839	Strømmen	
	3	Olaf do			1	Søn			1874	Strømmen	
	4	Gracie do			1	Datter			1875	—	
	5	Jens Pettersen			1	Tjenestedreng	ug	Landbrugsdreng	1852	Strandbygden	
	6	Jens Aas			1	do			1861	Strømmen	
	7	Andreas Nilsen			1	do	ug	Bryggemand	1845	Indherred	
	8	Maren Anna Nilsen			1	do	ug	Barnepige	1856	—	
	9	Hannes Nilsen			1	do	ug	Kokkepige	1859	—	
1	10	Elen Aasg	Arbeidsmand		1	Husmandsenke	e	Tilliggende Bygning	1836	—	
	11	Haakon do	do		1	Søn			1863	—	
	12	Pauline do	do		1	Datter	ug	Sypige	1876	Rissdalen	
	13	Hanna do	do		1	Datter	e	Vaskekone	1845	Overhallen	Blind

Folketellingen 1875. Inderøy prestegjeld, tellingskrets 1b. Liste 35, matr.-løpenr. 205c Strømmen, side 1244.

I 1875 finner man familien bosatt i hus nr. 21 i Strømmen. De hadde da en tjener ved navn Jens Aas, født 1861 i Strinda, samt 5 tjenestefolk: En bryggmann, en kokkepike, en barnepike, en sypike og en vaske- og bakekone.

Han holdt også 2 kyr og en gris.

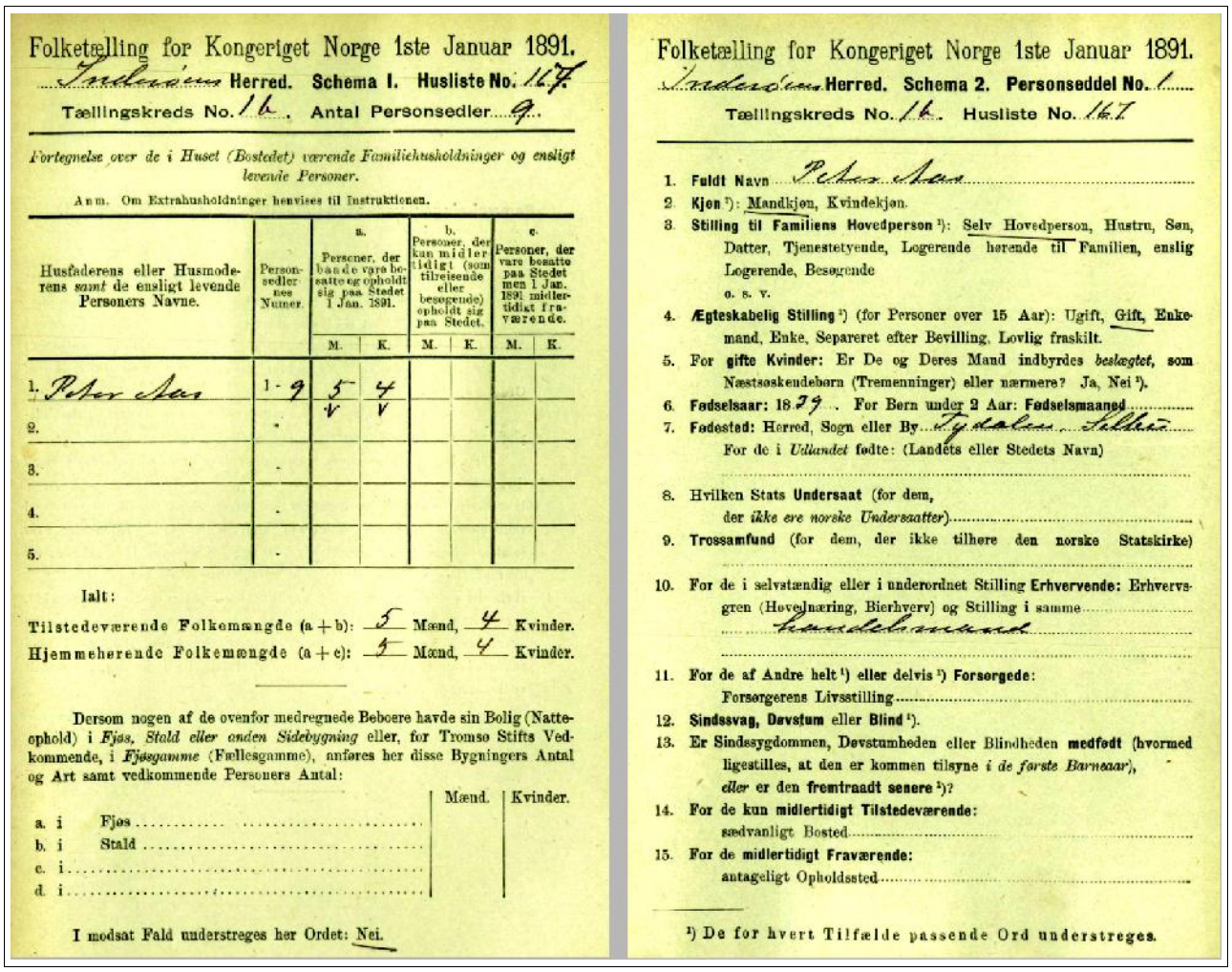

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.
Inderøens Herred. Schema I. Husliste No. 167.
Tællingskreds No. 1b. Antal Personsedler 9.

Fortegnelse over de i Huset (Bostedet) værende Familiehusholdninger og ensligt levende Personer.

Anm. Om Extrahusholdninger henvises til Instruktionen.

Husfaderens eller Husmoderens *samt* de ensligt levende Personers Navne.	Personsedlernes Numer.	a. Personer, der baade vare bosatte og opholdt sig paa Stedet 1 Jan. 1891. M.	K.	b. Personer, der kun midlertidigt (som tilreisende eller besøgende) opholdt sig paa Stedet. M.	K.	c. Personer, der vare bosatte paa Stedet men 1 Jan. 1891 midlertidigt fraværende. M.	K.
1. Peter Aas	1 - 9	5	4				
2.	-						
3.	-						
4.	-						
5.	-						

Ialt:

Tilstedeværende Folkemængde (a + b): 5 Mænd, 4 Kvinder.
Hjemmehørende Folkemængde (a + c): 5 Mænd, 4 Kvinder.

Dersom nogen af de ovenfor medregnede Beboere havde sin Bolig (Natteophold) i *Fjøs, Stald eller anden Sidebygning* eller, for Tromsø Stifts Vedkommende, i *Fjøsgamme* (Fællesgamme), anføres her disse Bygningers Antal og Art samt vedkommende Personers Antal:

	Mænd.	Kvinder.
a. i Fjøs		
b. i Stald		
c. i		
d. i		

I modsat Fald understreges her Ordet: Nei.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.
Inderøens Herred. Schema 2. Personseddel No. 1
Tællingskreds No. 1b. Husliste No. 167

1. **Fuldt Navn** Peter Aas
2. **Kjøn** [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. **Stilling til Familiens Hovedperson** [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende
o. s. v.
4. **Ægteskabelig Stilling** [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For **gifte Kvinder:** Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. **Fødselsaar:** 1839. For Børn under 2 Aar: **Fødselsmaaned**
7. **Fødested:** Herred, Sogn eller By Tydalen, Selbu
For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats **Undersaat** (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. **Trossamfund** (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling **Erhvervende:** Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme handelsmand
11. For de af Andre helt [1]) eller delvis [1]) **Forsørgede:** Forsørgerens Livsstilling
12. **Sindssvag, Døvstum** eller **Blind** [1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden **medfødt** (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den **fremtraadt senere** [1])?
14. For de kun **midlertidigt Tilstedeværende:** sædvanligt Bosted
15. For de **midlertidigt Fraværende:** antageligt Opholdssted

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketellingen 1891. Inderøy herred, Sakshaug skolekrets, tellingskrets 1b Strømmen, husliste 167, skjema 1 og 2, Hus- og personseddel 202 og 1119.

I 1891 bor fortsatt familien i tettstedet Strømmen.

I 1900 finner man ham og hans kone sammen med sønnen Olaf som var handelsfullmektig bosatt samme sted. De hadde da 3 tjenestefolk hos seg: En stuepike, en kokkepike og en butikkjomfru.

Både i 1875, 1891 og 1900 oppgis Peter å være født i Tydal.

Petters siste tid var vanskelig rent økonomiskt.

Det ble avholdt akkordforhandling i Petters bo 11.11.1901. Også i 1896 og 1898 hadde det blitt holdt akkordforhandlinger i hans bo med henholdsvis 50 og 60% tildeling til de uprioriterte fordringene.

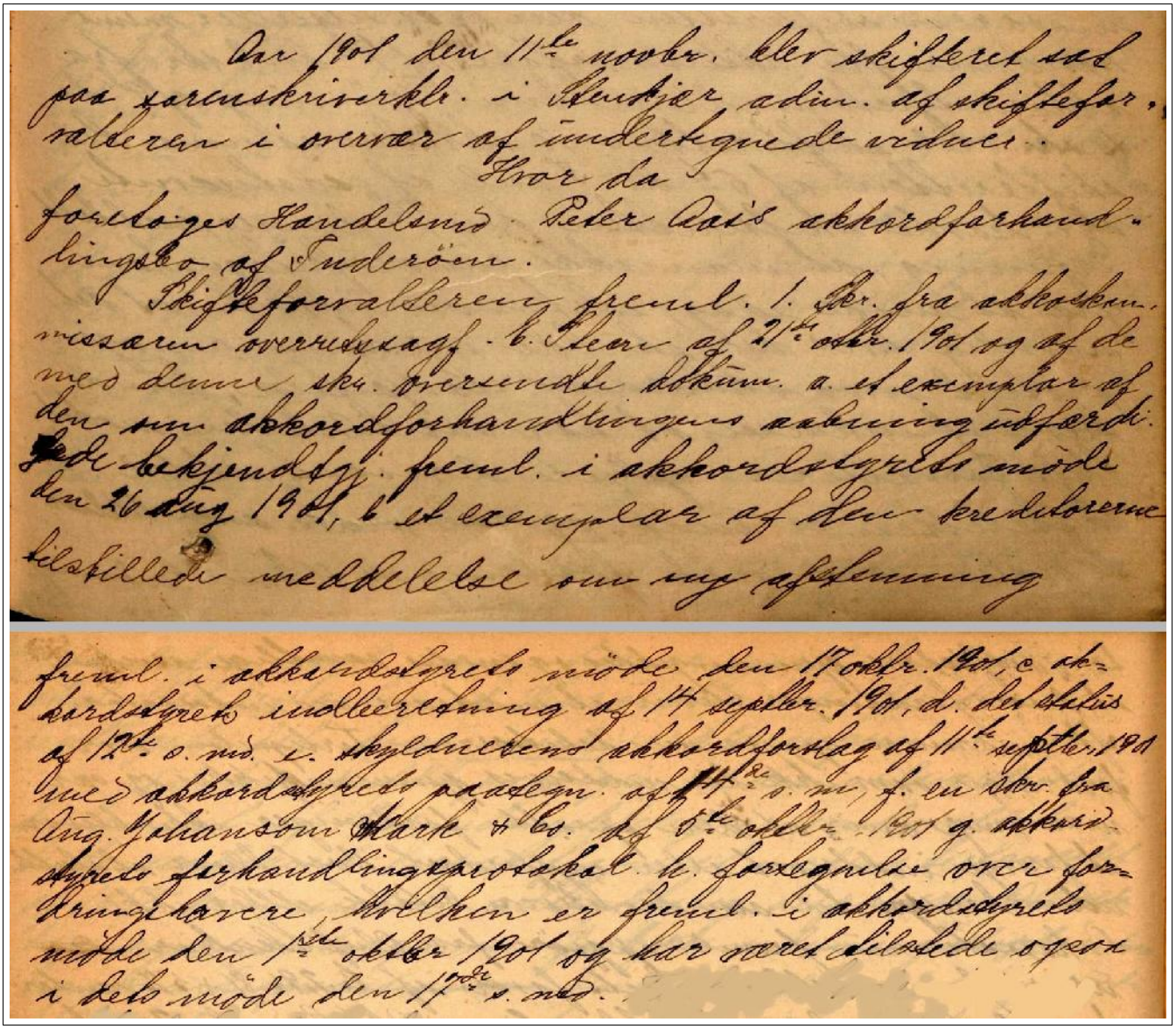

Skifteprotokoll Inderøy sorenskriveri. Skifteslutningsprotokoll nr. 5, 1898-1905, folio 152b-153b.

«Aar 1901 den 11e novbr. Blev skifteret sat paa sorenskriverkle. i Stenkjær, adm af skifteforvalteren i overvær av undertegnede vidner.

Hvor da

Foretages Handelsmand Peter Aas's akkordforhandlingsbo af Inderøen.

Skifteforvalteren freml. 1 skr. Fra akkordkommissæren overretssagf. E.Stene af 21de oktb 1901 g af de med denne skr. oversendte dokum

a. et exemplar af den nye akkordforhandlingen aabening udfærdede bekjendtgj. i akkordstyrets møde den 26 Aug 1901,
b. et exemplar af den kreditorene tilstillede meddelelse om ny afstemning freml. i akkordstyrets møde den 17 oktr 1901,
c. akkordstyrets indberetning af 14 septbr. 1901,
d. det status af 12te s. m.
e. skyldnerens akkordforslag af 11te septtbr 1901 med akkordstyrets paategn. af 14de s. m.
f. en skr fra Aug Johansen Mark & Co. af 5te oktbr 1901
g. akkordstyrets forhandlingsprotokol.
h. fortegnelse over fordringshavere, hvilkekn er freml. i akkordstyrets møde den 1de oktbr 1901 og har været tilstede ogsaa i dets møde den 17de s. m.»

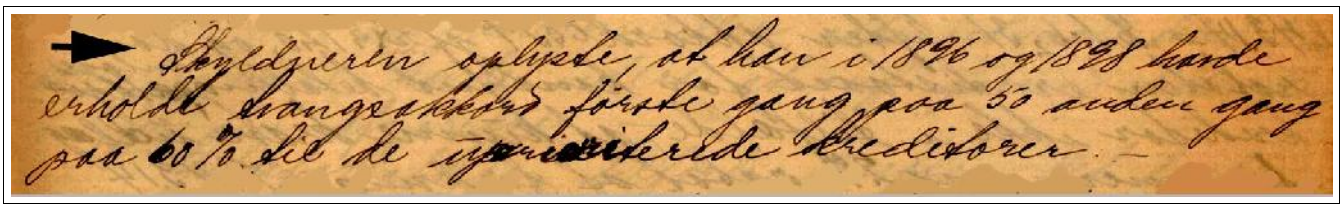

Skyldneren oplyste, at han i 1896 og 1898 havde erholdt tvangsakkord første gang paa 50 anden gang paa 60 % til de uprioriterede kreditorer.

Skifteprotokoll Inderøy sorenskriveri. Skifteslutningsprotokoll nr. 5, 1898-1905, folio 153b.

«Skyldneren oplyste at han i 1896 og 1898 havde erholdt tvangsakkord første gang på 50 anden gang paa 60 % til de uprioriterede kreditorer.»

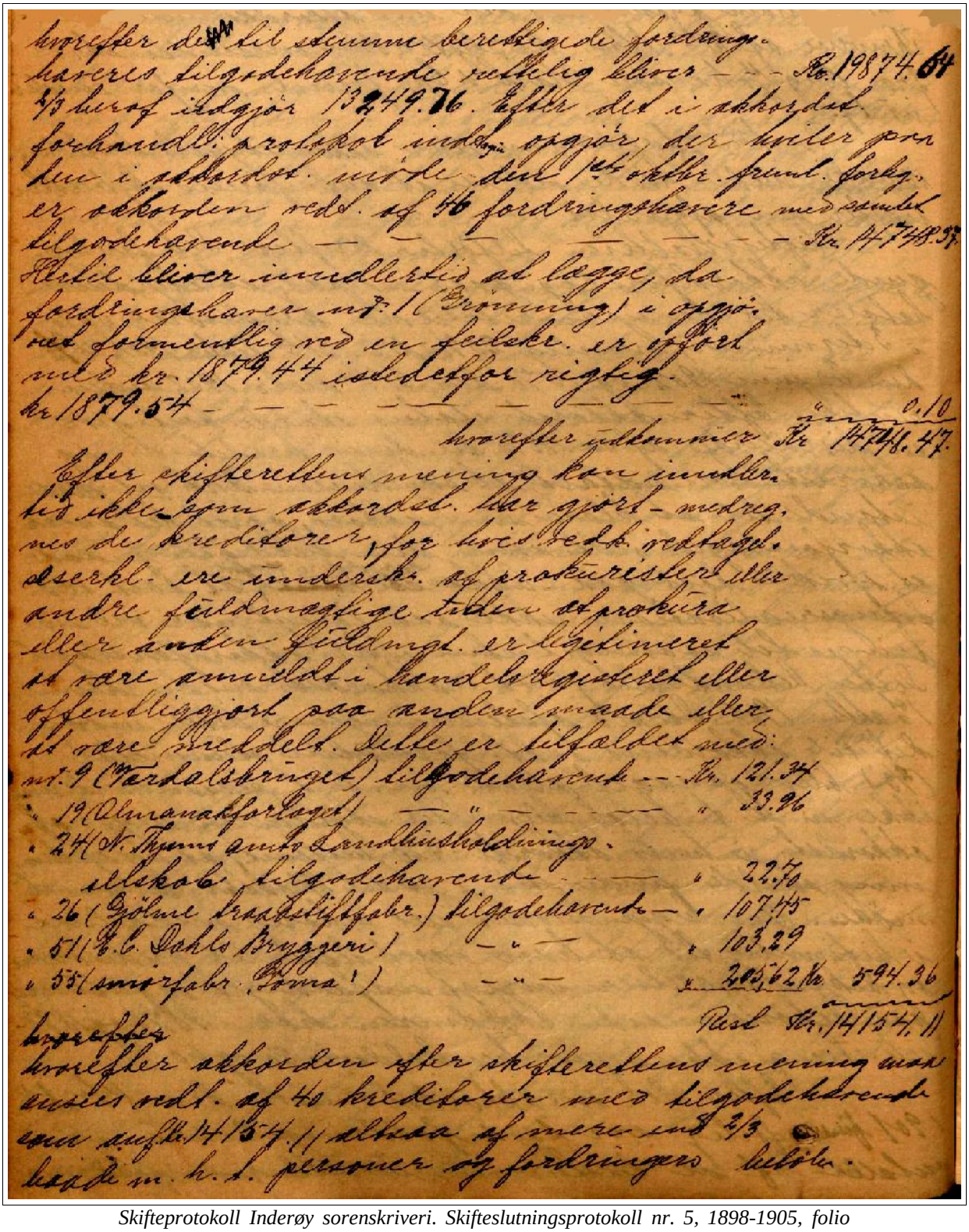

bekrefter de til denne berettigede fordring-
haveres tilgodehavende rettelig bliver — — Kr. 19874.64
2/3 heraf udgjør 13249.76. Efter det i akkordet
forhandl:protokol indførte opgjør, der kunde
kun i akkordet nævnte det 1ste oktober passiv. forhg.
er akkorden vedt. af 46 fordringshavere med samlet
tilgodehavende — — — — — — — — Kr. 14748.37
Retlet bliver imidlertid at lægge, da
fordringshaver nr. 1 (Brønning) i opgjø-
relsen formentlig ved en feilskr. er gjort
med kr. 1879.44 istedetfor rigtig
kr 1879.54 — — — — — — — — — —
bemerker gjeldneren Kr 0.10
bemerker godkjenner Kr 14748.47.
Efter skifterettens mening kan inndrk-
tid ikke egen akkordst. blev gjort — medreg-
nes de kreditorer, for hvis vedk. rettergl.
dserkl. er underskr. af prokuristen eller
andre fuldmægtige uden at prokura
eller anden fuldmgt. er legitimeret
at være anmeldt i handelsregisteret eller
offentliggjort paa anden lovmæssig maade eller
at være meddelt. Dette er tilfældet med:
nr. 9 (Værdalsbruget) tilgodehavende — Kr. 121.34
" 19 (Almanakforlaget) — " — — — — " 33.26
" 24 (A. Thams arvtr Landhusholdninger.
ubetalt tilgodehavende — — " 22.70
" 26 (Gjølme træstofforretn.) tilgodehavende — " 107.45
" 51 (P.C. Sahls Bryggeri) — " — " 103.29
" 55 (smørfabr. Sparta) — " — " 205.62 Kr 594.36
Rest Kr. 14154.11
bemerker
bemerker akkorden efter skifterettens mening ikke
endelig vedt. af de kreditorer med tilgodehavende
over halvdelen af mere end 2/3
beløb m. h. t. personer og fordringens beløb.

Skifteprotokoll Inderøy sorenskriveri. Skifteslutningsprotokoll nr. 5, 1898-1905, folio 155b.

«bekrefter de til denne berettigede fordringshaveres tilgodehavende rettelig Kr 19.874,64
bliver 2/3 heraf udgjør 13.249,76. Efter det i akkordet forhandl:protokol

indlage opgjør, der hviler paa den i akkordet møde den 1ste oktbr. freml. forliger akkorden vedt. af 46 fordringshavere med samlet tilgodehavende Kr. 14.748,37

Hertil bliver imedlertid at legge, da fordringshaver No: 1 (Grønning) i opgjøret formentlig ved en feilskr. er opført med kr. 1879,44 i stedet for rigtig Kr 1879,54 0,10

hvorefter udkommer kr. 14.748,47

Efter skifterettens mening kan imedlertid ikke som akkordet har gjort – medregnes de kreditorer, for hvis vedk. vedtageldseerkl. ere underskr. af prokuriser eller andre fuldmægtige uden at prokura eller anden fuldmagt er ligetimeret at være anmeldt i handelsregisteret eller offentliggjort paaanden maade eller at være meddelt. Dette er tilfældet

med no. 9 (Værdalsbruget) tilgodehavende	Kr. 121.34	
no. 19 (Almanakforlaget) tilgodehavende	Kr. 33,96	
no. 24 (N. Thjems amto Landhusholdningsselskab) tilgodehavende	Kr. 22,70	
no. 26 (Gjølme traadstiftfabr.) tilgodehavende	Kr 107,45	
no. 51 (C. C. Dahls Bryggeri) tilgodehavende	Kr 103,29	
no. 53 (smørfabr. Gøma) tilgodehavende	Kr. 205,62	Kr 594,36
Rest		Kr. 14.154,11

hvorefter akkorden efter skifterettens mening maa anses vedt. af 40 kreditorer med tilgodehavende som anf. Kr. 14.154,11 altsaa af mere end 2/3 baade m. h. t.. personer og fordringers beløb»



Skifteprotokoll Inderøy sorenskriveri. Skifteslutningsprotokoll nr. 5, 1898-1905, folio 156a-165b.

«I h. t. foranførte

besluttes:

Den i handelsmand Peter Aas's akkordforhandlingsbo af Inderøen I akkordtstyrets møde den 1ste og 17de oktober vedtagne akkord gaaende ud paa Betaling af 50% til de uprioriterede kreditorer i 3 terminer, nemlig 20% den 31te december 1901, 15% den 30te juni og 15% den 31te December 1902 uden renter stadfestes.

Beslutningens præmater og konklussion blev oplæst og akkordkommittæren anmodet om at give fordringshaverne og føreren af handelsregisteret saadan underretning ang. skifterettens beslutning som i akkordl. 28 paabudt og til de

deri anf. tider. –

Skyldneren blev gjort bekjendt medd akkordl. § 32 jfr. § 29.

Retten hævet – »

Det ble ikke holdt noe skifte etter hans død. Forklaringen kan være at det i 1904 ble sluttet etter konkursskifte i boet hans. Boet var da fallitt med over 17.000 kroner. –»

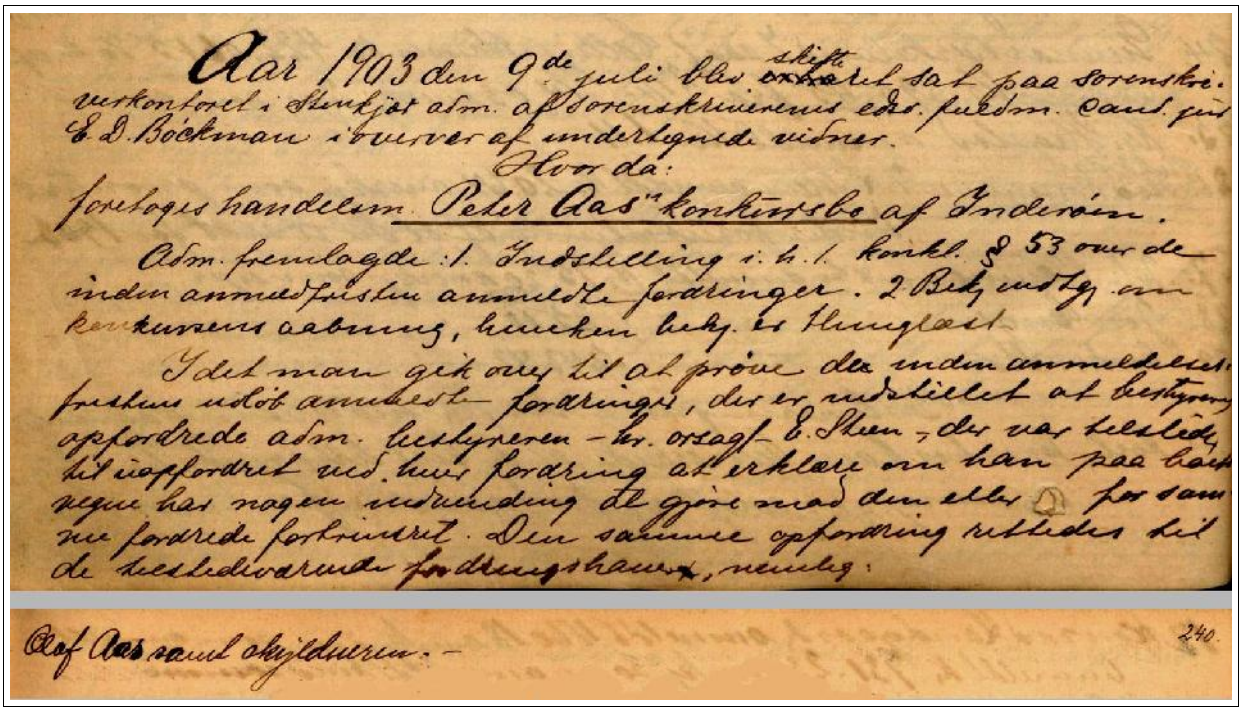

Skifteprotokoll Inderøy sorenskriveri. Skifteslutningsprotokoll nr. 5, 1898-1905, folio 239b-240a.

«Aar 1903 den 9de juli blev skifteret sat paa sorenskriverkontoret i Stenkjær adm af sorenskriverens eds fuldm. samt fmt C. D. Bøckman i overvær af undertegnede vidner.

Hvor da:

foretages handelsm. Peter Aas' konkursbo af Inderøen.

Adm. fremlagde

1. Indstilling i. h. t. konkl. § 53 over de inden anmeldfristen anmeldte fordringer.
2. Bekj mdtg. om konkursens aabning, hvilken? bekj er thinglæst.

I det man gik over til at prøve den inden anmeldelsesfristens udløb anmeldte fordringer, der er udstillet at bestyres opfordrede adm. bestyrelsen – hr. orsagf. S Steen, der var tilstede, til uopfordret ved hver fordring at erklære om han paa Boets vegne har nogen indvending at gjøre med den . . . eller for som nu fordrede fortineret?. Den samme opfordring rettedes til de tilstedeværende fordringshavere, nemlig Olaf Aas samt skyldneren:»

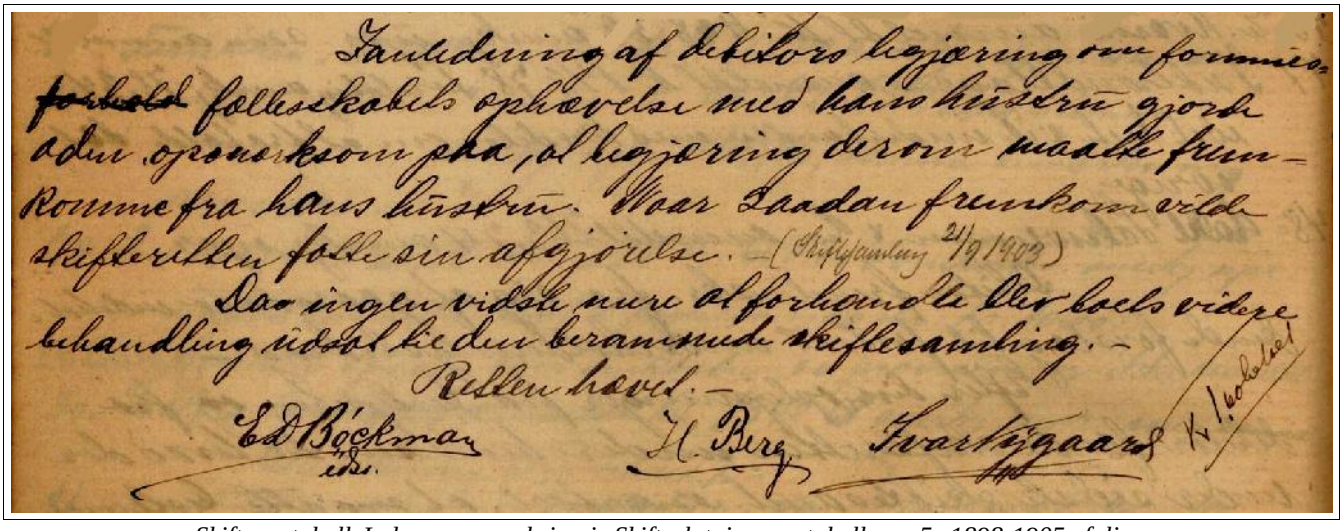

Skifteprotokoll Inderøy sorenskriveri. Skifteslutningsprotokoll nr. 5, 1898-1905, folio 241b.

«I anledning af debitors begjæring over formilds fællesskabets ophævelse med hans hustru gjorde adm. opmerksom paa, at begjæring derom maatte fremkomme fra hans hustru. Naar saadan fremkom vilde skifteretten fatte sin afgjørelse (Skiftesamling 21/9 1903)

Da ingen vidste mere at forhandle blev boets videre behandling udsat til den berammede skiftesamling.

Retten hævet»

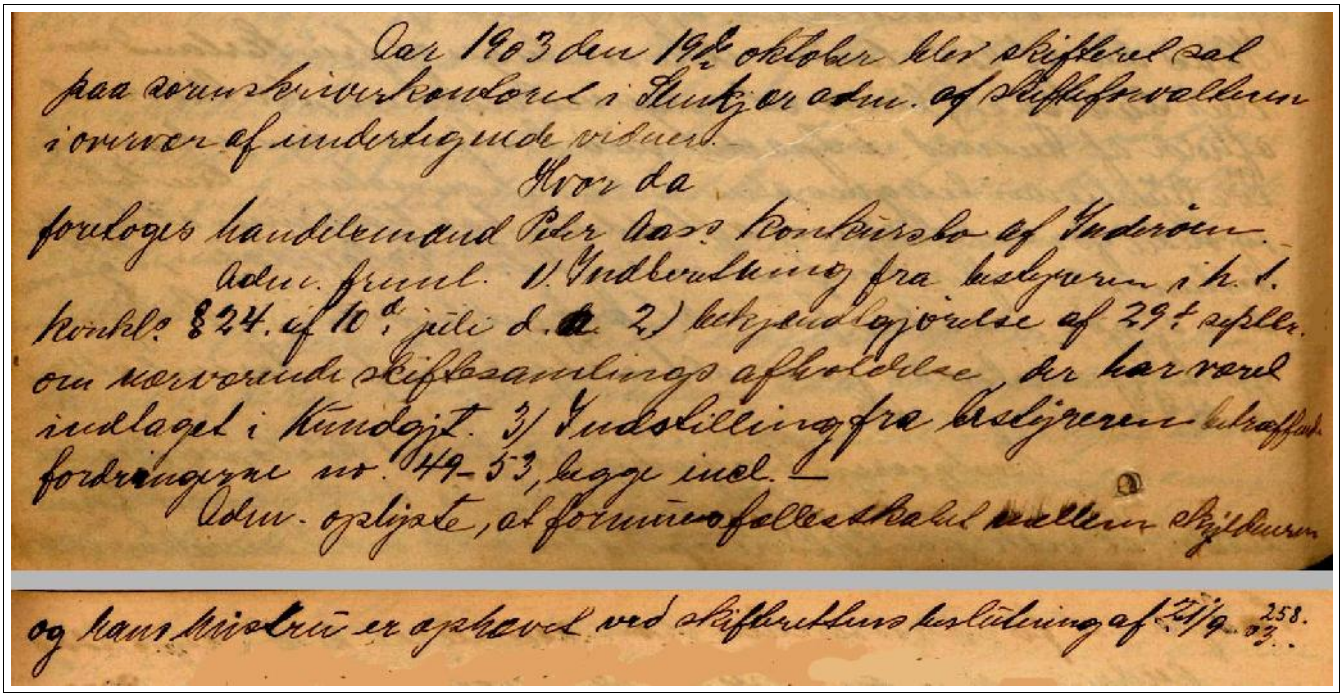

Skifteprotokoll Inderøy sorenskriveri. Skifteslutningsprotokoll nr. 5, 1898-1905, folio 257b-258a.

«Aar 1903 den 19de oktober brev skifteret sat paa sorenskriverkontoret i Stenkjær adm. af skifteforvalteren i overvær av undertegnede vidner.

Hvor da

foretages handelsmand Peder Aas's konkursbo af Inderøen.

Adm freml.

1) Indberetning fra bestyreren i. h. t. konkl. § 24, af 10d juli d. a.
2) bekjendtgjørelse af 29d septbr. om nærværende skiftesamlings afholdelse der har været indlaget i Kundgjt.
3) Indstilling fra bestyreren bedtræffnd fordringene no 49-53, begge incl –

Adm. oplyste, at formuesfellesskabet mellem skyldneren og hans hustru er ophevet ved skiferettens beslutning av 21/9 03.»

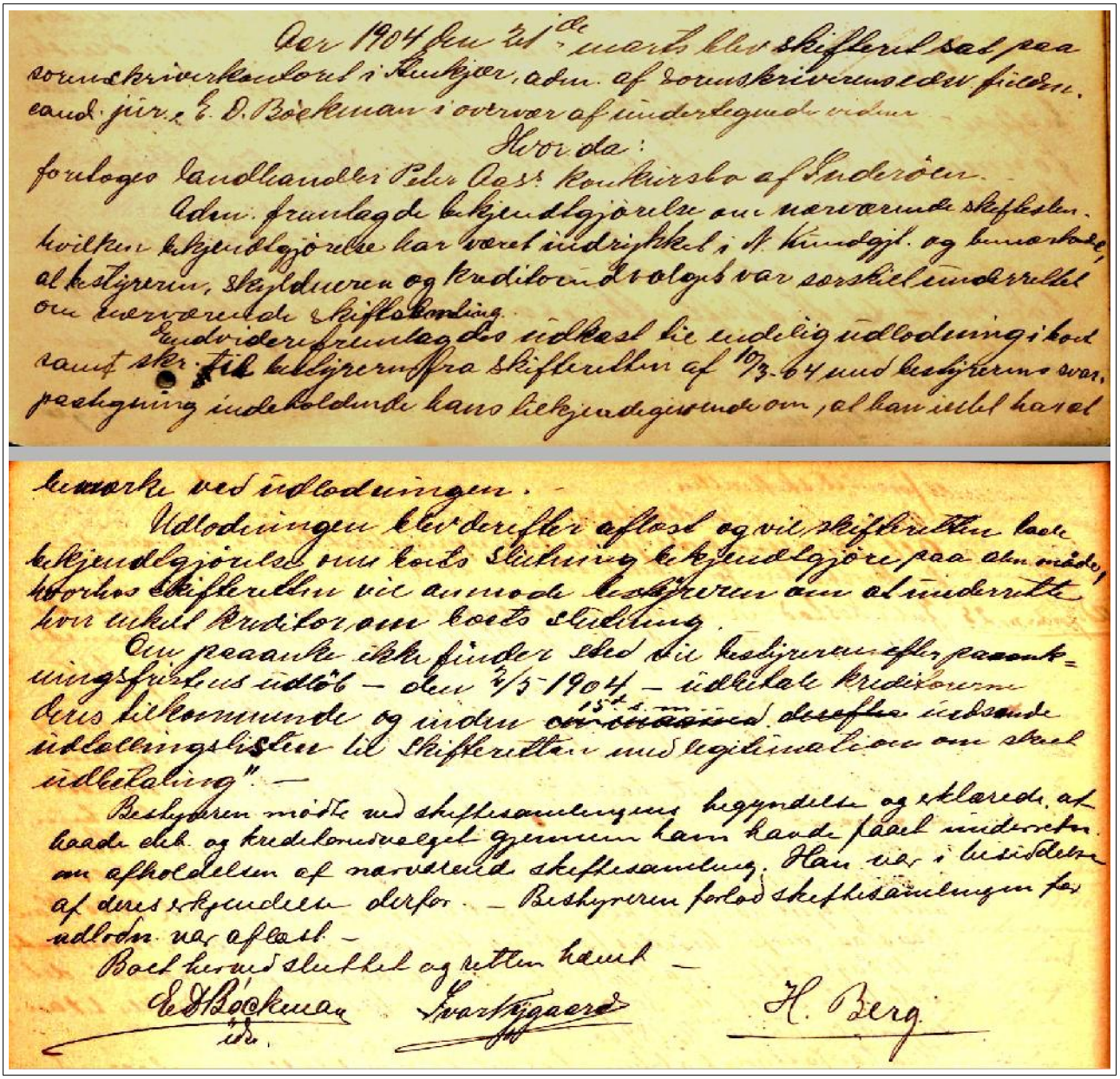

Skifteprotokoll Inderøy sorenskriveri. Skifteslutningsprotokoll nr. 5, 1898-1905, folio 291a-291b.

«Aar 1904 den 21de marts blev skifteret sat paa sorenskriverkontoret i Stenkjær, adm. af sorenskriveren dev. fielden cand. jur. E. D. Bockman i overværende av undertegnede vidner

Hvor da:

foretages landhandler Peter Aas's konkursbo af Inderøen.

Adm. fremlagde bekjendtgjørelse om nærværende skifteslen hvilken bekjendtgjørelse har vøret indrykket i N. Kundgjl. og bemæstade, at bestyrreren, skyldneren og kreditorudvalget var særskill underrettet om nærværende skiftesamling.

Endvidere fremlagdes udkast til endelig udlodning i boet samt skr. Til bestyreren fra skifteretten af 10/3-04 med bestyrerens svarpaategning indeholdende hans tilkjendegivelse om at han net har at bemærke ved udlodningen.

Udlodningen blev derefter aflæst og vil skifteretten lade bekjendtgjørelse om boets slutning og bekjendgjøre paa alm møde, hvortil? skifteretten vil anmode bestyreren om at underrette hver enkelt kreditor om boets slutning.

Om paaanke ikke finder sted vil bestyreren efter paaankningsfristens udløb - den 2/3 1904 - udbetale kreditorene deres tilkommende og under 15 d. s. m. derefter udsende udtællingslisten til skifteretten med legitimation om skeet udbetaling.

Bestyreren mødte ved skiftesamlingens begyndelse og erklærede at baade det og kreditorudvalget gjennom ham havde faaet inderesten? om afholdelsen af nærværende skiftesamling. Han var i besiddelse af deres erkjendelse derfor. – Bestyreren forlod skiftesamlingen for udlodn. Var aflæst. –

Boet hermed sluttet og retten hevet.»

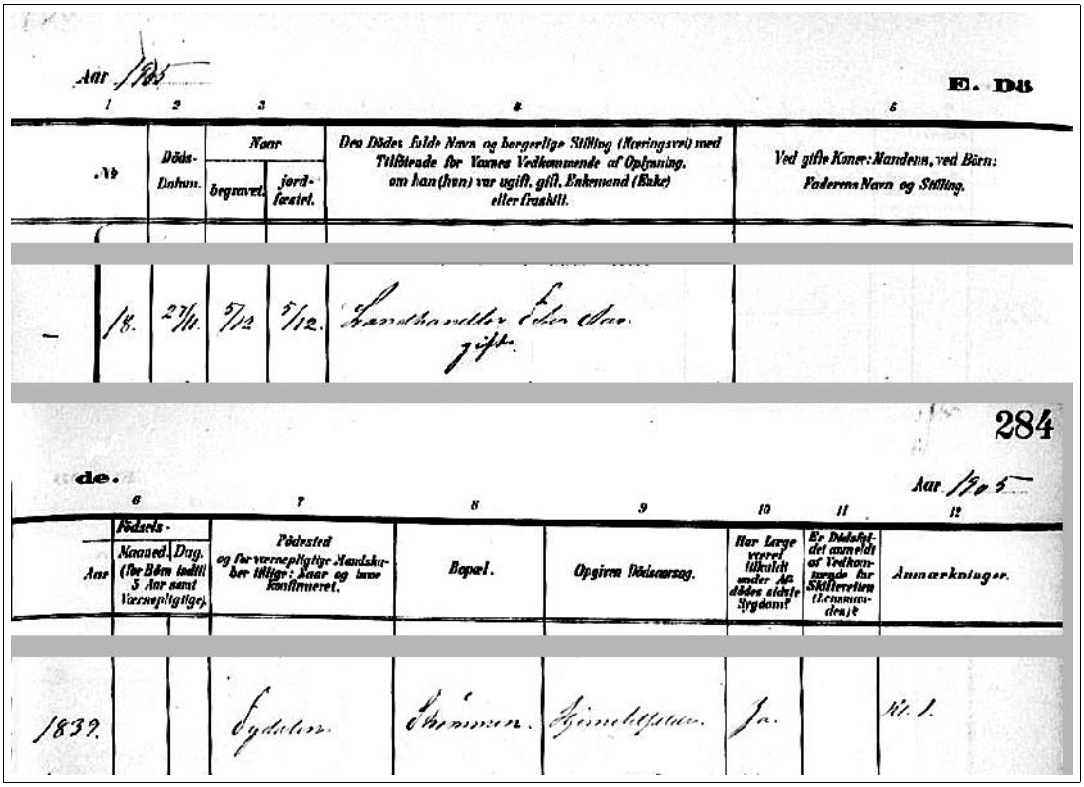

Aar 1905 E. Dø

1	2	3		4	5
№	Döds-Datum.	Naar begravet.	Naar jordfæstet.	Den Dødes fulde Navn og bergerlige Stilling (Næringsvei) med Tilfötende for Vannes Vedkommende af Oplysning, om han (hun) var ugift, gift, Enkemand (Enke) eller fraskilt.	Ved gifte Koner: Mandens, ved Börn: Faderens Navn og Stilling.
18.	27/11.	5/12	5/12.	Landhandler Ester Aas gift.	

284

de. Aar 1905

6		7	8	9	10	11	12
Aar	Fødsels- Maaned. (for Börn indtil 5 Aar samt Værnepligtige).	Dag.	Pødested og for værnepligtige Mandskaber tillige: Naar og hvor konfirmeret.	Bopæl.	Opgiven Dødsaarsag.	Har Læge været tilkaldt under Afdødes sidste Sygdom?	Er Dødsfaldet anmeldt af Vedkommende for Skifteretten (Lensmanden)?	Anmærkninger.
1839.			Sydalen.	Strømmen.	Hjernetilfelle.	Ja.		Nr. 1.

Klokkerbok Inderøy nr. 5: «E. Døde», folio 284, nr. 18.

Han døde av «Hjernetilfelle» i 1905 og var ved sin død landhandler på Strømmen, Inderøy.[16]

(Barn Proband, Far II:1, Mor II:2)

Gift 01.02.1874 i Sakshaug, Inderøy (NT) med[17] neste ane.

Barn:

Olaf Aas. Født 19.02.1874 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Døpt 24.05.1874 i Sakshaug, Inderøy (NT).[18] Levde 1900 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Levde mellom 1909 og 1910 i Trondheim (ST). Levde 1916 i Wisconsin, U.S.A. Død før 1928.

Olaf ble født på Strømmen, Inderøy, i 1874. Faddere ved hans dåp var T...i Schubeler, Emelie Pedersen, Agnesta Næs, Handelsmand Bratsberg, Kontorist P. Sandberg og H. Løchen.

Olaf ble konfirmert 06.10.1889 og bodde da hos sine foreldre på Strømmen. Hans far var da landhandler.

Ved folketellingene i 1891 og 1900 var Olaf «Handelsfuldmægtig» hos sin far på Strømmen.

16 Folketellingen for 1729 Inderøen i 1865. Folketellingen for 1729 Inderøy i 1875. Folketellingen for 1729 Inderøen i 1900.

17 Kirkebok Inderøy nr. 9: «G. Ægteviede», folio 239, nr. 3.

18 Klokkerbok Inderøy nr. 3: «Fødte af Mandkjønnet», folio 14, nr. 35.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Inderøen Herred. Schema 2. Personseddel No. 3

Tællingskreds No. 1b. Husliste No. 167

1. Fuldt Navn Olaf Aas
2. Kjøn [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. Fødselsaar: 18 74. For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned
7. Fødested: Herred, Sogn eller By
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme
    Kontorbetjent
11. For de af Andre helt [1]) eller delvis [1]) Forsørgede:
    Forsørgerens Livsstilling Handelsmand
12. Sindssvag, Døvstum eller Blind [1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den fremtraadt senere [1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende: sædvanligt Bosted
15. For de midlertidigt Fraværende: antageligt Opholdssted

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketellingen 1891. Inderøy herred, Sakshaug skolekrets, tellingskrets 1b Strømmen, husliste 167, skjema 2, Personseddel 1121.

Ifølge adressebok for Trondhjem 1909-10 er Olaf da kontorbetjent og bor hos sin søster Lovise (Lova) i Nedre Mølleberg gate 62.

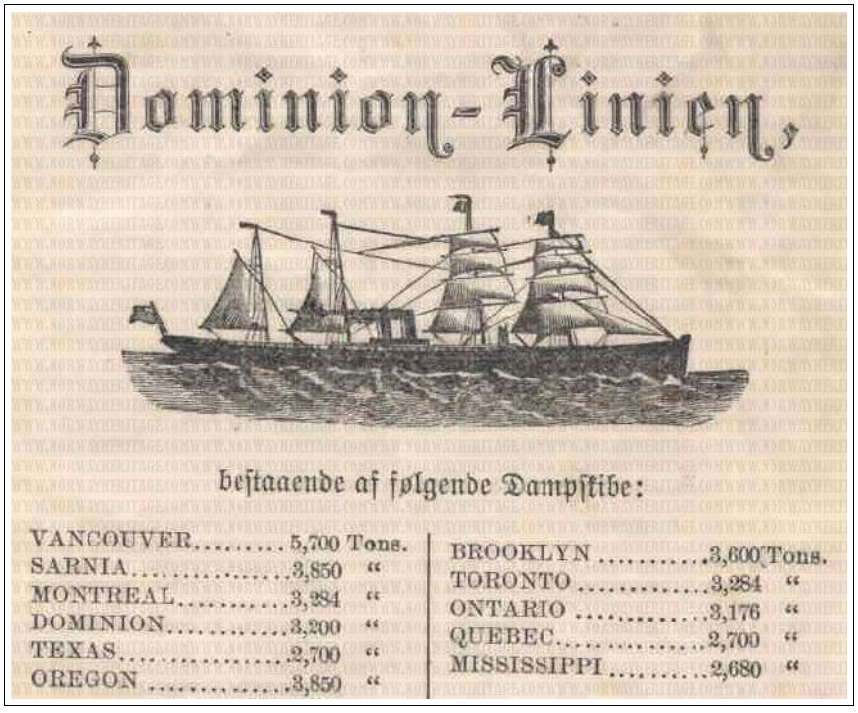

Han emigrerte 07.05.1910, antagelig via Newcastle i England, først med «S/S Capella». Reisemålet var Quebeck i Canada. Reisen fra England til Canada ble foretatt med et skip tilhørende «The Dominion Line». Ifølge emigrantprotokollen var han ugift og kontorist. Biletten ble betalt i Trondhjem, nytt yrke oppgis ikke, mens reiseløyve oppgis som «Till.».

Av en dødsfallsprotokoll utferdiget etter at hans bror, Julius, døde i 1916, fremgår det at Olaf nå var bosatt i Wisconsin. Han nevnes ikke i dødsfallsprotokollen ved morens død i 1928, så han var da antagelig død.[19]

Lovise Aas. Født 24.10.1875 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Døpt 02.01.1876 i Sakshaug, Inderøy (NT).[20] Levde fra 1896 til 1928 i Trondheim (ST).

Lovise ble født på Strømmen, Inderøy, i 1875. Faddere ved hennes dåp var Dyrlege Anders Øfsti og Kone, Jakob C. Tiller og Kone, Elisabet Cecilie Støve og Paul Edvard Støve.

19 Klokkerbok Inderøy nr. 4: «C. Konfirmerede», folio 150, nr. 12. Folketellingene for Inderøy i 1875 og 1900. Trondhjems Adressebok 1909-10. Digitalarkivets oversikt over emigranter fra Trondheim 1867-1930. Norway-Heritage - http://www.norwayheritage.com/ships/

20 Klokkerbok Inderøy nr. 3: «Fødte og døbte», folio 32, nr. 2.

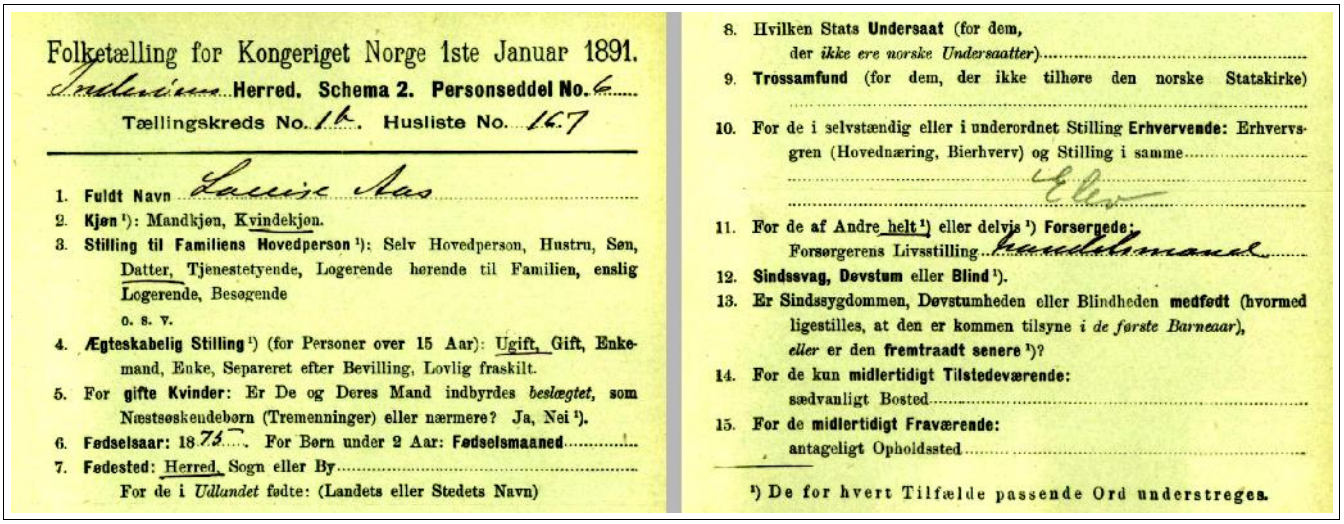

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Inderøens Herred. Schema 2. Personseddel No. 6.

Tællingskreds No. 1b. Husliste No. 167

1. Fuldt Navn Lovise Aas
2. Kjøn [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. Fødselsaar: 1875. For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned.....
7. Fødested: Herred, Sogn eller By.....
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*).....
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke).....
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme..... Ekv
11. For de af Andre helt [1]) eller delvis [1]) Forsørgede: Forsørgerens Livsstilling..... Handelsmand
12. Sindssvag, Døvstum eller Blind [1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne i *de første Barneaar*), *eller* er den fremtraadt senere [1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende: sædvanligt Bosted.....
15. For de midlertidigt Fraværende: antageligt Opholdssted.....

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketellingen 1891. Inderøy herred, Sakshaug skolekrets, tellingskrets 1b Strømmen, husliste 167, skjema 2, Personseddel 1124.

Ved folketellingen i 1891 bodde Lovise hjemme hos sine foreldre på Strømmen i Inderøy.

Hun ble konfirmert samtidig med sin bror Julius 11.09.1892. Presten ga henne «Meget godt» i Kristendomskundskab.

Hun giftet seg med Ingvald Mortinus Kvenild og bodde i Trondhjem senest fra 1896 da sønnen Leiv ble født.

Ved folketellingen i 1900 bodde familien i Weidemanns vei 2. De hadde følgende barn:
1896: Leiv.
1898: Ingegerd.
1900: Brynjulf.
De hadde også Oline Landstad som kokkepike i husholdet.

Lovise kalles ofte «Lova» i kildene.

Etter at hennes far, Peter Aas, døde i 1905 flyttet hennes mor til Lovise. Ifølge dødsfallsprotokollen etter hennes mors død i 1928 heter det:
«Avdødes datter, fru Lova Kvenild har oplyst, at avdøde intet efterlater til skifte.
Hun har siden 1906 vært underholdt i huset hos sin datter».

Hennes mann forlot familien og emigrerte til New York 02.08.1907. I en dødsfallsprotokoll datert 29.11.1916 etter at Lovises bror, Julius, døde i 1916, heter det:
«Manden Ingvald Kvenild opholder sig i New York og har
ikke underholdt sin hustru siden han reiste for 9 aar siden». [21]

Julius Aas. Født 25.03.1877 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Døpt 03.06.1877 i Sakshaug, Inderøy (NT).[22] Levde 1900 i Trondheim (ST). Levde mellom 1910 og 1916 i Trondheim (ST). Død 25.11.1916 på Ullevål sykehus, Kristiania (OS). Begravet 01.12.1916 i Trondheim (ST).[23] (Se Proband).

Ingvald Aas. Maskinarbeider. Født 12.01.1879 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Døpt 09.03.1879 i Sakshaug, Inderøy (NT).[24] Levde 1900 i Trondheim (ST). Levde fra 1916 til 1928 i Portland Oregon, U.S.A. Død 06.01.1955 i Multnomah, Oregon, U.S.A.[25]

Ingvald ble født på Strømmen, Inderøy, i 1879. Faddere ved hans dåp var Handelsmand Peter Aas og Kone (foreldrene), Julie Richter, Johanna Banstad, Jens P. Dørum og Jens Aas.

21 Klokkerbok Inderøy nr. 4: «C. Konfirmerede», folio 159, nr. 1. Folketellingen for 1601 Trondhjem i 1900. Folketellingen i 1910 for Trondheim kjøpstad. Trondhjems Adressebok for 1908-09, 1913 og 1916.

22 Klokkerbok Inderøy nr. 3: «Fødte og Døbte», folio 51, nr. 40.

23 Kirkebok Bakklandet (Bakke) - 1916: «E. Døde», side 196, nr. 84

24 Klokkerbok Inderøy nr. 3: «Fødte og Døbte», folio 120, nr. 21.

25 Oregon, Death Index, 1903-1998.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Inderøen Herred. Schema 2. Personseddel No. 5

Tællingskreds No. 1b. Husliste No. 167

1. Fuldt Navn Ingvald Aas
2. Kjøn [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. Fødselsaar: 18 79. For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned.....
7. Fødested: Herred, Sogn eller By.....
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*).....
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke).....
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme.....
11. For de af Andre helt [1]) eller delvis [1]) Forsørgede: Forsørgerens Livsstilling: Handelsbet
12. Sindssvag, Døvstum eller Blind [1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den fremtraadt senere [1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende: sædvanligt Bosted.....
15. For de midlertidigt Fraværende: antageligt Opholdssted.....

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketellingen 1891. Inderøy herred, Sakshaug skolekrets, tellingskrets 1b Strømmen, husliste 167, skjema 2, Personseddel 1123.

Ved folketellingen i 1891 bodde Ingvald hjemme hos sine foreldre på Strømmen i Inderøy.

Han ble konfirmert 09.09.1894 og bodde da hos sine foreldre på Strømmen. Hans far var da landhandler.

Ingvald var i 1900 maskinarbeider. Han bodde sammen med sin bror, Julius, i Bakkegata 10, Trondheim.

Han emigrerte 21.07.1906 med «The Canadian Pacific Line», reisemålet var Quebeck i Canada. Ifølge emigrantprotokollen var han ugift og handelsbetjent. Biletten ble betalt i Trondhjem, nytt yrke oppgitt å skulle være «farmarb.» og reiseløyve oppgitt som «Fripas».



Bildet viser emigranter som venter utenfor hovedkontoret til «The Canadian Pacific Line» i Trondhjem.

Hovedkontoret til «The Canadian Pacific Line» i Trondhjem lå i Fjordgaten nær jernbanestasjonen og havnen. Fra kontoret ble emigrantene eskortert av agenter til skipet som ventet bare 2 minutter borte for først å ta dem til England. I England ble de overført til det transatlantiske skipet for å krysse Atlanterhavet. Hovedagenten, Oluf Ruud annonserte i avisene med løfter om gode arbeidsmuligheter i Canada.

Linjens generalagent var autorisert av den norske regjering for å transportere emigranter via England fra Liverpool (eller Bristol) til Quebeck, St. John NB, Halifax, Montreal eller Boston, og derfra til deres sluttdestinasjon i Amerika. Reisen over land ble foretatt med «The Canadian Pacific Railway».

Politidepartementet i Kristiania ble 13.10.1903 informert om at «The Beaver Line» hadde endret navn til «Canadian Pacific Railway Co's Atlantic Line». Deres hovedruter over Atlanterhavet var
Liverpool - Quebec - Montreal (sommerrute) og
Liverpool - St John, NB (vinterrute).

Av en dødsfallsprotokoll utferdiget etter hans bror, Julius, døde i 1916, fremgår det at Ingvald nå var

bosatt i Portland, Oregon. Her bodde han fortsatt da hans mor døde i 1928.

Ved «United States Census, 1940» bodde «Ingwald Oss» i Multnomah, Portland, Oregon. Han oppgis å være 61 år gammel, ugift, «White»(!). og «gardener in a private house». Ingvald hadde samme bosted i 1935.

Ingvald døde i Multnomah, Oregon, i 1955, nær 76 år gammel.[26]

Paul Aas. Født 31.05.1880 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Døpt 08.08.1880 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT).[27] Død 31.12.1881 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Begravet 09.01.1882 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT).[28]

Paul ble født på Strømmen, Inderøy, i 1880.

Faddere ved hans dåp var handelsmann Lorents Reitan og Hustru af Levanger, kontorfullmektig Paul Hoen ..., Karl Nannestad og handelsmann Bratsbergs kone Agnes Marie Holm,

Han døde av «Meslingen» Nyttårsaften i 1882, 1½ år gammel.

I:2 m

Anna Johanna Møller. Født 20.10.1839 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Døpt 17.11.1839 i Bakke, Strinda (ST).[29] Flyttet 1850 fra Nesna (NO) til Rana (Mo) (NO). Levde 1851 i Hemne (ST). Levde mellom 1854 og 1873 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Flyttet omkring 1873 fra Bakke, Strinda (ST) til Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Flyttet 1906 fra Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT) til Trondheim (ST). Levde 1928 i Trondheim (ST). Død 31.08.1928 i Leinstrand, Melhus (ST).

I kirkebok for Bakklandet finner vi at Anna Johanna er uekte barn av ungkar Johan Arnt Møller – 1 leiermaal – og pike Karen Isaksdatter Øyen – 2 leiermaal.

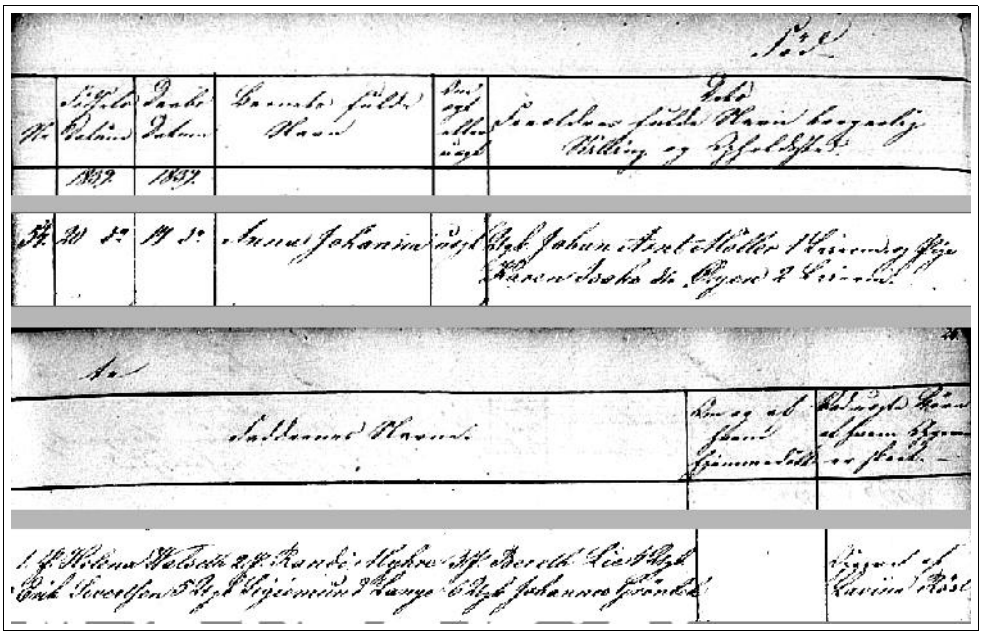

Kirkebok Strinda prestegjeld, Bakke sogn nr. 3, 1818-50, «Fødte», folio 26, nr. 54.

Faddere ved hennes dåp var Helena Halseth, Randi Myhre, Bereth Lie, Erik Sivertsen, Sigesmund Lange og Johannes Grøndal.

Hennes mor tok tjeneste flere steder i 1850-årene og det må kunne antas at Anne Johanne fulgde med til Nesna og Mo i Rana, til Hemne i Sør-Trøndelag og tilbake til Bakklandet.

Hun ble konfirmert i Bakke sogn 29.04.1854.

---

26 Klokkerbok Inderøy nr. 4: «C. Konfirmerede», folio 168, nr. 1. Folketellingen for Trondheim i 1900. Digitalarkivets oversikt over emigranter fra Trondheim 1867-1930. Norway-Heritage - http://www.norwayheritage.com/ships/. «United States Census, 1940», Inwald Oss, Tract 57, Portland, Portland City Election Precinct 41, Multnomah, Oregon, United States.

27 Kirkebok Sakshaug i Inderøy, 1879-1914, «A. Levende fødte», folio 13, nr. 29. Klokkerbok Sakshaug i Inderøy, 1880-97, «A. Levende fødte», folio 6, nr. 28.

28 Kirkebok Sakshaug i Inderøy, 1879-1914, «E. Døde», folio 347, nr. 3.

29 Kirkebok Strinda Bakke nr. 3: «Fødte», 1839, side 29, nr. 54.

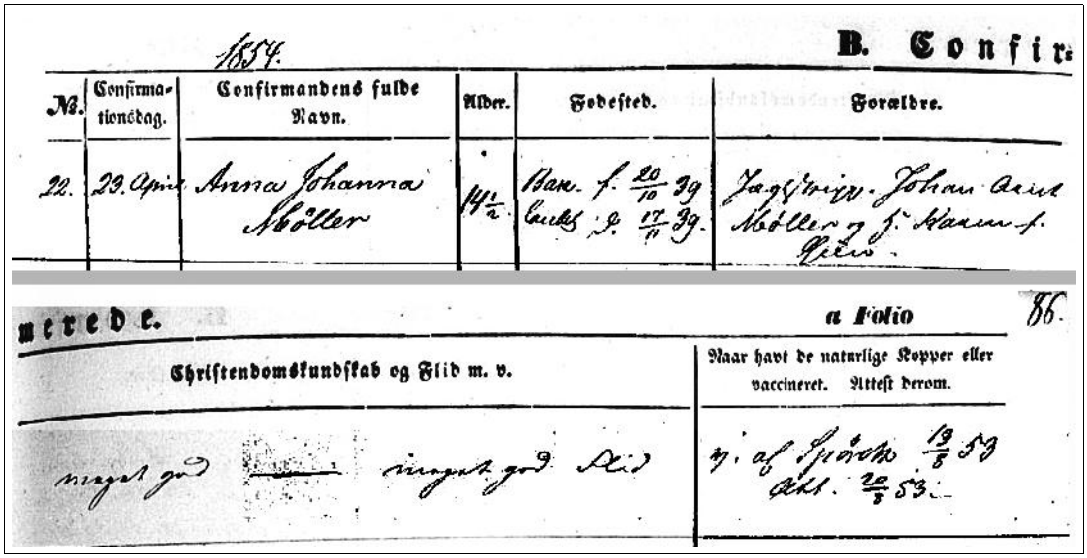

1854. B. Confir-

№	Confirmationsdag.	Confirmandens fulde Navn.	Alder.	Fødested.	Forældre.
22.	23. April	Anna Johanna Møller	14½	Bakk. f. 20/10 39 Cuckl. d. 17/11 39.	Jægtskipp. Johan Arnt Møller og h. Karen f. Øien.

merede. a Folio 86.

Christendomskundskab og Flid m. v.	Naar havt de naturlige Kopper eller vaccineret. Attest derom.
meget god — meget god Flid	v. af Spørck 13/8 53 Ekt. 20/8 53.

Kirkebok Strinda prestegjeld nr. 5, Bakkelandet (Bakke) sogn, 1851-60, «Konfirmerte», folio 189, nr. 21.

Hennes foreldre oppgiv å være «Jægdeskipper Johan Arnt Møller og h: Karen f. Øien».

Folketellingen i 1865 viser at «Anna Møller» nå er 27 år gammel. Hun losjerer som «Tjenestepige» hos bankmannen Hans Henrich Schmidt i Nedre Bakklandets Nordre gate 2.
- Hans Henrich er 66 år gammel og født i Throndhjem. Han gjør «Forretninger i Norges Bank».
- Hans hustru, Marie Sophie, født Wilthagen, er 59 år gammel og også født i Throndhjem.

Presteattesten for Anna som ble fremlagt når hun giftet seg var datert 01.12.1873, antagelig ved det tidspunkt hun kom til Strømmen fra Strinda. Det oppgis at hun er datter til «Jægteskipper» Johan Arnt Møller.

I 1875, 1890 og i 1900 finner vi Anna Johanna Aas på Strømmen i Inderøy, født 1839 i Trondhjem, og gift med «Handelsmand og Gaardeier» Peter Aas.

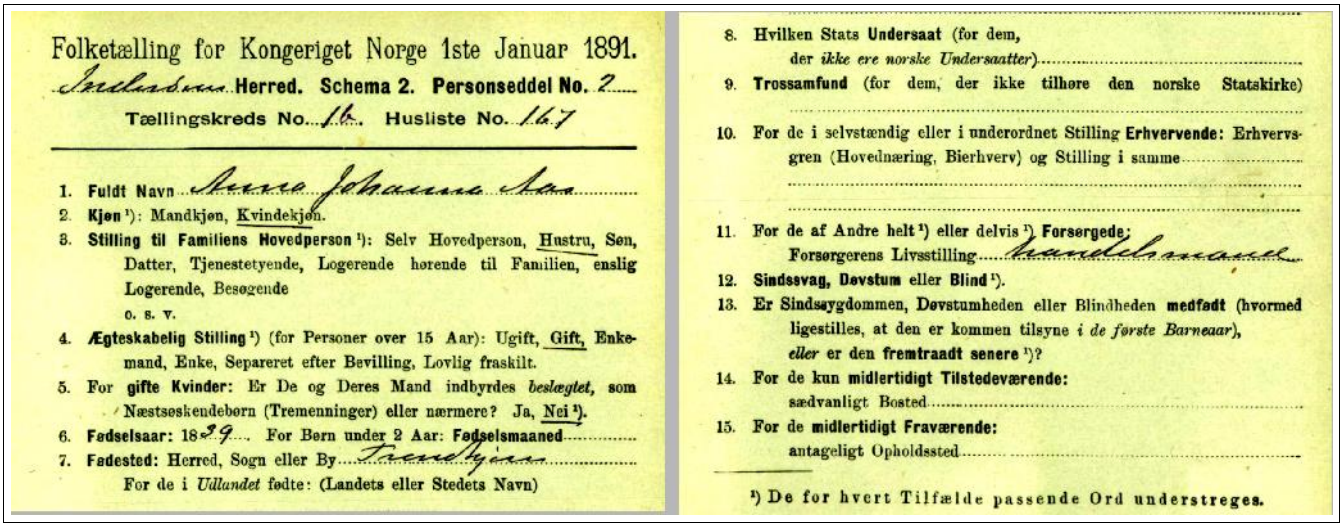

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.
Inderøen Herred. Schema 2. Personseddel No. 2
Tællingskreds No. 1b. Husliste No. 167

1. Fuldt Navn Anna Johanna Aas
2. Kjøn [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. Fødselsaar: 1839. For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned
7. Fødested: Herred, Sogn eller By Trondhjem
For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme
11. For de af Andre helt [1]) eller delvis [1]) Forsørgede: Forsørgerens Livsstilling handelsmand
12. Sindssvag, Døvstum eller Blind [1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den fremtraadt senere [1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende: sædvanligt Bosted
15. For de midlertidigt Fraværende: antageligt Opholdssted

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketellingen 1891. Inderøy herred, Sakshaug skolekrets, tellingskrets 1b Strømmen, husliste 167, skjema 2, Personseddel 1120.

Etter at hennes mann døde, flyttet Anna til Trondheim i 1906 for å bo hos sin datter Lovise (Lova), gift med Ingvald Kvenild. Familien bodde i Nedre Møllenbergs gate 62 fra omkring 1908. Her bodde også hennes sønner Olaf og Julius i perioder.

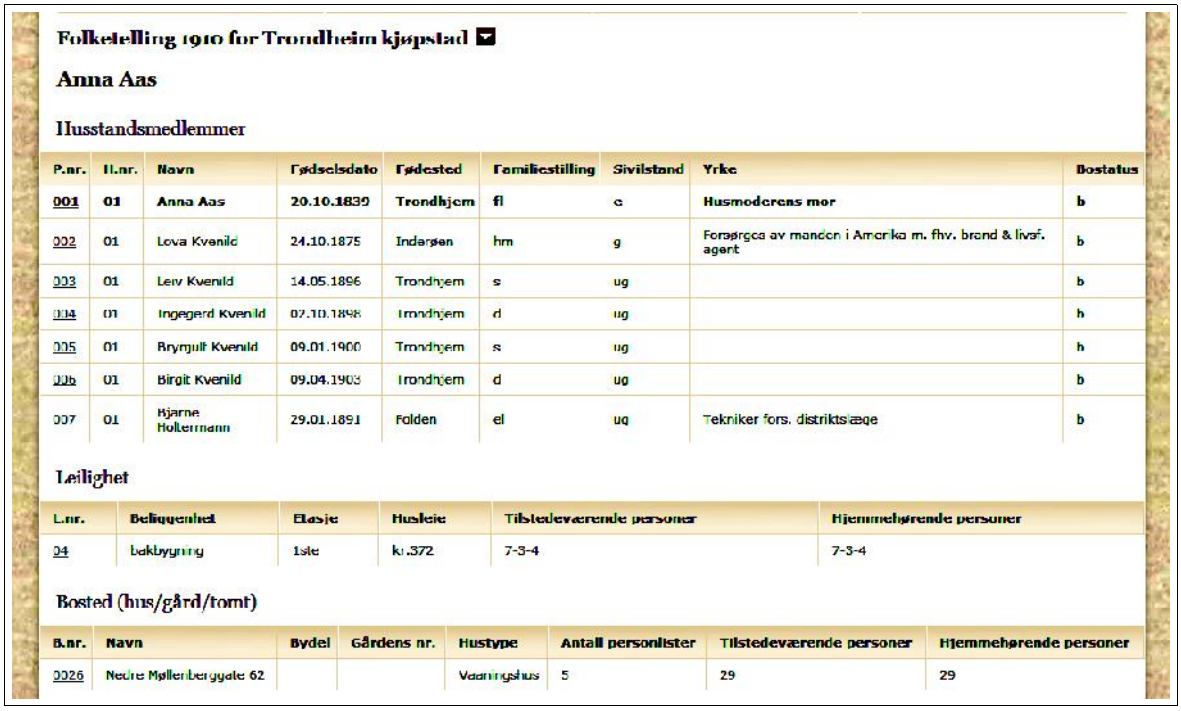

Folkelelling 1910 for Trondheim kjøpstad

Anna Aas

Husstandsmedlemmer

P.nr.	H.nr.	Navn	Fødselsdato	Fødested	Familiestilling	Sivilstand	Yrke	Bostatus
001	01	Anna Aas	20.10.1839	Trondhjem	fl	e	Husmoderens mor	b
002	01	Lova Kvenild	24.10.1875	Inderøen	hm	g	Forsørges av manden i Amerika m. fhv. brand & livsf. agent	b
003	01	Leiv Kvenild	14.05.1896	Trondhjem	s	ug		b
004	01	Ingegerd Kvenild	02.10.1898	Trondhjem	d	ug		b
005	01	Brynjulf Kvenild	09.01.1900	Trondhjem	s	ug		b
006	01	Birgit Kvenild	09.04.1903	Trondhjem	d	ug		b
007	01	Bjarne Holtermann	29.01.1891	Folden	el	ug	Tekniker fors. distriktslæge	b

Leilighet

L.nr.	Beliggenhet	Etasje	Husleie	Tilstedeværende personer	Hjemmehørende personer
04	bakbygning	1ste	kr.372	7-3-4	7-3-4

Bosted (hus/gård/tomt)

B.nr.	Navn	Bydel	Gårdens nr.	Hustype	Antall personlister	Tilstedeværende personer	Hjemmehørende personer
0026	Nedre Møllenbergqate 62			Vaaningshus	5	29	29

Fra folketetellingen pr. 1.12.1910 - Nedre Møllenberggate 62, Trondheim.

Utskrift fra folketellingen i 1910 for Trondheim kjøpstad:
Husstandsmedlemmer:
Anna Aas - Født 20.10.1839 i Trondhjem - Enke - Husmoderens mor - Losjerende.
Lova Kvenlid - Født 24.10.1875 i Inderøen - Gift husmor -
Forsørges av manden i Amerika m. fhv. brand & livsf. agent
Leiv Kvenlid - Født 14.05.1896 i Trondhjem - Ugift sønn.
Ingegerd Kvenild - Født 02.10.1898 i Trondhjem - Ugift datter.
Brynjulf Kvenild - Født 09.01.1900 i Trondhjem - Ugift sønn.
Birgit Kvenild - Født 09.04.1903 i Trondhjem - Ugift datter.
Bjarne Holtermann - Født 29.01.1891 i Folden - Enslig losjerende - Ugift -
Tekniker fors. distriktslæge.
Leilighet:
Bakbygning - 1ste etasje - Husleie kr. 372.
Bosted (hus/gård/tomt):
Nedre Møllenberggate 62 - Vaaningshus -
5 personlister - 29 tilstedeværende og 29 hjemmehørende personer.

Fra 1917 nevnes igjen kun moren sammen med datteren i adressebøkene. Man kan nå følge henne på denne adressen til 1928, det året hun døde.

Anna bodde hos sin datter til hun døde ved et tilfelding opphold på Hegstadmo i Leinstrand 31.08.1928, ifølge dødsfallsprotokoll hos Trondheim byfogd.

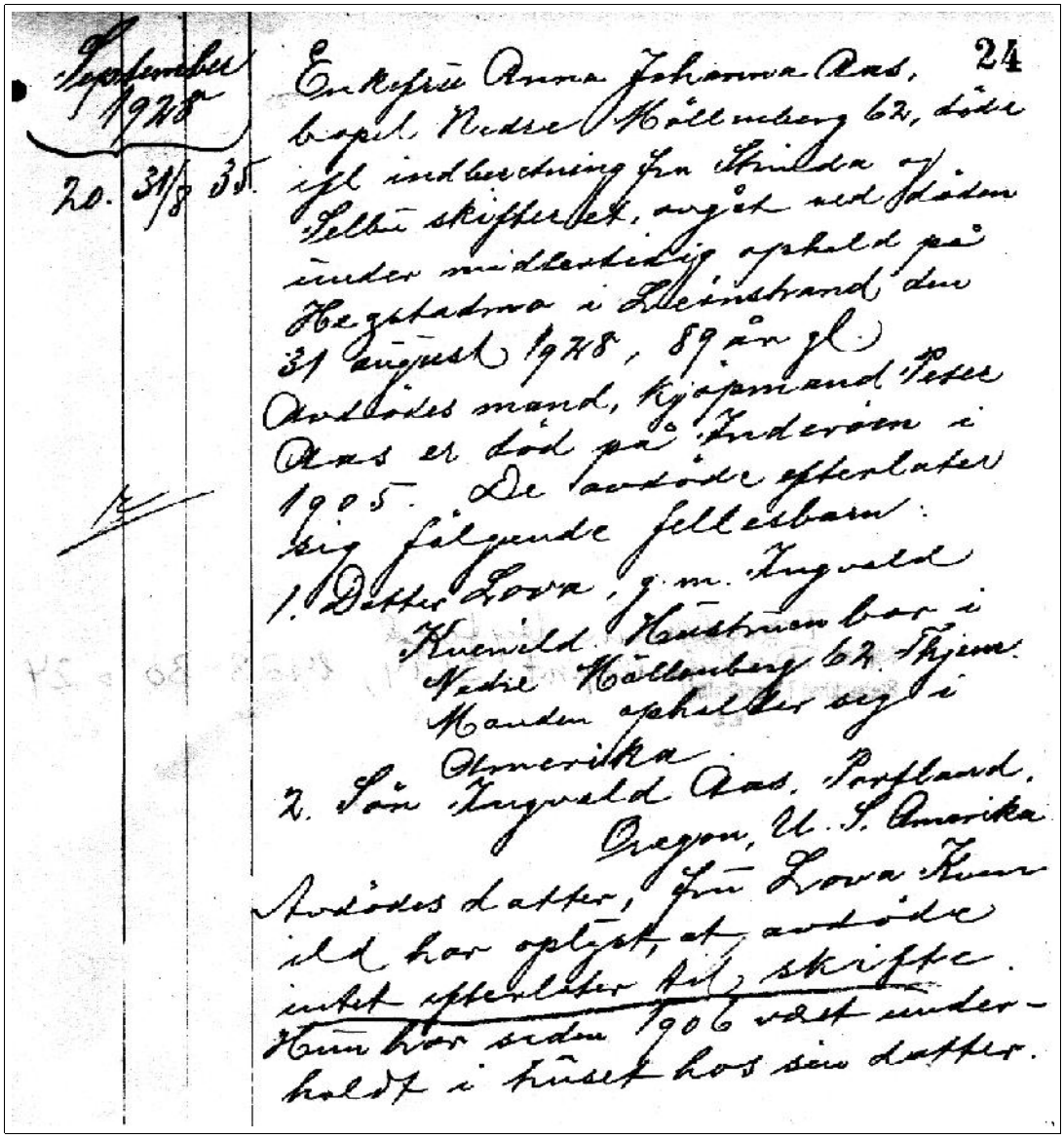

Trondheim byfogd: Dødsfallsprotokoll 3L14, 1928-30, side 24.

Innførsel i Trondheim byfogds dødsfallsprotokoll:
«September 1928 nr. 35 - Død 31/8 - [Innført i dødsfallsprotokollen] 20. September:

Enkefru Anna Johanna Aas, bopel Nedre Møllenberg 62, døde ifl indberetning fra Strinda og Selbu skifteret, avgått ved døden under midlertidig ophold på Hegstadmo i Leinstrand den 31 august 1928, 89 år gl.

Avdødes mand, Kjøpmand Peter Aas er død på Inderøen i 1905. De avdøde efterlater sig følgende fellesbarn:

1. Datter Lova, g. m. Ingvald Kvenild. Hustruen bor i Nedre Møllenberg 62 Thjem. Manden opholder sig i Amerika.

2. Søn Ingvald Aas, Portland, Oregon, U. S. Amerika.

Avdødes datter, fru Lova Kvenild har oplyst, at avdøde intet efterlater til skifte. Hun har siden 1906 vært underholdt i huset hos sin datter.»[30]

(Barn Proband, Far II:3, Mor II:4)

Gift 01.02.1874 i Sakshaug, Inderøy (NT) med[31] forrige ane.

Generasjon II

II:1 ff

Ole Pettersen Aas. Inderst, husmann med jord, skindfeltmaker. Født 1799 på Grøt, Haltdalen (ST). Døpt 01.12.1799

[30] Kirkebok Strinda prestegjeld nr. 5, Bakkelandet (Bakke) sogn, 1851-60, «Konfirmerte», folio 189, nr. 21. Folketellingen for 1601 Throndhjem i 1865. Kirkebok for Inderøy. Folketellingene for 1729 Inderøy i 1875 og 1900. Folketellingen i 1910 for Trondheim kjøpstad. Trondhjems Adressebok for 1908-09, 1913 og 1916. Trondheim byfogd: Dødsfallsprotokoll 3L14, 1928-30, side 24.

[31] Kirkebok Inderøy nr. 9: «G. Ægteviede», folio 239, nr. 3.

i Haltdalen, Haltdalen (ST).[32] Flyttet før 1817 fra Haltdalen, Haltdalen (ST) til Tydal (ST). Flyttet 01.10.1858 fra Tydal (ST) til Malvik (ST).[33] Død 19.04.1878 på Vasilimoen Østre, Vasili, Malvik (ST). Begravet 01.05.1878 i Malvik (ST).[34]

Ole ble født i Haltdalen i 1799:

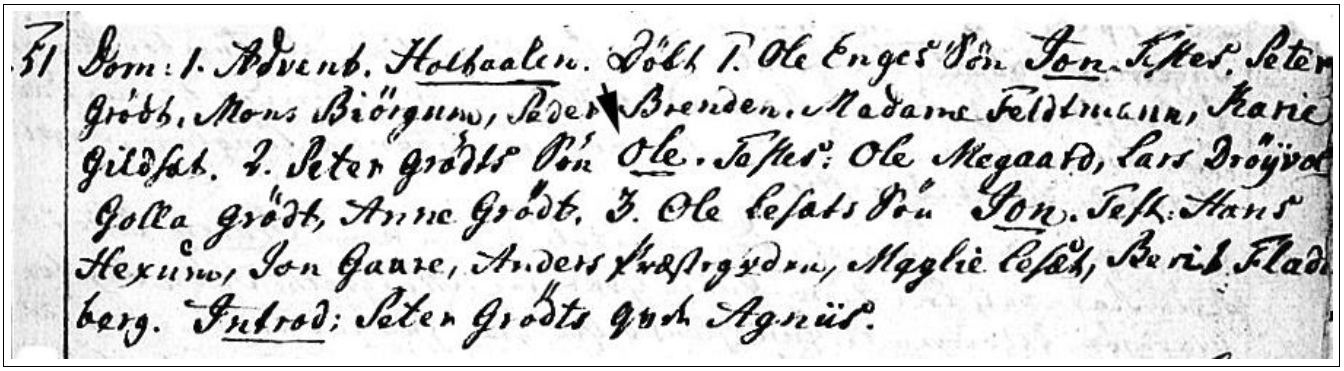

51 Dom: 1. Advents. Holtaalen. Döbt. 1. Ole Enges Søn. Jon. Teftes. Peter Grödt, Mons Björgum, Peder Brenden, Madame Feldmann, Karie Gildsk. 2. Peter Grödts Søn Ole. Teftes: Ole Megaard, Lars Drøyvold Golka grödt, Anne Grödt. 3. Ole Lesats Søn Jon. Teft: Hans Hexum, Jon Gaare, Anders Kvalsgjerdm, Magli Lesät, Berit Fladberg. Indrod: Peter Grödts Quk Agnüs.

Kirkebok Haltdalen nr. 1, Kronologisk liste, folio 136a, nr. 51.

«Dom 1. Advent Holtaalen: Døpt Peter Grødts Søn Ole. Teftes: Ole Megaard, Lars Drøyvold, Golla Grødt og Anne Grødt».

Ved folketellingen i 1801 var Ole 2 år, familien bodde da på Grøt. Oles eldste datter kalles Agneta. Hun er nok oppkalt etter sin farmor.

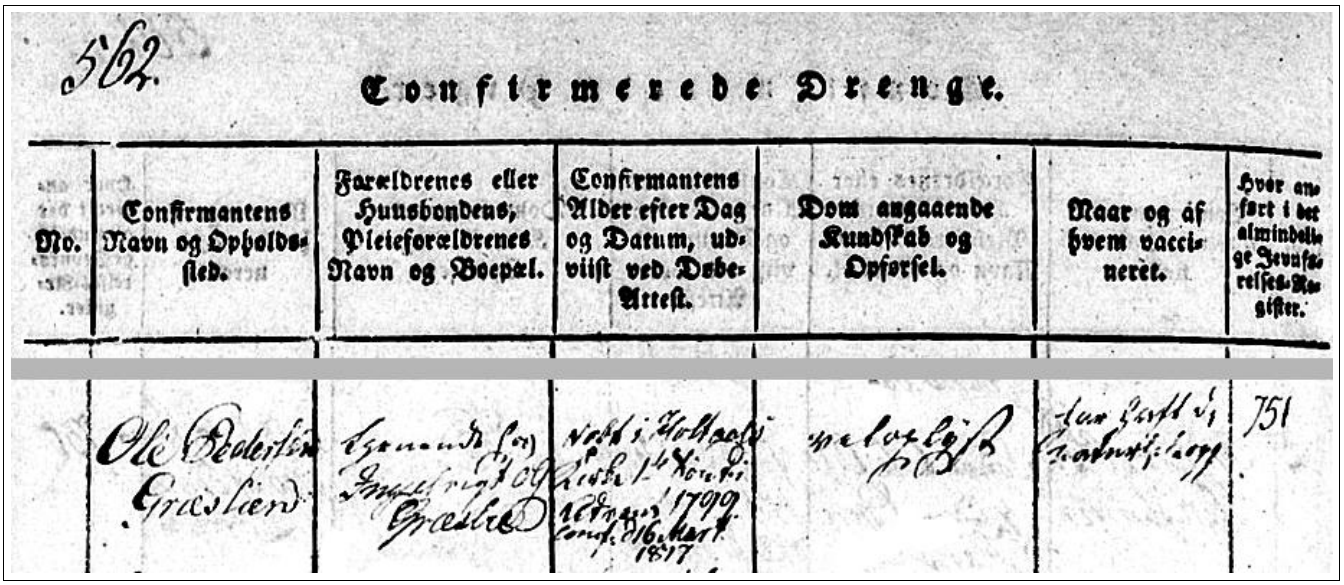

562.

Confirmerede Drenge.

No.	Confirmantens Navn og Opholdssted.	Forældrenes eller Husbondens, Pleieforældrenes Navn og Boepæl.	Confirmantens Alder efter Dag og Datum, udviist ved Dåbe-Attest.	Dom angaaende Kundskab og Opførsel.	Maar og af hvem vaccineret.	Hvor anført i det almindelige Jevnførelses-Register.
	Ole Pedersen Græslien	Egemand for Ingebrigt Olsen Græslien	Født i Holtaalen Kirke 1ste Søndag i Advent 1799 Confr. d. 16. Marts 1817	vel oplyst		751

Kirkebok Selbu nr. 2, 1824-42: «Confirmerede drenge», folio 562.

Da Ole ble konfirmert i 1817 hadde familien flyttet til Tydalen og bodde på Græslien. Det bekreftes at han ble døpt i Holtaalen Kirke 1. Søndag i Advent i 1799. I rubrikken «Forældrenes eller Husbondens, Pleieforældrenes Navn og Boepæl» angis «Ege.andt for Ingebrigt Olsen Græslien». «Dom angaaende Kundskab og Opførsel» anføres som «vel oplyst».

32 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døbte», folio 136a, nr. 51.

33 Klokkerbok Tydal nr 1: «Afgangs-Lister», folio 563. Kirkebok Strinda Malvik nr. 5: «E. Indflyttede (ogsaa Børn)», folio 2, nr. 9

34 Kirkebok Strinda Malvik nr. 7: «E. Døde», folio 216, nr. 4.

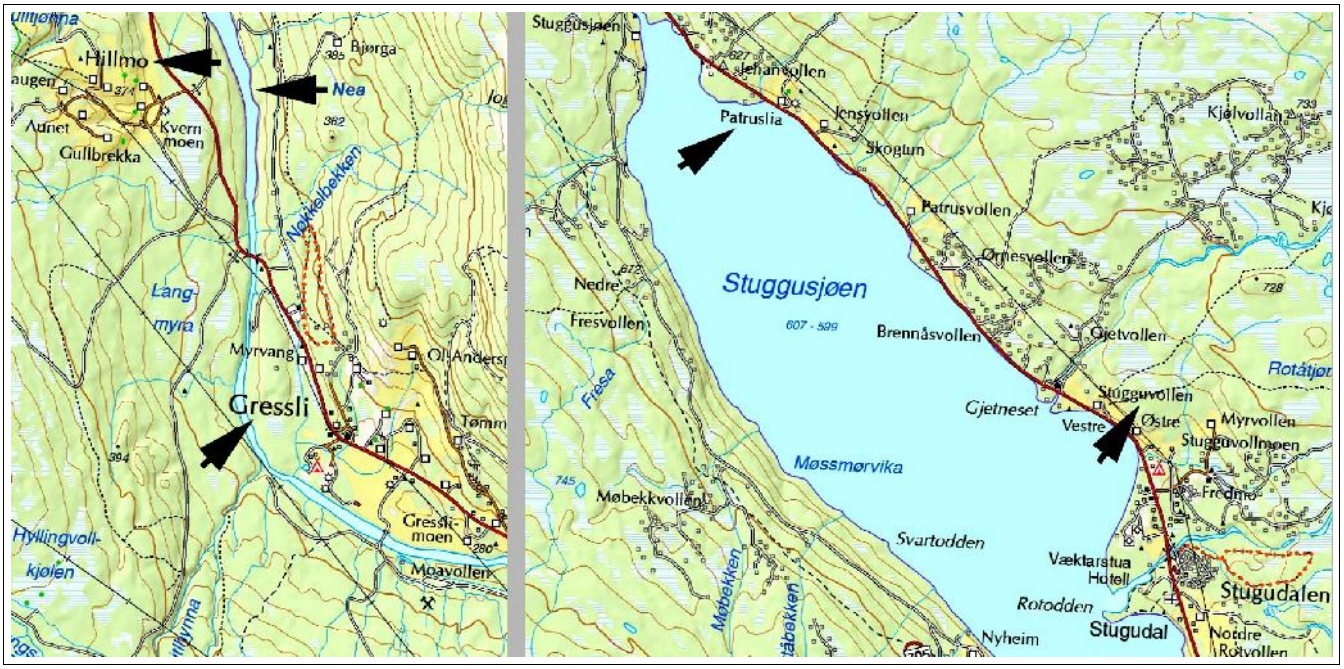

«Slekts»-gårder og plasser i Tydalen: Venstre kart: Gårdene Hillmo og Gressli ligger langs Nea vest for Tydal sentrum. Høyre kart: Plassene Patruslia og Stugguvollen ligger ved Stuggusjøen syd for Tydal sentrum..

Per-Hansagården (Gresli Søndre) er antagelig den eldste gården i Gresli. Det er noe vi slutter bl.a. ut fra at gården hadde den største skyldverdien (1 spann = 3 øre). Det var på en eiendom som tidligere hørte til denne gården at en fant den store mengden av mynter fra slutten av 1000-tallet. Gården er trolig den samme som nevnes i et dokument fra 1409 og heter Enargården i et dokument fra 1478. I begge dokumentene hette brukeren Ivar Jonssøn, den yngste var sannsynligvis sønnesønn til den eldste.

Peder Hansen (1701-1777) ble gift med Berit Olsdatter (ca. 1705-1798). Hun kan ha vært datter til Ole Eriksen i Ustgården. De overtok gården etter Hans Ingebrigtsen, og det lyktes dem å kjøpe tilbake mesteparten av den delen som Schøllerfamilien eide i gården. I matrikkelen av 1746 står Peder Hansen oppført som eier av 2½ øre, mens Schøllers del nå var ½ øre. Bonden rådde dermed selv for bygselen. Peder var klokker i Tydal i femti år, helt til han døde. Fra deres tid ble gården kalt Per-Hansagården, og navnene Peder og Hans kom til å gå igjen etter dem. Navnet Klokkergården har også vært vanlig.

Peder og Berit hadde bl.a. sønnene Ole (ca. 1726-1795) og Hans (ca. 1733-1774). En av sønnene til Hans, Peder (1771-1853) var forlover da «vår» Ole giftet seg med Lisbet i 1834. Peder var gift med Peternille Pedersdatter Østeraunet (1773-1841) og overtok gården etter sine foreldre.

Peder og Berits sønn Ole hadde bl.a. sønnen Ingebrigt (1754-1837). Han var gift med Guri Halvorsdatter Aas (1757-1822) fra Halvorsgården. De fikk bygselbrev på Uststuggu, senere kalt Jo-Nilsgården, i slutten av året 1800. Gården ble fradelt Per-Hansagården litt før 1800. I matrikkelen for 1790 er det anført at Tydal kirke «av odelsgard har kjøpt 1 daler 1 ort og 6 skilling». Odelsgården som kirken hadde kjøpt en del av, var trolig Per-Hansagården. Det var vanlig på den tiden at kirken plasserte sine midler i jord eller buskap.

Det var hos Ingebrigt og Guri «vår» Ole bodde da han ble konfirmert.

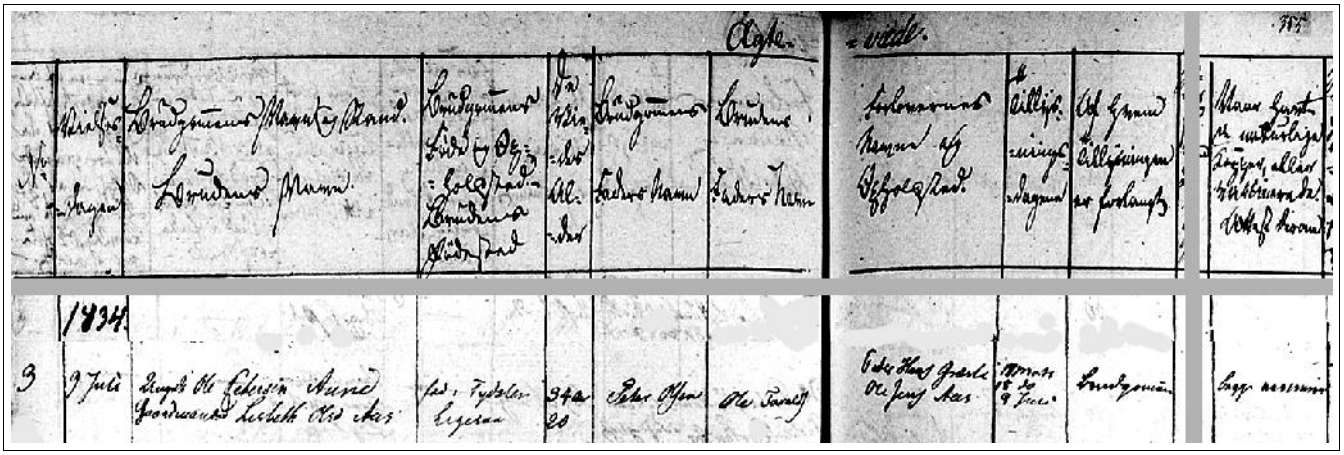

Kirkebok Selbu nr. 5, 1824-42: «Ægteviede», folio 355, nr. 3.

Ungkar Ole Petersen Aune giftet seg med Gaardmandsdatter Lisbeth Olsdatter Aas i 1834, 34 år gammel. Forlovere var Peder Hansen Græsli og Ole Jensen Aas. Deres foreldre oppgis å være Peder Olsen henholdsvis Ole Taraldsen.

Da Ole giftet seg oppgis det i kirkeboken at han ble født i Tydalen som sønn til Peter Olsen. Notatene ved hans

konfirmasjon viser at dette er feil. Feilen kan bero på at det på Stuedal også bodde en gårdsmand ved navn Ole og hvis far het Peder Olsen Aas eller Stuedal.

Slektsnavnet «Aas» kommer fra hans hustrus slekt, brukt første gang av hennes morforeldre.

Inderst Ole Pettersen oppgis å bo på Aas, henholdsvis Stuevold / Stuedal, da de eldste barna blir født. Inderst er en som hadde husvære hos andre.

Peder Hansen Græslie og Ole Pedersen Aune er forlovere da Enkemand Ole Olsen Østbye ægter Enken Dordi Andersdatter Græslie (Kirkebok nr. 3, folio 357, nr. 7).

I «Bygdebok for Tydal» er det fortalt litt om Ole og hans familie. Han ble kalt «Litj-Ol-Petersa», og bodde med sin familie i ei jordkoie i Patruslia ved Stuesjøen i største fattigdom. De fikk 7 barn mens de bodde i Tydal.

Patruslia ,(Bygdebok for Tydal bind 4).

«Strekningen på nordsiden av Stugusjøen fra Rødmyrbekken nedenfor Reitanbua og opp tll Møåa var klostergods før reformasjonen. Deretter ble området lagt til Kongens allmenning. Navnet Petrusli skriver seg trolig fra Pater-hus, dvs. Paterens eller den katolske prestens hus.

Patruslia har også blitt omtalt som Stugusjøvoll, og har vært benevnelsen på området fra Rødmyrbekken opp til Gjeta. I nord strakte området seg helt inn til Falkhyttvola, Nea og Vessingfossen.

Vollene i området har i gammel tid vært brukt til slått og kanskje setring av Gresli-gårdene. Etter som Kongen hadde tiltatt seg eiendomsretten, krevde han engsletteskatt eller bygselavgift av bøndene som utnytte beitene.

Ved en dom i 1660 ble vollene overtatt av Ås-gårdene, mot at "Græslimendene for Retten blev tilbakebetalt deres udgivne Bygsel-Pænger, 6 Riksdaler". Åtte brukere i Ås sikret seg bygselseddel i 1776, sammen med de to Kirkvoldsbruka og Fossan. Omkring 1800 ble så Kongens allmenninger solgt til bøndene, og jorda ble senere utskiftet, slik at gårdene fikk hver sine teiger.

Offisielt har eiendommen Patrusli fått g.nr. 187, b.nr. 1 (skyldsatt i 1838), og er navnet på en utmarksteig tilhørende Kirkvold 181/2, fra Rødmyrbekken og østover.

Noen egentlige gårder i området kjenner vi ikke til før i siste halvdel av 1800-tallet. Likevel var det bosetting her også tidligere i dette århundret, men folk bodde da i jordkoier. Bl.a. bodde Lisbet Olsdatter Aas f. 1815, fra Bønsgarden, og mannen Ole Petersen fra Haldalen her en tid, før de flyttet til Strinda i 1858.»

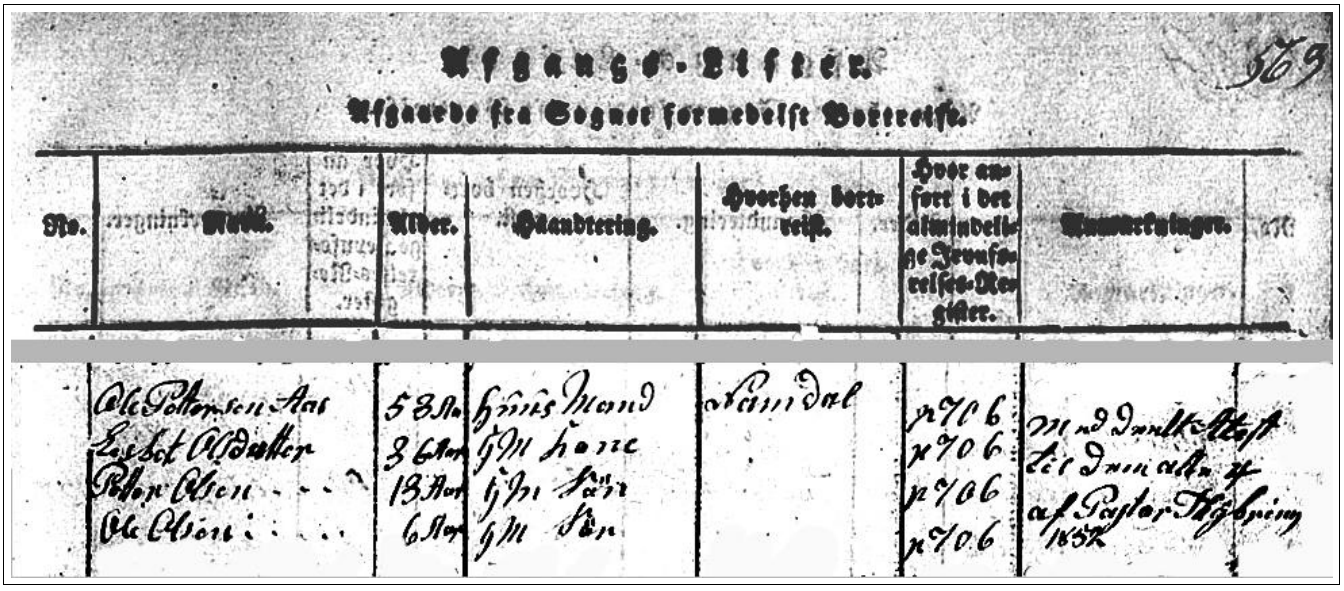
Afgangs-Liste. 563

Afgangne fra Sognet formedelst Bosteds.

No.	Navn.	Alder.	Stand og Bosted.	Hvorhen bortreist.	Hvor anført i det almindelige Communications-Register.	Anmærkninger.
	Ole Pettersen Aas	53 Aar	Husmand	Namdal	1706	Med Dimissionslist
	Lisbet Olsdatter	36 Aar	Hans Kone		1706	til Dimissionen
	Peter Olsen	13 Aar	Hans Søn		1706	af Pastor Hjelmen
	Ole Olsen	6 Aar	Hans Søn		1706	1858

Klokkerbok Selbu nr. 1, 1816-61: «Afgangslister», folio 563.

Omkring 1851 er familien registrert som utflyttet. Dato er ikke angitt, men Ole oppgis å være 53 år og Lisbet 36 år. Gårdshistorien oppgir at de flyttet til Handöl i Sverige, men klokkerboken for Tydal synes å angi Namdal. De kom senere tilbake til Patruslia.

Verdt å merke seg er at sønnen Olav i 1750, 20 år gammel som gullsmed hadde flyttet til Trondheim.

«I 1874 startet Ole Aas gullsmedbedrift i Nordre gate 9 i Trondheim. Med fokus på både norske og importerte varer og en betydelig egenproduksjon vokste bedriften stadig – først i kompaniskap, deretter i egen forretning i Dronningens gate fra 1883. Bedriften har blitt drevet av Ole Aas og hans etterkommere siden oppstarten, og i senere år har Gullsmed Aas flyttet tilbake til stedet det hele begynte, nemlig i Nordre gate 9.»

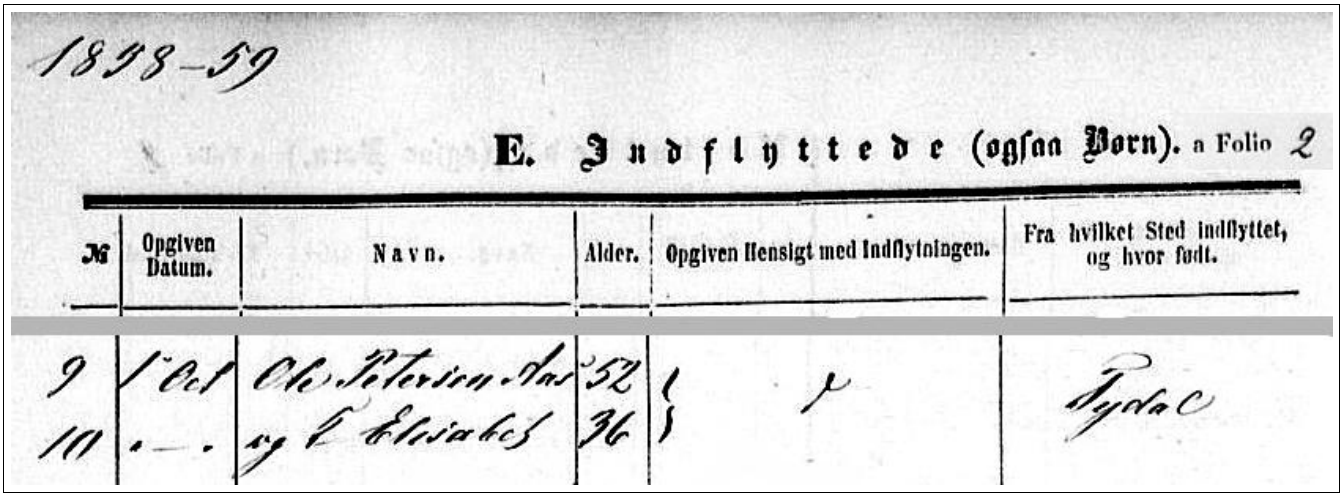

1858-59

E. Indflyttede (ogsaa Børn). a Folio 2

№	Opgiven Datum.	Navn.	Alder.	Opgiven Hensigt med Indflytningen.	Fra hvilket Sted indflyttet, og hvor født.
9	1 Oct	Ole Pettersen Aas	52		Sydal
10	" "	og Elisabeth	36		

Kirkebok Strinda-Malvik nr. 5, 1857-65: «Indflyttede», folio 2.

Ved hjelp av gode naboer ble de så satt i stand til å flytte til Strinda, dvs. til Malvik hvor de fikk noe bedre kår enn ved Stuesjøen. Det oppgis i kirkeboken at Ole og Elisabet kom til Hougan i Malvik 01.10.1858. Intet er notert om at barna fulgte med ved flytningen.

Likevel er det vel trolig at de minste barna fulgte med til Malvik. Sønnen Ole var 12 år i 1858 og datteren Petternille 8 år.

Jeg har ikke funnet hvor Ole ble konfirmert.

Petternille ble imidlertid konfirmert i Marlvik 10.09.1865, og oppgis da å bo på Vasilimoen. Men i 1875 er hun borte.

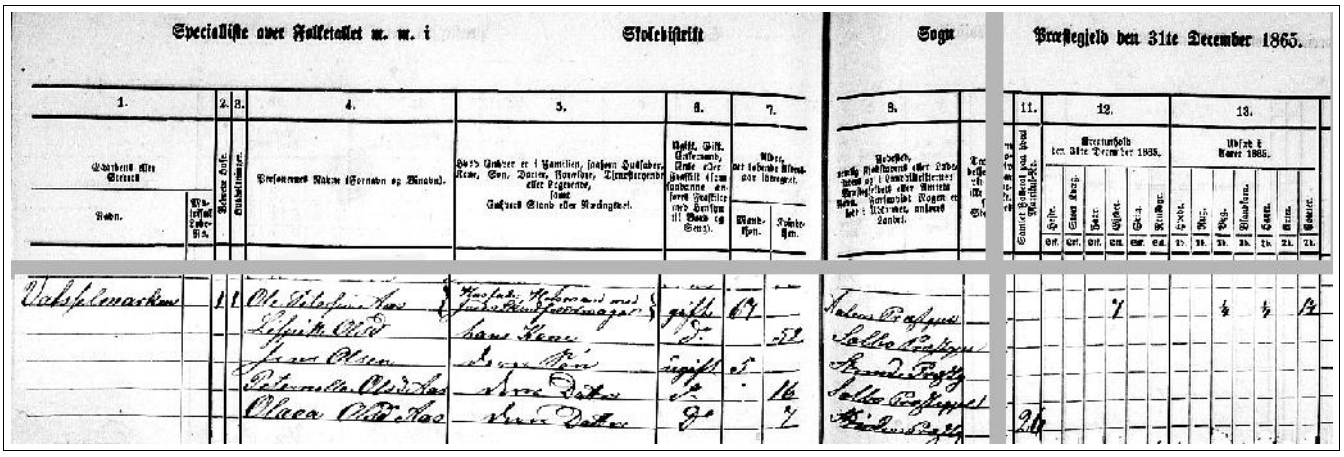

Specialliste over Folketallet m. m. i Skolekistrikt — Sogn — Præstegjeld den 31te December 1865.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	11.	12.	13.
Husholdninger. Nr.	Matrikul-Nr.	Bekræftede Sedler.	Personernes Navne (Fornavn og Tilnavn).	Deres Stilling i Familien, Tjenestetyende, Logerende, Fremmede, Tilreisende eller Fraværende. Samt Gaardbrug, Stand eller Næringsvei.	Kjøn. Mandkjøn.	Kjøn. Kvindekjøn.	Alder. Mandkjøn.	Sindssyge, Døvstumme, Blinde, Spedalske, Idioter.	Ægteskabelig Stilling. Ugift.	Ægteskabelig Stilling. Gift.
Vasselimarken	11		Ole Pettersen Aas	Husfader, Husmand med Jordbrug og Skinnfellmager		gift	67			
			Lisbet Olsd	hans Kone		gift	52			
			Jens Olsen	Deres Søn		ugift	5			
			Petronella Olsd Aas	Deres Datter		ugift	16			
			Olava Olsd Aas	Deres Datter		ugift	7			

Folketellingen 1865. Strinda prestegjeld, Malvik sogn, side 218.

Ole oppgis i 1865 å være husmann med jord på Vasselimarken (Østre) og skinnfellmaker. Han hadde ryddet og bygd hus der. Familien hadde 7 geiter og sådde ¼ tønne bygg, ¼ tønne havre og 1½ tønne poteter.

Lisbet var 52 år gammel. De hadde også barna Jens, 5 år (født Strinda prestejeld), Peternella, 16 år (født i Selbu presegjeld) år og Olava, 7 år (født i Strinda prestegjeld).

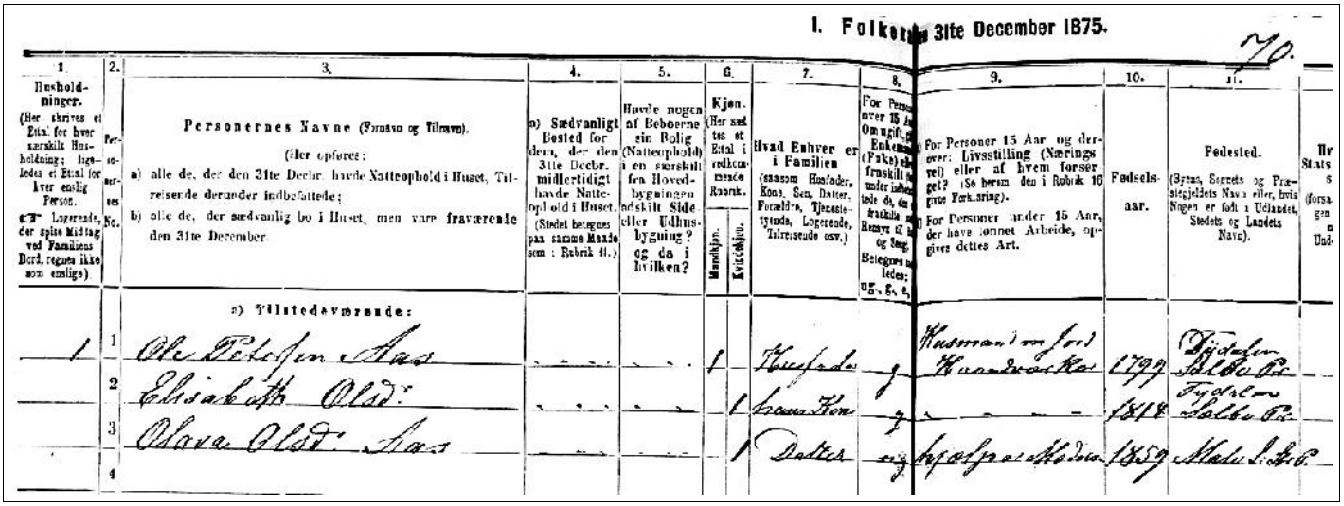

I. Folketa[lling] 31te December 1875. 70.

1. Husholdninger.	2. Personernes Nr.	3. Personernes Navne (Fornavn og Tilnavn).	4. Sædvanligt Bosted for dem, der den 31te Decbr. midlertidigt havde Natteophold i Huset.	5. Havde nogen af Beboerne sin Bolig (Natteophold) i en særskilt Hovedbygning eller Udlusbygning?	6. Kjøn. Mandkjøn.	6. Kjøn. Kvindekjøn.	7. Hvad Enhver er i Familien	8. For Personer over 15 Aar: Om ugift, gift, Enkemand (Enke) eller fraskilt	9. For Personer 15 Aar og derover: Livsstilling (Næringsvei) eller af hvem forsørget?	10. Fødselsaar.	11. Fødested.	Hr Stats s
		a) Tilstedeværende:										
1	1	Ole Pettersen Aas			1		Husfader	g	Husmand m. Jord og Haandverker Aas	1799	Dijdalen Selbo Pr.	
	2	Elisabeth Olsd.				1	hans Kone	g		1818	Tydalen Selbo Pr.	
	3	Olava Olsd. Aas				1	Datter	ug	Skolepige Malvik	1859	Malvik Sogn	
	4											

Folketellingen 1875. Strinda prestegjeld, Tellingskrets 11, side 70.

I 1875 angis Ole å være husmann med jord og håndverker. De hadde da en ku på plassen. Han sådde ¼ tønne bygg, ¼ tønne havre og 2 tønner poteter. Datteren Olava «hjælper Moderen», men sønnen Jens som ble født på

Vasselimark i 1861 er ikke registrert. Ole oppgis her å være født i Tydalen.

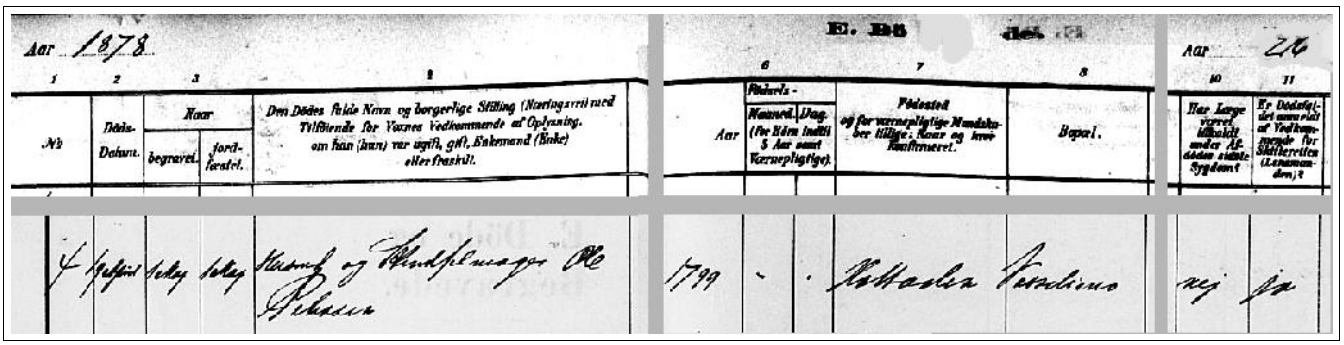

Kirkebok Strinda-Malvik nr. 7, 1878-93: «E. Dode», folio 216, nr. 4.

Ole dør her i 1878, 78 år gammel, og oppgis da å være født i 1799 i Holtaalen, dvs. Haltdalen.

Barna dro ut da de gamle døde, husene ble solgt og flyttet til Værnes under Torp.[35]

(Barn I:1, Far III:1, Mor III:2)

Gift 09.07.1834 i Tydal (ST) med[36] neste ane.

Barn:

Petter Olsen Aas. Født 09.04.1839 på Patruslia, Stuevold/Stugudal, Tydal (ST). Døpt 23.06.1839 i Tydal (ST).[37] Død 27.11.1905 på Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT). Begravet 05.12.1905 i Sakshaug, Inderøy (NT).[38] (Se I:1).

Ole Olsen Aas. Født 28.04.1846 i Patruslia, Stuevold/Stugudal, Tydal (ST). Gullsmed. Døpt 28.04.1846 i Tydal (ST).[39] Levde 1917 i Nyveien 26, Ila sogn, Trondheim (ST). Død 08.10.1932 i Nyveien 26, Ila sogn, Trondheim (ST). Begravet 14.10.1932 i Ila sogn, Trondheim (ST).

Ole var sønn til
Ole Pettersen Aas (1799 - 1878) og
Lisbet Olsdatter Aas (1814 - 1875 -)

Han ble født på Patruslia i Stugudal i Tydal 28.04.1846.(Stuguvollen nær grensen til Jämtland i Sverige).

Når han i 1932 begraves fra Ila sogn i Trondheim kalles han «Ole Olsen Aune Aas»

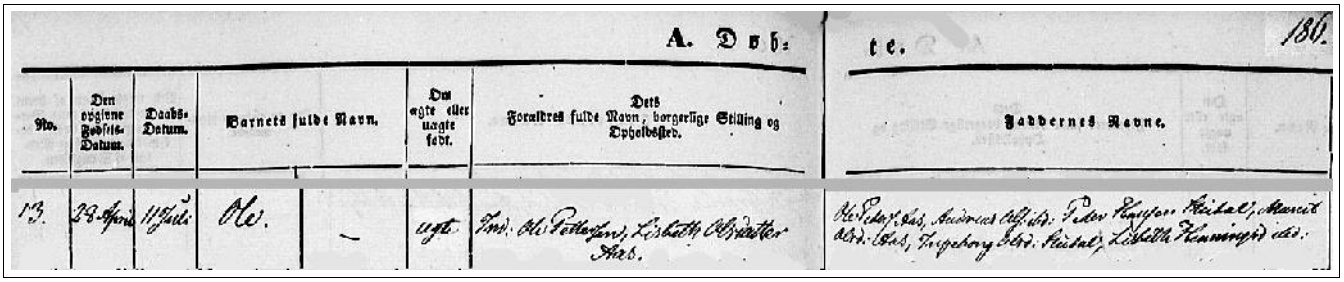

Kirkebok nr. 6, folio 186, nr. 13

Oles foreldre var Ole Pettersen fra Haltdalen og Lisbet Olsdatter fra Bønsgarden eller Haugen Øvre i Aas-grenda.

Faddere var Ole Pedersen Aas, Andreas Olsen Aas, Peder Hansen Stuedal, Marrit Olsdatter Aas, Ingeborg Olsdatter Stuedal og Lisbeth Henningsdatter Stuedal.

Patruslia har også blitt omtalt som Stugusjøvoll, og har vært benevnelsen på området fra Rødmyrbekken opp til Gjeta. I nord strakte området seg helt inn til Falkhyttvola, Nea og Vessingfossen.

Vollene i området har i gammel tid vært brukt til slått og kanskje setring av Gresli-gårdene. Etter som Kongen hadde tiltatt seg eiendomsretten, krevde han engsletteskatt eller bygselavgift av bøndene som utnytte beitene.

Ved en dom i 1660 ble vollene overtatt av Ås-gårdene, mot at "Græslimendene for Retten blev

35 Kirkebok Selbu nr. 4: «Confirmerede Drenge i Thydalen», folio 562. Folketellingen for 1407 Holtaalen (Haltdalen) i 1801. Tydalsboka, Bind 2, side 198. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 87-92, 111, 400; bind 4, side 229. Malvik bygdebok, Bind II, side 215. Folketellingen for 1660 Strinda i 1875.

36 Kirkebok Selbu nr. 5: «Ægteviede», folio 355, nr. 3.

37 Kirkebok Selbu nr. 5: «Døpte», folio 233, nr. 23.

38 Klokkerbok Inderøy nr. 5: «E. Døde», folio 284, nr. 18.

39 Kirkebok nr. 6, folio 186, nr. 13.

tilbakebetalt deres udgivne Bygsel-Pænger, 6 Riksdaler". Åtte brukere i Ås sikret seg bygselseddel i 1776, sammen med de to Kirkvoldsbruka og Fossan. Omkring 1800 ble så Kongens allmenninger solgt til bøndene, og jorda ble senere utskiftet, slik at gårdene fikk hver sine teiger.

Noen egentlige gårder i området kjenner vi ikke til før i siste halvdel av 1800-tallet. Likevel var det bosetting her også tidligere i dette århundret, men folk bodde da i jordkoier. Bl. a. bodde Oles familie her en tid.

Omkring 1851 er familien registrert som utflyttet. Dato er ikke angitt, men Ole oppgis å være 6 år. Gårdshistorien oppgir at de flyttet til Handöl i Sverige, men klokkerboken for Tydal synes å angi Namdal.

Familien må senere ha kommet tilbake til Patruslia, for i 1858 er det igjen notert at hans foreldre har flyttet ut, denne gang til Malvik ved Trondheim. Barna nevnes ikke.

I 1858 var Ole 12 år, så det er vel trolig at han og hans yngre søster, Petternille, fulgte med til Malvik hvor søsteren ble konfirmert i 1865. Ole er imidlertid ikke funnet som konfirmert, hverken i Tydal eller i Malvik

Ole flyttet så til Trondheim hvor han kom i gullsmedlære, og senere startet sin velkjente gullsmedforretning Ole Aas AS. Når han flyttet til Trondheim er foreløpig ikke kjent, men han arbeidet som gullsmeddreng der i 1865.

Bygdeboka for Tydal omtaler ham som litt av en Askeladd!

Verdt å merke seg er at en annen Ole Olsen Aas omkring 1850 og da 20 år gammel, som gullsmed hadde flyttet fra Tydal til Trondheim. Hvem vet, han kjente nok Ole og kan ha hjulpet ham med å etablere seg i Trondheim?

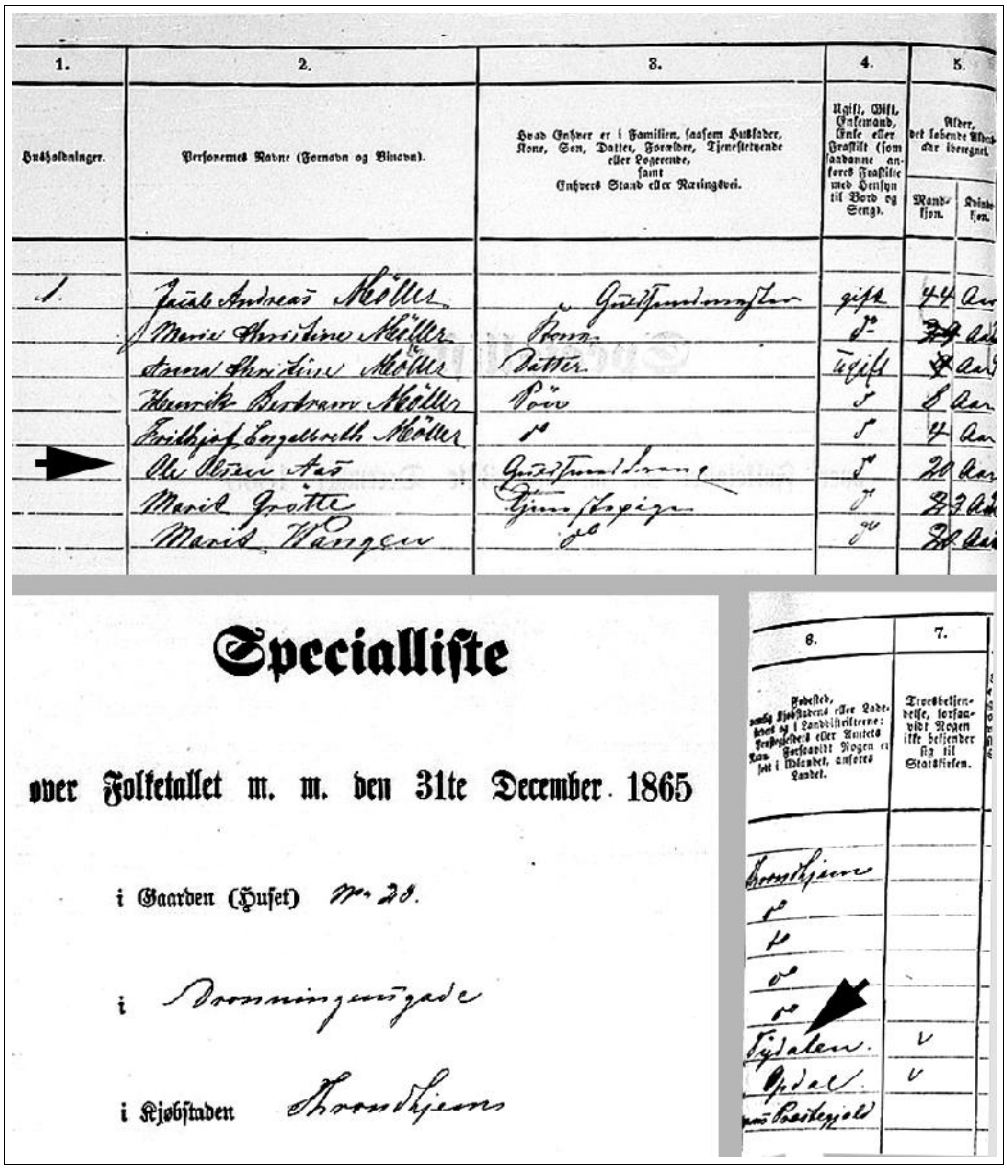

Specialliste

over Folketallet m. m. den 31te December 1865

i Gaarden (Huset) No. 28.

i Dronningensgade

i Kjøbstaden Throndhjems

Folketellingen 1865. Trondheim prestegjeld, Vår Frues sogn, spesialliste 942 og 943, Dronningens gte 28.

Folketellingen fra 1865 viser at Ole hadde kommet til Trondheim og var gullsmeddreng hos Jacob Andreas Møller i Dronningens gate 28, hvor han også bodde.

Gullsmeden fra 1874.

I 1874 startet Ole Aas gullsmedbedrift i Nordre gate 9 i Trondheim. Med fokus på både norske og importerte varer og en betydelig egenproduksjon vokste bedriften stadig - først i kompaniskap, deretter i egen forretning i Dronningens gate fra 1883. Bedriften har blitt drevet av Ole Aas og hans etterkommere siden oppstarten, og i senere år har Gullsmed Aas flyttet tilbake til stedet det hele begynte, nemlig i Nordre gate 9.

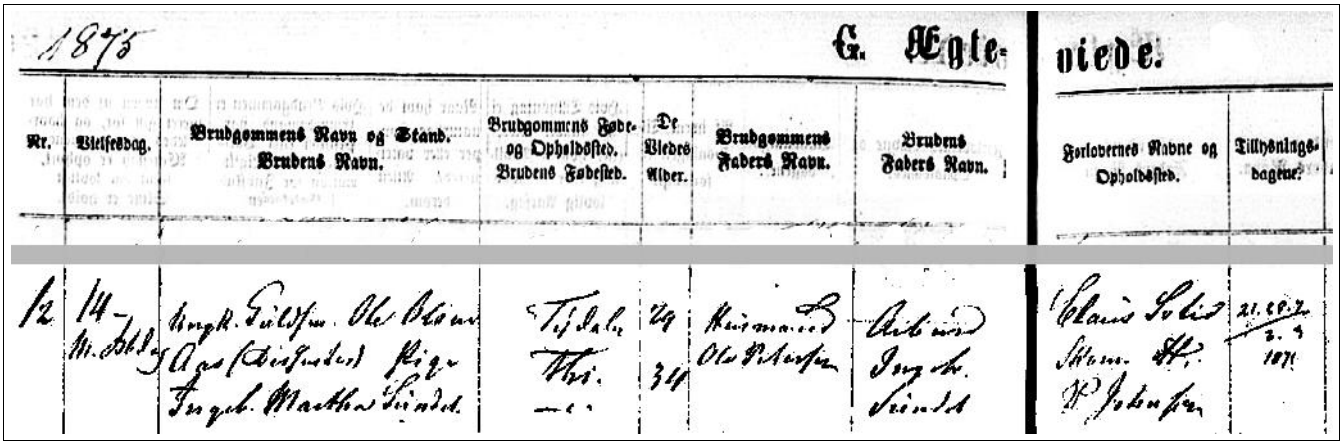

1875 G. Egte- viede.

Nr.	Vielsesdag.	Brudgommens Navn og Stand. Brudens Navn.	Brudgommens Føde- og Opholdssted. Brudens Fødested.	De Viedes Alder.	Brudgommens Faders Navn.	Brudens Faders Navn.	Forlovernes Navne og Opholdssted.	Tillysnings-dagene.
12	14- M. Mrtz	Ungk. Guldsm. Ole Olsen Aas (Dissenter?) Pige Ingebb. Martha Sundet	Tydal. Thr. — "	29 34	Husmand Ole Pettersen	Arbmd Ingebr. Sundet	Claus Solie Skom. H. V. Johnsen	21. 12. 2. 3 1874

Kirkebok Vår Frues kirke i Trondheim nr. 16, 1873-79: «G Viede», folio 227, nr. 12.

Nr.
11
Vielsesdag.
14 Martz - M[arie] B[e]b[udelse]dag
Brudgommens Navn og Stand.
Brudens Navn.
Ung. Guldsm Ole Olsen Aas (Dissenter?)
Pige Ingebb Martha Sundet
Brudgommens Føde- og Oholdssted.
Brudens Fødested.
Tydal - Thr.
De Viedes Alder.
29 - 34
Brudgommens Faders Navn
Husmand Ole Petersen
Brudens Faders Navn.
Arbmd Ingebr. Sundet
Forloberes Nbne og Opholdssted
Claus Solie Skom. - H. V. Johnsen

Notat fra hans sønn Einar Aas:
«Ole Olsen Aas etablerte sin gullsmedforretning 23/11-1874.som filma Aas & Sollie. Aas overtok forretningen i sitt eget navn: OLE AAS i 1883 og tilflyttet i visstnok 1889 nytt lokale i Dronningensgt. 26. 1/3-1905 flyttet han rett over gaten i større lokaler i Dronningensgt. 24, hvor den ennu (1946) er. Fra 1/3 1923 ble firmaet omdannet til aksjeselskapet OLE AAS A/S.»

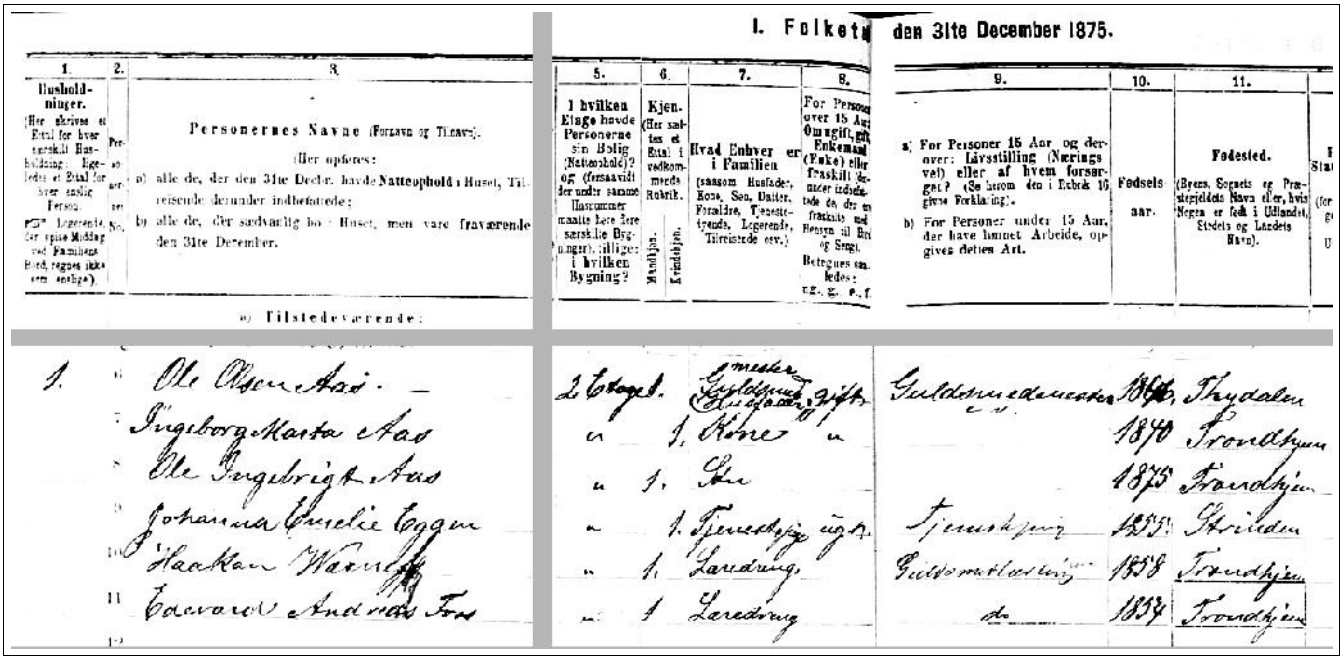

Folketellingen 1875. Trondheim prestegjeld, Rode 5, spesialliste 205, Dronningensgate 30.

1843 Gunild Marie Ingebrigtsdatter

Døde i 1870 side 407 nr. 70

I 1875 bor Ole med sin familie i Dronnningsgate 30. Han er nå gullsmedmester. Hans kone, Ingeborg Marta er født i Trondheim i 1840 og de har sønnen Ole Ingebrigt, født samme år.

Ved folketellingen i 1891 har de også fått barna Margit Elisabet (1877), Signe Marie (1879) og Einar (1884).

Familien bodde i Dronningens gate 26. (Vår Frue)

Ved folketellingen i 1891 har de også fått barna Margit Elisabet (1877), Signe Marie (1879) og Einar (1884).

Familien bodde da i Dronningens gate 26.

Ved folketellingen i 1900 bor familien fortsatt i Dronningens Gade 26, leilighet 1 (Tellingskrets 27).

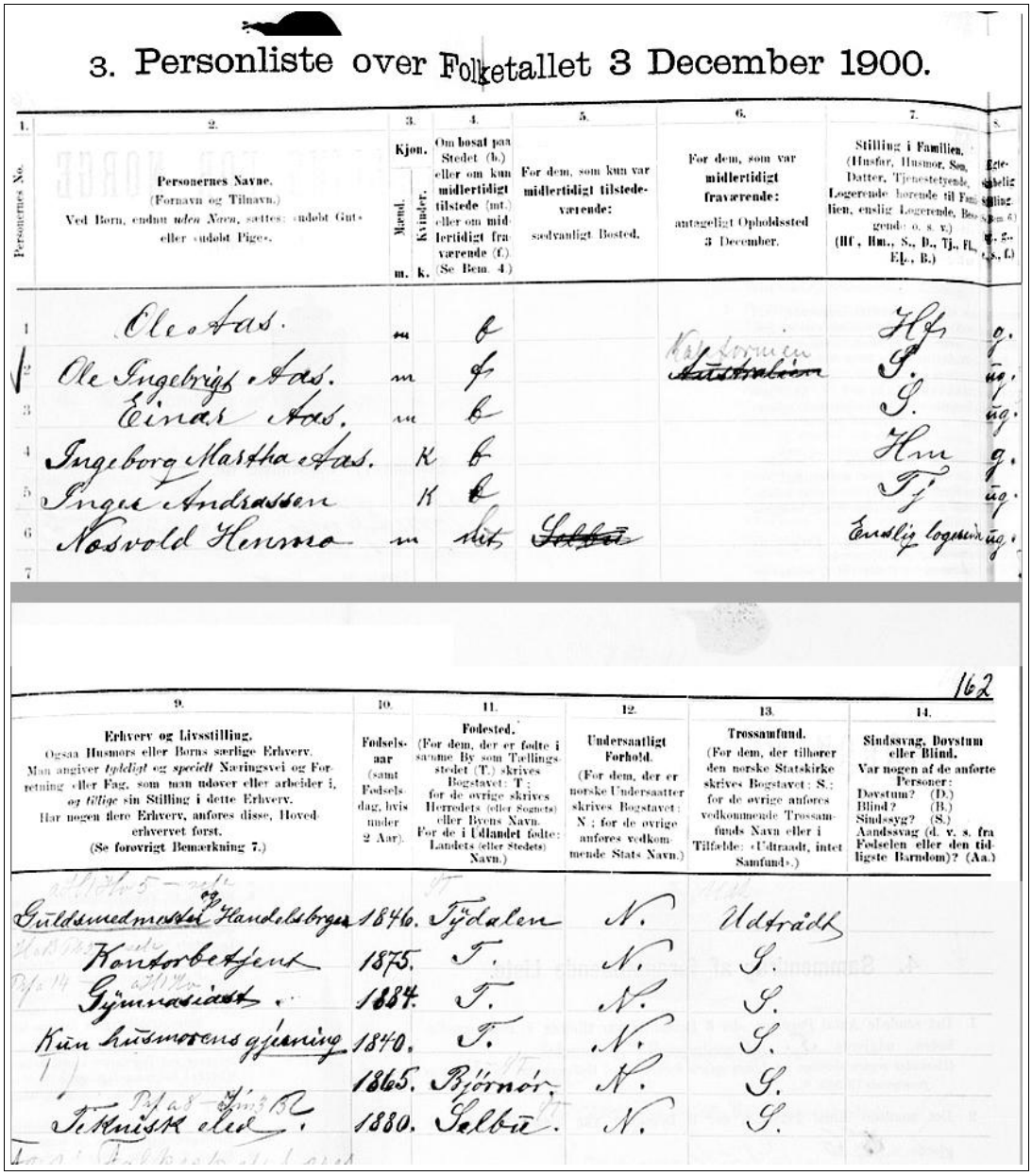

3. Personliste over Folketallet 3 December 1900.

Personernes No.	2. Personernes Navne. (Fornavn og Tilnavn.) Ved Born, endnu uden Navn, sættes: endelt Gut- eller endelt Pige-.	3. Kjøn. Mænd. m.	Kvinder. k.	4. Om bosat paa Stedet (b.) eller om kun midlertidigt tilstede (mt.) eller om midlertidigt fraværende (f.) (Se Bem. 4.)	5. For dem, som kun var midlertidigt tilstedeværende: sedvanligt Bosted.	6. For dem, som var midlertidigt fraværende: antageligt Opholdssted 3 December.	7. Stilling i Familien. (Husfar, Husmor, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.) (Hf., Hm., S., D., Tj., Fl., El., B.)	8. Ægteskabelig Stilling. (ug., g., gift, e., f.)
1	Ole Aas.	m		b			Hf	g.
2	Ole Ingebrigt Aas.	m		b			S.	ug.
3	Einar Aas.	m		b			S.	ug.
4	Ingeborg Martha Aas.		K	b			Hm	g.
5	Inger Andressen		K	b			Tj	ug.
6	Næsvold Henmo	m		mt	Selbu		Enslig logerende	ug.
7								

162

9. Erhverv og Livsstilling. Ogsaa Husmors eller Børns særlige Erhverv. Man angiver *tydeligt* og *specielt* Næringsvei og Forretning eller Fag, som man udøver eller arbeider i, og *tillige* sin Stilling i dette Erhverv. Har nogen flere Erhverv, anføres disse, Hoved-erhvervet først. (Se forøvrigt Bemærkning 7.)	10. Fødsels-aar (samt Fødsels-dag, hvis under 2 Aar).	11. Fødested. (For dem, der er fødte i samme By som Tællingsstedet (T.) skrives Bogstavet: T.; for de øvrige skrives Herredets (eller Sognets) eller Byens Navn. For de i Udlandet fødte: Landets (eller Stedets) Navn.)	12. Undersaatligt Forhold. (For dem, der er norske Undersaatter skrives Bogstavet: N.; for de øvrige anføres vedkommende Stats Navn.)	13. Trossamfund. (For dem, der tilhører den norske Statskirke skrives Bogstavet: S.; for de øvrige anføres vedkommende Trossamfunds Navn eller i Tilfælde: «Udtraadt, intet Samfund».)	14. Sindssvag, Døvstum eller Blind. Var nogen af de anførte Personer: Døvstum? (D.) Blind? (B.) Sindssyg? (S.) Aandssvag (d. v. s. fra Fødselen eller den tidligste Barndom)? (Aa.)
Guldsmedmester og Handelsborger	1846.	Tydalen	N.	Udtrådt	
Kontorbetjent	1875.	T.	N.	S.	
Gymnasiast	1884.	T.	N.	S.	
Kun husmorens gjerning	1840.	T.	N.	S.	
	1865.	Bjørnør	N.	S.	
Teknisk elev	1880.	Selbu.	N.	S.	

Folketellingen 1900. Trondheim prestegjeld, Tellingskrets 27, personliste side 4169, Dronningensgate 26.

Ole Aas
Født: 1846 i Tydalen - Gift - Husfar
Yrke: Guldsmedmester og Handelsborger
Trossamfunn: Udtrådt
Ole Ingebrigt Aas
Født 1875 i Trondheim - Ugift - Sønn
Yrke: Kontorbetjent
Einar Aas
Født: 1884 i Trondheim - Ugift - Sønn
Yrke: Gymnasiast
Ingeborg Martha Aas
Født: 1840 i Trondheim - Gift - Husmor
Yrke; Ku husmorens gjerning
Inger Andressen Født 1865 i Bjørnør - Ugift Yrke: -
Næsvold Henmo
Født 1880 i Selbu - Enslig logerende
Yrke: Teknisk elev

Ved folketellingen i 1910 har familien flyttet til Olaf Tryggvessøns gate 40.
Bosted:
Olaf Tryggvessønsgate 40
Leilighet:
06 Forhus

Etasje:
Fjerde (3dje beboelse)
Beboere:
Ole Aas
Født 1846-04-28 i Tydalen
Husfar - Gift - Guldsmed S
Ingeborg Aas
Født 1840-04-12 i Trondheim
Husmor - Gift
Einar Aas
Født 1884-10-28 i Trondheim
Sønn - Ugift - Gullsmed
Ragnhild Kvikne
Født 1886-07-08 i Stjørdalen
Tlenestepike - Ugift

Adressebog for Trondhjem 1900-01
Aas, Ole, Guldsmed, Dr. Gd. 26, Tel. 730
Adressebog for Trondhjem 1917:
Aas Ole, Guldsmedforr. Dronn. gt 24, bor Nyveien 26
Nyveien 26:
Aas Einar Guldsm. - Alfrida Frue - Sofie Sørensen Pike
Aas Ole Guldsm - Ingeborg Frue
Adressebog for Trondhjem 1925:
Aas Einar, disponent, Nyveien 26
Aas Ole, guldsmed, Nyveien 26.

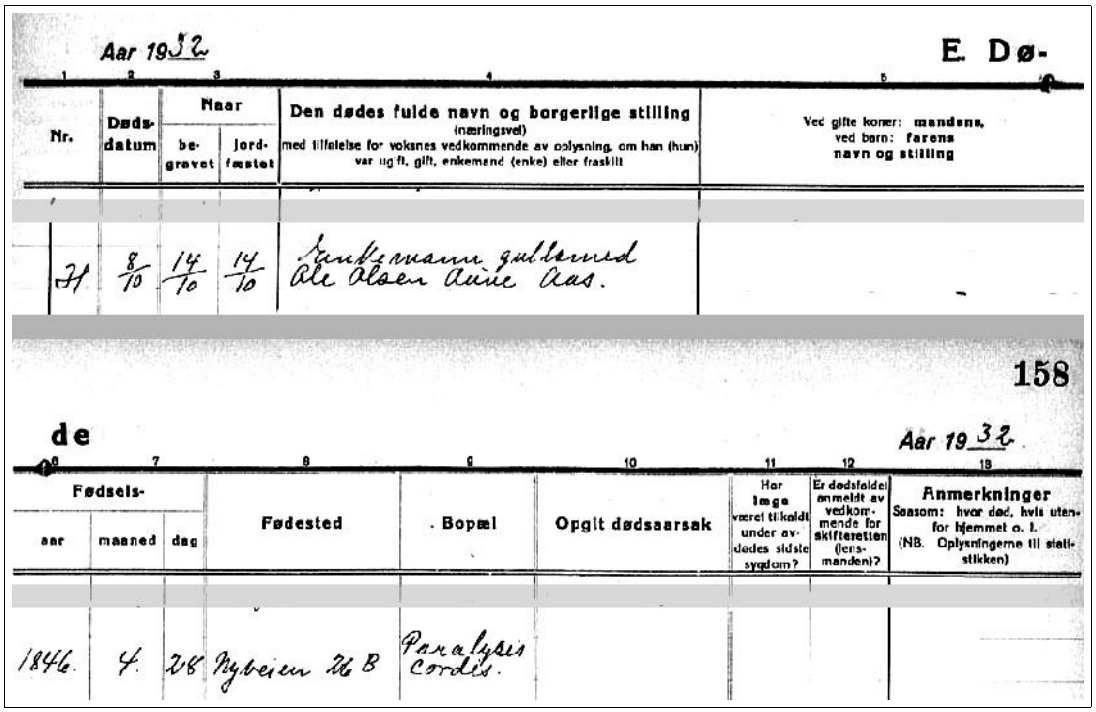

Aar 1932 E. Dø-

Nr.	Dødsdatum	Naar begravet	Naar jordfæstet	Den dødes fulde navn og borgerlige stilling (næringsvei) med tilføielse for voksnes vedkommende av oplysning, om han (hun) var ugift, gift, enkemand (enke) eller fraskilt	Ved gifte koner: mandens, ved børn: farens navn og stilling
31	8/10	14/10	14/10	Gullsmed Ole Olsen Aune Aas.	

158

de Aar 1932

Fødsels- aar	Fødsels- maaned	Fødsels- dag	Fødested	Bopæl	Opgit dødsaarsak	Har lege været tilkaldt under avdødes sidste sygdom?	Er dødsfaldet anmeldt av vedkommende for skifteretten (arvingen)?	Anmerkninger Saasom: hvor død, hvis utenfor hjemmet o. l. (NB. Oplysningerne til statistikken)
1846	4	28	Nyveien 26 B	Paralysis Cordis.				

Klokkerbok Trondheim prestegjeld, Ila sogn nr. 4, 1923.41, «E. Døde», folio 158, nr. 31.

"Gullsmed Ole Olsen Aune Aas" døde 08.10.1932 av «Paralyses Cordis» (hjertelammelse) og ble begravet 14. oktober,

Han bodde da han døde i Nyveien 26B i Ila sogn.[40]

40 Folketellingen 1865. Trondheim prestegjeld, Vår Frues sogn, spesialliste 942 og 943, Dronningens gte 28. Kirkebok Vår Frues kirke i Trondheim nr. 16, 1873-79: «Døbte», folio 53, nr. 132. Folketellingen 1875. Trondheim prestegjeld, Rode 5, spesialliste 205, Dronningensgate 30. Folketellingen 1900. Trondheim prestegjeld, Tellingskrets 27, personliste side 4169, Dronningensgate 26. Folkedtellingen i 1910. Klokkerbok Trondheim prestegjeld, Ila sogn nr. 4, 1923.41, «E. Døde», folio 158, nr. 31. Notat fra Ole Olsen Aas' sønn Einar Aas: Tydalsboka, Bind 2, side 198. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 87-92, 111, 400; bind 4, side 229.

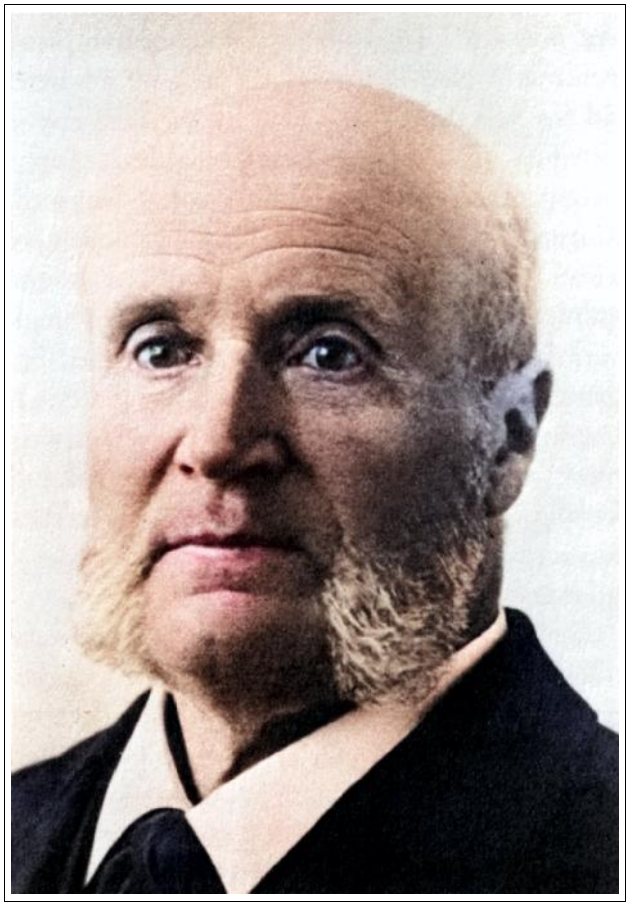

Ole Aas, grunnleggeren

Grunnleggeren - Utdrag av jubileumsboken «Ole Aas A/S 100 år» av Per Opøien (1974) :

Grunnleggeren av en 100 år gammel bedrift får ofte en askeladds hell og lykke knyttet til navnet sitt. Og det kan nok være viktig å vise fantasi og snarrådighet i en snever og vanskelig vending. Men når det gjelder en håndverksbedrift, kreves særlig vilje og utholdenhet for å få verket til å vokse og bevares ut over medgangstider og videre gjennom skiftende forhold og nye generasjoner.

Ole Aas må ha vært en modig mann. I de første ti-år da han grunnla og befestet sin gullsmedforretning, var Trondhjem preget av depresjon, innskrenkninger og fallitter i næringslivet. Nest etter Kristiania var byen landets største eksporthavn for emigranter. «Reis til Amerika; Her er ingen fremtid;» Dette rådet fikk 19-åringen Peter Egge, den senere dikteren, da han arbeidet som kontorhjelp uten lønn hos en av byens kjente forretningsmenn. I mange år var emigrasjonen større enn fødselsoverskuddet. Allikevel vokste byen på grunn av en økende innflytting. En av innflytterne var en 18 år gammel bondegutt fra Tydal, han ble grunnleggeren.

Ole Olsen Aas var født i 1846 av foreldrene Ole Pettersen Aune Aas og Lisbeth Olsdatter Aas. Slekten hans kan føres tilbake til gårder i Tydal, Haltdalen og Meråker (i sistnevnte kommune til gården Grøtt i 1602). Med sin verge, fullmektig Peder Aas, fremstilte han seg 8de april 1 865 for gullsmedmester Jacob Andreas Møller og fikk kontrakt på 5 års læretid fra 9de april 1863. Han ble Møllers eneste læregutt, og en nest siste som ble innført i laugsprotokollene i Trondhjem før laugsordningen ble opphevet ved håndverksloven av 1866. Etter den nye håndverksloven kunne enhver som var over 21 år og ustraffet få håndverksbrev, uten noen yrkesprøve. Hermed begynte i virkeligheten mekanisering og industrialisering i gullsmedfaget. Men mange som søkte næringsbrev fremla fremdeles attester for full læretid, noen foreviste prøvestykke, og enkelte «vandret» på tradisjonell vis til verksteder i utlandet.

Den unge Ole Aas fulgte den gamle laugstidens mønster. Etter den kontraktfestede læretid tok han svenneprøven i 1868, deretter reiste han utenlands. I Trondhjem hadde han søkt en moderne, annonseglad og konkurransevillig mester i J. A. Møller, i utlandet oppsøkte han en foregangsmann av det helt store, europeiske snitt, (Frederik, Christian) Vilhelm Christesen 1 København.

Christesen var født i København i 1822, men oppvokset i Slagelse. I 1840-årene arbeidet han i «det Wilkenske Etablissement» i Bremen som arbeidsleder for pregepressen for skjevarer. Etter vandreårene begynte han som Sølvvarefabrikant i Slagelse, men flyttet over til København, hvor han i 1868 installerte dampkraft for sine pregepresser, og «dermed holdt den mekaniske Kraft for Alvor sit Indtog i Faget» i Danmark. Han var en av dem «der forstod, at flytte Teltpælene til bedre Græsgange, og kom til at eje det største Etablissement i sin Art indenfor Københavns Volde». Han tok kjente kunstnere i sin tjeneste, det ble skrevet om ham i et «Industribillede» at «Kraftig og dyktig fører han — nu en Skare intelligente Arbejdere sejrende frem i Kampen, hvis Maal er at lægge et bestandigt større Stykke av Haandværkets magre]ordsmon under Kunstens frugtbare Scepter».

Ole Aas kom til ham samme år som han tok i bruk sin dampmaskin, og han hadde ikke før stukket

hodet inn gjennom døren, før han fikk delta i arbeidet med en av Christesens største oppgaver, hovedgjenstandene i det danske folks brudegave til kronprins Frederik og prinsesse Louise (av Norge/Sverige). Riksbankens kjellere var nesten blitt tømt for sølv til folkegaven som skulle overrekkes 16. august 1869.

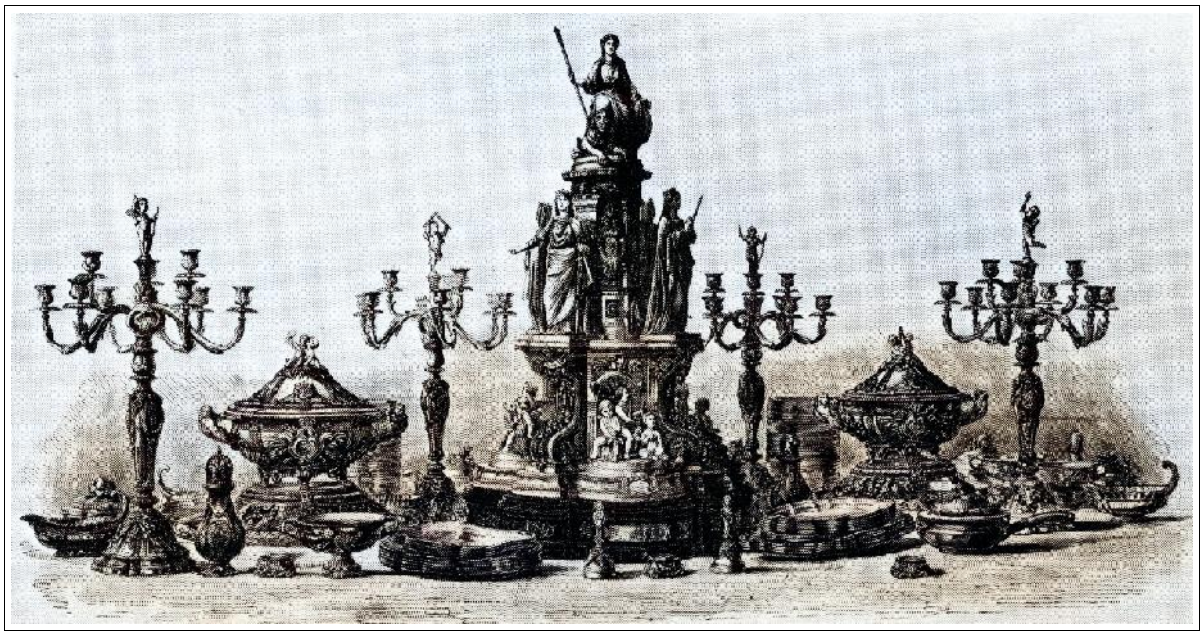

Det danske folks brudegave til Kronprins Frederik av Danmark og Prinsesse Louise av Norge/Sverige. Tegnet av Magnus Petersen.

Den besto av et sølvservise til 120 personer i fransk renessanse, det veiet ialt 312. kg. og omfattet bl. a. en bordoppsats 1,25 meter høy og 4 9-armede lysestaker, dertil terriner, fat, skåler, bakker osv. Christesen ledet et lag på 11 gullsmeder, og utførte selv de først nevnte praktstykkene. Ole Aas har berettet at han fikk være med på arbeidet med gaven, som «afgiver et Glædeligt Vidnesbyrd om det høie Trin, hvorpaa Sølvvaretilvirkningen staaer her i Landet».

Etter en tid i Danmark, arbeidet Ole Aas hos gullsmed Hansen ved Stortorvet i Oslo. Tilbake i Trondheim var han en tid svenn hos Jacob A. Møllers enke og hos Anton Bye, og 23de november 1874 ble han av Magistraten i Trondhjem meddelt borgerskap som gullsmed. Samme dag fikk også Claus Evensen Sollie sitt borgerbrev, og sammen opprettet de firmaet Aas & Sollie, som åpnet i Nordre gate 9.



Dette var en gang Nordre gt. 9, hvor Aas & Solie etablerte gulllsmedfirma i 1874.

Her viste Ole Aas straks en klar profil. Nye norske og importerte varer og en betydelig egenproduksjon ble sentrum for moderne, omfattende annonsekampanjer. Etter at laugsordningen var opphevet var konkurransen meget sterk, og den ble økt ved at gullsmedforretningene kunne føre et stort utvalg av pryd- og bruksgjenstander, for eksempel snadder, briller, ur, glass-, jade- og ibenholtsaker, urner, blomsterpotter, vaskestell. — Etter 8 års kompaniskap, åpnet Ole Aas sin egen forretning i februar 1883 i. Dronningens gate 26. I 1906 ble firmaet flyttet til Dronningens gate 24, hvor det fremdeles er.

Med moderne pressmaskiner og det nyeste verktøy, og med en stor krets av leverandører i inn- og

utland, opparbeidet Aas sin forretning til en av byens ledende. Han tok interessert del i utformingen av den nye «Domkirkestil», inspirert av Nidaroskatedralens restaurering som begynte i 1896. Funnene av Gokstad- og Osebergskipene ved århundreskiftet bidro til å skape dragestilen. Dyreornamentikken og eventyrstilen har nedskrivningen av folkeeventyrene som sitt grunnlag, og den norske nasjonalromantikken i kunst og historie satte sitt preg på sølv- og gullsmedkunsten. Den stadig økende turiststrømmen presset på med sitt souvenir-krav, resultatet ble en vrimmel av «norske» stilarter. Særlig gjaldt dette sølvprodukter fordi tilgangen på sølv ble rikelig etter at de fleste land før århundreskiftet hadde avskaffet sølvet som myntfot og gått over til gullmyntfot. Tiden ble god for en dyktig fagmann og en våken forretningsmann. Ole Aas opparbeidet en stor kundekrets både i Trondheim og hele Det nordenfjellske Norge. Den rike produksjonen ga arbeide til mange lærlinger og sølvarbeidere, den store omsetningen gjorde hans bedrift til et sentrum i bransjen. —Han ofret seg helt for forretningen og hjemmet og frasa seg offentlige tillitsverv. Privat var han åpen, humoristisk og elskverdig — bondegutten fra Tydal tålte godt å bli en av Trondheims mest velrennomerte håndverksmestre.[41]

II:2 fm

Lisbet Olsdatter Aas. Født 1814 på Bønsgarden, Aas, Tydal (ST). Døpt 01.01.1815 i Tydal (ST).[42] Flyttet 01.10.1858 fra Tydal (ST) til Malvik (ST).[43] Levde 1875 på Vasilimoen Østre, Vasili, Malvik (ST).

Lisbets foreldre var Ole Taraldsen Aas og Anne Lisbeth Jensdatter Aas.

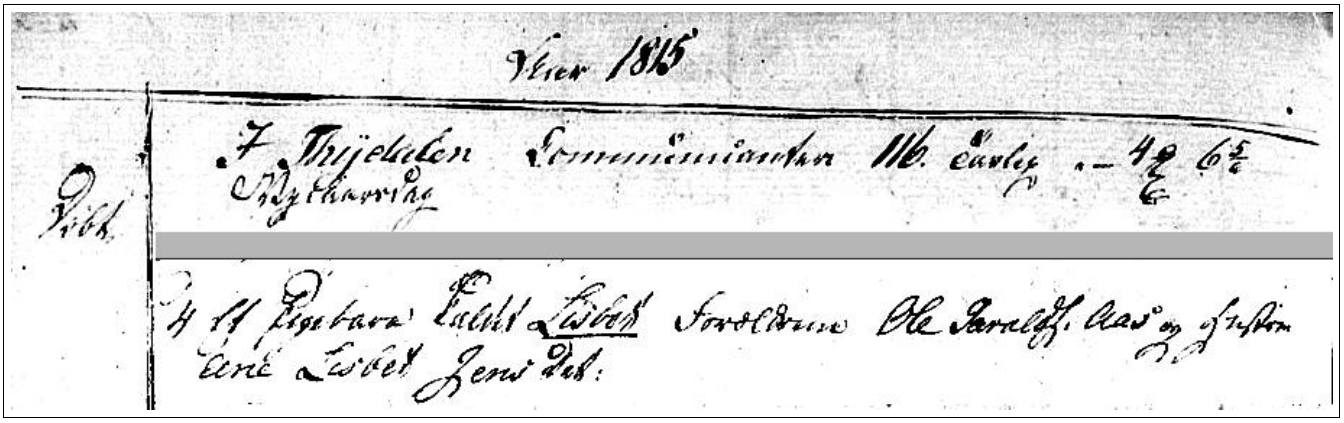

Kirkebok Selbu nr. 3, 1801-15: «Kronologisk liste», folio 212b, nr. 4.

«Nytaarsdag 1815: Et pigebarn kaldet Lisbet. Foreldrene Ole Taraldsen Aas og hustrun Ane Lisbet Jensdatter». Det oppgis ikke i kirkeboken når hun er født eller hvem som var faddere.



Kirkebok Selbu nr. 5, 1824-42: «Confirmerede», folio 295, nr. 4.

Elisabeth Olsdatter Aas ble konfirmert 11.07.1830, 15 år gammel. Presten ga henne karakteren «Taalelig oplyst, flittig og sædlig».

Når de giftet seg oppgis Lisbet å være 20 år og født i Tydal som datter til gårdbruker Ole Taraldsen Aas.

Lisbet og Ole hadde følgende barn:
1835: Agneta, født Aas, Tydal.
1836: Anne Lisbet, født Aas, Tydal.
1839: Petter, født Stuevold, Tydal. Handelsmann i Straumen, Sakshaug.
1841: Sigrid, født Aas (Patrusli), Tydal.
1844: Ingeborg, født Aas, Tydal.
1846: Ole, født Aas, Tydal. Gullsmed i Trondheim.
1848: Petternille, født Aas, Tydal. Hun døde 13.11.1849 på Aas.

41 Per Opøien: «Ole Aas A/S 100 år» (1974).

42 Kirkebok Selbu nr. 3: «Døbte», folio 213.

43 Kirkebok Strinda Malvik nr. 5: «E. Indflyttede (ogsaa Børn)», folio 2, nr. 10.

1850: Petternille, født Stuedal, Tydal, konfirmert 1865 i Malvik.
1859: Olava, født Haugan, Malvik. Hun utvandret til Amerika.
1861: Jens, født Vasselimark, Malvik.

Agneta ble døpt på Aas i Tydal 23.08.1835 og døpt 04.10.1835. Faddere var Peder H. Græslie, Petter O. Næsset, Ingebrigt O. Aas, Petternille O. Græslie, Berith O. Aas og Kari J. Næsset (Kirkebok nr. 5, folio 226, nr. 10). Agneta, datter til Ole Pettersen Aas, ble vaksinert mot kopper 02.11.1837, 1½ år gammel.

Annelisbet ble døpt på Aas i Tydal 12.12.1836 og døpt 07.01.1837. Faddere var Jens Ing. Aas, Hans O. Græslie, Ole J. Aas, Guri O. Aas, Karie L. Græslie og M. L. Østeraune (Kirkebok nr. 5, folio 228, nr. 3). Annelisbeth, datter til Ole Pettersen Stuedal, ble vaksinert mot kopper 22.04.1840, 3½ år gammel.

Sigrid ble døpt på Patrusli, Aas i Tydal, 17.06.1841 og døpt 09.10.1841. Faddere var Lars L. Østbye, Peder Ing. Aas, Lars O. Stuevold, Guri J. Østbye, Maren O. Stuevold og Kari H. Stuevold (Kirkebok nr. 5, folio 236, nr. 17).

Ingeborg ble døpt på Aas i Tydal 08.01.1844. Faddere var Hans P. Stuevold, Halvor O. Aas, Hans O. Aas, Gisken H. Aas, Ingeborg O. Stuevold og Ragnild Olsdatter H... (Kirkebok nr. 6, folio 182, nr. 2).

Ole ble døpt på Aas i Tydal 28.04.1846. Faddere var Ole Pedersen Aas, Andreas Olsen Aas, Peder Hansen Stuedal, Marrit Olsdatter Aas, Ingeborg Olsdatter Stuedal og Lisbeth Henningsdatter Stuedal (Kirkebok nr. 6, folio 186, nr. 13).

Petternille ble døpt på Aas i Tydal 02.08.1848. Faddere var Ole T. Aune, Ole H. Østbye, Peder J. Aune, Annelisbet P. Aune, Guri P. Østbye og Ingeborg O. Aas (Kirkebok nr. 6, folio 190, nr. 19).

Petternille ble døpt på Stuedal, Aas i Tydal, 26.11.1850. Faddere var Henning H. Stuedal, Anders A. Hilmoe, Ole J. Aas, Sigri O. Stuevold, Ingeborg O. Stuevold og Ingeborg O. Aas (Kirkebok nr. 6, folio 193, nr. 14).

Olava ble døpt på Haugan, Malvik, 01.06.1859. Faddere var Sven Jonsen Staf og hustru Elisabet Olsdatter, Jon Pedersen Staf og hustru Anne Olsdatter, samt moren (Kirkebok nr. 5, folio 22, nr. 48).

Jens ble døpt på Vasselimark, Malvik, 06.09.1861. Faddere var husmand Ole Pedersen Vassilimark og hustru Elisabet Olsdatter, gårdmand Ole ... og hustru Berit Jonsdatter, ungkar Johan Torstensen Buaas, pike Ingeborg Olsdatter Vassilimark, ungkar Jon ... Quigjerde og pike Berit Torstensdatter Buaas (Kirkebok nr. 5, folio 41, nr. 40).

Elisabeth døde ikke i Malvik i tidsrommet 1875 - 1903, så hun døde vel hos noen av barna, kanskje hos sønnen Ole Aas i Trondheim?

En enke, Anne Olsdatter Hougan, født i 1816, utvandret til Amerika i august 1882 (Kirkebok 7, folio 214, nr. 15).[44]

(Barn I:1, Far III:3, Mor III:4)

Gift 09.07.1834 i Tydal (ST) med[45] forrige ane.

II:3 mf

Johan Arnt Møller.[46] Jekteskipper. Født 16.11.1815 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Døpt 19.05.1816 i Viklem kirke, Ørland (ST).[47] Levde 1865 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde 1875 i Trondheim (ST). Død 30.08.1893 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Begravet 05.09.1893 i Bakke, Strinda (ST).[48]

Johan Arnts foreldre var
Jacob Torbersen Møller/Høyvaag (ca. 1764-1830) og
Anne Ellendsdatter Schancke (1809-1786) fra Røros.

44 Kirkebok Selbu nr. 5: «Confirmerede», folio 295, nr. 11. Klokkerbok Tydal nr 1: «Afgangs-Lister», folio 563. Tydalsboka, Bind 2, side 198. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 400; bind 4, side 229. Malvik bygdebok, Bind II, side 215. Folketellingen for 1660 Strinda i 1875.

45 Kirkebok Selbu nr. 5: «Ægteviede», folio 355, nr. 3.

46 Kirkebok Strinda prestegjeld, Bakkel sogn nr. 2, 1798-1817. Kronologisk liste 1811, folio 155a.

47 Kirkebok Ørlandet nr. 3: «Døpt», kort 7/8, folio ikke oppgitt.

48 Ministerialbok Bakklandet (Bakke) nr. 604A19, 1893-1900: «E. Døde», folio 161.. Klokkerbok Bakklandet nr, 604C06 - 1886-97: «E. Døde», folio 189.



I behold til folketellingen i 1801 lå Høevaagen under gården «Raak Ythre» nær Råkvåg i Nordfjorden i den indre delen av Stjørnafjorden.

I kirkebok for Ørlandet finnes Johan Arent Meier, født 16.11.1815 på Høyvåg i Stjørna som sønn til Jacob Torbergsen Høevaagen:

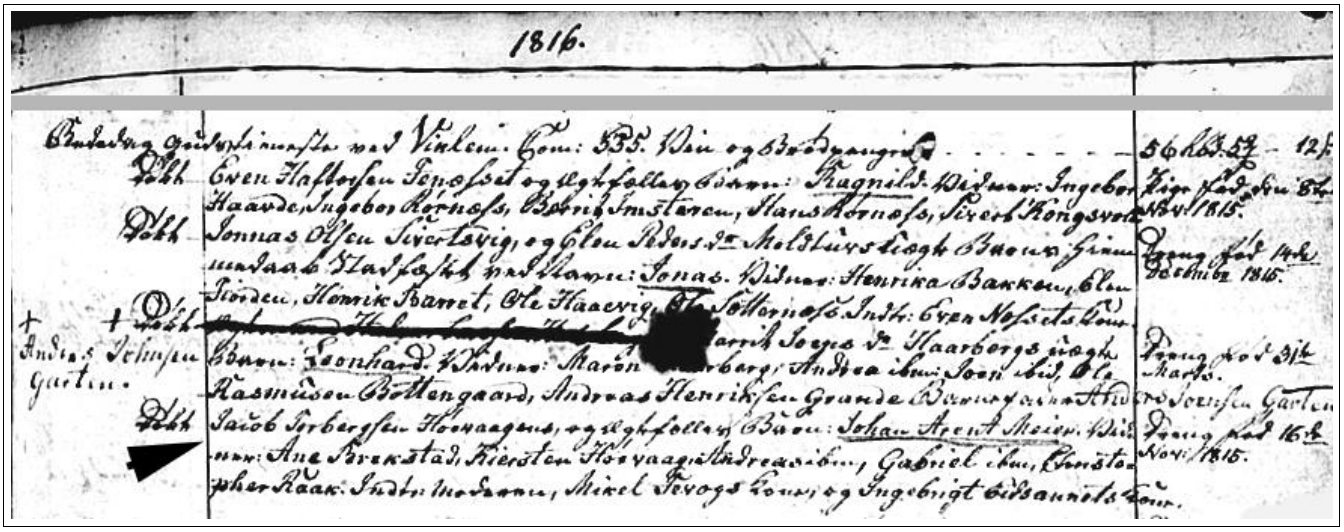

1816 - Bededag [5. søndag etter Påske] i Viklem kirke:
«Døbt Jacob Torbergsen Høevaagens, og ægtefellens Børn: Johan Arent Meier».
Faddere var Ane Brekstad, Kiersten Høevaag, Andreas ibm, Gabriel ibm og Christopher Raak.

Det oppgis i kirkeboken for Bakklandet i Trondheim at Anna Johanna var hans første barn utenfor ekteskapet [1 leiermaal].

De ble ikke gift, for Johan Arnt giftet seg 01.01.1845 i Bakke kirke med pike Johanna Isabella Refsnes fra Bjørnør. Han oppgis da å være ugift arbeider, 29 år gammel og født i Bjørnør som sønn til Jacob Høvaag. Men i en annen kirkebok for samme tidsrom og sogn oppgis han å være jekteskipper og født i Ørlandet som sønn til strandsitter Jacob Møller.

Johan Arnt kalles sjøfarende i 1846, men jekteskipper i 1850 og 1854.

I 1865 er familien bosatt i Nedre Bakklandets Nygade nr. 5.

Ved folketellingen i 1875 bor familien hos «Søfarende og Huseier» Ole Myhre i Kirkeslætten, gard nr. 1730, Trondheim.

Johan Arnt er «Søfarende». Forøvrig består familien av hans hustru, Johanna, datteren Jakobia - gift Düwel - og sønnen Johannes som er ugift handelsbetjent. Datteren Jakobia «Forsørges av Faderen» og har barna Fredrik, født i 1873, og Fritjof, født i 1875, begge født i Trondheim.

Johan Arnt døde 30.08.1893 i Bakke sogn (Trondheim) av «Mortus Briglit:».

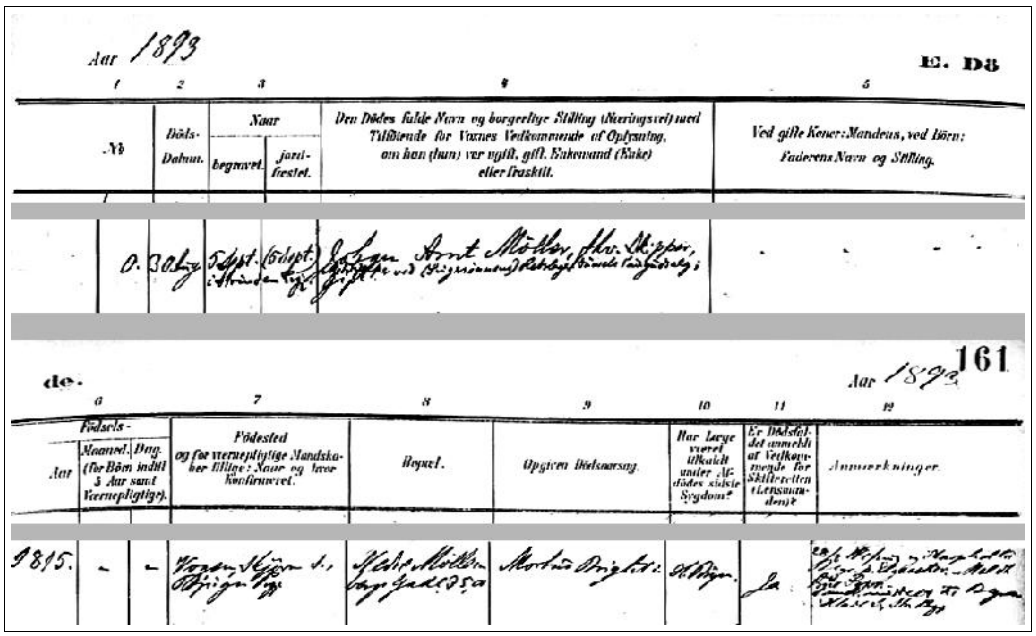

Aar 1893 E. Dø

No	Døds-Dahun.	Naar begravet.	Naar jordfæstet.	Den Dødes fulde Navn og borgerlige Stilling (Næringsvei) samt Tilstrækkelig for Vurnes Vedkommende af Oplysning, om han (hun) var ugift, gift, Enkemand (Enke) eller fraskilt.	Ved gifte Koner: Mandens, ved Børn: Faderens Navn og Stilling.
1					
	0. 30	5 Sept.	15 Sept.	Johan Arnt Møller, fhv. Skipper, Gift med (Svigersønnen) Retsbye(?) Duwels ....;	

de. Aar 1893 161

Aar	Fødsels-Maaned.	Fødsels-Dag. (for Børn indtil 5 Aar samt Værnepligtige).	Fødested og for værnepligtige Mandskaber tillige: Naar og hvor konfirmeret.	Bopæl.	Opgiven Dødsaarsag.	Har Lægen været tilkaldt under Afdødes sidste Sygdom?	Er Dødsfaldet anmeldt af Vedkommende for Skifteretten (Lensmanden)?	Anmærkninger.
1815.	-	-	Voyen Skjørn d., Stjørdalen Nidr.	Skibsf. Møller Bakke Sogn Gaard 95a	Mortus Brigtsr.	Nei.	Ja	

Kirkebok Trondheim prestegjeld, Bakke sogn nr. 19: 1893-1900, «E. Døde», folio 161.

Han ble begravet 5. september i Strinda sogn og jordfestet 15. september.
«Johan Arnt Møller, fhv. skipper. ... ved (svigersønnen) Retsbye(?) Duwels ....; Gift».
Fødested oppgis til Voyen, Skjørn sogn i Bjugn prestegjeld.

Ved sin død bodde han i Nedre Møllenberggate 35A.[49]

(Barn I:2, Far III:5, Mor III:6)

Ugift med neste ane.

Barn:

Anna Johanna Møller. Født 20.10.1839 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Døpt 17.11.1839 i Bakke, Strinda (ST).[50] Levde 1851 i Hemne (ST). Levde mellom 1854 og 1873 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde 1928 i Trondheim (ST). Død 31.08.1928 i Leinstrand, Melhus (ST). (Se I:2).

Gift 2. gang 01.01.1845 i Bakke, Strinda (ST) med[51] **Johanna Isabella Rafsnes.** Født 05.11.1816 i Bjørnør. Døpt 28.03.1817 i Næss kirke, Nes (ST).[52] Levde 1865 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde fra 1875 til 1900 i Trondheim (ST).

Johanna Isabella ble født 05.11.1816 og døpt i Næss kirke 28.03.1817. Hennes far var Jens Isaksen Ræfsnæs.

Johanna Isabella og Johan Arnt hadde følgende barn (minst), alle født i Bakklandet sogn:
22.08.1846: Elen Jacobie.
20.08.1850: Jensine Theresie.
19.08.1854: Johannes Julius.

Hun føres som enke i folketellingen fra 1900 for 1601 Trondheim som viser:
Katrinelyst - «Vaaningshus Kaarstue, Laave med Fjøs og Stald Stabur»:
Johan Carl Fredrik Duwel - Gift husfar - «Rebslagermester egen drift» -
Født 1849 i Ribnitz, Tyskland.
Jacobia Ellen Duwel - Hans hustru - Født 1846 i Trondheim.
Aslaug Duwel - Ugift datter - født 1886 i Trondheim.
Johanna Isabel Møller - Enke - «Forsørges af familien» - Født 1816 i Skjørn.[53]

II:4 mm

Karen Isaksdatter Tonning. Tjenestepike. Født 1809 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Døpt 07.05.1809 i Vågå (OP).[54] Flyttet 02.10.1831 fra Vågå (OP) til Lade, Strinda (ST). Levde 1839 på Bakklandet, Bakke, Strinda

49 Folketellingen for Bakklandet i 1865. Folketellingen for 1601 Trondheim i 1875.

50 Kirkebok Strinda Bakke nr. 3: «Fødte», 1839, side 29, nr. 54.

51 Kirkebok Strinda Bakke nr. 3: «Ægteviede», nr. 1.

52 Kirkebok Ørland nr. 659A03, 1767-1818 - Kronologisk liste 1817, uten sidenr.

53 Folketellingen for 1601 Trondheim i 1900.

(ST). Flyttet 1850 fra Nesna (NO) til Rana (Mo) (NO). Levde 1851 i Hemne (ST). Levde 1854 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde mellom 1865 og 1875 i Trondheim (ST).

Karen var datter til Isak Petter Johansen Tonnng og Sigri Nielsdatter. Foreldrene var ikke gift.

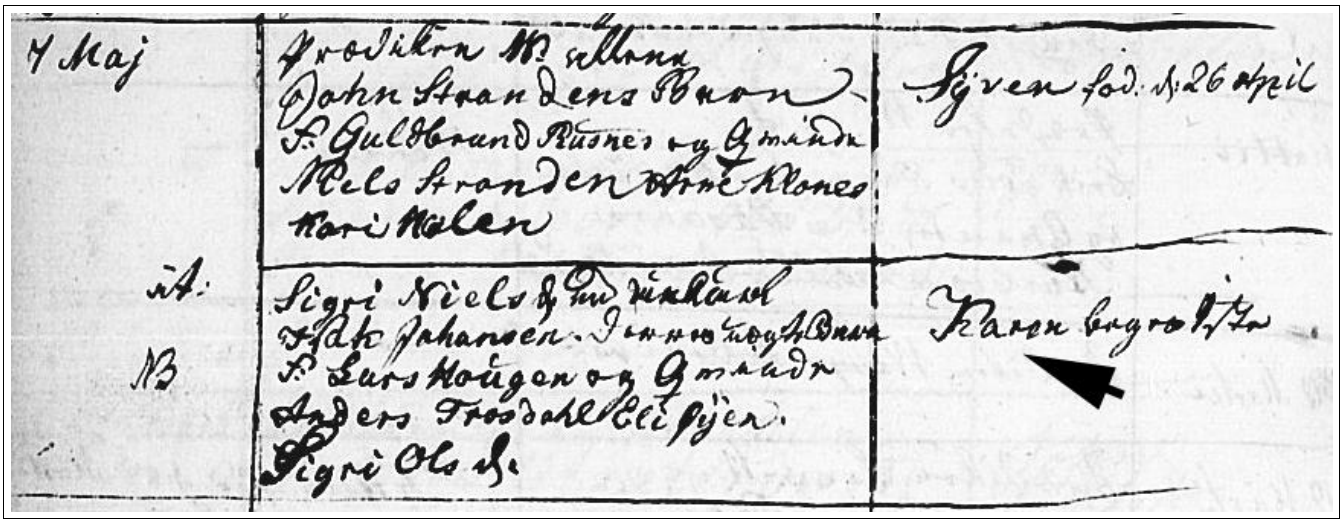

Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 165.

«7. Maj. Sigri Nielsd. med Unkarl Isak Johansen.
Derres uægte Barn: Karen Beg[g]es 1ste [leiermål?]».

Det ble ikke oppgitt bopel for noen av foreldrene da hun ble døpt.
Faddere var Lars Haugen og Qvinde, [lensmann] Anders Trosdahl, Eli Øyen og Sigri Olsdatter.

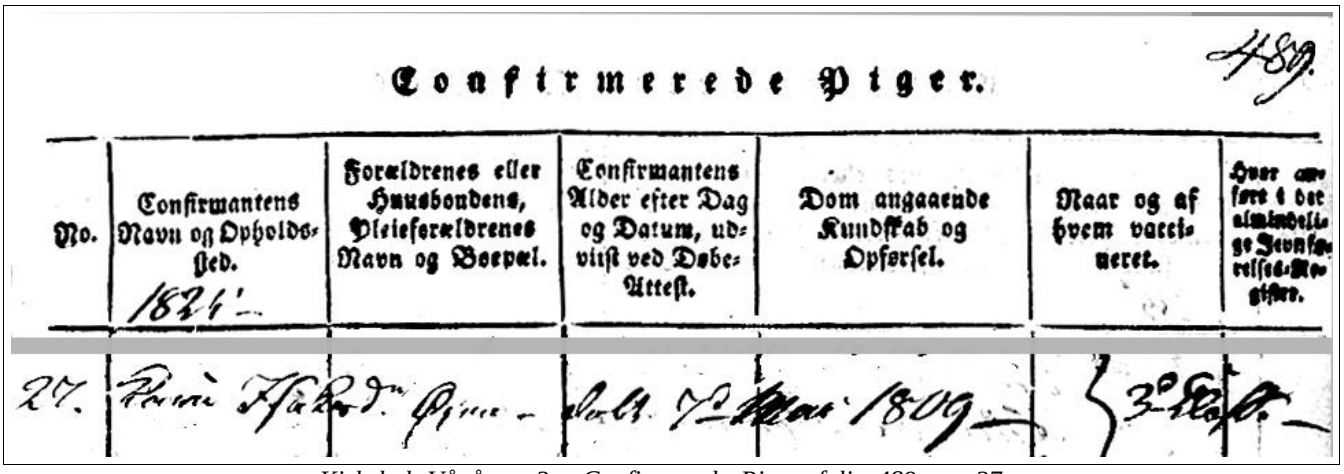

Kirkebok Vågå nr. 3: «Confirmerede Piger, folio 489, nr. 27.

Hun ble konfirmert 17.04.1825 i hovedkirken i Vågå.
Konfirmantene var tydeligvis inndelt i tre klasser, Karen er innført blandt konfirmantene i «3. Klasse»:
«Kari Isaksdr. Øjen Døbt 7de Mai 1809».

Moren hadde giftet seg med Knut Olsen i 1816 og bodde på en husmannsplass under Nordre Snerle. Karen bodde vel derfor hos sine besteforeldre på husmannsplassen under Øye når hun ble konfirmert.

Karen flyttet fra Vågå til Lade sogn i Strinda,prestegjeld 02.10.1831, 22 år gammel for å ta tjeneste.

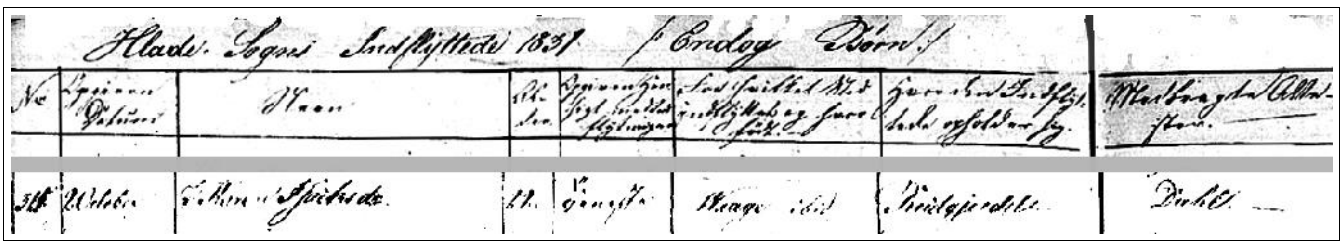

Klokkerbok Strinda prestejeld, Lade (Srinda Moholt) sogn nr. 4, 1829-40, «Inn- og utflyttede» 1831, folio 143. nr. 35..

Det oppgis at hun da oppholdt seg på Reitgjerdet. Hun er ikke innført som utflyttet i Vågå, men utflytningslistene der er mangelfulle.

Det er verdt å merke seg at Reitgjerdet – senere beryktet som en psykriatisk klinikk – først var en pleiestiftelse for spedalske etablert i 1860-årene, 30 år etter at Karin kom til Reitgjerdet.

54 Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 165.

Karen var fadder når hennes morbror, Niels Nielsen Øyen og hans hustru, Randi, døpte sin datter Nicoline Serine i Trondheims domkirke i 1836.

Hennes første barn ble født 11.12.1836 og døpt 01.01.1837 i Lade kirke:

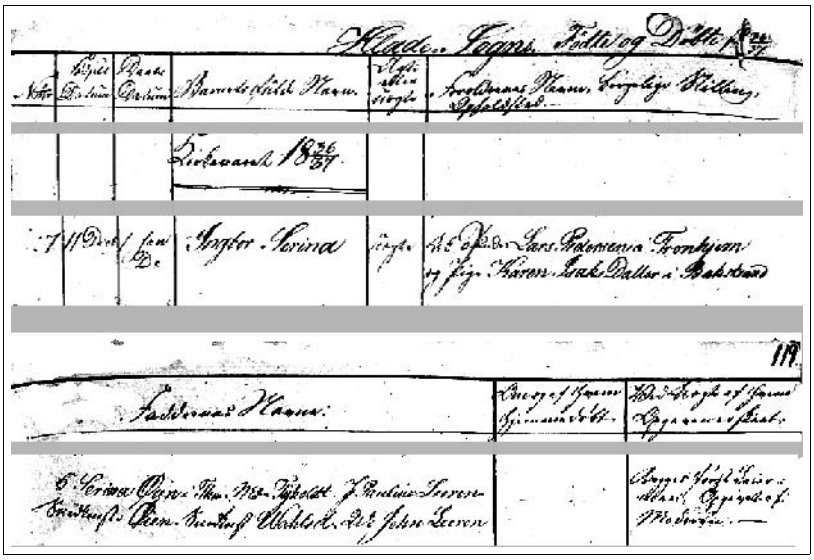

Kirkebok Strinda prestegjeld, Lade (Srinda Moholt) sogn nr. 4, 1823-40, Fødte og døpte, folio 143, nr. 17

«Ingebor Serina, datter av pike Karen Isaksdtr i Bakkestrand og tjener Lars Pedersen i Trondheim».
«Begge første Leiermaal. Opgivet af Moderen»

Blant fadderne finner vi «Serina Øjen¦ og «snekkermester Øjen i Trondheim». Dette var hennes morbror, Hans Nielsen Øyen, og hans hustru, Serina.

At hun var fadder ved Niels Nielsen Øyens barnedåp samtidig som Hans Nielsen Øyer med hustru var faddere ved hennes barns dåp, viser med all tydelighet at de var slekt og at Niels og Hans var hennes mors brødre!

Det oppgis i kirkeboken for Bakklandet at Anna Johanna var hennes 2. barn utenfor ekteskapet [«2 leiermaal»].

Karen er ikke funnet som gift i Bakke 1840-50 eller Lade 1840-47.'

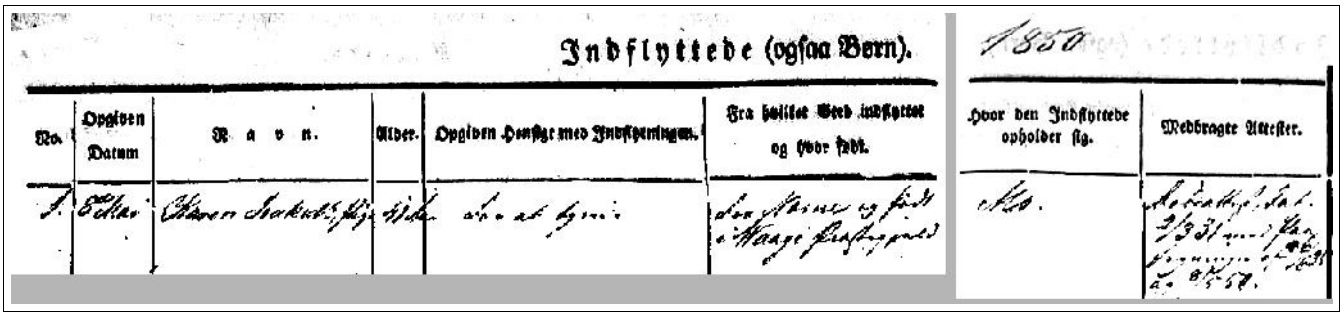

Kirkebok Nord-Rana (Mo) prestegjeld nr. 3 1842-52, «Inn- og utflyttede» 1850, folio 28. nr. 1.

Hun flyttet imidlertid ikke tilbake til Vågå, men må ha flyttet til Næsne, for 08.05.1850 flyttet hun derfra til Mo «for at tjene».

Datteren Ingebor Serine ble konfirmert i Hemne prestegjeld, Vinje sogn (ST) 02.11.1851. Hun giftet seg med «Gaardbruger og byxelmand» Andreas Knutsen, Stamnesø i Hemn..

Det er vel trolig at Karen og datteren Anna Johanna også bodde i Hemne i 1851!

I 1854 har hun nok flyttet tilbake til Bakke sogn, da datteren Anna Johanna blir konfirmert der det året.

i 1865 har hun flyttet til Trondheim.

I folketellingen der året finner vi «Karen Thonig» som ugift »Tieneste Pige» i Throndhjem. Hun oppgis å være født i «Wage Gulbransdalen» og er 54 år gammel. Karen tjener hos
Niels P. Myhre, 64 år gammel, født i Trondhiem, og hans hustru
Karen Myhre, også 64 år gammel, født i Gulbransdalen.
De bor i gård nr. 5 i Mælene hvor familien holder 2 kuer, 2 får og sår 6 tønner poteter.

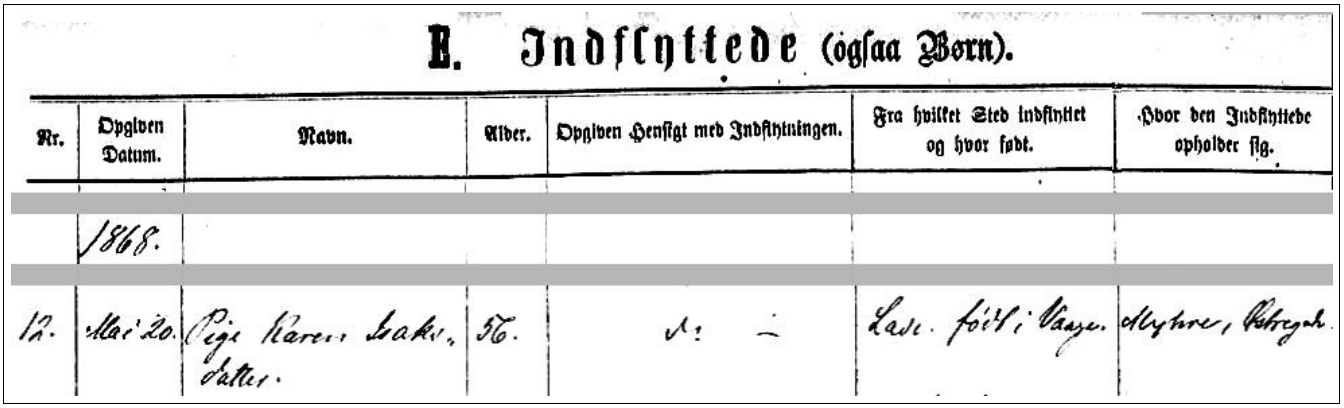

B. Indflyttede (ogsaa Børn).

Nr.	Opgiven Datum.	Navn.	Alder.	Opgiven Hensigt med Indflytningen.	Fra hvilket Sted indflyttet og hvor født.	Hvor den Indflyttede opholder sig.
	1868.					
12.	Mai 20.	Pige Karen Jakb., datter.	56.	d:o –	Lade. født i Vaage.	Myhres, Østergd.

Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 23, 1866-777, «Inn- og utflyttede 1868, folio 525, nr. 12.

20.05.1868 flyttet Karen til familen Myhres nye adresse i Østergade.

Nils Peter Myhre døde 26.06.1868 og ble begravet fra Domkirken 02.07.1868.

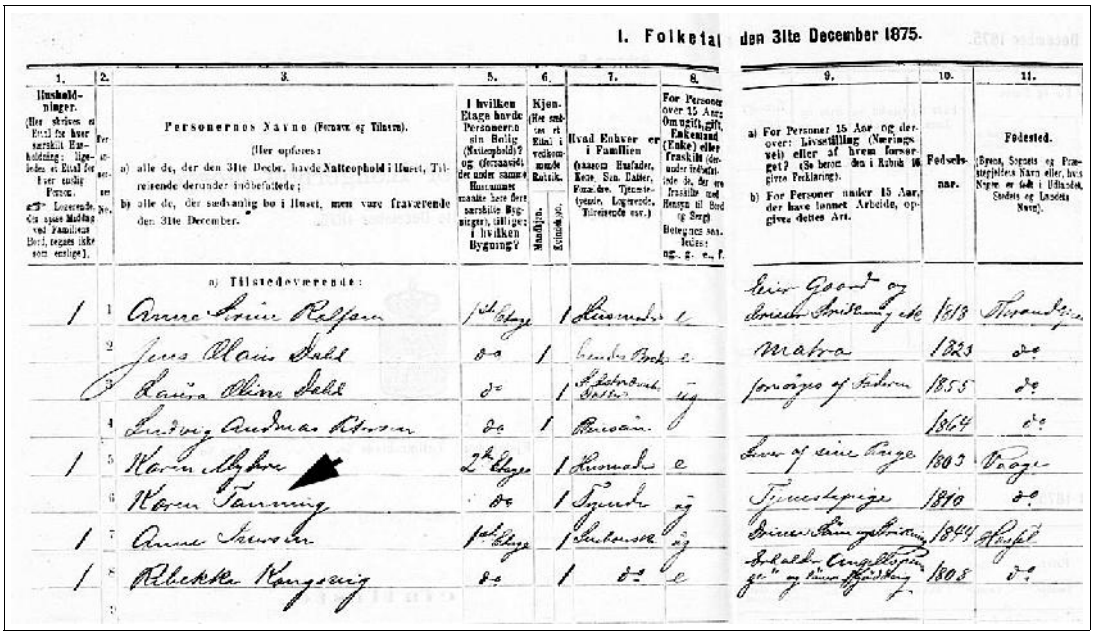

I. Folketa[l] den 3lte December 1875.

1. Husholdninger.	2. Personernes Nr.	3. Personernes Navne (Fornavn og Tilnavn).	5. I hvilken Etage havde Personen sin Bolig (Kvistehjeld)?	6. Kjøn.	7. Hvad Enhver er i Familien	8. For Personer over 15 Aar: Ugift, gift, Enkemand (Enke) eller fraskilt	9. a) For Personer 15 Aar og derover: Livsstilling (Næringsvei) eller af hvem forsørget? b) For Personer under 15 Aar, der have lønnet Arbeide, opgives dettes Art.	10. Fødselsaar.	11. Fødested.
		a) Tilstedeværende:							
1	1	Anne Sivie Olsen	1ste Etage	1	Husmoder	e	Eier Gaard og driver Strikkerie	1813	Trondhjem
	2	Jens Alois Dahl	do	1	Sønnesøn	e	Matros	1853	do
	3	Laura Olivia Dahl	do	1	Sønnedatter	ug	Forsørges af Bedstem	1855	do
	4	Ludvig Andreas Olsen	do	1	Barnebarn			1864	do
1	5	Karin Myhre	2den Etage	1	Husmoder	e	Født i Vaage	1803	Vaage
	6	Karen Tanning	do	1	Tyende	ug	Tjenestepige	1810	do
1	7	Anne Iversen	1ste Etage	1	Logerende	ug	Syerske	1844	Christ
1	8	Rikke Kongsvig	do	1	do	e	Enke efter Overlærer Kongsvig	1808	do

Folketellingen i 1875, Trondheim kjøpstad, Rode 13, Mellem-Ihlen 12, Husliste, side 7112

Ved folketellingen i 1875 bor Niels P. Myhres enke, Karin Myhre, født i 1803, i Mellem-Ihlen nr. 12, Trondheim. Karen «Tanning» bor sammen med henne som «Tyende» og ugift «Tjenestepige», født i 1810.
Det fremgår nå at begge er født i Vaage, så de må ha kjent hverandre fra yngre år!



Mellomila i Ila i Trondheim, sett vestover mot Bymarka i bakgrunnen.

Mellomila er en gate og område ved bydelen Ila i Trondheim som strekker seg fra Østre Ila til Ilsvikveien, og som en delvis parallellgate til Nedre Ila og Skolegata. Gaten er første gang nevnt med navn i 1793, og navnet kommer trolig av området mellom Ilevollen og Nedre Ila.

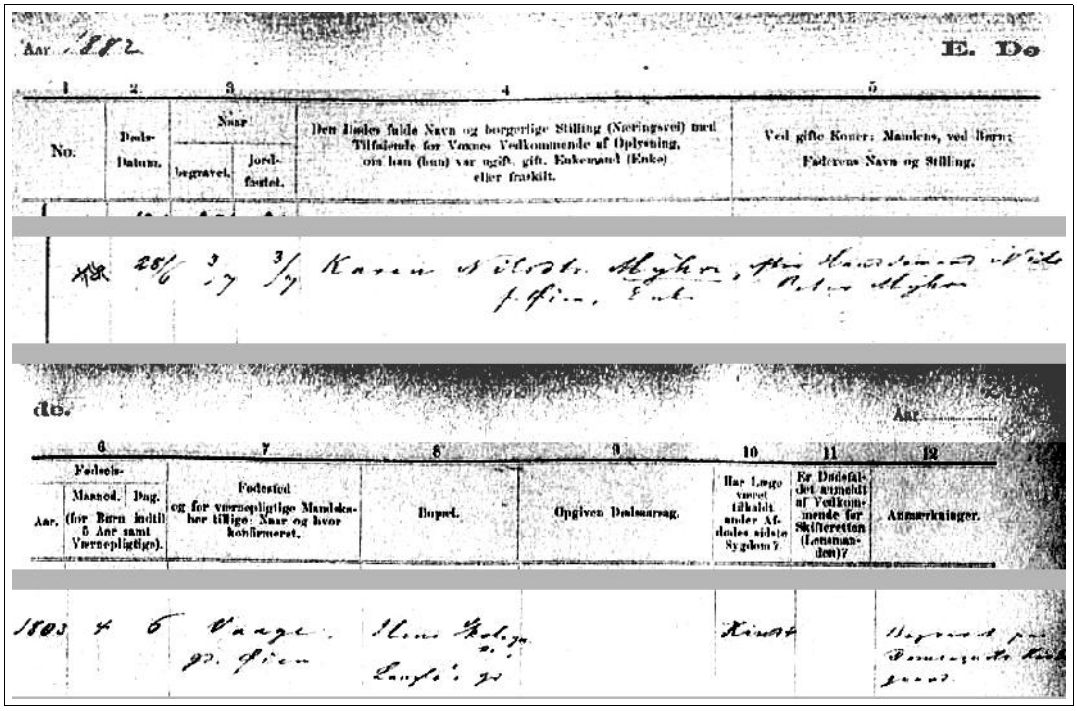
Aar 1882 E. Do

No.	Døds-Datum.	Naar begravet.	Naar Jordfæstet.	Den Afdødes fulde Navn og borgerlige Stilling (Næringsvei) med Tilføielse for Vedkommende af Oplysning, om han (hun) var ugift, gift, Enkemand (Enke) eller fraskilt.	Ved gifte Koner: Mandens, ved Børn: Faderens Navn og Stilling.
	28/6	3/7	3/7	Karen Olsdt. Myhre, gift Husmandsmd. Ole Myhre	

de. Aar

Aar.	Fødsels-Maaned. (for Børn indtil 5 Aar samt Værnepligtige).	Fødsels-Dag. (for Børn indtil 5 Aar samt Værnepligtige).	Fødested og for værnepligtige Mandskaber tillige: Naar og hvor konfirmeret.	Bopæl.	Opgiven Dødsaarsag.	Har Lægeattest (Skudsmaal) under Afdødes sidste Sygdom?	Er Dødsfaldet anmeldt af Vedkommende for Skifteretten (Lensmanden)?	Anmærkninger.
1803	4	6	Vang.	Ilen Kol.		Nei		

Kirkebok Trondheim prestegjeld, Ilen sogn nr. 1: 1879-95, «E. Døde», folio 238.

Karen Myhre døde 28.06.1882 og ble begravet 3. juli.

Det er vel trolig at Karen da måtte flytte fra leiligheten, men jeg har ikke funnet hvor. Hun er ikke registrert som utflyttet fra Ilen og jeg kan ikke se at hun har flyttet til sin datter i Strømmen på Inderøya.

Karen er ikke funnet som død i Ilen sogn før 1895 eller i folketellingen i 1891.

Karen er ikke funnet i 1900-tellingen, så da er hun antagelig død..

(Barn I:2, Far III:7, Mor III:8)

Ugift med forrige ane.

Generasjon III

III:1 ff f

Petter Pettersen Ramnan Ustgaarden/Øster Aunet/Grøt. Bonde og landvern. Født 1763 på Ustgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST). Døpt 08.08.1763 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[55] Død 18.12.1840 på Grøt, Haltdalen (ST). Begravet 25.12.1840 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[56]

55 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døbte», folio 42a, nr. 54.

56 Kirkebok Haltdalen nr. 5: «D. Begravede og Dødfødte», folio 247, nr. 15.

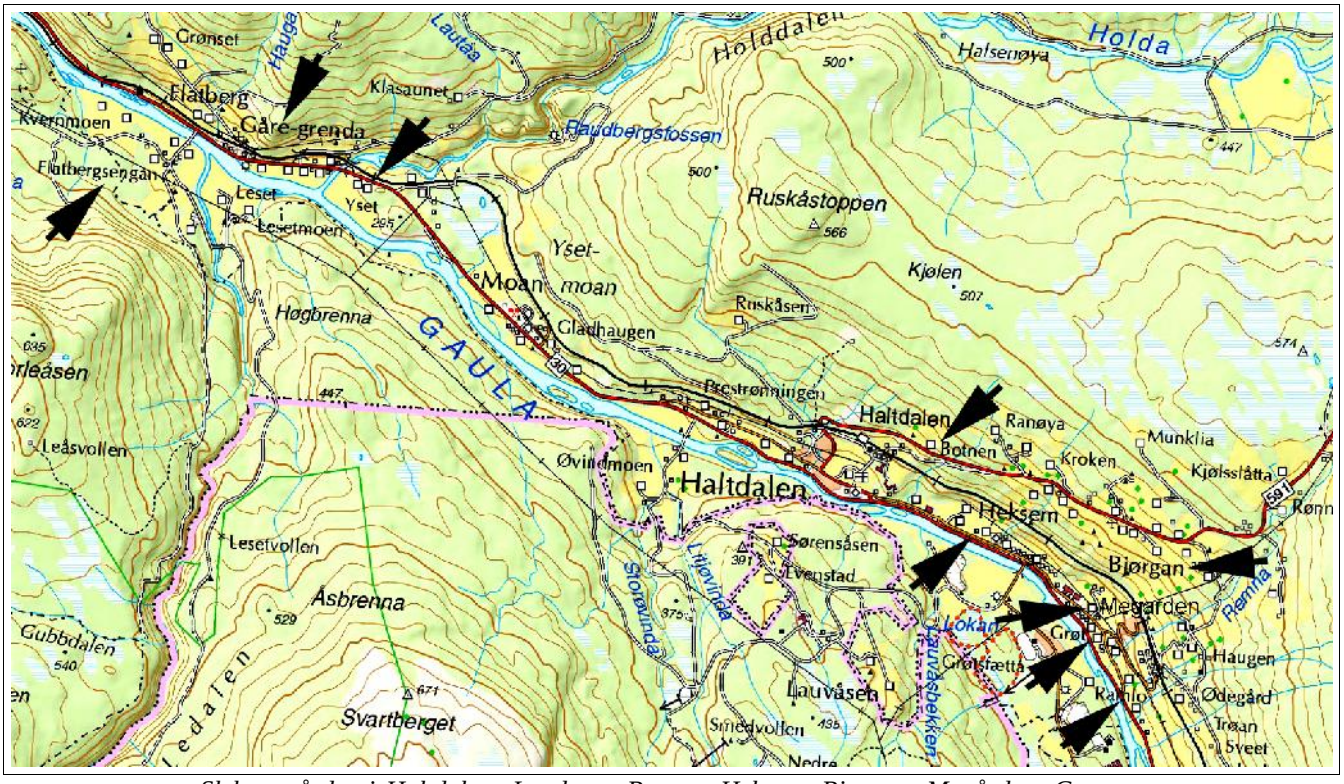

«Slekts»-gårder i Haltdalen: I syd-øst: Botnen, Heksem, Bjørgan, Megården, Grøt og Ramlo. I nord-vest: Flatbergengan, Gåre og Yset.

Petter var sønn til Peter Petersen Hilmo og Kari Jonsdatter fra Ramlo.

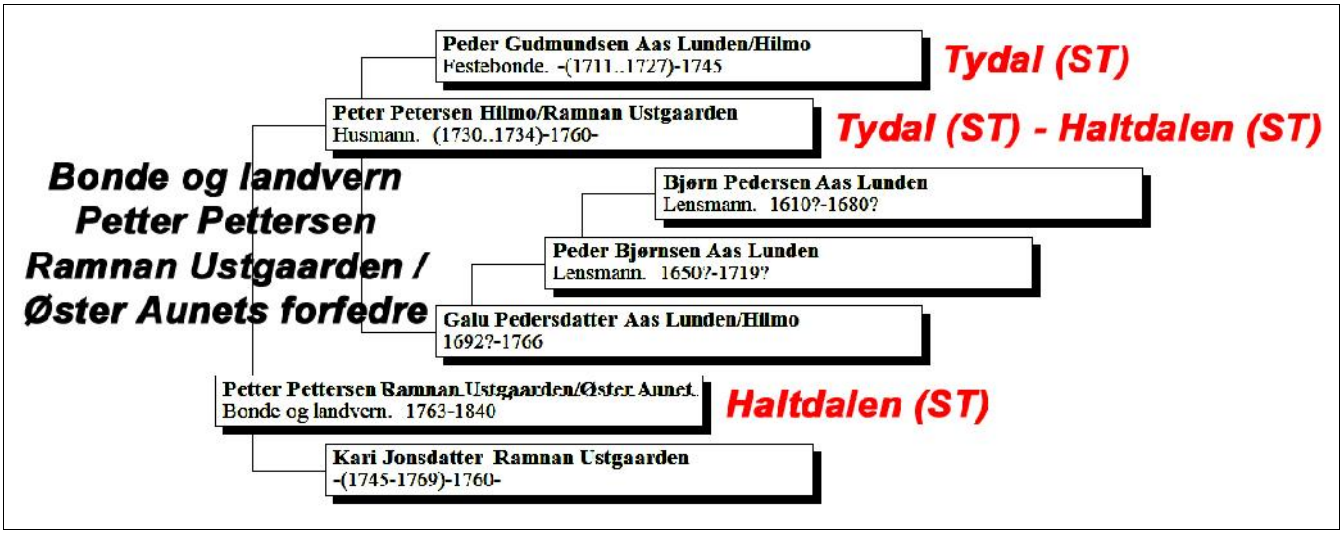

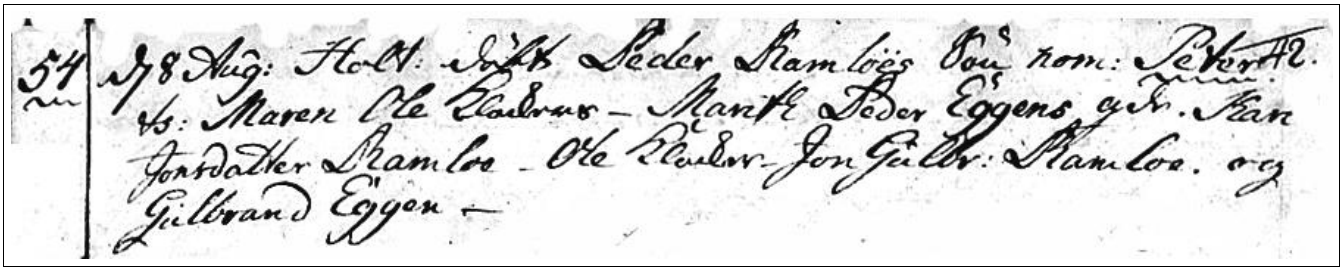

Kirkebok Haltdalen nr. 1, Kronologisk liste, folio 42a, nr. 54.

«08.08.1763 Holt: Døbt Peder Ramloes Søn nom: Peter.»

Faddere var Maren Ole Klockers, Marith Peder Eggens, Kari Jonsdatter Ramloe (Petters mor), Ole Klocker, Jon Gulbr. Ramloe og Gulbrand Eggen.

Landvern Petter Pettersen Østenaunet giftet seg 07.07.1793 med Agnes Olsdatter Grøt.

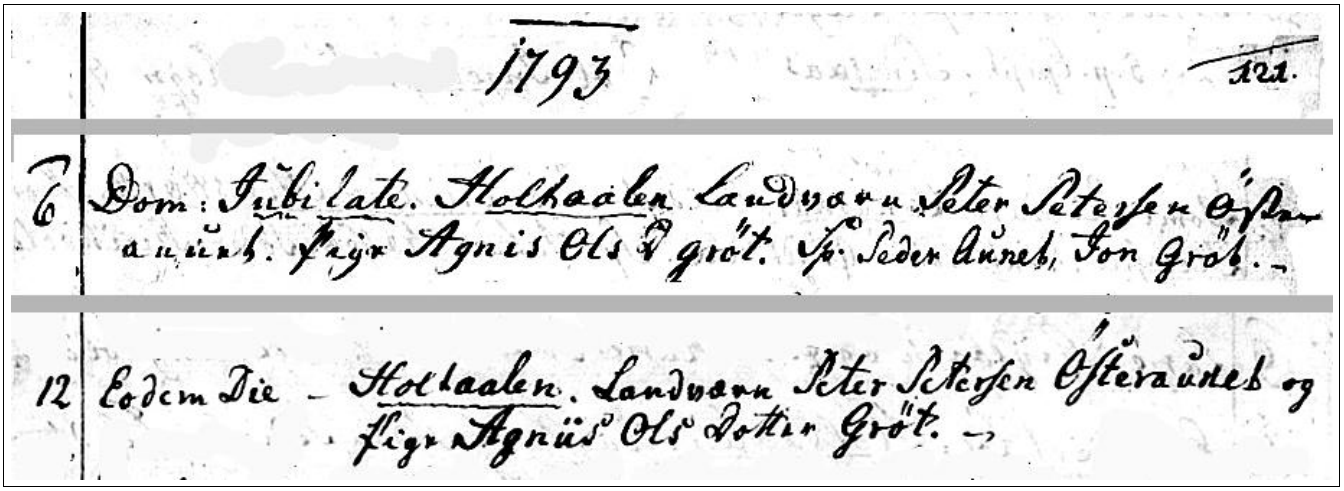

1793 121.

6 Dom: Jubilate. Holtaalen Landværn Peter Petersen Østeraunet. Pige Agnis Ols D. Grøt. Sp. Peder Aunet, Jon Grøt.

12 Eodem Die – Holtaalen. Landværn Peter Petersen Østeraunet og Pige Agnüs Ols Dotter Grøt.

Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Trolovede», folio 121, nr. 6; «Copulerede, folio 217, nr. 12.

«Dom Jubilate (3. søndag etter Påske = 21.04.1793), Holtaalen: Landværn Peter Petersen Østeraunet troloves med piga Agnis Olsdatter Grøt. Sponsorer: Peder Aunet og Jon Grøt». De «copuleredes» 6. søndag etter Trefoldighet, dvs. 07.07.1793.

Da Petter giftet seg flyttet han fra Østeraunet til Grøt, Simensa'nn.

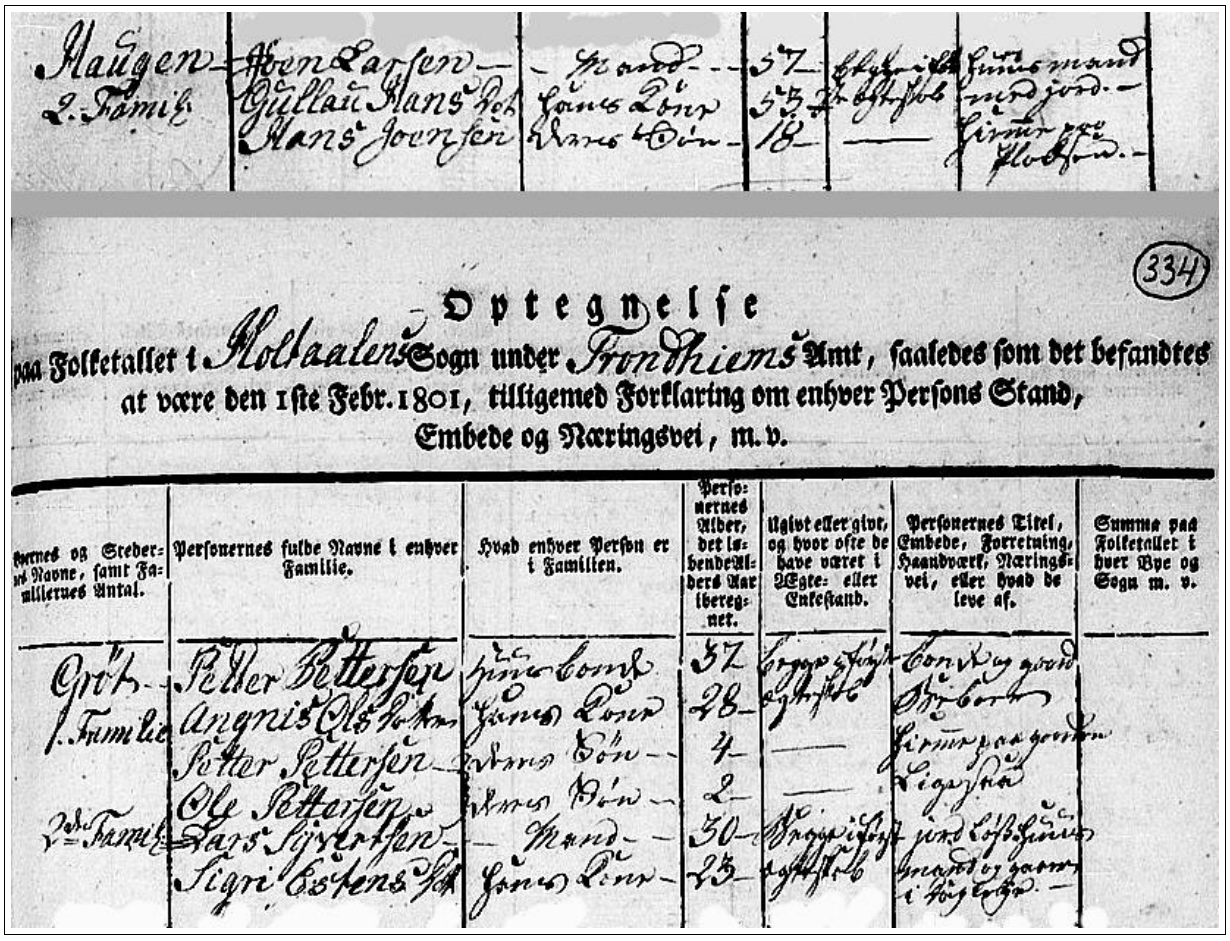

Haugen 2. Famil. | Jon Larsen | Mand | 57 | Hans Kone | 53 | Hans Joensen | Dres Søn | 18 | Husmand med jord.

(334)

Optegnelse

paa Folketallet i Holtaalens Sogn under Trondhiems Amt, saaledes som det befandtes at være den 1ste Febr. 1801, tilligemed Forklaring om enhver Persons Stand, Embede og Næringsvei, m. v.

Bøernes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det løbende Alders Aar iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa paa Folketallet i hver Bye og Sogn m. v.
Grøt 1. Familie	Petter Pettersen	Husbonde	37	Begge i Første Ægteskab	Bonde og gaard Beboer	
	Angnis Ols Dotter	Hans Kone	28			
	Petter Pettersen	Dres Søn	4	—	Hiemme paa gaarden	
	Ole Pettersen	Dres Søn	2	—	Ligesaa	
2de Famil.	Lars Syvertsen	Mand	30	Begge i Første Ægteskab	jordløs Husmand og gaaer i dagleye	
	Sigri Estens Dotter	Hans Kone	23			

Folketellingen i 1801, 1645 Haltdalen prestegjeld, Haltdalen sogn, folio 333a-334b.

Petter var ved folketellingen i 1801 37 år, bonde og gaardbeboer. De hadde barna Petter (4 år) og Ole (2 år).

På Grøt ble det noe ugreie mellom Petter og Jon, farbroren til Agnis, da Petter skulle ha en del av gården. Jon Larsen var i 1801 husmann under gården og bodde på Haugen. Det var også en annen husmann her, Lars Syversen, 30 år, og kona Sigri Estensdatter, 23 år. Han var «jordløs husmand og gaaer i dagleye».

Petter var litt stor på det. «Det e se stort gall ti a' Petter,» sa Agnes. Dertil var han nok glad i det sterke. Og dette passer dårlig når en skal drive en gård. En finner derfor i 1804 at Jon Larsen har holdt utkastingsforretning, og «erholdt besidderen Petter Pettersen udkastet af gaarden Grøt». Dette tingmøte ble holdt på Grøt, men det er antagelig siste gang etter at gården hadde vært tingsted i lang tid. Heretter ble Heksem tingsted.

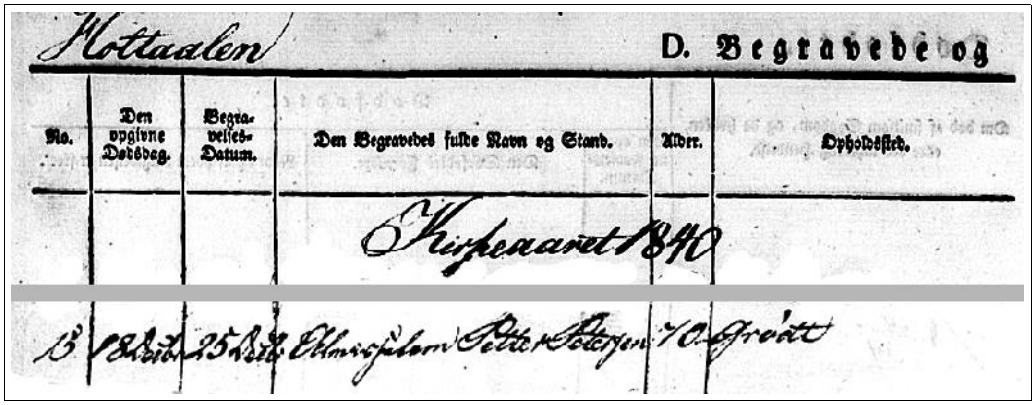
Holtaalen D. Begravede og

No.	Den opgivne Dødsdag.	Begravelses-Datum.	Den Begravedes fulde Navn og Stand.	Alder.	Opholdssted.
			Kirkeaaret 1840		
15	18 Decbr	25 Decbr	Almisselem Petter Petersen	70	Grøtt

Kirkebok Haltdalen nr. 5: «D. Begravede og Dødfødte», folio 247, nr. 15.

«Almisselem Petter Petersen» bodde imidlertid fortsatt på Grøt da han døde i 1840, 70 år gammel.[57] (Barn II:1, Far IV:1, Mor IV:2)

Gift 07.07.1793 i Haltdalen, Haltdalen (ST) med[58] neste ane.

Barn:

Ole Pettersen Aas. Født 1799 på Grøt, Haltdalen (ST). Døpt 01.12.1799 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[59] Død 19.04.1878 på Vasilimoen Østre, Vasili, Malvik (ST). Begravet 01.05.1878 i Malvik (ST).[60] (Se II:1).

III:2 ff m

Agnis Olsdatter Grøt. Født 1772 på Grøt, Haltdalen (ST). Døpt 26.01.1772 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[61] Død 25.03.1855 på Grøt, Haltdalen (ST). Begravet 01.04.1855 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[62]

Agnis var datter til Ole Larsen Grøt og Kari Hansdatter fra Digre.

57 Folketellingen for 1407 Holtaalen (Haltdalen) i 1801. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, bind 2, side 263, 281.

58 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Trolovede», folio 121, nr. 6; «Copulerede, folio 217, nr. 12.

59 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døbte», folio 136a, nr. 51.

60 Kirkebok Strinda Malvik nr. 7: «E. Døde», folio 216, nr. 4.

61 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Babt», folio 68, nr. 6.

62 Kirkebok Haltdalen nr. 6: «D. Begravede og Dødfødte», folio 182, nr. 7

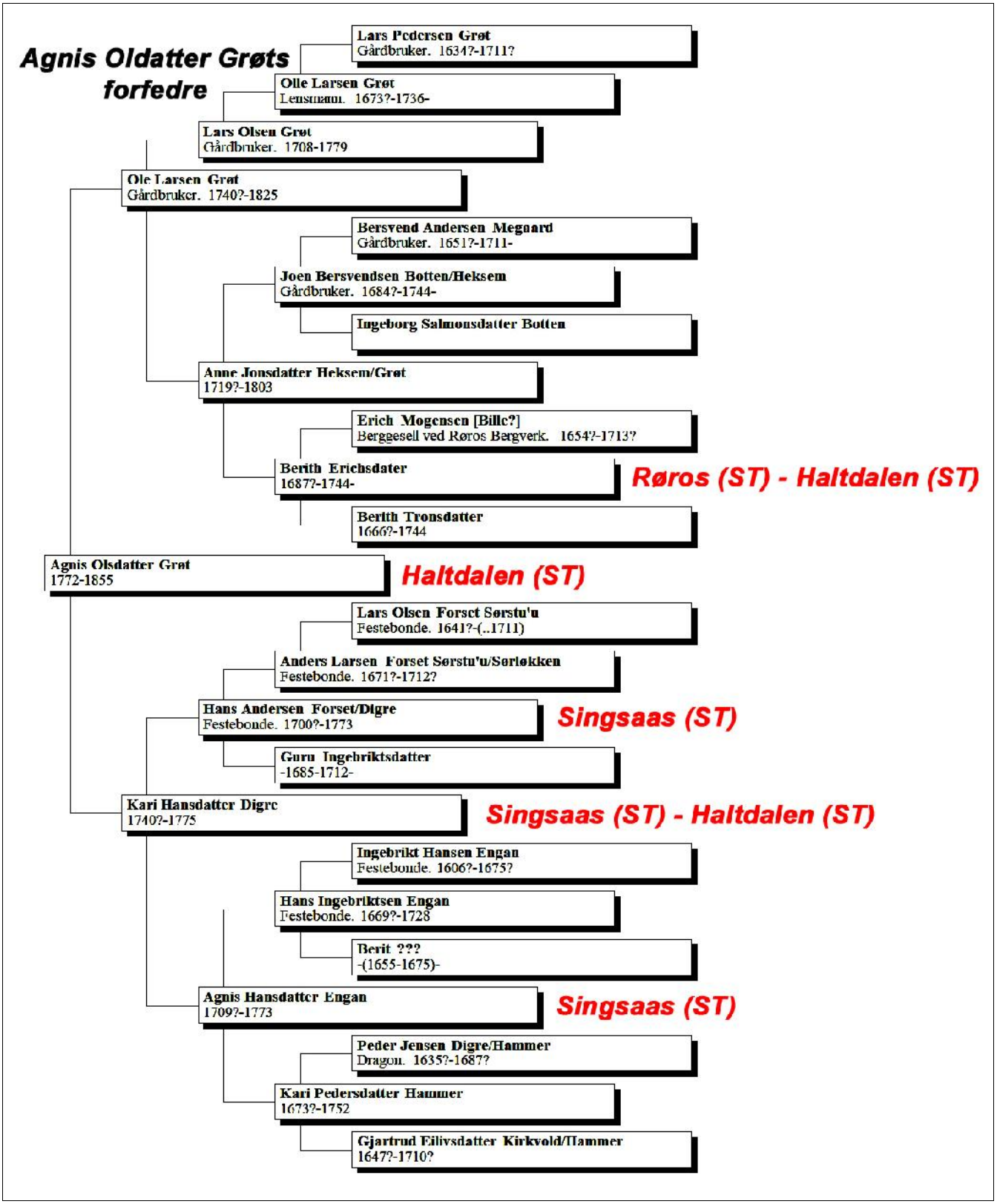
Agnis Oldatter Grøts forfedre
Lars Pedersen Grøt
Gårdbruker. 1634?-1711?
Olle Larsen Grøt
Lensmann. 1673?-1736-
Lars Olsen Grøt
Gårdbruker. 1708-1779
Ole Larsen Grøt
Gårdbruker. 1740?-1825
Bersvend Andersen Megnard
Gårdbruker. 1651?-1711-
Joen Bersvendsen Botten/Heksem
Gårdbruker. 1684?-1744-
Ingeborg Salmonsdatter Botten
Anne Jonsdatter Heksem/Grøt
1719?-1803
Erich Mogensen [Bille?]
Berggesell ved Røros Bergverk. 1654?-1713?
Berith Erichsdater
1687?-1744-
Røros (ST) - Haltdalen (ST)
Berith Tronsdatter
1666?-1744
Agnis Olsdatter Grøt
1772-1855
Haltdalen (ST)
Lars Olsen Forset Sørstu'u
Festebonde. 1641?-(..1711)
Anders Larsen Forset Sørstu'u/Sørløkken
Festebonde. 1671?-1712?
Hans Andersen Forset/Digre
Festebonde. 1700?-1773
Singsaas (ST)
Guru Ingebriktsdatter
-1685-1712-
Kari Hansdatter Digre
1740?-1775
Singsaas (ST) - Haltdalen (ST)
Ingebrikt Hansen Engan
Festebonde. 1606?-1675?
Hans Ingebriktsen Engan
Festebonde. 1669?-1728
Berit ???
-(1655-1675)-
Agnis Hansdatter Engan
1709?-1773
Singsaas (ST)
Peder Jensen Digre/Hammer
Dragon. 1635?-1687?
Kari Pedersdatter Hammer
1673?-1752
Gjartrud Eilivsdatter Kirkvold/Hammer
1647?-1710?

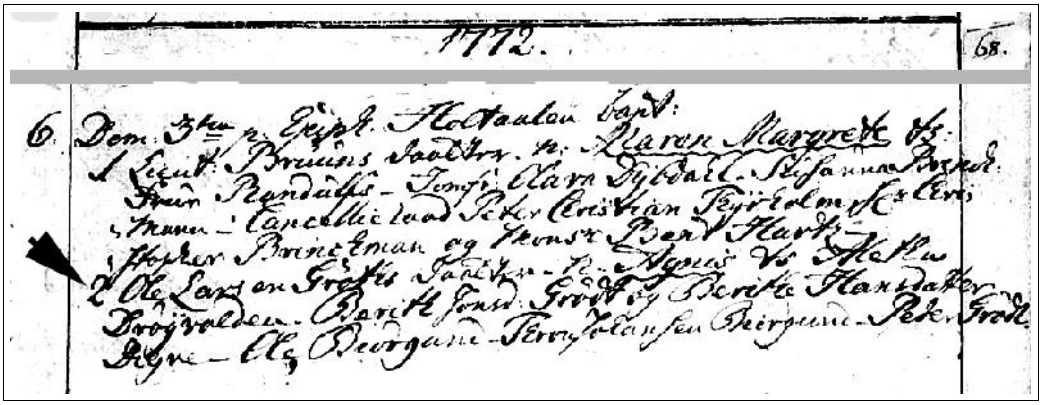

Kirkebok Haltdalen nr. 1, Kronologisk liste, folio 68a, nr. 7.

«Holtaalen babt 1772: Dom 3te p. Ephiph (3. søndag etter Hellige tre Kongers dag): Ole Larsen Grøtis Daatter N. Agnis».

Faddere var Mathus(?) Drøyvolden, Berith Jonsdatter Grødt, Berith Hansdatter Digre, Ole Biørgand, Te.. Johansen Biergund og Peder Grødt.

Agnis Olsdatter Grødt ble konfirmert «Dom. Jubilate» 1790 i Holtaalens kirke, 19 år gammel.

Agnis og Petter hadde følgende barn:
1798: Peter.
1799: Ole.
1802: Jon.
1811: Kari.

1798 Holtaalen: «Dom 2 p Epiph. Døbt Peter Grødts Søn Peter». Faddere var Tron Biørgum, Ole Engen, Svend Drøyvold, Aleth Drøyvold, Anne Grødt og Lucie Ysat(?) (Kirkebok nr. 1, folio 132, nr. 3).

1802 Holtaalen: «Dom 3 p Ephiphan Døbt Peter Grødts Søn Jon». Faddere var Anders Biørgum, Eric Hexum, Jørgen Ramloe, Kiersti Ramloe og Berit Hexum (Kirkebok nr. 1, folio 142, nr. 4).

1811 Holtaalen: «3. søndag i fasten D Peter Pedersen Grødts og Kone Agnis Olsd. Pigebarn Kari». Faddere var Giertrud Biørgum, Chersti(?) Drøyvold, Chersti(?) Biørgum, Johan Hexum, T..en Hexum og Søhren Megaard (Kirkebok nr. 2, folio 30).

Ved folketellingen i 1801 var Agnis 28 år gammel.

Agnis var meget flink i håndarbeid, særlig til å lage sprang på puter o.l., disse ble kalt «Agnessprang».

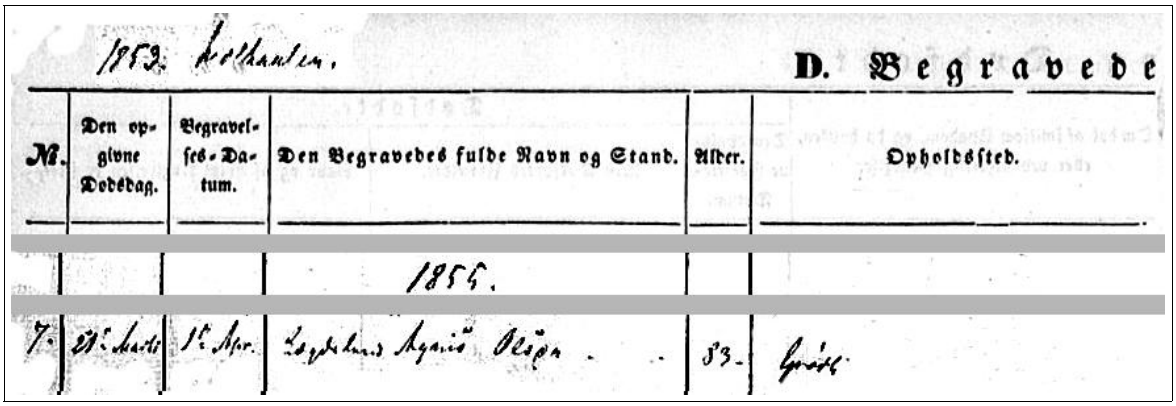

1853. Holtaalen. D. Begravede

№	Den opgivne Dødsdag.	Begravelses-Datum.	Den Begravedes fulde Navn og Stand.	Alder.	Opholdssted.
			1855.		
7.	21. Marts	1. Apr.	Lægdelem Agnis Olsdn.	83.	Grødt

Kirkebok holtaaalenk nr. 6, 1846-59: «D. Begravede», folio 1816b nr. 7.

«Lægdelem Agnis Olsd.» på Grødt døde i 1855, 83 år gammel.

Et «lægdelem» var en fattig som gikk på legd. På landsbygden ble gårdene inndelt i legder, og bøndene hadde plikt til å underholde de fattige på omgang.[63]

(Barn II:1, Far IV:3, Mor IV:4)

Gift 07.07.1793 i Haltdalen, Haltdalen (ST) med[64] forrige ane.

III:3 fm f

Ole Taraldsen Gaare/Aas. Festebonde. Født 1782 på Gaare, Haltdalen (ST). Døpt 20.05.1782 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[65] Død 26.03.1860 på Bønsgarden, Aas, Tydal (ST). Begravet 05.04.1860 i Tydal (ST).[66]

63 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Confirmerede», folio 254, nr. 2. Folketellingen for 1407 Holtaalen (Haltdalen) i 1801. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 263.

64 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Trolovede», folio 121, nr. 6; «Copulerede, folio 217, nr. 12.

Ole ble født i 1782 som sønn til Tarald Ellevsen på Gaare i Haltdalen.

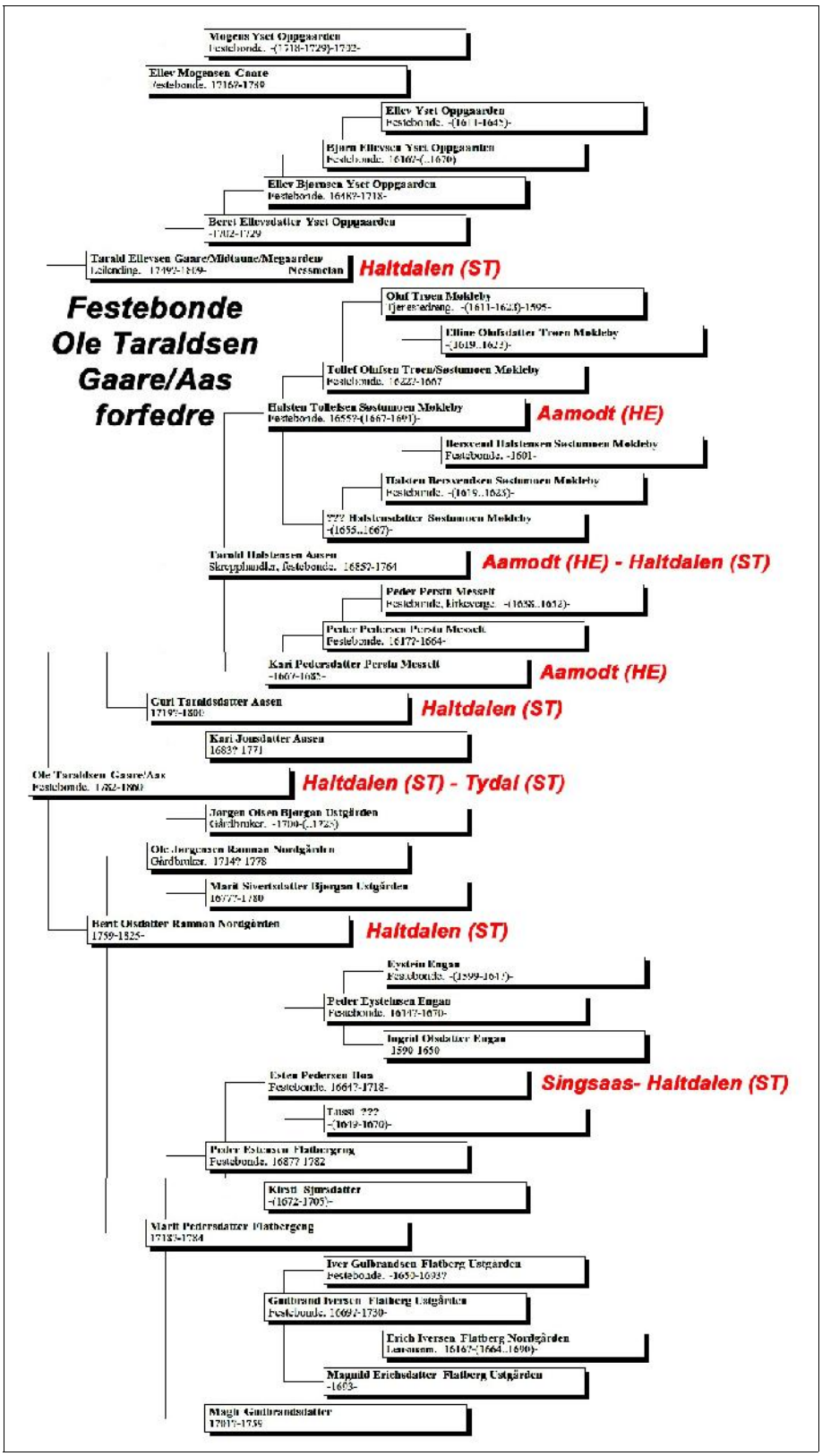

65 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døbte», folio 221, nr. 30 og 37.

66 Klokkerbok Selbu Tydal nr. 1: «Døde Mandkjøn», folio 222, nr. 9.



Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804, «Kronologisk liste» 1742, folio 221a, nr. 30 og 37..

«Feria IIde Pent(ecóstes, dvs 2. pinsedag) Tarall J Gares Søn Nom: Ole».

Faddere var Signeur Johannes Borchgrevinch, Mons og Svend Gaare, Madame Borchgrevinch, Berette Flatberg og Ingeborre Gaare.

«Dom 6 á Trinit pr. Holtaalen: Taral Gaares qvinde Berette .... introducered i Kirken».

Foreldrene flyttet fra Haltdalen til Næsmoen i Flora, Selbu, ifølge «Haltdalen og Haltdalingen». Da Oles datter, Berete, ble døpt i 1812 var Ellev Taraldsen Næsmoen blandt faddrene, så dette stemmer vel overens.

Ole flyttet fra Haltdalen før han ble konfirmert. Han finnes ikke i Haltdalen eller Selbu med Tydalen ved folketellingen i 1801.

Før Ole giftet seg bodde han på gården Løvøy, Tydal, antagelig som dreng. Han hadde imidlertid ikke kommet til denne gården i 1801.

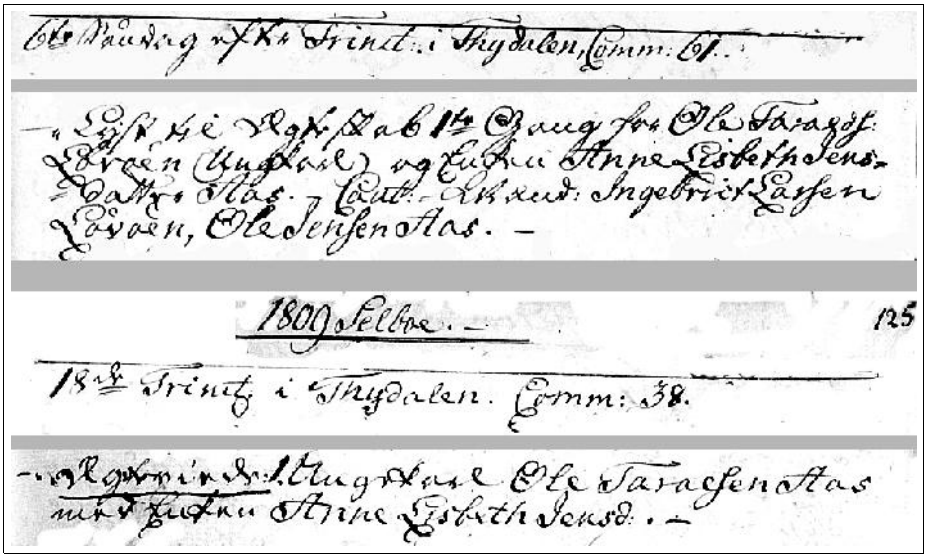

Kirkebok Selbu nr. 3, 1801-15: «Kronologisk liste», folio 122b og 125a.

6. søndag etter Trefoldighet i 1809 ble det «Lyst til Ægteskab 1 Gang» for Ole Taraldsen Løvøen Ungkarl og Enken Anne Lisbeth Jensdatter Aas.

Cautionister var Ingebrict Larsen Løvøen og Ole Jensen Aas. De ble «Ægteviet» 18. søndag etter Trefoldighet.

Ole ble nå bonde på Bønsgården, en av gårdene på Ås.

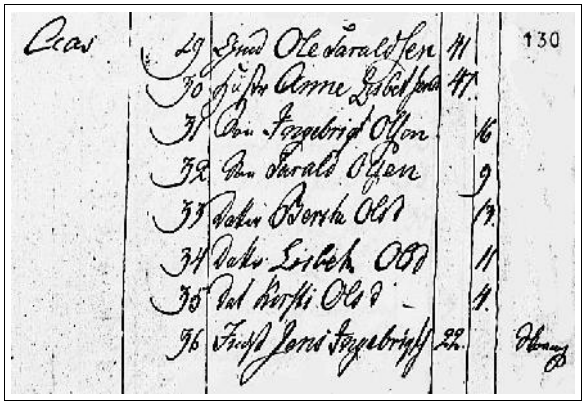

Folketellingen i 1825, Selbu presegjeld, Tydal sogn, folio 130.

Ole og Anne Lisbet var brukere da von Kroghs eiendommer i Tydal ble auksjonert bort omkring 1828, og de kjøpte da Bønsgården til sjøleie.

Han tok etternavnet Aas da han kom til Bønsgården.

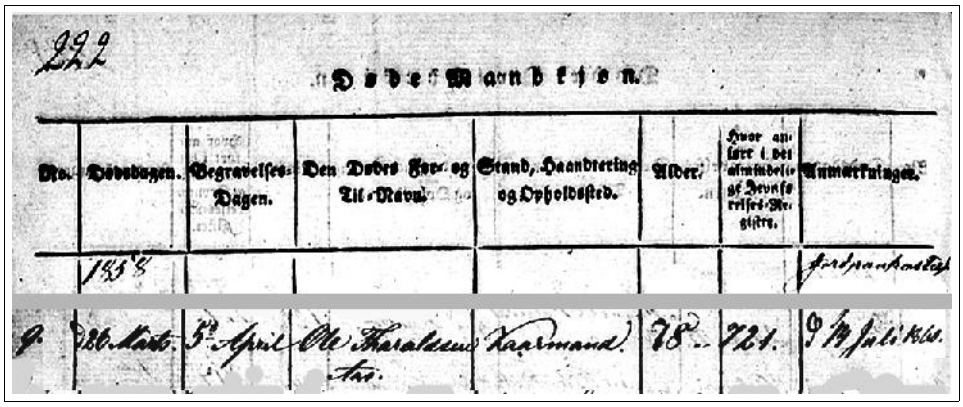

Klokkerbok Selbu-Tydal nr. 1: «E. Døde Mandkjøn», folio 222, nr. 9.

«Kaarmand Ole Taraldsen Aas» døde i 1860, 78 år gammel.[67]

(Barn II:2, Far IV:5, Mor IV:6)

Gift 01.10.1809 i Tydal (ST) med[68] neste ane.

Barn:

Lisbet Olsdatter Aas. Født 1814 på Bønsgarden, Aas, Tydal (ST). Døpt 01.01.1815 i Tydal (ST).[69] Levde 1875 på Vasilimoen Østre, Vasili, Malvik (ST). (Se II:2).

III:4 fm m

Anne Lisbeth Jensdatter Aas. Født omkring 1779 på Jenshaugen, Aas, Tydal (ST). Døpt 30.01.1779 i Tydal (ST).[70] Død 20.06.1858 på Bønsgarden, Aas, Tydal (ST). Begravet 26.06.1858 i Tydal (ST).[71]

Anne Lisbeth ble døpt 30.01.1779.

---

67 Tydalsboka, Bind 2, side 198. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 400-401, 409. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 226.

68 Kirkebok Selbu nr. 3, 1801-15: «Kronologisk liste», folio 122b og 125a.

69 Kirkebok Selbu nr. 3: «Døbte», folio 213.

70 Kirkebok Selbu nr. 2: «Døbte», folio 257; «Confirmerede», folio 172.

71 Kirkebok Selbu nr. 6: «D. Begravede og Dødfødte», folio 414, nr. 17.

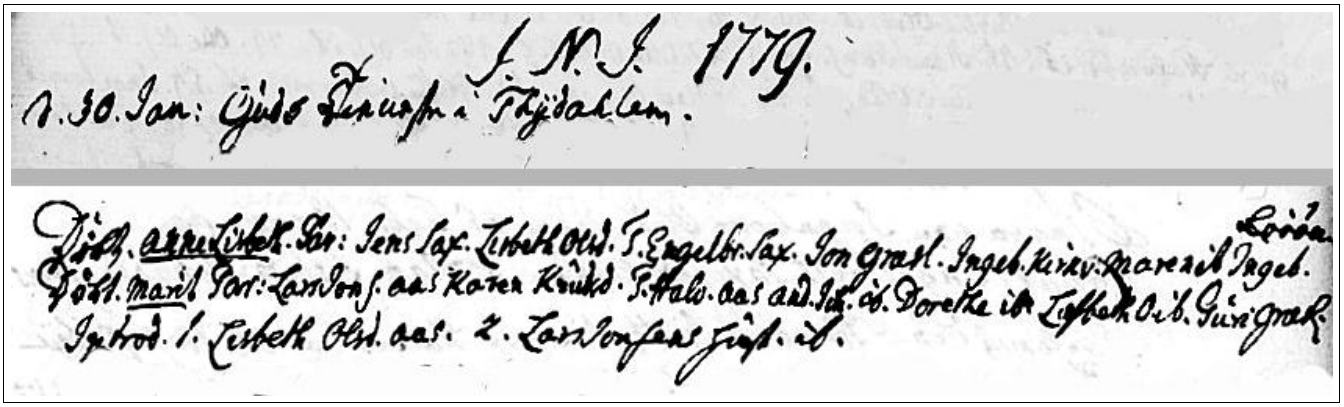

Kirkebok Selbu-Tydal nr. 2, 1776-90: «Kronologisk liste», folio 257a.

Foreldre var Jens Saxesen og Lisbeth Olsdatter. Faddere var Engelbret Saxesen, Jon Grasl., Ingeb. Kirkv., Maren Kirkv. og Ingeb. Løvøen.

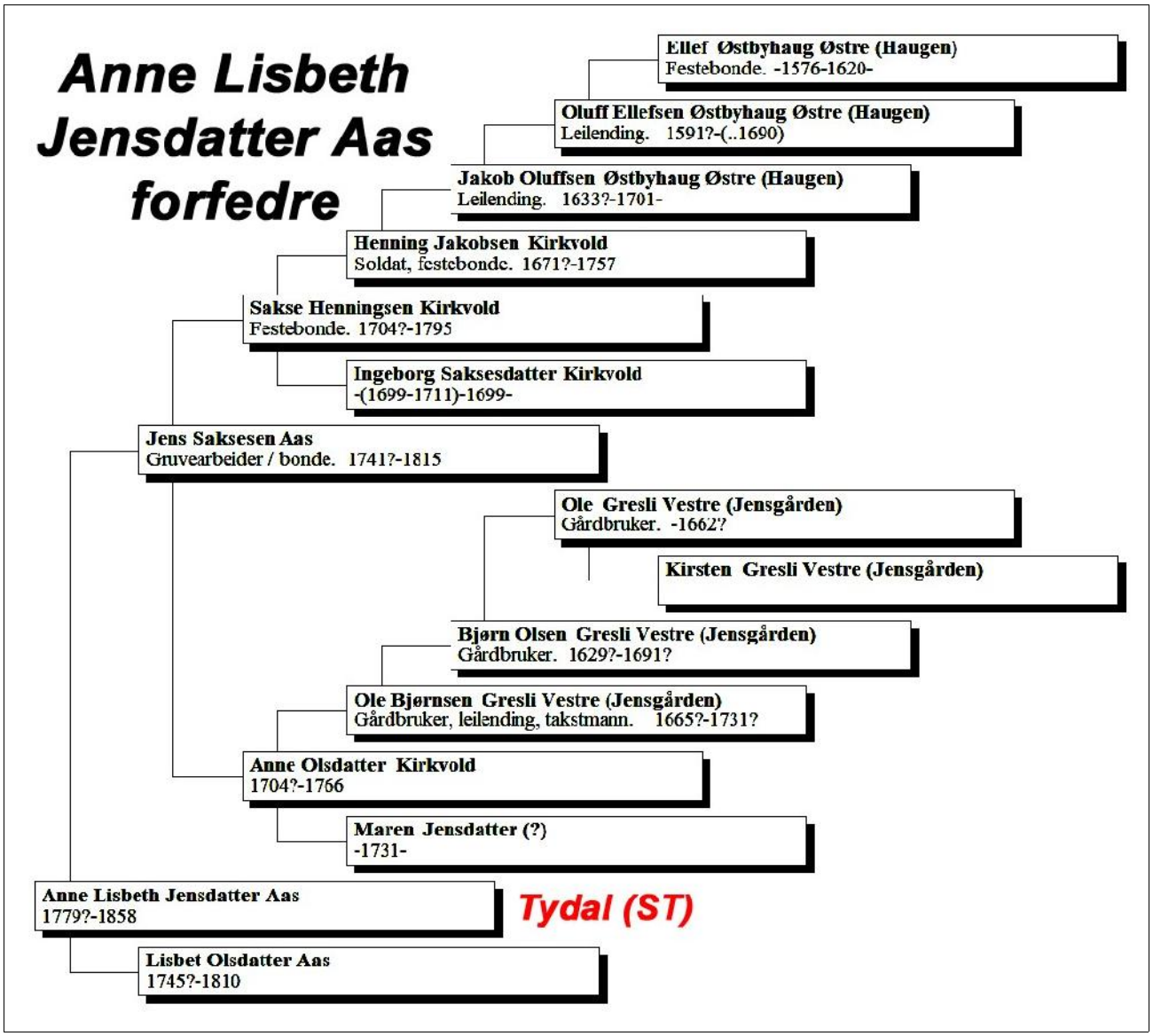

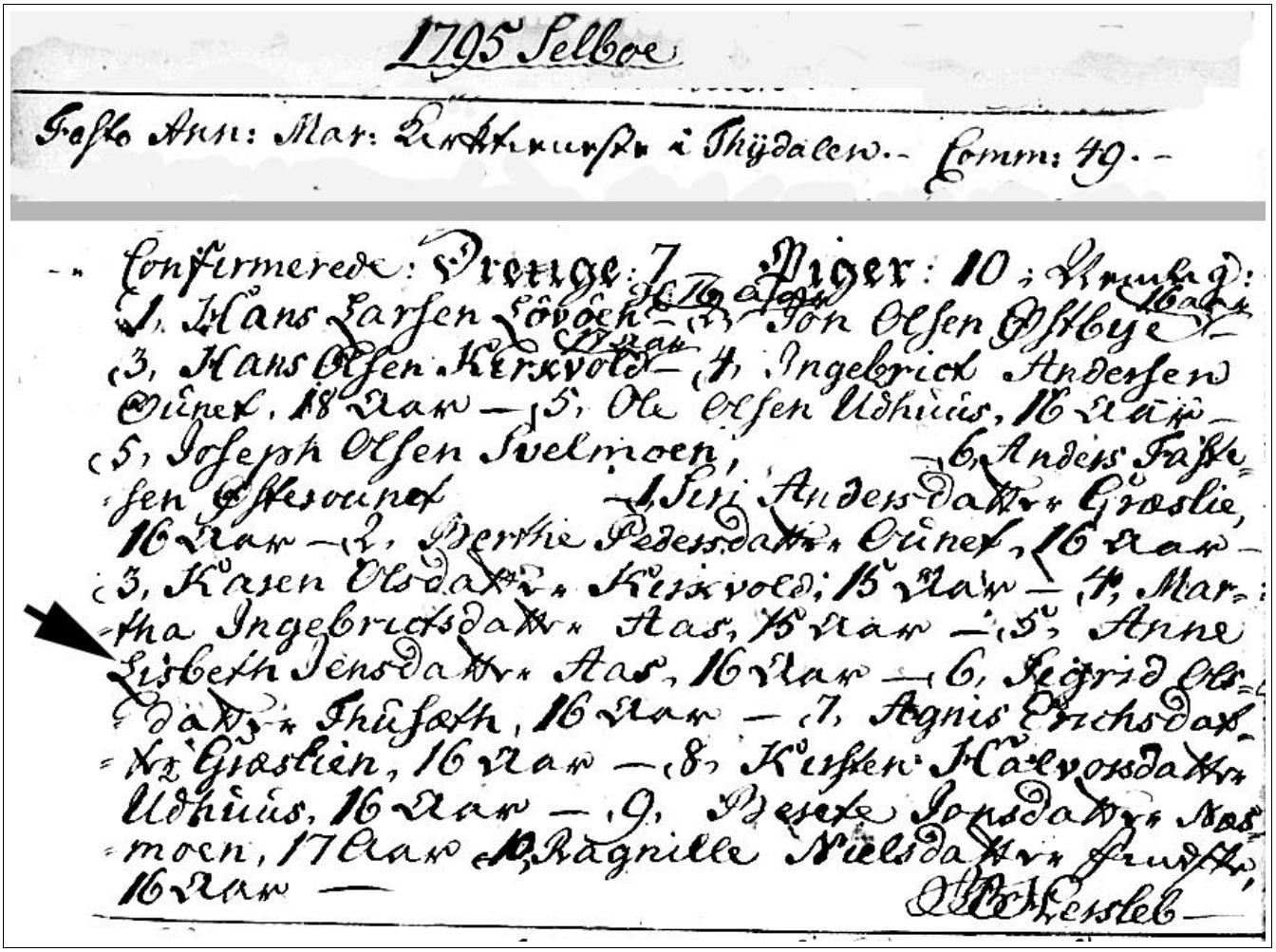

1795 Selboe

Confirmerede: Drenge: 7 Piger: 10; Alt: 17

1. Hans Larsen Løvoen 2. Jon Olsen Østbye
3. Hans Olsen Kirkvold 4. Ingebrick Andersen Øiner, 18 Aar
5. Ole Olsen Udhuus, 16 Aar
6. Joseph Olsen Svelmoen, 6. Anders Jaste-
sen Østervolden 1. Siri Anders Datter Grøslie,
16 Aar 2. Berthe Pedersdatter Øiner, 16 Aar
3. Karen Olsdatter Kirkvold, 15 Aar 4. Mar-
tha Ingebrigtsdatter Aas, 15 Aar 5. Anne
Lisbeth Jensdatter Aas, 16 Aar 6. Kjørid Ols-
Datter Thufath, 16 Aar 7. Agnis Erichsdatter
Nr. Grøslien, 16 Aar 8. Karsten Kalvorsdatter
Udhuus, 16 Aar 9. Beret Jonsdatter Nøs-
moen, 17 Aar 10. Ragnille Nielsdatter Grudt,
16 Aar

Selb. Kirkeskr.

Kirkebok Selbu-Tydal nr. 2, 1757-1801: «Kronologisk liste», folio 172a.

Anne Lisbeth Jensdatter Aas ble konfirmert i Thydalen i 1795, 16 år gammel.

Ved folketellingen i 1801 var Anne Lisbeth 22 år og bodde hjemme hos sine foreldre på Aas.

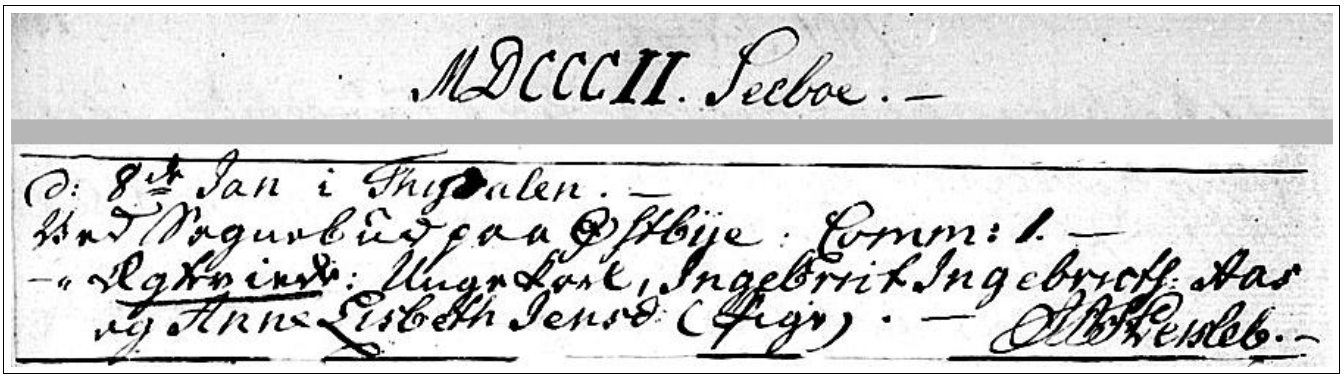

MDCCCII. Selboe.

D: 8de Jan i Thydalen.

Ved Bønsgaarden Østbye: Comm: 1.

Confirm: Ungdom, Ingebrik Ingebrigtsen Aas
og Anne Lisbeth Jensd (Kjør). Selb. Kirkeskr.

Kirkebok Selbu nr. 3, 1801-15: «Kronologisk liste», folio 14a.

Anne Lisbet var gift første gang med Ingebrigt Ingebrigtsen som var bonde på Bønsgården.

Bønsgården er sannsynligvis en av de gårdene som eksisterte i Ås alt på 1500-tallet. I 1557 (skipsskatten) er Elling en av de 6 skatteyterne fra grenda, og Elling-navnet dukker opp igjen i kvegskattelista fra 1628 og i senere kilder. Elling betalte kvegtiende av 8 kyr i 1628, men gården hadde trolig langt flere husdyr. I 1657 (kvegskatten) blir det oppgitt at enka etter Elling hadde 2 hester, 16 storfe og 13 småfe. Brukets skyldverdi var 1½ øre, og ifølge denne en middels stor gård. Gårdsnavnet var sikker et annet på den tiden.

De hadde følgende barn:
1802: Ingebrigt, gift med Johanna Johannesdatter Rotvold og Abelone Larsdatter fra Meråker.
1804: Jens (Bøns-Jens), gift med Guri Olsdatter Svelmo. Jens døde i 1887.
Muligens hadde de også en sønn Peder som ble gift med Ingeborg Rollaugsdatter i Meråker i 1834.

Etter at Ingebrigt døde i 1808, giftet Anne Lisbet seg 2. gang med Ole Taraldsen fra nabogården.

Anne Lisbeth og Ole hadde følgende barn:
1810: Ingebrigt, gift med enke Gidsken Hansdatter fra Brennåstrø.
1812: Beret, gift med Ole Jonsen Aas, Ol-Olsgården.

1815: Lisbet, gift med Ole Petersen fra Haltdalen.
1816: Tarald, han flyttet til Nordland i 1841.
1819: Ole, han døde i 1821.
1821: Kjersti, gift med Andreas Olsen Dalingvoll, trolig fra Skogn.
1825: Ingeborg.

1810: 20de Julii: «Conf. Daab. Døbt Drengebarn kaldet Ingebrict. Foreldrer Ole Taraldsen Aas og Anne Lisbeth Jensd.» Faddere var Ole Jensen Aas, Ole Andersen Aas, Ingebrict Larsen Løvøen, Marite Pedersdatter Aas og Marte Ingebriktsdatter Aas (Kirkebok nr. 3, folio 141).

1812: «8 a Trinit i Thydalen: Døbt et Pigebarn Kaldet Berete, født d. 28 Junii. Forældrer Ole Taralsen Aas og Anne Lisbeth Jensdatter». Faddere var Bersven Erlandsen Aas, Ellev Taraldsen Næsmoen, Elen Olsdatter S.enmoe, Karen Svensdatter Aas og Guri Taralsdatter Aas (Kirkebok nr. 3, folio 176).

Tarald, født 14.10.1816, døpt i kirken 21.01.1817. Faddere var John Larsen Østbye, Ole Pedersen Kirchvold, Hans Saxesøn Kirchvold, Beret Olsdatter Østbye, Kirsti Andersdatter Græslie og Berthe Pedersdatter Kirchvold (Klokkerbok nr. 1, folio 8, nr. 13).

Ole, født 12.11.1819, døpt 09.01.1820. Faddere var Ingebrict Pedersen Bergaas, Jens Olsen Aas, Henning Jensen Aas, Siri Andersdatter B..tos, pige Kari Jensdatter Aas og Maren Einersdatter Løvaas (Klokkerbok nr. 1, folio 18, nr. 1).

Kirsti, født 16.10.1821, døpt 30.12.1821. Faddere var Ole Olsen Aas, Gudbrand Andersen Græslie, Jens Olsen Aas, Ragnil Ingebrigtsdatter Aas, Marith Taralsdatter Aas og Lisbeth Olsdatter Aas (Kirkebok nr. 4, folio 185, nr. 15).

Ingeborg, født 18.01.1825, hjemmedåp 21.02.1825, konfirmert i kirken 19.03.1825. Faddere var Ingebrigt Olsen Aas, Peder Olsen Aas, Jens Olsen Aas, Anne B..datter Aas, Guri Olsdatter Aas, Guri Ingebrigtsdatter .... Aune (Klokkerbok nr. 1, folio 43, nr. 4).

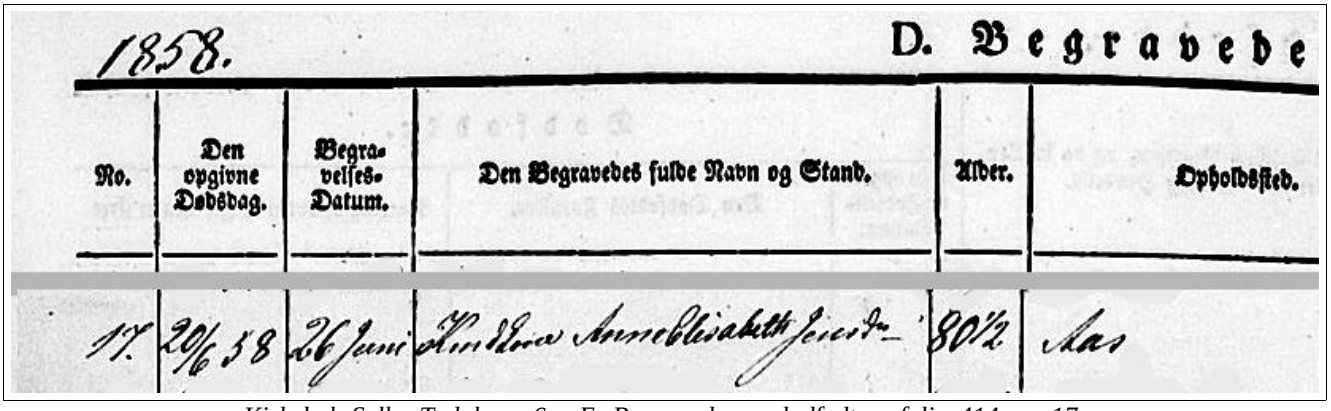
1858. D. Begravede

No.	Den opgivne Dødsdag.	Begravelses-Datum.	Den Begravedes fulde Navn og Stand.	Alder.	Opholdssted.
17.	29/6 58	26 Juni	Anne Lisbeth Jensdr.	80½	Aas

Kirkebok Selbu-Tydal nr. 6: «E. Begravede og dødfødte», folio 414 nr. 17.

Anne Lisbeth døde på Aas i 1858, 80½ år gammel.[72]

(Barn II:2, Far IV:7, Mor IV:8)

Gift 1. gang 08.01.1802 i Tydal (ST) med[73] **Ingebrigt Ingebrigtsen.** Bonde. Født 1776 på Bønsgarden, Aas, Tydal (ST). Død 1808 på Bønsgarden, Aas, Tydal (ST).

Ingebrigt var yngste sønn til Ingebrigt Bjørnsen Aas på Bønsgarden (ca. 1738 - 1803) og Kjersti Olsdatter Græsli fra Ol-Andersgarden.

[72] Folketellingen for 1404 Sælboe i 1801. Tydalsboka, Bind 2, side 198, 209. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 399-401, 409.
[73] Kirkebok Selbu nr. 3, 1801-15: «Kronologisk liste», folio 14a.

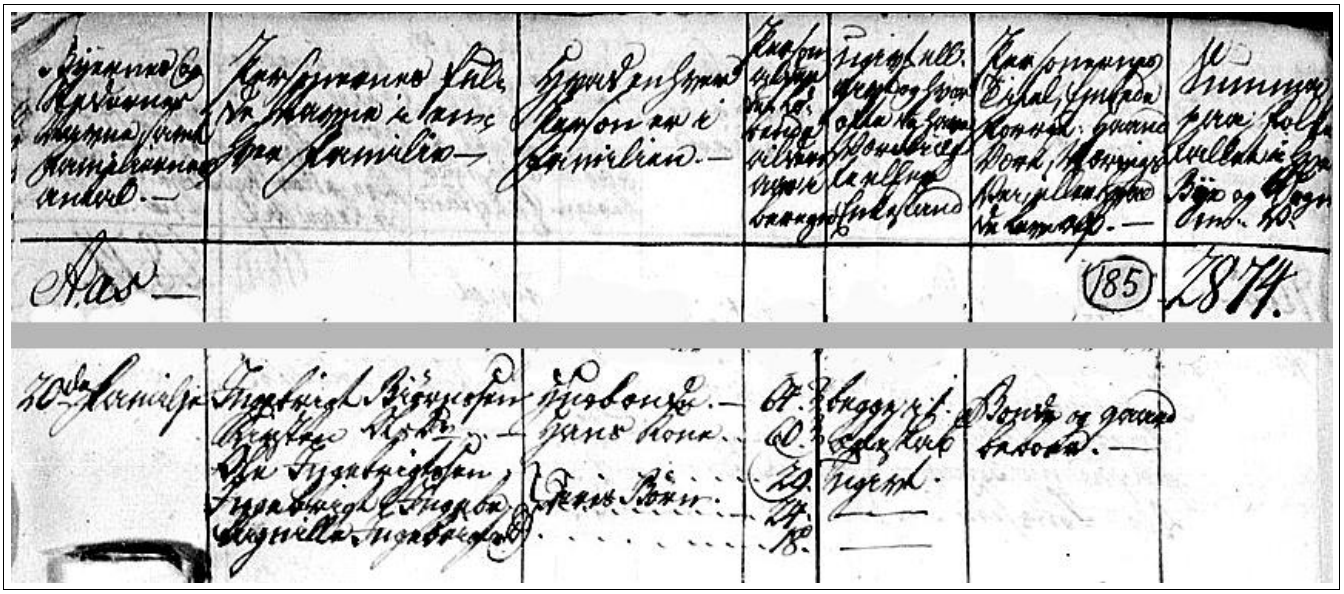

Folketellingen i 1801, 1664 Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 184b.

Ved folketellingen i 1801 var han 24 år og bodde hjemme hos sine foreldre. Han overtok bygselen på Bønsgården sammen med Anne Lisbet da faren døde i 1803.

Ingebrigt døde i 1808.[74]

Gift 2. gang 01.10.1809 i Tydal (ST) med[75] forrige ane.

III:5 mf f

Jacob Torbersen Høyvaag/Møller. Strandsitter, fisker. Født omkring 1764 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Levde 1815 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Død 14.08.1830 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 26.08.1830 i Stjørna (ST).[76]

Kirkebok for Ørlandet mangler for årene 1762 - 1766.

74 Folketellingen for 1404 Sælboe i 1801. Tydalsboka, Bind 2, side 198. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 399-400, 409.

75 Kirkebok Selbu nr. 3, 1801-15: «Kronologisk liste», folio 122b og 125a.

76 Kirkebok Ørrland nr. 5, 1826-41: «Begravede og Dødfødte» 1830, folio 422, nr. 58..

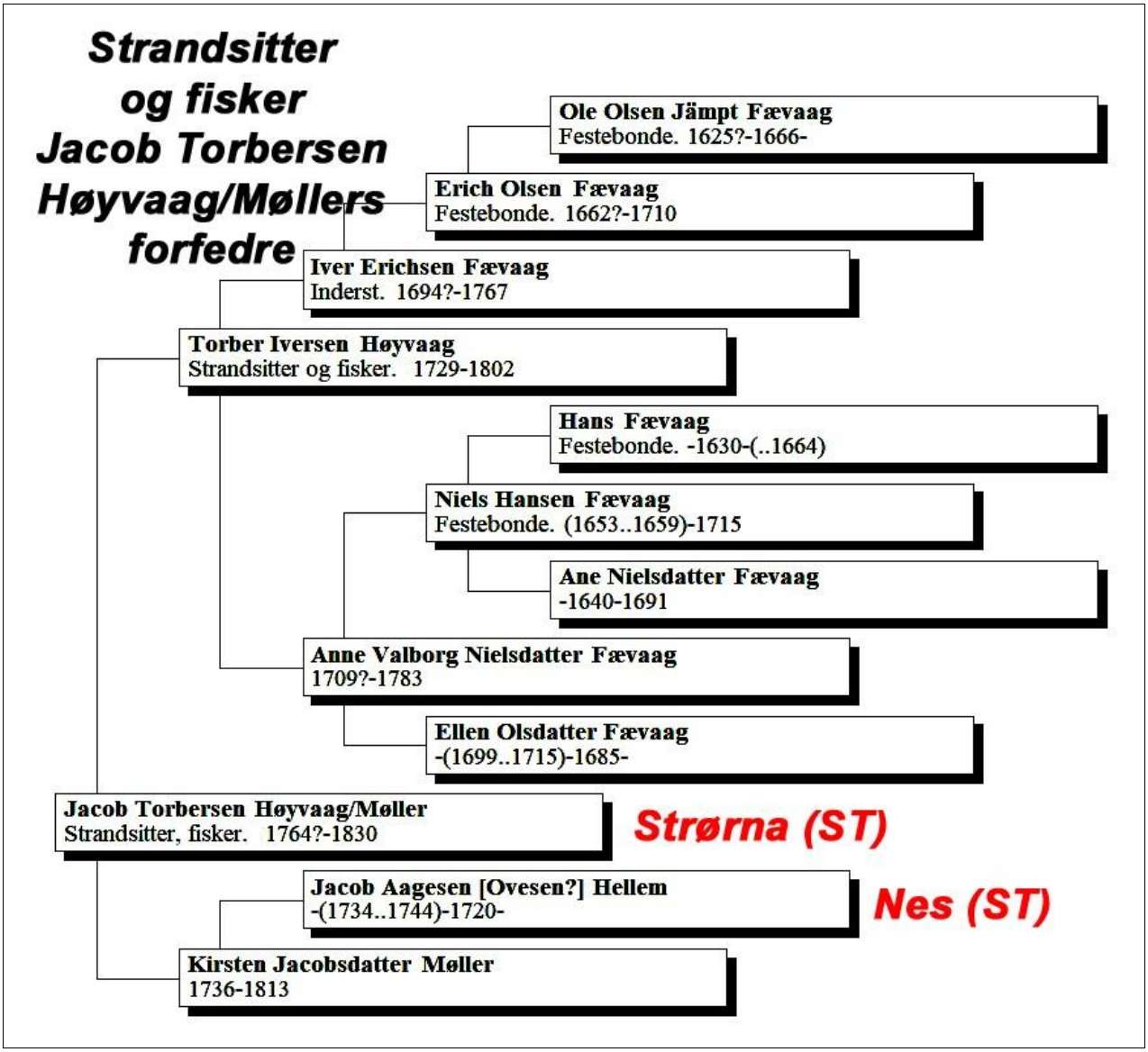

«Jacob Torbersen Høyvaag» ble konfirmert 15.10.1780.

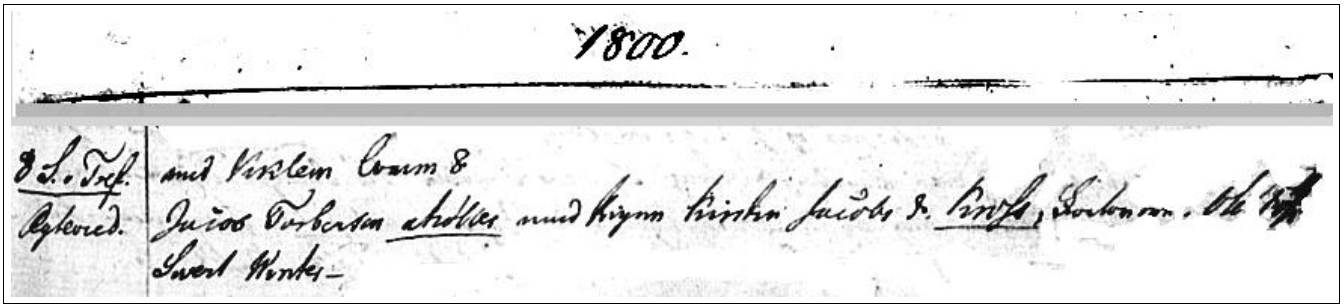

Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, 1800.

8. søndag etter trefoldighet i 1800 ble Jacob Torbersen Møller og pike Kirsten Jacobsdatter Krohs gift i Viklem kirke på Ørlandet. Selv om vi her har med fiskere å gjøre, tyder navnebruken i familien på at de egentlig hører hjemme atskillig lenger oppe i de sosiale samfunnsskikt.

Ved folketellingen i 1801 var Jacob 37 år, strandsitter og fisker i Høevaagen under gården «Raak Ythre» i Stjørna.

Vi finner her ikke mindre en 19 familieforsørgere oppført som strandsittere og fiskere. Strandsitter var en betegnelse for folk fra ulike yrker som bodde i husklynger langs kysten. Betegnelsen ble også benyttet for husmenn i kyststrøkene.

I skiftet etter Jacobs første hustru som ble avholdt 31.10.1811, 5 år etter at hun døde, nevnes intet om at han hadde giftet seg igjen. Jacob fikk 20.02.1807 kongelig bevilling til å sitte i uskiftet bo. Det er mulig at skiftet ble holdt fordi han tenkte å gifte seg igjen. Det oppgis også at Jacob hadde levd i fellesskap med sin mor.

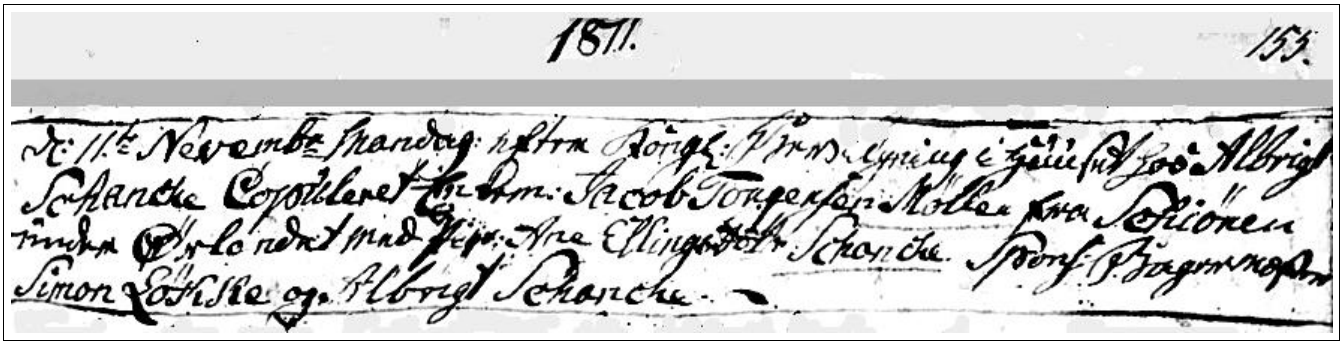

Kirkebok Strinda prestegjeld, Bakkel sogn nr. 2, 1798-1817. Kronologisk liste 1811, folio 155a.

Som «enkemann Jacob Torgersen(!) Møller fra Schiøren under Ørlandet» giftet han seg i Bakkelandet sogn med Anne i 1811. De giftet seg i huset til Albrigt Schanche som var forlover sammen med bakermester Simon Løkke.

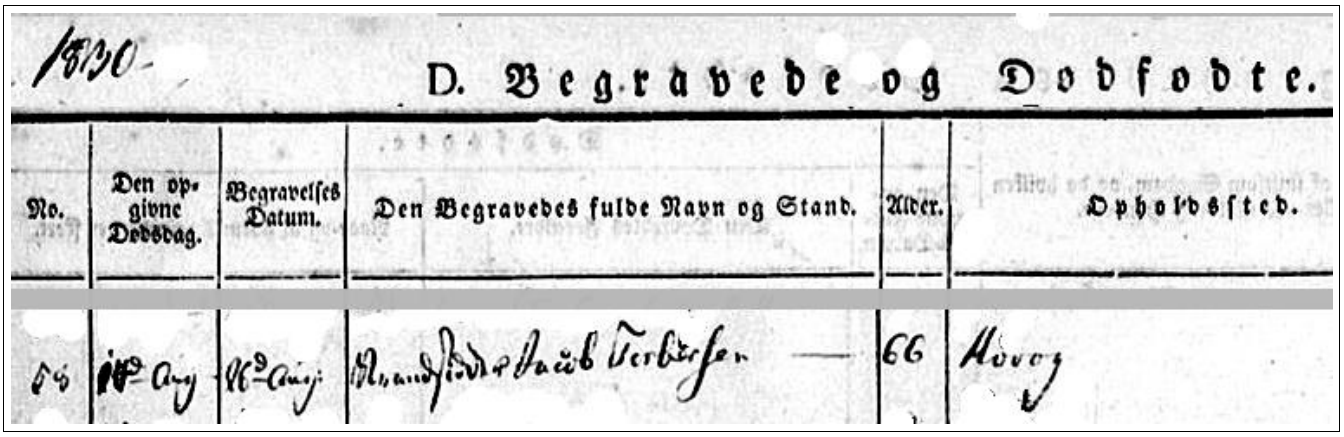

Kirkebok Ørrland nr. 5, 1826-41: «Begravede og Dødfødte» 1830, folio 422, nr. 58..

Jacob døde 14.08.1830(?) og ble begravet i Høvåg 26.08.1830, 66 år gammel,

Ytter-Råk ligger i Råkvågen på sydsiden av Nordfjorden som er den nordlige fjordarmen til Stjørnfjorden. Denne del av Stjørna ligger idag i Rissa kommune.

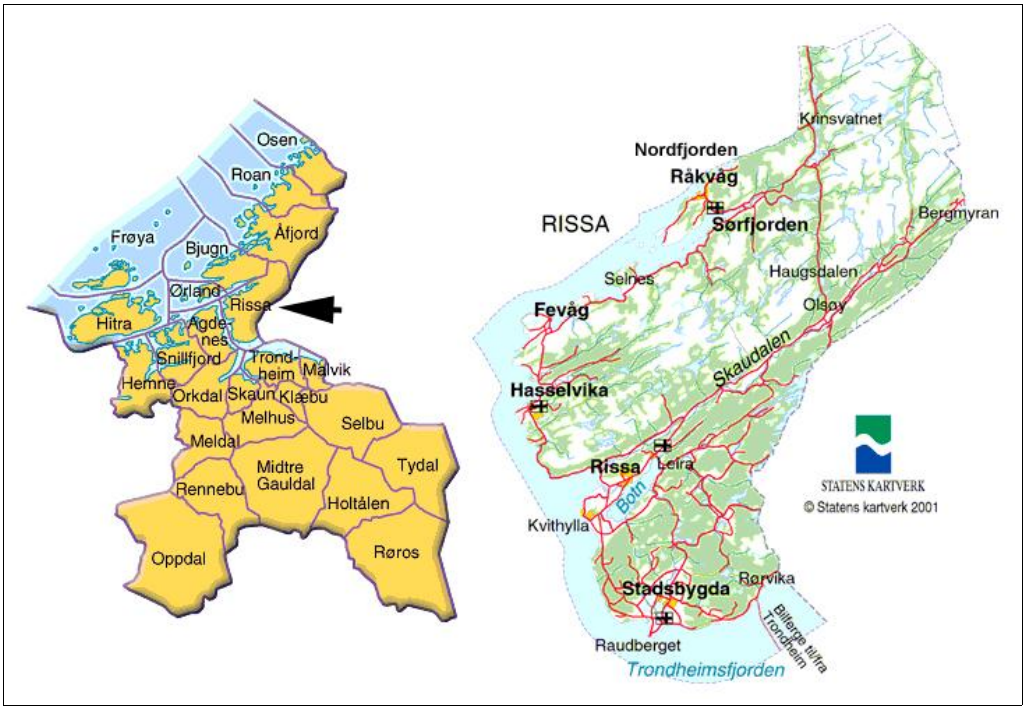

Nåværende Rissa kommune består av deler av tidligere Stadsbygd, Rissa og Stjørna kommuner.

Rissa kommune ligger på Fosenhalvøya i Sør-Trøndelag fylke, og omfatter kyststrekningen nord for ytre Trondheimsfjorden til Stjørnfjorden og Stjørnfjordens nordre fjordarm, Nordfjorden. Trondheim er nabokommune med Trondheimsfjorden som kommunegrense. Det geografiske området som i dag utgjør Rissa kommune, er resultatet av kommunesammenslåingen i 1964. Deler av datidens Stadsbygd, Rissa og Stjørna ble slått sammen til en storkommune.

Viklem kirke sto sentralt ved dåp, bryllup og begravelse på Ørlandet og i sognene omkring.



Det var slik kirken fremstod da Thomas Bodom (1783 - 1832), som var sogneprest på Ørlandet 1817 - 1826, malte sin kirkeakvarell samme år som han fratrådte embetet. Bodom malte kirken sett fra nordvest.

Kirkens første byggeår er ukjent, men den nevnes i et dokument datert 1342. Den er flere ganger fullstendig skadet i branner, sist i 1854-årene. Kirken ble gjenreist i 1856, og er senere påbygd i 1916 og 1960.

Den opprinnelige steinkirken som stod på Viklem, ble kanskje reist allerede på 1100-tallet eller tidlig på 1200-tallet. Noen har forsiktigere antydet at kirken muligens ble oppført i siste del av det 13.århundre. I skriftlige kilder finner vi Viklem (Veiklini) første gang ble nevnt på 1300-tallet, og da i et par diplomer.

Kirken fikk kirkeklokke på 1600-tallet, vi vet at klokkehuset blåste ned under et uvær i 1689. Murer og vegger på begge gavler ble reparert og påbygd i juni 1694. Samtidig ble den reparerte klokken heist på plass, etter vedlikeholdsarbeider av Peder Andersen Smed af Thrundhjem. I 1696 ble tre vinduer blåst ut av vinden.

Under et kraftig uvær med storm og tordenbyger 15.10.1766 slo lynet ned i kirkespiret. Kirken ble antent, og mesteparten av inventaret ble flammenes rov.

Kirken ble gjenreist i 1767-1769 av murmester Marcus Bauch fra Trondheim. Det fikk samtidig våpenhus og sakristi, begge reist som tilbygg av tre inntil nordveggen av henholdsvis skip og kor. Over skipet og koret ble det reist høye marsardtak, og et klokkehus med spir ble bygd over venstre del av taket. 29.09.1767 kunne kirken tas i bruk igjen.

Men gjenreisningsarbeidet var nok ikke helt ferdig da Schøning besøkte bygda. Ca 25 år senere var det arbeid i gang med å utbrede klokketårnet. Da skjedde det en dødsulykke idet en av arbeiderne falt ned fra taket og slo seg i hjel. Presten førte i den anledning dette inn i kirkeboka den 17.07.1792.

«Begravet en Taarnbygger af Schougns Præstegield som kort forhen ved ulykkelig Hendelse faldt ned af Ørlands Kirketaarn og slog sig til døde, 48 Aar».

Kirken ble enda en gang skadet av uvær i 1807.

I 1818 ble det vedtatt en lov om at kirker som staten eide, skulle overtas av menighetene.

I 1816-1817 ble takverket over skipet og koret og klokkehuset revet, og taket ble gjenoppført i samme form som tidligere, altså med mansard-konstruksjon. Klokkehuset ble samtidig gjort større. Det fikk nå en åttekantet form, et nytt spir og taktekke av tjærebredd spon. Selve kirketaket ble tekket med rød teglstein.

14.02.1854 ble Viklem kirke rammet av et lynnedslag, og dette forårsaket en ommfatende kirkebrann.

«Tirsdag 14. Februar efter middag kl.1 a 2 antændetes Ørlands Hovedkirke af lynild og nedbrændte inden faae timer under vestøig og nordvestlig storm. Kun nogle mure staar nu tilbage» (sogneprest Rasmus Brochmann Parelius Gaarder).

Kirken ble tatt i bruk i februar 1856, men det gikk enda et par år før det siste delene av oppbyggingsarbeidet var ferdigstilt.

Ørland prestegjeld besto i 1589 av hovedsognet Ørland og annekssognet Nes. De to kirkene ble betjent av en prest. Ved åpent brev av 31.01.1633 ble det tillatt å bygge Bjugn kirke, en benådningskirke for sildefiskerne. Bjugn kirke lå i hovedsognet. Ved kongelig resolusjon av 21.07.1852 ble Nes sogn sammen med Bjugn og Stjørna utskilt fra hovedsognet som Bjugn prestegjeld. Idag ligger Stjørna dels i Rissa, dels i Bjugn kommune.

Hertug Skule Bårdsson (1189-1240), eide godset og kongsgården Rein i Rissa. Ved utgraving i Erkebispegården i Trondheim ble det funnet deler av en gravstein fagfolk mener tilhørte hertugen, der han er avbildet med hertugkrone/krans.

Vi har spor av menneskelig aktivitet fra tidlig i yngre steinalder, trolig for 5000-5500 år siden. Helleristningene på Stykket i Stadsbygd (elgfigurer) vitner om en tid da menneskene i Trøndelag enda levde av fiske og fangst, foruten sanking av skjell, planter og røtter.

Ved hjelp av navneforskning kan en temmelig sikkert slå fast at det har bodd folk i kommunen fra før vikingetid (yngre jernalder). Eksempler her er navn som ender på vin og heim: Grenne (Granvin), Dæli (Dalvin), Askjem og Solem. Trolig var det stor folketilvekst her i tidlig vikingetid, noe alle -stad navn vitner om: Vemundstad, Fenstad, Hermstad, Baustad, Denstad. Navneforskningen forteller oss at det alt i vikingetid var fast bosetting omtrent i de samme områdene hvor det bor folk i dag, over tusen år senere.

Navnet Rissa (lokal uttale: Ressa) er ikke sikkert forklart, men kan være avledet av norrønt Rissi, navnet på den bukta av Trondheimsfjorden (Botn) som går inn her, eller til norrønt ris, bergrygg eller verbet risa, - stige. Sistnevnte betydning kan være bergryggen Blåheia som «ris» (stiger) opp fra fjorden. Noen navneforskere mener navnet kan ha et annet opphav, nemlig strømmen inn til Botn som «riser» opp og ned.[77]

(Barn II:3, Far IV:9, Mor IV:10)

Gift 1. gang 03.08.1800 i Viklem kirke, Ørland (ST) med[78] **Kirsten Jacobsdatter Krohs.** Født omkring 1772. Død 1806 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 27.04.1806 i Viklem kirke, Ørland (ST).[79]

Kirsten var 29 år ved folketellingen i 1801.

Kirsten og Jacob hadde følgende barn:
Ca. 1800: Kirstine.
Ca. 1802: Torber Andreas.
Ca. 1804: Regine Elisabeth.

Hun døde i 1806 kun 34 år gammel:

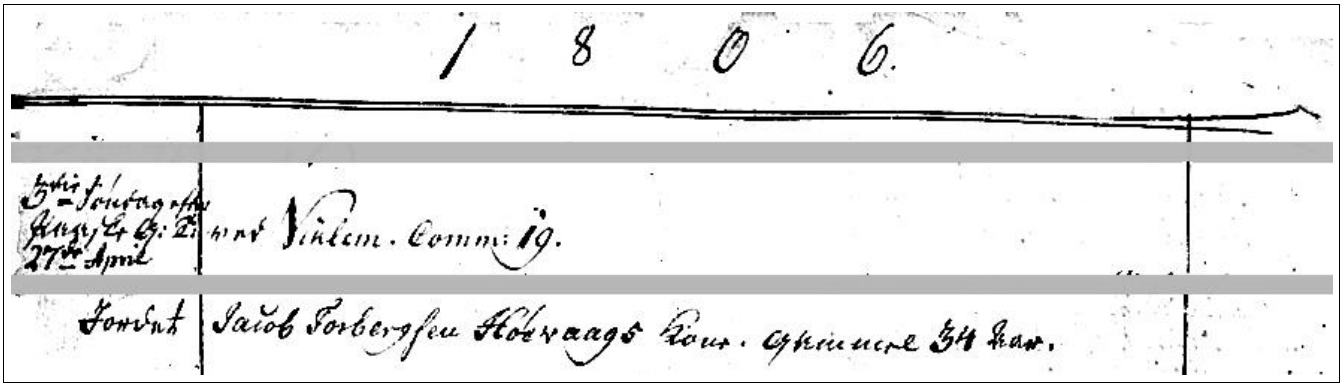
1806.

Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, 1806.

«Viklem kirke 27de April: Jordet Jacob Torbergsen Høevaags Kone. Gammel 34 Aar».

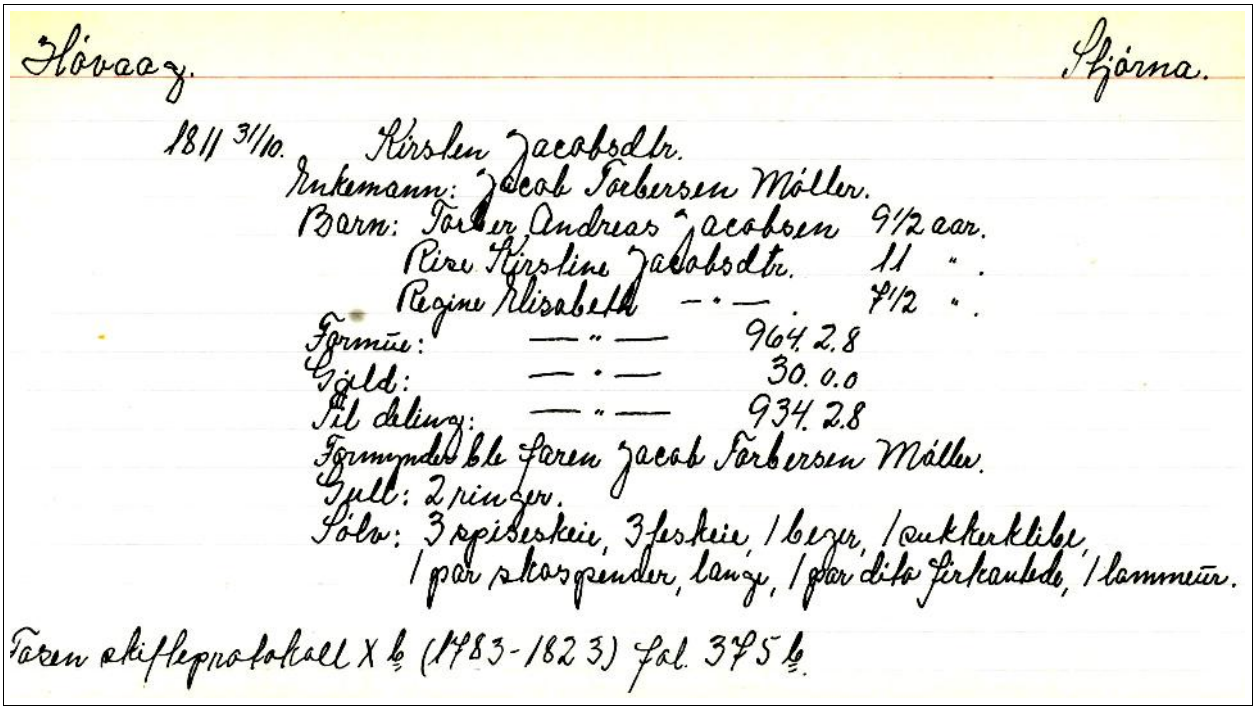
Høvaag. Stjørna.

1811 31/10. Kirsten Jacobsdtr.
Enkemann: Jacob Torbersen Møller.
Barn: Torber Andreas Jacobsen 9½ aar.
Rise Kirstine Jacobsdtr. 11 ".
Regine Elisabeth -.- 7½ ".
Formue: —"— 964. 2. 8
Gjeld: —.— 30. 0. 0
Til deling: —"— 934. 2. 8
Formynder ble faren Jacob Torbersen Møller.
Gull: 2 ringer.
Sølv: 3 spiseskeie, 3 teskeie, 1 bezer, 1 sukkerklibe, 1 par skosspender, langs, 1 par dito ferkantede, 1 lammeøre.
Fosen skiftepr. tokall X ½ (1783-1823) fol. 375 ½.

Skiftekort, Fosen sorenskriveri, 1681-1823, side 2899.

Det ble avholdt skifte etter henne 31.10.1811. Det oppgis der at hun døde 5 år tidligere.

77 Kirkebok Ørland nr. 3: «Confirmerede», folio ikke angitt. Folketellingen for 1415 Øreland i 1801. Wikipedia.

78 Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, 1800.

79 Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, 1806.

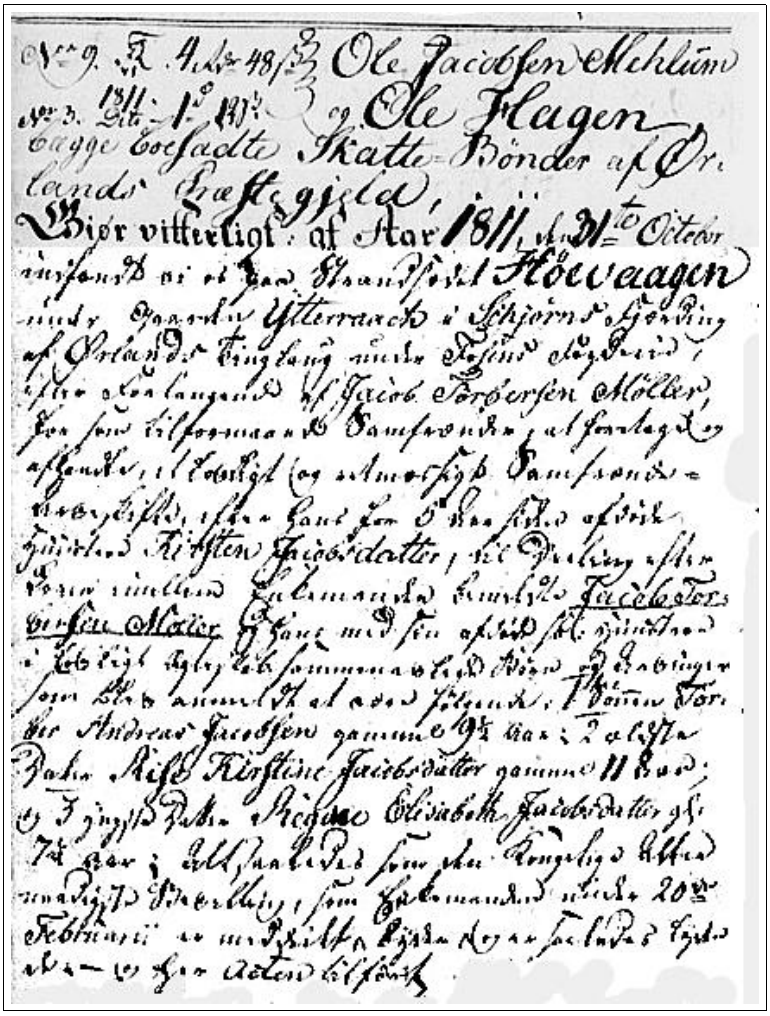

Skifteprotokoll Fosen sorenskriveri nr. 10b (1790-1817), folio 975b..

«Ole Jacobsen Mehlum og Ole Hagen begge boesadte Skatte-Bønder af Ørlands Præsteield giør vitterligt: at Aar 1811, den 31te Octobr indfandt vi os paa Strandstedet Høevaagen under Gaarden Ytteraaets i Schjørns Fjærding af Ørlalnds Tinglaug under Fosens Fogderie, efter forlangende af Jacob Torbersen Møller for som tilformaaede Samfrænde, at forelagde afhænde, et louligt og retmæssigt Samfrænde Arveskifte efter hans for 5 Aar siden afdøde Hustrue Kirsten Jacobsdatter, til Deeling efter Loven imellom Enkemanden bemeldte Jacob Torbersen Møller og hans med sin afdøde Hustrue i lovligt Ægdeskab sammenavlede Børn og Arvinger som blev anmeldt at være følgende:
1 Sønnen Torber Andreas Jacobsen gammel 9½ Aar.
2 Ældste Dater Rise Kirstine Jacobsdatter gammel 11 Aar.
3 Yngste Datter Regine Elisabeth Jacobsdatter gl: 7½ Aar.
Alt saaledes som den Kongelige Attest naadigst ..., som Enkemanden .. 20de Fabruari er ... har Acten tilført:
Vi Christian den Syvende, af Guds Naade Konge til Danmark-Norge, ...».[80]

Gift 2. gang 11.11.1811 i Bakke, Strinda (ST) med[81] neste ane.

Barn:

Johan Arnt Møller.[82] Født 16.11.1815 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Døpt 19.05.1816 i Viklem kirke, Ørland (ST).[83] Levde 1865 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde 1875 i Trondheim (ST). Død 30.08.1893 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Begravet 05.09.1893 i Bakke, Strinda (ST).[84] (Se II:3).

III:6 mf m

Anne Ellendsdatter Schancke. Født 1786 på Røros (ST). Døpt 22.01.1786 på Røros (ST).[85] Levde 1815 i Høyvåg,

80 Skiftekort, Fosen sorenskriveri, 1681-1823, side 2899. Skifteprotokoll Fosen sorenskriveri nr. 10b (1790-1817), folio 975b.. Folketellingen for 1415 Øreland i 1801.

81 Kirkebok Strinda prestegjeld, Bakke sogn nr. 2, 1798-1817. Kronologisk liste 1811, folio 155a.

82 Kirkebok Strinda prestegjeld, Bakkel sogn nr. 2, 1798-1817. Kronologisk liste 1811, folio 155a.

83 Kirkebok Ørlandet nr. 3: «Døpt», kort 7/8, folio ikke oppgitt.

84 Ministerialbok Bakklandet (Bakke) nr. 604A19, 1893-1900: «E. Døde», folio 161.. Klokkerbok Bakklandet nr, 604C06 - 1886-97: «E. Døde», folio 189.

85 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Fødte og døbte, folio 88, nr. 7.

Råk Ytre, Stjørna (ST).

Anne var datter til Ellend Albrechtsen Spell og Anne Margrete Lorentsdatter Schancke.

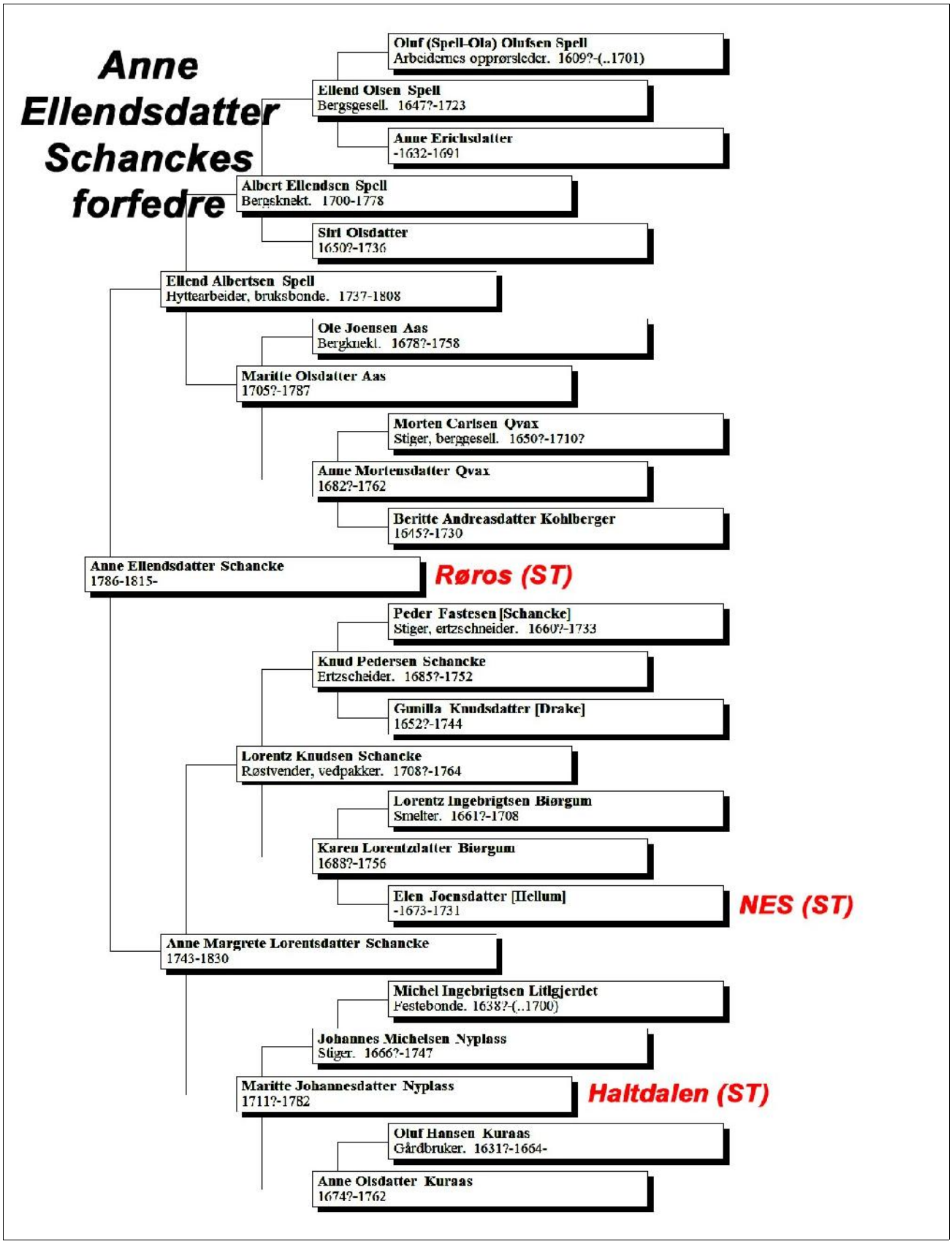

Hun ble født på Røros i 1786:

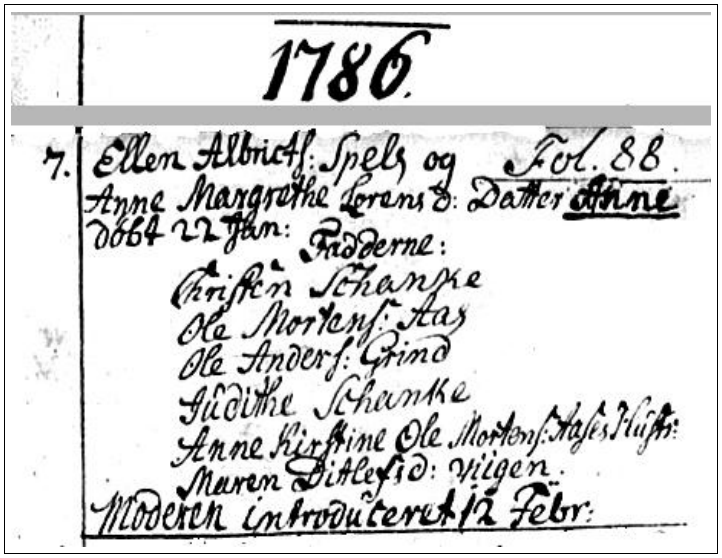

1786.

7. Ellen Albrictsf: Spels og Fol. 88.
Anne Margrethe Lorens d: Datter Anne
d 22 Jan: Faddere:
Christen Schanke
Ole Mortensf: Aas
Ole Andersf: Grind
Judithe Schanke
Anne Kirstine Ole Mortensf: Aases Hustr:
Maren Ditlefsd: Vigen.
Moderen introduceret 12 Febr:

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Fødte og døbte, folio 88, nr. 7.

«Ellen Albricts: Spels og Anne Margrethe Lorensd: Datter Anne Døbt 22 Jan:
Sp: Christen Schanke, Ole Mortens: Aas, Ole Anders: Grind, Judithe Schanke, Anne Kirstine Ole Mortens: Aases Hustru, Maren Ditlefsd:
Moderen introduceret 12 Febr:».

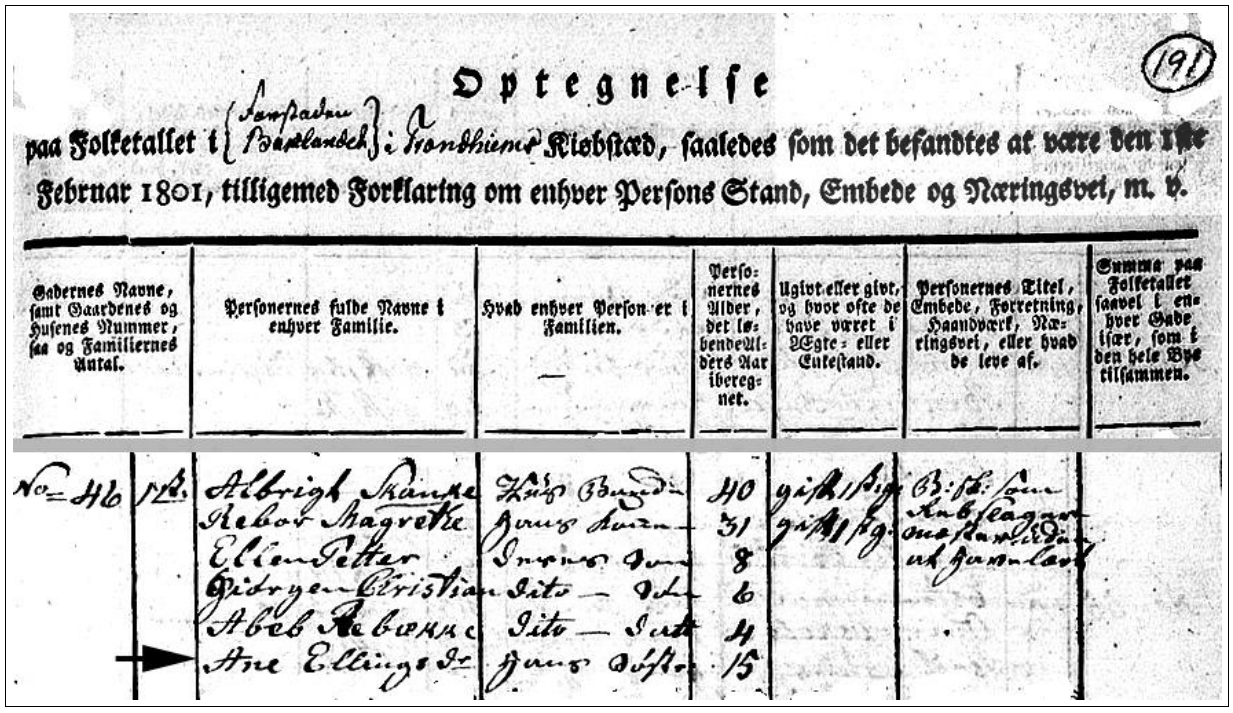

191

Optegnelse

paa Folketallet i {Sanct Peders / Bakkelandet}: Trondhiems Kiøbstæd, saaledes som det befandtes at være den 1ste Februar 1801, tilligemed Forklaring om enhver Persons Stand, Embede og Næringsvei, m. v.

Gadernes Navne, samt Gaardenes og Husenes Nummer, saa og Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det løbende Alders Aar iberegnet.	Ugift eller gift, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa paa Folketallet saavel i enhver Gade især, som i den hele Bye tilsammen.
No. 46	Albright Skanke	Huus Bonde	40	gift 1 Gang	Bp: St: Com: Anbefalegaar	
	Rebor Magrethe	Hans Kone	31	gift 1 Gang		
	Elling Peter	Ingen Børn	8			
	Gidrygen Christian	Dito — Dito	6			
	Abel Rebekka	Dito — Datter	4			
	Ane Ellingsdr.	Hans Søster	15			

Folketellingen for 1418 Trondhiem i 1801, Bakkelandets 2. rode, folio 191a, Hus 41.

Ved folketellingen i 1801 var Anne 15 år. Hun bodde hos sin bror, Albrigt Skanke i hus nr. 47 i Bakkelandet. Hennes bror var da 40 år gammel, gift med Rebor Magrethe, 31 år, og de hadde 3 barn.

Ved skiftet etter hennes far i 1808 tjente hun i Nordlandene.

Anne og Jacob hadde følgende barn:
18.11.1812: Elling Christian, født på Ørlandet.
16.11.1815: Johan Arnt Møller, født i Høyvåg, Stjørna.

1813: «3die Søndag efter Paaske Døpt Jacob Torbergsen Høevag og Hustruens Barns Hiemmedaab Bekreftet Elling Christian». Faddere var Ane, Ingeborg og Arent Brekstad, Halvar Østeraad og Hans Høevåg (Kirkebok nr. 3, inget folionr.).

Anne og Albrecht tilhører Skanke-ætten på morsiden, de er begge født på Røros.[86]

(Barn II:3, Far IV:11, Mor IV:12)

Gift 11.11.1811 i Bakke, Strinda (ST) med[87] forrige ane.

86 Folketellingen for 1418 Trondhiem i 1801, Bakkelandets 2. rode, folio 191a, Hus 41. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 248.

III:7 mm f

Isak Petter Johansen Tonning. Soldat. Født 1786 på Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Døpt 03.10.1786 i Nedre Stryn, Indvig (SF).[88] Levde 1801 på Hammerstad, Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Levde 1808 i Vågå (OP). Levde 1809 i Bergen (HO). Død 20.08.1813 på Lasarettet, Bergen (HO). Begravet 24.08.1813 på Assistents kirkegården Fredens Bolig, Bergen (HO).[89]

Isak Petter var sønn til Johan Isaksson Hafström/Tonning og Karen Jensdatter.

Han ble døpt i Stryn i 1786:

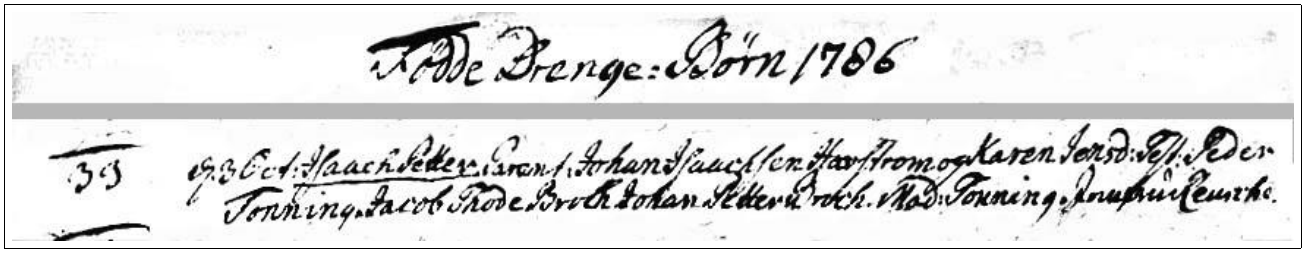

Kirkebok Innvik prestegjeld, Nedre Stryn sogn nr.1, 1750-1816, «Fødte Drengebørn 1786», folio 122b, nr. 33.

«No. 33 - d. 3 Oct: Isaach Petter. Parent Johan Isaachsen Havstrøm og Karen Jensd:
Teft: Peder Tonning, Jacob Thode Broch, Johan Petter Broch, Mad: Tonning, Jomfru Remche».

I folketellingen for 1801 er han oppført sammen med sin mor på Hammerstad, en husmannsplass under gården Tonning i Stryn, 16 år gammel. Hans far, fellbereder Johan Isakson Hafström [Tonning], hadde allerede reist til Vågå og tatt losji som inderst på gården Snerle. Vi finner ham i 1801-tellingen for Snerle hvor det oppgis at «konen ere i nordfiord».

I en militær-rulle fra Stryn er det innført at «Isak Johansen Tonning» har «Reist til Vaage med sine foreldre».

Etter at Isak kom til Vågå, vet vi ikke så mye om ham, da det ikke finnes skriftlige kilder i dette tidsrommet.
Han nevnes imidlertid i stamrullene for Gudbrandsdalen to ganger:
Før 1808:
Isak Johansen fra Bergen stift, under Sørum/Ulleberg/Trædet legd, rode 5 side 83B.
Mellom 1808 og 1813:
«Isak Johandsen soldat i Bergen», denne gang under Øy legd, rode 9 side 114A.

Isak oppføres som barnefar ved dåpen av to barn i løpet av kort tid i 1809. I begge tilfelle oppgis moren å hete Sigri Nielsdatter.

---

87 Kirkebok Strinda prestegjeld, Bakke sogn nr. 2, 1798-1817. Kronologisk liste 1811, folio 155a.

88 Kirkebok Innvik prestegjeld, Nedre Stryn sogn nr.1, 1750-1816, «Fødte Drengebørn 1786», folio 122b, nr. 33.

89 Kirkebok Korskirken, Bergen - Klokkerbok A 1a, 1809-32: «Lig begravne paa Ashestents Kirkegaarden Fredens Bolig kaldet», side 16.

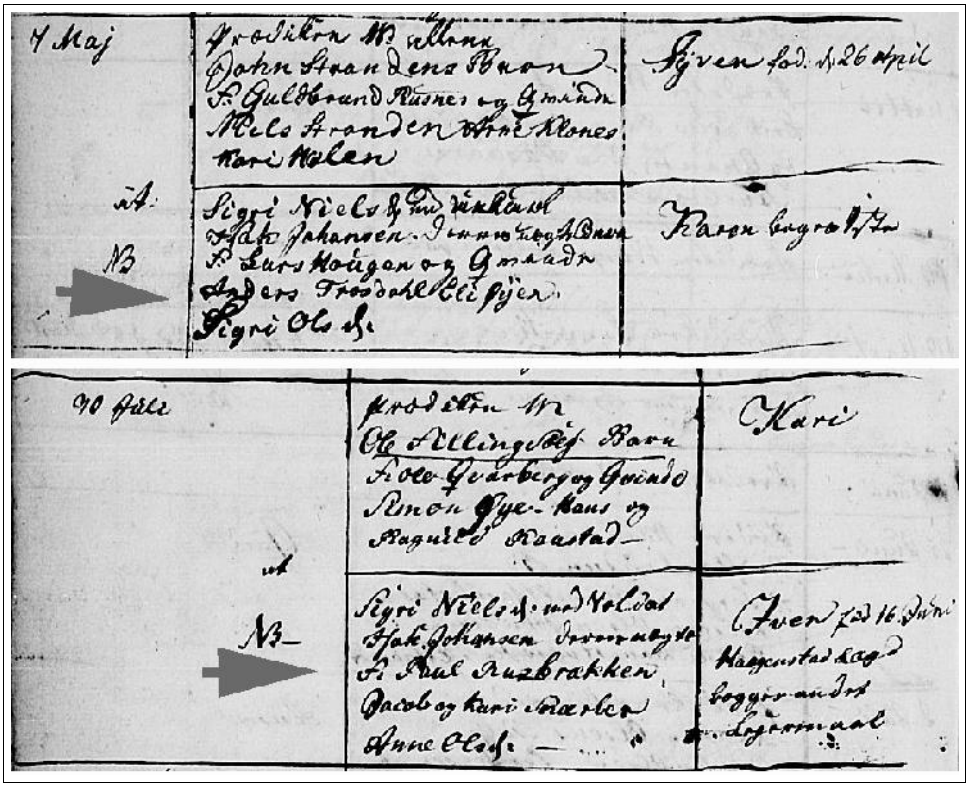

Kirkebok Vågå nr. 1 - 1739-1810: «Fødte og døpte 1809», side 165 og 166 (utdrag) .

Ved datteren Karens dåp 07.05.1809 oppgis:
«4 Maj. Sigri Nielsd. med Unkarl Isak Johansen
derres uægte Barn: Karen Beg[g]es 1ste [leiermål?]»
Faddere var Lars Haugen og Qvinde, [lensmann] Anders Trosdahl, Eli Øyen og Sigri Olsdatter.
Det ble ikke oppgitt bopel for noen av foreldrene da hun ble døpt
(Kirkebok Vågå nr. 1, «Døbte», folio 165).

Ved sønnen Ivers dåp 30.07.1809 oppgis:
«30. Juli. Sigri Nielsd. med Soldat Isak Johansen
Derres uægte Iver fød 16 Juni Haagenstad Lægd begges andet Lejermaal».
Faddere var Paal Ru[s]tbrækken, Jacob og Kari Snærles, Anne Olsdatter
(Kirkebok Vågå nr. 1, «Døbte», folio 166).

Vi har her å gjøre med to kvinner som tilfeldigvis har samme navn.

Den sistnevnte Sigri kan identifiseres i folketellingen fra 1801:
«Amt: Christians - Prestegjeld: Waage - Sogn: Waage - Gård: Haagenstad
Fornavn: Sigri - Etternavn: Nielsdtr - Husstandsstilling: Besvangret pige - Alder: 26»
Sigri ble konfirmert 1. søndag etter Trefoldighet (15. august) i 1790, 14 år gammel.
19.11.1822 inngås ekteskap mellom
«Enkemand Rasmus Johannesen Sandboe» - 53 år ifølge klokkerboken - og
«Pike Sigri Nielsdr Haagenstad Ejet» - 48 år ifølge klokkerboken.
Forlovere var Erik Lundevangen (alt. Wangen) og Hans Skjellum
(Kirkebok nr. 3, «Copulerede», folio 406, nr. 25).
Rustbrekka var en husmannsplass under Haagenstad
Sigri Nilsdotter Rustbrekken døde i 1861, 87 år gammel.

Den yngre Sigri fra husmannsplassen [Bersvendstugu] under [Holungs-]Øyen er mor til Karin.

1. Karin ble rimeligvis født før Iver, og presten angir at begge foreldrene har begått sine første leiermål.
2. Når Iver døpes oppgis at begge foreldrene har begått annen gangs leiermål. Dette passer vel overens med at den eldre Sigri - som må ha vært mor til Iver - tydeligvis hadde begått leiermål tidligere, hun var svanger ifølge folketellingen i 1801.
3. Ingen av faddrene er de samme når barna døpes, samtidig som en av fadderne ved den yngre Sigri's dåp er fra Øyen.
4. «Kari Isaksdr. Øjen Døbt 7de Mai 1809» ble konfirmert 17.04.1825 (Kirkebok nr. 3, folio 489. nr. 27).
5. Isaks far, Johan «Feldbereder», var fadder da Niels Hansen Bersvendstuen og Kari Bersvendsdatter, foreldrene til den yngre Sigrid, døpte sønnen Ole i 1800 og datteren Kari i 1803.
6. Det ble avholdt skifte etter Kari Bersvendsdatter, mormor til Karen, mellom 23.06.1823 og 01.07.1824. Her anføres bl. a.:

«5 - Ældste Datter Sigrie Nielsdatter, er Død og har efterladt sig følgende Børn:
a. Uægte Datter Karie Isaksdatter avlet udenfor ægteskab.

b - ældste Søn Ole Knudsen. 7 Aar gammel avlet i ægteskab med Knud Olsen.
c - Datteren Karie Knudsdatter ligeledes.»

Isak kan ikke ha vært blandt de første puljene som ble utkommandert i krigen, alternativt må han ha kommet tilbake før krigen var slutt. Mange ble imidlertid ikke dimittert før ved juletider, andre var ute helt til 1811. Muligens var han bare «hjemmom» en svipptur? Et annet spørsmål er hvorfor han i 1813 hadde kommet til Bergenhus når han hørte til under det Opplandske regiment. Navnet hans er ført i militærrullene fra Stryn helt til 1813, i 1809 oppgis han å være ved Livkompaniet.

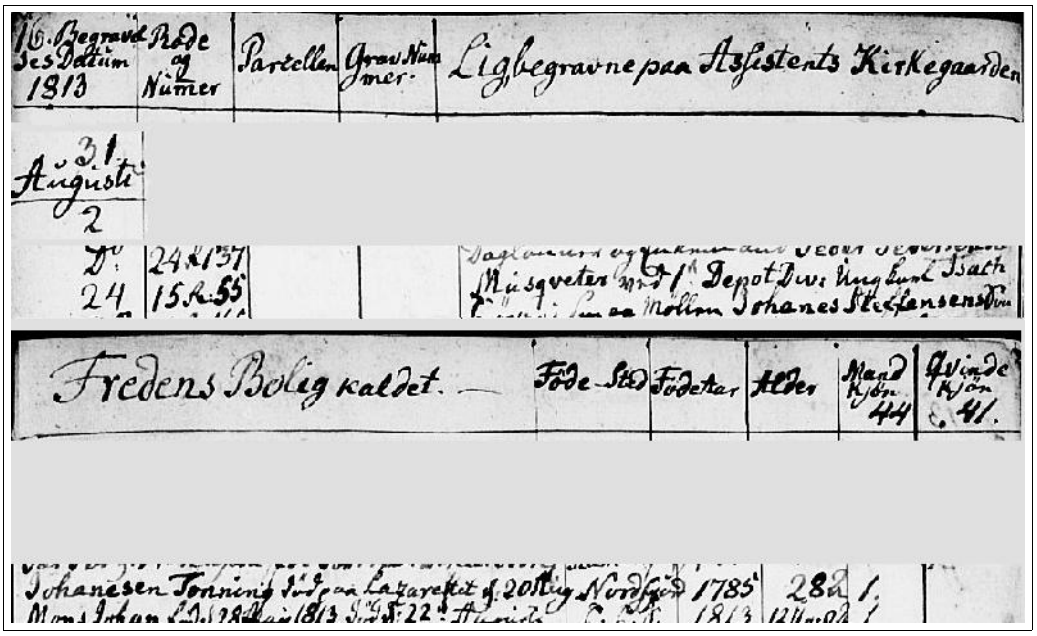

Utdrag - Kirkebok Korskirken, Bergen - Klokkerbok A 1a, 1809-32: «Lig begravne paa Ashestents Kirkegaarden Fredens Bolig kaldet», side 16. Øvre del er fra kirkebokens venstre sidedel, innførselen fortsetter i bokens høyre sidedel som vises under.

Isak ble syk og døde på lasarettet i Bergen 20.08.1813. Han ble begravet på kirkegården «Fredens bolig» 24. august [Rode og nummer: 15R55]:
«Musqveter ved 1te Depot Div: Ungkarl Isach Johanesen Tonning død paa Lazarettet d: 20 Aug.»
Føde-Sted: Nordfjord - FødeAar: 1785 - Alder: 28 A.

«Fredens bolig» er idag et parkområde på Stølen i Bergen og ligger rett nord for Krohnengen skole. Navnet skriver seg fra «assistenskirkegården» [hjelpekirkegården] for Korskirkens landsogn (Sandviken) som ble anlagt i 1809. Svenske krigsfanger ble sendt fra Østlandet for å delta i opparbeidelsen av kirkegården som hadde plass til 2200 graver. Kirkegården var i bruk til 1928, og ble formelt nedlagt som gravplass i 1968.

Sønnen Iver ble antagelig boende på den lille plassen Nørre Rustbrekka der de i 1865 fødde opp 1 ku, 11 sauer og 3 geiter. De sådde ½ tønne bygg og ½ tønne blandkorn.

Tradisjonen forteller at han, etter at han ble konfirmert, var noen år i Trondheim, der han blant annet gikk i malerlære. Dette prøvde han seg også på etter at han kom tilbake til Vågå, men gikk lei og begynte som rokkedreier, noe han senere livberget seg på.

Han hadde et godt håndlag og det var ikke den ting han ikke prøvde seg på. Han var bl. a. en flink smed og treskjærer. Et minne etter ham som sto i Brekkemorkjè lenge, var noen furutrær som han hadde knyttet sammen to og to, disse har blitt avtegnet og skildret i Aftenposten.[90]

(Barn II:4, Far IV:13, Mor IV:14)

Ugift med neste ane.

Barn:

Karen Isaksdatter Tonning. Født 1809 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Døpt 07.05.1809 i Vågå (OP).[91] Levde 1839 på Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde 1851 i Hemne (ST). Levde 1854 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde mellom 1865 og 1875 i Trondheim (ST). (Se II:4).

III:8 mm m

Sigri Nielsdatter Øyen/Snerle. Født 1786 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Døpt 24.09.1786 i Vågå (OP).[92] Levde 1809 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 31.05.1822 på Snerle, Vågå (OP). Begravet

[90] Folketellingen for 1447 Indvig i 1801. Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Kirkebok Vågå nr. 1, «Døbte», folio 165 og 166. Notater fra Kjell Vangen, Fagernes.

[91] Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 165.

08.06.1822 i Vågå (OP).[93]

Sigris foreldre var Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen og Kari Bersvendsdatter.

Hun ble født i 1786 og døpt 15. søndag etter trefoldighet:



Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 84b.

«15 T: Niels Hansens P: Sigrie».
Faddere var Hans Baken, Ole Snerle, Karie ibm, Marit Hougen og Simen ...

Hun ble konfirmert i 1800, 15 år gammel:
«Antagne af M. M. Remhardt paa Waage 17 S p Trin: 1800.
Sigri Nielsd. 15».

Ved folketellingen i 1801 var Sigri 14 år gammel og bodde hjemme hos sine foreldre på en husmannsplass [Bersvendstuen] under gården Øy i Vågå.



Holungsøy idag.

Sigri fikk fikk datteren Karin utenfor ekteskap i 1809:
«4 Maj. Sigri Nielsd. med Unkarl Isak Johansen
derres uægte Barn: Karen Beg[g]es 1ste [leiermål?]».
Faddere var Lars Haugen og Qvinde, [lensmann] Anders Trosdahl, Eli Øyen og Sigri Olsdatter.
Det ble ikke oppgitt bopel for noen av foreldrene da hun ble døpt
(Kirkebok Vågå nr. 1, «Døbte», folio 165).

Sigri giftet seg 03.12.1816:
«U: K: Knut Olsen nordre Snerle Eje - 29 år Gammel.
Sigri Nielsdr Øys Eje - 30 år Gammel».
Forlovere: Anders Olsen Svendstad Eje og Lars Enneßen Hougen [Jon Olesen i klokkerboka]
(Kirkebok Vågå nr. 3, «Copulerede», folio 376, nr. 4).

De fikk datteren Kari, født 12.05.1817:
«Barnets fulde Navn - Kari.
Forældrene - Huusfolk: Knud Olsen og H: Sigri Nielsdtr. Snerle Eje»
Faddere var Jacob Gulbrandsen Snerle, Gulbrand Jonsen ..., Bergsvend Nielsen Øys Eje [bror til Sigri], Ingbjør Olsdatter Snerle Eje og Kari Olsdatter (Kirkebok nr. 3, «Fødte Qvindekjøn», folio 37, nr. 44).

92 Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 85.

93 Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde Qvindekjøn», folio 209, nr. 29.

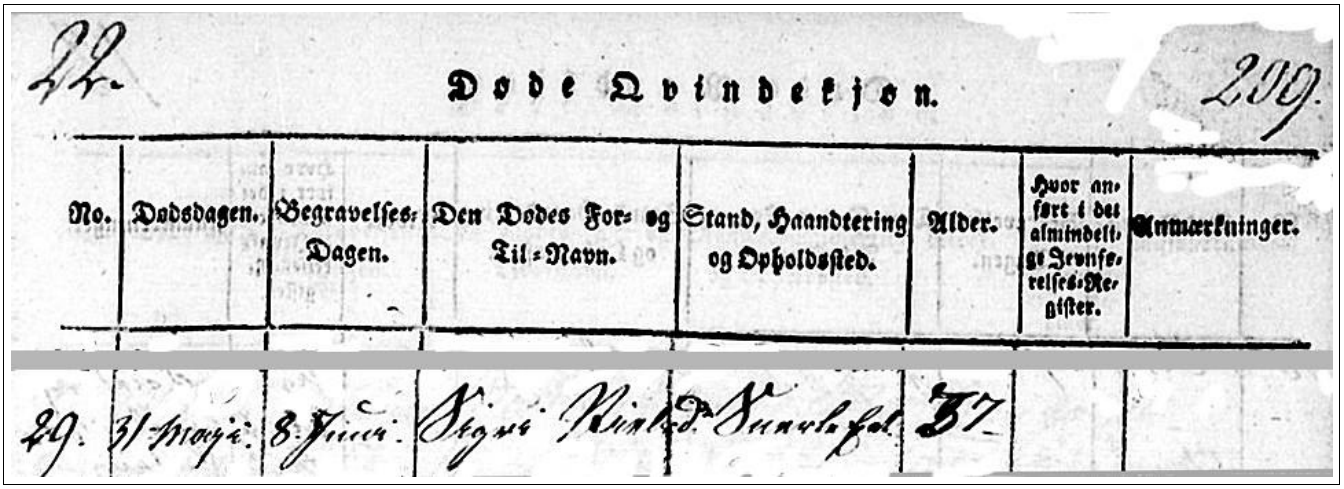

22. Døde Qvindekjøn. 209.

No.	Dødsdagen.	Begravelses-Dagen.	Den Dødes For- og Til-Navn.	Stand, Haandtering og Opholdssted.	Alder.	Hvor anført i det almindelige Jevnførelses-Register.	Anmærkninger.
29.	31 Maji.	8 Juni.	Sigri Nielsd. Snerle	Eie	37		

Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde Qvindekjøn», folio 209, nr.29.

«Sigri Nielsdr Snerle Eie» døde 31.05.1822 og ble begravet 08.06.1822, 37 år gammel.[94]

(Barn II:4, Far IV:15, Mor IV:16)

Ugift med forrige ane.

Generasjon IV

IV:1 ff ff

Peter Petersen Hilmo/Ramnan Ustgaarden. Husmann. Født mellom 1730 og 1734 på Hilmo, Tydal (ST). Levde 1760 på Ustgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST).

Peter kom fra Hilmo, Tydal og var en av de to yngste sønnene til Peder Gudmundsen og Galu Pedersdatter, født henholdvis i 1730 g 1734.

Før han giftet seg var han husmann på Ramnan, Ustgaarden.

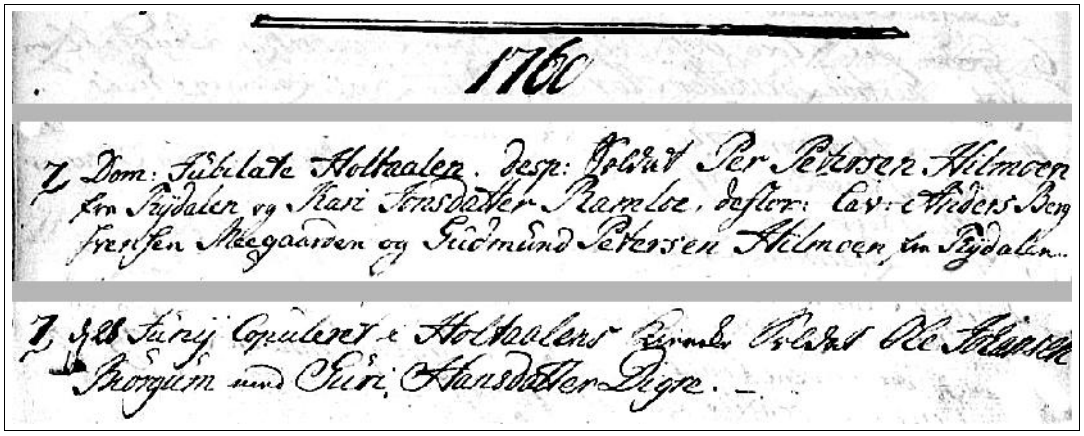

1760

7. Dom: Jubilate Holtaalen. Desp: Soldat Per Petersen Hilmoen fra Thydalen og Kari Jonsdatter Ramloe. Cav: Anders Bergsvensen Meegaarden og Gudmund Petersen Hilmoen fra Thydalen.

7. Joh Fæsti Copulerte i Holtaalens Kirke Peder Pe[ter]sen Skiørgiem med Guri Hansdatter Dyre.

Kirkebok Haltdalen nr. 1, Kronologisk liste, folio 104b, nr. 7 og 203a.

«1760 Dom Jubilate Holtaalen. Desp: Soldat Per Petersen Hilmoen fra Thydalen og Kari Jonsdatter Ramloe. Cav. Anders Bergsvensen Meegaarden og Gudmund Petersen Hilmoen fra Thydalen.».

De ble «Copulered» «Festi Joh. Babt» (St. Hans dagen) i 1760. Gudmund var Peders nest eldste bror, født ca. 1719.

I henhold til bygdeboken «Haltdalen og Haltdalingen» ble Peter enkemann, arbeidet i Åsen og giftet om seg med Margrete Olsdatter Langeland, Ålen. Han flyttet senere til Åsplassen og bodde der.

Dette er ikke «vår» Ole. «Ungkarl Peder Persen Aasen og Margrete Olsdatter Langeland» ble trolovet «Dom 19 a Trinit» i Holtaalen i 1774 og «Copulered» 19. søndag etter Trefoldighet. Ved folketellingen i 1801 bodde denne Peder Pedersen på Aasen. Han var husmand med jord og 56 år gammel. Hans kone, Margrethe Olsdatter, var 57 år. Sønnen Peder var 14 år og tjener hos Joe Halstensen, bonden på gården. Det oppgis ved folketellingen i 1801 at Peder og Margrethe var gift første gang. Om han var 56 år i 1801, skulle han dessuten ha vært født ca. 1745.

Han skulle derved ha vært 15 år gammel om han fikk sitt første barn med Kari i 1760!

Dessuten er «vår» Peder født senest 1734.[95]

94 Kirkebok Vågå nr. 1: «Confirmerede», folio 221. Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Berit Øyen Støyva.

95 Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 21. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 281, 340. Folketellingen for 1407

(Barn III:1, Far V:1, Mor V:2)

Gift 24.06.1760 i Haltdalen, Haltdalen (ST) med[96] neste ane.

Barn:

Petter Pettersen Ramnan Ustgaarden/Øster Aunet/Grøt. Født 1763 på Ustgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST). Døpt 08.08.1763 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[97] Død 18.12.1840 på Grøt, Haltdalen (ST). Begravet 25.12.1840 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[98] (Se III:1).

IV:2 ff fm

Kari Jonsdatter Ramnan Ustgaarden. Levde fra 1745 til 1769 på Ustgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST).

Kari tilhørte antagelig slekten på Ramnan i Haltdalen.

Hun og Peter hadde mange barn.
1760: Kari.
1763: Peter, bosatt på Simensa'n under Grøt.
1765: Svend.
1766: Joen.
1769: Gudmund.
De fleste reiste antagelig ut av bygda, men noen ble igjen en stund:

1760 «Den 17de a Trinit: Holt: Døbt Peder Persen Ramloes datter nom: Kari». Faddere var Anne Jon Ramloes, Guri Jon Hexums og Eli Jonsdatter Ramloe, Anders Megaarden, Hans Megaarden og Gunner Tronsauneet. (Kirkebok Haltdalen nr. 1 «Døbte», folio 30a, nr. 54).

«08.08.1763 Holt: Døbt Peder Ramloes Søn nom: Peter.». Faddere var Maren Ole Klockers, Marith Peder Eggens, Kari Jonsdatter Ramloe (Petters mor), Ole Klocker, Jon Gulbr. Ramloe og Gulbrand Eggen (Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døbte», folio 42a, nr. 54.).

1766: «Dom 19 ä Trinit: 3. Peder Ramloes Søn n. Joen». Faddere var Eli Meegaaarden, Maglie Gulbrand Eggens og Malena Ramloe. Sergient Floer, Jon Jonsen Hexum og Bersvend Ramloe (Kirkebok Haltdalen nr. 1 «Døbte», folio 49, nr. 60).

1769. «d 4 Martj Holt: Pashions Prædichen, døbt Peder Ramloes Søn n. Gudmund».. Faddere var Ragnil Ingebrett Noeraunets, ... Pierte, Jonsdatter Ramloe og Alett Grødt, Ingebor Noeraunet, Bersvend Hansen Ramloe og Tharald Gaare (Kirkebok Haltdalen nr. 1, «Døbte», folio 58b, nr. 5).

En «Enkeqvinde Marith Pedersdatter Ramloe» døde 17.03.1784, 66 år gammel (Kirkebok nr. 1, folio 170, nr. 7).[99]

(Barn III:1)

Gift 24.06.1760 i Haltdalen, Haltdalen (ST) med[100] forrige ane.

IV:3 ff mf

Ole Larsen Grøt. Gårdbruker. Født omkring 1740. Død 21.08.1825 på Grøt, Haltdalen (ST). Begravet 28.08.1825 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[101]

Det var nå to brukere på gården da Ole og broren Jon fikk og brukte hver sin del.

Holtaalen (Haltdalen) i 1801.

96 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Trolovede», folio 105, nr. 7; «Copulerede», folio 203, nr. 6.

97 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døbte», folio 42a, nr. 54.

98 Kirkebok Haltdalen nr. 5: «D. Begravede og Dødfødte», folio 247, nr. 15.

99 Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 281.

100 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Trolovede», folio 105, nr. 7; «Copulerede», folio 203, nr. 6.

101 Kirkebok Haltdalen nr. 3: Døde Mandkjøn», folio 100, nr. 2.

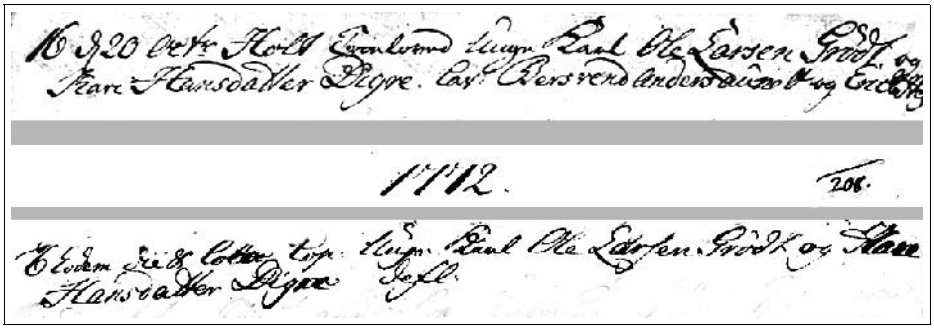

Kirkebok Haltdalen nr. 1, Kronologisk liste, folio 110b, nr. 16 og 208a, nr. 6.

«20.10.1771 Holt. Troloved Ungkarl Ole Larsen Grødt og Kari Hansdatter Digre.
Cav. Bersvend Andersaunet og Erich He...».
De ble «Copulered» i Haltaalen «Dom 5 p Trin» i 1772, samtidig som hans bror Jon giftet seg.

Jon fikk skjøte av løytnant Bruun i 1777. Bruket hans motsvarte antagelig den senere Simensgården som Simen Heksem, Oppst. kjøpte i 1780. Han kjøpte også Fastegården.

Etter at Kari døde i 1775 giftet «Enke-mand Ole Larsøn Grøtt» seg i 1782 med Marith Hansdatter Gilset, Moen, men de fikk ingen barn.

Ole fikk skjøte av sin mor på Aletgården i 1784.

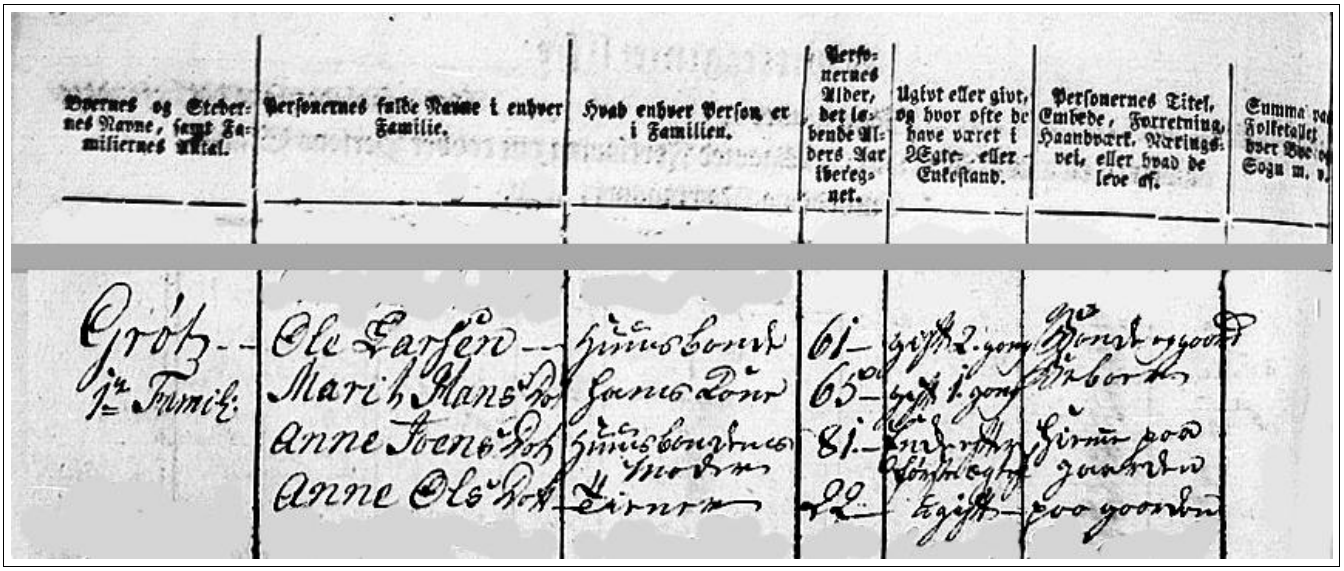

Bvernes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det løbende Alders Aar iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa paa Folketallet hver Bve og Sogn m. v.
Grót	Ole Larsen	Husbonde	61	gift 2 gong	Bonde og goorde	
1e Famil:	Marit Hans Dot	Hans Kone	65	gift 1 gong	Uborn	
	Anne Joens Dot	Husbondens Moder	81	Enderfter	Hiemme paa gaarden	
	Anne Ols Dot	Tienner	22	Ugift	paa gaarden	

Folketellingen i 1801, 1645 Haltdalen prestegjeld, Haltdalen sogn, folio 333b.

Ved folketellingen i 1801 bodde Ole (61 år) og Marit (65 år) på Grøt sammen med Anne Joensdatter, Oles mor, som var enke. I husholdet var også Anne Olsdatter, 22 år, ugift og tjenestepike.

Heller ikke med sin tredje kone, Lisbeth Jensdatter Engesvold, som han ble gift med i 1806, fikk han barn. Lisbeth døde 26.05.1818 (Kirkebok nr. 3, folio 96, nr. 5).

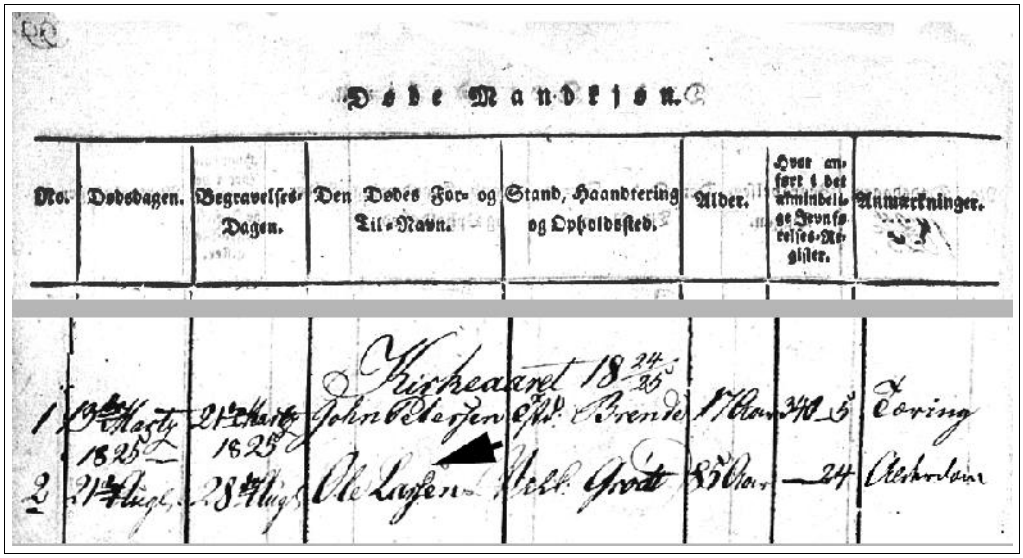

Døde Mandkjøn.

No.	Dødsdagen.	Begravelses-Dagen.	Den Dødes For- og Til-Navn.	Stand, Haandtering og Opholdssted.	Alder.	Hvor anført i det almindelige Jevnførelses-Register.	Anmærkninger.
			Kirkeaaret 18 24/25				
1	13de Marty 1825	21de Marty 1825	John Petersen	Gst. Brende	17 Aar	340 5	Tøring
2	21de Aug.	28de Aug.	Ole Larsen	Hvl. Grødt	85 Aar	24	Alderdom

Kirkebok Haltdalen nr. 3, Døde mandkjøn, folio 99b, nr. 2.

«.i.. Ole Larsen» døde på Grøt i 1825 av «Alderdom», 85 år gammel.[102]

(Barn III:2, Far V:5, Mor V:6)

Gift 19.07.1772 i Haltdalen, Haltdalen (ST) med[103] neste ane.

Barn:

Agnis Olsdatter Grøt. Født 1772 på Grøt, Haltdalen (ST). Døpt 26.01.1772 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[104] Død 25.03.1855 på Grøt, Haltdalen (ST). Begravet 01.04.1855 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[105] (Se III:2).

IV:4 ff mm

Kari Hansdatter Digre. Født omkring 1740 på Digre, Singsås, Haltdalen (ST). Død 1775 på Grøt, Haltdalen (ST).

Kari og Ole hadde følgende barn:
1772: Agnes, gift med Petter Pettersen. Agnes døde i 1855.
1774: Anne, gift med Ole Arntzen Fættrøen. Hun fikk Tronsaune i arv. Anne døde i 1841.

«Ole Grødts daatter n: Anne» ble døpt 3. søndag i Advent i 1774. Faddere var Susanne Brinckman, Christiana Sørensdatter, Berit Bersvendsdatter Hexsum, Joen Grødt, Bersvend Drøyvold og Anders Berntsen (Kirkebok nr. 1, folio 76, nr. 83).

Det ble avholdt skifte etter Kari på gården Grøt 27.11.1775. Ifølge skiftet døde hun «først i denne måned». Jeg har ikke funnet denne innførsel i kirkeboken.

---

102 Folketellingen for 1407 Holtaalen (Haltdalen) i 1801. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 262-263.

103 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Trolovede», folio 111, nr. 16; «Copulerede», folio 208, nr. 6.

104 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Babt», folio 68, nr. 6.

105 Kirkebok Haltdalen nr. 6: «D. Begravede og Dødfødte», folio 182, nr. 7

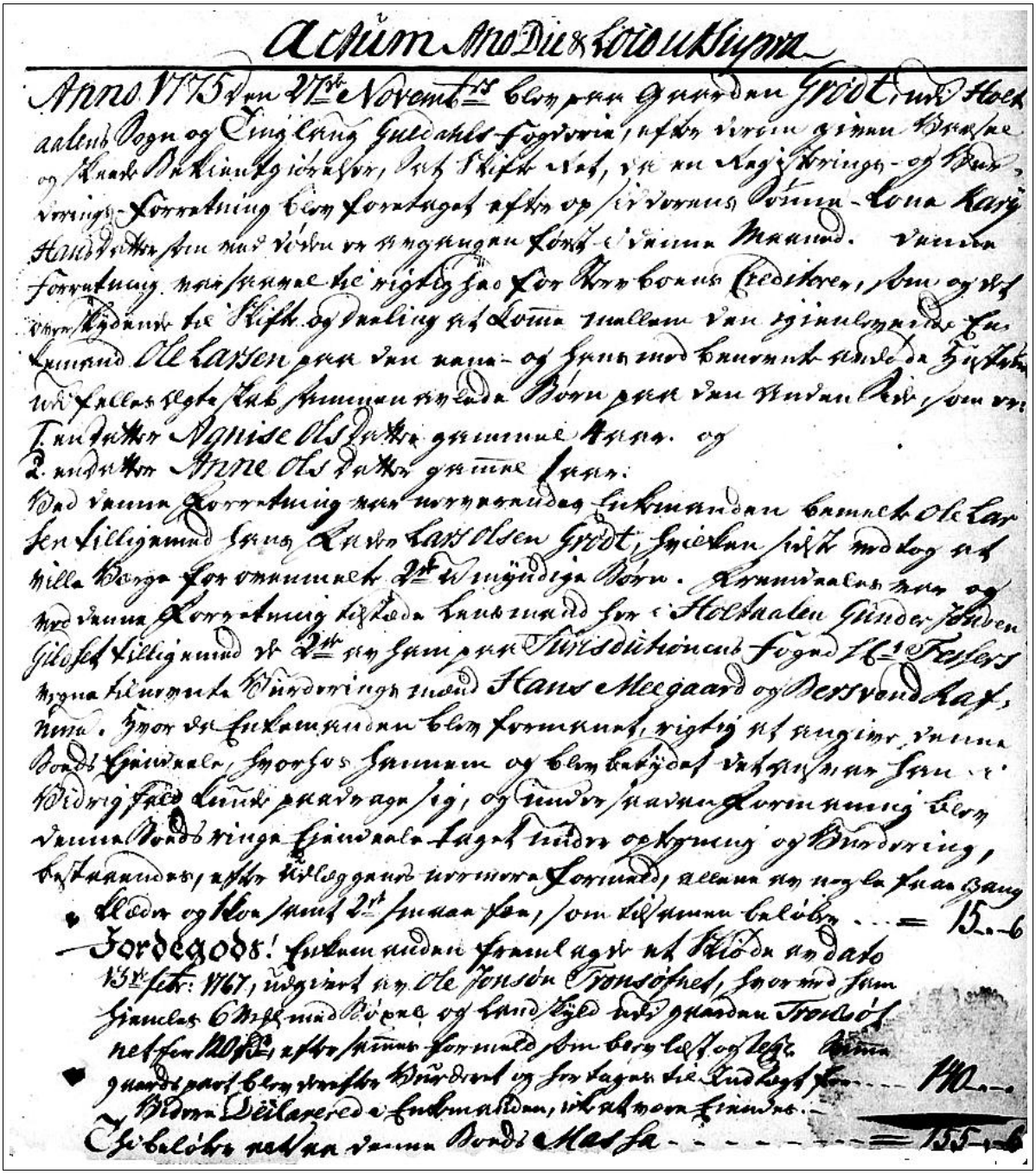

Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 5 (1772-1777), folio 514a.

Sammendrag av Einar Aas (1884-1949):

«Anno 1775 den 24 Nov. blev paa Gaarden Grødt holdt lovlig Registrerings- og WurderingsForretning til Skifte og Deeling efter Opsidderens Sønnekone, Kari Hansdat. Digre, som ved Døden er afgangen først i denne maaned. Denne Forretning saavel til Stervboets Creditorer, som og det overskydende til Skifte og Deeling mellem igjenlevende Enkemand Ole Larsen Grødt paa den ene og hans med afdøde Hustrue udi fælles Ægdeskab sammen aflede Børn paa den anden Side, som var tvende døttre.

Sc: Agnise Olsdatter 4 Aar.

Anne Olsdatter 1 aar.

Ved denne Forretning var tilstede Enkemanden Ole Larsen samt Faderen Lars Olsen.

Boets Formue 155 Rd.».

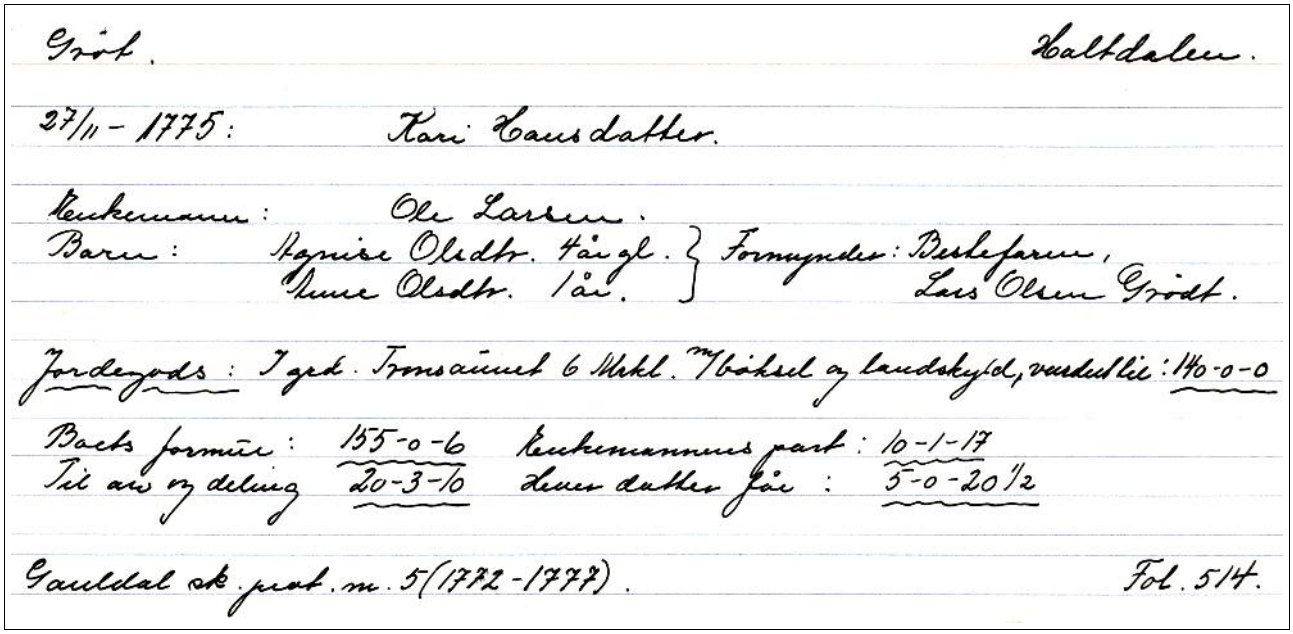

Grödt. Haltdalen.

27/11 - 1775: Kari Lausdatter.

Enkemann: Ole Larsen.
Barn: Ingrie Oledtr. 4 år gl. } Formynder: Beskefarm,
Ingre Oledtr. 1 år. } Lars Olsen Grödt.

Jordegods: 1 gård. Fremsætter 6 Mkl. M bøksel og landskyld, vurderet til: 140-0-0

Boets formue: 155-0-6 Enkemannens part: 10-1-17
Til arv og deling 20-3-10 Deres datter får: 5-0-20½

Gauldal sk. prot. m. 5 (1772-1777). Fol. 514.

Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 1313.

Hennes mann, Ole, giftet seg imidlertid på nytt i 1782, så alt tyder på at opplysningen er korrekt.[106]

(Barn III:2, Far V:7, Mor V:8)

Gift 19.07.1772 i Haltdalen, Haltdalen (ST) med[107] forrige ane.

IV:5 fm ff

Tarald Ellevsen Megaarden/Nessmelan. Leilending. Født omkring 1749 på Gaare, Haltdalen (ST). Flyttet før 1790 fra Gaare, Haltdalen (ST) til Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST). Flyttet før 1801 fra Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST) til Midtaune, Haltdalen, Haltdalen (ST). Flyttet før 1809 fra Midtaune, Haltdalen, Haltdalen (ST) til Nessmelan, Neset, Flora, Selbu (ST).

Tarald var sønn til Ellev Mogensen Gaare og Guri Taraldsdatter fra Aasen.

Den eldste kirkeboken for Haltdalen er fra 1748. Jeg har ikke funnet Taralds dåp i perioden 1748-1751.

Han giftet seg i 1781 med Berit Olsdatter fra Ramnan Nordgården.

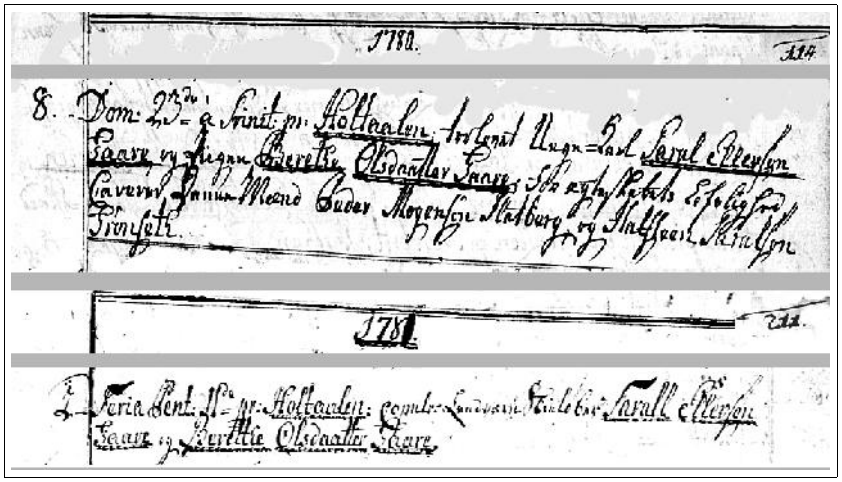

1780. 114

8. Dom: 23de á Trinit: pr. Holtaalen: Trolovet Ung-karl Taral Ellevsøn Gaare
og Pigen Berethe Olsdaatter Gaare
For Ægteskabets Lofelighed Caverer Danne Mænd Peder Mogensøn Flatberg
og Halftaen Taralsøn Grønseth

1781. 211

2. Feria Pent. IIde pr. Holtaalen: copul Landværn Skieløber Tarall Ellerson
Gaare og Beretthe Olsdaatter Gaare

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804, «Kronologisk liste» 1740, folio 114a, nr. 8 og 1741, folio 211a, nr. 2.

1780: «Dom 23de á Trinit pr. Holtaalen: Trolovet Ung-karl Taral Ellevsøn Gaare og Pigen Berethe Olsdaatter Gaare.

For Ægteskabets Lofelighed Caverer Danne Mænd Peder Mogensøn Flatberg og Halftaen Taralsøn Grønseth».

1781: «Feria Pent(ecòstes) IIde (2. pinsedag) pr. Holtaalen: Copul Landværn Skieløber Tarall Ellerson Gaare og Beretthe Olsdaatter Gaare».

Familien flyttet til Megaarden før 1790 da Ellev ble født.

106 Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 5 (1772-1777), folio 514a. Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 1313. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 263. Singsåsboka, Bind II, side 221.

107 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Trolovede», folio 111, nr. 16; «Copulerede», folio 208, nr. 6.

Hans Ingebrigtsen Dybdal hadde overtatt Megaarden i 1732. Men det gikk dårlig med Hans. I 1789 heter det at han «har i yderlig fattigdom maattet forlade hus og hjem».

Hans sønn. Ingebrigt, «Litj-Megården» fikk auksjonsskjøte på den nordre delen av gården – Megårdsmo – for 400 rdlr. i 1786, og i 1789 fikk hans bror, Anders, auksjonsskjøte på den søndre delen for 453 rdlr. Men Anders var neppe gift, og da er det litt vanskelig å ha gård.

Anders solgte i alle fall gården samme år til Ole Taraldsen Aasen for 478 rdlr. Ole var Taralds morbror, sønn til Tarald Halstensen og Kari Jonsdatter på Aasen.

Det er trolig at Tarald drev gården. For alt i 1793 solgte han gården til sin bror Mons som da var dreng i Aasen, mens Tarald flyttet til Midtaune hvor familien bodde i 1801.

Deres far hadde en av Gåre-gårdene (Estensann, Jonsgården). Det er fortalt at disse brødrene stammet fra en svenske som ble igjen her etter et svensk krigstog, og som hadde gjemt seg i ildhuset i Megaarden. Han ble gift i Gaare, og stamfar til en stor slekt.

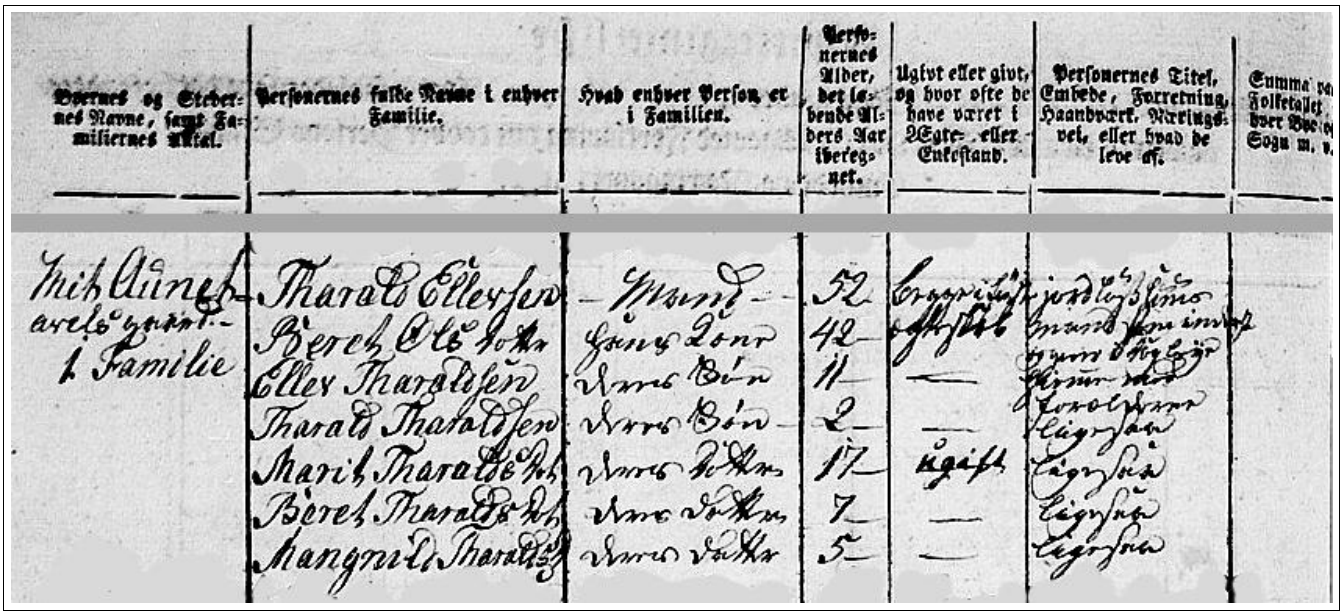

Bøernes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det løbende Alders Aar iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa paa Folketallet hver Bye og Sogn m. v.
Mit Aunet avels gaard 1 Familie	Tharald Ellersen	Mand	52	[illegible]	jordløs huus	
	Beret Olsdatter	Hans Kone	42	[illegible]	mand som inderst	
	Ellev Tharaldsen	Deres Søn	11	—	[illegible]	
	Tharald Tharaldsen	Deres Søn	2	—	[illegible]	
	Marit Tharaldsdatter	Deres Datter	17	ugift	[illegible]	
	Beret Tharaldsdatter	Deres Datter	7	—	[illegible]	
	Magnhild Tharaldsdatter	Deres Datter	5	—	[illegible]	

Folketellingen i 1801, 1645 Haltdalen prestegjeld, Haltdalen sogn, folio 333b.

Folketellingen det året viser at Tharald og hans familie bor på «Aunet Mit», dvs. på plassen Grøtlihaugen under Midtaune. Han var da 52 år, «Jordløs Huusmand som inderst og gaaer i dagleje». Gården kalles «avlsgård».

Beret Olsdatter, hans kone, var 42 år gammel.

«Hiemme paa gaarden» bodde deres barn Marit (17 år), Ellev (11 år), Beret (7 år), Magnhild (5 år) og Tharald (2 år). Datteren Guren var «Tiener», dvs. taus på Megaard og 20 år gammel.

Vi finner ikke sønnen Ole i Holtaalen i 1801.

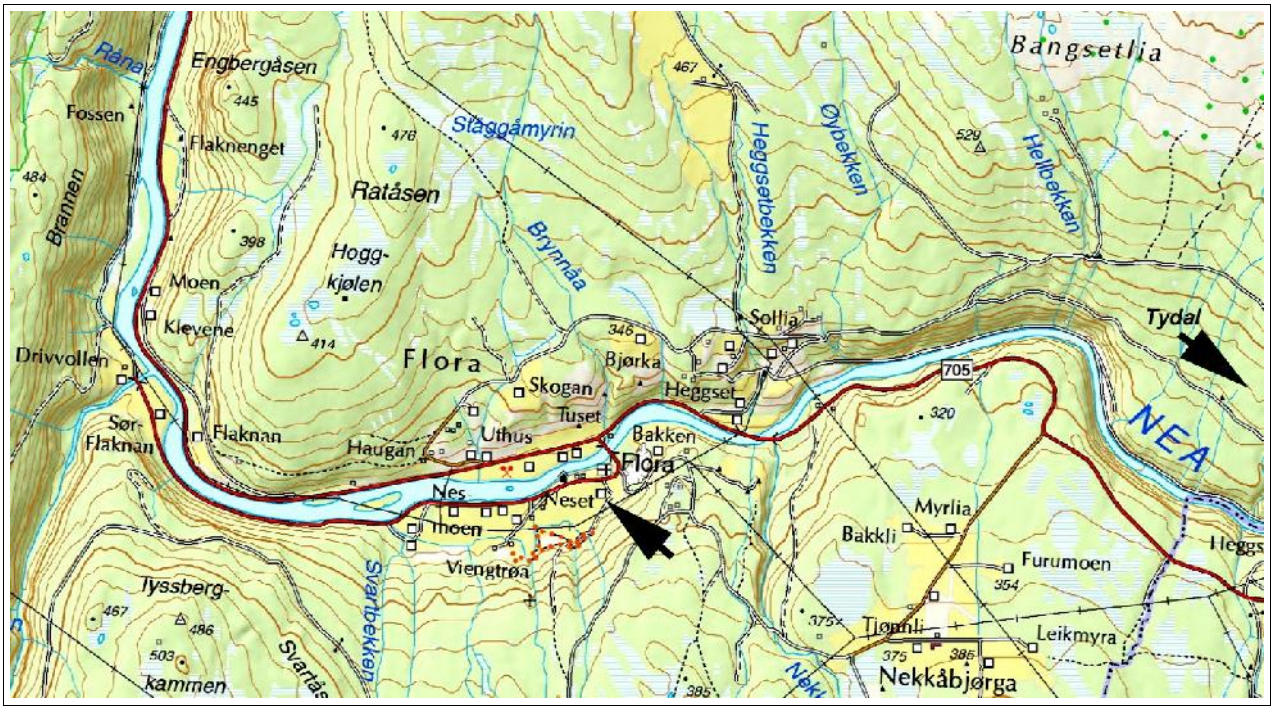

Flora (Floren) er den øverste grenda i Selbu kommune og grenser til Tydal. Langs Flora renner Nea,

Senere flyttet familien til Neset i Flora, Selbu.

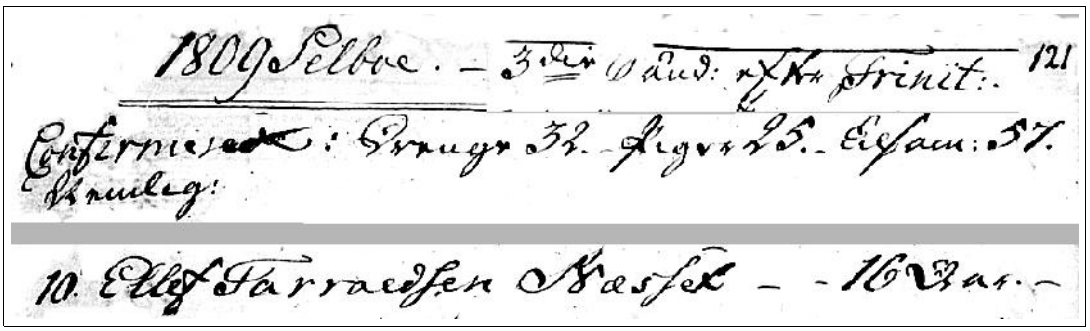

Kirkebok Selbu nr. 3, 1801-15: «Kronologisk liste», folio 121a.

De flyttet dit før 1809, da sønnen Ellev ble konfirmert her det året. Av de øvrige barna fulgte kun den yngste, Tharald, med til Flora.

Ole Olsen som bodde på Nesset kjøpte eiendommen i 1828 på auksjonen etter G. F. Schøllers dødsbo. Ole måtte låne det hele. Norges Bank fikk en pantobligasjon for 200 spd. og den andre halvparten ble lånt av Ola Ingebriktsen Nord-Aune i Haltdalen med 2. prioritets pant i eiendommen. De kontante utleggene som fulgte etter gårdhandelen, klarte ikke Ole Olsen og Anne Hansdatter. Men de ville nødig ut og i 1832 solgte de ¾ av gården til haltdalingen Ole Olsen Gilsetstøen. Nyfolket tok over tilsvarende part av pantegjelden.

Ole var bror til Taralds hustru Berit Olsdatter, og det var vel derfor familien flyttet til Nesset. De bosatte seg på Nessmelan eller Taraldan som lå vest for småbruket Hansheim og var en husmannsplass som de andre brukene her.

I det første tinglyste bygselbrevet på plassen, fra oberstløytnant von Krogh til Taralds sønn, Ellev Taraldsen i 1821, er den kalt Nessmelan, og senere Melan, i folketellingen 1900 Melan vestre, men da den i 1914 ble utskilt fra Nesset, fikk den navnet Sandmoen.

Det var denne plassen som haltdalingen Ola Olsen og singsåsbyggen Anne Hansdatter tok igjen som kårjord da de i 1842 ga opp driften på Nesset. Før den tid hadde hans søster vært husmannskone her i lang tid, men da hun var død, flyttet familien ut.

Manntallet i 1825 oppfører sønnen Ellev som husmann, 35 år gammel. Han var gift med Magnhild Olsdatter, søster til Ole Olsen Neset d.e. Tarald var da død.

Sønnen Tarald Taraldsen hadde antagelig reist tilbake til Haltdalen før 1825.[108]

(Barn III:3, Far V:9, Mor V:10)

Gift 04.06.1781 i Haltdalen, Haltdalen (ST) med[109] neste ane.

Barn:

Ole Taraldsen Gaare/Aas. Født 1782 på Gaare, Haltdalen (ST). Døpt 20.05.1782 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[110] Død 26.03.1860 på Bønsgarden, Aas, Tydal (ST). Begravet 05.04.1860 i Tydal (ST).[111] (Se III:3).

IV:6 fm fm

Berit Olsdatter Ramnan Nordgården. Født 1759 i Nordgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST). Døpt 1759 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[112] Levde 1801 i Haltdalen, Haltdalen (ST). Flyttet før 1809 fra Haltdalen, Haltdalen (ST) til Flora, Selbu (ST). Levde 1825 i Nessmelan, Neset, Flora, Selbu (ST).

Beris foreldre var Ole Jørgensen på Ramnan, Nordgården, og Marit Pedersdatter fra Flatbergeng.

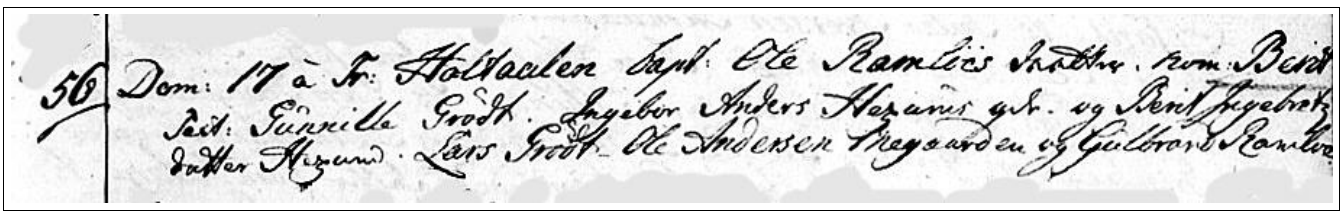

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804, «Kronologisk liste» 1759, folio 27a, nr. 56..

1759: «Dom 17 á Tr. Holtaalen: Bapt Ole Ramloes Daatter Nom Berit». Faddere var Gunille Grødt, Ingebor

108 Folketellingen for 1407 Holtaalen (Haltdalena) i 1801. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 88, 226, 273-274. Bardo Flakne: Flora i Selbu - Grenda og folket, side 319-320.

109 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Trolovede», folio 114a, nr. 8; «Ægteviede», folio 211a nr. 2.

110 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døbte», folio 221, nr. 30 og 37.

111 Klokkerbok Selbu Tydal nr. 1: «Døde Mandkjøn», folio 222, nr. 9.

112 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døbte», folio 27, nr. 56.

Anders Hexums qvd, Berit Ingebretz datter Hexum, Lars Grøt, Ole Andersen Megaarden og Gulbrand Ramloe.

Berit og Tarald hadde følgende barn (minst):
1781: Guren, født på Gaare.
1782: Ole, født på Gaare. Flyttet til Aas i Tydal, gift med Anne Lisbet Jensdatter.
Ca. 1784: Marith, født på Gaare.
1787: Berette, født på Gaare, død i Megaarden i 1789, 2 år gammel.
1790: Ellev, født i Megaarden. Gift med Magnhild Olsdatter Evenmo.
1793: Beret, født i Megaarden.
Ca. 1796: Magnhild. Antagelig gift med Anders Rathagen.
Ca. 1800: Tharald.

1781: «Dom Septuagesima pr. Holtaalen: Døbt Guren Taralsdaatter Gaare». Faddere var Jørgen Ramloe, Mons Aasen, Karen Flatberg, Magnhille Ramloe og Berethe Gaare (Kirkebok nr. 1, folio 97, nr. 7).

1784: «Dom 8 á Trinit pr. Holtaalen: Døbt Tarall Gaares Daatter Nom: Maritte». Faddere var Johann Gaare, Esten Ramloe, Peder Flatbergenget, Karen Hexum og Magnhille Fladberg. «16 à Trinit: Introdusered Tarall Gaares qvinde Beretta» (Kirkebok nr. 1, folio 227, nr. 40 og 228, nr. 48).

1787: «Dom 2de á Trinit per Holtaalen: Døbt Tarall Gaares Daatter Nom: Berette». Faddere var Simen og Hans Yesset (Yset), Magnhille Grønmoen, Kirsten Præstegaarden og Dorothea Gaare (Kirkebok nr. 1, folio 236, nr. 37).

1790: «Dom Jubilare Holtaalen: «Confirmation. Introd. Taral Megaardens qvinde. Døbt Taral Megaardens Søn Ellev». Faddere var Peder Ped. Fladtberg, Mons Aasen, Ole J. Hexum, Karie Megaarden, Berit Bersv.d. Ravnum og Ingebor ... (Kirkebok nr. 1, folio 183, nr. 20).

1793: «Dom Reminise Holtaalen: Døbt Taral Megaards Dotter Berit». Faddere var Peter og Hans Hexum, Kierstie Aasen, Malene og Ingebor Hexum. «Fiest Annuni. Mar. (Annunciátio Mariae = Marie Bebådelsesdag) Holtaalen: Introd. Taral Megaards qvinde Berit (Kirkebok nr. 1, folio 191, nr. 8 og 192, nr. 11).

Ved folketellingen i 1801 var Beret 42 år gammel og bodde på Grøtlihaugen under Midtaune.

Tarald og Beret flyttet så til Sandmo under Neset i Flora, Selbu, hvor sønnen Ellev ble konfirmert i 1809. Yngste sønnen Tarald fulgte også med til Flora.

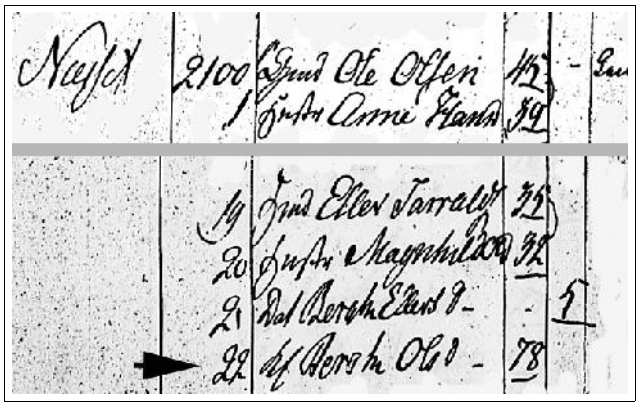

Folketellingen i 1825, Selbu presegjeld, Selbu sogn, folio 82 og 83.

Ved manntallet i 1825 er Beret 78 år, og er ført som kårenke. Dødsåret er ukjent.[113]

(Barn III:3, Far V:11, Mor V:12)

Gift 04.06.1781 i Haltdalen, Haltdalen (ST) med[114] forrige ane.

IV:7 fm mf

Jens Saksesen Aas. Født omkring 1741 på Kirkvold, Tydal (ST). Gruvearbeider / bonde. Død 04.02.1815 på Jenshaugen, Aas, Tydal (ST). Begravet 1815 i Tydal (ST).[115]

Ås-grenda er den største samling bosteder i Tydal. Innmarka strekker seg fra Østby i øst mot Svelmo i vest og går ned til Nea i sør i ei ganske bratt li. Skogen som hører til ligger i teiger nord for innmarka mot Lødølja elv samt sør og øst for Nea. Setrer og slåttstrekninger har brukerne i Ås langs Tya, ved Mosjøen og Stuesjøen, samt på Ånøya ved Nea.

Selve navnet er et terrengnavn, og disse navn regnes som de eldste og mest opprinnelige.

---

113 Folketellingen for 1407 Holtaalen (Haltdalena) i 1801. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 88, 226, 284. Bardo Flakne: Flora i Selbu - Grenda og folket, side 319-320. Flora i Selbu.

114 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Trolovede», folio 114a, nr. 8; «Ægteviede», folio 211a nr. 2.

115 Kirkebok Selbu nr. 3: «Døde», folio 214.

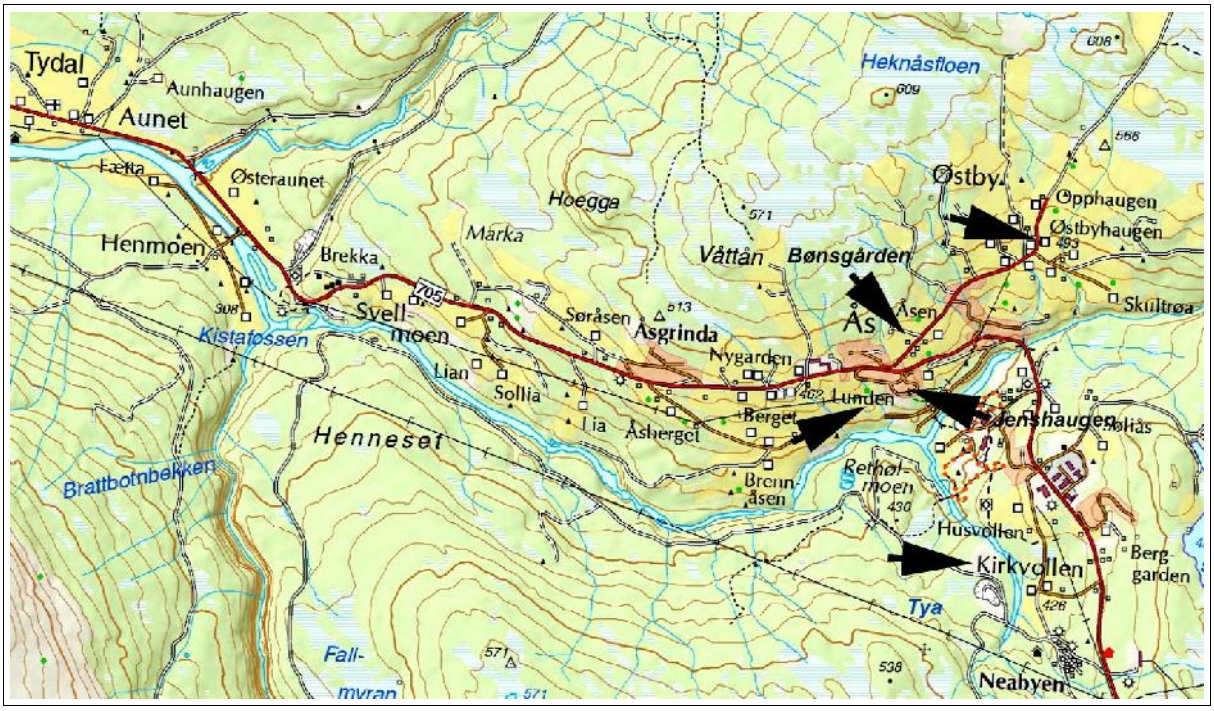

«Slekts»-gårder i Tydalen: Lunden, Bønsgården (Haugen Øvre) og Jenshaugen (Haugen nedre) ligger i Ås-grenda, Østby øst-nordøst for disse og Kirkvollen ved nedre del av Tya.

Bønsgården og Jenshaugen i Tydalen kalles i matrikkelen Haugen øvre og Haugen nedre. Navnet Bønsgården kommer av at navnet Bjørn har forekommet ofte på gården. Det har vekslet mellom Ingebrigt og Bjørn. Bønsgården som den var før delingen kan med noenlunde sikkerhet følges tilbake til først på 1700-tallet. I matrikkelen fra 1723 heter brukeren Ingebrigt, skyld 1 ort 12 marklag. I tiden mellom 1746 og 1762 deles Bønsgården i Haugen øvre og Haugen nedre mellom de to brødrene Peder og Ole Ingebrigtsen. I Peder Hansens manntall for 1762 er det nemlig særskilte lister for hvert tun. Haugen Nedre som lå rett ned for Bønsgården blir senere kalt Jenshaugen. Begge bruk var på dette tidspunkt leilendingsbruk under Schøller-familien i Trondheim.

I 1762 var Jens gruvearbeider i henhold til Peder Hansen Gresliens manntall fra det året.

Fra 1765 tjenestegjorde Jens som skiløpersoldat. Han tjenestegjorde som skisoldat i 15 år og avmønstret 30.06.1780.

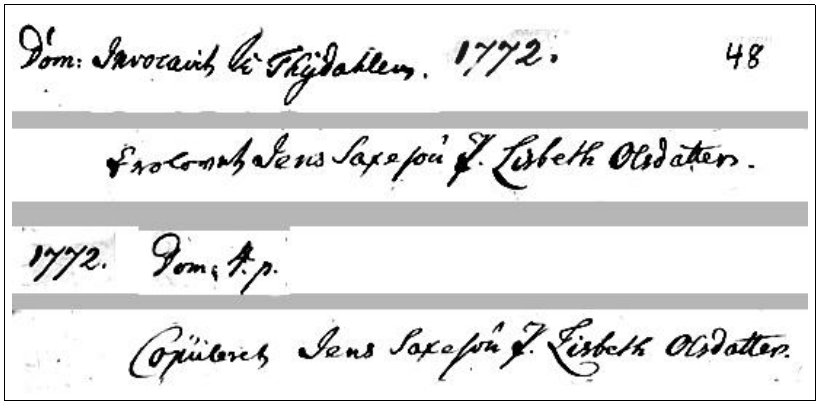
Dom: Invocavit i Thydalen. 1772. 48

Proclamati Jens Saxesøn & Lisbeth Olsdatter.

1772. Dom. 4. p.

Copulerede Jens Saxesøn & Lisbeth Olsdatter.

Kirkebok Selbu-Tydal nr. 2, 1776-90: «Kronologisk liste», folio 48a og 50b.

Jens Saxesøn og Pige Lisbeth Olsdatter ble trolovet i Thydalen «Dom Invocavit» (1. søndag i fasten) og «copulered» 4. søndag etter Trefoldighet i 1772.

I 1790 heter det: «Ingebrigt Bjørnsen (1737-1803) og Jens Saksesen (1742-1815) skyld 1 ort 12 marklag. Ole Ingebrigtsen og kona Kari Olsdatter ble ikke på gården, men deres eldste sønn Ingebrigt (født i 1761) er nevnt som husmannsfolk under Jenshaugen, og dette tyder på at de bodde i området ved Jenshauggjardet, eller det tidligere tunet i Åsen. I 1802 fikk de bygsel på Sakrismo.

Jens og kona Lisbet kom nå til Haugen nedre og overtok etter Ole og Kari. Fra den tid har gården hatt navnet Jenshaugen etter ham, og brukerne har skiftevis hett Jens og Ole.

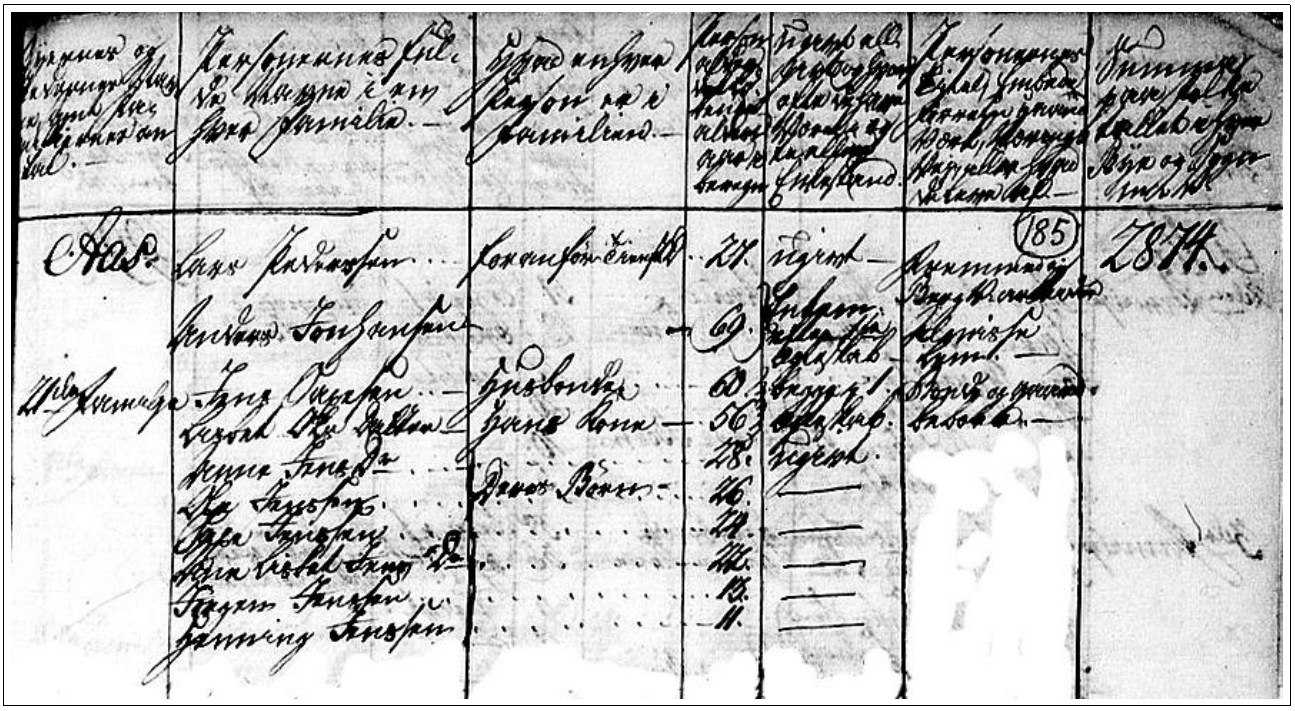

Folketellingen i 1801, 1664 Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 185a.

Ved folketellingen i 1801 bodde «Bonde og Gaardbeboer» Jens Saxesen (60 år) og hans kone Lisbet (56 år) på Aas. Anne (28 år og ugift), Ole (26 år), Saxe (24 år), Ane Lisbet (22 år), Jørgen (13 år) og Henning (11 år) bodde hjemme hos sine foreldre.

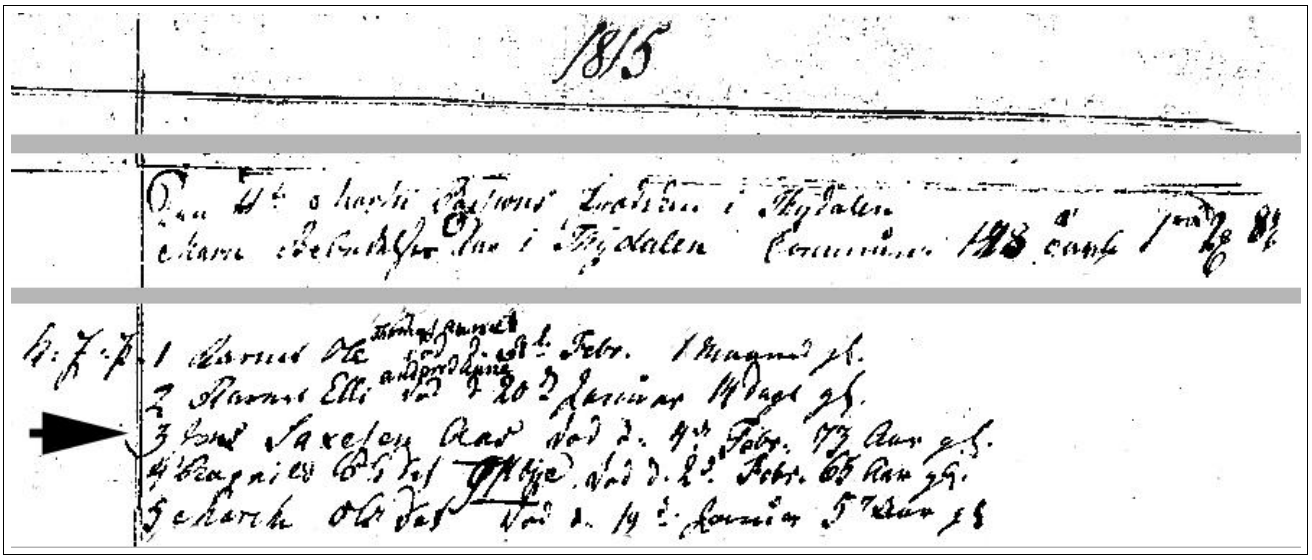

Kirkebok Selbu nr. 3, 1801-15: «Kronologisk liste», folio 113b.

Da Jens døde i 1815 var han 73 år gammel. «Thydalen: Jens Saxesen Aas død d 4. Febr. 73 aar gl».[116]

(Barn III:4, Far V:13, Mor V:14)

Gift 12.07.1772 i Tydal (ST) med[117] neste ane.

Barn:

Anne Lisbeth Jensdatter Aas. Født omkring 1779 på Jenshaugen, Aas, Tydal (ST). Døpt 30.01.1779 i Tydal (ST).[118] Død 20.06.1858 på Bønsgarden, Aas, Tydal (ST). Begravet 26.06.1858 i Tydal (ST).[119] (Se III:4).

IV:8 fm mm

Lisbet Olsdatter Aas. Født omkring 1745. Død 05.07.1810 på Jenshaugen, Aas, Tydal (ST). Begravet 22.07.1810 i

116 Folketellingen for 1404 Sælboe i 1801. Tydalsboka, Bind 2, side 196-199, 209. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 396-397, 408-409.

117 Kirkebok Selbu nr 2: «Trolovede», folio 48; «Copulerede», folio 51.

118 Kirkebok Selbu nr. 2: «Døbte», folio 257; «Confirmerede», folio 172.

119 Kirkebok Selbu nr. 6: «D. Begravede og Dødfødte», folio 414, nr. 17.

Tydal (ST).[120]

Lisbet finnes ikke i manntallet for Tydal i 1762, så hun har sikkert vokst opp utenfor bygda. Jens fór jo vidt i sine soldatår.

Lisbet og Jens fikk mange barn:
1773: Anne, hun døde i 1858.
1775: Ole, han ble bruker av Jenshaugen når faren fikk byksel i 1807.
1777: Sakse.
1779: Anne Lisbeth, til Bønsgården. Gift 2. gang med Ole Taraldsen Aas.
1781: Ingeborg, gift med Jon Olsen Østbyhaug i 1806. Hun døde i 1814.
1784: Maren, døde som kårkone på Aas i 1852.
1787: Jørgen, gift med enke Elen Olsdatter Henmo. Han døde i 1850.
1790: Henning, gift med Berte Larsdatter Aune. Han døde i 1867.

1777 Thydahlen: «Dom 1. p. Epiph (1. søndag etter Hellige tre kongers dag): Døbt Saxe». Faddere var Henning Saxesen, Jon Pedersen, Halvor Løvøen, Kari Aas og Brynild Stuedal (Kirkebok nr. 2, folio 255).

1779 Thydahlen: Anne Lisbet ble døpt 30.01.1779. Faddere var Engelbret Saxesen, Jon Graslien, Ingeborg Kirkvold, Maren Kirkvold og Ingeborg Løvøen (Kirkebok nr. 2, folio 257).

1781 Thydahlen: Ingeborg ble døpt 24.03.1781. Faddere var Jon O. Aas, Engelbret Aas, Anne Lisbet Græslien, Kirsten Aas og Guri Aas (Kirkebok nr. 2, folio 259).

1784 Thydahlen: «Dom 1. p. Epiphan (1. søndag etter Hellige tre kongers dag): Døbt Maren». Faddere var Berent Aas, Lars Stuedal, Maren Løvøen og Marit Aas (Kirkebok nr. 2, folio 262).

1787 Thydahlen: «Fest ann: Mariæ communicant (Marie påminnelsesdag(?)) døbt Jørgen». Faddere var Halvor Aas, Sax. O. ..., Engelbret H: Løvøen og Marit P. Stuedal (Kirkebok nr. 2, folio 267).

1790 Thydahlen: «Dom 3. p. Trin. Døbt Henning». Faddere var T. Ped. Kirkkvold, Engelbret Stuedal, .. Aas og Ingeb. O. (Kirkebok nr. 2, folio 270).

Lisbet var 56 år ved folketellingen i 1801.

Da hun døde i 1810 var hun 65 år gammel.

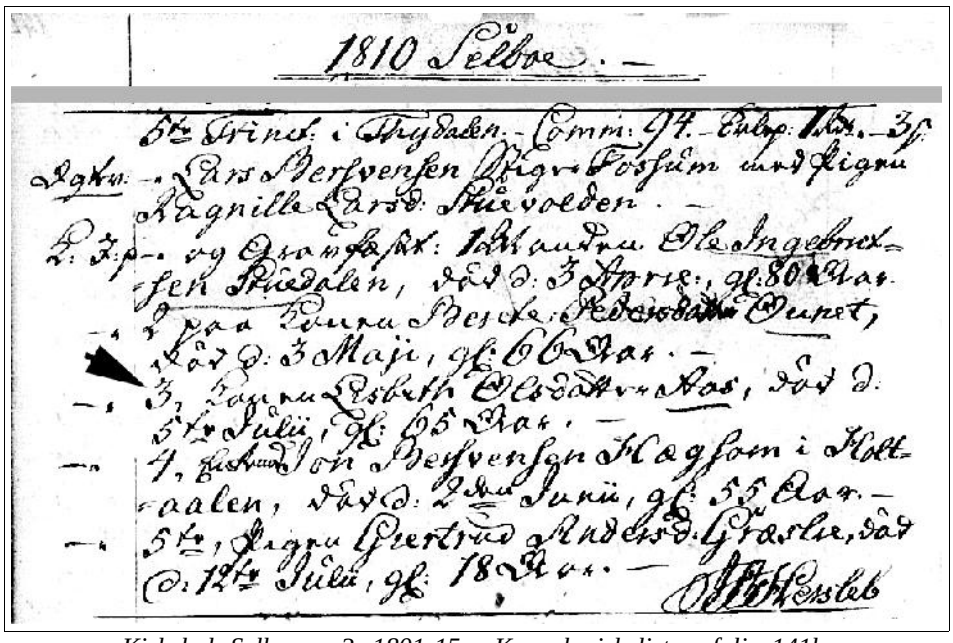

Kirkebok Selbu nr. 3, 1801-15: «Kronologisk liste», folio 141b.

«5te Trinit i Thydalen:Gravfældt Konen Lisbeth Olsdatter Aas død d. 5te Julii, gl 65 Aar.»[121]

(Barn III:4)

Gift 12.07.1772 i Tydal (ST) med[122] forrige ane.

IV:9 mf ff

Torber Iversen Høyvaag. Strandsitter og fisker. Født 1729 på Fevåg, Stjørna (ST). Døpt 01.01.1730 i Viklem kirke, Ørland (ST).[123] Levde fra 1753 til 1759 på Vig, Ørland (ST). Levde 1760 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Død

120 Kirkebok Selbu nr. 3: «Døde», folio 142.

121 Folketellingen for 1404 Sælboe i 1801. Tydalsboka, Bind 2, side 198, 209. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 409.

122 Kirkebok Selbu nr 2: «Trolovede», folio 48; «Copulerede», folio 51.

123 Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 266, 1730.

1802 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 19.05.1802 i Viklem kirke, Ørland (ST).[124]

Torber ble født på Fevåg i 1729: Hans foreldre var Iver Erichsen og Anne Valborg .Nielsdatter, begge fra Fevåg.

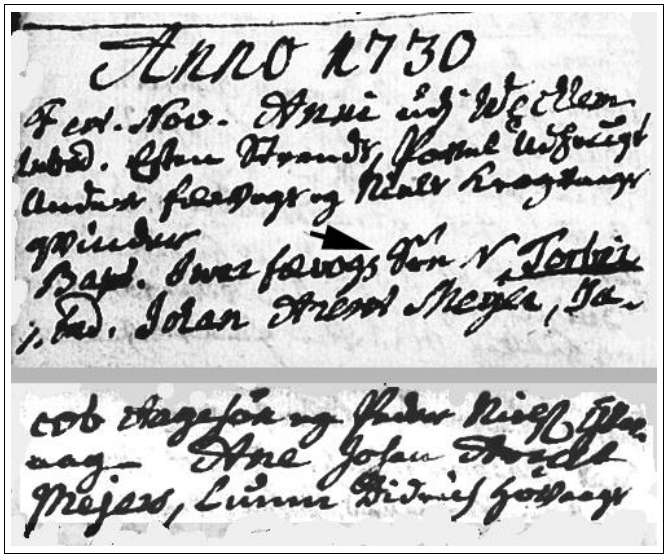

Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 266, 1730.

«Fest. Nov Anni udj Vechlem. Babt Iver Fævogs Søn N Torber».
Faddere var Johan Arent Meyer, Jacob Aagesøn og Peder Nielsen ...aag [Høvaag?], Ane Johan Arent Mejers og Lunn Didrich Høvaags.

Torber er nok oppkalt etter sin morfars stefar, Torber Michelsen [Møller?].

I følge gårdshistorien for Ørland flyttet Torbers bror, Niels, til Vik først på 1750-tallet, og er i legdsrullen for 1755 nevnt som bruker av 2 spann 1 øre i gården. Han giftet seg 29.07.1752 med Oliva, datter til Josef og Elen på gården:
«Dom 1 p: Trin. Trol: Nils Iversen Oliva Josephsd: Sp: Hans Nilsen Selnæs Per Bregstad».
«Dom 6 p: Trin: Copul: Niels Iversen og Oliva Josephsdtr.» (Kirkebok nr. 2, kort 2/3).

I 1753 bor Torber også på Vig når datteren til Niels døpes:
«Dom 6 p [Trin:]. Døbt Niels Iversen Vigs datter Anna Valbor».
Faddere var Hans Ove, Torber Iversen Vig, Karen Vig, Maria ibid og Synnev Brechstad (Kirkebok nr. 2, kort 2/3).

Han bor fortsatt på Vik i 1759:
«Dom 1 p: Pasche. Døbt Ole Michelß og Maria Josephsd. Wig ders Søn Joseph.
Teft: Hans Ove Mejer, Iver Iversen ibid, Hans Olsß ibid, Klokkerens Kone Maren Andersd. Wig, Nils ibid sin Qde Oliva Josephsd.» (Kirkebok nr. 2, kort 3/3).

I 1760 har Torber flyttet til Høyvaag. «Torber Iverß: og Eric Iversßøn Waegen» er da faddere:
«Skiertorsdag ved Vichlen. Døbt Hans Olsßøn og Hustrues Karen Joensdatter Waaggen deris Søn Christopher»
(Kirkebok nr. 2, kort 3/3).

[124] Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, side mangler, 1802.

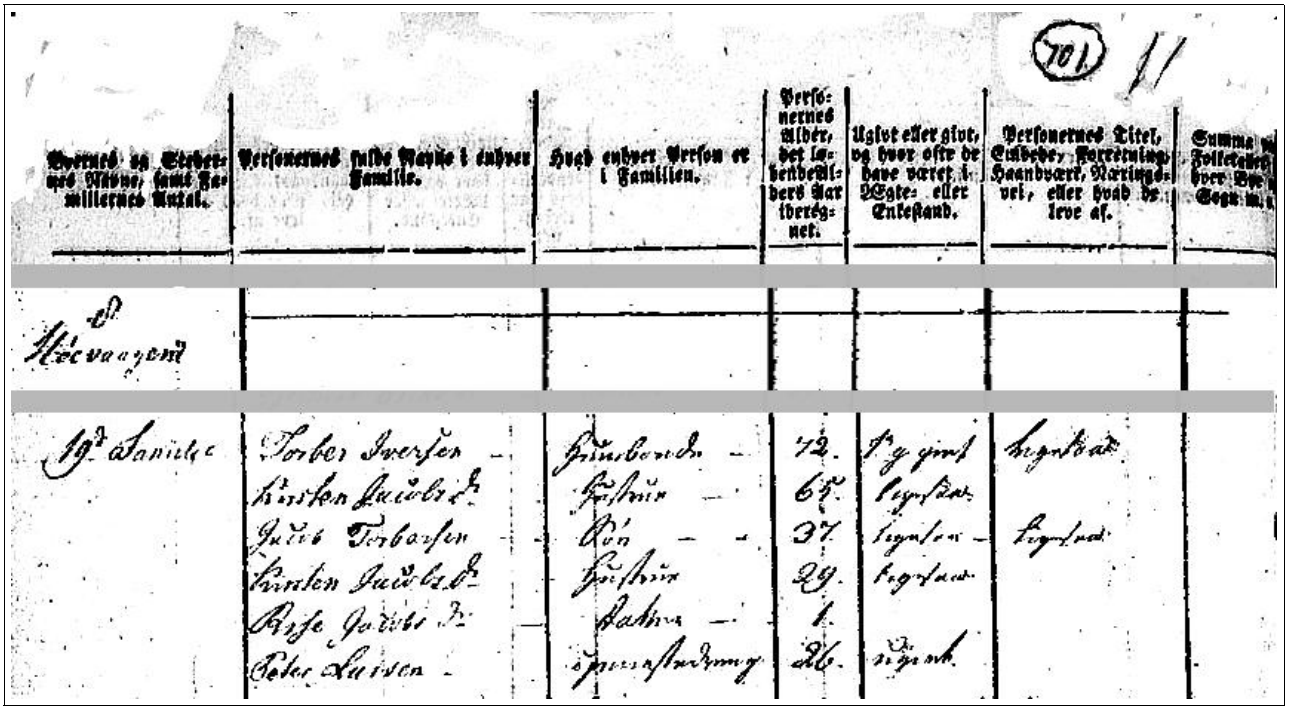

Gaarde og Eiendommes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det Iaabenbart-bedes Aar iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embeder, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa af Folketallet over Bygden m.v.
Høevaagen						
1ste Familie	Torber Iversen	Gaardbonde	72.	Gift gang	Sognebud	
	Kirsten Jacobsdr.	Hustrue	65.	Gift 1ste		
	Jacob Torbersen	Søn	37.	Ugift	Sognebud	
	Kirsten Jacobsdr.	Hustrue	29.	Gift 1ste		
	Rose Jacobsdr.	Datter	1.			
	Peter Larsen	Tjenestedreng	26.	Ugift		

Folketellingen i 1801, 1415 Øreland prestegjeld, Ørland og Nes sogn, folio 701a.

I 1801 finner man i Høevaagen under gården «Raak Ythre» i Stjørna, strandsitter og fisker Torber Iversen (72 år) og hans kone Kirsten Jacobsdatter (65 år), begge i første ekteskap. Dertil sønnen Jacob Torbersen (37 år) som da var gift med Kirsten Jacobsdatter (29 år).

Strandsittere var folk som bodde i små husklynger langs kysten og som hadde sitt levebrød ved fraktfart på kysten, båtbygging, håndverk og fiske.

Torber døde i 1806.

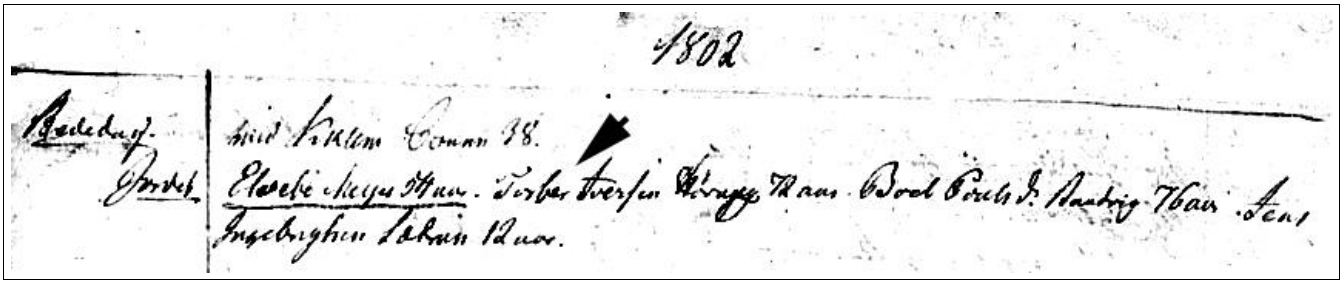

Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, side mangler, 1802.

«Bededagen 1802 jordet Torber Iversen Høyvag, 72 aar».
Bededagen falt tydeligvis mellom 3. og 4. søndag etter påske, antagelig på den mellomliggende onsdag.

O. Rygh skriver om Raak i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 42 og 44, Raak indre og ytre, Stora Raket og stora Raaket (Aslak Bolts Jordebok, M:125), Roggenn i 1618 og 1630, Ragenn i 1626, Rochenn i 1643 og 1664, Inderraach og Ytteraach i 1723.

«Rák, af rák n., Vei, hvorpaa Kvæg drives, Græsgang. Paa det anførte Sted i Aslak Bolts Jrdebok er Navnet endnu halvveis Fællesord. Flere af de andre paa samme Sted ævnte Gaarde betegnes ogsaa som "raak"; de fleste af de øvrige betegnes som auðn. Dette tyder paa, at Bygden har været lidet bebygget i middelalderen».[125]

(Barn III:5, Far V:17, Mor V:18)

Gift med neste ane.

Barn:

Jacob Torbersen Høyvaag/Møller. Født omkring 1764 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Levde 1815 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Død 14.08.1830 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 26.08.1830 i Stjørna (ST).[126] (Se III:5).

IV:10 mf fm

Kirsten Jacobsdatter Møller. Født 1736 på Hellem, Nes (ST). Døpt 29.04.1736 i Næss kirke, Nes (ST).[127] Død

125 Folketellingen i 1801, 1415 Øreland prestegjeld, Ørland og Nes sogn, folio 701a. Inge Rian: Ørlandsboka, bind II, side 226.
126 Kirkebok Ørrland nr. 5, 1826-41: «Begravede og Dødfødte» 1830, folio 422, nr. 58..

01.02.1813 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 16.02.1813 i Viklem kirke, Ørland (ST).[128]

Kirsten var datter til Jacob Aagesen Hellem.

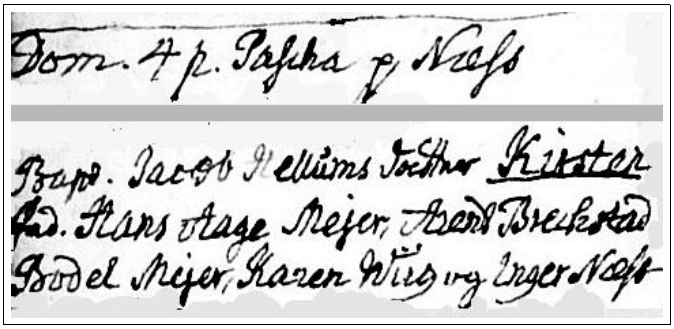
Dom. 4 p. Paskha p. Næss
Bapt. Jacob Hellums Dotter Kirsten
Fad. Hans Aage Mejer, Arent Breckstad
Bodel Mejer, Karen Wiig og Inger Næss

Kirkebok Ørland nr. 2, 1733-61, Kronologisk liste, side mangler, 1736.

«1736 Dom 4 p Pascha (29.04.1736) i Næss: Babt Jacob Hellums datter Kirsten».
Faddere var Hans Aage [skrives også Ove] Mejer, Arent Breckstad, Bodel Mejer, Karen Wiig og Inger [Larsdatter?] Næss.

Kirsten og Torber hadde følgende barn (minst):
Ca. 1764: Jacob, gift med I Kirsten Jacobsdatter Krohs, II Anne Ellendsdatter Schancke.
Ca. 1777: Regise Torbersdatter Høvåg (antagelig), begravet 04.02.1800, 23 år gammel.
Kirkeboken har en lakune for årene 1776-78.

Kirsten var 65 år ved folketellingen i 1801.

Hun døde i 1813:

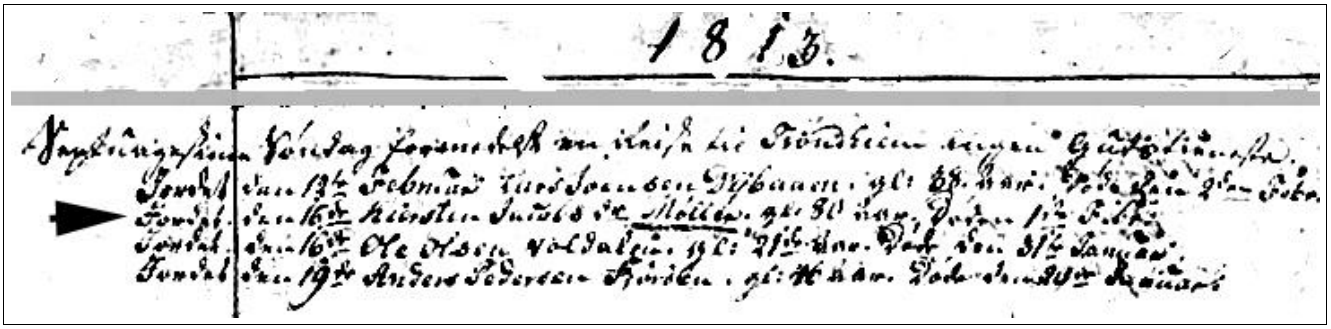
1813.

Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, side mangler, 1813.

1813 Ørland: «Jordet den 16de Februar Kiersten Jacobsdr. Møller gl: 80 Aar, død den 1ste Febr.»

-->> 1755: En Kirsten Møller er fadder 7. søndag etter trefoldighet når Anders Selnes døper sin sønn Zacharias (Kirkebok nr. 2, kort 2/3).

127 Kirkebok Ørland nr. 2, 1733-61, Kronologisk liste, side mangler, 1736.

128 Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, side mangler, 1813.

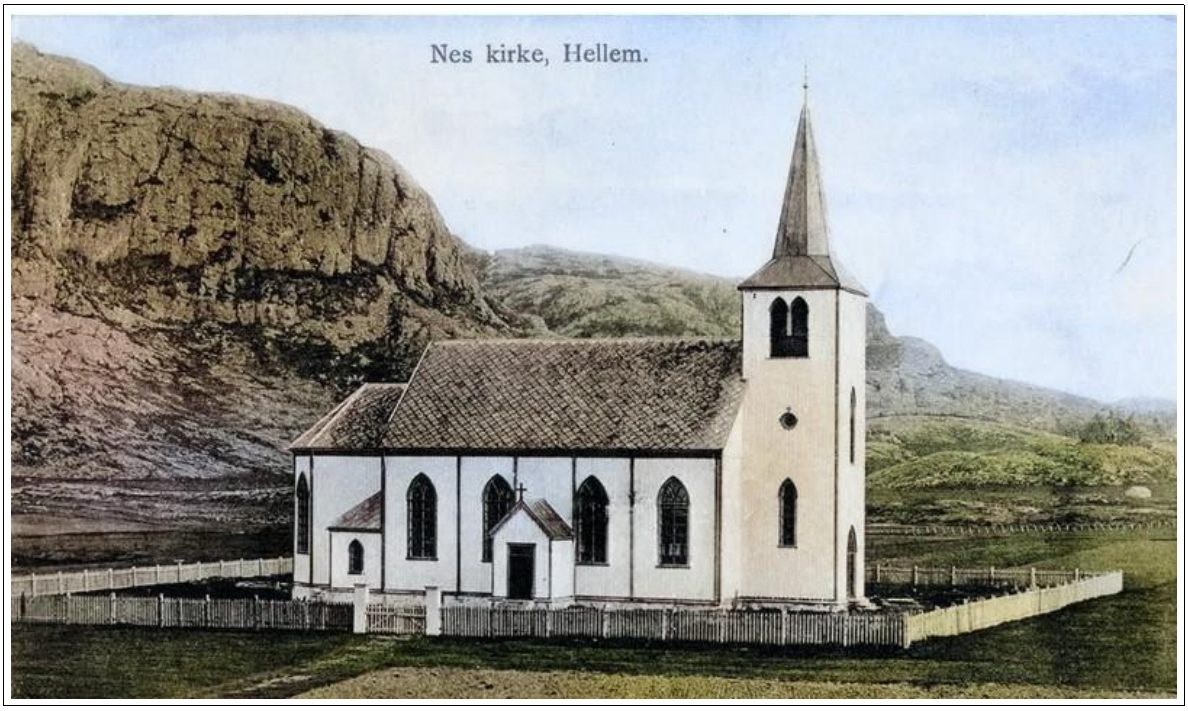

Nes kirke i 1907, før den fikk bislaget på tårnet. Foto: Joakim Brevold,

En gang mellom 1520 og 1536 ble det bygd en kirke like øst for Nes gamle kirkegård. Kirken ble viet til apostelen Andreas, og innvielsesdagen var 10. august. Det er uvisst om det har vært noen kirke her før den tid. Middelalderkirken ble revet tidlig på 1700-tallet og flyttet litt lengre vestover. Denne kirken brant ned i 1770 etter et lynnedslag.

Da Gerhard Schøning besøkte Nes i 1774, kunne han skrive: «Nu er den igjen smukt opbygget, og har et temmelig anseelig spir». Denne kirken sto helt til 1879. Den ble revet og solgt til Austefjorden på Sunnmøre, hvor den i dag er i bruk. Fra da av var det kirken på Hellem folk søkte til.

Den gamle kirkegården på Nes må ha hatt en langt større utstrekning enn det som er markert i dag. Gravfunn tyder på at kirkegården strakte seg omlag 150 meter vest for Nesgården. På 1600-tallet sto det et klokketårn av treverk på kirkegården. Først mot slutten av 1800-tallet ser det ut til at kirkegården fikk et steingjerde.

Den siste som ble begravet her var Birgitta Bjelke, datter til kansler Jens Bjelke på Austrått. Dette skjedde i 1879. Birgitta døde i 1644, og ble etter den tids skikk begravet under kirkegulvet. Da middelalderkirken ble revet og flyttet lengre vestover tidlig på 1700- tallet, fulgte hennes kiste med. Og da den siste kirken på Berg ble revet og solgt i 1879, ble Birgittas kiste begravet under seks fot jord, like ved inngangen til kirkegården.[129]

(Barn III:5, Far V:19)

Gift med forrige ane.

IV:11 mf mf

Ellend Albertsen Spell. Hyttearbeider, bruksbonde. Født 29.01.1737 på Røros (ST). Døpt 03.02.1737 på Røros (ST).[130] Død 1808 på Røros (ST). Begravet 20.03.1808 på Røros (ST).[131]

Ellend var sønn til Albert Ellendsen Spell og Maritte Olsdatter Aas.

Han ble født i 1737:

[129] Folketellingen for 1415 Øreland i 1801.

[130] Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Fødte og døbte, folio 40, nr. 8.

[131] Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 6, 1806-16, Døde og begrravede, folio 360, nr. 16.

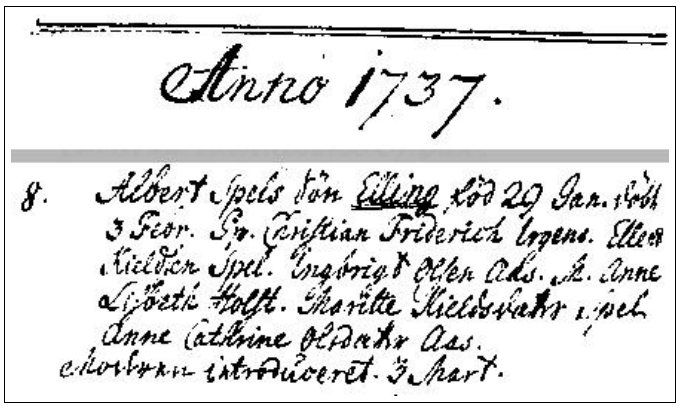
Anno 1737.

8. Albert Spels Søn Elling fød 29 Jan. døbt 3 Febr. Sp. Christian Friderich Irgens. Ellev Kieldsen Spel. Ingbrigt Olsen Aas. M. Anne L.ølth(?) Holst. Maritte Kieldsdatter Spel. Anne Cathrine Olsdatter Aas. Modren introduceret 3 Mart.

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Fødte og døbte, folio 40, nr. 8.

Albert Spels Søn Elling Fød. 29 Jan. Døbt 3 Febr.
Sp. Christian Friderich Irgens, Ellev Kieldsen Spel, Ingbrigt Olsen Aas, M. Anne L.ølth(?) Holst, Maritte Kieldsdatter Spel, Anne Cathrine Olsdatter Aas.
Modren introduceret 3 Marts».

Ellend tilhørte en kognatisk slektsgren med den kjente Spell Oluf ved Røros kobberverk (født ca. 1609, levde i 1691) som eldste kjente stamfar.

Anne Margrete og Ellend ble gift i 1762:

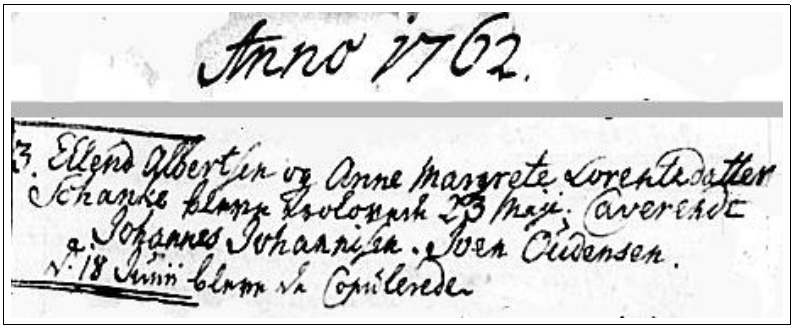
Anno 1762.

3. Ellend Albertsen og Anne Margrete Lorentzdatter Schanke blev Trolovet 23 May. Caverende Johannes Johannisen. Iver Audensen.
d. 18 Juni blev de Copulerede

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede, folio 17, nr. 13.

«Ellend Albertsen og Anne Margrete Lorentsdatter Schanke bleve Trolovet 23 May.
Caverende Johannes Johannisen. Iver Audensen.
D. 18 Juni bleve de Copulerede».

Ellend var hytte- og pliktarbeider ved Røros kobberverk og bruksbonde av Kåsa (gnr. 44, bnr. 1) under Rørosgård.

Han festet Spellvollen på Hånesåsen i 1778. I Røros verks jordegodsbefaringsprotokoll for dette året står det om vollen at den er en god seter.

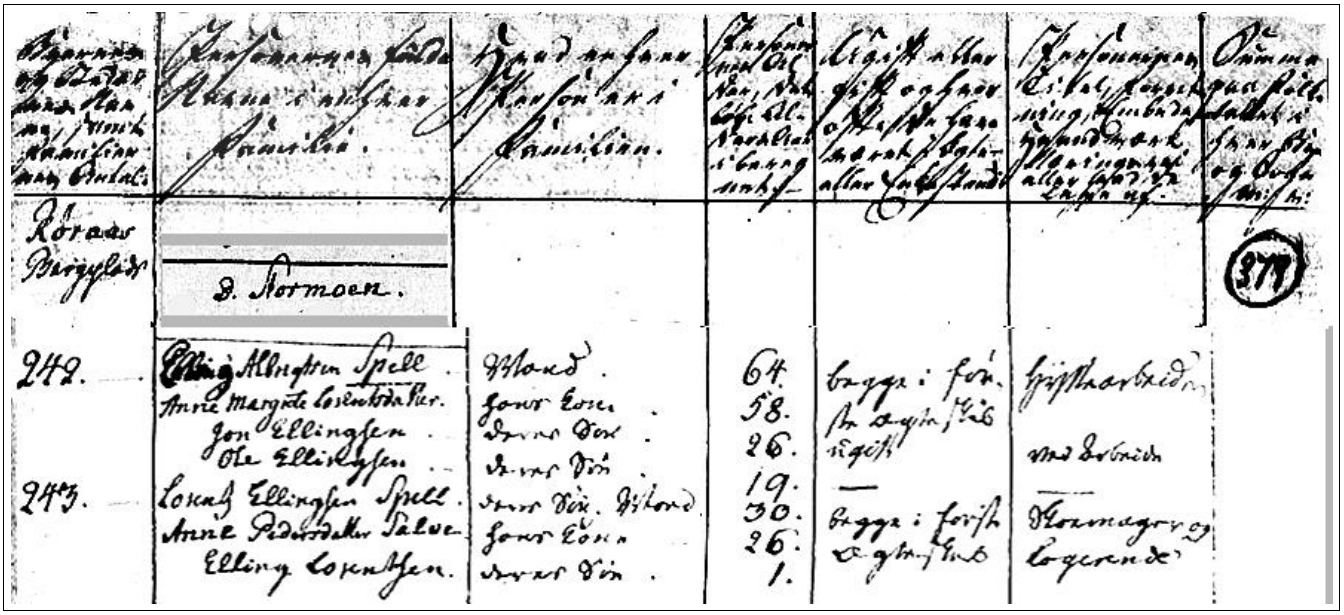
Røraas Bergplads
8. Stormoen.
378
242. Elling Albertsen Spell. Hustrue Anne Margrete Lorentsdatter. Søn Elling Ellingsen. Ole Ellingsen. — 64. 58. 26. — bygge i fors. — hjelpearbeider.
243. Lorentz Ellingsen Spell. Anne Pedersdatter Salve. Elling Lorentsen. — 19. 30. 26. 1. — bygge i forsk. — Stormager og Logerende.

Folketellingen i 1801, 1408 Røros prestegjeld,, Røros bergplats, 8 Stormoen, familie 242 og 243, folio 378b.

Ved folketellingen i 1801 bodde Ellend (Elling) og hans fru på Røros Bergplads/Stormoen. Han var da

hyttearbeider og 64 år gammel. Sønnene Jon og Ole, 26 henholdsvis 19 år gamle, bodde hos sine foreldre.

På nabogården bodde sønnen Lorentz Ellingen Spell (30 år) med hustru Anne Pedersdatter Salve (26 år) og sønnen Elling (1 år).

Ellend døde i 1808:

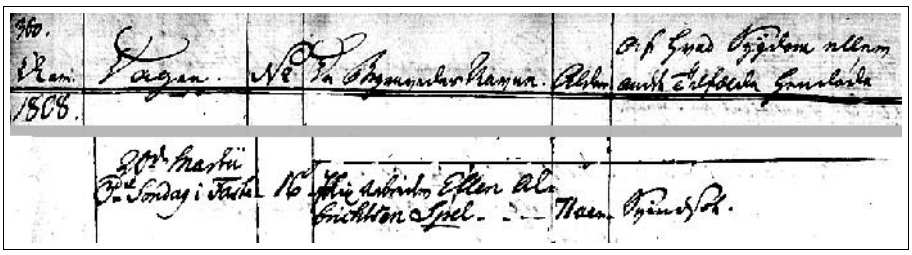

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 6, 1806-16, Døde og begrravede, folio 360, nr. 16.

«Aar: 1808.
Dagen: 20de Martü - 3de Søndag i Faste.
No: 16.
Den Begravedes Namnn: Hi.. arbeider Ellen Albrichtsen Spel.
Alder: 71.
Af hvad Sygdom eller Tilfælde hendøde: Svindsot».

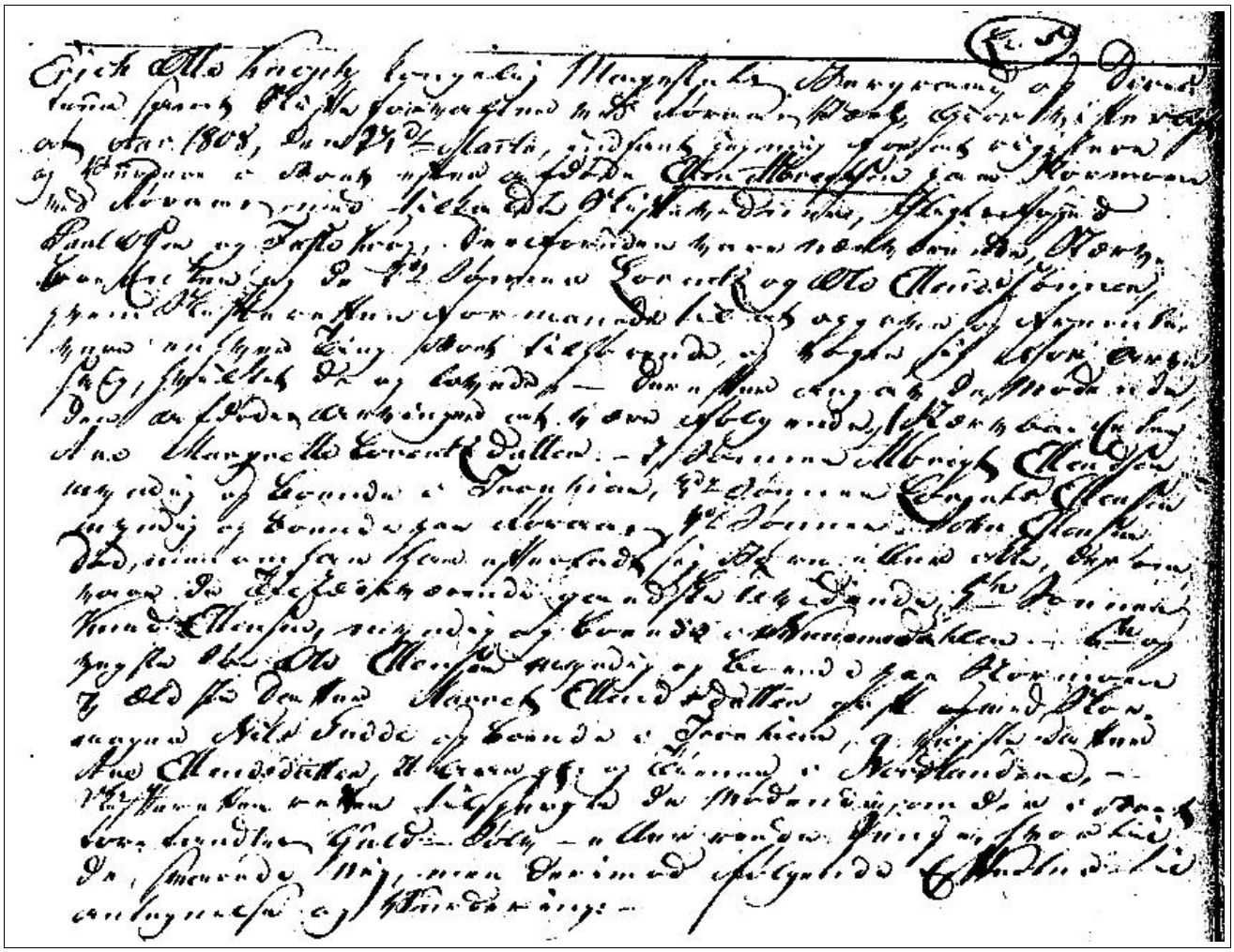

Skifteprotokoll - Røros bergrett nr. 3A 07, 1797-1813, folio 515a.

Skifte etter Ellend ble avholdt på Røros 24.03.1808.[132]

(Barn III:6, Far V:21, Mor V:22)

Gift 18.06.1762 på Røros (ST) med[133] neste ane.

---

132 Folketellingen i 1801, 1408 Røros prestegjeld,, Røros bergplats, 8 Stormoen, familie 242 og 243, folio 378b. Skifteprotokoll - Røros bergrett nr. 3A 07, 1797-1813, folio 515a. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247-248. Rørosboka, 4. bind, side 452. Astrid Ryen: Gruvearbeierslekter.

133 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede, folio 17, nr. 13.

Barn:

Anne Ellendsdatter Schancke. Født 1786 på Røros (ST). Døpt 22.01.1786 på Røros (ST).[134] Levde 1815 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). (Se III:6).

IV:12 mf mm

Anne Margrete Lorentsdatter Schancke. Født 03.03.1743 på Røros (ST). Døpt 10.03.1743 på Røros (ST).[135] Død 22.11.1830 på Røros (ST). Begravet 28.11.1830 i Røros (ST).[136]

Anne Margrete var datter til Lorentz Knudsen Schanke og Maritte Johannesdatter Nyplass.

Hun ble født 03.03.1743:

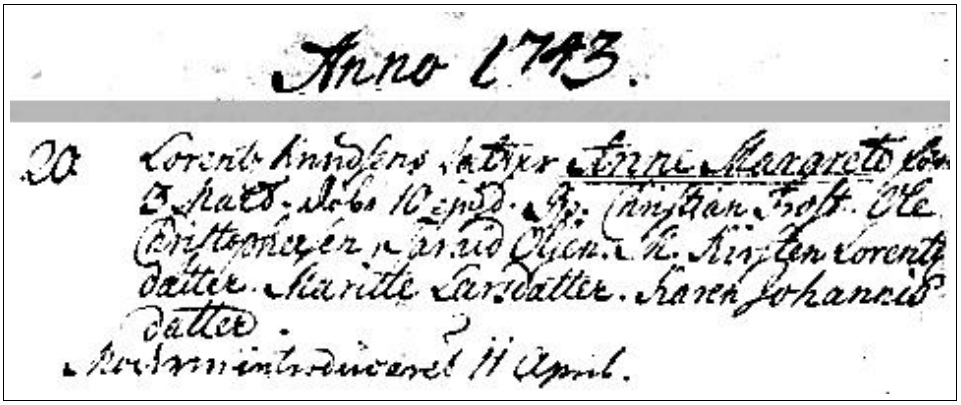

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Fødte og døbte, folio 52, nr. 20.

«Lorents Knudsens Datter Anne Margrete fød 3 Marts. Døbt 10 ejusd [samme måned?].
Sp: Christian Frost, Ole Christophersen, Tarald Olsen, M. Kirsten Lorentsdatter, Maritte Larsdatter, Karen Johannisdatter.
Moren introduceret 11 April».

Anne Margrete og Ellend hadde følgende barn:
1763: Albrecht, repslager, død i Trondheim i 1843.
1765: Maritte, død i Trondheim i 1856.
1767: Anne, død samme år.
1768: Anne, død i 1771.
1771: Lorentz, skomaker, død i Trondheim (Lade) i 1848.
1776: Joen, husmann, død i Hamlandsviken i Nærøy i 1837.
1779: Knud, kirkebygger, død i Torstad Dalen i Nærøy i 1856.
1782: Ole, skomaker og hyttearbeider, død i Røros i 1871.
1786: Anne, tjente i Nordland i 1808, gift 1811 i Trondheim med Jacob Torbersen Møller/Høyvåg.

1763: «Ellend Albertsens Søn Albert døbt 15 Maji.
Sp. Teoderus(?) Mølman, Albert Ellendsen, Peder Lorentsen, M. Hillebor Midgaard, Maritte Johannisdatter, Kirsten Iversdatter Spel. Moderen introduceret 19. juni» (Kirkebok nr. 3, folio 119, nr. 50).

1765: «Ellend Albertsens Datter Maritte døbt 20 Jan.
Sp: Henning Fuen, Johannes Lorentsen, Knud Schanke, M. Anne Mølman, Maritte Olsdatter Aas, Karen Hansdatter. Moderen introduceret 17 Feb» (Kirkebok nr. 3, folio 122, nr. 3).

1767: «Ellend Albertsens Hustru Anne Margrete Lorentsdatter introduceret 2 august efter een hiemmedøbt Datter Anne som Dødde» (Kirkebok nr. 4, folio 27, nr. 59).

1768: «Ellend Albertsen og Anne Margrete Lorensdatters Datter Anne døbt 2 Octob.
Fadderne: Lorents Schanke, Henric Ødegaard, Ole Steensen, Tunkild Steen Iversens Hustru, Ingebor Henric ... Hustru, Elen Lorentsdatter Schanke. Moderen introduceret 30 Octob» (Kirkebok nr. 4, folio 31, nr. 85).

1771: «Ellend Albertsen og Anne Margrete Lorentsdatters Søn Lorents døbt 22 Decemb.
Fadderne: Wilhelm Fyhn, Joen Oudensen, Ole Iversen Spel, Karen Fyhn, Karen Hans Sunds Hustru, Margrete Olsdatter Aas. Moderen introduceret 19 Jan hegv [neste år?]» (Kirkebok nr. 4, folio 42, nr. 103).

1776: «Ellend Albertsens og Anne Margrete Lorensdatters Søn Joen døbt 14 Januar.
Faddere: Peder Lorensen Schanke, Johannes Kemve, Hans Johannisen Langland, Karen Joen Oudensens Hustru, Lucia Johannis Lorensens Hustru, Barbro Mortensd. Moderen introduceret 11 decbr» (Kirkebok nr. 4, folio 54, nr. 5).

1779: «Ellend Albertsen og Anne Margrethe Lorentsd. Søn Knud døbt 1 Febr.
Fadderne: Christen Skancke, Johannes Kiæmpe, Bendix Larsen, Karen Hans Beues Enke, Elen Johannes Kiæmpes Hustru, Olava Iversd. Skancke. Moderen introduceret 21 Febr.» (Kirkebok nr. 4, folio 66, nr. 3).

---

134 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Fødte og døbte, folio 88, nr. 7.

135 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Fødte og døbte, folio 52, nr. 20.

136 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 8, 1829-44, Døde og begrravede, folio 591, nr. 36.

1782:. «Ellend Albrictsen og Anne Margrethe Lorentsd. Søn Ole døbt 16 junü.
Fadderne: Claus Holst, Ditlev Pedersen, Joen Henricsen Ødegaard, Caroline Ølstein, Sophia Ditlev Pedersens Hustru, Maritte Henrichsd. Ødegaard. Moderen introduceret 7 julü» (Kirkebok nr. 4, folio 77, nr. 44).

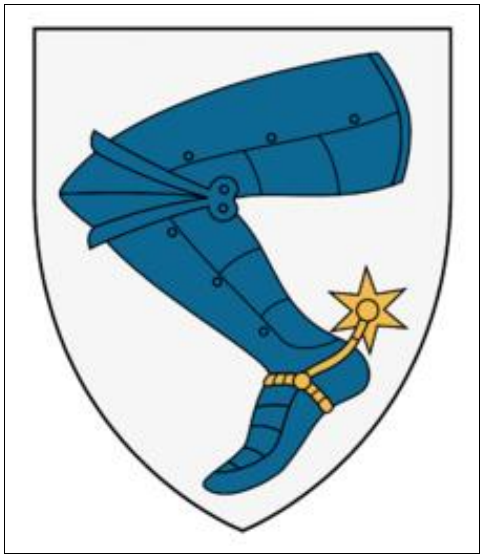

Barna tok slektsnavnet Schanke omkring 1785. Innenfor denne slektsgren førtes som slektsvåpen «i ett blått felt, en bepansret skanke med sporre, alt av gull».

Ved folketellingen i 1801 var Anne Margrete 58 årgammel.



591. D. Begravede og Dødfødte.

No.	Den opgivne Dødsdag.	Begravelses Datum.	Den Begravedes fulde Navn og Stand.	Alder.	Opholdssted.	Om død af smitsom Sygdom, og da hvilken eller ved ulykkelig Hendelse.
36	—	—	[illegible] 1830			
36	22 Nov.	28 Nov.	Ellen Albrectsen Sprelt Enke Ane Margrethe Lorentz Datum	88 aar	[illegible]	Høi Alderdom

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 8, 1829-44, Døde og begrravede, folio 591, nr. 36.

Anne Margrete døde av «Høi Alderdom» som enke på fattighuset i 1830.[137]

(Barn III:6, Far V:23, Mor V:24)

Gift 18.06.1762 på Røros (ST) med[138] forrige ane.

IV:13 mm ff

Johan Isakson Hafström/Tonning. Fellbereder. Født omkring 1747. Levde 1786 på Hammerstad, Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Levde 1800 i Vågå (OP). Levde 1801 på Snerle, Vågå (OP). Levde 1811 på Brænde Plads, Holungsøy, Vågå (OP). Død 16.03.1830 på Brænde Plads, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet 24.03.1830 i Vågå (OP).[139]

I «årbok for Gudbrandsdalen» 1949 står det et stykke om Johan som Reiar'n. I dette stykket fortelles det om at hans kone var født i Fredrikshald og det sies der at hun fikk ikke lov til å spørre ham om hverken hjemsted eller alder.

Johan er oppført i «Kompanirulle for Nordre Nordenfjeldske kompani» i 1796:
«Johan Isaksen Tonning født 1747 (ej avtjent).»

Ved folketellingen i 1801 ble Johan oppgitt å være 50 år, da han døde i 1830 oppgis hans alder til 82 år.

137 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247-248. Rørosboka, 4. bind, side 452. Folketellingen for 1408 Røraas i 1801.

138 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede, folio 17, nr. 13.

139 Kirkebok Vågå nr. 4: «Begravede og Dødfødte», folio 230, nr. 31

Det er ukjent hvor Johan og Karen Jensdatter ble gift, men det var i alle fall ikke i Halden-sognene som Karen antagelig kom fra.

Johan kaller seg Johan Isakson Hafstrøm, så det er mulig at han kom fra Sverige. Siden han hadde sagt til Karen at hun aldri måtte spørre etter navnet hans eller hvor han kom fra, er det mulig at han hadde desertert fra hæren, eller gjort noe annet straffbart.

Han må ha kommet til Stryn før 1786, for da blir sønnen Isak født.

I 1800 har Johan flyttet til Vågå. «Johan Feldbereder» er da fadder når Niels Hansen og Kari Bersvendsdatter døper sønnen Ole. Johans sønn, Isak Petter Johansen Tonning, får i 1809 datteren Karen Isaksdatter Tonning utenfor ekteskap med Sigri Nielsdatter, eldste datteren til Niels Hansen og Kari Bersvendsdatter!

Folketellingen for 1801 viser at han hadde losji på gården Snerle:



Optegnelse

Folketallet i Waage Sogn under Christians Amt, saaledes som det befandtes at være den 1ste Febr. 1801, tilligemed Forklaring om enhver Persons Stand, Embede og Næringsvei, m. v.

Gaardenes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det sidstbegyndte Aars iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa paa Folketallet i hver Bye og Sogn m. v.
Snerle.	Ole Erlandsen	Husbond	58.	1 gift	Husmand	
	Barbra Aleksdr	Kone	52.			
2den Familie	Knud Olsen	Søn	26.	Ungkarl		
	Iver Olsen	Dito	12.			
	Anna Olsdr	Dito	29.	ugift		
	Barbra Knudsdr	Barn Barn	9.			
	Johan Isacsen	Inderst	50.	gift 1ste Gang i Nordfiord	Feldbereder	

Folketellingen i 1801, 0515 Waages sogn under Christians Amt, folio 529b..

«Amt: Christians - Prestegjeld: Waage - Sogn: Waage - Gård: Snerle.
Fornavn: Johan
Etternavn: Isacsen
Husstandsstilling: Inderst
Alder: 50
Sivilstand: Gift 1te gang konen ere i nordfiord
Yrke: Feldbereder».

Hans hustru sammen med deres sønn, Isak, bodde fortsatt på Hammerstad, en husmannsplass under gården Tonning i Stryn.

Johan - som senere kalte seg Tonning - ble vide kjent for sine ferdigheter som skinnmaker. Han var også en dyktig håndverker til allslags annet arbeid.

Fellbereder var i Danmark og Norge betegnelsen på en skinner som semsket skinn og sydde klær av skinnet. I annen halvdel av 1600-tallet overtok fellberederen helt dette arbeidet, som tidligere var blitt utført av skinneren. Fagets glanstid var 1700-årene; etter 1800 gikk semskede skinnklær atter av mote, først i byene, senere også på bygdene. Forleddet «fell-» (av tysk Fell) betyr helt allment «skinn med hårene på». Yrkesbetegnelsen «fellbereder» blir likevel ofte blandet sammen med betegnelsene skinnfellmaker og karduansbereder.

I arkivet på Hamar har Kjell Vangen, Fagernes, funnet et forlik mellom flere gårdbrukere og Johan Tonning, angående en plass han hadde ryddet seg, datert Bjørnstad 19.10.1811:

«Tosten Sandboe og Ole Guttormsen Sandboe og Jens Tronhus på Sørems vegne mødte tillige med Feldbereder Johan Tonning, Blev indført følgende forlig betreffende Tonning paa Brænde Plads ved Hollongen. Beliggende paa Sandboes og Sørems fælles skov. Saaledes Tosten Sandboe med de flere lod - ejere bevilger at Johan Tonning som i sin og konens levetid maa bruge og beboe husene som han har opført tilige med den Jord som han har ryddet og opdyrket ved hans hustru. Mod at betale aarlig leje 1 Riksdaler i avgift til hver af Søndre Sandboes og Sørems

opsiddere. Dog gives ham ingen rettighed til at benytte hverken havning til sine Kreatur under Sørum og Søndre Sandboes mark. Eller at avvirke noget udi samme skov, uden gaardens opsidderes særskilte tilladelse forbinder Johan Tonning i alle dele at efterkomme førbemælte vilkaar».

Johan døde i 1830:

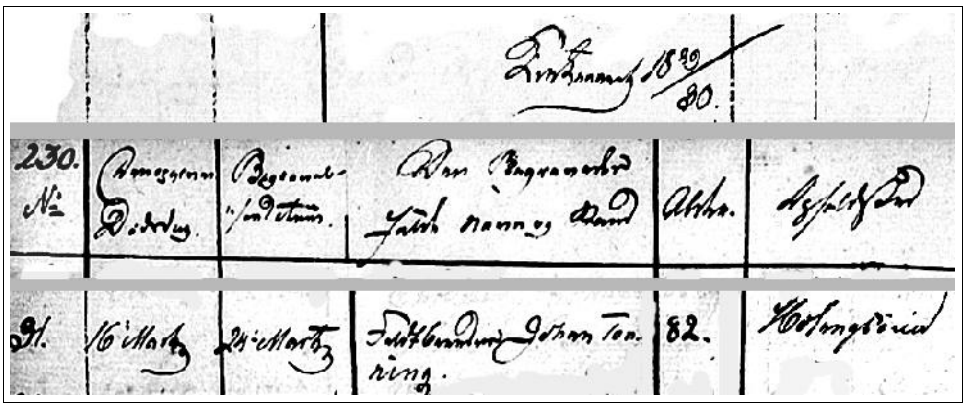

Kirkebok Vågå nr. 4: «Begravede og Dødfødte», folio 230, nr. 31

«Kirkeaaret 1829/30: No. 31.
Den opgivne Dødsdag: 16: Marts.
Begravelses Datum: 24: Marts.
Den Begravedes Fulde Navn og Stand: Feldtbereder Johan Tonning.
Alder: 82.
Opholdsted: Holengsøien.»

O. Rygh skrev følgende om Holungsøien i «Norske Gaardnavne»:
12. Holungsøien søndre, også kun kalt Øi.
Hulungghæn nevnes i 1497 (DN III 1006) som Sætergrænd, Hollingsøen i 1723.
«Har Navn efter en Bæk Holungen; Bækkenavne ere undertiden Hankjønsord, medens Navne paa Vandløb ellers regelmæssig have Hunkjønsform.»

I 1811 hadde Johan ryddet «Brænde Plads» ved Holongen. Holungsøien, som oppgis som oppholdssted når han dør i 1830, lå ifølge O. Rygh også ved bekken Holungen. Dette passer vel overens med beliggenheten til «Brænde Plads». Johan bodde derfor rimeligvis på denne plassen resten av sitt liv. Antagelig døde også hans hustru, Kari, på den samme plassen i 1826 som «Inderst Kone», 70 år gammel. Bosted oppgis å være «Øi Ejet», og Holungsøien ble som nevnt av O. Rygh ofte kalt «Øi».[140]

(Barn III:7)

Gift med neste ane.

Barn:

Isak Petter Johansen Tonning. Født 1786 på Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Døpt 03.10.1786 i Nedre Stryn, Indvig (SF).[141] Levde 1801 på Hammerstad, Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Levde 1808 i Vågå (OP). Levde 1809 i Bergen (HO). Død 20.08.1813 på Lasarettet, Bergen (HO). Begravet 24.08.1813 på Assistents kirkegården Fredens Bolig, Bergen (HO).[142] (Se III:7).

IV:14 mm fm

Karen Jensdatter. Født omkring 1755. Levde 1801 på Hammerstad, Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF). Levde 1811 på Brænde Plads, Holungsøy, Vågå (OP). Død 28.12.1826 på Brænde Plads, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet 06.01.1827 i Vågå (OP).[143]

Karen kom antagelig fra Tistedalen eller Halden. Man tror at hennes foreldre var Jens Mortensen og Karina Eriksdatter fra Tistedalen. Karens dåp er ikke funnet innført i kirkeboken for Idd, men denne mangler innførsler for året 1755, så det er mulig at Karen ble født det året.

I 1754 får Jens og Karina datteren Johanne:
«Nr. 9 - d. 22de Februarü. Jens Mortensens og Karine Erichsdatters B: Døbt Kaldet Johanne.
Fadd: Hans Jervig, Peder Hansen, Christen Andersen, Marte Svensdatter og Anne Johnsdatter»

140 Folketellingen i 1801, 0515 Waages sogn under Christians Amt, folio 529b.. Notater fra Kjell Vangen, Fagernes. Årbok for Gudbrandsdalen 1949

141 Kirkebok Innvik prestegjeld, Nedre Stryn sogn nr.1, 1750-1816, «Fødte Drengebørn 1786», folio 122b, nr. 33.

142 Kirkebok Korskirken, Bergen - Klokkerbok A 1a, 1809-32: «Lig begravne paa Ashestents Kirkegaarden Fredens Bolig kaldet», side 16.

143 Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde og begravede», folio 227, nr. 5

(Kirkebok Idd nr. 1, «Ægte barn for Aar 1754, folio 34, nr. 9).

Karen har sagt at de var meget fattige og det er rimelig å tro at de bodde i en av de usle hyttene som lå på begge sider langs Tistedalsfossen, og at faren arbeidet ved et av sagbrukene.

Hun hadde flere søsken, men bare Karen selv og søsteren Marte levde etter at de ble voksne.

Ved folketellingen i 1801 bodde Karen sammen med sin sønn, Isak, på Hammerstad, en husmannsplass under gården Tonning i Stryn:

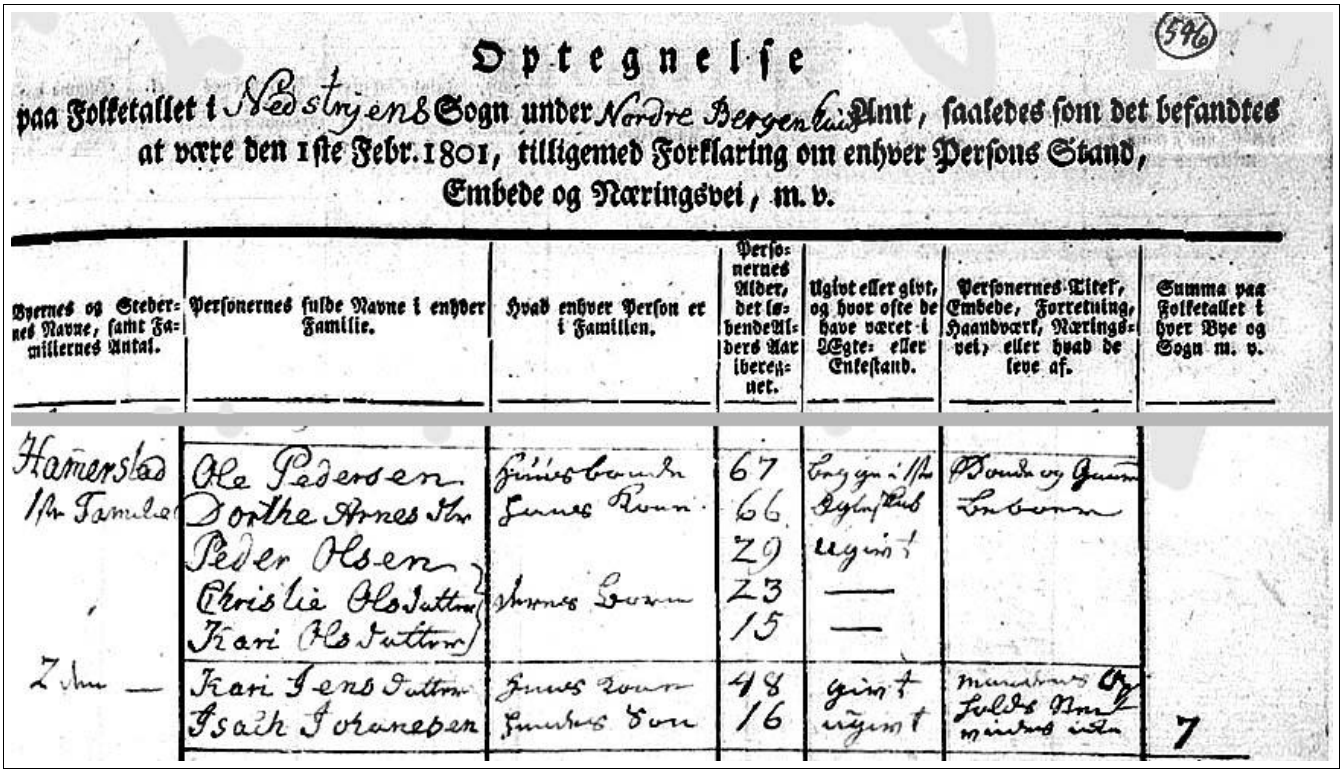

546

Optegnelse

paa Folketallet i Nedstryens Sogn under Nordre Bergenhuus Amt, saaledes som det befandtes at være den 1ste Febr. 1801, tilligemed Forklaring om enhver Persons Stand, Embede og Næringsvei, m. v.

Byernes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det løbende Alders Aar iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa paa Folketallet i hver Bye og Sogn m. v.
Hamerstad 1ste Familie	Ole Pedersen	Huusbonde	67	begge i 1ste Ægteskab	Bonde og Gaarmand	
	Dorthe Arnes Dtr	Hans Kone	66		Beboer	
	Peder Olsen		29	ugivt		
	Christie Olsdatter	Hans Born	23	—		
	Kari Olsdatter		15	—		
2den —	Kari Jensdatter	Hans Kone	48	givt	Mandens Opholds Sted viedes ikke	
	Isach Johanesen	Hendes Søn	16	ugivt		7

Folketellingen i 1801, 1447P Innvik prestegjeld, Nedre Stryn sogn, folio 546a.

«Amt: Nordre Bergenhuus - Prestegjeld: Indvig - Sogn: Ned Stryn - Gård: Hammerstad.
Fornavn: Kari - Etternavn: Jensdtr - Husstandsstilling: Huus kone - Alder: 48 - Sivilstand: Givt
Yrke: Mandens opholds sted viedes ikke.
Fornavn: Isach - Etternavn: Johanesen - Husstandsstilling: Hendes søn - Alder: 16 - Sivilstand: Ugivt».

Det var antagelig Karen som døde i 1826, 70 år gammel:

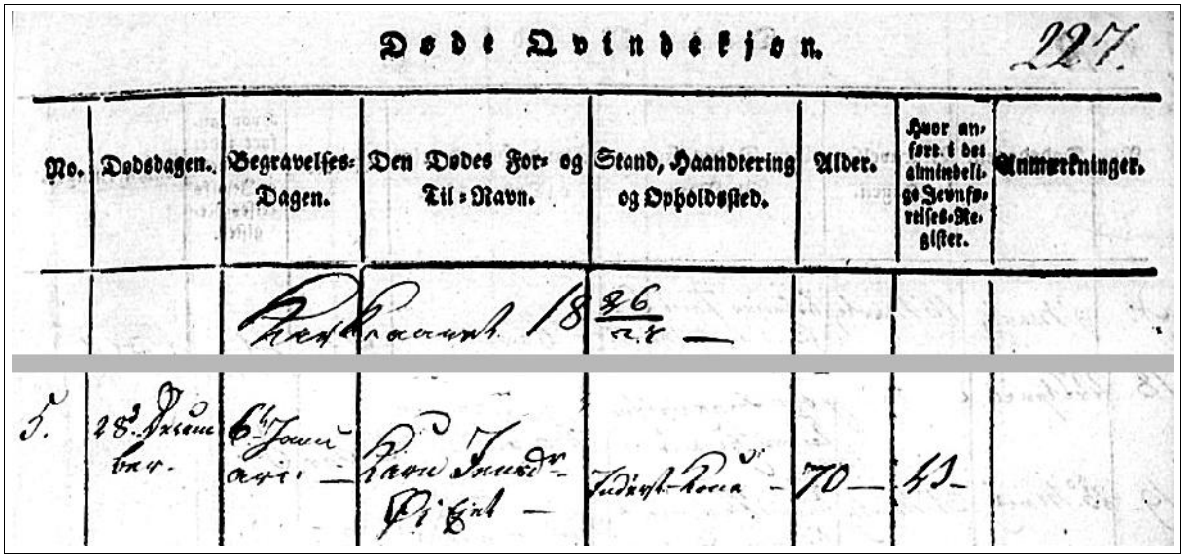

Døde Qvindekjøn. 227.

No.	Dødsdagen.	Begravelses-Dagen.	Den Dødes For- og Til-Navn.	Stand, Haandtering og Opholdssted.	Alder.	Hvor anført i det almindelige Jevnførtises-Register.	Anmærkninger.
		Kirkeaaret 1826/27					
5.	28. December	6. Januar	Karn Jensdr Øi Ejet	Inderst Kone	70	43	

Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde og begravede», folio 227, nr. 5

«Kirkeaaret 1826/27: No. 5.
Dødsdagen: 28. December.
Begravelses-Dagen: 6. Januar.
Den Dødes For- og Til-Navn: Kari Jensdr. Øi Ejet.
Stand, Haandtering og Opholdssted: Inderst Kone.
Alder: 70».

O. Rygh skrev om Holungsøien i «Norske Gaardnavne» at Holungsøien søndre, også ble kalt Øi. «Øi Ejet» er derfor rimeligvis en husmannsplass under Holungsøien, antagelig «Brænde Plads».[144]

(Barn III:7)

Gift med forrige ane.

IV:15 mm mf

Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen. Husmann med jord. Født omkring 1761. Levde mellom 1786 og 1823 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP).

Fra M. Høgåsens artikkel «Tradisjonen held seg lenge» under avsnittet «Meir om Bersveinstugu»:

«4) Det kom ein kvamver, Nils Hansson Slåen opp gjennom Ottadalen og selde sild og salt. Han vart g. m. yngste jenta i Bersveinstugun. "Nils var ei kjempe som ikkje mange ville ta i hop att med når dei ein gong hadde kjent klørne hans."»

En person som kommer fra Kvam, blir gjerne kalt «kvamvær». Kvamværsvitser er et kjent begrep i Gudbrandsdalen, som kjennetegnes med slagferdigheten og de ofte avvæpnende kommentarene som avslutter det hele.

«Slåen» er muligens identisk med «Slaastuen» som vi finner under Froen prestegjeld og Qvam sogn i 1801-tellingen. Alternativt var det en husmannsplass under gården Weikle [Weechle i 1801]. Dessverre gikk store deler av embetsarkivet for Fron tapt ved en prestegardsbrann i 1806.

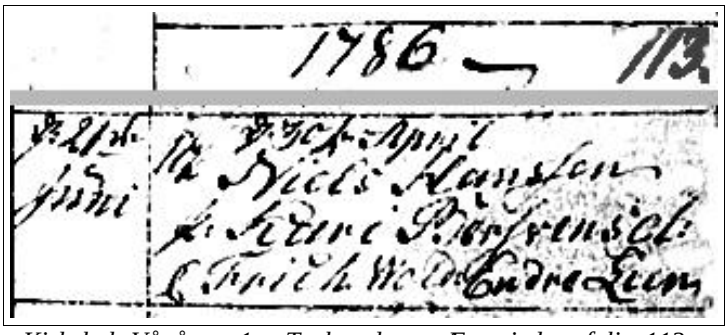
1786 — 113

Kirkebok Vågå nr. 1: «Trolovede og Ægteviede», folio 113a.

Ungkar Niels Hansen ble trolovet med Pige Kari Bersvendsdatter 30.04.1786. Forlovere var Frich Wold og Endre Lien. De ble «ægteviet» 21.06.1786.

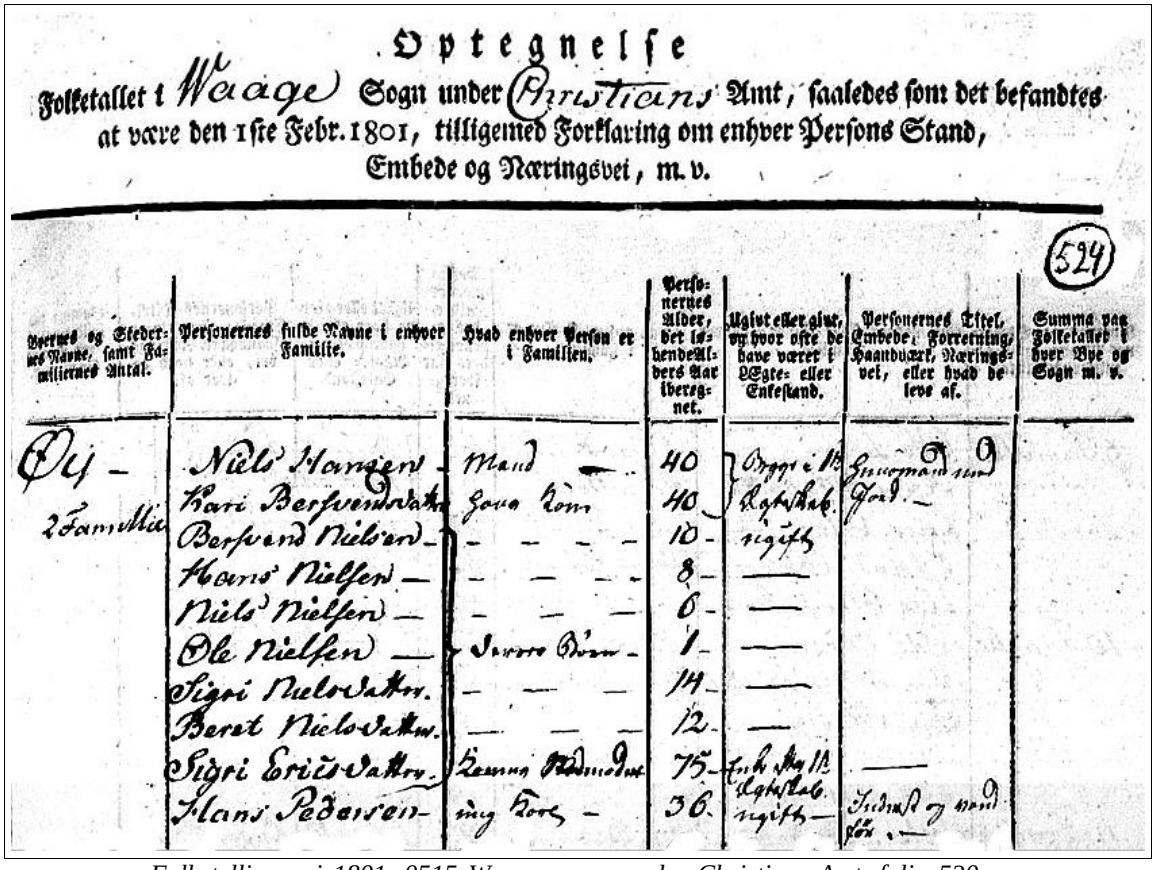
Optegnelse

Folketallet i Waage Sogn under Christians Amt, saaledes som det befandtes at være den 1ste Febr. 1801, tilligemed Forklaring om enhver Persons Stand, Embede og Næringsvei, m. v.

524

Byernes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det løbende Alders Aar iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa paa Folketallet i hver Bye og Sogn m. v.
Øy —	Niels Hansen	Mand	40	Bygge i 1ste Ægteskab.	Gjennomand med Jord.	
2 Familie	Kari Bersvendsdatter	Hova Kom	40			
	Bersvend Nielsen	— — —	10	ugift		
	Hans Nielsen	— — —	8	—		
	Niels Nielsen	— — —	6	—		
	Ole Nielsen	Dersen Søn	1	—		
	Sigri Nielsdatter	— — —	14	—		
	Beret Nielsdatter	— — —	12	—		
	Sigri Ericsdatter	Kommer Nedmoder	75	Enke efter 1ste Ægteskab.	—	
	Hans Pedersen	ung Kom	36	ugift	Indrøst og vand før.	

Folketellingen i 1801, 0515 Waages sogn under Christians Amt, folio 530a..

Ved folketellingen i 1801 bodde Niels på en husmannsplass under Øy [Holungsøy] i Vågå (Husmannsplass med

144 Folketellingen i 1801, 1447P Innvik prestegjeld, Nedre Stryn sogn, folio 546a. Notater fra Kjell Vangen, Fagernes.

jord), og var 40 år gammel. Hans kone Kari var også 40 år. Barna Sigri (14 år), Beret (12 år), Bersvend (10 år), Hans (8 år), Niels (6 år) og Ole (1 år) bodde hos sine foreldre. På plassen bodde også «konens stemor» Sigri Ericsdatter som var 75 år gammel og enke etter 1. ekteskap. Videre en ungkar Hans Pedersen, ugift og 36 år gammel, han oppgis å være «Inderst og vandfør».

O. Rygh skrev om Holungsøien i «Norske Gaardnavne» at Holungsøien søndre også ble kalt «Øi».[145]

(Barn III:8)

Gift 21.06.1786 i Vågå (OP) med[146] neste ane.

Barn:

Sigri Nielsdatter Øyen/Snerle. Født 1786 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Døpt 24.09.1786 i Vågå (OP).[147] Levde 1809 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 31.05.1822 på Snerle, Vågå (OP). Begravet 08.06.1822 i Vågå (OP).[148] (Se III:8).

Bersvend Nielsen Øyen. Smed. Født 1792 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP).[149] Død 07.10.1880 til Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet 02.11.1880 i Vågå (OP).[150]

Bersvends foreldre var Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen og Kari Bersvendsdatter.

Ha ble født i 1792 og døpt 18. søndag etter trefoldighet:

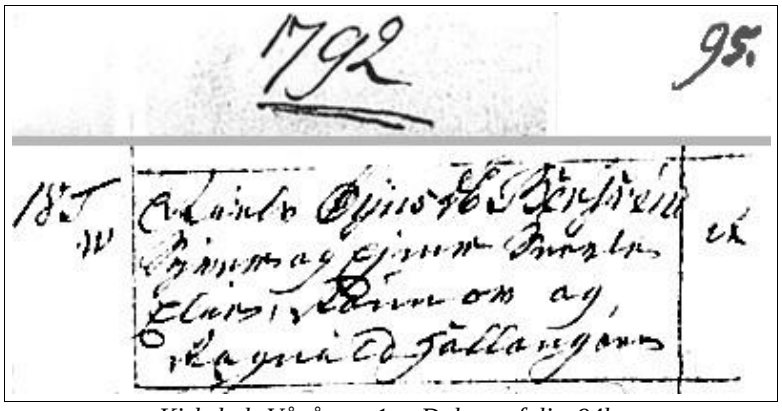

Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 94b.

1792: «18 T W[aage] Niels Øyns Db [Drengebarn] Bersvend».
Faddere var Synne og Einer Snerle, Elin, Rønnow og Ragnild Hallangøen (Kirkebok nr. 1, folio 94b.

Ved folketellingen i 1801 var Bersvend 10år gammel og bodde hjemme hos sine foreldre på en husmannsplass [Bersvendstuen] under gården Øy i Vågå.

Ved samme folketelling var hans hustru, Anne, 8 år. Hun var datter til Ole Olsen (51 år i 1801) og Marit Bottelsdatter (49 år i 1801). Hennes far var husmand med jord. De bodde, som Bersvends familie, på en husmannsplass under Øy.

Bersvend giftet seg med Anne Olsdatter 27.04.1819 i Vågå kirke:[151]

145 Folketellingen i 1801, 0515 Waages sogn under Christians Amt, folio 530a.. M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 219-20. Berit Øyen Støyva.

146 Kirkebok Vågå nr. 1: «Trolovede og Ægteviede», folio 113a.

147 Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 85.

148 Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde Qvindekjøn», folio 209, nr. 29.

149 Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 94b.

150 Kirkebok Vågå prestegjeld nr. 7, 1872-86, Døde og begravede, folio 404, nr. 55.

151 Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 94b. Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Berit Øyen Støyva.

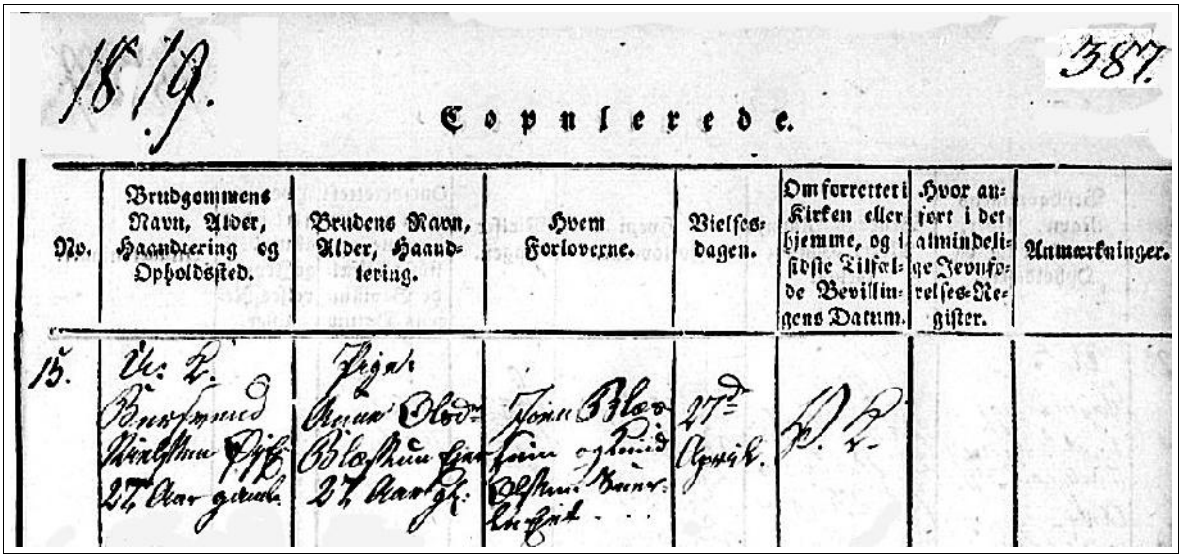

1819. 387.

Copulerede.

No.	Brudgommens Navn, Alder, Haandtering og Opholdssted.	Brudens Navn, Alder, Haandtering.	Hvem Forloverne.	Vielsesdagen.	Om forrettet i Kirken eller hjemme, og i fidste Tilfælde Bevillingens Datum.	Hvor anført i det almindelige Trolovelses-Register.	Anmærkninger.
15.	Ug. K. Bersvend Nielsen Øy Eje 27 Aar gl.	Pige Anna Olsdr. Blæsshus Eje 27 Aar gl.	Joen Blæs Knud Olsen Suneli Ejet.	27de April	W. K.		

Kirkebok Vågå nr. 3: «Copulerede», folio 387, nr. 15.

«No.
Brudgommens Navn, Alder, Haandtering og Opholdssted.
U. K. Bersvend Nielsen Øy Eje, 27 Aar Gammel.
Brudens Navn, Alder, Haandtering.
Anna Olsdr. Blæßhus(?) Eje, 27 Aar Gl:
Hvem Forloverne.
Joen Blæshus og Knud Olssen Suneli Ejet.
Vielsesdagen.
27de April
Om forrettet i Kirken eller hjemme, og i fidste Tilfælde Bevillingens Datum.
W[aage] K[irke].»

Anne og Bersvend hadde barna (minst):
1821: Hans.
1824: Sigri.
1826: Ole.

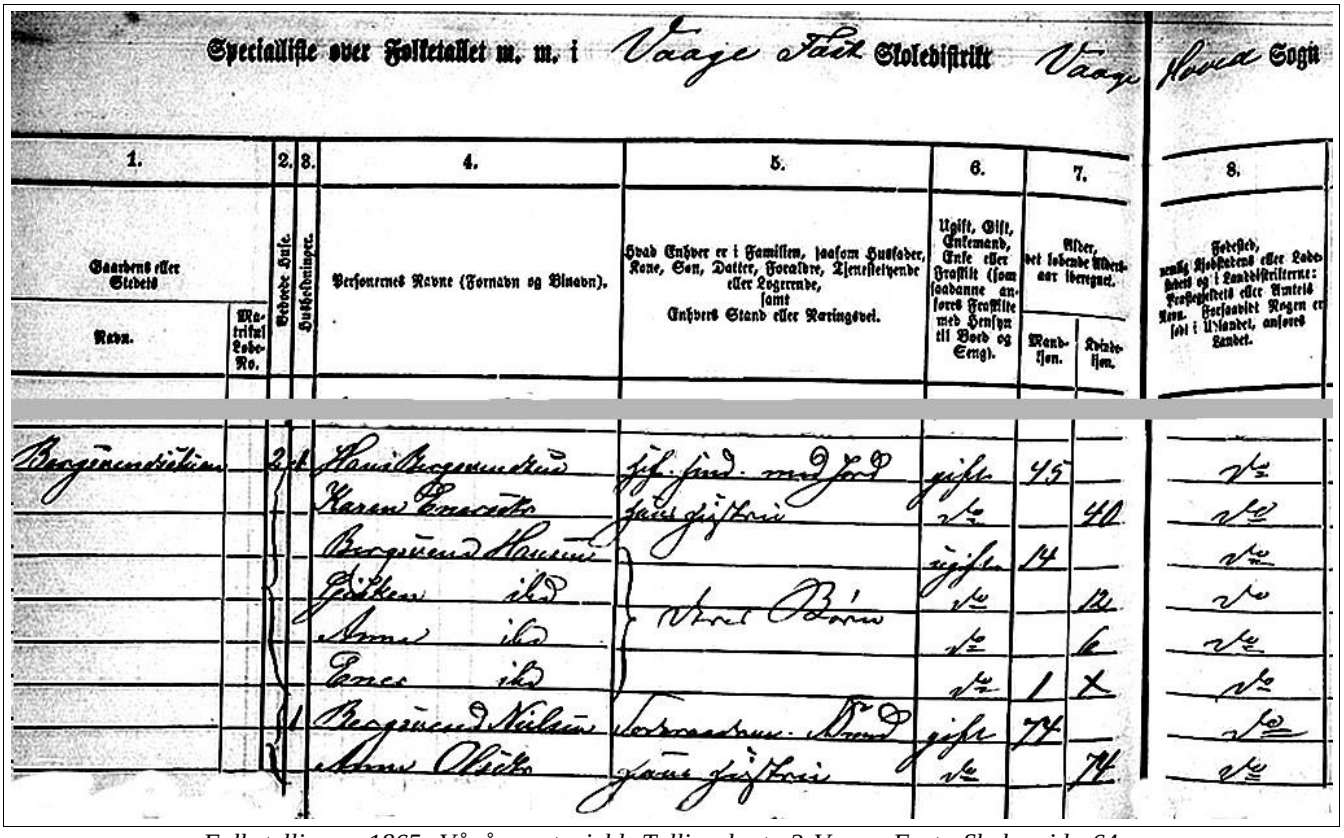

Specialliste over Folketallet m. m. i Vaage Fast Skoledistrikt Vaage Hoved Sogn

1. Gaardens eller Stedets Navn.	1. Matrikul Lobe-No.	2. Beboede Huse.	3. Husholdninger.	4. Personernes Navne (Fornavn og Tilnavn).	5. Hvad Enhver er i Familien, saasom Husfader, Kone, Søn, Datter, Forældre, Tjenestetyende eller Logerende, samt Enhvers Stand eller Næringsvei.	6. Ugift, Gift, Enkemand, Enke eller Fraskilt (som saadanne anføres Fraskilte med Hensyn til Bord og Seng).	7. Alder, det lobende Aldersaar iberegnet. Mandkjøn.	7. Kvindekjøn.	8. Fødested, anlig Kjøbstadens eller Lobdhens og i Landdistrikterne: Præstegjeldets eller Amtets Navn. Forsaavidt Nogen er født i Udlandet, anføres Landet.
Borgemendstuen		2	1	Hans Borgemendsen	fyf. fund. med Jord	gifte	45		Vaage
				Karen Ericsdtr	fand Gjestkone	Enke		40	Vaage
				Borgemend Hansen		ugifte	14		Vaage
				Sigrun ibd		Pige		12	Vaage
				Anne ibd		Pige		6	Vaage
				Ingeb ibd		Pige	1	1	Vaage
		1	1	Borgemend Nielsen	Vaarmand Husf	gifte	74		Vaage
				Anne Olsdtr	fand Gjestkone	Enke		74	Vaage

Folketellingen 1865. Vågå prestegjeld, Tellingskrets 2 Vaage Faste Skole, side 64.

Ved folketellingen i 1865 bodde Bersvend og hans hustru, Anne Olsdatter, fortsatt på Bersvendstuen sammen med familien til deres eldste sønn, Hans.

Han var føderådsmand og smed. Bersvend og Anne oppgis begge å være 73 år gamle.

Sønnen Hans var 45 år gammel, født ca. 1825, og er oppført som husmand med jord.

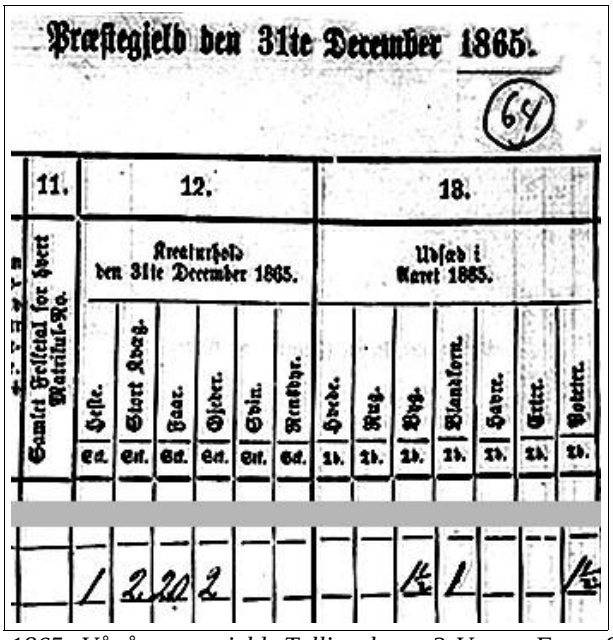
Præstegjeld den 31te December 1865.

64

11.	12.						13.						
Samlet Gaardstal for hvert Matrikul-Nr.	Kreaturhold den 31te December 1865.						Udsæd i Aaret 1865.						
	Heste.	Stort Kvæg.	Faar.	Gjeder.	Svin.	Rensdyr.	Hvede.	Rug.	Byg.	Blandkorn.	Havre.	Erter.	Poteter.
	Gd.	Gd.	Gd.	Gd.	Gd.	Gd.	Tn.	Tn.	Tn.	Tn.	Tn.	Tn.	Tn.
	1	2	20	2					½	1			1½

Folketellingen 1865. Vågå prestegjeld, Tellingskrets 2 Vaage Faste Skole, side 64, kreaturhold og utsæd..

«Kreaturhold den 31te December 1865.
Heste: 1 - Stort Kvæg: 2 - Faar: 20 - Gjeder: 2
Udsæd i Aaret 1865.
Byg: ½ tn. - Blandkorn: 1 tn. - Poteter: 1½ tn.»

Bersvend døde i 1880.

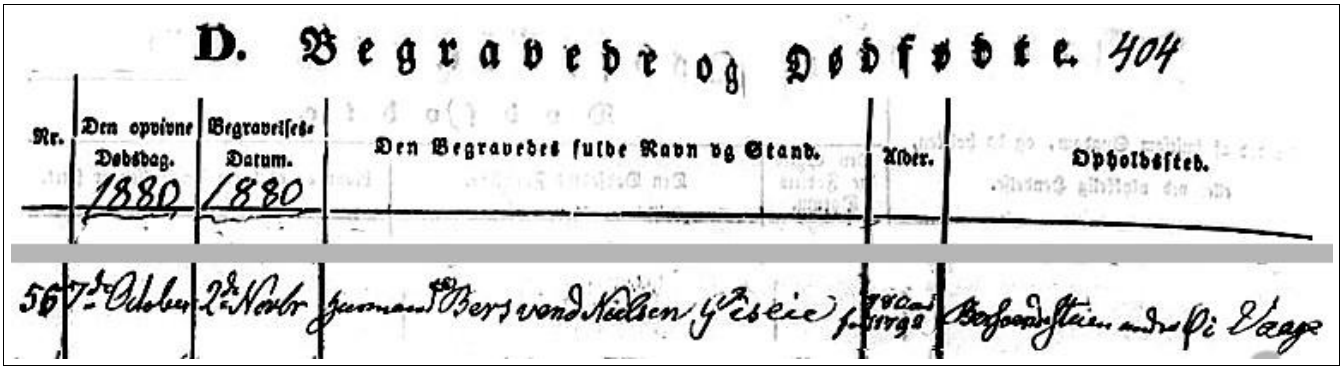
D. Begravede og Dødfødte. 404

Nr.	Den opvisne Dødsbog.	Begravelses-Datum.	Den Begravedes fulde Navn og Stand.	Alder.	Opholdssted.
	1880	1880			
56	7de October	2den Novbr	Husmand Bersvend Nielsen Øiseie	80 Aar f. 1792	Bersvendstuen under Øi Vaage

Kirkebok Vågå prestegjeld nr. 7, 1872-86, Døde og begravede, folio 404, nr. 55.

«Nr.
56
Den opvisne Dødsbog: 1880.
7de October
Begravelses-Datum: 1880.
2de Novbr
Den Begravedes Fulde Navn og Stand.
Husmand Bersvend Nielsen Øiseie
Alder.
80 Aar f. 1792
Opholdssted.
Bersvendstuen under Øi - Vaage»[152]

Hans Nielsen Øyen. Født 1794 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 1842. Snekkermester.

Hans foreldre var Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen og Kari Bersvendsdatter.

Hun ble født i 1794 og døpt 12. søndag etter trefoldighet:

152 Kirkebok Vågå nr. 3: «Copulerede», folio 387, nr. 15. Folketellingen 1865. Vågå prestegjeld, Tellingskrets 2 Vaage Faste Skole, side 64.

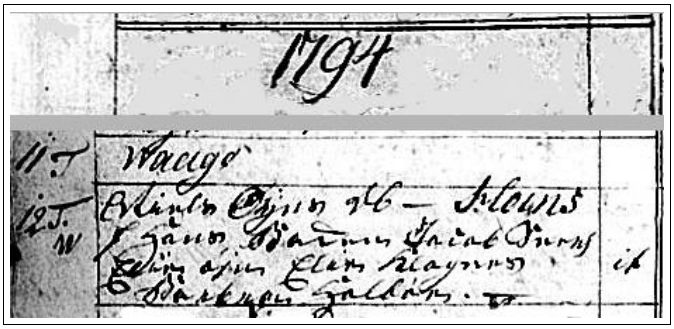

Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 124b.

1794: «12 T W[aage] Niels Øyns Db - Hans».
Faddere Hans Baken, Jacob S..., Elin Øjen, Elin Klognes, B.. Haldøn (Kirkebok nr. 1, folio 124b.

Ved folketellingen i 1801 var Hans 8 år gammel og bodde hjemme hos sine foreldre på en husmannsplass [Bersvendstuen] under gården Øy i Vågå.

Hans og hans bror, Niels, flyttet til Trondheim og ble snekkermestere, mens deres eldste bror overtok Bersvendstuen.

Hans giftet seg med Serine Sannes i Domkirken i Trondheim i 1824.

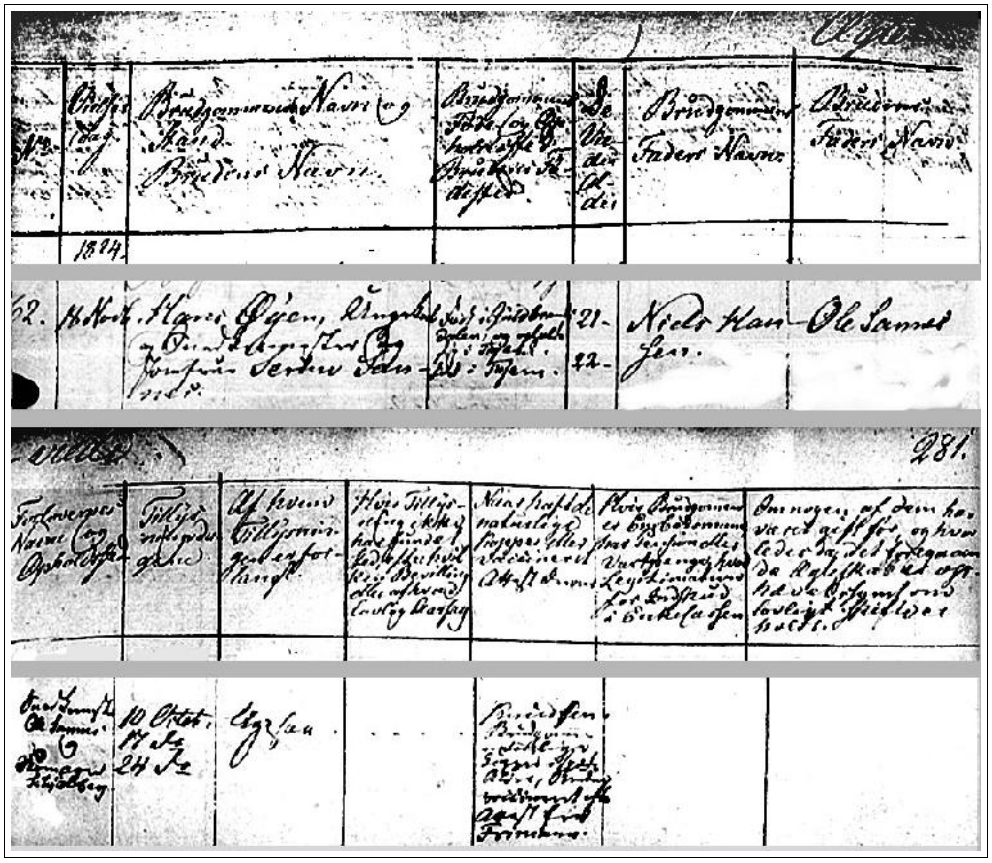

Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 13, 1821-31, «Ægteviede», folio 281. nr. 62.

«No.
62
Vielsesdag
1824 - 18 Nov
Brudgommens Navn og Stand - Brudens navn
Hans Øyen, Ungkarl og Jomfrue Serine Sannes
Brudgommens Føde- og Opholdssted
Guldbrandsdalen og opholder sig i Trhem
Brudens Opholdssted
Fød i Trhm
De Viedes Alder
21 Aar - 22 Aar
Brudgommens Faders Navn
Niels Hansen
Brudens Faders Navn

Ole Sannes
Forlovernes Navne og Opholdssted
Snekkermester Hans Øyen og Vurderingsmand Christopher Falols(?)
Tillysningsdagene
10 Octb, 17 do, 24 do
Naar haft de naturlige Kopper eller vaccineret. Attest derom.
Brudgommen naturlige Kopper iflg Attest, Bruden Vaccineret efter Attest fra Form???».

Hans døde av tæring 27.05.1842:

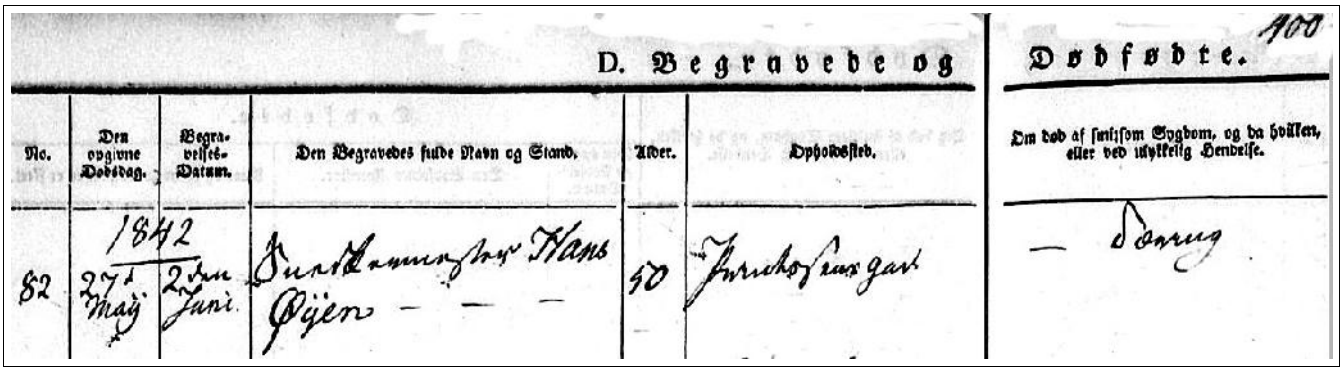

D. Begravede og Dødfødte. 400

No.	Den opgivne Dødsdag.	Begravelses-Datum.	Den Begravedes fulde Navn og Stand.	Alder.	Opholdssted.	Om død af smitsom Sygdom, og da hvilken, eller ved ulykkelig Hendelse.
82	1842 27d May	2den Juni	Snekkermester Hans Øyen	50	Pr[illegible] gade	— Tæring

Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 17, 1840-47, «D. Begravede og Dødfødte», folio 400.

«No.
82
Den opgivne Dødsdag.
1842 27d May
Begravelses-Datum.
2den Juni
Den Begravedes fulde Navn og Stand.
Snekkermester Hans Øyen.
Alder.
50
Opholdssted.
Pr??sens gade
*Om død af smitsom Sygdom, og da hvilken, eller ved ulykkelig Hendelse.
Tæring»

Ved folketellingen i 1865 bor hans enke med to døtre i Kongens gate 48 i Trondheim.

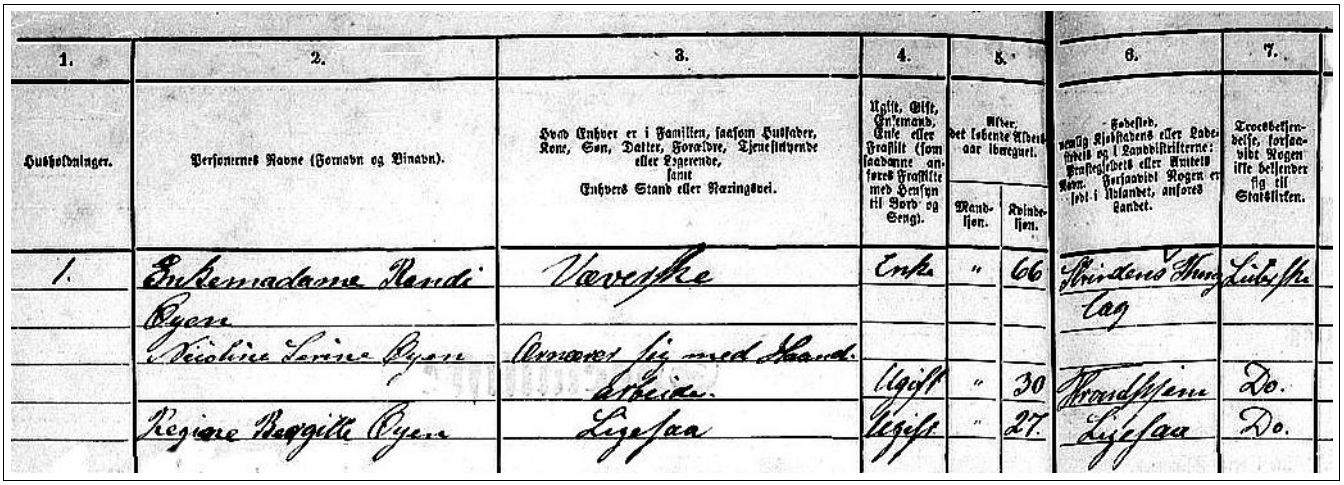

1. Husholdninger.	2. Personernes Navne (Fornavn og Binavn).	3. Hvad Enhver er i Familien, saasom Husfader, Kone, Søn, Datter, Forældre, Tjenestetyende eller Legerende, samt Enhvers Stand eller Næringsvei.	4. Ugift, Gift, Enkemand, Enke eller Fraskilt (som saadanne anføres Fraskilte med Hensyn til Bord og Seng).	5. Alder, det løbende Aldersaar iberegnet. Mandkjøn.	Kvindekjøn.	6. Fødested, nemlig Kjøbstadens eller Ladestedets og i Landdistrikterne: Præstegjeldets eller Amtets Navn. Forsaavidt Nogen er født i Udlandet, anføres Landet.	7. Troesbekjendelse, forsaavidt Nogen ikke bekjender sig til Statskirken.
1.	Enkemadame Randi Øyen	Væverske	Enke	"	66	Strindens Thinglag	Luterske
	Nicoline Serine Øyen	Ærnærer sig med Haandarbeide	Ugift	"	30	Trondhjem	Do.
	Regine Bergitte Øyen	Ligesaa	Ugift	"	27	Ligesaa	Do.

Folketellingen 1865. Trondheim kjøpstad, spesialliste 702, side 1453, Kongens gade 48.

«Enkemadame Randi Øyen - Væverske - Enke - 66 - Strindens Thinglag - Luterske
Nicoline Serine Øyen - Ærnærer sig med Haandarbeide - Ugift - 30 - Trondhjem - Do
Regine Bergitte Øyen - Ligesaa - Ugift - 27 - Ligesaa - Do».

153

Niels Nielsen Øyen. Snekkermester. Født 1797 til Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP).

153 Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 124b. Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 13, 1821-31, «Ægteviede», folio 281. nr. 62. Folketellingen 1865. Trondheim kjøpstad, spesialliste 702, side 1453, Kongens gade 48. Berit Øyen Støyva.

Niels foreldre var Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen og Kari Bersvendsdatter.

Hun ble født i 1797 og døpt 1. advent.

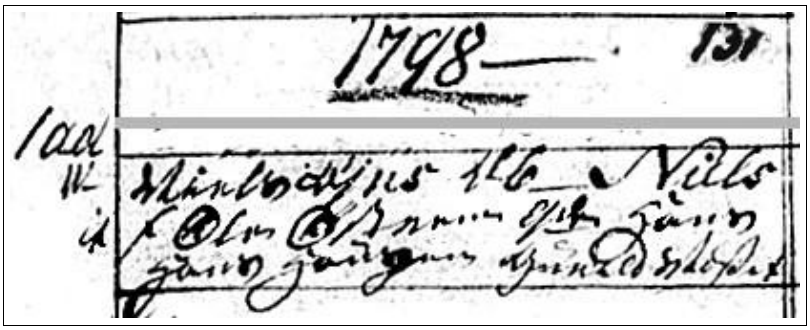

Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 131a.

1797: «1 Ad W[aage] Niels Øjns Db - Niels».
Faddere var Ole Østrem, Es.. Hansen, Hans Hougen, Gunhild Woslet (Kirkebok nr. 1, folio 131a).

Ved folketellingen i 1801 var Bersvend 6år gammel og bodde hjemme hos sine foreldre på en husmannsplass [Bersvendstuen] under gården Øy i Vågå.

Niels og hans bror, Hans, flyttet til Trondheim og ble snekkermestere, mens deres eldste bror overtok Bersvendstuen.

Niels giftet seg med Randi Thorsdatter i Domkirken i Trondheim i 1825.

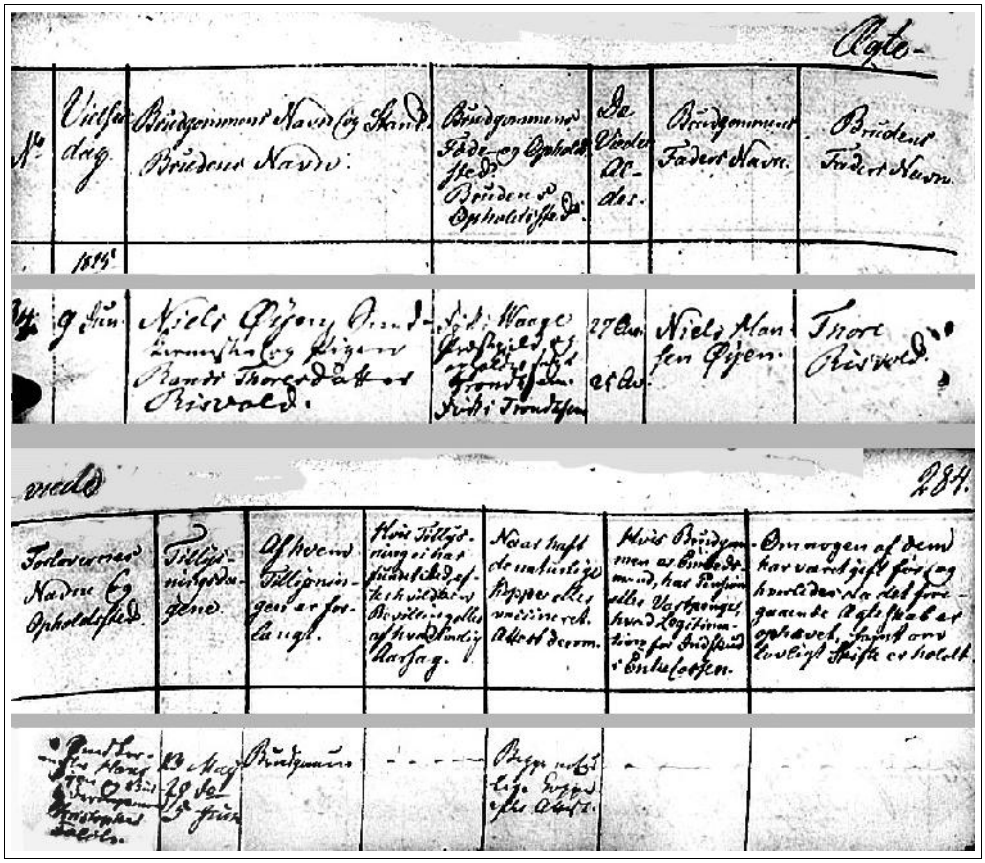

Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 13, 1821-31, «Ægteviede», folio 284. nr. 34.

«No.
34
Vielsesdag
1825 - 9 Jun
Brudgommens Navn og Stand - Brudens navn
Niels Øyen, Snekkermester og Pigen Randi Thorsdatter
Brudgommens Føde- og Opholdssted
Fød i Waage Prestegield og opholder sig i Trondhjem
Brudens Opholdssted
Fød i Trondheim
De Viedes Alder
27 Aar - 25 Aar

Brudgommens Faders Navn
Niels Hansen Øyen
Brudens Faders Navn
Thore Risvold
Forlovernes Navne og Opholdssted
Snekkermester Hans Øyen og Vurderingsmand Christopher Falols(?)
Tillysningsdagene
23 May, 29 do., 5 Juni
Naar haft de naturlige Kopper eller vaccineret. Attest derom.
Begge naturlige Kopper iflg Attest»

Niels og Randi døper sin datter Nicoline Serine i 1836. Blandt fadderne finner vi «Pigen Karen Øyen» (født 1809), datter til Sigri Nielsdatter, søster til barnets far, Niels Øyen:

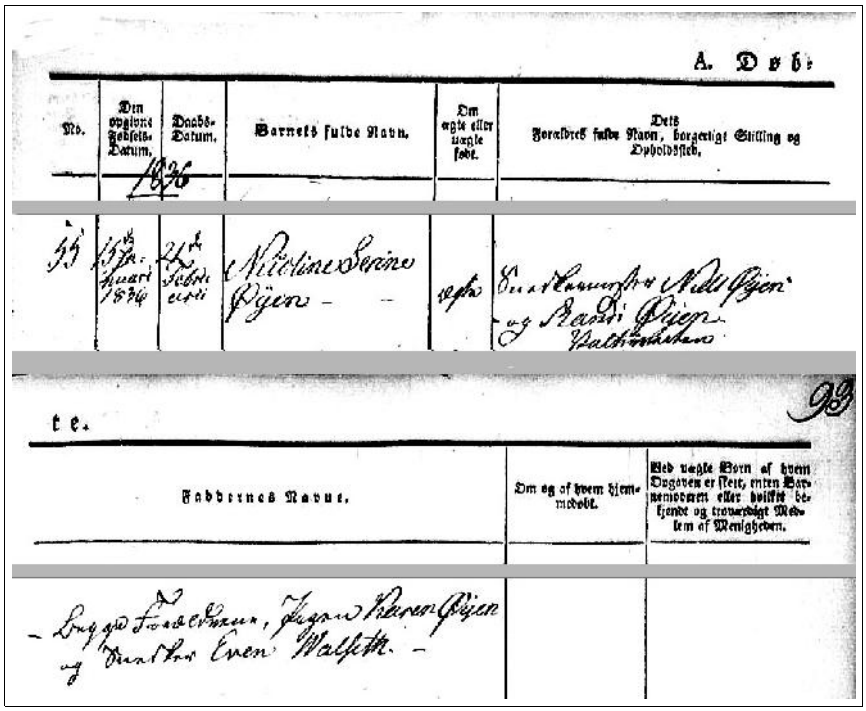

A. Døbte.

No.	Den opgivne Fødsels-Datum.	Daabs-Datum.	Barnets fulde Navn.	Om ægte eller uægte født.	Dets Forældres fulde Navn, borgerligt Stilling og Opholdssted.
	1836				
55	15de Januari 1836	21de Februari	Nicoline Serine Øyen	ægte	Snekkermester Niels Øyen og Randi Øyen Valtinsheden

93

Faddernes Navne.	Om og af hvem hjemmedøbt.	Ved uægte Børn af hvem Opgaven er skeet, enten Barnemoderen eller hvilket bekjendt og troværdigt Medlem af Menigheden.
Begge Forældrene, Pigen Karen Øyen og Snekker Even Walseth.		

Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 15, 1831-39, «A Døbte», folio 93. nr. 55.

No.
55
Den opgivne FødselsDatum
15 Januari 1836
DaabsDatum
21de Februari
Barnets Fulde Navn.
Nicoline Serine
Om ægte eller uægte født.
Ægte
Dets Forældres fulde Navn, borgelige Stilling og Opholdssted.
Snekker mester Niels Øyen og Randi Øyen (uleselig oppholdssted)
Faddernes Navne.
Begge Forældrene, Pigen Karen Øyer og Snekker Even Walseth»[154]

IV:16 mm mm

Kari Bersvendsdatter. Født 1760 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Døpt 22.06.1760 i Vågå (OP).[155] Død 07.03.1822 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet 25.03.1822 i Vågå (OP).[156]

Kari var datter til Bersvend Hansen Bersvendstuen og Ingelev Olsdatter Klones.

154 Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 131a. Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 13, 1821-31, «Ægteviede», folio 284. nr. 34. Kirkebok Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn nr. 15, 1831-39, «A Døbte», folio 93. nr. 55. Berit Øyen Støyva.

155 Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 40b.

156 Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde Qvindekjøn», folio 211, nr. 11.

Hun ble født i 1760:

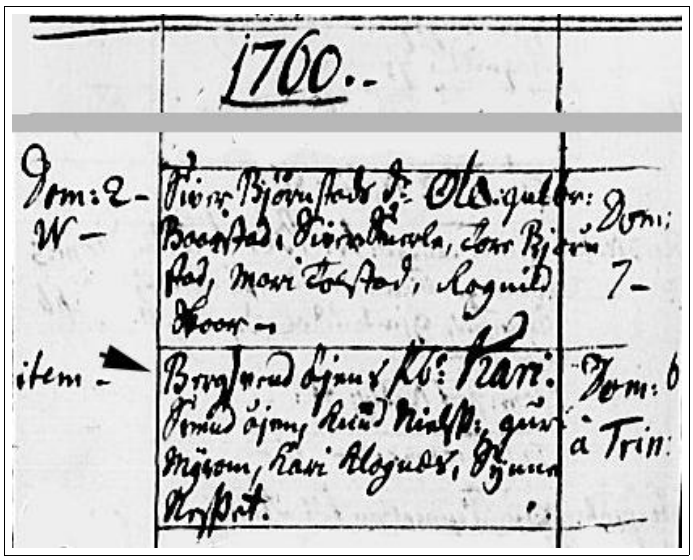
1760..

Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 40b.

«Dom 2 a Trin. W[aage]: Bergsvend Øjens Pb. Kari».
Faddere var Svend Øjen, Knud Nielsen, Guri Myrom, Kari Klognæs og Synne Neset.
Moren ble intrudusert 7. søndag etter trefoldighet.

Kari og Niels hadde følgende barn (minst):
1786: Sigri, konfirmert i 1800, 15 år gammel.
1791: Beret, konfirmert på Øye i 1805, 15 år gammel.
1792: Bersvend, konfirmert på Øye i 1809, 16 år gammel.
1794: Hans, konfirmert på Øye i 1809, 15 år gammel.
1797: Niels, 6 år ved folketellingen i 1801.
1800: Ole, gift 13.01.1835 med Tholine Jonsdatter Præststulen og flyttet dit.
1803: Kari, ugift i 1823.

1791: Let [Laetáre - 4. søndag i fasten] «it Nils Øins p. Bereth».
Faddere var Syver Snerle, Thord Øjns Qde, Ingri og Marit Øjn (Kirkebok nr. 1, folio 92).
1792: «18 T W[aage] Niels Øyns Db [Drengebarn] Bersvend».
Faddere var Synne og Einer Snerle, Elin, Rønnow og Ragnild Hallangøen (Kirkebok nr. 1, folio 94b.
1794: «12 T W[aage] Niels Øyns Db - Hans».
Faddere Hans Baken, Jacob S..., Elin Øjen, Elin Klognes, B.. Haldøn (Kirkebok nr. 1, folio 124b).
1797: «1 Ad W[aage] Niels Øjns Db - Niels».
Faddere var Ole Østrem, Es.. Hansen, Hans Hougen, Gunhild Woslet (Kirkebok nr. 1, folio 131)a.
1800: «4 S p T: W. S. [Waage Sogn] Niels Øiens Gb. Ole.»
Faddere var Johan Feldbereder, Lars Øyen, Thord [Gulbrandsen, 29 år i 1801] Snerle, Ingri [Jacobsdatter, 30 år i 1801] Snerle, Elie Øyen.
«Lægd med Rasmus Øye» (Kirkebok nr. 1, folio 136).
1803: «2de Pasc[edag] Niels Hollongsøens Pb - Kari».
Faddere var Johan Feltbereder, Jacob Snerle, Syver Øien, Karie Siden.., Imbiør Ulvang.
«F. d. 6de April» (Kirkebok nr. 1, folio 141).

Ved folketellingen i 1801 oppgis Kari å være 40 år gammel og at hun bodde på en husmannsplass under Øy [Holungsøy] i Vågå. Hennes stemor, Sigri Ericsdatter, bodde også på plassen. Hun var 75 år gammel og enke etter 1. ekteskap.

Det er usikkert om stemorens etternavn skal være Ericsdatter eller Christophersdatter som hun kalles da hun forlover seg med Bersvend i 1753.

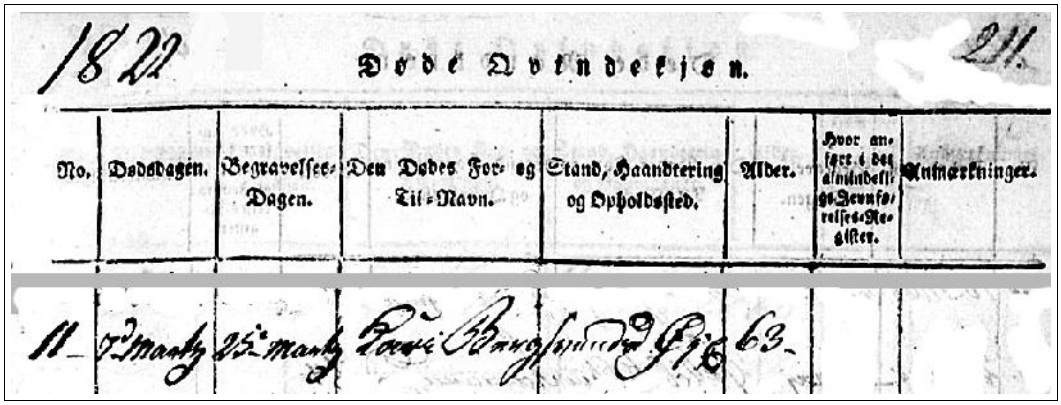

1822 Døde Qvindekjøn. 211.

No.	Dødsdagen.	Begravelses-Dagen.	Den Dødes For- og Til-Navn.	Stand, Haandtering og Opholdssted.	Alder.	Hvor anført i Døds almindelige Anmeldelses-Protokoller.	Anmærkninger.
11	7de Marts	25de Marts	Karie Bergsvendsdr Øje		63		

Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde Qvindekjøn», folio 211, nr. 11.

«Kari Bergsvendsdatter Øje» døde i 1822, 63 år gammel.

Skifte etter Kari ble avholdt på «Hollongsøyen» i Vågå med begynnelse 23.06.1823. En avskrift fra kortregisteret i Riksarkivet viser:
«Gift med: Niels Hansen
Barn:
1. Bersvend - Myndig.
2. Hans - Myndig.
3. Niels - Myndig.
4. Ole - 23 år.
5. Sigrie + hendis barn:
   a. Karie Isaksd. (utenfor Ægteskab)
Brutto: Spd. 209-2-7.
Netto: Spd. 191-3-16.
Jbr(?) boets eiendomshuse paa pl. Bersvendstuen tax for 100 Spd.»

Teksten i skifteprotokollen er noe vanskelig å tyde.

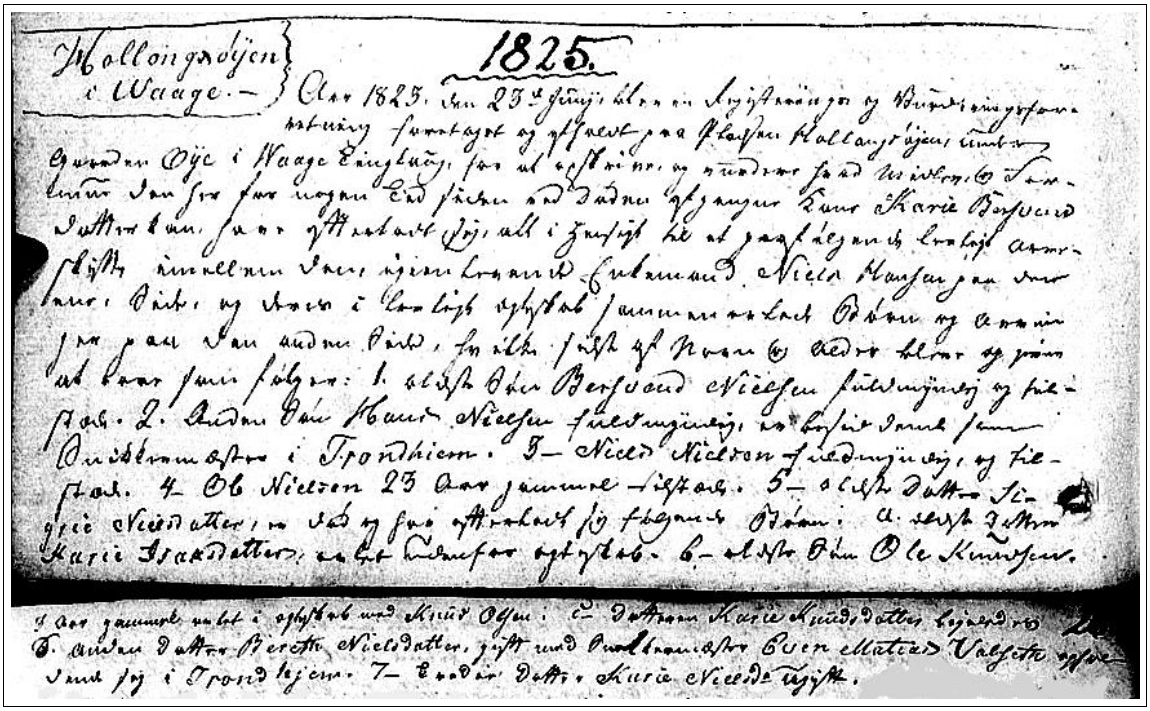

Hollongsøyen i Waage. — 1825.

Aar 1825. den 23de Juny blev en Registrings og Vurderings forretning foretaget og afholdt paa Pladsen Hollongsøyen, under Gaarden Øye i Waage Tinglaug, for at opskrive, og vurdere hvad Midler, og Formue den her for nogen Tid siden ved Døden afgangne Kone Karie Bersvend Datter kan have efterladt Sig, alt i Hensigt til at paa følgende lovligt Arveskiftte imellem Den, igienlevende Enkemand Niels Hansen paa den ene Side, og deres i lovligt ægteskab sammenavlede Børn og Arvinger paa den anden Side, hvilke sidst af Navn og Alder bleve og gives at være som følger: 1. ældste Søn Bersvend Nielsen fuldmyndig og tilstæde. 2. Anden Søn Hans Nielsen fuldmyndig, er bosiddende som Snikkermæster i Trondhiem. 3 - Niels Nielsen fuldmyndig, og tilstæde. 4 - Ole Nielsen 23 Aar gammel ugift. 5 - ældste Datter Sigrie Nielsdatter, er død og hvis efterladte Børn: a. ældste Datter Karie Isaksdatter, er født udenfor Ægteskab. 6 - ældste Søn Ole Kristensen. I Aar gammel ugift i ægteskab med Karie Olsen: c - Datteren Karie Knudsdatter Lysendrø 2. B. anden Datter Bergitte Nielsdatter, gift med Snikkermæster Even Mathias Valgeth ogsaa Sund fly i Trondhjem. 7 - Enkedr Datter Karie Nielsdr ugift.

Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 6, 1824-43, Vaage præstegield, folio 25b-26a (Utdrag).

«1825. - Hollongsøyen i Waage.

Aar 1823, den 23de Juny, blev en Registerings og Vurderingsforretning foretaget og afholdt paa Pladsen Hollongsøyen, under Gaarden Øye i Waage Tinglaug, for at opskrive, og vurdere hvad Midler, og Formue den her for nogen Tid siden ved Døden afgangne Kone Karie Bersvend Datter kan have efterladt Sig, alt i Hensigt til at paa følgende lovligt Arveskiftte imellem Den, igienlevende Enkemand Niels Hansen paa den ene Side, og deres i lovligt ægteskab sammenavlede Børn og Arvinger paa den anden Side, hvilke sidst af Navn og Alder bleve og gives at være som følger:
1. Ældste Søn Bersvend Nielsen fuldmyndig og tilstæde.
2. Anden Søn Hans Nielsen fuldmyndig, er bosiddende som Snikkermæster i Trondhiem.
3 - Niels Nielsen fuldmyndig, og tilstæde.

4 - Ole Nielsen 23 Aar gammel tilstæde.
5 - Ældste Datter Sigrie Nielsdatter, er Død og har efterladt sig følgende Børn:
a. Uægte Datter Karie Isaksdatter avlet udenfor ægteskab.
b - ældste Søn Ole Knudsen. 7 Aar gammel avlet i ægteskab med Knud Olsen.
c - Datteren Karie Knudsdatter ligeledes.
6. Anden Datter Bereth Nielsdatter, gift med Snikkermæster Even Matias Valseth opholdende sig i Trondhjem.
7 - Tredie Datter Marie Nielsdr ugift.»

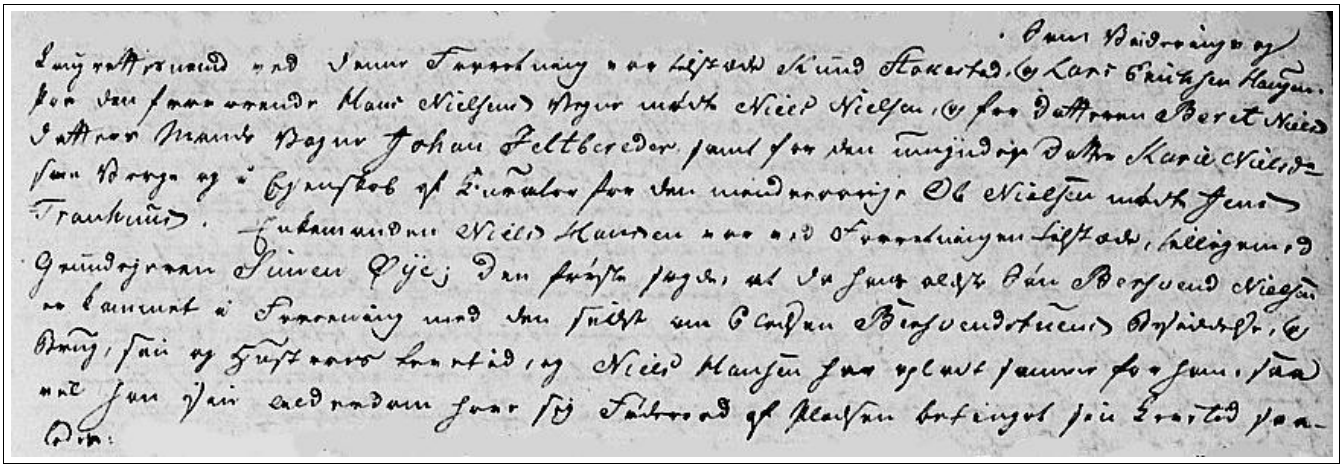

Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 6, 1824-43, Vaage præstegield, folio 26a (Utdrag).

«Som Vurderings og Laugrettesmend ved denne Forretning var tilstæde Knud Flokestad og Lars Erichsen Haugen.

Paa den fraværende Hans Nielsens Vegne mødte Niels Nielsen, og for Datteren Berit Niels Datters Mands Vegme Johan Feltbereder samt for den umyndige Datter Karie Nielsdr som Verge og i Egenskab af K... for den mindreaarige Ole Nielsen mødte Jens Tranhuus.

Enkemanden Niels Hansen var ved Forretningen tilstæde, tilligemed Grundejeren Simen Øye;

Den første sagde, at da hans ældste Søn Bersvend Nielsen er kommet i Forvaring(?) med den sulgt(?) om Pladsen Bersvendstuens Besiddelse, og Brug, Sin og Hustruens levetid, og Niels Hansen har opledt samme før ham, Saa vil han i sin alderdom have Sig Føderaad af Pladsen betinget sin Levetid saaledes»

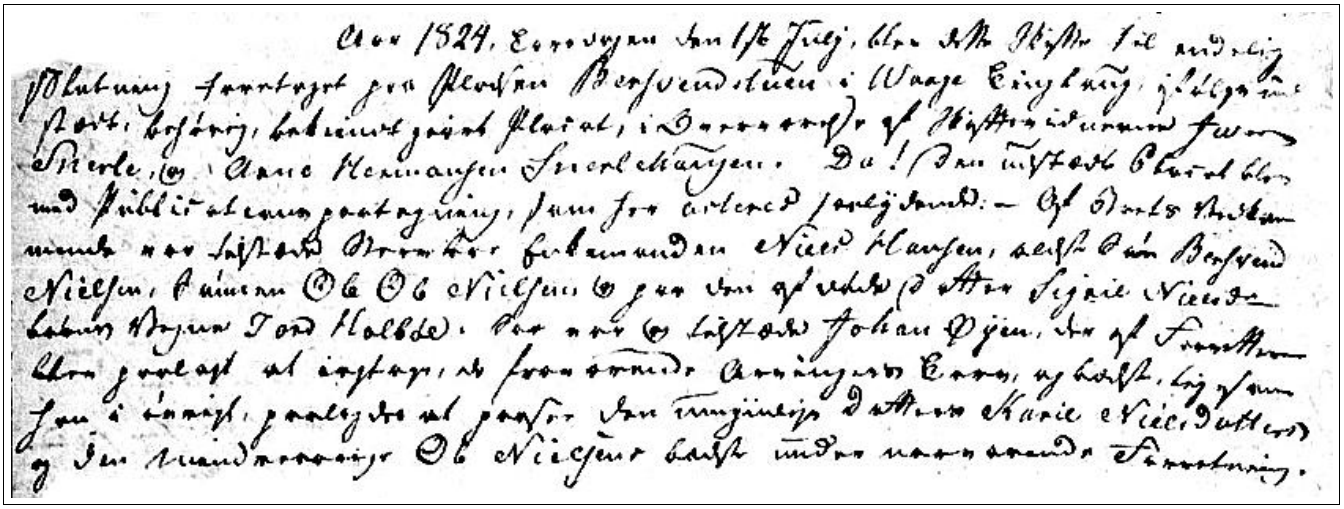

Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 6, 1824-43, Vaage præstegield, folio 26b (Utdrag).

«Aar 1824, Torsdagen den 1te Julj, blev dette Skifte til endelig slutning foretaget paa Pladsen Bersvendstuen i Waage Tinglaug, ifølge udstedt, behørig bekiendtgiort Plakat, i Oververelse af Skiftevidnerne Jvar Snerle och Arne Hermansen Snerlehaugen.

....».

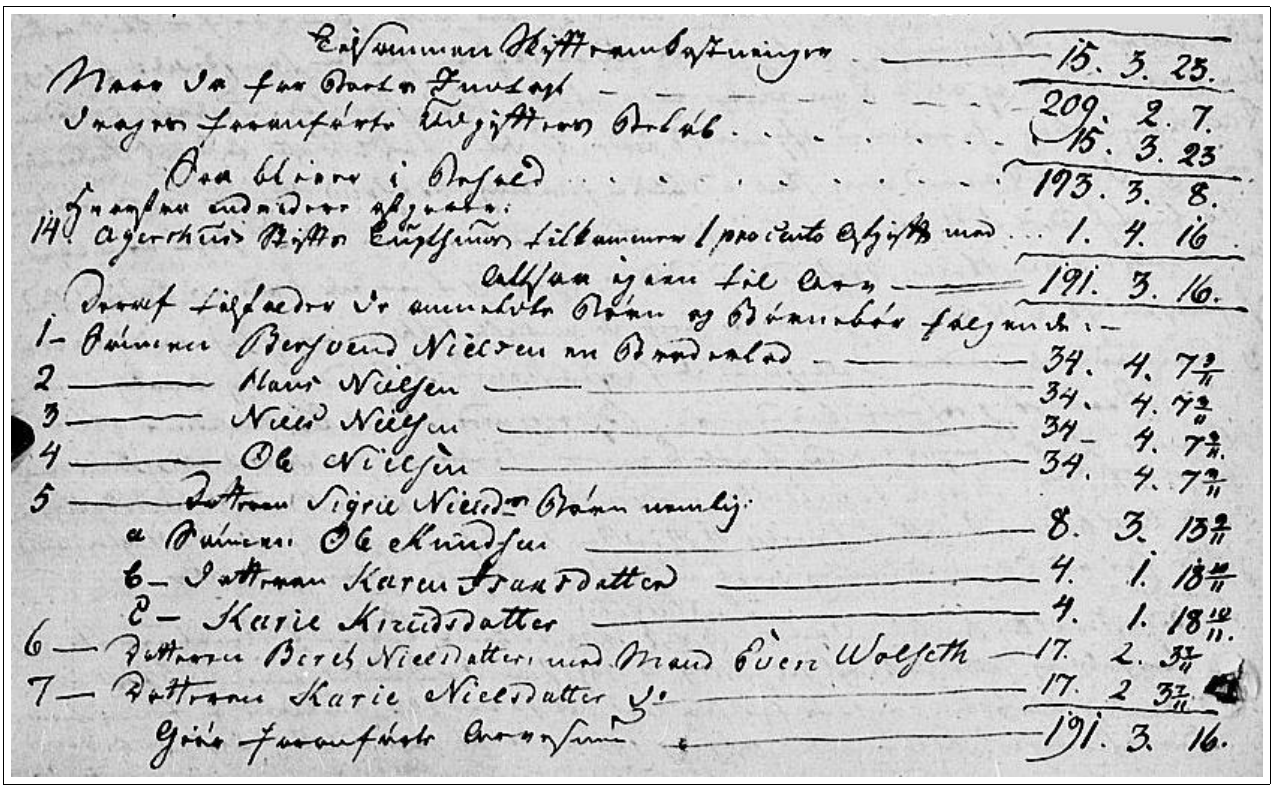

Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 6, 1824-43, Vaage præstegield, folio 27b (Utdrag).

«Tilsammen Skifteomkostninger - - - 15.3.23
Naar da fra Boets Indtegt - - - 209.2.7
Dragen fremførste Udgiffters Beløb - - - 15.3.23.
Da bliver i Behold - - - 193.3.8.
14 Agershus Skifte ... tilkommer 1 pro Cento Afgiftt med - - - 1.4.16
Altsaa igien til Arv - - - 191.3.16.
Deraf tilfalder de anmeldte Børn og Børnebørn følgende : -
1 - Sønnen Bersvend Nielsen en Broderlod - - - 34.4.7 3/11
2 - Sønnen Hans Nielsen en Broderlod - - - 34.4.7 3/11
3 - Sønnen Niels Nielsen en Broderlod - - - 34.4.7 3/11
4 - Sønnen Ole Nielsen en Broderlod - - - 34.4.7 3/11
5 - Datteren Sigrie Nielsdrs Børn nemlig:
a - Sønnen Ole Knudsen - - - 8.3.13 9/11
b - Datteren Karen Isaksdatter - - - 4.1.18 10/11
c - Karie Knudsdatter - - - 4.1.18 10/11
6 - Datteren Beret Nielsdatter med Mand Even Wolseth - - - 17.2.3 9/11
7 - Datteren Karie Nielsdatter do - - - 17.2.3 9/11
Giør foranførte Arvinger - - - 191.3.16.»

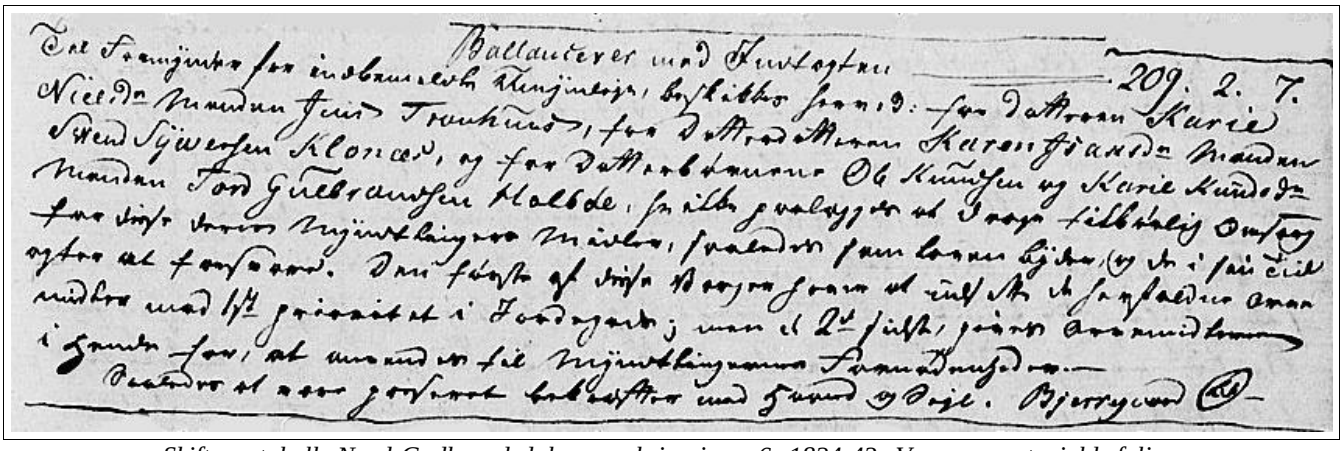

Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 6, 1824-43, Vaage præstegield, folio 28a (Utdrag).

«Ballancerer med Jndtægten - - - 209.2.7.
Til Formynder for indbemeldte Umyndige, beskikkes herved:
- for Datteren Karie Nielsdr Manden Jens Tranhuus,

for Datterdatteren Karen Isaksdr Manden Svend Syversen Klonæs, og
for Datterbørnene Ole Knudsen og Karie Knudsdr Manden Tord Gulbrandsen Molkse,
hvilke paalægges at drage tilbørlig Omfang for disse deres Myndtlingers midler, saaledes som Loven byder, og de i sin Tiid agter at forsvare. Den første af disse Verger haver at ... de forfaldne Arvemidler med 1ste prioritet i Jordegods; men et 2de sidst, giøre Arvemidlene i Hende for, at anvendes til Myndtlingenes Forned..ader - -

Saaledes at være preseret bekræfter med Hand og Sigl. (Sign).»[157]

(Barn III:8, Far V:31, Mor V:32)

Gift 21.06.1786 i Vågå (OP) med[158] forrige ane.

Generasjon V

V:1 ff ff f

Peder Gudmundsen Aas Lunden/Hilmo. Festebonde. Levde 1677. Levde mellom 1711 og 1727 på Hilmo, Tydal (ST). Død 22.09.1745 på Hilmo, Tydal (ST).

Vi finner Peder første gang i manntallet fra 1701 som dreng hos lensmannen Peder Bjørnsen på Aas i Tydalen. «Peder Gudmundß fød i Stordallen – 12 Aar» dvs. født omkring 1689.

Han giftet seg 07.04.1716 med lensmannens datter, Golla Pedersdatter Aas –
(dokumentert av Einar Aas 1884-1949).

Astrid Ryen i forum.arkivverket.no 30.11.2013:
Tema: «Liste over manglende kirkebøker og skifteprotokoller».
«At kirkebøker er gått tapt, fremgår ikke alltid av sognehistorikken. Det gjelder ministerialboka 1699-1738 Selbu og Tydal. Presten i Selbu utførte kirkelige handlinger i Tydal ca 4 ganger i året. De 4-5 første årene fra 1699 føres presten inn dåp etc i ministerialboka. Men så er det stopp, det man kan lese iministerialboka er at presten har vært i Tydal og har ført inn alle ministerialia i kirkebok for Tydal. Men denne kirkeboka må ha gått tapt uten at jeg har sett dette nevnt noe sted?»

Er det mulig at den aktuelle kirkeboken for Tydal var tilgjengelig ved Statsarkivet i Trondheim før krigen?
Min firemening i Trondheim, gullsmed Einar Aas, har sendt meg et antall avskrifter fra en kirkebok for Tydal mellom 1699 og 1737 som tydeligvis ikke er gjengitt i den motsvarende digitaliserte kirkebok for Selbu og Tydal sogn (Ministerialbok nr. 695A01).
Giftemålet nevnt ovenfor og datum for hans død, alternativt hans begravning, er blandt de innførsler som ikke er med i den digitaliserte kirkeboken.
Avskriftene er foretatt av hans morfar (Einar Aas 1884-1949), trolig i 1930-årene. Et antall andre avskrifter han har foretatt (senere kirkebøker, skifter o.l.) er perfekt transkribert, så jeg er overbevist om at hans notater er korrekte, men at den aktuelle kirkebok for Tydal sogn ikke senere er digitalisert. Så langt jeg kan se er det stort sett ingen innførsler fra kirken i Tydal i den digitaliserte kirkeboken nevnt ovenfor.

Navnet Hilmo betyr avsats eller platå som ligger høyt oppe. Det er et gammelt navn som skriver seg fra middelalderen, og det svarer godt til lendet der den første gården ble ryddet.

For tre hundre år siden, i 1718, gikk Den Jemtlandske Armeen under ledelse av generalløytnant Carl Gustav Armfeldt over grensa til Verdal ved Skalstugan. Ordren fra svenskekongen Karl 12. var krystallklar: Karolinerne skulle erobre Trondheim og Trøndelag i løpet av seks uker! Felttoget, som kom til å vare i ca. fem måneder, endte i total fiasko og ble en enorm katastrofe det tok lang tid for landsdelen å reise seg etter. Også for de svenske styrkene endte felttoget katastrofalt. Det lyktes ikke Armfeldt å erobre Trøndelag, og en stor del av den svenske armeen frøs i hjel under en voldsom snøstorm i grensefjellene mellom Tydal og Sverige under tilbaketoget nyårshelga 1718-19.
I ett appendiks til denne biografien forsøker jeg å dokumentere denne tragedien.

I 1701 het brukeren på Hilmo Jon Einarsen, født ca. 1651.

---

157 Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. Skifteprotokoll Nordre Gudbrandsdalen nr. 6 (tidligere nr. 10), 1824-43, folio 25b-28a. M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 219-20. Berit Øyen Støyva.

158 Kirkebok Vågå nr. 1: «Trolovede og Ægteviede», folio 113a.

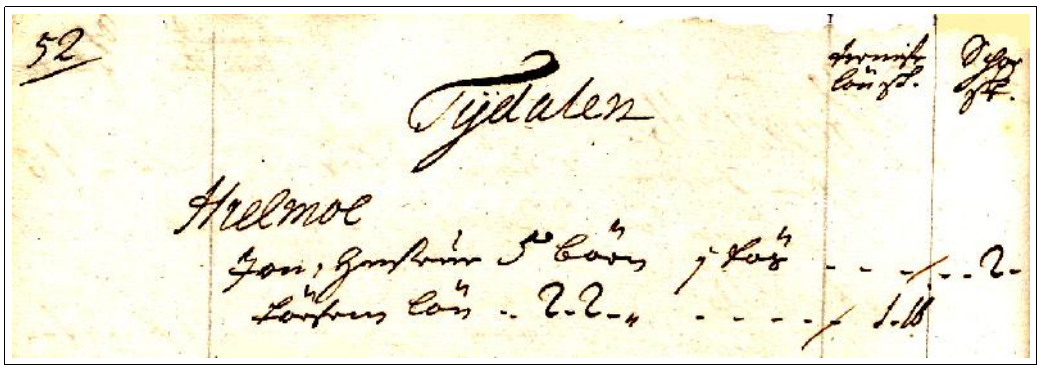

Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 9 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 52.

Jon hadde fem barn i 1711, en av dem var Einar (1693-1748). Einar ble gift med Ingeborg Jonsdatter Rønningen fra Ålen (1695-1786) og flyttet til hennes hjemsted. Vi kjenner ikke navnet på alle barna til Jon Einarsen.

Det er klarlagt at Peder ikke var sønn til Jon. Han finner vi i 1701 som dreng på Aas Lunden.

Fogderegnskapets matrikkel for 1712 viser eiendomsforholdene før general Armfeldts tilbaketog etter beleiringen av Trondheim i 1718.



Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1712 - Vedlegg, 1 Matrikkel 1712 - Bilde 57.

«Tyedahls Annex
Num:
753
Gaardernis og Lejlendingernes Nafne
Hieldmoe – Jon
Proprietarernis Nafne
Bondens Oddel – 2 øre
Præs(?) [Gregorius] Brixes Arf: – 1 øre 12 ml [marklag]
Matricull Taxten
1 spd 2 spd 12 ml».

Karl den 12's felttog satte dype spor etter seg. I Trøndelag drev Armfeldts hær en ren utplynding bl.a. i Fosen, Værdal og Stjørdal. Bøndene hadde mistet alt, husdyr og såkorn, og ofte var selve husene brent ned. I fiendens spor fulgte så en omfattende tyfusepidemi, som førte til at dødsratene økte til det mangedobbelte av det normale.

Peder hadde flyttet til Hilmo og drev gården da Armfeldts soldater gjestet bygda ved årsskiftet 1718-19.

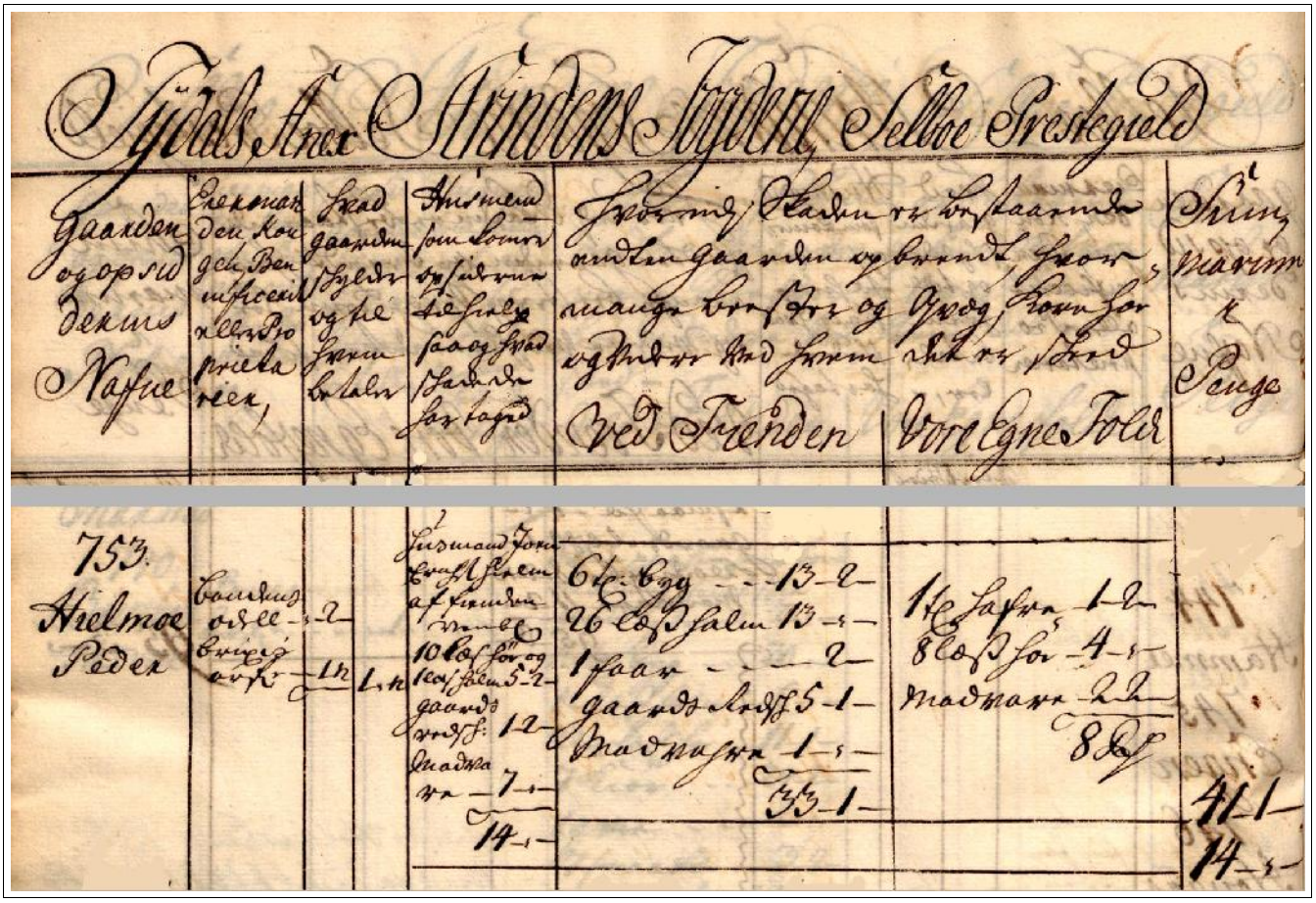

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 579.

De slaktet en sau hos Peder og forsynte seg ellers godt med matvarer og gardsredskaper. De siste ble kanskje brent av soldatene for at de skulle holde kulden borte. Peder mistet bl.a. 6 tønner bygg og 20 lass halm. Norske soldater tok i tillegg 8 lass høy, ei tønne havre og andre matvarer. Noe erstatning kjenner man ikke til, utenom den at Peder og andre hardt skadelidte fikk skattefritak i tre år etterpå. Familien ble såpass ruinert at Peder måtte selge gården og ble bygselmann under Schøller. Dette leilendingskapet varte helt fram til de forskjellige brukerne fikk kjøpe gårdene og plassene i 1921.

I 1719 fantes det også en husmann på Hilmo, Jon Eriksen. Svenskene forsynte seg også rikelig fra hans stue og låve. Hvordan det gikk med familien hans, vet man ikke. Det er også ukjent hvor Jon kom fra, om han bodde på gården eller hadde en egen plass. Om det var en husmannsplass under gården allerede da, må det ha vært den som ble kalt Aunet.

I begynnelsen av 1700-tallet overtok Trondheimsborgeren Gregorius Blix bygselen av den parten som Schøller hadde i Hilmo. Blix hadde bygd sag i Klæbu og tok tønnmer helt fra Tydal. Han sikret seg flere skogeiendommer i Tydal i 1719. For etter Armfeldt-hærens herjinger ble både bonden på Hilmo og mange andre i Tydal nødt til å selge jorda for å greie seg. Dvs. de bygslet bort gårdene og ble leilendinger under en jordherre. Blix kjøpte hele Hilmo, og dertil Gresli og Ås.

I matrikkuleringslister for 1721 og 1727 står Peder fortsatt som bruker. Skylden er 1 spand ½ øre.

Godseieren er i 1721 Gregorius Blix.

Allerede etter kort tid overtok imidlertid Schøller-familien disse eiendommene. Schøller eide Leira sagbuk ved Nidelva og tok mesteparten av tømmeret fra Neadalføret. På grunn av skogverdiene ble derfor Hilmo værende leilendingsbruk under sagbrukseiere.

Det var trolig de gode vilkårene for å få sikker kornavling som bestemte bosetningen på Hilmo. Kornet var svært viktig i eldre tid, det ble da også kalt gudslånet. Hilmo var en av de gårdene i Tydal som dyrket emst korn. I 1723 hadde Hilmo-gården en utsæd på 4 tønner korn, det var mer enn noen annen gård i bygda. Med et sannsynlig folketall på 5½ skulle det bli en normal årlig avling på 22 tønner korn. Ofte var kanskje avlingen enda større. For i et skifte etter Peter Gudmundsen Hilmo fra 1745 anslo lensmannen at årets avling var 27 tønner. Utsæden var da nærmere 5 tønner.

Det ble sådd tjukt i eldre tid. Sannsynligvis gikk det med 1/3 tønne såkorn pr. dekar. Åkerarealet på Hilmo kunne da være bortimot 15 dekar på 1700-tallet.

Dersom bonden fikk brukbart matkorn av hele avlingen, var han sjølhjulpen med korn. For 27 tønner korn ville

dekke kaloribeholvet til fem-seks voksne personer. I 1762 bodde det 13 personer over 12 år på Hilmo, slik at halve føden kunne komme fra åkeren. Husdyra ga resten av livsgrunnlaget.

Men bøndene fikk ikke beholde alt kornet selv. De måtte svare tiende av avlingen, og den skatten ble delt mellom kongen og kirken.

Hilmo hadde egen kvern. Den er nevnt første gang i skriftlige kilder i 1723, men har sikkert eksistert lenge før det. Navnet Kvernvekken på bekken øst for gården forteller hvor kverna har stått.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for Selbu tinglag og Tydal Annex:



Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Eksaminasjonsprotokoll, folio 148b-149a.

«No.
750.
Gaarde Navne:
Hieldmoe.
Opsiders Navne:
Peder
Proprietaire og Bøxel Raadig :[spd øre ml:]
til CommerceRaad Schiøller – 1 - 0 - 12
Huusmands Pladzer:
–.
Skoug og Setter:
Til Skoug og Huustømmer og Huusbehov samt Setter.
Qvern og Fischeri:
1 quern – 12ß.
Situation og Beleilighed:
J sollen unis til Korn, frostlente, god til eng, Tungvunden,
Gaarden taaler| ingen paaleg, men maa for sin godhed til Eng,

og for Skougens bliver staaende –
Svarer j Engeschatt – – – 12ß Bliver staaende –
Sæd:
Byg 4 tn.
Høe avling – Lass
78
Hæste og Creat.
2 Hæste – 8 Kiør – 4 ungnød – 6 faar – 6 Gieder
Taxt effter Gamble Matricul [Spd – øre – ml:]
1 - 0 - 12 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]».

Utdrag fra den samtidige matrikuleringsprotokollen:

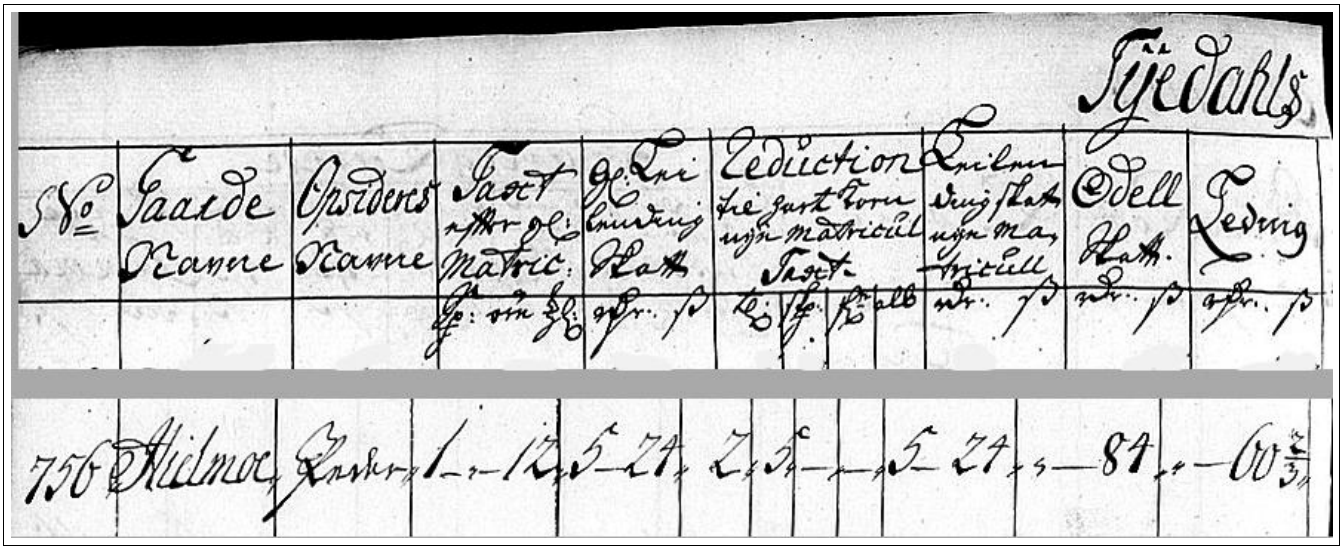

Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Matrikkelprotokoll, folio 91b-92a - Utdrag.

«No.
756
Gaarde Navne:
Hielmoe
Opsidernes Navne
Peder
Taxt effter Gl: Matric: [Spd – øre – ml:]
1 - 0 - 12 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Gl: Leilending Skatt [rdr: – ß]
5 - 24
Reduction til Hart Korn Nye Matricul [tønner – skjepper – fjerdingskar – album]
2 - 5 - 0 - 0
(En tønne inneholdt åtte skjepper, eller 32 fjerdingskar, eller 96 album hartkorn).
Leilending skatt Nye Matricull: [rdr: – ß]
5 - 24
Odell Skatt: [rdr: – ß]
0 - 84
Leding [rdr: – ß]
0 - 60 2/3».

I følge Tydalsboka eies gården 1727 av major Egel.

Da Peder døde i 1745, ble det holdt et arveskifte etter ham.

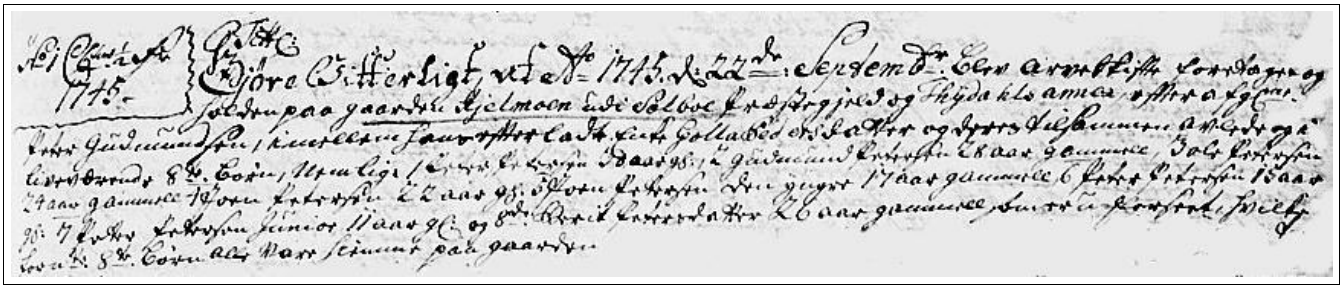

Skifteprotokoll Stjørdal og Verdal sorenskriveri nr. 3, 1742-60, folio 125a.

No 1 1745 ... Gjøre Witterligt at Ao 1745 d. 22nd Septembr blev arveskifte foretagen og holden paa Gaarden Hjelmoen udi Sælboe Præstegjeld og Thydals annex effter afgne Peter Gudmundsen, imellem hans eftterladt Encke Golla Pedersdatter og deres tilsammen avlede og i liveværende 8te Børn, Nemlig

1 Peter Pedersen 38 aar gl.
2 Gudmund Petersen 28 aar gammel,
3 Ole Petersen 24 aar gammel,
4 Joen Petersen 22 aar gl,
5 Jen Petersen den yngre 17 aar gammel,
6 Peter Petersen 15 aar gl,
7 Peder Petersen Junior 11 aar gl og
8de Berit Pedersdatter 26 aar gammell

som er u-... hvilke ... 8te Børn alle vare hiemme paa gaarden.

Hilmo er den nederste grenda i Tydal, og den minste om en tenker på folketall. Sosialt og kulturelt hører grenda sammen med Gresli, eller vi kan si at Hilmo har vært et anneks til denne nabogrenda. De to grendene har fungert som krets, og når det gjelder bryllup og gravøl, ble folk i begge grendene bedt.

Området for bosetningen er lite, men det hører store vidder til Hilmo. Utmarka strekker seg fra grensemerket mot Selbu til Hynna elv, og fra Nea til grensa mot Holtålen. En god del av dette området er dekket med skog, men mye er snaufjell, myrer og floer.

Der gårdene ligger, er lendet svært kupert. Men jorda er god og ligger solvendt til. De som først ryddet gård her, valgte trolig stedet fordi det var ganske frostsikkert og ga muligheter for å dyrke korn.

Hilmo er første gang nevnt i lista over dem som betalte den såkalte tiendepengeskatten i 1520. Bosetningen er uten tvil mye eldre. Ved Hyllingsetrene er det funnet spor etter myrmalmsmelting fra middelalderen, og slagghaugene ved Usmesjøen går enda lenger tilbake i tid. Slagg derfra viser seg å stamme fra ca. 200-300 år e. Kr.

Lenge var det bare en gård i Hilmo. Etter størrelsen på skatten, var det en middels stor gård som lå her i 1520. Brukeren, som da hette Oluf, betalte 16 skilling eller knapt 9 prosent av all skatt fra hele bygda. Skatten skulle betales med 10 prosent av all løs og fast eiendom, men etter datidens pengeverdi var Oluf i Hilmo god for omlag 5 kyr. Kanskje hadde han flere, for det er mulig at Tydal slapp noe lett fra denne skatten. Vi ser av skattelister på 1600-tallet at Hilmo var skyldsatt til 1 spann og ½ øre, og ble regnet som en fullgård. En såpass stor landskyld peker også i retning av at Hilmo er en gammel gård som må ha eksistert før Svartedauen.

Hilmo var lenge en udelt eller enbølt («enståkkå») gård. Vi hører riktignok om en husmann, Jon, i 1550-årene som blir skattlagt i tillegg til bonden Gunder. Husmann i den tids språkbruk betyr en småbruker eller nyryddingsmann, og det var kanskje to husholdninger i Hilmo på denne tiden. Men i senere skattelister finner vi ikke andre enn brukeren som blir skattlagt. Det var også bare en husholdning i 1645, da hver voksen person blir nevnt i en skatteliste (koppskatten) og gjort til skatteobjekt.[159]

159 Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 9 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 52. Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1712 - Vedlegg, 1 Matrikkel 1712 - Bilde 57. Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 579. Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Eksaminasjonsprotokoll, folio 148b-149a. Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Matrikkelprotokoll, folio 91b-92a. Skifteprotokoll Stjørdal og Verdal sorenskriveri nr. 3, 1742-60, folio 125a. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 14-15, 20-21. Tydalsboka, bind 2, side 6-7, 21.

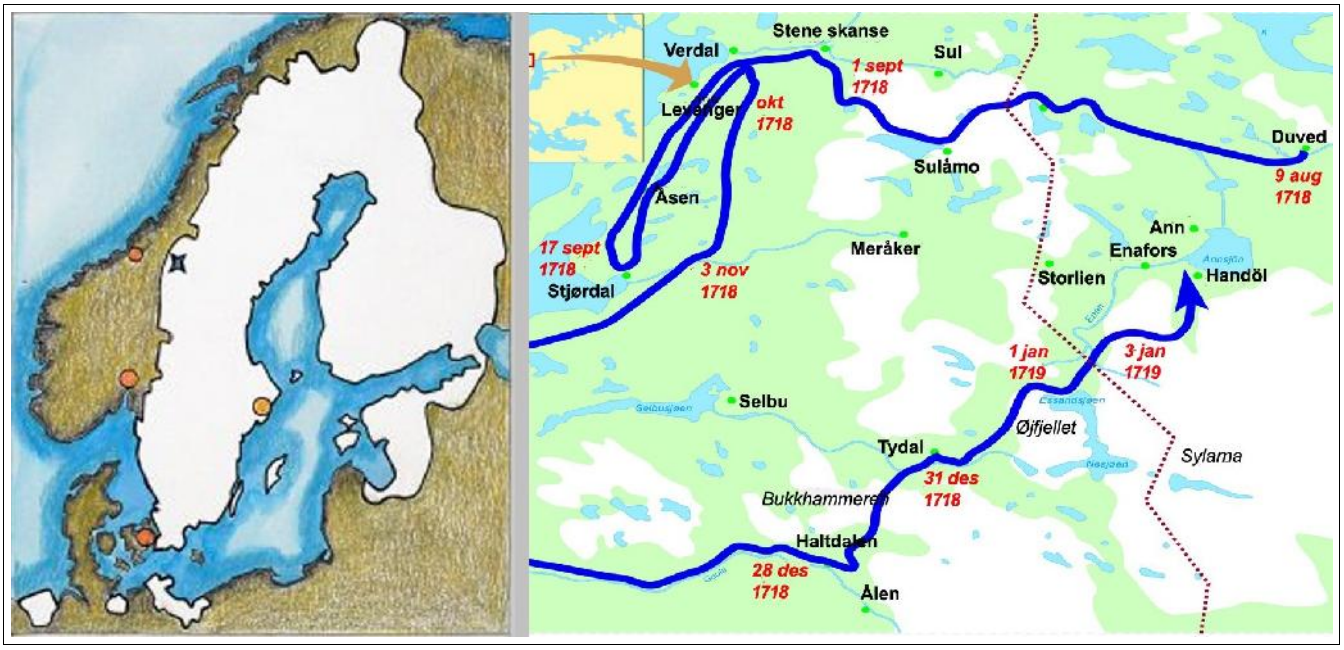

T.v. Nordenkart fra "Karolinernas dödsmarsch" (Jämt-Trønderska föreningen). T.h. Armfeldts felttog i Trøndelag 1718-1719. Datum vises i henhold til den Julianske kalenderen (Wikimedia Commons).

Karl XII arvet i 1697 – 5 år gammel – den europeiske stormakten Sverige. Det var en vanskelig oppgave å holde sammen stormakten og en langvarig stillingskrig med land som Russland, Polen, Storbritannia og Danmark var uunngåelig. Slaget ved Poltava i 1709 resulterte i at Sverige tapte kontrollen over store landområder, samtidig som den politiske makten ble kraftig svekket.

En handelsblokade ble gjennomført mot Sverige og Karl XII samlet våren 1718 en ny karolinsk hær som gjennom ett anfall mot og erobring av Norge skulle sette Sverige i en bedre fredsforhandlingsposisjon, alternativt gi en bedre posisjon i ett fortsatt krig. Anfallene besto av en hovedstyrke, ledet av kongen selv, som rettet seg mot den norske hovedstaden i syd og et anfall i nord mot Trondheim.

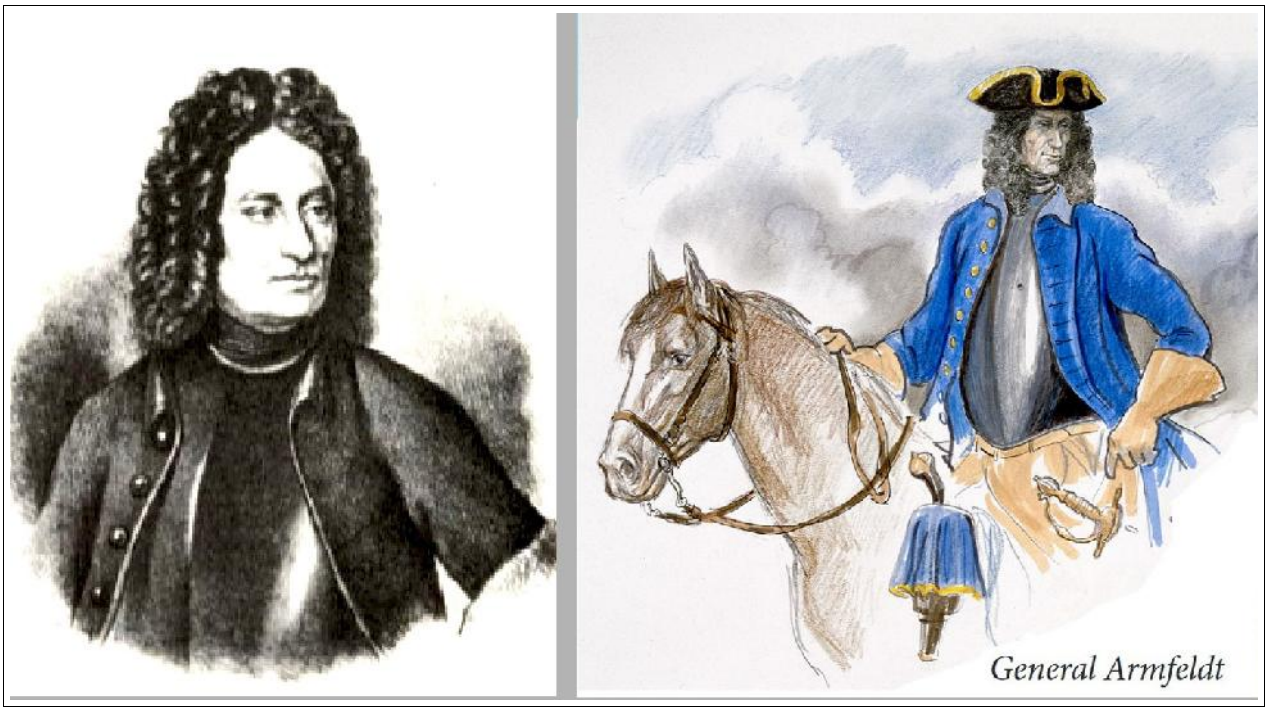

Carl Gustaf Armfeldt (1666-1736) var en av de mest betrodde generalene til Kong Karl 12. under Den store nordiske krig. Armfeldt ledet forsvaret av Finland mot russerne, og i 1718 fikk han i oppdrag å rykke inn i Trøndelag med 10.000 mann.

Etter flere forsøk, oppga general Armfeldt angrepene mot Trondheim. 26. desember skal Armfeldt ha holdt krigsråd ved hovedkvarteret i Flå med sine offiserer. Der skal de ha drøftet et rykte om at kong Karl XII var død ved Fredrikshald i Halden.

Armfeltstoget i Tydal.

General Armfeldt forsøkte å føre troppene sine tilbake til Sverige over Tydalsfjellene etter hærtoget i Trøndelag ved årsskiftet 1718-19. Retretten ble den største tragedien noen svensk armé har lidd, For tydalsbøndene førte

gjennommarsjen til en ny ruin. Hvem som gjorde størst skade – general Sparre eller Armfeldt – er ikke godt å si. Men det er særlig Armfeldts hærtog som har gjort Tydals navn kjent i norsk og svensk historie.

Ingen tildragelse i Tydal er blitt så landskjent og har fått så stor historisk betydning som Armfeltstoget i 1718-19.

For å få den rette bakgrunn for dette fiendtlige innfall i Trøndelag, må vi ha klart for oss svenskekongen Karl XII's forgjeves forsøk på å erobre Norge i 1716, da han ble slått ved Halden, og Tordenskiold ødela forsyningsflåten hans i Dynekilen.

1 2 år drev Karl XII forberedelser og rustet seg til nytt angrep, og i 1718 satte han over grensen mot Halden og festningen Fredriksten, samtidig som han sendte general Karl Gustaf Armfelt med en stor hær over Verdalsfjella for å ta Trøndelag, og da særlig byen Trondheim med festningen Kristiansten.

Fra vår Norgeshistorie kjenner vi til at Karl XII falt ved Fredriksten i desember 1718, og vi vet også at general Armfelt ikke klarte å ta Kristiansten og heller ikke Trondheim. Men da det led på høsten og det knep med mat og fôr til hestene i Armfelthæren, spredte denne seg utover bygdene sør for byen og tok det som var å ta av husdyr, korn og fôr på gårdene. Således kom hovedstyrken omsider oppover Gauldalen opp til Haltdalen ved juletider 1718.

Hovedstyrken bestod av vel 3.000 mann og 2-3.000 hester. Dessuten var en tropp under generalløytnant de la Barre sendt en omvei over Rennebu, Innset, Kvikne, Vingelen, Røros med 400 mann. Denne tropp skulle i første rekke ta alt kopper som fantes lagret ved Kvikne gruver og Røros Kopperverk.

De la Barre kom senere til Haltdalen og forente sine styrker med general Armfelts. Det må kunne fastslås at meldingen om Karl VII's død nådde Armfelt senest 28. desember 1718. Dermed var formålet med innfallet i Trøndelag bortfalt, og generalen måtte snarest se til å komme seg hjem til Sverige med hæren.



Norske styrker i Trondheim får bud om at kong Karl 12 er drept. Tegning av Alf Lammerbeck.

I midten av desember fikk nordmennene bekreftelse på de ryktene som hadde sirkulert om att Karl XII hadde blitt skutt på Fredrikstens festning 30. november. Feiringen startet i Trondheim og Armfeldt som antageligvis enda ikke hadde fått en offisielt beskjed om kongens død, dro seg sydover med den slitne hæren mot Haltdalen.

Armfelt hadde 3 rettrettveier å velge mellom.

1. Tilbake til Trondheimsfjorden og inn i Verdalen.
2. Over Røros til Funesdalen og Herjedalen.
3. Beneste vei over Tydal til Handøl og Duved.

Den første måtte oppgis fordi beholdningen av mat og furasje alt var tatt i disse strøk. Alternativ 2 ble ansett å være for risikabelt av frykt for norske tropper som ventelig hadde kommet dit etter at de la Barre med svensketropper hadde forlatt strøket. Tilbake stod da den tredje veien – over fjellet mot Handel.



Juleotta ved den gamle stavkirken i Haltdalen. Tegning av Alf Lammerbeck.

På julaften samlet de dårlig kledde soldatene seg i Haltdalen ved den lille stavkirken for å helligholde høytiden. Juleotta ble avsluttet med den klassiske salmen «Vår Gudh är oss en wäldig borg».

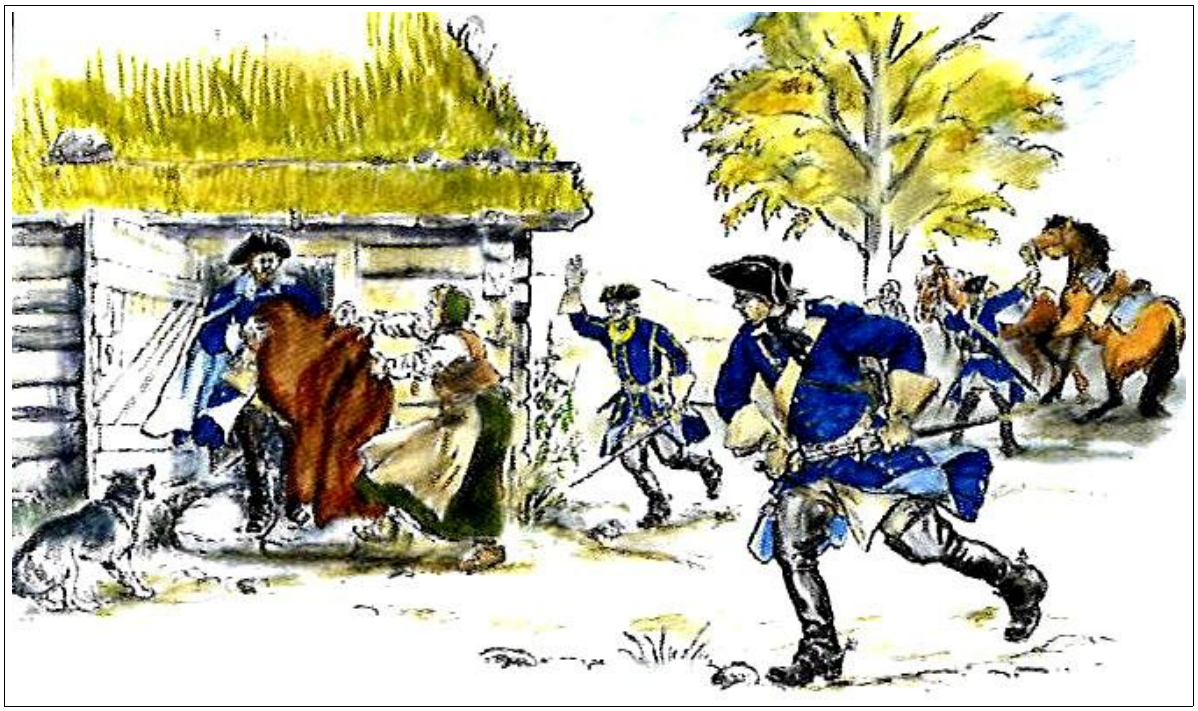

Tegning av Alf Lammerbeck.

Kulden tæret hardt på mannskapet som i desperasjon plyndret gårdene på spisbart og det som kunne anvendes til beskyttelse mot kulden. Om bøndene gjorde motstand ble de i verste fall skutt.

Armfeldt brøt den 31. desember opp med hovedarmeen fra hovedkvarteret sør for Melhus og gikk mot Støren hvor det ble slått ny leir. Etter at de forlot Melhus, overnattet soldatene under åpen himmel. Det var svært kaldt, soldatene var ikke kledd etter vinterforhold, og mange gamle hus ble revet for å skaffe ved til de mange bålene.

Et par dager senere brøt hovedstyrken av Armfelts hær opp fra Haltdalen, marsjerte oppover Bjørganliene og fram til Midtaune. Alt under denne marsj stupte to av soldatene av utmattelse og ble gravlagt på stedet. At det var mye sykdom og elendighet i hæren, forstår en best når en hører at bare juleaften og første juledag ble 14 mann fra Jemtlandske dragonregiment gravlagt på kirkegården i Haltdalen. Likeså døde noen soldater i Aunegrenda og ble gravlagt der.

Da været var mindre bra, ville Armfelt se morgendagen an før han lot hovedstyrken ta i vei over Brukhammeren, men en mindre fortropp ble send mot Floren og Hilmo.

Den 4. januar brøt Armfeldt opp fra Støren og marsjerte på elveisen til Reitstøa i Singsås. Der ble det slått ny leir på en plass som den dag i dag heter «svenskplassen».

Dagen etter, den 5. januar, brøt hæren opp mot Haltdalen, en marsj på 25 km. I Haltdalen hadde Armfeldt mottatt brev med sikre opplysninger om at kongen var død og at kongens søster Ulrika Elenora var utropt til dronning av Sverige. Nå var det ingen tvil lenger: Kongen var død, felttoget hadde endt i fiasko, og ordren var at armeen uten opphold skulle returnere til Sverige. Men det skulle vise seg å bli mer enn vanskelig.



Tegning av Alf Lammerbeck.

Den korteste veien til Tydal gikk over fjellet Bukkhammeren. Derfra var planen å ta korteste vei til grensebygda Handøl på svensk side. Været slo om til kulde og snøstorm da de var kommet til Aunegrenda i Haltdalen, og været ble svært dårlig med kulde og snøstorm like etter avmarsjen. Over Bukkhammeren kom de opp i 900 meters høyde.

Det var 1-1½ fot dyp snø jevnt over, men i fonnene gikk snøen til skrittet, og det var snøstorm da hovedhæren kom opp i trakten mellom Hynnhøgda og Stor-Bukkhammeren så en del soldater gikk seg vill og omkom. De fleste la ruta over Ustmesjøen.

I det dårlige været gikk soldatene seg vill, og hestene satte seg fast i snøen. Mye våpen og tungt utstyr ble etterlatt, og soldatene kom i spredte flokker ned til Selbu og Tydal. Svenske kilder opplyser av minst 200 soldater døde under marsjen.

Da svenskene hadde forlatt Haltdalen, satte en del skiløpere etter dem og det ble skuddveksling og mannefall. I alt skal 200 karolinere ha mistet livet på marsjen mot Neadalføret. En del hester styrtet også, og nordmennene fant både sleder og kanoner foruten geværer og annet utstyr.

Så sent som i 1860 ble det funnet en hodeskalle i dette området. Da hadde vi siden 1814 vært i union med Sverige, og hodeskallen ble ført til Falun i Sverige.

En framskutt fortropp skal ha nådd Floren sent Juleaften. Dette er bekreftet av en antegnelse sokneprest, Kristen Block, har gjort i kirkeboka.

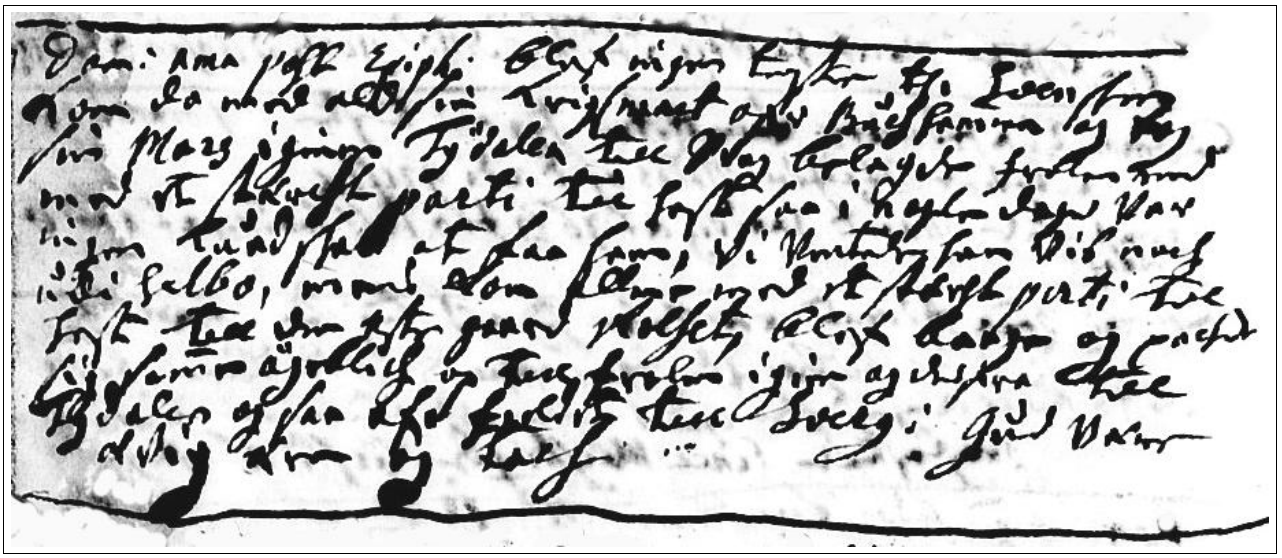

Kirkebok Selbu nr. 1: 1699-1737, Kronologisk liste, 1719, bilde 74.

«Dom: 1ma post Epiph: (1. søndag etter hellige tre konger, dvs 6. januar) blev ingen Tieneste,fordi Svenskerne giorde Allarm og kom med sine Fortropper til Frolen, som dog straks tog sin March til Tydalen, I nogen dage ingen Budskap at faa frem, da Soldater kom hid ned til Selboe, til østre Rolset. Blev bange og returnerede øieblikkelig op giennem Dalen til Tydal og saa avsted til Sverige. Gud være evig ære og tak.»

Det første sammenstøt på Tydals grunn mellom svensker og nordmenn fant sted ved Hilmobrua julekvelden eller 1. juledag 1718. Det var major Emahusen med et skiløperkompani som her anfalt en svensk avdeling på 60-70 mann under major Fieandt. Disse svenskene kom fra Duved over Handel til Tydal med forsyninger og post til Armfelts tropper. Det var et følge på 20 hester med sledelass. De hadde også 5 pelser og 29 par ski. Ved trefningen mistet Fieandt 6 mann og 3 hester, og noen soldater ble såret. Svenskene måtte i all hast snu og søke tilbake til Sverige, men nordmennene tok 5-6 lass fra dem, der det var allslags matvarer, tobakk, brennevin og mye klesvarer av ull og lin, En kiste med penger ble også tatt, og dessuten en god del post. Bl.a. var det et brev som fortalte om kongens død, og at hans søster Ulrika Eleonora var utropt til dronning.

En del av hovedstyrken kom fram til Floren den 29. desember, men samtidig kom også flokker ned til Hilmo, Gresli og Aune, de hadde mistet kontakten og retningen i snøværet.

Ved Hilmo hadde major Emahusen på nytt tatt stilling og forskanset seg med sine skiløpere, men denne gang ble han drevet tilbake og skansen ødelagt.

General Armfeldt skal visstnok ha fulgt den del av hæren som kom ned til Hilmo. De måtte fra Ustmesjøen ta seg over Hilmovola. Når så mange kom ned til Floren, skyldes det nok at soldatene syntes de hadde fått nok av snaufjellet, de valgte å følge elveløpet nedover skogen.

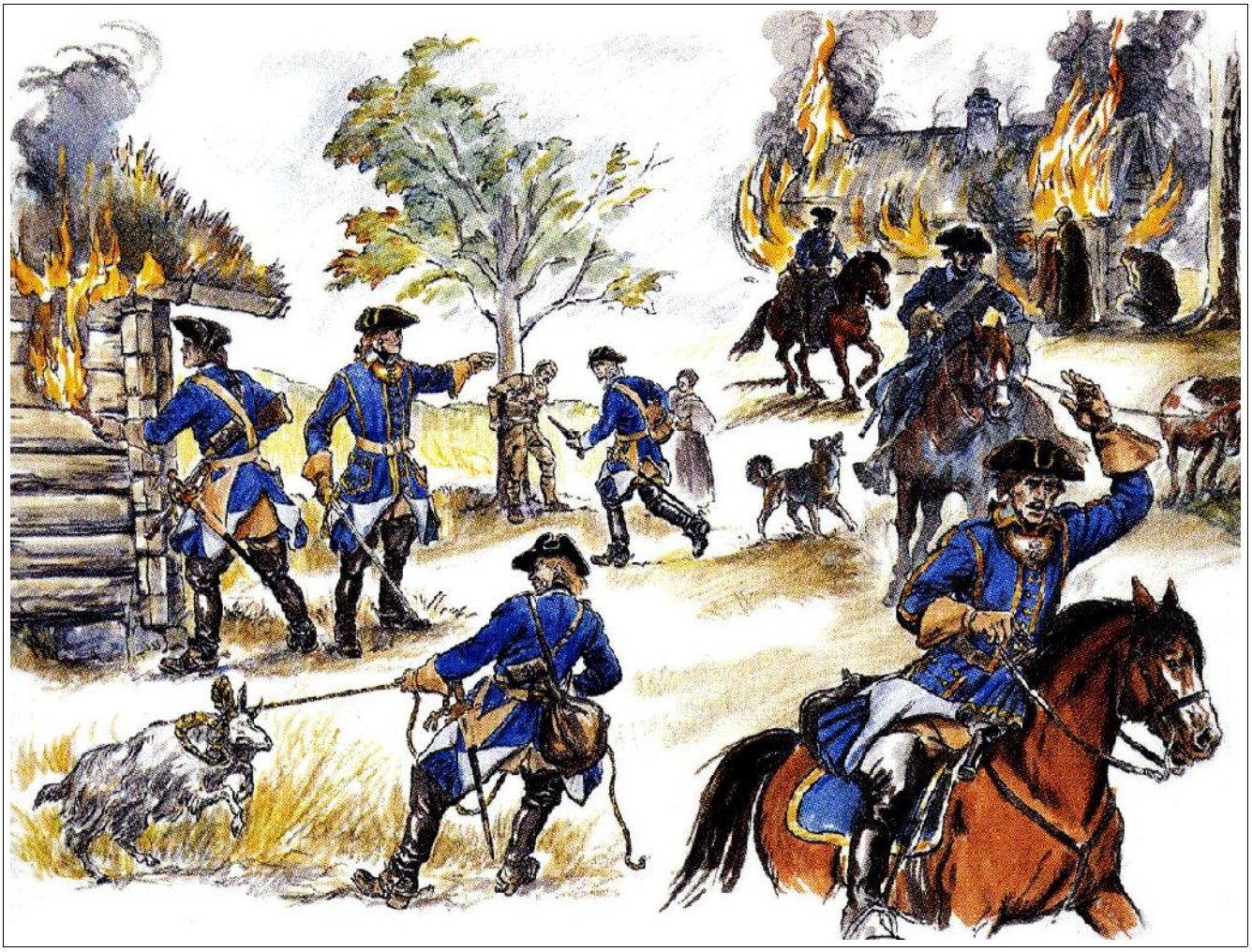

Tegning av Alf Lammerbeck.

Om svenskenes framferd i Floren og over til Rolset, er det bare å berette at de tok seg fram som de var vant til, slaktet husdyra,, beslagla matvarer og korn og høy der de fant det. De brente også opp en del løer og andre uthus, men en kjenner ikke til at de drepte noen mennesker. De ble ellers ikke lenge der, målet var jo å komme til Tydal og videre til Sverige.

Armfelts hærstyrker opphold seg bare 4-5 dager i Tydal (29/12-2/1), og det var svært naturlig, for her var ikke muligheter å livnære seg lenge for en hær på 5.000 mann og 2-3.000 hester. De beholdninger som fantes på de få gårdene, strakk jo ikke langt.

Om oppholdet her har en ikke så mange sikre fakta, men det går sagn om forskjellige hendinger, og disse bygger sikkert på en kjerne av sannhet.

Sognepresten, Kristen Bloch, hadde sønnen Jens som kapellan. Sagnet sier at ved den andre trefningen mellom

svenskene og major Emahusen var kapellanen med mot svenskene. De norske jaget først svenskene bort fra Hilmo og gikk inn til folkene der. Soknepresten hadde sendt drengen sin oppover med et brev til kapellanen, der det stod at Karl XII var død, og nettopp som brevet blev ble lest, kom svenskene tilbake med forsterkninger. De fikk tak i brevet, og det sies at det vakte slik bestyrtelse at de norske kom seg unna. Av dette framgår det at Armfelt hadde hemmeligholdt meldingen om kongens død for soldatene.

En annen fortelling fra Hilmo går ut på at to svært unge gutter fra Armfeltshæren kom ned til Hilmo og traff kona alene hjemme. De var både frosne og sultne og kona syntes synd på dem og gav dem varm melk samt lot dem varme seg ved grua. Hun gav dem også et par votter. Like etter kom mannen hjem. Han ville strakt ta livet av dem for de var jo fiender. De bad pent for seg at de måtte få komme hjem til foreldre og søsken, og sa at de hadde ingen skyld i ufreden. Da mannen ikke ville høre på dem, gikk de bort til kona og sa: «Tak att vottan da.» Etterpå ble de skutt Det er fastslått at Armfelt hadde gutter på 11-12 år i hæren sin.

Krigsskadetaksten, som ble holdt i 1721, viser at det fantes 20 gårdsbruk i Tydal. Alle disse bortsett fra Stugudal ble hjemsøkt av svenskene.

Etter skadetakst senere – dokumentert tidligere i biografien – ble det hos Peder Hilmo og hans husmann Joen Erichsen tatt 6 tønner bygg, 27 lass halm, 10 lass høy og mat og klesvarer for 18 rdl. samt gårdsredskaper for 6 rdl. 3 ort. De norske mannskaper hadde også tatt en del, så hele gården var bunnskrapt. Det forklarer for en del mannens brutale framferd mot de to guttene.

I Gresli var det på den tid 3 gårder. Folket hadde gjemt seg vekk, bare noen oldinger var tilbake. I Klokkergården (Per-Hansagården) satt ei gammel kone med buøks på stabburstrappa da svenskene kom. Foruten henne var bare en nesten blind gubbe hjemme på gården. Han lå ute i et kammers da fienden trengte seg inn. Han falt på kne og bad dem vakkert for Guds skyld spare den vesle grenda. 13 gårder i bygda var nettopp bygd opp igjen etter at svenskene under general Sparre hadde brent dem om lag 50 år tidligere.



Tydals Anex Strindens Fogderie Selboe Prestegield

Gaarden og op sidderens Nafne	Eiermanden Kongen Beneficeret eller Proprietarier	Hvad gaarden skylder og til hvem betaler	Husmend som kommer op siderne tilhielp saa og hvad skade de hartaged	Hvor udskaden er bestaaende enten gaarden op brendt hvor mange beester og qvæg korn hør og undere ved hvem det er skeed		Summarum i Penge
				Ved Frenden	Vore Egne folde	
754. Greslie Hans	Eyer selv	1		15 tl byg 33-3 32 læs hør 16- 6 kiør 21- 2 qvier 3- 6 faar 3- 1 Svin 1 n Gaardsredsk 3- Madvare 5-1 n 85-2	Madvare 3 tl	88-2
755. Greslien Anders	Eyer selv	1 tl		8 tl: hafre 27- 30 læs hør 15- 3 kiør 10-2 6 fæ af Jover og gied 3- Gaardsredsk 7-1 Klæder 4- Madvare 4-3 71-2		71-2

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 579.

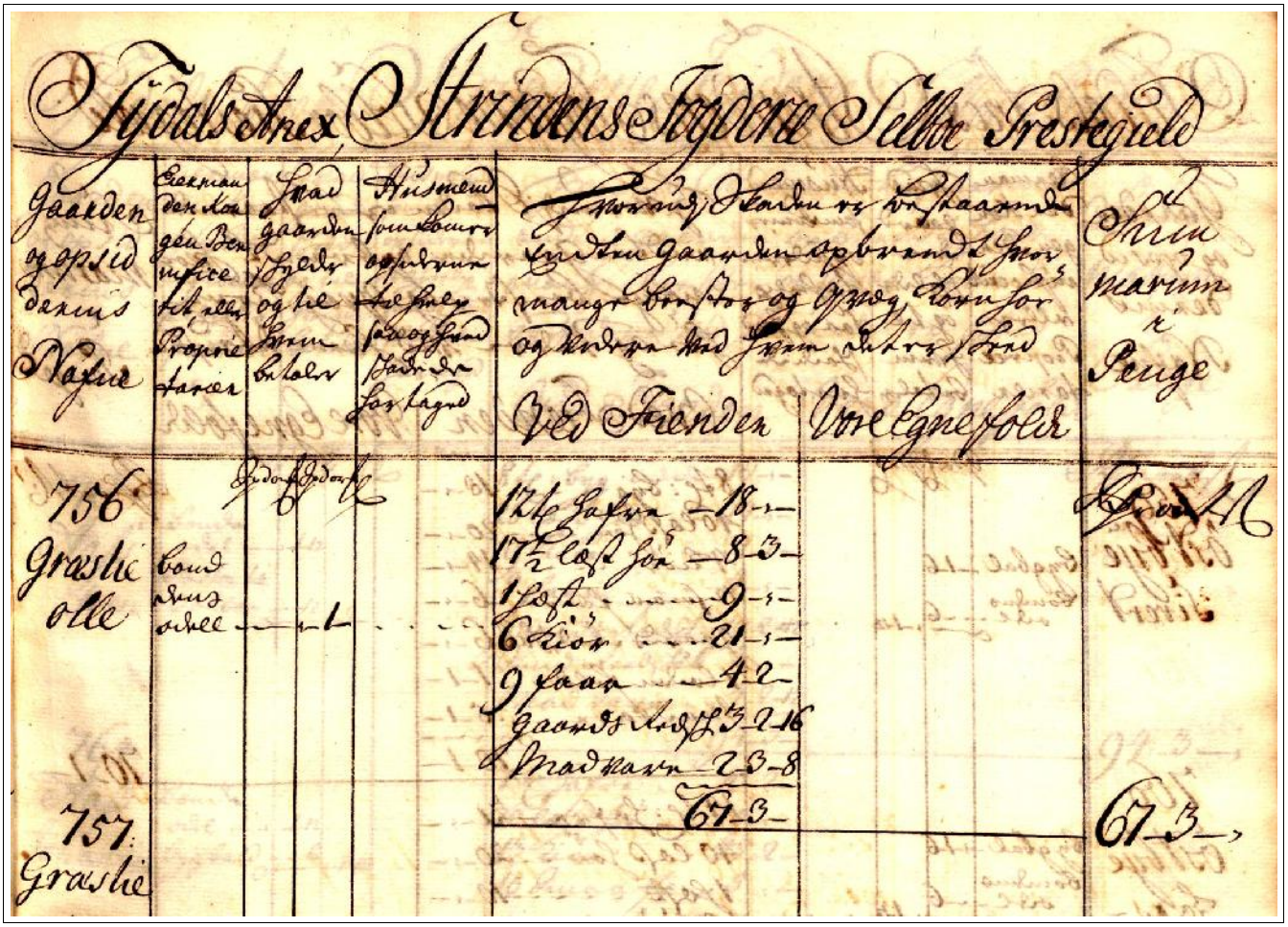

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 579.

Det ble heller ikke brent noe men alt som etende var ble tatt, i alt 17 kyr, 21 sauer, 1 gris, 1 hest, 15 tønner bygg og 20 tønner havre. Dessuten tok de annen mat og gårdsredskaper samt 78 lass høy. Skadetakst hos Hans Græsli var 88 rld. 2 ort, hos Anders Græsli 71 rdl. 2 ort og hos Ole Græsli 67 rdl. 3 ort,

På Aune brukte folket å samles i kirken til julemesse, men som vi har hørt, ble kapellanen, Jens Bloch, hindret iå komme dit på grunn av svenskenes innfall i Floren julaften. Likevel hadde mange tydalinger samlet seg ved kirken for å spørre nytt. Etter major Fieandts hastige retrett etter bataljen ved Hilmobrua, hadde ikke folk særlig tro på at Armfelt ville komme gjennom Tydalen.

Hans Aune, som var krigsveteran og hadde arr etter kuler og hogg, egget opp de andre med slike ord som at hvis han hadde være ung, skulle han ha gått mot fienden og gjort motstand, Det var da noen som nevnte Tomas Aune som nettopp hadde fått ærestegn for en ypperlig prestasjon på ski. Gamle Hans ville ikke høre på dette, han sa han kunne syne dem ærestegn og pekte på de arr han hadde.

Tomas Olsen Aune skal ha vært en kjempekar med uvanlige krefter. Han var sendt til Handøl for å rekognosere, for han var godt kjent i grensetraktene. Han hadde vært med utenlandske falkfangere der. Nå ble han av major Emahusen pålagt å skaffe visse opplysninger. Han skulle «løpe kunnskap» som det het. På noen få timer rente Tomas fra Aune til Handøl. Han hadde vært der før, for han hadde en kjæreste der. Han oppsøkte nå henne i et fjøs i all hemmelighet og fikk de opplysninger han trengte. Så vendte han tilbake til Tydal. Turen fram og tilbake var ca. 12 mil.

Men reisen var ikke over med det. Neste dag for han til Trondheim med sine opplysninger og deretter tilbake til Tydal. På 3 døgn hadde han tilbakelagt over 30 mil. Han brukte naturligvis langski og en lang stav med jernkringle. Denne staven var lenge å se på Aune, i alle fall til om lag 1900, og den gikk under navnet «Tomasstaven».

Da general Armfelt kom til Aune, tok han inn i Storaunestuggu som var oppført 50 år tidligere. Dee ble bare en kort rast der. Da tydalingene ikke hadde ventet Armfelt oppover dalen, er det naturlig at de hadde husdyra hjemme på gården. De hadde heller ikke gjemt bort mat og sengeklær som på andre steder. En svensk fortropp kom overraskende på dem, og da var det for sent. Men folk dro til skogs med det de kunne bære med seg i farten. Det fortelles at Ingeborg, kona til Ole Pedersen i Storaunestuggu, ikke rakka bort til skogkanten før svenskene kom. De ropte «styggsnakk» til henne og bad henne stanse. Det gjorde hun ikke, og dermed skjøt de etter henne, men uten å treffe.



Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 580-81.

Svenskene gjorde stor høst på Aune. De tok 2 hester, 6 kyr, 24 småfe, 14 tønner havre, 40 lass høy, gårdsredskaper, seng- og gangklær, samt 20 rdl. I rede penger. I alt kom skadetaksten for eieren av Storaunet på 210 rdl. 1 ort.

Det var en bruker til på Aune, og derfra ble tatt 1 hest, 4 småfe og 13 lass høy, tilsammen for 20 rdl 1 ort. Denne bruker er bare kalt Enchen. Hun var sikkert enke etter Ole Trondsen som i 1701 var 62 år. I 1721 var brukeren samme sted en mann ved navn Jakob. Dette bruket var sikkert Trøa, det bruk Jens Pedersen satt igjen med da broren Jon flyttet til Storaunet. Rester av hustomt er funnet omtrent der Nils Graae Aune nå har bygd villaen Kirkbakk. Bruket ble senere innlemmet i Storaungården.

Til Ås og Østby skal en fortropp ha kommet alt 3. juledag. Den må ha tatt en rute lenger øst enn de andre og kommet ned i dalen direkte til Ås. Det er godt tenkelig at Armfelt ville komme overaskende med troppestyrker for å sikre seg at folket ikke gjemte vekk mat, husdyr og furasje, som han ville sikre seg til marsjen over grensefjella. En del matvarer m.v. skal dog være gjemt i «buråsen» oppe i Olenderdalen. Det er dog sannsynlig at svenskene fant gjemmestedet etter skadetaksten å dømme.

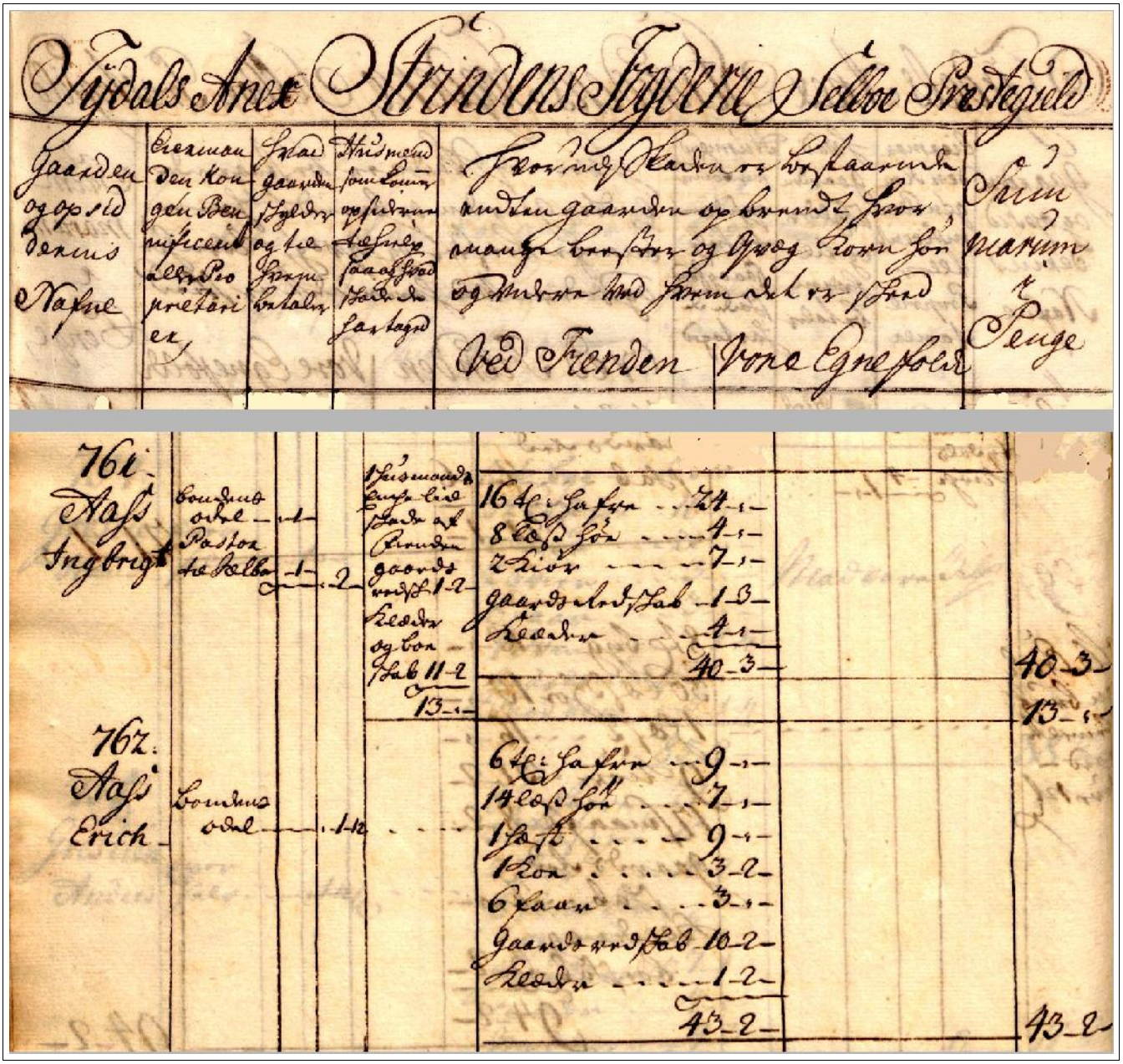

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 580.

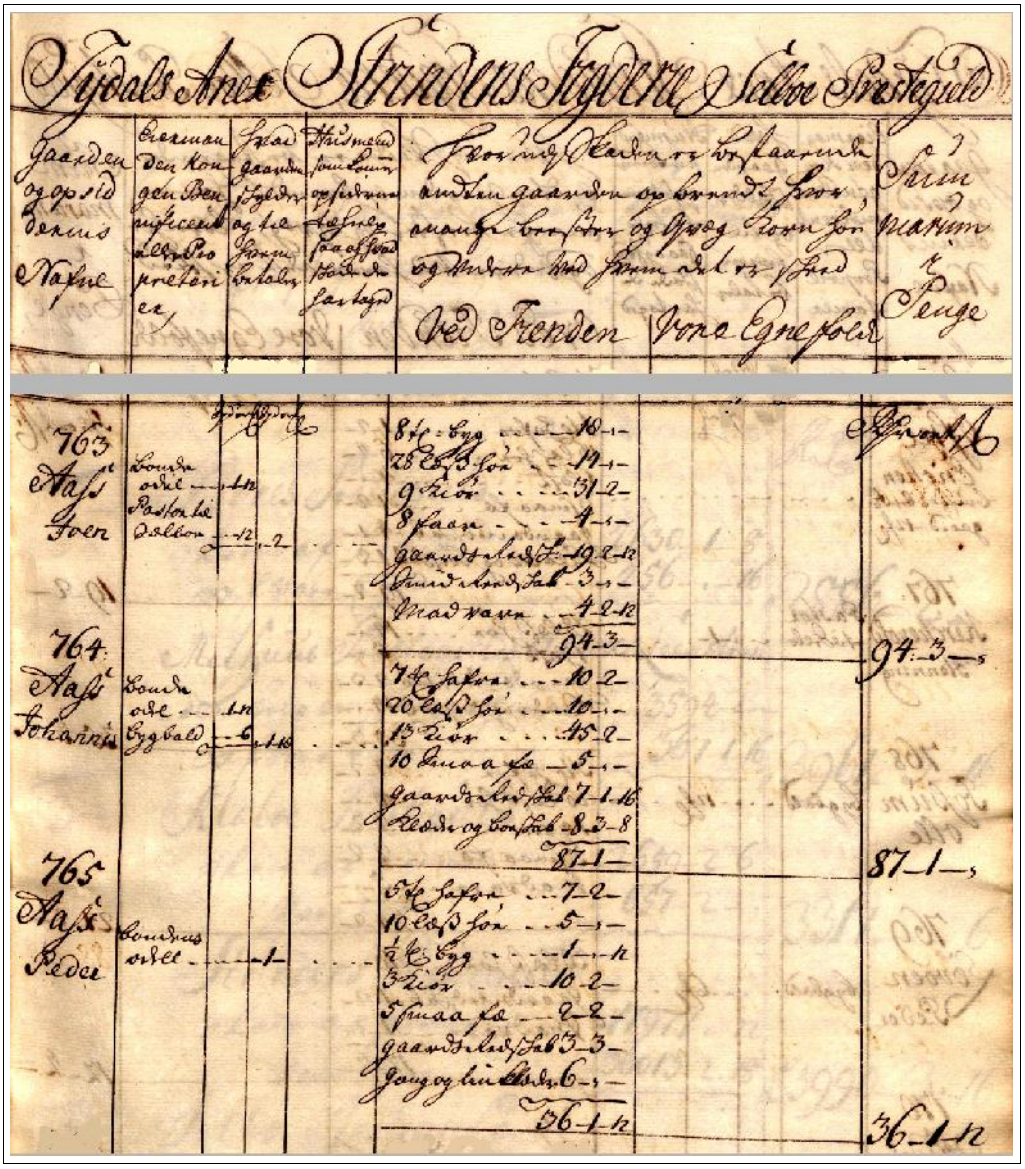

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 580.

Slik ble skadene taksert:

Ingebrigt Aas: 16 tønner havre, 8 lass høy, 2 kyr, redskaper og klær for i alt 40 rdl. 2 ort. En husmannsenke under samme gård 13 rdl.

Erich Aas: 6 tønner havre, 14 lass høy, 1 hest, 1 ku, 6 sauer, mat og redskaper for i alt 43 rdl. 2 ort.

Joen Aas: 8 tønner bygg, 38 lass høy, 9 kyr, 8 sauer, mat og redskaper for i alt 94 rdl. 3 ort.

Johannes Aas: 7 tønner havre, 20 lass høy, 13 kyr, 10 småfe, gårdsredskaper og klær, i alt 87 rdl. 1 ort.

Peder Aas: 5 tønner havre, 10 lass høy, 3 kyr, 5 småfe, redskaper og klær, i alt 36 rdl. 1 ort 12 skilling.

På Ås skal svenskene ha skutt en mann, Joen Olsen, fordi han satte seg til motverge i et bekkhus.

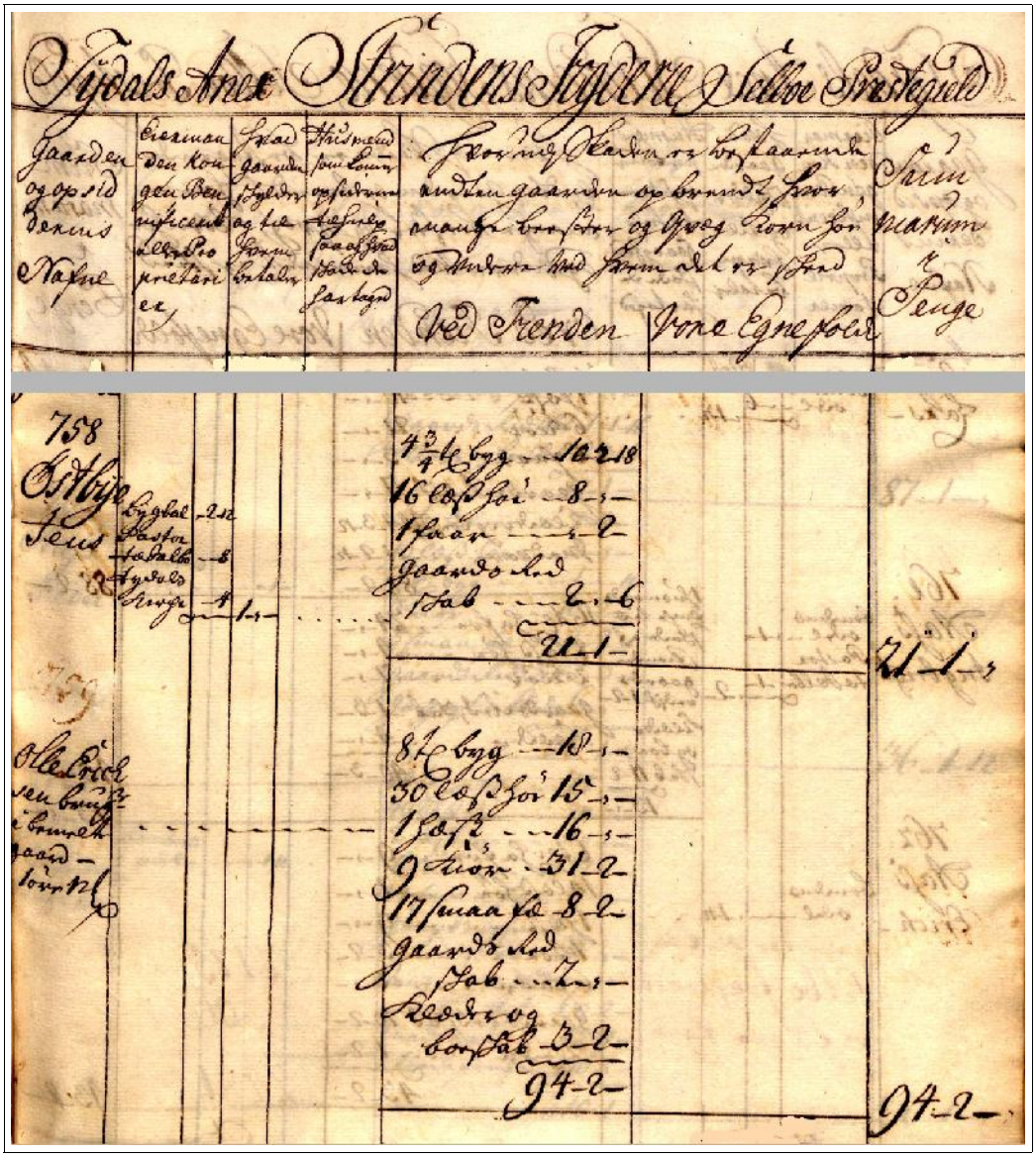

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 579-80.



Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]:
Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 579-80.

Jens Østby: 4¾ tønner bygg, 16 lass høy, 1 sau. gårdsredskap for i alt 21 rdl 1 ort.
Olle Erichsen Østby: 8 tønner bygg, 30 lass høy, 1 hest, 9 kyr, 17 småfe, gårdsredskap og klær for 94 rdl. 2 ort.
Sivert Østby: 8 tønner bygg, 40 lass høy, 4 kyr, 12 småfe, 1 fell, gårdsredskaper og mat, i alt 70 rdl. 1 ort.
Lars Østby 14 tønner havre, 40 lass høy, 1 hest, 6 kyr, redskapere, klær og mat, for i alt 88 rdl. 2 ort.

Gårdene Kirkvold, Fossan og Løvøen ble også brannskattet på samme måte. Det kan dog tenkes at det var soldater fra de la Barres avdeling som var ansvarlig for dette.



Dødsmarsjen starter fra Tydal. Tegning av Alv Lammerbäck.

Før oppbruddet fra Tydal samlet Armfelt troppene i Ås- og Østbygrenda de siste to dagene av desember 1718. Nyttårsnatta lå han selv i østre stue i Gammelgården. Denne stua står enda.

Skulle Armfelt og hæren hans redde seg over til Sverige, måtte de snarest legge i vei. Forsyningene som var tatt i Tydal, rakk ikke langt for så stort mannskap. Han hadde med andre ord kommet i tidsnød. Men han måtte også varsle på svensk side, så folket der kunne møte fram med hester, kjøretøyer, mat og klær. Til å ordne dette ble kaptein Lars Hammarskjöld med en underoffiser og 12 menige tatt ut, og de reiste morgenen 11. januar med en tydaling som veiviser til riksgrensen. De hadde ski, og de kom vel fram til grensa, men senere kom troppen på villstrå og tilbrakte flere netter ute. Veiviseren kom velberget tilbake samme kveld.

De 13 gårdene på strekningen Ås, Østby, Løvøen hadde naturligvis ikke husrom for 5.000 mann og storparten av soldatene måtte ligge ute. Så kaldt som det var, måtte de brenne bål hele natta, og til brensel tok de skigarder, hesjeved og uthus.

Svenskene hadde tatt 5 norske dragoner til fange ved Trondheim. De hadde også noen gisler med, deriblant Brynhild Tuset fra Floren. Både fangene og gislene ble innkvartert på Østbyhaugen, der kona på gården, Ingeborg, nylig hadde fått tvillinger. Hun kunne ikke rømme til setra sammen med de andre på gården.

Om ettermiddagen 11. januar kom Lars Bersvendsen Østby hjem fra fjellet. Han var 59 år og fangstmann. Svenskene holdt nettopp på med nedslakting av buskapen hans da han kom til gårds. Armfelt skal ha blitt oppmerksom på den skinnkledde fjellbonden, og spurte ham om han var mannen på gården. Lars sa han var det. Generalen sa da at det gjaldt for hæren å komme over fjellet til Handøl, og spurte Lars om muligheten for å ta seg over.

– Dersom dere har ski og kjenner veien, går det nok, svarte Lars.

– Er du kjent på veien og kan vise oss den? spurte Armfelt.

– Kjent er jeg nok, men jeg er gammel og klarer ikke ta meg fram på denne harde vintertid. Men her fins alltids noen som kan være veiviser, sa Lars og ville gå.

– Nei, stopp nå, ropte Armfelt. Du er den rette mann, og du slipper ikke herfra.

Lars ble satt under bevoktning, og han var naturlig nok i mindre bra humør.

En annen historie fra Østby knytter seg til en eldre mann som het Staffa. Kona hans var fra Østbyhaugen, mens moren var fra i Jemtland.

Han gikk ut til soldatene som satt og varmet seg ved bålene og spurte om det var noen fra Åre eller Undersåker. Joda, et par soldater sa de var fra Åre. Staffa spurte om de kjente Per Jonson i Tunga.

– Jo, han er av slekta vår sa den ene soldaten. Han er morbror min, sa Staffa. – Da må du være sønn av gamle moster Lisbeth, og da er du søskenbarn til far min, sa soldaten.

– Det stemmer nok det, og kommer du hjem, så hils bestefar din. Kan kjenner meg nok enda.

– Hvordan tror du det blir å komme over fjellet i morgen? spurte soldaten.

– Har dere ski og er godt kledd, går det bra. Men gud betre mange av dere karer. Det ser ikke ut som dere er kledd for fjellet.

Staffa gav slektningen sin gode råd for å finne den minst værhårde leia. Han sa at de ikke måtte ta benveien over Snasahaugene, men holde seg i bjørkeskogen langs Ena ned til Handøl. Sommeren etter fikk Staffa hilsen fra Per Jonson i Tunga. Soldatene hadde kommet uskadd fram.

Avstanden fra Østby til grensa er ca. 30 km, og fra grensa til Handel ca. 25 km. På norsk side ved Essandsjøen fantes de tre setervollene Nøsterdalsvollen Blåkkåkleppvollen og Sankådalsvollen. Blåkkåkleppvollen lå den gang nærmere Blåkkåneset, men måtte flyttes samme året på grunn av den store mengde døde mennesker og hester i trakten der.

På svensk side var det et par samegammer og noen falkfangerhytter.

Om kvelden 11. januar fikk hæren fordelt den proviant som fantes. Det ble omlag et halvt havrebrød og to mark råtт kjøtt på hver menig.

Fra gårdene i Tydal hadde de fleste offiserer forsynt seg med pelser, skinn og vadmelsklær, så dødsprosenten ble mindre blant dem.

Været var stilt og kaldt da general Armfelt grytidlig den 12. januar 1719 brøt opp fra Østby i spissen for jemtlendinger, bjørneborgere og ålendinger samt en kavalleritropp og med Lars Bersvendsen Østby som veiviser. Med denne første hæravdeling fulgte de 5 fangne norske dragoner samt Ingeborg Østbyhaug og Brynhild Tuset. Kvinnene skulle være med som en sikring mot at Lars Østby førte troppene på avveier i fjellet.

Han valgte en noe uvant rute oppe i snaufjellet. Navn som Hertjøna, Svenskfjellet, Finnsbrekka og Svensklegertjonna viser hvor marsjen gikk. Sannsynligvis ville Lars holde troppene langt borte fra setertraktene ved Gammelvollsjøen, dit storparten av Østbyfolket hadde evakuert. Kanskje ville han også utsette de tynnkledde karolinere for mest mulig kulde.

Senere på morgenen tok andre pulje vei fra Østby. Det var generalmajor Horn som kommanderte disse tropper og de bestod av resten fra Jemtlands- og Bjørneborgs regiment, Helsinge regiment og Helsinge bataljon. Som veiviser fulgte Lars Jonsen Østby og som gissel Anne Haugen. Soldatene gikk to og to i bredden.

Fram på formiddagen drog så generalmajor Yxkull med sine tropper. Det var mest finnlendere. En mann fra Stugudal ble tatt med som veiviser. Muligens var det samme mann som hadde fulgt kaptein Hammarskiöld til grensa og var kommet tilbake.

De siste som brøt opp, var Jemtlands kavallerikompani. Det led da over middagstid og da disse var kommet over skoggrensa, tok stormen og uværet til, så de snudde tilbake til bygda og ble der til 15. januar. Den første avdelingen med Lars Bersvendsen Østby som veiviser holdt rast oppe på fjellet, og Lars bad Armfelt om at kvinnfolka måtte få vende tilbake. Dette ble avslått for så lenge de var med torde ikke Lars føre hæren på villstrå, – for da ville kvinnene omkomme. – Å. de berger seg nok. sa Lars, men jeg frykter for at det vil gå galt med både den ene og den andre av dere. Kvinnene var godt kledd og hadde finnsko og gode votter.

Da uværet tok opp i ett–totiden om dagen, lot Armfelt likevel kvinnene få snu, men da de gikk tilbake langs toget, var det et par soldater som nappa vottene fra dem. Kvinnene hjalp seg ved å rulle hendene inn i forkleet, og de kom velberget hjem. På hjemturen så de døde og døende soldater som hadde gitt opp og lå i snøen.



Tegning av Alf Lammerbeck.

Det ble etter hvert flere og flere som ikke greide strabasene. De kastet geværene fra seg og tullet seg vekk fra kolonnen til de seg overende av utmattelse og kulde. Stormen og snødrevet var på det verste da det tok til å skumre i 3-tiden. De så ikke lenger så langt som til sidekameraten, og toget løste seg mer og mer opp. Hestene klarte heller ikke ta seg fram med pakning, sleder og kanoner som etter hvert måtte etterlates. Veiviseren skal i følge sagnet ha gjort veien unødvendig vanskelig, og han visste om noen berghammere som kunne ha gitt ly for uværet, men han førte troppen forbi og lot den i stedet gå kroker hit og dit i det overhendige uværet. Han skal i alle fall ha hatt noe andel i hærens undergang.

De to første avdelingene under generalene Armfelt og Horn kom rimeligvis fram til Essandtraktene første kvelden, mens general Yxkull med sine 2.000 mann ikke kom lenger enn en mils vei, til det stedet som heter Svensklegeret.

Vi kan tenke oss til hvordan det var å slå leir på snaufjellet eller i bjørkesnaret slik været var. De mest fjellvante gravde seg kanskje ned i snøen, men mange, både offiserer og menige, frøs i hjel denne natta. Det er gjennom tidene funnet geværpiper, sabler m.m. i massevis der nattleirene var.

Vest for Øyfjellet ligger Hertjønna eller Hærtjonna. Etter sagnet skal en flokk soldater ha gjort opp bål av småbjørk der for å varme seg, men småbjørkkvistene brant fort opp og gav liten varme, så de tok alt annet brennbart og la på bålet. Det var geværkolber, sadler og sleder. Alle trengte seg så nær bålet at det oppstod tumulter. En offiser som satt nær varmen, prøvde å holde orden, men det hjalp lite. Så ville han vise sin myndighet ved å kommandere dem vekk fra bålet. Det skulle han ikke ha gjort, for soldatene ble rasende og trengte offiseren inn i flammene så han omkom.

En annen beretning sier at en dårlig likt offiser ble skjøvet ned i tjønna gjennom et hull de hogg i isen og at tjønna heter Hærtjønna eller Herretjønna etter denne herren.



Tegning av Alf Lammerbeck.

Da morgenen kom, og troppene skulle dra videre, viste det seg at hestene ikke klarte å dra sledene og kanonene oppover stigningen mot Svenskfjellet og Finnsbrekka. Soldater måtte ved tau hjelpe til å dra, men mange hester stupte, og det fortelles at soldatene kastet seg over de varme hestekadavrene, skar ut stykker av dem og åt kjøttet rått.

Det var ikke bare hester som stupte, mange karolinere drog sitt siste sukk denne første natten. En del hadde tydd sammen i tette flokker for bedre å holde varmen. Men da noen støtte bort i de stående mennene, falt de alle døde overende som noen stokker. De hadde frosset i hjel. Dette skal ha vært i Nøsterådalen.

Etter som ferden fortsatte denne dag, gjorde trøtthet seg mer og mer gjeldende. Soldater kastet våpen og pakninger, syke soldater ble bare veltet av sledene for å lette hestene. Kusker satt stivfrosne på lassene og ryttere døde på hesteryggen. Også veiviseren Lars Østby og mannen fra Stugudal frøs i hjel ed Essanden.

Sagnet sier at de som enda levde, tok klærne av sine døde kamerater og våpenbrødre. Derfor ble mange døde funnet nakne. Mange soldater var så forfrosne at de ikke kunne fortsette. 50 mann var satt ut som vakt om kvelden. Av dem var bare 2 i live om morgenen.

Noen tror at svenskene tok veien over isen fra Langodden til Blåkkåneset, og at isen bugnet under den store vekten, så vann kom opp på isen og soldatene ble våte på bena. Derav skulle det komme seg at så mange frøs i hjel den andre natten. En hel del våpen ble senere funnet ved Svenskhaugene øst for sjøen, og dette styrker påstanden om marsj over sjøen. Men andre tror at ferden gikk langs strandbredden hvor det vokste noe skog som kunne gi ly. Ellers var det slik at soldatene gikk i mindre hoper og var nærmest fortvilt. Noen ble funnet døde i Syltraktene, noen ved Sankåkjølen og noen i Meråkerfjellene, men storslumpen holdt retning mot søndre Enbogen ved grensen. Nå var det få som tenkte på annet enn å berge livet. Ingen tenkte på å få med kanoner eller forsyninger. Store mengder av slikt stod igjen, og døde soldater markerte marsjruta. Det andre natteleger er fastslått til Ena elv like øst for grensen. General Armfelt med fortroppen og Lars Bersvendsen Østby som veiviser hadde kommet lenger, men alle spor var utvisket av snødrevet. Troppene ved Ena visste ikke lenger hvor marsjretningen gikk, og de hadde jo ingen veiviser lenger. De måtte derfor i stor utstrekning bli hvor de var og så den 3. natta.

Morgenen etter skal noen fra Jemtland ha hogd gjennom elveisen for å se hvilken vei vannet rant, og da de visste at Ena kom ned ved Handøl, klarte de å orientere seg. De 5 norske dragoner rømte der ved Ena, og ingen gjorde forsøk på å hindre dem. De ble senere påtruffet av bønder fra Meråker, og de kom til Trondlheim og kunne avlegge rapport.



Tegning av Alf Lammerbeck.

Men ved Ena var dødsprosenten uhyggelig stor. Mange hundre soldater bukket under der. Noen av rytterne stupte stivfrosne av hestene, noen stod på hodet, noen på hendene i snøen.

Etter at de overlevende var kommet på svensk side av grensen, delte flokken seg, så det ble to marsjretninger. Noen, deriblant general Armfelt, tok veien sør for Snasahaugene og kom samme kveld fram til Handøl. Samme rute fulgte også general Horn. Men general Yxkull med finnene fulgte Ena nedover. Det ble adskillig lenger og restene av denne hæravdeling måtte finne seg natteleger enda en gang. Dagen etter kom de fleste fram til Handøl, men noen tilbrakte enda flere netter ute, og noen kom krypende fram til folk, forfrosne i bena og sterkt forkomne av matmangel.

I Handøl var det bare 3 gårder. Alle hus ble tatt i bruk, men størsteparten måtte kampere ute. Og de som kom inn i oppvarmet rom, døde som fluer, forteller sagnet.

Med i hæren var noen feltskjærer (sårleger) som nå skulle ta seg av de mange frostskadde. De amputerte armer og ben i massevis så det ble flere tønner med avsagede lemmer. Siden ble de opererte lagt på sleder og kjørt 2½ mil til Duved, dit også marsjdyktige soldater hurtigst mulig ble kommandert. Underveis mellom Handøl og Duved ble flere hundre soldater liggende igjen, og gravene i Klocka, Vallan, Tångbøle og Renneberg talte sitt tause språk.

Ett senere funn av en kleberstenstavle (täljstenstavla) bekrefter deres skjebne:

«Anno 1719 den 20 Jan begrofs här 600 Menniskor»

Hvordan det gikk med Lars Bersvendsen Østby, vet vi ikke sikkert. Etter svenske notater døde han i Duved 18. januar 1719 og ble gravlagt dagen etter ved Duved skanse. I Tydal heter det at han ble mistenkt for sabotasje under marsjen og torturert stygt. Men etter noen måneder i fengsel i Duved, kom han seg hjem til Tydal om våren og døde i heimen sin samme året. Av svenskehæren på ca. 5.700 mann nådde bare omlag 2.700 fram til Handøl i live. Det betyr at 3.000 mann omkom under dødsmarsjen over grensefjellene.

Major Emahusen med et skiløperkompani reiste 18. januar. – altså en ukes tid etter fjellmarsjen – innover i Armfelts rute med noen hester og sleder. Han skriver i en rapport til general Budde i Trondheim at bare en kvart mils vei opp for Østby støtte de på 10-12 lik md geværer og full mundering. Majoren lastet våpen og utstyr på sledene, men hadde ikke hester nok til å berge mer enn en mindre del. Han oppgir å ha fraktet ned 6 små kanoner, flere lass geværer og sabler, en del tøy m.v. 400 geværer ble gitt til Røros bergkorps som erstatning for de våpen svenskene hadde tatt.

Folk fra Tydal og andre grensebygder dro opp i fjellet og samlet opp effekter. De syntes nok de måtte ha noe igjen for alt de hadde mistet.

Geværpiper ble brukt til skjerdingstolper i de åpne gruer, til slipestens-åser m.v. På bygdemuseet i Tydal finnes en slipestensår som er sammensatt av to geværpiper fra Armfeltshæren, videre finnes en sabel, en pistol og en kanonkule som rimeligvis skriver seg fra samme hold.

At det var en hatefull stemning mot svenskene i Tydal, kan vi forstå av en hending som skal ha funnet sted noe senere. Et par soldater var blitt liggende igjen syke i Gresli. De frisknet til og tok veien til Østby og tenkte seg videre over til Sverige. De var inne i Gammelgården og bad om nattelosji, men tydalinger møtte fram med geværer

og tok dem med till «morderskogen». Enda de bad vakkert for seg, ble de skutt og nedgravd i skogen. Så sent som i 1873 var det synlig et stort kors innhogd i en stubbe på dette sted ved grensen mellom Ås og Østby.

General Armfelt, som var blant de første som dro til fjells, kom levende fra ferden, men han tok skade i ansiktet av frosten. De sies at han «frøste» av seg nesen.

Om Lars Østby fortelles det i Sverige at han ble mistenkt for å føre hæren på avveier, og han ble mishandlet på mange måter. Verst medfart sies det at han fikk da svenskene hogg hull på isen i Handølsåa, bandt et tau i hver ende av ham og trakk ham under isen fram og tilbake til han var nærmest livløs. Deretter satte de ham i bolt og jern på Duved skanse, der han døde noen uker senere.



Kirkebok Selbu nr. 1: 1699-1737, Kronologisk liste, 1719, bilde 75.

Da gamlepresten Kristen Bloch fastelavnssøndag (Quinquagesima) holdt sin første gudstjeneste i Tydal etter Armfelttoget gjennom bygda, jordfestet han 14 lik, 7 fra bygda og 7 av fienden.



T.v. Massegrav i Handöl. t.h. Ettervirkninger.

Følgende av Armfeldts «mislykkede» felttog i Trøndelag:

Finland:

En ytterligere utarming, og oppgitthet, over en marsj vestover etter vedvarende kamper mot Russland. Halvparten av Armfeldts soldater kom fra «Finland».

Sverige:

En definitiv slutt på Sverige som stormakt i Europa. Et stort tilbakefall for Jämtland som ble beskatet og utarmet.

Norge:

Trolig den verste utarmingen av Trøndelag noen gang dersom en ser bort fra Svartedauen. En lidelse blant sivilbefolkningen som grunnet sult og sykdommer førte til at flere nordmenn døde av denne krigen vinteren 1718/19 enn hva Armfeldt mistet i snøstormen over Tydalsfjellene. Bare i Trondheim førte «beleiringen» – og antall flyktninger – til at over 2000 døde. Store deler av Trøndelag mistet i løpet av et par måneder alt de eide av mat, klær og brensel. I flere bygder ble alle gårdene tilintetgjort av brann.

Krigen:

Det var aldri noen store slag, kun korte sammentrefninger med norske styrker som slo til i geriljastil. Felttoget var en kamp mot sult og naturkreftene i en umild årstid, hvor naturen visste seg fra sin verste side på mange, mange år.

Prestasjonen:

Prestasjonen vil variere ut i fra hvilken vinkel en ser felttoget. Militært var det selvfølgelig mislykket, og det ble gjort store feil innen planleggingen og strategien for øvrig under ferden, men tar en i betraktning at det var et felttog som skulle vedvare i en måned i delvis sommerklær, må det som skjedde i de påfølgende måneder gi et visst rom for beundring. Flere tusen karolinere i sommerklær, hadde i løpet av fem værharde måneder aldri hatt tak over hode. At så mange som i overkant av 1500 karolinere overlevde marsjen over fjellet, må sies å være en prestasjon i seg selv.[160]

(Barn IV:1)

Gift 04.07.1716 i Tydal (ST) med neste ane.

160 Kirkebok Selbu nr. 1: 1699-1737, Kronologisk liste, 1719, bilde 74 og 75. Tydalsboka, bin 1, side 213-225.

Barn:

Peter Petersen Hilmo/Ramnan Ustgaarden. Født mellom 1730 og 1734 på Hilmo, Tydal (ST). Levde 1760 på Ustgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST). (Se IV:1).

V:2 ff ff m

Galu Pedersdatter Aas Lunden/Hilmo. Født omkring 1692 på Lunden, Aas, Tydal (ST). Død 1766 på Hilmo, Tydal (ST). Begravet 13.01.1766 i Tydal (ST).[161]

Galu var datter til lensmannen Peder Bjørnsen Aas.

Hun ble også kalt Gollo (Gullaug).

Galu og Peder hadde følgende barn:
Ca. 1715: Peter, han overtok gården. Peter døde i 1785.
Ca. 1719: Gudmund, han var gift med Siri Bersvendsdatter. Gudmund døde i 1768.
1719: Berit.
1721: Ole.
1723: Jon, trolig død før 1728.
1728: Jon, trolig død i 1789.
1730: Peter.
1734: Petter.

Det var en av de to sistnevnte sønnene som ble gift med Kari Jonsdatter Ramlo i Haltdalen.

i matrikkelen for 1746 er enken etter Peder (Galu) ført som bruker. Eier er nå justisråd Stie Schøller.

I skiftet etter hennes mann i 1745 anslo lensmannen at årets avling var 27 tønner. Utsæden var da nærmere 5 tønner.

Dersom husholdet fikk brukbart matkorn av hele avlingen, var det sjølhjulpen med korn. For 27 tønner korn ville dekke kaloribeholvet til fem-seks voksne personer. I 1762 bodde det 13 personer over 12 år på Hilmo, slik at halve føden kunne komme fra åkeren. Husdyra ga resten av livsgrunnlaget.

Ekstraskatten av 1762 ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)

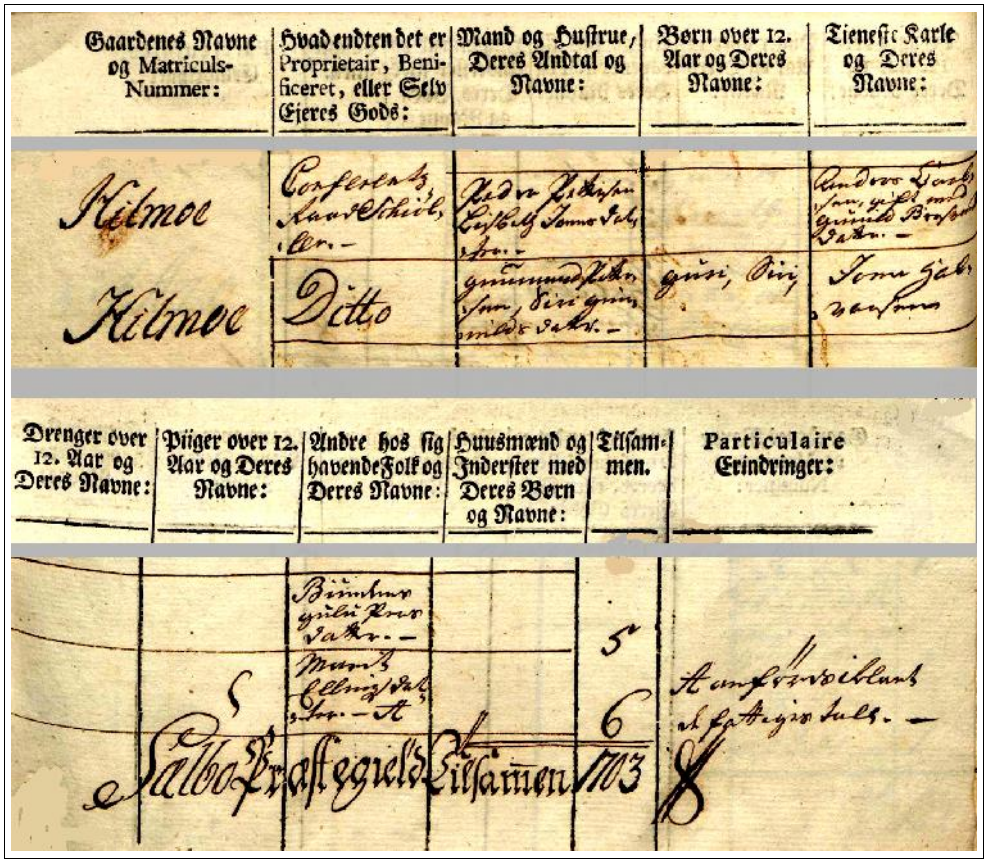

Ekstraskatt Strinda og Selbu fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Selbu prestegjeld, Tydal annex, matrikkelgård no. xxx Kirkevold, side 163.

161 Kirkebok Selbu nr. 2: «Begravede», folio 19.

«Gaardenes Navne og MatriculsNummer:
Hilmoe
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods:
Conferentz Raad Schiøller
Mand og Hustrue, Deres Andtal og Navne:
Peder Pedersen, Lisbeth Joensdatter
Tieniste Karle og Deres Navne:
Anders Carlsen, gift med Gunild Beersvendsdatter
Andre hos Sig havende Folk og Deres Navne:
Biundens Gullu Persdatter
Tilsammen.
5
Gaardenes Navne og MatriculsNummer:
Hilmoe
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods:
Ditto
Mand og Hustrue, Deres Andtal og Navne:
Gudmund Pedersen, Siri Gunnildsdatter
Børn over 12. Aar og Deres Navne:
Guri, Siri
Tieniste Karle og Deres Navne:
Joen Halvarsen
Andre hos Sig havende Folk og Deres Navne:
Marit Ellingsdatter
Tilsammen.
6
Particulaire Ærindringer:
Anføres iblant et fattiges tall»-,

I Peder Hansens manntall samme år er følgende ført som bosatt på Hilmo:
Enken Galu Pedersdatter, Lisbet Jonsdatter, gruvearbeider Anders Carlsen, Gunhild Bersvendsdatter, Gudmund Petersen, Kirsti Henriksdatter, Seri Gudmundsatter, gruvearbeider Jon Halvorsen, inderst Peder Henriksen, Kari Paulsdatter, Marit Elendsdatter, fattig gammelt menneske som føres omkring i bygda, over 90 år gammel.

Galu satt med gården til hun døde i 1766. Da tok eldstesønnen Peder over. Han døde i 1785 og ble begravet 02.05.1785 (Kirkebok nr. 2, folio 264).

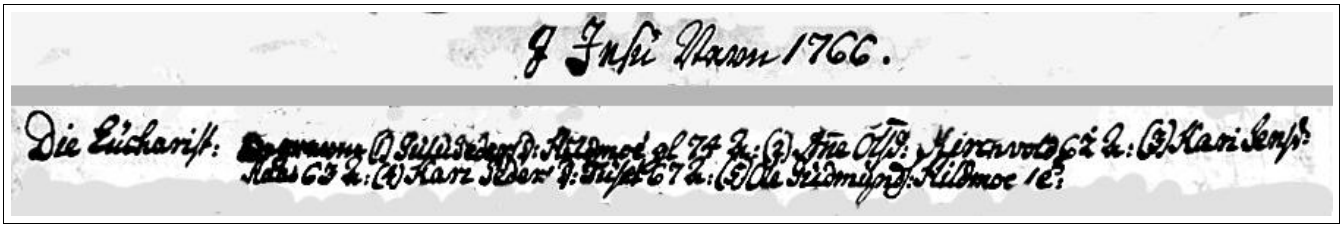

Kirkebok Selbu nr. 2, 1757-1801: «Kronologisk liste», folio 18b.

Gulu Pedersdatter Hildmoe ble begravet «Die Lucharist» (mellom 12. og 19. januar, antagelig 20. dag jul, dvs. 13. januar), 74 år gammel.[162]

(Barn IV:1, Far VI:3)

Gift 04.07.1716 i Tydal (ST) med forrige ane.

V:5 ff mf f

Lars Olsen Grøt. Gårdbruker. Født 1708. Død 22.03.1779 på Grøt, Haltdalen (ST). Begravet 28.03.1779 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[163]

Lars var sønn til Ole Larsen Grøt.

Han fikk overta Grøt etter sin far i 1738 sammen med sin bror Bernt.

Han ble imidlertid ensom bruker av gården da broren antagelig solgte sin andel i gården.

Lars og Anne fikk skiftebrev på gården for 500 rdl.

I 1736 finner en at Christian Friderich Irgens og Lars Grøt kan «publisere bopælseddel paa sætervolden

162 Ekstraskatt Strinda og Selbu fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Selbu prestegjeld, Tydal annex, matrikkelgård no. xxx Kirkevold, side 163. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 21.

163 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døde», folio 167, nr. 5.

Haugvolden med hosliggende myre fra Storbækken til Utrenna». Christian Fr. Irgens giftet seg med Gunillle Larsdatter (1727-98), og det er høyst sannsynlig at dette var datteren til Lars Grøt, selv om det i kirkebøkene skal stå «Glem» eller «Lemb» som trolig er feil. Hun var nok søster til Ole som hadde den andre delen av Grøt.

Ekstraskatten av 1762 ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)

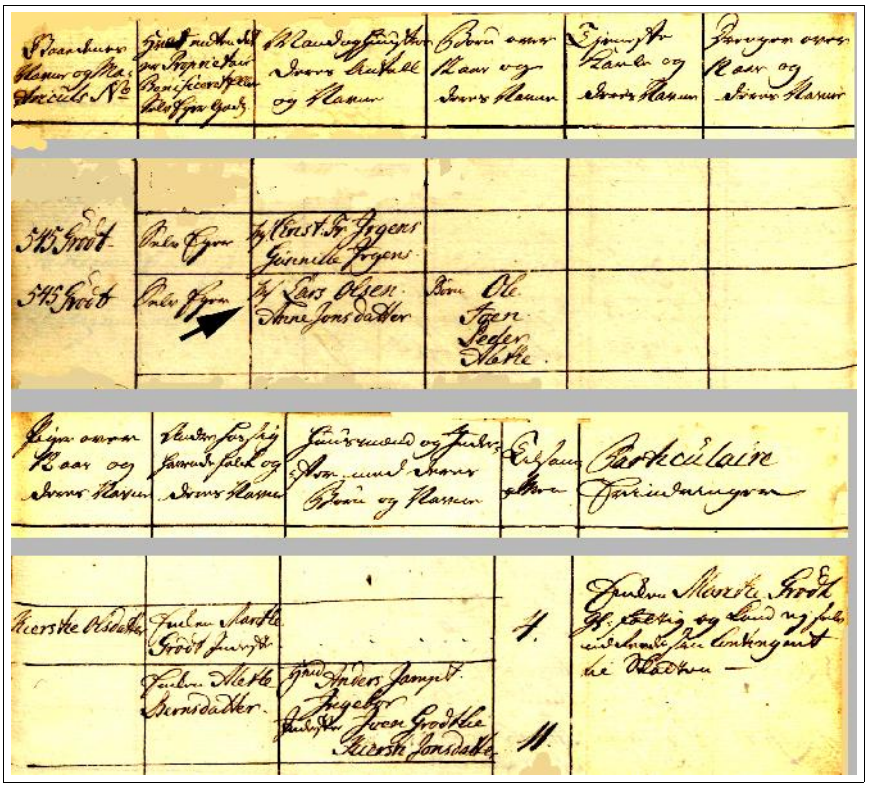

Ekstraskatt Orkdal og Gauldal fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, matrikkelgård no. 545 Grøt, side 154.

«Gaardenes Navne og Matriculs No:
545 Grødt
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Selv Eyer
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
M: Christ. Fr. Jrgens, Gunille Jrgens
Piger over 12 Aar og Deres Navne
Kierstie Olsdatter
Andre hos Sig havende Folk og Deres Navne
Encken Marthe Grødt Sinsyk(?)
Tilsammen
4
Particulaire Ærindringer
Enken Marta Grødt Gl. fattig og kand ej selv ??? saa Contingent til Skal?
Gaardenes Navne og Matriculs No:
545 Grødt
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Selv Eyer
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
M: Lars Olsen, Anne Jonsdatter
Børn over 12 Aar og Deres Navne
Born: Ole, Joen, Peder, Alette
Andre hos Sig havende Folk og Deres Navne
Enken Alette Bernsddatter
Huusmænd og Inderster med Deres Børn og Navne
Hmd Andeers Jæampt, Ingebor
Jndytte(?) Joen Grødthe, Kiersti Jonsdatter
Tilsammen
11».

Lars døde i 1779, 71 år gammel.

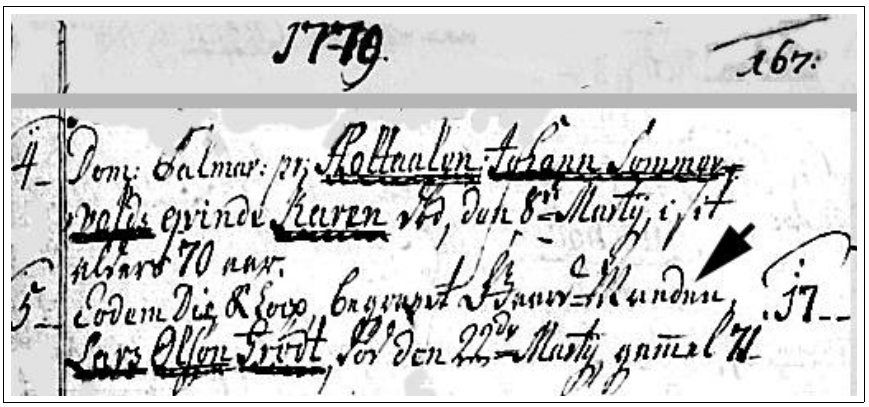

Kirkebok Haltdalen nr. 1, Kronologisk liste, 1779, folio 166b, nr.5.

«Dom Palmar pr. Holtaalen: Begravet B..nd-Manden Lars Olsøn Grødt, død den 22de Marts gammel 71 aar».

Det ble avholdt skifte på Grøt etter Lars Olsen 30.06.1779.

164

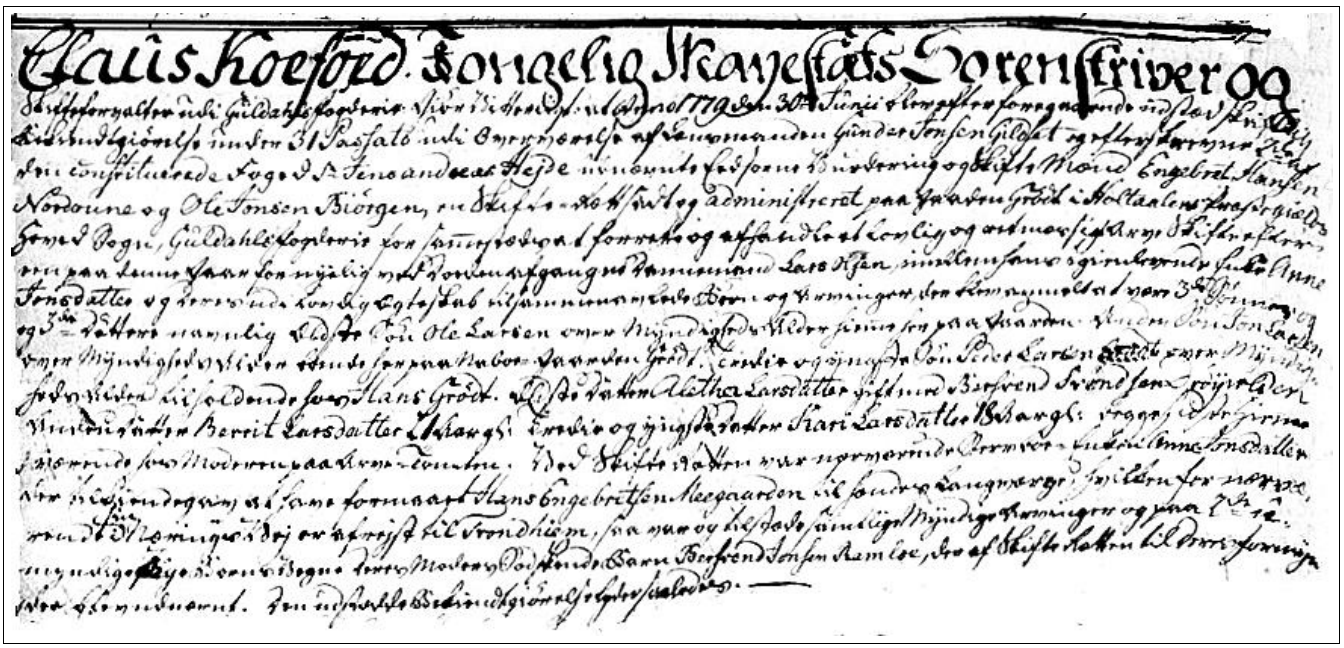

Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 6 (1777-1782), folio 248b.

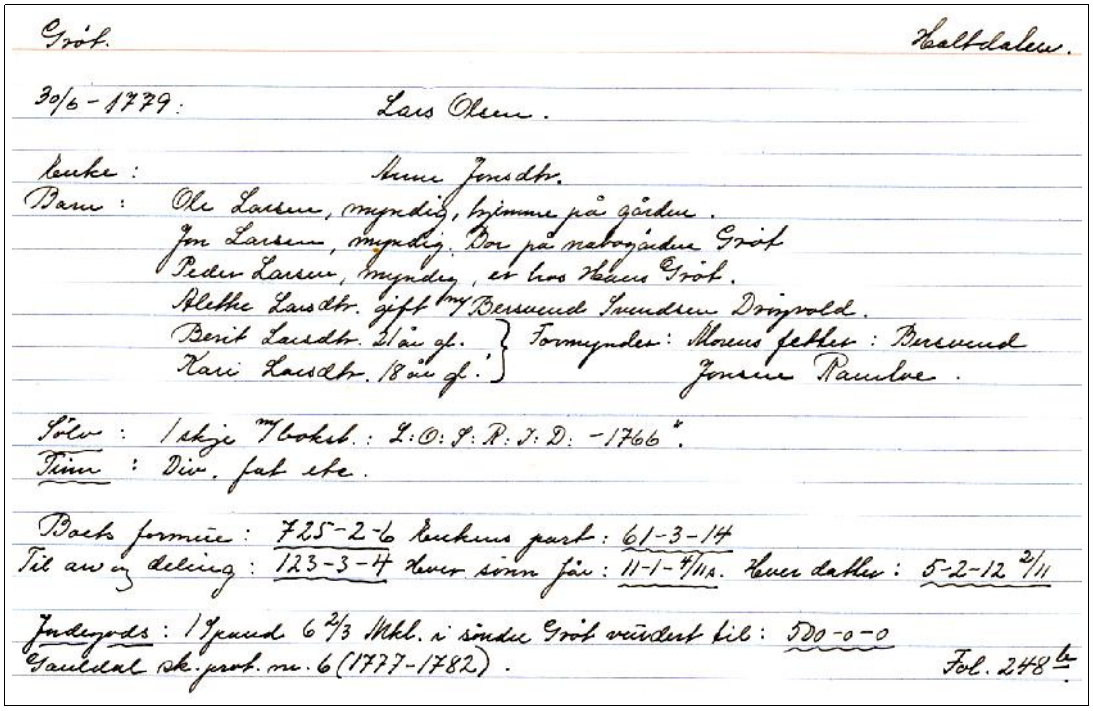
Gröt. Haltdalen.

30/6-1779: Lars Olsen.

Enke: Anne Jonsdtr.

Barn: Ole Larsen, myndig, hjemme på gården.
Jon Larsen, myndig. Bor på nabogården Gröt
Peder Larsen, myndig, er hos Hans Gröt.
Alethe Larsdtr. gift m/ Bersvend Svendsen Drøivold.
Berit Larsdtr. 21 år gl. } Formynder: Morens fetter: Bersvend
Kari Larsdtr. 18 år gl. } Jonsen Ramloe.

Sölv: 1 skje m/ bokst.: L:O:S:R:I:D: -1766".
Tinn: Div. fat etc.

Boets formue: 725-2-6 Enkens part: 61-3-14
Til av og deling: 123-3-4 Hver sönn får: 11-1-4/11s. Hver datter: 5-2-12 2/11

Jordegods: 1 Spand 6 2/3 Mkl. i sönder Gröt vurdert til: 500-0-0
Gauldal sk. prot. nr. 6 (1777-1782). Fol. 248b.

Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 1315.

165

(Barn IV:3, Far VI:9)

Gift med neste ane.

Barn:

Ole Larsen Grøt. Født omkring 1740. Død 21.08.1825 på Grøt, Haltdalen (ST). Begravet 28.08.1825 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[166] (Se IV:3).

V:6 ff mf m

Anne Jonsdatter Heksem/Grøt. Født omkring 1719. Død 1803 på Grøt, Haltdalen (ST). Begravet 24.07.1803 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[167]

Anne kom fra Nordgården (Arna'nn og Joa'nn), den ene av Heksemgårdene.

Hennes foreldre var Joen Bersvendsen fra Botten – ikke som tidligere antatt sønn til kapelan Bersvend! – og Berith Erichsdatter.

Anne og Lars hadde følgende barn:
1740: Ole, gift 3 ganger. Han døde i 1825.
1742: Joen, gift med Golla Hansdatter Osøy. Han døde i 1805.
xxxx: Peder, antagelig den første kjente spelemannen i Ålen.
1748: Aleth, gift med Bersvend Svendsen Drøivold.
1752: Berit. Hun døde i 1755, 2 år og 8 måneder gammel.
1758: Berete. Hun døde i 1786.
1761: Kari, gift med Mons Johansen Bjørgum og Sivert P. Eggen. Hun døde i 1838.

1748: «Holtaalen Dom. ... Bapt Lars Grødtis Barn Nom: Aleth». Faddere var Jon Bersvendsen Ramloe, Erich Bo..en, Sophia Leems, Gunder Ramloes qvd og Ole Ramloes qvd (Kirkebok nr. 1, folio 2, nr. 32).

Ved folketellingen i 1801 var Anne 81 år og bodde hos sin sønn Ole på Grøt.

Anne døde i 1803, 84 år gammel.

165 Ekstraskatt Orkdal og Gauldal fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, matrikkelgård no. 545 Grøt, side 154. Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 6 (1777-1782), folio 248b. Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 1315. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, bind 2, side 138, 262.

166 Kirkebok Haltdalen nr. 3: Døde Mandkjøn», folio 100, nr. 2.

167 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døde», folio 264, nr. 51.

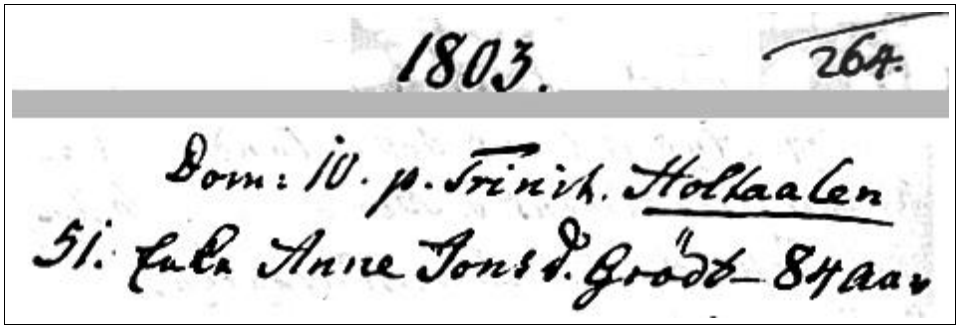
1803. 264.
Dom: 10. p. Trinit. Holtaalen
51. Enke Anne Jonsd. Grødt 84 Aar.

Kirkebok Haltdalen nr. 1, Begravede, 1803, folio 254a, nr. 51.

«Dom 7 p. Trinit Holtaalen: Enke Anne Jonsd. Grødt - 84 Aar».[168]

(Barn IV:3, Far VI:11, Mor VI:12)

Gift med forrige ane.

V:7 ff mm f

Hans Andersen Forset/Digre. Festebonde. Født omkring 1700 på Sørstu'u, Forset, Singsås, Haltdalen (ST). Levde 1715 på Sørløkken, Budal, Singsaas Haltdalen (ST). Død 14.02.1773 på U'stu', Digre, Singsås, Haltdalen (ST). Begravet 21.03.1773 i Singsås, Haltdalen (ST).

Hans var sønn til Anders Larsen Forset Sørstu'u/Sørløkken og Guru Ingebriktsdatter.

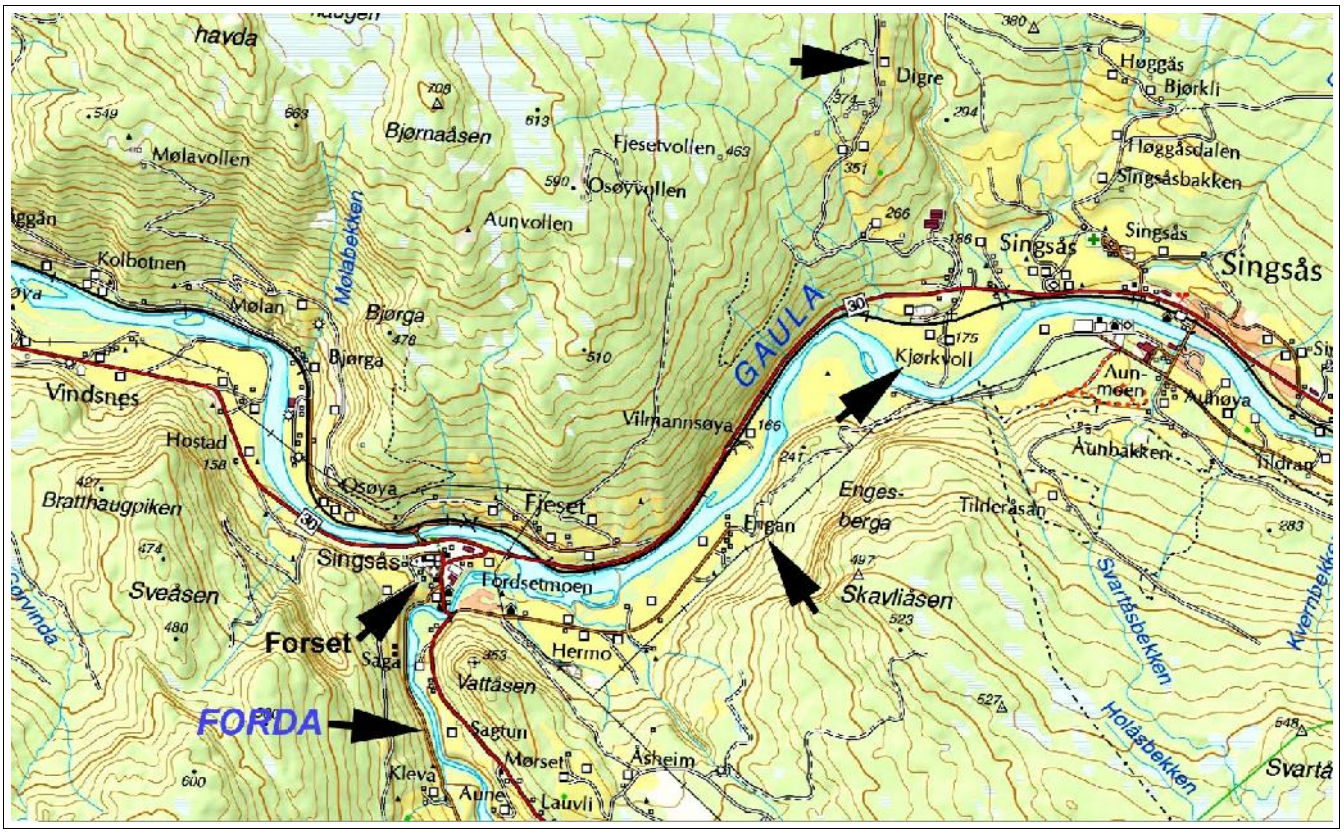

«Slekts»-gårder i Singsas. Langs Gaula fra vest mot øst: Forset, Engan, og Kirkvold. Nord for Kirkvold og Gaula,ligger Digre. Høa (kke innenfor kartet) ligger lenger syd i Forbygda ved sideelva Forda.

I 1712 ble det på Digre betalt tiende med 1 tønne bygg, 2 tønner havre og 16 mark ost. Buskapen ble i 1723 oppgitt til 2 hester, 12 naut, 5 sauer og 2 geiter. Utseden var 1½ tønner bygg og 7 tønner havre. Fienden gjorde i 1718 skade på gården som ble taksert til 50 rdr. Det mest verdifulle som ble ødelagt var 80 lass høy. Hans Persa som hadde gården hadde trolig ikke barn, han var ingen gammel mann. Hans verbror, Elev Pedersen, født på Kirkvold, hadde gården en tid etter ham, men da Elev ble tilbudt å bygsle Øya, falt han for dette.

Hans fra Forset overtok så Digre. Han var første gang gift med enka etter Hans Persa. I dette ekteskapet hadde han datteren Inbor, født i 1724, og gift med enkemannen Ola Olsen Høen.

Han giftet seg så med Agnis Hansdatter Engan.

Det ser ut til at Hans ofte hadde pengevanskeligheter, han ble ofte innstemt for gjeld. Det var vel derfor han i

168 Folketellingen for 1407 Holtaalen (Haltdalen) i 1801. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 138, 262.

1742 måtte si opp bygselen på halve gården, slik at «Dije'rn» ble delt i to, i Uppstu' og U'stu'.

Det offisielle navnet på den part Hans beholdt av gården var Digre søndre, men den ble kalt U'stu'. Når bygselen ble delt i 1742 fikk Hans fikk bygselbrev fra madam Helle, enke etter sognepresten Johannes Irgens på 18 marklag, en knapp tredjedel av skylda på hele gården.

Ekstraskatten av 1762 ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)

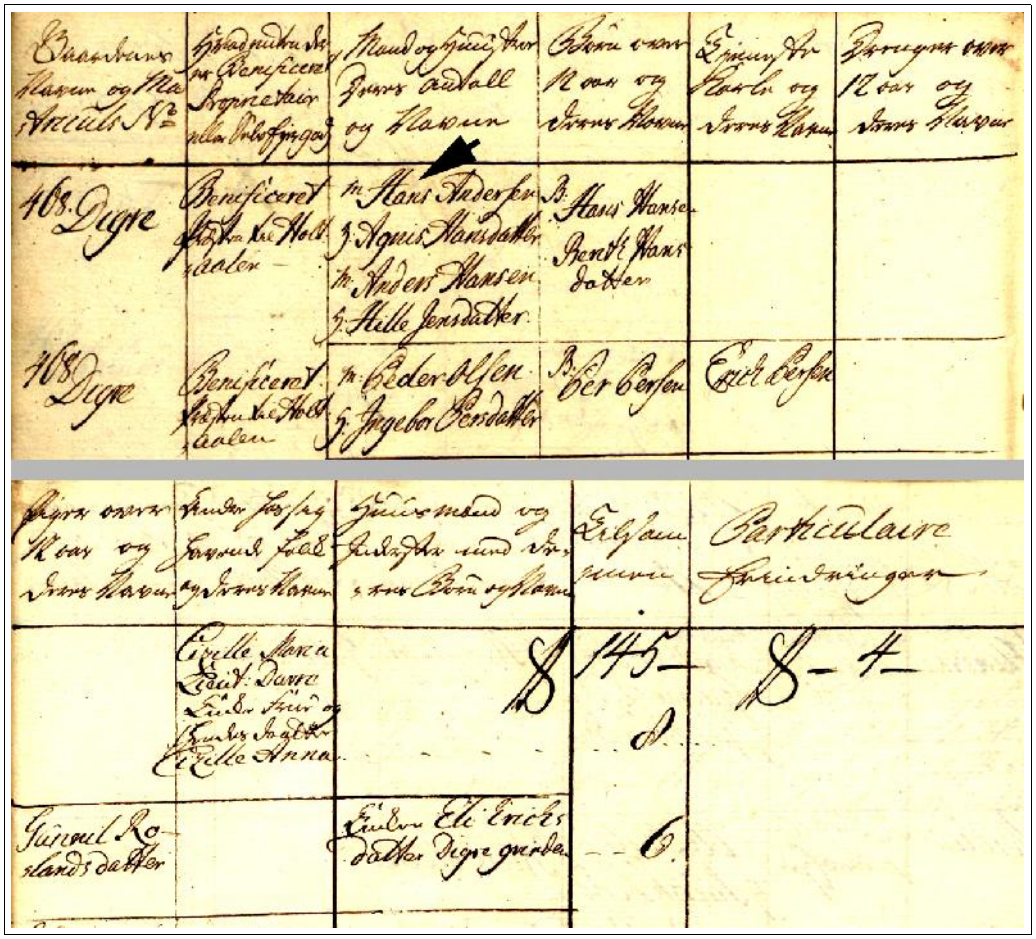

Ekstraskatt Orkdal og Gauldal fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, matrikkelgård no. 468 Digre, side 146.

«Gaardenes Navne og Matriculs No:
468 Digre
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Benificeret Præsten til Holtaalen
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
M Hans Andersen, H: Agnis Hansdatter
M: Anders Hansen, H: Hille Jensdatter
Børn over 12 Aar og Deres Navne
B: Hans Hans, Beith Hansdatter
Andre hos Sig havende Folk og Deres Navne
Cizille Maria
Leut: Davec, Enke Frue og Hendis Datter
Cicille Anna
Tilsammen
8
Gaardenes Navne og Matriculs No:
468 Digre
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Benificeret Præsten til Holtaalen
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
M: Peder Olsen, H: Ingebor Persdatter
Børn over 12 Aar og Deres Navne
B. Per Persen

Tieniste Karle og Deres Navne
Erich Persen
Piger over 12 Aar og Deres Navne
Gunnel Rolandsdatter
Huusmænd og Inderster med Deres Børn og Navne
Enken Eli Ericsdatter Digre Quinden
Tilsammen
6».

Hans og Agnis hadde skral økonomi og hadde problem med å holde på bygselen.

Men dette var intet mot hendelsene her i 1773. Da døde begge i blodsutta samme dag, og på dagen 2 uker senere døde sønnen Anders som da satt med bruket og hans datter Agnis.

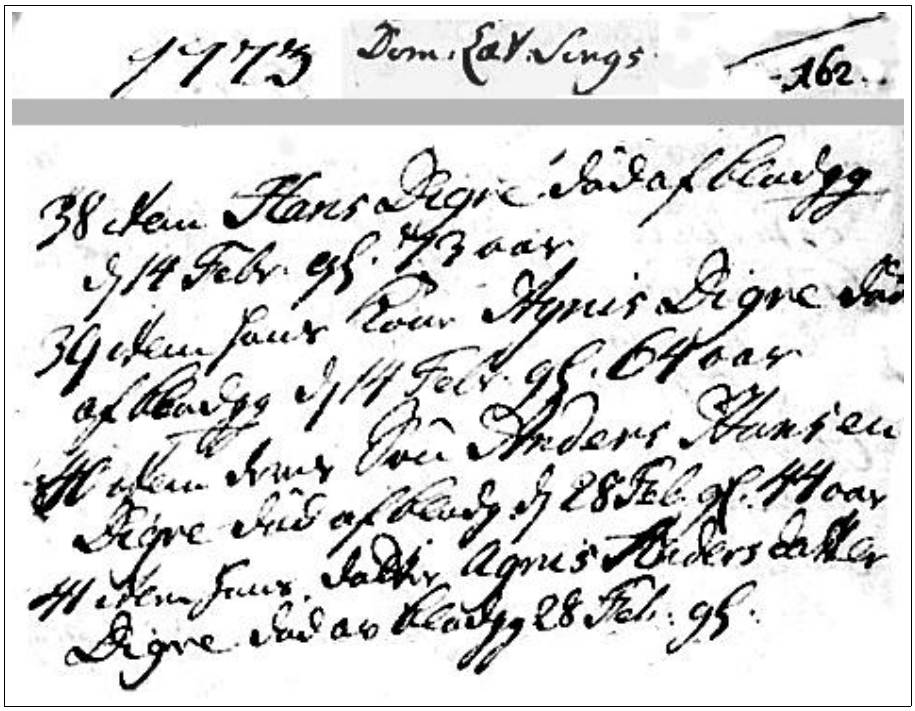

Kirkebok Haltdalen nr. 1, Kronologisk liste, folio 162a, nr. 38-41.

«Dom Las Sings. (4. søndag i fasten) Hans Digre død af blodgg d 14. Feb. gl. 73 aar».

Det ble holdt skifte etter Hans og Agnis som var det offisielle bygselspar 20.03.1773.

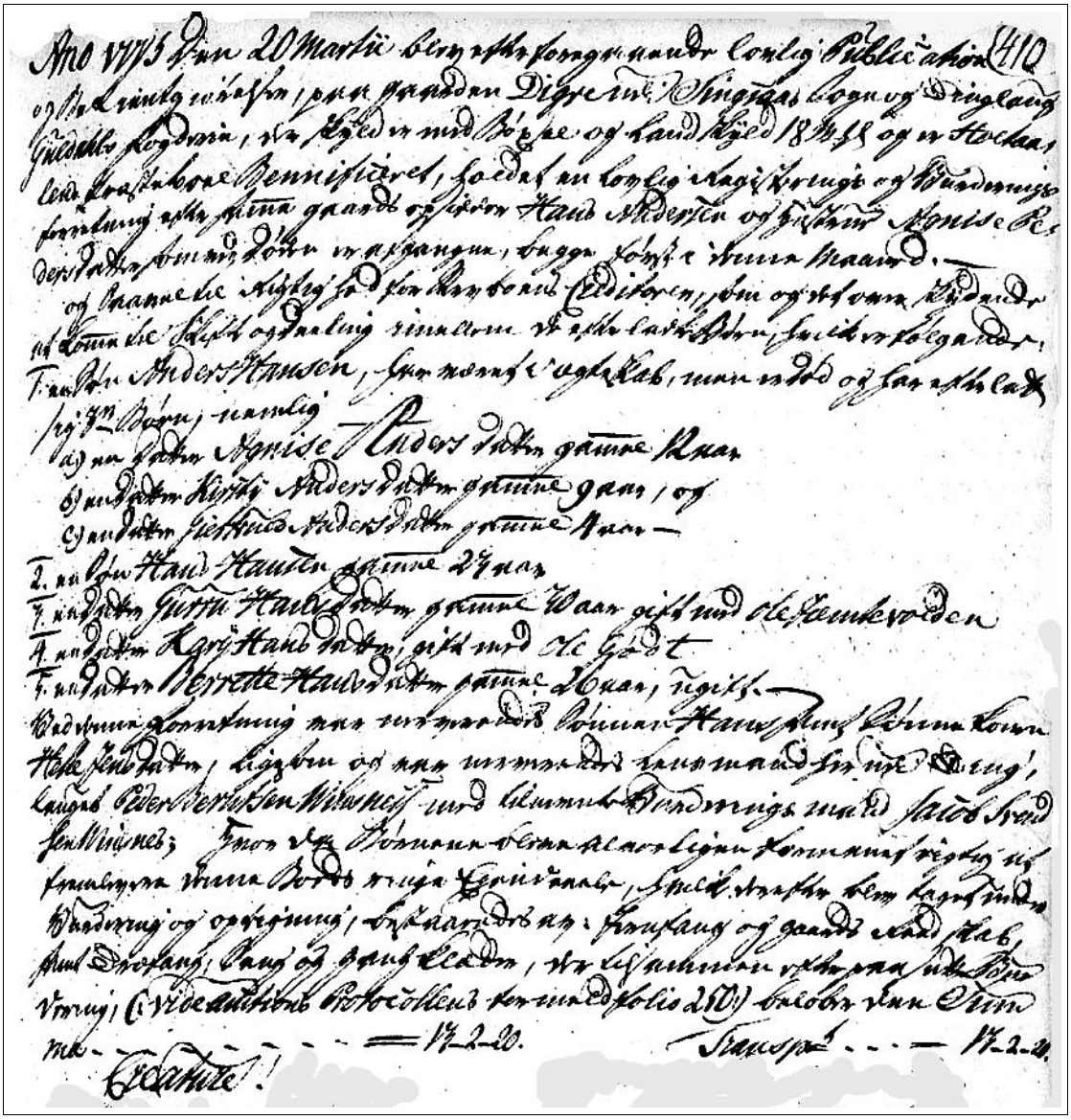

Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 5 (1772-1777), folio 410a.

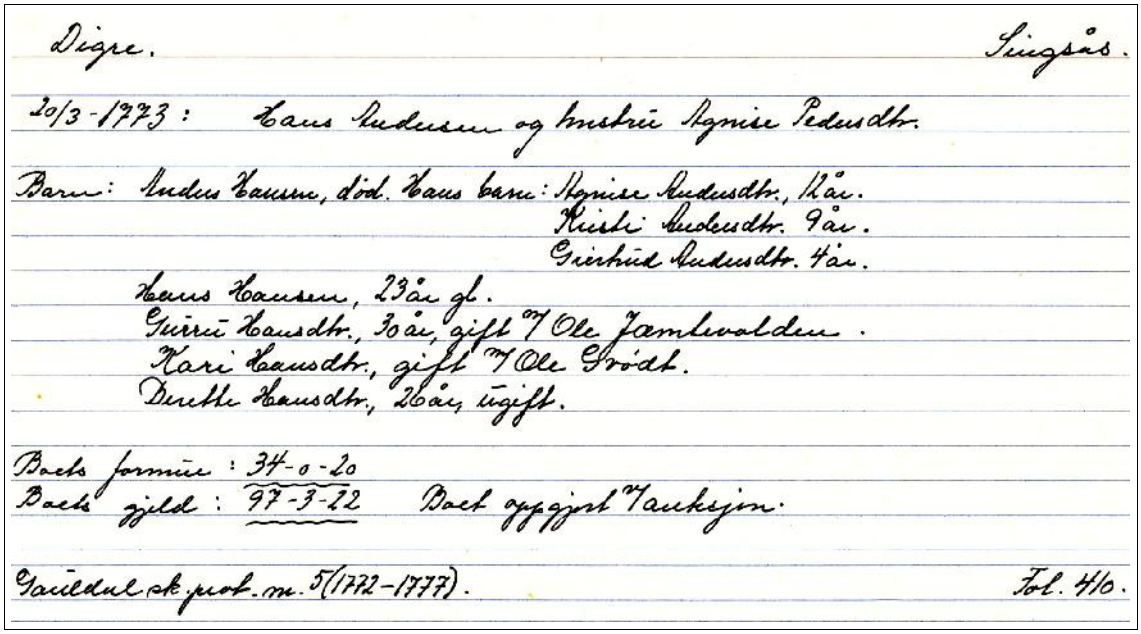

Digre. Singsås.

20/3-1773: Hans Pedersen og hustrue Agnise Pedersdtr.

Barn: Anders Hansen, død. Hans barn: Agnise Pedersdtr., 14år.
Kirsti Pedersdtr. 9år.
Gjertrud Pedersdtr. 4år.

Hans Hansen, 23år gl.
Gurri Hansdtr., 30år, gift m/ Ole Jamtvalden.
Kari Hansdtr., gift m/ Ole Grødt.
Dorthe Hansdtr., 26år, ugift.

Boets formue: 34-0-20
Boets gjeld: 97-3-22 Boet oppgjort v/auksjon.

Gauldal sk.prot. nr. 5(1772-1777). Fol. 410.

Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 569.

Boet viste underskudd og ble oppgjort ved auksjon.

Største fordringen kom fra støresbygdene Nils Rogstad og Mens Aune, som fire år tidligere hadde lånt bort 20 rdl. til Utstu-folket. Da lånet forfalt, hadde Anders betalt med 7 kyr og ei kvige, men da karene kom til gårds for å hente dyra, tok de kun med seg fire «Creaturer», på grunn av «den salige Mands Fattigdom». Nå ville de ha resten, og det med renter. Det var mange kreditorer og Nils og Mens fikk til sist 1 ort 22 skill. av de 23 rdl. d krevde! I alt

var det ni mjølkkyr, så gårdsdriften hadde gått sin gang, men det var lite igjen.[169]

(Barn IV:4, Far VI:13, Mor VI:14)

Gift med neste ane.

Barn:

Kari Hansdatter Digre. Født omkring 1740 på Digre, Singsås, Haltdalen (ST). Død 1775 på Grøt, Haltdalen (ST). (Se IV:4).

V:8 ff mm m

Agnis Hansdatter Engan. Født omkring 1709 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST). Død 14.02.1773 på U'stu', Digre, Singsås, Haltdalen (ST). Begravet 21.03.1773 i Singsås, Haltdalen (ST).[170]

Agnis var datter til Hans Ingebriktsen Engan og Kari Pedersdatter Hammer.

Agnis og Hans hadde følgende barn:
Ca. 1729: Anders, han tok over bruket. Anders døde i 1773.
Ca. 1732: Guri, gift i Haltdalen med Ola Johansen Bjørgan.
Ca. 1740: Kari, gift i Haltdalen med Ola Larssen Grøt, Alettgården.
Ca. 1743: Berit, gift med Per Jonsen Budal.
Ca. 1749: Hans, gift med enken Margret Jensdatter Buset, Mestu'u.

Agnis døde samme dag som sin mann, hun også av blodsutta.
«Dom Las Sings. (4. søndag i fasten): Hans Kone Agnis Digre død af blodgg d. 14 feb. gl. 64 aar».[171]

(Barn IV:4, Far VI:15, Mor VI:16)

Gift med forrige ane.

V:9 fm ff f

Ellev Mogensen Gaare. Festebonde. Født omkring 1716. Død 1789 på Gaare, Haltdalen (ST). Begravet 19.04.1789 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[172]

Ellev var trolig sønn til Mogens og Beret Ellevsdatter på Yset Oppgaarden

Han giftet seg med Guri Taraldsdatter Aasen mot slutten av 1740-årene.
Jeg har ikke funnet deres gifte innført i kirkeboken, men de eldste innførselene er fra 1748.

Estensgården er en av de opprinnelige Gaare-gårdene. Når svenskene fór her i 1718 -19 var det en enke som hadde gården. Det er nå også nye eiere, Bernt Mølmand og major Holck har kjøpt den delen som Jon Eggen og Halvor Tamlag eide. Svenskene fór hardt frem med gården, så det var nok harde tider for folket her etter dette. Det var ellers på denne tiden to brukere på gården, og det har det også vært senere. Gårdene etter delingen heter Jonsa'nn og Oppgården.

En Jakob eier Jonsa'nn i 1730.

I 1750 er det tydeligvis Elluf som har gården. Ellers har Fredrik Irgens, sønnen til presten Irgens, skjøte på en del av gården. Han eide ellers flere gårder, således en av Grøtgårdene og bodde der. i 1753 solgte han sin andel til Ellev Mogensen, trolig sønnen til Mogens Yset, Oppgården. Det er rimelig at Ellev er den Elluf som hadde gården i 1750.

Ekstraskatten av 1762 ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)

---

169 Ekstraskatt Orkdal og Gauldal fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, matrikkelgård no. 468 Digre, side 146. Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 5 (1772-1777), folio 410a. Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 569. Singsåsboka, Bind II, side 181, 185-186, Bind III, 490. Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døde», folio 162, nr. 38.

170 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døde», folio 162, nr. 39.

171 Singsåsboka, Bind II, side 221, Bind III, side 97, 490.

172 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1789, folio 174a, nr. 19.

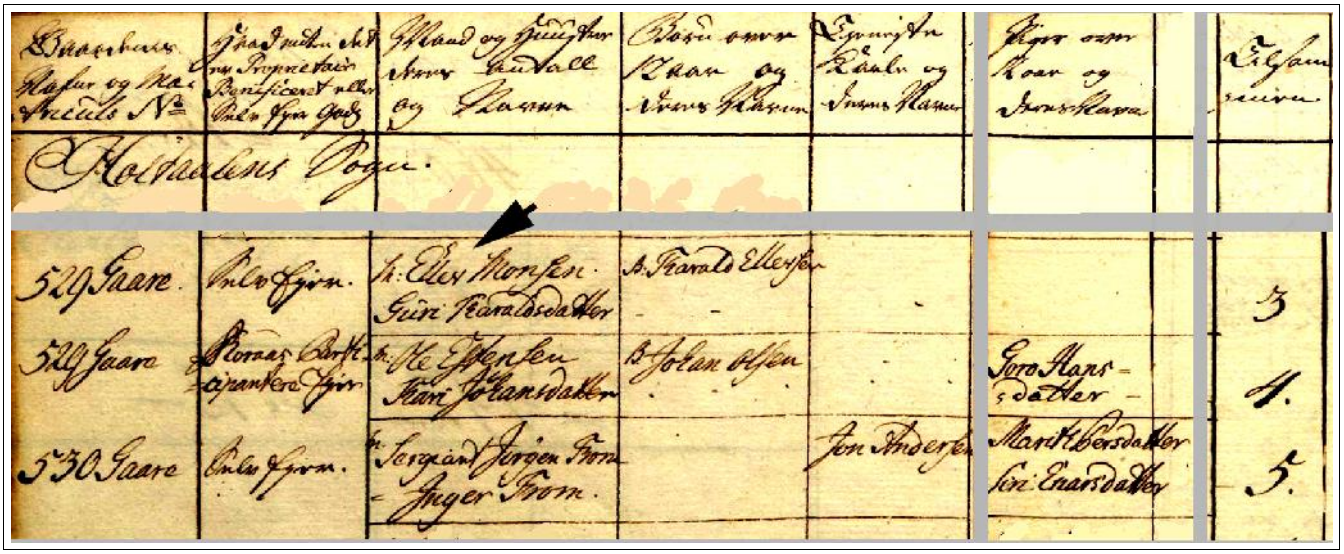

Ekstraskatt Orkdal og Gauldal fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, matrikkelgård no. 529 Gaare, side 152.

«Gaardenes Navne og Matriculs No:
529 Gaare
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Selv Ejer
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
Sn: Ellev Monsen, Guri Tharaldsdatter
Børn over 12 Aar og Deres Navne
B: Tharald Ellefsen
Tilsammen
3
Gaardenes Navne og Matriculs No:
529 Gaare
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Røraas Partiapantere Jrgens
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
Ole Ellefsen, Kari Johansdatter
Børn over 12 Aar og Deres Navne
B: Johan Olsen
Piger over 12 Aar og Deres Navne
Goro Hansdatter
Tilsammen
4
Gaardenes Navne og Matriculs No:
530 Gaare
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Selv Eyer
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
Sergiant Jørgen From, Inger From
Tieniste Karle og Deres Navne
Jon Andersen
Piiger over 12 Aar og Deres Navne
Marith Persdatter, Siri Einarsdatter
Tilsammen
5».

Senere flyttet familien fra Jonsa'nn.

Ellev døde i 1789:

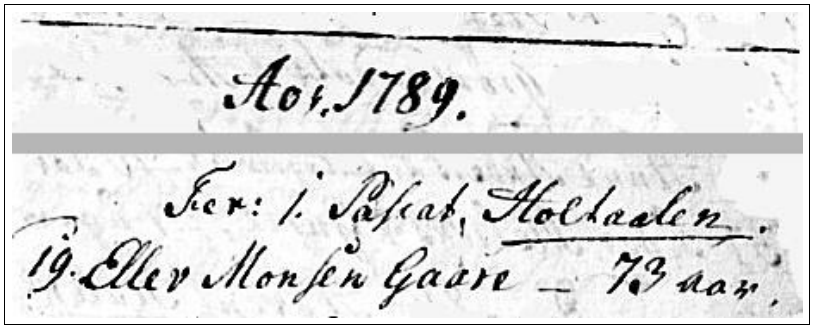
Aoi. 1789.
Fer: 1. Pascat, Holtaalen.
19. Ellev Monsen Gaare — 73 aar.

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1789, folio 174a, nr. 19.

«Fer 1. Pascat Holtaalen: Ellev Monsen Gaare - 73 aar».[173]

(Barn IV:5, Far VI:17, Mor VI:18)

Gift med neste ane.

Barn:

Tarald Ellevsen Megaarden/Nessmelan. Født omkring 1749 på Gaare, Haltdalen (ST). (Se IV:5).

V:10 fm ff m

Guri Taraldsdatter Aasen. Født omkring 1719 på Aasen, Haltdalen (ST). Død 1800 på Gaare, Haltdalen (ST). Begravet 15.06.1800 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[174]

Guri var datter til Tarald Halstensen og Kari Jonsdatter Aasen.

Hun hadde «særkullsønnen» Peder Olsen Ranøien. Faren var antagelig fra Heksem, Petra'nn.

Guri og Ellev hadde flere barn, de fleste døde som spebarn:
xxxx: Mons, gift med Kirsti Hansdatter Åsen, kom til Megården.
xxxx: Guri, død på Heksem i 1800.
ca. 1749: Tarald, gift med Beret Olsdatter Gaare.
Ca. 1750: Bentie, død i 1754, 4 år og 6 måneder gammel (152, nr. 11).
1752: Kari, gift med Petter Eriksen Heksem.
Ca. 1757: Berithe, død i 1765, 8 år gammel (159, nr, 34).

1752: «Holt. Fer. Grat. act: Bapt Ellev Gaarans barn N. Kari». Faddere var Ole Gaare, Peder T. Præstgaarden, Sohpia Leems, Jon Pedersen Gilsætengis qvd Berith Gaaran (Kirkebok nr. 1, folio 8, nr. 2).

Guri døde i 1800:

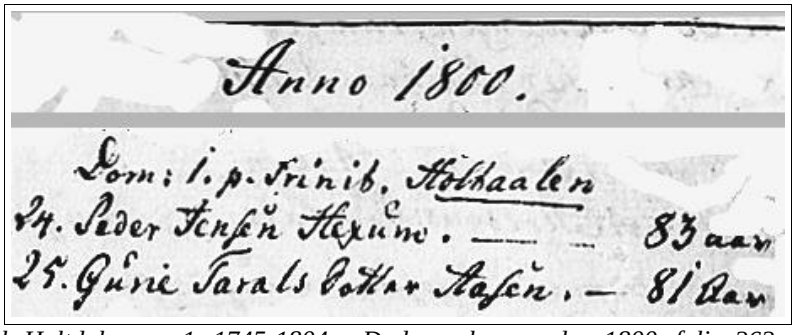
Anno 1800.
Dom: 1. p. Trinit. Holtaalen
24. Peder Jensen Hexune. — 83 aar
25. Guri Tarals Datter Aasen. — 81 Aar

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1800, folio 262a, nr. 25.

«Dom 1 p Trinit Holtaalen: Guri Tarals Datter Aasen 81 Aar»[175]

(Barn IV:5, Far VI:19, Mor VI:20)

Gift med forrige ane.

V:11 fm fm f

Ole Jørgensen Ramnan Nordgården. Gårdbruker. Født omkring 1714 på Ustbjørgan, Bjørgan-gårdene, Haltdalen, Haltdalen (ST). Død 24.01.1778 på Nordgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST). Begravet 15.02.1778 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[176]

---

173 Ekstraskatt Orkdal og Gauldal fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, matrikkelgård no. 529 Gaare, side 152. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 85-88, 107.

174 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1800, folio 262a, nr. 25.

175 Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 88, 334.

Ole var sønn til Jørgen Olsen og Marit Sivertsdatter på Bjørgan Ustgården.

Hans mor var i 1. ekteskap gift med Ole Andersen Bjørgan som det ble holdt skifte etter i 1712. Hvor familien bodde er uklart, men det er trolig at han vokste opp på Bjørgan.

Ole giftet seg med Marit Pedersdatter Høen som var enke etter Johannes Rasmussen. Det var Johannes som hadde kjøpt Nordgården, og Marit arvet gården etter ham.

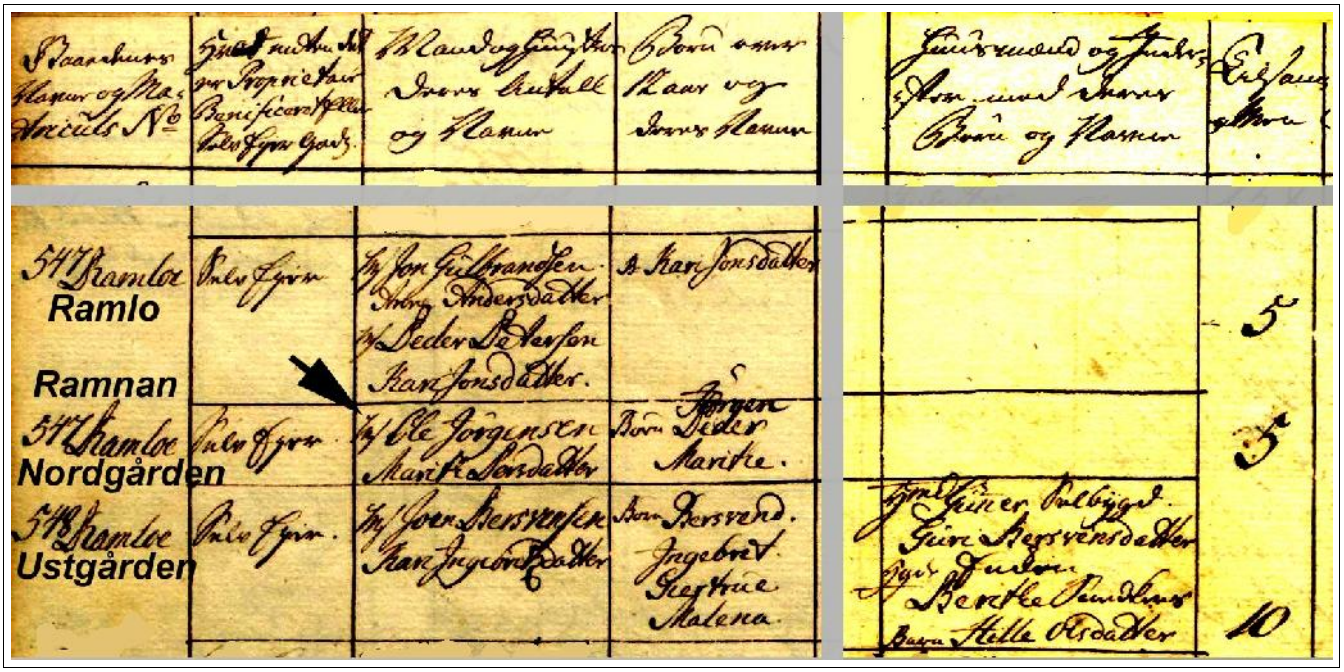

Ekstraskatt Orkdal og Gauldal fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, matrikkelgård no. 547-48 Ramlo og Ramnan, side 154.

«Gaardenes Navne og Matriculs No:
547 Ramloe [Ramlo]
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Selv Eyer
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
M Jon Gulbrandsen, Annne Andeersdatter
M: Peder Petersen, Kari Jonsdatter
Børn over 12 Aar og Deres Navne
B: Kari Jonsdatter
Tilsammen
5
Gaardenes Navne og Matriculs No:
547 Ramloe [Ramnan Nordgården]
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Selv Eyer
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
M: Ole Jørgensen, Marit Persdatter
Børn over 12 Aar og Deres Navne
Børn Jørgen, Peder Marite
Tilsammen
5
Gaardenes Navne og Matriculs No:
548 Ramloe [Ramnan Ustgården]
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Selv Eyer
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
M: Joen Bersvensen, Kari Ingebrigtsdatter
Børn over 12 Aar og Deres Navne
Børn: Bersvend, Ingebret, Giertrue, Malena
Huusmænd og Inderster med Deres Børn og Navne
Hmd: Gunner Selbygd, Guri Bersvendsdatter
Encken Berethe Sandkeng
Barn Helle OLsdatter
Tilsammen

176 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1778, folio 165b, nr. 3.

10».

Ole døde i 1778:

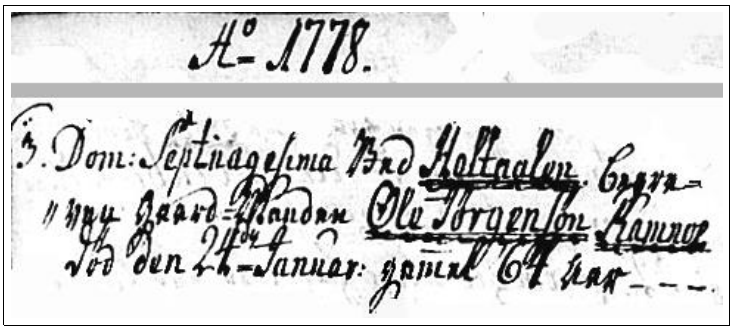

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1778, folio 165b, nr. 3.

«Dom Septuagesima Bnd Holtaalen Begravne Gaard-Manden Ole Jørgensen Ramnoe,
Død den 24de Januar: gammel 64 Aar».

Det ble holddt skifte på Ramlo etter Ole 02.04.1778.



Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 6 (1777-1782), folio 236b.

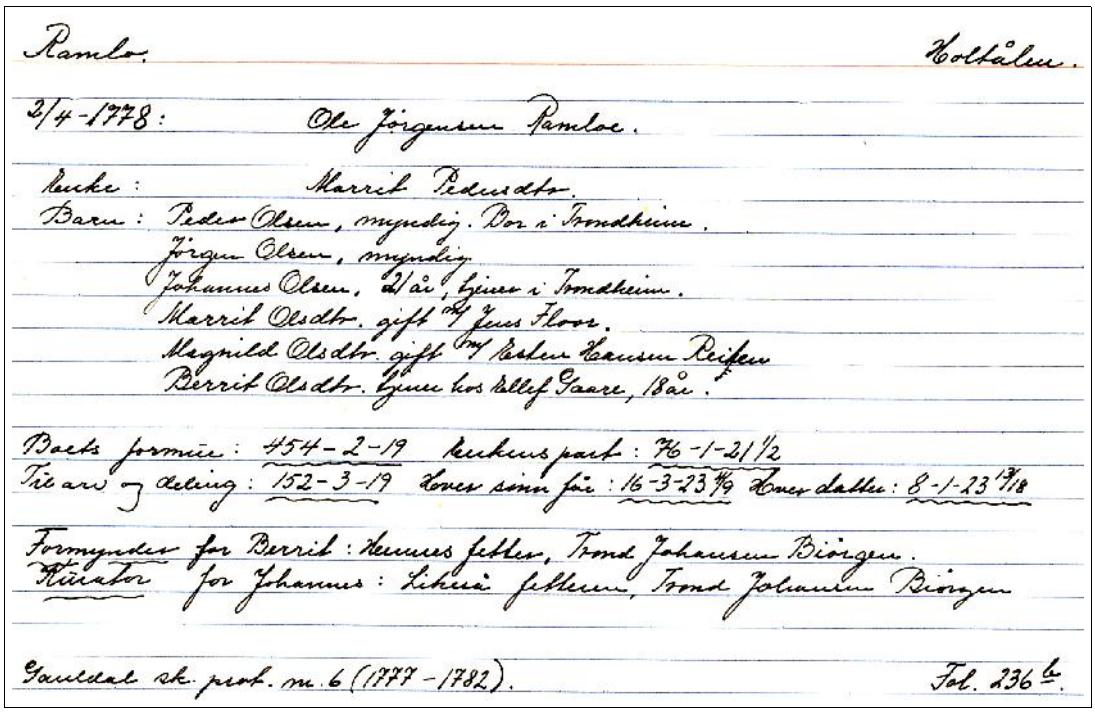
Ramlo. Holtålen.

2/4-1778: Ole Jørgensen Ramloe.

Enke: Marrit Pedersdtr.

Barn: Peder Olsen, myndig. Bor i Trondheim.
Jørgen Olsen, myndig.
Johannes Olsen, 21 år, tjener i Trondheim.
Marrit Olsdtr. gift m/ Jens Floor.
Magnild Olsdtr. gift m/ Esten Hansen Reifen
Berrit Olsdtr. tjener hos Ellef Gaare, 18 år.

Boets formue: 454-2-19 Enkens part: 76-1-21 1/2
Til arv og deling: 152-3-19 Hver sinn får: 16-3-23 11/19 Hver datter: 8-1-23 13/18

Formynder for Berrit: Hennes fetter, Trond Johansen Biørgen.
Kurator for Johannes: Likeså fetteren, Trond Johansen Biørgen

Gauldal sk. prot. m. 6 (1777-1782). Fol. 236 b.

Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 2967.

Ved skiftet etter Oles død ble gården og løsøret satt til 454 rdl, men det var også gjeld, således en pantobligasjon til madam Bildhøe på 260 rdl. Til deling var det 152 rdl.

Sønnen Jørgen fikk i 1786 skjøte på gården av de andre arvingene etter faren for 286 rdl. Skjøtet er riktignok kun på 21 marklag, men han fikk nok tak i resten av gården også.

Da Olle døde i 1773 forlangte Borchgrevink fradelt de 2/3 han eide i gården. Det ble først oppgått merking i utmarka ved Drøya. Her nevnes flere merkepunkter, således Storhæsiedalen, Stormyra, Trettebekken (det hadde vært trette om slåtten her) og Gruveveien. Dette var trolig veien som kullkjørerne fra Tydalsmarka brukte når de kjørte kull til hytta. De kom over Midtaune, Tronsaune, opp mot Gronsevollen, Kjelsåstjernet mellom Grønfjellet og Fratlen, og ned Drøydalen. Samme vei brukte Tamlaget delvis når de flyttet på Skjelåvollen. Videre har vi Djupmyra. Så nevnes Anders Bille og Ole Henningsen som tilstøtende eiere. Husene på gården skulle også deles. Enken skulle ha «stuen, foerhuset og medstående høihus». Hytteskriveren skulle ha «- den nordre stue, en stenstald m/lem og 2 gamle høilader».

Den gamle slekten på Ramnan ble sterkt svekket etter svensketoget i 1718-19, og Gudbrand, som da hadde gården, måtte levere fra seg Nordgården. I 1750 finner vi derfor en Olle her. Det er trolig Olle Larsen med kona Mari Eriksdatter. Man kan ikke være sikker på hvor han kom fra. Men andre eide gården, i alle fall en stor del av den. Spesielt hytteskriver Borchgrevink eide mye.[177]

(Barn IV:6, Far VI:21, Mor VI:22)

Gift med neste ane.

Barn:

Berit Olsdatter Ramnan Nordgården. Født 1759 i Nordgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST). Døpt 1759 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[178] Levde 1801 i Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1825 i Nessmelan, Neset, Flora, Selbu (ST). (Se IV:6).

V:12 fm fm m

Marit Pedersdatter Flatbergeng. Født omkring 1718. Død 17.03.1784 på Flatbergeng, Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). Begravet 21.03.1784 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[179]

Marit var gift første gang med Johannes Rasmussen Høa. Barna deres døde unge.

Hun arvet gården da Johannes døde, og giftet seg så med Ole Jørgensen.

---

177 Ekstraskatt Orkdal og Gauldal fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, matrikkelgård no. 547-48 Ramlo og Ramnan, side 154. Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1778, folio 165b, nr. 3. Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 6 (1777-1782), folio 236b. Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 2967. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 284.

178 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døbte», folio 27, nr. 56.

179 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1784, folio 165b, nr. 8.

Marit og Ole hadde følgende barn (minst):
1748: Marith.
1750: Jørgen, gift med Beret Eriksdatter Heksem, død i 1812.
1752: Magnhild, gift med Esten Reitan, bodde i Rathagen.
xxxx: Peder, ble «sjømann med Nordlandsjektene».
1755: Thron, døde i 1756, 8 måneder gammel.
1757: Johannes, snekker i Skien.
1759: Beret, gift med Tarald Ellevsen Gåre.
xxxx: Magnhild, gift med Esten Reitan.
xxxx: Marit, gift med sersjant Floor.

1748: «Holtaalen Dom Qvinguag. (fastelavnsøndag): Bapt Ole Ramloes barn Nom: Marith». Faddere var Ingebrigt Hexum, Anders Biørgen, Peder Flatbergs qvd, Ola Meegaardens qvd og Ole Flatbergs qvd (Kirkebok nr. 1, folio 1, nr. 11).

1750: Holt. Pad. Dom. Quadrag(ésima = 1. søndag i fasten) Bapt Ole Ramlois barn N: Jørgen». Faddere var Anders Megaard, Ole Hexum, Hans Grøt, Anders Biørgums qvd: Marith T. Hexum (Kirkebok nr. 1, folio 5, nr. 9).

1752: «D. 17 Novebr. Holtaal: Ole Jørgensen Ramnoms barn Nom: Mangnild». Faddere var Joen Ramnoms qvinde Karen, Elen Andersdatter Meegaard, Magli Svendsdatter Biørgum, Monsr. Johan Jacob Abildgaard og Johan Præstegaarden (Kirkebok nr. 1, folio 9, nr. 59).

1756: «Dom Jubilate Parent Ole Ramloes søn Thron Olsøn at 8 m 2 d» (Kirkebok nr. 1, folio 154, nr. 43).

Marit døde i 1784:

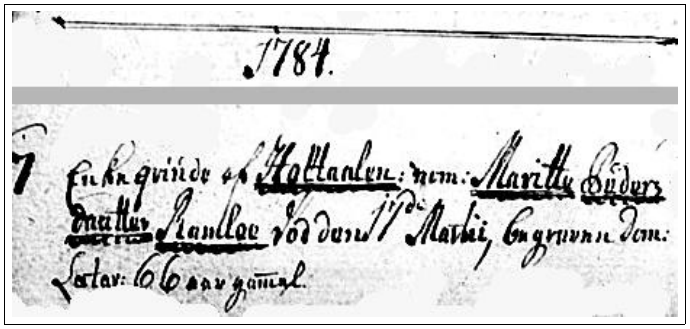
1784.

7 Enkegvinde af Holtaalen: nom: Maritte Pedersdaatter Ramloe død den 17de Martii, begravne Dom: Latar: 66 Aar gammal.

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1784, folio 165b, nr. 7.

«Enkeqvinde af Holtaalen: Nom Maritte Pedersdaatter Ramloe død den 17de Martii begravne Dom: Latar: 66 Aar gammal».

Det ble holddt skifte på Ramlo etter Marit 16.06.1784.



Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 7 (1782-1786), folio 294a.

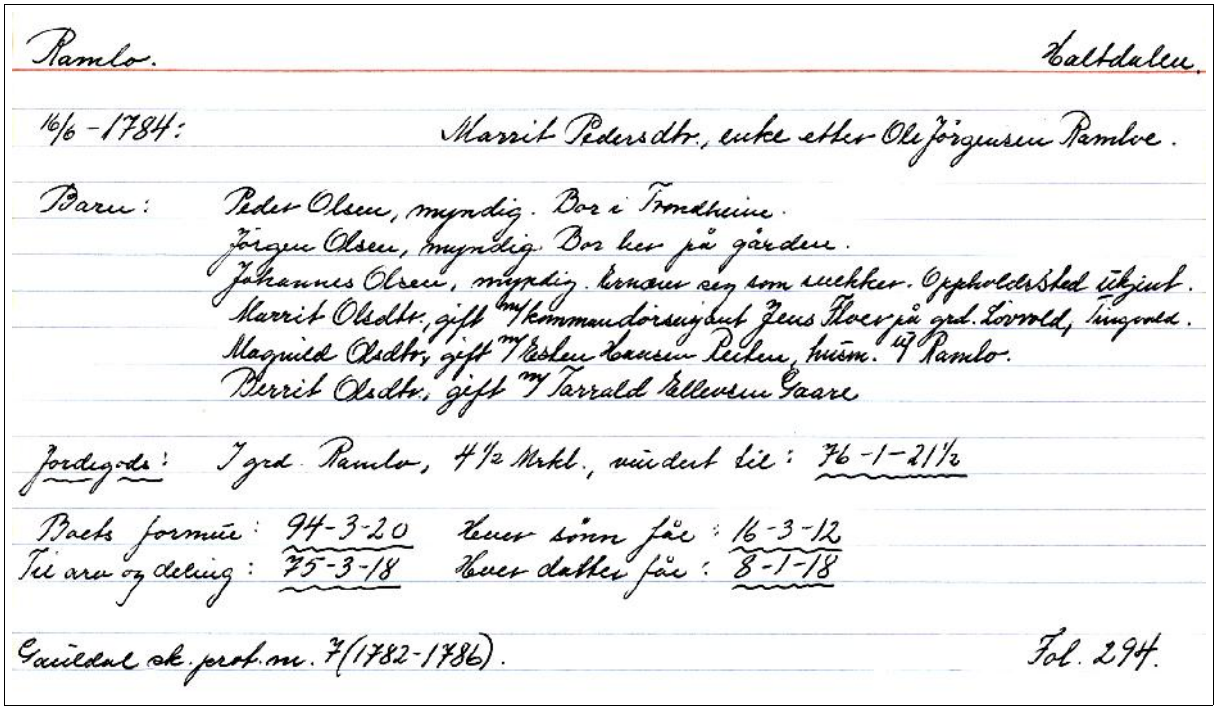

Ramlo. Haltdalen.

16/6-1784: Marrit Pedersdtr., enke etter Ole Jørgensen Ramloe.

Barn: Peder Olsen, myndig. Bor i Trondheim.
Jørgen Olsen, myndig. Bor her på gården.
Johannes Olsen, myndig. Ernærer sig som snekker. Oppholdssted ukjent.
Marrit Olsdtr., gift m/ kommandørsergjant Jens Floer på grd. Lovvold, Tingvold.
Magnild Olsdtr., gift m/ Esten Hansen Reiten, husm. u/ Ramlo.
Berrit Olsdtr., gift m/ Tarrald Ellevsen Gaare

Jordegods: I grd. Ramlo, 4½ Mrkl., vurdert til: 76-1-21½

Boets formue: 94-3-20 Hver sønn får: 16-3-12
Til arv og deling: 75-3-18 Hver datter får: 8-1-18

Gauldal sk. prot. nr. 7 (1782-1786). Fol. 294.

Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 2969.

De seks barna fikk dele på Rd. 75-3-18. De tre sønnene fikk hver Rdr. 16-3-12 og hver datter Rdr. 8-1-18.[180]

180 Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 7 (1782-1786), folio 294a. Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 294. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 284, 373.

(Barn IV:6, Far VI:23, Mor VI:24)

Gift med forrige ane.

V:13 fm mf f

Sakse Henningsen Kirkvold. Festebonde. Født omkring 1704 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). Levde 1711 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). Levde fra 1712 til 1719 på Kirkvold, Tydal (ST). Levde omkring 1719 i Møsjødalen, Stugudal, Tydal (ST). Levde 1743 på Kirkvold, Tydal (ST). Død 1795 på Kirkvold, Tydal (ST). Begravet 11.10.1795 i Tydal (ST).[181]

Sakse var sønn til Henning Jakobsen Kirkvold.

Ifølge «Tydalsboka», bind 2, side 282 og «Bygdebok for Tydal», bind 4, side 158, nevnes en ny bruker av Kirkvold i 1721 og 1727 som het Jon, men at alt vi vet vi om ham er at han hadde en sønn som het Ole.

Videre at denne Ole ikke hadde noen sønner, men to døtre som begge het Anne og at brødrene Anders og Sakse ble gift med hver sin Anne.

Noen nærmere dokumentasjon foreligger ikke.

Den nevnte Ole Jonsen er ikke funnet som bruker på Kirkvold. Jeg mistenker at det hele er en etterkonstruksjon basert på at både Sakse og Anders var gifte med Olsdøtre og at en Jon brukte Kirkvold i 1723 og 1727.

Sakse var nemlig gift første gang med Kari Joensdatter som i sitt første ekteskap var gift med Joen Pedersen Kirkvold. Dette framgår av skiftet etter Kari som ble avholdt 26.06.1734.

Denne «Joen Pedersen Kirkvold» må være identisk med den Jon som brukte Kirkvold i 1723:

Sammendrag av Einar Aas (1884-1949):
«Forlovede 1ste Pinsedag 1729.
Saxe Henningsen Østby og Kari Joensdatter Kirchvold
Forlovere: Ole Græslien og Joen Aas
Saxe Henningsen gift 2den Gang med
Ane Olsdatter Græslie.»

Astrid Ryen i forum.arkivverket.no 30.11.2013:
Tema: «Liste over manglende kirkebøker og skifteprotokoller.»
«At kirkebøker er gått tapt, fremgår ikke alltid av sognehistorikken. Det gjelder ministerialboka 1699-1738 Selbu og Tydal. Presten i Selbu utførte kirkelige handlinger i Tydal ca 4 ganger i året. De 4-5 første årene fra 1699 føres presten inn dåp etc i ministerialboka. Men så er det stopp, det man kan lese iministerialboka er at presten har vært i Tydal og har ført inn alle ministerialia i kirkebok for Tydal. Men denne kirkeboka må ha gått tapt uten at jeg har sett dette nevnt noe sted?»

Er det mulig at den aktuelle kirkeboken for Tydal var tilgjengelig ved Statsarkivet i Trondheim før krigen?

Min firemening i Trondheim, gullsmed Einar Aas, har sendt meg et antall avskrifter fra en kirkebok for Tydal mellom 1699 og 1737 som tydeligvis ikke er gjengitt i den motsvarende digitaliserte kirkebok for Selbu og Tydal sogn (Ministerialbok nr. 695A01).

Forlovelsen og giftemålet nevnt ovenfor er blandt de avskrifter som ikke er med i den digitaliserte kirkeboken.

Avskriftene er foretatt av hans morfar (Einar Aas 1884-1949), trolig i 1930-årene. Et antall andre avskrifter han har foretatt (senere kirkebøker, skifter o.l.) er perfekt transkribert, så jeg er overbevist om at hans notater er korrekte, men at den aktuelle kirkebok for Tydal sogn ikke senere er digitalisert. Så langt jeg kan se er det stort sett ingen innførsler fra kirken i Tydal i den digitaliserte kirkeboken nevnt ovenfor.

[181] Kirkebok Selbu nr. 2: 1757--1801, Kronologisk liste, 1795, folio 181a-181b..

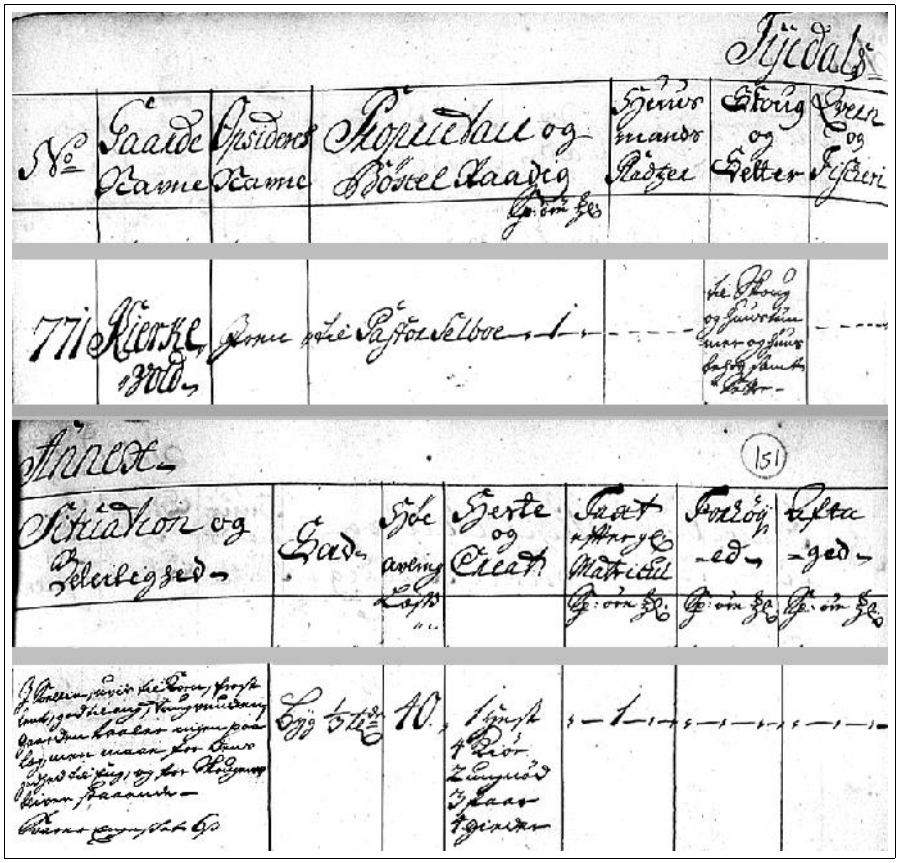

Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Eksaminasjonsprotokoll, folio 150b-151a..

«No.
771.
Gaarde Navne:
Kierkevold.
Opsiders Navne:
Joen.
Proprietaire og Bøxel Raadig:[spd øre ml:]
til Pastor Selboe – 0 - 1 - 0
Huusmands Pladzer:
–.
Skoug og Setter:
Til Skoug og Huustømmer og Huusbehov og Setter.
Qvern og Fischeri:
–.
Situation og Beleilighed:
J sollien uvis til Korn, frostlente, god til eng, Tungvunden,
Gaarden taaler ingen paalæg, men maae for sin godhed til Eng,
og for Skougens bliver staaende –
Svarer Engeschat 6ß
Sæd:
Byg 1/3 tr.
Korn aufling [Laß]
40
Hæste og Creat:
1 Hest – 4 Kiør – 2 ungnød – 3 faar – 4 Gieder
Taxt effter Gamble Matricul [Spd – øre – ml:]
0 - 1 - 0 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Forhøyed
–
Afaged
–».

Utdrag fra den samtidige matrikuleringsprotokollen:

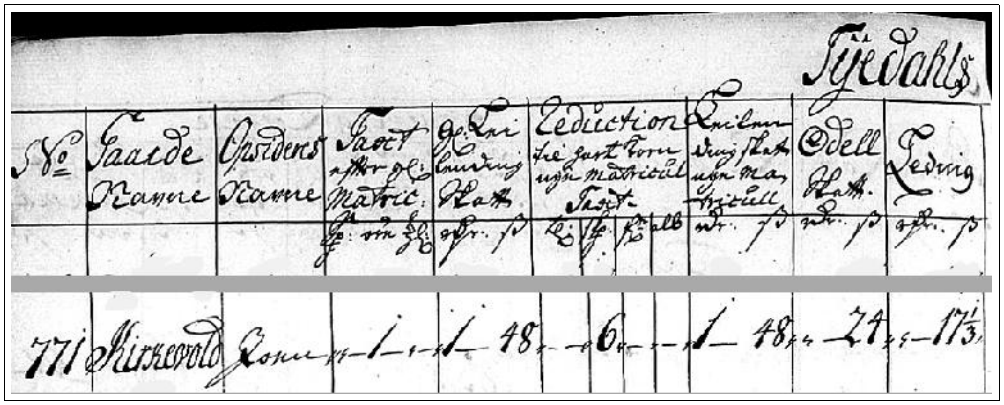

Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Matrikkelprotokoll, folio 92b-93a.

«No.
771
Gaarde Navne:
Kirkevold
Opsidernes Navne:
Joen
Taxt effter Gl: Matric: [Spd – øre – ml:]
0 - 1 - 0 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Gl: Leilending Skatt [rdr: – ß]
1 - 48
Reduction til Hart Korn Nye Matricul [tønner – skjepper – fjerdingskar – album]
0 - 6 - 0 - 0
(En tønne inneholdt åtte skjepper, eller 32 fjerdingskar, eller 96 album hartkorn)
Leilending skatt Nye Matricull [rdr: – ß]
1 - 48
Odell Skatt [rdr: – ß].
0 - 21
Leding [rdr: – ß]
0 - 17 1/3».

I følge bygdebøkene folgte brødrene Sakse og Anders med sin far til Møsjødalen på Stugudal.

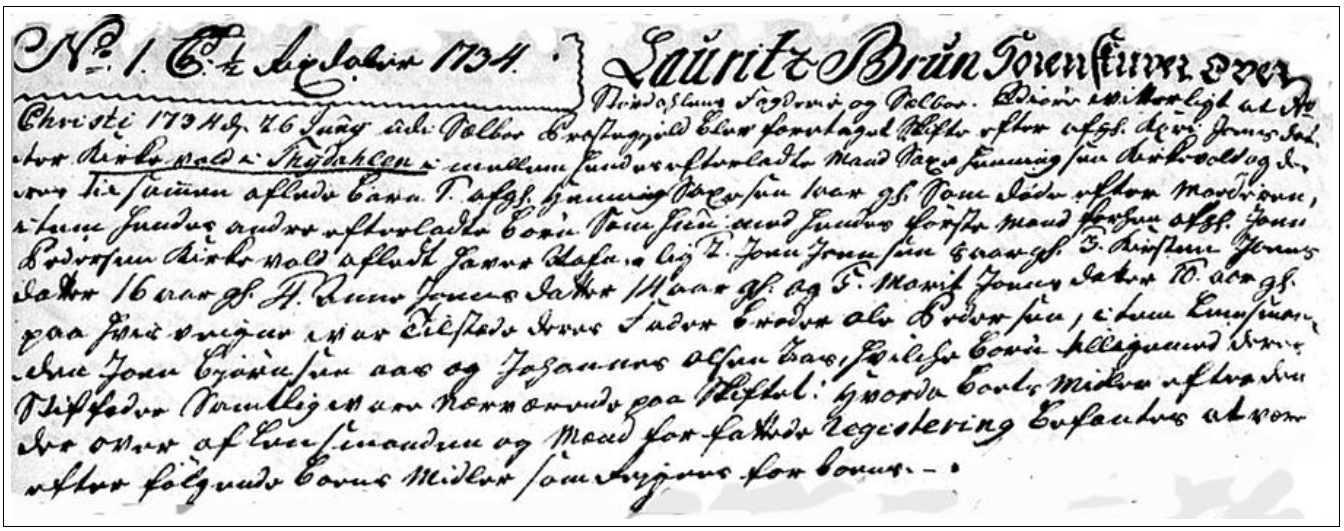

Skifteprotokoll Strinnda og Selbu sorenskriveri nr. 2b (1731-1737), folio 609b.

«No. 1. Cf .½ Rixdaler 1734.

Lauritz Brun Sorenskriver over Størdahlenns Fogderi og Selboe. Giøre vitterligt at Ao Christi 1734 udj. 26 Juny udi Selboe Præstegield blev foretaget Skifte efter afgh. Kari Joensdatter Kirkevold i Thydahlen i mellem hendes efterladte Mand Saxe Henningsen Kirkevold og deres tilsammen aflede Barn T. afgh. Henning Saxesen 1 aar gl: som døde efter moederen item hendes andre efterladte Børn som hun med hendes første mand forhen afgh. Joen Pedersen Kirkevold afledt haver Nafnlig 2. Joen Joensen 8 aar gl. 3. Kirsten Joendatter 16 aar gl. 4. Anne Joensdatter 14 aar gl. og 5. Marit Joensdatter 10 aar gl. paa hvis veigne war Tilstede deres Fader Broder Alv Pedersen, item Lennsmenden Joen Bjørnsøn Aas og Johannes Olsen Aas, hvilche Bor? tilligemed deres Stiffader Samtligen var nærværebde oaa Skiftet:

Hvorda Boets Midler efter den derover af Lensmanden og maad forfattede Registering Befantes at vare efter følgende Boens Midler som ... for Boens».

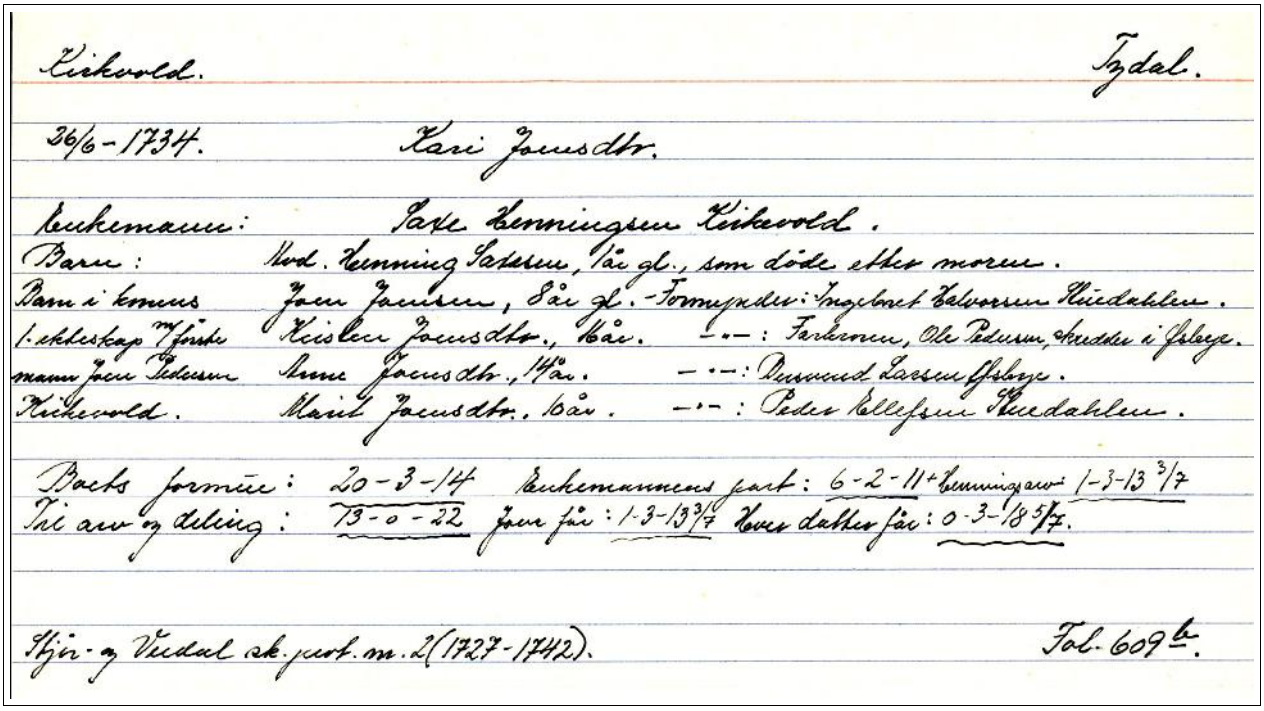

Kirkevold. Tydal.

26/6-1734. Kari Jonsdtr.

Enkemann: Sakse Henningsen Kirkevold.
Barn: Hvd. Henning Sakseen, 5år gl., som döde efter moren.
Barn i kommun Jon Jonsen, 8år gl. - Formynder: Ingebret Halvorsen Hiedahlen.
1. ekteskap Kirsten Jonsdtr., 6år. —·—: Torkelsen, Ole Pedersen, Knudsbr. i Isbeye.
mann Jon Pedersen Anne Jonsdtr., 4år. —·—: Rasmund Larsen Isbeye.
Kirkevold. Maret Jonsdtr., 2år. —·—: Peder Ellefsen Hiedahlen.

Boets formue: 20-3-14 Enkemannens part: 6-2-11+Henningsarv 1-3-13 3/7
Til arv og deling: 13-0-22 Jons får: 1-3-13 3/7 Kvers dalter får: 0-3-18 5/7.

Hjör- og Tydal sk. just. m. 2 (1727-1742). Fol. 609b.

Skiftekort, Strinda og Selbu sorenskriveri, 1689-1742, side 965.

Etter at Kari døde, giftet Sakse seg med Anne Olsdatter.

I 1743 ble gården delt mellom dem. Sakse beholdt 14 marklag, bruk nr. 1, mens Anders fikk 10 marklag, bruk nr. 2. Begge var leilendinger, for jorda tilhørte sognekirka i Selbu (prestebolet).

Anders hadde unndratt seg militærtjeneste og rømte til Sverige. Han fikk dødsdom for dette, men ble benådet av kongen. Presten Rosenwinge nektet å vie Anders, likeså ble han nektet altergang. Anders ble dog omsider viet av presten i Ljusnedal, og samtidig fikk han døpt sin datter Ingeborg. Rosenwinge måtte til slutt skrive ut bygselbrev til Anders. Det er datert 14.02.1743.

Ekstraskatten av 1762 ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)

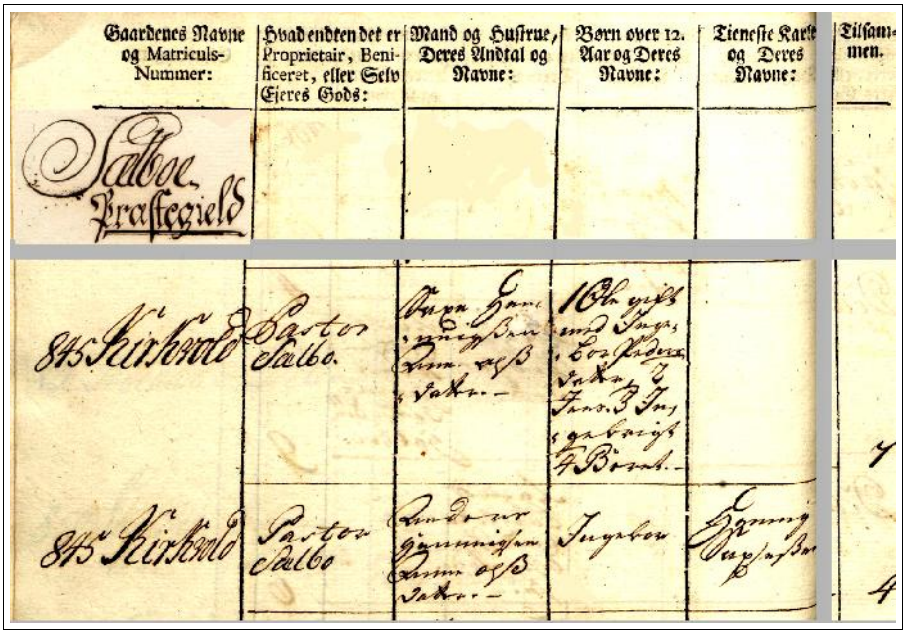

Gaardenes Navne og Matriculs-Nummer:	Hvad endten det er Proprietair, Beni-ficeret, eller Selv Ejeres Gods:	Mand og Hustrue, Deres Andtal og Navne:	Børn over 12. Aar og Deres Navne:	Tieneste Karle og Deres Navne:	Tilsam-men.
Sælboe Præstegield					
845 Kirkevold	Pastor Sælbo.	Anna Hans[en] [Enke]-mands Barn [Pige] Anne [Olsdatter] Sakse [Henningsen]	16 Ole gifft med Inger, Eer Peders Sakse 3 Fund. 3 Ing, gaarbrugt 4 Børn.		7
845 Kirkevold	Pastor Sælbo	Sakse Hennings[en] Anne Olsd[atter]	Ingebor	Henning Anne Sakse Børn	4

Ekstraskatt Strinda og Selbu fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Selbu prestegjeld, Tydal annex, matrikkelgård no. 845 Kirkevold, side 159.

«Gaardenes Navne og MatriculsNummer:
845 Kirkvold
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods:
Pastor Sælbo
Mand og Hustrue, Deres Andtal og Navne:
Saxe Henningßen, Anne Olsßdatter

Børn over 12. Aar og Deres Navne:
1 Ole gift med Ingebor Pedersdatter,
2 Jens
3 Ingebrigt
4 Bernt
Tilsammen.
4
Gaardenes Navne og MatriculsNummer:
845 Kirkvold
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods:
Pastor Sælbo
Mand og Hustrue, Deres Andtal og Navne:
Anders Hennningsen, Anne Olßdatter
Børn over 12. Aar og Deres Navne:
Ingebor
Tieniste Karle og Deres Navne:
Henning Saxseßen
Tilsammen.
4».

I Peder Hansen Gresliens samtidige manntall i 1762 er følgende personer ført under Kirkvold:
Gård nr. 1:
Sakse Henningsen, husbond.
Anne Olsdatter, hustru.
Ole Saksesen, sønn.
Grubearb. Jens Saksesen, sønn.
Grubearb. Ingebrigt Saksesen, sønn.
Bernt Saksesen, sønn.
Ingeborg Pedersdtr., Ole Saksesens hustru.
(Sønnen Jon Saksesen er ikke nevnt i manntallet.)
Gård nr. 2:
Anders Henningsen, husbond.
Anne Olsdatter, hustru.
Ingeborg Andersdtr. datter.
Henning Saksesen, brorsønn av Anders.

Eldstesønnen Ole og kona Ingeborg overtok formelt bygselen i 1794, da Sakse var 90 år gammel.

Sakse døde i 1795:

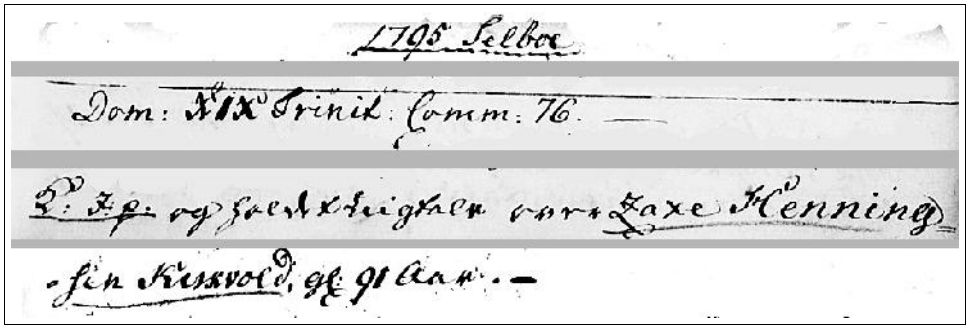
1795 Selbo
Dom: XIX Trinit: Comm: 76.
P: J.p. og holdt Liigtalen over Zaxe Henning-
-sen Kirkvold, gl. 91 Aar.

Kirkebok Selbu nr. 2: 1757--1801, Kronologisk liste, 1795, folio 181a-181b..

«Dom XIX Trinit L. J. p og holdt Liigtalen over Zaxe Henningsen Kirkvold gl. 91 Aar».[182]

(Barn IV:7, Far VI:25, Mor VI:26)

Gift med neste ane.

Barn:

Jens Saksesen Aas. Født omkring 1741 på Kirkvold, Tydal (ST). Død 04.02.1815 på Jenshaugen, Aas, Tydal (ST). Begravet 1815 i Tydal (ST).[183] (Se IV:7).

182 Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Eksaminasjonsprotokoll, folio 150b-151a.. Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Matrikkelprotokoll, folio 92b-93a. Skifteprotokoll Strinnda og Selbu sorenskriveri nr. 2b (1731-1737), folio 609b. Ekstraskatt Strinda og Selbu fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Selbu prestegjeld, Tydal annex, matrikkelgård no. 845 Kirkevold, side 159. Tydalsboka, Bind 2, side 282-283. Bygdebok for Tydal, bind 4, side 157-159.

183 Kirkebok Selbu nr. 3: «Døde», folio 214.

V:14 fm mf m

Anne Olsdatter Kirkvold. Født omkring 1704. Død 1766 på Kirkvold, Tydal (ST). Begravet 13.01.1766 i Tydal (ST).[184]

Anne var trolig datter til
Ole Bjørnsen Gresli Vestre (Jensgården) (ca.1665 - ca.1631) og
Maren Jensdatter.

Ifølge «Tydalsboka», bind 2, side 282 og «Bygdebok for Tydal», bind 4, side 158, giftet brødrene Sakse og Anders seg med hver sin datter till en Ole Jonsen på Kirkvold.

Den nevnte Ole Jonsen er ikke funnet som bruker på Kirkvold. Jeg mistenker at det hele er en etterkonstruksjon basert på at både Sakse og Anders var gifte med Olsdøtre og at en Jon brukte Kirkvold i 1723 og 1727.

Anne giftet seg med Sakse Henningen i hans 2. ekteskap. Sakse var sønn til Henning Jakobsen som overtok Kirkvold omkring 1712.

Sammendrag av Einar Aas (1884-1949):
«Forlovede 1ste Pinsedag 1729.
Saxe Henningsen Østby og Kari Joensdatter Kirchvold
Forlovere: Ole Græslien og Joen Aas
Saxe Henningsen gift 2den Gang med
Ane Olsdatter Græslie.»

Astrid Ryen i forum.arkivverket.no 30.11.2013:
Tema: «Liste over manglende kirkebøker og skifteprotokoller».
«At kirkebøker er gått tapt, fremgår ikke alltid av sognehistorikken. Det gjelder ministerialboka 1699-1738 Selbu og Tydal. Presten i Selbu utførte kirkelige handlinger i Tydal ca 4 ganger i året. De 4-5 første årene fra 1699 føres presten inn dåp etc i ministerialboka. Men så er det stopp, det man kan lese iministerialboka er at presten har vært i Tydal og har ført inn alle ministerialia i kirkebok for Tydal. Men denne kirkeboka må ha gått tapt uten at jeg har sett dette nevnt noe sted?»

Er det mulig at den aktuelle kirkeboken for Tydal var tilgjengelig ved Statsarkivet i Trondheim før krigen?

Min firemening i Trondheim, gullsmed Einar Aas, har sendt meg et antall avskrifter fra en kirkebok for Tydal mellom 1699 og 1737 som tydeligvis ikke er gjengitt i den motsvarende digitaliserte kirkebok for Selbu og Tydal sogn (Ministerialbok nr. 695A01).

Forlovelsen og giftemålet nevnt ovenfor er blandt de avskrifter som ikke er med i den digitaliserte kirkeboken.

Avskriftene er foretatt av hans morfar (Einar Aas 1884-1949), trolig i 1930-årene. Et antall andre avskrifter han har foretatt (senere kirkebøker, skifter o.l.) er perfekt transkribert, så jeg er overbevist om at hans notater er korrekte, men at den aktuelle kirkebok for Tydal sogn ikke senere er digitalisert. Så langt jeg kan se er det stort sett ingen innførsler fra kirken i Tydal i den digitaliserte kirkeboken nevnt ovenfor.

På Gresli Vestre (Jensgården) hadde Ole Bjørnsen og Marit Jensdatter i følge «Bygdebok for Tydal» 5 barn hvorav to het Anne, født henholdsvis ca. 1704 og ca. 1713. Den første oppgis i «Bygdebok for Tydal» å være gift med en Ingebrigt (Olsen?) [i et første ekteskap?], men at det ikke vites noe mer om denne familien.

Den andre Anne er oppført uten ytterligere kommentarer.

Opplysningene er hentet fra skiftet etter Ole Bjørnsen avholdt 18.06.1731.

Ser vi til aldersforskjellen mellom Sakse og hans bror, Anders, og at de skulle være gift med hver sin søster Anne med samme aldersforskjell, passer dette ganske bra. Særlig om beakter giftet dokumentert ovenfor.

Anne og Sakse hadde følgende barn (minst):
Ca. 1737: Ole, gift med Ingeborg Pedersdatter Græsli. Ole døde i 1805.
Ca. 1738: Henning, gift med Anne Eriksdatter Stuedal. Henning døde i 1821.
Ca. 1742: Jens, til Jenshaugen. Han var grubearbeider i 1762. Jens døde i 1815.
Ca. 1743: Ingebrigt, gift med enke Anne Lisbet Johannesdatter Aas.
Han var grubearbeider i 1762 og døde i 1801.
Ca. 1746: Bernt, gift med Marit Larsdatter Moan. Bernt døde i 1794.
Ca. 1750: Jon, gift med Sigrid Johannesdatter. Jon døde i 1803.

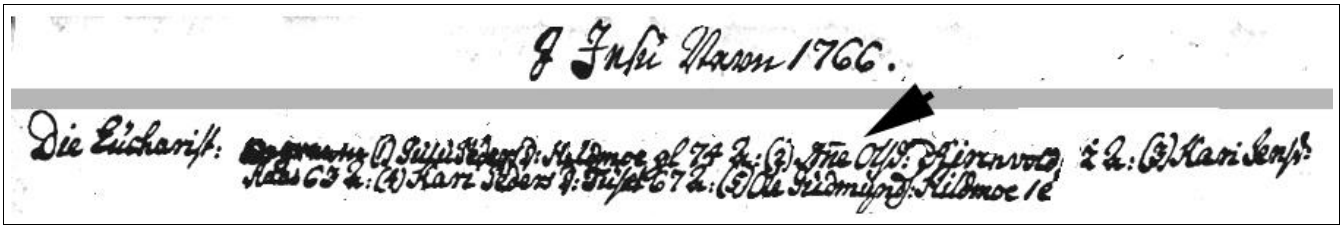
8 Juni Maan 1766.
Die Eucharist:

Kirkebok Selbu nr. 2: 1757-1801, Kronologisk liste, 1766, bilde 120.

Anne Olsdatter Kirchvold ble begravet «Die Lucharist» (mellom 12. og 19. januar i 1766, antagelig 20. dag jul,

184 Kirkebok Selbu nr. 2: 1757-1801, Kronologisk liste, 1766, bilde 120.

dvs. 13. januar), 62 år gammel.

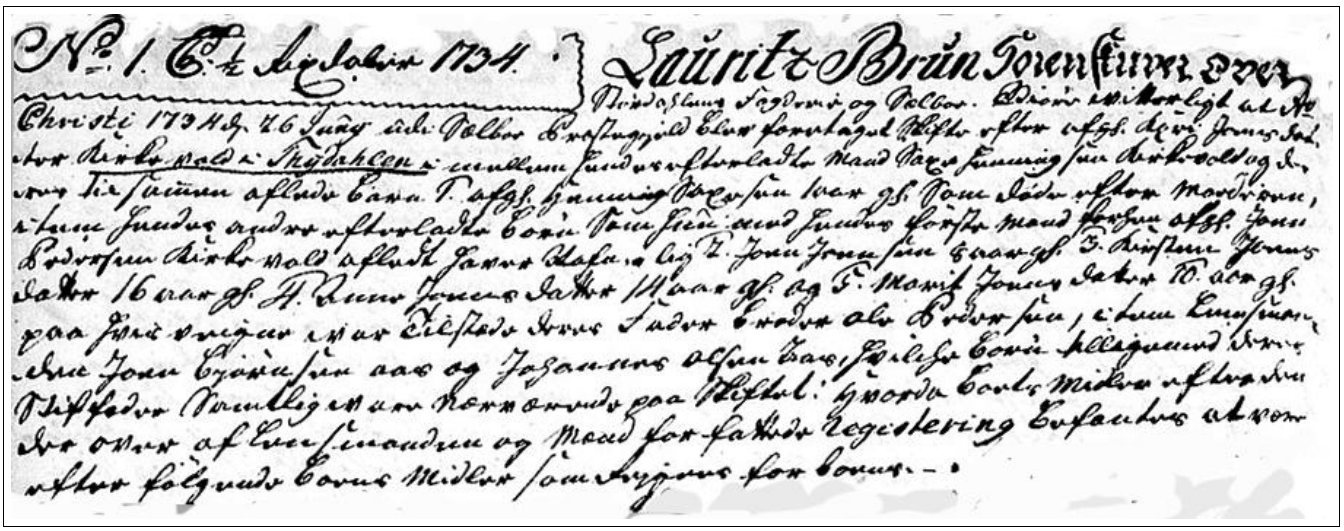

Skifteprotokoll Strinnda og Selbu sorenskriveri nr. 5 (1760-66), folio 609b.

«Anno 1766, den 24d Marty blev skifte holt paa Gaarden Kierkewold i Tydallens Annex og Selboe Præstegield efter afgh: Ane OlsDater, som foruden hendes igienlevende Enkemand Saxe Henningssen har med hannem efterladt Sig 5 Børn Sc: 1. Ole Saxessøn 29 aar gl: 2. Jens Saxessøn 27 aar gl: 3 Ingebrigt Saxessøn 26 aar gl: 4. Bernt Saxessøn 23 aar gl: og 5. Joen Saxessøn gl: 15 aar gl:

Tikstede til denne Forretning var indkald .. Enkemanden og Arvingenre med ... og formynder samt ...»[185]

(Barn IV:7, Far VI:27, Mor VI:28)

Gift med forrige ane.

V:17 mf ff f

Iver Erichsen Fævaag. Inderst. Født omkring 1694. Levde mellom 1701 og 1727 på Fevåg, Stjørna (ST). Levde 1736 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Død 1767 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 01.11.1767 i Viklem kirke, Ørland (ST).[186]

Manntallet for 1701 for «Ørelands Præste-Gield» viser at Ifver da var 7 år og bodde hos sin far på Fævaag:
«....
Gaardenis med Alle Platsenis Nafne:
Fævog ibm.
Opsiddernis eller Leilendings Nafne - Deris Alder:
Erich Ollsøn - 39.
Deris Sønners Nafne og hvor de findis - Deris Alder:
Ifver - 7, Ole - 2.
Tieniste Karle eller Drenge - Deris Alder:
Tosten Ollsøn Fød i Ørchedallen - 16, Jon .ffensøn Fød i Sognet - 17
....».

Ifwer Fævog og Ane Nielsdatter Fævog er faddere når Lars Refsnes døper sin sønn Anders «Dom Septuagesima» i 1724 (Kirkebok Ørland nr. 1, folio 212).

Anne og Ifver giftet seg i 1727:

185 Skifteprotokoll Strinnda og Selbu sorenskriveri nr. 5 (1760-66), folio 609b. Tydalsboka, Bind 2, side 283. Bygdebok for Tydal, Bind 4, side 79, 157-159.

186 Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, 1767.



Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 239a og 240b, 1727.

1726: «Dom 23 udj Wechlem. Despons. Ifver Erichß Fævog med Ane Nielsd. ibid.
Spons. Ole Hanßøn og Jacob Michelß Fævog».
1727: «Fest Epiphania udj Wechlem. Copul. Ifver Erichßøn Fævaag med Ane Valborg Nielsdatter ibid».

Familien flyttet til Høyvåg hvor de bodde da barna Elen, Ane og Inger ble døpt mellom 1736 og 1743.

Skjærstorsdagen 1760 var Ivers sønner, Torber og Erich,, faddere i Vichlen kirke når Hans Olsßøn og Karen Joensdatter Waaggen døpte deres sønn Christopher» (Kirkebok nr. 2, kort 3/3).

Ekstraskatten av 1762 ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)

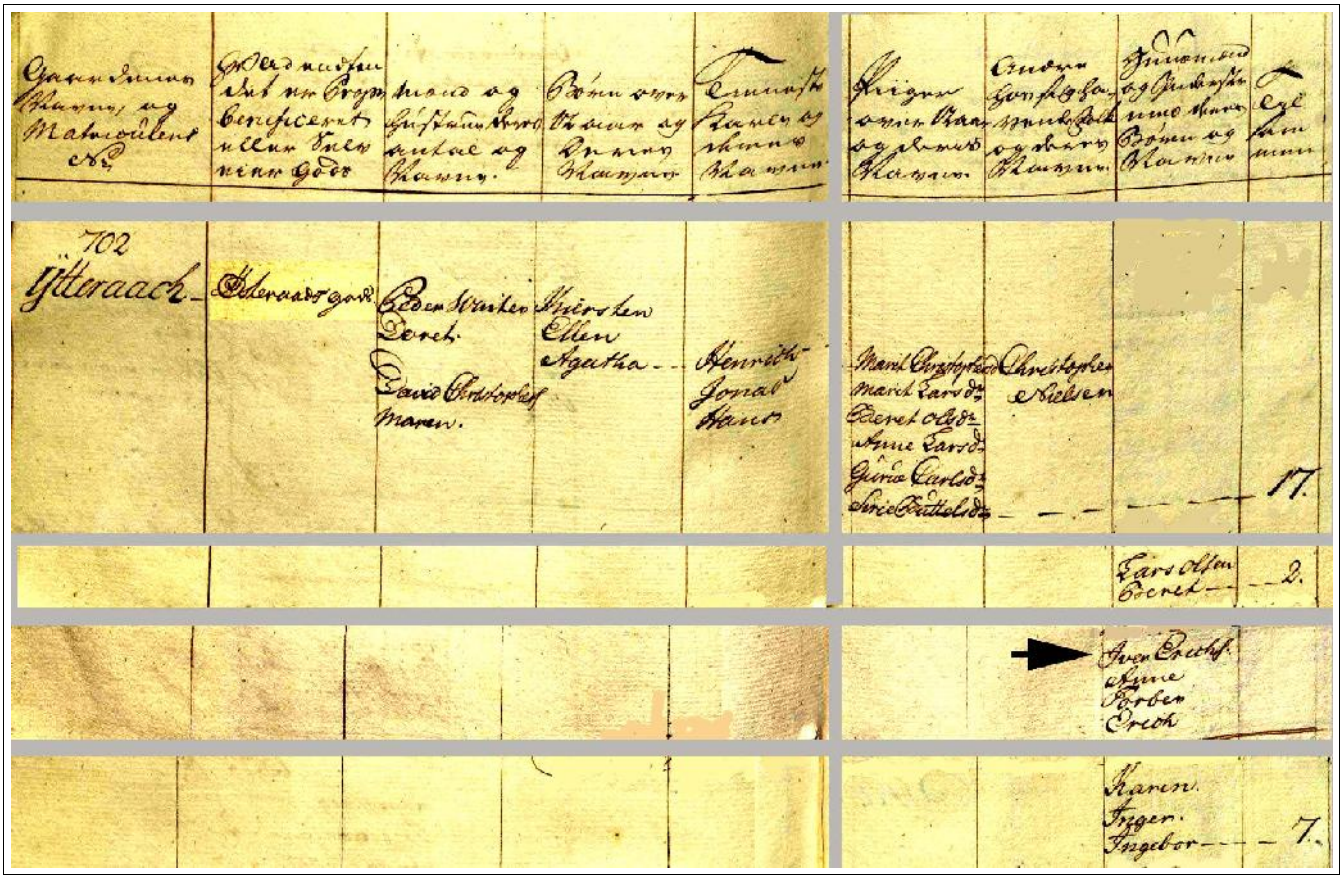

Ekstraskatt Fosen fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Fosen fogderi, Ørlandet prestegjeld, matrikkelgård no. 702 Ytter-Råk, side 163-65.

«Gaardenes Navne og Matriculs No:
702 Ytteraach
Hvad endten det er Proprietair, Benificeret, eller Selv Ejeres Gods
Østeraads gods
Mand og Hustrue, Deres Antal og Navne
Peder Winter, Beret
David Christohersen, Maren
.....

Huusmænd og Inderster med Deres Børn og Navne
Lars Olsen, Beret [Erichs sønner Torber og Erich var faddere til deres sønn Christopher i 1760]
.....
Tilsammen
2
.....
Huusmænd og Inderster med Deres Børn og Navne
Iver Erichß:, Anne
Torber Erich, Karen Ingeer Ingebor
Tilsammen 7».

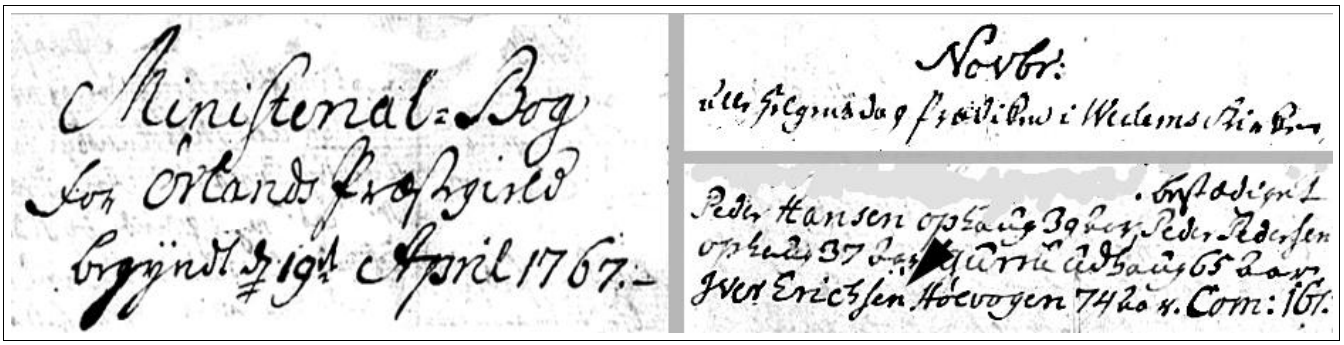

Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, 1767.

Iver ble begravet fra Viklem kirke 01.11.1767, 74 år gammel.

-->> Christopher Niels Høevaag og Thore Andersdatter gifter seg i 1725 (Kirkebok Ørland nr. 1, folio 228).[187]

(Barn IV:9, Far VI:33)

Gift 06.01.1727 i Viklem kirke, Ørland (ST) med[188] neste ane.

Barn:

Torber Iversen Høyvaag. Født 1729 på Fevåg, Stjørna (ST). Døpt 01.01.1730 i Viklem kirke, Ørland (ST).[189] Levde fra 1753 til 1759 på Vig, Ørland (ST). Levde 1760 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Død 1802 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 19.05.1802 i Viklem kirke, Ørland (ST).[190] (Se IV:9).

V:18 mf ff m

Anne Valborg Nielsdatter Fævaag. Født omkring 1709. Levde mellom 1724 og 1727 på Fevåg, Stjørna (ST). Levde 1736 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Død 1783 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 18.05.1783 i Viklem kirke, Ørland (ST).[191]

Da Anne gifter seg med Iver 01.06.1727 kalles hun Ane Valborg Nielsdatter.

Hennes forlover er «Jacob Michelß Fævog». Hans farfar, Torber Michelsen, giftet seg med Annes farmor etter at hennes farfar, Hans Fævaag, døde i begynnelsen av 1660-årene.

Vi finner denne Jacob - 10 år gammel - som sønn til Michell Torbersen i manntallet fra 1701 for gården Fævaag i «Ørelands Præste-Gield»:

187 Manntallet i 1701, 12.1.5 Fosen fogderi, Ørland prestegjeld, folio 139-140. Ekstraskatt Fosen fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Fosen fogderi, Ørlandet prestegjeld, matrikkelgård no. 702 Ytter-Råk, side 163-65.

188 Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 239a og 240b, 1727.

189 Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 266, 1730.

190 Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, side mangler, 1802.

191 Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, 1783.

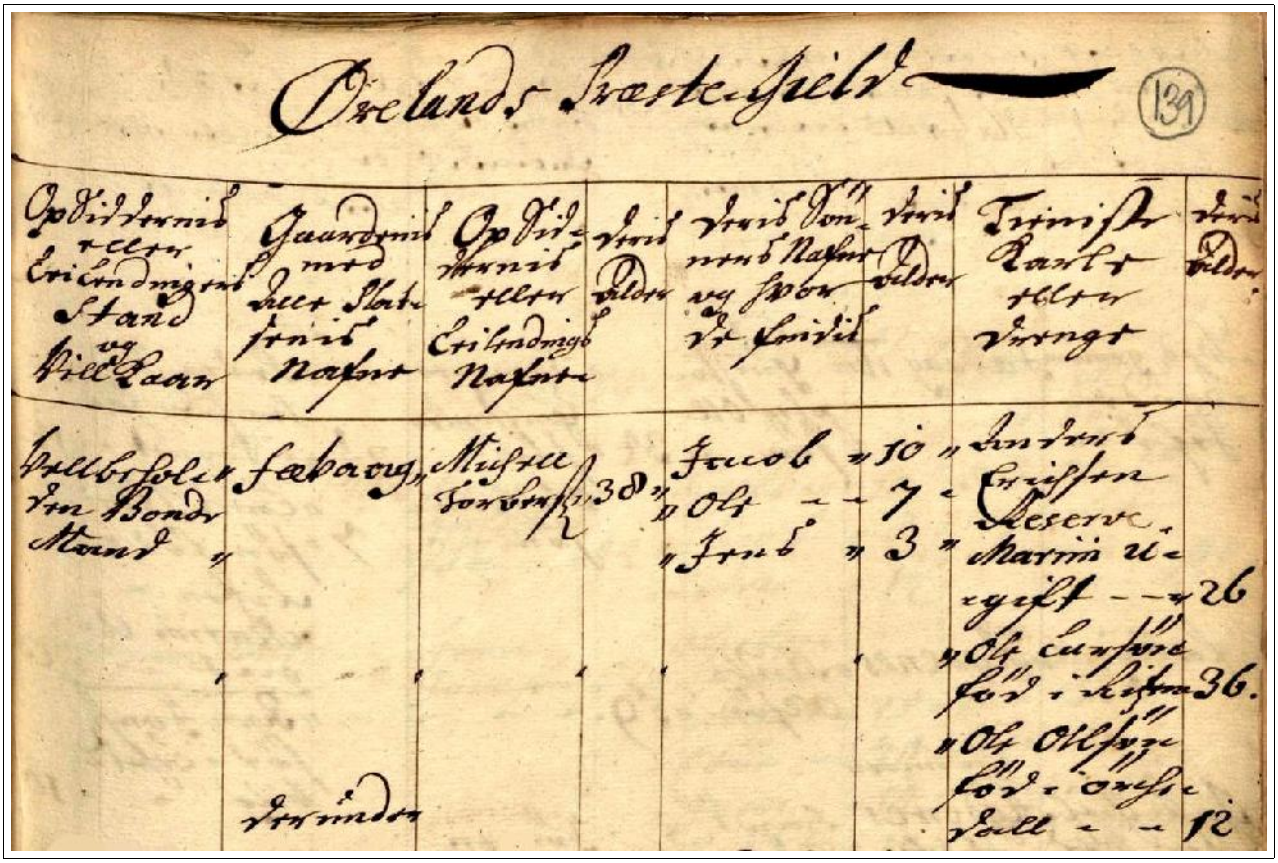

Manntallet i 1701, 12.1.5 Fosen fogderi, Ørland prestegjeld, folio 139.

«Opsiddernis eller Leilendingers Stand og Vilkaar:
Vellbeholden Bonde Mand.
Gaardenis med Alle Platsenis Nafne:
Fævaag.
Opsiddernis eller Leilendings Nafne - Deris Alder:
Michel Torberß: - 38.
Deris Sønners Nafne og hvor de findis - Deris Alder:
Jacob - 10, Ole - 7, Jens - 3.
Tieniste Karle eller Drenge - Deris Alder:
Anders Erichsen Reserve Mariin U-gift - 26,
Ole Larsøn Fød i Ritzen - 36,
Ole Olssøn, Fød i Ørchedall - 12.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for Fævog:
«Matricull Protocoll Over Ørielands Tinglaug.

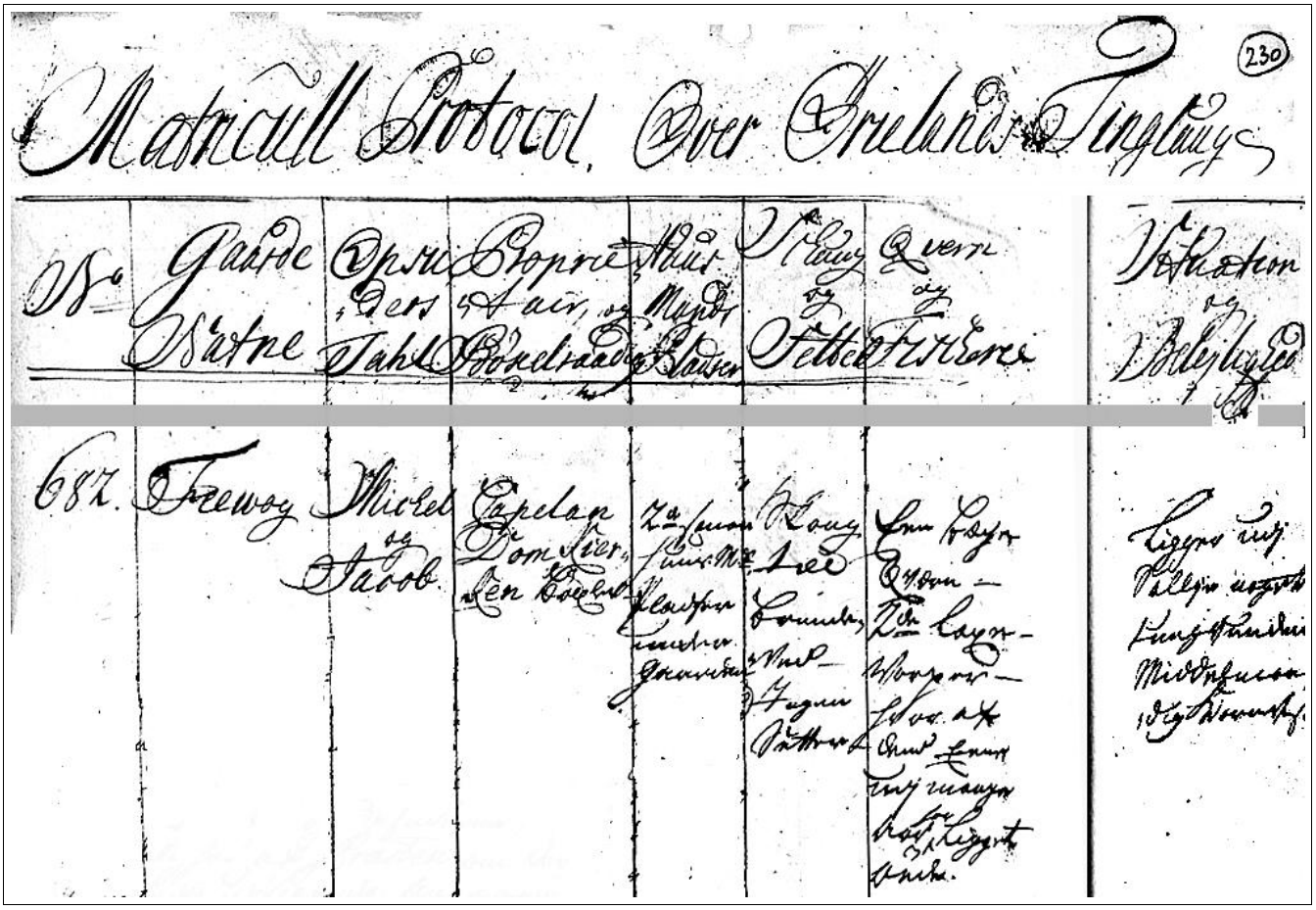

Matrikkelforarbeidet i 1723, Fosren fogderi, Ørland tinglag - Eksaminasjonsprotokoll, folio 229b-230a.

No 682
Gaarde Nafne:
Fævog.
Opsiders Tall:
Michel og Jacob.
Propretair og Bøxelraadig:
Capelan Dom Kierken Bøxler.
Huusmands Pladser:
2de smaa Huus: M: Pladser under Gaarden.
Schoug og Setter:
Skoug till Brenndeveed - Ingen Setter.
Qvern og Fischerie:
Een Bæche Qværn. 2de Laxe-Warper - hvoraf dend Eene udj mange Aar har ligget Øede.
Situation og Belejlighed:
Ligger udj Søleje nogot Tung Vunden. Middelmaadig Korn Visß».

-->> Michel Fævog begraves «Alm Bededag» i 1731, 72 år gammel.
-->> Enken Karen Fewog - muligens Michels hustru - begraves «Fest Ascension» i 1735, 70 år gammel.

Anne og Iver hadde følgende barn (minst):
1727: Niels, til Vig, gift med Oliva Josefsdatter.
1729: Torber, gift med Kirsten Jacobsdatter Møller, døde i 1802.
Erich.
Karen, død før 05.11.1783.
1736: Elen, gift med Esten Hovde.
1740: Anne, gift med Hendrich Nielsen Fævog, død i 1782, skifte avholdt 21.01.1783.
1743: Inger, ugift og oppgitt å være 36 år gammel ved skiftet 05.11.1783.
Ingeborg, gift med Anders Haagen.

1727: «Dom Lætare udj Wechlem. Bapt. Ifver Fævogs Søn Niels».
Faddere var Ole Hansøn, Joen Knudsøn, Hans Erichsøn Fævog, Kirsten Jacob Fævogs og Ann Erichsdatter Fævog (Kirkebok Ørland nr. 1, folio 242).

1736: «Fer 1 Pentecostes udj Wechlem. Bapt Ifver Høewaags Datter Elen».
Faddere var Christopher Frisch, Joen Johansen Høvog, Inger Fævigen, Marith og Kirsten Yttervog (Kirkebok nr. 2, kort 1/3).

1740: «Feria 1(?) Pentecostes [1. pinsedag] udi Wechlem. Iver Erichsen Høvogens Datter Ane».
Faddere var Anders Dahlen og Jens Selnes, Ma.. Brechstad, Siri Høvog og Marethe ibid (Kirkebok Ørland nr. 2, kort 1/3).

1743: «Fer 1 pasc[hatis - 1. påskedag]. Døbt Iver Høvogens d: N: Inger».
Faddere var Viel og David ..., Sidsel Bregstad, Anne Fevig og Karen ibid (Kirkebok Ørland nr. 2, kort 1/3).

Anne døde i 1783:

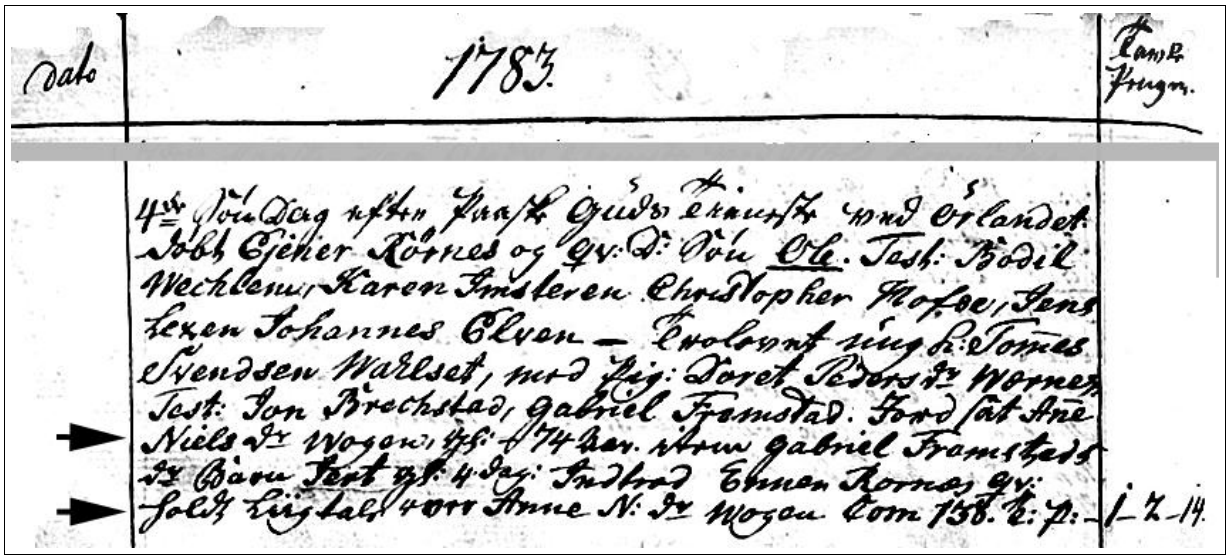

Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, 1783.

«4. Søndag efter Paaske ved Ørlandet
Jordsat Anne Nielsdr. Wogen gl. 74 Aar.
Holdt Liigtale over Anne N:dr Wogen.»

«Wogen» var tydeligvis det navnet presten anvendte for Høyvåg. 18 søndag etter trefoldighet samme år var Inger Pedersdatter og Niels Benjaminsen, begge på «Wogen», faddere. I folketellingen fra 1801 finner vi disse bosatt i Høevaagen. Hennes sønn, Torber Iversen, var også bosatt i Høevaagen i 1801.

Skiftet etter Anne ble avholdt 05.11.1783:

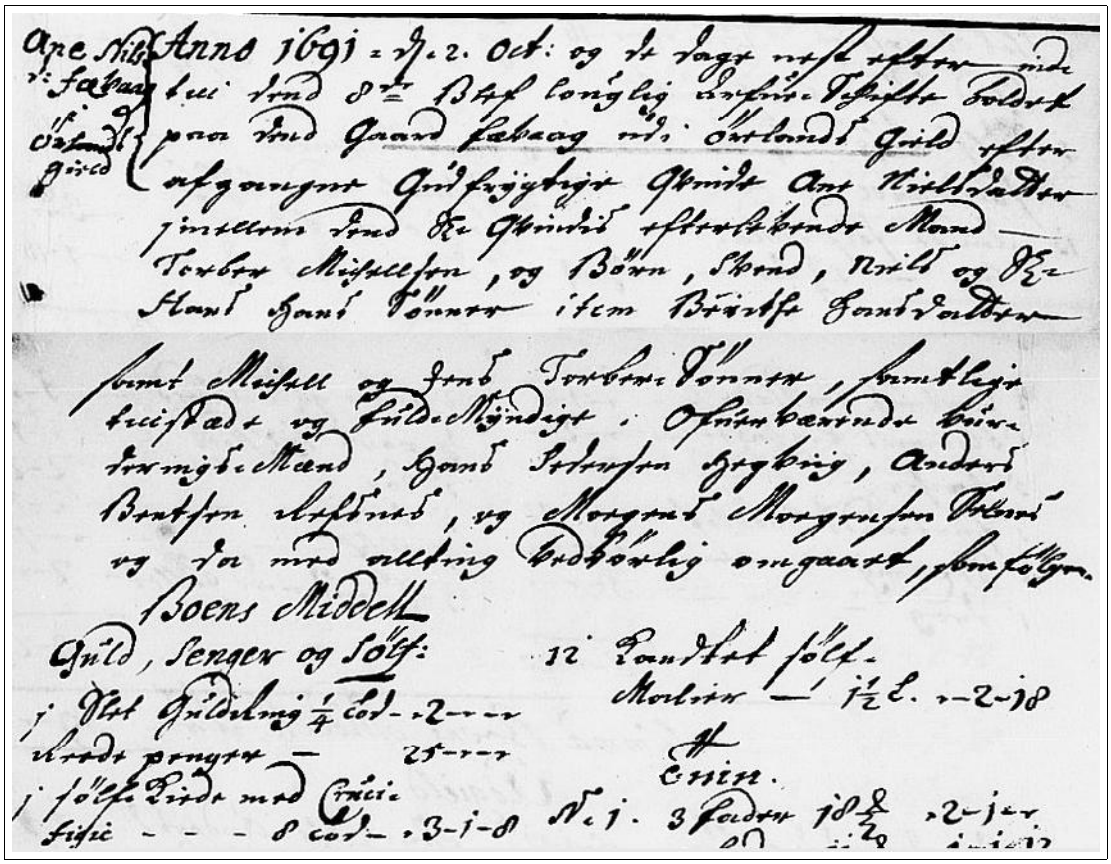

Skifteprotokoll Fosen fogderi nr. 3A 11, 1783-1823, Ørland tinglag, folio 217 - Utdrag.

«Titul
Giør vitterligt at Aar 1783 den 5te Novb. blev efter Hr. Cancellierad v: Madelns Forlangende af Niels T. Tromph

registeret i Høevaagen efter afgl: Anne Niels Datter, hvis Boets Beholdning bliver at deele imellem hendes Børn og Børnebørn som ere:

1 Sønnen Niels Iversen myndig.
2 Sønnen Torber Iversen myndig.
3 Sønnen Erich Iversen myndig.
4 Datteren Karen, død og efterladt Sig en Datter Anne Martha 17 Aar.
5 Datteren Elen, gift med Esten Hovde.
6 Datteren Anne gift med Henrik Fævog ... død og efterladt Sig 3 sønner
  a Anders Henriksen 12 Aar
  b Henning Henriksen 10 Aar
  c Niels Henriksen 7 Aar.
7 Datteren Inger 36 Aar og myndig.
8 Datteren Ingeborg, gift med Anders Haagen.

....
Saaledes etc. etc. O. S. V. Madeln».
Løsøret innbrakte ved auksjon Rdl. 110-1-17.
Auksjonsomkostninger utgjorde Rdl. 10-0-2, gjelden Rdl. 34-1-11.
Netto til deling: Rdl. 66-0-4.

-->> En Niels Fevaag er forlover når Joseph Valten gifter seg med enken Inger Sodvig.
-->> Er Hans Nielsen Fevaag bror til Anne?
-->> 1738: «Reminisære udi Wechlem: Befredigt Ane Høvaag at 70».[192]

(Barn IV:9, Far VI:35, Mor VI:36)

Gift 06.01.1727 i Viklem kirke, Ørland (ST) med[193] forrige ane.

V:19 mf fm f

Jacob Aagesen [Ovesen?] Hellem. Levde 1720. Levde mellom 1734 og 1744 på Hellem, Nes (ST).

Det er trolig at Jacob var bror til Ane Aagesdatter Møller, ifølge Ørlandsboka fra Agdenes.

- Anne var fadder da sønnen Owe og datteren Ingeborre Anna ble døpt.
  Hun ble gift med Johan Arnt Mejer 19.11.1713.
- Jacobs datter, Kirsten, kalles «Kiersten Jacobsdr. Møller» når hun begraves i 1813.
- Johan Arent Meyer, Jacob Aagesen og Ane Johan Arent Mejers var blandt faddrene
  når Jacobs svigersønn Torber Iversen Høyvaag ble døpt i 1729.

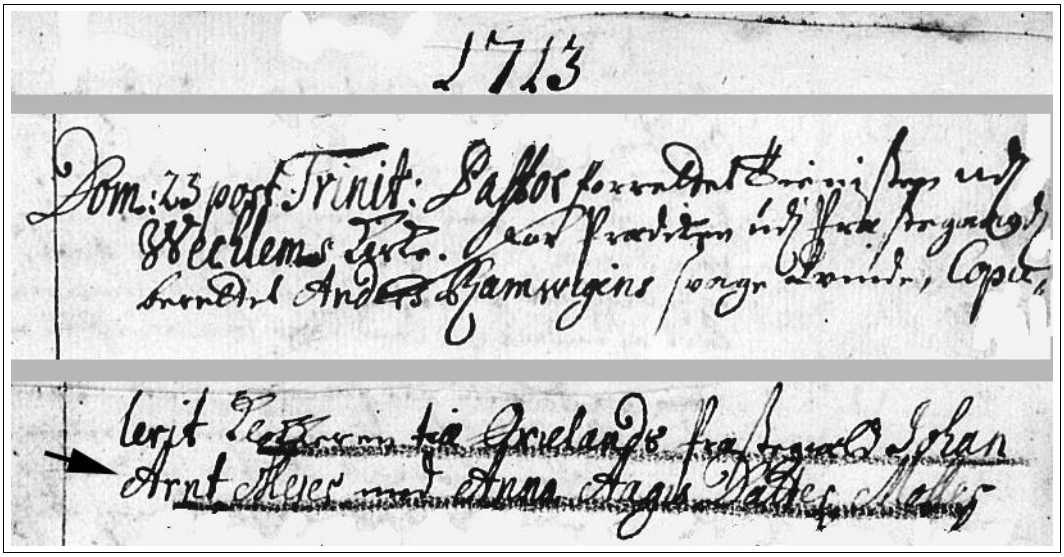

Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 75-76, 1713.

«Dom: 23 post Trinit: [1713 i Wechlems Kirke]
Compuleret Klockeren till Ørelands Præstegield Johan Arnt Mejer med Anna AagesDatter Møller»
Johan Arnt Mejer og Ane Aagesdatter Møller hadde barna:
1714: Bodil, gift i 1736 med Anders Erichsen på Vik og
1715: Hans Ove, senere klokker, bodde på Vik.
I kirkeboka skrives vekselvis Hans Aage og Hans Ove.

192 Manntallet i 1701, 12.1.5 Fosen fogderi, Ørland prestegjeld, folio 139-140. Matrikkelforarbeidet i 1723, Fosren fogderi, Ørland tinglag - Eksaminasjonsprotokoll, folio 229b-230a. Skifteprotokoll Fosen fogderi nr. 3A 11, 1783-1823, Ørland tinglag, folio 217-18.

193 Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 239a og 240b, 1727.

Det er ikke funnet hvem Jacob var gift med. Den trolige årsaken til dette er at kirkeboken mangler innførsler for perioden mellom 10. søndag etter trefoldighet i 1731 og 2. søndag i fasten i 1733.

Det er trolig at han var gift med Regitze [Rise] Hellem som var fadder sammen med Jacob flere ganger. Jacob hadde antagelig barnebarnet Regise Torbersdatter – bosatt på Høvåg – som ble begravet 04.02.1800, 23 år gammel! (Kirkeboken har en lakune for årene 1776-78).

Jacob hadde følgende barn (minst):
1734: Owe, død 15 uker gammel, kalles nå Aage!
1736: Kirsten, gift med Torber Iversen Høyvaag, død 1813 i Høyvåg.
1738: Ingeborre Anna.
1741: Aage.

1734: «Dom 5 p. Trinit i Niess Bapt Jacob Hellums Søn N. Owe».
Faddere var Johan Arendt Mejer, Gabriel Wall og Hans Owe Mejer, Ane Johan Arents og Hendis Datter Bodel (Kirkebok Ørland nr. 2, kort 1/3).
1734: «Dom 21 p. Næss. Befrediget Jacob Hellems Søn Aage æt 15 uger».

1738: «Dom 19 a Trin p Næss. Bapt Jacob Hellums datter: Ingeborre Anna».
Faddere var Sivert og Peder Moltuen, Ane Mejer, Kirsten Moltuen og Maritte Næss (Kirkebok Ørland nr. 2, kort 1/3).

1741: «Dom 1 p. Trinit paa Næs. Døbt Jacob Hellums Søn Aage».
Faddere var Jørgen Tørum, Anders og Erich Steenvig, Elseve Olsvig og Maren Stenvig (Kirkebok Ørland nr. 2, kort 1/3).

Faddere ved dåpen til Jacobs barn er alle fra gården Vik i Ørland. Ifølge gårdshistorien for Ørland nevntes Arnt på Vik i tidsrommet 1715 til 1719. Johan Arnt Mejer er nevnt i tidsrommet 1711 til 1728. Han ble utnevnt til klokker i 1711 og bygslet en tredjedel i Vik i 1713.

I 1729 var Jacob Aagesen, Niels Huusebye, Bodel Mejer, Kirsten Siwer Frengens, Frengen og Helwig Olsdatter Fæewog faddere da Esten Strand døpte datteren Elle 1. advent (Kirkebok nr. 1, folio 265).

Jacob Aagesen var fadder da Hans Christensen døper sønnen Ole 2. søndag etter trettendedag i 1731 (Kirkebok nr. 1, folio 273).

Jacob Hellum er forlover to ganger i 1936:
«Dom 4 Pascha p Næss. Willum Joensen Tarven med Ann Larsdtr. ibid.
Spons. Jacob og Anders Hellum» (Kirkebok nr. 2, kort 1/3).
«Dom 3 Adv. p Næss. Desp Anders Hansen Mellum med Maren Jøensdatter.
Spons. Cap. Schrøder og Jacob Hellum» (Kirkebok nr. 2, kort 1/3).

Jacob Hellem var flere ganger fadder i perioden 1739 til 1744:
1739: «12 a Trin p Næss. Bapt Anders Hellums Søn N. Elias».
Blandt faddrene var Jacob Hellem og Regitze Hellem [Jacobs hustru?] (Kirkebok nr. 2, kort 1/3).
1740: «Dom Remenisære p Næss: Ole Wæzzets [Valset?] Søn Aage».
Faddere var Jacob Hellum, Anders Stenwiig, Willum Tarven, Randi og Berithe Tørum (Kirkebok nr. 2, kort 1/3).
1742: «Dom 14 [p. Trin] ved Næs. Døbt Erich Steenvigs Søn Christen Jørgen».
Faddere var Jacob Hellum, Jørgen Thørum, Sivert Steenvig, Rise Hellum og Kirsten Steenvig (Kirkebok nr. 2, kort 1/3).
1745: «Dom 3 Adv. Bapt Hans Aage Mejers datter N: Ane».
Faddere var Gøril ..., Rise Hellum, Elen Wig, Jacob Hellum, Hans ...ig (Kirkebok nr. 2, kort 1/3).

I 1742 finner vi følgende innførsel i kirkeboken:
«Dom 23 ved Næs. Indført til Medhielpere for Næs Sogn Jacob Hellum og Lars Olvalden»
(Kirkebok nr. 2, kort 1/3).

-->>1726: «Dom 20 Trinit udi Næss. Bapt. Anders Jacobß og Vivicke Danielsd. uegte Søn Peder».
Faddere var Ole, Jacob og Elling Næs, Gunnil og Inger Larsdøtre Næss (Kirkebok nr. 1, folio 239).
-->> 1753: «Dom 2 Epiph. Jacob Næss at 86 Aar» (Kirkebok nr. 2, kort 2/3).
-->> 1753: «24 Febr. Befræd: Ragnil Hellem at 78 Aar» (Kirkebok nr. 2, kort 2/3).

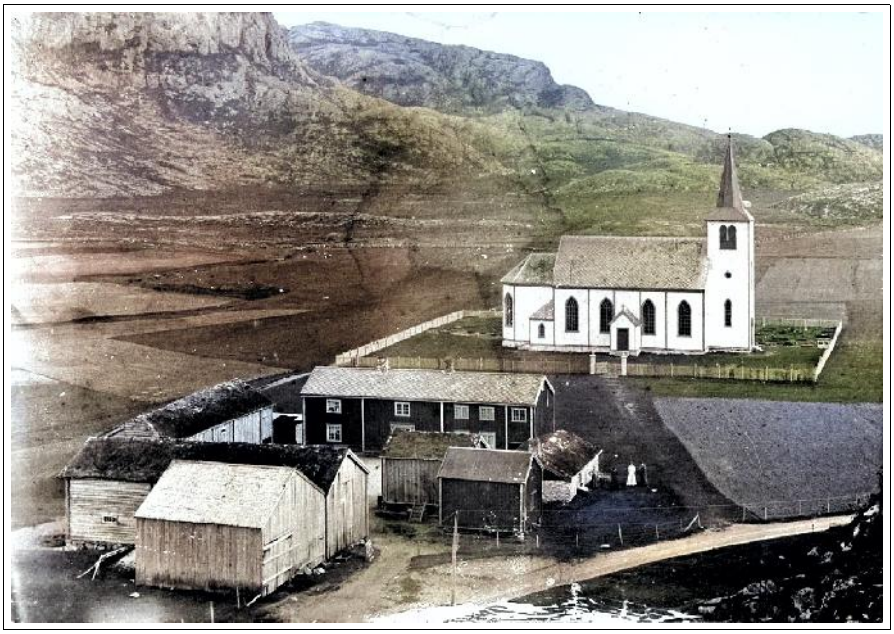

Nes kirke med Hellem gård i forgrunden.

Ørland prestegjeld besto i 1589 av hovedsognet Ørland og annekssognet Nes. De to kirkene ble betjent av en prest. Ved åpent brev av 31.01.1633 ble det tillatt å bygge Bjugn kirke, en benådningskirke for sildefiskerne. Bjugn kirke lå i hovedsognet. Ved kongelig resolusjon av 21.07.1852 ble Nes sogn sammen med Bjugn og Stjørna utskilt fra hovedsognet som Bjugn prestegjeld. Idag ligger Nes i Bjugn og Stjørna dels i Rissa, dels i Bjugn kommune.

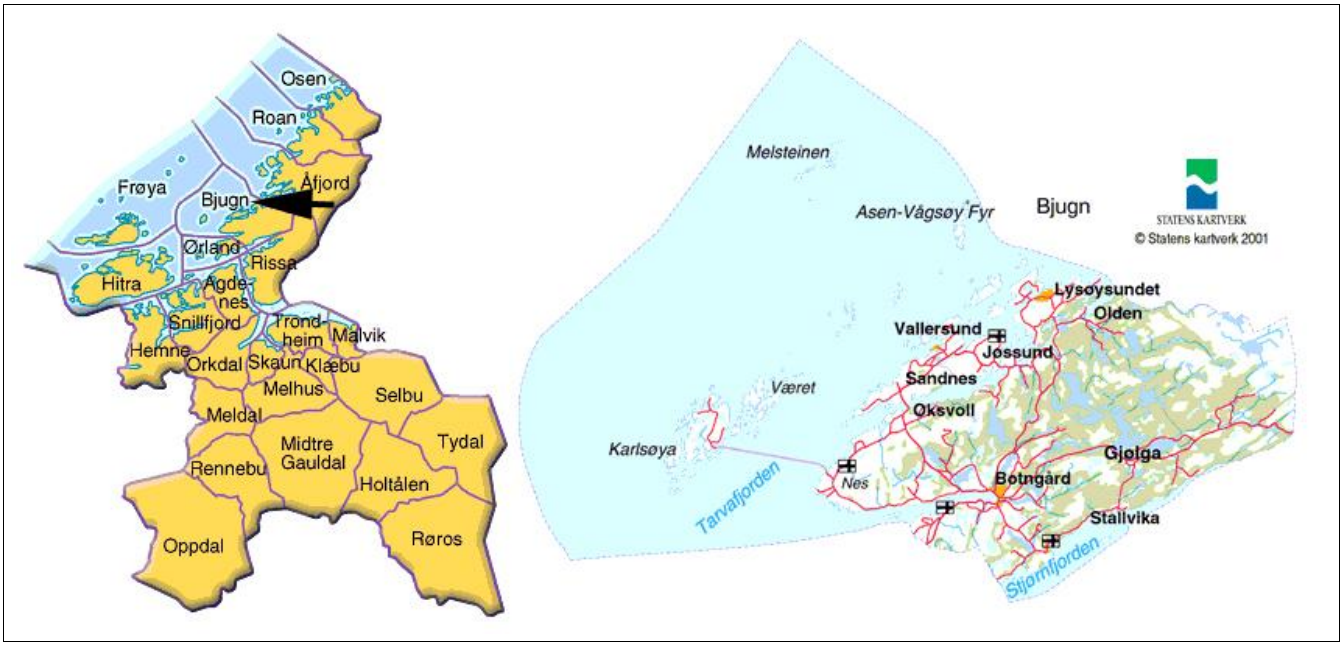

Bjugn er en tidligere kommune i Fosen i Trøndelag, som fra 1. januar 2020 er en del av Ørland kommune. Den grenset i nord til Åfjord, i øst til Indre Fosen og i vest til Ørland.

Bjugn er en kystkommune og her som i store deler av landet ellers utgjør gravminnene vår største kildegruppe fra jernalderen. Fortsatt ligger 450 gravminner bevart i landskapet, og disse forteller om en omfattende bosetting og aktivitet her i denne perioden. Det er sporene fra eldre jernalder som er særlig tallrike. De ligger konsentrert langs deler av kysten, og i visse områder i større konsentrasjoner. Ett område som særlig skiller seg ut er Valseidet, som ligger mellom to store fjordarmer, Valsfjorden og Koet, og forbinder Vallersund-halvøya med resten av fastlandet.

I denne perioden lå imidlertid strandlinjen meget høyere enn i dag. Dette ser vi ved at det er funnet en 10.000 år gammel steinalderboplass oppe på Klakken. Det som i dag er Botngård sentrum var havbunn den gang!

Bjugns historie har alltid hatt tilknytning til havet og fisket, helt fra steinalderen og frem til i dag. For fremveksten av det moderne Bjugn har særlig sildefisket vært av stor betydning. Det la grunnlaget for de to sildeoljefabrikkene som ble etablert i kommunen da den gikk over fra et fiske- og jordbrukssamfunn til et industrisamfunn på 50-tallet.

At det ble etablert 2 sildeolje- og sildemelsfabrikker i kommunen er ikke helt korrekt. Det var ingen kommune som het Bjugn på 50-tallet. Det geografiske området som vi kaller Bjugn i dag besto av 3½ kommuner før kommunesammenslåingen i 1964. Dette var

- Indre Bjugn kommune som omfattet Ervika, Klakken, Sæter, Eide, Haugen, Solem, Mebostad og Botngård.

- Områdene Høybakken, Stallvika, Gjølga og Elveng i Stjørna kommune.
De forannevnte områdene ble til Botngård skolekrets.
- Nes kommune som tilsvarer Oksvoll skolekrets i dag.
- Jøssund kommune som består av Sandnes skolekrets og Fagerenget skolekrets i dag.



Hellem ligger ved innløpet till Valsfjorden, øst-nordøst for Nes kirke.

O. Rygh skriver om Hellem i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 8, Hellem, Helle (NRJ II 46), Hellem (OE [Olav Engelbriktssons rekneskapsbøker 1532-1538?] 26), Hellenn i 1559, Hellum i 1590 og 1630, Hellumb i 1626 og 1664, Hellem i 1723.

«Helleimr. Navnet kan her ikke have samme Oprindelse som Hellem i Inderøen, som i 16de Aarh. skrives Hall-, og hvor e maa være opstaaet ved uren Udtale af a (Thj. VSS. 1882 s. 26); men det maa sammenstilles med Hellem i Aasen («af Helleime», Aksel Bolt 30), i Lavik (i 1331 Hællæimr) og det i den Røde Bog nævnte Helleimr i Søndre Aurdal. Sidste Led er det almindelige heimr, 1ste Led er hella f., fladt Berg, især flad Klippe ved Søen, som er skikket til Landingsplads. Den sidste Betydning passer meget godt til Stedsforholdene».

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser for Hellem:
«Under StensBrug. Er ehn Kobbe Veije [Leije?], som de och Mendenne paa Wichlen bruger.
Giffuer aff 2/3 parter.
til Kongen - 1 tq [tønne] Sild.
Och till Her Land....
Gunde Lehnsmand - Kongen Bøxler.
Hellumb. Raßmus og Erich
til Kongen - 1 Spd [Spand] 6 mark:
Thil Pastor Øreland - 1 Spd 6 mark:
Thil Wichlembs Kierche - 1 øre
7½ Rdr.
Leding
Anders Skierp ingen strandsidee - ½ Rdr.
1 quernstød - 6 sh.»

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1665 viser for Hellem:
«Hellumb - Raßmuß Knudßen och Erich Pederßen
till Offenberg - 1 Spd.
Ørelands presteb. - 1 Spd.
Ørelands Kirche - ½ ort.
2 Spd ½ ort.
Schat
Leding - 1 Rd 8 sh.
Tiende Korn - 4 tqr [tønner]
Smaa tiende - 1 Rd.
1 quern - 6 sh.»



Manntallet i 1701, 12.1.5 Fosen fogderi, Ørland prestegjeld, folio 177.

Manntallet for 1701 viser for Hellem gård i «Ørelands Præste-Gield»:
«Opsideris eller Leilendings Stand oc Vilkaar: Ved Gemeen Bondehefd.
Gaarderne med alle Platzernes Navne: Hellem.
Opsideris eller Leilendings Navne - Deris Alder: Peder Niels: - 42.
Tieniste Karle eller Drenge - Deris Alder:
Lars Pedersøn fra Guldalen - 23,
Ole Joens: Fød i Ørchedall - 14,
Jens Olls: Fød i Sognet - 12.
Opsideris eller Leilendings Stand oc Vilkaar: Ligesaa og aftient Soldat.
Gaarderne med alle Platzernes Navne: ibm.
Opsideris eller Leilendings Navne - Deris Alder: Niels Ollsøn - 53.
Deris Sønners Nafne oc hvor de findis - Deris Alder: Ole - 14.
Opsideris eller Leilendings Stand oc Vilkaar: Ved fattig Ophold.
Gaarderne med alle Platzernes Navne: ibm.
Opsideris eller Leilendings Navne - Deris Alder: Anders Anders: - 38».

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for Hellem:
«Øvere Hellems Tinglaug.
No 640.
Gaarde Nafne:
Hellem.
Opsiders Tall:
Peder, Anders Andersen og Anders Jacobsen.
Propretair og Bøxelraadig:
Tøndels Gaard Bøxler = 2 Spd.
Ejer - 1 Spd.
Pastor Ørland = 1 Spand.
Huusmands Pladser:
Ingen.
Schoug og Setter:
Ingen Skoug eller Sætter.
Qvern og Fischerie:
Een Liiden Bæche Qværn. Indted Fiskerie.
Situation og Belejlighed:

Ligger udj Søleje og Letvunden. Middelmaadig Korn Visß».[194]

(Barn IV:10)

Gift

Barn:

Kirsten Jacobsdatter Møller. Født 1736 på Hellem, Nes (ST). Døpt 29.04.1736 i Næss kirke, Nes (ST).[195] Død 01.02.1813 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 16.02.1813 i Viklem kirke, Ørland (ST).[196] (Se IV:10).

V:21 mf mf f

Albert Ellendsen Spell. Bergsknekt. Født 1700 på Røros (ST). Døpt 08.08.1700 på Røros (ST).[197] Død 1778 på Røros (ST). Begravet 22.02.1778 på Røros (ST).[198]

Albert var sønn til Ellend Olsen Spell og Siri Olsdatter.

Han ble døpt i 1700:

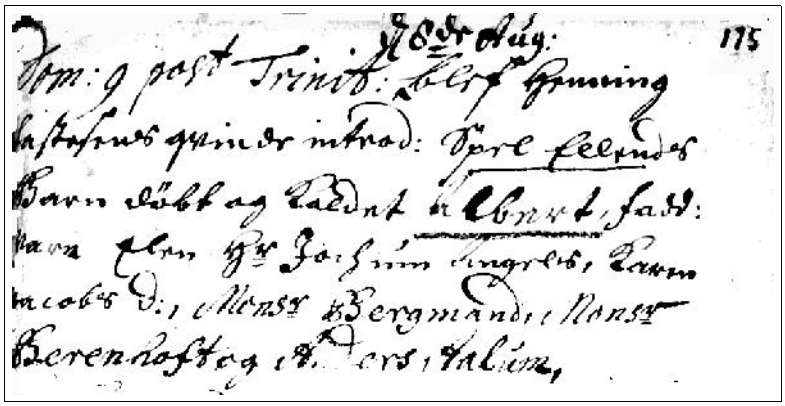

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 1, 1691-1700, Kronologisk liste, folio 1151.

«d. 8de Aug: Dom: 9 post Trinit: Spel Ellends Barn døbt og Kaldet Albert.
Fadd: Ma.n Elen Hr. Jochum Angels, Karen Jacobsd:,
Monsr. Bergmand, Monsr. Berenhoft og Anders Aalum».

Maritte og Albert ble gift i 1734:

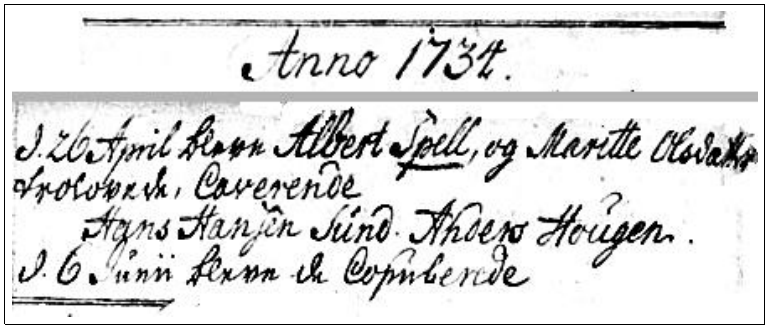

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede og copulerede, folio 4, nr. 16.

«D. 26 April bleve Albert Spell og Maritte Olsdatter trolovede.
Caverende Hans Hansen Sund, Anders Hougen.
D. 6 Junü bleve de Copulerede».

Albert slo seg ned på Stormoen i Albrekt-an, hus nr. 325. Han arbeidet hele tiden ved Hestkletten.

Han festet i 1750 en voll oppe ved Middagshaugen. Denne, eller rettere sagt tomten etter den, kalles også nå for Spellvollen.

194 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Sør-Trøndelag, protokoll 28, folio 979. Landkommisjonens Jordebog fra 1665, Sør-Trøndelag, protokoll 49, folio 77a. Manntallet i 1701, 12.1.5 Fosen fogderi, Ørland prestegjeld, folio 177. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Sør-Trøndelag, folio 213b. Inge Rian: Ørlandsboka, bind II, side 224.

195 Kirkebok Ørland nr. 2, 1733-61, Kronologisk liste, side mangler, 1736.

196 Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, side mangler, 1813.

197 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 1, 1691-1700, Kronologisk liste, folio 1151.

198 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 125, nr. 10.

I 1762 er vollen ført blandt regressvoller, og man mener at den er anlagt i stedet for den gamle Spellvollen ved Åsvollen.

Ekstraskatten det året ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)

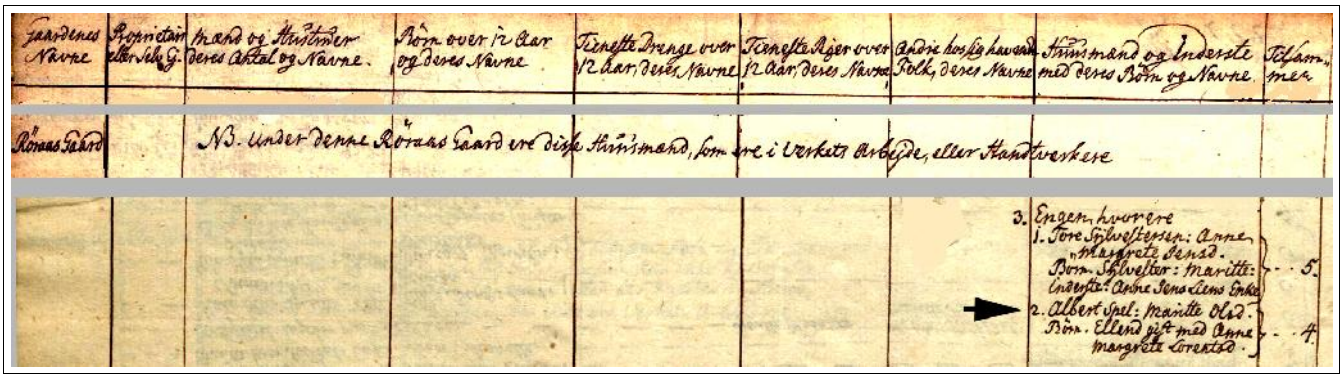

«Mand Tal over de Personer i Røraas Meenighed,
som skal svare ExtraSkat efter Forordningen av 23 September 1762.
II: Mand Tal over de Personer i Røraas Meenighet, som boer paa Matriculerede Platse

.....
«Gaardenes Navne:
Røraas Gaard
NB. Under denne Røraas Gaard ere disse Huusmænd,
som ere i Verkets arbejde, eller Handverkere
Huusmænd og Inderste med Deres Børn og Navne
....
3 Engen, hvor ere
...
2. Albert Spel: Maitte Olsd.
Børn. Ellend gift med Anne Mrgrete Lorentsd.
Tilsammen
4».

De fleste rørosingene hadde setrer i traktene omkring Bergstaden. Der oppholdt folk seg som regel når driften ved Verket stanset en måneds tid om sommeren av hensyn til slåttonna. Det var et langdrygt arbeid å skaffe nok vinterfor til kjørekrøtter, kyr og sauer. Utmarksslåtten var svært viktig i Røros-bygdene.

Albert døde i 1778:

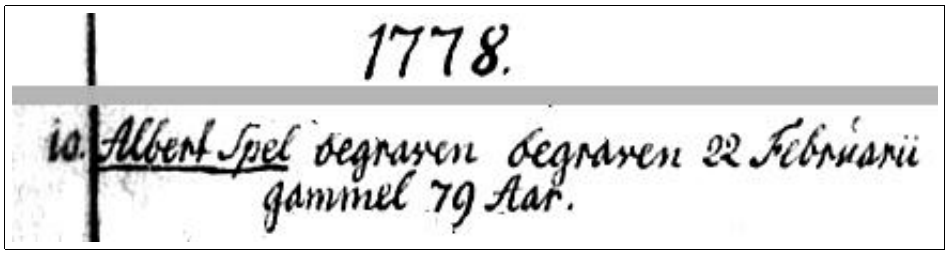

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 125, nr. 10.

«Albert Spel begraven 22 Februarii gammel 79 Aar».

En lakune i skifteprotokollene for Røros Bergrett mellom 24.04.1756 og 19.05.1784 gjør at et eventuelt skifte ikke er tilgjengelig.[199]

(Barn IV:11, Far VI:41, Mor VI:42)

Gift 06.06.1734 på Røros (ST) med[200] neste ane.

Barn:

Ellend Albertsen Spell. Født 29.01.1737 på Røros (ST). Døpt 03.02.1737 på Røros (ST).[201] Død 1808 på

199 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247. Rørosboka, 4. bind, side 16, 452. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

200 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede og copulerede, folio 4, nr. 16.

201 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Fødte og døbte, folio 40, nr. 8.

Røros (ST). Begravet 20.03.1808 på Røros (ST).[202] (Se IV:11).

V:22 mf mf m

Maritte Olsdatter Aas. Født omkring 1705 på Røros (ST). Død 1787 på Røros (ST). Begravet 11.03.1787 på Røros (ST).[203]

Maritte var datter til Ole Joensen Aas og Anne Mortensdatter Qvax.

Maritte og Albrecht hadde følgende barn:
1735: Ellend, død 1 år og 17 uker gammel.
1737: Ellend, gift med Anne Margrete Lorentsdatter Schanke.
1739: Jon, død i 1760.

1735: «Albert Spels Søn Ellend. Fødd 4 Mart. døbt d. 13 ejusd.
Sp. Johannes Irgens, Ole Joensen Aas, Ellend Spel, M. Barbro Davidsdatter, Karen Larsdatter, Margrete Olsdatter Aas. Modern introduceret d. 12 April» (Kirkebok Røros nr. 3, folio 36, nr. 20).
1736: «Albert Spels Søn Erlend begr. D. 2. Jul. gl. 1 aar 17 Uger».
1739: «Albert Spels Søn Joen fød 11 Jun døbt 14 juni.
Sp: Ole Joensen Aas, Morten Olsen, Iver Spel, M. Anne Mortensdatter, Margrete Olsdatter Aas, Ingebor Clausdatt. Modren introduceret 19 Julii» (Kirkebok Røros nr. 3, folio 45, nr. 47).

Maritte døde i 1787:

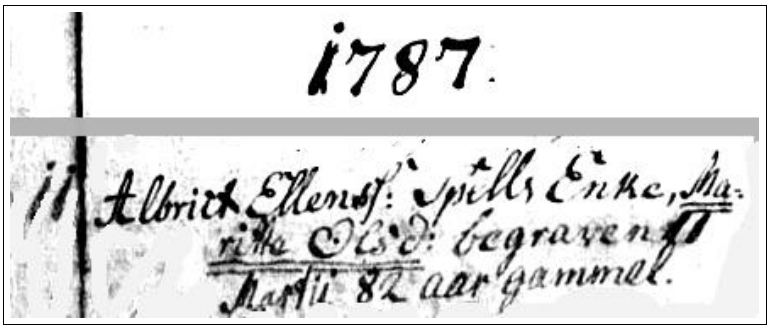
1787.
11 Albrict Ellenss: Spells Enke, Maritte Olsd: begraven 11 Martii 82 aar gammel.

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 129b, nr. 11.

«Albrict Ellenss: Spells Enke Maritte Olsd: begraven 11 Martii 82 aar gammel».[204]

(Barn IV:11, Far VI:43, Mor VI:44)

Gift 06.06.1734 på Røros (ST) med[205] forrige ane.

V:23 mf mm f

Lorentz Knudsen Schancke. Røstvender, vedpakker. Født omkring 1708 på Røros (ST). Død 1764 på Røros (ST). Begravet 14.10.1764 på Røros (ST).[206]

Lorentz var sønn til Knud Pedersen Schancke og Karen Lorentzdatter Bjørgum.

Maritte og Lorentz ble gift i 1733:

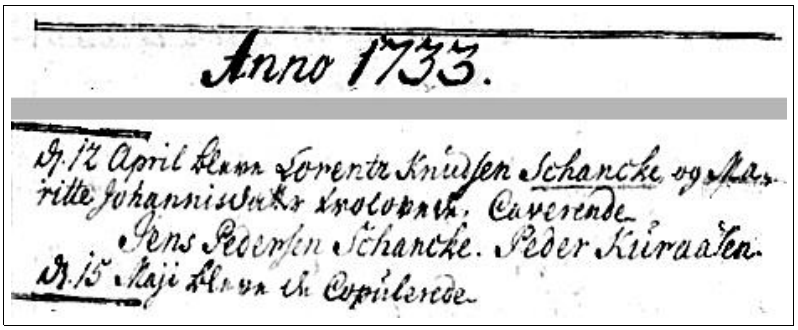
Anno 1733.
Dd. 12 April blev Lorentz Knudsen Schancke og Maritte Johannisdatter trolovede, Caverende
Jens Pedersen Schancke. Peder Kuraasen.
Dd. 15 Maji blev de Copulerede

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede og copulerede, folio 3, nr. 7.

202 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 6, 1806-16, Døde og begrravede, folio 360, nr. 16.
203 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 129b, nr. 11.
204 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247. Rørosboka, 4. bind, side 452. Astrid Ryen: Gruvearbeierslekter.
205 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede og copulerede, folio 4, nr. 16.
206 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 136b, nr. 4.

«D. 12 April blev Lorentz Knudsen Schancke og Maritte Johannisdatter trolovede.
Caverende Jens Pedersen Schanke, Peder Kuraasen.
D. 15 Maji bleve de Copulerede».

Lorentz var først arbeider i gruven og deretter røstvender i 33 år.

En røstvender var en hytterarbeider som arbeidet med den andre røsteprosessen. Disse glødet og renset malmen før den egentlige smelteprosessen.

Han var så vedpakker ved hytten
(Statsarkivet i Trondheim, Rkob.v, 8.8.1., resolutioner ---, 11.09.1766).

Lorentz falt ved hytten og ble sengeliggende.

Ekstraskatten av 1762 ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)

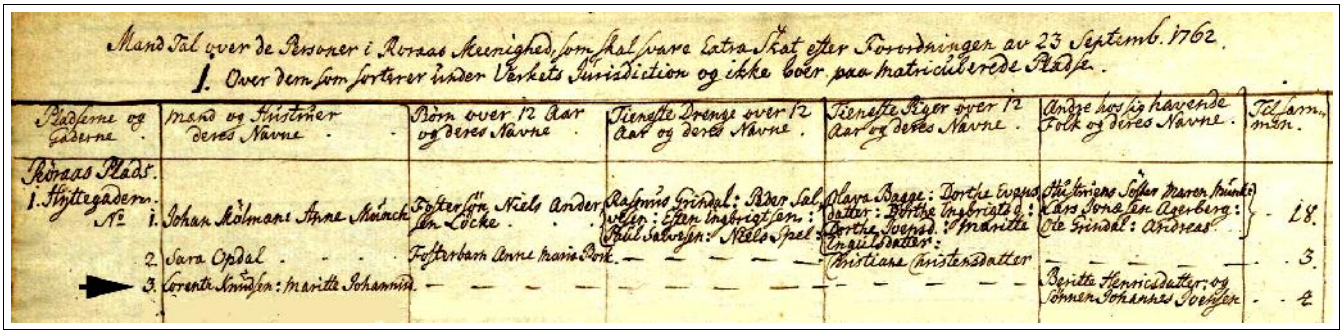
Mand Tal over de Personer i Roraas Meenighed, som skal svare Extra Skat efter Forordningen av 23 Septemb. 1762.
I. Over dem som sorterer under Verkets Jurisdiction og ikke boer paa matriculerede Pladse.

Pladserne og Gaderne	Mand og Hustruer deres Navne	Børn over 12 Aar og deres Navne	Tieneste Drenge over 12 Aar og deres Navne	Tieneste Piger over 12 Aar og deres Navne	Andre hos sig havende Folk og deres Navne	Tilsammen
Røraas Plads. 1. Hyttegaden. No 1.	Johan Mölmans Anne Münch	Fostersön Niels Andersen Löcke	Rasmus Grindal: Peder Salvesen: Esten Ingbrigtsen: Paul Salvesen: Niels Spel	Olava Bagge: Dorthe Evensdatter: Dorthe Ingbrigtsd: Dorthe Svensd: Maritte Engulsdatter:	Hustriens Söster Maren Münch: Lars Jonasen Agerberg: Ole Grindal: Andreas	18.
2.	Sara Opdal	Fosterbarn Anne Maria Pork		Christiane Christensdatter		3.
3.	Lorentz Knudsen: Maritte Johannisd.				Beritte Henricsdatter: og Sönnen Johannes Joensen	4

«Mand Tal over de Personer i Røraas Meenighed,
som skal svare ExtraSkat efter Forordningen av 23 September 1762.
I: Over dem som sorterer under Verkets Jurisdiction og ikke boer paa Matriculerede Pladse».

....
«Pladserne og Gaderne
1. Hyttegaden.
No 3.
Mand og Hustruer, Deres Navne
Lorentz Knudsen: Maritte Johannisd.
Andre hos Sig havende Folk, Deres Navne
Beritte Henricsdatter og Sønnen Johannes Joensen
Tilsammen
4».

Han døde i 1764 kun 56 år gammel:

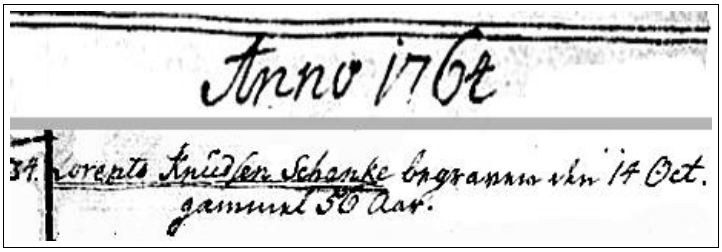
Anno 1764
34. Lorents Knudsen Schanke begraven den 14 Oct. gammel 56 Aar.

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 136b, nr. 4.

«Lorents Knudsen Schanke begraven den 14 Oct gammel 56 aar».

En lakune i skifteprotokollene for Røros Bergrett mellom 24.04.1756 og 19.05.1784 gjør at et eventuelt skifte ikke er tilgjengelig.[207]

(Barn IV:12, Far VI:45, Mor VI:46)

Gift 15.05.1733 i Røros (ST) med[208] neste ane.

Barn:

Anne Margrete Lorentsdatter Schancke. Født 03.03.1743 på Røros (ST). Døpt 10.03.1743 på Røros (ST).[209]

207 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134-135.

208 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede og copulerede, folio 3, nr.

Død 22.11.1830 på Røros (ST). Begravet 28.11.1830 i Røros (ST).[210] (Se IV:12).

V:24 mf mm m

Maritte Johannesdatter Nyplass. Født omkring 1711 på Røros (ST). Død 1782 på Røros (ST). Begravet 13.10.1782 på Røros (ST).[211]

Maritte var datter til Johannes Michelsen Nyplass og Anne Olsdatter Kuraas.

Marite og Lorentz hadde følgende barn:
1734: Karen, levde i 1787.
1735: Johannes, gruvesmed, død 1799. Gift med Lusie Pedersdatter Vigen.
1738: Ingeborg, død 1787.
1740: Knud, død 1748.
1743: Anne Margrete, gift med Ellend Albrechtesn Spell, død i 1830.
1745: Peder, hytteskriver, død 1828.
1748: Lorentz, bergsfogde, død 1807.
1750: Knud, død samme år.
1751: Elen.

1734: «Lorentz Schanckes Datter Karen Fød d. 3 Mart. Døbt d. 25. ejusd.
Sp. Jørgen Christian F..., Johannes Michelsen, Peder Knudsen Schancke, M. Lisbeth Kirstine Frost, Anne Olsdatter Aasen, Elen Knudsdatter.
Moderen introduceret d. 26 april» (Kirkebok nr. 3, folio 34, nr. 21).
1735: «Lorents Schanches Søn Johannes Fød d. 1 Dec. Døbt d. 4 ejusd.
Sp. Henning Irgens [hytteskriver], Knud Schanche, Peder Johannisen, M: Lisbeth Kirstina Frost, Lisbeth Henningsdatter, Beritte Johannisdatter.
Moderen introduceret d. 6 Jan 1736» (Kirkebok nr. 3, folio 37, nr. 80).
1738: «Lorentz Knudsens Datter Ingebor Fød 17 Jan. Døbt 19 ejusd.
Sp. Knud Pedersen, Faste Knudsen, M. Gunnild Schanche, Guren Gundersdatter, Karen Johannisdatter.
Moderen introduceret 23 febr.» (Kirkebok nr. 3, folio 42, nr. 6).
1740: «Lorentz Schankes Søn Knud fød 5 Maji døbt 8 ejusd.
Sp. Jens Schanke, Jens Knudsen, Johannes Johannisen, M. Malene Lorentsdatter, Giertrud Johannisd., Gunnild Knudsd:
Moderen introduceret 12 Junü» (Kirkebok nr. 3, folio 47, nr. 36).
1745: «Lorentz Knudsens Søn Peder døbt 29 Sept.
Sp. Abraham Bredal [antagelig sønn til direktør Hans Bredal], Hans Bryhan, Anders Tolgen, M. Malene Iver Andersens Hustru, Maria Peder Johansens Hustru, Anne Knudsdatter.
Modren inntroduceret 7 Nov.» (Kirkebok nr. 3, folio 58, nr. 78).
1748: «Lorentz Schankes Søn Lorentz Døbt 26 Maji.
Sp. Daniel Busch, Anders Olsen Sund, Steen Iversen, M. Mette Bredal, Elen Hans Bryhans Hustru, Karen Knudsdatt.

Moderen introduceret 23 Jun.» (Kirkebok nr. 3, folio 65, nr. 53).
1750: «Lorentz Knudsens Søn Knud Døbt 26 April.
Sp. Joen Andersen, Jens Iversen, M. Malene Iver Andersens Hustru, Kirsten Peder Dilles Hustru, Gunnild Knudsdatter.
Moderen introduceret 24 Maji» (Kirkebok nr. 3, folio 71, nr. 51).
1751: «Lorentz Knudsens Datter Elen Døbt 8 Aug.
Sp. Peter Frost, Steen Iversen, Anders Olsen Sund, M. Margrete Frost, Beritte Anders Sunds Hustru, Anne Cathrine Jemt.
Modren introduceret 12 Sept.» (Kirkebok nr. 3, folio 94, nr. 65).

Maritte døde i 1782:

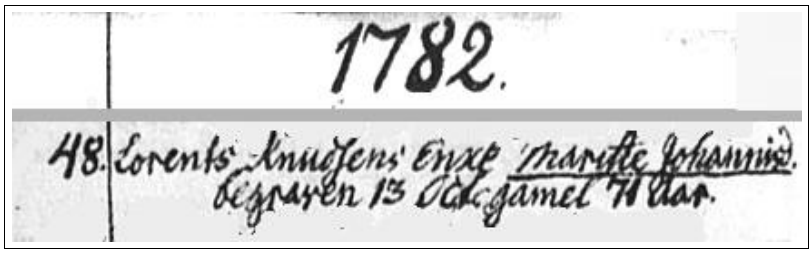
1782.
48. Lorents Knudsens Enke Maritte Johannisd.
begraven 13 Oct. gamel 71 dar.

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 127b, nr. 48.

209 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Fødte og døbte, folio 52, nr. 20.

210 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 8, 1829-44, Døde og begrravede, folio 591, nr. 36.

211 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 127b, nr. 48.

«Lorents Knudsens Enke Maritte Johannisd. begraven 13 Oct. gammel 71 Aar».[212]

(Barn IV:12, Far VI:47, Mor VI:48)

Gift 15.05.1733 i Røros (ST) med[213] forrige ane.

V:31 mm mm f

Bersvend Hansen Bersvendstuen. Født omkring 1728 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Levde 1753 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 1800 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...01.1800 i Vågå (OP).[214]

Bersvend var sønn til Hans Bersvendsen på Holungsøy.

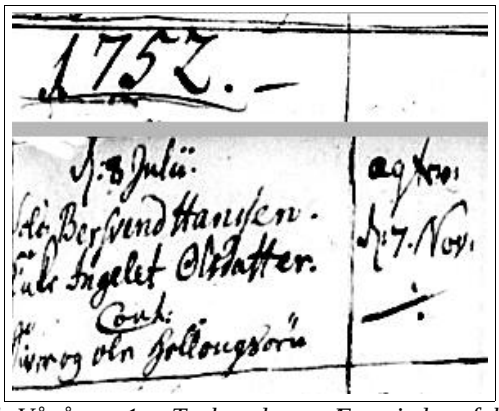

Kirkebok Vågå nr. 1: «Trolovede og Ægteviede», folio 103a.

Han var soldat da han ble trolovet med Enke «Ingelef» Olsdatter «d. 8. Julü» 1752.
Forlovere var Siver og Ole Hollougsøn. De ble «ægteviet 7. Nov.»

M. Høgåsen skriver om Bersvend i artikkelen «Tradisjonen held seg lenge»:
«Eg har sett mange dokument som er oppsette av Bersvein, og han var ein såre penneför mann i ei tid da få kunne skrive. Han må ha vore i skule ein stad.»

Takk være informasjon i brev fra Mette Vårdal har jeg kunnet nøste opp en spennende del av min slektshistorie som omfatter Vågå og deler av Gudbrandsdalen
Mette Vårdal:
«Informasjonen om at Bersvein Hansen overtok plassen Holungsøyen etter sin bestefar med samme navn stammer fra en artikkel i årbok for Gudbrandsdalen (1964 s 216 - 221). Dessverre er påstandene svært dårlig dokumentert, og opplysningene motstridende.»

Hun har nå publisert en artikkel om Bersvend:
«Bersvein Hansen, en husmann og hans nettverk»
Innledning:
«Over 100 etterlatte dokumenter etter husmannen Bersvein Hansen og hans familie i Bersveinstuen i Vågå er utgangspunktet for denne studien av en husmanns nettverk i andre halvdel av 1700-tallet. Med kunnskap og initiativ hadde han kontakt med både husmenn, bønder og embetsmenn. Bersvein Hansen skaffet seg kunnskap om å sette opp dokumenter og juridiske prosesser, og var en tid skrivehjelp for sorenskriveren. Dokumentene viser at det på individnivå var stort handlingsrom for relasjoner på tvers av sosiale, kulturelle og økonomiske forskjeller.»

Fra M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge».
«Sak mellom husbond og husmenn.
Mange år etterpå kom eg til å granske ei rettsak frå nedi Holungsøyom. Det galdt Bersveinstugu. Den hadde fyrst lege under ein Snerle-gard, men så hadde plassen på ein eller annan måte kome under Knut Øy på Vågå. Denne Knut'n var ein hardfant og komen frå Taulstad. No hadde kanskje ikkje husmannen vore underdanig nok, for han vart no utkasta, og det vart ei langvarig sak mellom husbond og husmand som gjekk i åra 1754-57 like til Oberhofretten i København. Og der hende det rare at husmannen vant saka. Det var ført mange vitne frå båe sider, og mellom vitna var nemnt Henning Finsson Kveen, 47 år i 1754. Altså fødd 1707.
....
Men attende til Bersveinsstugu au no med det same. Den som åtte beste minnet nede i Holungsøyom den tid, var Hans Tordstugun. Eg gjorde meg mang ein tur nedover åt honom. Han var glad han fekk tala ved nokon, og han åtte forteljargleda, og attpå til var han ordhag som få. Det var reine forteljekunsta han presterte. Har du høyrt om nokor trette om Bersveinstugu, spurde eg. Å jau, eg skal meine det, sa han. Det var ei fæl greie han kom borti, husmannen der, og han til å leggje ut. Han var husmann under Knut Øy, men ville ikkje gå husmann åt Øy, men åt Snerle der

212 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 559; 5. bind, side 343-344.

213 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede og copulerede, folio 3, nr.

214 Kirkebok Vågå nr. 1: «Begravede», folio 198b.

han etter gamalt høyrde til. Han Knut Øy fekk da kasta ut mannen i Bersveistugun, og det såg ille ut. Kjerringa sat i vegkanten og gret da sakene vart hivde ut, og lensmannsseglet kom på døra. Da kom det ein finn-tøkje farande vegen. Ho sette seg attmed ho Ingeleiv, så heitte husmannskjerringa. Å gråt ikkje du, kjerring, sa finn- tøkja. Døkk skal nok koma inn att i Bersveinstugun, og ætta skal sitja lenge der i garde. Men ætta hans Knut skal ikkje bli sitjande lenge på Øy.

Ho fekk trøyst, ho Ingeleiv. Gryta vart hengjande i skjeringe i tryu år, tru du meg! Og ho gjekk like åt Høgsteretten i Kjøbenhamn, denne saka, hunne han Hans fortelja.

Her hadde vi ein tradisjon som gjekk 200 år attende og som viste seg å vera sann.

I saka vart det vitna at gamle Bersvein, far til husmannen, hadde rudt Bersveinplassen "av rå rot". [dette er feil, det var hans farfar som det vises til her] Det var eit uttrykk som var jamfare brukt den tida.»

Mer om informasjonen fra Mette Vårdal.

«I artikkelen er det referert til en rettsak mellom husmannen i Holungsøyen og bonden Knut Øy som gikk i 1754 - 1757. Det står at det var sønnen til Bersvein Hansen (den eldre, som hadde ryddet plassen) som førte saken. og det står at det var barnebarnet Bersvein Hansen som førte saken. Det er med andre ord ikke så lett å bli klok på.

Jeg har ikke søkt gjennom alle rettsprotokollene, men har fått bekreftet at saken er referert, den starter i protokollene omtrent midt på høyre side av folio 255a i tingbok nr. 6, 1752-1755 for Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri. Her er det altså Bersvein Hansen som det er referert til. Det styrker utsagnet om at det var barnebarnet som overtok plassen.»

«Når det gjelder stedsnavn, så er det ikke konsekvent i kildene. Holungsøyen er et skogområde øst for sentrum i Vågå. Her var det flere gårder som hadde eierinteresse, Knut Øy fra gården Øy var bare en av dem. På tidlig 1700-tall må Bersvend Hansen d.e. ha vært en tidlig nyrydder i Holungsøyen. På denne tiden var det ikke mange som ryddet seg nye plasser, og ofte gjorde de det uten avtaler. På 1750-tallet kom de første lovene om husmenn, og et av kravene var skriftlige kontrakter mellom bonde og husmann. Dette kan ha vært den direkte foranledningen til tvisten mellom Knut Øy og Bersvend Hansen.

Det som kompliserer er at Holungsøyen (enten hele området, eller bare den delen som lå under gården Øy) også er kalt Øy, Øyen eller Øyeseiet.

I 1750 var det kommet flere husmenn i Holungsøyen. Bersveinstuen er altså en av disse, og trolig en av de eldste. Plassen ligger nede ved elven på et relativt flatt område. Under "Storofsen" i 1789 ble hele gården satt under vann og det var store ødeleggelser. Bersvein Hansen var en av de som var med og førte takseringene etter flommen, har jeg fått opplyst (skal ligge i avskrift i arkivet etter Ivar Kleiven her i Vågå). Bersveinstuen, plassen om ikke husene, står der i dag også. Nå er det campingplass og under flommen i sommer (2011) ble husene igjen satt under vann. Etter det jeg har fått opplyst har etterslekten etter Bersveinstuen endret navnet til Bergnord og flere bor fortsatt i Vågå.

Bonden Knut Øy var ellers kjent for å være hard mot sine husmenn. Bonden Torstein Håkenstad (som i retten hadde støttet Bersvein Hansen) hadde en gang sagt dette direkte til Knut Øy. Da hadde han blitt sint og stevnet Håkenstad for retten for ærekrenking. De to bøndene hadde stadig rettstvister gående, Håkenstad var en annen gård som også hadde rettigheter i Holungsøyen. Håkenstad virket ellers som bygdeprocorator, og Bersvein Hansen som selv var kyndig med rettsaker og juridiske dokument, ser ut til å ha samarbeidet med ham og var bl.a. i Kristiania i ærend for Håkenstad rundt 1760. Dette kommer frem i brevmateriale jeg har etter presten i Vågå Johan Storm og i dokumenter i gårdsarkivet på Håkenstad.»

Storofsen er navnet på flommen som rammet innlandet i Norge fra 20. til 24. juli 1789. Flommen skyldtes sen snøsmelting, regnvær og sterk varme, også i fjellet. Ulykker skjedde på Nordmøre, Gauldalen, Østerdalen, Romerike, Gudbrandsdalen, Valdres, Numedal og Sandsvær. De største skadene skjedde i Gudbrandsdalen, i Vågå og Fron. 72 mennesker omkom, hvorav 61 var fra Gudbrandsdalen. 1523 gårdsbruk ble skadet.

Gudbrandsdalslågen fylte hele dalbunnen. Mjøsa ble nesten helt dekt av trær og avfall, og det tok to år før innsjøen var ren igjen. De to dagene flommen var verst, var vannstanden opptil syv meter over det normale. Befolkningen fikk liten hjelp av myndighetene grunnet dårlig informasjon om katastrofen.

Fra «lokalhistorie.no» om

«Den juridiske utviklingen; et overblikk» - «Husmannslovgivningen frem til 1814».

Før 1750

Husmannsvesenet var lite regulert før midten av 1700-tallet. Til da var det kapitel 5 om kontraktsinngåelser i Christian den Vs Norske lov man tok som utgangspunkt i forbindelse med tvister om husmannsavtaler. Denne krevde ingen skriftlig kontrakt. Det er flere mulige årsaker til at husmannsvesenet var så svakt regulert. En forklaring var at husmennene utgjorde en så liten del av befolkningen før 1700- tallet at det ikke ble ansett som nødvendig å ha egen lovgivning for dem. En annen årsak var, i følge Prestesæter, at staten unngikk å regulere husmannsvesenet fordi den heller så at det ble ryddet eller skilt ut nye gårder. Dette ville gi nye matrikulerte bruk, og dermed øke statens skatteinntekter. Husmannsplasser ville ikke øke statens skatteinntekter på den måten fordi de var en del av den matrikulerte gården.

Før midten av 1700-tallet var først og fremst skatteforordningene som fikk innvirkning på hvordan husmannsvesenet utviklet seg. I skattebrevet fra 1671 slås det fast at «de Huusmend som boer paa Leylendings Grund oc Eyendomb, hvor Leylendingen skatter oc schylder, at komme Leylendingen till hielp oc ey widre schatte til os [dvs kongen]». Dette var et administrativt trekk, men setningen slår med dette fast at gårdbrukeren hadde primært husbondansvar for sine husmenn (leilending i denne forbindelse er nok ensbetydende med gårdbruker, enten han eide

eller leide gården). Primært husbondansvar innebar en husbonds rett til vederlag for det han hadde lagt ut for sine folk. Denne tolkningen støttes av arkivoversikten over Amtregnskapene i Rentekammeret ca 1660-1690, der det står at det er «vanleg å rekne med at denne føresegna fekk mykje å seie for utviklinga av husmannsvesenet». Rigmor Frimannslund Holmsen mente at «i de ordene ligger faktisk gjemt en del av husmannens senere avgift til bonden. I og med denne forordningen kom lovgivningen til å legge grunnlaget for det sterke avhengighetsforholdet som husmannen kom i til bonden som eide plassen hans, bonden som altså nu blir husmannens husbonde.» Sølvi Sogner er enig i denne tolkningen, og Knut Dørum mener dette skattebrevet spilte en sentral rolle i utviklingen av husmannens underordnede posisjon. I følge Dørum medførte dette at «husmannsplasser skulle [...] ikke være særskilt skyldsatt eller være et eget matrikulert bruk, men inngå som en del av gården den tilhørte.»

Utover 1700-tallet ble myndighetene gradvis mer positivt innstilt til husmannsvesenet. En innså at selv om det ikke var store skatteinntekter å få fra husmennene, støttet husmannsvesenet opp under befolkningsveksten, som igjen ville sikre landet flere soldater og arbeidere til både jordbruket og den grynende industrien, noe som var viktig for landets stilling utad. På lang sikt håpet staten å få skatteinntekter fra plassene. Husmannsvesenet åpnet også muligheter for livberging, noe som var viktig for å motvirke den økende fattigdommen. Sistnevnte kom til å bli en viktig drivkraft i arbeidet med reguleringene av husmannsvesenet. Den første forordningen som tok for seg husmannsvesenet direkte var forordningen 9.10.1750. Den var et resultat av embetsmenns bekymring over fattigdom blant husmenn. Det ble hevdet i samtiden at mangelen på skriftlig kontrakt lett kunne føre til at husmennene ble kastet fra plassen. Skjedde det, ville de ofte være nødt til å vende seg fattigkassen for hjelp, noe som betydde økte utgifter for det offentlige.

Forordningen av 9 oktober 1750

Forordningen. 9.10.1750 slo fast at alle husmenn skulle ha skriftlig kontrakt og at de skulle ha livstidsfeste, forutsatt at pliktene som avtalen slo fast ble oppfylt. Husmannsenker fikk sitte på plassen til de giftet seg på nytt. I kontrakten skulle plassen beskrives og bygselsummen oppgis dvs. innfestingssummen som ble betalt ved overtakingen av plassen. Kontrakten skulle også tinglyses.

Forordningen av 9.oktober.1752

Ifølge generalprokurør Stampe møtte Forordningen av 9.10.1750 massiv motstand fra jordeierne. Det var spesielt punktet om livstidsfeste for husmenn som skapte brudulje. I følge ham hadde «Jordeierne, som ikke vilde være den Tvang underkastede, næsten overalt opsagde Huusmændene, og selv brugte Jorden, hvorover der indløbe Klager».

I forordningen av 1752 fikk jordeierne gjennomslag for mange av sine klager. Den viktigste endringen var at husmenn ble delt i tre kategorier avhengig av lokalisering av plassen og festetid; utmarkshusmenn, innmarkshusmenn og strandsittere. Utmarkshusmenn; som selv ryddet plassen, skulle ha livstidsfeste og tinglyst kontrakt. Innmarkshusmenn; som hadde plasser i gårdens innmark og nærområde som ofte ikke behøvde ryddes. Disse stod svakere etter Forordningen av 1752 fordi de mistet livstidsfeste, og behov for kontrakt ble det ikke sagt noe om. Strandsittere var husmenn som bygslet jord ved sjøen og ofte hadde småhandel og fiske som sin viktigste inntekt. I Forordningen av 1752 er det uklart om de skulle behandles som utmarkshusmenn, men det ser ut til at det var vanlig at de forhandlet seg frem til kontrakt og at de eide husene selv. Forordning av 1752 slo fast den tidligere praksisen med at gårdens skyld ikke skulle øke ved rydding og etablering av nye husmannsplasser, uavhengig av om de var i utmark eller innmark.

Saken blir første gang behandlet hos sorenskriveren 20.03.1753 (Tingbok Nord-Gudbrandsdal nr. 6 1752-55, folio 142a-143b). Teksten er vanskelig å lese, men ifølge senere dom på lagtinget er et sammendrag av innholdet:

«Efterat Citanten Bersvend Hansen, boende paa Pladsen Hollingsøen, havde indstevnet samme Pladses Ejere Knud Povelsen Øy, med Paastand at Knud Øy, for de af Ham oppebaaren Bygslepenge og efter den skeede Accord, skulle meddele ham Bygselseddel for Hans Lives Tid; men Knud Øy derfor ved UnderRettens Dom den 20 Martu 1753 er bleven frikiendt.»

Saken ble gjenopptatt 08.05.1753 (folio 256a) og ble senere behandlet et antall ganger hos sorenskriveren i 1754. Jeg har foreløpig funnet at den har blitt behandler 16. juni (folio 277a), 15. juli (folio 303b), 2. september (folio 328a), uten dato (folio 338b) og 3. oktober (folio 352b).

Saken ble derefter ført i lagmannsretten.

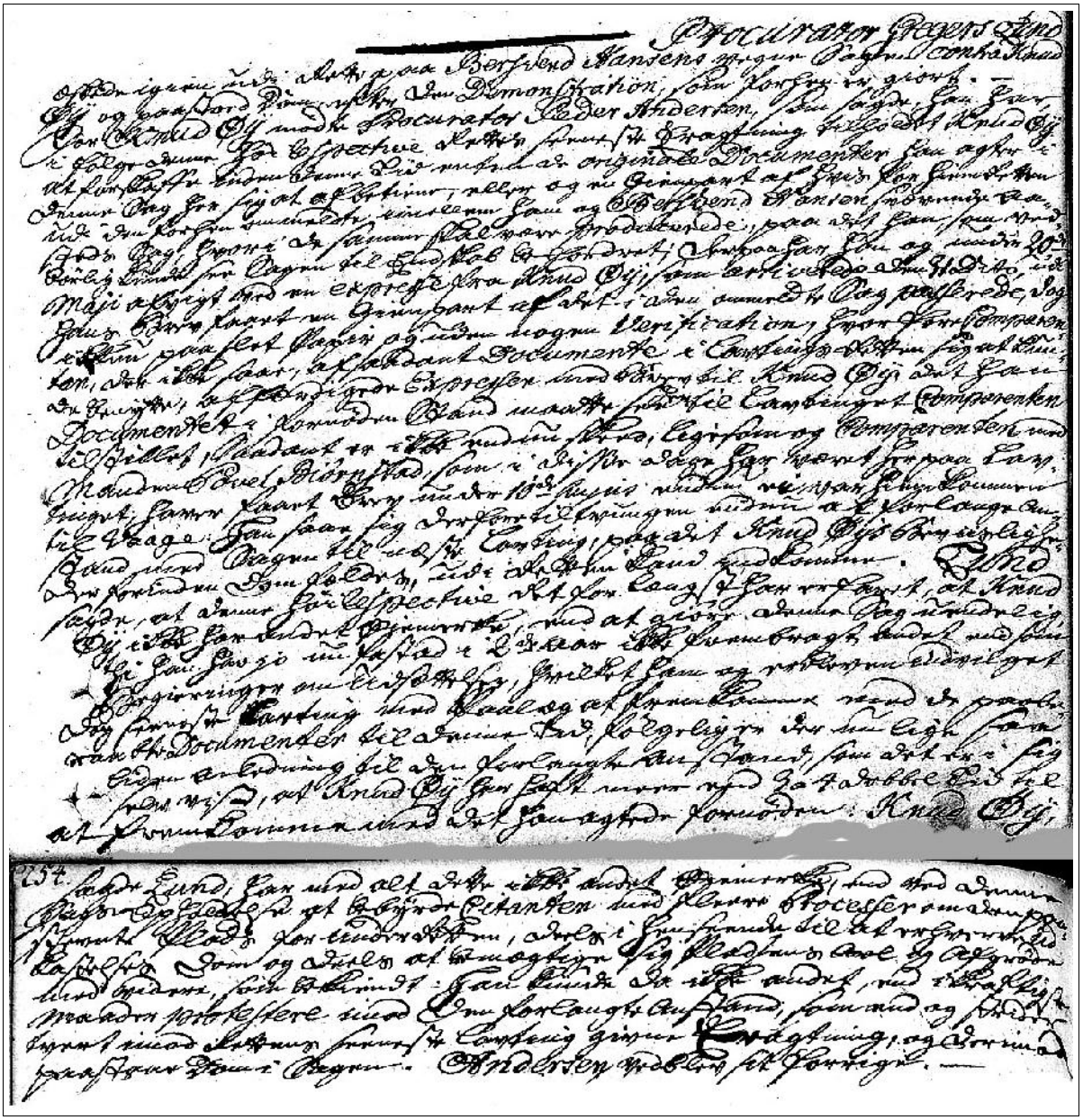

Lagtingsprotokoll nr. 7 for Oplandene - 1752-65 - folio 253-54 (Utsnitt).

18.06.1755.

«Procurator Gregers Lund Æskede igien udi Rette paa Bersvend Hansens wegne Sagen contra Knud Øy og paastoed Dom, efter den Demonstration, som forhen er giort.

For Knud Øy mødte Procurator Peder Andersen, som sagde, han har i følge denne Høi Respective Rettes seeneste Eragtning tilholdt Knud Øy at forskaffe inden denne Tid enten de originale Documenter han agter i denne Sag hos sig at betiene, eller og en Gienpart af Hvis for HiemRetten udi den forhen ommeldte imellom Ham og Bersvend Hansen svævende Aasteds Sag, hvori de samme skal være producerede, paa det han som vedbørlig kunde see Sagen til Endskap Befordret; Derpaa har han og under 20de Maji Afvigt med en expresse fra Knud Øy; som arrivefede den 31 Dito, udi Hans Brev faaet en Gienpart af det i den anmeldte Sag passerede, dog ikkun paa slet Papir og uden nogen Verification, Hvorfore Comparenten, der ikke saae, af saadant Documente i Lavtings-Retten sig at kunde Benytte, af fordigede Expressen med Brev til Knud Øy, det Han Documentet i fornøden Stand maatte see hertil Lavtinget Comparenten tilstillet, Saadant er ikke endnu skeed, ligesom og Comparenten med Manden Povel Biørnstad, som i disse dage har været her paa Lavtinget haver faaet Brev under 10de Anjus var hemkommen til Vaage. Han saae sig derfore tiltvunget endnu at forlange Anstand med Sagen til næste Lavting, paa det Knud Øys Beviisligheder forinden Dom fældes, udi Retten Kand indkomme.

Lund sagde, at denne Høi Respective Ret for Længst Har erfarit at Knud Øy ikke har andet Øiemerke, med at giøre denne Sag uendelig, Thi Han har jo unfastad i 2de Aar ikke frembragt andet end som Begieringer om Tidsættelser, hvilket han og er Bleven indvilget dog seenæste Lavting med Paalæg at fremkomme med de paaberaabte Documenter til denne Tiid, følgelig er der nu lige saa liden anledning til den forlangte Anstand, som det er i sig selv vist, at Knud Øy har haft meer end 3 a 4 dobbel Tid til at fremkomme med det Han agter fornøden: Knud Øy, sagde Lund, har med alt dette ikke andet Øyemerke, med ved denne Sags Opholdelse at Bebyrde Citanten med fleere Processer om den paastevnte Plads for UnderRetten, deels i Henseende til at erhverrke udkastelse Dom og deels at bemæktige Sig Pladsens Avl og Afgræde med videre, som Ærkiendt. Han kunde da ikke andet, med kraftigste maader protestere imod den forlangte Anstand, som med og strider tvertimod Rettens seeneste Lavting givne Eragtning, og

derimod paastaar Dom i Sagen. Andersen vedblev sit forrige. -»

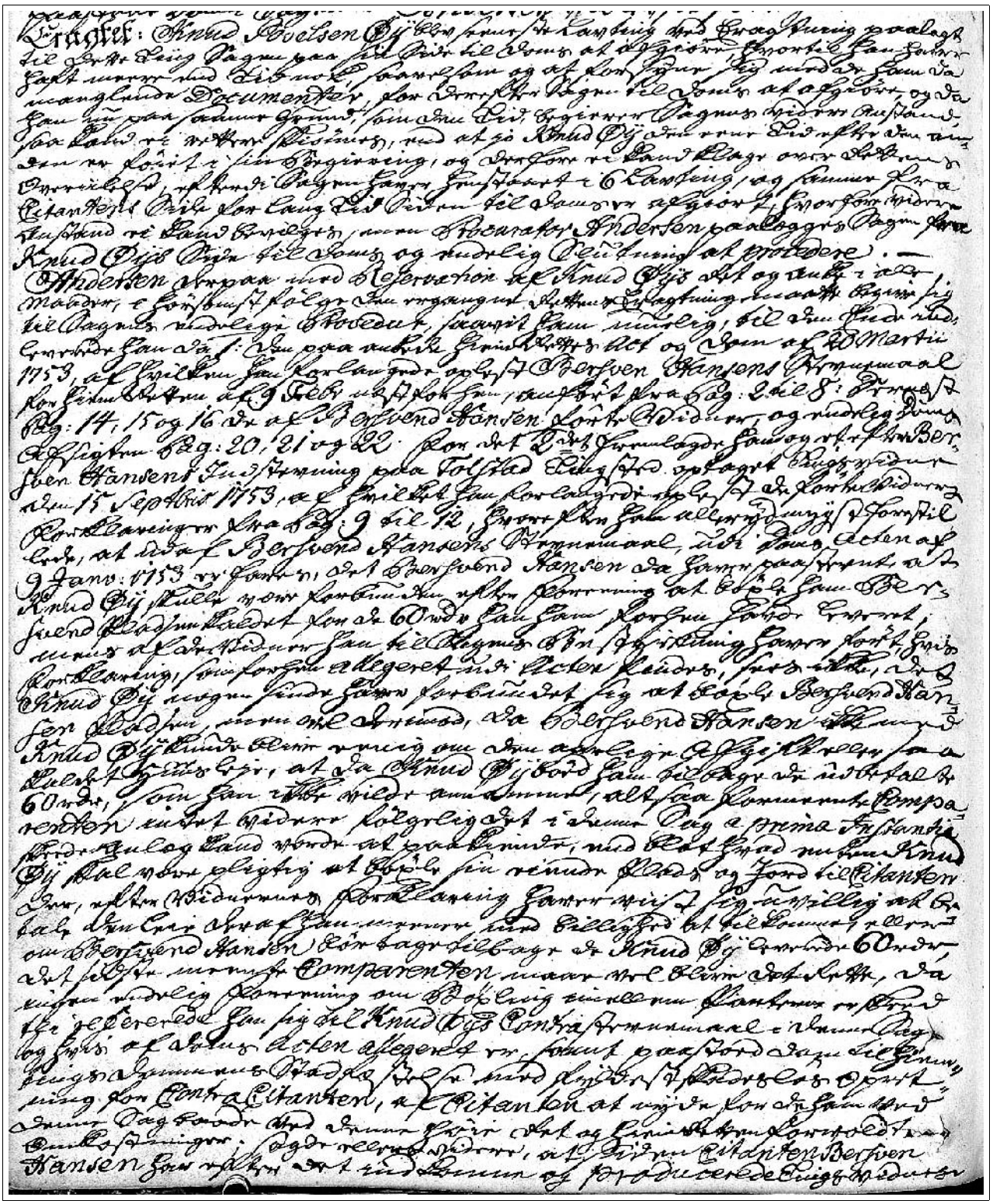

Lagtingsprotokoll nr. 7 for Oplandene - 1752-65 - folio 254 (Utsnitt).

«Eragtet: Knud Povelsen Øy blev seneste Lavting ved Eragtning paalagte til dette Ting Sagen paa sin Side til Doms at afgiøre, hvortil han haver haft meere med Tid nok, saavelsom og at forsyne Sig med de Ham da at giøre denne Sag uendelig thi han har jo unfastad i 2de Aar ikke frembragt andet end som manglende Documenter, for derefter Sagen til Doms at afgiøre, og da Han nu paa samme Grund, som den Tid, begierer Sagens videre Anstand, saa Kand ei retten skiønnes, med at jo Knud Øy den eene Tid efter den anden er først i sin Begiering, og derfore ei Kand Klage over Rettens Overiiligt, efterdi Sagen Haver Henstaaet i 6 Lavting, og samme fra Citantens Side for Lang Tid Siden til Doms er afgiort, hvorfor videre Anstand ei Kand Bevilges, men Procurator Andersen paalægges Sagen fra Knud Øys Side til Doms og endelig Slutning at procedere. -

Andersen derpaa med Reservation af Knud Øys Ret og Anke i alle maader, i hørsomst følge den ergangne Rettens Eragtning maatte Begiere sig til Sagens endelige Procedur, saavit Ham .mmelig, til den Ende indlevenrede Han da 1: De paa ankede HiemRettes Act og Dom af 20 Martii 1753, af Hvilken Han forlangede oplyst Bersven Hansens Stevnemaal for HiemRetten af 9 Febr næst forhen, anført fra Pag: 2 til 8: Dernæst Pag: 14, 15 og 16 de af Bersvend Hansen førte Widner, og endelig Doms Afsigten Pag: 20, 21 og 22.

For det 2de fremlagte Han og et efter Bersven Hansens Indstevning paa Tolstad Tingsted optaget Tingvidne den 15 Septbris 1753, af hvilket han forlangede oplyst de første widners Forklaringer fra Pag: 9 til 12, hvorefter han allerydmygst forestillede, at ud af Bersvend Hans Stevnemaal, udi Doms Acten af 9 Janv: 1753 erfares, det Bersvend Hansen da Haver paastevnet at Knud Øy skulle være forbunden efter Forening at Bøxle ham BersvendPladsen Kaldet for de 60 rdr Han Ham forhen Havde leveret; mens af de Widner han til til Sagens Beskrivning haver ført, hvis Forklaring, som forhen allegeret udi Acten Findes, ikke det Knud Øy nogen sinde have forbundet sig at Bøgsle Bersvend Hansen Pladsen, men vel derimod, da Bersvend Hansen Sk...ed Knud Øy kunde blive eniig om den aarlige Afgift eller saa kaldet Huusleje, at da Knud Øy bøed Ham tilbage de udbetalte 60 rdr, som Han ikke vilde annamme, altsaa formeente Comparenten intet Widere følgelig det i denne Sag a prima Instantia skeede Anlæg kand vorde at paakiende, med Blot Hvad enten Knud Øy skal være pligtig at Bøxle sin eiende Plads og Jord til Citanten der, efter Widnernes Forklaring haver viist sig uvillig at betale den Leie deraf Han meener med Billighed at tilkomme, eller om Bersvend Hansen bør tage tilbage de Knud Øy aviside 60 rdr, det sidste meente Comparenten maae vel blive det Rette, da ingen endelig Forening om Bøxling imellem Parterne er skeed thi refererde Han sig til Knud Øys Contrastevnemaal i denne Sag og hvis af Doms Acten allegeret er, samt paastoed Dom til Hiemtings dommens Stadfæstelse med fyldest skadeslos opretning for ContraCitanten, af Citanten at nyde for de ham ved denne Sag baade ved denne høie Ret og Hiemretten forvoldte Omkostninger; .gde eller videre, at siden Citanten Bersven Hansen har efter det indkomme og Producerede TingsWidner»

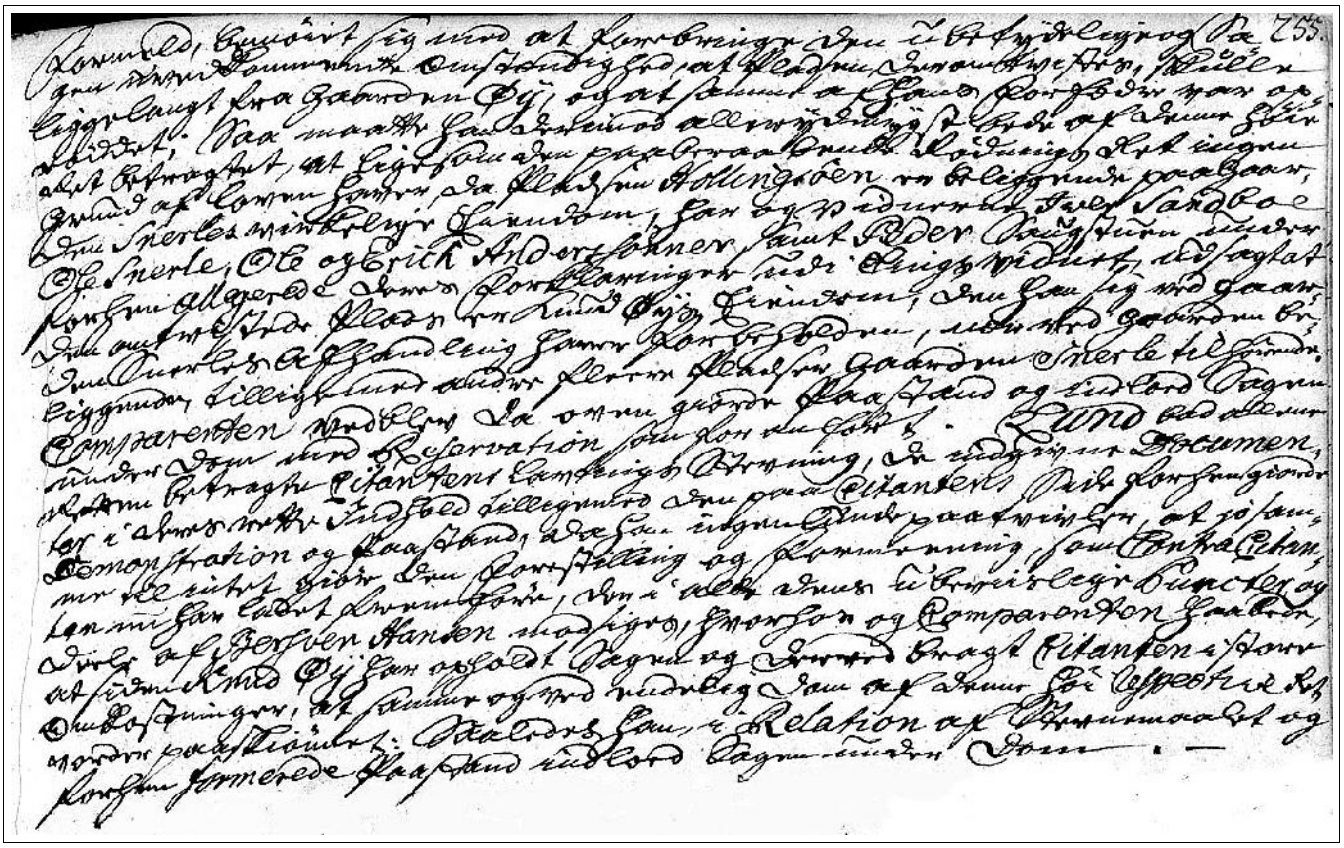

Lagtingsprotokoll nr. 7 for Oplandene - 1752-65 - folio 255 (Utsnitt).

«Formeld, bemøiet sig med at forebringe den Ubetydelige og Sagen uvedkommende Omstændighet, at pladsen, der omtvistes, skulle ligge langt fra Gaarden Øy, og at samme af Hans Forfæder war oprøiddet; Saa maatte Han derimod allerydmygst bede af denne Høie Ret betragtet, at ligesom den paaberaabnde Rødnings Ret ingen Grund af Loven Haver, da Pladsen Hollingsøen er beliggende paa Gaarden Snerles virkelige Eiendom, har og vidnerne Ive Sandboe, Ole Snerle, Ole og Erich AndersSønner, samt Peder Saugstuen under forhen allegerede deres Forklaringer Udi Tingsvidnet, udsagt at denn omtwistede Plads er Knud Øys Eiendom, den han sig ved Gaarden Snerles Afhandling haver Forbeholden, u..sted Gaarden beliggende tilligemed andre fleere Pladser Gaarden Snerle tilhørende. Comparenten vedblev da oven giorde Paastand og undloed Sagen under Dom med Reservation som for anført.

Lund bad allene Retten Betragte Citantens LavtingsStevning, de indgivne Documenter i dennes rette Indhold tilligemod den paa Citanten Side forhen giorde Demonstration og Paastand, da Han ingenlunde paatvivler, at jo samme til intet giør den forestilling og Formeening, som ContraCitanten nu har ladet fremføre, Dom i alle dens Ubevislige Puncter og deele af Bersven Hansen modsiges, hvorfor og Comparenten Haabede at siden Knud Øy har opholdt Sagen og derved bragt Citanten i store Omkostninger, at samme og ved endelig Dom af denne Høi Respective Ret vorder paaskiønnet: Saaledes han, i Relation af Stevnemaalet og forhen formerede Paastand indloed Sagen under Dom -»

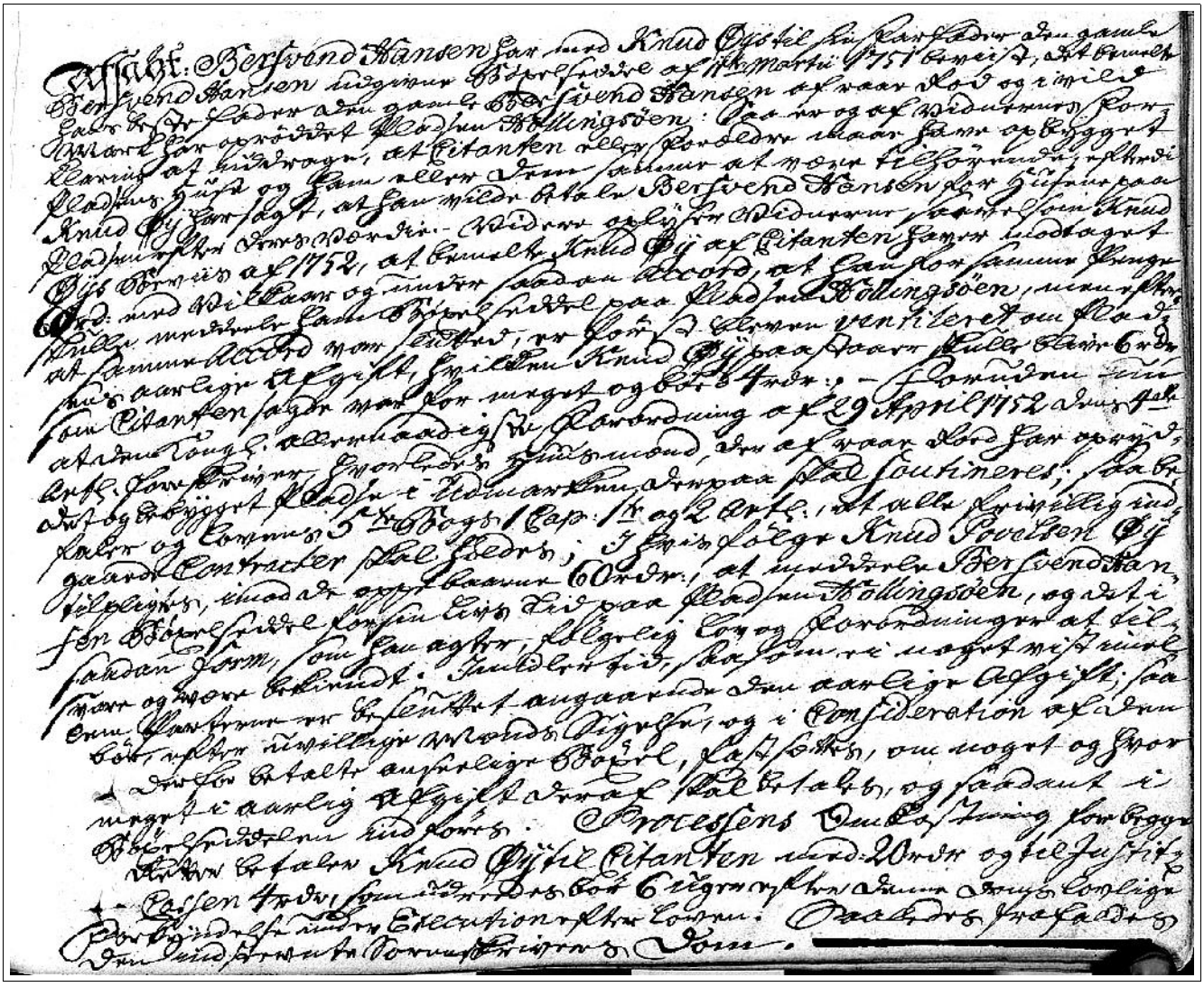

Lagtingsprotokoll nr. 7 for Oplandene - 1752-65 - folio 255 (Utsnitt).

«Avsagt: Bersvend Hansen Har med Knud Øys til sin Forfader den gamle Bersvend Hansen udgivne Bøxelseddel af 11te Martu 1751 beviist, det bemelte Hans Bestefader den gamle Bersvend Hansen af raae Rod og i Wild Mark har oprøddet Pladsen Høllingsøen; Saa er og af widnernes Forklaring at uddrage, at Citanten eller Forældre maae Have opbygget Pladsens Huse og Ham eller Dem samme at være tilhørende, efterdi Knud Øy har sagt, at Han wilde betale Bersvend Hansen for Husene paa Pladsen efter deres værdi. Videre oplyser Vidnerne saavelsom Knud Øys Beviis af 1752, at bemelte Knud Øy af Citanten Haver modtaget 60 rd: med Vilkaar og under saadan Accord at Han for samme Penge skulle meddeele Ham Bøxelseddel paa Pladsen Hollungsøen, men efter at samme Accord var slutted, er Først bleven ventileret om Pladsens aarlige Afgift, Hvilken Knud Øy paastaaer skulle blive 6 rdr som Citanten sagde var for meget og Bøed 4 rdr., - Foruden un at den Kongl: allenaadigste Forordning af 29 April 1752 dels 4de artl: Forskriver Hvorledes Huusmænd, der af raae Roed Har opryddet og Bebygget Pladse i Udmarken derpaa skal Hontineres; Saa befaler og lovens 5te Sags 1 Cap: 1te og 2 artl: at alle frivillig indgaaede Contracter skal Holdes; J Hvis følge Knud Povelsen Øy tilpligtes, imod de oppebaarne 60 rdr:, at meddeele Bersvend Hansen Bøxelseddel for sin Livs Tid paa Pladsen Høllingsøen, og det i saadan Form, som han agter, følgelig Lov og Forordninger at tilsvare og være bekiendt. Imidlertid, saa som ei noget vist imellem Parterne er Besluttet angaaende den aarlige Afgift; saa bør, efter uvillige Mænds Sigelse, og i Confideration af den derfor betalte anseelige Bøxel, fastsættes, om noget og Hvor meget i Aarlig Afgift deraf skal betales, og saadant i Bøxelseddelen indføres. Processens Omkostning for Begge Retter betaler Knud Øy til Citanten med = 20 rdr og til Justitz-Cassen 4 rdr, som udreedes bør 6 uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Execution efter Loven. Saaledes frafalles den indstevnte Sorenskrivers Dom.»

Saken om husmannen Bersvends bygslingsrett ble anket helt opp til «Højeste Ret» hvor han vant. Tydeligvis ble sorenskriverens behandlig av saken i lavere rett kritisert, slik at denne, sammen med bonden Knud Povelsen Øy, måtte dekke Bersvends omkostninger!

Lagmannsdomstolen, eller lagtinget som det også kaltes, må ikke forveksles med middelalderens lagting som kan føres tilbake til slutten av 1100-tallet. Fra midten på 1500-tallet ble det bygd opp et hierarkisk rettsapparat. Sorenskriverembetet ble opprettet i 1591, og etter hvert ble lagtinget ankeinstans for underdomstolene. En dom i lagtinget kunne frem til 1797 ankes inn for Overhoffretten. I 1797 ble overhoffretten, rådstuerettene og lagtingene erstattet av stiftoverretten.

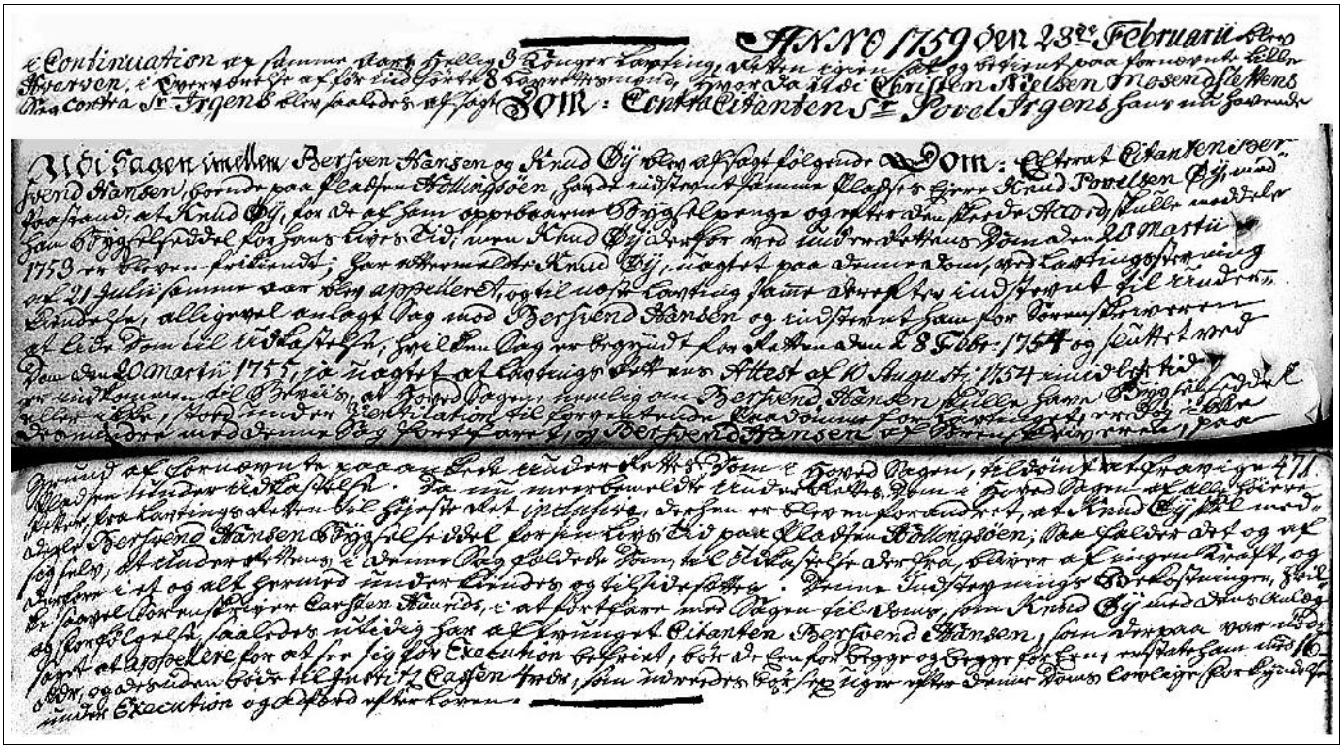

Lagtingsprotokoll nr. 7 for Oplandene - 1752-65 - folio 470-71 (Utsnitt).

«Anno 1759 den 23de Februarii blev i Continuation af samme Aars Hellig 3 Konger Lavting, Retten igien sat og betient paa fornævnte Lille Hverven i Overværelse af før indførte 8 Lavrettesmænd,

hvor da udi Christen Nielsen Mosendslettens Sag contra Sr Jrgens blev saalaedes afsagt Dom: ContraCitanten Sr Povel Jrgens Hans nu havende ...»

...

«Udi Sagen imellem Bersven Hansen og Knud Øy blev afsagt følgende Dom:

Efterat Citanten Bersvend Hansen, boende paa Pladsen Hollingsøen, havde indstevnet samme Pladses Ejere Knud Povelsen Øy, med Paastand at Knud Øy, for de af Ham oppebaaren Bygslepenge og efter den skeede Accord, skulle meddele ham Bygselseddel for Hans Lives Tid; men Knud Øy derfor ved UnderRettens Dom den 20 Martu 1753 er bleven frikiendt; Har atter meldte Knud Øy, uagtet paa denne Dom, ved Lavtingsstevning af 21 Julii samme aar blev appelleret, og til næste Lavting samme derefter indstevnt til Underkiendelse, alligevel anlagt Sag mod Bersvend Hansen og indstevnet Ham for Sorenskriveren at Lide Dom til udkastelse, hvilken Sag er begyndt for Retten den 28 Febr: 1754 og sluttet ved Dom den 20 Martii 1755, ja uagtet af LavtingsRettens Attest af 10 Augusti 1754 imidlertid er indkommen til Beviis, at Hoved Sagen, nemlig om Bersvend Hansen skulle have Bygselsseddel eller ikke, stoed under Ventilation til forventende Paadømme for Lavtinget, er dog ikke Desmindre med denne Sag fortfaret, og Bersvend Hansen af Sorenskriveren, paa Grund af fornævnte paaankede UnderRettes Dom i Hoved Sagen, tildømt at fravige Pladsen under udkastelse. Da nu meerbemeldte UnderRettes Dom i Hoved Sagen af alle Høiere Retter, fra LavtingsRetten til Højeste Ret inclusive, derhen er Bleven forændret, at Knud Øy skal meddele Bersvend Hansen Bygselseddel for sin Livs Tid paa Pladsen Hollingsøen, Saa falder det og af Sig selv, at UnderRettens i Denne Sag fældede Dom, til Udkastelse derfra, bliver af ingen Kraft, og derfore i et og alt hermed underkiendes, og tilsidesættes. Denne Indstevnings Bekostninger, Hvilke saavel Sorenskriver Carsten Handrids, i at fortfare med Sagen til doms, som Knud Øy med dens Anlæg og Forfølgelse saaledes utidig har aftvunget Citanten Bersvend Hansen, som derpaa var nødsaget at appelere for at see Sig for Execution befriet, bør da Een for Begge og Begge for Een, erstate ham med 16 Rdr, og desuden bøde til Justitz Cassen 4 rdr, som udreedes bør Sex Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Execution og Adfærd efter Loven.»

Etter at Ingelev døde i 1761 giftet Bersvend seg igjen 17.04.1764. I kirkeboken oppgis det at hans andre hustru het Sigri Christophersdatter. De ble trolovet 18.11.1763:

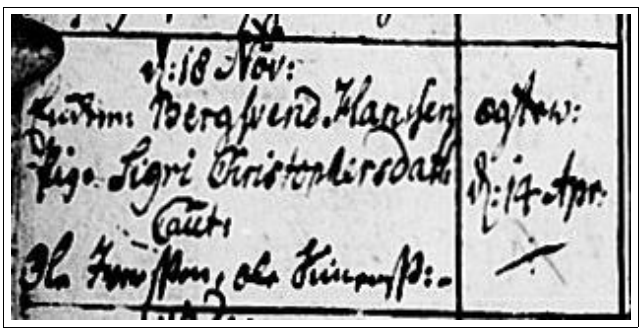

Kirkebok Vågå - Trolovede - 1763, folio 107 (Utdrag).

«d: 18 Nov:
Enkem: Bergsvend Hansen
Pige Sigri Christophersdatter
Caut: Ole Iversen(?), Ole Simensß:
Ægtev: d: 14 Apr:»
(Kirkebok Vågå nr. 1 - 1739-1810: «Trolovede 1763-1765», side 107.

I folketellingen i 1801 oppgis imidlertid at hun het Sigri Ericsdatter. Når hun begraves i 1809 oppgis ikke hennes etternavn.

Fra artikkelen «Tradisjonen held seg lenge» av M. Høgåsen:

«Bersvein gifte seg oppatt med Sigrid Eiriksdotter f. 1726 d. 1809. Ho var husmor lenge, og alle ferdmenn kjende vel ho Sigrid, ei snill og beinksam kjerring, er det sagt. Og alt ho spann og batt til mange!»


1800

Kirkebok Vågå nr. 1: «Begravede», folio 198b.

Bersvend Hansen døde i året 1800, 72 år gammel. Han ble begravet i januar det året.

I folketellingen fra 1801 oppgis at Sigri Ericsdatter, stemor til Kari Bersvendsdatter, bodde på Øye.

Sigri Holongøyen døde i 1809, 84 år gammel, og ble begravet i juli det året (Kirkebok nr. 1, folio 107 og 202).[215]

(Barn IV:16, Far VI:61, Mor VI:62)

Gift 07.11.1752 i Vågå (OP) med[216] neste ane.

Barn:

Kari Bersvendsdatter. Født 1760 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Døpt 22.06.1760 i Vågå (OP).[217] Død 07.03.1822 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet 25.03.1822 i Vågå (OP).[218] (Se IV:16).

V:32 mm mm m

Ingelev Olsdatter Klones. Født omkring 1716 på Klones, Vågå (OP). Død 1761 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...08.1761 i Vågå (OP).[219]

Den eldste kirkeboken fra Vågå prestegjeld begynner i 1739. Ingelevs fødsel og konfirmasjon er derfor ikke tilgjengelig via kirkebøkene.

Ifølge M. Høgåsens: «Tradisjonen held seg lenge» i «Årbok for Gudbrandsdalen», 1964, side 219, var hennes foreldre «Ola Sveinsson Klones og Eli Øysteinsdotter fra Kvarberg».

Dette styrkes vel også av at Svend Klognes var fadder da Ingelev og Bersvend døpte datteren Synne i 1756.

---

215 Folketellingen for 0515 Waage (Vågå) i 1801. M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 216-221. Brev fra Mette Vårdal. Mettte Vårdal: «Bersvein Hansen, en husmann og hans nettverk» (Heimen, Universitetsforlaget (årgang 58, nr. 1-2021, side 54-66). Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

216 Kirkebok Vågå nr. 1: «Trolovede og Ægteviede», folio 103a.

217 Kirkebok Vågå nr. 1: «Døbte», folio 40b.

218 Kirkebok Vågå nr. 3: «Døde Qvindekjøn», folio 211, nr. 11.

219 Kirkebok Vågå nr. 1: «Begravede», folio 188b.

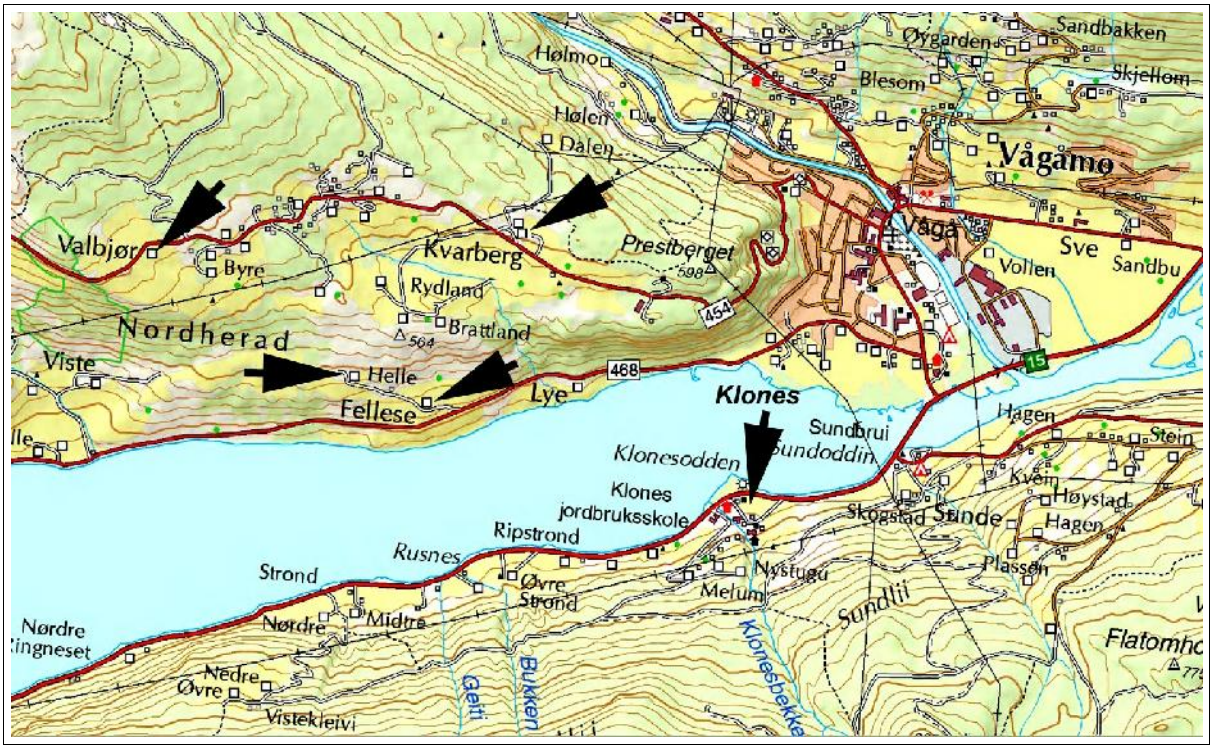

«Slekts»-gårder i Vågå, vestre delen. Valbjør, Helle, Fellese, Kvarberg og Klones,

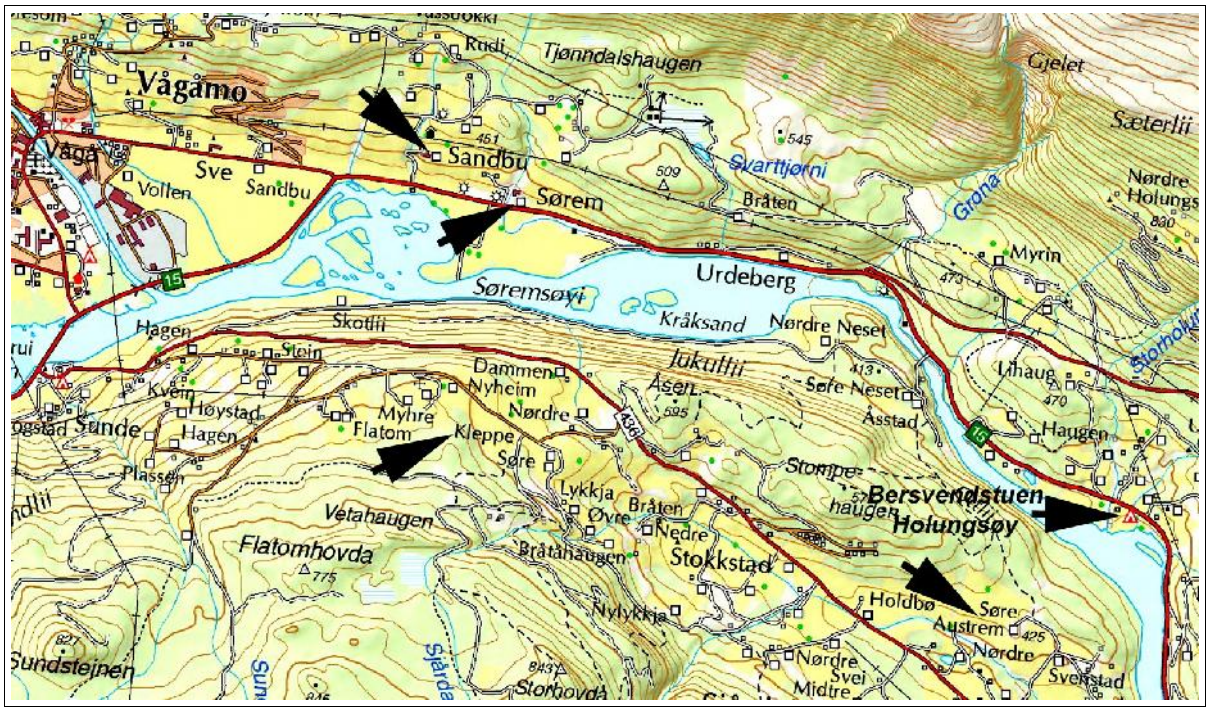

«Slekts»-gårder og plasser i Vågå, syd-østre delen. Sandbu, Sørem, Kleppe, Austrem og Bersvendsstuen ved Holungsøy.

Jon Trondsen Tynnøl/Gløm̃men – farfars mormors farfar til Ingelev Olsdatter Klones var identisk med hennes morfars farfar farfars far.

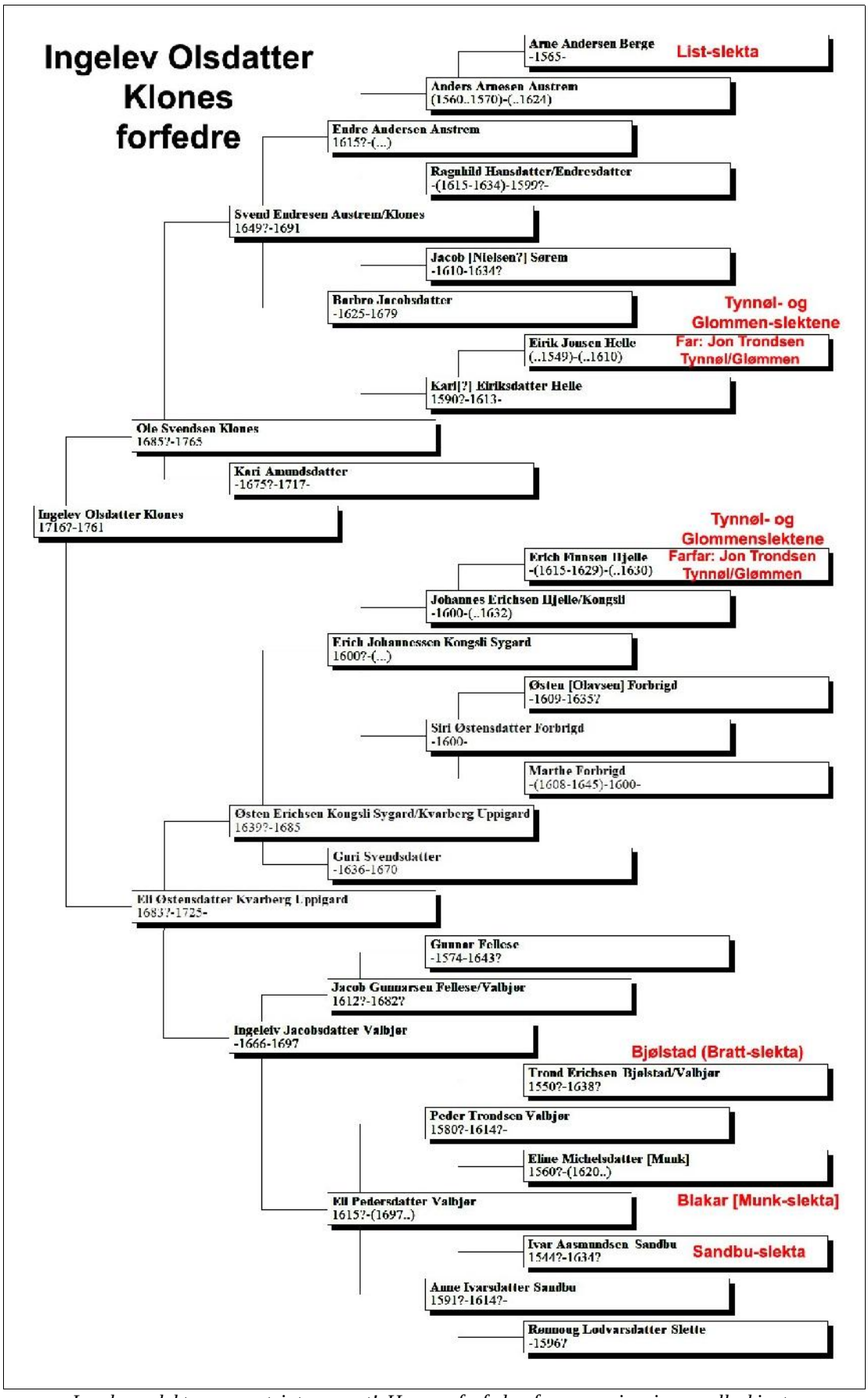

Ingelevs slekt er meget interessant! Hennes forfedre fører oss inn i nær alle kjente slekter i Gudbrandsdalen tilbake til middelalderen (ca. 1300, mye takket omfattende gårdsarkiv bl. a. på gårdene Bjølstad og Sandbu.

«Ingelef» var første gang gift med Erich Endresen.

De ble trolovet 15.04.1747 og «ægteviet» 13.06.1747. Forlovere var Ole [Endresen] Rusnæs og Erik Bachin [Bakken] (Kirkebok nr. 1, folio 101).

«Erik Endreßen» døde i 1748, 46 år gammel, og ble begravet «In Januario» det året (Kirkebok nr. 1, folio 185).

Hennes andre mann, Bersvend, førte i perioden 1753-55 sak mot eieren av gården Holingsøy som Bersvendplassen tilhørte, først i tingsretten, så for lagmannsretten. Saken ble avgjort i høyesteretten i København i Bersvends favør.

I et rettsmøte i tingretten 15.07.1754 fremgår det at noen av lagrettemennene var i slekt med Bersvend og hans familie.

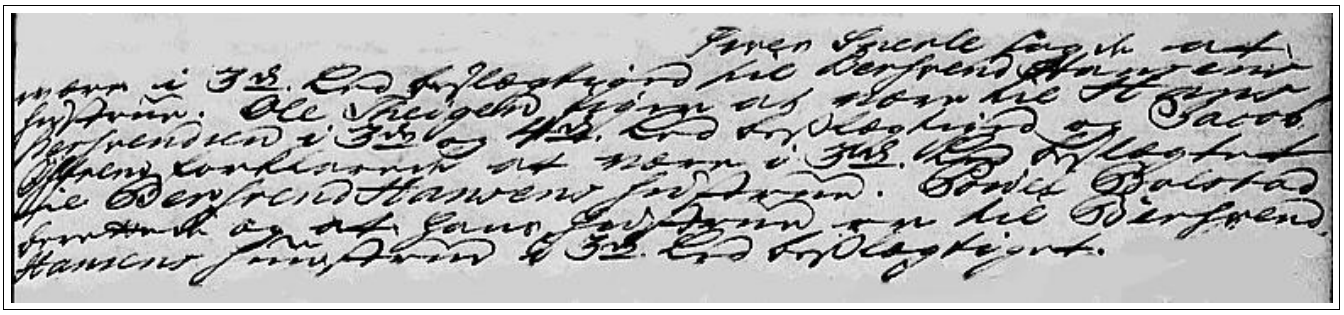

Tingbok Nord-Gudbrandsdal nr. 6 - 1752-55, folio 304a (utsnitt).

«Siver Snerle sagte at være i 3de Led Beslægtiged til Bersvend Hansens Hudstrue. Ole Theigen siger at være til Hans Bersvendsen i 3de og 4de Led Beslægtiged og Jacob Østrem forklarede at være i 3de Led beslægtet til Bersvend Hansens Hudstrue. Povel Bolstad deretter og at Hans Hudstrue var(?) til Bersvend Hansens Hudstrue J 3de Led beslægtiget.»

Å være beslektet i 3. ledd innebær at de var tremeninger.

Det betyr at Siver Snerle, Jacob Østrem og Povel Bolstads hustru alle var tremeninger til Bersvends hustru.

Felles forfedre på Austrem var Endre Andersen og Barbro Jakobsdatter fra Sørem:
Sønnen Jakob Endresen Austrem -> Åse Jakobsdatter Austrem -> Syver Gulbrandsen Snerle.
Sønnen Svend Endresen Austrem/Klones -> Ole Svensen Klones -> Ingelev Olsdatter Klones.

Det er trolig at også Jakob Østrem nevnt ovenfor var barnebarn til Jakob Endresen Austrem.

Et sjeleregister fra 1736 må være den endelige bekreftelsen på at «vår» Ingelev kom fra Klognes. Vi finner da såvel hennes første mann – Erich – som Ingelev på Klognes, Erich som tjener og Ingelev som datter!



Kirkebok Vågå - Sjeleregister - 1736, folio 8 og 15 (Utdrag).

Erich Endreßen - 35 år - Antaget til Guds Bord i 1718 - Læser lidet i Bog -
Hvor meget i Catech: -> K[an]d maadelig ud[en]lad - Tiener
Ingelef Olsdatter - 19 år - Antaget til Guds Bord i 1733 - Læser noget i Bog -
Hvor meget i Catech: -> 5 P: i Catech: - Datter skichelig.

Etter at Erich døde i 1748 giftet Ingelev giftet seg annen gang med soldat Bersvend Hansen 08.07.1752.
Forlovere var Siver og Ole Hollougsøn. De ble «ægteviet 7. Nov.»

Ingelev og Bersvend hadde følgende barn (minst):
1753: Ragnhild, konfirmert i 1767, 14 år gammel, gift med Knut Pålsen Skårvangen.
1754: Ellen [Eli], konfirmert i 1767, 13 år gammel, gift med Jakup Knutsen Drogen.
1757: Synne [Synnøve], gift til en plass under Formo med Ola Hansen. Hun tjente lenge på Formo.
1760: Kari, gift med Niels Hansen Slåen/Bersvendstuen, døde i 1822 på Holungsøy.

1753. «1. søndag i Fasten. W: Bersvend Holl.:oens Pb. Ragnild».
Faddere var Erik .ak.., Svend Holl:øen, Gunild Neßet, Mari Holl:øen og Synne Hansdatter
(Kirkebok nr. 1, folio 28).

1754. «Dom 15 W: Bersvend H:øens P. Ellen».
Faddere var Simon Tordsen, Østen Bakin [Bakken], Hans Ellefsen, Maren Holl:øen og Gunild Næset (Kirkebok nr. 1, folio 31).

1756. «Dom 1 Adv. W: Bersvend Hansens Pb: Synne».
Faddere var Svend [Olsen] Klognæs, Ole H.øen, Imbjør Myrom, Gunild Næset og Marit ibm (Kirkebok nr. 1, folio 35).

Fra artikkelen «Tradisjonen held seg lenge» av M. Høgåsen:

«Ein son [til Eli på Drogen] Bersvein f. 1789 tente på Ringerike. Fekk i løn m. a. ei tunne korn som han bar på ryggen frå Ringerike til Drogen. Da rugga eg så stødt så, sa han sjølv når han fortalde om det.»

Det ble avholdt ett rettsmøte med dom i Oplands Lagmannsrett 29.06.1761 i en gjeldsstrid mellom Bersvend og hans hustru på den ene side og Kari Jonsdatter Rudsnes som var enke etter en bror til hennes første mann:

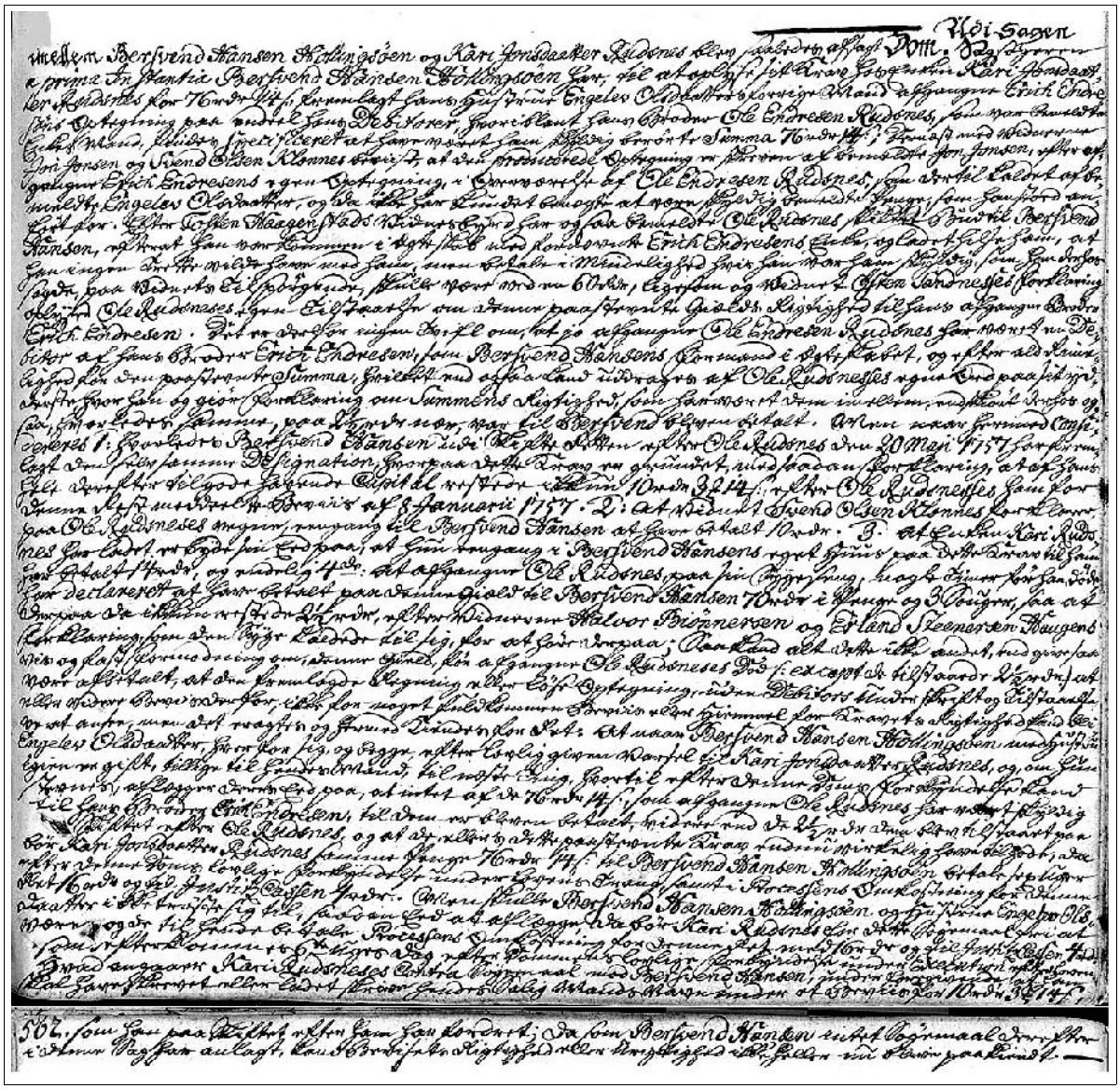

Lagtingsprotokoll nr. 7 for Oplandene - 1752-65 - folio 561-62 (Utsnitt).

«Udj Sagen imellem Bersvend Hansen Hollingsøen og Kari Jonsdaatter Rudsnes blev saaledes aflagt Dom.

Sagsøgeren a prima In Stantia Bersvend Hansen Hollingsøen har, til at oplyse sit Krav hos Enken Kari Jonsdaatter Rudsnes for 76 rdr 14 ß: fremlagt hans Hustrue Engelev Olsdaatters forrige Mand afgangne Erich Endresøns Optegning paa medeel Hans Debitorer, hworiblant Hans Broder Ole Endresen Rudsnes, som var bemeldte Enkes Mand findes Specificeret at have været Ham schyldig berørte Summa 76 rdr 14 ß:; Dernæst med Widnerne Jon Jonsen og Svend Olsen Klonnes bewiist, at den producerede Optegning er skriven af bemeldte Jon Jonsen, efter atgangne Erich Endresens egen Optegning, i Overværelse af Ole Endresen Rudsnes, som dertil Kaldet af bemeldte Engelev Olsdaatter, og da ikke har kundet benægte at være skyldig bemeldte Penge, som Han stoed anført for. Efter Tosten Haagenstads Widnesbyrd har ogsaa bemeldte Ole Rudsnes skikket Bud til Bersvend Hansen, efterat Han var kommen i Ægteskab med forndovnte Erich Endresens Enke, og ladet hilse ham, at han ingen Trette vilde have med Ham, men betale i Mindelighed hvis han var ham skyldig, som han derfor sagde, paa Widnets Tilspørgelse, skulle være med en 60 Rdr, ligesom og Widnet Østen Sandnesses Forklaring oplyser Ole Rudsneses egen Tilstaaelse om denne paastevnte Gields Rigtighed til Hans afgangne Broder Erich Endresen. Det er derfor ingen Tvifl om, at jo afgangne Ole Endresen Rudsnes har været en Debitor af Hans Broder Erich Endresen, som Bersvend Hansens

Formand i Ægteskabet, og efter ald Rimelighed for den paastevnte Summa, Hvilket end ogsaa Kand uddrages af Ole Rudsnesses egne Ord paa sit ydderste hvor Han og giør Forklaring om Summens Rigtighet, som har været dem imellem, endskiønt derhos ogsaa, hvorledes samme, paa 2½ rdr nær, var til Bersvend bliven betalt. Men naar herimod consederes

1. Hvorledes Bersvend Hansen udi SkifteRetten efter Ole Rudsnes den 20 Maii 1757 har fremlagt den selvsamme Designation, hvorpaa dette Krav er grundet, med saadan Forklaring at af Hans hele derefter tilgodehavende Capital restede ikkum 10 rdr 3 ort 14 ß:, efter Ole Rudsnesses Ham for denne Rest meddeelte Beviis af 8 Januarii 1757.

2. At Vidnet Svend Olsen Klonnes forklarer paa Ole Rudsneses vegne, eengang til Bersvend Hansen at have betalt 10 rdr.

3. At Enken Kari Rudsnes har ladet erbyde sin Eed paa, at Hun eengang i Bersvend Hansens eget Huus paa dette Krav til Ham har betalt 14 rdr, og endelig

4de: At afgangne Ole Rudsnes paa sin Sygeseng, nogle Timer før Han døde har Declareret at have betalt paa denne Giæld til Bersvend Hansen 70 rdr i Penge og 3 Souger, saa at derpaa da ikkum restede 2½ rdr, efter Widnerne Halvor Biønnersen og Erland Steenersen Haugens Forklaring, som den Syge Kaldede til sig, for at høre derpaa;

Saa Kand alt dette ikke andet, medgive saa vis og fast Formodning om, denne Gield, før afgangne Ole Rudsneses Død /: except de tilstaaede 2½ rdr :/ at være afbetalt, at den fremlagte Regning eller løse Optegning, uden Debitors Underskrift og Tilstaaelse eller videre Bewiis derfor, ikke for noget fuldkommen Beviis eller Hjemmel for Kravets Rigtighet kand blive at ansee, men det erægtes og Hermed Kiendes for Ret:

At naar Bersvend Hansen Hollingsøen med Hustru Engelev Olsdaatter, hver for sig, og Begge, efter Lovlig given Varsel til Kari Jonsdaatter Rudsnes, og, om Hun igien er gift, tillige til Hendes Mand, til næste Ting, Hvortil efter denne Doms Forkyndelse Kand stevnes; aflægger Deres Eed paa, at intet af de 76 rdr 14 ß:, som afgangne Ole Rudsnes har været skyldig til Hans Broder Erich Endresen, til den er bleven betalt, videre end de 2½ rdr dem blev tilstaaet paa Skiftet efter Ole Rudsnes, og at de ellers dette paastevnte Krav endnu virkelig have tilgode, da bør Kari Jonsdatter Rudsnes samme Penge 76 rdr 14 ß: til Bersvend Hansen Hollingsøen betale sex Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Lovens Tvang, samt i Processens Omkostning for denne Ret 16 rdr og til JustitzCaßen 4 rdr. Men skulle Bersvend Hansen Hollingsøen og Hustrue Engelev Olsdaatter ikke trøste sig til, saadan Eed at aflægge, da bør Kari Rudsnes for dette Søgemaal Fri at være, og de til hende betale Processens Omkostning for denne Ret med 16 rdr og til JustitzCaßen 4 rdr som efterkommes 6de Uges Dag efter Dommens lovlige Forkyndelse under Execution efter Loven.

Hvad angaaer Kari Rudsneses Contra Søgemaal mod Bersvend Hansen, under foregivende at Han skal have skrevet eller ladet skrive Hendes Salig Mands Navn under et Beviis for 10 rdr 3 ort 14 ß:, som han paa Skiftet efter Ham har fordret; da som Bersvend Hansen intet Søgemaal derefter i denne Sag har anlagt, kand Bevisets Rigtighet eller Urigtighed ikke heller nu blive paakiendt.»

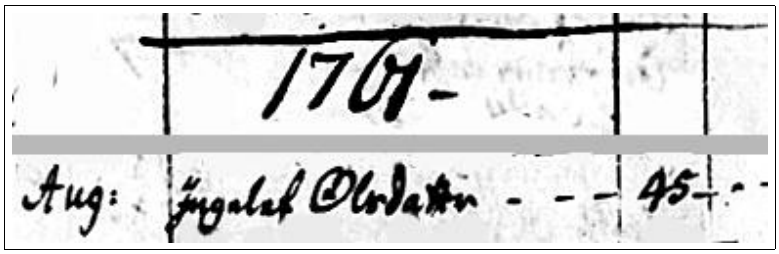

Kirkebok Vågå nr. 1: «Begravede», folio 188b.

Ingelev Olsdatter døde i 1761, 45 år gammel, og ble begravet i august det året.[220]

(Barn IV:16, Far VI:63, Mor VI:64)

Gift 07.11.1752 i Vågå (OP) med[221] forrige ane.

Generasjon VI

VI:3 ff ff mf

Peder Bjørnsen Aas Lunden. Lensmann. Født omkring 1650 på Lunden, Aas, Tydal (ST). Død omkring 1719 på Lunden, Aas, Tydal (ST).

Peder var sønn til lensmannen Bjørn Pedersen Lunden (ca. 1610 - ca. 1680).

Matrikkelen i fogderegnskapet fra 1692 viser:

220 Kirkebok Vågå - Sjeleregister - 1736, folio 8 og 15. Lagtingsprotokoll nr. 7 for Oplandene - 1752-65 - folio 561-62. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 334. M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 219. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

221 Kirkebok Vågå nr. 1: «Trolovede og Ægteviede», folio 103a.

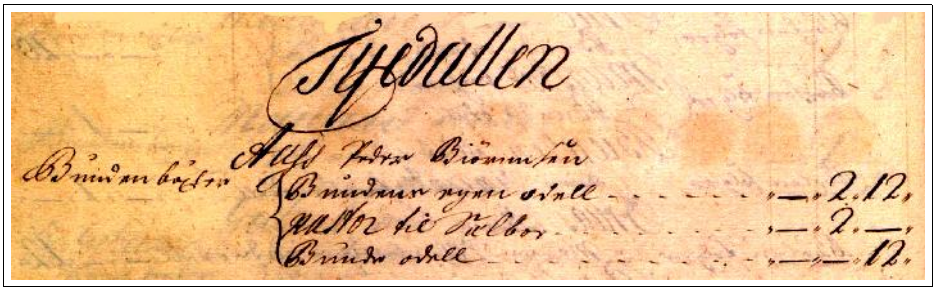

Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi 1692 - A Matrikkel 1692 -Selboe tinglag, Tyedalen - Bilde 270.

«Tyedallen
Aaß Peder Biørnnsen
Bundens egen odell – 2 spand 12 marklag
Pastor til Sielboe – 2 spand
Bunde odel – 12 marklag.
Bunden bøxler.»

Folketellingen i 1701 viser følgende mannfolk som beboere på Lunden:

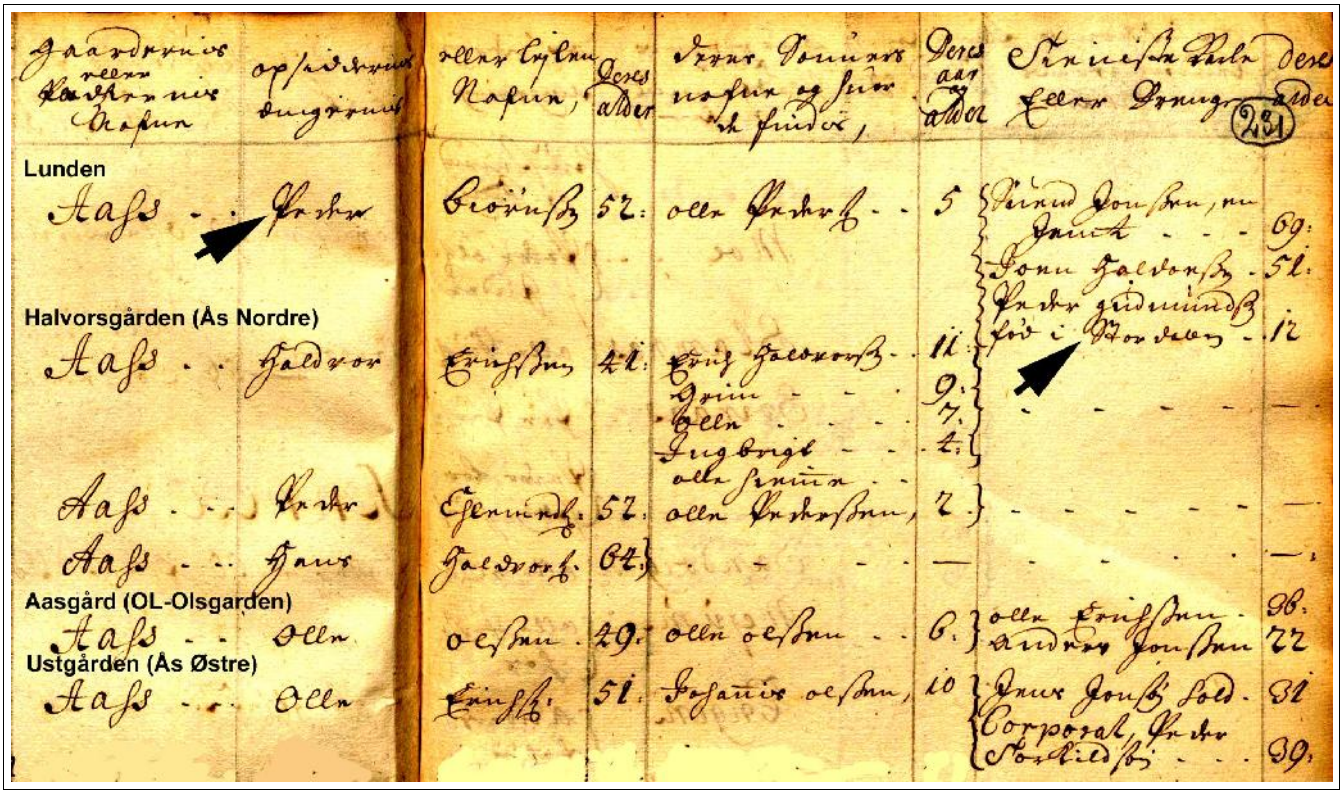

Manntallet i 1701, 14.Strinda og Selbu ogderi, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 230-231..

«Gaardenes eller Pladzernes Nafne
Aas
Opsiddernes eller lejlendingernis Nafne – Deres alder
Peder Bjørnsen – 52 år.
Deres Sønners navne og huor de findes
Ole Pedersen – 5 år.
Tieniste Karle Eller Drenge – Deris alder
Svend Jonsen som er Jemt – 69
Joen Haldorßen – 51 år.
Peder Gudmundß – 12 år»

Samme manntallsliste er ført for Lunden og Aasgård, det viser at de to bruk var deler av samme gård (Aas).

Fra Tydalsboka, side 190-191:
«I forbindelse med denne folketelling skriver lokalhistorikeren Jon Næsvold.
"Ved å gjennemgå her nevnte folketelling er det en ting som straks faller i øinene, og det er, at blandt bygdens fåtallige befolkning er forholdsvis ikke så få svenskfødte personer – som regel "jemter". Det måtte således – selv etter Jemtlands og Herjedalens fraskillelse fra Norge (1645) – være et nokså livlig samkvem mellem grenebefolkningen. Og at dette samkvem satte sitt preg på folketypen i Tydal er sikkert. Sine beste likhetstyper finner

fremdeles tydølene hos befolkningen øst og syd for sig".

Omkring 1700 ble Lunden i sin helhet leilendingsbruk. I 1712 er "bondens egen odel" på 1 sp. gått over til Gregorius Blix, og 6 år senere til major Egel, mens pastor i Selboe beholdere sine 2 øre i gården.

Under Armfelttoget fikk også denne gård yte sin tributt, men mye tyder på at brukeren her var blant dem som førte til skogs og gjømte bort en god del av gods og fe. Det er tatt verdier for 36 dl. 1 ort og 12 skill., deriblant 3 kyr og 5 småfe.»

Han er oppført med 3 barn i skoskattelisten fra 1711. Ett av disse kan ha vært Marit Pederdatter, som var gift med Jon Bjørnsen.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per par sko. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

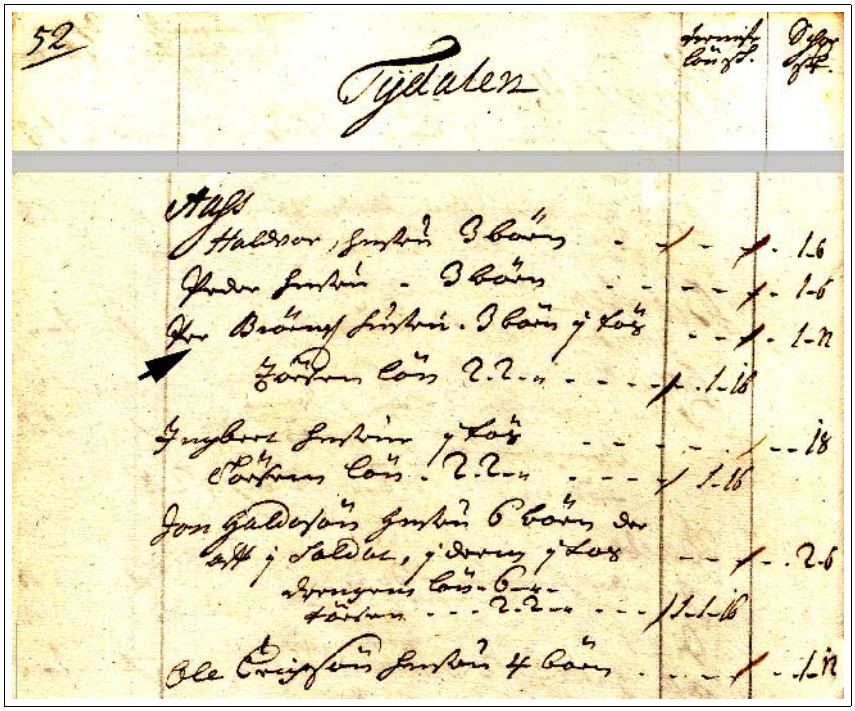
52

Tydalen

Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 9 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Folio 52.

Da skoskatten skulle betales i 1711 var det 6 bruk i Aas-grenda:

«Aaß

Halvor, Hustru 3 Børn – [10 par sko =] 1 ort 6 skilling

Peder Hustrue – 3 Børn – [10 par sko =] 1 ort 6 skilling

Per Biørnß Hustrue. 3 Børn 1 tøs – [12 par sko =] 1 ort 12 skilling

Tøsens løn 2 dlr 2 ort – [Skatt:] 1 ort 16 skilling

Ingbert Hustrue. 1 tøs – [6 par sko =] 18 skilling

Tøsens løn 2 dlr 2 ort – [Skatt:] 1 ort 16 skilling

Jon Haldorsøn Hustrue 6 Børn der aff 1 Soldat [betaler ikke skatt],

1 Dreng 1 Tøs – [18 par sko =] 2 ort 6 skilling

Drengens løn 6 dlr

Tøsens løn 2 dlr 2 ort – [Skatt:] 1 dlr 1 ort 16 skilling

Ole Ericßøn Hustrue 4 Børn – [12 par sko =] 1 ort 12 skilling».

Fogderegnskapets matrikkel for 1712 viser eiendomsforholdene før general Armfeldts tilbaketog etter beleiringen av Trondheim i 1718.



Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1712 - Vedlegg, 1 Matrikkel 1712 - Bilde 57.

«Tyedahls Annex
Num:
752
Gaardernis og Lejlendingernes Nafne
Aas – Peder Biørnß:
Proprietarernis Nafne
Bondens Oddel – 1 Spd
Pastor til Selboe – 2 øre
Matricull Taxten
1 spd 2 øre».

Peder var lensmann, et verv som gikk i arv fra far til sønn på de største gårdene.

Å være lensmann hjalp likevel ikke mot 5.000 suldne svensker, som hadde valgt veien om Tydalsfjella ved juletider i 1718 for å komme hjem.

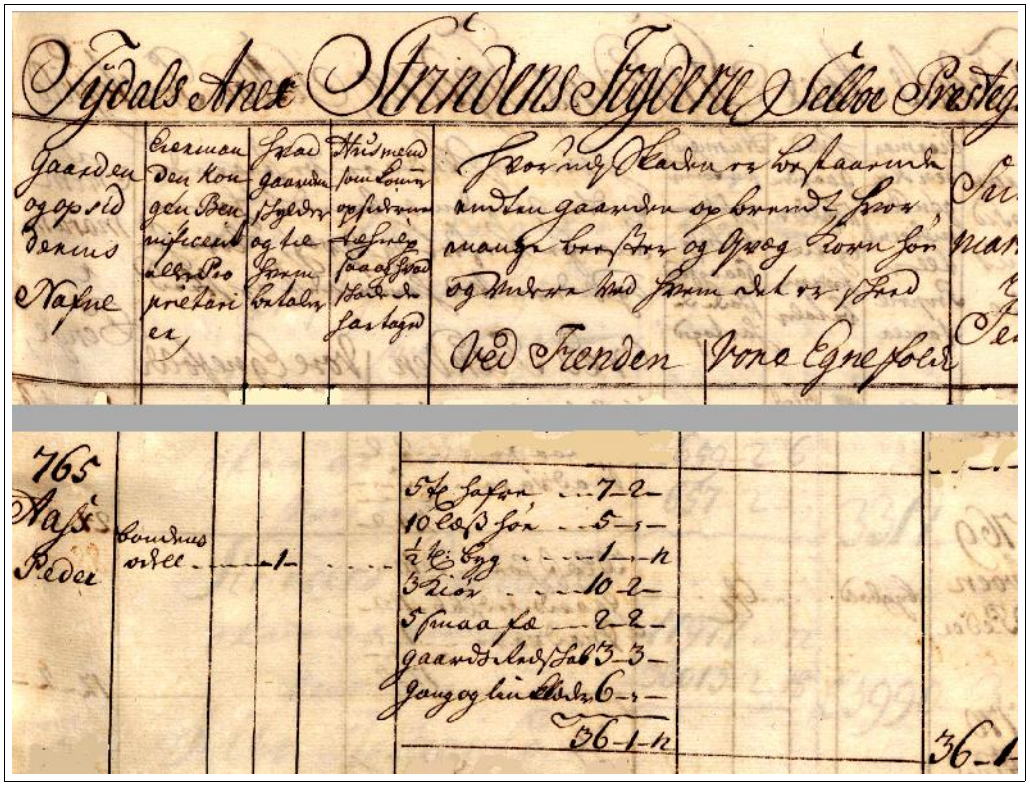

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 580.

Armfeldts karoliner slaktet 9 kyr og 12 småfe fra fjøset til Peder, og de tok 5 tønner havre og 60 lass høy. I tillegg tok de klær og brente eller ødela en del gårdsredskaper.
I alt ble skadene etter svenskenes herjinger taksert til 82 riksdaler og 2 ort.

Dermed var det slutt på velstanden på gården. De skadelidte bøndene fikk ingen erstatninger, bare 2 års slattelette.

Peder solgte eiedomsretten til Trondheimskjøpmannen Gregorius Brix og ble dermed bygselmann. Fra før eide prestebolet 2 øre, og Lunden ble nå helt ut leilendingsbruk.

Schøller-familien overtok etter noen år (1723) Brix sine eiendommer i Tydal.. Disse eiendomsskiftene skapte imidlertid ingen store forandringer for brukerne. Godseierne var bare interessert i herredømme over skogen, og brukerne drev jorda som før.

Peder døde sannsynligvis like etter Armfeldt-retretten, for alt i 1719 har Jon Bjørnsen overtatt som bruker.[222]

(Barn V:2, Far VII:5)

Gift

Barn:

Galu Pedersdatter Aas Lunden/Hilmo. Født omkring 1692 på Lunden, Aas, Tydal (ST). Død 1766 på Hilmo, Tydal (ST). Begravet 13.01.1766 i Tydal (ST).[223] (Se V:2).

VI:9 ff mf ff

Olle Larsen Grøt. Lensmann. Født omkring 1673 på Grøt, Haltdalen (ST). Levde 1736 på Grøt, Haltdalen (ST).

Olle var 28 år ved folketellingen i 1701.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Ved fogderegnskapet i 1711 hadde Olle øvertatt farens del i Grøt.



Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 78-79.

222 Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi 1692 - A Matrikkel 1692 -Selboe tinglag, Tyedalen - Bilde 270. Manntallet i 1701, 14.Strinda og Selbu ogderi, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 230-231.. Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 9 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Folio 52. Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1712 - Vedlegg, 1 Matrikkel 1712 - Bilde 57. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 379-380. Tydalsboka, bind 2, side 190-191..

223 Kirkebok Selbu nr. 2: «Begravede», folio 19.

Skatten som ble pålagt Grøt-gårdene var:
«Olle qvinden og 1 Tienstefolch» (6 par sko) – 18 skilling.
«1 Tøes» – 2 par sko – Årslønn 4 Dlr. 2 ort.
«Peder Sergiant qvinden 1 gl. Fader og 2 Tieniste folch» (6 par sko) – 18 skilling.
/Skatt ble ikke betalt for soldater)
«1 Dreng» – Årslønn 8 Dlr..
«1 Tiøs» – Årslønn 4 Dlr.

Det er grunn til å tro at Peder og Olle var halvbrødre. Antagelig het Peders far Povel.

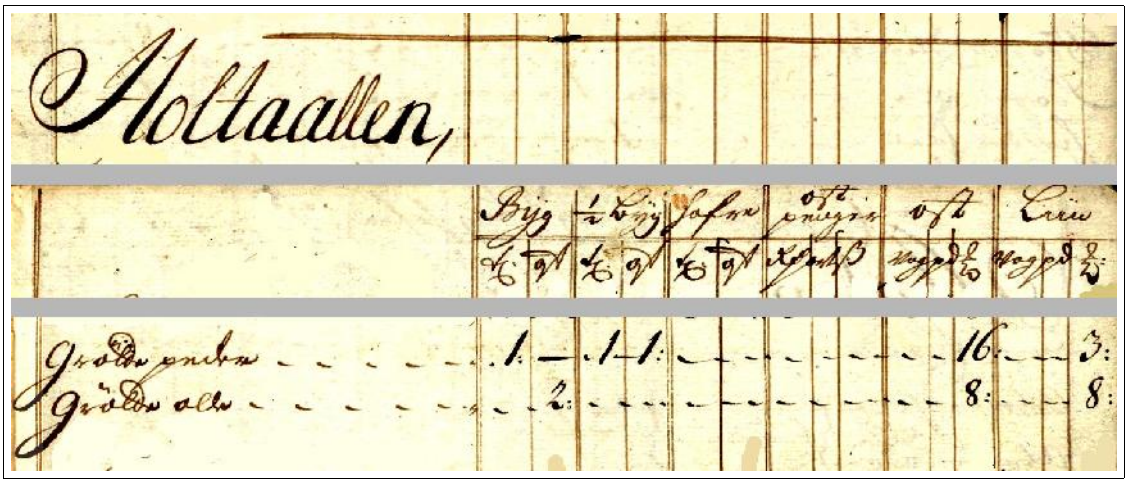
Holtaallen,

	Byg		½ Byg		Hafre		Ost		Lin	
	Tt	Qt	Tt	Qt	Tt	Qt	Xhartß	Vog pd	Vog pd	
Grøtte peder	1	—	1	1				16		3
Grøtte olle		2						8		8

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1712 - Tiende, bilde 381.

I 1712 betalte Peder skatt av 1 tønne bygg, 1 tønne og 1 kvarter ½-bygg, 16 marker ost og 3 merker lin. (1 våg =3 bismerpund = 72 merker).
Olle betalte skatt av 2 kvarter bygg, 8 merker ost og 8 merker lin.

Under svensketoget var det folksomt på Grøt. Det var nå to brukere her, Peder og Olle. Dette er sikkert sønnene til Lars eller rettere sagt hans kone.

Gården hadde mye jordegods på denne tiden. Brukerne her eide minst en av Nordaunegårdene, antagelig begge. Likeledes eide de i alle fall en del av Tronsaune. De eide også Tamlaget. På Ustgården, den ene Nordaunegårdene, var det ingen som bodde den gangen, og brukerne på Grøt brukte også denne gården, likeledes høstet de avlinga i Tamlaget. Derfor blir skadene under svensketoget så store på denne gården, da skadene på Nordaune og i Tamlaget er medtatt her.

Olle brukte 1 øre 16 marklag og gården og hadde i 1719 følgende skader:

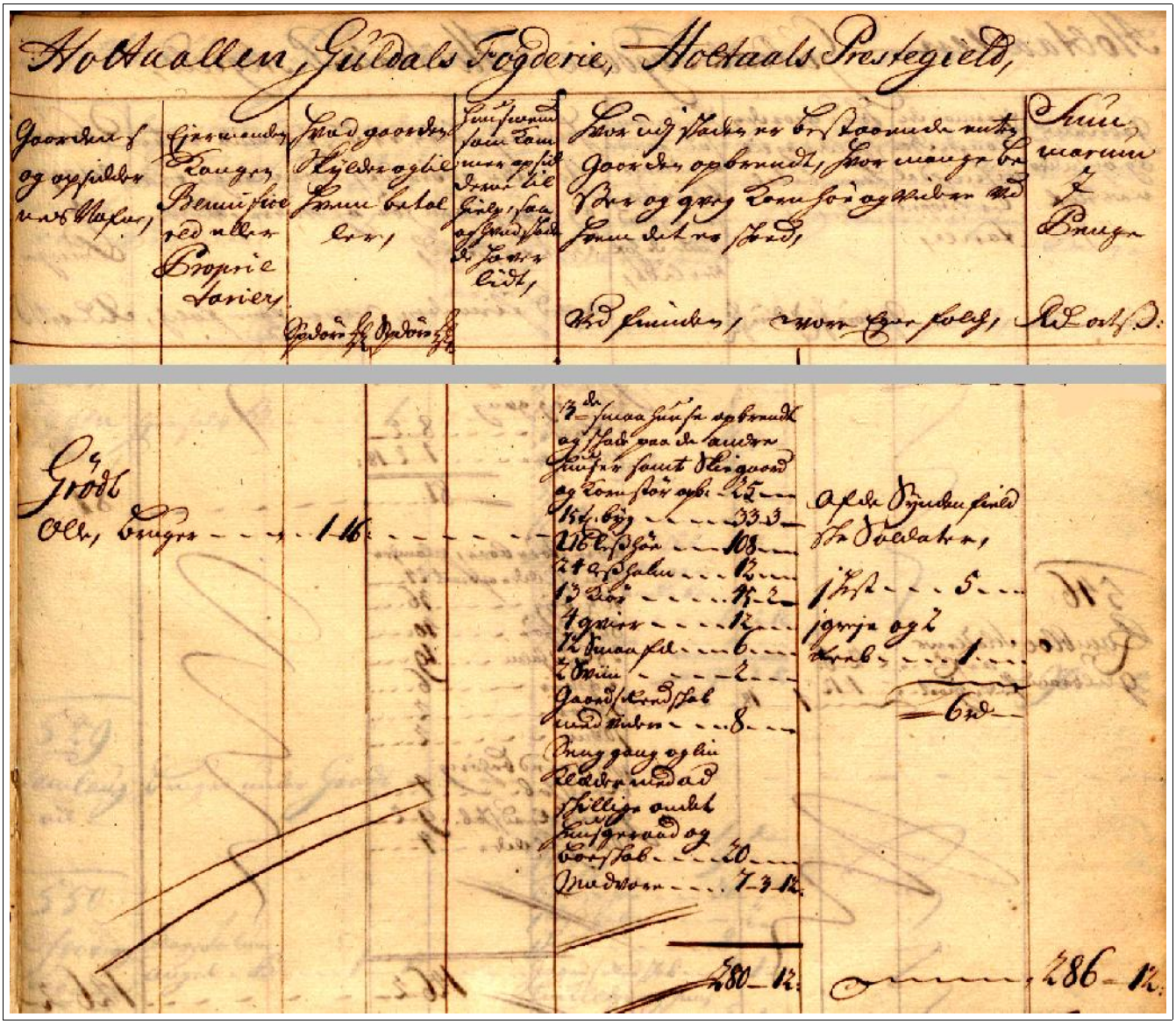

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]:
Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Haltaalen sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 665.

«3 smaa huse opbrent og skade paa de gamle huser samt skiegard og kornstør opbrent, 25 rdl.
16 tønner bygg, 33 rdl. 3 ort.
216 lass høy, 108 rdl.
24 lass halm, 12 rdl.
13 kjør, 45 rdl. 2 ort.
4 kvier, 12 rdl.
12 smaafe, 6 rdl.
2 svin, 2 rdl.
Gaardsredskab med videre seng-, gang- og linklær med adskillige andet husgeraad og boeskab, 20 rdl.
Madvarer, 4 rdl. 3 ort, 12 skill.
Sum 280 rdl. 12 skill.
Skade ved vore egne folk af de søndenfjeldske soldater:
1 hest, 5 rdl.
1 greje og 2 reb, 1 rdl.»

I 1723 står det om gården at den har «skoug, Sætter udi Stoervold og Hokkedalen» (skal være Hultdalen). Betalte 20 skill. i engeskatt.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for Melhus tinglag og Haaltaalens sogn:



Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Eksaminasjonsprotokoll, folio 130b-131a.

«No:
544
Gaarde Navne
Grøtte
Opsiders Tall
2
Proprietairs og Bøxel Raadig
Til Kong: Majst: – 1 spd 1 øre 12 ml:
Peder og Ole Eger – 10 ml:
Kongen Bøxler
1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Huusmands Pladzer
–
Skoug og Setter
Skoug til Huus fornødenhed, Sætter udj Stoervold og Hokkedalen [skal være Hultdalen]
God Boemarch
Qvern og Fiskeri
Flom qn 6ß.
Situation og Beleilighed
Er Letvunden frestlent(?), og mistig til Korn, nogenleds til Enge,
Betaler Engeskatt 20ß
Sæd – Tønder
Byg 3 tn.
Høe afling – Læss
56
Hæste og Creatur
2 Hæste – 9 Kiør – 6 ungnød – 6 faar – 6 Gieder
Taxt effter Gl: Matricul [1 riksdaler = 4 ort = 96 skilling]:
1 - 1 - 22
Forhøyed
–
Afaged
10 ml:».

Utdrag fra den samtidige matrikuleringsprotokollen:

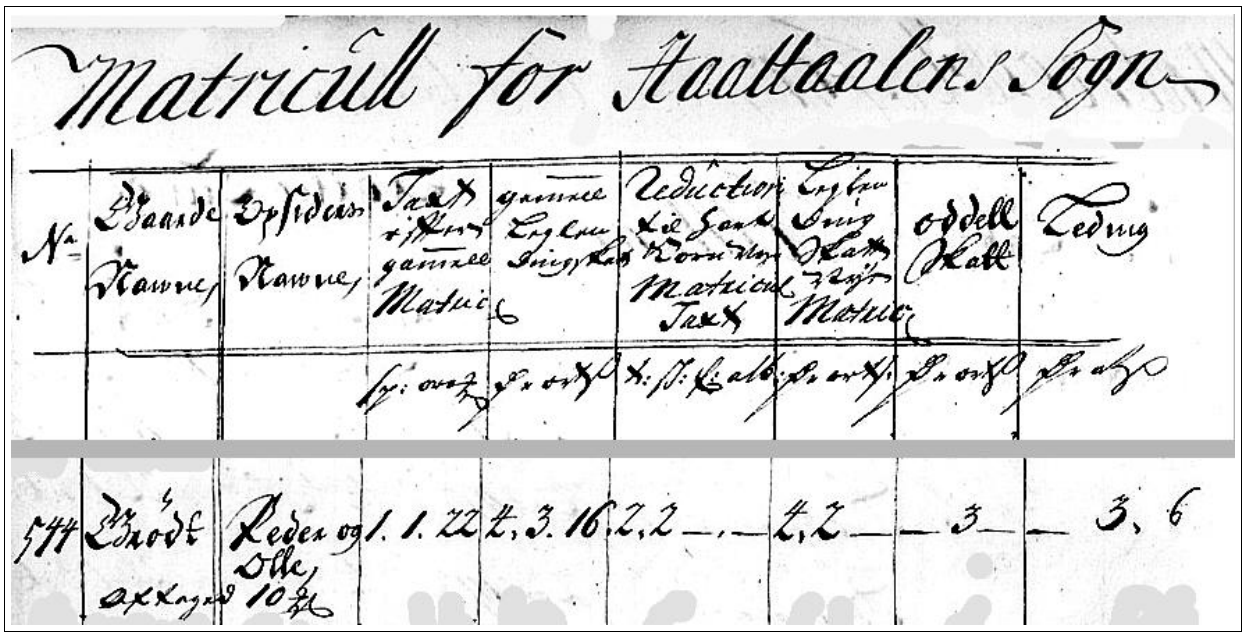
Matricull for Haattaalens Sogn

No	Gaarde Navne	Opsiders Navne	Taxt effter gammel Matric	gammel Leilendingskat	Reduction til Hart Korn Nye Matricul Taxt	Leilendingskat Nye Matric	oddell Skatt	Leding
			sp: ore	ore	t: s: k: alb	ore	ore	ore
544	Grødt	Peder og Olle, aftaget 10 ß	1. 1. 22	4. 3. 16	2. 2 —	4. 2 —	— 3 —	— 3. 6

Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Matrikkelprotokoll, folio 76b-77a.

«No:
544.
Gaarde Navne
Grødt
Opsiders Navne
Peder og Olle,
Aftaget 10ß
Taxt effter Gammel Matric: [Spd – øre – ml:]
1 - 1 - 22 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Gammel Leilending Skatt [rdr: – ort – ß]
4 - 3 - 16
Reduction til Hart Korn Nye Matricul Taxt: [tønner – skjepper – fjerdingskar – album].
2 - 2 - 0 - 0
(En tønne inneholdt åtte skjepper, eller 32 fjerdingskar, eller 96 album hartkorn).
Leilending skatt Nye Matric. [rdr: – ort – ß]
4 - 2 - 0
Oddell Skatt [rdr: – ort – ß]
0 - 3 - 0
Leding [rdr: – ort – ß]
0 - 3 - 6».

Gården har tidligere tilhørt kongen, dvs. staten. Men i 1728 ble slike gårder solgt, og det var Bernhoff som kjøpte Grøt for 300 rdl. Det var skjelden at bøndene eide gårdene selv. Som oftest var det rikfolk som eide gårdene, og så måtte brukerne betale avgifter. På denne tiden var Irgens prest her, og denne familien kjøpte til seg flere gårder eller gårdsparter. Således kjøpte de også en del av Grøt, trolig av Bernhoff. Antagelig kjøpte Olle den andre delen, Aletgården og Simensgården, vi får nå de to gårdene hver for seg.

Ole fikk problemer i forbindelse med krigen mot Sverige. Han ble nemlig beskyldt for å ha handlet med fienden. Således hadde han kjøpt en hest på St. Olai marked. Han hadde sendt den med en annen, hesten kom bort, og man mente at han hadde solgt den til svenskene. Han hadde også vært over grensen med varer. En følge av dette var en rettsak han hadde mot Jon Bersvendsen Ravnum etter at denne hadde kalt Olle landsforræder.

Olle hadde barna Lars, Bernt og datteren Ingeborg. Dertil trolig nok en sønn som het John.

I 1730 er Olle ensom bruker av gården.
«Olle Grødt ejer 1 spd. 6 2/3 ml. nock ejer og bruger 1 øre 15 1/3 ml.»,
tilsammen 1 spann 1 øre 22 marklag. Han byksler nå gården selv. Videre eier han 12 marklag i Tronsaune.

I 1736 skjøtte Olle bort Tronsaune til begge sønnene, og i 1738 og 1739 fikk de overta Grøt. Bernt måtte låne 50 rdl. av major Schnittler i 1748, og gi ham pantobligasjon i gården. Trolig solgte han sin part av gården, for man ser ikke mer til ham.[224]

[224] Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 78-79. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1712 - Tiende, bilde 381. Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet

(Barn V:5, Far VII:17)

Gift

Barn:

Lars Olsen Grøt. Født 1708. Død 22.03.1779 på Grøt, Haltdalen (ST). Begravet 28.03.1779 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[225] (Se V:5).

VI:11 ff mf mf

Joen Bersvendsen Botten/Heksem. Gårdbruker. Født omkring 1684 i Botten, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1701 på Ustgården, Heksem, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1744 på Nordgården, Heksem, Haltdalen (ST).

Inge a. Ramberg påviser i en artikkel i «Genealogen» 2/2019:

«Kapellan Bersvend Joensen Hexem og hans ukjente hustru»

at den 17-årige Joen Bersvendsen som er ført på Heksem (Ustgården) ved manntallet i 1701, dvs. født omkring 1784, ikke – som tidligere antatt – var sønn til kapellanen Bersvend på Heksem:



Manntallet i 1701, 13 Gauldalen Fogderi, Holtdalen prestegjeld, Holtdalen sogn, folio 137 og 138.

Han er tydeligvis født utenfor ekteskap og ført eller definert som sønn, dvs. adotivsønn, til Joen Olsen.

Samtidig er kapellanens sønn Joen Bersvendsen – 45 år gammel – ført på Nordgården, Heksem, som besto av Arna'nn, Joa'nn og Oppstuggu.

Det må bety at kapellanen omkring 1684 – når den 17-årige Joen Bersvendsen ble født – må ha vært en eldre mann. Han døde omkring 1689.

I fogderegnskapet for 1684 finner vi at Bersvend på Meegaard fikk et barn med klokkerens datter, Ingbor Salmonsdatter, som bodde på klokkergården Botten. Det har ikke vært enighet om noe giftemål og boten for forseelsen er derfor høy.

Det er høyst sannsynlig at barnet er identisk med den unge.Joen Bersvendsen på Ustgarden.

avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Haltaalen sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 665. Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Eksaminasjonsprotokoll, folio 130b-131a. Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Matrikkelprotokoll, folio 76b-77a. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 254-255, 261-262. Manntallet 1701, 13.2.3 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, folio 138.

225 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døde», folio 167, nr. 5.

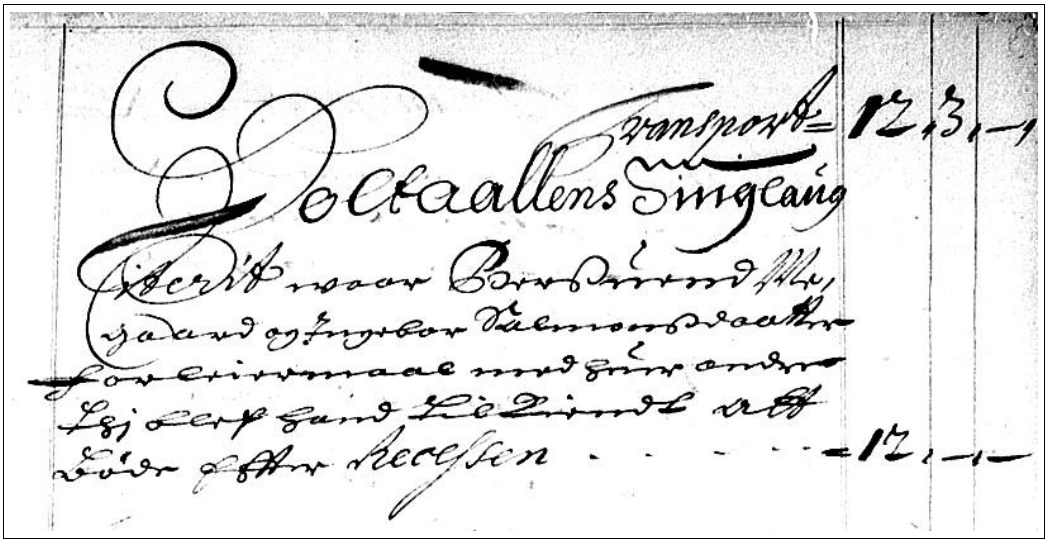

Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - R Sakefallsregnskap 1684, Upaginert, bilde 325.

«Holtaallelns Tinglaug
Citterit var Bersuend Megaard og Ingebor Salmosdatter for leiermaal med huer andre. ... blef hand tildiomdt att Bøde eftter Recessen – 12 dr.

Sannsynligvis var Bersvend Meegaard og Bersvend Joensen Heksem i slekt, kanskje søskenbarn. Det at Joen, sønnen til Bersvend Meegaard ender som bruker på Heksem Ustgården styrker mistanken om at det er slektskap mellom Bersvend kapellan og Bersvend Meegaard.

Hr. Jens Bernhofft og hyttteskriver Anders Tvedt er de samme som Johan Falkberget lar få «beholde» sine virkelige navn i «Nattens Brød». De går som sentrale personer gjennom hele romanrekken. Hr. Bersvend nevnes bare forsiktig her og der i første bind, kanskje mest fordi lokalhistorikerne i første halvdel av 1900-tallet trodde at Hr. Bersvend ikke var en fullverdig utdannet prest. De visste heller ikke hvor lenge han fungerte som kapellan eller hvor lenge han levde.

Dertil trodde man at Jon Bersvendsen (født Megaard) på Ustgården Heksem var kapellanens sønn og oppfattet det som at Bersvend kapellan var lite interessert i å sørge for at sønnen ble sendt til prestestudier.

Misforståelsen blir videreført i «Haltdalen og Haltdalingen» av Jens Halstein Nygård.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.



Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 78.

Da skoskatten skulle betales i 1711 var det 4 bruk på Heksem:
«Hexem, Jens Enckemand, og 1 Tøes som staaar hannem faar(?) – [4 par sko =] 12 skilling
[I margen:] 1 Tøes – [Skatt:] 3 ort
Hexem, Erich Soldat fri [soldater betalte ikke skatt] og 1 Tieniste Folch – [2 par sko =] 6 skilling
1 Tøes – [Lønn:] 4 dlr 2 ort – [Skatt:] 3 ort
Hexem, Joen Qvinden, og 1 Tieniste Folch – [6 par sko =] 18 skilling
1 Tøes – [Lønn:] 4 dlr 2 ort – [Skatt:] 3 ort
Hexem, Olle Qvinden – [4 par sko =] 12 skilling».

I 1719 var gården delt. Jens hadde 2 øre i gården (Arna'nn og Joa'nn) og en Gunder hadde 1 øre (Oppstuggu).

I 1730 het brukeren Olle på Arna'nn og Joa'nn, samme bruker hadde gården i 1757.

Ifølge «Haltdalen og Haltdalingen» kom Joen [dvs. sønnen til presten Bersvend] senere tilbake og overtok bykselen og at han eide 18 marklag i Ramnås og noe i Ustgården.

Det var imidlertid sønnen til Bersvend Andersen Megaard som kom tilbake! Et skifte etter Berithe Joensdatter på Røros 23.06.1744 bekrefter at Joen nå er bosatt på Heksum.[226]

(Barn V:6, Far VII:21, Mor VII:22)

Gift med neste ane.

Barn:

Anne Jonsdatter Heksem/Grøt. Født omkring 1719. Død 1803 på Grøt, Haltdalen (ST). Begravet 24.07.1803 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[227] (Se V:6).

VI:12 ff mf mm

Berith Erichsdater. Født omkring 1687. Levde 1744 på Nordgården, Heksem, Haltdalen (ST).

Berith var datter til Erich Mogensen og Berith Tronsdatter på Røros. Dette framgår av skiftet etter hennes mor som ble avholdt på Røros 23.06.1744.

Berith og Joen hadde trolig følgende barn (minst):
Bersvend, gift med Martha Johansdatter Bjørgum, til Midtaune..
Joen, gift med Guri Jownsdatter. Han overtok antagelig gården
Anders, til Megaard (!)
En datter, trolig Anne, gift med Lars Grøt.
Berith, gift med Joen Joensen Aasen.

En Jon Jonsen Hexum døde i 1792, 56 år gammel.[228]

(Barn V:6, Far VII:23, Mor VII:24)

Gift med forrige ane.

VI:13 ff mm ff

Anders Larsen Forset Sørstu'u/Sørløkken. Festebonde. Født omkring 1671. Levde 1701 på Sørstu'u, Forset, Singsås, Haltdalen (ST). Død omkring 1712 på Sørløkken, Budal, Singsaas Haltdalen (ST).

Anders var sønn til Lars Olsen på Forset Sørstu'u.

Fra 1690-årene lå Sørløkka som avlsbruk under Vinsnes. Da lensmannen Per Persen døde, bygslet enka, Else Elevsdatter, bort Sørløkka til Anders.

---

226 Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - R Sakefallsregnskap 1684, Upaginert, bilde 325. Manntallet i 1701, 13 Gauldalen Fogderi, Holtdalen prestegjeld, Holtdalen sogn, folio 137 og 138. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 78. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 138.

227 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døde», folio 264, nr. 51.

228 Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 05, 1742-1756, folio 153b.

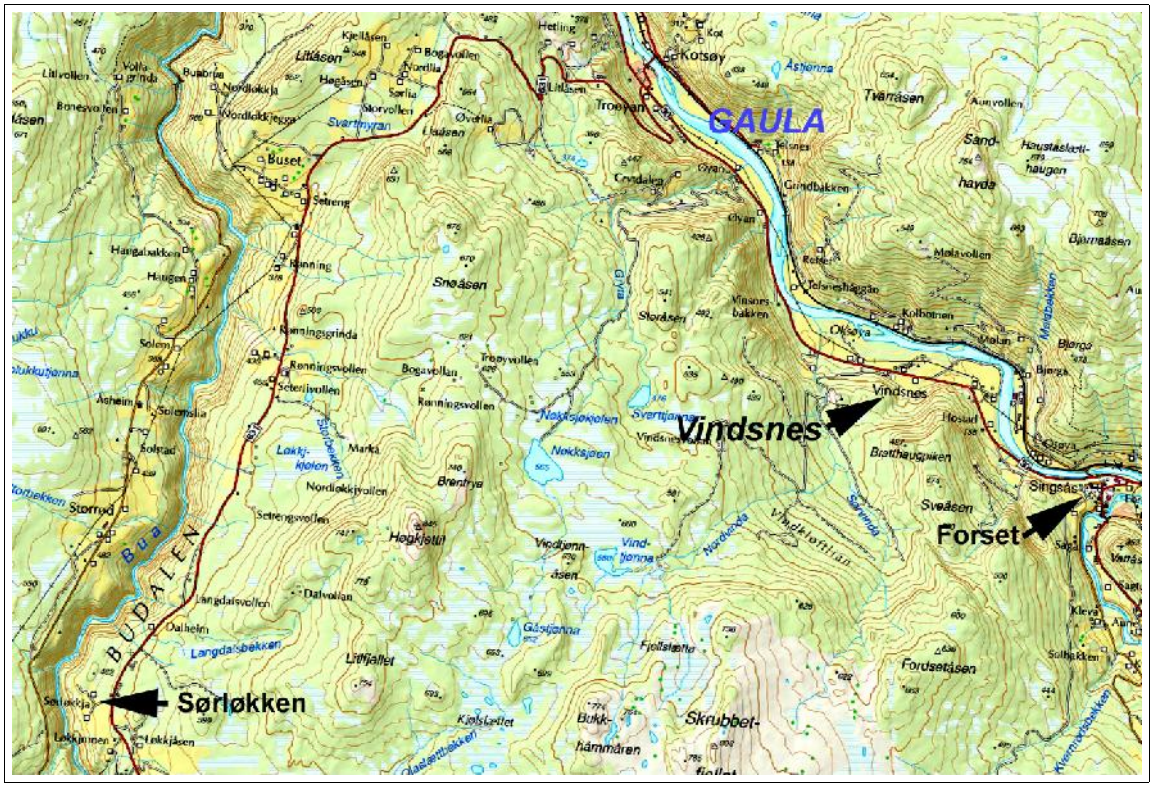
GAULA
Vindsnes
Forset
Sørløkken
BUDALEN
Bua
Buset
Setreng
Snøåsen
Nøkkjøkjølen
Nøkkjøen
Svartjønna
Vindsnes
Singsås
Sveåsen
Forsetåsen
Storås
Olkøya
Grindbakken
Tverråsen
Sandhavda
Molavollen
Kolbotnen
Bjørga
Bjørnåsen
Haugen
Solem
Ashein
Solrad
Storrød
Marka
Brenhya
Høgkjølen
Dalvollen
Dalheim
Langdalsvollen
Langdalsbekken
Litlfjellet
Kjølsætten
Fjellsætra
Skrubbet-
Bukk-
hammaren
Gåsfjønna
Vind-
tjønna
Vindtjønnåsen
Nordlokkjvollen
Setrengsvollen
Bogavollen
Ronningsvollen
Troøyvollen
Ronningsgrinda
Ronning
Haugalokken
Litlåsen
Bogåsen
Nordlokkja
Svartmyran
Øverlia
Troøyan
Kotsøy
Aunvollen
Haustaslætthaugen
Molavollen
Bjørnåsen
Kleva
Solbakken
Forsetåsen
Sveåsen
Singsåsen
Vindtjønnåsen
Nordenda
Vindtjønnåsen
Storåsen
Minnesbakken
Telefonhuggan
Reiten
Grindalen
Grindbakken
Åsheim
Stormolla
Nordlokkjegga
Storvollen
Øverlia
Litlvollen
Bonesvollen
Kjellåsen
Litlåsen
Hetling
Kot
Åsheim
Lokkjen
Lokkjåsen
Lokkjønnen
Lokkjåsbekken
Kvernrudbekken
Klevbekken
Stormodbekken
Nordenda
Vindtjønnåsen
Vindtjønnåsen
Vindtjønnåsen



Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Vedlegg, 84 Tiende - Bilde 417.

Han betalte i 1711 tiende av en avling på 1 kvarter (1 korntønne = 4 kvarterer = 8 skjepper) halvbygg og småtiende med 10 mark ost.

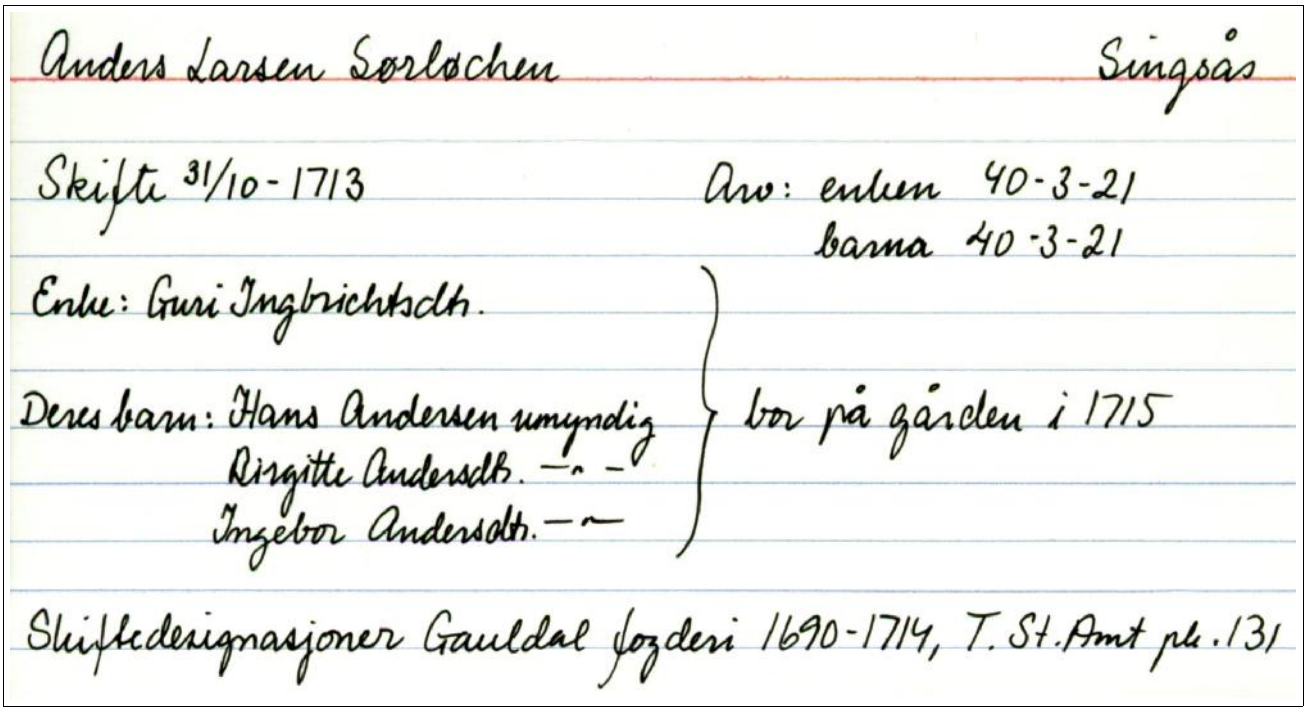

Skiftekort, Trondheim stiftamt, 1690-1715, side 3 - Skiftedesignasjoner for Gauldal fogderi, pkke 131.

De ble avholdt skifte etter Anders 31.10.1713. Boet gikk med 82 rdl. i overskudd som ble delt likt mellom enken og barna.[229]

(Barn V:7, Far VII:25)

Gift med neste ane.

Barn:

Hans Andersen Forset/Digre. Født omkring 1700 på Sørstu'u, Forset, Singsås, Haltdalen (ST). Levde 1715 på Sørløkken, Budal, Singsaas Haltdalen (ST). Død 14.02.1773 på U'stu', Digre, Singsås, Haltdalen (ST). Begravet 21.03.1773 i Singsås, Haltdalen (ST). (Se V:7).

229 Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten - Bilde 73. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Vedlegg, 84 Tiende - Bilde 417. Skiftekort, Trondheim stiftamt, 1690-1715, side 3 - Skiftedesignasjoner for Gauldal fogderi, pkke 131. Singsåsboka, Bind III, side 267, 490.

VI:14 ff mm fm

Guru Ingebriktsdatter. Levde 1685. Levde 1712 på Sørløkken, Budal, Singsaas Haltdalen (ST).

Guru og Anders hadde følgende barn:
Ca. 1700: Hans, gift med Agnis Hansdatter Engan.
Birgitte.
Ingeborg.

Barna var umyndige og bodde hjemme på Sørløkka i 1715.[230]

(Barn V:7)

Gift med forrige ane.

VI:15 ff mm mf

Hans Ingebriktsen Engan. Festebonde. Født omkring 1669. Død 1728 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST).

Tinglyst bygselbrev på Engan hadde ikke gitt siden Ingebrikt Hanssen fikk det. Da Ambroses døde sist i 1600-årene, han levde enda i 1696, ga Berit, som etter at hun hadde giftet seg igjen var i Rødsløkka, opp bygselen av Engan til fordel for sønnen Hans.

Ambroses familie måtte derfor forlate Engan til fordel for Hans og hans familie. Hans sto sterkt med en stor flokk slektninger til hjelp. Han og halvbroren Ingebrikt Rødsløkken var gift med søstrene Villmann fra Børsa, og hang sammen i tykt og tynt.

Bygselbrevet til Hans er datert så tidlig som i 1696, og førstebygselen var 7 rdl. 3 ort 3 skill., tilpasset den nye reduserte skylda.



Manntallet i 1701, 13 Gauldalen fogderi, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 133.

Ved manntallet i 1701 var Engan Soldatgaard. Hans hadde gården og var 31 år gammel. Sønnen Ingebrigt var 1 år gammel.

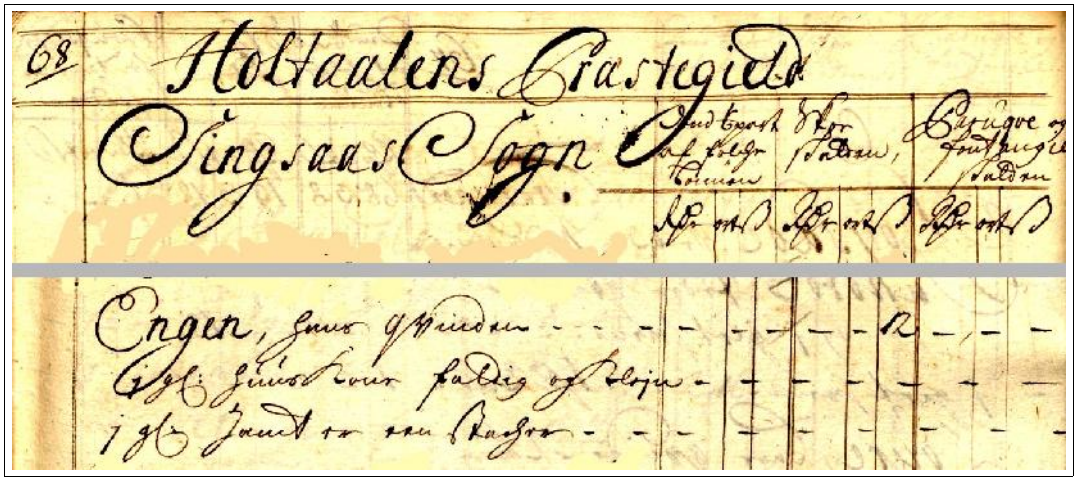

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 68.

I 1711 betalte Hans skoskatten for seg og, kona med 12 skilling (4 par sko).
I husholdet hadde han også «1 gammel huskone» fattig og skrøpelig, og en gammel «jamt, som er en Stacher». For disse betaltes ingen skatt.

Stakkaren fra Jämtland var Pål Nilsson, født ca. 1661, som alt ti år tidligere losjerte i Engan. Det er mulig at Pål var bror til Ambroses som hadde hatt Engan. Er det tilfelle, så var også Ambroses fra Jämtland.

230 Singsåsboka, Bind III, side 490.



Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1712 - Tiende, bilde 380.

I 1712 betalte Hans tiende av en nettoavling på 2 tønner bygg 1 kvart ½-bygg (1 tønne = 4 kvarter), 1 tønne havre og småtiende med 6 mark ost. Det er små tall sammenlignet med det som ble regnet som en vanlig kornavling her et halvt århundre tidligere.



Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]:
Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Singsaas sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 657.

Høsten 1718 fikk Engan besøk av svenske karolinersoldater. Først kom et norsk dragonkompani forbi og ba om mat og losji, som den senere skadetaksten er oppgitt til en verdi på 5 rdl. Svenskene tok 2 tønner havre, 1 hest, 2 kyr og 40 høylass m.m. og skaden er satt til 52 rdl.

Årlig utsed er i 1723 oppgitt til ½ tønne bygg og 2½ tønne havre, som også er meget lite. Årlig høyavling innagjerds var 20 lass.

Det er regnet med at gården kunne vinterfø 1 hest, 5 kyr, 2 ungnaut, 2 sauer og 1 geit. Dette også vitner om at tilbakegangen var stor fra midten av 1600-tallet. Inntrykket stemmer overens med avfellingen fra 1690, Engan er ikke lenger det den var.

Matrikkelkommisjonen foreslo at skyld blir satt ned med 8 marklag. Men hele matrikkelarbeidet ble lagt til side, og kom aldri i bruk.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for Melhus tinglag og Singsaas sogn:

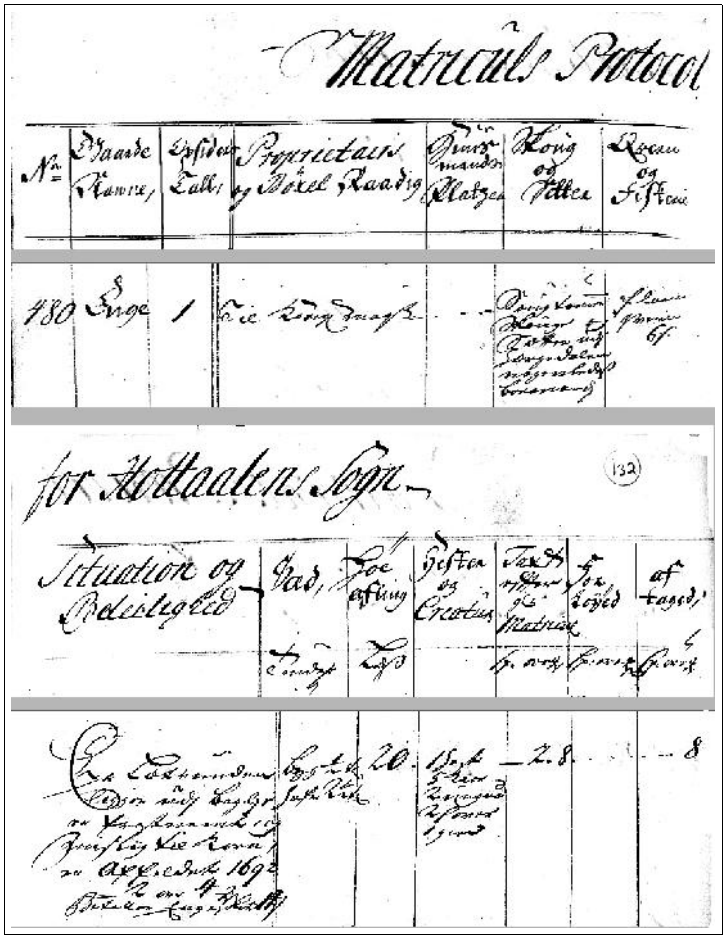
Matricul Protocol

for Holtaalens Sogn

132

Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Singsaas sogn - Eksaminasjonsprotokoll, folio 115b-116a.

«No.
480
Gaarde Navne
Enge
Opsiders Tall
1
Proprietairs og Bøxel Raadig
Til Kong: Majst:
Huusmands Pladzer
–
Skoug og Setter
Saug tømmer
Skoug og Sætter udj Horgedalen
Nogenledes Boemarch
Qvern og Fiskeri
Flom qwern– 6ß
Situation og Beleilighed
Er Letvunden ligger udj baglie er frostnent(?)
og Binstlig(?) til Korn,
er Affaldet 1692 – 2 øre 4 ml:
Betaler Engeskatt – 14ß
Sæd – Tønder
Byg ½ tn. – Hafre 2½ tn.
Høe afling – Læß
20
Hæste og Creatur
1 Hæst – 5 Kiør – 2 ungnød – 6 faar – 1 Gied
Taxt effter Gl: Matricul [Spd – øre – ml:]
0 - 2 - 8 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Forhøyed
–
Afaged
8 ml:».

Utdrag fra den samtidige matrikuleringsprotokollen:

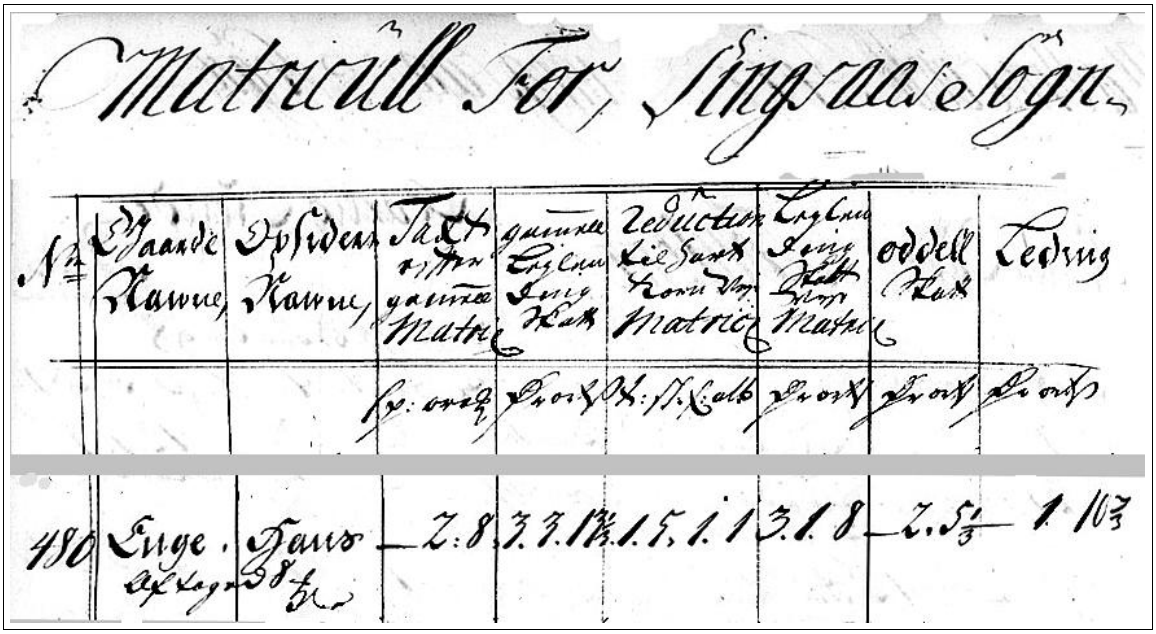

Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Singsaas sogn - Matrikkelprotokoll, folio 69b-70a.

«No.
480.
Gaarde Navne
Enge – Aftaget 8 ml.
Opsiders Navne
Hans
Taxt effter Gammel Matric: [Spd – øre – ml:]
0 - 2 - 8 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Gammel Leilending Skatt [rdr: – ort – ß]
3 - 3 - 13 1/3
Reduction til Hart Korn Nye Matricul Taxt: [tønner – skjepper – fjerdingskar – album].
1 - 5 - 1 - 1
(En tønne inneholdt åtte skjepper, eller 32 fjerdingskar, eller 96 album hartkorn)
Leilending skatt Nye Matric. [rdr: – ort – ß]
3 - 1 - 8
Oddell Skatt [rdr: – ort – ß]
0 - 2 - 5 1/3
Leding [rdr: – ort – ß]
0 - 1 - 10 1/3».

Bygselmannen Hans døde senest i 1728, han var da i 60-års alderen.

Kirkebøkene for Haltdalen prestegjeld begynner først i 1745, så vi må holde oss til skiftet som ble avholdt 12.04.1728.

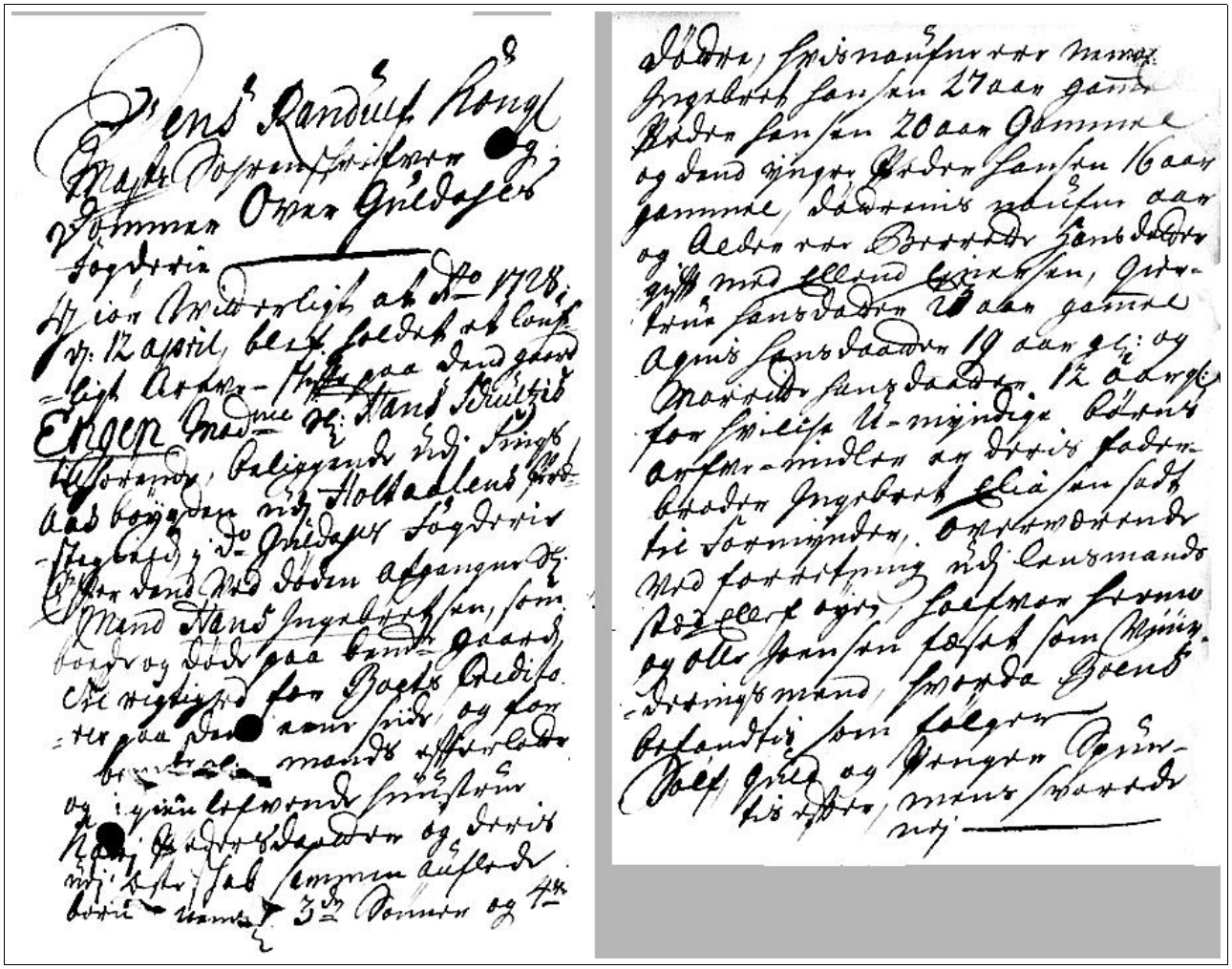

Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 1 (1723-1731), folio 95a.

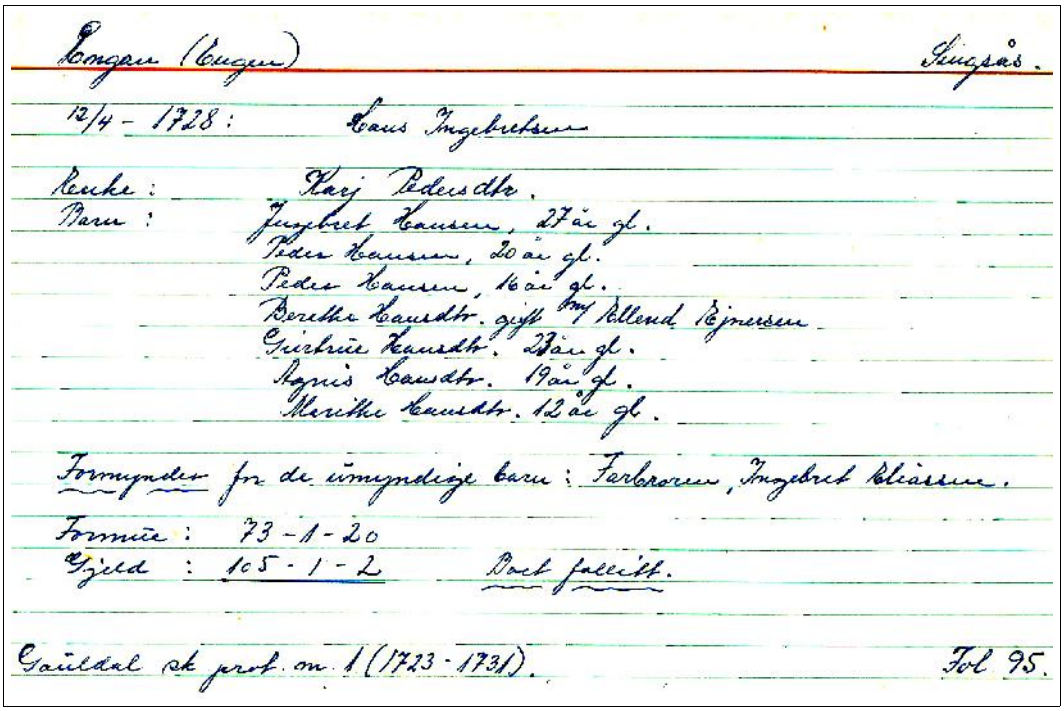

Longan (Engen) Singsås.

12/4 - 1728: Hans Ingebretsen

Enke: Kari Pedersdtr.

Barn: Ingebret Hansen, 27 år gl.
Peder Hansen, 20 år gl.
Peder Hansen, 16 år gl.
Berithe Hansdtr. gift m/ Allend Kjærsen
Gjertrud Hansdtr. 23 år gl.
Ingri Hansdtr. 19 år gl.
Merithe Hansdtr. 12 år gl.

Formynder for de umyndige barn: Farbroren, Ingebret Eliassen.

Formue: 73-1-20

Gjeld: 105-1-2 Bort falleitt.

Gauldal sk prot nr 1 (1723-1731). Fol 95.

Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 691.

Yngste barnet var bare 12 år og farbroren Ingebrikt Eliassen Rødsløkken kom her som verge for henne og andre umyndige. Lensmannen Elev Øyen og takstkarene Hallvard Hermo og Ola Jonsen Fjeset kom og så over dødsboet. De hadde aldri sett en så stor kjøreokse som Engesoksinn, og verdsatte den til 10 rdl. Kun halvparten av dette var prisen for en ku, som ble taksert likt med brennevinkjelen.

Men til tross for avfellingen i landskylda, som forresten hadde lite å si i forhold til andre skatter, så sto det skralt til økonomisk i Engan. Hans og Kari hadde dratt på seg 66 rdl. i gjeld til Maren Brix i byen, enka etter kjøpmann Hans Schultz. Hun hadde nettopp prøvet gjeldssaken for retten, der Hans ble dømt til å betale. Aktiva i Engan var 73

rdl, og samlet gjeld 105 rdl., slik at det var et falittbo.[231]

(Barn V:8, Far VII:29, Mor VII:30)

Gift med neste ane.

Barn:

Agnis Hansdatter Engan. Født omkring 1709 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST). Død 14.02.1773 på U'stu', Digre, Singsås, Haltdalen (ST). Begravet 21.03.1773 i Singsås, Haltdalen (ST).[232] (Se V:8).

VI:16 ff mm mm

Kari Pedersdatter Hammer. Født omkring 1673 på Hammer, Børsa, Bryneset (ST). Død 1752 i Singsås, Haltdalen (ST). Begravet 01.11.1752 i Singsås, Haltdalen (ST).[233]

Kari var datter til Peder Jensen Hammer fra Digra i Singsaas og Giertrud Eilivsdatter fra Kirkvold.

Kari og Hans hadde følgende barn:
Ca. 1698: Berit, gift med Erlend Einarsen Hinsverk.
Ca. 1700: Ingebrikt, gift med Anne Olsdatter Osøyen, han overtok halve gården.
Ca. 1703: Gjartrud, tjente i grenda, bodde i 1762 på Fløttan som «gammel Pige».
Ca. 1704: Per, gift med Adelus Andersdatter, han overtok halve gården.
Ca. 1709: Agnis, gift med Hans Anderssen Forset, bosatt på Utstu'u Digre.
Ca. 1712: Per d.y., gift med Berit Olsdatter.
Ca. 1715: Marit, gift med Ola Johansen Almås.

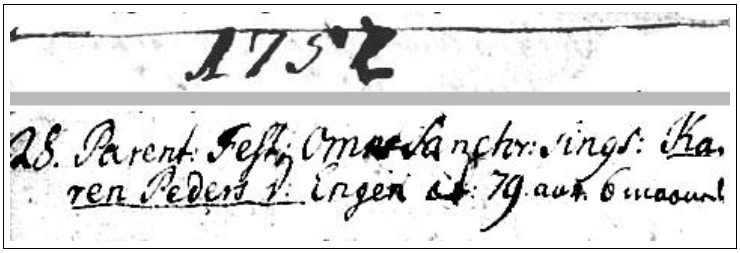

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1752, folio 151b, nr. 28.

Karen Pedersdatter Engen døde i 1752, 79 år og 6 måneder gammel. Hun ble begravet i Singsås «Fest Om.. Sanchr» (Omnium Sanchtórum, dvs. 1. november) det året.[234]

(Barn V:8, Far VII:31, Mor VII:32)

Gift med forrige ane.

VI:17 fm ff ff

Mogens Yset Oppgaarden. Festebonde. Levde 1702. Levde fra 1718 til 1729 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST).

Ysetgårdene ligger mellom Gaula og Hulta, på sørøst-siden av denne. Dette er også gamle gårder, med god og veldrevet jord. Navnet har blitt skrevet på flere måter: Iesetter, Øiezeter, Osted, Ydsetter i 1590, Ydset i 1626 og 1665, Ydsett i 1631 og 1723. Det er ikke godt å si hva navnet betyr.Set-endelsen kommer av setr, dvs. bostad. Det kan tenkes en sammenheng med øy eller yterst (øy brukes i Haltdalen om en tange som stikker ut i en elv eller et vann). Det skulle derfor kunne bety bostad ute på en øy.

«Vår» Mogens overtok Yset, Oppgården omkring 1719. Han ble gift med Beret Ellevsdatter. Dette framgår av skiftet etter Beret som ble avholdt 25.10.1729. Da hadde nok Mons gitt fra seg gården, for den er ikke nevnt i skiftet. Iølge «Haltdalen og Haltdalingen» kom Beret fra Gaare.

Det er et sagn om at en såret svensk ble igjen i Megården etter ett svensketog, muligens etter Gyldenløwefeiden, eller ett senere tog. De fant han i eldhuset. Han skulle så ha blitt gift i Gåre. Dette må ha vært denne Mons eller

231 Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 68. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1712 - Tiende, bilde 380. Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Singsaas sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 657. Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Singsaas sogn - Matrikkelprotokoll, folio 69b-70a. Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Singsaas sogn - Matrikkelprotokoll, folio 69b-70a. Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 1 (1723-1731), folio 95a. Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 691. Singsåsboka, Bind II, side 190, Bind III, side 96-97. Manntallet 1701, 13.2.3 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, folio 133.

232 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Døde», folio 162, nr. 39.

233 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1752, folio 151b, nr. 28.

234 Singsåsboka, Bind II, side 190, Bind III, side 96-97.

Mogens. Man finner riktignok en Mogens Evensen her i 1715, men det er neppe denne Mogens. Enten er det en annen, eller så må det være en forveksling, kanskje feil farsnavn, slik at han hadde kommet hit før Armfeldt-toget. At han er svensk er det neppe tvil om. Mons var i alle fall en kar som satte merker etter seg, han ble stamfar til flere store slekter i bygda.

I 1719 brente svenskene også denne gården, «i bund og grund». Skadetakstene var:

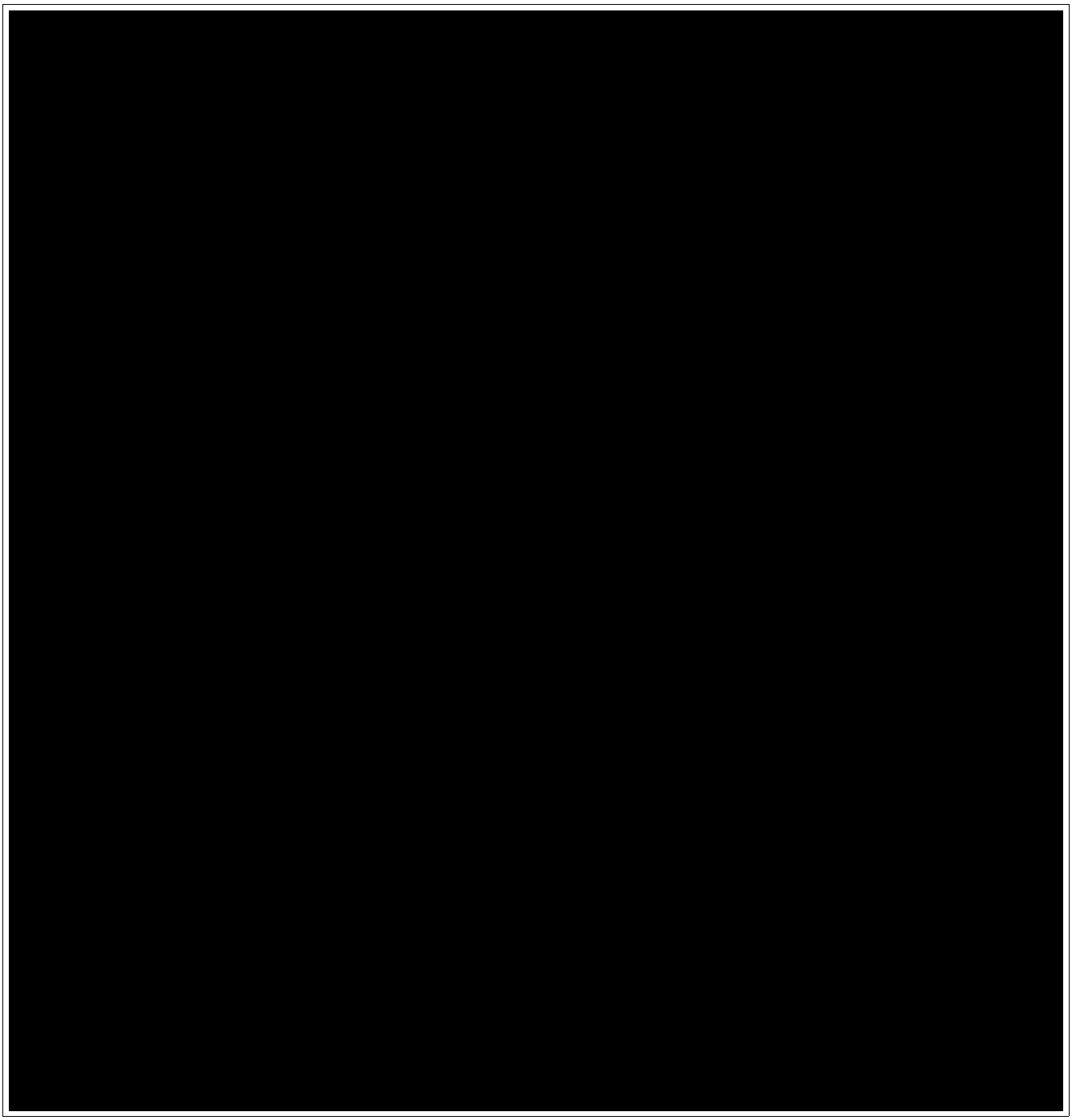

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Haltaalen sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 663.

«Gaardens huse, som var vel bygget, kand skaden derfor ei mindre takseres end 150 rdl.
Gjerdesgaard og kornstør opbrent 10 rdl.
7 t. bygg 15 rld. 3 ort.
3 t. havre 4 rdl. 2 ort.
20 lass høy 10 rdl.
10 lass halm 5 rdl.
8 kjør 28 rdl.
2 kvier 6 rdl.
13 faar 6 rdl. 2 ort.
1 hest 8 rdl.
Gaardsredskaber af fienden borttaget og opbrent 11 rdl.

Sengklær og gangklær 5 rdl.
Sum 259 rdl. 3 ort.
Skade ved vore egne folk: Det søndenfjeldske infanteri 1 hest borttaget 4 rdl.»

Dette var ikke lite, men Mogens klarte det nok, enda han ikke eide noe i gården selv.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for Melhus tinglag og Haaltaalens sogn:

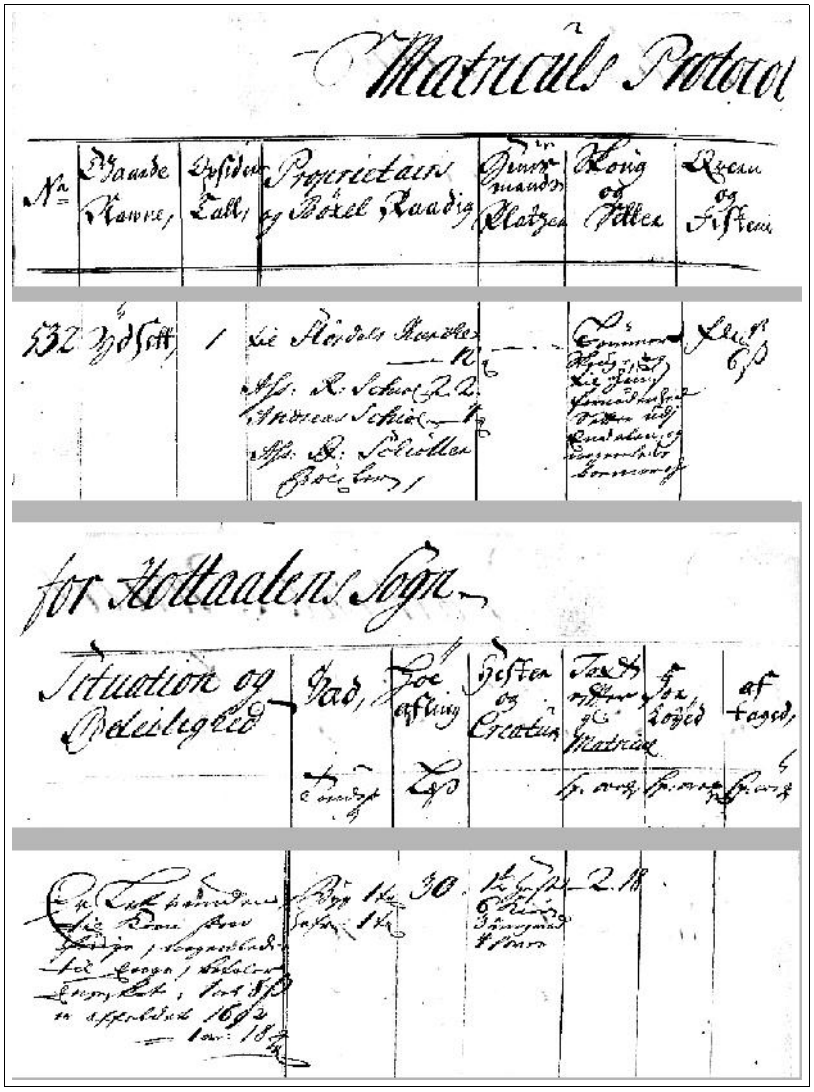

Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Eksaminasjonsprotokoll, folio 128b-129a.

«No:
532
Gaarde Navne
Ydsett
Opsiders Tall
1
Proprietairs og Bøxel Raadig
Til Størdals Kærche – 12 ml:
Afs: R: Schiøl[ler] – 2 øre 2 ml:
Andreas Schiøl[ler] – 4 ml:
Afs: R: Schiøller Bøxler
1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Huusmands Pladzer
–
Skoug og Setter
Tømmerskouge og til Huusfornødenhed,
Sætter udj Endalen og nogenlens Boemarch
Qvern og Fiskeri
Flom qn 6ß.
Situation og Beleilighed
Er Letvunden til Korn som øvrige, nogenlede til Enge

Betaler Engeskat, 1 ort 8ß
Er affeldt 1692 – 1 ort 18 ß
Sæd – Tønder
Byg 13 tn. – Hafre: 1 tn.
Høe afling – Læss
30
Hæste og Creatur
12 Hæste – 6 Kiør – 3 ungnød – 4 faar
Taxt effter Gl: Matricul [1 riksdaler = 4 ort = 96 skilling]:
0 - 2 - 18
Forhøyed
–
Afaged
–».

Utdrag fra den samtidige matrikuleringsprotokollen:

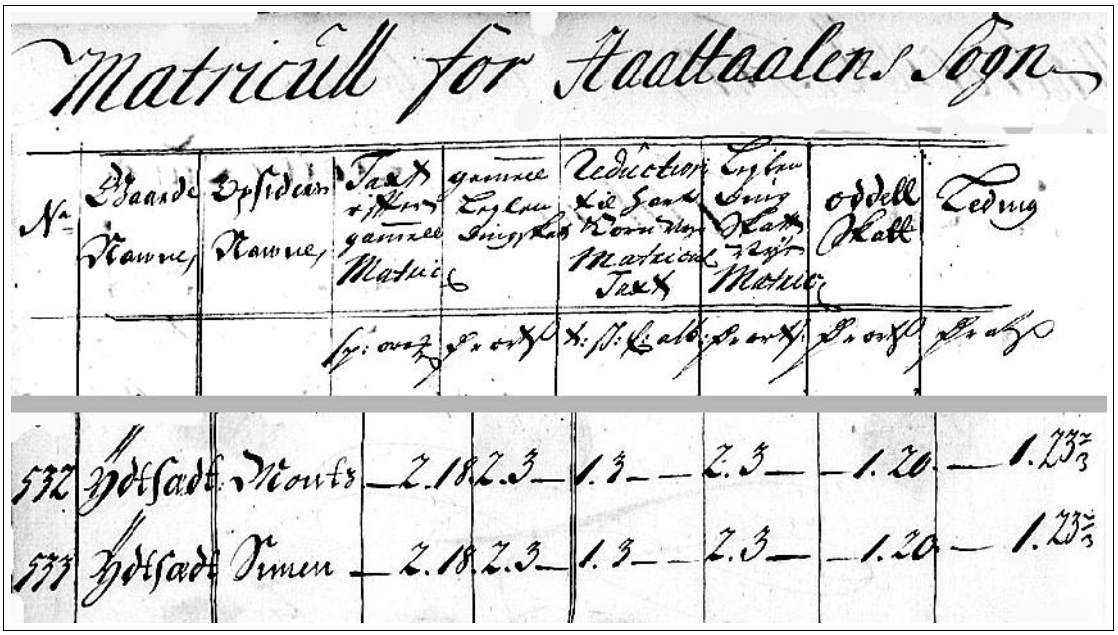
Matricull for Haaltaalens Sogn

No:	Gaarde Navne	Opsidders Navne	Taxt effter gammel Matric:	gammel Leylend Skatt	Reduction til Hart Korn	Leylend Skatt	oddell Skatt	Leding
532	Ydtsadt	Monts	2.18.2.3	1.3	2.3	1.20	1.23 3/3	
533	Ydtsadt	Simen	2.18.2.3	1.3	2.3	1.20	1.23 3/3	

Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Matrikkelprotokoll, folio 75b-76a.

«No:
532.
Gaarde Navne
Ydtsadt
Opsiders Navne
Monts
Taxt effter Gammel Matric: [Spd – øre – ml:]
0 - 2 - 18 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Gammel Leilending Skatt [rdr: – ort – ß]
2 - 3 - 0
Reduction til Hart Korn Nye Matricul Taxt: [tønner – skjepper – fjerdingskar – album].
1 - 3 - 0 - 0
(En tønne inneholdt åtte skjepper, eller 32 fjerdingskar, eller 96 album hartkorn).
Leilending skatt Nye Matric. [rdr: – ort – ß]
2 - 3 - 0
Oddell Skatt [rdr: – ort – ß]
0 - 1 - 20
Leding [rdr: – ort – ß]
0 - 1 - 23 1/36».

I 1730 var det nemlig Stjørdalskirken, lagmann Schiøllers arvinger, «Anders Aallums datter» og Cancelieråd Schjøller som eide gården.[235]

235 Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Haltaalen sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 663. Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Eksaminasjonsprotokoll, folio 128b-129a. Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Matrikkelprotokoll, folio 75b-76a. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 88, 97-98, 105-107.

(Barn V:9)

Gift med neste ane.

Barn:

Ellev Mogensen Gaare. Født omkring 1716. Død 1789 på Gaare, Haltdalen (ST). Begravet 19.04.1789 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[236] (Se V:9).

VI:18 fm ff fm

Beret Ellevsdatter Yset Oppgaarden. Levde 1702. Død 1729 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST).

Ifølge sagnet kom Mogens hustru fra Gaare. Det bodde en Elluf Ingebritsen på en av Gaare-gårdene i 1701, men han var da bare 12 år gammel. Denne sønnen nevnes ikke ved «Skoskatten» i 1711.

I 1711 arbeidet ei tøs på en av Gaare-gårdene. Dette kan meget vel være den Beret Ellevsdatter som ifølge sagnet giftet seg med Mogens.

Jeg har kommet til at Beret må være datter til Ellev Bjørnsen Yset Oppgaarden, og at det var derfor Mogens overtok Yset Oppgpården etter Arnfeldts tilbaketog!

«Skoskatten» viser at Ellev da var gift, men ingen barn nevnes på gården. Yset- og Gaare-gårdene var nabogårder.

Beret og Mogens hadde flere barn. Man kjenner i alle fall:
xxxx: Beret, gift med Joen Pedersen Yset.
1717: Elev, antagelig til Gåre, Estensa'nn.
1721: Kari, gift med Johan Ingebrigtsen Bjørgum.
1722: Peder, gift med Kari Taraldsdatter Aasen, død i 1796.
1723: Anders, gift med Beret Hansdatter Flatberg.
1727: Ingeborg, gift med Haldo Hansen Flatberg.

Sønnen Anders og Beret bodde en tid på Flatberg, trolig på Gjetåsen. I 1787 finner vi han der, «eier intet, lever blot av betleri». Trolig bodde de en tid på Sommervold.

Beret Ellevsdatter døde i 1729. Da hadde nok Mons gitt fra seg gården, for den er ikke nevnt i skiftet som ble avholdt på gården 25.10.1729.

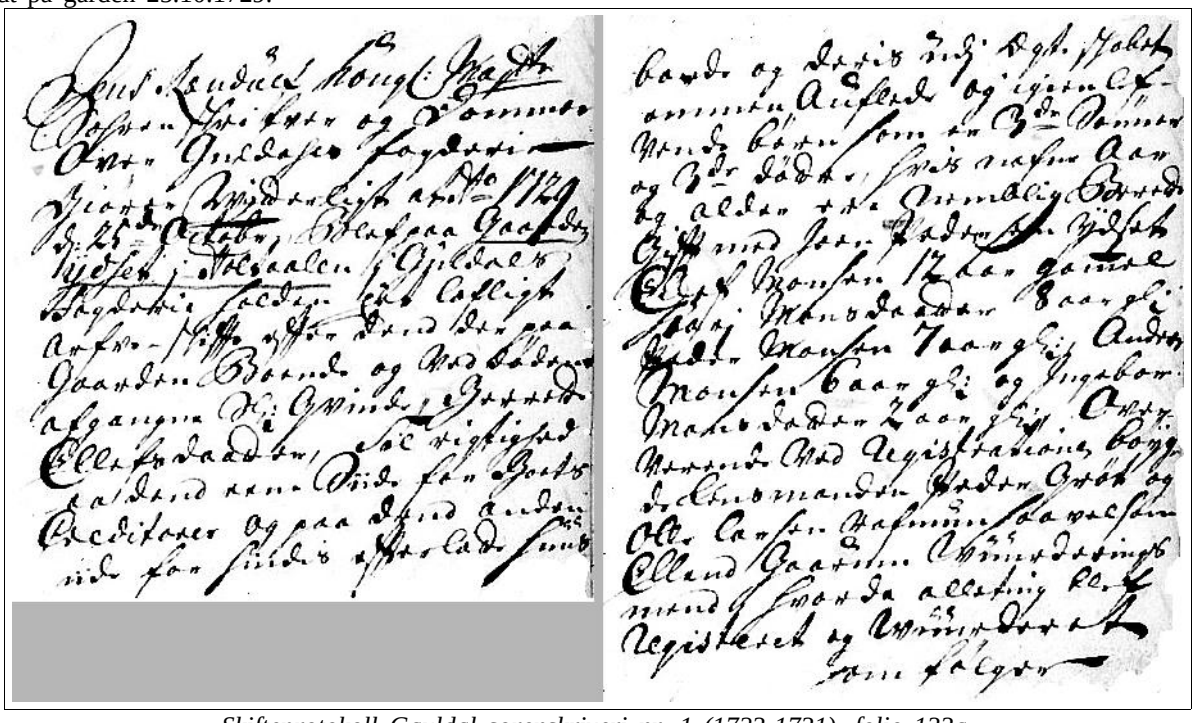

Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 1 (1723-1731), folio 133a.

236 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1789, folio 174a, nr. 19.

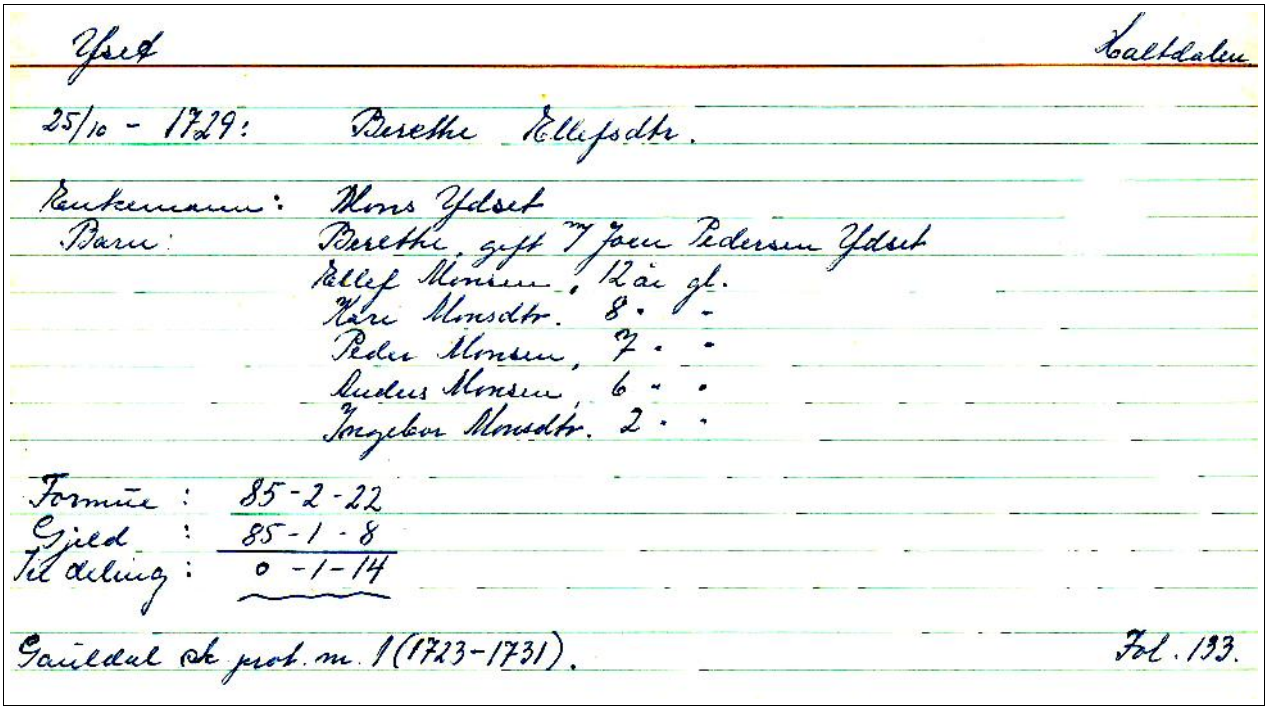
Yset Haltdalen

25/10 - 1729: Berethe Ellefsdtr.

Enkemann: Mons Ydset
Barn: Berethe, gift m/ Jon Pedersen Ydset
Ellef Monsen, 12 år gl.
Kari Monsdtr. 8 " "
Peder Monsen, 7 " "
Anders Monsen, 6 " "
Ingebor Monsdtr. 2 " "

Formue: 85-2-22
Gjeld: 85-1-8
Til deling: 0-1-14

Gauldal sk. prot. nr. 1 (1723-1731). Fol. 133.

Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 4289.

Løsøre er det lite av, så det blir bare 1 ort 14 skilling til deling på arvingene.[237]

(Barn V:9, Far VII:35)

Gift med forrige ane.

VI:19 fm ff mf

Tarald Halstensen Aasen. Skrepphandler, festebonde. Født omkring 1685 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). Levde 1725 i Aasen, Haltdalen (ST). Død 1764 i Aasen, Haltdalen (ST). Begravet 23.09.1764 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[238]

Tarald var fra Søstumoen Møkleby i Stor-Elvdal, en av de store Møklebygårdene.

Hans mors slekt kom fra Perstu Messelt nord for Møkleby-gårdene.

Det er fortalt at han kom som skreppehandler, og ble i Haltdalen over sommeren.

237 Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 1 (1723-1731), folio 133a. Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 4289. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 106-107.

238 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Begravne», folio 158, nr. 29.

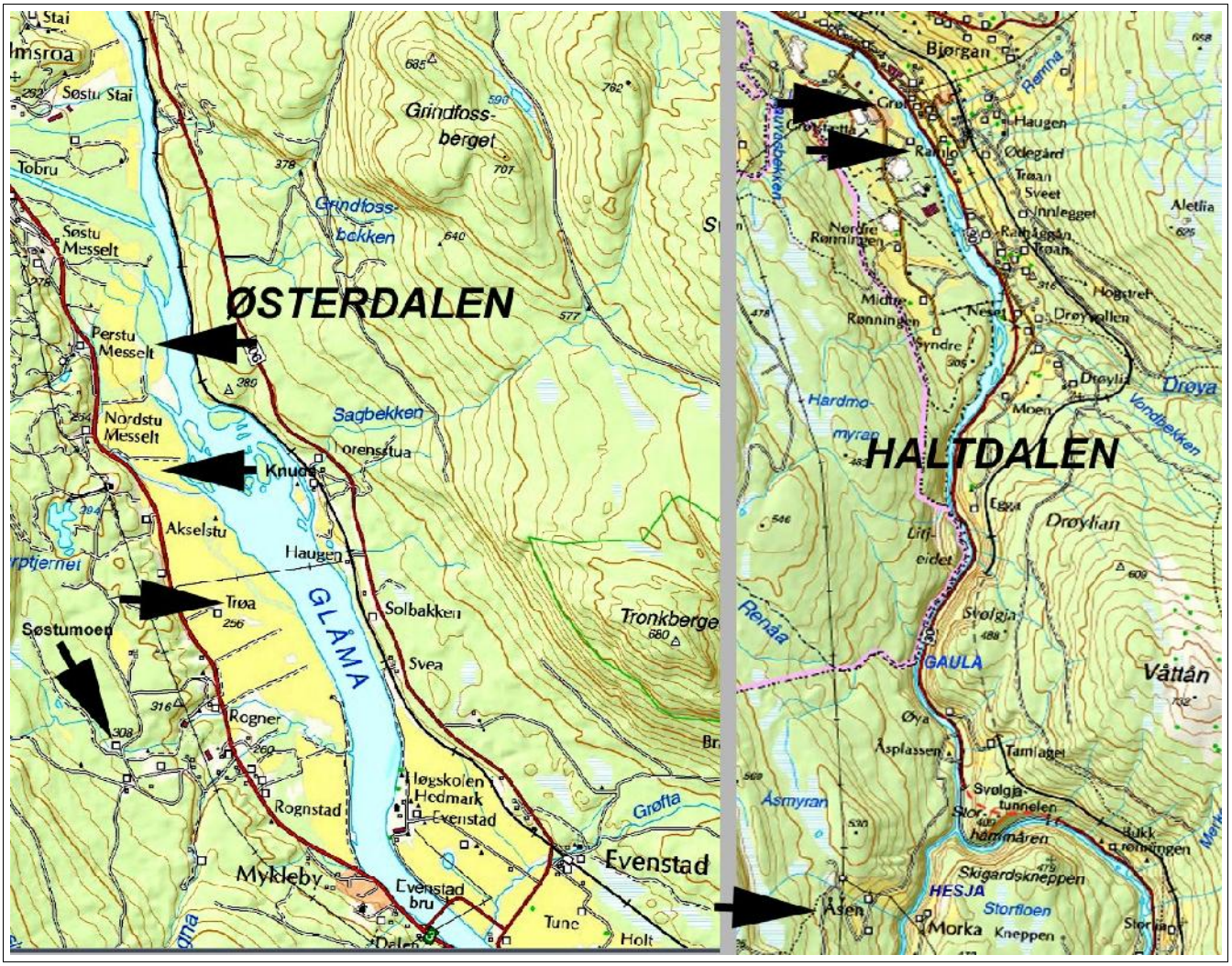

T.v. «Slekts»-gårder i Stor-Elvdal. Fra nord mot syd Perstu Messelt, Trøa Møkleby og Søstumoen Møkleby. Jeg har endret det moderne kartet i overenssemmelse med kart fra 1803. Knuds er flyttet nordover og plassert mellom Nordstu Messelt og Akselstu, mens opprinnelig plass er erstattet med Søstumoen. T.h. «Slekts»-gårder i øvre Haltdalen. I nord: Grøt og Ramblo, i syd: Aasen.

Tarald ble gift i Aasen med Kari Jonsdatter.

Ved matrikkelarbeidet i 1723 har Tarald overtatt driften av Aasen.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for Melhus tinglag og Haaltaalens sogn:

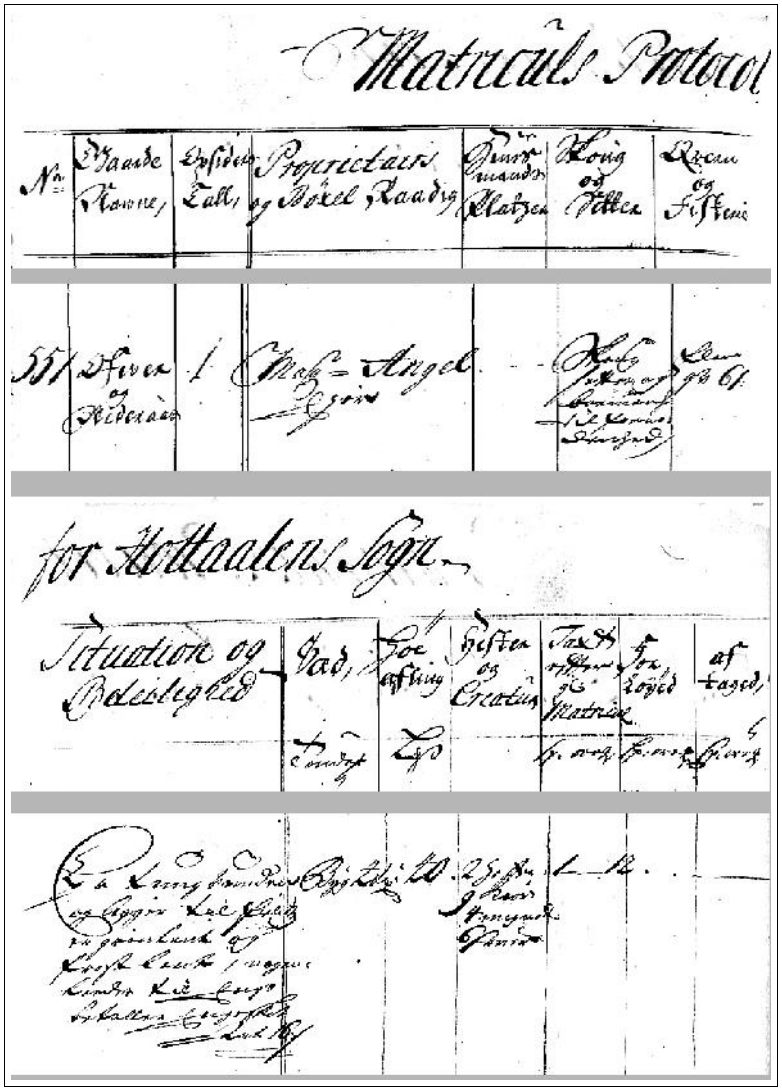

Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Eksaminasjonsprotokoll, folio 132b-133a.

«No:
551
Gaarde Navne
Øfver og Nederaas
Opsiders Tall
1
Proprietairs og Bøxel Raadig
Ma.. = Angel Ejer
Huusmands Pladzer
–
Skoug og Setter
Skoug, Setter og Boemarch til fornødenhed
Qvern og Fiskeri
Flom qn 6ß.
Situation og Beleilighed
Er tungvunden og ligger til Fields
er grenlent og frostlent,
Nogen Lendes til Enge
Betaller Engeskat = 2 ort 16ß
Sæd – Tønder
–
Høe afling – Læss
40
Hæste og Creatur
2 Hæste – 9 Kiør – 4 ungnød – 6 faar
Taxt effter Gl: Matricul [1 riksdaler = 4 ort = 96 skilling]:
1 - 0 - 12
Forhøyed

–
Afaged
–»

Utdrag fra den samtidige matrikuleringsprotokollen:

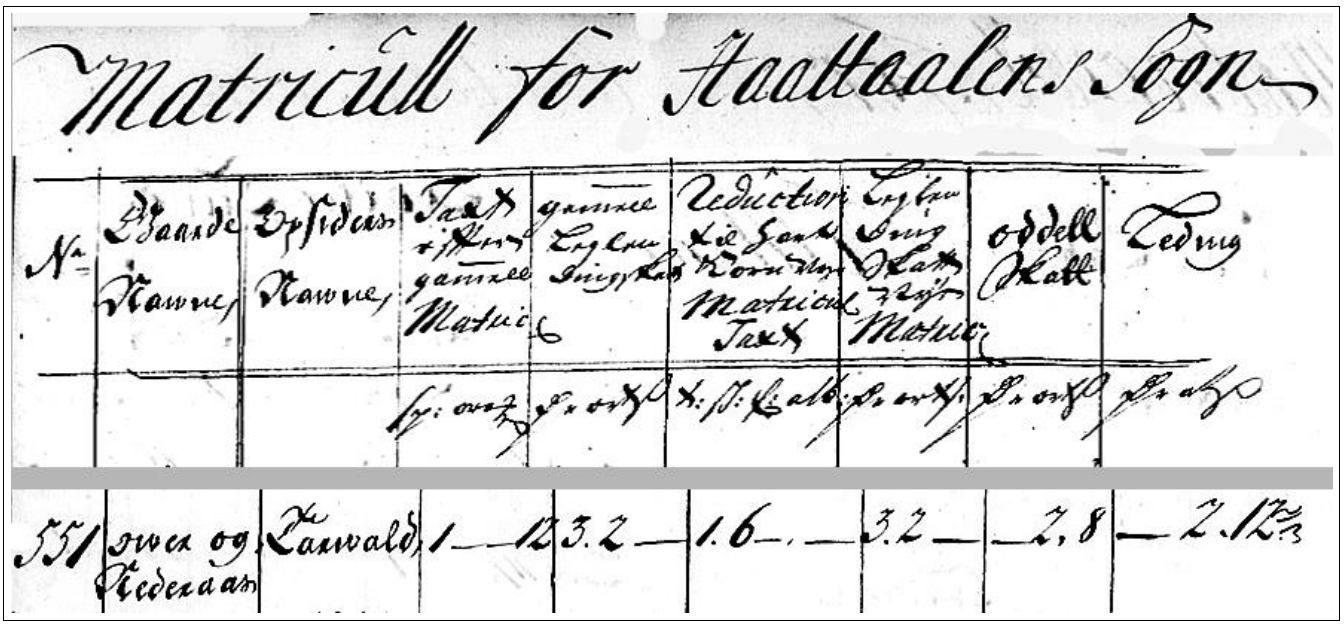

Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Matrikkelprotokoll, folio 77b-78a.

«No:
551.
Gaarde Navne
Over og Nederaas
Opsiders Navne
Torvald
Taxt effter Gammel Matric: [Spd – øre – ml:]
1 - 0 - 12 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Gammel Leilending Skatt [rdr: – ort – ß]
3 - 2 - 0
Reduction til Hart Korn Nye Matricul Taxt: [tønner – skjepper – fjerdingskar – album].
1 - 6 - 0 - 0
(En tønne inneholdt åtte skjepper, eller 32 fjerdingskar, eller 96 album hartkorn).
Leilending skatt Nye Matric. [rdr: – ort – ß]
3 - 2 - 0
Oddell Skatt [rdr: – ort – ß]
0 - 2 - 8
Leding [rdr: – ort – ß]
0 - 2 - 12 1/3».

Fra «Haltdalen og haltdalingen»:
«Men no kjem stamfaren for den seinare Ås-slekta, Tarald. (Ein Tarald Bersvendsen som ein har funni nemnt som brukar i 1701, må vera ein annan, truleg av den gamle slekta.) Denne Tarald skulle etter sagnet vera frå Nøkleby i Storelvdal. Det er fortalt at han kom her som skreppehandlar, og var verande her om sommaren. Han vart så gift i Åsen. Kona skulle heite Kari Jonsd. At ho hadde tilknytning til Ås-slekta er ganske sikkert.».

Et skifte på Messelt i Stor-Elvdal viser at dette er korrekt.
27.03.1752, to år etter at Taralds bror, Tollef, døde våren 1750, holdt enken, Ragnhild Olsdatter fra Søndre Messelt, skifte. Hennes bror, Ole Olsen Messelt, la frem et skjøte fra 1725 på en huds skyld til Tollef Halstensen fra hans bror, Tarald Halstensen Aasen i Holtålen og hans svogre, Ole Taraldsen Øvergård og Hågen Olsen Kroken.

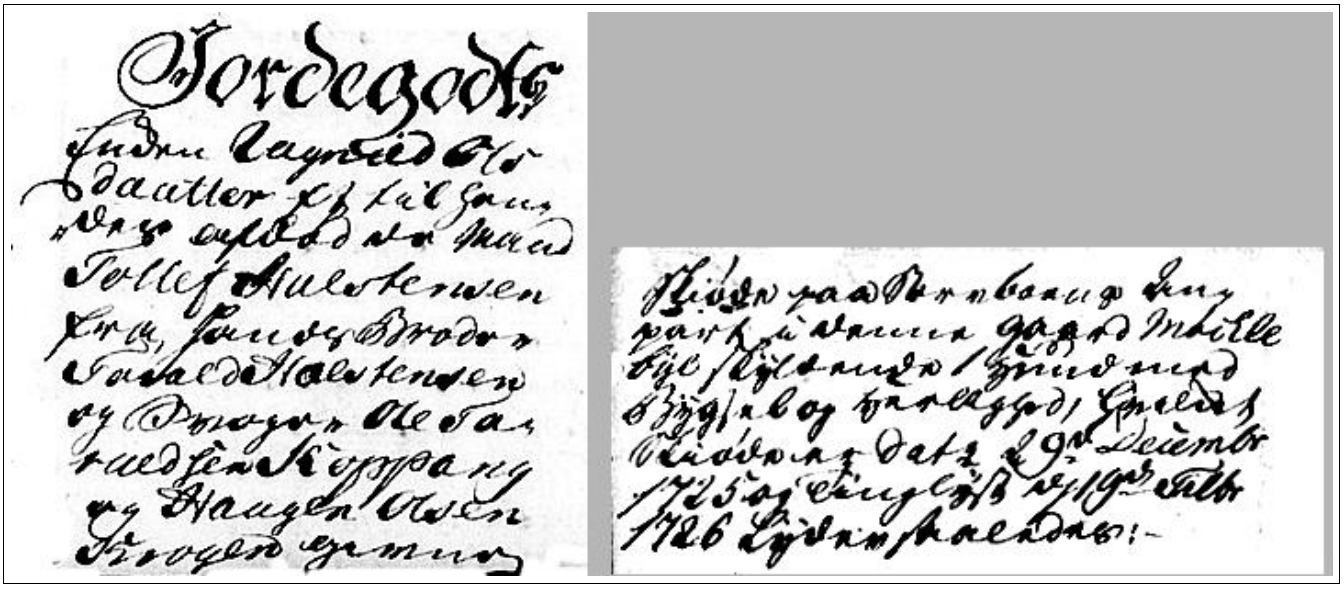

Skifteprotokoll Solør og Østerdalen sorenskriveri nr. 10, 1750-53, folio 615a-615ba.

Jordegodtz

«Enken Ragnild Olsdatter .. til hans dags afdødde Mand Tollef Halstensen fra handes Broder Tarald Halssensen og Svoger Ole Taaraldsen Koppang og Haagen Olsen Kroen gennom skiøde paa Sterrbeboen En art i denne aard Mellebye skyldende 1 Huud med Bygsel og ...., ... Skiøde av Dato 29de Decembr1725 og Tinglyst dj 19de Febr1726 Lyder stalendes ...-

Tarald døde i 1764:



Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1771, folio 158a, nr. 29.

«23 sept H: p Taral Aasen gl 79 aar».[239]

Fra «Bygdebok for Stor-Elvdal» av Anders Fosvold::

Evenstad og Møkleby-gårdene ligger øst, henholdsvis vest, for Glomma i Østerdalen mellom jernbanestasjonene Rasta og Stai. Messelt ligger noe lenger nord på vestsiden av Glomma der Imsa har sitt utløp. Gårdene tilhører Stor-Elvdal kommune og Åmot prestegjeld og tilhørte Christiania stift, Aggershus len, Østerdalen fogderi rundt 1647 og 1660.

Ved reskript av 06.10.1741 ble Åmot prestegjeld delt i Åmot og Rendalen prestegjeld. Åmot skulle omfatte Åmot hovedsogn, Stor-Elvedalen sogn og Osen menighet. Rendalen skulle bestå av Øvre og Ytre Rendal annekssogn. Ved reskript 21.09.1787 ble Osen menighet fraskilt Åmot prestegjeld og tillagt Trysil prestegjeld som et annekssogn. Ved kgl. res. av 01.10.1868 og 09.11.1872 med virkning fra 01.01.1873 ble Åmot prestegjeld delt i Åmot og Stor-Elvdal prestegjeld, hvert bestående av sogn med samme navn.

Da Evenstad ble utskilt fra Møkleby-grenda som eget skattebruk, falt det naturlig at den beholdt sitt egennavn Evenstad, mens de øvrige gårdene fortsatt beholdt grendenavnet Møkleby. Derved kom Evenstad helt bort fra Møklebynavnet, enda det må være denne gård som opprinnelig het Møkleby. For ifølge tilgjengelige kilder var Evenstad langt tilbake – i slutten av 1500-tallet og begynnelsen av 1600-tallet – både den største, og etter navnet å dømme, den eldste av Møklebygårdene.

At Evenstad i 1619 var den største og mest betydelige av de daværende fem bruk, fremgår også av at gården da av myndighetene ble ansett verdig til å skilles ut som et eget skattebruk under kronen fremfor noen av de øvrige fire bruk på Møkleby. De måtte fremdeles stå sammen for å danne et skattebruk. I 1603 var også Møkleby delt i to skattebruk – med 2½ hud hver i landskyld – dog uten at disse var utskilt fra hverandre. At Evenstad utgjorde tyngdepunktet i det ene av disse to skatteobjekter er utvilsomt, antagelig sammen med Furuset og Trøen. Vi må nemlig anta at også Furuset har tilhørt Møkleby, til tross for at det ikke er funnet noe «ordelings»-dokument om dette, slik tilfellet er med Evenstad.

Etter skattelistene å dømme ble antagelig Furuset utskilt – nærmest fra Evenstad – i årene mellom 1603 og 1619. Disse to gårdene, Evenstad og Furuset, har forresten vært underlagt samme skjebne. Begge har til begynnelsen av 1600-tallet vært skjult under grendenavnet Møkleby, men dukker så plutselig frem, fullt ferdig, som to av bygdens

239 Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Eksaminasjonsprotokoll, folio 132b-133a. Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Matrikkelprotokoll, folio 77b-78a. Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 663, 668. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 334-335.

største og beste gårder med en skyld på 1 hud hver – en skyld som ingen av de andre enkelte og samtidige gårder i bygda overgikk, og kun de fire øvrige Møklebygårdene nådde opp til.

Etter alt å dømme foregikk også trafikken på østsiden av Glomma i de eldste tider – i alle fall syd for Stai.

Både Evenstad og Furuset lå på østsiden av elven, likeså Strandgårdene og Ophus, mens vestsiden lå helt ubebodd fra Steinvik til Møkleby – gården Krøken på vestsiden av Glomma er av yngre dato. Og er Møkleby utgått og bebygget fra Evenstad, – som den må være om Evenstad er den opprinnelige Storgården eller Møkleby – så fantes ikke en eneste oppsitter på vestsiden av Glomma fra Steinvik og nesten til Imsa, mens østsiden så å si helt sammenhengende var opptatt av brukere like fra Svea Strand til og med Stai og Negård.

At den første opprinnelige primitive vei derfor gikk på østsiden (mellom gårdene), sier seg selv. Det er forresten urimelig å tenke sig at disse beboere dro over til den ubebodde vestsiden for å komme frem, så mye mer som det der var flere store tverråer. Enda så sent som på 1600-tallet, finnes en skrivelse som stemmer overens med dette. Brevet er fra futen Christen Jensen og handler om Halvor Evenstad. Christen Jensen skriver om Halvor «at han bor udi en alfarvei, og han mig på mine forårsagede reiser udi Østerdalen gjør tjeneste som skydsferd». Veien gikk altså gjennom tunet på Evenstad.[240]

(Barn V:10, Far VII:37, Mor VII:38)

Gift med neste ane.

Barn:

Guri Taraldsdatter Aasen. Født omkring 1719 på Aasen, Haltdalen (ST). Død 1800 på Gaare, Haltdalen (ST). Begravet 15.06.1800 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[241] (Se V:10).

VI:20 fm ff mm

Kari Jonsdatter Aasen. Født omkring 1683. Død 16.02.1771 på Aasen, Haltdalen (ST). Begravet 24.02.1771 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[242]

Kari og Tarald hadde følgende barn)minst):
Ca. 1720: Ole, gift med Kirsti Ingebrigtsdatter Dybdal i Ålen, døde i 1810.
Ca. 1719: Guri, gift med Ellev Mogensen Gaare, Jonsa'nn, døde i 1800.
Ca. 1726: Halsten, gift med Karen Hansdatter Grønset, Uststuggu, kom dit, døde i 1795.
Ca. 1726: Kari, gift med Peder Monsen Yset, Oppgården.

Sønnen Ole var bjørneskytteren over alle andre, bjørnerifla hans finnes fortsatt i Åsen. Det var jo mye bjørn i disse markene før i tiden.



Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 329.

Det er ganske sikkert at Kari hadde tilknytning til Ås-slekten. Det er mulig at hun var datter til den Joen Gundersen som var 3 år i 1666. Hans far Gunder var rimeligvis fra Gilset, og gift med datteren til Erik Øverås. Navnebruken støtter dette, og ellers finner vi mye sammenheng med Gilset på denne tiden.

240 Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 610-12,

241 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1800, folio 262a, nr. 25.

242 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Begravne», folio 161, nr. 5.



Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 139.

Under folketellingen i 1701 har den mektige og tidligere hytteskriveren Anders Tvedt fortsatt Aasen. Han er da 76 år, og har sønnen Anders, som er 36 år. Videre har han to drenger: Bersvend Joensen, soldat og 28 år, og Joen Tostensen, 11 år.

Det ligger da nær å tro at Kari hadde vært gift med denne Bersvend Jonsen. I alle fall hadde hun «særkullsønnen» Jon, muligens den Jon som var på Åsplassen i 1755.

«Skoskatten» i 1711 viser for Aasen:

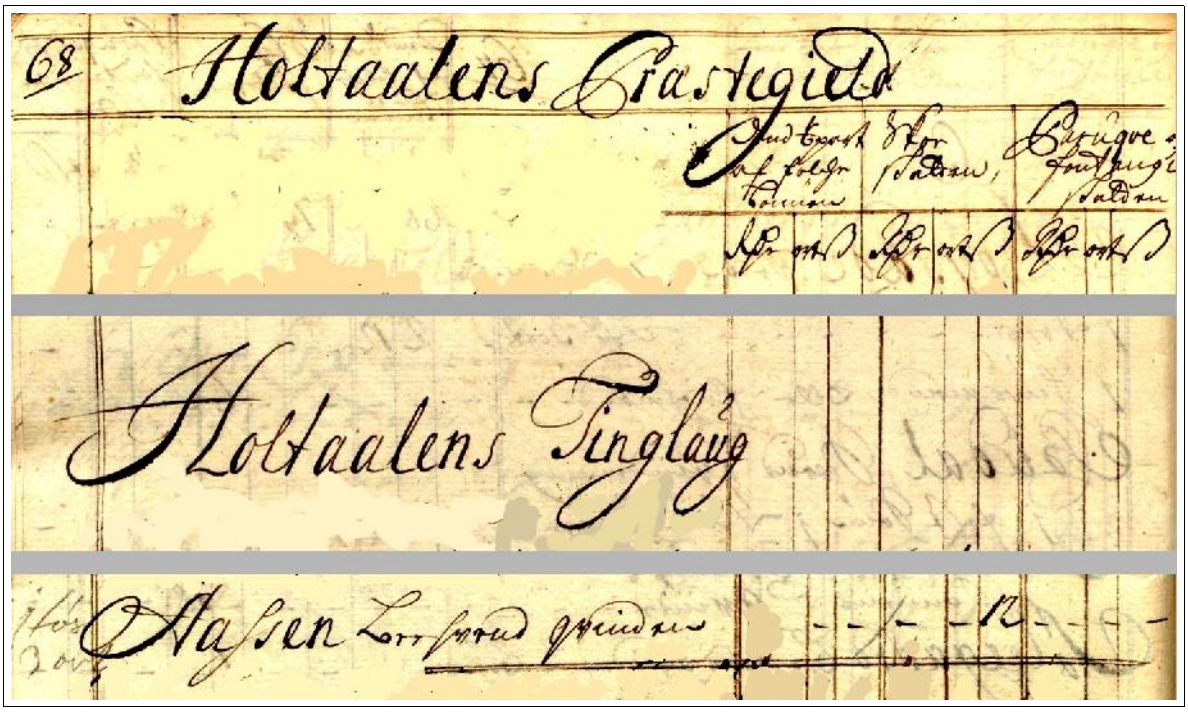

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Folio 80.

«Aasen Berrsvend qvinden» – [4 par sko] 12 skilling.

Kari er nok kvinnen her, gift første gang med Bersvend [Joensen?].



Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1718 - Matrikler, bilde 318.

Han er ført i fogderegnskapets matikkel i 1718 og døde omkring 1720. Bersvend kunne òg være av en sidegren til slekten på Åsen. Men alt dette er spekulasjoner, den første ministerialboken for Haltdalen er jo borte.

En pekepinne om slektsforholdene mellom gårdene Aasen og Gilset gir en merkelig rettssak om en soldat som fôr med trollkunster.

Denne soldaten var Peder Jonsen Gilset, som i 1720 tjente «hos sin mosters mann, Bergsvein Aasen». Peder var trolig sønn til Joen Gilset, og hans mor var trolig fra Aasen, og søster til Bersvends kone. Og det er rimelig, for Tvedt eide også noe i Gilset, så det hadde vært en del hopehav melllom de to gårdene.

Skiløperkompaniet var en del av det nordfjeldske skiløperkorpsey. Sjefen for dette korpset i 1720 var major Emahusen, og for det Holålske kompaniet kaptein Lars Hals. I dette kompaniet sto det en soldat, Peder Joensen Gildset. Han var da 21 år gammel, og hadde stått i tjeneste ett år. Han skulle kjenne til kunsten å treffe alt han skjøt på, og han var dum nok til å fortelle at dette kunne han på det viset at han tok brødet i sakramentet, ladet børsa med det, skjøt det av i været og holdt fram handa. Falt det da tre bloddråper i handa, var han friskytter. Dette var naturligvis den rene Gudsbespotning og hedenskap, og når presten Irgens, fikk greie på dette, var han straks ute med klage.

Ført ble soldaten eksaminert av sin kaptein, Hals, i hjembygda i overvær av premierløytnanten ved Holtålska skiløperkompani, Friedrik From. Senere ble han sendt til Trondheim og stilt for krigsrett, og stilt følgende spørsmål:

«Om han i menigheden lever som en hedning, idet han ikke kan et Guds ord ey heller med det gode vil indfinde sig til nogen undervisning i hans saligheds sag?

– Nei, han havde lært sin katekismus indenad rent ud, og kan den halv udenad.

– Om han ikke af presten eller klokkeren der paa stedet er bleven tilsagt at lade sig undervise i sin kristendom, men ey dertil har villet indfinde sig?

– Den gang den salige mand hr. Johan Lobes levede, forholdt han ham at han skulde tænke paa at gaa til Guds bord, og havde han levet, saa havde han [anklagede] kommet dertil forleden vaar. At han ellers ikke saa flittigt har kunnet indfinde sig til Guds bord og til undervisning har dertil været aarsagen, at han havde tient hos mosters mand, Bersvend Aasen, og som han idelig skulde være med i arbeide, har samme hans husbond ikke bevilget ham tid at gaa bort og blive undervist ...».

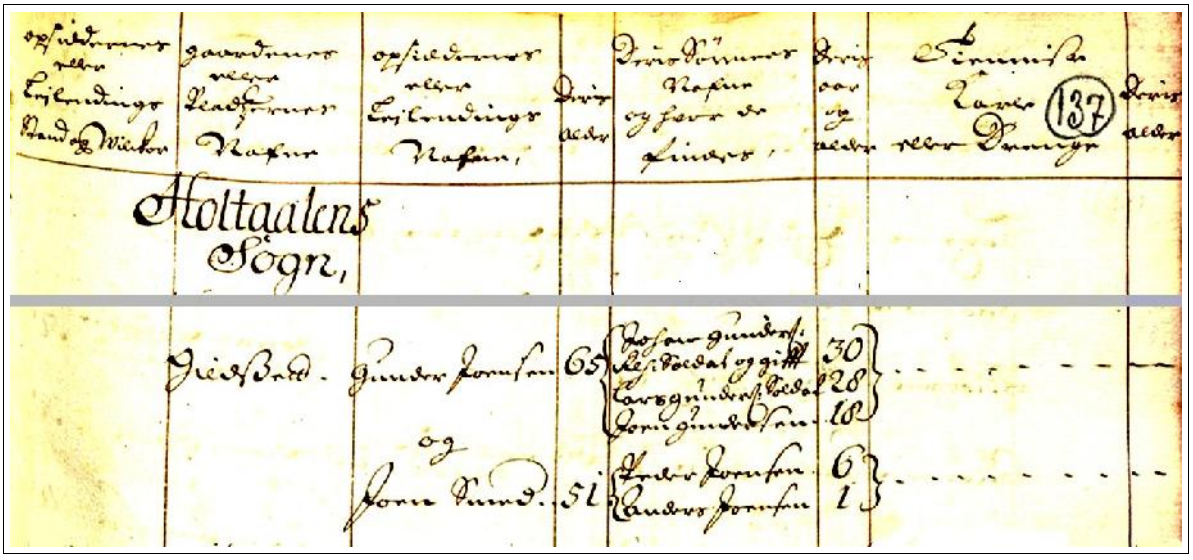

I 1701 var det to brukere på Gilset, Gunder Joensen, 65 år, og Joen Smed, 51 år.

Det er liite sannsynlig at gåren er delt, brukerne er nok i nær slekt med hverandre. Trolig er den ene onkelen til den andre.

Gunder Joensen hadde sønnene Johan, reservesoldat, gift, 30 år, Lars, 28 år og Joen, 18 år. Dertil er det trolig at han hadde sønnen Gunder, som muligens var borte da.

Joen Smeds hustru var trolig fra Aasen. Joen hadde sønnene Peder, 6 år og Anders, 1 år.

Dette må bety at den omttalte Peder Jonsens mor må ha vært søster til Kari og at Peder er identisk med den 6-årige sønnen til Joen Smed på Gilset i 1701-manntallet.

Kari døde i 1771:

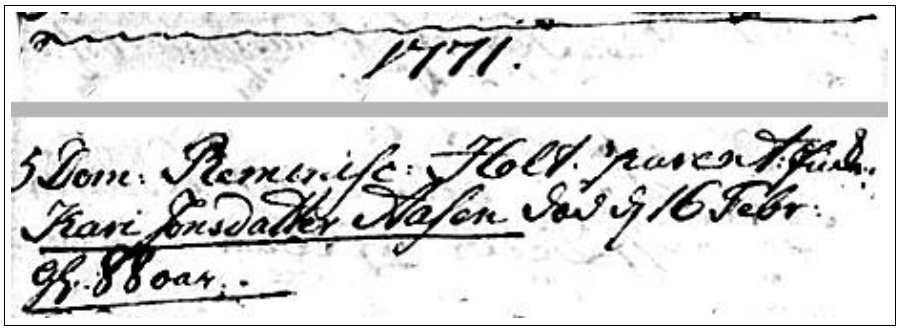
1771.
5 Dom: Reminise: Holt. parent: Enche
Kari Jonsdatter Aasen Død d 16 Febr:
gl. 88 aar.

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1771, folio 161a, nr. 5.

«Dom Reminíse Holt. parent: Enche Kari Jonsdatter Aasen død d 16 Febr gl 88 aar».

Aasen er den øverste gården i Haltdalen på vestsiden av Gaula. De andre gårdene på denne siden av elva er ryddet i senere tid, mens Aasen er eldre. Den ligger tett opp for den bratte Hesj-råen, og er mer sørvendt enn de andre gårdene på vestsiden. I gammel tid var det flere gårder her, Øvre-Ås og Nedre-Ås, videre var Sørem'en egen gård.

Man vet sikkert at det var folk her i 1630. Det var to gårder, Neer Aas og Øffuer Aas, mennene på begge gårdene var fullgårdsmenn. Det er derfor klart at det har vært bygd her langt tidligere. Mennene på gårdene i 1630 var Haldur i Neer Aas og Erich i Øffuer Aas. Det er ingen tvil om at det var slektskap mellom disse.

Ved krøttermanntallet i 1657 var det tre brukere her. Bjørn hadde Søremen med 16 hester og kyr, 6 sauer, 7 geiter og svin. Erich hadde Nederås med 12 hester og kyr, 2 sauer og 4 geiter og svin. Arenn hadde Øverås med 15 hester og kyr, 3 sauer og 5 geiter og svin.

Til manntallet i 1665 har det vært flere skifter. I Nedre Ås er det to brukere, som bruker 1 øre hver. Det er Hans, 45 år, og Peder, 35 år. De har ingen sønner, så det er rimelig at denne slekten dør ut. På Øffer Ås er Arenn død, enken bruker de 18 marklag han hadde. Den andre brukeren er nå Gunder, 63 år gammel, han også bruker 18 marklag. Han har tre gutter, Erich - 9 år, Anders - 5 år og Joen - 3 år.

Den mektige Anders Tvedt overtar så gårdene, og brukene blir slått sammen. Det er ikke klart hva som hender med de gamle bygselsmennene, men antagelig ble de fleste av den gamle slekten på gårdene som brukere eller drenger. Det er også sikkert at det har vært den samme slekten på alle brukene i Åsen. Spesielt ser vi at Erik-navnet går igjen.

Anders Tvedt var hyttesskriver ved Tamlag smeltehytte på Åsplassen. Denne hytta var i drift fra 1659 til 1692, og Tvedt var hytteskriver hele tiden. Etter at hytta ble nedlagt, var han her 2 år til for å ha oppsyn med hytta. Tvedt var en mektig mann, og fikk tak i hele Aasen og drev den. Han kom antagelig til Aasen i 1670-årene. I 1690 er han nevnt som eier og bruker. Hele gården er på 1 spd. 12 ml..[243]

(Barn V:10)

Gift med forrige ane.

VI:21 fm fm ff

Jørgen Olsen Bjørgan Ustgården. Gårdbruker. Levde 1700. Levde 1719 på Ustbjørgan, Bjørgan-gårdene, Haltdalen, Haltdalen (ST). Død før 1723 på Ustbjørgan, Bjørgan-gårdene, Haltdalen, Haltdalen (ST).

Vi vet ikke hvor Jørgen kom fra.

Han giftet seg med Marit Sivertsdatter på Ustbjørgan senest i 1714, det året deres eldste sønn, Ole, ble født. Marit var enke etter Ole Andersen Ustbjørgan. Skiftet etter Ole ble avholdt 24.10.1712,

Gårdshistorien for «Haltdalen og Haltdalingen» skriver om Jørgen under «Ramnan Nordgården»:

243 Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 329. Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 139. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Folio 80. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 17128- Matrikler, bilde 318. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 332-335.

«Ved denne tiden kommer det en ny slekt hit. Hvor den første Jørgen Olsen kom fra kan ikke sies sikkert, Jørgen-navnet er lite kjent i bygda. Man finner en Jørgen Olsen på Selbyggrommet på denne tiden, men slektssammenheng er ikke påvist.»

Det var imidlertid hans sønn, Ole, som kom til Ramnan Nordgården. Han giftet seg med Marit Pedersdatter Høen som var enke etter Johannes Rasmussen. Det var Johannes som hadde kjøpt Nordgården, og Marit arvet gården etter ham.

Det er vel trolig at familien bodde på Ustbjørgan. Her bodde hans hustru i sitt første ekteskap og her bodde hun når hun døde i 1780, 103 år gammel.

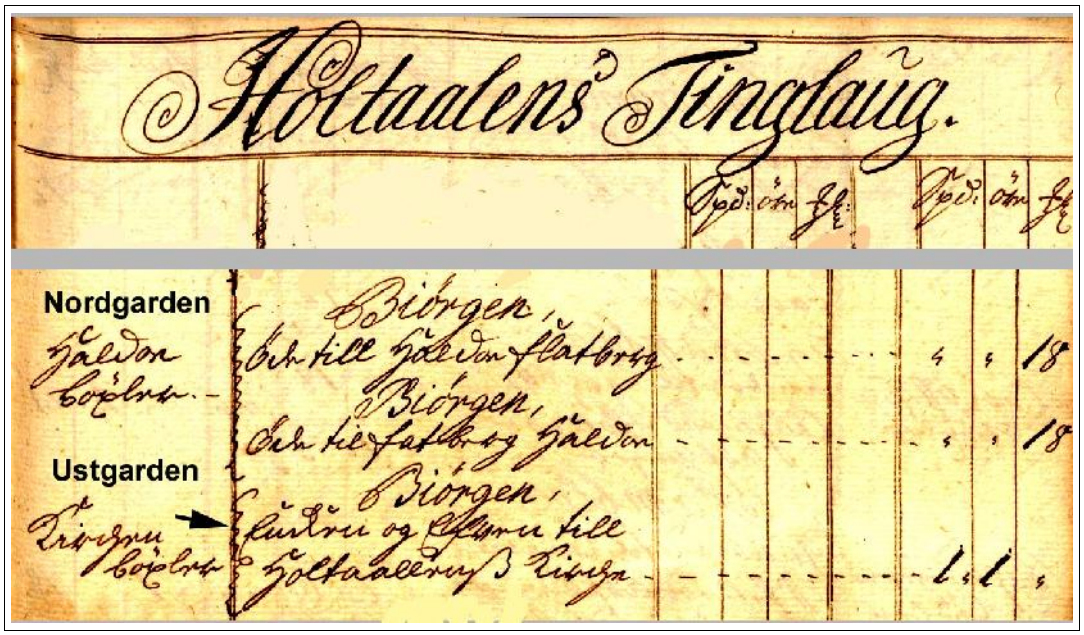

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1718 - Matrikler, bilde 317.

I 1701 og senere var det 2 brukere på Ustgården.

Brukerne i 1701 var Anders Olsen, 70 år, og Even Erichsen, 42 år gamle. Sønnen til Anders, Ole, var soldat og 23 år gammel. Han ble senere gift med Marit Sivertsdatter i hennes første ekteskap.

Fogderegnskapene, som er digitalisert fram til 1718, nevner ikke Jørgen under Ustgården, den av Bjørgan-gårdene hvor kirken var bygseleier.

De to brukerne oppgis i 1718 å være «Encken og Efwen». «Encken» må være Marit Sivertsdatter og Even samme bruker som i 1701. At Jørgen ikke nevnes, kan skyldes at regnskapene ikke ble justert årlig.

I skadeoversikten etter den svenske generalen Arnfeldts tilbaketrekning etter angrepet mot Trondheim i 1718 oppgis brukerne på Ustgården å være Even og Jørgen.

Gårdshistorien nevner at navnet Jørgen er skjeldent i Haltdalen. Dette sammen med hans hustrus tilknytning til Ustgården gjør at jeg er overbevist om at den Jørgen som oppføres med krigsskader på Ustgården i 1719 er identisk med «vår» Jørgen!

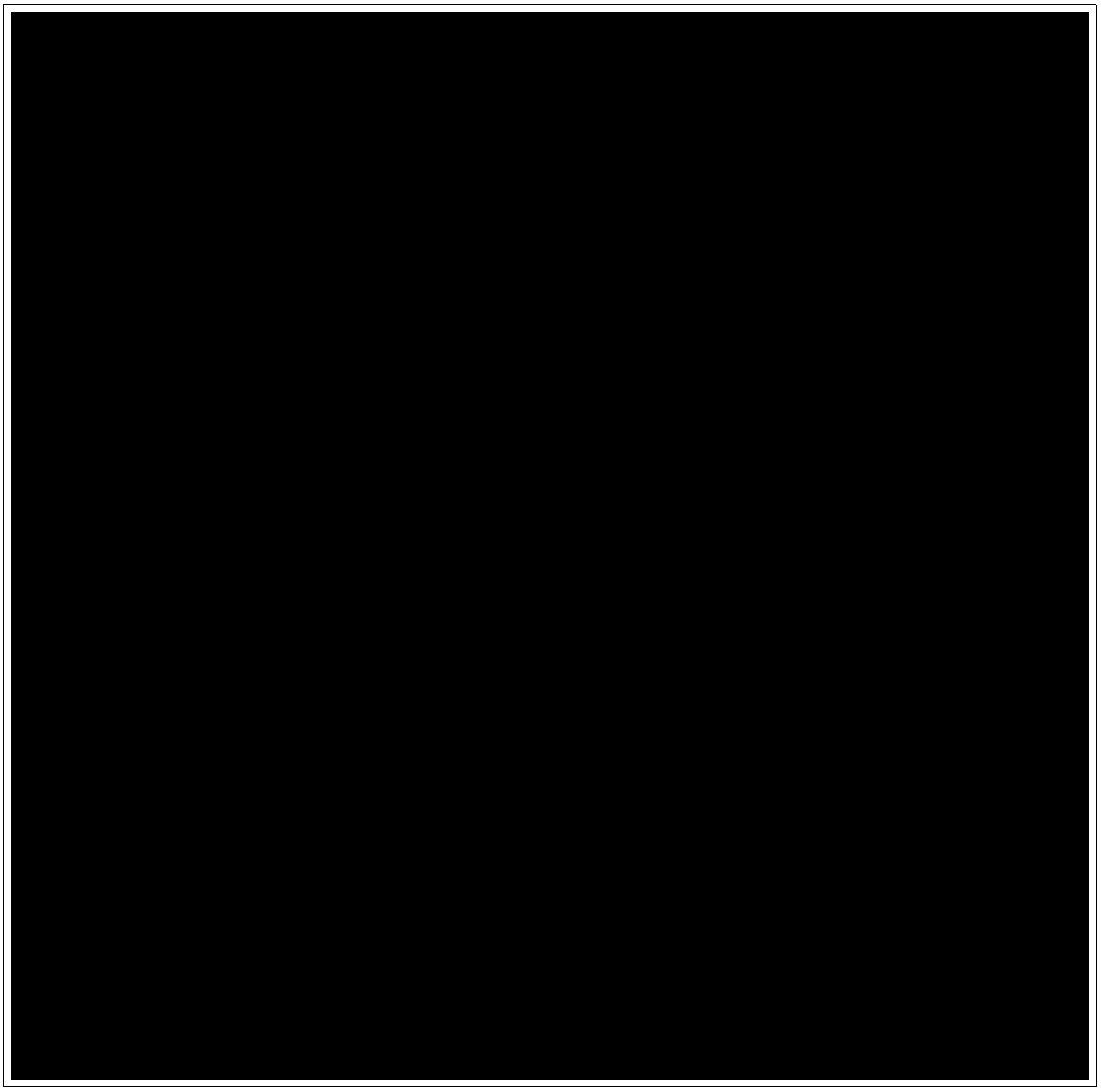

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Haltaalen sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 664-65.

På gården tll Even hadde svenskene brent opp en høybod, tatt 1 tønne havre, 40 lass høy, 1 ku, 5 sauer, gårdsredskap og sengeklær. Tilsammen skade for 34 rdl. 3 ort 12 skilling.

På Jørgens gård hadde de brent opp 3 små høybuer, tatt 3 tønner blandkorn, 40 lass høy, 8 lass halm, 1 ku, 4 sauer, og gårdsregnskaper, sengeklær og annet, for til sammen 49 rdl. 2 ort.

Matrikkelprotokollen til matrikkelforarbeidet i 1723 viser for Bjørgan-gårdene:

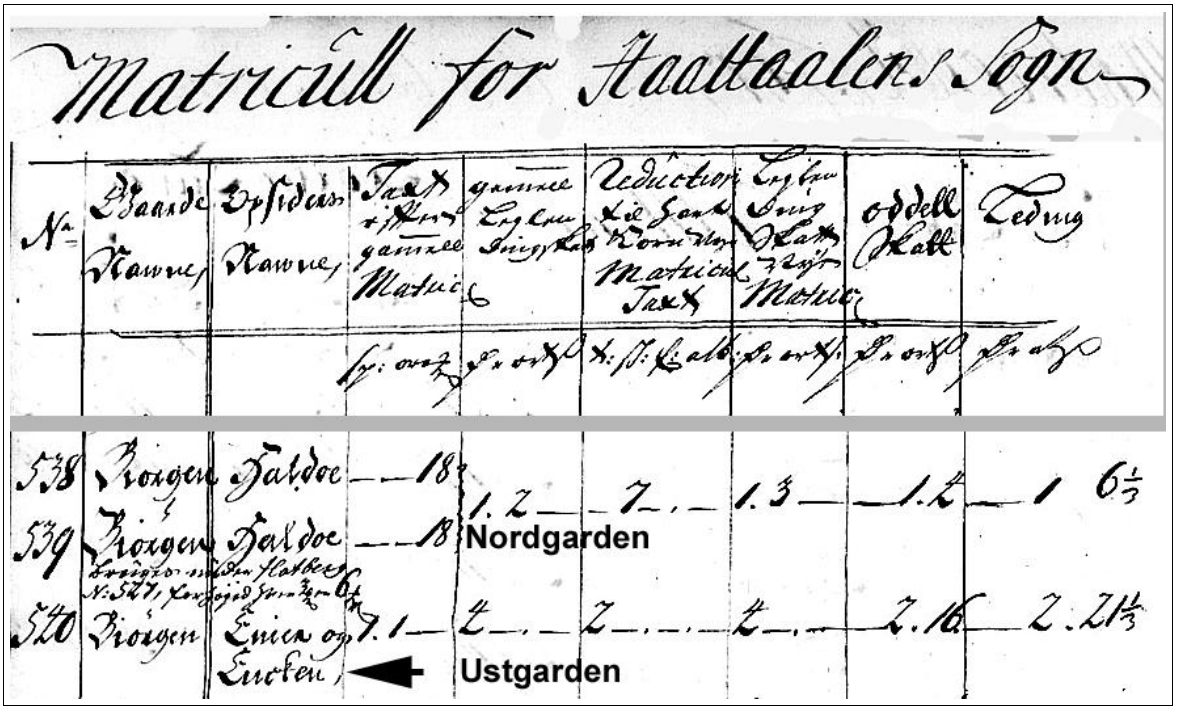

Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Matrikkelprotokoll, folio 76b-77a - Utdrag.

At enken – og ikke Jørgen – nå igjen er oppført som bruker i marikkelforarbeidet kan bety at Jørgen er dod.[244]

(Barn V:11)

Gift med neste ane.

Barn:

Ole Jørgensen Ramnan Nordgården. Født omkring 1714 på Ustbjørgan, Bjørgan-gårdene, Haltdalen, Haltdalen (ST). Død 24.01.1778 på Nordgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST). Begravet 15.02.1778 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[245] (Se V:11).

VI:22 fm fm fm

Marit Sivertsdatter Bjørgan Ustgården. Født omkring 1677. Levde 1708 på Ustbjørgan, Bjørgan-gårdene, Haltdalen, Haltdalen (ST). Død 04.02.1780 på Ustbjørgan, Bjørgan-gårdene, Haltdalen, Haltdalen (ST). Begravet 13.02.1780 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[246]

Marit var først gift med Ole Andersen Bjørgan, «Stor-Ola-gården».

De hadde barna:
Ca. 1708: Anders, hans kone het Kari. Han døde i 1755.
Jon.
Guri, hennes mann het Johan. Hun døde før 1780.
Beret, gift med Peder Olsen Grønset, Norstugu.
Kari, gift med Ingebrigt Iversen Heksem, Hansa'nn.

Skifte etter Ole ble avholdt 24.10.1712,

244 Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1718 - Matrikler, bilde 317. Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Haltaalen sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 664-65. Matrikkelforarbeidet i 1723, Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, Holtaalen sogn - Matrikkelprotokoll, folio 76b-77a. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 283-284.

245 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1778, folio 165b, nr. 3.

246 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1780, folio 167a nr. 3.

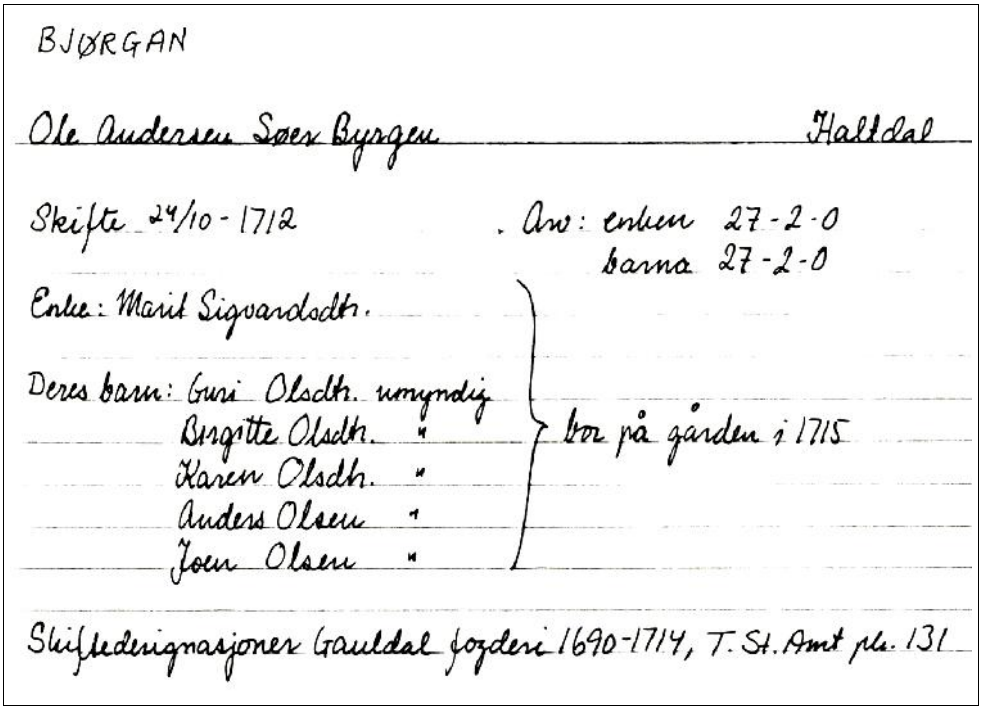

BJØRGAN

Ole Andersen Søer Byrgen Haltdal

Skifte 24/10-1712 . Arv: enken 27-2-0
barna 27-2-0

Enke: Marit Sigvardsdtr.

Deres barn: Guri Olsdtr. umyndig
Birgitte Olsdtr. "
Karen Olsdtr. "
Anders Olsen "
Joen Olsen "

bor på gården i 1715

Skiftedesignasjoner Gauldal fogderi 1690-1714, T. St. Amt pk. 131

Skiftekort, Trondheim stiftamt, 1690-1715, side 327 - Skiftedesignasjoner for Gauldal fogderi, pakke 131.

Marit og Jørgen hadde følgende barn (minst):
Ca. 1714: Ole, gift med Marit Pedersdatter Høen, Flatbergeng.
Kirsti, hennes mann het Ole og var antagelig fra Flå.

Marit bodde på Bjørgan når hun døde i 1780:

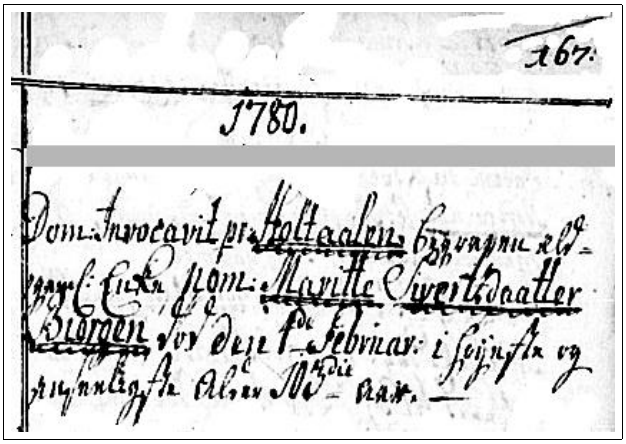

167.

1780.

Dom: Invocavit pr. Holtaalen begravne ældgaml: Enke nom: Maritte Sivertsdaatter Biørgen død den 4de Februar: i hoijnste og ynneligste Alder 103die aar.

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1780, folio 167a nr. 3.

«Dom Invocavit (1. søndag i fasten) pr. Holtaalen Begravne ældgaml: Enke nom: Maritte Sivertsdaatter Biørgan død den 4de Februar h.ynste og .ynneligste Alder 103die aar».

Skiftet ble holdt på Bjørgan 05.08.1780. Det var kun 35 rdl. til deling mellom arvingene, og de var mange.

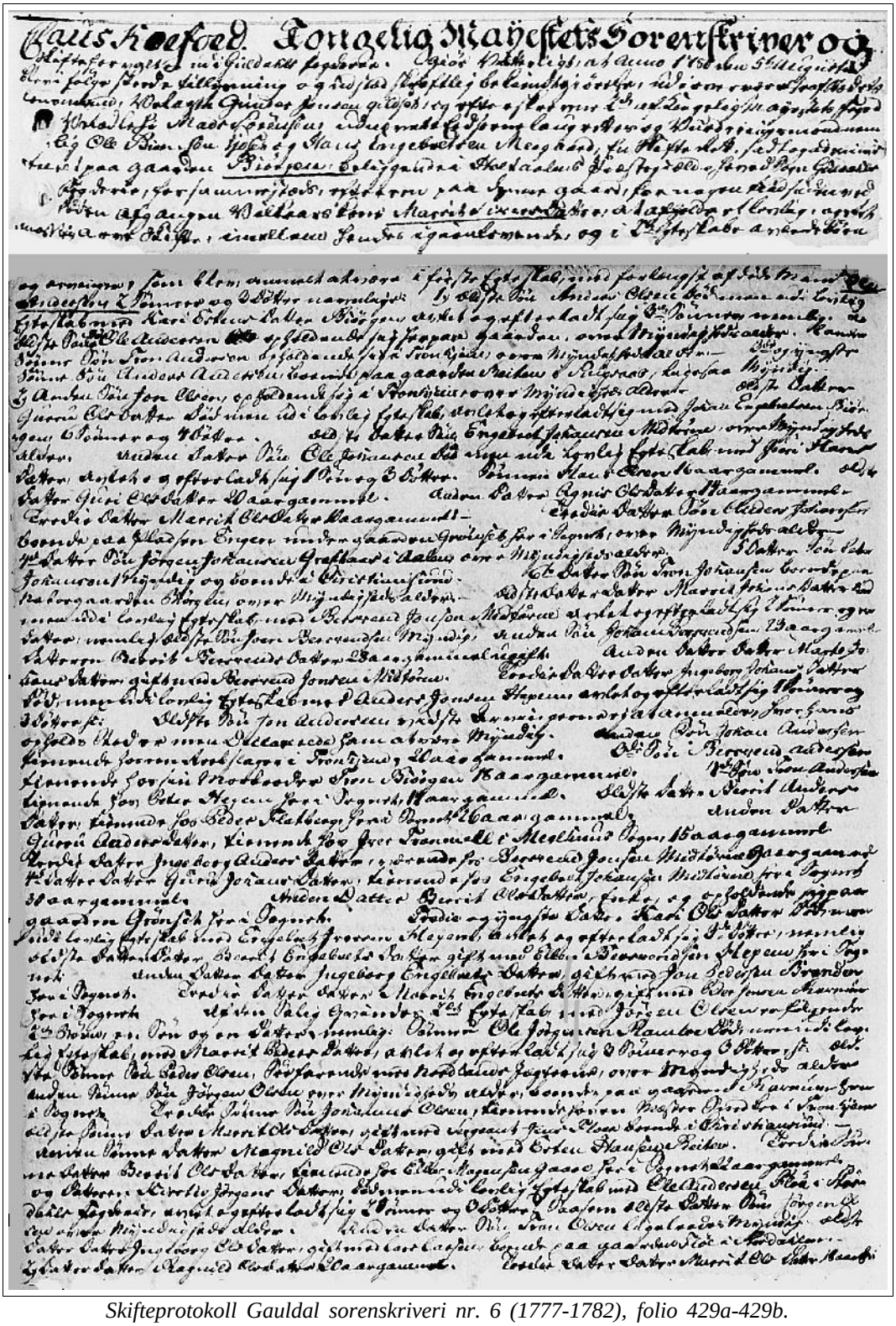

Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 6 (1777-1782), folio 429a-429b.

Vedlagte skiftekort viser den omfattende listen over arvinger:

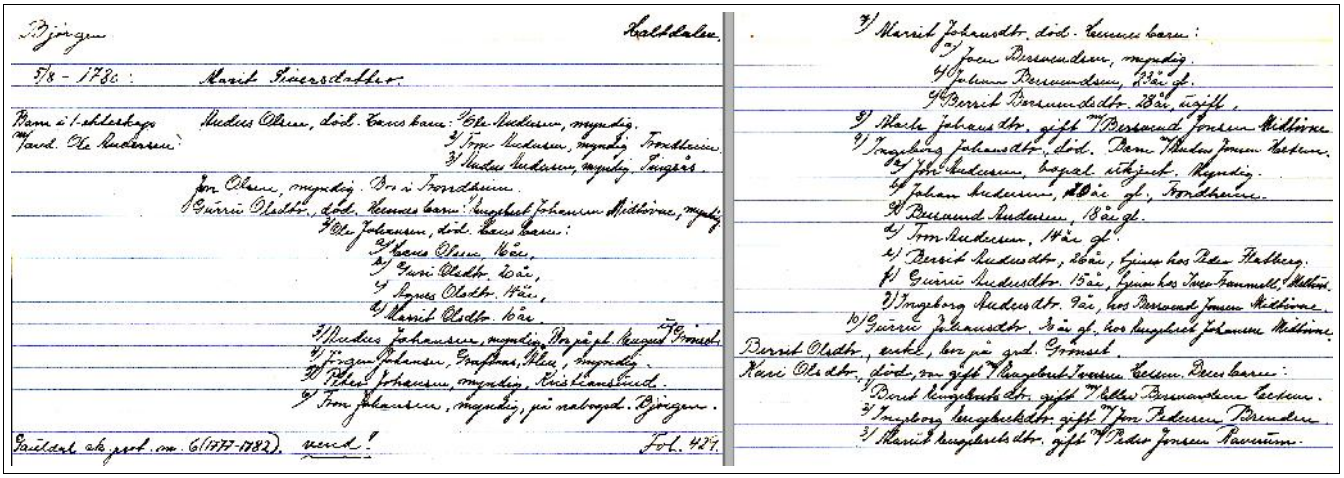

Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 177-178.

Arvinger etter hennes første ekteskap med Ole Andersen.

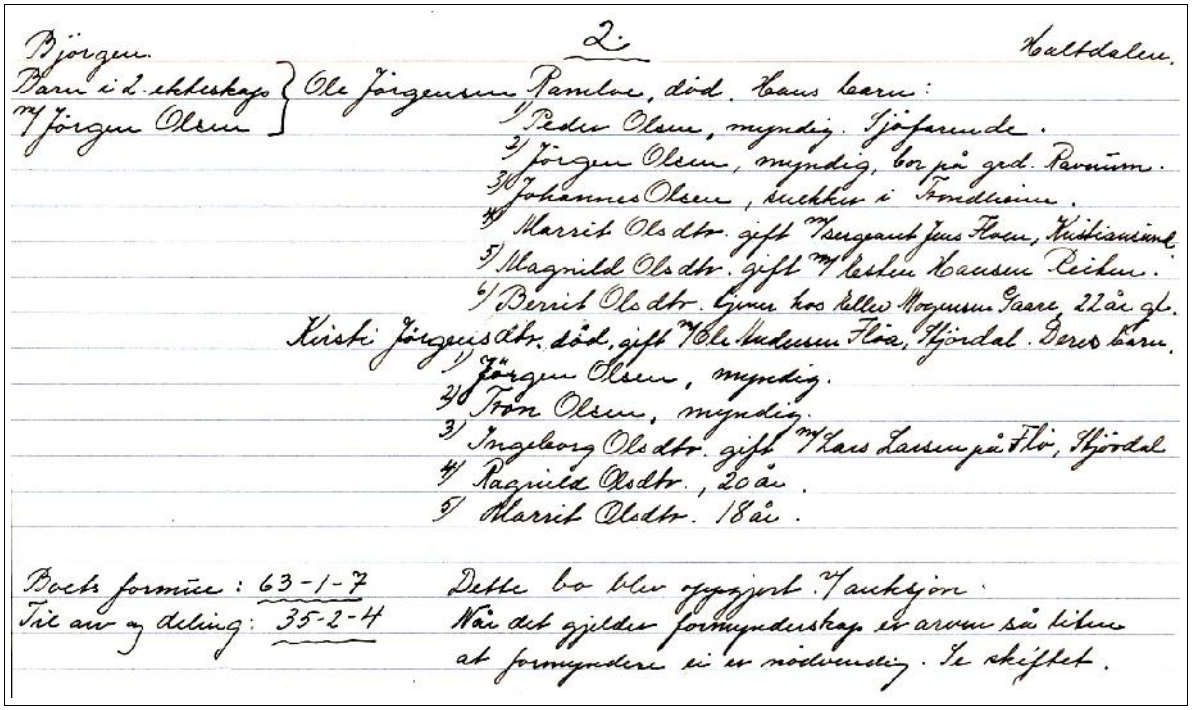

Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 179.

Arvinger etter hennes andre ekteskap med Jørgen Olsen.

-->> Enken Eli Sivertsdatter Ramloe ble begravet 24.03.1756, 88 år og 3 måneder gammel (Kirkebok nr. 1, folio 154, nr. 27).[247]

(Barn V:11)

Gift med forrige ane.

VI:23 fm fm mf

Peder Estensen Flatbergeng. Festebonde. Født omkring 1687. Død 02.03.1782 på Flatbergeng, Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). Begravet 09.03.1782 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[248]

Flatbergenggårdene, «Enga'nn» har nok fra først av vært slåtter under Flatberggårdene, og Flatbergeng da under Flatberg Ustgården.

Peder flyttet til Flatberg, Ustgården i Haltdalen omkring 1730-40. Han fikk bygsle av Flatberg, Ustgården, gården hans første kone kom fra, og er den første man kjenner til på denne gården. Et par av hans søsken kom også til Haltdalen. Således kom Ole til Gåre, og Anders som «omkom ved en tømmerbråtning» i 1730.

Peders første kone var enken Magli Gudbrandsdatter.

247 Skiftekort, Trondheim stiftamt, 1690-1715, side 327 - Skiftedesignasjoner for Gauldal fogderi, pakke 131. Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 6 (1777-1782), folio 429a-429b. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 177-178, 284.

248 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1782, folio 168a, nr. 8.

Da Magli døde giftet han seg med Ingeborg Jonsdatter Olderfætten (1729-1818). De hadde barna:
1761: Magnhild, hun døde i Nordaune i 1849.
1764: Peder, gift med Geret Berssvendsdatter Ramnan.
1766: Esten, gift med Magli Johansdatter Gåre.
1768: Gjertrud, gift med Bersvend Andersen Heksem.

Gården var på denne tiden på kun 2 marklag. Peder hadde ellers en kontrovers med eierne av Flatberg, brødrene Møllmann i 1755, for at han hadde «benyttet sig af deres del i gaarden Flatberg med h. t. høe etc.».

Ekstraskatten av 1762 ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)


7 Flatberg Engen
Peder Estensen
Jngebor Jonsdatter
Hille Halvors Dotter
3.
8 Flatberg Engen
Haldoe Hansen
Jngebor Monsdatter
2.

Ekstraskatt Orkdal og Gauldal fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, husmannsplass no. 7 og 8 Flatbergeng, side 155.

«Husmand som har Bygget og bor i Kongens Almending Drag-Aasen
Gaardenes Navne og Matriculs No:
7 Flatberg Engen
Mand og Hustrue, Deres Andtal og Navne
M: Peder Estensen, Jngebor Jonsdatter
Piger over 12. Aar og Deres Navne:
Hille Halvorsdatter
Tilsammen.
3
Gaardenes Navne og Matriculs No:
8 Flatberg Engen
Mand og Hustrue, Deres Andtal og Navne
M: Haldoe Hansen, Jngebor Monsdatter
Tilsammen.
2».

Peder døde i 1782:

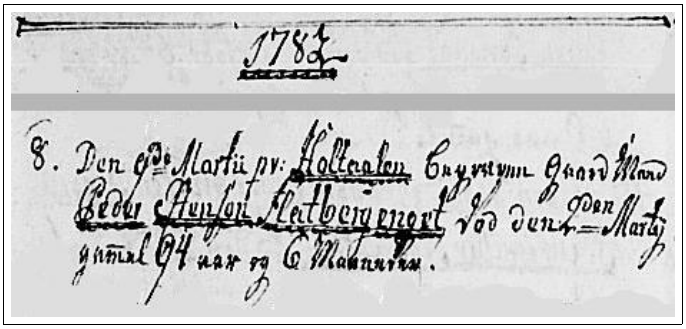
1782
8. Den 9de Martii pr: Holtaalen Begravne Gaard Mand Peder Aunson Flatbergenget Død den 2den Martij gammal 94 Aar og 6 Maaneder.

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1782, folio 168a, nr. 8.

«Den 9de Martii pr. Holtaalen: Begravne Gaard Mand Peder Estenson Flatbergenget Død den 2den Martii gammal 94 Aar og 6 Maaneder».

Det ble avholdt skifte på gården 10.06.1782.

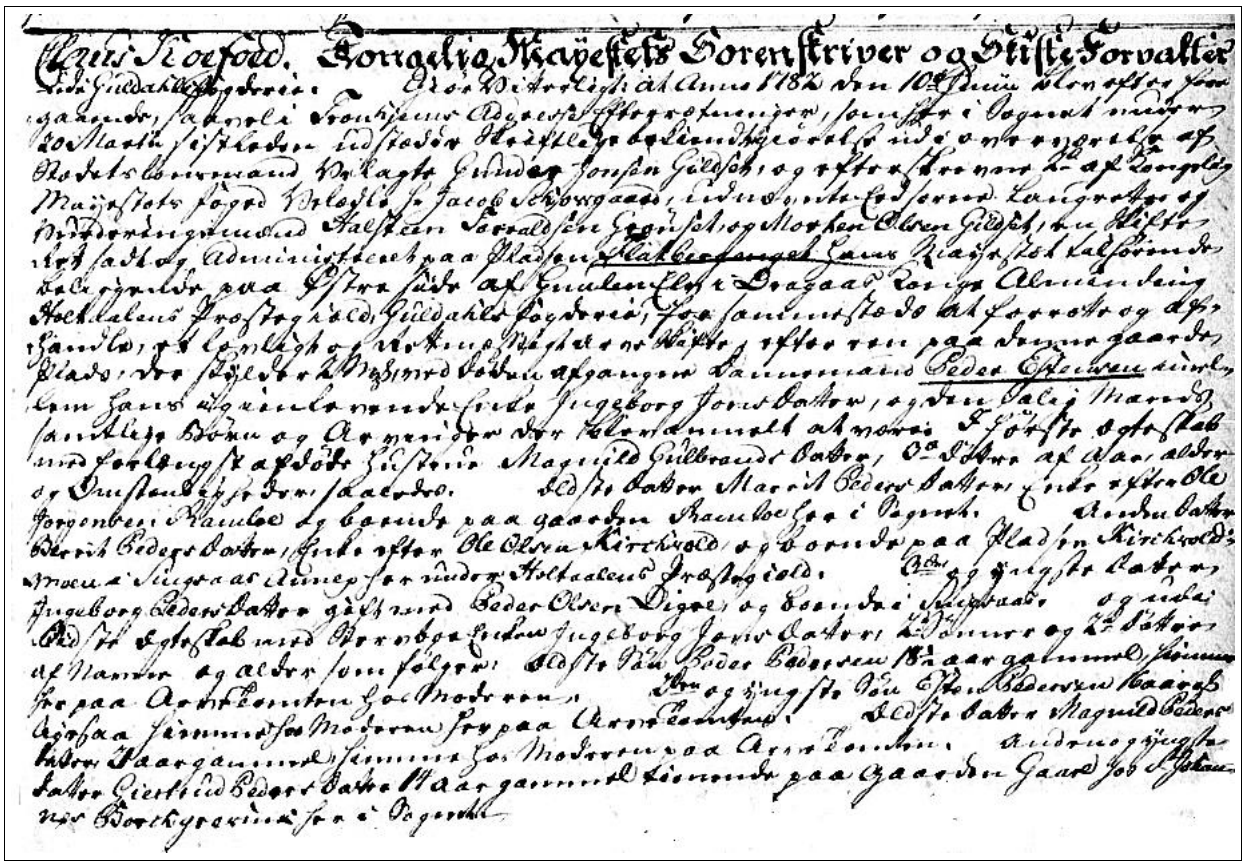

Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 6 (1777-1782), folio 557a.

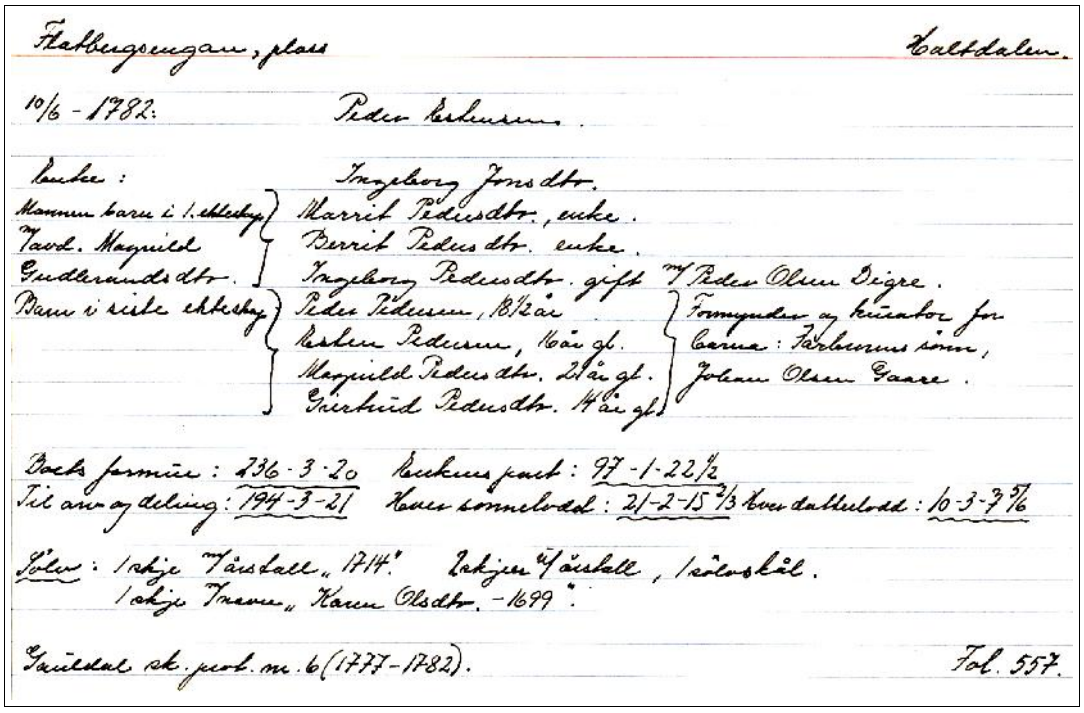

Flatbergsengan, plass Haltdalen.

10/6 - 1782: Peder Estensen.

Enke: Ingeborg Jonsdtr.

Mannen barn i 1. ekteskap: Marrit Pedersdtr., enke.
Tavd. Magnild Gudbrandsdtr.: Berrit Pedersdtr. enke.
Ingeborg Pedersdtr. gift m/ Peder Olsen Digre.

Barn i siste ekteskap: Peder Pedersen, 18½ år. Estensen Pedersen, 16 år gl. Magnild Pedersdtr. 21 år gl. Giertrud Pedersdtr. 14 år gl. Formynder og kurator for barna: Farbrorens sønn, Johan Olsen Gaare.

Boets formue: 236-3-20 Enkens part: 97-1-22½
Til arv og deling: 194-3-21 Hver sønnelodd: 21-2-15⅔ Hver datterlodd: 10-3-7⅚

Sølv: 1 skje m/ årstall „1714". 2 skjeer u/ årstall, 1 sølvskål.
1 skje m/ navn „Karen Olsdtr. - 1699".

Gauldal sk. prot. nr. 6 (1777-1782). Fol. 557.

Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 833.

Løsøret ble versatt til 192 rdl. 1 ort 12 skilling, gården til 30 rdl., så den var ikke stor. Samlet inntekt 224 rdl. Men det var også gjeld, bl.a. for høy, bygg og malt. Til deling var det 194 rdl.

Det var sønnen Peder og hans kone Beret Bersvendsdatter som overtok. Han fikk bygselseddel av futen i 1779.[249]

(Barn V:12, Far VII:45, Mor VII:46)

Gift med neste ane.

249 Ekstraskatt Orkdal og Gauldal fogderi 1762-67. Hovedmanntall 1762, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, husmannsplass no. 7 og 8 Flatbergeng, side 155. Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1782, folio 168a, nr. 8. Skifteprotokoll Gauldal sorenskriveri nr. 6 (1777-1782), folio 557a. Skiftekort, Gauldal sorenskriveri, 1723-91, side 833. Singsåsboka, Bind III, side 242. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 65, 373.

Barn:

Marit Pedersdatter Flatbergeng. Født omkring 1718. Død 17.03.1784 på Flatbergeng, Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). Begravet 21.03.1784 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[250] (Se V:12).

VI:24 fm fm mm

Magli Gudbrandsdatter. Født omkring 1701 på Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). Død 1759 på Flatbergeng, Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). Begravet 13.05.1759 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[251]

Magli kom fra Flatberg Ustgården.

Hun ble først gift med Hans, sønnen til Haldo Erichsen, på Flatberg, Nordgården. Erich Iversen, far til Haldo, eide gården i 1667. Erich var lensmann, og gården var lensmannsgård i lengre tid. Da Haldo (49 år i 1701) overtok, var gården fremdeles lensmannsgård, og dertil gjestgivergård. Hans (8 år i 1701) overtok gården, men måtte i 1730 skrive ut en pantobligasjon i gården på 139 rdl. Han satt enda med bygselen selv. I 1753 ble han innstemt for tinget av Bernt og Thomas Mølmand for en gjeld på 246 rdl. 1 ort og 18 skilling. Han «hadde ingen indvendinger at gjøre mod de fremlagte krav, og fandtes skyldig i gjelden».

Magli og Hans hadde i alle fall følgende barn:
Haldo, gift 1751 med Ingeborg Monsdatter Yset.
Sven, soldat, gift 1755 med Marit Olsdatter Gåre.
Beret, gift 1750 med Anders Monsen Yset, Oppgården.

Gården var fremdeles gjestgivergård.

Etter at Hans døde, ble Magli gift annen gang med Peder Estensen, og kom til Flatbergeng.

Magli og Peder hadde følgende barn:
Marit, gift med Ole Jørgensen Ramnan, Norddgården.
Beret, gift med Ole Olsen Kirvold, Singsås.
Ingeborg, gift med Peder Olsen Digre, Singsås.

Magli døde i 1759:

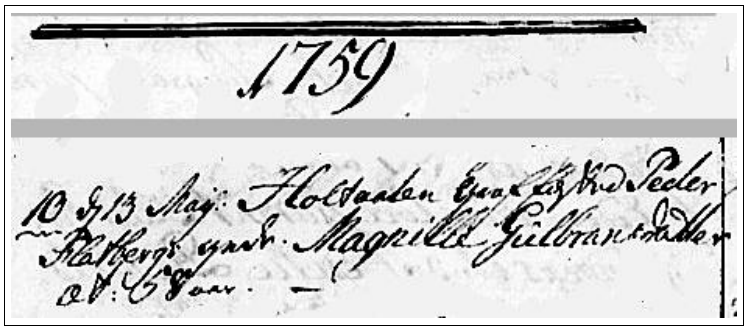
1759

Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1759, folio 155a, nr. 10.

«D 13 May Holtaalen. ... Peder Flatbergs qvnd Magniille Gulbransdatter af 58 Aar».[252]

(Barn V:12, Far VII:47)

Gift med forrige ane.

VI:25 fm mf ff

Henning Jakobsen Kirkvold. Soldat, festebonde. Født omkring 1671 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). Levde 1711 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). Levde fra 1712 til 1719 på Kirkvold, Tydal (ST). Levde omkring 1719 i Møsjødalen, Stugudal, Tydal (ST). Død 1757 i Møsjødalen, Stugudal, Tydal (ST).

I 1701 bodde Henning hos sin far på Østbyhaugen. Han var da gift og oppført som reservesoldat i manntallet: Sønn Henning Jakobsen, 30 år, «gift paa garden, Reserve Soldat».

Skal vi dømme etter tilnavnet han fikk, «Lang-Henning», ble han utpekt til soldat på grunn av sin størrelse.

Sammendrag av Einar Aas (1884-1949):
«Forlovede 5/6 1699.
Henning Jakobsen Østby og Ingeborg Saxesdatter.»

Astrid Ryen i forum.arkivverket.no 30.11.2013:

250 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1784, folio 165b, nr. 8.

251 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1759, folio 155a, nr. 10.

252 Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 65, 71, 373. Singsåsboka, Bind III, side 242.

Tema: «Liste over manglende kirkebøker og skifteprotokoller.»

«At kirkebøker er gått tapt, fremgår ikke alltid av sognehistorikken. Det gjelder ministerialboka 1699-1738 Selbu og Tydal. Presten i Selbu utførte kirkelige handlinger i Tydal ca 4 ganger i året. De 4-5 første årene fra 1699 føres presten inn dåp etc i ministerialboka. Men så er det stopp, det man kan lese iministerialboka er at presten har vært i Tydal og har ført inn alle ministerialia i kirkebok for Tydal. Men denne kirkeboka må ha gått tapt uten at jeg har sett dette nevnt noe sted?»

Er det mulig at den aktuelle kirkeboken for Tydal var tilgjengelig ved Statsarkivet i Trondheim før krigen?

Min firemening i Trondheim, gullsmed Einar Aas, har sendt meg et antall avskrifter fra en kirkebok for Tydal mellom 1699 og 1737 som tydeligvis ikke er gjengitt i den motsvarende digitaliserte kirkebok for Selbu og Tydal sogn (Ministerialbok nr. 695A01).

Forlovelsen nevnt ovenfor er blandt de innførsler som ikke er med i den digitaliserte kirkeboken.

Avskriftene er foretatt av hans morfar (Einar Aas 1884-1949), trolig i 1930-årene. Et antall andre avskrifter han har foretatt (senere kirkebøker, skifter o.l.) er perfekt transkribert, så jeg er overbevist om at hans notater er korrekte, men at den aktuelle kirkebok for Tydal sogn ikke senere er digitalisert. Så langt jeg kan se er det stort sett ingen innførsler fra kirken i Tydal i den digitaliserte kirkeboken nevnt ovenfor.

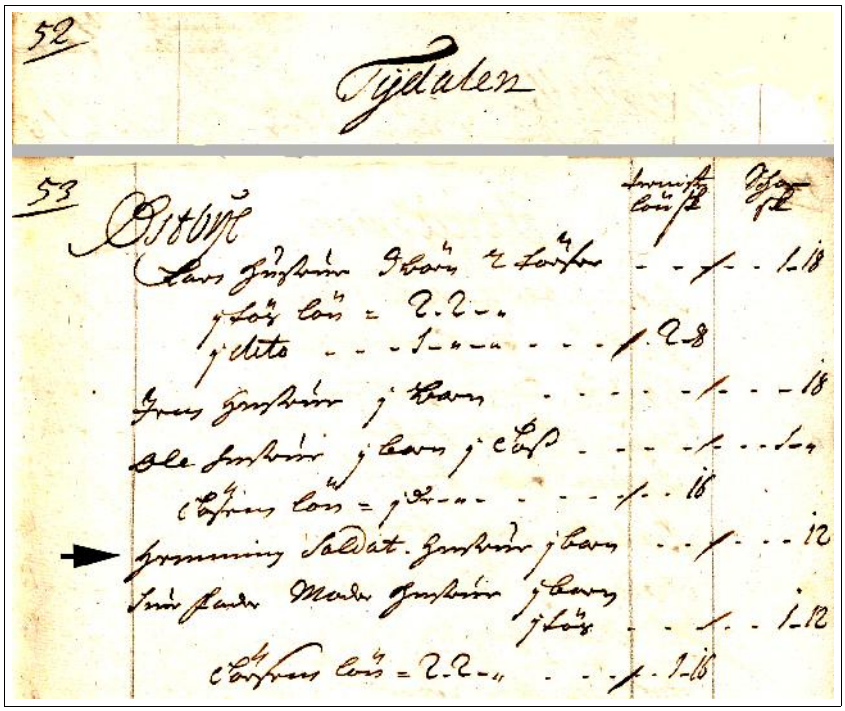

Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 9 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 286.

«Skoskatten» i 1711 viser at Henning fortsatt bodde på «Haugen». Han var soldat, hadde hustru og ett barn.

Av matriklene frmmgår det at Henning overtok Kirkvold etter Jakob Eriksen omkring 1712.



Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1712 - Vedlegg, 1 Matrikkel 1711 - Bilde 58.

«Tyedahls Annex

Num:

768

Gaardernis og Lejlendingernes Nafne

Kirkvold – Hemming

Proprietarernis Nafne

Pastor til Selboe – 1 øre».

Etter sogneprest Svend Hendriksens manntall i 1665 hadde Jonas Ellufsen fra Østbyhaugen nå overtatt gården. Han var bror til mannen der, Oluff Ellufsen – farfar til Henning – og mennene i Bersvendgården og Gammelgården, Bersvend og Bjørn. Jonas var klokker, antagelig bygdens klokker ved gammelkjerka.

I 1701 hadde Jakob Eriksen overtatt gården.

Noen år senere fikk den tidligere soldaten virkelig oppleve krig da Armfeldts soldater også kom innom denne gården.



Tydals Anex Strindens Fogderie, Selboe Prestegield

Gaarden og opsid dennis Navne	Eiermanden Kongen Beneficeret eller Proprietarier	Hvad gaarden Tylder og lei Penge Vedkaler	Hvormeget forbedrer og ødelegges Gaarden Aarlig	Skade og Ruin Gaarden og Brænde Huse Creaturer Korn Hø og Gjerde Kommer ved Fienden	Vore Egne folk	Summarum Penge
767. Kirkevold Henning	Pastor til Selbo	–	1 –	–	28 Læs Høy .... 14 – – 1 Hest ..... 5 – – Gaards Redskab 2 – 0 – Klæder og Contra 14 – – 35 – 3 –		35 – 3 –

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 581.

Armfelthæren forsynte seg med 28 lass høy – 14 rdl., 1 hest – 5 rdl., gårdredskaper – 2 rdl. 2 ort, klær og innbo – 14 rdl., ialt 35 rdl. 3 ort.

Denne tragedien var trolig årsak til at Lang-Henning forlot Kirkvold og slo seg ned i Møsjødalen på Stugudal. Møsjødal var på denne tiden en samisk «seterplass», der det bare sporadisk bodde folk.

Hele området mellom Vestre Rotåa og Møåa ble tidligere kalt Rotvollen og tilhørte Kongens allmenning fram til 1800, da den ble solgt til flere gårder i fellesskap. På dette tidspunkt hadde vollene her lenge blitt brukt til slått og setring av Gresli-gårdene, og området fra Rotåa og østover til Møåa ble bl.a. brukt av Per-Hansaagården og Jensgården.

Navnet Møsjødal ble opprinnelig brukt om en eller flere voller lenger oppe ved Mølåa, men navnet er senere blitt knyttet til gården som til daglig kalles Rote.

I matrikkelen fra 1723 heter det om «Møssedal» oppe ved Møåa:

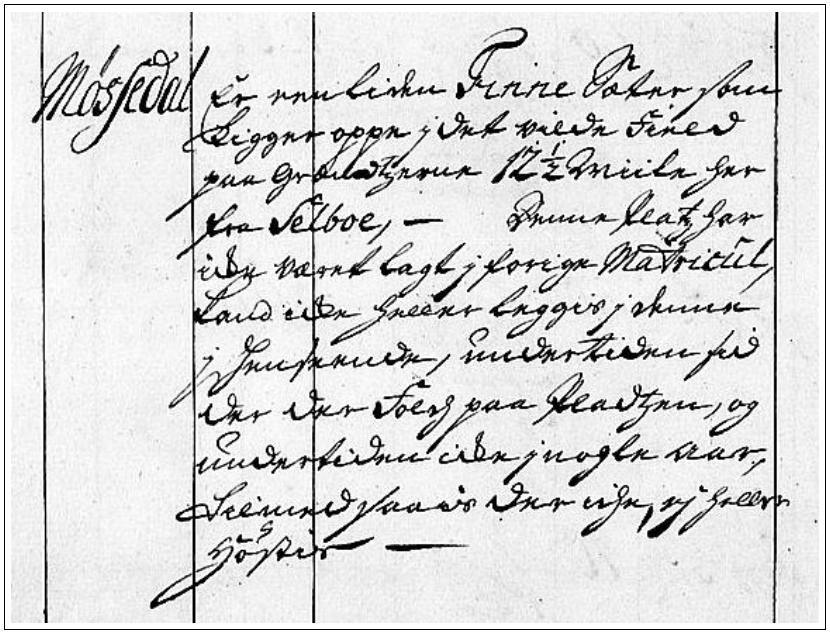

Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Eksaminasjonsprotokoll, folio 151b.

«Møssedal er en lidhen Finne Sæter som ligger oppe i det vilde Field på Grændtzerne 12½ Miile her fra Selboe,– Denne Platz har icke været lagt i forrige Matricul, kand icke heller lægges i dhenne henseende, undertiden sidde der folck paa Platzen, og undertiden icke i nogle Aar, tilmed saaes der icke, ej heller høstes –».

Ifølge «Bygdebok for Tydal» og «Tydalsboka» frøs Henning ihjel der oppe i 1757, bare noen hundre meter fra bostedet. Han var da 86 år gammel.

Jeg har imidlerid ikke funnet noe om dette i kirkebøkene.

Hemming hadde tre sønner:
Ca. 1704: Sakse. Sakse døde i 1795.
Ca. 1713: Jakob, gift med Kari Hansdatter Fossum. Jakob døde i 1782.
Ca. 1714: Anders. Anders døde på Kirkvold 11.05.1790, 77 år gammel.

Barna var for unge til å overta da faren flyttet til Møsjødalen.

Ifølge «Tydalsboka», bind 2, side 282 og «Bygdebok for Tydal», bind 4, side 158, nevnes en ny bruker av Kirkvold i 1721 og 1727 som het Jon, men at alt vi vet vi om ham er at han hadde en sønn som het Ole.

Videre at denne Ole ikke hadde noen sønner, men to døtre som begge het Anne og at brødrene Anders og Sakse ble gift med hver sin Anne.

Noen nærmere dokumentasjon foreligger ikke.

Den nevnte Ole Jonsen er ikke funnet som bruker på Kirkvold. Jeg mistenker at det hele er en etterkonstruksjon basert på at både Sakse og Anders var gifte med Olsdøtre og at en Jon brukte Kirkvold i 1723 og 1727.

Sakse var nemlig gift første gang med Kari Joensdatter som i sitt første ekteskap var gift med Joen Pedersen Kirkvold. Dette framgår av skiftet etter Kari som ble avholdt 26.06.1734.

Denne «Joen Pedersen Kirkvold» må være identisk med den Jon som brukte Kirkvold i 1723 og 1727:

Brødrene Sakse og Anders kom altså tilbake til Kirkvold, og i 1743 ble Kirkvolds- gården delt mellom dem. Sakse fikk den parten som senere har fått bruk nr. 1, mens Anders om til bruk nr. 2.

Gårdsnavnet forteller at Kirkvold har vært kirkested. Her sto Tydals første kirke, oppført omkring år 1200 og revet omkring 1695. Gudshuset var imidlertid ikke så stort. Kirkemurene som er avdekket, viser et bygg som var knapt 7½ meter langt og 6½ meter bredt. Dette ga plass til maksimalt 70 - 80 mennesker som skulle stå under gudstjenesten og knele under bønn. Dette kan tyde på at det neppe var flere voksne personer i Tydal i dette tidsrommet i middelalderen.

Hvem som bodde på Kirkvold kjenner vi ikke til før på 1600-tallet. Gården nevnes ikke i de eldste bevarte skattelistene fra 1500-tallet, og den var trolig blitt forlatt i ødetiden etter «Svartedauen».

Den første brukeren vi kjenner navnet på, er Ole Pedersen, fra en skatteliste i 1629. Kanskje hadde han da nettopp tatt til som nyrydder på Kirkvold. I 1645 er han enkemann og har en sønn og en datter, ifølge koppskattelisten.

Ved kvegskattutlikningen i 1657 var det på gården 1 hest, 14 kyr og kviger, 4 geiter og 4 sauer = 1 daler 1½ ort.

Sagnet sier at denne Ole Pedersen omkom under høykjøring oppe i Fossbakkene. Lasset veltet over ham så han mistet livet. På en gravhelle som fortsatt oppbevares på gården, står denne innskrift: «O. P. S. Anno 1664». Ifølge

muntlig overlevering skulle han være den siste som ble gravlagt på den gamle kirkegården.

Etter Ole overtok Jonas Ellefsen fra Østbyhaugen, en av sønnene til Eileff Haugen, som bruker. Han var også klokker, men kirkebygget ble trolig mer og mer sjeldent anvent. Tradisjonen forteller at kirka var blitt så skrøpelig den siste tiden den var i bruk, at presten heller valgte å holde gudstjeneste under åpen himmel. På slutten av 1600-tallet ble bygget revet, og Tydal fikk en ny kirke på Aune i 1696.

Jonas var 45 år i 1665, ifølge manntallet dette året. Trolig hadde han sønnen Hans, som er oppført som bruker i 1680- og 1690-årene.

Kirkvold var benefisert gods, og skylden var ifølge matrikel i 1668 1 øre til Selbo presteboel. Skatten er «Kirchvold, Jonas Ellufsen, Leding 16 skill. Tiende: Bjug - Aure 1 td. Smaatiende 20 skill». Kirkvold ble regnet som halv gård med bare halv skatt på grunn av misvekst på korn, «eftersom den ligger under fjeldet». Skatten var stipulert i korn, men varen leveres ikke. Utredelsen ble levert i penger. Derfor heter det i etterskrift til matrikelen av 1668: «Endog Tydalingene Aufle Lidet korn, saa føde de dog wel Creaturer, derfor lagtt for Tiende efter Capitulstaxst at betale».

I slutten av 1690-årene overtok Jakob Eriksen, født 1654, Kirkvold. Han var muligens sønn til Erik Olsen Aas i Ustgården. Jakob er nevnt som bruker på Kirkvold i 1701. Han hadde sønnen Anders, født 1695.

Han betalte også engesletteskatt i 1711.

Mer vet vi ikke om denne familien.[253]

(Barn V:13, Far VII:49)

Gift 1699 med neste ane.

Barn:

Sakse Henningsen Kirkvold. Født omkring 1704 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). Levde 1711 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). Levde fra 1712 til 1719 på Kirkvold, Tydal (ST). Levde omkring 1719 i Møsjødalen, Stugudal, Tydal (ST). Levde 1743 på Kirkvold, Tydal (ST). Død 1795 på Kirkvold, Tydal (ST). Begravet 11.10.1795 i Tydal (ST).[254] (Se V:13).

VI:26 fm mf fm

Ingeborg Saksesdatter Kirkvold. Levde fra 1699 til 1711 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST).

Ingeborg og Henning hadde sønnen
Ca. 1704 Sakse Henningsen, gift med Anne Olsdatter, døde på Kirvold i 1795.

(Barn V:13)

Gift 1699 med forrige ane.

VI:27 fm mf mf

Ole Bjørnsen Gresli Vestre (Jensgården). Gårdbruker, leilending, takstmann. Født omkring 1665 fra Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST). Død omkring 1731 på Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST).

Ole var sønn til Bjørn Olsen Gresli Vestre (Jensgården) (ca. 1629 - ca. 1691).

Folketellingen i 1701 viser følgende mannfolk som beboere på Gresli-gårdene:

253 Manntallet 1701, 14.1.4 Strinda og Selbu fogderi, Selbu prestegjeld, folio 230-231. Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 9 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 286. Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1712 - Vedlegg, 1 Matrikkel 1711 - Bilde 58. Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Eksaminasjonsprotokoll, folio 151b. Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 581. Tydalboka, side 223-224, 282. Bygdebok for Tydal, Bind 4, side 58, 156-158.

254 Kirkebok Selbu nr. 2: 1757--1801, Kronologisk liste, 1795, folio 181a-181b..

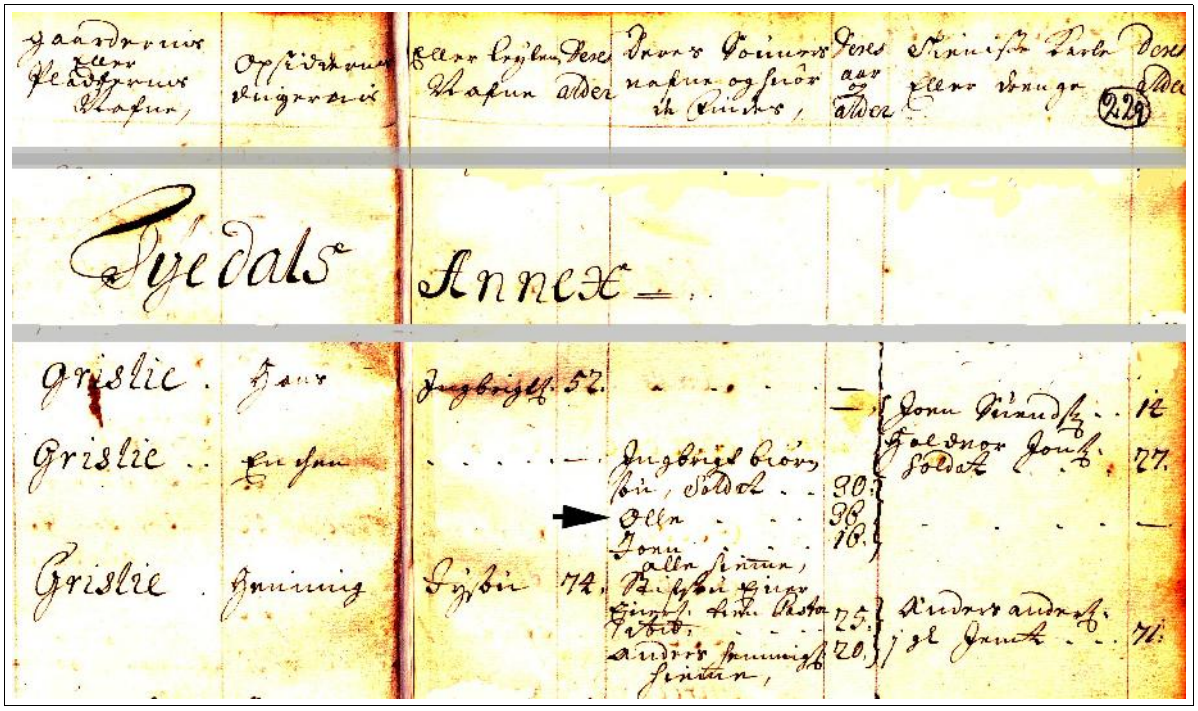

Manntallet i 1701, 14.Strinda og Selbu ogderi, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 228-229.

«Gaardenes eller Pladzernes Nafne
Grislie
Opsiddernes eller lejlendingernis Nafne – Deres alder
Enchen
Deres Sønners navne og huor de findes
Ingebrigt Biørnßøn, Soldat – 30 år.
Olle – 36 år.
Joen – 16 år –.alle hiemme
Tieniste Karle Eller Drenge – Deris alder
Joen Suendß – 14
Halduor Jonß – 27 år»

Fra «Bygdebok for Tydal», bind 4, side 79:
«Ole Bjørnsen og kona Maran overtok Jensgården.

Det var i deres tid Armfeldthæren gjestet Tydal, og den røvet også i Jensgården. Her tok svenskene 12 tønner havre og 17½ lass høy. Dertil tok de med seg, eller brente, gardsredskaper for vel 3½ daler. De sultne soldatene slaktet 6 kyr og 9 sauer. En hest ble også tatt. Skadene og tapet ble taksert til 67 riksdaler, men den eneste kompensasjon bonden fikk var skattefritak i to år.

Familien ble som mange andre ruinert, og måtte pantsette sin jord for å kunne kjøpe korn og bygge opp ny buskap.

Ole fotsatte å drive bruket, men ble leilending under kjøpmann og borgermester Gregorius Brix i Trondheim. I 1723 kom eiendommene til Brix under Schøller og Schøllerfamilien eide Jensgården helt til general Krogh overtok familiegodset i 1788. Disse byborgerne og godseierne hadde sagbruk ved Nidelva og kjøpte jord i Tydal for å sikre seg tømmerleveranser.

Ole var en respektert mann i grenda. I 1723 var han takstmann under arbeidet med den mye matrikkelen.

Den viser for øvrig at Jensgården også hadde en beskjedent antall husdyr i forhold til tidligere. Ole hadde 1 hest, 4 kyr, 3 ungnaut og 9 småfe. Utsæden var på én tønne bygg, og gården hadde også skaffet seg en egen kvern.»

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per par sko. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

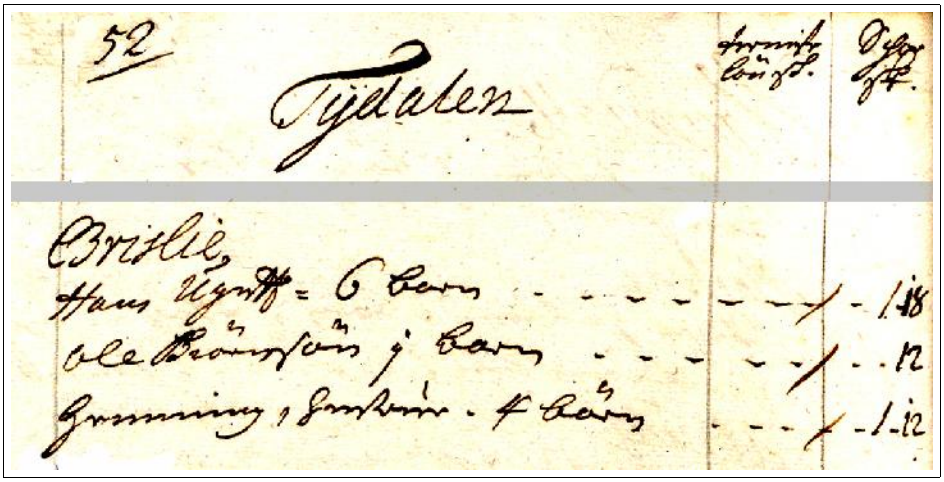

Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 9 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Folio 52.

Da skoskatten skulle betales i 1711 var det 3 bruk på Gresli:
«Grislie, Jens Ugifft = 6 Barn – [4 par sko =] 12 skilling
Ole Biørnsøn 1 barn – [2 par sko =] 6 skilling
1 Tøes – [Lønn:] 4 dlr 2 ort – [Skatt:] 3 ort
Hemming, Hustrue - 4 Børn – [4 par sko =] 12 skilling».

Fogderegnskapets matrikkel for 1712 viser eiendomsforholdene før general Armfeldts tilbaketog etter beleiringen av Trondheim i 1718.



Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1712 - Vedlegg, 1 Matrikkel 1712 - Bilde 57.

«Tyedahls Annex
Num:
754
Gaardernis og Lejlendingernes Nafne
Greislie – Hans
Proprietarernis Nafne
Bondens Oddel – 2 spd
Num:
756
Gaardernis og Lejlendingernes Nafne
Greislie – Hemming
Proprietarernis Nafne
Bondens Oddel – 1 øre 12 ml [marklag]
Num:
757
Gaardernis og Lejlendingernes Nafne
Greislie – Olle Biørnß:

Proprietarernis Nafne
Bondens Oddel – 1 øre».

Armfelthæren gjestet også Jensgården:

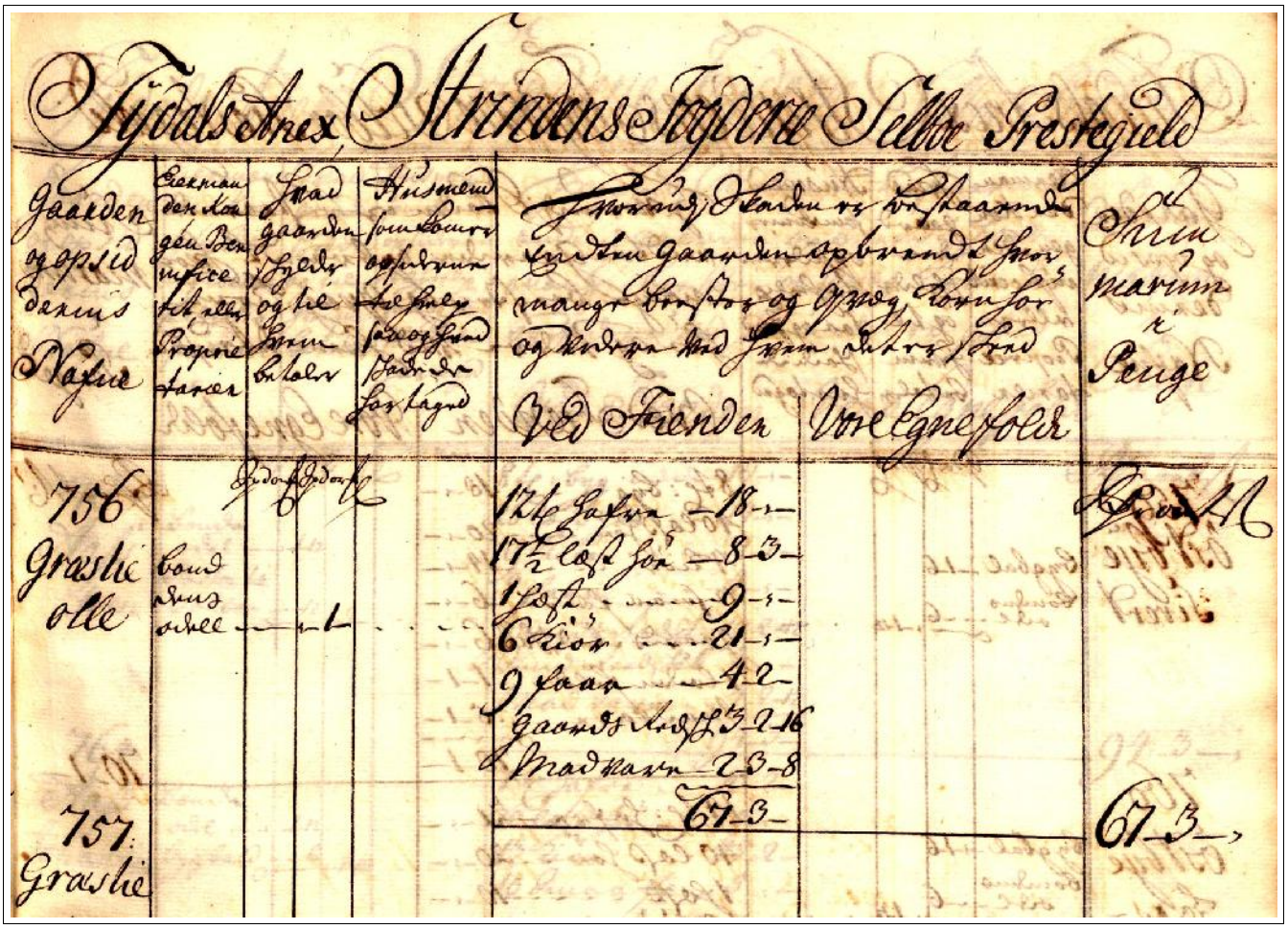

Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 579.

De tok fra bonden Ole Børnsen
12 tønner havre – 18 daler,
17½ lass høy – 8 daler 3 ort,
1 hest – 6 daler,
6 kyr – 21 daler,
9 faar – 4 daler 3 ort,
gaardsredskaper – 3 daler 2 ort 8 skilling,
til sammen 67 daler 3 ort.

Ved matrikkelforarbeidet i 1723 har CommerceRaad Schiøller overtatt Gresli Vestre.

Eksaminasjonsprotokollen for Selbu tinglag og Tydal Annex viser:

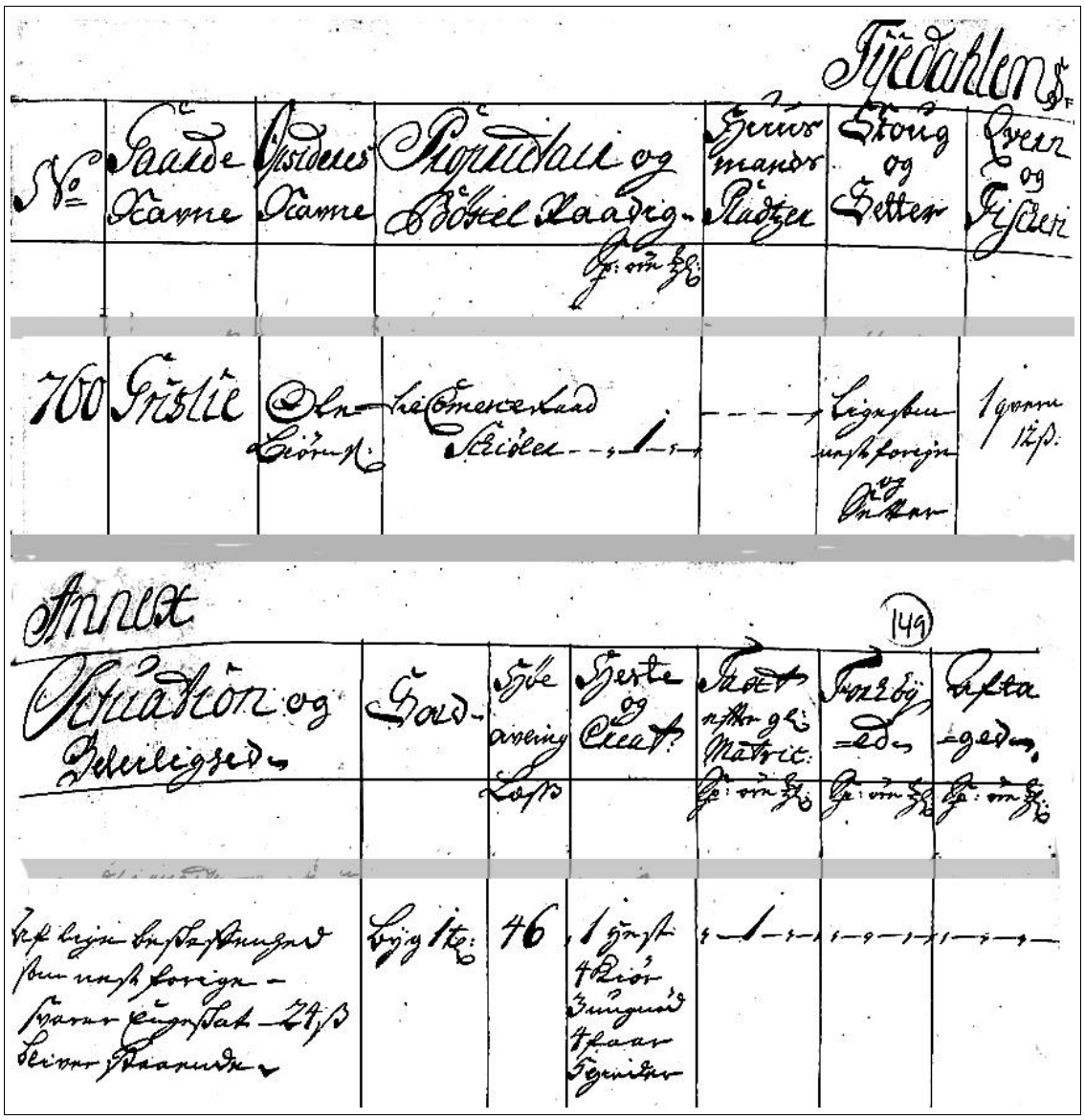

Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Eksaminasjonsprotokoll, folio 148b-149a.

«No.
760.
Gaarde Navne:
Grislie.
Opsiders Navne:
Ole Biørnß.
Proprietaire og Bøxel Raadig :[spd øre ml:]
til CommerceRaad Schiøller – 1 - 0 - 0
Huusmands Pladzer:
–.
Skoug og Setter:
Til Skoug og Huustømmer og Huusbehov og Setter.
Qvern og Fischeri:
1 quern – 12ß.
Situation og Beleilighed:
J sollen unis til Korn, frostlente, god til eng, Tungvunden,
Gaarden taaler| ingen paaleg, men maa for sin godhed til Eng,
og for Skougens bliver staaende –
Svarer Engeschatt – 12ß Bliver staaende –
Sæd:
Byg 1 tn.
Høe avling – Lass
46
Hæste og Creat.
1 Hæste – 4 Kiør – 3 ungnød – 4 faar – 5 Gieder

Taxt effter Gamble Matricul [Spd – øre – ml:]
1 - 0 - 0 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]».

Utdrag fra den samtidige matrikuleringsprotokollen:

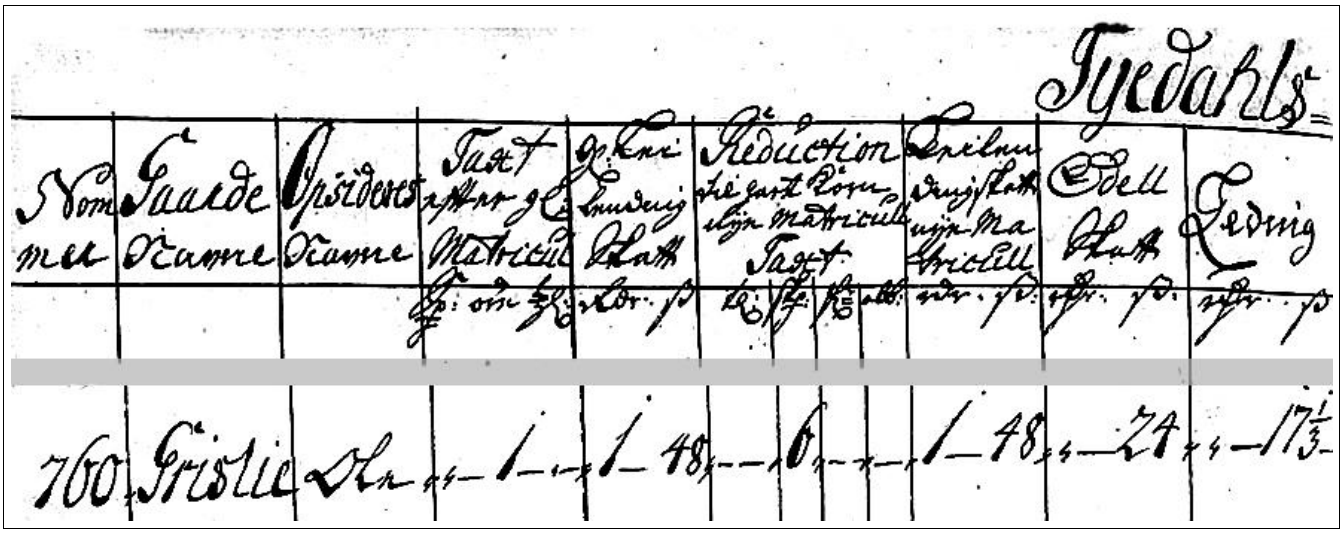

Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Matrikkelprotokoll, folio 91b-92a - Utdrag.

«No.
760
Gaarde Navne:
Grislie
Opsidernes Navne
Ole
Taxt effter Gl: Matric: [Spd – øre – ml:]
1 - 0 - 0 [1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]
Gl: Leilending Skatt [rdr: – ß]
1 - 48
Reduction til Hart Korn Nye Matricul [tønner – skjepper – fjerdingskar – album]
0 - 6 - 0 - 0
(En tønne inneholdt åtte skjepper, eller 32 fjerdingskar, eller 96 album hartkorn).
Leilending skatt Nye Matricull: [rdr: – ß]
1 - 48
Odell Skatt: [rdr: – ß]
0 - 24
Leding [rdr: – ß]
0 - 17 1/3».

Ole døde antagelig i 1731, da skifte ble avholdt 18.06.1731.

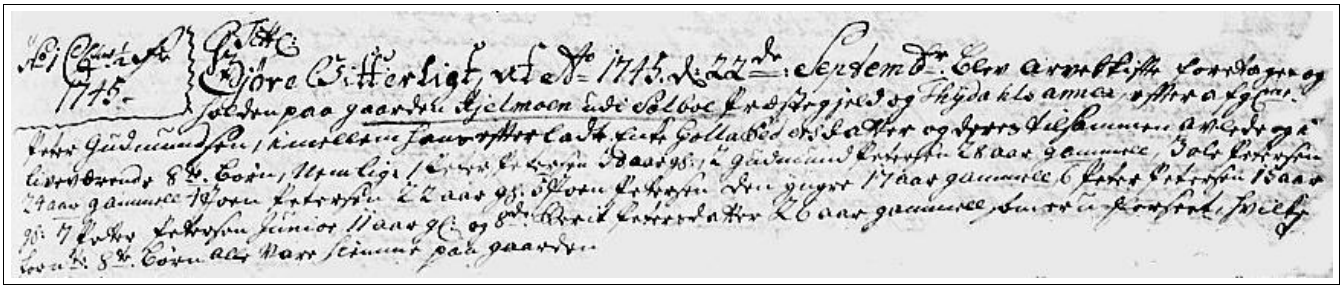

Skifteprotokoll Stjørdal og Verdal sorenskriveri nr. 2b (1731-1737), folio 174b-175a.

«Lauritz Brun Sorenskriver over Stjørdals fogderi og Selboe giøre Witterligt at Anno Christi 1731 d: 18 Juny Blev .. skifte foretagen paa Gaarden Greslien udi Selboe Sogn: Thydalens annex, efter afgh. Ole Biørnsen Grislien imellem hans efterladte Hustrue Maren Joonsdatter og deres tilsammen aflede 5. Børn.
1 Joen Olsen, 25 Aar
2 Peder Olsen, 20 Aar.
3 Anne Olsdatter, 27 Aar og u-forfest(?)
4 Gurri Olsdatter, Ingebrigt Stuedahls Hustrue
5 te Anne Olsdatter Junior, 18 Aar gl: og u-forfest(?)»

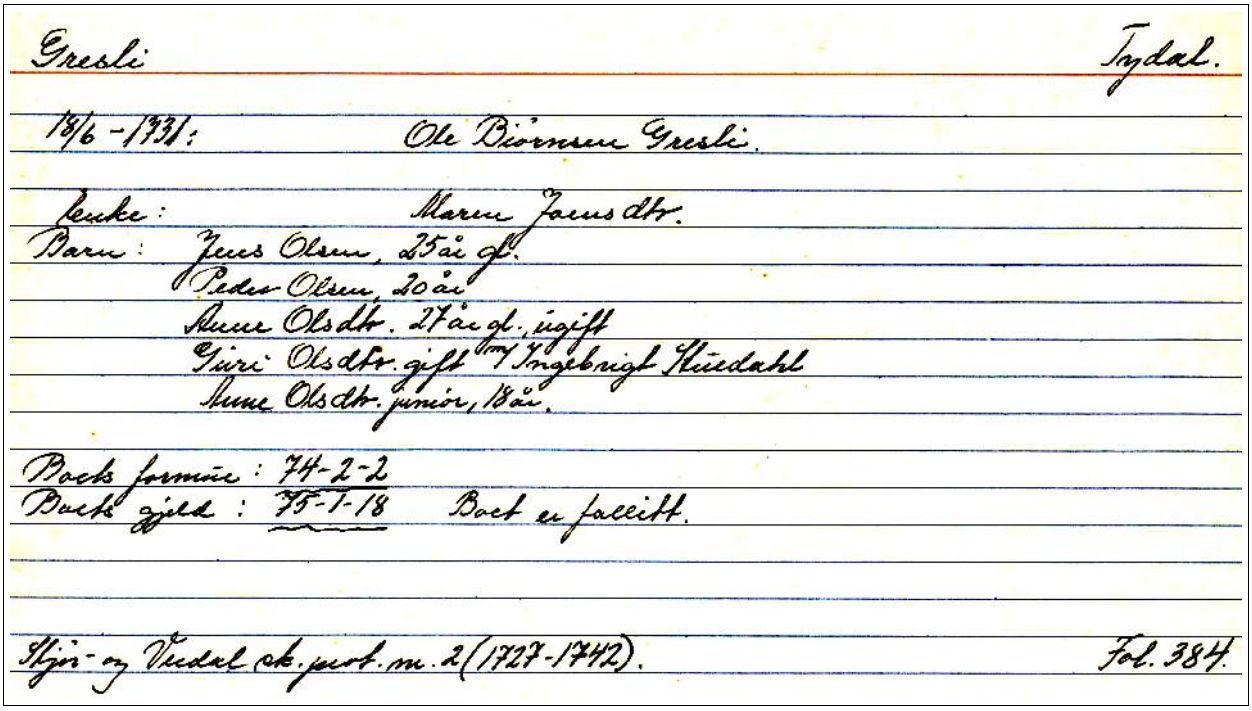
Gresli Tydal.

18/6 -1731: Ole Biørnsen Gresli.

Enke: Maren Jensdtr.

Barn: Jens Olsen, 25år gl.
Peder Olsen, 20år
Anne Olsdtr. 27år gl. ugift
Guri Olsdtr. gift m/ Ingebrigt Hiedahl
Anne Olsdtr. junior, 18år.

Boets formue: 74-2-2
Boets gjeld: 75-1-18 Boet er fallitt.

Stjør- og Værdal sk. jurt. nr. 2 (1727-1742). Fol. 384.

Skiftekort, Stjørdal og Værdal sorenskriveri, 1688-1742, side 583.

Det var et falittbo, da gjelden oversteg boets formue.[255]

(Barn V:14, Far VII:53)

Gift med neste ane.

Barn:

Anne Olsdatter Kirkvold. Født omkring 1704. Død 1766 på Kirkvold, Tydal (ST). Begravet 13.01.1766 i Tydal (ST).[256] (Se V:14).

VI:28 fm mf mm

Maren Jensdatter (?). Levde 1731 på Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST).

Det er mulig at Ole var gift to ganger og at «vår» Anne er fra hans første eteskap selv om dette ikke framgår av skiftet etter Ole.

Dette fordi at Ole i «skoskatten» 1711 oppgis med et barn, men ingen hustru. Det kan være forklaringen til at han har to døtre som het Anne, og at den andre Anne er oppkalt etter hans første hustru.

Ole og Maren? hadde følgende barn (minst):
ca. 1704: Anne, trolig gift med Jens Saksesen Aas, døde på Kirkvold 1766.
Ca. 1705: Jens, gift med Guri Jonsdatter, døde i 1784.
Guri.
Ca. 1711: Peder. gift med Ingeborg Jonsdatter, døde i 1787.
Ca. 1713: Anne, trolig gift med Sakses bror, Anders.[257]

(Barn V:14)

Gift med forrige ane.

VI:33 mf ff ff

Erich Olsen Fævaag. Festebonde. Født omkring 1662. Levde 1701 på Fevåg, Stjørna (ST). Død 1710 på Fevåg,

255 Manntallet i 1701, 14.Strinda og Selbu ogderi, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 228-229. Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 9 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Folio 52. Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi, Fogderegnskap 1712 - Vedlegg, 1 Matrikkel 1712 - Bilde 57. Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Tydal anneks i Selboe Prestegield og,Strinda fogderi, side 579. Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Eksaminasjonsprotokoll, folio 148b-149a. Matrikkelforarbeidet i 1723, Strinda og Selbu fogderi, Selbu tinglag, Tydal anneks - Matrikkelprotokoll, folio 91b-92a - Utdrag. Skifteprotokoll Stjørdal og Verdal sorenskriveri nr. 2b (1731-1737), folio 174b-175a. Skiftekort, Stjørdal og Værdal sorenskriveri, 1688-1742, side 583. Tydalsboka, Bind 2, side 40-41. Bygdebok for Tydal, Bind 4, side 79.

256 Kirkebok Selbu nr. 2: 1757-1801, Kronologisk liste, 1766, bilde 120.

257 Bygdebok for Tydal, Bind 4, side 79.

Stjørna (ST). Begravet 31.08.1710 fra Bjugn kirke, Bjugn (ST).[258]

Erich, som vi finner under «Fævog» i manntallet fra 1701, har da sønnene Ifver og Ole, henholdsvis 7 og 2 år gamle. Det er derfor overveiende sannsynlig at han er far til Ifver Erichsen som vi finner på gården senere i århundret.

Erich var var nok sønn til Ole Olsen «Jämpt» og født omkring 1662 på Fævog.

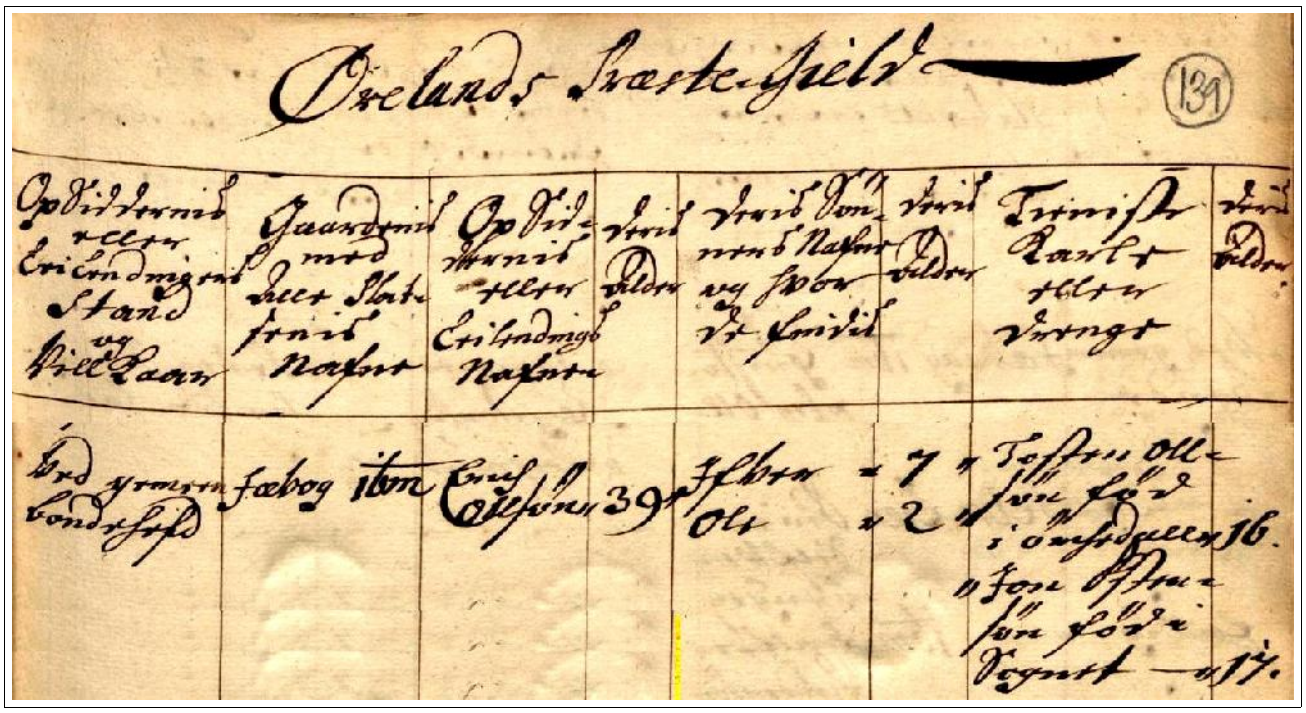

Manntallet i 1701, 12.1.5 Fosen fogderi, Ørland prestegjeld, folio 139-140.

Opsiddernis eller Leilendingeris Stand og Vilkaaar
Ved gemeen Bondehefd
Gaardenis med Alle Platsenis Nafne:
Fævog ibm.
Opsiddernis eller Leilendings Nafne - Deris Alder:
Erich Ollsøn - 39.
Deris Sønners Nafne og hvor de findis - Deris Alder:
Ifver - 7, Ole - 2.
Tieniste Karle eller Drenge - Deris Alder:
Tosten Ollsøn Fød i Ørchedallen - 16, Jon Steffensøn Fød i Sognet - 17.»

Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1694: Ifver, gift med Anne Valborg Nilsdatter Fævaag.
Ca. 1699: Ole.
Ut fra oppgitte faddere i kirkebøkene hadde han antagelig også følgende barn:
Anne, gift i 1729 med Hans Nielsen Fævog.
Hans.
Anders, gift i 1726 med Dina Tallachsdatter.
Ingeborg.

1725: Ole Hansen Fævogs datter Maren døpes 12. søndag etter trefoldighet.
Blandt faddrene finner vi Ifver Erichß Fævaag, Ane Erichsd. Fewog og Ane Nielsd. ibid (Kirkebok nr. 1, folio 228).

1726: «Dom 4 a Trinit udj Wechlem. Copul. Anders Erichsen Fævog med Dina Tollachsdatter» (Kirkebok nr. 1, folio 236). Han kalles Anders Sivertzen ved forlovningen 1. søndag etter påske!
1726: Siver Ba.ets [Baret, Agdenes?] sønn Niels døpes 19 søndag etter trefoldighet.
Blandt faddrene finner vi «Ifver og Hans Erichsønner Fewog» og Ane Nielsdatter Fewog (Kirkebok nr. 1, folio 239).

1729: «Domin 5 p. Epiph. udi Wechlem. Despons. Hans Nielß Fævog med Ane Erichsd. ibid».
Forlovere var Johan Arent og Jon Knudsen (Kirkebok nr. 1, folio 260).
1730: Anders Fævogs datter Marith døpes nyårsdagen 1730 samtidig som Erichs sønnesønn, Torber Iversen, døpes. Faddrene er Joen Pedersen og M... Erichß Fævog, Kirsten Jacob Fæevogs, Ingebor Erichsdatter ibid og Ane Ol... ibid (Kirkebok nr. 1, folio 266).

Erich døde i 1710 og ble begravet 31.08.1710.

258 Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 8, 1710.

I 1709 fikk Erich en «uekte» sønn med Guri Larsdatter kalt Lars. Det er vel trolig at hans hustru da var død.

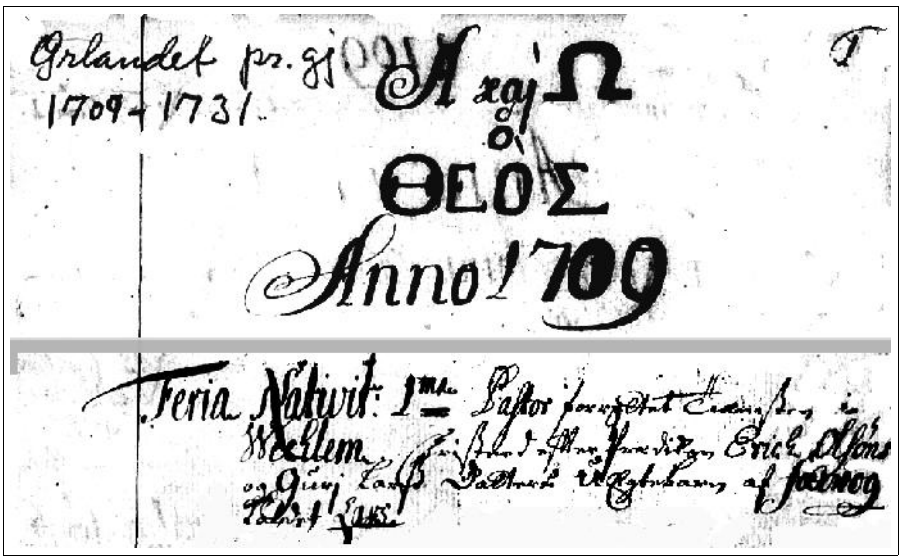

Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 1, 1709.

Feria Nativit: 1ma. Pastor forrrettet Tiæniste i Wechlem.
Christend effter ... Erich Olsøns og Gurj Larsß Datters uægte Barn af Fævog kaldet Lars.

Erich døde på Fevåg i 1710.

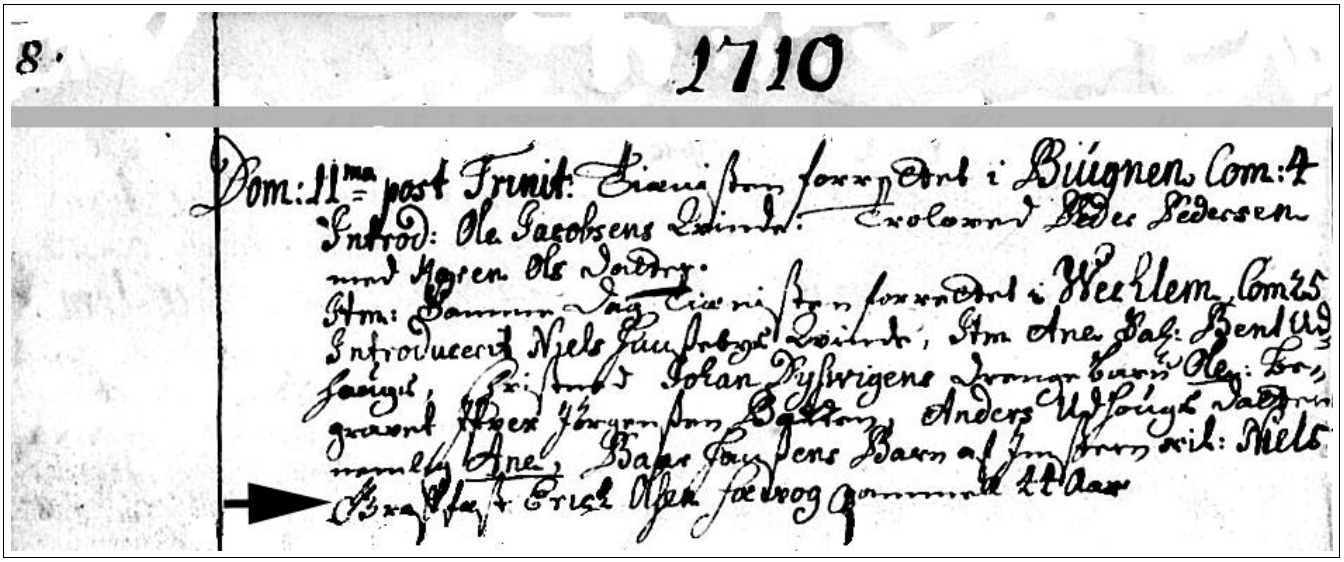

Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 8, 1710.

«Dom: 11ma post Trinit: Tienißten forrettet i Buignen.
Gravlagt Erich Olsen Fævog gammel 44 Aar.» [259]

(Barn V:17, Far VII:65)

Gift

Barn:

Iver Erichsen Fævaag. Født omkring 1694. Levde mellom 1701 og 1727 på Fevåg, Stjørna (ST). Levde 1736 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Død 1767 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 01.11.1767 i Viklem kirke, Ørland (ST).[260] (Se V:17).

VI:35 mf ff mf

Niels Hansen Fævaag. Festebonde. Født mellom 1653 og 1659 på Fevåg, Stjørna (ST). Død 1715 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 24.02.1715 fra Viklem kirke, Ørland (ST).[261]

Vi finner Niels på Fæwog ved Prestenes manntall i 1666. Han bor hos sin stefar – Torber Michelsen – og oppgis

[259] Manntallet i 1663-66, Prestenes manntall, 30.3 Ørland prestegjeld, folio 88. Manntallet i 1701, 12.1.5 Fosen fogderi, Ørland prestegjeld, folio 139-140. Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 1, 1709.

[260] Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, 1767.

[261] Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 113, 1715.

å være 7 år gammel.

Det er noe usikkert når han ble født. I 1701 oppgis han å være 48 år gammel, dvs. født omkring 1653 og når han dør i 1715 oppgis han å være nær 60½ år gammel, dvs. født i 1655.

Ved manntallet fra 1701 bodde Niels på F'ævaag og var 48 år gammel.

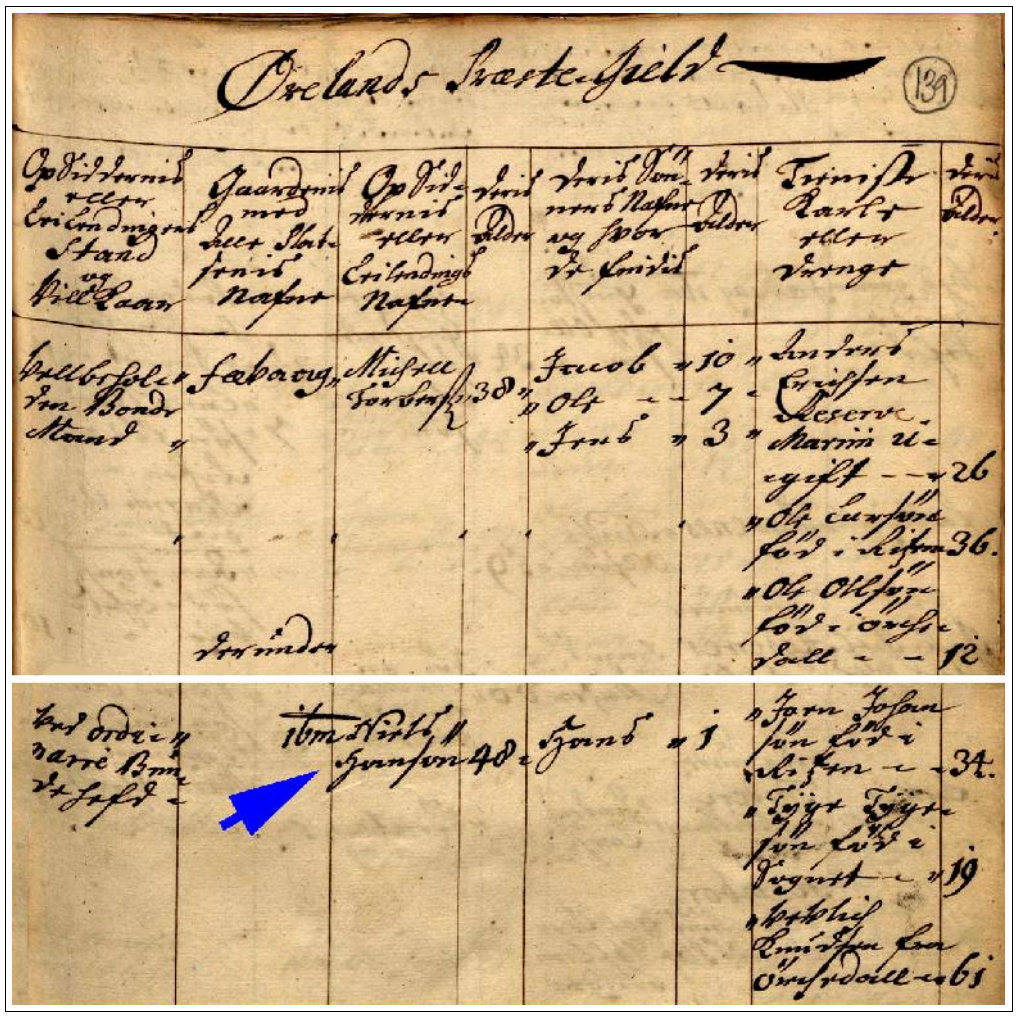

Manntallet i 1701, 12.1.5 Fosen fogderi, Ørland prestegjeld, folio 139.

«Ørelands Præste-Gield»:
«Opsiddernis eller Leilendingers Stand og Vilkaar: Vellbeholden Bonde Mand.
Gaardenis med Alle Platsenis Nafne: Fævaag.
Opsiddernis eller Leilendings Nafne - Deris Alder: Michel Torbers: - 38.
Deris Sønners Nafne og hvor de findis - Deris Alder:
Jacob - 10, Ole - 7, Jens - 3.
Tieniste Karle eller Drenge - Deris Alder:
Anders Erichsen Reserve Mariin U-gift - 26,
Ole Larsøn Fød i Ritzen - 36,
Ole Olssøn, Fød i Ørchedall - 12.

....
Opsiddernis eller Leilendingers Stand og Vilkaar: Ved ordinarie Bondehefd.
Gaardenis med Alle Platsenis Nafne: ibm.
Opsiddernis eller Leilendings Nafne - Deris Alder: Niels Hansøn - 48.
Deris Sønners Nafne og hvor de findis - Deris Alder:
Hans - 1.
Tieniste Karle eller Drenge - Deris Alder:
Joen Johansøn Fød i Ritzen - 34.
Tyge Tygesøn Fød i Sognet - 19.
Vevlich Knudsøn fra Ørchedall - 61.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

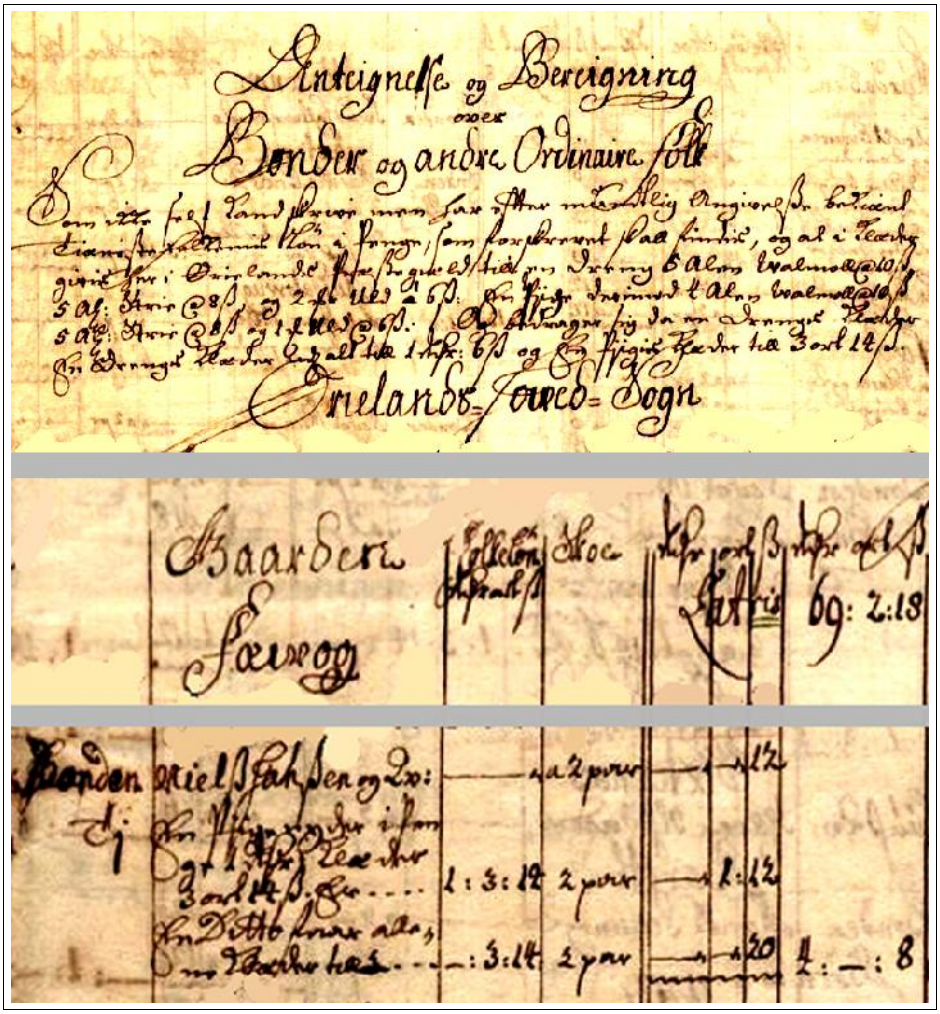

Fogderegnskap Fosen fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 9 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 385.

«Fævog
Bonden Niels Hanßen og Qv: – à 2 par – 12 ß
Tj En Piige nyder i Penge 1 Rdr oc Klæder Er – FolkeLøn Rdr. 1-3-14 – 2 par [sko] – 2 ß
En Ditto faar allene Klæder – FolkeLøn [Årslønn] Rdr. 0-3-14 – 2 par [sko] – 12 ß».

Niels døde i 1715, nær 60½ år gammel:

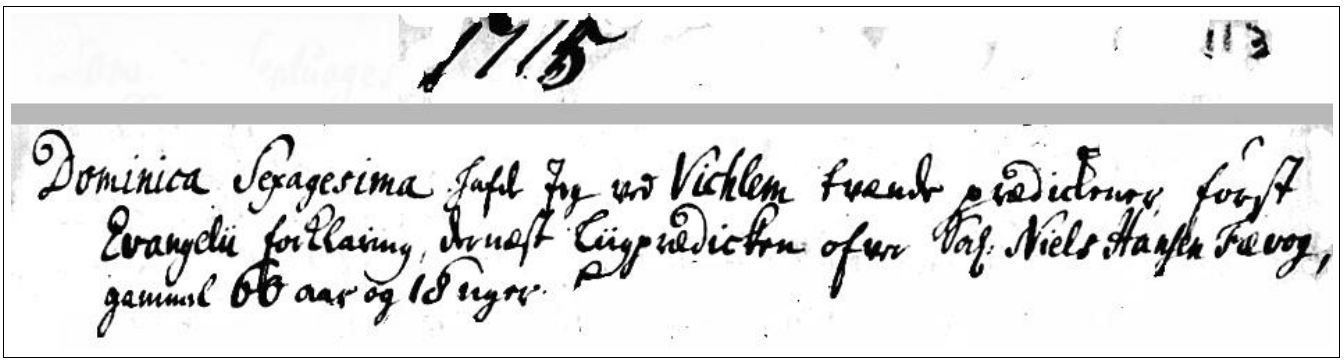

Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 113, 1715.

«Dominica Sexagesima vid Vichlem:
Liigpredicken ofwer Sal. Niels Hansen Fævog, gammel 60 aar og 18 uger».

Det ble avholdt skifte etter Niels 26.09.1715:



Skifteprotokoll Fosen fogderi nr. 3A 04, 1711-17, Ørland tinglag, folio 183a.

«Efter Sl: Niels Hansøn Fævog udj Ørielands Tingl: og Præstegield.

Claus Pedersøn Borre Ac:

Giør Witterlig at Ao: 1715 d. 26 Sept: paa dend Gaard Fævog Østeraad tilhørende, og udj Ørielands Præstegield og Tingl: beliggende, blef Arfue-Schifte holden efter afgangen Niels Hansøn jmellem Hans efterladte Hustrue Ellen OlsDatter og deris ved Egteskab Sammenhafte Børn Hans Nielsøn, og Anne Nielsd: Nærværende paa Enchens weigner, som Laugværge Landddrotten Sr: Joachim Barner, jtem paa Børnenis weigne Lænsmanden Velagte Michel Torbersøn, og Christopher Olsøn Fævog, Ligeleedis udj bievær af Vurderingsmand Anders Bendtzøn Refsnes og Michel Asbiørnsen Pævig(?); Hvor Boed af Enchen Saaleedis blef fremviisst og forrefunden, Sambt aflignet som følger.

Boens Middel

...»

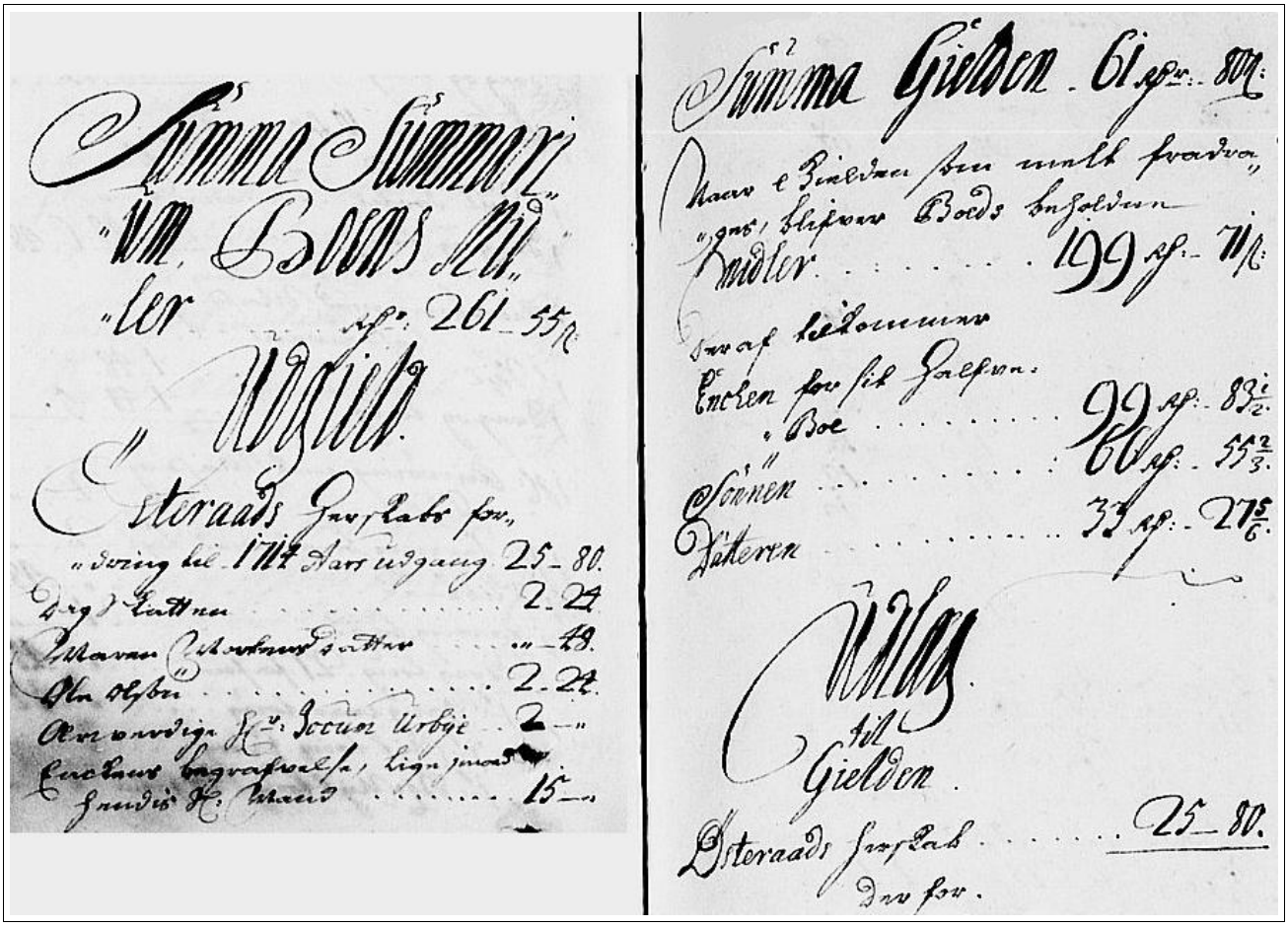

Skifteprotokoll Fosen fogderi nr. 3A 04, 1711-17, Ørland tinglag, folio 184b-185a.

»Summa Summarium.
Boens Midler Rdr 261 - 55 sh:
Udgield.
Østeraads Gravplads fordring til 1714 Aars udgang 25-80.
...

Summa Gielden 61 Rdr - 80 sh:

Naar Gielden som melt fradrages, blifver Boeds Beholdene Midler 199 Rd: - 71 sh:

Deraf tilkommer
Enchen for sit Halfue Boe 99 Rd: 83 1/2
Sønnen 66 Rd: 55 2/3
Datteren 33 Rd: 27 5/6
...»

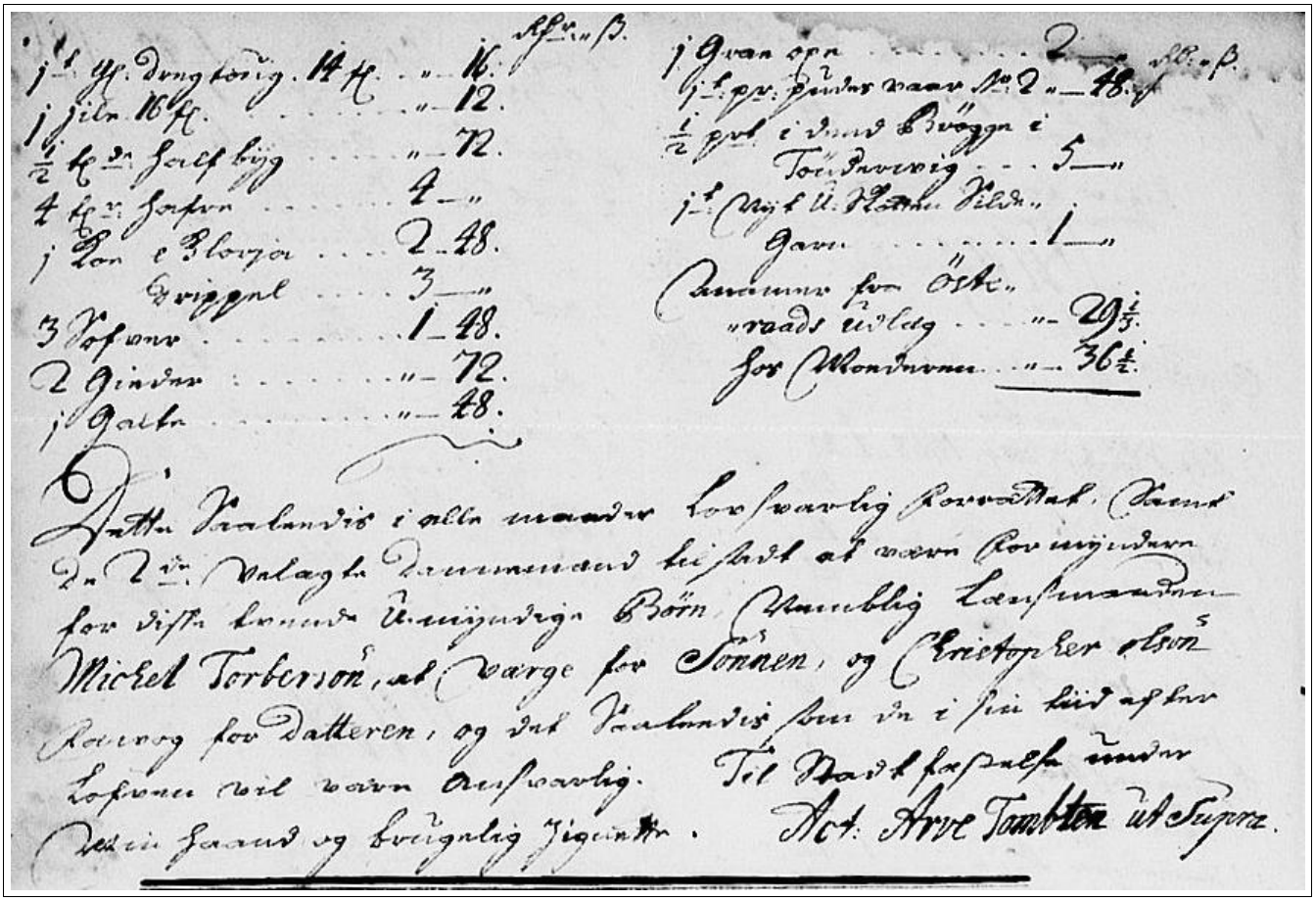

Skifteprotokoll Fosen fogderi nr. 3A 04, 1711-17, Ørland tinglag, folio 186b.

«Dette Saaleedis i alle maader Lovsvarlig Forrettet, samt de 2de Welagte Dannemænd tilstedt at være Formyndere for disse tvende U-myndige Børn, Nemblig Lænsmanden Michel Torbersøn, at Værge for Sønnen, og Christopher Olsøn Roevog for Datteren, og det Saaleedis som de i sin tiid efter Lofven vil være Ansvarlig.
Til Stadtfæstelse under Min Haand og brugelig Zignette.

Act: Arve Tombten ut Supra» [262]

(Barn V:18, Far VII:69, Mor VII:70)

Gift med neste ane.

Barn:

Anne Valborg Nielsdatter Fævaag. Født omkring 1709. Levde mellom 1724 og 1727 på Fevåg, Stjørna (ST). Levde 1736 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Død 1783 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 18.05.1783 i Viklem kirke, Ørland (ST).[263] (Se V:18).

VI:36 mf ff mm

Ellen Olsdatter Fævaag. Levde 1685. Levde mellom 1699 og 1715 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST).

Ellen og Niels hadde følgende barn (minst):
Ca. 1700: Hans, gift 1729 med Ane Erichsdatter.
Ca. 1709: Anne Valborg, gift med Iver Erichsen Fævaag, død 1783 på Høyvåg.

Etter at Niels døde i 1715 giftet Ellen seg 2. gang med Jon Knudtsen Fævåg.

---

262 Fogderegnskap Fosen fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 9 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 385. Skifteprotokoll - Fosen fogderi nr. 2, 1688-95, Ørland tinglag, folio 183a-186b.

263 Kirkebok Ørland nr. 3, 1767-1818, Kronologisk liste, 1783.

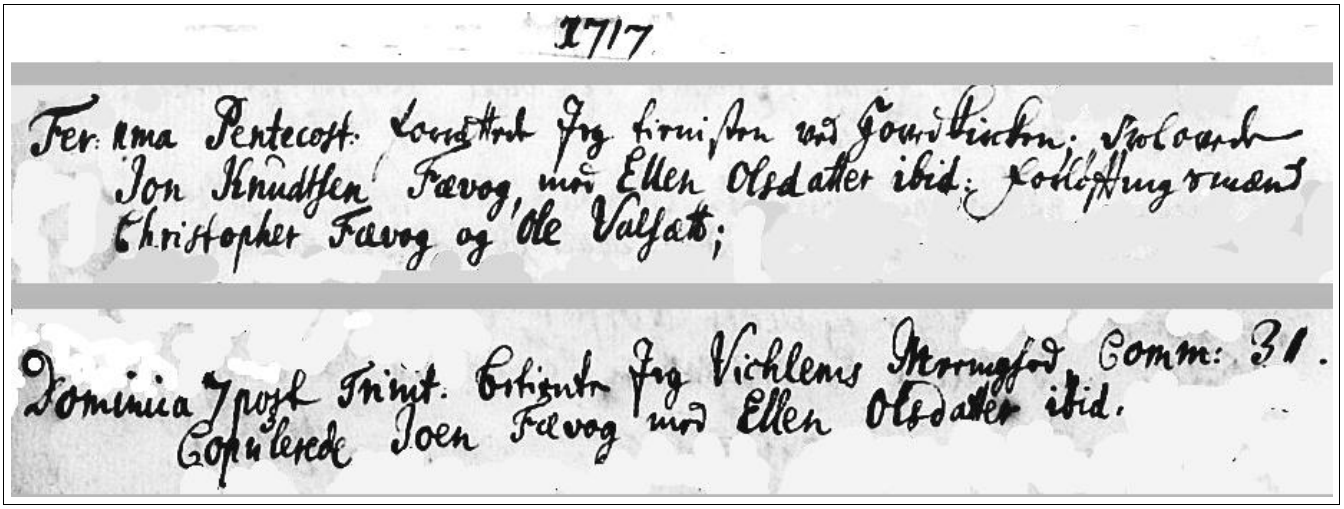
1717

Fer: 1ma Pentecost. Copulerede Jeg tienisten ved Hovedkirchen: Troloved
Jon Knudtzen Fævog, med Ellen Olsdatter ibid: Forløfftningsmænd
Christopher Fævog og Ole Valsætt;

Dominica 7post Trinit. Betiente Jeg Vichlems Menighed Com: 31.
Copulerede Joen Fævog med Ellen Olsdatter ibid.

Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 138 og 140, 1717.

«Fer 1ma Pentecost: forrettet Jeg tienisten ved Hovedkircken:
Troloved Jon Knudtzen Fævog med Elleln Olsdatter ibid:
Forløffningsmænd Chrisdtopher Fævog og Ole Valsætt;»

«Dominica 7 post Trinit. Betiente Jeg Vichlems Meenighed Com: 31.
Copulerede Joen Fævog med Ellen Olsdatter ibid.»

Sønnen Hans giftet seg 06.02.1729 med Ane Erichsdatter Fævåg.

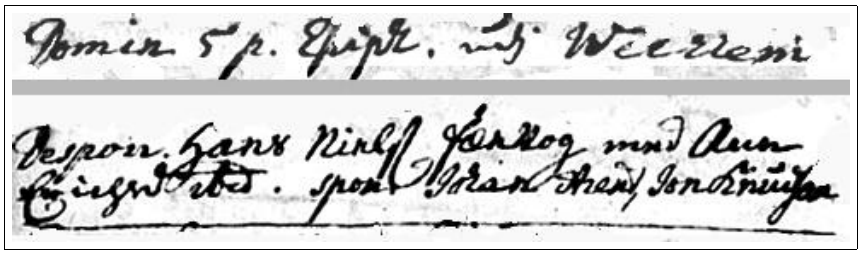
Domin 5 p. Epiph. udj Wicllem

Despon. Hans Nielß Fæwog med Ann
Erichsd. ibid. spons Johan Arent Jon Knudsen

Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 260, 1729.

«Domin. 5 jp. Epiph. udj Wicllem
Despon. Hans Nielß Fæwog med Ann Erichsd. ibid.
Spons Johan Arent Jon Knudsen.»[264]

(Barn V:18)

Gift med forrige ane.

VI:41 mf mf ff

Ellend Olsen Spell. Bergsgesell. Født omkring 1647. Levde 1701 på Røros (ST). Død 1723 på Røros (ST).

Ellend var sønn til den kjente «Spell-Ola» og Anne Erichsdatter.

Han anføres i 1701 å være 54 år, altså født i 1647. Manntallet det året viser:

264 Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 138 og 140, 1717. Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 260, 1729.



Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 150..

«Røraas Kaaber Werckis Præstegield - Grube Folchene.
Deris Stand:
Berg seller.
Mændenis Nafne:
Ellend Olsen Spell.
Deris Alder:
54.
Deris Sønners Nafne og hvor de findes - Deris Aar og Alder:
Ellend Ellends: - 7.
Olle Ellends: - 5.
N..t Olle Ellends: - 24.
Albret Ellends: - 1».

Ellend bodde som sin far i Mørkstugata.

Han må ha vært gift to ganger da han har to sønner som heter Ole. Antagelig var han første gang gift med en datter til Kjeld Hermansen som i 1688 bruker vollen ved Langen. Med henne hadde han sønnene Ole, født i 1677, Kjeld, født i 1678, Lars og Kirsten.

Manntallet for 1701 viser at «Kiell Ellends: 23» er oppført som «bergknegt» under rubrikken «Tieniste Karle eller Drenge» hos «Ole Gundersens Encke».

Det ble avholdt skifte etter Ellend ved Røros Bergrett 41.20.1723

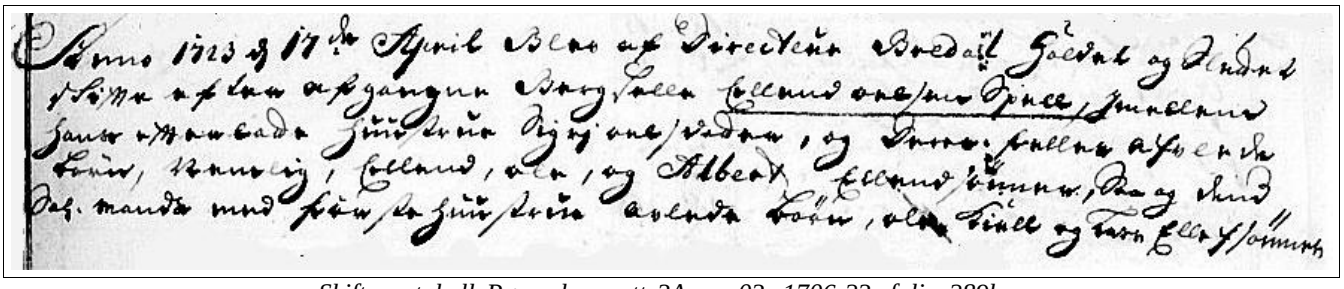

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 289b.

«Anno 1723 dj 17de April Blev af Directeur Bredahl Holdet og Ordnet schiffte efter afgangne Bergselle Ellend Oelßen Spell, Jmellem hans efterlade Huustrue Sigrj Oelsdatter, og Deres felles aflede Børn, Namnlig Ellend, Ole, og Albert Ellendsønner, Saa og dend Sal. Mands med første Huustrue avlede Børn, Ole, Kiell og Lars Ellefsønner.»

Om forholdene i Bergstaden under den store nordiske krig heter det at bøndene ved Røros i 1711 var opptatt med kjøring for de militære, og det nevnes spesielt at mange var beordret til arbeid på Korthaugen Skanse. Den ble bestykket med fire tolvpunds kanoner, og satt under kommando av en «Fyrverker».

I desember 1718, da en svensk dragonstyrke nærmet seg Røros sørfra, ble Skansen rasert av garnisonen, og kommandanten marsjerte nordover til Ålen med sine soldater og væpnete bergmenn.

10.12.1718 red en svensk dragonstyrke på 700 mann under generalløytnant Reinhold Johan de la Barre inn i Bergstaden. Hans raid fra hovedarméen ved Trondheim til Oppdal, og derfra om Innset og Kvikne til Røros var en

karolinsk kavaleribragd, og den har sysselsatt folkefantasien i høyeste grad. I Bergstaden beslagla han våpen, forråd og noen tonn kobber, og svenskene beordret bønder og bergmenn til å trampe opp veien til grensen over Brekken. 24 kløver kobber ble fraktet til Långå Skanse i Härjedalen, og etter krigen ble Røroskobberet brukt til utbetaling av gratifikasjoner til Armfeldts høyere offiserer. Om kvelden 25. desember brøt de la Barre i all hast opp fra Røros med sine dragoner. De sprengred nordover til Haltdalen, der de sluttet seg til hovedarméen under generalløytnant Carl Gustaf Armfeldt, og fulgte den under tilbakemarsjen over Tydalsfjellene. Kavaleriavdelingen til de la Barre lå 11 dager innkvartert i Oppdal og 14 dager på Røros, og man må si at svenskene fôr rimelig fram på disse stedene. De la Barre blir karakterisert som en human offiser i norsk lokalhistorie. Armfeldts karoliner var veldisiplinerte soldater.[265]

(Barn V:21, Far VII:81, Mor VII:82)

Gift med neste ane.

Barn:

Albert Ellendsen Spell. Født 1700 på Røros (ST). Døpt 08.08.1700 på Røros (ST).[266] Død 1778 på Røros (ST). Begravet 22.02.1778 på Røros (ST).[267] (Se V:21).

VI:42 mf mf fm

Siri Olsdatter. Født omkring 1650. Død 27.12.1736 på Røros (ST). Begravet 01.01.1737 på Røros (ST).[268]

Siri og Ellend hadde antagelig følgende barn:
1694: Ellend, gift 1. gang 24.06.1723 med Kirsen Jonsdagger Aas,
2. gang 17.03.1731 med Ane Siversdatter.
1696: Ole, gift 22.07.1722 med Karen Larsdatter,
bosatte seg på Stormoen i hus nr. 336, Spell-an, begravet 18.12.1735.
1700: Albert, gift 06.06.1734 med Maritte Olsdatter Aas, bosatt på Stormoen, Albrekt-an.

Ellend. Døpt 29.05.1693. Far: Ellend Olsen. Faddere: Anne Kirstine Suensdatter, Emmerense Andersdatter, Erich Solde Mogen (?), Niels Willumbsen.

Ole. Døpt 26 Trin 1695. Far: Ellen Olsen Spell. Faddere: Helle Hendrichsdatter, Norfior-Birritte, Bergskrifr Hiort, Jon Johansen, Hans Koch.

Siri døde i 1736:

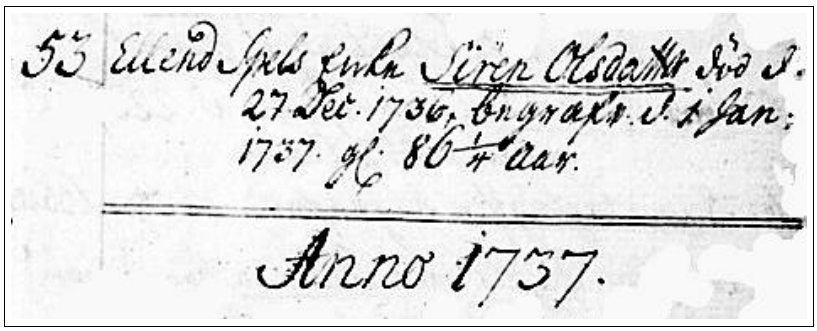
53 Ellend Spels Enke Siren Olsdatter død d. 27 Dec. 1736, begrafe d. 1 Jan: 1737 gl. 86 ¼ aar.
Anno 1737.

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 76a, nr. 53.

«Ellend Spels Enke Siren Olsdatter død d. 27 Dec: 1736, begrafed d. 1 Jan: 1737 gl. 86 ¼ Aar».[269]

(Barn V:21)

Gift med forrige ane.

VI:43 mf mf mf

Ole Joensen Aas. Bergknekt. Født omkring 1678. Levde fra 1701 til 1739 på Røros (ST). Død 1758 på Røros (ST). Begravet 16.07.1758 på Røros (ST).[270]

Bergknekten «Olle Joensen Aas», som i 1701 er 23 år gammel, må være far til Maritte.

---

265 Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 150.. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247. Rørosboka, 4. bind, side 19-20, 452. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

266 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 1, 1691-1700, Kronologisk liste, folio 1151.

267 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 125, nr. 10.

268 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 76a, nr. 53.

269 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247. Rørosboka, 4. bind, side 452, 467. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

270 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 133b, nr. 34.

Det er ukjent hvor Ole kom fra, men da hans hustru begraves i 1762 kalles hun «Ole Aasens Enke» Dette indikerer muligens at Ole kom fra gården Aasen på Røros..

Han er fadder da Maritte og Albrecht døper barna Ellend i 1735 og Joen i 1739.



Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 161..

Røraas Kaaber Werckis Præstegield - Grube Folchene.
Deris Stand:
Bergs Knegter.
Mændenis Nafne - Deris Alder:
Olle Joensen Aas - 23».

Bergknekt var mllomste rang av gruvearbeidere. Neste høyere grad var berggesell.

I 1733 ble Mortenåsvollen, også kalt Rislia, festet av Ole Joensen Aas.

Festet gikk i 1734 over til sønnen Morten, gift med Kirsten Vildman.

Ved bygselbefaringen i 1778 gis denne beskrivelsen av husene på bruket:
«På vollen var to små stuer, en gammel ditto og forstuedør imellom, en høylåve, to høylåver av stein, et gammelt, forfallent fehus av stein med skjul, en høylåve, dels gode og dels forfalne hus. Innhegningen meget forfallen. Omkring vollen noen engeslåtter og ung bjørkeskog.»

Ole døde i 1758, 85 år gammel.

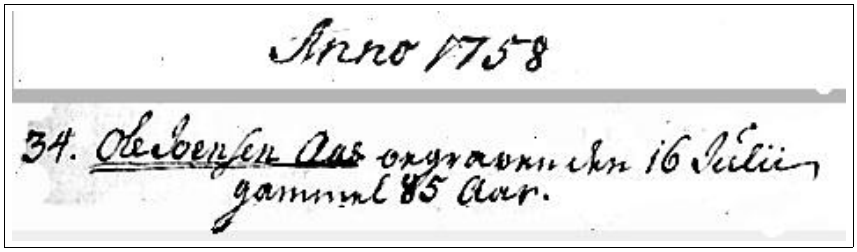

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 133b, nr. 34.

«Anno 1758
34. Ole Joensen Aas begraven den 16 Julü gammel 85 Aar.»

En lakune i skifteprotokollene for Røros Bergrett mellom 24.04.1756 og 19.05.1784 gjør at et eventuelt skifte ikke er tilgjengelig.[271]

(Barn V:22)

Gift med neste ane.

Barn:

Maritte Olsdatter Aas. Født omkring 1705 på Røros (ST). Død 1787 på Røros (ST). Begravet 11.03.1787 på Røros (ST).[272] (Se V:22).

---

271 Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 161.. Rørosboka, 4. bind, side 23-24. Astrid Ryen: Gruvearbeierslekter.

VI:44 mf mf mm

Anne Mortensdatter Qvax. Født omkring 1682. Død 1762 på Røros (ST). Begravet 03.10.1762 på Røros (ST).[273]

Anne var datter til Morten Carlsen Qvax og Beritte Andreasdatter Kolberger,

Det framgår av skiftet etter hens far som ble avholdt i 1710 og hvor hun oppgis å være 28 år gammel.

Anne og Ole hadde følgende ban (minst)
Ca. 1705: Maritte gift 06.06.1734 med Albert Ellendsen Spell.
Ca. 1709: Margrethe, begravet 09.02.1783, 74 år gammel.
Ca. 1710: Morten gifr 23.05.1741 med Kirsten Vildman, begravet 22.01.1764 54 år gammel.
Ingebrigt, trolig flyttet ut.
Anne Cathrine.
1723: Maria Rebecca
1723: «Dom Septuages: d 24de Jan: Ole Jons: Aas barn døbt og Kaldet Maria Rebecca.
Fadd: Madam Sr: Bergmands, Martha Arøe, Malene Brun, Sr. Dirich Hiorth og Mathias Volqvart Brun» (Kirkebok nr. 2, folio 75).

Margrete var fadder i 1735, 1739, 1765 og 1771. Ingebrigt i 1737 og Anne Cathrine i 1737).

Anne døde i 1762, 80 år gammel og ble begravet 03.10.1762,

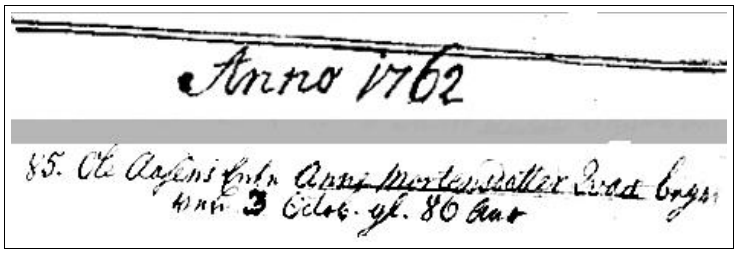
Anno 1762

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 135a, nr. 85.

«1762.
35. Ole Aasens Enke Anne Mortensdatter Qvax
begravd 3 Octob. gl. 80 Aar».[274]

(Barn V:22, Far VII:87, Mor VII:88)

Gift med forrige ane.

VI:45 mf mm ff

Knud Pedersen Schancke. Ertzscheider. Født omkring 1685 på Røros (ST). Død 1752 på Røros (ST). Begravet 11.06.1752 på Røros (ST).[275]

Knud var sønn til Peder Fastesen [Schancke] og Gunilla Knudsdatter [Drake].

Han var ertzscheider ved Røros kopperverk i 1715. En ertzscheider (tysk) var malmekspert og ansvarlig for malmbehandling.

Han nevnes som Peder Knutsen Skanke den 08.03.1721 i Røros Bergrett.

Videre nevnes han som «skifteforvaltere velaktede mand Knut Pedersen Schanke» 29.11.1749.

Han brukte Nyplasshage «Skanckerommet», gnr. 139, bnr. 14.

Den første kjente eieren av «Hus nr. 2» i Hyttegaten er Ole Larsen Tamnes som det ble avholdt skifte etter i 1713. Neste eier var velstandsmannen Knud Pedersen Schanke.

Da Knud døde i 1752 var han 67 1/3 år gammel, dvs. født ca. 1685:
Folketellingen i 1701 angir alderen da til 14 år, en annen oppgave fra samme år oppgir alderen til 12 år:

---

272 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 129b, nr. 11.

273 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 135a, nr. 85.

274 Astrid Ryen: Gruvearbeierslekter.

275 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 86a, nr. 18.

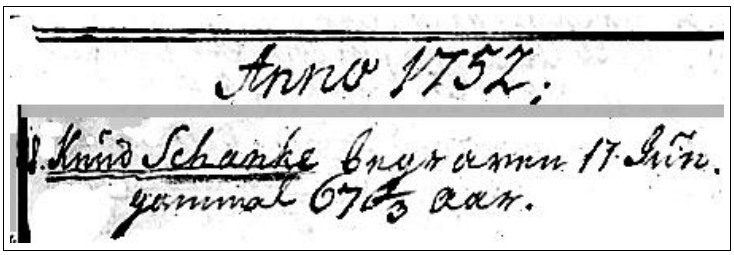

Anno 1752.

Knud Schanke begraven 11 Jun.
gammel 67 1/3 aar.

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 86a, nr. 18.

1752: «Knud Schanke begraven 11 Jun: gammel 67 1/3 Aar».

Skiftet etter hans død ble avholdt 19.06.1752.

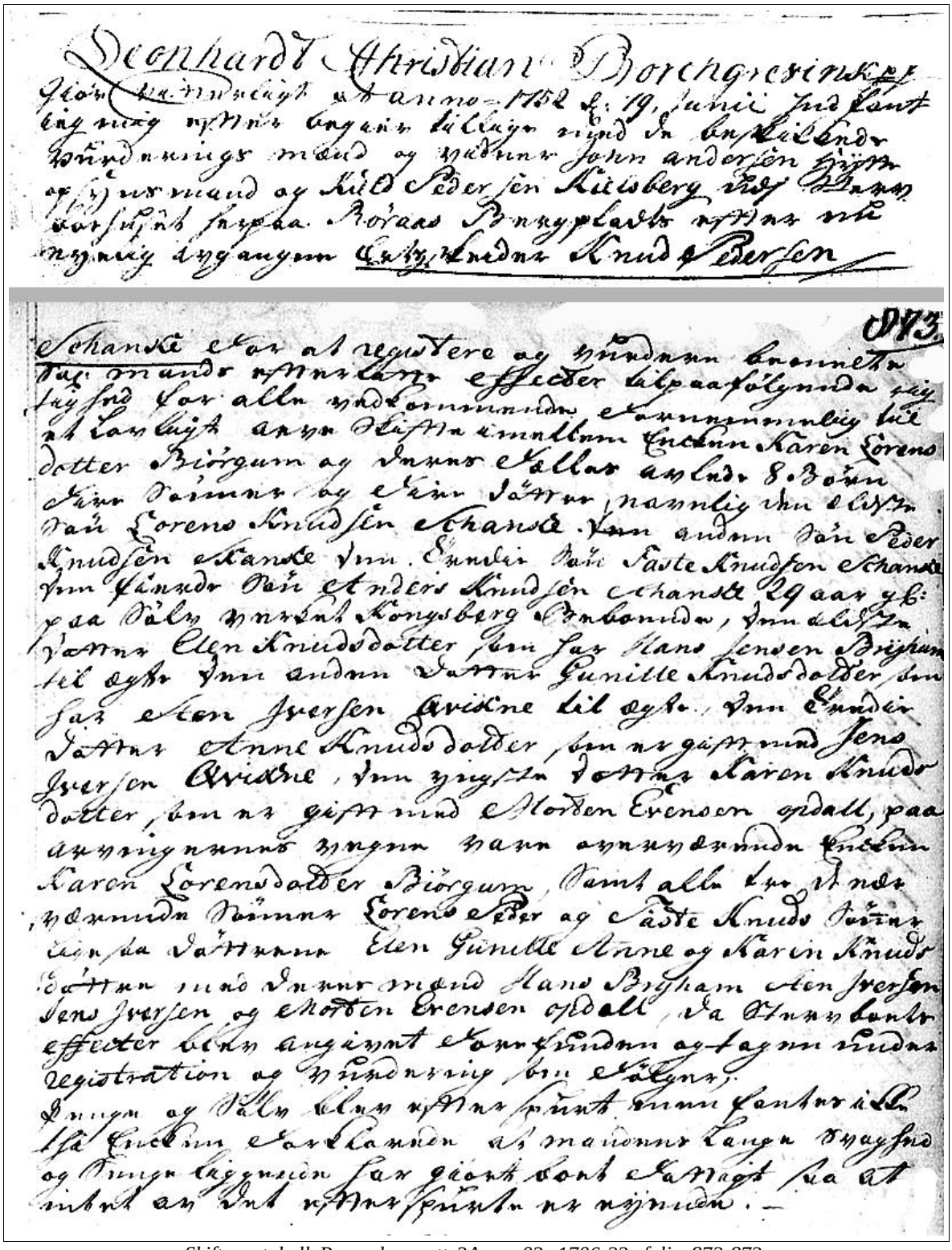

Leonardt Christian Borengrevinck

Schanke etter at regulere og Vurdere Boemeth
Jag: mandt nemlig effecter følgende saa
vel som Gield for alle vedkommende Saamme
at Lauglig anyn Skifte imellem Enken Karen Lorens
dotter Biørgum og Børnene Eller afdøde 8. Jun
Sine Børnn og Sine Sætter, nemlig Vor Eldste
Søn Lorens Knudsen Schanke. Vor anden Søn Peder
Knudsen Schanke Vor. Sundie Søn Faste Knudsen Schanke
Vor Yngste Søn Et nders Knudsen Schanke 29 aar gl:
saa Døtr Vor ældste Kongsberg Enkemand, Vor Eldste
Sætter Elen Knuddatter gift Jac Hans Jensen Brigham
ret Ægte Vor anden Sætter Gunille Knuddatter gift
Jac Elen Iversen Arvidne til Ægte, Vor Sundie
Sætter Anne Knuddatter gift nu gaat med Jens
Iversen Arvidne, Vor yngste Sætter Karen Knudd
datter gift nu gaat med Morten Evensen Oldall, paa
Avgivne Inventarium Hvorpaa Avgivne Enken
Karen Lorensdatter Biørgum, Samt alle Vor Under
Skrevne Børnns Lorens Peder og Søste Knudd Børnn
Eiendeler Sætterne Elen Gunille Anne og Karen Knudd
Sætter med Deres Ægte Mænd Hans Brigham Elen Iversen
Jens Iversen og Morten Evensen Oldall, da Skrevne
effecter blev angaaende Samme Eiendom og Lagmm Rudes
Registration og Vurdering for Skyld,
Hvilken og Skal Blive Skrevet Samme Forretning
Ifra Enkemm Eer Landen At Mandomme Langs Vejen
og Bygn Liggenden Jar gaaet Vort Samlagt saa at
intet av Det Skrevne Jar Vrjmeden. —

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 872-873.

«Leonardt Chrisdtian Borengrevink giør vitterligt at anno - 1752 d: 19 Jni Jndfant sig mig ... begie tillige med de

beskikkede Wrderingsmænd pg vidner John Andersen Hytte og ..urmand og Kield Pedersen Kilisberg udj ... Aar. Røros Brugsplads effter en nyelig avgangen Ærtzscheder Knud Pedersen Schanke for at registere og vurdere bemelte Sal: Mands eftterlatte effecer til paafølgende rigtighet for alle vedkommende fornemmelig til at Lovligt Arveskiftte imellem Encken Karen Lorensdatter Biørgem og deres fæller avlede 8 Børn Fire Sønner og Fire døttre, menlig
den eldste Søn Lorenz Knudsen Schancke
den anden Søn Peder Knudsen Skancke
den tredie Søn Faste Knudsen Schancke
den fierde Søn Andeers Knudsen Schanck 29 Aar gl: åaa Sølvverket Kongsberg og Beboende,
den eldste Datter Elen Knudsdatter som har Hans Jensen Bryhum til ægte
den anden datter Gunille Knudsdatter som har Sten Iversen Qvickne til ægte
den tredie datter Anne Knudsdatter som er gift med Jens Iversen Qvickne,
den yngste Datter Karren Knudsdatter, som er giftt med Morten Evensen Opdall

Paa arvingens veigne var ovennvende Ecken Karen Lorenzdatter Biørgum samt alle tre de nærværende Sønner Lorenz, Peder og Faste Knudssønner, paa Døttrene Elen Gunille Anne og Karen Knudsdøttrer med deres Mæand Hans Bryham, Sten Iversen, Jens Iversen og Morten Evensen Opdall.

Da Stervboets effecter blev angivet forefunden og tagne under registration og vurdering som følger,
Penge og Sølv blev efterspurt men fantes ikke .. Encken fforklaring at mandens lange Svaghet og Sengeliggende har gaaet bort Fattigt så at intet av det efterfølgende er nyende
...»

Karen og barna Lorentz, Anders som var på Kongsberg, Elen gift med Hans Jensen Bryhan, Gunhild gift med «Esten Iversen Qvikne» - identisk med Steen Iversen [Neergaard] fra deres gifte 24.06.1748 - og Karen gift med Martin Evensen Opdal, fikk 357 riksdaler å dele. Gunhild og hennes mann ble boende i gården.[276]

(Barn V:23, Far VII:89, Mor VII:90)

Gift omkring 1707 med[277] neste ane.

Barn:

Lorentz Knudsen Schancke. Født omkring 1708 på Røros (ST). Død 1764 på Røros (ST). Begravet 14.10.1764 på Røros (ST).[278] (Se V:23).

VI:46 mf mm fm

Karen Lorentzdatter Biørgum. Født omkring 1688 på Røros (ST). Død 1756 på Røros (ST). Begravet 18.01.1756 på Røros (ST).[279]

Karen var datter til Lorentz Ingebrigtsen Bjørgum og Elen Joensdatter [Hellum].

Knud og Karen hadde følgende barn:
Ca. 1708: Lorentz, røstvender, gift med Marite Johannesdatter, død 1764.
Ca. 1713: Peder, ertzscheider, død 1787.
Ca. 1714: Faste, berggesell, død 1788.
Ca. 1716: Elen, gift med Hans Jensen Bryhan, død 1814.
1720: Gunnild, gift med I Ole Christophersen Nordfjord, II Steen Iversen Kvikne, død 1808.
1723: Anders, gruvearbeider, død 1789.
1726: Anne, død i Kongsberg.
1729: Karen, gift med Martin Evensen Opdal, død 1818.

1720: «Dom: 23tia P: Trinit: d. 3die November ...
Da blev og Knud Pedersen Skanckis Barn døbt og Kaldet Gunnild.
Fadd: Elen Chertsinne Angell, Karen Erichs Datter, Lorentz Angell och Peder Pedersen Skancke» (Kirkebok nr. 2, folio 20-21).

1723: «Dom: 5te P: Trinit d. 27de Junu ...
Da blev og Knud Pedersen Skankis Barn døbt og Kaldet Anders.
Fadd: Anne Hiorth, Maria Iversdatter Brynnilds, Matthias Volquart Brun, Jens Peders: Skanke og Erich Anders: Hildahl» (Kirkebok nr. 2, folio 88-89).

1726: «Dom Invocavit d. 10de Martu ...
Da blev og Knud Pedersen Skankis Barn døbt og Kaldet Anne.
Fadd: Malena Brun, Kirsten Lorents Datter, Ingebor Olsdatter Brun, Monsr. Suend Brun og Ingebrigt Lorentsen» (Kirkebok nr. 2, folio 168).

1729: «Knud Pedersen Schankis Datter Karen fødd 10 Maj Døbt d. 15 ejusd.

276 Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 872-873. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 120.

277 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134.

278 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 136b, nr. 4.

279 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 88b, nr. 3.

Sp. Leoniart Borchgrevingt, ... Grue, Ole Toresen Bru, ..., Berit Erichsdatter, Karen Larsdatter Ryen(?)» (Kirkebok nr. 3, folio 27, nr. 18).

Karen nevnes som enke i 1752 og døde i 1756:

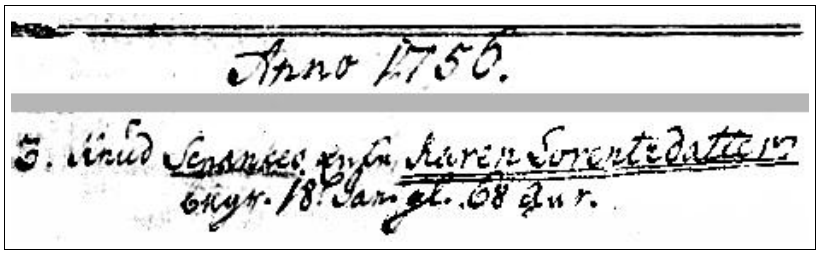
Anno 1756.

5. Knud Schankes [illegible] Karen Lorentzdatter
begr. 18. Jan gl. 68 Aar.

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 88b, nr. 3.

«Knud Schankes Enke Karen Lorentzdatter begr. 18 Jan gl. 68 Aar».

Skiftet etter hennes død er datert 13.02.1756.



Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1742-56, folio 1140-1141.

«L: C: Borchgrevink Giørtterligtao 1756 d 13 Febr Andfandt Jeg mig tillige med de Vurderingsmænd Mathias Fastesen og Kiel Pedersen Juelsberg ud afgagen Karen LorentzDatter Biørgum Sal: Knud Pedersen Schanchies Stervboe Huus her paa Røraas Bergladtz for eftter de fleste af Arvingarnes begier atRegistrere og Vurdere.den Sallige Quindes eftterlatte Effecter, til paafølgende Rigtig indfor alle vedkommende forenemlig til emmLovlig Skifte og Deelingsforretning imellem Arvingerne, som var 4de Sønner og 4de Døtrer Nemelig,[280]

(Barn V:23, Far VII:91, Mor VII:92)

Gift omkring 1707 med[281] forrige ane.

---

280 Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1742-56, folio 1140-1141. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 120.

281 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134.

VI:47 mf mm mf

Johannes Michelsen Nyplass. Stiger. Født omkring 1666 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Levde 1701 på Røros (ST). Død 1747 på Røros (ST). Begravet 23.05.1747 på Røros (ST).[282]

Johannes var antagelig sønn til Michel som drev gården Litlgjerdet i Ålen i siste halvdel av 1600-tallet. Hans sønn, Michel, flyttet omkring 1730 tilbake til Litlgjerdet.

Han var stiger ved Røros kobberverk. En stiger (tysk = «Steiger») var datidens gruveingeniør. Stigeren var arbeidsleder i gruven.

Jjohannes bodde på Nyplasshage, lnr. 715, gnr. 139, bnr. 2.

Etter at Arvedals gruve kom i drift i 1657, grodde det opp en liten bergplass ved Nyplassen eller Orvos. Her slo tretti gruvekarer seg ned og ryddet små bersrom. I dette sentret i Glåmos bodde det 32 familier med 114 personer ved folketellingen 01.02.1801. Arkivmaterialet forteller om hvor usikre og ustabile forholdene var for folk i Rørosbygdene i gammel tid. Dårlige konjunkturer for Verket, krig, uår, sykdom og hunger slo hardt til her i fjellbygda, og folk måtte flytte fra rommene sine på grunn av armod og grå nød. Dette gjelder særlig de første årene av 1800-tallet, under og etter Napoleonskrigene.

Manntallet for 1701 viser:

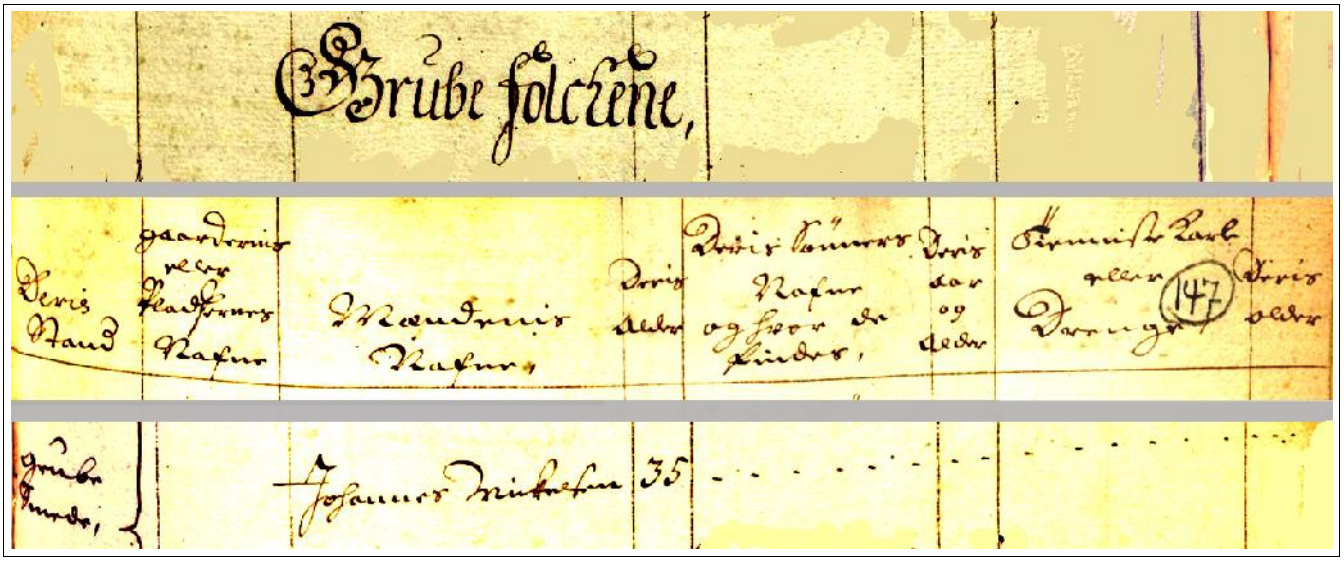

Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 147.

«Røraas Kaaber Werckis Præstegield - Grube Folchene.
Deris Stand:
Grube Smede.
Mændenis Nafne - Deris Alder:
Johannes Mickelsen - 35».

I sitt første ekteskap med Marit Pedersdatter, som døde i 1703, hadde Johannes barna:
Ca. 1693: Kirsten.
Ca. 1696: Karen.
1699: Gierterud, gift med Jens Knudsen i 1737, fadder til Marittes barn Knud i 1740.

I sitt annet ekteskap med Anne Olsdatter Kuraas hadde han bl.a. datteren Maritte.

«Palme Søndag blef Johannes Michels: barn døbt Kaldet Gierterud.
Faddere: Hr. Bergm. Hust Kiersten, Karj Olsd, Dina Olsd., Hr. Bergm. Jurgens, Ingebrigt Ifuers.» (Kirkebok nr. 1, folio 149).

Hus nr. 154 og 155 er antagelig bygd på smelter Mikkel Knudsens tomt. Hans sønn Knud, født i 1668, var også smelter og bodde i hus nr. 154. Det er mulig at dette er bror til Johannes. En Mickell Knudsen er 80 år gammel i 1701.
Manntallet viser:
«Røraas Kaaber Werckis Præstegield.
Hytte Folchene.
Deris Stand:
Smelter.
Mændenis Nafne - Deris Alder:
Knud Mickelsen - 33.

---

282 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 82b, nr. 42.

Deris Sønners Navne og hvor de findes:
Michell Knuds: - 5.
Peder Knuds: - 3.
Rasmus Knuds: ½.
Andre Werchets Folch og der omkring Boende bønder,
som Sig med Kiørsel og andet til Werchets Drift opholder og ærnærer.
Gaardernis eller Pladsernis Nafne:
Kojen.
Mændernis Nafne - Deris Alder:
Mickell Knuds: - 80».

Johannes døde i 1747:

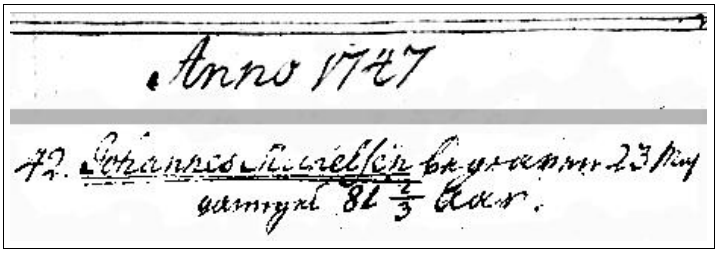
Anno 1747
42. Johannes Michelsen begraven d. 23 May gammel 81 2/3 Aar.

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 82b, nr. 42.

«Johannes Michelsen begraven 23 May gammel 81 2/3 Aar».

Av skiftet etter Johannes, datert Røros 10.06.1747, fremgår det at han hadde gård på Nyplass.

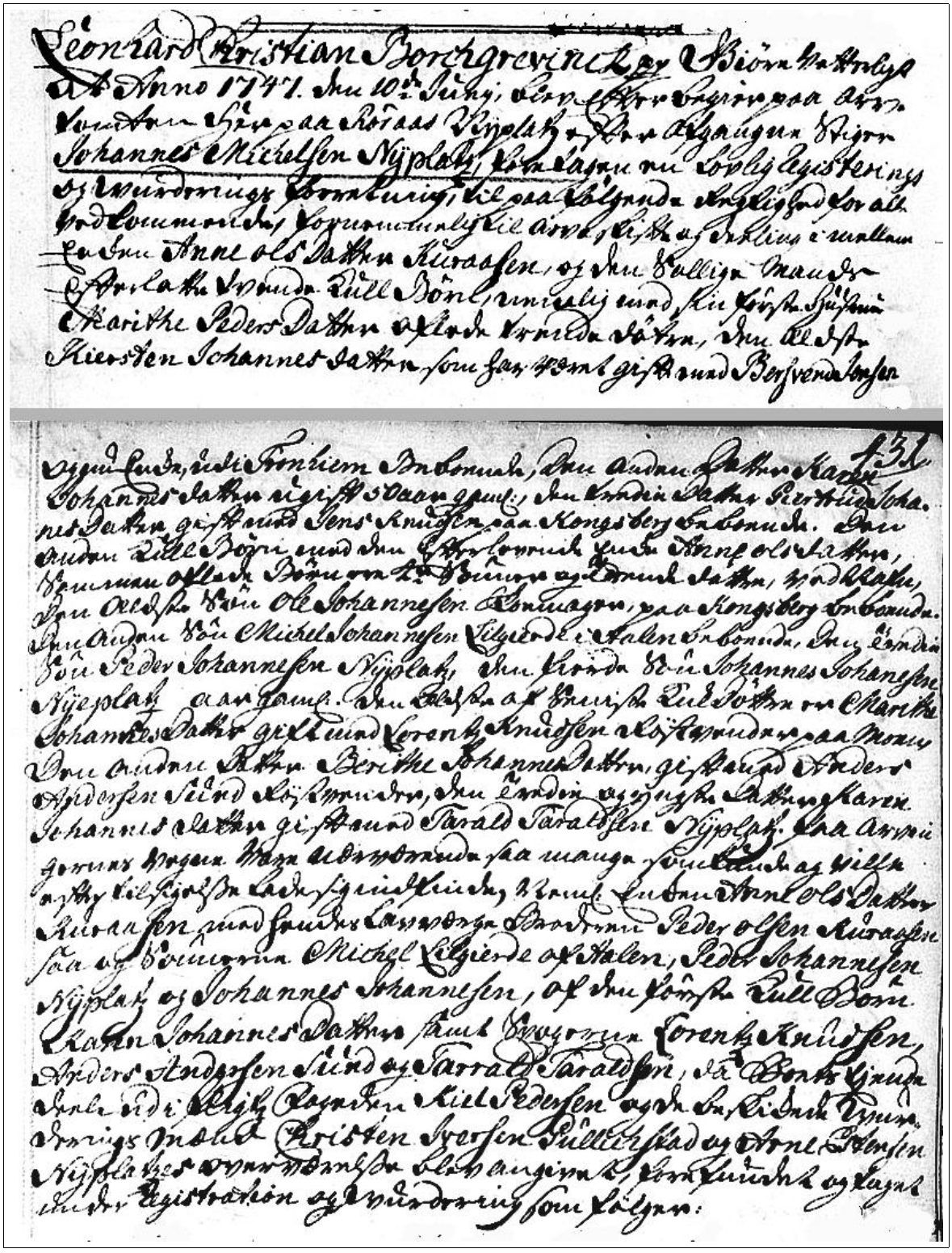

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 430-431.

Ekstrakt:
Stiger Johannes Michelsen Nyplatz +
1. gang gift med Marithe Pedersd.
   Barn:
   1. Kiersten Johannesd. bor i Trondheim enke e/Bersvend Jensen v: broder Peder
   2. Karen Johannesd. ugift 50 år v: forrige husbonde Monsr Mathias Volqvart Brun
   3. Giertrud Johannesd. g.m/Jens Knudsen bor på Kongsberg v: broder Johannes
2. gang gift med enke Anne Olsd. Kuraasen, lagverge broder Peder Olsen Kuraasen
   Barn:
   1. Ole Johannesen skomaker på Kongsberg v:broder Johannes
   2. Mickel Lilgierde i Aalen beboende
   3. Peder Johannesen på Nyplatz
   4. Johannes Johannesen på Nypladz
   5. Marithe Johannesd. g.m/Lorentz Knudsen røstvender på Moen

6. Berithe Johannesd. g.m/Anders Andersen Sund røstvender
7. Karen Johannesd. g.m./Tarald Taraldsen Nyplatz.[283]

(Barn V:24, Far VII:93)

Gift med neste ane.

Barn:

Maritte Johannesdatter Nyplass. Født omkring 1711 på Røros (ST). Død 1782 på Røros (ST). Begravet 13.10.1782 på Røros (ST).[284] (Se V:24).

VI:48 mf mm mm

Anne Olsdatter Kuraas. Født omkring 1674. Død 1762 på Røros (ST). Begravet 18.04.1762 på Røros (ST).[285]

Anne var datter til Oluf Hansen Kuraas.

Anne og Johannes hadde følgende barn (minst):
Ole, skomaker på Kongsberg.
Ca. 1705: Michel, til Litlgjerdet i Aalen,
gift med I. Sigrid Iversdatter, II. Anne Andersdatter Eidet, døde i 1799.
Peder, gift i 1737 med Marie Jocumsdatter.
Ca. 1711: Maritte, gift med Lorentz Knudsen Schanke, død i 1782.
Berit, gift i 1737 med Anders Olsen Sund.
1718: Karen, gift med Tarald Taraldsen Nyplass.
1720: Johannes, gift med I. Martha Ingebrigtsdatter, II. Anne Margrete Ingebrigtsdatter, død i 1800.

Sønnen Michel flyttet omkring 1730 til Litlgjerdet i Ålen hvor hans far var født. Gården ble vurdert å kunne fø 1 hest, 3 kyr, 2 ungnaut og 4 sauer. Den hadde ingen skog eller seter. Korn var det vanskelig å dyrke, men høyavlingen var på 16 lass. Etter senere oppgaver ser det ut til at krøttertallet var noe høyere enn det som ble oppgitt i 1723. Hans bror, Johannes, bygslet Smal[er]vollen eller Varvollen i 1750. Den ligger i området mellom Store og Lille Fjellsjø og Orvsjøen.

Peder Kuraasen som var forlover da datteren Maritte giftet seg med Lorentz, var Annes bror. Det fremgår bl. a. av skiftet etter Johannes.

Anne døde i 1762:

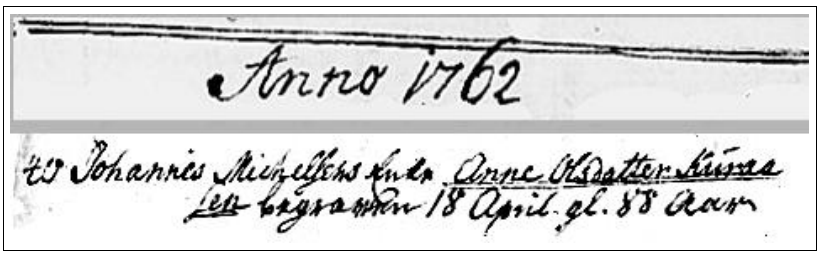
Anno 1762

43 Johannes Michelsens Enke Anne OlsDatter Kuraas
lev begraven 18 April gl. 88 Aar

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 135a, nr. 40.

«Johannes Michelsens Enke Anne Olsdatter Kuraas er begraved 18. April gl. 88 aar».[286]

(Barn V:24, Far VII:95)

Gift med forrige ane.

VI:61 mm mm ff

Hans Bersvendsen. Født omkring 1706 i Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Levde 1752 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 1784 i Vågå (OP). Begravet ...04.1784 i Vågå (OP).[287]

Hans var sønn til Bersvend Hansen og Synne Larsdatter på Bersvendstuen.

Hans var 46 år gammel ved skiftet etter sin mor 09.01.1752.

283 Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 147, 167 og 178. Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 430-431. Aud Mikkelsen Tretvik: Ålen og Ålbyggen, Bind I (1989), side 328, 330. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 229-230; 5. bind, side 187, 331-332, 343-344.

284 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 127b, nr. 48.

285 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 135a, nr. 40.

286 Aud Mikkelsen Tretvik: Ålen og Ålbyggen, Bind I (1989), side 328, 330. Rørosboka, 5. bind, side 187, 343-344. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134.

287 Kirkebok Vågå nr. 1, 1739-1810: «Døde og begravede», 1782-86, side 194b.

Det er ikke trolig at han overtok plassen, men at hans sønn, Bersvend Hansen den yngre, arvet den av sin farfar og navnebror.

Sønnen Bersvend førte i perioden 1753-55 sak mot eieren av gården Holingsøy som Bersvendplassen tilhørte, først i tingsretten, så for lagmannsretten. Saken ble avgjort i høyesteretten i København i sønnens favør.

I et rettsmøte i tingretten 15.07.1754 fremgår det at noen av lagrettemennene var i slekt med Bersvend og hans familie.

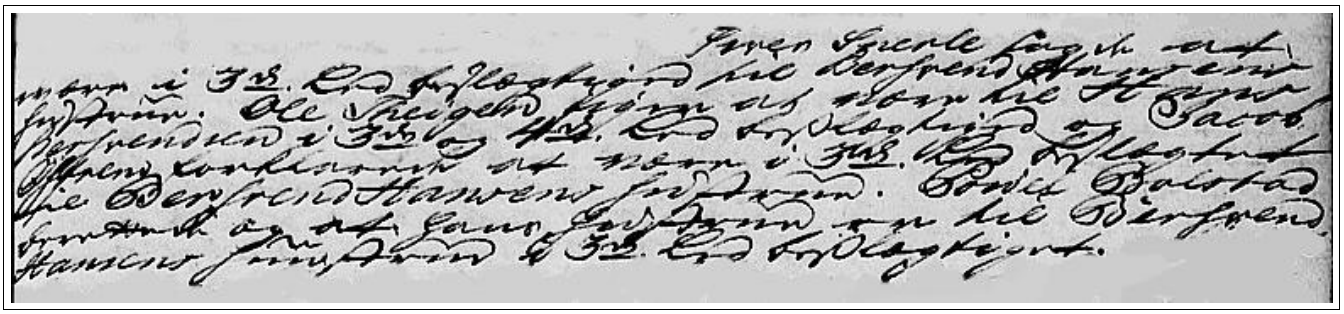

Tingbok Nord-Gudbrandsdal nr. 6 - 1752-55, folio 304a (utsnitt).

«Siver Snerle sagte at være i 3d Led Beslægtiged til Bersvend Hansens Hudstrue. Ole Theigen siger at være til Hans Bersvendsen i 3de og 4de Led Beslægtiged og Jacob Østrem forklarede at være i 3de Led beslægtet til Bersvend Hansens Hudstrue. Povel Bolstad deretter og at Hans Hudstrue var(?) til Bersvend Hansens Hudstrue J 3de Led beslægtiget.»

Dette må bety at Ole Teigen både var tremening og firmening til Hans.

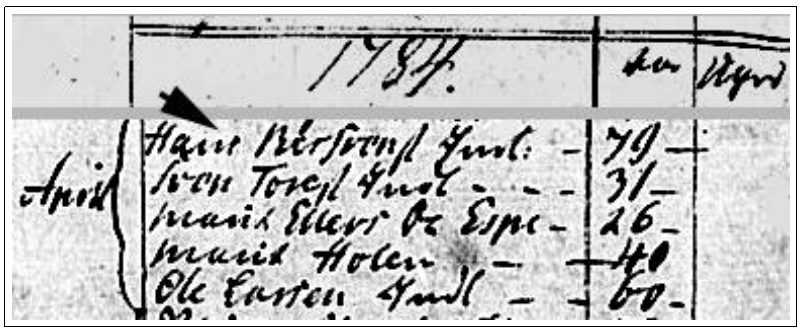

Kirkebok Vågå nr. 1, 1739-1810: «Døde og begravede», 1782-86, side 194b.

«Inderst» Hans Bersvendsen døde i 1784 og ble begravet i april det året, 79 år gammel.[288]

(Barn V:31, Far VII:121, Mor VII:122)

Gift med neste ane.

Barn:

Bersvend Hansen Bersvendstuen. Født omkring 1728 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Levde 1753 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 1800 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...01.1800 i Vågå (OP).[289] (Se V:31).

VI:62 mm mm fm

Ragnhild ???.

Ifølge Ole Martinius Høgåsen var Hans gift med Ragnhild.

Ragnhild og Hans hadde følgende barn (minst):
Ca. 1728: Bersvend Hansen, gift 1. med Ingelet Olsdatter,
2. med Sigri Christophersdatter, døde i 1800 på Bersvendsstuen.
1743: Ole.

1743: «BarneDaab Dom Cant[áte]»
«Døbt Hans Bersvendsens Barn Kaldet Ole».
Faddere var Jacob Steenfinsbøe, Amund og Kari Harilstad, Mari og Eldri Biølstad
(Kirkebok Vågå nr. 1 - Kronoligisk liste: «BarneDaab», folio 9).

Det er mulig at Ole ble døpt i Heidalen – et anneks til Vågå på den tiden – da flere faddere kom fra gårder i Heidalen.

---

288 M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 219. Brev fra Mette Vårdal.

289 Kirkebok Vågå nr. 1: «Begravede», folio 198b.

Andre opplysninger (bl.a. etterlatte dokumenter etter Bersvein Hansen) tyder på at familien hadde kontakt med personer i Heidalen.[290]

(Barn V:31)

Gift med forrige ane.

VI:63 mm mm mf

Ole Svendsen Klones. Født omkring 1685 på Klones, Vågå (OP). Levde 1749 på Klones, Vågå (OP). Død 1765 på Klones, Vågå (OP). Begravet ...01.1765 i Vågå (OP).[291]

Om det er korrekt at Ole døde i 1765, 80 år gammel, må han være født ca. 1685.

Hans foreldre var Svend Endresen Austrem/Klones (~1649 - 1691) og
Kari Amundsdatter (nevnt 1717).

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for «Vaage Præstegield»:

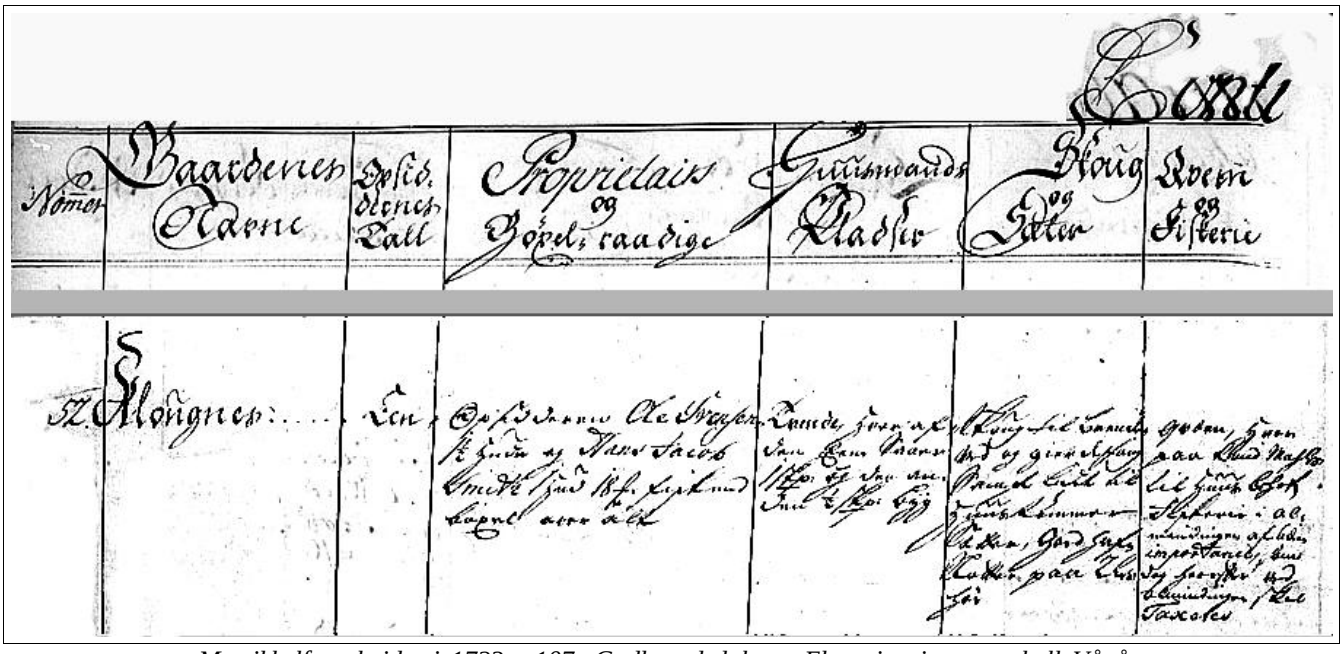

Matrikkelforarbeidet i 1723 - 107: Gudbrandsdalen - Eksaminasjonsprotokoll Vågå prestegjeld, folio 48 - Utdrag (venstre side).

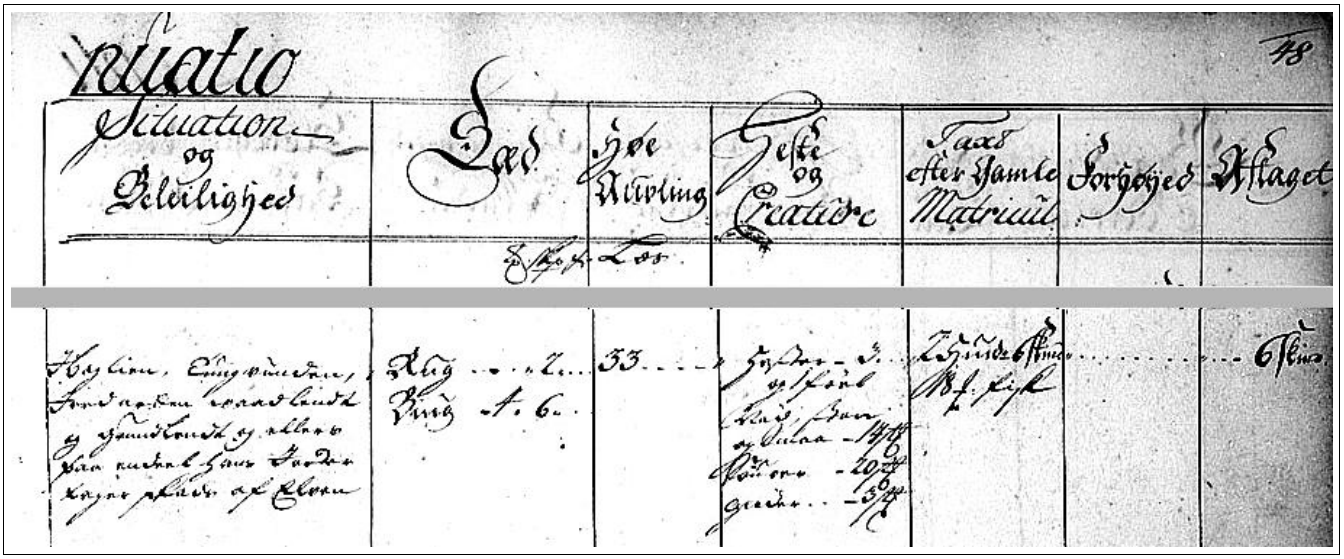

Matrikkelforarbeidet i 1723 - 107: Gudbrandsdalen - Eksaminasjonsprotokoll Vågå prestegjeld, folio 48 - Utdrag (høyre side).

«Nommer
52.
Gaardenes Navne:
Klougnes.

290 M. Høgåsen: «Tradisjonen held seg lenge» i Årbok for Gudbrandsdalen, 1964, side 219.

291 Kirkebok Vågå nr. 1, folio 190a.

Opsidernes Tall:
Een
Proprietairs og Bøxel-raadige:
Opsidderen Ole Svensen 1½ Hude og
Hans Jacob Smith 1 hud 18 mark fisk med Bøxel over alt.
Huusmands Pladser:
Tvende, Hvoraf den Eene Saaer 1 skp: og
den anden ½ skp: Byg.
Skoug og Sæter:
Skoug til Brendeved og gierdefang Sampt lidt til Huustømmer.
Setter, goed haf-lotter paa Kloghøe.
Qvern og Fiskerie
Qvarn, hvorpaa kand Mahles til Huus Behof.
Fiskerie i Almindingen af liden importance,
Een Sag herefter ved Almindingen skal Taxeres.
Situation og Beleilighed:
I Baglien, Tungvunden, Jordartten vaadlendt og grundlendt
og ellers paa endeet Hans Jorder tagir skade af Elven.
Sæd:
Rug 2 tønner - Buig 4 tønner 6 Settinger.
Høe-Auvling:
33 Læs.
Heste og Creature:
Hæster - 3 og ett føel
Nød [naut], store og små - 14 st.
Souver - 20 st.
Gieder - 3 st.
Taxt efter Gamle Matricul:
2 Hude 6 Skind 18 f: fisk
Aftaget:
6 Skind»

Den eldste kirkeboken fra Vågå begynner først i 1739. Heldigvis finnes det et sjeleregister som presten skrev i 1736 og som minner noe om en svensk «Förhörsprotokoll». Følgende er her oppført under gården Klognes:
Svend Olßen - 21 år - Antaget til Guds Bord i 1731 - Læser Nogenlunde-
K[an]d meest Cath: - Søn Skichelig.
Ingelef Olsdatter - 19 år - Antaget til Guds Bord i 1733 - Læser noget i Bog -
5 P i Catech: - Datter skichelig.
Kari Olsdatter - 15 år - Læser vel - K[an]d sia Catech: - Datter Lærvillig.
Østen Olßen - 11 år - Begynder at stave - Bordl. M[orgen]: og Aft[en]: bønner - Søn skichelig.
Erich Endreßen - 35 år - Antaget til Guds Bord i 1718 - Læser lidet i Bog -
Hvor meget i Catech: -> K[an]d maadelig ud[en]ad: - Tiener
[senere gift med datteren Ingelev].
Jon Olßen - 15 år - K[an]d intet - [Catech:] neppe Fader vor - Tiener, er taabelig.
Marith Andersdatter - 14 år - Læser vel i Bog - K[an]d meest Catech: - H: M: barn skichelig.
Randj Andersdatter - 14 år - Kand intet - [Catech:] Neppe bordles: - Tiener traanem.

På Helle har en dette arveavkald i 1749:

«Jeg undertegnede Ole Øvre Øegaarden tilstaar og hermed for alle witterlig giør at Hans Hansøn Helde paa sin moder broders veigne Erich Jonssøn helde, haver betalt mig min hustru Ingeborg Tiøstelsdatter Hendes tilfaldende Fæderne og Møderne Arv, som Erich Helde haver weret Formynder for, dend Summa 91 rd. 12 s. med sine fulde Renter, for hvilket For'mynderskab jeg hermed bemelte Hans Helde fuldkomen (tacher) og dette afkald meddeler, tachende for god betaling saasom jeg intet hos Hans Helde, som formynder herefter haver at fordre.

Toldstad d. 28 febr. 1749 - Ole Øvre Øegaarden (sign)
Till Vitterlighed - Ole Klognes Østen Qvarberg.
Test. N. Hauritz.

Bakside:
(Public)eret paa det allmindelige waar-Skatteting, som holtes paa Toldstad ... me(d men)ige Allmue og udi Indg. Protocollen Extraheret, samt udi skiøde bogen indført.

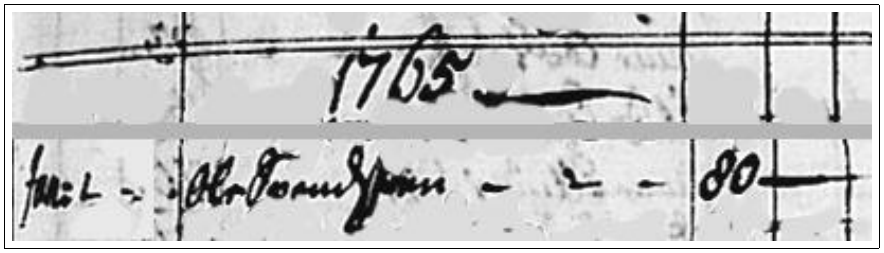

Kirkebok Vågå nr. 1, folio 190a.

Det er trolig at det er Ole som ble begravet i januar 1765, 80 år gammel.[292]

(Barn V:32, Far VII:125, Mor VII:126)

Gift omkring 1715 i Vågå (OP) med neste ane.

Barn:

Ingelev Olsdatter Klones. Født omkring 1716 på Klones, Vågå (OP). Død 1761 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...08.1761 i Vågå (OP).[293] (Se V:32).

VI:64 mm mm mm

Eli Østensdatter Kvarberg Uppigard. Født omkring 1683 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Levde 1725 på Klones, Vågå (OP).

Eli var datter til Østen Erichsen Kongsli/Sygard/Kvarberg Uppigard (~1639 - 1685) og Ingeleiv Jacobsdatter Valbjør (<1666 - 1697).



Kvarberg Øvre i Vågå,

Hun og Ole hadde følgende barn (minst):

Ca. 1715: Svend, 21 år i 1736, gift 1755 med Barbara Larsdatter Hjeltnes [Hjeltar],
døde i november 1758, 43 år og 43 uker gammel,
skifte avholdt på Klones 08.01.1759.

Ca. 1716: Ingelev, 19 år i 1736,
gift I i 1747 med Erich Endressen,
II i 1752 med Bersvend Hansen Bersvendstuen, døde i 1761, 45 år gammel.

Ca. 1721: Kari, 15 år i 1736, gift i 1747 med Imbert (Engelbret) Jonsen Storrvik.

Ca. 1725: Østen, 11 år i 1736. [294]

(Barn V:32, Far VII:127, Mor VII:128)

292 Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, 108 Gudbrandsdalen Vaage Præstegield, folio 48. Sjeleregister Vågå 1736. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 334. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 95. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

293 Kirkebok Vågå nr. 1: «Begravede», folio 188b.

294 Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

Gift omkring 1715 i Vågå (OP) med forrige ane.

Generasjon VII

VII:5 ff ff mf f

Bjørn Pedersen Aas Lunden. Lensmann. Født omkring 1610. Død omkring 1680 på Lunden, Aas, Tydal (ST).

Av barna til Peder vet vi om 2 døtre og sønnen Bjørn, født omkring 1610

Manntallet i 1664 nevner ham som brukere av gården dette året.

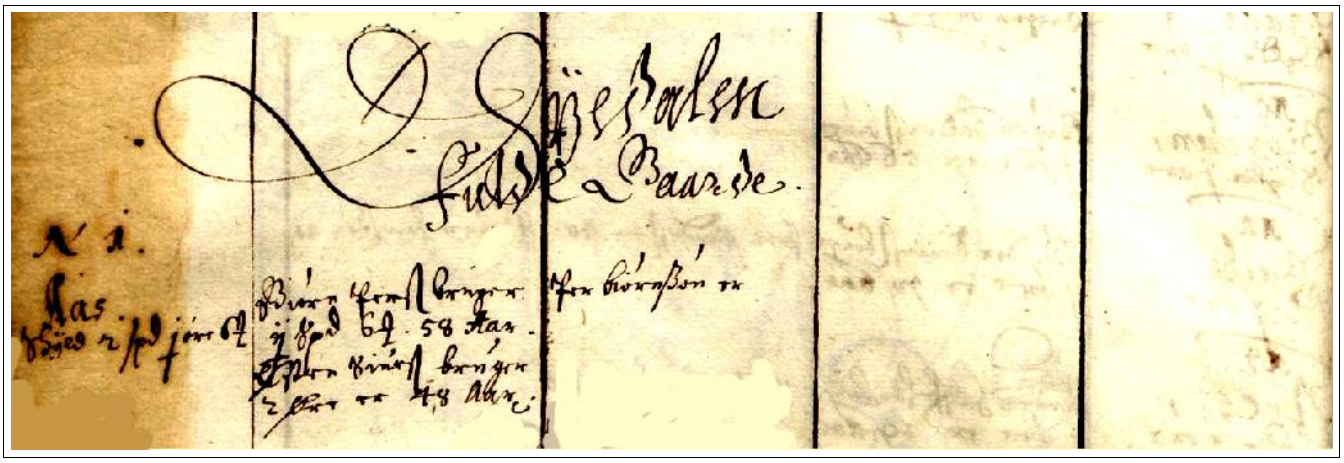

Prestenes 2. manntall i 1666: 32 Innherad prosti, Selbu prestegjeld, Selbu sogn,, Tydalen annex, folio 30.

«Tyedalen – Fulde Gaarde
Gaarder.
N 1 Aas. Shyld 2 psd ½ ore 6 ml
Opsidere: :
Biørn Perß bruger 1½ spd 6 ml – 58 Aar
Sønner: Per Biørnßen er ...
Opsidere::
Østen Siurß bruger 2 øre er 47 Aar»

«I 1661 nedsatte kongen en kommisjon, landkommisjonen, som skulle registrere all jordeiendom i Norge og utarbeide forslag til ny matrikkel. Det siste punktet ble imidlertid annullert, og alt i 1665 ble nye matrikkelkommisjoner oppnevnt.

Skatteevnen til hver gård skulle vurderes så nøyaktig som mulig. Derfor ble det innhentet opplysninger om husdyrhold, utsæd og/eller avling, til dels også om skog og utmark. Dessuten ble de faste jordeboksavgiftene notert. (I noen utstrekning finnes disse opplysningene også i 1661.)

På grunnlag av dette skulle det settes ny skatteskyld. Matrikkelen ble fullført mellom 1665 og 1670, og ble i hovedtrekkene stående uendret til 1836, enda den skattefordelingen den ga, var ufullkommen fra først av og kunne bli urimelig etter hvert, når gårdenes bruksverdi endret seg innbyrdes» (Lokalhistoriewiki,no).

I 1668 var gården delvis et leilendingsbruk. Matrikkelen fordelte seg slik:

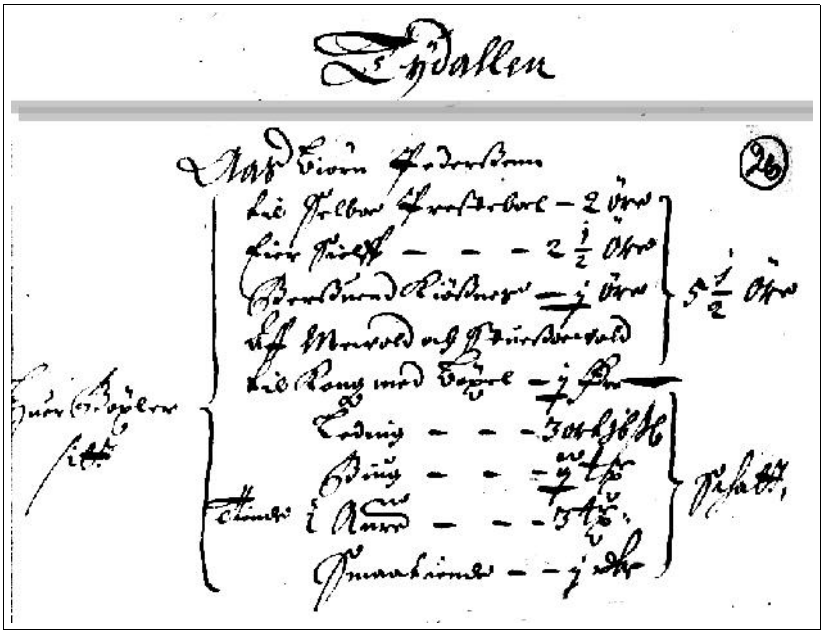

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0053 - Selbu fogderi 1668, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 26a.

«Aas Biørn Pederßen
Til Selbue presteboel – 2 Øre.
Eier Sielf – 2½ Øre.
Bersuend Kjøßnes – ½ Øre.
Aff Mewold og Stuesoewold til Kong med Bøxel – ½ øre.
tilsammen 5½ Øre.
Huer Bøxler Sitt.»

Bjørn levde til omkring 1680.[295]

(Barn VI:3, Far VIII:9)

Gift

Barn:

Peder Bjørnsen Aas Lunden. Født omkring 1650 på Lunden, Aas, Tydal (ST). Død omkring 1719 på Lunden, Aas, Tydal (ST). (Se VI:3).

VII:17 ff mf ff f

Lars Pedersen Grøt. Gårdbruker. Født omkring 1634 på Grøt, Haltdalen (ST). Levde 1701 på Grøt, Haltdalen (ST). Død omkring 1711 på Grøt, Haltdalen (ST).

fra «Haltdalen og Haltdalingen», bind 2, side 254.

«I 1701 har Lars Pedersen gården. Han er 67 år, og har to søner: Olle Larsen, 28 år, og Peder Larsen, 23 år. (Han er reservesoldat, seinare sersjant.) Kven denne Lars er kan ein ikkje seie så sikkert. Det kan ikkje vera den same Lauritz som vi før har hatt her [omtalt i tidligere avsnitt]. Det er kanskje mest grunn til å tru at han er sonen til Peder som var på det mindre bruket i 1645.

At han er av same slekta som dei andre på gården, er ganske sikkert og at vi her har den slekta som vi seinere finn på Aletgården i lang tid, er det heller ikkje å tvile på.»

Jeg er ikke overbevist om at dette er korrekt. Det antas at omtalte Lauritz var sønn til «Einar Grøttom» omtalt i 1611, men ingen steder får vi oppgitt hans patronymikon. Riktignok føres denne Lauritz sammen med «Enchen Grødt» på den større Grøt-gården i 1645, men samtidig er det Peder fra det mindre bruket som er oppført i skattematrikkelen av 1647.

Det er vel intet i veien for at sønnen til Peder i 1645 arbeidet på det større bruket som hans far hadde overtatt 2 år senere?

Ser vi på alderen til Lars ved manntallene i 1664-66 (30 år i 1666, dvs. født 1636) så stemmer dette vel overens med alderen på «vår» Lars (67 år i 1701, dvs. født ca. 1634)!

Dertil eier «Peder Grøtte» i 1647 og Lars i 1666, 1690 og 1692 de samme 10 marklag i gården som «vår» Lars eier i 1711.

---

295 Prestenes 2. manntall i 1666: 32 Innherad prosti, Selbu prestegjeld, Selbu sogn,, Tydalen annex, folio 30. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0053 - Selbu fogderi 1668, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 26a. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 379-380. Tydalsboka, bind 2, side 190-191..

Min konklusjon er nok Lars/Lauritz fra 1645 og framover er identisk med «vår» Lars Pedersen i 1701-1711 og at «Peder Grøtte» er hans far!

For en nærmere klargjøring velger jeg å begynne med bruker- og eierstrukturen under deler av 1600-tallet.

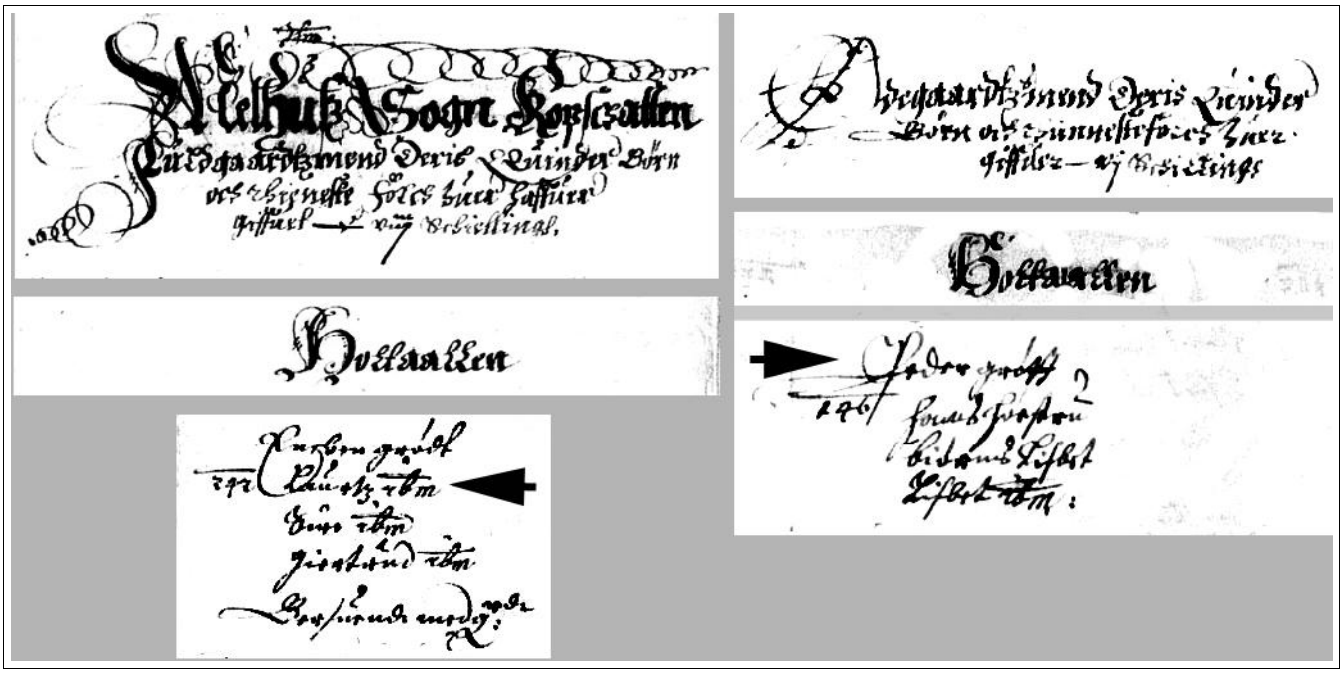

Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 3, litra 1, bilde 76 og 86).

Fra:«Haltdalen og Haltdalingen», bind 3, side 253:

«I 1645 var det enken etter eieren Einar Grøttum fra 1611 og 1630 som har gården. Ellers var disse voksne personene på gården: Lauritz, Siri og Gjertrud. Da skatten som denne folketellingen var grunnlaget for var 8 skilling for alle voksne personer er det ikke mulig å si om dette var enkens barn eller tjenestefolk. Antagelig var imidlertid Lauritz hennes sønn.

Det var nå to brukere på Grøt, men det andre bruket var mindre. Det var en ødegård, dvs. en middels stor gård, de voksne der betalte kun 6 skilling hver. Brukeren het Peder, han hadde en kone, og ellers var Biørn og Lisbet på gården. Det er ganske sikkert at denne Peder var i slekt med familien på den andre gården.»

Det er trolig at «vår» Lars var sønn til Peder på det mindre bruket, men at han arbeidet på det større bruket i 1645.

Skattematrikkelen i 1647 viser at det nå er Peder som bruker gården. Trolig er «enken» fra 1645 død.

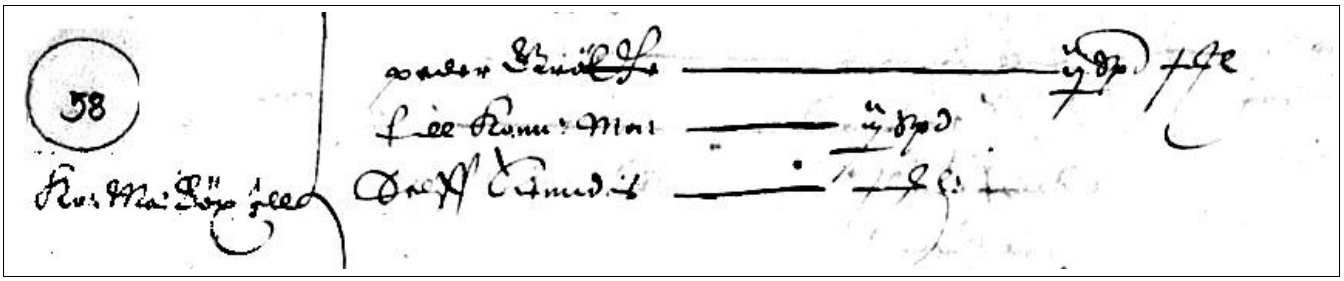

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 58).

«Peder Grøtte 1 1/2 spd. 1 øre 10 mkl.
Till Konn. Mayt. 1 spd.
Selff eiendis 1 øre 10 mkl.
Ko. Ma. bøxsell».

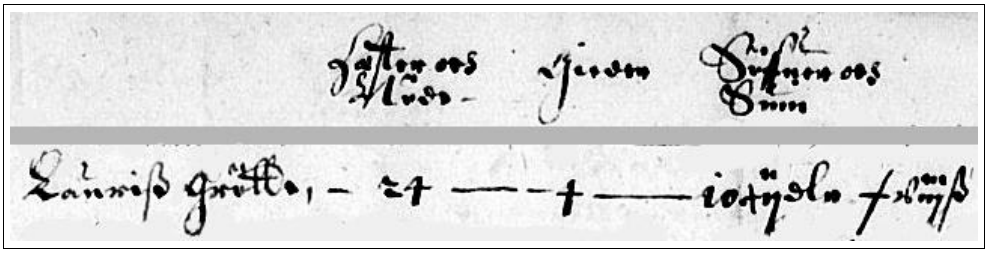

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 381).

I 1657 er det Lauritz Grøtte som har gården. Han har 24 hester og kyr, 4 sauer og 10 geiter og svin, altså ingen liten buskap.



Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 328.

Fra «Haltdalen og Haltdalingen»:

«I 1665 [skal være 1666] har han [Lars] 3 sønner, Einar – 24 år, Peder – 19 år og Joen – 4 år. Dertil har han en 4 år gammel knekt på gården. Dette er trolig en brorsønn eller østersønn som han har tatt til seg, eller som er hjemme sammen med moren eller faren. Begge brukene er nå igjen slått sammen, så det er kun en bruker.»

Dette er ikke korrekt! Lars er i følge den noe utydelig aldersangivelse 30 år gammel, så Einar og Peder kan ikke være hans sønner. At dette er tilfelle framgår av fogderegnskapet året før:

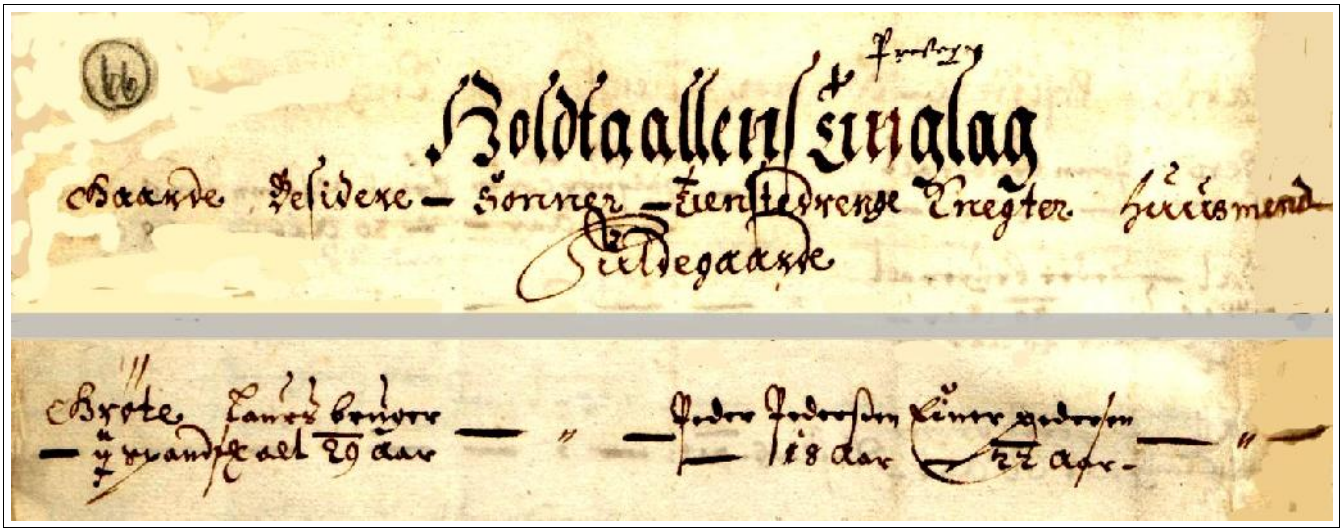

Fogdenes manntall i 1664: 18 Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, folio 66.

Gaarde

Grøte – 1½ spand 10 fl

Besidere

Laurs Bruger alt 29 Aar

Sønner

[Ingen]

Tienstedrenge

Peder Pederßen – 18 Aars

Knegter

Einer Pederßen – 22 Aar».

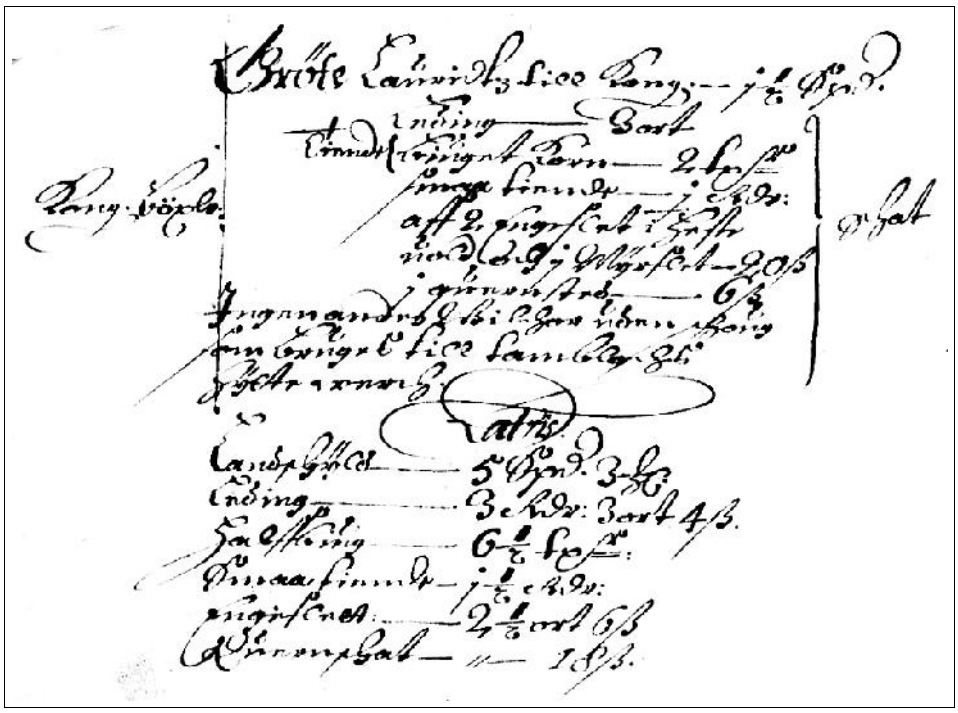

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 103b.

Fra «Haltdalen og Haltdalingen», bind 2, side:253-254

«Lauritz har gården også i 1667. Den er på 1½ spann, og hører kongen til. Skatten er:

Leding, 3 ort. Tiende, biuget korn (bygg), 2 td. Smaa tiende, ½ rdl. Aff 2 engeslett i Hesteuold och 1 myrslet, 20 sk. 1 quernsted, 6 sk. Ingen anden wilchor uden schoug som bruges til Tamblags hytte werch.

Kvar desse to engeslettene som kalles Hesteould er, kan ein ikkje seie sikkert.

I 1690 er det framleis Lars som bruker gården. Kongen eig framleis 1½ spann, dertil eig Lars sjølv 10 ml. som er komi attåt gården.»

Fogderegnskapets matrikkel for 1692 viser:



Fogderegnskap Gauldal fogderi 1692 - A Matrikkel Gauldal 1692 - Holtaalen tingsted - Bilde 60.

«Holtaalens Tinglaug – Halfue gaarder

Grøtte Lars til Kongen – 1 spand 1 øre 12 marklag [1 spand =3 øre = 64 marklag]

Eier self – 10 marklag – [Samlet] 1 spand 1 øre 22 marklag

Kong Bøxl:»

Manntallent i 1701 viser:

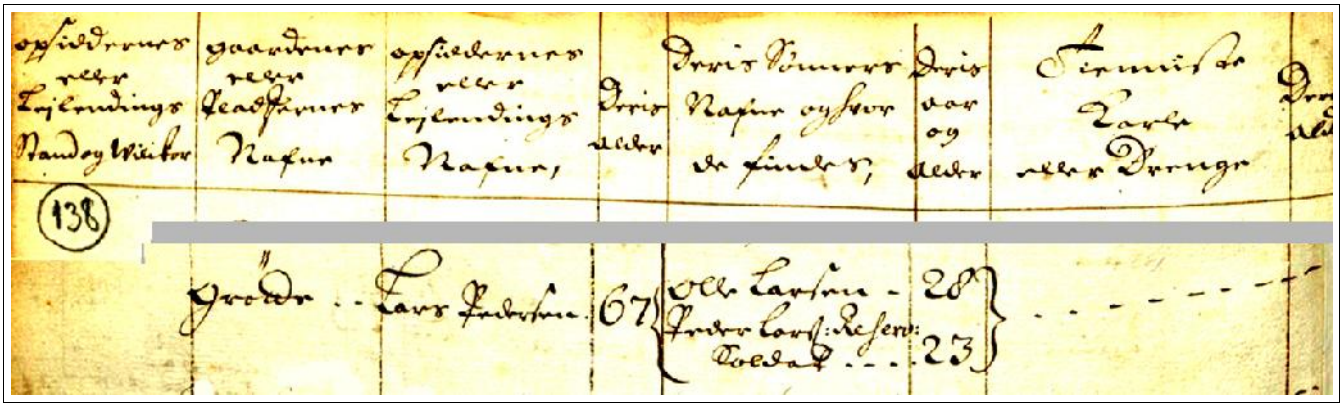

Manntallet i 1701, 13 Gauldalen Fogderi, Holtdalen prestegjeld, Holtdalen sogn, folio 138.

«Gaardenes eller Pladzernes Nafne
Grøde
Opsiddernes eller Lejlendings Nafne – Deris Alder
Lars Pedersen – 67
Deris Sønners navne og huor de findes – Deris Aar og Alder
Olle Larsen – 28
Peder Larß: Reserv: Soldat – 23».

Men det er mer folk på gården. Vi finner 3 husmenn her:

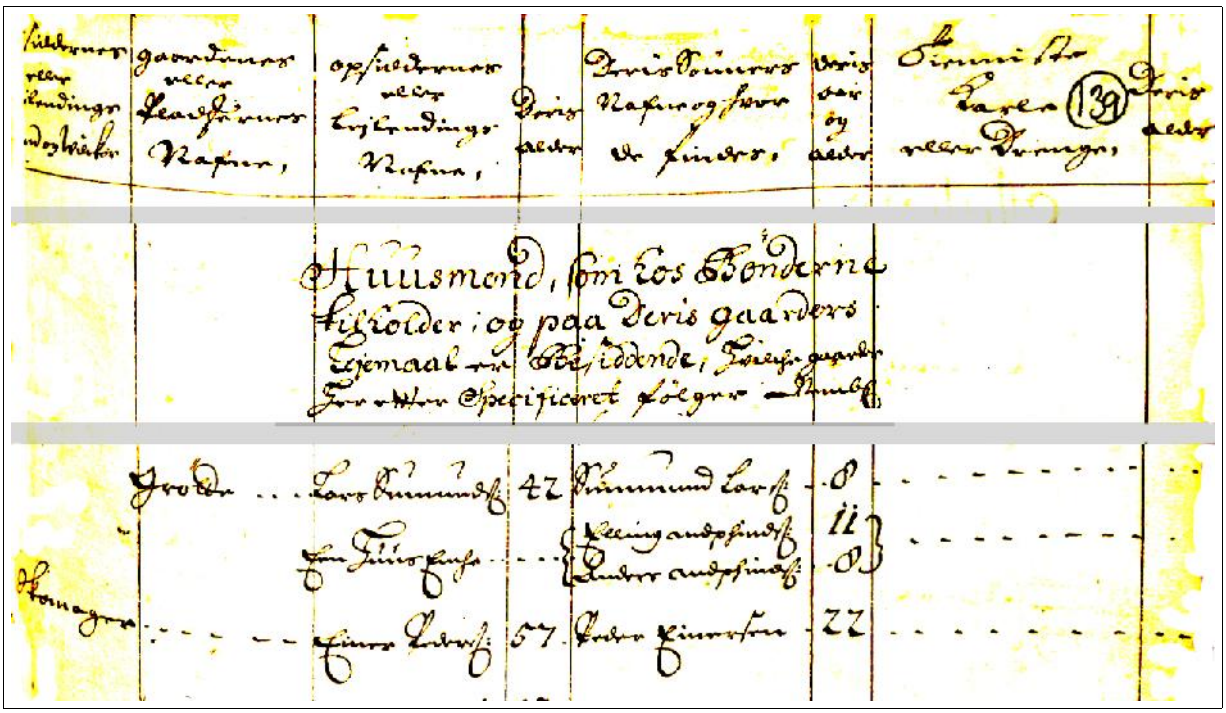

Manntallet i 1701, 13 Gauldalen Fogderi, Holtdalen prestegjeld, Holtdalen sogn, folio 139.

– Lars Sumundsen, 42 år, med sønnen Sumund, 8 år.
– Ei husenke med to sønner som neppe tilhører slekten.
– Einar Pedersen, skomaker, 57 år, med sønnen Peder, 22 år.

Lars døde på Grøt omkring 1711.



Fogderegnskap Gauldal fogderi 1711 og 1712 - Holtaalen tingsted. 53 Matrikkel Gauldal 1711 - Bilde 295 og 23 Matrikkel Gauldal 1712 - Bilde 241

Det framgår av matriklene for 1711 og 1712 at Lars døde omkring 1711.

I 1711 er han fortsatt oppført som bruker av Grøt, mens skoskatten samme år og matrikkelen i 1712 viser at sønnene nå bruker gården.

Det er interessant å merke seg at Lars i 1711 eier 10 marklag i gården, samme andel som er oppført for den – i følge «Haltdalen og Haltdalingen» – tidligere Lauritz. Dette viser at det åpenbart må være samme mann![296]

(Barn VI:9, Far VIII:33)

Gift

Barn:

Olle Larsen Grøt. Født omkring 1673 på Grøt, Haltdalen (ST). Levde 1736 på Grøt, Haltdalen (ST). (Se VI:9).

VII:21 ff mf mf f

Bersvend Andersen Megaard. Gårdbruker. Født omkring 1651 på Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1711 på Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST).

Inge a. Ramberg: «Kapellan Bersvend Joensen Hexem og hans ukjente hustru».

«Hr. Jens Bernhofft og hyttteskriver Anders Tvedt er de samme som Johan Falkberget lar få "beholde" sine virkelige navn i "Nattens Brød". De går som sentrale personer gjennom hele romanrekken. Hr. Bersvend nevnes bare forsiktig her og der i første bind, kanskje mest fordi lokalhilstorikerne i første halvdel av 1900-tallet trodde at Hr. Bersvend ikke var en fullverdig utdannet prest. De visste heller ikke hvor lenge han fungerte som kapellan eller hvor lenge han levde.

Til slutt trodde man at Jon Bersvendsen (født Megaard) på Ustgården Hexem var kapellanens sønn og oppfattet det som at Bersvend kapellan var lite interessert i å sørge for at sønnen(e) ble sendt til prestestudier.»

Misforståelsen blir videreført i «Haltdalen og Haltdalingen» av Jens Halstein Nygård.

Joen Bersvendsen bor på Heksem Ustgården i 1701 og er 17 år gammel, dvs født omkring 1684. Han er ført som sønn til Joen Olsen, 45 år gammel i 1701.

---

296 Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 3, litra 1, bilde 76 og 86). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 58). Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 381). Fogdenes manntall i 1664: 18 Gauldal fogderi, Holtaalen tinglag, folio 66. Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 328. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 103b. Fogderegnskap Gauldal fogderi 1692 - A Matrikkel Gauldal 1692 - Holtaalen tingsted - Bilde 60. Manntallet 1701, 13.2.3 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, folio 138 og 139. Fogderegnskap Gauldal fogderi 1711 og 1712 - Holtaalen tingsted. 53 Matrikkel Gauldal 1711 - Bilde 295 og 23 Matrikkel Gauldal 1712 - Bilde 241 Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, bind 2, side 251-254.

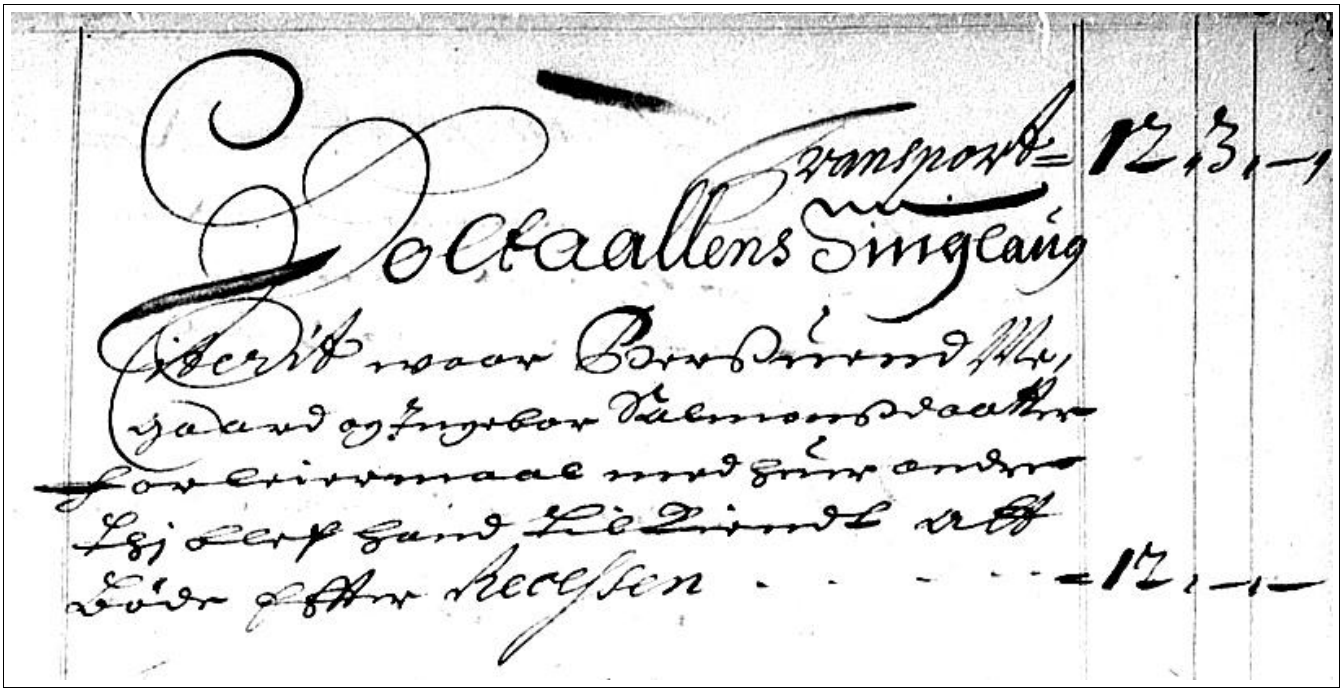

Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - R Sakefallsregnskap 1684, Upaginert, bilde 325.

«Holtaallelns Tinglaug

Citterit var Bersuend Megaard og Ingebor Salmosdatter for leiermaal med huer andre. ... blef hand tildiomdt att Bøde eftter Recessen - 12 dr.

Citterit war Jon Sifuerß: Ramnemb og Magrette Bersuendsdatter for Leiermaall med huer andre ... lofuede hand hende at ville Ægte blef da il kiendt at bøde deris æcheschabs Bøder - 2 rd 1 sh.».

Bersvend Meegaard betaler bot for leiermål med klokkerens datter og Jon Siffuersen Ramnemb for leiermål med ksppellanens datter.

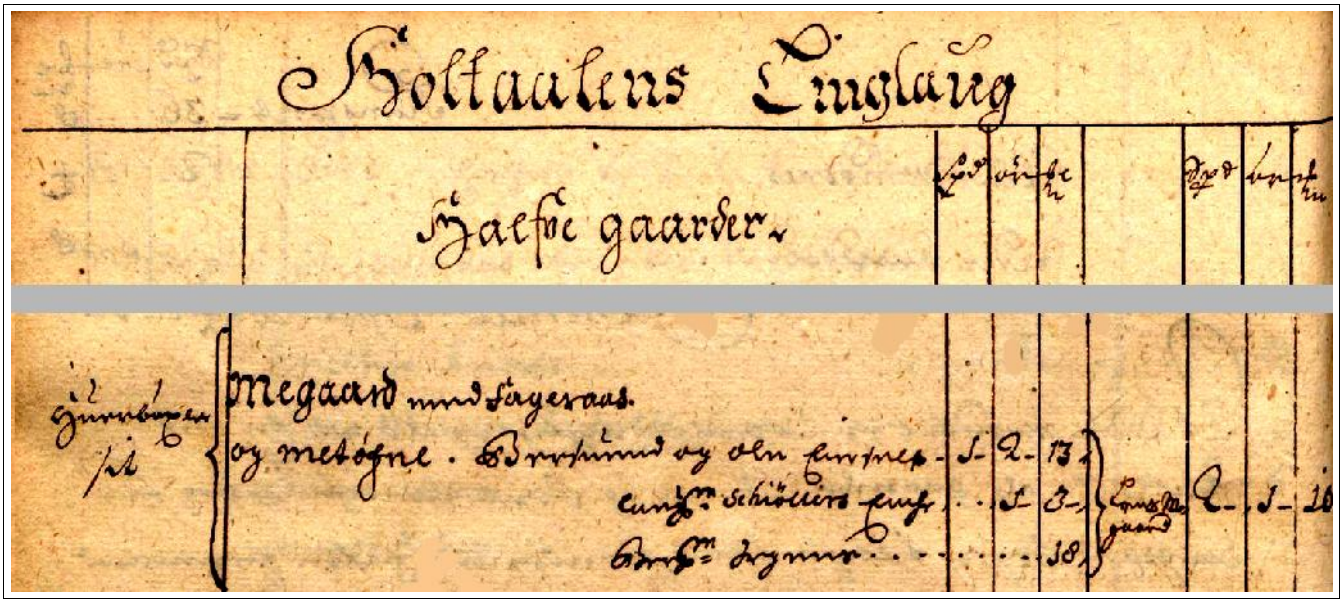

Fogderegnskap Gauldal fogderi 1690-91 - A Matrikkel Gauldal 1690 - Holtaalen tingsted - Bilde 219.

I matrikkelen for 1690 hører både Fageråsen og Midtaune med til gården, men nå eier lagmann Schiøllers enke 1 øre 3 ml, og bergmester Irgens 18 ml. I gårdene.

Brukerne eier 1 sp. 2 øre 13 ml. Nå er det Bersvend og Ole som eier og bruker gården.

(1 spann = 3 øre (= 9 ertuger) = 72 marklag (ml)).

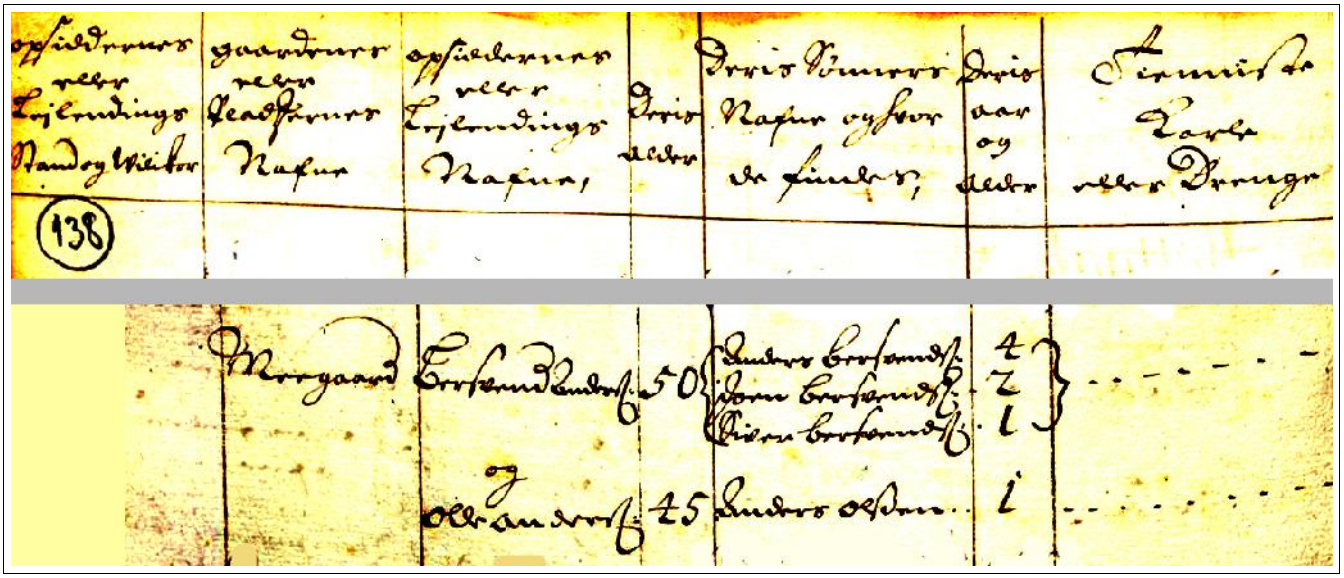

Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 138.

I 1701 heter brukerne Bersvend Andersen og Ole Andersen, og dette er trolig sønnene til Anders.
Bersvend er 50 år, og har 3 sønner, Anders, 4 år, Joen, 2 år, og Peter, 1 år.
Ole er 45 år, og har sønnen Anders, 1 år.

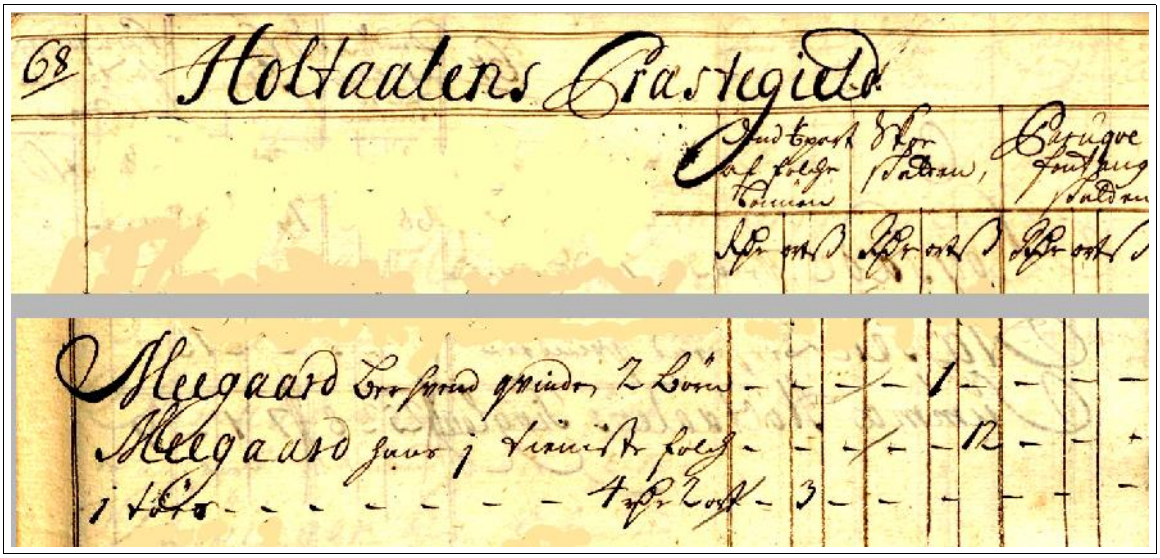

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 173.

Ved «Skoskatten» i 1711 er det fortsatt to brukere.
Bersvend er gift og har 2 barn.
En Hans bruker den andre delen. Han han en tjenestedreng og en tøs i husholdet.
Besvends bror Ole, har flyttet fra gården. Det er trolig at denne familien kom til Bjørgan, Stor-Ola-gården, i alle fall faren som trolig hadde kone fra den gården.

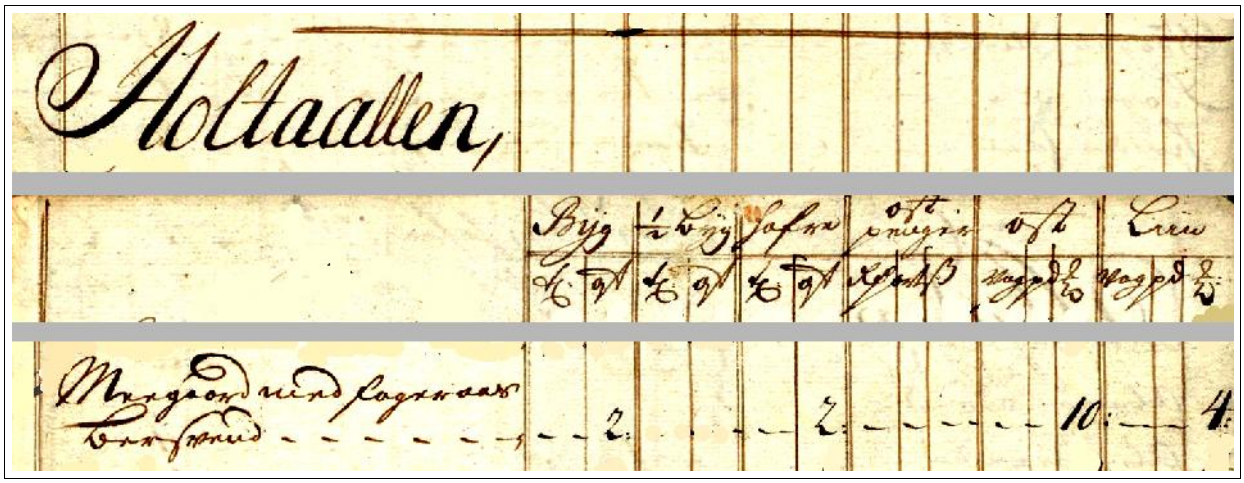

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1712 - Tiende, bilde 381.

Tiendelisten i fogderegnskapet for 1712 viser at han betalte skatt av 2 kvarter bygg (1 tønne = 4 kvarter), 2 kvarter havre, 10 merker smør (1 våg =3 bismerpund = 72 merker). og 4 merker lin.

Skiftet etter Bersved som ble avholdt 01.09.1714 var et falittbo.

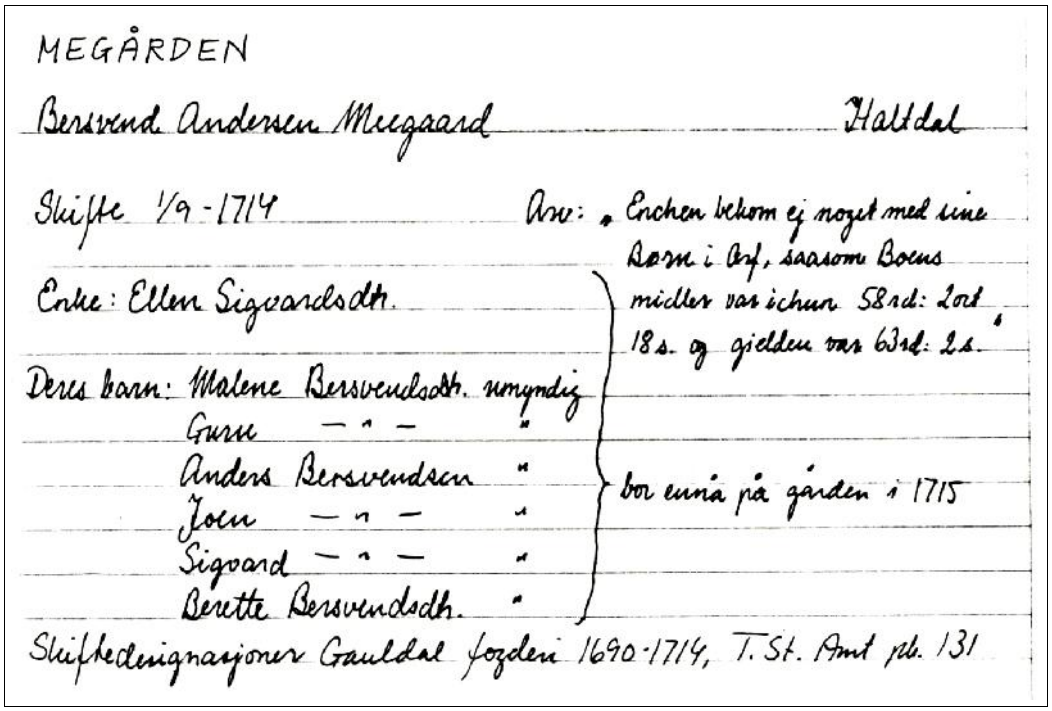

MEGÅRDEN

Bersvend Andersen Megaard — Halldal

Skifte 1/9-1714 — Arv: „Enchen bekom ej noget med sine Børn i Arf, saasom Boens midler var ichun 58 rd: 2 ort 18 s. og gielden var 63 rd: 2 s."

Enke: Ellen Sigvardsdth.

Deres barn: Malene Bersvendsdth. umyndig
Guru — " — "
Anders Bersvendsen "
Joen — " — "
Sigvard — " — "
Berette Bersvendsdth. "

bor ennå på gården i 1715

Skiftedesignasjoner Gauldal fogderi 1690-1714, T. St. Amt pk. 131

Skiftekort, Trondheim stiftamt, 1690-1715, side 45 - Skiftedesignasjoner for Gauldal fogderi, pakke 131.

Det opgis at hans hustru het Ellen Sigvardsdatter og at de hadde 5 barn. Sønnen Joen nevnes ikke ved skifet.

Det ser ut til at hele slekta kommer bort fra gården. I alle fall er begge mennene borte under skadetaksten etter svenskens i 1719, og det er enker på begge brukene. Men nå er det fremmede som eier begge gårdene. Mølmand eier 1 spd. 2 øre 13 ml. Schiøller eier 1 øre 3 ml. Lars Ottesen eier 18 ml., så det har gått tilbake.



Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]:
Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Haltaalen sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 666.

På det ene bruket, som er på 1 spd. 16 ml., er det gjort følgende skade:
«Skade paa husene samt gjerdesgaarden opbrent, 2 rdlr. 12 sk. 3 td.
3 td. blandkorn, 6 rd.
20 less høy, 10 rd.
7 less halm, 3 rd. 2 sk.
5 faar, 2 rd. 2 sk.
Gaardsredskab med videre, 3 rd. 2 ort. 4 sk.
Seng- og gangklær med andre husgeraad, 6 rd. 3 ort 8 sk.
Madvarer, 1 rd. 3 ort 8 sk.
Sum 36 rdlr. 1 ort 8 sk.».

På den andre gården , som er på 1 spd. 18 ml., er det gjort følgende skade:¥ <OR På den andre gården , som er på 1 spd. 18 ml., er det gjort følgende skade:¥ «Skade paa husene, gjerdesgaarden samt kornstør opbrent, 11 rd.. 2 ort.
2½ td. Bygg, 5 rd. 2 ort 12 sk.
4 td. blandkorn, 8 rd.
60 less høy, 30 rd.
5 less halm, 2 rd. 2 ort.
5 faar, 3 rd.
1 hest, 5 rd..
Gaardsredskab, 5 rd. 18 sk.

Seng- og gangklær, 8 rd. 2 ort.
Madvarer, 1 rd. 2 ort 18 sk.
Sum 81 rdr..».

At dette gikk hardt ut over enkene er sikkert. Og det går her som på andre gårder der svenskene herjet. Det blir armod, og bytte av eiere og slekter på gården. Få var det som greide den knekken som svensketoget ga.

Ellers nevnes en Mans Megaarden på denne tiden.

I 1723 står det om gården at den har «skoug, sætter udi Stoervold», og betaler 3 rd 18 sk. i engeskatt. Ingen annen gård i bygda betalte så mye engeskatt, men så hadde óg gården store vidder med slått bortover alle marker. [297]

(Barn VI:11, Far VIII:41)

Utenfor ekteskap med neste ane.

Barn:

Joen Bersvendsen Botten/Heksem. Født omkring 1684 i Botten, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1701 på Ustgården, Heksem, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1744 på Nordgården, Heksem, Haltdalen (ST). (Se VI:11).

VII:22 ff mf mf m

Ingeborg Salmonsdatter Botten.

(Barn VI:11, Far VIII:43)

Utenfor ekteskap med forrige ane.

VII:23 ff mf mm f

Erich Mogensen [Bille?]. Berggesell ved Røros Bergverk. Født omkring 1654. Død omkring 1713.

Sønnen Anders har tilnavnet «Bille» ved skiftet etter Erichs hustru, Berith, men jeg kan ikke se at Erich er registrert med dette. Det er mulig at han giftet seg til dette slektsnavnet.

Manntallet for Røros kobberverk i 1701 viser:



Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 156..

«Deris Stand:
Berge Knegter
Mændenis Nafne:
Erick Mogensen - 47 [Aar]
Deris Sønners Nafne og hvor de findes:
Mons Ericksen - 19
Tron Erichß - 11

297 Fogderegnskap Gauldal fogderi 1690-91 - A Matrikkel Gauldal 1690 - Holtaalen tingsted - Bilde 219. Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 138. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 173. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1712 - Tiende, bilde 381. Skiftekort, Trondheim stiftamt, 1690-1715, side 45 - Skiftedesignasjoner for Gauldal fogderi, pakke 131. Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Haltaalen sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 666. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 268-269. Inge A. Ramberg: Kapellanen Bersvend Joensen Hexem og hans ukjente hustru, ide 24-25 Gemealogen 2/2019).

Jens Erichß - 2.»

Skifte etter Errich ble avholdt på Røros 15.05.1713:

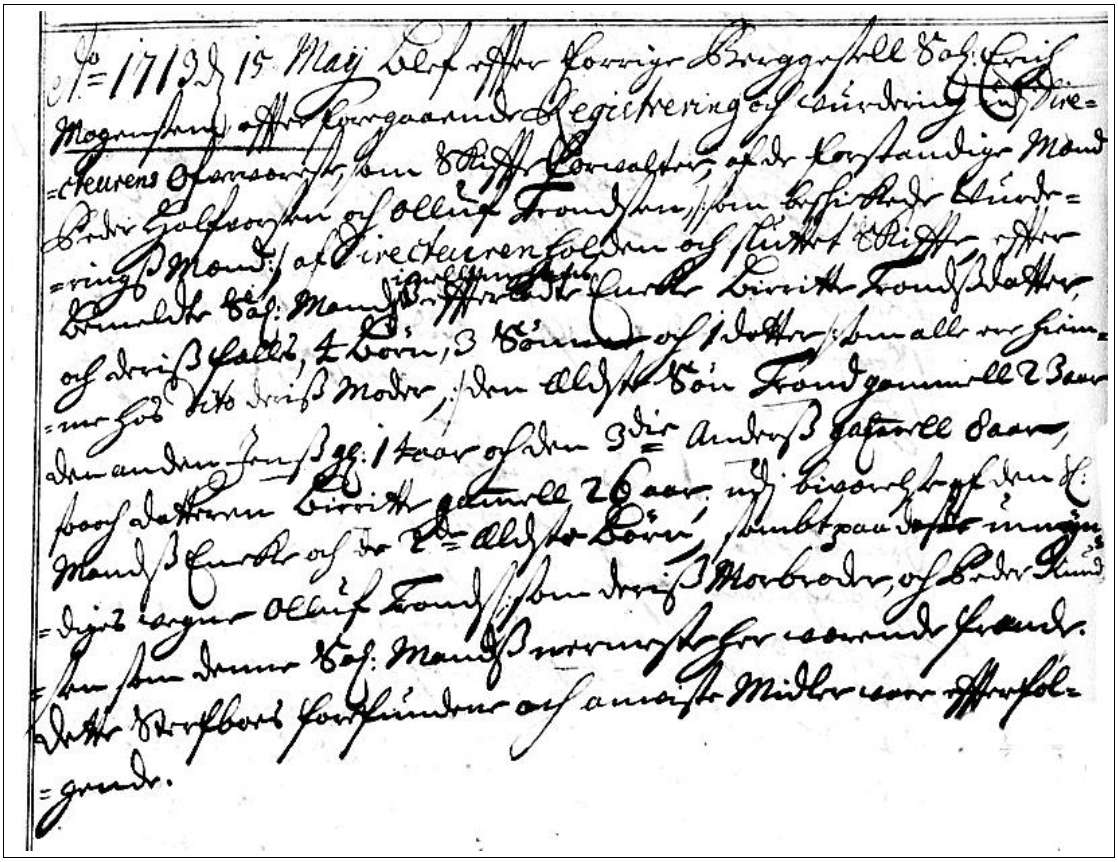

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 121a.

«Ao = 1713 d 15 May blef effgter forrige Berggesell Sal. Erich Mogenßen effter foregaaende Registrering och Vurdering udj Directeurens Ofervaarelse, som Skiffteforvalter, af de forstandige MændPeder HalfvorÞen och Olluf Trondßen, som beschickede Vurderingsm'and af Directeuren holden och sluttet skiffte, effterbemeldte Sal: Mands ----- effterladte Enche Birritte Trondsdatter och deris fælles 4 Børn, 3 Sønner och 1 datter, som alle er hiemme hos dito deeris Moder; den ældste Søn Trond gammell 23 aar, den anden Jenß gl: 14 aar och den 3die Anderß gammell 8 aar saa och Datteren Birridthe gammell 26 aar; udj biværlse af den Sl: Mands Enche och de 2de ældsste Børn, sambt paa deres umyndiges vegne Olluf Trondßen deris Morbroder, och Peder Kundßen(?) som denne Sal: Mands nermeste her værende Frende. Dette Sterfboes forfundene och anvise Midler var effterfølgende,»[298]

(Barn VI:12)

Gift med neste ane.

Barn:

Berith Erichsdater. Født omkring 1687. Levde 1744 på Nordgården, Heksem, Haltdalen (ST). (Se VI:12).

VII:24 ff mf mm m

Berith Tronsdatter. Født omkring 1666. Død 1744.

Berith og Erich hadde følglende barn (minst):
Ca. 1682: Mons, trolig død før 1713.
Ca. 1687: Birthe, til Heksem i Haltdalen, gift med Joen Bersvendsen.
Ca. 1690: Trond, død før 1744.
Ca. 1699: Jens, til Tamlaget i Haltdalen.
Ca. 1705: Anders, trolig gift Bille.

Skifte etter Berith ble avholdt 23.06.1744:

298 Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 156.. Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 121a.

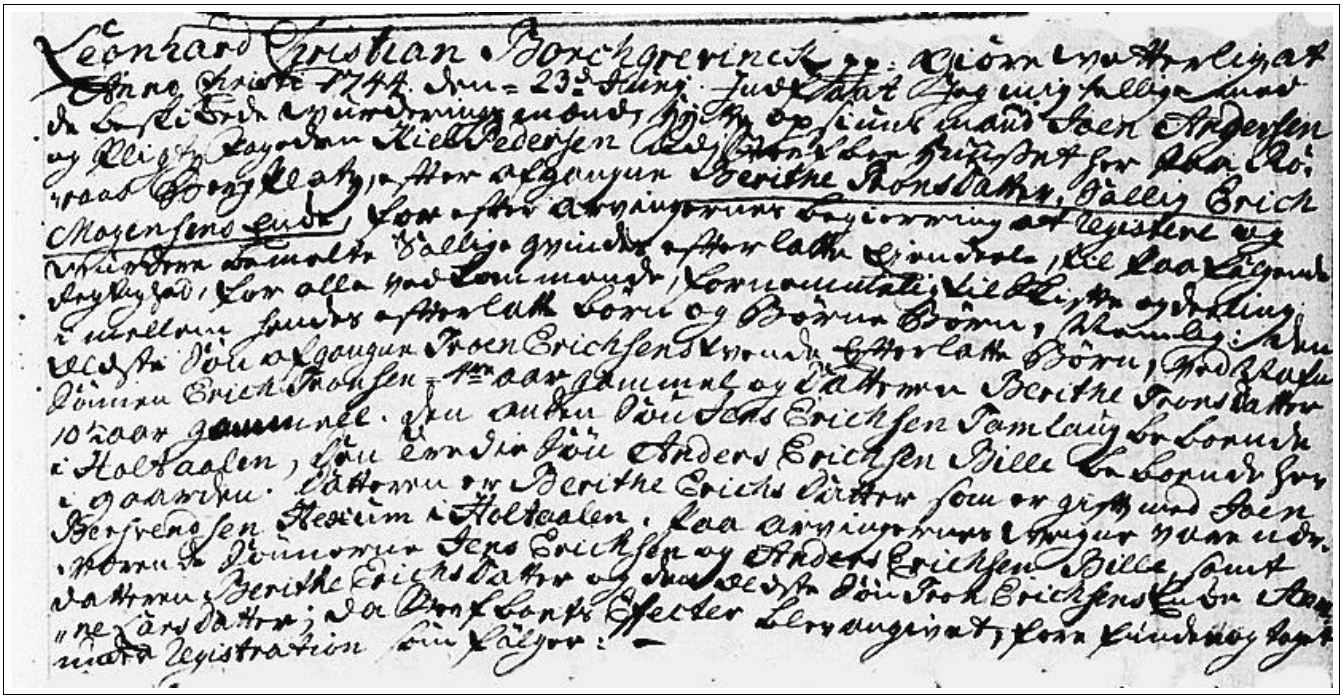

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 05, 1742-1756, folio 153b.

«Leonard Christian Borchgrevinch giøre witterlig at Anno Chisti 1744 den = 23de Junj Jndfant Jeg mit tillige med de beskickede vurderingsmæand ... opsiundes mand Joen Andersen og Pligtkayden Kield Pedeersen udj Sterbeboe hustet hoer paa Røras Soenplatz, efter afgangen Berithe Ivonsdatter, Sallig Erich Mogensens Enche, for efter Arvingernes begierring at Registere og Rigtighed, for alle ved Lov...mande, for.... til Skifte og deeling imellem hendes efterlatte Børn og BørneBørn, Nemlig: den ældste Søn afgangen Tron Erichsens tvende efterlatte Børn, ved Nafn Sønnen Erich Tronsen, 4 aar gammel og datteren Berithe Tronsdatteer 10 aar gammel. den anden Søn, Jens Erichsen Tomlaug beboende i Holtaalen, den anden Søn Anders Erichsen Bille beboende her i Gaarden. Datteren Berithe ErichsDatter som er gifth med

Joen Bersvendsen Hexum i Holtaalen.

Paa Arvingernes vegne vaar nærvarabde Sønnerne Jens Erichsen og Anders Erichsen Bille, samt ddatteren Berithe Erichsdatter og ... ældste Søn ... Erichsens Enche Anne Lasdatter; Skiftboeets Effecer blev angivets fore ... tag ... Registration som følger: –».

(Barn VI:12)

Gift med forrige ane.

VII:25 ff mm ff f

Lars Olsen Forset Sørstu'u. Festebonde. Født omkring 1641. Levde 1701 på Sørstu'u, Forset, Singsås, Haltdalen (ST). Død før 1711 på Sørstu'u, Forset, Singsås, Haltdalen (ST).

Lars og hans kone var kanskje budalinger og kom til Sørstu'u som bygselfolk i midten av 1690-årene. Hans kone het Berit eller Ingeborg.

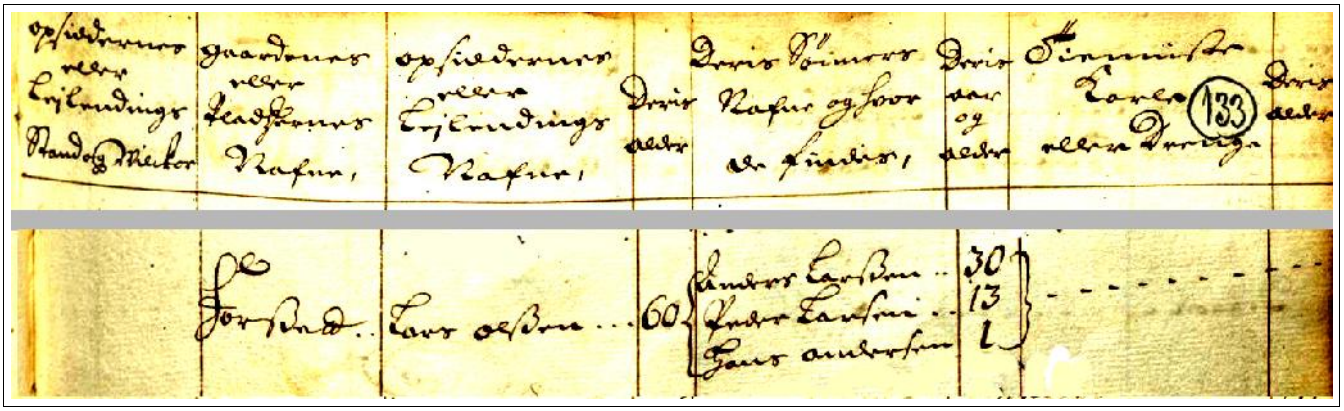

Manntallet i 1701, 13 Gauldalen Fogderi, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 133.

I 1701 var Lars 60 år gammel. På Forset føres også sønnene Anders (30 år gammel) og Peder (13 år gammel).

Lars hadde følgende barn:

Ca. 1671: Anders, gift med Guri Ingebriktsdatter, til Sørløkka.

Ca. 1679: Olle, han tok over bruket.
Ca. 1681: Hans, gift med Kari Johansdatter Refsetbakken.
Ca. 1688: Peder, bodde hjemme i 1701.
Ca. 1689: Dordi, gift med Per Einarsen Hinsverk og Per Hanssen Kirkvoll.


68 Holtaalens Sogn
Singsaas Sogn
Forset, eller gaarden
Forset eller gaarden

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Folio .73.

Ved utskrivning av «skoskatten» i 1711 var han borte. Sønnen Olle hadde overtatt bruket.

Alderen på Forset går i alle fall tilbake til tidlig vikingetid, helst er den eldre og den eldste «set-gården» i bygda. De rikeste funn fra utgravninger i bygda er gjort her. De representerer en regelrett gravplass fra vikingtiden. Gårdsnavnet burde være skrevet Fordset, da navnet er fra elva Forda.

Etter halveringen av Forset like før 1630 overtok Ola den ene halvparten, Sørstu'u, og halve Hostaden, men før 1635 finner vi Halldor som bruker. Han var enkemann i 1645 da han betalte skoskatten for seg og sønnene Hans og Sjurd. I 1650 kom Halldor med korntiende av en avling på 18 tønner og i 1657 betalte han kvegskatt for 14 hester og storfe, 8 sauer og svin og 4 geiter. Fra 1655 satt sønnen Sjurd Halldorsen med halve bruket, som «hans gamble fader» nå overlot til ham. Sjurd la 3 daler i førstebygsel mens faren fornyet bygselen på den andre halvparten for ½ daler i tredjeårstake. Sjurd var født ca. 1623, og hadde tjeneren Arne som var i samme alder. Halldor døde før 1664. Den neste brukeren, Pål Jonsen, ble trolig gift med enken etter Sjurd.

Futen Jens Pedersen Randulf kjøpte hele Forset i 1668, da mye krongods ble solgt. Randulffamilien eide bruket til omkring 1710, da kjøpmann Hans Schultz var eier, og fra hans enke, Maren Blix, kom Sørstu'u til svigersønnen Henrich Meinche og deretter til Mustgodset.

Matrikkelkommisjonen 1667 satt årlig avling til 3-4 tønner bygg og 5 tønner havre. Slik kvegskatten i 1657 viste, ville den ha det til at Sørstu'u kunne vinterfø færre storfe enn tvillingbruket, trolig fordi Norstu'u lå fjellslått i Budalen. 3 mjølkekyr er det regnet med her. I 1712 er tienden fra bruket regnet av en kornavling på 5 tønner bygg og 5 tønner havre, slik matrikkelen av 1667 også oppgir. Småtienden var 16 skilling. I 1723 er begge brukene vurdert likt.[299]

(Barn VI:13)

Gift

Barn:

Anders Larsen Forset Sørstu'u/Sørløkken. Født omkring 1671. Levde 1701 på Sørstu'u, Forset, Singsås, Haltdalen (ST). Død omkring 1712 på Sørløkken, Budal, Singsaas Haltdalen (ST). (Se VI:13).

VII:29 ff mm mf f

Ingebrikt Hansen Engan. Festebonde. Født omkring 1606. Død omkring 1675 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST).

Ingrids andre mann, Eystein, var død da hun i 1650 ga «godwilligen» fra seg halve gården, 2 øre 6 marklag, til sønnen Ingebrikt, som ga 10 rdl. i førstebygsel til kronen.

Ingebrikt var gift, og hadde til nå bodd i Hermo, der han er nevnt som «husmann». Han hadde en fostersønn, Ola Estensen, født ca. 1647, som antagelig tilhørte slekten.

Tiende fra Engan ble i 1650 beregnet av en avling på 6 tønner bygg og 18 tønner havre.

299 Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Folio .73. Manntallet 1701, 13.2.3 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, folio 133. Singsåsboka, Bind III, side 264, 267-268.

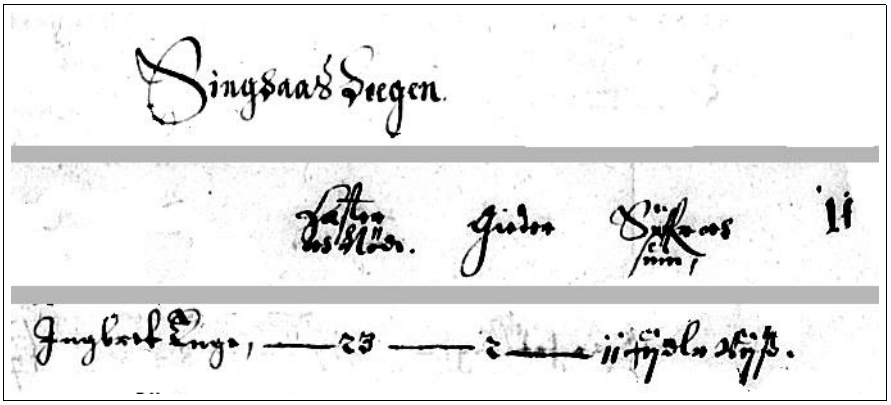

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 379).

I 1657 betalte Ingebrikt kvegskatt for 23 storfe og hester, 2 geiter og 11 sauer.

Ved sogneprestenes manntall i 1666 bruker halvbrødrene Ingebret og Peder hver sin halvdel av Engan.

Gårdens skyld på 1½ spand motsvarer 4 øre 12 bismermerker hvorav Ingebrikt og Peder bruker 2 øre 6 merker hver.

[1 spand = 3 øre (bismerpund) – 1 øre = 24 bismermerker].



Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 343.

«Gaarde
Nom. 24 Engen skylder 1½ spand
Opsiddere
Jenbrickt bruger 2 øre oc 6 [bismer]merker er 59 aar.
Opsiddere
Peder bruger 2 øre oc 6 [bismer]merker er 53 aar.
Sønner
Østen 2 aar».



Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 97a.

I 1667 er årlig gjennomsnittsavling satt til 10 tønner bygg og 20 tønner havre, og småtiende er regnet etter 6 mjølkkyr.

I 1670 er leidangskatten fra Engan oppgitt til ½ pund smør og 1 pund mjøl, dvs. ca. 3 og 6 kg. Det var slutt med å betale leidangen med ekornskinn.[300]

(Barn VI:15, Far VIII:57, Mor VIII:58)

Gift med neste ane.

Barn:

Hans Ingebriktsen Engan. Født omkring 1669. Død 1728 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST). (Se VI:15).

VII:30 ff mm mf m

Berit ???. Levde fra 1655 til 1675.

Berit var Ingebrikts andre kone.

Som enke etter Ingebrikts død giftet hun seg med Elias Elevsen Rødsløkken og flyttet dit. Hun tok sønnen Hans med seg.

I 1675 er Ingebrikt Hansen fremdeles ført som bruker i Engan.

Men nå tok fostersønnen over Ola Estensen over. Ola er i live ennå i 1680, da han betalte kvernskatten, men like etter kommer Ambroses Nilssen til gården, etter å ha giftet seg med enka etter Ole.[301]

(Barn VI:15)

Gift med forrige ane.

VII:31 ff mm mm f

Peder Jensen Digre/Hammer. Dragon. Født omkring 1635. Flyttet mellom 1666 og 1670 fra Singsås, Haltdalen (ST) til Hammer, Børsa, Bryneset (ST). Død omkring 1687 på Hammer, Børsa, Bryneset (ST).

Peder fikk som sin far tilnavnet «Villmann». Han var med sin far og bror da de hadde vært på Singsås og banket opp folket der.

---

300 Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 379). Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 343. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 97a. Singsåsboka, Bind III, side 95-96.

301 Singsåsboken, Bind III, side 96.

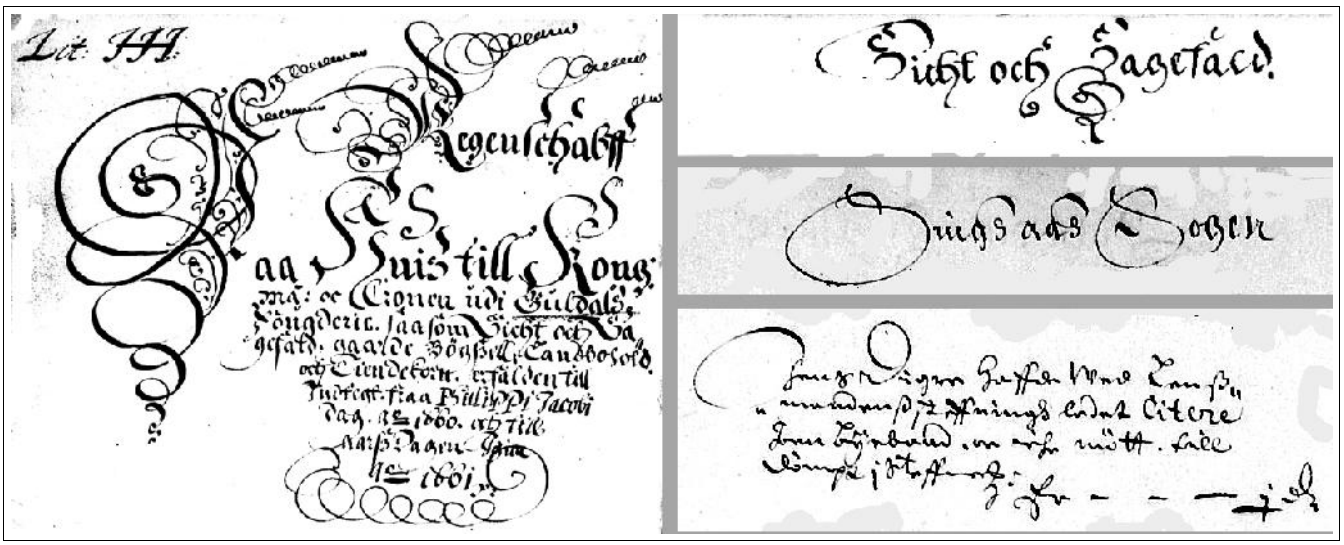

Fogreregnskap 1660-61. Trondheims lehn, H Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 144, legg 5. litra 4, bilde 169).

Sjelden ble de banket selv, men i 1661 hadde Jon Bybot i Flå slåss med hans far.

Året etter kom Peder Kirkvoll, hans kommende svoger, til gårds og tok for seg Peder.

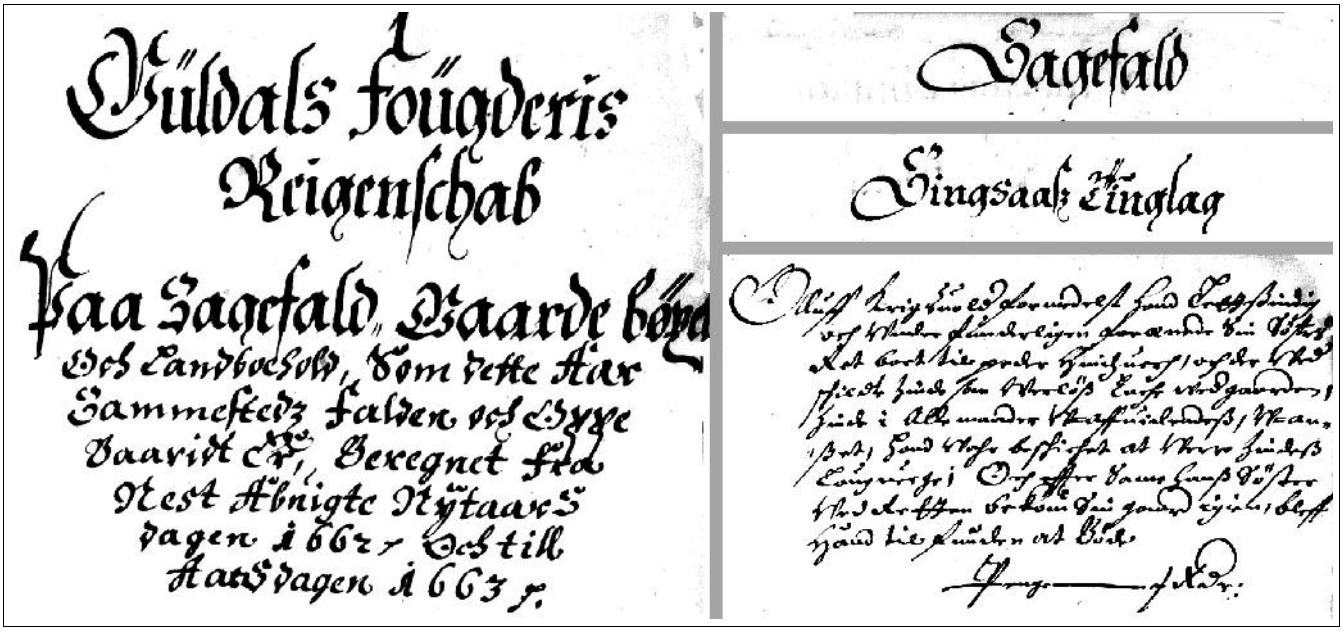

Fogderegnskap 1662 - X Gauldal (Stiftamtstueregnskap, Trondheim striftamt, eske 3, legg 2, litra 8, bilde 143).

Dette måtte han bøte 7 rdl. for.

Ved sogneprestenes manntall i 1666 var Peder 33 år gammel og bodde hos sin far på Digre. Det er trolig at Peder giftet seg md Giertrud Eilivsdatter fra Kirkvold ved denne tiden,

Kort tid senere, i alle fall senest i 1670, tok Peder verving som dragon og familien flyttet til dragongården Hammer i Børsa.

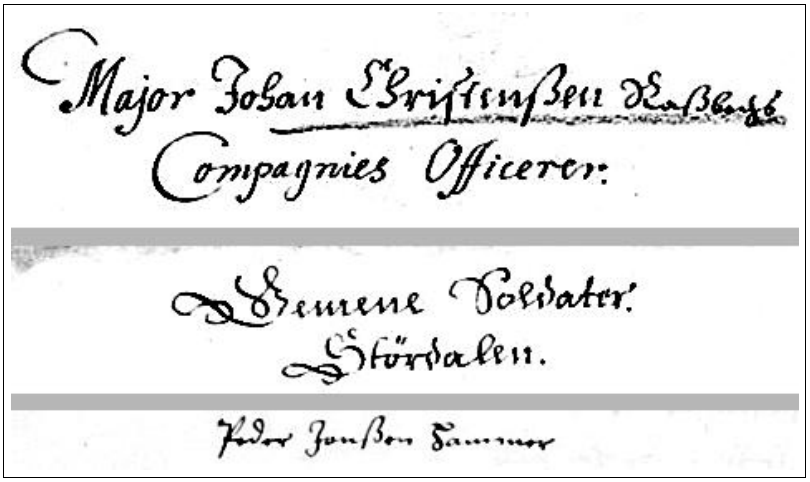
Major Johan Christensen Rasberg
Compagnies Officerer:
Gemene Soldater:
Stördalen.
Peder Jonsen Hammer

Trondheimske regiment 1659-1703, militær rulle 1670, Major Christensens kompani. (Kommanderene General, Militære ruller, eske 508, side 181).

Under Gyldenløvefeiden gjorde de svenske generalene Sparre (i 1678) og Planting (året etter) felttog inn i Norge. De brente gårder i Tydalen og Røros bergstad. Bøndene i Gauldalen kom da brått under våpen, etter våttåild, og fikk samlet en såpass hæravdeling at Sparre tok på hjemveien. Året etter samlet de sag under oberst Schultz - 1200 mann - og stoppet svenskene ved skansene i Ålen.

Peder må ha deltat i disse stridene.



Dragdongården Hammer ligger i Børsa vest for Gaulas utløp i Gaulosen på sydsiden av Trondheimsfjorden.

Han døde omkring 1687, antagelig på Hammer.[302]

(Barn VI:16, Far VIII:61)

Gift med neste ane.

Barn:

Kari Pedersdatter Hammer. Født omkring 1673 på Hammer, Børsa, Bryneset (ST). Død 1752 i Singsås, Haltdalen (ST). Begravet 01.11.1752 i Singsås, Haltdalen (ST).[303] (Se VI:16).

VII:32 ff mm mm m

Gjartrud Eilivsdatter Kirkvold/Hammer. Født omkring 1647. Flyttet mellom 1666 og 1670 fra Singsås, Haltdalen (ST) til Hammer, Børsa, Bryneset (ST). Død omkring 1710 på Hammer, Børsa, Bryneset (ST).

---

302 Fogreregnskap 1660-61. Trondheims lehn, H Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 144, legg 5. litra 4, bilde 169). Fogderegnskap 1662 - X Gauldal (Stiftamtstueregnskap, Trondheim striftamt, eske 3, legg 2, litra 8, bilde 143). Singsåsboka, Bind II, side 190, 209.

303 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1752, folio 151b, nr. 28.

Gjertrud var datter til Eilev Kirkvold.

Gjartrud og Per hadde følgende barn:
Ca. 1667: Jens, han bodde på Viggja i Børsa.
1669: Florenta, bodde i Smøla.
1670: Liv, han var underoffiser og bodde på Skjerli i Støren.
1672: Hans, bodde i Smøla.
1674: Johannes, bodde i Smøla.
Ca. 1674: Kari, gift med Hans Ingebriktsen Engan.
Ca. 1675: Elev, bodde i Smøla.
Kirsti, gift med Ingebrikt Eliassen Rødsløkken.
Ca. 1685: Isak, bodde i Trondheim.
Ca. 1687: Per, bodde i Børsa.

I sitt annet ekteskap med Erik Jenssen Hanberg i Børsa (ca. 1667-1746) hadde Gjartrud følgende barn:
Ca. 1690: Jens, bodde på Stensås i Melhus.
Marit, bodde på Viggja.

Manntallet i 1701 viser:



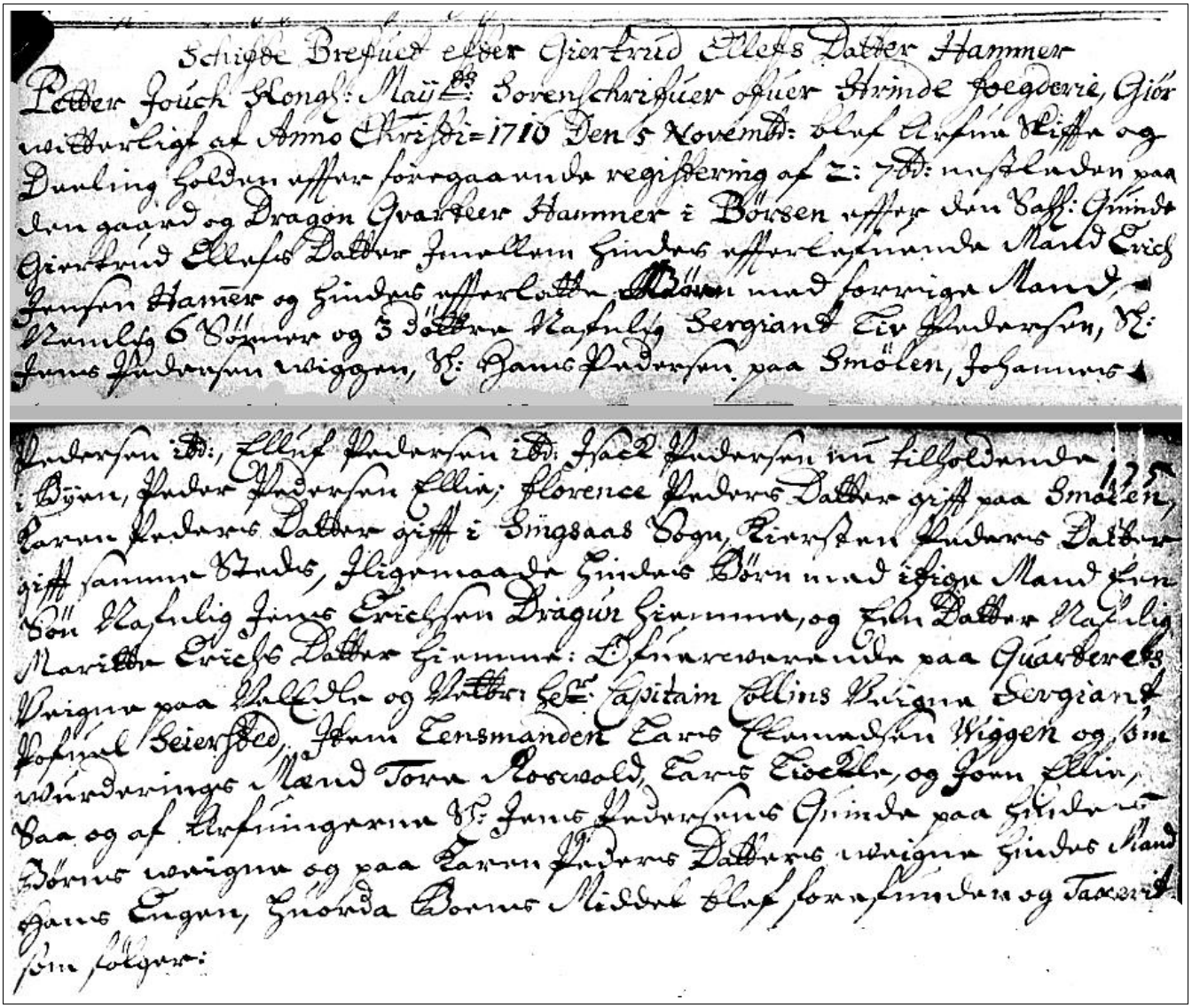

Skifteprotokoll Strinnda og Selbu sorenskriveri nr. 1 (1723-1731), folio 174b-175a.

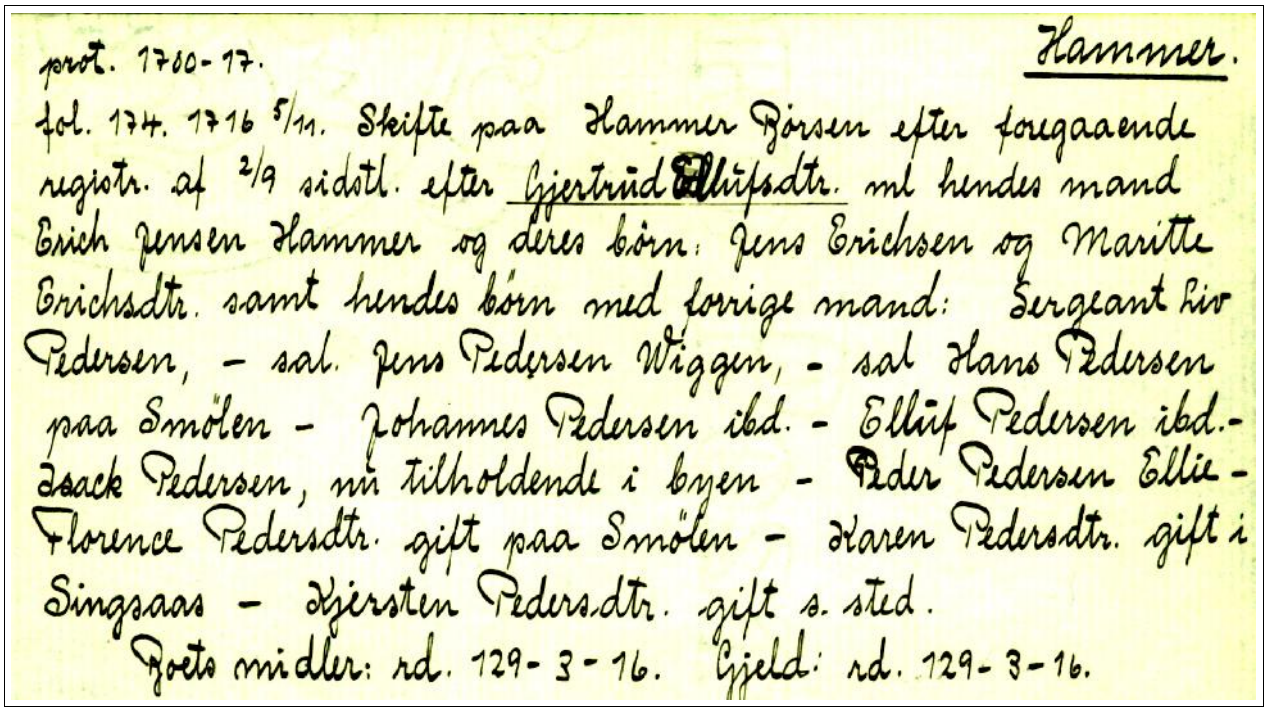

prot. 1700-17. **Hammer.**

fol. 174. 1716 5/11. Skifte paa Hammer Børsen efter foregaaende registr. af 2/9 sidstl. efter Gjertrud Ellifsdtr. m/ hendes mand Erich Jensen Hammer og deres børn: Jens Erichsen og Maritte Erichsdtr. samt hendes børn med forrige mand: Sergeant Hiv Pedersen, - sal. Jens Pedersen Wiggen, - sal Hans Pedersen paa Smölen - Johannes Pedersen ibd. - Ellif Pedersen ibd. - Isack Pedersen, nu tilholdende i byen - Peder Pedersen Ellie - Florence Pedersdtr. gift paa Smölen - Karen Pedersdtr. gift i Singsaas - Kjersten Pedersdtr. gift s. sted.

Boets midler: rd. 129-3-16. Gjeld: rd. 129-3-16.

Skiftekort, Strinda og Selbu sorenskriveri, 1723-91, side 439.

«Schiøde Brefue efter Giertrud Ellefs Datter Hammer.

Petter Jouch Kongl: Maii.ts. Sorenschrifuer ofuer Strinde Foegderie, Giør witterligt at Anno Christi = 1710 Den 5 Novembd: blef Arfue Skiffte og Deeling holden effter foregaaende registering af z:: 7bd: nestleden paa den gaard og Dragon Qvarteer Hammer i Børsen effter den Salh: Quinde Giertrud Ellefs Datter Jmellem Hindes effterlefuende

Mand Erich Jensen Hammer og Hindes effterlatte Børn med forrige Mand, Nemlig 6 Sønner og 3 Døttre Nafnlig Sergiant Liv Pedersen, Sl: Jens Pedersen Wiggen, Sl: Hans Pedersen paa Smølen, Johannes Pedersen ibd: Elluf Pedersen ibd: Isack Pedersen nu tilholdende i Byen, Peder Pedersen Ellie, Florence Peders Datter gifft paa Smølen, Karen Pedersens Datter gifft i Singsaas Sogn, Kiersten Pedersens Datter gift sammestedes, Jligemaade Hiendis Børn med ifige Mand Een Søn Nafnlig Jenns Erichsen Dragun Hiemme, og Een Datter Nafnlig Maritte Erichs Datter Hiemme:

Ofuerverende paa Quarterets Veigne paa WelEdle og Velbr; Hr, Capitain Collins Veigne Sergiant Pofuel Seierhold, Jtem Lensmanden lars Clenmdsen Wiggen og som Vurderings Mænd Tore Roswold , Lars Liockle, og Joen Ellin, saa og af Arfuingerne Sl: Jens Pedersens Quinde paa Hindes Børns weigne og paa Karen Peders Datters veigne hindes Mand Hans Engen, Huorda Boens Middel blef forefinden og Taxerit som følger:
....[304]

(Barn VI:16, Far VIII:63)

Gift med forrige ane.

VII:35 fm ff fm f

Ellev Bjørnsen Yset Oppgaarden. Festebonde. Født omkring 1648 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1718 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST).

Ellev var sønn til Bjørn Ellevsen Yset Oppgaarden.

I 1670 har Ellev overtatt gården, hans far er var antagelig død.

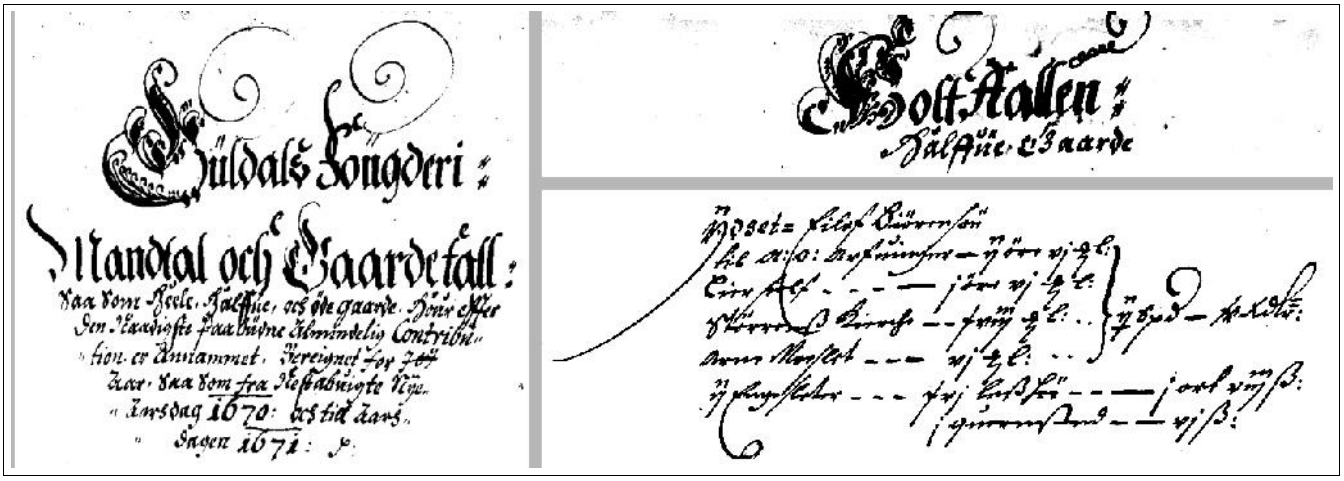

Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - I Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 232.

«Ydset = Eilef Biørnßøn
til A: O: Arfuinger – 2 øre 6 ml:
Eier sielf – 1 øre 6 ml:
Størrenß Kierche – 18 ml:
Arne Moeslet – 6 ml:
[tilsammen] 1½ spd – [Skatt] 15 Rdlr:
(1 spann = 3 øre (= 9 ertuger) = 72 marklag (ml)).
2 Engesleter – 6 laß Høe – [Skatt] 1 ort 8 ß:
1 Quernsted – [Skatt] 6 ß:»

[304] Skifteprotokoll Strinnda og Selbu sorenskriveri nr. 1 (1723-1731), folio 174b-175a. Skiftekort, Strinda og Selbu sorenskriveri, 1723-91, side 439. Singsåsboka, Bind II, side 190.

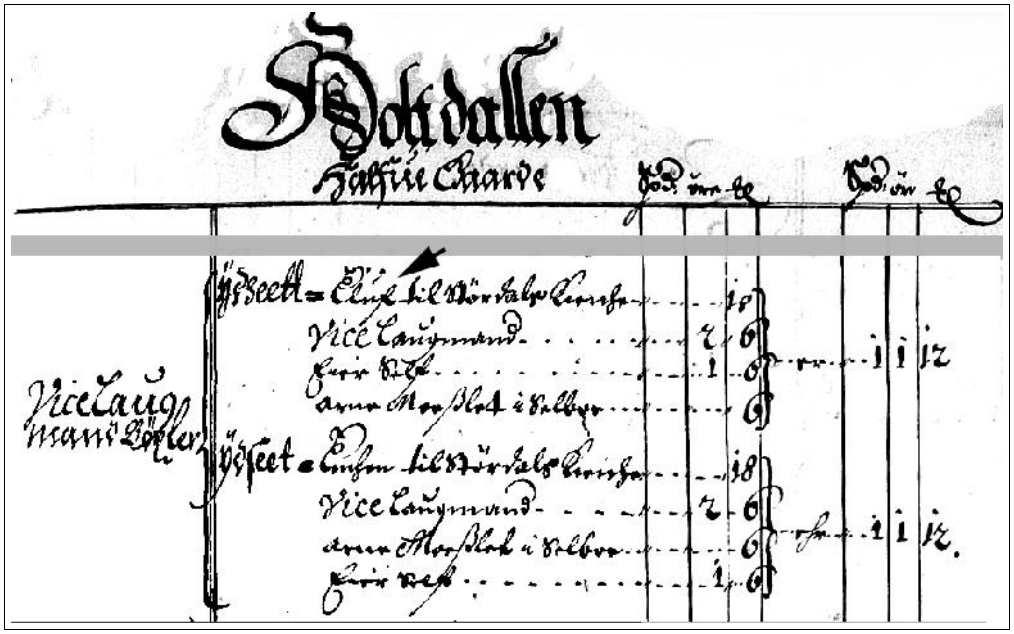

Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - B Matrikkel 1680, Upaginert, bilde 44.

«Ydseett = Eluf til Størdals Kierche – 18 ml:
Vice Laugmand [Lagmann Schøller] – 2 øre 6 ml:
Eier Self – 1 øre 6 ml:
Arne Moeßlet 6 ml: [Tilsammen] 1 Spd 1 øre 12 ml:
Vice Laugmand Bøxler».

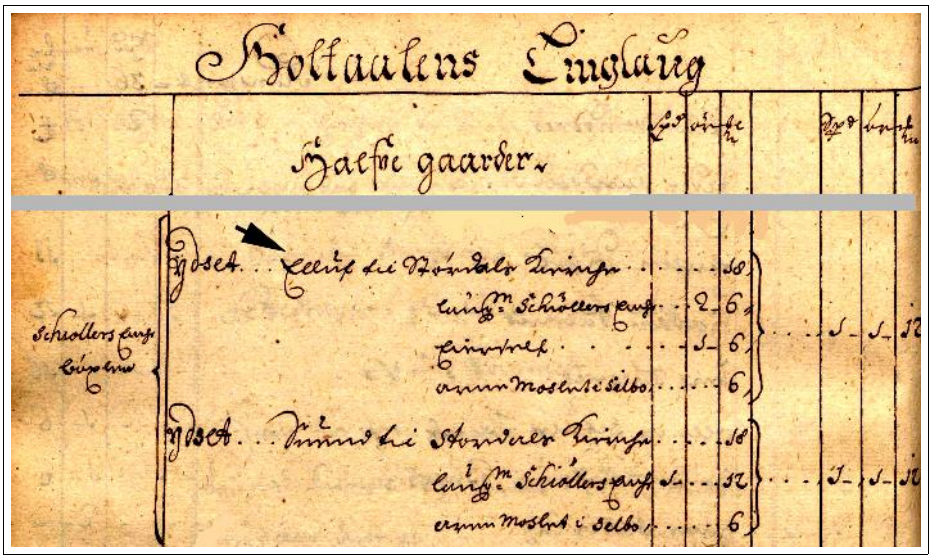

Fogderegnskap Gauldal fogderi 1690-91 - A Matrikkel Gauldal 1690 - Holtaalen tingsted - Bilde 219.

I 1690 eier Lagmann Schjøllers enke nå det Christoffer Caspersen eide før, ellers er eierne de samme.

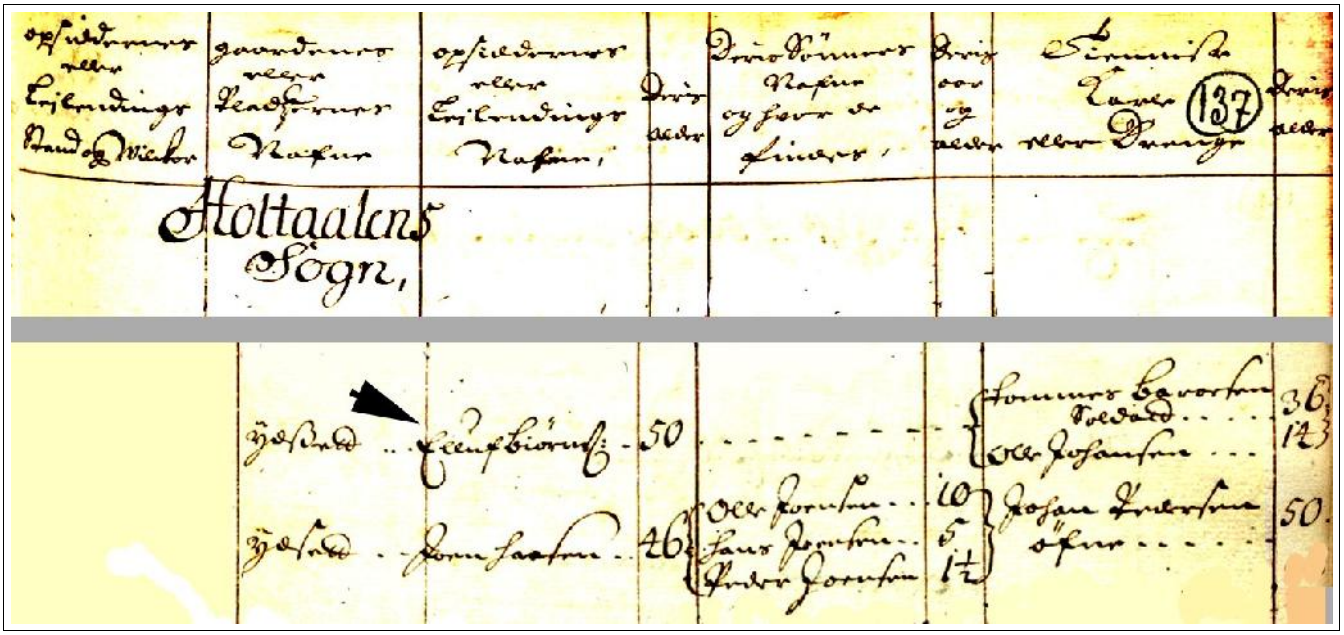

Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 137..

I «Haldtalen og Haltdalingen» står det:

«Eluff har og gården i 1701 under folketellinga. Han er da 50 år, men han har diverre ingen born, ja ein veit ikkje eingong om han er gift, så det er nok rimeleg at slekta dør ut på gården. Han har to drenger med seg: Tommas Barosen, 36 år, er soldat, og Olle Johansen, 14 år. Eluff lever og er på gården under svensketoget i 1718-19, men har har nok da måtta gitt frå seg gården.»

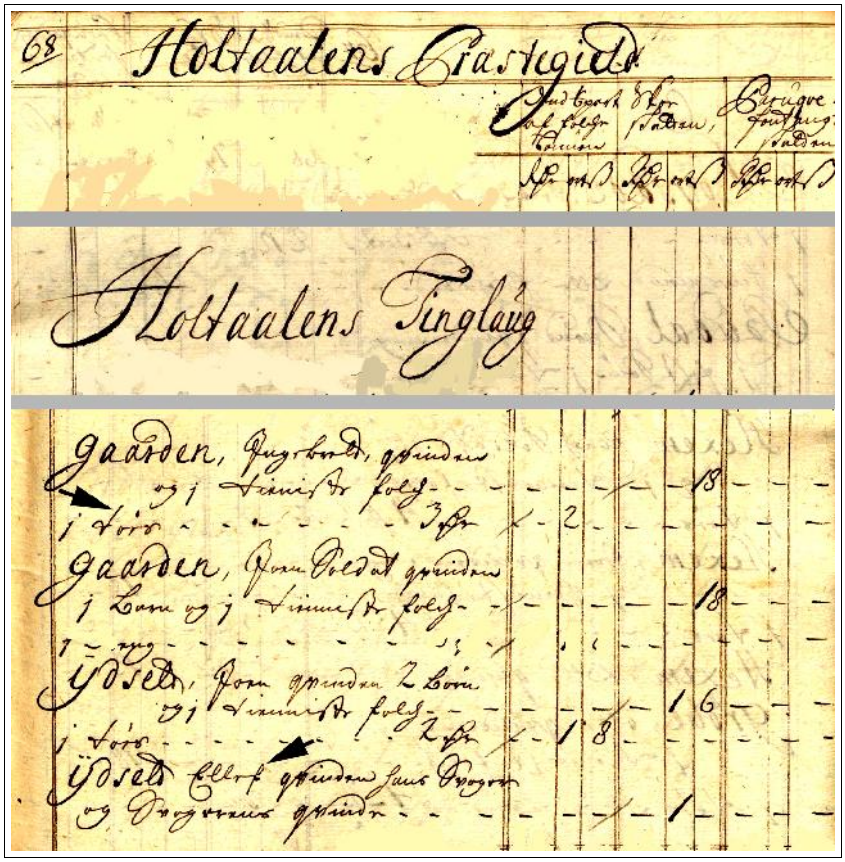

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 172.

Skoskatten i 1711 viser imidlertid at han var gift. Her er han ført med hustru, sin svoger og svogerens hustru! At han ikke hadde sønner i 1701 betyr ikke nødvendigvis at han ikke hadde barn, døtre ble ikke ført i manntallet!

Fra «Haltdalen og Haltdalingen» igjen:

«Det er ein Mogens som overtar gården. Kona hans var truleg Beret Ellevsd. Gåre. Det er eit sagn om at ein såra svenske vart att i Megården etter eit svensketog, kanskje etter Gyldenløvefeiden, eller eit seinare tog. Dei fann han i eldhuset. Han skulle bli gift i Gåre. Det må ha vori denne Mons eller Mogens. No finn ein rett nok ein Mogens Evensen her i 1715. Det er neppe denne Mogens. Anten er det ein annan, eller så må det vera ei forveksling. Kanskje feil farsnamn, slik at han var komen her før Arnfeldt-toget. At han er svensk er det neppe tvil om. Mons var

i alfall ein kar som sette merker etter seg, og vart stamfar for fleire store slekter i bygda.»

Gaare-gårdene var nabogårder til Yset-gårdene. I 1711 arbeidet ei tøs på en av Gaare-gårdene. Dette kan meget vel være den Beret Ellevsdatter som giftet seg med Mogens. At hans hustru het Beret Ellevsdatter framgår av skiftet etter henne 25.10.1729. Jeg har kommet til at hun må være datter til Ellev på Yset Oppgården og at det var derfor at Mogens overtok Yset Oppgården etter Arnfeldts tjilbaketog!

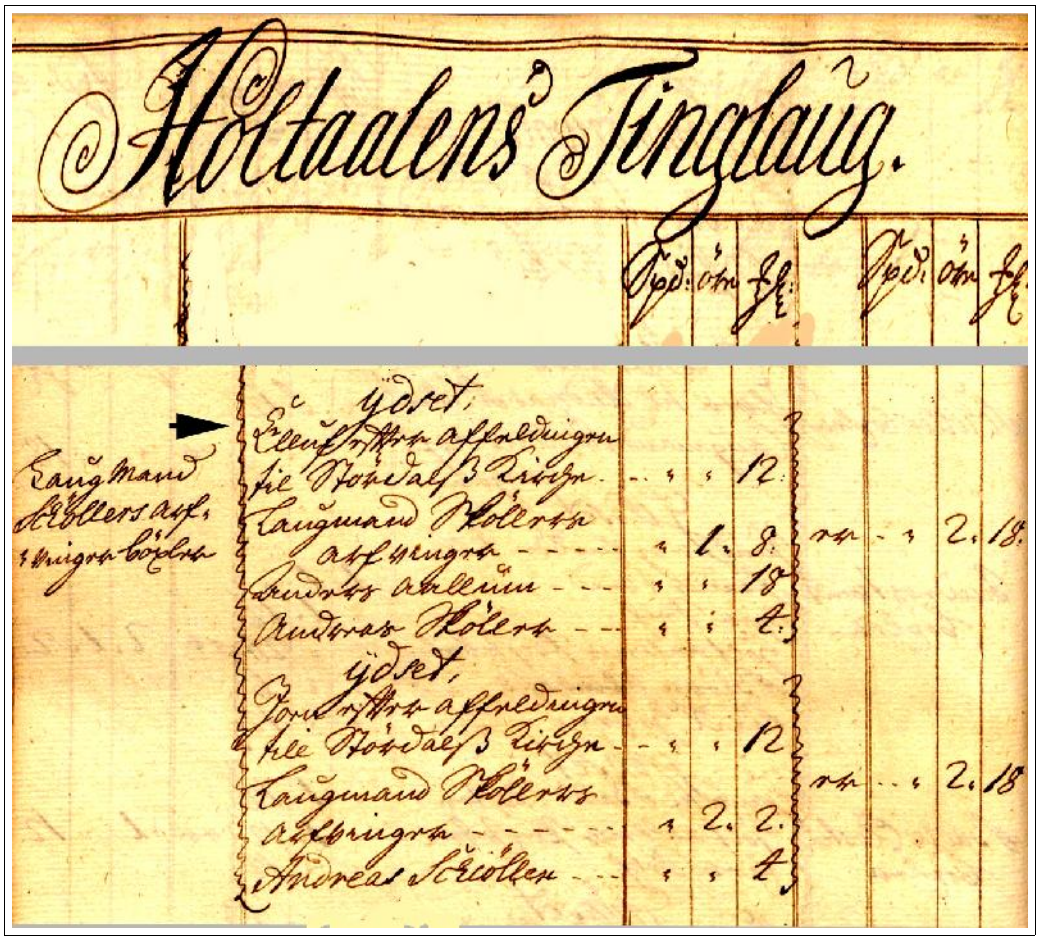

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1718 - Matrikler, bilde 317.

«Ydset
Elluf eftter Affeldningen [delningen]
til Stordalß Kirke – 12 merker
Laugmand Skøller arfvinger – 1 øre 8 merker
Anders Aallum – 18 merker
Anders Skøller – 4 merker – [Samlet skyld] er 2 øre 18 merker.
Laugmand Schøllers arfvinger bøxler».
Den andre Yset-gården hadde samme skyld.
[1 spand = 3 øre (bismerpund – 1 øre = 24 bismermerker]

Da Armfeldts tilbaketåg i 1718-19 passerte Haltdalen gikk det hardt ut over gårdene her, spesielt Gaare- og Ysetgårdene. Drengen Hans Jonsen på den ene Gaare-gården – Estengården (Jonsa'nn og Oppgården) – hadde skutt og drept en av Armfeldts dragoner. Som hevn brant svenskene med vilje ned begge Gaare- og Ysetgårdene!



Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Haltaalen sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 662-63.

«Denne gaard felde fienden med forset Ild paa og opbrente dend med Stich og Stage samt gierdesgaard, Boeskab og hvis der forefantes fordi drengen Hans Joenß: havde skudt Een af hans Draguner ihiel, brente derfore begge disse gaarder No.. 528 og 528 [Gaare- gårdene] samt begge Ydseldgaardene til grunde, og kand den skade paa denne Gaards opbrente huuse ei Ringere anseldes som Gaarden var J goed stand ned 150 rdls.
Gierdesgard og Kornstør opbrent, Taxeret for 12 rdlr.
Gaardsredskab borttaget og andet opbrendt 10 rdlr.
4 tn. Byg 9 rdlr. – 3 tn, Hafre 4 rdlr. – 2 ort 20 less Høe 10 rdlr. – 10 less Halm 5 rdlr. – 1 Hest 7 rdlr. – 3 Kiør 10 rdlr. 2 ort. – 4 Faar 2 rdlr. – Gangklær og Sengklæder 1 rdlr. 2 ort.
[Tilsamen] 221 rdlr. 2 ort.»

Ifølge «Haltdalen og Haltdalingen» bodde Ellev fortsatt på gården under svensketoget i 1718-19. Det er trolig, da han hadde gården ved fogderegnskapet i 1718.

Gåden ble brent ned av svenskene som hevn for at en dragon hadde blitt skutt og drept på den ene Gaare-gården. Etter dette vet vi ikke hva som hendte med Ellev.

Ved listen over skader på gården i 1719 er det hans antatte svigersønn, Mogens, som har overtatt gården.[305]

(Barn VI:18, Far VIII:69)

Gift

Barn:

Beret Ellevsdatter Yset Oppgaarden. Levde 1702. Død 1729 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST). (Se VI:18).

VII:37 fm ff mf f

Halsten Tollefsen Søstumoen Møkleby. Festebonde. Født omkring 1655. Levde fra 1667 til 1691 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE).

Ved prestenes manntall i 1666 finner vi Halsten hos sin far på Søstumoen. Han oppgis da å være 11 år gammel.

I 1650 hadde Møklebys brukere, Aksel, Iver, Knud og Tollef, opptatt tingsvitner for å fastslå sin rett til sjøen. Dette fordi folk fra Øyer i Gudbrandsdalen – etter deres mening – uten rett hadde fisket der. Men man ble ikke så lett kvitt gudbrandsdølene.

24 år senere grep de derfor til helt andre og mer effektive metoder. Våren 1674 kom nemlig en hel flokk øyværinger med garn og andre fiskeredskaper til Møklebysjøen og begynte med fiskeri der. Av disse er nevnt Oluf Bjerke, Gudbrand Bjerke, Oluf Jonsen Skjønsberg, Jørgen Holmen, lensmann Frantz Samuelsen og Jens Jensen (den siste i tjeneste hos futen Christen Hansen Smidt, som bygslet Atnedalen mm. i 1686). Storelvdølene fikk vel på en eller annen måte vite om deres ankomst og hensikt, for onsdagen åtte dager etter Marias besøkelsesdag (2. juli), dro følgende av gårde for å «hindre og formene» dølene i deres ulovlige fiskeri. Oluf Akselsen Møkleby. Halvor Svendsen Ophus, Torger Eriksen Krøken, Peder Simensen, Iver Iversen Messelt, Halsten Kristensen Bakken, Erik Bersvendsen Trønnes, Oluf Gjermundsen Evenstad, Erik Tollefsen Møkleby, Anders Olufsen, Halsten Tollefsen, Torger Bergersen Messelt, Knud Møkleby og muligens en del andre.

Disse kom til Møklebysjøen samtidig som Oluf Bjerke trakk opp et garn, og storelvdølene gikk derfor straks til angrep. Erik Tollefsen Møkleby hogg tak i Oluf Bjerkes garn og slet det ifra ham. Samtidig slo Oluf Akselsen til Oluf Bjerke med en staur. Under forhøret året etter påsto dølene at Oluf Akselsen slo Oluf Bjerke i hodet med sin «page», mens Oluf Akselsen selv og storelvdølene påsto at han slo ham over armen og fingrene. Antagelig hadde begge parter rett. Slagene falt sikkert på flere steder.

Dølene grep til sine økser, «men kom ei videre dermed», sier et vitne, Det så dog temmelig alvorlig ut en stund, men etter en times forløp med slagsmål og munnhuggeri, måtte øyværingene retirere - antagelig på grunn av overmakten.

Oluf Bjerke ropte da til østerdølene at Oluf Akselsen hadde slått ham en «kulle» [kul] i hodet. Men han gikk dog på marken like frisk og før som de andre.

Dertil svarte Knud Møkleby: «Jeg haver mange slike kuler jeg!»

Året etter døde Oluf Bjerke.

Hans sønner og arvinger påsto da at Oluf Akselsen Møkleby var hans banemann og at Bjerke var død av de «kuller» som Møkleby hadde gitt ham ved Møklebysjøen året før. Arvingene fikk derfor futen Johan Steenkuhl til å innkalle Oluf Akselsen med vitner til ting på Evenstad 14.07.1675. Her møtte mange vitner. Blandt disse også to øyværinger, Gudbrand Bjerke og Jørgen Holmen, som begge hadde vært med på fisket ved Møklebysjøen. Begge disse vitnet - «under den høieste bogered» - at avdøde Oluf Bjerke på «sitt ytterste» ga Oluf Akselsen skylden for å være hans banemann. Men da de ble spurt om når det var at Oluf Bjerke på sitt ytterste hadde bekjent dette, «så vidste de ei nogen viss tid å navngive når det var at de slike ord av den avdøde hørte berette». Gudbrand Bjerke trodde det var ved Larsmessetider og Jørgen Holmen mente det var ved de tider da folk dro til Romsdalsmartnaen!

Saken ble utsatt for å innkalle flere vitner, da mange av disse ikke hadde møtt. Senere er det ikke funnet noe mer om denne affære.

Men Møklebysjøen var for alle tider reddet for storelvdølene, enda tradisjonen meget bestemt forteller at sorenskriverne Hieronimus Jensen og Mogens Winsnes ved grenseoppgangen i 1730 også hadde til hensikt å legge denne sjø til Gudbrandsdalen. Men øyværingene viste da både høysinn og rettsinn ved å anerkjenne den gamle grense som det rette skille mellem Øyer og Stor-Elvdal. Dermed var sorenskriverne bundet av å følge den kongelige befaling av 14.01.1729, som bestemte at der hvor bøndene på begge sider var forlikte om grensen, der skulle den også gå.

---

[305] Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - I Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 232. Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - B Matrikkel 1680, Upaginert, bilde 44. Fogderegnskap Gauldal fogderi 1690-91 - A Matrikkel Gauldal 1690 - Holtaalen tingsted - Bilde 219. Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 137.. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 172. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1718 - Matrikler, bilde 317. Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Haltaalen sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 662-63. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 186.

Kommet til Himmelsjøen måtte derfor de to mektige menn renonsere på denne godbit og her bryte tvert av til venstre – til Kotuen (Skolla eller Raugrohaugen som det den gangen het).

Tradisjonen om sorenskriverens hensikt styrkes ved denne «kuvending». Og ennå mer styrkes den når vi ser på utgangspunktet og retningen av deres grenselinje fra Gitvola, over Åsta ved Djupaoset og videre nordover østenfor Raufjellet. Hadde de kunnet fortsette videre på østre side av Møklebysjøen, ville de ha fått en noenlunde rett grenselinje like til fjellet Skarven. Som de senere kom til ved å skjære ut mot øst, da de nådde grensen mellom Ringebu og Stor-Elvdal.

I 1649 ble både Møkleby-gårdene Evenstad og Furuset solgt til Johan Gårdmann, som da var toller i Oslo.

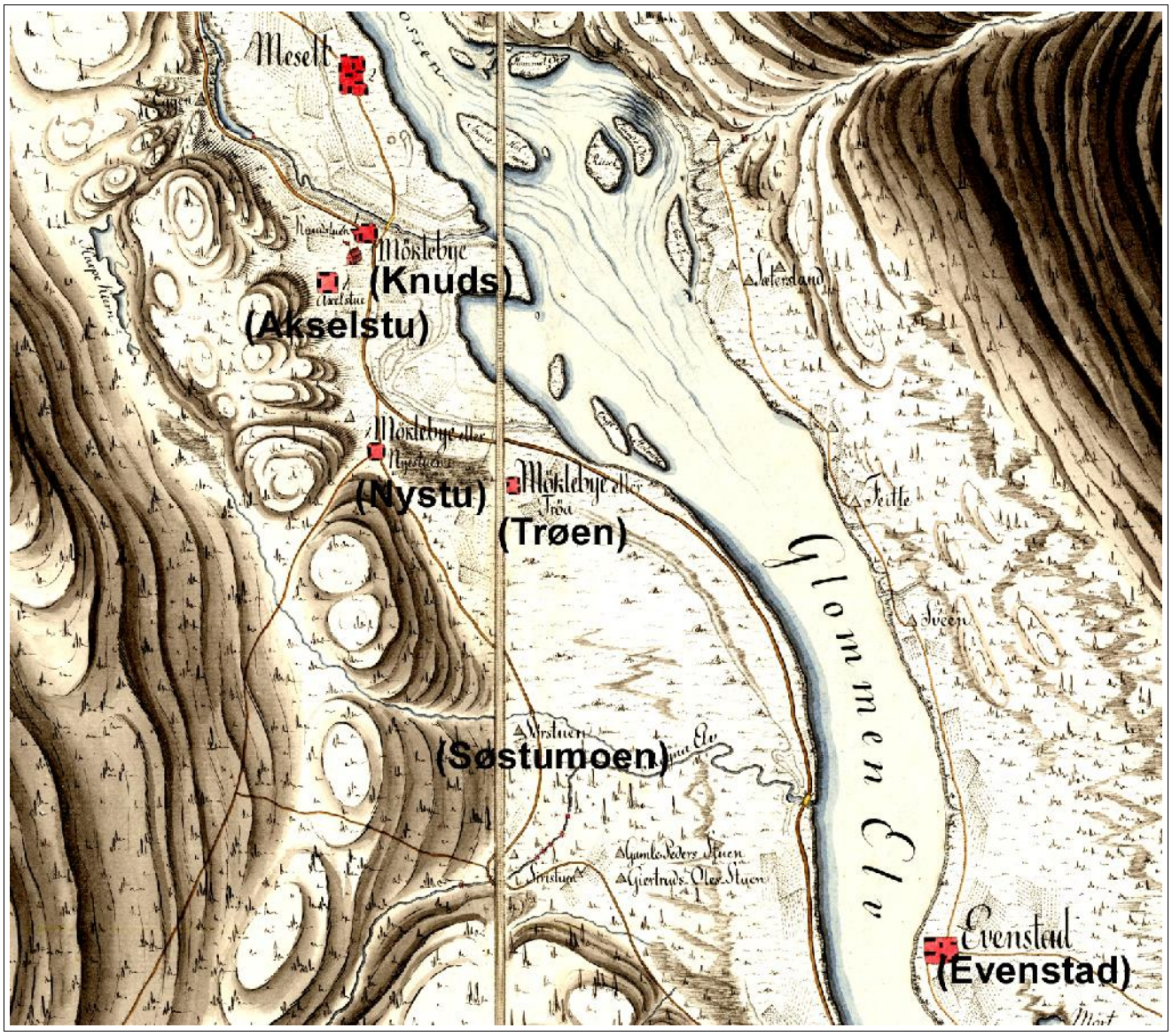

Kart fra 1803 som viser Møkleby-gårdenes beliggenhet (Kilde Kartverket.no).

Etter kartet fra 1803 lå Knuds lengst nord av alle Møkleby-gårdene. Kongeveien gikk her gjennom tunet, men delte seg deretter i to, idet den gamle gikk nordover og utover til Glåma (Glomma) gjennom tunet på de to Messelt-gårdene Søstu og Perstu, som lå like ved Glåma. En nyere kongevei gikk nordover fra Knudstunet nærmere lien og støtte sammen med den gamle rett opp for øya Nesset ved Messeltfossen. Tett sønnenfor Knuds lå Akselstu, dernest Nystu. Her svingte kongeveien mot syd igjen ut til Glåma, hvor Trøen lå. Like ved Søstumoen lå kornmagasinet.

I 1675 ble det holdt takst over den store skade som «Storfloden» hadde forårsaket. Glomma hadde da ødelagt det meste av de 4 tønners utsed som denne vår hadde blitt sådd på Møklebygårdene. En stor del av åkerjorden hadde blitt skylt bort. Vannet hadde skapt lange og dype grøfter her og der og tilført grus og sand, slik at de ikke kunne fø hester og kreatur som før.

Halsten kjøpte i 1691 gården til odel og eie av Margareta Jespersdatter. Kjøpekontrakten er datert Christiania 17.10.1691 og er likelydende med de andre salgsdokumenter som Margareta oppretter ved salget av sine gårder i Stor-Elvdal samme dato.

I 1723 er Halstens sønn, Tollef, bruker. Han var gift med Ragnhild Olsdatter Søstu Messelt. I matrikkelen for ovennevnte år står det om Møkleby-gårdene at de tar skade av vann, flom og elvebrudd såvel vinter som sommer. Tollef hadde skog til brenneved, gjerdesfang, hustømmer og noe til sagtømmer. Han hadde egen kvern, men sag

sammen med de øvrige besitterne på Møkleby. Videre hadde han 3 hester, 17 naut og 20 sauer, 5 tønner blandingskorn i utsede og høyavling på 27 lass.

Tollefs sønn, Halsten, overtok gården i 1752. Han var gift med Ingeborg Taraldsdatter Søstu Trønnes.

1764 betalte Møklebygårdene 2 2/3 skilling i visøre. Kun Koppang og Strand betalte så mye. På alle de andre enkelt- eller fellesbruk med 6 skinns skyld eller mer, var det 1 1/3 skilling på hver. I engslåttpenger betalte Møkleby tilsammen 7 skilling, i sagskatt 48 skilling og i kverntoll 24 skilling.[306]

(Barn VI:19, Far VIII:73, Mor VIII:74)

Gift med neste ane.

Barn:

Tarald Halstensen Aasen. Født omkring 1685 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). Levde 1725 i Aasen, Haltdalen (ST). Død 1764 i Aasen, Haltdalen (ST). Begravet 23.09.1764 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[307] (Se VI:19).

VII:38 fm ff mf m

Kari Pedersdatter Perstu Messelt. Levde 1667. Levde 1685 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE).

Kari kom fra Perstu Messelt.

Hun og Halsten hadde følgende barn (minst):
Ca. 1682: Tollef, brukte gården i 1723, gift med Ragnhild Olsdatter Søstu Messelt, død våren 1750.
Ca. 1685: Tarald, til Aasen i Haltdalen, gift med Kari Jonsdatter Aasen, døde i 1764.
True, gift med Hågen Olsen Kroken.
Siri, gift med Ole Taraldsen Øvergård, døde i 1739.

Sønnen Tollef døde våren 1750 og to år senere holdt hans enke skifte. De hadde 8 barn. Tilstede ved skiftet var den avdøde mannens søstersønner, Tarald Olsen Øvergård og Ole Hågensen Kroken. Enkens bror, Ole Olsen Messelt, la frem et skjøte fra 1725 på en huds skyld til Tollef Halstensen fra hans bror, Tarald Halstensen Aasen i Holtålen og hans svogre, Ole Taraldsen Øvergård og Hågen Olsen Kroken. Til dele mellom arvingene var det netto 706 rdl.[308]

(Barn VI:19, Far VIII:75)

Gift med forrige ane.

VII:45 fm fm mf f

Esten Pedersen Høa. Festebonde. Født omkring 1664 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST). Levde 1718 på Høa, Singsås, Haltdalen (ST).

«Vår» Esten fra Engan kom med kona Kirsti Sjursdatter til Høa som bygselfolk hos Sjurd Fløttum før 1701.

Manntallet i 1701 viser:

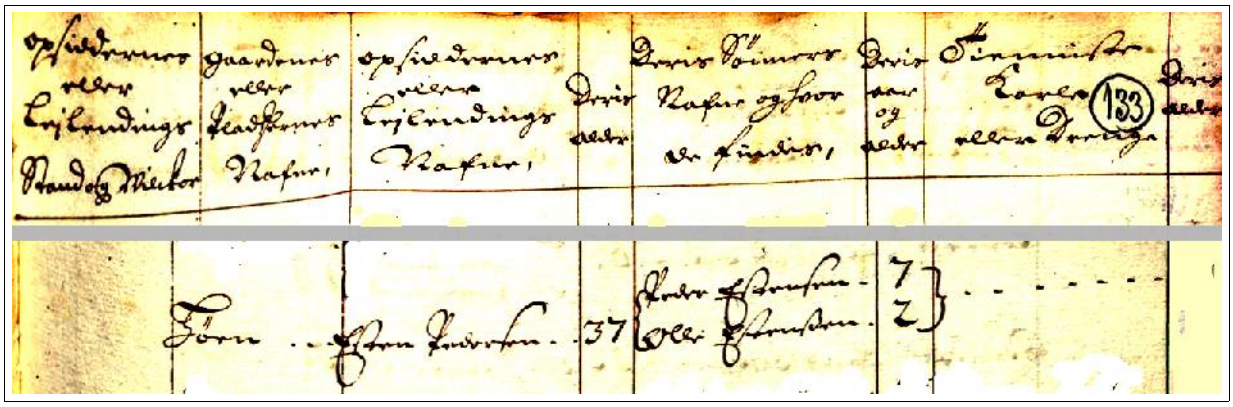

Manntallet i 1701, 13 Gauldalen fogderi, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 133.

«Gaardenes eller Pladsernes Nafne
Høen

306 Manntallet i 1663-66: Prestenes manntall: 5.2 Åmot prestegjeld, folio 41. Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 616-18, 656, 662-63, 668.

307 Kirkebok Haltdalen nr. 1: «Begravne», folio 158, nr. 29.

308 Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 577-78, 663, 668.

Opsiddernes eller Lejlendings Nafne
Esten Pedersen – 37 Aar
Deris Sønners Nafne og hvor de findis
Peder Estensen – 7 Aar
Olle Estenßen – 2 Aar»

Kirsti døde snart og først i januar 1709 var det skifte etter henne, da Esten skulle gifte seg igjen. Det var nær 112 rdl. i arv etter Kirsti og hensyn tatt til at de var bygselfolk, må vi fastslå at det var velstand på Høa.

Men Esten hadde gjort et sprell som kostet ham mye. Som enkemann ble han på bygdetinget dømt til 12 rdl. i bot for «leiermål», man da han ikke hadde rede penger til alt, betalte han kun 6 rdl. og måtte i tillegg på «Wand og Brød i Mørchestuen 3 Nætter og Dage Arresterit være».

Og hun han hadde barnet med, Eli Hansdatter, kanskje fra Oppgården Hinsverk, ble dømt til halv bot, 3 rdl., og dertil å sitte tre netter i arresten og tre søndager i «Hals Jernet» på kirkebakken. Men dagen etter at hun fikk dommen, rømte Eli!

Senere finner vi henne på Høa som Estens andre kone.

Eli og Esten hadde følgende barn:
Ca. 1714: Hans, han overtok bruket.
Ca. 1715: Marit, døde i 1784.
Ca. 1717: Kari, døde i 1793.



Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Folio 73.

I 1711 betalte Esten skoskatt for seg og kona, et barn og «1 løstøs», som hverken hadde lønn eller klede i betaling - «allene Maden».

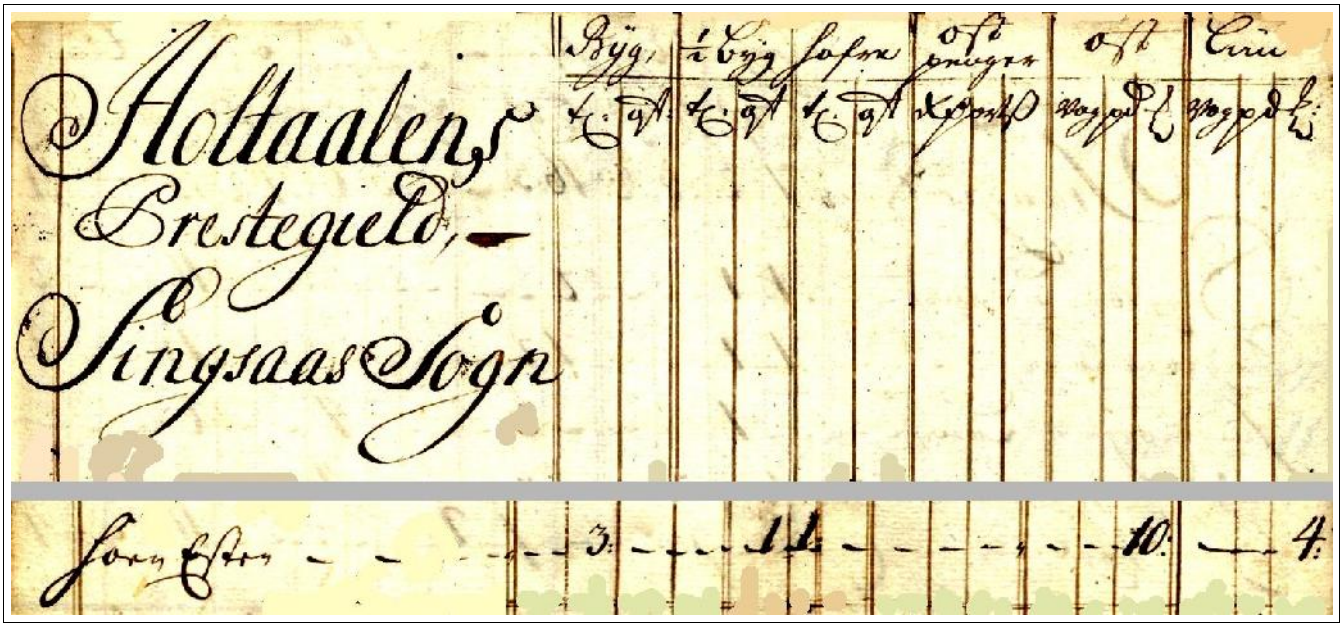

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1712 - Tiende, bilde 380.

I 1712 svarte Esten Høen tiende av en avling på 3 kvarter bygg, 1 tønne og 1 kvart havre (1 tønne = 4 kvarter), 10 mark ost og 4 mark lin.

På den tiden døde Sjurd Fløttum og kjøpmann Hans Schultz kjøpte Høa. Slik gikk veien til Must-godset.



Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]:
Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Singsaas sogn iHoltaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 658.

I Forbygda gjorde karolinersoldatene i 1718 forholdsvis liten skade, men for Esten Høen tok de hesten og et par lass høy. Total skade ble satt til 22 rdl.

Esten døde på den tiden og sønnen Peder tok over bygselen.

Under arbeidet med ny matrikkel i 1723 er enka Maren Brix eier av gården som kommisjonen da ville øke skylda på til ½ spann. Da denne matrikkelen imidlertid ikke kom i bruk, ble landskylda fortsatt betalt av 1 øre 3 marklag. Buskapen er oppgitt til 1 hest, 6 kyr, 3 ungnaut og 6 sauer. Utseden oppgis til 1 tønne bygg, 3 tønner havre og en årlig høyavling på 40 lass.

«Hø» (høyde) er helst brukt om fjell og kanskje tilhører navnet Høsryggen (Litjfjellet), der gården Høa er en del av fjellsiden.

I landkommisjonen 1661 heter det at «af it settervold och 1 myrslet» hvor det kunne fores 7 vinterlass høy, ble det betalt 14 skilling i engskatt til kongen fra Høa. Det var ingen andre i bygda på denne siden av Gaula som betalte

så høy engskatt, dvs. ingen bykslet et så stort område i Kongens allmening.

I Olav Engelbrektssons jordbok fra ca. 1530 finner vi «Høy aaudn» som var bygslet bort for ½ øre i landskyld. Det er Høa som har fått slik skriftform, og tillegget betyr at gården lå øde (i audn). Men den tilhørte «Kronens jorder». Erkebiskop Olav hadde landskyld av mye krongods i Trøndelag, helt til han måtte oppgi katolisismen og rømme landet våren 1537. Men her i bygda hadde han bare Høa, en ødegård med liten verdi. Helt til midten av 1600- tallet er Høa ført i «Stigtens gods», og ikke sammen med krongods forøvrig, dette er en levning fra den tiden erkebiskopen hadde landskylda.

Høa hadde kvernbruk like ved gårdshusene. Kvernbekken (Dambekken) kommer fra Damtjønna, et navn som viser at den var oppdemmet for kvernvann. Årlig kvernskatt i 1661 er oppgitt til 6 skilling, som var vanlig for flomkvern.

Etter at kongen innførte enevoldsmakt, solgte han Høa sammen med Langrød og Løvrød til oberst von Sofrin. Denne solgte umiddelbart gårdene videre til Sjurd Persen Fløttum, som derved ble den første «godseieren» man kjenner til i bygda.

(Barn VI:23, Far VIII:89, Mor VIII:90)

Gift med neste ane.

Barn:

Peder Estensen Flatbergeng. Født omkring 1687. Død 02.03.1782 på Flatbergeng, Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). Begravet 09.03.1782 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[309] (Se VI:23).

VII:46 fm fm mf m

Kirsti Sjursdatter. Levde fra 1672 til 1705.

Kirsti og Esten hadde følgende barn:
Ca. 1688: Peder, gift I. Magnhild Gulbrandsdatter Flatberg Ustgarden.
Ca. 1694: Lussi, gift med Esten Mikkelsen Almås, Oppstu'u.
Ca. 1698: Ola, gift med Kari Johansdatter, Almås Ustu'u.
Ca. 1700: Anders, druknet under tømmerfløtning i Gaula i 1730.
Ca. 1705: Anne, gift I med Jon Brennen,. II med Jens Eriksen Bakåsen.

Kirsti døde ikke lenge etter at de hadde kommet til Høa.

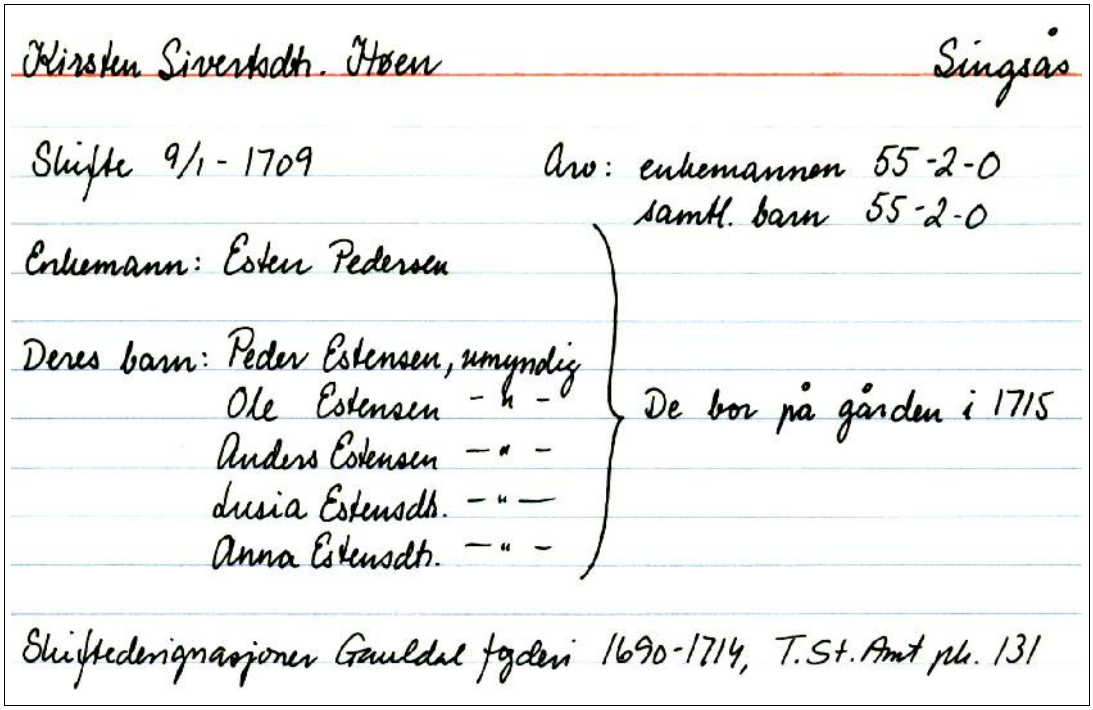
Kirsten Siverdsdtr. Høen — Singsås

Skifte 9/1 - 1709 — Arv: enkemannen 55-2-0; samtl. barn 55-2-0

Enkemann: Esten Pedersen

Deres barn: Peder Estensen, umyndig
Ole Estensen - " -
Anders Estensen - " -
Lussia Estensdtr. - " -
Anna Estensdtr. - " -

De bor på gården i 1715

Skiftedesignasjoner Gauldal fogderi 1690-1714, T.St.Amt pk. 131

Skiftekort, Trondheim stiftamt, 1690-1715, side 269 - Skiftedesignasjoner for Gauldal fogderi, pakke 131.

Det var skifte etter Kirsti i 1709, da Esten skulle gifte seg igjen.[310]

(Barn VI:23)

309 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1782, folio 168a, nr. 8.

310 Skiftekort, Trondheim stiftamt, 1690-1715, side 269 - Skiftedesignasjoner for Gauldal fogderi, pakke 131. Singsåsboka, Bind III, side 96, 242.

Gift med forrige ane.

VII:47 fm fm mm f

Gudbrand Iversen Flatberg Ustgården. Festebonde. Født omkring 1669. Levde 1730 på Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST).

I «Haltdalen og Haltdalingen» antas det at Gudbrand var sønn til Erich Ifuersen på Nordgården. Skiftet etter hans far viser imidlertid at han het Ifuer Gulbrandsen. Ifuer var imidlertid gift med Magnild Erichsdatter som rimeligvis var datter til nevnte Erich Iversen.

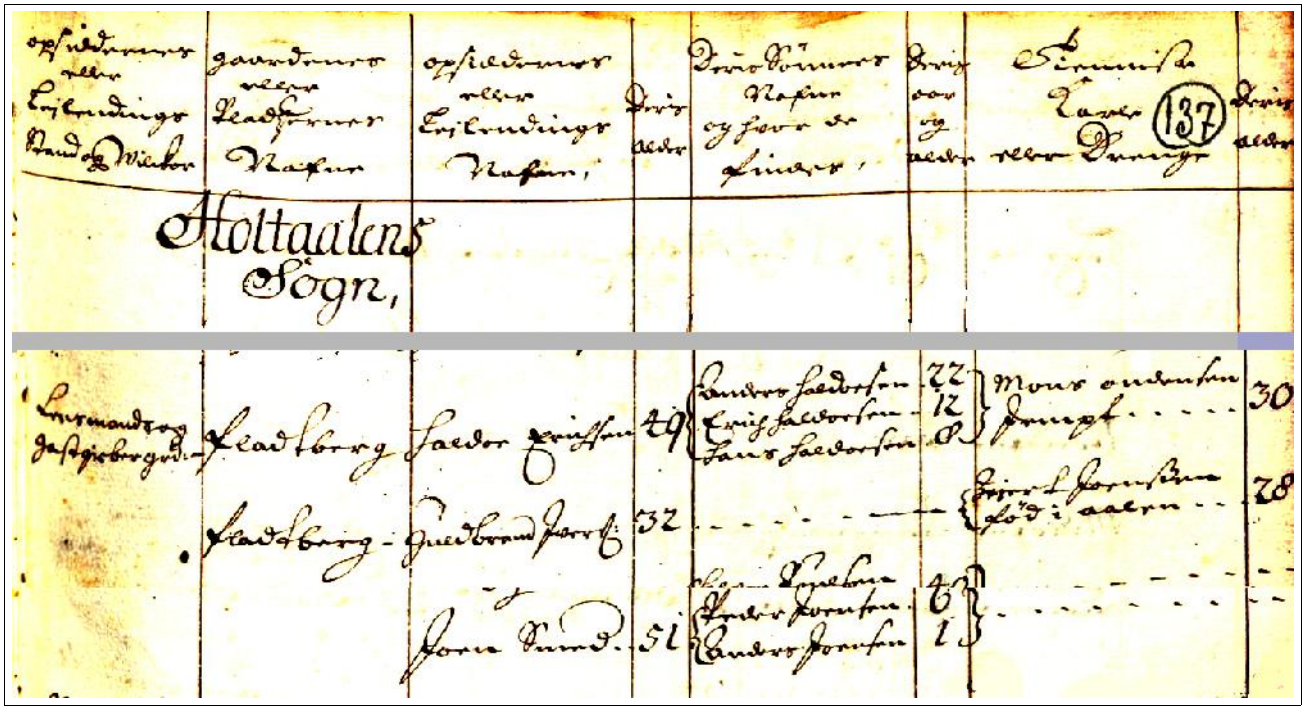

Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 137..

Under manntallet i 1701 har Gudbrand overtatt gården. Han er da 32 år, han har enda ingen sønner. Imidlertid hadde han drengen Zeiert Joensen, 28 år, på gården.

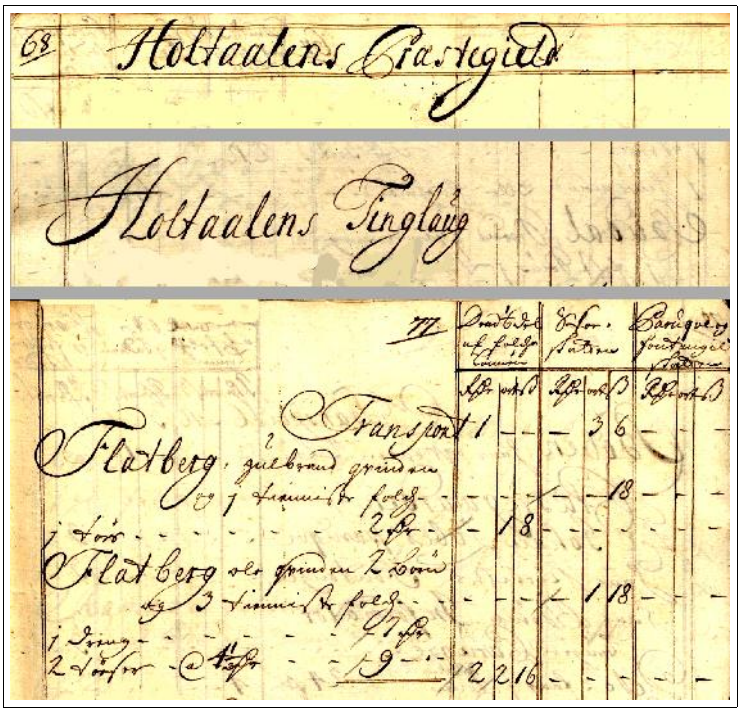

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 77.

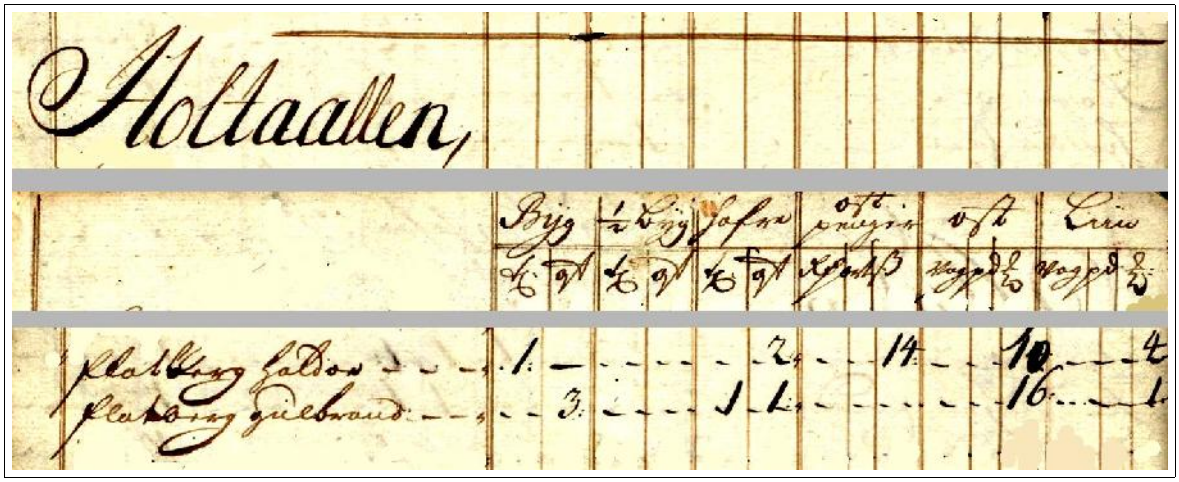

Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1712 - Tiende, bilde 381.

Gudbrand hadde også gården når svenskene fór her i 1718-19. Gården har da overgått til Mølmandslekten. Mølmands enke eier 1 øre 6 marklag, Haldo Flatberg, Nordgården, eier 1 øre, og selv eier Gudbrand 6 marklag. Han har altså forbedret økonomien noe.

Gudbrand led også skade av svenskene:



Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Holtaalen sogn i Holtaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 662.

«Skade paa gaardens huse 20 rdl.
8 tønner bygg 18 rdl.
6 tønner havre 9 rdl.
36 lass høy 18 rdl.
15 lass halm 7 rdl. 2 ort.
3 kjør 10 rdl. 2 ort.
8 ungnaut 16 rdl.
18 smaafe 9 rdl.
1 hest 5 rdl.

Gaardsredskab med videre 7 rdl. 3 ort 12 sk.
Seng, gang og linklær samt videre boskab og husgeraad 34 rdl. 2 ort 12 sk.
Sum 155 rdl. 2 ort 4 skill.»

I 1723 står det om gården:
«Skoug til saugtømmer ets. og sætter udi Reedalen (skal nok være Ledalen), og nogenledis boemark».
Han betalte 12 skilling i engskatt.

I 1730 er Gudbrand fremdeles bruker. Han er da 61 år gammel. Det ser ut til at det har gått tilbake med ham, for nå eier Mølmandsslekten hele gården. I Lægdsrullene i 1750 er ikke gården nevnt.

Gudbrand hadde trolig datteren Magli som kom til Flatberg, Nordgården, og senere til Flatbergeng. Han hadde også sønnen Ole.

Det var nok ikke særlig sterk ryggrad i denne slekten, i det siste hadde det gått tilbake her som i Nordgården. Begge gårdene kom ut av de gamle slektene.[311]

(Barn VI:24, Far VIII:93, Mor VIII:94)

Gift

Barn:

Magli Gudbrandsdatter. Født omkring 1701 på Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). Død 1759 på Flatbergeng, Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). Begravet 13.05.1759 i Haltdalen, Haltdalen (ST).[312] (Se VI:24).

VII:49 fm mf ff f

Jakob Oluffsen Østbyhaug Østre (Haugen). Leilending. Født omkring 1633. Levde 1701 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST).

I følge «Bygdebok for Tydal» og «Tydalsboka» var Jakob sønn til Oluff Ellefsen på Haugen og bror til Eiluf og Hans.

Jacob nevnes ikke – i motsetning til Oluff og Eiluf – i noen av manntallene i 1660-årene. Jeg vet ikke om forfatterene har dokumentasjon av hans slektskap. Det er selvfølgelig mulig at han ikke var hjemme ved manntallene, selv om det da ofte heter at personen er bortreist.

Jakobs bror Hans er oppført som bruker i matriklene frem til 1690-årene, og han døde trolig før 1700. Vi kjenner ikke til om han hadde egen familie.

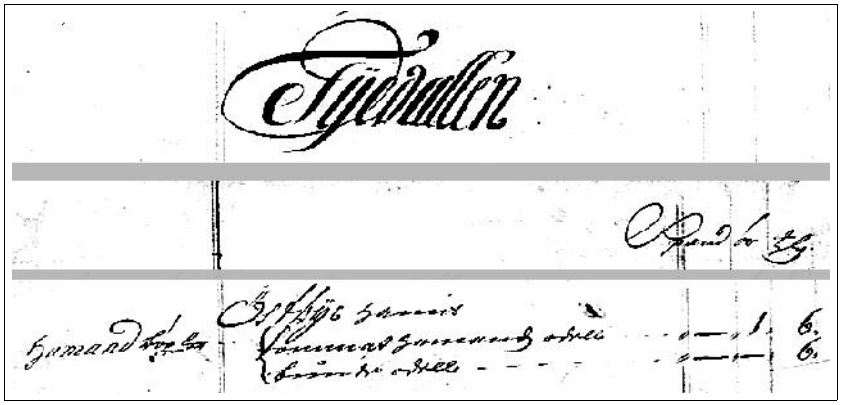

Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi 1689-90 - A Matrikkel 1690 -Selboe tinglag, Tyedalen - Bilde 167.

Etter 1660 ble krongodset solgt til private, og Kongens eiendommer i Østby ble kjøpt av rentemester Henrik Møller fra Danmark. I 1681 ble eiendommene kjøpt av trondheimsborgeren Tomas Hammond. Ved giftermål kom dette godset senere i hendene på Angell-familien. Hans ble altså leilending under disse godseierne. Selv eide han kun en liten part (6 marklag).

311 Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 137.. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1711 - Ekstraskatter, 60 Hovedmanntall - Skoskatten 1711 - Bilde 77. Fogderegnskap Gauldal fogderi, Fogderegnskap 1712 - Tiende, bilde 381. Rentekammeret inntil 1814. Realistisk ordnet avdeling, Ki/L0012 8S10]: Kommisjonsforretning over skader påført allmuen nordafjells i krigsåret 1718. Taksering av skader i Holtaalen sogn i Holtaalen prestegjeld og,Gauldal fogderi, side 662. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 70-71.

312 Kirkebok Haltdalen nr. 1, 1745-1804: «Døde og begravede» 1759, folio 155a, nr. 10.

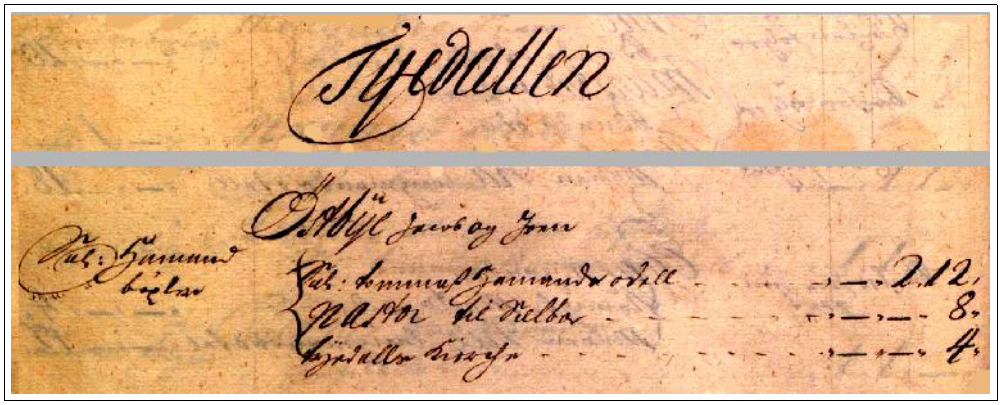
Tyedallen

Østbye Jacob og Joen

Sal: Tommas Hammands odell . . . . 1 — 12,

Pastor til Sielboe . . . . — — 8.

Tyedallen Kirche . . . . — — 4.

Sal: Hammand bøxler.

Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi 1692 - A Matrikkel 1690 -Selboe tinglag, Tyedalen - Bilde 270.

I 1792 er Jacob og Joen leilendinger på Østbyhaug.

«Tyedallen

Østbye Jacob og Joen

Sal: Tommas Hammands odell – 1 spand 12 marklag

Pastor til Sielboe – 8 marklag

Tyedallen Kierche – 4 marklag.

Sal: Hammand bøxler.»

Ved manntallet i 1701 er Jakob bruker av Haugen eller Østbyhaug Østre. Hvor det er blitt av broren Eiluff kan ikke påvises.

I folketellingen står det:

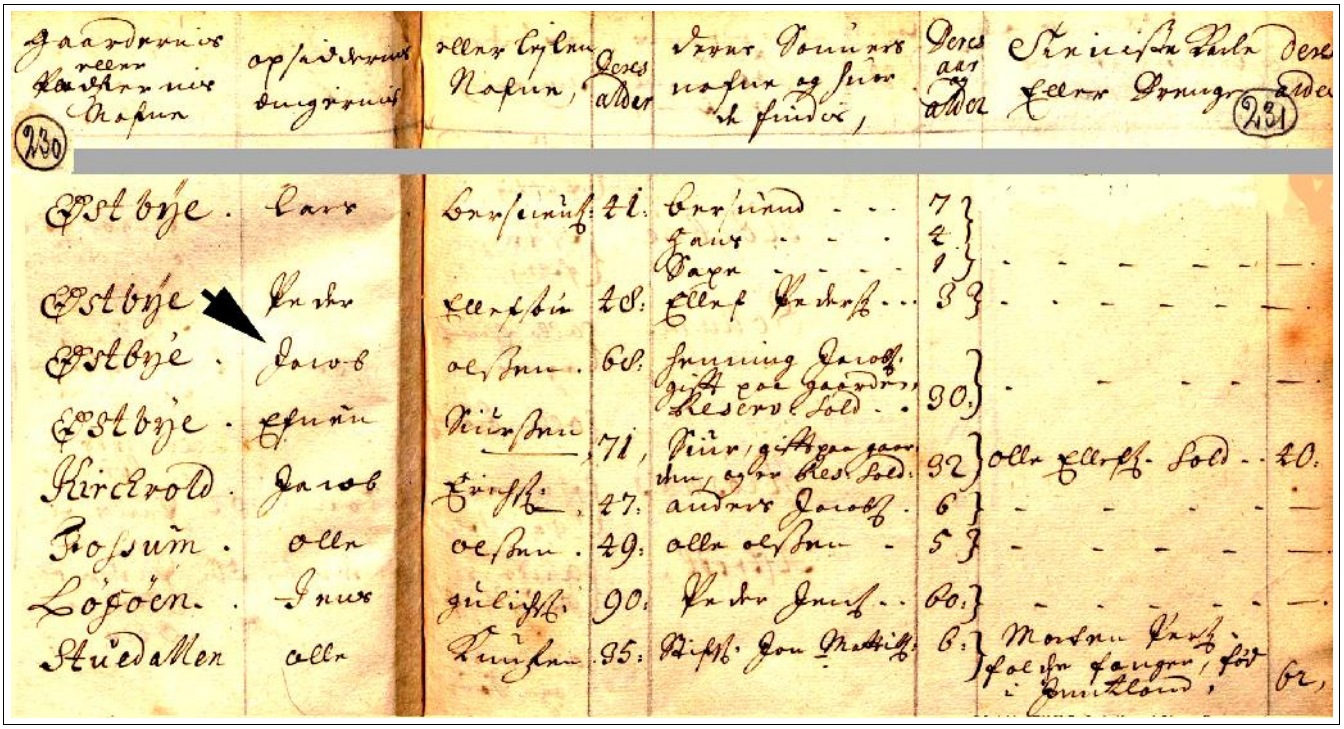
Østbye . Lars . Lars Henrichsen 41. Ørvind . . . 7

Jens . . . 2

Dyer . . . 1

Østbye . Peder . Eller Pedersen . . 38

Østbye . Jacob . Jacob Henning Jacobs gift paa gaarden, Reserve Sold . 30.

Østbye . Ellen . Ellen Pedersdt. 71. Jens, gift paa gaarden, eyer Rest Sold. 32. } Eller Ellefs. Sold . . 20.

Kirckvold . Jacob . Jacob Eriksen . 47. Anders Jacobs . 6 } — — — — —

Tosjum . Eller . Eller Olsen . 49. Eller Olsen . 5 } — — — — —

Løsjøen . Jens . Jens Pedersen . 90. Peder Jens . . 60. } — — — — —

Stuedallen . Eller . Ellen Jensen . 85. Pigt. Jon Mathis. 6. } Mons Pedersen, født paa Jongen, født i Innerdalen, 62.

Manntallet i 1701, 14 Strinda og Selbu ogderi, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 232..

Jakob Olsen, 68 år.

Sønn Henning Jakobsen, 30 år, «gift paa garden, Reserve Soldat».[313]

(Barn VI:25, Far VIII:97)

Gift

Barn:

Henning Jakobsen Kirkvold. Født omkring 1671 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). Levde 1711 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). Levde fra 1712 til 1719 på Kirkvold, Tydal (ST). Levde omkring 1719 i Møsjødalen, Stugudal, Tydal (ST). Død 1757 i Møsjødalen,

313 Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi 1689-90 - A Matrikkel 1690 -Selboe tinglag, Tyedalen - Bilde 167. Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi 1692 - A Matrikkel 1690 -Selboe tinglag, Tyedalen - Bilde 270. Manntallet i 1701, 14 Strinda og Selbu ogderi, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 232.. Tydalsboka, Bind 2, side 223-224. Bygdebok for Tydal, Bind 4, side 58.

Stugudal, Tydal (ST). (Se VI:25).

VII:53 fm mf mf f

Bjørn Olsen Gresli Vestre (Jensgården). Gårdbruker. Født omkring 1629 på Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST). Død omkring 1691 på Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST).

Ole, Halvor og Lasse var alle borte i begynnelsen av 1660-årene.

To av gårdene brukes av deres enker ved prestenes 1. manntall i 1665:

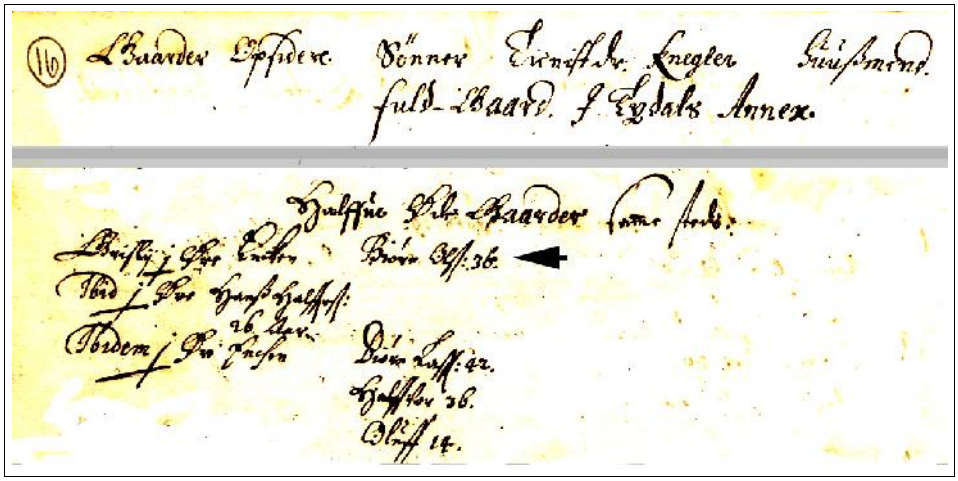

Prestenes 1. manntall i 1665: 32 Innherad prosti, Selbu prestegjeld, Selbu sogn,, Tydalen annex, folio 16.

«Tyedalen
Halfve Øde Gaarde
Gaarder.
Grislj ½ Øre
Opsidere:
Enchen
Sønner: Biørn Olß: – 36.
Gaarder.
Grislj ½ Øre
Opsidere:
Hanß Halffuerß: – 26.
[Året etter er fortsatt hans mor (Enchen) ført som oppsitter]
Gaarder.
Grislj ½ Øre
Opsidere:
Enchen
Sønner: Biørn Laß: – 42.
Sønner: Halfftor – 36.
Sønner: Oluff – 24.»

«I 1661 nedsatte kongen en kommisjon, landkommisjonen, som skulle registrere all jordeiendom i Norge og utarbeide forslag til ny matrikkel. Det siste punktet ble imidlertid annullert, og alt i 1665 ble nye matrikkelkommisjoner oppnevnt.

Skatteevnen til hver gård skulle vurderes så nøyaktig som mulig. Derfor ble det innhentet opplysninger om husdyrhold, utsæd og/eller avling, til dels også om skog og utmark. Dessuten ble de faste jordeboksavgiftene notert. (I noen utstrekning finnes disse opplysningene også i 1661.)

På grunnlag av dette skulle det settes ny skatteskyld. Matrikkelen ble fullført mellom 1665 og 1670, og ble i hovedtrekkene stående uendret til 1836, enda den skattefordelingen den ga, var ufullkommen fra først av og kunne bli urimelig etter hvert, når gårdenes bruksverdi endret seg innbyrdes» (Lokalhistoriewiki,no).

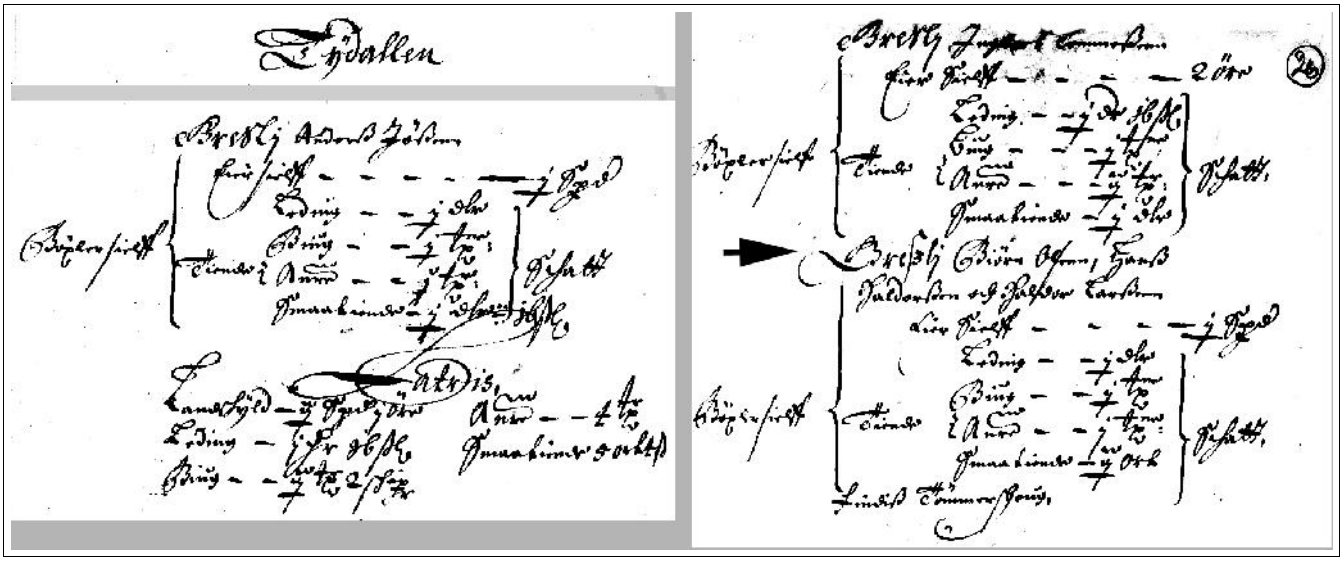

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0053 - Selbu fogderi 1668, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 27a.

Greßlj Biørn Olsen, Hanß Haluerßen och Haldor Larßen.
Bøyer sielf – ½ Spand,
[Skatter]:
Leding – ½ dlr,
Biug – ½ tønde
Tiende – Aure – 1 tønde.
Smaatiende – 1½ ort
Findes Tømmerschoug,»

I følge Tydalsboka hadde Bjørns enke overtatt Gresli i 1687, men så vidt jeg kan se gjaldt dette først fra 1692. Bjørn føres i fogderegnskapenes matrikler både i 1687 og 1690, så han døde vel omkring 1691.

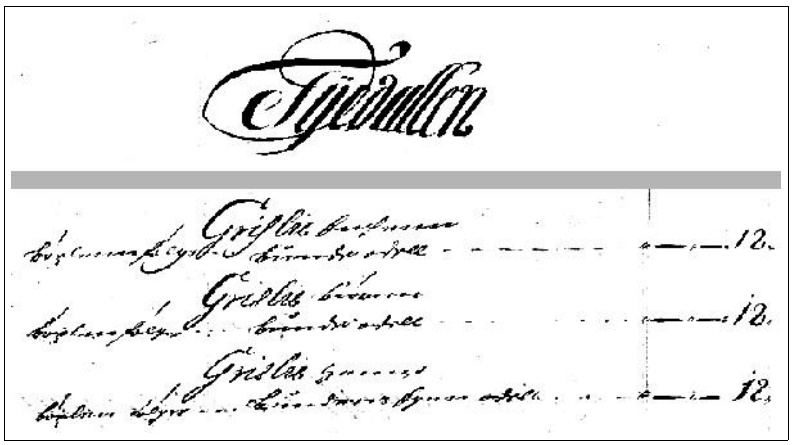

Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi 1692 - A Matrikkel 1690 -Selboe tinglag, Tyedalen - Bilde 167.

«Tyedallen
Grislie ??nchenn
Bunde odell – 12 marklag
Bøxlen følger.
Grislie Biørnn
Bunde odell – 12 marklag
Bøxlen følger.
Grislie Hanns [Halvorsen]
Bundens egen odell – 12 marklag
Bøxlen følger.»

I 1692 var Bjørn død. Hans enke bruker nå gården.



Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi 1692 - A Matrikkel 1692 -Selboe tinglag, Tyedalen - Bilde 270.

«Tyedallen
Grislje Biørnns Enche
Bundens odell – 1 spand
Bøxlen følger.
Grislje Hans [Halvorsen]
Bundens egen odell – 12 marklag
Bøxlen følger.»

I 1701 er det fortsatt hans enke som driver gården.

I følge manntallet det året hadde de 3 sønner som alle var hjemme på gården:
Ca. 1671: Ingebrigt, soldat, 30 år i 1701.
Ca. 1665: Olle, 36 år i 1701.
Ca. 1685: Joen, 16 år i 1701, [314]

(Barn VI:27, Far VIII:105)

Gift

Barn:

Ole Bjørnsen Gresli Vestre (Jensgården). Født omkring 1665 fra Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST). Død omkring 1731 på Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST). (Se VI:27).

VII:65 mf ff ff f

Ole Olsen Jämpt Fævaag. Festebonde. Født omkring 1625. Levde 1666 på Fevåg, Stjørna (ST).

Ole hadde sønnene (minst)
Ca. 1656: Peder.
Ca. 1662: Ole.
Ca. 1663: Erich, døde i 1710.
Ca. 1664: Iffuer.

Vi finner Ole første gang på Fævaag i matrikkelen fra 1661 hvor han kalles «Ole Olsen «Jämpt», så det er vel trolig at han kom fra Jämtland.

Når det gjelder fordelingen av gårdens landsskyld kan det se noe forvirrende ut!
– I 1661 (matrikkelforarbeidet) oppgis Ole Jämt å bruke 2 spand 2 øre
mens de 3 øvrige bruker 4 øre hver.
– I 1665 (1. sogneprestmanntallet) bruker Torber (gift med Hans Fævaags enke) 1½ spand
mens Laurits fortatt har sine 4 øre.
Ole deler nå 4 øre sammen med 2 andre.
– I 1666 (2. sogneprestmanntallet) bruker Torber fortsatt 1½ spand.
Engel og Ole Tomassønner bruker hver 4 øre.
Ole Jampt føres nå uten skyld.

Fra 1500-tallet og frem til 1836 het grunnlaget for landskylden – og dermed også for utligning av en rekke skatter for jord –
Spann (spd) - Øre - Marklag (m[k]l) hvor 1 spann = 3 øre og 1 øre = 24 marklag.
En bonde som bygslet en gård på 1 spann måtte levere en årlig landskyld til jordeieren på 1 spann smør. Vekten på ett spann smør var på 1500-tallet ca. 15,5 kg, som i løpet av 1600- tallet økte til ca. 17 kg og fra ca. 1700 til 18 kg.

[314] Prestenes 1. manntall i 1665: 32 Innherad prosti, Selbu prestegjeld, Selbu sogn,, Tydalen annex, folio 16. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0053 - Selbu fogderi 1668, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 27a. Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi 1692 - A Matrikkel 1690 -Selboe tinglag, Tyedalen - Bilde 167. Fogderegnskap Strinda og Selbu fogderi 1692 - A Matrikkel 1692 -Selboe tinglag, Tyedalen - Bilde 270. Tydalsboka, Bind 2, side 40. Bygdebok for Tydal, Bind 4, side 78-79.

Ett spann motsvarte en våg fisk i kystdistriktene.

Brukerne på Fævog brukte i 1666 henholdsvis 4 øre, 4 øre og 1½ spann. Disse 8 øre burde derfor motsvare 2 spann og 2 øre, slik at den samlede skylda burde være 3½ spann 2 øre!



Landkommisjonen 1661, nr.. 29.5: Jordebok over Østråt og Tøndel gård og gods, – Ove og Birgitte Bjelke - Ørland prestegjeld, side 13-14.

«Fæuog gifuer til Landschyld Smør och Meel
Olluff Oelßen Jembt
Landschyld – 2 spnd 2 øre,
Forelege pennge – 1 Rdr 2 ort
1 Beche Quern
Laurits
Landschyld – 4 øre
Foerpenge – ½ Rdr 1 ort
Galt(?) fammer(?) worpe øde
1 Beche Quern
Johan Huußmand
Engel ibm
Landschyld – 4 øre
Foer penge – 2½ ort 8 ß:
Ollluf Tommaßen
Landschyld – ½ Rdr 1 ort
1 Hußmann Olle».

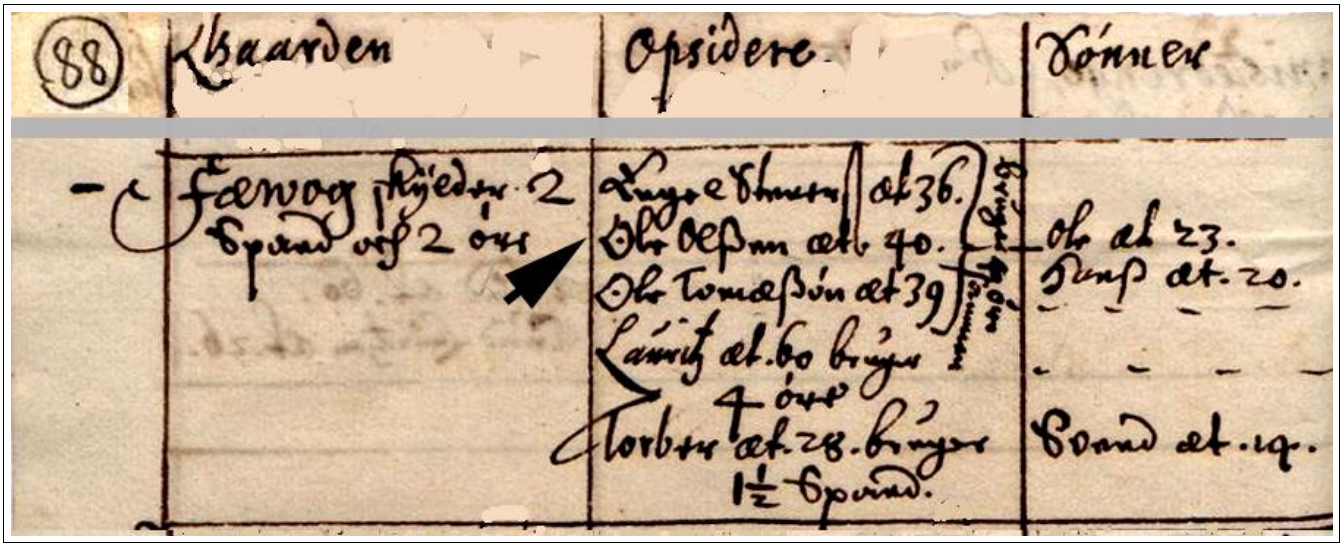

Prestenes 1. manntall i 1665: 30 Fosen prosti, Ørland prestegjeld, Stjørna sogn, folio 88.

Gaarden
Fævog skylder 2 Spand och 2 øre
Opsidere
Engel Stenerß: æt. 36.
Ole Olsen æt. 40.
Sønner - Ole æt. 23.
Ole Tomæßøn æt. 39.
Sønner - Hans æt. 20.
[Notat om de 3 første brukere:] Bruger 4 øre sammen Alderen tatt i betraktning, er det vel lite trolig at de oppførte «sønnene» ovenfor i stedet er tjenestedrenger,
Lauritz æt. 60 bruger 4 øre
Torber æt. 28 bruger 1½ Spand.
Sønner - Svend æt. 14.

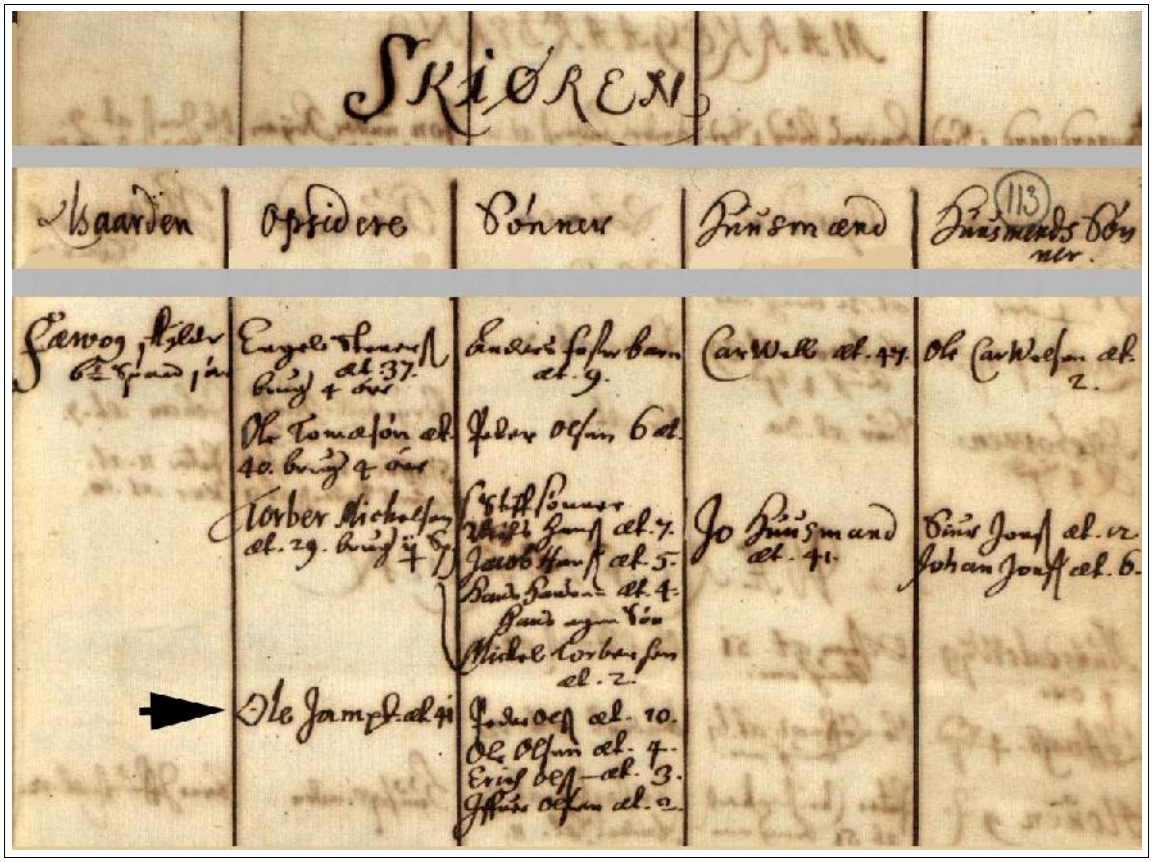

Prestenes 2. manntall i 1666: 30 Fosen prosti, Ørland prestegjeld, Stjørna sogn, folio 112-113.

«Gaarden

Fævog, Skylder 6½ Spand [feilskrift for 2½ spand?] 1 øre
Opsidere
Engels Stenersen æt. 37. Brug 4 øre.
Sønner
Anders FosterBarn æt. 9.
Huusmænd
CarWell æt. 47.
Husmæands Sønner
Ole Carwelsen æt. 2.
Ole Tomæsøn æt. 40. Brug 4 øre.
Sønner
Peder Olsen 6 æt.
Torber Michelsen æt. 29. Bruk 1½ Sp.
Sønner
Stiff Sønner
Niels Hansen æt. 7.
Jacob Hansen æt. 5.
Hans Hansen æt. 4.
Hans egen Søn
Michel Torbersen æt. 2.
Huusmænd
Jo Huusmand æt. 41.
Siur Joesen æt. 12.
Johan Joesen æt. 6.
Ole Jampt æt 41
Sønner
Peder æt. 10.
Ole Olsen æt. 4.
Erich Olß æt. 3.
Jffuer Olsen æt. 2.»

Fogderegnskapet for Fosen er ikke bevart.[315]

(Barn VI:33)

Gift

Barn:

Erich Olsen Fævaag. Født omkring 1662. Levde 1701 på Fevåg, Stjørna (ST). Død 1710 på Fevåg, Stjørna (ST). Begravet 31.08.1710 fra Bjugn kirke, Bjugn (ST).[316] (Se VI:33).

VII:69 mf ff mf f

Hans Fævaag. Festebonde. Levde 1630. Levde 1647 på Fevåg, Stjørna (ST). Død før 1664 på Fevåg, Stjørna (ST).

Skattematrikkelen fra 1647 viser at Hans har overtatt Fævaag hvor han bygsler hele gården på 1½ spann

Der er ukjent hvor Hans kom fra. Han er ikke oppført under unionsskatten til påske 1644, koppskatten i 1645 eller kontribusjonsskatten i 1646.

315 Landkommisjonen 1661, nr.. 29.5: Jordebok over Østråt og Tøndel gård og gods, – Ove og Birgitte Bjelke - Ørland prestegjeld, side 13-14. Prestenes 1. manntall i 1665: 30 Fosen prosti, Ørland prestegjeld, Stjørna sogn, folio 88. Prestenes 2. manntall i 1665: 30 Fosen prosti, Ørland prestegjeld, Stjørna sogn, folio 88.

316 Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 8, 1710.

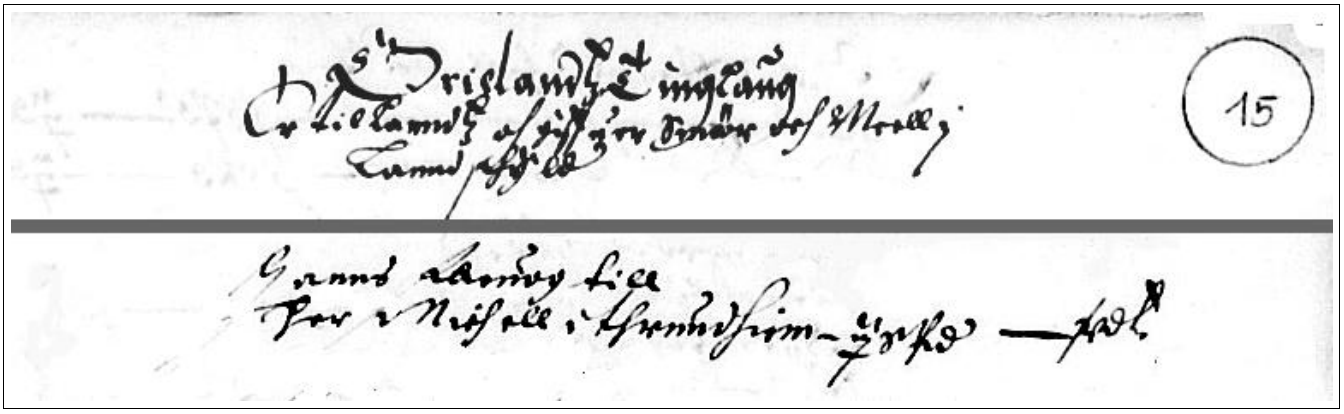

Skattematrikkelen fra 1647 for Foessen Lehnn og Ørielandtz Tinglaug, folio 16.

Er til Lanndtz och giffuer Smør och Meell j Lanndschyld
«Hanns Faeoug till
her Michell j Trundhiem 1½ sPd. - 4½ Dr. [i skatt]»

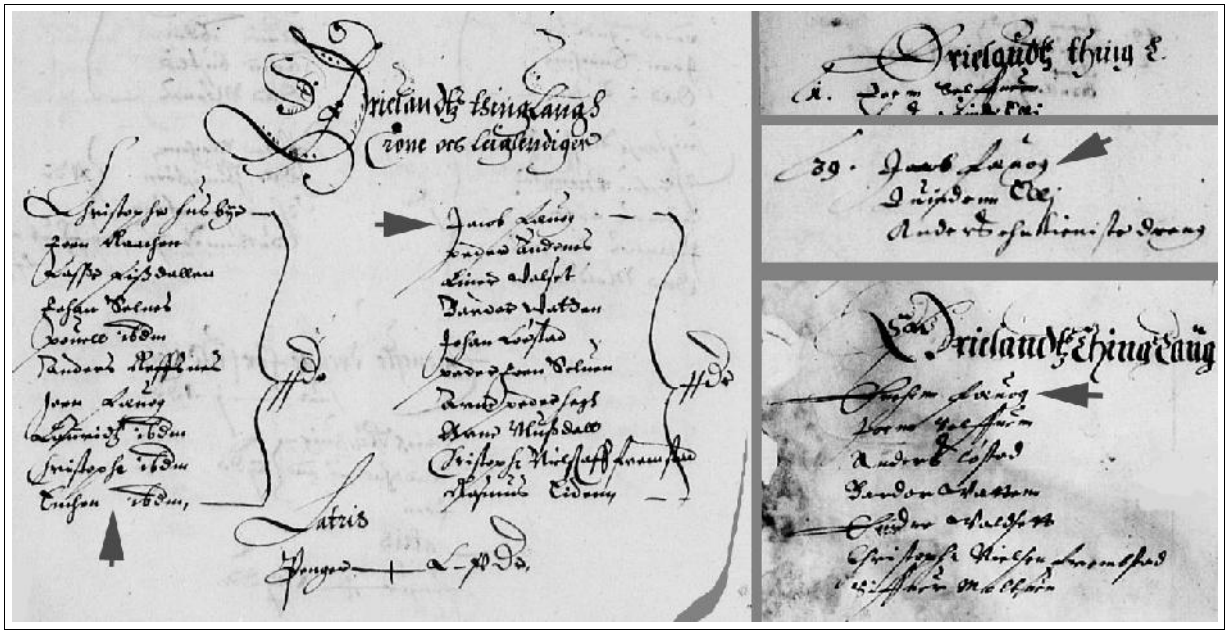

Til venstre: RK 79.1 1644 Unionsskatt - G Fosen - Bilde 4 - Utdrag. Til høyre oppe: RK 85.8 1645 Koppskatt - F Fosen - Bilde 11 - Utdrag. Til høyre nede: RK 87.6 1646 Kontribusjon - N Fosen - Bilde 4 - Utdrag.

Unionsskatt påske 1644 viser:
«Ørielandtzs ThingLaugs Crone och Leiglendinger
...
Joen Fæuog
Lauridtz ibdem
Christopher ibdem
Enchen ibdem
Jacob Fævuog»

Koppskatt 1645 viser:
«Ørielandtz Thing L.
39, Jacob Fævog
Quindenn Ellj
Anders och en TienisteDreng»

Kontribusjon mikjelsmesse og jul 1646 viser:
«Ørielandtzs ThingLaug
Olufsen(?) Fævog
Joen Solffuersen
Anders Løfstad
...»



Fevåg ligger på sydsiden av Stjørnfjorden nær utløpet av Trondheimsfjorden i nåværende Rissa kommune.

O. Rygh skriver om Fevaag i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 74, Fevaag, «i Feuaghum» i 1345 (DN II 272) «fra Fewage» (Aslak Bolts Jordebok, M:126), Fæwogh (NRJ II 44), Feuang(!) ca. 1550 (DN X 738), Feuog i 1559, Fæuog i 1626 og 1664, Feewog og Fevog i 1723.
«Navnet, som neppe forekommer andetsteds, maa egentlig tilhøre den Arm af Skjørnfjorden, ved hvilken Gaarden ligger. 1ste Led maa være fé, n., Fæ, Kvæg».

Vi finner Hans i lensregnskapene frem til og med 1661. Han bruker 1½ spand.

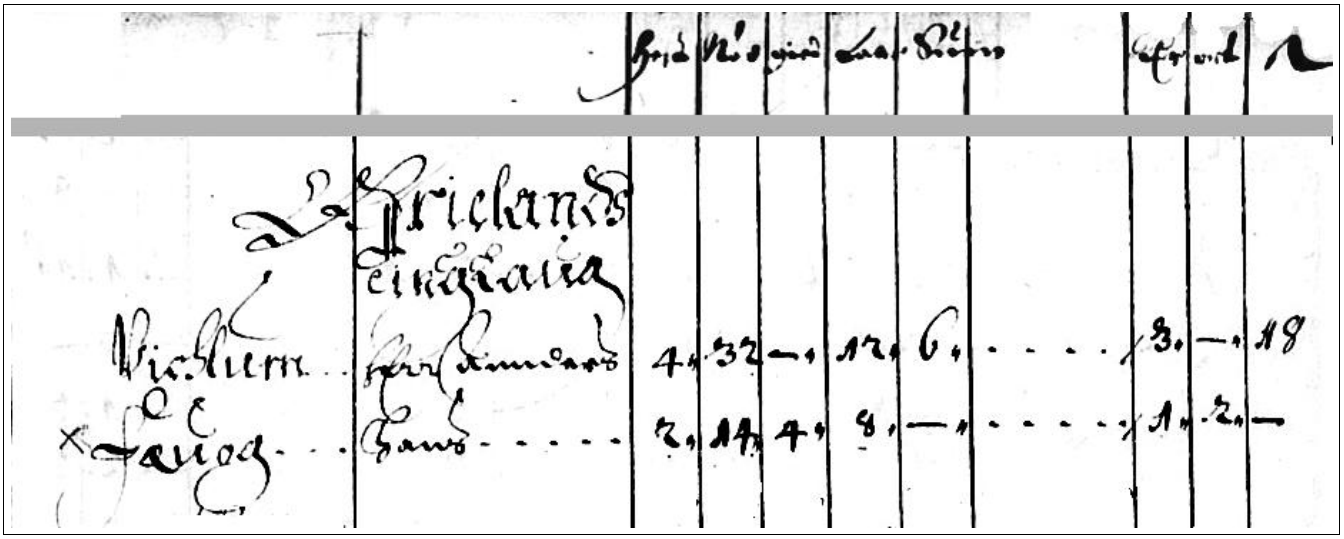

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, P Fosen fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 5, bilde 236).

I 1657 betalte han kvegskatt av 2 hester, 32 nøt 4 gjeter og 8 får med 1 rdr og 2 ort.

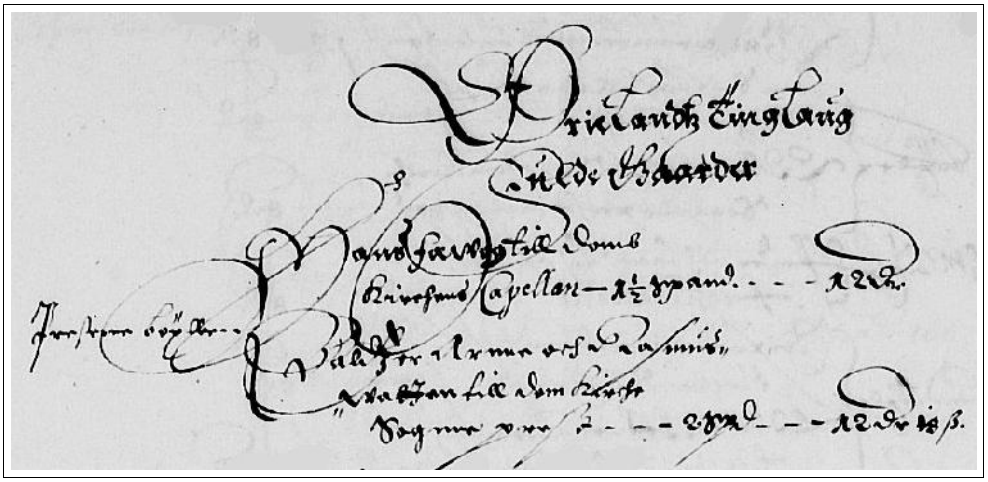

RK 143.4 1660 Kontribusjon - G Fosen - Bilde 9 - Utsnitt.

Kontribusjon jonsok og mikjelsmesse 1660 viser:
«Ørielandtz TingLaug - Fulde Gaarder.
Prestienn Bøxller
Hans Fævog till Domb
Kierchens Capellan - 1½ Spand - 12 Dr [i skatt]
...»

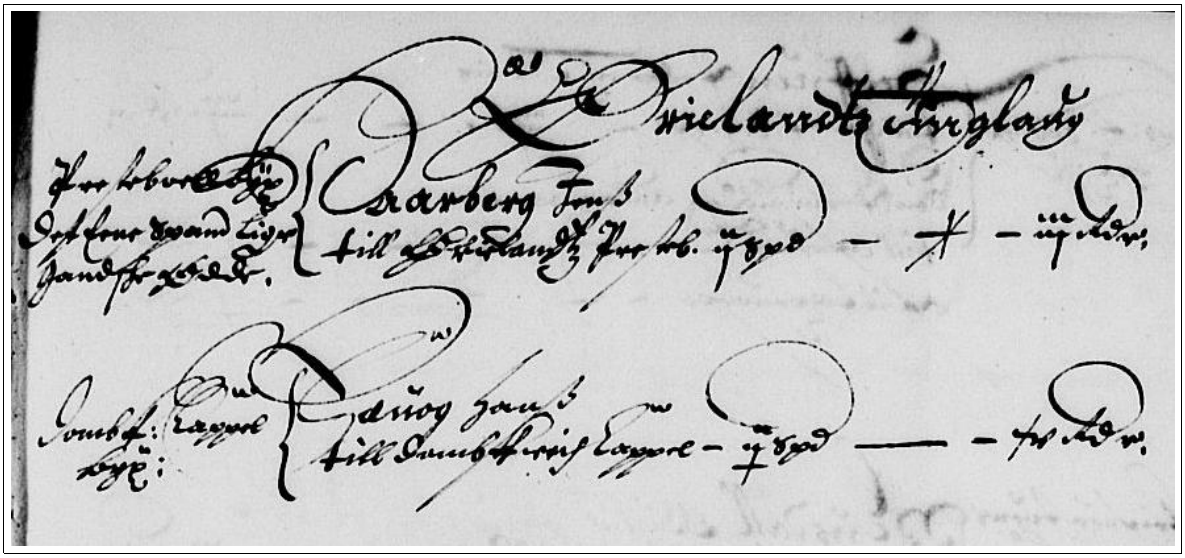

RK 146.2 1661-62 Landskyld og kontribusjon - D Fosen - Bilde 20 - Utsnitt.

Landskyld og kontribusjon 1. mai og mikjelsmesse 1661 viser: «Ørielandtz TingLaug - Fulde Gaarder.
...»
Dombf: Cappel Byx
Fæoug Hans
till DombKierch Capel - 1½ Spd - 4½ Rdr [i skatt]



RK 146.2 1661 Leidang - E Fosen - Bilde 4 - Utsnitt.

Etter Magnus lagabøtes landslov skulle leidangen være den eneste lovlige skatt. Den skulle utlignes etter jordskyld og formue og listen viser den mengde smør og mel hver enkelt gård skulle yte.

Leidangen i 1661 viser trolig at Hans nå er død. Det er nok hans enke som i 1661 betaler ½ pund smør og 1 pund mel i leidang:

«Ørielandtz TingLaug
Joen Brag Fævog - ½ phd [Pund] S[mør] - 24 mark M[eel]
Christoffer ibm - 10 mark S[mør] - 20 mark M[eel]
Jacob ibm - 14 mark S[mør] - 1 phd 4 mark M[eel]
Christoffer ibm - ½ phd S[mør] - 1 phd M[eel]
Enchen ibm - ½ phd S[mør] - 1 phd M[eel]
...»[317]

(Barn VI:35)

Gift med neste ane.

Barn:

Niels Hansen Fævaag. Født mellom 1653 og 1659 på Fevåg, Stjørna (ST). Død 1715 på Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 24.02.1715 fra Viklem kirke, Ørland (ST).[318] (Se VI:35).

VII:70 mf ff mf m

Ane Nielsdatter Fævaag. Levde 1640. Død 1691 på Fevåg, Stjørna (ST).

Ane og Hans hadde følgende barn (minst):
Ca. 1646: Svend, 19 år i 1665. Det er vel noe usikkert om Svens er sønn til Ane.
Ca. 1653-59: Niels, 7 år i 1666, gift med Ellen Olsdatter, 48 år i 1701, døde på Fevåg i 1715, drøyt 60 år gammel.
Ca. 1661: Jacob, 5 år i 1666, død før 1691.
Ca. 1662: Hans, 4 år i 1666, død før 1691.
Berithe, levde i 1691.

Etter at Hans døde i begynnelsen av 1660-årene, giftet Ane seg med Torber Michelsen. De fikk sønnene
Ca. 1664: Michell, 2 år i 1666, 38 år i 1701.
Jens, levde i 1691.

Prestemanntallet i 1665 for Skiøren sogn i Ørlandets Præstegield viser at gården nå er på 2spann og 2 øre, hvorav Torber brukte 1½ spann.

317 Rentekammeret 79.1 1644 Unionsskatt - G Fosen - Bilde 4. Rentekammeret 85.8 1645 Koppskatt - F Fosen - Bilde 11. Rentekammeret 87.6 1646 Kontribusjon - N Fosen - Bilde 4 Skattematrikkelen fra 1647 for Foessen Lehnn og Ørielandtz Tinglaug, folio 16. Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, P Fosen fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 5, bilde 236). Rentekammeret 143.4 1660 Kontribusjon - G Fosen - Bilde 9. Rentekammeret 146.2 1661 Ledang - E Fosen - Bilde 4. Rentekammeret 146.2 1661-62 Landskyld og kontribusjon - D Fosen - Bilde 20.

318 Kirkebok Ørland nr. 1, 1709-31, Kronologisk liste, folio 113, 1715.

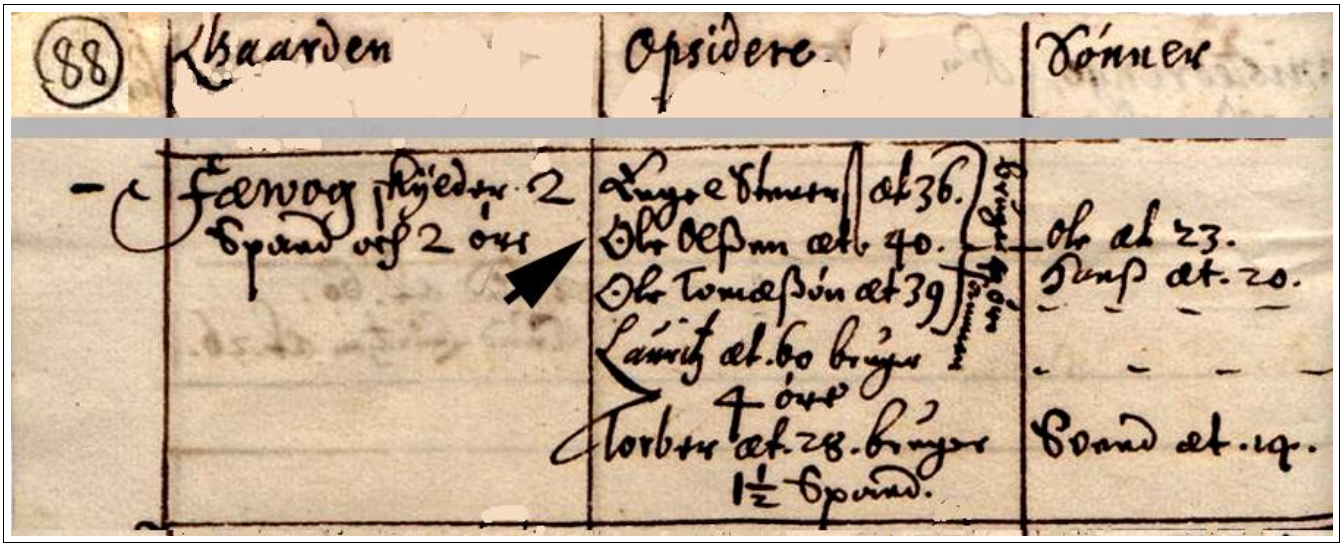

Prestenes 1. manntall i 1665: 30 Fosen prosti, Ørland prestegjeld, Stjørna sogn, folio 88.

Gaarden
Fævog skylder 2 Spand och 2 øre
Opsidere
Engel Stenerß: æt. 36.
Ole Olsen æt. 40.
Sønner - Ole æt. 23.
Ole Tomæßøn æt. 39.
Sønner - Hans æt. 20.
[Notat om de 3 første brukere:] Bruger 4 øre sammen
Alderen tatt i betraktning, er det vel lite trolig at de
oppførte «sønnene» ovenfor i stedet er tjenestedrenger,
Lauritz æt. 60 bruger 4 øre
Torber æt. 28 bruger 1½ Spand.
Sønner - Svend æt. 14.

Sønnene til Ane og Hans er ført som Torbers stesønner i sogneprestenes manntall fra 1666.

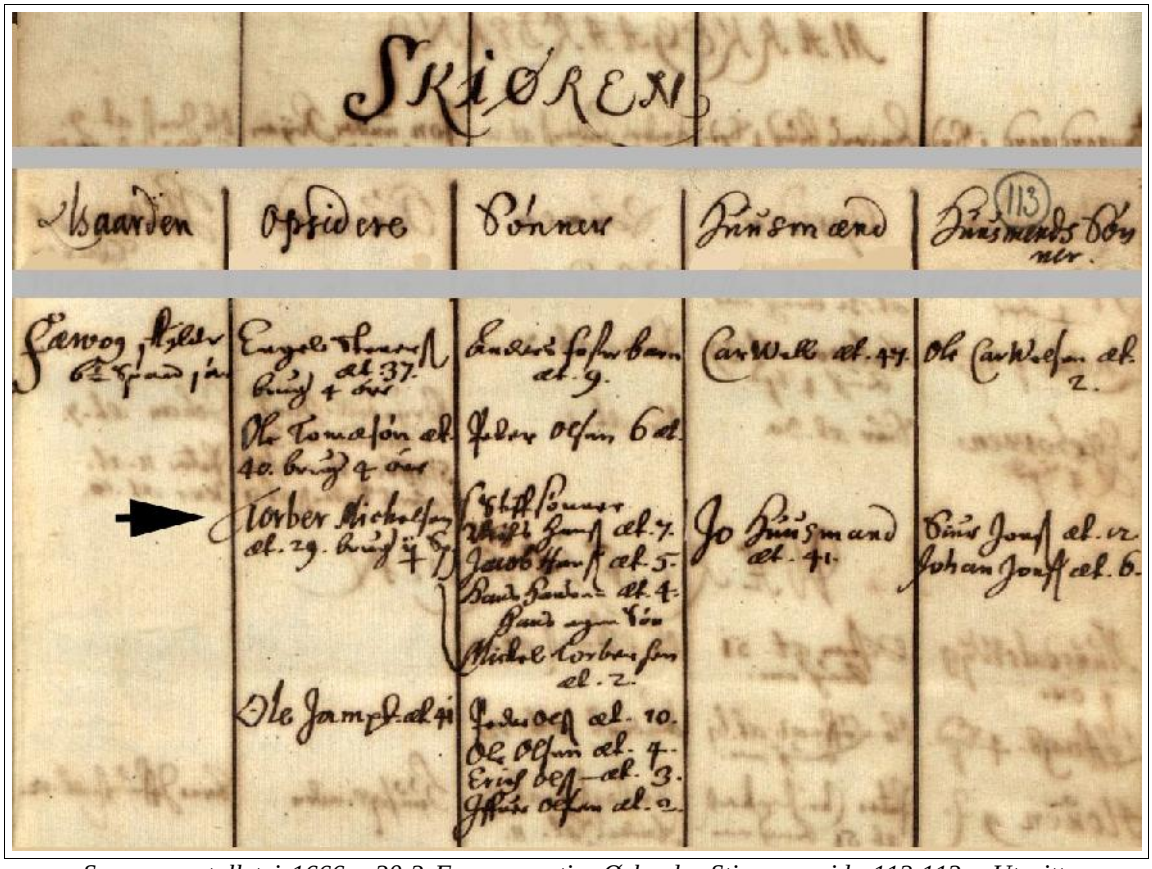

Sognemanntallet i 1666 - 30-3 Fosen prosti - Ørland - Stjørna - side 112-113 - Utsnitt.

«Gaarden

Fævog, Skylder 6½ Spand [feilskrift for 2½ spand?] 1 øre
Opsidere
Engels Stenersen æt. 37. Brug 4 øre.
Sønner
Anders FosterBarn æt. 9.
Huusmænd
CarWell æt. 47.
Husmæands Sønner
Ole Carwelsen æt. 2.
Ole Tomæsøn æt. 40. Brug 4 øre.
Sønner
Peder Olsen 6 æt.
Torber Michelsen æt. 29. Bruk 1½ Sp.
Sønner
Stiff Sønner [Sønnene til Hans og Ane Nielsdatter]
Niels Hansen æt. 7.
Jacob Hansen æt. 5.
Hans Hansen æt. 4.
Hans egen Søn
Michel Torbersen æt. 2.
Huusmænd
Jo Huusmand æt. 41.
Siur Joesen æt. 12.
Johan Joesen æt. 6.
Ole Jampt æt 41
Sønner
Peder æt. 10.
Ole Olsen æt. 4.
Erich Olß æt. 3.
Jffuer Olsen æt. 2.»

Matrikulering:

Fra 1500-tallet og frem til 1836 het grunnlaget for landskylden - og dermed også for utligning av en rekke skatter for jord -

Spann (spd) - Øre - Marklag (m[k]l) hvor 1 spann = 3 øre og 1 øre = 24 marklag.
En bonde som bygslet en gård på 1 spann måtte levere en årlig landskyld til jordeieren på 1 spann smør. Vekten på ett spann smør var på 1500-tallet ca. 15,5 kg, som i løpet av 1600- tallet økte til ca. 17 kg og fra ca. 1700 til 18 kg. Ett spann motsvarte en våg fisk i kystdistriktene.

Brukerne på Fævog brukte henholdsvis 4 øre, 4 øre og 1½ spann. Disse 8 øre burde derfor motsvare 2 spann og 2 øre, slik at den samlede skylda burde være 3½ spann 2 øre!

Fogderegnskapet for Fosen er ikke bevart.

Antagelig døde Ane i 1691.

Skifte ble avholdt fra 02.10.1691.

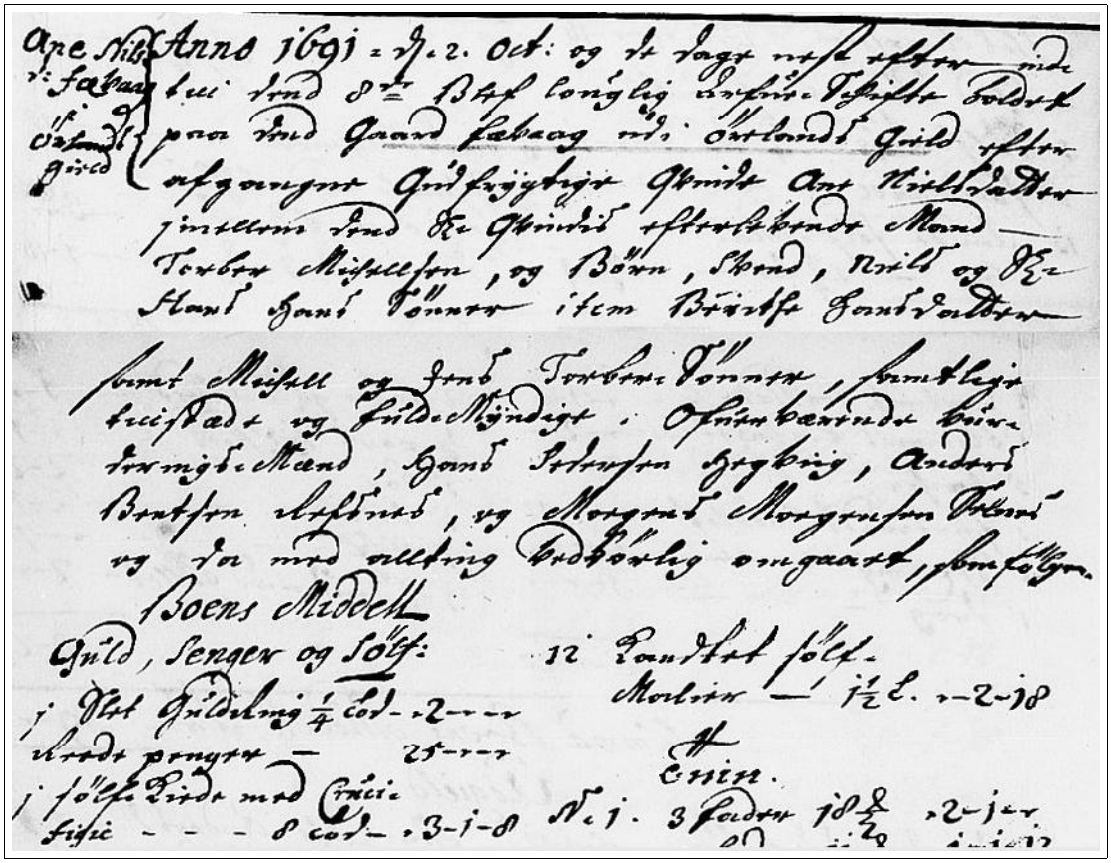

Skifteprotokoll - Fosen fogderi nr. 2, 1688-95, Ørland tinglag, folio 117a-118b.

«Ane Nilsd: Fæwaag i Øelands gield

Anno 1691 = d. 2. Oct: og de dage nest efterinde till dend 8de Blef louglig Arfue-Schifte holdet paa dend Gaard Fæwaag udi Ørelands Gield efter afgangne Gudfrygtige Qvinde Ane Nielsdatter jmellem dend Sl: Qvindis efterlevende Mand - Torber Michellsen, og Børn, Svend, Niels og Sl: Hans Hans Sønner item Berethe Hansdatter samt Michell og Jens Torber-Sønner, samtlige tillstæde og fuld-Myndige; Ofuerwærende wurdewingde Mænd, Hans Pedersen Hegwiig, Anders Bentsen Refsnes, og Moegens Moegensen Selnes og da med allting Wedbørlig omgaaet, som følger

Boens Middell

...»

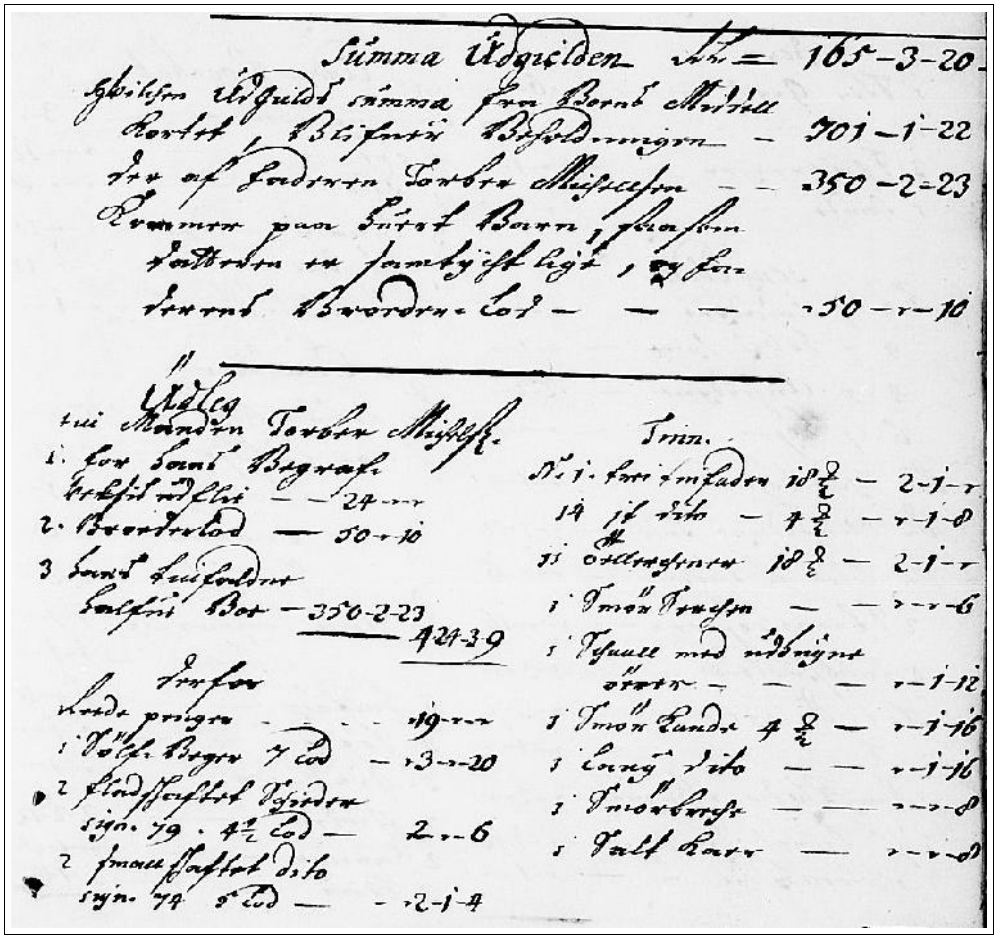

Skifteprotokoll - Fosen fogderi nr. 2, 1688-95, Ørland tinglag, folio 122a.

Summa Utgielden Rdr = 165-3-20
Hvilchen Udgields summa fra Boens Middell
Kortet, Blifuer Beholdningen - 701-1-22
der af Faderen Torber Michelsen - 350-2-23
Kommer paa Huert Barn, saa som
Datteren er samtycht Lige, og har
derved Broeder-Lod 50-0-10

Udleg
till Manden Torber Michelsß.
1. For Hans Begrafvellsis udflie 24-0-0
2. Broederlod - 50-0-10
3. Hans tillfaldne Halfue Boe - 350-2-23 - 424-3-9
...

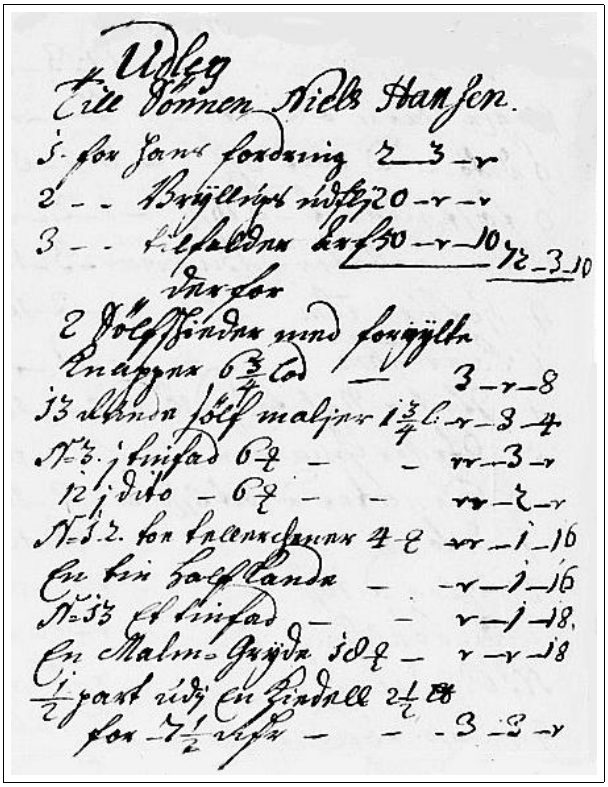

Skifteprotokoll - Fosen fogderi nr. 2, 1688-95, Ørland tinglag, folio 123b.

Udleg
Till Sønnen Niels Hansen.
1. for Hans fordring 2-3-0
2. For Bryllups udflg - 20-0-0
3. For tilfalden Arf - 50-0-10 - 72-3-10
...[319]

(Barn VI:35)

Gift med forrige ane.

VII:81 mf mf ff f

Oluf (Spell-Ola) Olufsen Spell. Arbeidernes opprørsleder. Født omkring 1609. Levde 1691 på Røros (ST). Død før 1701 på Røros (ST).

«Spellan» skal ha kommet til Røros fra Ljusnedal eller Falun i Verkets første tid. Oluf kan ha bodd i en av de gamle hyttearbeidergårdene oppe i Mørkstugata, uten at vi i dag kan peke ut husnummeret. Han hadde seter ved Aursund, Spellvollen og i Rylia.

Det er stor usikkerhet rår om Spell-Ola, en skikkelse som har engasjert folkefantasien og lokalhistorien på Røros sterkt. Han var en markant arbeiderleder fra uroen i 1670-årene, minnet om ham er innvevd i en nimbus av usikker tradisjon.

Det finnes skifteforretning 20.04.1691 etter hans hustru: Olle beklaget seg da over sin økonomi og blindhet i høy alder.

[319] Sognemanntallene i 1665 og 1666 - 30-3 Fosen prosti - Ørland - Stjørna - side 88-89 og 112- 113 - Utsnitt. Skifteprotokoll - Fosen fogderi nr. 2, 1688-95, Ørland tinglag, folio 117a-125b.

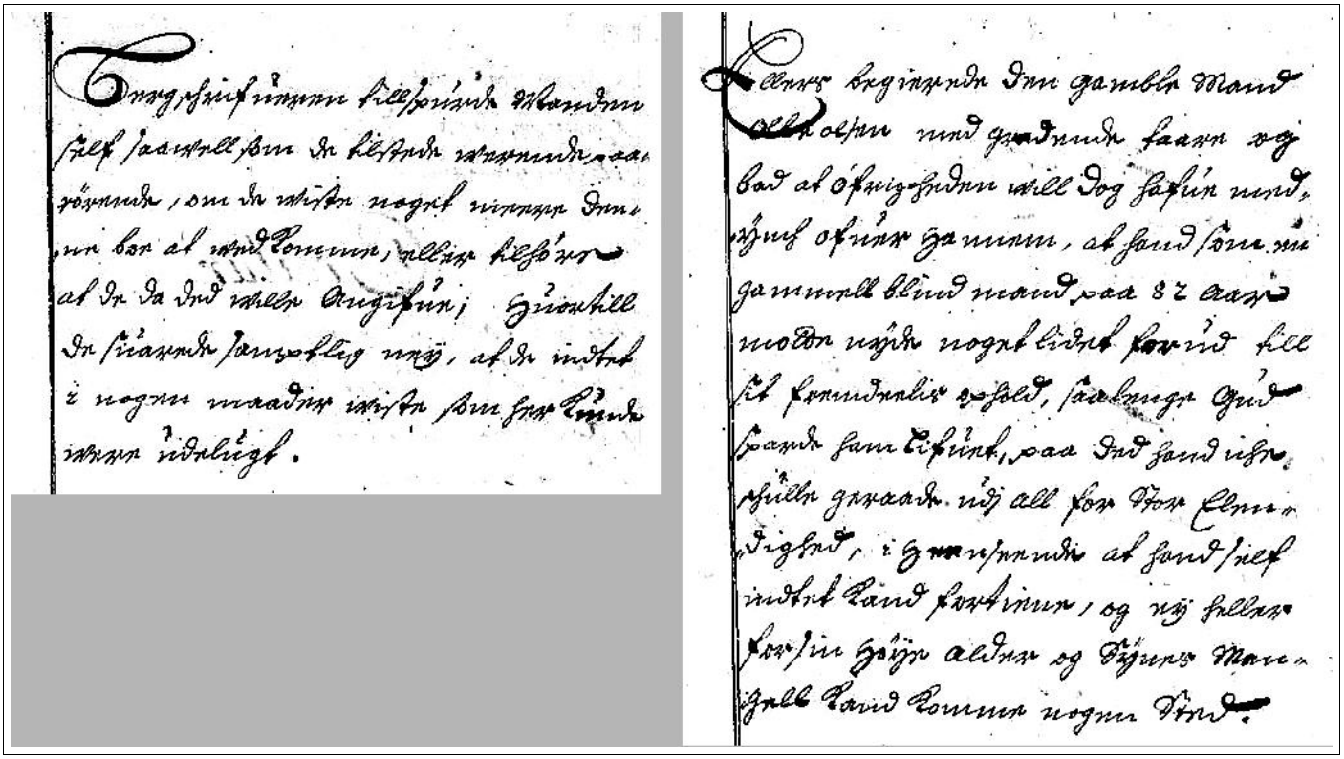

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 20.

«Bergschrifueren tilspurde Manden sielf saavell som de tilstede værende paarøremde, om de viste noget meere Jnneboe at vedkomme, eller tilføre at de da ded ville Angifue, Huortill de suarede samptlig ney, at de indtet i nogen maader viste som her kunde vere udelugt.

Ellers begierede Den gamble Mand Olle Olsen med grædende Taarer og bad at øfrigeheden will Dog hafue medynch ofer hannem, at hand som nu gammell Blind Mand paa 82 Aar motte nyde noget lidet forud till si fremdeelis Ophold saa længe Gud sparede ham Lifuet, paa Jnd hand iche schulle geraade udj all for store Elendighed, i Hensende at hand sielf indtet kand fortinne, og ey heller for sin høye Alder og Synes Mangell kand komme nogen Sted.»

Han bodde på Bergstaden der han hadde en liten stue til gaten. Arvingene fikk i skiftet etter hans hustru til deling 55 rdl. 1 ort og 20 skilling hvorav Oluf fikk halvparten.

Ole døde antagelig før folketellingen i 1701.

Etter at den brutale og forhatte direktør Arnisæus døde i 1669, ble Henning Irgens ansatt som ny direktør. I hans direktørtid var det mange vanskeligheter for verket, det ble krig og verket og Bergstaden ble herjet og brent, det kom til ny strid mellom partisipantene og til uro og «rebellion» blant arbeiderne.



Utsnitt av bergfolkenes og kullbrennernes supplikk til Norges kansler Ove Bielke. De klager blant annet på manglende utbetaling av lønn. Arbeiderne har undertegnet og satt på segl. Dat. 7 mai 1670. Røros kobberverk PA-211, Verkets historie, 20.1.17. Statsarkivet i Trondheim.

I mai 1670 sendte arbeiderne en klage til kansler Ove Bjelke, der de sier at «vi fattige Bergfolch maa giøre en dags arbeyde for huer helligdag eller derfor miste voris løn», at de «imod voris tunge arbeyde udj steden for penge maa antage dend dyre proviant som fru Doctorinde och Jens Bing holder», at noen «endelig affregning iche er scheed paa 7 eller 8 aars tid», at de må ta imot tvilsomme sedler som betaling, at flere arbeidere «offuerfaldis aff Henning med blodige slag og hug for vi iche ville lefuere voris zigneter fra oss at forseigle hvis oss uvitterligt kand vere schreffuit, och trues der till med fengsell och ander straff» osv. Arbeiderne nødes derfor «at indfly till Eders Magnificentz med underdanigst begiering at oss fattige folch udj forschr. poster motte till rette forhielpes, huilchet den goede Gud visseligen vill beløne».

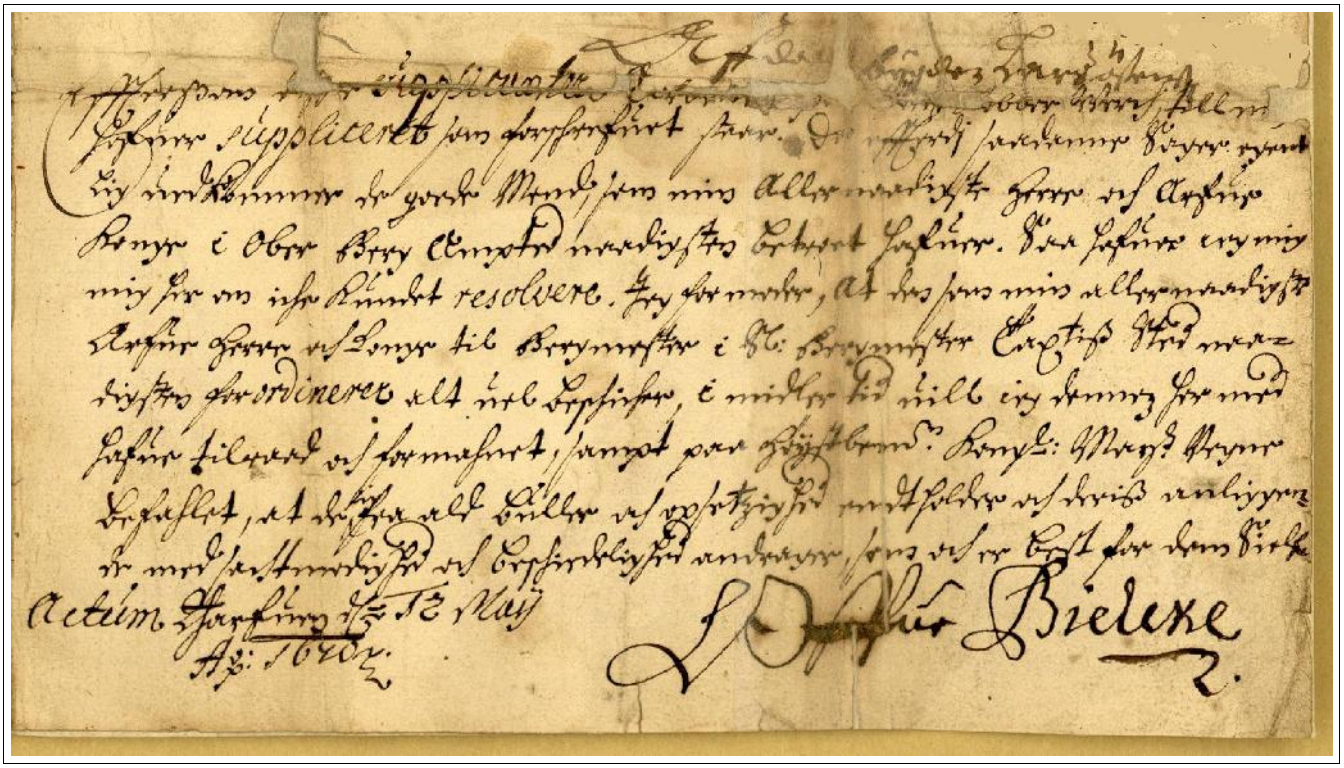

Utsnitt av bergfolkenes og kullbrennernes supplikk. Bielkes tilsvar til supplikken.

Ove Bjelke nøyde seg med å henvise saken til Bergamtet og bad ellers direktøren søke å stille arbeiderne tilfreds på beste måte. Samtidig sendte han en formaning til arbeiderne om å avholde seg fra «ald Buller och Opsetzighed». Bergmesteren lot forkynne fra prekestolen, at arbeiderne skulle «faae Rigtighed» og at det skulle bli rimelige priser på provianten.

Henning Irgens avviste klagen som helt uberettiget, og fikk også noen av arbeiderne til å klage over de oppsetsige arbeideres opptreden.

Arbeiderne lot seg imidlertid ikke denne gang avspise med talemåter og gode løfter. De satte opp et bønneskrift til Kongen selv og valgte fire mann til å reise til København med det. Bland de fire arbeiderne som ble sendt til København var også den senere så kjente Spell-Ola og Anders Johansen Prytz. De fire utsendingene kom vel frem til København og fikk øyensynlig her hjelp til å sette opp en detaljert, skriftlig klage.

Arbeidernes utsendinger fikk i København «ganske god Fortrøstning om et favorabelt Svar paa deres Andragende». Bønnskriftet ble sendt til stattholderen, og da utsendingene på hjemveien passerte Oslo, ga stattholderen dem løfte om at han skulle ta seg av saken, og ga dem også med et brev til bergmesteren om at de skulle inntas i arbeidet igjen, selv om de hadde forlatt tjenesten uten lov.

Det var nok også som følge av besøket i København at Kong Christian den 5. den 8. september ga ordre om at partisipantene heretter skulle sørge for at verket alltid hadde penger til å betale arbeiderne deres lønn, og dette skulle skje «uden nogen Afgang» i dansk mynt, så enhver kunne kjøpe proviant etter eget ønske. Arbeiderne skulle også ha full betaling for helligdagene, og de som kom til skade under arbeidet skulle få erstatning i forhold til skaden.

Imidlertid hadde den mektige Joachim Irgens fått underretning om arbeidernes nye aksjon, og reiste umiddelbart til Røros sammen med sin frue for personlig å ordne opp i sakene. De kom til Bergstaden en av de første dagene i november.

Så kommer den kjente historien om Spell-Ola og Røros-arbeidernes «rebellion» i november 1670 som det bl.a. er fortalt om av Johan Falkberget i flere av hans bøker.

Arbeiderne hadde ennå ikke fått noe svar fra København, de var redde for at klageskriftet ikke hadde ført til noe resultat. Det var armod og nød i mange hjem, og nå begynte de på ny å bli utålmodige, nå måtte og skulle det bli en ordning! Så valgte de Spell-Ola til å reise til kongen nok en gang for å kreve deres rett, og de begynte straks å samle inn penger til reisen.

Da Joachim Irgens fikk nyss om dette, forlangte han at Ola øyeblikkelig skulle arresteres, legges i jern og holdes i forvaring i «Mørkestugguen». Mørkstugata har navn etter Mørkstuggu, dette arresthuset er nevnt i 1666, men det er umulig å lokalisere det i dag.

Ole ble arrestert, men da gruvearbeiderne fikk vite at deres tillitsmann var fengslet, «bleve de ganske oprørske, forlode paa en usædvanlig Tid, nemlig på en Torsdag, deres arbeide og forføiede sig paa hjemveien». Da de kom ned på Hittersjøen holdt de møte på isen og «sammensvore sig ordentlig og lovede alle som een Mand at Staae og gaae» inntil de fikk sin kamerat ut av fengslet.

De dro så ned på Staden, rustet med «Øxer, Prygler, Bøsser og Stokke» og stormet opp foran huset der Joachim Irgens og hans hustru bodde og hvor også Henning Irgens da oppholdt seg. Her sluttet de en halvsirkel og forlangte gjennom pliktsfogden å få tale med bergmesteren. Kammertjeneren var redd for at de opphissede arbeidere kune komme til å forgripe seg på hans nevø og fulgte med ham ut. Så vidt en vet gjorde ikke arbeiderne noe tegn til å

ville overfalle de to høye herrer, men da begge disse «vare overmaade hidsige og anfaldt med blottede Kaarder den sammenrottede Hob, i Tanke at faae dem adspredte», da kokte harmen over. Her kom de for å kreve sin gode rett etter å ha lidt urett i så lang tid, og så ble de møtt med blanke kårder av dem som selv hadde begått denne urett. Og så gikk de løs på de to høye herrer og vendte særlig sin forbitrelse mot den lite avholdte kammertjener, som de «med deres Prygler og Haandgevær sloge saa længe, indtil han omsider faldt til Jorden, og vilde, efter Beretning - sier Hiort - neppe være kommen derfra med Livet, hvis ikke hans Frue, som da var høist frugtsommelig, havde trængt sig gjennom den sammenrottede Hob og med Møie kastet sig over sin halvdøde Mand». Og dermed reddet fru Cornelia sin gemal fra å lide større overlast; så opphisset arbeiderne var, vek de tilbake for å mishandle en kvinne, og særlig i et tilfelle som dette da hun var i «høyeste velgående». Både hun og bergmester Irgens fikk imidlertid under spetaklet atskillige knubs og slag. Men dermed ble det også, arbeiderne trakk seg nå tilbake og stormet avsted til arresten for å befri Spell-Ola.

I Mørkstugguen» satt Spell-Ola i bolt og jern. Arbeiderne prøvde å få opp døren, men den var stengt, og da de ikke turde «bryde Kongens Jern» hentet de en domkraft fra hyttesmia, og «skruede Huset fra hinanden, hvorpaa de udtoge den fængslede, sønderhuggede Bolten han havde om Fødderne, og derefter, ligesom i Triumf, ledsagede ham til sit Huus».

Men dette åpne «opprør» mot de høye foresatte kunne ikke verkets ledere la seg by. Joachim Irgens sendte øyeblikkelig klage både til kongen og til visestattholderen Ove Juel og kansleren Ove Bjelke, der han ba om at «denne grove vold og overdaadighed blifuer til exemplariske straffe tilbørlig recommanderet».

Ove Bjelke grep straks inn og sendte fra Trundhiembs Kongsgaard en skrivelse til arbeiderne,



Den 14. november 1670 kommer Ove Bielckes resolusjon. Skrivet ble lest fra prekestolen i Røros kirke den 20. november og var to dager tidligere også blitt lest fra partisipantenes hus.

«Eftersom jeg meget ugjerne har forstått hvordan dere bergarbeidere på Røros verk på det allergroveste og nesten uhørt har opptrådt, mot Sr. Joachim Irgens og bergmester Henning Irgens vil jeg dere på min allernådigste arveherre og Konges vegne strengt befale at dere forholder dere rolig så dere ikke lar dere forføre av noen urolige hoder til videre grove formastelser imod nevnte gode mann, så dere kunne komme i enda større unåde og straff. Jeg formoder med Guds hjelp at min allernådigste arveherre og Konge selv ved sine gode menn i Bergamtets råd lar sørge for at allting kan komme i god skikk og orden ved bergverket og vil nå ha advart dere alvorlig om ikke videre å forgripe dere, enten på deres principal Sr. Jochum Irgens eller min allernådigste arveherre og Konges bergmester, for da har dere i aller høyeste grad straff å vente. Så det beste er at dere tar vare på deres arbeide og blir fri galskapen. [...]

Ove Bielcke».

Visestattholder Ove Juul hadde også sitt å si om de opprørske arbeidere på Røros. I sitt brev av 19. november 1670 som ble lest fra prekestolen i Røros kirke den 4. desember samme år, sier han blant annet:

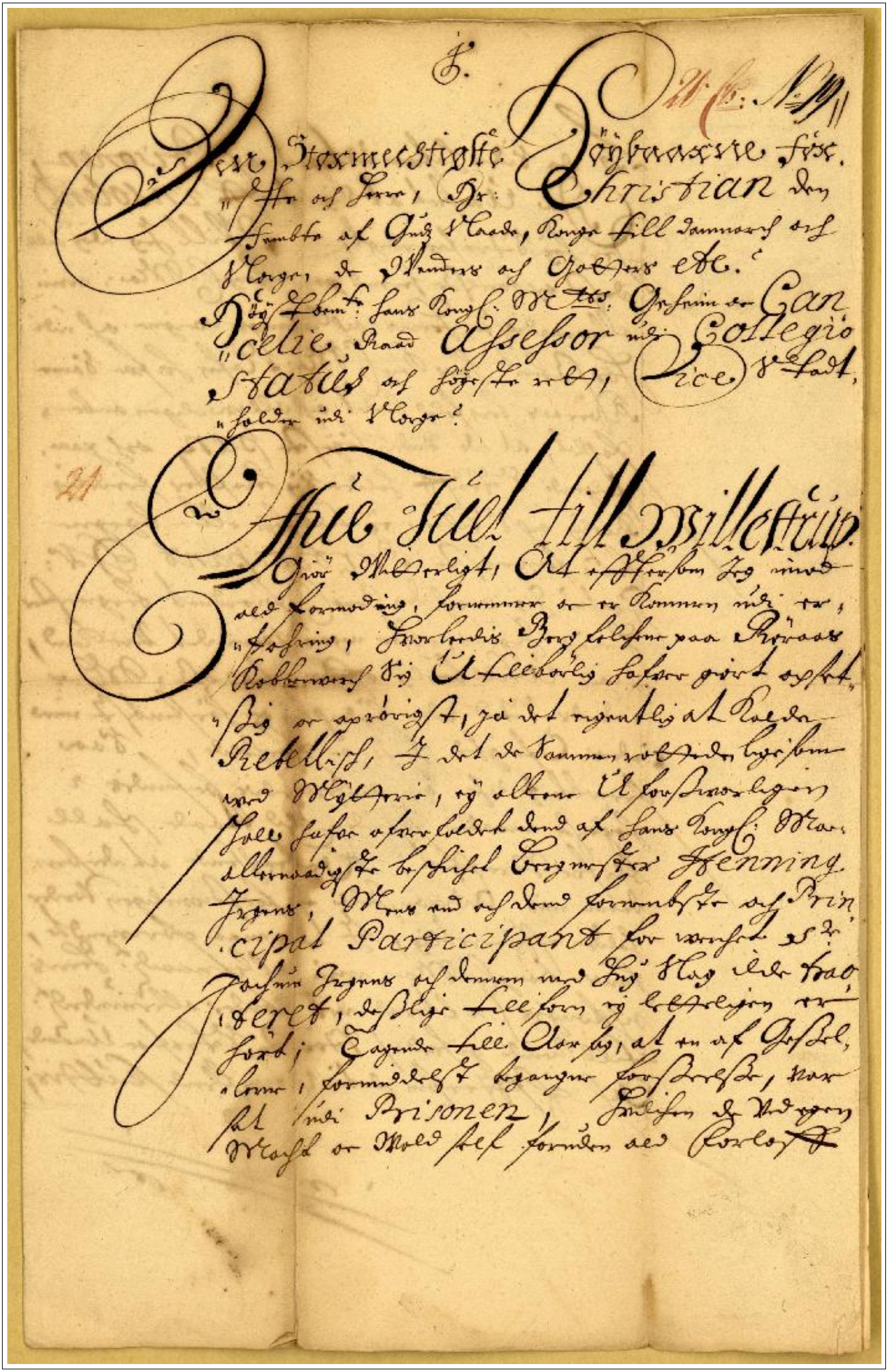

Den Stoxmeestigste Höybaarne fox-
ste ach Herre, Hr: Christian den
Fembte af Gudz Naade, Konge till Dannarch ach
Norge, de Wenders ach Gotters etc.
Höystbem: hans Kongl: Mtts: Geheim ac Can-
celie Raad Assessor udi Collegio
Status ach höyeste rett, Vice Stadt-
holder udi Norge.

21

Efue Tuel till Willestrup.
Giör Witterligt, At efftersom Jeg imod
ald formoding, fornemmer ac er kommen udi er-
fahring, Hvorledis Bergfolchene paa Röraas
Kobberwerch sig Utillbörlig hafver giort opset-
sig ac aprörigst, ja det eigentlig at Kalde
Rebellisch, I det de sammen rotteden ligesom
med Mytterie, ey alleene Uforsvarligen
Skall hafve afverfoldet dend af hans Kongl: Mae:
allernaadigste beschicht Bergmester Henning
Irgens, Mens end ach dend fornembste ach Prin-
cipal Participant for werchet Sr:
Jochum Irgens ach dennem med Hug Slag ilde trac-
teret, deslige tillforn ey lettelig er
hört; Tagende till Aarsag, at en af Gesel-
lerne, formiddelst begangne forseelse, var
sat udi Prisonen, Hvilchen de Vedegen
Macht ac Wold self foruden ald Forlaff

[...]«At ettersom jeg imot all formodning har fått vite hvordan bergfolkene på Røros utilbørlig har gjort seg oppsetsige og oprørske, ja egentlig rebelske, i det de sammenrottet seg som ved mytteri, ikke alene har de overfalt den av hans Kgl. Majestet allernådigst beskikkede bergmester Henning Irgens, men endog den fornemnste prinsipalpartisipant for verket, Sr. Jochum Irgens og traktert dem ille med hugg og slag. Til grunn har de oppgitt at en av gesellene på grunn av begåtte forseelser var satt i fengsel, hvilket de ved egen makt og vold selv uten tillatelse har tatt ut av fengslet [...]

Ove Juul».

Men samtidig kom det også en kongelig resolusjon på arbeidernes «suppliqve» som gir ordre om at arbeiderne og kullbrennerne heretter skulle betales kontant lønn, at arbeiderne også skulle ha betaling for helligdagene uten noen «forkortning», at de som kom alvorlig til skade under arbeidet skulle ha en rimelig erstatning, og at berggesellene skulle ha forrett til malmkjøringen når det kunne skje uten at gruvearbeidet ble forsømt. Og dermed hadde arbeiderne oppnådd det meste av det de hadde gått til aksjon for.

Kongen påla også visestattholderen å nedsette en kommisjon av «fire fornuftige Mænd» for å undersøke arbeidernes klagemål og forholdene ved verket.

Spell-Ole ble «som formand for de suplicerende» eksaminert og sa at de innsamlede penger skulle brukes til å hente ny beskjed fra stattholderen, da arbeiderne ikke hadde fått svar på sin suplikasjon. Pengene fantes «udi hans pung beseglet» sammen med en fortegnelse over dem som hadde gitt bidrag, det var orden i tingene slik.

Arbeiderne og deres tillitsmenn gikk fri denne gang. «Siden Kammertjeneren ved sin urigtige omgang med Arbeidernes Betaling med videre, havde selv givet Anledning til denne Tumult, pardonnerede Hans Majestæt alle Anklagede, hvorved den hele Handel for denne Gang havde ende».[320]

(Barn VI:41)

Gift med neste ane.

Barn:

Ellend Olsen Spell. Født omkring 1647. Levde 1701 på Røros (ST). Død 1723 på Røros (ST). (Se VI:41).

VII:82 mf mf ff m

Anne Erichsdatter. Levde 1632. Død 1691 på Røros (ST). Begravet 1691 på Røros (ST).[321]

Anne og Oluf hadde sønnen Ellend.

Hun døde i 1691 og ble begravet 1. søndag etter påske.

322

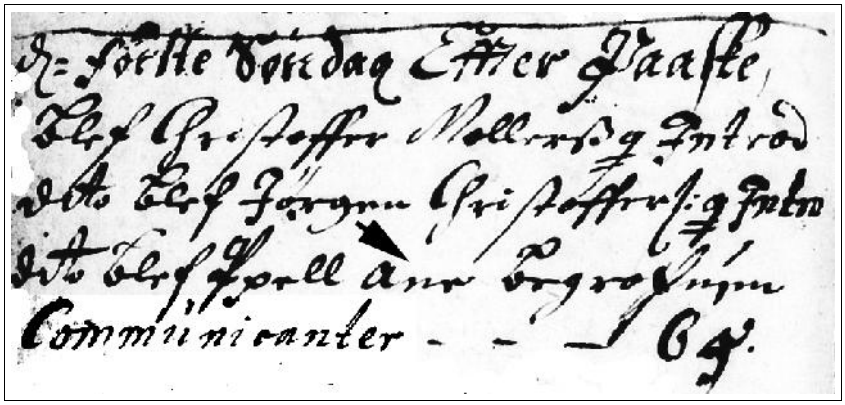

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 1, 1691-1700, Kronologisk liste, side 8.

«D = Første Søndag Effter Paaske, ...
Dito Olef Spell Ane Begrafuen.»

Skiftet etter Anne ble avholdt 20.04.1691.

320 Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 20. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247. Rørosboka, 2. Bind, side 61-69; 4. bind, side 144, 452. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

321 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 1, 1691-1700, Kronologisk liste, side 8.

322



Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 16.

«Søfren Ibsen og Joen Paulsen Tørres gjør vitterlig at aar 1691 den 20. april var vi efter hr. bergmester velædle Hennning Jürgens opnevnelse i Olle Olsens, Spell-Olufs, hus her paa Røros, i bergskriver Peder Hiorts overværelse, til at vurdere og taxere hans eiende midler og formue til rigtighed for creditorene, og det øvrige til deling for hannems og hans salige, nu avdøde kone Anne Erichsdatters arvinger hindes Arfuinger som ere Spell Jonn hinndes Broder, item Mogens Olsen Riiße som paa hans Quindes vegne med Jntereserende Arfuer en Broder Lod,

Giør da og .. anvist og forrefunden som følger;».

Ollle skulle ha halvparten av boet som er Rdl.27-2-22. Resten går til hennes arvinger som er broren Spell-Joen og Mogens Olsen Rise «som paa hans Qvindes vegne med Interesserende arver en Broder Lod», hver arvedel er på Rdl. 13-3-11.

På slutten av skiftet blir første arvedel annammet (mottatt) av Anne Joen Eriksens, dvs Anne Mortensdatter gift med Joen Eriksen Spell. Andre arvedel ble annammet av Maritte Pedersdatter Mogens Olsen Rises. Det er derfor trolig at Maritte Pedersdatter far (Peder Eriksen) må ha vært en bror av avdøde Anne Eriksdatter.[323]

(Barn VI:41)

Gift med forrige ane.

VII:87 mf mf mm f

Morten Carlsen Qvax. Stiger, berggesell. Født omkring 1650. Død omkring 1710.

Kvaksvollen skal være et av de eldste bebodde stedene i Djupsjølia. Den ble antagelig oppdyrket like etter verkets anlegg.

Det opplyses om Morten at han bodde og døde på en setervoll kalt Stigervollen i kongens almenning, en halv mil østenfor Røros hytteplass.

323 Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 16. Rørosboka, 4. bind, side 144-145. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

I matrikkelen av 1688 er stiger Morten Carlsen Qvax ført som bruker. Han var stiger ved Arvedal i 1691, da Christoffer Møller søkte om å bli oberkunststiger der.



Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 149.

Morten var ved manntallet i 1701, 60 år gammel og berggesell sammen med sønnene Andreas [Anders], 19 år og Carl, 8 år gamle.

Han døde på en seterplass kalt Stigervolden som lå ½ mil ønsenfor Røros Hyttplass.

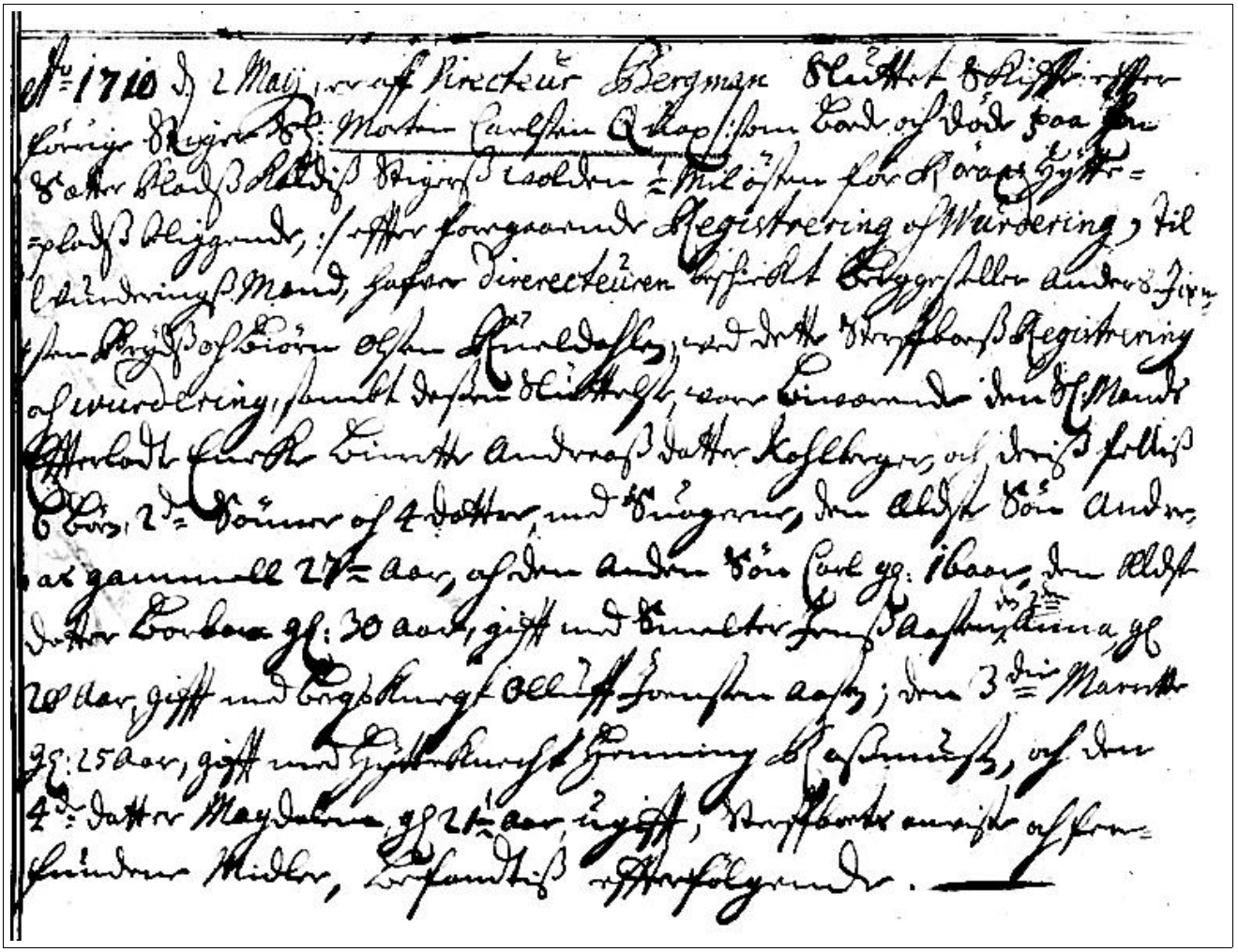

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 71b.

Ved skiftet etter ham 02.05.1710 opplystes at de hadde barna:
1. Andreas, 27½ år, gift med Margrete Henningsdatter.
2. Carl. 16 år.
3. Barbro, 30 år, gift med Jens Aasen.
4. Anna, 28 år, gift med Ole Jonsen Aasen.
5. Maritte 25 år, gift med Henning Rasmussen.
6. Magdalena, 21½ år, ugift.

Det fortelles at engang svensken gjorde fiendtlig innfall, dro de den eneste kua på Kvaksvollen inn i stua og slaktet den julekvelden.

Etter morens død i 1730 ble bygselen overtatt av den eldste sønnen Andreas Mortensen Qvax, født i 1682.

Under bygselbefaringen i 1778 gis denne beskrivelsen av husene på bruket: «En stue med kjøkken og forstuedør, et fehus, en stall av stein med tømmerlem. Innhegningen til dels forfallen.»[324]

(Barn VI:44)

Gift med neste ane.

Barn:

Anne Mortensdatter Qvax. Født omkring 1682. Død 1762 på Røros (ST). Begravet 03.10.1762 på Røros (ST).[325] (Se VI:44).

VII:88 mf mf mm m

Beritte Andreasdatter Kohlberger. Født omkring 1645 på Røros (ST). Død 1730 på Røros (ST). Begravet 08.01.1730 på Røros (ST).[326]

Berethe og Morten hadde følgende barn (minst):
Ca. 1680: Barbara, gift med smelter Jens Aasen, død ï 1756, 80 år gammel.
Ca. 1682: Andreas, gift med Else Henningsdatter, død i 1762, 85 år gammel.
Ca. 1682: Anna, gift med bergsknegt Oluf Jonsen Aas., død i 1762, 86 år gammel.
Ca. 1685: Maritte, gift med hytteknegt Henning Rasmussen.
Ca. 1689: Magdalena, trolig gift med Peder Carlsen.
Ca. 1693: Carl, gift med Beritte Estensdatter.

Berethe ble begravet 08.01.1730.

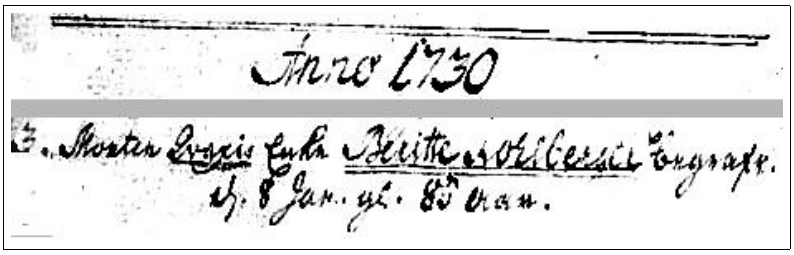

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 73b, nr. 3.

«Anno 1730
3. Morten Qvaxis Enke Beritte Kohlberger
Begraft d. 8 Jan. gl. 85 Aar.»[327]

(Barn VI:44, Far VIII:175)

Gift med forrige ane.

VII:89 mf mm ff f

Peder Fastesen [Schancke]. Stiger, ertzschneider. Født omkring 1660 på Røros (ST). Død 1733 på Røros (ST). Begravet 08.03.1733 på Røros (ST).[328]

Peder var storgutt og berggesell ved Røros kopperverk omkring 1678-79.

I 1691 fant Peder Fastesen en ny gruve, Christian Qvintus eller Christian den 5.s gruve, som i lang tid ble verkets

[324] Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 149. Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 71b. Rørosboka, bind 3, side 1644165, Kvaksvollen. Astrid Ryen: Gruvearbeierslekter.

[325] Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 135a, nr. 85.

[326] Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 73b, nr. 3.

[327] Rørosboka, bind 3, side 1644165, Kvaksvollen. Astrid Ryen: Gruvearbeierslekter.

[328] Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 74b, nr. 25.

hovedgruve. I 1694 fant han Myrgruven som lå like ved. Også denne hadde rike forekomster, og etter noen års drift ble begge gruver forenet med et «durchslag».

I 1692 Peder fikk 50 rdl. i finnerlønn. Han ble ertzscheider ved gruven etter egen søknad der han forsikrer at «Gud i Himmelen skall Eder med ganske Familie Rigeligen igien belønne».

Manntallet for 1701 viser:



Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 145.

c«Røraas Kaaber Werckis Præstegield - Grube Folchene.
Deris Stand:
Ertzscheider.
Mændenis Nafne - Deris Alder:
Peder Fastensen - 40.
Deris Sønners Nafne og hvor de findes - Deris Aar og Alder:
Faste Pedersen - 18.
Knud Pedersen - 14.
Reinholt Pedersen - 12.
Jens Pedersen - 6.
Peder Pedersen - 3».

Peder var ertzscheider 1700 - 1709.

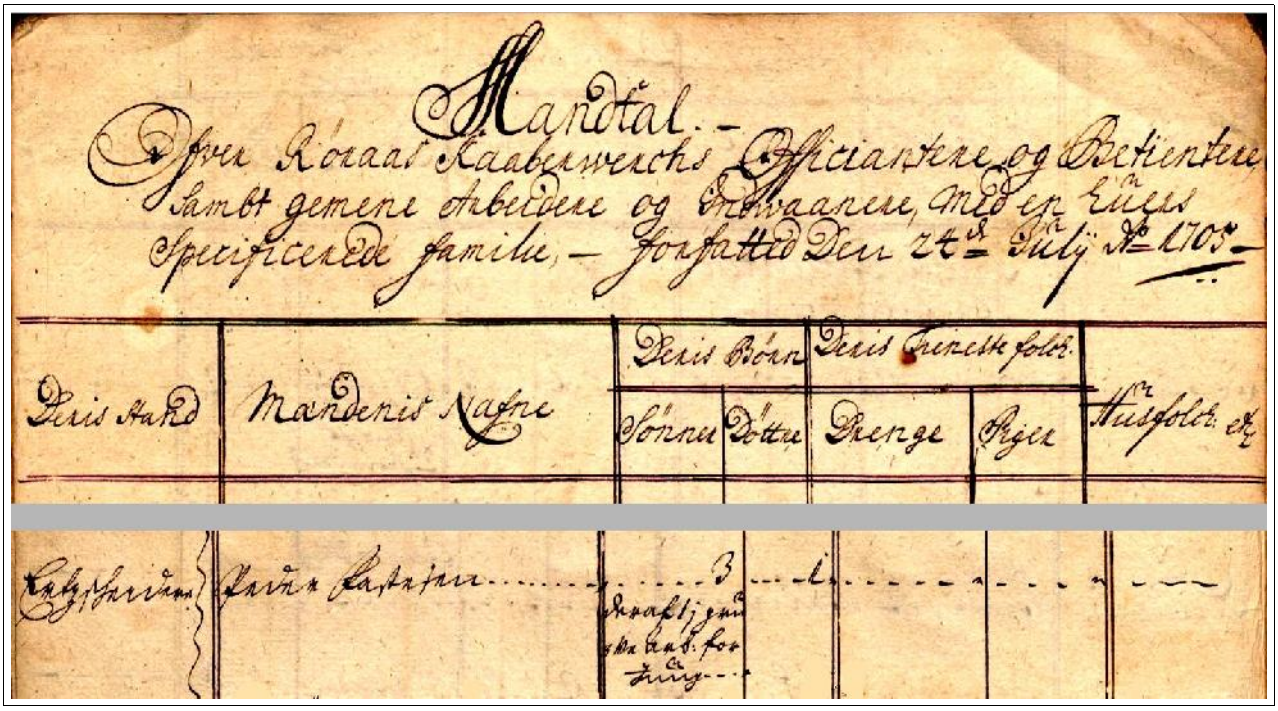
Mandtal. –
Ofver Røraas Kaabberwerchs Officianter og Betienter, sambt gemene Arbeidere og Indvaanere, med en huers Specificerede familie, – forfattet Den 24de Juli Ao 1705

Deris Navn	Mandens Navne	Deris Børn		Deris Tienere folk:		
		Sönner	Døtre	Drenge	Piger	Husfolk:
Kgl. Majestæts	Lars Lasterson	3	1			

Drabl. jeg [illegible] for [illegible]

Fogderegnskap L3951 Orkdal og Gauldal fogderi 1701 - Ekstraherte poster 1697-1701 - Manntall 1705 for Røros kobberverk.

«Mandtal. –
Ofver Røraas Kobberwerchs Officiantere og Betientere, sambt gemene Arbeidere og Indvaanere, med en huers specificerede Familie – forfattet den 24:de Juli Ao 1705».

I manntallet for 1705 oppgis at de har tre sønner og en datter.

Han var så understiger ved Christian V gruve, korporal ved 2. gruvekompaniet på Røros senest i 1700 og senere sersjant. Peder brukte seteren Skåkåsen, også benevnt Skokaas, Skakaasen, Schachaasen.

Peders mor, Ildri, hadde en brorsønn, berggesell Nils Olsen Bock, som det ble holdt skifte etter i 1706. Han etterlevnet seg to barn som hans kusine ertzcheider Peder Fastesen, barnets nærmeste pårørende, ble formynder for. Peder hadde også vært fadder til en avdød sønn, Peder Nilsen Bock, født i Røros og døpt 02.07.1696.

Han festet i 1733 Skåkåsen, tidligere brukt av monsr. Mølman, sammen med sønnen Peder og svigersønnen Lars Mogensen.

Peder døde i 1733:

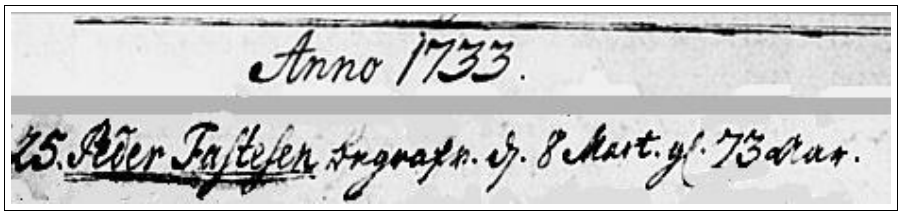
Anno 1733.
25. Peder Fastesen begrafn. d. 8 Mart. gl. 73 Aar.

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 74b, nr. 25.

«Peder Fastesen begraft d. 8 Mart. gl. 73 Aar».

Skiftet etter Peder ble avholdt samme år, men skifteprotokollen er bortkommet.[329]

Storwartzfeltet

Gruvene i området strekker seg over store areal. Nye Storwartz, som har vært hovedgruven til Røros Kobberverk i mer enn 200 år, har en utstrekning på hele 300 mål. Kruttet ble i noen grad brukt mot slutten av 1600-tallet, men da helst i sammenheng med ortedriften, dvs. sprenging av ortene som ble drevet parallelt nedover i malmgangen, når malmfeltet skulle åpnes eller fares opp. Ellers så brukte man stort sett fyrsetting til langt ut på 1700-tallet.

Takket være privilegiebrevet fra Kong Christian IV av Danmark og Norge (1577- 1648) fikk Røros Kobberverk retten til all skog, elver og sjøer til vannkraft, malmer og mineraler som måtte finnes, samt menneskenes arbeidskraft i dette området. Her kunne bøndene dessuten bli pålagt, «mot enkel betaling», å selge sine produkter og varer og utføre transportarbeid for Kobberverket. Storwartz-feltet omfatter i alt 9 gruver:
Gamle Storwartz (1645-1946)
Nyberget (1650-1713, 1859-90)

329 Manntallet 1701, 13.2.4 Gauldal Fogderi, Røros prestegjeld, folio 146. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 132-133. Rørosboka, 2. bind, side 106, 111; 4 bind, side 57, 422.

Hestkletten (1659-1756)
Gamle Solskinet (1673-1730, 1870-90)
Christianus Qvintus (1691-1775)
Myrgruva (1694-1770)
Nye Storwartz (1708-1946)
Nye Solskinet (1854, 1861-1890)
Kronprins Olavs grube (1937-1972)



Christianus Quintus gruve og Myrgruva som begge ble funnet av Peder Fastesen [Schanke] i henholdsvis 1691 og 1694.

Quintus gruve og Myrgruva

På toppen av bakken, der veien oppover forbi sjakthuset mot Kvintushøgda eller Kletten passerer under taubanen, ligger en av hovedfaringene til Quintus gruve. Her omkring ligger også murer etter flere bygninger, blant annet brakken som de første årene også ble brukt av mannskapet på Olavsgruva. Quintus gruve ble anlagt så tidlig som i 1691, og er oppkalt etter kongen på den tiden, Christian V.

Faringen til Myrgruva ble påbegynt et par år etter Quintus. Disse to gruvene er forent ved et gjennomslag. Mellom Myrgruva og Hestkletten gruve lå en mindre gruve som ble omtalt som 'Banken'. En bank er betegnelsen på en liten høyde i terrenget. Faringen til Banken lå i nærheten av Hestkletten gruve. Selve gruven gikk litt inn under denne, og strakte seg østover til Myrgruva. Myrgruva og Quintus ble etterhvert hovedgruvene for Kobberverket. På slutten av 1700-tallet begynte utbyttet derimot å bli dårlig, og i 1790 ble driften stanset. Tidlig på 1900-tallet ble driften gjenopptatt for en kort periode, og på 60-tallet var det omvisninger i gruven for publikum.

Bergstaden hadde omkring 1700 blitt en typisk gruveby med ganske stor bebyggelse. Jordboken nevner det året 17 større gårdsbruk i hele sognet og ikke mindre enn 1688 skyldsatte plasser. De fleste av disse var bygslet av oppsitteren, og dette lille bondebruk ved siden av gruve- eller hyttearbeidet gjorde sitt til å trygge tilværelsen for bergfolket, men gjorde dem også mer avhengige og stedbundet. Etter ødeleggelsen under krigen ble det først og fremst bygd hus langs de to hovedgatene Hyttegata eller Storgata og Litjgata, idag Bergmannsgata og Kjerkgata. Videre langs de små tverrgater mot elven og langs innkjøringsveiene til Bergstaden. Selve anlegget var stort sett slik det er bevart inntil våre dager. En kan anta at Bergstaden ved 1700-årsskiftet hadde noe over 1500 innbyggere. I en dansk beskrivelse av Røros-verket fra omkring 1700 heter det at på bruksplassen Røros bor bruksbetjenter, arbeidere og andre private folk «til mere end 300 Familier, har sin egen Kirke og Skole, som af Værkets Kasse underholdes og Præsten lønnes». Verkets første skole ble besluttet opprettet i 1697, da Henning Irgens foreslo at de 121 Rdl. som partisipantene hadde til gode i Volqvart Jøns' bo «maatte forundes till en Scholis opbyggelse herpaa Werchet. Huilchet Participanterne bevilgede och consenterede».[330]

(Barn VI:45, Far VIII:177, Mor VIII:178)

Gift 1681 med[331] neste ane.

Barn:

Knud Pedersen Schancke. Født omkring 1685 på Røros (ST). Død 1752 på Røros (ST). Begravet 11.06.1752 på Røros (ST).[332] (Se VI:45).

VII:90 mf mm ff m

Gunilla Knudsdatter [Drake]. Født omkring 1652. Død 1744 på Røros (ST). Begravet 19.01.1744 på Røros (ST).[333]

---

330 Bergstaden.org - Om Bergstaden Røros og Kobberverket. Wikipedia - Røros kobberverk

331 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 133.

332 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 86a, nr. 18.

333 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 81a, nr. 9.

Gunilla og Peder hadde følgende barn:
1683: Faste, berggesell, død 1706.
1687: Knud, ertzscheider, død 1752.
1689: Reinholdt, berggesell, bodde i hus nr. 156, død 1736.
1692: Ildri, muligens døpt 07.02.1692, død 1770, gift med:
I. Jochum Lassesen, født ca. 1679, bodde i hus nr. 306, Lasse-an.
II. Lars Mogensen Catz, født 1677, bodde i hus nr. 220.
1695: Jens, stiger, bodde i hus nr. 73 b, død 1772.
1697: Peder, røstvender, gift med Maria Iversdatter Brynnilds i 1723, død 1751.

Enken Gunilla overlot sin yngste sønn og svågeren Lars Mogensen en andel i Skåkåsen.

16.03.1735 søkte Gunilla om at hennes manns datter og fostersønn skulle få arbeide hos verket:
«hworwed foredrages, at hendis sali mand udi sin lange Tieneste, hawde wisst alle trorskab, war desuden føste finder af Christian V:s grube, hworfore hand nød en Pension saa og siden af Myrgruben da han af Participanterne wed sali Peder Hiort war giwen den forsikring, om hand hawde 10 sønner, skulle de alle bliwe hiulpen, og derfore ansøger, at hendis sali mands antagne datters og foster søn, maatte komme udi arbeid wed gruberne, paa det hand kunde wore hende til understøttelse udi hendes høije alderdom og swaghet».

Som enke søkte Gunilla 04.03.1733 om nådepenger:
«Paa enken Gunilda sali Peder Fastersen [...] at som hun nu udi sit alders 81 aar maa sware sin mand Peder Fastersen der udi 26 aar han hawde waret Stiger, og detsuden finder af Christian V:s grube, hende da maatte ferundes maanelig Pension, at hun icke udi sin alderdom skulle komme til at trænge, war paateignet.»

Gunilla døde i 1744:

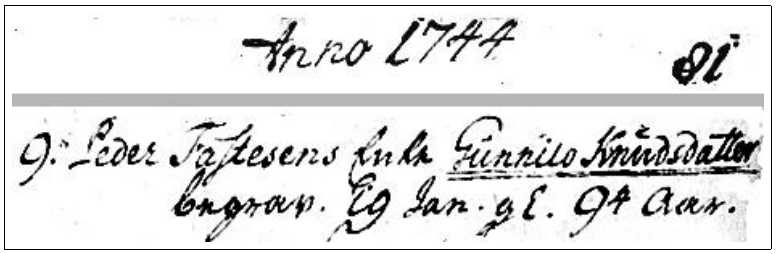
Anno 1744 91
9. Peder Fastesens Enke Gunnild Knudsdatter
begrav. Eg Jan. gl. 94 Aar.

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 81a, nr. 9.

«Peder Fastesens Enke Gunnild Knudsdatter begrav. 19 Jan. gl. 94 Aar».

Skifte etter Gunilla ble avholdt 08.05.1744.

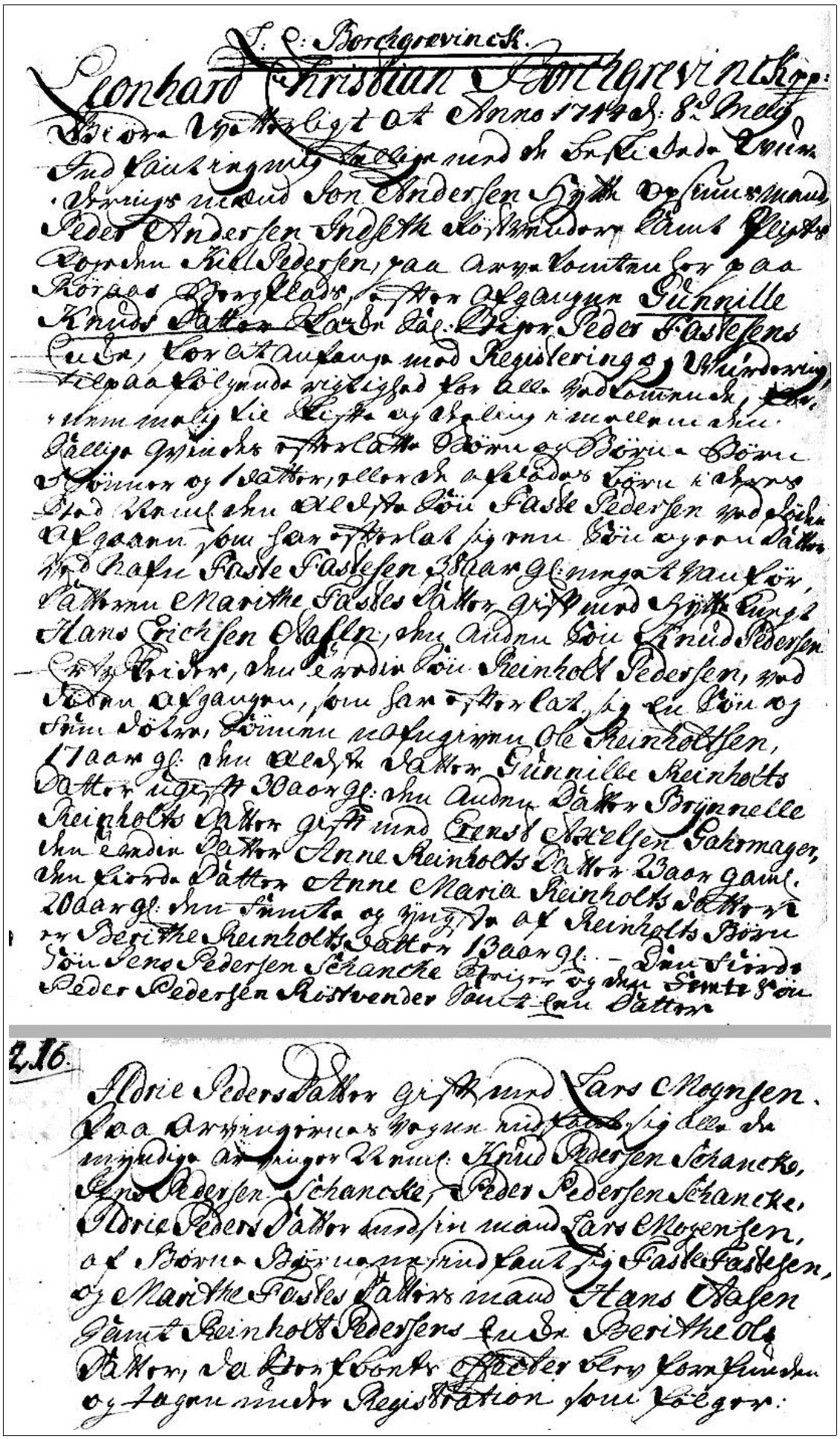

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 05, 1742-1756, folio 215-216.

Dette er eneste gang hun benevnes med sin manns og sine barns slektsnavn: «Gunille Knutsdatter Skake» og «Skanke» samt med en annen håndskrift «Schanche». I skiftet omtales en sølvskjed som veide 2¾ lod, merket

«P[eder] F[aste/sen] S[en/kancke] - G[unilla] K[nuds/dtr] D[otter/rake] - 1731», sannsynligvis ved deres gullbryllup.[334]

(Barn VI:45, Far VIII:179)

Gift 1681 med[335] forrige ane.

VII:91 mf mm fm f

Lorentz Ingebrigtsen Biørgum. Smelter. Født omkring 1661. Levde 1701 på Røros (ST). Død 1708 på Røros (ST).

Det første dokument om hus nr. 4 i Bergmannsgata (Hyttegaden) er fra 1695, der Lorentz Biørgum forplikter seg til å sørge for sine foreldre, Ingebrigt Biørgum og Karen Larsdatter, til deres dødsdag med kost og klær. Han og familien skal oppføre seg pent mot de gamle, og bekoste en skikkelig begravelse. For dette underholdet skal Lorentz bruke og arve foreldrenes eiendom, hus, innbo, krøtter og gresshager, men også overta farens gjeld.

Denne avtalen ble bevitnet med bumerker og signeter 27.02.1695 av brødrene Lorentz, Even og Peder Biørgum og svogeren Oluf Andersen Qvekne. Bergskriver Peder Hiort den eldre og proviantskriver Niels Hansen skrev under til vitterlighet.

Manntallet for 1701 viser:


Hytte Folchene.

Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, hyttefolkene, folio 166.

«Røraas Kaaber Werckis Præstegield - Hytte Folchene.
Deris Stand:
Smeltere.
Gaardernis eller Pladsernis Nafne:
Aasen.
Mændenis Nafne:
Lorentz Biørgum.
Deris Alder:
40.
Deris Sønners Nafne og hvor de findes - Deris Aar og Alder:
Joen Lorentzen - 5.
Tieniste Karer eller Drenger
Olle Larsen Fød i Opdahl - 16».

De arbeiderne som tjente best i gammel tid, var smelterne.

I 1708 ble det holdt skifte etter «smelter Lorentz Biørgum»:

334 Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 05, 1742-1756, folio 215-216. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 133. Rørosboka, 4. bind, side 56-57, 231, 265, 422, 453.

335 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 133.

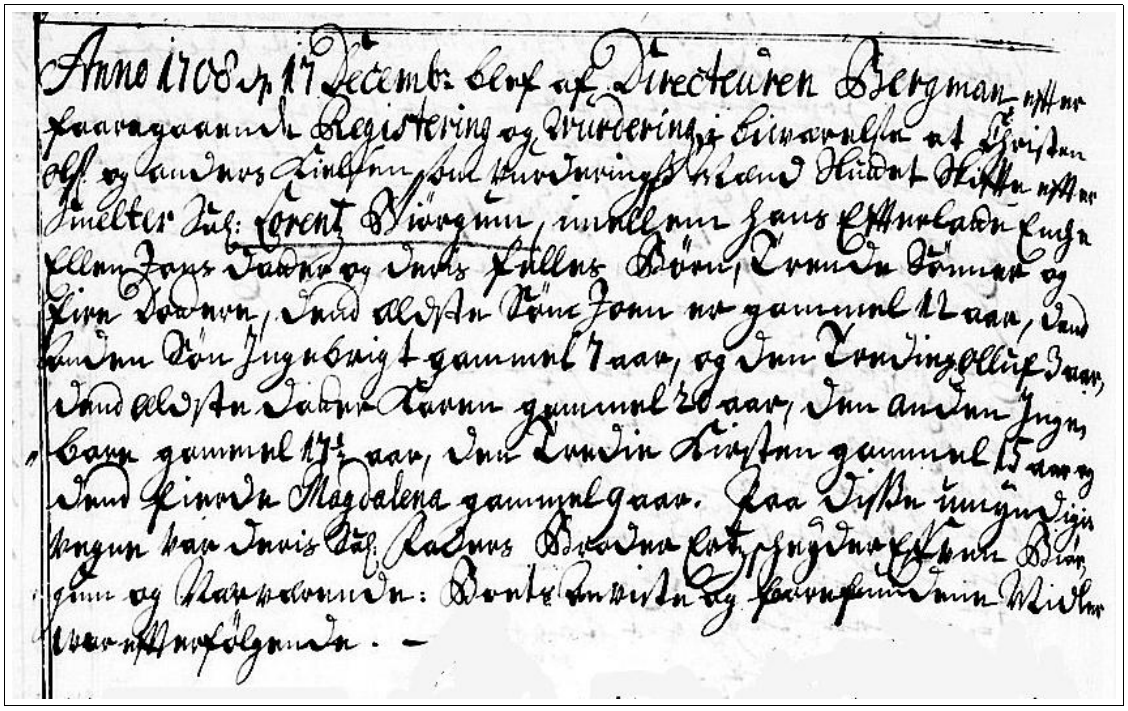

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 44b.

«Anno 1708 d. 17 Decembr blef af Directeuren Bergman effter faaregaaende Registering og Vurdering Biværelse af Christen Olß. og Anders Linlenn som Vurderingsmænd huldet Skiftte effter Smelter Jul: Lorentz Biørgum, imellem hans Effterladne Enche Ellen JonsDatter og Deris felles Børn, Treede Sønner og Fire Daatere,
dend ældste Søn Joen nu gammel 12 Aar,
den Andre Søn Jngebrigt gammel 7 aar, og
dend Tredie Olluf 3 Aar
dend ældste Datter Karen gammel 20 Aar,
den andre Jngebore gammel 17 1/2 Aar,
Den Tredie Kirsen gammel 15 Aar og
dend fierde Magdalena gammel 9 Aar.

Paa dißße umyndigis vegne var deris Sal: Faders Broder Ertzschneider Effren Biørgum og nærværende. Boets Anviste og forefundenn Midler var effterfølgende.»

Hans gård, som lå i Hyttegaden mellom elva og Oluf Larsen Tamnesets hus, ble taksert. Den besto av en stue med kjeller og uinnredet loft. Stua hadde tre vinduer, en stor seng og et kråskap. Lorentz hadde et bryggerhus, en stall med lem over, fjøs og høylade, og en liten hage. Til gården var det fire gresshager, tre i Storhagen og en i Junkerhagen. Gård og hager ble vurdert til 106 riksdaler.

Han hadde tinn til 17 daler og redskap for 6. Besetningen besto av 4 kyr, 2 kalver, 1 kjøreokse og 1 hest.

Boets midler var 244 og gjelden 139 riksdaler, så arvingene fikk 105 riksdaler.[336]

(Barn VI:46, Far VIII:181, Mor VIII:182)

Gift med neste ane.

Barn:

Karen Lorentzdatter Biørgum. Født omkring 1688 på Røros (ST). Død 1756 på Røros (ST). Begravet 18.01.1756 på Røros (ST).[337] (Se VI:46).

VII:92 mf mm fm m

Elen Joensdatter Hellum. Levde 1673. Død 1731 på Røros (ST). Begravet 13.03.1731 på Røros (ST).[338]

Elen var fra Trondheim.

Ifølge geni.com var Elin datter til
Joen Hellum i Bjørnsgård (* ca. 1634 i Trondheim - † før 17.10.1673 i Trondheim) og
Kirsten Olsdatter.

Elen og Lorentz hadde følgende barn (minst):

336 Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, hyttefolkene, folio 166. Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 44b. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 12, 121, 226.

337 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 88b, nr. 3.

338 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 74b, nr. 6.

Ca. 1688: Karen, gift med Knud Pedersen Schanke.
1693: Kiersti, Kirsten er fadder i 1723.
Ca. 1699: Malena, gift med Jon Andersen Tolgen, bodde i hus nr. 152, død i 1774.

1693: «22 Trinitats ...
Dito blef Lorens Biørgums barn døbt Kaldet Kiersti.
Fadd: Birrit Rien, T... Olsen, Ingebor Rien, Johannis Brun [Johannes Volquart Brun var organist i Røros kirke 1695 - 1721], Christen Sund»
Kirkebok nr. 1, folio 51).

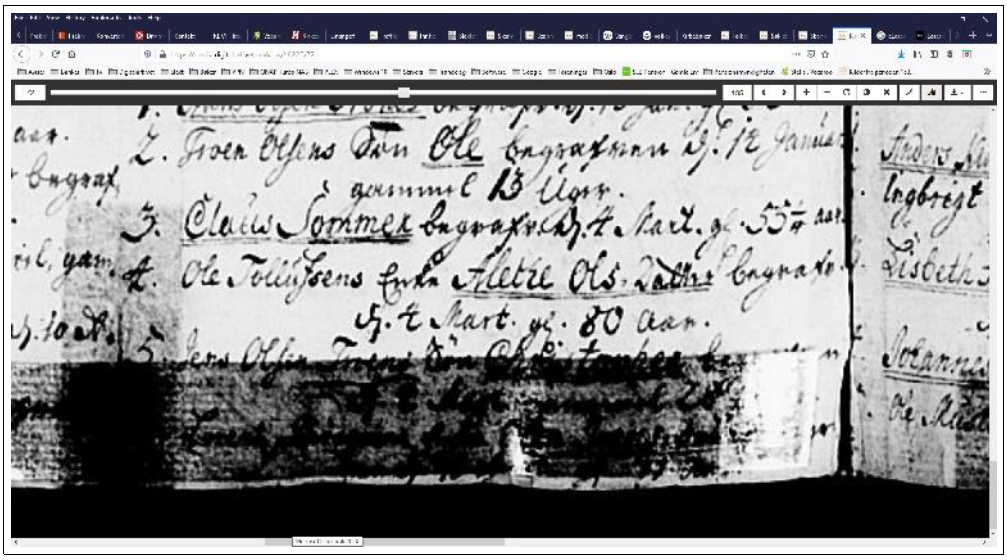

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 74b, nr. 6.

Det finnes en gammel registrering i FamilySearch hvor det angis at hun ble begravet 18.03.1731. Imidlertid er kirkebok nr. 3, folio 74, nr. 6, som kan gjelde dette, uleselig. Nr. 5 gjelder 4. mars og nr. 7 22. mars 1731.

Jeg har forsøkt å behandle bildet, og da framkommer ordene «Lorentz Bjørgum» og nede til høyre «71», så det stemmer nok!

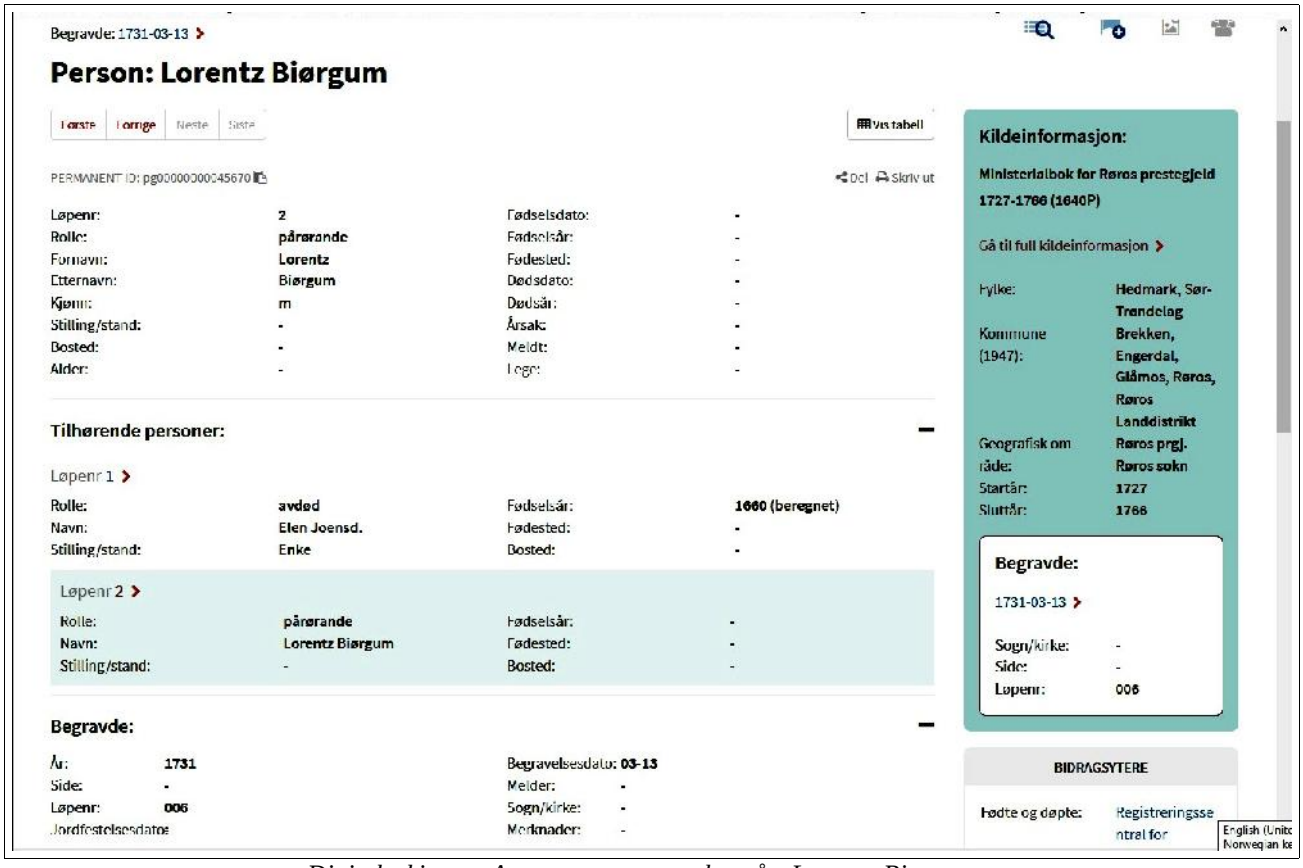

Digitalarkivets «Avanserte personsøk» på «Lorentz Biørgum».

Denne tolkningen bekreftes i Digitalarkivets «Avanserte personsøk» på «Lorentz Biørgum» hvor hun angis å være begravet 13.03.1731, løpenummer 6, beregnet født i 1660, dvs.død 71 år gammel.[339]

339 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 226.

(Barn VI:46, Far VIII:183, Mor VIII:184)

Gift med forrige ane.

VII:93 mf mm mf f

Michel Ingebrigtsen Litlgjerdet. Festebonde. Født omkring 1638 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Levde 1664 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Død før 1700.

I 1664 var Michel bruker av Litlgjerdet.

Manntallet fra desember det året viser for Guldalls Fougderi og Aallens Tinglaug - «Ødde Gaarder»:

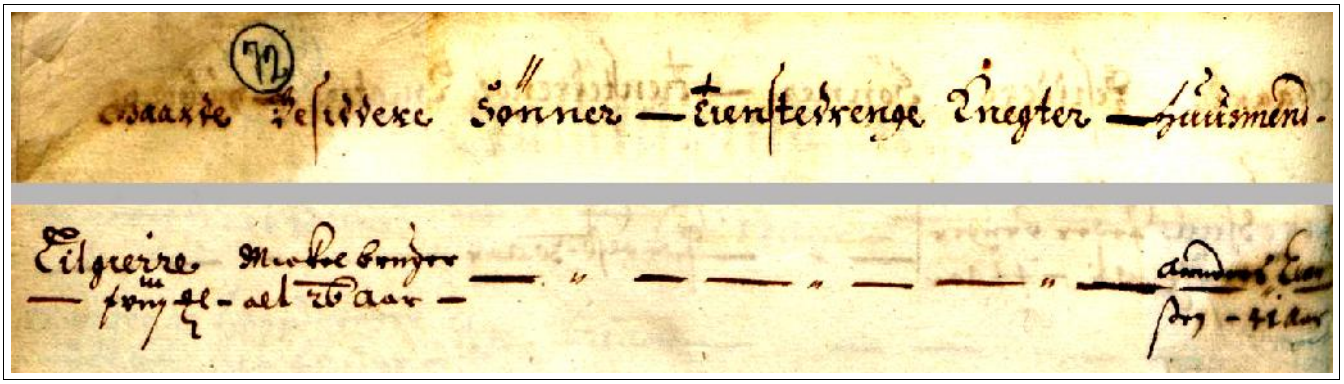

Fogdenes manntall i 1664: 18 Gauldal fogderi, Aalen tinglag, folio 72.

«Gaarde:
Lilgierre - 18 mkl[aug].
Besiddere:
Mickel Bruger alt - 26 Aar.
Huusmend:
Annders Enersen - 41 aar».

Michel hadde antagelig sønnen:
Ca: 1666: Johannes, til Nyplass på Røros.

Han fortsatte som gårdbruker utover mot hundreårsskiftet.

Eiendomsretten til gården ble imidlertid overtatt av Jakob Bersvendsen Hov. Den delen av gården som hadde vært krongods, ble kjøpt av Henning Irgens i 1669. På samme tid kjøpte Irgens mye jordegods i disse traktene. Det han fikk hånd om under denne gården, var 6 merker, antagelig husmannsplassene oppe i bakkene sørvest for elva.

I 1701 var nok Michel død. for manntallet for 1701 viser for «Holtaaalens Præstegield - Aalens Sogn» at Litlgjertet lå øde:



Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Aalen sogn, folio 140.

«Gaardernes eller Pladsernis Nafne:
Lillegiere.
Opsiddernes eller Leylendings Nafne:
Øde».

Selve gården lå altså øde, men det bodde folk på husmannsplassen under gården. Det var skomakeren Trond Olsen og en soldat som het Peder Einarsen. De var henholdsvis 48 og 29 år gamle. Denne plassen har gått under navnet Trondsvollen og fikk eget matrikkelnummer i 1723. En annen husmann under gården omkring 1700 var Steffen Sørensen med sønnen Bersvend Steffensen. De folka bodde nok i Trøen.

Jakob Hovs arvinger må ha solgt gården videre til Jon Næsse eller Næss, for han er nevnt som eier i et dokument fra 1706. Det er ikke utenkelig at Jon Næss var fra Singsås og en slektning til Anne Digre, som Jakob Hov var gift

med. Det er fristende å tro at Jon Næss er identisk med Jon Jensen fra Digre, altså svoger til Jakob Bersvendsen Hov, og at denne Jon en tid bodde som husmann på Nesset under Singsås før han flyttet oppover dalen. I så fall var det sønnen hans, Jon Jonsen, som drev Digre en tid sist på 1600-tallet. Jon Digre ble oppgitt å være 28 år i 1665, så alderen stemmer bra med den senere Jon Næss. Jon «Næssze» finner vi i 1701 på Smalervollen. Han var da 58 år gammel, mens sønnen Iver var 24 år.[340]

(Barn VI:47, Far VIII:185)

Gift

Barn:

Johannes Michelsen Nyplass. Født omkring 1666 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Levde 1701 på Røros (ST). Død 1747 på Røros (ST). Begravet 23.05.1747 på Røros (ST).[341] (Se VI:47).

VII:95 mf mm mm f

Oluf Hansen Kuraas. Gårdbruker. Født omkring 1631. Levde 1664 på Røros (ST).

Oluf var sønn til Hans Olsen Kuraas.

Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1664: Hans.
Ca. 1674: Anne, gift med Johannes Michelsen Nyplass.
Ca. 1679: Peder, gift med Margrete Prytz, død i 1755.
Han var forlover da Annes datter, Maritte, giftet seg med Lorentz Knudsen Schanke.
Ca. 1683: Joen, død i 1751.
Ca. 1687: Anders.
Jon og Anders kan være sønner til Anders Jonsen Kuraas som døde i 1722, 77 år gammel.

Det er sannsynlig at Kuraasen før 1700 var én odelsgård med flere brukere. Jo-Olsa-gården var den opprinnelige gården, Per-Hansa-gården og Ivar-gården var underbruk. Der drev slektens yngre sønner som bruksbønder. I folketellingene for 1701 og 1801, i skattemanntallet for 1762 og i jordmatriklene til og med 1804, er Per-Hansa-gården ført sammen med Jo-Olsan som underbruk.

Manntallet fra desember 1664 viser for Guldalls Fougderi og Aallens Tinglaug - «Rødings Pladzer»:



Fogdenes manntall i 1664: 18 Gauldal fogderi, Aalen tinglag, folio 77.

«Gaarde:
Kuraas - 3 mk.laug [Per-Hansa-gården].
Besiddere:
Oluf bruger alt - 33 Aar [Oluf Hansen].
Huusmend:

340 Fogdenes manntall i 1664: 18 Gauldal fogderi, Aalen tinglag, folio 72. Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Aalen sogn, folio 140. Aud Mikkelsen Tretvik: Ålen og Ålbyggen, Bind I (1989), side 327-28, 330.

341 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 82b, nr. 42.

Hans - 65 aar [Hans Olsen, far til Oluf Hansen og farfar til Oluf og Anders Joensen].
Gaarde:
Kuraas - 3 mk.laug [Jo-Olsa-gården].
Besiddere:
Oluf bruger alt - 23 Aar [Oluf Joensen].
Tienstedrenge:
Anders Jonsen - 20 aar».

I 1701 er «vår», dvs. den eldre Oluf, død. Hans, 65 år gammel, oppføres som husmann hos Oluf Hansen i 1664. Dette er Oluf Hansens far.

Manntallet for 1701 viser:
«Røraas Kaaber Werckis Præstegield.
Andre Werchets Folch og der omkring Boende bønder,
som Sig med Kiørsel og andet til Werchets Drift opholder og ærnærer.

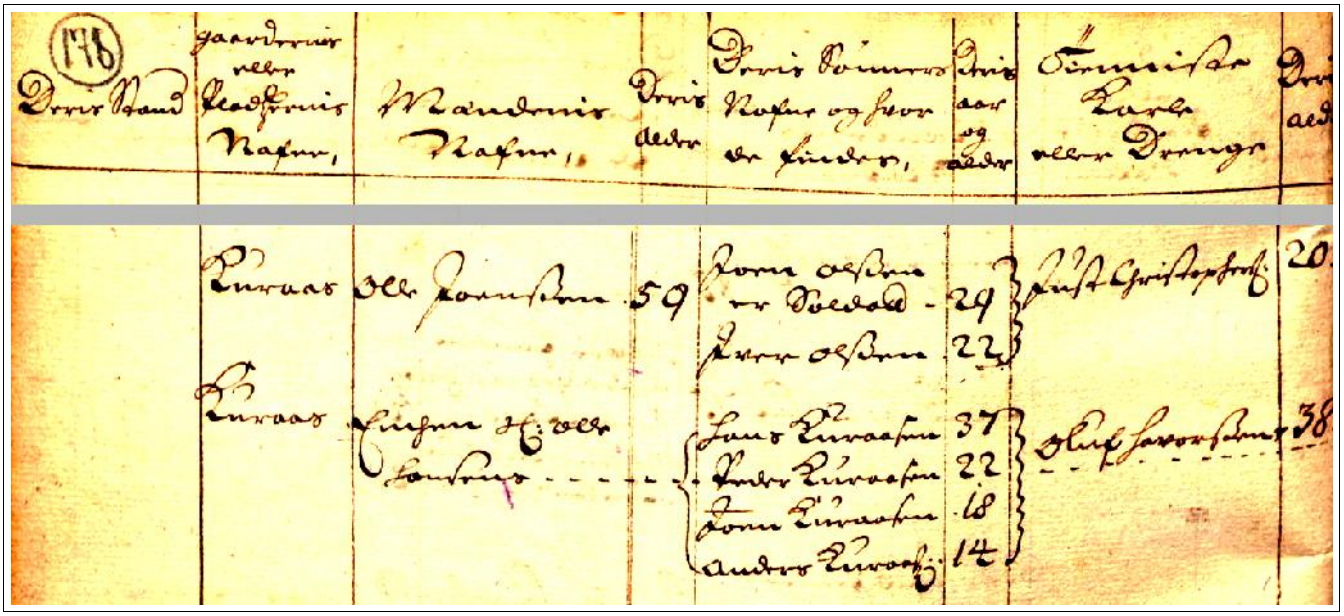

Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, Andre Werchets Folch og der omkring Boende bønder, folio 179.

Gaardernis eller Pladsernis Nafne:
Kuraas.
Mændernis Nafne - Deris alder:
Olle Joensen - 59.
Deris Sønners Nafne og hvor de findes - Deris aar og alder:
Joen Olsen er soldat - 29.
Iver Olsen - 22.
Tieniste Karle eller Drenge:
Just Christophers: - 20.
Mændernis Nafne - Deris alder:
Enchen Sl: Olle Hansens.
Deris Sønners Nafne og hvor de findes - Deris aar og alder:
Hans Kuraasen - 37.
Peder Kuraasen - 22.
Joen Kuraasen - 18.
Anders Kuraasen - 14.
Tieniste Karle eller Drenge:
Oluf Havorsen - 38».[342]

(Barn VI:48, Far VIII:189)

Gift

Barn:

Anne Olsdatter Kuraas. Født omkring 1674. Død 1762 på Røros (ST). Begravet 18.04.1762 på Røros (ST).[343] (Se VI:48).

342 Fogdenes manntall i 1664: 18 Gauldal fogderi, Aalen tinglag, folio 77. Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, Andre Werchets Folch og der omkring Boende bønder, folio 179. Rørosboka, 5. bind, side 184, 187, 343.

VII:121 mm mm ff f

Bersvend Hansen Bersvendstuen. Født omkring 1669. Død 1752 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...02.1752 i Vågå (OP).[344]

O. Rygh skrev om Holungsøien i «Norske Gaardnavne» at Holungsøien søndre også ble kalt Øi.

Når det gjelder stedsnavn, så er det ikke konsekvent i kildene. Holungsøyen er et skogområde øst for sentrum i Vågå. Her var det flere gårder som hadde eierinteresse, Knut Øy fra gården Øy var bare en av dem. På tidlig 1700-tall må Bersvend Hansen d.e. ha vært en tidlig nyrydder i Holungsøyen. På denne tiden var det ikke mange som ryddet seg nye plasser, og ofte gjorde de det uten avtaler.

I 1750 var det kommet flere husmenn i Holungsøyen. Bersveinstuen er altså en av disse, og trolig en av de eldste. Plassen ligger nede ved elven på et relativt flatt område.

Ifølge en dom i lagretten for Oplandene datert 18.06.1755 var det denne eldre Bersvend som ryddet husmannsplassen «Bersvendstuen» under Holungsøy «af raae Rod og i Wild Mark». Det var hans barnebarn, Bersvend Hansen d. y., som hadde gått til rettsak mot bonden Knud Povelsen på Øy som plassen nå tilhørte. Saken hadde gått helt opp til Høyesterett i København, og barnebarnet gikk seirende ut av striden!

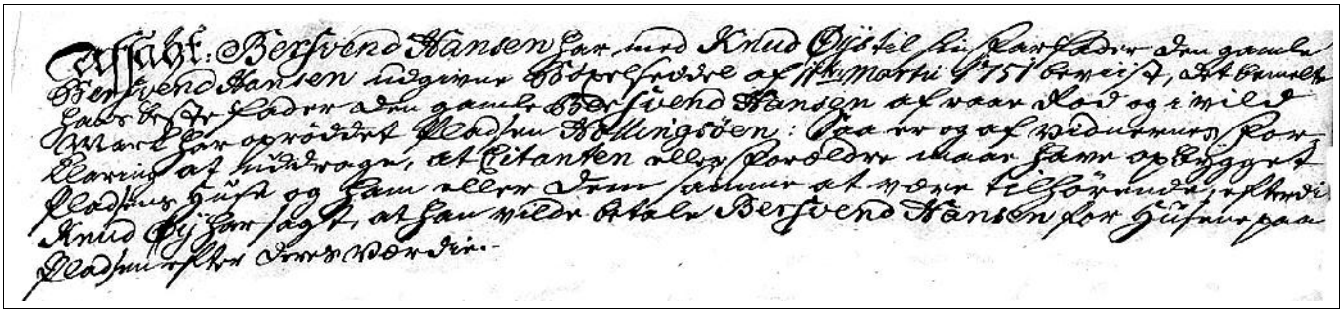

Lagtingsprotokoll nr. 7 for Oplandene - 1752-65 - folio 255 (Utsnitt).

«Avsagt: Bersvend Hansen Har med Knud Øys til sin Forfader den gamle Bersvend Hansen udgivne Bøxelseddel af 11te Martu 1751 beviist, det bemelte Hans Bestefader den gamle Bersvend Hansen af raae Rod og i Wild Mark har oprøddet Pladsen Høllingsøen; Saa er og af widnernes Forklaring at uddrage, at Citanten eller Forældre maae Have opbygget Pladsens Huse og Ham eller Dem samme at være tilhørende, efterdi Knud Øy har sagt, at Han wilde betale Bersvend Hansen for Husene paa Pladsen efter deres værdi. ....»

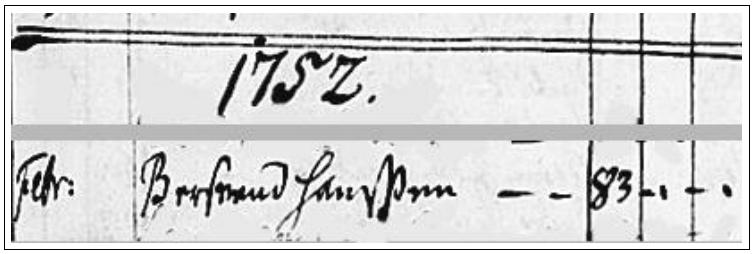

Kirkebok Vågå nr. 1. Døde og begravede, folio 186a.

Bersvend ble begravet i februar 1752, 83 år gammel.[345]

(Barn VI:61)

Gift med neste ane.

Barn:

Hans Bersvendsen. Født omkring 1706 i Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Levde 1752 på Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Død 1784 i Vågå (OP). Begravet ...04.1784 i Vågå (OP).[346] (Se VI:61).

VII:122 mm mm ff m

Synne Larsdatter. Født omkring 1676. Død 1751 i Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP). Begravet ...09.1751 i Vågå (OP).[347]

Synne og Bersvend hadde følgende barn (minst):
Ca. 1706: Hans.

---

343 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 135a, nr. 40.

344 Kirkebok Vågå nr. 1. Døde og begravede, folio 186a.

345 Brev fra Mette Vårdal.

346 Kirkebok Vågå nr. 1, 1739-1810: «Døde og begravede», 1782-86, side 194b.

347 Kirkebok Vågå nr. 1. Døde og begravede, folio 186a.

Ca. 1711: Kari, ugift i 1751.
Ca. 1717: Gunnild, gift med Ole Næshet, døde i desember 1780, 63 år gammel.

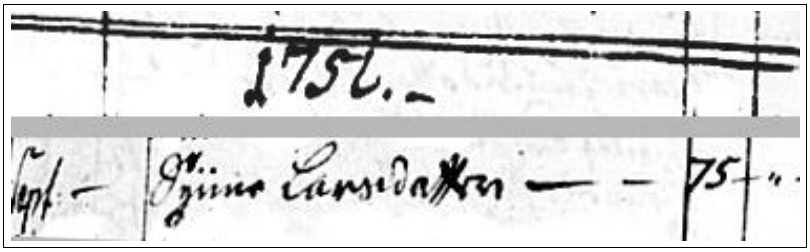

Kirkebok Vågå nr. 1. Døde og begravede, folio 186a.

Synne døde i september 1751, 75 år gammel.

Skifte ble avholdt fra 09.01.1752 og ble avsluttet i juni samme år etter at også hennes mann varr død:

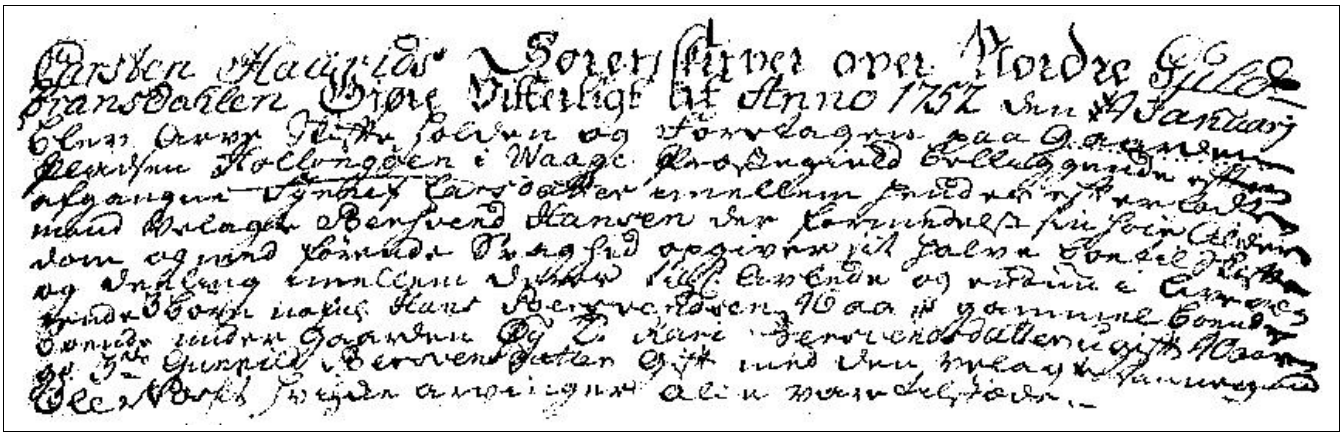

Utdrag av Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2, 1752-54, Vaage præstegield, folio 32b-34a.

«Carsten Haurids Sorenskriver over Nordre Guldbrandsdahlen Giøre Vitterligt at Anno 1752 den 9 Januarj blev Arve Skifte holden og føretagen paa Gaarden Pladsen Hollongøen i Waage Præstegield Belliggende eftter afgagne Synnef Larsdatter emellem Hendes efterladte mand Velægte Bersvend Hansen der formedelt sin høie Alderdom og med førende Svaghed opgiver sit Halve Boe til Skifte og deeling imellem Deres tillS. Avlede og ... i livs værende 3 Børn nafnl.
Hans Bersvendsen 46 Aar gammel Boende under Gaarden Øy
2. Kari Bersvendsdatter ugift 40 Aar og
3de Gunnild Bersvendsdatter gift med den Velagte Dannemand Ole Næshet
hvilcke Arvinger alle vare tilstæde.
...»

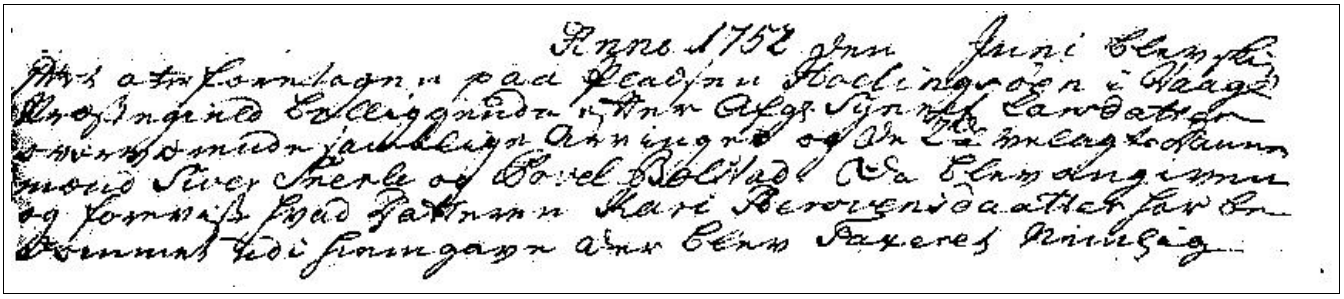

Utdrag av Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2, 1752-54, Vaage præstegield, folio 32b-34a.

«Anno 1752 den Juni blew skiftte atter foretagen paa Pladsen Hoelingsøen i Vaage Præstegield belliggende eftter Afgl. Synnef Larsdatter overværende sambtlige Arvinger og de 2de velagte Dannemend Siver Snerle og Povel Bolstad. Da blev angiven og forevist hvad Datteren Kari Bersvendsdaatter har bekommet udi Hemgave der blev Taxeret nemlig
...»

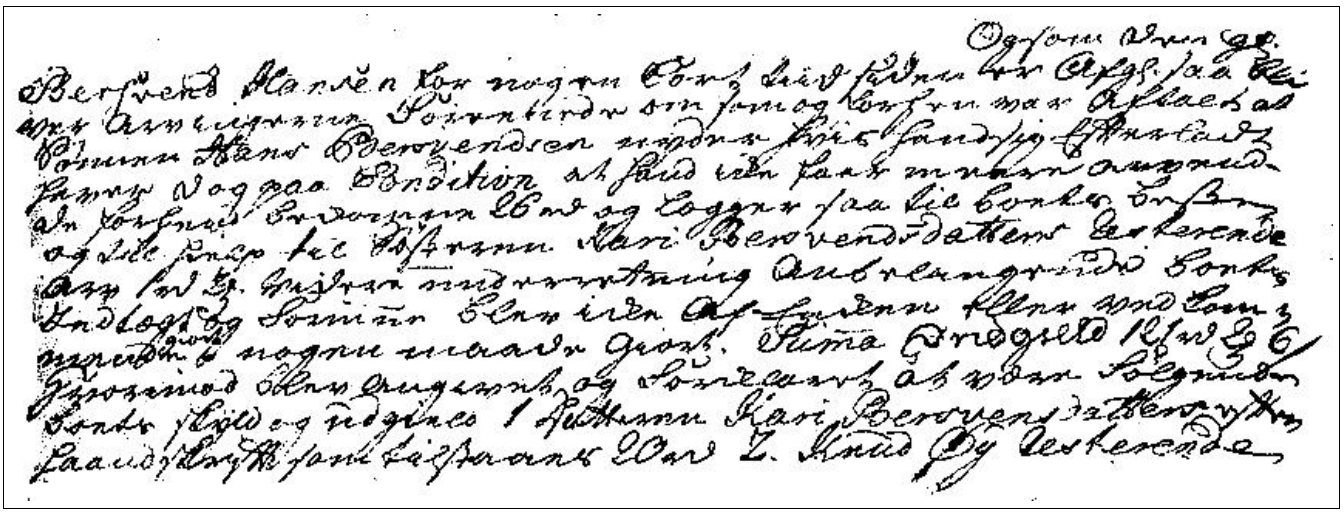

Utdrag av Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2, 1752-54, Vaage præstegield, folio 32b-34a.

«Og som den gl. Bersvend Hansen for nogen kort tiid siden er Afgl. saa bliver Arvingerne Forrenede om som og forhen war Aftalts at Sønnen Hans Bersvendsen nyder hvis hand sig Efterladt haver dog paa Condition at Hand icke faar meere Arvende de forhend Bekommen 26 rd og Lægger saa til boets beste og ... hielp til Søsteren Kari Bersvendsdatters Resterende Arv Lod Godz Videre underretning Anbelangende Boets Indtægt og Formue blew icke af Encken eller wed kommende givet i nogen maade Giort. Summa Indgield 121 rd 2 sh 6 ort. Herimod blew angeviste og Forklaret at wære følgende Boets skyld og udgield
1 Kari Bersvendsdatters efter Haandskrifft som tilstaaaes 20 rd.
2 Knud Øy Resterende ...
...»

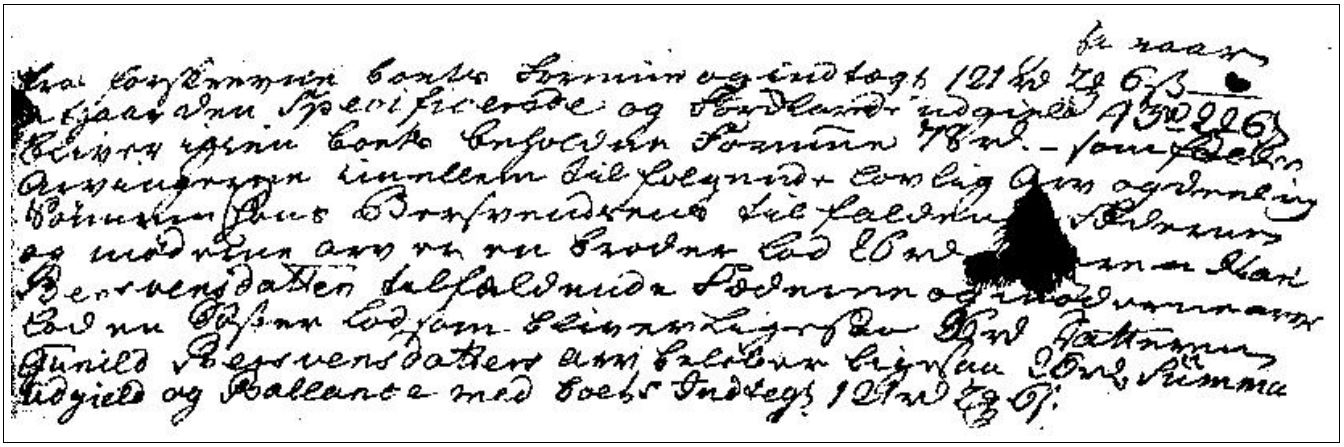

Utdrag av Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2, 1752-54, Vaage præstegield, folio 32b-34a.

«.. naar fra forskreven Boets Formue og Indtægt 121 rd 2 sh 6 ord -
afgaar den Specificerede og Forklarede udgield 43 rd 2 sh 6 ort.
Bliver igien Boets beholdne Formue 78 rd. - som fordeles Arvingerne imellem til følgende lovlig Arv og deeling.
Sønnen Hans Bersvendsens tilfaldne fæderne og møderne arv er en Broder Lod 26 rd.
[Datt]eren Kari Bersvendsdatter tilfaldende Fæderne og møderne arv Lod en Søster Lod som bliver Ligesaa 26 rd.
Datteren Gunild Bersvensdatters Arv beløber ligesaa 26 rd
Summa Udgield og Ballance med Boets Indtegt 121 rd 2 sh 6 ort.
...»

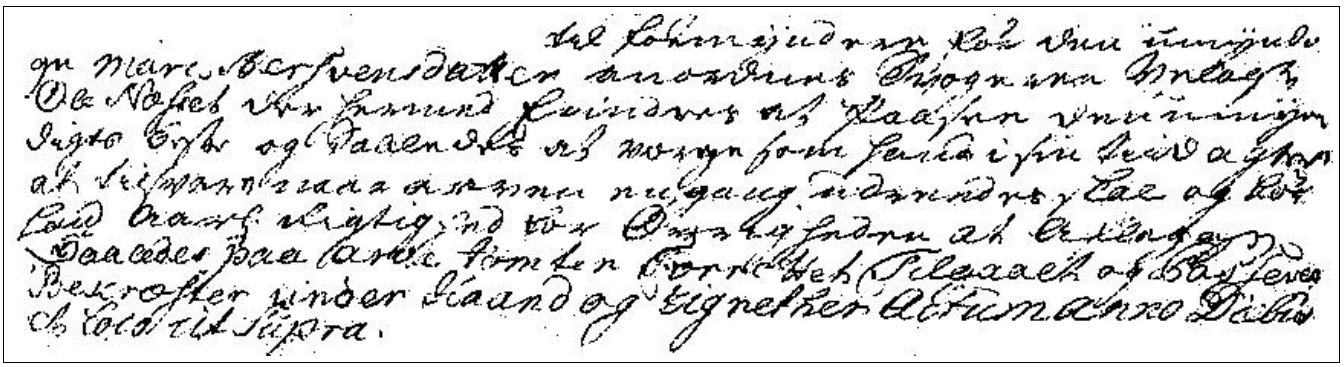

Utdrag av Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2, 1752-54, Vaage præstegield, folio 32b-34a.

«Til formynderen for den umyndige Mari Bersvendsdatter anordnes Svogeren Velagte Ole Næhset der hermed Erindres at Paasee den umyndigtes Beste og Saaledes at ... som Hand i sin tiid agter at tilsvare naa.arven(?) en gang.uden... skal og boland(?) Aarl. Rigtighed Lov O...g heden at A... Saaledes paa Arve tomten Forretet Tilgaaet og Pacheret Bekræfter under Haand og Signether

Actum Anno Die.. A Loco ut Supra».[348]

(Barn VI:61)

Gift med forrige ane.

VII:125 mm mm mf f

Svend Endresen Austrem/Klones. Født omkring 1649 på Austrem, Vågå (OP). Levde 1666 på Austrem, Vågå (OP). Død 1691 på Klones, Vågå (OP).

Svend var av «Listætta» fra Austrem.

Hans foreldre var Endre Andersen Austrem (~1615 - 1671) og
Barbro Jacobsdatter fra Sørem (<1625 - 1679).

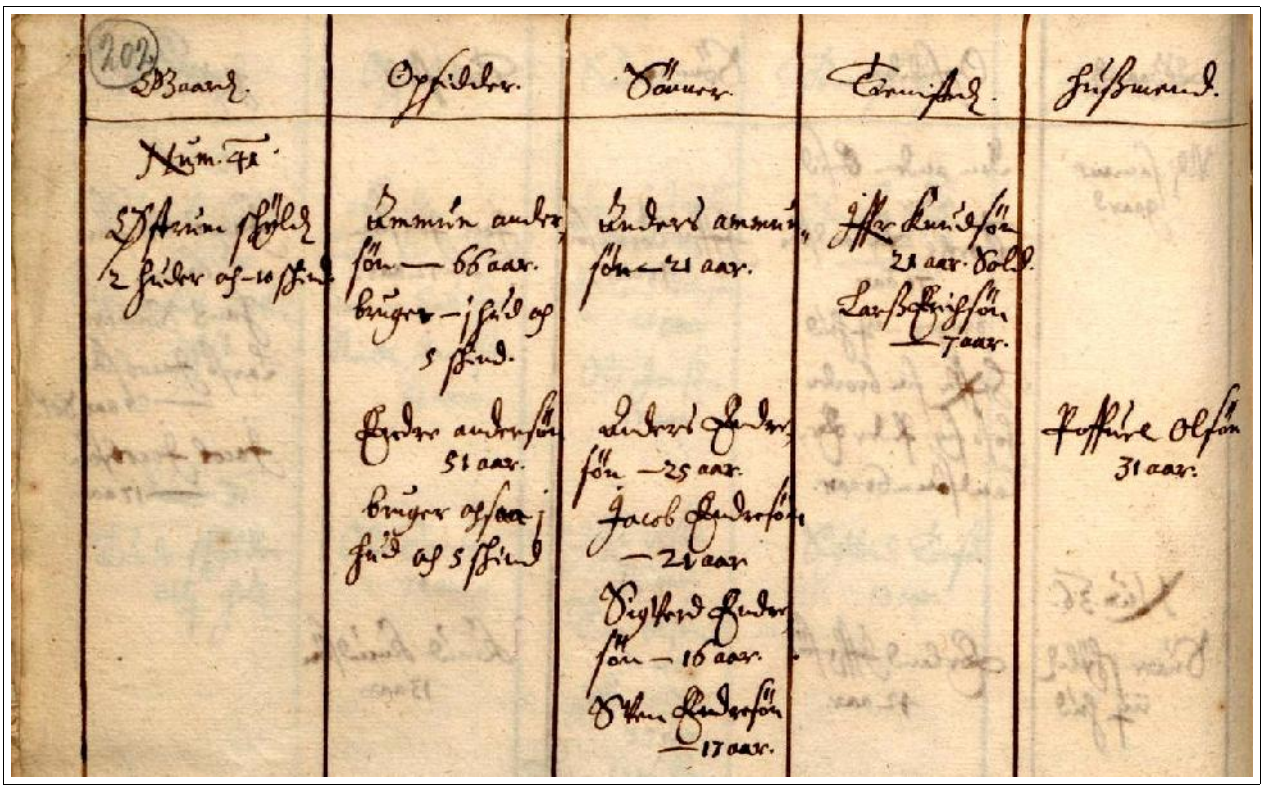

Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 202 - Utdrag.

Prestenes manntall fra 1666 viser at Svend da var 17 år og bodde hjemme hos sine foreldre:
«Gaard.
Num. 41 - Østrum schylder 2 huder och 10 schind.
Opsidder.
Ammun Andersøn - 66 aar. Bruger 1 hud och 5 schind.
Sønner.

348 Skifteprotokoll, Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2, 1752-54, Vaage præstegield, folio 32b-34a.

Anders Ammunsøn - 21 aar.
Tienisted.
Jffer Knudsøn 21 aar - Sold.
Lars Erichsøn - 7 aar.
Endre Andersøn 51 aar. Bruger ochsaa 1 hud och 5 schind.
Sønner.
Anders Endresøn - 25 aar.
Jacob Endresøn - 21 aar.
Sigwerd Endresøn - 16 aar.
Sven Endresøn - 17 aar.
Husmend.
Poffuel Olsøn 31 aar.»

Svend var lagrettemann, det viser et arveskifte 09.05.1690 på Helden:

«Hendrich Jacobsen Smidt Soerenskrif(fuer) i Gudbrandtzdalen sambt Christen Fillingssøe og Suend Klognes ædssoren Laugrættes Mænd i waage Præstegield (giøre witterlig) at Anno Christj 1690 den 9. maij blev arve Skifte holden paa Helden her ibid. efter Erich Jonssen og Gunild Rolfsdtr. Sambtlig deris begier, medens di oplod den ganske boe til skifte imellem deris børn nemblig :

Jon Erichs. og Torre Erichsd.,

hosværende bunde lenszmanden Tosten Kleppe med flere godt folch. Aftog da faderen først til sig og sin Quinde fire støcher Kooe 8 Søfer 1 gamel blach hest og et guldblachet hesteføl . . .
Summa boens formue udi Penge anslagen til 230 rdl. 20 ort 45? sk.
Summa bortskyldig gield 55 rdl.»

Det ble avholdt skifte etter Svend 23.10.1691.

Skifteprotokollen er ulselig på sidene som omfatter skiftet etter Svend. Et skiftekort viser et sammendrag av skiftet.

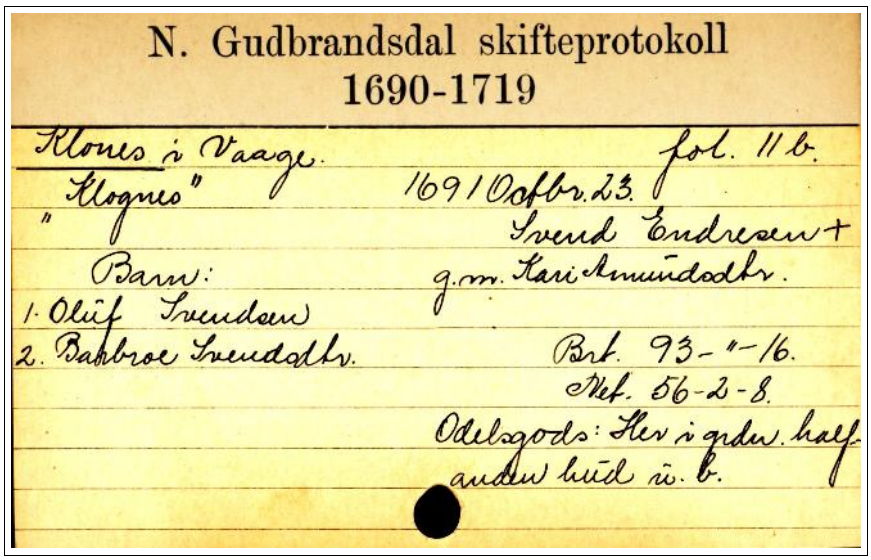
N. Gudbrandsdal skifteprotokoll
1690-1719

Klones i Vaage. fol. 11 b.
"Klognes" 1691 Octbr. 23.
" Svend Endresen +
Barn: g.m. Kari Amundsdtr.
1. Oluf Svendsen
2. Barbroe Svendsdtr. Brt. 93-"-16.
Net. 56-2-8.
Odelsgods: Her i grdn. half-anden hud u. b.

Skiftekort, Nordre Gudbrandsdal sorenskriveri, 1690-1719, side 6921.

Boet eide 1½ hud i gården. Bruttoformuen var 93 rd. 16 sh., nettoformuen 56 rd. 2 ort 8 sh.[349]

(Barn VI:63, Far VIII:249, Mor VIII:250)

Gift omkring 1675 i Vågå (OP) med neste ane.

Barn:

Ole Svendsen Klones. Født omkring 1685 på Klones, Vågå (OP). Levde 1749 på Klones, Vågå (OP). Død 1765 på Klones, Vågå (OP). Begravet ...01.1765 i Vågå (OP).[350] (Se VI:63).

VII:126 mm mm mf m

Kari Amundsdatter. Levde omkring 1685. Levde 1717 på Klones, Vågå (OP).

Det er mulig at Kari var datter til Amund Trondsen som arvet og overtok Årnes i Fåvang. Han ble født ca. 1622, da han var bruker på Årnes i 1665, 43 år gammel.

349 Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 202. Skiftekort, Nordre Gudbrandsdal sorenskriveri, 1690-1719, side 6921. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 334. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 86-87 og 120. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

350 Kirkebok Vågå nr. 1, folio 190a.

Kari og Svend hadde følgende barn (minst):
Ca. 1685: Ole, gift med Eli Østensdatter Kvarberg.
Barbro.

Etter at Svend døde giftet Kari seg 2. gang med Johannes Jakobsen.

De hadde ingen barn, og skiftet 30.04.1717 med barna i hennes første ekteskap mens de fortsatt levde.

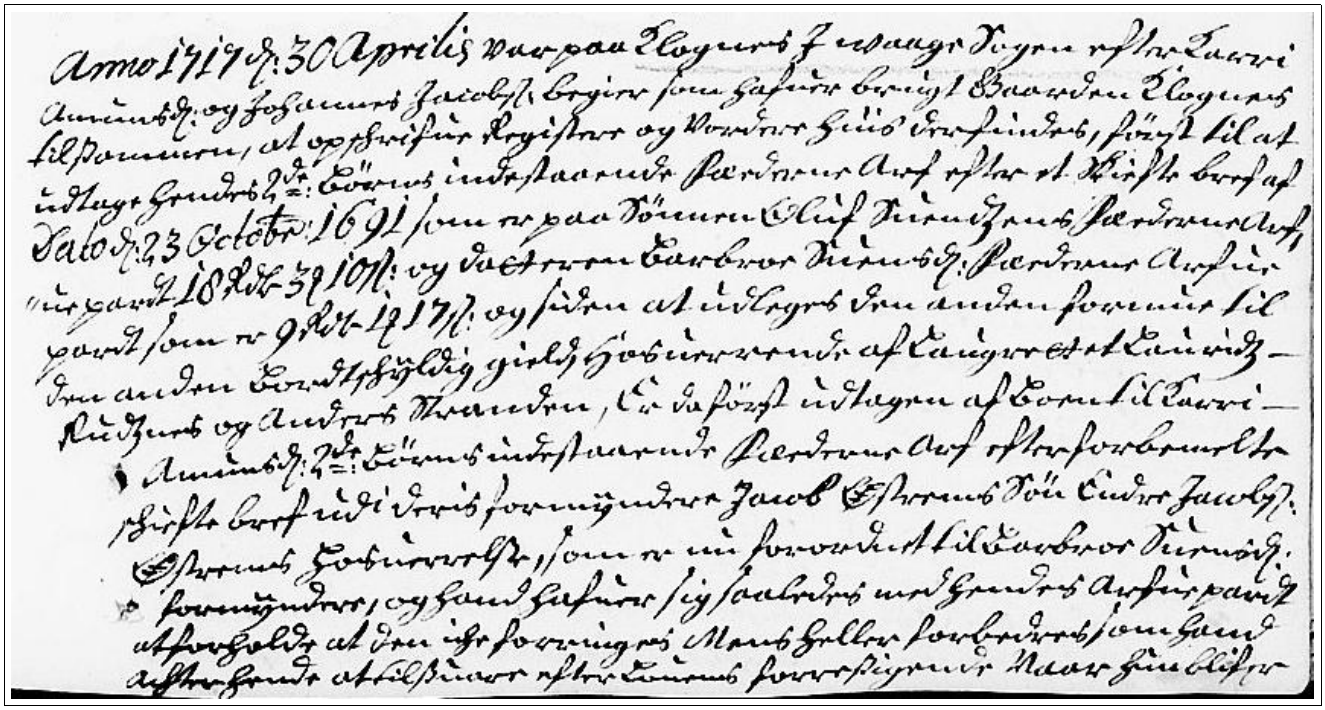

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. I 3 Nord-Gudbrandsdal, 1690-1719, Vaage præstegield, folio 188a (Utsnitt).

«Anno 1717 d: 30 Aprilis war paa Klognes J Waage Sogen efter Karri Amundsd: og Johannes Jaqobß: Begier som Hafuer brugt Gaarden Klognes tilsammen, at opschrifue Registere og Wordere Huus derf findes, først til at udtage Hendes 2de Børns indestaaende Fæederene Arf efter et Skiefte bref af Dato d: 23 Octobr: 1691 som er paa Sønnen Oluf Suendsens Fæederne Arfue paardt 18 Rdl 3 ort 10 sh: og Datteren Barbroe Suendsd: Fædernes Arfue part som er 9 Rdl 1 ort 17 sh: og siden at udleges den anden Formue til den anden Boedt schyldig gield, Hosuerrende af Laugrett at Lauridz Rudzes og Anders Stranden, Er da først udtagen af Boen til Karri Amundsd: 2de Børns indestaaende Fæederne Arf efter forbemelte schiefte Bref udi Deris formyndere Jacob Østrems Søn Endre Jacobß: Østrems Hosuerrelse som er nu forordnet til Barbroe Suendsd: formyndere, og Hand Hafuer sig saaledes ved Hendes Arfue pandt at forholde at den iche forringes Mens Heller forbedres som Hand afterhende at tilßuare efter Louens forrestigende Vaar Hun blifer»

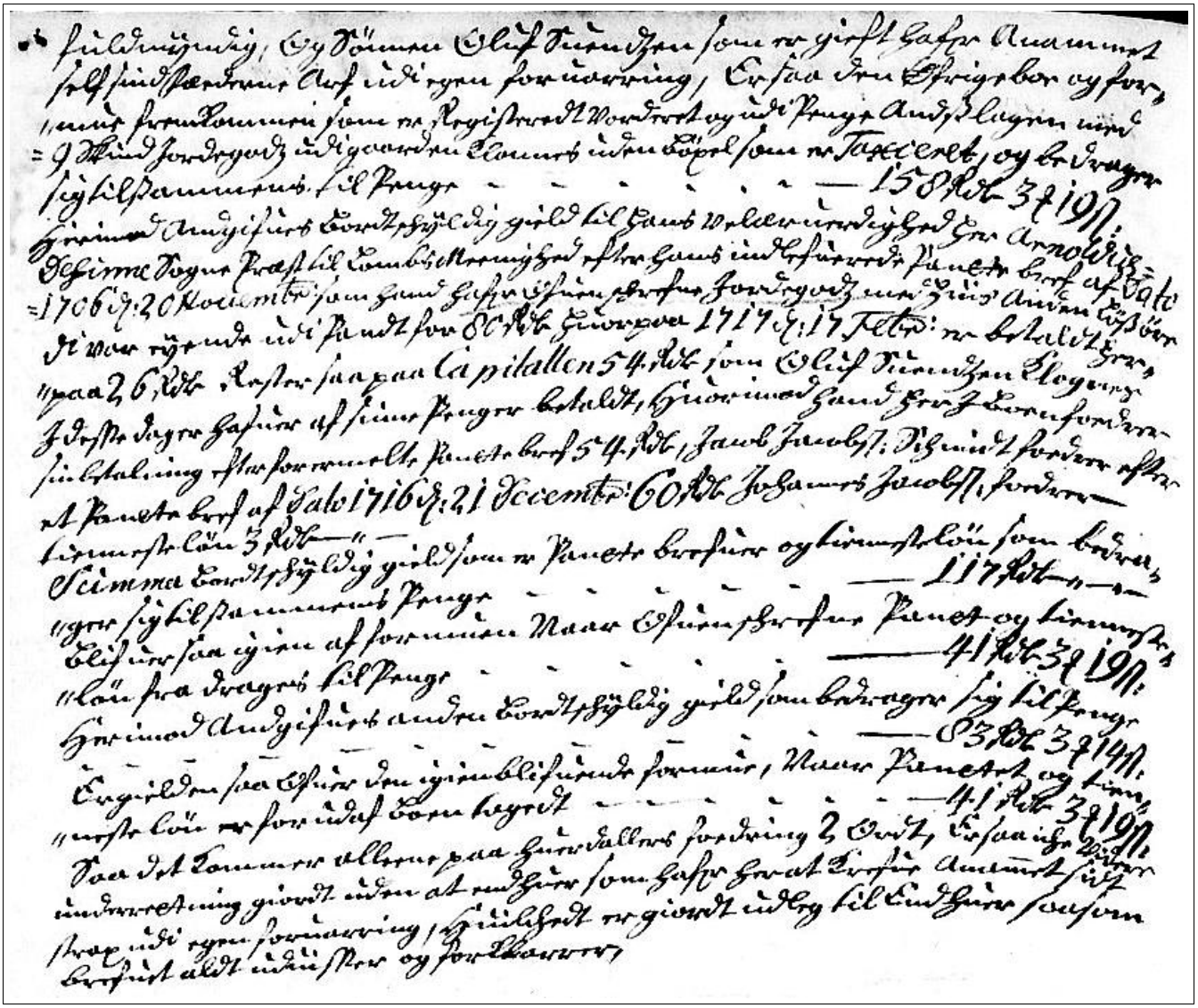

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 3 Nord-Gudbrandsdal, 1690-1719, Vaage præstegield, folio 188b (Utsnitt).

«fuldmyndig, Og Sønnen Oluf Suendsen som er gieft hafr Anammet self sind Fæederne Arf udi egen foruarring, Er saa den Øfrige Boe og Formue fremkommen som er Registeredt Worderet og udi Penge Andßlagen med = 9 Skind Jordegodz udi gaarden Klonnes uden Bøxel som er Taxceret, og bedrager sig tilsammens til Penge

--- --- --- 158 Rdr 3 ort 19 ß:

Herimod Andgifues Bordtschyldig Gield til

Hans Velæruerdighed Her Arnolis u. Definne Sogne Præst til Lombs Meenighed efter Hans indlefuerede PantteBref af Dato = 1706 d; 20 Novembr: som Hand hafr Ofuerschrefne Jordegodz med Huis Anden Løßøre di var eyende udj Pandt for

--- --- --- 80 Rdr huorpaa 1717 d: 17 Febr: er betaldt Herpaa 26 Rdr.

Rester saa paa Capitallen 54 Rdr som Oluf Suendsen Klognes J desse Dager hafuer af sinne Penger betaldt, Huorimod Hand her J Boen fordrer sin betalning efter forermelte PantteBref

--- --- --- 54 Rdr

Jacob Jacobgß: Schmidt fordrer efter et Panttebref af Dato 1716 d: 21 Decembr:

--- --- --- 60 Rdr

Johannes Jacobß, fordrer tiennesteløn

--- --- --- 3 Rdr

Summa Bordtschyldig gield som er Panttebrefuer og tiennesteløn som bedrager sig tilsammens Penge

--- --- --- 117 Rdr

Blifuer saa igien af Formuen Naar Ofuerschrifne Pantt og tiennesteløn fradrages til Penge

--- --- --- 41 Rdr 3 ort 19 ß:

Herimod Andgifues anden bordtschyldig gield som bedrager sig til Penge

--- --- --- 83 Rdl 3 ort 14 ß:

Er Gielden saa Offuer den igienblifuende Formue, Naar Panttet og tiennesteløn er forud af Boen tagedt

--- --- --- 41 Rdr 3 ort 19 ß:

Saa det kommer allene paa huer Dallers Fordring 2 Ordt, Er saa iche Videre underretning giordt uden at endHuer som Hafr her at Krefue Anammeet sidt strax udi egen foruarring, Huilchedt er giordt udleg til Endhuer saasom brefuet aldt uduißer og forklarrer,»

Det var et fallitbu. Gjelda var 41 rd. 3 ort og 19 shilling større enn formuen.[351]

(Barn VI:63)

Gift omkring 1675 i Vågå (OP) med forrige ane.

VII:127 mm mm mm f

Østen Erichsen Kongsli Sygard/Kvarberg Uppigard. Født omkring 1639 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Levde 1666 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Død 1685 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP).

Østen var sønn til Erich Johannessen Kongsli Sygard (~1600 - ~1676) og
Guri Svendsdatter (- 1636 - ~1670).

Han var bruker på Uppigard Kvarberg senest fra 1666.

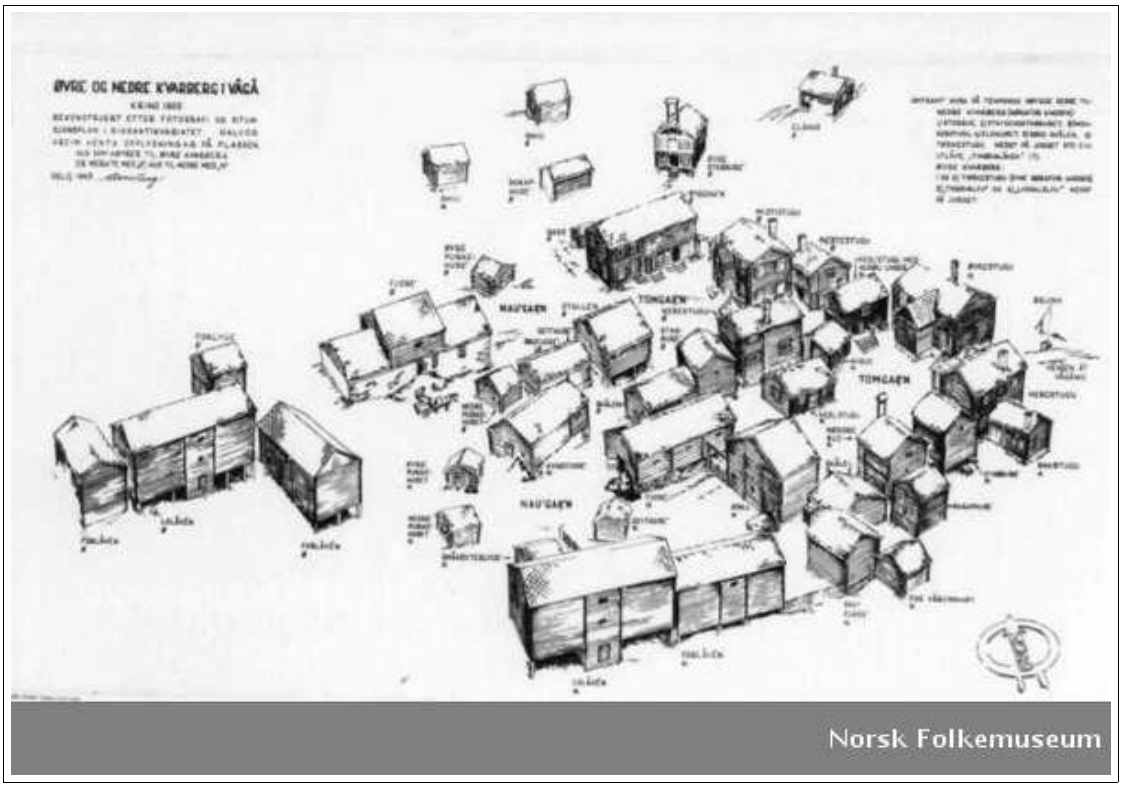

Øvre og nedre Kvarberg i Vågå, skisse på Norsk Folkemuseum.

Eier og bruker på Kvarberg i 1645 og 1647 var Jacob Lauritsen. Matrikkelen skiller ikke mellom Nigard og Uppigard Kvarberg:

«Koppskatten» i 1645 viser for «Quarberg» i «Vaage Sougen»:
«Jacob Quarberg Hans H:
Carlfolch - 2
Quindfolch - 4
[Skatt:] ½ Dr 16 ß».

Skattematrikkelen fra 1647 viser for Kvarberg:
«Jacob Quarberg - 4 h.
Bøgger des besiddere selff».
Det betales 6½ dr. i skatt.

Kontribusjon til Jonsok og Mikkelsmesse i 1660 viser
«Laurits Quarberg - 4 Hdr - 12 dr [skatt]
Aff 1 Hud i forhøiese 1 ortt [skatt]
Bøger deß Besider selff».

Jordeboken fra 1660-61 viser bl. a. at Suend Erichsen, bosatt på Kongsli i Fron og bror til Østen, eide 4 huder i Kvarberg. Samtidig eide Laurits Kvarberg 1 hud 4 skinn og 1 fetl. i gården.

---

351 Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 3 Nord-Gudbrandsdal, 1690-1719, Vaage præstegield, folio 188a-188b. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 334. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen III, side 119-120. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 124.

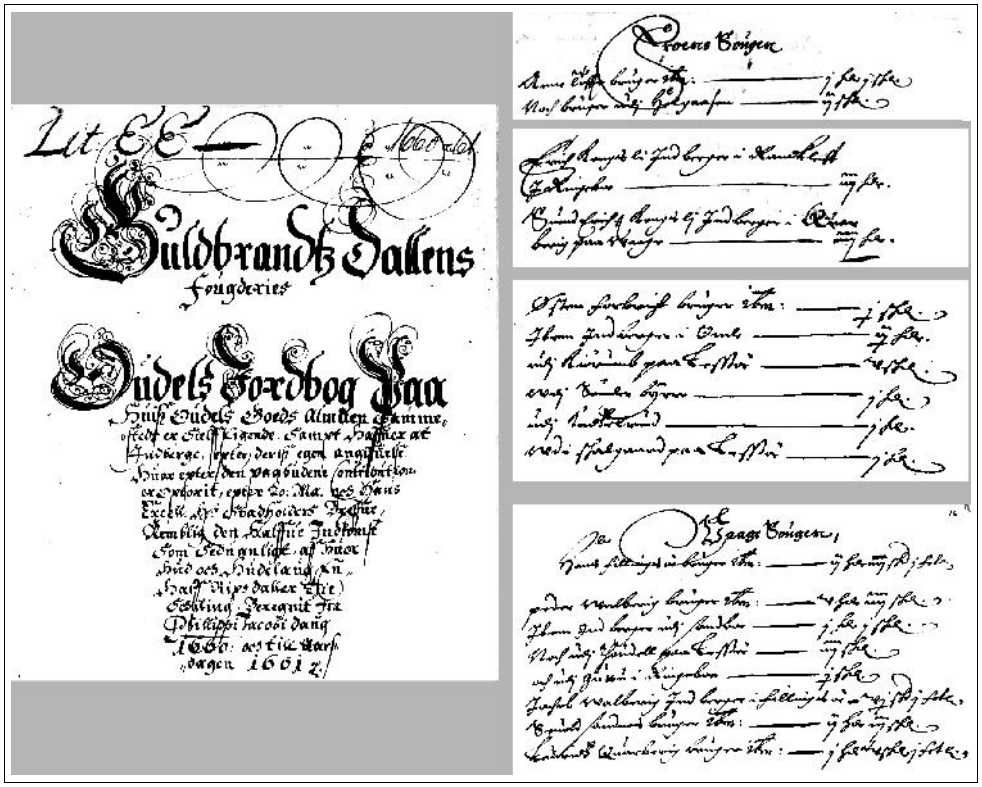

Rentekammeret 256.7 1660-61 Rosstjeneste - AA Gudbrandsdalen - Bilde 1, 12 og 16 - Utsnitt.

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifuelse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Froens Sougen»

«Erich Kongsli Jndberger i Randkleff i Ringebu 3 Hdr.
Suend Erichß i Quarberig paa Vaage - 4 Hdr.»

....

«Østen Forbrigt bruger ibm: - ½ shd.
Item Jndbringer i Onde - 1½ Hdr.
udj Kiøvrumb paa Leßøe - 5 shd.
Wdj Sønder Byrre - 1 Hd.
udj Kadselrud - 1 Hd.
udi Schalgaard paa Leßøe 1 Hd.»

«Vaage Sougen

Hans Fillingsøe bruger ibm: - 2 Hdr 4 shd 1 fet.

....

Peder Valberig bruger ibm: - 5 Hdr 4 shd.
Item Jndberger udj Sandboe - 1 Hd 1 shd
Noch udj Thøndell paa Leßøe - 3 shd.
och udj Guttu i Ringeboe - ½ shd.

Jacob Valberig Jndbringer i Fillingsøe - 5½ shd 1 fetl.

.....

Laurits Quarberig bruger ibm: 1 Hd 4 shd 1 fetl.»

Som vist nedenfor oppgis Østen i 1666 å bruke 4 huder i Øffre Kvarberg mens Larß Jacobsøn – sønn til brukeren i 1647 – også bruker 4 huder i Nedre Kvarberg.

Om dette ikke er en feilskrift må skylda for Nedre Kvarberg ha blitt høynet i 1660-årene.

Sogneprestenes 2. manntall fra 1666 viser for Kvarberg:

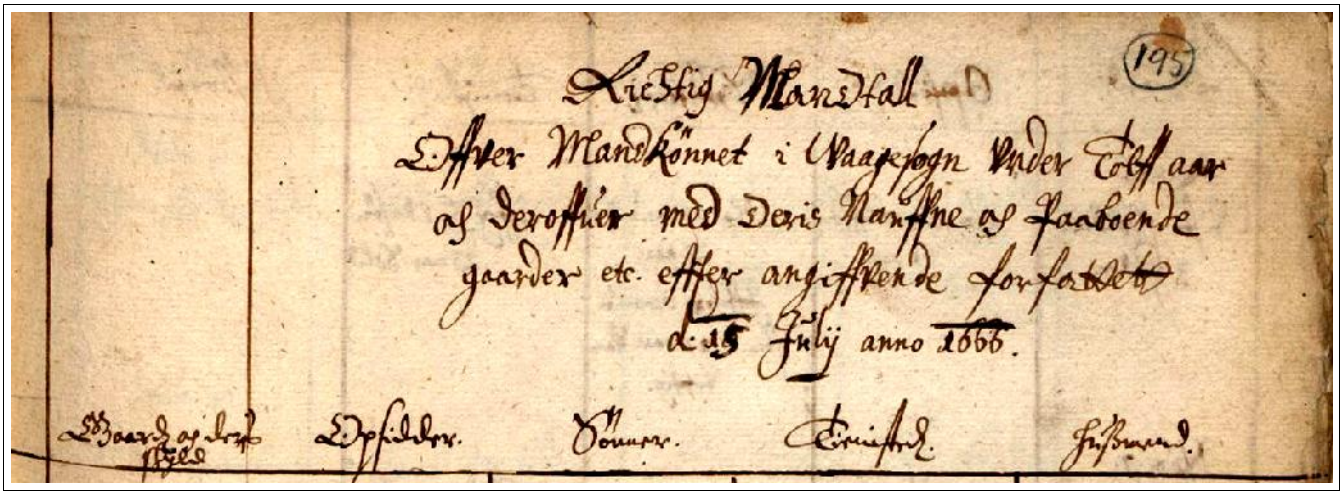

Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 195 - Utdrag.

«Richtig Mandtall
Offwer Mandkønnet i Waagesogn vnder Tolff aar
och deroffuer med Deris Nauffne och Paaboende
Gaarder etc. effter angiffvende forfattet
d. 15 July anno 1666.»



Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 197 - Utdrag.

Prestenes manntall fra 1666 viser for nedre og øvre Kvarberg:

«Gaard.
Num. 12.
Neder Quarberg schyld - 4 Huder.
Engeland derhoß – 8 schind.
Opsidder.
Larß Jacobsøn 52 aar.
Sønner
Jacob Larsøn 6 aar.
Tienisted.
Iffr Knudsøn 31 aar.
Ole H 12 aar.
Hanß Erichsøn 10 aar.
Gaard.
Num. 13.
Øffre Quarberg schyld – 4 Huder.
Opsidder.

Østen Erichsøn 27 aar.
Tienisted.
Jon H 30 aar.
Ole Olsøn 12 aar.»

I 1668 har Kvarberg en skyld på 4 huder. Østen eier gården selv.

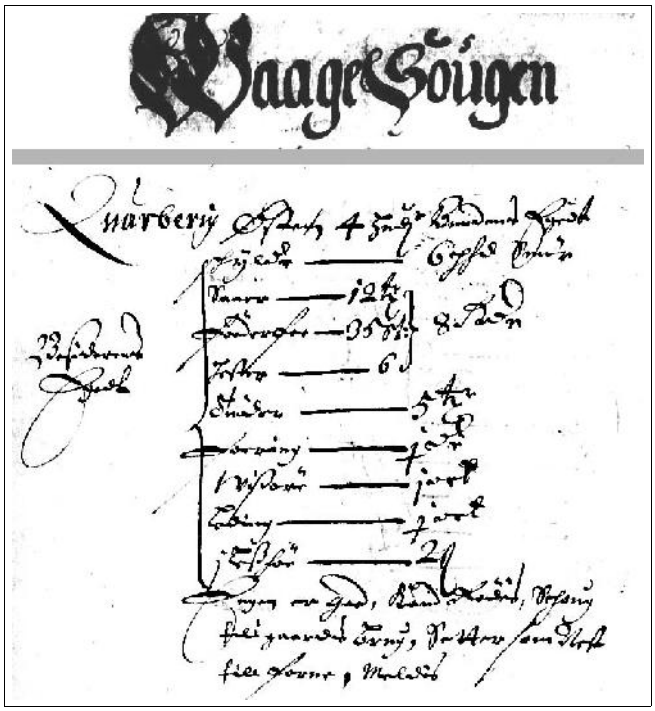

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 73b.

Kvarberg hadde i 1668 6 hester og 35 naut. «Engen er god, kand Rødis, Schoug till gaardes Brug, Setter som Nest till forne, Meldis.»"

02.08.1672 ble det på «Øfre Qvarberig» satt opp et «Kiøbebreff» hvoretter «Østen Quarberig» løser ut sine brødre Oluff og Johannes. Dokumentet ble opplest på tinget i Vågå 09.04.1674.

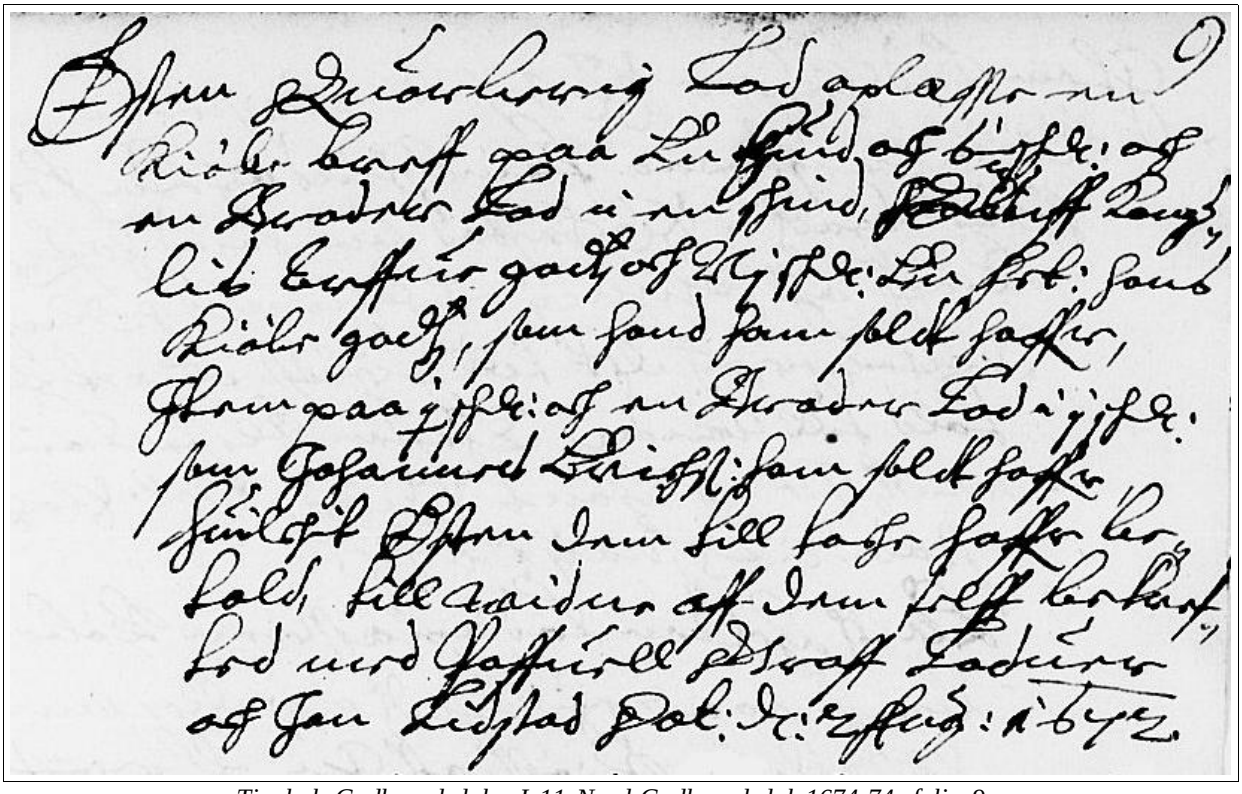

Tingbok Gudbrandsdal - I 11 Nord-Gudbrandsdal 1674-74, folio 9a.

Østen Quarberig lod oplæsse en Kiøbebreff paa En Huud och Bøxsel och en Broder Lod i en Schind ... Kongslis Arffue Godtz och Ni Shd. En Fet: hans Kiøbegodtz, som hand Ham bleff haffr. Item paa ½ shd: af en Broder Lod i 1 shd:som Johannes Erichß: ham bleff haffr huilchit Østen dem till ... haffr Avtald, tlll widere aff dem selff bekrefted

med Paffuell(?) ... Loduer och Jan Lidstad Dat: d: 2 Aug 1671.»

Østen døde antagelig i 1685.

Det ble avholdt skifte etter Østen 17.11.1685:

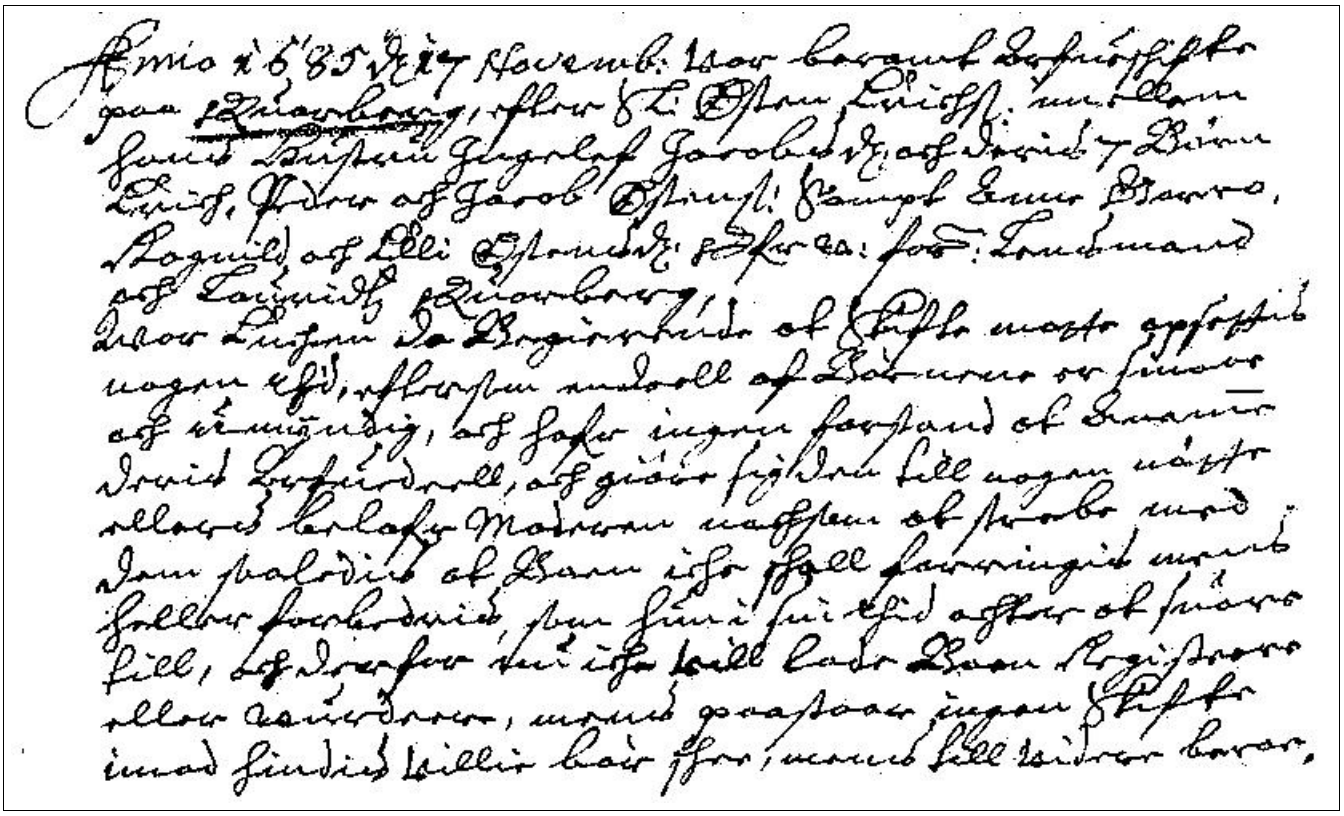

Skifteprotokoll Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2, 1673-88, Vaage præstegield, folio 142b (Utsnitt).

«Anno 1685 d: 17 Novemb: Var beramt Arfueschifte paa Quarberg, efter Sl: Østen Erichß: mellem hans Hustru Ingelef Jacobsd: och deris 7 Børn

Erich, Peder och Jacob Østenß: Sampt Anne, Gorro, Ragnild och Elli Østensd:

Ofrv: For: Lensmand och Lauridtz Quarberg,

Hvor Enchen da Begierende at Skifte motte opsettis nogen Thid, eftersom endeell af Børnene er smaae och U-myndig, och hafr ingen Forstand at Anamme Deris Levfuedeell(?), och giøre Sig den till nogen nøtte ellers belofr Moderen na..sten at strebe med dem saaledis at Boen iche schall forringis mens heller forbedris, som hun i sin Thid achter at suare till, och derfor nu iche vill lade Boen Registrere eller Vurdere, mens paastaae ingen Skifte imod hindies villie bør schee, mens till videre beroe.»[352]

(Barn VI:64, Far VIII:253, Mor VIII:254)

Gift med neste ane.

Barn:

Eli Østensdatter Kvarberg Uppigard. Født omkring 1683 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Levde 1725 på Klones, Vågå (OP). (Se VI:64).

VII:128 mm mm mm m

Ingeleiv Jacobsdatter Valbjør. Levde 1666 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Død 1697.

Ingeleiv var datter til Jacob Gunnarsen Fellese/Valbjør (~1612 - ~1682) og
Eli Pedersdatter Valbjør (~1615 - >1697).

Hun og Øystein hadde følgende barn (minst):
Ca. 1674: Eirik, døde i 1751.
Ca. 1675: Peder.
Jakob, døde i 1697.

352 Skattematrikkelen av 1647, Guldbrandsdalens fogderi, Vågå sogn, folio 31. Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 197. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 73b. Tingbok Gudbrandsdal - I 8 Nord-Gudbrandsdal 1671-71, folio 10b-11a. Skifteprotokoll Nord-Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2, 1673-88, Vaage præstegield, folio 142b. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 28. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000)., side 122-124, 232.

Ca. 1680: Anne, døde i 1769.
Guri.
Ragnhild, døde i 1735.
Ca. 1683: Eli, gift med Ola Svendsen Klones.

Ingeleiv døde antagelig i 1697.

Det ble avholdt skifte etter henne og hennes tidligere avdøde mann 09.11.1697:

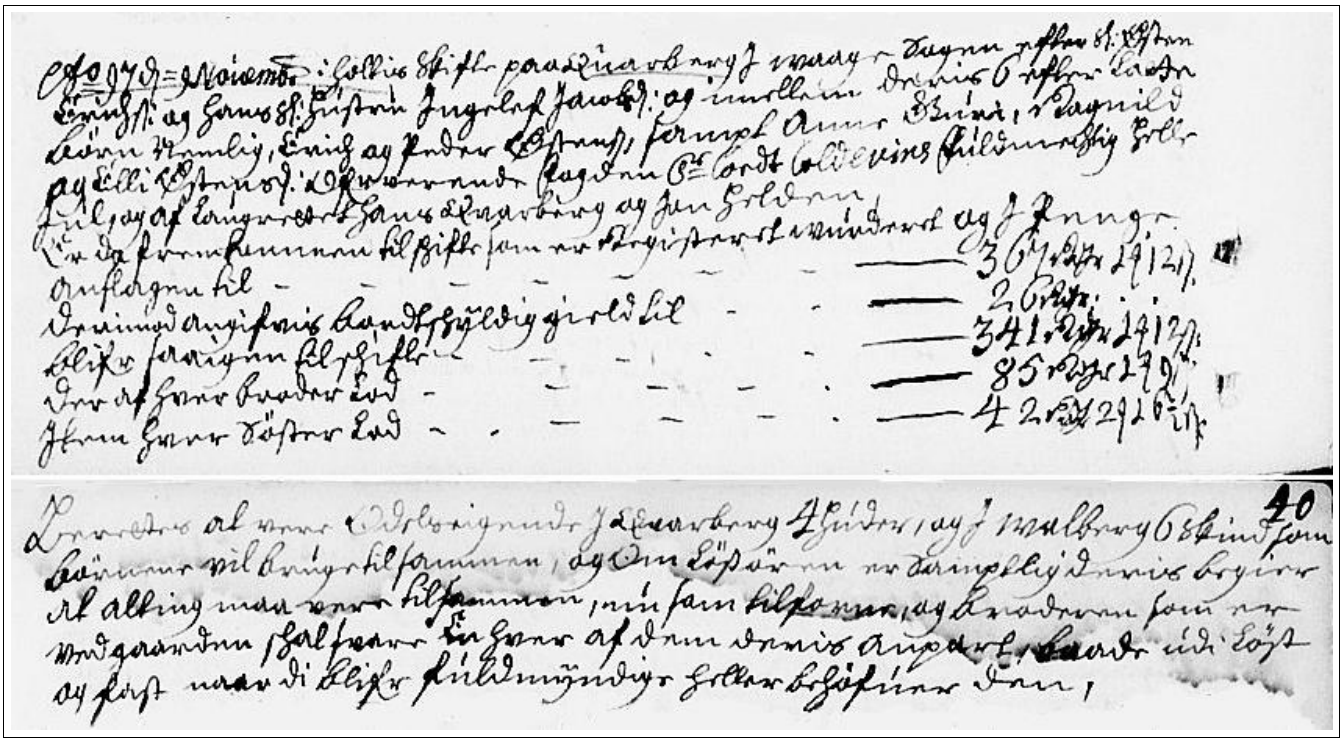

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. I 3 Nord-Gudbrandsdal, 1690-1719, Vaage præstegield, folio 39b-40a (Utsnitt).

«Ao = 97 d = 9 Novembr: Hollis Skifte paa Quarberg J Waage Sogen efter Sl: Østen Erichsß: og Hans Sl: Hustrue Ingelef Jacobsd: og imellem Deris 6 efterlatte Børn Nemlig,

Erich og Peder Østenß: sampt Anne, Guri, Ragnild og Elli Østensd:

Ofwverende Fogden Hr. Loedt Coldevins Fuldmechtig Helle Jul, og af Laugrettet Hans Qvarberg og Jan Holden,

Er da fremkommen til schifte som er Registeret Wurderet og J Penge anslagen til

--- --- --- 367 Rdr 2 ort 12 ß:

Derimod angifvis Boedschyldig Gield til

--- --- --- 26 Rdr.

blifr saa igen til Schifte

--- --- --- 341 Rdr 2 ort 12 ß:

Deraf Hver Broder Lod

--- --- --- 85 Rdr 2 ort 2 ß: [1 Rdr = 6 ort = 96 shilling].

Item Hver Søster Lod

--- --- --- 42 Rdr 2 ort 26½ ß:

Berettes at vere

Odelseigende J Qvarberg 4 Huder, og J Walberg 6 skinn

som Børnene vil bruge tilsammen, og Om Løßøren er Samptlig Deris begier at alting maa vere tilsammen, nu som tilforne, og Broderen som er ved Gaarden skal svare En Hver af dem Deris Anpart, baade udi Løst og Fast naar di blifr Fuldmyndige heller Behøfuer den,»[353]

(Barn VI:64, Far VIII:255, Mor VIII:256)

Gift med forrige ane.

353 Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. I 3 Nord-Gudbrandsdal, 1690-1719, Vaage præstegield, folio 39b-40a. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 28. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 122-124, 232.

Generasjon VIII

VIII:9 ff ff mf ff

Peder Jonsen Aas Lunden. Lensmann. Født omkring 1583. Levde 1661 på Lunden, Aas, Tydal (ST). Død omkring 1665 på Lunden, Aas, Tydal (ST).

Peder var antagelig sønn til den Jon som brukte Lunden i 1610.

Han var lensmann, og gården hans hadde den største skyldverdien av alle i Tydal, nemlig 5 øre.

Men han var ikke fullt ut selveier, 2 øre av eiendommen tilhørte prestebolet.

Vi kjenner ikke navnet til Peders hustru.

Skattematrikkelen for 1647 viser:

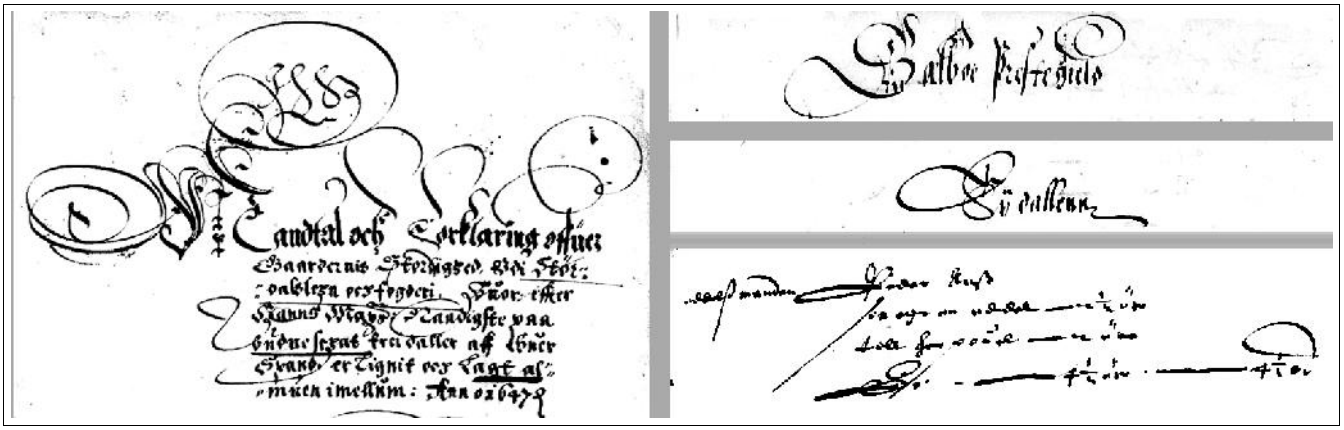

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, F Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 90, legg 7, litra 1, side 381).

«Peder Aas.
Sin egenn oddel 2½ øre.
Till her Pouel 2 øre.
Er 4½ øre.
Oddelsmanden.»

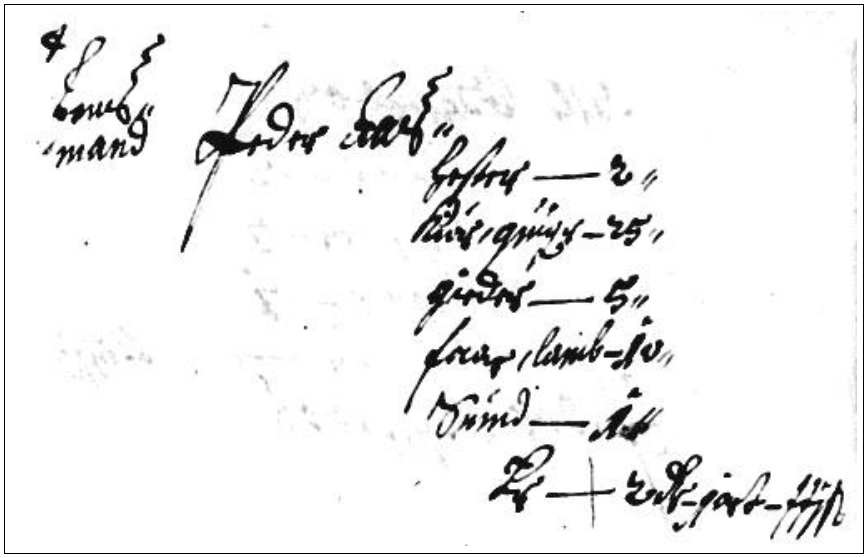

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, N Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 352).

I 1657 hadde gården 2 hester, 25 storfe og 15 småfe. Peder var også en av de få på den tiden som hadde gris.

«Landkommisjonen ble nedsatt av kongen i 1661 for å registrere all jordeiendom i Norge og føre en ny matrikkel og for å ha ansvar for oppebørselen og forvaltning av statsinntekter i Norge.

Punktet om ny matrikkel, som skulle erstatte skattematrikkelen fra 1647, ble raskt fjernet. Kommisjonens arbeid munnet dermed ikke ut i en fullstendig matrikkel, men i et betydelig grunnlagsmateriale i form av jordebøker.

Opplysningene ble samlet inn på tingstedene» (Lokalhistoriewiki,no).

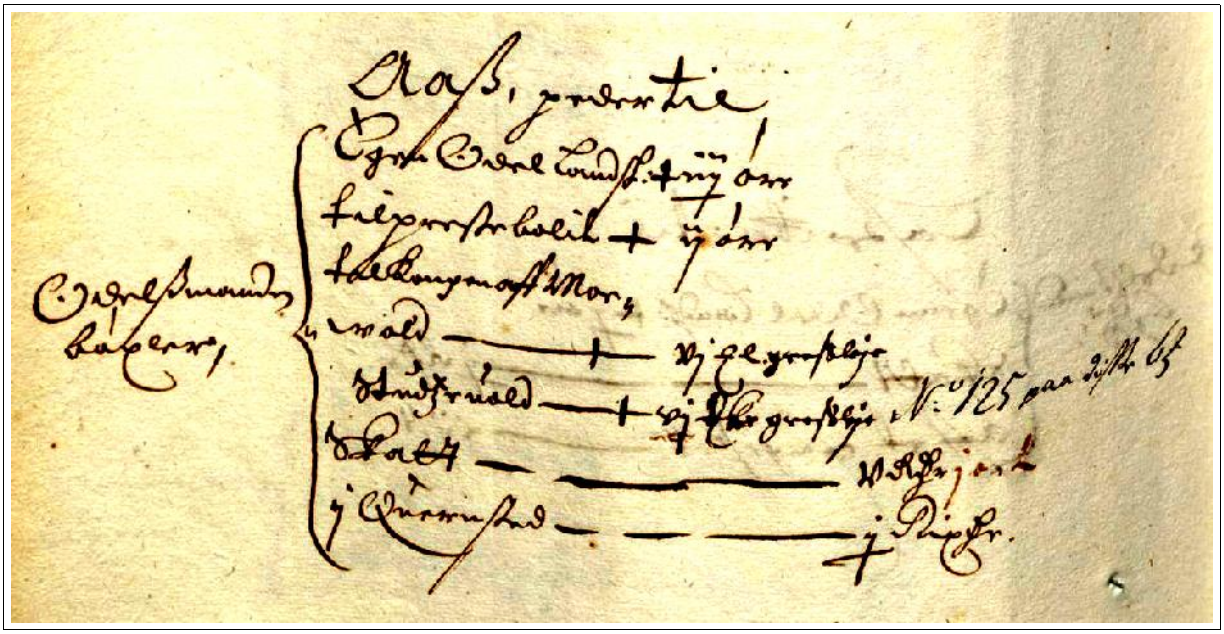

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, 27 Strinda, Selbu, Gauldal, Orkdal, Stjørdal, Verdal, Inderøy, Ytterøy og Sparbu, folio 270.

For å fø denne store buskapen drev gården setring og slått helt oppe ved Stugusjøen. Brukeren betalte nemlig såkalt gressleie til Kongem for bruken av Movoll og Stuguvoll (Landkommisjonen av 1661).

Dessuten hadde gården kvernbruk og betalte skatt av dette.

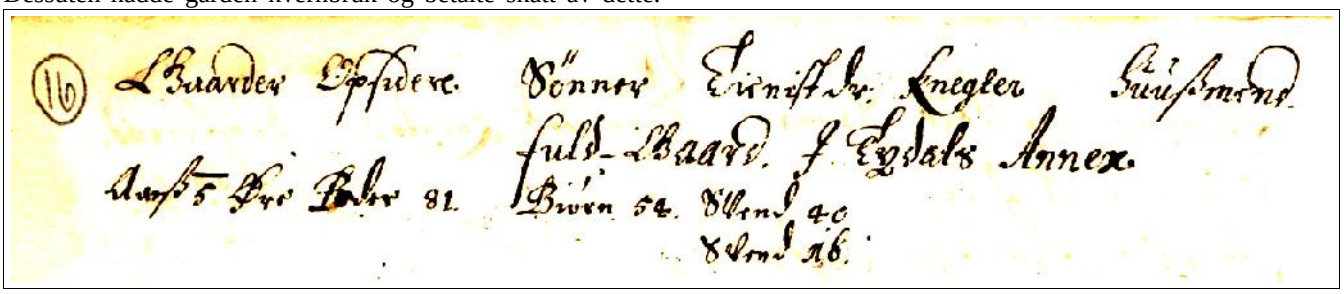

Prestenes 1. manntall i 1666: 32 Innherad prosti, Selbu prestegjeld, Selbu sogn,, Tydalen annex, folio 16.

«Fuld-Gaarde J Tydals Annex.
Gaarder.
Aaß 5 Øre
Opsidere:
Peder 81
Sønner: Biørn – 54. Svend 40
Svend 16»

I det 2. prestemanntallet året etter er han borte.[354]

(Barn VII:5, Far IX:17)

Gift

Barn:

Bjørn Pedersen Aas Lunden. Født omkring 1610. Død omkring 1680 på Lunden, Aas, Tydal (ST). (Se VII:5).

VIII:33 ff mf ff ff

Peder Grøt. Gårdbruker. Levde mellom 1545 og 1547 fra Grøt, Haltdalen (ST).

Peder var trolig far til Lars Pedersen (ca. 1634 - ca. 1711) og sønn eller svigersønn til «Einar Gøttum» fra 1611 og framover.

354 Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, F Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 90, legg 7, litra 1, side 381). Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, N Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 352). Landkommisjonens Jordebog fra 1661, 27 Strinda, Selbu, Gauldal, Orkdal, Stjørdal, Verdal, Inderøy, Ytterøy og Sparbu, folio 270. Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 379-380. Tydalsboka, bind 2, side 190-191..



Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 3, litra 1, bilde 76 og 86).

Fra:«Haltdalen og Haltdalingen», bind 3, side 253:

«I 1645 var det enken etter eieren Einar Grøttum fra 1611 og 1630 som har gården. Ellers var disse voksne personene på gården: Lauritz, Siri og Gjertrud. Da skatten som denne folketellingen var grunnlaget for var 8 skilling for alle voksne personer er det ikke mulig å si om dette var enkens barn eller tjenestefolk. Antagelig var imidlertid Lauritz hennes sønn.

Det var nå to brukere på Grøt, men det andre bruket var mindre. Det var en ødegård, dvs. en middels stor gård, de voksne der betalte kun 6 skilling hver. Brukeren het Peder, han hadde en kone, og ellers var Biørn og Lisbet på gården. Det er ganske sikkert at denne Peder var i slekt med familien på den andre gården.»

Det er trolig at «vår» Lars var sønn til Peder på det mindre bruket, men at han arbeidet på det større bruket i 1645.

Skattematrikkelen i 1647 viser at det nå er Peder som bruker gården. Trolig er «enken» fra 1645 død.

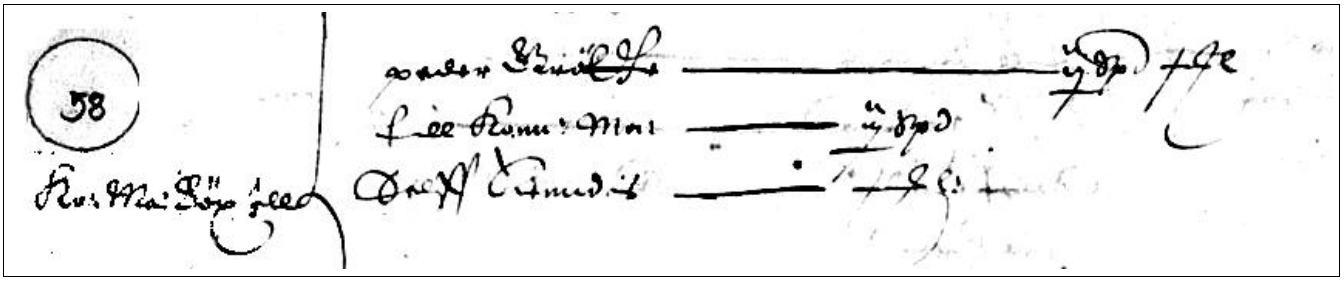

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 58).

«Peder Grøtte 1 1/2 spd. 1 øre 10 mkl.
Till Konn. Mayt. 1 spd.
Selff eiendis 1 øre 10 mkl.
Ko. Ma. bøxsell».

Om navnet Grøt sier professor Rygh: «Grøt – af Griota – Grødthe - Grøtte i 1590 og 1665-1723, Grytte i 1626. Af grjot, sten». Navnet skulle altså komme av stein, grøtstein. Grøt er blandt de eldste gårdene i bygda. Det er stort sett god jord oppe i bakkene her, og gården ligger bra til. Også her har antagelig Grøt sammen med Megård og Ramlo først kun vært en gård som senere har blitt delt. Det er mulig at den opprinnelige gården het Hov, og at gudehovet sto her.

Første gang vi finner gården Grøt nevnt er i Aslak Bolts jordebok i 1450. Gården var da på ½ mark, altså ikke så stor. Det er altså domkirken som eier størsteparten av gården. Resten eier Olav Nichlisson. I skattemanntallet i 1520, grunnlaget for 10% skatten (tiendeskatten), heter brukeren Anders Grødh. Gården er fremdeles på ½ mark. I Olav Engelbrektsens jordebok i 1530 er den på 1½ spann og har nok vokset en del.

I 1548 heter brukeren «Iffuer i Grøtth». Han betalte da 3 daler til Stenvikholm len, og i 1557 betalte han ½ daler i skipsskatt. Han heter da «Iffuer i Grøttbacke». Gården svarer også avgift til Elgeseter gods av 3½ marklag. Om

slektskapen mellom Iver og Anders er det ikke mulig å si noe sikkert. Imidlertid finner man neppe noen fra deres slekt her senere.



Landskatt Mikkelsmesse 1611. 2 Gauldal og Herjedalen len (Lensregnskap Trondheims len, eske 8, legg 4, litra 2, bilde 284.

Så når Einar Grøttum har gården i 1611 må dette være en ny slekt. Han er «jordeyende» bonde, bruker 22 marklag, og er lensmann.

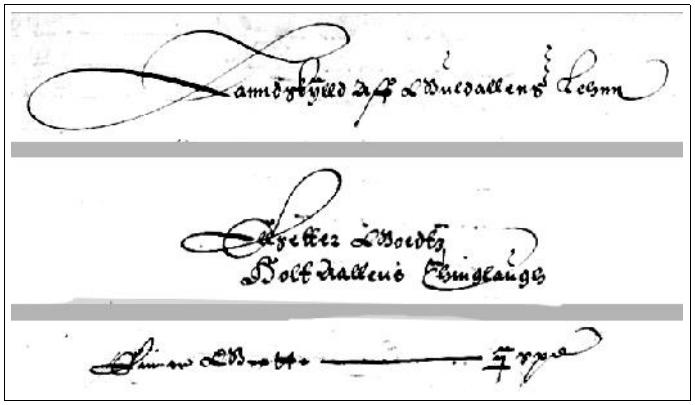

Jordebok 1630-31. Orkdal og Gauldal len, Ellseter gods (Lensregnskap Trondheims len, eske 44, legg 4, litra 2, bilde 202).

Enner har også gården i 1630, og har da en dreng som heter Erich. Men han eier ikke lenger gården.

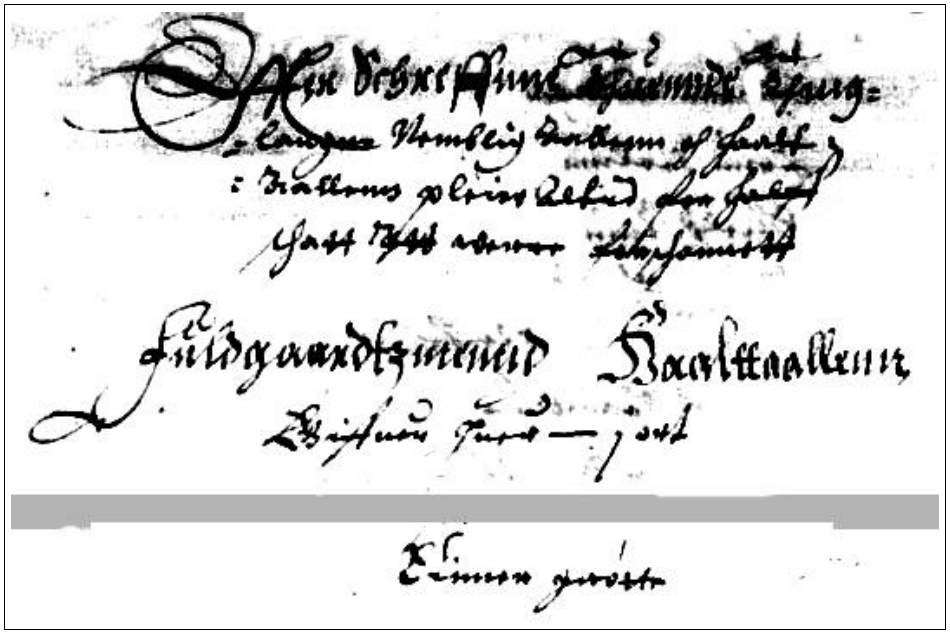

Garnisonsskatt 1642-43. Orkdal og Gauldal len (Lensregnskap Trondheims len, eske 76, legg 2, litra 1, bilde 82).

Siste gang jeg finner ham i listene er når han betaler garnisonsskatten i 1643-44.

Men i 1645 er han død, det er da antagelig hans enke som har gården. [355]

(Barn VII:17)

Gift

Barn:

Lars Pedersen Grøt. Født omkring 1634 på Grøt, Haltdalen (ST). Levde 1701 på Grøt, Haltdalen (ST). Død omkring 1711 på Grøt, Haltdalen (ST). (Se VII:17).

VIII:41 ff mf mf ff

Anders Bersvendsen Megaard. Født omkring 1628 til Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1680 på Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST). Død før 1690 fra Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST).

I 1657 betaler Bersvends sønn, Anders, kvegskatten som bruker på gården.

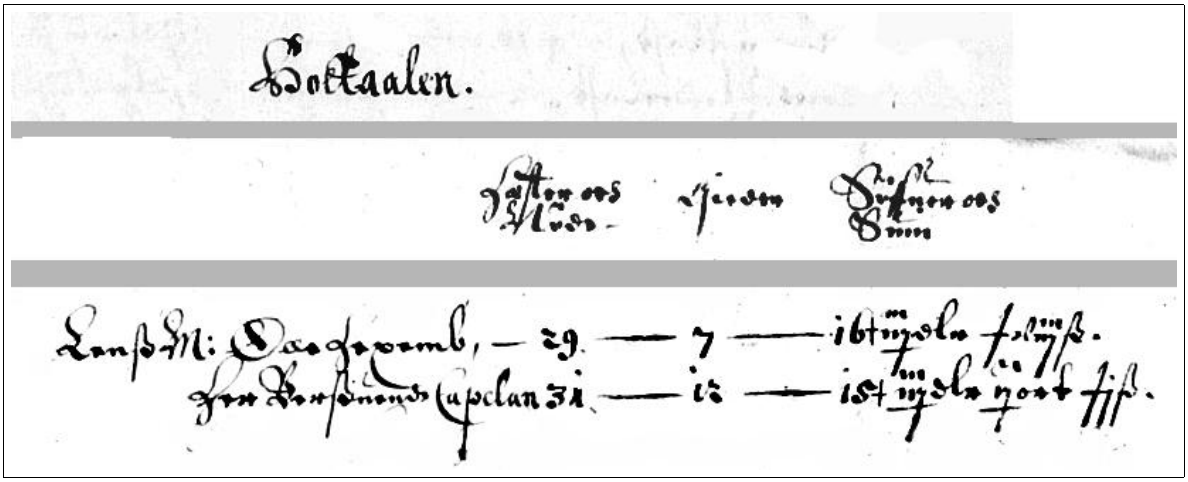

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 381).

Han har en buskap på 19 hester og kyr, 1 sau, 5 geiter og svin. Men det er en bruker til, Suend, som har 17 hester og kyr, 1 sau, 5 geiter og svin. Det er sannsynlig at Anders og Suend er brødre og driver hver sin del av gården.

355 Landskatt Mikkelsmesse 1611. 2 Gauldal og Herjedalen len (Lensregnskap Trondheims len, eske 8, legg 4, litra 2, bilde 284. Jordebok 1630-31. Orkdal og Gauldal len, Ellseter gods (Lensregnskap Trondheims len, eske 44, legg 4, litra 2, bilde 202). Garnisonsskatt 1642-43. Orkdal og Gauldal len (Lensregnskap Trondheims len, eske 76, legg 2, litra 1, bilde 82). Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 3, litra 1, bilde 76 og 86). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 58). Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, bind 2, side 251-254.

De samme to brukerne har gården i 1666, og brukene er like store. Hele gården er nå på 1½ spann 2 ml. Enten har de vokst mye, eller så er det tilbakekjøpt en del. Det kan godt være at det ene bruket svarer til den senere Megaardsmoen, men det er ikke mulig å se hvem som har hvilket bruk.

(1 spann = 3 øre (= 9 ertuger) = 72 marklag (ml)).



Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 328.

Suend, som var kirkeverge, bruker 2 øre 1 ml., er 46 aar og har 2 sønner, Hans, 14 aar, og Bersvend, 12 år. Dertil 2 drenger, Lars, bortreist, og Oluf, 10 aar.

Den andre brukeren, Anders, bruger 2 øre 1 ml., er 38(?) aar. Han har sønnen Oluf, 4 aar, men ingen drenger.



Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 103b.

Suend og Anders har også gården i 1667. Anders er lagrettesmann. De eier gården selv, dertil ½ spann i Midtaune. Denne gården ble av og til brukt som avlsgård under Megaard, og det er sikkert slektskap mellom de to gårdene opp gjennom tidene. Skatten er:

«Leding, 7 ort 6 sk.
Tiende, buiget korn (bygg), 2 td.
Smaa tiende, ½ rdlr.
1 engeslett, 6 sk.
Aff 1 myrslett, 16 sk.
1 qvernsted, 6 sk.»

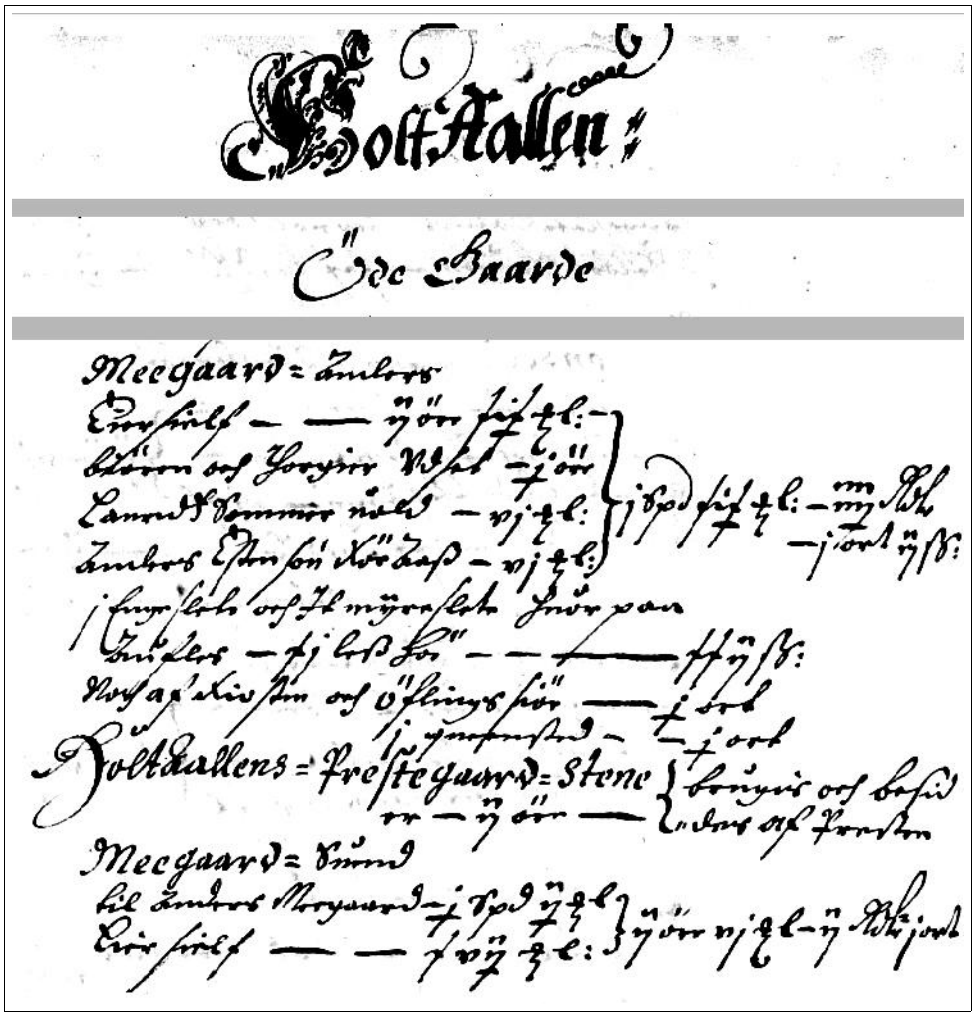

Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - I Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 233.

Megaard = Anders
Eier sielf – 2 øre 19 ml:
Biørn och Thorgeir Vdset – ½ øre
Lan..(?) Sommeruold – 6 ml:
Anders Estensøn LøvAaß – 6 ml:
[Tilsammen] 1 Spd 19 ml: – [Skatt] 3½ Rdlr 1 ort 2 ß:
(1 spann = 3 øre (= 9 ertuger) = 72 marklag (ml)).
1 Engeslet och Jt myreslet huor paa
Aufles – 11 Leß Høe – [Skatt] 22 ß:
Noch af Livsen(?) och øflings siøe – [Skatt] ½ ort
1 Quernsted – [Skatt] ½ ort

HoltAallens = Prestegaard = Stene er
– 2 øre – Bouges och besiddes af Presten

Megaaard = Suend
til Anders Megaard – ½ Spnd 1½ ml:
Ejer sielf – 16½ ml:
[Tilsammen] 2 øre 6 ml: – [Skatt] 2 Rdlr 1 ort.»

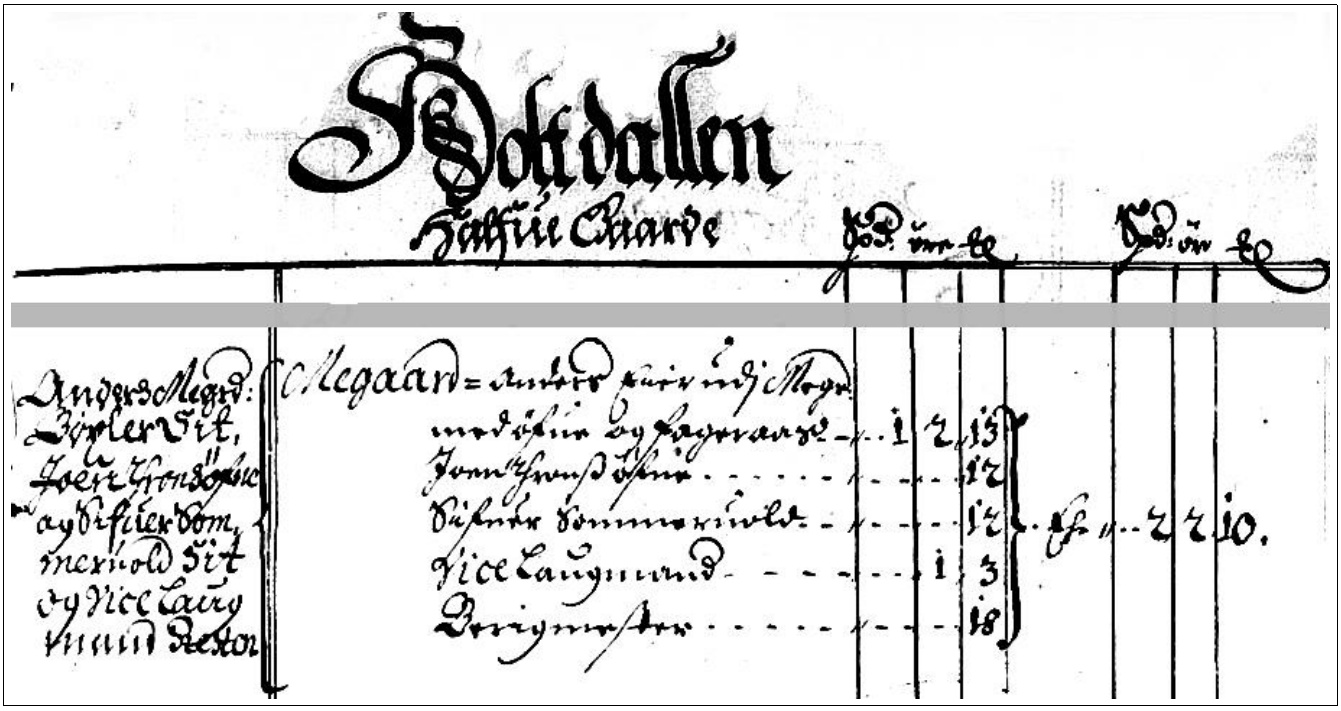

Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - B Matrikkel 1680, Upaginert, bilde 44.

«Megaard = Anders Eier udj Megd. med Øfne og Fageraas – 1 Spd 2 øre 13 ml:
Joen Thronß: Øfne – 12 ml:
Sifuer Sommeruold – 12 ml:
Vice Lsugmand – 1 øre 3 ml:
Bergmester – 18 ml: – [tilsammen] 2 Spd 2 øre 10 ml:
Anders Megrd: Bøxler Sit,
Joen Thronß: Øfne og Sifuer Sommeruold Sit og
Vice Laiugmand Resten».

I 1690 er det sønnen Bersvend som har gården. Anders er nå antagelig død.[356]

(Barn VII:21, Far IX:81)

Gift

Barn:

Bersvend Andersen Megaard. Født omkring 1651 på Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1711 på Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST). (Se VII:21).

VIII:43 ff mf mf mf

Salomon Zachariasen Botten. Klokker. Født omkring 1625. Levde 1666 på Botten, Haltdalen, Haltdalen (ST).

Ved manntallene i 1664-66 har sønnen Salomon overtatt gården.

356 Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 381). Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 328. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 103b. Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - I Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 233. Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - B Matrikkel 1680, Upaginert, bilde 44. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 228.

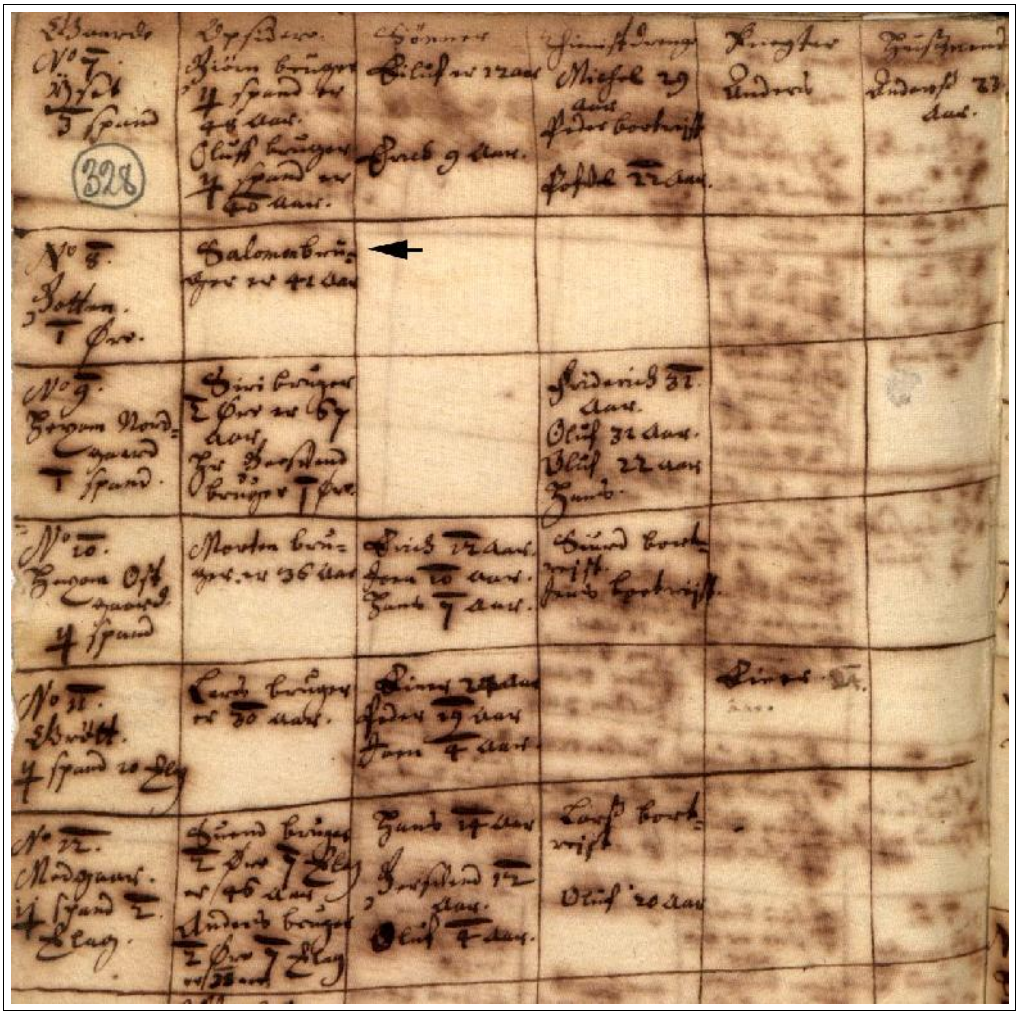

Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 328.

Han er 41 år, men har herken sønner eller drenger med seg.
Gården er fortsatt på 1 øre.

Salomon har fjortsatt gården i 1667.

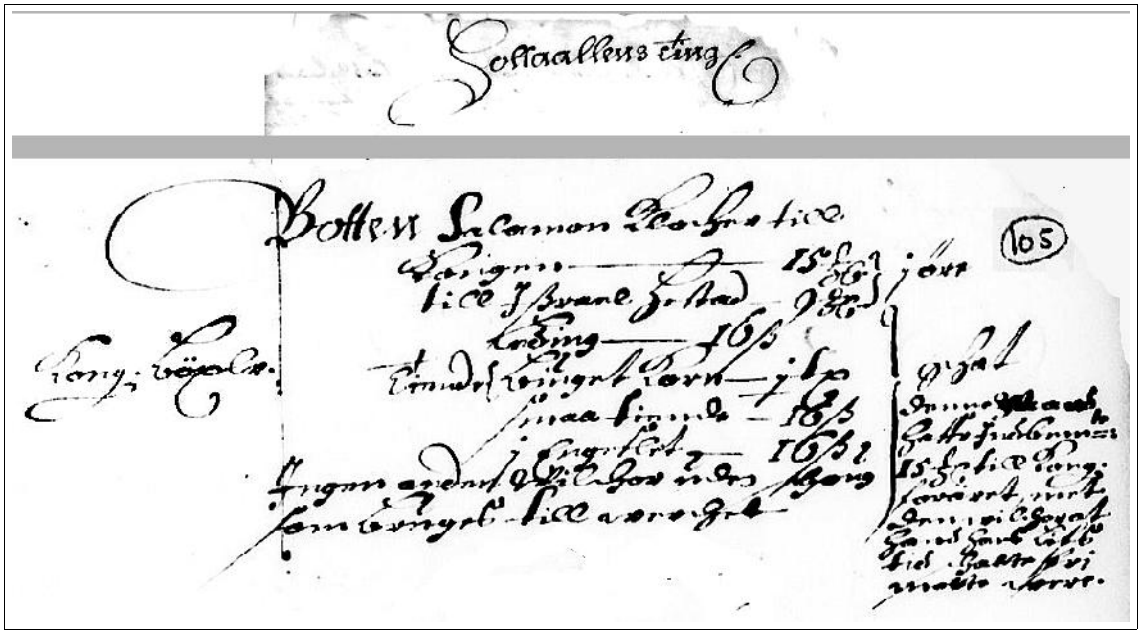

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 105a..

Det er kongen som eier det meste av gården (15 ml.). Som vist nedenfor hadde eieren gitt kongen disse 15 ml. mot å være skattefri. Ved siden av kongen eide Israel Hostad 9 ml., selv eier Salolom intet. Skatten var:

«Leding 16 sk.
Tiende, bygg ½ td.

Smaa tiende 16 sk.
1 engeslett (Bruøya), 16 sk.»
Så står det:
«Denne mand haffer indbemelte 15 ml. til kongen, foræret
med den Wilchor at hand hans lifstid schattefri motte være».

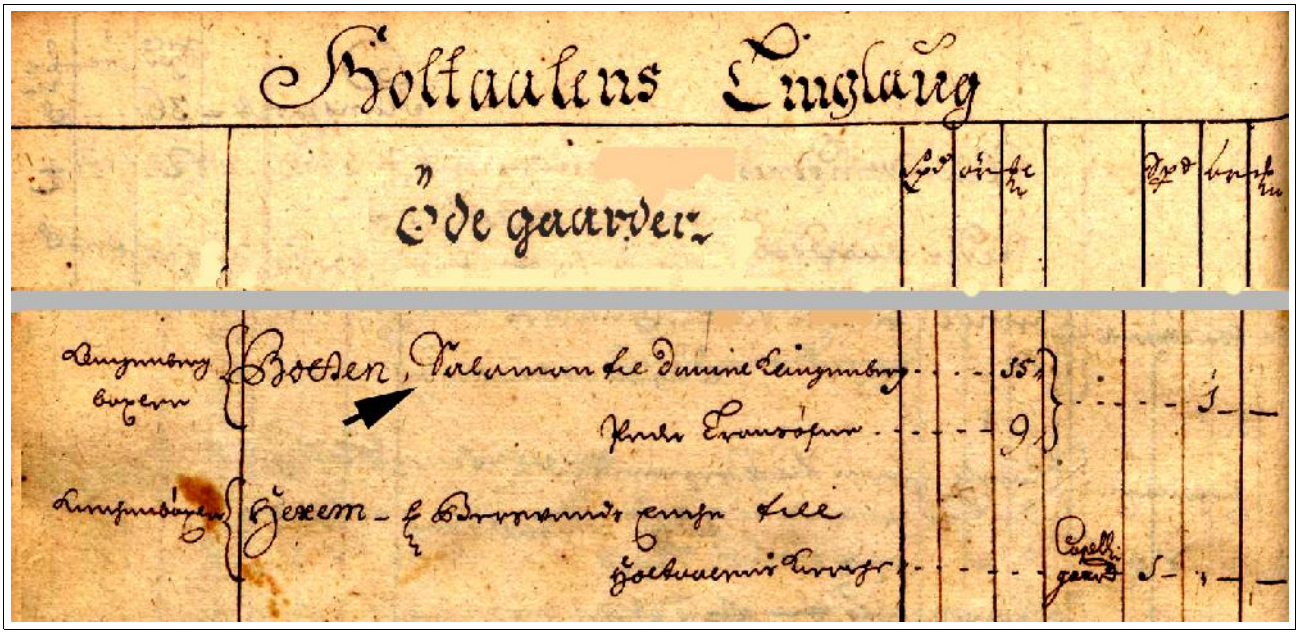

Fogderegnskap Gauldal fogderi 1690-91 - A Matrikkel Gauldal 1690 - Holtaalen tingsted - Bilde 220.

I 1690 har det blitt nye eiere av gården. Daniel Klingenberg har nå overtatt den del som kongen eide, og Peder Tronsaune eier de andre 9 ml.. Men der er ikke greit å være Salomon. I 1693 er han ute i hardt vær. Bendix Muus har kjøpt Botten, men han klager til futen over at han som bor der (Salomon), ikke vil flytte fra gården. Futen tror vist ikke så mye på Muus, for han sier at han ikke har sett noe «adkomstbrev», og intet er ført til tings, og «ingen udsigelse er begjæret». Ellers har futen hørt at gården ikke har kommet fra den tidligere brukeren på lovlig måte, så han kan ikke foreta utkasting.

Den tidligere brukeren, Salomon Zachariassen, sender en utredning. Han sier her at han har bodd på gården hele tiden. Hans far hadde gitt gården til kronen mot å slippe landskyld. Det hadde futen lovet ham, men hadde ikke etterkommet løftet. Gården ble så solgt til Daniel Klingenberg, som så solgte den til magister Nils Muus..Salomon sier videre at han i lang tid har forestått klokkerembetet, men ikke nydet «den ringeste frihed». Stiftsamtmannen overlot tvisten til retten, og sier at « - - hafuer fogeden Lars Tønder hannem at assistere saa hand for sit klokkerembede af almuen en nogen løn maa erinde».

Men han forsvinner ut av historien Trolig var han nå gammel. Og når han ikke hadde sønner i 1665 og da var 41 år, ser det smått ut. I alle fall er det en ny eier på gården i 1701, nemlig Hans Arnesen. Gården står da nevnt som klokkergård, så det er trolig at Hans også var klokker. Hans er da 50 år, og har sønnen Peder som er 12 år..Om det var slektskap mellom Salomon og Hans vet vi ikke, han kunne ha vært hans svigersønn. [357]

(Barn VII:22, Far IX:85)

Gift

Barn:

Ingeborg Salmonsdatter Botten. (Se VII:22).

VIII:57 ff mm mf ff

Hans Engan. Levde fra 1590 til 1605.

Hans var Ingrids første mann.

Deres sønn het Ingebrigt Hansen, han ble født omkring 1606.

Hans er kun kjent gjennom deres sønns patronymikon. Der er derfor ukjent hvor Hans kom fra.

Han døde kort tid senere, for i 1606-07 overtok Ingrids annen mann, Eystein bygselen av ett spand i gården[358]

[357] Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 328. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 105a.. Fogderegnskap Gauldal fogderi 1690-91 - A Matrikkel Gauldal 1690 - Holtaalen tingsted - Bilde 220. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 129-130.

(Barn VII:29)

Gift med neste ane.

Barn:

Ingebrikt Hansen Engan. Født omkring 1606. Død omkring 1675 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST). (Se VII:29).

VIII:58 ff mm mf fm

Ingrid Olsdatter Engan. Levde 1590. Levde 1650 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST).

Ingerid var gift to ganger.

Hennes første mann het Hans. De hadde sønnen Ingebrikt Hansen, født ca. 1606.

Vi kjenner hans navn kun via deres sønns patronymikon.

Ingrid og hennes andre mann, Eystein, hadde følgende barn:
Hans, han var hjemme i 1645 og døde før 1664. Oppkalt etter Ingrids første mann.
Ca. 1614: Peder, han overtok halve gården.

Eystein var død da Ingrid i 1650 «godvilligen» ga ifra seg halve gården til sønnen Ingebrikt.

Engan er en av de eldste gårdene i bygda, den ble antagelig ikke lagt øde under nedgangstiden i senmiddelalderen. Dette fordi den ligger nede på elvesletta og er lettdrevet. Navnet er flertallsformen av eng, dvs. gressmark, det uttales Ængænn, dativ «i Ængøm». Gaula har betydd mye for Engan, flomfarlig som den var. I 1690 ble skylda halvert, mest på grunn av «Skade af Elfvebrud».

I de skriftlige kildene får vi det første glimt av Engan i tiendepengeskatten av 1520. Brukeren Halldor betalte da 1 mark, som omgjort til sølvverdi svarte til knapt 12 gram. Det var erkebiskopen i Nidaros som tok landskylda fra Engan og i Olav Engelbrektssons jordbok fra 1530 er gården registert som «Sancte Olafs jord». Den ble bygslet for 1½ spann (smør) i årlig leie. Dette gjaldt hele gården og sto uforandret til 1691. Da fikk Engan en reduksjon med 2 øre 4 marklag, den nye skylden ble derved 2 øre 8 marklag. Slik skriveren Daniel Pedersen Thams, lensmannen Per Elevsen Kirkvoll og den lokale lagretten så det i 1690, hadde Engan en verdi som nå kun var noe over halvparten av den verdi den hadde hatt i erkebiskop Olavs tid. Gården kom inn i godset til erkebiskopen etter midten av 1400-tallet.

Brukeren Hallvard betalte landskylda fra Engan i 1548, men i stedet for 1½ spann smør, kom han med 3 saueskrotter og et ½ spann smør, dvs. at tre saueslakt hadde samme verdi som ett spann smør på ca. 18 kg. Etter reformasjonen i 1536 er det kronen som eier gården. Skipsskatten i 1557 er det Jon og Hallvard som betaler, kanskje to generasjoner, med hver sin daler.

I 1590 betalte Tomas tredjeårstake med 1 daler. Han var altså bruker fra før, og fornyet bygselen med denne daleren. De senere Tomas i bygda har navnet fra ham, men opphavet er eldre. I 1557 var det Tomas i Hoggås og en dreng på Almås som bar navnet. Ellers forekom Tåmås skjelden. Tomas hadde i hvert fall barna Gunhild og Ola.[359]

(Barn VII:29)

Gift 1. gang med forrige ane.

Gift 2. gang med **Eystein Engan.** Festebonde. Levde fra 1599 til 1647 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST).

Eystein eller kona Ingrid var her fra Engan.

---

358 Singsåsboka, Bind III, side 95.

359 Singsåsboka, Bind III, side 93-96.

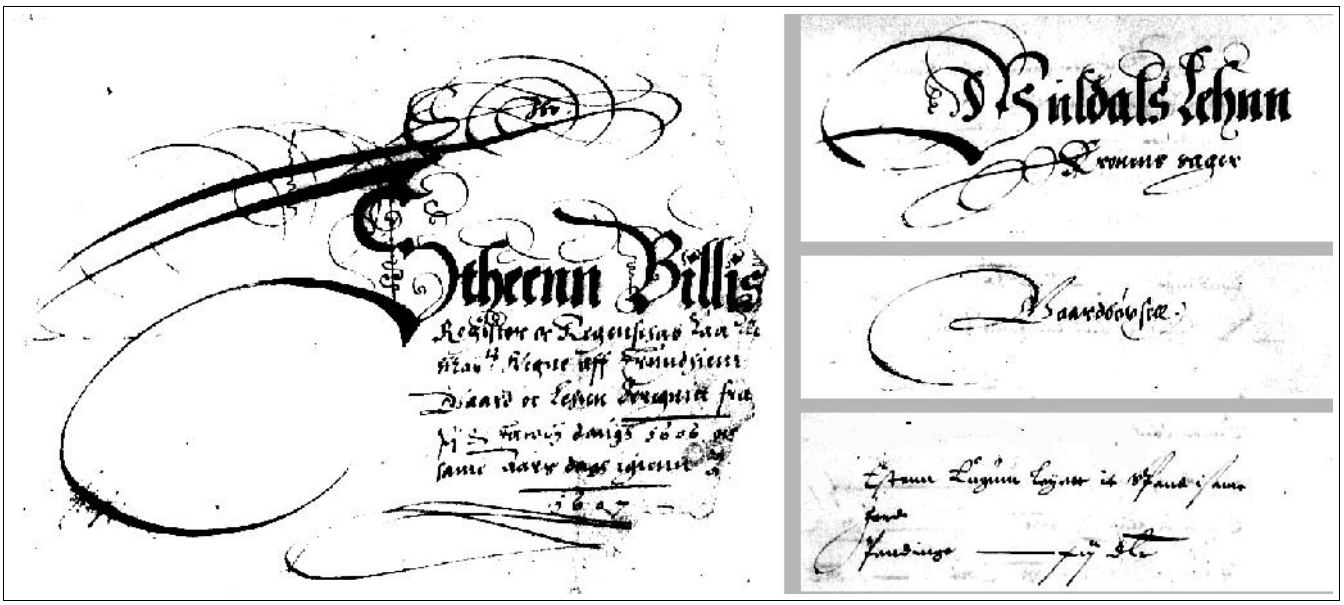

Trondheim lensregnskap 1606-07. Guldals Lehnn (Lensregnskap Trondheims len, eske 4, legg 3, litra 1, bilde 202).

I 1606 fikk Eystein bygsel på 1 spann, dvs. 2/3 av gården, mot å betale 12 daler i førstebygsel.

Tomas – som kanskje var bror til Ingrids første mann, Hans, eller Eystein – satt igjen med ½ spann. Engan var altså i realiteten to bruk, selv om Eystein et halvt århundre står som offisiell bygselsmann.

Koppskatten i 1645 skulle betales for alle som hadde nådd en alder på 12 år.

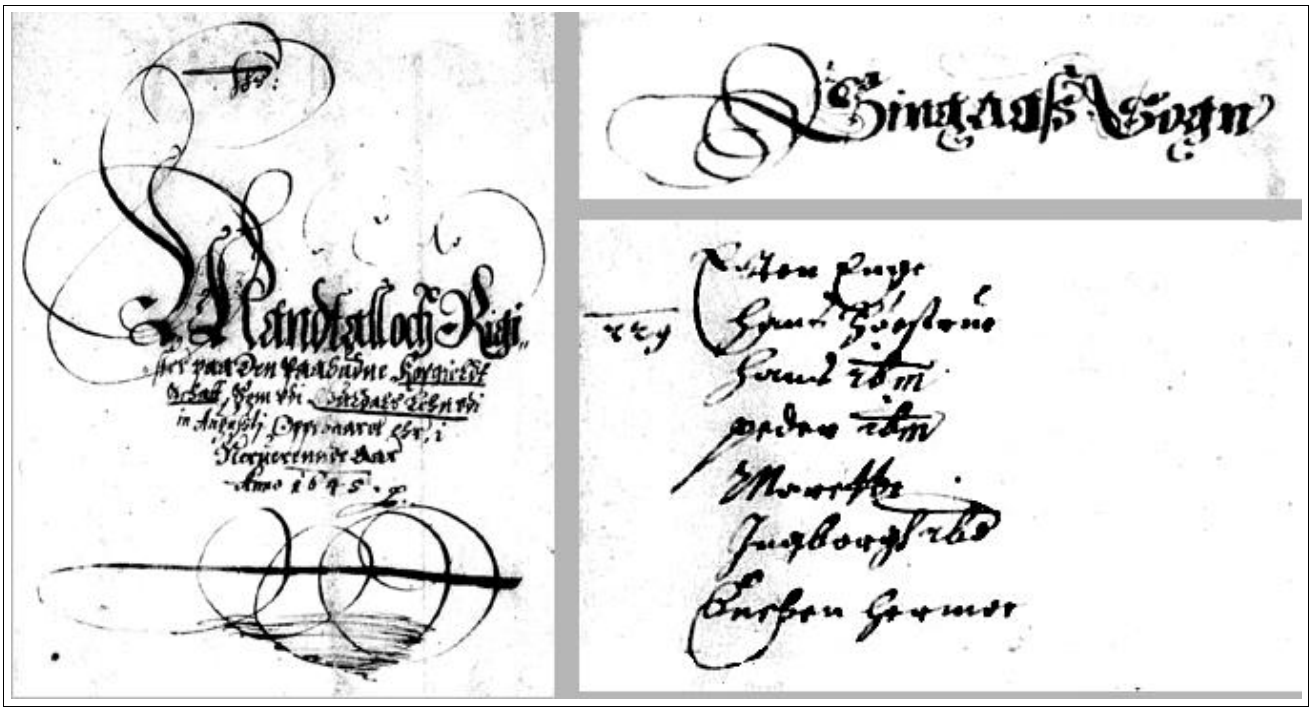

Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 12).

Eystein betalte koppskatt for seg, kona og sønnene Hans og Per og for Marit og Ingeborg, døtre eller tauser.

Skattematrikkelen av 1647 viser for «Sinngsaas Sogenn»:

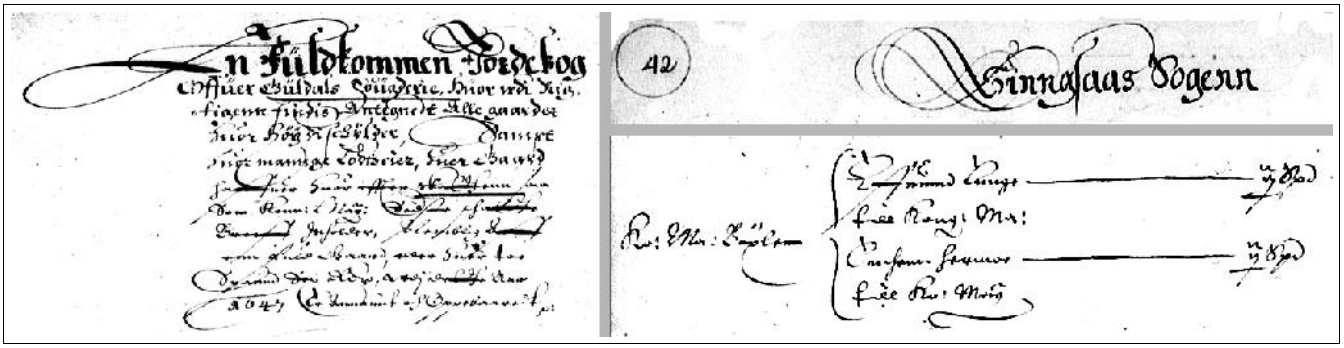

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 42).

«Effuind Ennge 1½ spd.
Till Kong. Ma.
Ko. Ma. bøxlenn».
Enchenn Hermoe 1½ spd.
Till Kong. Ma.
Ko. Ma. bøxlenn».

Eystein var død da Ingrid i 1650 «godwilligen» ga fra seg halve gården til sønnen Ingebrikt fra hennes første ekteskap.[360]

Barn:

Peder Eysteinsen Engan. Født omkring 1614. Levde 1670 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST). (Se VIII:89).

VIII:61 ff mm mm ff

Jens Jonsen «Villmann» Digre. Født omkring 1588. Levde mellom 1623 og 1666 på Digre, Singsås, Haltdalen (ST). Død 1670 på Digre, Singsås, Haltdalen (ST).

Barna til Jens Villmann var:
Ca. 1628: Hans, som fikk et barn med Kirsten Jespersdatter før 1650.
Ca. 1631: Per, gift med Gjartrud Elevsdatter Kirkvold, bodde på Hammer i Børsa.
Ca. 1634: N Ingebrikt, nevnes hjemme som «knekt» (soldat) i 1660-årene.
Ca. 1635: Ola, stemt for skyssforsømmelse i 1668, må da ha vært bruker.
Ca. 1637: Jon, han overtok gården.
Ca. 1647: Jens, gift med Guri Persdatter Talsnes.
Ca. Anne, gift med Jakob Bersvensen Hov i Ålen.

Sønnen Hans var verksarbeider på Røros, og blandt førerne i opptøyene mot direksjonen omkring 1670, bl.a. i Spell-Ola-opprøret.

Jens nevnes så tidlig som i 1623 med tilnavnet Villmann, som også flere av sønnene fikk som familienavn. Vi finner mye av bakgrunnen for navnet i sakefallsregnskapet. Det er kun småsaker at Jens slo Anders Fjeset med en staur, og i 1613 slo ned drengen i Øya «mens hand stod och lod sit wandt». Et ti-år senere er dimensjonene større. For «mytteri og opprør» i byen ble han sendt til slavearbeid på Bremerholm i Danmark, men var heldig og ble frikjent.

360 Trondheim lensregnskap 1606-07. Guldals Lehnn (Lensregnskap Trondheims len, eske 4, legg 3, litra 1, bilde 202). Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 12). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 42). Singsåsboka, Bind III, side 95-96.

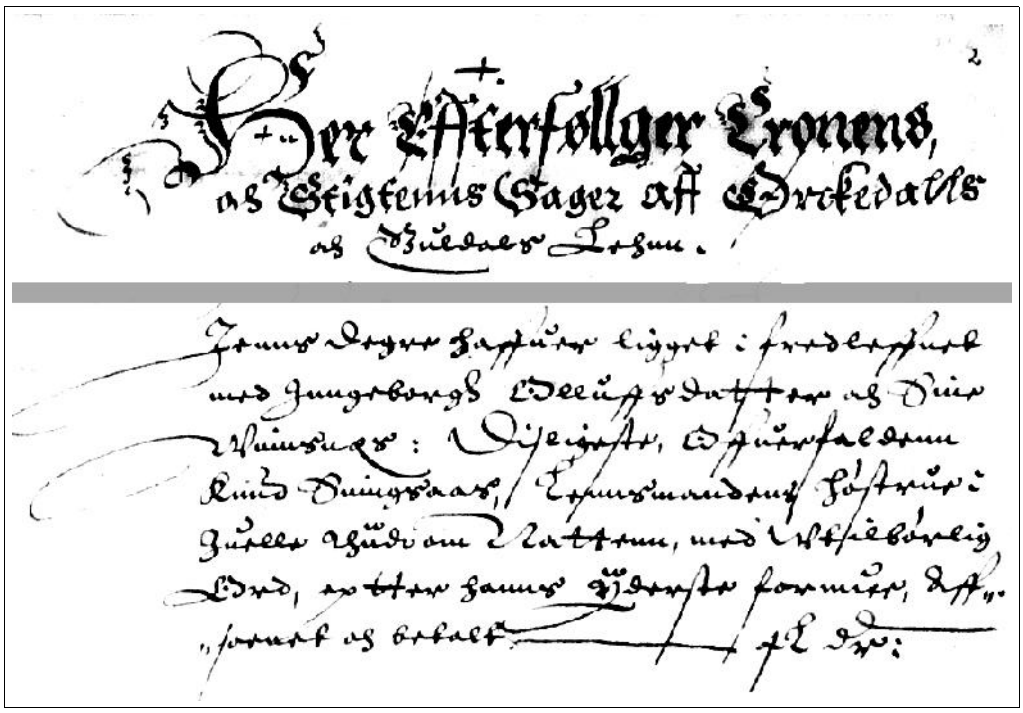

Fogderegnskap 1623-24, Orkdal og Gauldals len (Lensregnskap, Trondheims len, eske 25, legg 1, litra 3 bilde 22).

Samtidig som han ble sendt dit i 1623, fødte to kvinner, Ingeborg Olsdatter og Sigrid på Vinsnes, barn som Jens ble oppgitt som far til. Det var en oppreisning å slippe fri, og frifunnet ble han også etter en sak mot Knut på Singsås, en mann Jens slett ikke likte. Lagmannen dømte han til 4 mark i sølv for «ærerørige» ord, men da bevisene ikke var gode nok, måtte de gi Jens oppreisning, slik at han «herefter maa være gild og gjæv, søge laug og gildehus med gilde mænd og gjæve og ei være mand des værre for den sag i nogen maade». Vi ser at Jens Villmann til sist er vinneren gang på gang.

Jens overtok garden etter sin far senest i 1630.

Koppskatten i 1645 skulle betales for alle som hadde nådd en alder på 12 år.

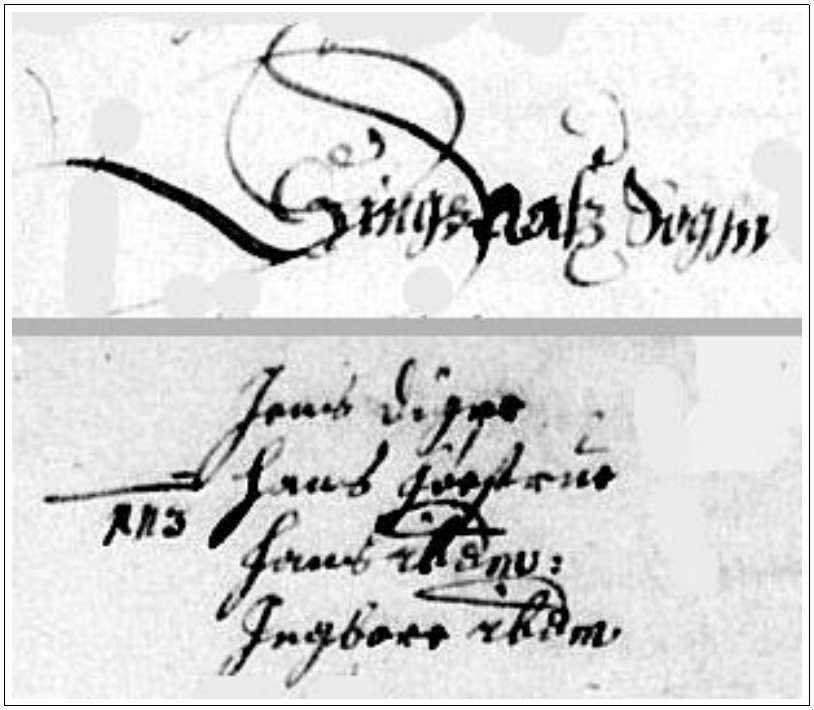

Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 18).

«Singsaasz Sogen
113 Jenns Digre
Hans Gørstrud(?)
Hans ibdm.
Ingbore ibdm.»

Skattematrikkelen fra 1647 viser for «Sinngsaas Sogenn»:

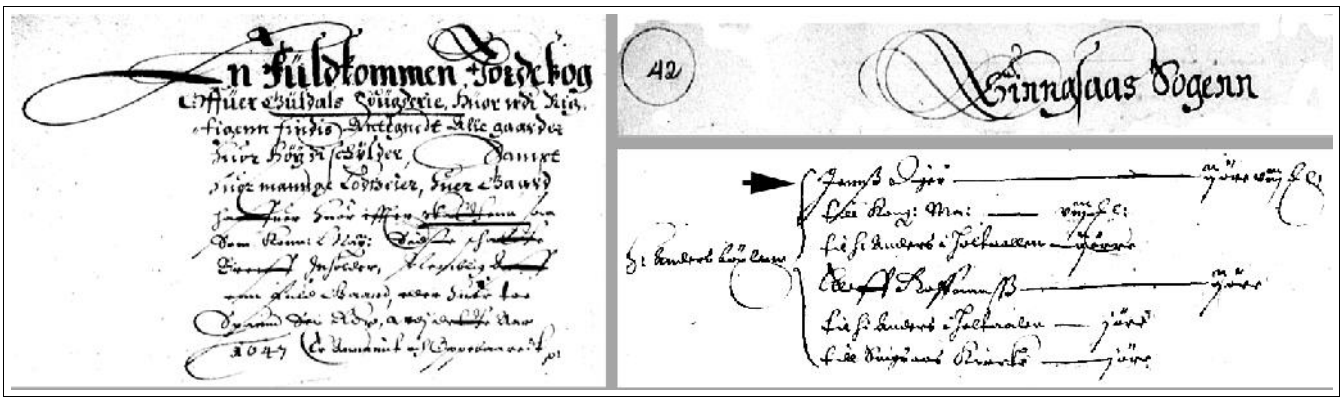

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 44).

«Jenns Diger 2 øre 8 mkl.
Till Kong. Ma. 8 mkl.
Til h. Anders i Holtaallen 2 ørre.
H. Anders bøxlenn».

Lokalt ble han skrevet Villmann først i 1652.

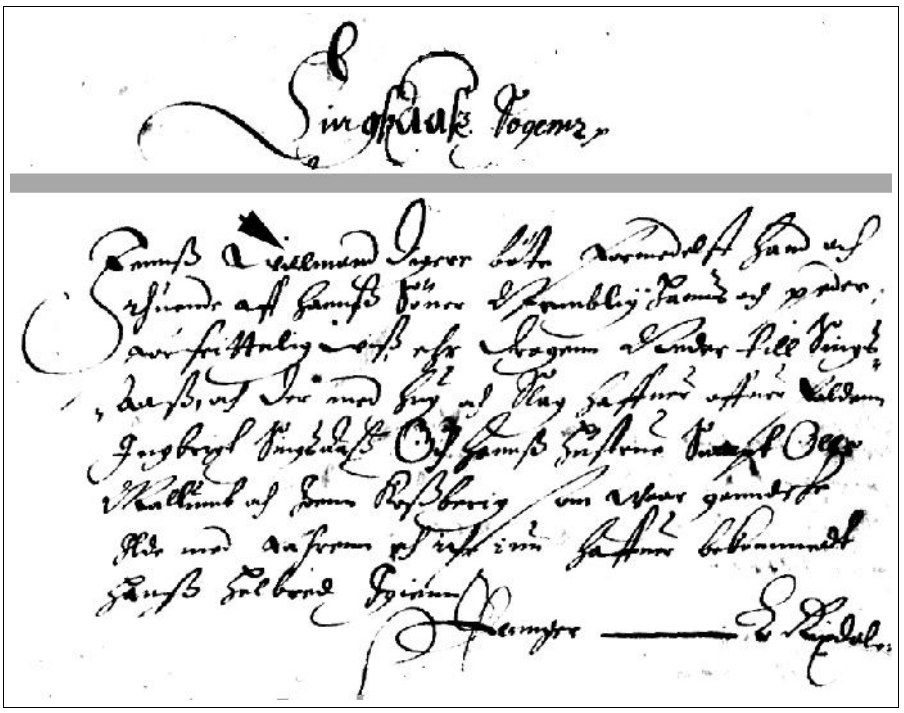

Fogreregnskap 1652-53. Trondheims lehn, K Orkdal og Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 108, legg 3. litra 2, bilde 160).

Da måtte «Jennz Wilmand Digere» bøte for at han sammen med to av sønnene, Hans og Per, hadde vært på Singsås og banket opp Ingebrikt og kona og Ola Malum og Jon Kosberg, «som Ware gansche ilde med fahren och endnu iche haffuer bekommedt hans Helbred igien».

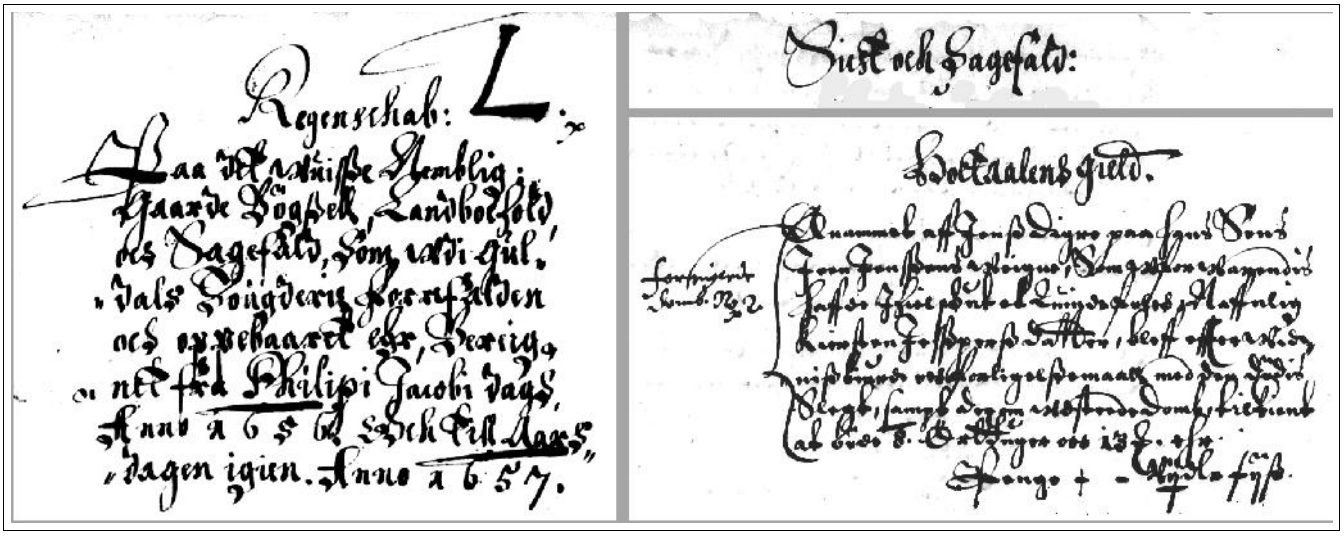

Fogreregnskap 1656-57. Trondheims lehn, L Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 125, legg 6. litra 1, bilde 277).

En av de mer alvorlige sakene var fra 1655, da sønnen Hans ble oppgitt som far til et barn som Kirsten Jespersdatter, født «syndenfields», hadde født. Året etter sto Jens ved tingbordet på Vinsnes og forsvarte sønnen fordi han «uforwarendes haffde ihelschut et Quindfolch, naffnlig Kiersten Jespers Datter». De hadde ryddet henne av veien, men Jens fikk det til vådeskudd. Etter forlik med slekten hennes søndenfjells, betalte Jens 7 rdl. og 12 skl. for å få saken ut av verden. Tidligere hadde det kostet 10 rdl. og overfalle folket på Singsås!

Det var ikke bare vold som opptok Jens og hans sønner. I 1650 svarte Jens tiende av en avling på 8 tønner bygg og 14-15 tønner havre.

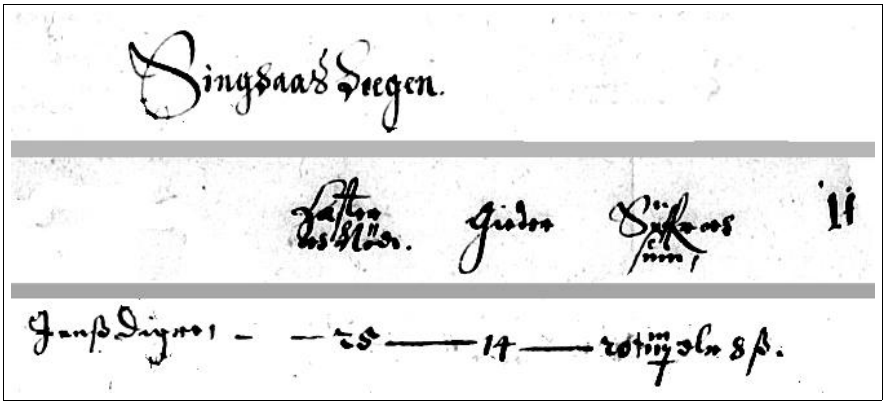

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 379).

I 1657 betalte han kvegskatt for den neststørste buskapen i bygda: 25 storfe og hester, 20 sauer og griser og 14 geiter. De var mange karer i arbeid, og det er sagt at de slo markaslått helt til de møtte klæbyggene i Åsårdalen eller Oksdalen.

Sogneprestenes manntall i 1666 viser:

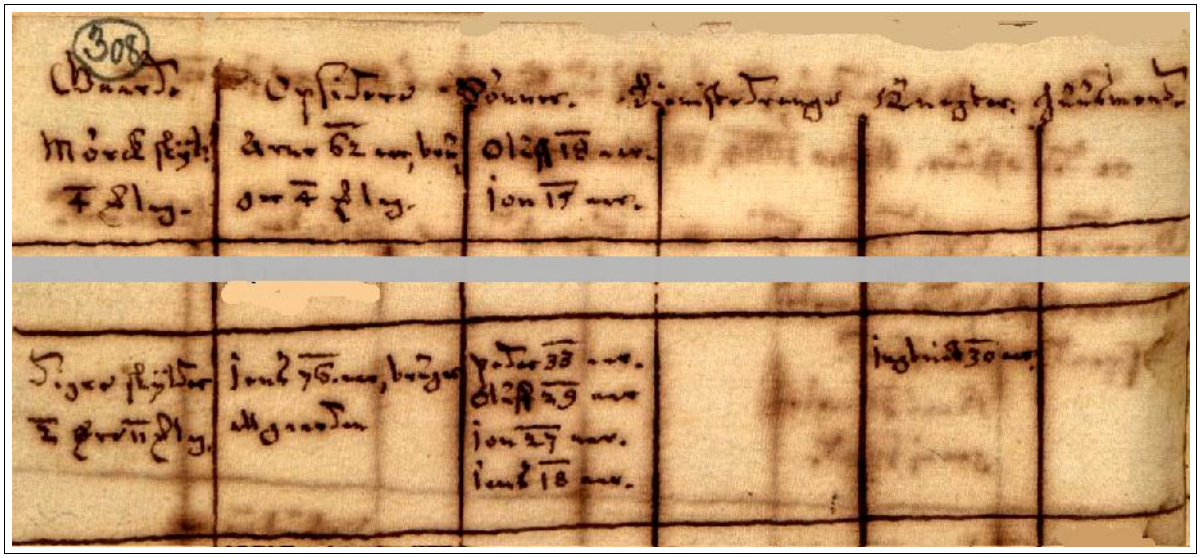

Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 308.

«Gaarde
Diger skylder 2 øre 11 marklag
Opsidere
Jens 76 Aar, bruger alt Gaarden
Sønner
Peder 33 Aar
Oluff 29 Aar
Jon 27 Aar
Jens 18 Aar
Knegter
Ingbrikt 30 Aar».

Jens står fortsatt oppført som bruker i matrikkelen i 1667, men det er sønnen Ola som nå er den reelle gårdbrukeren.

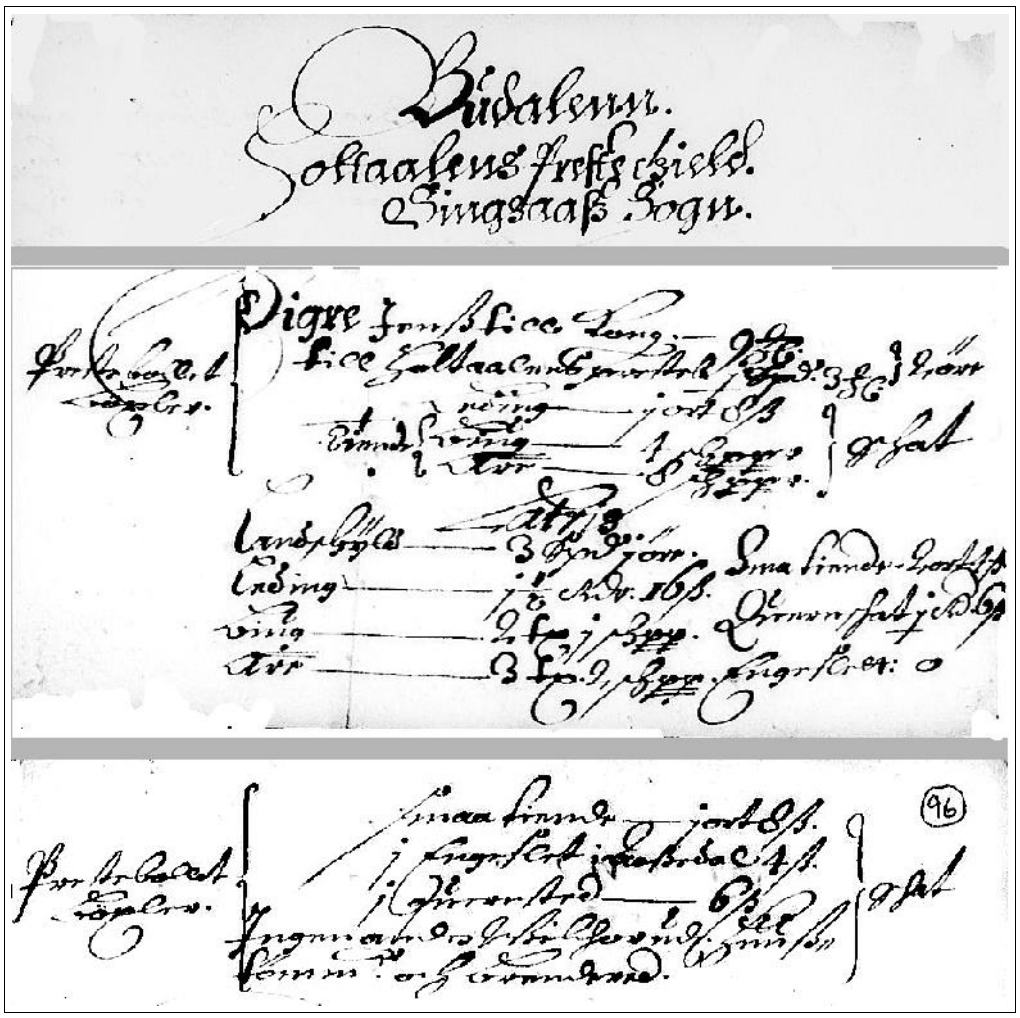

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 95b-96a.

Matrikkelen i 1667 oppgir at årlig avling jevnt over var 7 tønner bygg og 15 tønner havre og at gården kunne vinterfø 8 mjølkkyr. Her er ikke markaslåtten vurdert, ut over at de kunne fore 2 lass i «Aasendal» – Åserdalen.

I 1670 er Jens død og gården drives av hans enke.



Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - I Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 228.

«Digre = Enchen
til Kongen – 11 ml.
Holtdallens Presteboel – 2 øre
[Tilsammen] 2 øre 11 ml – [Skatt] 2½ Rdlr 1 ort 1 ß: 1 alb.»

Tradisjonen forteller at Jens Villmann sto i kvernhuset og malte korn da en isdam i Sevilla gikk og både kvernhuset og han selv fulgte med. De fant liket igjen på en ør ved Øya.[361]

361 Fogderegnskap 1623-24, Orkdal og Gauldals len (Lensregnskap, Trondheims len, eske 25, legg 1, litra 3 bilde 22). Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 18). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 44). Fogreregnskap 1652-53. Trondheims lehn, K Orkdal og Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 108, legg 3. litra

(Barn VII:31, Far IX:121)

Gift

Barn:

Peder Jensen Digre/Hammer. Født omkring 1635. Død omkring 1687 på Hammer, Børsa, Bryneset (ST). (Se VII:31).

VIII:63 ff mm mm mf

Eiliv Kirkvoll. Født omkring 1607. Levde mellom 1645 og 1670 på Kirkvoll, Singsås, Haltdalen (ST). Død før 1680 på Kirkvoll, Singsås, Haltdalen (ST).

Men snart het brukeren igjen Eiliv. Eiliv eller Elev, var nok en aktet mann i bygda, de fleste Singsåsboere stammer fra ham. Kona het kanskje Kari.

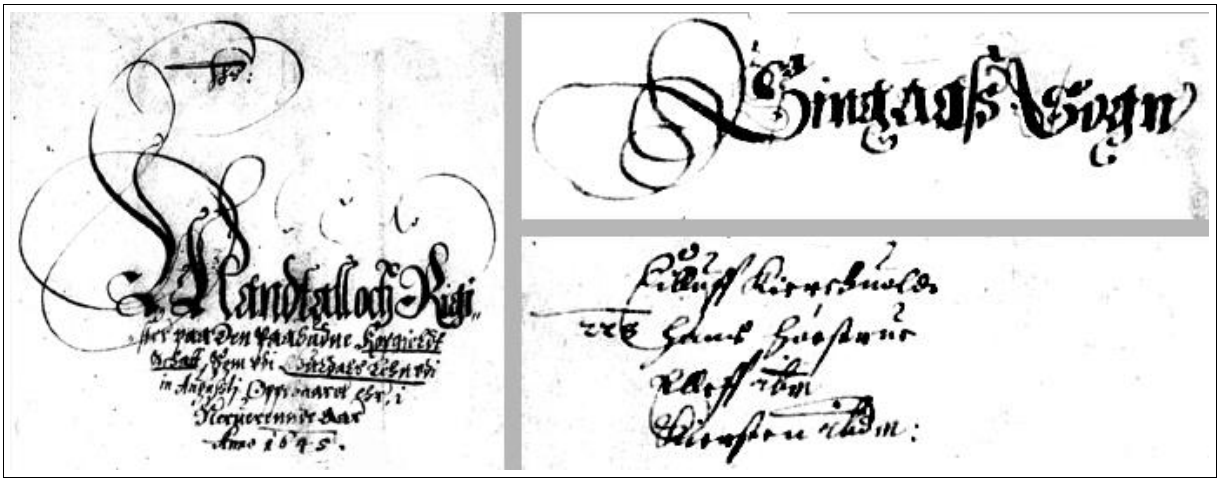

Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 12).

I 1645 betalte han koppskatten for seg, kona, en Elev til og Kirsti.

Skattematrikkelen fra 1647 viser for «Sinngsaas Sogenn»:



Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 42).

«Elleff Kirchuold 1 spd.
Til h. Anders i Holtaallen.
H. Anders bøxler».

Tre år senere svarte han tiende av en avling på 10 tønner bygg og 16 tønner havre.

2, bilde 160). Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 379). Fogreregnskap 1656-57. Trondheims lehn, L Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 125, legg 6. litra 1, bilde 277). Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 308. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 95b-96a. Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - I Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 228. Singsåsboka, Bind II, side 208-210.

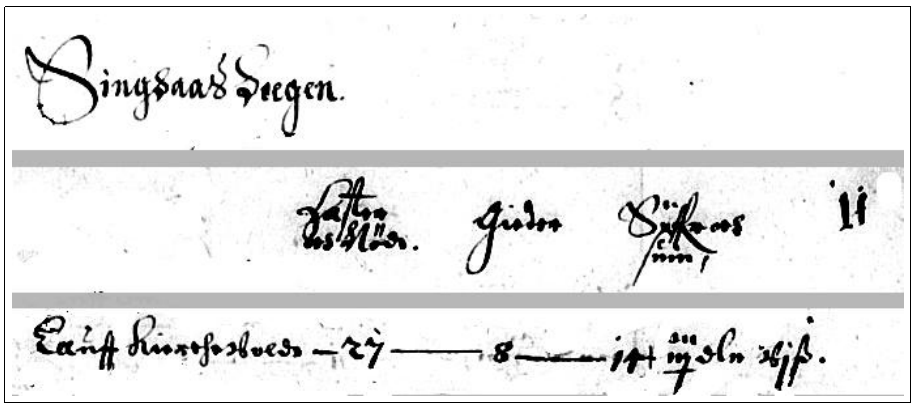

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 379).

Kvegskatten i 1657 var 2½ rdl. og 6 skill. for 27 naut og hester, 14 sauer og 8 geiter. Like etter delte Eiliv gården med sønnen Per, men dette ble ingen varig deling.

Sogneprestenes manntall i 1666 viser for Kirkvold i Singsaas:

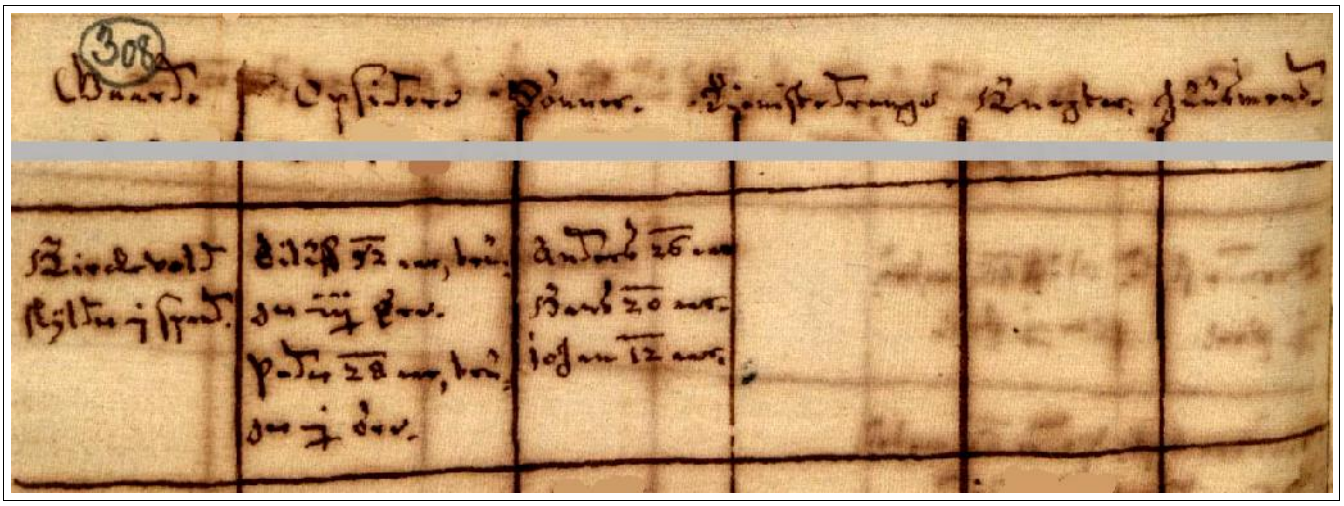

Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 308.

«Gaarde
Kirckevold skyldel 1 Spand [1 spand = 3 øre]
Opsidere
Eiliff 57 Aar, bruger 2½ øre [også 57 år i fogdenes manntall i 1664]
Peder 28 Aar, bruger ½ øre
Sønner
Anders 26 Aar
Hans 20 Aar.
Johan 12 Aar».



Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 96a.

I matrikkelarbeidet i 1667 er det opplyst at Kirkvoll led av «Elffue brud och Frost». Elvebrudd var det både tidligere og senere. Gården fikk i 1694 avdrag i landskylda med 1 øre 6 marklag, slik at den heretter var på 1 øre 18 marklag. Man regnet den gang med at gården kunne fø 9 mjølkkyr og at avlingen var 7 tønner bygg og 13 tønner havre.

Eiliv har fortsatt gården i 1670.



Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - I Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 228.

«Kiercheuolv = Eileff
til HoltAllens Prestebol – 1 spd – [Skatt] 3½ Rdlr:»

I 1680 har sønnen Peder overtatt gården. Eiliv er nå antagelig død.

Barna til Eilev var:
Ca. 1636: Peder, han tok over gården
Ca. 1638: Anders, gift med Berit Erlendsdatter Vinsnes.
Ca. 1644: Hans, gift med N. Aunsdatter Setring.
Ca. 1647: Gjartrud, til Hammer i børsa, gift 1. med Per Jenssen Digre og 2. med Erik Jenssen Hanberg, Børsa.
Else eller Eli, gift med Per Persen Vinsnes, Nordgården.
Ca. 1652: Johan, gift med N. Aunsdatter Setring.

Vurdert ut fra navnet er Kirkvoll en gård som er ryddet og bosatt i kristen tid, men dette er helt usannsynlig. Kirkvoll og Øya utgjorde den største elvesletta i bygda før Gaula delte den, slik at gårdene fikk dyrket jord på begge sider av elva. Kirkvoll var også en meget sentral gård. I lang tid var den gjestgivergård med krohald, iallfall så tidlig som i 1590. Fra den tid var den lensmannsgård og tingsted i en tyveårsperiode. Fra omkring 1780 var Kirkvoll eksisplass og her var sesjonen med utskriving av soldater. Alt dette var det bygselfolket som sto for, uavhengig av eieren av gården.

Kirkvoll var kirkegods, og dette var muligens opphavet til gårdsnavnet. Etter reformasjonen, da Haltdalen var hovedsogn og presten bodde der, var Kirkvoll «prestens anneksgård», dvs. her hadde han sitt tilhold når han hadde forretninger i Singsås annekssogn, og her overnattet han. Presten hadde selv landskyld – 1 spann – av gården.

I 1557 var det Eiliv (Elev) som var bruker, og betalte skipsskatten som fullgardsmann, med 1 rdl. Dette navnet var populært i bygda, og kanskje har de som senere het Elev dette fra Eiliv i Kirkvoll. Omkring 1600 het brukeren også Eiliv som ble etterfulgt av brukerne Eystein og Ingebrikt.[362]

(Barn VII:32)

Gift

Barn:

Gjartrud Eilivsdatter Kirkvold/Hammer. Født omkring 1647. Død omkring 1710 på Hammer, Børsa, Bryneset (ST). (Se VII:32).

VIII:69 fm ff fm ff

Bjørn Ellevsen Yset Oppgaarden. Festebonde. Født omkring 1616 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1666 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST). Død før 1670 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST).

Bjørn var sønn til Ellev Yset Oppgaarden.

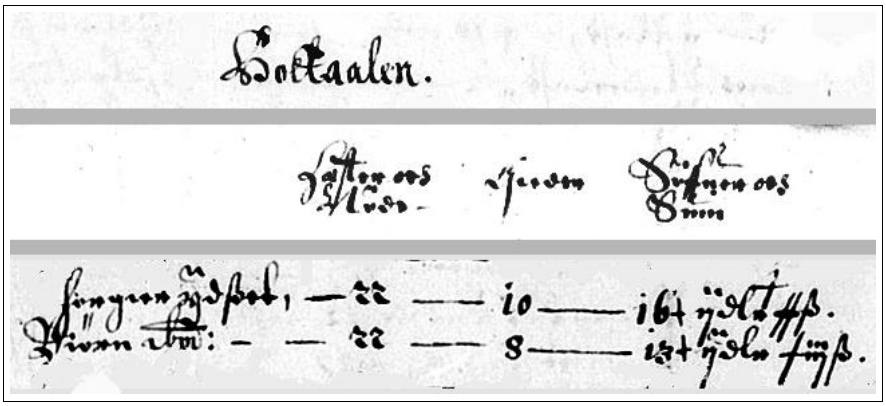

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 381).

I 1656 har Bjørn overtatt gården. Han hadde da 22 hester og kyr, 8 sauer og 13 geiter og svin.

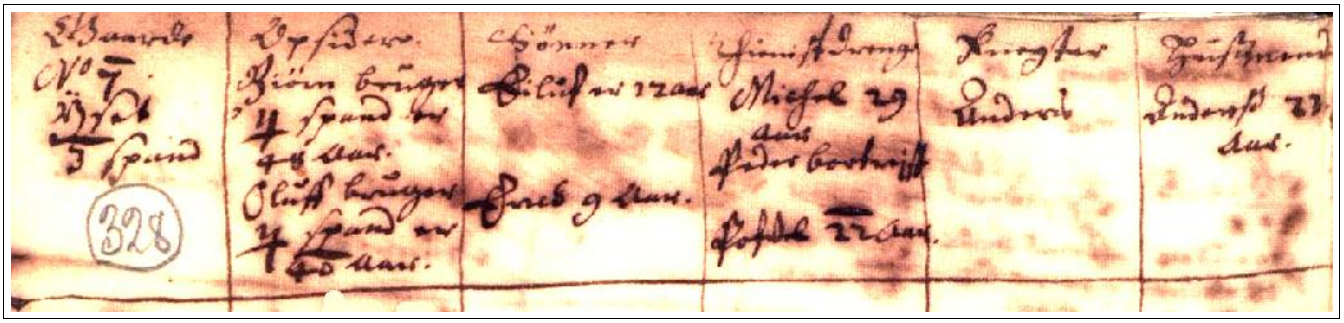

Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 328.

Bjørn har også gården ved sogneprestenes 2. manntall i 1666. Han er da 48 år og bruker 1½ spann, altså halve Yset. Han har to sønner, Eiluff, 17 år og Erich, 9 år.

Men det er flere folk på gården. Han har drengene, Michel, 29 år, og Peder, som var bortreist. Dertil har han en knekt som heter Anders og en husmann under gården, Anders, 73 år gammel.

Disse knektene var helst unge gutter, utebarn, som var på gården. Det kunne være barn de hadde tatt til seg, fattiggutter e.l.

362 Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 12). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 42). Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 379). Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 308. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 96a. Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - I Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 228. Singsåsboka, Bind II, side 190.

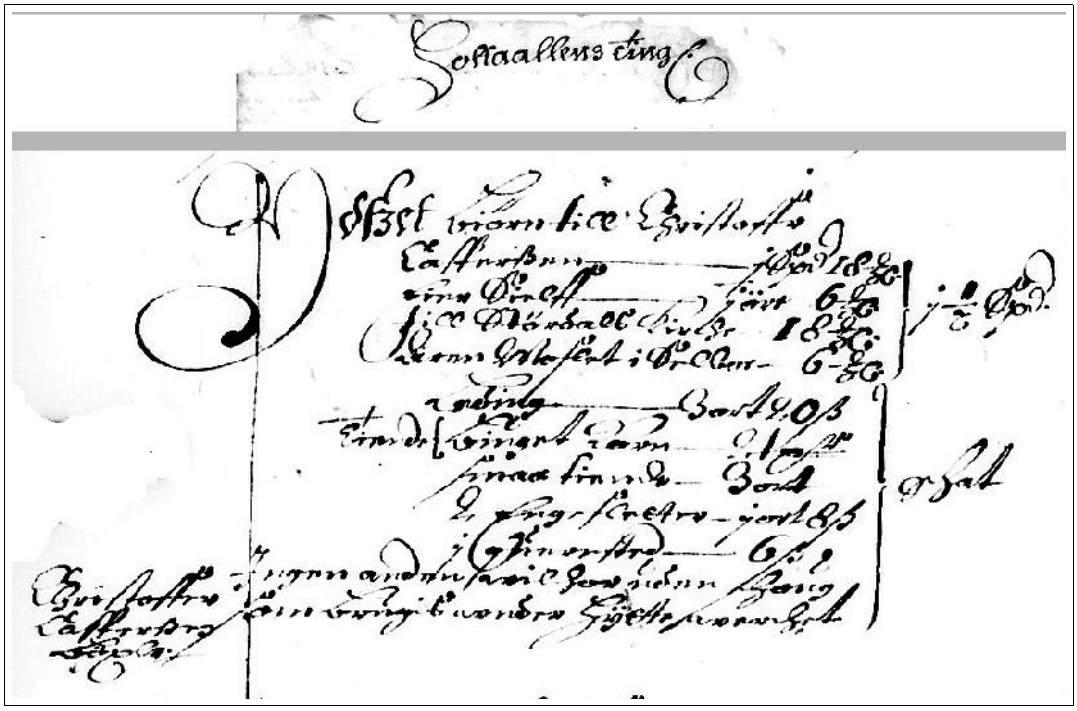

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 105b.

Bjørn bruker fortsatt gården i 1667, men han eier ikke mye i den selv. Christoffer Caspersen eier ½ spann 18 marklag, Stjørdal kirke eier 18 marklag, Arne Moslet i Selbu eier 6 marklag, og selv eier han 1 øre 6 marklag. Hele gården er på 1½ spann. Skogen ble brukt under hytteverket.

I 1670 har sønnen Ellev overtatt gården. Bjørn er nå antagelig død.[363]

(Barn VII:35, Far IX:137)

Gift

Barn:

Ellev Bjørnsen Yset Oppgaarden. Født omkring 1648 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1718 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST). (Se VII:35).

VIII:73 fm ff mf ff

Tollef Olufsen Trøen/Søstumoen Møkleby. Festebonde. Født omkring 1622 på Trøen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). Levde 1650 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). Død 1667 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE).

Tollef var sønn til Oluf på Trøen Møkleby og bror til Erik og Gjermund Olufssønner.

Han ble bruker på Søstumoen Møkleby etter Halsten Bersvendsen.

Han må ha kommet inn på Søstumoen ved gifte med Halsten Bersvendsens datter, da hans eldste sønn igjen het Halsten.

I 1650 og 1652-53 var det – som i 1619 – fire brukere på Møkleby. Mannen på Trøen het da Iver, gift med Tollefs mor. som var blitt enke, men hvis navn ikke er kjent. De andre tre brukerne var Aksel fra Akselstu, Knud fra Knuds og Tollef fra Søstumoen, fremdeles hver med en skyld på en hud.

I 1650 opptok Møklebys brukere Aksel, Iver, Knud og Tollef tingsvitner for å fastslå sin rett til Møklesjøen. Tinget ble holdt på Westgaard og ble betjent av sorenskriver Hans Carstensen, futen Christen Jensen, lensmann Svend Trønnes og lagrettsmennene Knud Bakken. Anders Negaard, Tollef Messelt, Oluf Trønnes, Halvor Stai og Semming Negaard. Som vitner ble Oluf Stai, Svend Negaard og Alf Trønnes innstevnet. Følgende menn fra Øyer ble innstevnet til å påhøre vitneutsagnene: Frandz Kvam, Oluf Reyendall (Rindal), Hans Skjønsberg, Seming Jefne (Jevne) og Torsten Skall (Skar) «med concorter». Disse møtte ikke, men sendte på vegne av seg selv og Halvor Klefue (Kleva), Mogens Tande, Jon Skjønsberg, Laurits Hofren (Hovde), Jon Jefne, Jens Haug og Erik Krucke som fullmektig Torsten Bryen (Bryn) med en vennskapelig skrivelse, hvori de fremholdt at de ikke var pliktig til å møte ved heimting i Østerdalen, men fremholdt at en slik bevisopptagelse burde opptas ved lagmannsting på åstedet, hvor

363 Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 381). Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 328. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 105b. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 105-106.

bygdenes vitner og gamle hevdsbrev fra begge parter av selve lagmannen kunde konfereres og siden «os imellem dømmes».

Torstein Bryn ble av retten spurt om han hadde noen hevdsdokumenter med. Men det hadde han ikke.

Vitnene ble da fremkalt og forklarte:

l. Alf Trønes provede sin alder 50 år. Og hans fader Halsten Trønnes førend han ved døden avgik, var noget på «den siufuende snes år» og hørte han hannem ofte sige at samme sjø Mykelsjøen altid at have ligget under Møkleby. Og de av Gudbrandsdalen ingen lodd der udi var eiendes. Og eftersom samme gård Møkleby av vådeild i gammel tid opbrente, brente og deres odelsbreve for samme fiskevand. Så vidt han mintes provede og sine egne ord samme fiskevand de Møklebyes besiddere at ha haft i bruk og at tilkomme.

2. Svend Negaard provede sin alder 45 år, Provede sine egne ord: så lenge han mindtes, og ellers provede efter sin egen fader, Engelbret Negaard, som før hans dødelige avgang var henved 90 år gammel, hans ord og tale at ha været lige som bemeldte Alf Trønnes om hans faders ord provet har.

3. På Oluf Stais vegne, som med sygdom er beladen og derfor ikke selv kunde være tilstede, mødte som beskikkelsesvidner den anden Oluf på Stai og Peder Messelt provede hans ord at være som følger, at hannem udi al sandhed ikke andet har været bevist, ei heller efter sin avgangne faders tale andet har hørt, end at den omtvistede sjø har ligget under Møkleby af arilds tid og derav har den sit rette navn og kaldes Miøkelsiøen. Og det at gudbrandsdølene har fisket der udi, det har vært uden lov og minde [tillatelse], og ingen rett dertil har haft.

«Efter som leilighed og provenes tilstand uden bedre og anderledes derimod føres til bevis, ladet sig anse de Møklebys besiddere samme fiskesjø med rette at tilkomme.

Således for retten at være hermed bekreftes under vaares signeter.

Actum anno die loco ut supra.

Hans Carstensen.

Egen hand».

«Norsk lokalhistorisk institutt» har utgitt en serie skattematrikler for året 1647. I Hedmark fylke er skattemanntallene fra 1647 lagt til grunn når det gjelder Hedmark fogderi, Solør og Odal. For Østerdalen mangler lensregnskapene for 1647, og de er mangelfulle for de følgende år. Her er derfor lensregnskapene for Akershus len 1652-53 (pakke 61 III) lagt til grunn. Denne rekonstruerte skattematrikkelen viser følgende for

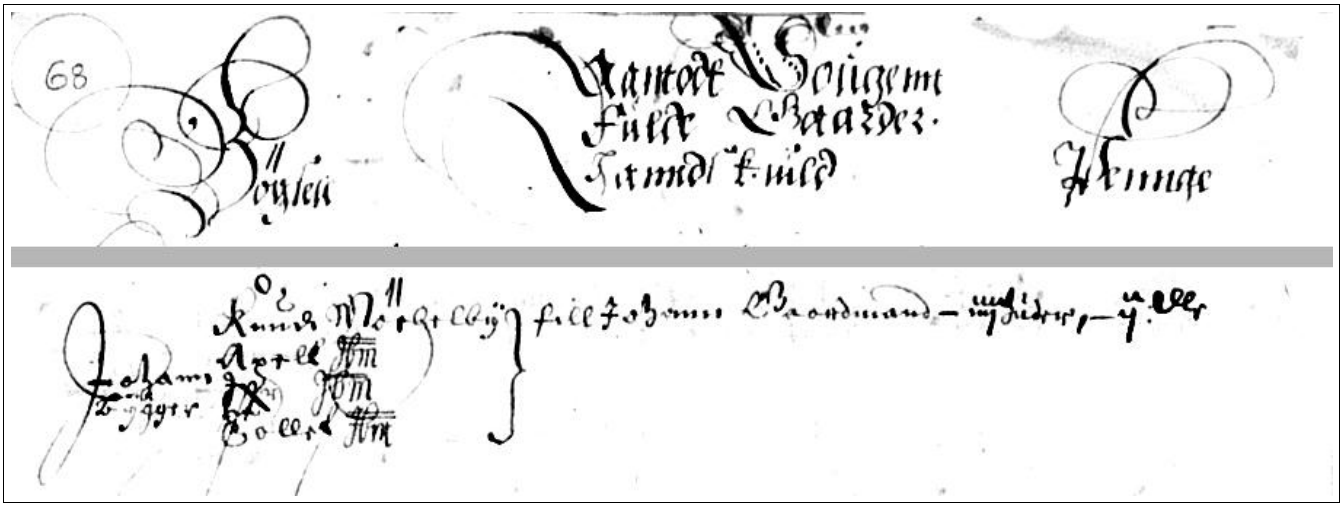

Kontribusjonsskatt 1652. H Solør, Østerdalen og Odal fogderi, Aamodt sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 211, legg 4, litra 1, folio 70).

«Aamodt Sougenn - Fulde gaarder»:
«Knud Møchelby, Axell jbm., Jff[ue]r jbm., Tollef jbm.,
till Johann Gaardmand 4 huder.
Johann bygger.»
Det betales 2 dr i skatt.

Fogdemanntallet i 1664 viser at det nå har blitt 5 brukere på Møkleby, idet Nystu har kommet til i dette tidsrum. Det nye bruket har tilkommet ved at Trøen er delt i to like store deler, med 6 skinn eller ½ hud skyld hver. Den er delt mellom brødrene Gjermund Olufsen som beholdt Trøen og Erik Olufsen som overtok den fradelte Nystu. Deres bror var Tollef på Søstumoen:



Fogdenes manntall i 1664: 3 Hedmark fogderi og Solør, Østerdal og Odal fogderi, Åmot prestegjeld, Elvedalen anneks, folio 270.

«Aamodt Prestegield - Elffuedalens Annex - Fulde Gaarde.

,,,,

Gaarder.

Møchlebye - 4 Huder.

Opsiddere.

Knud - 70 Aar - Brug: 1 Hud [Knuds Møkleby]

Axsell - 76 Aar - Brug: 1 Hud [Akselstu Møkleby]

Sønner.

Giermund Axsels. - 30 Aar

Ingebret Axsels. - Soldat - 21 Aar

Tolluff - 42 Aar - Brug: 1 Hud [Søstumoen Møkleby]

Erich - 53 Aar - Brug: ½ Hud [Nystu Møkleby]

Giermund - 48 Aar - Brug: ½ Hud [Resten av Trøen Møkleby]».

I prestemanntallet fra 1666 fremgår deres patronymikon og navnene til deres sønner:

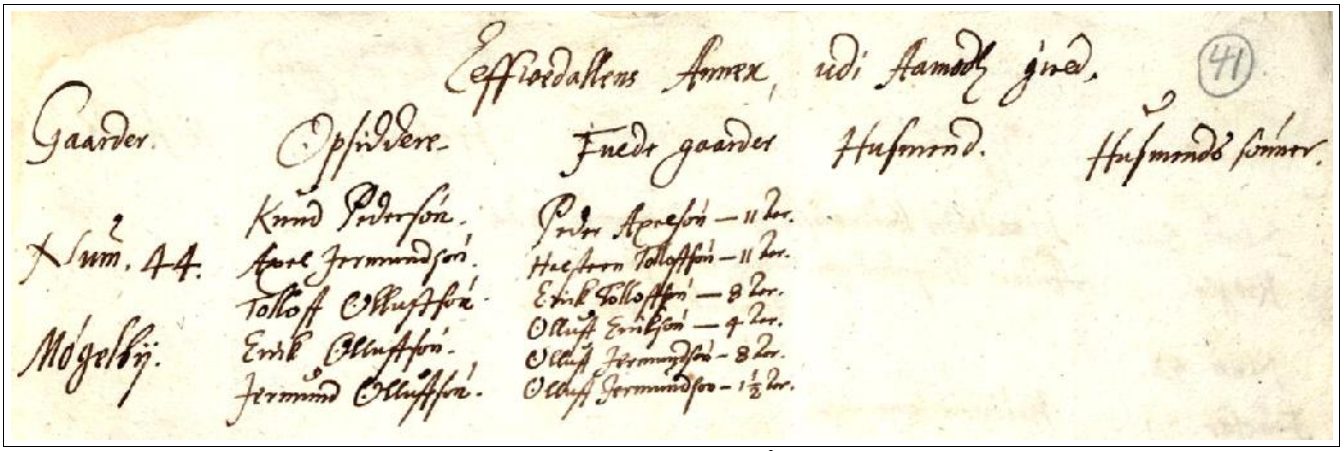

Prestenes 2. manntall i 1666: 5 Hedemarken prosti, Åmot prestegjeld, Elvedaaleln sogn, folio 41.

«Elffuedallens Annex, udi Aamodts [preste]gield. - Fulde Gaarde.

....

Gaarder.

Num 44 Møgelby.

Opsiddere.

Knud Pedersøn.

Axel Jermundsøn.

[Sønner:]

Peder Axelsøn - 11 Aar.

Tolleff Olluffsøn.
[Sønner:]
Halsteen Tolleffsøn - 11 Aar.
Erich Tolleffsøn - 8 Aar.
Erich Olluffsøn.
[Sønner:]
Olluff Erichsøn - 4 Aar.
Jermund Olluffsøn.
[Sønner:]
Olluff Jermundsøn - 8 Aar.
Olluff Jermundsøn - 1½ Aar».

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Solør, Odal og Østerdalen fogderi, 1667, viser at Møkleby-gårdene tilsammen hadde 4 brukere.

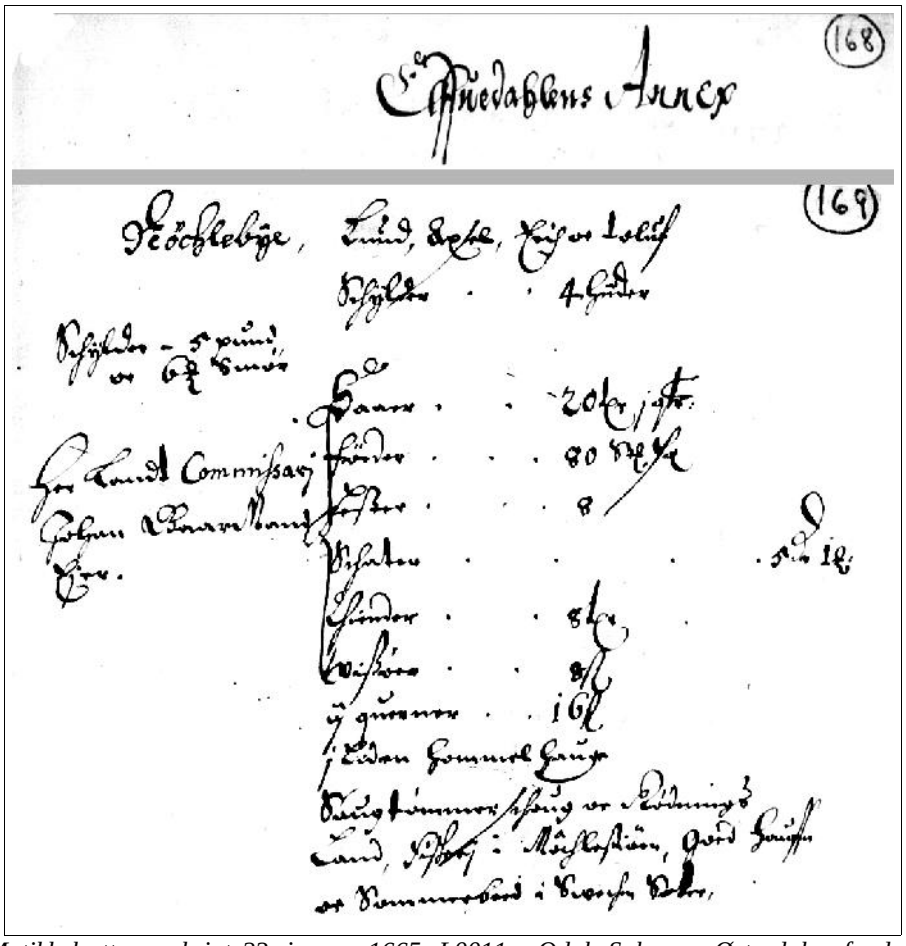

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0011 - Odal, Solør og Østerdalen fogderi 1667, Åmot prestegjeld, Elvedalen anneks, folio 169a.

Møcklebye, Knud, Axsel, Erich oc Toluf
Matrikkelskyld: 4 huder.
Landskyld: 5 bismerpund 6 merker smør.
Tiende: 8 tønner korn.
Skatt: 5 rdl. 2 ort.
Visøre: 8 skilling.
Skatt for 2 kverner: 16 skilling.
Utseden var 20 tønner 1 kvarter korn og de hadde 80 storfe og 8 hester.
Gårdene hadde en liten hommelhage, fiskeri i Møklesjøen, god havnegang, seter i Sweken [Søkkunna], samt sagtømmerskog og rydningsland.

Tollef døde i 1667.[364]

(Barn VII:37, Far IX:145)

364 Kontribusjonsskatt 1652. H Solør, Østerdalen og Odal fogderi, Aamodt sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 211, legg 4, litra 1, folio 70). Manntallet i 1663-66, Fogdenes manntall: 3.2 Solør Østerdalen Odalen fogderi, folio 270. Manntallet i 1663-66: Prestenes manntall: 5.2 Åmot prestegjeld, folio 41. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0011 - Odal, Solør og Østerdalen fogderi 1667, Åmot prestegjeld, Elvedalen anneks, folio 169a. Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 615-16, 620-21, 654, 662, 668.

Gift med neste ane.

Barn:

Halsten Tollefsen Søstumoen Møkleby. Født omkring 1655. Levde fra 1667 til 1691 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). (Se VII:37).

VIII:74 fm ff mf fm

??? Halstensdatter Søstumoen Møkleby. Levde mellom 1655 og 1667.

Tollef må ha vært gift med en datter til Halsten Bersvendsen Søstumoen Møkleby.

De hadde sønnen:
Ca. 1655: Halsten, overtok gården, gift med Kari Pedersdatter Perstu Messelt.

Noen år etter at Tollef døde, giftet enken seg igjen med enkemannen Tarald Andersen, som tidligere hadde vært gift med enken Gunhild i Nystu. Tarald drev så gården til odelsarvingen, hana stesønn Halstein Tollefsen, overtok den.[365]

(Barn VII:37, Far IX:147)

Gift med forrige ane.

VIII:75 fm ff mf mf

Peder Pedersen Perstu Messelt. Festebonde. Født omkring 1617. Levde 1664 på Perstu, Messelt, Elvedalen, Aamot (HE).

Peder hadde følgende barn (minst):
Kari, gift med Halsten Tollefsen Søstumoen Møkleby.
Ca. 1645: Ragnhild, gift som enke med Erik Bersvendsen Østre Hanestad i Øvre Rendal, døde i 1738.
Ca. 1652: Peder, gift med Ingeborg Andersdatter - antagelig fra Nordstu Westgård, døde i 1729.
Ca. 1657: Simen, gift med Siri Gjermundsdatter Trøen Møkleby.
Ca. 1660: Gjetvold, overtok gården etter sin bror Peder, døde i 1737.
Marit, gift med Nils Andersen Nordstu Westgård.

Etter Bulch's fogdemanntall i 1664 var skylden den samme som i 1649. Brukerne var da:



Fogdenes manntall i 1664: 3 Hedmark fogderi og Solør, Østerdal og Odal fogderi, Åmot prestegjeld, Elvedalen anneks, folio 271.

Peder - 47 år - Skyld: 8½ [kalve]skinn.
Her nevnes at Peder hadde en sønn som også het Peder og som da var 12 år gammel.
Tollef - 47 år - Skyld: 1 hud og 5 [kalve]skinn, det dobbelte av Peders skyld.
Tollef hadde to tjenestedrenger, Sevald Bergesøn - 27 år - og Tarald Olsøn - 24 år.
Berger - 42 år - Skyld: 8½ [kalve]skinn.
Han hadde en tjenestedreng, Jens Haagensen.

Tollef på Søndre Messelt hadde altså en like stor gård som de to andre brukerne på Nordsu og Perstu hadde tilsammen, et forhold som fortsatt består. Dette må skyldes at det opprinnelig kun har vært en Messeltgård. Denne har så blitt delt i 2 like store deler, antagelig mellom 2 brødre, som var det vanlige. Senere er så den ene av disse igjen delt i Nordstu og Perstu, mens den annen halvdel har blitt holdt udelt. Når delingene har funnet sted kan ikke

365 Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 662, 668.

finnes i matrikler eller andre dokument, og må derfor ligge langt tilbake i tiden.

I prestemanntallet fra 1666 fremgår deres patronymikon og navnene til deres sønner:



Prestenes 2. manntall i 1666: 5 Hedemarken prosti, Åmot prestegjeld, Elvedalen sogn, folio 41.

«Elffuedallens Annex udi Aamodts [preste]gield. - Fulde Gaarde.
...
Gaarder.
Num 49 Misselt.
Opsiddere.
Peder Pedersøn.
[Sønner:]
[Peder nevnes ikke i prestenes manntall]
Simon Pedersøn - 7 Aar.
Gedual Pedersøn - 2 Aar.
Tolloff Eriksøn.
Berger Torgiersøn.
[Sønner:]
Torgier Bergersøn - 9 Aar.
Berger Bergersøn - 7 Aar.
Simon Bergersøn - 5 Aar.
Semming Bergersøn - 2 Aar».

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Solør, Odal og Østerdalen fogderi, 1667, viser at Messelt-gårdene tilsammen hadde 3 brukere.

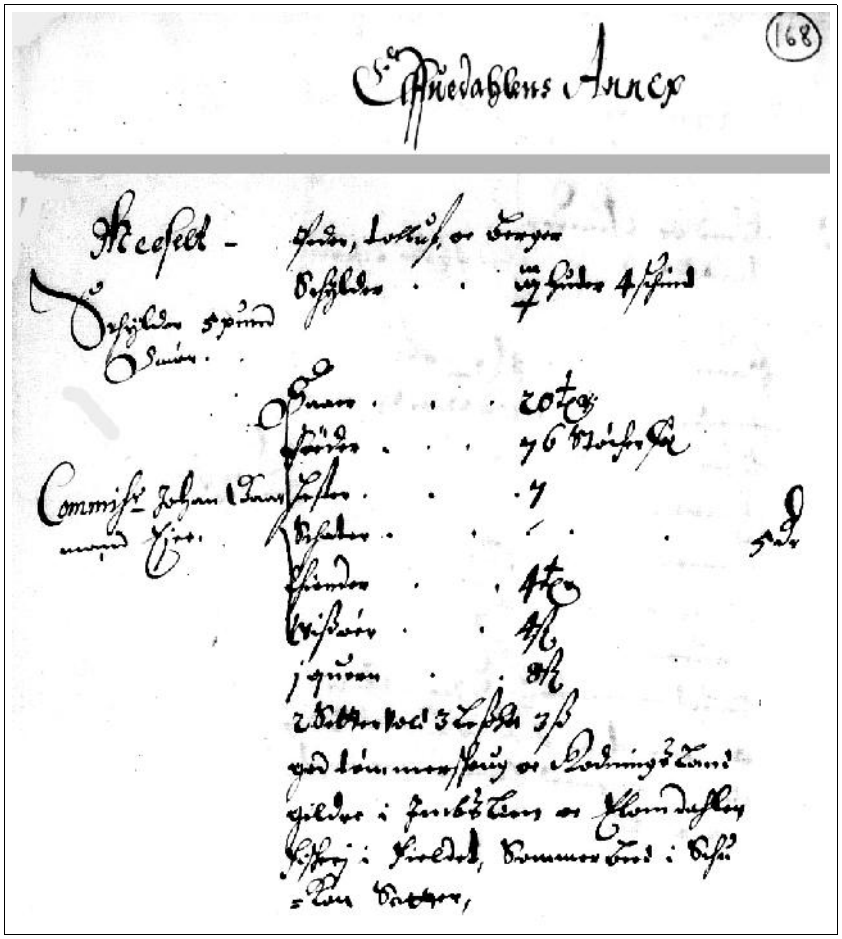

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0011 - Odal, Solør og Østerdalen fogderi 1667, Åmot prestegjeld, Elvedalen anneks, folio 170b.

Matrikkelskyld: 2 huder, 10 kalveskinn.
Landskyld: 5 bismerpund smør.
Tiende: 4 tønner korn.
Skatt: 5 rdl. 15 skilling.
Utseden var 20 tønner korn og de hadde 76 storfe og 7 hester.
Gårdene hadde «2 seterbol, fiskeri i fjellet, gilder i Imslien».

Peders eldste sønn, som også het Peder, overtok bruket etter faren. Han kjøpte Perstu til odel og eie av Margareta Jespersdatter i 1691.

Sønnen Peder og Ingeborg var barnløse. De tok derfor inn Peders yngre bror, Gjetvold, som sin etterfølger på gården. I 1723 hadde Gjetvold 2 hester, 14 naut og 17 sauer. Hans utsed var 3½ tønner 3 skjepper blandingskorn årlig. Gården tok skade av vannflom og elvebrudd, derfor sto husene i 1723 i fare for å gå under og bli tatt av flommen. Denne elvepågang gjaldt alle de tre Messeltgårdene.

Gjetvolds bror, Simen, gjorde flere forsøk på å overta sin fedrenegård ved hjelp av sin odelsrett da han var tre år eldre enn Gjetvold. Men dette lyktes ikke, da han manglet penger til innløsningen.[366]

(Barn VII:38, Far IX:149)

Gift

Barn:

Kari Pedersdatter Perstu Messelt. Levde 1667. Levde 1685 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). (Se VII:38).

VIII:89 fm fm mf ff

Peder Eysteinsen Engan. Festebonde. Født omkring 1614. Levde 1670 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST).

Peder overtok den andre halvdelen av Engan etter sin mor.

366 Manntallet i 1663-66, Fogdenes manntall: 3.2 Solør Østerdalen Odalen fogderi, folio 271. Manntallet i 1663-66: Prestenes manntall: 5.2 Åmot prestegjeld, folio 41. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0011 - Odal, Solør og Østerdalen fogderi 1667, Åmot prestegjeld, Elvedalen anneks, folio 170b. Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 572-78.

Den første halvdelen hadde moren overlatt til Ingebrikt, hennes sønn fra første ekteskap med Hans Engan i 1650.

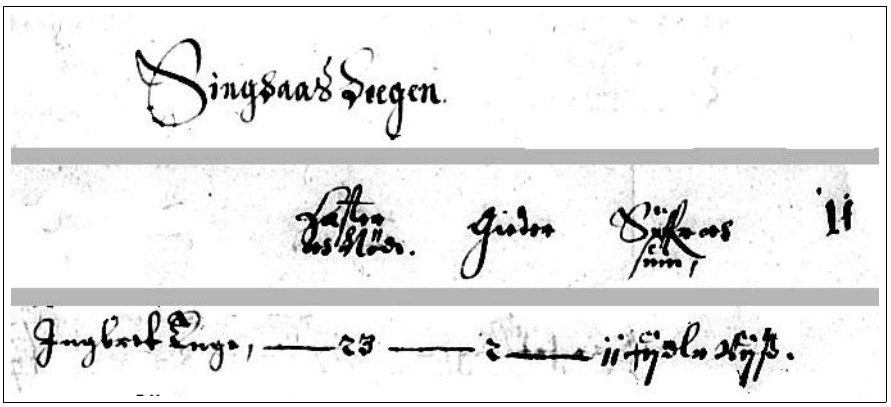

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 379).

Ved kvegskatten i 1657 er bare hans halvbror, Ingebrikt, oppført som bruker av Engan. Han betalte skatt for 23 storfe og hester, 2 geiter og 11 sauer.

Ved sogneprestenes manntall i 1666 bruker halvbrødrene hver sin halvdel av Engan.

Gårdens skyld på 1½ spand motsvarer 4 øre 12 bismermerker hvorav Ingebrikt og Peder bruker 2 øre 6 merker hver.

[1 spand = 3 øre (bismerpund) – 1 øre = 24 bismermerker].



Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 343.

«Gaarde
Nom. 24 Engen skylder 1½ spand
Opsiddere
Jenbrickt bruger 2 øre oc 6 [bismer]merker er 59 aar.
Opsiddere
Peder bruger 2 øre oc 6 [bismer]merker er 53 aar.
Sønner
Østen 2 aar».



Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 97a.

I 1667 er årlig gjennomsnittsavling satt til 10 tønner bygg og 20 tønner havre, og småtiende er regnet etter 6 mjølkkyr.

I 1670 er leidangskatten fra Engan oppgitt til ½ pund smør og 1 pund mjøl, dvs. ca. 3 og 6 kg. Det var slutt med å betale leidangen med ekornskinn.[367]

(Barn VII:45, Far IX:177, Mor IX:178)

Gift med neste ane.

Barn:

Esten Pedersen Høa. Født omkring 1664 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST). Levde 1718 på Høa, Singsås, Haltdalen (ST). (Se VII:45).

VIII:90 fm fm mf fm

Lussi ???. Levde fra 1649 til 1670.

Peders kone het Lussi. De som senere bærer dette navnet i bygda har dette fra henne.

Lussi og Peder hadde følgende barn:
Ca. 1664: Esten, gift med I: Kirsti Sjursdatter Høa, II: Eli Hansdatter.
Ca. 1669: Tomas, gift med Berit Hallvardsdatter, til Huset.
Ca. 1670: Gullaug, gift med Ola Larssen Forset, Sørstu'u.[368]

(Barn VII:45)

Gift med forrige ane.

VIII:93 fm fm mm ff

Iver Gulbrandsen Flatberg Ustgården. Festebonde. Levde 1650. Levde 1680 på Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). Død omkring 1693 på Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST).

Iver brukte Flatberg Ustgården i 1680. Hans svigerfar – Erich Iversen – hadde Nordgården.

---

367 Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 379). Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 343. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Singsaas sogn, folio 97a. Singsåsboka, Bind III, side 95-96.

368 Singsåsboka, Bind III, side 96.



Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - B Matrikkel 1680, Upaginert, bilde 45.

«Flatberg = Erich Eier Sielf – 1 Spd.
Erich Bøxl:
Flatberig = Ifuer til Berigmester – 1 øre 12 ml:
Her Berßuend – 1 øre [tilsammen] 2 øre 12 ml:
Berigmester Bøxler».

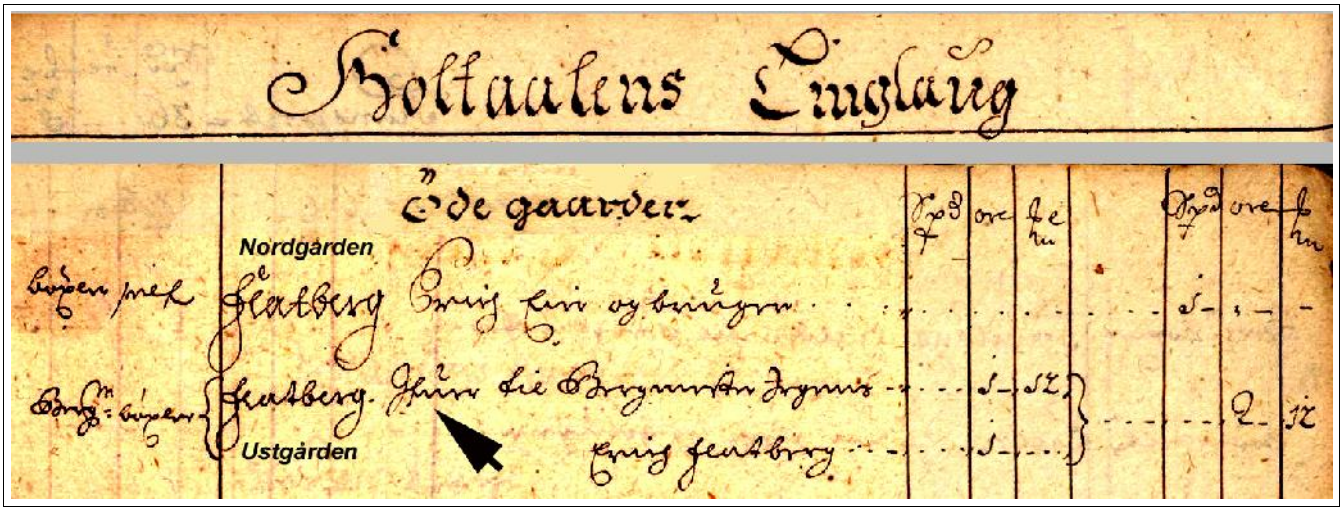

Fogderegnskap Gauldal fogderi 1690-91 - A Matrikkel Gauldal 1690 - Holtaalen tingsted - Bilde 219.

Matrikkelen i 1690 viser at bergmester Irgens eier 1 øre |2 ml. i gården og at hans svigerfar – Erich Iversen på Nordgården – har overtatt hr. Bersvends del i Ustgården på 1 øre. Selv eier Iver intet.

(1 spann = 3 øre (= 9 ertuger) = 72 marklag (ml)).

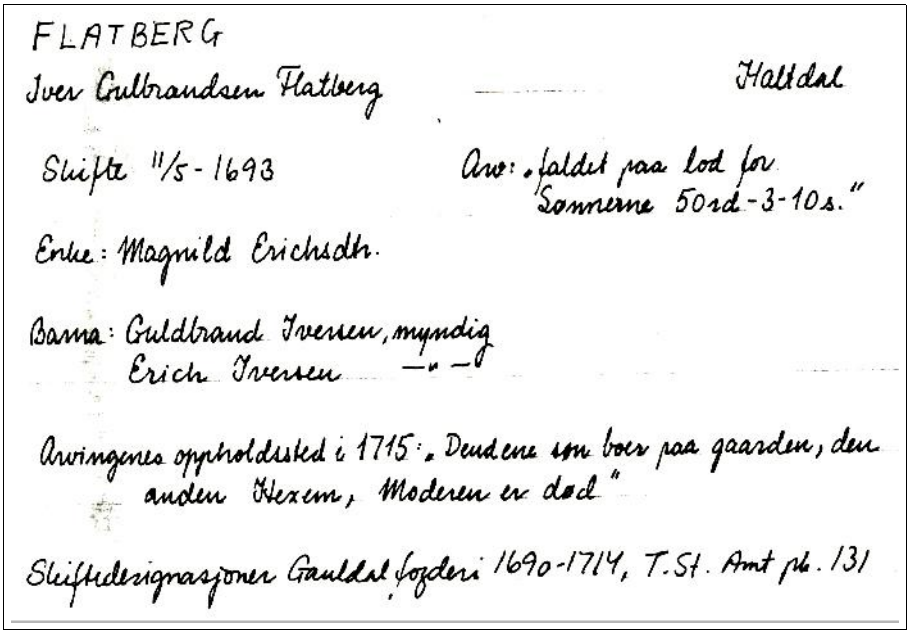
FLATBERG

Iver Gulbrandsen Flatberg — Halddal

Skifte 11/5-1693 Arv: „faldet paa Lod for Sønnerne 50rd-3-10s."

Enke: Magnild Erichsdtr.

Barna: Guldbrand Iversen, myndig
Erich Iversen —"—

Arvingenes opholdssted i 1715: „Deudene som boer paa gaarden, den anden Heksem, Moderen er død"

Skiftedesignasjoner Gauldal fogderi 1690-1714, T.St. Amt pk. 131

Skiftekort, Trondheim stiftamt, 1690-1715, side 181 - Skiftedesignasjoner for Gauldal fogderi, pakke 131.

I «Haltdalen og Haltdalingen» antas det at Gudbrand var sønn til Erich Iversen på Nordgården (bind 2, side 70):
«I 1690 er bygselen overgått til bergmester Irgens, som da har overtatt den delen som Bersvend åtte. Det er og komen ny eigar, Ifuer (Iver). Dette er truleg sonen til Erik, som da hadde Nordg., og Erik eig og ein del av denne gården. Bergmesteren eig 1 øre 12 ml., og Erik 1 øre. Iver sjølv eig altså ingen ting i gården. Gården er nemnt som ødegård, altså middels stor, heller liten.»

Skiftet etter Ifuer som ble avholdt 11.05.1693 viser imidlertid at han het Ifuer Gulbrandsen. Han var gift med Magnild Erichsdatter som rimeligvis var datter til nevnte Erich Iversen.

Begge Flatberggårdene er blandt de eldste i bygda. I 1450 var det trolig kun en Flatberg-gård. Den betalte avgift til erkebispestolen i Nidaros med jern. Men alt i 1520 var det to gårder. Det er trolig at mannen på denne gården het Torgerd. Han hadde betalt 2 skilling i en 10% ekstraskatt som da ble utlignet. Denne gården er da en god del mindre enn Nordgården, så den er forholdsvis ny. Det er mulig at den var nedlagt en tid. I alle fall er det kun nevnt en Flatberggård i Olav Engelbrektssons jordebok i 1530.

Under utregningen av skipsskatten i 1557 er det igjen nevnt to Flatberg-gårder, og da er det antagelig Ingeborg som eier denne gården. Det er mulig at hun var enke etter Torgerd som hadde gården i 1520.

I 1611, i en liste over skatt til krigføring, er det trolig Anders som har denne gården. Ellers er det nok samme slekt på begge gårdene i den første tiden utover. Anders hadde også gården i 1630. Gården er da odelsgods og på 2 øre.

I 1645 har det antagelig kommet ny slekt på begge gårdene, og de nye eierne er ganske sikkert i slekt med hverandre. Brukeren på denne gården var da rimeligvis Erich. Han hadde kona med seg, og en Kari, deres datter eller en taus.

Under kvegmanntallet i 1657 heter brukeren Esten Ingebrigtsen. Dette er muligens svigersønnen til Erich. Erich hadde antagelig kun døtre, og Kari var da kona til Esten. På gården hadde de 21 hester og kyr, 4 sauer og 6 geiter og svin. I 1665 bruker Esten fortsatt gården, han er da 41 år. Han har sønnen Anders som er 19 år. Det er ikke «knekter» og husmenn på gården som har økt til 2½ øre. I 1667 er det fremdeles samme bruker. Han er lagrettesmann, og bygsler gården, han eier kun 1 øre selv i gården. Resten, 1½ øre, er det Bersuend som eier. Dette er troligvis kapellan Bersvend på Heksem. Skatten var da:
«Leding ½ rd. 16 sk. Tiende, biuget korn (bygg) 1½ td. Smaa tiende 1½ ort. For 2 engesletter 1 ort. 1 kvernsted 6 sk.» Ellers er det «ingen anden wilchor uden schoug under werchet».[369]

(Barn VII:47)

Gift med neste ane.

Barn:

Gudbrand Iversen Flatberg Ustgården. Født omkring 1669. Levde 1730 på Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). (Se VII:47).

369 Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - B Matrikkel 1680, Upaginert, bilde 45. Fogderegnskap Gauldal fogderi 1690-91 - A Matrikkel Gauldal 1690 - Holtaalen tingsted - Bilde 219. Skiftekort, Trondheim stiftamt, 1690-1715, side 181 - Skiftedesignasjoner for Gauldal fogderi, pakke 131. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 64, 70-71.

VIII:94 fm fm mm fm

Magnild Erichsdatter Flatberg Ustgården. Levde 1693 på Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST).

Magnild var antagelig datter til Erich Iversen på Nordgården.

Ifuer og Magnild hadde følgende barn (minst):
Gulbrand
Erich

(Barn VII:47, Far IX:187)

Gift med forrige ane.

VIII:97 fm mf ff ff

Oluff Ellefsen Østbyhaug Østre (Haugen). Leilending. Født omkring 1591. Levde fra 1620 til 1680 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). Død før 1690 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST).

Oluff hadde med sikkerhet 3 sønner:
1629: Hans.
1633: Jakob.
1637: Eiluff.

Han hadde trolig en bror som var et par år yngre, Bersvend, og dette var den første Bersvend i Bersvendsgården.

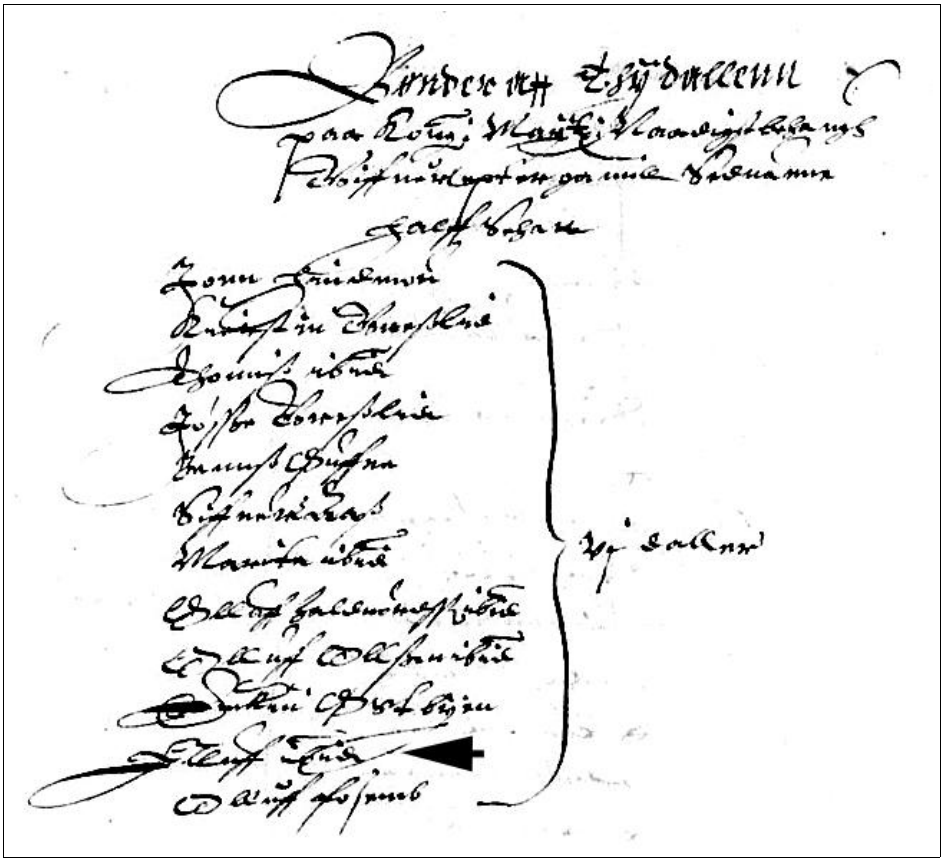

Landsskatt Martini 1620. Trondheims lehn, E Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 21, legg 1, litra 2, bilde 26).

I lensregnskap for 1619-20 står Olluf Ellefsen som bruker av Østbyhaug østre, Oluff var en av de 12 brukere som i 1620 i fellesskap betalte «6 daller» i skatt.

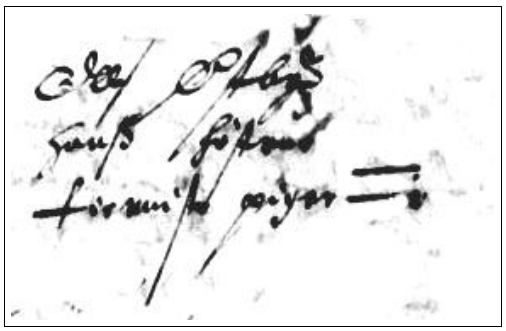

Koppskatt 1645. Trondheims lehn, E Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 85, legg 7, bilde 272).

I 1645 besto husfolket av Oluff Ellefsen, hans høstrue og 1 tjenestepige.

På denne tid er den nåværende Gammelgården som fra først av het Jensgården, bosatt av Bjørn Ellefsen (født ca. 1605), en yngre bror til Oluff og Bersvend. Den fjerde broren het Jonas, og han ble bruker av Kirkvold. Han tjenstegjorde som «klocher» ved den gamle kirken på gården i 1665-1668. En gammel påstand i Østby vil ha det til at disse 4 brødre var svensker som kom til Tydal. Kanskje var de kommet over den nåværende riksgrense, men vi må huske at Jemtland og Herjedalen var norsk land til freden i Brømsebro i 1645. De kom muligens for å unngå å bli svensker.

Skattematrikkelen av 1647 viser for «Tydallenn»:

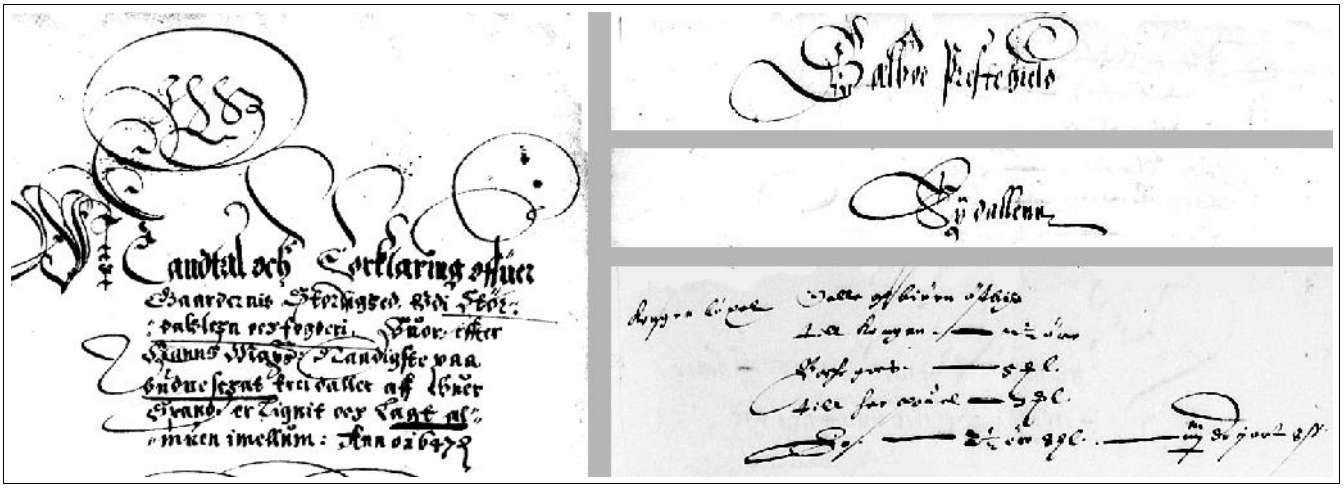

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, F Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 90, legg 7, litra 1, folio 129).

«Oelle och Biørn Østbye.
Till Kongen 2½ øre.
Bachegoes 5 mkl.
Till her Pouel 3 mkl.
Er 2½ øre 8 mkl.
Kongen bøxel».
Det betales «2½ dr. 1 ort 8 s.» i skatt.

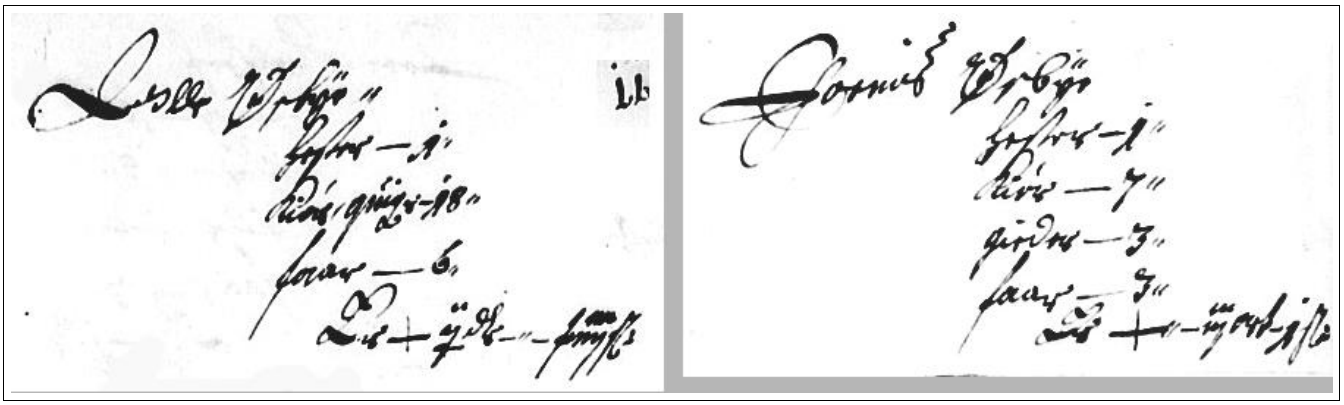

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, N Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 351 og 353).

Ved kvegskatten i 1657 ble «Olle» på Haugen ilagt skatt etter en besetning på 1 hest, 18 kjør og kviger og 6 får, skatt 1½ rdl. 18 skill. I tillegg hadde broren Jonas egen buskap som besto av hest, 7 storfe og 6 småfe. Han ble kalt husmann i kvegskattlista fra 1657, men hadde neppe noe eget bruk. Jonas flyttet senere til Kirkvold.

I 1666 er Haugen ført som «Ödegaard» med skatt ½ spnd.

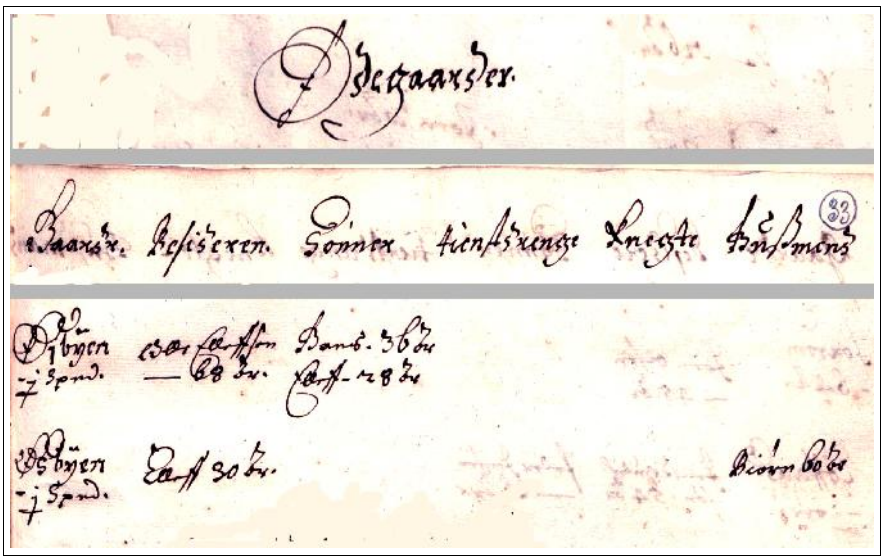

Fogdenes manntall i 1664: 19: Fosen fogderi, Inderøy fogderi, Selbu fogderi, Namdal fogderi og Stjørdal fogderi, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 33.

«Gaarder:
Øsbyen ½ spnd.
Besisderen:
Olle Elleffsen - 68 Aar
Sønner:
Hans - 36 Aar
Elleff - 28 Aar
Gaarder:
Øsbyen ½ spnd.
Besisderen:
Elleff - 30 Aar.
Hußmænd:
Biørn - 60 Aar»

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Selbu fogderi, 1669, viser:



Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0053 - Selbu fogderi 1668, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 27a.

I jordbok for 1668 er følgende nedtegnet om Haugen:
«Olle Ellefsen og Evind Sjursen. Eier: Til Kongen 2½ øre, Tydal kirke 6 ml., Bersvend Wigen 6 ml. = 1 sp. Tiende. Leding: ½ dh. Biug ½ td. Aure 2 tdr. Smaatiende ½ dh. - Findis tømmerschauff.»

Dette viser at Haugen på den tid var leilendingsbruk. Sjursgården ble i denne tid utskilt og bosatt av Evind Sjursen.

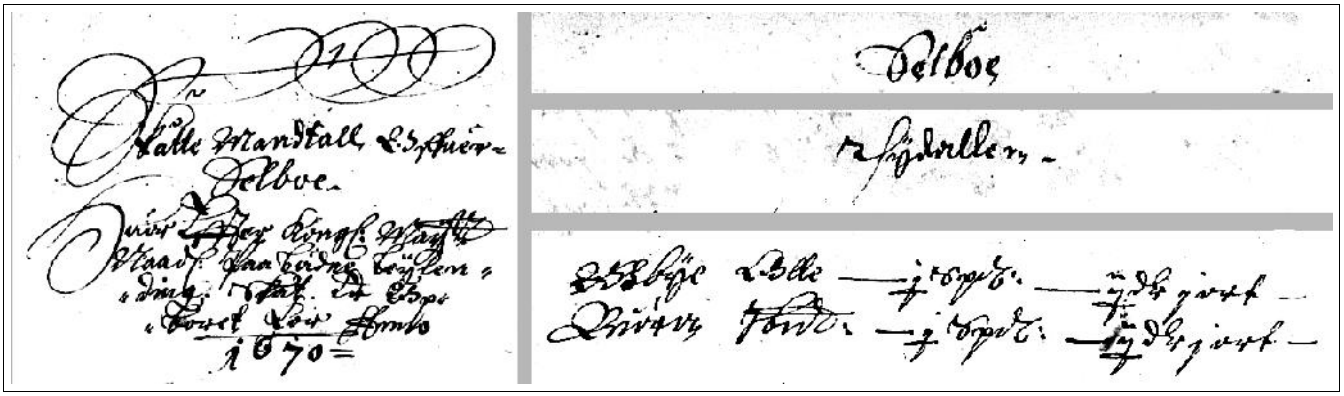

Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Selbu - H Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 198.

«Østbye Olle – ½ Spd: – [Skatt] 1½ Dlr 1 ort
Biørn Jons:– ½ Spd: – [Skatt] 1½ Dlr 1 ort».

Etter 1660 ble krongodset solgt til private, og Kongens eiendommer i Østby ble kjøpt opp av rentemester Henrik Møller fra Danmark.

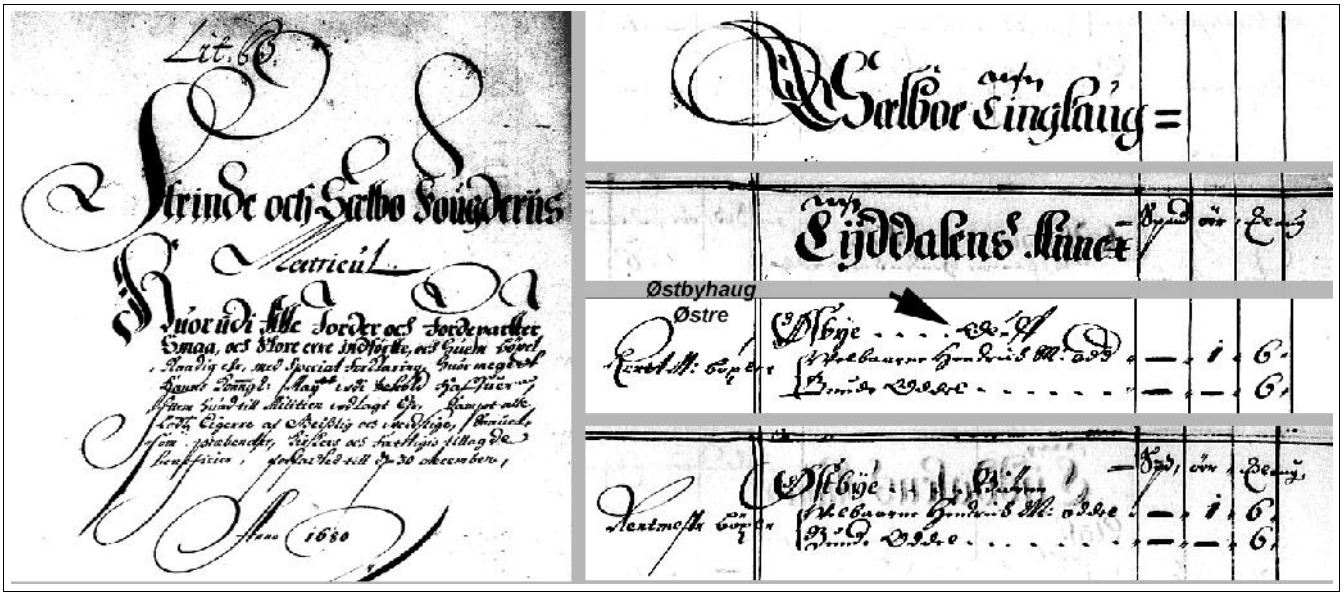

Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Strinda og Selbu - B Matrikkel 1680, Upaginert, bilde 188-89.

«Østbye Oluff
Welbaarne Hendrich M: Odd[el]: – 1 øre 6 ml:
Bunde Oddel – 6 ml:
Rent[e]M: Bøxler
Østbye Biørn
Welbaarne Hendrich M: Oddel: – 1 øre 6 ml:
Bunde Oddel – 6 ml:
RenteM: Bøxler».

Oluff, også kalt Ole, levde trolig lenge. Navnet hans går igjen i matriklene helt frem til 1680, men i 1690 er han antagelig død.

I 1681 ble eiendommene kjøpt av trondheimsborgeren Tomas Hammond. Ved giftermål kom dette godset senere i hendene på Angell-familien. Oluff – og senere hans sønner – ble altså leilending under disse godseierene. Selv eide Oluff bare en liten part (6 marklag).

I 1690 er det sønnen Hans som er bruker, så Oluff er antagelig død.[370]

370 Landsskatt Martini 1620. Trondheims lehn, E Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 21, legg 1, litra 2, bilde 26). Koppskatt 1645. Trondheims lehn, E Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 85, legg 7, bilde 272). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, F Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 90, legg 7, litra 1, folio 129). Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, N Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 351 og 353). Fogdenes manntall i 1664: 19: Fosen fogderi, Inderøy fogderi, Selbu fogderi, Namdal fogderi og Stjørdal fogderi, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 33. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0053 - Selbu fogderi 1668, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 27a. Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Selbu - H Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 198. Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Strinda og Selbu - B Matrikkel 1680, Upaginert, bilde 188-89. Tydalsboka, Bind 2, side 222-223. Bygdebok for Tydal, Bind 4, side 58.

(Barn VII:49, Far IX:193)

Gift

Barn:

Jakob Oluffsen Østbyhaug Østre (Haugen). Født omkring 1633. Levde 1701 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). (Se VII:49).

VIII:105 fm mf mf ff

Ole Gresli Vestre (Jensgården). Gårdbruker. Død omkring 1662 på Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST).

Ole var anagelig sønn til Kirsten som hadde gården i 1610.

En offisersskatt ble innkrevd 1628–1630 til «offiserenes underholdning og munition». Skatten besto dels i en kvegtiende som skulle betales av alle, dels i en avgift på en femtedel av adelens og de geistliges visse innkomster, samt en femtedel av odels- og pantemenns jordleieinntekter (femtepengeskatt).:

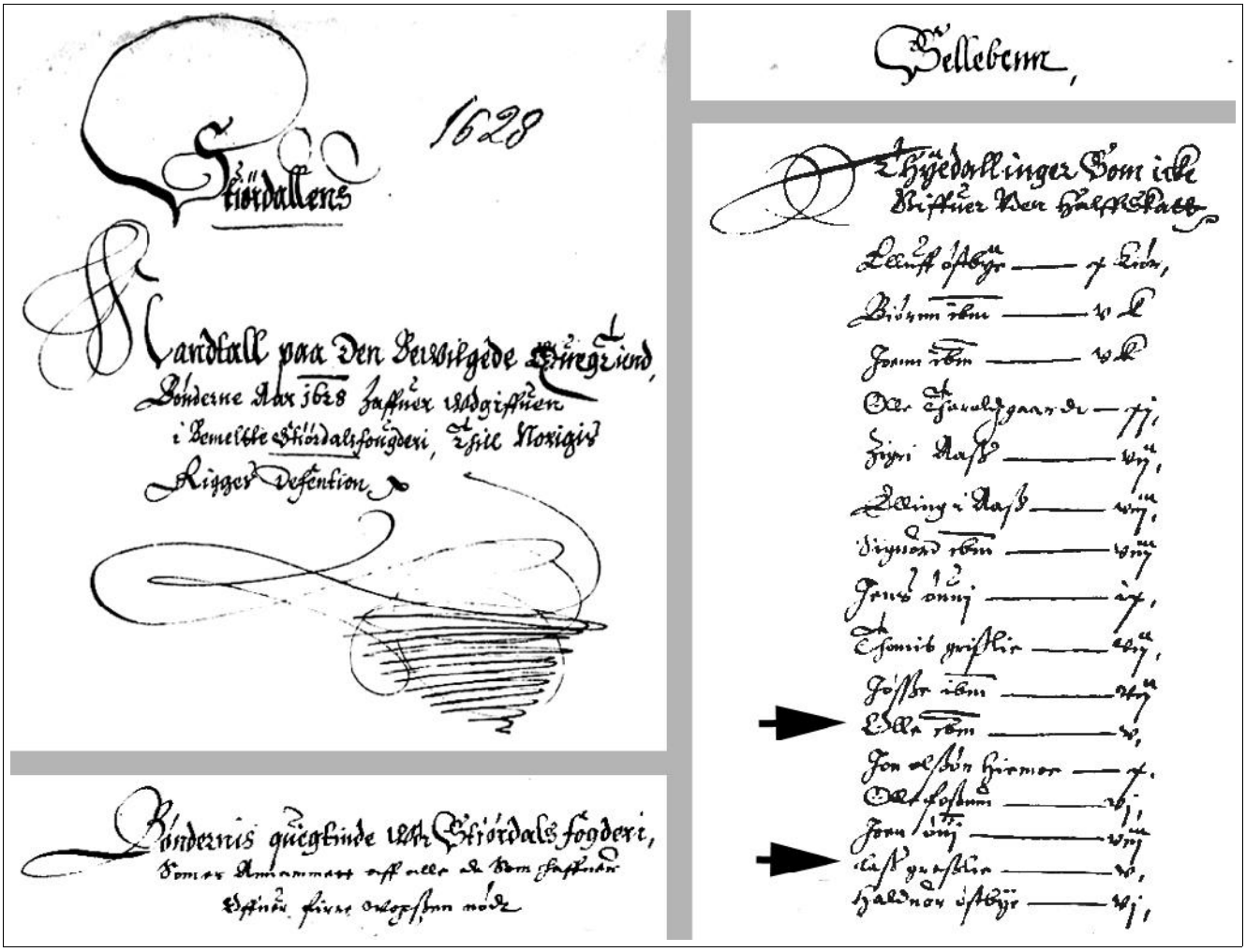

Offisersskatt 1628-29. Trondheims lehn, D Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 39, legg 3, litra 4, bilde 191).

«Stiørdallens Maandtall paa Den Bevilgede QuegTiend,
Bøndene Aar 1628 haffuer wdgiffuen
i Bemeltte Stiørdalsfougderi, Thill Norigis Rigges Defention
Bøndernis quegtiende udj Stiørdals fogderi,
Som er Annammett aff alle de som haffuer
Offuer firr woxßenn nøde
Sellebenn – Thuedallinger Som icke Giffuer ver Halff Skatt»

I 1628 er det to brukere på gården, Ole og Lasse. De var muligens brødre, og hver av dem hadde 5 kyr i følge kvegskattelista.

I 1640-årene har det kommet til enda en bruker som heter Halvor, kanskje var det en yngre bror av de to andre.»

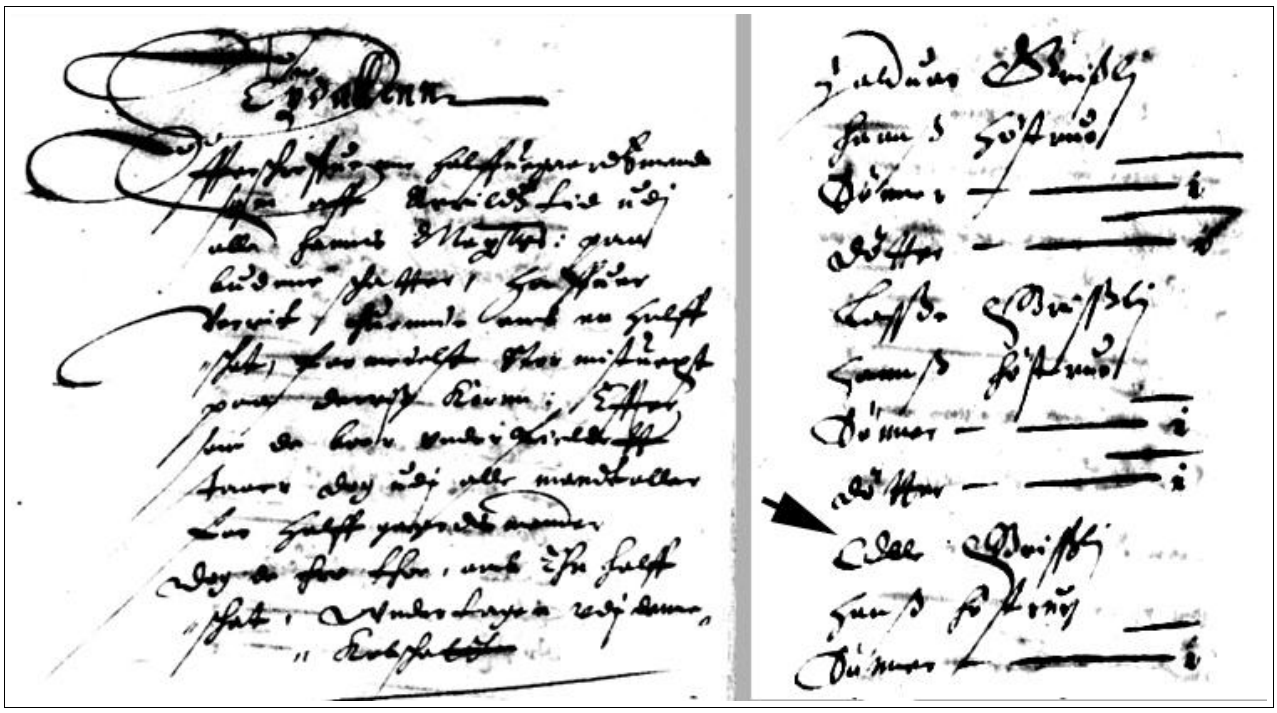

Koppskatt 1645. Trondheims lehn, E Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 85, legg 7, bilde 270-271).

Fra «Bygdebok for Tydal», bind 4, side 78:

«I koppskattelista i 1645 er det nevnt at hver av dem hadde en hjemmeværende sønn (over 12 år). Lasse har også en voksen datter. De eier hver ½ øre jord, og det betyr at de tre må ha hatt tilgang til mer jord enn Jensgården. For om Jensgården blir det senere opplyst at den har har skyldverdien 1 øre. Det har kanskje vært noe fellesskap mellom Jensgården og Ol-Andersgården, for på 1600-tallet var Ol-Andersgården skyldsatt til ½ øre mindre enn det som matriklene på 1700-tallet forteller om. Vi kjenner ikke til den sosiale organiseringen av husholdningene, men må her regne med at de tre brukerne omkring midten av 1600-tallet hører hjemme i Jensgården.»

Skattematrikkelen fra 1647 viser for Gresli Vestre:

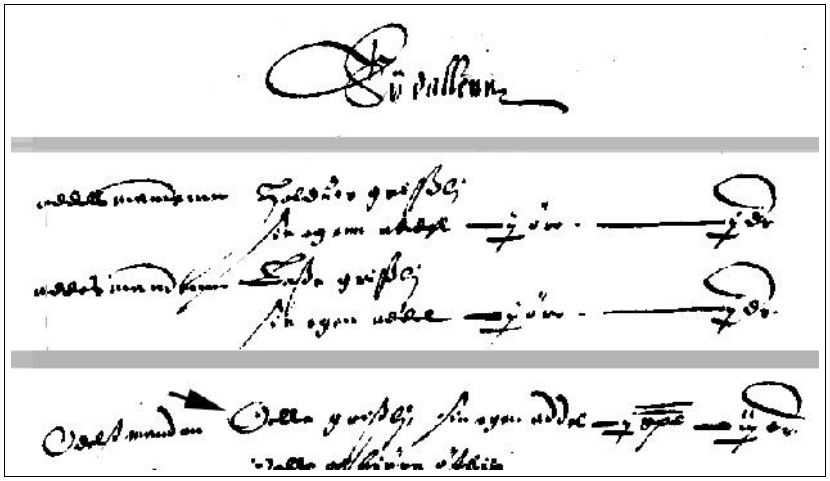

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, F Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 90, legg 7, litra 1, folio 128-129).

«Halduor Grislj.
Sin egen oddel 3 øre.
Oddelsmandenn
Laße Grislj.
Sin egen oddel ½ øre.
Oddelsmandenn.
Oelle Grislj.
Sin egen oddel ½ spd.
Odelsmanden.»

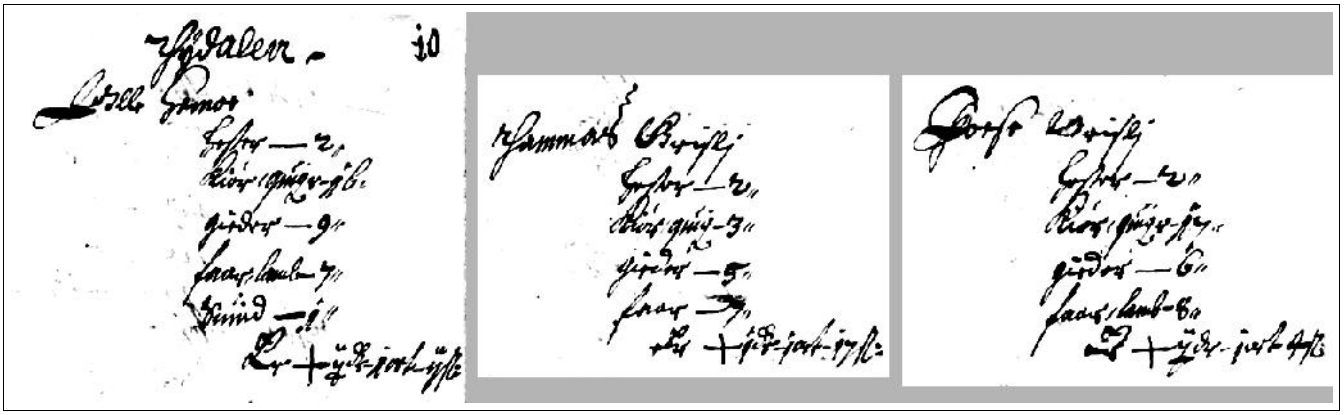

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, N Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 351).

«Kvegskattelista fra 1657 forteller at det var store buskaper på gårdene på denne tiden. De tre brukerne Ole, Halvor og Lasse hadde til sammen 5 hester, 38 kyr og kviger, 25 geiter og 12 sauer.

«Landkommisjonen ble nedsatt av kongen i 1661 for å registrere all jordeiendom i Norge og føre en ny matrikkel og for å ha ansvar for oppebørselen og forvaltning av statsinntekter i Norge.

Punktet om ny matrikkel, som skulle erstatte skattematrikkelen fra 1647, ble raskt fjernet. Kommisjonens arbeid munnet dermed ikke ut i en fullstendig matrikkel, men i et betydelig grunnlagsmateriale i form av jordebøker.

Opplysningene ble samlet inn på tingstedene» (Lokalhistoriewiki,no).

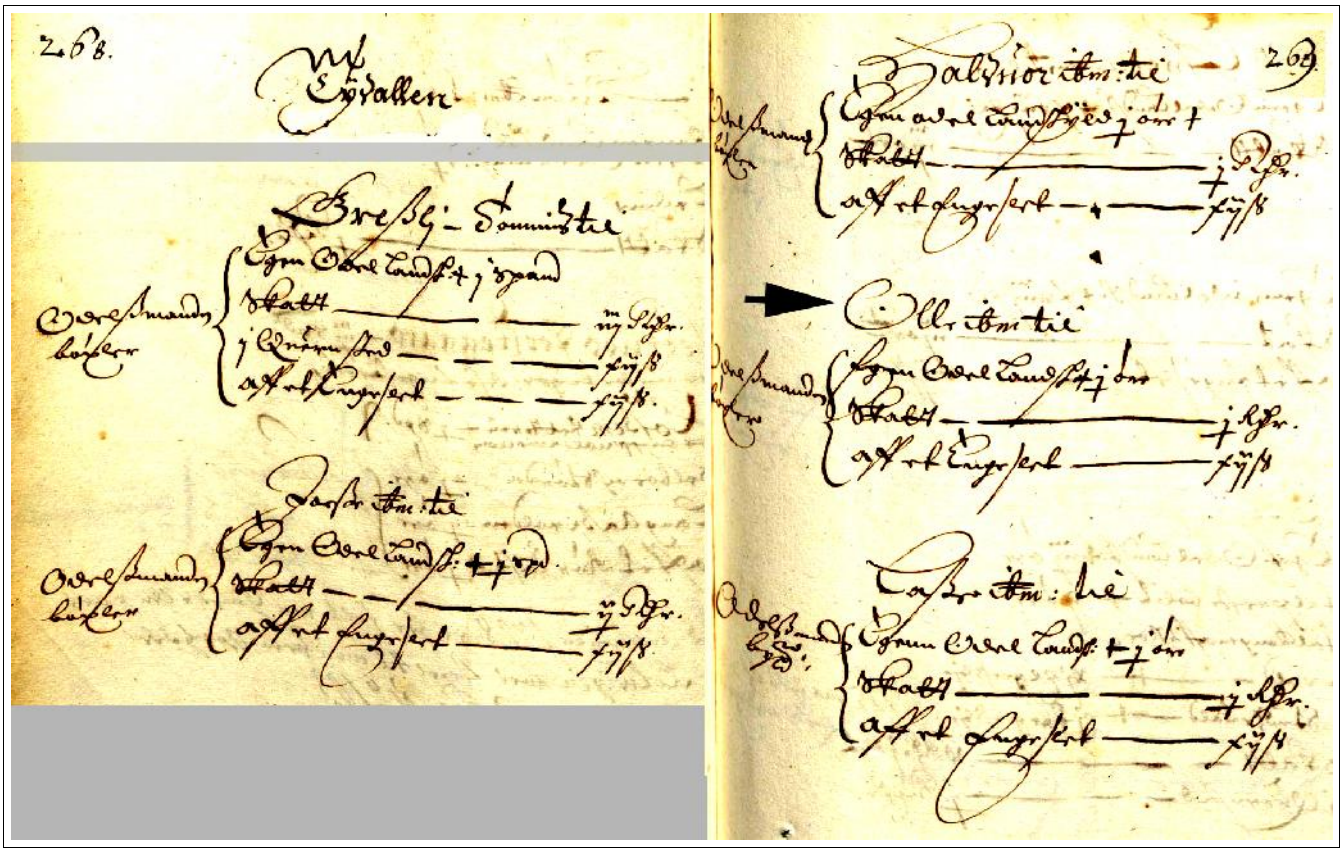

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0053 - Selbu fogderi 1668, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 268-269.

«Tydallen.

....

Halduor ibm: [Greßlj] til
Egen odel Landschyld ½ øre
Skatt – ½ Rdr.
Aff et Engeslet – 12 ß
Odelßmand bøxler

Olle ibm: [Greßlj] til
Egen odel Landschyld ½ øre
Skatt – ½ Rdr.
Aff et Engeslet – 12 ß
Odelßmand bøxler

Laße ibm: [Greßlj] til
Egen odel Landschyld ½ øre
Skatt – ½ Rdr.
Aff et Engeslet – 12 ß
Odelßmand bøxler»

Fra «Bygdebok for Tydal», bind 4, side 78:
«De måtte nok sanke fôr vidt og bredt i utmarka for å vinterfø en slik buskap, og tradisjonen forteller at greslingene hadde seter og drev markaslått helt oppe ved Stugusjøen. Alle betalte da også engsletteskatt. For Kongen gjorde krav på eiendomsretten til den ubebodde allmenningen, og krevde inn 2 skilling for hvert høy lass som bøndene hentet i denne allmenningen.»

Det må kunne gåes ut fra at Hallfuer, Olle og Lasse var brødre og at de hadde delt gården mellom seg. De var sikkert sønner til enken Kirstin i 1620.

Alle brødrene døde i 1663-66, og deres enker har fortsatt den 3-delte gårdsdriften. [371]

(Barn VII:53, Mor IX:210)

Gift

Barn:

Bjørn Olsen Gresli Vestre (Jensgården). Født omkring 1629 på Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST). Død omkring 1691 på Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST). (Se VII:53).

VIII:175 mf mf mm mf

Andreas Kohlberger.

Andreas skal være nevnt på Røros allerede i 1650 som funksjonær ved Verket.

I 1671 er han nevnt som stiger, 1672-73 som stiger ved Storvars og 1676-79 som stiger ved samme gruve.

Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1645: Claus, 55 år ved manntallet i 1701, skifte avholdt 19.08.1723.
Ca. 1645; Beritte, gift med Morten Carsen Qvax, død i 1730, 85 år gammel. Christopher, nevnt som berggesell ved Storvarts mellom 1671 og 1682.
Ca. 1641: Lorentz, 55 år og bergsell i 1701, gift med Berit Jensdatter, død i 1727, 86 år gammel.
David, berggesell ved Storvarts i 1671 og stiger ved hHestkletten i 1678 og 1692. trolig død før 1701.[372]

(Barn VII:88, Far IX:349)

Gift

Barn:

Beritte Andreasdatter Kohlberger. Født omkring 1645 på Røros (ST). Død 1730 på Røros (ST). Begravet 08.01.1730 på Røros (ST).[373] (Se VII:88).

VIII:177 mf mm ff ff

Faste Pedersen [Schancke]. Buntmaker, berggesell, bergsknekt. Født omkring 1620 i Hackås (Z). Flyttet omkring 1648 fra Hackås (Z) til Røros (ST). Død 1694 på Røros (ST).

Faste var sønn til Peder Jensson og Brita Mortensdotter fra Hackås i södre Jämtland..

En sønn til Peder Jensson, sannsynligvis identisk med Faste Pedersen, ble omkring 1640 dømt til ett års fengsel i «Kopparbergs Kistan, och alt hans godha honom ifrå tagit, så att Jöns [Pedersen] måst låhna honom 34 Rdl och gifwa hans hustru och barn math, at dhe icke skulle suälta ihiäl».

Faste flyttet til Røros omkring 1648. I likhet med mange andre jämter er det ikke utesluttet at han, innen han kom til Røros, var en kort periode ved Kvikne kopperverk hvor man i 1639 hadde funnet en kopperforekomst som fikk navnet «Guds gave». Neste år ble hytteverket «Insett» bygd i Kvitne annex på 3 mils avstand fra gruven. Ett kongelig

371 Offisersskatt 1628-29. Trondheims lehn, D Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 39, legg 3, litra 4, bilde 191). Koppskatt 1645. Trondheims lehn, E Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 85, legg 7, bilde 270-271). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, F Stjørdal og Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 90, legg 7, litra 1, folio 128-129). Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, N Selbu fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 351). Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0053 - Selbu fogderi 1668, Selbu prestegjeld, Tydal sogn, folio 268-269. Tydalsboka, Bind 2, side 49-40. Bygdebok for Tydal, Bind 4, side 78-79.

372 Volker Seeresse: Tysk bergverkstradisjon ved Røros kobberverk 1671–1685. En undersøkelse om innvandring av bergfolk fra Sachsen og Harzregionen til Norge og deres virksomhet på 1600-tallet. Astrid Ryen: Gruvearbeierslekter.

373 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 73b, nr. 3.

brev i 1639 påkaller utskrivning av jämter som skulle arbeide med malmtransporter fra gruvene til hytten i Kvikne. Også jämter som ikke var i stand til å betale utdømte bøter kunne i stedet få avtjene sitt straff med arbeide ved kopperberget i Kvikne.

Han var buntmaker og berggesell ved Røros kobberverk og er oppført som bergknekt i 1677.

Faste «Bundtmaker» var den første som festet seteren Skanck-Jens-vollen i Gjøsvika. Navnet fikk seteren senere etter sønnesønnen Jens Pedersen Skanke.

En buntmaker er en håndverker som arbeider med skinn og pels. Buntmakeren står for alle arbeidsprosessene: Sortere, klargjøre og skjære de utvalgte skinnene for deretter å sy ferdig, samle og fore det endelige produktet.



Bumerke:Et merke - på en basstreks ytre ender ett sverd og en sliul [anvendt ved håndtresking] i kors og med en tverrstrek over korsningspunktet - i et skjold.

Skiftet etter Faste ble avholdt 07.05.1694.

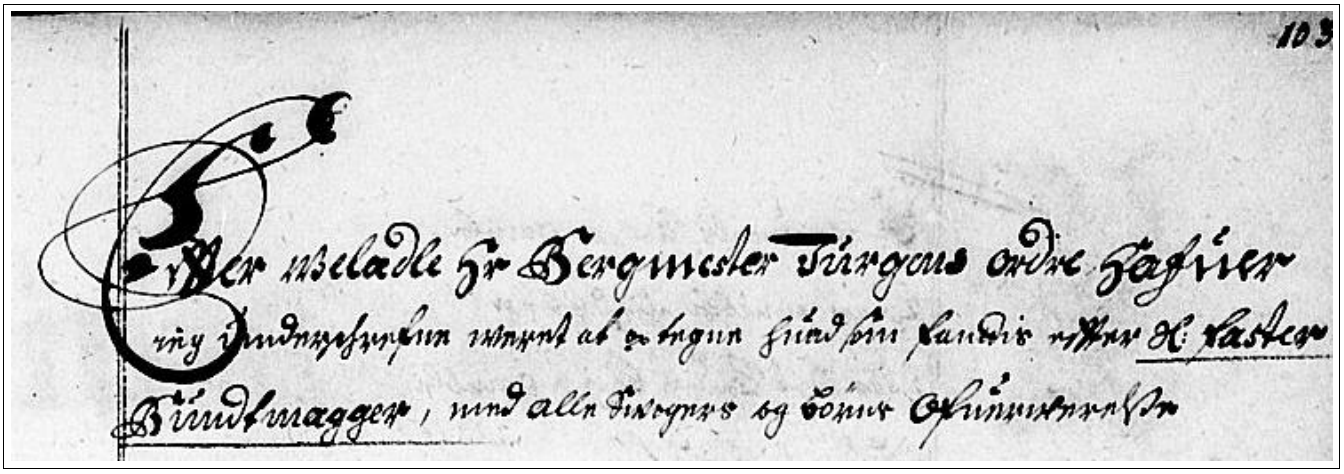

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 103.

«Effter Welærde Hr. Bergmester Jurgens Ordre hafuer ieg Anders Shrefne(?) weret at optagen hvad som fandtis effer Sl: Faste Bundtmager, med alle Svogers og Børns Ofuerverelse.»

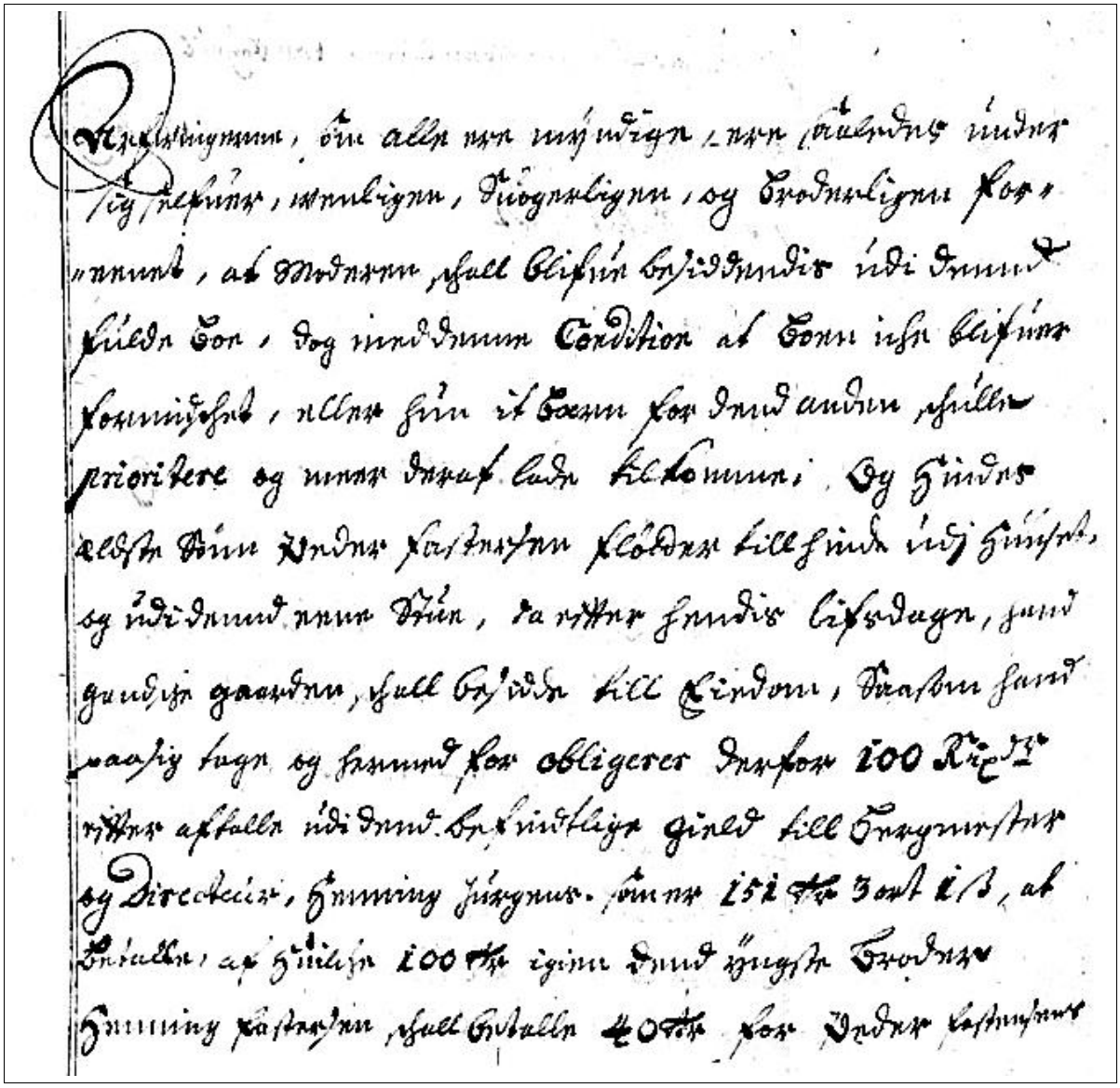

Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 104.

«Arvingerne, som alle var myndige ere aamledes under sig hafuer, samligen Suogerligne,, og Broderligne forenet, at Modeeren schall blifue besiddendis udi dennd fulde Boe, dog med denn Condition at Boen iche blifuer formindsched, eller hun .. Boenn for dend anden schulle prioritere og meer deraf lade tilkomme.

Og Hindes ældste Sønn Peder Fastersen flølder(?) till hinde udj ... og udi dennd enne Stue, dda effer hendis Lifsdage, hand gandsche gaardem, full Besidde till Eiedom, Saasom hand paa sig tage og hermed for oblierer derfor 100 Rdl effter aftalle udi dend befindlige Gield till Bergmester og Directeur, Henning Jirgens, som er 151 Rdl 3 ort 1 ß, at betalle, af huilche 100 dl igien dend yngste Broder Henning Fastesen, schall betale 40 Rdl for Åeder Fastesems ...»



Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 105.

«Till Witterlighed hafuer Arfvingerne tillsammen ... med mig undergeignet.
Røros Kabberwerch dennd 3 Juni Ao 1694.»

I 1631 ble det gjort kobberfunn i Kvikne, dette var begynnelsen til Kvikne >Kobberverk. I 1644 begynner Lorentz Lossius prøvedrift i Rauhammeren, den første kobbergruven («Freyes Glück») som var i drift på Røros. Mutningsseddelen ble utstedt på Bragernes 28.08.1644.

Lorentz Lossius, prosten i Meldal, Anders Olsen Bruse, og sognepresten til Tynset, Hans Lauritzen, fikk 15.12.1645 mutingsbrev på Storwartz gruve («Alter Berg», også kalt «Auf de Fortuna») av Bergamtet på Kongsberg. Forekomsten ble etter tradisjonen funnet av Hans Olsen Aasen, muligens ett eller flere år tidligere, og ble av Hans Aasen meldt til Lossius i 1645. Arbeidet i den nye gruven ble begynt samme sommer og den første smeltehytten oppført på Røros sommeren 1646.

I 1646 fikk kammertjener Joachim Irgens (1611-75) kongelig privilegium på det nye Røros Kobberverk. Privilegiebrevet ble utstedt på Rendsborghus slott i Danmark 19.10.1646 og undertegnet av Christian den 4.

Det oppsto stridigheter mellom prost Anders Olsen Bruse og Joachim Irgens om eiendomsretten til Røros Kobberverk. Forlik ble oppnådd 24.11.1648 og ga Anders Olsen 3/30-del, Lossius og Hans Lauritzen 1/30-del hver, og Irgens 25/30-del i verket.

Den agnatiske slektslinjen med Røros som sentrum er den tallrikeste og mest utbredte av de linjer som idag bærer slektsnavnet Skanke. Den regner som sin anfader buntmakeren Faste Pedersen [Skanke], sønn til lensmannen Peder Jensson [Skanke] på Hov i Hackås, Jämtland.

Innvandringen fra Jämtland og Härjedalen til kopperverkene i Kvikne og Røros var tilsynelatende meget omfattende under 1600-tallet. Ett betydelig antall kjente slekter i Røros som til eksempel slektene Dille (fra Oviken), Ryen, Aasen, Hallden-Hallen, Kielsberg (fra Berg), Spell, Jemt, Herdal, Bendtz, Swartz, Blix, og Sjøvoll har sin opprinnelse i disse innvandrergruppene. Disse innvandrere kom, som andre innvandringsgrupper ved bergverkene, til å holde seg meget sterkt sammen. De søkte også i første hånd giftemål innen den egne kretsen, en ekteskapspolitikk man kan følge langt inn på 1700-tallet.

Skankene på Hov hadde siden gammel tid sysselsatt seg med handel i Norge og Sverige. Av årsregnskapene for Røros kopperverk i året 1660 ført av daværende bergskriveren Jacob Mathias Tax, fremgår det at Faste Pedersens eldre bror, Jens Pedersen [Skanke] i Hov, hadde levert stångjern til Røros kopperverk.

Den første vi finner av Røroslinjen som med sikkerhet i bevarte skriftlige kilder benevnes med slektsnavnet Skanke er Faste Pedersens sønnesønn, stigeren Jens Pedersen Schanke. I bergverkets lønningsliste for året 1709 er han kun 14 år gammel benevnt Skancke: Åttende måneden småjunge ved Christian V's gruve «Jens Pedersen Skancke» og den niende måneden ved Nübergets gruve «Jens Schanche», 1710 «Jens Pedersen Skancke», 1712 for den niende måneden nevnt som «store Junge Jens Skancke». I de bevarte kirkebøkene fra år 1720 kalles han og hans søsken gjennomgående for Schanche og Skancke. Under slutten av 1700-tallet begynner stavningen Skancke å bli den mest vanlige.

At de antok navnet Skancke skal ses mot bakgrunn av at man ville markere slektskapet med Skankeätten, men også fordi Faste Pedersens sønn og sønnesønn hadde avansert til offiserers befatninger ved bergverket, og derfor hadde bruk for ett velkjent slektsnavn.

Slektslinjen, som med rette kan kalles bergmannsslekten Skanke, har helt siden buntmaker Faste Pedersen hovedsakelig vært knyttet til Røros kopperverk i variernde stillinger fra gruveknekter til overstigere, fra hytteknekter til hytteskrivere, byggmestere, håndverkere så som smeder, hjulmakere, punpemestere og snekkere, skrive- og regnelærere, handelsmenn og kjøpmenn, osv.[374]

(Barn VII:89, Far IX:353, Mor IX:354)

Gift med neste ane.

Barn:

Peder Fastesen [Schancke]. Født omkring 1660 på Røros (ST). Død 1733 på Røros (ST). Begravet 08.03.1733 på Røros (ST).[375] (Se VII:89).

VIII:178 mf mm ff fm

Ildri Pedersdatter [Bock]. Født omkring 1628. Død 14.08.1728 på Røros (ST). Begravet 22.08.1728 på Røros (ST).[376]

Ildri og Faste hadde følgende barn:
Ca. 1655: Anne, fikk som enke nådepenning av verket i 1721, død 1727.
Ca. 1659: Kirsten, død 1724.
Ca. 1660: Peder, stiger, død 1733.
Ca. 1668: Henning, berggesell, bodde i hus nr. 38, død 1724.
Ingeborg, død senest 1705.
Ca. 1669: Anne Cathrine, død i 1729.
Ca. 1671: Elisabet Sophia, død 1739.

I 1697 nevnes hun som enke, hun hadde da rett til å holde seg med en dreng med bergknekts lønn ved Nübergets gruve.

Etter at Faste døde giftet Ildri seg igjen 25.09.1698 med Ole Ingebrigtsen i hans 2. ekteskap. Ole var gruvesmed ved Solskinnsgruva og døde i 1719.

Hun ble bevilget nådepenning som enke etter sali Ole Ingebrigtsen i 1720.

Ildri døde i 1728, 100 år gammel:

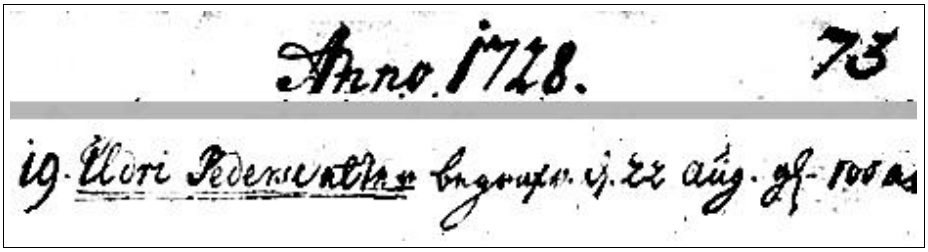
Anno 1728. 73
ig. Ildri Pedersdatter begrafv. d. 22 Aug. gl. 100 Aa

Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 73a, nr. 19.

«Ildri Pedersdatter begrafw. d. 22 Aug gl. 100 Aar».[377]

(Barn VII:89, Far IX:355)

Gift med forrige ane.

VIII:179 mf mm ff mf

Knud Erichsson [Drake]. Levde 1645.

Knud levde i 1645 da det ble avholdt skifte etter hans far, Erich Pedersson [Drake].

Han må være identisk med en hytteknekt ved Innset smeltehytte i 1649
(Norges Riksarkiv, Oslo: Størens ark, v10, månedsregister [---] Innset 19.02.1649 - 17.03.1649).[378]

374 Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 103-105. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39-40, 130-133. Rørosboka, 2 bind, side 467; 4 bind, side 57.

375 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 74b, nr. 25.

376 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 73a, nr. 19.

377 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 132. Rørosboka, 4. bind, side 159.

(Barn VII:90, Far IX:357, Mor IX:358)

Gift

Barn:

Gunilla Knudsdatter [Drake]. Født omkring 1652. Død 1744 på Røros (ST). Begravet 19.01.1744 på Røros (ST).[379] (Se VII:90).

VIII:181 mf mm fm ff

Ingebrigt Evensen(?) Biørgum. Født omkring 1631. Levde 1646 på Røros (ST). Levde 1695 i Bergmannsgata (Hus 4), Røros (ST).

Det er mulig at Ingebrigt kom fra en av Bjørgangårdene i Hattdalen, men Bjørgum/Bjørgan er også et gårdsnavn på Kvikne og også flere steder i Trøndelagsfylkene.

Ingebret Evensen Bjørgum var kullbrenner i 1674-75 og sannsynligvis leverte han da kull til smeltehyttene på Røros. I 1683 fraktet han malm fra Gammelberget

Det første dokument om hus nr. 4 i Bergmannsgata (Hyttegaden) er fra 1695, der Lorentz Biørgum forplikter seg til å sørge for sine foreldre, Ingebrigt Biørgum og Karen Larsdatter, til deres dødsdag med kost og klær. Han og familien skal oppføre seg pent mot de gamle, og bekoste en skikkelig begravelse. For dette underholdet skal Lorentz bruke og arve foreldrenes eiendom, hus, innbo, krøtter og gresshager, men også overta farens gjeld.

Denne avtalen ble bevitnet med bumerker og signeter 27.02.1695 av brødrene Lorentz, Even og Peder Biørgum og svogeren Oluf Andersen Qvekne. Bergskriver Peder Hiort den eldre og proviantskriver Niels Hansen skrev under til vitterlighet.[380]

(Barn VII:91)

Gift med neste ane.

Barn:

Lorentz Ingebrigtsen Biørgum. Født omkring 1661. Levde 1701 på Røros (ST). Død 1708 på Røros (ST). (Se VII:91).

VIII:182 mf mm fm fm

Karen Larsdatter. Levde fra 1646 til 1695 på Røros (ST).

Karen og Lorentz hadde følgende barn (minst):
Ca. 1661: Lorentz, gift med Elen Joensdatter Hellum.
Ca. 1655.xxxx: Even, død i 1742, 87 år gammel..
xxxx: Peder.
Dertil en datter, gift med Oluf Andersen Qvekne [Kvikne?].[381]

(Barn VII:91)

Gift med forrige ane.

VIII:183 mf mm fm mf

Joen Hellum i Bjørnsgaard. Født omkring 1634. Død omkring 1667 i Trondheim.

Joen Hellum (* ca. 1634 - † ca. 1673) var først gift med Kirsten Olufsdatter som døde før 1673.

Etter at Kirsten døde giftet Joen seg med Johanne Detlousdatter.

---

378 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124, 133.

379 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 81a, nr. 9.

380 Rørosboka, 4. bind, side 121.

381 Rørosboka, 4. bind, side 121.

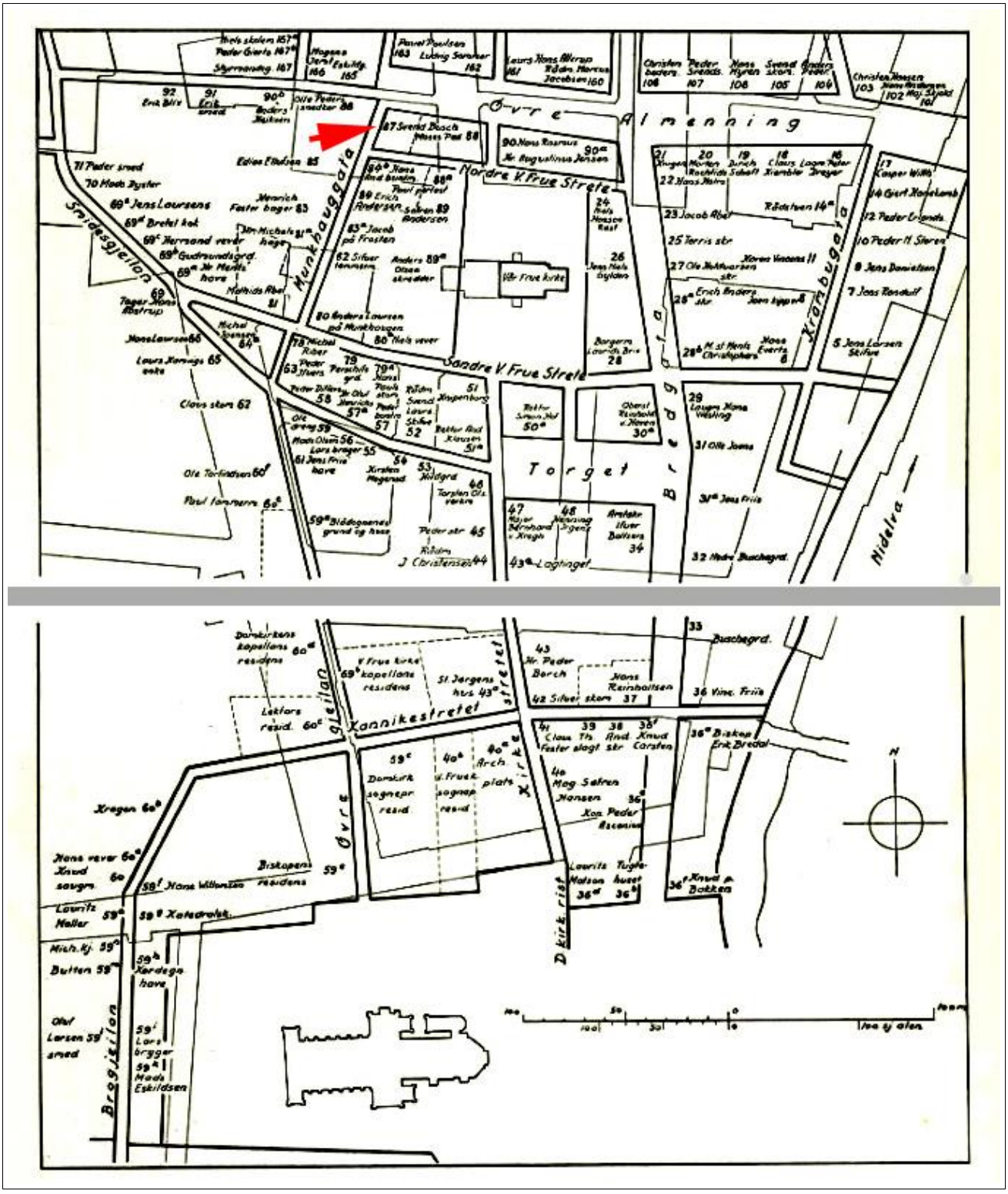

Skattemanntallet begynner aller sydligst i den gamle Krambugata, oppe ved nåværende Erling Skakkes gate, og beveget seg nordover langs Krambugata til Øvre Almenning hvor det bøyde av vestover langs sydsiden av denne. 96 eiendommer er beskrevet fra nr. 1 til nr. 96e.

Joen bodde i gård 87 i hjørnet mellom Munkhauggata og Øvre Almenning. i som senere fikk navn etter hans andre. hustrus andre mann, auksjonsdirektør Svend Giertsen Busch.

Sakefallsregnskapet (ledangen) 1661 for Trondheims len, QQ Trondhjem by viser.



Lensregnskap Trondhjems len, eske 148, legg 5. - Første. kvarter, bilde 173-174.
(Vedlegg 2 til sakefallsregnskap for Trondheim by 1661.)

Skifte etter Joen ble avholdt 07.10.1673:

7/10 1673, † Joen Helm i Biørnsgård. E. Johanne Detlousd.[212] 5 b. med Kiersten Olsd. (ikke skiftet): Elin 14, Anne 9, Maria 7, Lisbet 5 og Oluf 3 år, alle blir hos stedmoren da de ikke har andre slekninger, 1873 ÷ 1369 Rd.

212) Se 22. okt 1678 og 22. mars 1690.

Henry Berg: «Utdrag av Overformynderprotokoll nr 1 for Trondheim», side 149.

Utdraget er gjengitt i Norsk Slektshistorisk Tidsskrift, bind XVI, side 149.

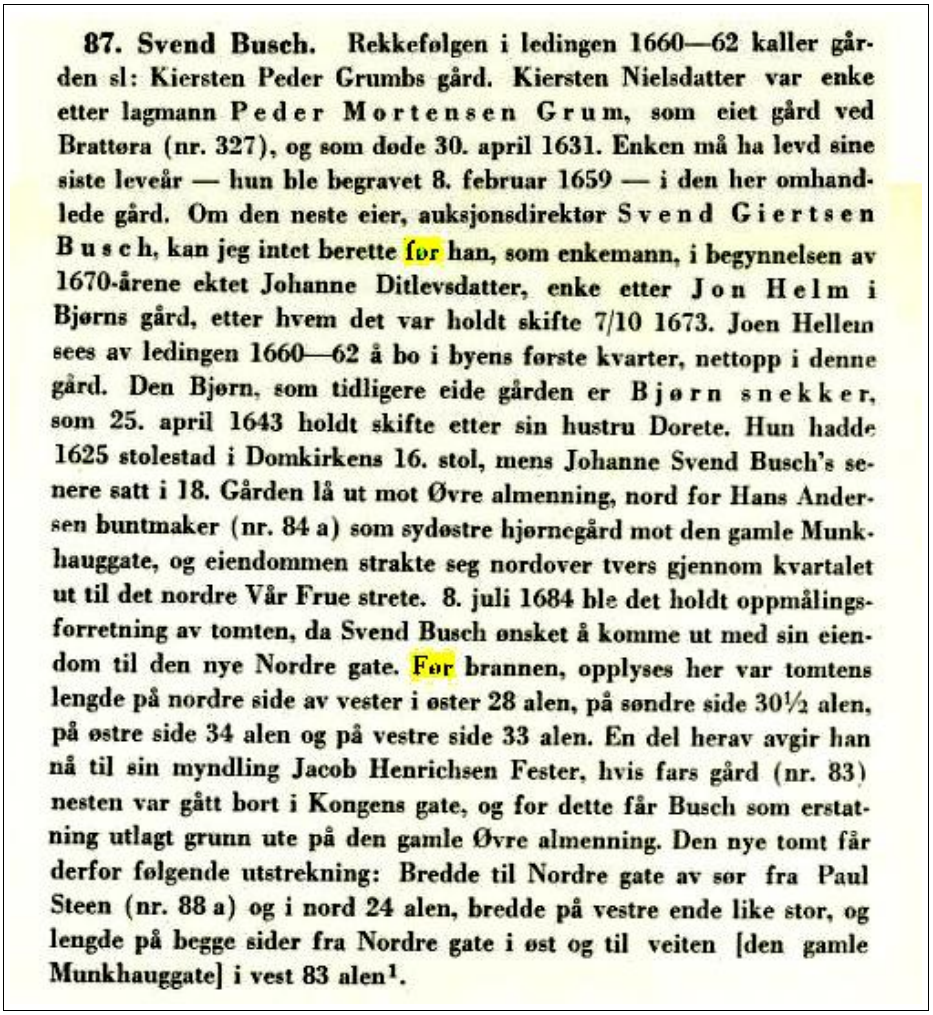

87. Svend Busch. Rekkefølgen i ledingen 1660—62 kaller gården sl: Kiersten Peder Grumbs gård. Kiersten Nielsdatter var enke etter lagmann Peder Mortensen Grum, som eiet gård ved Brattøra (nr. 327), og som døde 30. april 1631. Enken må ha levd sine siste leveår — hun ble begravet 8. februar 1659 — i den her omhandlede gård. Om den neste eier, auksjonsdirektør Svend Giertsen Busch, kan jeg intet berette før han, som enkemann, i begynnelsen av 1670-årene ektet Johanne Ditlevsdatter, enke etter Jon Helm i Bjørns gård, etter hvem det var holdt skifte 7/10 1673. Joen Hellem sees av ledingen 1660—62 å bo i byens første kvarter, nettopp i denne gård. Den Bjørn, som tidligere eide gården er Bjørn snekker, som 25. april 1643 holdt skifte etter sin hustru Dorete. Hun hadde 1625 stolestad i Domkirkens 16. stol, mens Johanne Svend Busch's senere satt i 18. Gården lå ut mot Øvre almenning, nord for Hans Andersen buntmaker (nr. 84 a) som sydøstre hjørnegård mot den gamle Munkhauggate, og eiendommen strakte seg nordover tvers gjennom kvartalet ut til det nordre Vår Frue strete. 8. juli 1684 ble det holdt oppmålingsforretning av tomten, da Svend Busch ønsket å komme ut med sin eiendom til den nye Nordre gate. Før brannen, opplyses her var tomtens lengde på nordre side av vester i øster 28 alen, på søndre side 30½ alen, på østre side 34 alen og på vestre side 33 alen. En del herav avgir han nå til sin myndling Jacob Henrichsen Fester, hvis fars gård (nr. 83) nesten var gått bort i Kongens gate, og for dette får Busch som erstatning utlagt grunn ute på den gamle Øvre almenning. Den nye tomt får derfor følgende utstrekning: Bredde til Nordre gate av sør fra Paul Steen (nr. 88 a) og i nord 24 alen, bredde på vestre ende like stor, og lengde på begge sider fra Nordre gate i øst og til veiten [den gamle Munkhauggate] i vest 83 alen[1].

Henry Berg: «Trondheim før Cicignon gater og gårder før reguleringen 1681», side 179-180.

(Barn VII:92)

Gift 1. gang med neste ane.

Barn:

Elen Joensdatter Hellum. Levde 1673. Død 1731 på Røros (ST). Begravet 13.03.1731 på Røros (ST).[382] (Se VII:92).

Gift 2. gang med **Johanne Detlousdatter.** Levde 1673.

Etter at Joen Hellem døde omkring 1673, giftet Johanne seg med auksjonsdirektør Svend Giertsen Busch.

VIII:184 mf mm fm mm

Kirsten Olufsdatter. Død før 1673.

Kirsten og Joen hadde barna:
Elin, 14 år i 1673, gift med Lorentz Ingebrigtsen Bjørgum,
Anne, 9 år i 1673,
Maria, 7 år i 1673,
Lisbet, 5 år i 1673 og
Oluf, 3 år o 1673.

Det ble ikke avholdt skifte etter Kirsten.[383]

(Barn VII:92)

Gift med forrige ane.

---

382 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 74b, nr. 6.

383 Henry Berg: «Utdrag av Overformynderprotokoll nr 1 for Trondheim», side 149.

VIII:185 mf mm mf ff

Ingebrigt [Michelsen?] Litlgjerdet. Født omkring 1610. Levde fra 1647 til 1657 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Død før 1664 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST).

Ingebrigt var antagelig sønn til Michel som drev Litlgjerdet frem til midt på 1640-tallet da Ingebrigt overtok.

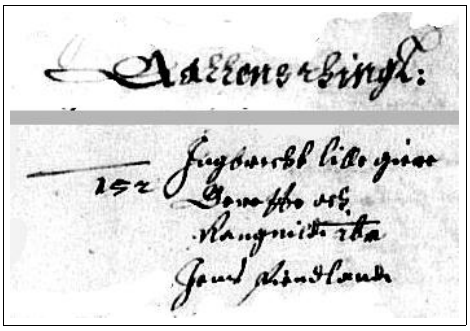

Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 3, folio 23).

I følge «Koppskatten» i 1645 hadde han trolig barna:
Før 1630: Berit, (muligens hans søster).
Før 1630: Ragnhild, (muligens hans søster).
Ca. 1638: Michel, overtok Litlgjerdet.

Skattematrikkelen av 1647 viser for «Guldals Fougderie, Aallennsz Tinglaug»:



Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 54).

«Jngbredt Lillegierde 18 mkl.
Till Konn. Mayt. 6 mkl.
Selff eienndis ½ øre.
Kon. Ma. bøxler 6 mkl.
Bøxler selff ½ øre.»

Eiendommen hadde en skyld på 18 merker, der 2/3 var selveie, resten krongods. I Raudalen hadde de slåtteland som ga noen lass høy.

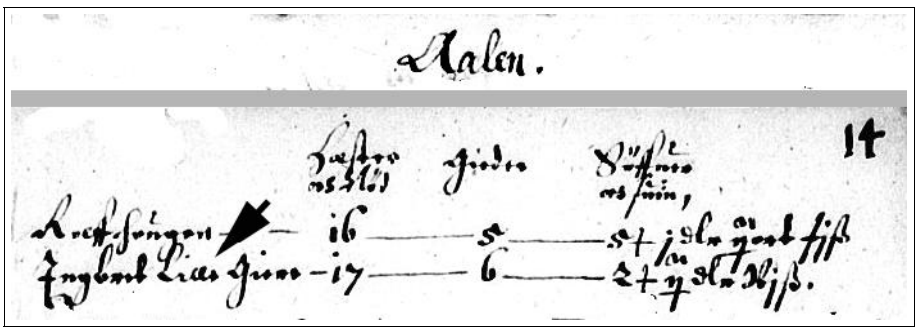

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, folio 14a).

I 1657 hadde gården 17 storfe/hester og 8 småfe. Det var en typisk utkantgård på den tiden, f. eks. hadde Hessdalsgårdene og gårdene ved Røros krøtterhold i samme omfang som Litlgjerdet.[384]

(Barn VII:93, Far IX:369)

Gift

Barn:

Michel Ingebrigtsen Litlgjerdet. Født omkring 1638 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Levde 1664 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Død før 1700. (Se VII:93).

VIII:189 mf mm mm ff

Hans Olsen Kuraas. Gårdbruker. Født omkring 1595. Levde 1664 på Kuraas, Røros (ST).

Gården Kuraasen ligger nord for Røros mellom Glåmos kirke og Aursunden. Glåmos har navnet etter elva Glåma, gammelnorsk Gláma, som betyr «den blekblå, den som skinner veikt og bleikt». Fjellbygda oppe ved Aursunden har gammel bosetning trass i høyden over havet, den er på nesten 700 meter, med Storskarvens 1264 meter som høyeste punkt. Vannskillet mellom Glåma og Gaula ved Sandtjernan er 665 meter.

Skattematrikkelen av 1647 viser for «Guldals Fougderie, Aallennsz Tinglaug»:

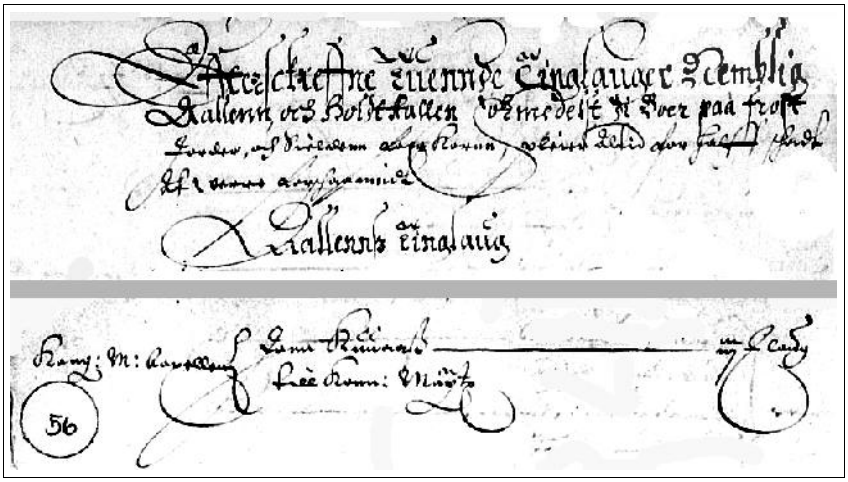

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 56).

«Jonn Kuuaas 3 mk.laug.
Till Konn. Mayt.
Kong. M. bøxellen».

Jo-Olsa-gården, grunn nr. 19, bruk nr. 6, var den opprinnelige Kuraas-gården og en av de eldste ved Røros. Det er sannsynlig at Kuraasen før 1700 var én odelsgård med flere brukere. Per-Hansa-gården og Ivar-gården var underbruk som ble ført sammen med Jo-Olsa-gården. Der drev slektens yngre sønner som bruksbønder. Manntallet i 1664 viser at den samlede skyld nå var høyd til 6 marklag. Kuraas er delt mellom to oppsittere som begge heter Oluf, født henholdsvis ca. 1631 og ca. 1641.

Fogdenes manntallet fra 1664 viser for Aallens Tinglaug:

384 Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 3, folio 23). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 54). Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, folio 14a). Aud Mikkelsen Tretvik: Ålen og Ålbyggen, Bind I (1989), side 327, 330.

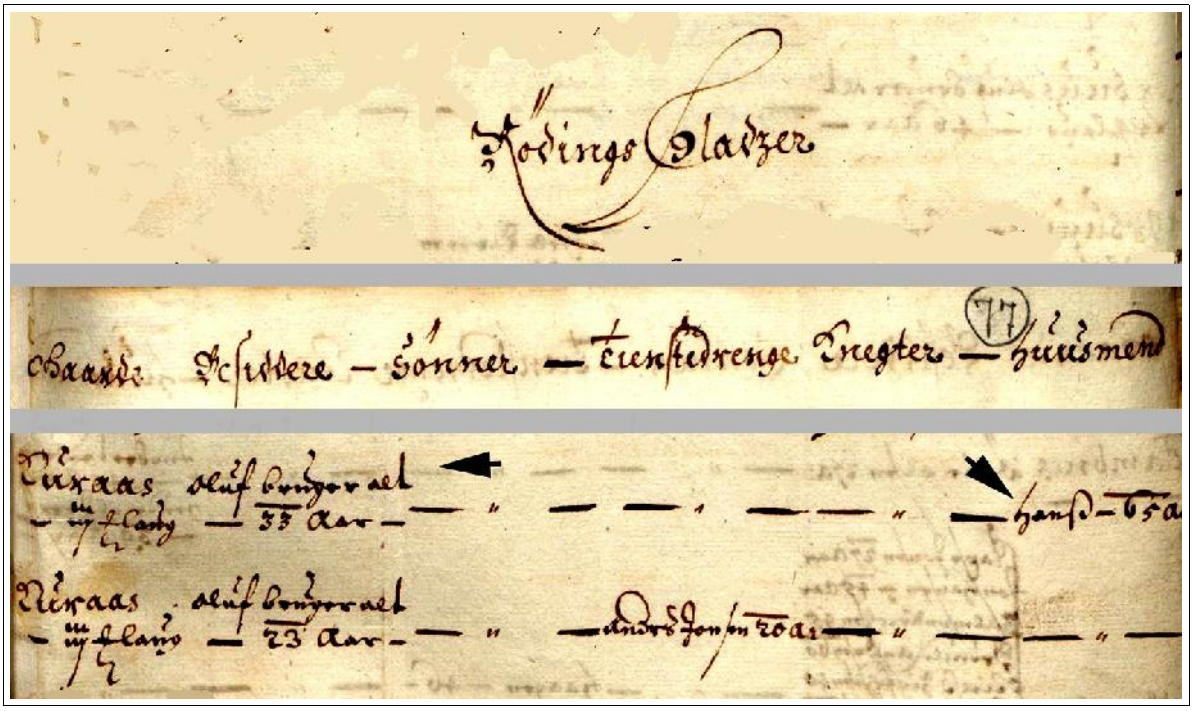

Fogdenes manntall i 1664: 18 Gauldal fogderi, Aalen tinglag, folio 77.

«Gaarde:
Kuraas - 3 mk.laug [Per-Hansa-gården].
Besiddere:
Oluf bruger alt - 33 Aar [Oluf Hansen].
Huusmend:
Hans - 65 aar [Hans Olsen, far til Joen og Oluf Hansen og farfar til Oluf og Anders Joensen].
«Gaarde:
Kuraas - 3 mk.laug [Jo-Olsa-gården].
Besiddere:
Oluf bruger alt - 23 Aar [Oluf Joensen].
Tienstedrenge:
Anders Jonsen - 20 aar».

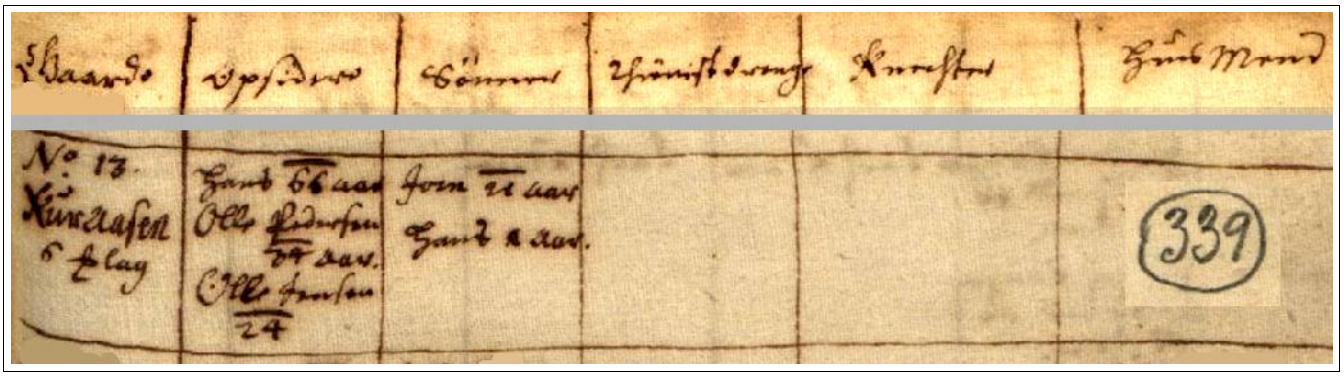

Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Gårder omkring Røros jernvverk, folio 339.

I prestenes 2. manntall to år senere er hans oppført som bruker i stedet for sønnen Olle sammen med Olle Pedersen 44 år og Olle Jensen 24 år.

Hans, som døde før 1701, etterlot seg to sønner:
Joen, som overlot odelsgården til sin odelssønn Ole. Joen døde i 1675.
Ole, drev underbruket Per-Hansa-gården, død før 1700.[385]

(Barn VII:95)

Gift

385 Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 56). Manntallet i 1663-66, Fogdenes manntall: 18.1 Gauldal fogderi, folio 77. Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Gårder omkring Røros jernvverk, folio 339. Rørosboka, 5. bind, side 55, 184, 187.

Barn:

Oluf Hansen Kuraas. Født omkring 1631. Levde 1664 på Røros (ST). (Se VII:95).

VIII:249 mm mm mf ff

Endre Andersen Austrem. Født omkring 1615 i Vågå (OP). Levde 1635 på Austrem, Vågå (OP). Død trolig omkring 1666 på Austrem, Vågå (OP).

Endres foreldre var Anders Arnesen Austrem (~1565 - < 1624) og
Ragnild.
Hennes far het antagelig Hans eller Endre og hun levde på Austrem fra 1615 til 1634.



Gårdstun på Austrem - Systugun og Nordstugun. Nå på Maihaugen, Lillehammer.

Hans bror, Amund, er ført som bruker av Nordigard Austrem fra 1635. Det er imidlertid trolig at han brukte gården sammen med sin bror, Endre. Deres mor brukte gården i frem til og med 1634.

Landskatt til Martini 1635 viser:
«6. Læg - Amund Østring - 1 Dr.».
Unionsskatten (landskatt) til jul 1637 viser:
«Amund Østring» - 5 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
Unionsskatt mikkelsmesse i 1640 viser.
6. Legh - Amund Østring» - 12 Dr [i skatt innen legd med 12 leilendinger].

En legd betegner et antall (nabo)gårder på landet som i fellesskap var pålagt visse forpliktelser overfor kongen, hans representanter eller samfunnet forøvrig. Blant annet var utskrivingen av soldater til den første, norske hæren (1628) basert på et legdssystem. Hver soldatlegd skulle stille og holde (utstyre) en soldat.

Gårdene hadde tilsammen en viss skatteplikt. Normalt dannet fire fullgårder, åtte halvgårder, 16 ødegårder eller kombinasjoner som i sum hadde tilsvarende forpliktelser en legd. Blant legdsforpliktelsene var også underhold av fattiglemmer.

«Koppskatten» i 1645 viser for Austrem i «Vaage Sougen»:

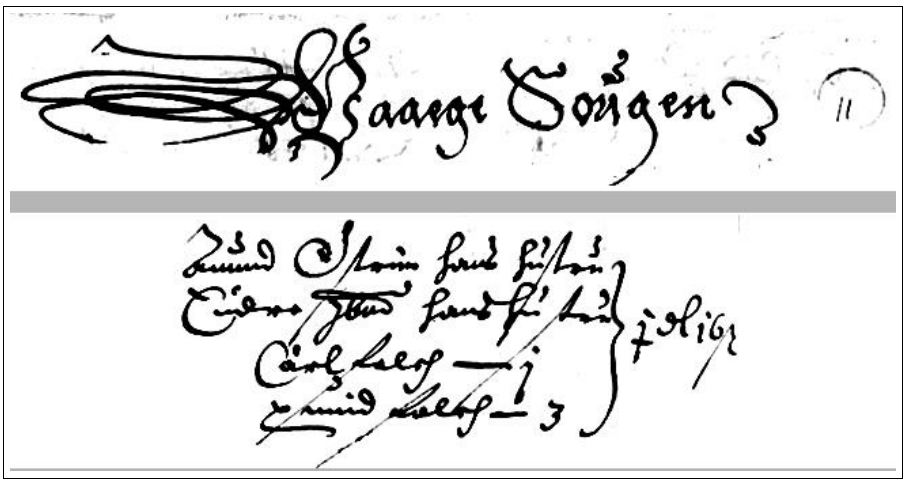

Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 12).

«Amund Østrim Hans Hustrue
Endre ibm Hans Hustrue

Carlfolch - 1
Quindfolch - 3
[Skatt:] ½ Dr 16 ß».

Skattematrikkelen av 1647 viser for Austrem:

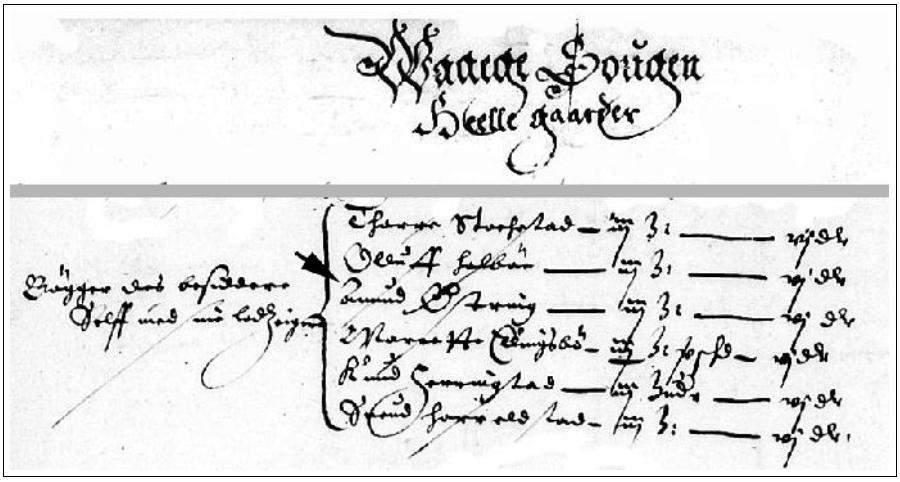

Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 31).

«Guldbrandtzdallen fougderies» – «Waaege Sougen Heelle gaarder»
«Amund Østring – 3 h.»
Han betaler 6 dlr. i skatt.

Bøgger des besiddere selff med sine lodtzeigere.»

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31) er bevart. Den viser for Austrem i Vågå:

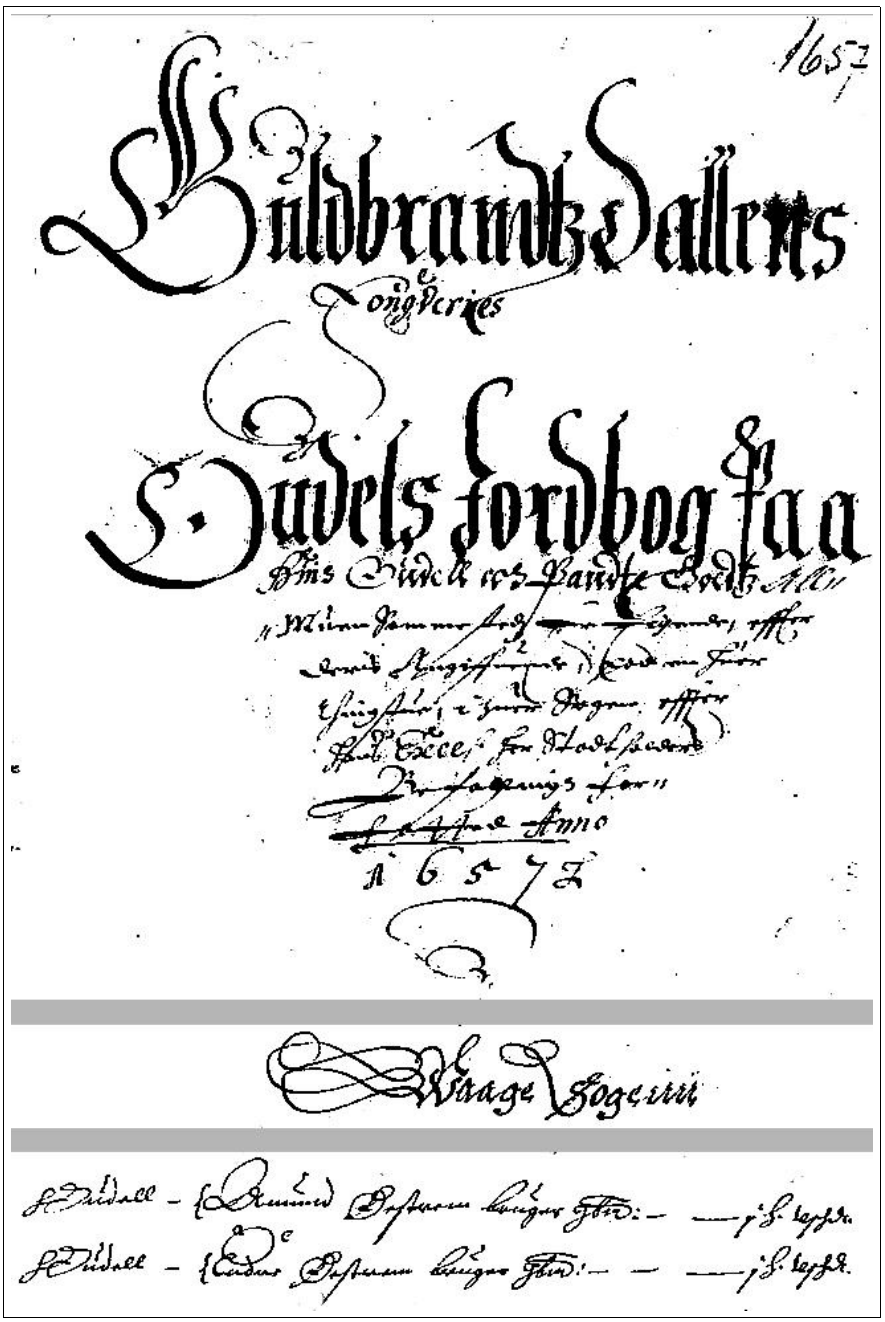

Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .136.

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammestedz er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadtholders Befalling forfattet Anno 1657.»

«Waage Soenn»

«Amund Øestrem bruger jbidem 1 hud 5 schind.

Endre Øestrem bruger jbidem 1 hud 5 schind.»

Kontribusjonen til jonsok og mikkelsmesse i 1660 viser:

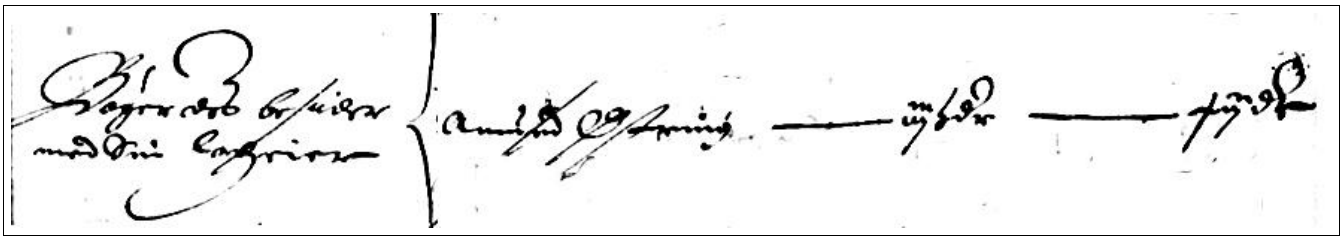

Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 182).

«Amund Østring - 3 Hdr - [skatt:] 12 Dr - Bøger des besider med sin Lodtzeiger».

Jordeboken fra 1660-61 viser at brødrene Endre og Amund driver halve gården hver.

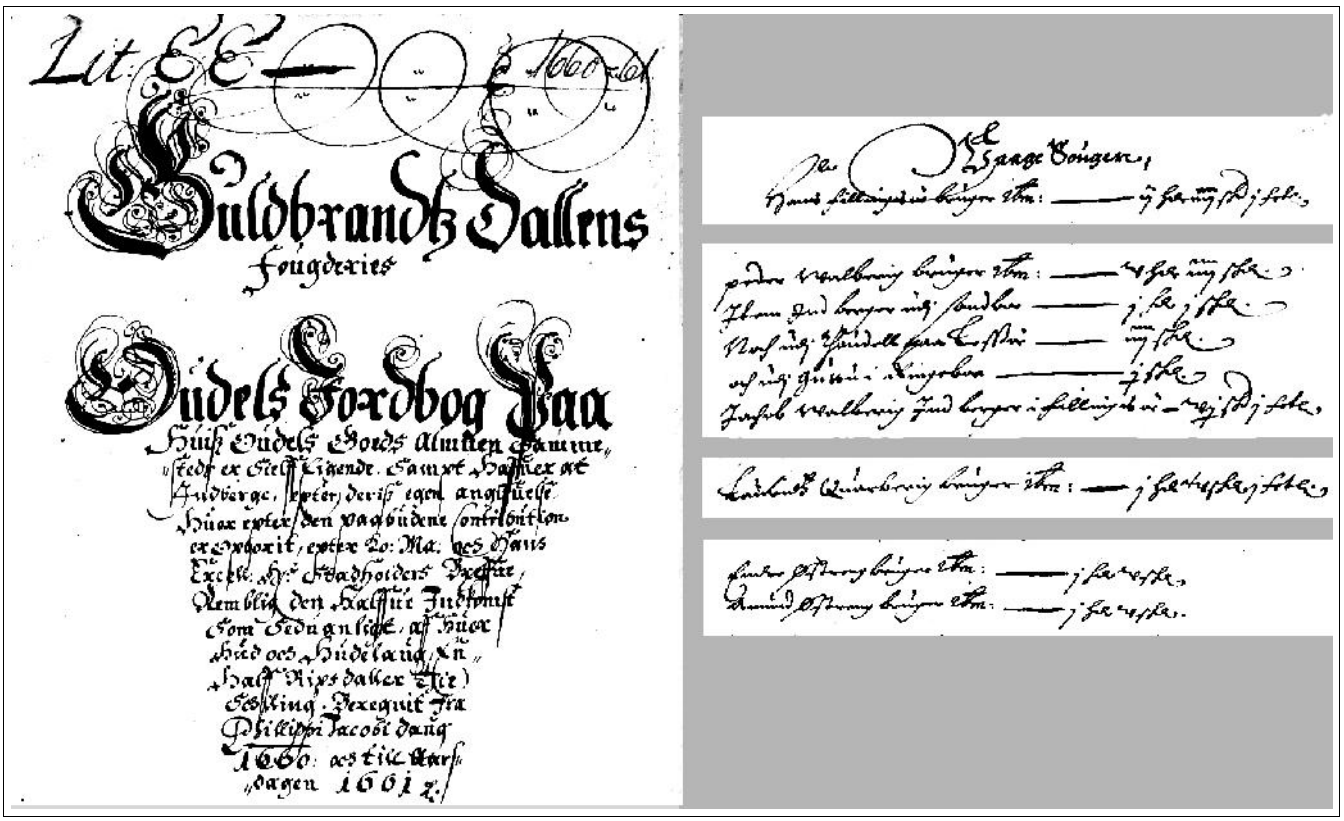

Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 16a-16b).

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifuelse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Vaage Sougen
Hans Fillingsøe bruger ibm: - 2 Hdr 4 shd 1 fet.»

....

«Peder Valberig bruger ibm: - 5 Hdr 4 shd.
Item Jndberger udj Sandboe - 1 Hd 1 shd
Noch udj Thøndell paa Leßøe - 3 shd.
och udj Guttu i Ringeboe - ½ shd.
Jacob Valberig Jndbringer i Fillingsøe - 5½ shd 1 fetl.»

.....

«Laurits Quarberig bruger ibm: 1 Hd 4 shd 1 fetl.»

.....

«Endre Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.
Amund Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.»

Sogneprestenes manntall fra 1666 viser for Austrem:

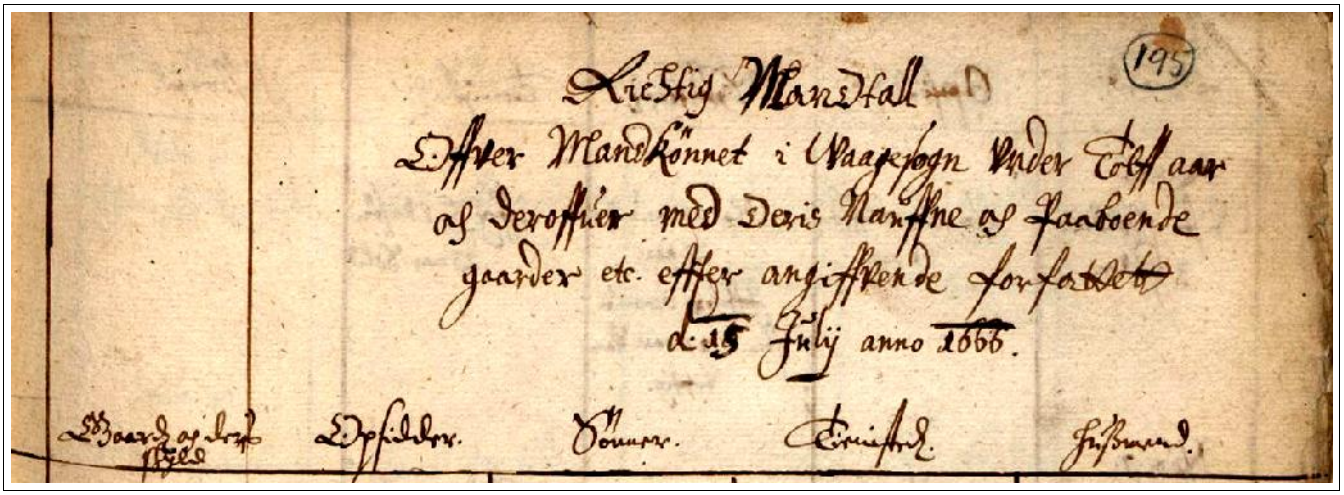

Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 195 - Utdrag.

«Richtig Mandtall
Offwer Mandkønnet i Waagesogn vnder Tolff aar
och deroffuer med Deris Nauffne och Paaboende
Gaarder etc. effter angiffvende forfattet
d. 15 July anno 1666.»

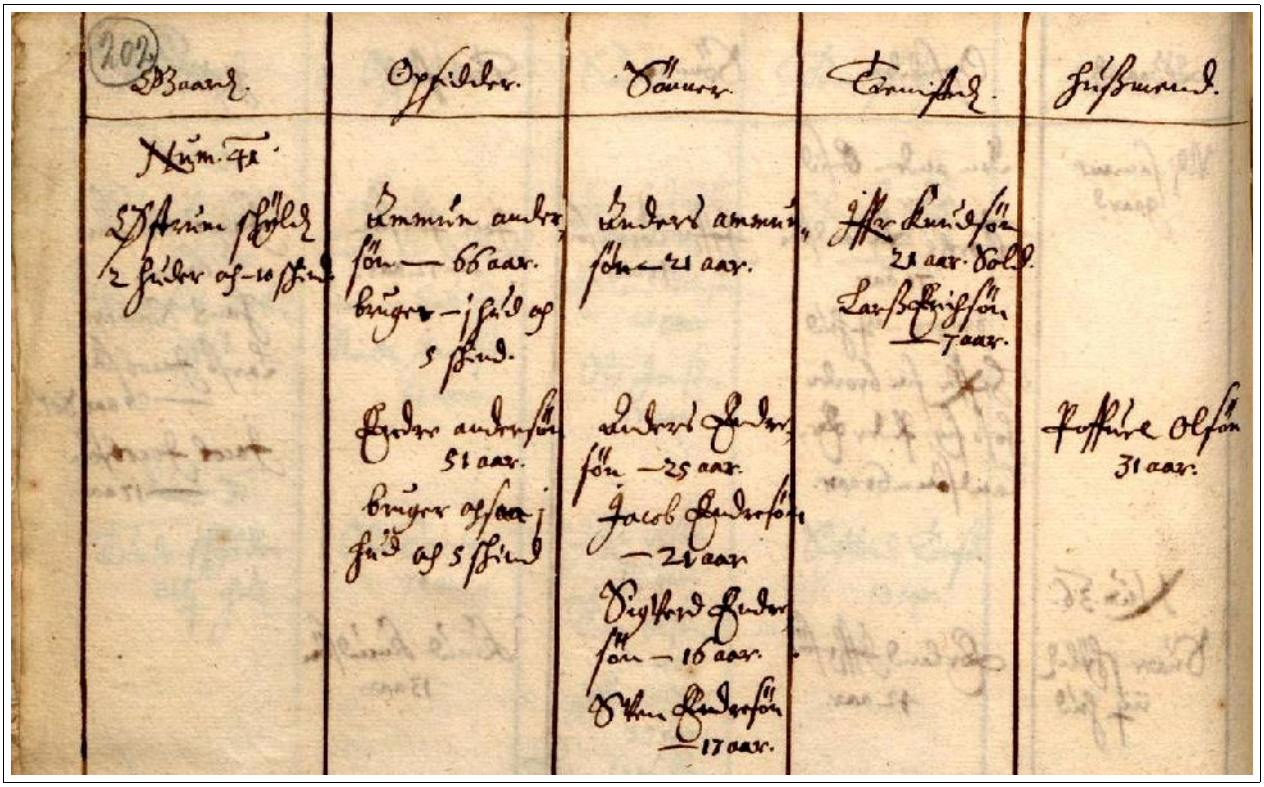

Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 202 - Utdrag.

Prestenes manntall fra 1666 viser for Østrem:

«Gaard.
Num. 41 - Østrum schylder 2 huder och 10 schind.
Opsidder.
Ammun Andersøn - 66 aar. Bruger 1 hud och 5 schind.
Sønner.
Anders Ammunsøn - 21 aar.
Tienisted.
Jffer Knudsøn 21 aar - Sold.
Lars Erichsøn - 7 aar.
Endre Andersøn 51 aar. Bruger ochsaa 1 hud och 5 schind.
Sønner.
Anders Endresøn - 25 aar.
Jacob Endresøn - 21 aar.
Sigwerd Endresøn - 16 aar.
Sven Endresøn - 17 aar.

Husmend.
Poffuel Olsøn 31 aar.»

I 1668 har har sønnen Anders overtatt Endres halvdel i Austrem. Trolig er Endre død.

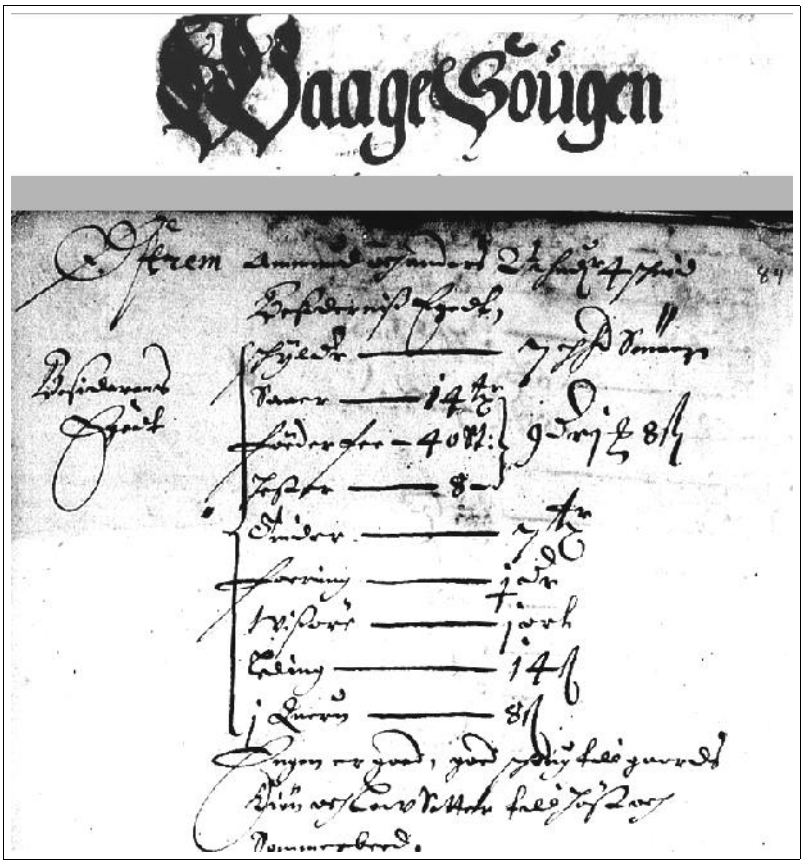

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 75b.

«Østrem Ammund och Anders 2½ Hud 4 Skind
Besideriß Egedt,»

Austrem hadde i 1668 8 hester og 40 naut. Utseden var 14 tønner.

Landskylda var en årlig leie som en leilending betalte til jordeieren. I eldre tid var landskyld samtidig den faste målestokk for jordeiendom, ved kjøp, salg og arveskifte, og til dels ved beskatning.

Landskylda skulle betales innen julaften Den var sjelden uttrykt i penger, i regelen i forskjellige vareslag, «landskyldspecies». Det var et stort antall av dem, men de viktigste var korn eller mel, smør, huder og fisk. Fisk dominerte i Nord-Norge, smør i Trøndelag og på Vestlandet, huder på Agder og i fjellbygdene på Østlandet, korn og mel over resten av Østlandet. I størstedelen av 1600-årene ble 1 skippund mel regnet lik 2 huder, 1 laup smør eller 2 våger fisk.

En fetling er huden eller skinnet på en dyrefot. som landskyldenhet brukt i betydningen et kvart kalveskinn. (Norsk historisk leksikon).

Landskyld i Gudrandsdalen: 1 hud = 12 kalveskinn = 48 fetlinger.

Det ble avholdt skifte etter Endre 19.10.1671:

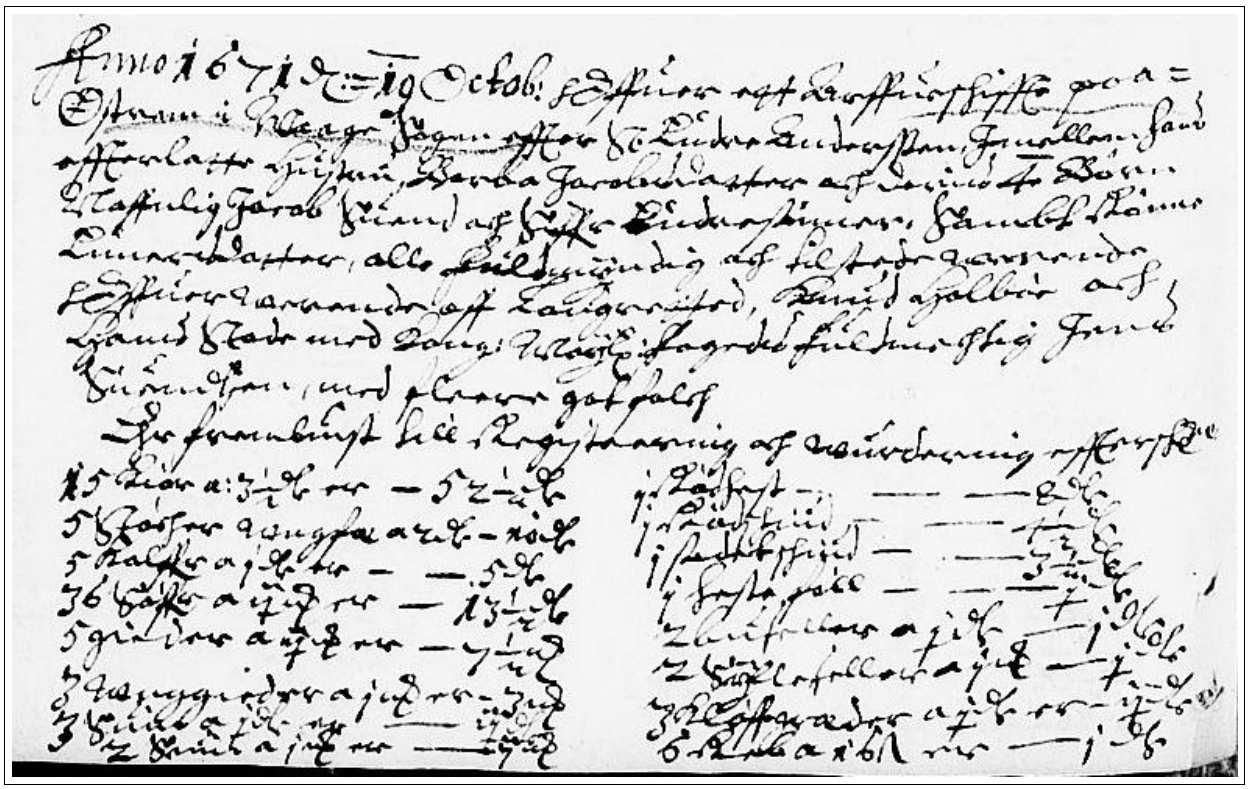

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Vaage præstegield, folio 240b (Utsnitt).

«Anno 1671 d:= 19 Octob: Offuer ett Arffueschifte paa = Østrem i Vaage Sogen effter Sl: Endre Anderßsen, Jmellem hans effterlatte Hustru Barbo Jacobsdaater och Deris 4 Børn, Naffnlig

Jacob, Suend og Siffr Endresønner, Sambt Rønno Endersdatter,

alle Fuldmyndigoch tilstedeverende.

Offuerværende aff Laugrettes, Knud Hollbøe och Ljans Stade med Kong: Maytz: Fogede Fuldmechtig Jens Suendsen, med fleere got Folk.

Ehr frembuist till Registreering och Vurdering effterflgs:

...»

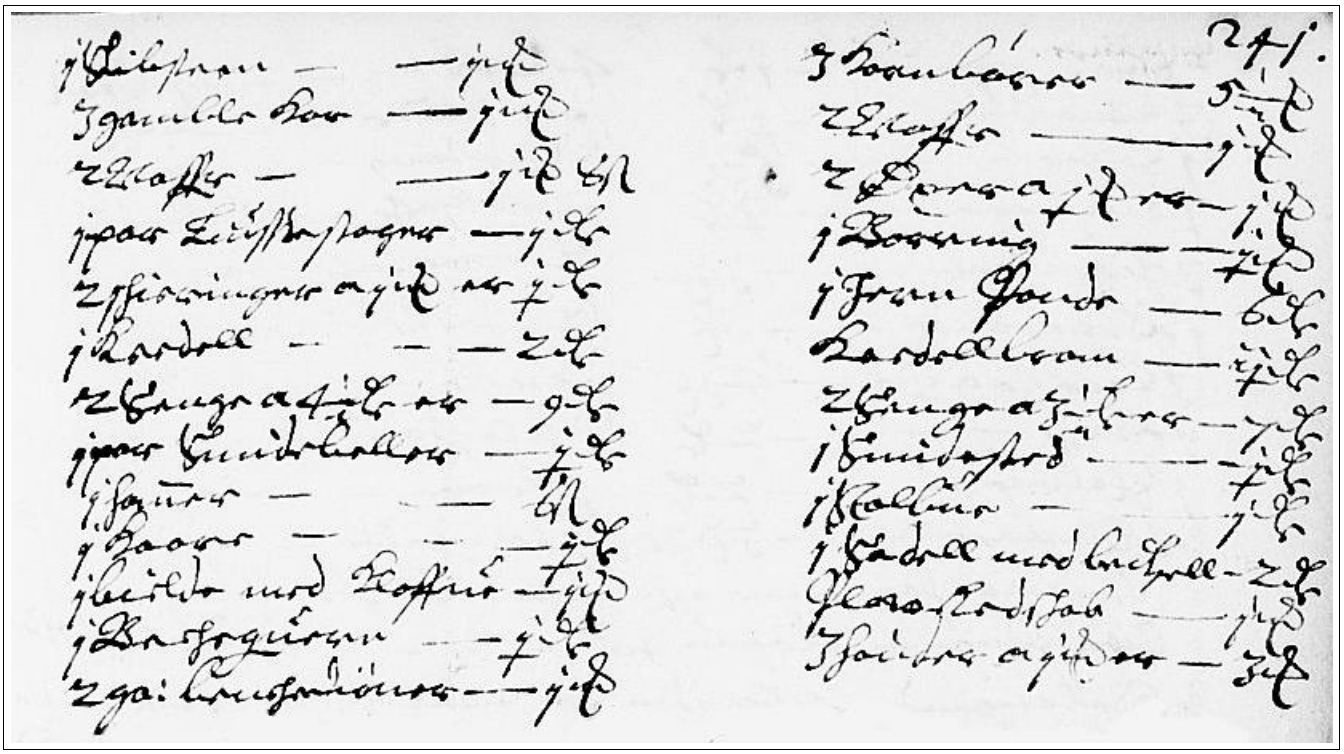

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Vaage præstegield, folio 241a (Utsnitt).

«...

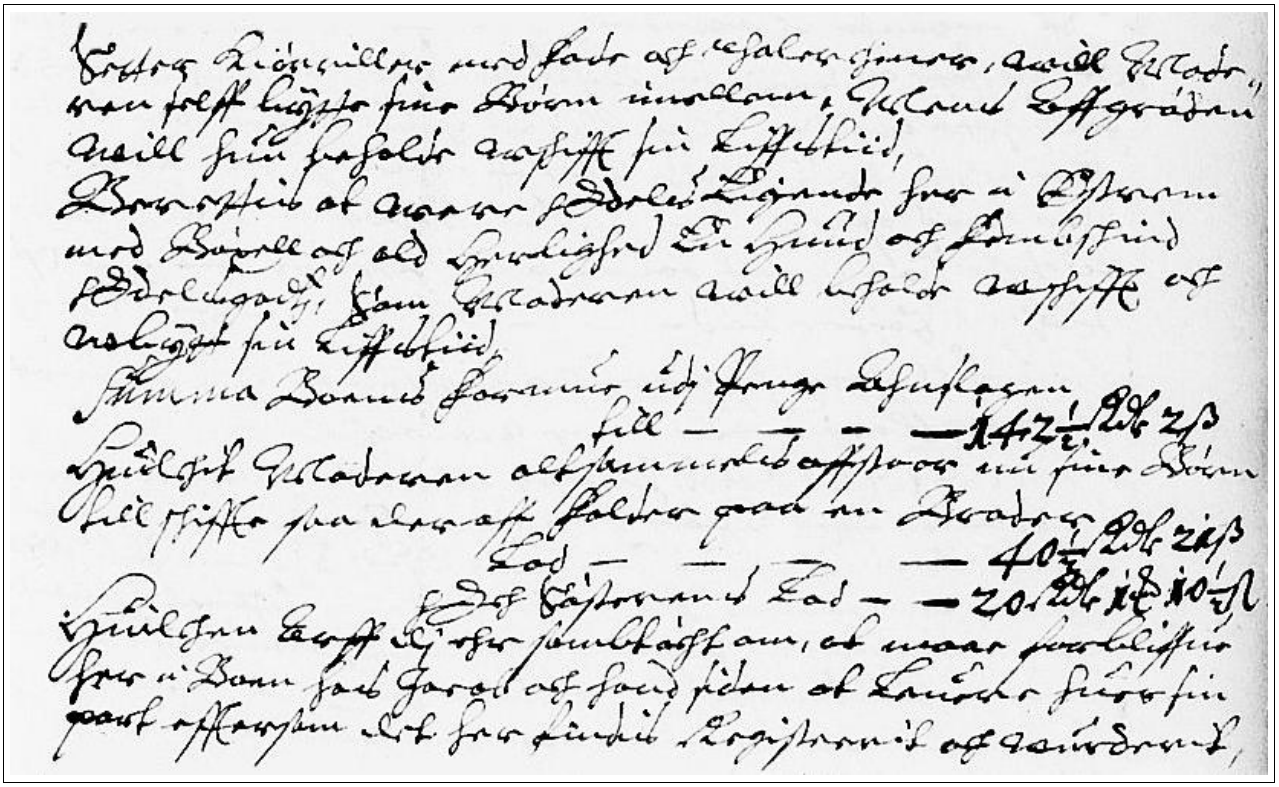

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Vaage præstegield, folio 241a (Utsnitt).

Setter Kiørvillens med Fode och ...haler giener, will Moderen selff bytte sine Børn imellem, Mens Affgrøden will Hun beholde Avchifft sin Liffstiid,

Berettis at vere OdelsEigende her i Østrem med Bøxell och ald Herlighed En Huud och Femb schind Odelsgodtz, Som Moderen vill beholde Avschifte och Avlyst sin Liffstiid.

Summa Boens Formue udj Penge Ahnslagen till

--- --- --- 142½ Rdr 2 ß

Hvilchit Moderen altsammeles affstaar nu sine Børn till schifte saa deraff falder paa en Broder Lod

--- --- --- 40½ Rdr 21 ß

Och Søsterens Lod

--- --- --- 20 Rdr 1 ort 10½ ß

Hvilchen Arff dj ehr sambtøcht om, at maae forbliffue Her i Boen hos Jacob och hand siden at Louve huer sin part effterßen det her findis Registeerit och Vurderit.»[386]

(Barn VII:125, Far IX:497, Mor IX:498)

Gift omkring 1639 i Vågå (OP) med neste ane.

Barn:

Svend Endresen Austrem/Klones. Født omkring 1649 på Austrem, Vågå (OP). Levde 1666 på Austrem, Vågå (OP). Død 1691 på Klones, Vågå (OP). (Se VII:125).

VIII:250 mm mm mf fm

Barbro Jacobsdatter. Levde 1625. Levde 1641 på Austrem, Vågå (OP). Død 1679 på Austrem, Vågå (OP).

Barbro var datter til Jacob [Nielsen?] Sørem (<1610 - ~1634) og
en datter til Eirik Jonsen Helle.

Hun og Endre hadde følgende barn (minst):

Ca. 1641: Anders, 25 år i 1666, uten barn, død før 1671.

386 Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 12). Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 31). Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .136. Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 182. Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 16a-16b). «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .136. Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 202. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 75b. Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Vaage præstegield, folio 240b-241a. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 332-34. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 81, 120.

Ca. 1645: Jacob, 21 år i 1666, overtok gården, gift med Randi Knudsdatter Søndre Råstad, levde i 1712.
Ca. 1649: Svend, 17 år i 1666, gift med Kari Amundsdatter, døde på Klones i 1691.
Ca. 1650: Sigwerd, 16 år i 1666, ikke nevnt etter 1679.
Rønnoug, nevnes i 1671 og 1679.

Barbro døde antagelig på Austrem i 1679.

Det ble avholdt skifte etter Barbro Jacobsdatter på Østrem 17.05.1679:

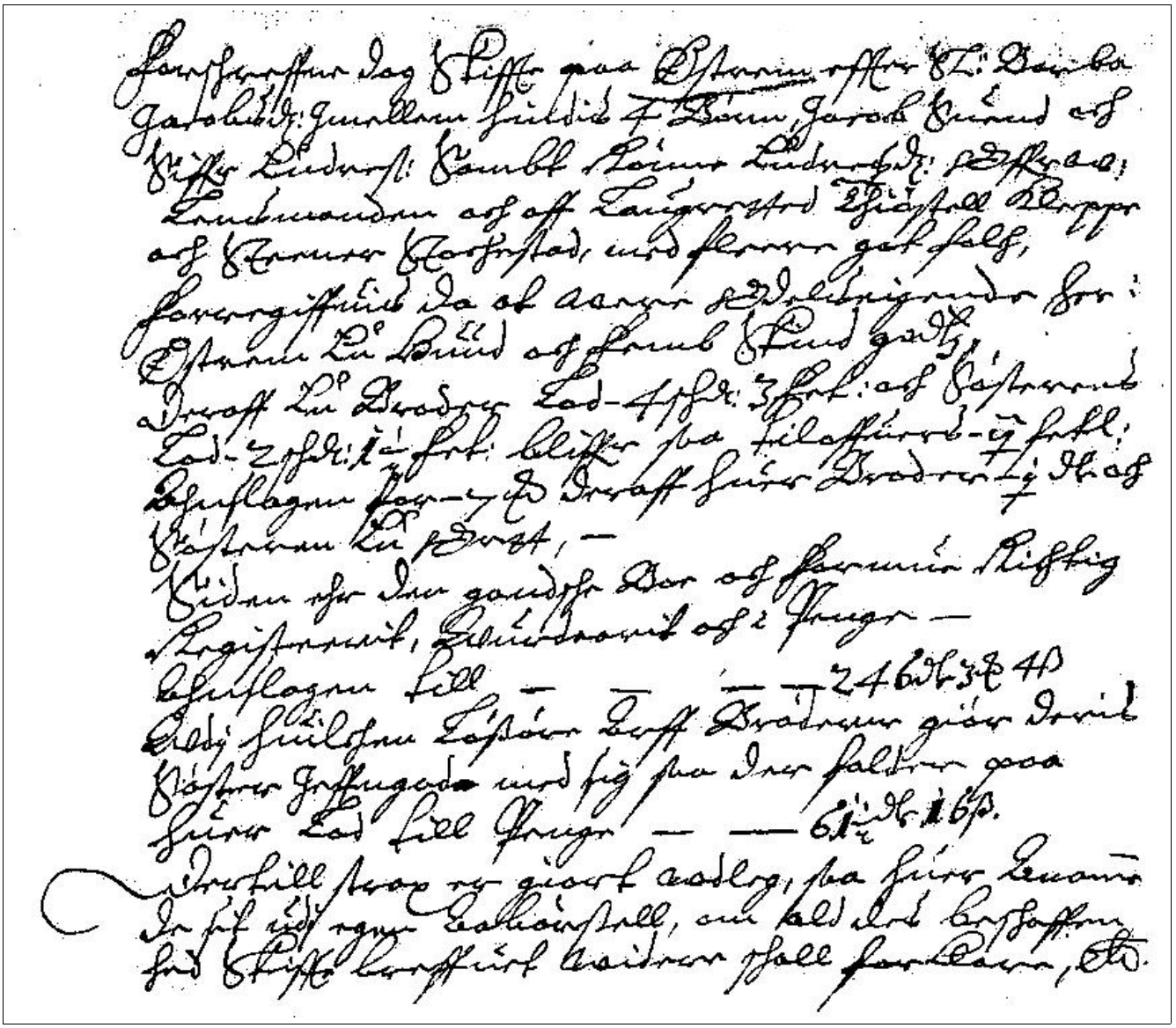

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2 Nord-Gudbrandsdal, 1673-88, Vaage præstegield, folio 86b (Utsnitt).

«Forschreffne Dag Skiffte paa Østrem effter Sl: Barbo Jacobsd: Jmellem hindis 4 Børn,
Jacob, Suend och Siffr Endreß: sambt Rønne Endresd:
Offerv: Lensmanden och aff Laugrettes Thiøstell Kleppe och Steener Stochestad, med fleere got Folch.
Forregiffuis da at vere Odelseigende her i
Østrem En Huud och Femb Skind Godtz,
Deraff En Broder Lod - 4 shd. 3 fet[ling]: och Søsterens Lod - 2 shd: 1½ fet:
bliffr saa tiloffuers - 1½ fetl:
Ahnslagen For ...
deraff Huer Broder - ½ Dlr och Søsteren En Ortt -
Siden ehr den gandsche Boe och Formue Richtig Registeerit, Vurdeerit och i Penge - Ahnslagen till
--- --- --- 246 Dr 3 ortt 4 ß
Avdj huilchen Løßøre Arff Brøderne giør Deris Søster Jeffngod med Sig saa der falder paa Huer Lod till Penge
--- --- --- 61½ Dr 16 ß.
Dertill strax er giort vaslig(?), saa huer Anamme de sit udj egne Aalørßell(?), om ald det beschaffenhed
Skifftebreffuet videre schall forklare, etc».[387]

387 Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2 Nord-Gudbrandsdal, 1673-88, Vaage præstegield, folio 86b. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 332-34. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 81, 120.

(Barn VII:125, Far IX:499, Mor IX:500)

Gift omkring 1639 i Vågå (OP) med forrige ane.

VIII:253 mm mm mm ff

Erich Johannessen Kongsli Sygard. Født omkring 1600. Levde fra 1632 til 1661 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Død trolig før 1668 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP).

Erich var sønn til Johannes Erichsen (- 1600 - <1632) fra Hjelle i Ringebu og
Siri Østensdatter (levde 1600) fra Forbrigd på Kvam i Nord-Fron.

Hans far brukte Kongsli [tidligere kalt «Li»] Sygard fram til 1630.

Erich overtok Sygard Kongsli i Sødorp, Nord-Fron, senest fra 1632.

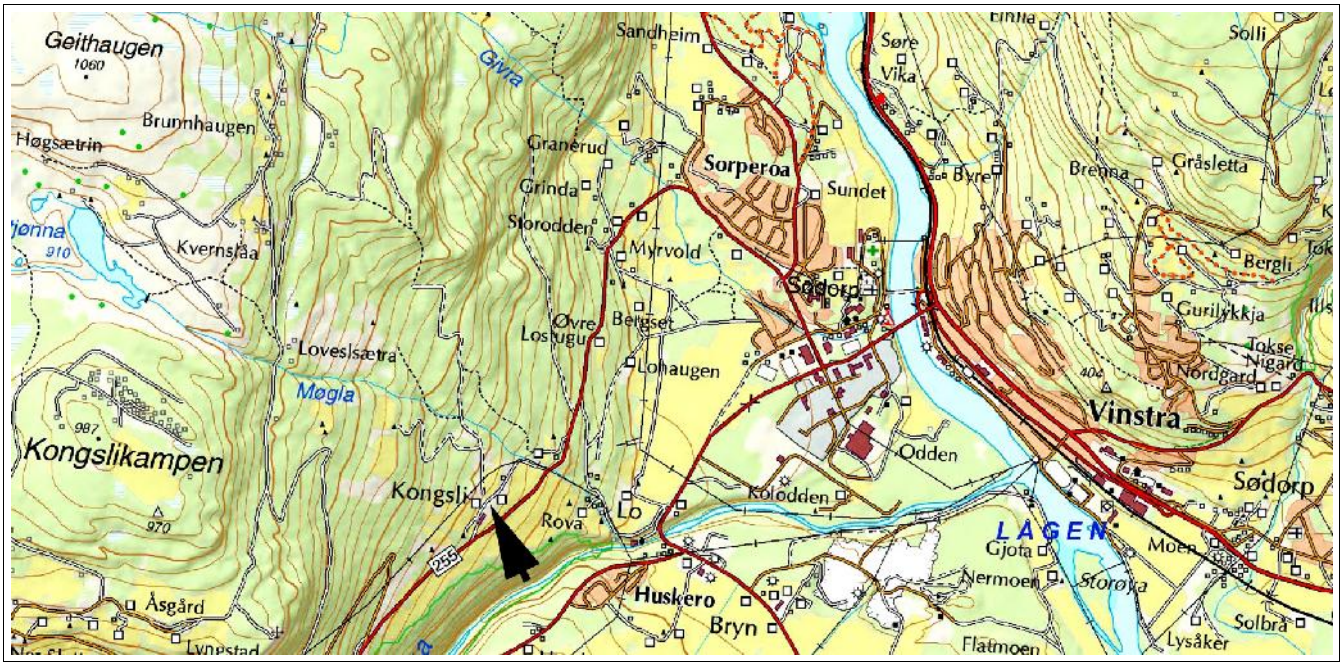

«Slekts»-gårder i Sødorp,Nord-Fron: Kongsli Sygard.

1632: Landskatt til Martini:
«8. Læg - Erich Kongs Liidtt - 9 ort».
1634: Landskatt til Martini:
«8. Læg - Erich Kongsliid - 5 ort».
1638: Unionsskatt jonsok:
«8. Læg - Erich Kongsliid» - 5 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
1640: Unionsskatt til mikkelsmesse:
«8. Lægh - Erich Kongslid» - 10 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

En legd betegner et antall (nabo)gårder på landet som i fellesskap var pålagt visse forpliktelser overfor kongen, hans representanter eller samfunnet forøvrig. Blant annet var utskrivingen av soldater til den første, norske hæren (1628) basert på et legdssystem. Hver soldatlegd skulle stille og holde (utstyre) en soldat.

Gårdene hadde tilsammen en viss skatteplikt. Normalt dannet fire fullgårder, åtte halvgårder, 16 ødegårder eller kombinasjoner som i sum hadde tilsvarende forpliktelser en legd. Blant legdsforpliktelsene var også underhold av fattiglemmer.

«Koppskatten» i 1645 viser for Kongsli i «Froens Sougen»:

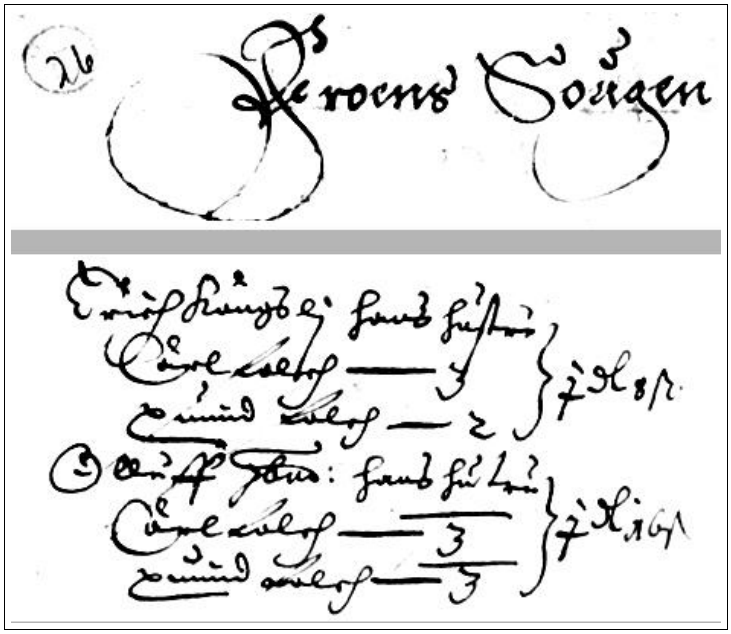

Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 28).

«Erich Kongslj Hans Hustrue
Carlfollch - 3
Quindfolch - 2
[Skatt:] 1 Dr 8 ß
Olluff ibm: Hans Hustrue
Carlfolch - 3
Quindfolch - 3
½ Dr 16 ß».

Skattematrikkelen av 1647 viser for Kongsli:



Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 23).

«Guldbrandtzdallen fougderies» – «Froens Sougen Heelle gaarder»
«Erich Kongslj – 6 huder
Bøgger laugmanden Otte Mougensen.»
Han betaler 9 dr. i skatt.
«Olluff jbm. – 6 huder
Bøgger laugmanden Otte Mougensen.»
Han betaler også 9 dr. i skatt.

I 1653 har «Laugmanden paa Hedemarchen» bygselretten til gården.

Gudbrandsdalens jordebok over gods som tilhører andre len, kanonier, prebender, geistlige, adel og andre utenbygds, 1. august 1653: Fron sogn.

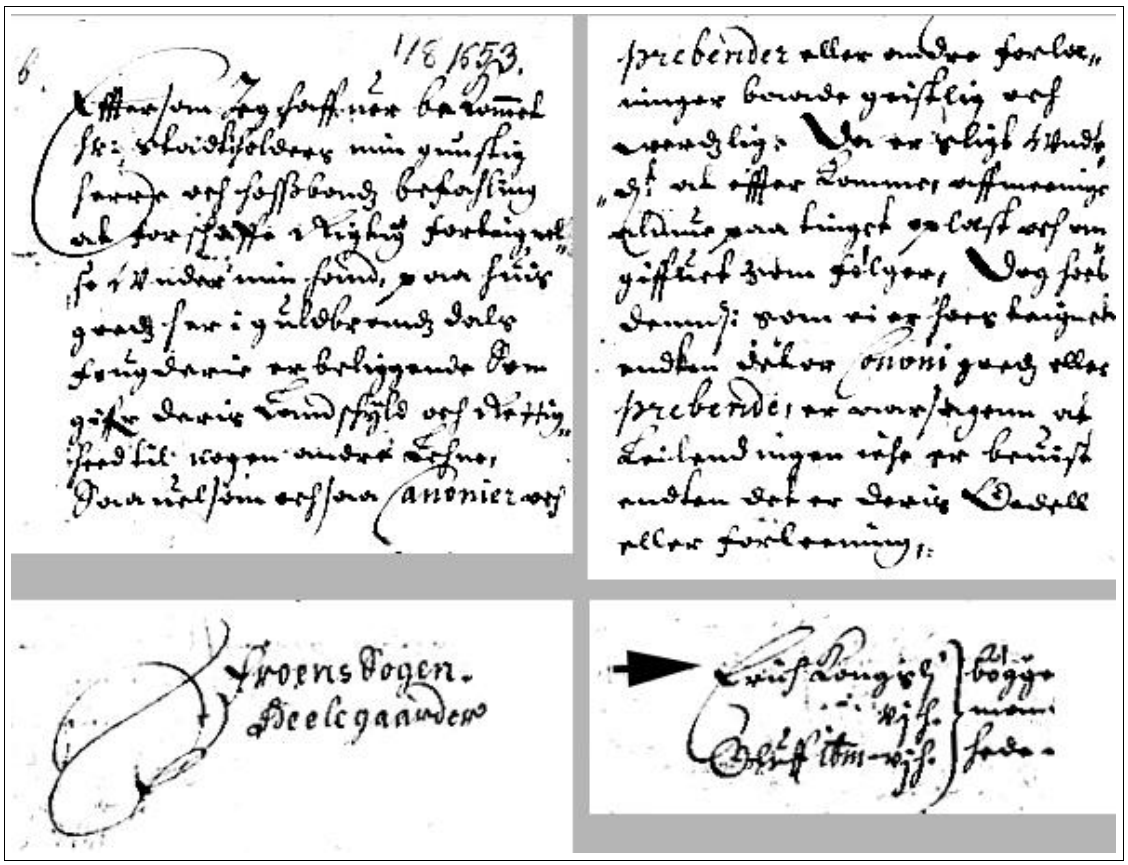

Stattholderarkivet. D IX, pakke 31 «Gudbrandsdalens jordebok over gods som tilhører andre len, kanonier, prebender, geistlige, adel og andre utenbygds», Froens Sogen, side .56.

«Efftersom Jeg haffuer bekommet hr: stadtholders min gunstig herre och hosßbondz befahling at forschaffe Rigtig forteignelse wnder min hand, paa huis goedz her i Guldbrandzdals fougderie er beliggende som giffuer deris Landschyld och Rettigheed til nogen andre Lehne, saauelsom ochsaa Canonier och Prebender eller andre forlæninger baade geistlig och werdzlig: Da er sligt wndterdanigst at effter komme, aff meenige almue paa tinget oplæst och angiffuet som følger, Dog hos dennd: som ei er hoesteignet endten det er Canoni goedz eller Prebende, er aarsagen at Leilendingen iche er beuist endten det er deris Oedell eller forleening.

Froens Sogen - Heelegaarder».

«Erich Kongslj 6 h, bögger Laugmanden paa Hedemarchen».

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31) er bevart. Den viser for Kongsli i Fron:

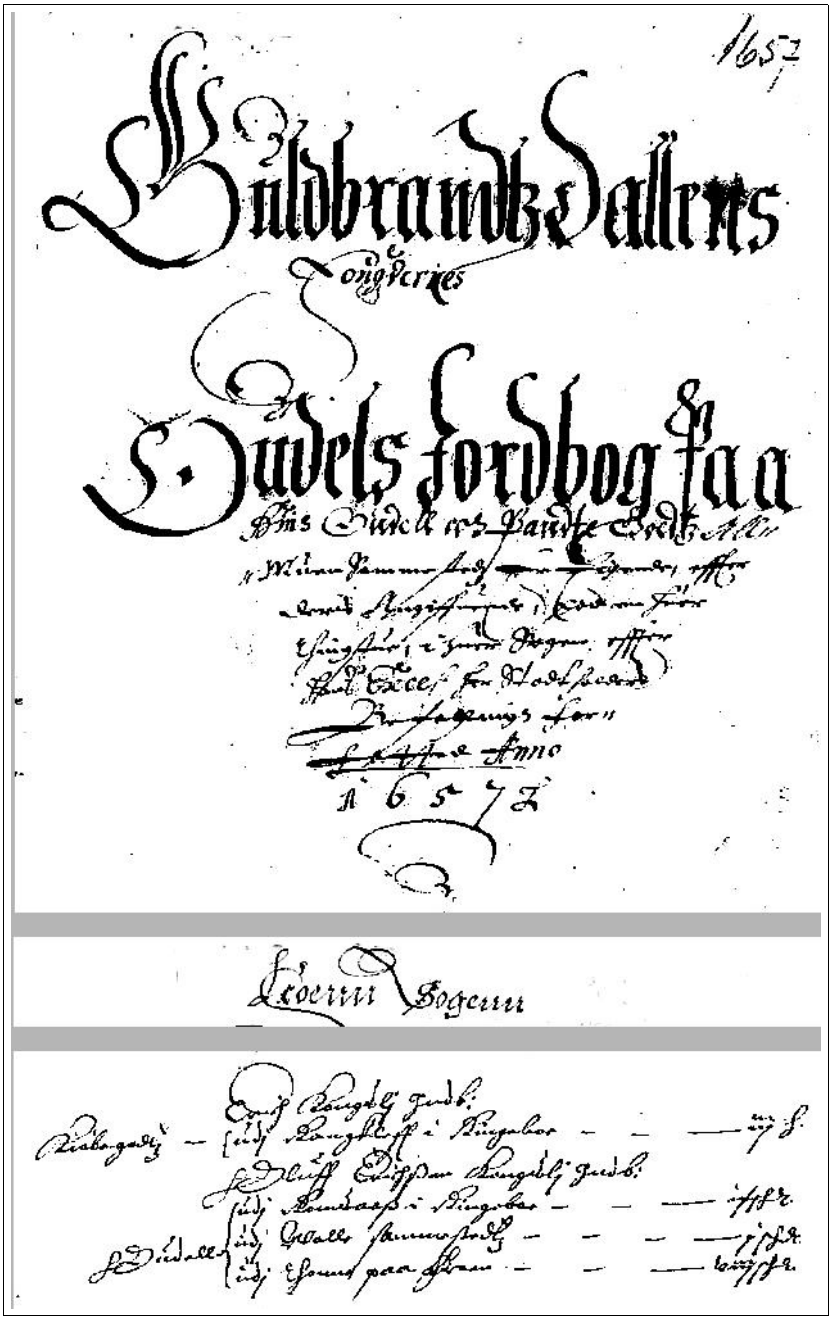

Stattholderarkivet D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Froenns Sogenn», side .145.

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammestedz er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadtholders Befalling forfattet Anno 1657.»

«Froenn Sogenn»

«Erich Kongslj Jndberger udj Rangkleff i Ringeboe 3 huder, Kiöbegodtz
Suend Erichßen Kongslj Jndberger udj Quarberig paa Waage 4 huder, Kiöbegodtz».

I 1658 hadde Sygard Kongsli 4 hester, 30 naut, 14 geiter, 30 sauer og 1 gris.

Kontribusjonen til jonsok og mikkelsmesse i 1660 viser:

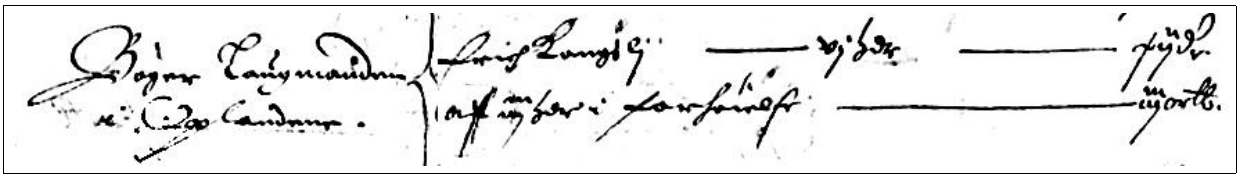

Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 176.

«Erich Kongslj - 6 Hdr - [skatt:] 12 Dr
aff 3 Hdr i forhøielse - [skatt:] 3 ortt
Bøger Laugmanden i Oplandene».

Jordeboken fra 1660-61 viser at Erich eide 3 huder i Randkleff i Ringebu og at sønnen Suend eide 4 huder i [Sygard] Kvarberg i Vågå.

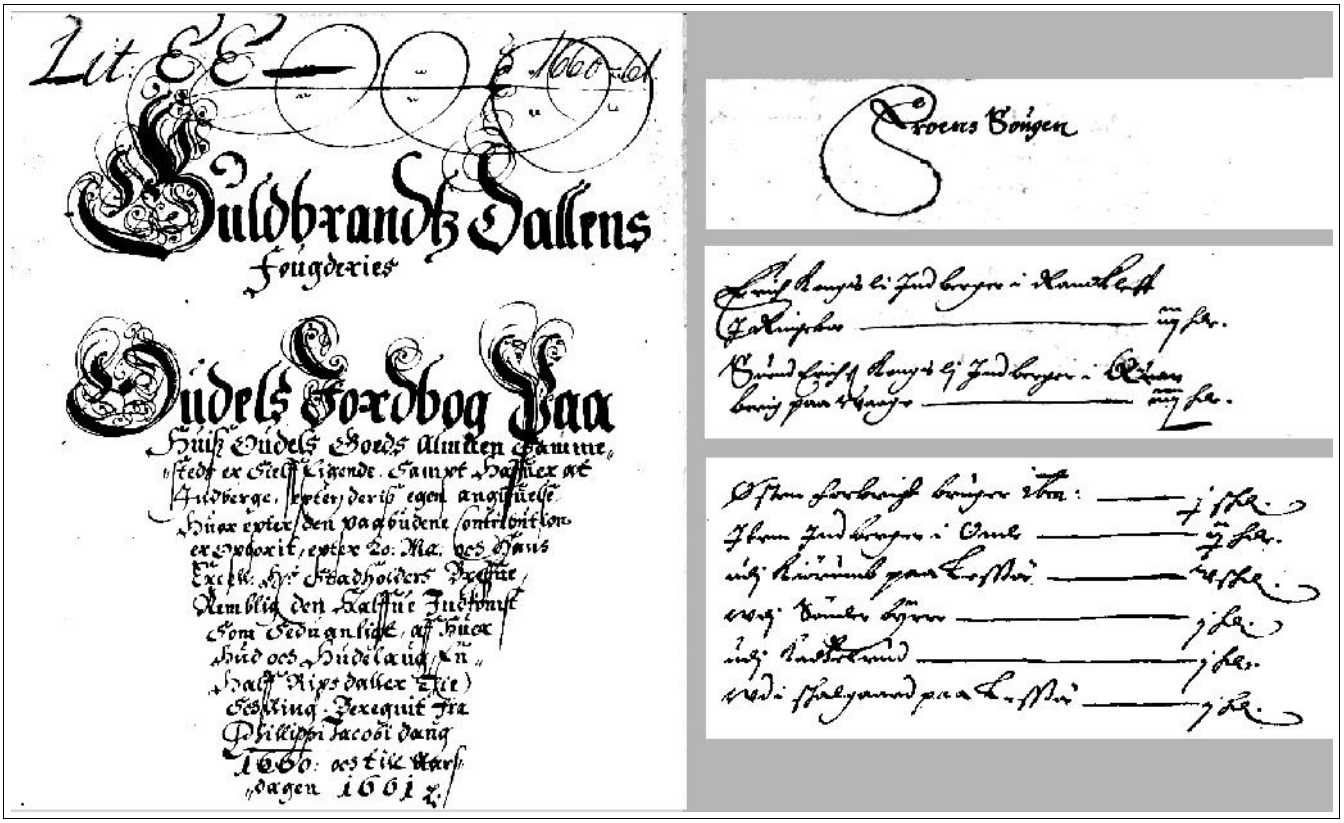

Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 12a og 14a).

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifuelse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Froens Sougen»

«Erich Kongsli Jndberger i Randkleff i Ringebu 3 Hdr.
Suend Erichß i Quarberig paa Vaage - 4 Hdr.»

....

«Østen Forbrigt bruger ibm: - ½ shd.
Item Jndbringer i Onde - 1½ Hdr.
udj Kiøvrumb paa Leßøe - 5 shd.
Wdj Sønder Byrre - 1 Hd.
udj Kadselrud - 1 Hd.
udi Schalgaard paa Leßøe 1 Hd.»

Landkommisjonen av 1661 ble nedsatt av Kongen og skulle registrere all jordeiendom i Norge samt fremme forslag til en ny matrikkel, dvs. en fortegnelse over jordeiendommene, eierne og/eller brukerne og eiendommenes skatteskyld.

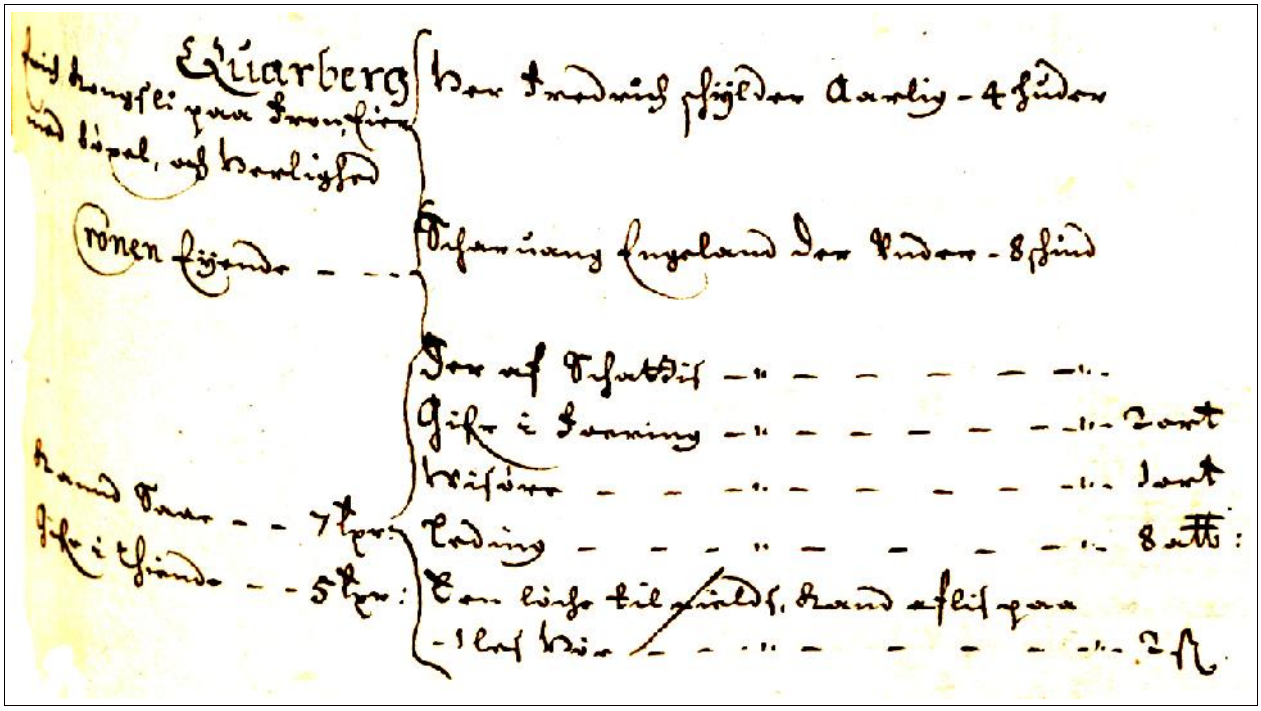

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn, folio 163a.

I denne jordeboken oppføres at «Erich Kongslie paa Froen» også eier Uppigard Kvarberg med skyld 4 huder.

Manntallet for Fron i 1666 har kommet bort. Fogdenes manntail for Gudbrandsdalen er heller ikke tilgjengelig.

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Kongsli Sygard i 1668.viser at sønnen Olle har overtatt gården. Trolig er Erich død.

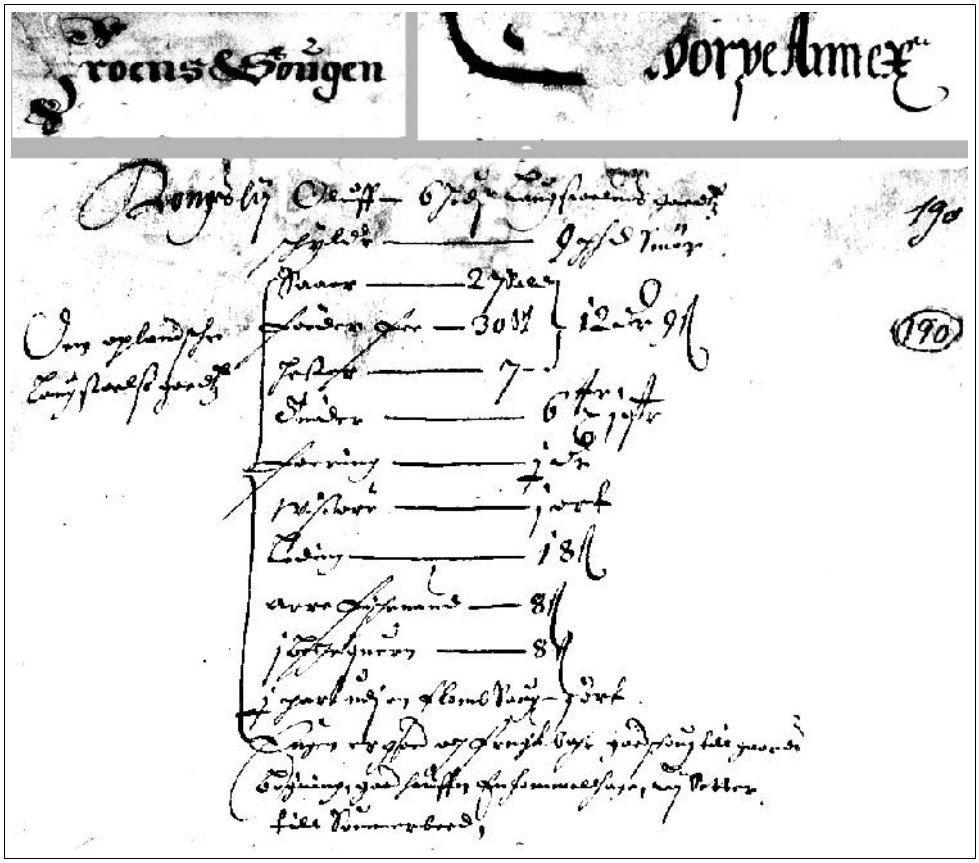

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Froens Sougen, Sødorpe Annex, folio 190a.

I 1668 har Kongsli-gårdene en skyld på 6 huder hver. Det er Opplandske lagstol som eier gårdene. Begge har humlehage i 1668, og begge har kvern i 1668 og 1723.

Sygard Kongsli hadde i 1668 7 hester og 30 naut. Utseden var 27 såld.

I 1723 har gårdene en sag, der de sammen kan skjære bord til husnytte. Kongsligårdene setrer på Lisetra i 1668.

Det var et en rettssak på Kongsli 14.04.1671 som var reist av «Joergen Hilde paa Doberg» på vegne av sin kone

og svigerinne mot svigerfaren og hans sønner Johannes og Østen vedrørende de kjøpesummer som var gått ut av fellesboet ved kjøpet av Kvarberg og Sandbu. Partene ble imidlertid forlikte. Av forliket går det fram at Erik Kongsli's hustru Guri Sveinsdatter da var død.

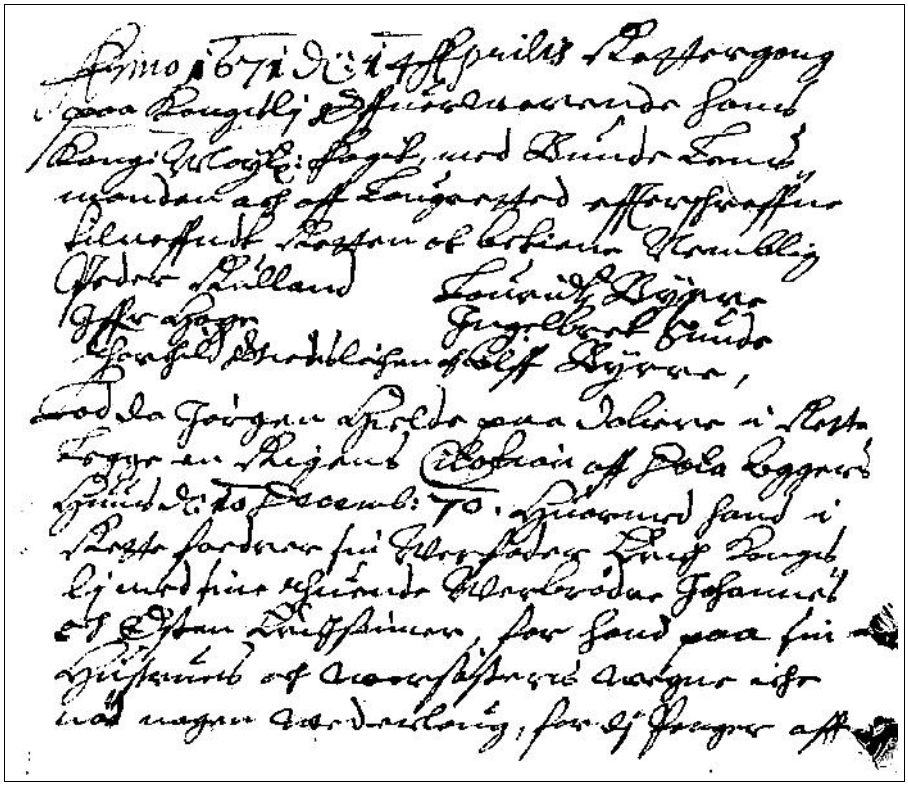

Tingbok Gudbrandsdal - I 8 Nord-Gudbrandsdal 1671-71, folio 10b.

«Anno 1671 d: 14 Aprilis Rettergang paa Kongetlj. Offuerværende hans Kong: Mayts: Foget med Bunde Lendsmanden och aff Lougrettes effterschreffe tilneffndt Retten at betienne Nemblig
Peder Kielland Lauridts Gynse
----.

Lod da Jørgen Hilde paa Dobere i Rette legge en Rigens Citotian? aff Dato AggersHuus d: 10 Decemb: 70. Huorimod hand i Rette fordrer sin Verfader Erich Kongsslj med sine thuende Verbrøder Johannes och Østen Erichßønner, for hand paa sin Husrues och versøsteres weigne iche nød nogen væderlaug, for dj Penger af»

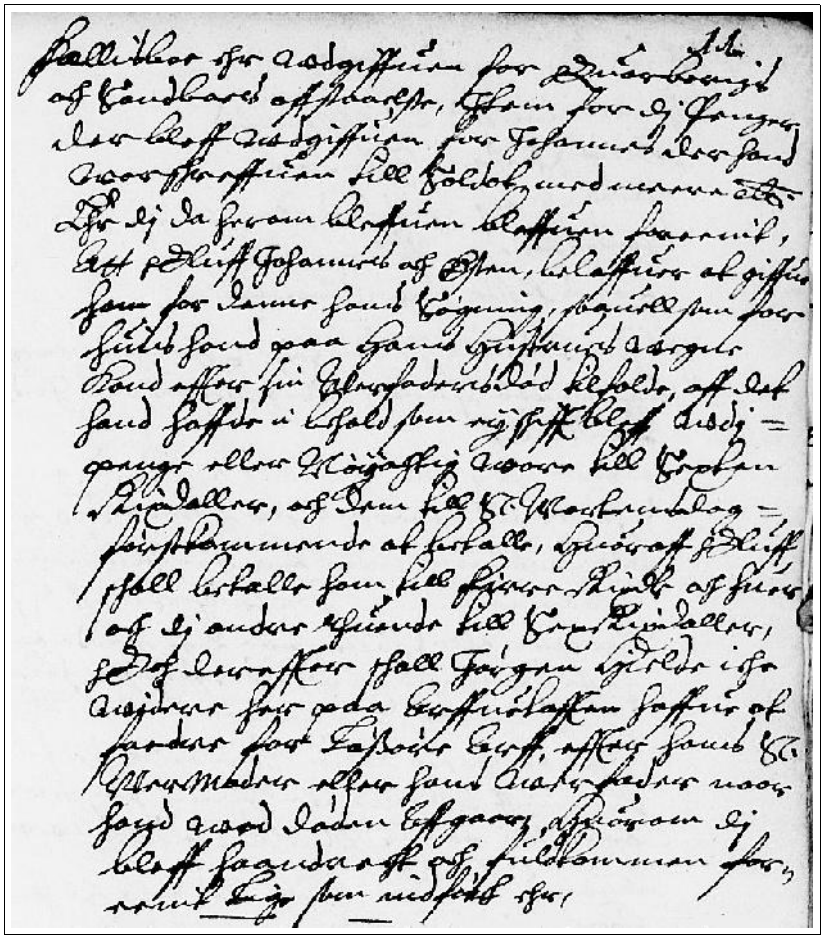

Tingbok Gudbrandsdal - I 8 Nord-Gudbrandsdal 1671-71, folio 11a.

«fællit.. ehr avsgiffuen for Quarberigs og Sandboes affstaaelse, Item for dj Penger der bleff vedgiffuen for Johannes der hans verschreffuen till soldot med meere etc. Ehr dj da herom bliffuen bleffuen forernit, Att Olluf,Johannes och Østen, bliffuer at giffue ham for denne hans Søgning, saauell sin for huis Hand paa Hans Hustrues ... kand effter sin Verfaders død tilholde, aff det hand Haffde i Behold som ey schifte bleff Avdj=g... eller Nøyagtig svare till Sixten Rixdaller, och dem till Sl: Mortensdag = førstkommende at forfalle, huoraff Oluff schall betalle ham til Firre Rixflt sg huer aff dj andere Thuende till Sex Rixdaller. Och dereffter schall Jørgen Hielde iche videre her paa Arffuetaffen haffuer at ... for Løßøre Arff, effter hans Sl: Vermoder eller hans Verfader naas hand ved Døden Affgaar... dj bleff Haandeasgt och fuldkommen foreenit Lige som indført ehr.»

Erich døde antagelig på Sygard Kongsli i 1676.

Det ble avholdt skifte på Kongsli 03.08.1676:

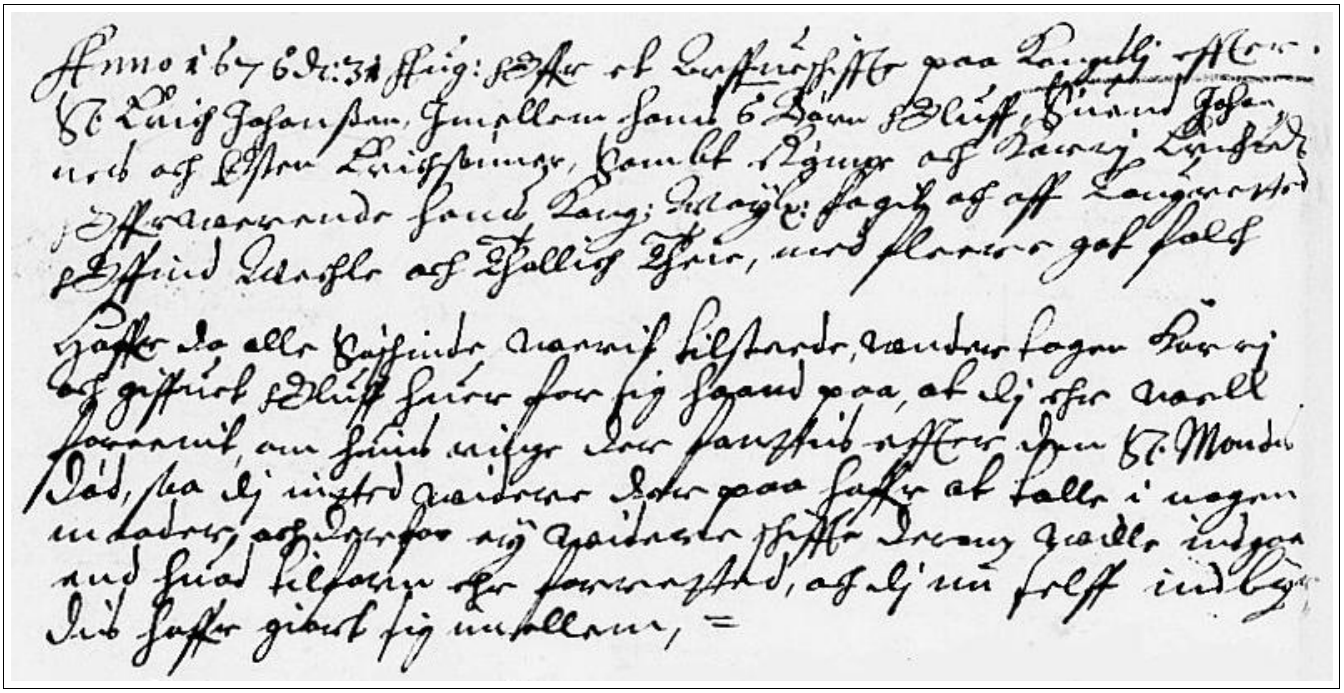

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2 Nord-Gudbrandsdal, 1673-88, Vaage præstegield, folio 39b (Utsnitt).

«Anno 1676 d: 3de Aug: Offr et Arffueschifte paa Kongslj efter Sl: Erich Johanßen, Jmellem Hans 6 Børn Oluff, Suend, Johannes och Østen Erichsønner, sambt Rønne og Karij Erichsd:
Offrvarende Hans Kong: Maytz: Fogits och aff Laugrettes Øffind Vechle och Thollich Theie, med flere got Folch.

Haffr da alle Søschinde varrit tilsteede, undentagen Karrj och giffuet Oluff Huer for Sig Haand paa, at dj ehr well foreenit, om huis .il.ge der fanttis eftter den Sl: Mandens Død, saa dj intted widere derpaa Haffr at talle i nogen maader, och derfor sig widere schifte de..g wille indgaa end huar tilfore och Forrettes, af dj nu selff indbyrdis haffr giort Sig imellem, =»[388]

(Barn VII:127, Far IX:505, Mor IX:506)

Gift med neste ane.

Barn:

Østen Erichsen Kongsli Sygard/Kvarberg Uppigard. Født omkring 1639 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Levde 1666 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Død 1685 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). (Se VII:127).

VIII:254 mm mm mm fm

Guri Svendsdatter. Levde 1636 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Død 1670 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP).

Guri var først gift med Sjur Steinarsen Vistad. De hadde sønnen:
Sjur.

Guri og Erich hadde følgende barn (minst):
Ca. 1636: Oluf, bygslet gården etter sin far, gift med Rønnaug Amundsdatter Tune.
Suend, døde på Kongsli, Ruste, i 1692.
Johannes, gift med Tore Ivarsdatter, døde på Sandbu, Ruste, i 1678.
Ca. 1639: Østen, gift med Ingeleiv Jakobsdatter Valbjør, døde i 1685.
Rønne, på Sogstad i 1670, døde i 1691.
Kari, gift med Ole Torgjersen Rudi.

388 Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 28). Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 23). Stattholderarkivet. D IX, pakke 31 «Gudbrandsdalens jordebok over gods som tilhører andre len, kanonier, prebender, geistlige, adel og andre utenbygds», Froens Sogen, side .56. Stattholderarkivet D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Froenns Sogenn», side .145. Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 176. Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 12a og 14a). Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn, folio 163a. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Froens Sougen, Sødorpe Annex, folio 190a. Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2 Nord-Gudbrandsdal, 1673-88, Vaage præstegield, folio 39b. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 139, 225, 233, 235. Einar Hovdhaugen: Gardar og slekter i Fron, bind II, Nord-Fron, side 129-130, 137.

Sønnen Suend eide ifølge odelsboken fra 1660-61 4 huder i [Sygard] Kvarberg.

Datteren Kari og Ole Torgjersen var nestsøskenbarn og fikk kongeløyve til giftemålet 30.05.1691. Samtidig fikk de «Tilgivelse for Leiemaal». Noen år senere ble det skrevet testamente, datert 24.04.1697. De fikk kongelig stadfestelse 22. juli samme år. Der sto det «at Halvor Jonsen og Mari Amundsdatter overdrager gaarden Hage i Fron, da de var barnløse, til hendes broderdatters mand Oluf Olufsen Rudi».

Guri døde antagelig på Sygard Kongsli i 1670.

Skifte ble avholdt på Kongsli 11.05.1670:

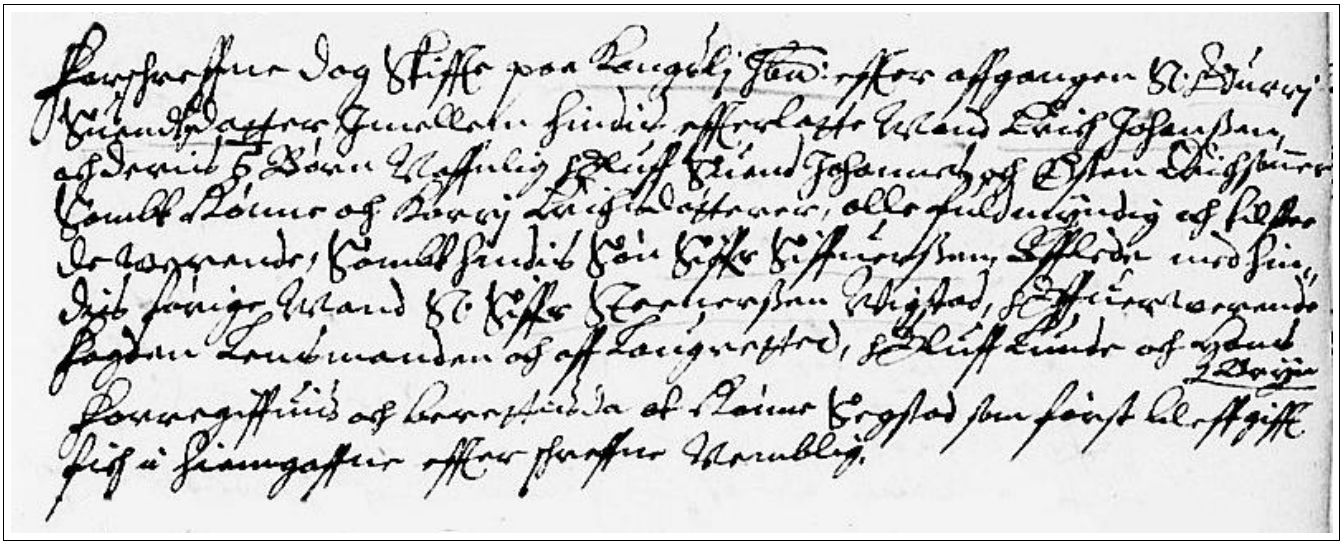

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Vaage præstegield, folio 211a (Utsnitt).

«Forshreffne Dag Skiffte paa Kongslj Ibm: eftter affgangen Sl: Gurrj Suendsdatter Jmellem hindis eftterlatte Mand Erich Johanßen, och Deris 6 Børn Naffnlig
Olluff, Suend, Johannidz och Østen Erichsønner Sambt Rønne och Karrj Erichsdøtterer
alle fuldmyndig och tilstedeverende, sambt
Hindis Søn Siffr Siffuerßen Afflede med Hindis forige Mand Sl: Siffr Steenerßen Wigstad,
Offuerverende Fogden Lensmanden och aff Laugrettes, Oluff Lunde och Hans Boye
Forregiffuis och Berettis da at Rønne Sogstad som først bleff giftt fich i Hiemgaffue eftterschreffne Nemblig.»

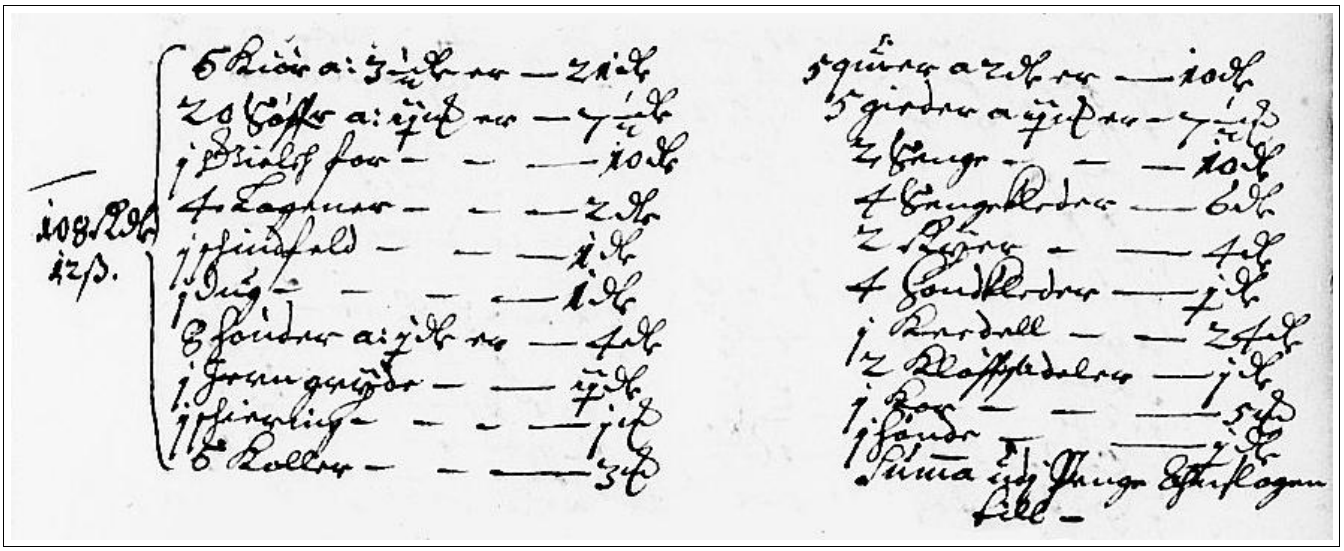

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Vaage præstegield, folio 211a (Utsnitt).

«6 Kiør a: 3½ Rdr er --- 21 Dr
20 Søffr a: 1½ ort er --- 7½ Dr
...
[I brevmargen tilsammen verdier for] 108 Rdr 12 ß.»

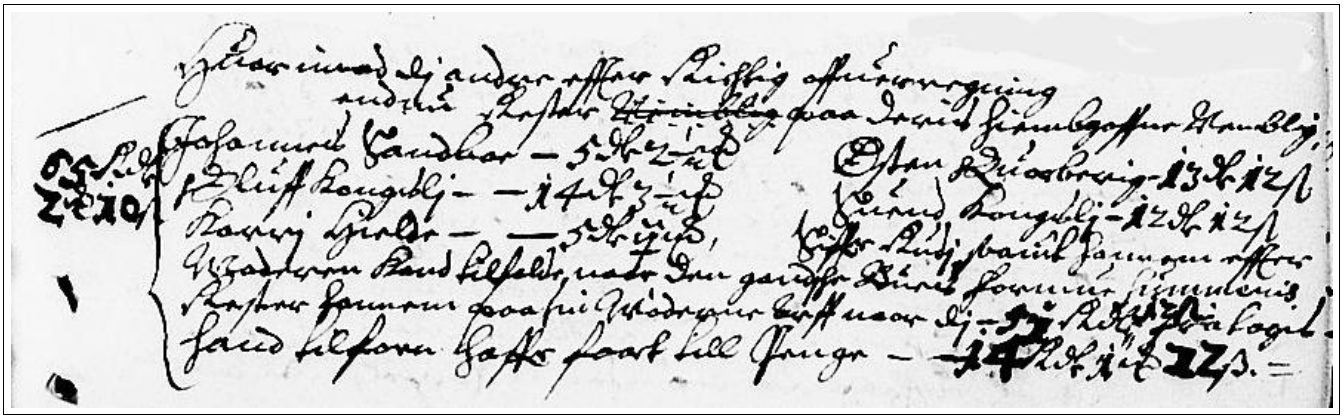

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Vaage præstegield, folio 211a (Utsnitt).

«Hvorimod dj andre effter Richtig affuerregning endnu Rester paa Deris Hiembgaffue Nemblig:
Johannes Sandboe - 5 dr 2½ ort
Østen Quarberig - 13 Dr 12 ß
Oluff Kongslj - 14 Dr 3½ ort
Suend Kongslj - 12 Dr 12 ß
Karrj Hielde - 5 Dr 1½ ort
Siffr Rudj ... honnum eftter Moderen kand tilfalde, naar den gandsche Buens Formue Summeris.
Rester Honnem paa sin Mødrene Arff naar dj - 51 Rdr 3 ß tagit
Hand tilfore haffe faat till Penge - 14 Rdr 1 ort 22 ß =»
[I brevmargen] «65 Rdr 2 ort 10 ß»

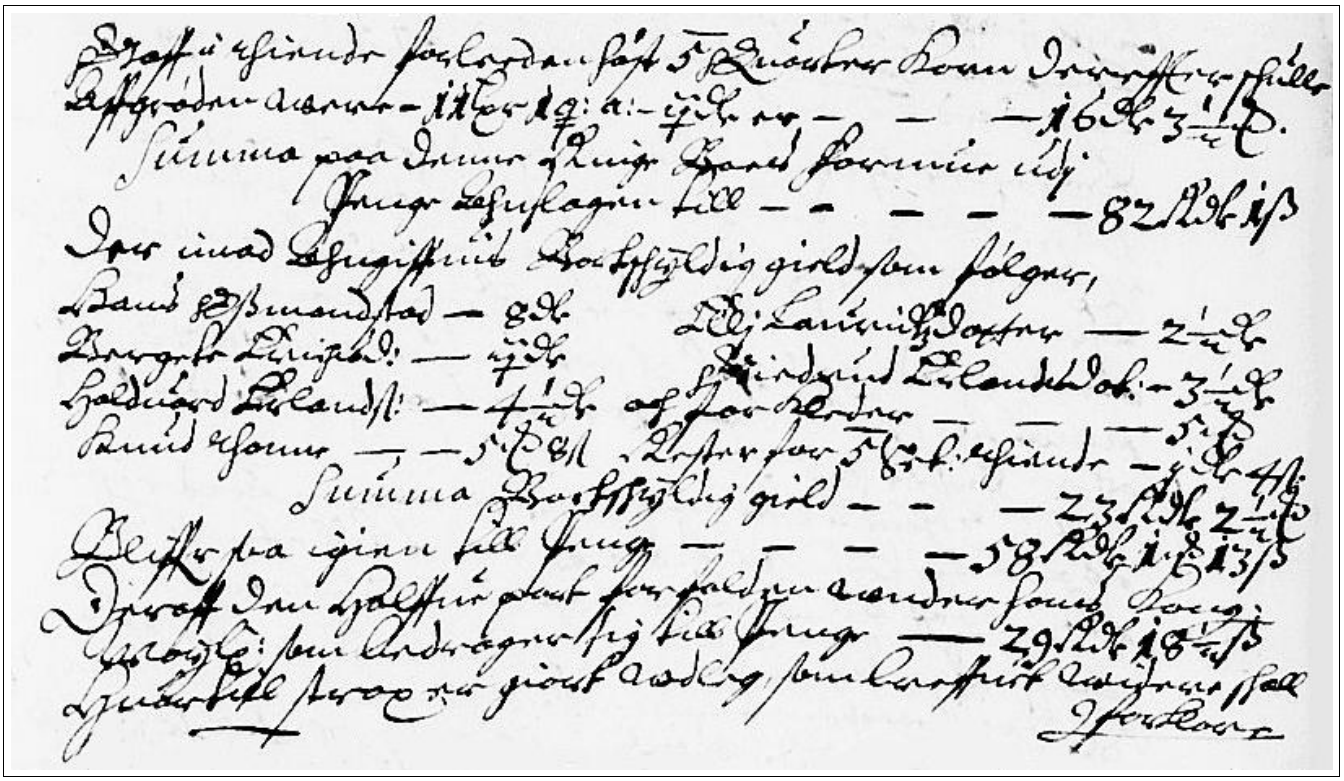

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Vaage præstegield, folio 212a (Utsnitt).

«Gaff i Thiende forleeden Høst 5 Quarter Korn dereffter schulle Affgrøden were 11 tqr [tønner] 1 q: [kvart] a: - 1½ Dr er
--- --- --- 16 Rd 3¼ ß
Summa paa denne Ringe Boets Formue udj
Penge Ahnslagen till
--- --- --- 82 Rdr 1 ß
Der imod Ahngiffuis Boet schyldig Gield som følger,
...
Summa Boet schyldig Gield
--- --- --- 23 Rdr 2½ ß
Bliffr saa igien till Penge
--- --- --- 58 Rdr 1 ort 13 ß

Deraff den Halffue paart forfalden v... Hans Kong: Maytz: som Andrager sig till Penge
--- --- --- 29 Rdr 18½ ß
Huer till strax er giort v..., som breffuet widere schall J forklare».[389]

(Barn VII:127)

Gift med forrige ane.

VIII:255 mm mm mm mf

Jacob Gunnarsen Fellese/Valbjør. Født omkring 1612. Levde 1645 på Valbjør, Vågå (OP). Død omkring 1682 på Valbjør, Vågå (OP).

Jacob var sønn til Gunnar Fellese som brukte gården mellom 1610 og 1643.



Valbjør i Vågå.

Han overtok Valbjør etter sin svigerfar, Peder Trondsen Valbjør, etter at de nok hadde brukt gården sammen i et antall år.

I koppskattemanntallet i 1645 står han sammen med sin svigerfar Peder Trondsen, og hadde antagelig allerede da overtatt det meste daglige arbeidet.

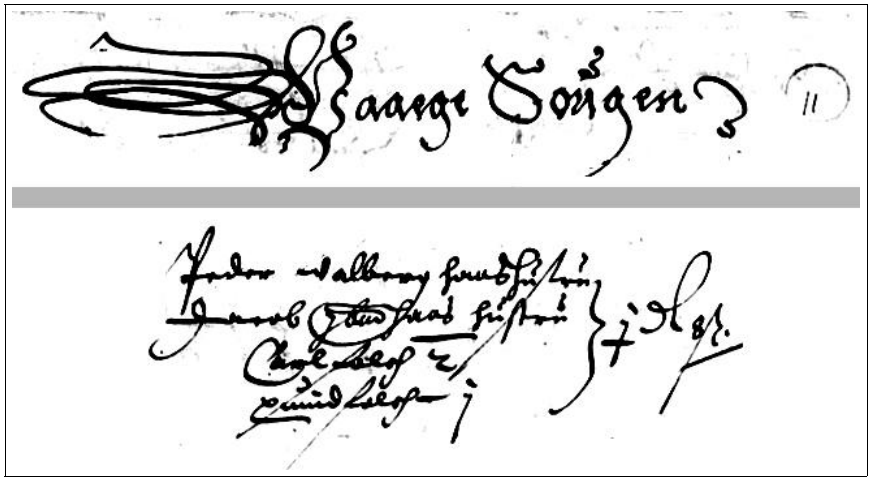

Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 11).

«Peder Valberg Hans Hustru
Jacob ibm Hans Hustru
Carlfolch 2

389 Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 1 Nord-Gudbrandsdal, 1658-73, Vaage præstegield, folio 111a-112a. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 139, 225, 233, 235. Einar Hovdhaugen: Garder og slekter i Fron, bind II, Nord-Fron, side 137.

Quindfolch 1
[Skatt:] ½ Dr 8 ß».

Kun hans svigerfar nevnes ved skattemanntallet i 1647.

Jacob eide 5½ skinn 1 fetling i Fellese i 1657 og 1660-61.

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31) er bevart. Den viser for Valbjør i Vågå:

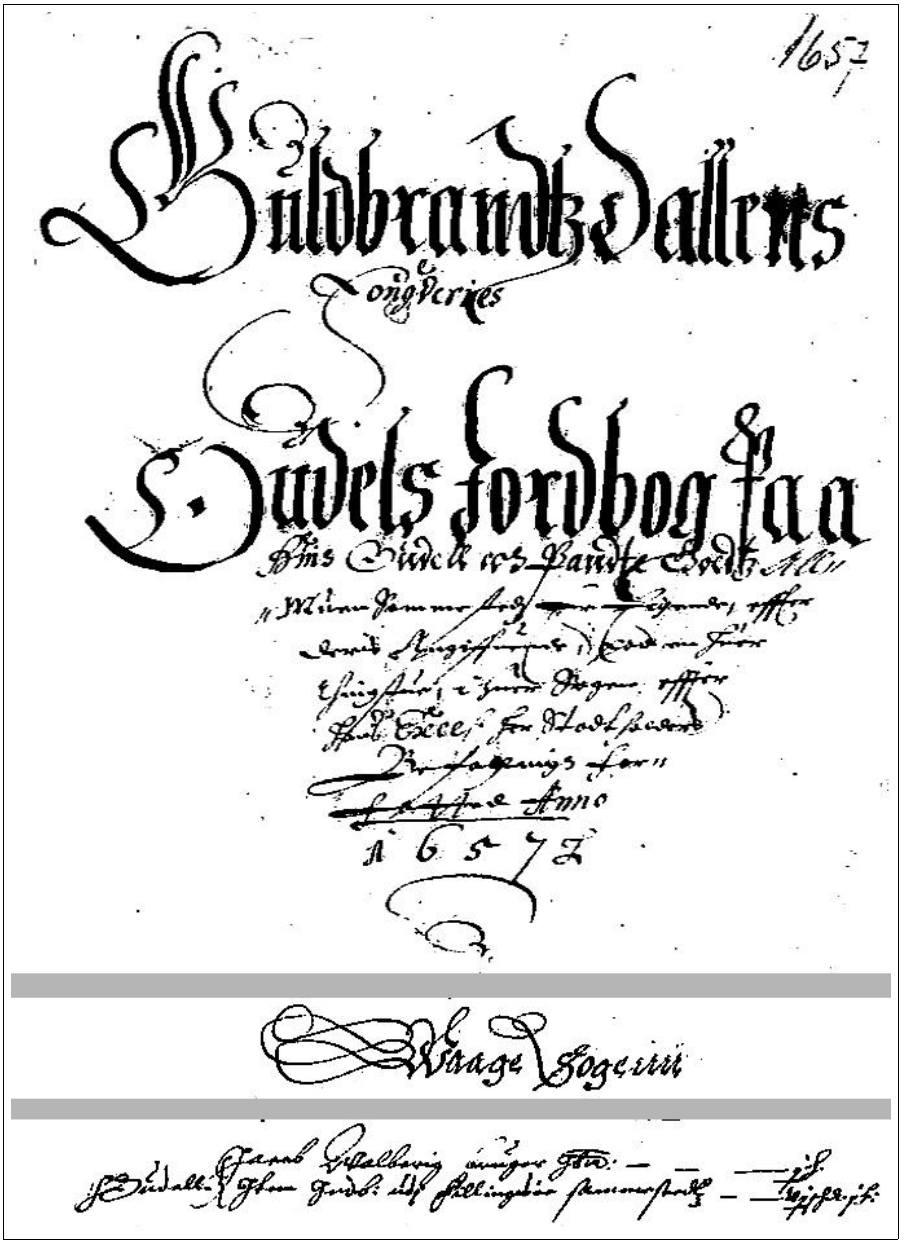

Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .135.

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammestedz er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadtholders Befalling forfattet Anno 1657.»

«Waage Soenn»
«Jacob Walberig bruger jbidem ½ hud
- Jtem Jndberger udj Fillingsöe sammestedtz 5½ schind 1 fetling».

En fetling er huden eller skinnet på en dyrefot. Som landskyldenhet brukt i betydningen et kvart kalveskinn.

Jordeboken fra 1660-61 viser at Jacob eide 5½ skinn 1 fetling i Fellese.

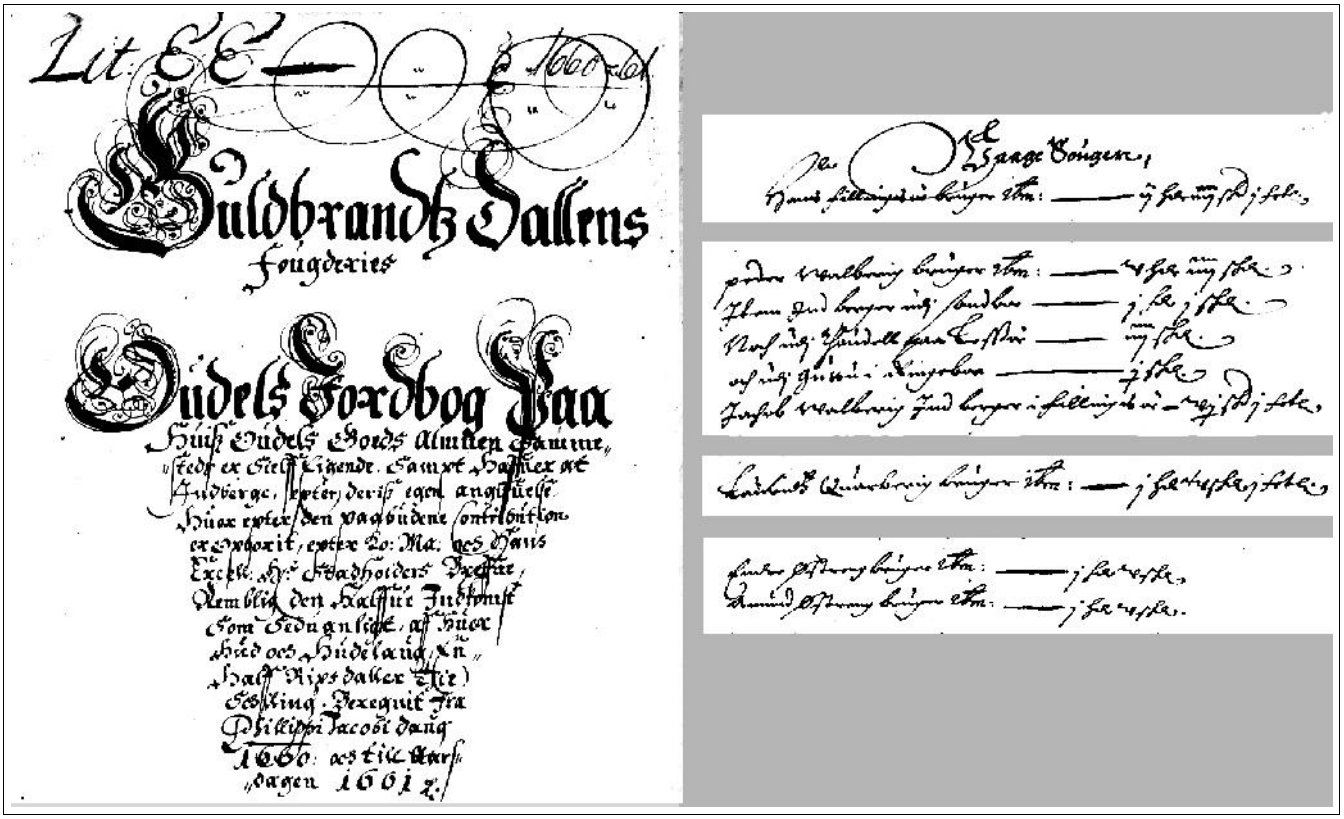

Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 16a-16b).

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifuelse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Vaage Sougen
Hans Fillingsøe bruger ibm: - 2 Hdr 4 shd 1 fet.»

....

«Peder Valberig bruger ibm: - 5 Hdr 4 shd.
Item Jndberger udj Sandboe - 1 Hd 1 shd
Noch udj Thøndell paa Leßøe - 3 shd.
och udj Guttu i Ringeboe - ½ shd.
Jacob Valberig Jndbringer i Fillingsøe - 5½ shd 1 fetl.»

.....

«Laurits Quarberig bruger ibm: 1 Hd 4 shd 1 fetl.»

.....

«Endre Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.
Amund Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.»

Hans far, Gunnar Fellese, eide i 1624 3 huder med bygsel i Fellingså og 1 skinn i Bjølverud på Lesja.

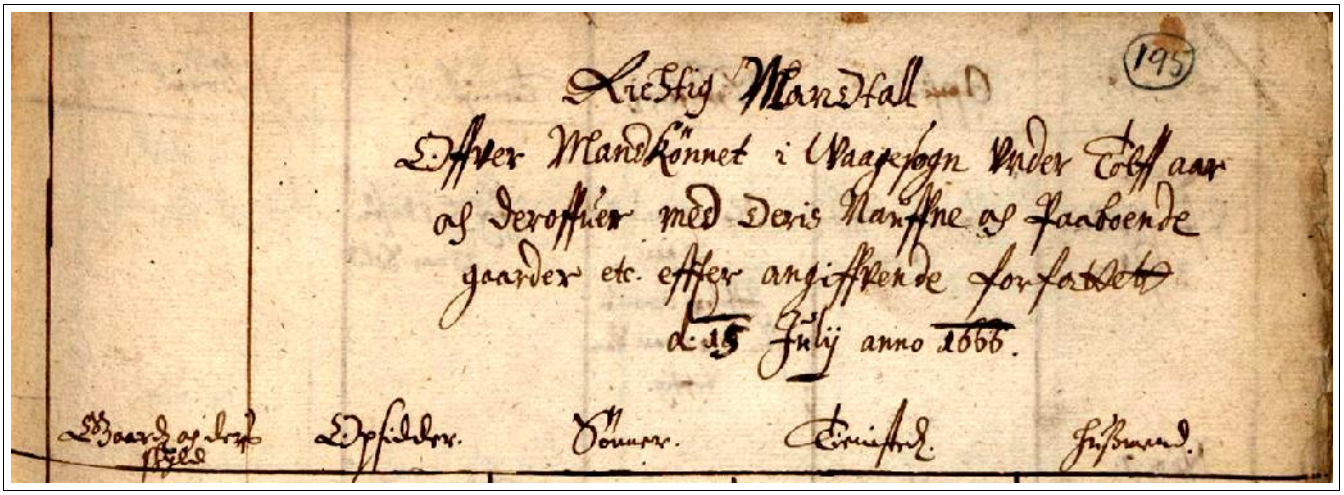

Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 195 - Utdrag.

«Richtig Mandtall
Offwer Mandkønnet i Waagesogn vnder Tolff aar
och deroffuer med Deris Nauffne och Paaboende
Gaarder etc. effter angiffvende forfattet
d. 15 July anno 1666.»

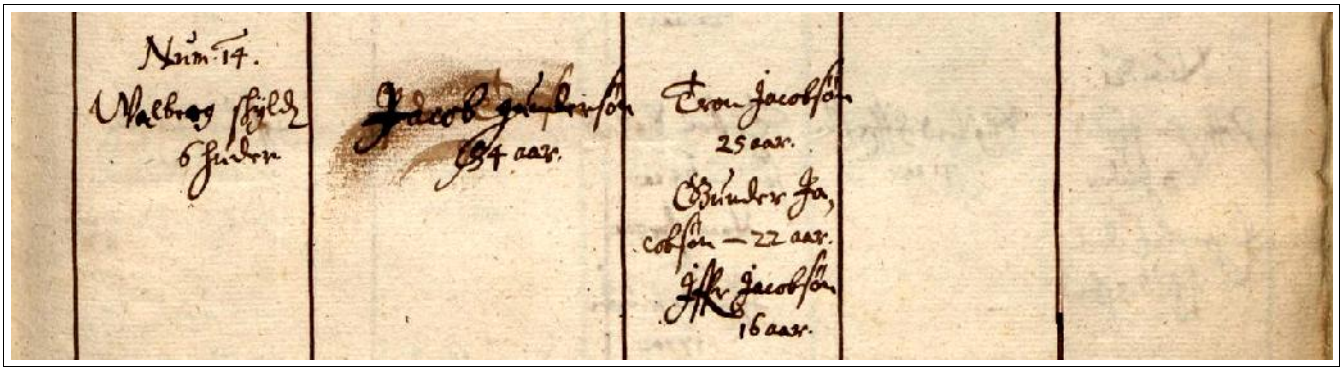

Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 197 - Utdrag.

Prestenes manntall fra 1666 viser for Valbjør:
«Gaard.
Num. 14 - Walberg schylder 6 Huder.
Opsidder.
Jacob Gundersøn 54 aar.
Sønner.
Tron Jacobsøn 25 aar.
Gunder Jacobsøn 22 aar.
Jffer Jacobsøn 16 aar.

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Valbjør i 1668.viser at Jacob fortsatt hadde gården.

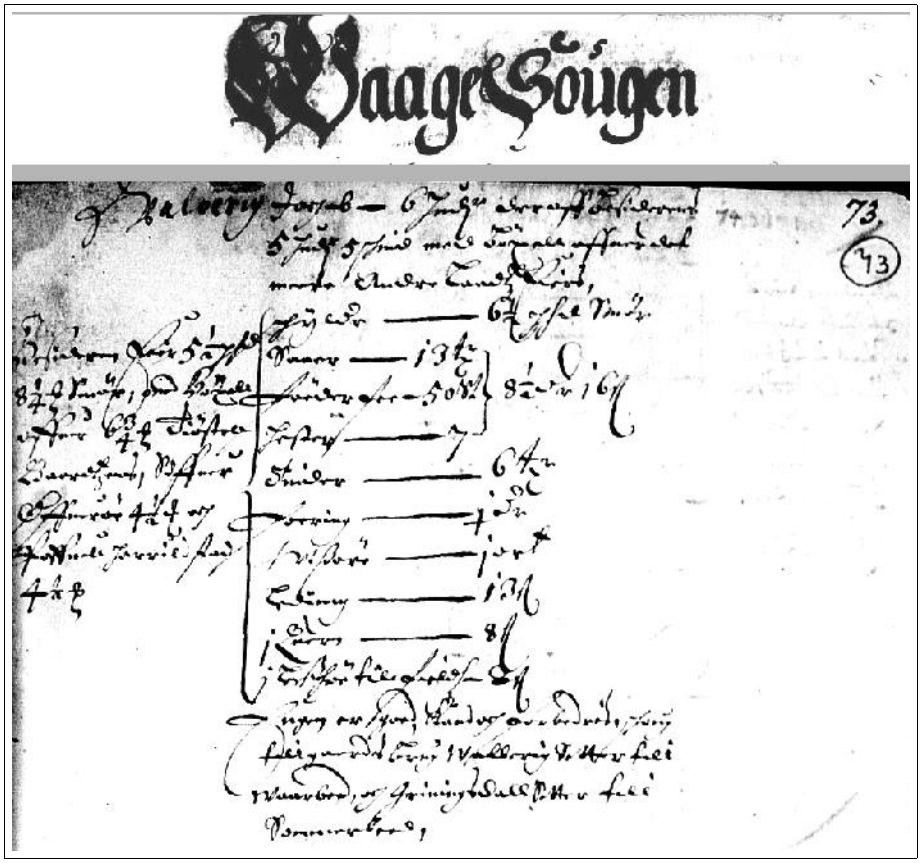

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 73a.

Walberig Jachob - 6 Huder deraf Besideren 5 Huder 5 schind med Bøxell offuer det mesre Christer Lundz Røros(?)

Valberg hadde i 1668 7 hester og 50 naut. Utseden var 13 tønner.

Landskylda var en årlig leie som en leilending betalte til jordeieren. I eldre tid var landskyld samtidig den faste målestokk for jordeiendom, ved kjøp, salg og arveskifte, og til dels ved beskatning.

Landskylda skulle betales innen julaften Den var sjelden uttrykt i penger, i regelen i forskjellige vareslag, «landskyldspecies». Det var et stort antall av dem, men de viktigste var korn eller mel, smør, huder og fisk. Fisk dominerte i Nord-Norge, smør i Trøndelag og på Vestlandet, huder på Agder og i fjellbygdene på Østlandet, korn og mel over resten av Østlandet. I størstedelen av 1600-årene ble 1 skippund mel regnet lik 2 huder, 1 laup smør eller 2 våger fisk.

En fetling er huden eller skinnet på en dyrefot. som landskyldenhet brukt i betydningen et kvart kalveskinn Norsk historisk leksikon).

Landskyld i Gudrandsdalen: 1 hud = 12 kalveskinn = 48 fetlinger.

Jacob døde antagelig på Valbjør i 1682.

Det ble holdt skifte etter ham 20.02.1682. Det fremgår her at skiftet mellom mor og barn skulle utstå inntil videre:

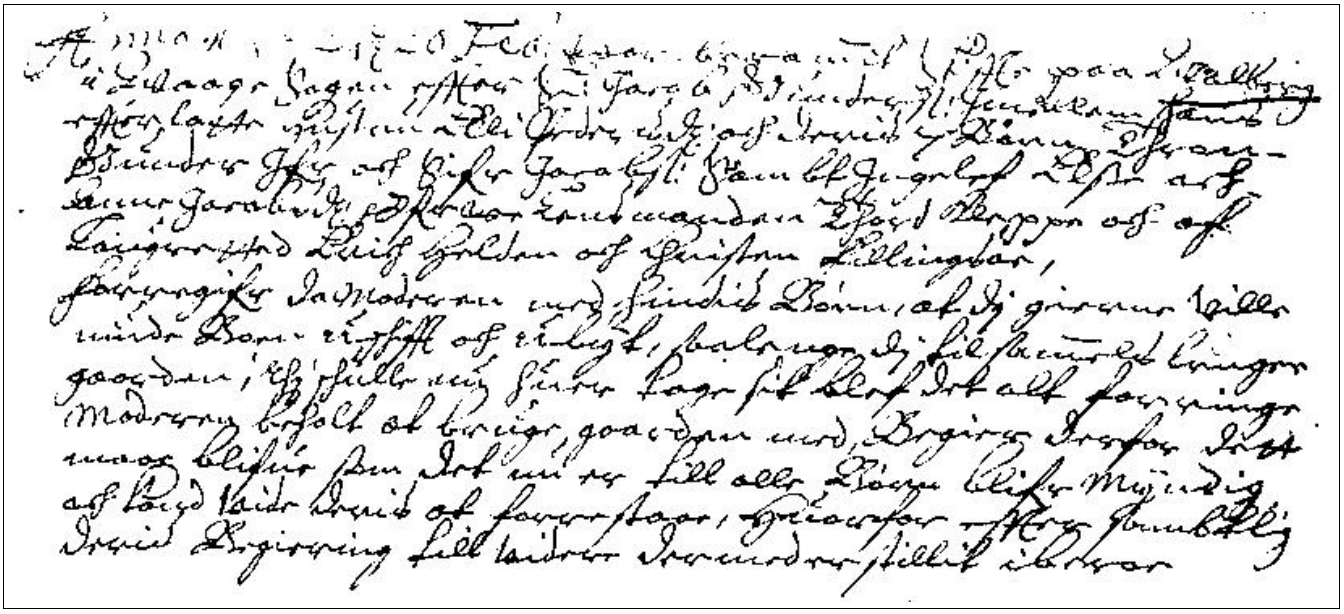

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2 Nord-Gudbrandsdal, 1673-88, Vaage præstegield, folio 109b - Utsnitt.

«Anno i 1682 d: 20 Feb: war berammit Skiffte paa Walberg i Waage Sogen effter Sl: Jacob Gunderß: Jmellem Hans effterlatte Hustrue Elli Pedersdr: och Deris 4 Børn Thron Gunder Ifr och Sifr Jacobß: Sambt Jngelef Elße och Anne Jacobsd: Ofrvar Lensmanden Thord Kleppe och af Laugrettes Erich Helden och Christen Lillingsae,

Forregifr da Moderen med Hindies Børn, at dj gierne ville nuede Boen u-schifft och u-ligt, balenge(?) dj til s..nneles bruger gaarden, Thi schulle nu huer tage sit blef det alt forringe. Moderen beholt at bruge gaarden med Begier derfor dett maae blifue som det nu er till alle Børn blifr myndig och kand Vide deris at forrestaae, Huorfor eftter sambtlig Deris Begiering till videre Derunder stillit iberoe.»[390]

(Barn VII:128, Far IX:509)

Gift omkring 1635 i Vågå (OP) med neste ane.

Barn:

Ingeleiv Jacobsdatter Valbjør. Levde 1666 på Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP). Død 1697. (Se VII:128).

VIII:256 mm mm mm mm

Eli Pedersdatter Valbjør. Født omkring 1615. Levde 1666 på Valbjør, Vågå (OP). Død etter 1697.

Eli var datter til Peder Trondsen Valbjør (~1580 - >1672) og
Anne Ivarsdatter Sandbu (~1591 - >1645).
Hennes farforeldre var Trond Erichsen Bjølstad/Valbjør (~1550 - ~1638) og
Eline Michelsdatter [Munk] (~1560 - >1620).
Hennes morforeldre var Ivar Aasmundsen Sandbu (~1544 - ~1633) og
Rønnoug [Lodvarsdatter Slette?] (døde ~1596).

Eli og Jakob hadde følgende barn (minst):
Ingeleiv, gift med Østen Erichsen Kongsli/Kvarberg, døde i 1697.
Else, ugift.
Ca. 1641: Trond, 25 år i 1666, døde omkring 1722.
Ca. 1644: Gunder, 22 år i 1666.
1650: Iffuer, 16 år i 1666.
Sjugurd, til Øverøy.
Anne, levde i 1717 på Bøje i Skjåk.

10.05.1697 skiftet Eli med de 6 barna som fortsatt levde.

390 Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 11). Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .135. Prestenes manntall i 1666: 6 Gudbrandsdal prosti - Vågå, folio 197. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 73a. Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 2 Nord-Gudbrandsdal, 1673-88, Vaage præstegield, folio 109b. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 28. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 232.

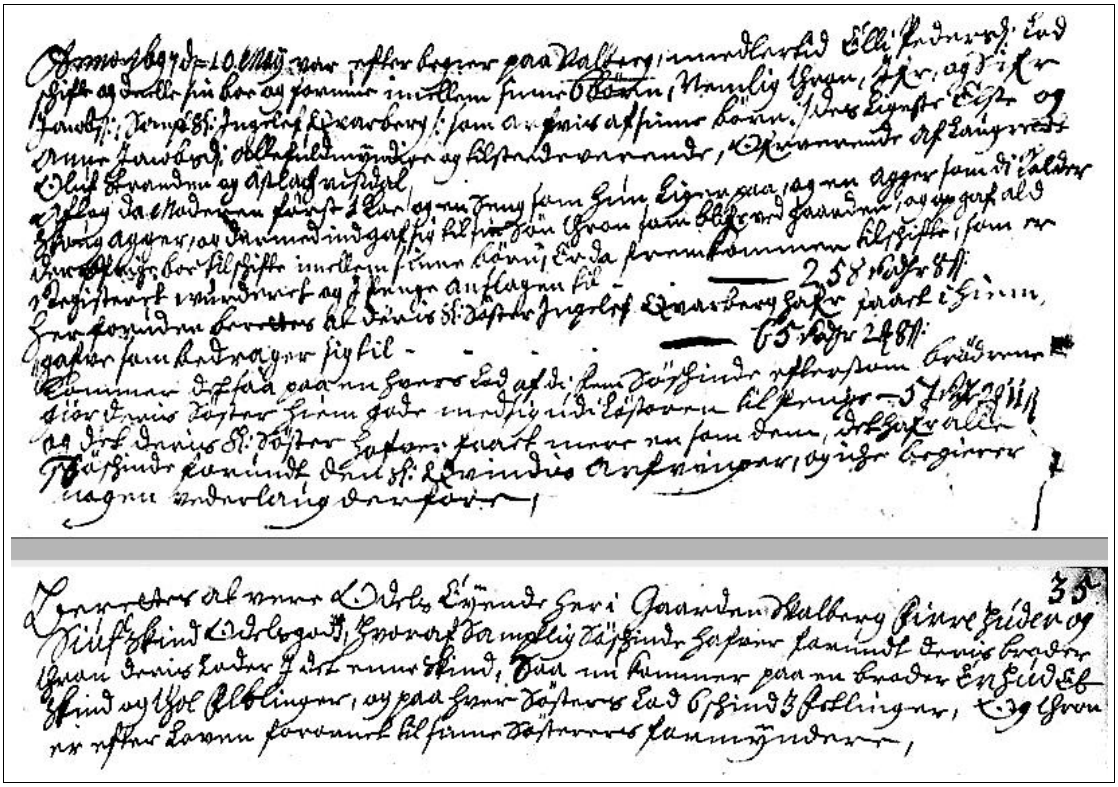

Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 3 Nord-Gudbrandsdal, 1690-1719, Vaage præstegield, folio 34b-35a - Utsnitt.

«Anno 1697 dj= 10 May var efter begier paa Valborg, imeedlertid Elli Pedersd: Lod schifte og Deelle sin Boe og Formue imellem sinne 6 Børn, Nemlig Thron, Ifr, og Sifr Jacobß: sampt Sl: Ingelef Qwarborg /: som Arfvis af sinne Børn:/ Des Ligeste Elße og Anne Jacobsd: Alle fuldmyndige og tilsteedeverende, Ofwerverende Af Laugrets Oluf Stranden og Aslach Wistdal,

Aflag da Moderen først 1 Koe og en Seng som Hun Liger saa, og en Agger som dj Holder ... Agger, og dermed indggaf sig til sin Søn Thron som blife ved Gaarden, og opgaf ald den Øfrige Boe til schifte imellem sinne Børn, Er da fremkommen til schifte, som er Registreret vurderet og J Penge anslagen til

- 258 Rdhr 8 sh:

Her foruden berettes at Deris Sl: Søster Ingelef Qvarberg hafr faaet i Hiemgafve som bedrager sig til

- 65 Rdhr 2 ort 8 sh:

Kommer det saa paa enHvers Lod af di fem Søschinde eftersom brødrene giør Deris Søster Hiem gade med sig udi Løstaaen til Penge

- 57 Rdhr 2 ort 11 sh.

og det Deris Sl: Søster Hafuer faaet mere en som Dem, Det hafr alle Søschinde forundt den Sl: Qvindis Arfwinger, og iche begierer naaen wederlaue derfore.

Berettes at vere Odels Eyende Heri Gaarden Walberg Firre Huder og Siuf Skind Odelsgodz, Hvoraf Samptlig Søchinde Hafuer forundt Deris Broder Thron Deris Loder J det enne Skind, Saa en Kommer paa en Broder En Hud Et Skind og Thoe Reblinger, og paa hver Søsters Lod 6 Schind 3 Reblinger, Og Tron er efter Loven forornet til sinne Søsterers Formyndere,»[391]

(Barn VII:128, Far IX:511, Mor IX:512)

Gift omkring 1635 i Vågå (OP) med forrige ane.

Generasjon IX

IX:17 ff ff mf ff f

Jon Aas Lunden. Levde 1610 på Lunden, Aas, Tydal (ST).

Opphavet til den nåværende gården Lunden er etter alt å dømme den tidligere Hallosgården. Når navnet Lunden kom i bruk vet vi ikke sikkert, og det har sikkert oppstått etter flere oppdelinger og flytninger av både eiendomsgrenser og tun.

Om det er riktig å føre Lunden tilbake til den gamle, opprinnelige Ås-gården, er Jon fra skattelistene i 1520 og 1557 den første brukeren vi vet om.

391 Skifteprotokoll Gudbrandsdal sorenskriveri nr. 3 Nord-Gudbrandsdal, 1690-1719, Vaage præstegield, folio 34b-35a. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen bind III, side 28. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom» (2000), side 232.

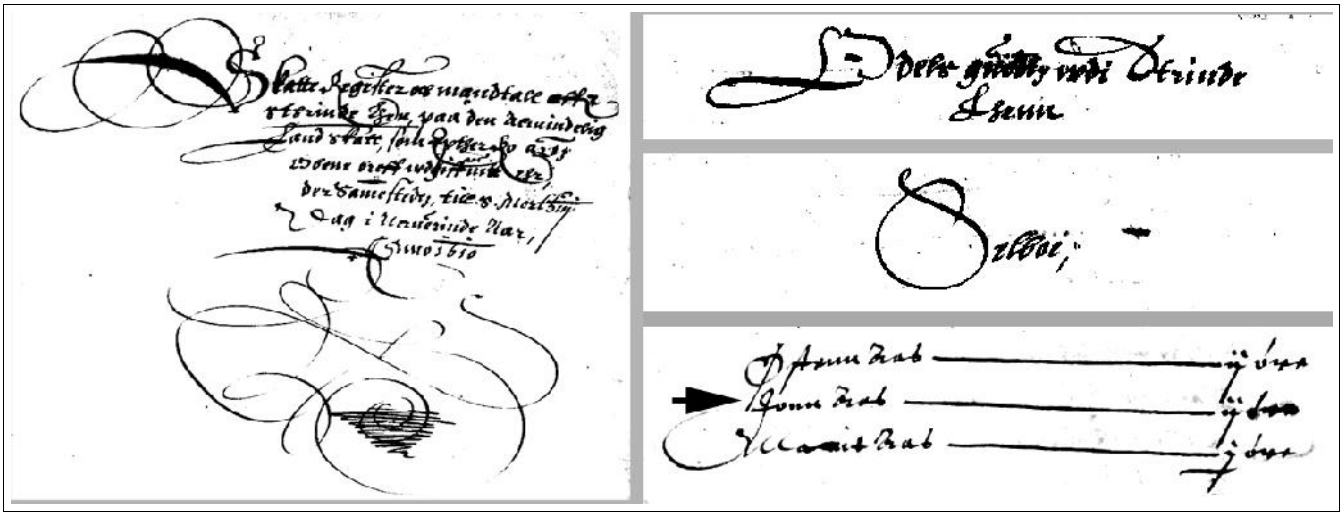

Landskatt Martini 1610 1 Strinda fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 7, legg 1, litra 1, bilde 5).

Brukeren heter Jon også i 1610 og det kan ha vært barnebarnet til den første Jon.

Deretter overtok sønnen Peder Jonsen, som var født omkring 1585.[392]

(Barn VIII:9)

Gift

Barn:

Peder Jonsen Aas Lunden. Født omkring 1583. Levde 1661 på Lunden, Aas, Tydal (ST). Død omkring 1665 på Lunden, Aas, Tydal (ST). (Se VIII:9).

IX:81 ff mf mf ff f

Bersvend Megaard. Levde 1645 på Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST).

Under folketellingen for koppskatten (8 skillingskatten på hver voksen) i 1645 bruker Bersvend gården. Det er grunn til å tro at han er sønn til den tidlligere brukeren, Ole.

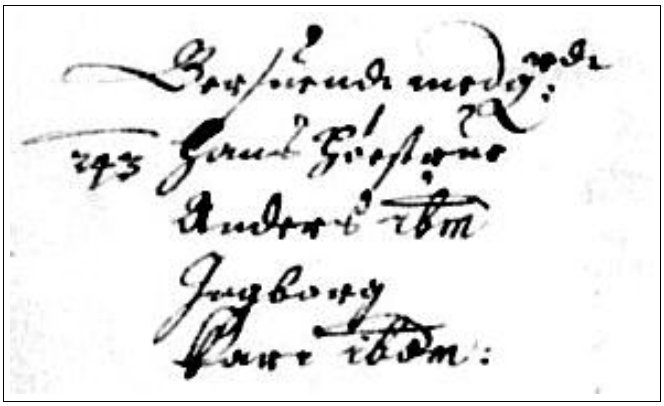

Koppskatten i 1645, Trondheims Lehn, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 13).

Han har kone, og dertil følgende voksne personer på gården: Anders, Ingeborg og Kari. Om alle disse er hans barn, eller hvem det er kan ikke sies sikkert, men i alle fall er nok Anders hans sønn.

Skattematrikkelen fra 1647 for «Holdtaallenns Tinglaug¯ viser:

392 Landskatt Martini 1610 1 Strinda fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 7, legg 1, litra 9, bilde 5). Bygdebok for Tydal, Bind 3, side 379-380. Tydalsboka, bind 2, side 190-191..

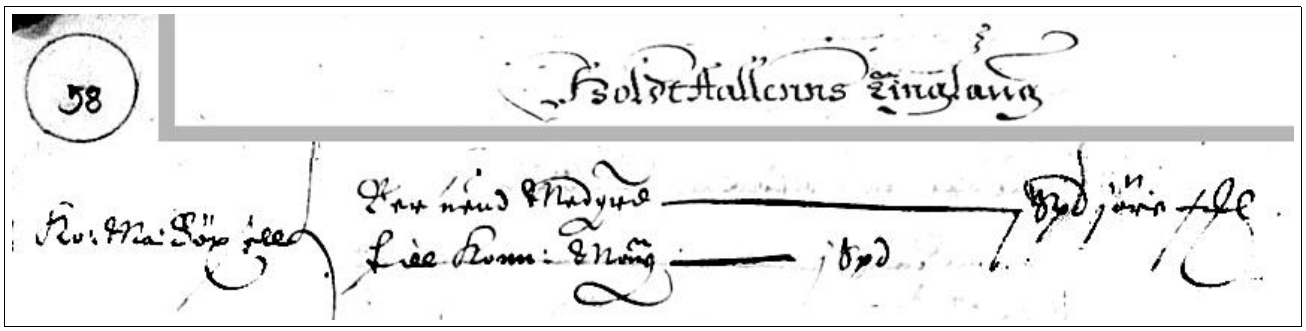

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, folio 58).

«Bersuend Medg[aa]rd 1 spd, 1 øre 10 mkl.
Till Konn. Mayt. 1 spd.
Selff eiendis 1 øre 10 mkl.
Ko. Ma. bøxell.»
(1 spann = 3 øre (= 9 ertuger) = 72 marklag (ml)).

Megården er en gammel gård. Om ikke annet, kan en skjønne det av at det er store vidder, særlig i Hultdalen som har hørt til gården. Den ligger også bra til, med god jord. Det eldste navnet, «Midrudh», og navnet ellers, tyder også på at den har ligget i midten, og derfor trolig er eldst av gårdene omkring. En skal også nevne sagnet om «Jo-Fløttirauv», som det er fortalt skulle ha slått seg ned i Megården. Det må i så fall være før 1450. Det er også mulig at Megården hadde fått tak i Midtaune og Fageråsen, fordi Jo bodde på begge disse plassene. Likeledes på Envollen og Holvollen.

Gården nevnes første gang i 1450. Den hørte da til domkirken. Den er bygslet for ½ mark, og det er Barder (Bård) Finsson som har gitt hele gården til domkirken. Vi vet ikke om Bård bodde på gården.

Gården er hverken nevnt i skattemanntallet i 1520,eller i Olav Engelbrektssons jordebok i 1530.

I 1548 heter mannen her Eyliff Midthgord. Han betalte ½ daler i skatt. Men i 1557 er det Joen i Midgaard som har betalt den halve daleren, og som altså da har gården. Det er ikke mulig å noe om slektskap.

I 1611 er det ei enke som har gården. Gården er på 1 spann. Dette er kanskje enka etter Joen.

I 1630 er det Oluff Medgaard som er her. Men gården er nå bare på 2 øre 10 ml. Det må altså ha vært solgt av noe fra gården.[393]

(Barn VIII:41)

Gift

Barn:

Anders Bersvendsen Megaard. Født omkring 1628 til Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1680 på Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST). Død før 1690 fra Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST). (Se VIII:41).

IX:85 ff mf mf mf f

Zacharias Botten. Klokker. Levde 1657 på Botten, Haltdalen, Haltdalen (ST).

Navnet, som uttaleles Båttn, dativ Båttna, ble skrevet Båtten i 1723. Det kommer antagelig av en botn, et søkk i landskapet, trolig bekkdalen ved de gamle husene. Man kan ikke finne gården i de eldste dokumentene. Det er litt merkelig så nær den ligger kirken. Det kan tenkes at Austerlydh som er nevnt i skattemanntallet i 1520 kan være Øvstlia under prestegården, og at denne gården da kan ha vært sammen med Øvstlia. Utenkelig er det da ikke at det har vært prestegård, og derfor slapp å betale skatter. I alle fall var det senere klokkergård, og har nok i eldre tider hatt noe med kirken å gjøre.

Det er først i 1611 vi kan finne noe om gården Den er da en ødegård, altså heller liten, så den kan ikke være så gammel om den ikke er utskilt fra Øvstlia. Brukeren het da Olluff Båtten. I 1630 er gården verdt 1 øre, altså fortsatt liten. Det står ikke noe om hvem som er bruker på den tiden. Under folketellingen i 1645 eller 1647 er gården ikke nevnt, så gården må være forlatt, om den da ikke var prestegård, men det er lite trolig.

393 Koppskatten i 1645, Trondheims Lehn, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 13). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, folio 58). Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 227-228.

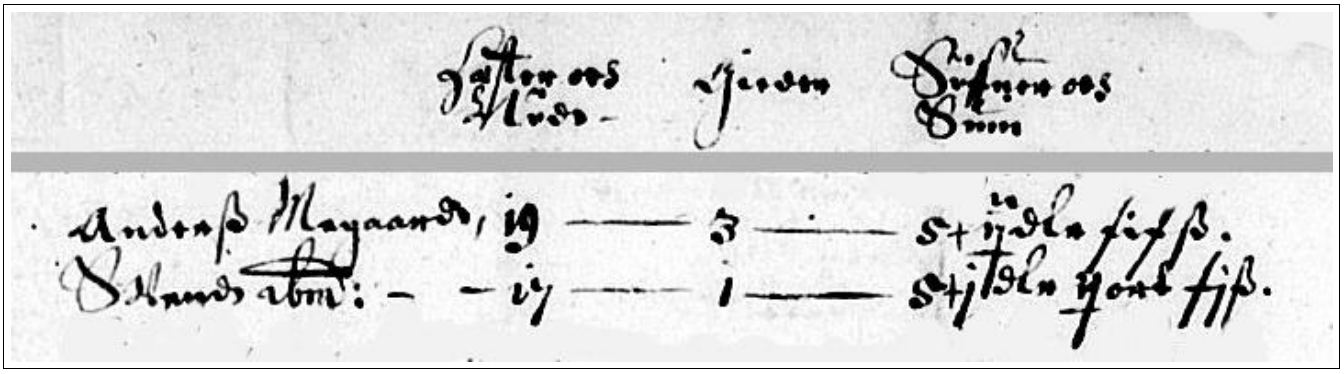

Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 381).

Men i 1657 er det i alle fall folk her, og mannen som bor her da, er klokkeren i bygda, Zacharias, og han har 15 hester og kyr, ingen sauer, men 5 geiter og svin.

Han hadde nok da vært klokker i lang tid, for alt i 1665 har sønnen Salomon overtatt Botten. [394]

(Barn VIII:43)

Gift

Barn:

Salomon Zachariasen Botten. Født omkring 1625. Levde 1666 på Botten, Haltdalen, Haltdalen (ST). (Se VIII:43).

IX:121 ff mm mm ff f

Jon Digre. Levde 1570. Levde 1607 på Digre, Singsås, Haltdalen (ST).

Fra de siste 1500-årene finner vi Jon som bruker.

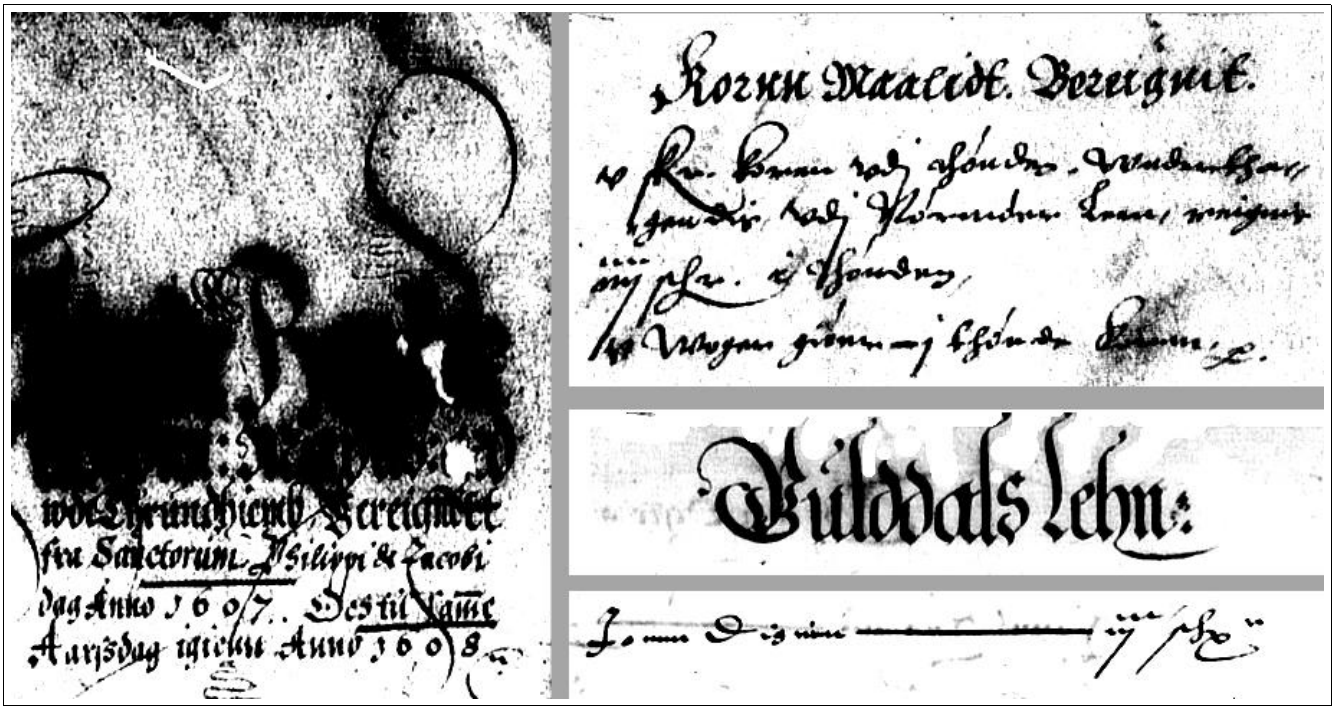

Tiendemanntall Trondheim len, Jemtland, Herjedalen, Romsdal og Reinsklostergodset 1607-08 (Lensregnskap Trondheims len, eske 5, legg 1, litra 1, bilde 12).

Han svarte korntiende i 1607 av en avling på 6 tønner.

Bjørn het en av karene her, som i 1614 betalte 2½ rdl. fordi han «udi Brølup» slo Per Talsnes.

Ola het en annen, og med ham hadde Marit Eriksdatter «ligget i frillelevnet», og da hun ikke klarte å betale boten på 2 rdl. – for fattigdoms skyld – måtte hun «afsone».

To år senere måtte Ola ut med 4 rdl. for å ha hatt barn med Kari.

Bjørn skattet i 1617 som husmann.

394 Kvegskatt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, bilde 381). Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, side 129.

Men Bjørn og Ola er bare småkarer i sakefallsregneskapet – regneskapet for bøter – sammenlignet med Jens Jonsen, kanskje broren som tok over gården etter faren senest i 1630.

Presten Per Nilssen Skytte noterte omkring 1500 på permen til kallsboka hvilke gårder som var lagt til presteembetet i Holtålen. Av Digre skulle sognepresten ha landskyld av 2 øre. Dette er første gang gården nevnes, den må ha ligget som ødegård helt opp i første halvdel av 1500-årene, da den ikke er med i tiendepengeskatten i 1520. I tillegg hadde Elgeseter kloster landskyld av 8 marklag eller 1 ørtug, som den også er oppgitt til. Denne parten finner vi ikke i det eldste bevarte regnskapet for klostergodset, men først i 1592. Dette betyr nok at klosteret ikke har fått bygslet bort gården tidligere. Eierforholdet har trolig rot i høymellomalderen. Fra 1650 er det kronen som har landskylda av klosterparten, mens prestebolet har bygselretten til hele gården, 2 øre 8 marklag. Fra 1659 er landskylda til kronen betalt av 11 marklag, tre marklag mer enn før. Den samlede skyld av Digre er altså nå regnet til 2 øre 11 marklag, slik vi finner skylda senere. Omkring 1670 kjøpte Henning Irgens som var hytteskriver på Røros Verk, disse 11 marklag, men før 1680 er Jon Digre selveier av denne landskyldparten.

I 1557 var det Hallvard «paa Dygrenn» som betalte skipsskatten med 1 rdl.[395]

(Barn VIII:61)

Gift

Barn:

Jens Jonsen «Villmann» Digre. Født omkring 1588. Levde mellom 1623 og 1666 på Digre, Singsås, Haltdalen (ST). Død 1670 på Digre, Singsås, Haltdalen (ST). (Se VIII:61).

IX:137 fm ff fm ff f

Ellev Yset Oppgaarden. Festebonde. Levde fra 1611 til 1645 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST).

Her som i andre grender i bygda var det først kun en gård. Det er grunn til å tro at det også her er to brødre som har delt gården, i alle fall har Ysetgårdene like stor matrikkelskyld hele tiden. Første gang gården nevnes er i et skattemanntall fra 1520. Det er da kun en gård, og mannen heter «Haldor paa Iesetter». I erkebisp Olav Engelbrektssons jordebok i 1530 er gården også med. Den er da bygslet for ½ spann, og er altså ikke blandt de største gårdene i bygda. Gården heter da Øieseter. Den er også med på en liste over gårder som skatter til Elgeseter gods i 1590. Her står det Indset, men det er sikkert samme gård.

I et lensregnskap over avgifter til Stenviksholm i 1548 er det Halvard (Haluordtt) som har gården. Den er fremdeles på ½ spann og det er betalt «½ thunne thierrre» (1 tønne tjære) i avgift. Det var altså tjærebrenning på gården, som på de fleste andre gårdene. Denne Halvard har nok vært en drivende kar, for noen få år senere er gården kommet opp i 3½ øre, altså dobbelt så mye som før. Han betaler nå ½ tønne tjære i landskyld til Holm, antagelig Stenviksholm.

Men i 1557 har Halvard gitt fra seg styringen. Det er nå to brukere som nevnes: «Øffuind paa Ysted, Wegliich i bidem», altså Øyvind og Veglich (Eyluff eller Oluf). Dette er antagelig sønnene til Halvard som fikk halvparten hver, men man vet ikke sikkert. Det er lite trolig at gården er delt, antagelig drev brukerne den sammen. Øyvinds part ble senere Nordstuggu, Wegliich hadde Oppgården.

395 Tiendemanntall Trondheim len, Jemtland, Herjedalen, Romsdal og Reinsklostergodset 1607-08 (Lensregnskap Trondheims len, eske 5, legg 1, litra 1, bilde 12). Singsåsboka, Bind II, side 208.

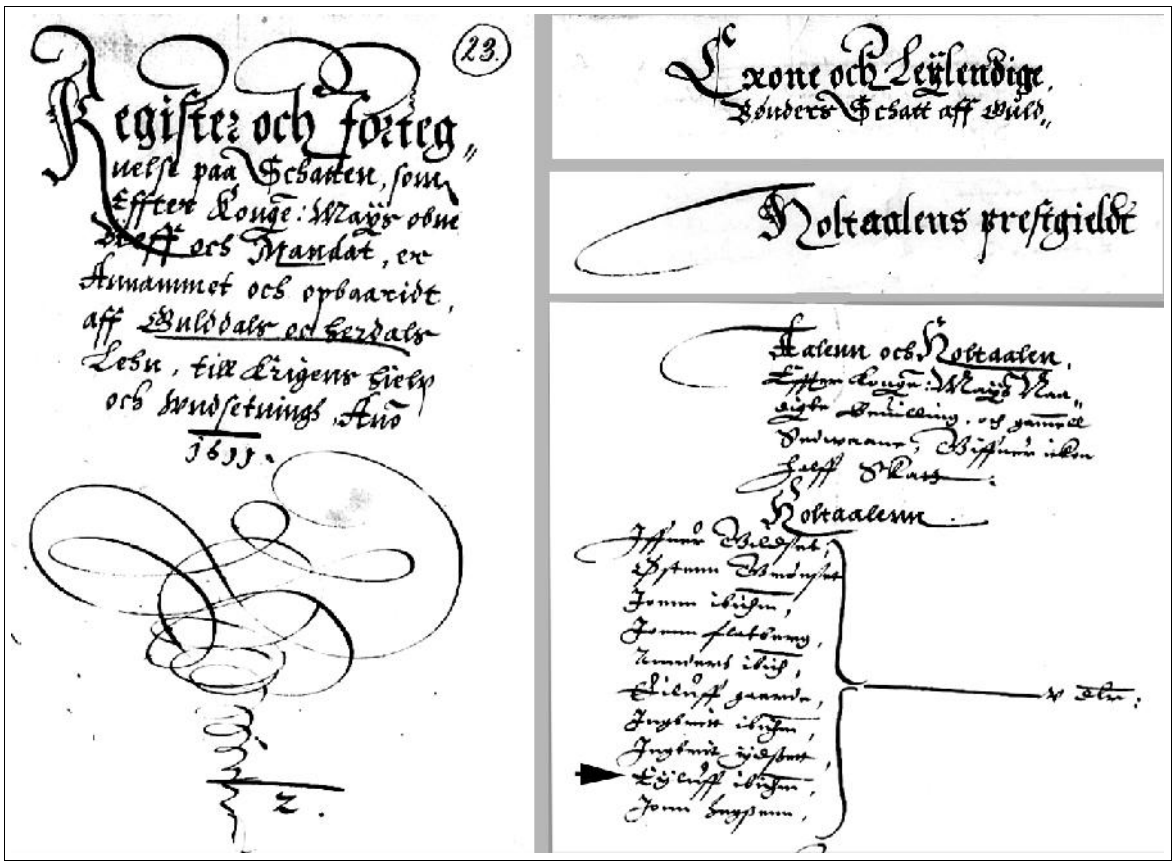

Landskatt Mikkelsmesse 1611. 2 Gauldal og Herjedalen len (Lensregnskap Trondheims len, eske 8, legg 4, litra 2, bilde 29).

I 1611 finner man Eyluff på Oppgården. Om det er slektskap med Wegliich i 1557 vet man ikke, men det kan være sønnesønnen, da det trolig er samme navn. Han har også gården i 1630 .



Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 13).

Han har også gården i 1645. Koppskatten viser at han hadde sin hustru, Tharild, Bjørn og Berete med seg på gården.

Hvem som er barn og hvem som er tjenere av disse er ikke godt å si. Men trolig er i alle fall Bjørn hans sønn og det var nok han som fikk gården. Den eldste, Tharild [Tarald], kan antas å være død eller inngift på en annen gård. Det er ikke utenkelig at Eyluff var bror til mannen på nabogården, eller i alle fall i nær slekt.

Skattematrikkelen fra 1647 viser for «HoldtAallenns Tinglaug»:

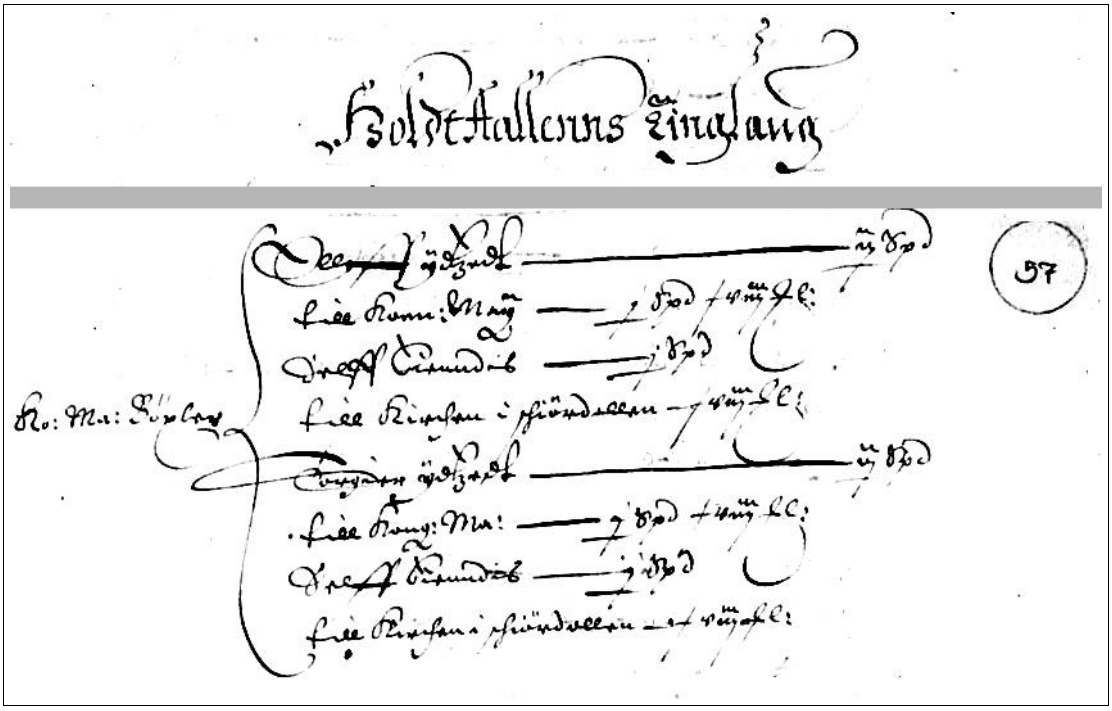

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 57).

«HoldtAallenns Tinglaug
Elleff Ydtzedt 1½ spd. – Ko. Ma. Bøxler.
Till Konn. Mayt. ½ spd. 18 mkl.
Selff eienndis ½ spd.
Till kirchen i Schiørdallen 18 mkl.
Torgier Ydtzedt 1½ spd – Ko. Ma. Bøxler.
Till Konn. Mayt. ½ spd. 18 mkl.
Selff eienndis ½ spd.
Till kirchen i Schiørdallen 18 mkl.»[396]

(Barn VIII:69)

Gift

Barn:

Bjørn Ellevsen Yset Oppgaarden. Født omkring 1616 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST). Levde 1666 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST). Død før 1670 på Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST). (Se VIII:69).

IX:145 fm ff mf ff f

Oluf Trøen Møkleby. Tjenestedreng. Levde 1595. Levde fra 1611 til 1623 på Trøen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE).

Oluf var antagelig sønn til Elline Olufsdatter som brukte Trøen Møkleby i 1619.

Han hadde følgende sønner (minst):
Ca. 1611: Erik, overtok Nystu Møkleby.
Ca. 1616: Gjermund, overtok resten av Trøen, antagelig gift med Gjertrud Gunnarsdatter.
Ca. 1622: Tollef, til Søstumoen Møkleby, gift med en datter til Halsten Bersvendsen der, døde i 1667.

396 Landskatt Mikkelsmesse 1611. 2 Gauldal og Herjedalen len (Lensregnskap Trondheims len, eske 8, legg 4, litra 2, bilde 29). Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 13). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 57). Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 97-98.105.

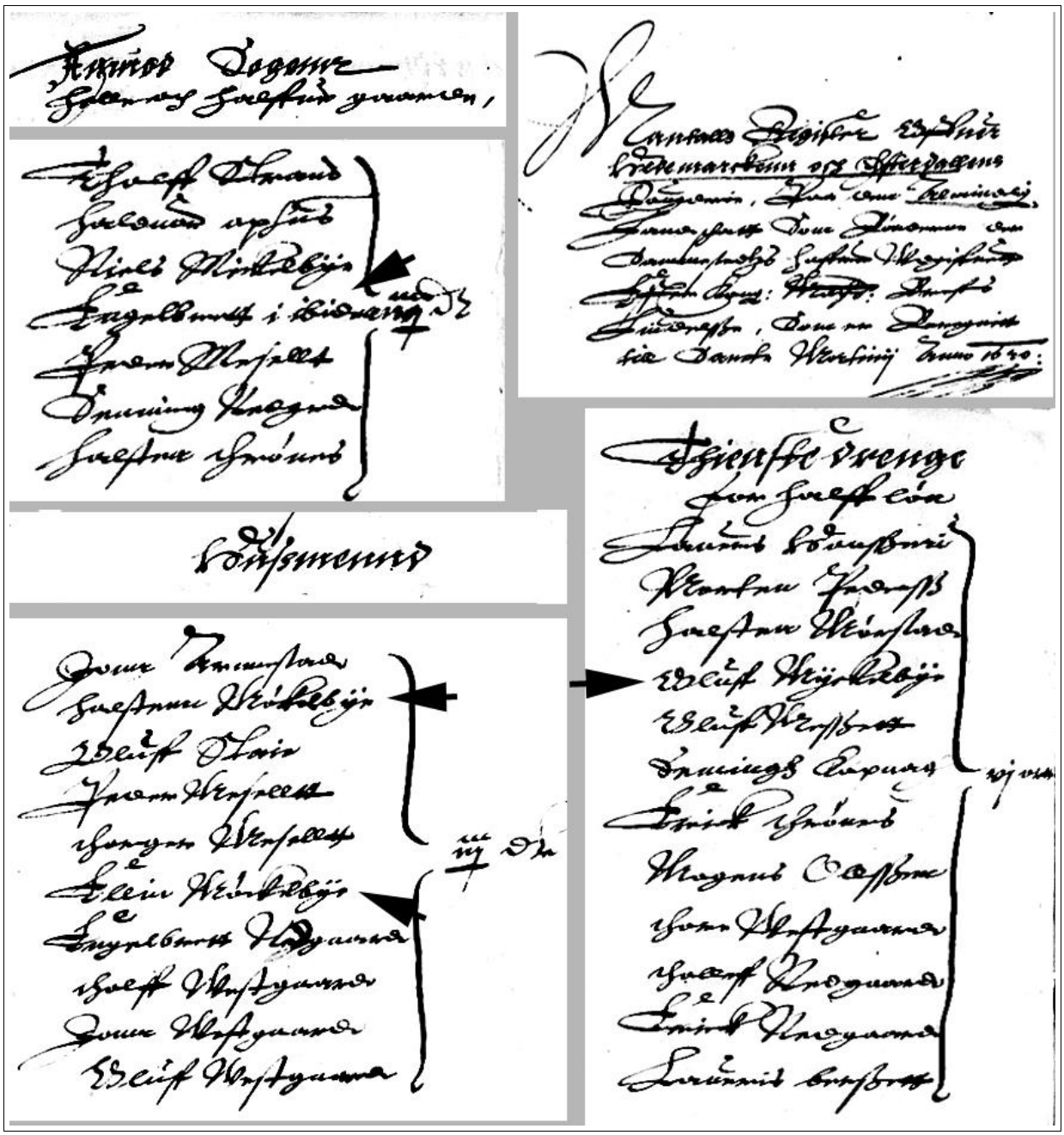

Landsskatt 1620. K Hedmark og Østerdalen fogderi, Aamodt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 55, legg 5, litra 2, bilde 267 og 290-92).

Ved landsskatten i 1620 føres Niels og Engelbredt under «Helle och Halfue Gaarder». De betalte 5 Dr. i skatt. Halstenn og Elline Møcklebye føres under «Hußmennd» og betalte 2½ Dr. i skatt.

Det er trolig at Oluf Møcklebye – ført under «Thienste Drenge for Halff Løn» – er Ellines sønn. Han betalte 6 ort i skatt. [397]

(Barn VIII:73, Mor X:290)

Gift

Barn:

Tollef Olufsen Trøen/Søstumoen Møkleby. Født omkring 1622 på Trøen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). Levde 1650 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). Død 1667 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). (Se VIII:73).

IX:147 fm ff mf fm f

Halsten Bersvendsen Søstumoen Møkleby. Festebonde. Levde mellom 1619 og 1623 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE).

397 Landsskatt 1620. K Hedmark og Østerdalen fogderi, Aamodt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 55, legg 5, litra 2, bilde 267 og 290-92). Skattematrikkelsen av 1647, Østerdalen fogderi, Aamodt Sougenn, Fulde gaarder, folio 70. Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 641, 654.

Halsten må være sønn til Bersvend Søstumoen Møkleby som brukte gården i 1601.

Han var bruker på samme gård da Evenstad i 1619 ble utskilt fra Møkleby.

Inntil 1619 hørte altså Evenstad til Møkleby, men den er utvilsomt en meget gammel gård. Imidlertid er det først ved utskillelsen fra Møkleby at den kommer med i offentlige protokoller, skattelister o, l. og at vi får høre noe om den. Tidligere lå den skjult under grendenavnet Møkleby.

De øvrige Møkleby-gårdene hadde en samlet skyld på 4 huder, hvert bruk hadde en skyld på en hud.

05.06.1619 ble så Evenstad utskilt fra Møkleby som et selvstendig skattebruk, mens de andre fire oppsittere tilsammen fremdeles skulle danne ett felles skattebruk. I den anledning utnevnte stattholder Jens Juell 12 utenbygds lagrettsmenn med befaling om nøye å befare gården Møkleby både innen- og utengårds og deretter ordele [fradele] Evenstad fra Møkleby, som den hadde ligget under fra «arilds tid».

At 12 utenbygds lagrettesmenn – oppnevnt av stattholderen – i 1619 anså den god nok til et eget skattebruk, tyder utvilsomt på at den også den gang var et av de største bruk på Møkleby.

Dokumentet fra 1619 er blandt de eldste og mest komplette dokumenter angående gårdene i Stor-Elvdal fra tidsrummet straks etter middelalderen:

«Wii Efferskreffne Biønn Houg, Hans Huæstad, Engelbrett Lillehoff, Thrunnd Wdhuus, Peder Engelbretssen Storehoff, Anders Grytting, Laugrettismand aff Elffuerum soegen, Peder Kielde, Anders Bolstad, Iffuer Aasett, Olluff søndre Skramstad, Reer Tingstad och Olluff lille Aanstad Laugrettismennd aff Amoets sogenn i Østerdallenn, Kiendis og giøer hermed witterligdt, att Anno Christj 1619 thend 4 Junij ware wi efter wore Kiære Øffrigheds Erlig och welbiurdig Mand Jens Juell thill Kieldgaard, Statholder wid Norge och Hoffuidsmand paa Aggershuus, Hanns Welb, skrifftlige befalling Dateritt Aggershuus thennd 5 Aprilis 1619 Erlig och Welachtt Mannd Lauridzs Michelssen Kongl. Mayests fouged her sammestæds tilhaande skreffuet. Paa Effuenstad Ødegaard liggernndis wdj Elffuedallens Annexs wdj forne Aamot Soegenn forsamblede, Och efter samme worris kiere Øffrigheds Missiue och befaling at skulle forne Ødegaard flitteligen och grandgiffueligen besigte och kiennde om denn ifra Møckelbye kunde frastedis som tilfornne wnderliggitt haffuer aff Arilds thiid, efter de fire Mennds supplications melding, som nu paa forne Møckelbye ehr boesidendis, hvilken høybemeltte woris Øfrighed affuerleffueritt ehr, Och nu her for Retten oplest, Och dersom forne Ødegaard kunde bøygis for landchyld och andre Kongelige Rettigheder med mere som samme woris kiere øffrigheds Missiue ohc befalling Inndeholder och formelder. Da haffuer wi wdj bemeldte Laurids Mickelssens Neruerelse forne gaard Møckelbye paa flitteligste och grandgiffueligste baade Inden och wden gaards granskett och besigted, och oss sagenn foretaget wdj denn att wille ordele och dømme, och Høybemeltte woris kiere øffrigheds befaling aff yderste formue tilfyllestgiøre wilde. Da foruden nogen domb haffuer

Halsten, Niels, Engelbrett och Ellene Ollufsdaatter som samtlige boendis ehr paa forne

Møckelbye med Oluff Haagennsen nu Boesidendis ehr paa forne Effuenstad Ødegaard,

Indganget en wenlig contract och forligelsesmaal. wdj effterfølgende maader, wigienpaatalendis och uryggeligen i alle maader herefter holdis skulle. Først at fornevnte Møckelbye Mend med forne Ellenne Ollufsdaatter, skall Rødde och giøre sig Engeland eftersom dennem best siunes och formene kannd tilstrekke, enn halv Mill sønden for forne Effuenstad, paa de lunder och eiyendeeler som tilforn wnder Møckelbye ligget haffuer.

Dernest skall de om waaren med dett allerførste efter at sneen ehr Aff faldenn eller bortgaaett haffue deris feehaffner och drift paa Effuenstad eigedeler och haffuer paa femb wgers tbiid, och straxs derefter skall forne Olluff med dennem pleye Setter sammen paa westre side [Evenstad hadde seter sammen med Møklelby i Søkkunnsetra], Och ingen aff dennem paa begge siider herefter skulde giøre, eller lade giøre nogenn Hinder eller skade paa enhuer sitt Leigemaall, i nogen maade. Menns herefter skulle de haffue sig att rette och forholle Angerløst i alle maader. Och efterdi at forne Ødegaard ehr tilforne wdi Konng. Mayestis Jordebog indført for en hud Landchyld och all andenn thilbørlige Kongelige Rettighed berefter alltid at skall affgiffuis, Huorfore Naar som helst den bedre kannd forbedris och bøgis saa denn med widere Landchyld at forhøies.

Att begge parterne i alle wenlige maader ere och wdj wores och flerre gaat folkis Neruerelse forligte och andrage som foreschreffuet staar, des till widnesbyrd haffuer wii wore Zignetter her nedenn wnder trøkt, hoes wores Thingsschriffuers Knud Frederichssens besiegling.

Actum Anno Die et loco ut supra.»

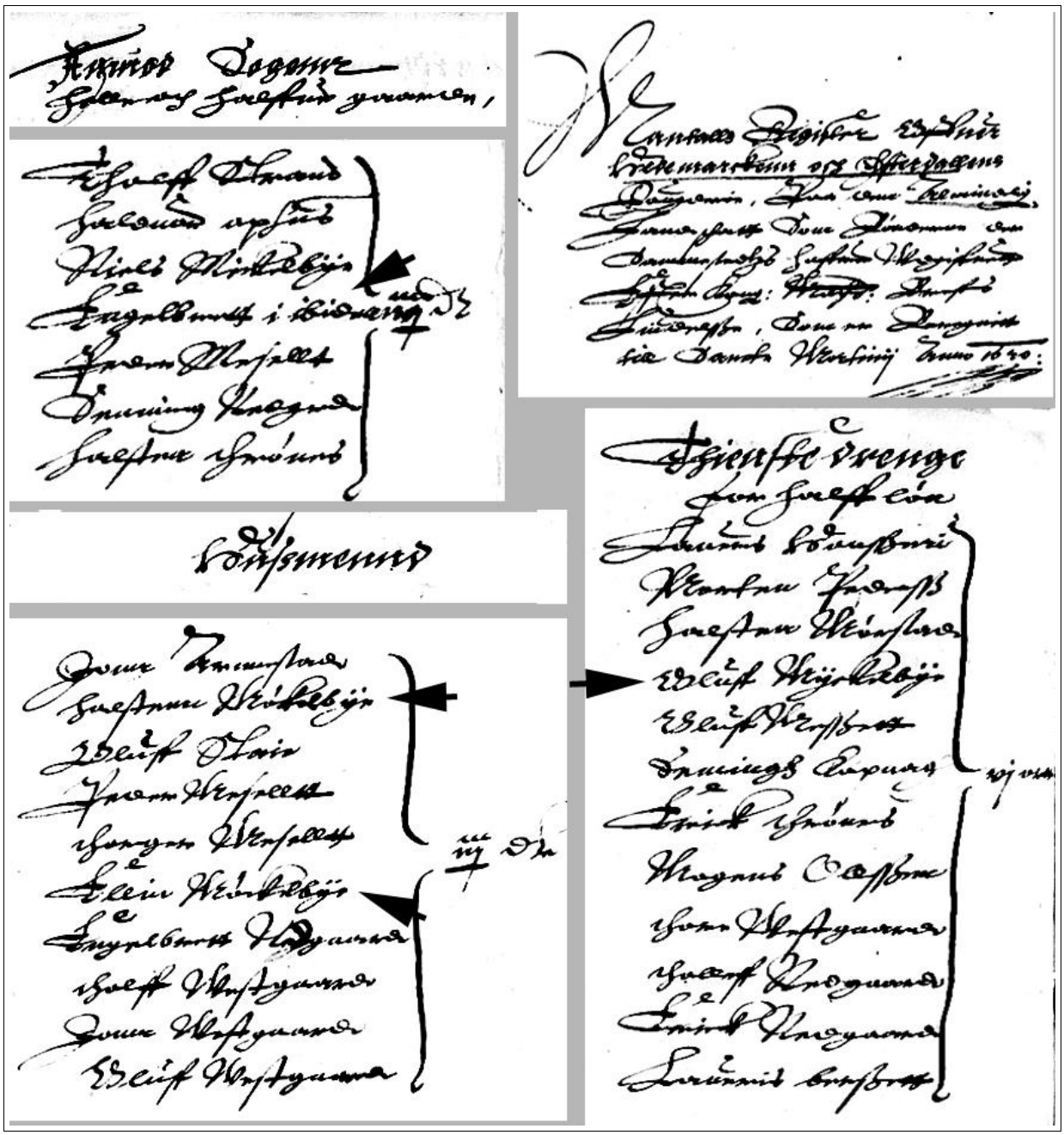

Landsskatt 1620. K Hedmark og Østerdalen fogderi, Aamodt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 55, legg 5, litra 2, bilde 267 og 290-92).

Ved landsskatten i 1620 føres Niels og Engelbredt under «Helle och Halfue Gaarder». De betalte 5 Dr. i skatt. Halstenn og Elline Møcklebye føres under «Hußmennd» og betalte 2½ Dr. i skatt.

Det er trolig at Oluf Møcklebye – ført under «Thienste Drenge for Halff Løn» – er Ellines sønn. Han betalte 6 ort i skatt. [398]

(Barn VIII:74, Far X:293)

Gift

Barn:

??? Halstensdatter Søstumoen Møkleby. Levde mellom 1655 og 1667. (Se VIII:74).

IX:149 fm ff mf mf f

Peder Perstu Messelt. Festebonde, kirkeverge. Levde mellom 1638 og 1652 på Perstu, Messelt, Elvedalen, Aamot (HE).

Messelt-gårdene ligger på vestsiden av Glomma like syd for elven Imsa's utløp. Tidligere lå disse gårdene nærmere Glomma og Imsa enn idag, men de ble alle flyttet bort på 1800-tallet. De er de siste gårdene som elvene i

398 Landsskatt 1620. K Hedmark og Østerdalen fogderi, Aamodt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 55, legg 5, litra 2, bilde 267 og 290-92). Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 662, 668 og 670-72.

Stor-Elvdal tvang bort ved sine voldsomme flommer.

I skattemanntallet fra 1528 er Arne «Midtsether» [Messelt] oppført med en skatt på 12 skilling [40 øre] som også 10 andre skatteytere fra Stor-Elvdal. Gården Sætre er i samme skattemanntall skrevet «Aasether». Det ser ut som om forfatteren av manntallet har oppfattet at begge disse gårdene het Sæther. For å skille gårdene fra hverandre har han så kalt den ene for Midt-sæther, dvs. setra i midten, og den andre for Aa-sether.

Ellers er navnet skrevet på mange forskjellige måter ned gjennom tidene. I 1578 og 1593 Messelt, i 1604 Møiszett og Mossett, i 1616 Melszel, i 1667 Meeselt og Messelt som idag. Professor O. Rygh, som også fant navnets betydning temmelig dunkel, antok at annet ledd er det kjente Holt. Dette ord reduseres nemlig som annet ledd i navn i blandt til «-elt». Om første ledd har han kun en gjetning, som han tror muligens vil bli oppfattet som noe dristig: «At navnets nuværende form kunde være opstått ved lydomstning av Imsarholt, sml. med elvenavnet Ims». Elven Imsa løper ut i Glomma ved Messelt. Midtsether er den eldste form som er funnet av navnet.

I 1632 er gården [eller gårdene] oppført tilsammen som en halvgård, og Erik Messelt svarer for bruket [eller brukene] med 1 ort [80 øre] i garnisonsskatt.

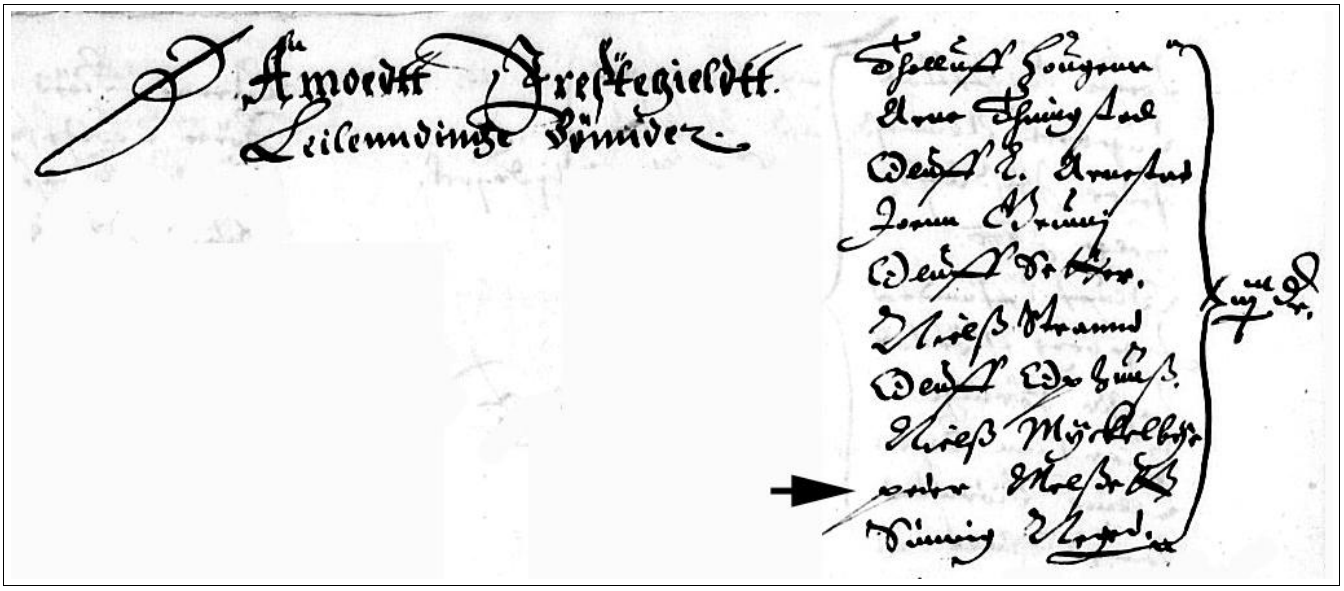

Unionsskatt 1638. B Hedmark og, Østerdalen fogderi, Aamodt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 139, legg 5, litra 2, bilde 217).

Peder var så bruker av Perstu Messelt i 1638. Samtidig var han kirkeverge i 1638-39.

I 1649 gikk Messelt over fra krongods til jorddrott, idet tolder i Oslo, Johan Gaardmann, dette år kjøpte de fleste gårdene i Stor-Elvdal syd for Imsa. I kongeskjøtet til Johan Gaardmann i 1649 er det Peder Messelt som svarer skatt for Messeltgårdene. Gårdene hadde da en samlet skyld av «halvtredie hud och fire skind», dvs. 2 huder og 10 skinn.

«Norsk lokalhistorisk institutt» har utgitt en serie skattematrikler for året 1647. I Hedmark fylke er skattemanntallene fra 1647 lagt til grunn når det gjelder Hedmark fogderi, Solør og Odal. For Østerdalen mangler lensregnskapene for 1647, og de er mangelfulle for de følgende år. Her er derfor lensregnskapene for Akershus len 1652-53 (pakke 61 III) lagt til grunn. Denne rekonstruerte skattematrikkelen viser følgende for



Kontribusjonsskatt 1652. H Solør, Østerdalen og Odal fogderi, Aamodt sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 211, legg 4, litra 1, folio 72).

«Aamodt Sougenn - Halffue gaarder»:
«Berger Meselt, Peder jbm., Tolluff jbm., schylder
till Johan Gaardmand 2½ hud 4 schind.»
Det betales 1 dr i skatt.[399]

(Barn VIII:75)

Gift

Barn:

Peder Pedersen Perstu Messelt. Født omkring 1617. Levde 1664 på Perstu, Messelt, Elvedalen, Aamot (HE). (Se VIII:75).

IX:177 fm fm mf ff f

Eystein Engan. Festebonde. Levde fra 1599 til 1647 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST).

Eystein eller kona Ingrid var her fra Engan.

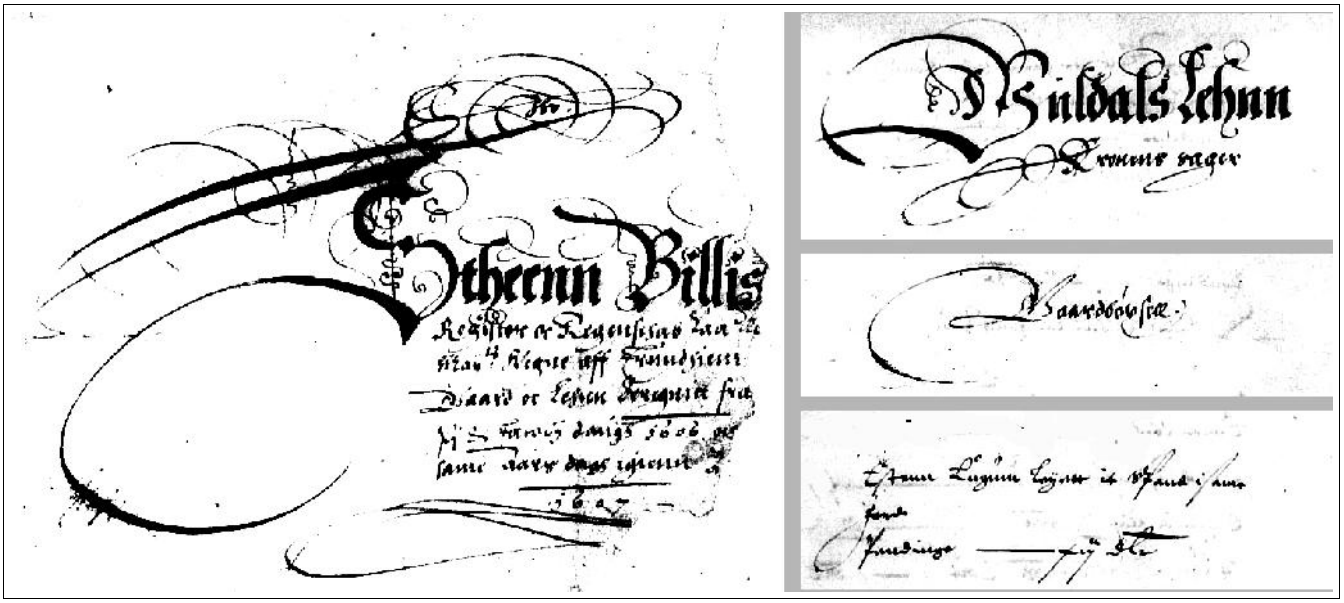

Trondheim lensregnskap 1606-07. Guldals Lehnn (Lensregnskap Trondheims len, eske 4, legg 3, litra 1, bilde 202).

I 1606 fikk Eystein bygsel på 1 spann, dvs. 2/3 av gården, mot å betale 12 daler i førstebygsel.

Tomas – som kanskje var bror til Ingrids første mann, Hans, eller Eystein – satt igjen med ½ spann. Engan var altså i realiteten to bruk, selv om Eystein et halvt århundre står som offisiell bygselsmann.

399 Skattematrikkelsen av 1647, Østerdalen fogderi, Aamodt Sougenn, Halffue gaarder, folio 72. Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 571-73, 577.

Koppskatten i 1645 skulle betales for alle som hadde nådd en alder på 12 år.

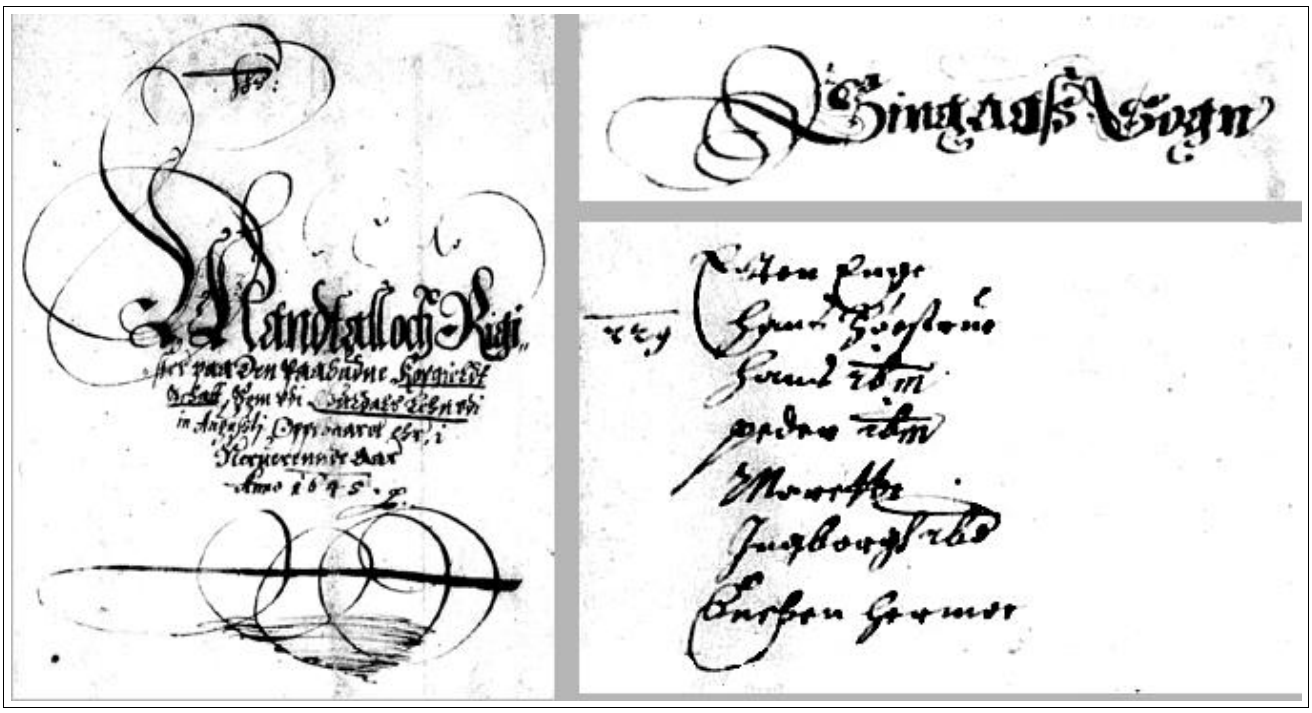

Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 12).

Eystein betalte koppskatt for seg, kona og sønnene Hans og Per og for Marit og Ingeborg, døtre eller tauser.

Skattematrikkelen av 1647 viser for «Sinngsaas Sogenn»:

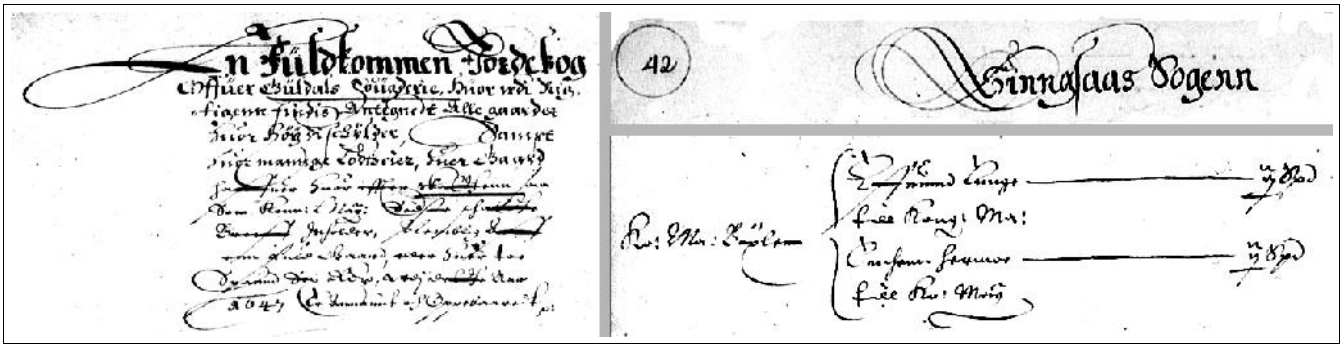

Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 42).

«Effuind Ennge 1½ spd.
Till Kong. Ma.
Ko. Ma. bøxlenn».
Enchenn Hermoe 1½ spd.
Till Kong. Ma.
Ko. Ma. bøxlenn».

Eystein var død da Ingrid i 1650 «godwilligen» ga fra seg halve gården til sønnen Ingebrikt fra hennes første ekteskap.[400]

(Barn VIII:89)

Gift med neste ane.

Barn:

Peder Eysteinsen Engan. Født omkring 1614. Levde 1670 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST). (Se VIII:89).

IX:178 fm fm mf ff m

Ingrid Olsdatter Engan. Levde 1590. Levde 1650 på Engan, Singsås, Haltdalen (ST). Gjentakelse, se side 373.

400 Trondheim lensregnskap 1606-07. Guldals Lehnn (Lensregnskap Trondheims len, eske 4, legg 3, litra 1, bilde 202). Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 2, folio 12). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 42). Singsåsboka, Bind III, side 95-96.

IX:187 fm fm mm fm f

Erich Iversen Flatberg Nordgården. Lensmann. Født omkring 1616. Levde mellom 1664 og 1690 på Nordgården, Flatberg, Haltdalen (ST).

I listen over koppskatten i 1645 finner vi Esten som ny eier. Kona hans nevnes også, men ikke antall barn eller tjenestefolk. Det er ikke trolig at Esten tilhører den tidligere slekten, da vi senere ikke finner Jon-navnet på gården. Antagelig kom det ny slekt på begge Flatberg-gårdene på denne tiden, brukerne er antagelig brødre. Esten er også bruker i 1657. Han hadde da 19 hester og kyr, 7 sauer og 15 geiter og svin.

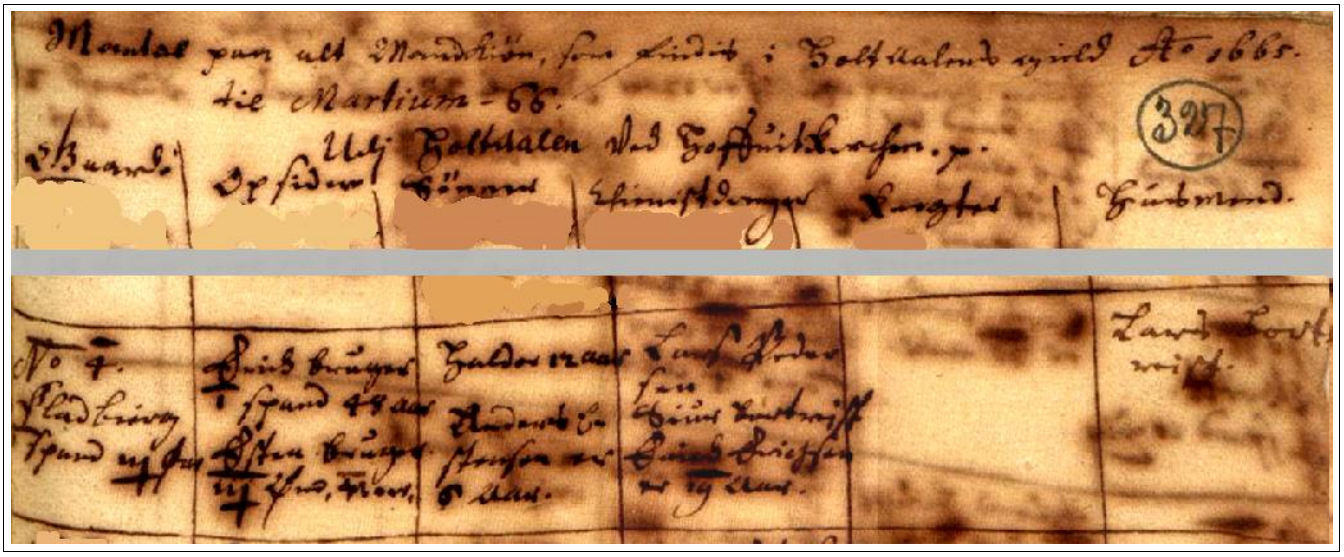

Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 327.

Under sogneprestenes manntall i 1666 heter mannen på Nordgården Erich Iversen. Dette er ikke sønnen til Esten, men trolig fra samme slekt, muligens svigersønnen. Hans bror hadde en av Grønsetgårdene. Gården er fremdeles på 1 spann. Erich er 48 år, og har sønnen Haldor som er 12 år – samme alder oppgitt som i 1664. Den ene av drengene heter Lars Pedersen, den andre, Sjur, er bortreist. Under gården er det en husmann, Lars, kanskje den samme som er nevnt som dreng.

Erich har også gården i 1667.

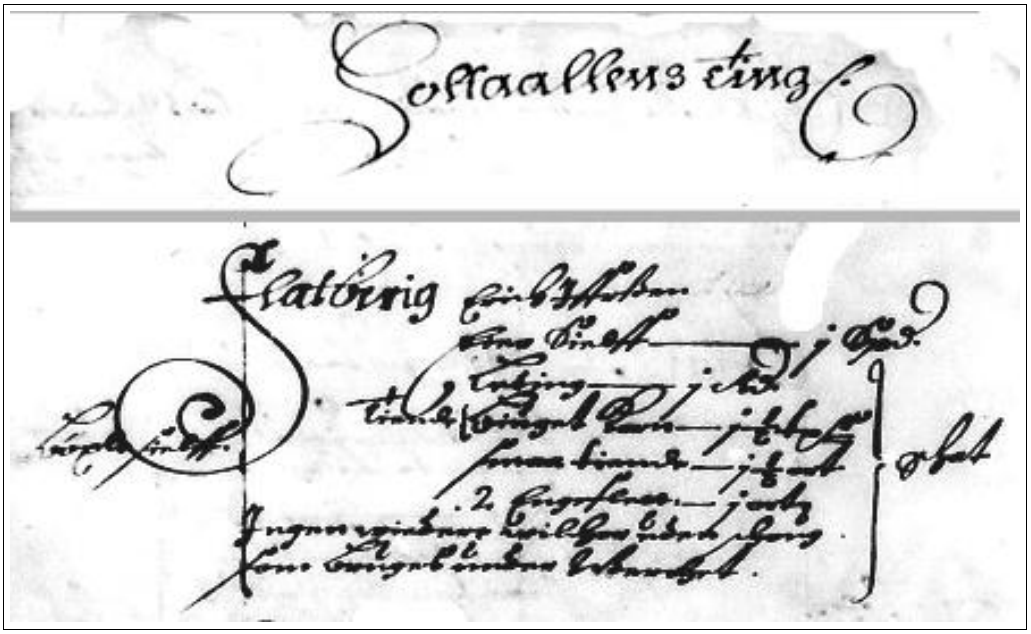

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 106b.

Han eide nå hele gården, den var fortsatt på 1 spann.

Han betalte da disse skattene:
«Leding 1 rdl. Tiende, byggkorn 1½ td. Smaa tiende 1½ ort. 2 engesletter 1 ort. 1 kvernsted 6 skill».

Erich var da lensmann, og gården var lensmannsgård i lengre tid.

I 1670 er gårdens skyld økt med 2½ øre, men er senere igjen redusert til 1 spann.

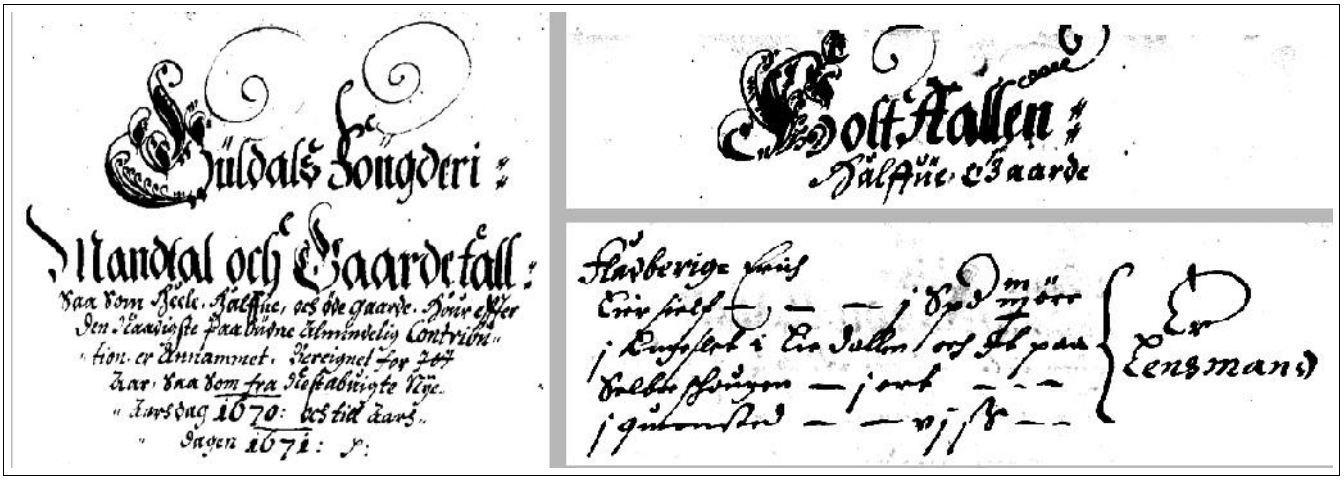

Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - I Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 232.

«Fladberig = Erich
Eier sielf – 1 spd 2½ øre – Er Lensmand [betalte ikke leilendingskatt]
1 Engeslet i Lie Dallen och et paa Selboeschouugen – [Skatt] 1 ort
1 Quernsted – [Skatt] 6 ß:»

I 1680 er svigeresønnen Ifuer bruker av Ustgården.

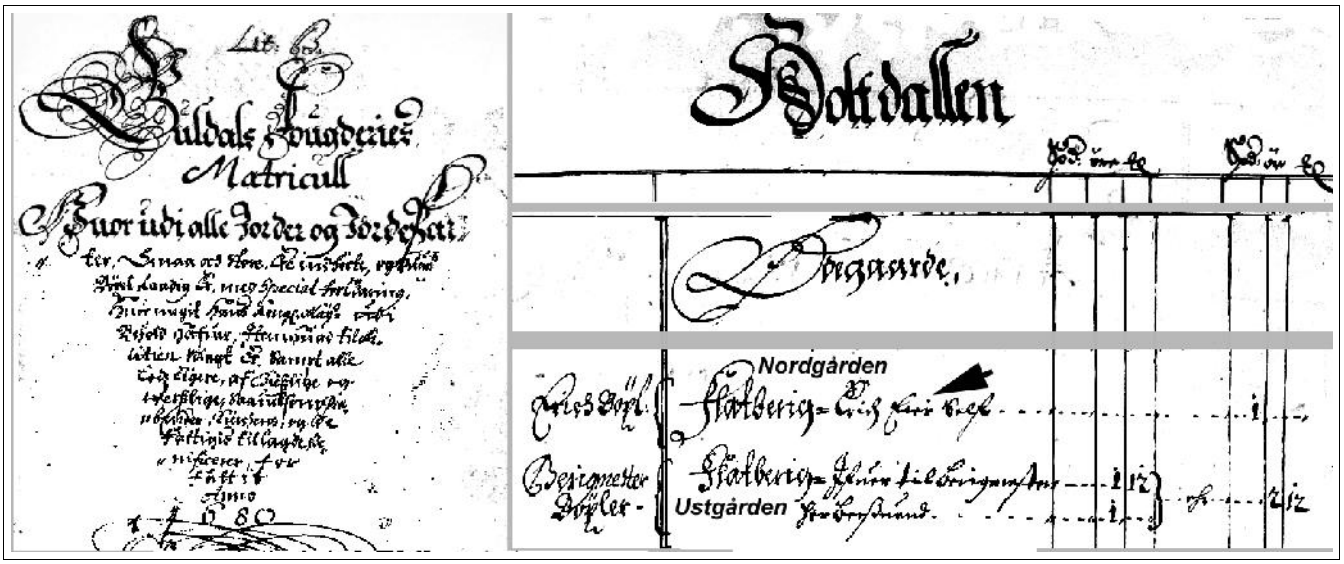

Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - B Matrikkel 1680, Upaginert, bilde 45.

«Flatberg = Erich Eier Sielf – 1 Spd.
Erich Bøxl:
Flatberig = Ifuer til Berigmester – 1 øre 12 ml:
Her Berßuend – 1 øre [tilsammen] 2 øre 12 ml:
Berigmester Bøxler».

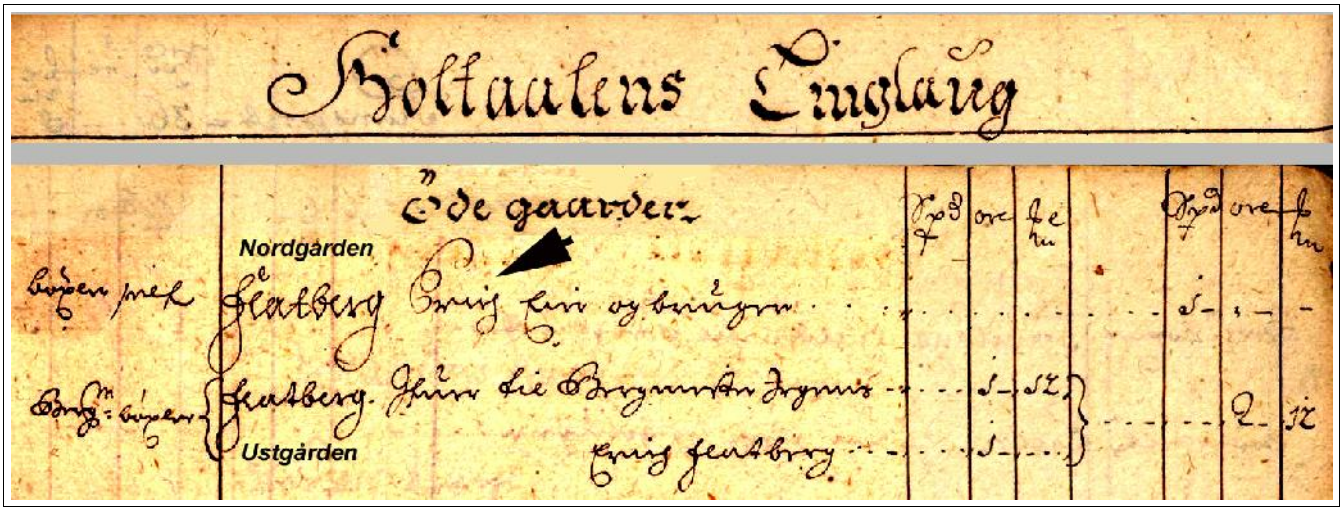

Fogderegnskap Gauldal fogderi 1690-91 - A Matrikkel Gauldal 1690 - Holtaalen tingsted - Bilde 219.

I matrikkelen for 1690 eier Erich hele Nordgården på 1 spann.

Han har også¨overtatt hr. Bersvends del i Ustgården på 1 øre som nå brukes av hans svigersønn, Ifuer.

I 1701 har sønnen Haldo Eriksen overtatt gården som fremdeles er lensmannsgård, og dertil gjestgivergård. Haldo var svigerfar til Magli Gudbrandsdatter Flatbergeng i hennes førsse ekteskap.

Erich hadde antagelig også datteren Magnild som ble gift med Iver Gulbrandsen på Ustgården.

Flatberg-gårdene er blandt de eldste i bygda, som rimelig er, slikde ligger i solbakken. Det er nok de eldste blandt Bakkagårdene, her har det bodd folk langt tilbake i tiden. Et sagn sier at gårdene en gang i tiden eide alt fra Hovfjellet og Ruskåstoppen i sør til Brennbekken i nord. Om dette var tilfelle, vet man ikke, men det er ikke utenkelig, de eldste gårdene kunne jo ta omtrent hva de ville. Nå er i alle fall disse grensene innsnevret mye, men enda er det store vidder som hører til gårdene.

Navnet Flatberg, uttales Fløttbør (Fløpper), kommer av Flatabergi.Første delen kommer av det gamle norske flatr, det samme som flat, altså et berg som er flatt oppe, og det passer jo bra. Ellers har navnet blitt skrevet på flere måter: Flettebergh, Flåtteberg, Flathebergh i 1523, Flattberiig i 1559, Fladberigh i 1591, Fladberig i 1626, Flatberrig i 1631 og 1665 og Flatberg i 1723.

De to Flatberg-gårdene var kun en gård fra først av, men ble delt tidlig.

Alt i Aslak Bolts jordebok i 1450 er gården med. «Af flatabergi 2 spd. jern b. f. 1 øre». Gården ble altså bygslet for 1 øre, og svarte avgiften til erkebispestolen med 2 pund jern. Av dette er det klart at det var jernblåster, myrmalmsmelting, på gården.

Den første mannen vi finner på gården er Jon. I skattemanntallet for 1520 står: «Jon paa Flettebergh 1 lod 1 quintin sølff 4 sk. oc 2 lod sølff ffor iordegotz». Alt nå nevnes to brukere, den andre heter Torgerd. Skatten viser at gården alt på denne tiden var nokså stor.

På denne tiden var det 3 brødre som eide gården, eller troligvis begge gårdene. Det var Sigurd, Roald og Thore Nigelssønner (Nilssønner). I 1523 solgte de 1 øres leie til Karl Jonson. Vi vet ikke hvor brødrene var fra, men det var jo ofte utenbygds rikfolk som eide gårdene i eldre tider. Den Karl Jonsen som kjøpte denne delen av gårdene er trolig sønnen til Jon. Da det er ett av de eldste dokumentene fra bygda, kan det være av interesse å gjengi dette:

«Allom mannom them som thette breff see eller høyre bekennis wj effthersсreffne lagretthis men 3 brødrer med thette vorth opne breff ath vy haffue solth beskedelighe man Karl Jonsson som er Siurd Nigelson, Roaldh Nigelson, Tore Nigelson en øres leghie y Flathebergh (y Haltoolen) aarlighe fra os ok vore ervinghe och wndher fornemffdhe Karl Jonson ok hans erwinghe till erwerdelige egn med alle them luther oc lwnndom som ther ligger ok lighith haffuer fra forne ok nye inchtet wndhertakandess. Till meyre visse ok sandingh her om tricker henghie vy vorth insigil nedhen for thette breff schriffvet war y Trondheim aar effther gudz birth m.d.x.x.i.i.j (lørdaghen nest fore tridie søndagh y fasthe).»

I Olav Engelbrektssons jordebok av 1530 er gården fremdeles bygslet for 1 øre.

I lensregskapet for 1548 finnes en ny mann på gården, Laurenns (Lars). Om dette er sønnen til Karl Jonsen vet man ikke, men han er antagelig fra samme slekt. Han betalte da «ein reiip», altså et rep. Skipsskatten var på ½ daler. I 1590 er gården bygslet av Elgeseter gods, fremdeles for 1 øre.

I 1610 heter igjen mannen Jon, rimeligvis sønnen til Lars. En har da et skattemanntall over skatt til «krigens hielp och wndsetningh». Det er også denne Jon som har gården under den kjente tolvmannsdommen i 1609, der Siur Ramlo blir dømt for at han har hugget i Ledalen, som «har af Arilds tid ligget under neder høyden». Jon har gården også i 1630. Gården er da nevnt som odelsgods, og har vokst til 1 spand.[401]

(Barn VIII:94)

Gift

Barn:

Magnild Erichsdatter Flatberg Ustgården. Levde 1693 på Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST). (Se VIII:94).

IX:193 fm mf ff ff f

Ellef Østbyhaug Østre (Haugen). Festebonde. Levde 1576. Levde 1620 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST).

Haugen eller Østbyhaug Østre er trolig det eldste bruket i Østby-grenda. Det kan føres tilbake til den opprinnelige, udelte Østby-gården. Den første brukeren vi kjenner navnet på, er Rolf Ostby, som er nevnt i skattelista fra 1520.

I 1548 het brukeren Anders i Austby. I 1557 er det Oluf som har overtatt. I kildene (lensregnskapene) fra omkring 1600 går navnene Oluf, Elluf eller Ellef igjen som brukere. Det er imidlertid uklart når vi har å gjøre med forskjellige skrivemåter for samme personnavn, og når det er skifter mellom fedre og sønner. Oluf og Ole var gjerne ulike skrivemåter for samme navn.

Ellef hadde antagelig disse sønnene:
Ca. 1591: Oluff, han overtok Haugen (Østbyhaug Østre).
Ca. 1592: Bersvend, til Bersvendsgården (Østby Nordre).
Ca. 1605: Bjørn, la grunnlaget for Gammelgården.
Ca. 1620: Jonas, bosatt på Kirkvold hvor han var klokker i gammelkirka der.

Bersvendgården er trolig det første bruket som ble skilt ut fra den opprinnelige Østby-gården. Dette skjedde omkring 1600, men hvem som først bosatte Bersvendsgården er usikkert. Lensregnskapene fra 1605-1606 nevner en Jens Østby som betalte 1 daler i landbohold eller tredjeårstake. Han betalte for leie av 1 spann jord, like mye som Ellef på Østbyhaugen. Dette tyder på at Ellef hadde delt gården i to.

I 1610 heter imidlertid brukeren Jon, og i skatteregnskapene 1621-1623 er det enka som er oppført som bruker. Noen år senere har en ny Jon overtatt. I 1626 heter brukeren Jens i skattelistene, men dette kan være en skrivefeil. Jon betalte feskatt av 5 kyr i 1628.

Bersvend, som har gitt gården navn, dukker opp som bruker i skattelistene fra 1640-årene. Det er antatt at Bersvend var en av sønnene til Ellef på Østbyhaugen, født ca. 1592. I 1645 ble det tatt opp manntall over voksne personer, og husholdet til Bersvend besto da av moren, dvs. enken etter Ellef, en bror, en søster og en tjenestetaus.

Bersvendsgården må på dette tidspunkt ha blitt den største, og kanskje mest verdifulle gården i Østby. Bersvend var f.eks. den eneste i grenda som betalte 6 riksdaler til den store ekstraskatten (kontribusjonen) i 1645. Gården var ifølge matrikkelen av 1647 skyldsatt til 3 øre og 8 marklag.

Bersvend var likevel helt ut leilending. Kongen eide mesteparten av jorda, Tydal kirke eide en liten del (3 marklag) og 5 marklag tilhørte Bjelke-godset. Det siste kom senere til å bli fordelt mellom Tydal kirke og prestebolet i Selbu.

Til tross for at Bersvendsgården hadde høyest skyldverdi av de 3 brukene i Østby, hadde Bersvend færrest husdyr blandt dem i 1657. Han betalte dette året kvegskatt av 1 hest, 10 kyr og 10 småfe.

Bersvend var 74 år i 1665, da det ble satt opp et manntall i bygda. Det er ikke nevnt at han hadde noen sønner, men Ole Halvorsen (36 år) og knegt (soldat) Jon Halvorsen (26 år) bodde på gården.

Bersvend døde sannsynligvis noen år senere, for i 1668 er det en som heter Jon Jøstesen som har overtatt som leilending.[402]

(Barn VIII:97)

Gift

Barn:

Oluff Ellefsen Østbyhaug Østre (Haugen). Født omkring 1591. Levde fra 1620 til 1680 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). Død før 1690 på Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST). (Se VIII:97).

---

401 Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Holdtaalen sogn, folio 327. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0051 - Gauldal fogderi 1667, Holtaalen prestegjeld, Holtaalen sogn, folio 106b. Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - I Leilendingskatt 1670, Upaginert, bilde 232. Stiftamtstueregnskap Trondheim stiftamt og Nordland amt - Gauldal len - B Matrikkel 1680, Upaginert, bilde 45. Fogderegnskap Gauldal fogderi 1690-91 - A Matrikkel Gauldal 1690 - Holtaalen tingsted - Bilde 219. Jens H. Nygård: Haltdalen og Haltdalingen, Bind II, side 62-64, 70.

402 Tydalsboka, Bind 2, side 222. Bygdebok for Tydal, Bind 4, side 29-30, 57.

IX:210 fm mf mf ff m

Kirsten Gresli Vestre (Jensgården).

Fra «Bygdebok for Tydal-, bind 4, side 78:

«Gresli Vestre (Jensgården) er en av de tre eldste i Gresli. Den første brukeren vi kjenner til er trolig Peder som er nevnt i skattelista over de som betalte "tiendepenger" i 1520. I 1548 er bonden Oluf nevnt i en jordebok, og det er mulig at han hører hjemme på denne gården.

I en skatteliste fra 1557-59 (skipsskatten) er det Kristin som er bruker. Siden kvinnenavnet blir brukt, er hun enke på dette tidspunktet. Hun er faktisk den første kvinne fra Gresli som vi vet navnet til. I 1610 er det det samme kvinnenavn som går igjen som eier av gården. Det skrives nå Kirsten.

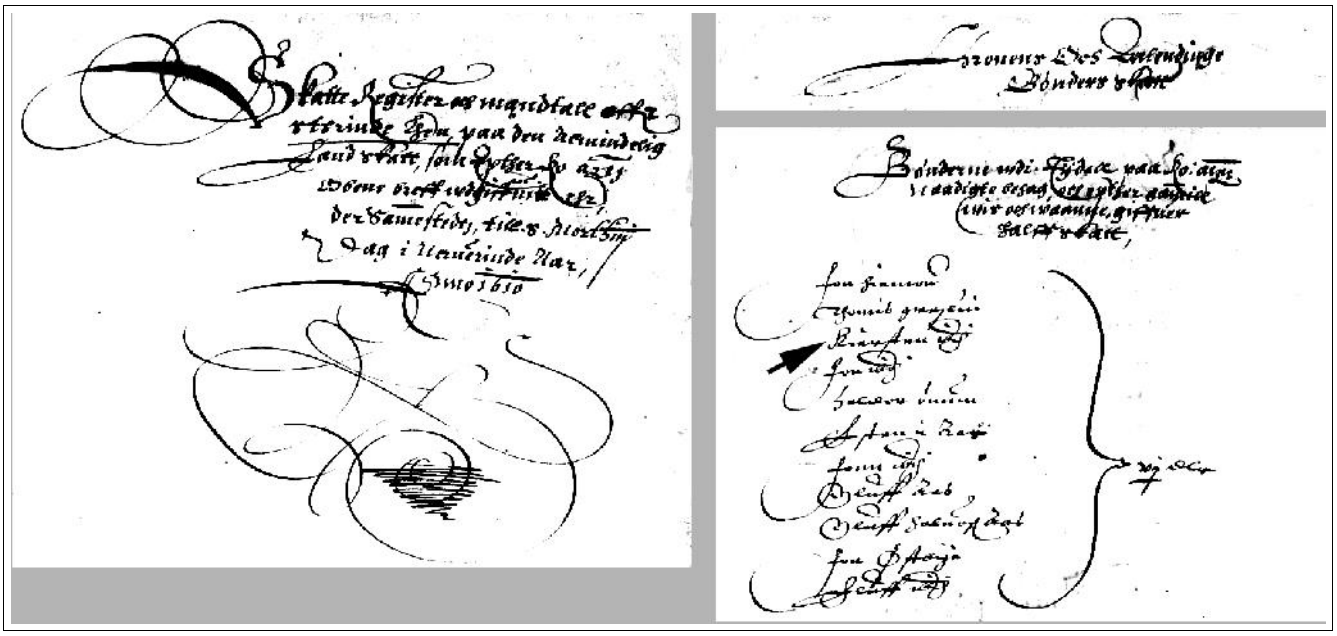

Landskatt Martini 1610 1 Strinda fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 7, legg 1, litra 1, bilde 8).

Men det er ikke alltid skriverne brydde seg om å navngi kvinnene. I begynnelsen av 1620 -årene heter det bare "enken" i skattelistene. I 1625 skriver fogden Kierstinne; hver fogd skrev personnavn på sin måte, og slik som de ville eller trodde det skulle skrives.[403]

(Barn VIII:105)

Gift

Barn:

Ole Gresli Vestre (Jensgården). Død omkring 1662 på Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST). (Se VIII:105).

IX:349 mf mf mm mf f

Wenzel Kohlberger. Flyttet 1636 fra Sangerhausen, Mansfeld-Südharz, Saachen-Anhalt, Tyskland til Røros (ST).

Den første Kohlberger skal ifølge Volker Seresse ha vært Wenzel Kohlberger som innvandret fra Sangerhausen i 1636.

Han hadde sønnene Peter, Paul, Hans og Andreas.

403 Landskatt Martini 1610 1 Strinda fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 7, legg 1, litra 1, bilde 8). Tydalsboka, Bind 2, side 49-40. Bygdebok for Tydal, Bind 4, side 78-79.

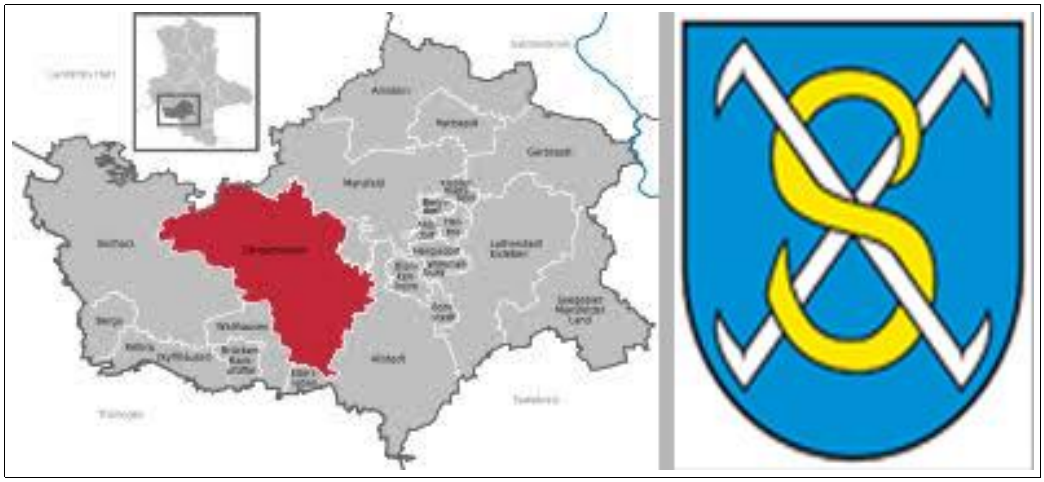

Sangerhausens plassering i distriktet Mansfeld-Südharz - Sangerhausens vapen.

Sangerhausen ligger ved den østre enden av "Goldene Aue" som är et sletteland mellom bergsregionene Harz og Kyffhäuser. Den mindre floden Gonna flyter gjennom byen.[404]

(Barn VIII:175)

Gift

Barn:

Andreas Kohlberger. (Se VIII:175).

IX:353 mf mm ff ff f

Peder Jensson. Lensmann. Født omkring 1570. Levde 1599 i Hackås (Z). Død før 28.12.1647 i Hackås (Z).

Peder var sønn til Jens Pedersen og Gullow Mogensdatter.

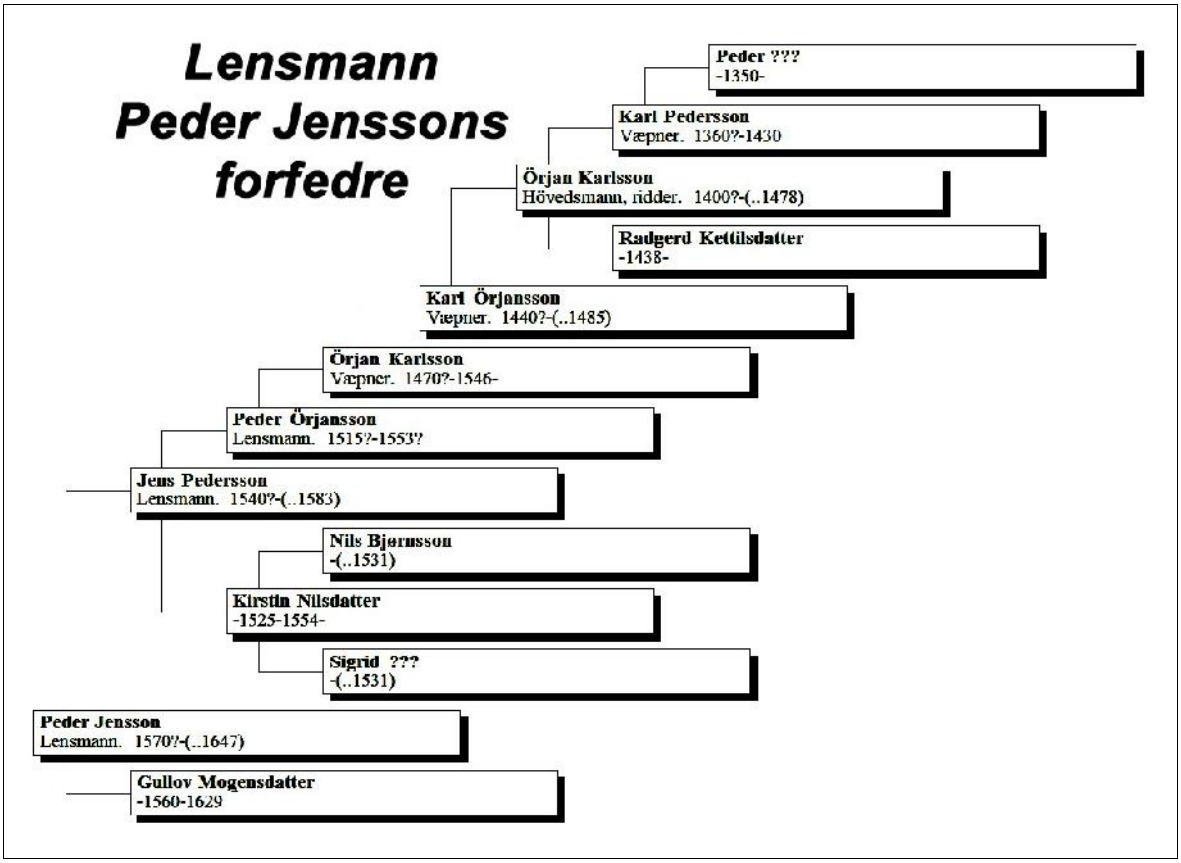

Peder og Brita ble gift omkring 1605.

I «Skanke ätten» av Roger de Robelin føres følgende som mulige barn med henvisning til arkivet over «Martin Laurentii ättlingar»:
Ca. 1585: Märta.

404 Volker Seeresse: Tysk bergverkstradisjon ved Røros kobberverk 1671–1685. En undersøkelse om innvandring av bergfolk fra Sachsen og Harzregionen til Norge og deres virksomhet på 1600-tallet. Astrid Ryen: Gruvearbeierslekter.

1595: Lars, øversteløytnant, død 1652.
Ca. 1596: Ingeborg.
Martinus Laurenti var Britas far, men ovennevnte barn kan neppe være hennes barn.

Peder ble lensmann senest år 1600: «Hoff. Er lensman, fri» (RA, KA Jämtl. handl. vol 1:2, tionderegister 1600/01) og var fremdeles lensmann i 1632. Han var videre handelsmann (landsköpman).

Han er benevnt «Erlig Mand Peder Jensön paa Hof» i mai 1604. 16.01.1626 benevnes han «Erlig och Welacht Mand, Peder Jenssön i Hoff, lensmand i Hackaas Tinglaug».

Peder anklaget fogden Hans Paulsson for at denne fradømte ham Oldberg «i hans umyndige aar, den Tid hand vaar it barn». (Brev der Jacob Trolle stemmer herr Patrik å komme til Trondheims rådstue 06.06.1597 for å svare inn for kongens råd angående en gård Oldberg i Näs.)

17.04.1603 bevitner og besegler han (seglet mangler) en kjøpekontrakt mellom Peder Olsson i Salom og Nils Jörgensson [Skanke]. Han er vitne samme med Jens Michelssen [Svan] og Peder i Håkangård i 1623.

Peders setesgård var Hov som han arvet etter sin far og som han overtok før 1599. Han eide den ene halvdelen og arrenderte den andre som hadde blitt inndratt til kronen i 1613 etter Baltzar-feiden. Peder utløste sine søstre Karin (24.07.1628) og Gulov (04.08.1628).

Han eide Oldberg i Näs som han overlot til sin svigersønn, Olof Olofsson [Oldberg]. Han eide også jordegods i Östnär i 1620 såvel som i 1644. Jon Einersson hadde pantsatt sin gård i Östnär til Peder Jensson i Hov for 36 dlr. og denne nektet senere Jon å innløse gården igjen. Peder drev Einer ifra seg med skjellsord slik at Jon gikk derfra gråtende. Peder solgte senere gården til andre.

Kong Christian IV av Danmark utferdet i 1591 en plakat om den norske adelens privilegier som ble fornyet av kong Fredrik III i 1648. Jämtland hadde en politiskt utsatt stilling under det danske «Adelsvældens» tid (1536 - 1660) fram til freden i Brömsebro i 1645 da Danmark måtte avstå Jämtland til Sverige. Dette til tross levde jämtlandsslekten under relativt gode økonomiske vilkår på sine hovedgårder. Flere ættemedlemmer var betrodde lensmenn, lagrettemenn, handelsmenn og prester. Etter at Jämtland ble en svensk provins i 1645 har flere ættemedlemmer vært riksdagsmenn i «bondeståndet».

Jämtlands-ættens frelse ble opprettholdt etter ridderen Örjan Karlsson på Hov i hvert fall til og med hans sønnesønns sønnesønn, lensmannen Jens Pedersson. Etter hans død ble frelset bekreftet av lensherren, Jens Tilufsen Bielke, for hans enke og barn på Hackås skatteting i 1583. Den lave levealderen til slektens hovedmenn på setesgården Hov under annen halvdel av 1500-tallet, og bestrafningen av Jämtland etter Baltzarfeiden i 1613, synes å ha bidratt til at slektens adelsskap fikk mindre betydning. Ved kongehyldningen i Oslo i 1591 var Peder umyndig, vi vet derfor intet om slektens stilling ved denne tid.

Kristian IV anså at jämtene hadde opptrått foræderiskt under den såkalte Baltzarfeiden i Kalmarkrigen 1611 - 1613. Den som hadde svoret den svenske kongen tro- og huldskap ble erfor fratatt sin odelsjord ved refsen i 1613. Jämtland ble også fratatt sine spesielle privilegier i 1614. De ble fratatt sitt landskapssegl, som ble sendt til København. Kristian IV synes å ha vist en spesiell uvilje mot jämtene som holdt seg i mange år etter Kalmarkrigen. Denne uvilje avspeiles i kongens svarbrev på alle klagemål og stadige bønner om skattelettelser fra de hardt prøvede jämtene. I stedet fikk jämtene flere byrder, opprettelse av en norsk hær, krigen mot keiseren og utskrivninger til bergverksbedriftene, spesielt kopperverket i Kvikne.[405]

(Barn VIII:177, Far X:705, Mor X:706)

Gift omkring 1605 med[406] neste ane.

Barn:

Faste Pedersen [Schancke]. Født omkring 1620 i Hackås (Z). Død 1694 på Røros (ST). (Se VIII:177).

IX:354 mf mm ff ff m

Brita Mårtensdotter. Født omkring 1584 i Torp (Y). Levde omkring 1605 i Hackås (Z). Levde omkring 1625 i Hackås (Z).

Brita var datter til Laurenti Marnus og Elisabet Carlsdatter [Broms].på Torp i Medelpad.

Brita og Peder hadde følgende barn (minst):
1605: Jens, herredagsmann ved riksdagen i 1652, død ca. 1668.
1607: Mårten, ferjekar, levde fortsatt i 1681.
Ca. 1609: Elisabet, levde i 1645.
Ca. 1610: Brita, død i Näs i 1666.
Ca. 1613: Erik, død før 1668.
Ca. 1615: Göran, kirketjener, død 1677.

405 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 21-22, 38-40.

406 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

Karin (Kerstin), levde fortsatt i 1694.
Ca. 1620: Faste, buntmaker, berggesell, bergsknekt, død 1694.
Ca. 1625: Gullov, levde i Hov i 1645.
Olof, kjent i 1634, levde ennå i 1692.

Brita nevnes i 1611 som «hustru Brita i Hov».

Britas halvbror var assessoren i Svea hovrätt, Erik Bröms (1603 -1688), adlet «Rosenhielm» i 1639.[407]

(Barn VIII:177, Far X:707, Mor X:708)

Gift omkring 1605 med[408] forrige ane.

IX:355 mf mm ff fm f

Peder Olsen Bock.[409]

Peder hadde følgende barn (minst):
Ca. 1628: Ildri, begravet på Røros 14.08.1728
Ca. 1630: Ole, 55 år i 1685.

(Barn VIII:178)

Gift

Barn:

Ildri Pedersdatter [Bock]. Født omkring 1628. Død 14.08.1728 på Røros (ST). Begravet 22.08.1728 på Røros (ST).[410] (Se VIII:178).

IX:357 mf mm ff mf f

Erich Pedersson [Drake]. Lensmann. Levde 1600. Levde 1629 i Marieby (Z). Død før 1646 i Marieby (Z).

Erich var sønn til Peder Andersson [Drake] og Anna Olufssdatter.

Stattholderen Sten Bille sendte Erich to ganger inn i Sverige under krigen 1612-13 med den danske kongens patenter.
Annen gang ble han tatt til fange i Hernösand og hvor han «blef pinligen förhörd».

Han eide og bodde i Öfverbyn, Marieby i 1629.

Erich var lensmann i Brunflo, Jämtland, 1635-36.

Han kjøpte i 1630-årene gården Opetand, Brunflo
(Jämtlands Domböcker och Landstingsprotokoll II, Brunflo 16.09.1636, side 77).[411]

(Barn VIII:179, Far X:713, Mor X:714)

Gift med neste ane.

Barn:

Knud Erichsson [Drake]. Levde 1645. (Se VIII:179).

IX:358 mf mm ff mf m

Elisabet Knudsdatter. Levde 1620. Levde fra 1629 til 1647 i Marieby (Z).

Elisabet var datter til Knud Pedersen Sæby i Danmark og Sigrid Jensdatter [Skanke].

Elisabeth og Erik hadde følgende barn (minst):
Lisbet Eriksdatter [Drake], levde i 1645.
Anna Eriksdatter [Drake], levde i 1645.
Sigrid Eriksdatter [Drake], levde i 1645.
Knud Eriksson [Drake], levde i 1645.

Hun nevnes i Brunflo 18.10.1634 (Jämtlands Domböcker och Landstingsprotokoll II, side 2).

Elisabeth levde i Öfverbyn, Marieby, i 1645.

407 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

408 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

409 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 132.

410 Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 73a, nr. 19.

411 Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind I, 1923, side 156. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124, 133.

Ved tinget i 1647 anføres:
«Elisabeth enkia, s[alig] Erich Persons effterlåtne i Öfverbyen, krefwer betalning för något skantzwerke som hon till Brundflodz skantz skulle för Litt sochn och fölge framföra. Jtem att Oluf i Kougsta, hade een bössa ifrå s[alig] Erich Person».[412]

(Barn VIII:179, Far X:715, Mor X:716)

Gift med forrige ane.

IX:369 mf mm mf ff f

Michel Litlgjerdet. Født før 1590. Levde 1620 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Død før 1645 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST).

I 1610-11 er Halvor bruker av Litlgjerdet i Aalen, Haltdalen.

Han var plassert i den laveste skatteklassen som såkalt ødegårdsmann.

10 år senere er Michel bruker, han var muligens sønn til Halvor.

Michel hadde antagelig sønnen:
Ca. 1610: Ingebrigt.

Michel hadde tilnavnet «Smaller», og gikk vekselvis under det navnet og navnet Litlgjerdet. Det gir grunn til å tro at brukeren her i Litlgjerdet har gitt navn til seterområdet Smalervollen, der blant annet Nesvollgårdene ligger idag. Dette hører til en setertrakt som både Gjerde, Jensås og flere andre gårdet har brukt fra gammelt av.

Han drev Litlgjerdet til midt på 1640-tallet, da Ingebrigt overtok.

O. Rygh skriver om Litlgjerdet i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 34, Lillegjerdet. Skrives Lilgierre i 1665 og Lillegiere i 1723.

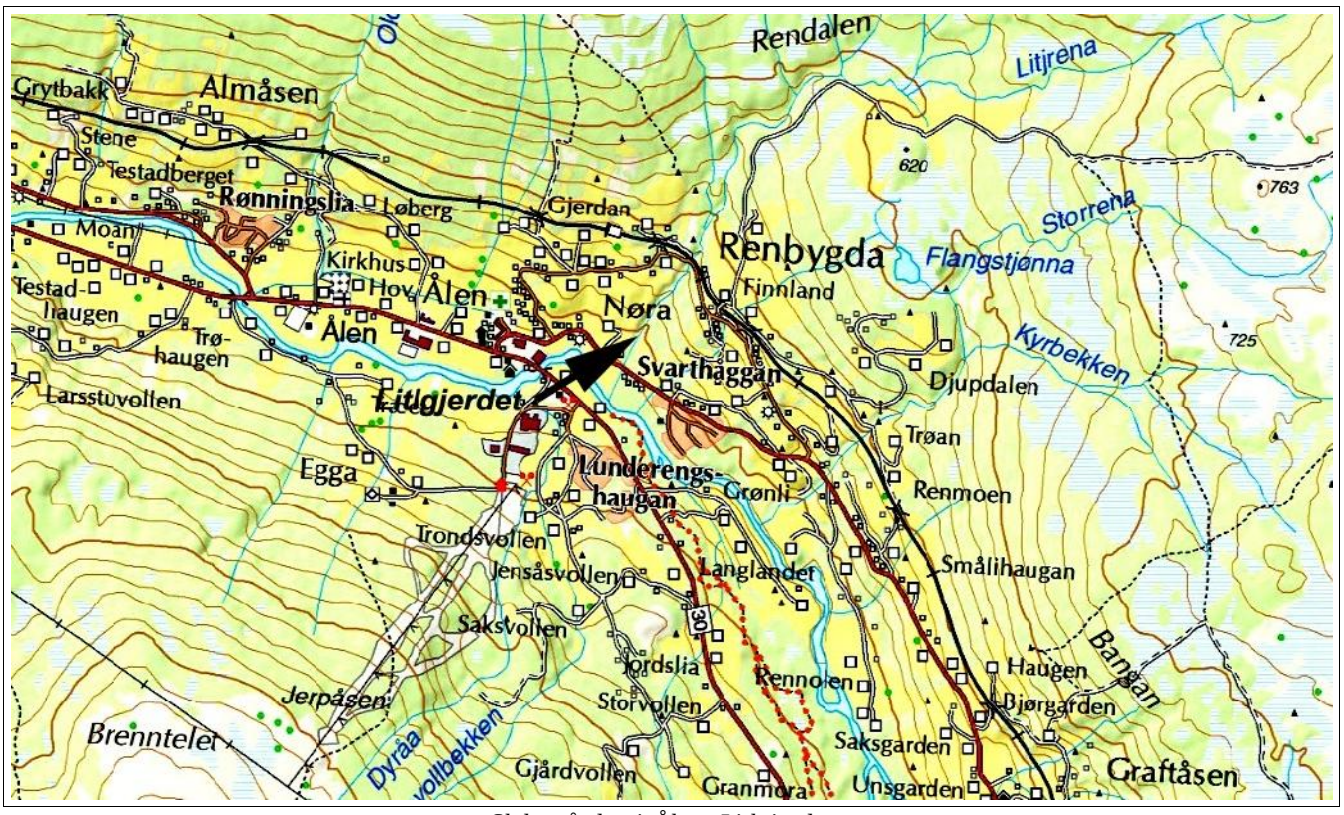

Slektsgårder i Ålen. Litlgjerdet.

Litlgjerdet er det området som ligger vest for elva Litl-Rena og som strekker seg helt ned mot Gaula i sør med Stentrøen på motsatt side. Litlgjerdet dukker opp som egen gård først på 1600-tallet, i et tidsrom da mange gårder ble ryddet i bygdas utkantstrøk. Gården nevnes første gang i 1610, men har muligens tidligere vært en husmannsplass under Jensås eller Gjerde.[413]

(Barn VIII:185)

Gift

412 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124, 133.

413 Aud Mikkelsen Tretvik: Ålen og Ålbyggen, Bind I (1989), side 327, 330.

Barn:

Ingebrigt [Michelsen?] Litlgjerdet. Født omkring 1610. Levde fra 1647 til 1657 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Død før 1664 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). (Se VIII:185).

IX:497 mm mm mf ff f

Anders Arnesen Austrem. Født mellom 1560 og 1570 i Vågå (OP). Levde fra 1610 til 1622 på Austrem, Vågå (OP). Død før 1624 på Austrem, Vågå (OP).

Anders var sønn til Arne Andersen Berge.

Manntall på Landskatten av Gudbrandsdalens fogderi til St. Martini [11.11] 1610:

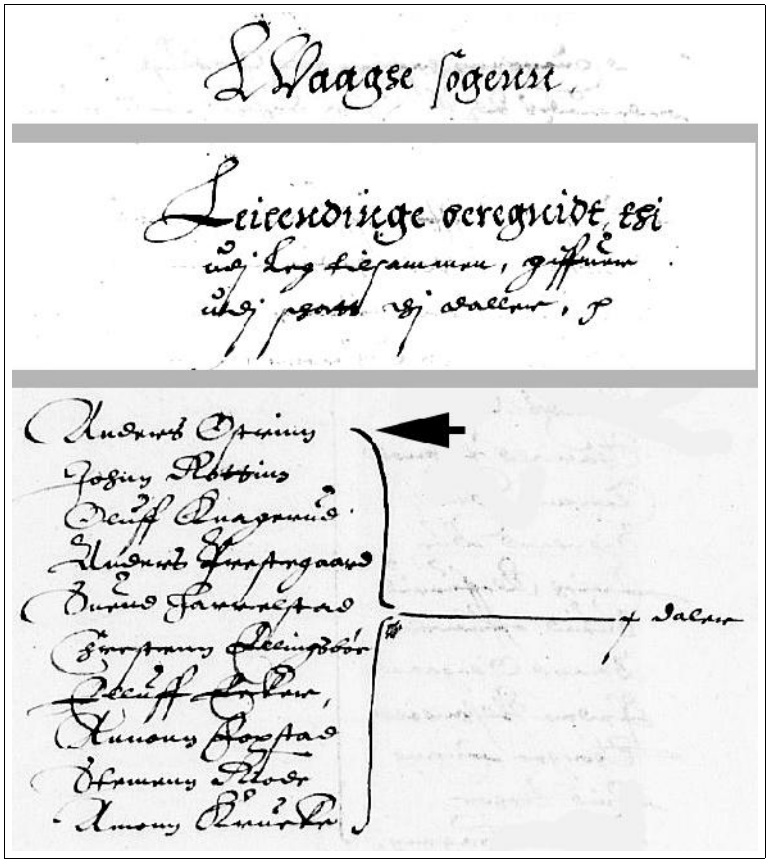

Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Fron sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 237).

«Waaghe sogenn»

«Leilendinge beregnidt thi udj Leg tilsammen, giffuer udj schatt thj daller».

«Anders Ostrim
Johnn Rottim
Oluff Knagerud
Anders Prestegaard
Suend Harrelstad
Chrestenn Ellingsböe
Elluff Ecker
Annonn Foxstad
Stemenn Riode
Amonn Krucke, 10 daler».

Anders føres også blandt leilendiger ved landsskatten i 1612, 1618, 1620 og 1622.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

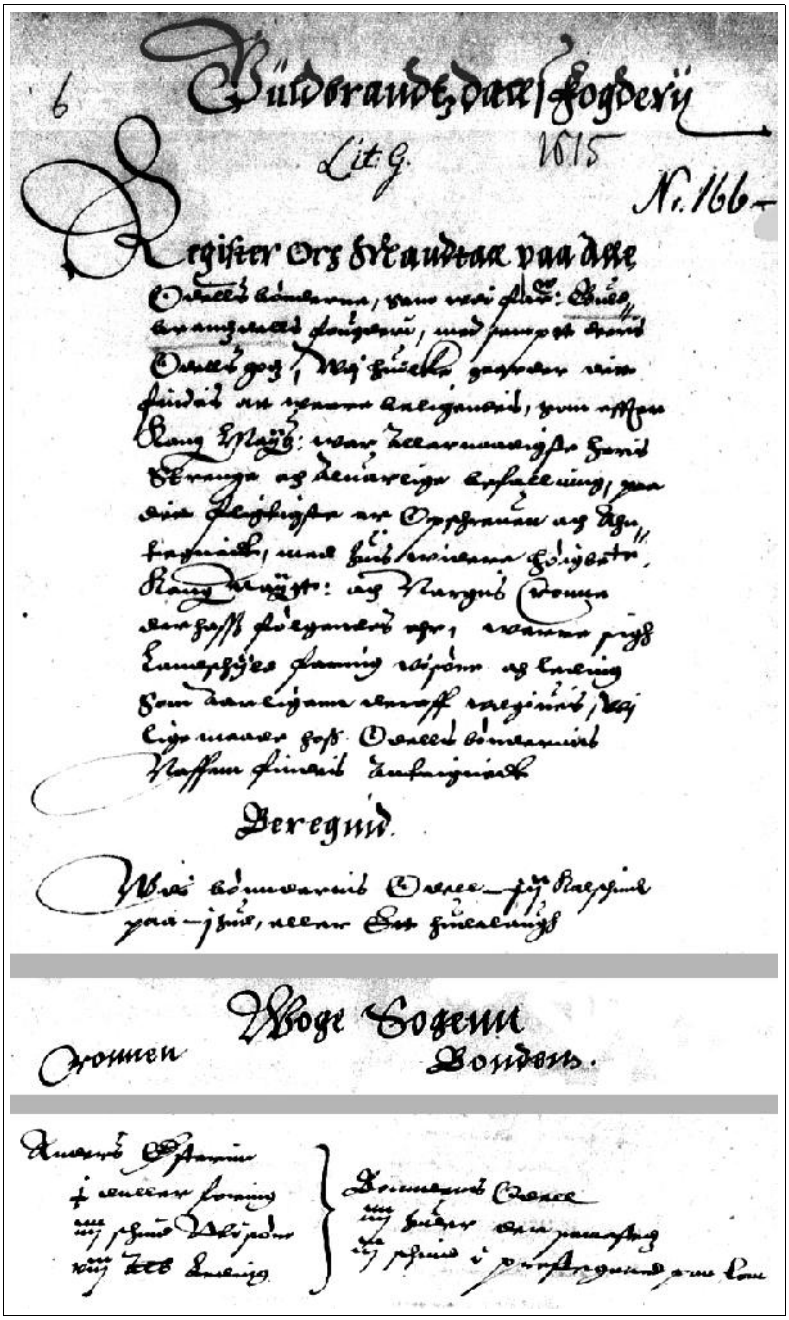

Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 174.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.
Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Woge Sogenn»

«Anders Østerim,
½ daller foring,
4 schind Wisöre,
8 alb. leding.
Bonndens Odell
4 huder der samestedz,
3 schind i Prestegaard paa Lom.»

I 1622 oppgis at hans hustru, Ragnhild, eier 3 skinn i Prestegiord på Lom.

I 1624 er Anders død. Hans hustru, Ragnhild, er ført i odelsmanntallet dette året.[414]

414 Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Fron sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde

(Barn VIII:249, Far X:993)

Gift omkring 1599 i Vågå (OP) med neste ane.

Barn:

Endre Andersen Austrem. Født omkring 1615 i Vågå (OP). Levde 1635 på Austrem, Vågå (OP). Død trolig omkring 1666 på Austrem, Vågå (OP). (Se VIII:249).

IX:498 mm mm mf ff m

Ragnhild Hansdatter/Endresdatter. Levde fra 1615 til 1634 på Austrem, Vågå (OP).

Ragnhild og Anders hadde følgende barn (minst):
Ca. 1615: Endre, gift med Barbro Jacobsdatter Sørem. skifte avholdt 19.10.1671.
Amund, skifte avholdt 19.10.1671 samtidig med skiftet etter hans bror.

Landskatten til Martini i 1622 viser:

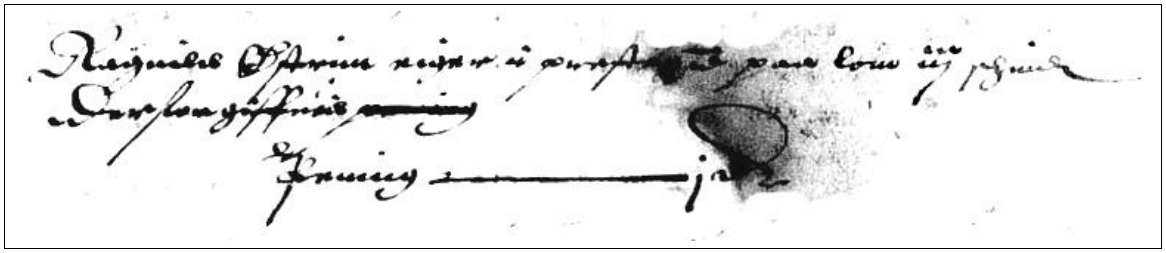

Landskatt Martini 1622. A Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 62, legg 2, litra 1, folio 11b).

«Ragnild Østrim eiger i Prestegiord paa Lom 3 schind
Derfor giffued Penninge - 1 Dr.»

I 1624 er Anders død. Hans hustru har overtatt gården.

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Waage Præstegieldt» – viser:

237). Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 174. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 330-31.

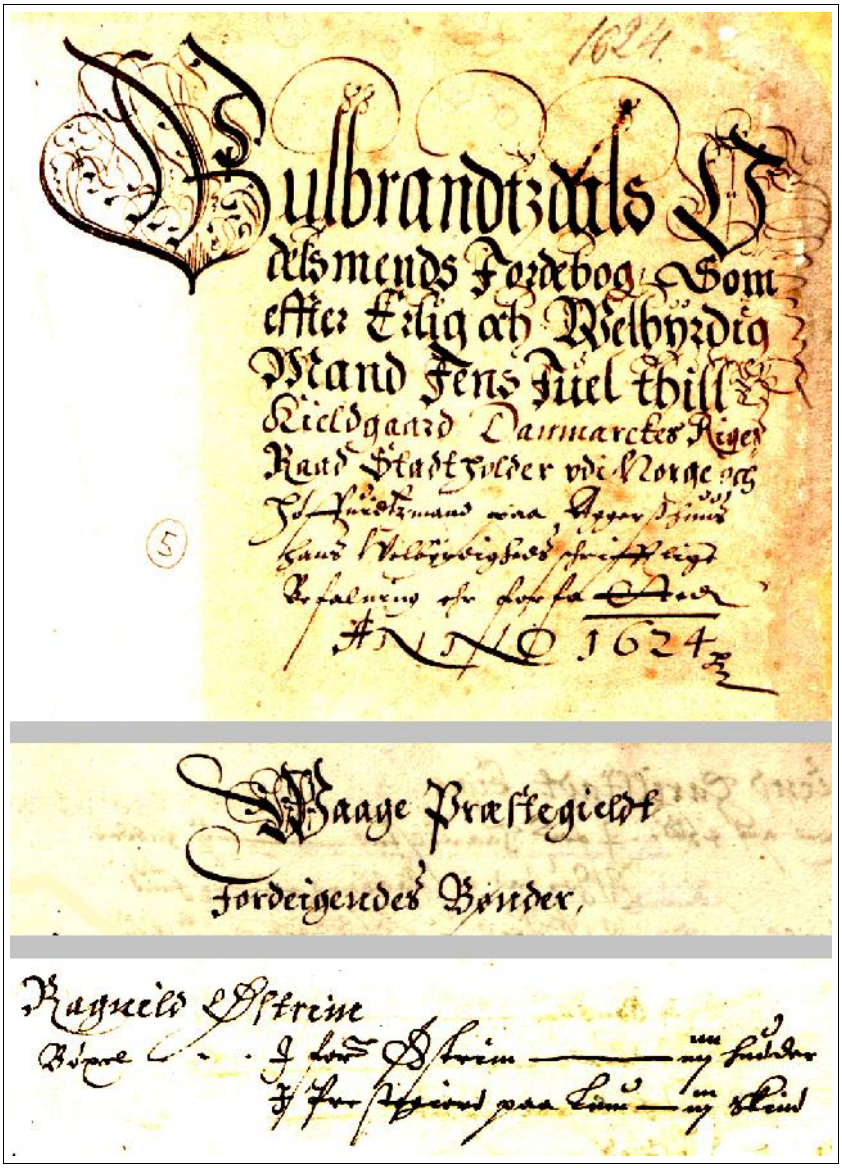

Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 182.

«Gulbrandtzdals
Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Waage Præstegieldt».
Jordeigendes Bønder»

«Ragnild Østrim
J fornefnte Østrim 4 hudder. Böxel
J Prestegiord paa Lum 3 skind.».

De 3 skinn Ragnhild eide i «Prestegiord» i 1622 og 1624 må være hennes manns foreldrearv da 3 skinn i samme gård i 1624 eies av Anders bror, Svend.

Ragnhild er så bruker av Austrem frem til og med 1634.

1627: Landskatt 4 terminer:
«9. Læg - Ragnild Østring» - 13 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
Jul 1628 og påske 1629 - Landskatt:
«9. [leg] - Ragnild Øsrem» - 30 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
1630: Landskatt 14 dager etter Martini:
«6. læg - Ragnild Østring - 3 Dr».
1632: Landskatt til Martini:
«6. Læg - Ragnild Østring - 9 ort».
1634: Landskatt til Martini:
«6. Læg - Ragnild Østring - 1 Dr».

I 1635 er sønnen Amund oppført som bruker av Austrem.[415]

(Barn VIII:249)

Gift omkring 1599 i Vågå (OP) med forrige ane.

IX:499 mm mm mf fm f

Jacob [Nielsen?] Sørem. Levde 1610 på Sørum, Vågå (OP). Død omkring 1634 på Sørum, Vågå (OP).

Jacob ser ut til å være født på Sørem, for i 1560 heter brukeren, Niels, et navn som brukes senere i etterslekta til Jacob.

Engebret Hougen skriver i:«Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, side 80:

«Det vert høve til å drøfte spørsmålet om opphavet hans seinare. Førebels skal ein berre peike på det underlege samsvaret i namnebruken, Jakop Gunnarsson Valbjørg, Gunnar Lodvarsson fra Slette, som kom åt Staurust, sonen hans heitte Hans, Jakop Valbjørg hadde óg ein bror, Hans. Dessutan har vi ein Gunnar på Fellese med sonen Hans. Alle var på lag jamnaldringar. Jakop Sørem hadde sonen Jon, f. ikr 1610/15. På Snerle var det ein Jakop Jonsson f 1603, med sonen Jon f. 1645, og det var noko ættesamband mellom Slette og Snerle.»

Jeg kan ikke se at Hougen tar dette tema opp igjen senere i boken.

Han brukte Sørem senest fra 1610.

Manntall på Landskatten av Gudbrandsdalens fogderi til St. Martini [11.11] 1610:

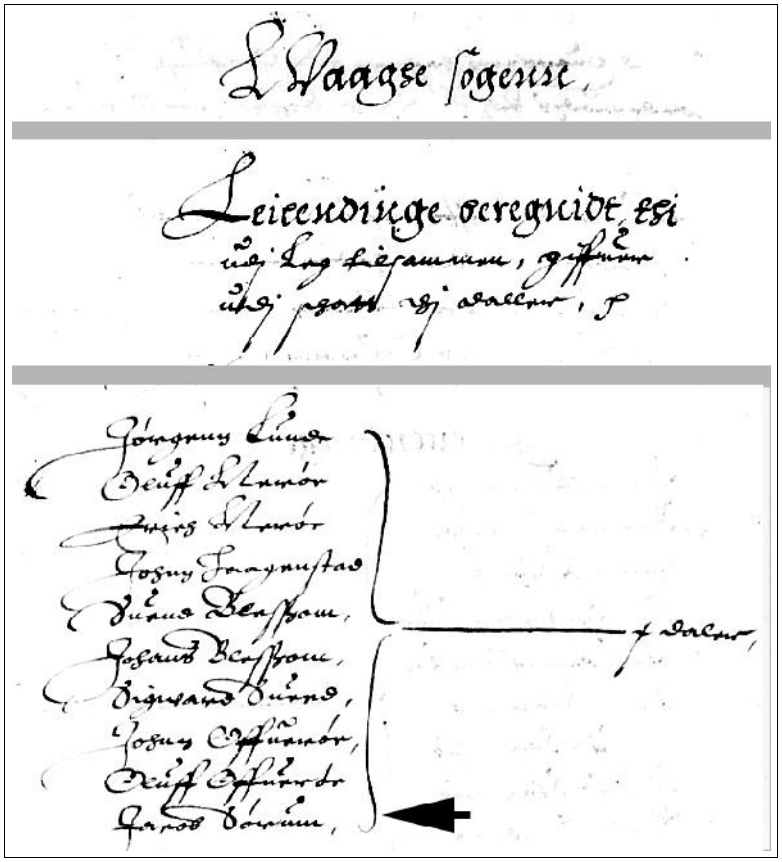

Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 237).

Waaghe sogenn

«Leilendinge beregnidt thi udj Leg tilsammen, giffuer udj schatt thj daller».

«Jörgenn Lunde
Oluff Neröe
Erich Neröe
Johnn Haagenstad
Suend Blesßom
Johans Blesßom
Sigward Sueed
Johnn Offueröe
Oluff Offueröe

415 Landskatt Martini 1622. A Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 62, legg 2, litra 1, fjolio 11b). Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 182.

Jacob Sörum,
10 daler».

«Jacob Sørum» er også oppført som leilending i 1612, 1618, 1620 og 1622.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

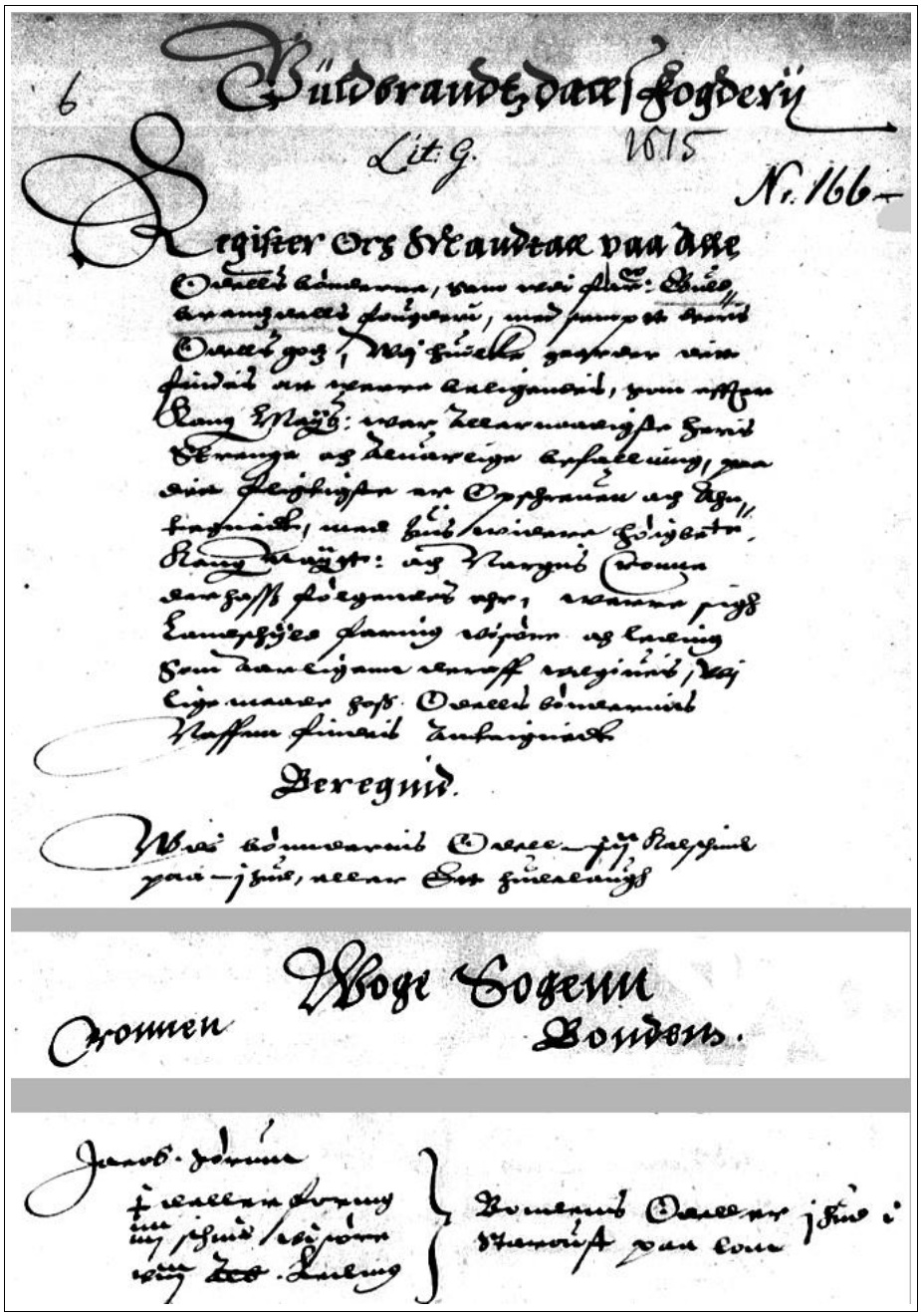

Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 172

«Guldbrandtzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhoß följgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Woge Sogenn»

«Jacob Sörum,

½ daller foring,
4 schind visöre,
8 alb. leding.
Bondens Odell er
1 hud i Staroust paa Lom».

Gunnar Staurust eide samtidig 1 hud og Anders Ilstad i Fron 1 hud 9 skinn i Staurust.

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Waage Præstegieldt» – viser:

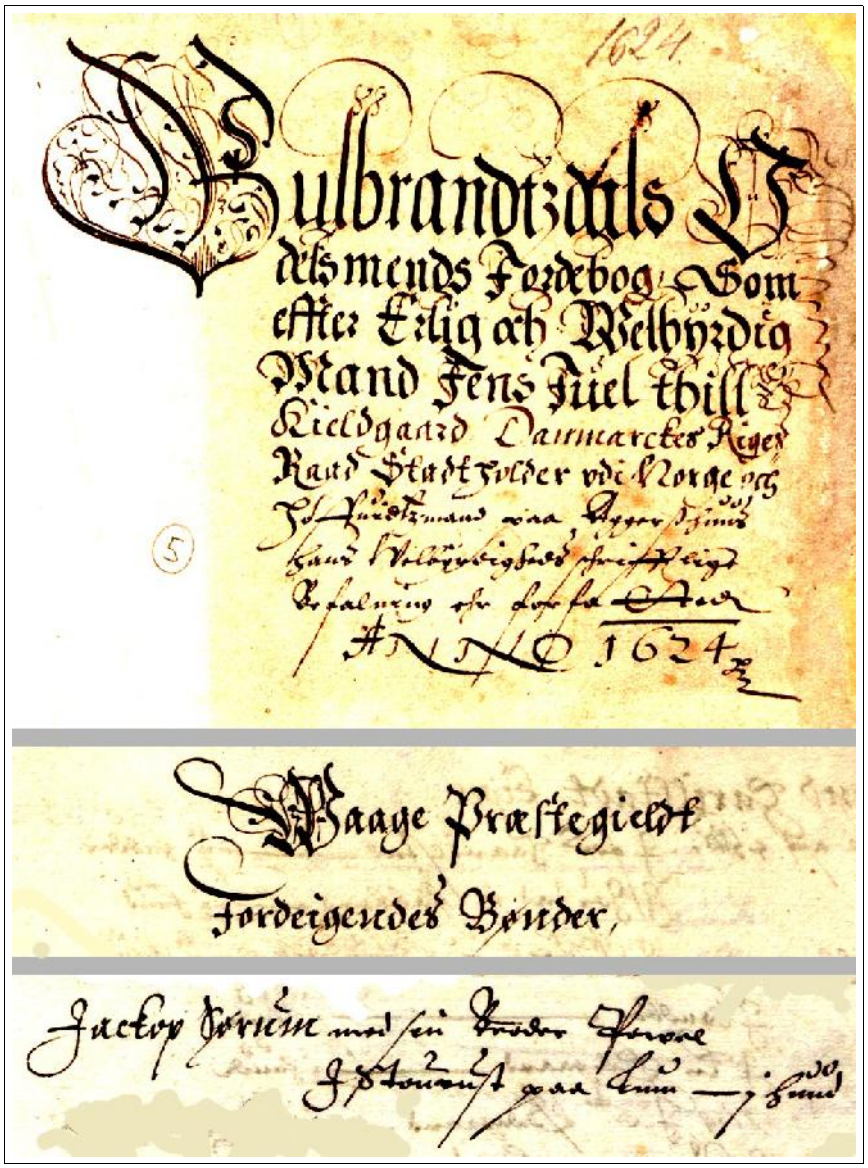

Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 183.

«Gulbrandtzdals
Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Waage Præstegieldt.
Jordeigendes Bønder».

«Jackop Sørum med sin Broder Powel
J Stourust paa Lum 1 huud».

Øvrige eiere i Stourust i 1624 var:
Hans Støurust med 2 Brödre och 4 Systre J fornefnte Stöurust 1 huud. Böxel
Knud Støurust J samme Stourust 1 hud. Böxel
Anders Jlldstadt J Stöurust paa Lum 1 huud
Sylfest Kaalswold J Stourust Jbidem [Lum] 1½ skind.

1627: Landskatt 4 terminer:
«4. Læg - Jacob Sørum» - 10 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

Jul 1628 og påske 1629 - Landskatt:
«4. [leg] - Jacop Sørum» - 30 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
1630: Landskatt 14 dager etter Martini:
«3. læg - Jacob Sørum - 3 dr».
1632: Landskatt til Martini:
«3. Læg - Jacob Sørum - 11 ort».
1634: Landskatt til Martini:
«3. Læg - Jacob Sørem - 5 ort».

I 1635 er antagelig Jacob død, for nå bruker sønnen Joenn Sørem.

1635: Landskatt til Martini:
«3 Læg - Joenn Sørum - 5 ort».
1637: Unionsskatt (landskatt) jul:
«Joenn Sørrem» - 5 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
«Koppskatten» i 1645 viser for Sørem i «Vaage Sougen»:
«Jon Sørumb Hans Hustru - Carlfolch 2 - Quindfolch 4 - [Skatt:] 1 Dr 16 ß».
Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse i 1660 viser:
«John Sørum - 3 Huder - [skatt:] 12 Dr - Cronne Goedz»[416]

(Barn VIII:250)

Gift omkring 1610 med neste ane.

Barn:

Barbro Jacobsdatter. Levde 1625. Levde 1641 på Austrem, Vågå (OP). Død 1679 på Austrem, Vågå (OP). (Se VIII:250).

IX:500 mm mm mf fm m

Kari[?] Eiriksdatter Helle. Født omkring 1590. Levde 1613 på Helle, Vågå (OP).

Kari(?) var datter til Erik Jonsen Helle (<1549 - <1610).
Hennes farforeldre var Jon Trondsen Tynnøl/Gløммen (~1515 - <1573) og
Anne Eiriksdatter Gløммen (~1515 - <1601).

Hun og Jacob hadde følgende barn (minst):
Joen, overtok Sørem, døde i 1665.
Ca. 1613: Niels, døde barnløs i 1667.
Endre.
Sigrid, gift med Amund Andersen Austrem.
Kjersti, gift med Eirik Eilivsen, Sylte i Kvikne.
Barbro, gift md Endre Andersen Austrem.
Eldri, gift med Kristen Kristensen, Steinfinnsbø i Heidal.[417]

(Barn VIII:250, Far X:999)

Gift omkring 1610 med forrige ane.

IX:505 mm mm mm ff f

Johannes Erichsen Hjelle/Kongsli. Levde 1600. Levde 1630 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Død før 1632 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP).

Johannes var sønn til Erich Finnsen Hjelle på Fåvang, Ringebu (død ~1630), og er antagelig født der.

Han brukte Sygard Kongsli – tidligere «Li» – på Kvikne, Fron, i 1610.

Gårdens opprinnelige navn er uten tvil «Li». Og i bygdemålet er det vel det mest vanlige navnet på gården den dag i dag. Først på 1500-tallet finner vi at gården skrives «Li». Ifølge «Gardrer og slekter i Fron» slår navneformen «Kongsli» fullstendig gjennom i dokument og matrikler fra slutten av 1500-tallet, men jeg finner den nye navneformen først i 1630.

Det må være «vår» Johannes som er nevnt i 3. legd i 1610.

---

416 Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 237). Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 172 Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17. februar 1615 [Gudbrandsdalens odelsjordebok]: «Woge Sogenn». Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 183. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 80.

417 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 80-81.

Manntall på Landskatten av Gudbrandsdalens fogderi til St. Martini [11.11] 1610:

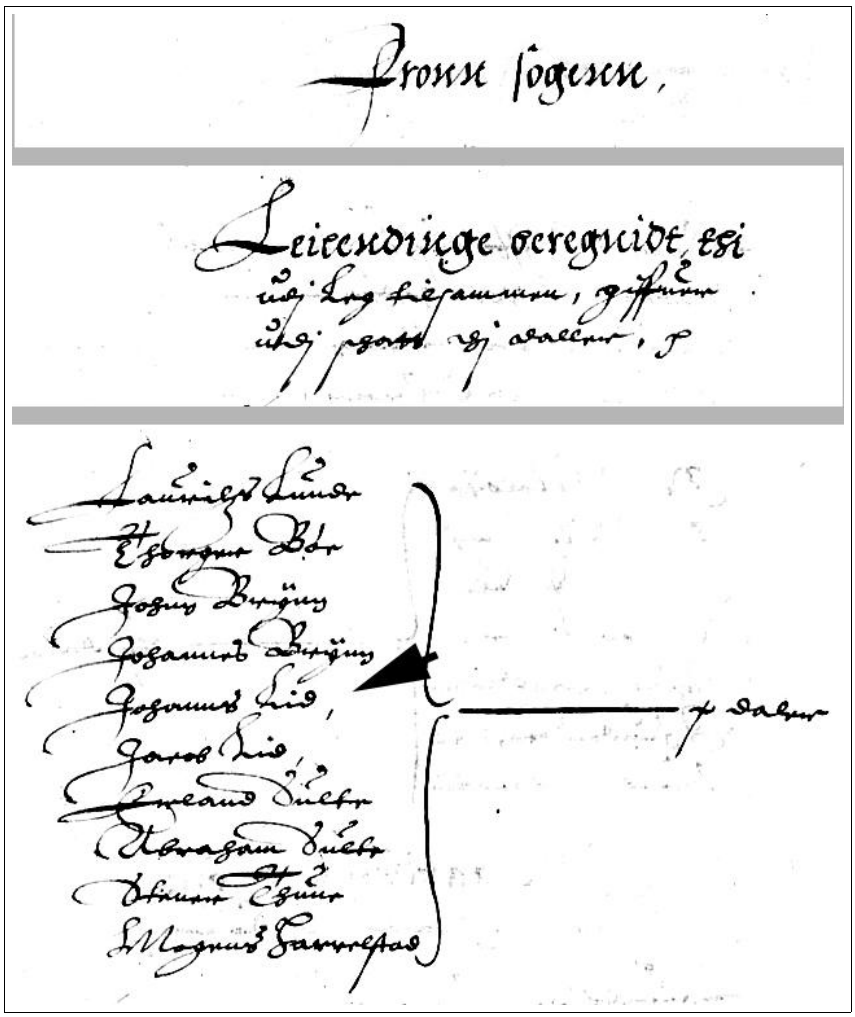

Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Fron sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 233).

«Fronn sogenn»

«Leilendinge beregnidt thi udj Leg tilsammen, giffuer udj schatt thj daller».

«Laurids Lunde
Thorger Bøe
John Bryng(?)
Johannes Lid [senere Kongsli!]
Jacob Lid
Erland Sulte
Abraham Sulte
Stener Thune
Mogens Harvestad
10 daler».

1630: Landskatt 14 dager etter Martini:
«8. læg - Johannes Kongsliid - 2½ Dr».

I 1632 er det hans sønn, Erich, som bruker gården, så Johannes er nå antagelig død.

Navneformen Kongsli har skapt grunnlag for en viss spekulativ tradisjon omkring navnet. Allerede Hiorthøy forteller om at det er tradisjon at Kongsli har vært hestehavn for hestene til Dale-Gudbrand, og derav navnet. Li hadde sikkert eksistert som gård i hundrevis av år den gang Dale-Gudbrand levde.

Dale-Gudbrand er en person som opptrer i Olav den helliges saga i Snorres Heimskringla. Han skal ha bodd på gården Hundorp i Gudbrandsdalen på 1000-tallet, og skal ha vært en av de mektigste menn i Gudbrandsdalen på den tiden, med rang som herse.

Trolig har Oluf Rygh rett når han tror navnet må være oppstått ved at gården i lang tid var i kongens eie.

«Li» er et ubundet naturnavn, noe som, på samme måte som for «Lo», språklig plaserer gården blandt de eldste typer av gårdsnavn. Lo og Li er de to gårdene på nordsiden av Vinstra som helt sikkert går tilbake til forhistorisk tid. Li har hatt et stort gårdsområde. Selv etter at Li ble delt i 2 gårder en gang i mellomalderen, hører Li-gårdene til de største gårdene i Gudbrandsdalen. I 1604 består Li av 2 helgårder.

I 1668 har Kongsli-gårdene en skyld på 6 huder hver. Det er Opplandske lagstol som eier gårdene. Begge har

humlehage i 1668, og begge har kvern i 1668 og 1723. I 1723 har gårdene en sag, der de sammen kan skjære bord til husnytte. Kongsligårdene setrer på Lisetra i 1668.[418]

(Barn VIII:253, Far X:1009)

Gift med neste ane.

Barn:

Erich Johannessen Kongsli Sygard. Født omkring 1600. Levde fra 1632 til 1661 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Død trolig før 1668 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). (Se VIII:253).

IX:506 mm mm mm ff m

Siri Østensdatter Forbrigd. Levde 1600 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP).

Siri var datter til Østen [Olavsen] Forbrigd (- 1608 - ~1635) og
Marthe (- 1600 - 1645 -).

Hun og Johannes hadde følgende barn (minst):
Ca. 1600: Erich, gift med Guri Svendsdatter, døde i 1676.

(Barn VIII:253, Far X:1011, Mor X:1012)

Gift med forrige ane.

IX:509 mm mm mm mf f

Gunnar Fellese. Levde 1574. Levde 1610 på Fellese, Vågå (OP). Død omkring 1643 på Fellese, Vågå (OP).

Gunnar hadde følgende barn (minst):
Ca. 1591: Hans, overtok Fellese, døde i 1675.
Ca. 1612: Jacob, gift med Eli Pedersdatter Valbjør, døde ca. 1682 på Valbjør.

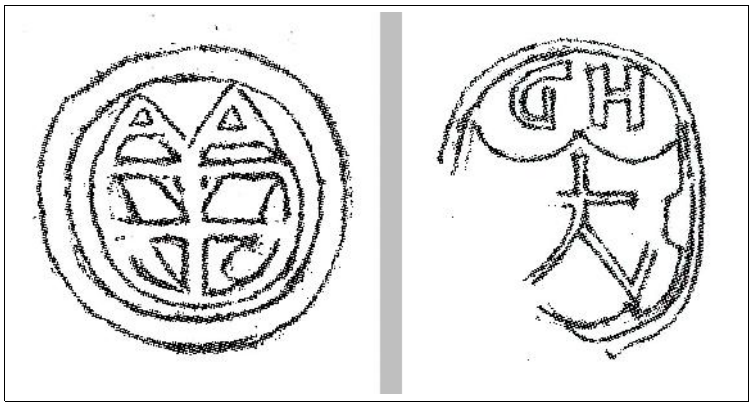

«Asbiørnn Felinnsø» (1591) og Gunder Fieldenßø (1610). Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Asbiørnn Felinnsø», den tidligere brukeren på Fellese, var 04.05.1591 med på å forsegle hyllingsdokumentet fra allmuen i Vågå på Vågå tingstue til den unge Christian IV. Hans segl viser bokstavene «A A».

«Gunder Fieldenßø (Fieldeeßø?) var så 29.05.1610 blant de tolv bøndene i Vågå som forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «G H».

Dette viser at det neppe var noe slektskap mellom Asbjørn og Gunnar Fellese.

Manntall på Landskatten av Gudbrandsdalens fogderi til St. Martini [11.11] 1610:

418 Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Fron sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 233). Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 104. Einar Hovdhaugen: Gardar og slekter i Fron, bind II, Nord-Fron, side 128-129.

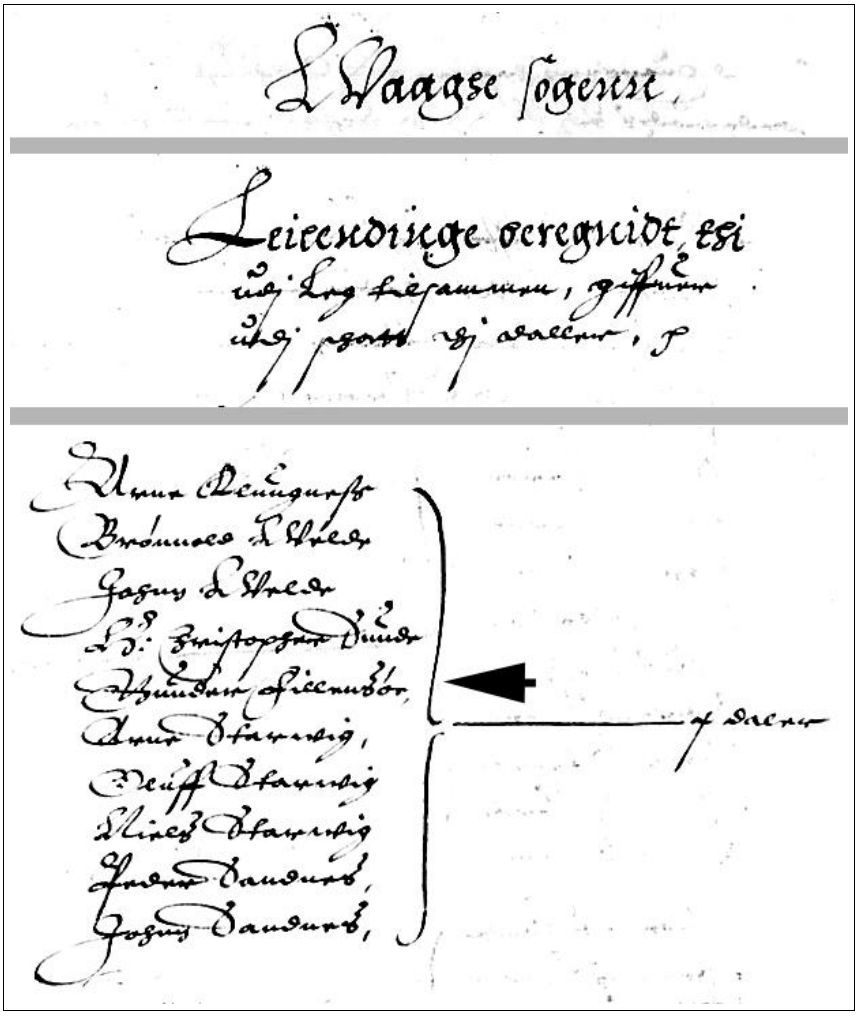

Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 236).

«Waaghe sogenn»

«Leilendinge beregnidt thi udj Leg tilsammen, giffuer udj schatt thj daller».

«Arne Klungneß
Brönnold Welde
Johnn Welde
Her Christopher Sunde
Gunder Fillensöe
Arne Starwig
Oluff Starwig
Niels Starwig
Peder Sandnes
Johnn Sandnes, 10 daler».

Han føres også blandt leilendiger ved landsskatten i 1612, 1618, 1620 og 1622.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

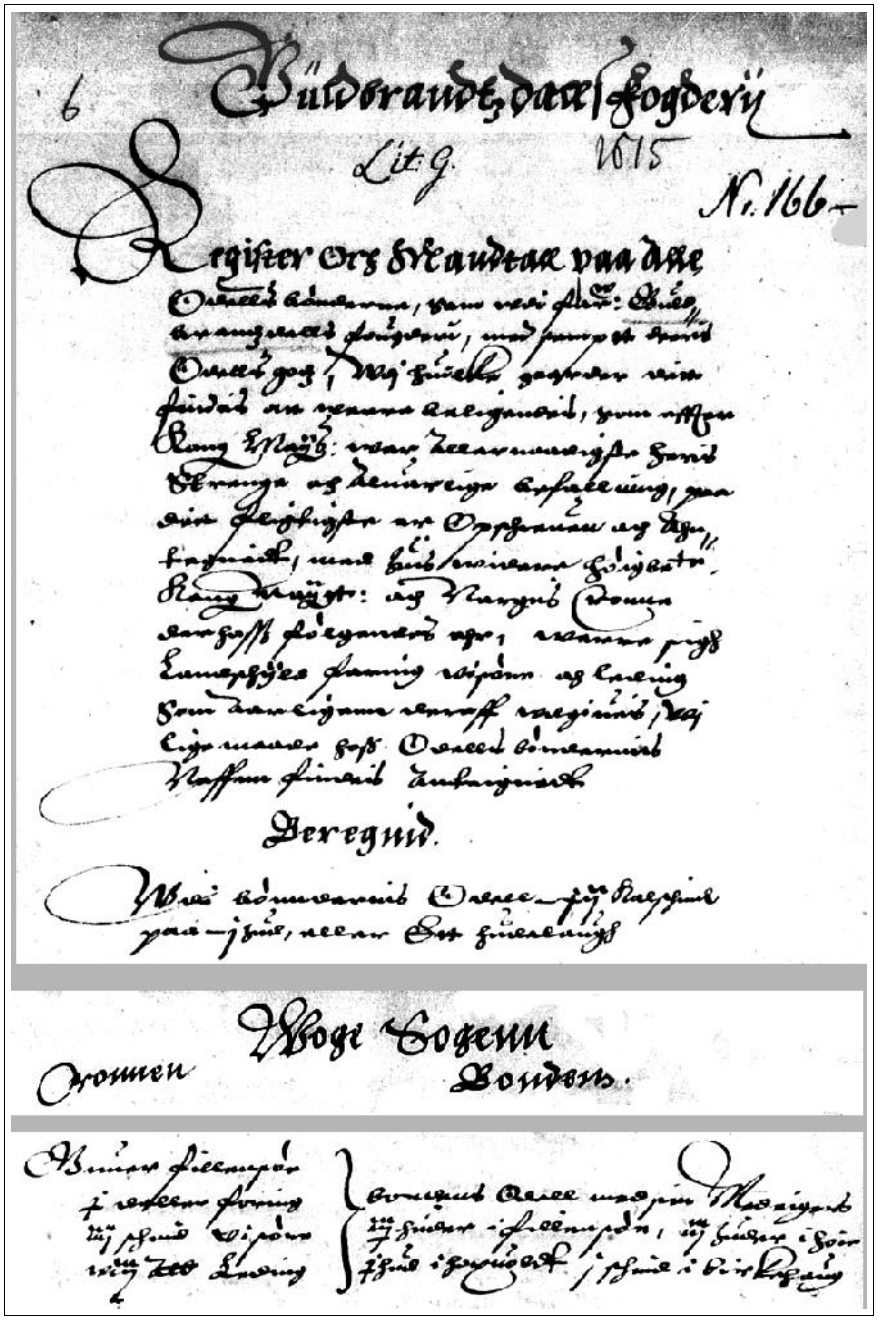

Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 172.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.
Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Woge Sogenn»
«Guner Fillensöe,
½ daller foring,
4 schind visöre,
8 alb. leding.
Bondens odell med sin Medeigners
2½ huder i Fillensöe,
3 huder i Hoie, ½ hud i Hoxuoldt,
1 schind i Birkehoug.»

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Waage Præstegieldt» – viser:

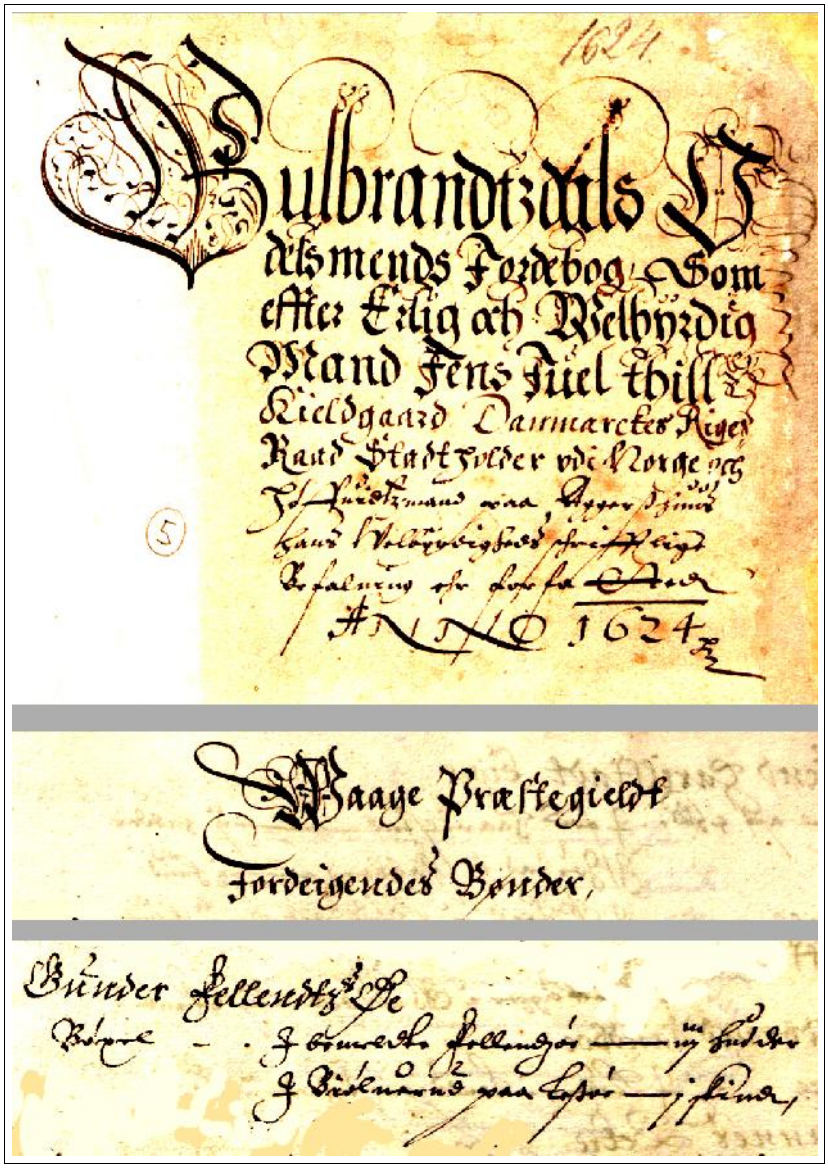

Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 182.

«Gulbrandtzdals
Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Waage Præstegieldt.
Jordeigendes Bønder».

«Gunder Fellendtzs Øe
J bemeldte Fellendzöe 3 hudder. Böxel
J Biöluerud paa Leßöe 1 skind».

Lensregnskapene i Riksarkivet viser at Østen så brukte Forbrigd frem til 1643.

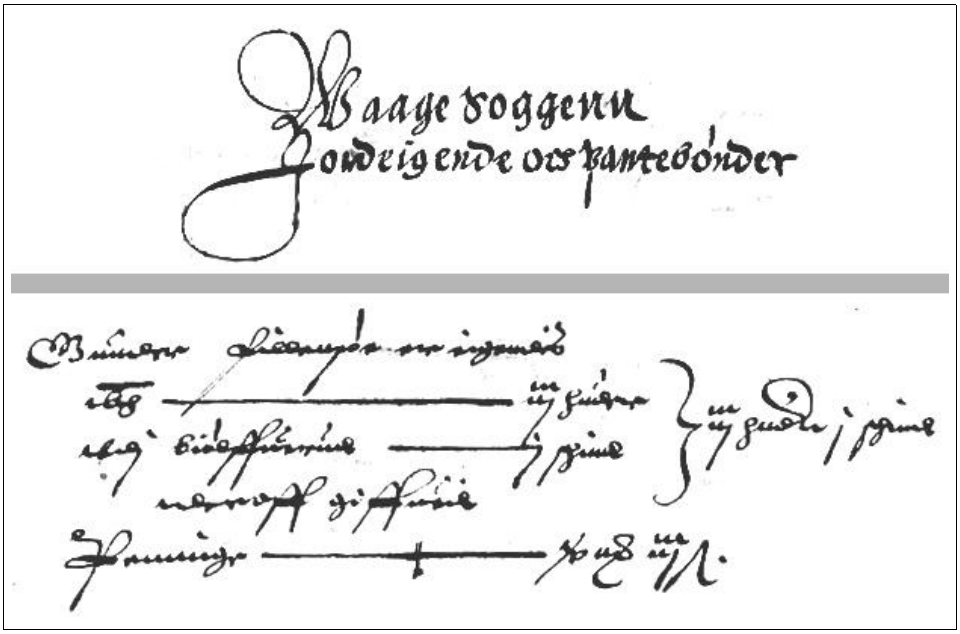

Landskatt til 4 teminer 1627. 1 Gudbrandsdalen, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 82, legg 5, litra 1, bilde 244).

1627: Landskatt 4 terminer:
«Gunder Fillensøe er eigendis
ibm - 3 Huder
udj Biølffuerud - 1 schind
[tilsammen] 3 Huder 1 schind
deraff giffuer
Penninge - 4½ ort 3 ß.»
Jul 1628 og påske 1629 - Landskatt:
«[2. leg] Gunder Fillingsøe» - 30 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
1630: Landskatt 14 dager etter Martini:
«2. læg - Guner Fillensøe - 3 Dr».
1632: Landskatt til Martini:
«Guner Fellinsøe aff 3 Huder - Penninge 9 ort».
1634: Landskatt til Martini:
«Guner Fillennsøe Aff 4 Huder - Penninge 1½ Dr:».
Unionsskatt (landskatt) til jul 1637 viser:
«Gunder Fillingsøe aff 4 Huder - Penge 3 ortt».
Unionsskatt (landskatt) Jul 1641 viser:
«Gunner Fillingsøe aff 4 Huder - 1½ Dr.».

Unionskatten til Jonsok 1643 viser:

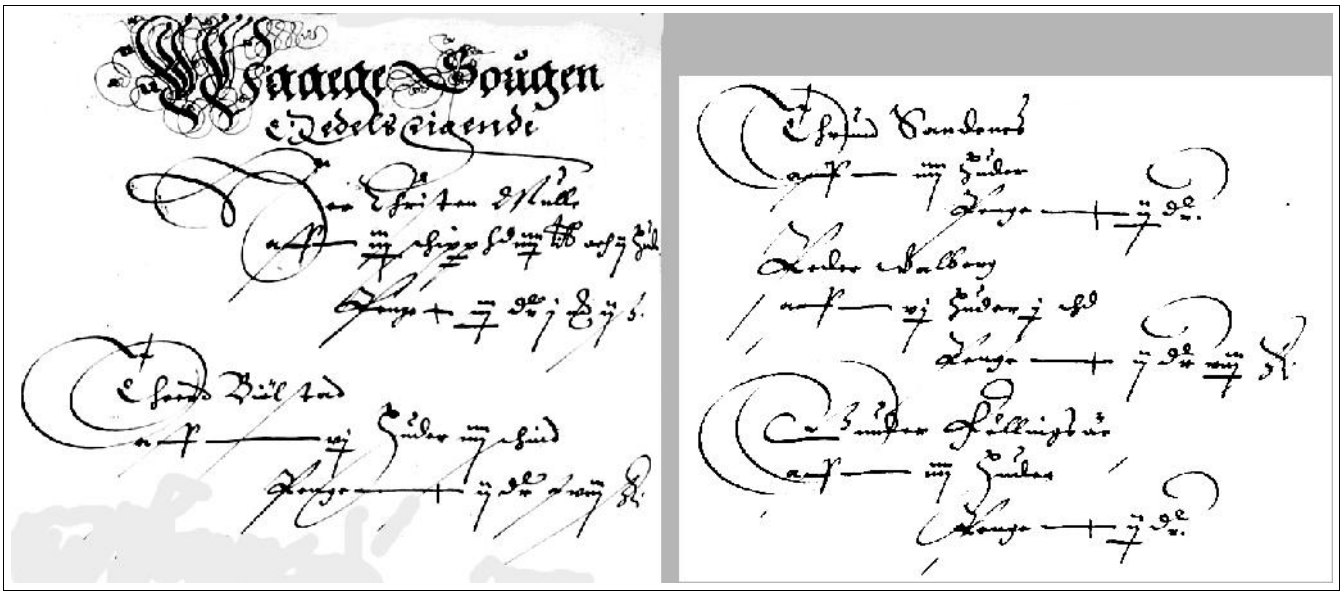

Unionsskatt 1643. 13 Gudbrandsdalen, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 158, legg 4, bilde 11).

«Waage Sougen - Odelseigende
Her Christen Mulle
aff - 2½ schipphd 3½ Lispd och 2 Hud
Penge - 2½ Dr 1 ort 2 ß.
Thord Biølstad
aff - 5½ Huder 4 schind
Penge - 2 Dr 18 ß.
Thrund Sandnes
aff - 4 Huder
Penge - 1½ Dr.
Peder Walberg
aff - 6½ Huder ½ Shd
Penge - 2 Dr 7½ ß.
Gunder Fillingsøe
aff - 4 Huder
Penge - 1½ Dr».

Gunnar døde antagelig i 1643.

Til Martini det året er sønnen Hans ført bland leilendinger som bruker av Fellese:
[5. leg] «Hans Fillingsøe» - 20 dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].

«Koppskatten» i 1645 viser for Fillingsøe i Waage Sougen:

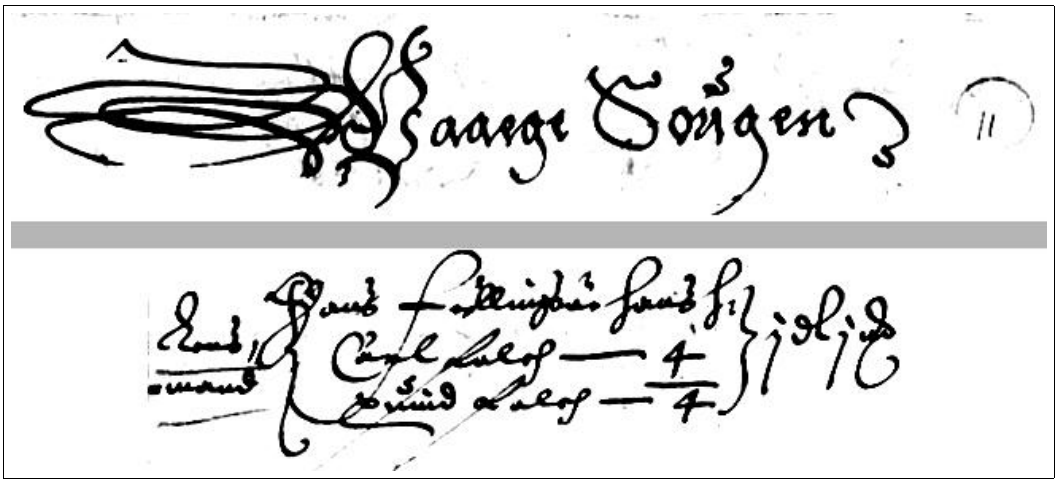

Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 11).

«Lensmand Hans Fillingsøe Hans H:
Carlfolch 4
Quindfolch 4
[skatt:] 1 Dr 1 ort».

Skattematrikkelen av 1647 viser for Fellingsøe:

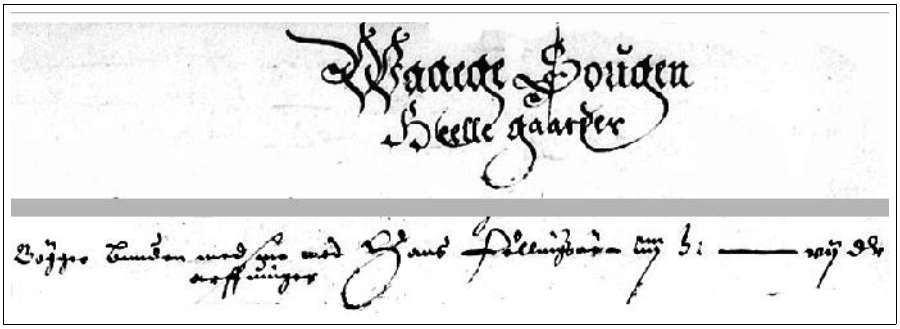

Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 30).

«Guldbrandtzdallen fougderies» – «Waaege Sougen Heelle gaarder»
«Hans Fellingsøe – 4 h.
Bøgger bunden med sine medarffuinger.»

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31) er bevart. Den viser for Austrem i Vågå:

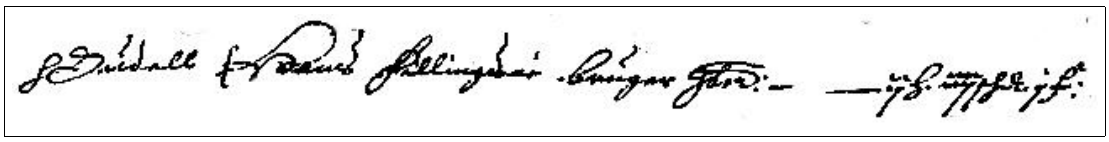

Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .135.

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammestedz er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadtholders Befalling forfattet Anno 1657.

Waage Soenn

Hans Fillingsöe bruger jbidem 2 huder 4 schind 1 fetling».

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse i 1660 viser:

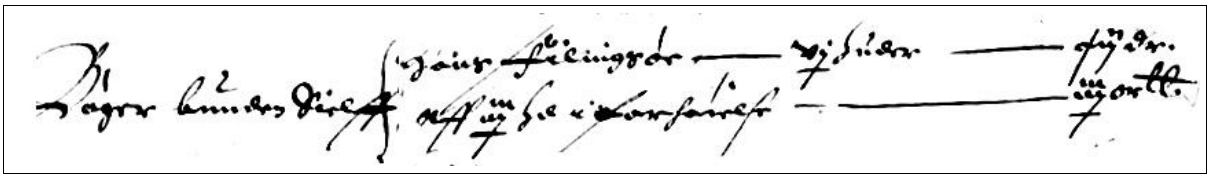

Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 181.

«Hans Fillingsøe - 5½ Huder - [skatt:] 12 Dr.
aff 2½ Hd i forhøielse - [skatt:] 2½ ort
Bøger Bunden Sielff».

Jordeboken fra 1660-61 viser at Hans eide 2 huder 4 skinn og en fetling i Fellese.

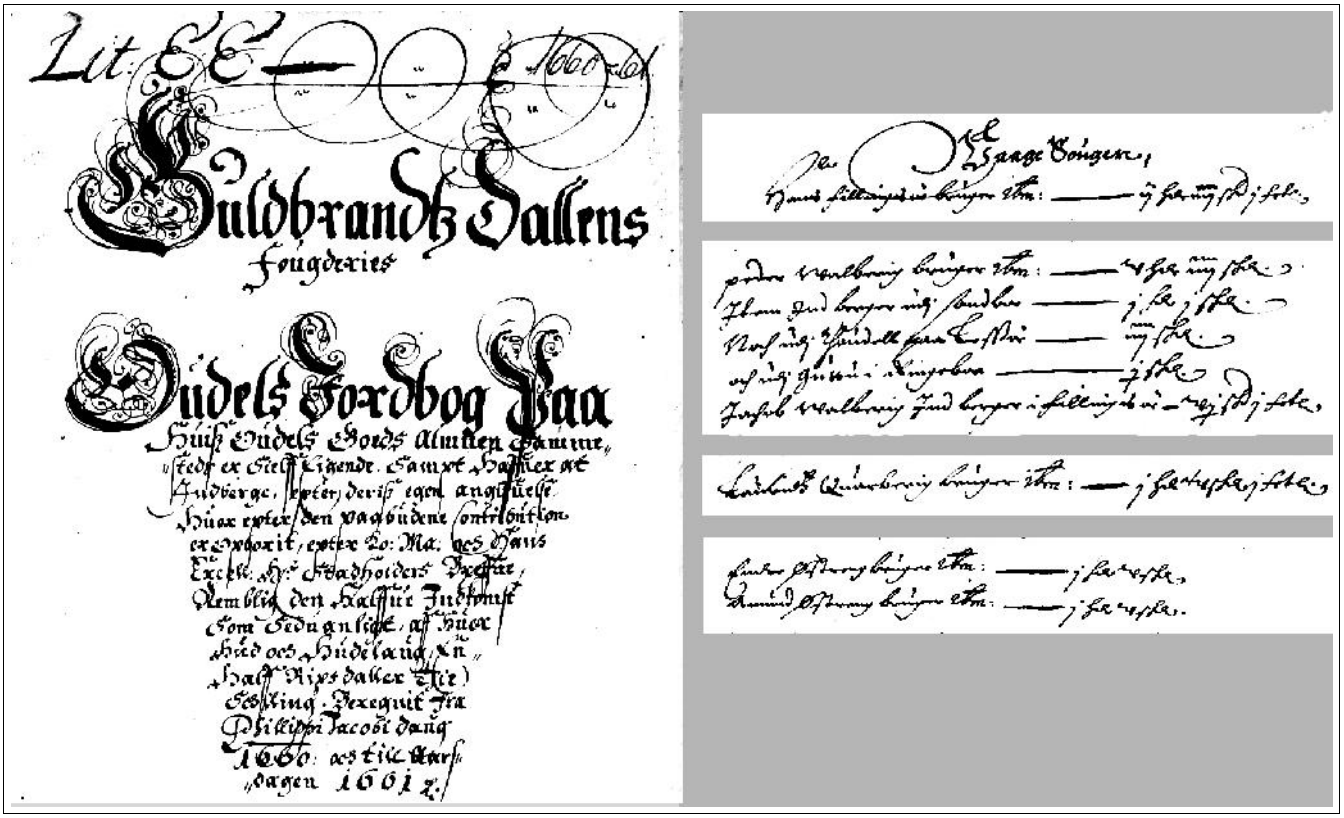

Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 16a-16b).

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifuelse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Vaage Sougen

Hans Fillingsøe bruger ibm: - 2 Hdr 4 shd 1 fet.»

....

«Peder Valberig bruger ibm: - 5 Hdr 4 shd.
Item Jndberger udj Sandboe - 1 Hd 1 shd
Noch udj Thøndell paa Leßøe - 3 shd.

och udj Guttu i Ringeboe - ½ shd.
Jacob Valberig Jndbringer i Fillingsøe - 5½ shd 1 fetl.»
.....
«Laurits Quarberig bruger ibm: 1 Hd 4 shd 1 fetl.»

.....
«Endre Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.
Amund Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.»

Hans far, Gunnar Fellese, eide i 1624 3 huder med bygsel i Fellingså og 1 skinn i Bjølverud på Lesja.

Matrikkelen fra 1668 viser for Fellese:

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 i 1668 viser for Fellese:

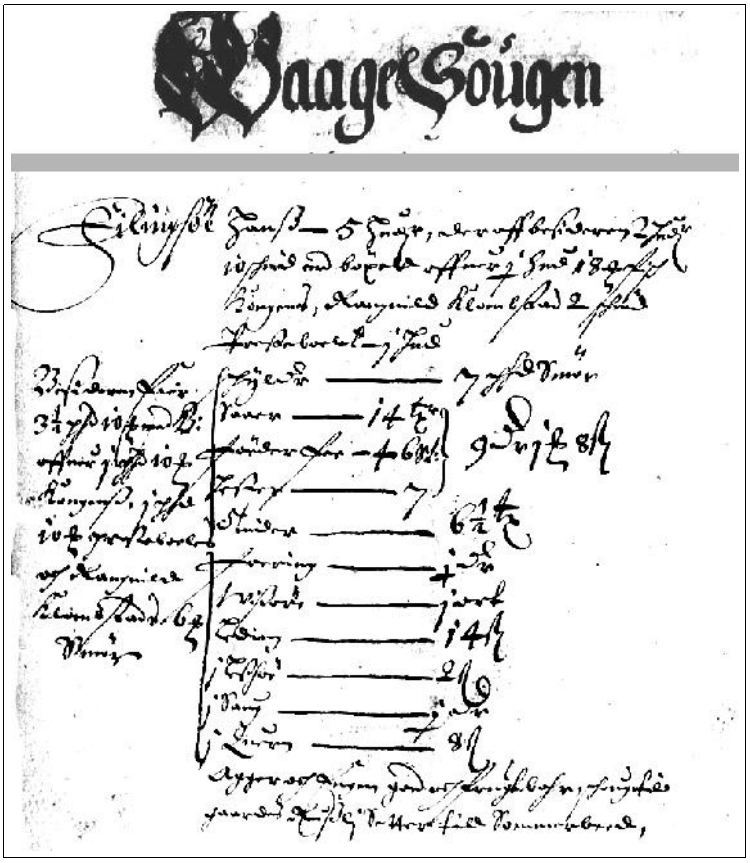

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 68b.

«Filingsøe Hanß – 5 Huder, deraff Besideren 2 Huder 10 schind med Bøkell offuer 5½ Hud, 18 fetlinger Kongens, Ragnild Klombstad 2 Schind, Presteboelet – 1 Hud,
Gården hadde 7 hester og 46 naut. Utseden var 14 tønner.»

Landskylda var en årlig leie som en leilending betalte til jordeieren. I eldre tid var landskyld samtidig den faste målestokk for jordeiendom, ved kjøp, salg og arveskifte, og til dels ved beskatning.

Landskylda skulle betales innen julaften Den var sjelden uttrykt i penger, i regelen i forskjellige vareslag, «landskyldspecies». Det var et stort antall av dem, men de viktigste var korn eller mel, smør, huder og fisk. Fisk dominerte i Nord-Norge, smør i Trøndelag og på Vestlandet, huder på Agder og i fjellbygdene på Østlandet, korn og mel over resten av Østlandet. I størstedelen av 1600-årene ble 1 skippund mel regnet lik 2 huder, 1 laup smør eller 2 våger fisk.

En fetling er huden eller skinnet på en dyrefot. som landskyldenhet brukt i betydningen et kvart kalveskinn Norsk historisk leksikon).

Landskyld i Gudrandsdalen: 1 hud = 12 kalveskinn = 48 fetlinger.[419]

419 Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 172. Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 182. Landskatt til 4 teminer 1627. 1 Gudbrandsdalen, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 82, legg 5, litra 1, bilde 244). Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 11). Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 30). Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .135. Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 181. Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 16a-16b). Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Waage prestegjeld, Waage sogn, folio 68b. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 28. Norsk

(Barn VIII:255)

Gift

Barn:

Jacob Gunnarsen Fellese/Valbjør. Født omkring 1612. Levde 1645 på Valbjør, Vågå (OP). Død omkring 1682 på Valbjør, Vågå (OP). (Se VIII:255).

IX:511 mm mm mm mm f

Peder Trondsen Valbjør. Født omkring 1580. Levde fra 1624 til 1672 på Valbjør, Vågå (OP).

Peder var sønn til Trond Erichsen Bjølstad/Valbjør (~1550 - ~1638) og
Eline Michelsdatter [Munk] (~1560 - >1620).
Hans farforeldre var Erich Tronsdsen Tynnøl (~1510 - ~1595) og
Tora Øysteinsdatter [Bratt] (~1510 - <1606).
Hans morfar var Michel Lauritsen Blaker [Munk] (~1540 - ~1625).

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Waage Præstegieldt» – bekrefter opplysningene i skiftet etter hans far Trond Erichsen Bjølstad:

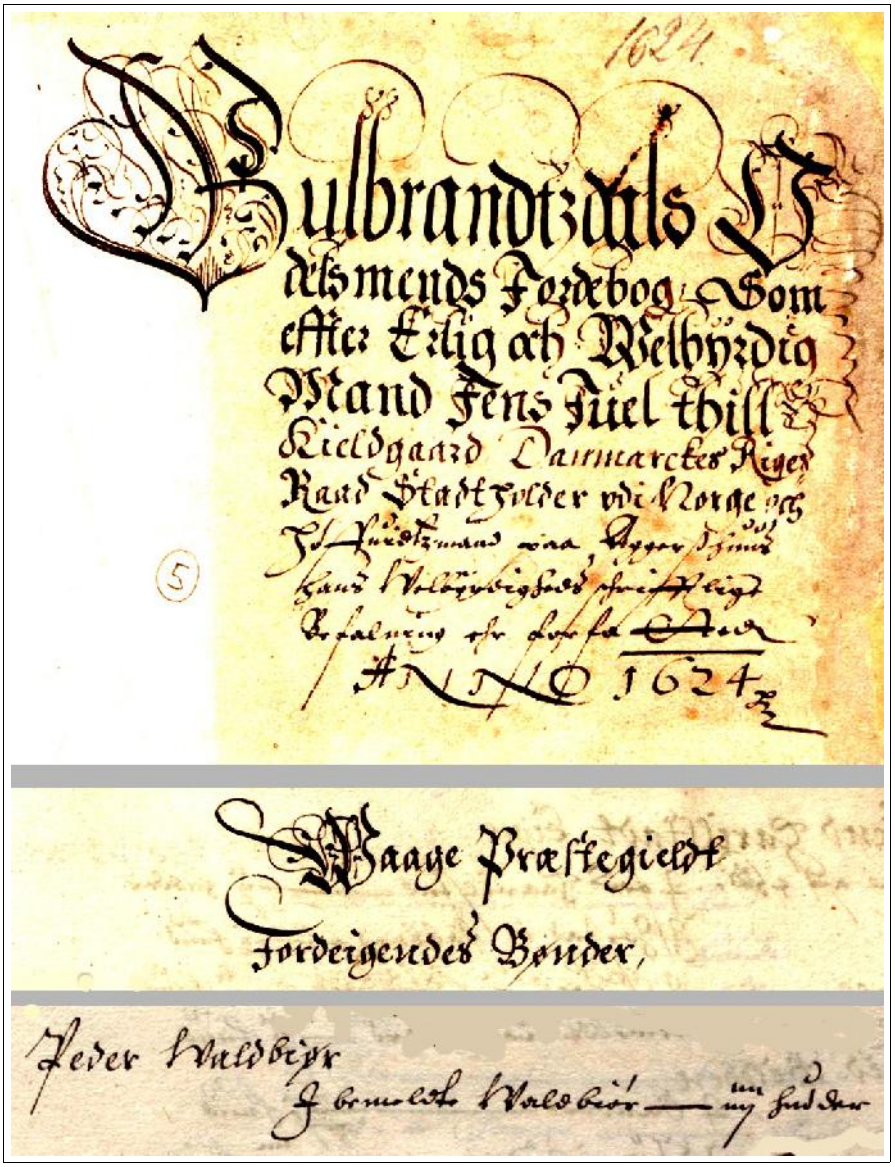
1624.

Gulbrandtzdals
Odelsmends Jordebog, Som
effter Erlig och Welbyrdig
Mand Jens Juel thill
Kieldgaard Danmarckes Riges
Raad Stadtholder vdi Norge oc
Höffuidtzmand paa Aggerßhuus
hans Welbyrdigheds schrifftlige
Befalning ehr forfatted
ANNO 1624

Waage Præstegieldt
fordeigenedes Bønder,

Peder Waldbiør
Jørn Waldbiør — my Fuldmer

Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 182.

«Gulbrandtzdals
Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 118 Allmuen i Vågå (1591), side 140 og 233, segl 9, og 341 Allmuen i Vågå (1610), side 304 og 421, segl 10. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom»., side 25.

«Waage Præstegieldt.
Jordeigendes Bønder».
Peder Waldbiør
J bemeldte Waldbiör 4 hudder».

«Erik Blessom» bygsler Melbø, Romedal, hvor han eier 3 huder og 1 hud i Semb, Biri.
«Gunnild Trondsdtr. paa Waldbiør» eide 1 hud i Gonnstad, Romedal, ½ hud i Helle, Vaage og 1½ skinn i Eggerode (Heggerud?).
«Powel Harildstad» (Fron) eide 1 hud i Gudstad, Romedal, 3 skinn i Heggeraa, Fron, og ½ hud i Hellem, Vaage.

Landskatten til 4 terminer i 1627 viser:

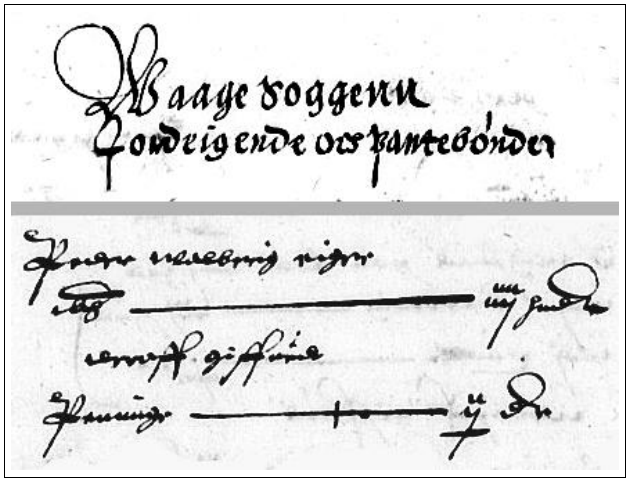

Landskatt til 4 terminer 1627. 1 Gudbrandsdalen, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 82, legg 5, litra 1, bilde 244).

«Peder Waalberig eiger ibm 4 Huder deraff giffued Penninge 1½ Dr.».

Peder betalte garnisjonsskatt i 1629, men ingen sølvskatt i 1630.

1630: Landskatt 14 dager etter Martini viser:
«2. læg - Peder Valberig - 3 Dr».
1632: Landskatt til Martini viser:
«Peder Walberig aff 4 Huder - Penninge 3 Dr».
1634: Landskatt til Martini viser:
«Peder Walberig Aff 4 Huder - Penninge 1½ Dr».
1637: Unionsskatt (landskatt) til jul viser:
«Peder Waldberig aff 4 Huder - Penge 3 ortt».
1640: Unionsskatt mikkelsmesse:
«Peder Walberig Aff 4 Huder - Penge - 1½ Dr.».

Unionskatten til Jonsok 1643 viser:

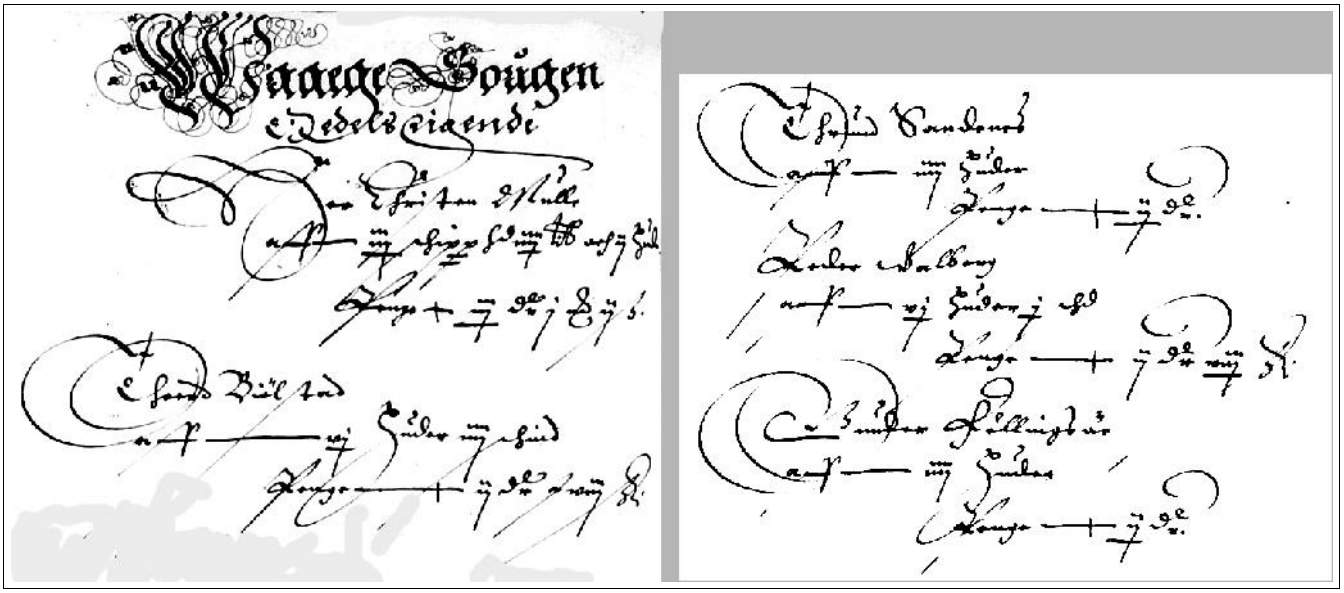

Unionsskatt 1643. 13 Gudbrandsdalen, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 158, legg 4, bilde 11).

«Waage Sougen - Odelseigende
Her Christen Mulle
aff - 2½ schipphd 3½ Lispd och 2 Hud
Penge - 2½ Dr 1 ort 2 ß.
Thord Biølstad
aff - 5½ Huder 4 schind
Penge - 2 Dr 18 ß.
Thrund Sandnes
aff - 4 Huder
Penge - 1½ Dr.
Peder Walberg
aff - 6½ Huder ½ Shd
Penge - 2 Dr 7½ ß.
Gunder Fillingsøe
aff - 4 Huder
Penge - 1½ Dr».

I koppskattemanntallet i 1645 står han sammen med svigersønnen Jakob, som antagelig allerede da må ha tatt over det meste daglige arbeidet.

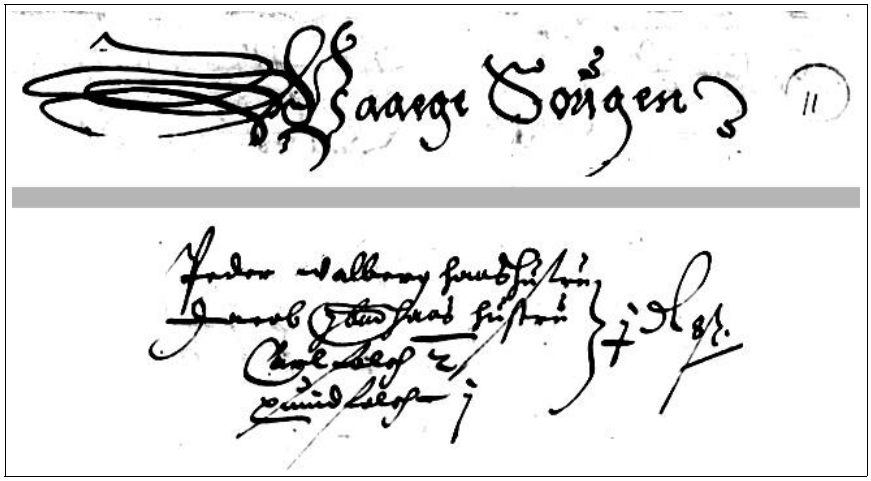

Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen fogderi, Vaage Sougen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 1, bilde 6).

«Peder Valberg Hans Hustru
Jacob ibm Hans Hustru
Carlfolch 2
Quindfolch 1
[Skatt:] ½ Dr 8 ß».

Skattematrikkelen av 1647 viser for Valbjør:



Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 30).

«Guldbrandtzdallen fougderies» – «Waaege Sougen – Heelle gaarder»
«Peder Walberg – 5 h.
Bøgger bunden selff.»
Han betaler 8 dr. i skatt.

Peder betalte i 1650 rosstjenesteskatt av 1 hud 3 skinn jord, og dertil eide han 4 huder 3 skinn skattefritt.

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31) er bevart. Den viser for Valbjør i Vågå:

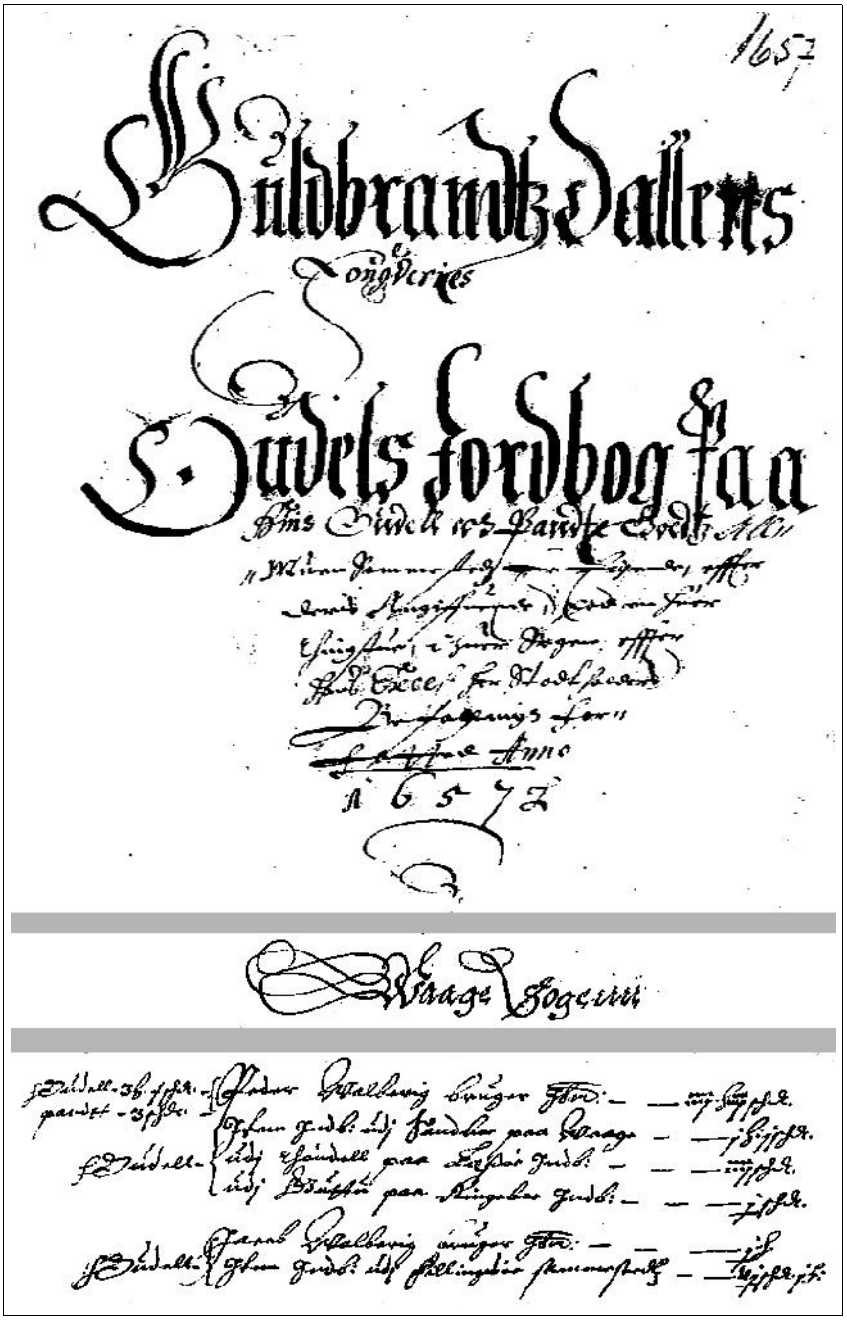

Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .135.

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammestedz er eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadtholders Befalling forfattet Anno 1657.»

Waage Soenn».

Peder Walberig bruger jbidem 4 huder 1 schind, Oudell 3 huder 10 schind, pandtt 3 schind
- Jtem Jndberger udj Sandboe paa Waage 1 hud 1 schind
- udj Thöndell paa Læßöe Jndberger 4 schind
- udj Guttu paa Ringeboe Jndberger ½ schind

Jacob Walberig bruger jbidem ½ hud
- Jtem Jndberger udj Fillingsöe sammestedtz 5½ schind 1 fetling».

1660: «Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse:

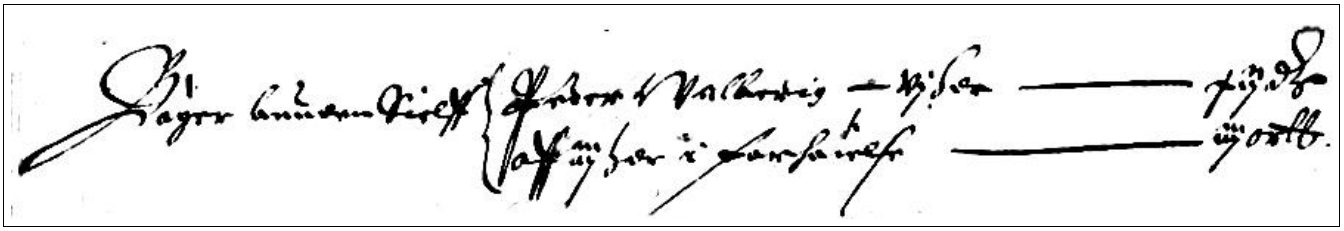

Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 182).

«Peder Walberig - 6 Hdr: - [skatt:] 12 Dr
aff 3 Hdr i forhøielse - [skatt:] 3 ortt - Bøger bunden Sielff».

I 1660 hadde Peder økt andelen i Valbjør til 5 huder 4 skinn og eide ellers det samme som i 1657, mens sønnen Jakob nå bare eide jorda i Fellese.

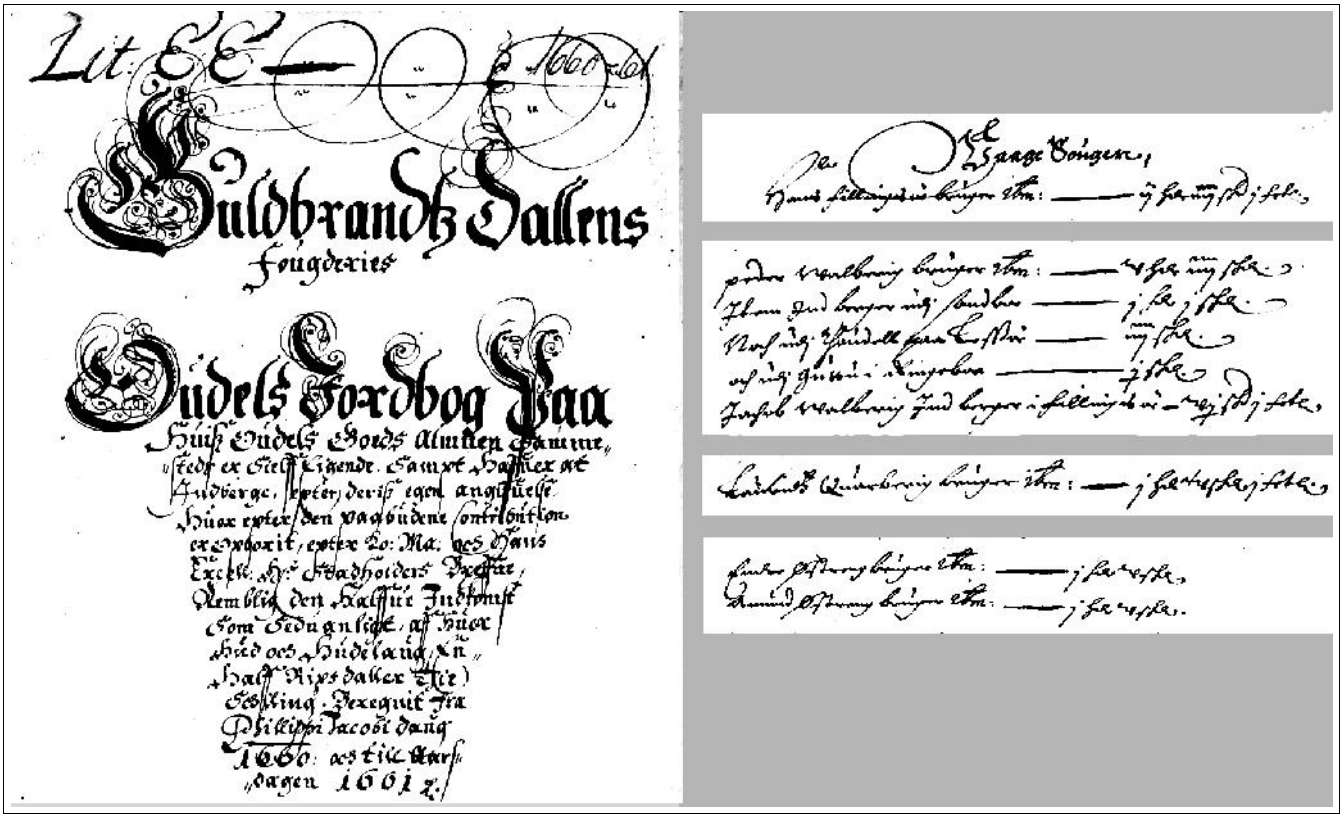

Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 16a-16b).

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa
huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifuelse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Vaage Sougen
Hans Fillingsøe bruger ibm: - 2 Hdr 4 shd 1 fet.»
....
«Peder Valberig bruger ibm: - 5 Hdr 4 shd.
Item Jndberger udj Sandboe - 1 Hd 1 shd
Noch udj Thøndell paa Leßøe - 3 shd.
och udj Guttu i Ringeboe - ½ shd.
Jacob Valberig Jndbringer i Fillingsøe - 5½ shd 1 fetl.»
.....
«Laurits Quarberig bruger ibm: 1 Hd 4 shd 1 fetl.»

.....
«Endre Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.
Amund Østreng bruger ibm: - 1 Hd 5 shd.»

Peder nevnes ikke i senere skattelister, og er også utelatt i manntallet fra 1666.

Han levda imidlertid fortsatt 25.10.1672 da han møtte i til en arvesak i retten.

E. A. Thomle i «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», NST II (1929- 1930), side 100:

«Men i 1672 hadde Peder Valbjør en sak med Laurits Kvarberg, som forlangte, at Peder Valbjør skulle fremvise rigtighet for arven etter "hustru Barbara" i Stavanger. Men svigersønnen Jacob Gundersen møtte og svarte at hans svigerfar for sin høye alders skyld ikke kunne møte.

Laurits Kvarberg var gift med en av Tord Torstensens døtre fra Øvre Kvarberg og var således derigjennem også en arving efter hustru Barbara Trondsdatter i Stavanger.»

Det er ikke korrekt at svigersønnen møtte for ham, han møtte selv i retten! Dette korrigerer Thomle selv i en senere artikkel.

E. A, Thomle - «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen.
En berigtigelse og et tillæg», NST II (1929-1930), side 260-61:

«Ved en Rigens Stevning av 24. janr. 1672 hadde nemlig Laurits Kvarberg til et ting paa Valbjørg 25. oktbr. s. a. indstevnet Peder Valbjørg og cornsorter, nemlig hans søstre Gunhild Øverøi og Ingierd Harildstad, fordi de ikke hadde holdt skifte efter sine salige foreldre, og fremlagde en dom av 2. april 1657 vedkommende 1½ hud i Melby i Romedal paa Hedemarken.»

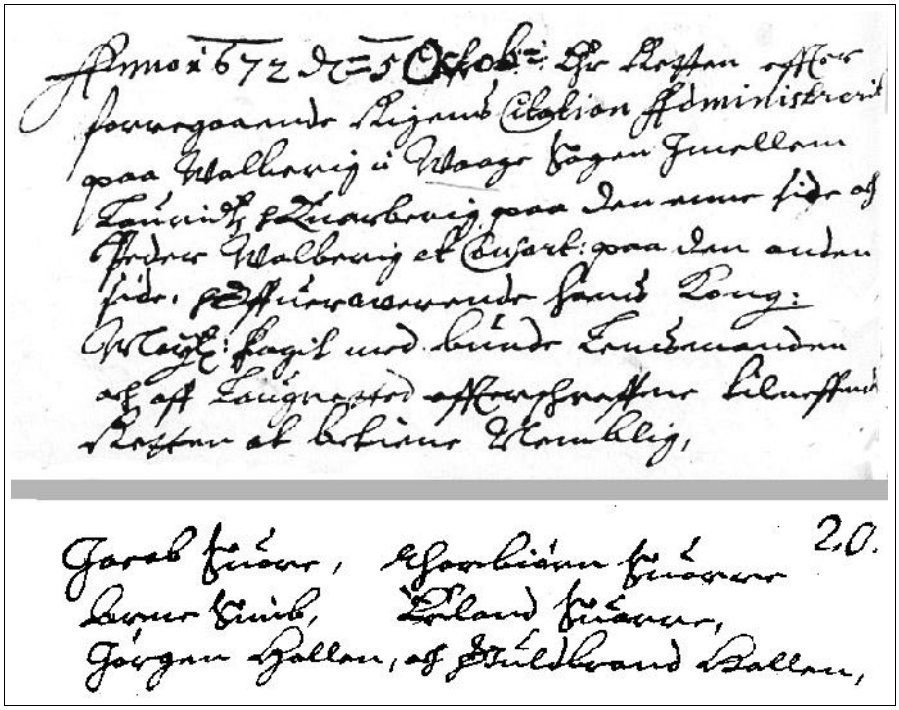

Tingbok Nord-Gudbrandsdal nr. 9 - 1772, folio 19b-20a.

«Anno 1672 d = 5 Octob= Ehr Retten offer forregaaende Rigens Citation Administrerit paa Walberig i Waage Sogen Jmellem Lauridtz Quarberig paa den eene Side och Peder Walberig et Consort: paa den anden Side. Offuerværende Hans Kong: Mayt: Fogit med Bunde Lensmanden och aff Lougretten offerschreffne tilneffende tilneffnit Retten at betienne Nemblig,

Jacob Suore, Thorbiørn Suorre, Arne Sniele, Roland Suarre,
Jørgen Holleln, och Guldbrand Hallen.

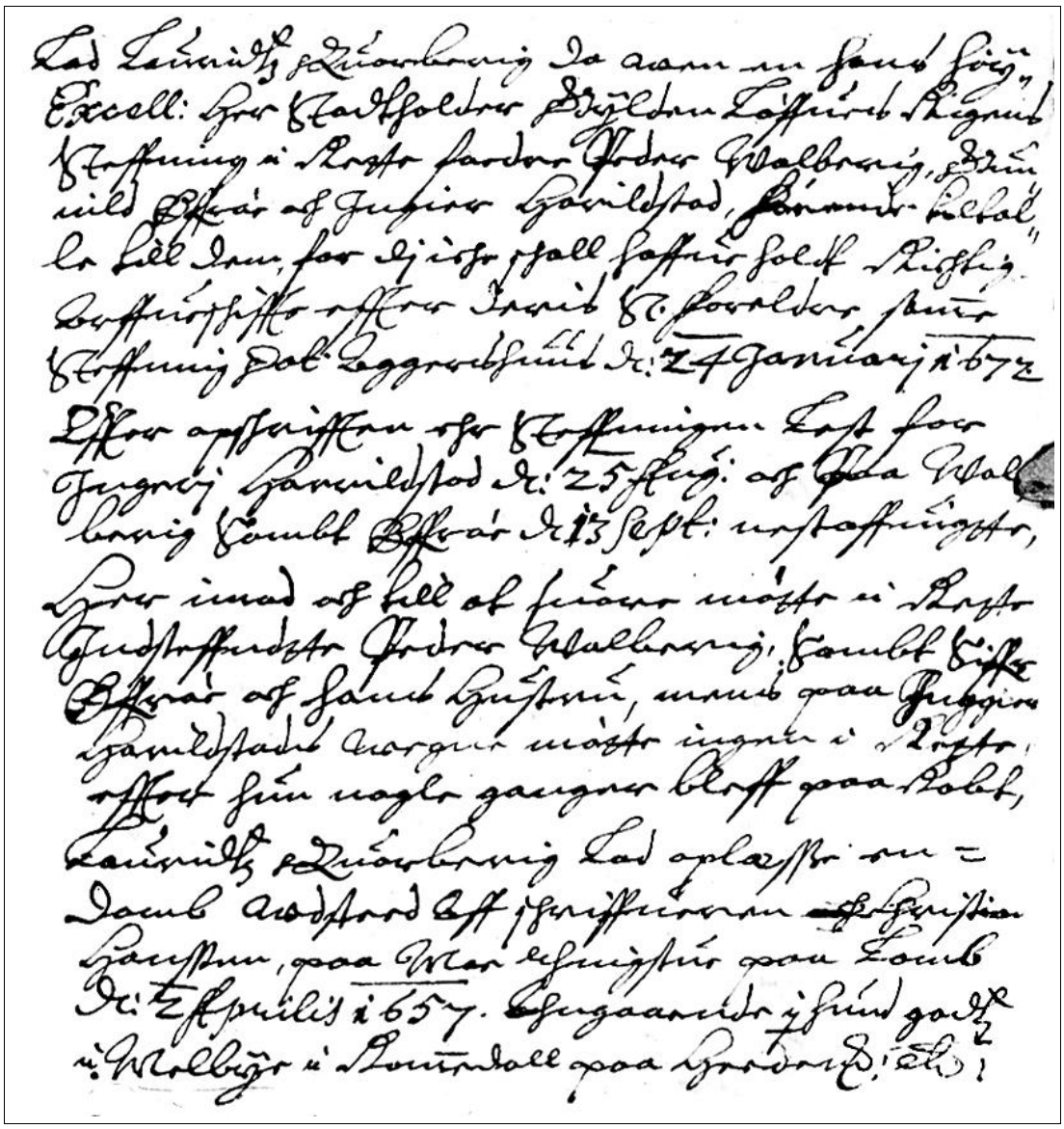

Tingbok Nord-Gudbrandsdal nr. 9 - 1772, folio 20a.

«Lod Lauridtz Qarberig da aann(?) en Hans Høy-Excell: Her Stadtholder Gylden Løffures Rigens Steffning i Rette fordre Peder Walberig, Gunhild Øffrøi och Ingier Harildstad, forenede tiltalle till dom for dj iche schall haffue holdt Rigtig Arffueschiffte effter deris Sl. foreldre samme Steffning Dat. Aggershuus d: 24 Januarj 1672.

Effter opshriffen(?) ehr Steffningen Lest for Ingrij Harildstad d: 25 Aug: och paa Walberig sambt Øffrøi d 13 Sept: nestaffuigtte,

Her imod och till at suare møtte i Rette Jndsteffnedtte Peder Walberig, sambt Siffr Øffrøi och Hans Hustrue, mens paa Ingier Harildstads vægne møtte ingen Rette effter hun nogle ganger bleff paakalet.

Lauritdtz Quarberig lod oplæße en Domb .Wdsteed Aff schriffueren Hr Christian Hanßen W.. paa Thingstue paa Lomb d: 2 Aprilis 1657. anhgaaende 1½ Huud godtz i Mellbye i Rommedall paa Heedemarken».

E. A. Thomle i «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen» (fortsatt):

«Peder Valbjørg og Sivert Øverøi og hans hustru møtte i retten og forklarte at deres salig far Trond Valbjørg efter sin hustrus død i Iver Sandu og Jacob (Samuelsen) [må være Jakop Lauritsen] Kvarbergs overvær i aaret 1620 holdt skifte med sine barn, hvorved hver bror fik en brorlod og hver søster en søsterlod, og endog han levde 19 aar derefter (han opgis i saken død 1638) efterlot han sig intet ved sin død.

Odelsgodset skiftet han samme tid mellem sine barn, og enhver fik sit saaledes:

1. Peder fik 3½ hud i Valbjørg.
2. Erik fik 1 hud i Sem i Biri og 2½ hud i Melby i Romedal.
3. Ingjerd og 4. Gunhild fik 1 hud i Hellen i Vaage, ½ hud i Gaustad i Romedal og 3 skinn i Heggerud. -

½ hud i Valbjørg beholdt faren sin livstid. Derav fik de to døtre ved hans død 3 skind, som restet i deres lod, og de øvrige 3 skind i Valbjørg deltes saaledes, at hver søn fik 1 skind og hver datter ½ skind.»

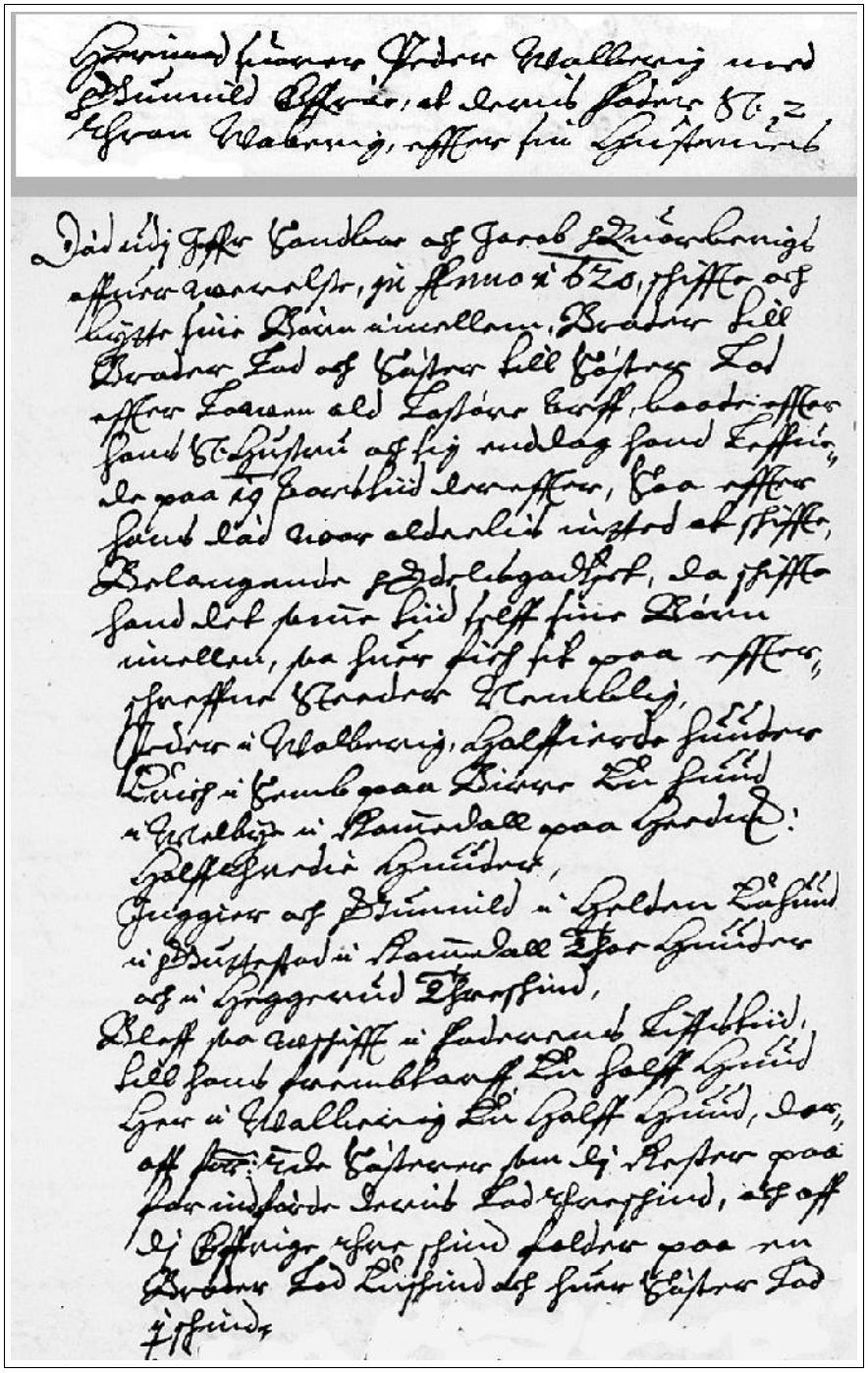

Tingbok Nord-Gudbrandsdal nr. 9 - 1772, folio 20a-20b.

«Herimod suarer Peder Wallberig med Gunnild Øffrøi, at deris Fader Sl: Thron Walberig, effter sin Hustrues Død udj Jiffr Sandboe och Jacob Quarberigs offuerwærelse, jn Anno 1620, Schiffte och Bytte sine Børn imellem, Broder till Broder Lod och Søster till Søster Lod effter Lovenn ald Lostøre Arff, baade effter hans Sl. Hustrue och Sig enddog hand Leffuede paa 19 Aars tiid dereffter, Saa effter hans død vaar aldeelis inted at Schiffte.

Belangende Odelsgodtzet, da schifte hand det samme Tiid selff sine Børn imellem, saa huer fich sit paa effterschreffne Steeder Nemblig,

Peder i Walberig, Halfierde [3½] Huuders [Walbjør]

Erich

i Semb paa Birre En Huud

i Melbye i Rommedall paa Hedemarken Halffthredie [2½] Huuder

Jnggier och Gunnild

i Helden [i Vågå] En Huud

i Guttestad [Gaustad] i Rommedall Thoe Huuder och

i Heggerud Thre Schind

Bleff saa Adschifft i Faderens Liffstiid till hans frembtarff En Halff Huud her i Walberig En Halff Huud, deraff for:nnde Søsteres som dj Rester paa forindførde Deris Lod three Schind, och aff dj Øffrige three Schind falder paa en Broder Lod Kuschind och huer Søster Lod 1½ Schind.»

E. A. Thomle i «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen» (fortsatt):

«Laurits Kvarberg svarte hertil «at hans værfader Erik» ikke hadde faat rettighet av mere end 2 huder i Melby, og

rettigheten av den øvrige ½ hud i Melby vilde Laurits Melby ikke betale, fordi han var misholdt paa "det skifte paa Blaker".»

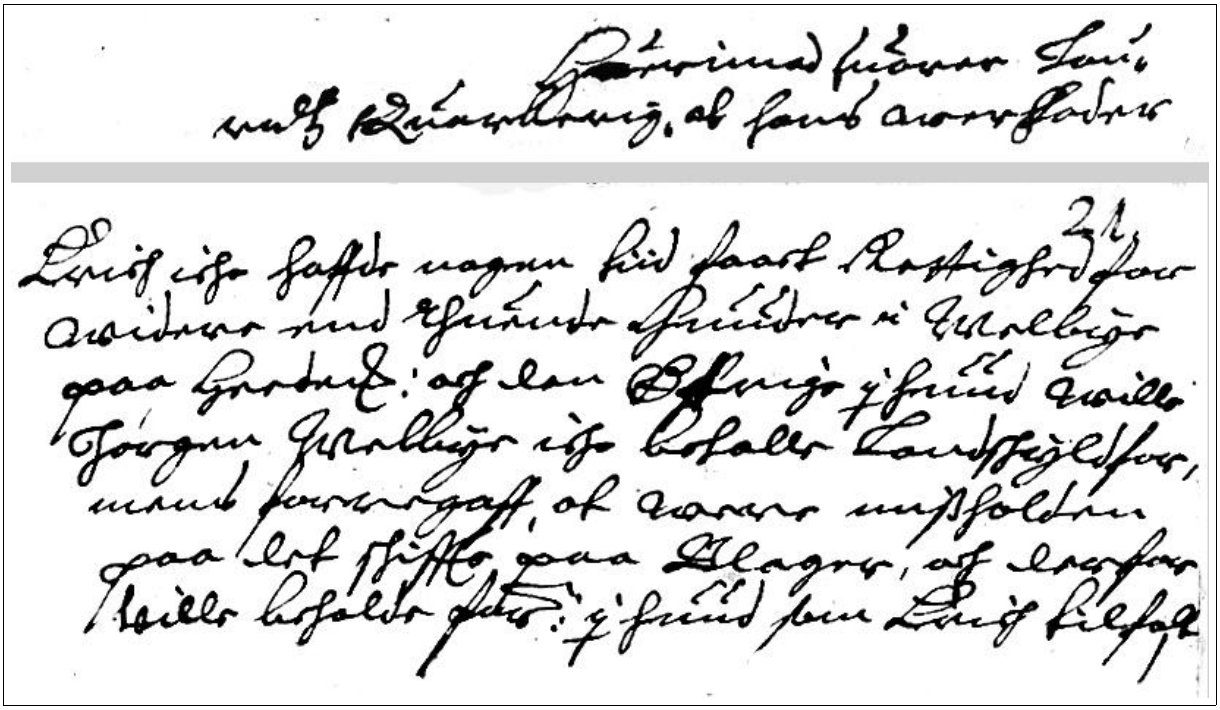

Tingbok Nord-Gudbrandsdal nr. 9 - 1772, folio 20b-21a.

«Herimod suarer Lauridtz Quarberig at hans værfader Erich iche haffde nogen tiid faaet Rettighed for videre end Thuende [2] Huuder i Melbye paa Heedemarken: och den Øffrige ½ Huud ville Jørgen Mellbye iche betalle Landschyld for, mens forregaff, at wære mißholden paa det schifte paa Blager, och derfor ville beholde forn: ½ Huud som Erich tilfalt.»

E. A. Thomle i «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen» (fortsatt):

«Herav framgår det formodentlig med sikkerhet, at Laurits Jacobsen Kvarberg har vært gift med en datter til Erik Trondsen på Valbjør og ikke med en datter til Tord Torstensen Øvre Kvarberg. Men hans arverett etter Hustru Barbara i Stavanger er likevel riktig nok, da Hustru Barbara formentlig var søster til Erik Trondsen på Valbjør, som var farfar til Laurits Kvarbergs værfar.

Det framgår også herav, at Gunhild Trondsdatter Valbjør var gift med Sivert Iversen Sandbu, som på skiftet etter sin far i 1635 fikk Øverøi i Vågå. Sivert og hans kone var begge døde før 1687, da det 2. april det året ble holdt skifte etter dem på Øverøi. De hadde 2 sønner og 4 døtre.

At Trond Eriksen Valbjør har vært gift med Eli Michelsdatter Blaker [Munk], er sikkert nok. Derfra hadde vel også Trond Eriksen fått 1 hud i Blaker i Lom, som han eide i 1610, og som senere vel er innløst av odelsmannen på Blaker, da han ikke eier noe i Blaker ved skiftet i 1620. Også 2½ hud i Melby og ½ Hud i Gaustad i Romedal må være kommet i Trond Valbjørs eie gjennom giftemålet med Eline Michelsdatter, som på skiftet etter sine foreldre 27.03.1620 fikk 3 huder i Gaustad og 2½ hud i Melby i Romedal og en gårdspart i Heggerud i Fron. Den Laurits Melby som nevnes i prosessen må vistnok være Eli Michelsdatters bror Lauritz Michelsen [Munch] på Gaustad i Romedal.»[420]

(Barn VIII:256, Far X:1021, Mor X:1022)

Gift omkring 1614 med neste ane.

Barn:

Eli Pedersdatter Valbjør. Født omkring 1615. Levde 1666 på Valbjør, Vågå (OP). Død etter 1697. (Se VIII:256).

420 Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 182. Landskatt til 4 terminer 1627. 1 Gudbrandsdalen, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 82, legg 5, litra 1, bilde 244). Unionsskatt 1643. 13 Gudbrandsdalen, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 158, legg 4, bilde 11). Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen fogderi, Vaage Sougen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 1, bilde 6). Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 30). Stattholderarkivet. D.IX, pakke 31. Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Waage Sogenn», side .135. Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 182). Tingbok Nord-Gudbrandsdal nr. 9 - 1772, folio 19b-21a. E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 100. E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen - En berigtigelse og et tillæg», side 260-61. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 26-28. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom»., side 231-232.

IX:512 mm mm mm mm m

Anne Ivarsdatter Sandbu. Født omkring 1591. Levde fra 1624 til 1645 på Valbjør, Vågå (OP).

Anne var datter til Ivar Aasmundsen Sandbu (~1544 - ~1634) og
Rønnoug [Lodvarsdatter Slette?] (døde ~1596).
Hennes farforeldre var Aasmund Iversen Harildstad (~1500 - ~1565) og
Synnøve Ivarsdatter Sandbu (~1510 - ~1585).

Hun og Peder hadde følgende barn (minst):
Ca. 1615: Eli, fikk Valbjør, gift med Jakob Gunnarsen Fellese/Valbjør, død etter 1697.
Ca. 1620: Rønnaug, gift med Lauritz Olsen, Nerøy.[421]

(Barn VIII:256, Far X:1023, Mor X:1024)

Gift omkring 1614 med forrige ane.

Generasjon X

X:290 fm ff mf ff fm

Elline Olufsdatter Trøen Møkleby. Levde mellom 1619 og 1623 på Trøen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE).

O. Rygh skriver om Møkleby i «Norske Gaardsnavne»:
10. Møkleby, skrives Micleby i 1520, Myckelby i 1578. Møckleby i 1593. Møcklebye 01.02.1604, Nøchlebye i 1667 og Møckelbye i 1723.
Navnet er avledet av «Myklibýr» (Miklibýr) som betyr «Storgaarden», av «mykill» (mikill) som betyr «stor» [og «by» som betyr «gård»].
Det er kun oppbevart fra nyere tid, men da det har oldnorsk betydning, må bostedet ha en betraktelig alder.

Inntil 1619 besto Møkleby av følgende fem bruk: Evenstad, Akselstu, Trøen, Knuds og Søstumoen. Brukerne i 1619 var Oluf Haagensen på Evenstad, Engebret i Akselstu, enken Elline Olufsdatter på Trøen, Nils på Knuds og Halsten på Søstumoen. Nystu Møkleby kom til senere.

Trøen Møkleby er sikkert den eldste av de gårdene som idag går under navnet Møkleby.
Ifølge «Bygdebok for Stor-Elvdal» heter gården nå Rogner, men Trøen er markert lengre mot nord i såvel moderne kart som i kartet fra 1803.
Gården har antagelig først vært en trø som har kommet til under Evenstad, helst som seter. Flere av gårdene i Stor-Elvdal har hatt sine første setrer straks ovenfor på den motsatte siden av Glomma. Evenstad hadde her sin «troð» [trø] - et navn som ble brukt om en «fold hvori kvæget indelukkes, om en indhegnet havnegang i hjemmemarken», sier professor Olaf Rygh.

Det må være Evenstad og Furuset, som sammen med Trøen, oppføres under navnet Møkleby med 2½ huds skyld i lensregnskapene for 1603, og at det er Søstumoen, Knuds og Akselstu som er oppført under det andre Møkleby, også med en skyld på 2½ hud. Dette fordi hverken Evenstad eller Furuset er oppført under egne navn blandt de andre gårdene i Stor-Elvdal i disse regnskaper, til tross for at de hadde 1 huds skyld hver.

Jeg har ikke funnet det refererte regnskapet, men jordeboken for 1604-05 viser samme informasjon:

421 E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 99-100. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen I, side 136. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom»., side 231-232.

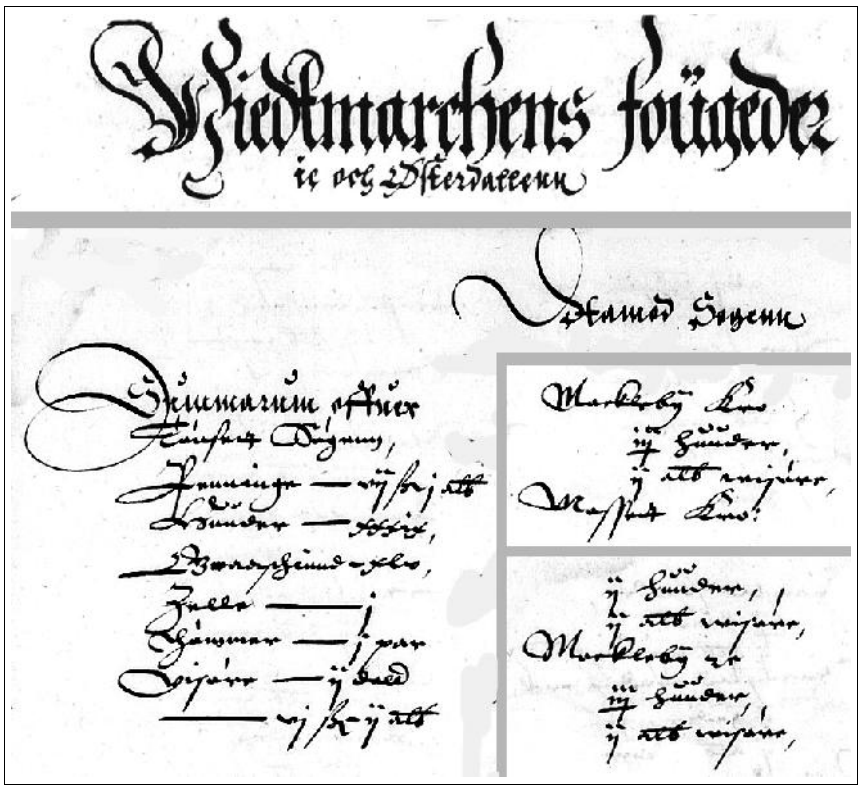

Jordebok 1604-05, Akershus len, Hedemarken fogderi og Østerdalen, Aamodt sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 19, legg 1, litrra 1, bilde 116-117).

Det er meget mulig at det er Evenstad, og ikke de nåværende Møklebygårdene, som opprinnelig het Møkleby. Dette fordi flere ting tyder på at Evenstad var såvel den største som den eldste av Møklebygårdene. Allerede lenge før 1619 må Møkleby-navnet ha forsvunnet fra den opprinnelige gården og blitt til et grendenavn. I eldre tilgjengelige kilder har de fem bruk allerede sine nåværende egennavn.

Oluf Møkleby, som er nevnt i et skattemanntall fra 1528, var antagelig bruker på den del av Møkleby som ble kalt Evenstad. Det kan tenkes at Oluf Haagensen som brukte Evenstad i 1619, var sønnesønn til denne Oluf Møkleby. Såvel Haagen som Oluf er navn som går igjen i Evenstad-slektene.

Da Evenstad i 1619 ble utskilt fra Møkleby, var det blandt de fire gjenværende Møkleby-brukere den gang en enke ved navn Elline.

Gårdene hadde en samlet skyld på 4 huder, hvert bruk hadde en skyld på en hud. Elline må ha vært bruker på Trøen Møkleby i 1619, da hun ikke kan plasseres på noen av de andre Møkleby-gårdene.

Det er mulig at Elline var datter til Oluf Møkleby som nevnes i 1528, og at hun ble født på Evenstad og gift til Trøen Møkleby. For Oluf har vært et typiskt Evenstad-navn samtidig som det senere har vært samgifte mellom Trøen Møkleby og Evenstad. Samgifte-stedene var nærmest faste institusjoner. Slektene holdt sammen om sine – med surt og seigt slit ervervede – midler til de enten døde ut eller ved sitt stadige samgifte avlet fram skavanker som slo samholdet i stykker

Hun var antagelig mor til den Oluf som hadde sønnene Erik, født omkring 1611, Gjermund, født omkring 1616 og Tollef, født omkring 1622.

Inntil 1619 hørte altså Evenstad til Møkleby, men den er utvilsomt en meget gammel gård. Imidlertid er det først ved utskillelsen fra Møkleby at den kommer med i offentlige protokoller, skattelister o, l. og at vi får høre noe om den. Tidligere lå den skjult under grendenavnet Møkleby.

05.06.1619 ble så Evenstad utskilt fra Møkleby som et selvstendig skattebruk, mens de andre fire oppsittere tilsammen fremdeles skulle danne ett felles skattebruk. I den anledning utnevnte stattholder Jens Juell 12 utenbygds lagrettsmenn med befaling om nøye å befare gården Møkleby både innen- og utengårds og deretter ordele [fradele] Evenstad fra Møkleby, som den hadde ligget under fra «arilds tid».

At 12 utenbygds lagrettesmenn – opnevnt av stattholderen – i 1619 anså den god nok til et eget skattebruk, tyder utvilsomt på aat den også den gang var et av de største bruk på Møkleby.

Dokumentet fra 1619 er blandt de eldste og mest komplette dokumenter angående gårdene i Stor-Elvdal fra tidsrummet straks etter middelalderen:

«Wii Efferskreffne Biønn Houg, Hans Huæstad, Engelbrett Lillehoff, Thrunnd Wdhuus, Peder Engelbretssen Storehoff, Anders Grytting, Laugrettismand aff Elffuerum soegen, Peder Kielde, Anders Bolstad, Iffuer Aasett, Olluff søndre Skramstad, Reer Tingstad och Olluff lille Aanstad Laugrettismennd aff Amoets sogenn i Østerdallenn, Kiendis og giøer hermed witterligdt, att Anno Christj 1619 thend 4 Junij ware wi efter wore Kiære Øffrigheds Erlig och welbiurdig Mand Jens Juell thill Kieldgaard, Statholder wid Norge och Hoffuidsmand paa Aggershuus, Hanns Welb, skrifftlige befalling Dateritt Aggershuus thennd 5 Aprilis 1619 Erlig och Welachtt Mannd Lauridzs Michelssen Kongl.

Mayests fouged her sammestæds tilhaande skreffuet. Paa Effuenstad Ødegaard liggernndis wdj Elffuedallens Annexs wdj forne Aamot Soegenn forsamblede, Och efter samme worris kiere Øffrigheds Missiue och befaling at skulle forne Ødegaard flitteligen och grandgiffueligen besigte och kiennde om denn ifra Møckelbye kunde frastedis som tilfornne wnderliggitt haffuer aff Arilds thiid, efter de fire Mennds supplications melding, som nu paa forne Møckelbye ehr boesidendis, hvilken høybemeltte woris Øfrighed affuerleffueritt ehr, Och nu her for Retten oplest, Och dersom forne Ødegaard kunde bøygis for landchyld och andre Kongelige Rettigheder med mere som samme woris kiere øffrigheds Missiue ohc befalling Inndeholder och formelder. Da haffuer wi wdj bemeldte Laurids Mickelssens Neruerelse forne gaard Møckelbye paa flitteligste och grandgiffueligste baade Inden och wden gaards granskett och besigted, och oss sagenn foretaget wdj denn att wille ordele och dømme, och Høybemeltte woris kiere øffrigheds befaling aff yderste formue tilfyllestgiøre wilde. Da foruden nogen domb haffuer

Halsten, Niels, Engelbrett och Ellene Ollufsdaatter som samtlige boendis ehr paa forne
Møckelbye med Oluff Haagennsen nu Boesidendis ehr paa forne Effuenstad Ødegaard,

Indganget en wenlig contract och forligelsesmaal. wdj effterfølgende maader, wigienpaatalendis och uryggeligen i alle maader herefter holdis skulle. Først at fornevnte Møckelbye Mend med forne Ellenne Ollufsdaatter, skall Rødde och giøre sig Engeland eftersom dennem best siunes och formene kannd tilstrekke, enn halv Mill sønden for forne Effuenstad, paa de lunder och eiyendeeler som tilforn wnder Møckelbye ligget haffuer.

Dernest skall de om waaren med dett allerførste efter at sneen ehr Aff faldenn eller bortgaaett haffue deris feehaffner och drift paa Effuenstad eigedeler och haffuer paa femb wgers tbiid, och straxs derefter skall forne Olluff med dennem pleye Setter sammen paa westre side [Evenstad hadde seter sammen med Møklelby i Søkkunnsetra], Och ingen aff dennem paa begge siider herefter skulde giøre, eller lade giøre nogenn Hinder eller skade paa enhuer sitt Leigemaall, i nogen maade. Menns herefter skulle de haffue sig att rette och forholle Angerløst i alle maader. Och efterdi at forne Ødegaard ehr tilforne wdi Konng. Mayestis Jordebog indførtt for en hud Landchyld och all andenn thilbørlige Kongelige Rettighed berefter alltid at skall affgiffuis, Huorfore Naar som helst den bedre kannd forbedris och bøgis saa denn med widere Landchyld at forhøies.

Att begge parterne i alle wenlige maader ere och wdj wores och flerre gaat folkis Neruerelse forligte och andrage som foreschreffuet staar, des till widnesbyrd haffuer wii wore Zignetter her nedenn wnder trøkt, hoes wores Thingsschriffuers Knud Frederichssens besiegling.

Actum Anno Die et loco ut supra.»

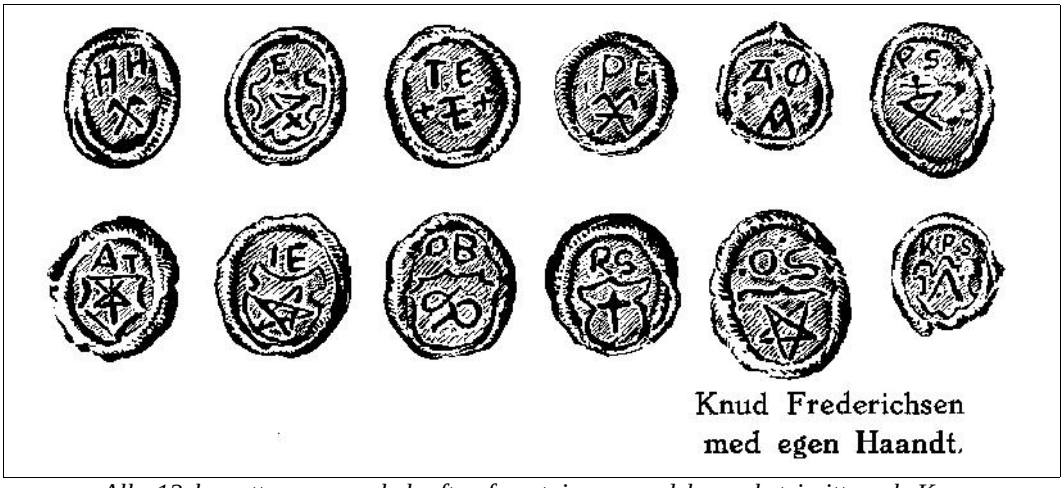

Alle 12 lagrettsmennene bekrefter forretningen med bumerket i sitt segl. Kun tingskriveren – som ble sorenskriver 6 år senere – skriver sitt navn ved signetet. De andre kunne antagelig ikke skrive. Da seglene står i samme rekkefølge som lagrettsmennenes navn i dokumentet, vil den enkeltes bumerke lett kunne finnes.

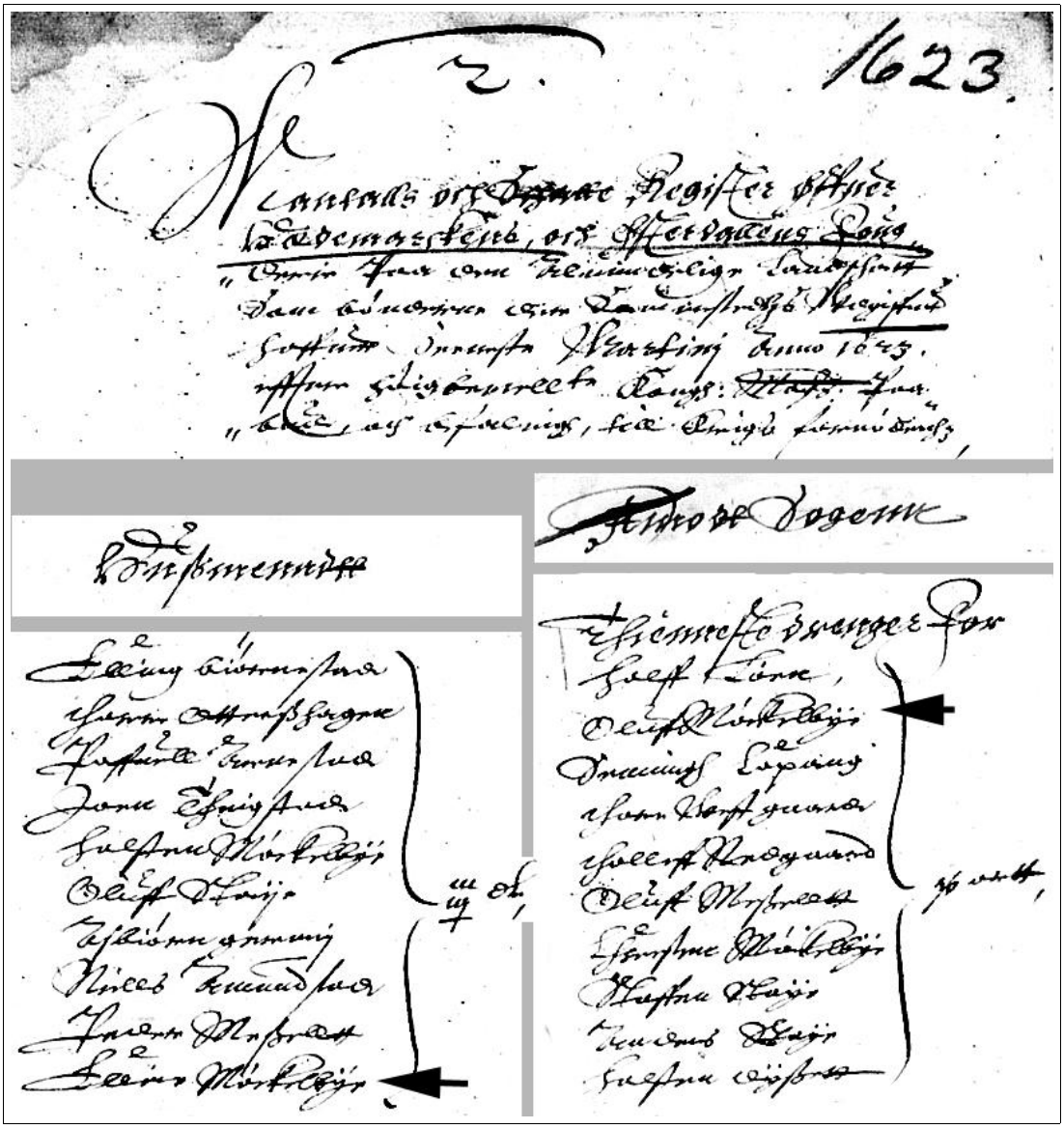

Landsskatt 1623. K Hedmark og Østerdalen fogderi, Aamodt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 55, legg 2, litra 2, bilde 111).

Ved landsskatten i 1623 er Halsten og Elline fortsatt ført blandt «Hußmenndtt» på Møcklebye. De betaler 2½ Dr. i skatt.

Det er videre trolig at det er hennes sønn, Oluf som er ført blandt «Thiennste Drenge for Halff Lønn» og betaler 4 ort i skatt.[422]

(Barn IX:145)

Gift

Barn:

Oluf Trøen Møkleby. Levde 1595. Levde fra 1611 til 1623 på Trøen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). (Se IX:145).

X:293 fm ff mf fm ff

Bersvend Halstensen Søstumoen Møkleby. Festebonde. Levde 1601 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE).

I et dokument fra 1601, hvor Tarald Audensen Trønnes forplikter seg til å flytte fra Bergshaug innen faredag i 1602, underskriver Bersvend i Møkleby til vitterlighet. I hans utydelige signet, som det ennå finnes en rest av i originaldokumentet, kan en til nød lese navnet «Bersvend Halstensen».

«Kienndis Jegh Tharild Oudensen med thette mitt obnne breff, att efter som iegh nogenn Tidlangh sidenn haffe Jndgangett enn forligelsse, med mine Brødre, Gamble Olluff, Hallstenn och Wunge Olluff oudenssønner. boendis paa

422 Jordebok 1604-05, Akershus len, Hedemarken fogderi og Østerdalen, Aamodt sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 19, legg 1, litrra 1, bilde 116-117). Landsskatt 1623. K Hedmark og Østerdalen fogderi, Aamodt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 55, legg 2, litra 2, bilde 111). Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie, bind II, side 610, 614, 640-41, 654, 670-72.

Enn aff Konng: Matt's Gaarder wid naffnn Thrønnes, Liggendis i Elffuedals annex, i Aamodt sogenn, Och der wdidenn i samme Chontracht eller forligelse, bepligttet migh, att Efterdj Jegh haffuer Jndrømid, itt Rødstød eller ødeplads, som kallis Bergschough, wnngeferligh for sextenn Aar sidenn

....

Thill widnisbyrd, att saa wbrødeligenn holdis schall, haffuer Jegh selff schrefhuitt mitt Boemercke her nedenn Under, och [Vdj] wennlighed thilbeditt, Thisse efftersch.ne dannemend, som er harild deyssett, Olluff deysett, Olluff Syllie, Jonn Hollo, Gulbrand Almoes, och Bersuend Møckelebye theris Zignetter att thrøcke paa thette mitt Obne Breff, Hoes mitt wnderrschreffne Boemercke,

Som giortt och giffuitt war paa Thrønnes 5 Augustj Anno 1601»

Da Halsten er et stående navn i Søstumo-slekten og Bersvend umulig kan plasseres på noen av de andre Møkleby-gårdene, kan vi med temmelig stor sikkerhet gå ut fra at han var bruker på Søstumoen i 1601.

Han må være far til Halsten Bersvendsen som brukte gården i 1619.[423]

(Barn IX:147)

Gift

Barn:

Halsten Bersvendsen Søstumoen Møkleby. Levde mellom 1619 og 1623 på Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE). (Se IX:147).

X:705 mf mm ff ff ff

Jens Pedersson. Lensmann. Født omkring 1540. Levde 1568 i Hackås (Z). Død før 1583.

Jens var sønn til Peder Örjansson og Kirstin Nilsdatter.

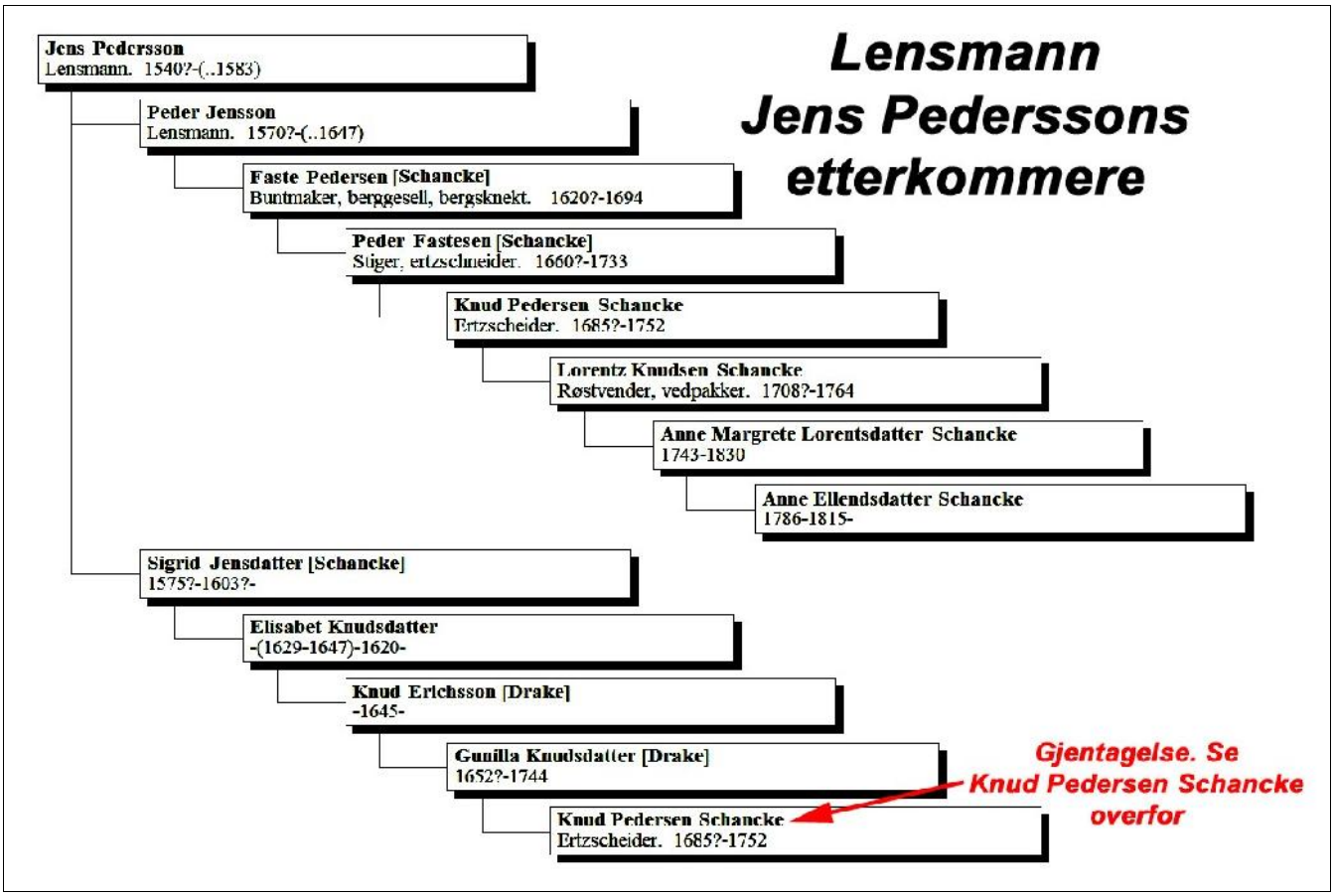

Jens ble dømt for lönskeläger i 1566 da han fikk ett idag ukjent barn utenfor ekteskapet.

Han var lensmann i Hackås, Jämtland, fra før 1568 til 1583.

I 1577 var han vitne med sitt segl da Ingrid Torbersdatter med sin mann Per Olssons godkjennelse solgte en søsterpart i Fåker, Näs.

Bumerke:

Et merke - på en basstreks ytre ender ett sverd og en sliul [anvendt ved håndtresking] i kors - i et skjold med bokstavene I P over.

423 Anders Fosvold: Bygdebok for Stor-Elvdal - Bidrag til bygdens historie,, bind I, side 340-342, bind II, side 662, 668.

Hans setesgård var Hov, Hackås, som han hadde arvet etter sin far. Den eides til halvdelen av hans bror, hr. Georgius Petri i Åkerby, og dennes etterkommere krevde erstatning langt inn på 1600-tallet. Etter hans brors død i 1583 ble følgende åpne brev skrevet som bekrefter frelset av Hov:

«Wij effther skriffne Niels Bodelsson lagman ij Jemptland, Anders ij Grönuig, Steffen ibid, Morthen ij Kongisnes, Peder ij Dödre, Anders Kielsen, Peder ij Rostadt, Joen Mortensen paa Östnaar, Niels ij Sannde, Suend Greersson paa Negstad, Oluff paa Östberg, Matiis ij Angrom, Jens Persen ij Funes, eed Suorne Lagretiismind ther samestedhe Bekenndis och vitterlig giöer mit thette wort obne Breff paa Hakaas skatting anno den 1583 at denn gaard Hoff ij Hakaas sogen haffuer aff oriidh tiidt aktiidt veriidt saadann som hand nu er och nythet og Beholdet alle tiliigeelse friit som der tiidl aff gammell tiid legiid och tiilhört haffuer Besynnerliig tuo parter ij merle fiiskt och enn fierde part ij Rödberge fiiske [item] en Ödgaard som hiether Aalberg huilken Ödgaard Jören Kar[l]son ij Hoff kiöffte aff Forneby mand under Hoff, desliigest anden tiliigiilse som fölger selffuer gaarden ij skog och marck, voler och venesteder, aaker och eng ij vaat ogh tient dette forskrifferne vitne vij at saa haffer variit och andet sanners vi ike vethe eller hört haffuer aff vore forffedre och effther dej? at ij same gaard erre nu fattiige faderlös Börn som same godz tilkomme po det at desse fatiige Börne kune nyte och Beholle huad som deriis framffame forfedre bevislig hafft och heffdet haffuer mand epther mand der fore haffuer vi her ved giifiit denne vor vittnisbyrd tiill ythermehre Bevisning at saa ij sannhiet er henngie vij vore Insegler herunder som skriffuit [...] aar stede och datum som er for skriiffuit».[424]

(Barn IX:353, Far XI:1409, Mor XI:1410)

Gift etter 1566 med neste ane.

Barn:

Peder Jensson. Født omkring 1570. Levde 1599 i Hackås (Z). Død før 28.12.1647 i Hackås (Z). (Se IX:353).
Sigrid Jensdatter [Schancke]. Født omkring 1575. Levde 1603. (Se X:716).

X:706 mf mm ff ff fm

Gullov Mogensdatter. Levde 1560. Død 07.12.1629 i Rödön (Z).

Gullov var muligens datter til kaplan Mogens Jussesson i Oviken eller Mogens Joensson i Faxnelden og Elisabet Eriksdatter. Elisabets farmor var Ingrid Jensdatter [Skanke].

Gullov og Jens hadde følgende barn:
1575: Hustru Sigrid.
Peder, lensmann, død 1646.
Ca. 1577: Hustru Karin, levde som enke i «Biugnen» i 1628.
Ca. 1579: Hustru Gullov, levde i 1628.
Ca. 1581: Hustru Elisabet, gift med Mogens Pedersen Herdalinus, død 1659.
Ca. 1582: Hustru Maren, gift med Daniel Rasmusen, borgmester i Trondheim.
Nils i Östnär og Bleke, kjent i 1623.
Dertil en ukjent datter.

Gullov var gift annen gang med Lauritz Mogensson [Blix], død 21.06.1621, kyrkoherde i Rödön (Krokum i Jämtland) 1585(?) - 1621.

Hun døde i pesten i 1629.

Gullovs og hennes andre manns gravstener, som ligger øst for den gamle kirkens våpenhus, ble funnet overvokst med jord av prosten Henning Tideman ifølge en kirkeboksanførsel. Innskriftene var følgende:
«MEMENTO MORI. / HER HVILER ERLIG FIIN OC GVD /
FRYCTIG MATRONA GVLOF / MOGNS DATTER S / HER LAVRIS /
HUSTRV I RÖDEN, SOM HENSOFNE / DE SALIG I HERREN DEN 7 DECEMBR. /
ANNO CHRISTI 1629. / PARCO NULLI. / HODIE MIHI CRAS TIBI /
HER LIGGER BEGRAVEN HE / DERLIG OC VELLERDE MAND /
HER LAVRIS MOGNSSÖN / FORDVM PASTOR I RÖDEN /
SOM DÖDE SALIG I HERREN / DEN 21 JVNII ANNO DOMINI / 1621».[425]

(Barn IX:353)

Gift etter 1566 med forrige ane.

X:707 mf mm ff ff mf

Martinus Laurentii. Kirkeherde. Levde 1563 i Torp (Y). Død omkring 1610 i Torp (Y).

Martinus var antagelig fra Hälsingland, han var kirkeherde i Torp i Medelpad (Ånge i Västernorrland) i 1563.

424 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33, 37-38.

425 Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind III, side 210. Bertil Hasselberg: Supplement til Leonard Bygdéns bok i «Forum theologicum» XXI (1964), side 186. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 38.

Thorþ var i 1314 et eget pastorat og bidro med 6 øre til «seksårsgärden». Også Borghasio, som sammen med annekset Hafverö dannet et eget prestegjeld, bidro med ½ mark (DS III 1946). Til løsesummen for erkebiskop Olof Björnssons pallium i 1316 bidro kirkeherden i Torp med 2 mark (DS III 2043). Ved 1400-tallets begynnelse er Borgsjö og Hafverö tydeligvis underlagt Torp, da kirkeherden der er vitnesmann ved eiendomskjøp også i disse sogn. Kong Gustaf I bestemte under sitt siste leveår i et brev av 17.02.1560 at Hafverö skulle skilles fra Torp og legges som anneks til Hogdals pastorat som igjen var utskilt fra Ljusdal i Hälsingland.

I forbindelse med 7-års krigen mellom Danmark-Norge og Sverige sender Hälsinglandfogden Mats Michelsson et brev datert 28.08.1563 til kong Eriks beryktede prokurator, Göran Persson. Han bekrefter at han har tatt del av den skrivelse som «kyrkoprästen i Torp Mårten Larsson» har sendt til sine naboer. Denne inneholdt de underrettelser han hadde mottatt av prestene i Jämtland om at «2000 jutar och ändå flere nalkades i afsigt att bränna och härja»

Selv ble kirkeherden så kraftig betynged med innkvarteringer da de svenske troppene dro opp til Jämtland, at den kongelige krigsobersten Claudius (Collart) Gallus fant å måtte befri ham for den skatt til krigsfolkets behov som prestene skulle betale og som beløp seg til 10 pund 1 fjerding (brev datert Torp 05.02.1564).

Sammen med øvrige pastorer i Medelpad avga herr Martinus i Torp trohetsforsikring til kong Johan III på landstinget i Njurunda 03.11.1568.

Ved kongelig brev av 06.04.1569 mottok herr Mårten ½ «pundläst» spannmål (6 pund) i erstatning for at sognet Hafverö ble overført til Hoodall prestegjeld i Hälsingland.

Til «Älfsborgs lösen» i 1571 betalte han 40 mark 6 øre, som utgjorde 1/10 av verdien av hans løsøre, og som ble angitt å være: Sølv - 60 lodd, kobber - 2 pund, kyr - 10, får - 9, svin - 5, ungkrøtter - 4, gjeiter - 3, bokk - 1, 1 hest for 10 mark og 1 sto for 4 mark.

I et brev av 17.02.1572 til den kongelige kamreren Peder Håkansson, som kirkeherden kaller «sin scholebroder», omtaler han at Haffre ble fjernet fra Torps pastorat under hans «antecessors tid». Selv hadde han beflittet seg med å få det under Torp igjen, men da kong Erik ikke ville trekke tilbake sin salige faders brev, fikk han i stedet en «halvpundläst». For ikke så lenge siden hadde denne erstatning blitt tilbakekalt, og nå ber han om at Peder må fremføre hans ærende om å få tilbake erstatningen. Dette fordi han hadde hatt stort innrykk av kongens krigsfolk, så som herr Hans Kyle, Jesper Larsson, Johan Siggesson, herr Knut Soop, Mats Torne og Claudius Gallus med flere. Til takk ville han skjenke mottageren av brevet et godt bjørneskinn.

Ved kong Johans brev av 04.03.1585 fikk kirkeherden erstatningsspannmålet tilbake, som også denne gang skulle bestå av 6 pund.

Han underskrev 16.02.1577 liturgiens antagelse, Uppsala møtes beslutning i 1593, presteskapets forsikring av 19.02.1594, riksdagsbeslutningen i Uppsala 23 februar samme år samt Söderköpings riksdagsbeslutning 22.10.1595.

Martinus døde antagelig i 1610, da følgende års tiendelengde er bevitnet av hans etterfølger.

Han eide flere hemman og Medelpads dombok for 1618 forteller mye om arveskiftet mellom barna. Salige herr Mårten hadde i sin livstid med sin hustrus godkjennelse lovet sin yngste sønn, Lars, Wikegården etter sin død, sønnen Michael forsørget han med giftemål og et «gillt hemman» i Ö i Borgsjö sogn. De øvrige to sønnene som var prester, skulle ikke hindre dette, men ta sine arveparter i Giästa og Fränsta sammen med sine seks søstre. Etter at herr Mårten var død, ble hans vilje ikke godkjent og barna fikk sine arveparter jord i de forskjellige eiendommene gjennom utlodning. Med sine søskens godkjennelse hadde Lars kjøpt den del i Fränstahemmanet som falt på søsteren Britas lott, og ville nå gi den til broderen Michael i utbytte mot hans part i Wiken for å få hele dette hemman i egen hånd. Da de ikke kunne bli enige, gikk Lars til retten, som bestemte at jordbyttet skulle skje. I tillegg til dette ga Lars sin bror Michael 15 Dlr. i god vilje, og i gode menns nærvær lovet de med brev og segl å være vel forlikte og «åtskiljda, «thet iagt fruchter Michil ey vill hålla med sit lösachtige sinne», har dommer tillagt.[426]

(Barn IX:354, Far XI:1413)

Gift med neste ane.

Barn:

Brita Mårtensdotter. Født omkring 1584 i Torp (Y). Levde omkring 1605 i Hackås (Z). Levde omkring 1625 i Hackås (Z). (Se IX:354).

X:708 mf mm ff ff mm

Elisabet Carlsdatter [Bröms]. Født omkring 1566. Levde 1592 i Segersta (X).

Elisabet var datter til Carl Henriksson Broms og Barbro Stigsdotter.

Elisabet og Martinus hadde følgende barn:
Abraham, kyrkoherde i Torp, hvis barn kalte seg Bröms.
Mickel, bonde i Ön i Borgsjö.

426 Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind IV, side 117, 119-120. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

Catharina, gift med Petrus Joannis [Kerfstadius], kyrkoherde i Njurunda.
Elisabet, gift med Matthias Helgonis, kyrkoherde i Ljustorp.
Barbro, gift med Isak Martini Klarman, Kyrkoherde i Tuna, død 1653.

Elisabet ble gift annen gang 03.02.1592 med Petrus Erici (1560 - 1632), kyrkoherde i Segersta i Uppsala stift (Bollnäs i Gävleborg?).[427]

(Barn IX:354, Far XI:1415, Mor XI:1416)

Gift med forrige ane.

X:713 mf mm ff mf ff

Peder Andersson [Drake]. Kyrkoherde. Levde 1581 i Brunflo (Z). Død omkring 1628 i Brunflo (Z).

Peder var kyrkoherde i Brunflo, Jämtland, 1581 - 1628.

I registeret over «Sexårsgärden» i 1314 (DS III 1946) opptas «Brunflo cum annexa». Med annekset menes antagelig Marieby, da Lockne allerede var eget pastorat. Näs og Hackås utgjorde da som nå et pastorat for seg. Da «Trondhjems reformering» i 1589 ble innført i Jämtland, omfattet denne også Brunflo. Gudstjeneste skulle holdes hver søn- og helligdag, med unntak av 3. dag jul, påske og pinse, da gudstjenesten skulle holdes i Marieby.

I fortegnelser av Tunæus og Biberg over Brunflos kyrkoherder forekommer en Peder Olai Drake som kyrkoherde i Brunflo før Peder Andersson. Han er ikke funnet i kjente handlinger, det er derfor trolig at han er identisk med Peder Andersson. Det er ikke funnet noe brev mellom 1572 og 1581 som opplyser noe om hvem som var kyrkoherde i Brunflo.

Sammen med prosten Eric Mogensen i Oviken og kyrkoherden Lauritz Mogensen i Rödön var han tilstede som presteskapets representanter fra Jämtland ved kongehyllningen i Oslo 08.06.1591.

Antagelig ble han prost i Jämtland etter superintendenten Jonas Palmas' flukt i 1613. Han anvender denne tittel i mars 1614 ved underskrift av et utflytningsbevis for Ingeborg Carlsdotter, som vil reise til Trondheim for å søke seg en god tjeneste.

Herr Peder kalles «gamell prousten» i 1620 da han installerer herr Oluff Nielsen som sogneprest i Alsen.

Antagelig døde Peder i 1628.[428]

(Barn IX:357)

Gift med neste ane.

Barn:

Erich Pedersson [Drake]. Levde 1600. Levde 1629 i Marieby (Z). Død før 1646 i Marieby (Z). (Se IX:357).

X:714 mf mm ff mf fm

Anna Olofsdatter. Levde 1628 i Brunflo (Z).

Anna og Peder hadde følgende barn (minst):
Erich, lensmann i Brunflo, gift med Elisabet Knudsdatter.
Ursilla, gift på Huusuold (Hudiksvall).
Lisabeth, gift i Hernösand.
En datter som var gift med sorenskriveren Jenns Michelsson.

Da Ursilla og Lisabeth var gift i «utlandet» ble 1/6 av deres arv etter faren inndratt til den danske kronen (tingsvitne på Lockne ting 24.07.1629).

Anna avga etter Peders død en supplikatz til den danske regjeringen om beskyttelse av gården Berge «som var her Peder Anderssons rette uförbrötne odel», og som man vill ta fra henne.

Det er trolig at Olof Petri Drake, som var kyrkoherde i Brunflo fra 1629 til 1658, var Peders sønn.[429]

(Barn IX:357)

Gift med forrige ane.

X:715 mf mm ff mf mf

Knud Pedersen Sæby. Kirkeherde. Født 1569 i Danmark. Levde 1605 i Revsund (Z). Død 1643 i Revsund (Z).

427 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

428 Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind I, 1923, side 151-152, 155-156. Bertil Hasselberg: Supplement til Leonard Bygdéns bok i «Forum theologicum» XXI (1964), side 77. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124.

429 Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind I, 1923, side 156. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124.

«Canutus Petri Sæbyensis Vandalus» som var dansk, var kirkeherde i Revsund i Jämtland fra 1605 til 1643.

Før han ble utnevnt til pastor, bevitnet han 16.03.1603 en rettshandling angående Ragunda laksefiske som «Evangelii wuerdige mettarbeider». Det angis imidlertid ikke hvor han var kapellan.

En inventariefortegnelse viser at herr Knud mottok Refsunds pastorat i 1605. Prestegården befant seg i et meget dårlig skikk, og prestebodsåkrene i annekset var igjengrodd.

Han måtte flykte under Baltzarfeiden 1610-13, og den svenske regjeringen tilsatte da Petrus Jonæ Schalm, som i noen år undertegnet tiendelengdene. Etter freden i Knäred kom herr Knud tilbake til sin plyndrede prestegård.

I et dokument datert 02.11.1625 omtales at pastoren har innløst et kvernsted i Biörneström av sin foretreders enke, hustru Anna, for 2 Rdl. til eiendom for seg og sine arvinger. Han mente at prestene i Refsund tidligere hadde benyttet dette kvernstedet som eiendom under prestegården.

Fra 1623 hadde kirkeherden et hemman i Marsätt i Sundsjö.

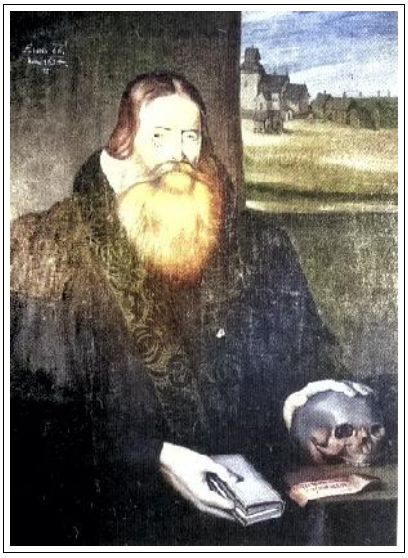

Hans portrett henger i Revsund kirke. Bildet er malt av sønnen, kontrafeijer Seth Knudsen [Skanke] i Trondheim.

Knud døde før mars 1643.[430]

(Barn IX:358)

Gift omkring 1603 med[431] neste ane.

Barn:

Elisabet Knudsdatter. Levde 1620. Levde fra 1629 til 1647 i Marieby (Z). (Se IX:358).

X:716 mf mm ff mf mm

Sigrid Jensdatter [Schancke]. Født omkring 1575. Levde 1603.

Sigrid var datter til Jens Pedersson og Gullov Mogensdatter.

430 Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind III, side 154. Bertil Hasselberg: Supplement til Leonard Bygdéns bok i «Forum theologicum» XXI (1964), side 177. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124, 133.

431 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124.



Hennes portrett henger i Revsund kirke. Bildet er malt av sønnen, kontrafeijer Seth Knudsen [Skanke] i Trondheim.

Sigrid og Knud hadde følgende barn som levde i 1645:
Elisabeth (Lisbet) gift med Erik Pedersson [Drake].
Peder, «Petrus Canuti Iemteland» ved Københavns Universitet 29.05.1623, druknet i 1630.
Seth, død i Trondheim i 1682.
Inga, gift med Lauritz Eriksen [Blix].
Elsa, gift med I: Jens Michelsen Svan, II: Lars Nilson Rest.[432]

(Barn IX:358, Far XI:1431, Mor XI:1432)

Gift omkring 1603 med[433] forrige ane.

X:993 mm mm mf ff ff

Arne Andersen Berge. Levde 1565 på Berge, Follebu, Gausdal (OP).

Arne var sønn til Anders Arnesen Berge (~1480 - >1518).

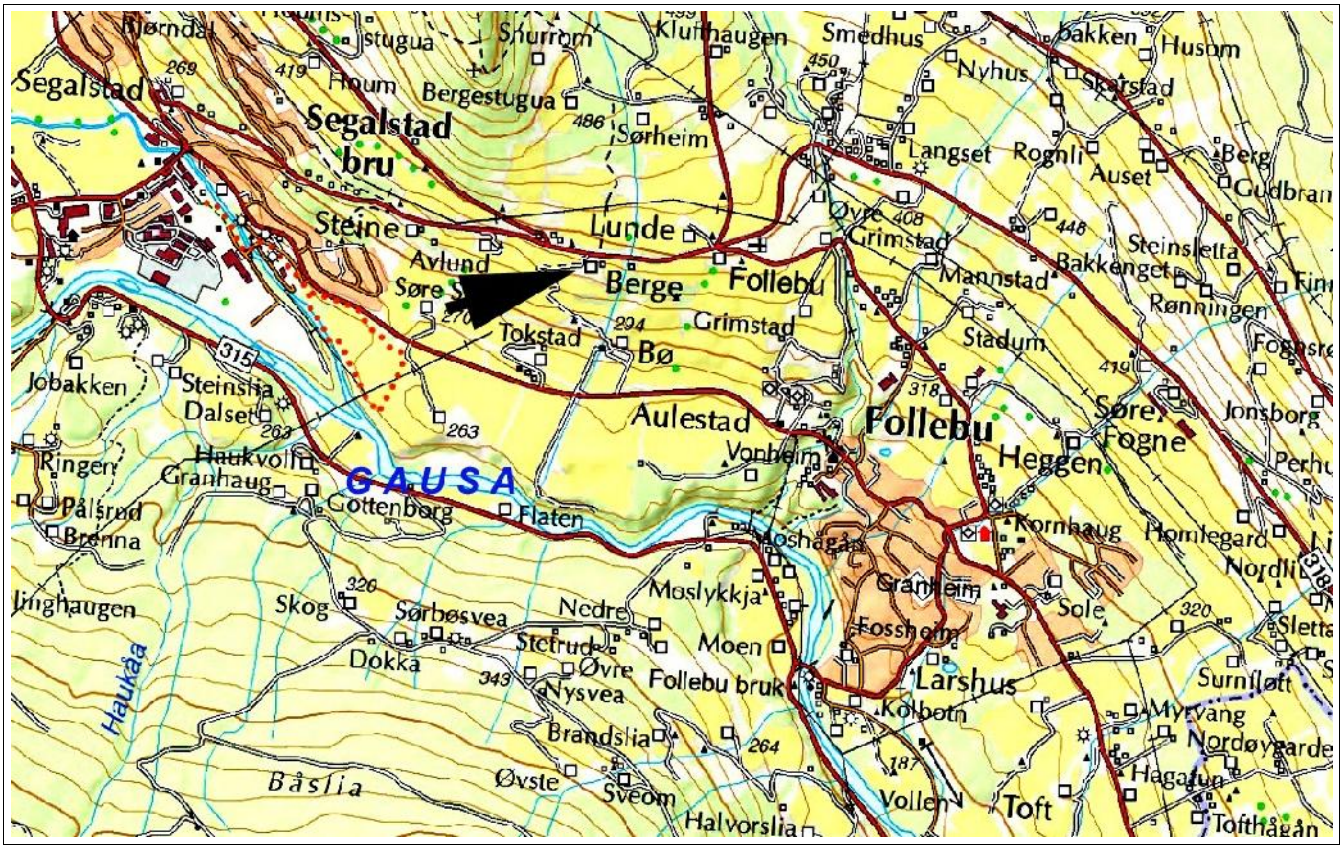

«Slekts»-gårder i Follebu, Gausdal: Berge.

[432] Roger de Robelin: Skanke ätten, side 38, 124, 133.

[433] Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124.

Arnes to sønner var:
Svend, til Harildstad, Heidal, gift med en kvinne fra Østerli? da han i 1624 eier bl. a.
¼ hud i Jørstad, Fåberg, 1¼ hud i Østerli, Gausdal og
8 skinn i Søndre Bø.
Ca. 1565: Anders, bruker på Austrem i fra 1610 til 1622,
gift ca. 1599 med Ragnhild, trolig Hansdatter eller Endresdatter, døde før 1624.

Han nevnes ikke i diplomer som siteres i biografien til hans far. At han ikke nevnes i disse diplomer er i og for sig ikke avgjørende, da disse kun behandler tretten om Kruke og derfor også begrenser sig til å nevne de personer som fikk parter i denne gård og slektskapsforholdet mellom disse.

Vi har følgende utrykte diplom fra Riksarkivet datert 28.06.1632 på Vaalen tingstue, å bygge på:
«Vi efftersreffne, Christen Torsen, Peder Østerliid, Tostenn Fierdromb Mads Krogbøll Peder Wallen och Joenn i Berge, Sorene Laug-Rettismenne vdj Gudsdall Prestegiell ii Guldbrandsdallen. Sampt Mouritz Jensøn Tingschriffuer samestads. Giør alle witterligtt Att Anno 1632 denn 28. Junij, waare wii Effter louglig sttueffning paa Wollen Tingstuffue, Offuer werende Erlig wellagt og forstandig Mand Hanns Eggertssønn, Kong. Maijtts fougid Offuer Gullbrandsdallen Fougderij.
Kom for Rette Erlig och forstandig Mannd Suenn Haralldstad aff Hedalen paa Waage och Amund Østering ibd. paa alle deris sødschendes och med-Arffuingers wegne, som waar aff Enn broderlag -
Desligeste Guttorm Andersøn paa Berge Her wdj Gudsdall paa sin eigen, och alle sinne sødschendes wegne som ehr aff den anden brodergreen.
Item, Erich Hoffumb møtte och tillstede paa sinne branns (sic) wegne, som haffde Aatt Anders Berges søster wed Naffn Bodelld Erlanndsdatter.
Huilcke med frii willge och Weberaad Hoff och sinnd Giorde och sambtøckt dennomb Imellemb Ett ewigtt warennde Arffue schiffte och odalls bytte Offuer deres Thillfellges haffuende gods och eigendomb....»

Av det videre innhold kan meddeles at:
«Guttorm Anderssen og hans søskende skulde ha 4 huder i Berge og 10 skinn i Kvikstad på Fron,
Erik Hoffuom som haffde Enn søster, hanns barnn- skulde ha 2 huder i Harilstad (Heidal) ½ hud i Kruke i Heidal og ½ hud i Grimstad, Skjåk.
Amund Andersøn på Østering (d. e. Austrem i Vågå) og hans søskendes samt Svend Harildstad skulde ha 4 huder i Austrem, 2 huder i Harilstad, ½ hud i Kruke, ½ hud i Prestgard, Skjåk og 20 skinn i Kvikstad på Fron. Dertil skulde Svend Harildstad og hans medarvinger ha en engeplass i Fåberg ved navn Bondisvolden, der ingen landskyld hadde, fordi de hadde fått ringere gods på sin lodd enn de andre».

Da Svend Harildstad - og Amund Andersen Austrem og hans søsken - nevnes som tilhørende samme brorgren, men dog hver for sig, har de ikke vært brødre, og da Svend Harildstads to sønner het Arne og Amund, derimot ingen Anders, blir det klart at Svend Harildstad må ha tilhørt slektleddet før Amund Andersen, og da må han ha vært dennes farbror og søn til Arne Andersen.
Det samme forhold har vi med Guttorm Andersen på Berge og hans søsken - samt Bodil Erlandsdatter, Erik Houms hustru.

Det felles bindeledd mellom disse to «brødergrener» kan da bare være Anders Arnesen, se Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), tabell II, side 292.

Det kan synes merkelig at Tora Amundsdatter gift med Ole Tjøstelsen Melby ikke også er part i saken, men grunnen til det må være at hun ikke på sin arvepart har fått gods i noen av de gårder striden gjalt, bortsett fra ½ hud i Kruke. Men den hadde hun jo skilt sig fra.[434]

(Barn IX:497, Far XI:1985)

Gift

Barn:

Anders Arnesen Austrem. Født mellom 1560 og 1570 i Vågå (OP). Levde fra 1610 til 1622 på Austrem, Vågå (OP). Død før 1624 på Austrem, Vågå (OP). (Se IX:497).

X:999 mm mm mf fm mf

Eirik Jonsen Helle. Født før 1549. Død før 1610 på Helle, Vågå (OP).

Helle er en gammel slektsgard med utsikt over Vågåvatnet, Navnet er et gammelt vin-navn (Hellvin), som betyr «hallende eng».

434 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 292, 319, 327-29.



Helle i Vågå,

Eirik var sønn til Jon Trondsen Tynnøl/Gløммen (~1515 - <1573) og
Anne Eiriksdatter Glømmen (~1515 - >1601).
Hans farfar var Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533) og
hans morforeldre Eirik Olsen Glømmen (død >1528) og
Gjøda Finnsdatter Glømmen (~1493 - >1557).

Han må være født senest ca. 1548, da han må ha vært fullmyndig i 1573 da han sammen med sin yngre bror, Eystein, tok opp tingvitne om åseteretten til Tynnøl.

Han døde antagelig før 1610, for da brukte sønnen John gården.

Vi vet ikke hva hans hustru het, men den eldste sønnen ga sine to første døtre navnene Gyda og Kari. Den yngste at disse fikk navn etter sin mormor, så hans hustru het antagelig Gyda.

Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1585: John, brukte Helle. døde før 1656.
Ca. 1585: Anne, gift 1. gang ca. 1605 med Knut Evsteinsen Nordigard Ingelshus på Dovre,
2. gang med Niels Jørgensen «Engelshus», levde i 1645.
Ca. 1585-90: Ingebjørg, gift før 1637 med Knut Olsen Sygard Storvik, levde i 1664.
Ca. 1590: Kari(?), gift ca. 1610 med Jakop Sørem, trolig Nilsen.

Engebret Hougen fikk et brev fra Per Bø Landheim i Follebu med et dokument som han skulle ta avskrift av slik at det ble leselig:

«Dokumentet var svært godt halde vedlike. Der var berre somme skadda stadar som var noko vanskeleg å tyde. Men skrifta var klår og grei, som ein kunne vente når lagmannen Berrel Mule sjølv hadde skrivi det. Per Bø Landheim har vore så gild å samtykke i at dokumentet vert gjort kjend, noko ein lyt vera svert takksam for, ettersom det for meg var ein sensasjon om ein kalla noko for det. Ein skal ikkje ta med heile dokumentet her, berre så mykje som trengst for å klårgjera saka. Elles viser ein til det som Ola Vigerust og eg har skrive i "Gudbrandsdølen" om dette 12. og 14. september, 5, 9. og 31. oktober 1953. I dokumentet gjer lagmannen kjend at»:

«Anno Chritj 1615 Snt Martini Afften paa Laugtinget vdj Hammer ...
War shicket for Rette Jørgenn Trunndsønn paa sinn Moders Johanne Joensgaardt i Øier sogenn i Guldbrandtzdallenn hindes wegne ...».

Johanne Jonsgard hadde stevnet
«Oluff Glommen, John Weestad, Erich Hiellen, Jonn Hellen,
Ragnild Brede, Giertrud Lequam och Ingeborrigh Lauckan»
fordi hun som enke etter Trond Glømmen ikke fikk den retten som tilkom henne etter skifte som ble holdt etter Jon Trondsson Glømmen 23.08.1601. Det fine med dokumentet er at skiftet her er tatt inn ord for ord og nevner arvingene som var tilstede:

Eirik Jonsson på Hellen i Vågå, Eystein Jonsson på "Wettestad i Ringeboe Sogenn", Finn Jonsson på Hjelle i Ringebu, Oluf og Trond Jonssøner på Glømmen i Øyer og søstrene Ingebjørg, Ragnhild og Gjertrud Jonsdøtre for å skifte arven etter

«vores salige affgagne Fader Jonn Thrundsønn, saavel och paa huis goeds som voris kiere Moder Anne Erichsdotter eigendis er, effterdj hun er enn gandske gammel och udleffuen quinde, och er kommen i barndoms vanmagt ...»

Det gods som skulle skiftes var 4 huder i Hellen, Vågå, 3 huder i Kvamme, Lom, 2½ hud i Hjelle, Fåvang, 3 huder 9 skinn i Glømmen, 8 skinn i garden Sogge (antagelig) i Romsdal, ½ hud i Laukam-øygarden i Øyer, ½ hud i Enge øygard, 1 hud i Sør-Bjørke øygard, 4 skinn i Bjørke, ½ hud i Viker, ½ hud i Rokvam og 3 skinn i Ringdal.[435]

435 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 77-81.

(Barn IX:500, Far XI:1997, Mor XI:1998)

Gift

Barn:

Kari[?] Eiriksdatter Helle. Født omkring 1590. Levde 1613 på Helle, Vågå (OP). (Se IX:500).

X:1009 mm mm mm ff ff

Erich Finnsen Hjelle. Levde fra 1615 til 1629 på Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP). Død før 1630 på Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP).

Erich var sønn til Finn Jonsen Hjelle som døde før 1615.
Hans farforeldre var Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen (~1515 - <1573) og
Anne Eiriksdatter Glømmen (~1515 - >1601).

Erich overtok Hjelle i Fåvang, Ringebu, etter sin far senest i 1615.

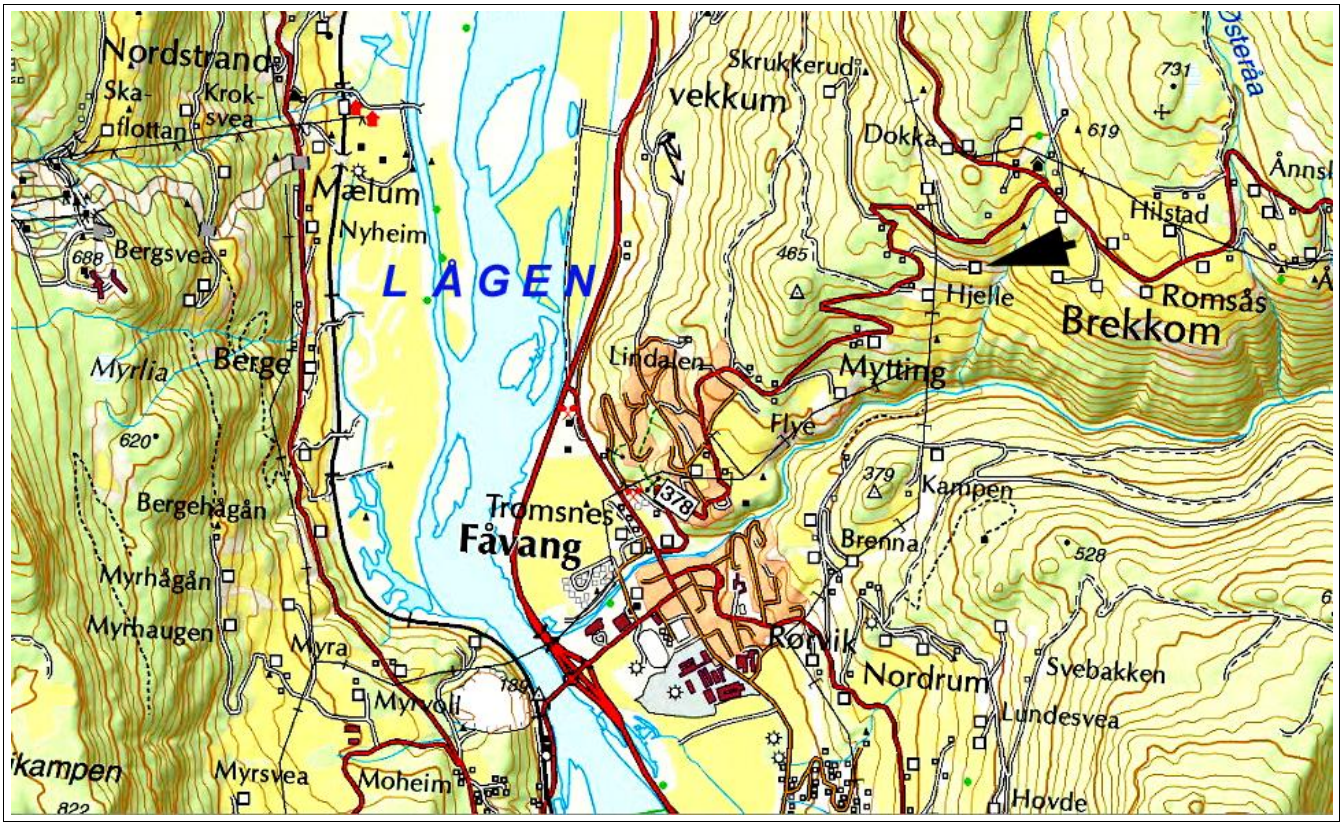

«Slekts»-gårder i Fåvang, Ringebu: Hjelle.

Han hadde følgende barn (minst):
Johannes, gift med Siri Østensdatter Forbrigd.

En «Haldor Hielde» brukte Hjelle i 1610, mens hans far brukte gården i 1612.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.
Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

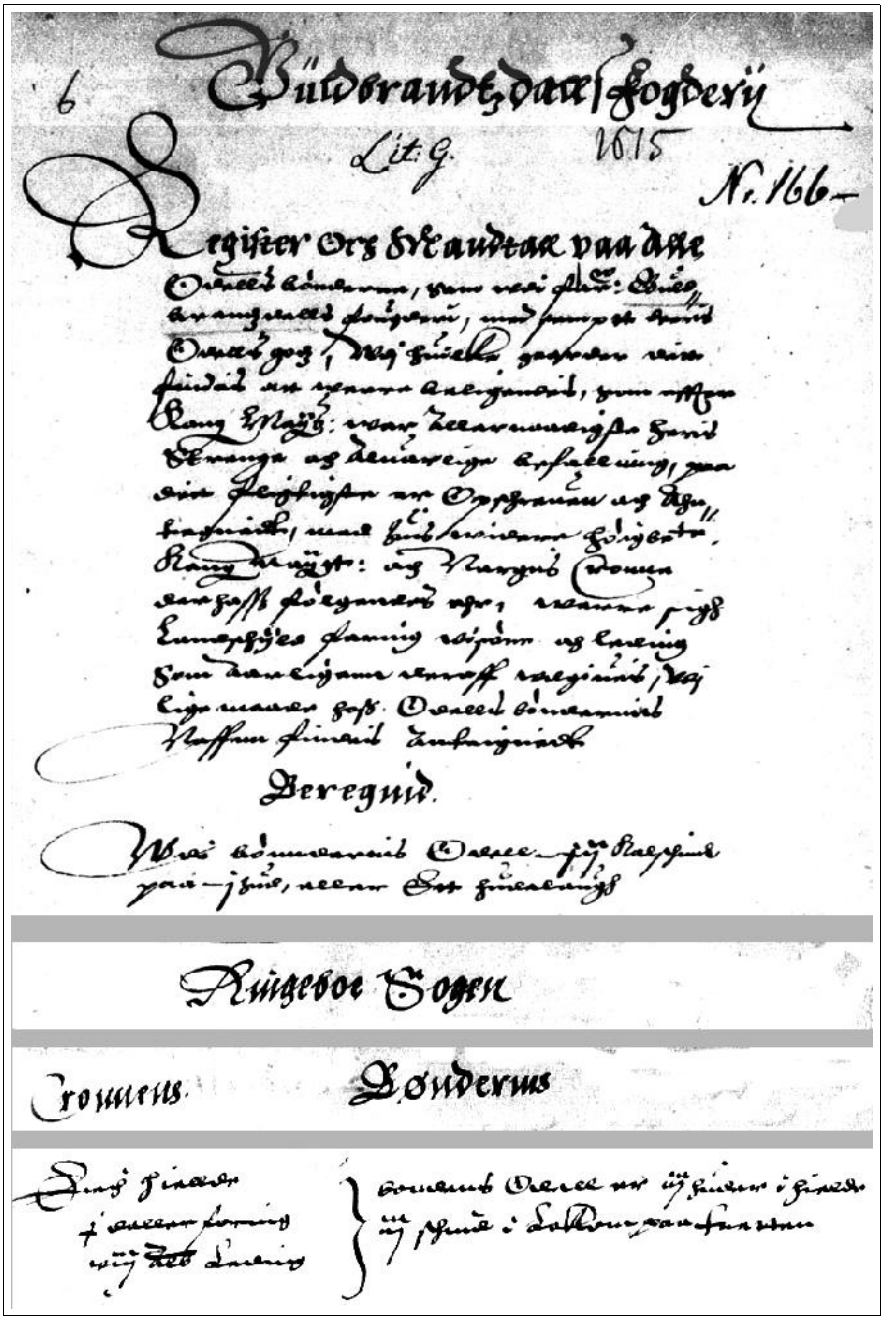

Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 168

«Guldbrandtzdalls Fogderij.
Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Ringeboe Sogen»:

«Erich Hiellde,
½ daller foring,
8 alb. leding.
Bondens Odell er
3 huder i Hielde,
3 schind i Lakom paa Tretten».

Erich Hielde er så ført som leilending i 1618.

«8. Lægh
Allf Backe
Elling Torßgaardt
Semeng Stenumgard

Erich Borgenn
Laße Tordgiord
Joen Bradstad
Erich Hielde
Thrund Syltte
Olluff Jbidem
Rolff Öffstegaardt,
10 dr».

Han er også ført som leilending i 1620 og 1622.

Det er usikkert hvor lenge Erich levde.

I jordeboken fra 1624 er en «Oluff Hielle», muligens en av hans sønner, ført som eier av 8 skinn i Hjelle. I 1615 eide Erich 3 huder i Hjelle. Jeg har ikke funnet hvem som nå eide de øvrige 2 huder og 4 skinn (1 [ku]hud = 12 [kalve]skinn).

Samtidig er Erich fortsatt oppført som leilending på Hjelle mellom 1624 og 1629.

I 1630 er Joenn og Østen ført som leilendinger på gården, i 1632 og 1634 Joenn og Niels.

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Ringeboe Sougen» – viser:



Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Ringeboe Sougen», side 199.

«Gulbrandtzdals
Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Ringeboe Sougen»
«Jordeigendes Bønder»

«Oluff Hielle
J bemeldte Hielle 8 skind».

1624: Landskatt Martini:
«5 Læg - Erik Hjelde» - 13 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
1627: Landskatt 4 terminer: 1:
«5. Læg - Erich Hiellde» - 10 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
Landskatt jul 1628 og påske 1629:
«5. [leg] - Erik Hielde» - 30 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
1630: Landskatt 14 dager etter Martini:
«1. Læg - Joenn och Østen Hiellde - 2 Dr.»
1632: Landskatt til Martini:
«1. Læg - Joenn och Niels Hiellde» - 9 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
1634: Landskatt til Martini:
«1 Læg - Joenn och Niels Hiellde - 1 Dr:».[436]

(Barn IX:505, Far XI:2017)

Gift

Barn:

Johannes Erichsen Hjelle/Kongsli. Levde 1600. Levde 1630 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). Død før 1632 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). (Se IX:505).

X:1011 mm mm mm ff mf

Østen [Olavsen] Forbrigd. Levde 1609 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP). Død omkring 1635 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP).

Østen bygslet Forbrigd på Kvam fra 1609 etter Oluf Torsteinsen, som høyst sannsynlig var hans far.

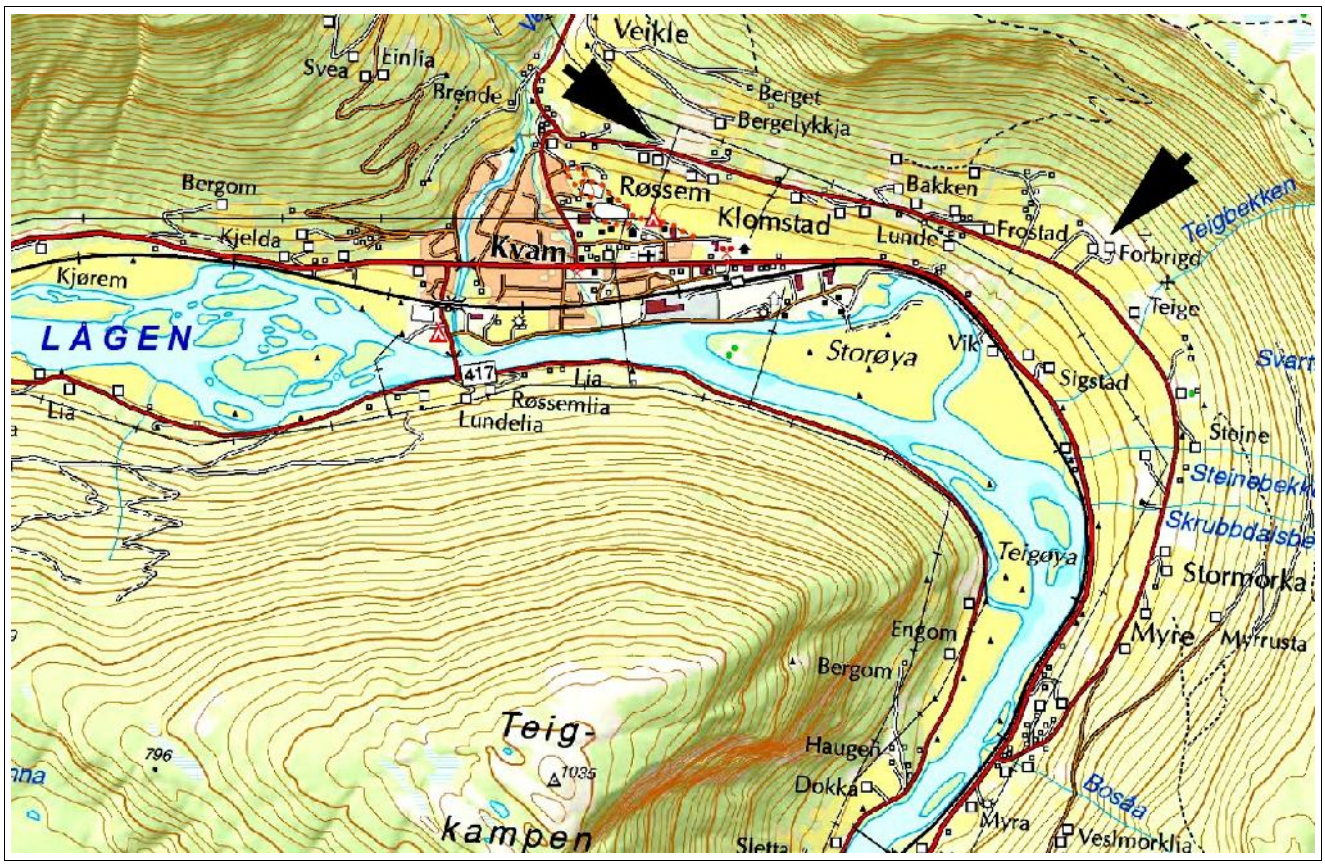

«Slekts»-gårder i Kvam, Nord-Fron: Forbrigd, Røssum.

Han eide jord i Skålgård på Kjørem i Lesja.

Det har blitt gitt ulike «bud» om hvor Østen kom fra.

Engebret Hougen skriver i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, side 154:
«... Einar Torsteinsson Skålgård-Nørstebø, f. ikr. 1575/80, som 14. februar 1600 makeskifta med riddaren Peder

436 Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 168. Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Ringeboe Sougen», side 199. fogderi.Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 104.

Ivarsson til Fritzø som fekk Einars odelsgard Hunder i Øyer, 3 huder, mot 3 huder i «Kiørrem» i Lesja. Opphavet kjenner ein ikkje, men truleg var han son åt ein Torstein Kjørem, for ein mann som utan tvil var brorsonen hans, Øystein Olsson Forbrigd i Kvam, åtte jord i Skålgård, og Kjørem vart nytta som namn på alle gardane i grenda i den tida. Einar må såleis alt på førehand ha åtte noko jord i Skålgård eller Nørstebø.»

Om dette er korrekt bør Østens patronymicon være Olavsen.

E. A. Thomle har hevdet i «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 100-101:

«Ogsaa den Østen Forbrigd, der i 1609 bygslet 5 huder i Forbrigd i Fron, "akgl. Maj følger", kan muligens være en søn av Østen Eriksen paa Rudi. Han var død før 1635, da enken Marthe sat som leilændig paa Forbrigd, som hun i 1641 avstod til sønnen Osten Østensen, der døde på Forbrigd i 1695 og som var gift med Marte Heggen.»

Imot dette taler et skifte omtalt av Engebret Hougen i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, side 31:

Etter at Østen [Eystein] Erichsen Rudi døde kort før 1608, giftet hans enke, Synnøve [Signe] Guttormsdatter, seg 2. gang med Eiliv Lauritsen fra Graffer i Lom. Blandt dokument fra Grafer som nå er i Statsarkivet på Hamar finnes også et skifte datert 14.11.1608, mellom Eiliv Lauritsen på Rudi og hans stebarn: Rønnaug, Anne og Eirik, salig Eystein Eiriksens etterlevende barn. Tilstede var Tord og Guttorm Bratt som formyndere og farbrødre til barna, likeså «Ellef Lauritzens hustru Signe».

Eiliv sat på Rudi til 1624, men i 1625 hadde han kommet til Graffer som han brukte til 1644. Synnøve døde på Graffer i 1657.

Dette avkrefter at Østen Forbrigd skulle kunne ha vært en sønn til Østen Eriksen på Rudi!

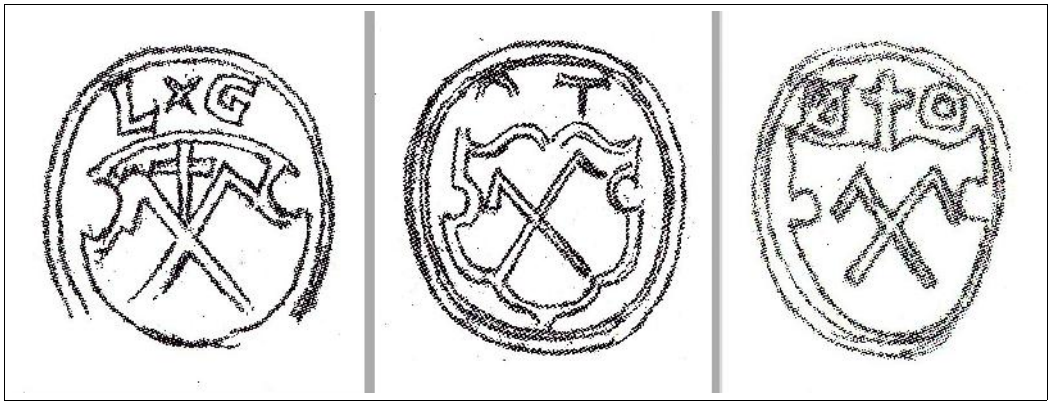

«Lodour Sletter» (1591), «Oluff Forbrydt» (1591) og «Estenn Forbrigtt» (1610). Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Loduor Sletter» var trolig svigerfar til Østens far Olav. Han var på Vågå tingstue 04.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Vågå tingstue da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Hans segl inneholder initialene «L G».

«Oluff Forbrydt» var 16.05.1591 samtidig med og forseglet motsvarende fullmakter fra Fron. Hans segl inneholder initialene «[.] T», antagelig «O T» da første bokstav ser ut til å være øvre del av en «O».

25.05.1610 var «Estenn Forbrigtt» blant de tolv bøndene i Fron som forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «Ø O».

Østens patronymikon begynner med «O». Samtidig er seglene til Lodvar, Olav og Østen såvidt like - begge har to hakker eller sliuler (til korntresking) (?) i kors innenfor nær identiske skjold - at det er grunn til å tro at vi taler om far og sønn.

Lensregnskapene i Riksarkivet viser at Østen brukte Forbrigd fra 1610 til 1634.

Manntall på Landskatten av Gudbrandsdalens fogderi til St. Martini [11.11] 1610:

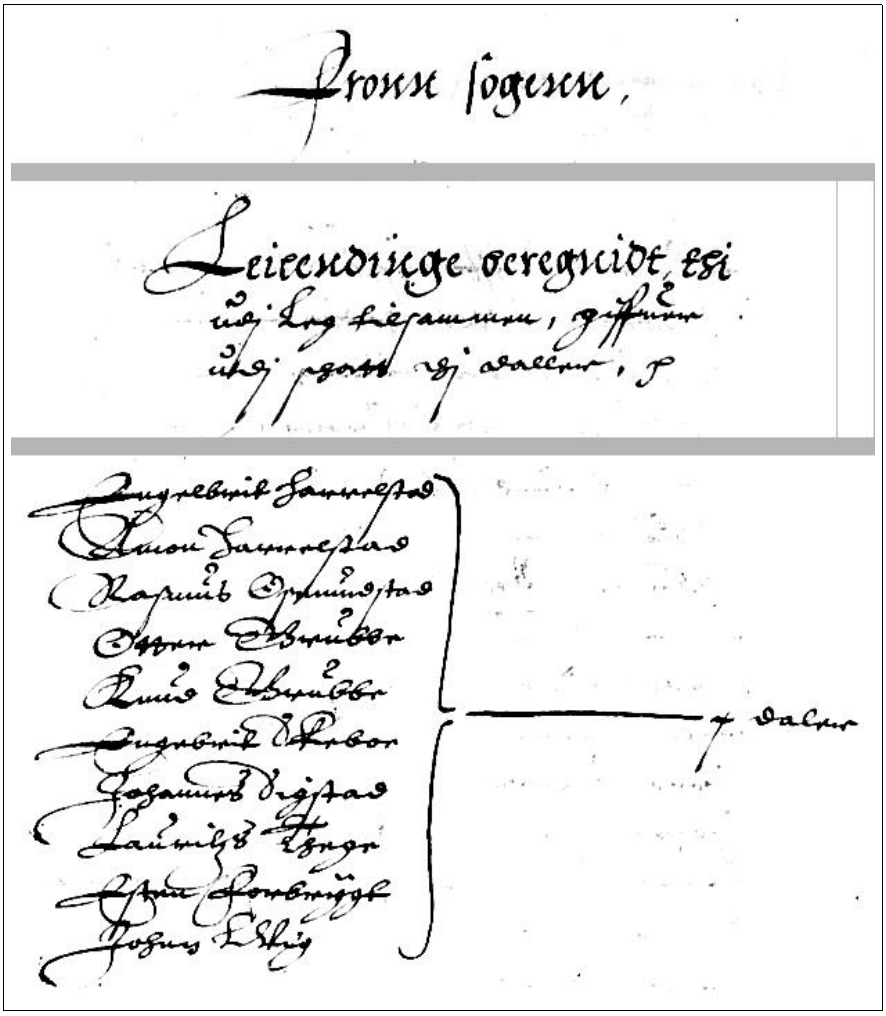

Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Fron sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 233).

«Fronn sogenn»

«Leilendinge beregnidt thi udj Leg tilsammen, giffuer udj schatt thj daller.»

«Engelbrit Harrelstad
Amon Harrelstad
Raßmus Oßmundstad
Otter Grubbe
Knud Grubbe
Engebrit Skeboe
Johannes Sigstad
Lauridzs Thege
Esten Forbrygt
Johnn Wig, 10 daler».

Østen føres også blandt leilendiger i 1612, 1618, 1620 og 1622.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

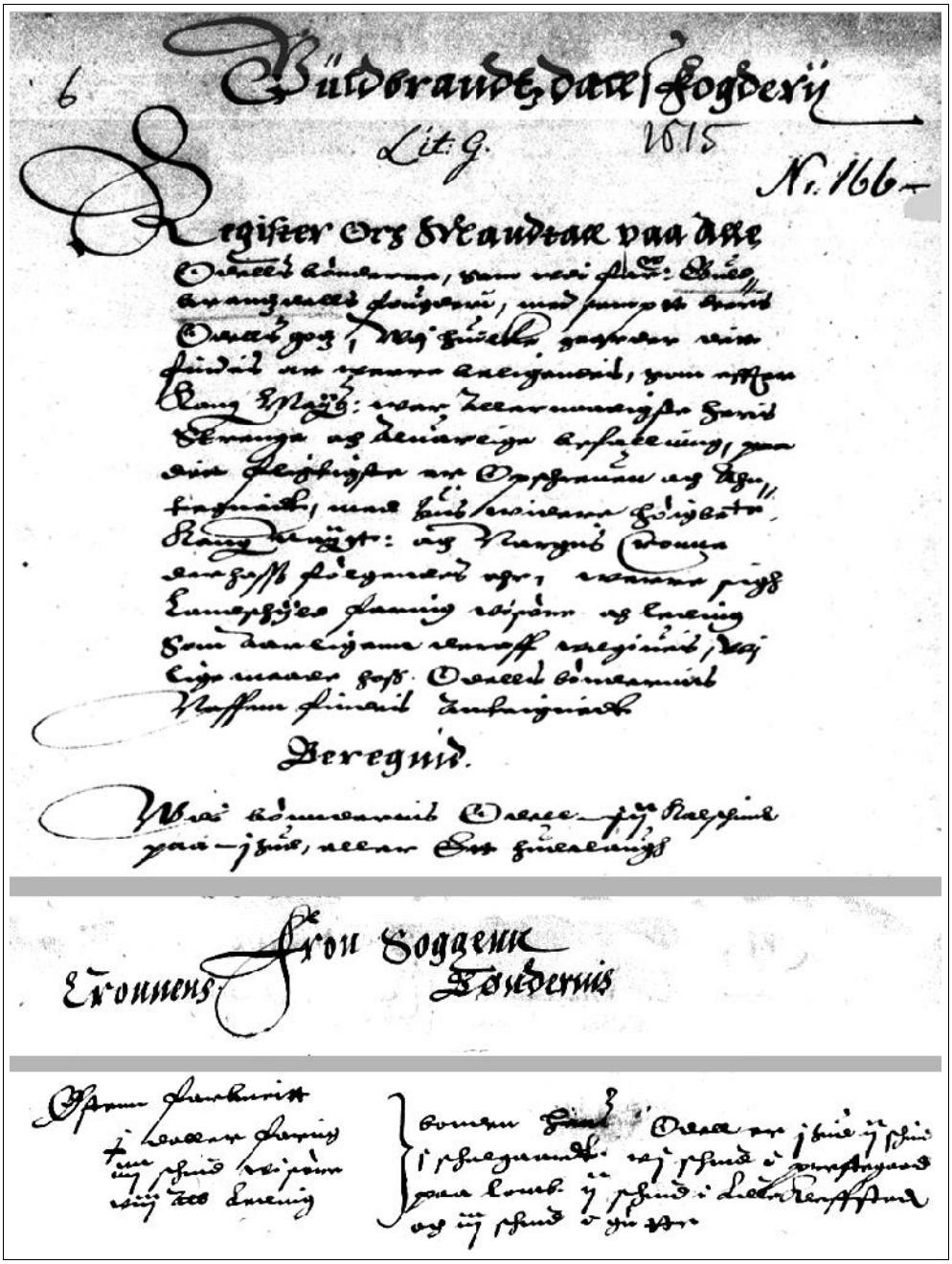

Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 171

«Guldbrandtzdalls Fogderij.
Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Fron Soggenn»

«Østenn Farbreitt,
½ daller foring,
4 schind wisöre,
8 alb. leding.
Bonden hans Odell er
1 hud 2 schind i Schalgaardt,
6 schind i Prestegaard paa Lomb,
2 schind i Lille Kleffstad och
3 schind i Gutte.»

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Fron Sougen» – viser:

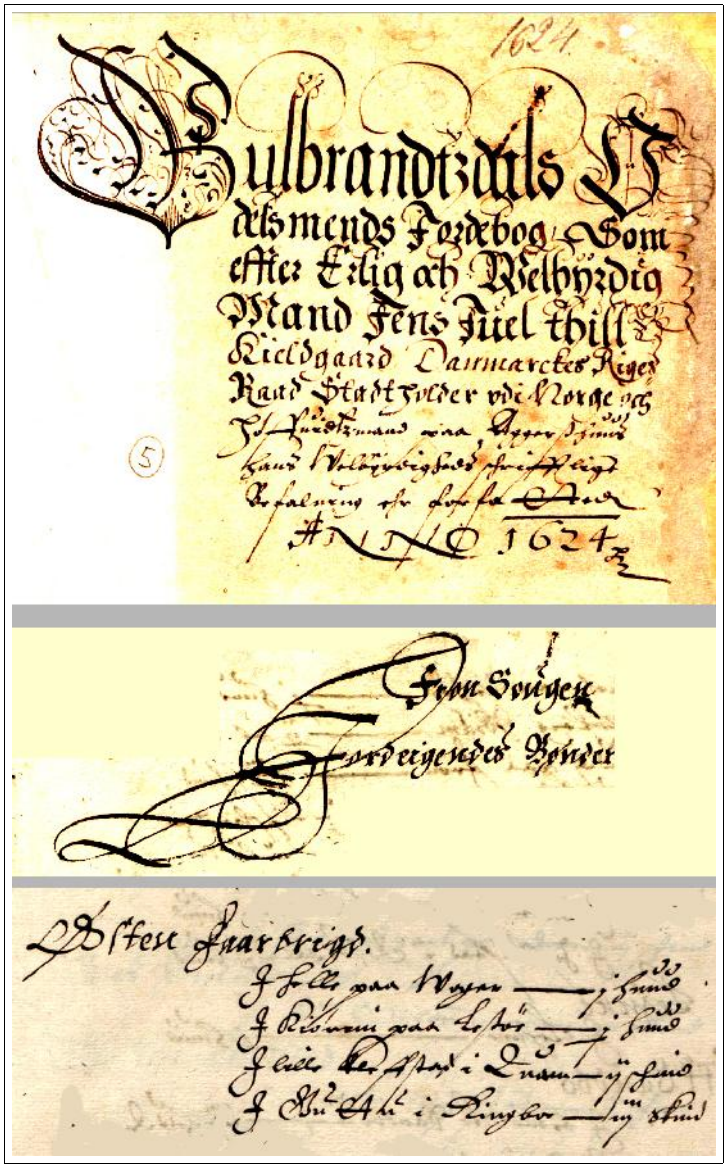

Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste. Odelsjordebøker for Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Fron Sougen», side 191.

«Gulbrandtzdals
Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Fron Sougen
Jordeigendes Bønder»

«Østen Faarbrigd
- J Helle paa Woger 1 huud
- J Kiörim paa Leßöe ½ huud
- J Lille Kleffstad i Quam 2 schind
- J Guttu i Ringeboe 3 skind».

Østen betalte landskatt frem til 1634.

1627: Landskatt 4 terminer:
«2. Læg. - Østenn Forbrett» - 10 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
Landskatt jul 1628 og påske 1629:
«2 [leg] - Østen Forbrigd» - 15 Dr. [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
1630: Landskatt 14 dager etter Martini:
«12. Læg - Østen Forbrett - 2½ Dr».
1632: Landskatt til Martini:
«12. Læg - Østen Forbrett - 1½ ort».
1634: Landskatt til Martini:
«12. Læg - Østen Forbrett - 5 ort».

Han døde antagelig i 1635.

Senest fra 1637 føres hans enke, Marthe, som bruker av Forbrigd.[437]

(Barn IX:506, Far XI:2021, Mor XI:2022)

Gift med neste ane.

Barn:

Siri Østensdatter Forbrigd. Levde 1600 på Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP). (Se IX:506).

X:1012 mm mm mm ff mm

Marthe Forbrigd . Levde 1600. Levde fra 1608 til 1645 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP).

Det er mulig at Marthe var datter til Østen Jonsen Helle/Vestad og Marit Vestad, slik det hevdes på noen internett-sider. Jeg har imidlertid ikke funnet noe bevis for dette eller at noe jordegods på Forbrigd skulle kunne stamme fra Østen eller Marit Vestad.

Marthe og Øystein hadde følgende barn (minst):
Østen, gift med Marte Simensdatter Heggen, døde i 1693 på Forbrigd.
Siri, gift med Johannes Erichsen Hjelle/Kongsli.

Senest fra 1637 føres Marthe som bruker av Forbrigd. Øystein er nå død.

Unionsskatt (landskatt) til jul 1637 viser:
«Marte Forbrett» - 4 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger).
1640: Unionsskatt mikkelsmesse:
«12 Legh Marte Forbrett» - 8 Dr. [i skatt innen legd med 8 betalende leilendinger].

Koppskatten i 1645 viser:



Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 28).

«Enchen Forbrecht
Carlfolch 2 – Quindfolch 4 – [skatt] ½ Dr 8 ß».

Skattematrikkelen av 1647 viser at sønnen Østen nå har overtatt Forbrigd:

437 Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Fron sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 233). Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 171 Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste. Odelsjordebøker for Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Fron Sougen», side 191. E. A. Thomle i N.S.T. II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 100-101. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III (1974), side 31, 154. Einar Hovdehaugen: Gardar og slekter i Fron, nr. 2 Nord Fron, side 496. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 118 Allmuen i Vågå (1591), side 140 og 233, segl 3 - 119 Allmuen i Fron (1591), side 141 og 233, segl 9 - 342 Allmuen i Fron (1610), side 305 og 421, segl 12.

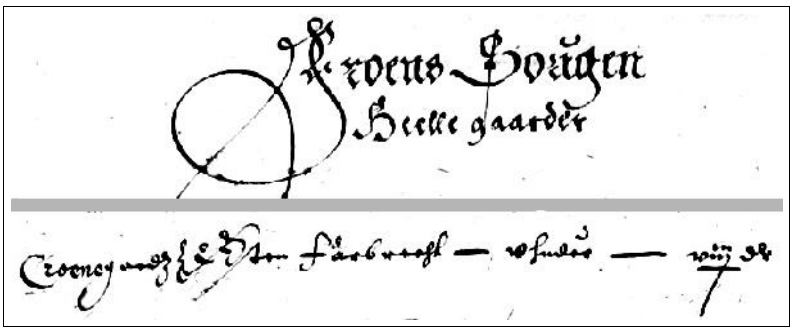

Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 24).

«Guldbrandtzdallen fougderies» – «Froenns Sougen – Heelle gaarder»
«Østen Forbrecht – 5 huder
Croenegoedtz.»
Han betaler 7½ dr. i skatt.

Odelsjordeboken fra 1657 for Gudbrandsdalen (A Stattholderarkivet D IX 31) er bevart. Den viser for Forbrigt i Fron:

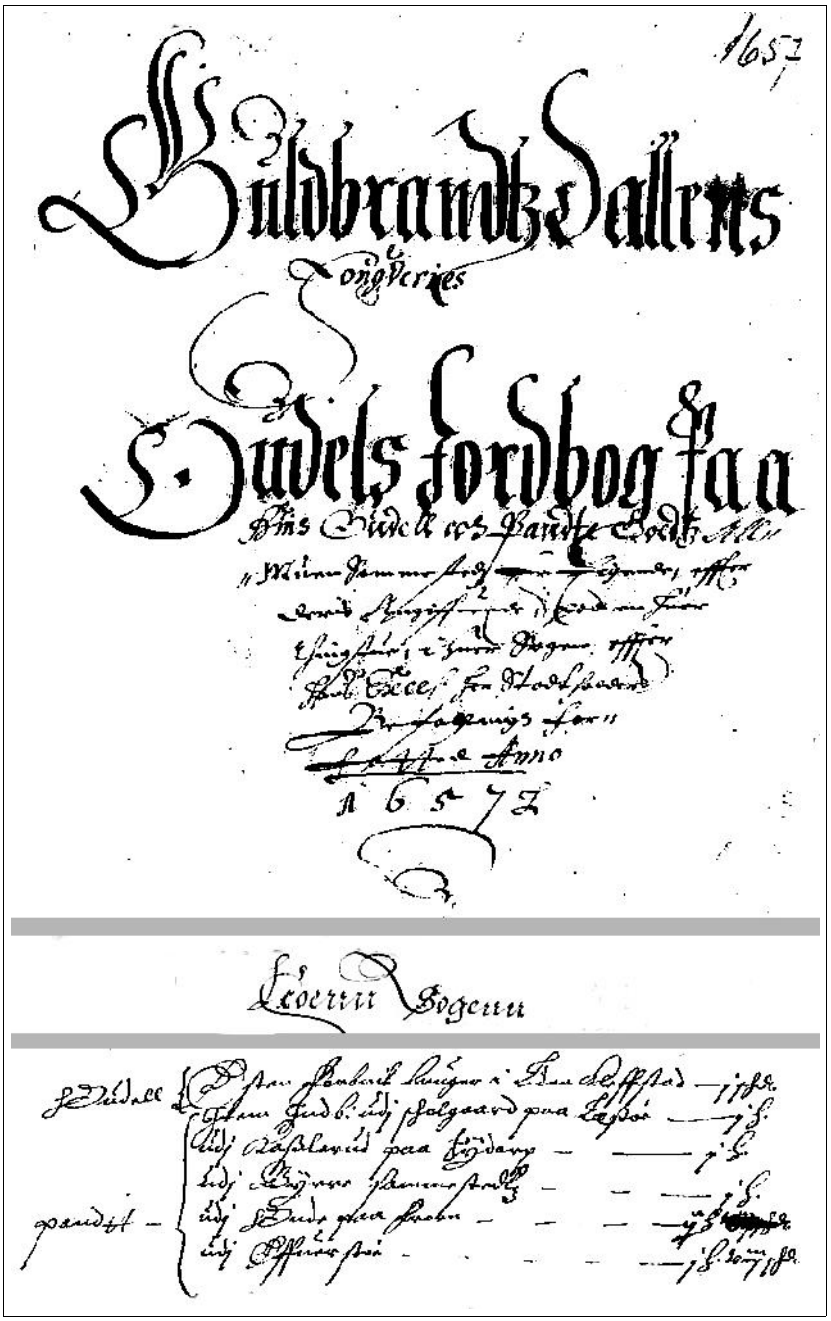

Stattholderarkivet 1557-1771. 31 Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Froenns Sogenn», side .147.

«Guldbrandtzdallens Fougderies Oudels Jordbog paa huis Oudell och Pandte Goedtz Allmuen sammestedz er

eigende, effter deris Angiffuende, paa en huer thingstue, i huer Sogen effter Hans Excel. her Stadtholders Befalling forfattet Anno 1657.

«Froenn Sogenn»

«Østen Forbrit bruger i Liden Kleffstad 1 schind

- Jtem Jndberger udj Scholgaard paa Læßöe 1 hud
- udj Kaßlerud paa Sydorp 1 hud
- udj Byrre sammestedtz 1 hud
- udj Onde paa Froen 1½ hud [-8 schind-], pandtt
- udj Øffuer stöe 1 hud 8 schind, pandtt».

I 1658 hadde Forbrigd 4 hester, 19 naut, 7 geiter, 17 sauer og 5 griser.

Han betaler også «Kontribusjon» til Jonsok og Mikkelsmesse i 1660, men slipper å betale skatt.

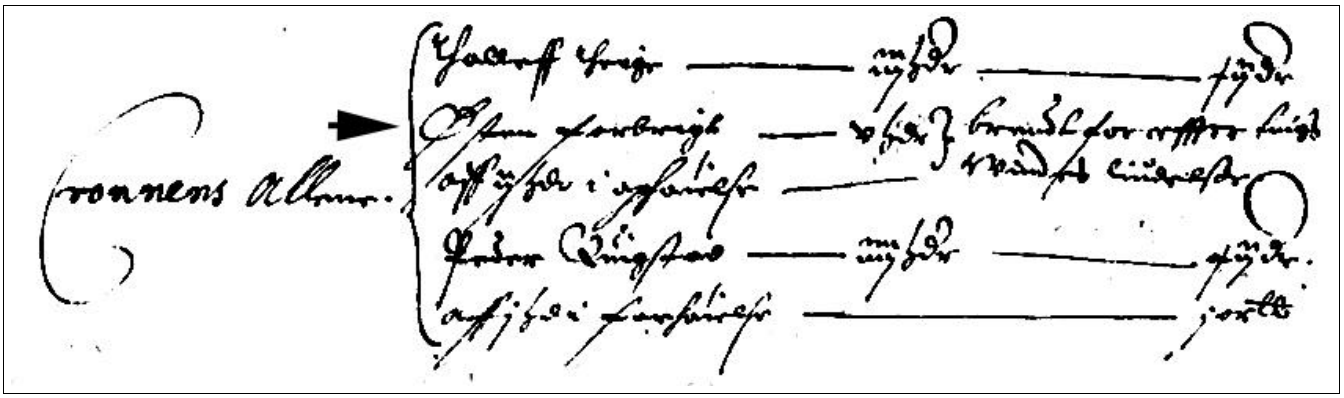

Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 176.

«Cronnens allene - Østen Forbrigt – 5 Huder – aff 2 Hdr i ophøielse -
Brendt for eftter tings Vindes Liidelße»

Kontribusjonen til jonsok og mikkelsmesse i 1660 viser:

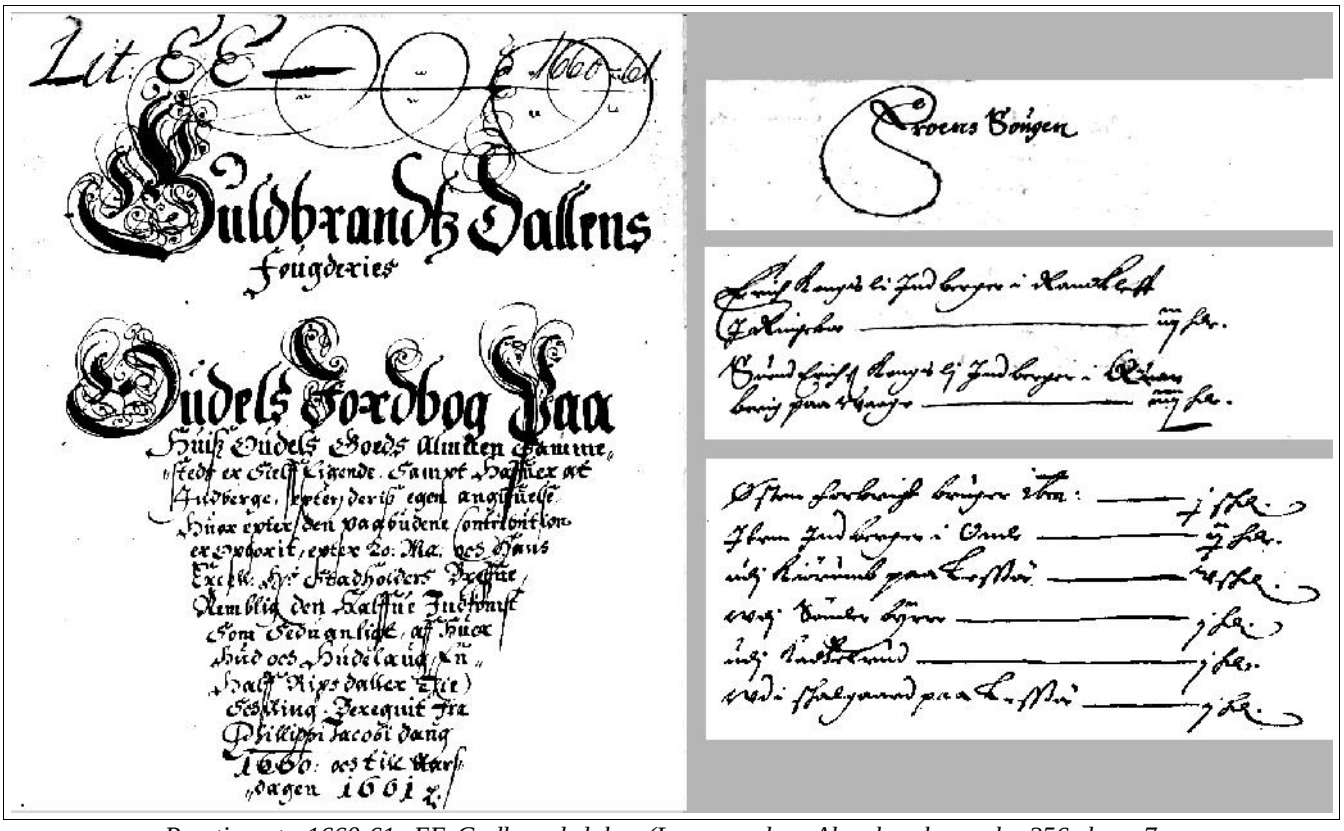

Rosstjeneste 1660-61. EE Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 7, litra 1, folio 12a og 14a).

«Guldbrandtz Dallens Fougderies Oudels Jordbog Paa
huiß Oudels Goeds Almuen sammesteds er Sielff Eigende. Sampt Haffuer at Jndberge, epter deriß egen angifuelse, Huar epter den paabudene Contribution er Opborit, epter Ko: Ma: och Hans Excell: Hr: Stadholders Breffue, Nemblig den Halffue Jndkomst Som Sedvanligt, aff huer Hud och Hudelaug, En Half Rixsdaller Thie Schiling. Beregnit fra Phillippi Jacobi Daug 1660: och till Aarsdagen 1661.»

«Froens Sougen»
«Erich Kongsli Jndberger i Randkleff i Ringebu 3 Hdr.
Suend Erichß i Quarberig paa Vaage – 4 Hdr.»
....
«Østen Forbrigt bruger ibm: – ½ shd.
Item Jndbringer i Onde – 1½ Hdr.
udj Kiøvrumb paa Leßøe – 5 shd.
Wdj Sønder Byrre – 1 Hd.
udj Kadselrud – 1 Hd.
udi Schalgaard paa Leßøe – 1 Hd.»

Manntallet for Fron i 1666 har kommet bort. Fogdenes manntail for Gudbrandsdalen er heller ikke tilgjengelig.

I matrikkelforarbeidet fra 1668 har Forbrigd en skyld på 20 alner vadmel, 6 skinn og 18 merker fisk. Det motsvarer 5 huder.

Landskylda var en årlig leie som en leilending betalte til jordeieren. I eldre tid var landskyld samtidig den faste målestokk for jordeiendom, ved kjøp, salg og arveskifte, og til dels ved beskatning.

Landskylda skulle betales innen julaften Den var sjelden uttrykt i penger, i regelen i forskjellige vareslag, «landskyldspecies». Det var et stort antall av dem, men de viktigste var korn eller mel, smør, huder og fisk. Fisk dominerte i Nord-Norge, smør i Trøndelag og på Vestlandet, huder på Agder og i fjellbygdene på Østlandet, korn og mel over resten av Østlandet. I størstedelen av 1600-årene ble 1 skippund mel regnet lik 2 huder, 1 laup smør eller 2 våger fisk.

En fetling er huden eller skinnet på en dyrefot. som landskyldenhet brukt i betydningen et kvart kalveskinn Norsk historisk leksikon).

Landskyld i Gudrandsdalen: 1 hud = 12 kalveskinn = 48 fetlinger.

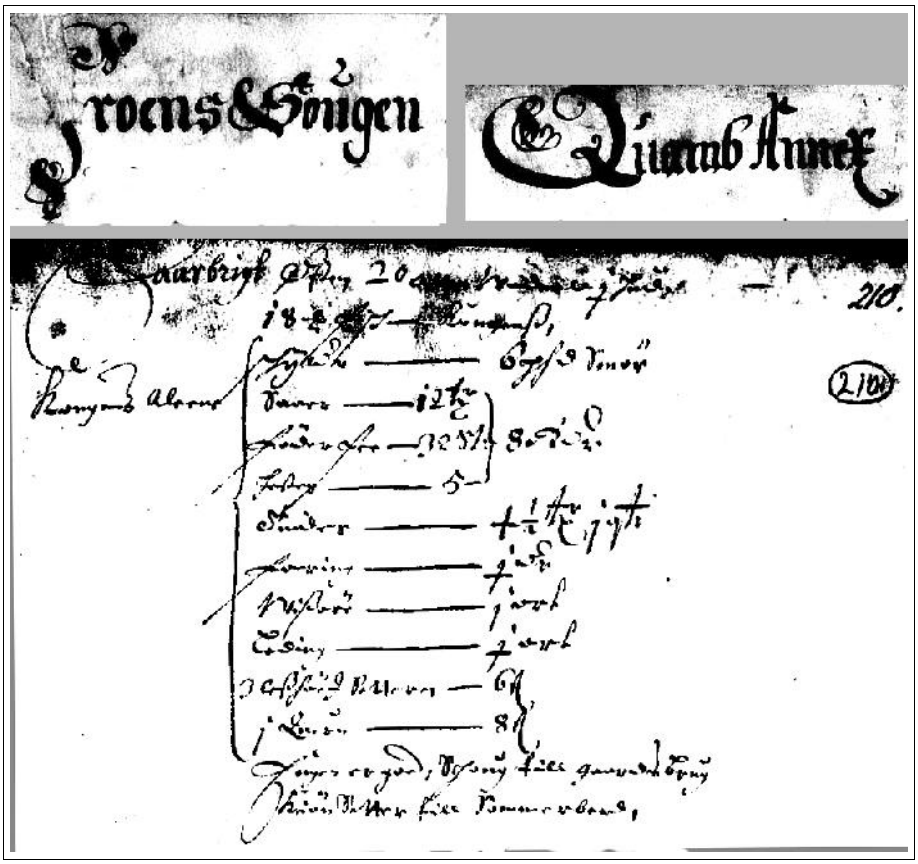

Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Froens Sougen, Quamb Annex, folio 210a.

Gården er kongens eiendom, han slo til seg erkebispegodset ved reformasjonen. Vetl-Klevstad med skyld 2 skinn brukes i 1668 under Forbrigd, av dette eier Østen på Forbrigd ½ skinn og Halvor Bilben 1½ skinn. Forbrigd har kvern og setrer på Tjønnsetra.

Gården hadde 5 hester og 32 naut. Utseden var 12 tønner bygg.

I 1670 er Forbrigd solgt av Gyldenløve, muligens på kongens vegne, til assesor Niels Toller. Østen kjøpte så Forbrigd av Niels Toller i 1674 (rimeligvis feilaktig skrevet 1764 i Einar Hovdehaugen: Gardar og slekter i Fron, nr. 2 Nord Fron, side 496).

Han er nevnt som gjestgiver i 1684.

Østen Østensen er død i 1694.

Ved skiftet etter Østen besto dødsboet av hele 18 huder, 3 skinn 3 1/5 fetling. Det er en uvanlig stor samling gods på bondehender. Godset fordelar seg slik:

Forbrigd: 5 huder.

Pantegods: Korstad 3 huder, Ånne 1 hud 6 skinn, Leine 1 hud 3 skinn og Byre 1 hud.

Kjøpegods: Brudal 6 skinn, Enge i Gausdal 1 hud 9 skinn, Olstad i Gausdal 2 huder og Kampen 3 skinn.

Arvegods: Houm i Gausdal 4 skinn 3 1/5 fetling og Kjørum på Lesja 1 hud 4 skinn.

En kan merke seg at pantegods og kjøpegods utgjør en stor del av av godset. Inntrykket er at man her har å gjøre med en bevisst jordsamler.[438]

(Barn IX:506)

Gift med forrige ane.

X:1021 mm mm mm mm ff

Trond Erichsen Bjølstad/Valbjør. Født omkring 1550 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Levde 1610 på Valbjør, Vågå (OP). Død omkring 1638 på Valbjør, Vågå (OP).

Trond var sønn til Erich Trondsen Tynnøl (~1510 - ~1595) og Tora Østensdatter [Bratt] (~1510 - <1606).
Hans farfar var Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533) og
hans morforeldre var Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - ~1545) og Tora Tordsdatter Tjerne (~1485 - ~1525).

E. A. Thomle har i en artikkel i Norsk Slektshistorisk Tidsskrift, bind II. s. 99 o. fr. gitt følgende opplysninger på grunnlag av dokument som finnes på Bjølstad:

«Den næstældste søn [til Erich Trondsen Tynnøl og Tore Østensdatter Bratt] Trond Eriksen fik 4 huder i Valbjørg i Vaage, 1 hud i Hellen sammesteds og 1 hud i Sem i Biri.»

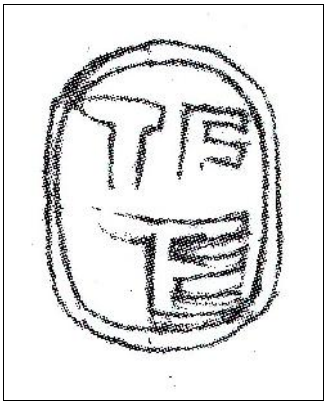

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

29.05.1610 var «Thrunnd Valdbierig» blant de tolv bøndene i Vågå som forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «T E».

Landskatten til Martini i 1610 viser:

438 Koppskatt 1645. 17 Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 185, legg 7, litra 2, folio 28). Kontribusjonsskatt 1647. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 3, litra 1, folio 24). Stattholderarkivet 1557-1771. 31 Jordebøker 1633-58, 1651-58. Diverse jordebøker, 1657 - «GuldbrandtzDallens Fougderie, Froenns Sogenn», side .147. E. A. Thomle i N.S.T. II (1929-30): Kontribusjonsskatt 1660. S Gudbrandsdalen (Lensregnskap Akershus len, eske 255, legg 5, litra 1, folio 176. Matikkel etter reskript 23. januar 1665, L0014 - Gudbrandsdalen fogderi 1668, Froens Sougen, Quamb Annex, folio 210a. «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 100-101. Einar Hovdehaugen: Gardar og slekter i Fron, nr. 2 Nord Fron, side 495-496.

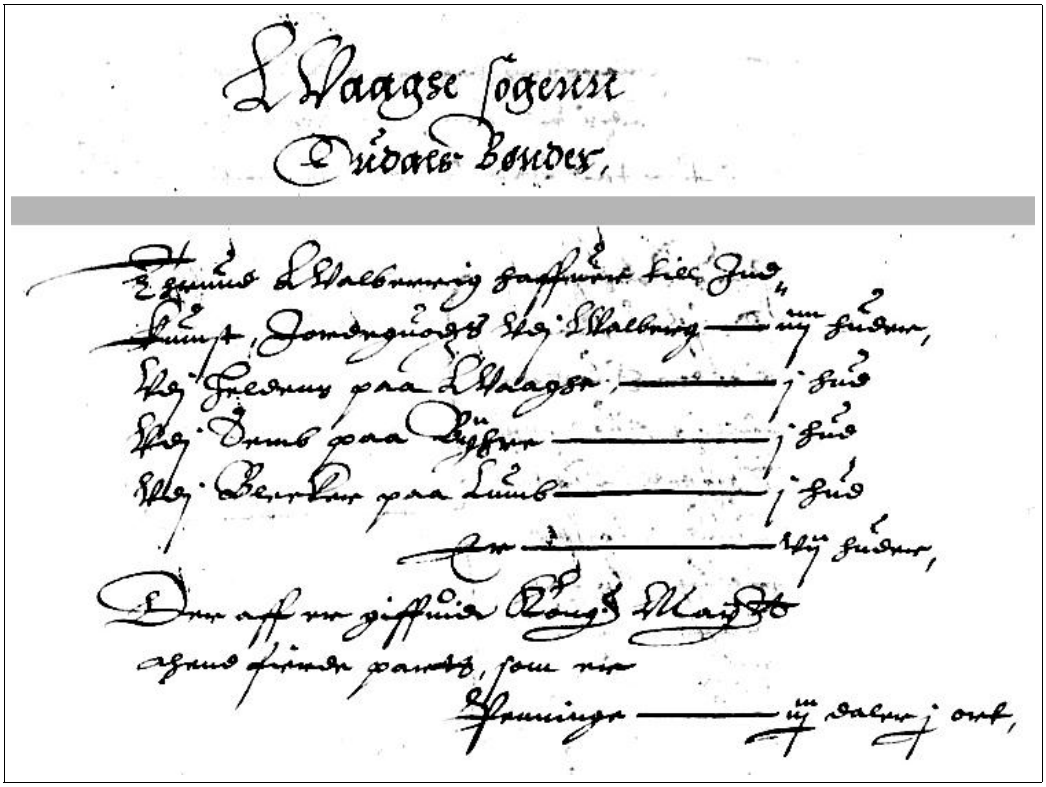

Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 236).

«Waaghe sogenn
Oudals Bønder»
«Thrund Walberrig haffuer till Jndkumst
Jordeguodzs wdj Walberig – 4 huder
Wdj Heldeng paa Waaghe – 1 Hud
Wdj Semb paa Byhri – 1 Hud
Wdj Blacker paa Lumb – 1 Hud
Er – 7 huder.
Der aff giffued Kongl: Maitz: thend fierde part, som er
Penninge – 2½ daler ½ ort.»

Han føres også i skattemanntallene for 1612, 1618, 1620 og 1622.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

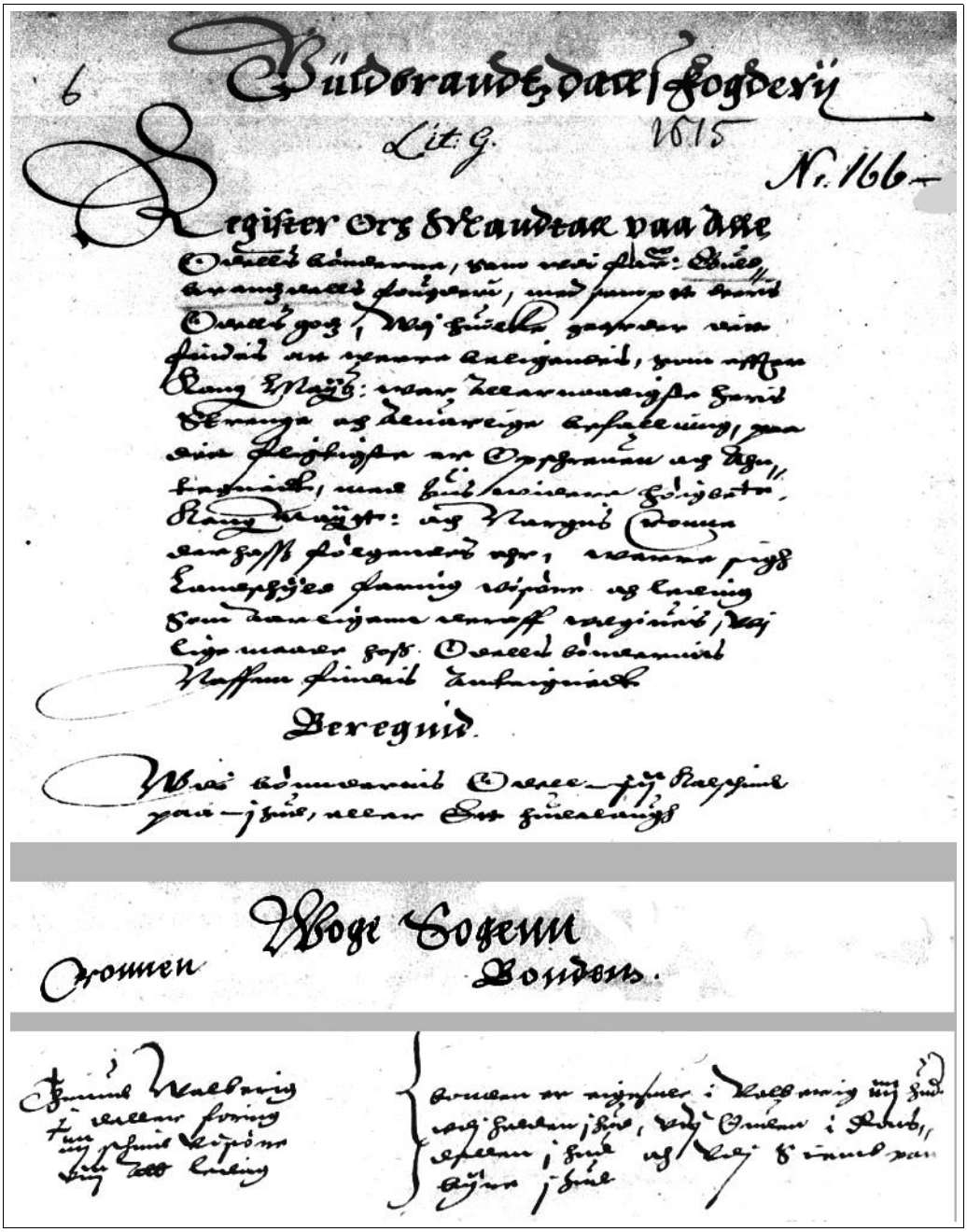

Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 172.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.
Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhoßß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Woge Sogenn».

«Thrund Walberig,
½ daller foring,
4 schind visöre,
8 alb. leding.
Bonden er eigende i
Valberig 4 huder,
vdj Helden 1 hud,
vdj Ouden i Romsdallen 1 hud och
vdj Siemb paa Byre 1 hud.»

Videre fra E. A. Thomles artikkel:

«I 1620 eide han foruten Valbjørg 1 hud i Hellen i Vaage, 1 hud i Lene i Fron, 3 huder i Melby i Romedal paa

Hedemarken og 2 huder i Gaustad, tilsammen 11 huder.

Han døde paa Valbjørg i 1638, men skifte efter ham holdtes der 1620 (på Valbjørg) i hans levende live, da sønnen Peder (Per) Trondsen fik 3½ hud i Valbjørg, sønnen Erik 1 hud i Sem på Biri, 2½ hud i Melby i Romedal, døtrene Inger og Gunhild tils. 1 hud i Hellen i Vaage, 2 huder i Gaustad i Romedal og 3 skind i Heggerud paa Fron. 3 skind i Valbjørg skulde desuten komme de to døtre tilgode.

Hvem Trond Eriksen var gift med vites ikke. Men det er vel sandsynlig at hans svigerfar har hat navnet Per eller Peder. Hans ældste søn het Per, og da hans 2de søn Erik Trondsen er opkaldt efter farfaren, er det vel heller ingen tvil om, at den ældste søn har faat sit navn efter morfaren. Det er derfor ikke umulig at Trond Eriksen har været gift med en datter av Per Østensen Bratt, med hvilken slegt familien paa Valbjørg allerede tidligere var forbundet.»

Thomle's antagelse om at Trond var gift med en datter av Per Østensen Bratt, stemmer ikke. Allerede i 1927 påpekte S. H. Finne-Grønn i artikkelen «Munk'erne av Gudbrandsdalen» i N.S.T. at

«A. Eline Michelsdatter [Munk] var gift til Valbjørg i Vaage og fik i 1620
2 huder i Gaustad og 2½ hud i Melby i Romedal og en gaardpart i Fron».

E. A, Thomle - «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen.
En berigtigelse og et tillæg», side 260-61:

«At Trond Eriksen Valbjør har vært gift med Eli Michelsdatter Blaker [Munk], er sikkert nok. Derfra hadde vel også Trond Eriksen fått 1 hud i Blaker i Lom, som han eide i 1610, og som senere vel er innløst av odelsmannen på Blaker, da han ikke eier noe i Blaker ved skiftet i 1620. Også 2½ hud i Melby og ½ Hud i Gaustad i Romedal må være kommet i Trond Valbjørs eie gjennom giftemålet med Eline Michelsdatter, som på skiftet etter sine foreldre 27.03.1620 fikk 3 huder i Gaustad og 2½ hud i Melby i Romedal og en gårdspart i Heggerud i Fron.»[439]

(Barn IX:511, Far XI:2041, Mor XI:2042)

Gift omkring 1580 med neste ane.

Barn:

Peder Trondsen Valbjør. Født omkring 1580. Levde fra 1624 til 1672 på Valbjør, Vågå (OP). (Se IX:511).

X:1022 mm mm mm mm fm

Eline Michelsdatter [Munk]. Født omkring 1560 på Blakar, Lom (OP). Død etter 1620 på Valbjør, Vågå (OP).

Eline var datter til Michel Lauritzen Blakar [Munk] (~1540 - ~1625).
Hennes farforeldre var Lauritz Henningsen Blakar [Munk] (~1505 - 1565) og
Gunhild (levde 1525).

I skiftet etter hennes foreldre i 1620 arvet Eline 2 huder i Gaustad, 2½ hud i Melby i Romedal og en gårdspart i Fron.

Eline og Trond hadde følgende barn (minst):
Ca. 1580: Peder, gift med Anne Ivarsdatter Sandbu, døde før 1666.
Ca. 1595: Ingjerd, gift ca. 1618 med Povel Iversen Sandbu,
døde før 1678 på Nigard Harildstad, Kvikne i Nord-Fron.
Ca. 1595-60: Erich, til Blesum, døde før 1665.
Ca. 1600: Gunhild, antagelig gift med Syver Iversen, også på Sandbu, døde før 1687 på Øverøy.[440]

(Barn IX:511, Far XI:2043)

Gift omkring 1580 med forrige ane.

X:1023 mm mm mm mm mf

Ivar Aasmundsen Sandbu. Født omkring 1544 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Flyttet omkring 1596 fra Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP) til Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1634 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP).

Ivar var sønn til Aasmund Iversen Harildstad (~1500 - ~1565) og
Synnøve Ivarsdatter Sandbu (~1510 - ~1585).
Hans morforeldre var Ivar Gunnarsen Sandbu (~1445 - <1515) og

439 Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 236). Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 172. [Gudbrandsdalens odelsjordebok]: «Woge Sogenn». S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 12. E. A. Thomle i NST II (1929-1930): Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen, side 99. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 26. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 341 Allmuen i Vågå (1610), side 304 og 421, segl 7. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom»., side 231.

440 S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 12. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 26-27.

Kari Paalsdatter Alme (~1445 - ~1520).

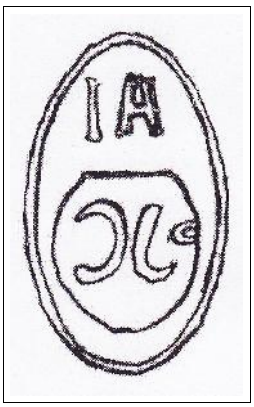

Det er ikke noe vanlig bumerke han har brukt. I tillegg til «I A» inneholder det muligens «J G» [Ivar Gjesling].

Fra Ivar Kleivens «I Gamle Daagaa», side 304:

«Han [Aasmund] ha 3 Synni og ei Dotter, den eine Son heitte Iva og fekk baade Sambu og Haarelsta paa Lag 1570. Saamaa-eins som Far'n budde han Iva Ommonson ou for de meste paa Haarelsta ; fyst unkring 1600 tok han se fast Busta paa Sambu. 'Taa eit Brev aat 'om fraa Statholdar Jørgen Friis kan ein sjaa, at han Iva Ommonson va Les'mann i 1607, Utskrifte er "til Konning. Majt.s Lehnsmandt udi Vaage i Guldbrandtsdallen".»

Ivar var gift to ganger. Hans første hustru het Rønnaug og var antagelig datter til Lodvar Slette.

Han giftet seg igjen ca. 1597, det er sannsynlig at hans andre hustru het Kari Olsdatter.

De hadde følgende barn (minst):

Ca. 1598: Rønnaug d. y., født på Sandbu, Uppigard Søre, Vågåmo, gift med Jon Eiriksen Helle, døde 1659 på Helle.
Ca. 1605: Marit, gift med Ola Toresen Nigard Lunde, død før 1668.
Ca. 1610: Ole, født på Sandbu, Uppigard Søre, Vågåmo, døde før 1692 på Sandbu, Uppigard Søre, Vågåmo.
Ca. 1610: Tore, skal ha vært gift med Johannes Eiriksen Nordigard Sandbu i Fron, død omkring 1706.
Ca. 1610-15: Sønnøve, født på Sandbu, Uppigard Søre i Vågåmo, gift med Amund Steinarsen Nigard Sør-Sandbu, død ca. 1676 på Sandbu.

I Norsk Historisk Kjeldeskriftinstitutt er det en avskrift av et diplom fra 01.04.1588 som Jon Harildstad eide og som ble innlånt 19.09.1939.

Diplomet inneholder et omfattende skifteforlik som ble avholdt på Steig i Sør-Fron og hvor det ble skiftet jordeiendommer som besto av hele 44 huder 4½ skinn, og det er trolig det største jordeie som har blitt skiftet samtidig i Gudbrandsdalen. Eiendommene – som hadde vært eid av Gjesling-ætta på Sandbu i Vågå i minst to slektsledd tidligere – ble nå delt mellom etterslekten etter de de tre søstrene: Synnøve Ivarsdatter Sandbu, Gunhild Torsteinsdatter Nørstegard og en søster som ikke er navngitt.

«Wy effterschreffne Thiøstell Baardsønn til Blegin laugmandt y Oplanden Moses Stubb Paa Stey kong. Mattz Fougit offuer Gulbrandtzdallen, Knudt Alme Suend Steyberig, Peder Stocke, Iffuer Segulstadt, Mogens Haffuerstadt Och Joenn Thoxenn Svorrne laugrettis mendt y Froens Prestegield y forne Gulbrandtzdallen kiendis Och giør Witterligt for alle Wdj thette Wort obne breff Att Aar, MDLXXXViij thendt Første Aprillis, Paa forne Stey ther Sammestedtz.

Wore vy Offuer Enn Wenlig forligelsze Och arffue skiffte Emellom Thiøstill Och Iffuer Aasmundtzsønner Och theris Søster Karin Aasmundtzdaather Saa Och Paa theris Broders vegner Niels Aasmundsøns Bevilning Jaa Och Samtycke Sampt alle theris medarffuinger Paa thend Enne,

Endt Thore Giordsøn Paa Hans quindis Giøde Thorgierdtzdaather Och hindis Medarffuingers wegnne Paa thend andenn Side

Om Rett Jorde Bythe Oeh arffueskiffte thenum Emellom Paa begge Siider Som Naagen thiid lang Effther theris forældre paa theris Mødernne Side haffuer werit wskifft Och Ey Heller att were thenum Emellom gangit Breff eller Segell Saa the Paa enthenn Siider wijte theris Anparter Huilcke Huer burde Aat fylge. Eller Att were thill faldenn Daa effterdj Samme Arffue goudtz naagen thiidlang haffuer werit wskiifft Och Huer aff thenum Ey wiste Sin Anpart, haffuer werit Venighed thenum Emellom Om samme goudtz Och Paa thedt Att thedt Engang kunde komme Vnnder En goud Venlighed Och arffueskiffte, Giorde the Sig Sielff Inbyrdis, Med Woris thillegelsze, Enn Venlig forligelsze och Jorde bythe Emellom Wdj Saa Maade,

att forne Thiøstell, Iffuer, Niels, Och Karinn, medt Alle theris Medarffuinge, Arffueligenn thillfalt Vdj theris Skiffte Paa theris loed Och Anpart thuende Hoffuet Boll, Med theris Medfylgendis Jorder Som Wor thuende Søster Parther, fordj the Erffde theris Moder Søster Wed Naffn Gundell Thostensdaather Som Er Disze Effther fylgendis jorder

Bierche Fem Huder Nørstegaard Sex huder Sandbo halff fierde hud Øe thre huder

Hollenn En hudt Løckienn thre Huder Renshus En halff hud Galle Halff thredig hud
Lunde Enn halff hud Røsim siu skind Hougstad Enn hallf hudt Sollim tho Huder
Handsem halff anden Hud

Huielke forne thuende Søster Parther, forne Thiøstell Aasmund sønn hans Brødre Och Søster, Med theris Medarffuinger schulle Effther thenne dag frelszelign haffue Nyde Bruge Och Beholde Vnder thenum Och theris Arffuinge thill Euerdelige Eye, Medt Alle the Herligheder Och Eyedeler som ther Nu thilligr Och aff Aarildtz thiidt thilligit haffuer. Inthet Vndir thagendis Vdj naagen Maade,

Ther emoedt bleff forne Thore Paa hans Hustruis forne Giøde Thorgierdtsdaathers Wegnne Som Er komme Aff thend thredig Søster Och hindis Medarffuinger thill skifft Paa theris Loedt Och Anpart Ett hoffuedt boell Med Sinne Medfylgendis Jorder Som er

Alme Fem Huder, Hegenn En Hudt Qualle firre huder Handsem halffandenn hud
Quiderød ni skindt Backe tho huder Reffshelle Och Grøflestad halff-femthe skindt
Røsim thu skindt

Huilcke forne Jorde Parther forne Thore och Hans Quinde thenum Och theris Medarffuinge: skulle frelszeligen haffue Nyde Bruge Och Beholde thill Euerdelige Eye Med alle Sinne Rettighed: Och thilligelszer Som thill forne Jorder Nu ligge Och aff Aridz thiid thil liggit haffuer Jnthet Wnder thagendis naagen Maade.

Och her vdoffuer Bleffue forne Medarffuinger Well Och Venligenn forligte, Och thoge Huer Andenn y hand ther med Thackendis hin Andenn for gott Skiiffte Effter Som Huer Paa Sin loed Och Anpart Wor thillfaldenn Effther theris Egit Goude Nøye Och Samtycke. End Beuiliget forne Arffuinger Samplighen Att ther Som Her Effther kunde findis Naagit goudtz Som burde Att haffue kommit thill Samme Skiffte Were Sig Enthenn att were glembt eller wdj Andre Maade Were Bort Kommit Som icke Nu opregnit Er:

Thaa skulle the Alle Huer Effther Sin Anpart were Om Att Jndløsze Samme goudtz Och Sidenn thedt Att Skiffte Paa Alle Sider. Sammeledis ther Som Sig Saa skede. Att naagen aff thenum mistet Naaget aff Sin loed Och Anpart Som [thenum] Nu retteligenn thill skifft Er Eller thed kand hende wfrelst Att Bliffue. Thaa skall alle the Andre medarffuinger for huis Brøst ther findis were forpligtig Att Wederlege thenum Som wfrelst Bliffue fore aff theris Loedt och Anpart Jemt gott goudtz vdj begge Maade Huer nu Er thill skifft Inden halfft aars dag ther Nest Effther Och Wdj alle Maade Holde huer Anden Skadis løsz Att Saa Wbrødeligen Holdis Skall wed alle Sinne pungter Och Artickle Som forschruitt staar.

Thill ydermere widnisbyrd haffuer wij hengt Woris Zignetter Her Neden vnder.

Datum vt Supra.»

(8 hengende vokssegl i bretten. Nr. 3 er borte. Original på skinn).

I en avskriftsbok etter Ivar Kleiven er det gjengitt et diplom som ikke er kjent fra andre kilder, og som viser at det ble foretatt en omarbeidning av skiftet etter protester fra datteren Anne:

«24 okt 1598. Hans Glad og lagret fra Ringebu og Fron paa Listad Ting i Fron, ...

Kom udi Rette Anne Asmundsdatter og fremlagde en R. Stevning, som ho stemde Brødrene sine Nils, Tjøstel og Iver Asmunds. med til at svare te fyst, at Tjøstol som no bur paa Nørstegard, hadde trøngt ho fraa den Garden og som ho hadde budt paa i 29 Aar, rødt upp Garden, bygd og vølt um paa det bedste.

Den tidi ho kom der, vilde ingen utav Brørom ha Nørstegaard som sin arvelot, og no lout ho med Folk og Fe og Buskap fara upp i ville Skog og Mork og lide stor Skade,

Dette paastod Tjøstol var ikke saa og at han ikke hadde trengt ho fraa med urett, og la fram ein 6 Mans dom fraa Listad Tingstugu 8/3 98 lydandes at efterdi han Tj. var ein Bror og Besteman i forn Nørstgard og heile tide sidte før site (?) paa Øidegarde og Utgarder og ikkje nogaa Hugubøle aatte te Aasæte honom tedømt. Vidare etter di Semjun i godt Folks yviverande som er gaatt imilom dei derte at ho i Tid var lovleg tesagt, saa var Aasete honom teldømt. Og um Ryddungje og Byggingi hennar trudde han heller ho hadde let Garden øydast og forfalle og aabodt hadde ho heller ikke gjort som ho burde etter Aarmaale hennar de han prova med eit 6 Mans Brev Dagset Nørstegard 10/8 98. Likesaa førde ho Tetal aat honom for 1 Hud Skyld ho ha kjøpt av syster sin (fire søstre er med blyant skrevet til i avskriften: ? mor-) i Nørstgard og som han no vil forholde hende. Herpaa svaraa han og minde

.... (resten er borte av denne siden. men så kommer et nytt avsnitt:)

Saa blef her opregnit aldt der is goudtz –

først thue huder i Harilstad efter fader derris –

efter Moder Deris faldt alt dette efterskrevne godtz som var:

Bjerce 5 huder, Sullem 2 huder Løkren 3 huder, Øye 3 huder, Quinderudt ½ hud.

Lunde ½ hud Renshus ½ hud 3 skindt, og

efter moder Søster tilfaldt Disse 3 brødre –

først Udi Nørstegaardt 6 huder. Udi Sandbo 4½ hud. Galde 2 huder. Hollen l hudt.

Høystad ½ hudt. udi Røisem 9 skindt, og udi Reinshus 4½ skind .t.

Saa efter thilholt giensuar och denne Sags Legelighed Och offer de brefue som Udi rette lagdes skal forene (d. e. fornevnte) Anne Amundtzdotter igen Annamme Aff forschreffne Sine Brødre i Alle huis peninger som hun haffer giiffuidt sin Modersøster for forschrevne hudt skyldt udi Nørstegaard och efter Lang Akurdering och forhallig blev hende tilloddet efter hendes eget valg och begjæring efter fader och moder 2 hele huder 2 huder ij Sullem paa Lumb Liggendis och half fjerde schindt i Røisem der Sammestads.»

Ivar var den yngste av brødrene, men han er den vi finner mest om. Han kunne skrive og førte regnskap, og det finnes flere skriv fra før 1600 fra hans hånd. Han var lagrettesmann, lensmann var han også en tid. Han hadde tydeligvis kunnskap om loven, så folk har søkt hans råd.

Han ble sittende med begge de to store gårdene, Sandbu og Harildstad. Sandbu med en part av Skjedsvoll var på 5 huder, men av disse eide hans mor bare 3½ hud. Det har derfor blitt skiftet ut jord i et eldre ledd. Harildstad med Sperstad var på 5 huder, og av disse eide hans far 2 huder. Da hans far hadde en søster, må en tro at hun hadde fått en hud. Det blir da igjen 2 huder i smålotter på andre hender, og disse ble for det meste samlet av sønnen Paal Harildstad.

Ivar bodde på Harildstad i 1585. Han hadde da vært kirkeverge i 3 år. Hans bror Tjøstolv var på Melby. De to brødrene var kirkeverger i de følgende årene, i 1586, 1587 og 1588. I kvitteringen for denne tiden er det nevnt utlegg «for en ny kirke at opbygge». Det kan derfor se ut til at Ivar har stått for kirkebyggingen i Kvikne før han flyttet til Sandbu. Dit har han kommet i 1596 eller noe tidligere, for i et diplom fra det året (i samlingen etter Jon Harildstad) står det at «Iver Asmundsen Sandbu» vinner en sak om Skedsmo i Ase (Ose?) i Vågå.

Overlærer Per Berg, Hamar, skriver i «Omkring jordskiftet på Steig 1588» i N.S.T. XV (1955-56), side 82.:
«Ivar Sandbu var gift to ganger, – fyrste kona hans heitte Rønnoug, den andre Kari. Hr. Hougen meiner at den fyrste kona "uten tvil het Rønnoug Sjugurdsdatter" (N.S.T. XIII, s. 308). Enn om han var gift med Rønnoug Lodvarsdatter Slette? Ein lyt mest tru det etter det som ligg føre i Harildstadarkivet. I dei notatane Ivar Harildstad har ført over det han hadde ståande ute, står det: "Anders Boerstad 1 dr. som Lodver Slette Lonthe hannom och fech Iffuer Harildstad for:n dall paa bytte effter Sallig Lodvers død.".»

I Riksarkivet i Oslo er den en avskrift av et brev fra Sandbu. Det er skrevet på Øy tingstue 23.03.1626:
«Knut Holbø, Ole Valle, Thore Sandbu, Guttorm Hammer, Anders Viste og Ole Øverøy, lagrettesmann i Vågå gjør vitterlig at de bedagede menn Iver og Stener Sandbu avgav forklaringer til efterretning for deres efterkommere om deres odelsgårde, gården Sandbu. Det var oprindelig en gård, der beregnedes til 10 huder innbefattet Heimdal fiskevann samt Skjedsvold. Den mann som allene eiet Sandbu [d.e. Søre-Sandbu] het Gunnar Iverson. Han efterlot to sønner, Amund og Iver Gunnarsønner, som skiftet i to gårder. Amund hadde en søn, Gunnar, som hadde en datter Gunhild, som var Steners mor. Iver Gunnarson hadde en datter Synnøve og hun var «Iver Sandboes Moder som Endnu lever og besidder Sandboe.»
Det var selvfølgelig ikke Synnøve Iversdatter som fortsatt levde i 1626, men sønnen Iver.

I 1607 var Ivar lensmann i Vågå, et ombud han trolig da hadde hatt noen år. Han bodde på Harildstad til ca. 1600. Da flyttet han til Sandbu og leide bort Harildstad til sin slektning, Amund Engebretsen Fougner. Hans mor var fra Uppistugun Harildstad, og datter til hans søskenbarn.

Landskatten til Martini i 1610 viser:

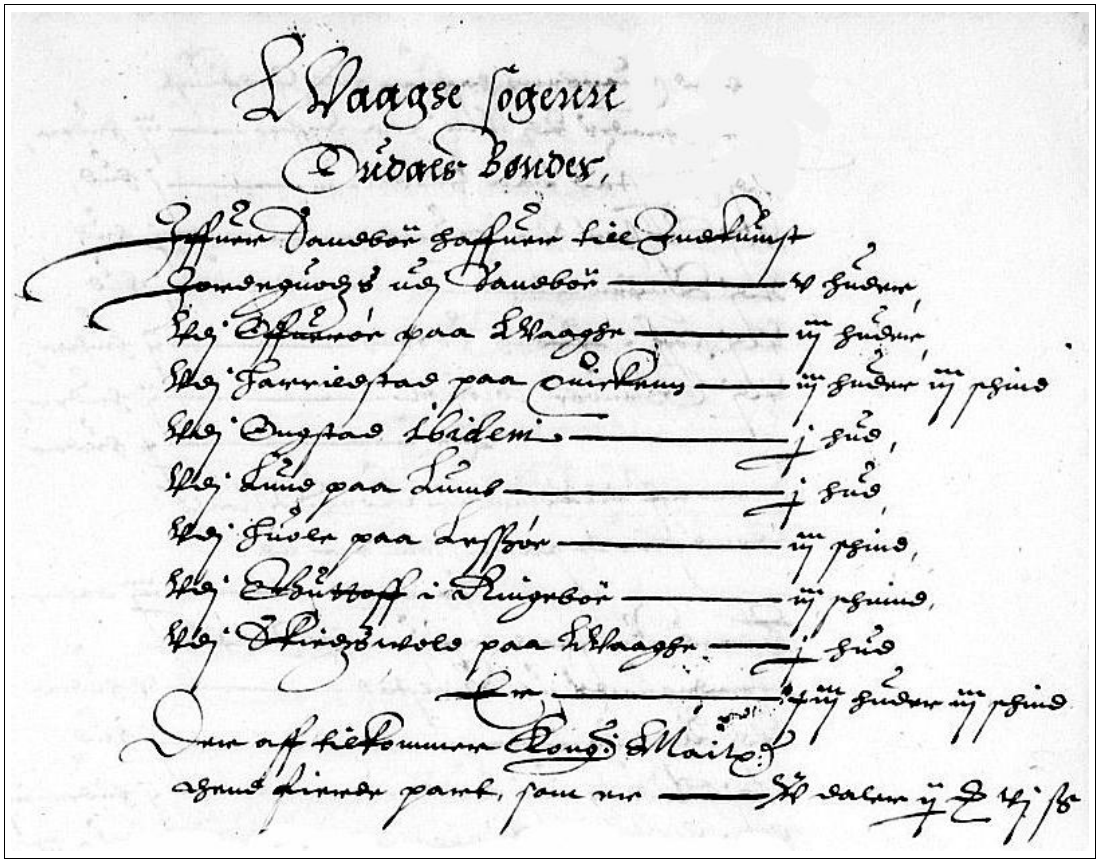

Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 235).

«Waaghe sogenn
Oudals Bønder»
«Jffuer Sandböe haffuer till Jndkumst

Jordeguodzs udj Sandböe – 5 huder
Vdj Öffueröe paa Waaghe – 3 huder
Vdj Harrildstad paa Quickenn – 3 huder 3 schind
Vdj Ongstad ibidem – ½ hud
Vdj Lund paa Lumb – ½ hud
Vdj Huole paa Lesßöe – 3 schind
Vdj Guttoff i Ringeböe – 3 schind
Vdj Skiedzswold paa Waaghe – ½ hud
Er – 13 huder 3 schind.
Der aff tilkommer Kongl: Maitz: thend fierde part, som er 4½ daler 1½ mark 6 ß.»

Ivar var med og skrev stadfesting på et brev om Vik i Kvam 25.04.1611. Han møtte på tinget i 1626 og var lagrettemann så sent som i 1631, da han 5. november satt sitt segl under et brev på Øy tingstue i en sak om Rottem.

Landskatten til Martini i 1612 viser:

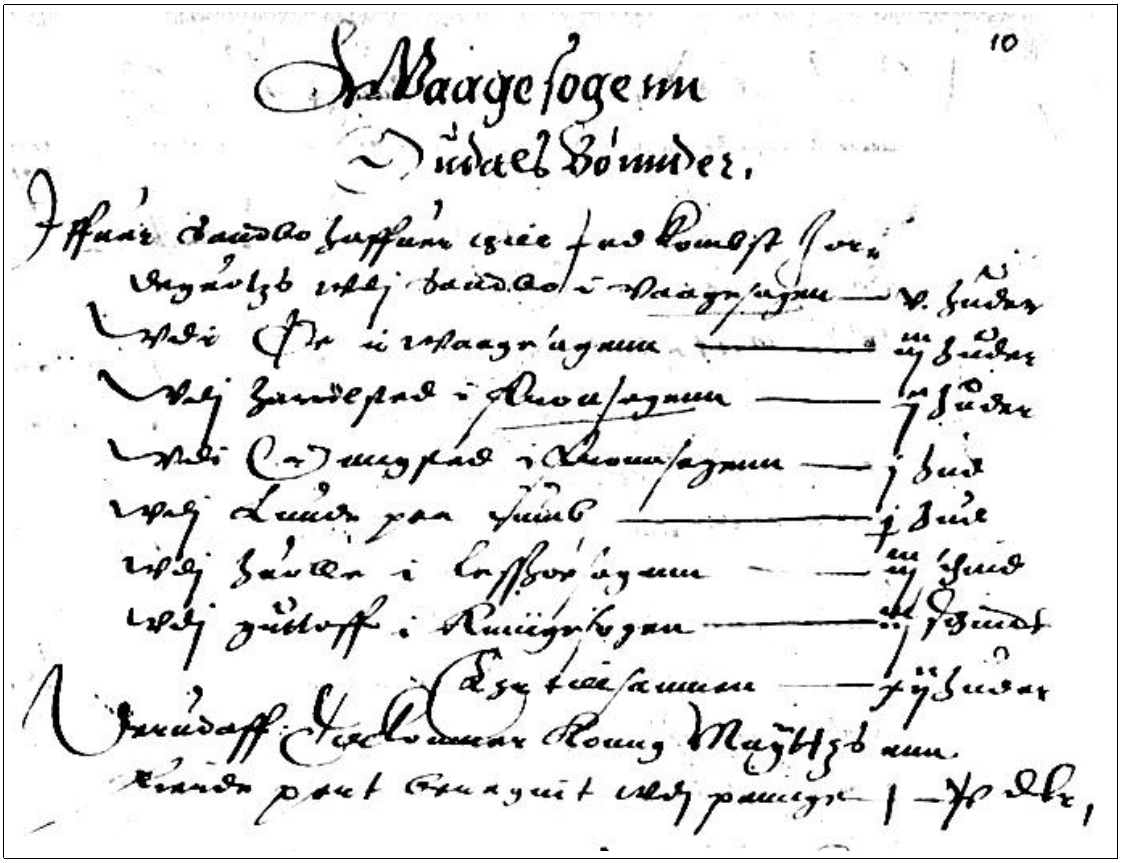

Landskatt Mkkeklsmessei 1612. 25 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 5, litra 1, bilde 226).

«Waage sogenn
Oudals Bönnder»
«Jffuer Sandbo haffuer thill Jndkombst Jordeguotzs
Wdj Sandbo i Vaage sogen – 5 huder
Wdi Øe i Waage sogenn – 3 huder
Wdj Harrilstad i Fronn sogenn – 2 huder
Wdj Onngstad i Fronn sogenn – 1 hud
Wdj Lunde paa Lumb – ½ hud
Wdj Huolle i Lesßöe sogenn – 3 schind
Wdj Gutloff i Riingesogen – 3 schindt
Ehr tilsammen – 12 huder.
Derudaff Tillkommer Konng Mayttzs enn fierde part beregnit wdj peninge 4½ dlr.»

Det meste av dette store gods på 44 huder 4½ skinn finner man samlet på noen få hender i odelsmanntallet fra 1615, det første brukbare man har. Selvfølgelig kan man ikke vente å finne alle gårdene, det har rimeligvis funnet sted makeskifter og salg i de mange år mellom 1558 og 1615. Det blir heller ikke nevnt i hvilket prestegjeld gårdene lå, hvilket i noen tilfelle gjør det vanskelg å vite hvilken gård det gjelder, f.eks. Lunde (Lund i Skjåk?), Sollim (Suleim i Lom?), Handsem (Harsheim i Bøverdalen?), Qualle, Bakke og Græfflestad (Grøvelstad i Skjåk?). Røsim må være Røssum i Kvam og ikke Røiseim i Bøverdalen.

De eierne man kan være sikker på i 1615 er disse:
Erland Tofte i Fron:

5 huder i Bjørke, 2 huder i Sandbu,
3 huder i «løckienn», dvs. Lykre i Skjåk,
½ hud i Haugstad, Ringebu,
½ hud i Kvitrud, Venabygd (3 skinn vantar).
Tjøstolv Nørstegard i Fron:
6 huder i Nørstegard, 1½ hud i Holen (økt med ½ hud),
½ hud i Renshus, 2 huder i Galde, Lom,
(1½ hud mindre, men Trond Olufsen Aukrust eide samme år 1 hud).
Ivar Sandbu i Vågå:
3 huder i «Øie», (Øverøy i Vågå),
½ hud i Lunde, «Lom» o.m.m.
Paul Alme i Fron med sine medeiere:
5 huder i Alme.

Alme var på den tid to bruk. Det andre hadde i 1588 lagrettemann Knut Alme, og i 1615 var det Endre Hågå på Lesja som eide det.

I tillegg til ovennevnte eide selvfølgelig Ivar Sandbu jord fra farsætta, dvs. Sandbu i Vågå og jord i Harildstad, Kvikstad og Gutu. Erland Tofte eide jord i Tune, Vikle, «Wolle ødegrd? og Børkhage i Gausdal.

Ivar var i 1615 den største jordeieren i Vågå. Det var bare få i hele Gudbrandsdalen som eide mer: Mikkel Blakar, Rike-Erland Tofte og Endre Hågå i Lesja, mens Trond Aukrust eide like mye, 12 huder.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

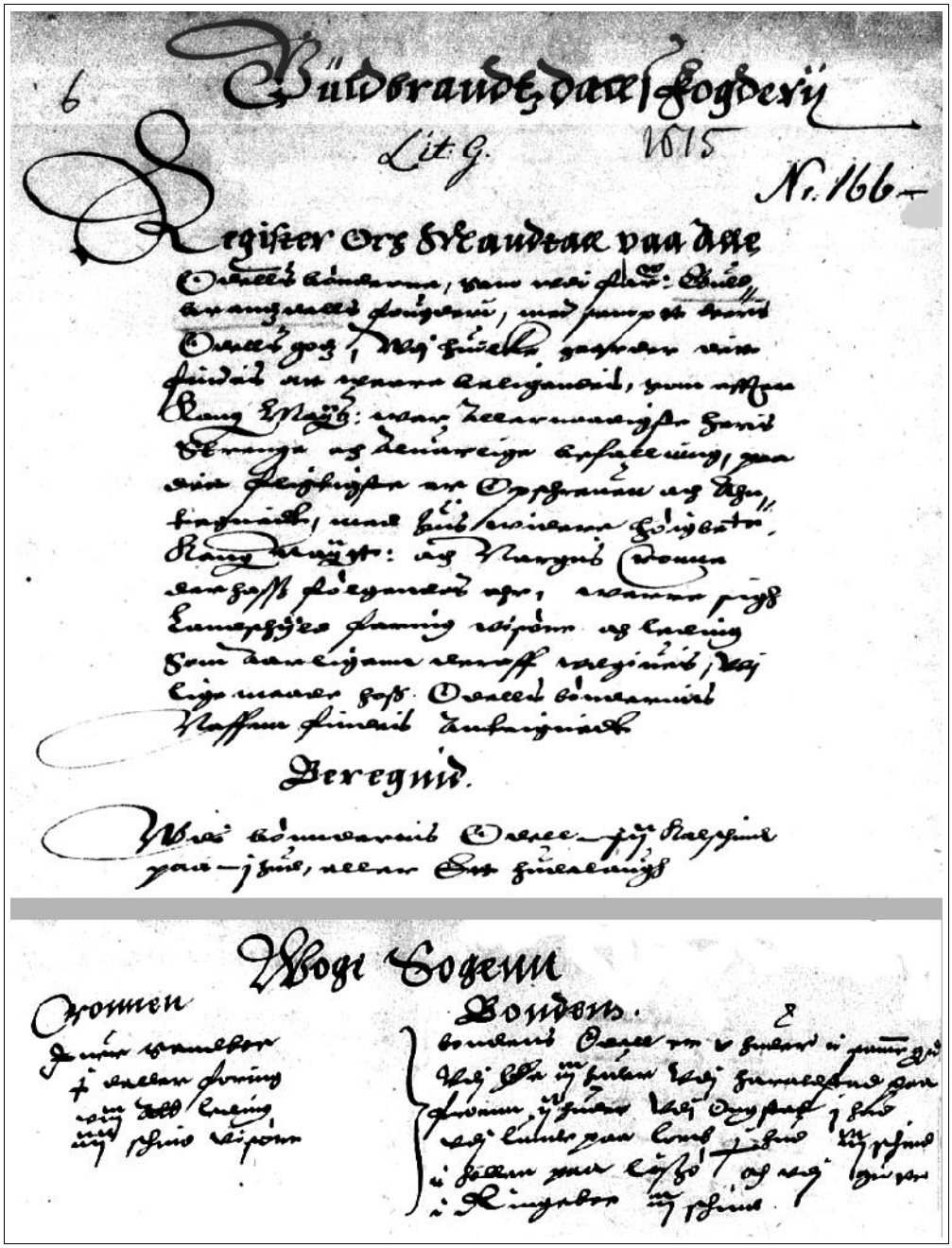

Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 172.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.
Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Woge Sogenn»
«Juer Sandboe
½ daller foring,
8 alb. leding,
4 schind visöre.
Bondens Odell er
5 huder i samme gaard,
vdj Øe 3 huder, vdj Haraldstad paa Froenn 2 huder,
vdj Ongstad 1 hud, vdj Lunde paa Lomb ½ hud,
3 schind i Hollen paa Leßö och vdj Gutte i Ringeboe 3 schind.»

Skatten var 10 daler. Han hadde det samme i 1611.

I 1624 er noe ombyttet. Da oppgis det at han eide 3½ hud og hadde 1 hud i pant i Sandbu, men rådde bygsla for

5 huder. Jorda i Øverøy og Harildstad var uendret, men nå eide han 1 hud i Skjedsvoll, 1 hud 4 skinn i «Wiigstad», 3 skinn i Liden (Lium) i Gausdal og ½ hud i Lund, Lom. Noe må være skrevet feil her, for i en skatteliste fra 1620 står det «Wuengstad» «på Fron» i stedet for «Wiigstad», og det skal nok være Ångstad, som han arvet en part i i disse årene.

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 – «Waage Præstegieldt» – viser:

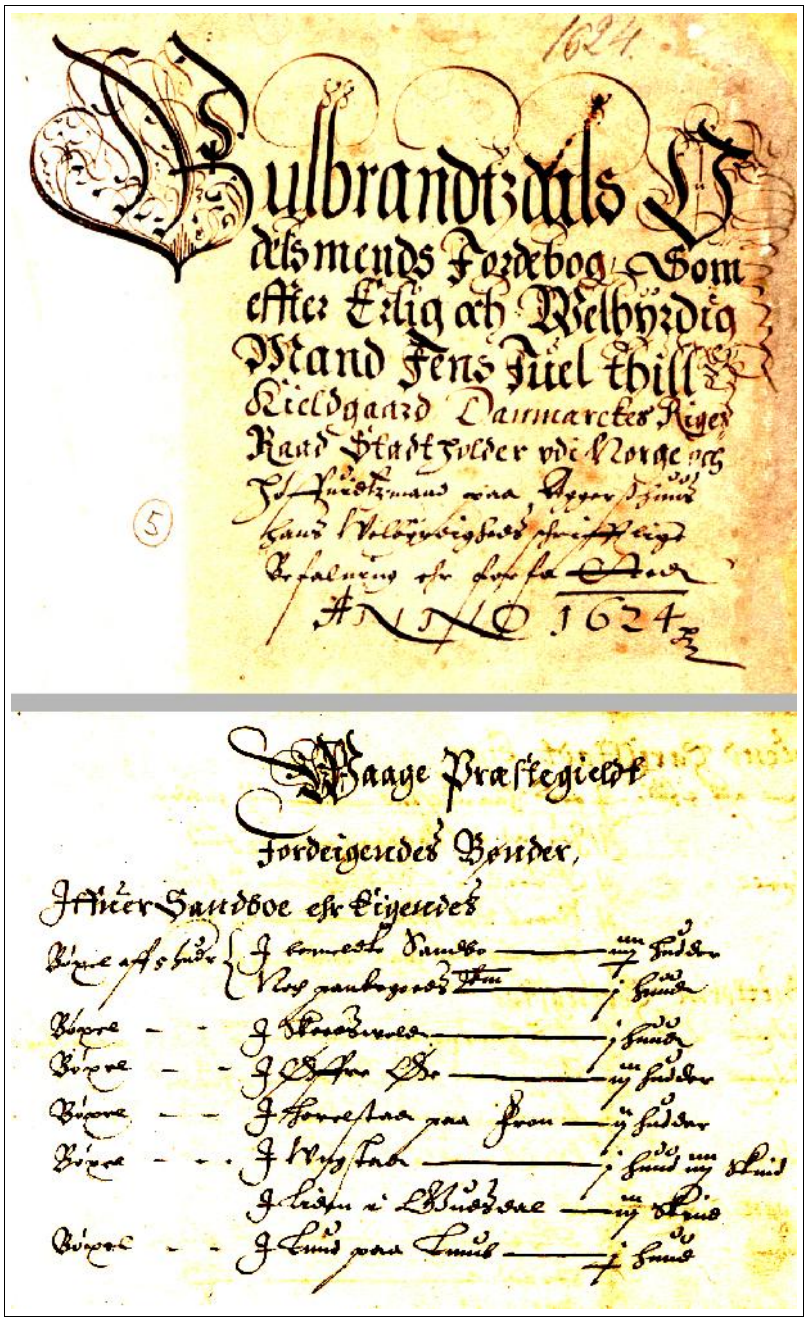

Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 181.

«Gulbrandtzdals

Odelsmends Jordebog, som effter Erlig och Welbyrdig Mand Jens Juel thill Kieldgaard, Danmarckes Riges Raad Stadtholder vdi Norge och Höffuidtzmand paa Aggerßhuus hans Welbyrdigheds schrifftlige Befalning ehr forfatted ANNO 1624.»

«Waage Præstegieldt.

Jordeigendes Bønder

Jffuer Sandboe ehr Eigendes

J bemeldte Sandbo 3½ hudder. Böxel aff 5 huder

Noch pantegoeds ibidem 1 huud.

J Skeedswold 1 huud. Böxel

J Øffre Øe 3 hudder. Böxel

J Horelstad paa Fron 2 hudder. Böxel

J Wngstad 1 huud 4 skind. Böxel

J Liden i Gudsdal 3 skind

J Lund paa Lumb ½ huud. Böxel».

Landskatt 4 terminer i 1627 viser for Sandbu:

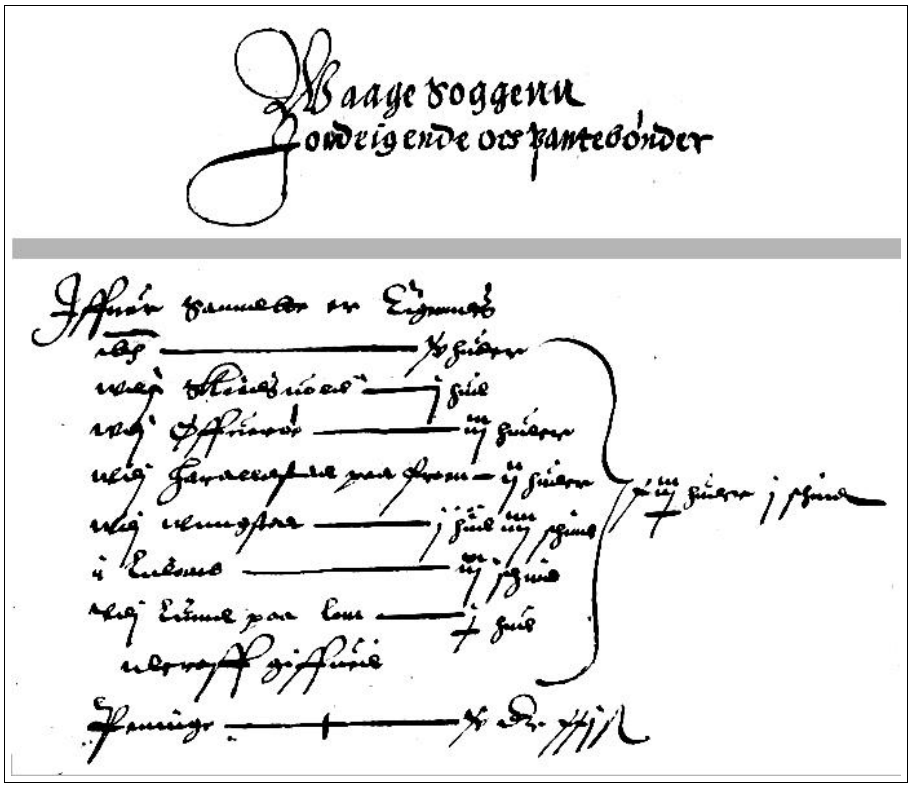

Landskatt 4 terminer 1627. 1 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 82, legg 5, litra 1, bilde 243).

«Waage Soggenn - Jordeigende och pantebønder».

....

«Iffuer Sanndboe er Eigendis
ibd - 4½ Huder
wdj Skidsuold - 1 Hud
wdj Øffuerøe - 3 Huder
wdj Haralldstad paa Fron 2 Huder
wdj Weegstad - 1 Hud 4 schind
i Lekomb - 3 schind
wdj Lund paa Lom - ½ Hud --- [Sum:] 12½ Huder 1 schind
deraff giffued
Penninge - 10 Dr 21 ß».

Landskatt jul 1628 og påske 1629:
«Iffuer Sandboe Aff - 12 Huder 3 schind - Penge - 6 Dr ½ ortt».

Han slapp forholdsvis rimelig fra sølvskatten i 1630, bare 70 lodd, mens f.eks. svigersønnen Jakop Kvarberg ga 150 lodd, likeledes Ola Valle og Ola Slette, 125 lodd. Ellers er det spesielt for Ivar at han i alle skattelister og andre steder hvor han nevnes sammen med andre, alltid står som første mann blandt bøndene, også etter den tid da han var lensmann.

1630: Landskatt 14 dager etter Martini:
«Iffuer Sanndboe aff 11 hud: 2 schind - Penninge 8 Dr 1½ ort».

1632: Landskatt Martini:
«Iffuer Sanndboe aff 13½ Huder Gods - Penninge 10 Dr ½ ort».

1633: Landskatt Martini:
«Iffuer Sandboe aff 12 Huder 3 schind - Pendinge - 10 Dr 9 ß».

Siste gang Ivar betaler skatt av Sandbu er ved landskatten til Martini i 1634:

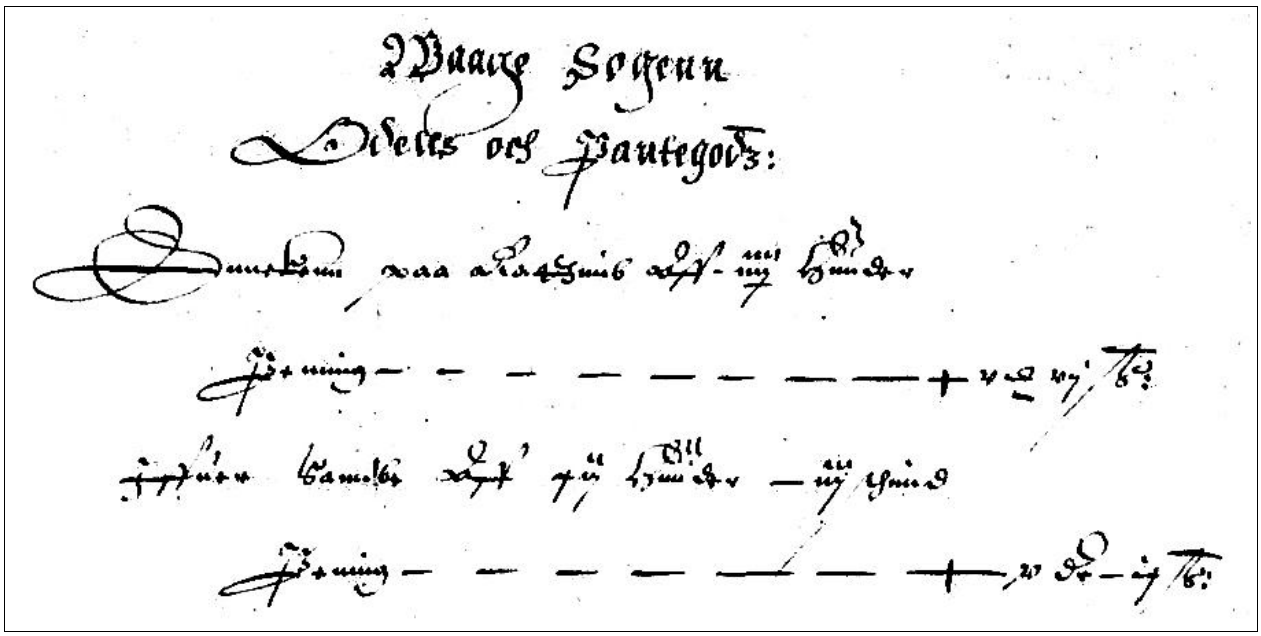

Landskatt Marini 1634. A Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 119, legg 5, litra 1, bilde 217).

«Vaage Sogenn - Odels och Pantegodz

...

Iffuer Sandboe Aff 12 Huder - 3 schind

Penning - 5 Dr 9 ß».

I følge et «Epitaphium» (en minnetavle) I Folldal kirke døde Iver på Lesja i 1634 og ble begravet der. Han var da 90 år gammel.

Det ble avholdt skifte etter Iffuer Sandboe 11 og 12 januar 1635 (Orginal iHarildstadarkivet, avskrift i RA).

Der møtte alle hans barn opp, 3 sønner og 7 døtre. Den 3. datteren var Anne Walberig, hun arvet 1 hud i Sandbu. Der nevnes også deres mor og stemor, Karen Sandboe.

Fra 1635 hadde sønnen Siffuer overtatt gården.

1635: Landskatt Martini:
«Siffuer Sandbo aff 3½ Huder 5½ schind - Penninge - 5½ ort 10½ ß».

1637: Unionsskatt (landskatt) jul:
«Siffuer Sandboe aff 3½ Huder 5½ Schind - Penge - 3 ort».

1640: Unionsskatt mikkelsmesse:
«Siffuer Sandboe Aff 3½ Huder 5½ Schind - Penge - 1 Dr 1½ ort 10½ ß».

Engebret Hougen drar følgende sluttsatts når det gjelder de arveforhold som omtales her:

«Kva er no meininga med «theris forældre paa theris Mødrenne side»? At dette diplomet gjeld Ivar Amundsson Sandbu og syskena hans, er heilt visst, for det fyrste var det Jon Harildstad som hadde diplomet, dessutan åtte Ivar Sandbu på ein prikk så mykje i «Øe» som fall på ættegreina hans. men no har me hans eigne ord for at mor hans var Synnøve Ivarsdotter, i 1626, og då må Gunhild Torsteinsdotter, som dei ervde, berre ha vore halvsyster åt Synnøve. Når så Ivar og Steinar i vitnemåla sine i 1626 ikkje nemner at Synnøve hadde nokon syster, må ein rekne med at mor hennar Gyda Torgjersdotter og har vore halvsyster åt Synnøve, og fullsyster åt Gunhild. Ei stadfesting på det får ein av at Pål Alme, som utan tvil har vore son åt Gyda Torgjersdotter og Tore Gyrdsson, kalla sønene sine Karl, Torstein og Tore. Ein Pål var det visst og, for på Listad levde i 1675 Tore Pålsson, som åtte 1 hud 8 skinn i Alme saman med Pål Pålsson. i 1624 åtte Karl og Torstein Alme 1 hud 8 skinn kvar i garden, resten, ein brorlut, hadde futen Lars Gram på Steig i pant.

Tore er oppkalling etter farfar, Torstein etter farmors morfar, og Karl venteleg etter morfar som me ikkje kjenner.

Me laut og freiste å verta klår over det rettslege grunnlaget for at Tjøstolv, Ivar, Nils og Kari skulle ha to systerluter, medan Gyda Torgjersdotter berre fekk ein. I 1588 var det enno landslova åt kong Magnus Lagabøter som galdt. Men nokon paragraf i denne lova som samsvarar heilt med dette skiftespursmålet, finn ein ikkje. Det går og fram tå det at ein måtte ha saka fram for lagmann, fut og 6 lagrettesmenn, at ho har vore vanskeleg å løyse, ikkje så mykje av di det har vore ufred mellom ervingane - at det hadde vore "uenighed" mellom dei kan like mykje ha grunn i at ein ikkje visste kva som var rett - men av di arvebolken i landslova ikkje hadde klåre reglar i dette høve.

Så mykje tykkjest å vera klårt: Mor åt Gyda Torgjersdotter må vera avliden føre fullsystera Gunhild Torsteinsdotter, medan halvsystera Synnøve Ivarsdotter då enno har vore i live, og difor var det berre borna hennar som hadde arverett etter Gunhild. Men elles må alt godset ha vore arv etter mor deira. Det er den einaste moglege tyding når det står «forældre paa mødrene side».

Gunhild Torsteinsdotter må vera den same kvinna som ho som etter to innlånte diplom i Riksarkivet, 20. november 1514 fekk Hamarbispens tilgjeving for leiermål med "en fadder og frende" Jens Kolbjørnsson, og seinare

var gift med ein Hallvard og med honom hadde sonen Pål Hallvardsson, som i 1547 skreiv åt henne frå Hjelmsøy i Finnmark om farsarven sin. Her står det tilmed Gunhild Torsteinsdotter Bjerke. Bjørke var og ein tå dei gardane som i 1588 kom til skiftes, og Pål Hallvardsson må såleis vera død utan livsvervingar.

Kven var så denne Torstein, far åt Gunhild og systera, som hadde enkje gift med Ivar Gunnarsson Uppigard-Sør-Sandbu? Å byggje bru over siste delen tå 1500-åra er svært vanskeleg, då papir kom i bruk i den tida i staden for pergament. Det vart snart øydelagt. Mange diplom frå den tida er ikkje funne fram og avskrivne, men ligg enno på gardane. Dei få skattemanntal ein har, er og lite nyttbare. Mange nemner berre garden, men ikkje brukar og eigar. Det vert då berre gisning dette, men ein må tenkje på mag. Torstein Olsson, sokneprest i Fron, 2. presten etter reformasjonen, som forpakta kongetienda på Fron i åra 1557-61 og døydde føre 1564. Han må ha vore ein mann med handelsvet, ein som ikkje var nøgd med berre presteembetet. Forpaktinga tå kongetienda har utan tvil gjeve han gode innkomer og kunne og ha gjeve høve til å slå til seg gardar. Det var no eit overlag stort gods som vart skifta, og ein må rekne med at det hadde drygt mange år frå arven fall til skiftet vart gjort i 1588. Ein kunne og nemne sume som laut ha hatt samband med ætta utan at det er råd å seia korleis det har vore: Gunhild Nestegiordt (Nørstegard), Tostenn Alme, Gjord Kjorstad og Giord Odenn står i skattelista frå 1557.»[441]

(Barn IX:512, Far XI:2045, Mor XI:2046)

Gift med neste ane.

Barn:

Anne Ivarsdatter Sandbu. Født omkring 1591. Levde fra 1624 til 1645 på Valbjør, Vågå (OP). (Se IX:512).

X:1024 mm mm mm mm mm

Rønnoug Lodvarsdatter Slette. Død omkring 1596 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP).

Rønnoug var trolig datter til Lodvar [Gunnarsen?] Slette (<1560 - ~1602).

441 ‚Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 235). Landskatt Mkkeklsmessei 1612. 25 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 5, litra 1, bilde 226). Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17. februar 1615 [Gudbrandsdalens odelsjordebok]: «Fron Soggenn». Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Waage Præstegieldt», side 181. Landskatt til 4 terminer 1627. 1 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 82, legg 5, litra 1, bilde 243). Landskatt Marini 1634. A Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 119, legg 5, litra 1, bilde 217). Ivar Kleiven: «I Gamle Daagaa, Forteljingo og Bygda-Minne fraa Vaagaa» (1907-08, side 303-04. E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 99-100. Engebret Hougen: Dølaringen og Gudbrandsdal Historielag I, side 135. Engebret Hougen: «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen, (Harildstad-Sandbu-ætten)», NST XII (1949-50), side 225-245. Engebret Hougen: «Nogen nye oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen. Tillegg og rettelser», NST XII (1949-50), side 409-414. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 68, 109-114, 133-135. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 176 (rettelser til bind I). Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T XV (1955-56), side 82. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47-48.

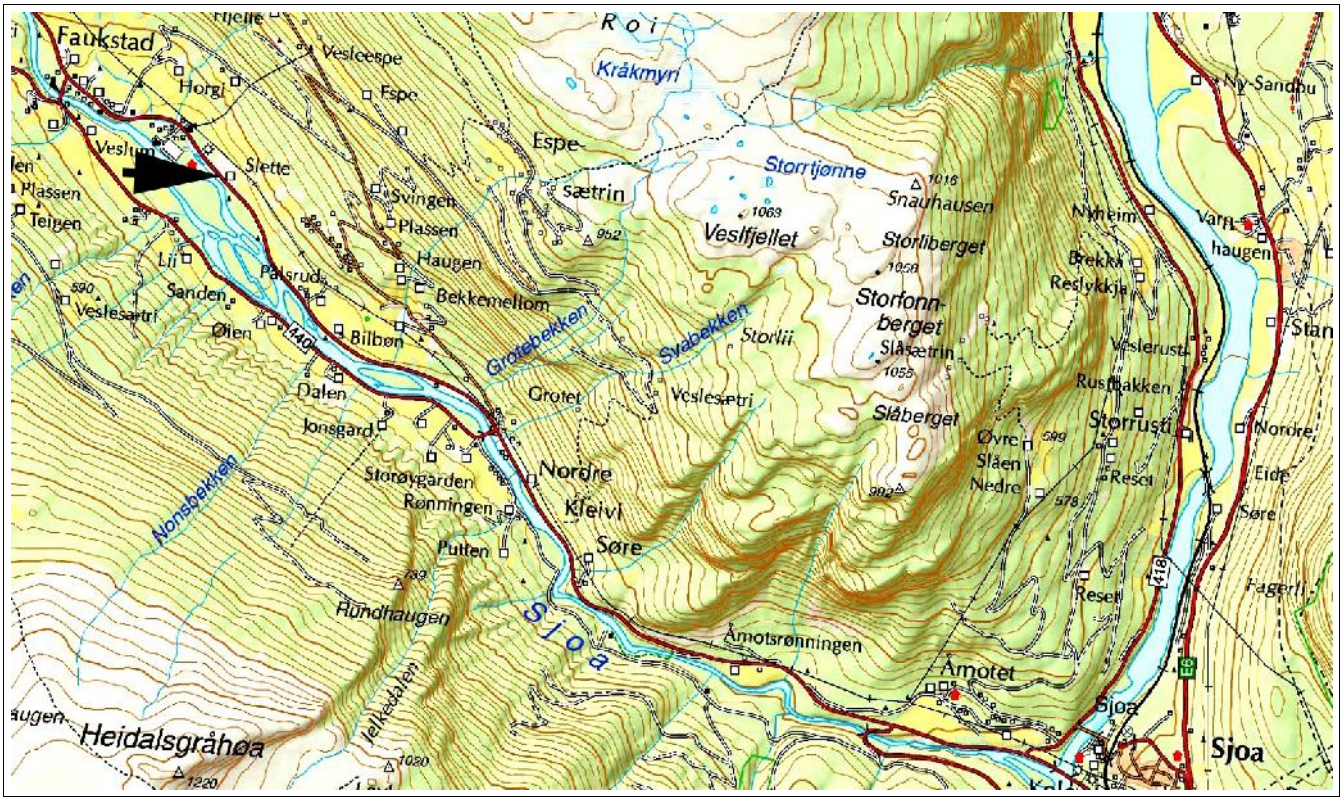

«Slekts»-gårder i Heidal, Sel: Slette.

Ivar og Rønnoug hadde følgende barn (minst):
Ca. 1591: Anne, gift med Peder Trondsen Valbjør.
Ca, 1593: Kari, gift med Knut Olsen Nordigard Kleppe.
Ca. 1594: Rønnaug d. e., gift med Jacob Lauritsen Nigard Kvarberg.
Ca. 1595: Syver [Sjugurd], gift med Gunhild Trondsdatter Valbjør, døde 1675 på Øverøy, Vågå.
Ca. 1596: Paal, gift med Inger Trondsdatter Valbjør, døde ca. 1664 på Nigard Harildstad i Kvikne, Nord-Fron.

Rønnoug døde ca. 1596, kort tid etter at femte barnet ble født. [442]

(Barn IX:512, Far XI:2047)

Gift med forrige ane.

Generasjon XI

XI:1409 mf mm ff ff ff f

Peder Örjansson. Lensmann. Født omkring 1515. Død omkring 1553 i Hackås (Z).

Peder var sønn til væpneren Öjrjan Karlsson

Peder ble benevnt «god mand» og var kjent 1546-52. I 1553 var han død.

Hans setesgård var Hov, som han overtok senest i 1546 etter sin far som flyttet til Vinälven.

Han var lensmann i Hackås (Berg i Jämtland) og lagrettemann 06.09.1546.

Høsten 1553, etter at Peder var død, ble han dømt kvitt og fri i forbindelse med sine kusiners menns krav i arveskiftet mellom sin far og dennes søster, Anna [Karlsdatter]. Han etterlot seg flere barn, prosten Erik Andersson i Oviken opptrådde derfor på deres vegne (DN XV 629):
«Alle danne men som thetta breff see heller høre lesas helsom wj xjj domsmen som her effther nempnis Torkil j Gerde Torbiorn j Ffaakher Mortin Torstinson j Monstadh Wne Iensson j Billestadh Hendrik j(bi)dem Jon Karlson j Østanaar Eric j Sande Greghels j Nexstadh Per Torgotson Per j Dødre Benkth j Sande Per Persson j Ffedzstadh kwngerandis ath aaran effther gwdz børdh Mdljjj taa ærligh ok ffornomstigh swen Christoffer Olson tingith høstingh j Hakas wore wj (j) dom nempde aff konungans lensman kom taa ffram Olaff Larensson j Gillestadh ok Swen Torgotson j(bi)dem oppo teres hustruer wegne ok klaghade til Per Yriansons barn j Haaff ok sade teres hustrur modher ffik aldrigh reth byte heller maal medh sin brodher Yrian Karlson j Haaff Taa kom hedherlige man ffram her Eric j Ouik wor lans prosth ok #swarade po barnumme wegne ath te haffue ffaath maal baade j Haaff ok j Gillestadh

442 E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 99-100. Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 82.

medan Yrian Karlson ok hustru Anne liffde ok til større witnisbørdh taa lade fforde her Eric etth breff ffor oss j rette saa lydhendis ath hustrv Anne j Gillestadh giorde witnisffasth poo sin ytiste tidh ath hon hade redelige ffaath aff sin brodher Yrian Karlson all then arff som henne borde j Haaff baade j løse ok j ffaste ok ther wtaaffuer kom ffram ffor tingbordith jjj men som saa hete Per Andhersson j Ffedzstadh Jon Karlson j Østanaar ok Benkth Jonsson witnade ok swore oppo bokan ath te wore nær taa Gillstadh ok Haaff wore wpmaalde j melings tal Taa hade hustru Anne inne ner segh xx lodh sylff meer en henne borde haffue hwilkith sylff Yrian Karlson gaff sinne søsther quith ffor sæmie ok kerligh skul Saa effther slik skel ok witnisbørdh kwnne wj xjj inte rettere fforre ffinne wtan sade Per Yriansons barn quith ok ffrie ath haalle yther mere maal heller byte medh sine ffrenkher j Gillestadh Til større skel ok beuisningh her om bede wj Olaff Hemmingson wor lagman ath han sith insigil henge laate wndher thetta worth domsbre(ff) som skriffuith ær aar ok dagh som fførre skriffuith staar etc.»
Sammendrag:
Tolv opnævnte Domsmænd kjende Per Yrianssöns Börn i Hof kvit og fri for al Tiltale, som Olaf Larenssön og Sven Thorgotssön i Gillestad paa sine Hustruers Vegne formente at have, da det bevistes, at Hustru Anne i Gillestad paa sit Yderste havde erkjendt at have faaet alt, hvad der tilkom hende i löst og fast, og endda 20 Lod Sölv derover, som Broderen Yrian Karlssön eftergav hende.

443

(Barn X:705, Far XII:2817)

Gift med[444] neste ane.

Barn:

Jens Pedersson. Født omkring 1540. Levde 1568 i Hackås (Z). Død før 1583. (Se X:705).

XI:1410 mf mm ff ff ff m

Kirstin Nilsdatter. Levde 1525. Levde 1554 i Hackås (Z).

Kirstins foreldre var antagelig Nils Bjørnsson og hustru Sigrid i Enånger i Hälsingland.

Skiftebrevet fra 1531 etter Sigrid og Nils ble oppbevart på Hov til 1829 da det ble deponert i Riksarkivet. Hustru Kirstin er antagelig søster til brødrene Biørn Nilsson i Lunda, kjent 1571-91, og Per Nilsson i Djurstad, kjent 1571-93. Disse har antagelig vært barnløse og har blitt arvet av Kirstins sønner Georg og Jens Pedersønner.

Kirstin og Peder hadde følgende barn:
(?) Giordh, vitnesmann i 1562, identisk med Giord i Hov på Frösön i 1546.
Georgius Petri, kyrkoherde, kjent 1571-79, sannsynligvis prest i Oviken.
Jens Pedersson, født ca. 1540, lensmann, død før 1583.
Flere nevnt i 1553.

Kirstin levde som enke i 1554 da høvedsmannen over Jämtlands len, Jens Tillufsen Bielke til Austråt, tar henne og hennes barn i sitt hegn for deres gods og penger i Hov. Bielke hadde mottatt Jämtland i len av kong Christian III i 1542, og ble etterfulgt av Olof Toresen i 1558-59. Den sistnevnte ble «af våre och Rikets fiender de Svenske» slått ihjel i Jämtland i 1568. Beskyttelsesbrevet lyder som følger:
«Jeg Jens Bielke som er høffuisman øffuer Jemtheland kennist og giør vitterlig meh thette mitth opne breff att Jeg tacker hustru Kirstin ij Hoff och hennis barn och begest teres godz och penning ij heng och forswar och for dag tinghe til alrette huilken them haffuer nocketh til ath talle thee kommo for meg soe skal them ved fares saa mijckith som voris lag och rett er saa forbuid Jeg paa høgvorne førstes veijne Kongh Kristiens Fredricksons mijn aldernodeste heris namn ath huilken them giør nocko orett paa theris godz heler penning [ta] skal han bøtte medh drij ørtug och piij [...] fore paa k m stat [ ] och så ij sanhet her om sticker Jeg mith signet for thette mit opne breff skriffuit paa Stenvickholm [?] mickilstid ano».[445]

(Barn X:705, Far XII:2819, Mor XII:2820)

Gift med[446] forrige ane.

XI:1413 mf mm ff ff mf f

Lars Mårtensson Gästa. Bonde.

Lars var en formuende bonde i Gästa i Njurunda, Medelpad.[447]

(Barn X:707)

443 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.
444 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.
445 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.
446 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.
447 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

Gift

Barn:

Martinus Laurentii. Levde 1563 i Torp (Y). Død omkring 1610 i Torp (Y). (Se X:707).

XI:1415 mf mm ff ff mm f

Carl Henriksson Bröms. Kirkeherde. Levde 1551 i Tuna (Y). Død 02.04.1600 i Tuna (Y).

«Carolus Henrici» kom antagelig fra Hälsingland.

Han mottok kollationsbrev som kirkeherde i Tuna i Medelpad 25.09.1551 av kong Gustaf I.

Carl var gift første gang med Helga som døde i Gefle 22.03.1561. De hadde barna:
1553: Margareta.
1554: Johannes (Hans) som etterfulgte faren i embedet.
1555: Henricus.
1557: Catharina.
1558: Elin.

Han avtalte 25.09.1555 med et par bønder i Edsta by å bytte noen jordlotter der som tilhørte Stöde kirke mot den jord de hadde inntil prestebolsåkeren.

Sammen med underlagmann Michel i Karlenge bekreftet han 27.08.1557 at 6 tønner spannmål fra Tuna kirkeherberge ble uttatt til K. M:jts laksebygning.

Også herr Carl fikk merke de meget betyngende utgifter til K. Maj:t og kronen som ble pålagt presteskapet, og unnslapp ikke heller de besøk som fulgte krigshandlingene under kong Erik XIV's tid. Da krigsobersten Claudius Gallus på vei til Jämtland med sine tropper gjestet Tuna prestegård, ble kirkeherden på grunn av dette 01.02.1564 fritatt av obersten for å gi en skatt på 8 tønner fetalier og 1 fjerding erter.

Han ble gift annen gang med Barbro Stigsdatter i 1562.

På det almindelige landstinget i Njurunda 03.11.1568 besegler herr Carolus i Tuna resteskapets trohetsforsikring til kong Johan III.

Til «Älfsborgs løsen» i 1571 ga han 66 mark 2 øre som utgjorde 1/10 av verdien på hans løseiendom, som da utgjorde: Sølv - 10 lodd 1 quintin, kobber - 7 pund, tinn - 2 pund, messing - 1 pund, kyr - 9, får - 8, gjeiter - 8, svin - 6 samt 1 ung og 1 gammel hest og 1 sto.

Et jordbytte mellom herr Carl og Tord Roalson i Boda i Torps sogn, ble bekreftet 15.02.1576. Tord fikk 7 mål i Nordaned i Torp samt 6 lodd sølv og 30 mark penninger av herr Carl, som mottok 6 mål i Runsvik i Tuna.

Fogden i Medelpad ble omkring 1580 forordnet å føre regnskap for kirketiende og oppebære «prosttunnorna». Dette førte imidlertid til uorden, derfor utnevnte kong Johan i 1582 herr Carl, som tidligere antagelig var landsprost, til igjen å være innehaver av denne stilling. Han fikk sin lønn forhøyet med 4 pund 2 spann, motsvarende en tønne spannmål fra hver kirke.

Det finnes et brev fra erkebiskop Andreas Laurentii (Björnram) datert 08.02.1589 til «d:no Carolo in Tuna» med underrettelse om at bøndene i Stöde har latt forstå at de ikke ha fått noen gudstjeneste til påske og pinse, men vel på palmesøndagen. Derfor ber erkebiskopen vennlig kirkeherden om å se til at de ikke i fremtiden behøver å klage over noe slikt, og besvære K. Maj:t unødig.

Herr Carl underskrev Uppsala møtes beslutning i 1593 og riksdagsbeslutningen i Söderköping 22.10.1595.

Carl døde 02.04.1600 i Runsvik, Tuna.[448]

(Barn X:708)

Gift 22.06.1562 med[449] neste ane.

Barn:

Elisabet Carlsdatter [Bröms]. Født omkring 1566. Levde 1592 i Segersta (X). (Se X:708).

XI:1416 mf mm ff ff mm m

Barbro Stigsdotter. Levde 1566. Død 1600 i Tuna (Y).

Barbro var kirkedatter fra Bergsjö i Hälsingland.

Carl og Barbro hadde følgende barn:
1563: Petrus, død samme år.

448 Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind IV, side 121, 172-173. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

449 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

1564: Magdalena.
1566: Elisabeth, gift med I. Martinus Laurentii i Torp, II. Petrus Erici i Segersta.
1569: Elias.
1571: Stig.
1573: Isac.
1576: Petrus.
1579: Ericus.
1582: Margareta.

Barbro døde i Runsvik i Tuna i 1600.[450]

(Barn X:708)

Gift 22.06.1562 med[451] forrige ane.

XI:1431 mf mm ff mf mm f

Jens Pedersson. Født omkring 1540. Levde 1568 i Hackås (Z). Død før 1583. Gjentakelse, se side 493.

XI:1432 mf mm ff mf mm m

Gullov Mogensdatter. Levde 1560. Død 07.12.1629 i Rödön (Z). Gjentakelse, se side 494.

XI:1985 mm mm mf ff ff f

Anders Arnesen Harildstad. Født omkring 1480. Levde mellom 1518 og 1528 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP).

Anders var sønn til Arne Sigurdsen Kleppe [List] (~1440 - >1497).

Han fikk ved skiftet med sin fetter – Jon Andersson – i 1518 gårdene Harildstad, Austrem og Berge.

Forøvrig vet vi ikke mer om Anders enn at han hadde 3 sønner:
Erland.
Amund.
Arne.

Sønnen Amund hadde datteren Thore som ble gift med den i N.S.T.XII. s 412 nevnte søn av Tjøstel Amundsen Nørstegård, Ole Tjøstelson Melby i Kvikne, men hvem hun hadde 3 døtre.

Sønnen Arne nevnes ikke i diplomer som siteres her. At han ikke nevnes i disse diplomer er i og for sig ikke avgjørende, da disse kun behandler tretten om Kruke og derfor også begrenser sig til å nevne de personer som fikk parter i denne gård og slektskapsforholdet mellom disse.



Harildstad Søre i Vinje, Nord-Fron.

450 Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind IV, side 173. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

451 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

17.01.1518 kunngjør Guttorm Eindridsen Bjølstad, Østen Guttormsen (hans sønn), Per Arnesen og Arne Vidleiksen (Snerle), lagrettesmenn på Bjølstad, at Jon Andersen Kleppe (~1460 - ~1550) og Anders skiftet arven etter sine fedre (DN VIII 495):

«Ollom monnom them som thette breff se eller høyre kennes wi effther skriffne Gwtorm Endridsson Østhen Gwttormsson Per Arnesson och Arne Widlecsson sworne lagrettis men paa Woghe [qwede gudz oc sine1 ath wi worum pa Biørstad som liggher i Hedal sancti Antonjj dagh sogom och hørdom ath forde Jon Andhersson och adherde Andhers Arnesson skiffthet iordegossz segh i millom ath forde Jon Andhersson skwlle haffwe Klepp och Heckenne och Dalenne och Røthem och Ellinghssbø jtem skwlle adherde Andherss Arnesson haffwe ther i moth i ghen Haralstadh och Awssthrem och Bergh i Gawsdal sokn i saa sanheth ath enghen aff them skal bøthe eller bwrth selie iordhe gossz i fraa erffwingom effther thenne dagh. Tiil ytthermere bewissningh och sanning hei(n)ge wi wor insigle nedhen for thette breff skriffwett waar paa Biørstad sancti Antonij dagh anno dominj m d xviij etc.»

Sammendrag:

Fire Lagrettemænd pa Vaage erkjende, at de vare paa Bjölstad i Hedalen, da Jon Anderssön og Anders Arnessön skiftede sit Jordegods mellem sig.

Deres foreldre, Anders og Arne Sigurdsønner, har altså åpenbart ikke foretatt noe skifte efter sine foreldre, men levet samdrektig på Kleppe.

Ved skiftet i 1518 fikk Jon Andersson Kleppe med Hekken og Dalene, Rotten på Lalm og Ellingsbø i Heidal, mens Anders fikk Harildstad i Heidal, Austrem i Vågå og Berge i Follebu. De forpliktet sig samtidig til ikke å bytte eller selge noe av godset.

Dette ser jo nærmest ut til at de to fettere har skiftet gods efter sine felles besteforeldre, Sigurd Torsteinson [List] og hans hustru.

Det vi vet om Rottem er at en Ivar Petersen 21.01.1367 på Øy i Vågå solgte 1 øresbol mindre enn 2 kyrleier i gården til en Erland Eysteinsen. 30.03.1437 erkjente Sigrid Steinfinnsdatter på kirkevolden i Vågå å ha solgt halve Rottem i Lalm til en Baard Olavson, foruten at hun ga ham 2 kyrleier i gården Stade i samme sogn. Det er tenkelig at denne Baard alt har fått den annen halvdel i arv tidligere.

Gården var imidlertid til 19.02.1475 i Henning Guttormsen [Munk]s eie. Da solgte han på Ringsaker, hele gården, og fikk betaling. Kjøper var Sigurd Dagfinnsen, og Gunnar Ivarsen (Sandbu) var vidne (DN IX 161, DN VIII 300 og DN VIII 399) – originaler på Kruke.

Det er av dette klart at Sigurd Torsteinsen [List], som neppe levde efter 1470 – han døde iallfall før 1480 – ikke kan ha vært eier av Rottem, som først sønnen Anders kan ha erhvervet. Den omstendighet at Sigurd Dagfinnsen medforseglet overenskomsten mellem Sigurd Lists barn og fru Magnhild Oddsdatter i 1480, tyder på at det har vært en nærmere forbindelse. Sannsynligvis har Anders Sigurdsen vært Sigurd Dagfinnsens svigersønn.

Anders har sikkert bosatt sig på Harildstad i Heidal, for brukeren der i 1528 het Andres, og Austrem og Berge har han bygslet bort.

På Austrem i Vågå var det samme år en enke som het Margrethe, og på Berge i Follebu het brukeren Engebret.

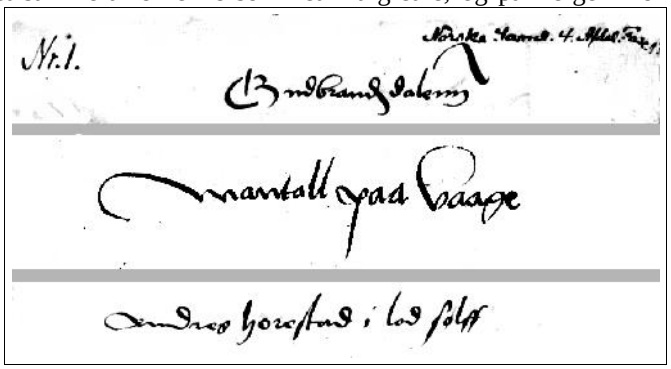

Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 53-54).

«Mandtal paa Vaage

Andres Horetad 1 lod sølff».

Fra O. Gygh: «Norske Gaardnavne:

«183. Harildstad. Udt. hå'rællsta.

a Haraldzstaudum (DN III 165) 1336, i Haraldstadum (DN. III 496) 1427, i Haralstadhom (sønste) (DN VIII 362) 1449, Haralstadh (DN VIII 492) 1518, Horestad 1520, Harrildstadt 1578, Harellstadt 1594, Harrildstad 1668, Harildstad (2 Gaarde) 1723.

Haraldsstaðir, af Mandsnavnet Harald (Haraldr).»[452]

452 Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 53-54). Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 292, 319 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 82.

(Barn X:993, Far XII:3969)

Gift

Barn:

Arne Andersen Berge. Levde 1565 på Berge, Follebu, Gausdal (OP). (Se X:993).

XI:1997 mm mm mf fm mf f

Jon Trondsen Tynnøl/Gløммen. Født omkring 1515. Død før 1573 på Helle, Vågå (OP).

Jon var sønn til Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533).

Han brukte Helle i Vågå.

Engebret Hougen fant følgende diplom datert 25.11.1573 i en pakke med 50 gamle skiftebrev, skjøter og andre diplomer fra Helle i Vågå:

«For alle thennom som thette breff hender for att komme sender Asbiøn Atzersin, Lauritz Ingelbritsin, Baar Suendzin, Arvid Henningzin, Tore Eriehzin oe Knud j øen suorne lagrette mend paa Vaage oe Lums prestegeld quide gud os Signe, kundigt giørende att wy Vorum paa waare rette woben ting aar 1573 den 25 novembris ij Waage os anden dag epther paa Lum Offuer wærendes Ærlig oe velfornumstig suend Peder Suendzin kong. matt. fogit y gulbrandz dallen.

Framkom for os Erieh Jonszin Boendis paa Hellene y forneffe waage gield, og Østen Jonszin hans broder Bespørgendis thenn menige mand som samme tid ting søgt hagde om der war naagen mand eller Suend wng eller først aff the gamle ther Haffde naagin sinde Hørt der Jonn Tronnszønn deris ffader haffde vnt eller tilladit Torir Tønøl som ær enn aff the yngste theris ffader brøder Naagit gotz, partt eller naagin del j Tønøll Till Huileket wy suarede alle sam drecktige att som os witterligt ær wdj ret gudsz sandhet der wy Haffue aldri hørt eller der aff naagit visst foruden der som wy met leffuendis røst wille bestaa, imellom thennom brødre oc brødre børn saadan enn venlig tale haffue werit Torir at skulle bliffue sidendis en tid lang oc saa vige huer til sine som retferdigt ær.

Til ytermere stadfesting setter wy waare Indsegle her neden faar som sereffuit ær epther den samme aar oc dag wt supr.»

Engebret Hougen fikk et brev fra Per Bø Landheim i Follebu med et dokument som han skulle ta avskrift av slik at det ble leselig:

«Dokumentet var svært godt halde vedlike. Der var berre somme skadda stadar som var noko vanskeleg å tyde. Men skrifta var klår og grei, som ein kunne vente når lagmannen Berrel Mule sjølv hadde skrivi det. Per Bø Landheim har vore så gild å samtykke i at dokumentet vert gjort kjend, noko ein lyt vera svert takksam for, ettersom det for meg var ein sensasjon om ein kalla noko for det. Ein skal ikkje ta med heile dokumentet her, berre så mykje som trengst for å klårgjera saka. Elles viser ein til det som Ola Vigerust og eg har skrive i "Gudbrandsdølen" om dette 12. og 14. september, 5, 9. og 31. oktober 1953. I dokumentet gjer lagmannen kjend at»:

«Anno Chritj 1615 Snt Martini Afften paa Laugtinget vdj Hammer ...
War shicket for Rette Jørgenn Trunndsønn paa sinn Moders Johanne Joensgaardt i Øier sogenn i Guldbrandtzdallenn hindes wegne ...».

Johanne Jonsgard hadde stevnet

«Oluff Glommen, John Weestad, Erich Hiellen, Jonn Hellen,
Ragnild Brede, Giertrud Lequam och Ingeborrigh Lauckan»

fordi hun som enke etter Trond Gløммen ikke fikk den retten som tilkom henne etter skifte som ble holdt etter Jon Trondsson Gløммen 23.08.1601. Det fine med dokumentet er at skiftet her er tatt inn ord for ord og nevner arvingene som var tilstede:

Eirik Jonsson på Hellen i Vågå, Eystein Jonsson på "Wettestad i Ringeboe Sogenn", Finn Jonsson på Hjelle i Ringebu, Oluf og Trond Jonssøner på Gløммen i Øyer og søstrene Ingebjørg, Ragnhild og Gjertrud Jonsdøtre for å skifte arven etter

«vores salige affgagne Fader Jonn Thrundsønn, saavel och paa huis goeds som voris kiere Moder Anne Erichsdotter eigendis er, effterdj hun er enn gandske gammel och udleffuen quinde, och er kommen i barndoms vanmagt ...»

Det gods som skulle skiftes var 4 huder i Hellen, Vågå, 3 huder i Kvamme, Lom, 2½ hud i Hjelle, Fåvang, 3 huder 9 skinn i Gløммen, 8 skinn i garden Sogge (antagelig) i Romsdal, ½ hud i Laukam-øygarden i Øyer, ½ hud i Enge øygard, 1 hud i Sør-Bjørke øygard, 4 skinn i Bjørke, ½ hud i Viker, ½ hud i Rokvam og 3 skinn i Ringdal.

Når man holder dette dokumentet sammen med diplomet frå Helle av 25.11.1573 ser man at denne Jon Trondsen Gløммen, som døde før 23.08.1601, må ha vært identisk med den Jon Trondsen som sammen med broren Erich Trondsen på Bjølstad tok Valbjørg tilbake på odel fra Henning Lauritzsen Blakar [Munk] i 1558.[453]

(Barn X:999, Far XII:3993)

Gift med neste ane.

---

453 Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 59. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III (1974), side 11, 76-77.

Barn:

Østen Jonsen Helle/Vestad. Født omkring 1535 på Helle, Vågå (OP). Levde 1601 på Vestad, Ringebu (OP). Død før 1611 på Vestad, Ringebu (OP).

Østen var sønn til Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen (~1515 - <1573) og
Anne Eiriksdatter Glømmen (~1515 - >1601).
Hans farfar var Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533) og
hans morforeldre Eirik Olsen Glømmen (død >1528) og
Gjøda Finnsdatter Glømmen (~1493 - >1557).

Østen bodde på Vestad i Ringebu i 1601.

Engebret Hougen fikk et brev fra Per Bø Landheim i Follebu med et dokument som han skulle ta avskrift av slik at det ble leselig:

«Dokumentet var svært godt halde vedlike. Der var berre somme skadda stadar som var noko vanskeleg å tyde. Men skrifta var klår og grei, som ein kunne vente når lagmannen Berrel Mule sjølv hadde skrivi det. Per Bø Landheim har vore så gild å samtykke i at dokumentet vert gjort kjend, noko ein lyt vera svert takksam for, ettersom det for meg var ein sensasjon om ein kalla noko for det. Ein skal ikkje ta med heile dokumentet her, berre så mykje som trengst for å klårgjera saka. Elles viser ein til det som Ola Vigerust og eg har skrive i "Gudbrandsdølen" om dette 12. og 14. september, 5, 9. og 31. oktober 1953. I dokumentet gjer lagmannen kjend at»:

«Anno Chritj 1615 Snt Martini Afften paa Laugtinget vdj Hammer ...
War shicket for Rette Jørgenn Trunndsønn paa sinn Moders Johanne Joensgaardt i Øier sogenn i Guldbrandtzdallenn hindes wegne ...».

Johanne Jonsgard hadde stevnet

«O1uff Glommen, John Weestad, Erich Hiellen, Jonn Hellen,
Ragnild Brede, Giertrud Lequam och Ingeborrigh Lauckan»

fordi hun som enke etter Trond Glømmen ikke fikk den retten som tilkom henne etter skifte som ble holdt etter Jon Trondsson Glømmen 23.08.1601. Det fine med dokumentet er at skiftet her er tatt inn ord for ord og nevner arvingene som var tilstede:

Eirik Jonsson på Hellen i Vågå, Eystein Jonsson på "Wettestad i Ringeboe Sogenn", Finn Jonsson på Hjelle i Ringebu, Oluf og Trond Jonssøner på Glømmen i Øyer og søstrene Ingebjørg, Ragnhild og Gjertrud Jonsdøtre for å skifte arven etter

«vores salige affgagne Fader Jonn Thrundsønn, saavel och paa huis goeds som voris kiere Moder Anne Erichsdotter eigendis er, effterdj hun er enn gandske gammel och udleffuen quinde, och er kommen i barndoms vanmagt ...»

Det gods som skulle skiftes var 4 huder i Hellen, Vågå, 3 huder i Kvamme, Lom, 2½ hud i Hjelle, Fåvang, 3 huder 9 skinn i Glømmen, 8 skinn i garden Sogge (antagelig) i Romsdal, ½ hud i Laukam-øygarden i Øyer, ½ hud i Enge øygard, 1 hud i Sør-Bjørke øygard, 4 skinn i Bjørke, ½ hud i Viker, ½ hud i Rokvam og 3 skinn i Ringdal.

Østen arvet ved skiftet etter sin far på Glommen i 1601 2 huder 8½ skinn i Kvamme på Lom mens hans søster, Gjertrud Leikvam, arvet 3½ skinn i samme gård. Disse har Østen eller Marit og søsteren Gjertrud antagelig makeskiftet med Øystein Erichsen Rudi, eller med hans enke, slik at Marit Vestad ble eier av 2 huder 9 skinn i Vestad. Samtidig overtok Eirik Leikvam med «sine medeiere» 3 skinn i Vestad. Selv om en til nå ikke har funnet noe dokument som viser dette, er det likevel trolig, for Eilev Graffer eide i 1610 de 3 hudene i Kvamme, mens Øystein Erichsen [Bratt] på Rudi bl. a. hadde arvet 3 huder i Vestad. Den fjerde huden i Nigard Vestad var det Guttorm Erichsen på Heringstad som arvet og fortsatt eide i 1615.

Øystein og Guttorm var sønner til Erich Trondsen Tynnøl og Tora Øysteinsdatter [Bratt].

Dokumentet fra 1615 viser at Østen levde i 1601 når det ble skiftet etter hans far,

Østen døde før 1611, da det er hans hustru, Marette (Marit) Vestad, som bruker Nigard Vestad fra 1610.

Navnet til Marits far er ukjent.

Hun og Østen hadde følgende barn (minst):
Ca. 1560: Jon, på Vestad i 1615, gift med Siugrid Ivarsdatter, døde i 1630.
Ca. 1570: Endre. til Åseng i Heidal, døde før 1657.
Ca. 1580: Ingebjørg, gift med Halvor Engebretsen Brandstad.
Oluf, til Sygard Bjørge, oppgitt å være 53 år gammel i 1665.
Gjertrud, gift med Hans Jørgensen Manstad i Follebu.
Per, døde i 1665 på Åseng, Heidal, skifte 06.05.1667.

Noen datter ved navn Marit, gift med Olav Torsteinsen eller Østen [Olavsen] Forbrigd, er ikke ført blandt barna i Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, på side 98-99. Han skriver:

«Elles kan det ha vore to døtter eller ein son til åt Eystein og Marit, noko ein kan rekna seg til etter

odelsmanntalet for 1624. Men om så har vore er dei avfarne i yngre år og utan born».

Marette Vestad føres som bruker av Nigard Vestad i 1610. Østen må nå være død.

«Manndtall vdaff Guldbrandsdalens Fougderie paa Landskattenn, som er paabödenn till S. Martini [11.11] 1610 att schall Vdgiffuis».

«Ringebu sogen - Leilendinge».

«Asgud Biörge
Jörgen Biörge
Peder Ranklöff
Johans Throstagger
Lauridzs Ranklöff
Elling Guttoff
Oluff Berg
Oluff Wettestad
Marett Wettestad».

Marit føres også som leilending på Vestad i 1612, 1614, 1618 og 1620.

I 1615 eier Marit 2 huder 9 skinn i Vestad.

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

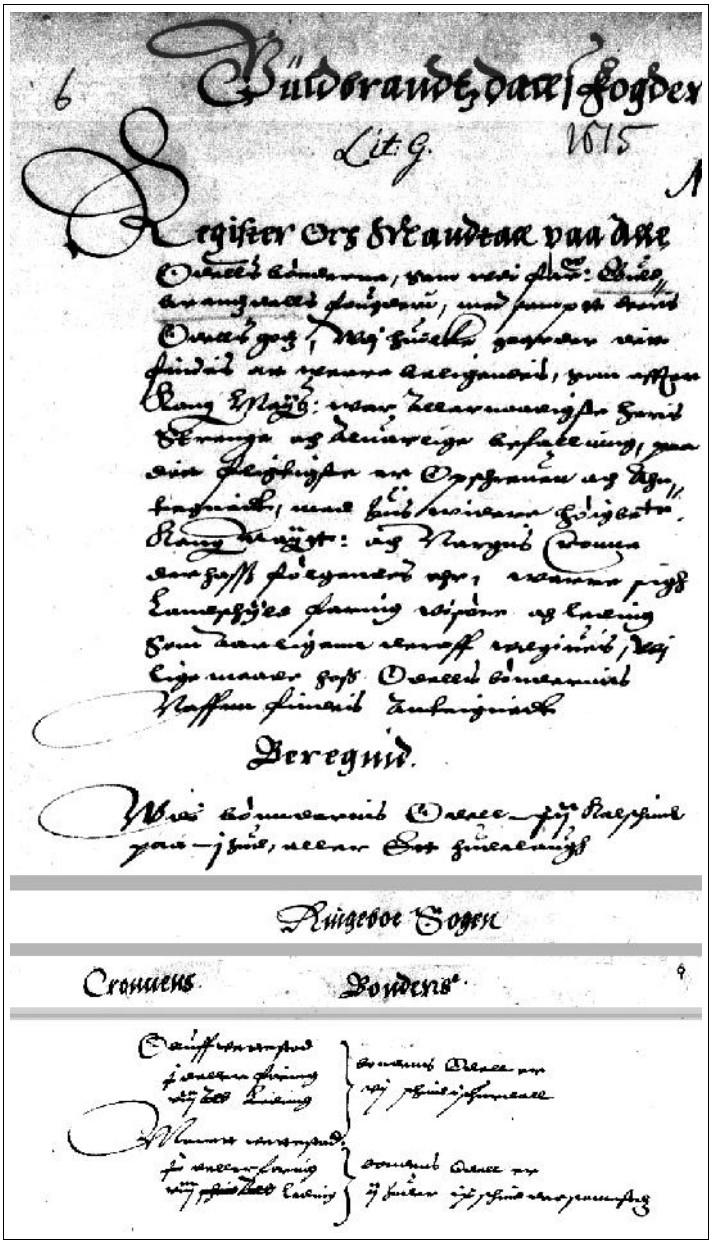

Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Ringeboe Sougen», side 168.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.
Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Ringeboe Sogen»:

<Olluff Wettestad,
½ daller foring, 8 alb. leding.
Bondens Odell er 6 schind i Schurdall.

Marett Wettestad [Nigard],
½ daller foring, 8 alb. leding.
Bondens Odell er 2 huder 9 schind der samestedz.»

Marit har nok skiftet med sin barn før 1624, for i odelsmanntallet det året finner en at

«Oluff Biørge - J bemeldte Biörge 2 huder. Böxel
- J Wettestad 3 skind
Joen Koldstad - J fornefnte Koldstad 1½ huud. Böxel
- J Wettestad 3 skind

- J Sandbo paa Fron 6 skind
Marrette Wettestad - J fornefnte Wettestad 1½ huud. Böxel
- J Prestegaard paa Woger 1½ skind
Endre Wettestad och hans Sydschend - J Wettestad 9 skind
- Noch i bemeldte Wettestad 3 skind pant».

Dertil eide «Guttorm Heringstad» «J Wettestad i Ringebo 1 huud. Böxel». Han hadde arvet denne ene huden i Vestad etter sin far, Erich Trondsen på Tynnøl.

Hun døde etter 1626, men før 1629, da det er sønnen Endre som står som bruker i 1628-29.

1627: Landskatt 4 terminer:
«4 læg - Maritt Wettestad» - 10 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].
Landskatt jul 1628 og påske 1629:
«4 [leg] - Endre Wettestad» - 30 Dr [i skatt innen legd med 10 leilendinger].[454]

Eirik Jonsen Helle. Født før 1549. Død før 1610 på Helle, Vågå (OP). (Se X:999).
Finn Jonsen Hjelle. Levde 1612 på Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP). Død før 1615 på Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP). (Se XI:2017).

XI:1998 mm mm mf fm mf m

Anne Eiriksdatter Glømmen. Født omkring 1515 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). Død etter 1601 på Helle, Vågå (OP).

Anne var datter til Eirik Olsen Glømmen (- 1528 -) og
Gjøda Finnsdatter Glømmen (~1493 - <1557).



«Slekts»-gårder i Tretten, Øyer: Glømmen.

Jon og Anne hadde følgende barn (minst):
Før 1548: Eirik, døde før 1611 på Helle.
Ca. 1535: Østen, arvet Vestad etter faren, antagelig gift med Marit Vestad, døde i 1612 på Vestad.
Ca. 1560: Oluf, død før 1618 på Glømmen Søre, Tretten.
Trond, død før 1615 på Jonsgård, Tretten.
Finn, død før 1615 på Hjelle, Fåvang i Ringebu.
Endre, døde før 1601.
Ingebjørg, på Laukam i 1615.
Ragnhild, på Bræ, Sel, i 1615.
Ca. 1555: Gjertrud, på Leikvam, Gausdal, i 1615.

454 Stattholderembetet 1572-1771, D IX Jordebøker, nr. 8.2: Jordebøker til utlikning av rosstjeneste, Akershus len 1624-1626. Odelsjordebok Gudbrandsdalen, «Ringeboe Sougen», side 168. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 77, 98-99.

Utdrag av det skifte som ble holdt etter hennes mann 23.08.1601:
«vores salige affgagne Fader Jonn Thrundsønn, saavel och paa huis goeds som voris kiere Moder Anne Erichsdotter eigendis er, effterdj hun er enn gandske gammel och udleffuen quinde, och er kommen i barndoms vanmagt ...»

I skiftet og andre dokumenter fra gårdsarkivet der, får vi vite at Anne er datter til Erik Olsen på Glømmen og Gjøda Finnsdatter. Sistnevnte må være datter til den Finn på Glømmen som er kjent på den ene halve gården i 1528 (gjengjerden), mens Erik Olsen på Glømmen er kjent fra samme gjengjerd på den andre halvdelen (nordre).[455]

(Barn X:999, Far XII:3995, Mor XII:3996)

Gift med forrige ane.

XI:2017 mm mm mm ff ff f

Finn Jonsen Hjelle. Levde 1612 på Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP). Død før 1615 på Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP).

Finn var sønn til Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen (~1515 - <1573) og
Anne Eiriksdatter Glømmen (~1515 - >1601).
Hans farfar var Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533) og
hans morforeldre Eirik Olsen Glømmen (død >1528) og
Gjøda Finnsdatter Glømmen (~1493 - >1557).

Han bodde på Hjelle på Fåberg i Ringebu i 1612.

Finn hadde følgende barn (minst):
Erich.

Engebret Hougen fikk et brev fra Per Bø Landheim i Follebu med et dokument som han skulle ta avskrift av slik at det ble leselig:
«Dokumentet var svært godt halde vedlike. Der var berre somme skadda stadar som var noko vanskeleg å tyde. Men skrifta var klår og grei, som ein kunne vente når lagmannen Berrel Mule sjølv hadde skrivi det. Per Bø Landheim har vore så gild å samtykke i at dokumentet vert gjort kjend, noko ein lyt vera svert takksam for, ettersom det for meg var ein sensasjon om ein kalla noko for det. Ein skal ikkje ta med heile dokumentet her, berre så mykje som trengst for å klårgjera saka. Elles viser ein til det som Ola Vigerust og eg har skrive i "Gudbrandsdølen" om dette 12. og 14. september, 5, 9. og 31. oktober 1953. I dokumentet gjer lagmannen kjend at»:
«Anno Chritj 1615 Snt Martini Afften paa Laugtinget vdj Hammer ...
War shicket for Rette Jørgenn Trunndsønn paa sinn Moders Johanne Joensgaardt i Øier sogenn i Guldbrandtzdallenn hindes wegne ...».
Johanne Jonsgard hadde stevnet
«Oluff Glommen, John Weestad, [Finns sønn] Erich Hiellen, Jonn Hellen,
Ragnild Brede, Giertrud Lequam och Ingeborrigh Lauckan»
fordi hun som enke etter Trond Glømmen ikke fikk den retten som tilkom henne etter skifte som ble holdt etter Jon Trondsson Glømmen 23.08.1601. Det fine med dokumentet er at skiftet her er tatt inn ord for ord og nevner arvingene som var tilstede:
Eirik Jonsson på Hellen i Vågå, Eystein Jonsson på "Wettestad i Ringeboe Sogenn", Finn Jonsson på Hjelle i Ringebu, Oluf og Trond Jonssøner på Glømmen i Øyer og søstrene Ingebjørg, Ragnhild og Gjertrud Jonsdøtre for å skifte arven etter
«vores salige affgagne Fader Jonn Thrundsønn, saavel och paa huis goeds som voris kiere Moder Anne Erichsdotter eigendis er, effterdj hun er enn gandske gammel och udleffuen quinde, och er kommen i barndoms vanmagt ...»

Det gods som skulle skiftes var 4 huder i Hellen, Vågå, 3 huder i Kvamme, Lom, 2½ hud i Hjelle, Fåvang, 3 huder 9 skinn i Glømmen, 8 skinn i garden Sogge (antagelig) i Romsdal, ½ hud i Laukam-øygarden i Øyer, ½ hud i Enge øygard, 1 hud i Sør-Bjørke øygard, 4 skinn i Bjørke, ½ hud i Viker, ½ hud i Rokvam og 3 skinn i Ringdal.

Dokumentet fra 1615 viser at Finn levde i 1601 når det ble skiftet etter hans far, men at han nok var død når dokumentet ble skrevet i 1615. [456]

(Barn X:1009, Far XII:4033, Mor XII:4034)

Gift

Barn:

Erich Finnsen Hjelle. Levde fra 1615 til 1629 på Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP). Død før 1630 på Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP). (Se X:1009).

---

455 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 76-77. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

456 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 76-77, 104.

XI:2021 mm mm mm ff mf f

Olav Torsteinsen Forbrigd. Levde 1591 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP). Død omkring 1608 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP).

I 1520 het brukeren av Forbrigd Tosten.

Det er trolig at Olav Torsteinsen som brukte Forbrigd frem til 1608 var far til Østen som hadde overtatt gården i 1609. Han er vel identisk med Oluf Forbrigd som var med på hyllingen av Christian IV i Oslo i 1591.

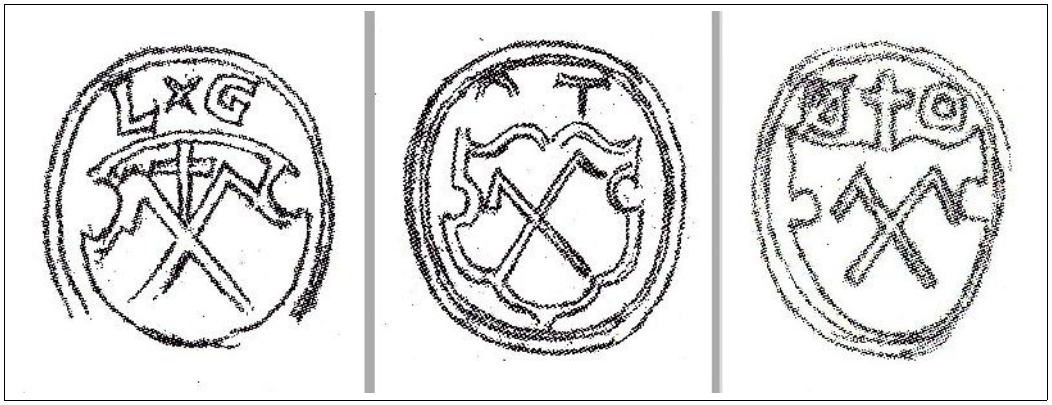

«Lodour Sletter» (1591), «Oluff Forbrydt» (1591) og «Estenn Forbrigtt» (1610). Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

Olavs trolige svigerfar, «Loduor Sletter» var på Vågå tingstue 04.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Vågå tingstue da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Hans segl inneholder initialene «L G».

«Oluff Forbrydt» var 16.05.1591 samtidig med og forseglet motsvarende fullmakter fra Fron. Hans segl inneholder initialene «[.] T», antagelig «O T» da første bokstav ser ut til å være øvre del av en «O».

25.05.1610 var «Estenn Forbrigtt» blant de tolv bøndene i Fron som forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «Ø O».

Østens patronymikon begynner med «O». Samtidig er seglene til Lodvar, Olav og Østen såvidt like - alle tre har to hakker eller sliuler (til korntresking?) i kors innenfor nær identiske skjold - at det er grunn til å tro at vi taler om svigerfar, far og sønn.

På noen internett-sider oppgis det at Olav var gift med en datter til Østen Jonsen Helle/Vestad (~1535 - < 1611) og Marit Vestad som døde ca. 1627 på Vestad i Ringebu. Dessverre oppgis ingen kilder som kan bekrefte dette.

Da ville det nok være mer trolig at Olavs sønn Østen var gift med en datter til Østen og Marit på Vestad, slik andre internett-sider oppgir. Vi vet at hans hustru het Marthe. Men heller ikke dette har jeg funnet dekning for i kildene.

Ifølge Engebret Hougen: «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, side 154, er barna til Østen og Marit på Vestad født fra ca. 1560 og utover, ingen av de barna som nevnes her oppgis å hete Marit.

Olav Torsteinsen bygslet Forbrigd ved fogderegnskapet 01.05.1605 - 01.05.1606.

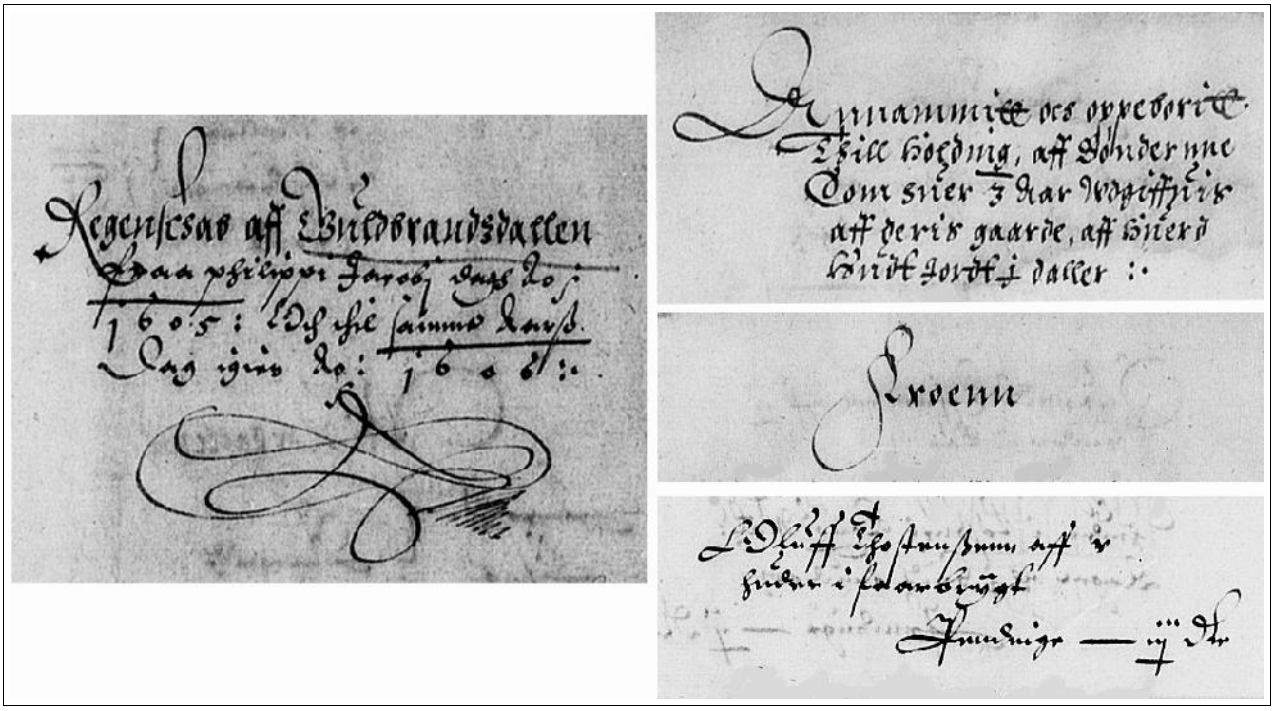

Fogderegnskap 1605-06. H Gudbrandsdalen fogderi, Froen prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 21, legg 1, litra 1, bilde 6).

«Regenschab aff Guldbrandsdallen
fraa Philippi Jacobj dagh A[nn]o 1605: Och thil Samme Aarß Dag igien Ao: 1606:-».

«Annammitt och oppeboritt Thill Holding, aff Bøndernne Som huer 3 Aar Udgiffuis aff deris gaarde, aff Huerd Hudt Jordt ½ Daller :-»

«Froenn

....

«Oluff Thostenßen aff 5 Huder i Faarbrygt
Penndinge --- 1½ Dlr».

Et av bispestolens dokumenter fra perioden 1581-1612 beskriver en grenseoppgang mellom Forbrigd og nabogården.

Thiøstøll Nørstegaard, Ammud Kiorstadt, Lasse Hauge, Steiner Berke, Gulijch Kiørstadt og Anders Dalsseg, svorne lagrettemenn i Fron i Gudbrandsdalen, lensmann Gunner Jldtstadt og kongelig majestets fogd over Gudbrandsdalen, Lauritz Gramb, var samlet 17.06.1608 i en jordgang mellom Forbrijgtt og Fraffuerstadt i Kvam i Frons sogn for å skille gårdene fra hverandre «Reenn och steen». Forbrigd er kongelig majestets gård, mens Frostad nylig er kommet til bispen i Oslo.

Skillet mellom gårdene ble gjort med tre marksteiner. Elland Frostad fikk jordstykket som ligger nord ut fra Forbrigds gård etter det gamle steingjerdet og ned til Joen Wiigs «Hauffeldt» og videre sør til den første marksteinen som ble nedsatt. Tingskriver Niels (?) medbeseglet brevet. [7 segl på rekke].

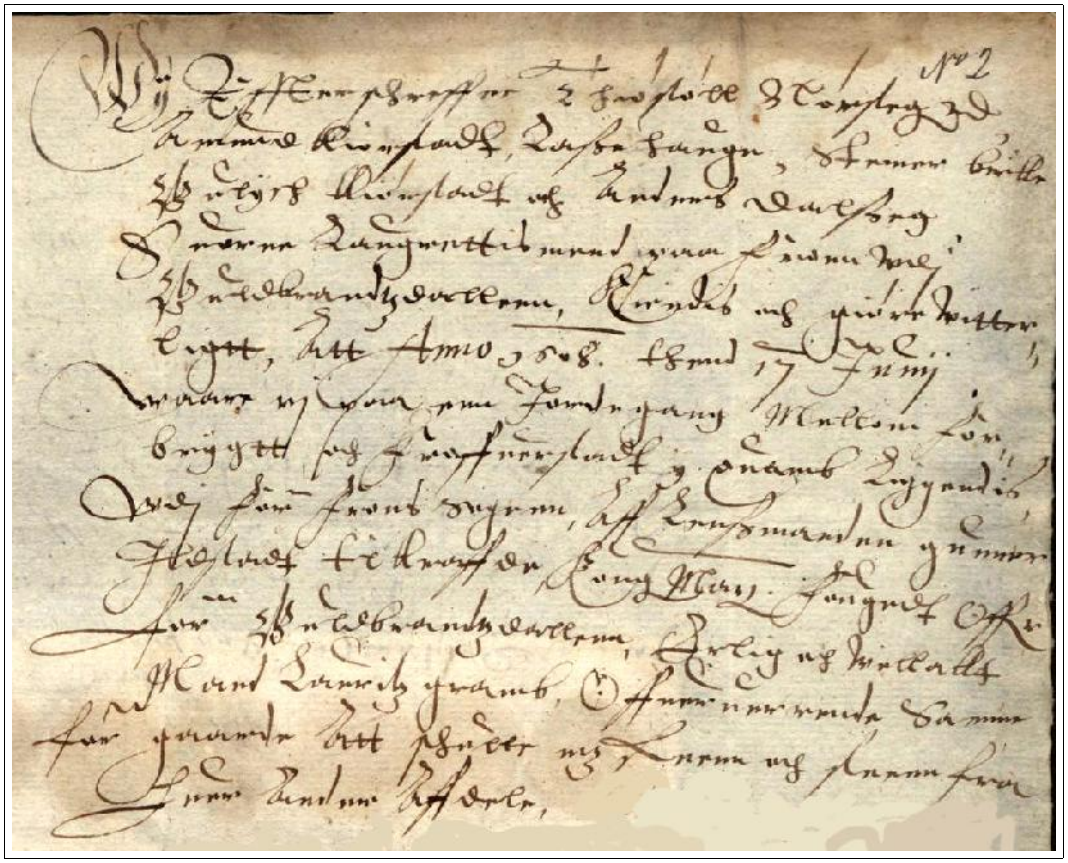

Oslo stiftsdireksjon, Bispestolens dokumenter, Digitaliserte dokumenter 1, 1581-1612 - Bilde 8 (Utsnitt),

«Vii Eftterschreffne Thiøstell Nørstegaard Ammund Kiørstadt,Laße Hauge Steiner Brekke Gulyrch Kiørstadt og Anders Dalßeg Suorne Laugrettismend paa Fronn udj Guldbrandzdallen, Kiendis och giøre Vitterligtt, Att Anno 1608. thend 17 Juny Waare vj paa een Jordegang Mellom Forbrygtt och Froffuerstadt i Quamb Ligyendis vdj Forn Froens Sogenn, Aff Lensmanden Gunnar Jldstadt til troffde(?) Kong Maiz. Fougedt Offr før Guldbrandtzdallen, Erlig och Milla.. Mand Lauritz Gramb. Offerveerende samme for Gaarde Att schulle ... Reenn och Steen fra huer Andre Affdele,»

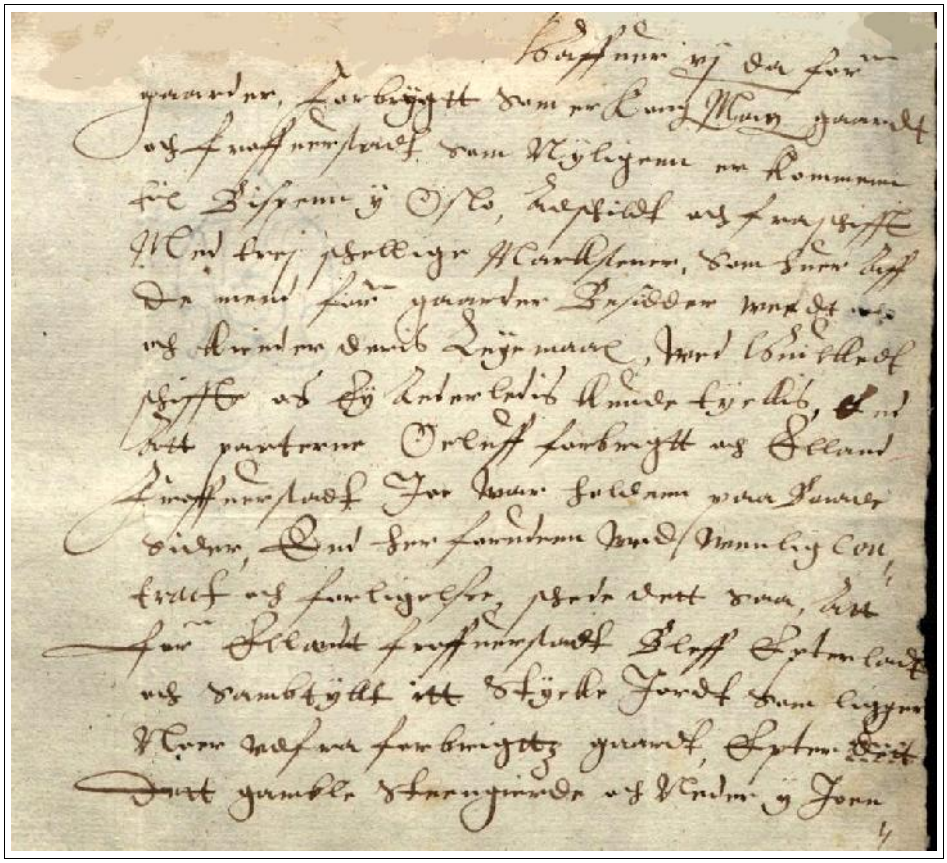

Oslo stiftsdireksjon, Bispestolens dokumenter, Digitaliserte dokumenter 1, 1581-1612 - Bilde 8 (Utsnitt),

«Haffuer Wi da forn Gaarder Forbrygtt som er Kong Maiz Gaardt och Fraffuerstadt som Nyligenn er kommen til Bispenn y Oslo, Adschildt och fraschifft Med trej schellige Markstener, som huer Aff de mend for Gaarder Besidder meedt och kiender deris Leyemaal, Med l.i.kedt schiffte och Ey Anderledis Runde tyrkis, ... Att parterne Oeluff Forbrigtt och Elland Fraffuerstadt Joe m.r holdenn paa Baade sider, End her forudenn Mend Nennlig Contract och Forligelse, schede dett saa, Att for Ellendt Fraffuerstadt Bleff Epter Londz och sambtyke ett styeke Jordt som ligger Noer udfra Forbrigtz Gaardt, Epter dett gamble steengierde och Neder y Joen»

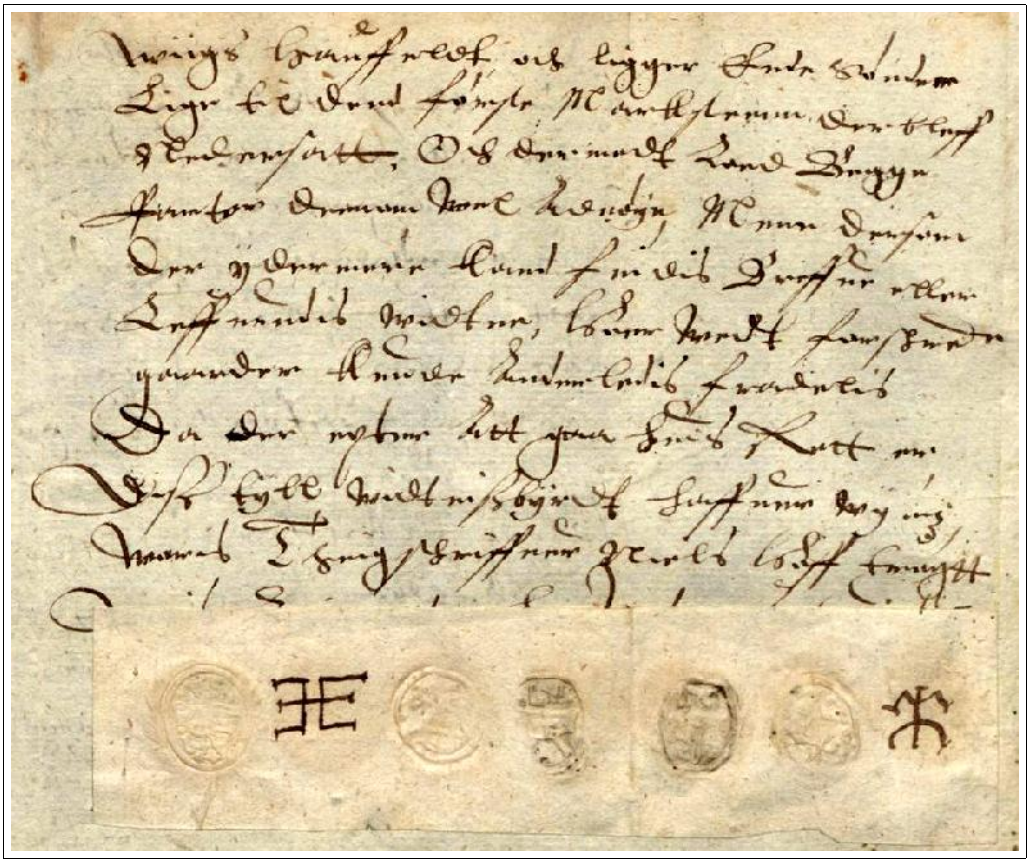

Oslo stiftsdireksjon, Bispestolens dokumenter, Digitaliserte dokumenter 1, 1581-1612 - Bilde 9,

«Wiigs Hauffeldt, och ligger Ende søeder Lige til dend første Marksteenen der bleff Nedersatt. Och dermedt kand Begge Parter derom N... Adeøye Menn derfor dem ydermere kand findis Breffue eller Leffuendis Widtne, Hoer Medt forschrefne Gaarder Kunde Anderledis fradelis. Da der epter Ett ... Hvis Rett er ... fyll vidtnißbyrdt haffuer ... Mannd Thingschriffuer Niels ... [medbeseglet brevet]».

Det er trolig at Olav døde ca. 1608.

Det er ikke gitt noen fullgod tyding av gårdsnavnet Forbrigd. Rygh mener at det siste leddet er brekke, bakke, og skulle da tyde at gården lå i skrånende terreng. Begrunnelsen er noe tvilsom.

Forbrigd var erkebispegods, og er oppført i jordeboka til Olav Engelbrektson med 20 alner vadmel, som svarer til 4 huder.

Vadmel, dialektalt også kalt vadmål, vømmøl og annet, er grovt, kypervevd ullstoff, mer eller mindre valket eller stampet. Vadmel ble svært mye brukt til klær blant norske bønder og allmuesfolk tidligere. Vadmel ble som regel produsert av bøndene selv av ull fra gårdens sauer.

Forbrigd er fullgård i 1604. I 1668 har Forbrigd en skyld på 20 alner vadmel, 6 skinn og 18 merker fisk. Det motsvarer 5 huder. Gården er kongens eiendom, han slo til seg erkebispegodset ved reformasjonen. Vetl-Klevstad med skyld 2 skinn brukes i 1668 under Forbrigd, av dette eier brukeren på Forbrigd ½ skinn og Halvor Bilben 1½ skinn.

I 1723 har Forbrigd blitt selveiende. Under gården ligger nå «Baasøen og Engeberg». Skylda er 10 skinn, 18 merker fisk og 20 alner vadmel. Økningen på 4 skinn skriver seg vel fra de underliggende «Baasøen og Engeberg». Forbrigd er gjestgivergård i 1723. Alt tyder på at den gamle allmenveien på den tiden gikk «øvreframt» i Kvam.

Forbrigd har kvern i 1668 og 1723. I 1723 heter det at det til gården ligger fiske i Furusjøen «som herefter skal blive taxeret». Forbrigd setrer på Tjønnsetra i 1668 som idag.

Med en skyld på 5 huder var Forbrigd blandt de større gårdene i Gudbrandsdalen. Den slekt som først på 1600-tallet kom til gården hadde nær tilknytning til toppsjiktet innen bondearistokratiet i dalen, og sist på 1600-tallet og først på 1700-tallet hørte brukerne på Forbrigd til de virkelig store jordeierne i dalen. Det fantes tilgjengelige midler som dyktige folk i ætta visste å forvalte, slik at velstanden holdt seg. Slektshistorisk er ætta på Forbrigd av stor interesse. Til Forbrigd kom det gifte fra de største gårdene i dalen, og jenter fra Forbrigd ble gift til de beste gårdene. På 1600- og 1700-tallet dannet de øverste lag av bondearistokratiet i dalen en avgrenset slektskrets. Innen denne slektskretsen spilte Forbrigd-ætta en viktig rolle, og ikke minst innen bondearistokratiet i Fron.[457]

457 Oslo stiftsdireksjon, Bispestolens dokumenter, Digitaliserte dokumenter 1, 1581-1612 - Bilde 8 og 9. Fogderegnskap 1605-06. H Gudbrandsdalen fogderi, Froen prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 21, legg 1, litra 1, bilde 6). Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III (1974), side 154. Einar Hovdhaugen: Gardar og slekter i Fron, bind II, Nord-Fron, side 494-496. Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 82. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 118 Allmuen i Vågå (1591), side 140 og 233, segl 3 - 119 Allmuen i Fron (1591), side 141 og 233, segl 9 - 342 Allmuen i Fron (1610), side 305 og 421, segl 12.

(Barn X:1011)

Gift med neste ane.

Barn:

Østen [Olavsen] Forbrigd. Levde 1609 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP). Død omkring 1635 på Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP). (Se X:1011).

XI:2022 mm mm mm ff mf m

??? Lodvarsdatter Slette.

Olavs hustru var trolig datter til Lodvar [Gunnarsen?] Slette (<1561 - ~1602).

De hadde følgende barn (minst):

Østen, gift med Marthe, døde ca. 1635 på Forbrigd.[458]

(Barn X:1011, Far XII:4043)

Gift med forrige ane.

XI:2041 mm mm mm mm ff f

Erich Trondsen Tynnøl/Bjølstad. Født omkring 1510. Levde 1591 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1595 i Heidal, Sel (OP).

Erich var sønn til Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533).

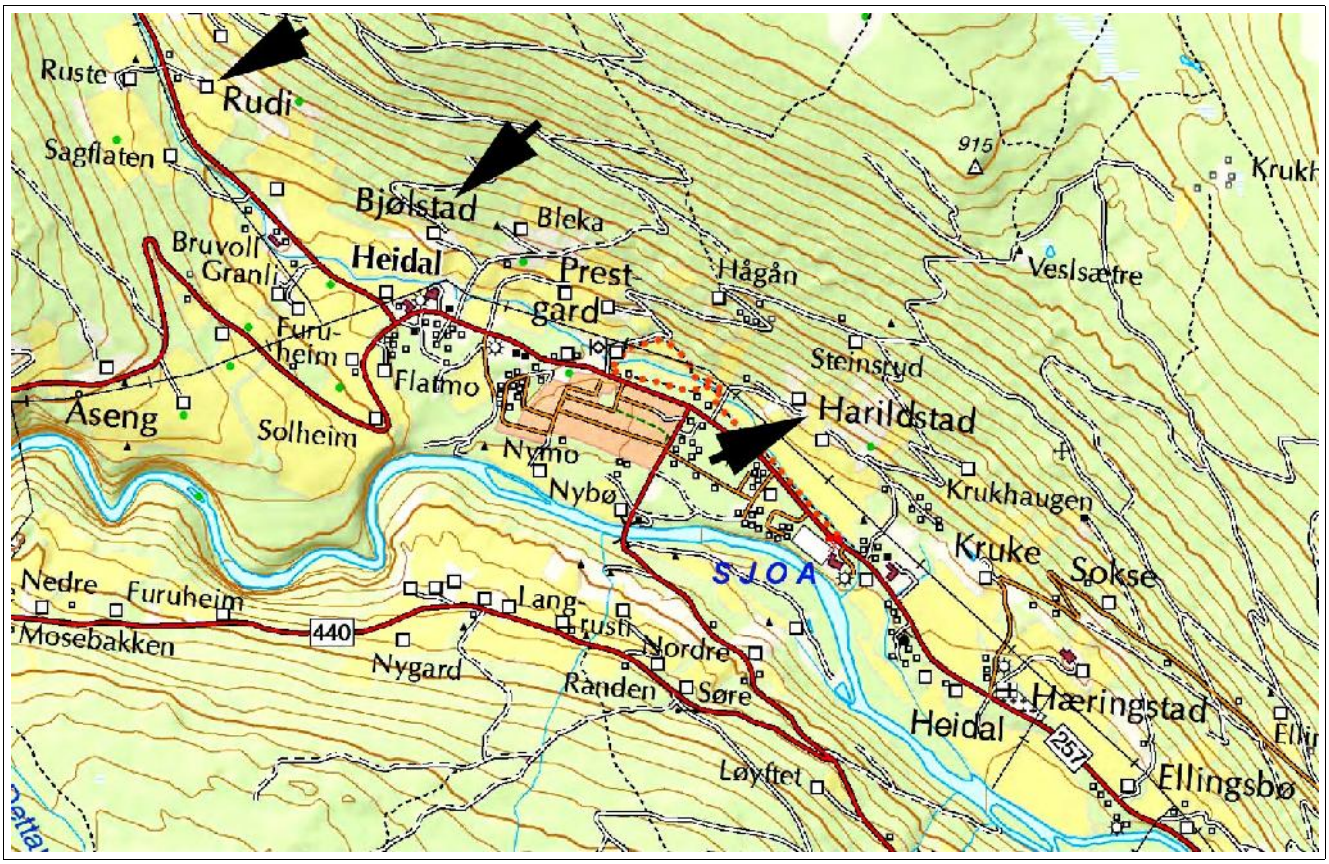

«Slekts»-gårder i Heidal, Sel. Rudi, Bjølstad og Harildstad.

Heidal er en sidedal til Gudbrandsdalen. Dalen går nordvestover fra tettstedet Sjoa, rundt 10 km før kommunesenteret Otta. Dalen og nærområdene omkring utgjorde tidligere Heidal kommune, som ble slått sammen med Sel kommune i 1965. Gjennom dalen renner elven Sjoa som har sitt utløp fra Gjende.

Ved en Herredagsdom i Oslo 23.06.1558 fikk Erich, sammen med sin bror Jon, rett til å løse inn Søndre Valbjør i Vaage fra Henning Lauritzsen Blakar [Munk].

Bjølstad og Rudi var odelsgods i Bratt-slekta, som han fikk da han ble gift med Tora Østensdatter [Bratt] ca. 1540.

---

458 Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 82.

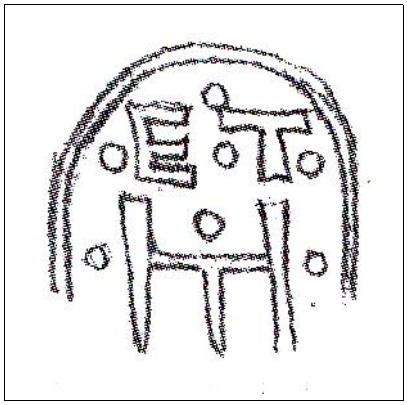

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

04.05.1591 var «Erich Biølstadt» blant de tolv bøndene som på Vågå tingstue forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «E T».

Erich ble trolig svært gammel. Ifølge ovenstående hadde han flyttet fra Tynnøl til Bjølstad før 1591. Om han bodde her eller på Rudi da han døde er ukjent.

Skiftet, som ble holdt 28.09.1606 på Rudi, ble nok avholdt lenge etter at han døde. Og Bjølstad hadde nok eldste sønnen, Tord, da brukt en tid.

På skiftet etter Erich og Tora er det opgitt at de eide hele 33 huder jord. De må derfor ha vært de mest velhavende bøndene i Gudbrandsdalen.

Utdrag - E. A. Thomble: «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen».

«28.09.1606 blev der paa Rudi i Hedalen avholdt et skifte mellem avg. Erik Trondsen paa Bjølstad og hans sal. hustru Tore Østensdtr.s barn, 4 sønner og 3 døtre.

Boet "besad" en stor del faste eiendommer, deriblandt 4 huder i "Valbjørg i Vaage". Det kan vel derfor ikke være nogen tvil om, at den Erik Trondsen, efter hvem skifte holdtes, var den samme Erik Trondsen, der med broren Jon Trondsen ved en Herredagsdom av 23.06.1558 i Oslo fik ret til at indløse fra Henning Munk søndre Valbjørg og en aker under nordre Valbjørg i Vaage, som av deres farfar Erland Trondsen 21.09.1495 var blit solgt til Henning Munks far Lasse Henningsen Munk, mot at betale ham hvad eiendommen efter 6 skjønsomme mænds vurdering fandtes værd. Den nævnte Tore Østensdtr. var saaledes en søster av Tord Østensen (Eysteinsen) Bratt, Erik Rosenkrantz's foged, og en datter av Østen Guttormsen Bratt og Tore Toresdtr. fra Tjerne paa Ringsaker.

Boet efter Erik Trondsen og hans hustru var meget rikt paa jordegods, idet det utgjorde en skyld av hele 30 huder. Dette jordegods tilfaldt paa skiftet barnene saaledes:

a. Den ældste søn Tord Eriksen fik 5 huder i Bjølstad og 1 hud i Aaseng i Vaage.
b. Den næstældste søn Trond Eriksen fik 4 huder i Valbjørg i Vaage,
   1 hud i Hellen sammesteds og 1 hud i Sem i Biri.
c. Den tredje søn Østen Eriksen fik 3 huder i Rudi i Hedalen og
   3 huder i Vallestad (Vestad) i Ringebu.
d. Den fjerde søn Guttorm Eriksen fik 5 huder i Angaard paa Dovre og
   1 hud i Vallestad (Vestad) i Ringebu.
e. Den ældste datter Anna Eriksdtr. fik 3 huder i Kili paa Dovre.
f. Den næstældste datter Live Eriksdtr. fik 2 huder i Rud paa Fron og
   1 hud i Enangen i Vaage, og
g. den yngste datter Tore Eriksdtr. fik 2 huder i Kaggerud [Heggerud?] (i Vaage),
   ½ hud i Joronstad paa Sel, 3 skind i Skrien i Vaage og 3 skind i Kili.»[459]

(Barn X:1021, Far XII:4081)

Gift omkring 1540 med neste ane.

Barn:

Trond Erichsen Bjølstad/Valbjør. Født omkring 1550 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Levde 1610 på Valbjør, Vågå (OP). Død omkring 1638 på Valbjør, Vågå (OP). (Se X:1021).

XI:2042 mm mm mm mm ff m

Tora Østensdatter [Bratt]. Levde 1555 på Bø, Lesja (OP). Død før 1595 i Heidal, Sel (OP).

Tora var datter til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545), trolig i hans 2. ekteskap med en ukjent mor.

459 E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 97- 99. Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST VI 1937-38, side 58-59. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III (1974), side 24-26. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 118 Allmuen i Vågå (1591), side 140 og 233, segl 1. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom»., side 231.

Av et diplom skrevet på Bø i Lesja 21.11.1555 framgår det at «Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter [er] sambarne syskiin till fader och moder» (DN III 1176). Ivar og Engebret nevnes kun i dette diplom.

«Ollom monnom som thette breff sseea eller høre sender wy Olluff Korby Eriik Bøy Guttorm Hattrym och Haldo Hollene suorne logrettis mend paa Lessøø att wy ware paa Bøj rette steffne stuffue torsdagenn nest for sancte Karynn dagh aar 1555 y k. m. ffodz neruerlsse och flere gode mend hiørde wy ytth wenlight och ytt suskenn skyfft emellom Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter sambarne syskiin till fader och moder. Bleff ty saa forlichte att Tore Østensdatter schulle følge v. #s. y Holagger oc end hudeschill y Sylsgiørd tyll ewerdelyge eydom vnder seg och syne affkomme och erui(n)ghe forti thett war hynnis faders godtz och rette odall och schall thette skyffte vbrødelig holldis. Att saa err y sandhed som forschreuith staer setter wy wore jndsigel medh begge hynnis broders jnsegell neddenn for thette wortt obne breff som giordtt warr aar och dag som forschreffuith staerr etc.»

Sammendrag:

Fem Lagrettemænd paa Lesje kundgjöre et Arveskifte mellem de 3 Söskende Ivar og Engelbrekt Öysteinssönner samt Thora Öysteinsdatter.

Vi vet ikke sikkert om nevnte Tore Østensdatter er identisk med Østen Guttormsen [Bratt]s datter med samme navn!

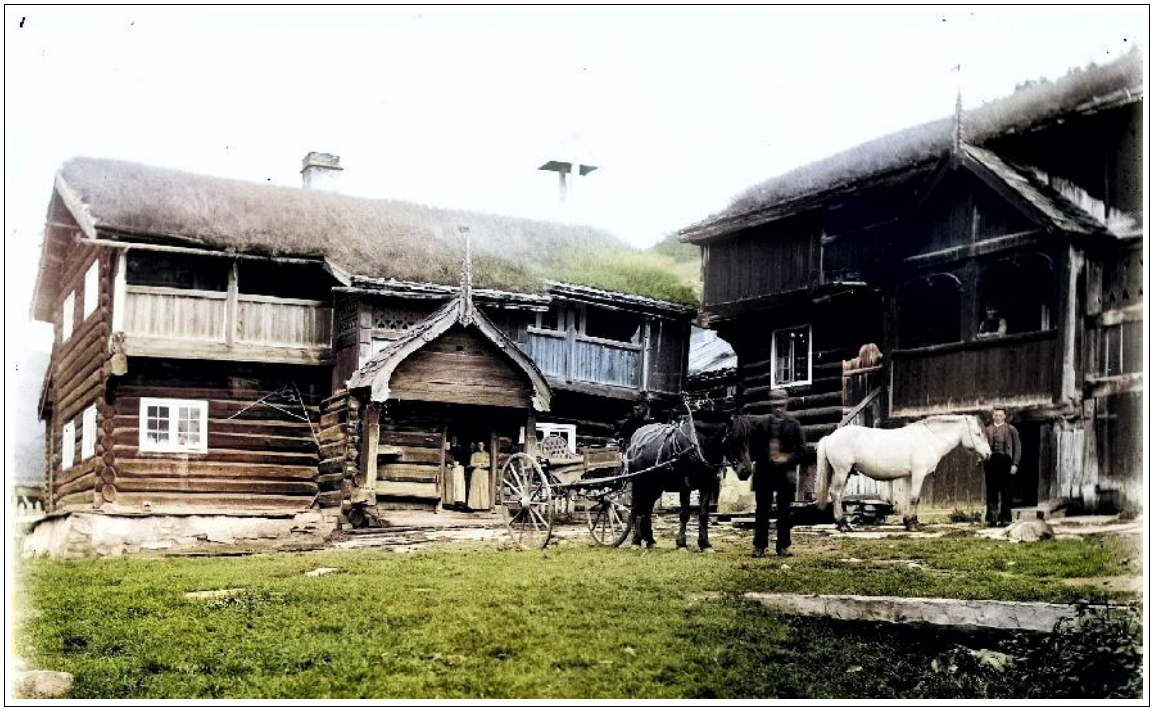

Bjølstad gård i Heidal 1910. Foto: Kristoffer Horne, Hedmarksmuseet

Hun og Erich hadde følgende barn (minst):

Ca. 1550: Tord, døde i 1620 på Bjølstad.
Ca. 1550: Trond, gift med Eline Mikkelsdatter Munk, døde i 1638 på Valbjør.
Ca. 1555: Østen, døde muligens omkring 1608 på Rudi.
Ca. 1560: Guttorm, døde i 1640 på Heringstad.
Ca. 1560: Anne.
Ca. 1560: Live.
Ca. 1565: Tora.

Etter det Nils Stub har notert i sine opptegningsbøker har det vært strid om noe av Bjølstadgodset i årene før 1575:

1. 16.06.1572 har han notert:

«Anno 1572 Sancte Botolffs affthenn paa Edzuald Lagtinngh: [p. 33].»

«Skall the pendinge betallis som Peder Bratt haffde lontt oc Erich Brattis søster wiige tiill forne gardtt Arne gard som Erich Bratt hadde vtsett.

Schall Knud Bagge [gift med Marthe Torsteinssdotter, Peder Østensens enke] och Erich Biølstad møde her paa Etzuald thenne same aars dag till widre proff och beuisning the haffue paa baade sider om Biølstad och hues arff – [ikke fullført].»

2. 24.01.1573 har han notert:

«Tridie sogne fore [p. 53].»

«Tore Østensdotther paa Bølstadt [skall (overstrøket)] och Cissel hindis søster, skall vige till Arnegard, Och betale theris broderbarn igen hues [beuiselig (overstrøket)] pendinge som Per Bratt theris fader [dvs. deres bror Peder] vdlagde att løse samme gard mett, och beuisis att hans egne frelse pendinge ther fore var vdlagt, Knudt Bagge stodt i

rette paa sin [quindis (overstrøket)] steffbarns vegne.»

3. 25.06.1575 har han notert:

«Første syckne epther» [p.197]».

«Knudt Bagge Niels Gulsuold och Erich Biørnsen skulle møde paa Biø(r)nstadt, løffuerdagen for Sanctj Mi(c)hils dag (24 Septbr.) om en gard the sagde at Knudt ville trenge them till att bytte aff,»

4. 11.10.1576 har han notert:

«Then første syckne for vinthernetthene» [p.250]».

«Knud Bage skall beholle thenn gaard Rud han haffuer j pant aff Tor Bratt jndtil saa lenge hand faar synne wdtlagde (pen)dinge jgenn effth(e)r hans breffs lydelze som hand beuiste met breff och seigel sandt att were Och the breffue som tilforne ere sagde macteløse skal effth(e)r thene dag icke kome Knud wnder øigen disligiste giorde Knud syn Edt att hand . . . . . end hans hustrus . . . . . [e]r tilbyt j salig Tor Brattis . . . . . neruerelse»

Søstrene Tora og Sidsel fikk således rett til å løse inn Arnegard, som Eirik hadde satt i pant til Peder, og likeledes til å løse inn det godset som Tord hadde pantsatt.

Tora levde enda i 1575 da hun den 10. oktober på Bjølstad (utrykt diplom i Riksarkivet) skiftet jord med søsteren Sidsel (Cecilie). Ektemannen er da ikke nevnt, så han er nå antagelig død.

Sidsel fikk ved skiftet følgende eiendommer:

5 huder i Skidaker (Skjåk) i Skjåk,
3 huder i Kjæstad i Lom,
½ hud i Storurd (Storødegarden) i Løten,
2 huder i Viste på Vågå,
4 huder på Hjelle, Dovre.

Tora fikk

Bjølstad i Heidal med 10 huder og
Arngard på Dovre med 5 huder.

Dessuten ble de enige om at Tora skulle betale søsteren 3 skinn i landskyld hvert år, da hun hadde fått ½ hud mer på sin lodd.

Dertil fikk Sidsel 1 hud i Viste da dette var Sidsels mødrene gods, og Tore fikk istedet 1 hud i Hjelle.

«Same thid hørde wi Och saa at Førne Thore Østensdatter gaffue Och wnte
sin szøster Sidzell en hud I wiste paa wage som waar hendis Mørne (møderne)
gosz for en hud I heille paa doffre ..»

Dette kunne tyde på at de ikke hadde samme mor, men det er ingen andre kilder som tyder på det. Trolig er det bare klønete skrevet av presten Jens Jensson på Lesja som førte det i pennen. Vi vet fra andre brev han har skrevet at såvel hans rettskriving som uttrykksmåte ikke var særlig god.

Ellers skal en merke seg hvem som var tilstede ved dette skifte. Det var i tillegg til presten, Endre Blesum, Tore Tynnøl, Tore Hattrem og Steinar Hågå. Tore Tynnøl var bror til Tora Østensdatters mann, Eirik Trondsen.

På skiftet etter Erich og Tora, avholdt på Rudi i Hedalen 28.09.1606 lenge etter at de døde, ble det oppgitt at de eide hele 33 huder jord. De må derfor ha vært de mest velhavende bøndene i Gudbrandsdalen.[460]

(Barn X:1021, Far XII:4083, Mor XII:4084)

Gift omkring 1540 med forrige ane.

XI:2043 mm mm mm mm fm f

Michel Lauritzsen Blakar [Munk]. Født omkring 1540 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1625 på Blakar, Lom (OP).

Michel var sønn til Lauritz Henningsen Blakar [Munk] (~1505 - 1565) og
Gunhild (levde 1525).

460 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 18 (p. 33), side 26 (p. 53), side 106 (p. 197) og side 134 (p. 250). E. A. Thomle i NST II (1929-1930): Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen, side 97-98. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 332-334. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 82-83, 103-04, 112-113; bind III, side 24-26. Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

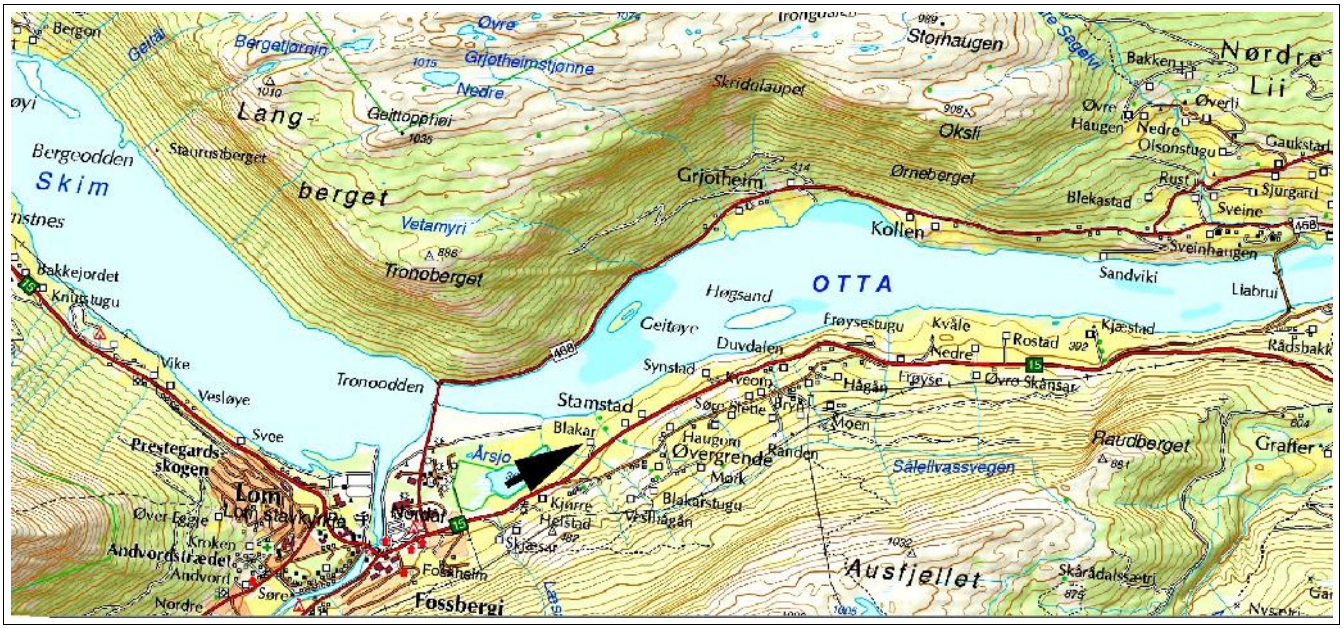

«Slekts»-gårder i Lom: Blakar.

Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1560: Eline, gift med Trond Erichsen Bjølstad, død etter 1620 på Valbjør.
Ca. 1562: Laurits.
Ca. 1565: Rolv, døde i 1635.
Henning.

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 9:
«I Gudbrandsdalen levet fra 14oo'tallet i bondestand en familie Munk av vaaben, som var særlig knyttet til Lom og, maaske fordi den i agnatiske led aldrig var talrik, altid var i god velmakt med til sine tider ganske stort jordegods. Til omkring midten av 1500'tallet førte dens medlemmer ættenavnet, efter den tid kom gaardsnavnene istedet, men det for ætten særmerkede fornavn Henning gaar igjen i kognatiske led paa mange veier og peker tilbake til en fælles oprindelse. Netop derfor har genealogerne antat at den familie Munk, som paa 1600'tallet dukker op i prestestand i Hallingdal og Telemarken, paa en eller anden vis maa være utgaat av den gamle æt, men hvordan forbindelsen har været har hittil ikke latt sig paavise. En hel del Gudbrandsdalske bondeslegter har sin rot i de gamle Munk'er og de genealogiske forhold ogsaa forøvrig byr paa mange interessante kombinationer».

I 1574 foretok Michel et jordbytte med sin bror Olufs enke og datter, hvorved han fikk halve gården Blaker.
Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 9:
«Under 27/6 1574 udstedte presten paa Lom hr. Knut Nielsen, lagmanden paa den Oplandene Peder Christensen og to lagrettemænd, Sivert Vange og Johannes Malaug et aapent brev, hvorefter Synnøve med "hendes bonde" Anders Olsen og hendes bror Oluf Simonsen paa hendes barns vegne den dag hadde indgaat paa et jordskifte med Michel Lauritzsøn Blaker (Lauritz Henningssøns Søn). Michel vilde ha den anpart paa 4 huder av gaarden Blaker, som sal. Oluf hadde sittet med, og tilbød Synnøve i vederlag 2 huder i Bjørstad, 1 hud i Skaarset, 1 hud i Hovin i Faaberg og 9 skind i Romsaas i Ringebu. Herom ble de da forlikte, og det synes som Synnøve og hendes datter kort derefter er flyttet ned til Hovin i Faaberg.»

17.06.1590 (skindbrev på Blaker) inngikk han et forlik med søsteren Eline hvorved han fikk den andre halvdelen av Blaker samt ½ hud i Skjæsar i Lom og ½ hud i Orden i Eidsbygda i Romsdalen. Av sin mors gods overtok han 3 huder i Frisvold i Eidsbygda og ½ hud i Fossum i Tretten.
I bytte fikk Eline 1 hud i Skjæsar og 2½ hud i Fossum.
Ved dette forlik ble det uttrykkelig bemerket at Michel hadde arvet en del av godset etter en bror og to søstre, som døde ugifte (diplom på Blaker).

Han bodde på Blaker og ble den rikeste mann i sin tid i Gudbrandsdalen nest etter fogden Lars Gram på Steig.

Landskatten til Martini i 1610 viser:

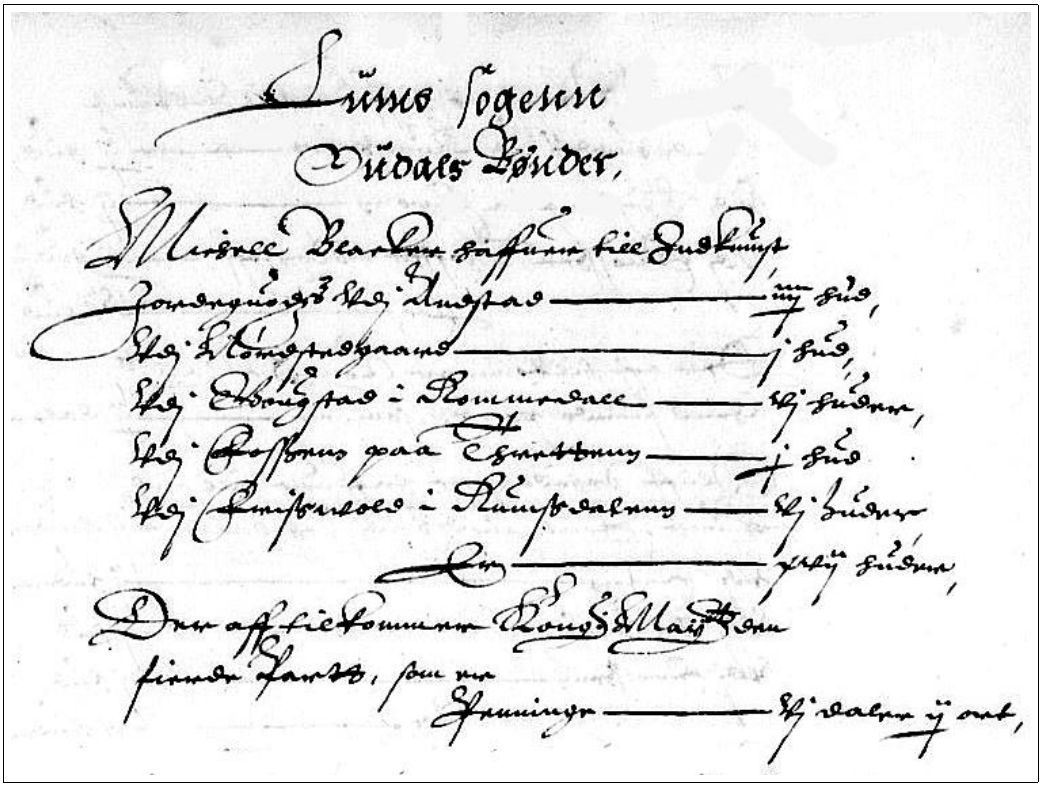

Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 239).

«Lumb sogenn
Oudals Bønder»
«Michell Blacker haffuer till Jndkumst
Jordeguodzs wdj Andstad – 3½ hud
Wdj Nördstedgaard – 1 Hud
Wdj Goudstad i Rommedall – 6 Huder
Wdj Foffnes paa Threttenn – ½ Hud
Wdj Frißuold i Rumßdalenn – 6 Huder
Er – 17 huder.
Der aff giffued Kongl: Maitz: thend fierde part, som er
Penninge – 6 daler 1½ ort.»

Register og manntall på alle odelsbønder i Gudbrandsdalens fogderi, 17.02.1615.

Denne serien av jordebøker er utarbeidet etter ordre i Krigsordinansen 1614. Hovedformålet med denne jordebokserien var å kartlegge hvem som var odelsbønder, med sikte på å velge blant dem til den nyopprettede ståede norske hæren. Dernest skulle det kartlegges det odelsgods disse odelsbøndene eide og hvilket krongods de i tillegg brukte utenom odelsgodset, og Kronens inntekter av dette krongodset. Jordebøkene skulle ikke inneholde alt odelsgods, men kun odelsgodset som var eid av en odelsbonde.

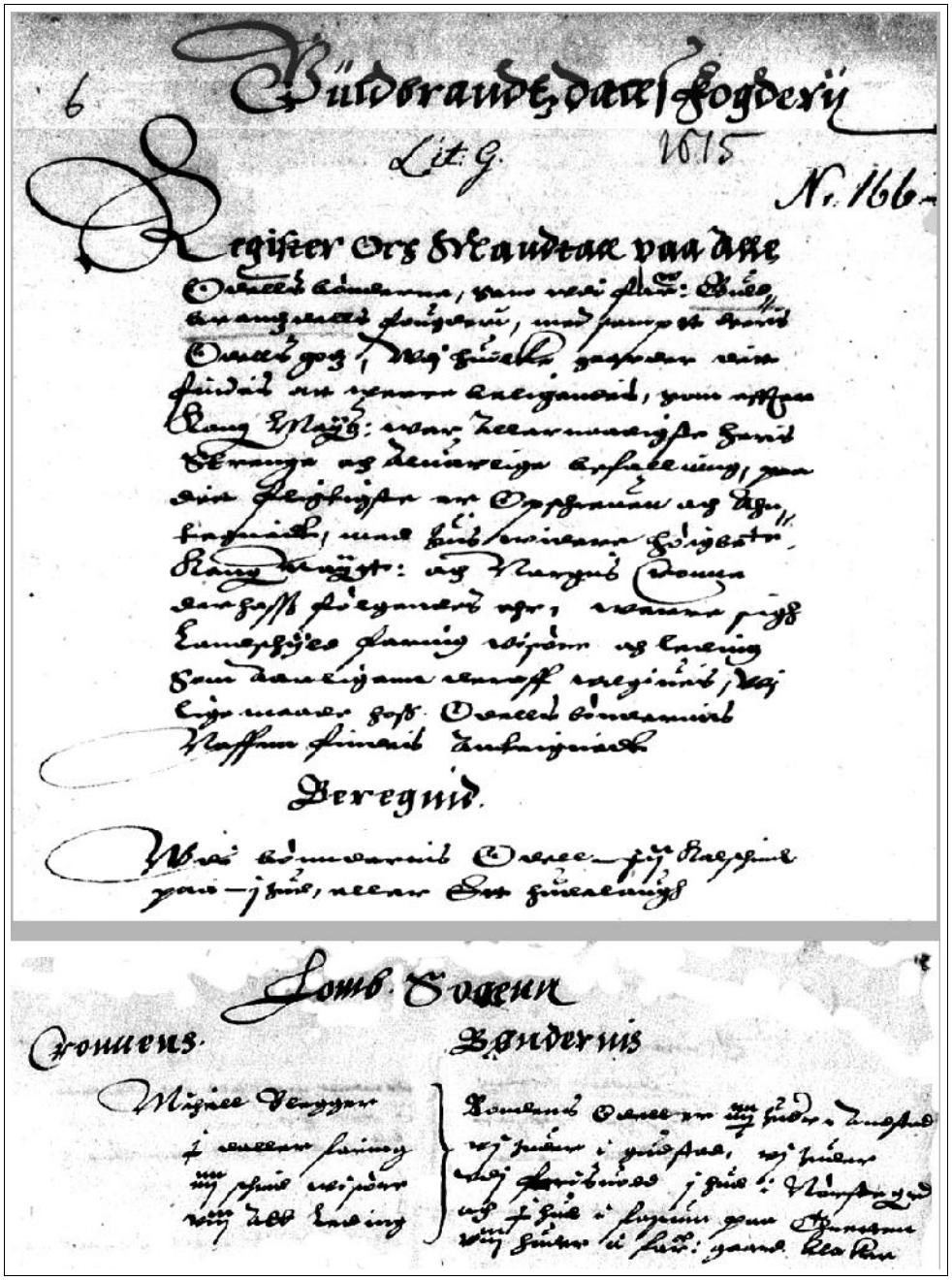

Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 175.

«Guldbrandtzdalls Fogderij.

Lit: G. – r. 166.

Register och Mandtall paa alle Odelsbönderne, som wdj fornefnte Guldbrandzdalls fougderie, med samptt deris Odells godz, Wdj huilke gaarder dett findis att werre beligendes, som effter Kongelig Mayestets war Allernaadigste Heris Strenge och Aluarlige befalling, paa ditt fligtigste er Opschrefuen och Ahntegnidtt, med huis widere Höigbetroede Kongelig Maytestets och Norgis Cronne derhosß fölgendes ehr, werre sigh Landschyld foring wisöre och leding som Aarligenn deraff wdgiues, vdj lige maade hoß Odells böndernis Naffne findis anteignedt.

Beregnid Wdj bönndernis Odell 12 kalschind paa 1 hud eller Ett hudelaug.»

«Lomb Sogenn» «Michell Blagger.»

½ daller foring,
4 schind wisöre,
8 alb. leding.

Bondens Odell er

3½ huder i Andstad,
6 huder i Gudstad,
6 huder vdj Frisuold,
1 hud i Nörstegaard och
½ hud i Fosum paa Thretten,
8 huder i fornefnte gaard Blaker.»

Såvel Michel som hans hustru levde enda i 1620 og var da «to meget skrøbelige folk med sygdom og svakhet

ganske betvungen», og «da de ikke vite hvilken tid Gud almægtigste vil henkalde dem av denne verden til sit evige rike» delte de 27.03.1620 alt sitt jordegods mellom sine 4 barn «forat undgaa tvist og trætte efter sin død». Barna var:

A: Eline Michelsdatter [Munk] var gift til Valbjør i Vågå og fikk i 1620 2 huder i Gaustad, 2½ hud i Melby i Romedal og en gårdspart i Fron.

B. Rolf Michelsen Blaker [Munk] fikk i 1620 som eldste sønn hovedbølet Blaker til åsete, 8 huder, samt 1 hud i Frisvold i Eidsbygda.

C. Henning Michelsen [Munk] fikk i 1620 2¼ hud i Helstad i Lom til åsete samt 1 hud i Nørstegaard ved Staurust, 3½ hud i Annestad i Skiaaker, 1½ hud i Frisvold og noen mindre gårdsparter.

D. Lauritz Michelsen [Munk] fikk etter foreldrene i 1620 gården Gaustad i Romedal, 4 huder til åsete, samt 2 huder i Øvre Frisvold, 1½ hud i Nedre Frisvold, ½ hud i Kjæstad i Lom og 1 hud i Orden i Eidsbygda i Romsdalen.

En eiendomstvist fra 1628 ser ut til å ha vær et oppgjør mellom ætlingene etter Marit Gautesdotter og Mons Trulsson. Torbjørn Torbjørnsson stevner da Christiania-lagmannen Jakob Hansson for Herredagen fordi Jakob to år tidligere har dømt at (Nordre) Gaustad og Melby i Romedal skal følge Mikkel på Blakar i Lom og hans sønn Henning Mikkelsson (NHD [tredje række] II s. 96-97). I selve herredagsdommen lider Torbjørn på nytt nederlag. Rolv Mikkelsson tildømmes da gårdene på vegne av sin far, Mikkel på Blakar, siden Torbjørn ikke har maktet å bevise sine rettigheter til gårdene (NHD [tredje række] III s. 53). Mikkel og hans ætt (Munk av Blaker) har trolig eid gårdene en stund. Vi ser i alle fall at han – «Mickell blak i Gudbrandsdall» – i 1616-1617 råder for bygselen til (Nordre) Gaustad i Romedal og følgelig eier den største parten der. Da Mikkel på Blakar og hans hustru 27. mars 1620 gjør skifte med barna, består jordegodset blant annet av 6 huder i (Nordre) Gaustad og 2 ½ huder i Melby.

Torbjørn Torbjørnsson (Skaktavl) d.y. var sønn av Mons Trulssons datter Rønnaug Monsdotter, mens Mikkel var sønnesønn av Åse Bjørnsdotter, Marit Gautesdotters datter. Mons Trulsson bodde en tid på Gaustad i Romedal, en gård han må ha fått med Birgitte Gautesdotter. Det er rimelig sikkert at både Nordre og Søndre Gaustad og Melby har tilhørt Gautesdøtrenes ætt, i likhet med Imset og Spanga i Løten og Søndre Hove i Fåberg. Alle disse gårdene var på begynnelsen av 1600-tallet eid av etterkommere av Åse Bjørnsdotter og hennes søster.

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 11:
«Michel Lauritzen Blaker [Munk] blev den rikeste mand i sin tid i Gudbrandsdalen næst efter fogden Lars Gran paa Steig, I 1574 foretok hand et ovenfor nævnte jordbytte med sin bror Olufs enke og datter, hvorvidt han fik halve gaarden Blaker, og i 1590 indgik han et forlik med søsteren Eline Lauritsdatter, hvorefter han fikk den anden halvdel av Blaker samt 1/2 hud i Skjæsar i Lom og 1/2 hud i Orden i Eidsbygden i Romsdalen og endelig av sin mors gods 3 huder i Frisvold i Eidsbygden og 1/2 hud i Fossum i Tretten, medens Eline, aom ovenfor nævnt fik 1 hud i Skjæsar og 2 1/2 hud i Fossum. Ved dette forlik blev uttrykkelig bemerket at Michel hadde arvet en del av godset efter en bror og to søstre som døde ugifte. (Diplom paa Blaker). Saavel Michel som hans hustru levet endnu i 1620 og var da "to meget skrøbelige folk med sygdom og svaghed ganske betvungen", og "da de ikke vite hvilken tid Gud almægtigste vil henkalde dem av denne verden til sitt evige rike" delte de 27/3 d. a. alt sit jordegods mellom sine 4 barn "forat undgaa tvist og trætte efter sin død."».[461]

(Barn X:1022, Far XII:4085, Mor XII:4086)

Gift

Barn:

Eline Michelsdatter [Munk]. Født omkring 1560 på Blakar, Lom (OP). Død etter 1620 på Valbjør, Vågå (OP). (Se X:1022).

XI:2045 mm mm mm mm mf f

Aasmund Harildstad/Sandbu. Født omkring 1500 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Levde 1564 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP).

Aasmund kom fra gården Harildstad i Kvikne.

Ivar Kleiven skriver i «I Gamle Daagaa» at han var verge for Sødorpkirken mellom 1562 og 1564. Det har han antagelig fra et diplom som ligger på Harildstad og som prost Hans Stabell skrev 15.08.1564, om at «Asmund Haraldstad» har vært kirkeverge i 3 år:

"I Aarom fraa 1562-64 er han Umbotsmann for Kjørkjun paa Sydorp".

Dette er allt, som er funne um han Ommon Haarelsta».

Det var Aasmund på Harildstad og ikke Amund Iversen Røssum som var gift med Synnøve Ivarsdatter Sandbu!

Forvirringen har oppstått ved en feiltolking av gårdsnavnet «Røisem» nevnt i jordskiftet på Steig i 1588. Skiftet gjaldt gården Røysheim i Lom og ikke Røssem i Kvam, som antatt av Engebret Hougen i «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen, (Harildstad-Sandbu-ætten)» (N.S.T. XII (1949-50, side 234).

---

461 Landskatt Martini 1610. 6 Gudbrandsdalen fogderi, Vågå sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 5, litra 1, bilde 239). Gudbrandsdalen fogderi 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker, skap 9 pakke 351 A, litra G), side 175. S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 9, 11. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 416-17, 427.

Her viser Hougen grafiskt det påståtte slektskap mellom Iver Kolbeinsen Røssem (ca. 1350-94-) og Amund Iversen Røssem/Sandbu (ca. 1480-1511-1528-) via Amund Iversen Røssem (-1434-) og N. Amundsdatter gift med Iver Roarsen Døl (ca. 1430-1474-). Han fortsetter:

«Som det vil sees var Amund Iverson Røssem og Synnøve Iversdatter Sandbus far beslektet i 3. legg, slik som tradisjonen har bevart det i over 400 år, og det er vel utenfor tvil at Synnøve Iversdatter Sandbus ektefelle ikke het Amund Tjøstelson Harilstad, en person som sikkert aldri har levet, men Amund Iverson Røssem.»

Hougen viser i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I (1953), side 117, at han er oppmerksom på at diplomet omtaler Røysheim i Lom, uten at han trekker den logiske konklusjon av dette:

«At Anne Amundsdotter som etter forliket i 1598 fekk 2 huder i Sulheim, flutte dit, er vel ikkje tvil om, men jamvel om det i diplomet står at dei 3½ skinn ho dessutan fekk, var i Røisem der Sammestads", er det vel meir truleg at dette var 3½ skinn i Røssum i Kvam, ikkje Røisheim i Bøverdalen.»(!)

Det fremgår av flere kilder at barna til Synnøve og hennes mann kalles Aasmundssønner og -døtre. I en avskriftsbok etter Ivar Kleiven er det gjengitt et diplom som ikke er kjent fra andre kilder. Dette viser tydelig at deres far het Aasmund og at den aktuelle gården er Røysheim i Lom og ikke Røssem i Kvam:

«24 okt 1598. Hans Glad og lagret fra Ringebu og Fron paa Listad Ting i Fron,

.... Kom udi Rette Anne Asmundsdatter og fremlagde en R. Stevning, som ho stemde Brødrene sine Nils, Tjøstel og Iver Asmunds. med til at svare te fyst, at Tjøstol som no bur paa Nørstegard, hadde trøngt ho fraa den Garden og som ho hadde budt paa i 29 Aar, rødt upp Garden, bygd og vølt um paa det bedste.

.... och begjæring efter fader och moder 2 hele huder 2 huder ij Sullem paa Lumb Liggendis och half fierde schindt i Røisem der Sammestads».[462]

(Barn X:1023)

Gift med neste ane.

Barn:

Ivar Aasmundsen Sandbu. Født omkring 1544 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Død omkring 1634 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). (Se X:1023).

XI:2046 mm mm mm mm mf m

Synnøve Ivarsdatter Sandbu. Født omkring 1510 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1585 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP).

Synnøve var datter til Ivar Gunnarsen Sandbu (~1445 - <1515) og
Karin Paalsdatter Alme (~1445 - ~1520).



Gammelgården på Sandbu i Vågå.

Hun overtok sammen med sin mann, Asmund fra Harildstad, Uppigard, Sør-Sandbu.

462 Ivar Kleiven: «I Gamle Daagaa, Forteljingo og Bygda-Minne fraa Vaagaa» (1907-08, side 303-04. Engebret Hougen: «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen, (Harildstad-Sandbu-ætten)», N.S.T. XII (1949-50), side 223. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 117. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 176 (rettelser til bind I). Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 76-79. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47-48.

Synnøve og Aasmund hadde følgende barn (minst):
Ca. 1542: Tjøstolv, døde ca. 1622 på Nørstegard.
Ca. 1544: Ivar, gift med Rønnaug Sjursdatter, døde i 1634 på Harildstad.
Nils, til Bjørke, antagelig Sygard, hadde kun en datter, døde tidlig, men etter 1588.
Ca. 1545: Anne (kalles Kari i 1588), til Nørstegard, senere Røysheim i Lom, enke i 1598.

Det var neppe noen andre enn barna til Aasmund og Synnøve som eide mer i Gudbrandsdalen.

Overlærer Per Berg, Hamar, skriver i «Omkring jordskiftet på Steig 1588» i N.S.T. XV (1955-56), side 76ff.:
«I N.S.T. XII, s. 225 ff., har Engebret Hougen "Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen", og kjem her fram til mange forvitnelege slutningar. Det viser seg at ikkje alle desse held når dei vert nøgjare saumfare. Seinare, N.S.T. XII, s. 409, legg hr. Hougen fram eit jordskifte, halde på Steig 1. april 1588. Desse to artiklane høyrer for ein del saman, men når ein her er så fri fyrst å gå gjenom dette jordskiftet på Steig ein gong til, så er det fordi det ser ut til å ha vore 2 skifter, og dessutan finst det fleire kjelder som kan nyttast til å fylle ut der ein er på usikker grunn.

Etter skifteforliket, som ligg i Norsk Kjeldeskiftinstitutt, var jordeiga som vart skifta, 44 huder 4½ skinn (ikkje 2½ skinn), og det er truleg største jordeiga som har vore skifta på ein gong i Gudbrandsdalen. Jordi, som hadde vore eige til Gjesling-ætti på Sandbu i Vågå i minst to ættleder før, vart nå delt millom etterslekti av dei tre systrene: Synnøve Ivarsdotter Sandbu, Gunhild Torsteinsdotter Nørstegard og ei syster som ikkje er namngjevi.

Synnøve Sandbu var gift med Amund Harildstad og hadde 4 born: Nils, Tjøstolv og Ivar, og dotteri Anne. (I skiftet i 1588 heiter ho Kari, men sidan står ho i eit anna skifte, og dessutan i eit anna skriv, skrivi for Anne, så det er visstnok det rette navnet.)

Gunhild Nørstegard på Fron var vel ugift, eller iallfall utan born. Ho nemnest i skattelister frå 1557 og 1560.

Den systeri som ikkje er namngjevi, hadde ei dotter Giøde (Gyda) Torgeirsdotter – gift med Tore Gyrdsson og budde på Alme på Fron.

Borni på Sandbu arva både mori og Gunhild Nørstegard, eller 2/3 av jordeiga. På deira lott fall: Bjørke på Fron, 5 huder, Nørstegard, Fron, 6 huder, Sandbu, Vågå, 3½ hud, Øy, Vågå, 3 huder, Holen, Fron, 1 hud, Lykre, Skjåk, 3 huder, Reinshus, Fron, ½ hud, Galde, Lom, 2½ hud, Lund, Skjåk, ½ hud, Røssem (Røysheim i Lom) 7 skinn, Høystad, Ringebu, ½ hud, Suleim, Lom, 2 huder, og Hånsnar, Skjåk, 1½ hud = 29 huder 7 skinn.

Gyda Torgeirsdotter fekk: Alme, Fron, 5 huder, Heggen, Fron, 1 hud, Kvåle, Skjåk, 1½ hud, Kvitrud, Ringebu, 9 skinn, Bakke, Ringebu?, 2 huder, Refsholen og Grevelstad, 4½ skinn, og Røssem (Røysheim) 2 skinn = 14 huder 9½ skinn.

Ein kunne kanskje ha venta at jordegodset ikkje hadde vorte delt akkurat i tre like delar, sidan systrene ikkje hadde same faren, – eller at det hadde vore skilt millom farsarv og morsarv, – men det er et anna spørsmål. Her vil ein berre ta for seg den jordi som vart skifta. I Hånsnar, eller Hansener som det den tid var skrivi, fekk kvar ein part på 1½ hud. Garden var riktignok den gongen på 3 huder, så det kunne nok passe, men dette høyrer visstnok med til det som seinare er brigda [endret]. I skiftebrevet frå 1588 står namnet så utydeleg skrivi at ein godt kan lesa det for Harsem, slik som Hougen og har gjort. Men Harsem var ein gard på 1½ hud, og han var nok denne tidi kyrkjegods, så det kan ikkje vera denne garden som er meint. Partar av Hånsnar finn ein seinare saman med delar av det jordegodset som fall på Gyda Torgeirsdotter.

Sandbusborni vart ikkje så fort samde om delinga av deira lott.

Det var systeri Anne som ikkje var nøgd, og som meinte at dei andre gjorde henne urett. Ho kravde fleire gonger å få sin part, og den 25. oktober 1599 stemnde ho brødrene Nils, Tjøstolv og Ivar til å møte på «Nørstegaardt Reete Arffue Thumbt». Det var noko ugreie med stemningi, men dei møtte alle godvillig på tinget på Listad. Ho tala fyrst broren Tjøstolv til fordi han hadde trengt ho bort frå Nørstegaard, – ein gard han ikkje budde på, men som ho hadde brukt i 29 år, og som ho hadde rydja og betra på det beste. Den tid ho kom der, da ville ingen av brødrene ha garden på sin lott eller anpart, men nå hadde ho med folk og fe og buhave måttet dra opp i vilden skog og mark, og hadde ved det lidd stor skade. Ho tale han og til for ei hud i Nørstegard, – ei hud ho i si tid hadde kjøpt av morsysteri.

Til alt dette svara Tjøstolv, at det var ikkje skjedd henne nokon urett. Han hadde kravd systkini inn til rett deling laurdagen nest etter St. Micheli 1597, og da hadde 6 huder i Nørstegard fulle på han. Da Anna ikkje ville flytja godviljug, hadde han lote stemnt på åsetet, og ved ein 6 mannsdom 4. mars 1598 vart åsetet dømt til honom, sidan han var bror og største eigaren i Nørstegard, og stødt hadde site på øygardar og utjorder og ikkje havt noko hovedbøle til åsete. Om rydjingi og byggingi som Anna tala om, meinte han det heller var omvendt, – ho hadde ikkje på langt nær gjort åbud til fyldest slik som ho burde ha gjort etter så mange år. Ei synsnemnd på 6 mann hadde sett over garden 10. august 1598, og det brevet som nemnda hadde sett opp om oversynet, vart lagt fram. Om den hudi som Anne hadde kjøpt av morsysteri, sa Tjøstolv at ho fyrst skulle ha vore bydd fram til brødrene, som hadde større odelsrett enn Anne. Ho skulle få att dei pengane ho hadde lagt ut for hudi, – det var og sagt frå om det i 6 mannsdommen.

Anne hadde dinest stemnt alle tre brødrene for å få sin rette lott og del i jordegodset etter foreldri. Det var gode jorder til, men ho måtte ikkje få noko av dei. Brødrene svara at dei ofte hadde bydd henne skifte, men til dessar hadde ho ikkje sammtykt i noko av det som hadde vore bydd henne. Etter skiftet i 1597 skulle Anne ha 2 huder 1½ skinn. Dei hadde bydd henne 2 huder i Øy, – der ho ville få råde over bygselen av 3 huder, eller 2 huder i Lykre, der det og var bygsel av 3 huder. Sidan hadde dei bydd henne 2 huder i Galde og ½ hud i Lund, men ho var ikkje

nøgd med noko av dette.

Nå vart jordegodset rekna opp på nytt:

Etter faren arva dei 2 huder i Harildstad.

Etter mori: Bjørke 5 huder, Suleim 2 huder, Lykre 3 huder, Øy 3 huder, Kvitrud ½ hud, Lund ½ hud og i Reinshus 1½ skinn.

Etter morsysteri: Nørstegard 6 huder, Sandbu 3½ hud, Galde 2 huder, Holen 1 hud, Høystad ½ hud, Røsheim 9 skinn og i Reinshus 4½ skinn.

I mors og farsarv vart det på kvar bror 4 huder 7 skinn, og på systeri 2 huder 3½ skinn. Etter lang "kurdering" og mykje prat vart dei så endeleg samde: Anne skulle få att pengane for den hudi ho hadde kjøpt av morsysteri i Nørstegard, og av jordegods fekk ho 2 huder i Suleim i Lom og 3½ skinn i "Røissem der sammesteds".

Av dette forliket ser ein:

1. Skiftet i 1588 er brigda [endret]. Fra parten til Sandbuborni er det kome bort 1½ hud i Hånsnar og ½ hud i Galde. Frå Gyda Torgeirsdotters part er det kome att 6 skinn i Kvitrud og 2 skinn i Røisheim. Ein har vel lov til å gå ut frå at jordi framleis er delt i tre like partar, – kvar part på 14 huder 1½ skinn, mot for 14 huder 9½ skinn i 1588.

2. Anne Amundsdotter får ingen arv etter morsysteri Gunhild. Denne må da ha levd lengst av dei tre systrene. Hadde Synnøve Sandbu levd lengst og såleids arva systeri Gunhild, ville Anne og ha fått sin part av denne arven som morsarv. Arvingane etter Gunhild vert nå borni på Sandbu og Gyda Torgeirsdotter. Men etter arvetalen (jfr. Spangen, N.S.T. XII, s. 341) kjem systersøner i arvegruppe 16, medan systerdøtre kjem i arvegruppe 17. Det vart såleis ingen lott korkje på Anne Amundsdatter eller på Gyda Torgeirsdotter.

3. Dei 9 skinn i Røisem ser ut til å gjelde Røysheim i Lom og ikkje Røssem i Kvam. (XII, s. 410.) Namni er nå og så like at ein lett kan ta feil. Når E. A. Thomle i I, s. 80, skriv om Ola Rasmusson Røssem: "der i alle fald var død før 17. juni 1672, da Anders Veggen 8. okt. s. å. lot oplæse Svend Andersens fuldmagt til paa hans vegne at oppebære arv efter sl. Oluf Røssum", så gjeld dette arv etter ein Oluf Røysheim i Lom og ikkje etter Ola Rasmusson Røssem i Kvam. Grunnlaget for at den halve hudi som Tore Torsteinsson Kvarberg eig i Røssum i Kvam i 1615, skulle skrive seg frå skiftet i 1588, fell med det bort (XII, s. 410). Tore Torsteinsson Kvarberg er nok av slekti Døl på Røssem, – det viser jordegodset han sit inne med, men han kan vel ikkje vera son til Anne Amundsdotter, for aldersskilnaden ser ut til å vera i minste laget. Det kan heller ikkje vera frå slekti på Harildstad eller Sandbu han har fått jordeiga si, for Amund Harildstad åtte berre to huder i Harildstad. Det er ikkje noko som tyder på så nært slektskap millom slektene Døl (Røssem), Harildstad og Sandbu som det vert slått på i XII, s. 234, eller m. a. ord:

Synnøve Sandbu er ikkje gift med Amund Ivarsson Røssem, men med Amund Harildstad.»

I en avskriftsbok etter Ivar Kleiven er det gjengitt et diplom som ikke er kjent fra andre kilder, og som omtaler datteren Anne:

«24 okt 1598. Hans Glad og lagret fra Ringebu og Fron paa Listad Ting i Fron, ...

Kom udi Rette Anne Asmundsdatter og fremlagde en R. Stevning, som ho stemde Brødrene sine Nils, Tjøstel og Iver Asmunds. med til at svare te fyst, at Tjøstol som no bur paa Nørstegard, hadde trøngt ho fraa den Garden og som ho hadde budt paa i 29 Aar, rødt upp Garden, bygd og vølt um paa det bedste.

Den tidi ho kom der, vilde ingen utav Brørom ha Nørstegaard som sin arvelot, og no lout ho med Folk og Fe og Buskap fara upp i ville Skog og Mork og lide stor Skade,

Dette paastod Tjøstol var ikke saa og at han ikke hadde trengt ho fraa med urett, og la fram ein 6 Mans dom fraa Listad Tingstugu 8/3 98 lydandes at efterdi han Tj. var ein Bror og Besteman i forn Nørstgard og heile tide sidte før site (?) paa Øidegarde og Utgarder og ikkje nogaa Hugubøle aatte te Aasæte honom tedømt. Vidare etter di Semjun i godt Folks yviverande som er gaatt imilom dei derte at ho i Tid var lovleg tesagt, saa var Aasete honom teldømt. Og um Ryddungje og Byggingi hennar trudde han heller ho hadde let Garden øydast og forfalle og aabodt hadde ho heller ikke gjort som ho burde etter Aarmaale hennar de han prova med eit 6 Mans Brev Dagset Nørstegard 10/8 98. Likesaa førde ho Tetal aat honom for 1 Hud Skyld ho ha kjøpt av syster sin (fire søstre er med blyant skrevet til i avskriften: ? mor-) i Nørstgard og som han no vil forholde hende. Herpaa svaraa han og minde

.... (resten er borte av denne siden. men så kommer et nytt avsnitt:)

Saa blef her opregnit aldt der is goudtz –

først thue huder i Harilstad efter fader derris –

efter Moder Deris faldt alt dette efterskrevne godtz som var:

Bjerce 5 huder, Sullem 2 huder Løkren 3 huder, Øye 3 huder, Quinderudt ½ hud.

Lunde ½ hud Renshus ½ hud 3 skindt, og

efter moder Søster tilfaldt Disse 3 brødre –

først Udi Nørstegaardt 6 huder. Udi Sandbo 4½ hud. Galde 2 huder. Hollen l hudt.

Høystad ½ hudt. udi Røisem 9 skindt, og udi Reinshus 4½ skind .t.

Saa efter thilholt giensuar och denne Sags Legelighed Och offer de brefue som Udi rette lagdes skal forene (d. e. fornevnte) Anne Amundtzdotter igen Annamme Aff forschreffne Sine Brødre i Alle huis peninger som hun haffer giiffuidt sin Modersøster for forschrevne hudt skyldt udi Nørstegaard och efter Lang Akurdering och forhallig blev hende tilloddet efter hendes eget valg och begjæring efter fader och moder 2 hele huder 2 huder ij Sullem paa Lumb Liggendis och half fjerde schindt i Røisem der Sammestads.»

I Norsk Historisk Kjeldeskriftinstitutt har de tatt avskrift av en protokoll over gamle diplom som Jon Harildstad har gjort istand, og der står det bl.a. dette:

«Jens Juell statholder stevner Oluf Tjøstelsen, Hans, Amund, Peder, Jens og Mads Tjøstelsønner, Trond Aukrust på sin Hustrus vegne Karin Tjøstelsdatter og Erland Tofte paa sin hustrus vegne, alle paa Lom og Fron paa vegne av Iffuer Sandboe paa Vaage til odels- og arveskifte efter foreldrene.
Skrevet paa Akershus 20. nov. 1628. Orig. på Papir.»

Det er de av barna til Tjøstolv som fortsatt er i live som her stevnes av hans bror, Ivar.[463]

(Barn X:1023, Far XII:4091, Mor XII:4092)

Gift med forrige ane.

XI:2047 mm mm mm mm mm f

Lodvar [Gunnarsen?] Slette. Levde 1561 på Slette, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1602 på Slette, Heidal, Sel (OP).

Lodvar bodde på Slette i Heidal.

E. A. Thomle skriver i «Bjørnson'slegten og Bratt'erne»:

«Om slegten på Slette maa det bemerkes, at gaarden oprindelig neppe kan betegnes som nogen av landets eller Gudbrandsdalens store bruk. Gaardens hele skyld var nemlig kun 16 alen vadmel, der efter skyldberegningen i Gudbrandsdalen svarer til 4 huder. Men under gaarden bruktes dog ogsaa meget tidlig Nerstad Ødegaard, hvis skyld var 1 hud. ...

Oprindelig var Slette i privat eie. Thi 25. mai 1440 solgte Erik Iversen alt hvad han eide i Slette, Aasengen og andet jordegods i Hedalen i Vaage til Thorstein Paulsen (List) og Sigurd Jensen. Senere maa Slette være kommet i erkebispen Olaf Engelbrektsens besiddelse, da de 16 alen vadmel i Slette opføres i 1523 i hans jordebok som erkestolens gods. Fra ham kom det ved reformationen i Kronens eie. Thi allerede 1528 var det i sin helhet Kronens. I dette aar var der en bruker paa Slette av navn Erik (Norske Regnskaber og Jordebøger IV, s. 55), der i gjengjerd (bygsel) betalte et lod sølv av gaarden. Om denne Erik muligens kan ha staat i noget slegtskapsforhold til den Erik Iversen, der 80 aar tidligere eide Slette eller en del derav, vites ikke. Men det er ikke synderlig rimelig.

I 1570 og 1593 var Lodvar Eriksen Kronens leilænding paa Slette, hvor han var død før 3. juni 1602, da hans 8 efterlatte barn, 5 sønner og 3 døtre holdt skifte etter ham paa Vaage ting.»

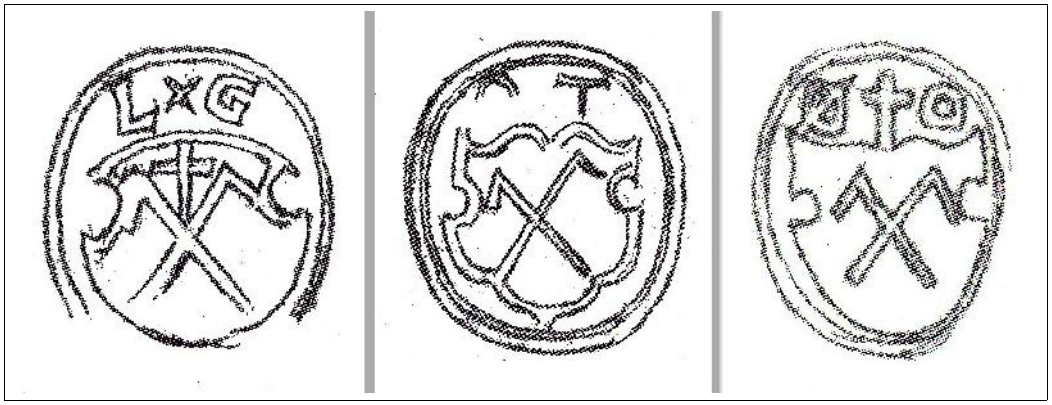

«Lodour Sletter» (1591), «Oluff Forbrydt» (1591) og «Estenn Forbrigtt» (1610). Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Loduor Sletter» var på Vågå tingstue 04.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Vågå tingstue da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Hans segl inneholder initialene «L G».

Hans trolige svigersønn, «Oluff Forbrydt», var 16.05.1591 samtidig med og forseglet motsvarende fullmakter fra Fron. Hans segl inneholder initialene «[.] T», antagelig «O T» da første bokstav ser ut til å være øvre del av en «O».

25.05.1610 var «Estenn Forbrigtt» blant de tolv bøndene i Fron som forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «Ø O».

Seglene til Lodvar, Olav og Østen er såvidt like - alle tre har to hakker eller sliuler (til korntresking?) i kors innenfor nær identiske skjold - at det er grunn til å tro at vi taler om svigerfar, far og sønn.

Jeg tror ikke at Thomles henvisning til Lodvar i 1570 og 1593 inneholder hans patronymikon.

Engebret Hougen oppgir også i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I (1953), side 73-74, at han het «Lodvar Eiriksson», noe som stemmer dårlig med initialene (L G) i hans segl fra 1591.

I motsetning til Thomble og Hougen anvender Per Berg ikke Lodvars patronymikon i omtalen av Lodvars tre døtrene i «Omkring jordskiftet på Steig 1588».

I «Norske Lensrekneskapsbøker 1548-1567. II Rekneskap for Akershus Len 1560-1561» angis hans navn uten patronymikon:
«Opbørssell aff Gulbranndtzdals prouistij» - «Holling» - «Woge so»:
«½ dale Aff Lodenn Slette for holling»

463 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen bind I (1953), side 70, 102-104, 111-112, 116-121; bind II (1968), side 104-105. Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 76-79.

....
«1 ko Aff Hanns Slette».
Det var helt enkelt ikke vanlig å angi mer en fornavn og gård.

Mer trolig er det vel derfor at hans far - med Lodvars initialene «L G» - het Gunnar, lik Lodvars eldste sønn!

Hougen oppgir at etter det som ble opplyst i skiftet eide boet 1 hud i Snerle, som ble delt mellom hans andre og fjerde sønner, Eirik og Amund. Eirik Lodvarsen makeskiftet 18.03.1616 med sin bror Ola, slik at han fikk ½ hud mer i Snerle mot å avstå ½ hud i Sygard Horgen i Heidal.

Lodvar hadde følgende barn (minst):
Gunnar.
Eirik, til Snerle.
Oluf. overtok bygselen av Slette.
Amund.
Engebret, gift med Marit Endresdatter Kleppe, eide i 1624 ½ hud i Kruke i Hedalen.
Marit.
Anne.
Rønnaug, gift med Ivar Aasmundsen Sandbu.

Det ble avholdt skifte etter Lodvar 03.06.1602 mellom hans 8 etterlatte barn, 5 sønner og 3 døtre, da hans hustru også var død. Hva hun het og hvor hun kom fra er ikke kjent. En avskrift av skiftet - det eneste man har - ligger i Harildstadarkivet.
Boet eide 1 hud 8 skinn i Gutu i Ringebu, 1 hud i Snerle i Vaage, 4 skinn i Tune i Kvikne og dertil en andel i gården Mellby i Kvikne.
Av jordegodset falt
½ hud i Gutu på hver av sønnene, dertil
på den eldste Gunnar og på den tredje Oluf, ½ hud i Snerle,
på den nesteldste sønn Erik, på den fjerde Amund og på den yngste sønn Engebret,
4 skinn i Tune og det boet eide i Melby.
Døtrene Marit, Anne og Rønnaug fikk tilsammen 8 skinn i Gutu.

Thomle skriver at Lodvars hustru muligens var fra Gutu i Ringebu og - da han trolig ikke kjente til Lodvars seglinitialer fra 1591- at hennes far var en Gunnar, da deres eldste sønn het Gunnar. Men han har ikke funnet at det har vært noen oppsitter på Gutu med det navnet. Derimot eide en Amund Amundsen i 1529 gods i Gutu.

Etter dette hadde Lodvar Slette tre døtre, Marit, Anne og Rønnoug, og de arvet tilsammen 8 skinn i Gutu.
Nå eide Ivar Asmundsen Sandbu i 1615 3 skinn i Gutu, det samme gjorde Østen Olavsen Forbrigt. Det er derfor grunn til å tro at Rønnoug var gift med Ivar Sandbu, og en annen av døtrene med Oluf Forbrigd. Den tredje kan ha vært gift med Oluf Tofte eller Torstein Byre, som begge eide 2 skinn i Gutu i 1615.[464]

(Barn X:1024)

Gift

Barn:

Rønnoug Lodvarsdatter Slette. Død omkring 1596 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). (Se X:1024).
??? Lodvarsdatter Slette. (Se XI:2022).

Generasjon XII

XII:2817 mf mm ff ff ff ff

Örjan Karlsson. Væpner. Født omkring 1470. Levde 1546.

Örjan var sønn til væpneren Karl Örjansson.

Han var selv også væpner og kjent 1498 - 1546.

Han ble gift før 1529. Hans hustru levde i 1529, men hennes navn er ukjent.

Med sikkerhet kjennes kun følgende sønner:
Peder, til Hov, lensmann, død i 1554.
Joen, til Vinälven.

464 E. A. Thomle: «Bjørnson'slegten og Bratt'erne», N.S.T. I (1927-28), side 73-75. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 73-74. Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 82. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 118 Allmuen i Vågå (1591), side 140 og 233, segl 3 - 119 Allmuen i Fron (1591), side 141 og 233, segl 9 - 342 Allmuen i Fron (1610), side 305 og 421, segl 12.

Hans setesgård var Hov, Hackås, hans farsarv. Han bodde på sin gård i Vinälven i 1546. Han er benevnt god mann, danneman, beskedelig man, hederlig man, ärlig och välbördig man i 1529 (DN XIV 661), «aff vabn» i 1530 (DN XIV 686). «Yrian i Hof» nevnes første gang i 1498 i ett domsbrev utstedt i Berg.

Ingemund og Olof Ingemundssønner i Loke solgte i 1523 en søsterdel av Gillsta i Hackås til Örjan Karlsson for 10 mark (DN XIV 392). Jens Kettilson i Bjärme og Anders Kettilsson i Billstad, mennene til hans fars kusiner, medga at de hadde kommet overens med ham om «Bytte mellom Billestad og Hof», hvoretter de skulle ha halvdelen i Merle og halvdelen i Ålberg som allerede var i deres besittelse. Han erkjente i 1526 at han av Sven i Heglid hadde mottatt en hest for sin odelsrett i Heglid, Sunne (DN VIV 561).

Örjan var domsmann i 1520 (DN XVI 362), 1526 (DN XIV 560) og 1530 (DN XIV 674). seglvitne i 1527, 1528 og 1529 (DN XIV 604, 623, 624, 646, 647 og 666). Han ble ofte anvendt som vitne, hvilket fremgår av et 50-tall dokument.

Den norske stattholderen, Vincenc Lunge, som ble drept i 1536, tilskrev 02.08.1529 «ærlig og velbørdig man Örjan Karlsson på Hov», og berømte hans forholdningssett overfor ærkebiskop Olofs forsøk på å tvinge Vincenc Lunge til å overgi lenet. Videre takker han for god pleie og allt godt som ble vist ham da han siste gang var i Jämtland, for hvilket han vil være Örjan og hans barn stadig takk skyldig. I et brev skrevet 09.04.1530 i Tønsberg benevner han ham «Kiere Iøren Karlson Swogher och syndherligh godhe wen» (DN XIV 685):

«Wenligh och kierligh helsen til forne sent medh gwdh Kiere Iøren Karlson swogher och syndherligh godhe wen:

Haffwer iegh formerth ath ther haffwer nokre aff myne wuenner woredh inne j Iemthelandh och thaket nokre skalkes witnesbyrdh paa the ordh *handherlingher och thale som iegh paa hwort tinglagh offwer alth Iemthelandh for menige almwghe forhandledhe och thaledhe Saa sendher iegh edher en copie som her wtj edhers breff beslwthet er aff alle the artikel och handhlingher som iegh ther til kienne gaffh forhoper megh atj eller noken j alth Iemthelandh eckie annedh haffwer formerth eller hørth ath annessleidher er forhandledh och talth: en som her beskrewedh staar kierlighe och høyelighe begierendis j wille flii megh then beseildh wndher edhers och xxiiij the yppersthe mendz insigle offwer alth Iemthelandh Och skal myn fowth Iorgen Pederson wm han tiil stedhe er: eller och myn capellan Her Nilss ware edher ther tiil behielpeligh: Kiere Iorgen lather edher eckie wmkiere aff nokre falske breff elle tidendher som tiil edher komme: ath iegh eckie skal Iemtheland beholde Er iegh nw j myn retthe reise nid tiil kongelige mat steddher Och maa j ganske forlate edher ther tiil ath myne breff som iegh haffwer aff kongeligh mat: som lydhe paa x aarss forleeningh paa Iemthelandh: bliwe intet macthløss giorde: eller tiil bake driffne j nokre hande maathe Och wil iegh medh alle snareste megh mogielicth er gieffwe megh hiith tiil bake ighen wille j therfore flij thet saa ath skatten aff Iemthelandh: ther j landeth tiil stedhe bliwer intil saa lengie iegh enthen sielffwer personeligh tiit j landeth kommer eller och mith wisse bwdh: medh kongeligh maiestadz bref hwor effther j edher retthe skwle: thet forskyller iegh medh edher j alle erlighe och tilborlighe maathe altiid gierne: kiere swogher er iegh och begierendis eith breff paa ein artichel stondendis j edher preuilegie lydendis then artichel her och j breffwedh inne lacth er Och weith iegh inthet hworeleidis thet nw j Iemthelandh tilstaar Thii skycker iegh thette mith bwdh: forst til edher: och ther som Iøren Pedherson j landet tiil stedhe er: eller och her Nilss: Pedher Nilsson: eller Iorghen Olsson myne tienere: j wille strax sendhe bwdh effther them: at the wfortøffwedh komme til edher: Och gieffwer them thette tilkienne ath the ere medh edher behielpendis saa thenne myn skriwelsse medh aller førsthe fwl gioress kan: befallendis edher gwdh Och altiidh gierne giørendis hwess edher leyfft er

Datum in Tonsbcrgh palme lørdagh Anno Dominj M Dxxx»

Sammendrag:

Hr. Vincents Lunge, der staar paa Reise til Danmark, tilskriver Jörgen Karlssön i Jemteland med Begjæring om i Forening med Fogden Jörgen Pederssön eller andre at skaffe ham efter medfölgende Kopi et Vidnesbyrd af 24 af de ypperste Mænd i Landet, om hvad han har forhandlet paa Thingene med Almuen; han haaber sikkert at faa sit Tiaars Lensbrev paa Jemteland stadfæstet af Kongen, hvorfor Skatten bör blive i Landet, indtil Sagen er afgjort.

Våpen:

Ifølge segl fra 1509 og 1526 førte han en bepansret skanke med sporre i ett skjold og med omskriften [S] Georgii Karoli.[465]

(Barn XI:1409, Far XIII:5633)

Gift

Barn:

Peder Örjansson. Født omkring 1515. Død omkring 1553 i Hackås (Z). (Se XI:1409).

XII:2819 mf mm ff ff ff mf

Nils Bjørnsson.[466] Død før 1531 i Enånger (X).

Sigrid og Nils bodde i Enånger i Hälsningland.

Skiftebrevet fra 1531 etter Sigrid og Nils ble oppbevart på Hov til 1829 da det ble deponert i Riksarkivet:

465 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 32.

466 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.

«För alle the gode men thette bref hande före, [...] befiner nih Oloff Mortensson fogde helsingland och gör wettligitt med thette mit [...] opne breff att han för mig opå konges gården Nils Biörnsson och hans hustru Sigrid torsagen näst efter st powilsllffs [...] och begärde skilje ifrån vart [...] i så motto at han feck vara för sig och [...]för gaf jag [...] loff i gode manna närvarelse [...] theres begerilse att wid wart för [...] sin [...] witnes [...] Nils i Norbo, Per Larsson i Biörke, Per Pålsson i Vade, Morten i Forss i Norala [...] bevise at saa i sanning är trycker under mit signet med för thetta breff som skrifvit är oppå Konges gården anno [...] mdxxx primo».

Hustru Kirstin er antagelig søster til brødrene Biørn Nilsson i Lunda, kjent 1571-91, og Per Nilsson i Djurstad, kjent 1571-93. Disse har antagelig vært barnløse og har blitt arvet av Kirstins sønner Georg og Jens Pedersønner.

(Barn XI:1410)

Gift med neste ane.

Barn:

Kirstin Nilsdatter. Levde 1525. Levde 1554 i Hackås (Z). (Se XI:1410).

XII:2820 mf mm ff ff ff mm

Sigrid ???. Død før 1531 i Enånger (X).

Sigrid og Nils hadde antagelig følgende barn:
Biørn, til Lunda, kjent 1571-91.
Per, til Djurstad, kjent 1571-93.
Kirsten, gift med Peder Örjansson på Hov i Hackås (Värmland).[467]

(Barn XI:1410)

Gift med forrige ane.

XII:3969 mm mm mf ff ff ff

Arne Sigurdsen Kleppe [List]. Lensmann. Født omkring 1440. Levde 1497.

Arne var sønn til Sigurd Torsteinsen [List] (~1405 - ~1470).



På Kleppe var den kjente fjellkaren Jo Gjende født (Jo Tjøstolvson Kleppe 1794-1884). Hit kom Torbjørn Egner for å tegne og skrive historier, og hit kom en lang rekke norske kunstnere for å hente inspirasjon.

Om den yngre gren av List-ætten, som nedstammer fra Sigurd Torsteinson Lists yngre søn kan fortelles at sønnen Arne bare hadde en sønn, Anders. Men fra de 3 sønnene til Anders stammer en meget stor slekt, agnatisk dog bare fra to av dem.

Arne er antagelig identisk med den Arne Sigurdsen som var lensmann i Vågå i 1497 ifølge et diplom av 17. desember (DN III 1006), men sikkert er det ikke:

«Allæ men som thetthæ breff sær hallær høræ kænnæs jak Lassæ Olson ok Guttorm Bratson Haldor Biornson

[467] Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.

Jnggælbrith Hændrikson lograetthæs mæn allær kænnæs vij thæs med varth opnæ breff ad Arnæ Viglæson kom a stæmnæ paa klukkare vollæn a Vaghæ fore Arnæ Siugurson lænsman var i nørdhra luthen Gudbransdalæn; krafdhæ fornemdhæ Arnæ Viglæson fram for læn(s)mannen vi skæligh vithnæ som saa hæthæ Guttorm Bratson Haldor Biornson Amund Gunnarson Jon Hændrikson ok Gunil Amundsdotther Sigrith Niels dotther. krafdhæ tha fornemdæ Arnæ thæm til paa retuisans vængnæ vm thæ noghon tidh visthæ hællær hørdhæ sith foreldher sighæ ad nordhræ Grofs (mæn) burdhæ hawæ ragh nordhær vm Snirlæ. .....»
Sammendrag:
Fire Lagrettemænd kundgjöre, at Arne Vigleikssön förte 6 Vidner for Lensmanden Arne Sigurdssön, hvilke alle stadfæstede, at Mændene paa nordre Grof aldrig havde havt Raak (Fægang) nordfor Snirle (Vaage).

En Arne Sigurdsen nevnes også som lagrettesmann i Vågå 29. desember 1489 eller 1490 i et diplom utstedt på Kvarberg (DN X 272):
«For alle the dandhe men som thette breff hender helst for ath kommæ kendes wi syre Lawrenss Andersson soknæ prest a Waaghe Askild Odynsson Arnæ Syordsson ok Anderss Halwardsson swarne lagretes men a forde Wage ok Lwm kenness wi thet ath wi wore a Hwarberigh a forde Wage v dagh iwlæ sagom wi ok hørdhe ath Lasse Olsson fornøghedhe Arnæ Toresson xxx kørlagh i bøtthræ for sin søn Toræ som aff war taken gudh hans siel nadhe. Jtem hørdvm wi thet forde Arnæ gaff thinempder Lass Olsson qwith ok ledugher for forde bøtther ok vklawessløss for hwæriæ manne som paa thet mal kan tale. Til mere wissæ her om hengwm wi wore jnzeglæ nedhen fore thette breff. Scriptum anno dominj mcdlxxxx dagh ok stadh som forscreffuet staar.»
Sammendrag:
Laurens Anderssön, Sogneprest paa Vaage, og tre Lagrettemænd paa Vaage og Lom [blandt disse: Arnæ Syordsson] erkjende, at de saa, at Lasse Olssön betalte Arne Thoressön 30 Kyrlag i Böder for hans Söns, Thores, Drab, hvorfor Arne gav ham kvit og fri for al videre Tiltale.

Navnekombinasjonen hører til de mer sjeldne. Det er derfor ikke trolig at det forekom mer enn en person i samme bygd og til samme tid med samme navn. Samtidig vet vi at Arne Sigurdson [List] levde sammen med sin eldre bror på Kleppe.[468]

(Barn XI:1985, Far XIII:7937)

Gift

Barn:

Anders Arnesen Harildstad. Født omkring 1480. Levde mellom 1518 og 1528 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). (Se XI:1985).

XII:3993 mm mm mf fm mf ff

Trond Eindridsen[?] Tynnøl. Levde omkring 1490. Død etter 1533 på Tynnøl, Lesja (OP).

Trond var den første kjente bruker på Tynnøl.

Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1510: Erich, gift med Tore Østensdatter [Bratt], døde ca. 1595 på Rudi.
Ca. 1515: Jon, gift med Anne Eriksdatter Glømmen, døde før 1573 på Helle.
Ca. 1515: Barbara, gift 1. gang ca. 1530-40 med Tord Østensen Bratt,
gift 2. gang før 01.07.1563 med Hans Pedersen i Bergen,
hadde ingen barn, døde før 28.09.1606 i Bergen.
Tore, nevnt i lensregnskapene mellom 1575 og 1590, døde i 1595 på Tynnøl, Lesja.

468 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 288, 291-93, 318.

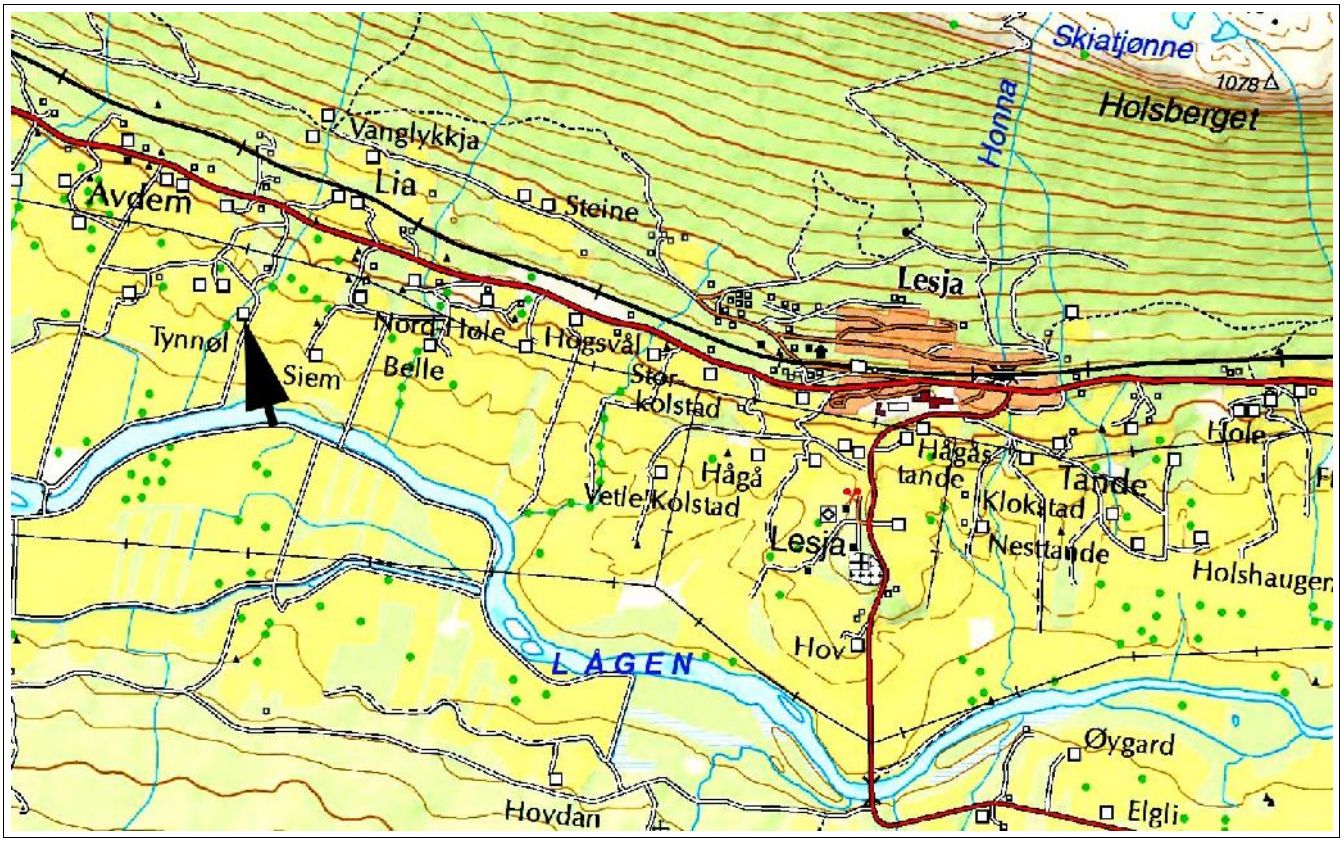

«Slekts»-gårder i Lesja: Tynnøl.

Vi vet vi ikke hvem som var Tronds far. I litteraturen angis som oftest at hans patronymikon var Eindridsen.

Det er trolig at antagelsen er basert på følgende setning i Grytting-diplomet fra 1533:
«.... hvilke tiltalde Oudolf Jonson og Engilbrigt Hielle (Hielle i Dofre Sogn), paa egne, samt
Jens Ifwerson paa hans hustrue Ragnilde Eidrids Datter samt Broders Trond Tynelfs Vegne, ...»

Trond var altså Ragnild Eindridsdatters bror eller halvbror. Om de hadde felles far, blir hans patronymikon «Eindridsen».

Erland Trondsen og hans søster Gunnhild skiftet 14[90?] på Kvarberg i Vågå arven etter sine foreldre slik at Erland skulle ha begge Hellegardene, Sørigarden i Valbjør og 1 hud i Svare, mot at Gunnhild fikk Nørdregarden i Valbjør og 1 hud i Fellese (DN XXI 643).

I et diplom datert 21.09.1495 på Hvarberg solgte Erland Trondsen gården søndre Valbjør med en åker under nordre Valbjør til Lasse Munk (Lauritz Olavsen Blakar [Munk]) (DN III 997).
Det ser ut til at det er dette salget det refereres til i herredagsdommen i Oslo 23.06.1558 drøyt 65 år senere hvor Tronds sønner, Erik og Jon, tok tilbake Valbjør på odel og innløste gården fra Henning Lauritzsen Blakar [Munk] etter takst (DN III 1177).
Dette må innebære et slektskapsforhold mellom Trond eller hans hustru og søsknene som skiftet arven på Kvarberg i 1490.

Ivar Kleiven antar i «I Gamle Daagaa» (1907-08) at Tronds patronymikon muligens var Peterßon, alternativt Baardßon (side 311-12 og 317).

I E. A. Thomles artikkel om «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», NST II (1929-30), side 97, antas Tronds patronymikon å være Erlandsen. Han skriver:
«... Det kan vel derfor ikke være nogen tvil om, at den Erik Trondsen, efter hvem skifte holdtes, var den samme Erik Trondsen, der med broren Jon Trondsen ved en Herredagsdom av 23. juni 1558 i Oslo fik ret til at indløse fra Henning Munk søndre Valbjørg og en aker under nordre Valbjørg i Vaage, som av deres farfar Erland Trondsen den 21. sept. 1495 var blit solgt til Henning Munks far Lasse Henningsen Munk, ...».

I Engebret Hougens artikkel «Nogen nye oplysninger om Bjølstad-ætten» NST V (1935-36), side 227-28 antas Tronds patronymikon å være «Eindridessøn».
«Med hensyn til Trond Endridessøn Tynnøls farsætt er man dessverre bare henvist til gjetning. Man vet at han har hatt en søster Ragnhild Endridesdatter, som var gift med en Jens Iverssøn (Schøning: Reise gjennem Gudbrandsdalen 1775, s. 108 og Dipl. Norv. III nr. 1136), og også at han må ha vært meget nær beslektet med Erland Trondssøn på Valbjør. Sannsynligvis har han vært dennes brorsønn. Likeledes vet man (ifl. Schøning), at han må ha vært beslektet med den av ham nevnte Engelbrett Hielle, eller med «Andulf Bogie» (sikkert fra gården Bøje på Lom). Hvorledes det enn forholder sig med dette kan man iallfall gå ut fra at Erland Trondssøn, da han i 1496 [skal være 1495] solgte Valbjør til Lasse Munk, har vært ugift eller en noget tilårskommen mann uten livsarvinger».

Dette gjentas av senere forfattere, som til eksempel:
Henning Sollied i «Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken. 1. Bratt», NST VI (1937-38), side 55, og
Per Berg i «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI (1948), side 332.

Tore H. Vigerust var delvis enig. Han uttalte på Bratt-seminaret høsten 2008 at Erik og Jon Trondssønners bestemor må ha vært Gunhild Trondsdatter. I 1503 overdrar hun nemlig Nordre Valbjør til Hamar domkapittel med samtykke fra sine barn. Hun må altså ha hatt etterkommere, mens Erland kanskje ikke hadde det. Da ville i så fall Trondssønnene likevel ha arvet ham. Vigerust foreslo videre at deres far (og Gunhilds sønn) kan ha vært Trond Jonsson, som var lagrettemann 06.12.1527 (DN III 1110), dette fordi brevet lå på Valbjør.

Selv har jeg valgt – med en viss usikkerhet – å føre Gunnhild som mor til Trond, og hans patronymikon til Eindridsen[?].

Han nevnes første gang i 1528 da «Thrand i Thønold» betalte gjengjerden, en engangsskatt.

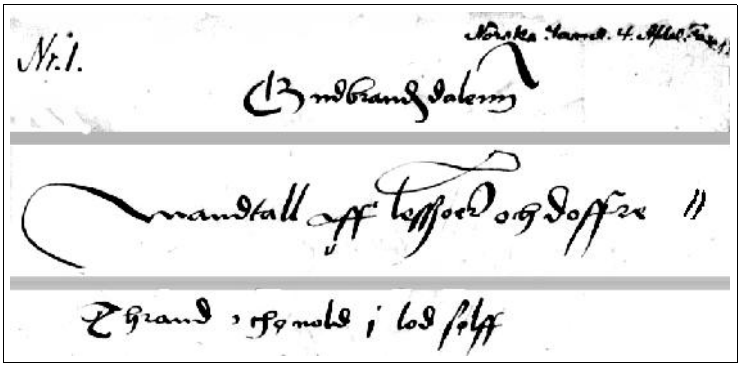

Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 55).

«Gudbrandsdalen
Mandtall aff Lesszøere och Doffre
Thrand i Thønold j lod sølff»

Det er mulig at det er «vår» Trond som omtales i et diplom fra Lesja i 1530 [uten dag] (DN VII 681):
«Allom mannom thette breff se heller høre kenniss Olaff Jonsson korne soknepresth pa Lesie i nordre luthen i Gudbranzdalum Trondh Endridsson Jngebricth Hellyesson lagrettes men ter samastad. villiom mith ider kwnnucth gøra at Tiestwlf Steinarsson leste iij koleger j Tiwel1 som ligger j Kerem medh lutum och lunnendom vthan gardz (och) innan kennis och fornempde Trond haffue vpbored mynste peningh oc meste som er i korss vm xvi lod en triggie lod sked, skal Tiestwlff haffue thenne iord tiil ewerdelige ege; Allom mannom thette breff se eller here keniss iak Jngebricth Helgesson at iak haffuer solth Tiestwlff Steinarsson i kolege iord som ligger i Raalstad nørssth pa Kerem [som hether Koleg (skrevet utydelig over linjen)] medh luthum och lwnnendom vthan gardz och innan och alth afredes ffra segh och sine erwinge och vnder Tiestwlff och hanss erwinge. kenniss och Jngebricth Hellyesson vpbored mynste peningh och mesthe som i kop there kom. vnder forskriffne menz inscigle foresta skriffuet anno domini mdxxx.»
Sammendrag:
Olaf Jonssön, Sogneprest paa Lesje, og to Lagrettemænd kundgjöre, at Thjöstulf Steinarssön löste tre Koleier i Tivel(?) af Thrond Endridssön og kjöbte af Engebrekt Helgessön en Koleie i Roaldstad, begge paa Kjörum i Lesje, samt erlagde Betaling derfor.
Tillegg:
Bagpaa synes at staa: Tiwel iij kuleiger.

«Gryttingdiplomet» ble funnet av professor Gerhard Schøning i 1775 på en av Gryttinggårdene. Han tok et referat av dette på Grytting, Ifølge Stig Grytting (muntlig opplysning til Jakup Skjedsvoll i 2007) har det senere kommet bort etter at det ble solgt til en oppkjøper i 1890-årene. Vi har derfor bare den meget utførlige avskriften han tok, og hvor han nok har fått med seg det vesentligste av inneholdet.
«Aº 1533. Mons. Biscop i Hammer, og Capitlet, Dyre Sewoldson Lagmand ij Oplanden, Mons Trwelson, Hans Krwge oc Olaf Trwelson, Wepnere, Eric Bagge med fleere, Lagrettes-Mænd paa Hedemarken, vare samlede paa Raadstuwom i Hammer, da der for dem mødte Østen Brat og Sefren Stamstad paa Loom, paa sin Hustrues Ingelef Biørne Dottr (synes at have været en Brat) samt hendes Brødres Vegne, Alf og Knut, hvilke tiltalede Oudolf Jonson og Engilbregt Hielle (Hielle i Dofre Sogn), paa egne, samt Jens Ifwerson, paa hans Hustrue Ragnilde Endrids Dotter samt Broders Trond Tynelfs Vegne, om Jordegods, efter gamle Alf Stamstada og hans qvinne Hustru Ingeborg biernedotter (hvilke da have været af Adel, da hun faaer Titel af Hustrue, og mueligt af Familien paa Blakar paa Loom).»

I et brev datert Vågå 25.11.1573 ble det opplyst at Jons sønner, Erik og Jon, krevde almuen til vidne på at deres far Jon Trondssøn ikke hadde overdratt «Torir Tønøl, som ær enn aff the yngste theris ffaderbrøder», noen part i

Tynnøl i Lesje, men at avtalen var at Tore skulle bli «sidendis en tid lang oc saa vige hver til sine som retferdigt ær». Dette forteller oss at Tore var bror til Erich og Jon og at det har vært flere brødre som vi ikke kjenner navnene til.

Det er ikke nevnt noe om med hvem eller med hvilke Trond var gift.

Henning Sollied skrev i «Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 1. Bratt», NST VI (1937-38), side 55-56:

«Efter de forskjellige oplysninger som tidligere er meddelt i nærværende tidsskrift henholdsvis av statsarkivar Thomle, artillerikaptein Sevaldson og ingeniør Hougen, er den yngre slekt Bratt på Bjølstad i Hedalen i mannslinjen ført tilbake til Trond Endridessøn på Tynnøl, som formentlig er født omkring 1495 og døde ca. 1555. Ifølge Ivar Kleiven skal Trond Endridessøn ha vært gift med Aase Østensdatter Bratt av den eldre Bratt-slekt, datter av Østen Guttormssøn Bratt og Tore Tordsdatter, mens ingeniør Hougen (Bd. V, s. 228), uttaler følgende: "Når Ivar Kleiven har anført at Trond Endridessøn Tynnøl var gift med Aase Østensdatter Bratt, kan dette neppe være riktig, iallfall kan hun ikke ha vært mor til Tronds sønn Erik Trondssønn. Ti denne var jo gift med Thore Østensdatter (Bratt) som var Aases søster, og ekteskap i så nær blodlinje var utelukket".

Det er imidlertid overveiende sannsynlig at Trond Eindridessøn virkelig var gift med Aase Østensdatter. Antagelig bygger Kleivens angivelse på positiv oplysning i et eller annet dokument. Dessuten opføres en "Aase paa Tønnel" i Lensregnskapene 1557-1558, og denne Aase har sikkert vært Tronds enke, så meget mere som navnet stadig går igjen i efterslekten. Absalon Pedersen anfører om Trond Endridessøns datter Barbara Trondsdatter (d. y.), som blev gift i Bergen 2/9 1571 med Hr. Jon Pederssøn Jemt: "hun sigir vere Trond Brattis søster doter" (dette tidsskrift, bd. II, s. 116), og der synes ikke å foreligge klart at Aase Østensdatter må ha vært Trond Endridessøns 2. hustru, og at i hvert fall Tronds eldste sønn Erik Trondssøn - der som bekjent var gift med Aase Østensdatters søster, Tore Østensdatter Bratt, og Barbare Trondsdatter d. æ., Tord Østenssøn Bratts hustru, sannsynligvis også Jon Trondssøn Hellen, var født i tidligere ekteskap.

Det jordegods som Tynnøl-ætten er i besiddelse av omkring 1600 skriver sig delvis fra Bratt'ene , og allerede herav følger at der her må ha vært en direkte arveforbindelse.»

Per Berg innvender mot dette i «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI (1948), side 332:

«4. Aase Østensdotter Bratt, død fyre 1570. Denne kjenner ein berre etter eit utdrag av eit brev frå Bjølstad i Munthes samlingar. Det har vore gjete på at ho skulle ha vore gift med Tron Endridsson Tynnøl, og at ho såleis var stedmor til svogaren sin, Eirik Tronsson på Bjølstad. Denne slutnad er bygd på Absalon Pedersens beretning at Barbro Tronsdotter d. y. – gift i Bergen 1571 – skulle vera Tor Bratts systerdotter, og at det er ei Aase Tynnøl som er nemnt millom dei som reidde ut tiendi på Lesja i 1557. For vidare å få det til å stemme ha ein så late Tron Endridsson Tynnøl vera død omkring 1555, men dette er heller tvilsamt. Kvifor kan ein ikkje heller gifte Aase Østensdotter med ein Tron Tronsson Tynnøl. Ein skal koma nøygare inn på dette under ein utgreiing om Tynnølsætti.»

Om Tronds farsslekt skrev så Engebret Hougen langt senere i «Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III side 17-18 (utgitt i 1974, lenge etter hans død i 1956):

«Når ein så skal freiste å finne forfedrene åt Trond Eindridsson Tynnøl, syster hans, Ragnhild, og Engebret Hjelle, har vi fyrst og fremst det å byggje på at Engebret Hjelle utan tvil er den same som Engebret Helgesson, og at han har høyrt til eit slektled eldre enn Trond. Det kan derfor heller ikkje vera tvil om at Engebret Hjelle har vore farbroren hans. Trond har såleis vore son åt ein Eindrid Helgesson. Nokon mann med det namnet er nok ikkje nemnt i gamle diplom, men det er ikkje noko prov for at mannen ikkje har levd. Av dei diplom der Engebret Hjelle og Trond Eindridsson er nemnt saman, kan ein ha rett til å slutte at Trond tidleg vart farlaus, og då kan ein ikkje vente at far hans skulle vera nemnt som lagrettemann eller vitne.

Ein kunne ha tenkt seg at Trond Eindridsson var son åt Eindrid Eiriksson på Bjølstad. Men då Trond knapt er fødd føre 1475 pålag, og sonen åt Eindrid Eiriksson, Guttorm, er f. i 1421 hell 1437, vert aldersskilnaden for stor. Dessutan må ein vera merksam på at i rettssaka om Grytting, Bøje og Krikstad stod Guttorm Bratt og Trond Eindridsson ikkje saman, men var motpartar.

Den rette Eindrid, utan tvil, kjem vi på spor etter når vi går attende til utgreiinga i fyrste bandet s. 115 og ættetavla s. 121. Det er der opplyst at kona hans Ivar Tjøstolvsson Sandbu var enkje etter ein mann som heitte Eindrid, og at han hadde to sønrer med henne, Helge og Erling, som må vera fødde mellom 1400 og 1410, då halvbroren deira, Gunnar Ivarsson, skal vera fødd i 1412.

Erling Eindridsson er nemnt ein annan stad óg, som lagrettemann på Lesja 25. mai 1440 i eit diplom som er skrive på Bottem (DN III 759), medan ein ikkje kjenner Helge Eindridsson frå andre kjelder enn alt nemnt.»

I en debatt i Arkivverkets Digitalarkiv - [#27288] «Bratt-slekten i Gudbrandsdalen» - går Tore H. Vigerust sterkt i rette med Hougens analyse:

#32 - Skrevet 14.03.2005 - 01:37 av Tore H. Vigerust:

«...., etter nitidig lesning av Engebret Hougens ættesoger og alle kildeutgaver til norsk historie i middelalderen og en tid etter, kom jeg for snart 30 år siden til den konklusjon at Engebret Hougens ættesoge om den såkalte Tynnølætta ikke baserte seg på historiske kilder, men var et fantasiprodukt vesentlig konstruert på ønsketenkning. Det viktige spørsmålet vil ikke være om det kan påvises noe feil hos Hougen, men om det kan påvises noe riktig i hans ættetavler om Tynnøl.»

#33 - Skrevet samme dag - 01:43 av Tore H. Vigerust:

«Vi er alle blitt lurt av E Hougen. Nå gjelder det starte på nytt med godt mot og sikre kilder. At alt som tidligere er skrevet, må raderes ut, gjør da ingen ting, siden vi er tilstrekkelig mange som kan ta fatt på en ny runde med forskning omkring denne slekten.»

Til Hougens forsvar bør kanskje nevnes at han ikke selv publiserte bind II og III av sin ættesoge. De ble utgitt lenge etter hans død basert på hans etterlatte notater![469]

(Barn XI:1997, Mor XIII:7986)

Gift

Barn:

Erich Trondsen Tynnøl/Bjølstad. Født omkring 1510. Levde 1591 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1595 i Heidal, Sel (OP). (Se XI:2041).

Jon Trondsen Tynnøl/Gløm̃men. Født omkring 1515. Død før 1573 på Helle, Vågå (OP). (Se XI:1997).

Barbara Trondsdatter. Født omkring 1515. Død før 1606.

Barbara var datter til Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533).

Hun var gift
1. gang ca. 1530-40 med Tord Østensen Bratt,
2. gang før 01.07.1563 med Hans Pedersen i Bergen,
3(?) gang med Biskop Jørgen Eriksen (1535-1604).

Hun hadde ingen barn og,døde før 28.09.1606 i Bergen.

01.07.1563 la Eirik Østensen [Bratt] frem et brev med 3 menns segl om at salig Tord Bratt, Eiriks bror, hadde skiftet med sine søsken om farsarven, men da hadde Eirik ikke vært tilstede. Ved skiftet hadde Eirik fått ett forgylt sølvkors på 26 lodd og 16 store brudepenger, som Tord Bratts hustru Barbara Trondsdatter hadde lånt av hans mor da hun skulle kle seg som brud «og drog siden av med samme sølv uten all lovlig minde, så at forne Eirik Bratt hverken fik penger eller pengers værd derfor, hvorfor han anså sig for rettmessig eier av samme sølv, efter at hans mor nu var død».

Til dette svarte Hans Pedersen for sin kone at Tord Bratt hadde gitt henne en gård, og at hun skulle ha lagt ut dette sølvet for å betale gjelden hans.

Til det svarte Eirik Bratt at hans bror ikke hadde gitt ham noe. Bergens rådstuerett dømde at Hans Pedersen skulle gi arvesølvet tilbake til Eirik Bratt.

Det har vært diskutert om Barbara også har vært gift med biskop Jørgen Eriksen (1535-1604) som var superintendent i Stavanger fra 1571 til sin død, men dette er neppe tilfelle.[470]

Tore Trondsen Tynnøl. Død 1590 på Tynnøl, Lesja (OP).

Tore var sønn til Trond Eindridsen[?] Tynnøl (<1490 - >1533).

Engebret Hougen skriver i «Nogen nye oplysninger om Bjølstad-ætten», NST V (1935-36), side 226-28 bl.a.

«I en pakke dokumenter fra gården Helle (Hellen) i Vaage har jeg (Hougen) funnet et brev som er skrevet på papir og er i sin helhet bevart bortsett fra at seglene er avslitt. Det er datert Vaage 25. november 1573 "oc anden dag epther paa Lum", og oplyser at Erik Jonssøn på Hellen og hans bror Østen Jonssøn krevet almuen til vidne på at deres far Jon Trondssøn ikke hadde overdratt "Torir Tønøl, som ær enn aff the yngste theris ffaderbrøder", nogen part i Tynnøl i Lesje, men at avtalen var at Tore skulde bli "sidendis en tid lang oc saa vige hver til sine som retferdigt ær".

Den nevnte Tore Tynnøls fulle navn var Tore Trondssøn Tynnøl og han er mange ganger nevnt i lensregnskapene mellem 1575 og 1590.

Han var sønn av Trond Endridessøn på Tynnøl, som har levet mellem ca. 1490 og 1560, og også han er kjent fra flere dokumenter. Tore Trondssøns sønn Trond Toressøn Tynnøl finnes gjentagne ganger i regnskapene 1610-1624, og hans sønn var bl. a. Sivert (eller Sigurd) Trondsson Tynøl, som var en av arvingene efter hustru Barbara Trondsdatter, biskop Jørgen Eriksens enke i Stavanger.

Som i Bind II s. 118 meddelt gav Tord Tordssøn på Bjølstad, Per Trondssøn på Valbjør og Sivert Trondssøn på Tynnøl avkall for arv efter hustru Barbara ved tinget i Stavanger 24. oktober 1632.

Tord Tordssøn og Per Trondssøn var, som bekjent, begge sønnesønner av ErikTrondssøn Bjølstad, og

469 Gerhard Schøning: «Reise gjennem Gudbrandsdalen 1775», utgitt av G. F. Gunnersen på Hamar i 1926, side 108-110. Ivar Kleiven: «I Gamle Daagaa, Forteljingo og Bygda-Minne fraa Vaagaa» (1907-08), side 312, 317. E. A. Thomle i NST II (1929-1930): «Den saakaldte familie Bratt i Gudbrandsdalen», side 97-98. Engebret Hougen: «Nogen nye oplysninger om Bjølstad-ætten», NST V (1935-36), side 227-28. Henning Sollied: «Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken. 1. Bratt», NST VI 1937-38, side 55-56, 59. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 332. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 54-55, 102-03, 105-06; bind III (1974), side 9, 11, 13-14, 21. Pål Øystein Kvarberg: «Slekter i Vågå og Lom»., side 231.

470 Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 331. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 102-103.

det må dermed ansees som sikkert at Eriks bror Jon Trondssøn, som i 1558 var med å innløse Valbjør, er identisk med den i brevet fra 1573 nevnte Jon Trondssøn Helle.

Trond Endridessøn Tynnøl har således, blandt flere andre sønner, hatt følgende tre: Erik Trondssøn Bjølstad, Jon Trondssøn Helle og Tore Trondssøn Tynnøl samt en datter Barbara Trondsdatter, som var gift 3. gang med biskop Jørgen Eriksen.»[471]

XII:3995 mm mm mf fm mf mf

Eirik Olsen Glømmen. Levde 1528 på Glømmen Nordre, Glømmen, Tretten (OP).

Eirik brukte Glømmen Nordre på Tretten i Øyer.



T.v. Glømmen gård i Tretten, Øyer kommune. T.h. Gammelt diplom på Glømmen.

Gjengjerden i 1528 viser for Glømmen i Ørje prestegjeld:

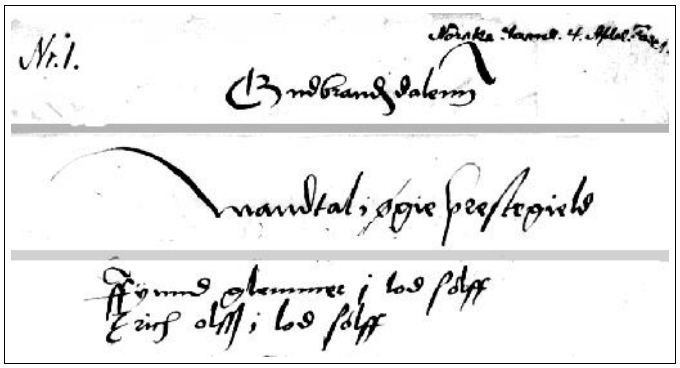

Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 62).

«Mandtal j Øgie presstegield
Ffynnd Glemmer j lod sølff
Erich Olssen j lod sølff».

Find var Eiriks svigerfar og brukte den søndre delen av gården. [472]

(Barn XI:1998)

Gift med neste ane.

Barn:

Anne Eiriksdatter Glømmen. Født omkring 1515 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). Død etter 1601 på Helle, Vågå (OP). (Se XI:1998).

---

471 Engebret Hougen: «Nogen nye oplysninger om Bjølstad-ætten», NST V (1935-36), side 226-28.

472 Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 62). Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 77. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

XII:3996 mm mm mf fm mf mm

Gjøda Finnsdatter Glømmen. Født omkring 1493. Død etter 1557 på Glømmen Nordre, Glømmen, Tretten (OP).

Gjøda var datter til Finn Baardsen Glømmen (nevnt i 1528).

Eirik og Gjøda hadde følgende barn (minst):
Ca. 1515: Anne, døde etter 1601 på Helle, Vågå.

Gården Glømmen har alltid vært odelsgods, og har gått i arv ledd etter ledd. Det står skifte på Helle i Vågå etter Jon Trondsson og Anne Eriksdotter, og i skiftet og andre dokumenter fra gårdsarkivet der, får vi vite at Anne er datter til Erik Olsson på Glømmen og Gjøda Finnsdotter. Sistnevnte må være datter av den Finn på Glømmen som er kjent på den ene halve gården 1528, mens Erik Olsson på Glømmen er kjent samme år på den andre halvdelen (nørdre). Min farfar, Ola Vigerust, har skrevet om denne slekten i en avisartikkel i Gudbrandsdølen fra 9.10 1953. Han kjente godt til innholdet i disse gårdsarkivene, så jeg betviler ikke hans slektsrekke. Han hadde funnet ut at Finn på Glømmen var sønn av den Bård Amundsson som bodde på Glømmen 1490-1505, nevnt ovenfor. Men i de kildene som jeg selv har laget personnavnregister til, kilder som allerede er publisert i Diplomatarium Norvegicum, er det ingen brev som omhandler Finn. Hans farsnavn, Bårdsson, kan være nevnt i et yngre brev som jeg ennå ikke har gjennomgått selv.» [473]

(Barn XI:1998, Far XIII:7991)

Gift med forrige ane.

XII:4033 mm mm mm ff ff ff

Jon Trondsen Tynnøl/Glømmen. Født omkring 1515. Død før 1573 på Helle, Vågå (OP). Gjentakelse, se side 532.

XII:4034 mm mm mm ff ff fm

Anne Eiriksdatter Glømmen. Født omkring 1515 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). Død etter 1601 på Helle, Vågå (OP). Gjentakelse, se side 536.

XII:4043 mm mm mm ff mf mf

Lodvar [Gunnarsen?] Slette. Levde 1561 på Slette, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1602 på Slette, Heidal, Sel (OP). Gjentakelse, se side 554.

XII:4081 mm mm mm mm ff ff

Trond Eindridsen[?] Tynnøl. Levde omkring 1490. Død etter 1533 på Tynnøl, Lesja (OP). Gjentakelse, se side 558.

XII:4083 mm mm mm mm ff mf

Østen Guttormsen Bjølstad [Bratt]. Lagrettsmann. Født omkring 1475 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Levde 1518. Levde 1543 fra Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1545 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP).

Østen var sønn til Guttorm Endridsen [Bratt] (~1437 - ~1529) og
Cecilie [Sidsel] Pedersdatter Skiåker (~1430 - ~1509).

473 Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

Slektstavle over de eldste ledd av slekten Bratt av Bjølstad

Bjørn
(ukjent)

Eirik Bjørnsson
på Taulstad 1426
på Bjølstad 1430–
n. 1426–1437

Endrid (Endre) Eriksson
på Bjølstad, kalt Bratt
n. 1441–1456
∞ Ingebjørg (fra Vågå)
fc 1410

Guttorm Bratt Endridsson,
også kalt Guttorm Brattsson,
[armbrøst] på Bjølstad
fc 1430/40, n 1482–1529
∞ Cecilie Petersdotter (Skjåk-ætten)
n. 1500–1509

Øystein Bratt Guttormsson
på Bjølstad
n. 1518 (1493?)–1543
(1∞ ? Gudlaug Olavsdotter)
2∞ Tora Toresdotter (Tjerne-ætten)

stor etterslekt

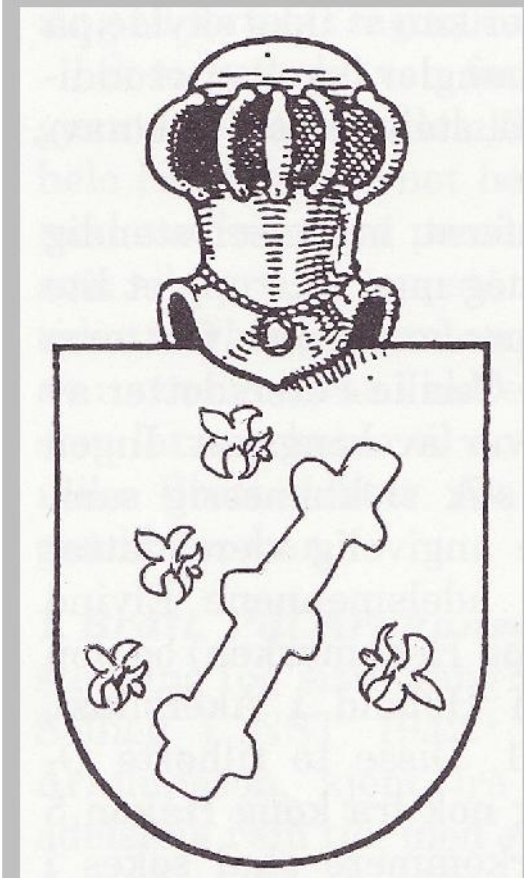

Øystein Bratt Guttormssons våpen

Et mer trolig giftealternativ er:
1 ∞ Tora Toresdotter (Tjerne-ætten)
2 ∞ Ukjent (Engebretsdatter?)
(Holsaker?)
3 ∞ Ukjent

T.v.: Slektstavle fra Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 46. T. h.: Østen Guttormsens segl avtegnet etter Hemming Sollieds kopi av eldre våpenbøker i Nasjonalbiblioteket.

Østen tillegges i yngre våpenbøker et våpen med skråstilt stokk med tre avkortede kvister på hver side, tre fritthengende liljer over og en lilje under.

Navnet Bratt forekommer gjennom hele middelalderen og fram til i dag i hele Norden. Navnet betyr en brå, steil person, med andre ord et personkarakteriserende navn som sikkert har oppstått mange steder til ulike tider uavhengig av hverandre.

Han nevnes første gang som lagrettemann på Bjølstad 17.01.1518 sammen med sin far (DN VIII 495):
«Ollom monnom them som thette breff se eller høyre kennes wi effther skriffne Gwtorm Endridsson Østhen Gwttormsson Per Arnesson och Arne Widlecsson sworne lagrettis men paa Woghe [qwede gudz oc sine1 ath wi worum pa Biørstad som liggher i Hedal sancti Antonjj dagh sogom och hørdom ath forde Jon Andhersson och adherde Andhers Arnesson skiffthet iordegossz segh i millom ath forde Jon Andhersson skwlle haffwe Klepp och Heckenne och Dalenne och Røthem och Ellinghssbø jtem skwlle adherde Andherss Arnesson haffwe ther i moth i ghen Haralstadh och Awssthrem och Bergh i Gawsdal sokn i saa sanheth ath enghen aff them skal bøthe eller bwrth selie iordhe gossz i fraa erffwingom effther thenne dagh. Tiil ytthermere bewissningh och sanning hei(n)ge wi wor insigle nedhen for thette breff skriffwett waar paa Biørstad sancti Antonij dagh anno dominj m d xviij etc.»
Sammendrag:
Fire Lagrettemænd pa Vaage erkjende, at de vare paa Bjölstad i Hedalen, da Jon Anderssön og Anders Arnessön skiftede sit Jordegods mellem sig.

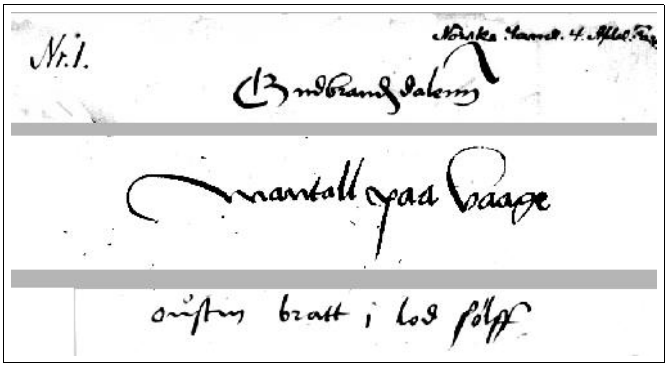

Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 53-54).

Han nevnes som «Oustin Bratt» da han betalte gjengjerden i 1528.

I 1530, antagelig 2. februar, gjorde Henning Munk på Blakar og «hederlig mand Østen Brath» makeskifte. Østen fikk gården «Annestad» i Lom på Skedakerstranden (Ånstad) med halve kvernstødet som lå til Skiåker, mot at Henning Munk fikk Svadegård på Dovre (DN III 1122):

«Alle men thette breff ssee eller høre læses kennes iegh Heningh Mwnk ath jegh haffwer giorth iordeskiffthe med hedherligh man Østhen Brath ein gord som liggher po Doffre nørdre lutthen i Gulbranssdallene som either Swadegordh ffek taa førde Heningh Mwnk adherdom Esthen Brath ein gordh ther i moth i ghen ssom either Annestadh liggendes a Lom i Norheredh pa Skedaker stranden och helthen i qærnehwss stødhet som nu liggher tiil Skedaker ffrelsth och hemmelth oc akerelawsth ffor hwario manne a begge sidher med luthom och lwndom wtthan garssz och innan som tiil liggher och lighet haffwer ffro fforno och nyo ffro forde Heningh Mwnk och hanss arwinghe och vndher Østhen Brath och hanss arwinge tiil effwerdeligh eghe. tiil ytthermere visse hengher iegh Heningh Mwnk mith insigle med tesse dandemenss insigle som saa eite Simon Siwrdsson och Olaff Mikelsson lagrettes men a fforde Lom. datum in Lom anno domini m d xxx circa festum purificacionis Marie.»

Sammendrag:

Henning Munk mageskifter til Sogneprest Eystein Bratt Gaarden Annestad i Lom imod Svadegaard paa Dovre.

Østen nevnes i «Gryttingdiplomet» som ble funnet av professor Gerhard Schøning i 1775 på en av Gryttinggårdene. Han tok et referat av dette på Grytting, Ifølge Stig Grytting (muntlig opplysning til Jakup Skjedsvoll i 2007) har det senere kommet bort etter at det ble solgt til en oppkjøper i 1890-årene. Vi har derfor bare den meget utførlige avskriften han tok, og hvor han nok har fått med seg det vesentligste av inneholdet.

«Aº 1533. Mons. Biscop i Hammer, og Capitlet, Dyre Sewoldson Lagmand ij Oplanden, Mons Trwelson, Hans Krwge oc Olaf Trwelson, Wepnere, Eric Bagge med fleere, Lagrettes-Mænd paa Hedemarken, vare samlede paa Raadstuwom i Hammer, da der for dem mødte Østen Brat og Sefren Stamstad paa Loom, paa sin Hustrues Ingelef Biørne Dottr (synes at have været en Brat) samt hendes Brødres Vegne, Alf og Knut, hvilke tiltalede Oudolf Jonson og Engilbregt Hielle (Hielle i Dofre Sogn), paa egne, samt Jens Ifwerson, paa hans Hustrue Ragnilde Endrids Dotter samt Broders Trond Tynelfs Vegne, om Jordegods, efter gamle Alf Stamstada og hans qvinne Hustru Ingeborg biernedotter (hvilke da have været af Adel, da hun faaer Titel af Hustrue, og mueligt af Familien paa Blakar paa Loom).»

....

Paa denne post dømtes, at Gudriit vel havde Ret til at beholde alle løse Penge, men ei det faste Gods, efter Norske Lov, som befaller, at fast Gods ei maae falde i Ut-Arv. Af denne Post reiste sig den Trætte, som nu var for Retten: thi Gudriit skiftede Godset mellem sine Frender, Jon Audulfson, hendes Farbroder, og sin Søster, Engelbrith Hielles Moder. Blev nu derfor avsagt, at alt Gods, efter Hustru Ingeborgh og hendes Morbroder Frederic, da ingen nærmere er til, skulde viige tilbage til den rette qvist och Ættebolk igjen, nemlig til Østen Bratt og hans Slægt, efter tuenne Breve, udgivne af 24 de ældste Mænd i Gudbrandsdalen. Og liigeledes blev nu den heele Sags Slutning og den endelige Dom deri, at det omtrættede Gods skulde tilfalde bemeldte Østen, samt Sefren, hans Hustru og hendes Brødre.»

Det finnes også en stadfesting på at Østen Bratt og Søren Stamstad vant denne saken i et diplom i Riksarkivet. Det er skrevet på Hamar i 1534 og der stadfester lagmannen i Oppland, Dyre Sevaldsson, med lagretten og biskopen dommen fra 1533 i saken mellom «Audulf Bogie, Jens Iversson og Ingebret Hielle, mot Østen Brath og Søfren Stamstad» da motparten ikke møtte frem (DN III 1136).

Siste gang han nevnes er når han var vitne på Bjølstad 11.03.1543 da Jon Andersen Kleppe ga sønnen Knut gården Mo (DN X 717). Under diplomet fra 1530 hang seglet hans ved.

Etter det Nils Stub har notert i sine opptegningsbøker har det vært strid om noe av Bjølstadgodset i årene før 1575:

1. 16.06.1572 har han notert:

«Anno 1572 Sancte Botolffs affthenn paa Edzuald Lagtinngh: [p. 33].»

«Skall the pendinge betallis som Peder Bratt haffde lontt oc Erich Brattis søster wiige tiill forne gardtt Arne gard

som Erich Bratt hadde vtsett.

Schall Knud Bagge [gift med Marthe Torsteinssdotter, Peder Østensens enke] och Erich Biølstad møde her paa Etzuald thenne same aars dag till widre proff och beuisning the haffue paa baade sider om Biølstad och hues arff – [ikke fullført].»

2. 24.01.1573 har han notert:

«Tridie sogne fore [p. 53].»

«Tore Østensdotther paa Bølstadt [skall (overstrøket)] och Cissel hindis søster, skall vige till Arnegard, Och betale theris broderbarn igen hues [beuiselig (overstrøket)] pendinge som Per Bratt theris fader [dvs. deres bror Peder] vdlagde att løse samme gard mett, och beuisis att hans egne frelse pendinge ther fore var vdlagt, Knudt Bagge stodt i rette paa sin [quindis (overstrøket)] steffbarns vegne.»

3. 25.06.1575 har han notert:

«Første syckne epther» [p.197]».

«Knudt Bagge Niels Gulsuold och Erich Biørnsen skulle møde paa Biø(r)nstadt, løffuerdagen for Sanctj Mi(c)hils dag (24 Septbr.) om en gard the sagde at Knudt ville trenge them till att bytte aff,»

4. 11.10.1576 har han notert:

«Then første syckne for vinthernetthene» [p.250]».

«Knud Bage skall beholle thenn gaard Rud han haffuer j pant aff Tor Bratt jndtil saa lenge hand faar synne wdtlagde (pen)dinge jgenn effth(e)r hans breffs lydelze som hand beuiste met breff och seigel sandt att were Och the breffue som tilforne ere sagde macteløse skal effth(e)r thene dag icke kome Knud wnder øigen disligiste giorde Knud syn Edt att hand . . . . . end hans hustrus . . . . . [e]r tilbyt j salig Tor Brattis . . . . . neruerelse»

Lærer Per Berg, Hamar, skrev en interessant artikkel i NST XI, hefte 4 (1948), med tittelen:

«Kvar vart det av Brattgodset?».

Jeg gjengir her deler av artikkelen.

«Fra Eirik Bjørnsen kjøpte Bjølstad i Heidal i 1430 og frem til vel 1530 ser det ut til at ætten har økt sine jordeiendommer litt etter hvert. Ætten har også i denne tiden klart å holde jordegodset samlet, det har ikke forsvunnet mye ved skifter. Eirik Bjørnsen var vel selv en eldre mann da han kjøpte Bjølstad, for skal en tro den alder som er oppgitt, er hans sønnesønn Guttorm Eindridsen født i 1435. Ifølge Ivar Kleiven døde Eirik Bjørnsen før 1441. De tre neste leddene er:

Endrid Eiriksen [Bratt] (ca. 1400 - ca. 1460) gift med Ingeborg. Hennes mor het Borghild Fredriksdatter og var fra Lom, men var gift til Trøndelag. Borghild og hennes mann døde tidlig, og Ingeborg ble fostret opp hos en morsøster i Lom. Med Ingeborg kom flere gårder i Nord-Gudbrandsdal over til Bratt-ætten.

Guttorm Endridsen [Bratt] (ca. 1435 - ca. 1530) gift med Cecilie Pedersdatter fra gården Skidaker (Skjåk) i Skjåk. Med henne kom mye jordegods i Norddalen over til ætten.

Østen Guttormsen [Bratt] (ca. 1475 - ca. 1550) gift med Tora Tordsdatter Tjerne fra Ringsaker. De mange gårdene på Hedmark og Oppland som Brattene eide, har vel helst kommet med henne.

Ved den tid da Østen Bratt døde, ser det ut til at store deler av jordegodset har vært pantsatt, slik at ætten ikke hadde full råderett over dette.»

Han går så over til å behandle 6 av Østens barn som alle føres med Tora Tordsdatter Tjerne som mor:

1. Tor Østensson Bratt, død 27.08.1560.
2. Eirik Østensson Bratt, død før 1572.
3. Per Østensson Bratt, død ca. 1565.
4. Aase Østensdotter Bratt, død før 1570.
5. Tore Østensdotter Bratt, død før 1606.
6. Sidsel Østensdotter Bratt.

I tillegg til disse barna fører Engebret Haugen en Engebret og en Ivar blandt Østens barn (Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47).

Bakgrunnen til dette må være et diplom skrevet på Bø i Lesja 21.11.1555 hvor det framgår at «Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter [er] sambarne syskiin till fader och moder» (DN III 1176). Ivar og Engebret nevnes kun i dette diplom.

«Ollom monnom som thette breff sseea eller høre sender wy Olluff Korby Eriik Bøy Guttorm Hattrym och Haldo Hollene suorne logrettis mend paa Lessøø att wy ware paa Bøj rette steffne stuffue torsdagenn nest for sancte Karynn dagh aar 1555 y k. m. ffodz neruerlsse och flere gode mend hiørde wy ytth wenlight och ytt suskenn skyfft emellom Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter sambarne syskiin till fader och moder. Bleff ty saa forlichte att Tore Østensdatter schulle følge v. #s. y Holagger oc end hudeschill y Sylsgiørd tyll ewerdelyge eydom vnder seg och syne affkomme och erui(n)ghe forti thett war hynnis faders godtz och rette odall och schall thette skyffte vbrødelig holldis. Att saa err y sandhed som forschreuith staer setter wy wore jndsigel medh begge hynnis broders jnsegell neddenn for thette wortt obne breff som giordtt warr aar och dag som forschreffuith staerr etc.»

Sammendrag:

Fem Lagrettemænd paa Lesje kundgjöre et Arveskifte mellem de 3 Söskende Ivar og Engelbrekt Öysteinssönner samt Thora Öysteinsdatter.

Opp gjennom årene har det blitt diskutert hvorvidt Østen var gift en gang eller flere ganger, hvilke barn han

hadde og eventuelt i hvilke ekteskap de hørte hjemme.

I Digitalarkivets forum ble det ført en diskusjon med utgangspunkt i skiftet nevnt ovenfor i 2009:

[#66572] Engebret Eysteinsson Bratt .til Holåk i Lesja - Om hans foreldre.

Tore H Vigerust - 27.01.2009:

«Til mitt innlegg 3 og spørsmålet i innlegg 6. Det er neppe så interessant hva Engebret Hougen har ment eller ikke ment. Det som er viktig i dag er : hva vet vi.Vi vet at en Engebret var bruker av Holåk i 1528. Hans navn står i skattemanntallet som er trykt i NRJ bind IV.Og da er vel det vi vet om ham, nevnt. Så finnes det et skiftebrev fra 1555 som noen mener kan belyse slekten Bratt. Men jeg er ikke blandt dem som mener det.»

Tore H Vigerust - 27.01.2009:

«Jørgen er bruker på Holåk i alle manntall fra 1610 til og med 1626, mens Karin står i manntallet fra 1627 og noen år utover. Det er interessant at det finnes folk i 2009 som mener at en gårdbruker i 1620-årene er sønn av en gårdbruker i 1520-årene. Man kan jo tenke seg om slikt kunne inntreffe i vår tid, med svært mye lenger levealder enn på 1500-tallet: hvor mange gårder i Norge drives i 2009 av personer som er sønn av gårdbrukeren på samme gården i 1909?»

Jakob Skjedsvoll - 27.01.2009:

«Eg vil få lov å nemne at dette var eit emne som var drøfta på Bratt-seminaret som vart arrangert av Gudbrandsdal slektshistorielag sist haust. Til det seminaret skreiv eg ein artikkel om den eldre Bjølstadslekta som er trykt i Gudbrand nr. 3/2008. Det vil føre alt for vidt å ta heile argumentasjonen her, men interesserte kan kjøpe dette heftet ved å vende seg til laget på internetadressa www.gudbrandsdalslekt.com. Grunnlaget for å tru at Eystein Guttormsson Bratt hadde ein son Imbrikt (Engebret) som kom til Holåk, er tunt. Det var eit skifte skrive på Bø på Lesja 21.01.1555 mellom heilsyskena Imbrikt og Ivar Eysteinssøner og Tore Eysteinsdotter der dei vart enige om at Tore skulle ha noko jord i Holåk og Selsjord 'fordi thett war hynnis faders godtz och rette odall ---'. Grunnlaget for å tru at dei tre var frå Bjølstad, er at diplomet låg i Bjølstadsamlinga, det er forma som eit heimelsbrev for Tore Eysteinsdotter, og det er vanskeleg å finne noko anna grunnlag for plasseringa av brevet enn at det er Tore Eysteinsdotter på Bjølstad dette gjeld. Det er likevel påfallande at vi ikkje finn att dette godset i seinare skifte på Bjølstad.Om Eystein Guttormsson Bratt hadde ein son Imbrikt, er det like fullt høgst usikkert om mora var Tora Tordsdotter frå Tjerne. Truleg oppkallingsskikk kan vel heller tyde på at desse tre heilsyskena var barn av ei seinare kone, der Tore var oppkalla etter den avdøde kona Tora Tordsdotter. Om det i tilfelle var denne Imbrikt som vart nemnt som brukar på Holåk i 1528, må også bli høgst usikkert, for farsnamnet til han er ikkje kjent og det blir, som Tore Vigerust har nemnt ovanfor, litt vanskeleg å få det til å gå saman aldersmessig, men ikkje umogleg. Det kan ha vore slektskap på ein annan måte, men vi har ikkje kjelder som kan seia noko om det. Heller ikkje overgangen til seinare generasjonar på Holåk er sikkert utgreidd. Så langt eg kjenner til, er korkje Jørn (Jørgen) eller Kari (Karin) nemnde med farsnamn. Ut frå namn som er brukte seinare i slekta, finn eg det truleg at ein av det ættar frå ein Imbrikt, men ut frå dei spinkle kjeldene som finst, ville eg helst tru det var Kari. I den stutte drøftinga av etterslekta som vi også hadde på seminaret, var min innleiande merknad at den eldre Holåkslekta treng ein ny gjennomgang, og eg er sterkt i tvil om det som har vore skrive tidlegare, er heilt rett. Dersom ein vil basere anetavla si på nokonlunde sikker kunnskap, ville eg nok rå til at ein til så lenge ikkje går lengre bakover enn til Jørn og Kari.»

I slektstavlen over «De eldste ledd av slekten Bratt av Bjølstad» i Tore H. Vigerusts artikkel «Adelsnytt» (Genealogen nr. 1 1999, side 46) føres

«Øystein Bratt Guttormsson på Bjølstad»

– i et mulig første gifte med «Gudlaug Olavsdotter», [markert med et «?»-tegn]

– dernest gifte med «Tora Tordsdotter (Tjerne-ætten)».

Spørsmålet han stiller er vel om den her nevnte «Østen Gutormsøn» kan være identisk med «vår» Østen Guttormsen Bjølstad [Bratt], da dette gifte fant sted allerede i 1493!

Tore Vigerust angir intet om fordelingen av barna.

Bakgrunnen er tre eldre brev referert i utdrag i lagmannsdom av 21.04.1612 i Statsarkivet, Hamar (Oppland lagdømmes tingbok 1, 1611-1613) datert 1493 (DN XXI 600):

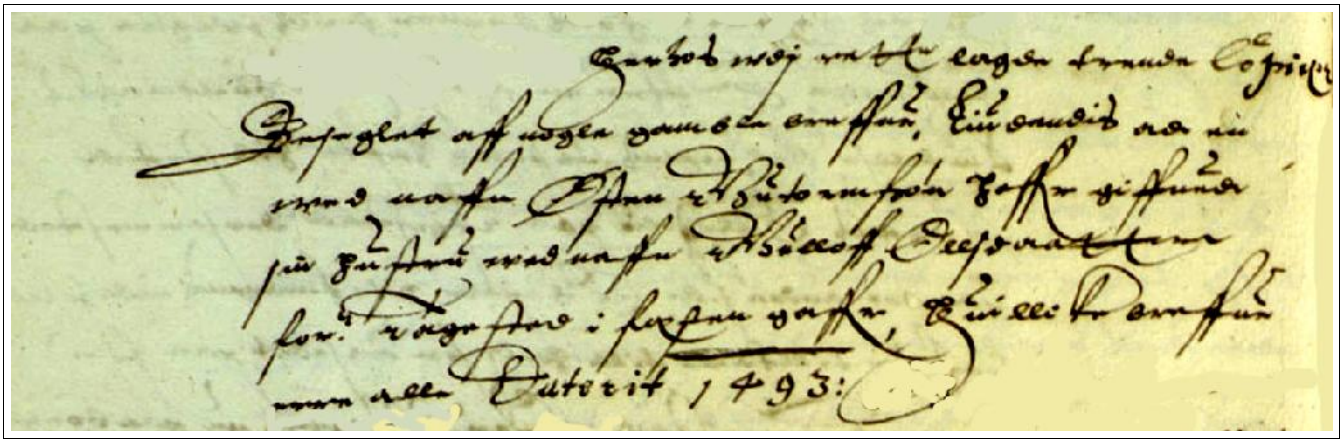

Opplandenes lagstol, tingbok nr. 1 1611-13, folio 68.

«- - herhos wdj rette lagde trende Copiær Beseglet aff nogle gamble breffue, Liudendis ad en wed naffn Østen

Gutormsøn haffr giffued sin hustru wed naffn Gulloff Ollsdaatter forn. Tagestad i fæsten gaffr, Huillcke breffue erre alle Daterit 1493:»
Sammendrag:
Brev om at Øystein Guttormsson hadde gitt sin hustru Gudlaug Olavsdotter garden Tåkåstad (i Sør-Fron) i festegave.

Jan Eilert Jaatun tar utgangspunkt i diplomet skrevet på Bø i Lesja 22.11.1555 (DN III 1176) i sin artikkel «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» («Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985)
når han hevder at Østen var gift tre ganger og at han i disse ekteskap hadde 8 eller 9 barn.

Hans resonnement i det følgende er derfor avhengig av at dette diplomet gjelder Østen Bratts barn!

«Alle steder der Brattslekten i Gudbrandsdalen er nevnt, ser vi at Eystein Guttormsen Bratts kone var Tora Tordsdatter. Hun var søster av Gudrun eller Gudrid Tordsdatter som var gift med Johan Hansen Kruckow til Sørum i Luster i Sogn og væpneren Kjeld Tordsen som eide Dynagodset i Viken dvs. Båhuslen, og Ingeberg og Tjerne i Ringsaker.

At Eystein Guttormsen virkelig var gift med Tora, har jeg ingen grunn til å tvile på, men at Eystein kanskje har vært gift også med andre, har jeg ikke sett nevnt noen steder. Enkelte ting tyder nemlig på at så er tilfelle.

(1) Eystein Guttormsen og Tora Tordsdatter hadde i hvert fall sønnen Tord som var Erich Rosenkrantz', foged i Bergen. Der ble han gravlagt 27. august 1560. Enken, Barbro Trondsdatter giftet seg før 1. juli 1563 med Hans Pedersen i Bergen. Den dagen la nemlig Eirik Bratt fram et brev med 2 menns segl at Salig Tord Bratt, bror til Eirik hadde skiftet med søsknene sine farsarven, men da hadde ikke Eirik vært tilstede. Ved skiftet hadde Eirik fått et forgylt sølvkrus på 26 lodd og 16 store brudepenger som Tord Bratts hustru Barbro Trondsdatter hadde lånt av mor hans å bu seg brur med. Dette ville så Eirik ha tilbake (Kilde: Ættesoge for Gudbrandsdalen II s. 103).

Det som slår meg er at det står mor hans (Eirik) og ikke med et ord antyder at det var mor deres, at NN også var mor til Tord og at hun var Barbros vermoder! Eirik var ikke tilstede på skiftet etter faren. Han var, vet vi, svein på Akershus slott i 1557/58 og var kanskje der alt da faren døde, i hvert fall synes det for meg som at Eirik Bratt har vært en en del yngre enn broren Tord og at de må ha hatt hver sin mor.

(2) I Diplomatarium Norvegicum, bind III s. 1176, finner vi et brev fra Bø i Lesja skrevet 21 november 1555. Det ble da holdt arveskifte mellom søsknene Iver Eysteinsson, Engebret Eysteinsson og Tora Eysteinsdatter, sambårne søsken til fader og moder. Tora skulle ha 5 pund i Holaker og 1 hud i Selsjord.

Det står ikke her noe om at de representerer flere søsken. Tord og Erik er bl.a. ikke nevnt, snarere synes det å ligge i forsikringen "samborne søsken til fader og moder" at de tre nevnte er det eneste i sin kull og at de må ha hatt halvsøsken. At de tre er barna til Eysten Bratt, kan det ikke være tvil om, da brevet fra Bø senere befant seg på Bjølstad i Heidal. Tora Eysteinsdatter Bratt og mannen Eirik Trondsen fra Tynnøl i Lesja overtok nemlig i sin tur Bjølstad.

Tora Tordsdatter kan være død alt omkring 1520 og Eystein snart blitt gift på ny med mor til Ivar, Engebret og Tora. Hun er i tilfelle helt i tråd med datidens navneregler blitt oppkalt etter farens første kone.

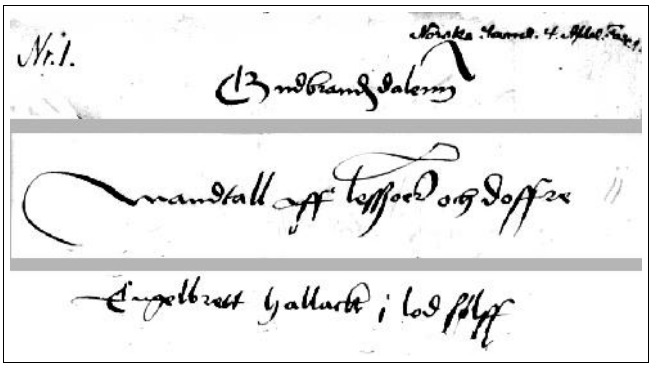

Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 56). (Rygh: Holaaker ble skrevet Hallack i 1520).

Hvem Eystein Bratts andre kone kan ha vært har jeg derimot ingen sikre formeninger om, men da sønnen Engebret ser ut til å ha vært bruker på Holaker, er det fristende å antyde at hu kan ha vært datter til en eldre Engebret Holaker som er nevnt i Gjengjerden 1528.

(3) Jeg har alt nevnt væpneren Kjeld Tordsen som var Tora Tordsdatters bror. Han er nevnt i 1523 (DN VII 516) og var i 1525 sysselmann i Østerdalen (DN XII 359). 1. mars 1532 skriver hr. Vincents Lunge til Hr. Esge Bilde at "Kjeld Tordsen er knape av Hedmarken falt ved Elfsborgs inntakelse" (DN IX 673). Nå var det kanskje ikke ved Elfsborg, men ved Karlsborg han falt for 24. november 1532 står det i et brev skrevet på Eidsvoll: Johan Kruchow på sin hustrus vegne og hans medarvinger skal beholde det gods som tilhørte Kield Tordsen som hadde satt seg opp mot sin herre og ble slått ved Karlsborg. Godset var Dyne i Viken, Tierne og Ingeberg på Hedmarken (DN XII 532).

Her får vi friske opp i våre historiekunnskaper: Kjeld Tordsen var av de yngre adelsmenn som hadde sluttet opp omkring kong Christian II i dennes bestrebelser for å gjenvinne Danmark-Norge fra farbroren Fredrik I. Dette var i virkeligheten for landsvik å regne, og godset til Kjeld skulle dermed etter loven inndras under kronen. At så ikke skjedde kom av at Johan Kruckow hadde vært kong Fredriks mann. Han arver nevnte gods på kronens vegne og

flyttet også til sin nye setegård Tjerne i Ringsaker. Jeg er klar over at han arver med sine medarvinger, men dersom en av disse var Tora Tordsdatter på Bjølstad, er det merkelig at ikke Brattene blir sittende med noe av det nevnte godset. I hvert fall er det merkelig at de ikke ville sikre seg noe av Ringsakergodset da slekten alt hadde eiendom i By på Veldre. Men i betegnelsen medarvinger kan vi vel også finne de barna Johan Kruchow og konen hadde eller ville få. Brattslekten hadde omkring 1530 alt vunnet en stor arvesak, og var ellers ikke kjent for å la et krav gå fra seg.

Var derimot Tora Tordsdatter død før 1532, ville etter dagjeldende arvelov hennes barn ikke være arveberettiget i det hele tatt. Alt vil da tilfalle levende søsken.

At Tora Tordsdatter er død før 1532 støtter det jeg alt har antydet. Dersom Eystein Bratts barn i et 2. ekteskap skal rekke å bli fullmyndige før 1555 (skiftet på Bø) må de være født før 1530. Jeg har alt antydet at Tora Tordsdatter kan være død alt om lag 1520.

Omkring 1530 er så Eystein Bratt blitt gift for 3. gang. En datter i dette ekteskapet, Sidsel, må¨være født om lag 1530, da hennes datter Karen Sevaldsdatter fra Hovin (Hove) i Fåberg som levde som enke på Ljøstad i Romedal i 1612 selv hadde en voksen datter Ingerid som alt da var gift for 2. gang. Ingerid skulle dermed være født ca. 1580 og moren Karen Sevaldsdatter f. om lag 1550-55.

Av samme ekteskap må så førnevnte Eirik Bratt og muligens også en Christian Bratt ha vært (se begrunnelse 1). Begge var som yngre folk og sveiner på Akershus 1557/58.

(4). Fra et skifte på Bjølstad som Engebret Hougen nevner i sin Ættesoge for Gudbrandsdalen II s. 112, finner vi følgende.: "Same tjid hørde wi Och saa at førne Thore Østensdatter gaffue och nevnte sin szøster Sidszell en hud i Wiste paa Wage som waar hendis Mørne godz for en hud i Hielle paa Doffre".

Her får vi en antydning om at Tora og Sidsel kan ha hatt hver sin mor. Engebret Hougen streifer også innom tanken (AFG II s. 113), men forkaster den da Sidsel Eysteinsdatter Bratt etter hans oppfatning må være eldre enn hun etter mitt skjønn trenger å være. E. Hougen mener at en datter av Sidsel var gift med Nils Andersen Busvold, men jeg mener det er Sidsel selv som var gift (2. gang) med Nils Busvold.

Hver for seg er kanskje ikke disse 4 momentene noe bevis for min påstand; en gammel brevskriver kan selvsagt ordlegge seg litt kløne te, men samlet og dersom vi skal ta utsagnene bokstavelig – og hvorfor skal vi ikke det? – synes jeg det er belegg for en forsiktig konklusjon:

Eystein Guttormsen Bratt, født omkring 1475/80 død før 1555.
Gift 1 gang med Tora Tordsdatter, død omkring 1520.
Gift 2 gang med NN (Engebretsdatter Holsaker?), død omkring 1530.
Gift 3 gang med NN.

Barn i 1. ekteskap:

a. Tord Eysteinsson Bratt, død 1560, barnløs, gift med Barbro Trondsdatter.
b. Per Eysteinsson Bratt, på By i Veldre, død ung før 1560, hadde barn,
gift med Marte Torsteinsdatter.
c. Åse Eysteisndatter, enke på Tynnøl 1557/58,
gift med Trond Eindridesson Tynnøl
(far til Eirik Trondsson på Bjølstad).

2 ekteskap:

d. Ivar Eysteinsson, nevnt 1555, barnløs, død før 1560.
e. Engebret Eysteinsson Holaker, nevnt 1555, død før 1557/58. Barn.
f. Tora Eysteinsson Bratt, gift med Eirik Trondsson fra Tynnøl, bruker på Bjølstad.

3. ekteskap:

g. Eirik Eysteinsson Bratt, nevnt 1557/58-63, overtok Bjølstad, barnløs.
h: Sidsel Eysteinsdatter, gift 1. gang med Sevald Dyresen på Hovin i Fåberg og
gift 2. gang med Nils Andersen Busvold i Romedal.
i. ? Christian Bratt, nevnt 1557/58, er i tilfelle død før Eirik
siden halvsøsteren Tora og mannen kunne overta Bjølstad.»

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta» :

«Eystein Guttormsson Batt er einaste barnet til Guttorm Eindridsson og Cecilie Petersdotter som vi nå kjenner til. Han er nemnt sikkert seks gonger i samtidige kjelder og kanskje eit par gonger til. Fyrste gongen han sikkert er nemnd, var "Østhen Gwttormsson", som nemnt ovanfor, lagrettemann på Biørstad 17.01.1518 (DN VIII 495), Han er nemnt "Oustin Bratt" da han betalte skatten gjengjerd i 1528. Som nemnt ovanfor bytte "hedherligh man Østthen Brath" jord med Henning Munk 02.02.1530 (DN III 1122). Han er nemnt i to av dei tre Grytting-diploma. I det udaterte diplomet, truleg frå omlag 1530, er han nemnt "Østen Brath", han har da saman med Søren Stamstad fått teke opp vitnemål om retten til jordegods som farmora hadde odelsrett til. I 1533 har "Østen Brat/Bratt" ført saka for lagmannen og fått seg tilkjent dette godset. Saka har vorte endeleg avgjort i 1534 med same resultat for "Østhen Brath" og Søren Stamstad (DN III 1136). Han er nemnt siste gong 11.03.1543 da "erlige och welfforstandige mend szom er Østhen Brath och Alff Olafson" som vitne hengde segla sine under eit brev skrive på Bjølstad der Jon Andersson (Kleppe) gav Mo til sonen sin (DN X 717). Det kan knapt vera tvil om at det er same mannen som er nemnt desse gongene. Det var også ein "Øssthen gwtthorm son sworen Larettis Man oppaa wogee" som 30.07.1530 "wnthe Amwnd Jwer son ørees bol i skwlenggher som ligger o mellom kwam ok Heddalenn" (DN XXI 773). Dette kan knapt ha vore nokon annan enn Eystein Guttormsson Bratt på Bjølstad. Amund Ivarsson åtte truleg Røssem i

Kvam, for Skulengene har i den tida ein kjenner til seinare, fylgt den garden.

Det har også vore nemnt at den "Østen Gutormsøn" som i følgje tre brev frå 1493 "haffr giffued sin hustru wed naffn Gulloff Ollsdaatter forn. Tagestad i fæsten gaffr," (DN XXI 660) skulle vera Eystein Guttormsson Bratt på Bjølstad. Eg kjem attende til det nedanfor.

Eystein Guttormsson må etter dette sikkert ha vore fødd før 1488 og dersom resonnementet ovanfor om alderen til faren er rett, kan han knapt vera fødd før 1465. Han kan tidlegast ha døytt i 1543, men sikkert før sonen Tord døydde i 1560. Av det udaterte Gryttingdiplomet går det klårt fram at han var son til Guttorm Eindridsson. Han må ha overteke Bjølstad etter faren før 1528, ettersom han da betalte gjengjerden, medan faren ennå var i live.

Det er semje mellom dei som har skrive om emnet, at han var gift med Tora Tordsdotter frå Tjerne på Ringsaker. Fram til og med Engebret Hougen i Ættesoge for Gudbrandsdalen II har det vore rekna med at ho var mor til alle barna hans og at han var gift berre ein gong. I seinare tid har nokre forfattarar kome til at han må ha vore gift fleire gonger. Jan Eilert Jaatun har under tvil kome til at han kan ha vore gift tre gonger. Tore Hermundsson Vigerust har meint at han kan ha vore gift to gonger, men har ikkje presisert kva kjelder han byggjer på eller drøfta det nærare. Eg finn det mest praktisk å drøfte kven han var gift med saman med kva barn han hadde. Det har vore nemnt at han kunne ha i alt ni namngjevne barn som voks opp; rekkjefølgja har vore rekna for usikker, men i den rekkjefølgja Engebret Hougen nemner dei, heitte dei Tord, Tore, Ivar, Eirik, Kristian, Åse, Per, Sissel og Imbrikt. Eg tek i gjennomgangen nedanfor i det vesentlege utgangspunkt i framstillinga til Engebret Hougen og tidlegare Per Berg.

Det er ikkje kjent noko dokument om skiftet av jordeiga etter Eystein Guttormsson Bratt, men i ei sak for rådsturetten i Bergen 01.07.1563 som Eirik Bratt førde mot mannen til enkja etter Tord Bratt, er det nemnt at Tord skifta godset etter faren medan Eirik var fråverande. Som nemnt ovanfor, skifta Tore og Sissel Eysteinsdøtre eit stort jordegods mellom seg 10.10.1575, m.a. Bjølstad. Angard og ein av Skjåkgardene. Dette må vera sentrale delar av godset til Eystein Guttormsson Bratt; Bjølstad hadde som vist ovanfor vore slektseige sidan 1430, og faren til Eystein, Guttorm Eindrissson Bratt, budde der i 1509, faren og kona hans, Cesilie Petersdotter, bytte til seg Angard 19.01.1500 (DN II 1010), og Skjåk må ha vore av fedregodset til Cesilie Petersdotter, sjå drøftinga av henne ovanfor. Dette viser at Tore og Sissel Eysteinsdøtre må ha vore etterkomarar og høgst truleg døtrene til Eystein Guttormsson Bratt. Når Skjåk var med på skiftet, viser det óg at Cesilie Petersdotter må ha vore mor til Eystein.»

Han referer så til Nils Stubs oppregnelser i 1575 som er nevnt tidligere i biografien og fortsetter:

«I eit forlik 08.10.1575 mellom Knut Bagge og Eirik Bjølstad vart det dessutan bestemt at Knud Bagge skulle nyte og behalde den brorpart som tilforn var tilbytt, og han skulle "ei gjøre Eric Biølstad nogen Plats eller møte anten paa Biølstad eller dens tilliggende Herligheder i nogen Maade"».

«Det går av dette fram at Tore og Sissel hadde ein bror Eirik Bratt og at dei skal ha Angard mot å betale attende pengane til brorbarnet(a) sitt(sine) som far til dette brorbarnet, Per Bratt, hadde lånt Eirik Bratt mot pant i Angard. Når Tore og Sissel fekk rett til å løyse Angard, må Eirik Bratt ha fått utlagt denne garden på eit tidlegare skifte. Garden må ein gong før eller etter dette skiftet ha vorte pantsett til nokon annan og Per Bratt har så hjelpt broren Eirik Bratt med eigne pengar til å løyse inn att garden. Eirik Bratt må ha vore død utan etterkomarar eller foreldre i live da denne striden kom opp i 1572 og Tore og Sissel må ha vore dei einaste attlevande syskena, jf. arvebolken i landslova. Forliket 08.10.1575 (utrykt diplom i Riksarkivet, Bjølstadsamlinga) viser også at det har vore eit tidlegare skifte, der Per Bratt har fått ein brorlut, som Knut Bagge da (på vegne av barnet/barna til Per) skulle behalde. Kva krav Knut Bagge kan ha reist om Bjølstad må ut frå kjeldene og arvebolken i landslova bli uklårt; de er mogleg det kan ha vore eit pantekrav. Det kan ha vore at «then gaard Rud han haffuer j pant aff Tor Bratt» som er nemnt ovanfor, har vore Rudi i Heidalen, og at den garden da har vore rekna saman med Bjølstad. Når Bjølstad i skiftet i 1575 er rekna til 10 huder, må det helst vera rekna saman med Rudi og kanskje Åseng, for Rudi er ikkje nemnt ellers i skiftet og garden var i eiga til Bjølstadmennene seinare. I 1647 var Bjølstad på 5 huder og Rudi på 2 huder.

Desse rettssakene viser i alle fall at også Per Bratt må ha vore bror til Eirik, Tore og Sissel, Det har vore reist noko tvil om denne Per i det heile har funnest, men ut frå det kjeldematerialet som her er referert, kan det vanskeleg vera grunnlag for slik tvil

Enkja etter Per Bratt som var opppattgift med Knut Bagge, heitte Marit Tostinsdotter. Ho var gift tredje gongen med Abraham Nilsson Stub, for i ei rettssak om Kruke som han i 1592 førde på vegne av stesonen Lars Bratt er det sagt «at same Kluge nu vdj langsommelige tidt haffue leiget øde, jndtill Knudt Bagge som aate den Quinde som forne Abraham Stubb nu aager, same Ødeyord vdenn Loug och mynde jndheggnit och brugte, vnder denn gaardt Herringstad som forskreffne Abraham nu paa boer, …" (DN XVI 483) Det går av dette klårt fram at Marit Tostinsdotter og Abraham Stubb budde på Heringstad i 1592. Heringstad er grannegarden til Kruke. Det virkar da truleg at Marit Tostinsdotter saman med andre mannen Knut Bagge også budde på Heringstad da han gjerda inn øydegarden Kruke for eigen bruk. Når Lars ber tilnamnet Bratt, må han ha vore son frå fyrste ekteskapet til Marit Tostinsdotter, med Per Bratt. Det må vera denne Lars Bratt som tok at bruken av By i Veldre i 1601 og som i 1615 blant mykje anna gods åtte 3 huder i Heringstad og 3 huder i Vik i Kvam. Den mest rimelege forklaring på dette må vera at Per Bratt har fått utlagt Heringstad og Vik som sin del av arven etter foreldra, og at dette var den brorparten Knut Bagge skulle få behalde, på vegne av kona og stesonen, etter forliket 08.10.1575, sjå ovanfor. Når kona budde der seinare og garden må ha vore Brattgods, er det høgst truleg at også Per Bratt budde på Heringstad til han døyde ei tid føre 1572.

Når Eirik hadde fått Angard som også var på 6 huder, og sonen til Per også hadde 6 huder som må ha vore Brattgods, tyder dette på at ein brorpart i det opphavelege skiftet har vore nettopp på 6 huder. Når Lars Persson truleg må ha vorte eigar av alt Bjølstadgodset frå foreldra, tyder det på at han i alle fall var einaste sonen til Per.

Av den rettsaka som Eirik Bratt førte for rådsturetten i Bergen som nemnt ovanfor, går det klårt fram at han

hadde ein bror som heitte Tord. Det må ha vore denne Tord Batt som var faut for Erik Rosenkrantz og som fekk kvittering for rett regnskap for 1550 og 1551 i eit brev skrive 24.03.1552 (DN III 1171) som låg i Bjølstadsamlinga. Tord Bratt døyde i Bergen like før 27.08.1560, da han vart gravlagd. Når det var Tord som stod for skiftet etter faren, var han truleg eldste son i live da faren døydde. Det er ikke kjent når dette skiftet gjekk føre seg.

I eit skifte som er skrive på Bø på Lesja 21.11.1555 vart dei tre heilsyskena Ivar Eysteinsson, Imbrikt Eysteinsson og Tore Eysteinsdotter enige om at Tore skulle ha 5 skinn(?) i Hokåk og ei hud i Selsjord «forti thett war hynnis faders godtz och rette odall ---« (DN III 1176). Diplomet lå på Bjølstad. Det er ikkje heilt enkelt å tolke kva dette skiftet akkurat inneber, men det er i alle fall heilt sikkert at det gjeld tre heilsysken, Ivar, Imbrikt og Tore, og at faren heitte Eystein. Det har av alle som har skrive om dette hittil, vore rekna at dei var barn til Eystein Guttormsson Bratt. Det veit vi eigentleg ikke sikkert. Grunnlaget for å tru det, er at brevet låg i Bjølstadsamlinga, brevet er forma som eit heimelsbrev for Tore Eysteinsdotter og det er vanskeleg å finne noko anna grunnlag for plasseringa av brevet enn at det er Tore Eysteinsdotter på Bjølstad dette gjeld. Det er sagt at jordegodset Tore fekk i Selsjord (på Lesja) og Holåk var odelsgods til faren; det kan ha vore del av det Hjellegodset som Eystein Gutttormsson Bratt fekk hand om i 1534 (Gerhard Schønning), men det er påfallande at vi ikkje finn att dette godset i seinare skifte på Bjølstad, Eg finn det likevel, som andre tidlegare, ut frå at brevet låg på Bjølstad, mest truleg at dette gjeld barn til Eystein Guttormsson og at han dermed også hadde sønene Ivar og Imgbrikt. Det var ein Imbrikt som var brukar på Holåk i 1528, det kan kanskje ha vore denne Imbrikt Eysteinsson, men da må desse tre ha vore av dei eldste barna til Eystein. Ivar er ellers ikke funne nemnt.

Åse Eysteinsdotter er berre funne nemnt ein gong, i eit utdrag av eit brev frå Bjølstad i Munthes samlingar. Absalon Pedersen nemner i si kapitelbok 20.08.1570 eit friaærend til "een pige, ved navn Barbara Trondsdotter, fød i Gudbrandsdalen oc sigis vere Tord Brattis søsterdoter, ---", Da ho gifte seg året etter noterte han 02.09.1571: «Stod her Jens Persons brøllup, scholemester i Bergen, med en pige Barbara, fød paa Hetmarcken, fød af de Bratters folch». Denne Barbara Trondsdotter må truleg ha vore fødd om lag 1550 eller litt før. Det er ikkje kjent at Tore eller Sissel Eysteinsdøtre kan ha vore gifte med nokon Trond. Dersom vi skal tru at Absalon var rett orientert om slektbakgrunnen til Barbara, må det derfor truleg ha vore ei syster til i syskenflokken og mor til denne Barbara kan ha vore Åse.

Kristian har vore nemnt som ein mogleg son til Eystein med bakgrunn i at det var ein Kristian Bratt som fekk sveineløn på Akershus slott i 1557/58, samtidig med at ein Eirik Bratt også var der. Det er ikkje kjent nokon annan Eirik Bratt dette kunne vera enn Eirik Eysteinsson frå Bjølstad, men det er ikkje dermed sikkert at det var han. Kristian Bratt er ikkje funne nemnt andre gonger og det må etter mitt skjønn bli usikkert kvar han var frå.

Det er ikkje sikkert kjent frå samtidige kjelder kven Eystein Guttormsson Bratt var gift med. Eg finn det truleg at han har vore gift fleire gonger når han høgst truleg hadde minst åtte barn som nådde vaksen alder. Dette var ei tid da folketalet ikkje voks, på grunn av epidemiar og levekår ellers. Talet på barn som nådde vaksen alder var dermed høgst truleg berre litt over to per kvinne i gjennomsnitt. Det skal nemnast nedanfor at somme formuleringar i kjeldene også kan tyde på at barna til Eystein ikkje var heilsysken,

Som nemnt ovanfor, var det ein Eystein Guttormsson som i følgje tre brev frå 1493 hadde gjeve kona si, Gullaug Olsdotter, Tåkåstad (på Fron) i festegåve (DN XXI 660). Dette er stutt nemnt i ein lagmannsdom av 21.04.1612. Når det har vore tre brev frå same året, kan det tyde på at breva har vore skriftlege vitneopptak og at giftarmålet derfor kan ha vore tidlegare enn 1493. Det er ikkje kjent at nokon av etterkomarane til Eystein Guttormsson Bratt åtte Tåkåstad, men jordegodset kan sjølvsagt vera selt eller bytt bort, eller ha gått tapt i pantsetjinga som Tord Bratt måtte gjera litt før han døydde. Eystein Guttormsson Bratt laut i tilfelle vera fødd om lag 1470 eller tidlegare, og det er mogleg. Men det har også vore andre med dette namnet i området på denne tida. Ein Eystein Guttormsson var lagrettemann på Hov i Bræebygde 02.04.1449 (DN III 803). Den same eller ein annan Eystein Guttormsson var lagrettemann på Skiplom på Fron 02.12.1463 (DN XXI 542) og på Oden i same bygda 03.11.1469 (DN V 866). Både Eystein Guttormsson "Ragar" og ein annan Eystein Guttormsson er nemnde i eit diplom av 12.03.1471 (DN XVI 245), den eine som vitne og den hin som part i ei avtale som vart inngått i eit gravøl på Leine på Kvam fjorten år før. Ein Eystein Guttormsson var også lagrettemann i ei sak om jordegods i Rømsem på Kvam 03.02.1474 (DN III 904). Det kan også ha vore menn med dette namnet som ikkje er kjende frå skriftelege kjelder frå denne tida. Ut frå dei kjeldene eg har funne, kan eg ikkje sjå at vi kan slå fast at det var Eystein Guttormsso Bratt som gifta seg med Gullaug Olsdotter, og eg finn det vel mest truleg at det ikkje var så.

Tora Tordsdotter frå Tjerne er ikke nemnt i samtidige kjelder. Kjelda for at ho var gift med Eystein Guttormsson Bratt må vera eit handskrift av Ole Bang frå 1700-talet. Ole Bang byggjer høgst truleg på eldre forelegg, men kvaliteten på desse er ikkje kjende og det er heller ikkje kjent kor lenge desse opplysningane har vore overførde som munnlege opplysningar før dei var nedskrivne. Det kan vera grunn til å minne om at folkeminne eller familietradisjonar ikkje blir rettare av å bli nedskrivne og det kan vera grunn til å vera noko kritisk til familietradisjonar om slektskap for generasjoner som ligg noko unna i tid, særleg når det blir påstått "gjæve" slektssamband. Her ser likevel dei opplysningana som er moglege å kontrollere ellers ut til å vera rette. Det er ikkje identifisert noko jordegods som må skrive seg frå Tora Tordsdotter i det seinare Brattgodset, men kjeldegrunnlaget er så tunt at det ikkje kan leggjast noko vekt på det. Det er derfor truleg rett at Eystein Guttormsson Bratt var gift med Tora Tordsdotter. Levetida hennar er ikkje kjend. Broren Kjell Tordsson var nemnt som væpner i 1523 (DN VII 584), han var sysselmann i Sør-Østerdalen i 1525 (DN XII 359) og fall ved Elvsborg eller Karlsborg i 1532 (DN IX 693). Han må ut frå det helst ha vore fødd i 1480.åra. Tora kan ha vore fødd bode før og etter Kjell. Ho må truleg vara død i alle fall før 1532, ettersom vi ikkkje finn att noko av godset til broren Kjell Tordsson hjå Brattslekta seinare, sjå drøfting av dette hjå Jan Eilert Jaatun som eg i hovudsak sluttar meg til. Dersom Ivar, Imbrikt og Tore var barn av ei kone Eystein hadde etter at Tora Tordsdotter var død, må Tora helst vera avliden noko før 1530,

kanskje nokså mange år før.

Kven eventuelle seinare koner til Eystein Guttormsson Bratt kan ha vore, er heilt ukjent. Som Jan Eilert Jaatun også har vore inne på, kan somme forhold tala for at ei kone som var mor til Ivar, Imbrikt og Tore, kunne vera frå Holåk, eller i alle fall ha arverett til ein del av garden, men det må bli heilt usikkert ut fra det kjeldematerialet som er kjent.

Eg kan ikkje sjå at vi har opplysningar om når dei kjende barna til Eystein var fødde som er så sikre at vi kan setja opp nokor sikker rekkjefølgje.

Ivar, Imbrikt og Tore må alle ha vore myndige i 1555 da dei skifta jord mellom seg, og dermed alle fødde før 1535. Dersom den Imbrikt som er nemnt på Holåk i 1528 er denne Imbrikt Eysteinsson, må dei vera eldre, alle fødde i det minste før 1510, men Imbrikt på Holåk i 1528 kan ha vore ein annan, t.d. ein slektning som Imbrukt Eysteinsson var oppkalla etter. Tord må vel ha vore fødd noko før 1520 når han var faut for Erik Rosenkrantz i 1550, og han har truleg vore eldst av brørne som var i live da faren døydde, ettersom det var han som skifta godset. Han kan ha vore fødd så tidleg som om lag 1500. Mor til Barbara Trondsdotter nemnt ovanfor må etter vanleg rekning helst vera fødd før 1530. Per Bratt hadde ein son som truleg var fødd i 1560-åra eller litt før. Og Per må da vera fødd minst 20 år tidlegare. Dersom det var Sissel som var gift med Nils Busvol, måtte ho etter det Per Berg har rekna med, helst vara fødd så seint som i 1540-åra. Engebret Hougen har meint at ho må ha vore fødd noko før, og at det var ei dotter hennar som var gift med Nils Busvul. Utenom dette har vi alder til nokre barnebarn til Tore Eysteinsdotter i manntala i 1660-åra, men desse mennene var da svært gamle. Den oppgjevne alderen blir da erfaringsmesssig noko upåliteleg og derfor utenleg for vårt formål her.

Det finst heller ingen opplysningar, samtidige eller seinare, om kven som var mor til noko av barna til Eystein, men det er ein del haldepunkt i kjeldematerialet for å seia noko om det:

- Ivar, Imbrikt og Tore må ha vore heilsysken. Det er ikkje dermed sagt at dei ikkje hadde fleire heilsysken, men jordbytet i 1555 kan tyde på at dette var eitt syskenlag og at dei andre barna dermed hadde anna mor.

– På skiftet i 1575 overtok Tore hovudbølet, som var Bjølstad. Det kan tyde på at ho var eldre enn Sissel.

– Etter skiftet i 1575 mellom Tore og Sissel gjorde dei eit ekstra byte slik at Sissel fekk 1 hud i Viste fordi det var hennar mødregods. Det kan tyde på at dei hadde ulike mødre.

– Ved rettssaka i 1563 mellom Eirik Bratt og den nye ektemannen til enkja etter Tord Bratt, er mora til Eirik omtala som hans mor, ikkje deira mor. Det kan tyde på at dei ikkje hadde felles mor.

– Etter det som er opplyst i rettssaka i 1563, var det Tord som skifta arven etter faren mellom syskena. Han har da truleg vore eldste attlevande son. I alle fall Per og Eirik må ha vore i live ved skiftet.

– Eirik, og eventuelt Kristian, må ha vore yngre menn da dei sist i 1550-åra var sveinar på Akershus, men det er ikkje sikkert at desse sveinane var søner til Eystein Bratt.

– Vi ser av namna på barna at det truleg har vore oppkalling. Namna Tord og Tore er truleg komne inn i slekta med Tora Tordsdotter. Sissel er truleg oppkalla etter farmora, Per etter farmors far. Oppkallingsskikkana denne tida er ikkje fullt ut kjende, dei har nok ikkje vore heilt dei same, og truleg ikkje like faste, som dei vi kjenner frå 1700- og 1800-talet, men seinare skikker må ha utvikla seg frå tidlegare skikkar. Den oppkallinga vi ser, kan derfor likevel, samanhalde med dei skikkane vi kjenner seinare, vera til ei viss rettleiing om mødre og rekkjefølgje for barna.

Som eg har peikt på ovanfor, må Ivar, Imbrikt og Tore ha vore dei eldste dersom berre desse tre har same mor, og det er denne Imbrikt som var brukar på Holåk i 1528. Da er dei helst fødde rundt 1500 og mora kan i og for seg vera den Gullaug Olsdotter som er nemnt ovanfor. Dersom det da var så at Tord skifta farsarven som eldste son i live, må både Ivar og Imbrikt ha vore døde før faren i tida mellom 1555 og 1560. Det er i og for seg mogleg. Men vi veit vel ikkje sikkert kva slag skifte det var Tord stod for, det kan vel også ha vore eit avsluttande lausøyreskifte etter at faren hadde skifta den faste eigedomen i live. Av avtala eller skiftet av 1555 synest det gå fram at den faste eigedomen har vore skifta før. Da kan Ivar som eldste son ha fått Bjølstad, Imbrikt kan ha fått Holåk og Ivar eller begge kan ha fått noko jordegods i Selsjord. Men dette jordegodset som er nemnt i 1555 kan også vera gods desse barna har fått ved eit skifte før far deira gifta seg på nytt, og da kan vi ikkje slutte noko som helst av dette ut over det som konkret er nemnt i brevet. Dersom Ivar, Imbrikt og Tore var eldst av barna, må Ivar helst vera avliden utan etterkomarar og Imbrikt må helst vera død før Ivar dersom det var så at han hadde etterkomarar, ellers skulle ein vente å finne dei som eigarar av Bjølstad. Under denne føresetnaden kunne Tora Tordsdotter som andre kone til Eystein vera mor til resten av barna, sjølv om det blir mange vaksne barn på ei kvinne til å vera denne tida. Da måtte i tilfelle Sissel vera fødd før 1532, jf. drøftinga av levetida hennar overfor, og kunne knapt vera gift med Nils Busvold slik Per Berg har rekna med. Ho kunne da vera gift med en ukjend mann på Skjåk, slik Engebret Hougen har rekna med. Ho kunne også vera fødd i eit tredje ekteskp til faren og dermed fødd seint nok til å vera gift med Nls Busvol.

Eg finn vel at denne konstruksjonen med Ivar, Imbrikt og Tore som dei eldste, ikkje er umogeleg, men vanskelegare å få til å passe med kjeldene enn ein hengingsgang i hovudtrekk som den Jan Eilert Jaatun har peikt på,

Dersom Ivar, Imbrikt og Tore var barna til andre kona, har Eystein Guttormsson Bratt gifta seg fyrste gongen ei tid etter 1500 med Tora Tordsdotter frå Tjerne. Eldste (kjende) sonen har fått namnet Tord etter morfaren. Tora må så ha døydd og Eystein har gifta seg andre gong med henne som vart mor til Ivar, Imbrikt og Tore. Tore var i tilfelle oppkalla etter den avdøde fyrste kona, dette var ein svært sterk oppkallingsskikk seinare, og det er dermed rimelig at han er mykje eldre enn det vi sikkert veit. Dersom Sissel både var yngre enn Tore, og halvsyster hennar, må Eystein også ha vore gift ein tredje gong med mor til Sissel. Hvis det er rett at Tord og Eirik var halvbrør, må også Eirik vera fødd i dette tredje ekteskapet, det passar også med alderen dersom det var han som var svein på Akershus. Eg finn likevel denne plasseringa av Eirik usikker. Eirik må ha fått seg tildelt den nest største garden, Angard, på skiftet og det skulle tyde på at han var av dei eldste brørne i live ved skiftet. Formuleringa i rettssaka i

1563 er heller ikkje særleg klår og kan vera ei meir tilfeldig formulering utan tilsikta meiningsinnhald. Eirik kan derfor ha vore av dei eldste. Om det var fyrste kona, Tora Tordsdotter, eller tredje kone som var mor til Per og Åse, må ut frå kjeldene bli enda meir usikkert enn for dei hine. Aldersomsyn både for Åse og faren talar kanskje mest for at ho var dotter til Tora. Det er ikkje sikkert kjent når Per døydde anna enn at det må ha vore før 1572, men dersom han levde da Tord døydde i 1560, må han ha hatt minst ein eldre bror i live som døydde utan etterkomarar, ettersom han ikkje kan ha fått Bjølstad. Det kan ha vore Eirik som var eldre, og det kan også ha vore Ivar. Etterslekta til Imbrikt er også usikkert dokumentert. Per var ut frå dette kanskje av dei yngre syskena. Dersom Kristian var son til Eystein, har vel han også helst vore frå tredje ekteskapet, ut frå truleg alder på ein svein på Akershus sist i 1550-åra.

Det må nemnast at heile denne gjennomgangen av ekteskap og rekkjefølgja på barna til Eystein Guttormsson byggjer på at Ivar, Imbrikt og Tore var eitt syskenlag og at dei andre barna var halvsyskena deira. Så uklårt som diplomet frå 1555 er, finn eg ikkje det heilt sikkert.

Eg finn ut frå denne gjennomgangen at det ikkje kan seiast noko sikkert om kven som var mor til barna til Eystein Gutttormsson Bratt og kva for rekkjefølgje det var på barna, kanskje med unntak for at Tora Tordsdotter høgst truleg var mor til Tord Bratt.»

Jeg har valgt å følge oppstillingen til Jan Eilert Jaatun når det gjelder gifte og hvilke barn som skulle kunne høre inn under hvert ekteskap, men vil presisere at konklusjonene er usikre!.[474]

(Barn XI:2042, Far XIII:8165, Mor XIII:8166)

Gift 1. gang omkring 1505 med **Tora Thordsdatter Tjerne.** Født omkring 1485 på Tjerne, Ringsaker, Ringsaker (HE). Død omkring 1525 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP).

Toras foreldre var Thord fra Viken [Båhuslen] og Birgitte [Berta] fra Tjerne, hennes slekt eide Tjerne og Ingeberg.



«Slekts»-gårder i Ringaker: Tjerne

Tora og Østen hadde følgende barn – om da ikke noen av disse tilhører et tidligere eller senere ekteskap. Det er ikke kjent når de ble født, så følgende rekkefølge er tilfeldig:

Tord, gift med Barbara Trondsdatter Tynnøl, var Erik Rosenkrantz's fogde i Sogn,
døde 27.08.1560 i Bergen.
Peder, gift ca. 1550 med Marit Torsteinsdatter, ingen barn, døde ca. 1555 på Hæringstad, Heidal.
Aase, enke på Tynnøl 1557/58, gift med Trond Eindridsen Tynnøl,
far til Eirik Trondsen på Bjølstad.

474 Gerhard Schøning: «Reise gjennem Gudbrandsdalen 1775», utgitt av G. F. Gunnersen på Hamar i 1926, side 108-110. Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», N.S.T. XI, hefte 4 (1948), side 330-331. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 44, 46. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

Toras bror, Kjell Tordsen, eide Dyne i Båhuslen samt Ingeberg og Tjerne på Ringsaker.

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:
«Tora Tordsdotter frå Tjerne er ikke nemnt i samtidige kjelder. Kjelda for at ho var gift med Eystein Guttormsson Bratt må vera eit handskrift av Ole Bang frå 1700-talet. Ole Bang byggjer høgst truleg på eldre forelegg, men kvaliteten på desse er ikkje kjende og det er heller ikkje kjent kor lenge desse opplysningane har vore overførde som munnlege opplysningar før dei var nedskrivne. Det kan vera grunn til å minne om at folkeminne eller familietradisjonar ikkje blir rettare av å bli nedskrivne og det kan vera grunn til å vera noko kritisk til familietradisjonar om slektskap for generasjoner som ligg noko unna i tid, særleg når det blir påstått "gjæve" slektssamband. Her ser likevel dei opplysningana som er moglege å kontrollere ellers ut til å vera rette. Det er ikkje identifisert noko jordegods som må skrive seg frå Tora Tordsdotter i det seinare Brattgodset, men kjeldegrunnlaget er så tunt at det ikkje kan leggjast noko vekt på det. Det er derfor truleg rett at Eystein Guttormsson Bratt var gift med Tora Tordsdotter. Levetida hennar er ikkje kjend. Broren Kjell Tordsson var nemnt som væpner i 1523 (DN VII 584), han var sysselmann i Sør-Østerdalen i 1525 (DN XII 359) og fall ved Elvsborg eller Karlsborg i 1532 (DN IX 693). Han må ut frå det helst ha vore fødd i 1480.åra. Tora kan ha vore fødd bode før og etter Kjell. Ho må truleg vara død i alle fall før 1532, ettersom vi ikkkje finn att noko av godset til broren Kjell Tordsson hjå Brattslekta seinare, sjå drøfting av dette hjå Jan Eilert Jaatun som eg i hovudsak sluttar meg til. Dersom Ivar, Imbrikt og Tore var barn av ei kone Eystein hadde etter at Tora Tordsdotter var død, må Tora helst vera avliden noko før 1530, kanskje nokså mange år før.»[475]

Barn:

Tord Østensen [Bratt]. Fogde. Død 1560 i Bergen (HO). Begravet 27.08.1560 i Bergen (HO).

Tord var trolig sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 1. ekteskap med Tora Thordsdater (~1485 - 1525) fra Tjerna.

Han var Eirik Rosenkrantz' fogd på Vestlandet og han bodde og døde i Bergen.

24.03.1552 ga Eirik Otteson Rosenkrantz på Valsø «sin foged Thord Bratt» kvittering for rett regnskap av Bergens gård og gods nordenfjells for årene 1550 og 1551. Diplomet er på Bjølstad (DN III 1171).
«Jeg Eriik Roszennkrannts, Ottessønn, kennis, oc giiør for alle wiiterligt met thette mitt obnne breff, att tanne breffuiser, Tordt Bratt, min fogiit i Bergenn, haffuir nu giort mig godt redde oc regennskab, for huesz hanndt haffuir wpborrit oc wdgiffuit aff Bergenn gord oc gots Nordennfieldts, for thiisze two forlednne aar, først thet aar ther skriffuis epther gudts biirdt, twszinnde femhundrit, halfftridiesinde tiuge, oc siidenn for thet aar ther manndt skreff, twsinnde, femhundrit, halfftridiesinde tiuge oc ett. Tesligist haffuir hanndt oc giortt mig godt regennskab for huesz hanndt tilffornne paa mine wegnne, haffuir wpborrit oc wdgiffuit, allt klart tiill thenne dag saa at forskreffnne Tord [Bratt er] mig inthet skiltiig paa hanns regennskab. Thii giffuir ieg forskreffne Tordt Bratt, oc hanns [arffu]inge, quit frij ledug oc lødts for mig oc alle mine arffuinge, for all itthermerre krauff tiltall [eller] paamaning: for thenn forskreffnne regennskab. Tiill ittermere wiszenn, att szaa er i sann[ing], haffuir ieg ladit henngdt mit signnet nedenn for thette mit opnne breff skreffuit paa Walsziøe wor frue affthenn i faste, anno domini twszinnde: femhundrit: halfftridiesindtiuge oc tuo.
Eriik Roszen[krannts].»
Sammendrag: Erik Ottessön Rosenkrands kvitterer sin Foged Thord Bratt for rigtigt Regnskab af Bergens Gaard og Gods Nordenfjelds for Aarene 1550 og 1551.

Den gamle kista med jernsmide på Bjølstad skal han ha benyttet på sine ferder til Bergen som fut for befalingsmannen.

Han ble gift ca. 1530-40 med Barbara Trondsdatter Tynnøl fra Lesja, men ekteskapet var barnløst.

Hans bror Eirik stemte Barbara i 1563 fordi hun av hans mor hadde lånt med seg et sølvkors på 26 lodd og 16 store brudepenger til «å reide seg brur med», og dette hadde hun ikke levert tilbake. Tord hadde skiftet farsarven mellom sine søsken etter at faren døde, og disse tingene var blandt det som tilfalt Eirik. Selv hadde han vært borte da skiftet ble foretatt. Barbara svarte at Tord hadde gitt henne en gård for penger som hun hadde brukt til å betale noe av hans gjeld med, men gårdens navn husket hun ikke, og det var derfor hun hadde beholdt sølvet. Eirik fremholdt at han ikke hadde fått så mye som en penning etter broren, og derfor ikke hadde plikt til å svare hverken for de gaver broren hadde gitt, eller for hans gjeld. Barbara ga da fra seg sølvet.

Det er antagelig riktig at det ikke var noen arv etter Tord Bratt. I en sak som er fremme for

475 Gerhard Schøning: «Reise gjennem Gudbrandsdalen 1775», utgitt av G. F. Gunnersen på Hamar i 1926, side 108-110. Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», N.S.T. XI, hefte 4 (1948), side 330-331. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 44, 46. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

Herredagen i Bergen 09.06.1599 blir det sagt at Tord Bratt hadde vært Eirik Rosenkrantz skyldig i et regnskap, så Rosenkrantz slo under seg alle Tord Bratts eiendommer. Tord Eiriksen Bjølstad sier i 1584, da han vil løse inn noe av dette jordegodset, at hans morbror, Tord Bratt, hadde sett seg ut mer gods enn han eide.[476]

Peder Østensen [Bratt]. Død omkring 1555 på Heringstad, Heidal, Sel (OP).

Peder var trolig sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 1. ekteskap med Tora Thordsdater (~1485 - 1525) fra Tjerna.

Tore H Vigerust har uttrykt tvil om Peders eksistens, men utdrag fra «Nils Stubs opptegnelser» nedenfor indikerer vel motsatsen?

Digitalarkivets forum - [#21085] Tjerne-ætten
Tore H Vigerust - 24.06.2004:
«I det forrige innlegget vises det til en person ved navn Peder Øysteinsson gift med Marthe Torsteinsdotter. Jeg har stilt et spørsmål om hans eksistens i en annen tråd: LenkeHar denne Per Ø. eller Per Bratt eksistert ? - og har det eksistert en Lars Persson Bratt ?

Peder ble gift omkring 1550 med Marit Torsteinsdatter som fortsatt levde i 1572.

De hadde antagelig flere barn, men man kjenner bare en, Laurits, så de øvrige hadde antagelig ikke etterslekt.»

Han døde antagelig omkring 1555, for i 1557 står hans ettermann i ekteskapet, Knud Halvorsen Bagge, blandt de som betalte tiende på Fron.

Man kan fastslå at Knut Bagge levde på Heringstad, men da det var Brattgods – en av sønnene til Tora Østensdatter hadde gården senere – har trolig også Peder hatt gården.

Knud betalte også tiendeost av Vågå sammen med herr Oluf. Knud Bagge var nok kirkeverge i Fron i 1560 også, for da betalte han og Ola Listad tiende. Dette er ikke noe bevis for at Knud da allerede var gift med Peders enke, for han kom til Gudbrandsdalen i offentlig ombud.

De ble i alle fall gift før 1572, for da lå Knud i tvist med Eirik Trondsen om åsetet på Bjølstad på sine «stifbørns vegne». Ved kjennelse av lagmann Nils Stub 16.06.1572 ble det avgjort at partene skulle møtes igjen på Eidsvoll årsdagen etter med de bevis de på begge sider hadde om Bjølstad og arveretten.

Utdrag fra Nils Stubs opptegnelser:
1. 16.06.1572:
«Anno 1572 Sancte Botolffs affthenn paa Edzuald Lagtinngh: [p. 33].»
«Skall the pendinge betallis som Peder Bratt haffde lontt oc Erich Brattis søster wiige tiill forne gardtt Arne gard som Erich Bratt hadde vtsett.
Schall Knud Bagge och Erich Biølstad møde her paa Etzuald thenne same aars dag till widre proff och beuisning the haffue paa baade sider om Biølstad och hues arff.»
2. 24.01.1573:
«Tridie sogne fore [p. 53].»
«Tore Østensdotther paa Bølstadt och Cissel hindis søster, skall vige till Arnegard, Och betale theris broderbarn igen hues pendinge som Per Bratt theris fader [dvs. deres bror Peder] vdlagde att løse samme gard mett, och beuisis att hans egne frelse pendinge ther fore var vdlagt, Knudt Bagge stodt i rette paa sin steffbarns vegne.»
3. 25.06.1575:
«Første syckne epther» [p. 197]».
«Knudt Bagge Niels Gulsuold och Erich Biørnsen skulle møde paa Biø(r(nstadt, løffuerdagen for Sanctj Mi(c)hils dag (24 Septbr.) om en gard the sagde at Knudt ville trenge them till att bytte aff,»

Skiftet etter Knud Bagge ble trolig foretatt omkring 1599.

Peder hadde sønnen Lauritz, som tok tilbake bruken av By på Veldre med åseterett. Denne Lauritz sitter i 1615 med 3 huder i Herringstad i Heidal og 3 huder i Vik i Kvam og i 1624 med 4 huder i Herringstad. Dette må være Peders part i Brattgodset.

Marit ble gift tredje gang med Abraham Nilsen Stub.[477]

476 Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 330-331. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 102-103. Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

477 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 18 (p. 33), side 26 (p. 53) og side 106 (p. 197). Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 331-332. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 106-108. Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

Aase Østensdatter [Bratt]. Død før 1570.

Aase var trolig datter til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 1. ekteskap med Tora Thordsdater (~1485 - 1525) fra Tjerna.

Fra Henning Sollieds «Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 1. Bratt» (NST VI (1937-38), side 55-56):

«Efter de forskjellige oplysninger som tidligere er meddelt i nærværende tidsskrift henholdsvis av statsarkivar Thomle, artillerikaptein Sevaldson og ingeniør Hougen, er den yngre slekt Bratt på Bjølstad i Hedalen i mannslinjen ført tilbake til Trond Endridessøn på Tynnøl, som formentlig er født omkring 1495 og døde ca. 1555. Ifølge Ivar Kleiven skal Trond Endridessøn ha vært gift med Aase Østensdatter Bratt av den eldre Bratt-slekt, datter av Østen Guttormssøn Bratt og Tore Tordsdatter, mens ingeniør Hougen (Bd. V, s. 228), uttaler følgende: "Når Ivar Kleiven har anført at Trond Endridessøn Tynnøl var gift med Aase Østensdatter Bratt, kan dette neppe være riktig, iallfall kan hun ikke ha vært mor til Tronds sønn Erik Trondssønn. Ti denne var jo gift med Thore Østensdatter (Bratt) som var Aases søster, og ekteskap i så nær blodlinje var utelukket".

Det er imidlertid overveiende sannsynlig at Trond Eindridessøn virkelig var gift med Aase Østensdatter. Antagelig bygger Kleivens angivelse på positiv oplysning i et eller annet dokument. Dessuten opføres en "Aase paa Tønnel" i Lensregnskapene 1557-1558, og denne Aase har sikkert vært Tronds enke, så meget mere som navnet stadig går igjen i efterslekten. Absalon Pedersen anfører om Trond Endridessøns datter Barbara Trondsdatter (d. y.), som blev gift i Bergen 2/9 1571 med Hr. Jon Pederssøn Jemt: "hun sigir vere Trond Brattis søster doter" (dette tidsskrift, bd. II, s. 116), og der synes ikke å foreligge klart at Aase Østensdatter må ha vært Trond Endridessøns 2. hustru, og at i hvert fall Tronds eldste sønn Erik Trondssøn – der som bekjent var gift med Aase Østensdatters søster, Tore Østensdatter Bratt, og Barbare Trondsdatter d. æ., Tord Østenssøn Bratts hustru, sannsynligvis også Jon Trondssøn Hellen, var født i tidligere ekteskap.

Det jordegods som Tynnøl-ætten er i besiddelse av omkring 1600 skriver sig delvis fra Bratt'ene, og allerede herav følger at der her må ha vært en direkte arveforbindelse.»

Per Berg innvender mot dette i «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI (1948), side 332:

«4. Aase Østensdotter Bratt, død fyre 1570. Denne kjenner ein berre etter eit utdrag av eit brev frå Bjølstad i Munthes samlingar. Det har vore gjete på at ho skulle ha vore gift med Tron Endridsson Tynnøl, og at ho såleis var stedmor til svogaren sin, Eirik Tronsson på Bjølstad. Denne slutnad er bygd på Absalon Pedersens beretning at Barbro Tronsdotter d. y. – gift i Bergen 1571 – skulle vera Tor Bratts systerdotter, og at det er ei Aase Tynnøl som er nemnt millom dei som reidde ut tiendi på Lesja i 1557. For vidare å få det til å stemme ha ein så late Tron Endridsson Tynnøl vera død omkring 1555, men dette er heller tvilsamt. Kvifor kan ein ikkje heller gifte Aase Østensdotter med ein Tron Tronsson Tynnøl. Ein skal koma nøygare inn på dette under ein utgreiing om Tynnølsætti.»[478]

Gift 2. gang med neste ane.

Barn:

Ivar Østensen [Bratt?]. Levde 1555 på Bø, Lesja (OP).

Ivar var trolig sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 2. ekteskap med en ukjent mor.

Av et diplom skrevet på Bø i Lesja 21.11.1555 framgår det at «Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter [er] sambarne syskiin till fader och moder» (DN III 1176). Ivar og Engebret nevnes kun i dette diplom:

«Ollom monnom som thette breff sseea eller høre sender wy Olluff Korby Eriik Bøy Guttorm Hattrym och Haldo Hollene suorne logrettis mend paa Lessøø att wy ware paa Bøj rette steffne stuffue torsdagenn nest for sancte Karynn dagh aar 1555 y k. m. ffodz neruerlsse och flere gode mend hiørde wy ytth wenlight och ytt suskenn skyfft emellom Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter sambarne syskiin till fader och moder. Bleff ty saa forlichte att Tore Østensdatter schulle følge v. #s. y Holagger oc end hudeschill y Sylsgiørd tyll ewerdelyge eydom vnder seg och syne affkomme och erui(n)ghe forti thett war hynnis faders godtz och rette odall och schall thette skyffte vbrødelig holldis. Att saa err y sandhed som forschreuith staer setter wy wore jndsigel medh begge hynnis broders jnsegell neddenn for thette wortt obne breff som giordtt warr aar och dag som forschreffuith staerr etc.»

Sammendrag:

Fem Lagrettemænd paa Lesje kundgjöre et Arveskifte mellem de 3 Söskende Ivar og Engelbrekt Öysteinssönner samt Thora Öysteinsdatter.

478 Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 55-56. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 332. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 105-106. Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

Vi vet ikke sikkert om nevnte Tore Østensdatter er identisk med Østen Guttormsen [Bratt]s datter med samme navn! I så fall er også Ivar sønn til Østen Guttormsen.[479]

Imbrikt Østensen [Bratt?]. Levde 1555 på Bø, Lesja (OP).

Imbrikt var trolig sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 2. ekteskap med en ukjent mor.

Av et diplom skrevet på Bø i Lesja 21.11.1555 framgår det at «Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter [er] sambarne syskiin till fader och moder» (DN III 1176). Ivar og Engebret nevnes kun i dette diplom:
«Ollom monnom som thette breff sseea eller høre sender wy Olluff Korby Eriik Bøy Guttorm Hattrym och Haldo Hollene suorne logrettis mend paa Lessøø att wy ware paa Bøj rette steffne stuffue torsdagenn nest for sancte Karynn dagh aar 1555 y k. m. ffodz neruerlsse och flere gode mend hiørde wy ytth wenlight och ytt suskenn skyfft emellom Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter sambarne syskiin till fader och moder. Bleff ty saa forlichte att Tore Østensdatter schulle følge v. #s. y Holagger oc end hudeschill y Sylsgiørd tyll ewerdelyge eydom vnder seg och syne affkomme och erui(n)ghe forti thett war hynnis faders godtz och rette odall och schall thette skyffte vbrødelig holldis. Att saa err y sandhed som forschreuith staer setter wy wore jndsigel medh begge hynnis broders jnsegell neddenn for thette wortt obne breff som giordtt warr aar och dag som forschreffuith staerr etc.»
Sammendrag:
Fem Lagrettemænd paa Lesje kundgjöre et Arveskifte mellem de 3 Söskende Ivar og Engelbrekt Öysteinssönner samt Thora Öysteinsdatter.

Vi vet ikke sikkert om nevnte Tore Østensdatter er identisk med Østen Guttormsen [Bratt]s datter med samme navn! I så fall er også Imbrikt sønn til Østen Guttormsen.[480]

Tora Østensdatter [Bratt]. Levde 1555 på Bø, Lesja (OP). Død før 1595 i Heidal, Sel (OP). (Se XI:2042).

Gift 3. gang med **Ukjent hustru.**

Østen hadde trolig følgende barn med en 3. ukjent hustru:
Eirik, svein på Akershus Slott i 1557-58 under befalingsmannen,
dansken Christern Munk, døde etter 1563, men før 1572 uten etterslekt.
Sidsel (Cecilie) skiftet jord med søsteren Tora 10.10.1575 på Bjølstad.
Christian(?), svein på Akershus Slott i 1557-58 under befalingsmannen,
dansken Christern Munk, døde etter 1563, men før 1572 uten etterslekt.[481]

Barn:

Eirik Østensen [Bratt]. Levde 1563. Død før 1572.

Erik var trolig sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545) i hans 3. ekteskap med en ukjent mor.

I skiftet etter faren tilfalt Arnegard på Dovre Eirik.

Denne gården hadde han pantet bort til broren Peder.

Eirik var i 1557-58 svend på Akershus Slott under befalingsmannan, dansken Christjern Munk.

Han er nevnt i 1563, men døde kort tid senere uten etterslekt.

Utdrag fra Nils Stubs opptegnelser:
16.06.1572:
«Anno 1572 Sancte Botolffs affthenn paa Edzuald Lagtinngh: [p. 33].»
«Skall the pendinge betallis som Peder Bratt haffde lontt oc Erich Brattis søster wiige tiill forne gardtt Arne gard som Erich Bratt hadde vtsett.
Schall Knud Bagge [gift med Marthe Torsteinssdotter, Peder Østensens enke] och Erich Biølstad møde her paa Etzuald thenne same aars dag till widre proff och beuisning the haffue paa baade sider om

479 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

480 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

481 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

Biølstad och hues arff.»[482]

Sidsel Østensdatter [Bratt]. Levde 1575.

Sidsel (Cecilie) var antagelig det yngste barnet til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545), trolig fra et 3. ekteskap med en ukjent mor.

Det er sannsynlig at hun var gift to ganger:
1. gang med Sevald Dyresson på Store-Hove i Fåberg.
2. gang med Niels Andersen på Busvold i Romedal.

Det har opp gjennom årene rådd uenighet om hvem Sidsel var gift med. Per Berg kom i artikkelen «Kvar vart det av Brattgodset?» i 1948 fram til at Sidsel 2. gang var gift med Nils Busvold. Engebret Hougen gikk til motmele (1964) og hevdet at Sidsel 2. gang var gift med en mann som trolig bodde på Skiåker. Per Reidar Bjørnerud Christinsen uttrykker seg noe mindre kategoriskt i sin artikkel om «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene» i 1996.

Udrag fra Per Bergs artikkel i 1948

«Kvar vart det av Brattgodset?
Var Sidsel Østensdotter Bratt gift til Busvold i Romedal?»

Omkring 1570 er det bare de to søstrene – Tora og Sidsel – som fortsatt lever i denne søskenflokken, og det ser ut til at de ville ta i arv det odelsgodset som hadde blitt loddet på de av søsknene som hadde vært barnløse eller ugifte, og at de forsøker å samle dette godset. De får da en rekke strider med Knud Bagge på vegne av barna etter broren Peder.

Etter det Nils Stub har notert i sine opptegningsbøker har det vært strid om noe av Bjølstadgodset i årene før 1575:

1. 16.06.1572 har han notert:

«Anno 1572 Sancte Botolffs affthenn paa Edzuald Lagtinngh: [p. 33].»

«Skall the pendinge betallis som Peder Bratt haffde lontt oc Erich Brattis søster wiige tiill forne gardtt Arne gard som Erich Bratt hadde vtsett.

Schall Knud Bagge [gift med Marthe Torsteinssdotter, Peder Østensens enke] och Erich Biølstad møde her paa Etzuald thenne same aars dag till widre proff och beuisning the haffue paa baade sider om Biølstad och hues arff – [ikke fullført].»

2. 24.01.1573 har han notert:

«Tridie sogne fore [p. 53].»

«Tore Østensdotther paa Bølstadt [skall (overstrøket)] och Cissel hindis søster, skall vige till Arnegard, Och betale theris broderbarn igen hues [beuiselig (overstrøket)] pendinge som Per Bratt theris fader [dvs. deres bror Peder] vdlagde att løse samme gard mett, och beuisis att hans egne frelse pendinge ther fore var vdlagt, Knudt Bagge stodt i rette paa sin [quindis (overstrøket)] steffbarns vegne.»

3. 25.06.1575 har han notert:

«Første syckne epther» [p.197]».

«Knudt Bagge Niels Gulsuold och Erich Biørnsen skulle møde paa Biø(r)nstadt, løffuerdagen for Sanctj Mi(c)hils dag (24 Septbr.) om en gard the sagde at Knudt ville trenge them till att bytte aff,»

4. 11.10.1576 har han notert:

«Then første syckne for vinthernetthene» [p.250]».

«Knud Bage skall beholle thenn gaard Rud han haffuer j pant aff Tor Bratt jndtil saa lenge hand faar synne wdtlagde (pen)dinge jgenn effth(e)r hans breffs lydelze som hand beuiste met breff och seigel sandt att were Och the breffue som tilforne ere sagde macteløse skal effth(e)r thene dag icke kome Knud wnder øigen disligiste giorde Knud syn Edt att hand . . . . . end hans hustrus . . . . . [e]r tilbyt j salig Tor Brattis . . . . . neruerelse»

Søstrene Tora og Sidsel fikk således rett til å løse inn Arnegard, som Eirik hadde satt i pant til Peder, og likeledes til å løse inn det godset som Tord hadde pantsatt.

08.10.1575 var Johan Kruckow – kgl. maj. fogd over Gudbrandsdalen – og lagrettesmenn på Bjølstad og så at de forliktes, Knud Bagge og Eirik Bjølstad om de jorder og jordeparter som tømtes etter salig Østen Bratt, slik at Knud Bagge skulle nyte og beholde den brorpart som tilforn var tillbytt, og han «skulle ei giøre Eric Bjølstad noen Plots eller Møde anten paa Biølstad eller dens tilligende Herligheder i nogen Maade».

To dager senere, 10.10.1575, byttet så søstrene jordegodset mellom seg. Tilstede var Lesjapresten Jens Jensen d. e. og 4 lagrettesmenn, Tore Tynnøl og Tore Hattrem fra Lesja, Gunnar Hage fra Dovre og Endre Blesom fra Vågå.

---

482 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 18 (p. 33). Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 331. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 105. Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

Sidsel ble tildelt:
5 huder i Skiaker (nå Skjåk i Skjåk.
3 huder i Kjæstad i Lom.
2 huder i Viste på Vågå.
4 huder i Hjelle på Dovre.
½ hud i Storødegarden i Løten, ialt 14½ huder.
Tore ble tildelt:
10 huder i Bjølstad i Heidal.
5 huder i Arnegard på Dovre, tilsammen 15 huder.

Tore skulle så årlig gi Sidsel landskyld av de 3 skinn som hun hadde fått mer enn Sidsel.

Det er også et lite tillegg som ikke gjør forholdet med jorddelingen helt klar:

«Same thid hørde wi Och saa at Førne thore Østensdatter gaffue Och wnte sin szøster Sidzell en hud I wiste paa wage som waar hendis Mørne (møderne) gosz for en hud I heille paa doffre.»

På hvilken måte Tore eide huden i Viste framgår ikke, og den er heller ikke med i den jord som ble byttet.

Fra 1575 går det 35-40 år før en kan finne noe om det jordegodset som tilfalt Sidsel. Helt urørt går det ikke å finne. I 1606 eier således Eirik Bjølstad 2 huder i Hjelle mot 1 hud i 1575, og annet tyder på at det har vært makeskifte, eller at godset i de gårdene de eide parter i er økt ved kjøp.

Jordegodset finner en fra 1610 og senere hos Anders Busvold i Romedal, Christen Bjørke på Ringsaker, Niels Aalstad i Vang, Guri Prestgard i Skjåk, Eirik Andvord i Lom og Oluf Skidaker i Skjåk.

Anders Busvold i Romedal må være født omkring 1570. I skattelistene føres han til 1656. Hans eldste datter, Sidsel, var gift med Halvor Børresen, som etter folketellingen i 1664 ble født i 1604. Yngste sønnen er født ca. 1652, så moren kan være født omkring 1610.

Hva hans far het er ikke kjent, men etter hans signet fra odelsmanntallet i 1624 ser det ut til at navnet har begynt med «N». Avtrykket er ikke av de klareste, men det kan være rimelig at han var sønn til Niels Busvold. Busvold var en gård på 8½ huder. I 1612 eier Anders 4 huder i Busvold, 2 huder i Kjæstad og 3 skinn i Skjerden i Stange.

Christen Olufsen Bjørke på Ringsaker var fra gården Tokstad. Sønnen Niels Cristensen døde før 23.05.1662. Sønnesønnen Oluf Bjørke er 40 år i 1664. Christen kan således være født i 1570 eller helst noe tidligere. Han eide i 1615 1½ hud i Bjørke, 2 huder i Skidaker og 1 hud 10 skinn i Støreng (Storødegården?). Da en har skiftet etter hans foreldre på Tokstad bør godset i Skidaker, Kjæstad og Storødegarden helst ha kommet med kona. Hvem dette var vet man ikke.

Niels Aalstad, Vang eide i 1615 sammen med mye annet gods 3 skinn i Bjølstad og etter 1615 dertil 1½ hud i Rudi på Fron. De 3 skinn i Bjølstad var nok de samme tre skinn som Sidsel skulle ha landskyld av i Bjølstad fordi hun fikk ½ hud mindre enn sin søster.

Guri Prestgard i Skjåk er enke alt i 1610. Hun hadde vært gift med en Oluf [Torsteinsen]. Det ser ut til at eldste sønnen het Torstein, for han brukte Prestgard til 1647-50, og byttet senere gården med broren Niels som eide Hjelle på Dovre. En annen bror, Hans Sperstad, er født 1595, og er Torstein et par år eldre, skulle Guri være født ca. 1570. I 1610 eier Guri 4 huder i Prestgard, 3 huder i Rudi og 3 huder i Busvold.

Eirik Gulbrandsen Andvord i Lom, døde før 05.05.1665. Hans kone het Aase Nielsdatter. Eldste sønnen, Gulbrand, er født 1602, yngste sønnen Paul (Kvale) 1620. Eirik kan derfor være født ca. 1570 og hans kone mellom 1570 og 1580. I 1615 skatter han av 1 hud i Andvord, ½ hud i Frøsen og 3 skinn i Jørunstad i Sel.

Oluf Skidaker i Skjåk skatter i 1610 av 1 hud i Øver-Øy i Vågå, 1 hud i Frøsen. 2 huder i Einangen i Sel og 2 huder i Skidaker. I 1615 har han 1 hud i Kruke, 1 hud i Frøsen, 1 hud i Formo ødegard, 1 hud i Øver-Øy og 5 huder i Skidaker. Han forsvinner fra skattelistene før 1620 og ved disse tider kom Lauritz Munk til Skidaker. De to hudene i Einagen er fra 1620 å finne hos Oluf Øver-Øy i Vågå. Disse to hudene er fra det jordegodset som tilfalt Live Eiriksdatter Bjølstad ved skiftet i 1606. Lauritz Munk på Skidaker skatter i 1620 blandt annet gods av 4 huder i Kjæstad og 4 huder i Skidaker. Det ser etter dette ut til at Oluf Skidaker var gift med Live Bjølstad og at det jordegodset han er oppført med i Skidaker, har kommet i hans eie ved makeskifte. Lauritz Munk kan ha vært gift med en datter til Oluf, eller kanskje helst med Live Eiriksdatter etter at hun ble enke. Sønnen Oluf Lauritzen, som fikk Skidaker etter faren, er født i 1624. Hans eldste datter het Live, og flere av døtrene til Oluf Lauritzen har døtre med Live-navnet.

Per Berg konkluderer på basis av dette som følger:

«Etter tidi skulle det tykkjast rimeleg at det var born som Sidsel var bestemor til, ein nå treffer som eigarar, men jordi er så lite delt at ein helst lyt tru at det verkeleg er borni hennar ein nå støyter på. Sidsel lyt i så fall ha vore ein del yngre enn Tore.

....

Ser ein på dette i samanheng, ser det ut til at det jordegodset som fall på Sidsel Østensdotter Bratt i 1575, nå vert spredd ut frå Busvold i Romedal. Ein kan da undrast på om ikkje eit namn i Nils Stubs opptegnelser er feil skrivi eller vrangt lese. Niels Gulsuold og Erich Biørnsen som skulle møte Knudt Bagge på Bjø(r)nstad (Bjølstad?) «løffuerdagen for Sanctj Mi(c)hils dag 1575», er vel helst mennene til

Sidsel og Tore, og må da vera Nils Busvold og Eirik Bjølstad. Er Sidsel gift med Nils Busvold, lyt ho vera noko yngre enn Tore, og helst fødd så seint som i 1540-åra. Forutan jordegodset peikar og namngjevinga dit at Sidsel er gift med Nils Busvold. Eldste dotter hans Anders (Nilsson) Busvold heiter Sidsel. Son hans Christen Bjørke heiter Nils. Eldste dotteri til Eirik Andvord og Aase Nilsdotter (Busvold) heiter Sidsel, og andre sonen deira heiter Nils (Graffer). Ein av sønene til Guri Prestgard heiter Nils, og Kristen Stensgard (ein annan son til Guri) kallar eine dotter si Sidsel. Nils Ålstad har og ei dotter Sidsel (gift til Dobloug i Furnes), - det er i så fall bestemori han har kalla att.

Etter dette skulle Niels Busvold og Sidsel Østensdatter ha desse barna:

1. Anders Nilsson, Busvold.
2: N. N. Nilsdotter, gift med Christen Bjørke Ringsaker.
3. N. N. Nilsdotter, gift med Mogens Ålstad, Vang.
4. Aase Nilsdotter, gift med Eirik Andvord, Lom.
5. Guri Nilsdotter, gift med Torstein Prestgard, Skjåk.»

Engebret Hougen var uenig i Per Bergs konklusjon. I «Noen bemerkninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen» og senere mer fullstendig i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II (1964), side 112 ff. skriver han:

«... I hovuddraga har overlærar Per Berg klårlagt ættetilhøva hennar, men heilt slik som han har sagt, kan det ikkje ha vore. Ho kan ikkje ha vore gift med Nils Busvold, for då måtte ho vera fødd pålag 1540, helst nokre år seinare, og det er heilt umogeleg. ...»

Han hevder i stedet at Niels Andersen Busvold ikke var gift med Sidsel Østensdatter, men derimot med hennes datter. Sidsel hadde arvet Skidaker nedre og var gift med en som tok dette navnet - muligens «Knuudt Schieager», og de hadde to barn: Sønnen Oluf Skidager og en ukjent, trolig eldre, datter som ble gift med Niels Andersen Busvold.

Per Reidar Bjørnerud Christiansen behandler dette tema (1996) i:
«Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene.»
«Sevald Dyresson på Hove i Fåberg og hans etterslekt.»

«Sevald Dyresson finnes ikke nevnt i samtidige kilder. Det eneste belegg vi har for ham, er brevet som ble utstedt av seks lagrettemenn 07.07.1620, hvor vi får vite at Moses Stub på Grefsheim på sine barns vegne påstod seg å være like så nær arving til Geitstad som Nils på Ålstads hustru. Brevet inneholder også et vitneutsagn om at Sevald Dyresson i gamle dager bodde på Hove i Fåberg og hadde satt en leilending på ødegården Geitstad under Hove.

Brevet om Geitstad ble lagt i rette 25.09.1622 da Tage Eriksson, lagmann på Opplandene, var til stede på Hove i Fåberg for å dømme i saken mellom Lars Gram på Steig i Fron, fullmektig for Rosenkrants-godset i Gudbrandsdalen på den ene siden og Nils på Ålstad i Vang og Mats og Embret på Hove i Fåberg på den andre siden. Tvisten gjaldt forhøyelsen av Rosenkrants-parten i ødegården Geitstad under Hove fra 3 skinn til 1 hud som var blitt gjort av Gregers Christenssøn, Jacob Rosenkrants' fullmektig. Lagmannen dømte forhøyelsen ugyldig og stadfestet at Geitstad skulle følge odelsfolket (Nils på Ålstad og Hove-folket) og ikke herrefolket (Rosenkrantsene).

Hoves ødegårder ser ut til å ha voldt adskillige problemer for Nils på Ålstad. Han hadde også gående en sak om ½ huds årlig landsskyld i Sundplassen under Hove. Motparten var denne gang Kronen, representert ved Hans Eggertssøn, fogd over Gudbrandsdalen, Etter at Nils hadde bevist sin hustrus odelsrett med odels- og byttebrev datert 1480, 1492 og 1548, ble han tildømt Sundplassen av Torbjørn Torbjørnsson til Nordvi, lagmann over Opplandene, og tolv lagrettemenn fra Øyer og Fåberg.

....

Torbjørn Torbjørnssons lagmannsdom fikk et etterspill i 1634. Med herredagens velsignelse ble Sundplassen skilt fra Søndre Hove og lagt inn under Krongården Nordhove. Det sies da at Søndre Hove (nå Storhove) var Nils på Ålstads gård.

....

Det har vært antatt at Sevald Dyresson var gift med Sissel Østensdotter, en datter av Østen Guttormsson Bratt (nevnt 1518-1543) på Bjørnstad i Heidal, Gudbrandsdalen. Bakgrunnen for hypotesen er Nils på Ålstads 3 skinns eiendom i Bjølstad. Disse 3 skinnene kan muligens skrive seg fra et jordskifte 10.10.1575 mellom søstrene Sissel og Tore Østensdøtre. Siden Tore Østensdotter på sin arvepart hadde fått 15 huder og Sissel Østensdotter bare 14½ hud, ble det enighet om at Tore årlig skulle gi Sissel landskyld av 3 skinn. Det opplyses imidlertid ikke om hvilken eiendom disse 3 skinnene skulle tas fra.»

Engebret Hougens hypotese nevnt overfor ble tilbakevist under et seminar om «Brattslekta på Bjølstad i Gudbrandsdalen» på Otta 15.11.2008. Torbjørn P. Hagen «... la fram nye funn som vel heilt sikkert viser at Sidsel Eysteinsdotter frå Bjølstad var gift to gonger, fyrste gong med Sevald Dyresson på Stor-Hove og deretter med Nils Andersson på Busvol.».

Jeg har blitt gjort oppmerksom på disse nye opplysninger om Sidsel Østensdatter i en e-post fra Lise-Lotte og Nils Akel Horvei datert 15.06.2015: De skrev bl. a.:

«Torbjørn Hagen skrev den gang i en privat mail til meg i 2009: "Det nye eg har om Sidsel Eysteinsdtr og hennes giftemål har eg frå ein rettsak som Nils Mogensen Ålstad førte mot krona om

Sundplassen under Håve i Fåberg. Rettsaka ligg i Futrekneskapet for Gudbrandsdalen for året 1631-32. Eit av vitna i denne saka var Ragnhild Hoff: "Ho hadde bodd på øvre Håve i 6 år, og at hun minnes at Christen Stalsuend som var kongens fogd over Gudbrandsdalen (omkring 1570) innsatte Haagen Skomaker på Sundplassen. Da Ragnhild bodde på Håve hadde ho Nils Busvold i Romedals Sogn på Hedemarken til landherre.»

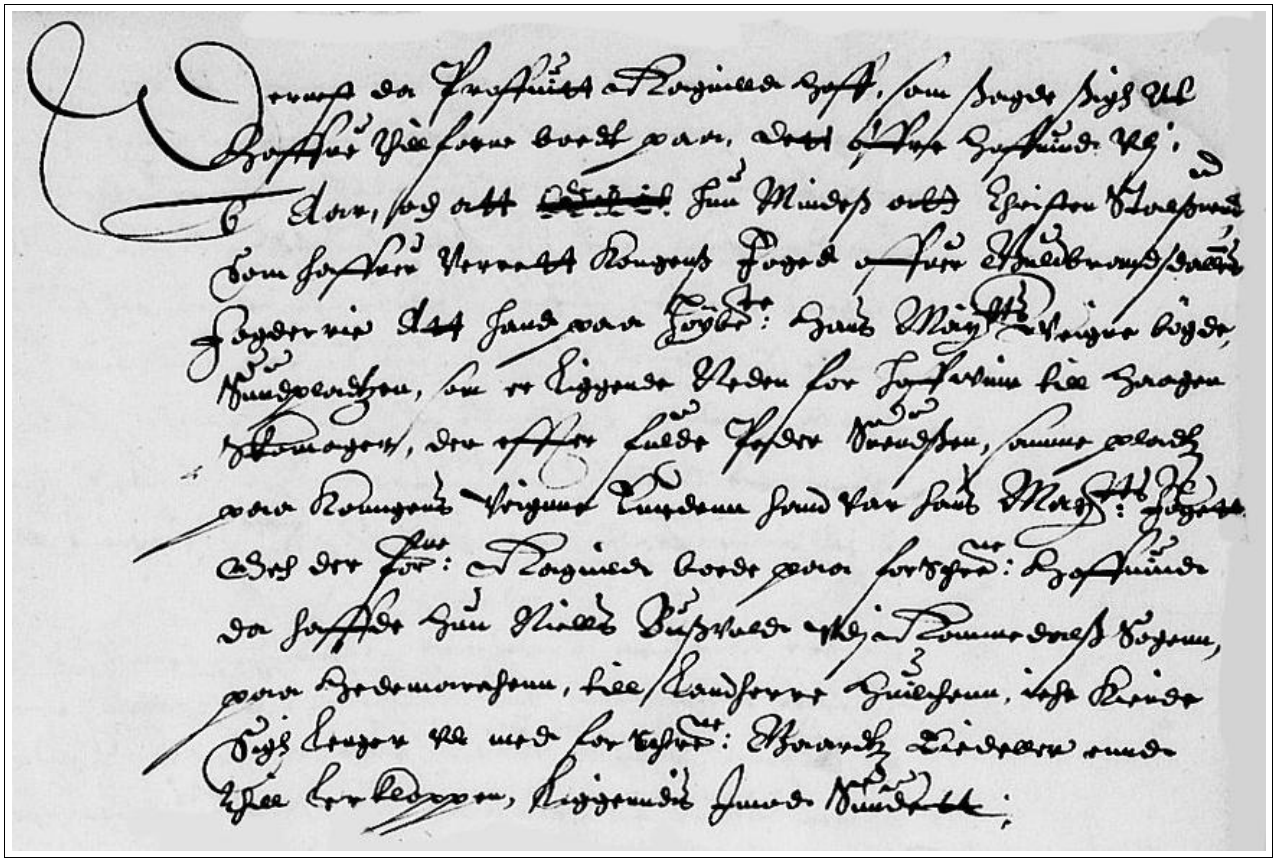

Fogderegnskap 1631. Gudbrandsdalen fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 105, legg 2, litra F, folio 45).

«Dernest da Proffuitt Ragnilld Hoff, som sagde Sigh at(?) haffue Thill forne boedt paa Dett øffre Hoffuind wji 6 Aar, och att Hun Mindes att Christen Stalsuend som haffuer Verrett Kongens Foged offuer Guldbrandsdallens Fougderie att Hand paa Høybe:te Hans Maytt. Veigne bøgde Sundpladtzen, som er liggende Neden for Hoffwinn till Haagen Skomager, der effter fulde Peder Suendsen, samme pladtz paa Konngens Veigne Ennchenn Hand tar Hans Maytt.s Fogett. Och der For:ne Ragnilld Boede paa forschr:ne Hoffuind da haffde Hun Niells Bußvold ujd Rommedals Sogenn, paa Hedemarchenn, till Landherre Huilchenn, icke kiende Sigh lenger at(?) med forschr:ne Gaardtz Liedellen ennde Thill lerkloppen, liggendis Jmod Sundett;»

Torbjørn P. Hagen skrev i et innlegg i Digitalarkivets forum 18.01.2012 under emnet: «Oppklaring rundt Bratt-ætten fra Gudbrandsdalen»:

«Vedlegget til Futrekneskapet for 1631/32 er ein rettsak om Sundplassen under Håve i Fåberg.

Partene i saka er myndighetene v/Kong. Maytt. Fougitt offuer Gudbrandsdalen Hans Eggerdzen mot Nils Ottlestad (Ålstad i Vang på Hedemarken) på sin kvindes vegne. Sundplassen er 1/2 hud.

Her er det eit vitneutsagn frå ei Ragnhild Hoff: Ho hadde bodd på øvre Håve i 6 år, og at hun minnes at Christen Stalsuend som da var kongens fogd over Gudbrandsdalen innsatte Haagen Skomaker på Sundplassen. Da Ragnhild bodde på Håve hadde ho Nils Busvold i Romedals Sogn på Hedemarken til landherre.

For å få større utbytte av denne saka bør den samenholles med saka om Gjettestad frå 1622. Denne er trykt tidsskriftet Bygd og Bonde 1924 side 86-95.

-->> [Også omtalt i Per Reidar Bjørnerud Christiansens artikkel ovenfor].

Gjettestad er ein ødegard under Håve, skyld 1 hud. Partene i denne saka er Laurits Gram på Steig i Fron fuldmæktig for det Rosenkrands Gods heri Dalen mot Nils Ålstad, Mads og Engebret Hofvind. Sevald Dyressøn er nemnd i saka om Gjettestad. Det synest å gå fram av desse sakene at begge brukene i Håve har vore drivi med leilendinger.(øvre og nedre sør-Hove).

I oktober 2008 vart det i regi av Gudbrandsdal Slektshistorielag avholt eit Bratt-seminar. I forkant av seminaret tok Jakup Skjedsvoll og underteikna ein gjennomgang av nokre av problema med Brattslekten på Bjølstad. På min del var ekteskap, etterslekt og jordeige til Sidsel Østensdtr. Bratt. Etter gjennomgang av dei kjeldene eg kunne finne kom eg til eit resultat som er ganske nær Per Berg sin art. i NST XL side 330-337: Kvar vart det av Brattgodset? Var Sidsel Østensdotter Bratt gift til Busvold i Romedal? Berg

skriv på side 337: Ser ein dette i samanheng, ser det ut til at det jordegodset som fall på Sidsel Østensdtr Bratt i 1575, nå vert spredd ut frå Busvold i Romedal. I denne forbindelse må og nemnast Per Reidar Bjørnerud Christiansen art i NST XXXV hefte IV side 387-. "Dyre Sevaldssons ætt og litt om Hove-og Østby-ættene", særleg side 408-412 der han oppklarer mye omkring Karen Sevaldsdtr og hennes datter, Ingri Turesdotter gift med Nils Ålstad.

Eit anna problem har vore å få plasert Oluf Skjåk i etterslekta hennes Sidsel og at han samstundes skulle vera gift med Live Eriksdtr. Bjølstad. Etter gjennomgang av jordeigare i Skjåk-gardane vil eg hevde at det var i uppigard Skjåk Sidsel arva 5 huder i 1575. Eg vil gjenta Per Berg: Ser ein dette i samanheng, ser det ut til at det jordegodset som fall på Sidsel Østensdtr Bratt i 1575, nå vert spredd ut frå Busvold i Romedal. Det er nettopp det som skjer med uppigard Skjåk. Den Audun Gulbrandsson som kjem som brukar på Uppigard Skjåk på starten av 1600-tallet er frå Andvord og bror til Erik Gudbrandsson som var gift med Åse Nilsdtr. Busvold. Audun eig i starten ingenting i Skjåk, men makeskifter med sin bror og svigerinne den jorda Åse hadde arva i Skjåk. Uppigard Skjåk hadde ei skyld på 4 huder + 1 hud Grimstad engeland. Nigard har ei skyld på 5 huder + 1 hud Formo engeland. Dersom det var slik kan Oluf på nigard Skjåk få gifte seg med Live Eriksdtr Bjølstad.

Konklusjon:

Sidsel Østensdtr. Bratt var gift 1. m Sevald Dyresson på Hove.

Dei hadde ei dtr. Karen Sevaldsdtr.

Sidsel gift 2. m Nils Andersson Busvold i Romedal.

Dei hadde 4 døtre:

Nilsdtr. gm Anders O. Dei overtok Busvold. Sjå tema om Busvold i dette forum.

Nilsdtr. gm Christen Bjørke i Ringsaker.

Guri Nilsdtr. Prestgard i Skjåk.

Åse Nilsdtr gm Erik Andvord i Lom.

Sidsel og Karen fløtte til Busvold etter at Sidsel gifta seg med Nils.

Håve vart bortbyksla, såleis vart Nils Busvold landherre til Håve.»[483]

Christian Østensen [Bratt] (?).

Om Christian var sønn til Østen Guttormsen [Bratt] (~1475 - 1545), var det trolig fra et 3. ekteskap med en ukjent mor.

Han var i 1557-58 svend på Akershus Slott under befalingsmannan, dansken Christjern Munk.[484]

XII:4084 mm mm mm mm ff mm

??? Engebretsdatter(?) Holsaker?.

I et diplom skrevet på Bø i Lesja 21.11.1555 hvor framgår det at «Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter [er] sambarne syskiin till fader och moder» (DN III 1176). Ivar og Engebret nevnes kun i dette diplom.

«Ollom monnom som thette breff sseea eller høre sender wy Olluff Korby Eriik Bøy Guttorm Hattrym och Haldo Hollene suorne logrettis mend paa Lessøø att wy ware paa Bøj rette steffne stuffue torsdagenn nest for sancte Karynn dagh aar 1555 y k. m. ffodz neruerlsse och flere gode mend hiørde wy ytth wenlight och ytt suskenn skyfft emellom Jffuer Østenssenn och Engelbrett Østenssenn och Tore Østensdatter sambarne syskiin till fader och moder. Bleff ty saa forlichte att Tore Østensdatter schulle følge v. #s. y Holagger oc end hudeschill y Sylsgiørd tyll ewerdelyge eydom vnder seg och syne affkomme och erui(n)ghe forti thett war hynnis faders godtz och rette odall och schall thette skyffte vbrødelig holldis. Att saa err y sandhed som forschreuith staer setter wy wore jndsigel medh begge hynnis broders jnsegell neddenn for thette wortt obne breff som giordtt warr aar och dag som forschreffuith staerr etc.»

Sammendrag:

Fem Lagrettemænd paa Lesje kundgjöre et Arveskifte mellem de 3 Söskende Ivar og Engelbrekt Öysteinssönner samt Thora Öysteinsdatter.

Det råder viss uenighet om hvorvidt personene i dette diplom var barna til Østen Guttormsen Bjølstad [Bratt}. Vi vet ikke dette sikkert, men det som taler for det er at brevet lå i Bjølstadsamlingen.

483 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 18 (p. 33), side 26 (p. 53), side 106 (p. 197) og side 134 (p. 250). Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», N.S.T. XI, hefte 4 (1948), side 332-334, 337. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1964), side 112-114. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), hefte IV, side 409-413. Torbjørn P. Hagen: Innlegg i Digitalarkivets forum 18.01.2012, emne: «Oppklaring rundt Bratt-ætten fra Gudbrandsdalen»: Busvold-slekta av Nils Aksel Horvei: http://home.online.no/~nahorvei/main_files/Slektsgranskning/Busvold-slekta.htm Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

484 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

Skulle det være Østens barn som er omtalt, har Østen med en ukjent hustru hatt barna:
Ivar, nevnt i 1555, uten barn(?), død før 1560.
Engebret, nevnt i 1555, uten barn(?), død før 1557/58.
Tora, nevnt i 1555, gift med Erich Trondsen Tynnøl/Bjølstad, død før 1595.

Hvem Eystein Bratts andre kone han ha vært er ikke kjent, men da sønnen Engebret ser ut til å ha vært bruker på Holaker, er det fristende å antyde at hun kan ha vært datter til en eldre Engebret Holaker som er nevnt i Gjengjerden 1528.[485]

(Barn XI:2042)

Gift med forrige ane.

XII:4085 mm mm mm mm fm ff

Lauritz Henningsen Blakar [Munk]. Født omkring 1505 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1565 på Blakar, Lom (OP).

Lauritz var sønn til Henning Lassesen Blakar [Munk] (~1519 - ~1560) og
Aase Bjørnsdatter (~1490 - >1548).

Han eide og bodde på Blaker til sin død omkring 1565.

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 9:
«Lauritz Henningssøn Blaker [Munk], eiet og bodde paa Blaker til sin død omkring 1565.
Med sin hustru Gunhild fik han Frisvold i Eidsbygden i Romsdalen og Fossum i Tretten og eiet adskillig jordegods, men dog ikke saa stort som farens.
Foruten mindst tre barn, som døde unge og ugifte, hadde han tre efterlevende, Eline, Oluf og Michel.»[486]

(Barn XI:2043, Far XIII:8169, Mor XIII:8170)

Gift med neste ane.

Barn:

Oluf Lauritzsen Blakar [Munk]. Død før 1574.

Oluf var gift med Synnøve Simonsdatter.

De hadde dateren Marit.

Han døde før 1574, hvoretter hans enke giftet seg med Anders Olsen.

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 9-10:
«Oluf Lauritzen Blaker, var død nogen aar før 1574 efterladende en liten datter Marit av et kortvarig ægteskap med Synnøve Simonsdatter, som paa den tid var blit gjengiftet med end Anders Olssøn. Under 27/6 1574 udstedte presten paa Lom hr. Knut Nielsen, lagmanden paa den Oplandene Peder Christensen og to lagrettemænd, Sivert Vange og Johannes Malaug et aapent brev, hvorefter Synnøve med "hendes bonde" Anders Olsen og hendes bror Oluf Simonsen paa hendes barns vegne den dag hadde indgaat paa et jordskifte med Michel Lauritzsøn Blaker (Lauritz Henningssøns Søn). Michel vilde ha den anpart paa 4 huder av gaarden Blaker, som sal. Oluf hadde sittet med, og tilbød Synnøve i vederlag 2 huder i Bjørstad, 1 hud i Skaarset, 1 hud i Hovin i Faaberg og 9 skind i Romsaas i Ringebu. Herom ble de da forlikte, og det synes som Synnøve og hendes datter kort derefter er flyttet ned til Hovin i Faaberg.
Ved Thinget paa Jørstad i Faaberg 21/6 1650, hvor det siterte aapne brev av 1574 blev irettelagt, oplyste nemlig Oluf Engebretsen paa Hovin at denne Synnøve Simonsdatter var hans mormor, og straks efter at samme skifte var skeet, gjorde hans mors morbror Oluf Simonsen paa Lom et andet skifte paa det at hans mor Marit Olsdatter kunde bekomme et dyktig aasæde at bebo", hvorfor Oluf Simonsen tilskiftet sin søsterdatter Marit 4 huder i Hovin i Faaberg og Nedre Gjeitstad mot at han overtok Marits eiendom i Bjørstad, Skaarset og Romsaas, og siden hadde Hovin fulgt Oluf Engebretsens forældre og efter deres dødelige avgang ham selv i langsommelig tid. Efter dette har Oluf Blaker kun efterladt datteren
Marit Olufsdatter [Munk], som fra 1574 blev eier av hele gaarden Hovin i Faaberg. I ægteskap med Engebret Hovin fik hun flere barn, av hvilke var nysnævte Oluf Engebretsen, som fik Hovin efter forældrene, Ellef Engebretsen, som lever paa Skaarset i 1665, Peder Engebretsen, samt Hr. Sivert Engebretsen Munk.»
Fotnote:

485 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48. 54-56, 86 Jan Eilert Jaatun: «Eystein Guttormsen Bratts ekteskap» i «Gåmålt frå Lesja og Lesjaskog» 1985 og i Vest-Oppland Slektshistorielags Tidsskrift, 1989-1. side 37-40). Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 120-132,

486 S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 11. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript, (1951), side 121.

«Paa Jørstad thing i Faaberg 3/11 1665 berettet Ellef Skaarset at være tilfaldt 1 huds odelsgods i Hovin efter sine sal. forældre, "som de hadde arvet og fulgt siden sal. hustru Ingerid bodde her paa Hovin" og "hovedbølet har hans bror Oluf Engebretsen og samme gods efter den gamle hustru Ingerid følger og besidder udi langvarig rolighed" (Pergamenter på Skaarset og Øvre Smestad.)»[487]

Eline Lauritzdatter Blaker [Munk]. Levde 1590.

17.06.1590 (skindbrev på Blaker) inngikk hun et forlik med broren Michel hvorved han fikk den andre halvdelen av Blaker samt ½ hud i Skjæsar i Lom og ½ hud i Orden i Eidsbygda i Romsdalen. Av sin mors gods overtok han 3 huder i Frisvold i Eidsbygda og ½ hud i Fossum i Tretten.

I bytte fikk Eline 1 hud i Skjæsar og 2½ hud i Fossum.

Ved dette forlik ble det uttrykkelig bemerket at Michel hadde arvet en del av godset etter en bror og to søstre, som døde ugifte (diplom på Blaker).[488]

Michel Lauritzsen Blakar [Munk]. Født omkring 1540 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1625 på Blakar, Lom (OP). (Se XI:2043).

XII:4086 mm mm mm mm fm fm

Gunhild Frisvold. Født omkring 1510 på Frisvold, Eid, Rauma (MR). Levde 1525 på Blakar, Lom (OP).

Gunhild og Lauritz hadde følgende barn (minst):
Oluf, gift med Synnøve Simonsdatter, døde ca. 1572 på Blakar, Lom.
Eline, nevnt 1590.
Ca. 1540: Michel, døde ca. 1625.
Dertil 1 sønn og 3 døtre som døde uten barn før 1590.

Gunhild hadde med seg Frisvold i Eidsbygden i Romsdalen og Fossum i Tretten inn i ekteskapet.

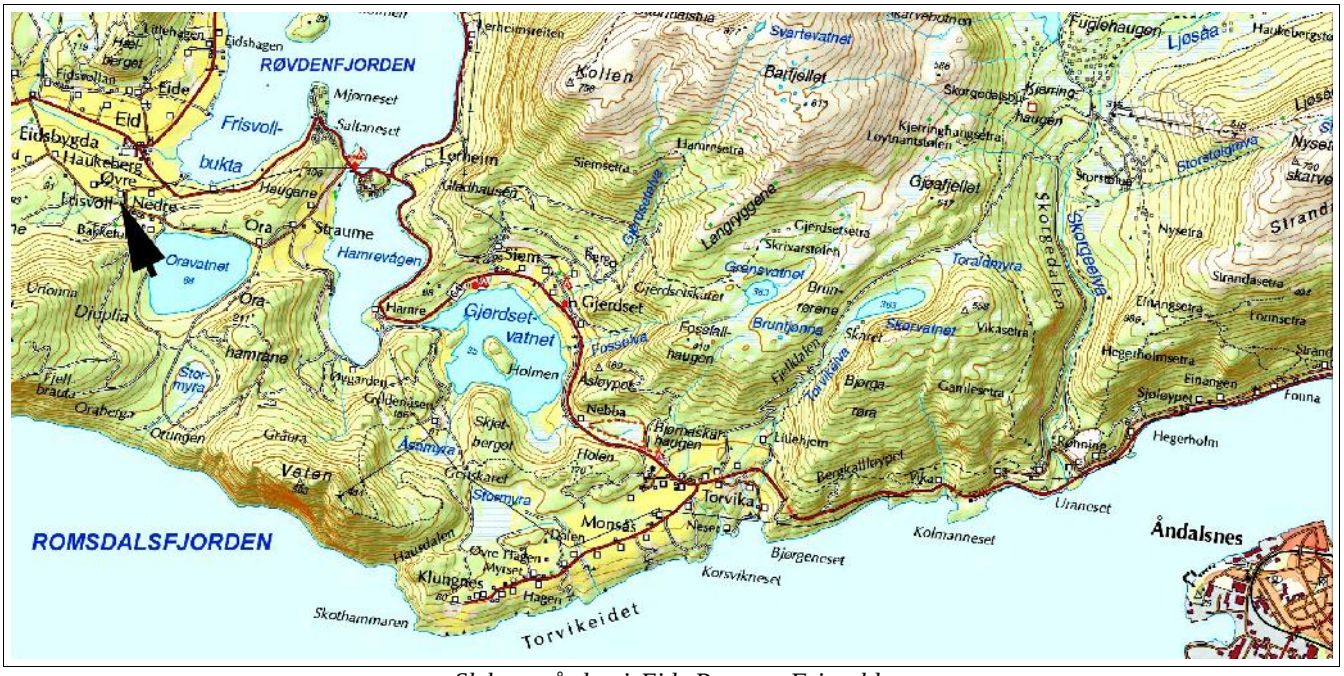
RØVDENFJORDEN
ROMSDALSFJORDEN
Eid
Frisvoll-
bukta
Eidsbygda
Haukeberg
Øvre
Frisvoll
Nedre
Oravatnet
Ora
Straume
Hamrevågen
Hamre
Gjerdset-
vatnet
Holmen
Asleypet
Nebba
Holen
Torvika
Monsås
Dalen
Øvre Hagen
Myrset
Klungnes
Hagen
Skothammaren
Torvikeidet
Hausdalen
Korsvikneset
Bjørgeneset
Kolmanneset
Åndalsnes
Kollen
Barfjellet
Svartevatnet
Gjøafjellet
Langryggene
Grønvatnet
Skorgedalen
Skorgedalselva
Gjerdsetelva
Gjerdsetsetra
Skrivarstolen
Toraldmyra
Skorvatnet
Vikasetra
Nysetra
Strandsetra
Tornsetra
Hegerholmsetra
Hegerholm
Einangen
Fonna
Utraneset
Lillehjem
Bergkallbrøtet
Vika
Gamlesetra
Bjørga
Tørvikåsva
Fossåsva
Fossfall-
haugen
Bruntjønna
Brun-
rørene
Skaret
Fjellbraut
Oraberg
Ortungen
Gråura
Vetøn
Stormyra
Åsmyra
Skjæt-
bergol
Gyldenåsen
Øyvangen
Stor-
myra
hamrane
Ora
Ytterora
Ytterhamrane
Ytterhamre
Ytterholmen
Ytterasleypet
Ytterbjørga
Ytterskaret
Ytterskorvatnet
Ytterbruntjønna
Ytterfossåsva
Ytterfossfall-
haugen
Ytterskorgedalen
Ytterskorgedalselva
Ytterskorgedalsbrui
Ytterskorgedalshaugen
Ytterkjerringhaugen
Ytterkjerringhaugsetra
Ytterloytnantsdalen
Ytterstorstølen
Ytterstorstølmyra
Ytterskarvetind
Ytterstrand
Ytterstrandsetra
Ytterfuglehaugen
Ytterljøsåa
Ytterhaukebergsto
Ytterljøsåa
Ytterhamrevågen
Ytterhamrevatnet
Ytterhamrevågen
Ytterhamrevågen
Ytterhamrevågen

Frisvollbrukerne på den tiden bodde i samme tunet, og "vestaste Friiseuoll" kan da være Frisvoll i Eid, vest for Frisvoll i Eresfjord.

Det må være en annen part av gården som kom i Munkslektas eie med Gunhild, kona til Lars (Laurits) Henningsen som døde omkring 1565. Sønnen Mikkel (Michel) fikk omkring 1590 sin mors part på 3 huder (motsvarende 3 våger fisk) i Frisvoll og dertil – hud i Ora. I tiden frem til 1620 må Munk-folket ha kjøpt opp Rike-Torstein-parten, for det året ble arveparter på i alt 6 huder utdelt til Rolv, Henning og Lars Mikkelssønner Munk»[489]

(Barn XI:2043)

Gift med forrige ane.

XII:4091 mm mm mm mm mf mf

Ivar Gunnarsen Sandbu. Født omkring 1445 på Sør-Sandbu, Sandbu, Vågå (OP). Død før 1515.

Ivar er født ca. 1440-50 og fikk Uppigard-Sør-Sundbu.

Hans far var Gunnar Ivarsen Sandbu (ca. 1412 - ca. 1495) som overtok Sandbu, dvs. det gamle samlede Sør-Sandbu.

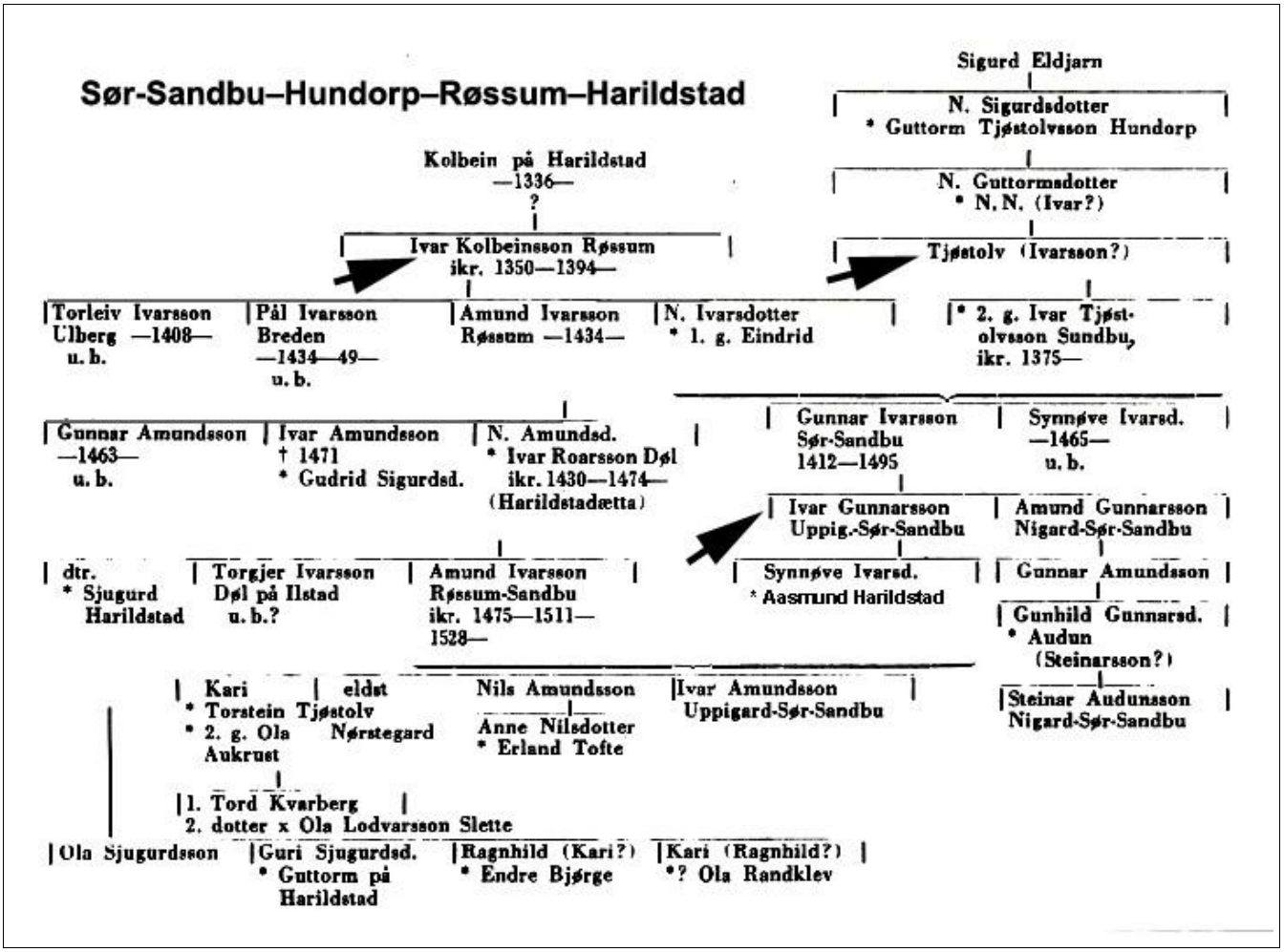

Sleketstavle i Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I, side 110 (modifisert).

Ivar er nevnt sammen med sin bror, Stener, i 1491 og i et brev skrevet på Øy tingstue 23.03.1626. I Riksarkivet i Oslo er det en avskrift av brevet fra Sandbu som kun nevner en datter:

«Knut Holbø, Ole Valle, Thore Sandbu, Guttorm Hammer, Anders Viste og Ole Øverøy, lagrettesmann i Vågå gjør vitterlig at de bedagede menn Iver og Stener Sandbu avgav forklaringer til efterretning for deres efterkommere om deres odelsgårde, gården Sandbu.

Det var oprindelig en gård, der beregnedes til 10 huder innbefattet Heimdal fiskevann samt Skjedsvold.

Den mann som allene eiet Sandbu [d.e. Søre-Sandbu] het Gunnar Iverson. Han efterlot to sønner, Amund og Iver Gunnarsønner, som skiftet i to gårder. Amund hadde en søn, Gunnar, som hadde en datter Gunhild, som var Steners mor. Iver Gunnarson hadde en datter Synnøve og hun var «Iver Sandboes Moder som Endnu lever og besidder Sandboe.»

489 S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 9-12. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript, (1951), side 121. Karl Myskja: Bygdebokk for Eid (1987), side 357-360.

Det var selvfølgelig ikke Synnøve Iversdatter som fortsatt levde i 1626, men sønnen Iver.

Man kan ikke gå ut fra at alle Gunnar Ivarsens etterkommere er nevnt i dette brevet. Det viktige for de «bedagede menn» har bare vært å klarlegge ætteføIgen av hensyn til odelsretten. Etter det som her fremkommer, hadde Gunnar Ivarsen to sønner som delte Sandbu. I tiden omkring 1500 ble navnet endre fra Sundbu til Sandbu.

Ivar kan også ha hatt en sønn, Erling, som brukte Sandbu i 1528. Sammen med Eirik Eilivsen, som brukte en av de andre Sandbu-gårdene, skrev han 17.01.1529 på Sandbu et brev om gården «Øvre Fridrikson» i Vårdalen på Lom. Erling må ha gått bort uten barn, da det var hans søster Synnøve, som fikk Uppigard Sør-Sundbu (DN III 1116):
«Ollum mannum som thette breff seerr eller hørre sendher Ellyngh Juarsson oc Eryck Ellufson q. gud(s) oc synny cungerende ad myth varrum paa nørdhre Sundboo som lyggher paa Vagha i Gudbrandalen sancti Anthonij dau anno domini m d xxix hørdum oc saaghum a ja oc handherbandhe thørress aff enne halluo Ammund Haluordsson en aff andhre haluo Oluff Paallsson med them skyllordhum ad ffornemnd Ammund Haluordsson soldhe fornemdh Olluff Paalsson en jorde parth jng i øffre Ffrydycson oc renther huerry aarr ij hud i landskyll oc lyggher samme gaarr i Vardall i Lomss presthegyelldh i nørdhr luttend i Gudbranzdallen ffra seg oc synum eruyngum oc vndher ffornemdhe Olluff Paallsson oc hanss eruynghum tyll euerdelygh eygho oc alth affrede meth teyghum oc tylleydum oc meth lutum oc lunnandhum som tyll lyggher een lygghet haffuer ffra forno oc nyo vttandh gaarss oc jnghen oc vaar samme Ammundh Haluordsson vedher kyend ad haffue opboreth mynsthe pennyngh oc mesthe som vaar i søllff skaall v[m] #xiiij lodh saa ad hannum vell ad nøgher. Tyll sannynghen tryckum vi varre jnzelle nedhen ffor thette vaar opne breff som skriffuyth aar oc dau oc steed som ffyrry syeghyss.»
Sammendrag:
To Mænd kundgjöre, at Amund Halvardssön solgte til Olaf Paalssön 2 Huder i Gaarden Fridikson i Vardalen paa Lom.

Ivar døde før 1515, da hans hustru som enke 29.09.1515 avtalte med sin mors søster at den lengstlevende skulle overta den annens gård.[490]

(Barn XI:2046, Far XIII:8181)

Gift med neste ane.

Barn:

Synnøve Ivarsdatter Sandbu. Født omkring 1510 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1585 på Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP). (Se XI:2046).

XII:4092 mm mm mm mm mf mm

Karin Paalsdatter Alme. Levde 1515 på Alme, Sør-Fron (OP). Død omkring 1520 på Alme, Sør-Fron (OP).

Karin var datter til Paal Amundsen Alme/Bø (<1458 - ~1480) og
Gjertrud Steinarsdatter Bø (nevnt 1490-91).

490 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 68-70, 104, 114; bind II (1964), side 61-62. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

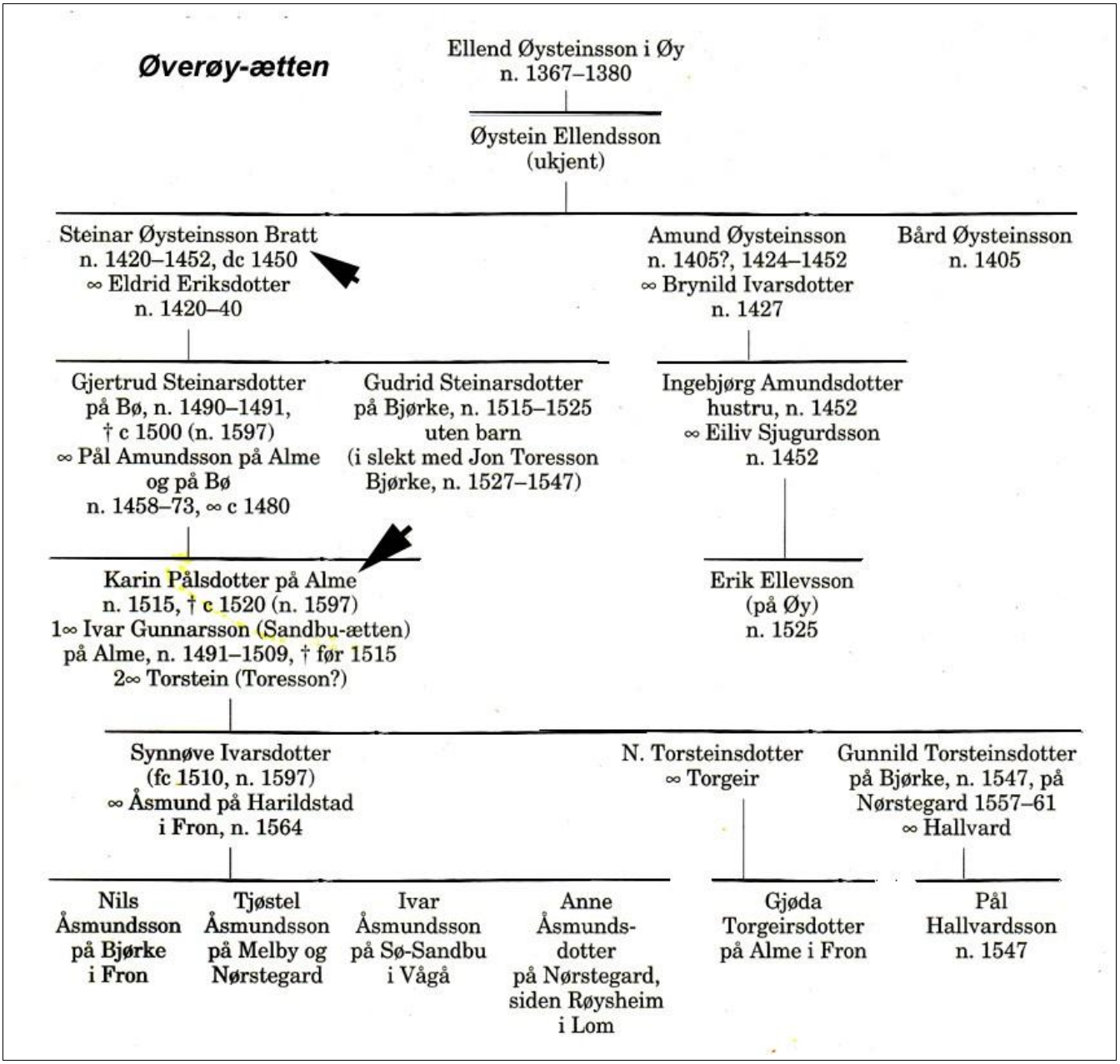

Slektstavle fra Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

I et utrykt diplom skrevet på Listad i Fron 29.09.1515 står det:

«Erkebiskop Erik i nærvær av velbårne Hr. Nils Henriksen kongens hovmester i Norge kunngjør at Gørid Bjørke gjorde bytte med sin søsterdatter Karine på Alm, så den lengstlevende skulle eie den annens gård idet (dog?) Gørdis landbo Havik skal besidde Bjerke i 8 år efter hennes død mot å gi Karine landskyld.»



«Slekts»-gårder i Sør-Fron: Alme. Listad. Sør-Fron var, med sitt sterke jordbruk og sentrale plassering i dalen, et maktsenter for Gudbrandsdalen gjennom minst tusen år; de første århundredene av vår tidsregning i Rysslandsgrenda med Grytting, fra 600 til 1021 er Gudbrands-ætta på Hundorp dalens herse. Etter møte mellom Hellig-Olav og Dale-Gudbrand på Hundorp, som ble skildret av Snorre Sturlason, ble maktsentret flyttet opp til gården Steig, som blir kongsgård med veitslehall og kapell.

Hun var første gang gift med Ivar Gunnarsen Sandbu.

De hadde antagelig følgende barn (minst):

Ca. 1510: Synnøve, gift med Aasmund på Harildstad.

Etter at Ivar døde giftet hun seg med Torstein [Toresen?].

De hadde følgende barn (minst):

En datter gift med en Torgeir.

Gunnild på Bjørke, nevnt i 1547, på Nørstegard 1557-61, gift med en Hallvard.

Karin nevnes også i 1597, lenge etter at hun var død. Dette i forbindelse med endringene i skiftet fra Steig 01.04.1588 som ble foretatt det året ifølge et diplom datert 25.10.1599.

Om datteren Gunhild kan nevnes:

20.11.1514 kunngjør Magnus, biskop i Hamar, at Gunhild Torsteinsdatter har sonet for samleie med sin «fadder og frende» Jens Kolbjørnsen.

I et annet brev datert Hjelmsøy i Finnmark 19.07.1547 skriver Paal Hallvardsen til sin mor, Gunhild Torsteinsdatter Bjørke i Fron, og forteller at han er i fiskeværet Hjelmsøy i Finnmark i tjeneste hos en Hans Skott i Trondheim. Han ber om at Jon Toresen Bjørke må ta hånd om hans farsarv og kreve inn leie for to kyr han hadde hos en Amund på Lesja.

I «Norske Lensrekneskapsbøker 1548-1567. I Rekneskap for Akershus Len 1557-1558»:

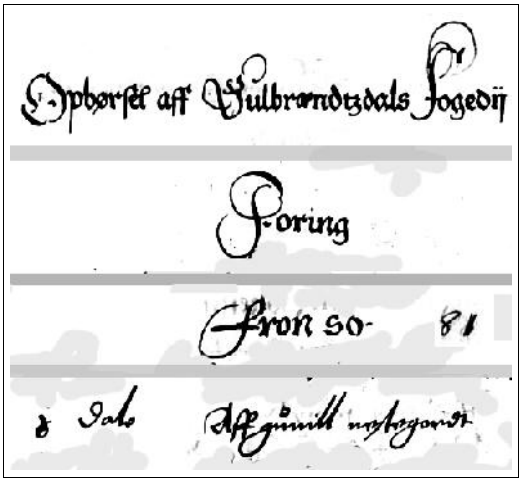

Regnskap for Akershus len 1557-58, Gudbrandsdalen (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 3, legg 1, litra 1, folio 81). Trykt i «Norske Lensrekneskapsbøker 1548-1567, bind 1 Rekneskap for Akershus len 1557-1558, side 31).

«Opbørsel aff Gulbrandtzdals fogedij»
«Foring»
«Fron so:»
«½ dale Aff Gunill Nestegordt».

Overlærer Per Berg, Hamar, skriver i «Omkring jordskiftet på Steig 1588» i N.S.T. XV (1955-56), side 76-77:

«I N.S.T. XII, s. 225 ff., har Engebret Hougen "Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen", og kjem her fram til mange forvitnelege slutningar. Det viser seg at ikkje alle desse held når dei vert nøgjare saumfare. Seinare, XII, s. 409, legg hr. Hougen fram eit jordskifte, halde på Steig 1. april 1588. Desse to artiklane høyrer for ein del saman, men når ein her er så fri fyrst å gå gjenom dette jordskiftet på Steig ein gong til, så er det fordi det ser ut til å ha vore 2 skifter, og dessutan finst det fleire kjelder som kan nyttast til å fylle ut der ein er på usikker grunn.

Etter skifteforliket, som ligg i Norsk Kjeldeskiftinstitutt, var jordeiga som vart skifta, 44 huder 4½ skinn (ikkje 2½ skinn), og det er truleg største jordeiga som har vore skifta på ein gong i Gudbrandsdalen. Jordi, som hadde vore eige til Gjesling-ætti på Sandbu i Vågå i minst to ættleder før, vart nå delt millom etterslekti av dei tre systrene: Synnøve Ivarsdotter Sandbu, Gunhild Torsteinsdotter Nørstegard og ei syster som ikkje er namngjevi.

Synnøve Sandbu var gift med Amund Harildstad og hadde 4 born: Nils, Tjøstolv og Ivar, og dotteri Anne. (I skiftet i 1588 heiter ho Kari, men sidan står ho i eit anna skifte, og dessutan i eit anna skriv, skrivi for Anne, så det er visstnok det rette navnet.)

Gunhild Nørstegard på Fron var vel ugift, eller iallfall utan born. Ho nemnest i skattelister frå 1557 og 1560.

Den systeri som ikkje er namngjevi, hadde ei dotter Giøde (Gyda) Torgeirsdotter – gift med Tore Gyrdsson og budde på Alme på Fron.

Borni på Sandbu arva både mori og Gunhild Nørstegard, eller 2/3 av jordeiga. På deira lott fall: Bjørke på Fron, 5 huder, Nørstegard, Fron, 6 huder, Sandbu, Vågå, 3½ hud, Øy, Vågå, 3 huder, Holen, Fron, 1 hud, Lykre, Skjåk, 3 huder, Reinshus, Fron, ½ hud, Galde, Lom, 2½ hud, Lund, Skjåk, ½ hud, Røssem (Røysheim i Lom) 7 skinn, Høystad, Ringebu, ½ hud, Suleim, Lom, 2 huder, og Hånsnar, Skjåk, 1½ hud = 29 huder 7 skinn.

Gyda Torgeirsdotter fekk: Alme, Fron, 5 huder, Heggen, Fron, 1 hud, Kvåle, Skjåk, 1½ hud, Kvitrud, Ringebu, 9 skinn, Bakke, Ringebu?, 2 huder, Refsholen og Grevelstad, 4½ skinn, og Røssem (Røysheim) 2 skinn = 14 huder 9½ skinn.

Ein kunne kanskje ha venta at jordegodset ikkje hadde vorte delt akkurat i tre like delar, sidan systrene ikkje hadde same faren, – eller at det hadde vore skilt millom farsarv og morsarv, – men det er et anna spørsmål. Her vil ein berre ta for seg den jordi som vart skifta. I Hånsnar, eller Hansener som det den tid var skrivi, fekk kvar ein part på 1½ hud. Garden var riktignok den gongen på 3 huder, så det kunne nok passe, men dette høyrer visstnok med til det som seinare er brigda [endret]. I skiftebrevet frå 1588 står namnet så utydeleg skrivi at ein godt kan lesa det for Harsem, slik som Hougen og har gjort. Men Harsem var ein gard på 1½ hud, og han var nok denne tidi kyrkjegods, så det kan ikkje vera denne garden som er meint. Partar av Hånsnar finn ein seinare saman med delar av det jordegodset som fall på Gyda Torgeirsdotter.»[491]

(Barn XI:2046, Far XIII:8183, Mor XIII:8184)

Gift med forrige ane.

---

491 Norske Lensrekneskapsbøker 1548-67, I Rekneskap for Akershus Len 1557-58, Gulbrandtzdals fogedij, side 31. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 85. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 52, 62. Per Berg: «Omkring jordskiftet på Steig 1588», N.S.T. XV (1955-56), side 76-77. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

Generasjon XIII

XIII:5633 mf mm ff ff ff ff f

Karl Örjansson. Væpner. Født omkring 1440. Levde 1470 i Hackås (Z). Død før 1485 i Hackås (Z).

Karl var sønn til væpneren Örjan Karlsson.

Hans hustrus navn er ukjent, men hun var antagelig var datter til Peder Olofsson, lagmann i Jämtland 1439 - 1474.

Han er muligens identisk med den Peder Olofsson som førte ordet for «Karl Yrianssons skilgithen [ektefødte] barn» for lagmannsretten i Trondheim i 1488 der hustru Birgitta Pedersdatter i Västerhus klaget over at hun og hennes medinteressenter ikke hadde fått full fedrearv på begge sider i Hov. Saken ble dømt av ærkebiskoppen selv, Gaute Ivarsson, lagmannen Erik Amundssen og fem rådmenn i Trondheim 10.11.1488 (DN III 965).

Karl hadde følgende barn:
Ca. 1470: Örjan, til Hov, væpner, levde i 1546.
Ca. 1480: Anna, til Gillsta, hustru, gift med Peder Joenson, dør senest i 1551.

Han var væpner og kjent 1470 - 1482.

Karl benevnes «beskedelicom manne» i 20.03.1475 (DN III 910) og 06.08.1477 (DN III 917).

Etter sin død ble han beskyldt for å være en horesønn, men Gunnar Heliesson, Per Bertilsson og Henrick Hielth bekreftet 17.09.1485 at «Karl Öryensson» var «skilgitten freldison» – skilgjetne (skelgetten av Islandsk skilgetinn), dvs. ektefødt.

Hans setesgård var Hov, Hackås, som han mottok av faren i 1470. Faren overlot da til ham halve Hov og halvparten av de gårder med fiske som hørte til denne, samt retten til under farens livstid å bruke den andre halvdelen. Brevet er datert 11.08.1470, antagelig på Hov (DN XIV 109):
«Alla mæn som thetta breff kan fore komæ høra æller see helsar jach Yørian Karlson Riddaræ kerlica med warom herra och gør witerlikit med thetta mit opno breeff swa wæll them som æptir komande æru som the som nw æru at jach med wilie beradheno modhe och godhom fortænke vnt och giffwit haffuer vnner och giffuer med ffrij wilie minom son Karll Yrianssoni min halffua gaard Hoff och aff the gotz och ægho dele ther til høra med alla thera tilliggilse rætta halffdeel aakir eng skoogh och mark qwern qwernastædh fiske oc fiskestadhe j waato och torro nær och fiærre hwar hælzt thet ligger och liggiæ kan jnnan gaardz æller vtan engo vndan taghet hanom och hans barnom och rættom æptir komandom ffrælselica niwtande swa wæl æptir mina dagha som j min liiffs tymæ fframledis then andra halffdelen j thet fornæmda gotz Hoff och Hoffs gotz thet brukar han til mith bæzsta och behooff Thetta forscriffna staar iach fulkomlica till j alla matto Och til ytermere bewiisning och for waring laater iach mit eghit incigle for thetta breff och tæsse godhe mæn Olaff j Sande Lauris j Looko Marten Joanson Jenis Staphanson och Pædher laghman j Iemptalan thera incigle hængiande for thetta breff Scriptum
Anno domini Mocdolxx crastino beati Laurencij»
Sammendrag:
Ridderen Jörian Karlssön gjör vitterligt, at han har givet sin Sön Karl Jörianssön Halvdelen af sin Gaard Hof i Jemteland med alt tilliggende Gods, medens han skal bruge den anden Halvdel deraf til Faderens Nytte og Fornödenhed.

20.03.1475 kjøpte han to søsterlotter i «Gillestad» i Hackås av Lindorm Nilsson som tilhørte Lindorm Nilssons hustru Karin og Kristin Jacobsdøtre for 8 jämske mark (DN III 910):
«Allæ mæn the som thetta breff see ældher høra helsær jægh Lindhorm Nielsson gør with(e)rligh meth thetta mith opnæ breff ath meth godwm wiliæ oc beradno modhæ megh solth haffuæ beskedeli- gwm manne Karl Yriæn ssoni thwa systher delæ j Gyldestadum j Hak- ass soknn j Jemtælandh liggiandes, foræ viij marker jemskæ oc haff- wer jæg thetta giorth meth minnæ hustrv oc hennæs systher Kadrin oc Cristin Jacop døtter jæa oc samtykth oc goduiliæ. Oc kennis oc jægh fornæmde Lindorm megh haffwæ vpp boreth aff forsagdwm Karl alle penningæ som j warth køøp kom megh til fwllæ nøgio oc allæ, for thy tha skiil jægh thennæ fornæmde thwa systher deldæ j Gildestadum wndan megh oc fornæmdum systrwm oc warwm arffwm oc til ægnar jagh thet wndher fornæmde Karl Yriæn sson oc hanns ærffwingiæ til odals oc æværdeligæ eygnar meth allo thy som til thæ fornæmde thwa de- lænæ nw ligger oc aff fornæ ligæth haffwer inan gards oc wtan nær byy oc fiærræ j watho oc j thorro alsengo wndhan takno, oc thetta køøp war giørth meth viij fastwm, Jens Staffansson Pæder Eriksson hærre Mognus j Rødenæ herre Lafrens j Sandum Erik j Hyliwm Pall j Reswm Torbiørn j Flaker Jffwar i Hestum thetta ære witnis mæn Jon Thore sson Helgæ j Throngum. til sanende hær wm bidher jæg hedh- (e)rligæ mæn wm thørris jnsigle som ær Pædher Karlsson fugwthæ j Jemtælandh herre Mognus prouasther ther samastads Æsbiørn j Øsæn Biørn J Sawrum Erik j Hyliwm for thetta breff som giørth ær j Jem- telandh dominica letare anno dominj etc. lxx quinto etc.»
Sammendrag:
Lindorm Nilssön sælger til Karl Yrjanssön to Systerlodder i Gaarden Gilde- stad i Hakaas Sogn i Jæmteland for 8 jæmtske Mark.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i kgl. Vitterhets-, Hist.- og Ant.-Akad. i Stockholm. Seglene mangle.

Karl eide også jord i Billsta i Hackås.

Av sin stemor, fru Margareta Jensdotter, kjøpte han hennes morgengave i Gillsta og Lofdeberg i Hackås 06.08.1477 (DN III 917):
«Alle the dandhæmen som thetta breff sse eller høre læsas bekiennis jach Margrit Jens dotther venlica och kerlica med gud. Thet skal allom dandhemannom vitherlikit vara ath jach fulleligh tylstar med thesse myne nærwarandes vpne breffwe ath jach haffwer solth beskedelicom manne Karl Yriansson pa Hoff Gillestadhe och Løffdheberg ligiændes j Hakase sokn swa mykit som med rætthe synniz kan myk j sama gozom frælsth ær hwilken førne goz myn herre her Yrian gudh hans siel nadhe myk gaff tyl rætthe morgan gaffwe. pa hwilken goz førscripne Karl Yriansson haffwer myk bethalath l. mark som vel atnøgdhe. Ty affhendher jach myk fførne goz vndhan myk och mynæ arffwe och tylægnær fførscripne Karl Yriansson och hans arffwe tyl æwærdelica æghæ medh hws och iordh skogh skyb och fyskiewatne medh allom tyllagom nærby och fierre j vathe och tørre som ther aff aller tyllegath haffwer och nw medh rætthe tyl høre kan oklandith och ohyndrit aff hwariom manne epther thenne dagh. Tyl yther mære visse och høghre førwarningh bedes jach begges mynes sønes jncygle som ær Knwth Perssons och Giordh Persons hængiænde fføre thetta.
Datum et *aptum anno domini mcdlxxvijo feria 4ta proxima ante festum Laurencii martiris.»
Sammendrag:
Margreta Jensdatter sælger til Karl Yrjanssön Gaardene Gillestad og Löfteberg i Hakaas Sogn (i Jæmteland), som hendes Husbonde Hr. Yrjan (Jörgen Karlssön) havde givet hende i Morgengave.

Våpen:
Ifølge ett fragment av hans gravsten en bepansret skanke med sporre og tre (påfugls)fjærer som hjelmpryd.[492]

(Barn XII:2817, Far XIV:11265)

Gift

Barn:

Örjan Karlsson. Født omkring 1470. Levde 1546. (Se XII:2817).

XIII:7937 mm mm mf ff ff ff f

Sigurd Torsteinsen [List]. Født omkring 1405. Død omkring 1470.

Sigurd var sønn til Torstein Paalsen [List] (~1375 - >1440) og
en datter til en Arne og Arno Haldorsdatter.

Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1430: Ingeborg, nevnt 1480.
Ca. 1430: Anders. døde etter 1480.
Ca. 1440: Arne, døde etter 1480.

Sigurd fikk i 1439 gavebrev på Kleppe fra sin farmors bror, Anders Jonsen og hans hustru, Ingebjørg Kolbjørnsdatter, mot føderåd (DN VIII 305):
«Ollom monnom þetta bref sea ædder hœra sender Andres Joonsson q. g. oc sina kunnukt gørande at æk hauer giuet oc afhent Siwordhe Þorstensson frenda minom odhals jordh mina som Clep heeter oc ligger j Hiordale j Vagha sokn j nœrdhra lutenom j Gulbrandzdalum frelsa oc hemollo firj huarium manne med allum þeem lutum oc lunnendom som tel þeirra fornemda jordh ligger oc leghet hauer fra forno oc nyio vttan gardz oc innan engo vndan takno saker þes at Þorsten Paalsson lyst fadhor fornemdz Siwordz syster son min ær min retter skaparue firj gudhi hauer oc giuit þessa fornemda giof med þeem skilmala at æk skal haua kost oc cledhe af fornemdre jordh medhan æk lifuer af adhernemdom Siwordhee. vardher oc Ingeborgh Kolbiœrns dottor eghenkona daghum dryghare en æk þa skal hoon haua sina vidher þarft af adhernemdre jordh med firra skilordhe en æfter okkra dagha skal førnemdh jordh Clep falla vnder fornemdan Siwrdh oc hans æruingia tel æuerdelegha ægho oc alz afredhes badhe med loosso oc fasto oc tel þess mere visso oc sanindh herom sætia þesser godher men ær sva heeta Arne Þiostolfsson Aszar Olafsson Þronder Petharsson Baardher Olafsson oc Jœnis Anundsson sin insigle med mino firi þetta bref som hia voro þessare minne giof som giofuen var arom æfter gudhis byrdh mo cdo xxxix *oc saladaghen om houstet.»
Tillegg: Bagpaa, yngre: Kleps aadels breff.
Sammendrag:
Andres Jonssön kundgjör, at han har skjænket sin Frænde Sigurd Thorsteinssön sin Odelsjord Klep i Hjordal i Vaage Sogn paa den Betingelse, at han selv og hans Hustru Ingebjörg Kolbjörnsdatter skulde have frit Underhold, saa længe de leve.

Han var visstnok fører for bondereisninga i Vågå i 1445/46, da fogden, ridder Benkt Harniktson ble drept. Når tradisjonen forteller at det var Sigurd List som drepte hr. Beinkt, er det imidlertid noe tvilsomt.
Barna måtte imidlertid betale bot for delaktighet i drapet i 1482.

Det viser et diplom av 17.10.1480 som opplyser at hans barn, Anders, Arne og Ingebjørg, måtte avstå til hr.Alf Knudson og hans hustru fru Magnhild Oddsdatter, hr. Beinkts enke, gården Bu ved Braden, fordi deres far Sigurd

492 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 31-32.

List «uforsynom» var med da hr. Beinkt blev drept. Så helt uforvarrende var det vel ikke at Sigurd var med ved det høve, men drapsmannen kan han neppe ha vært, for gården Bu synes å være en vel liten mannsbot for en så fremtredende herres liv (DN I 927):

«Allom mannom thæm som thette breff see ok høre hæilsær Anders Sigurdson logretes man a Wagha, ok gør witerlikt meder thette breff, at meder samtykt Arne broder mins ok Ingeborghe syster minne, hafuer ek sæeth gefued ok afhent welbyrdoghom man her Alff Knudhson ok fru Maghnildhe hans hustru til æuerdelige æighe swa mykit som Siugurder liisth, fadher min aatte i Bw som liggie widh Bræidhene i Hollæidhene i Gudbransdalom ok ludher i thy gamle brefuene som ther om giorth er, i swa matthe ok for ordh, at ek ok min syskin ok ware erfwingie ere qwitte fri, ok frelse, fore her Alf, fru Magnilde ok thære erfwingie fore then sagh som fadher min Sighurd liisth war i komen oforsyniom at han war medh i then tijdh her Bæinkt Haruikt son war slaghen thil ytermer fasthæit ok sanindh her om tha bæidhes ek beskædhelige manne jnsigle for thette breff medh mine som swa hæithe her Haluordh Esthæin son kanik i Hamar ok Sigurd Daffinson som skrifued war thysdaghen nest efther winterneter anno domini m cd lxxx.»

Sammendrag:
Anders Sigurdssön Lagrettemand paa Vaage kundgjör, at han med sin Broder Arnes og sin Söster Ingeborgs Samtykke har overladt til Hr. Alf Knutssön og Fru Magnild Gaarden Bu ved Breiden i Holleiden i Gudbrandsdal, fordi hans Fader Sigurd List havde været med, da Hr. Beinkt Hartvikssön blev ihjelslagen.

25.01.1450 ga han fullmakt til en Svein Gudbrandson å innkreve landskylden for nordre Berge i Follebu med 12 tønder tjære hos Ririk Bronbelg – «som han var skyldig min far og selv hadde lovet i jordavgift». Diplomet nevner ikke utstedelsesstedet, men er forsynt med bemerkningen: «Til ydermere vidnesbyrd setter Andres min frende sit segl på dette brev.» Seglet mangler. Diplomet fantes på gården Hegge i Biri (DN I 810):

«Allum mannum thetta bref sea ædder (høyra) sender Siivordh Thorsteensson q. g. oc sina kunnukt gørande at æk hauer fangit beskedhelekom manne Sveen Gulbrandsson fult vmbodh oc laglekt oppa Eric bronbelgh [eller: broubelgh] om xii tunno tioro som han minom fadher skullogher var oc sieluer vt louadhe j jordharet fore jordharet oc lenge aa saath a nørdhra Berghe j Fallaaboo. vil oc ey førnemder Eric gøra sona oc satmala meder førnemdom Sveen tha skal æk thet halla oc haua som adhernemder j thesso vmbodhe laglegha gører oc tel mere visso herom seter Andres min frende sit insigle firi thetta bref som scriuat var arom eftir gudz byrdh mo. cdo. quinquagesimo ipso die *comuerssione sancti Pauli.»

Sammendrag:
Sivard Thorsteinssön giver Svein Gudbrandssön lovlig Fuldmagt imod Erik Bronbelg med Hensyn til 12 Tönder Tjære, som han var hans Fader skyldig og selv havde lovet i Jordafgift af Gaarden nordre Berg.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Hegge i Birid. Seglet mangler.

Når Sigurd Torsteinson fremhever at det dreiet sig om landskyld av Berge fra hans fars tid, må vi med full grunn kunne forutsette at gården har vært hans odelsjord. Hevdsfristen var imidlertid 60 år, eller 3 slektledd før ham, ifølge bestemmelsene i Magnus Lagabøters landslov, odelsløsningsbolken, og herav vil det gå frem at gården Berge må ha vært i slekten siden Torstein Lists tid, begynnelsen av 1300-årene.

Det står ganske visst at det dreide seg om landskylden av Nordre Berge, hvorav den logiske slutning skulle være at der også må ha vært et søndre Berge, som kunde tenkes å ha vært i en annen slekts eie, f.eks. Bård på Berges. Imidlertid foreligger det intet annet sted noen opplysning, som kunne bekrefte dette,.Ved folketellingen i 1665 var gården ett bruk, og vi har da ingen annen forklaring enn at Torstein og hans sønn, Sigurd, må ha bygslet bort gården til to bygselsmenn i den tid de levde i Vågå og Skjåk, og at gården igjen er blitt ett bruk, som det må ha vært i gammel tid, da en av slekten siden overtok gården.

Sønnene Anders og Arne drev garden sammen.

Deres sønner, Anders Arnesen og Jon Andersen delte gårdene seg i mellom. Jon overtok Kleppe og Rottem på Lalm og Ellingsbø og Harildstad i Heidal. Anders overtok Austren i Sjårdalen og Berge i Gausdal der han slo seg ned.[493]

(Barn XII:3969, Far XIV:15873, Mor XIV:15874)

Gift

Barn:

Arne Sigurdsen Kleppe [List]. Født omkring 1440. Levde 1497. (Se XII:3969).

XIII:7986 mm mm mf fm mf ff m

Gunnhild Trondsdatter. Levde mellom 1490 og 1500 på Tynnøl, Lesja (OP).

Tore H. Vigerust mente (på Bratt-seminaret høsten 2008) at Erik og Jon Trondssønners bestemor må ha vært Gunhild Trondsdatter.

I 1503 overdrar hun nemlig Nordre Valbjør til Hamar domkapittel med samtykke fra sine barn [Ivar Kleiven – «I Gamle Daagaa»]. Hun må altså ha hatt etterkommere, mens Erland kanskje ikke hadde det. Da ville i så fall Trondssønnene likevel ha arvet ham.

493 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 285-88, 291.

Videre hadde Trond – ifølge Gryttingdiplomet fra 1533 – en søster som het Ragnhild Eindridsdatter, gift med Jens Iversen.

Vigerust foreslo videre at deres far (og Gunhilds sønn) kan ha vært Trond Jonsson, som var lagrettemann 06.12.1527 (DN III 1110), dette fordi brevet lå på Valbjør.

Dette skulle innebære at hun var mor til Trond Tynnøl eller hans svigermor.

Jeg tror nok imidlertid at diplomet lå på Valbjør fordi det omhandler at Henning [Lauritzsen Blakar] Munk og Stein Dart hadde lyst på tinget at gården Valbjør ikke hadde blitt solgt ved det dokument som var oppsatt ved salget av gården Fillinsø, og at brevet var falsk om det så var skrevet.

Gunnhild og hennes bror Erland Trondsen skiftet 14[90?] på Kvarberg i Vågå arven etter sine foreldre. Dette er første gang Valbjør nevnes i kildene. Brevet er en avskrift fra det 17. århundre, og tilhørte Barbro Helle på Vågå i 1951. Under avskriften: «Rigtig Copie» (DN XXI 643):

«For alle ty goder monnum ther thette breff See eller høre, Bekiennis mig Lasse Olson och lodhen alfson och Aschild Asmundson tha mer warunn oppa quarberg, aar effter Gudtz byrdh m cd xv[->De to siste siffer i tidsangivelsen usikre og det siste galt. Originalen kan ha hatt m c d x c.<-] med flere Goder monums nerverelsz tha hørder vj och saae oppa thesser handerband, ty tu samborum Sødschind Erland tronszen och Gunild trunszdaatter, at dj giordha Bydha effter begge deris Fader och Moder, med tesz schielmaal, at Erland schall hafue Baadha hellender Gaardher och szydre Gaarden i Walberg, och en hud schyld i Suarum, Endh Gunild hans Syster schal haffue ther imod igien Nørdre Gaarden i Walberg och en huud schyllof i Fylansøe, som ligger i Woghe Prestegield, undher hinne och hinnis eruinger till everdhelig eghe. Ther med Vorum the vel forligte, szaa intet tera schal oppa annath klawffve i sina daghæ, huarchin ty eller deris eruinge i theris daghæ. til ythermeere Sandninghum, tha henger wj mit indsegle neden for dette Bref Erland tronszen med Thisser Godher monum som før er neffntæ, Gyfwet och schreffuet som for staar,»

Tillegg: Bakpå:
Skifftis Bref imellem tuende Sødskind nenblig Erland Trundsen och Gunild Thrundtzdatter, i saa maade at trund [trund overstrøket] bemte Erland fich Baade Heldene Garderne och Søndre gaarden i Valberg och en Huudtz schyld i Suare, Gunild Trundtzdaatter der imod igien Nørdre Gaarden i Valberg och en huudschyld i Fillingsøe -
Sammendrag:
3 menn vitner at Erland Trondsson og Gunnhild Trondsdotter skiftet arven etter sine foreldre på den måten at Erland skulle ha begge Hellegardene, Sørigarden i Valbjør og 1 hud i Svare, mot at Gunnhild fikk Nørdregarden i Valbjør og 1 hud i Fellese.

Vi vet ikke hvem som var deres foreldre.

Det neste brev som nevner Valbjør er skrevet 21.09.1495 på «Hvarberg». Peder Aagesen, visecurator i Vågå, og Herlog Asbjørnsen, lagrettesmann i Vågå, hadde vært vitne til at Erlend Trondsen solgte sin gård søndre Valbjør og Krokekra i nordre Valbjør på Vågå, til Lauritz Olavsen Blakar [Munk], og at Erland bekreftet at han hadde fått pengene for gården. Erlend satt også sitt segl på brevet, men dette er nå borte. Diplomet finnes på Valbjør (DN III 997):

«Allæ men som thette breff see eller høræ sendher jek Pedher Agisson *vicecurato jn Waghæ ok Herlogh Asbiør(n)sson suaren lagrettes man pa Waghæ q. g. ok sinæ konnocth gørendhæ at vy varom aa Huarberghæ Mattis møssæ daghen om høsten anno domini m. quadringentesimo nonogesimo quinto. saghom vy ok hørdom aff handherbandh theres Lassæ Munk ok Erlendh Troensson medh eyghen frouæ sins samtøcth ok handherbandh ath han haffdhæ selth Lassæ Munk fornæmde sødhræ gardhen i Walberghæ medh kroghækræ som liggher j nordhræ gardhen j Valberghæ er liggher paa Waghæ j Gwdhbrandz dalen medh allom them luthom ok lwnnom som til liggher ok leghidh haffuer fra fornæ ok nyæ vthæn gardz ok jnnen gardhz frælsth ok hemalth for huariæ mannæ: fra sigh ok sinæ ærwinghæ ok vndher forde Lassæ Munk ok hans ærwinghæ til ærwærdhælighæ eighæ, kennes tha forde Erlendh Troensson samstwndis sik haffuæ opbaredh førstæ penningh ok senisthæ som j theres køp kom. Til ythermere vissæ hengher jek Erlendh Troensson mith jncegle for thette breff medh tissæ dandhæ menss incegle som forskriffnæ sthar. Skriffuidh var dhagh ok aar som før segher»

Sammendrag:
To mænd kundgjöre, at Erlend Thordssön [Troensson i brevet ovenfor!], solgte til Lasse Munk Gaarden söndre Valberg paa Vaage med en Ager under nordre Valberg.

Ifølge Ivar Kleiven – «I Gamle Daagaa» (1907-08), side 311-12 – overdro Gunnhild omkring århundreskiftet Nordre Valbjør til Hamar domkapittel:

«I 1495 heite Eigar'n for Valbjør Ellan Tronnsson og me Ja-Minne aat "Frugun" sine sel han de saamaa Aare Søre Valbjør og KrokEkra i Nørdre Valbjør att 'om Lasse Munk. Han Ellan Tronnsson ha ette desse vore Adelsmann me di, han kalla Kjeringje si Fruge; han ha ei Syster som heitte Gonhil Tronsdotter og, ette eit gomolt Brev, ga ho i di saamaa Ti'om burt halve Nørdre Valbjør aat Bispe Herman og Catrine-Altare paa Storhaamaar te Sjælehjolp for se og Foreldr'om sine. Me di lyt Valbjør umkring 1500 vera kome utu Ætten ei Ti'; um saa er ha ho halde se antell paa inkun 'taa di andre Gardom i Nordhera' hell uppi Lom, for ho ha Jord-Eigo paa mange Stelle. I 1528 er de ein Mann paa Valbjør som heite Baard, og de kan vera tenkjande, at han er 'taa Ækten, men han sat nok te Leige paa Garde. Han svaaraa mindre i Skatt hell Tokste va paa fulle Garde, og ette Sakfalls-Listun for saamaa Aare ha han bøtt for Slagsmaal me eitt Sengje-Klæ'e. I desse Ti'om har de livt ein 'taa Ækten som heitte Tronn (Petersson?) og va gjift me ei Syster hans Tord Bratt paa Bjølstad».

Det neste diplom som gjelder Valbjør er skrevet 17.03.1527 på Hamar. Her gir biskop Magnus – på erkebiskop Olav Engebretsens vegne – hans svend Tord Vidarsen gården nordre «Warbergh», Vågå i Nordherad, på 3 huder, og lovet ham, at om odelsmennene skulle gjøre krav på gården, skulle han utlegge annet gods av sin odel til St. Katarina og de 15 hjelperes alter, hvortil gården var skjenket til bønnehold. Dette diplom finnes også på Valbjør, men seglene er borte (DN III 1107):

«Wij Mogens met guds nade biscop i Hammer giøre alle witterlikt thet wij haffue nw wnth och wpladet ffornumstig swen Tord Widherson en gord i Gudbran(s)dallen som hether nordre Warbergh ligendes i Woge prestegield i nø(r)dre heradh oc gaar aff iij l hudher arlige. Skall han then gaard haffue oc nytendes worde ffraa oss oc wore domkirke oc wndher hanom oc hans erwinge met lutom oc lunnendom till forde gord liger oc liget haffuer a forne oc nyge wthen gords oc innen inthet wnden taget till euerdelige ege tha met allee rette gongh till forne Tord men for werdugste herre oc fadher i gud her erchebiscop Olaff i Nidrose skyld som han nw dagelige tiener skall han then nytandes worde. Jtem er oc saa felds maall at noger aff odalds mennen wille her noget wdj tale eller paa klage som forordet war at wij icke forsuare wille thet wndher domkirken till bønehold tha ville the wike till godzet ighen met rigens raads domss breff. suare wij ther saa till at wij wille legge wnder bode altheren ighen som ere sancte Katerinss oc xv nødhelpers alther iij [rettet fra iiij] hudher skyld i then stad aff wort eget odall ij [bør vel rettes til #ij] till hwert alther saa at theris bønehold som wnth oc giffuet haffue godzet skall inthet forfeliss oc ther met aff sette alt yttermere tiltall i alle maathe. thij wore fforfedere ere wloglige at komne. Till yttermere wisning at saa er i sanhet henge wij wortt secrett nedhen for thette breff. Ex Hammaria dominica 2a quadragesime anno domini mdxxvij.»

Tillegg: Bagpaa samtidigt: Til Tord Viderson.

Sammendrag:

Biskop Magnus af Hammer skjenker for Erkebiskop Olafs Skyld dennes Tjener Thord Vidarssön Domkirkens Gaard nordre Hvarberg i Vaage, og lover, hvis Odelsmændene paatale Gaven, at udlægge andet Gods af sin egen Odel til St. Katharinas og de 15 Hjælperes Alter, hvortil Gaarden var skjenket til Bönnehold.

Samme år, 06.12.1527 erklærte Henning Lauritzsen Blakar [Munk] sammen med Sten Dart som antagelig var hans frende, til tinget på Mo i Lom at gården Valbjør ikke hadde blitt solgt ved det dokument som var oppsatt ved salget av gården Fillinsø, og at brevet var falsk om det så var skrevet (DN III 1110):

«Alle men som thette breff ser heldher hør tha kendes vy eftherne Symon Syuordhersson Trond Jonsson Ellingh Kolbiørnsson Seuryn Syuordsson Bierne Alsson ogh Karll Kedelsson laurettes men po Lom vdj Gudbranssdall ath vy vore po rethe stefneby Mon in die sancti Niculaui anno domini mdxx 7o hørde ogh soge vy ath fram gynghe to gansze beskieligh tro danne men som vor Hennynghe Mwnck ogh Sten Darth stode thy til for mene man som ther hoss vore po tengit, om so vore ath nogen skref Valbergh fro vidher vndher theris naffn heldher Lasse Monnckis enzel tha vor thet huerken med theris vilie heldher samtøck. Jtem stode thy till ath thy gaffue theris ynzegell vd po en hudeskildt vdhy Fillensø vor thet so ath Valbergh bleff skreffuen vdy breffuet med Fillensø tha bleff icky Valbergh lesseth for thennom then tidt som thy beseldhe om Fillensø. Thy stode thy icke theris ynzegell till om Valbergh forthy ath thet bleff skreffuen med falskheth ogh lesseth oghso. Ath so j sanden er tricke vy forne men vore ynzegell neden for thette breff som skreffuen var or ogh dagh som for stor.»

Sammendrag:

Sex Lagrettemænd paa Lom kundgjöre, at Henning Munk og Stein Dart lyste paa Thinge, at de ei havde samtykket i, at Gaarden Valberg blev solgt i det Brev, der under deres Segl var udstedt om Fillinsyn.

Han opplevde imidlertid at Erik og Jon Trondssønner tok Valbjør tilbake på odel og innløste gården etter takst etter en herredagsdom fra Oslo 23.06.1558. Henning var da for gammel og skrøpelig til å foreta den lange og besværlige reisen inn til Herredagen på Akershus, og lot seg representere av Oluf Simonsen. Eirik fremla «bode gamble och nytaghne breffue mett huilke hann beuiiste forscreffne Walbergh theris rette odall att were och soldt i fremede ettlegh». Jon og Eirik Trondssønner «skall nu ighen wighe tiill forscreffne gord Walbergh theris sande odall att nyde brughe och beholde tiill euerdelighen eyndom,dogh for slighe penninge som sex skønsomer mend kand metthe forscreffne gord werd were» (DN III 1177):

«Wii eptherscreffne Peder Huitfeldt Norgis riigis cantzeler Jffuer Jenssøn tiill Fresie Niels Lystrup aff Oslo Niels Suendssøn aff Sarpsborgh, Niels Germundssøn aff Opland lagmend Rolff Olssøn borgemesther vdj Oslo Niels Stub Oluff Nielssøn oc Henning Aruidssøn radmendt giøre alle wittherligt mett thette wort obne breff at aar epther gudz byrd mdlviij sancti Hans afften pa Oslo radstuffue kom i retthe Erick Trondssøn pa synn oc synn broders Jonn Trondssøns weghne och tiiltalett han Oluff Symenssøn i wmbod Henningh Munckis for en gord heter Walbergh liggendis wdj Woghe prestegieldt och sagde att thet wore hans och hans broders retthe odall them oc theris foreldre emod laghen frakomett och begerett nu att motthe med loghen kome tiill theris odall ighen, och framlagde Erick bode gamble och nytaghne breffue mett huilke hann beuiiste forscreffne Walbergh theris rette odall att were och soldt i fremede ettlegh, och icke epther lagen tiill kiøbs opbodett. Ther tiill suarett Oluff Symenssøn att forscreffne gord haffde vdj langsomelighen tiid werett wnder Henningh Munck och hans fader Las Munck och framlagde kiøbe breffuett ther pa, dogh ey kunde giøre sigh same gord tiill odals. Tha epther tiiltale gensuar breffue och beuisningh och som Norgis lagh formeler i odalsbalkenn bleff thet saa for retthe affsagdt at forscreffne Jonn och Erick Trundzsøner skall nu ighen wighe tiill forscreffne gord Walbergh theris sande odall att nyde brughe och beholde tiill euerdelighen eyndom, dogh for slighe penninge som sex skønsomer mend kand metthe forscreffne gord werd were. Och nar same penningh epther sex mendz siigelsse Henningh Munck saa betalett, tha skall forscreffne koupebreff Henningh ther pa haffuer were aldelis død och macthelauss. Tiill witnesbyrd henge wij wore signether nedenn for thette breff.

Datum vt supra.»
Tillegg:
Bagpaa er skrevet egenhændig af Hannibal Sehested: Dersom Jonn och Ehrich Trundsønner eller derris arffuinger effter denne dombs jndhold befindis att haffue ehrlaugt till Henning Munch dj penge som her om meldis daa ehr dett billigt att deris effterkomer niuder samme brugh saa lenge dene domb aff hans mayestat ehr ucasserit.
Aggerhus den 12 Septembris anno 16[4]6.
Hanniball Sehestedtt.
Sammendrag:
Herredags-Dom, hvorved Eirik og Jon Throndssönner tilkjendes Ret til fra Henning Munk at indlöse deres Odelsgaard Valberg i Vaage. [494]

(Barn XII:3993)

Gift

Barn:

Trond Eindridsen[?] Tynnøl. Levde omkring 1490. Død etter 1533 på Tynnøl, Lesja (OP). (Se XII:3993).

XIII:7991 mm mm mf fm mf mm f

Finn Baardsen Glømmen. Levde 1528 på Glømmen Søndre, Glømmen, Tretten, Øyer (OP).

Fiinn var sønn til Baard Amundsen Glømmen (nevnt mellom 1490 og 1505).

Gjengjerden i 1528 viser for Glømmen i Ørje prestegjeld:

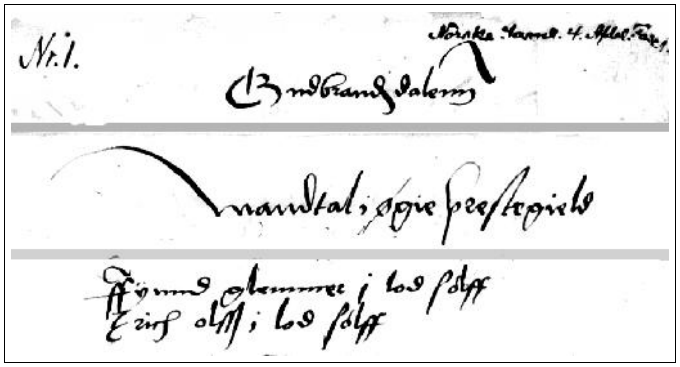

Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 62).

«Mandtal j Øgie presstegield
Ffynnd Glemmer j lod sølff
Erich Olssen j lod sølff». [495]

(Barn XII:3996, Far XIV:15981)

Gift

Barn:

Gjøda Finnsdatter Glømmen. Født omkring 1493. Død etter 1557 på Glømmen Nordre, Glømmen, Tretten (OP). (Se XII:3996).

XIII:8165 mm mm mm mm ff mf f

Guttorm Endridsen Bjølstad [Bratt]. Født omkring 1435. Død omkring 1530.

Guttorm er født ca. 1430-40 og var sønn til
Endrid Eiriksen Bjølstad [Bratt] (~1400 - ~1460) og
Ingebjørg (født ~1410), datter til Borgylla Fredriksdatter.

Navnet Bratt forekommer gjennom hele middelalderen og fram til i dag i hele Norden. Navnet betyr en brå, steil person, med andre ord et personkarakteriserende navn som sikket har oppstått mange steder til ulike tider uavhengig av hverandre.

---

494 Ivar Kleiven: «I Gamle Daagaa, Forteljingo og Bygda-Minne fraa Vaagaa» (1907-08, side 311-12. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III (1974), side 7-9.

495 Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 62). Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

Den første som vi vet bærer navnet Bratt i denne slekten, er Guttorm Endridsen. Men siden han med stor sannsynlighet skal identifiseres med en fremtedende person kalt «Guttorm Brattsson» på Vågå, var det sikkert hans far, Endrid Eiriksen, som opprinnelig fikk dette navnet. At nettopp Endrid aldri brukes som lokal ombudsmann er et indisium på at han var en brå, steil person, slik navnet tilsider.

I Gryttingdiplomet står det om Guttorms mors slekt:
«Desuden havde Hustru Swniue, Hustrue Ingeborgs Moder, en Broder ved Navn Anfin, som dødde uden Børn, samt en anden, heed Fridric, som havde en Dotter, ved Navn Borgylla, men denne igjen en Dotter, ved Navn Ingeborgh, som var Gwttorm Brattes Moder.»

Kommentar til diplomet av professor Gerhard Schøning med referat fra en etterfølgende rettsak:
«Man seer heraf, at denne Sag maae have været af Betydenhed, og derom i Forveien taget 24 Mænds Vidne. Saadant Vidne er ogsaa taget af Lagrettet i Loom, Aº 1529, hvori vidnes at i Looms Prestegaard, blev Lagrettet tilspurgt, af Hr. Moens, byskop ij Hammer, hvem de mente at være rette Arving og Odelsmand til Hielle og Hiells-Godz, Bøye og Gryttingen, enten de swnnen-fiels, som thet nu have, eller de norden-fiels, brødhrene baadhe, Anders og Jon Arnesyner, som nu her paa søkie.
Herpaa erklærede Lagrettet, at det hverken tilkom dem søndenfields eller dem nordenfiælds, som nu paa 2 Aar siden havde begyndt at tale derpaa, men Godttorm Brat og Biærne Alfson, som thet ofte havde paaklaget.
Var Guttorm nu 8 Aar gammel och hundrede,
og hans forsømmelse og forfaldh vidste vel en Part af Kanikerne i Hammer. Biørn Alfson var blind og syg, saa han ei kunde forfølge sin Ret. Saavidt bemeldte Lagrettes Vidne. Men til viidere Oplysning saavel om anførte Sag, som om de Bratters Familie have vi tilføiet hosfølgende Slægts Tavle. (Slegttavalen findes ikke i Manuskriptet.)

Guttorm var altså var «8 aar gammel och hundrede». i 1529. Det kan tolkes på tre måter: At han var 108 år, noe som ikke var mulig, at han var 8 år «på» hundre, det blir 98 år, eller 8 år «fra» hundre, som gir 92 år. Det kunne lett ha blitt lest feil, for Schønnng fikk ikke lov til å ta med seg brevene.

Han nevnes første gang 20.01.1482 da han på Bjølstad av Gudrid Amundsdatter, med mannen Eiliv Kjetilsens godkjennelse, kjøpte det hun eide i Rud (Rudi) i Langeliene i Fron (DN III 934):
«Ollom monnom som thetta breff seer eller høra sender iak Peder Lafrensson presther a Loom oc canek j Hambre Peder Gudleiksson oc Siwgurdh Daffinsson logrettis men q. gudz oc sinæ kunniktgørandes ath mith warom a Biolastadhe er ligger j Hedal midwiku daghin nesth efther Anthonij anno domini mcdlxxxij saghom oc hørdhom a ath Gudridh Amwndzdotther seldhe Guttorm Endritssyni medh sins bondhe ia oc samtykth Eliff Ketilsson swa mykith som henne fader atthe j Rudh som ligger j Longhelidh j Fron sogn medh luthom oc lunnindom som til fornempde iord ligger oc legith haffwer ath forno oc nyghie vtthen gardz oc jnnen fran sek oc sinom erwinghiom oc vnder fornempdhin Guttorm oc hans erwinghie til ewerdhelighe eyghie oc alz afredis. Oc ther medh bethalade tratnempde Guttorm samstundis fornempdom hionom fyrsthe pennighe oc sidesthe efther ty som j kaup theyress kom som theim vel aath nøgdis. Til ytermeire visse oc sanind heinghe vy waar incigle for thetta breff som giorth war deghi oc aar som fyr seghir, oc vaarder fyrnempde iordh honum oofrelss b.03 s.681 tha haffwer han til einghum thala vtthen til fyrnempdhe hion Gudrid oc Eliff.»
Sammendrag:
Tre Mænd kundgjöre, at Gudrid Amundsdatter med sin Mands Samtykke solgte til Guttorm Eindridssön hvad hun eiede i Rud i Langeliden i Fron (Gudbrandsdal).
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjölstad i Vaage. 3die Segl mangler.

Neste gang han nevnes er 17.12.1497 da han på Vågå, han kaller seg der «Guttorm Brasson» (Bratts sønn), sammen med tre andre var lagrettesmann i en sak som Arne Vigleiksen på Snerle førte mot Grov-mennene om retten til å seterføre feet. Her var han også vitne (DN III 1006).

Et par år senere, 19.01.1500, var biskop Herman fra Hamar på visitas i Vågå, og da foretok han et makeskifte med Guttorm Eindridsen [Bratt] og hustru Cecilie Pedersdatter, som fikk 6 kyrleier jord i Angard som Ragnhild Olavsdatter hadde solgt og gitt «sin Sogneherre», dvs. presten, med godkjennelse av mannen Sjugurd Eiriksen til sjelehjelp. Dessuten fikk Guttorm og Cecilie en øygård Hallvardshus som renter 3 skilling, som biskopen hadde fått i testamente av herr Laurenz (Andersen), mot at de avsto øygårderne Grønning og Lider ved By på Veldre i Ringsaker, som var på to kyrleier hver (DN II 1010):
«Vij Herman mett gudz nad biscop i Hammar giøre ollom mannom witherlikit mett thetta woort opne breff att wi waare a Woge i prestegardenom anno domini mo ccccc dominica prima post octavas epiphanie oc giorde wi tha ther iordeskifftæ mett beskedelig man Guttorm Ændridsson Bratt oc Ceciliæ Pethersdother egen kaanne hans samtycktæ om i gard liggendes a Doffre i Gulbrandzdalen som ær vi koleghe iærder i Arne gard som Randiit Olaffzdother solde oc gaff sin sogne herre sik till saalæhiælp oc mett sins bondes samtikt Sigword Ericksson, oc j ødegard som hether Haluordzhwss som ræntther iij skilling a hwario aare som the skullæ frælsælige fylge her effther som wyrdelig herre fik i testamentum aff her Laurens i fraa oss oc waare efftherkomende oc wnder forde Guttorm oc hans hustru oc theres ærwingæ till ewerdelig eghæ. jtem fik han oss ther i moott igen ij ødegarde liggende wed By a Wældrom i Ringisakersogn a Hedmarken som swa hethæ Grænninæ oc Lider som rænther hwar there ij huder a hwario aare fra sik oc sinæ ærwinge oc til sancte Katherine æltære i domkirken i Hammar till ewerdelig eghæ mett allom lutthom oc lunnundom etc. oc yngo vndentagnæ, waarder her nogett vfrælst wti thaa skall hwer annen frælsæ. Till ythermeire bewysning her om hænggie wi waart secretum neden for thetta breff som giortt ær dag oc aar som førre segher.»

Sammendrag:
Biskop Herman af Hammer mageskifter til Guttorm Endridssön Bratt og Hu- stru Cecilia Petersdatter Gaardene Arnegaard og Halvardshus paa Dovre i Gudbrandsdal imod Grönnin og By paa Veldre (Hedemarken), som nu lagdes til St. Katharinas Alter i Domkirken.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglet mangler.

Den landskyld leilendingene betalte hadde flere uttrykk. Den ble betalt i kyrlag, og en gårds størrelse ble ofte angitt i kuleier. En kuleie jord var en gård som motsvarte verdien av en ku i årlig landskyld.

17.02.1510 var «Guttorm Brasson», Niculas Taulstad, Arne Vigleiksen (Snerle) og Paal Ivarsen, lagrettesmenn på Ullinsyn og kunngjorde at bøndene på Vågå etter anmodning fra presten, herr Peder Botolvsen, hadde bekreftet at gården Hadaland, lå til prestebolet, og ikke i almenningen (DN III 1047).

17.01.1518 var Guttorm, sønnen Østen Guttormsen, Per Arnesen og Arne Vigleiksen lagrettesmenn på Bjølstad og kunngjorde et jordeskifte mellom Jon Andersen Kleppe og hans søskenbarn Anders Arnesen (Austrem). Dette diplomet er på Sunde i Vågå og seglene henger ved. Han førte her en armbrøst (lokalt kalt stålboge) i sitt segl. (DN VIII 495).

Han nevnes siste gang i Glyttingdiplomet referert ovenfor.

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:
«Guttorm Eindridsson Bratt var etterfølgjaren til Eindrid på Bjølstad. Han er nemnt sju gonger i samtidige kjelder, den siste gongen er han kanskje død. I tillegg er ein Guttorm Brattsson nemnt tre gonger og dei som har skrive om dette tidlegare, har rekna med at det var same mannen.

Han er nemnt fyrste gong 23.01.1482 da det vart sett opp brev "a Biolastadhe er ligger j Hedal midwiku daghin nesth efther Anthonij anno domini mcdlxxxij saghom oc hørdhom a ath Gudridh Amwndzdotther seldhe Guttorm Endritssyni medh sins bondhe ia oc samtykth Eliff Ketilsson swa mykith som henne fader atthe j Rudh som ligger j Longhelidh j Fron sogn" (DN III 934).

Om lag 1490 førde «gwtorm bratsson» sak for lagmennen mot ein «lodhen» fordi den siste hadde fiska i Guttorms heimrast (DN XXI 636): det er ingen stadnamn i dommen, men formuleringane i dommen kan kanskje forståast slik at det var fiska ein stad som låg høgare enn gardane (Dateringa er her høgst usikker.)

I ei sak om ymse beitespørsmål på Snerle i Vågå 17.12.1497 var "Guttorm Bratson" lagrettemann og vitne. Der står det óg m.a. at han "sadhæs vara nær en man vppa øffræ Biernnæstadhæ j ii ar ok var iak hans gællæ dhrengh" (DN III 1006).

Neste gong han er nemnt, er i eit diplom oppsett i Vågå prestgaard 19.01.1500 der biskop Herman av Hamar kunngjer at han har gjort jordskifte "mett beskedelig man Guttorm Ændridsson Bratt oc Ceciliæ Pethersdother egen kaanne hans samtycktæ om i gard liggendes a Doffre i Gulbrandzdalen som ær vi koleghe iærder i Arne gard som Randiit Olaffzdother solde oc gaff sin sogne herre sik till saalæhiælp oc mett sins bondes samtikt Sigword Ericksson, oc j ødegard som hether Haluordzhwss som rænther iij skilling a hwario aare som the skullæ frælsælige fylge her effther som wyrdelig herre fik i testamentum aff her Laurens i fraa oss oc waare efftherkomende oc wnder forde Guttorm oc hans hustru oc theres ærwingæ till ewerdelig eghæ. jtem fik han oss ther i moott igen ij ødegarde liggende wed By a Wældrom i Ringisakersogn a Hedmarken som swa hethæ Grænninæ oc Lider som rænther hwar there ij huder" (DN II 1010).

I 1509 var lagmannen saman med to andre "hjemme hos Guttorm Brath paa Bjøwelstad i Hedalen" for å dømme i ei arvesak om gods, truleg etter bror til Cecilie Petersdotter.

17.02.1510 vitnar «Gwttorm Brasson» som lagrettemann i Vågå at Halland låg under prestgarden (DN III 1047).

"Gwtorm Endridsson" er også nemnt som lagrettemann i ei diplom skrive på «Biørstad som liggher i Hedal 17.01.1518 der Jon Andersson og Anders Arnesson på Kleppe skifta jordeiga mellom seg (DN VIII 495).

Til slutt er han nemnt i tre diplom som Gerhard Schøning tok referat av på Grytting og som seinare er komne bort etter at dei var selde til ein oppkjøpar i 1890-åra (Stig Grytting, munnleg opplysning til forfattaren 2007).

I 1529 er han nemnt "Godttorm Brat" og ellers er det sagt at "Var Guttorm nu 8 Aar gammel och hundrede, og hans forsømmelse og forfaldh vidste vel en Part af Kanikerne i Hammer."

I eit udatert brev frå ei lita tid etter går det fram at "Guttorm Brath" var far til "Østen Brath" som da førde saka.

I hovddokumentet [Grytting] får ein i tillegg opplysningar om morsslekta til Guttorm: «Desuden havde Hustru Swniue, Hustrue Ingeborgs Moder, en Broder ved Navn Anfin, som dødde uden Børn, samt en anden, heed Fridric, som havde en Dotter, ved Navn Borgylla, men denne igjen en Dotter, ved Navn Ingeborgh, som var Gwttorm Brattes Moder."

At Guttorm Eindridsson og Guttorm Bratt var same mannen går fram av at han er nemnt med både farsnamn og tilnamn i diplomet frå 1500, som vel óg må seiast å vera det formelt beste av diploma. Av lagmannsdommen av 1509 går det dessutan klårt fram at Guttorm [Eindridsson] Bratt budde på Bjølstad. Jordeiga han skaffa seg i 1482 og 1500 knyter også Guttorm klårt til Bjølstad, både Rudi i Langliene på Fron og Angard på Dovre var seinare i eiga til Bjølstadslekta.

Eg kan ikkje sjå at kjeldene gjev grunnlag for å rekne sikkert med at Guttorm Brattsson var same mannen som Guttorm Eindridsson (Bratt). Når ulike utmerkingsnamn har vore brukte, har det vanlegvis vore for å skilja mellom to ulike personar i lokalmiljøet. Her er namnebruken også delvis samtidig, Bratsson er brukt 1490-1510 og Bratt 1500-1533. Han er nemnt Eindridsson 1482-1518. Dersom Brattsson må reknast som patronymikon, forutset det helst

at faren må ha hatt eit nokså fast tilnamn Bratt, men det viser seg i alle fall ikkje i kjeldene for Eindrid Eiriksson. Dei gongene (den høgst trulege) faren er nemnt, har han vanleg patronymikon Eriksson.

Patronymikonet kan også vise attende til eit slektsnamn til mora, slik Engebret Hougen rekna med, men det forutset at ho var vesentleg meir høgætta enn faren. Gutttorm Eindridsson kan vel også sjølv ha teke opp at Brattnamnet frå ein eldre generasjon enn foreldra, I diplomet av 1497 har vi dessutan ei opplysning om at Guttorm Brattsson i ungdomen hadde vore gjætargut på øver-Bjørnstad i to år (eg tolkar "Gælle dhrengh" som ein freistnad på å gjeve att dialektuttalen av "gjæsldreng"). Det kan kanskje synast lite truleg at sonen på Bjølstad var i framand gard i ei anna grend som gjætergut, eg trur ein i tilfelle måtte forutsetja at han i tilfelle var hjå slektningar. På den andre sida er det heller ikkje berre enkelt å forklare at det skulle vera to med namnet Guttorm i bygda, der den eine vart kalla "Brattsson" og den hin hadde tilnamnet "Bratt" og førde det vidare som slektsnamn. Dei kan ha hatt felles opphav, t.d. gjennom ein bestefar, men kjeldene gjev ikkje grunnlag for å seia at det er slik. Brattsson ser ut til å vera brukt i dei diploma som er skrivne i hovudsoknet av Vågå, utan at det er sikkert at det er noko å leggje vekt på. Det bør kanskje også leggjast vekt på at diplomet som fortel om beitespørsmåla på Serle, der "Guttorm Bratsson" var lagrettemann og vitne, låg på Bjølstad, men kvifor diplomet låg der, er i alle fall litt vanskeleg å forklare. Dersom det var same mannen og Guttorm Brattsson budde på Bjølstad, kan saka omlag 1490 enkelt forklarast med at Lodin Toresson på Taulstad (DN VIII 416) eller ein annan Lodin i Vågå hadde prøvt å hevde fiskerett i Bjølstadvatnet. Kven Guttorm Brattsson var, har heller ikkje særleg mykje å seia for drøftinga her, kanskje utannom for spørmsålet om når og korleis Brattnamnet og eventuelt adelskapen kom inn i slekta. Det må drøftast annan stad.

I Gryttingdiplomet frå 1533 har vi for fyrste gong ei aldersoppgåve for nokon i denne slekta. Schøning har referert at Guttorm Bratt i 1529 var sagt å vera "8 Aar gammel och hundrede". Dette er ein utruleg høg alder. Aldersoppgåvene særleg for gammalt folk er usikre denne tida; alder gav status og autoritet og alderen kan derfor vera overdriven. Her kan referatet også vera unøyaktig. Engebret Hougen har gjete på at aldersoppgåva må bety åtte år på hundre, det vil seia at han vanta åtte år på å vera hundre, d.e. 92 år. Etter mi meining er det meir sannsynleg at utgangspunktet her er den gamle uttrykksmåten at han var åtte år på femte tjuget (fem tjug er hundre), og at dette på ein eller annan måte har vorte mistydd; altså at han vart sagt å vera 88 år. Det som er sikkert er i alle fall at Guttorm Bratt har stått for samtida som svært gammal. Eg finn det mest truleg at han da har vore i 80-åra, kanskje nærare 90, og dermed har vore fødd ein gong i 1440-åra. Etter vanleg rekning burda da mora Ingeborg vera fødd om lag 1410, +/- 15 år, og mor hennar, Borgilla Fridiksdotter om lag 1380, +/- 30 år.

Heller ikkje for Guttorm Eindridsson seier nokor kjelde klårt at han var son av (den trulege) forgjengaren sin på Bjølstad, Eindrid Eiriksson, men den sterke tilknytinga til Bjølstadeigedomen for båe og det forholdsvis sjeldne namnet gjer at det knapt kan vera grunnlag for tvil. Mora heitte som nemnt overfor Ingeborg og var dotter til ei Borgilla Fridriksdotter. Ingeborg må ha vore gift med far til Guttorm; dersom Guttorm hadde vore frillefødd, ville det truleg vore nemnt i arvetalet i Grytting-diplomet av 1533. Av Grytting-diploma ser det ut til at han levde i 1529, men var truleg var død før 1533.»[496]

(Barn XII:4083, Far XIV:16329, Mor XIV:16330)

Gift omkring 1480 med neste ane.

Barn:

Østen Guttormsen Bjølstad [Bratt]. Født omkring 1475 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Levde 1518. Levde 1543 fra Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Død omkring 1545 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). (Se XII:4083).

XIII:8166 mm mm mm mm ff mf m

Cecilie Pedersdatter Skidaker. Levde mellom 1500 og 1509 på Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP).

Cecilie tilhørte Skjåk-ætten og kom fra gården Skidaker (idag Skjåk gård) i Skjåk.

Hun var datter til Peder Gudleiksen av Skidager (~1404 - >1482).

Det er ikke avklart hvem som var hennes mor.

496 Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48, 54-56, 81-82. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 45-46. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 112-115,

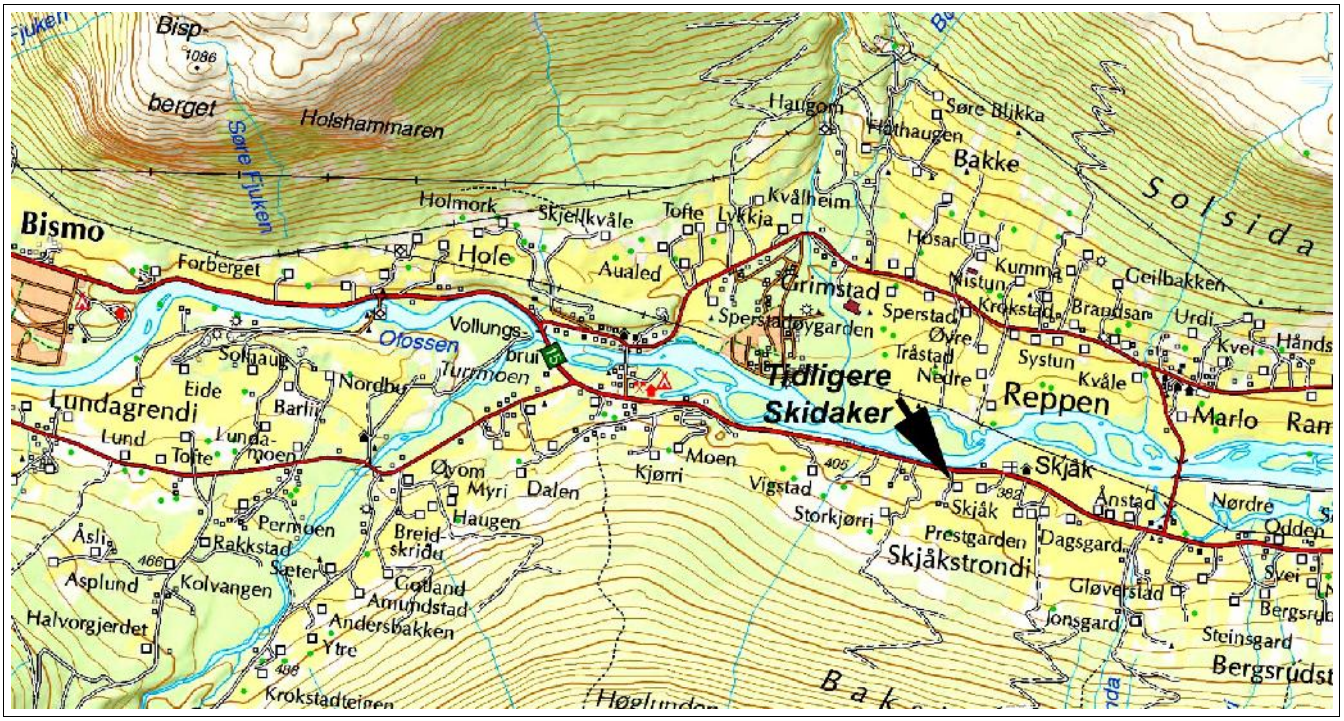

«Slekts»-gårder i Skjåk: Skidaker – Idag Skjåk gård

Navnet Skjåk har sin opprinnelse i gammelnorsk, Skidakr eller Skeidakr.

At hun var fra Skidaker og datter til Peder Gudleiksen d. y. fremgår av at det er hun som arver Skidaker etter Lucia Sigurdsdatter.

Cecilie nevnes mellom 1500 og 1509.

Da Guttorm og Cecilie levde i ekteskap i mange år, er det trolig at de hadde flere barn, men bare en som ble voksen:

Ca. 1475: Østen, trolig gift 3 ganger,
1. gang gift med Tora Tordsdatter fra Tjerne, Ringsaker,
død ca. 1545 eller kort tid senere.

Cecilie må ha hatt en bror som ble voksen og gift, men som ikke hadde etterlevende barn.

Sønnedøttrene til Guttorm og Cecilie – Sidsel og Tore Østensdøtre – eide Skidaker 10.10.1575, da de skiftet arv (Utrykt diplom i R.A.).

Et diplom som senere har kommet bort, sier at lagmannen i Oppland, sammen med Knud Knudsen og to kanniker på Hamar, Jon Narvesen og Svein Jonsen, hadde vært

«hjemme hos Guttorm Brath paa Bjøwelstad i Hedalen Kyndelsmesse Aften 1509, hvor de undersøgte en Sag i Anledning af et Barn – der var født i Sogn, og hvis Fader var Gudleik Pedersen med sin ægte Hustru – hvilket Barn man skulde have "døbt aandeløst", dog havde de ei kunnet udfinde andet, enn at Barnet havde Liv, da det blev hjemmedøbt, hvilket Mand og Quinde, som Barnet havde døbt, havde maattet aflægge Eed paa for Hr. Peder (Lauransen), som var Kirkeherre paa Lom da Barnet døbtes, før han vilde jorde det paa Kirkegaarden; hvorpaa Barnet kom i Grav med Moderen. Efter saa beskaffen Sag gives Guttorm Brath og hans Arvinger quit og fri for alt Ydermere Krav og Tiltale for bemeldte Sag» (Professor Gerhard Schøning).

Da Peder Lauransen, korsbror på Hamar, er nevnt som prest på Lom i 1482, 1484 og 1494 og hans etterfølger er nevnt første gang i 1498, må saken gjelde et barn som døde noe før 1498. Det kan derfor ikke gjelde far til Peder Gudleiksen d. y., men hans sønn. At det ble sak om noe slikt har sin grunn i at om barnet var dødfødt kunne det ikke ta arv etter sin mor. Døde moren først ville barnet arve henne. Da det døde, var faren arving, og da han døde noe før 1509, gikk godset til søsteren Cecilie og hennes mann Guttorm Bratt.[497]

Tore H. Vigerust skriver i "Adelsnytt" i "Genealogen" 1/99 følgende:

«Da dette er et møtereferat, ingen selvstendig artikkel, skal jeg nøye meg med å ta opp et lite problem. Det gjelder spørsmålet om Guttorm Bratt Endridssons kone, Cecilie Petersdotter av Skjåk-ætten fra Skjåk, var av kongsætt. Ingen forskere har påvist en slik slektsmessig sammenheng. Cecilie skulle angivelig være datter av en ukjent søster til adelsmennene Eivind Gjordsson (på O i Vang på Hedemarken) og Jon Gjordsson (på Botner i Høland i Akershus), kjent i tiden 1438-1471. Disse to tilhørte O-ætten og stammer riktig nok fra kong Håkon 5 Magnusson. Deres etterkommere skal søkes i den senere O-ætten og Botner-ætten fra Høland. Det er helt åpenbart at bønder på 1600-tallet der er etterkommere til kongsætten Sværrre-ætten.»

497 Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 82, 86. 144-45, 148, 167.

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:
«Cecilie (Sissel) Petersdotter var kona til Guttorm Eindridsson Bratt. Det går fram av diplomet om jordbyte med Hamar bispen i 1500 (DN II 1010). Det er semje mellom dei som har skrive om emnet at ho må ha vore dotter til Peter Gudleiksson på Skjåk. Dette går fyrst og fremst fram av at Skjåk var av det jordegodset som Peter Gudleiksson ervde etter Lucie (Lusi) Sjugurdsdotter på Skjåk (DN III 783), og Skjåk var seinare med i det Bjølstadgodset som Tore og Sissel Eysteinsdøtre, skifta mellom seg 10.10.1575. Dessuten låg fire diplom som gjeld Peter Gudleiksson og Lucie Sjugurdsdotter i Bjølstadsamlinga (DN III 788, 782, 783 og 784) og dei kan vanskeleg ha kome dit på annan måte enn at Cecilie Petersdotter har hatt dei med seg som heimelsdokument for jordeiga i Skjåk.

Om anene hennar har det vore skrive mykje, men kjeldegrunnlaget er for det meste svært tunt. N. Stene drøfta slekta hennar nokså stutt i artikkelen Erkebiskop Eskils slekt i 1936. Engebret Hougen har ei omfattande drøfting i Ættesoge for Gudbransdalen. Han tek sjølv atterhald om at somt av dette kan vera svært usikkert. Tore Hermundsson Vigerust drøftar i eit møtereferat i Genealogen nr. 1/1999 særleg morsslekta til Cecilie Petersdotter og seier seg uenig i konklusjonane til dei to fyrste om at ho kunne stamme frå kongehuset gjennom ætta på O. Ein gjennomgang med ei tilfredsstillande utgreiing vil bli for omfattande for dette arbeidet og må utstå til ein sjølvstendig artikkel.»[498]

(Barn XII:4083, Far XIV:16331, Mor XIV:16332)

Gift omkring 1480 med forrige ane.

XIII:8169 mm mm mm mm fm ff f

Henning Lassesen Blakar [Munk]. Levde 1527 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1560 på Blakar, Lom (OP).

Hennings foreldre var Lasse Olavsen(?) Blakar (~1443 - ~1519) og
Birgitte Henningsdatter Blakar (nevnt i 1519).
Hans morforeldre var Henning Guttormsen Blakar «av Vaaben» (død etter 1475) og
en datter til Haldor Sigurdsen Blakar.

498 Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 45-46. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 119-120,

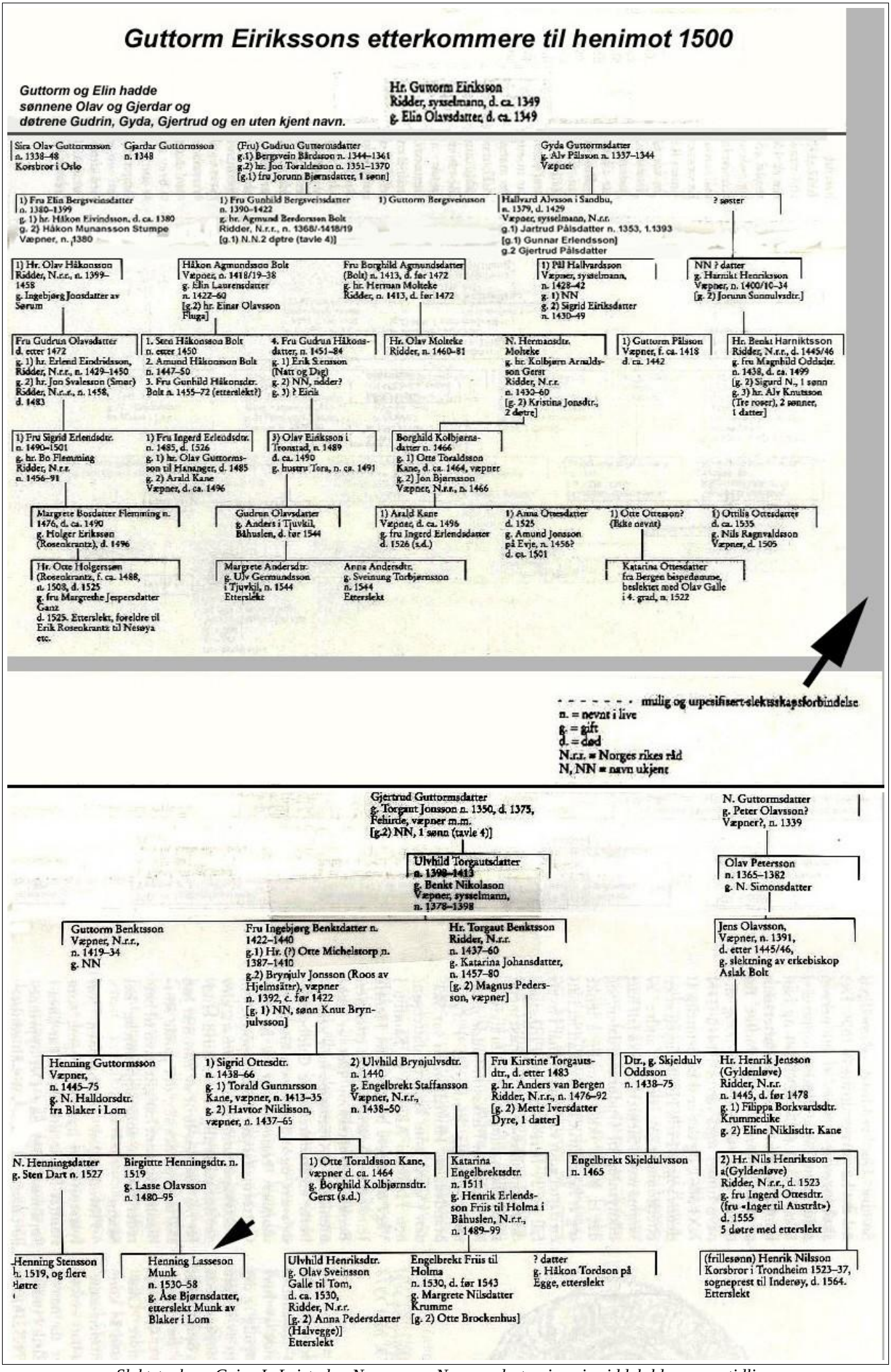

Slektstavle – Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig

Henning nevnes i gjengjerden i 1728. Han betalte ett lodd sølv i skatt. Den transkriberte utgaven nevner også en «Oluf Munk». Jeg er ikke sikker på om denne transkripsjon er korrekt!

Gjerd var en skatteytelse som statsmakten påla bøndene. Gjerden var hjemlet i det gammelnorske lovverket og kunne anta spesifikke former, som smørgjerd (skatt betalt med smør eller verdien av smør) og gjengjerd.

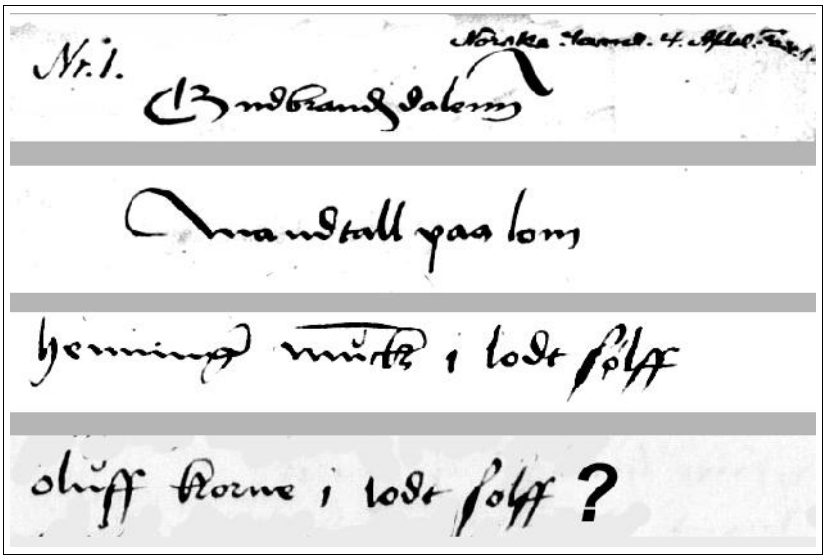

Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 52-53).

Utdrag fra «Gjengjerd av Gudbrandsdalenn, 1528»:

«Mandtall paa Lom»

Henning Munck j lodt sølff

[Oluff Munck j lod sølff» – Trolig feil transkribert i den trykte utgaven!]

Det har vært enighet om at hans mor var Hustru Birgitte Henningsdatter.

Henning Sollied angir i «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», side 402, at hans navn var «Henning Lauritsson Munk».

Ifølge S. H. Finne-Grønn het imidlertd hans far «Lasse Henningsen Munk»,

Imidlertid ble hans far kun omtalt som «Lasse Munk».

Tore Vigerust: Fra «Hustruer og jomfruer og deres gårder»:

«Hustru Berette på Blakar i Mo sogn i Lom prestegjeld, Gudbrandsdalen – Enke etter Lasse Munk Olavsson og mor til Henning Munk Lasson» [«hwstrw Beretthe hans modher søsther och Heningh Mwnk henness sson] – Åpent brev 1519 6/2, DN III nr. 1078.

«Alle men them ssom thette breff hændher ffore ath komme kennes wii effthersscreffne Gulbrandh Jngebrectsson ppresther ppo Lom Olaaff Mykælsson och Lodhen Arnesson sworne lagrettes men ther ssammestadh ath wi warom ppa Blakerarff sswnnedaghen nesth effther sancte Agatthe dagh anno domini m. d. xviiii. hørde wi fforsscreffne men ath Heningh Stensson bødh ssyne modher ssøsther och badh ath hon skwlle køppe Bwstadh aff honom ein gordh saa eytter liggendes i Nordheredh ppo Lom. Swaredhe fforde hwstrw Beretthe hans modher søsther och Heningh Mwnk henness sson hwi biwdher dw ecke dynæ søstrvm fførsth. Swarede Heningh Stensson iegh giordhe och ssaa och the swarede megh saa ath megh giordes entheth behoff ath selie theth godz. nw wisthe ieg wel sielf hwadh migh giordes behoff ty bødh iegh mynæ modhersøsther hwstrw Beretthe och Heningh Mwnk och sagdæ wilie ecke i køppe Bwstadh ta seell ieg theth oskyllde manne huem theth køppæ will. Swaredhe hwstrw Beretthe och Heningh ffør dw skalth selie theth i fraa etthebolken ffør wilie wi løsse theth ffor peninge. hade the tha samstwndes handom samman ath Heningh Larensson skwllde geffwe Heningh Stensson ffioretige kørlagh i gode peninge ffor Bwstad som aarlægh gar wtaff iiij hwdher i lanskiil ffrelsth och hemholth ffor hwarium manne fraa Heningh Stensson och hanss erwingie och wndher Heningh Larensson och hans erwingie tiil ewerdeligo eigo fyre takedh første peninge och syste som i kawpp teyre kom som war i skaall vm xij lodh j søl(s)kedh vm v lodh ij kopper kanner vm xij kørlagh j vaxskall vm v kørlagh i mwllø vm iij kørlag j skedh vm iiij lodh och j hesth i aawergoffwe. ttiil yttermere bewissning och sanningh henge wi waar insigel nedhen ffor thette breff screffwet dag och aar som fore segher.»

Sammendrag:

Tre Mænd kundgjöre, at Hening Steinssön tilböd sin Modersöster Hustru Birgitte og Hening Laurentssön Munk at kjöbe Gaarden Bustad i Nordhered, som de og gjorde, for at den ei skulde komme fra Ætten.

Blakar i Lom prestegjeld var en hustru-gård. (etter Tore Vigerust).

Hans far, Lasse Munk, kjøpte 21.09.1495 «Elgjarn-ættens hovedsete», gården Valbjør i Vaage, av Erland Throndssøn. Dato: 21 Septbr. 1495. Sted: Hvarberg (DN III 997).

Det gjelder det samme for Eldjarn-navnet som for Gjesling. Opprinnelsen er ett personlig tilnavn som en bare

kjenner fra et skinnbrev datert 07.05.1336 (DN III 185), men det er senere blitt brukt som navn på etterkommerne til Sigurd Eldjarn:

Sammen med Sten Dart, som antagelig var hans frende, erklærte han til tinget på Mo 06.12.1527 at gården Valbjør ikke hadde blitt solgt ved det dokument som var oppsatt ved salget av gården Fillinsø, og at brevet var falsk om det så var skrevet (DN III 1110).

«Alle men som thette breff ser heldher hør tha kendes vy eftherne Symon Syuordhersson Trond Jonsson Ellingh Kolbiørnsson Seuryn Syuordsson Bierne Alsson ogh Karll Kedelsson laurettes men po Lom vdj Gudbranssdall ath vy vore po rethe stefneby Mon in die sancti Niculaui anno domini mdxx 7o hørde ogh soge vy ath fram gynghe to gansze beskieligh tro danne men som vor Hennynghe Mwnck ogh Sten Darth stode thy til for mene man som ther hoss vore po tengit, om so vore ath nogen skref Valbergh fro vidher vndher theris naffn heldher Lasse Monnckis enzel tha vor thet huerken med theris vilie heldher samtøck. Jtem stode thy till ath thy gaffue theris ynzegell vd po en hudeskildt vdhy Fillensø vor thet so ath Valbergh bleff skreffuen vdy breffuet med Fillensø tha bleff icky Valbergh lesseth for thennom then tidt som thy beseldhe om Fillensø. Thy stode thy icke theris ynzegell till om Valbergh forthy ath thet bleff skreffuen med falskheth ogh lesseth oghso. Ath so j sanden er tricke vy forne men vore ynzegell neden for thette breff som skreffuen var or ogh dagh som for stor.»

Sammendrag:

Sex Lagrettemænd paa Lom kundgjöre, at Henning Munk og Stein Dart lyste paa Thinge, at de ei havde samtykket i, at Gaarden Valberg blev solgt i det Brev, der under deres Segl var udstedt om Fillinsyn.

Han opplevde imidlertid at «Elgjarn»-mennene Erik og Jon Trondssønner tok Valbjør tilbake på odel og innløste gården etter takst i 1558. Henning var da for gammel og skrøpelig til å foreta den lange og besværlige reisen inn til Herredagen på Akershus, hvor dom i saken falt 23. juni, og lot seg representere av Oluf Simonsen (DN III 1177):

«Wii eptherscreffne Peder Huitfeldt Norgis riigis cantzeler Jffuer Jenssøn tiill Fresie Niels Lystrup aff Oslo Niels Suendssøn aff Sarpsborgh, Niels Germundssøn aff Opland lagmend Rolff Olssøn borgemesther vdj Oslo Niels Stub Oluff Nielssøn oc Henning Aruidssøn radmendt giøre alle wittherligt mett thette wort obne breff at aar epther gudz byrd mdlviij sancti Hans afften pa Oslo radstuffue kom i retthe Erick Trondssøn pa synn oc synn broders Jonn Trondssøns weghne och tiiltalett han Oluff Symenssøn i wmbod Henningh Munckis for en gord heter Walbergh liggendis wdj Woghe prestegieldt och sagde att thet wore hans och hans broders retthe odall them oc theris foreldre emod laghen frakomett och begerett nu att motthe med loghen kome tiill theris odall ighen, och framlagde Erick bode gamble och nytaghne breffue mett huilke hann beuiiste forscreffne Walbergh theris rette odall att were och soldt i fremede ettlegh, och icke epther lagen tiill kiøbs opbodett. Ther tiill suarett Oluff Symenssøn att forscreffne gord haffde vdj langsomelighen tiid werett wnder Henningh Munck och hans fader Las Munck och framlagde kiøbe breffuett ther pa, dogh ey kunde giøre sigh same gord tiill odals. Tha epther tiiltale gensuar breffue och beuisningh och som Norgis lagh formeler i odalsbalkenn bleff thet saa for retthe affsagdt at forscreffne Jonn och Erick Trundzsøner skall nu ighen wighe tiill forscreffne gord Walbergh theris sande odall att nyde brughe och beholde tiill euerdelighen eyndom, dogh for slighe penninge som sex skønsomer mend kand metthe forscreffne gord werd were. Och nar same penningh epther sex mendz siigelsse Henningh Munck saa betalett, tha skall forscreffne koupebreff Henningh ther pa haffuer were aldelis død och macthelauss. Tiill witnesbyrd henge wij wore signether nedenn for thette breff.

Datum vt supra.»

Tillegg:

Bagpaa er skrevet egenhændig af Hannibal Sehested: Dersom Jonn och Ehrich Trundsønner eller derris arffuinger effter denne dombs jndhold befindis att haffue ehrlaugt till Henning Munch dj penge som her om meldis daa ehr dett billigt att deris effterkomer niuder samme brugh saa lenge dene domb aff hans mayestat ehr ucasserit.

Aggerhus den 12 Septembris anno 16[4]6.

Hanniball Sehestedtt.

Sammendrag:

Herredags-Dom, hvorved Eirik og Jon Throndssönner tilkjendes Ret til fra Henning Munk at indlöse deres Odelsgaard Valberg i Vaage.

02.02.1530 makeskiftet han sin gård Annestad i Skidaker med Øistein Bratts gård Svadegaard på Dovre (DN III 1122):

«Alle men thette breff ssee eller høre læses kennes iegh Heningh Mwnk ath jegh haffwer giorth iordeskiffthe med hedherligh man Østhen Brath ein gord som liggher po Doffre nørdre lutthen i Gulbranssdallene som either Swadegordh ffek taa førde Heningh Mwnk adherdom Esthen Brath ein gordh ther i moth i ghen ssom either Annestadh liggendes a Lom i Norheredh pa Skedaker stranden och helthen i qærnehwss stødhet som nu liggher tiil Skedaker ffrelsth och hemmelth oc akerelawsth ffor hwario manne a begge sidher med luthom och lwndom wtthan garssz och innan som tiil liggher och lighet haffwer ffro fforno och nyo ffro forde Heningh Mwnk och hanss arwinghe och vndher Østhen Brath och hanss arwinge tiil effwerdeligh eghe. tiil ytthermere visse hengher iegh Heningh Mwnk mith insigle med tesse dandemenss insigle som saa eite Simon Siwrdsson och Olaff Mikelsson lagrettes men a fforde Lom. datum in Lom anno domini m d xxx circa festum purificacionis Marie.»

Sammendrag:

Henning Munk mageskifter til Sogneprest Eystein Bratt Gaarden Annestad i Lom imod Svadegaard paa Dovre.

Han bodde på Blakar som han også eide.

Henning førte alltid ætte-navnet «Munk».

I 1533 nevnes han som sædesvend (setesvein, gno. setusveinn).
Betegnelsen setesvein ble anvendt for de håndgangne biskopsmenn rundt i distriktene som utførte forskjellige oppgaver av økonomisk og administrativ karakter. Best kjent er nidarosbiskopens setesveiner fra slutten av senmiddelalderen, som har utgjort en krets av erkebiskoplige klienter fra Nordvestlandet til Nord-Norge. Liksom kongsmennene har setesveinene nytt en viss skattefrihet, og sosialt har de tilhørt det sosiale sjiktet vi gjerne kaller knape-adel. Ordningen falt bort sammen med bispeembetet i 1537. (Kilde: Norsk historisk leksikon).

Henning eide forøvrig flere gårder i Lom og ellers i Gudbrandsdalen og et par i Romsdalen..

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 8-9:
«Henning Lassesøn Munk, eiet og bodde på Blaker og førte altid ættenavnet. I febr. 1530 byttet han sin gaard Annestad i Skiaaker med Øistein Bratts gaard Svadegaard paa Dovre, og i 1533 nævnes han som sædesvend. Sammen med Sten Dart som antagelig var hans frænde, erklærte han til thinge 6/12 1527 at gaarden Valbjørg ikke var blitt solgt ved det dokument, som var opsat ved salget av gaarden Fillinsø, og at brevet var falsk om det så stod. Han oplevet imidlertid som ovenfor nævnt, at Elgjarn'mændene Erik og Jon Trondssønner tok Valbjørg tilbake på odel og indløste gaarden efter takst i 1558. Henning var da for gammel og skrøpelig til at foreta den lange og besværlige reise ind til Herredagen paa Akershus, hvor dom i saken faldt 23/6, og lot sig represæntere av Oluf Simonssøn. Han eiet forøvrig flere gaarder i Lom og ellers i Gudbrandsdalen og et par i Romsdalen. Se Hist. Tidssk. 3. I. s. 8.»[499]

(Barn XII:4085, Far XIV:16337, Mor XIV:16338)

Gift med neste ane.

Barn:

Lauritz Henningsen Blakar [Munk]. Født omkring 1505 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1565 på Blakar, Lom (OP). (Se XII:4085).

XIII:8170 mm mm mm mm fm ff m

Aase Bjørnsdatter. Født omkring 1490. Død etter 1548 på Blakar, Lom (OP).

Foreldrene til Aase var Bjørn Bjarnesen Hovin (nevnt 1491 til 1497) og Maritte Gautesdatter (~1460 - >1516).

499 Gjengjerd av. Gudbrandsdalenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 7, litra 1, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, side 52-53). S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 8-9. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 402. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript, (1951), side 121. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 55. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

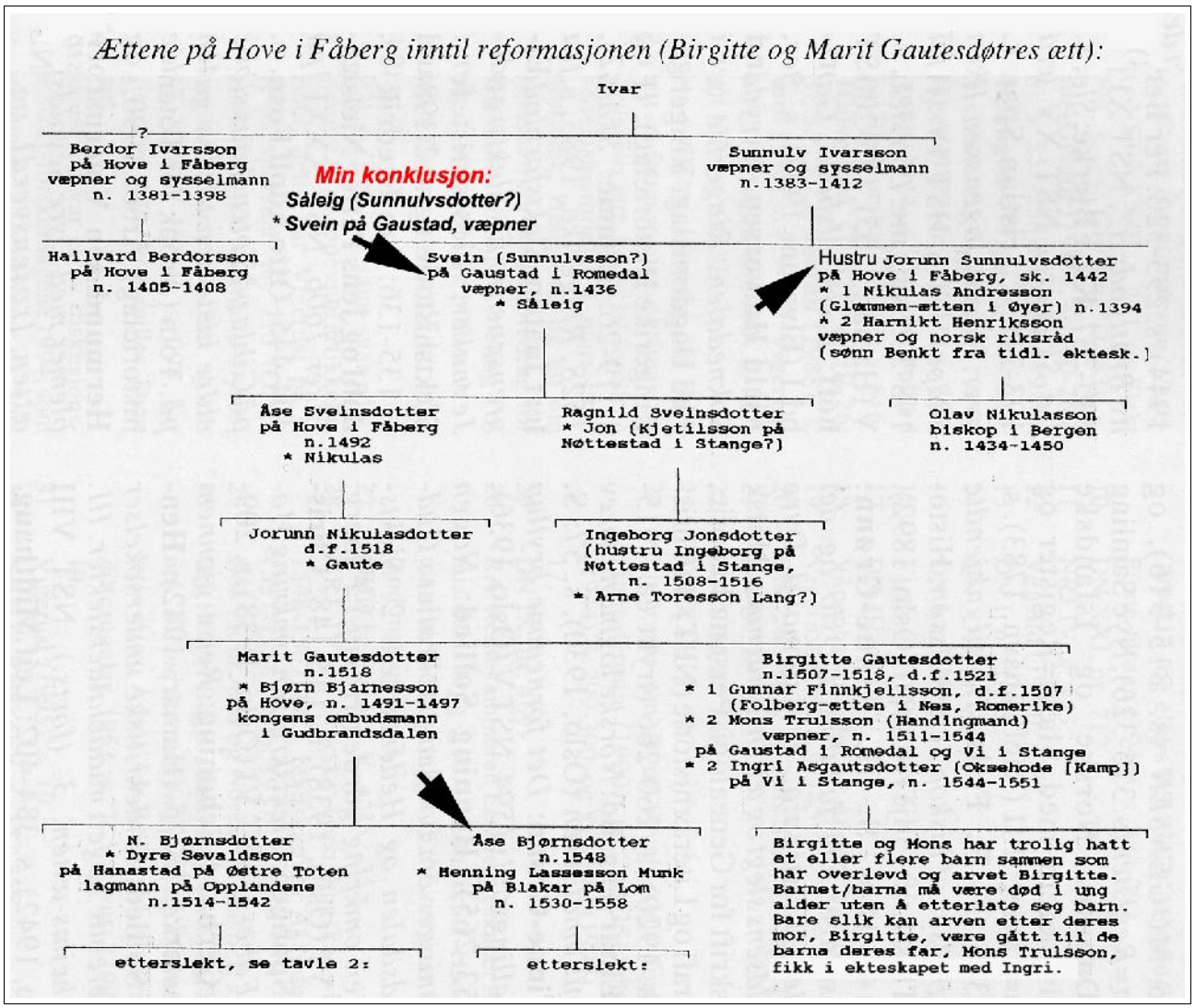

Slektstavle – Fra Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427.

Henning og Aase Bjørnsdatter hadde sønnen
Ca. 1505: Lauritz, gift med Gunhild, død omkring 1565 på Fåberg.

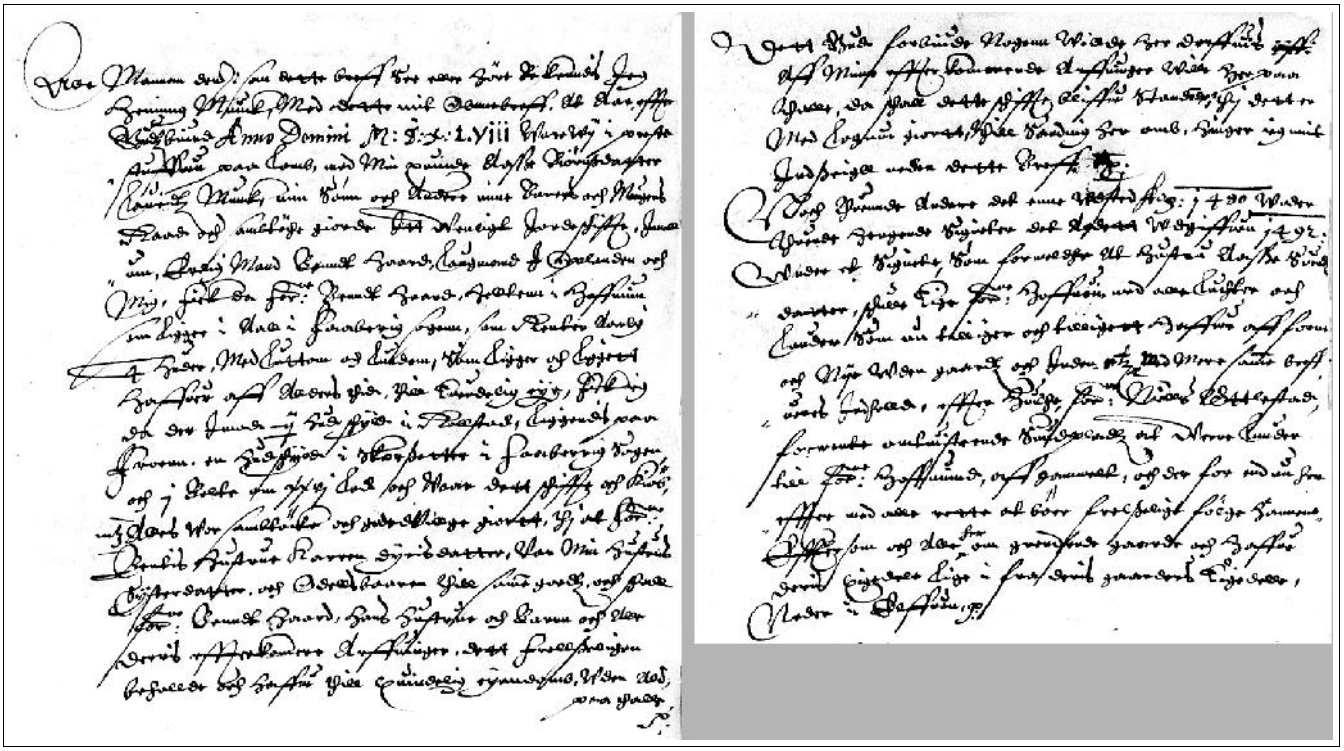

Fogderegnskap 1631-32. F Gudbrandsdalen fogderi, (Lensregnskap Akershus len, eske 105, legg 2, litra 1, folio 22-23).

Henning Sollied skriver i «Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg»:

«Under en prosess angående Sundplassen ved gården Hovin i Fåberg i 1630 fremla Niels Atlungstad i Vang bl. a. et pergamentbrev med følgende innhold (Akershus lensregnskaper 1630-31 Pk. 39a [R.A.]) – Skal være pakke 105, legg 2, litra 1, 1931-32, Fogderegnskap F Gudbrandsdalen, folio 22 ff.):

Henning Munch gjør vitterlig at han i Lom prestegård anno 1548 med sin hustru Aase Biørnsdatter, sin sønn Laurits Munch og andre barn og svigersønner skiftet med Bent Haard, lagmann i Opplandene slik at denne av Henning fikk halve gården Hovin av skyld 4 huder mot til gjengjeld å overdra ham 1½ hud i Rolstad i Fron, 1 hud i Skaarset i Fåberg samt et sølvbelte på 26 lodd. Det opplyses at Bents hustru Karen Dyresdatter var søsterdatter til Aase Biørnsdatter og odelsberettiget til det nevnte gods.

Samtidig ble det fremlagt to brev fra 1480, henholdsvis 1492, hvorav det fremgikk at Hovin dengang tilhørte Hustru Aase Svensdatter.

Bent Andersen Haard nevnes som lagmann på Oplandene fra ca. 1550 og førte et våpen med 3 bølger i skjoldet. Hans hustru, Karen Dyresdatter, var utvilsomt datter til Bents forgjenger i embedet, Dyre Sevaldsen, som nevnes allerede i 1517 og døde ca. 1549 på Hanestad på Toten. Hun var således søster bl. a. til Hustru Magnhild Dyresdatter, gift 1. gang med Mogens Haakonsen [Gyldenaar] og 2. gang med Niels Krabbe. Dyre Sevaldsens hustru, hvis navn ikke nevnes, har altså vært søster til Henning Munchs hustru, Aase Biørnsdatter. Disse søskens foreldre har sannsynligvis eid hele gården Hovin. Sikkert er det at Henning Munchs sønnesønns datter, Marit Olufsdatter på Hovin i 1570-årene eide 4 huder i gården, og denne halvpart har derfor antagelig hele tiden tilhørt Aases etterslekt. I 1665 opplyses det forøvrig at Hovin har tilhørt Marit Olufsdatters forfedre «siden sal. hustru Ingerid bodde her paa Hovin».[500]

(Barn XII:4085, Far XIV:16339, Mor XIV:16340)

Gift med forrige ane.

XIII:8181 mm mm mm mm mf mf f

Gunnar Ivarsen Sandbu. Født omkring 1412 på Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1495 på Sør-Sandbu, Sandbu, Vågå (OP).

Gunnar var sønn til Ivar Tjøstolvsen Sandbu (~1375 - ~1439) og
en datter til Ivar Kolbeinsen Røssum (~1385 - >1412).

Han skal ifølge gamle oppgaver være født i 1412 og død i 1495. Det er ingen grunn til å tvile på at dette er korrekt, selv om man ikke lenger kjenner kilden til opplysningen.

500 Fogderegnskap 1631-32. F Gudbrandsdalen fogderi, (Lensregnskap Akershus len, eske 105, legg 2, litra 1, folio 22-23). Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 402. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427.

Hans mor hadde to sønner i sitt første ekteskap med en Endrid som het Helge og Erling. I sitt andre ekteskap med Ivar Tjøstolven hadde hun datteren Synnøve i tillegg til Gunnar.

Gunnar overtok hele det gamle samlede Sør-Sandbu.

Som vist nedenfor hadde Gunnar to sønner som delte Sandbu:
Ca. 1440: Amund, fikk Nigard Sør-Sandbu, levde enda i 1514, og døde senest ca. 1520.
Ca. 1440-50: Ivar, fikk Uppigard Sør-Sandbu, nevnt i 1491 og 1526.

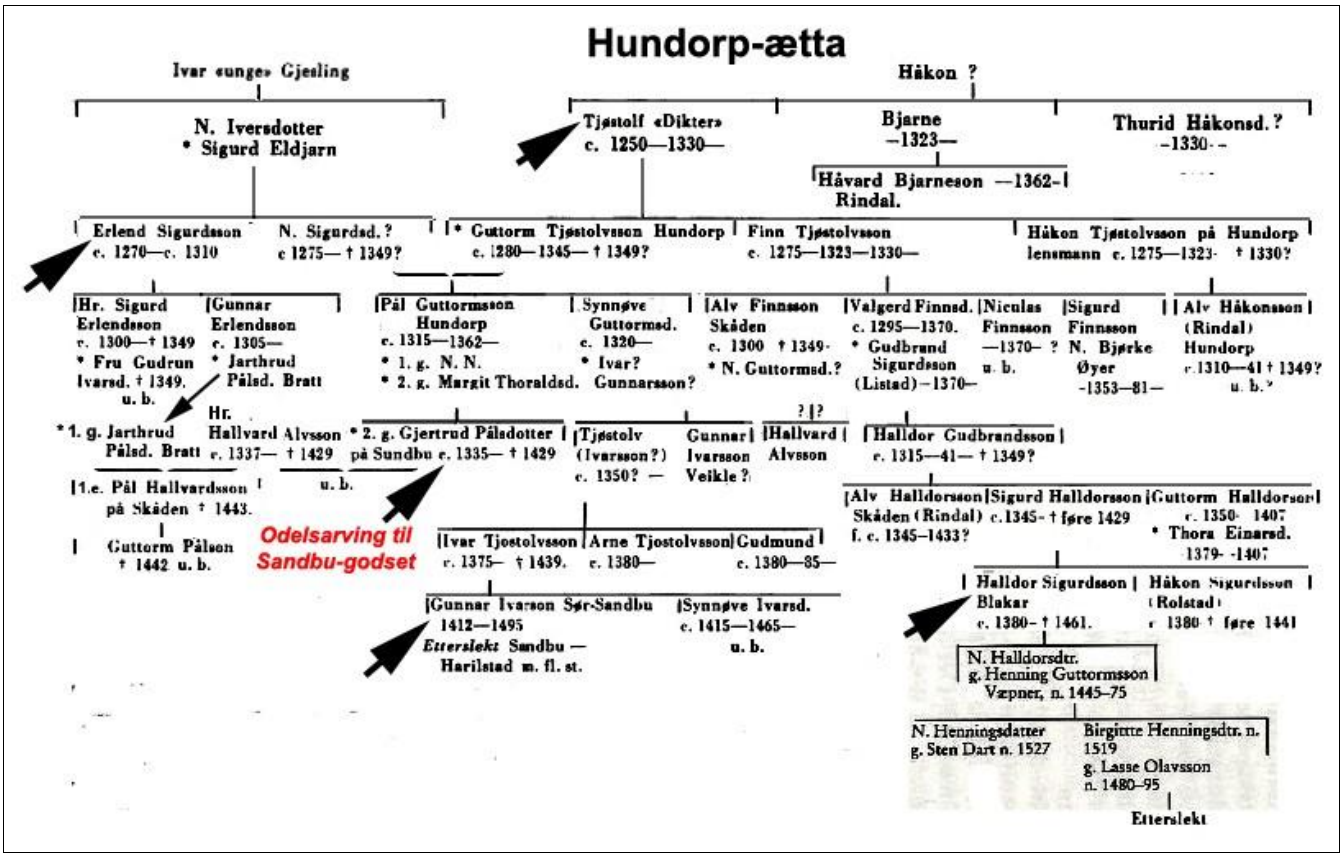

Sleketstavle i Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I, side 56 – Omarbeidet.

Han nevnes første gang 21.01.1441 når han, sammen med sine farbrødre Arne og Gudmund, avstår 1 markebol i gården Rolstad i Sør-Fron til Haakon Sigurdsens barn (DN VIII 311).

«Ollom monnom them som thetta bref see eller høyræ sender Gudmund oc Arne Testolfs søner q. g. oc sinæ kungørande at med ia oc handerbande Gunnar Iværsson brodorson warom hawom mer aller samtygt tha giof oc afhent som thaw gawost sin a millom i Roalstadum hustru Iartrud Palsdottor oc Hakon Sigu(r)dson som gud theræ sæl nade oc efther ty som thetta bref som wart er wider fest wtwisar ta hawom wi afhen(t) tessæ fyrnemdæ giof fra os oc warom erwingiom oc wnder fyrnemdz Hakons Sigurdsson barn oc theræ erwingiæ med ollom lutum oc lunnendom som til teræ iord i Roaldstadom hawer legit fra forno oc nygio wttan gardz oc innan til ævordelega eigo oc aldz afradis. til meiræ wisso oc sannind settom mer wor incigle for thetta breff som scriwat war a logurdagen nest efther Antunus møsso anno dominj mo cdo xxxo xi.»
Sammendrag:
Gudmund og Arne Thjostolfssönner med Samtykke af sin Brodersön Gunnar Ivarssön overdrage i Henhold til Gertrud Paalsdatters og Haakon Sigurdssöns gjensidige Gavebrev disses Jordegods i Roaldstad paa Fron til Haakons Börn.

Han må allerede ha overtatt gården, for 24. mars samme år ble en sak om markeskillet mellom Sandbu og Blakar, der Halldor Sigurdsen levde, av lagmannen i Oppland, Niculas Aslesen vist til synfaring av 12 mann (DN X 744):

«Þæt see ollom godhom monnom kunnukt ath æk Niclis Aslasson logman a Vplandom war i Hambre a Maria messo aptan i langafastonne a ii are ok l rikis mins vyrdulikx herra herra Erikx medh gudz nadh Norikx konungx, komo a stempno for mik af enne halfwo Gunnar Juarsson æn af annare halfwo Haldor Siughurdzsson ok war þa þæira retter stempno dagher ok laghar maal vm markstenæ nidhersetningar. ath bæggias þæira proffve ransakadho þa dømde æk þætta maal hæim atir i bygdina vndir xii danda men ath ransaka til fwlnadha vm markstena ængghia skipte ok vm alt þæt som þæira millom ær. skal þæt wara a manadaghen nest æptir paska vikuna nu næst komandes ok koma swa ather til Hamars for loghen iii daghom syknom nest forer tridhia uoku nu næst komandes medh ruddo male vndir æin ændelikan dom. for sanninda skuldh hær vm sette æk mith insigle for þetta breff som giort war a stad dæghi ok are som for sægher som ær anno domini mcdxlio.»
Sammendrag:
Nikolaus Aslessön, Lagmand i Opland, henviser en Markeskjels-Trætte mellem Gunnar Ivarssön og Haldor Sigurdssön til 12 Mænds Aastedsbefaring i Hjembygden, hvorpaa Parterne atter skulle möde for Lagmanden og faa endelig Dom

i Sagen.

02.04.1449 krevde Gunnar som ombud for Paal Ivarsen, som da bodde på kongsgarden Breden, takst over boskap og løsøre ifølge et diplom i arkivet på Sundbu. Det var mye gods, taksten var 22 kyrlag (DN III 803).

En må se dette i sammenheng med skiftet på Oden mellom Gunnar og hans halvbrødre, Helge og Erling Eindridssønner avholdt 03.11.1469. Hans søster, som bare nevnes 07.09.1465 da hun gjorde jordskifte med Botolv Bjørnsen, må være død før denne dato (DN II 874):

«Ollom mannom theim som thetta bref see eller høra sender Ragwald Nielsson riddare oc lagman a Wplandhen Jon Olafson prester a Fron Niels Torkelson Paal Augmundhson Erik Olafson Sigurd Azsarson Olaf Alfson Østhein Arneson logretthes men a Fron q. g. oc sina kunnikt gørandhes med thesso woro opno brefwe at mith warom a Oudhene a Fron anno domini mcdlx ix fredaghen nest epter alla helgon dag worom vi ther ner oc fleirom adrom godhom mannom nerwarandes hørdom vi a ordhom oc soghom handerband theires af eino halfwo Helge oc Ellinger Endridsøner en af adro Gwnnar Jfuerson. wortho the tho satter oc alsotter epter danda manna til laghw med thessom skilordhom som her epter følgia at fornemd Gwnnar wploth allan sin arfdeld j Oudhene som ligger a Fron j Lizstada kirkio sokn oc ein ødhegard som ligger j Lydhen som heiter Wlberg a fornemdFron vndhan sig oc sina erwinghia oc atter wnder fornemda brøder Helge oc Elling oc theres erwinghia alz afrædhes til ærwerdheliga eigho j sa mottho at fornemda brøder Helge oc Elling skula gifwa broder sinom Gwnnare atter a mothe viii kørlag j femmæthnom peningom oc ther med skulde oc wara alzstinghes satthe om alt thet arf skipthe oc ythermer til thalan wm theira vidher skipthe. ær oc ooss thet vitherlekth at førnemda brøder Helge oc Elling bythalade om sama dag oc wm morghonen epter eina sølyo som allas theira møderne war fore iiii kørlag oc j fyrskept aklede oc j benkeklede vii alna langt wm ii kørlag oc ther til skulu the fornemda brøder hwar theira gifwa fornemdom Gwnnare eina wor fødda koo som hwarke skerdar verd fore leigho plegar ganga ath woren nw komande lofwade oc fornemd Gwnnar ooss ath han skulde fa fornemda brøder sin jardha bref i ghen. til saninde her om henger fornemd sith incigle med wor fore thetta bref som giorth war a deghi oc are som firi seger.»

Sammendrag:

Ragvald Nilssön, Ridder og Lagmand paa Oplandene, Jon Olafssøn Prest paa Fron og 6 Lagrettemænd kundgjöre et Arveskifte mellem Brödrene Helge og Elling Endridssönner samt deres Halvbroder Gunnar Ivarssön, hvorved denne afstod til dem sin Arvelod i Auden i Listad Sogn paa Fron og i Ödegaarden Ulveberg i Liden, imod 8 Körlag i Penge. (jfr. No. 599).

Dertil også med ett tredje diplom skrevet 22.07.1408 på Oden, der Guttorm Haldorsen solgte 6½ øresbol i Ulberg til Torleiv Ivarsen (DN II 599):

«Þet se ollom goðom monnom kunigt ad ek Audfinner Helghæssom sworin lograetto man a Frone kiennis meder þesso mino opno brefue ad ek war a Auðene er liggir a Frone a sunudaghin nestæ firi Olafus woko fyrre a xix are rikis mins wyrduligs herræ herræ Eriks meder gudes naadh Noregs kunungs saa ek ok hørde ek a ad þeir heldo handom saman Guþormmer Haldorsson af einne halfw en af annare Þollefuer Jwarsson meder þeim skilmala ad Guþormmer kiændis at han hafde sælt Þollefue halft syaunda øres bool jærder j Vlfwaberghe meder fullo iayrde Þoro eghin kono sinne er liggir j Langalidenne a Frone friælst ok heimult firi hwariom manne meder ollom þeim lutum ok lunadom sem til firnæmdt halft syaunda øres bol jærder j Wlfuaberge hæfwir leghit at forno ok nyghio vttan gardz ok innæn til ewerdelighar egho ok alz afrædis, jtem kiendiz ok firnæmder Guþormmer ad han hafde op borit af firnæmdom Þollefue fystæ peningh ok sidastæ ok alla þer j millom sem j kaup þeirræ kom firi firnæmt halft syaunda øres bol jærder j Vlfwaberghe. ok til sannyndæ sætte ek mit incigle firi þettæ bref er gort war dæghi ok are sem fyr sighir.»

Sammendrag:

Audfinn Helgessön kundgjör, at Guttorm Haldorssön solgte 6½ Öresbol i Ulveberg i Langeliden i Fron (Gudbrandsdalen) til Þorleif Ivarssön.

En ser at de tre brødrene har fått Oden og Ulberg, eller parter i disse gårdene, i arv fra Torleiv Ivarsen. Dertil må de være arvinger etter Paal Ivarsen som må ha levd de siste årene sine hos Gunnar på Sundbu. Torleiv og Paal var sønner til Ivar Kolbeinsen og derfor brødre til deres mor. Og så har Gunnar blitt forlikt med halvbrødrene sine om at arven, slik at han ga fra seg det som hadde blitt ham tildelt i Oden og Ulberg.

Når en har gjort Paal og Amund Ivarssønner til Gunnar Ivarsens brødre – Torleiv Ivarsen har en ikke vært oppmerksom på – så er dette ikke mulig. Hadde de vært Gunnars brødre, måtte de ha blitt nevnt i avtalen om Rolstad i Fron i 1441. Slektskapet må ha vært på Gunnars mors side, og da de hører til slektsleddet før ham, må de ha vært hans morbrødre, og sønner til Ivar Kolbeinsen Røssum.

16.07.1478 fikk han stadfesting av kong Christian 1. på retten til Heimdalen, skrevet «ombord på skipet Balgere i Oslo Fjord» (DN III 923):

«Wii Cristiern meth guds nade Danmarcks Norges Swerikes Wendes oc Gothes koningh hertwgh vdi Sleswiigh oc i Holsten Stormarn oc Ditmersken hertugh greffue vdi Oldenborg oc Delmenhorst gøre alle vitherligt at Gwnnar Ywersson i swder Sandbo haffde for oss eet vidisse breff aff koning Magnus breff oc flere andre breffue ludendes at Hemdals fiske watn war hans eyget fiiske watn oc haffde aff arild leyget till forne Sandboo gardh. huilke breff oc vidisse breff wii meth wore elskelige raadh haffue stadfest oc fulburdh oc meth thette wort obnebreff stadfeste oc fulburde wiidh theres fulle mackt at bliffue vdi alle theres ordh oc article som the jnneholde oc vtwise, fforbywdendes alle ehwo the helst ære eller (wære) kunne wore fogede oc embitzmen oc serdelis ether bonder oc almwe som bygge oc boo omkringh forne fiske watn forne Gunnar her emodh thette wort breff som hengt er wiid

forne koning Magnusses vidisse breff nogher hinder at gøre eller gøre lade paa forne fiske watn vdi nogre made vnder wor koningslige heffnd oc wrede. Datum in naui nostra dicta Balgere in Osloo fiordh nostro sub signeto in crastino diuisionis apostolorum anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octauo.»
Sammendrag:
Kong Christiern I stadfæster paa Ansögning af Gunnar Ivarssön Kong Magnus Eirikssöns Værnbrev for Gaarden Sundbus Eiere angaaende Heimdals Fiskevand. (jfr. No. 185. 943.)
Tillegg:
Sub plica: Ad relacionem domini Karoli episcopi Hamarensis.

01.08.1483 fikk han på Steig den samme stadfesting av kong Hans (DN III 943):
«Wij Hans medh gudz nade Danmarckes Norges Wendes oc Godes koning, vdwald koning til Sweriges rige, hertug vdi Slesuigh oc hertug vdi Holsten Stormarn oc Ditmersken greffue vdi Oldenborgh oc Delmenhorst gøre wittherligt fore alle at Gwnnar Jwersson i suder Sandboo hade her fore oss eeth høgboren førstes koningh Cristierns wor kære herre faders hwes siell gud nade stadfestelsse breff pa vidisse breff aff koning Magnus oc flere andre breffue ludendes at Heimdals fiskewatn ær hans eyghet fiskewatn oc haffuer ligghet til forne Sandboogard aff arild tiid. Tha effther thij som forne wor kære herre fadher forne breff stadfesthet hade swo stadfeste oc fulburde wij them medh thette wort obne breff faste oc vbrudelige atholdes i alle the greinom oc articulis som thesse breff thette wort breff tilhengd ær sielffuom vtuise. fforbiwdendes alle ehwo the helst ære eller wære kunne wore fogethe oc embitzmen oc serdeles ether bønder oc almwe som bygge oc boo om forne fiskewatn forne Gwnnar emod thette wort breff athindre eller hindre lade eller i nogher made at vforrette pa forne fiskewatn vnder wor koningslige heffnd oc wredhe. Datum in curia nostra Stigh jpso die sancti Petri ad vincula anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tercio nostro sub secreto.»
Sammendrag:
Kong Hans stadfæster for Gunnar Ivarssön i söndre Sundbu denne Gaards ældre Rettigheder til Heimdals Fiskevand. (jfr. No. 923.)

Trolig er det også han som var lagrettesmann i en sak på Ringsaker 19.02.1475, da denne gjaldt Gudbrandsdalen.
Etter 1483 er han ikke nevnt, og man ved ikke hvem han var gift med. Da de hadde en sønn som het Amund, het antagelig også hans svigerfar Amund.

I Riksarkivet i Oslo er den en avskrift av et brev fra Sandbu. Det er skrevet på Øy tingstue 23.03.1626:
«Knut Holbø, Ole Valle, Thore Sandbu, Guttorm Hammer, Anders Viste og Ole Øverøy, lagrettesmann i Vågå gjør vitterlig at de bedagede menn Iver og Stener Sandbu avgav forklaringer til efterretning for deres efterkommere om deres odelsgårde, gården Sandbu.
Det var oprindelig en gård, der beregnedes til 10 huder innbefattet Heimdal fiskevann samt Skjedsvold.
Den mann som allene eiet Sandbu [d.e. Søre-Sandbu] het Gunnar Iverson. Han efterlot to sønner, Amund og Iver Gunnarsønner, som skiftet i to gårder. Amund hadde en søn, Gunnar, som hadde en datter Gunhild, som var Steners mor. Iver Gunnarson hadde en datter Synnøve og hun var «Iver Sandboes Moder som Endnu lever og besidder Sandboe.»

Det var selvfølgelig ikke Synnøve Iversdatter som fortsatt levde i 1626, men sønnen Iver.

En kan ikke gå ut fra at alle Gunnar Ivarsens etterkommere er nevnt i dette brevet, da de «bedagede menn» bare har vært interessert i å klarlegge ættefølgen med hensyn til odelsretten.

I tiden omkring 1500 ble gårdsnavnet endret fra «Sundbu til «Sandbu».[501]

(Barn XII:4091, Far XIV:16361, Mor XIV:16362)

Gift

Barn:

Ivar Gunnarsen Sandbu. Født omkring 1445 på Sør-Sandbu, Sandbu, Vågå (OP). Død før 1515. (Se XII:4091).

XIII:8183 mm mm mm mm mf mm f

Paal Amundsen Alme/Bø. Levde mellom 1458 og 1473. Død omkring 1480.

Paal nevnes mellom 1458 og 1473.

16.03.1458 mottok Paal kvittering for det ombudet han inntil da hadde hatt for Listad kirke (DN XXI 491):
«Weer Gunnar med gudz miskun biskupr j hambre wiliom at alle men withi at paal amundzsson hæfwer giort oss fullan grein ok rekning firi þy wmbode som han hefwer haft aa lidstade kirkio wegna til þesse dax swa at oss wel ok fulkomliga at nøger þy gefwom weer firnempdan paal ok hans erwingia quittan lidughan ok allungis akersla lausan firi firnempt wmbod firi oss ok allum warum efterkommandum Datum froon feria v ante dominicam passionis nostro sub secreto Anno Mcdlviij»
Sammendrag:

501 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 67-68, 104.

Gunnar, biskop i Hamar, gir Pål Amundsson kvittering for det ombud han inntil den dag hadde hatt for Listad kirke (i Fron).

07.06.1473 lånte Hallvard Thoraldsen og hans hustru Thora Jensdatter 16 kyrlag av Paal på Alme mot at Paul fikk Søndre Sulte på Kvikne til brukelig pant i 2 år (DN III 397):
«Allom monnom som thette breff sea edher hoyre helser jek Haldor Jonson ok Gudbrandher Torsteinson swor(n)e lagrettismen i Gaupdal sogn q. gutz ok syne kunnikt gœrendhe ath myth wore aa Alme er ligger i Froen sogn manadaghen effther hwithesunnedagh anno dominj mcdlxxiii soghom ok hordhom aa ath Haluordh Toralson ok Thore Jensdotter eyn kono hans wore thes witherkenth ath the hadde wpboret aff Pawl aa Alme xvi kyrlagh som them wel ath nœghdhe med thesse skilordhe ath ford Pawl Alme skal haffue sudre gardhen i Swlthe er ligger aa Qwigna i Froen sogn i sith brwghelight pant byggie ok lanskyld aff ford gardh taghe i ii aar samfaste. Er thet saa ath ford xvi kyrlagh ere ikke betalne jnnen ford ii aar j sulffuer ok i kopper tha skal ford Pawl frelselighe aghe ford gardh Sulthe til ewerdhelighe eighe med thesse wilkor ath vi edher xij dandemen skule methe ford jordh ok hwat som hwn er betre ein ford xvi kyrlagh tha skal ford Pawl leggie ther til effther dandemens tillaghe ok sighilse. Til ythermere sanningh her om henghom wi worom jntzegel fore thette breff er giordh war aa are ok deghi som fyre siger.»
Tillegg:
Bagpaa med Haand fra 16de Aarhundrede: breff som Sylthe som Haluord Taralsson solde Poell paa Alme.
Sammendrag:
To Lagrettemænd kundgjøre, at Hallvard Thoraldssøn og hans Hustru Thora Jensdatter erkjendte, at de havde oppebaaret 16 Kyrlag af Paal paa Alme, hvorfor denne fik søndre Sulte paa Kvikne i Fron til brugeligt Pant i 2 Aar, og dersom Pengene imidlertid ikke ere betalte, skal han beholde Gaarden mod at give dem, hvad den efter Vurdering befindes mere værd end de laante 16 Kyrlag. [502]

(Barn XII:4092)

Gift med neste ane.

Barn:

Karin Paalsdatter Alme. Levde 1515 på Alme, Sør-Fron (OP). Død omkring 1520 på Alme, Sør-Fron (OP). (Se XII:4092).

XIII:8184 mm mm mm mm mf mm m

Gjertrud Steinarsdatter Bø. Levde 1490. Død omkring 1500.

Gjertrud var datter til Steinar Østensen [Bratt] (~1390 - ~1450) og
Eldrid Eiriksdatter (nevnt 1420-40).

Ifølge Tore H. Vigerust nevnes hun i 1490 og 1491.

Paal og Gjertrud hadde følgende barn (minst):
Ca. 1445: Karin, gift 1. gang med Ivar Gunnarsen Sandbu,
gift 2. gang med Torstein (Toresen?), hun døde ca. 1520 på Sandbu.

Gjertrud nevnes også i 1597, lenge etter at hun var død. Dette i forbindelse med endringene i skiftet fra Steig 01.04.1588 som ble foretatt det året ifølge et diplom datert 25.10.1599.[503]

(Barn XII:4092, Far XIV:16367, Mor XIV:16368)

Gift med forrige ane.

Generasjon XIV

XIV:11265 mf mm ff ff ff ff ff

Örjan Karlsson. Hövedsmann, ridder. Født omkring 1400. Levde 11.08.1471. Død før 1478.

Örjan ble født omkring 1400, levde 11.08.1471 (DN XIV 109), men var død i 1474 i henhold til Helga lekamensgillets i Stockholm gillesbok, som dette år omtaler «fru Margareta relicta Örian Carlsson militis».

Han fikk sønnen Karl i sitt første ekteskap, navnet til hans hustru er ukjent.

Örjan giftet seg annen gang etter 1449 med fru Margit (Margareta) Jönsdatter i hennes andre ekteskap.
Hun var 1. gang gift med væpneren Peder Johansson [Schack av Skylvalla] til Sätuna i Uppland. I morgengave fikk hun Gillsta og Lövdeberg i Hackås av Herr Örjan.

Ifølge Hirtzholms «Vaabenbok» ble Hr. Yrjan Karlsson slått ihjel av svenskene og begravd i Norge.

---

502 Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

503 Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

Fru Margit levde som enke da hun i 1477 solgte gårdene til stesønnen Karl for 50 mark (DN III 917).

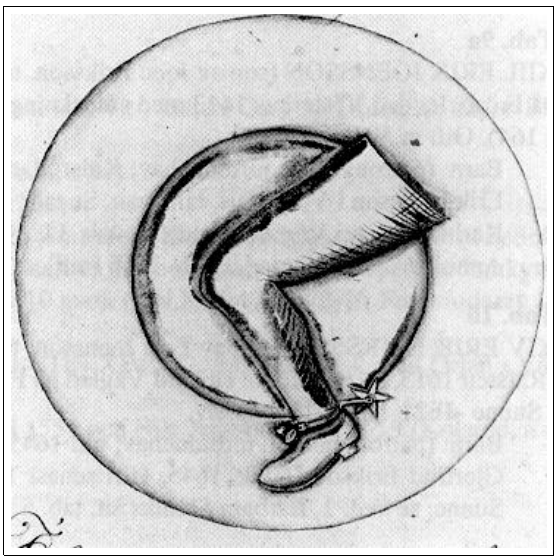

Ridderen Örjan Karlssons stridsskjold som fantes på Hov så sent som i 1685. Etter ett segl fra 1449 en blå(?) (naturfarget) bepansret skanke med sporre vendt mot høyre i ett felt av sølv (?).

Han er kjent 1435 - 1470, kalles beskedlig man i 1438, men «wælbornan man oc höffdhinge i Jæmpthaland» i 1450, høvedsmann over Jämtland og Härjedalen 1449 - 1457. I denne egenskap dømte han i rågang om skogsgrensen mellom Tunvågen og Flatnor ifølge en ny rågang der i 1467.

Ifølge kanselirådet friherre Johan Gabriel Sack var han i henhold til ett originaldokument nevnt som riksråd samtidig med Magnus Bonde Philipsson hos «konung Carolus VIII Knutson» i 1458. Opplysningen om at hr Örjan ble medlem av kong Karls svenske råd gjentas av Kolsrud i 1909 og kan henføres til Stiernman i 1756: «JÖRAN CARLSSON, Riddare, konung Carl Knutssons Råd och Förlåfware på Stockholm år 1457. Omfattende forskning vedrørende Sveriges riksråd har heller ikke kunnet bekrefte dette, selv om dette ikke uteslutter at han har vært riksråd.

I alle fall avanserte Herr Örjan til den svensk-norske høyadelen. Han ble slått til ridder i forbindelse med kroningen 1449 i Trondheims domkirke av kong Karl VIII Knutsson [Bonde]. Herr Örjan var kong Karls hærfører over en hær av jämter ved ett angrep mot Trøndelag i slutten av 1452, der han inntok konge- og biskopsgården i Trondheim. I brist på understøttelse og med underrettelser om at herr Olof Nilsson [Skanke] var på vei med en norsk styrke, dro han seg tilbake med de fanger han hadde tatt over fjellet til Jämtland. I april 1453 førte han ett nytt felttog til Trøndelag, men ble også denne gang fordrevet av herr Olof Nilsson [Skanke]. Örjan ble fra norsk side anklaget for svek.

Det ble strid om den norske tronen mellom kongene Karl VIII Knutsson [Bonde] og Kristian I av Danmark som ble kronet til norsk konge i Trondheim i 1450. Herr Örjan tok parti for Sverige og flyktet til Stockholm der han sammen med to andre ble utsett til slottsloven på Stockholm slott. Ved kong Kristian I:s beleiring av Stockholm midtsommerdagen i 1457 ble herr Örjan og andre av kong Karls tilhengere tatt til fange og mishandlet av danskene. Han ble nevnt i kong Karls første forsvarsskrift datert i Danzig 13.04.1457. Senere, ved en sammensvergelse i 1463, utpekes bl.a. herr Örjan, og han blir satt i fangetornet «Herr Örjan Karlsson, den sköna man, förty ärkebiskopen räddes han».

Hr. Örjan er tilbake i Jämtland i 1469 der han beseglet Michel og Mattis Olafssønners salg av Våle. De benevnes «välborne män herr Jöran Karlsson, riddare, Jens Kalsson og Peder Olofsson, lagman.»

Hans setesgård var Hov, Hackås, hvis ene halvdel han overlot til sin eneste sønn, Karl Örjansson, den 11.08.1470 (DN XIV 109). Ifølge Jöran Persson Skunck i Hov eide han også Billsta og Gillsta i Hackås, samt Vësterhus på Frösöen.[504]

(Barn XIII:5633, Far XV:22529, Mor XV:22530)

Gift

Barn:

Karl Örjansson. Født omkring 1440. Levde 1470 i Hackås (Z). Død før 1485 i Hackås (Z). (Se XIII:5633).

XIV:15873 mm mm mf ff ff ff ff

Torstein Paalsen [List]. Født omkring 1375. Levde 1440.

504 Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne Bind I, 1923, side 165. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 14, 30-31.

Torstein var sønn til Paal (Torsteinsen?) [List] (født <1350) og
en datter til Jon Olavsen Kleppe.

Han var lagrettesmann i Vågå 11.12.1419 [Dato feil i DN] da Gudbrand Birgersen solgte 12 øresbol i gården nordre Farestad på Vin i Ringebo Sogn til Arne Amundsen (DN I 666, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1431):

«Vitnebrev om jordhandel, utst mandag etter nikulasmesse av lagrettemennene Torstein Pålsson, Audun Tormodsson og Torstein Tjostolvsson:

De var samme dag til stede i stevnestua i Holdbø i Sjårdalen (Hiordale) på Vågå da Gudbrand Birgersson vedgikk å ha solgt Arne Amundsson 12 øresbol i nordre Forrestad i Venabygda i Ringebu sogn, med alle tilliggender, og å ha mottatt full betaling.

Beseglet av utst.»

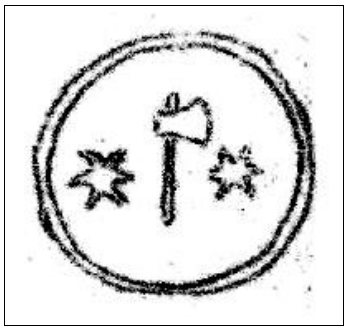

Torstein var lagrettesmann på Kleppe 22.04.1425. Hans segl finnes under brevet som befinner seg i Riksarkivet. det er et ganske enkelt bondesegl (DN IX 240).

09.11.1427 på Bellen i Lesja hjemlet Iver og Sverker Eindridsønner og Guttorm Arnesen til Torstein det deres hustruer hadde arvet etter «Guþorm j Ledale» i Harildstad og Hole i øvre Heidal, (Hole eller Holen?) (DN III 690, «Regesta Norvegica» X, nr. 717):

«Ollum monnum þeim sem þettæ bref sea ædæ høyræ sændæ Andres Jonsson Jwar Endridhasson Berdor Østeinsson logretto men q. g. ok sinæ kunnigt gerande ad mer warom a Bællene er liggir a Læsiom a svnnodaghin nestæ firi Martens messæ a niundæ are ok xxx rikis wars wyrduligs herræ herræ Eiriks mæd guds nadh Noregs kunungs saghom ok hørdom a ad þeir heldo handom saman Jwær Endridæsson ok Swærkwær broðer hans ok Guþormer Arnæsson af einne halfu en af annare Þorstein Palsson mæd þeim skilmala ad firnæmder men friælsade firnæmdom Þorsteine swa myklæ jordh sem þeiræ kuinnor erfde æfter Guþorm j Ledale [Anm: Kan til Nöd læses: Hedale] ok han atte i Haraldstadum ok Hola er liggiæ j øfræ Hedale friælsæ ok heimulæ firi hwariom manne mæd ollum þeim lutum ok lunnandom sem til firnæfndæ jærder hæfuir leghit ad forno ok nyghio vttan gardz ok jnnan til ewerdelighar egho ok alz afrædis. kiændest ok adhernæmder men Jwar ok Swærkuær ok Guþormer ad þeir hafdo op borit af firnæmdom Þorsteine fyrstæ peningh ok sidhasta ok allæ þer j millom sem j þeire kaup kom firi firnæmdæ jærder ok skulde oll æghæ jæm mykit j *jærdaurumum sem j jordenne attu. ok til sannyndæ sættom mer war incigle firi þettæ bref er gort war dæghi ok are sem fir sighir.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om eiendomsovedragelse, utst søndag før mortensmesse av lagrettsmennene Andres Jonsson, Ivar Eindridesson og Bertor Øysteinsson:

Samme dag var de til stede på Belle i Lesja da Ivar Endridesson, hans bror Sverker og Guttorm Arnesson overdro til Torstein Pålsson jorda deres kvinner [koner] hadde arvet etter Guttorm Heidal, dvs. det han eide i Hareldstad og Harlaug i øvre Heidal, med alle tilliggender, og de vedgikk å ha mottatt full betaling, som skulle fordeles i samsvar med deres eierandeler.

Beseglet av utst.»

Orig (perg): På gården Hareldstad i Vågå (1855).»

8. og 16. januar 1429 var han tilkalt som lagrettesmann på Sundbu (DN X 150, «Regesta Norvegica» X, nr. 892 og DN X 151, «Regesta Norvegica» X, nr. 895). 21. januar 1430 var han på Ullinsyn, Vågå prestegård, i samme egenskap (DN IX 251, «Regesta Norvegica» X, nr. 978).

På Ulstad i Lom 03.03.1433 bekreftet Lucie Sigurdsdatter å ha fått betalt for en jordpart som hennes søster «som siglod henar og som Børn Syster haver solt Tosteine» (DN XXI 333):

«Allum Mannum dem som dette brev saa eller høyra sender Silfester Tovalsen og Erich Alvson Guds og sine Hilsen Eder kundgiørende at mit vorum i Aadelstadum eller Aanstad som ligger i Lom i nørdre Luttanum i Gulbrans Dalum Syvende Dagun i Fasto i Fiærde Aar og 40 Rig(e)s okkars Værdelige Herre Her Erich med Guds Naade Norges Konge, varum med dem ia Sag dom han der boende og hørdom Ord og Forlig af eine halve Lusi Siugurdes datter, en af anere eller af det andre Tostein Paalson med dem skilmalle eller skiffte at Lusi fornemte kiendes og fulle Vedgango vetta at hon havde ta fyrsta Penigt og sidneste eller paa vort Maal første og sidste Penge og alle dem imellum som forso meinger eller megen Jord som siglod henar og som Børn Syster haver solt Tosteine fornemdum i Hedale som ligger i Holleida Sok(n) i fornemdum Gulbrans Dalum. skulde da Tosten *efftenemde eige de Jorder Frelser og hiemler f(i)ri henar og hanar Arvinger med lottom og lunadum og allem dem tilleiggum som dertil haver ligget fra forno og Nyio. og til meire visso Sættum med okars Jndseigle frit Dette Brev er giort eller skrevet var Dag og tid og er som forsseigler.»

Sammendrag:
2 menn vitner at Lusi Sigurdsdotter vedgikk å ha fått full betaling av Torstein Pålsson for en jordpart i Heidalen i Holleida sokn i Gudbrandsdalen, som hennes pårørende hadde solgt Torstein.
Kilde:
Avskrift, tilhørte Eirik Kvarberg, Vågå, 1957. Under teksten tilføyd av skriveren: udkoppie(re)t af Skoleholderen i Nordhærets Fierding 1806. O. S. Raastad Skoleholder.

I et diplom, skrevet på Skidaker 10.01.1435 og som ligger på Bjølstad, kunngjør lagrettesmennene Thorald Berdorsen og Haavard Jonsen en erklæring av Lucia Sigurdsdatter om at hennes søster, Siglod, hadde sagt, da Torstein Paalsen ville kjøpe det Baard Trondsen hadde eid i Bjølstad, at «fyrnæmd iord Bølestadh kom ekki til mik», (den hadde hun ikke fått i arv og derfor ikke kunne selge). Videre hadde Lucia sagt at hun hadde holdt Bjølstad utenfor da hun fikk betaling av Torstein (for jord som Siglod hadde solgt, men som Lucia hadde mottatt betaling for) (DN III 728):

«Ollom monnom þæim sæm þettæ bref sia ædær hoyræ sender Toraldær Bærdorsson oc Hafvardær Jonsson loghretomen q. g. oc sinæ kunnikt gørom at mit varom a Skeidhakrum a manædaghen nest eftir trætandædaghen a vi are (oc) xl rikis okkars virdulix herræ herræ Eyrikx med gudz nadh Norex konungs, kendetz Ludhcidh Siugurdzdottor fyrir okkær at hun viste thet fyrir gudhi sat væra at Torstein Palsson vilde køypæ in j Bølæstadh swa mykit som Bardær Trondærsson hafde aat þær in j af Sighlodhe Siugurdzdottor systær minæ. Tha swarade fyrnæmd Sighlodh Torsteini adhærnæmdum at hun matte ekkii þæt gøra, fyrir thæn skuld at thæn fyrnæmd iord Bølestadh kom ekki til mik thet sama fyrnæmdæ Bølæstadh skilde ek oc vndæn tha ek Ludhscidh vp bar peningænæ fyrir thær adrær iærdær som systær min selde fyrir sannindæ skuld settom meer voor inzzighli fyrir þettæ bref eer giort var deghi oc are sæm fyr seghir.»

Sammendrag:
To Lagrettemænd kundgjöre en Erklæring af Lucia Sigurdsdatter om, at hendes Söster Siglöd ikke havde solgt til Thorstein Paalssön nogen Lod i Gaarden Bjölstad
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Bjölstad i Vaage. Levning af 2det Segl.

Eirik Bjørnson kjøpte hele søndre og nordre Bjølstad med Rudi av Pål Hallvardson og Sigrid Eiriksdatter 21.01.1430.

I en lagtingsdom 27.01.1492, i Riksarkivet, er det inntatt to eldre brev, det ene uten dag 1439, skrevet på Vågå (DN XVI 109) som opplyser at Steinar og Amund Østenssønner hadde gitt Torstein Paalsen List 2 kyrleier jord i Kluge, dvs Kruke i Heidal. Det annet, uten dag i 1440, også skrevet i Vågå, opplyser at Finbo Haagensen hadde solgt 4 kyrleier i Kruke til Torstein Paalson List (DN XVI 122).

I et diplom i Riksarkivet datert Vågå 19.03.1439 kunngjør Andres Jonsen Kleppe og Torstein Tjøstolvsen som lagrettesmann i Vågå at Torstein ga sin stessønn, Peder Gudleiksen, farsarv med 45 kyrlag i penger, og resten av pengene for Harildstad, Ellingsbø og Steinfinnsbø i Heidal, som Peders frendekone, Siglod Sigurdsdatter hadde solgt til Torstein Paalsen. Dessuten ga han Peder 4 kyrlag i overgave og med det var de vel forlikte (DN XXIII 92).

Kyrlag var en verdienhet som ble brukt i Norge i gammel tid ved taksering av fast eiendom, innbo osv. Normen var en middels god ku; til denne svarte seks sauer.

På Bjølstad i Heidal finnes et diplom, skrevet på Bottem i Lesja 25.05.1440, hvor 3 lagrettesmenn kunngjør at Eirik Ivarsen solgte til Torstein og Sigurd Jonsen det han eide i Slette og Åseng «og alt annet han eiet i øvre og nedre Heidal» (DN III 759).

Denne handel fikk Torstein imidlertid ikke noe glede av. Han nevnes ikke senere, og må sikkert være avgått ved døden nokså snart efter.

Hvorvidt Steinar og Amund Eysteinsønner [Bratt] på en eller annen måte har vært i slekt med Torstein, savner vi materiale til å si noe om. For Sigurd Jonsens vedkommende er det sannsynlig at det foreligger slektskap. Han synes å ha vært en bror til Andres Jonsen på Kleppe, og døde antagelig noe senere uten livsarvinger.

Det er ingen steder direkte oppgitt hvilken gård Torstein brukte. Det var først hans sønn som fikk Kleppe, hvilket selvsagt ikke forhindrer at Torstein kan ha levd der. Efter at han i 1427 fikk hjemmel på endel av Harildstad og Hole (Holo, Holen) i Heidal, noe har han antagelig eid før, har han trolig bosatt sig der. Harildstad hørte siden i mange år til Listættens gods.

Det er ingen tilfeldighet at Torstein forekommer så mange gange i diplomer, langt flere en vanlig for en bonde. Selv om han ikke hadde noe høyere ombud enn å være lagrettesmann, hvortil det jo ikke krevdes så meget, må han ha vært en aktet og ansatt mann i bygdene. Dertil bidro sikkert ikke lite at han forvaltet sin stesønn Peter Gudleiksen meget betydelige gods – kanskje har han derfor i dennes yngre år levd på Skidaker (Skjåk), før han flyttet til Harildstad (Harildstad, Ellingsbø og Steinfinnsbø hadde han kjøpt av Siglod Sigurdsdatter (Diplom i R.A. tidliere. tilhørt Jon Mælum)).

Men forøvrig kunne man gjerne bruke uttrykket at Torstein levde hele sitt liv i skyggen av sin store morbror, lensmannen Andres Jonsen på Kleppe.

Torstein døde antagelig kort tid etter 1440.[505]

(Barn XIII:7937, Far XV:31745, Mor XV:31746)

Gift med neste ane.

Barn:

Sigurd Torsteinsen [List]. Født omkring 1405. Død omkring 1470. (Se XIII:7937).

XIV:15874 mm mm mf ff ff ff fm

??? Arnesdatter. Levde mellom 1380 og 1405.

Hennes foreldre var en Arne og Arno Haldorsdatter.

Hun var søster til Bjørn Arnesen, gift med Ingrid Nicolasdatter.

Gudleik og datteren til Arno Haldorsdatter hadde sønnen
Ca. 1404: Peder, antagelig gift med en datter til Østen Godensen By, levde i 1482.

Hun var gift 2. gang med Torstein Paalsen [List].

De hadde sønnen
Ca. 1405: Sigurd, som døde ca. 1470.

24.03.1418 falt det en 6-manns dom på Mo i Lom for at arven efter Bjørn Arnesen og hans hustru Ingrid Niculasdatter, som Ivar Olavsen hadde tatt til seg, skulle tilfalle Torstein Paalsen. Begrunnelsen var at Arno Haldorsdatter var nærmere til arv etter sønnebarnet sitt, Bjørn, enn mormoren, hvis navn ikke anføres (DN III 635, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1282):

«Ollum monnum þeim sem þettæ bref sea ædæ hœyræ sændæ Jon Sigordsson Andres Jonsson Þore Sigordasson Gesbrikt Guþormsson Gudbrander Haldorsson Bergswein Audhonasson lograetto men a Lom q. g. ok sinæ kunnigt gerande ad meer warom j stæmnostwnne a Monom er liggir a Lom a þorsdaghin nestæ firi Maria messo j langafasto a niunda are ok xx rikis wars wyrduligs herræ herræ Eirikis med guds naadh Noregs kunungs næmde oos kunungs vmbuz man j dom vm gooz ok arf æftir Byorn Arnæsson ok Jngrido Nichulas dotter eghin kona hans ok baarn þeiræ sem Jwær Olafsson j siter ok Arnno Haldorsdotter bær ad erfwæ æfter firnæmdæm Byorn sonar barn siit. Dœmdom meer þaa samþykkielighæ Þostein Palssyni sem systernnæ egher atter widhir adhernæmdan Byorn hæfdh ok erfdh badhe j lauso ok fasto vttan gardh ok jnnæn. war ok þenne domer dœmder a rættre wapnastemne a Monom sem fir sighir ok eigh kunno meer finnæ annat sannare ad førræ bøør fadher modhernæ taka arf æftir sonar barn siit æder modher modhernnæ ok til sannynda sættom mer war incigle firi þettæ bref er gort war dæghi ok are sem fir sighir.»

Sammendrag.

«Domsbrev utst torsdag før marimesse i langfasten av Jon Sigurdsson, Andres Jonsson, Tore Sigurdsson, Gisbrekt Guttormsson, Gudbrand Halldorsson og Bergsvein Audunsson, lagrettemenn på Lom:

De var samme dag til stede i stevnestua på Moen på Lom da kongens ombudsmann oppnevnte dem til å dømme om gods og arv etter Bjørn Arnesson, Ingrid Nikulasdatter, hans kone, og deres barn – gods som Ivar Olavsson sitter på, og som Arna Halldorsdatter var berettiget til å arve etter nevnte Bjørn, sitt sønnebarn.

Lagrettemennenes samstemmige dom var at Torstein Pålsson, som er gift med [Arnas] søster, skal ha hevd og arv etter Bjørn både i løst og fast.

Dommen ble avsagt på rett våpenstevne på Moen, og utst kunne ikke finne annet for rett enn at farmor skal ta arv etter sitt sønnebarn foran mormor.

Beseglet av utst»

Noen år tidligere, 09.11.1410, gjør abbed Nicolaus av Tuterø (Tautra) og hans konvent Ivar Olavson og hans hustru Ingegerd Nicolausdatter delaktige i deres ordens åndelige goder og, når deres død er meldt, i sjelemesser og bønner som årlig blir holdt i klostret.

Utstedelsesstedet er ikke nevnt, men det har vel vært Tautra. Originaldiplomet innkom til Riksarkivet fra gården Valde i Vågå i 1888, så det er ingen tvil om at det er Gudbrandsdøler det gjelder (DN XIV 28, «Regesta Norvegica» IX, nr. 644):

«Delaktighetsbtrev for ekteparet Ivar Olavsen og Ingegjerd Niculasdatter, utstedt av abbed Niculas og konventet i Tautra kloster.

Som svar på deres fromme bønner og den kjærlighet de har vist Gud og klosteret, gjør abbeden dem delaktige i klosterets gode gjerninger. Når en av makene eller begge er døde, vil klosterbrødrene gi dem absolusjon ved å gjøre dem delaktige i alle årets messer og bønner som de har inkludert dem i.

Beseglet med konventets segl »

På Sveine i Lom kunngjør to menn 01.02.1430 at de der hadde vært vidner til at Ivar Olavsen og Jangard (Ingegerd) Nicolausdatter, hans festekone, avga vidnesbyrd for Bård Håkonsen, at Ivar hadde leid 1 kuleie jord i Holen i Liden i Lom av Bård Eilivsen på Brynhild Ommundsdatters vegne, og betalte landskyld av den (DN VIII

505 Engebret Hougen: «Hr. Oaf Haakonsson til Nesø», NST VI (1937-38), side 186. Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 282-285, 291. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 128.

285, «Regesta Norvegica» X, nr. 992):

«Vitnebrev om vitnesbyrd, utst kyndelsmesseaften av Alv Bjørnsson og Hallvard Nikulasson:

De var samme dag til stede i setstua på Sveine i Lien i Mo sogn på Lom i nordre Gudbrandsdalen da Ivar Olavsson og Ingegjerd Nikulasdatter, hans festekone, håndtokes med Bord Håkonsson og avla vitnesbyrd om 1 kyrleie jord i Holenum i Lien som Ivar leide av Bård Eilivsson med fullt ombud fra Brynhild Ogmundsdatter, og betalte landskyld av for omlag to år siden.

Dette var begge vitnene villig til å bevitne og sverge på for rettferdighets skyld og ikke av avind.

Beseglet av utst. Og medbeseglet av Ivar.»

At det i Vågå og/eller Lom samtidig skulle leve to menn som het Ivar Olavsen, og som begge var gift med en Ingegerd (Jangerd) Nicolausdatter, er lite sannsynlig. Det må være samme folk det dreier sig om – selv om Ingegerd kalles Ivars hustru i 1410 og festekone i 1430. Dette kan nemlig forklares ved at de to menn avga forklaring i 1430 om hva de endel år tidligere hadde vært vidner til. At dette er riktig tydet kan man slutte av at 3 menn 29.12.1434 på Skjåk kunngjorde at de hadde vært på Grimstad på Hofstranden i Lom for 20 år siden (altså omkring 1414) da søsknene Ivar Olavsen, Erling Olavsen, Sunniva Olavsdatter, Gudrid Olavsdatter og Sidsel Olavsdatter skiftet arv (DN II 719):

«Thet se ollom monnom kunnigt ad ek Thoralder Bærdorsson oc Ogmwnd(er) Sigwrdesson oc Silfæster Thoraldsson varom a Grimstodom som liger a Hofstrondene i Nordheradeno a Lom i Gwdbranzdalom vist firir xx arom sam oc høyrdom aa ad thaw syskin Jwer Ollafsson oc Ellinger Ollafsson oc Swnnifwe Ollafsdotter oc Gwdridh Ollafs dotter oc Sidsele Ollafs dotter skipto arff sin a millom bade etter fader oc modor, meder theim skilmale ad fyrnæmder brøder Jwer oc Ællinger skwlde æige kwærnenne oc kwænelægiet til ewørdeleger æigo en fyr næmder syscen Swnniwe oc Gwdrid oc Sidsele skwlde vera jæm goder ih lawsegodzseno som fyr næmder brøder. var thette byte giort meder alles there samthykt, oc til saninde setom mer vor insigle firir thette bref er giort var aa Skidak(r)e a v dagh jolle a vi are oc xl rikis konongh Erikx.»

Sammendrag:

Tre Mænd kundgjöre, at de for 20 Aar siden i Skiftet paa Grimstad i Lom hörte, at Brödrene Ivar og Erling Olafssönner skulde have Kværnen, men deres Söstre Sunniva, Gudrid og Sidsel (Cecilia) være jævngode med dem i det löse Gods.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle.

Det er åpenbart, at det har oppstått strid om arv, og i den anledning er det foretatt forskjellige bevisopptagelser etter arvelaterens død, kanskje lenge etter. Det er da sannsynlig at det er den samme Ivar Olavsen som nevnes i et diplom med uviss datering, 1395/96 – 09.05.1396 ifølge «Regesta Norvegica» – hvor tre lagrettesmenn kunngjør at de var på Sveinegaard, (Sveine i Lom?), som vidner til at Ivar avsto halve gården Holsarf (Hosar) i Nordherred på Lom til sin far, Olav Ivarsen, som denne hadde gitt ham i giftegave (DN V 373, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 465):

«Ollum monnum þeim sem þettæ bref sea ædæ høyræ sændæ Sigorder Alfsson Ogmundr Sigordasson Pal Ændridasson swornir logrættomen a Loom q. g. ok sinæ kunnigt gerande ad meer varom j Sweinagarde er ligir j Lidenne a Loom tysdagin nestæ firi afgiftto þorsdagin a seaundæ are rikis wars wyrduligs herræ herræ Eiriks med gudis naað Noregs kunungs hørdom orð ok sagom handerband þeiræ Olaf Jwarsson af eine halfu en af anare Jwar Olafsson son hans med þeim skilmalæ ad firnæmder Jwær gaf firnæmdom Olafue fæder sinom after halfuan Hoozarf sem han hafde hanom gifuit til giftingar er ligir j Nordherade aa Loom friælsæ ok heimula firi hwariom manne med ollum þeim lutum ok lunnandom sem til firnæmdan Hosarf hæfuir legit ad forno ok nygio wttan gardz ok jnnæn til ewerdeligæ ægo ok alz afredis. ok til sannyndæ sættom meer war jnsigli firi þettæ bref er gort war degi ok are sem fir sigir.»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene vedhænge.

Sammendrag.

«Vitnebrev om gave av jord utst av Sigurd Alvsson, Ogmund Sigurdsson, Pål Eindridesson, svorne lagrettemenn i Lom:

Tirsdag før afgiftutorsdag [Kristi himmelfart] var de på Sveine i Lien i Lom, da Ivar Olavsson med handarband gav sin far, Olav Ivarsson, igjen halve Hosar i Nordherred i Lom som Olav hadde gitt sønnen i giftingsgave.

Beseglet av uts».

Man må gå ut fra at Torstein har vært gift med Bjørn Arnesens søster, som var enke efter Gudleik Pedersen på Skidaker. Ekteskapet må være inngått ca. 1405, hvorved Peder Gudleiksen på Skidaker – Guttorm Endridsen [Bratt]s svigerfar – og Torsteins sønn Sigurd blir halvbrødre på mødrene side.

Bjørn Arnesens hustru, Ingrid Niculls-(Nicolaus-)datter, og Ivar Olavsens hustru, Ingegerd, var søstre.

Det er også mulig at Torstein Paalsen og hans hustru har vært beslektet. Bjørn Arnesen kan ha vært sønn til Arne Olavsen, sønn til den før nevnte Olav Jonsen Kleppe. Riktignok blir da Torstein gift med sin mors søskenbarn, det blir slektskap i 3. og 2. ledd, som dengang ikke ble tillatt uten i særlige tilfelle. Man skal derfor være varsom med å bygge for meget på det.[506]

506 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 282-285. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 129, 136, 166. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

(Barn XIII:7937, Far XV:31747, Mor XV:31748)

Gift 1. gang med **Gudleik Pedersen.** Født omkring 1360. Død omkring 1405.

Gudleik var sønn til Peder Gudleiksen d. e. (~1330 - >1398).

Han er ikke nevnt i noe diplom i sin samtid.

Han må være født ca. 1360 og levde til nær 1404.

Vi vet fra et diplom om Blakar 01.04.1456 at hans sønn Peder og Sigurd (Sjugurd) Torsteinsen var halvbrødre (DN III 835):
«Thes kenest jegh Pedher Gudheleksson sworenn logh retis mann medh tesso mino brefe at jegh hawer ssællt Ændrithi Ærikssøne tøgia koa laigho jerdher j Blikom i øfra Hædal ssom liger a Wagha i nørdhra lutenn Gudbranzdalom medh ollom theim lutom ok lunendom ssom ther tel liger ok leghet hawer fra fonno ok nyo ængo wndan skilldo akero lawsa fore huariom manne wndan mer ok minom ærwengiom wnder før nemden Ændhrith ok hans ærwengia tel æwerdhelighe eigho kennest jegh at jegh hawer opp boret første penneng ok sidhersta ok alla ter j mellom æfter thy ssom i køop wart kom ok megh wel at nogde fore førsada jorth tel mere ssannend ssætte
Ssiwrdher Torstensson brodher minn
sworenn loghretis mann ssom ner war ok a hødhæ thæssa wara gerth ssit jnzighel medh mino fore thetta bref ssom giort war a Loom torsdaghen i paska wiko anno dominj mo cdo lo vj.»
Sammendrag:
Peter Gudleikssön sælger til Endrid Erikssön 2 Koleier i Gaarden Blikar i övre Hedalen i Vaage.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjölstad i Vaage. Seglene vedhænge. b.03 s.610

507

Barn:

Peder Gudleiksen Skidaker. Født omkring 1404 på Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP). Levde 1482. (Se XIV:16331).

Gift 2. gang med forrige ane.

XIV:15981 mm mm mf fm mf mm ff

Baard Amundsen Gløm̊men. Levde mellom 1490 og 1505 på Gløm̊men Søndre, Gløm̊men, Tretten, Øyer (OP).

Baard var sønn til Amund Grimsen Gløm̊men (<1429 - >1468).

05.05.1498 overtok Baard det Bergsvein på Glaumstad eide i Stafsvarpet (DN VIII 441):
«Thet see allom godom monnom kwnnikth som thette breff see æder høre ath wy Kolbiørn Haraldsson korsbroder j Hambre ok soknne presther j Gausdall ok Niels Hakonsson soknneprester j Ringhebo warom aa Glœmene lwgurdaghen epter jnuencionem sancte crvcis anno domini mcdxcviij saghom ok hørdom vppa ath Sigridh Iffuersdotter a Glwmmestade helth i hans hand Bardh Amundsson a Glœmene med them skylmalom ath ford Sigridh stoth thet fulkomlica till ath Berswein a Glwmmestade vntthe Barde ford saa mykith som han atthe j Stafs warpeth med sinom broder samtykth Grymer Gudleiksson ok henne Sigridh ford samtykth ok henner barnne frielsth ok heymalth firir hwariom ok akærelausth med lwthom ok lwndom ok alth thet som till ford varpth ligher ok lygith haffuer fraa forne ok nyæ till ewerdelica æighe ffraa ford Berswein ok hans ærfwingom ok vnder ford Bardh ok hans ærfwingom til ewerdeligho æigo. Thy sæter ford Grymer sith jnsigil med warom firir thette breff som giorth war dagh ok aare som for siger.»
Tillegg: Bagpaa:
Lest paa Tande tingstuffue thend 11 Junij 1612. - Dette breff war wdj rette paa Moug thing paa Tretten dend. 6. Martij 1651. och effterdj jndbemelede fischewarp haffer ligett wnder dj Gløm̊en folch vdj langsomelig hæffd effter breffuidtz liudelsze, følger det dennem till odell, angerløst. Mouritz Jensøn egen handt.
- Været i Rette paa Aasteden ved Stafswarpet i Øyer d. 6 Sept. 1717. Teste H. Jacobsen Schmidt. m. m.
- Været i Rette paa Aastæden Stav i Sagen Erland Erichsen contra Friderich Samuelsen 25 Sep: 1785 - teste - Lahn. Constit: eedsv: Fuldmægtig.
Sammendrag:
Sognepresterne i Gausdal og Ringebo kundgjöre, at Sigrid Ivarsdatter paa Glaumstad erkjendte, at (hendes Mand?) Bergsvein paa Glaumstad med Samtykke af hende og sin Broder Grim Gudleikssön overlod Baard Amundssön, hvad han eiede i Stafsvarpet. [508]

(Barn XIII:7991, Far XV:31961)

Gift

507 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 136, 166. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

508 Tore H Vigerust: «Gløm̊men-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

Barn:

Finn Baardsen Glømmen. Levde 1528 på Glømmen Søndre, Glømmen, Tretten, Øyer (OP). (Se XIII:7991).

XIV:16329 mm mm mm mm ff mf ff

Endrid Eiriksen Bjølstad [Bratt]. Født omkring 1400. Død omkring 1460.

Endrid var sønn til Eirik Bjørnsen Taulstad/Bjølstad (~1375 - <1441).

Navnet Bratt forekommer gjennom hele middelalderen og fram til i dag i hele Norden. Navnet betyr en brå, steil person, med andre ord et personkarakteriserende navn som sikket har oppstått mange steder til ulike tider uavhengig av hverandre.

Han overtok Bjølstad sist i 1430-årene.

På Vågå 17.01.1441 kunngjorde presten Paal Eiriksen og Amund Niculassen som lagrettesmenn at Sjugurd Jonsen Strak solgte 2 kyrleier i Blikar til Endrid Eiriksen (DN III 762):

«Ollom monnom thetta bref sea ædder høra sender Paal Ericsson prester aa Vagha oc Amunder Niclasson svoren lagrettoman ther samastad q. g. oc sina. kunnukt gørande at mith varom j hia oc saghom aa at Siwordher Joonsson hølt j handh Endridh Ericsson oc kendes oc fulla vidergango veete at han hafde selt førnemdom Endrid ij koolegho jordhar i Blikum som ligger j Hedale j Holledis þing aa j nørdra lutenom j Gulbrandzdalum frelsa oc hemolla firi huarium manne medh allum þeem lutum oc lunnandom som tel þerra fornemda jordh ligger oc lighet hauer fra forno oc nyio vttan gardz oc innan fra seer oc sinom æruingium oc vnder førnemdan Endridh oc hans æruingia tel æuerdelegha ægho oc alz afredes. jtem kendes oc adher nemder Siwordher j sama handarbande at han hafdhe tha opboreth fyrsta peningh oc systa oc alla theer jmellom æfter þy som j koop þerra kom firi førnemda ij koolegha jordhar j Blikum oc tel sanninde herom setium mith okkor insigle firi þetta bref som giort var arom æfter gudz byrdh mo. cdo. xlo. primo die sancti Antonij.»

Sammendrag:

To Mænd kundgjöre, at Sigurd Jonssön solgte til Eindrid Eirikssön 2 Koleier i Gaarden Blikar i Hedalen i Vaage.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Bjölstad i Vaage. Seglene vedhænge.

Dette var halve Blikar, resten, to kyrleier, solgte Peder Gudleiksen på Skidaker til Endrid 01.04.1456. Peder var svigerfar til Endrids sønn, Guttorm. Sigurd Torsteinsen [List] satt sitt segl under diplomet (DN III 835):

«Thes kenest jegh Pedher Gudheleksson sworenn logh retis mann medh tesso mino brefe at jegh hawer ssællt Ændrithi Ærikssøne tøgia koa laigho jerdher j Blikom i øfra Hædal ssom liger a Wagha i nørdhra lutenn Gudbranzdalom medh ollom theim lutom ok lunendom ssom ther tel liger ok leghet hawer fra fonno ok nyo ængo wndan skilldo akero lawsa fore huariom manne wndan mer ok minom ærwengiom wnder før nemden Ændhrith ok hans ærwengia tel æwerdhelighe eigho kennest jegh at jegh hawer opp boret første penneng ok sidhersta ok alla ter j mellom æfter thy ssom i køop wart kom ok megh wel at nogde fore førsada jorth tel mere ssannend ssætte

Ssiwrdher Torstensson brodher minn

sworenn loghretis mann ssom ner war ok a hødhæ thæssa wara gerth ssit jnzighel medh mino fore thetta bref ssom giort war a Loom torsdaghen i paska wiko anno dominj mo cdo lo vj.»

Sammendrag:

Peter Gudleikssön sælger til Endrid Erikssön 2 Koleier i Gaarden Blikar i övre Hedalen i Vaage.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjölstad i Vaage. Seglene vedhænge. b.03 s.610

Blikar – ikke å forveksle med Blakar i Lom – var nok del av det gods Baard Trondsen eide, og sønnen Tord i 1429 ga til Jon Olavsen, antagelig han som levde på store Ramstad i Skjåk. Men det er ikke klart om Sigurd Jonsen var sønn til Jon Olavsen, for Sigurd ser heller ut til å ha vært sønn til en Jon Guttormsen.

At Peder Gudleiksen eide halve Blikar, må innebære at Lucia Sigurdsdatter har arvet etter Tord Baardsen. de var tremeninger. Selvfølgelig må mange ha fått arv etter ham, men Blikar har kommet på hennes lott. Og da hun så døde, kom denne jorda til Peder Gudleiksen. Her er arvegangen klar. Diplomet er skrevet på Bjølstad 27.07.1449 og sier at Eirik Sigurdsen og hans hustru Rannveid Eilivsdatter med godkjennelse fra datteren Sigrid Eiriksdatter (enke etter Paal Hallvardsen Skåden) avsto til Eindrid Eiriksen 6 kyrleier i nordre Bjølstad.

Da Eirik Bjørnsen i 1430 hadde kjøpt hele søndre og nordre Bjølstad og Rudi, må dette være en odelsavskrivelse (DN III 807):

«Allom monnom thetta bref sea ædder høira sender syra Paal Ericsson sokna prester aa Vagha Sueen Haroksson Thore Thoresson Paal Thorbiærnsson Baardher Baardhasson oc Jønis Amunda son lagrettomen ther sama stadh q. g. oc sina kunnukt gørande at arom æftir gudz byrdh mo cdo xlo nono oc sunno daghen nest æftir Jacops vaku varum mith j nørsta gardhenom j Biostadhom j Hedale oc mangom godhom monnum hiauarandom oc saghom at Eric Siwordha son oc Rannogh Elefs dottor eghen kona hans høllo j handh Endridh Erics son med jaordhe Sigridho dottor therra oc frelsadho førnemdom Endridh vj kualegho jordhar i nørsta gardhenom j førnemdom Biolstadhom som ligger j øfra Hedale j Holleda thingha j nørdhra lutenom j Gulbrandzdalum frelsa oc hemolla firi huarium manne med allom lutum oc lunnandom som tel therra førnemda jordh ligger oc leghet hauer fra forno oc nyio vttan gardz oc innan fra theem oc therra æruingium oc vnder ader nemdan Endridh oc hans æruingia tel euerdhelegha egho oc alz afredis.

jtem kendes oc fornemdh hion Eric oc Rannogh at thou hafdho tha tel nøghis sva manga peninga som optnemder Endridhe theem louat hafdhe firi førsagdha jordh j Biolstadom oc til sanninde herom setium mith okkor insigle firj thetta bref som giort var are oc tima som firj segher.»
Sammendrag:
Sex Mænd kundgjöre, at Eirik Sigurdssön og Ranveig Eilifsdatter afstode til Endrid Eirikssön 6 Koleier i Gaarden nordre Bjölstad i Hedalen.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Bjölstad i Vaage. 5 Segl vedhænge.

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:
«Eindrid Eiriksson har (høgst truleg) vore etterfølgjaren til Eirik Bjørnsson på Bjølstad.

Blikar må vera ein gammal gard frå før den store manndauden og må ha lege mellom Bjølstad og Prestgarden. Namnet har overlevt gjennom tida seinare som Blekan/Bleka og vart teke opp att som namn på ein liten gard som vart delt frå Bjølstad i ny tid. (Engebret Hougen har brukt namnet Blakar, dette er ikkje rett og gjev grunnlag for samanblanding med garden Blakar i Lom.) Eg forstår diplomet av 1430 (DN X151) slik at Eirik Bjørnsson da også kjøpte nørdre garden i Bjølstad; det var derfor truleg odelsretten til nørdre garden, eller ein del av han, Eindrid Eiriksson kjøpte i 1456. Det kan vel også tenkjast at det var eit tredje bruk av Bjølstad han kjøpte, men da må dei ha vore nemnde søre, nørdre og nørdste; det er mogleg men såpass uvanleg at det er lite truleg.

Dei som har skrive om emnet tidlegare, utanom Ivar Kleiven, har utan vidare drøfting gått ut frå at Eindrid Eiriksson har vore son til Eirik Bjørnsson. Det er ingen stad klårt sagt og andre løysingar er godt moglege ut frå kjeldematerialet. Det er vel heller ingen stad i dei tilgjengelege kjeldene klart sagt at han åtte noko av den jorda Eirik Bjørnsson kjøpte, eller at han budde på Bjølstad, men jordhandlane som er nemnde ovanfor, knyter han til garden; både Bleka og Bjølstad har seinare vore i eiga til Bjølstadmennene eller ervingane deira. Kombinasjonen av paronymikon og tilknytning til Bjølstad, m.a. ved at dei tre diploma der han sikkert er nemnt låg på Bjølstad, talar for "normalløysinga" at han var sonen til Eirik Bjørnsson og budde på Bjølstad, men det er som sagt ikkje sikkert ut frå kjeldene. Eirik er eit så vidt vanleg namn at Eindrid kan ha vore Eiriksson sjølv om han var ein slektning i ei sidegrein med arverett, t.d. systerson av Eirik Bjørnsson. Kjeldene er heller ikkje til hinder for at han kan ha vore svigerson til Eirik Bjørnsson, for vi kjenner ikkje farsnamnet til Ingeborg, som var mor til Guttorm Eindridsson, og dermed høgst truleg var kona til Eindrid; sjå nedanfor om henne. Da måtte i tilfelle mor hennar, Borgilla Fridiksdotter, ha vore gift med Eirik Bjørnsson. Dette kunne vera ei forklaring på at Bjølstadslekta, som nemnt ovanfor, med ein gong synest å ha høyrt til det øvste sosiale sjiktet blant jordeigarane i området. Borgilla Fridiksdotter var som kjent syskenbarn til hustru Ingeborg som var gift med gamle Alv på Stamstad, og var oppfostra hjå henne. Det kunne også gjeva rom for ei forklaring på den folketradisjonen som er referert etter Ivar Klaiven ovanfor, om ein adelsmann frå Bergen som kom til Bjølstad og gifta seg med ei gardjente. Det kunne kanskje også vera ei forklaring på kvar adelskap og Brattnamnet kunne koma frå, og kanskje også slektskapen med magister Torbjørn Olavsson Bratt, som kan ha slekta frå Bergen. Det må likevel understrekast at det hittil ikkje er funne noko skriftleg kjeldemateriale som kunne støtte dette. Når ein så vidt framståande mann som Eindrid Eiriksson må ha vore, ikkje er nemnt nokon gong i det rikhaldige diplomaterialet i Gudbrandsdalen anna enn i dei tre heimelsdokumenta som låg i Bjølstad-arkivet, kunne det også tala for at han har butt annan stad, i eit område der færre diplom er teke vare på. Men det kan sjølsagt også vera slik som Tore Hermundsson Vigerust har nemnt, at han har vore så «bratt» at han har vore funne uskikka som lagrettemann.

Ut frå det spinkle kjeldematerialet vi faktisk har, finn eg det mest truleg at Eindrid Eiriksson har butt på og brukt Bjølstad, men eg finn både det og opphavet noko usikkert. Andre løysingar enn dette som tidligare forfattarar har rekna med, er godt moglege ut frå kjeldematerialet. Når han i 1441 kjøpte jord utan medvirkning frå nokor verje, må han ha vore fullmyndig og dermed fødd seinast 1421, men nokså sikkert noko før. Han er namnd siste gong i 1456 og må ha døydd etter det.»[509]

(Barn XIII:8165, Far XV:32657)

Gift omkring 1436 med neste ane.

Barn:

Guttorm Endridsen Bjølstad [Bratt]. Født omkring 1435. Død omkring 1530. (Se XIII:8165).
Britt Endridsdatter. Født omkring 1460. Død omkring 1490.

De er trolig at Britt var datter til
Endrid Eiriksen Bjølstad [Bratt] (~1400 - ~1460) og
Ingebjørg (født ~1410), datter til Borgylla Fredriksdatter.

Hun var gift med Jon Andersen Kleppe, sønn til Anders Sigurdsen [List] og bror til Arne, far til Anders Arnesen Berge.

Britt nevnes bare en gang som gift med Jon og mor til Knut Jonsen i et diplom skrevet på Bjølstad

509 Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47, 61, 77, 79-80. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 45-47, 61. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 109-111,

11.03.1543 (DN X 717):
«Thedt bekiendis ieg Joenn Andersoenn med thetthe mytt offne breff atth ieg haffwer gyffwed mynn szønn Knudt Joenszonn eynn mynn gaard som heyther Moo och lygger y Woge presthegield med ollom lwtom och lunnenom szom tiil thenn jord lygger och legiidth haffwer y ffra forno och nye wthen gaards och ynnen ynthed wndertagendis y ffraa meg och andre myne arffwinge och wnder ffornemffdhe Knudt och hans arffwinge tiil ewerdel(i)g eygen ffry och ffrels och aakierelous ffor hueriom manne ffor naagre penninge szom hanom tiilsthod effther hans kiere modher Birgitthe Endreds dotther gud hennis siel naadhe. Tiil ytthermere sannyng och bewisning her om att same gaffwe wbrythelig holdis skal haffwer ieg tiilbedett erlige och welfforstandige mend szom er Østhen Brath och Alff Olafson ath hengie teris ynsygle med myth nedhen for thetthe myth offne breff szom skreffwed wor paa Biølstad y Hedal kiere søndag anno dominj m d xliij»
Tillegg: Bagpaa, meget yngre: Joen Moe
Sammendrag:
Jon Anderssön erkjender, at han har givet sin Gaard Mo i Vaage Prestegjeld til sin Sön Knut Jonssön for nogle ham tilkommende Penge efter hans Moder Birgitte Endridsdatter.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Alle Segl afklippede.

Ivar Kleiven har i sin korte gjennomdgang av List-ætta på Kleppe nevnt at
«Han Jo [Kleppe] va tvo Gongo gjift, fyste Kjeringje heitte Brit (Berget) Endresdotter og de er mykjy trule, at ho va syster hans Gottorm Endresson Bratt på Bjølsta».

Fra Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II (1968), side 80-81:
«Brit Eindridsdotter Bjølstad (Bratt), f. ikring 1450, som elles ser ut til å vera i tidlegaste laget. Det er mogleg ho er fødd noko seinare, pålag 1460, men ho kan óg ha vorte seint gift. Er ho fødd sist i 1450-årom, kan det vera tvil om Ingeborg var mor hennar. På den andre sida er det ikkje gjete at Eindrid skulle ha vore gift to gonger. Brit vart gift ikring 1480 med Jon Andersson (List) på Kleppe. I den tida var det ein gard. Brit døydde etter eit stutt ekteskap, føre 1490?, og Jon gifta seg oppatt med ei som heitte Aagot. Han var son åt Anders Sjugurdsson (List) på Kleppe. Jon hadde ein son i kvart gifte, Knut Kleppe, og Anders Bjørnstad. Eg skal gjera merksam på at det ingen stad står at Brit Eindridsdotter var dotter åt Eindrid Eiriksson, men det er snautt tvil at det er rett, slik som Ivar Kleiven har sagt. Ho er berre nemnt ein gong, og det lenge etter ho gjekk bort. 11. mars 1543 på Bjølstad, vedgår Jon Andersson at han har gjeve sonen sin, Knut Jonsson garden Mo på Vågå for nokre pengar han hadde til gode etter si avlidne mor Bigitte Eindridsdotter. På dette sette Øystein Bratt og Alv Olavsson segla sine. Bakpå er det skrive med ei mykje yngre hand: Jon Mo. Dette at diplomet er skrive på Bjølstad og at det står at Jon vedgår (erkjenner), likeeins at Øystein Bratt er vitne, syner klårt at han som morbrorson åt guten har teke seg av spørsmålet om morsarven, særleg når ein tek omsyn til dei særlege hugdrag i List-ætta i gamal tid. "Mennene på Kleppe møter jevnlig på tinget tiltalt både for selvtekt og drap, men Bjølstadmannen sitter i lagretten og dømmer! Så reint gale var det no ikkje, men dei var stridbare og pengekjære i List-ætta, og mang ein gong hardvorne.»

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:
«Brit Eindridsdotter som gifta seg til Kleppe, har vore nemnt som syster til Guttorm Eindridsson. Ivar Kleiven har i sin stutte gjennomgang av List-ætta på Kleppe nemnt at "Han Jo [Kleppe] va tvo Gongo gjift, fyste Kjeringje heitte Brit (Berget) Endresdotter og de er mykjy trule, at ho va syster hans Gottorm Endresson Bratt på Bjølsta". Kva Ivar Kleiven bygde dette på, går ikkje klårt fram, men det kan vera mogleg at han i tillegg til dei skriftlege kjeldene han har hatt, også kan ha bygt på munnleg tradisjon. Slik tradisjon er usikker, men kan ha ei kjerne av sanning. Engbret Hougen drøfter dette grundigare og kjem til same resultat. Eg har ikkje nemnande å leggje til drøftinga hans. Brit Eindridsdotter er nemnt berre ein gong, og da ei god tid etter at ho var død. I eit brev sett opp på Bjølstad 11.03.1543 vart det kunngjort: "Thedt bekiendis ieg Joenn Andersoenn med thetthe mytt offne breff atth ieg haffwer gyffwed mynn szønn Knudt Joenszonn eynn mynn gaard som heyther Moo och lygger y Woge presthegield --- ffor naagre penninge szom hanom tiilsthod effther hans kiere modher Birgitthe Endreds dotther" (DN X 717). Eystein Bratt og Alv Olavsson var vitne. Engebret Hougen tolkar dette slik at Eystein Bratt har vore med for å sikre interessene til sonen til farsystera si; formuleringane i brevet kan kanskje også tolkas slik at det var etter påtrykk at Jon Andersson gav Mo til sonen av fyrste ekteskap. Eg tykkjer det er ei rimeleg tolking at dette fortel om slektskap. Det er ellers vanskeleg å sjå kvifor brevet ikkje er skrive på Kleppe, og Bjølstadfolket hadde sjølvsagt motiv for å sikre interessene til Knut Jonsson, som var av deira folk, overfor halvsysken i andre ekteskapet til Jon Andersson. Å ta med slektningar til sonen som vitne ville vera ein normal framgangsmåte også for Jon Andersson for å sikre seg mot framtidige tvistar; ein treng ikkje forutsetja eit særlig grisk sinnelag hjå Kleppefolket som grunnlag for denne framgangsmåten, slik Hougen, med støtte av Yngvar Hauge tidlegare, har gjort. Ein skal her også leggje merke til at Kleppemennene Jon Andersson og Anders Arnesson var på Bjølstad da dei skifta jorda si i 1518 (DN VIII 495), med både Guttorm Eindridsson og sonen Eystein Guttormsson som vitne, saman med Per Arnesson og Arne Vigleiksson (på Serle). Det kunne også i dette tilfellet synast naturleg for Jon Andersson å ha med slektningana til sonen frå fyrste ekteskap som medunderskrivarar for å sikre seg mot seinare ivistar.

Eg meiner óg at namn og stand kan tala for at Brit var frå Bjølstad. Eindrid er eit sjeldan namn og det kan ikkje ha vore mange Brit Eindridsdotter som kunne vera aktuelle, særleg ikkje for giftarmål innan den høgare jordeigarklassen som folket på både Bjølstad og Kleppe tilhøyrde.

Engebret Hougen har nemnt at Brit i tilfelle kanskje kan ha hatt ei anna mor enn Ingeborg, men at ingenting om det er kjent. Så skrint som kjeldegrunnlaget er, kan Eindrid Eiriksson godt ha vore gift meir enn ein gong utan at opplysningar om det har overlevt til våre dagar, slik at Ingeborg ikkje var mor til Brit, men aldersmessig skulle det ikkje vera noko til hinder for at Brit var heilsyster til Guttorm. Den kjende sonen til Brit Eindridsdotter på Kleppe lyt vera fødd på 1480-talet og ut frå den sannsynlege alderen til Ingeborg som eg har drøfta ovanfor, er det godt mogleg at Brit kan vara fødd så seint som 1460 som dottar hennar. Ho må vera avliden seinast omlag 1490.»[510]

XIV:16330 mm mm mm mm ff mf fm

Ingebjørg ???. Født omkring 1410. Levde 1487.

Eindrid og Ingebjørg hadde følgende barn (minst):
Ca. 1437: Guttorm, gift med Cecilie Pedersdatter Skjåk
Ca. 1440: Britt, gift med Jon Andersen Kleppe.

Hennes slekt beskrives i «Gryttingdiplomet»

Sygard Grytting har truleg tilhørt same slekt sidan 1300-talet.

Hennes far er ukjent, moren het Borgylla Fredriksdatter og var fra Lom, men gift til Trøndelag. Borgylla og hennes mann døde tidlig, og Ingeborg ble oppfostret hos en søster til moren i Lom. Med Ingeborg kom flere gårder i Nord-Gudbrandsdal over til Bratt-ætta.

Engebret Hougen skriver i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II, side 171:
«Vi skal og ha i minnet det som ovanfor er fortalt om Ingeborg Erlingsdotter, som var gift med Eindrid Eiriksson på Bjølstad. Ho var dotter åt Erling Eysteinsson (Bratt) på Mytting og Borgylla Fredriksdotter, som var dotter åt ein Fredrik og Ragnhild Olavsdotter, som var gift 2. g. med Sjugurd Eiriksson. Ingebjørg hadde ei syster Sigrid og ein bror Arne Erlingsson. Borghild hadde ei syster som var mor åt Håkon Olavsson, og Ragnhild hadde arva ein bror Jon Olavsson. Videre veit vi at Ragnhild har åtta Arngard på Dovre, som ho selde åt presten, det var 6 kyrleier, som så i 1500 ved makeskifte kom til Guttorm Bratt».
Dette er korrekt når det gjelder morslinjen, noe som fremgår av Gryttingdiplomet som er gjengitt nedenfor. Men jeg kan ikke se at det er dokumentert at hennes far, Erling, skulle være identisk med Erling Eysteinsson (Bratt?) på Mytting. Vi skal ikke glemme at Engebret Hougen har antatt at «Bratt» var et slektsnavn, mens faktum er at navnet «Bratt» forekommer gjennom hele middelalderen og fram til i dag i hele Norden. Navnet betyr en brå, steil person, med andre ord et personkarakteriserende navn som sikket har oppstått mange steder til ulike tider uavhengig av hverandre!

Engebret Hougen må ha lagt til grunn et diplom datert 06.02.1487 hvor lagmannen i Oppand dømte 2½ kyrleier i Svadegård på Dovre til Ingebjørg og Sigrid Erlingsdøtre som deres mormor, Ragnhild, hadde gitt dem. Diplomet er skrevet på Vågå (DN III 958):
«Thet kiennis iak Biørn Haluordsson lagman i Wplandum medh thetta mith opna breff ath iak war a Wagha a retthe stemne stwffwo tysdagen nesth efther kyndelsmesse anno domini mcdlxxxvii kom tha wpa stemne fore mek o[k mangom] godom mannom Jngeborgh [Elinghz] dotther ok [Sigri]th [Elinghz] dotther ok tede the ther breff saa lwdande ath Randit theres modher modher haffde giffwidh ford systher #iij kolegho iorder i Swade gardh som lygher i Taldherass a Doffwere fore [theres] tieniste, ok nw ær ford iorde partth ..... kedh,.. saker thes ath thet maa... wara ologlika gaffwer ath giffwidh warder i tieniste l[øn] thy sagde iak fore .... at Jngeborgh ok Sigrit ... heffdena ath the thet fræ[lsli]ke ath føllie swa lenge ath thet wardher thom fran wonet meth laghom. til saninde her om hengher iak mith insiglæ fore thetta breff giordh degy ok are som fore sægher.»
Sammendrag:
Björn Halvardsson, Lagmand paa Opland, tildommer Ingeborg og Sigrid Erlingsdottre 2½ Koleier i Svadegaard i Taldreaas paa Dovre, som deres Mormoder Ragndid (Olafsdatter) havde givet dem, indtil den bliver dem lovlig fradomt.
Kilde:
Efter Orig. p. Papir paa Gaarden Valberg i Vaage. Levning af Seglet.

Jakup Skjedsvoll påviser i artikkelen «Den eldre Bjølstadslekta» at dette ikke kan være den Ingebjørg som var gift med Endrid!

I 1343 møtes noen av landets mektigste menn i «suemfstofuonne j Grytingh a Frone sydra gardenom» (dvs. svevnstua på Sygard Grytting på Fron). Det gjelder deling av en stor arv, der barnebarnet til kong Håkon V Magnusson, baron Sigurd Haftorson fra Sudrheim, er den ene arveparten (DN I 284).
I rettsdokument fra 1534 ser en eksempel på den 1000-årige særnorske odelsloven. Gården kommer da over på

[510] Ivar Kleven: «I gamle Daagaa», 3. opplag (1944/1977, side 366. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 80-81. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 118-119,

inngifte ektefelles familie. Men i en vidløftig ankesak til en høyere rett på Hamar vinner slekta tilbake «det faste gods», som etter norsk lov ikke skal komme i «utarv», mens ektefelles familie får beholde ”løsepenge” (løsøre). For å finne rettmessige eiere føres slekta tilbake til 1300-talet.

Grenda Ryssland med Grytting er blant de tidlige jordbruksbosetingene i Gudbrandsdalen med rike oldtidsfunn, 12-14 gravhauger og en steinring fra hedensk kult.

Gården ligger på en platå midt i dalsiden i en lun sydvendt helning. Her ga naturgrunnlaget sikre vilkår for korndyrking og kort inneforingsperiode for husdyr. Samtidig bød Gudbrandsdalslågen på gode fiskeplasser og fjellet på vilt.

Sør-Fron var, med sitt sterke jordbruk og sentrale plassering i dalen, et maktsenter for Gudbrandsdalen gjennom minst tusen år; de første århundredene av vår tidsregning i Rysslandsgrenda med Grytting, fra 600 til 1021 er Gudbrands-ætta på Hundorp dalens herse. Etter møte mellom Hellig-Olav og Dale-Gudbrand på Hundorp, som ble skildret av Snorre Sturlason, ble maktsentret flyttet opp til gården Steig, som blir kongsgård med veitslehall og kapell.

Navnet Fron signaliserer ifølge Oluf Rygg «en frugtbar og smuk, lystig Egn, et feedt Land, da fraudig, i det Norske Sprog, bemærker feed, frugtbar og Frau det samme som Giødning, Giødske, Møg».

Grytting er ifølge Oluf Rygh dannet av gammelnorske «grjot» som betyr stein og en avledningsendelse. Endelsen kan være -vin, som betyr eng, slette. Altså stein-slette. Vin-navnene regnes å være fra folkevandringstida 200-400 e. Kr. Grytting er det eldste navnet i grenda Ryssland som har et særdeles rikt oldtidsfunn frå 300 e. Kr.

I tidlig mellomalder er Grytting to gårdar; Sygard og Nordgard. Sygard betyr altså søndre gården og opptrer skriftlig i 1343 slik; «grytingh a frone sydra gardenom». I muntleg tale ble mest bare Grytting brukt.

Den doble konsonanten (tt) dukker opp skriftlig på 1500-tallet og er nok en dansk påvirkning.

«Gryttingdiplomet» ble funnet av professor Gerhard Schøning i 1775 på en av Gryttinggårdene. Han tok et referat av dette på Grytting, Ifølge Stig Grytting (muntlig opplysning til Jakup Skjedsvoll i 2007) har det senere kommet bort etter at det ble solgt til en oppkjøper i 1890-årene. Vi har derfor bare den meget utførlige avskriften han tok, og hvor han nok har fått med seg det vesentligste av inneholdet.

Utskriftene er trykt i Gerhard Schønings «Reise giennom en Deel af Norge», bind 3 «Reise gjennom Gudbrandsdalen» 1775. Schøning refererer:

«At forbemeldte gaard Gryting, beliggende strax vesten for Rolstad, har fordum været af Anseelse, og et adeligt Gods, som tildeels har tilhørt den foromtalte Familie Brat, paa Bjølstad, i Hedalen, kan blandt andet sees af 4re gamle Pergaments Breve, som jeg paa bemeldte Grytinge fik Leilighed til at see og extrahere. Det eene, som er meget vidtløftigt, og et Slags Tings-Vidne samt en Dom tilliige om bemeldte Gods, er det vigtigste, og af følgende Indhold, dat. Aº 1533:»

«Mons. Biscop i Hammer, og Capitlet, Dyre Sewoldson Lagmand ij Oplanden, Mons Trwelson, Hans Krwge oc Olaf Trwelson, Wepnere, Eric Bagge med fleere, Lagrettes-Mænd paa Hedemarken, vare samlede paa Raadstuwom i Hammer, da der for dem mødte Østen Brat og Sefren Stamstad paa Loom, paa sin Hustrues Ingelef Biørne Dottr (synes at have været en Brat) samt hendes Brødres Vegne, Alf og Knut, hvilke tiltalede Oudolf Jonson og Engilbregt Hielle (Hielle i Dofre Sogn), paa egne, samt Jens Ifwerson, paa hans Hustrue Ragnilde Endrids Dotter samt Broders Trond Tynelfs Vegne, om Jordegods, efter gamle Alf Stamstada og hans qvinne Hustru Ingeborg biernedotter (hvilke da have været af Adel, da hun faaer Titel af Hustrue, og mueligt af Familien paa Blakar paa Loom).

Bemeldte Jordegods var Hielle-gaardene wiid Dofræ, item Bøiegaarden (paa Loom), Sødre Gaarden i Grytinge, Kraagestade wiid Trondhem, med fleere, som de, i lang Tiid, vare fratrængde. Her blev afsagt for Ret, at alt Gods, efter bemeldte Alf Stamstada skulde viige til Erich Degens Egtebarn, hvoraf forbenævnte Sefrens Hustru var kommen: thy Erich var Alfs skyltegin frilleson, som hans eget Brev derom vidnede. Desuden havde Hustru Swniue, Hustrue Ingeborgs Moder, en Broder ved Navn Anfin, som dødde uden Børn, samt en anden, heed Fridric, som havde en Dotter, ved Navn Borgylla, men denne igjen en Dotter, ved Navn Ingeborgh, som var Gwttorm Brattes Moder.

Bemeldte Anfins og Fridrics søster Swniue blev gift til Trondhem, og havde en Dotter, ved Navn Ingeborgh, som Alf Stamstada fik, og da var Borgylla Fredrics Dotter endnu liten. Hende tog da hendes Frenke [kvinnelig slektning] Hustru Ingeborgh til sig, med alt hvad hun eiede, som hverken Borgylla eller hendes Arvinger kunde siden faae tilbage. Gamle Alfr og Hustru Ingeborghs Søn heed Bierne, dennes Hustru Gudriit. Siden dødde gamle Alf, dernæst Bierne, saa Hustru Ingeborgh, og derefter tog Gudriit al Arven til sig, paa sine Barns Vegne. Barnet dødde, Gudriit beholdt alt.

Paa denne post dømtes, at Gudriit vel havde Ret til at beholde alle løse Penge, men ei det faste Gods, efter Norske Lov, som befaller, at fast Gods ei maae falde i Ut-Arv. Af denne Post reiste sig den Trætte, som nu var for Retten: thi Gudriit skiftede Godset mellem sine Frender, Jon Audulfson, hendes Farbroder, og sin Søster, Engelbrith Hielles Moder. Blev nu derfor avsagt, at alt Gods, efter Hustru Ingeborgh og hendes Morbroder Frederic, da ingen nærmere er til, skulde viige tilbage til den rette qvist och Ættebolk igjen, nemlig til Østen Bratt og hans Slægt, efter tuenne Breve, udgivne af 24 de ældste Mænd i Gudbrandsdalen. Og liigeledes blev nu den heele Sags Slutning og den endelige Dom deri, at det omtrættede Gods skulde tilfalde bemeldte Østen, samt Sefren, hans Hustru og hendes Brødre.»

Kommentar til diplomet av professor Gerhard Schøning:

«Man seer heraf, at denne Sag maae have været af Betydenhed, og derom i Forveien taget 24 Mænds Vidne. Saadant Vidne er ogsaa taget af Lagrettet i Loom, Aº 1529, hvori vidnes at i Looms Prestegaard, blev Lagrettet tilspurgt, af Hr. Moens, byskop ij Hammer, hvem de mente at være rette Arving og Odelsmand til Hielle og Hiells-Godz, Bøye og Gryttingen, enten de swnnen-fiels, som thet nu have, eller de norden-fiels, brødhrene baadhe,

Anders og Jon Arnesyner, som nu her paa søkie.

Herpaa erklærede Lagrettet, at det hverken tilkom dem søndenfields eller dem nordenfiælds, som nu paa 2 Aar siden havde begyndt at tale derpaa, men Godttorm Brat og Biærne Alfson, som thet ofte havde paaklaget. Var Guttorm nu 8 Aar gammel och hundrede, og hans forsømmelse og forfaldh vidste vel en Part af Kanikerne i Hammer. Biørn Alfson var blind og syg, saa han ei kunde forfølge sin Ret. Saavidt bemeldte Lagrettes Vidne. Men til viidere Oplysning saavel om anførte Sag, som om de Bratters Familie have vi tilføiet hosfølgende Slægts Tavle. (Slegttavalen findes ikke i Manuskriptet.)

Det lader ellers som vedkommende ei have ladet Sagen beroe, med foranførte Dom og Tings-Vidner, men dreevet den videre. Thi blandt bemeldte Pergaments-Breve paa Gryting, findes et af Indhold, at Østen Brath og Søfren Stamstadh havde opfordret Lagrettet i nørdre luthene i Gudbrandzdalen, at vidne om det Gods, Hielle, Bøyie, Gryting, som da længe havde paasøgt, men en Jens Ifwerson nu nylig havde haft Tilfælde at vidne fra dem, til Trond Tynelf samt hans Søster, Jens Ifwersons Hustru.

Det synes altsaa, som foromtalte Dom, udstædt paa Hammer, er bleven underkiændt for en anden eller høiere Ret. Bemeldte Lagrette vidnede, det de ei vidste, at sidstbenævnte vare odelsborne til bemeldte Gods, hvorimod dem var vitterligt, at benævnte Brat, hans Fader Guttorm Brath, samt Søfren og hans Værfader Biærne hafde længe søgt og vmaget derpaa, da hine derom intet havde klaget, førend nu. De erklærede derfor tilsidst, at Østen og Søfren paa hans Hustrues Vegne vare rette odelsborne til bem. Gods. Dat: i Nordalen i Holeim.»

Det finnes også en stadfesting på at Øystein Bratt og Søren Stamstad vant denne saken i et diplom i Riksarkivet. Det er skrevet på Hamar i 1534 og der stadfester lagmannen i Oppland, Dyre Sevaldsson, med lagretten og biskopen dommen fra 1533 i saken mellom «Audulf Bogie, Jens Iversson og Ingebret Hielle, mot Østen Brath og Søfren Stamstad» da motparten ikke møtte frem (DN III 1136).

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:

«Ingeborg (el. helst Ingebjørg) var mor til Guttorm Eindridsson Bratt. Engebret Hougen meiner å kunne påvise at ho var Ellingsdotter ved hjelp av opplysningar frå tre diplom som omhandler den bortkomne garden "Svadegard" på Tallerås på Dovre. Det går av desse fram at ei Ingebjørg Ellingsdotter fekk jord i den garden og at Eystein Guttormsson Bratt seinare åtte jord i same garden. 02.02.1530 kunngjorde "iegh Heningh Mwnk ath jegh haffwer giorth iordeskiffthe med hedherligh man Østhen Brath ein gord som liggher po Doffre nørdre lutthen i Gulbranssdallene som either Swadegordh" (DN III 1122). Noko av denne garden hadde ei Ingebjørg fått 16.12.1485 i følgje eit diplom der det står: "Thes kennes iagh Randith Olafszdatter medh gudz help thet iagh er hell til myne sale en tha iagh er kranker til myne lekome medh samtøgth myno egno bonde Sigwrder Ærike sson thet iagh haffuer giffuith myne dotther datther Jngibørighe Ellingzdatther och Sigrith Ellingzdatter for sino thienesthe ii#j kol (e)ighe ia(r)dhe i Swadhe gardh som ligher a Taldherass a Daffwer" (DN II 932). Det har vorte strid om gåva, men gåva vart stadfesta av lagmannen i Oppland 06.02.1487 (DN III 958). Den same Randi(?) Olavsdotter har óg ått Angard som Guttorm Eindridsson Brratt makeskifta til seg frå Hamarbispen 19.10.1500 (DN II 1010); den garden gav ho til kyrkja for sjelehjelp.

"Svadagardr" må ha vore ein mellomaldergard som har vorte lagt varig under Angard etter at Brattslekta fekk hand om båe gardane. Namnet, i moderne form Svorgard, er kjent og knytt til ein del av jordet på Angard.

Resonnementet til Engebret Hougen kunne ha mykje for seg ut frå dei opplysningane han legg fram, men det er ei rekkje forutsetningar som må vara til stades. Sjugurd Eiriksson må for det fyrste ha vore andre mannen til Randi(?) Olovsdotter og ho må ha vore gift fyrste gongen med den Fridik som er nemnt i Grytting-diploma. Dette samsvarar med at ho gav jordeiga i "Svade gardth" til sine, ikkje deira dotterdøtre. Borgilla Fridiksdotter må vidare ha vorte oppfostra hjå syskenbarnet, hustru Ingeborg, sjølv om mora var i live. Det kan kanskje synast noko mindre truleg, men det ville ikkje vara heilt uvanleg denne tida, særleg ikkje slik situsjonen var her, ved at ho var farlaus. Kombinasjonen av namn og jordeige kan også lettast forklarast med at det var denne Ingeborg som gifta seg med Eindrid Eiriksson. Ho hadde i tilfelle ei syster Sigri, som fekk jord i "Svade garth" saman med henne, og ein bror Arne, og hadde i tilfelle også ei morsyster som var gift med ein Olav og som hadde sonen Håkon Olavsson (DN II 932). Sidan desse ikkje er nemnde som ervingar saman med Ingeborg i Gryttingdiploma, må dei helst alle ha vore døde utan etterkomarar i 1533, det er også mogleg. Det som etter mitt skjønn talar nokså sterkt i mot at dette er rett, er alderen på personane dette gjeld. Mor til Guttorm Eindridsson var høgst truleg fødd seinast 1420, sjølv om ein legg mi utgreiing ovanfor om fødselsåret til Guttorm til grunn. Bestemora Randi Olavsdotter måtte etter vanleg rekning ha vore minst førti år eldre, fødd seinast 1380 og dermed minst 105 år da ho gav bort jord i "Svade gardh", og ho skulle da framleis ha andre ektemannen i live. Det er knapt mogleg. Om ein reknar at ho kunne vera nitti år da ho ga bort jorda og at både Borgilla, Ingeborg og Guttorm var fyrstefødde og kom til verda da mødrene i gjennomsnitt var sytten år, noko som vel nærmar seg det teoretiske minimum denne tida, ville Guttorm vera fødd i 1446 og altså 83 år i 1529, da han var sagt å vera "8 Aar gammel och hundrede". Ein slik hendingsgang er vel i teorien mogleg, men er lite truleg. Det kunne kanskje tenkjast at diplomet av 1485 var feildatert eller at dateringa er mistydd ved avskrivinga, men det synest også lite truleg med bakgrunn i kontrollen ein har mot diplomet av 1487. Den Ingeborg som var mor til Guttorm Eindridsson må derfor helst ha vore ei anna enn den som fekk jord i "Svadegard". Eystein Guttormsson må mest truleg ha fått tak i si jord i den garden på annan måte enn ved at det var bestemora som fekk jorda frå Randi Olavsdotter i 1485.

Det må konkluderast med at det er ukjent kven forfedrene til Ingeborg var, utanom det som går fram av Grytting-diploma. Ei vidare drøfting av spørsmålet vil måtte bli omfattande og fell utanfor rama for denne artikkelen. Som nemnt ovanfor kan det i og for seg tenkjast at mora Borgilla Fridiksdotter var gift med Eirik Bjørnsson på Bjølstad og at det var Ingeborg som ervde Bjølstad etter han, men det er ikkje noko meir enn ei moglegheit ut frå

kjeldene. Ingeborg må i alle fall høgst truleg ha gifta seg med Eindrid Eiriksson seinast i 1440-åra. Det er ukjent når ho døydde.»[511]

(Barn XIII:8165, Mor XV:32660)

Gift omkring 1436 med forrige ane.

XIV:16331 mm mm mm mm ff mf mf

Peder Gudleiksen Skidaker. Født omkring 1404 på Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP). Levde 1482.

Peder var sønn til Gudleik Pedersen (~1360 - ~1405) og
en datter til en Arne og Arno Haldorsdatter.

Han nevnes mellom 1439 og 1482.

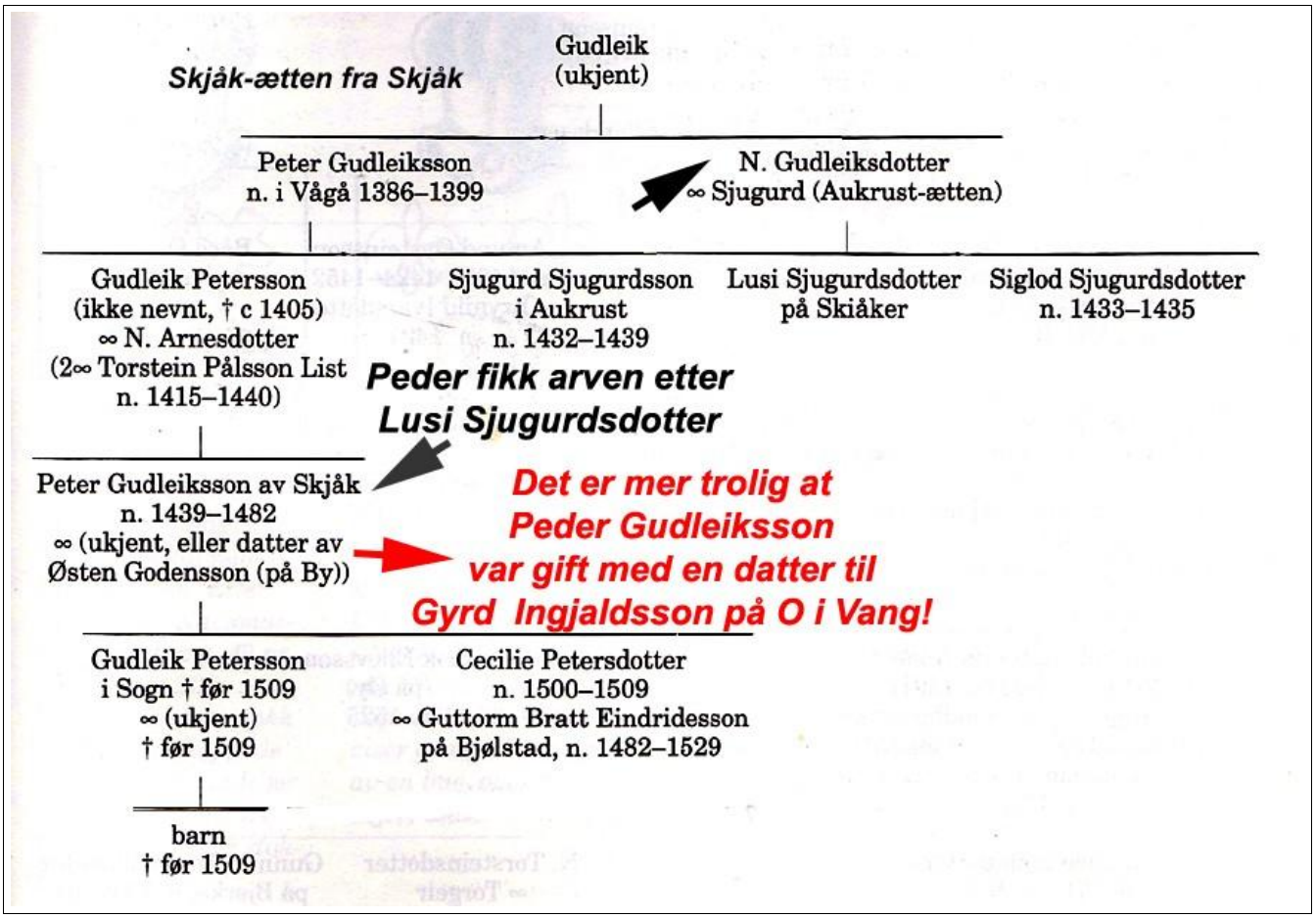

Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

Peder fikk arven etter Lucia Sigurdsdatter på Skidaker. Hun var datter til hans farfars søster og hennes mann Sigurd Pedersen Aukrust og søster til Siglod Sigurdsdatter.

I et diplom i Riksarkivet datert Vågå 19.03.1439 kunngjør Andres Jonsen Kleppe og Torstein Tjøstolvsen som lagrettesmann i Vågå at Torstein Paalsen [List] – Peders stefar – ga Peder farsarv med 45 kyrlag i penger, og resten av pengene for Harildstad, Ellingsbø og Steinfinnsbø i Heidal, som Peders frendekone, Siglod Sigurdsdatter – hans farfars søsterdatter – hadde solgt til Torstein Paalsen. Dessuten ga han Peder 4 kyrlag i overgave og med det var de vel forlikte (DN XXIII 92):

«Ollum monnum (þæm som) þætta bref sæa ædder høra sender Andres Joonsson oc Þosteen Þiostolfsson svorne lagrettomen quediu guds oc sina kunnukt gørande at thorsdaghen nesta firi kero sunnodaghen j langafasto varom meer aa Ostreme ær ligger j Hiordale aa Vagha thy j hia saghom aa at Þorsteen Paalson Lyst fek oc afhende Pæthar Gudleksyni samstyndis fim kørlagh oc firitij j godhom peningom efter hans egne samthykt j fadhurarf sin. Jtem afhende tha en Thosteen fornemder Pæthare fornemdom sva manga1 pæniinga som ater stodho j jordhauerd firi Haralstadha Ellingxbyy oc Steenfinsbøø som ligger j Hedale j Holledhene j nordhralutenom j Gulbra(n)dzdalum som Sighelat Siwrdhadottor frendkona adhernemdz Pæthars selde opnemdom Thostene frelssa oc hemolla fyri huarium

511 Gerhard Schøning: «Reise gjennem Gudbrandsdalen 1775», utgitt av G. F. Gunnersen på Hamar i 1926, side 108-110. Henning Sollied: Nogen oplysninger om bonde-aristokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken, NST 6 1937-38, side 58. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 330.. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 47-48, 54-57, 61, 77, 171. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 46. Fra hjemmesiden til «Sygard Grytting», http://www.grytting.com/historie.htm. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 115-118,

manne vndan seer oc synom æruingium [oc v]nder titnemdan Thosten oc hans æruingia med lutum oc lunnandum som ligger oc [le]g[h]et hauer fra forno oc nyo vttan gardz oc innan til æuerdhelegha ægho oc alz afredes. Jtem gaf tha en Thosten opnemder Pethare iiij kørlagh j ouergauo oc thermedh varo theer sater oc alsater om al sin vidherskipte likaruis som thet aldre varet hafde. Oc tel thes mere visso herom sætium mith okkor insigle fore thetta bref som giorth var anno dominj modoxoxoxo nono oc a sama deghi som firi sægher.»
Sammendrag:
Lagrettemennene Andres Jonsson og Torstein Tjostolvsson vitner at Torstein Pålsson List gav Peter Gudleiksson 45 kyrlag i gode penger i farsarv, dessuten resten av jordverdien for Hareldstad, Ellingsbø og Steinfinnsbø i Heidalen i «Holledhene» i nordre delen av Gudbrandsdalen, som Siglod Sigurdsdatter, Peters slekning, hadde solgt til Torstein. Torstein gav dessuten Peter 4 kyrlag i overgave.
Kilde:
Original på pergament hos Karen Vestad Lilleengen, Ringebu (2009). Her etter foto av originalen i NRA Seksjon for kildeutgivelse. 2 segl

Kyrlag var en verdienhet som ble brukt i Norge i gammel tid ved taksering av fast eiendom, innbo osv. Normen var en middels god ku; til denne svarte seks sauer.

Lucia Sigurdsdatter hadde en underlig hisorie. Så lenge hun levde var det ingen som fant noe spesielt ved henne, ikke før hun var gammel og lå for døden, men da var det stort fremmøte.

Hun var, sammen med sin bror, Sigurd, arving ette Baard Trondsen, den rikeste bonden i Gudbrandsdalen.

Lucia var antagelig over 80 år da hun gikk bort engang i 1444, før 8. november. En får en følelse av at arvingene ikke lot gresset gro under føttene deres. Det gikk nemlig ikke mange dager etter at hun kom i jorda, før arvestriden var i full blomst.

Flere brev behandler arven etter Lucia som tydeligvis skapte strid.

I et diplom skrevet på Mo i Lom 08.11.1444 og som ligger på Bjølstad, kunngjør lagrettesmennene Steinar Østensen, Eirik Alvsen og Gisbrikt Guttormsen et tingsvitne som Haldor Sigurdsen hadde tatt opp. Gisbrikt Guttormsen, Sigrid Pedersdatter, Gjertrud Eilivsdatter og Sunniva Olavsdatter hadde opplyst at Sigurd i Aukrust var samboren bror både til far og mor til Lucia Sigurdsdatter og f.... (noe har falt bort) til de to brødrene Baard og Arnald Jonssønner, ektefødte. Videre sa de at Peder Gudleiksen var bror til Lucias mor og var farfar til Peder Gudleiksen (d. y.). På dette satt også Haldor Sigurdsen sitt segl til bekreftelse. Dette diplomet var opprinnelig bundet til de to neste (DN III 782).

Nå er dette diplomet – som skulle fortelle om forbindelsen mellom Sigurd Sigurdsen Aukrust og Baard og Arnald Jonssønner – skadet. En ser bare at han var «f....» til dem. «Faderfader» kan det ikke være, som brors sønnesønner måtte de stått langt fremfor morbrors sønnesønn i arverekken. Professor Gerhard Schøning så diplomet da han var på reise i 1775. Han gjengir det i utdrag, men han nevner ikke dette punktet. Slik vitnemålet er utformet, må Sigurd Sigurdsen Aukrust være død før 1444. Deres søster Siglod hadde ikke barn og ble ikke nevnt. Når Sigurd nevnes, må det være fordi Baard og Arnald var arvinger på en eller annen måte.

28.11.1444 – uten stedsangivelse (men trolig på Blakar) – kunngjør Haldor Sigurdsen at han på Hove i Nordherad i Lom, etter anmodning fra Peder Gudleiksen, hadde opptatt vitnemål av Tord Olavsen og Peder Tordsen om at de hadde hørt Lucia Sigurdsdatter, som hadde «fenget sinæ hæælsothi» [fått sin helsot, et gammelt uttrykk for dødelig sykdom], opplyse at hennes slektning Peder skulle arve alt løst og fast gods etter henne. Sigurd Olavsen og Ragnhild Erlingsdatter hadde vidnet at Lucia hadde benektet at det var utskrevet et noe eldre brev om hennes arv. Tilstede ved dette vitnemålet var Thorvald Berdorsen, som Baard og Arnald Jonsen «halfda befælt hono(m)», dvs. som ombudsmann for dem. Dessuten hadde de selv vært nærværende. Sigurd Bjørnsen og Eirik Alvsen var sannhetsvitner (DN III 783):

«Thes kennes ek Haldor Siugurdson med tesso mino opno brefue at ek war a Hofue a rethom stemfnæ byy j Nordheradhe a Loom j Gudbranzdala a laugardaghen nest eptir Marteins messo anno dominj mo cdo xliiii war ek ther laglegæ til krafder at thaka ther prof thet er Pedher Gudlæikson leet ther [gangæ]. tok ek tha ii skælik vitnæ er so eitha oc a book sw(o)ro med fullum bokar eydæ. Tordher Olafson oc Pedher Tordeson at their høyrdho Lucii Siugurdedother opthe lysæ thy firir ser sidan hon hafdhe fenget sinæ hæælsoth oc hæil j sinum w(i)tzmunnum thao at hon war krank j sinum likame at Pedher frendhe min hafuer stadhe mik firir som ein dandhe man oc hanom an ek thet wæl oc ey wæit ek annat sannare firir gudi en honom beer thet alt epter mik bade løøst oc fast. thok ek oc skælik thwaw annor vitnæ ther samastadh samstundis som fyr scripuæt *stard thaw er so eyta oc a book sworo med fullum bokar eydhe Siugurdhe Olaafson oc Ragnildhe Erlingz dother thet høyrdho mith a sancte Pedhers dagh nw nest war oc mankt annat goot foolk at Lucii Siugurdoter fyr nemdh war spwrdh aat er thik nogoth thet witherlegit at nogor annor bref ero giord firir thinæ ærfdhe en thet bref som begis ydart samthyki war Pedhers tidnemdz oc tiht. sagdhe oc tha tidh nemdh Lucii nei firir thet er mik ovitherlegit at nokor annor bref ero giord firir minnæ ærfd en thet ek giordhe medher tik oc sinæ heelsooth hafdhe hoon tha en sinæ witz munnæ *hon hafdhe hoon som os thothe tha vera war oc Thoraldher Berdorson ther ner tha ek thettæ prof tok som Bardher oc Arnaldher [Jon synir1 badhe brødher hafde bifælt hono(m) likær wis som their sia(Tilføyd i margen)fuer hafdhe ther ner wared oc til meiræ sannindhe sakar her wm sethium mit okor inzigle firir thetta bref er hia waro tha er thettæ prof thekit var Siugurde Biornson oc Eiriker Alfson logrethe men er scripuat (var) laugardaghen nest firir Andres dagh a sama are som fyr sighir.»
Sammendrag:
Haldor Sigurdssön kundgjör, at han har hört Vidnesbyrd om, at Lucia Sigurdsdatter i sin Helsot erklærede sin Frænde

Peter (Gudleikssön) for sin Arving, og at hun havde benegtet, at der var udstedt noget ældre Brev om hendes Gods. (jfr. foreg. No.)
Kilde:
Efter Orig. p. Papir p. Gaarden Bjölstad i Vaage. 3 Segl vedhænge.

Lucia kom – ifølge vitnene – med denne erklæringen «sancte Pedhers dagh nest war». Nå har vi Pedersmesse om våren, 22, februar, men også en Pedersmesse om høsten, «Vincula Perri», eller Peters lenker, forvansket til Pøvinkel eller noen steder til Per Vinfælds dag. Den er 1. august, og det er vel da kort tid etter denne dagen Lucia gikk bort.

På Hamar 18.12.1444 skrev Ravald Nilsen, lagmann på Oppland, en kunngjøring om at Peder Gudleiksen og Baard og Arnald Jonssønner hadde møtt for ham på Hamar, og at han hadde dømt til Peder all arv etter Lucia Sigurdsdatter i løst og fast (DN III 784):
«Ollom monnom theim som thette bref see ædher høire sender Rauald Niclis son laghman a Vplandom q. g. ok sine kunnikt gørande at a fredaghin nest fore Tomas messe a iii are rikis mins wyrdelix herre herre Cristofers medh gudz naadh Norikx konungx kom a stemne fore mik j Hambre Peder Gudhleikx son af einne halfue en af annere Barder ok Arnalder Joons synir ok war tha theire rette lagha dagher efter thy som the vare hiith dømder vm arf then som fel efter Lucia Sigurde dotter som the kalledhe segh a badhe halfue til wara komne ok thede ther fram bref vm beggis theire skylde vnder godhe manne insigle som hær watter j thesse brefue er thette er widher festh ok krafde mek dooms a badhe halfue at begges theire skylde ransakadhe tha dømde ek Pedere fyrnemdum medh laghar orskurde ok hans eruingium allom arf som fel efter Lucie adhernemde badhe laust ok fast til æuerdelighe eighe ok alz afrædis efter thy som logh book wt skyrer. Til sanninde her vm sette ek mith insigle fore thette bref er giorth war a deghi ok are som fyr siger.»
Sammendrag:
Ravald Niklissön, Lagmand paa Oplandene, tildömmer Peter Gudleikssön al Arv i Löst og Fast efter Lucia Sigurdsdatter. (jfr. foreg. No.)
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjölstad i Vaage. Seglet mangler, hvorved Brevet er skilt fra No. 782 og 783.

Det siste diplomet ligger i Riksarkivet. Det er skrevet på Nesøy i Asker 04.02.1458, muligens 1. februar, og er en erklæring fra ridderen Thorgaut Beinktsen om at herr Olav Haakonsen, ridder, sammen med Henning Guttormsen [Munk] hadde vedgått å ha unnet og gitt Peder av Skidager 1½ gård Viker i nordre delen av Gudbrandsdalen og ½ gård Mytting i søndre delen, som Lucia Sigurdsdatter på Skidaker tidligere hadde overlatt ham uten avgift. Dette siste diplomet har noen tinglesningskommentarer av en viss interesse. Den første er fra 25.04.1611, da lagrettesmennene herr Christopher Eiriksen, sogneprest i Vågå, og Ivar Sandbu vidner at de hos Stener Sandbo har lest brevet. 05.09.1612 vidner Johannes «Gesser», Eirik Andvord og Haavard Andvord at de har lest brevet hos herr Jon Lauritsen, sogneprest i Lom. Originalen finnes ikke lenger. Det som ligger i Riksarkivet er to avskrifter med de bekreftelser som er gjengitt ovenfor, innkommet fra Lom prestearkiv i 1847 (DN XII 226).

Peder er nevnt som lagrettesmann 17.04.1453 på Skidaker (DN III 821).
Han er også nevnt i en sak på Storvik i Vågå 18.06.1464 (DN VIII 379).

I samlingen på Bjølstad ligger det et skjøte fra Peder Gudleiksen (d. y.) til Endrid Eiriksen Bjølstad på 2 kyrleier jord i Blakar, datert Vågå 01.04.1456. Endrid var svigerfar til Peders datter, Cecilie. Peder ber om at Sigurd Torsteinsen [List], «Brodher min», vil sette sitt segl på brevet til bekreftelse (DN III 835).

Peders mor må, etter at mannen døde ca. 1404, ha giftet seg igjen i 1405-06 med Torstein Paalsen [List], slik at Peder Gudleiksen og Sigurd Torsteinsen var halvbrødre på morsiden Dette ble tydelig bekreftet i diplomen vist ovenfor (DN XXIII 92) datert 19.03.1439. Her kunngjør Andres Jonsen Kleppe og Torstein Tjøstolvsen som lagrettesmann i Vågå at Torstein Paalsen [List] ga Peder Gudleiksen 45 kulag i penger i farsarv, og resten av pengene for Harildstad, Ellingsbø og Steinfinnsbø i Heidal, som Peders frendekone, Siglod Sigurdsdatter, hadde solgt til Torstein Paalsen. Desssuten ga han Peder 4 kulag i overgave og med det var de vel forlikte.

Det er her helt klart at Torstein, som stefar til Peder, har styrt med godset til Peder ble myndig. Det meste av godset må Peder ha fått herredomme over langt tidligere, for han var 35 år gammel i 1439. Men det som hans mor hadde ført inn i det nye ekteskapet av løsøre og slikt, har han fått først nå, antagelig i forbindelse med at hans mor døde. Når Torstein yter en overgave, kan det ha vært fordi han har vært sen med å gjøre rett for seg, det kan også være at han har mottatt landskyld som Peder hadde retten til.

Peder levde fortsatt 23.01.1482 da han var lagrettesmann på Bjølstad og viddnet på at Guttorm Endridsen kjøpte Rudi i Fron (DN III 680).

Trolig døde han kort tid senere.

Om Skidaker.
Skidaker var i sin tid hovedgården til Baard Trondsen. Denne gården ble alt i gammel tid delt i to bruk, øvre og nedre, og det var nedre Skidaker Baard hadde. En Jon på Skidaker er nevnt i et diplom fra Sulheim 07.05.1336 som vitne i et arveskifte (DN III 156).
Han var sønn til en ansett mann, og han var selv en mann som ble vist stor respekt i disse bygder. Han var også en rik mann. Noe offentlig ombud hadde han ikke, han har mest samlet jordegods og drev mye med gårdhandel.
Bosetningen i Lom tok, så vidt en vet, til tidligere enn i mange andre Gudbrandsdalsbygder, noe en også kan

tenke seg, da jakt og fiske i den første bosetningstiden hadde mye mer å si enn fehold og korndyrking.

Skidaker må være svært gammel. Gården var i eldre tid en meget større gård enn nå, den har også gitt bygda og senere kommunen navn (Skedaker, Skjåk, fra fornnordiske Skeiðakr), da den første kirken ble bygd der. Navnet består av skeið som betyr «hestkappløpningsbane» och akr som betyr «dyrkningsfelt» (sammenlign med det engelske ordet «acre»).

På Bjølstad finnes et dokument om en stor gårdshandel skrevet på Skidaker 26.03.1326, der Oluf på Brandsar, Peder Bringe og Paal Torkelsen hadde møtt frem for å være vitne på at Orm prest på Skidaker kjøpte 3 øresbol i Jevnheim av Sigurd Hallvardsen og betalte det. Samtidig kjøpte han ½ kuleie i Skamarf (Skamsar?) av Ingeleiv på Skidaker for 7 kyrlag i helmingsfe [helming = halvpart], 2 kyrleier i Skamarf av Guttorm Puke, for 14 kyrlag for hver kuleie, men vilkåret var at Guttorm og hans barn, Sjugurd og brødrene i Rusten, Lodin og Peder, skulle ha løsningssrett. Dertil kjøpte han 1 kuleie i Ottestad av Einar Kangul for 14 kyrlag (DN III 143).

Gården «Rusten», som Lodin og Peder hadde, må være identisk med «Aukrust», for noen Rusten i Lom eller Skjåk er ikke kjent fra den tiden. Dessuten ser vi at sønnesønnen til Peder levde på Aukrust.

Det står i skjøtet bl. a. at Orm prest kjøpte for 7 kyrlag i helmingsfæ. «Helmingr» i gammelnorsk er en halvdel. Det ble benyttet til å oppgi f. eks, halvparten i et bo. En ektepakt med enighet om at hver skal ha halve boet het «helmingsfelag». Det vil her si at Ingeleiv må ha vært enke. Dessuten er det lite tvil om at hun har vært gift 2 ganger.

At Baard har arvet Skidaker etter Ingeleiv, er sannsynlig. Spørsmålet er om hun var hans mor, men det ser ikke slik ut. Hun nevnes uten ektefelle, så hun var ugift eller mer trolig enke. Men da Baard Trondsen ble gift ca. 1343, må han være født senest ca. 1320, og hans far levde lenge etter den tid. Baard døde sist i året 1384. Det er da mer rimelig å tro at Ingeleiv har vært hans mormor, og mor til Sigurd Hallvardsen, Lodin og Peder i Rusten og Guttorm Puke. Det er grunn til å tro at Ingeleiv da har vært gift to ganger, først med en Hallvard Staur, sønn til en Lodin, så med en Niculas, for Peder var uten tvil hans sønn. Lodin var nok fra første gifte. Med hensyn til Guttorm Puke, er det ikke mulig å avgjøre hans farsnavn.

Man har gjettet på at far til Hallvard Niculassen og hans søsken var en Niculas Sjugurdsen. Det er nok flere med navnet Niculas i denne tiden, men bare en er nevnt som passer inn i tid, og som har et slikt farsnavn at det er mulig å påvise slektskap som stemmer overens med de opplysningene en får i diplomene.

Det ligger et diplom på Valbjør, som åpenbart bare kan ha kommet dit gjennom den grenen av Bjølstad-ætta som hadde Valbjør. Det er skrevet på Gardlaus i Fron 20.10.1346. Jon Eiriksen, Jon Erlandsen, Paal på Hundorp og Eirik på Hundorp kunngjør at Niculas Sigurdsen stemte sin bror, Baard, til å møte for lagmannen 7 netter etter Alle Helgens messe og 3. stevnedag vedrørende landskyld og åbud av hans jordegods (DN III 240, «Regesta Norvegica» V, nr. 893).

Så er en Niculas Sigurdsen nevnt som lagrettesmann i Lom i 1384. Det er neppe tvil om at det er samme mann. Første gang er han ung og krever den litt eldre broren til regnskap for hvordan han har stelt med foreldrearven, og andre gang var han i 60-årene.

Det er trolig at den Sjugurd Hallvardsen som nevnes i gårdshandelen på Skidaker i 1326 er identisk med «Sjugard Hallvardsen?» Staur, født ca. 1285, og som var far til Niculas, Hallvard Staur, Ingeborg og Baard Kjepp (?). De levde begge i Lom tidlig på 1300-tallet. Den førstnevnte var myndig før 1326. At det skulle ha levd to menn på samme alder i samme bygd og med så spesielle navn er selvfølgelig mulig, men ikke trolig, aller minst i en så folkefattig tid. Det var riktignok før den store Mannedøden, men folketallet var i alle fall ikke større enn omkring 1600.

13.05.1355 makeskiftet Baard 1½ kuleie i midtre og 3 øresbol i søndre Staurust til Paal Vigleiksen mot å få 3 kyrleier i en gård «Throarstad», det må være Tråstad i Skjåk (DN V 221).

Til slektsgodset hørte gården nordre Lyen i Vågå. Ottar Eilivsen solgte 11.03.1361 i Fåberg 6 kyrleier jord i nordre Lyen til Vågåpresten sira Bergsvein Haraldsen, eller om Lyen skulle bli fradømt ham, 4 markebol jord i Li i Øyer (DN III 318). 09.08.1361 fikk Ottar betaling på «Hofvin» i Ål (DN III 322). 2 år senere, 25.02.1363 makeskiftet Baard og presten Bergsvein Haraldsen, som fikk 8 kyrleier i nordre Sunde i Vågå mot at Baard fikk de 6 kyrleiene i nordre Lyen (DN III 330).

12.02.1378 avsto Baard Trondsen på «Rifling» 2 kyrleier i gården «Voll», dvs. Valle i Vågå til Bergsvein Haraldsen, som da var prest på Stange (DN V 304).

Med hensyn til Valle kom det senere opp en strid. Det var et møte der 24.04.1386 mellom presten på Mo, Steine Pedersen, han skulle nok være forliksmann, Baard Trondsen, Gudleik Bjørnsen, prest på Vågå, og Jon Olavsen. De skulle skifte Valle mellom sira Bergsvein Haraldsen og Peder Gudleiksen, og det ble bestemt at sira Bergsvein fikk alle husene som hørte til gården med unntak av en kornlade og fjøstomta som Peder fikk. Dette er siste gang Baard Trondsen er nevnt i live, og antagelig døde han i slutten av året (DN III 467).

For i to diplom på Bjølstad, det ene skrevet på Sundbu 16.04.1397, kunngjør 4 lagrettesmenn at Jon Olavsen lovet Hallvard Alvsen å være villig til å avlegge ed på at han på «Farstad» hadde hørt at Baard Trondsen hadde gitt sin frende Aasmund Ottarsen hele søndre Bjølstad i Heidal. I det andre fra samme tid, trolig samme dag, men uten dato, vidner Guttorm Østensen, lagrettesmann på Lom, at han for vel 12 år siden på ...bøø på Lom hørte Baard Trondsen på Skidaker gi sin frende Aasmund Ottarsen hele søndre Bjølstad. Dette er også skrevet på Sundbu (DN III 532 og 535).

«Vel 12 år fyre» april 1397, det blir sist på året 1384 eller tidlig i 1385. Da var han antagelig meget syk og ventet på døden, men frisknet til igjen. Men det er lite trolig at han levde lenge etter at han siste gang ble nevnt i

live i april 1386. Nok en gang er Baard nevnt. Det er i en kunngjøring på Skidaker av Lucia Sigursdatter. Hun sier at da hennes søster, Siglod, ble spurt av Torstein Paalsen [List] om hun ville selge den delen i Bjølstad som Baard Trondsen hadde eid, hadde hun svart at «denne jord kom ekki til mik», så den kunne hun ikke selge (DN III 728).

Det var et stort gods Baard Trondsen eide, men han kjøpte og makeskiftet mye, så han eide ikke alt samtidig. Noen samlet oppgave finnes ikke, med med utgangspunkt i visse diplom kan en se at han har eid hele eller deler av følgende gårder:

Nigard Skidaker var hovedgården. Den arvet Lucia Sjugurdsdatter. Søndre Bjølstad fikk slektningen Aasmund Ottarsen. Ellingsbo, Steinfinnsbø og Harildstad i Heidal arvet Siglod Sjugurdsdatter. Han eide også Nordre Lyen, Sunde, Staurust, Valle og Traastad, trolig også Aaseng, og deler i Slette, Hosar, øvre Helstad. Muligens eide han også Valbjør, men gården er ikke nevnt i så tidlig tid.

Mellom 1343 og 1384 må Baard Trondsen ha kjøpt eller makeskiftet til seg de 3 kyrleier i søndre Bjølstad som Ottar Eilivsen hadde, men noe diplom om dette finnes ikke. At Aasmund Ottarsen, sønnesønnen til Magnhild Aasmundsdatter fikk gården var naturlig, men han eide bare Bjølstad i 12 år, for 22.03.1396 solgte han til Hallvard Alvsen på Sundbu. Etter ham fikk sønnen Paal gården, og da han giftet seg med Sigrid, datter til Eirik Sjugurdsen og Ranveig Eilivsdatter, fikk han også nordre Bjølstad og Rudi, som var på 6 kyrleier.

Paal levde selv på Skåden i Øyer, og Bjølstad brukte han ikke. Bare ett år etter at hans far døde, 21.01.1430, solgte han gården til Eirik Bjørnsen.

Det er klart at Bjølstad ble bygd lenge før det eldste diplomet ble skrevet i 1319. Guttorm Lavranssen var bruker, men før ham må det ha vært en Eiliv, første mannen til Magnhild Aasmundsdatter. Da skiftet ble avholdt i 1343 må det ha vært Ottar Eilivsen, selv om barna til Guttorm Lavranssen fikk en større andel. En må regne med at Ottar, som så mange andre, strøk med i den store Mannedøden i 1349, etter å ha brukt Bjølstad i omkring 6 år. Etter den tid har nok gården ligget øde, for Aasmund Ottarsen, det eneste av barna hans som overlevde katastrofen, var vel i yngste laget til å drive gården. Om det har vært folk på gården mellom 1349 og 1385, da Aasmund Ottarsen fikk den, er det ikke mulig å vite. Noen bruker er ikke nevnt, og helt usant er vel ikke det gamle sagnet om at gården var glemt og at skogen sto stor omkring den.

Heller ikke vet vi om det var brukere etter at Hallvard Alvsen hadde overtatt eiendommen. Det kan være tvilsomt, for da Eirik Bjørnsen kjøpte Bjølstad i 1430, vet vi at husene sto til nedfalls, og at det første han måtte gjøre var å hogge seg hustømmer. [512]

(Barn XIII:8166, Far XV:32661, Mor XV:32662)

Gift med neste ane.

Barn:

Cecilie Pedersdatter Skidaker. Levde mellom 1500 og 1509 på Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP). (Se XIII:8166).

XIV:16332 mm mm mm mm ff mf mm

??? Gyrdsdatter(?) Skidaker. Levde omkring 1480.

Som det framgår av det følgende finner jeg det trolig at mor til Cecilie Skidaker kan være datter til Gyrd Ingjaldsson på O.

For å holde slektsoversiktene for «Trøndelag og Oppland» adskilt fra seksjonen «Middelalder» har jeg valgt å føre inn hennes biografi to ganger,

- en gang som gift med Peder Gudleiksson Skidaker i slektsoversikten til min morfar, «Julius Aas», og
- en gang som datter til «Gyrd Ingjaldsson på O» i middelalderseksjonen med utgangspunkt i de eldre slektene på Botner i Høland og O i Vang.

Derved oppnår jeg å holde «Trøndelag og Oppland» adskilt fra seksjonen «Middelalder».

Denne biografi plasserer henne som gift med Peder Gudleiksen Skidaker og mor til Cecilie Pedersdatter Skidaker.

Peder Gudleiksen på Skidaker og hans hustru hadde trolig følgende barn (minst):
Cecilie, gift med Guttorm Endridsen [Bratt] på Bjølstad.
En sønn, gift og med et barn som døde i sped alder.[513]

Det råder uenighet om hvem som var Peder Gudleiksen Skidakers hustru og mor til Cecilie Pedersdatter Skidaker hvilket er naturlig da det ikke foreligger noen håndfaste bevis.

Jeg har valgt å gjengi deler av denne diskusjonen hvori Tore H. Vigerust konkluderer med at hun trolig var datter til Østen Godesson på By i Veldre, mens andre som har deltatt i diskusjonen – Engebret Hougen, Odd Ottesen og Klaus Johan Myrvoll – anser at hun trolig var datter til Gyrd Ingjaldsson på O i Vang og søster til Jon og Eivind Gyrdsson.

Det framgår av diskusjonen at det ikke kan føres sikre bevis når det gjelder Cecilie Pedersdatters mor og morforeldre. Om man vil angi hennes mulige forfedre må det derfor baseres på indisier.

---

512 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 129, 133-136, 166. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 45-46.

513 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 148. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 45.

Litt bakgrunn når det gjelder gårdene Lier og By i Veldre.

Ekteparet Guttorm Endridson [Bratt] og Cecilia Pederdatter Skidaker på Bjølstad foretok i 1500 et jordskifte med biskopen på Hamar, der biskopen fikk 2 ødegårder ved By i Veldre på Ringsaker, Grini («Grænninæ») og Lier, mot at Guttorm og Cecilia fikk Angard (Arnegard) på Dovre og ødegården Hallvordshus (DN II 1010):

Sammendrag:

«Biskop Herman af Hammer mageskifter til Guttorm Endridssön Bratt og Hustru Cecilia Petersdatter Gaardene Arnegaard og Halvardshus paa Dovre i Gudbrandsdal imod Grönnin og By paa Veldre (Hedemarken), som nu lagdes til St. Katharinas Alter i Domkirken.»

I 1610 kom det opp en sak for Herredagen om By, der det framgikk at By for ca. 80 år siden var «dj Bratter fra kommen» til bispestolen på Hamars eie og at Lars Persson Bratt (sønnesønn til Øystein Bratt) hadde krevd åsete på gården i 1601 (NHD 2. r., bd. 2, s. 89 ff.).

Altså må også By – som var en noe større gård enn de nevnte ødegårdene – ha tilhørt Bratt-ætten. I og med at Cecilia var med ved jordskiftet med Hamar-biskopen, må gårdene på Ringsaker ha vært hennes arvegods.

Og da kommer vi til et interessant dokument som også lå i Bjølstad-arkivet. Det er et vitneprov fra 1448 om eiendomsretten til Lier (DN III 797):

Sammendrag:

«Ravald Niklissön, Lagmand paa Oplandene, optager forskjellige Vidnesbyrd, som Eystein Godenssön förte om sin Ret til en Ödegaard Lider i Fylkeshaugs Sogn (Hedemarken), imod Jon Gyrdssön, hvis Farfader Ingjald havde faaet Gaarden med sin Hustru Cecilia af Hr. Sigurd (Hafthorssön) i Giske, og hvis Fader Gyrd solgte den til Goden Leikssön.»

Her framgår det at gården i sin tid var eid av «herra Siughwrdh Gidhzskoo, d.e. ridderen og riksrådet Sigurd Havtoresson († ca. 1392) fra Sørum-ætta, men som ble gitt til hans datter Cecilie og hennes mann, sysselmannen Ingjald Guttormsson på O. Gården gikk videre fra Ingjald via hans enke til sønnen Gyrd Ingjaldsson som solgte den til Goden Leiksson. Nå ville Gyrds sønn, Jon Gyrdsson, ta tilbake gården på odel fra Godens sønn, Øystein Godensson.

Vi kjenner ikke rettens avgjørelse, det som ble tatt vare på i Bjølstad-arkivet er bare dette vitneprovet. Likevel må en tro at Jon Gyrdsson hadde en god sak, da en kunne kreve å løse inn odelsgods innen det hadde gått 60 år. Da det var partenes fedre som gjennomførte handelen (Gyrd og Gode) er det lite trolig at det hadde gått så lang tid.

For at Jon ikke skulle få innløst eiendommen – som han helt klart hadde odelsrett til – må salget ha funnet sted før 1387. Det er mulig, men ikke spesielt trolig. Gyrd er bare nevnt en gang i forbindelse med en gave til bispestolen i Oslo i biskop Øysteins jordebok i 1390-årene (RB, side 213), og Gyrd kan være født så tidlig som i 1360-årene. Hans sønner, Jon og Eivind Gyrdssønner er nevnt første gang i 1438 (Eivind) og 1443 (Jon), så Gyrd kan ha levd til et godt stykke ut på 1400-tallet.

I det følgende vil jeg peke på de viktigste argumenter som skiller de to oppfatningene:

Vigerust finner det sannsynlig at Østen Godensson og hans far var gårdbrukere på By i Veldre, der tvisten om Lier foregikk i 1448. Lier var en ødegård som ble brukt som slått under nabogårder. Han hevder at sammenhengen burde være at Østen Godensson beholdt gården Lier etter rettssaken i 1448 (derfor ble dokumentet bevart) og fikk en datter gift til Skjåk (Skidaker) i Skjåk, som ble Cecilie Petersdotters mor, eller at folket på Bjølstad arvet gården Lier på en mer infløkt måte etter Østen Godensson. På denne måten får vi forklaringen på hvorfor Øystein (Østen) Bratt Guttormsson fikk sitt fornavn – ved oppkalling. «Motparten» finner det mer trolig at Jon Gyrdsson vant rettssaken, overtok Lier og at hans mulige søster, mor til Cecilie Pedersdatter Skidaker arvet Jon (hvilket også kan forklare hvorfor dokumentet bevart). De påpeker videre at Cecilie Pedersdatters fornavn var sjeldent i Gudbrandsdalen og at hun trolig ble oppkalt etter sin mulige farmor, Cecilia Sigurdsdatter på O.

Vigerust skrev: «Det er jo rimelig at Jon etterlot seg etterslekt.» Det er imidlertid grunn til å anta at Jon Gyrdsson ikke etterlot seg etterkommere, siden broren Eivind Gyrdsson synes å ha flyttet tilbake fra Botner i Høland til O på Vang.

Vigerust mener at om det skulle konstrueres et slektskap mellom O- og Bratt-ættene burde Jon eller Eivind ha hatt barn gift til Bjølstad, Men om Jon Gyrdsson fikk innløst Lier, må denne gården – sammen med Grini og By – ha kommet til Cecilia Pedersdatter fra ætta på O, Hun må da ha tilhørt denne ætta, var trolig søster til Jon og Eivnd og arvet sin bror Jon.

Vigerust påpeker at Bratt-slekten ikke kom i nærheten av adelskap før i 1520-årene, men her må vi gå ett ledd tilbake hvorved det kan påpekes at slekta på Skidaker var «ættestor»! Cecilies farfars far, Peder Gudleiksen, har tilhørt en fremstående ætt. Han var i nær slekt med en av de fremste menn i landet, ridderen Olav Haakonsen på Nesøya, og med den rikeste bonden i Gudbrandsdalen, Baard Trondsen, uten tvil også med erkebiskop Eskil i Nidaros. Cecilies far, Peder, arvet ett stort jordegods etter sin fars søster – Lucia Sigurdsdatter på Skidåker.

Jeg har etter dette valgt å føre Peders hustru som en mulig datter til Gyrd Ingjaldsson på O og søster til Jon og Eivind Gyrdsson med en ?-markering bak navnet som

«??? Gyrdsdatter(?) Skidaker»

for å uttrykke usikkerhet.

Fra Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II, side 147-149.

«No var Ingjald Guttormsson i O vaksen i 1346. Han er nemnt 14. februar 1358 og 4. august 1361 (DN II 274, DN IV 389 og DN III 320) som sysselmann på Toten og må vera født pålag 1325. Det er tenkjeleg at han var enkjemann då han gifta seg med Cecilie Sigurdsdotter, kanskje eit år mellom 1355 og 1360, men det er ikkje særleg

grunn til å tru det. I alle høve var Cecilie mor åt borna hans, så vidt ein har kjennskap til det. Fyrst i 1360-årom pålag er sonen Gyrd komen til verda, truleg var han den einaste som levde opp. Han hadde to søner, Eyvind og Jon Gyrdssøner, som er nemnt. Den fyrste i 1438 og 1471, den andre i 1438 og 1448 (DN I 272, DN I 889, DN II 817, DN IX 288 og DN III 797) som vaksne. Eyvind var openbert svært gamal i 1471, pålag 80 år. Syster deira, som det er rekna med skulle vera født ikr. 1400, vert som ein ser jamngamal med ektefellen Peter Gudleiksson.

Eg har tidlegare nemnt, at Guttorm Eindridsson Bratt og Cecilie Petersdotter åtte to øygarder "ved By på Veldre", Gønnin (Grini) og Lier, og det er openbart at det er ho som har teke dette godset med seg inn i ekteskapet. 19 Januar 1500 (DN II 1010) makeskifta dei i Hamar desse gardane med biskop Herman, og fekk istaden Arngard og Hallvardshus på Dovre. Sjølsagt kan det ikkje vera sonen Eystein som har fått dette med Thora Tordsdotter Tjerne for dei var enno ikkje gifte, og far hans rådde heller ikkje for dette godset.

Pålag 50 år føre dette vart det skrive eit diplom. Det er dagsett By på Veldre 2. april 1448 (DN III 797), og fortel at lagmannen i Oppland Ravald Niclisson tok opp prov i ei sak mellom Jon Gyrdsson og Eystein Godensson om garden Lier på Veldre. Lagmannen kunngjer at han tok opp vitnemål av Unna Vesetesdotter, som prova at mor hennar hadde sagt til Gudrun Olavsdotter at Håkon på "Sandhastad som kona wpp col saath a Lidhar" heilt til det brann opp av vådeeld, hadde sagt at han hadde Lier til låns av hr Sigurd i Giske, far åt kona Cecilie. Sigurd Leiksson vitna at far hans, Leik Trondsson, hadde sagt at i så mange år som han "sloo offwær Lidhar" leigde han det av ingen annan enn Ingjeld i O eller hans kone Cecilie, og at sonen deira, Gyrd i O hadde selt det til Goden Leiksson. Ingrid Sigurdssdotter vitna at Leik Trondsson hadde betalt Ingjeld landskyld av Lidhar, at Cecilie etter Ingjeld døydde baud fram Lidhar til Øystein Narvesson, som då satt på Bargauster, at Gyrd Ingjaldsson sidan hadde det til han selde åt Goden Leiksson. Vidare vitna Alv Eysteinsson, Sjugurd Haraldsson og Torstein Toresson, at det i Fylkeshaug sokn er 2 øygarder Lid, og den 3. heiter Lidhar. Til slutt vert der skrive, at Eystein Godensson førte desse vitne om retten sin til Lidhar Øygard i sak mot sonesonen åt Ingjeld, Jon Gyrdsson.

Ein ser at dette er eit opptak av prov, som er gått føre saka vart oppteken til doms, og kva dommen vart er ikkje kjent. Men vi ser at hr. Sigurd Haftorsson åtte fyrst Lier. Han har gjeve til, dottera Cecilie, (frilledottera arva ikkje). Sonen hennar med Ingjald Guttormsson, Gyrd, selde øygarden åt Goden Leiksson. No har openbart Jon Gyrdsson reist odelssak. Sjølv om vi ikkje veit om Jon Gyrdsson fekk medhald hjå lagmennen, er det klårt at når senare Guttorm Endridsson Bratt og Cecilie Petersdoter åtte Lier, kan det ikkje vera arv frå Goden Leiksson eller sonen Eystein Godensson, men det må vera frå slekta på O. Det må ha vore slik, ikkje så mykje avdi Bjølstadfolket åtte Lier seinare, men avdi dette diplomet ligg på Bjølstad. Som heimelsdokument ville det ha vore utan verd såframt Jon Gyrdsson hadde tapt saka, men som heimelsdokument har dei teke hand om det på Bjølstad til denne dag.

Det er ikkje mykje som ligg føre om etterslekta åt Gyrd Ingjaldsson. Det synest ikkje å vera kjente diplom som det er mogeleg å byggja vidare på. Det ligg føre tradisjon om at Eyvind Gyrdsson skal vera stamfar for Botnerætta – det har truleg då vore gjennom kvinneled, medan Jon Gyrdsson truleg ikkje hadde etterslekt.»[514]

.Fra Odd Ottesens «Slekten Botner i Høland».

«Embret Hougen har i en artikkel vist at Peter Gudleiksson d.y. (ca. 1404-1482) på Skiaker i Vågå var gift med en datter av overnevnte Gyrd Ingjaldsson. Og i 1500 eide Peter Gudleikssons datter Cecilia Petersdatter gården Lier, så Jon Gyrdsson må ha vunnet tvisten med Østen Godesson. Cecilia Petersdatter var gift med Guttorm Eindridsson Bratt på Bjølstad i Heidal som levet ennå i 1529, og i 1500 makeskiftet de ødegårdene i Lier og Grini ved By på Veldre mot en annen gård. Begge disse gårdene må ha tilfalt Cecilia Petersdatter ved arv, og det er sannsynlig at også hovedgården By hører til blant hennes arvegods, Senere generasjoner av Bratt-slekten eide også gården Glestad på Veldre, og også denne kan i sin tid være arvet av Cecilia Petersdatter. Det er rimelig å tro at alt dette arvegodset på Veldre i Bratt-slektens eie opprinnelig stammer fra Sigurd Haftorssons datter Cecilia på O.

Jon Gyrdsson har trolig vært den eldste av brødrene selv om Eivind nevnes først i brevet av 1443. Men dette brevet er åpenbart ført i pennen – om enn ikke bokstavelig – av Eivind som også er den eneste av brødrene som nevnes ved navn i selve teksten, og trolig har han beseglet det alene. Jon nevnes ved navn bare under selve brevteksten, mens de i teksten omtales om "wy brøderrenne". Som antydet har Eivind trolig bodd på Botner på denne tiden, mens broren Jon, som eldste sønn åpenbart har overtatt farsgården i O, Vang.

Det er ting som tyder på at Jon Gyrdsson har avgått ved døden en tid etter 1448 uten å etterlate seg livsarvinger. For det første må hans søster ha arvet godset på Veldre, ettersom Cecilia Petersdatter i 1500 eide gården Lier som Jon førte sak om. For det andre synes Eivind Gyrdsson å ha flyttet bort fra Høland igjen. I alle fall nevnes han flere ganger som lagrettesmann og medbesegler av diplomer utstedt på Hamar, nemlig i 1457, 1462, 1466. 1469 og siste gang 22. mars 1471. Hele denne tiden har Eivind Gyrdsson formodentlig bodd på farsgården O som ligger like ved Hamar, og som han kan ha overtatt etter sin brors død»[515]

Utdrag av møtereferat i Genalogen fra NSF's temakveld om slekten Bratt 28.12.1998
forfattet av Tore H. Vigerust:

"«. Bratt, Guttorm Eindridsessons ætt.

....

Da dette er et møtereferat, ingen selvstendig artikkel, skal jeg nøye meg med å ta opp et lite problem. Det gjelder spørsmålet om Guttorm Bratt Endridssons kone, Cecilie Petersdotter av Skjåk-ætten fra Skjåk, var av kongsætt. Ingen forskere har påvist en slik slektsmessig sammenheng. Cecilie skulle angivelig være datter av en ukjent søster til adelsmennene Eivind Gjordsson (på O i Vang på Hedemarken) og Jon Gjordsson (på Botner i Høland i Akershus),

514 Engebret Hougen; Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind ii, side 147-149.

515 Odd Ottesen: «Slekten Botner i Høland».

kjent i tiden 1438-1471. Disse to tilhørte O-ætten og stammer riktig nok fra kong Håkon 5 Magnusson. Deres etterkommere skal søkes i den senere O-ætten og Botner-ætten fra Høland *). Det er helt åpenbart at bønder på 1600-tallet der er etterkommere til kongsætten Sverre-ætten.

*) Jf. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland (utg. Høland Historielag 1982). Jeg er uenig med Ottesen i måten han har koblet den eldre og den yngre O- og Botner-ætten sammen; – dette problemet må utforskes videre.

I et dokument 1448, som stammer fra arkivet på Bjølstad, gis slekten Bratts hjemmel til gården Lier i Veldre i Ringsaker, som slekten på Bjølstad eide i år 1500 (DN III 797 datert 02.04.1448 og DN II 1010 datert 19.01.1500). Gården var tidligere solgt av Gyrd Ingjaldsson i O til Goden Leiksson, og i 1448 ble Godens sønn, Østen Godensson, stevnet av Gyrds sønn, Jon Gjordsson, for gården. Rettsforhandlingene ble ledet av lagmannen Ravald Niklesson (Ravald Niklessons ætt) og ble ført på By i Veldre i Ringsaker. Det var Østen Godensson som rådde over ødegården Lier og lagmannsbrevet endret ikke noe på dette – saken ble utsatt. Det videre utfallet er ikke kjent, men siden arkivet fra Bjølstad er såpass rikholdig, er det uriktig å konkludere med andre rettsavgjørelser enn det som er kjent. Brevet forteller med andre ord at gården nå eies av Østen Godensson.

Østens motpart, Jon Gjordsson, bodde trolig på denne tiden på Botner, mens hans bror på samme tid bodde på O. Hvis en skulle oppkonstruere andre rettsutfall av saken enn det som er kjent, og hevde at Jon Gjordsson senere var eier av Lier, blir det vanskelig å forklare gårdens videre arvegang. Det er jo rimelig at Jon etterlot seg etterslekt. Hans bror, Eivind, var ikke part i saken 1448, og kan også ha etterlatt seg etterslekt. Skulle det konstrueres slektskap mellom O-ætten og Bratt burde jo helst Jon eller Eivind ha barn gift til Bjølstad. Men det er det ikke plass til.

Det ville da også være merkelig at Bjølstad-arkivet, et av de best bevarte norske middelalderarkiv med innpå 40 pergamenter eldre enn 1500, ikke inneholder ett eneste dokument fra O-ætten, noe som viser at de Bratter ikke stammer fra denne ætten. O-ætten tilhører den etablerte solide adelen i middelalderen, med kongstjeneste, mens Bratt på Bjølstad knappest kommer i nærheten av adelsskap før i 1520-årene.

Det er sannsynlig at Østen Godensson og hans far var gårdbrukere på By i Veldre, der saken foregikk i 1448. Gården Lier som saken dreide seg om, var en ødegård som ble brukt som slått under nabogårder. Derfor burde sammenhengen være at Østen Godensson beholdt gården Lier etter 1448 (derfor ble dokumentet bevart) og fikk en datter gift til Skjåk i Skjåk, som ble Cecilie Petersdotters mor, eller at folket på Bjølstad arvet gården Lier på en mer infløkt måte etter Østen Godensson. På denne måten får vi forklaringen på hvorfor Øystein (Østen) Bratt Guttormsson fikk sitt fornavn – ved oppkalling.»[516]

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:

«Om anene hennar har det vore skrive mykje, men kjeldegrunnlaget er for det meste svært tunt. N. Stene drøfta slekta hennar nokså stutt i artikkelen Erkebiskop Eskils slekt i 1936. Engebret Hougen har ei omfattande drøfting i Ættesoge for Gudbransdalen. Han tek sjølv atterhald om at somt av dette kan vera svært usikkert. Tore Hermundsson Vigerust drøftar i eit møtereferat i Genealogen nr. 1/1999 særleg morsslekta til Cecilie Petersdotter og seier seg uenig i konklusjonane til dei to fyrste om at ho kunne stamme frå kongehuset gjennom ætta på O. Ein gjennomgang med ei tilfredsstillande utgreiing vil bli for omfattande for dette arbeidet og må utstå til ein sjølvstendig artikkel.»[517]

Fra Klaus Johan Myrvolls «Ivar Kleiven og ættegranskingane hans», side 352-354.

«So var det morsætti åt Cecilia Petersdotter, som det hev vore ulike meiningar um. Her hev me ikkje nokon solid dokumentasjon å byggja på, men likevel mange indisium. Som Kleiven nemner (s. 265), gjorde ekteparet Guttorm og Cecilia eit jordskifte med biskopen på Hamar i 1500, der biskopen fekk tvo øydegardar ved By i Veldre i Ringsaker, Grini ("Grænninæ") og Lier (ikkje By, som Kleiven skriv), mot at Guttorm og Cecilia fekk Angard (Arnegard) på Dovre og øydegarden Hallvordshus (DN II nr. 1010). Seinare budde ei grein av Bratt-ætti på By i Ringsaker, og i 1610 kom det upp ei sak for herredagen um By, der det gjeng fram at By for um lag 80 år sidan var "dj Bratter fra kommen" og yver i eiga åt bispestolen på Hamar, men at Lars Persson Bratt (soneson åt Øystein Bratt) hadde kravt åsæte på garden i 1601 (NHD 2. r., bd. 2, s. 89 ff.). *)

*) Den juridiske bakgrunnen her er punkt 2 i Truid Ulfstands og Claus Bildes resess av 1539, som gav den som kunde prova at han var rett odelsmann til ein eigedom som var komen under kyrkja, fyrsteretten til å bygsla eigedomen når han vart ledig.

Med andre ord må òg By, som var ein noko større gard enn dei nemnde øydegardane, ha høyrt til Bratt-ætti. I og med at Cecilia er med i jordskiftet med Hamar-biskopen, må gardane i Ringsaker vera arvejordi hennar. Og då kjem me til eit interessant dokument, som òg fanst i Bjølstad-arkivet: Det er eit vitneprov frå 1448 um eigedomstilhøvi til Lier (DN III nr. 797). Her gjeng det fram at denne garden i si tid var ått av "herra Siughwrdh Gidhzskoo", d.e. riddaren og riksråden Sigurd Havtoresson (d. ca. 1392) av Sørum-ætti, men vart gjeven dotteri Cecilia og mannen hennar, syslemannen Ingjald Guttormsson på O (i Vang på Hedmarka), og at garden gjekk vidare frå Ingjald og enkja Cecilia til sonen Gyrd Ingjaldsson, som hadde selt honom til ein Goden Leiksson. No (i 1448) vilde son til Gyrd, Jon Gyrdsson, taka attende garden på odel frå son åt Goden, Øystein Godensson.

Me fær ikkje vita utfallet av saki; det som er teke vare på og som hev vore gøymt i Bjølstad-arkivet, er berre dette vitneprovet. Likevel må ein ha grunn til å tru at Jon Gyrdsson hadde ei god sak, for ein kunde krevja å løysa inn odelsgods innan det hadde gjenge 60 år. I og med at det er federne åt partane som her hev gjenomført handelen (Gyrd og Goden), er det lite trulegt at det hev gjenge so mykje som 60 år. Av vitneprovet gjeng det fram at Jon ikkje hadde åmaga på Lider "for æn j ffiordh", d.e. i 1447. For at Jon ikkje skulde få løyst inn att eigedomen (som han heilt klårt hadde odelsrett til), måtte då salet ha hendt fyre 1387. Det er mogelegt, men ikkje serleg trulegt. Gyrd

516 Tore. H. Vigerust. Utdrag av møtereferat i «Genalogen» fra NSF's temakveld om slekten Bratt 28-12-1998.

517 Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta». Gudbrand 3/2008.

er nemnd einaste gong i live i samband med ei gåva til bispestolen i Oslo i biskop Øysteins jordebok i 1390-åri (RB, s. 213), og Gyrd kann ha vore fødd so tidleg som i 1360-åri, men sønene hans, Jon og Eivind Gyrdssøner, er nemnde fyrste gong i 1438 (Eivind) og 1443 (Jon), so Gyrd kann ha levt til eit godt stykke ut på 1400-talet.

Dersom Jon Gyrdsson fekk løyst inn att Lier, må denne garden (i lag med Grini og By) ha kome til Cecilia Petersdotter frå ætti på O, og ho hev då høyrt til denne ætti på morssida. Endå eit indisium for den hypotesen gjev sjølve namnet hennar: Cecilia er eit sjeldsynt namn i Gudbrandsdalen, men med tilknytingi til O kann Cecilia Petersdotter vera uppattkalla etter Cecilia Sigurdsdotter. Ettersom den eldre Cecilia var dotter åt ein av dei fremste mennene i riket, Sigurd Havtoresson, og sonedotter åt Agnes, dotter åt Håkon 5. Magnusson (konge 1299-1319), kunde det vera serskilt grust å kalla upp att henne.

Det var som nemnt Nicolai Stene som i 1936 synte den ættesamanhengen Cecilia Petersdotter stod i på farssida ("Skjåk-ætti"), men når det galdt morssida, ymta han berre: "Cecilia må sikkert være opkalt efter hustru Cecilia i O" (s. 210).

Engebret Hougen gjorde samanhengen eksplisitt i Ættesoge for Gudbrandsdalen (bd. 2, s. 146 ff.) med mykje av dei same argumenti som eg hev lagt fram ovanfor. Sidan hev det vore gjengs læra at Brattætti hev kongelegt upphav gjenom Cecilia Petersdotter, og ættlina attende til Håkon 5. hev gjenge att i mykje av sekundærlitteraturen. Det er fyrst i nyaste tid at det hev vore sått tvil um denne ættlina, i ein artikkel som Tore H. Vigerust publiserte i medlemsbladet åt Norsk slektshistorisk forening, Genealogen, i 1999. Vigerust hevdar her at Lier mest truleg vart verande i eiga åt Øystein Godensson, og at han hev ått og butt på By (Grini nemner han ikkje), og at mor til Cecilia Petersdotter kann ha vore dotter hans. Vigerust dryfter ikkje kor sannsynlegt det er at Jon Gyrdsson ikkje skulde vinna fram med odelssøksmålet sitt, og han ser burt frå Cecilia-namnet, men gjer i staden eit poeng ut av at son åt Cecilia heitte Øystein – det skulde kunna vera uppattkalling etter Øystein Godensson. Det er ikkje råd å konkludera definitivt i denne saki med det sparsame kjeldetilfanget me hev, men alt i alt må ein segja at det meste dreg i retning av at Cecilia Petersdotter høyrde til O-ætti på morssida og soleis ætta frå dei gamle norske kongane. Både ei kritisk-kontekstuell tolking av vitneprovet frå 1448 og ein onomastisk analyse (Cecilia-namnet) peikar på det. Når kongeleg nedætting kunde vera mogeleg i dette sjiktet reint sosio-økonomisk, er det av di det millom kongane og Bratt-ætti var tvo frilledøtter: fyrst Agnes Håkonsdotter og so Cecilia Sigurdsdotter.»[518]

Brev fra Svein Arnolf Bjørndal (14.01.2022):

«Jeg syntes vel kanskje Myrvold kunne tatt seg tid til å imøtegå andre argumenter Vigerust også fremførte (han kan selvfølgelig ha gjort det i foredraget hos NSF), så jeg fant ut at jeg måtte prøve å se på det selv:

Både Tore H. Vigerust og Klaus Johan Myrvold har tatt utgangspunkt i den samme hypotesen fra Engebret Hougen i "Ættesoge for Gudbrandsdalen", bd. II, men altså kommet frem til ulikt ståsted. Vigerust har argumenter som Myrvold ikke går inn på. Jeg tenker å kommentere disse nærmere her.

Det er ukjent hvem som eide By og ødegården Grini i 1448. For at Jon Gyrdsson skulle ha interesse av å ta tilbake Lier på odel, gir det kanskje mest mening dersom det var han som eide de to andre gårdene allerede i dette godskomplekset, heller enn at han bare ønsket å få tilbake en isolert ødegård, langt fra O (drøyt 2,1 mil i luftlinje). Trolig har han uansett hatt leilendinger på de gårdene, siden han selv bodde på O. Øystein Godensson kan godt ha vært en av dem. Det ser i hvert fall ut til å ha vært leilendinger der både før og siden. Iflg. Veldre bygdebok bodde en Sigurd på By i 1348. Hans far het Håvard. I 1514 betalte Amund i By gjengjerd, og i 1528 betalte Oluf på By samme skatt.

Vigerust skriver: "Det er jo rimelig at Jon etterlot seg etterslekt." Det er imidlertid grunn til å anta at Jon Gyrdsson ikke etterlot seg etterkommere, siden broren Eivind Gyrdsson synes å ha flyttet tilbake fra Botner i Høland til O. Han er i hvert fall lagrettemann og medbesegler av diplomer utstedt på Hamar i 1457, 1462, 1466, 1469 og siste gang 22/3 1471. Dette er nevnt i Odd Ottesens bok "Slekten Botner i Høland" (1982), en bok Tore H. Vigerust kjente. Han var kritisk til Ottesens hypotetiske kobling av den eldre og den yngre ætten på Botner, men jeg har ikke registrert at han har hatt motargumenter mot at Jon Gyrdsson trolig døde uten etterkommere, som også nevnes av Hougen. Omkring 1550 er det brødrene Gudbrand Hallesen og Eivind Hallesen på hhv. Botner i Høland og O i Vang, de var sønner av Halle Torkildsen Botner og Gjøa Mogensdatter. Gudbrand og Eivind Hallesønner er åpenbart på en eller annen måte etterkommere av Eivind Gyrdsson, som altså i utgangspunktet bebodde og eide Botner, som nok kom fra Jon og Eivind Gyrdssønners morsside, og så har han arvet O da Jon falt fra. I lys av dette er det jo mulig at en evt. søster kan ha arvet det Jon hadde eid i By-komplekset, gitt at han fikk tilbake eierskapet i Lier. Noen av disse gårdene, Grini og/eller By kunne hun kanskje ha arvet etter foreldrene allerede. Hvis ikke, må man jo formode at hun har arvet noe annet etter sine foreldre, og at By-komplekset kom til etter Jons død.

Vigerust skriver, angående saken om Lier i Veldre: "Det videre utfallet er ikke kjent, men siden arkivet fra Bjølstad er såpass rikholdig, er det uriktig å konkludere med andre rettsavgjørelser enn det som er kjent." Men siden Brattene også i tidligere tider eide By, som Lier hørte under, og det meg bekjent ikke eksisterer noe brev på dette som er bevart i Bjølstad-arkivet, så er det jo åpenbart ting som mangler, uansett hvor rikholdig Bjølstad-arkivet er. Det samme gjelder ødegården Grini under/ved By. (Og det er uavhengig av hvem som faktisk eide By og Grini på den tiden da Jon Gyrdsson tok opp saken om Lier mot Øystein Godensson).

Vigerust skriver også, vedr. sosial posisjon: "O-ætten tilhører den etablerte solide adelen i middelalderen, med kongstjeneste, mens Bratt på Bjølstad knappest kommer i nærheten av adelskap før i 1520-årene." Men nå var det jo ikke en Bratt som giftet seg med den *eventuelle* datteren fra O, men Peter Gudleiksson. Han arvet et svært jordegods fra Lucia Sigurdsdotter på Skiåker, som igjen var beslektet med ridderen Olav Håkonsson til Nesøya. Hougen har en, synes jeg i hvert fall, fornuftig hypotese for slektskapet til Lucia og også hennes forbindelse til Olav

[518] Klaus Johan Myrvoll: «Ivar Kleiven og ættegranskingane hans», side 352-354.

Håkonsson. Tar man disse tingene i betraktning, synes det vel som om Peter Gudleiksson må ha vært av god nok ætt, selv om han personlig ikke er kjent med noe kongelig ombud. Når så Cecilia Petersdotter gifter seg med Guttorm Eindridsson Bratt på Bjølstad, har det gått ytterligere en generasjon. Ellers er det nærliggende å sammenligne med Munk/Blakar-ætten her: Lasse Olavsson Munk giftet seg med Birgitte (Henningsdotter), datter til væpneren og undersysselmannen Henning Guttormsson. Det er meg bekjent ingenting som tyder på at Lasse Olavsson Munk var spesielt fremtredende. Viktigere er det at det samme synes å kunne sies om slekten på Botner på den tid Gyrd Ingjaldsson giftet seg med en datter derfra, gitt at Ottesens hypotese om at han var gift med en datter av Eivind Astesson og hans kone Tora er riktig. Eivind Gyrdsson kunne dermed være oppkalt etter sin morfar.

Øystein/Eystein synes å ha vært et relativt vanlig navn i Gudbrandsdalen på 1400-tallet, se Jakup Skjedsvoll: "Den eldre Bjølstadslekta" (Gudbrand 3/2008). Han tok der for seg menn som het Øystein Guttormsson. Menn med annet patronym har sikkert også eksistert. Vi kjenner bare den ene sønnen til Guttorm og Cecilia, og vet ikke hvilke flere barn de kan ha hatt. Det ville vel vært naturlig om det hadde vært en Peter etter Cecilias far, eller en Eindrid/Endre etter Guttorms far. Peter kan være kalt opp igjen i neste generasjon. Det kunne jo tyde på at Eystein hadde en bror Peter/Peder som ikke levde opp. Uansett kan vi ikke dermed med sikkerhet fastslå at det var akkurat Øystein Godensson som Eystein Guttormsson ble oppkalt etter. Ingebjørg, Guttorms mor, kan jo også ha vært en Eysteindatter.

Hougen var skråsikker på at Cecilia Petersdotters mor var fra O. Kildene tilsier imidlertid ingen slik skråsikkerhet, som Vigerust med rette påpekte. Likevel er det ikke umulig, når man imøtegår argumentene hans fra Genealogen nærmere. Jeg lander derfor på at Myrvolds nye argumentasjon for forbindelsen til O kan ha mye for seg (i hvert fall sett i sammenheng med imøtegåelsen av andre punkter i Vigerusts artikkel i genealogen), selv om endelig konklusjon ikke kan trekkes.»[519]

(Barn XIII:8166)

Gift med forrige ane.

XIV:16337 mm mm mm mm fm ff ff

Lasse [Olavsen?] Blakar [Munk]. Født omkring 1443. Levde 1519 på Blakar, Lom (OP).

Så langt jeg kan se omtales han alltid som «Lasse Munk».

Det er mulig at hans far var Olav Erlandsen (~1405 - ~1462) fra Olberg i Krødsherad.

I «Hustruer og jomfruer og deres gårder» skriver Tore Vigerust at Hennings far het: «Lasse Munk Olavsson»:
«Hustru Berette på Blakar i Mo sogn i Lom prestegjeld, Gudbrandsdalen – Enke etter Lasse Munk Olavsson og mor til Henning Munk Lasson» [«hwstrw Beretthe hans modher søsther och Heningh Mwnk henness sson] – Åpent brev 06.02.1519 (DN III nr. 1078):

«Alle men them ssom thette breff hændher ffore ath komme kennes wii effthersscreffne Gulbrandh Jngebrectsson ppresther ppo Lom Olaaff Mykælsson och Lodhen Arnesson sworne lagrettes men ther ssammestadh ath wi warom ppa Blakerarff sswnnedaghen nesth effther sancte Agatthe dagh anno domini m. d. xviiii. hørde wi fforsscreffne men ath Heningh Stensson bødh ssyne modher ssøsther och badh ath hon skwlle køppe Bwstadh aff honom ein gordh saa eytter liggendes i Nordheredh ppo Lom. Swaredhe fforde hwstrw Beretthe hans modher søsther och Heningh Mwnk henness sson hwi biwdher dw ecke dynæ søstrvm fførsth. Swarede Heningh Stensson iegh giordhe och ssaa och the swarede megh saa ath megh giordes entheth behoff ath selie theth godz. nw wisthe ieg wel sielf hwadh migh giordes behoff ty bødh iegh mynæ modhersøsther hwstrw Beretthe och Heningh Mwnk och sagdæ wilie ecke i køppe Bwstadh ta seell ieg theth oskyllde manne huem theth køppæ will. Swaredhe hwstrw Beretthe och Heningh ffør dw skalth selie theth i fraa etthebolken ffør wilie wi løsse theth ffor peninge. hade the tha samstwndes handom samman ath Heningh Larensson skwllde geffwe Heningh Stensson ffioretige kørlagh i gode peninge ffor Bwstad som aarlægh gar wtaff iiij hwdher i lanskiil ffrelsth och hemholth ffor hwarium manne fraa Heningh Stensson och hanss erwingie och wndher Heningh Larensson och hans erwingie tiil ewerdeligo eigo fyre takedh første peninge och syste som i kawpp teyre kom som war i skaall vm xij lodh j søl(s)kedh vm v lodh ij kopper kanner vm xij kørlagh j vaxskall vm v kørlagh i mwllø vm iij kørlag j skedh vm iiij lodh och j hesth i aawergoffwe. ttiil yttermere bewissning och sanningh henge wi waar insigel nedhen ffor thette breff screffwet dag och aar som fore segher.»
Sammendrag:
Tre Mænd kundgjöre, at Hening Steinssön tilböd sin Modersöster Hustru Birgitte og Hening Laurentssön Munk at kjöbe Gaarden Bustad i Nordhered, som de og gjorde, for at den ei skulde komme fra Ætten.

Lasse Munk kjøpte 21.09.1495 «Elgjarn-ættens hovedsete», gården Valbjør i Vaage, av Erland Throndssøn. Sted: Hvarberg (DN III 997):

«Allæ men som thette breff see eller høræ sendher jek Pedher Agisson *vicecurato jn Waghæ ok Herlogh Asbiør(n)sson suaren lagrettes man pa Waghæ q. g. ok sinæ konnocth gørendhæ at vy varom aa Huarberghæ Mattis møssæ daghen om høsten anno domini m. quadringentesimo nonogesimo quinto. saghom vy ok hørdom aff handherbandh theres Lassæ Munk ok Erlendh Troensson medh eyghen frouæ sins samtøcth ok handherbandh ath han haffdhæ selth Lassæ Munk fornæmde sødhræ gardhen i Walberghæ medh kroghækræ som liggher j nordhræ gardhen j Valberghæ er liggher paa Waghæ j Gwdhbrandz dalen medh allom them luthom ok lwnnom som til liggher ok

519 Brev fra Svein Arnolf Bjørndal datert14. januar 2022.

leghidh haffuer fra fornæ ok nyæ vthæn gardz ok jnnen gardhz frælsth ok hemalth for huariæ mannæ: fra sigh ok sinæ ærwinghæ ok vndher forde Lassæ Munk ok hans ærwinghæ til æwærdhælighæ eighæ, kennes tha forde Erlendh Troensson samstwndis sik haffuæ opbaredh førstæ penningh ok senisthæ som j theres køp kom. Til ythermere vissæ hengher jek Erlendh Troensson mith jncegle for thette breff medh tissæ dandhæ menss incegle som forskriffnæ sthar. Skriffuidh var dhagh ok aar som før segher»
Sammendrag:
To mænd kundgjöre, at Erlend Thordssön [Troensson i brevet ovenfor!], solgte til Lasse Munk Gaarden söndre Valberg paa Vaage med en Ager under nordre Valberg.

Det gjelder det samme for Eldjarn-navnet som for Gjesling. Opprinnelsen er ett personlig tilnavn som en bare kjenner fra et skinnbrev datert 07.05.1336 (DN III 185), men det er senere blitt brukt som navn på etterkommerne til Sigurd Eldjarn:

«Let þa Sighurdr elldiarn lesa bref Ssuærris konongsen. at han gaf Jværa gamlæ gesleng er atte Sundbu ok allum hans eftirkomandom wafn fyrnæmt Hæimdall».

Den egentlige form av Eldjarn er «Eldiàrn», med betydningen «ildstål», dvs. fyrstål (Henning Sollied - Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten 2, side 270 (NST Bind VIII).

Man har forsøkt å knytte ætta til gården Valbjør i Vågå, men de finnes intet i kildene som gir grunnlag for dette i den eldste tiden. Gården ble nevnt første gang i 1495 – som vist ovenfor – da Erlend Trondsen solgte gården til Lasse Munk (DN III 997).

Det var, så vidt det er mulig å greie ut, ikke etterkommerne til Sigurd Eldjarn som hadde odelsretten til Valbjør, men Tynnølætta. Sønnene til Trond Eindridsen på Tynnøl og hans første kone må ha vært i nært slektskap med Erlend Trondsen, men noen forbindelse mellom Erlend og den eldste Eldjarnætta kan ikke påvises.

Utdrag fra S. H. Finne-Grønns artikkel «Munk'erne av Gudbrandsdalen» hvor han feilaktig kaller Lauritz «Lasse Henningssøn Munk»:

«Lasse Henningssøn Munk eiet og bodde paa Blaker i Lom 1480 og øket sin æts jordegods. Saaledes kjøpte han 21/9 1495 Elgjarn'ættens hovedsæte, gaarden Valbjørg i Vaage, av Erland Trondssøn, og da denne eiendom igjen blev fravundet hans søn Henning av Elgjarn'mændene Erik og Jon Trondssønner, som efter odelssøksmaal ved Herredagsdom av 23/6 1558 blev tilkjendt at indløse Valbjørg, vil det være klart at Lasses hustru, som het Hustru Birgitte, maa ha været av Elgjarn'ætten, thi ellers vilde ikke Elgjarn'mændene efter 62 aars forløp ha kunnet gjøre sin odelsret gjældende. Birgitte, hvis prædikat «hustru» betegner hendes adelige byrd, levet som enke 6/2 1519, paa hvilken dag hun kjøpte gaarden Bustad i Skiaaker av sin søstersøn Henning Stenssøn. Da Henning siger at han solgte gaarden til hende for at den ikke skulde gaa ut av ætten, kan det vistnok ansees temmelig sikkert at han ikke bare har været en søstersøn av hustru Birgitte, men ogsaa en brorsøn av Lasse Munk, hvad hans fornavn jo ogsaa peker hen til. Se Dipl. Norv. III nr. 997 og 1078.»

Engebret Hougen går i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», (Bind I, side 55) et steg videre og finner det mulig at han var sønn til «Henning Guttormssøn [Munk]»! Han skriver følgende:

«Det er nok så at Ivar Kleiven har sagt at Henning Guttormsson Munk åtte og budde på Blakar. Iminsto har S. H. Finne-Grønn i ei utgreiing om Munkætta i N.sth.T. I. s. 7 gjeve opp Kleiven som kjelde for denne opplysninga, men det står ikkje nokon stad nemnt. Ein veit ikkje kva for ein gard Henning Munk hadde. Han var, som me veit, sysselmann i Gudbrandsdalen og er fyrste gong nemnt som lagrettesmann 28.11.1463 (DN I 866). Truleg har han budd på ein tå kongsgardane, Steig eller Breden, kanhende Hundorp. Føremannen hans, Pål Ivarsson, budde på Breden til ikring 1449, og han ser ut til å ha overteke embetet etter Hallvard Alvsson. Det er elles ikkje heilt klårt om ikkje Steinar Eysteinsson Bratt har stått for embetet ei stutt tid etter 1429. Dette året hadde han søre luten av Gudbrandsdalen.

Men at Lasse Henningsson Munk åtte Blakar i 1480 er heilt visst, og etter folkeminnet var kona hans, hustru Birgitte, tå Eldjarn-ætta. Det er nok óg, etter det som er lagt fram ovanfor, rett på ei vis. Eldjarnætt var det nok ikkje, men det var iminste same folket. Ein må elles seia at i fall hustru Birgitte var dotter åt Halldor Sigurdsson, må han ha vore noko gamal då ho føddest, for Lasse Henningsson kan knapt vera fødd før ikring 1445. Det kan difor vera mogeleg at hustru Birgitte var dotterdotter åt Halldor Sigurdsson og at mor hennar har vore gift med ein mann tå Eldljarnætta. Det er berre ikkje godt å skjøna kven det skulle ha vore.»

Det er imidlertid ikke dokumentert i noe diplom at hans far het Guttorm. Han omtales kun som «Lasse Munk» uten angivelse av patronymikon![520]

(Barn XIII:8169)

Gift med neste ane.

Barn:

Henning Lassesen Blakar [Munk]. Levde 1527 på Blakar, Lom (OP). Død omkring 1560 på Blakar, Lom (OP). (Se XIII:8169).

---

520 S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 7-8. Engebret Hougen: «Ættesoge for Gudbrandsdalen», (Bind I, side 55. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

XIV:16338 mm mm mm mm fm ff fm

Birgitte Henningsdatter Blakar. Hustru. Levde 1519 på Blakar, Lom (OP).

Birgitte var datter til Henning Guttormsen Blakar «av Vaaben» (død etter 1475) og en datter til Haldor Sigurdsen Blakar.

Vigerust: Fra «Hustruer og jomfruer og deres gårder»:
«Hustru Berette på Blakar i Mo sogn i Lom prestegjeld, Gudbrandsdalen, 1519 6/2, DN III nr. 1078. Enke etter Lass Munk Olavsson og mor til Henning Munk Lasson.»

Lasse og Birgitte hadde følgende barn (minst):
Ca. 1519: Henning, gift med Aase Bjørnsdatter, døde ca. 1560.

Birgitte levde som enke 06.02.1519. Da kjøpte hun gården Bustad i Skidaker av sin søstersønn Henning Stensen. Det fremgår av diplomet at Birgitte var gift med en «Larens» da sønnen Henning nevnes her en gang som «Heningh Larensson», 06.02.1519 på Blakerarv (DN III 1078):
«Alle men them ssom thette breff hændher ffore ath komme kennes wii effthersscreffne Gulbrandh Jngebrectsson ppresther ppo Lom Olaaff Mykælsson och Lodhen Arnesson sworne lagrettes men ther ssammestadh ath wi warom ppa Blakerarff sswnnedaghen nesth effther sancte Agatthe dagh anno domini m. d. xviiii. hørde wi fforsscreffne men ath Heningh Stensson bødh ssyne modher ssøsther och badh ath hon skwlle køppe Bwstadh aff honom ein gordh saa eytter liggendes i Nordheredh ppo Lom. Swaredhe fforde hwstrw Beretthe hans modher søsther och Heningh Mwnk henness sson hwi biwdher dw ecke dynæ søstrvm fførsth. Swarede Heningh Stensson iegh giordhe och ssaa och the swarede megh saa ath megh giordes entheth behoff ath selie theth godz. nw wisthe ieg wel sielf hwadh migh giordes behoff ty bødh iegh mynæ modhersøsther hwstrw Beretthe och Heningh Mwnk och sagdæ wilie ecke i køppe Bwstadh ta seell ieg theth oskyllde manne huem theth køppæ will. Swaredhe hwstrw Beretthe och Heningh fføre dw skalth selie theth i fraa etthebolken ffør wilie wi løsse theth ffor peninge. hade the tha samstwndes handom samman ath Heningh Larensson skwllde geffwe Heningh Stensson ffioretige kørlagh i gode peninge ffor Bwstad som aarlægh gar wtaff iiij hwdher i lanskiil ffrelsth och hemholth ffor hwarium manne fraa Heningh Stensson och hanss erwingie och wndher Heningh Larensson och hans erwingie tiil ewerdeligo eigo fyre takedh første peninge och syste som i kawpp teyre kom som war i skaall vm xij lodh j søl(s)kedh vm v lodh ij kopper kanner vm xij kørlagh j vaxskall vm v kørlagh i mwllø vm iij kørlag j skedh vm iiij lodh och j hesth i aawergoffwe. ttiil yttermere bewissning och sanningh henge wi waar insigel nedhen ffor thette breff screffwet dag och aar som fore segher.»
Sammendrag:
Tre Mænd kundgjöre, at Hening Steinssön tilböd sin Modersöster Hustru Birgitte og Hening Laurentssön Munk at kjöbe Gaarden Bustad i Nordhered, som de og gjorde, for at den ei skulde komme fra Ætten.

Birgitte var i følge Finne-Grønn gift med «en Lasse Henningsen og sannsynligvis av Elgjarn-ætten». Dette er ikke korrekt!

Norsk Slektshistorisk tidsskrift bd. I - Finne-Grønn: Munk'erne av Gudbrandsdalen. s. 8:
«Lasse Henningsen Munk eiet og bodde på Blaker i Lom 1480 og øket sin æts jordegods. Saaledes kjøpte han 21/9 1495 Elgjarnættens hovedsæte, gaarden Valberg i Vaage, av Erland Trondssøn, og da denne eiendom igjen blev fravundet hans søn Henning av Elgjarn'mændene Erik og Jon Trondssøner, som efter odelssøksmaal ved Herredagsdom av 23/6 1558 blev tilkjendt at indløse Valbjørg, vil det være klart at Lasses hustru Birgitte, maa ha været av Elgjarn'ætten, thi ellers vilde ikke Elgjarn'mændene efter 62 aars forløp ha kunnet gjøre sin odelsret gjældende. Birgitte, hvis prædikat "hustru" betegner hendes adelige byrd, levet som enke 6/2 1519, paa hvilken dag hun kjøpte gaarden Bustad i Skiaaker av sin søstersønn Henning Stenssøn. Da Henning siger at han solgte gaarden til hende for at den ikke skulde gaa ut av ætten, kan det vistnok ansees temmelig sikkert at han ikke bare har været en søstersøn av hustru Birgitte, men også en brorsøn av Lasse Munk, hvad hans fornavn jo også peker hen til.»[521]

(Barn XIII:8169, Far XV:32675, Mor XV:32676)

Gift med forrige ane.

XIV:16339 mm mm mm mm fm ff mf

Bjørn Bjarnesen Hovin. Kongelig ombudsmann. Levde mellom 1482 og 1520 på Hovin, Fåberg (OP).

Marit var trolig gift med Bjørn Bjarnesen som bodde på Hovin (Hove) i Fåberg, nevnt i 1491-97, kongelig ombudsmann i Gudbrandsdalen [Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427].

521 S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 8. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 51. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

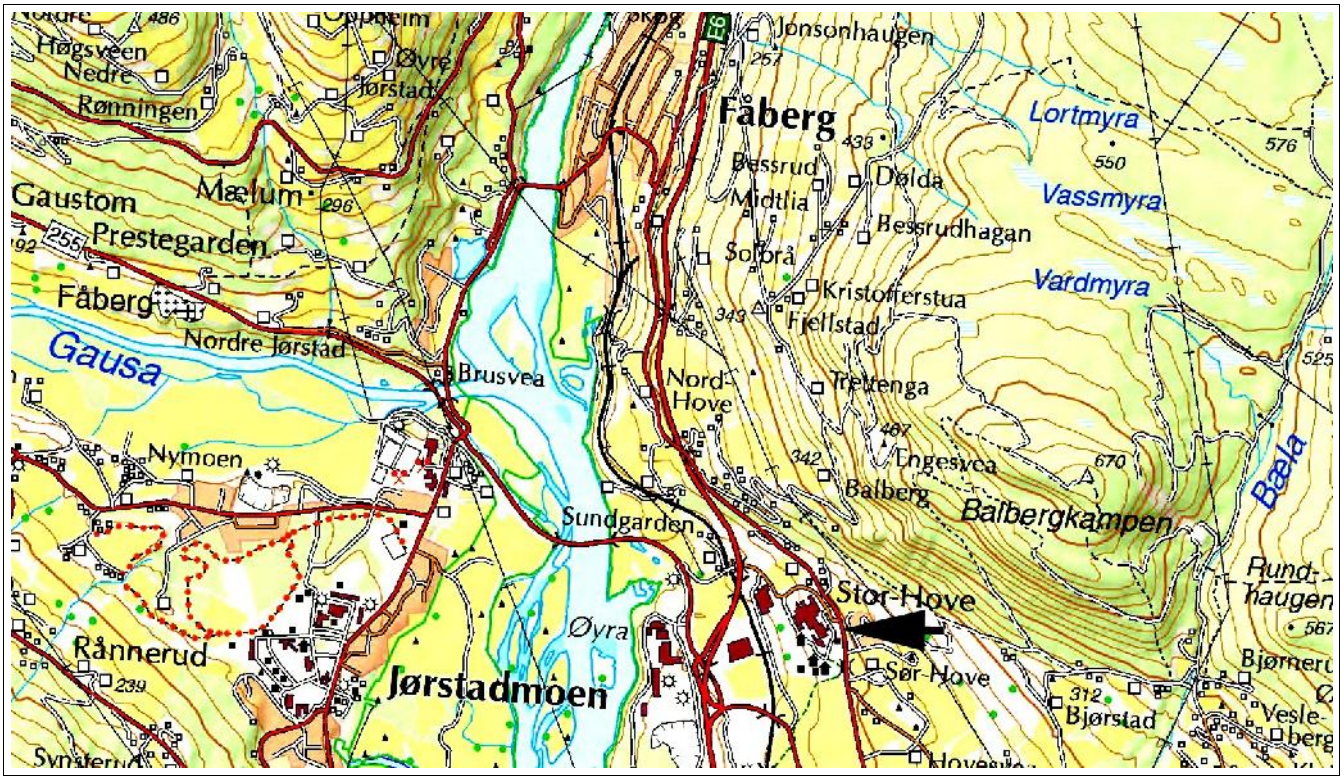

«Slekts»-gårder i Fåberg:.Hovin.

Storhove er en gammel storgård på Fåberg.

Som navnet «Hove» (Hofvin) indikerer, har det sannsynligvis stått et hov her på 800-tallet. På 1300- og 1400-tallet ble stedet omtalt som stevnebø hvor det ble holdt ting. Storhove refererer til en storgård som eksisterte fra år 1400 og fram til 1800-tallet. I en periode var også gården kongen sitt krongods og på det meste lå 77 andre gårder under Hovegodset.

Som kongens ombudsmann foretok han 20.05.1491 sammen med 3 svorne lagrettesmenn ettersyn av fiskeretter i Øyer og Tretten (DN XXI 648):

«Alle de gode Mænd som dette Brev see eller høre, det kiendes mig Øsar Østensen, Haldor Halvarsen og Amund Halvarsen soerne Laugrættesmænd Qvedie Gudes og sine kunnogt giørende med dette vort obne Brev at mig varom a Trættena ved Skiøene Fredagen næst før *Hevitesims Dag Anno Domini 1491, og louglig tilkrevede af Koninngens Ombuds-Mand Biøn Biennes(en), som med var og ganga og skoda fiske *vateter som te Trættedeum, Øyeværenne og Trætlengane; gingo vi ta først fir Skiøne i norder og syder til vaasiøen og tæda i grynen, sida tæda og i Gapallen, og sidan i Axsiøen, tæda og i deypen, sagom vi ter ingen fiske Bygning av Øynom, uden een liden Teine, og hun lag up paa Land; Enn 14 smaae og stoere teinor som Trætlingarne hørde til; Sagom mer og 6 Simmar og 100 i Nættia garn som havde allesamman Trætlengane og Øynar været. - Jtem og alle te vatn som meg ginge um alle vasaarerfalle, atter til Maaxaaen og rinner nider mit i Bygdenne a Trættene og ter havde te tre Bryer over baade vinter og Somer. Jthem Syner te og Øynen og Trætlengane mellem dyupen og Gapall som te var vnnder kiende for Danne-mænd. - Sida for vi tæda fra te vattnen og til Øye, og nider til Hovve samme Dagen, funne vi tet ta *san før at Tou-vattnen lage nærmer til Trættena eller til Øye. - Til ytmeyer visso og vittnesbyrde herum ta Heingiom vi vor Jnsigle før tette Brev, som giort var Dag og Aar som forsiger» (L: S:) (L: S:) (L: S:) (L: S:)

Sammendrag:

3 svorne lagrettemenn, innstevnt av kongens ombudsmann Bjørn Bjarnesson, gir melding om at de sammen med nevnte ombudsmann foretok ettersyn av fiskeretter som folket i Øyer og Tretten (i Gudbrandsdalen) trettet om. Jfr. nr. 652.

Bjørn oppgir i et diplom skrevet på Hove i 1491 at han hadde bodd på Hove i 9 år (DN XXI 651):

«Ollum mannom som þeta breff se helder høyræ, sendher Engilbrith Lafransson kwnnochtgerande, þeth jek sedess up a Hofwinæ aff barndom, oc sath ek þ(e)r vi ar siden jek var gifth, medh fadher min, oc ingen hørdhæ jek lyctthæ sek in i þe halvæ varpon, som lagæ til Hofvinæ, wttan Her Benthss Ervingæ. Jtem witner oc [vi] min Modhr Gudrun Asgarssdottr, þeth hun tientæ Hustru Joran hel i xl aar, oc fyldhæ Hennæ þ(e)r i warpomæ [Warpona], oc aldræ seges hun vithæ, ath nokon gek i skiptæ medh Hustrunæ herkiedh [herkieldt] i nedræ warpedh, heldhr øfræ, i halfth warpedh uttræ oc halth andræ partæ austh. Jtem kiennes Jæk Biorn Biernæson oc Berswen Jonsson [Joelson] þeth wi sethæ a Hofvinæ vel i IX ar, oc þa garnædhæ vii i Glotten halfannon tenæ [se note] oc halffannon Ervinganæ, oc ingen gek i skiptæ medh oss uttom Her Benthss Ervingæ i þe halvæ Varpanæ.

Og til ytræ meræ sanindh her vm hengæ vi vor insiglæ for þetæ breff, som skrividh var a Hofvinæ Ao Dni. MoCDXC primo.»

Note:

Tene kaldes endnu ¼ af de fiske Nøter som bruges til LageSilde-fangsten, men i dette her omtvistede fiskerie har kun været brugt 3 Tener udi Noden.

Sammendrag:
Engilbrikt Lavransson kunngjør vitnesbyrd av seg og av sin mor Gudrun Åsgeirsdotter om herr Bents arvingers fiskerett i et varp som lå til garden Hove (i Fåberg). Videre avlegges vitnesbyrd i denne saken av Bjørn Bjarnesson og Bergsvein Jonsson, som hadde bodd på Hove i 9 år og da hadde satt garn i Glotten.

«Biørn Bianassen» nevnes som lagrettesmann 18.08.1492 da Bjørn Hallvardsen, lagmann i Opplandene, og 12 menn fastslår grensen mellom fiskerettene til folket i Tretten og Øyer sogn (DN XXI 652).

Kong Kristian I.s regjeringstid hadde vært en fredelig tid for det norske samfunnet. Fra annen halvdel av 1490-årene skyller imidlertid en bølge av uro over landet. I 1496 slo bøndene på Sunnmøre i hjel riksråden og lensherren Arild Kane og flere av hans svenner på selve tinget. Tidlig på høsten året etter ble en av Knut Alvsens fogder, Lasse Skjold, slått i hjel på Romerike. Dette fogdedrapet kom dessuten meget ubeleilig, ettersom kong Hans, hans lensherrer og de to rikenes våpenmakt på dette tidspunkt var dypt engasjert i erobringen av Sverige. Så snart nyheten kom til kongen, skrev han derfor straks et brev til allmuen hvor han beroliget den og lovet å komme til landet for å skaffe den lov og rett. Det endelige vedtak om kongebesøket ble fattet på et dansk-norsk riksrådsmøte i København følgende år. Kongen skulle på en planlagt reise til Sverige først på nyåret legge veien om Båhus, slik at han var der 25. november.

Bøndene var kraftig opprørt. De mente å ha blitt utsatt for alvorlige overgrep i lengre tid. Noen måneder etter fogdedrapet skrev allmuen i søndre delen av Gudbrandsdalen i Akershus len til kongen, takket for brevet hans og klaget sin nød.

«Biørn Biernesson» var blant ombudene (representantene) for de som bodde i den søndre delen av Gudbrandsdalen, dokumentert i brev datert 04.11.1497 (DN XXI 674):

«Varom verdeligom Herre och Høxstom Hans meth Gudz nad Noriges Sueriges och Danmarkz Konwnge helse wi ødmiukeliga sa mangæ som byggæ och bo i sydre luthen Gwdbransdala i Akershus læn Kærlega meth Gwd och ware skyldogæ tienoste, Kiære herre vi takka yder Nade firer frid och Nade som vi hafwa haft af yder sidan Gwd wilde i worde war Konunger her i Norige sidan Konung Cristiærn war Konwng waar Gwd hans siel nade. Item Kiære herre skal yder verdoge Nad witherligeth ware ath wi hafua til hopa wareth och høreth yder Nadz breff och tilscrifningh sa ludende ath i wile koma her i landith och høyre hwarelund her tilgar meth ware fogueter och Embetzmen hwareleydes the halde lagh meth os och ware rettebøter hwlke som yder Nad os vnth och stadfesth hafuer och Konwngh Cristiærn then gode herre thes lykes och stadfeste then tiid han waar Konwnger war, hwar fire yder Gwd løne och sancte Olaff bade thesse heims och annars. Nu Kære herre skal yder nad forsta ath the foguthe som slotzfogutherne sende til os ther i læneth thee ero swmelega wtlenskæ men kwnne føgenth merke vtaff war lagh och sumlega wite inthet passe pa hware thet hafwer segh met fatika, taka kleen sak och leggæ them y stor sak och gøre sa læneth fatikth, thet burde icke ware, ath nar ein Man hafde ekke brotet til sith liiff han skulle ekke mere beskattes en han war mektoger betale Kongens skat nar han skal kræffwias, hware lund ware rettebother er halden her vti thet kan yder Nad wel merke Os er och forekometh ath suma af the slotzherena haffwa tekith breff wtaff somlega men her i læneth ath thee skulde engen aner lagh giørt ther i læneth ner os, er thet och sa tha er thet ekke alle ware samtykt ath siden breff war vtgeffwen. Item skal yder Nad witherliget ware, ath here ære mange fatikke men bade leikta och lærda och mangh ein fatik quinne som gerna wilde komæ til yder nad och kwunne eingalund suma firer siukdom skuld suma firer fatikdom och kiære sith mal firer yder Nad och haffwa thee fulstore mal at kiære wm thee ware mæktoger framkoma, hwarfirer biide wij yder Nad fore Gwdskuld ath ij sende nogon danneman hiith i landet ath skipa them reth som oreth sketh, pa yder Nades wegna, nar han kommer til yder Nad igen tha kan han ytermere sægia yder nad hwat her tiidt er en wi nw scriue yder til. Item om Gistingh och ower Passekosth her haffuer wæreth nw vm riider ther er wor rettebot liidteth halden vti och sa y thet ath thee taka lithen sak b.XXI s.512 och læggiæ i Aner passe penninggæ laath aff mange fatikka men som sigh liithet kwnne forswara, swma fyre rædduga skuld och suma firer bliugheith skwllde, star nw til Gwd och yder verdogæ Nad wm thesse ærinde och annor, wij luthæ Gernna til yder Nad i alle hande matte och wile Gerna gøre hwath yder Nad tykker liuffth wære altiid epter ware fatikka makt. ware Gwd meth yder Nad nw altiid Och till yttermere beuisningh och sanheit ta haffwa wi nw tilskikket tesse Gode Mens Incigle firer thette breff som sua heithe Swein Erixsson, Biørn Biernesson Hakon Biørnsson Thorer Hansson Haldor Esbiørnsson, som Giørt war sabbato ante festum Sancti Martini Episcopi et Confessoris Anno domini Mo.cdo.xc. vii.»

Sammendrag:
Bøndene i Sør-Gudbrandsdalen i Akershus len sender kong Hans brev med takk for nåde og fred som de har hatt siden kong Christierns tid, melder at de har vært samlet og har hørt hans brev om at han vil komme til Norge for å undersøke hvordan hans embetsmenn holder lovene, klager over de fogedene som slottsherrene har sendt dem, og ber kongen sende en særskilt utsending til Norge for å skaffe dem rett som har lidd urett, og kongen mer utførlige opplysninger om forholdene. Særskilt klager de over overtredelsen av deres retterbot om gjesting og "Passekosth". Innseglet av 5 navngivne bønder.

I et diplom datert Hiterdal 17.05.1520(?) bevitnet to menn at Eilif Haukom for over 10 år siden lovte Bjørn på Hove en trelods skje (DN XI 306):

«Thet kennes vii effterscreffne men Svenung Heliesson och Foquard Torersson at vii varom j hia saagom och hørdom handerband theire Bion a Hoffve och [E]liff Haukom at ford Eliff loffvede ford Biøn ein iij lodt skeid ath ford skeid skulle vored betaled sama vinteren och sent hemme til Rolleiff Lindeim som er nw offver x aar forliden sidan at saa j sanhet trykker jeg ford Svenung mitt incigle fore thette breff med Olaff Jonsson prester j Hitterdals (dvs Hierdals) incigle datum ex Hitterdal die ascentionis dominj anno Christi m d xx (xix?)»

Sammendrag:

To Mænd bevidne, at Eilif Haukum for over 10 Aar siden lovede Björn paa Hove (Lillehered?) en Trelods Ske, som skulde betales samme Vinter og blev sendt til Rolleif (Thorsteinssön) Lindeim (i Neshered).

Tidligere har man trodd at Marittes ektefelle var identisk med væpneren Bjørn Hallvardsen [Skaktalv] som nevnes som lagmann på Hedmarken og Opplandene mellom 01.07.1478 og 21.03.1506 (Henning Sollied i N.S.T. VIII og IX).[522]

(Barn XIII:8170)

Gift med neste ane.

Barn:

Aase Bjørnsdatter. Født omkring 1490. Død etter 1548 på Blakar, Lom (OP). (Se XIII:8170).

XIV:16340 mm mm mm mm fm ff mm

Maritte Gautesdatter. Født omkring 1460. Død etter 1516.

Maritte var datter til Gaute Olavsen (nevnt 1490) og
Jorunn Niklesdatter (~1435 - ~1516).

Maritte og Bjørn hadde følgende barn (minst):
Ca. 1400: Aase, gift med Henning Lassesen Blakar [Munk].
En datter gift med Dyre Sevaldsen.

Maritte må utvilsomt være mor til den Aase Bjørnsdatter som i 1548 var gift med Henning Lauritzen [Munk] på Blakar i Lom. og som tydeligvis er oppkalt etter Hustru Aase Sveinsdatter.

I tillegg til Aase, som i ekteskapet med Henning Munk hadde minst en sønn og flere gifte døtre, etterlot Bjørn og Hustru Maritte også en datter hvis navn for tiden ikke kjennes, men som var gift med Bjørns etterfølger som lagmann – Dyre Sevaldsen – og som hun hadde minst 4 døtre med.

Per Reidar Bjørnerud Christiansen i «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene» om
«Søstrene Marit og Birgitte Gautesdøtre og deres ætt.

Mange har beskjeftiget seg med å finne ut av søstrenes slektsbakgrunn. Årsaken til interessen er vel først og fremst at Marit regnes som mor til Dyre Sevaldssøns og Henning Munks hustruer, og at søstrene på en eller annen måte kan knyttes til Hove-ættene i Fåberg.

Litt av søstrenes ættebakgrunn avsløres gjennom gjennom de vitneprov beskjedelige mann Mogens Trulsen innhentet på Gudaker tingsted 08.06.1518. Andres Jonsen og Audun Trondsen vitner da at Imset i Løten i sin tid hadde tilhørt Svein på Gautestad og deretter Sveins kone, Hustru Soologh (Soleig).

Svein og Soleig var sammen foreldre til
– Åse Sveinsdotter, som etterlot seg datteren Jorunn Nilsdotter, og
– Ragnild Sveinsdotter, som etterlot seg datteren Ingeborg Jonsdotter.

Vitnene forteller videre at Ingeborg Jonsdatter nå er død, og at Marit og Birgitte Gautesdøtre er hennes arvinger. Det opplyses til slutt at Marit og Birgitte er nest odelsbårne til Imset, og at godset har fulgt deres slektninger i hundre år (DN VII 548):

«Thet kennis jegh Aslac Hokonsson mæster Hansses lænsman i swderlwthen aa Heeydmarken ath iegh var paa Gwdaker retthen stefneby tisdagen fore Barnabe apostoli anno dominj mdxviijo laglige til- krafd aff beeskeedelig man Mons Trvelsson ath takæ proff och rætth vitnesbyrd om ein gard liggendis i Lawtene sokn som heyther Ymesætther. Togh ieg ther ij skellige vitne och vore thee laglige fore stæfnde som saa heythe Andress Joonsson och Awdin Trondzsson vitnede med theyris insigle thet the veesthe mellom gud och segh ath Swen a Gawtestad fwlde forde Ymesætter frælst och heeymalt for hwærio manne och siidhen hwstrv Soologh hans hwstrv och ther næsth effter bæggis theyris barn Aase Swensdotter och Ragnild Sweynsdotter, aatthe thee een dotter hwer theyre efther seg som heeythe Joorand Nilsdotter och Jngeborgh Joonsdotter och tømpdis nw arfwen effter Jngeborgh Joonsdotter. vithe wij i sanind for gwdi ath Maritte Gawtesdotter och Birgitta Gawtesdotter ære nesth oodelsborne ther til och gørss thet ytthermeyre beehoff tha veelie wij vitne efther vor faderss ordh ath theyris slæcktinge hafwe fwlth forde goodz i hwndredhe aar.
Til ytthermeyre sanind och vitnesbyrd henge wij vore jnsigle nedhen for thette breff som gioort var aar dagh och stadh som fore siger.»
Tillegg: Bagpaa, yngre: breff vm Ymesetter. - Proffsbreff om Jmsetter i Løuttensogen.
Tillegg: Sammesteds findes endnu to Breve af 1647 og 1648 angaaende denne Gaard.
Sammendrag:
Aslak Haakonssön, Mester Hans (Mules)Lensmand paa Hedemarken, afhører efter Mons Thrulssöns Begjæring to Vidner angaaende Eierne og Odelsretten til Gaarden Imeseter (Imset) i Lauten.

522 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 401-02. Henning Sollied: «Nogen problemer omkring slektene Hummer, Haard og "Gyldenaar"», N.S.T. IX (1943-44), side 300-01. Ole Jørgen Benedictow: «Norges historie. Bind 5 - Fra rike til provins 1448-1536 (J. W. Cappelens Forlag A/S 1977), side 243-44. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 416, 427.

Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i danske Geheimearkiv (Sehest. Breve Conv. 13 No. 56). 2det Segl vedhænger, 1ste mangler. (Jfr. Norv. I. No. 1021 og 1057; II. No. 724, 884, 1031 og 1068; V. No. 263 og 369; VI. No. 381 samt ovenfor No. 316 og 318).

Marit nevnes bare denne ene gangen.

Vi vet ikke om hun og søsteren var i live lenger da vitner forteller at de var Ingeborg Jonsdotters arvinger. Trolig var Birgitte ikke i live i 1521 (se nedenfor). Marit Gautesdatter var trolig gift med Bjørn Bjarnesson (nevnt 1491 - 1497), kongelig ombudsmann i Gudbrandsdalen, og ikke som tidligere antatt med Bjørn Hallvardsson (n. 1477 - 1506), lagmann på Opplandene.

Påstanden om at Marit Gautesdotter var mor til Henning Munks hustru, Åse Bjørnsdotter, og til Dyre Sevaldsens hustru er utelukkende basert på eiendomsforhold. Disse eiendomsforholdene danner imidlertid en solid indisierekke. Gårder som Imset (Løten), Gautestad (Søndre Gaustad i Romedal) og Søndre Hove (Fåberg), som ble eid av Dyre Sevaldssons etterkommere, må i sin tid ha tilhørt Marit Gautesdotters ætt.

Foruten dettte vet vi at både Dyre Sevaldssons og Henning Munks etterkommere har hatt gående eiendomstvister med Mons Trulssons etterkommere angående gårdene Nordre Gaustad og Melby i Romedal, Hove i Fåberg og Spanga i Løten. Som vi skal se, må Mons Trulsson ha arvet godset til Birgitte Gautesdotter. Eierforholdene til og rettssakene om disse gårdene kan da bare forklares om Dyre Sevaldsson og Henning Munk på sine hustruers vegne var arvinger til Marit Gautesdotter.

Såfremt de to Bjørnsdøtrene var Marit Gautesdotters livsarvinger - som det er grunn til å tro - må de ut fra kronologien plasseres som døtre til Marit. Denne løsningen er også den klart enkleste. Navnene indikerer også oppkalling. Åse Bjørnsdotter kan være oppkalt etter sin antatte mormors mor, Åse Sveinsdotter, og Marit-navnet forekommer blant etterslekten til begge hennes antatte døtre.

Birgitte Gautesdotter nevnes i 1507 som enke etter Gunnar Finnkjellsson - en sønn av Finnkjell Håkonsson på Folberg i Nes på Romerike. Gunnars mor, hustru Kari Jensdotter erklærte da med samtykke av sin annen ektemann, Per Nilsson, at hun vedsto seg de gaver Gunnar hadde gitt Birgitte på deres bryllupsdag, nemlig Folberg og Austmo i Nes på Romerike.

To år senere, i 1509 overlater Sakse og Ola Reppersønner sin odelsrett i Folberg, som de hadde krav på etter sin nærskyldte frende Gunnar Finnkjellsson, til velbyrdige hustru Birgitte Gautesdotter.

Christian Spangen mente disse dokumenter ga grunnlag for å hevde at Birgitte Gautesdotter i sitt andre ekteskap giftet seg med Mons Trulsson. En slik sammenheng ville forklare det engasjement Mons Trulsson la for dagen for å bevise at Marit og Birgitte Gautesdøtre var arvinger til Imset i Løten. Spangen valgte nok her den enkleste og mest åpenbare løsning, en løsning jeg også mener er den rette. I et diplom datert 20. januar 1511, hvor "ærlig og beskjedelig mann" Mons Trulsson kjøper 3 huder i Myr i Ridabu i Nashaug fjerding (Vang) av Ola Arnesson kalles nemlig kjøperne senere i teksten for "Maens Trvellson oc hans hustru Birgitta". Denne "Hustru Birgitta" må være identisk med den hustru Birgitte Gautesdotter som i 1509 fikk Folberg i Nes på Romerike. Folberg var nemlig i Mons Trulssons etterkommeres eie langt inn på 1600-tallet.

Mons Trulsson utsteder i 1521 tre brev fra Gaustad i Romedal (DN II 1068, DN I 1057 og DN III 1086), gården hvor Birgittes slektning eller forfar Svein bodde. Siden Mons' etterkommere senere førte prosesser om eiendomsretten til Nordre Gaustad, må vi ha lov til å ana at Mons bodde her i 1521.

Man vet ikke om Birgitte Gautesdotter var mor til de av Mons Trulssons barn som vi kjenner fra kilder og litteratur. Trolig var hun ikke det. Av Mons' kjente barn vet vi helt sikkert at både Kristoffer og Rønnaugs mor het Ingri Asgautsdotter. Det at Mons likevel fikk beholde Folberg etter Birgitte, henger trolig sammen med at de hadde felles barn som overlevde Birgitte og dermed tok arv etter henne. En tid etter Birgittes død, som rimeligvis inntraff en gang mellom 1518 og 1521, døde så deres felles barn. Faren, Mons Trulsson, har så i henhold til arveloven arvet barnet/barna han hadde med Birgitte. På den måten kan han og hans etterslekt ha kommet i besittelse av ikke bare Folberg, men også annet gods som tilhørte Birgittes ætt.

Et diplom datert Gaustad i Romedal 29. desember 1521 tyder på at nettopp dette kan ha vært tilfelle. "Moenss Trulsson af vapn" makeskifter da med samtykke av sin barn (ikke nevnt med navn) hele Gulkunrud, med unntak av ødegården, i Skaum (Stange) i Ottestad sogn, til "fornumstige mann" Bjørn Olsson mot å få igjen 1 hud i østre gården i Nordre Vi i samme sogn (DN II 1068). Siden Mons gjør dette med samtykke av sine barn uten at noen hustru nevnes, må diplomet kunne tolkes dit hen at Mons på dette tidspunkt var enkemann.

Sett på bakgrunn av den urett mann nå ha følt ved at godset kom ut av ætten, er det kanskje ikke så rart at Marit Gautesdotters arvinger flere ganger gjorde forsøk på å gjenvinne eiendommer. Selv om motparten i disse sakene, som var Mons Trulssons arvinger, trolig har stått juridisk sterkere med arveloven på sin side, må det ha vært fristende å forsøke å overprøve tidligere rettsavgjørelser. Mye verdifullt odelsgods stod på spill. Tvister som oppstod på grunn av en inngift persons arv fra felles barn, ser ut til å ha vært en ikke uvanlig foreteelse i middelalderen.

Mye tyder på at opphavet til en sak som kom opp for Oslo lagting 27 juni 1575 var av en slik karakter. Partene va Niels Krabbe og herr Rasmus på Våle på den ene siden og Per Kristensson og Kristoffer Monssons barn på den andre siden. Niels og herr Rasmus ble pålagt å betale 60 lodd sølv etter at Per Kristensson og Kristoffer Monssons barn først hadde avslått et tilbud om 40 lodd sølv.

Denne saken kan sees i sammenheng med en tidligere domsavsigerlse om Hove i Fåberg og Spanga i Løten, noe som gjør det trolig at de 60 lodd sølv var innløsningssummen for dette godset. Oslo lagtingsprotokoll for 27. januar 1574 viser nemlig at Per Kristensson og fru Eline Godske fikk beholde "Hoffuin och Spangen" inntll Niels Krabbe

kunne fremlegge bedre bevis for sine krav på godset. Niels hadde fremlagt et ættleggsbrev som ble erklært maktesløst [Nils Stubs "Optegnelsesbøger 1572-1580", side 62]. En notis fra 28. januar 1573 gjelder nok også denne saken. Vi får da vite at kontrakten mellom Niels Krabbb e og Per Kristensson skal stå ved sin hevd (Nils Stub s. 30). Dette må bety at tvisten også hadde pågått tidligere.

Per Kristenssons (til Trosvik) hustru, Birgitte Monssdotter, var Mons Trulssons datter, mens fru Eline (Monsdotter) Godske var enken etter Kristoffer Monsson Bagge til Vi, senere til Gunnarstorp. Mons Trolssons sønn, Hove og Spanga kan altså føres tilbake til en tidligere eier: Mons Trulsson. Min oppfatning er at Mons Trolssson fikk parter i disse gårdene med sin første hustru, Birgitte Gautesdotter, og at etterslekten etter Birgittes søster Marit Gautesdotter – representert ved Niels Krabbe og herr Rasmus til Våle – har forsøkt å gjenvinne godset. Siden har det gjennom en ny rettssak blitt enighet om at Marits etterslekt kunne innløse godset for 60 lodd sølv.

Også en eiendomstvist fra 1628 ser ut til å ha vær et oppgjør mellom ætlingene etter Marit Gautesdotter og Mons Trulsson. Torbjørn Torbjørnsson stevner da Christiania-lagmannen Jakob Hansson for Herredagen fordi Jakob to år tidligere har dømt at (Nordre) Gaustad og Melby i Romedal skal følge Mikkel på Blakar i Lom og hans sønn Henning Mikkelsson (NHD [tredje række] II s. 96-97). I selve herredagsdommen lider Torbjørn på nytt nederlag. Rolv Mikkelsson tildømmes da gårdene på vegne av sin far, Mikkel på Blakar, siden Torbjørn ikke har maktet å bevise sine rettigheter til gårdene (NHD [tredje række] III s. 53). Mikkel og hans ætt (Munk av Blaker) har trolig eid gårdene en stund. Vi ser i alle fall at han "Mickell blak i Gudbrandsdall" – i 1616-1617 råder for bygselen til (Nordre) Gaustad i Romedal og følgelig eier den største parten der. Da Mikkel på Blakar og hans hustru 27. mars 1620 gjør skifte med barna, består jordegodset blant annet av 6 huder i (Nordre) Gaustad og 2½ huder i Melby.

Torbjørn Torbjørnsson (Skaktavl) d.y. var sønn av Mons Trulssons datter Rønnaug Monsdotter, mens Mikkel var sønnesønn av Åse Bjørnsdotter, Marit Gautesdotters datter. Mons Trulsson bodde en tid på Gaustad i Romedal, en gård han må ha fått med Birgitte Gautesdotter. Det er rimelig sikkert at både Nordre og Søndre Gaustad og Melby har tilhørt Gautesdøtrenes ætt, i likhet med Imset og Spanga i Løten og Søndre Hove i Fåberg. Alle disse gårdene var på begynnelsen av 1600-tallet eid av etterkommere av Åse Bjørnsdotter og hennes søster.

Det synes etter dette som om Marit og Birgitte Gautesdøtres ætt har hatt en forholdsvis betydelig godssamling i Romedal og Løten. Det skulle derfor være grunnlag for å søke deler av deres opphav i dette området. Vi vet at en av deres forfedre - Svein - var bosatt på Gaustad i Romedal. Trolig var de to Gaustad-gårdene ennå samlet i Sveins tid, og må derfor ha vært blant de største i distriktet.

Stubs notis om "Hoffuin och Spangen" gir oss en viktig ledetråd videre. Christian Spangen identifiserte disse gårdene som Hovi og Spanga i Løten. Grunnen var nok at "Hoffuin" nevnes sammen med Spanga. et sjeldent gårdsnavn som kan stedfestes til Løten.

Det er imidlertid fem gode grunner til å identifisere "Hoffuin" som Hove i Fåberg.

A - Dyre Sevaldssons sønn Sevald var bosatt på Søndre Hove i Fåberg. Etter som Sevald Dyresson hadde en leilending på underbruket Geitstad, må Sevald ha vært eier av størstedelen av Søndre Hove. Nils på Ålstad i Vang, gift med Sevalds datterdatter, var for øvrig eier av Søndre Hove tidlig på 1600-tallet.

B - Dyre Sevaldssons hustru har hatt eiendom i Søndre Hove. I 1548 satt Dyres datter Kari og hennes mann, Bent Andersson Hård, med eiendommen eller deler av den.

C - Spanga i Løten tilhørte 1616-17 Oslo-rådmannen Bertel Hellesson. Han var gift med Ingri Mogensdotter som trolig var en datterdatter av Magnild Dyresdotter. Han kan derfor ha fått Spanga med henne. Dette eierforholdet kan indikere at Dyre Sevaldssons arvinger innløste Spanga og Hove omkring 1575, eventuelt noe senere. Blant Hans Monsson til Fossers oppgitte jordegods i 1624 står det blant annet: "Noeh haffde ieg En Gaardtt Vedtt Naffn Spanngen som for minne forællderes Gielld Er affhenditt och pandtsatt saa ieg den icke føllger Eller Raadigh ehr". Hans Monsson til Fosser var sønnesønn av Kristoffer Monsson og Eline Monsdotter (Godske), som hadde Hove og Spanga i sin besittelse inntil 1575. Det kan derfor være disse Hans siktet til når han omtalte "minne forællderes" - altså sine forfedre.

D - Etter som Løten-gårdene Hovi og Hov i første halvdel av 1600-tallet ikke ble eid av etterkommere til Dyre Sevaldsson eller for den saks skyld av Mogens Trulsson, men av kirken og lokale bønder, er dette en klar indikasjon på at Stubs notis om "Hoffuin" ikke gjaldt noen Løten-gård. Flere av Dyres kjøpesterke etterkommere økte sine gods gjennom store deler av 1600-tallet. Vi vet at de benyttet innløsningsretten til sine forfedres eiendommer. Det er altså lite trolig at godset uten videre skulle forsvinne ut av ætten. Og i tilfelle salg ville nok godset høyst sannsynlig gå til deres verdslige standsfeller som adel eller borgere, ikke bønder og kirke.

E - Hove i Fåberg og Spanga i Løten hørte i alle fall frem til 1440-årene til samme godssamling. Skiftefordelingen mellom stebrødrene Benkt Harniktsson og Olav Niklisson, biskop i Bergen, viser at Benkt fikk Spanga i Løten. Unntatt fra skiftet var blant annet Hove i Fåberg, som kan ha vært fordelt tidligere. Sikkert er det i alle fall at Hove tilhørte Olavs morsætt. Spanga kan ha blitt innløst senere av biskop Olavs slektninger og dermed på nytt forenet med Hove.

På bakgrunn av dette blir det da også rimelig å identifisere Hustru Ase Sveinsdotter, som i 1492 eide Hove, med den Åse Sveinsdotter som var mor til Jorunn Niklesdotter og som døde før 1518.

Spangens observasjon om at Imset hadde fulgt Marit og Birgittes slektninger i 100 år, behøver heller ikke å bety at noen av disse ikke kan ha vært blant Gautesdøtrenes forfedre. Bakgrunnen for at det i Mons Trulssons vitneopptak om Imset bevitnes at Marit og Birgitte Gautesdøtre var Ingeborg Jonsdotters arvinger, må helt klart ha sammenheng med at Ingeborg ved sin død var eier av Imset. Om hun ikke eide Imset ved sin død, ville det jo ikke ha vært noen grunn for skriveren å opplyse om at arven var falt etter Ingeborg Jonsdotter. Trolig har også Ingeborgs mor, Ragnhild

Sveinsdotter, eid Imset. De var, som det klart fremgår av saken og ovennevnte tolkninger, nære slektninger til Gautesdøtrene, ikke forfedre. Dette gir dekning for utsagnet om at Imset hadde fulgt Marit og Birgittes slektninger i 100 år. En mer korrekt uttrykksform ville selvsagt være om man i 1518 skrev at Imset hadde fulgt Marit og Birgitte Gautesdøtres forfedre og slektninger i 100 år, siden gården innenfor denne perioden også var eid av deres forfedre Svein på Gaustad og hustru Soologh. Skriveren tenkte trolig ikke den gang at hans uttrykksmåte kunne bli oppfattet som tvetydig.

Når Spangen slutter at Gautesdøtrene var døtre av hustru Soologh, så følger det implisitt at han også mener at skriverens korrekte uttrykk skulle vært forfedre og slektninger. Det blir da selvmotsigende å hevde at Gautesdøtrene ikke kan ha vært døtre av Jorunn Nilsdotter, når de ifølge Spangen kunne være døtre av hustru "Soologh". Spangens argumenter synes etter dette ikke lenger tilstrekkelige til å svekke hypotesen om at Gautesdøtrene var døtre av Jorunn Nilsdotter. At ættleggen stopper ved Jorunn Nilsdotter og ikke går videre til Gautesdøtrene, kan rett og slett være fordi det i distriktet var alminnelig kjent og godtatt at Jorunn var deres mor. Det må i alle fall ha eksistert en grunn til å vise at Jorunn var søskenbarn til arvelateren, Ingeborg Jonsdotter, og grunnen må være at Jorunn arvet eller var arveberettiget etter Ingeborg Jonsdotter. Etter Jorunns død overtok så hennes døtre Marit og Birgitte arven eller arvekravene.»[523]

(Barn XIII:8170, Far XV:32679, Mor XV:32680)

Gift med forrige ane.

XIV:16361 mm mm mm mm mf mf ff

Ivar Tjøstolvsen Sandbu. Født omkring 1375 på Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1439 på Sandbu, Vågå (OP).

Ivar var eldste sønn til Tjøstolv Ivarsen Sandbu (~1350 -).

Han var lagrettesmann sammen med sin bror Gudmund på Toksen i Fron 12.11.1427. Engebret Hougen angir at det var Gudmund og broren Arne som var lagrettesmenn her, men diplomet angir at det var Ivar og Gudmund (DN III 691, «Regesta Norvegica» X, nr. 718):

Sammendrag.

«Doms- og kvitteringsbrev utst annen mortensmessedag av lagrettemennene Håkon Sigurdsson, Hårek Sigurdsson, Arne Toresson, Guttorm Kolbeinsson, Guttorm Erlendsson, Gunnar Erlendsson,, Torstein Toresson, Eirik Torsteinsson, Gudmund Tjostolvsson, Ivar Tjostolvsson, Erling Aslesson og Vegeir Gunnarson:

Svithunsmessedag [2. juli] var de til stede på Tokse i Søtorp i Gudbrandsdalen oppnevnt i dóm i anledning erstatning etter Alv Øysteinsson, som Guttorm Petersson uforsettlig kom til å drepe [Ward at skada wfirirsyniu].

Deres enstemmige dom var at Guttorm skal betale Erling Øysteinsson, på vegne av hans brorbarn, 8 mark gull i gjengs penger og betalingsgyldig gods [Femæto gotze]. Guttorm betalte og avhendet da til Erling 4 mark gull, til alles tilfredshet.

Annen mortensmessedag var de, tilkalt av begge parter, igjen på Tokse og målte opp 5 mark gull i betalingsgyldige penger, som Guttorm betalte Erling på hans brorbarns vegne. Til gjengjeld kvitterte Erling ham, hans arvinger og alle andre for erlagt erstatning, Dertil lovte Guttorm dem i overgave en vennegave på en mannsstakk av klede, ei kvern måm måler 1½ alen tvers over (?), 4 kyrlag og en hest verd 4 kyrlag. Dette avhendet han straks til Erling,

Beseglet av utst.»

De var også sammen på Korstad i Fron 28.11.1429 (DN XVI 91, «Regesta Norvegica» X, nr. 960):

Sammendrag:

«Kvitteringsbrev utst på Korstad i Fron sogn mandag før andreasmesse av Håvard Eindridsson:

Kvittert på egne og sine brorbarns vegne Gløder Torkjellsson og hans arvinger for fullt ut å ha betalt ham hans brors barnepenger, både farsarv og morsarv.

Beseglet av utst, og medbeseglet av Hårek Sigurdsson, Gunnar Erlendsson, Guttorm Kolbeinsson, Gudmund Tjostolvsson og Ivar Tjostolvsson.»

Ivar overtok antagelig Sandbu kort tid etter januar 1429.

Trolig levde han, som sine brødre, på Fron før dette året, men senere på Vågå.

Ivar var sammen med sin bror Gudmund motpart til kirken da Hamars biskop 28.06.1436 tildømte Ullensyn Kirke i Vågå en del jordegods i nordre Sundbu, Sande og Råstad som Hustru Gjertrud Paalsdatter på Sundbu hadde testamentert til kirken for sin og sine foreldres sjeler (DN I 755):

«Ollum monnum þæim som þettæ bref sea eder høyra sændom wer officialis herræ biskups j Hamre *meder gudz quediu ok waræ. kunnikt gørandæ at weer warom j doomkirkionne a prestæmoteno j fyrnæfdom stadh a Peters vokw eften anno domini mcdxxxsexto kom þer a stefno firir oss siræ Halbiorn Reidulfsson sambroder waar j fullo vmbode siræ Rollandz Gotskalskssons prests a Waga j Gudbrandzdalum. Sigurder Halfuardzson ok Erlender Endritzson kirkionne vmbotz men i Vllenssøyn þer sama stadz af einnæ halfwo en af annere halfuo Gudmunder ok Ifwer

523 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 401-02. Henning Sollied: «Nogen problemer omkring slektene Hummer, Haard og "Gyldenaar"», N.S.T. IX (1943-44), side 300-01. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 416-17, 427.

Tiostolfssynir. war þa þeiræ retter stefno dager efter brefwe wars wyrdæligx herræ ok andæligx fadurs herræ Peters meder gudz nadh biskups j Hamre vm testament jordæ goodz þet som hustrw Giertrwdh Paals dotter j Sundbw hafdæ gefuedh kirkionne Vllenssøyn til vpheldes ok prestenum til bordheldes. Dagæn firir Peters wokw eften heldo þeir høndom saman siræ Halbiorn ok þeir brøder fyrnæmfder at þeir skuldæ þet haldæ ok hafwa som retten wtuisær vm þet maall. Ther efter teddæ sire Halbiorn fram bref vnder godræ mannæ jnzigle swa ludænde at hustrw Gertrwdh fyrnæmfdh gudh henner saall nade hafde gefuedh ii gardænæ j nørdræ Sundbw. ein garden j Sandom ok j þeim gardenum j Radastodum som kirkien aattæ fyr j þessæ anæmfdæ jærder halfuær kirkionne Vllenssøyn til vpheldes ok adræ hælftæna j sama jordom prestenum til bordheldes preste huerium efter annen til æuerdæliga eigo ok aldz afrædes firir saall sinæ ok foreldræ sinne. Ther efter krafdæ oss sire Halbiorn dooms wm þettæ maall ok fyrnæmfder kirkiu vmbotz men meder honum. Nw sakar þes at fyrnæmfder brøder hafdo jngen logligen motækast þer þa thy efter rade ok samtykt wars wyrdæligx herræ fyrnæmfdz ok sambrødræ waræsom þa neer oss waaro domdom wer efter þy profwe som þa firir kom at fyrnæmft testamentum skal obrigdæligæ haldæs. Ok til sanninde her vm hengiom wer wart officialatus jnzigle firir þettæ bref er giort war a degi ok are som fyr seigir a vij are ok xl rikis wars wyrdæligx herræ herræ Eirikx meder gudz nadh Noregx konongs.»
Sammendrag:
Hammers Biskops Official tildömmer Ullensyns Kirke i Vaage i Gudbrandsdal en Del Jordegods i nordre Sundbu, Sande og Radastad, som Hustru Gerthrud Paalsdatter i Sundbu havde testamenteret til denne Kirke for sin og sine Forældres Sjæle.

Han nevnes siste gang 30.03.1437 (DN VIII 300):
«Ollom monnom þæim som þette bref se æller hœyre sende Gudmunder Iffuer Thiæstolfsyni Eriker Jonsson Vætterlider Biærnesson og Sighurder Haluordsson q. gudis oc syne kunnikt gœrande ath wy warom a kirkio vællenom Vllenzh [ordet foran utslettet] a Vagha vm paskæ æpten a viii are oc xl. rikis waars virdeligx herræ Erikx med gudz naad Noregis konungx saghom oc hœyrdom a ath Sighriid Steinfinssdottor helt j hond Baardz Olaffsonar och kændis ath hon haffde sælt fyrnæmpdom Barde halfft Rythæim som ligger a Ladhalme frælst oc hemolt oc akærelaust firir huariom manne med ollom lutom oc lunnyndom som til ligger oc leget hefuer ath forno oc nyghio vthen gardz ædher jnnæn til æuerdelige æigo oc alz affrædis, kændis oc fyrnæmpd Sigriid, at hon haffde vpboret aff Baarde fyrste pening oc sideste oc alle ther j millom som j kaup thæiræ kom. Jtem kændis [ord foran utslettet] fyrnæmdh (Sighriid ath hon)*kaff och vnthe Baarde adernæmpdom j sama handerbande ii koleigo jærder j Stadhe som liger j fyrnæmpde sokn til æuerdeligo æigo oc alz affrædis fran sinom ærwingiom oc til fyrnæmps Baar(d)s oc hans ærwingiom med ollom lutum som fyrmere ær skilt. til sannynde her om sættom meer wor jnsigle firir thette breff er giort war a deghi oc are som fyr seghir.»
Sammendrag:
Fem Mænd kundgjöre, at Sigrid Steinfinnsdatter erkjendte, at hun havde solgt til Baard Olafssön Halvdelen af Röteim paa Ladalm og oppebaaret Betalingen, samt at hun gav ham 2 Koleier Jord i Stade i samme Sogn.

Han døde nok før 1441, antagelig omkring 1439, da hans sønn, Gunnar, sammen med Ivars brødre, Arne og Gudmund, 21.01.1441 avstår 1 markebol i gården Rolstad i Sør-Fron til Haakon Sigurdsens barn (DN VIII 311). [524]

(Barn XIII:8181, Far XV:32721)

Gift med neste ane.

Barn:

Gunnar Ivarsen Sandbu. Født omkring 1412 på Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1495 på Sør-Sandbu, Sandbu, Vågå (OP). (Se XIII:8181).

XIV:16362 mm mm mm mm mf mf fm

??? Ivarsdatter Røssum. Født omkring 1385 på Røssum, Nord-Fron (OP). Død etter 1412.

Vi kjenner ikke hennes navn, men hun var datter til Ivar Kolbeinsen Røssum (~1350 - >1394).

Hun var gift 1. gang med Endrid [Ivarsen?]:

De hadde barna (minst):
1405-10: Helge, trolig gift med en sønnedatter til en Audulv.
1405-10: Erling, nevnt som lagrettesmann på Lesja i 1440, etterslekt ikke kjent.

Engebret Hougen hevdet at Trond Eindridsen(?) Tynnøl – som regnes som stamfar til Tynnøl og Valbjørætta – stammet fra hennes sønn, Helge, Tore H. Vigerust anser at det ikke er dekning for denne påstand.

Hun var så gift 2 gang med Ivar Tjøstolvsen Sandbu.

De hadde barna (minst):
Ca. 1410-15: Synnøve.
Ca. 1412: Gunnar til Sandbu, døde i 1495.

524 Engebret Hougen: «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen», NST, Bind XII (1949-50), side 227, 231-233, 243, 413-414. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65, 67. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten. 2. NST VIII, side 274.

Datteren Synnøve nevnes kun 27.04.1465 [7. september] da hun gjorde jordskifte med Botolv Bjørnsen (DN XVIII 84):

Sammendrag.

«To Lagrettemænd kundgjøre, at de 20 Novbr. 1463 paa Kleppe i Hjordal (Vaage) overvare et Jordeskifte mellem Botolf Bjørnssøn og Synneve Iversdatter, hvorved den sidstnævnte erholdt hele Hekne i Hjordal og Botolf hele Øvregaarden i nordre Bjerke paa Thretten i Stafs Thinghaa, som Sunnive og hendes Broder Gunner Iverssøn havde arvet efter Hustru Gertrud Paalsdatter paa Sundbo; hertil gav Gunner sit Samtykke.»

Da hun ikke nevnes sammen med mann eller barn, har hun vært barneløs enke eller ugift, og hun døde nok før 03.11.1469, da hennes bror og hans halvbrødre holdt arveskifte, ellers hadde hun vært nevnt der.

03.11.1469 ble det avholdt et skifte på Oden mellom hennes sønner i de to ekteskap, Helge og Erling Eindridssønner og deres halvbror, Gunnar Ivarsen (DN II 874):

«Ollom mannom theim som thetta bref see eller høra sender Ragwald Nielsson riddare oc lagman a Wplandhen Jon Olafson prester a Fron Niels Torkelson Paal Augmundhson Erik Olafson Sigurd Azsarson Olaf Alfson Østhein Arneson logretthes men a Fron q. g. oc sina kunnikt gørandhes med thesso woro opno brefwe at mith warom a Oudhene a Fron anno domini mcdlx ix fredaghen nest epter alla helgon dag worom vi ther ner oc fleirom adrom godhom mannom nerwarandes hørdom vi a ordhom oc soghom handerband theires af eino halfwo Helge oc Ellinger Endridsøner en af adro Gwnnar Jfuerson. wortho the tho satter oc alsotter epter danda manna til laghw med thessom skilordhom som her epter følgia at fornemd Gwnnar wploth allan sin arfdeld j Oudhene som ligger a Fron j Lizstada kirkio sokn oc ein ødhegard som ligger j Lydhen som heiter Wlberg a fornemdFron vndhan sig oc sina erwinghia oc atter wnder fornemda brøder Helge oc Elling oc theres erwinghia alz afrædhes til æwerdheliga eigho j sa mottho at fornemda brøder Helge oc Elling skula gifwa broder sinom Gwnnare atter a mothe viii kørlag j femmæthnom peningom oc ther med skulde oc wara alzstinghes satthe om alt thet arf skipthe oc ythermer til thalan wm theira vidher skipthe. ær oc ooss thet vitherlekth at førnemda brøder Helge oc Elling bythalade om sama dag oc wm morghonen epter eina sølyo som allas theira møderne war fore iiii kørlag oc j fyrskept aklede oc j benkeklede vii alna langt wm ii kørlag oc ther til skulu the fornemda brøder hwar theira gifwa fornemdom Gwnnare eina wor fødda koo som hwarke skerdar verd fore leigho plegar ganga ath woren nw komande lofwade oc fornemd Gwnnar ooss ath han skulde fa fornemda brøder sin jardha bref i ghen. til saninde her om henger fornemd sith incigle med wor fore thetta bref som giorth war a deghi oc are som firi seger.»

Sammendrag:

Ragvald Nilssön, Ridder og Lagmand paa Oplandene, Jon Olafssøn Prest paa Fron og 6 Lagrettemænd kundgjöre et Arveskifte mellem Brödrene Helge og Elling Endridssönner samt deres Halvbroder Gunnar Ivarssön, hvorved denne afstod til dem sin Arvelod i Auden i Listad Sogn paa Fron og i Ödegaarden Ulveberg i Liden, imod 8 Körlag i Penge. (jfr. No. 599).

Skiftet må gjelde gods som har tihørt Ivar Kolbeinsen Røssums datter siden hennes barn fra begge ekteskap har vært arvinger.[525]

(Barn XIII:8181, Far XV:32723)

Gift 1. gang mellom 1405 og 1410 med **Endrid [Ivarsen?].** Født omkring 1340. Død omkring 1410 på Lesja (OP).

Endrid var lagrettesmann på Lesja.

På Blakar ligger det et diplom skrevet 04.08.1361. Der står det at Sjugurd Ulvsen kunngjorde at han hadde avstått til sin frende Hallkjel (Sjugurdsen) og til stedatteren Ingebjørg 8 kyrleier jord i Blaker hver. Dertil fikk hun 4 merker gull. Han ba Ivar Erlingsen, Ivar Arnfinnsen og Erling Ivarsen sette sine segl på brevet, disse er dessverre borte (DN X 63).

Det er her trolig at Ivar Erlingsen har vært med fordi han han var i slekt med Ingebjørg. Han må ha vært hennes farbror, for hun var datter til Helge Erlingsen [Skark] som hadde vært gift med Hustru Ingegerd Olavsdatter fra før 02.02.1342 til før 24.02.1346. Da var det skifte på gården fordi hun skulle gifte seg igjen med Sjugurd Ulvsen. Han har antagelig vært væpner, da hun ble kalt «Hustru» etter at hun ble gift med Sjugurd.

Erling Ivarsen var antagelig far til Ivar Erlingsen, mens Ivar Arnfinnsen trolig også har hørt til slekten uten at vi vet på hvilken måte.

Det er videre trolig at Ivar Erlingsen var far til Endrid Ivarsen som hadde sønnene Helge og Erling oppkalt etter fars farbror og fars farfar, og at Sjugurd Ulvsen var bror til Torstein Ulvsen gift med søster til Bjørn Ivarsen (og Eindrid Ivarsen?) og Arnbjørg Ivarsdatter. Skulle dette være korrekt, må Bjørn være født ett år før tidligere antatt, omkring 1340.

Hans svigerfar, Ivar Kolbeinsen, kjøpte 04.10.1394 på «Gassegard i Lessio» 5 øresbol i «Reidesheim i Hvamm» og 1 øresbol i «Skalpestad» av Eirik Erlingsen. Vitne ved handelen var Eindrid Ivarsen som lagrettesmann sammen med Eystein Torsteinsen (DN V 365).

Muligens har Endrid benyttet denne mulighet til å fri til hans datter.

Han var også lagrettesmann på Bottem i Lesja 17.04.1396 (DN V 371).

---

525 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen I, side 34, 57, 67; III, side 20.

Engebret Hougen i Æ«ttesoge for Gudbrandsdalen», Bind III (utgitt lenge etter at han døde), side 19):
«Andre gonger er han ikkje nemnt på Lesja, men det er som alt nemnt ikkje umogeleg at han er den same som 1383 var lagrettemann på Hedmark og 26. september 1412 på Dælin i Ottestad sokn, men då kan det ikkje vera rett at Gunnar Ivarsson er fødd i 1412. Det kan ikkje ha vore før 1413/14. Dette at Tynnøl var godset hans Bjørn Ivarssson i den tida, og seinare kom til etterkomarane hans Eindrid (Ivarsson?) gjer det likefullt rimeleg at desse har vore brør.»

Dette er nok en lite trolig konstruksjon!

Endrid døde trolig i 1410, senest i 1412-13.[526]

Barn:

Helge Endridsen Røsssum. Født omkring 1403. Død etter 1469.

Hans foreldre var Endrid [Ivarsen?] (~1340 - ~1410) og
en datter til Ivar Kolbeinsen Røssum.

03.11.1469 ble det avholdt skifte på Oden mellom Helge og Erling Eindridsønner og deres halvbror, Gunnar Ivarsen. De var sammen arvinger til jord i Oden og Ulberg gjengitt i biografien til hans mor (DN II 874).

Helge er bare nevnt i forbindelse med dette skifte.

Da de hadde samme mor, må de på morssiden ha tilhørt ætten til Ivar Kolbeinsen Røssum. Hensyn tatt til når de levde, må de ha vært hans dattersønner, da det er sagt at Gunnar Ivarsen ble født i 1412. Hans mor må da være født før ca. 1385 om hun da skulle kunne ha fått en sønn i sitt andre ekteskap.

Hennes far, Ivar Kolbeinsen, må ha vært myndig før 1394 og derfor være født ca. 1350. Hans far var da antagelig Kolbein på Harildstad som levde i 1336.

Engebret Hougen fant det trolig at Helge var gift med en sønnedatter til en Audulv (Torsteinsen?) i Lom og at de hadde følgende barn (minst):
Ca. 1450: Engebret, til Hjelle på Dovre, levde i 1534, hans etterslekt er ikke kjent.
«Engelbrett Huile» betalte i 1528 gjengjerd med 1 lodd sølv.
Endrid, ikke kjent fra skriftlige kilder, kun kjent som far til
1. Ca. 1470-80: Ragnhild, gift før 1533 med Jens Ivarsen, levde i 1533,
trolig på Russar i Skjåk eller på en Nes-gård i Lom,
ukjent etterslekt.
2. Ca. 1475: Trond, til Tynnøl i Lesja, død etter 1533 [dette er Ikke trolig!].

I en debatt i Arkivverkets Digitalarkiv - [#27288] «Bratt-slekten i Gudbrandsdalen» går Tore H. Vigerust sterkt i rette med Hougens analyse:
#32 - Skrevet 14.03.2005 - 01:37 av Tore H. Vigerust:
«...., etter nitidig lesning av Engebret Hougens ættesoger og alle kildeutgaver til norsk historie i middelalderen og en tid etter, kom jeg for snart 30 år siden til den konklusjon at Engebret Hougens ættesoge om den såkalte Tynnølætta ikke baserte seg på historiske kilder, men var et fantasiprodukt vesentlig konstruert på ønsketenkning. Det viktige spørsmålet vil ikke være om det kan påvises noe feil hos Hougen, men om det kan påvises noe riktig i hans ættetavler om Tynnøl.»
#33 - Skrevet samme dag - 01:43 av Tore H. Vigerust:
«Vi er alle blitt lurt av E Hougen. Nå gjelder det starte på nytt med godt mot og sikre kilder. At alt som tidligere er skrevet, må raderes ut, gjør da ingen ting, siden vi er tilstrekkelig mange som kan ta fatt på en ny runde med forskning omkring denne slekten.» [527]

Gift 2. gang med forrige ane.

XIV:16367 mm mm mm mm mf mm mf

Steinar Østensen [Bratt]. Sysselmann i Søndre Gudbrandsdalen. Født 1390. Levde 1420. Død omkring 1450.

Navnet Bratt forekommer gjennom hele middelalderen og fram til i dag i hele Norden. Navnet betyr en brå, steil person, med andre ord et personkarakteriserende navn som sikket har oppstått mange steder til ulike tider uavhengig av hverandre.

Steinar var sønn til Østen Erlandsen (ikke nevnt i noe diplom) og
sønnesønn til Erlend Østensen Øy (<1367 - >1380).

526 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen I, side 67, 103; III, side 18-20.

527 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 67, 104; III, side 19-21.

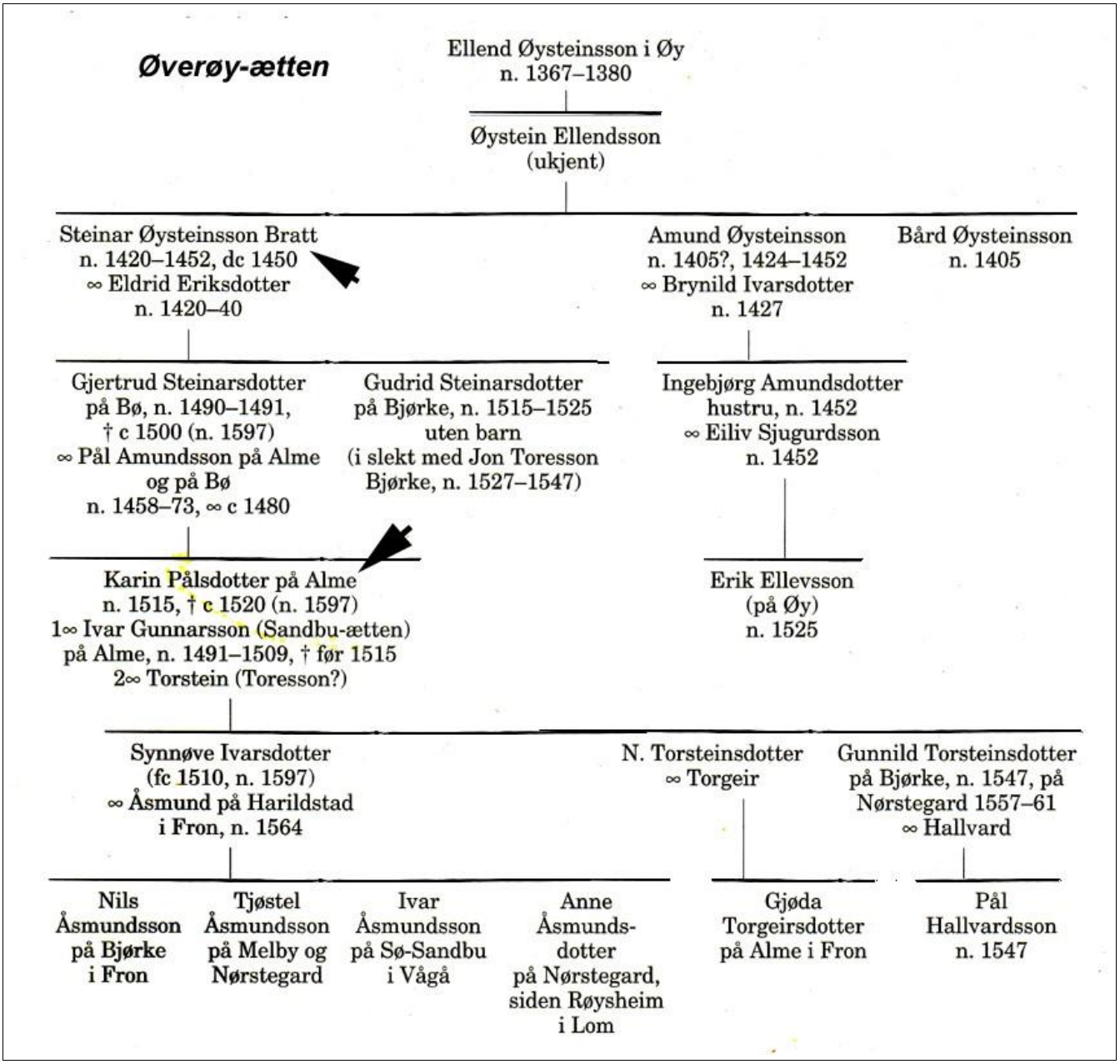

Slektstavle fra Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

Han var voksen i 1429. Trolig var han da mer enn 30 år gammel og levde til etter 1452.

I 1429 var han sysselmann i søndre Gudbrandsdalen og har uten tvil også hatt embedet i nordre delen en tid etter at Hallvard Alvsen på Sandbu døde. Men ut i 1430-årene har han mistet ombudet som Herr Benkt Harniktsen fikk, da han stod seg meget godt med styremaktene. Men etter at Herr Benkt ble drept i 1444-45, kan en ikke se at det ble tilsatt noen ny sysselmann i de første årene. Det er derfor trolig at Steinar da har overtatt ombudet igjen, men antagelig uten kongelig utnevning, kanskje bare valgt av folket i dalen. I alle fall er det ikke tvil om at han stod for embetsverket i 1449.

14.01.1424 – årstallet er utydelig – var to menn på Bøie i Skjåk og kunngjorde at Magnus Endridsen ga Steinar Østensen og Amund Østensen 3 kyrleier jord i nigard Bruheim i Skjåk (DN I 693), «Regesta Norvegica» X, nr. 372):

«Ollom monnom þeim sem þetta bref see æder høra sender Pal Tostenson oc Halvardar Sivrdzson q. g. oc sina kvnnvtggerande at mit varom i(h)ia i Bøøm er ligger a Hofst(r)ond oc hordvm a ad Magnvs Endridarson gaf Steinar Øistenson oc Amvnde Estenson iii kvaleigo iardar i nedra Broeime frelst oc heimalt firir hvarium manne vttan gars oc innan oc þil sanninda settom mer ocort insigle firir þetta bref er giort var lavrdagen nest eftir Brettivo messo dag a [xv] oc xx rikis vars vyrdeligs herre herre Erics med gvdz nadh Norex kononx.»

Kilde: Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Begge Segl vedhænge.

Sammendrag.

«Vitnebrev om gave, utst lørdag etter briktivamessedag av Pål Torsteinsson og Hallvard Sigurdsson:

De var til stede på Bøje på Hofs(r)and da Magnus Eindridesson ga Steinar Øysteinsson [Bratt] og Amund Øysteinsson 3 kyrleier i nedre Brueim.

Beseglet av utst.»

I Lom 17.01.1437 gjør Halldor Sigurdsen, Einar Toresen og Sylfest Taraldsen det kjent at Steinar Østensen og

hans bror, Amund Østensen, var forlikte slik at Steinar avsto til broren det han eide i nedre og øvre Bruheim, mot å få «Ofexoval» (Ofigsbø) i Bøverdalen og det Aamund eide i Heggen i Langeliden i Fron (DN IX 268):

«Ollom monnom them som thetta bref see ædher høra sendher Haldor Sigurdson Enar Toreson oc Silfest Toraldson q. g. oc sina kungørande at mer varom hia sagom oc h/oe/rdom a at their heldo handom samon Stenar Estenson oc Ommunde Estenson brodor hans med them skilmalom at ther kendos at the hafdo giort iordhe skipthe sin a millom fek tha Stenar fyrnemdhe med ia oc handar bandhe adhernemdom Ommund so mykit som han athe i nødre Broem oc so mykit som han ate i øfre Broem frealsa oc hemala forer huarium manne med allom lutum oc lunnendom som til tera iordo hauer leget at forno oc nygio utan gord oc innan til æverdelega eigo oc alz afrædis en fyrnemde Ommunde fek honom ather i mothe Ofexsouale som ligher vppa Bifredalen a Lom oc so mykit som han athe i Hegghene som ligher i Longelidene i Fron songh oc frealsa oc hemala efther fyrre skilordhe oc skulu tessar iordher frelsa huar adra en hon verdher med lagom af søkt. Oc til tes mera visso her vm setthe Stenar Estenson fyrnemdhe sit incigle med varom forer thetta bref som giort var a Lom a Antunius m/oe/sso dagh anno domini mo cdo xxx septimo.»
Tillegg: Bagpaa: breff (vm) Ofyx bö [och Broem1 och Brijmium. - breff . . . . . ok Broem.
Tillegg: Med Haand fra 17de Aarhundrede: Breff om Brijmmium.
Sammendrag,
Tre Mænd kundgjöre, at Stenar Estenssön overlod sin Broder Ogmund Estenssön, hvad han eiede i nedre og övre Broem (Brimi), mod Ofexeval (Offigsbö) i Bivradalen paa Lom og en Del af Heggen i Langeliden paa Fron.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Af 4 Segl vedhænge No. 1 og 3. (Se nedenfor No. 270 og Dipl. Norv. I No. 693). .

Steinar var sammen med Hallvard Alvsen Sandbu, presten i Vågå, Roland Gotskjalksen, og Iver Birgersen i «søndre loftstue i søndre Sundbu» 09.04.1428 og vidner at Hustru Gjertrud Paalsdatter med samtykke fra mannen ga Halldor Sigurdsen det hun eide i Hauge, Yttrin og Bringe i Dal sogn i Luster (DN III 694, «Regesta Norvegica» X, nr. 834):

Sammendrag.

«Vitnebrev om jordgave, utst av Hallvard Alvsson [Sysselmann i Gudbrandsdalen og gift med Gjertrud], Roland Gottskalksson, prest på Våga, og lagrettemennene Steinar Øysteinsson [Bratt] og Ivar Birgersson.

Onsdag, torsdag og fredag i påskeuken var de til stede i sønste loftstua i søndre Sandbu på Vågå da hustru Gjertrud Pålsdatter, frisk til sinns om enn syk på legemet, med samtykke fra Hallvard Alvsson ga Halldor Sigurdsson det hun eide i Hauge, Ytri og Bringe i Dale sogn i Sogn, med alle tilliggender.

Beseglet av utst.»

Året etter, 01.02.1429, kaller han seg kongens ombudsmann over søndre delen av Gudbrandsdalen og var på Bjørke i Fron sammen med Torgeir Ketilbjørnsen, som var ombudsmann for erkebiskopen, og to lagrettesmenn, Haakon Sigurdsen (på Rolstad) og Østen Amundsen, og skrev en kunngjøring om de gaver Hallvard Alvsen og Hustru Gjertrud Paalsdatter hadde gitt hverandre mens de enda var i live. (DN III 698, «Regesta Norvegica» X, nr. 897):

«Ollum mannom theim som thetta breff see ædher høra sendom meer Torgeer Kætilbiornsson erchebiscops wmbodz man j Hamars biscops døme. Stenar Estensson konongs wmbodz man i sydhra lutanom i Gudbrandzdalum. Hakon Sighurdzsson ok Euinder Amundsson logretto mæn q. g. ok wara kunnikt gørande at then tiid meer tiæntom wælbornom manne Haluorde Alfssyni hørdom tidhalica a lysing ok widherkænning hans ok hans hustrv Gertrudho Paals dotthor at tau hafdo giofwm gefuiz. kændis Haluorder firnempder at han hafde gefuit adhernæmpde hwstrv Gertrude j henne liifsdagha. æn henne liif kunde lenger winna æn hans Skodhina. Lauko. Hundara forsen ok Sila warpit j Loghenom som eter Kosten ok skulde sidhan æpter henne liifs dagha falla atter wnder hans æruinge. ok hon gaff honum med sama skylorde i hans liifs dagha. wmen han kunde lenger lifua æn hon. Sundbw. Sudhrem. Rudh. Snirill. ok quærnenna j Tessonne. ok skuldo sidhan adhernæmpd godz æpter hans dødhra dagha wnder henne æruinge falla. Till sanzs witnisburdar hær wm settom meer woor jncigle fire thetta breff som giort war a Biærkoo j Frona sokn anno domini mo. cdo. xxo. ixo. a kyndils møsso æptan. »
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjölstad i Vaage. Seglene mangle.

Sammendrag:

«Bevitnelsesbrev om gjensidig gave, utst kyndelsmesseaften av Torgeir Kjetilbjørnsson, erkebiskopens ombudsmann i Hamar bispedømme, Steinar Øysteinsson [Bratt], kongens ombudsmann i Sør-Gudbrandsdalen og lagrettemennene Håkon Sigurdsson og Eivind Amundsson:

Bekjentgjør at de den tid de tjente velbåren mann Hallvard Alvsson, hørte at han og hans hustru, Gjertrud Pålsdatter, lyste og tilkjennega at de hadde gitt hverandre gaver. Hallvard hadde gitt henne, for hennes levedager, Skåde, Lånke, Hunderfossen og Silavarpet i Lågen, som heter Kosten.

Hun hadde gitt ham søndre Sandbu, Rudi, Snerle og kverna i Tesse. Etter hver enkelts død skulle godset falle tilbake til deres respektive arvinger.

Beseglet av utst.»

Ikke i noen av disse diplomene benytter Steinar seg av Brattnavnet, men at det har vært samme mann, går frem av et diplom skrevet ved Ringebu kirke 15.03.1452. I dette står det at 4 lagrettesmenn, Halldor Sigurdsen, Sigurd Dagfinnsen, Bjørn Sigurdsen og Torvard Gislesen kunngjorde at Eiliv Sigurdsen hadde mottatt bøter for drapet på sin svigerfar, Amund Østensen og frikjente Torstein Toresen for all videre tiltale fra ham, hans hustru Ingebjørg

Amundsdatter, deres barn, og Steinar Bratts side (DN XIII 121). Det er klart at Steinar ikke var i bygda på denne tiden, men han var trolig i live.

Gerhard Schønning fant, på sin ferd gjennom Gudbrandsdalen i 1775, flere diplom på Nørstgard i Fron som senere må ha kommet bort. Disse er ikke trykt i diplomatariet. Blandt disse følgende diplom:

«I et Brev, utstædt a XII are og XX K. Eriks (ca. 1421) vidner Anders Mws, Præster at Mariæ kirkiu i Oslo, at han havde bygt til Steinar Øysteinsson, saa meget som Kongen eier i Luta garde a Frounom (skal være gården Lo i Ruste, Fron) mod at luka i Landskyld og i Vist, a hweris are halfuan annan øyre gilda oc saa i Vare. Hvoraf sees at man i de Tiider maa og have betalt Landskylden med Penge og at de, som vilde have Varer, have i deres Fæste-Breve, betinget sig dem. Bemeldte Mws har ellers i sit Sigil ført 3de Muus, som herhos sees afftegnet.»

Et andet Brev viiser, at en Tune Jonson, Ridder, har ved Ao 1429 og 1430 været Høvidsmand paa Akershus. Det er et Vidisse-Brev, af Kolbjørn Hauardssen, Prestr a Frone, hvori han vidner sik at have seet benevnte Høvedsmands Brev, hvori han qvitterer Steinar Brath for oppebørselen af det Læen han hafde, paa Kongens Vegne, for det Aar 1429. Derhos var et liigelydende Qvitterings-Brev, givet bemeldte Steinar Brath for det Aar 1430, og af det Aar er omtalte vidisse-Brev udstædt.»

«Ved et Brev, udstædt paa Bjerke a Frone er gjort et slags Forliigelse mellem en Glødher Torkelson og Stenær Østenson angaaende at Glødher skulde tee (fremviise) for Stenær de arflædhigæ Bref (hvorved han var giort til Arving) som Erich Skæg vaar afleden med, og holle til VI mæn, som vare begge deres Venner. Kunde disse da finde, at Brevene vare lovlige, skulde de være Venner, men trøstede de sig ei dertil, skulde de begge møde for lagmanden. Brevet var uden Dato, men da Stæinar Østensson omtales i et andet før anført Brev at Ao 1421 henhøre det til samme Tiiid.»

Mellom de diplom professor Schøning fant på Lom prestegard, men som senere har kommet bort, var også dette:

«Sidstnævnte Prest (d.e. Roland Gotskjalkson) har ellers a XLVIII arit kong Eriks (ved Ao 1437) været med at besegle et Brev, hvori Omund Esteinson vidner at han havde betalt kirken a Moonum, for de Penge, han oppebar, da han var hendes Ombudsmand, 3 kwalego jærdæres, i nædhræ Broem, samt saa meget, han eiede i Øfre Broem, hvilke Jorde Pedhr, Bisp a Hamre, tog ind i Kirkens Regenskab paa Moonum».

Schønnings antagelse med hensyn til årstallet er ikke korrekt, for da de ble forlikte, var Eirik Skjegg død, og han levde enda 14.05.1430 da han var på Hundorp og medforseglet forliket mellom Turid Haakonsdatter ved ombudsmannen Finn Tjøstolvsen og Heinse Jonsen om Askehaug i Øyer (DN III 177).

Diplomet bør derfor være fra 1430-årene.

I en lagtingsdom 27.01.1492 er det inntatt to eldre brev, hvorav det ene uten dag i 1439 skrevet på Vågå, opplyser at Steinar og Amund Eysteinssønner hadde gitt Torstein Paalsen List 2 kyrleier jord i Kluge, dvs Kruke i Heidal (DN XVI 109):

«Diszligist och fremblagde forskreffne Tostenn edt andit Pergemendz breff och vnder tuende Beseigling daterit. 1439 Formeldendes at Stener och Anund Østenssønner haffue bekiennde, at haffue giffuit Tosten Poulsøn List tow Kolleige Jord i Kluge epther som same Breffue wider formelder,»

Det ser ut til at Steinar var hjemme i Gudbrandsdalen imellom 1421 og 1429, i 1439 og etter 1441 frem til 1449.

Følgende diplom er skrevet i Vadstena 03.02.1441 (DN XXI 392) – Sammendrag i diplomatariet:

«Anders Benktsson kunngjør at han i nærvær av Sivert Såstad har gitt «stenar brat i gulbrandzdala» fullmakt til å kreve opp alt det som hans bror, smeden Bjørn Benktsson, eide i Norge, og at Steinar har gitt ham fullt vederlag for alt som broren eide, også for en hest og en slede som Anders hadde overlatt Sivert med bønn om at den skulle overlates til broren Bjørn. Brevet innseglet med borgermesterens, en rådmanns og byens eget segl i Vadstena.»

Steinar hadde vært på pilgrimsverd til Vadstena noe tidligere, og det er vel der han gjorde handelen.

I et diplom på Haraldstad i Kvikne datert Hamar 08.04.1443 står det, etter en avskrift i Riksarakivet (DN XXI 416):

«Weer Gunnar medh gudz naad biskuper j hamre kennoms þess medh þesso waro opno brefue at steinar bratt øystheinsson hefuir giort oss grein ok reikning firi landskyldh, ok annat hwat som han hefuir jntekit ok wppborith AA wara weghna medhan han waart wmbodh hafdhe jfuer profastri waart j nørdre luthanom gudbrandzdalum þy gefwom wer honom þar firi ok hans erfuinghie quitta lidugha ok akærelausa firi oss ok ware efterkomandhe Datum hamare feria secunda proxima post dominicam passionis dni.

Anno dnj. Mcdxliijo Nostro Sub Secreto»

Sammendrag:

Gunnar, biskop i Hamar, gir Steinar Øysteinsson Bratt kvittering for landskyld og annet som han har krevd inn mens han hadde ombud for biskopen i Nordre Gudbrandsdals prosti.

Tore Vigerust mener at Seinar kan være identisk med erkebispens setesvein, omnevnt i Oslo 02.04.1449(DN XXI 452):

Sammendrag:

«Aslak, erkebiskop i Nidaros, utsteder verne- og privilegiebrev for Steinar Øysteinsson, som han gjør til domkirkens tjenestemann og sin svenn.»

Han skrev også i «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999:

«Slektens mest kjente person, Steinar Bratt, var fra 1420 kongelig ombudsmann i nørdre Gudrandsdalen, og tilhørte

de østlandske adelsmenn som hyllet kong Karl Knutsen som Norges konge i Trondheim 1449. Kanskje ble han slått til ridder ved festlighetene like etter hyllingen. Hans egen hustru, brorens datter og egne to døtre tituleres hustru i kildene, et klart tegn på adelstilhørigheten.»

Det eneste aktuelle brevet jeg har funnet datert Trondheim i 1449 er datert 20.11.1449 (DN V 531:
Sammendrag:
«Karl (Knutssön), Konge af Norge og Sverige, udsteder ved Valget og Kroningen i Throndhjem en Haandfæstning, hvorved han stadfæster tidligere Kongers Retterböder og Privilegier for Norges Indbyggere, samt indgaar en Del nye Forpligtelser.»

Jeg finner imidletid ikke hans navn blandt de som nevnes i diplomet. Det nærmeste jeg kommer er skrivningen:
«vm torsdaghen nest fore sancti Clemitz dagh i Trondem anno domini mcdxlix af herra erchibiscopen biscopom riddarom oc sweinom rikesens radh i Noreghe handgengnom monnom køpstadzmonnom oc almoghanom. þa iattadhom wer oc lofuadhom.»

Han nevnes siste gang etter sin død i 1452.»

Steinars bror, Amund eller Ommund, er nevnt i tilknytning til Øverøy i Finntrya i Vågå, like ved Vågåmo, og gården inngår i slektsgodset ved skiftet som ble holdt på Steig i Fron i 1588.

Det jordegodset som ble skiftet på Steig i 1588 var i all hovedsak arven fra Steinar Bratt (Øverøy-ætten) og Sandbu-ætten.[528]

(Barn XIII:8184, Far XV:32733)

Gift med neste ane.

Barn:

Gjertrud Steinarsdatter Bø. Levde 1490. Død omkring 1500. (Se XIII:8184).

XIV:16368 mm mm mm mm mf mm mm

Eldrid Eiriksdatter. Levde mellom 1420 og 1440.

Eldrid nevnes mellom 1420 og 1440.

Steinar og Eldrid hadde følgende barn (minst):
Gjertrud, til Bjørke, gift med Paal Amundsen Alme/Bø, nevnt 1490-91, døde ca. 1500.
Gudrid, nevnt i 1515.

I et vitnemål på Vågå 04.03.1525 dokumenteres at datteren Gudrid på Bjørke hadde gitt sin slektning Eirik Eilivsen et kvernstøde under gården Øverøy i den nordre gården (DN III 1097).
Det er klart at Gudrid ikke levde da diplomet ble skrevet.

I et utrykt diplom skrevet på Listad i Fron 29.09.1515 står det:
«Erkebiskop Erik i nærvær av velbårne Hr. Nils Henriksen kongens hovmester i Norge kunngjør at Gørid Bjørke gjorde bytte med sin søsterdatter Karine på Alm, så den lengstlevende skulle eie den annens gård idet (dog?) Gørdis landbo Havik skal besidde Bjerke i 8 år efter hennes død mot å gi Karine landskyld.»

I et diplom fra 11.06.1440 bevitnes at Steinar Østensen med sin hustru Eldrid Eiriksdatters samtykke solgte 7 spann i Bregdom i Oppdal til Hallvard Eiriksen «som erikr hudsatt atte». Dette er vel opphavet til at Eldrids far skulle kunne være Eirik Hudfat (DN XXI 386):
«Thett skall allom godhom mannom kunigt Wæra som thetta breff sea ædher høra, At iak steinar estensson Widherkennis thes mædh thesso mino opno breffue At iak mædh minne ækta quinno ældridho ericxdottr fullom Wilia och samptykt hafuer sælt haluorde ericxsyni vij spanna leigho J brægdøm som liggr J Wpdale nordan dofra fiæll J trondeims biskupsdøme som erikr *hudsatt atte: frælsa Heimola och akærolausa fyr huariom manne mædh allom lutum och lunnendom som ther till liggia och leghit hafua fra forno och nyio Wtan gardz och jnnan eingo Wndan skyldo honom till æuerdeligha eigho och ales affrædhis och hans æruingiom. Jtem Widherkennis iak j thesso mino breffue, at iak hefuer Wpborit aff haluorde fyrnænpdom første pænning och sidharsta och alla ther j millom æpter thy som j Waart (koup) kom fore adhrnænpta vij spanna leigho j brægdom Och till thes mera sannind her Wm sette thessir godhir mæn olafur bardasson och stein Amundhasson, som eldridho minne samptykt och handrband sagho och hørdo, sinn Jncigle mædh mino fora thetta breff som scriffuet War a laugherdaghin næsta fore botolffs Waku Anno dni: Mo cDo xlmo.»
Kilde:
«Avskrift med G. Schønings hånd i Langebeks Diplomatarium i Rigs-arkivet, København. - I Langebeks Excerpter i Det Kongelige Bibliotek,København, fins et utdrag med samme hånd, hvor det står: Steinar Estensson haver solt 7 Spand i Brægdom i Wpdall nordan Dofra-fiæll i Trondems Biskopsdømme, som Erik Hudfatt atte. Aar 1440.»
Sammendrag:
Steinar Øysteinsson, med samtykke av sin hustru Eldrid Eiriksdotter, solgte Hallvard Eiriksson 7 spannsleier i

528 Schønning: «Reise gjennom Gudbrandsdalen 1775», side 65, 119 og 120. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen bind II (1968), side 28-31. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47-48.

Bregdom i Oppdal i Trondheims bispedømme, som Eirik Hudfat hadde eid, og fikk full betaling. [529]

(Barn XIII:8184)

Gift med forrige ane.

Generasjon XV

XV:22529 mf mm ff ff ff ff ff f

Karl Pedersson. Væpner. Født omkring 1360. Død 15.05.1430.

Karl var væpner og kjent 1394 - 1428.

Han kalles «biskedheleghum manne Karl Pædharsoni» i 1394 (DN III 517), «Karl pædherson» i 1405 (DN VI 365), «Karl pædherson» i 1410 (DN XVI 60), «beskededhenæ mæn Karl Pætherson» i 1426 (DN III 685), og «beskedhelica mæn som Karll Pætherson» i 1428 (DN III 693).

Karl kjøpte gården Solkastada i Hackås av Markus Nilsson og Radgerd Torgautsdatter, datert Hakaas, 14.04.1394 (DN III 517). På baksiden er det påtegnet med 1800-talls håndskrift:

«Göran Jönsson i Håf 1822 den 29 junii Hackås Håf».

Dette styrker tolkningen at Karl Pedersson er identisk med «gamle Karl i Hov» som var far til Karlssønnene i Hov. Brevet er skrevet på Hakaas:

«Allom mannom thøm som thettha breff høra æller see. helsom wi Marcus Nifson oc Radgerdh Torgoz dotther æwerdeleka meth gudhi. kennumps wi thes meth waro ypno breffwe. at wi hawm salth biskedheleghum manne Karl Pædharsoni wart goz som hether Solkastadha liggiande j Hakas sokn j Jæmpthalande meth allom lundhandum oc luthum som ther til ligghia oc ligat hawer. aff forno oc aff nyo nær by oc ferre j wato oc j thørro løzst oc fast hwar thet helz kan finnas. oc afhendhom wi os thet fornæmpdha goz. vndhan os oc varom ærwinghiom. oc vndher then fornempdha Karl Pædharson oc hans ærwinghia. til æwerdhelika ægho. kennvmps wi thes meth waro nærwarandhe ypno breffwe at wi hawm vppburit halwan pænig oc helan. æfther thy somos anøgdhe alleledes lathom wi thenna fornempda Karl lædhughan ocløsan. for os oc warom ærffwinghium til thes mero wisso oc skæl tha bædhums wi godha manna incigle fore thetta breff som ær Swenungh laghman ther samastadha Nisse Bergh Rawald ij Saleem Joon ij Sandhom Joon Østenson oc Hidhin a Berghe.

script(u)m Hakas anno domini mo. ccco. xco. quarto feria tertia proxima post dominicam palmarum.»

Sammendrag:

Markus Nifssön og Radgerd Thorgautsdatter sælge til Karl Pederssön Gaarden Solkestad i Hakaas Sogn i Jæmteland.

Karl opptok sammen med fogden og lagmannen vitnesbyrd om skatt til kongen 29.09.1405 (DN VI 365).

Han står som første navn i det gjeldsbrev av 04.04.1410, der 116 jämter erkjenner en landskapsgjeld til Uppsala domkirke og dronning Margareta på 600 mark (DN XVI 60, jfr. DN III 517, 685, 693, VI 365).

Karls gravhelle lå en tid som brosten fremfor trappen til våpenhuset i Hackås kirke, men oppbevares siden restaureringen av kirken i 1923 i en kasse. Den ble opptegnet av N. J. Ekdahl i 1829. Til tross for at den allerede da var «skadad genom gående öfver honom» kunne han registrere innskriften som nå er helt forsvunnet. Den hadde følgende kantskrift med minuskler:

«Hic iacet Carolus Petri in Hoff qui obiit anno MCDXXX die Sancte Sophie»

Her hviler Carolus Petri i Hov som døde år 1430 på S:t Sohpias dag [15. mai].

«Gamle Karl på Hov» var gift med Radgerd Kettilsdatter.

I 1438 avsto Karls sønner, Örjan og Olaf, sine andeler i gården Vesterhus til broren Erik mot at Erik avsto fra sin faderslott i Hov som var uskiftet. Brevet er skrevet i Trondheim 18.11.1438 (DN III 747):

«Allom theim godhom mannom som thetta bref see æller høra helsom wi Jwthe Knutsson Odh Jonsson Olaf Biørnsson och Olaf Teiste raadmen i Trondeim kerlegha med gudhi kunnikt gørande at wi warom ther i hia hørdom och saaghom aa handarbandh beskedherligha manna Yrjen Karlsson och Olaf Karlsson aa eino halfuo och Erick Karlsson brodhers theira aa adhre halfuo ath forskrifne brødher Yrien och Olaf wnthe medh fullo jaorde och samtykt fornemdom brodher sinom Erik Karlsson swa mykith som tha aatthe j Westerhusom j Jemtalandh medh luthum och lunnondom som till hafua lighat fra forno och nyo engo wndan tekno fra sik och theires erwingia och wnder honom och hans erwingia j swa matto at førsagdher Eriker skall afskipther wara af Hofue och allo thi godze ther till ligger som optnemder brødher oskipt sina mellom hafua af theires fædhræne. Till sannindh hervm hengde wi waar jncigle fore thetta bref er giort war

j Trondeimanno domini mcdxxxviij jn octauis sancti Martini.»

Sammendrag:

Fire Raadmænd i Throndhjem kundgjöre, at Yrjan Karlssön og Olaf Karlssön afstode til deres Broder Erik Karlssön Gaarden Vesterhus i Jæmteland, imod at han opgav al sin Ret til den uskiftede Gaard Hof med Gods sammesteds.

---

529 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 52. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

Ærkebiskop Gaute, lagmann Erik Amundssøn og fem rådmenn i Trondheim påbød 10.11.1488 ett nytt fullstendig skifte etter Karls sønner på Hov der hans samtlige sønner er nevnt (DN III 965). Av brevet fremgår at:

Herr Örjan var farbror til Hustru Birgitta Pedersdatter i Västerhus, hennes far, Peder, var altså bror til Örjan.

Herr Örjan var farbror til Olof Jensson, altså var også Olofs far, Jens, bror til Örjan.

Herr Örjans brødre Olof og Erik omtales som døde og barnløse:

«Ollum monnum som thetta breff see ædher høre heilssa wij Gauto med gudz nadh rchiebiscoper i Nidross oc paweligs sættis legatus Erich Amundsson logman i Trondhem Thomas Juthe Erich slanke Sigwrd Øffwindsson Biørn Simonson oc Jon gulsmid radmen ther samastadz karligæ med gud oc sancto Olaff konung kunnocthgørande ath anno domini mcdlxxx octauo sancti Marthiins affthen kome ffore oss i rettha wppa erchiebiscops gardhen i Trondhem beskedeligh quinna hustru Birgitta Pædhersdotter i Westrehws i Jemptaland oc Olaff Jensson aa einne halffua klagande en aa andre halffua Pædher Olaffsson i wmbodhe Karll Yrianssons barna swarende, klagedhe tha adhernemda hustru Birgitta oc Olaf Jensson ath the ey haffde ffenghet sin fullan ffadhers arff wppa badhe sidhor. besynnerligha i thet gotz som Hoff heither liggiande i Hakas sokn i Jemptaland sem theim war fforholdet aff her Yrian Karlsson theres ffadherbrodher oc effther honom hans son Karl Yriansson gud there begges siell nadhe. En adhernemde Pædher Olaffsson swaradhe ath ther war giorth reth bythe i myllom the brødher i liffuande liffue, och ath Pædher Karlsson haffde teketh løssæ pæningæ ffore sin parth i Hoff lxxx mark. Ransakade wij tha thet maall oc granliga offuerlaso there breff oc beuisningh wppa badhe sidhor och kunne ey thet finne ath ther nokoth lagliget bythe eller skipthe warith haffuer myllom ffornde brødher. En wm the lxxx mark som hustru Birgittis fadher Pædher Karlsson haffdhe wpboreth. swaradhe hon ath the ey ner till rekthe ffore thet som han skulde haffth aff sinom brødrom ffore Hoffs gotz. oc bødh ther medh ath leggia the lxxx mark i gen till bytis oc inckthe breff haffde han heldher ther wppa geffueth. kunne wij oc ey helder finnæ aff theim breffuom som ther wore framborne ath thet wore halffua eller heila pæninga som han skulde haffth haffua. Effther tessa wore ransakan oc wore tilllagha giorde fornde Pædher Olsson eina sæmmia medh hustru Birgittha oc Olaff Jensson som oss oc tycthe skynsamth oc laghom likaste ware ath hustru Birgitta leggie igen the lxxx mark som henne ffadher wpbar. oc sidhan gaa fornemde hustru Birgitta oc Olaff Jensson medh sin syskiøne oc Karll Yrianssons skylgithen barn til reth tridiwngs bythe effther her Yrian Karlsson Pædher Karlsson oc Jens Karlsson i allan then arff som theim till ffell effther fadher oc modher oc effther two theris brødher som war Olaff Karlsson och Erich Karlsson som oc arffuen till fell medh theim. oc the ij brødher inghen barn effther segh haffde. Skulo oc samaleidis the lxxx mark till tridwngs bythe genga medh thet andre gotz som før seigher. War thetta theris winligha sæmmia medh samtykth oc handerbande som the her giordhe ffore oss medh wore till lagha hulken ffore ffullan dom skal holdass. Oc till meire wisso oc stadfestilsse her om latha wy worth secretum oc jncigle hengiæs ffore thetta breff giffuit i Trondheim aar oc deghi som fføre seighir.»

Sammendrag:

Erkebiskop Gaute, Lagmand Erik Amundssön og fem Raadmænd i Throndhjem paadömme en Arvesag mellem Hustru Birgitte Petersdatter i Vesterhus og Karl Jörgenssöns Börn, hvorved nyt fuldstændigt Skifte efter Karls Sönner paa Hof i Jæmteland paabydes. [530]

(Barn XIV:11265, Far XVI:45057)

Gift med neste ane.

Barn:

Örjan Karlsson. Født omkring 1400. Levde 11.08.1471. Død før 1478. (Se XIV:11265).

XV:22530 mf mm ff ff ff ff ff m

Radgerd Kettilsdatter. Levde 1438.

Radgerd og Karl hadde følgende barn:

Peder, til Ösa.

Ca. 1400: Hr. Örjan, til Hov, død senest i 1474.

Erik til Västerhus på Frösöen, kjent 1438-69, men døde barnløs senest i 1488.

Jens, til Öd, væpner, senere antagelig ridder, død i 1488.

Olof i Hov, kjent i 1435, men død barnløs senest i 1488.

Hustru Christina, kjent 1435-82, gift med Ingemund Olofsson i Hunge og Loke.

Herr Lars, som var kapelan i Brunflo (1435-47), bevitnet at brødrene Örjan, Jens og Olof Karlssønner utløste sin søster Christina fra fedrenegården Hov i Hackås 29.06.1435. Hennes arvedel på 300 mark sølv i tillegg til klær, kopper og gryter samt 50 mark beviste den rikdom slekten besatte (DN XIV 48):

«Allum them godom mannom som thetta breff see heller hœra tå bekendis wi brœder som heær effter nemnes Jœrian Karlsson Jœns Karlszon Oloff Karlszon j Hoff medh thesze våre opne breffue at vi haffum effter dannemens tillagh och nærwarandis lœst vår sœster Christin vt aff Hoff och allum vt jordum och haffuom vi giffuit henne try hundrede mark j gode penninge j si(l)ffuer och koppar och gryter forutan hennes klæder fœrst j par londerst klædan kåpe och kiortel j par ledesk klæden kåpe och kiortel fœr wtan hennes linklæden och annen deel som hon hade aff wår faders gård som løep tel femti mark thesze gode men vare ther vt offuer och skatte och lade osz j mellan Olaff j Sande och Peder (i) Sande Anders ther samma stades Anders i Matenææs Tel ythermere wisze och bettre

530 Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne Bind I, 1923, side 165. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 15, 26-27.

f#oerwarelse bidie vi hede(r)lig man heer Lares j Brunflo Lares i Kluxos Mårtten i Œœn Keel i Monsta om sin inseg(le) nedan på thette breff som skriffuit
anno domini m cd xxxv sancte Pede(r)s dag»
Sammendrag:
Brödrene Jörian, Jöns og Olaf Karlssönner i Hof (Jemteland) erkjende, at de havde udlöst sin Søster Christine af Gaarden Hof og alt tilhörende Jordegods for 300 gode Mark foruden hendes Klæder m. m., der belöb sig til 50 Mark:

Radgerd levde enda 30.04.1438, da hun sammen med sine sønner kunngjorde at hun med sine sønners og svigersønners godkjennelse hadde solgt Heglid (Hägled) i Sunne for 70 mark til kyrkoherden Ylian (DN III 742):
«Alle the dandhemæn som thetta breff høra æller see swa wæl them som epther komande som the nw ærw hilsar jac Radgerd Kætilzdotter Pedar Karlson Ørian Karlson Eric Karlson Jøniss Karlson Olaff Karlson kærlica med warom herra. Thet skall allom witherlikit wara at jac forda Radgerd Kætilzdotter med jaa god wilia beradna modhe oc handhaband minom ælskelicom sonwm oc magum haffwer jac saalt oc oplathit hederlikom manne herra Yliane ith goozs som Heglidha hether lighiandhis (i) Sundha sokn med gard oc thwn thomp oc husom akir oc eng hult oc hagha j watho oc j thorro wedhestadom oc ingo vndan thakno som ther til ligher oc thill ligat haffwer aff forno oc nyo som ey er med salum salt æller gawom giffwid fore syuthigi suenska mark frith oc frelst fore hwariom manne vndhan mik oc minom arfwom oc vndher føra opnæmdan herra Elyan æller hans rættha epther komande. kænnis oc jac haffwa opburid helan pæning oc halffwan första och thet sydhersta oc alla hyna andra ther j mellan epther minne egno nøghio swa at mik nøgher oc [we]l nøgher. Vardher oc thetta forda gozs fost æller faalt tha skall thet ingom føra byudhas en minom rætha epther komande hulkit jac først oc fræmst fore skill oc swa mikit som forde herre Elyan bætrar gozit swa mykit er hans frome i pæningom. Thetta køp war giort med thwem fastom1 som er herre Rykard j Brunflo oc herre Jøniss j Owik oc med atta fastom som er Jæppe Laurisson Sundwis Rikard j Berg herra Rikard j Rødene Katilbiørn Eric Ywarson Biørn j Akirengh oc Olaff Helgason. Thill ythermera bewising oc høgre forwaring tha bider jac Radgærd oc Ørian wælbornan man oc høffdhingæ j Jæmpthaland Narwa Jacobson jac Jønis Karlson oc Olaff Karlson bidhiom hedherlikan man herra Jøniss kyrkioherræ j Owik jac Pedar Karlson biskedelican man Jngemund j Locum medan wi ey siælffue insigle ægom med warom kæra broder Erik Karlson sig siælfwom insigle ægande oppinbarlica hengia for thetta breff som scriffwad er arom epther gudz byrd mo cdoxxxo octauo in profesto apostolorum Philippi et Jacobi.»
Sammendrag:
Radgerd Ketilsdatter, Peder, Örjan, Erik, Jens og Olaf Karlssönner kundgjöre, at hun med sine Arvingers Samtykke har solgt sit Gods Heglid i Sunde Sogn i Jæmteland til hæderlig Mand (Provsten) Hr. Elyan. [531]

(Barn XIV:11265)

Gift med forrige ane.

XV:31745 mm mm mf ff ff ff ff f

Paal (Torsteinsen?) List. Født før 1350.

Ivar Kleiven kaller ham Paal Torsteinsen [List], uten at vi kjenner til noe diplom som angir farsnavnet.

Noe direkte bevis for at Torstein List var far til den efterfølgende brukeren har vi ikke, men samme slektsnavn og at Torsteinnavnet kommer igjen hos den antatte sønnesønnen burde være tilstrekkelig.

Paal List må være født noe før 1350.

Han giftet seg omkring 1375 med en søster til Andreas Jonsen på Kleppe, som dengang var en gård.

Han nevnes ikke i noe samtidig diplom, men vi kjenner ham fra et diplom, skrevet på Kleppe i Vågå 02.11.1439, hvor Andres Jonsen, (tidligere Hallvard Alfsens lensmann) kunngjør at han har skjenket sin frende Sigurd Torsteinsen [List] sin odelsgård Kleppe i «Hjordalen», dvs. Sjådalen, på Vågå, på det vilkår at han og hans hustru Ingebjørg Kolbjørnsdatter skal ha fritt underhold så lenge de lever, fordi Sigurds far Torstein Paalsen List er Andres søstersønn og rette arving (DN VIII 305, original på Kruke):
«Ollom monnom þetta bref sea ædder hœra sender Andres Joonsson q. g. oc sina kunnukt gørande at æk hauer giuet oc afhent Siwordhe Þorstensson frenda minom odhals jordh mina som Clep heeter oc ligger j Hiordale j Vagha sokn j nœrdhra lutenom j Gulbrandzdalum frelsa oc hemollo firj huarium manne med allum þeem lutum oc lunnendom som tel þeirra fornemda jordh ligger oc leghet hauer fra forno oc nyio vttan gardz oc innan engo vndan takno saker þes at Þorsten Paalsson lyst fadhor fornemdz Siwordz syster son min ær min retter skaparue firj gudhi hauer oc giuit þessa fornemda giof med þeem skilmala at æk skal haua kost oc cledhe af fornemdre jordh medhan æk lifuer af adhernemdom Siwordhee. vardher oc Ingeborgh Kolbiœrns dottor eghenkona daghum dryghare en æk þa skal hoon haua sina vidher þarft af adhernemdre jordh med firra skilordhe en æfter okkra dagha skal førnemdh jordh Clep falla vnder fornemdan Siwrdh oc hans æruingia tel æuerdelegha ægho oc alz afredhes badhe med loosso oc fasto oc tel þess mere visso oc sanindh herom sætia þesser godher men ær sva heeta Arne Þiostolfsson Aszar Olafsson Þronder Petharsson Baardher Olafsson oc Jœnis Anundsson sin insigle med mino firi þetta bref som hia voro þessare minne giof som giofuen var arom æfter gudhis byrdh mo cdo xxxix *oc saladaghen om houstet.»
Tillegg: Bagpaa, yngre: Kleps aadels breff.

531 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 27.

Sammendrag:
Andres Jonssön kundgjör, at han har skjænket sin Frænde Sigurd Thorsteinssön sin Odelsjord Klep i Hjordal i Vaage Sogn paa den Betingelse, at han selv og hans Hustru Ingebjörg Kolbjörnsdatter skulde have frit Underhold, saa længe de leve.

Paal List er følgelig, og det må ha vært omkring 1375, blitt gift med en søster til Andres Jonsen på Kleppe som dengang var en gård. Deres far må ha vært Jon Olavsen, som i et diplom skrevet på Kleppe 11.11.1383, kjøpte 4 kyrleier i Ulstad, Lom av Ivar Eiriksen og hustru Asbjørg Sigursdatter (DN II 483 jfr DN IX 240).

Jons far må ha vært en Olav Jonsen, idet et diplom i Riksarkivet skrevet på Ullinsyn, dvs. Vågå prestegård, 07.11.1372, opplyser at «Oluf Jonson på Kleppe» ga sin sønn Arne 1 kuleie jord i Hole i Hjordalen (DN XXI 142, «Regesta Norvegica» VII, nr. 319).

Noen Jon på Kleppe, som skulle være Olufs far, kjenner ikke kildene. Det er imidlertid overveiende sannsynlig, at «Jon på Kleppe» må ha vært sønn til Arndor på Kleppe, som nevnes i 1270.

Andres Jonsen var gift med Ingebjørg Kolbjørnsdatter, som var fra Lom, og vistnok da datter til en Kolbjørn Ketilsen. Et diplom på Kruke i Heidal, skrevet på kleppe 29.04.1419, opplyser at Andres Jonsen og hans hustru, Ingebjørg Kolbjørnsdatter, gjorde avtale om formuesfellesskap (DN VIII 262).

Videre heter det om ham i et annet diplom, Vågå, 14.02.1465, han var død da, at han var «gift af Vaage uppaa Lom» og «da fisket han af sit jordegods paa Vaage, som heter Kleppe» (DN XVIII 83).

Samme Andres Jonsen nevnes forøvrig i en lang rekke diplomer mellem 1415 og 1461, men det er ikke nødvendig å komme nærmere inn på dem her, da hans ekteskap var barnløst. Det var hans søster som var inngiftet i Listætten (DN III 564, 623, 635, 690, 717, 761, VIII 257, IX 240, 241, 251, 281. 290. XIII 109. Jfr. V. 221, 416, III 304, 306, 307. 768, 773, V.232, 335. IX 231, 287).[532]

(Barn XIV:15873, Far XVI:63489)

Gift omkring 1375 med neste ane.

Barn:

Torstein Paalsen [List]. Født omkring 1375. Levde 1440. (Se XIV:15873).
Olof Paalsdatter [List]. Født omkring 1375.

Olof var datter til Paal (Torsteinsen?) [List] (født <1350) og
en datter til Jon Olavsen Kleppe.

Hun var søster til Torstein Paalsen [List] og Gudrid Paalsdatter [List].

Hun ble gift med Alf Gudbrandsen, som levde i 1461 da han nevnes i et diplom 5. februar (DN VIII 379):
«Alf Gudbrandssön paa sin Hustru Olof Paalsdatters Vegne og Gudrid Paalsdatter med Samtykke af (sine Sönner) Lafrans og Alf Erikssönner meddele Sigurd Thorsteinssön Kvittering for de Arveparter, han havde siddet inde med efter Andres Jonssön og Sigrid Niklesdatter.»

Han kan ikke påvises sikkert nevnt i andre diplomer.

En mann med samme navn var lagrettesmann i Lom i 1436 og 1453 (DN XVI 103 og X 209), og det er sannsynlig at det er den samme. Etterslekt kan ikke påvises, men mye taler for at hans sønn var den Jon Alfsen, som 11.03.1449 (DN VIII 335) «frelsede Sigurd Thorsteinsson» den søsterlodd i søndre Harilcstad i øvre Heidal, som Guttorm i nedre Hedals? før hadde sist.

Olof ble antagelig sent gift. Aslak Bolts jordebok fra tiden 1432-49 anfører nemlig:
«Af Ufeigstad kjøpt h. Eskil af Olof Palsd. ok broder hennar Thorstein Palsson List»
og det er eiendommelig at hennes ektefelle ikke er nevnt ved den anledning såfremt ekteskapet da var inngått.[533]

Gudrid Paalsdatter [List]. Født omkring 1380. Levde 1461.

Gudrid var datter til Paal (Torsteinsen?) [List] (født <1350) og
en datter til Jon Olavsen Kleppe.

Hun var søster til Torstein Paalsen [List] og Olof Paalsdatter [List].

Gudrid ble gift med en Erik som hadde gått bort i 1461 da Gudrun og barna nevnes i et diplom 5. februar (DN VIII 379):
«Alf Gudbrandssön paa sin Hustru Olof Paalsdatters Vegne og Gudrid Paalsdatter med Samtykke af (sine Sönner) Lafrans og Alf Erikssönner meddele Sigurd Thorsteinssön Kvittering for de Arveparter, han havde siddet inde med efter Andres Jonssön og Sigrid Niklesdatter.»

Erik het formodentlig Erik Alfsen, da hans sønner het Lavrans og Alf, og vi kjenner en Eirik Alfsen

532 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280-82.

533 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280-82.

som passer i alder og sosial posisjon, nemlig Eirik Alfsen på Stamstad i Lom. Han nevnes en rekke ganger, vi skal her bare nevne at han var på Kleppe 22.04.1425 og kjøpte av Andres Jonsen og og hans «festekone» Ingebjørg 4 kyrleier i Audulfstad (Ulstad i Lom) for 22 kulag, som skulle betales i to terminer, men som han betalte allerede 28. mai samme år, på Stamstad. (DN IX 240 og 241). De hadde to barn:

Lavrans, levde i 1461.
Alf, levde i 1461, og har da overtatt Stamstad.

Alfs sønn var den Bjørn Alfsen som omtales i det kjente diplom fra Grytting, Fron, som Schøning har gjengitt.

I 1451 makeskifter nemlig Gudrid Paalsdatter med samtykke av sine sønner Lavrans og Alf Eirikssønner, til Haldor Sigurdsen Blaker det hun eide i nedre Romsaas og i Biernestad i Brekkom, Ringebu, mot 3 kyrleier i gården Binnesstad (nu forsvunnet gård) på Lom.

Utgiverne av Diplomatariet har i det følgende diplomet angitt utgiversesår til 1402. De har ikke vært oppmerksom på at hun var født omkring 1385. Hun kunne derfor ikke ha vært enke, dertil med voksne barn i 1402. Men det er nå ikke så stor forskjell på årstallet MCCCCLI og MCCCCII, så det er lett å gjøre feil (DN III 564):

«Þæt see ollum godhom monnom kunnikt at iæk Gudriidh Paals dotter kænnes þæs mæd þæsse breffue at iæk haffuer giort iærder skiffte mæd Haldoore Sigurdz syni mæd raadhe ok samtykt Laffrentz ok Aalffs Eryks synir, synir miner. ffyk iæk honom saa mykyn iord som iæk aatte i nædre Rawmsasom ok i Byennestadom som ligger i Birkkum i Ringebu sokn i sydre luthenum i Gudbranzdalum til eyghe ok allz affrædis mæd lutum ok lunnindum utten gaardz ok innen eynge vnden skilde, en Haldoor Sigurdzson ffyk mek atter i mootte iiia kolæyghior iærder i Bynnestadum som ligger a Loom a Skædhakærs strandene mæd same fforoorde som ffyr skriffuæd staar, ok mæd ty skylmale at hwær ioorden skal andre frelse en mæd loghum verder aff søkt ffyri saninde skuld her om hæinger tesse dande men sin insigle ffyri thette breff sire Haluord Estæn son Laffrendz ok Alff Eryk synir som skriffuæd var arum effther gudz byrd mcdsecundo.»

Sammendrag:
Gudrid Paalsdatter mageskifter med sine Sönners Lafrans´s og Alfs Eirikssönners Samtykke til Haldor Sigurdssön hvad hun eiede i Raumsaas og Bjærnestad i Ringebo imod 3 Koleier i Gaarden Binnestad paa Lom.
Kilde:
Efter Orig.-Dentur p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle.

Grunnlaget for dette jordbyttet må ha vært at Romsaas var gammel odersjord i Halldors ætt. Hans farfar(?). Halldor Gudbrandsen, solgte før 04.02.1341 3 øresbol i gården til Vesete på Romsaas og Kolbjørn (DN II 241, «Regesta Norvegica» V, nr. 407), og 13.01.1349 solgte en Bjørn Østensen og hans hustru, Herborg Arnesdatter, 2 øresbol i samme gård til Eirik Josteinsen (DN III 264, «Regesta Norvegica» V, nr. 1115).

Det må ha vært i forbindelse med dette at Eirik (Josteinsen) på Romsaas 12.01.1390 på Hilstad i Ringebu fikk Tore Baardsen til å oppta vitneprov av Sigurd Halldorsen og Sigrid Sigmundsdatter, at Anders Sigurdsen og Sigrid, som det var falt arv etter, hadde vært søsken på morsiden. Dertil vidnet Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter at Anders Sigurdsen hadde festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andresen er ekteført (DN VI 329, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1574).

Når vi nå vet at Gudrid Paalsdatter var gift med en Eirik, kan det tolkes slik at han var sønnesønn til Eirik Jostensen og at Halldor Sigurdsen har hatt odelsrett etter Halldor Gudbrandsen, selv om kildetilfanget her er meget tynt.

Helt klart er dette imidlertid ikke. Såfremt Eirik tilhørte slekten på Stamstad – noe som iallfall må betegnes som mest sannsynlig – kan han ikke ha vært sønnesønn til Eirik Josensen.. [534] ,

XV:31746 mm mm mf ff ff ff ff m

??? Jonsdatter Kleppe.

Vi kjenner ikke fornavnet til Paals hustru, men hun var datter til Jon Olavsen Kleppe og søster til Andres Jonsen.

Med Paul hadde hun følgende barn (minst):
Ca. 1375: Torstein, levde i 1440, men døde kort tid etter.
Ca. 1375: Olof, gift med Alf Gudbrandsen, levde i 1461.
Ca. 1380: Gudrid, gift med Eirik (Alfsen?) levde som enke i 1461.

Et diplom, som finnes på Kruke, stedet er ikke anført og dateringen er litt usikker, men diplomatariet angir 05.02.1461, forteller oss at Alf Gudbrandsen på sin hustru Olof Paalsdatters vegne og Gudrid Paalsdatter på sine sønner Lavrans og Alf Eirikssønners vegne erkjenner å ha gitt sin brorsønn Sigurd Torsteinsen kvittering for de to arveparter han innehadde etter Andres Jonsen og Sigrid Niculasdatter (DN VIII 370):

«Tæt sse ollom godhom mannom kunnikt thæm som thette breff see ædher høre at iæk Alffuer Gudbranz son i

534 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280-82.

vmbode Oloffve Paals dotter ægne kono minne Gudrijd Paals dotter med radhe ok samtykt Laffranze ok [->Ærik<-(strøket)] Alffue Erikssynyr kænnoms thes med tesse breffue at meer haffuum gæffuet Sigurde Torsten son brodher son van, quitten ok lidvghen ffyri os ok varum eruingium ffyrj the tva erffder som han inne haffde effter Andris Jon son ok Sigrijd Nigles dotter, kennoms meer thes at han hæffuer bliffuid i vare mynne badhe ffiri laust ok ffast som os burde i erffd effther Andris Joon son ok Sigrijd Nigles, dotter, thy gæffvum meer [->han<-(strøket)] adernemden Sigurde ok hans eruinge quitte ok allungis akere lause ffiri os ok varum eruingium ok a thale lausen ffiri huarium manne, ffyri sanninde skuld her vm hænger Alffuer Gudbrand son sit insigle med tessom gode man(n)e insiglom som er siir Haluord Estæin son korsbroder i Hamre Haldoor Sigurd son ok Henningh Gudtorm son ffyri tette breff som skriffuet var [->Agathe messe læithet<- (tilskrevet med annet blekk under)] arum effther gudz byrd m cd lxio.»
Sammendrag:
Alf Gudbrandssön paa sin Hustru Olof Paalsdatters Vegne og Gudrid Paalsdatter med Samtykke af (sine Sönner) Lafrans og Alf Erikssönner meddele Sigurd Thorsteinssön Kvittering for de Arveparter, han havde siddet inde med efter Andres Jonssön og Sigrid Niklesdatter.

Herav vet vi sikkert at Pål List har hatt en sønn og to døtre, men vi vet ikke om det kan ha vært flere barn. Vi kan bare si at det sannsynligvis ikke var flere enn de tre.[535]

(Barn XIV:15873, Far XVI:63491)

Gift omkring 1375 med forrige ane.

XV:31747 mm mm mf ff ff ff fm f

Arne ???. Levde omkring 1380.

Arne er kun kjent via sine barns patronymikon (DN III 635). [536]

(Barn XIV:15874)

Gift med neste ane.

Barn:

??? Arnesdatter. Levde mellom 1380 og 1405. (Se XIV:15874).

XV:31748 mm mm mf ff ff ff fm m

Arno Haldorsdatter. Levde omkring 1380.

Arne og Arno hadde følgende barn (minst):
Bjørn, gift med Ingrid Nicolasdatter. Deres sønn må også ha hatt navnet Bjørn og som døde ca. 1417.
En datter gift 1. gang med Gudleik Pedersen, 2. gang med Torstein Paalsen [List].

Bjørns hustru har hatt en søster, Ingegerd, gift med Ivar Olavsen.

Domsbrev utstedt på Moen i Lom 24.03.1418 (DN III 635, «Regesta Norvegica» IX nr. 1282):
«Domsbrev utst torsdag før marimesse i langfasten av Jon Sigurdsson, Andres Jonsson, Tore Sigurdsson, Gisbrekt Guttormsson, Gudbrand Halldorsson og Bergsvein Audunsson, lagrettemenn på Lom.

De var samme dag til stede i stevnestua på Moen i Lom da kongens ombudsmann oppnevnte dem til å dømme om gods og arv etter Bjørn Arnesen, Ingrid Niculasdatter, hans hustru, og deres barn – gods som Ivar Olavsen sitter på, og som Arno Halldorsdatter var berettiget til å arve etter nevnte Bjørn, sitt sønnebarn.

Lagrettesmennenes samstemmige dom var at Torstein Paalsen [List] som er gift med [Arnos] søster, skal ha hevd og arv etter Bjørn både i løst og fast. Dommen ble avsagt på rett våpenstevne på Moen, og utstederne kunne ikke finne annet for rett enn at farmor skal ta arv etter sitt sønnebarn foran mormor.

Beseglet av utstederne .»[537]

(Barn XIV:15874)

Gift med forrige ane.

XV:31961 mm mm mf fm mf mm ff f

Amund Grimsen Gløммen. Levde mellom 1429 og 1468 på Gløммen, Tretten, Øyer (OP).

Amund var sønn til Grim Andressen (~1370 - >1429).

---

535 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280-82.

536 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 282-285. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 128, 136.

537 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 282-285. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 128, 136.

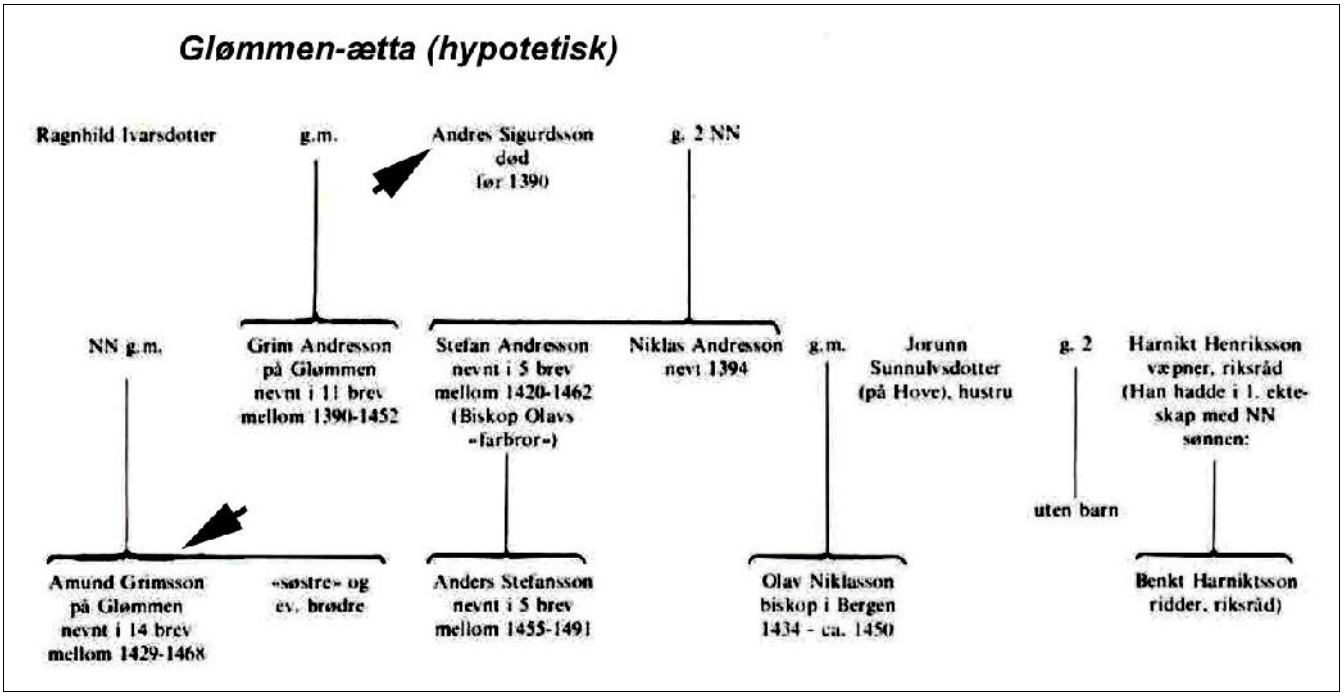

Med forbehold om Andres Sigurdssons antall ekteskap, med forbehold om Grim, Stefan og Niklas er fullbrødre eller halvbrødre samt med forbehold om hvem som er deres mor/mødre kan denne hypotetiske ættetavle oppstilles. (Olav T. Forseth: "Omkring Glømmen-ætta", N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 215).

Han hadde følgende barn (minst):
Baard, nevnt 1490-1505.
Dertil flere brødre.

Amund giftet seg på Glømmen 20.06.1452 og overtok samtidig halve gården (DN VIII 347):
«Thet kennoms mit Torliut Swensson ok Torer Erikson at mit warum a Glœmene j brylløeppe Amundz Grimsons ok mange adre godhe men ok quinna saghum og hœrdum a. at Grimer Andresson gudh hans sall nadhe gaf Amundhe sone sinom halft Glœmene som ligher a Trœttene med thy skylmale ath Amunder skulle sittia a fornemda Glœmene swa lenge som Grimer lifdhe ok ey fra fara. Jtem wara hans Grims hielps man til dœdre dagha. Jtem kendes ok Grimer samstundis ath Amundher son hans skulle frelselika filia efther Grims lifdagha saa mœket som Grimer atte j Glœmene med allum s(i)num lutum ok lunnindum. Jtem sagdhe ok Grimer Andresson at hans dœter skula egha wtjorder ok lœsa peinenga at emgot wardhe forer thy at ey skall Glœmene partas saghde Grimer afta ok jdhelika. Jtem er ws ok kunnokt ok mangum godum mannum ath Amunder war ner fadher ok moder ok var terra *hielsp man til thera dœdre dagha som ein dandeman til sanninder hengdum mit akar jncigle forer thetta bref giort war tysdaghen nest forer Jonsuaku anno domini mo cd lii.»
Tillegg: Bagpaa, yngre: Breff for Gløme.
Sammendrag:
To Mænd bevidne, at de vare tilstede paa Glömen i Thrötten i Amund Grimssöns Bryllup og hörte, at hans Fader Grim Andressön gav ham Halvparten af Gaarden, saa at han skulde sidde derpaa og være Faderens Hjælpsmand, saalænge denne levede, og derpaa have alt, hvad han havde eiet deri, medens Dötrene skulde have andet Jordegods og Lösöre, saa at Gaarden ikke blev delt.

Hans foreldre må være døde. Det framgår av følgende avsnitt i brevet:
«Grimer Andresson gudh hans sall nadhe» og «ath Amunder war ner fadher ok moder ok var terra».

Det framgår også av diplomet ble gården nå var delt i to.

Engebret Hougen skriver i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind III, at Amund trolig var gift med en datter til Alv Haldorsen Skaaden fra lensmannsætta på Hundorp.[538]

(Barn XIV:15981, Far XVI:63921)

Gift 1452 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP)

Barn:

Baard Amundsen Glømmen. Levde mellom 1490 og 1505 på Glømmen Søndre, Glømmen, Tretten, Øyer (OP). (Se XIV:15981).

538 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind III, side 77. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

XV:32657 mm mm mm mm ff mf ff f

Eirik Bjørnsen Taulstad/Bjølstad. Født omkring 1375. Levde 1426 på Taulstad, Lalm, Vågå (OP). Levde mellom 1430 og 1437 på Bjølstad, Heidal, Sel (OP). Død før 1441.

Eirik er trolig født ca. 1375, muligens noen få år tidligere.

Slektstavle over de eldste ledd av slekten Bratt av Bjølstad

Bjørn
(ukjent)

Eirik Bjørnsson
på Taulstad 1426
på Bjølstad 1430–
n. 1426–1437

Endrid (Endre) Eriksson
på Bjølstad, kalt Bratt
n. 1441–1456
∞ Ingebjørg (fra Vågå)
fc 1410

Guttorm Bratt Endridsson,
også kalt Guttorm Brattsson,
[armbrøst] på Bjølstad
fc 1430/40, n 1482–1529
∞ Cecilie Petersdotter (Skjåk-ætten)
n. 1500–1509

Øystein Bratt Guttormsson
på Bjølstad
n. 1518 (1493?)–1543
(1∞ ? Gudlaug Olavsdotter)
2∞ Tora Toresdotter (Tjerne-ætten)

stor etterslekt

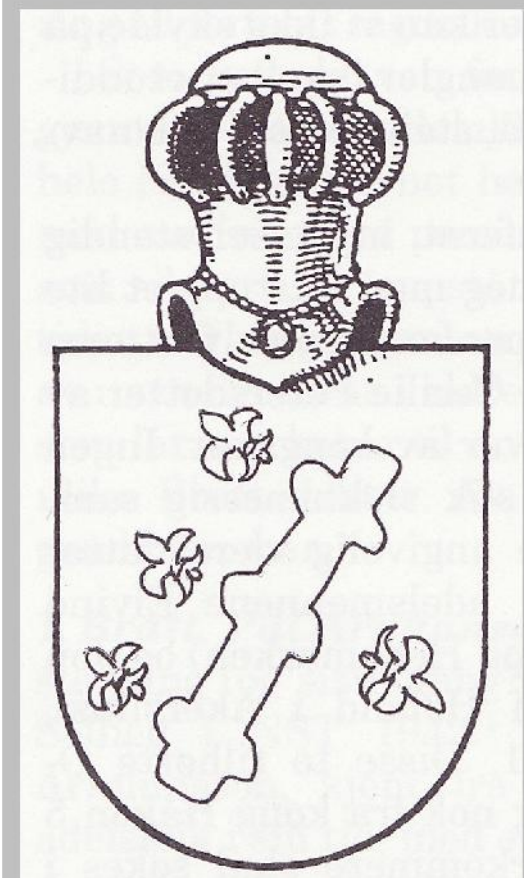

Øystein Bratt Guttormssons våpen

Et mer trolig giftealternativ er:
1 ∞ Tora Toresdotter (Tjerne-ætten)
2 ∞ Ukjent (Engebretsdatter?)
(Holsaker?)
3 ∞ Ukjent

T.v.: Slektstavle fra Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 46. T. h.: Østen Guttormsens segl avtegnet etter Hemming Sollieds kopi av eldre våpenbøker i Nasjonalbiblioteket.

Han er nevnt på Taulstad på Lalm i Vågå i 1426 og på Bjølstad i Heldal i Sel mellom 1430 og 1437.

Eirik og hans etterkommere kjøpte opp Bjølstad stykkevis på 1400-tallet, men de kom aldri til å samle gården fullstendig. Tore H. Vigerus skriver at visse omstendigheter knyttet til driften av Taulstad og til kildeopplysningene om Eirik og hans sønn tyder på at Eirik var innflytter i Vågå og at slektens eldre opphav skal søkes på Romerike.

Han bygslet først Taulstad. Da han midt i 1420-årene forlot den gården, hadde han vel brukt den i noen år, men det er ikke grunn til å tro at han var spesielt gammel. Hans svigerdatter, Ingeborg Erlingsdatter, må være født ca. 1415. Det er ikke grunn til å tro at sønnen Endrid har vært så mye eldre.

Adalis Erlingsdatter, enken etter ridder og riksråd, herr Thorald Sigurdsen Kane, eide Taulstad i tiden kort tid etter 1400. De hadde to døtre. Den ene het Christine. Den andre kjenner vi ikke navnet til, men hun var gift med Holte Jonsen som hørte hjemme i de søndre Mjøsbygdene eller på Romerike. Hans farbror, Gunnar Holtesen, var ombudsmann for kongen i søndre Hedmark. 25.02.1391 var Gunnar sammen med sin bror, Jon, vidner ved et makeskifte på Nes i Romerike (DN IV 588).

Det eldste diplom vi kjenner fra Taulstad er skrevet på «Thiftestad» 07.02.1411 (DN II 615, «Regesta Norvegica» IX, nr. 669).

Det er et takseringsbrev utstedt lørdag etter Agatemesse av Arne Ogmundsen, Paal Lavranssen, Fredrik Torsteinsen, Tore Hugleiksen, Audun Tormodsen og Olav Baardsen, lagrettesmenn i Gudbrandsdalen. De var samme dag på Taulstad på Lalm i Vågå og takserte gods og penger Kristin Eilivsdatter eide på Taulstad. Levende fe og annet løsøre ble taksert til 96 kyrlag. Beseglet av utstederne

Taulstad var bygselledig i 1411. Kanskje var det da Eirik tok bygselen i gården.

Eirik sluttet som bygselmann på Taulstad i 1426 da Holte Jonsen 02.04.1426 på Taulstad ga ham kvittering for «Tolftestad» og Kvernberget som han hadde sete på og sa at han ikke hadde noe krav på ham «når hans fæstemål er ute og åboten gjord» (DN XI 144, «Regesta Norvegica» X, nr. 582):

«Þet se ollom godom monnom kunnikth ath jak Holte Jon son kænnes med thæsso mino ofno brefue ath jak hafuar gefueth Æirikæ Biornson quittan ok lydugæn firir Toptastadæ som han hafuer setet vpa ok kuernabergeth som han hafuer hafth nar som hans thauku mall ær vtte ok han hafuer gorth sin abud som han hafuer mik skilth gefuer jak honom allungis quittæn firir oll viddar skiptæ. Ok til sannidæ sættær jak mit insigle firir thettæ bref ær gorth var a Topthastadæ iij dag poskæ anno dominj mo cd xxvj»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i Throndhj. Vidensk. Selsk.s Saml. (No. 26). Seglet (Vaaben) vedhænger

Sammendrag.

«Kvitteringsbrev utst tredje påskedag av Holte Jonsson:

Kvitterer Eirik Bjørnsson for Tolstad og Kvernberget, som han har hatt, når bygselperioden er over og han har gjort åbot slik han er forpliktet til, og for alle mellomværender.

Bereglet av utst.»

Hvor Eirik levde i de første årende etter dette vet vi ikke.

Mellom 1343 og 1384 må storbonden Baard Trondsen ha kjøpt eller makeskiftet til seg de 3 kyrleier i søndre Bjølstad som Ottar Eilivsen hadde, men noe diplom om dette finnes ikke. At Aasmund Ottarsen, sønnesønnen til Magnhild Aasmundsdatter fikk gården var naturlig, men han eide bare Bjølstad i 12 år, for 22.03.1396 solgte han til Hallvard Alvsen på Sundbu. Etter ham fikk sønnen Paal gården, og da han giftet seg med Sigrid, datter til Eirik Sjugurdsen og Ranveig Eilivsdatter, fikk han også nordre Bjølstad og Rudi, som var på 6 kyrleier.

Paal levde selv på Skåden i Øyer, og Bjølstad brukte han ikke.

Bare ett år etter at hans far døde, solgte han 21.01.1430 på Ullinsyn søndre og nordre Bjølstad samt Rudi til Eirik Bjørnsen (DN IX 251, «Regesta Norvegica» X, nr. 978):

«Ollum monnum þæim sæm þettæ bref sia ædhær høyræ sænder Rooland Goodhskalxsson prester a Wagha oc Anundær Assulfsson prester a Moonom Andrees Joonsson Amund Niculasson Haldoor Siugur(d)sson Torstein Paalsson Torstæin Tiostio(l)fsson Wetelidh Biærnesson Siugurder Haluardzsson Paal Joonsson Hafward Eiwindzsson Joon Paalsson Amunder Paalsson loghretomen q. g. oc sinæ kunnikgørande at meer warom j prestgardenom Vllænsyn eer ligger a Wagha laughærdaghen næstæ efter Antunsmesso dagh a i are xxxxtæ rikis waars wyr dulix herræ herræ Eirix med gudz nadh Norex .S. oc Danmargh konungs saghom oc høyrdom a at Paal Halwarzsson oc Sighridh *Eiridhx doottor hans eighin koona kendoos med jaa oc handarbande hafwa sælt Eirike Biornsyni Biolestadh sydhræ garden oc nørdræ oc Rwdh eer ligger j øfræ Hedale j nørdræ syslunne Gudhbranzdalum med watnum oc wædhistodhum oc med ollum odhrum lutum oc lunnindum sæm til hefwir legheth fra forno oc nyo vtan gardz oc jnnæn frialst oc heimolt firir hworium manne til æwærdælighæ eiighn oc eer nokor þæn som vp a tala þæssæ fyrnæmdæ joord Bioolestadh oc Rwdh, þaa skall fyrnæmder Paal *Hahwardzsson oc *Sidhridh Eirikxdottor oc þæiræ ærwin- giæ þær til swara j sama handarbande. kendos oc fyrnæmd hioon Paall Halwardzsson oc Sighridh Eiriksdoottor hans eighin koona at þaw hafdo vpboret fyrstæ pening oc sidhærstæ oc allæ þær j millum sæm j kaup þæiræ koom af fyrnæmdom Eirike Biornssyni, firir sannindæ skuld sette Paall Halwardzsson siit jnzzighli med warum jnzzighlum firir þettæ bref eer giort war a deghi oc are sæm fyr seghir.»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. tilhörende Jon Melum i Ringebo. Af 13 Segl mangler No. 1, 3, 7, 9, 11 og 13.

Sammendrag

«Vitnebrev om jordhandel, utst lørdag etter antoniusmessedag av Roland Gotskalksson, prest på Vågå, Ånund Åsulvsson, prest på Mo, og lagrettemennene Andres Jonsson, Amund Niculasson, Haldor Sigurdsson, Torstein Pålsson, Torstein Tjostolvsson, Vetrlide Bjarnesson, Sigurd Hallvardsson, Pål Jonsson, Håvard Eivindsson, Jon Pålsson og Amund Pålsson:

De var samme dag til stede på Ullinsyn på Vågå da Pål Hallvardsson og hans kone, Sigrid Eiriksdatter, vedgikk å ha solgt Eirik Bjørnsson søndre og nordre Bjølstad og Rudi, som ligger i Heddal i nordre sysla i Gudbrandsdalen, med alle tilliggender, og å ha mottatt full betaling.

Dersom noen skulle fremme rettslig krav mot gårdene, skal selgerne og deres arvinger stå til svars.

Beseglet av utst, og medbeseglet av Pål Hallvardsson,»

Det er klart at Bjølstad ble bygd lenge før det eldste diplomet ble skrevet i 1319. Guttorm Lavranssen var bruker, men før ham må det ha vært en Eiliv, første mannen til Magnhild Aasmundsdatter. Da skiftet ble avholdt i 1343 må det ha vært Ottar Eilivsen, selv om barna til Guttorm Lavranssen fikk en større andel. En må regne med at Ottar, som så mange andre, strøk med i den store Mannedøden i 1349, etter å ha brukt Bjølstad i omkring 6 år. Etter den

tid har nok gården ligget øde, for Aasmund Ottarsen, det eneste av barna hans som overlevde katastrofen, var vel i yngste laget til å drive gården. Om det har vært folk på gården mellom 1349 og 1385, da Aasmund Ottarsen fikk den, er det ikke mulig å vite. Noen bruker er ikke nevnt, og helt usant er vel ikke det gamle sagnet om at gården var glemt og at skogen sto stor omkring den.

Heller ikke vet vi om det var brukere etter at Hallvard Alvsen hadde overtatt eiendommen. Det kan være tvilsomt, for da Eirik Bjørnsen kjøpte Bjølstad i 1430, vet vi at husene sto til nedfalls, og at det første han måtte gjøre var å hogge seg hustømmer.

Det var mye som skulle til, og det ble klaget på at han hadde gått inn i kongens allmenning og hogd tømmer der, for lensmannen Andres Jonsen, lagrettesmennene Amund Niculassen, Tore Hugleiksen og Jon Paalsen, og «mange andre gode menn» var på Bjølstad 23.09.1432. Da klaget Andres Jonsen til kongens ombudsmann (sysselmann) Paal Hallvardsen, som selv også hadde møtt fram. Så ble det satt ned merkestener mellom Eiriks eiendom og allmenningen (DN III 717):

«Ollum monnum þæim sæm þettæ bref sia ædær høyræ sender Ommund Niculasson Toore Hughleikxson oc Joon Paalsson loghretomen a Wagha, q. g. oc sinæ kunnikgørande at meer oc margher adhrer godher men warum a Bølestadhum eer liggær j Hedalenum j nørdræ lutanum j Gudhbranzdoolum a tysdaghen nest efter imbrusunnodaghen vm haustet a xliiiiæ are rikis wars wirdulix herræ, herræ Eirikx mæd gudz nadh Norex konongx høyrdum a at Andrees Joonsson kiærde a bondanna wægnæ a Wagha fyrir Paale Halwarssyni konongx vmbotzmanne j nørdrælutanum j Gudbrantzdalum, at þæim war mistrunæth a at Eirikær Biornsson kaladhe sik heimrast jn j konongs almennig længræ een honum til rettæ burde. teer efter barom meer heimrastætogh oor hans bursringe nordær vm Sindræhylen som liggær j Midhlunnæ, settom meer aastafwer ter som heimrastæ togheth lyktædhæ mæd allæs waræ samtykt ter neer waro oc konongs vmbotzmanne neerwærande, ter efter sagde fyrnæmdær Andres Joonsson swa, nu vitum meer tinæ heimrast vm nokor gør tik vmak j tennæ fyrsagda heimrast, vm tith fiskkeri, tikker mik som han hafwær taketh thæt vt af thit bur. fyrir sannindæ skuld sette Pall Halwardzsson konongs vmbotzman fyrnæmdær oc nerwærande sit jnzzighli mæd varum jnzzighlum fyrir thettæ bref er giort var deghi oc are sæm fyr seghir.»

Sammendrag:
Tre Mænd opgaa, i Anledning af Andres Jonssöns Klage over Eirik Björnssön, Grændsen og sætte Mærker mellem Kongens Almenning og Eiriks Hjemraster i Hedalen i Vaage.

Kilde:
Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Bjölstad i Vaage. 3die Segl vedhænger.

Eirik var lagrettesmann og tilstede på Sandbu 16.01.1429 da Haldor Sigurdsen fikk bekreftelse av Paal Hallvardsen på et jordbytte mellom gårdene Sogn og Blaker (DN X 151).

Han var også med som vitne 31.03.1437 da Amund Niculassen bygslet Taulstad (DN I 760).

Senere er han ikke nevnt, og døde antagelig ved denne tid.

En Eirik Bjørnsen er nevnt som lagrettesmann i Ringsaker i september 1429-30 og 17.04.1432. Det er mulig at dette er han (DN III 714 og DN IV 436).

Det er ikke kjent hvem Eirik var gift med. Såvidt man vet eide han ikke mer jord enn den i Bjølstad og Rudi, og noe gammelt diplom som kan gi nærmere opplysninger finnes ikke på gården. Riktignok foreligger det ett fra 1317 og fire fra årene 1436-41 om noen gårder på Hedmark, Gudin, Skodin i Fluberg, Store Sedal (Seval) i Land (Fluberg) og Tomle. Det er ikke mulig å se hvordan disse kom til Bjølstad, men de kom muligens med Tora Tordsdatter fra Tjerne (Engebret Hougen).

I følge Ivar Kleiven døde Eirik før 1441.

Fra Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta»:

«Eirik Bjørnsson er den fyrste vi veit om på Bjølstad av denne slekta. Han kjøpte Bjølstad (og Rudi) før 21.01.1430, da det vart sett opp brev om at Pål Halvardsson og kona hans, Sigrid Eiriksdotter, hadde selt "Eirike Biornsyni" gardane "Biolestadh sydhræ garden oc nørdræ oc Rwdh eer ligger j øfræ Hedale j nørdræ syslunne Gudhbranzdalum" og at seljarane hadde fått full betaling (DN IX 251). Det er ikkje nemnt noko om slektskap mellom kjøpar og seljarar. Brevet er sett opp på prestgarden "Vllænsyn" i Vågå. Om det var brukarar på Bjølstad i tiåra før Eirik Bjørnsson kom der, kan vera usikkert.

Eirik Bjørnsson er nemnt fyrste gong 02.04.1426 da Holte Jonsson gav "Æirikæ Biornson" kvittering ved avslutninga som leiglending på Taulstad (DN XI 144). Han er deretter nemnt som lagretteman "Eiriker Biorns sson" i eit diplom sett opp på søre Sundby i Vågå 16.01.1429 (DN X 151). I 1430 kjøpte han, som nemnt ovanfor, Bjølstad. Eit par år etterpå fekk han klage mot seg for å ha gått for hardt på allmenningen og 23.09.1432 måtte "Eirikær Biornsson" vera med og gå opp grensene mellom Bjølstad og allmenningen (DN III 717). Han er siste gongen nemnt 31.03.1437 da "Erik Biornson" var lagrettemann ved bortleige av Taulstad (DN I 760). Det kan knapt vera tvil om at det er same mannen som er nemnt desse fem gongene. Engebret Hougen har også nemnt som mogleg at det er den same mannen som er nemnt i to diplom på Hedmarka i 1432 (DN III 714 og VI 436). (Det er her ein feil hjå Hougen, det andre diplomet er frå 1430.) Han legg ikkje noko vekt på det, og eg kan heller ikkje sjå noko i diploma anna enn namnet som kunne tilseie at det var same mannen; det kan derfor like gjerne ha vore ein annan. Det er ellers ikkje funne fleire opplysningar om Eirik Bjørnsson.

Eirik Bjørnsson må etter dette vera fødd før 1399, da lagrettemenn måtte vera minst 30 år, og han døydde tidlegast i 1437. Han må ha vore nokre år på Taulstad før han slutta der i 1426, men vi har ikkje opplysningar om kor lenge. Ei lausøyretakst på Taulstad i 1411 kan kanskje tyde på at bygselen vart ledig da (DN II 615), og han kan

kanskje ha kome der i dei tidene, men det er høgst usikkert. Når Eindrid Eiriksson i 1441 (DN III 762) kjøpte jord som seinare har lege til Bjølstad, kan det tyde på at Eirik Bjørnsson har gjeve frå seg garden til han før den tid, og kanskje var død. Kjeldene gjev ikkje noko haldepunkt for kven han var gift med, eller om han var gift for den del. Kjeldene som nemner Eirik Bjørnssson eller etterfølgjarane hans på Bjølstad seier heller ikkje noko om kven forfedrene var, ut over at han var Bjørnsson. Det er heller ikkje kjent at han hadde jordeige ut over kjøpegodset i Bjølstad og Rudi, men så tunt som kjeldegrunnlaget er, kan ein ikkje leggje nemnande vekt på det. Det at han hadde økonomisk makt til å kjøpe Bjølstad, at han var lagrettemann og at ettterfølgjarane hans på Bjølstad med ein gong synest å ha høyrt til det øvste sosiale sjiktet blant jordeigarane i området, kan tyde på at han kom frå dette sjiktet, eller gjennom ekteskap var komen inn i det, men det er heller ikkje sikkert. Han kan også ha vore ein protesjé av ein mektigare mann, t.d. Holte Jonsson.

Engebret Hougen har drøfta kven far til Eirik Bjørnsson kan ha vore og kome til at det ikkje kan ha vore ein Bjørn Ivarsson som det tidlegare hadde vore gjete på. Eg har ikkje noko å leggje til denne drøftinga. Han har under tvil kome til at faren kan ha vore ein Bjørn Jonsson som er nemnt som vitne på Hove i Fåberg 08.09.1361 om ei overdraging av eigedom i Lye i Vågå (DN III 322). Han byggjer på at det er samsvar i bruk av våpenmotiv mellom han og seinare medlemer av Bjølstadslekta, at namn og alder høver og at Bjørn Jonsson kan ha vore frå Vågå. Resonnementet kan ha noko for seg, men eg finn at dette grunnlaget vel må vera for tunt til å seia at denne mannen var far til Eirik Bjørnsson. Det er ingen kontinuitet i våpenmotivbruken, det kan ha vore mange andre i Gudbrandsdalen med namnet Bjørn som kan ha vore far til Eirik Bjørnsson utan at dei er nemnde i noko diplom frå denne tida, og det er heller ikkje sikkert at Eirik var frå Vågå eller Gudbrandsdalen. Det kan kanskje likevel vera grunn til å merkje seg at diplomet Hougen viser til, der Bjørn Jonsson er nemnt, låg på Bjølstad. Tore Hermundsson Vigerust har nemnt at somme forhold kan tyde på at Eirik var frå Romerike, men han har ikkje drøfta dette nærare eller nemnt kva kjelder han byggjer dette på. Eg har ikkje noko grunnlag for å drøfte dette nærare her. Bakgrunnen til Eirik Bjørnsson må bli verande usikker med det kjeldegrunnlaget som nå er kjent».[539]

(Barn XIV:16329)

Gift

Barn:

Endrid Eiriksen Bjølstad [Bratt]. Født omkring 1400. Død omkring 1460. (Se XIV:16329).

XV:32660 mm mm mm mm ff mf fm m

Borgylla Fredriksdatter. Levde 1410.

Borgylla var datter til Ragnild Olovsdatter.

Hun var fra Lom. men gift til Trøndelag.

Borgylla og hennes mann, Erling, døde tidlig.

De hadde følgende barn (minst):
Ca. 1410: Ingebjørg, oppfostret hos en søster til Borgylla, gift med Endrid Eiriksen Bjølstad [Bratt].
Arne.

Fra «Gyttingdiplomet»:
«Aº 1533. Mons. Biscop i Hammer, og Capitlet, Dyre Sewoldson Lagmand ij Oplanden, Mons Trwelson, Hans Krwge oc Olaf Trwelson, Wepnere, Eric Bagge med fleere, Lagrettes-Mænd paa Hedemarken, vare samlede paa Raadstuwom i Hammer, da der for dem mødte Østen Brat og Sefren Stamstad paa Loom, paa sin Hustrues Ingelef Biørne Dottr (synes at have været en Brat) samt hendes Brødres Vegne, Alf og Knut, hvilke tiltalede Oudolf Jonson og Engilbregt Hielle (Hielle i Dofre Sogn), paa egne, samt Jens Ifwerson, paa hans Hustrue Ragnilde Endrids Dotter samt Broders Trond Tynelfs Vegne, om Jordegods, efter gamle Alf Stamstada og hans qvinne Hustru Ingeborg biernedotter (hvilke da have været af Adel, da hun faaer Titel af Hustrue, og mueligt af Familien paa Blakar paa Loom).

Bemeldte Jordegods var Hielle-gaardene wiid Dofræ, item Bøiegaarden (paa Loom), Sødre Gaarden i Grytinge, Kraagestade wiid Trondhem, med fleere, som de, i lang Tiid, vare fratrængde. Her blev afsagt for Ret, at alt Gods, efter bemeldte Alf Stamstada skulde viige til Erich Degens Egtebarn, hvoraf forbenævnte Sefrens Hustru var kommen: thy Erich var Alfs skyltegin frilleson, som hans eget Brev derom vidnede. Desuden havde Hustru Swniue, Hustrue Ingeborgs Moder, en Broder ved Navn Anfin, som dødde uden Børn, samt en anden, heed Fridric, som havde en Dotter, ved Navn Borgylla, men denne igjen en Dotter, ved Navn Ingeborgh, som var Gwttorm Brattes Moder.
...».[540]

(Barn XIV:16330)

539 Ivar Kleiven: «I gamle Daagaa, forteljingo og Bygda-Minne fraa Daagaa» (1907-08), side 315. Per Berg: «Kvar vart det av Brattgodset?», NST XI, hefte 4 (1948), side 330. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 74-79. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 44, 46. Jakob Skjedvoll: «Den eldre Bjølstadslekta. Ei oversikt med utgangspunkt i tidlegare arbeid om emnet», Gudbrand 3/2008, side 106-109,

540 Gerhard Schøning: «Reise gjennem Gudbrandsdalen 1775», utgitt av G. F. Gunnersen på Hamar i 1926, side 108-110. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II (1968), side 54-56.

Gift

Barn:

Ingebjørg ???. Født omkring 1410. Levde 1487. (Se XIV:16330).

XV:32661 mm mm mm mm ff mf mf f

Gudleik Pedersen. Født omkring 1360. Død omkring 1405.

Gudleik var sønn til Peder Gudleiksen d. e. (~1330 - >1398).

Han er ikke nevnt i noe diplom i sin samtid.

Han må være født ca. 1360 og levde til nær 1404.

Vi vet fra et diplom om Blakar 01.04.1456 at hans sønn Peder og Sigurd (Sjugurd) Torsteinsen var halvbrødre (DN III 835):

«Thes kenest jegh Pedher Gudheleksson sworenn logh retis mann medh tesso mino brefe at jegh hawer ssællt Ændrithi Ærikssøne tøgia koa laigho jerdher j Blikom i øfra Hædal ssom liger a Wagha i nørdhra lutenn Gudbranzdalom medh ollom theim lutom ok lunendom ssom ther tel liger ok leghet hawer fra fonno ok nyo ængo wndan skilldo akero lawsa fore huariom manne wndan mer ok minom ærwengiom wnder før nemden Ændhrith ok hans ærwengia tel æwerdhelighe eigho kennest jegh at jegh hawer opp boret første penneng ok sidhersta ok alla ter j mellom æfter thy ssom i køop wart kom ok megh wel at nogde fore førsada jorth tel mere ssannend ssætte Ssiwrdher Torstensson brodher minn
sworenn loghretis mann ssom ner war ok a hødhæ thæssa wara gerth ssit jnzighel medh mino fore thetta bref ssom giort war a Loom torsdaghen i paska wiko anno dominj mo cdo lo vj.»

Sammendrag:
Peter Gudleikssön sælger til Endrid Erikssön 2 Koleier i Gaarden Blikar i övre Hedalen i Vaage.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Bjölstad i Vaage. Seglene vedhænge. b.03 s.610

541

(Barn XIV:16331, Far XVI:65321)

Gift med neste ane.

Barn:

Peder Gudleiksen Skidaker. Født omkring 1404 på Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP). Levde 1482. (Se XIV:16331).

XV:32662 mm mm mm mm ff mf mf m

??? Arnesdatter. Levde mellom 1380 og 1405. Gjentakelse, se side 615.

XV:32675 mm mm mm mm fm ff fm f

Henning Guttormsen Blakar av Vaaben. Væpner. Kongens ombudsmann. Levde 1445 til Blakar, Lom (OP). Død etter 1475 på Blakar, Lom (OP).

Henning var sønn til væpneren, riksrådet og lensherren Guttorm Benediktsen (~1385 - ~1443).

Væpner (dansk væbner, svensk väpnare, latin armiger) var i høy- og senmiddelalderen en betegnelse for en adelsmann som ikke var slått til ridder. Det var ingen rettslig forskjell mellom væpnere og riddere, men forskjellen var sosial: Væpnerne utgjorde lavadelen.

Forskjellen mellom væpnere og riddere oppsto i Norden på 1200-tallet, og fulgte mønsteret i de europeiske statene lenger sør, hvor ridderslaget var en forutsetning for å kalles ridder (latin miles). I løpet av 1200-tallet ble inndelingen gradvis innført i Norge til erstatning for de gamle adelsklassene som var beskrevet i Hirdskrå. For væpnere brukte man først betegnelsen «sveinar á vápn» (flertall), mens væpnare dukker opp omkring 1400. På dansk brukte man også betegnelsen svend og knabe (Wikipedia).

Det var via sin hustru, en datter til Haldor Sigurdsen Blakar, at Henning ble eier av storgården Blakar i Lom som senere hadde en skyld på 8 huder og hvor han han var bosatt. Han eide også gården Hovin i Fåberg og flere andre eiendommer i dalen og var en holden mann.

Han nevnes i Oslo 22.09.1452 (tvilsom dato) i forbindelse med en drapssak (DN XXI 470).

«Christiern mæd gudz nad noregis danmarks vendis ok gotha konungh grefue j oldenborgh ok delmenshorst Sender ollum monnum þ(ei)m sæm þetta bref sea æder høyra Quediu gudz ok sina. Wer vilium at þer witer at wer hafuum j heider wider gud ok saker godra manna bønastader gifuith henung guttormssyni er selle steinssyni warth at skada

541 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 136, 166. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

vfirirsynio grid ok frid firir oss ok ollum warum monnum till xx dagh jwla nw nest er komer mæd þeim hettæ at hann bøthe vider gud ok Erfuingiæ hins dauda. biodum wer syslomanne warum ok þeim sæm aleigomall waar jnnehafua at profua mall hans oll vphaf videratto gridastader viglysingh ok huersso langth lidet ær fra þwi þetta vigh wunith war hiawerandum ok logligha firirstempdum Erfuingiæ hins dauda ok hwad visso han gerer oss firir þegn ok bothum ef han p(ro)fuatz at bota manne werdha ok ritha þetta *proset atter till war at þwi sannaste sæm fetz at þesse male, En fulkomligha firirbiodum wer hwarium manne wandredhæ at auka æder auka latha wider hann jnnan þessom war(um) gridum, Nema hwar sæm þet gerer vil hafua firirgiorth fee ok frid. war þetta bref giorth j oslo vm fredagen nesth epter sancti mattei apostolo et ewangeliste dagh a iiija are rikis warz noregis. Herr gunnar holk profasther at mariekirkio j oslo Canceler war Jnsiglade.»
Sammendrag:
Kong Christiern utsteder ved sin kansler Gunnar Holk gridsbrev gjeldende til 13. januar 1453(?) for Henung Guttormsson, som hadde drept Selle Steinsson.
Kilde:
Avskrift av Gregers Fougner Lundh i Norsk Historisk KjeldeskriftInstitutt, Oslo. Tilføyd av Lundh på baksiden av arket: Pergament. Sigillet, som synes at have været i grønt Vox, borte. Tilhører G(aar)d(e)n Blager paa Lom.

Ridderen Thorgaut Benktsson – Hennings farbror – bevidnet 4 (7?) Februar 1458 på Nesø at Hr. Olaf Haakonsson (Stumpe) – ridder og Thorgauts tremening – ligeoverfor Henning Guttormsson erkjendte, at han havde undt og opladt Peter (Prest?) paa Skedager 1½ Gaard ved Navn Viker i nordre Gudbrandsdalen (Lom), som Lucie (Sigurdsdatter) paa Skedager for havde overladt denne uden Afgift, samt den halve Gaard Myting i sondre Gudbrandsdalen (Ringebo) (DN XII 226):
«Thes kendes jck Torger Benkesen rider med dette mit obne breff at tridie dag [Maaske snarest Feillæsning for friadagen, som vilde give Dateringen 3 Februar] nest epther kyndelszmesse dag anno domini mcd lviij war jck j Nessø saa jck och hørde oppaa at the helde handom sammen aff ene halffue erlige mand och welborn her Olaff Hagenszen ridder aff andre halffue Hennig Guttormszen met de skilord at forne her Olaff kendisz och fullelig till stod j samme hander band der hand vnte och oplod Peder aff Skedagger i#j garde som hand haffde hafft aff Luciæ som szad paa Skedagger och jntet for giffuit er som eieeta Wiger som ligger j nørdre lottum j Gulbrandszdallen och en halff gaard ær Myding heder och ligger j søndre lottum j Gulbrandszdallen, kaldisz forne her Olaff sin kappelan ther vd offuer eskider sire Hansz och flere aff sina tienera. Ther med och lyste disse same ord som forskreffuit staander Och till sandingen her om setter jch mit jnszegle for dette breff som giort war dag och tima som for siger Kendis wi eptherskreffne mend H: Christoffuer Erichszen sogne prest j Wage prestegield Jffuer Sandbu laugrettisz mend der szamestedsz at wi haffuer seett och hørd jdt gammelt breff hosz Stener Sandbu som lyder ord fra ord vdi alle mader som forskreffuit staar. Dett widner wi met vorisz signeter her nedden vnder»
Tillegg: Bagpaa:
Jordebreff om i#j gaard i Viger och #j gaard heder Myting ligger thill prestebolett
Sammendrag:
Ridderen Thorgaut Benktsson bevidner, at Hr. Olaf Haakonsson (Stumpe), Ridder, ligeoverfor Henning Guttormsson erkjendte, at han havde undt og opladt Peter (Prest?) paa Skedager 1½ Gaard ved Navn Viker i nordre Gudbrandsdalen (Lom), som Lucie (Sigurdsdatter) paa Skedager for havde overladt denne uden Afgift, samt den halve Gaard Myting i sondre Gudbrandsdalen (Ringebo).
Kilde:
Efter 2 bekræftede Afskrifter fra 1611 og 1612 (a. og b.) p. Papir i norske Rigsarkiv (fra Loms Prestearkiv 1847). Den forste har 2, den anden 3 paatrykte Voxsegl (Bomærker). (Se Dipl. Norv. I No. 90 og II No. 711).

05.02.1461 underskriver han et arvekall (DN VIII 370). Hans segl, et våpen med bøyd arm (lukket hånd) i skjoldet, brukes her første gang.

Henning nevnes første gang som kongens ombudsmann i Nordre Gudbrandsdalen 02.12.1463 (DN XXI 542):
«Thes kennoms ek jngemar jønson lagman a vplandum ok heningh guttormson konongs vmbudzman j nordre lutenum j gudbrandz dallum ok hallor halluardzson konongs vmbudzman j sudre lutenum j gudbranz dalum thorer arnason langh nicles tørkelson thore simundzson ellingher guttormson øystein guttormson pall amundzson hakan juarsson pall stenarsson ok stein amundzson kunnokt gerande at mit warum a skipalem som ligher a frone a manadaghen nest fore andersmessa Anno dni. mo cd lxiiio kom ther pall amundzson ok kerdhe a stala arnason at han hafdhe forthalath honom j swa matho at pall amundzson skulle hafua tallath vppa herra harttuiks tienara Jtem nu sakar thes at stale arnason fornemder kunne ey bytygha sin ordh ok sina thala tha stodh han a sin kne ffore pall ok badh ham ffore wars herra dødh forgiua sek the ordh som han *han hafdhe thalath a han ok well sextia men ok quinnar badha ffore honom stala fornemdum ok ther med forgaff pall honom fornemda sak til thes mere sanindh her vm hengium mith akar jn(si)gle fore thetta breff som giort war a fredaghen nest efther andersmessa a samma are som fore sigher etc. etc.»
Tillegg: Bakpå, fra 17, h.å.: proffs Breff om paalld Amundszønn.
Sammendrag:
Ingemar Jonsson, lagmann i Opplanda, Henning Guttormsson, kongens ombudsmann i Nørdre Gudbrandsdal, Halldor Hallvardsson, kongens ombuds- mann i Søre Gudbrandsdal, og 9 andre menn kunngjør forlik inngått 28. november samme år mellom Pål Amundsson og Ståle Arnesson, som hadde anklaget Pål for å ha talt bebreidende om herr Hartvig (Krummedikes) tjener, men nå tok sine ord tilbake.
Kilde:

Original på papir, tilhørte 1939 Jon Harildstad, Kvikne i Gudbrands- dalen. 8 hele eller brutte segl og 3 tomme seglremmer.

Han nevnes også som kongens ombudsmann i Nordre Gudbrandsdalen 30.01.1465 (DN XXI 551), 14.02.1465 (DN XVIII 83) og 15.01.1469 (DN V 862).

Han opptrer som lagrettemann i Gudbrandsdalen 28.11.1463 (DN I 866) og 03.02.1474 (DN III 904),

19.02.1475 ble han kalt «Henningh Guttormsson a wapn» (DN VIII 399):
«Thet kenniss iak Henningh Guttormsson a wapn med thetta mith opne breff ath ek hefwer sælth Siwgurdhe Dagfinssyni alth Rootheim liggher a Ladalme j Wagha sokn, frialsth ok heimolth ok aakersllelau(s)th firir hwariom manne, meder ollom theim luthom ok lunnindhom som til fyrnempdhe iordh liggher elder legith hefwer fra forno ok nyghe wootn ok weidhestader vtthan gardz ok innan med alz aafrædis eingho vndhin skyldho. Swa kennis ek ok mik hafwa vpborith aaff fyrnempdhom Siwgurdhe j fyrnempdh iærdhewærdhe iij kørlagh ok nyghiotighe j sylfwer ok j koo ok j brwn kiortil foodreth med ilken j sama wærdh. Ok ther meder frelser ek honom fyrnempt Rootheim fraa mik ok minom erwinghiom ok vnder fyrnempdh Siwgurdh ok hans erwinghe til æwærdhelighe eygho medher twi skilordhe ath wordhe Rootheim oofrelsth tha skaal iak faa honom iemgodhe iordh ther i mothe eller ok sine peninghe i gæn. Til sannindh her vm setthe heidherligin man sire Peder Larensson presther a Ringhesakre ok koorsbrodher i Hambre ok Gunner Ifuer son, logrettheman sijn incigle med mino fore thetta breff som giorth var a Ringhesakre ymbreswnnedaghin j longhefasthene anno dominj mcdlxxv.»
Sammendrag:
Henning Gudthormssön af Vaaben erkjender at have solgt til Sigurd Dag- finnssön hele Röteim paa Ladalm i Vaage og at have oppebaaret Betalingen.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. p. Kruke i Hedalen. Levning af 1ste Segl vedhænger; de 2 andre mangle. (Jfr. Dipl. Norv. V. No. 862 og ovenfor No. 300).

Han er ikke omtalt senere.

Tilnavnet Munk ser det ikke ut til at han brukte, men hans svigersønn og sønnesønn førte det ofte. Man vet ikke med sikkerhet hvor tilnavnet Munk kom fra.

Fra «Munk'erne av Gudbrandsdalen» av S. H. Finne-Grønn:
«Henning Guttormssøn [Munk] nævnes 15/1 1469 som kongens ombudsmand i Nordre Gudbrandsdalen og bruker et vaaben med en bøiet arm (med lukket haand) i skjoldet. Hans navn med dette sigil forekommer tidligst 5/2 1461, da han underskriver et arveavkald. I «Saml. til d. n. Folks Sprog og Historie» 4 s. 120 fortælles at han i 1454 begik et drap, hvad nærværende meddeler dog ikke har kunnet finde nogen paalitelig kilde for, og i et skindbrev med tvilsom datering 30/1 1460 nævnes han som vidne i Gudbrandsdalen. Som lagrettemand i Gudbrandsdalen optræder han 28/11 1463 og 3/3 1474 og kaldes 19/2 1475, paa hvilken dag han solgte Rottem i Vaage til Sigurd Dagfinssøn, Henning Guttormssøn «av vaaben». Ifølge Ivar Kleiven eiet han den store gaard Blaker i Lom, som siden hadde en skyld av 8 huder og hvor han var bosat, gaarden Hovin i Faaberg og flere eiendommer i dalen, saa han har sagtens været en mand av velmakt. Tilnavnet Munk kan han ikke sees nogensinde at ha brukt, men hans søn og sønnesøn førte det stadig, og det vites ikke hvor han kom fra, men han kan vel tænkes at ha været en sønnesøn av den Gisbrikt Guttormssøn paa Andvord i Lom, der nævnes som lagrettemand 24/4 1418, 8/2 1442 og endnu 8/11 1444. I et skindbrev av 25/1 1437 meddeles at han 18 aar tidligere ved haandslag hadde tilsagt biskop Anbjørn av Hamar, at kapelkirken, som var blit flyttet fra hans gaard Andvord og til Skiaaker, skulde forbli upaatalt av ham og hans arvinger. Efter dette maa han være født et godt stykke ind i 1300'tallet, og forsaavidt kan han passe godt til at være farfar til Henning Guttormssøn. Se DN I 866, III 904, V 862, VII 458 og VIII 370 og 399».

Det kan imidlertid ikke påvises noe slektskapsforhold mellom Gisbrikt Guttormsen og Henning![542]

(Barn XIV:16338, Far XVI:65349)

Gift med neste ane.

Barn:

Birgitte Henningsdatter Blakar. Levde 1519 på Blakar, Lom (OP). (Se XIV:16338).

XV:32676 mm mm mm mm fm ff fm m
??? Haldorsdatter.

Hennes navn er ikke kjent, men hun var datter til Haldor Sigurdsen Blakar (~1380 - ~1461).

Med Henning hadde hun følgende barn (minst):
En sønn som nevnes i 1516, uten etterslekt.
Birgitte, gift med Lasse [Olavsen?] Blakar [Munk].
Em datter gift med Stein [Dart?]. De hadde sønnen Henning som nevnes i 1519.[543]

[542] S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 7-8. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

(Barn XIV:16338, Far XVI:65351)

Gift med forrige ane.

XV:32679 mm mm mm mm fm ff mm f

Gaute Olavsen(?). Levde 1490.

Jorunns ektefelle, med det forholdsvis sjeldne navnet Gaute, kan neppe være noen annen enn den Gaute Olavsen som sammen med Andres Stefansen og 5 andre menn 17.06.1490 på Stalsbjør kunngjør et forlik mellom Fru Magnhild Oddsdatter og Paal Klave om denne gård. Gaute, som nevnes som den første av utstederne har sikkert vært en fremtredende mann (DN III 971):

«Alle danne men som thetta breff seer eller høre gør vy witherligth Gautthe Olsson Andhers Staffensson Bordh Amvndhsson Amvndh Haluardsson Simon Sivrdsson Byrn Gvttormsson och Bersven Gvlighsson ath vy vare a Stazbergh sancte Botolzdagh anno dominj mcd. lxxxx tiil kraffder aff velboren quinnæ ffrw Magnildh Odzdotter ath see och skode hennes jordh nedhre Stazberg then skadhe som Pauel kloffue haffde giorth hennes gardh appo forne Stazbergh, var ther tha beuisth a samme tiidh ath ij lanbo motthe rømme vtaff hver epter annen fore forne Pauel skyldh och ther oppo sathe gaffue ther aff iij hudher vtaff y lanskyld fore hverth aar, nw haffuer Pauel forne haffth forne gardh y xiiij aar och xx och røth hanum nedher saa ath ther er engen huss oppo och giffuet ther ekke mer vtaff en iij øre gillen hverth aar och enghen skel haffde han ther tiil ath noker haffde lakt vtaff lanskyldh oppo ffrv Magnildz vegne vten han selff, och var ffrw Magnild ther selff i Pauels gardh fore xv ar och forbydh hanum ath bevare segh medh hennes gardh vtan giffue henne sin retthe lanskyld och retthe hennes gardh op i gen, kraffde tha ffrv Magnildh oss tiil ath sighe henne ther reth om thet var hun helsth begæren, gigh tha fram Pauel cloffue forne och bød segh tiil sone fore hennes gardh han lagde y ødhe och lanskyld jnne medh ssegh haffuer haffth, var tha saa offuer taleth och heldhe hendher samen ath Pauel setthe ffrv Magni(l)dh nw strax helthen y øffuer gardher Stazbergh och andhre helthen skal Pauel følghe i sin *løstiidh seg tiil fødhe och epter hans daghe skal ffrw Magnildh fylge alth Stazberg fra segh. och sine ervinghe och vndher ffrw Magnildh och hennis ervinghe tiil everdeligh eighe frælsth och hemelt fore hverie manne medh alle lutom och lundum som (tiil) ligher och leghet haffuer fraa forne och nye. sagde tha ffrw Magnildh tiil honum vordher tw sa gamel ath tw orker ekke selff ath fødhe deg, løsther tek ath komme tiil min gardh tha vil jek giffue tegh brødh och tin konne takker jek edher gerne, var tha jordhen søndher skypth sa ath Pauel kaass ij gerdhe som sa hethe loffsgerdeth och nordh gerdeth, sydhe gerdeth och soudgerdett skal ffrw Magnildh bygge hvem hon vil var och hussen aff skypt a samme tiid hver som haffue skulde. tiil mere vissen och sanindhe her om henghe vy vare jnsigle for thette breff som skriffuet var aar och dagh som fore sigher.»

Sammendrag:

Syv Mænd kundgjöre et Forlig mellem Fru Magnhild Oddsdatter og hendes Landbonde Paal Klove, der havde vanbrugt Gaarden Stadsberg og tiltaget sig Brugen af en anden Del deraf, hvorefter den samlede Eiendom ved hans Död skulde tilfalde Fru Magnild.

Han er for tiden ikke nærmere kjent.[544]

(Barn XIV:16340)

Gift med neste ane.

Barn:

Birgittte Gautesdatter. Født omkring 1460. Død etter 1518.

Maritte var datter til Gaute Olavsen (nevnt 1490) og
Jorunn Niklesdatter (~1435 - ~1516).

Hun var gift 1. gang med væpneren Gunnar Finkelsen på Folberg i Nes på Romerike. og
2. gang med væpneren Mogens Trulsen.

Birgitte nevnes i 1507 som enke etter Gunnar Finnkjellsen – en sønn til Finnkjell Haakonsen på Folberg i Nes på Romerike. Gunnars mor, Hustru Kari Jensdatter, erklærte da med samtykke av sin annen ektemann, Per Nilsen, at hun vedsto seg de gaver Gunnar hadde gitt Birgitte på deres bryllupsdag, nemlig Folberg og Austmo i Nes på Romerike (DN I 1021).

To år senere, i 1509, overlater Sakse og Ola Repssønner sin odelsrett i Folberg, som de hadde krav på etter sin nærskyldte frende Gunnar Finnkjellsen, til velbyrdige Hustru Birgitte Gautesdatter (DN II 1031).

Gunnar Finkelsen nevnes i et brev datert 04.05.1506 som forlenet med Herr Knut Alvsens konfiskerte gods (DN IX 463), fikk 17.09.1506 Solør i forlening av Herr Henrik Krummedike (DN IX 463) men var død 13.06.1507 da Hustru Birgitte nevnes som hans enke (DN I 1021).

Hennes annen mann, væpneren Mogens Trulsen, var stamfar til slekten «Handingmann».

543 Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript (1951), side 121. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 54-55. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

544 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 400-02.

Hun levde fortsatt 08.06.1518 da eiendoms- og odelsretten til Imset i Løiten ble behandlet (DN VII 548), men må være død kort tid senere uten å etterlate barn i dette ekteskapet.

Mogens utsteder i 1521 tre brev fra Gautestad (Gaustad i Romedal), gården hvor Birgittes morfar Svein hadde bodd. Siden Mogens etterkommere senere førte prosesser om eiendomsretten til Nordre Gaustad, må vi ha lov til å anta at Mogens bodde her i 1521.
Han var nå allerede omgift med Ingerid Asgautsdatter [Oksehode Kamp] (DN II 1069).

Birgitte og Mogens har trolig hatt ett eller flere barn som overlevde og arvet Birgitte. Barnet eller barna må så være døde i ung alder uten å etterlate seg egne barn. Bare slik kan arven etter deres mor, Birgitte, ha gått til de barna deres far fikk i ekteskapet med Ingerid.

Et diplom datert Gaustad i Romedal 29.12.1521 tyder på at nettopp dette kan ha vært tilfelle. «Moenss Trulsson af vapn» makeskifter da med samtykke av sine barn (ikke nevnt ved navn) hele Gulkunrud, med unntak av ødegården, i Skaun (Stange) i Ottestad sogn, til «fornumstige mann» Bjørn Olsen mot å få igjen 1 hud i østre gården i Nordre Vi i samme sogn (DN II 1068). Siden Mogens gjør dette med samtykke av sine barn uten at noen hustru nevnes, må diplomet kunne tolket dit hen at Mogens på dette tidspunkt var enkemann.

Sett på bakgrunn av den urett mann må ha følt ved at godset kom ut av ætten, er det kanskje ikke så rart at Maritte Gautesdatters arvinger flere ganger gjorde forsøk på å gjenvinne eiendommer. Selv om motparten i disse sakene, som var Mogens Trulsens arvinger, trolig har stått juridisk sterkere med arveloven på sin side, må det ha vært fristende å forsøke å overprøve tidligere rettsavgjørelser. Mye verdifullt odelsgods stod på spill. Tvister som oppstod på grunn av en inngift persons arv fra felles barn, ser ut til å ha vært en ikke uvanlig foreteelse i middelalderen.

Hun døde kort tid etter 1518. [545]

Maritte Gautesdatter. Født omkring 1460. Død etter 1516. (Se XIV:16340).

XV:32680 mm mm mm mm fm ff mm m

Jorunn Niklasdatter. Født omkring 1435. Død omkring 1516.

Jorunn var datter til Aase Sveinsdatter (~1410 - <1518).

Hennes mor må ha vært gift med en Niklas (Nikles, Niels) etter Jorunns patronymikon.

Da Jorunn åpenbart er oppkalt etter Hustru Jorunn Sunnulvsdatter, må hun være født etter dennes død, altså rimeligvis i 1441 eller 1442.

Gaute og Jorunn hadde følgende barn (minst):
Ca. 1460-70: Maritte, trolig gift med Bjørn Bjarnesen, død etter 1516.
Ca. 1460-70: Birgitte, gift 1. gang med væpneren Gunnar Finkelsen på Folberg i Nes på Romerike.
gift 2. gang med væpneren Mogens Trulsen, hun døde kort tid etter 1518.[546]

(Barn XIV:16340, Far XVI:65359, Mor XVI:65360)

Gift med forrige ane.

XV:32721 mm mm mm mm mf mf ff f

Tjøstolv Ivarsen Sandbu. Født omkring 1350.

Tjøstolv var sønn til Ivar Sandbu (født ~1315) og
Synne Guttormsdatter Hundorp (født ~1328).

545 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 399-402. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 416-18, 427.

546 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 399-402. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 416-18, 427.

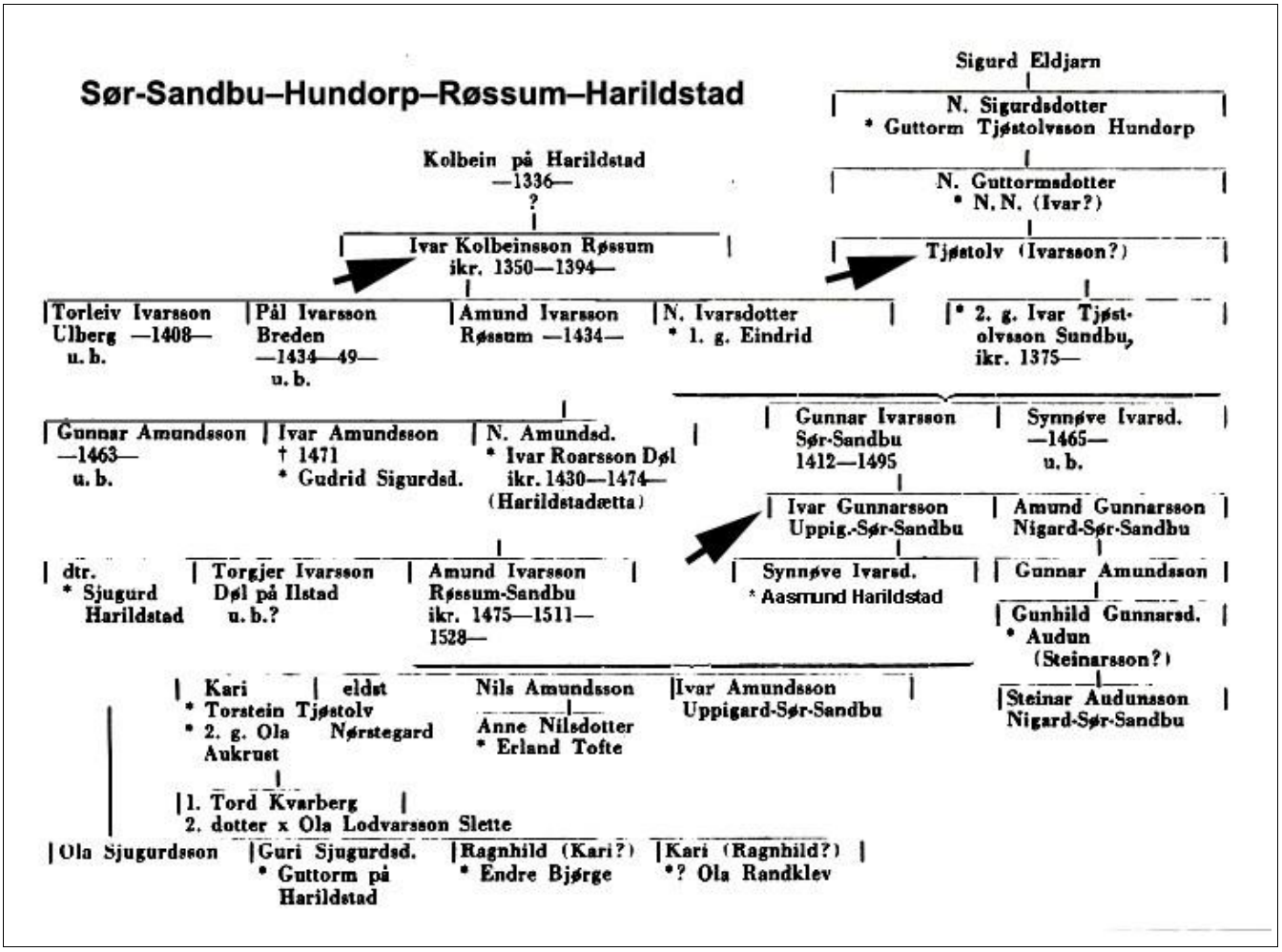

Sleketstavle i Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I, side 110 (modifisert).

Han er ikke kjent fra noe odelsbrev, han er kun kjent gjennom sine sønners patronymikon.

Tjøstolv hadde følgende barn (minst):
Ca. 1375-80: Ivar, gift med en datter til Ivar Kolbeinsen Røssum, døde på Sandbu ca. 1439.
Ca. 1380-85: Arne, levde i 1442.
Ca. 1380-85: Gudmund, levde i 1441, døde antagelig i 1440-årene.[547]

(Barn XIV:16361, Far XVI:65441, Mor XVI:65442)

Gift

Barn:

Ivar Tjøstolvsen Sandbu. Født omkring 1375 på Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1439 på Sandbu, Vågå (OP). (Se XIV:16361).

Arne Tjøstolvsen Sandbu. Født omkring 1380. Levde 1442.

Han hadde antagelig sønnen
Ca. 1425: Vigleik, far til Arne, som levde på Snerle i 1497, 1510 og 1528, da han betalte 1 lodd sølv i gjengjerd.

Arne var 02.11.1439 med og satt opp ett brev på Kleppe (DN VIII 305):
«Ollom monnom þetta bref sea ædder hœra sender Andres Joonsson q. g. oc sina kunnukt gørande at æk hauer giuet oc afhent Siwordhe Þorstensson frenda minom odhals jordh mina som Clep heeter oc ligger j Hiordale j Vagha sokn j nœrdhra lutenom j Gulbrandzdalum frelsa oc hemollo firj huarium manne med allum þeem lutum oc lunnendom som tel þeirra fornemda jordh ligger oc leghet hauer fra forno oc nyio vttan gardz oc innan engo vndan takno saker þes at Þorsten Paalsson lyst fadhor fornemdz Siwordz syster son min ær min retter skaparue firj gudhi hauer oc giuit þessa fornemda giof med þeem skilmala at æk skal haua kost oc cledhe af fornemdre jordh medhan æk lifuer af adhernemdom Siwordhee. vardher oc Ingeborgh Kolbiœrns dottor eghenkona daghum dryghare en æk þa skal hoon haua sina vidher þarft af adhernemdre jordh med firra skilordhe en æfter okkra dagha skal førnemdh jordh Clep falla vnder fornemdan Siwrdh oc hans æruingia tel æuerdelegha ægho oc alz afredhes badhe med loosso oc fasto oc

547 Engebret Hougen: «Nogen nye opplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen», NST (1949-50), Bind XII, side 226-227, 243. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65.

tel þess mere visso oc sanindh herom sætia þesser godher men ær sva heeta Arne Þiostolfsson Aszar Olafsson Þronder Petharsson Baardher Olafsson oc Jœnis Anundsson sin insigle med mino firi þetta bref som hia voro þessare minne giof som giofuen var arom æfter gudhis byrdh mo cdo xxxix *oc saladaghen om houstet.»
Tillegg: Bagpaa, yngre: Kleps aadels breff.
Sammendrag:
Andres Jonssön kundgjör, at han har skjænket sin Frænde Sigurd Thorsteinssön sin Odelsjord Klep i Hjordal i Vaage Sogn paa den Betingelse, at han selv og hans Hustru Ingebjörg Kolbjörnsdatter skulde have frit Underhold, saa længe de leve.

21.01.1441 avsto han sammen med broren Gudmund og brorsønnen Gunnar Ivarsen, 1 markebol i gården Rolstad i Sør-Fron til Haakon Sigurdsens barn (DN VIII 311):
«Ollom monnom them som thetta bref see eller høyræ sender Gudmund oc Arne Testolfs søner q. g. oc sinæ kungørande at med ia oc handerbande Gunnar Iværsson brodorson warom hawom mer aller samtygt tha giof oc afhent som thaw gawost sin a millom i Roalstadum hustru Iartrud Palsdottor oc Hakon Sigu(r)dson som gud theræ sæl nade oc efther ty som thetta bref som wart er wider fest wtwisar ta hawom wi afhen(t) tessæ fyrnemdæ giof fra os oc warom erwingiom oc wnder fyrnemdz Hakons Sigurdsson barn oc theræ erwingiæ med ollom lutum oc lunnendom som til teræ iord i Roaldstadom hawer legit fra forno oc nygio wttan gardz oc innan til æwordelega eigo oc aldz afradis. til meiræ wisso oc sannind settom mer wor incigle for thetta breff som scriwat war a logurdagen nest efther Antunus møsso anno dominj mo cdo xxxo xi.»
Sammendrag:
Gudmund og Arne Thjostolfssönner med Samtykke af sin Brodersön Gunnar Ivarssön overdrage i Henhold til Gertrud Paalsdatters og Haakon Sigurdssöns gjensidige Gavebrev disses Jordegods i Roaldstad paa Fron til Haakons Börn.

12.01.1442 var han lagrettesmann i en sak om to gårder sammen med Halldor Sigurdsen og Amund Niculassen som var leilending på Taulstad. Diplomet er skrevet på Sandbu, hvor han da sikkert levde (DN III 769):
«Ollom mannom þeem som þetta bref sea ædder høra sender Amunder Niclasson Arne Þiostol(f)sson oc Haldoor Siwrdhsson suorne lagrettomen aller q. g. oc sina kunnukt gørande at arom efter guds byrdh mo cdo xlmo ij oc manadaghen nest efter Agatamesso varom mith j sudhra Sunbu ær ligger aa Vagha j nørdhralutenom j Gulbrandzdalum þy i hia soghom handarbandh oc hørdhom ordh þerra Bardh Esbiørnsson af enne haluo en annare haluo Þore Þoresson medh þeem skilmala ath fornemder Þore skal frelselegha følghia sua mykit som hans bref visa in i Ketilstadha oc Otterstadhe som ligger aa Broem nørst aa Loom j førnemdom Gulbrandzdalum frelst oc hømolt firi huarium medh allom lutum oc lunnandum fornom oc nyom vttan gardz oc innan engo vndan takno tel æuerdhelegha ægho oc alz afredhæs. jtem var oc þet j þerra skilmala j sama handarbande at fornemder Bardher skal svara alle teltalu om nakar kan nakra agango hellir teltalu veeta aa þa fornemda jordher sva mycla som hans bref vtuisar. oc tel sanninde herom setium mith okkor insigle fore þetta bref som giort var are oc tima som firi sægher.»
Sammendrag:
Tre Lagrettemænd kundgjöre et Forlig mellem Baard Esbjörnssön og Thorer Thorssön, hvorefter Thorer skal have Gaardene Ketilsstad og Otterstad paa Broheim i Lom, saavidt hans Brev udviser.

548

Gudmund Tjøstolvsen. Født omkring 1380. Levde 1441. Død før 1450.

Gudmund var lagrettesmann sammen med sin bror Ivar på Toksen i Fron 12.11.1427 (DN III 691, «Regesta Norvegica» X, nr. 718). Engebret Hougen angir at det var sammen med broren Arne, men diplomet angir at det var sammen med Ivar.

De var også sammen på Korstad i Fron 28.11.1429 (DN XVI 91, «Regesta Norvegica» X, nr. 960).

Neste gang en hører noe om Gudmund, bor han på Vågå, der han, sammen med sin bror Ivar, er nevnt i rettssaken om Sunde og Råstad 28.06.1436 (DN I 755).

Han er videre nevnt i et diplom fra Vågå datert 30.03.1437 (DN VIII 300).

Siste gang vi finner noe om ham er så 21.01.1441 når han avstår 1 markebol i gården Rolstad i Sør-Fron til Haakon Sigurdsens barn sammen med broren Arne og brorsønnen Gunnar Ivarsen (DN VIII 311).

Det er mest trolig at han bodde på Veikle i årene før Hustru Gjertrud Paalsdatter døde, men at han så har flyttet til Sandbu.

Han døde antagelig en gang i 1440-årene.

Det foreligger ikke noen opplysninger om gifte, med han hadde antagelig datteren Gjertrud.

548 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65, 70-71, 73.

Det er trolig at utgiverne av Diplomatariet har forvekslet Gjertrud Gudmundsdatters navn med Hustru Gjertrud Paalsdatter i et diplom skrevet på Vågå 13.06.1455 (DN VIII 356):

Sammendrag:

«To Lagrettemænd kundgjöre, at Baard Baardssön og hans Hustru Gertrud Germundsdatter i Klokkergaarden paa Ullinsyn sidstleden 26 Mai paa Thrond Peterssöns Forespörgsel erklærede, at de havde solgt ham Halvparten af Kvernefossen i Tessa med Tilbehör samt Gertruds Del i Midtgaarden i Storvik (paa Vaage) og oppebaaret Betalingen.»

Fra Engebret Hougens Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65-67:

«Det er trolig at det her er skrevet eller tydet feil.

«Hustru» Gjertrud Paalsdatter eide bl. a. kvernene i Tesso, og i diplomet fra 1455 er det to lagrettesmenn som kunngjør at Baard Baardsen og hans hustru, Gjertrud Germundsdatter, i klokkergården på Ullinsyn (Vågå) 26. mai samme år, etter oppmodning av Trond Pedersen, hadde bekreftet at de hadde solgt til ham halve kvernfossen i Tesso, halve kvernen og den delen de eide i Midtgarden Storvik.

Men kvernbruket i Tesso kan neppe ha tilkommet dem uten å være arv etter «Hustru» Gjertrud, og navnet peker også direkte på et slikt samband med Hundorpætta. Når Gudmund Tjøstolvsen er født ca. 1380-85, skulle datteren være født ca. 1410-15 og kan da godt ha vært gift med Baard Baardsen lenge før 1455. Baard var lagrettesmann i Vågå 27.07.1449 (DN III 807).

Likeledes ble det opplyst i et diplom datert 17.03.1428 (DN XVI 88) at fire menn hadde holdt takst over en mengde løsøre på Nigard Hellen i Vågå etter anmodning av Sigurd Kolbeinsen som var ombudsmann for Baard Baardsen. Det var et stort gods, for det ble verdsatt til 63 kyrlag i sølv, sengetøy osv.

Baard var antagelig umyndig i 1428, og Sigurd hans verge. Baard må ha vært arving til Hellen, men på hvilken måte er ukjent. Det vi vet, er at en Sigurd Paalsen betalte kjøpesummen for 6 kyrleier i Hellen 14.09.1355 på «Thorrestad i Haurdin sogn» i Valdres (DN XVI 16).

Han er nevnt flere ganger. Trolig er han den samme som hadde to brødre, Torstein og Østen, nevnt i 1358, og ser ut til opprinnelig ha hørt hjemme på Lom.

Det er ikke kjent om det har vært etterslekt etter Baard og Gjertrud.»[549]

XV:32723 mm mm mm mm mf mf fm f

Ivar Kolbeinsen Røssum. Født omkring 1350 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Levde 1394 på Røssum, Nord-Fron (OP).

Hans far var trolig Kolbein Harildstad (~1310 - ~1360).

549 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65-67.

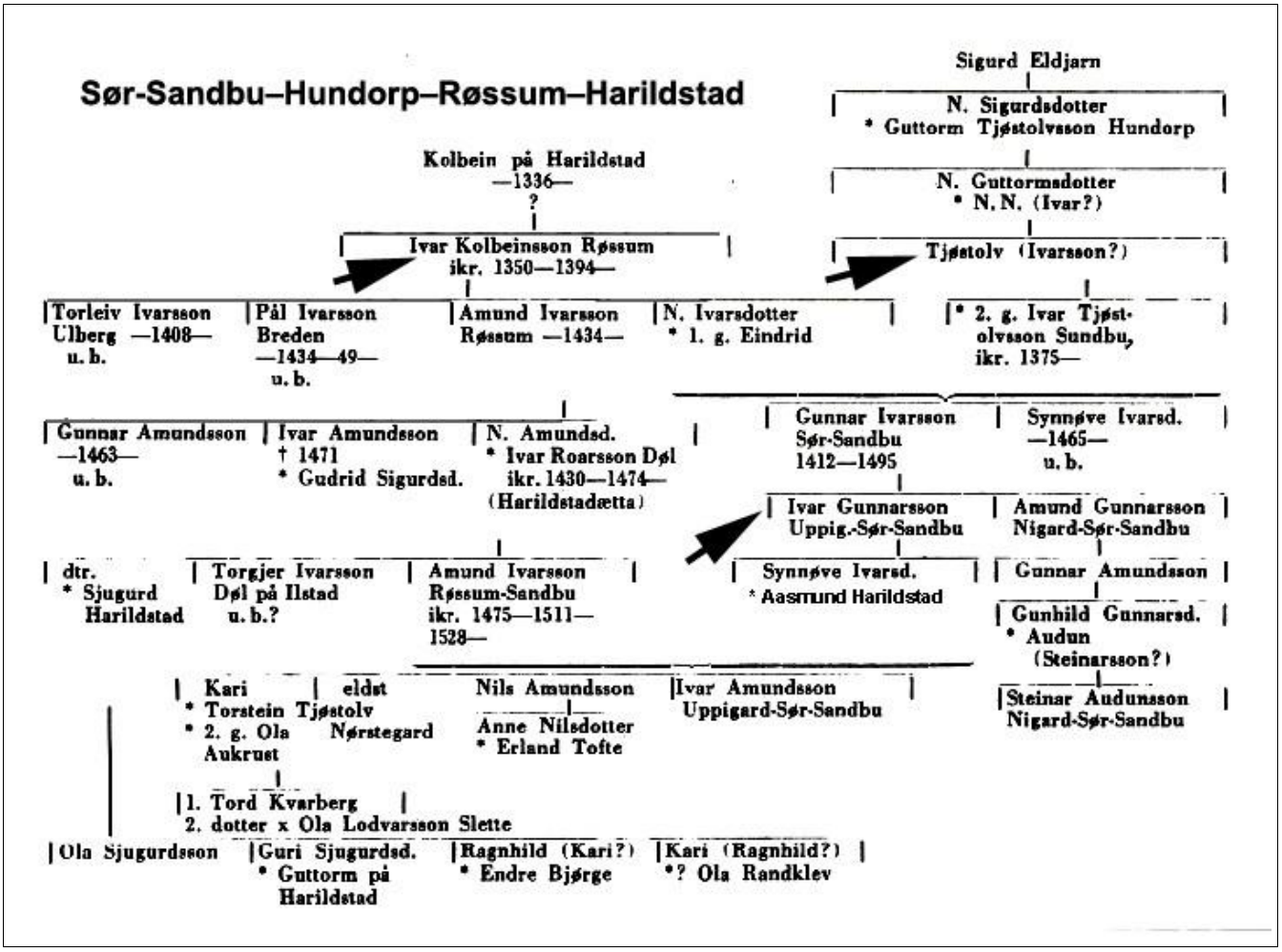

Sleketstavle i Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I, side 110 (modifisert).

Ivar må ha vært far til disse sønner om er omtalt i flere diplomer.
Paal Ivarsen Brede,
Amund Ivarsen Røssum og
Torleiv Ivarsen Ulberg-Oden, dertil
Ca. 1385: En datter gift med Ivar Tjøstolvsen Sandbu. død etter 1412.



Røssum i Kvam 1916 (Kilde: Maihaugen, fotograf Hans H. Lie.

Ivar kjøpte 04.10.1394 på «Gassegard i Lessio» 5 øresbol i «Reidesheim i Hvamm» [Røssum] og 1 øresbol i «Skalpestad» av Eirik Erlingsen (DN V 365, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 331):

«Ollum monnum þæim sæm þættæ bræf sia ædær hœyræ sændær Ændridær Juærsson ok Æstæin Þostæinsson lograetto mæn a Læsium q. g. ok sinæ kunnigh gærandæ at mith varum j Gassæ gardæ ær liggær a Læsium a mydykædagæn næstæ æftær Matios mæsso þær j hia sagom ok hœyrdum a at Æirikkær Ællingsson vidærkiændæz þærs at han hafdæ sælt Juæræ Kolbæinssyni v auræ bool jærdær j Ræidæsæimæ ok œyræs bol j Skalpæstadum ær liggær j Huammæ frialsær ok hæimolær firir hurium mannæ mæd ollum þæim lutum ok lunnændum sæm till þæiræ jærdær liggær ædær lægæt hafa fra fornu ok nyo vttæn garz ok innæn. jtæm j sama handærbandæ kiændæz ok þa Æirikær Ællingsson at han hafdæ vpboræt af adærnæmdum Juæræ Kolbæinssyni allæ værdauræ æftær þui sæm j kaup þæiræ kom. till sannændæ hær vm sættæ mith okkor jncigli firir þættæ bræf ær gorth var a sunnædagæn næstæ æftær Michia(l)s messo a vi æræ rikis okkors vyrdulix hærra Æirikk mæd guds nadh Noræx kononghs.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om salg av jord utst av Eindride Ivarsson og Øystein Torsteinsson, lagrettemenn på Lesja:

Onsdag etter mattiasmesse var de til stede i Gassægard på Lesja da Eirik Erlingsson med handarband erklærte at han hadde solgt til Ivar Kolbeinsson 5 øresbol i Ræidåsæime og 1 øresbol i Skalpærstadum på Kvam. Salgssummen var oppebåret i sin helhet.

Beseglet av utst søndag etter mikkelsmesse.»

Han har vel også før den tid eid noe jord i Røssum.

Ivar var altså myndig før 1394 og må være født omkring 1350.

Han var trolig sønn til Kolbein på Harildstad, da Kolbein da som nå er et lite benyttet navn. Denne Kolbein nevnes kun i et diplom fra 07.05.1336 (DN III 185, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1178) der Kolbein vitner for Hr. Sigurd Erlandsen om retten til Heimdalsvannet.

Dette gir imidlertid en stor aldersforskjell, så det kan ikke ses bort fra at det kan ha vært et slektsledd mellom dem.

Da Gunnar Ivarsen Sandbu, sammen med halvbrødrene Helge og Erling Eindridssønner (de hadde samme mor), var arvinger til jord i Oden og Ulberg, må de på morssiden være av Ivar Kolbeinsen Røssums ætt.

Tar man hensyn til deres levetid må de da ha vært hans dattersønner, da Gunnar Ivarsen skal ha vært født i 1412. Hans mor må da ha vært født før omkring 1385 om hun skal kunne ha fått en sønn i sitt andre ekteskap i 1412.

Det er klart at sønnene Paal og Torleiv var barnløse.[550]

(Barn XIV:16362, Far XVI:65445)

Gift

Barn:

??? Ivarsdatter Røssum. Født omkring 1385 på Røssum, Nord-Fron (OP). Død etter 1412. (Se XIV:16362).

XV:32733 mm mm mm mm mf mm mf f

Østen Erlendsen.

Østen, som selv ikke er kjent fra noe diplom, må ha vært sønn til Erlend (Ellend) Østensen i Øy som nevnes mellom 1367 og 1380.

Han må ha hatt 2 sønner (minst):
Steinar nevnt fra 1420, gift med Eldrid Eriksdatter (nevnt 1420-40), død ca. 1450.
Amund (Ommund?), nevnt 1405(?), og 1424-52, gift med Brynild Ivarsdatter (nevnt i 1427).

Amund er nevnt i tilknytning til Øverøy i Finntrya i Vågå, like ved Vågåmo, og gården inngår i slektsgodset ved det skiftet som ble avholdt på Steig i Fron i 1588.

Det jordegodset som da ble skiftet var i all hovedsak arven fra hans bror Steinar [Bratt] (Øverøy-ætten) og Sandbu-ætten.[551]

(Barn XIV:16367, Far XVI:65465)

Gift

Barn:

Steinar Østensen [Bratt]. Født 1390. Levde 1420. Død omkring 1450. (Se XIV:16367).

---

550 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen I, side 108-109.

551 Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47-48.

Generasjon XVI

XVI:45057 mf mm ff ff ff ff ff ff

Peder ???. Levde 1350.

Peder hadde følgende sønner:
Ca. 1360: Önd, lagmann eller fogde over Jämtland, død i 1397.
Ca. 1365: Karl, væpner, død i 1430.
Joan i Sanne, kjent 1394 - 1410.

Jämtlands-Skanke slekten er kjent siden 1394, og tilhørte lavadelen i Jämtland. Etter sitt våpenskjold har slekten fått slektsnavnet Skanke. Skanke-slekten fremtrer første gang med brødrene Önd, Karl og Joan Pedersson. Deres far, Peder eller Peter, er så langt kun kjent gjenom deres patronymikon og levde ved midten av 1300-tallet.

Skanke-ættens «Hackåslinje» lever fortsatt på mannssiden og har utviklet flere slektslinjer i Norge som meget tidlig antok slektsnavnet Skanke med varierende stavninger. Den gren som også idag sitter på slektens gamle setesgård Hov i Hackås, har antatt slektsnavnet Hoflin. En annen gren som bodde på Näcksta i Hackås har antatt slektsnavnet Skuncke. Andre medlemmer skriver seg Bäckström, Bengtsson, Bellman, Bromée, Eriksson og Nord.

Slektens senere jordeiendommer i Hackås taler for ett eventuelt slektskap med Nils Halsteinsson [Skanke]. Kristina Halvardsdatter, hustru til Nils, eide i 1348 jord i Våle, Hackås, som en Karl Joensson (Jörsson) solgte til Olof Fastesson i 1427, identisk med Olof Fastesson i Rise, Offerdal. i 1420 (DN V 535).[552]

(Barn XV:22529)

Gift

Barn:

Karl Pedersson. Født omkring 1360. Død 15.05.1430. (Se XV:22529).

XVI:63489 mm mm mf ff ff ff ff ff

Torstein List. Levde 1333 på Berge, Follebu, Gausdal (OP).

Torstein List er den første mann vi kjenner til med tillavnet «List», men vi vet ikke sikkert om han er far til Paal List.

«List» er uten tvil et personlig tilnavn, som siden er gått over til slektsnavn. Ordets betydning kune man, i betraktning av slektens utpregede karakterdrag i eldre tid, være fristet til å tro var det oldnorske adjektiv «lystr», i betydningen begjærlig, men dette kan neppe være riktig, da det skrives:«List» de to ganger Torstein nevnes. Det må derfor være det langt mere tiltalende substantivet «list», dvs. kunst, kunnskap, som hans samtid har funnet det riktig å ære ham med. At «lystr» har nedsettende betydning ville ikke vært til hinder for at det ble brukt, hvis det ellers hadde passet på mannen. Våre forfedre var i så måte meget likefremme og ærlige i sin framferd.

Første gang Torstein List nevnes er i en markegangssak fra Berge i Follbu, hvor han var en av 12 dommere ved «herrestevne». Såfremt diplomet er riktig tydet, det foreligger kun i en avskrift på Bø, Gausdal, fra 1656, skal det være datert 29.11.1333, men «Nicelio» er en lite brukt datering og om det er feillesning for «Michaelis» blir dateringen 27.09.1333. Noen reel betydning har jo ikke det. Torstein List står her som den tredje av dommerne, vi må da forutsette at han har vært en yngre mann, litt over 30 år gammel, kanskje henimot 40 år. Foran ham står Bergi på Reidestad og Torstein «Thøffus» - bønder, likesom de øvrige dommere. Diplomet er utstedt av lensmannen Bård på Berge, Harald og Olav Alfsønner, som må forutsettes å ha vært mere fremtredende enn de øvrige (DN VIII 93, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1021):

«Jesus. Allom mannan theiem som thette breff see eller høira, sender Baarder, a Berge, lenszmander. Haralder, och Ollauffs Allffs szøner, quedie gudes och sine, yder gierer ech kunicht, at, a manne dagen nesta firj santj Nicelio,1 a femtende aare rickes wurdulex herra mins, Magnus medt gudz (miskun), Norrix Suie och Gatta konnongs, var ek a, herra steffnu a Berge i Foldebu, tha ehr der hilda handom sammen Agmunder a Steinj och Thronder broder hansz och annere, hallue, Halduader i Bøe aff allre dera, weignen som sameigis ehro, wiider han och ther eigu i Bø, at ganga marcher gangu, theira jmillom och att lyda allou thj proue och schilrichj som Byer mend haffdj thill theira jmellom, och dett a thisz dagenn som theire faa eige a mene dagenn effter det neffnd och (dvs ech?) 12 dommere (dvs dannemen) met meg, och byryde meer marcker gangu theira jmellom wiider Afflenix setter och thoko their der bock i haand, ser Adun Klunder och Bierne Thokaszen, med suornom eidj at their haffdu set der slanda marcksteinden, ehr schillde mellom Byere manne och Steins manne, och wt i Houch aane och at their høyrdu saa sagtt at Byer mend atte synden at, enn Steins mend norden at, Effter dett bare Simon Lurcker och Ollauer Thoreszøn met suornom, eide or Budere steininun firj norden Thokastader och wt i gaardz endenn firj sønden aamot dedan, och op i marchsteinnen firj sunden Houk aane, och thok bein schillde ganga der jmellom, och at dj hørdu saa sagt at Byer mend atto sunden at, enn Steins mend norden at och saa wider gango dj brøder och sette neder, march steine, effter det bar Euinder, a Lunde och Achle Arneszen or fyrnembdom Budere steine och at hag felle war j fra Buder

552 Roger de Robelin: Skanke ätten, side 12, 26.

steinenom och vtt i aane firj norden Warghallere, och at Byer mend atte synden at, enn Gudmunder a Steine, norden at haffde Eiuinder det fra mere j sinom witnis byrd at hand gierdj daa hag fellu, daa ehr hand war heime met Gudmundj a: Steinj, firj fem tige wettrom, effter det baar, Gunleiff huszpreia och Angierder Jffuers dotter, mett suornom eidj or fyrnemdum Budere steine, och op i thiodueggen, och der haffde stadet marchestein, saa ehr dem suarade och høyrde. Arngierder saa seer sagt at Byer mend atto sønden at, enn Steins mend norden at, End Gundleiff bar theim till all eigu, och baro der sit minde better femtigj vetra thok ek theszer witnj, hiawerande. Bergj a Reidastadum, Thorsteinj Tøffue, Torsteinj List, Thorallue, a Føxirj Haldore a Schieruom, Hakone a Engiom och dj settu their sin jndsziglj met minom firj thetta breff ehr giort war a: thime och aare som før siger, etc.»
Tillegg: Dette ehr enn rigtig lige liudende gienpart aff den copj effter dett gamell pergemendzbreff ahnlangende Bøes, och Stenns wdweig och haffner dett bekiender jeg wnder schreffne, Ex Stene dend 9 Augustj anno 1656.
Christen Christensen. Eghd.
Tillegg: Bagpaa: Stene och Bøe.

Sammendrag.

«Grensegangsbrev fra Bård på Berge, lensmann, og Harald og Olav Alvssønner: Bård2 var på herredsstevne på Berge i Follebu, i en grensetvist mellom Steine og Bø, representert ved Ogmund på Steine og hans bror Trond, og på den andre siden Hallvard på Bø, på vegne av samtlige medeiere. Siden gikk han grensegang med tolv mann. Vitner under grensegangen var Audun Klunder og Bjarne Tokeson, Simon lurk og Olav Toreson, Øyvind på Lunde og Asle Arneson (som omtalte forhold på Gudmund på Steines tid, for femti år siden), og Gunnlaug husfrue [Gunleiff huszpreia] og Arngerd Ivarsdatter. Blant en rekke lokaliteter nevnes Avlundsetra og Thokastader.

Til stede ved disse vitnemålene var Berg på Reistad, Torstein Tøffue, Torstein List, Toralv på Fyksen, Halldor på Skjerve, Håkon på Enge.

Beseglet av utstederen og disse vitnene.»

Det andre diplomet kjennes nå bare i professsor Gerh. Schønings gjengivelse i «Reise gjennem Gudbrandsdalen», side 178:

«Under Prestegaarden [Gausdal prestegård] ligger nu et Enge-Støkke eller en Jord, kaldet Qvæne, men som tilforn har været en Gaard, ved Navn Hvaini, fordum beboet af Adelsmænd. Bevis derfor finder man i et Brev, utstædt a fyrste are ok XX Rikis Magnusær Nor: Sv: ok Got: Kongs (altsaa omtrent 1340) af Hakon, Prestr i Foldabu, en Þrandr Ifuarson, en Þorstein List ok Alfuer a Huæini, hvori vidnes, at i Kirkiu Husinu a Lunde i Folldabu vedgik Ogmundr a Stæini, at have faaet af Þorstæini a Æinistadum sia Betaling for ij auræ boll i Æinistadum, som Ogmundr sællde Þorsteini, som Lunde-Kirkes Ombudsmand, og Bisp Haluardr i Hamre overlod Lunde-Kirkiu til Eiendom.

Den i dette Brev benævnte Þrandr Ifuarson har ført i sit Sigill eller Vaaben, paa den høire Siide en halv flagt Ørn, paa den anden, 3 Biælker. Þorstein List har ogsaa været Adelsmand, og ført en Rose i sit Vaaben …»

Roser kan imidlertid være så mange slags, og da vi dessverre ikke nå kjenner noe avtrykk, er det ikke dekning for spekulasjoner om en mulig forbindelse med Sudreim-ættens hr. Guttorm Eiriksen, så meget mer som Torstein List ikke kan antas å ha tilhørt samme samfunnsklasse.

Det var sysselmannen Bård – hr. Guttorm Eiriksens lensmann – som i årene mellem 1333 og 1344 levde på Berge i Follebu, men da Torstein Lists efterkommere eide gården, er det grunn til å regne med at Torstein List har vært Bårds svigersønn, at han var hans sønn er mindre sannsynlig.

Et senere diplom må tydes derhen at Torstein i sine senere år levde på Berge.

Han har dog neppe overlevd den store mannedauden. [553]

(Barn XV:31745)

Gift

Barn:

Paal (Torsteinsen?) List. Født før 1350. (Se XV:31745).

XVI:63491 mm mm mf ff ff ff ff mf

Jon Olavsen Kleppe. Levde mellom 1372 og 1397 på Kleppe, Sjådalen, Vågå (OP).

Jon hadde følgende barn (minst):
Andres, nevnt mellom 1415 og 1461, gift med Ingebjørg Kolbjørnsdatter fra Lom .
En datter gift med Paal (Torsteinsen?) List.

Jon Olavsen, kjøpte 11.11.1383 4 kyrleier i Ulstad, Lom, av Ivar Eiriksen og hustru Asbjørg Sigursdatter. Diplomet er skrevet på Kleppe (DN II 483, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1132 – jfr. DN IX 240, «Regesta Norvegica» X, nr. 484, datert 22.04.1425 på Kleppe).

«Ollum monnum þæim sem þettæ bref sea ædir høyræ. sendæ Erlingr Dagfinzson Halkiæll Sigurdærson ok Jfuær Gunnærsson logrettomæn q. g. ok sinæ. þet se ydir kunnigt at mer varom aa *Fridiksson a Loom a Martæins møsso

553 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 278-79. Professsor Gerh. Schøning: «Reise gjennem Gudbrandsdalen 1775», side 178. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 68.

dag aa iii are rikis vaars wyrduligs herræ herræ Olaafs mæd guds naad Noregs Dana ok Gota konongs. saam ok høyrdum a at þau hælldo hondum soman af æini halfuu Jon Olaafsson ænn af annære Jfuær Æiriksson ok Asbiorg Sigurdær dotter hans æiigin kona vndir þæim skylmalæ at adernæmfd hiun Jfuær ok Asbiorg fængo Jone fyrnæmfdom iiii kualæighu jærdær j Audulfstodum sem Asbiorg aatte mæd tæiighum ok tillæghium ok ollum lunnændom fornom ok nyum. vttæn gardz ok jnnæn till fulre æiighu ok allz afrædes. skall Jonn þratnæmfder byggiæ ok bølæ ok landzskylld af at taka fyrsagdre iiii kualæigu jærdær j Audulfstodum allt þær till. er Jfuær ok Asbiorg geta after løyst opptnæmfdæ iiii kualæigu jærdær j Audulfstodum firir sua margæ peningæ ok sua godæ sem þæn iiii kualæigæ jærdær j Gardmo var mæten sem Jfuær lauk j bøtær ok Jonn fek hanom. til sanyndæ setti Jfuær sit inzsigli mæd varom inzsiglum firir þettæ bref er gort uar a Klæppe aa are sem fyr sægir.»
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle.

Sammendrag.

«Vitnebrev om pantsetting av jord utst av lagrettemennene Erling Dagfinnsson, Hallkjell Sigurdsson og Ivar Gunnarsson:

De var samme dag på Frisvold i Lom da Ivar Eiriksson og hans kone Asbjørg Sigurdsdatter overdro Jon Olavsson 4 kyrleier jord i Ulstad, som Asbjørg eide. Jon skal ha bygsel og landskyld av ovennevnte jord inntil Ivar og Asbjørg får gjenløst jorda for like mange gode penger som 4 kyrleier jord i Garmo ble taksert til, og som Ivar betalte i bot og Jon hadde gitt ham.

Beseglet av utst og Ivar Eiriksson.»

Jons far må ha vært en Olav Jonsen, idet et diplom i Riksarkivet skrevet på Ullinsyn, d.e. Vågå prestegård, 07.11.1372, opplyser at «Oluf Jonson på Kleppe» ga sin sønn Jon 1 kuleie jord i Hole i Hjordalen (DN XXI 142, «Regesta Norvegica» VII, nr. 319).

Noen Jon på Kleppe, som skulle være Olufs far, kjenner ikke kildene. Det er imidlertid overveiende sannsynlig, at «Jon på Kleppe» må ha vært sønn til Arndor på Kleppe, som nevnes i 1270.[554]

(Barn XV:31746, Far XVII:126981)

Gift

Barn:

Andres Jonsen Kleppe. Levde fra 1415 til 1465 på Kleppe, Vågå (OP).

Andreas var sønn til Jon Olavsen Kleppe og bror til Torstein Paalsen Lists hustru.

Han var gift med Ingebjørg Kolbjørnsdatter fra Lom, vistnok datter til en Kolbjørn Ketilsen. Ekteskapet var barnløst.

Et diplom på Kruke i Heidal, skrevet på kleppe 29.04.1419, opplyser at Andres Jonsen og hans hustru, Ingebjørg Kolbjørnsdatter, gjorde avtale om formuesfellesskap (DN VIII 262, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1371):

«Vitnebrev om helmingsfelag, utst lørdag før korsmesse om våren av lagrettemennene Kolbjørn Kjetilsson, Audun Tormodsson og Torstein Tjostolvsson:

De var samme dag til stede på Kleppe i Sjårdalen (Hiordale) på Vågå da Andres Jonsson og Ingebjørg Kolbjørnsdatter, hans kone, inngikk helmingsfelag både med hensyn til løst og fast gods, og med de vilkår at dersom deres barn overlever ham, skal Ingebjørg ha sin halvpart så lenge hun lever, og når hun dør, skal parten tilfalle Andres' rette arvinger. Overlever Andres Ingebjørg, skal hennes arvinger på sin part fritt ha det samme som Andres.

Beseglet av utst.»

[Bakpå, mye yngre]: Helmingsbrev mellom Anders Jonsson og hans kvinne.

Vitnebrev utstedt på Kleppe 22.04.1425 (DN IX 240, «Regesta Norvegica» X, nr. 484):

«Vitnebrev om jordhandel, utst andre søndag etter påske av Torstein Pålsson og Torstein Tjostolvsson, lagrettemenn på Vågå.

De var samme dag til stede i stua på Klepe på Vågå i nordre Gudbrandsdalen da Andres Jonsson og Ingebjørg, hans festekone, vedgikk å ha solgt Eirik Alvsson 4 kyrleier i Ulstad på Lom i Gudbrandsdalen med alle tilliggender, for 22 kyrlag i gode betalingsmidler [godhum peninghum], betalt i to terminer, den første nærmest etter hallvardsmesse inneværende år, den andre til mikkelsmesse året etter.

Beseglet av tst, g medbeseglet av Andres.»

I et diplom, skrevet på Kleppe i Vågå 02.11.1439, kunngjør Andres Jonsen, (tidligere Hallvard Alfsens lensmann) at han har skjenket sin frende Sigurd Torsteinsen [List] sin odelsgård Kleppe i «Hjordalen», dvs. Sjådalen, på Vågå, på det vilkår at han og hans hustru Ingebjørg Kolbjørnsdatter skal ha fritt underhold så lenge de lever, fordi Sigurds far Torstein Paalsen List er Andres søstersønn og rette arving (DN VIII 305, original på Kruke),

Videre heter det om ham i et annet diplom, Vågå, 14.02.1465, han var død da, at han var «gift af

554 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280.

Vaage uppaa Lom» og «da fisket han af sit jordegods paa Vaage, som heter Kleppe» (DN XVIII 83).

Samme Andres Jonsen nevnes forøvrig i en lang rekke diplomer mellem 1415 og 1461.

Det var hans søster som var inngiftet i Listætten (DN III 564, 623, 635, 690, 717, 761, VIII 257, IX 240, 241, 251, 281. 290. XIII 109. Jfr. V. 221, 416, III 304, 306, 307. 768, 773, V.232, 335. IX 231, 287).

??? Jonsdatter Kleppe. (Se XV:31746).

XVI:63921 mm mm mf fm mf mm ff ff

Grim Andressen Gløm̃men. Født omkring 1370. Levde mellom 1412 og 1429 på Gløm̃men, Tretten, Øyer (OP). Død før 1452 på Gløm̃men, Tretten, Øyer (OP).

Grim var sønn til Andres Sigurdsen (~1340 - <1390) og
Ragnild Ivarsdatter (nevnt i 1390).

Han er kjent i 11 dokumentrer fra 1390 til 1452.

14.02.1412 ble det på Gløm̃men utstedt et vitmebrev (DN VIII 248, «Regesta Norvegica» IX, nr. 778):

«Ollum monnum þem sem þetta bref sea edher høra sendher Bersuein Gunnarsson ok Enar Paalsson *logretestmen a Þrøtene hørdum ok saghum a handaband þeirra at annare aluo Þorer Elifsson ok (af) annare aluo Grimer Andresson ok gaf þa adher nempdher Þorer fyrnempdan Grim qvittan ok lidhugan for v ara [aars?] lanskuld som giik af Jons garde ok vange ok fyrer alla þa ivirferd han hafver faret ivir spitals iarder vttan gards ok inan ok til sannende herum settum mitt okor insigle for þetta bref er gort var a Gløm̃ene a Þretene in festo sancti Valentini a iii are ok xx rikis vars virdeligs herra herra Erix med guds nadh Noregis kunungs.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om kvittering, utstedt Valentinsdag av Bergsvein Gunnarsen og Einar Paalsen, lagrettesmenn på Tretten:

De var til stede da Tore Eilivsen med håndtak kvitterte Grim Andressen for fem års landskyld av Jonsgard og vange [kan tenkes å være feilskrevet/feillest for Enge] og for tilsynet med hospitalets eiendommer.

Beseglet av utstederne.»

15.08.1421 [feil år i diplomatariet] kunngjorde Asgaut, prest i Øyer og 3 lagrettesmenn at Jerthrud Jonsdatter med sin husbondes samtykke ga seg inn til Grim med alt sitt gods, og at han skulle sørge for henne til hennes død (DN II 658, «Regesta Norvegica» X, nr. 160):

«Ollum godhum monnum þeim sem þetta bref sia ædher hører sender Asgauther prester j Œyia Steffan Andresson Aluer Haldorsson oc Amundher Alfsson sworne logrettho men q. g. oc ware. þet se ydher kunnikt ad mer warum a Glœmene vm worfrumessa fyrre som ligher a Þrœtthene j sydreluthanum j Gudbrandalane a xii are oc xx rikis wars wirdelexs herra herra Eirexz mædher gudz nad Norex konongs saghum oc hœrdum a ad Jerþrud Jons dotther helt j hond Grimer Andresson mædher þæim skylmalum fyrnemd Jerþrud gaf sik jn thil Grimer mædher ollo þy hon atthe oc æighende virdhe badhe i lausse gosse oc fasthe fral(s)t oc hemolt firi hwarum manne oc akareslaust gaf oc Þorstein Josteinson henner bondha sit iaord til. j sama hander band til þæire samthyk oc kendes oc þa þratnemd Jerþrud firi os ad Grimer var henner eruingher etther hona. kendes þet þa þratnemder Grimer han skylde wera henner framfølleman madan hon lifdhe ædher hans eruinger firi sanninde skuld setthum mer vor jnsigle fyr *nemdhum men Asgauther Steffan Alfuer Amunder firi þetta bref giort var a deghi oc are sem fyr sighir.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om flerførsel, utst. vårfrumesse fyrre av Asgaut [Kjetilsson], prest i Øyer, og lagrettemennene Stefan Andresson, Alv Halldorsson og Amund Alvsson:

De var samme dag til stede på Gløm̃me på Tretten i søndre Gudbrandsdalen da Jartrud Jonsdatter, med samtykke fra sin husbond, Torstein Josteinsson, inngikk avtale med Grim Andresson, sin arving, om at hun skulle gi seg inn til ham med alt det hun eide og måtte komme til å eie, både i løst og fast gods.

Grim forpliktet seg til at han selv eller hans arvinger skulle forsørge henne så lenge hun lever.

Beseglet av utst.»

18.10.1429 kunngjorde 3 lagrettesmenn at Harnikt Henriksen [Gyldenløve], Grim og William Bendorsen, samt deres sønner, var enige i at stenen som delte åen ved Gløm̃men skulle legges på sin gamle plass, og at Grim og Villiam hver i 8 dager skulle ta vannet fra hele åen når den var liten (DN VIII 284, «Regesta Norvegica» X, nr. 954):

«Ollom godhom monnom them som thetta bref see ædher hœra sendom meer Jon Biornssun. Torer Ionssun. ok Berdor Jonssun logretto mæn. q. g. ok wara. kunnigt gœrande. at meer warom wppi skoghenom. owan fore Glœmena. ther som aanne skilias aat. tisdaghin næsta æptir winter nætter a eno are ok firatykto rikis wars wyrdeligs herra. herra Ericx med gudz naad Noregs konongs. saghom ok hœrdom a. ok mange andre godhe mæn med oss. at thet war Harnicts Henricssuns samtykt. ok beggis thera Grims Andressuns ok Wilialms Berdorssuns. ok thera suna. at then stenen som i aanne hafde leghat ok ana hafde skilt i tua iamstora grena. war atter lagder i sith gambla rwm. ok skulde sua huar thera rydhia sit aarfar. nædhan fore them [s]tenenom. ok thet war ok beggis thera samtykt Grims ok Wilialms ok thera suna. at tha aan ware liten skul[de] hon aal atta daghalœpa til Grims quærna. ok andra atta til Wilialms quærna til skiptis. ok huargin [skal] byggia androm til skadha i firnæmpda aa: ok ther med skuldo titnæmpder Grimer ok Wilialmer wara aal[saatter] wini wm alla the trætto ok missemio. som the hafua saman haft her

til. i huat matto thet hæ[lst ware]. ok huar thennæ satmala. ryfuer ædher roofs mæn til faar. hafue rofuit troo ok tryghet xii [manna dom] ok logmanz oorskurd. ok til sanninda her vm settom meer woor incigle fire thetta bref [som gort war] a Glœmena i Trœttena sokn dæghi ok are som fire seghir.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om overenskomst utst på Glømme i Tretten sogn tirsdag etter vinternettene av lagrettemennene Jon Bjørnsson, Tore Jonsson og Bergtor Jonsson:

Samme dag var de til stede oppe i skogen ovenfor Glømme, der elva deler seg, der de sammen med andre gode menn så og hørte at Harnikt Henriksson og Grim Andersson, Viljalm Bergtorsson og deres sønner ble enige om at steinen som hadde ligget i elva og delt den i to jevnstore greiner, skulle legges tillbake på sin gamle plass, og at hver av partene skulle rydde sitt elvefar nedenfor steinen.

Grim og Viljalm og deres sønner ble seg i mellom enige om at når elva var lita, skulle den åtte dager løpe til Grims kvern og de neste åtte dagene til Viljalms kvern og så skiftevis. Ingen av dem skulle gjøre inngrep i elva til skade for den andre, så de skulle unngå trette og uenighet slik det tidligere hadde vært.

Brudd på avtalen skal være jevngodt med brudd på tolv manns dom og lagmanns orskurd.

Beseglet av utst.»[555]

(Barn XV:31961, Far XVII:127841, Mor XVII:127842)

Gift

Barn:

Amund Grimsen Glømmen. Levde mellom 1429 og 1468 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). (Se XV:31961).

XVI:65321 mm mm mm mm ff mf mf ff

Peder Gudleiksen. Født omkring 1330. Levde 1399 i Vågå (OP).

Peder har tilhørt en fremstående ætt. Han var i nær slekt med en av de fremste menn i landet, ridderen Olav Haakonsen, og med den rikeste bonden i Gudbrandsdalen, Baard Trondsen, uten tvil også med erkebiskop Eskil i Nidaros

Hans far var muligens Gudleik Endridsen, kongens sysselmann i den nordre delen av Gudbrandsdalen, samtidig som herr Guttorm Eiriksen hadde den søndre delen.

Han nevnes første gang 24.04.1386 i et skiftebrev utstedt på Valle i Vågå (DN III 467, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1296):

«Ollum godum mannum som thetta bref sea hellir høyra sendir Olefir Oudhenson ok Juar Amundzson qa gudes ok sina kunnokt gerandis at mit varum a Glumstadhum a lagher daghen nest fore huita sonadagh anno domini mo cd lxviii saghum ok hordum a at the giordho jorda skipte sin j millum Amunder Grimsson ok Hallor Finsson med thy skylmale at Amundr sette Hallore Finsone vi oyra boll jorder j Askehogh som ligger j Øya sokn en Hallor fornemder sette Amunde her j mote marka boll j Widheme som ligger j Faghabergx sokn ok halmarka boll jorder j [Rinddadale]1 ok her med gaf Amunder forder Hallore j mothe v kørlagh ok ther med kendis the j sam[me handar]bande at the vara ther satte ok allsatte vm [oll thera] viderskipte. til tes mere sannind her [vm tha] hengger Hallor Finson sit incigle med okrom inciglum fore thetta bref som giort var a are som fore sigher.»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. p. Gaarden Lid i Öyer i Gudbrandsdalen. Alle 3 Segl mangle.

Sammendrag.

«Skiftebrev utst av Steine Petersson, prest på Moen, Bård Trondsson, Gudleik Bjørnsson, prest på Vågå og Jon Olavsson:

De var samme dag på Valle i Vågå og skiftet jord, hus og tomt i nordre Valle mellom sira Bergsvein Haraldsson og Peter Gudleiksson. Bergsvein fikk alle gårdens hus uten kornladen og fjøstomta, som gikk til Peter.

Beseglet av utst.»

Peder nevnes annen og siste gang i et diplom datert 26.06.1399 da han sammen med to andre lagrettesmenn på Lyen kunngjorde et arveforlik (DN III 548, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 760):

«Vitnebrev om forlik og tildeling av ansvarsfrihet utst av Peter Gudleiksson, Bård Helgesson og Eirik Arnesson, svorne lagrettemenn i Vågå:

De var til stede på Lye i Vågå lørdag etter margretemesse, da Birger Ivarsson og hans kone, Gudrid Torkjellsdatter, med handarband gjorde forlik med Gunnar Erlingsson om arven etter Gudrids far og farfar som Gunnar hadde tatt til seg.

Samtidig meddelte de ham full ansvarsfrihet.

Beseglet av utst.»

Han hadde en søster gift med Sigurd [Sjugurd] Pedersen fra Aukrust-ætten. De hadde bl. a. datteren Lucia som døde omkring 1444 uten barn.

---

555 Olav T. Forseth: «Omkring Glømmen-ætta», N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 211-215. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

Denne Lucia Sigurdsdatter på Skidaker hadde en underlig hisorie. Så lenge hun levde var det ingen som fant noe spesielt ved henne, ikke før hun var gammel og lå for døden, men da var det stort fremmøte.

Bakgrunnen var som følger:

Først levde Ingeleiv på – og eide (?) – Skidaker. Etter henne kom Baard Trondsen. Han hadde sønnen Tord, nevnt i 1429, men som åpenbart døde kort tid senere, ca. 1430, uten barn.

Arven etter Tord kom da til morbrødres og morsøstres barn, og Lucia Sigurdsdatter fikk Skidaker, mens hennes bror, Sigurd Sigurdsen fikk Aukrust.

Hun var antagelig over 80 år da hun gikk bort engang i 1444, før 8. november. En får en følelse av at arvingene ikke lot gresset gro under føttene deres. Det gikk nemlig ikke mange dager etter at hun kom i jorda, før arvestriden var i full blomst.

Dette belyses i flere brev som omhandler arven etter Lucia, gjengitt i biografiene til Lucia og Peder Gudleiksen Jr.

Peders sønnesønn, Peder Gudleiksen d. y., som fikk arven etter henne, må være født i 1404, og hans far, Gudleik Pedersen, ca. 1360 og av omtrent samme alder som Lucia da de var fetter og kusine.

Da Lucia døde gikk altså Skidaker til morbrors sønnesønn, Peder Gudleiksen d. y., og fra ham til datteren Cecilia (Sidsel) på Bjølstad.

Det er dermed klart at forbindelsen mellom storbonden Baard Trondsen og Lucia Sigurdsdatter ikke gikk via Baards far, men gjennom hans mor. Likeledes gikk det ikke via mor til Lucia, men hennes far.

Hovedgården i farsætta må ha vært Aukrust. Den fikk broren, hun fikk som søster annet gods, «Utjorder og Lausøyra», som loven bød. Det kan synes merkelig at en gård som Skidaker, på den tid meget stor og gild, ikke gikk til sønnen, men Skidaker var nok delt på den tiden. Nigard, som hun hadde, var i 1665 på 5 huder samt 1 hud «engeland», mens Aukrust var et bruk på 6 huder. Den var større og lå bedre til på alle vis.[556]

(Barn XV:32661, Far XVII:130641)

Gift

Barn:

Gudleik Pedersen. Født omkring 1360. Død omkring 1405. (Se XV:32661).

XVI:65349 mm mm mm mm fm ff fm ff

Guttorm Benediktsen. Væpner. Riksråd, Lensherre. Født omkring 1385. Død omkring 1443.

Guttorms foreldre var Benedikt Nicolassen (død <1400) og
Ulvhild Torgautsdatter [Smør] (~1360 - ~1433).

Han var væpner, riksråd, godseier og lensherre og eide parter i gården «Svidre» i Lier.

Væpneren Guttorm Benediktsen var utvilsomt en eldre bror til Herr Torgaut Benediktsen, Han må antas å være oppkalt etter Herr Guttorm Eiriksen.

Slektskapsforholdet fremgår bl. a. av den omstendighet at både Benedikt [Benkt] Nicolassen, Guttorm Benediktsen og Herr Torgaut Benediktsen eide parter i gården Svidre i Lier (DN IV 554, IV 556, V 685 og V 798, samtidig som de alle fører samme våpenmerke, en bøyd, vel egentlig vepnet, arm (feilaktig tolket som en bjørnelabb).

Det er trolig at han var lensherre over Eiker, Modum, Tverdalene og Kopervik ved Drammen sammen med sin bror, Thorgaut.

Guttorm nevnes første gang på Løren 26.07.1419 (DN I 662, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1402):

«Provsbrev om jordleie, utstedt onsdag etter jakobsmessedag av Nikulas Magnusson, prest på Sørum, Gunnar Jakobsson. Simon på Fosseme, Brynjulv på Vølner, Loden på Imshaug og Sakse på Li.

De var samme dag til stede på Løren, rette stevnegård, da på den ene side Guttorm skruk i ombud for Sigurd Jonsson, på den annen side Jon på Bjørke, Guttorm Benediktssons ombudsmann, på sin lovlige stevnedag kom på stevne for dem til provsopptak om Lørenteig.

Guttorm førte da de lovlige vitnene Torkjell Torkjellsson og Hans skomaker, som avla boked på at de hadde vært til stede da ærlig mann herr Jon Marteinsson snakket med Torgeir Skeiv (skeef) om Lørenteig, som Torgeir hadde hatt [til leie] i mange år, og sa at han ikke ville ha det slik lenger. Men Torgeir ba om fremdeles å få leie teigen og sa at han gjerne ville betale ham fullt ut for den.

Beseglet av utstederne, og medbeseglet av Stopul, som tok vitnemålene på stevnet.»

09.06.1425 ble det opptatt vitnesbyrd på Hedenstad i en strid mellom Guttorm og Haavard Jonsson om en voll ved Holmefoss og Munkekverna (DN VII 378, «Regesta Norvegica» X, nr. 505):

«Vitnesbyrdbrev om eiendomsrett, utstedt lørdag etter helliglegemsdag av Sæbjørn Toresson, Torgeir Ogmundsson, Alv Grundesson, Arne Eivindsson, Aslak Kjetilsson og Åskjell Jonsson:

De bekjentgjør at de samme dag, på rett stevnedag, var til stede på Hedenstad i Haug sogn på Eiker da Håvard

556 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 133-36. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

Jonsson svarte bekreftende på lensmann på Eiker, Eirik Hallvardssons, spørsmål om han var stevnet til stevnegården i anledning mellomværende (konflikt) mellom ham og velbåren mann Guttorm Benediktsson og han bekreftet at begge parter skulle føre sine vitner på stevnet.

Guttorm førte da vitnene Hallvard Eivindsson, Kjetil Eiriksson og Hallvard Trondsson, som gjenga sine fedres ord om at ingen hadde hørt noen fremme krav på vollen som ligger sør for Holmefoss, både overfor berget nærmest brua, så nærmest nedenfor ut forbi Stolpene og så opp til grinda. De gjentok også det fedrene deres hadde sagt, at de på vollen hadde sett fem stuer og to kjølner, som lå til kvernene Bjørnefoss, Fruehus, Munkekverna og Stolpene.

Disse utsagnene avla Kjetil Eiriksson og Hallvard Trondsson ed på med fullt
edsformular, noe Hallvard Eivindsson beseglet, og han opplyste at hans far hadde sagt at han var to år gammel under den store manndauden. Kjetil Eirikssons far hadde sagt at han tjente hos Jon på Foss, Håvards far, fra barndommen av og til han giftet seg. Han var sju år under den store manndauden, og aldri hadde han hørt noen kreve den nevnte vollen eller øya eller Munkekverna. Hallvard Trondssons far hadde for sin del sagt at han var tre år under den store manndauden.

Guttorm førte så vitnet Unna Toraldsdatter, som svor boked på at hun hadde sett fem stuer og to kjølner og ikke hadde hørt noen fremme krav på dem og heller ikke på Munkekverna, og aldri hadde hun hørt noen spore (rettsforfølge?) den nevnte vollen, og hun sa at hennes far eide 3 øresbol i Foss, og at hun var tre år under den store manndauden.

Deretter førte Guttorm vitnet Hallvard Øysteinsson som svor boked på at han hadde hørt Eirik si at han var oppvokst ved Holmefoss og han hadde ikke hørt krav på vollen, og han hadde sett fem stuer og to kjølner og ikke hørt noen fremme krav på Munkekverna. Han hadde hevdet å være 60 år under den store manndauden. Hallvard svor også på at han mintes 45 år tilbake og ikke hadde han hørt noen fremme krav på Munkekverna eller vollen.

Guttorm ba da Hallvard Jonsson føre sine vitner, om han hadde noen, men han hadde ingen.

Lensmannen opptok vitnesbyrdene.

Beseglet av utstederne.»

Han er også nevnt 1421 i Oslo(?) (DN VI 416) og i Bergen 06.07.1426 (DN I 713).

I 1426 ble det innledet forhandlinger med Skottland om fornyelse av Perth-traktaten fra 1256 om avståelse av Sudrøyene og Man til den skotske kongen. Forhandlingene ble ført i Bergen og dette er det eneste kjente tilfelle hvor det norske riksrådet ble overlatt politiske oppgaver av noen betydning i kong Eriks regjeringstid.

Som riksråd var han 29.07.1426 blant forhandlerne som på vegne av Kong Erik og kong Jakob (I) af Skottland stadfestet traktaten som ble sluttet 1266 i Perth og fornyet 1312 i Inverness mellom rikene angående Mans og Suderøyenes [Hebridenes] avståelse mot en årlig avgift samt om undersåttenes innbyrdes forhold (DN VIII 276, «Regesta Norvegica» X, nr. 629):

«Traktatstadfesting inngått i Bergen i Norge olavsmessedag av på den ene side Erik, Norges, Danmarks, Sveriges, Venders og goters konge og hertug i Pommern, representert ved sine ombudsmenn biskopen Aslak [Harniktsson Bolt] i Bergen, Jens [Jakobsson] i Oslo, som er kongens og Norges kansler, Arnbjørn [Sunnulvsson] i Hamar og Thomas [Tulloch] på Orknøyene, videre av ridderen Eindride Erlandsson og væpnerne Svale Jonsson, Harnikt Henriksson, Olav Håkonsson, Guttorm Benediktsson og Narve Jakobsson, alle medlemmer av riksrådet, og på den annen side av kong Jakob av Skottlands utsendinger baronen William Crichton, kongens kammerherre, magister William Foulis, prost ved kollegiatkirken i Bothwell og kongens almissefordeler, og væpneren Thomas Cranstoun:

Først gjennomgikk man traktaten som var blitt inngått mellom kong Magnus IV av Norge og kong Alexander III av Skottland, som er ordrett gjengitt. Deretter gjennomgikk man den fornyede traktaten inngått i Inverness i 1312 mellom kong Håkon V av Norge, representert ved Bjarne [Erlingsson] av Bjarkøy og Ivar Olavsson, kannik i Bergen og på Orknøyene, og kong Robert I [Bruce] av Skottland.

Begge traktatene ble så fornyet og stadfestet til evig tid, slik at skottekongen årlig innen oktaven av johannesmesse på Orknøyene skal betale Norges konge 100 mark sterlinger etter den romerske kuries og kongerikene Frankrike, England og Skottlands måte og vis og i tillegg 4000 mark sterlinger i løpet av fire år, slik det er bestemt i den tidligerre traktaten. Alle krav om skadeerstatning frafalles, og det ble avtalt hvorledes undersåttene skulle forholde seg til bl.a. samhandel, skattlandene og rettsforhold. Biskop Thomas av Orknøyene og Svale Jonsson får spesielt mandat til å stadfeste traktaten på kong Eriks vegne, i likhet med William Crichton og William Foulis på kong Jakobs vegne.

Dokumentet utferdiges som kirograf og dentur, og delen som skal oppbevares i Norge, besegles med kong Jakobs segl og av hans utsendinger, mens delen som skal oppbevares i Skottland, besegles med kong Eriks segl og av de tilstedeværende rådsmedlemmene.»

Kong Erik var sønn av hertug Vratislav VII av Pommern av det slaviske Huset Grip og hans hustru Maria av Mecklenburg, søsterdattersønn av kong Håkon VIs dronning Margrete, datter av den danske kongen Valdemar Atterdag.

Allerede fra februar 1389 var de nordiske rikene samlet under én regent, dronning Margrete. I forbindelse med at Erik ble salvet og kronet som dansk og svensk konge i Kalmar 17.06.1397 det utstedt et papirdokument (Unionsbrevet fra Kalmar) som dels er forstått som utkast til en unionstraktat, dels som utkast til en håndfestning som skulle utstedes i seks eksemplarer på pergament og med hengende segl, tre eksemplarer fra kongen til hvert av de nordiske riksrådene, og tre motbrev fra deres side. Det er ikke belegg for at dette noen gang skjedde.

Selv om Erik formelt var konge i alle tre riker fra 1396, var det i stor grad Margrete som hadde den faktiske styringen av rikene frem til hun døde i 1412 (Wikipedia).

I 1407 fikk dronning Margrete i stand en minnelig avtale med Ordensstaten om tilbakeføring av Gotland. Resten av sin regjeringstid viet Margrete kampen om Slesvig. Dette spørsmålet var ennå uløst da hun døde, og Slesvig-problemet kom til å stå sentralt i kong Eriks utenrikspolitikk. Erik siktet imidlertid lenger enn til en gjenforening mellom Slesvig og Danmark. Han ville bygge opp et nordisk østersjøimperium. Her kunne Erik av Pommern se tilbake på tradisjoner både i dansk og svensk østersjøpolitikk. I tillegg ville han hjelpe fram et nordisk borgerskap. Særlig i Danmark la han opp til en handelspolitikk som tydelig siktet mot en aktiv dansk deltagelse i østersjøhandelen; men dermed var også konflikten med hansaen gitt.

De første årene etter regjeringsovertagelsen i 1412 hadde kong Erik forsøkt å få stedenes støtte i kampen mot Holstein. Han hadde til og med intervenert i en indre strid i Lübeck til fordel for det gamle handelsoligarkiet. Men forholdet til hansaen kjølnet snart, og etter noen års gjensidig irritasjon sendte stedene i 1426 kongen sin formelle krigserklæring. Holsteinerne og hanseatene gjorde felles sak mot den felles trussel.

Kampen mot holsteinerne og hanseatene trakk kongen inn i et spill som han ikke greide å komme seg ut av. Kong Eriks sta og envise natur gjorde ikke problemene lettere å løse. Han kunne være hissig og ubetenksom, men han kunne også gi etter for sine sympatier. Derfor ble han ofte personlig godt likt av den som kom i kontakt med ham. Men Eriks stahet, og hans farlige hang til retthaveri, trådte stadig klarere i dagen etter som motstanden mot hans politikk økte, både ute og hjemme. Det skulle bli skjebnesvangert at kong Erik ikke kunne godta noe kompromiss.

Også Norge fikk føling med kongens østersjøpolitikk. I hele seks år, fra 1427 til 1435, holdt hanseatene seg borte fra Bergen, til tross for at Kontoret og de lokale myndighetene hadde blitt enige om å opprettholde handelen. Sannsynligvis strandet denne avtalen på kong Erik. Tyskernes fravær måtte skape forsyningsproblemer i Norge, selv om engelske kjøpmenn forsøkte å overta deres plass i Bergen. I tillegg ble Bergen både i 1428 og i 1429 angrepet av tyske sjørøverflåter – vitalinernes arvtagere. Angrepet i 1428 kom helt overraskende, og noe forsvar ble ikke organisert. Året etter var imidlertid nordmennene forberedt. Blant annet ble leidangsflåten rustet til forsvar. Men de gamle leidangskipene kunne ikke stå seg mot tyskernes moderne sjøkrigsmakt. Det endte med fullstendig nederlag for forsvarerne, og det ble siste gangen en norsk leidangsflåte stakk i sjøen. Likevel var det først og fremst økonomisk at nordmennene fikk merke unionskongens ærgjerrige utenrikspolitikk. Krigføringen var kostbar, og kong Erik satte alt inn på å mobilisere rikenes resurser i kampen for overherredømmet i Østersjøen. Presset ovenfra tiltok, ekstraskattene ble hyppigere.

Helstaten bryter sammen.

16.08.1434 oppsa det svenske riksrådet sin tjeneste og troskap til kong Erik. Fra denne dato stod det svenske folket samlet i kampen mot unionskongen og hans regime:

«Vi gjør Dem, Deres verdige nåde kong Erik av Danmark, hermed kjent med at da vi var forsamlet i Vadstena, ble vi overfalt av Engelbrekt som hadde med seg en stor hærstyrke. Han truet oss på liv, gods og ære dersom vi ikke ville gå sammen med bøndene for å verge vårt rike mot tunge skatter og annen urett som De, og flere på Deres vegne har plaget folket med. Vi er enige med Sveriges allmue i at De og Deres styre har tvunget dem til dette skritt. Derfor oppsier vi Dem vår tjeneste, råd og troskap.»

Guttorm var fortsatt riksråd 07.08.1434 da «Norges Riges Råd» klaget på «Sveriges Riges Råd»'s oppsigelsesbrev til Kong Eriks (DN V 646):

«.... Nos Aslacus dei gracia archiepiscopus Nidhrosiensis etc. Johannes Asloensis Audoenus Staffangrensis Petrus Hamarensis et Olauus Bergensis eadem gracia ecclesiarum episcopi Ændridus Erlendsson miles Olauus Haquini Swale Jønsson Sigwardh Johannis Guttormus Benedicti, Harenkinus Henrici Ærlendus Ændridi et Haquinus Bolt armigeri. Reuerendis in Christo patribus oc nobilibus viris et dominis Kanuto Lincopensis Siggoni Scarensis et Thome Strengnensis dei gracia ecclesiarum episcopis Magno Birgersson Nicolao Ærengislasson, Gøtzstauo Algotsson Boetio Stensson militibus. Karolo Ormsson Birgero Trolla anticuo Kanuto Niclisson, Holmstano Johannis Thorbergo Kærling Johanni Benctsson Philippo Bonda, Gregorio Magnusson Hermanno Rodhenkirke, Gusoni Nicolai, Petro Laurencii et Magno Spola coniunctim et diuisim litera presens reuerenter presentetur.»

Sammendrag:

«Norges Riges Raad melder Sveriges Riges Raad, at det finder dets Opsigelsesbrev til Kong Erik vaadeligt og utidigt, og raader til at tilbagekalde samme, da det strider mod de 3 Rigers lykkelige Forening, da Kongen ikke har feilet af Ondskab og er villig til at rette paa alle grundede Klager.»

Kilde:

Efter en nesten samtidig Afskrift i Vadstena Brevbog paa kgl. Bibl. i Stockholm (A. 26 fol.) fol. 275. Sproget maaske forsvensket.

Han døde antagelig ikke mange år senere.

I et debattinnlegg på no.fritid.slektsforsking.diverse 09.01.2001 skriver Tore Hermundsson Vigerust som svar på spørsmålet:

«Er det riktig at Guttorm Benediktson var sønn av Bengt Nikolasson og Ulvhild Torgautsdtr. Smør?»

«Ja, det stemmer, slik at det velstående bondesjiktet i Nord-Gudbrandsdalen som slekter fra Blakar i Lom, kan føre sine aner tilbake til slekten Smør ca. 1320-30».[557]

(Barn XV:32675, Far XVII:130697, Mor XVII:130698)

---

557 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T.Bind VI (1937-38), side 278-79. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19. Knut Mykland: Norges historie, «Avfolkning og union», side 337-338, 348-350.

Gift

Barn:

Henning Guttormsen Blakar av Vaaben. Levde 1445 til Blakar, Lom (OP). Død etter 1475 på Blakar, Lom (OP). (Se XV:32675).

XVI:65351 mm mm mm mm fm ff fm mf

Haldor Sigurdsen Blakar. Født omkring 1380. Død omkring 1461.

Haldor var sønn til Sigurd Haldorsen Listad (~1345 - <1429) og Sigrid Sigmundsdatter.

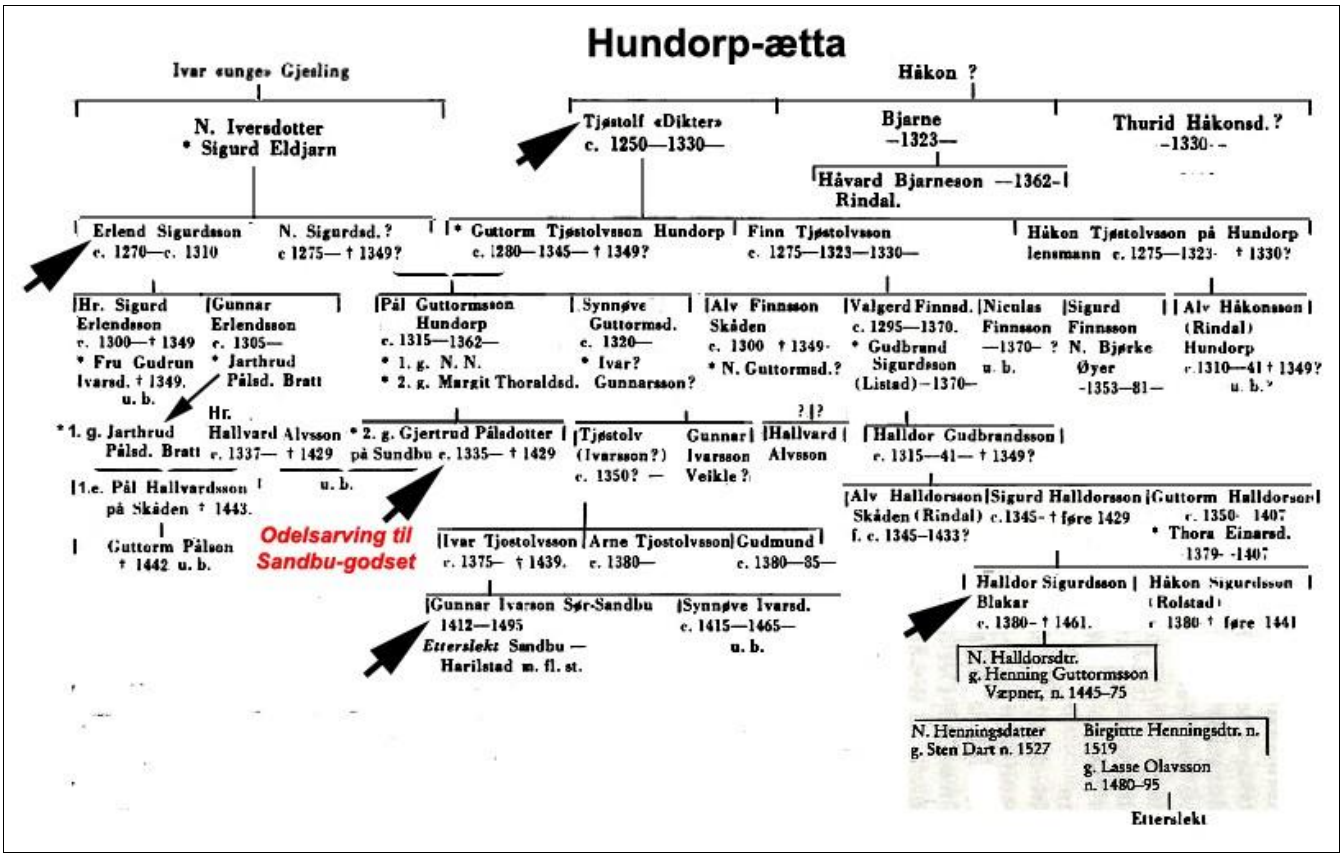

Sleketstavle i Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I, side 56 – Omarbeidet.

Han må være født omkring 1380 og har i ungdommen gått i tjeneste hos sine slektninger på Sandbu.

Ellers er det ganske spesielt at han er nevnt 34 ganger i gamle brev, men ikke et ord er sagt om hans ætt.



Hans segl finnes under et diplom fra 5, februar 1461 (DN VIII 370).

Det er ikke kjent hvem Halldor var gift med, men ifølge Engebret Hougen hadde han hadde tre barn, en sønn og to døtre.

Vi kjenner ikke sønnens navn, men han hadde ikke barn. Han levde i 1516, for i erkebiskop Olaf Engebretsens Jordbok, side 93, står det:

«Item Solgyme liggendis ved Breden i Fron udi Gudbrandsdalen som Haldor Sigurdssons datter og sønn gaffue til sancte Olaf MDXVI».

De har altså gitt gården Solgjem til Olavskirken i Nidaros i 1516.

Engebret Hougen skriver:
«Dottera skulle me kjenne. Hustru Birgitte, enkja hans Lasse Henningsson Munk, levde enno i 1519.»

Her blandes en av Haldors døtre med ukjent navn sammen med Hustru Birgitte Henningsdatter som var hans datterdatter i et av døtrenes ekteskap med Henning Guttormsen Blakar «av Vaaben»! Det er trolig følgende hendelse 06.02.1519 som har ført til misforståelsen:

Birgitte, som da levde som enke etter Lauritz Olavsen Blakar [Munk], kjøpte gården Bustad i Skidaker av sin søstersønn Henning Stensen. Det fremgår av diplomet at Birgitte hadde vært gift med en Lauritz, da hennes sønn her nevnes en gang som «Hening Laurentssön Munk».

06.02.1519 på Blakerarv (DN III 1078). – Sammendrag i Diplomatariet:
«Tre Mænd kundgjöre, at Hening Steinssön tilböd sin Modersöster Hustru Birgitte og Hening Laurentssön Munk at kjöbe Gaarden Bustad i Nordhered, som de og gjorde, for at den ei skulde komme fra Ætten.»

Engebret Hougen uttrykker selv viss usikkerhet:
«Men at Lasse Henningsson Munk åtte Blakar i 1480 er heilt visst, og etter folkeminnet var kona hans, hustru Birgitte, tå Eldjarnætta. Det er nok óg, etter det som er lagt fram ovanfor, rett på ei vis. Eldjarnætt var det nok ikkje, men det var iminste same folket. Ein må elles seia at i fall hustru Birgitte var dotter åt Halldor Sigurdsson, må han ha vore noko gamal då ho føddest, for Lasse Henninigsson kan knapt vera fødd før ikring 1445. Det kan difor vera mogeleg at hustru Birgitte var dotterdotter åt Halldor Sigurdsson og at mor hennar har vore gift med ein mann tå Eldjarnætta. Det er berre ikkje godt å skjøna kven det skulle ha vore.»

Birgitte, var i følge Finne-Grønn gift med en Lasse Henningsen og sannsynligvis av Elgjarn-ætten. Dette er ikke korrekt!

Vigerust: Fra «Hustruer og jomfruer og deres gårder»:
«Hustru Berette på Blakar i Mo sogn i Lom prestegjeld, Gudbrandsdalen, 1519 6/2, DN III nr. 1078.
Enke etter Lass Munk Olavsson og mor til Henning Munk Lasson.»

Av et diplom datert Moen på Lom 26.03.1415 fremgår det at Haldor da bodde på Blakar som han nok drev for sysselmannen Hallvard Alvsen (DN X 125, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1075):
«Domsbrev utstedt tirsdag etter marimesse i langfasten av Magnus Torgilssson, Torgeir Trondsson, Torstein Aslaksson, Stefan Bergsveinsson, Olav Pålsson og Engelbrekt Birgersson:
De var samme dag til stede på Moen, rette stevnestue på Lom, da Halldor Sigurdsson på Blakar klaget over at Sørkve Steinfinnsson på Mork mot hans vilje hadde fisket i Smådalsvatnet, og han la fram brev som hustru Ingegjerd på Blakar hadde ervervet fra herr Håkon, Norges konge. De frakjenner da Sørkve rett til fiske og seterstø i Smådalen og forbyr til evig tid enhver å setre eller fiske der uten samtykke fra Blakars eiere.
Beseglet av utstederne».

Denne seterdalen i heimfjellene sør for Kvitingskjølen på 1200 meters høyde har nok vært et verdifullt tillegg til hjemmehagen og hjemmesetra, og ørretfisket var vel ikke mindre der enn i de andre høyfjellsvannene ved Jotunheimen.

Fra «Norske Gaardnavne» av O. Rygh:
Gård nr. 35 Blakar. Skrives «a Blakararfe» ca. 1299 (DN I 90), «a Blakararfue» i 1342 (DN X 48), 1346 (DN VIII 153) og 1361 (DN X 63), Blakararf (Akk.) i 1429 (DN X 151), «a Blakerarfue» i 1432 (DN II 711), Blakaraf, «a Blakarafue» og Blakararfwe i 1439 (DN X 168), «a Blakararue» i 1452 (DN X 208), Blakerarff i 1519 (DN III 678), Blager i 1578, Blacher 01.01.1604 og Blager i 1668 og 1723.
«Blakararfr; sidste Led arfr (se Skiaaker GN. 49). Første Led synes ikke at kunne være andet end blakar, Gen. af et Hunkjønsord blok. Af lignende Navne kjendes kun Bygdenavnet Blakar paa Romerike, maaske opr. Gaardnavn (Bd. II S. 174), og Blakanes, en Odde ved Sørjærfjorden i Osen. Kunde maaske hænge sammen med blaka, flagre, blaffe.»

Eier av gården ble han først en tid før 16.01.1429 da han på Sundbu ba Paal Hallvardsen godkjenne det jordskiftet han hadde gjort med Hallvard Alvsen (DN X 151, «Regesta Norvegica» X, nr. 895):
«Þet skal ollom godom monnom kunnikt væra at ver Rolandh Gotdzskalkssson soknaprester a Wagha Arne Amundesson Þorstein Paallssson Omunder Niclisson ok Eiriker Biorns sson logretto men þer sama stadz at meer warom j medall loptstofwonne j sydre Sunbw som ligger a Wagha j nørdra luttanum j Gudbranz dolum vm sunnedæginom nest firir Antwnsmesso a fiøratikta are rikis wars vyrdeligs herræ, herra Eiriks med gudz naad Norigs konungs sagom ok hørdom a at Haldor Sigurdersson sporde Paall Halwordzsson wm han wilde samþykkia þaw jærdeskipte sæm Halfuorder Alfssson fader hans giorde med adernempdom Haldore, samþykta þa fyrnempder Paall med ja ok handerbande þet sama jærderskipte som fyrnempder Halfworder hans fader giorde med forda Haldore afhende þa Paall adernempder med samre handerbande opnempdom Haldore Blakar arf som liger i Loom j Moo kirkiu sokn ok iij kwalægur j nørdzsta Stawrust ok j samre sokn nørdra luttanom j G(u)dbrandz dolum frialst ok hæymalt firir hwariom manne fra sig ok sinom ærfuingiom til honom ok hans ærfuingiom til eygo ok alz afrædis med allom þæim luttom ok lunnindom som til þæire adernempdra jærdre liger æder lægit hafwer fra forno ok nyo wttan gardz ok jnnan. fik þa opnempder Haldor Sigurdersson titnempdom Paalle apter med samre ja ok handerbande swa mykkla jordh som hustrv Gertrud Palsdotter atte j Hawgh ok j Bringgo ok j Yttrænne j Dals kirkiu sokn som liger j Sogn j Lustre med allom luttom ok lunnindom epter þuj sem fyrre er skilt med fyrnemdra handerbande. ok med þæim

skilmalle at jordh skal adra frælsa huar adræ frelsæ vm med logom verder af sokt. til meer sanninde setto ek Pall Halwordz sson mit jnsigle med þerssom godom monnom jnsiglom som fyr ere scrifner a dægi ok are sæm fyr sægir.»
Tillegg:
Bagpaa med Haand fra 17de Aarhundrede: Byttis breff for Blager.

Sammendrag:

«Vitnebev om stadfesting av makeskifte, utst søndag før antoniusmesse av Roland Gottskalksson, prest på Vågå, og lagrettemennene ssr Arne Amundsson, Torstein Pålsson, Ogmund Nikulasson og Eirik Bjørsson:

Samme dag var de til stede i sønste loftstua i søndre Sandbu på Vågå i Nord-Gudbrandsdalen da Halldor Sigurdsson spurte Pål Hallvardsson om han samtykket i makeskiftet Hallvard Alvsson, hans far, hadde gjort med Halldor.

Pål ga sitt samtykke og avhendet til Halldor Blakar i Mo sogn i Lom og 3 kyrleier i nørdste Staurust sst med alle tilliggender.

Mot dette ga Halldor Pål det hustru Gjertrud Pålsdatter hadde eid i Hauge, Ytri og Bringe i Dale sogn i Sogn, med alle tilliggender.

Makeskiftet sikres gjennom gjensidig vanhjemmelsklausul.

Beseglet av utst, og medbeseglet av Pål Hallvardsson.

Orig. (perg): På gården Blakar på Lom (1880).

Det er inget sted nevnt at han hadde noe offentlig ombud, men i et brev Hallvard Alvsen skrev 08.01.1429 på Sandbu kort tid før han døde, ga han Halldor kvitt for det ombud han hadde hatt for ham og håpet at han fikk leve så lenge at han kunne lønne ham mer for hans tjeneste (DN X 150, «Regesta Norvegica» X, nr. 892).

«Vitnebrev om kvittering for ombud og tjeneste, utst lørdag før briktivamesse av Roland Gottskalksson, prest på Vågå, og lagrettemennene sst Torstein Pålsson og Ogmund Nikulasson:

Samme dag var de til stede i sønste loftstua i søndre Sandbu på Vågå i Nord-Gudbrandsdalen da Halldor Sigurdsson ba sin husbonde, Hallvard Alvsson, kvittere ham for det ombudet og de oppgavene han hadde hatt på hans vegne.

Med samtykke fra sin sønn, Pål Hallvardsson, kvitterte da Hallvard ham med håndtak og sa at han hadde tjent ham som en dannesvein [dandhe swen - Dándi = Rettskaffen og dyktig], og dersom de fikk liv sammen, skulle han ære ham enda mer for hans tjeneste.

Beseglet av utst.»

Han må ha stått høyt i kurs hos Hallvard, for slike lovord er ganske sjeldne i gamle brev. Han har derfor muligens vært lensmann for sysselmannen.

I 1451 – sted og dag er ikke nevnt – gjorde Halldor et jordbytte med Gudrid Paalsdatter [List], slik at han fikk Nigard Romsaas i Brekkom, Ringebu, mot at hun fikk 3 kyrleier i «Binnestad paa Skedakerstranden på Lomb» (DN III 564).

Gudrid var søster til Torstein Paalsen [List], og utgiverne av Diplomatariet har ikke vært oppmerksom på at hun var født omkring 1385. Hun kunne derfor ikke ha vært enke, dertil med voksne barn i 1402. Men det er nå ikke så stor forskjell på årstallet MCCCCLI og MCCCCII, så det er lett å gjøre feil.

Grunnlaget for dette jordbyttet må ha vært at Romsaas var gammel odersjord i Halldors ætt. Hans farfar(?). Halldor Gudbrandsen, solgte før 04.02.1341 3 øresbol i gården til Vesete på Romsaas og Kolbjørn (DN II 241, «Regesta Norvegica» V, nr. 407), og 13.01.1349 solgte en Bjørn Østensen og hans hustru, Herborg Arnesdatter, 2 øresbol i samme gård til Eirik Josteinsen (DN III 264, «Regesta Norvegica» V, nr. 1115).

Det må ha vært i forbindelse med dette at Eirik (Josteinsen) på Romsaas 12.01.1390 på Hilstad i Ringebu fikk Tore Baardsen til å oppta vitneprov av Sigurd Halldorsen og Sigrid Sigmundsdatter, at Anders Sigurdsen og Sigrid, som det var falt arv etter, hadde vært søsken på morsiden. Dertil vidnet Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter at Anders Sigurdsen hadde festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andresen er ektefødt (DN VI 329, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1574).

Når vi nå vet at Gudrid Paalsdatter var gift med en Eirik, kan det tolkes slik at han var sønnesønn til Eirik Jostensen og at Halldor Sigurdsen har hatt odelsrett etter Halldor Gudbrandsen, selv om kildetilfanget her er meget tynt.

Det er ikke grunn til å tro, og det finnes intet som tyder på slektskap mellom Halldor Sigurdsen og de som satt på Blakar før ham.

En Sigurd Ulvsen levde på Blakar 04.08.1361. Han var gift med Ingegerd Olavsdatter som var enke etter Helge Skark Erlingsen på Blakar. Etter at Ingegerd giftet seg med Sigurd Ulvsen ble hun kalt «Hustru», så han må ha vært en håndgangen mann.

Det hadde vært rimelig om Halldor Sigurdsen hadde vært sønn til Sigurd Ulvsen, men dette er ikke mulig. Halldor levde helt sikkert i 1451, og var antagelig i live i 1461, hans barn levde i 1516. Selv om en kan gå ut fra at de da har vært gamle folk, kan Halldor ikke godt være født før 1380, for en kan se at han var voksen, men enda en ung mann, da han kom i tjeneste hos Hallvard Alvsen omkring 1410-15. Men i 1380 hadde Sigurd Ulvsen alt vært død i 12 år eller mer. Dertil er det klart at det var Hallvard Alvsen som eide gården etter Hustru Ingegerd, antagelig ved kjøp.

Halldor er nevnt som lagrettesmann og vidne på brev flere ganger: 09.04.1428 på Sunbu (DN VIII 281), 21.01.1430 på Ullensyn (DN IX 251), 07.04.1432 på Blakararf (DN II 711), 07.04.1436 på Moen i Lom (DN XVI

103), 14.09.1436 på Mo i Lom (DN VIII 297), 17.01.1437 på Lom (DN IX 268), 14.03.1437 på Mo i Lom (DN IX 270), 12.01.1442 på Sunbu (DN III 769) og 08.02.1443 på Ullensyn (DN IX 287).

21.09.1442 bekreftet Paal Hallvardsen på Skaaden ett jordbytte mellom sønnen Guttorm Paalsen og Halldor Sigurdsen som fikk 19 øresbol i Stalsbjør på Tretten, mot å gi fra seg Nigard Bjørke på 1 markebol, 10 øresbol i Flatmo og 6 øresbol i Sandvik (DN III 772).

Jorden i Nigard Stalsbjør, bortsett fra 1 øresbol, byttet Halldor alt 04.09.1444 med futen, ridderen Herr Benkt Harniksen og fikk i stedet Nordigard Bø i Gausdal (DN VIII 322).

Utdrag - Henning Sollied: Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter.
III Sudrheim-ætten. 2. NST VIII, side 273-275.

«... Forøvrig testamenterte hustru Gjertrud forskjellig jordegods til Alv Halldorsson, Halldor Sigurdsson og Haakon Sigurdsson av hvilke den førstnevnte uttrykkelig sies å være hennes frende, hvad imidlertid også de to sistnevnte helt utvilsomt må ha vært (DN II 750, III 694, VIII 287). Hustru Gjertruds hensikt med disse gaver, som må gjelde gods hvortil hennes ovennevnte slektsarvinger ingen odelsrett har hatt, har sikkert vært å forebygge rettstvister mellem hennes fedrene og mødrene slektninger.»

De brev det refereres til er følgende:

09.04.1428 på Sandbu (DN III 694, «Regesta Norvegica» X, nr. 834) – Sammendrag i «Regesta Norvegica»:
«Vitnebrev om jordgave, utst. av Hallvard Alvsson, Roland Gottskalksson, prest på Vågå, og lagrettemennene Steinar Øysteinsson [Bratt] og Ivar Birgersson:

Onsdag, torsdag og fredag i påskeuken var de til stede i sønste loftstua i søndre Sandbu på Vågå da hustru Gjertrud Pålsdatter, frisk til sinns om enn syk på legemet, med samtykke fra Hallvard Alvsson ga Halldor Sigurdsson det hun eide i Hauge, Ytri og Bringe i Dale sogn i Sogn, med alle tilliggender.

Beseglet av utst.»

13.04.1432 på Ullinsyn (DN VIII 287). – Sammendrag i diplomatariet:
«Tre Lagrettemænd kundgjöre, at Hustru Gertrud Paalsdatter og Haakon Sigurdssön vist 15 Aar för hendes Död bestemte paa Sandbu, at den af dem, der levede længst, skulde have begge Markebol i Roaldstad paa Fron.»

07.08.1442 på Skodin (DN II 750). – Sammendrag i diplomatariet:
«Paal Halvardssön og Haldor Sigurdssön erklære paa Opfordring af Finn og Gudbrand Alfssönner, hvad de havde hört Hustru Gertrud Paalsdatter paa Sundbu ytre, da hun gav deres Fader Alf Haldorssön Ödegaardene Skard, Kværdal og Askehaug i Öyer, og hvad hendes Husbonde Halvard Alfssön dertil havde sagt.»[558]

(Barn XV:32676, Far XVII:130701, Mor XVII:130702)

Gift

Barn:

??? Haldorsdatter. (Se XV:32676).

XVI:65359 mm mm mm mm fm ff mm mf
Niklas [Nils, Nikolas] ???.

Aase må ha vært gift med en Nikles etter hennes datters patronymikon.

Han må etter hennes tittel ha vært væpner.

Henning Sollied skriver at
«Den eneste mer fremstående person med dette navn som omtales på Oplandene ved den tid Hustru Aase kan antas å ha oppnådd gifteferdig alder, er lagmannen på Hedmarken, Nikles Aslesen. Da det tydelig fremgår i kildene at denne Nikles må ha stått i nær forbindelse med Harnikt Henriksen og biskop Olav Harniktsen, kan det ikke være tvil om at man her har Hustru Aases mann.»

Dette kan ikke stemme. Nevnte Nikles var gift med Jorunn Sunnelvsdatter i hennes første ekteskap og far til Biskop Olaf af Bergen! [559]

(Barn XV:32680)

Gift med neste ane.

Barn:

Jorunn Niklasdatter. Født omkring 1435. Død omkring 1516. (Se XV:32680).

---

558 Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript (1951), side 121. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 51-55. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten. 2. NST VIII, side 273-275.

559 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 399, 402.

XVI:65360 mm mm mm mm fm ff mm mm

Aase Sveinsdatter Gautestad. Født omkring 1410 på Gaustad, Romedal (HE). Levde 1492.

Aase var datter til Svein på Gautestad (født ~1380, nevnt i 1436) og
Soleig [Sunnulvsdatter?] (~1385 - >1436).

Per Reidar Bjørnerud Christiansen har i sin artikkel «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427, en tabell som plasserer Aases far, Svein på Gautestad (Gaustad), som sønn til Sunnulv Ivarsen og Sunnulv som bror til Berdor Ivarsen på Hove (Hovin).

Tidligere har Henning Sollied på sin side plassert Soleig som datter til Sunnulv Ivarsen i hans andre ekteskap med en datter til «Ingerid på Hovin».

Vi vet derfor ikke sikkert om det var hennes far eller hennes mor som var barn til Sunnulv Ivarsen.

Niklas og Aase hadde datteren
Ca. 1442: Jorunn, gift med Gaute Olavsen, døde ca. 1516.

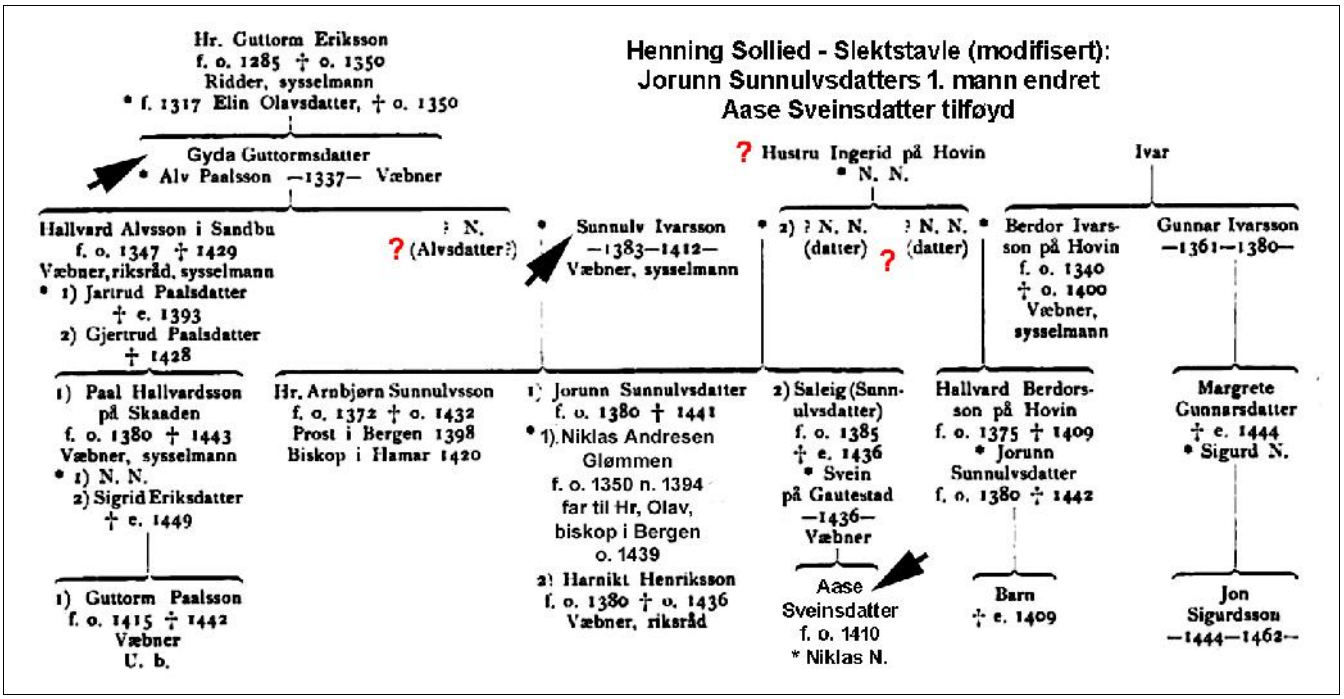

Slektstavle i Henning Sollieds:«Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 400.

Så vidt jeg kan se er det kun her «Hustru Ingerid på Hovi» omtales i litteraturen, men uten nærmere dokumentasion.

Vi vet at Sunnulv Ivarsens antatte bror, Bendor, bodde på Hovin og at Aase Sveinsdatters etterkommere senere var eiere av Hovin.

Sollied ser det som mulig at hustruene til Sunnulv og Berdor Ivarsen var søstre, og at deres mor kanskje er den «gamle hustru Ingerid på Hovin» som fortsatt levde i etterkommernes erindring ved midten av 1600-tallet..

Fra S. H. Finne-Grøn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen» NST I (1927-28), side 10:

«...Marit Olufsdatter [Munk] (sønnedatter til Lauritz Henningen Blakar [Munk] og Gunhild Frisvold) som fra 1574 blev eier av hele gaarden Hovin i Faaberg. I ægteskap med Engebret Hovin fik hun flere barn, av hvilke var nysnævte Oluf Engebretsen, som fik Hovin efter forældrene, Ellef Engebretsen, som lever paa Skaarset i 1665, Peder Engebretsen, samt Hr. Sivert Engebretsen Munk.»

Fotnote:

«Paa Jørstad thing i Faaberg 3/11 1665 berettet Ellef Skaarset at være tilfaldt 1 huds odelsgods i Hovin efter sine sal. forældre, "som de hadde arvet og fulgt siden sal. hustru Ingerid bodde her paa Hovin" og "hovedbølet har hans bror Oluf Engebretsen og samme gods efter den gamle hustru Ingerid følger og besidder udi langvarig rolighed" (Pergamenter på Skaarset og Øvre Smestad.)»

PS: Jeg har så langt ikke funnet hans berettelse i lensregnskape. Det er mulig at referensen ikke er korrekt.

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 397-398:

«Retten til Hovin-godset etter Hustru Jorunns død har vært omtvistet. Dette bekreftes i et brev av 21.05.1462 (DN II 844) hvori en Jon Sigurdsen gir Herr Alv Knutsen, Fru Magnhild Oddsdatter tredje ektefelle

"fult ok loglight vmbodh om swa mykit fastha gotz som feldh epter Halword Berdorson mynna modor brødhrwngh gud hans saal nade som iek med laghum wel maa til at tala epter thwi som wattar i rettharbothom wørdelighens herra Hakonar med gudz nadh Noregx koningx etc. Thwi at iek wett fore gudi at iek er retter erffwinghe epter honom ok enghen annar".

Jon Sigurdsen er utvilsomt den mann som i brev av 29.07.1455 selger 10 øresbol i Nedre Tande i Tretten, samme gård som Hustru Jorunn eide en part i (DN II 811). Det kan derfor heller ikke være tvil om at Jons slektning, Hallvard Berdorsen, er identisk med Hustru Jorunns første ektefelle. Også den Jon Sigurdsen som i brev av 1444 med samtykke av sin mor Margreta Gunnarsdatter, selger sin eiendom i gården Lysbakken i Tretten er sikkert samme mann (DN III 785). Under denne forutsetning må Jons morfar, Gunnar, etter oppgaven i brevet fra 1462 ha vært bror til Berdor Ivarsen, og er da kanskje identisk med den Gunnar Ivarsen som medutsteder et brev fra Hovin 08.09.1361 (DN III 322), og vel også med den med samme navn som i brev av 20.03.1380 som gave mottar en part i Veikle i Kvam (DN VIII 204).

Det er av særlig interesse at Jon Sigurdsen i brevet fra 1462 påberoper seg kong Haakons retterbot (av 1313). Han må her sikte til bestemmelsene i retterbotens artikkel I-7, og det kan da ikke være tvil om at Hallvard Berdorsen og Hustru Jorunn har hatt barn som har overlevd faren, men deretter er død i ung alder og blitt arvet av moren.

Det krav Jon Sigurdsen reiser i 1462 kan, allerede på grunn av den fullmakt han gir Herr Alv Knutsen, ikke ha vært rettet mot Herr Benkt Harniktsens arvinger, men utvilsomt mot Hovin-godsets daværende eier, som vel var Hustru Aase Sveinsdatter. Da Jon Sigurdsens aksjon, til tross for den innflytelsesrike prosessfullmektig han hadde skaffet seg, ikke synes å ha ført frem – i hvert fall ikke for Hovins vedkommende – må man kunne gå ut fra at han har savnet odelsrett til denne gård. Det ligger da videre nær å slutte at Hallvard Berdorsen har arvet Hovin etter sin ukjente mor, og at Hustru Aase har vært nær beslektet med denne. En rimelig løsning av dette spørsmål vil man få ved å gå ut fra at Hallvard Berdorsens og Hustru Soleigs mødre var søstre, og at deres mor kanskje er den «gamle hustru Ingerid på Hovin» som i etterkommernes minne enda ved midten av 1600-tallet ble oppfattet som ættens stammor.»

Henning Sollied skriver i «Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg»:

«Under en prosess angående Sundplassen ved gården Hovin i Fåberg i 1630 fremla Niels Atlungstad i Vang bl. a. et pergamentbrev med følgende innhold (Akershus lensregnskaper 1630-31 Pk. 39a [R.A.]) – Skal være pakke 105, legg 2, litra 1, 1931-32, Fogderegnskap F Gudbrandsdalen, folio 22 ff.):

Henning Munch gjør vitterlig at han i Lom prestegård anno 1548 med sin hustru Aase Biørnsdatter, sin sønn Laurits Munch og andre barn og svigersønner skiftet med Bent Haard, lagmann i Opplandene, slik at denne av Henning fikk halve gården Hovin av skyld 4 huder mot til gjengjeld å overdra ham 1½ hud i Rolstad i Fron, 1 hud i Skaarset i Fåberg samt et sølvbelte på 26 lodd. Det opplyses at Bents hustru Karen Dyresdatter var søsterdatter til Aase Biørnsdatter og odelsberettiget til det nevnte gods.

Samtidig ble det fremlagt to brev fra 1480, henholdsvis 1492, hvorav det fremgikk at Hovin dengang tilhørte Hustru Aase Svensdatter.

Innholdet i brevet fra 1480 er ikke referert, men 1492-brevet forteller at Hustru Aase Sveinsdatter fikk følgebrev på Hove med alle tilliggende luter og lunder.

„„

Angående eiendomsforholdet til Hovin på 1400-tallet vet man forøvrig ikke mye. I et brev datert 08.06.1518 (DN VII 548) opplyses imidlertid på forlangende av vepneren Mogens Trulsen, at gården Imset (i Løiten) i sin tid hadde tilhørt «Sven på Gautestad» (i Romedal) og deretter hans hustru, «Hustru Soologh», at disse hadde to døtre, «Aase Svensdatter» som hadde etterlatt seg en datter «Joron Nilsdatter» og «Ragnhild Svensdatter» som likeledes hadde en datter, «Ingeborg Jonsdatter», som senere også var død uten livsarvinger. Det opplyses at Ingeborgs rette arvinger var «Maritte og Birgitte Gautesdøtre». Av brevet må nærmest sluttes at de to sistnevnte har vært døtre til Joron Nielsdatter.

Sven på Gautestad omtales bl. a. i et brev datert 23.06.1436 (DN II 724) og må etter hustruens tittel ha vært håndgangen mann.

Hans datter Aase kan for tidsregningens skyld, meget vel være identisk med den Hustru Aase Sveinsdatter som – som nevnt – eide Hovin i slutten av 1400-tallet. Sveins datterdatters navn, Jorunn, synes unektelig også å tyde på forbindelse med Hovin-slekten. Da det nå også vites at gården Imset omkring 1400 nettopp tilhørte den foran nevnte Sunnulf Ivarsen, far til Hustru Jorunn på Hovin, må det her i ethvert tilfelle ha vært en eller annen forbindelse mellom slektene på Gautestad og Hovin. Sammenhengen kan således meget vel være den at Hustru Aase Sveinsdatter har vært gift med den foran nevnte Nikles (Niels) Olavsen på Hovin som nevnes i 1457.

[-->>Dette er feil. Nevnte Nikles var gift med Jorunn Sunnelvsdatter i hennes første ekteskap og far til Biskop Olaf af Bergen!].

Deres datter Jorunn Nielsdatter, som må være oppkalt etter Hustru Jorunn på Hovin, har så i ekteskap med en foreløpig ikke nærmere kjent Gaute, hatt døtrene Maritte og Birgitte Gautesdøtre, og en av disse kan igjen ha vært mor til Aase Bjørnsdatter og hennes søster. Av kronologiske grunner synes det i hvert fall ikke å være noe i veien for at forholdet er som her antydet, men selvsagt er det en konjektur.»

Marit Gautesdatter kan godt ha vært datterdatter til Aase Sveinsdatter. Om vi regner 25 år mellom hvert kvinneledd og 30 år mellom hvert mannsledd, gir det oss denne kronologien (omtrentlige fødselsår i parantes):

Michel Lauritzen (1540), Lauritz Henningsen (1510), Aase Bjørnsdatter (1485), Maritte Gautesdatter (1460), Jorunn Niklesdatter (1435), Aase Sveinsdatter (1410) og Svein på Gautestad (1380).

Regner vi i stedet med 20 år for kvinnegenerasjonene og 25 år for mannsgenerasjonene, gir det et omtrentlig fødselsår 1435 for Aase Sveinsdatter og at hun da ville være rundt 57 år gammel i 1492. Det er likevel trolig at hennes fødselsår ligger nærmere 1410 enn 1435. Forhold som at hun var enke etter en væpner i 1492, at hennes far nevnes alt i 1436, og at både Aase, datteren Jorunn, søsteren Ragnhild og søsterdatteren Ingeborg døde før 1518,

tyder på at Aase var en gammel kvinne i 1492.

Aase døde før 1518.[560]

(Barn XV:32680, Far XVII:130719, Mor XVII:130720)

Gift med forrige ane.

XVI:65441 mm mm mm mm mf mf ff ff

Ivar Sandbu. Født omkring 1315.

De eldste slektsleddene i denne ætta er ikke sikre med hensyn til navn, da flere ikke er nevnt i brev slik at forbindelsen mellom dem er avklart.

Det følgende er i hovedsak bygd på arveavsnittet i Magnus Lagabøters landslov, da vi vet sikkert at Ivars sønnesønner Ivar, Arne og Gudmund Tjøstolvssønner, var nærmest til å ta arv etter hustru Gjertrud Paalsdatter.

Da det ser ut til at sønnesønnene har vært brorsønner til en Gunnar Ivarsen som eide Veikle i Kvam, må Synne Guttormsdatter ha vært gift med en Ivar, men ellers kjennes ikke mannen fra gamle diplom.[561]

(Barn XV:32721)

Gift med neste ane.

Barn:

Tjøstolv Ivarsen Sandbu. Født omkring 1350. (Se XV:32721).

XVI:65442 mm mm mm mm mf mf ff fm

Synne Guttormsdatter Hundorp. Født omkring 1320.

Synne (Synnøve) var datter til Guttorm Tjøstolvsen Hundorp (~1280 - ~1349) og
en datter til Sigurd «Eldjarn» fra Sandbu.

Hun ble stammor til den ætta som arvet Sandbu-godset etter Hustru Gjertrud Paalsdatter.

Synne og Ivar hadde følgende barn (minst):
Gunnar [antagelig], til Veikle, levde i 1380 da han fikk Veikle i gave, uten barn.
Ca. 1350: Tjøstolv, kun kjent som far til Ivar, Arne og Gudmund Tjøstolvssønner.

Sønnen Gunnar fikk 03.20.1380 gården Veikle i Kvam i gave av Sigurd Finnsen som var hans morfars [Gunnar Tjøstolvsen Hundorp] brors [Finn Tjøstolvsen Hundorp] sønn (DN VIII 204, «Regesta Norvegica» VII, nr. 847):
«[O]llvm monnvm þeim sem þetta bref sia edr heyra sendir Sivgvrdr Finsson q. g. ok sina. ydr villivm mer kvnnight gera at ek hefver gefved Gvnnar Jvarssyne svo mikla jord sem ek eigr j Veiklin sem liggr j Hvamme frialsa ok heimvla ok agavngvlavsa firir hverivm manne med avllvm lvttvm ok lvnnendvm sem til þeirar jardar hafva leged fra fornv ok nyiv vttan gards ok innan ok firir sannenda skvlldd setti Einar Pettrsson ok Ellingr Finboghason sin jnsigli med minv jnsighli firir þetta bref er gortt var aa Teigvm aa tysdagen j dymbildagavikv aa .v. are ok. x.x. rikis vors virdvleghs herra Hakonar med gvds nad Noreghs ok Swija konvnghs.»
Tillegg: Bagpaa, yngre: Breff om Vekle.
Kilde:
Eft. Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle. (Jfr. Dipl. Norv. VI. No. 303).
Sammendrag.
«Gavebrev utst av Sigurd Finnsson:
Han har gitt Gunnar Ivarsson så mye jord som han eier i Veikle i Kvam.
Beseglet av utst, Einar Petersson og Erling Finnbogesson.» [562]

(Barn XV:32721, Far XVII:130883, Mor XVII:130884)

Gift med forrige ane.

XVI:65445 mm mm mm mm mf mf fm ff

Kolbein Harildstad. Født omkring 1310 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Død omkring 1360 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP).

---

560 S. H. Finne-Grønn: «Munk'erne av Gudbrandsdalen», N.S.T., hefte 1 (1927), side 9-10. Henning Sollied: Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg, NST VI (1937-38), side 147-148. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 397-99, 402. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 410, 420, 427.

561 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 64-65.

562 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 65.

«Kollbæin a Haraldzstaudum» nevnes kun en gang i kildene.

Han er blandt seks menn som innmeldte til Kong Magnus at Hr. Sigurd Erlandsen med vidner for dem hadde opplyst at Sigurd Eldjarn hadde latt lese Kong Sverres brev i alltinget på Rusten etter Kong Magnus død i 1280, bekreftet av de følgende konger, hvorved han ga Ivar gamle Gæsling på Sundbu Heimdalsvannet, samt at Sundbu-mennene senere upåtalt hadde eid dette vann. Brevet er datert Vaage 07.05.1336 (DN III 185, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1178):

«Wyrdulæghom herræ sinum herræ Magnusi mædr guds miskun Norex Ssyya Gota kononge. sændr Olauer Bryniulfs son Eindridi Nikulas son [Arne Nichulas son l)] Pall Kiæytills son Eilifuer Nichulas son. Eirikær Ellænz son. q. g. ok sinæ audmykia þionosto. Ydr se kunnigt at mer warom a þingi a Wagha a tystdaghen nesta firir hælghaþorstdaghen a xvii are ydars rikis. at herræ Sighurdr Ellenz son let þær bera firi oss ssua fallen vitni vm vafnn þet sæm hæitir Hæimdall. Baro þæir sua vitni Arne staur. Biorn fauskær. Narue gester. at þæir waro a Liufærwange a Wagha er allþingi war nordæn at Rost eftir frafall Magnusær konongs. Let þa Sighurdr elldiarn lesa bref Ssuærris konongsen. at han gaf Jværa gamlæ gesleng er atte Sundbu ok allum hans eftirkomandom wafn fyrnæmt Hæimdall. Eftir þæt hœyrdu þæir bref Hakoner konongs gamlæ. ok Magnusær konongs er samþyctu bref Suæirris konongs mædr sinum brefuenom vm fyrrinæmt vafn till allrær æighu. þær eftir baro þæir sua vitni ord faudurs sins ok sinæ samvisku Pall stetær Erlingær moske. Sighurdær rœfuer. Jvær pramær. Eirikær Monan son Kollbæin a Haraldzstaudum Gunnær Biærnær son. at aller Sundbuss men er att hafua Sundbu eftir Jvær gesleng. hafua friallslega ok a kiærolaust ofnæmt Hæimdals vafn aat. till allrer eighu. Jtem baro þæir2 vitni Stæinfinnær a Hamre Holmær skalle Jon a Spæirristaudum. Eirikær stamf. Arne Botolfs son. Arne kiæpper at aldri vissu þæir annet en aller Sundbus men atto frialst Hæimdals vafn till allrær æighu. Jtem budu þæir þær eftir aller þingh men a þui þinghi at þæir vissu æighi annæt sannære firir gudi. en þæir haufdu þa boret. Tok ek Olauer fyrnæmdær ok till stæmdær j vmbode Gudslæiks Eindridær sonar er syslu ok vmbod ydart min hærræ hafuer nordr mædr oss vm nœrdræluta Gudbranzdala þæssor vitni. Ok till sanz vitnisburdær settom mer wor jnzsigli firir þetta bref er gort war a dæighi ok are sem fyr seghir.»

1) Dette Navn er i Sundbu-Brevet forglemt og tilskrevet efter de övrige; i Bjölstad-brevet har det derimod den her givne Plads.

2 Bjölstad Brevet tilföier sua.

Sammendrag.

«Provsbrev fra Olav Brynjulvsson (ombudsmann for Gudleik Eindrideson, kongens sysselmann i Nord-Gudbrandsdalen), Eindride Nikolasson, Arne Nikolasson, Pål Kjetilsson, Eiliv Nikolasson og Eirik Erlendsson til kong Magnus [Eriksson]:

De var samme dag på tinge i Vågå, da herr Sigurd Erlendsson førte sine vitner angående eiendomsretten til Heimdalsvatnet:

Arne staur, Bjørn fausk og Narve gjest vitnet at de var på Liufærwange på Vågå, på det alltinget som ble holdt nord for Rost [grenseskille som må søkes mellom Kvam og Sødorp sogn i N Fron] etter kong Magnus' [Lagabøtes] død, hvor Sigurd Eldjarn lot lese kong Sverres gavebrev på Heimdalsvatnet til Ivar gjesling på Sandbu og hans etterkommere, og likeså kongene Håkon gamles og Magnus' stadfestingsbrev.

Deretter vitnet Pål stett, Erling moske, Sigurd ræfuer, Ivar pram, Eirik Munansson, Kolbein på Harildstad, Gunnar Bjørnsson, Steinfinn på Hammer, Holm skalle, Jon på Sperstad, Eirik stamf [Muligens etter Stamstad i Lom], Arne Botolvsson og Arne kiæpper at Sandbu- mennene alltid siden hadde hatt full eiendomsrett til vannet.

Beseglet av utstederne».

Det er trolig at Kolbein var far til Ivar Kolbeinsen Røssum.[563]

(Barn XV:32723)

Gift

Barn:

Ivar Kolbeinsen Røssum. Født omkring 1350 på Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP). Levde 1394 på Røssum, Nord-Fron (OP). (Se XV:32723).

XVI:65465 mm mm mm mm mf mm mf ff

Erlend Østensen Øy. Levde mellom 1367 og 1380.

Erlend (Ellend) nevnes mellom 1367 og 1380.

Han kjøpte i 1367 jord i Rottem på Vågå av Ivar Petersen (DN IX 161, «Regesta Norvegica» VI, nr. 1182):

«Ollom monnom þæim sæm þetta bref sia æder hœyra. sændæ Sighurder Nicholasson. ok Ændridher Anfindzson q. g. ok sinæ. Mit gerom thæt ollom monnom kunnokt at mit varom j Œy a þorsdaghen nesta firir Paalss møsso a tolftæ are rikis okkars vyrdulegs herræ. herræ Hakonær med guðs miskun konongs j Noreeghe. saam ok hœyrdom a at Juer Petersson ok Ællender Æstæinsson hello hondom saman med þy skilorde at Juer fyrnæmpder sælde Ellende aadhernæmfdom. œyrisbool jerder minnæ æn tweggiæ kualæighur j Rutæime a Vagha frialsæ ok hæimolæ firir hwærium manne. ok kendizst oftnæmfder Juer at han hafde vpboret fyrsto pæningh ok sidhustæ ok alle þær j *millen æfter þui sæm j kaup þæiræ kom. Ok till sannyndæ sættom mit okkor jnzsigli firir þættæ bref er gort var a are sæm

563 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen I, side 101.

fyr sæghir.»
Tillegg: Bagpaa, yngre: breff for Routem.
Sammendrag.
«Vitnebrev om jordsalg i 1367 på Øy i Vågå utferdet av Sigurd Nikulassen og Eindrid Arnfinnsen:
De var 21 januar samme år på Øy. Der tok Ivar Petersen og Erland Østensen hverandre i hendene på at Ivar hadde solgt 2 kyrleier minus 1 øresbol i Rottem på Vågå til Erlend. Ivar erklærte at han hadde fått hele betalingen.
Beseglet av utstederne.»

Erland viitnet og avla ed på Moen i Lom 31.01.1380 om at Magnhild Aasmundsdattter på Hamar i Vågå døde i den store mannedøden (DN III 425, «Regesta Norvegica» VII, nr. 835):
«Provsbrev utst av Steine Petersson, prest på Moen i Lom, og lagrettemennene Einar Greipsson og Bjørn Alvsson (Stamstad):
De var samme dag i klokkerstua på Moen i Lom da Bård Trondsson lot Torgils Silvestersson og Sigurd Berdorsson vitne at de var på Listad i Fron "torsdag nest etter Antonsmesse nest føre" (17 januar) samme år da Bård stevnet Tora Einarsdatter eller hennes ombudsmann til Moen ovennevnte dag for å høre prov om når Magnhild Åsmundsdatter på «Hamre» (Hamar i Vågå) døde allehelgensmesseaften i den store mannedøden [31.10.1349].
Bård lot Erlend Øysteinsson og Ivar Eilivsson edlig bevitne at hun døde allehelgensmesseaften [31 okt 1349].
Beseglet av utst og Nikulas Andresson, som ville sverge og vitne som Erlend og Ivar.»

Dette diplomer er på Valbjør.[564]

(Barn XV:32733)

Gift

Barn:

Østen Erlendsen. (Se XV:32733).

Generasjon XVII

XVII:126981 mm mm mf ff ff ff ff mf f

Olav Jonsen Kleppe. Levde mellom 1355 og 1372 på Kleppe, Sjådalen, Vågå (OP).

Jons far må ha vært en Olav Jonsen, idet et diplom i Riksarkivet skrevet på Ullinsyn, dvs. Vågå prestegård, 07.11.1372, opplyser at «Oluf Jonson på Kleppe» ga sin sønn Jon 1 kuleie jord i Hole i Hjordalen (DN XXI 142, «Regesta Norvegica» VII, nr. 319):
«Þæt se ollum monnum kunnigt At Ek olafuer Jonsson bonde a klæppe kiænnizst þæt mæd þæsso mino brefe at ek hefuer gefuet Jone syni minum kyrlæigu jærdær j hole er ligger j hiordale sem kallæd er snubs kyrlæigæ till æuærdligræ æighu ok allz afrædes fraallsæ ok hæimolæ firir huærium manne mæd ollum þæi [->her følger en "m" som har stilt seg på hodet, skal vel være vanlig m<-] luttum ok lunnændum sem til þæiræ kyrlæighu jærdær hefuer læghet fra forno ok nyu vttæn gardz ok jnnæn. Ok sakar sannyndæ setti siræ stæine petersson præster a Monum sem hia var þæssære mini vider gangu sitt jnzssigli mæd minu inzsigli firir þættæ bref er gort uar a vllinsyn a vagha a sunnudagen nestæ firir martæins møsso a xviii are Rikis mins Wyrduligs hærræ hakonær mæd guds naad Noregs konungs»
Sammendrag.
«Gavebrev utst av Olav Jonsson på Kleppe for hans sønn Jon:
Han har gitt ham 1 kyrleie i Hole i Sjårdalen, kalt snubs1 kyrleie.
Beseglet av utst og sira Steine Petersson, prest på Moen.»

Noen Jon på Kleppe, som skulle være Olufs far, kjenner ikke kildene. Det er imidlertid overveiende sannsynlig, at «Jon på Kleppe» må ha vært sønn til Arndor på Kleppe, som nevnes i 1270.[565]

(Barn XVI:63491)

Gift

Barn:

Jon Olavsen Kleppe. Levde mellom 1372 og 1397 på Kleppe, Sjådalen, Vågå (OP). (Se XVI:63491).

XVII:127841 mm mm mf fm mf mm ff ff f

Andres Sigurdsen. Født omkring 1340. Død før 1390.

12.01.1390 fikk Eirik (Josteinsen) på Romsaas, Hilstad i Ringebu Tore Baardsen til å oppta vitneprov av Sigurd

564 Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 48.

565 Engebret Hougen: «Av Haulde-ætt - Bondearistokrati i Gudbrandsdalen», NST XIII (1951-52), side 280.

Halldorsen og Sigrid Sigmundsdatter, om at Andres Sigurdsen og Sigrid, som det var falt arv etter, hadde vært søsken på morsiden. Dertil vidnet Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter at Andres Sigurdsen hadde festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andressen er ektefødt (DN VI 329, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1574):

«Ollum monnum þæim sem þættæ bræf sæia ædær œyræ sændæ Guttormær Þoræsson ok Þorkæil Gudbranszson q. g. ok sinæ. mitt wilium ydær kunnight gæra at mitt warum a Heillæstodum sem ligær j Ringæbu sokn a myduikædagæn næstæ æftir Brettiuæ mæsso dagg a fystæ aræ wars wyrdæligæ hærræ hærræ Erikkær mædær guds naad Noregs konongær sagom ok hœyrdum a at Erikkær a Raumssasum tok iiii mannæ witni sem Þorær Bardæ son lætt gangæ er sua eitæ Sigurdær Haldorsson ok Sigridh Sigmundæ dotter er sua sor a bok mædær fullum eidi at Andres Sigurszson ok Siggæridh sem arfveræn fel eftir varu sysskynæ sin j mællum þo mœdh saman. jtæm læidi ok Þorær Bardæ son samstundis ii mannæ er swa eitæ Gyridh Einars dottær ok Sigridh Sigmundæ dottær at þær satu brylaup ok hœyrdu feisting þa er Andræs Siggurdæsson feisti Ragnildu Juarsz dottær mædær guds lagum. þær mædær er Grimær Andres son skilgætæn vitnaa. Till sannydum settum mit wor jnsigghli firir þættæ bref er gæiort war a dægi ok are sem fyr segir.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om prov utst av Guttorm Toresson og Torkjell Gudbrandsson:

De var samme dag på Hilstad i Ringebu sogn da Eirik på Romsås ved Tore Bårdsson førte disse fire vitnene:

Sigurd Halldorsson og Sigrid Sigmundsdatter, som avla ed på at Andres Sigurdsson og Sigrid som det falt arv etter, var søsken på morsiden.

Likeledes avla Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter ed på at de var i bryllup og hørte på da Andres Sigurdsson festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andresson er ektefødt.

Beseglet av utst.»

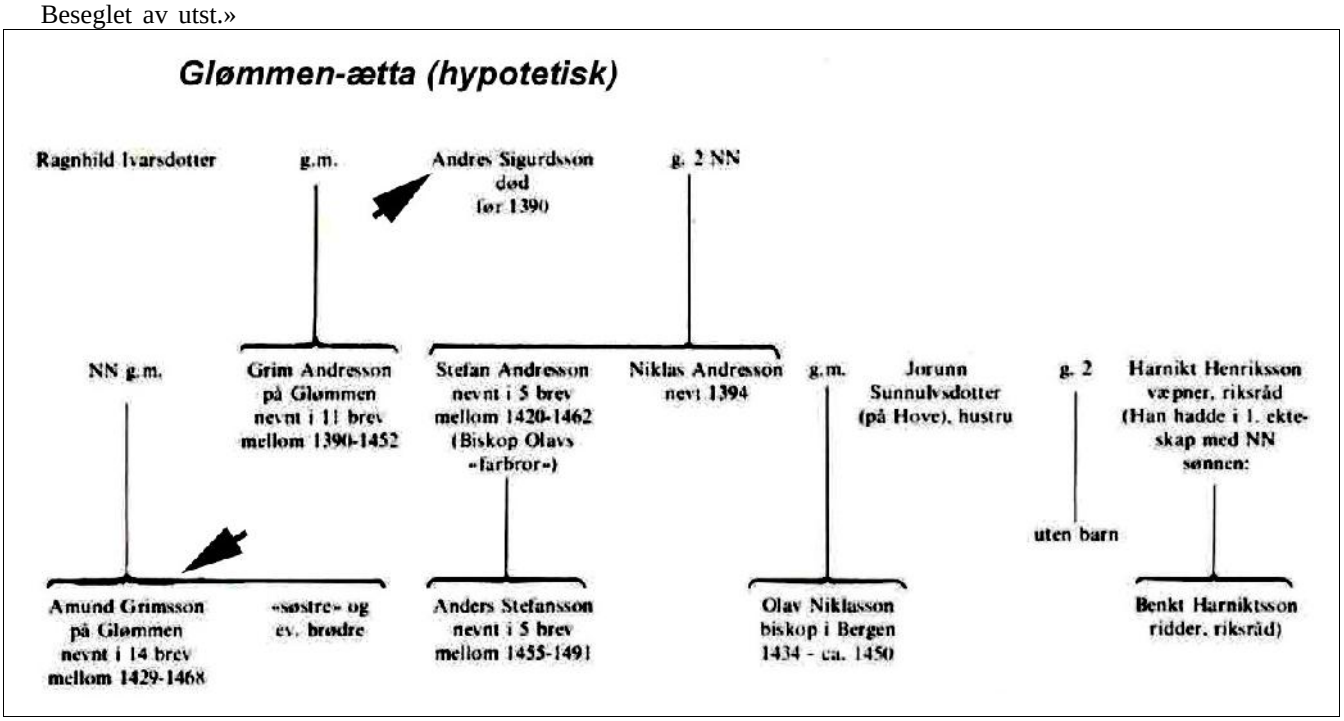

Med forbehold om Andres Sigurdssons antall ekteskap, med forbehold om Grim, Stefan og Niklas er fullbrødre eller halvbrødre samt med forbehold om hvem som er deres mor/mødre kan denne hypotetiske ættetavle oppstilles. (Olav T. Forseth: "Omkring Glømmen-ætta", N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 215).

Sønnen Grim hadde to halvbrødre – Stefan og Niklas – som var helbrødre. Deres mor er ukjent:
– Stefan, far til Anders Stefansen, kjent som farbror til biskop Olav.
– Niklas, kjent i 1394, far til biskop Olav Niklassen i Bergen. Olavs mor var Jorunn Sunnelvsdatter.

Tore H Vigerust:

«Den siste som har tolket denne kilden Olav T Forseth, har kommet frem til at dette ekteparet var foreldre til Grim Andresson på Glømmen, som er kjent i 11 dokumenter fra 1390 til 1452, se hans artikkel "Omkring Glømmen-ætta" i Norsk slektshistorisk tidsskrift bind XXX (Oslo 1985-86), s. 204-210 med noter og kommentarer av Tore H Vigerust, s. 211-215.

Grim Andresson og Stefan Andresson var halvbrødre, og Stefans mor er helt ukjent. Stefan har en fullbror (og dermed også Grims halvbror), Niklas Andresson, kjent 06.07.1394 (DN III 515, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 324), som igjen er far til biskop Olav Niklasson i Bergen. For videre argumentasjon viser til jeg NST XXX !

....

Grim Andresson er far til Amund Grimsson på Glømmen, kjent 1429 til 1468 (farskapet nevnt 20.06.1452 (DN VIII 347). Amund må være far til Bård Amundsson på Glømmen og hans brødre, kjent fra 1490 til 1505. I hans tid blir Glømmen delt i to.»

Tore H. Vigerust i «Glommen-ætten fra Øyer» (på internet 05.10.2003):
«Årsaken til forvirringen med hensyn til Andres Sigurdssons hustruers navn, er tidligere slektsforskeres bestrebelser etter å finne forklaringen på det kompliserte slektskapet mellom Olav, biskop i Bergen, og ridderen Bengt Harniktsson. En fullstendig litteraturliste over den tidligere debatten er gitt i NST XXX, s. 211.

Man trodde at biskop Olav og herr Bengt var brødre, siden de i et skiftebrev i 1442 skifter etter deres "far og mor", som ble tolket som begges far og begges mor (Harnikt Henriksson på Glømmen og Jorunn Sunnulvsdotter, senere på Hove i Fåberg). Og siden Bengt Harniktsson var nærmeste arving til erkebiskop Aslak Bolt, har en anntatt at Bengt var etterkommer til slekten Bolt. Dernest ble det kjent at Aslak Bolt stammet fra slekten Bolt på morsiden og fra slekten Rømer på farsiden, hvoretter slektsforskerne antok at Bengt Harniktsson også måtte være etterkommer til slekten Rømer. Aslak Bolt hadde en kjent søster, Elsebe Harniktsdotter (Rømer), kjent 1419, og gift med ridderen Johan Molteke. Men denne Elsebe kan ikke være stammor til Bengt Harniktsson, av grunner som er publisert tidligere men som det vil være for vidløftig å gå nærmere inn på her. Blant annet var det jo henne eller hennes barn som skulle være Aslak Bolts nærmeste arving, og ikke Bengt Harniktsson, og Bengts far er Elsebes samtidige og ikke hennes barn.

Løsningen idag er at biskop Olav var sønn av Jorunn Sunnulvsdotter og stesønn av Harnikt Henriksson, og Bengt Harniktsson hennes stesønn, og at Olav tilhørte den samme Glømmen-ætten som Grim Andresson. Biskop Olav kaller Stefan Andresson sin farbror, noe som må være rett, og Olav må derfor være Niklas Andressons sønn, fra dennes ekteskap med Jorunn. Forhold og personer knyttet til slektene Bolt og Rømer skal fullstendig utgå av drøftingene og problemene vedrørende Glømmen-ætten, men hører fortsatt hjemme i drøftingene av forfedrene til Bengt Harniktsson og hans far, Harnikt Henriksson. Disse to sistnevnte kan tilhøre slekten Rømer på sin farside, eller Harnikt Henriksson stammer fra Rømer på annen måte. At Andres Sigurdsson skulle være gift med en Elsebe, var altså kun en gjetning som bygde på noen forutsetninger som ikke lenger er til stede, for å forklare en vanskelig problem, som nå er forklart uten denne gjetningen.»[566]

(Barn XVI:63921)

Gift 1. gang med neste ane.

Barn:

Grim Andressen Glømmen. Født omkring 1370. Levde mellom 1412 og 1429 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). Død før 1452 på Glømmen, Tretten, Øyer (OP). (Se XVI:63921).

Gift 2. gang

Barn:

Stefan Andressen Glømmen. Levde mellom 1420 og 1462.

Stefan er nevnt i 5 brev mellom 1420 og 1462.

Han hadde sønnen Anders, nevnt i 5 brev mellom 1455 og 1491.[567]

Niclas Andressen Glømmen. Levde 1394.

Jorun og Anders hadde sønnen
Olav, biskop i Bergen fra 1434 til omkring 1450.[568]

XVII:127842 mm mm mf fm mf mm ff ff m

Ragnild Ivarsdatter. Levde 1390.

Andres og Ragnild hadde følgende barn (minst):
Ca. 1370: Grim.

Ragnild Ivarsdotter er kjent 12.01.1390 som enke etter Andres Sigurdsson (DN VI 329, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1574):
«Ollum monnum þæim sem þættæ bræf sæia ædær œyræ sændæ Guttormær Þoræsson ok Þorkæil Gudbranszson q. g. ok sinæ. mitt wilium ydær kunnight gæra at mitt warum a Heillæstodum sem ligær j Ringæbu sokn a myduikædagæn næstæ æftir Brettiuæ mæsso dagg a fystæ aræ wars wyrdæligæ hærræ hærræ Erikkær mædær guds

566 Olav T. Forseth: «Omkring Glømmen-ætta», N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 211-215. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

567 Olav T. Forseth: «Omkring Glømmen-ætta», N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 211-215. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

568 Olav T. Forseth: «Omkring Glømmen-ætta», N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 211-215. Tore H Vigerust: «Glømmen-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

naad Noregs konongær sagom ok hœyrdum a at Erikkær a Raumssasum tok iiii mannæ witni sem Þorær Bardæ son lætt gangæ er sua eitæ Sigurdær Haldorsson ok Sigridh Sigmundæ dotter er sua sor a bok mædær fullum eidi at Andres Sigurszson ok Siggæridh sem arfveræn fel eftir varu sysskynæ sin j mællum þo mœdh saman. jtæm læidi ok Þorær Bardæ son samstundis ii mannæ er swa eitæ Gyridh Einars dottær ok Sigridh Sigmundæ dottær at þær satu brylaup ok hœyrdu feisting þa er Andræs Siggurdæsson feisti Ragnildu Juarsz dottær mædær guds lagum. þær mædær er Grimær Andres son skilgætæn vitnaa. Till sannydum settum mit wor jnsigghli firir þættæ bref er gæiort war a dægi ok are sem fyr segir.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om prov utst av Guttorm Toresson og Torkjell Gudbrandsson:

De var samme dag på Hilstad i Ringebu sogn da Eirik på Romsås ved Tore Bårdsson førte disse fire vitnene: Sigurd Halldorsson og Sigrid Sigmundsdatter, som avla ed på at Andres Sigurdsson og Sigrid som det falt arv etter, var søsken på morsiden. Likeledes avla Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter ed på at de var i bryllup og hørte på da Andres Sigurdsson festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andresson er ektefødt.

Beseglet av utst.»[569]

(Barn XVI:63921)

Gift med forrige ane.

XVII:130641 mm mm mm mm ff mf mf ff f

Gudleik ???.

Gudleik er kun kjent via sine barns patronymikon.

Gudleik hadde følgende barn (minst):
Ca. 1330: Peder.
En datter, gift med Sjugurd Sjugurdsen Aukrust.

Engebret Hougen fant det i «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II, trolig at Peder Gudleiksens far «må ha vore Gudleik Endridsen, kongens sysselmann iden nordre luten av Gudbrandsdalen», da han ikke kunne finne noen annen Gudleig som skulle passe inn.[570]

(Barn XVI:65321)

Gift

Barn:

Peder Gudleiksen. Født omkring 1330. Levde 1399 i Vågå (OP). (Se XVI:65321).
??? Gudleiksdatter. Levde mellom 1350 og 1364.

Peders søster var gift med Sigurd [Sjugurd] Pedersen fra Aukrust-ætten (født ca. 1325, nevnt til 1376). Sigurd var sønn til Peder Niculassen «i Rusten».

569 Olav T. Forseth: «Omkring Gløm̊men-ætta», N.S.T. Bind XXX (1985-86), side 204-10 med kommentarer av Tore H. Vigerust, side 211-215. Tore H Vigerust: «Gløm̊men-ætten fra Øyer» - http://www.vigerust.net/redaksjon/adel2003_glommen.html.

570 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 138-140.

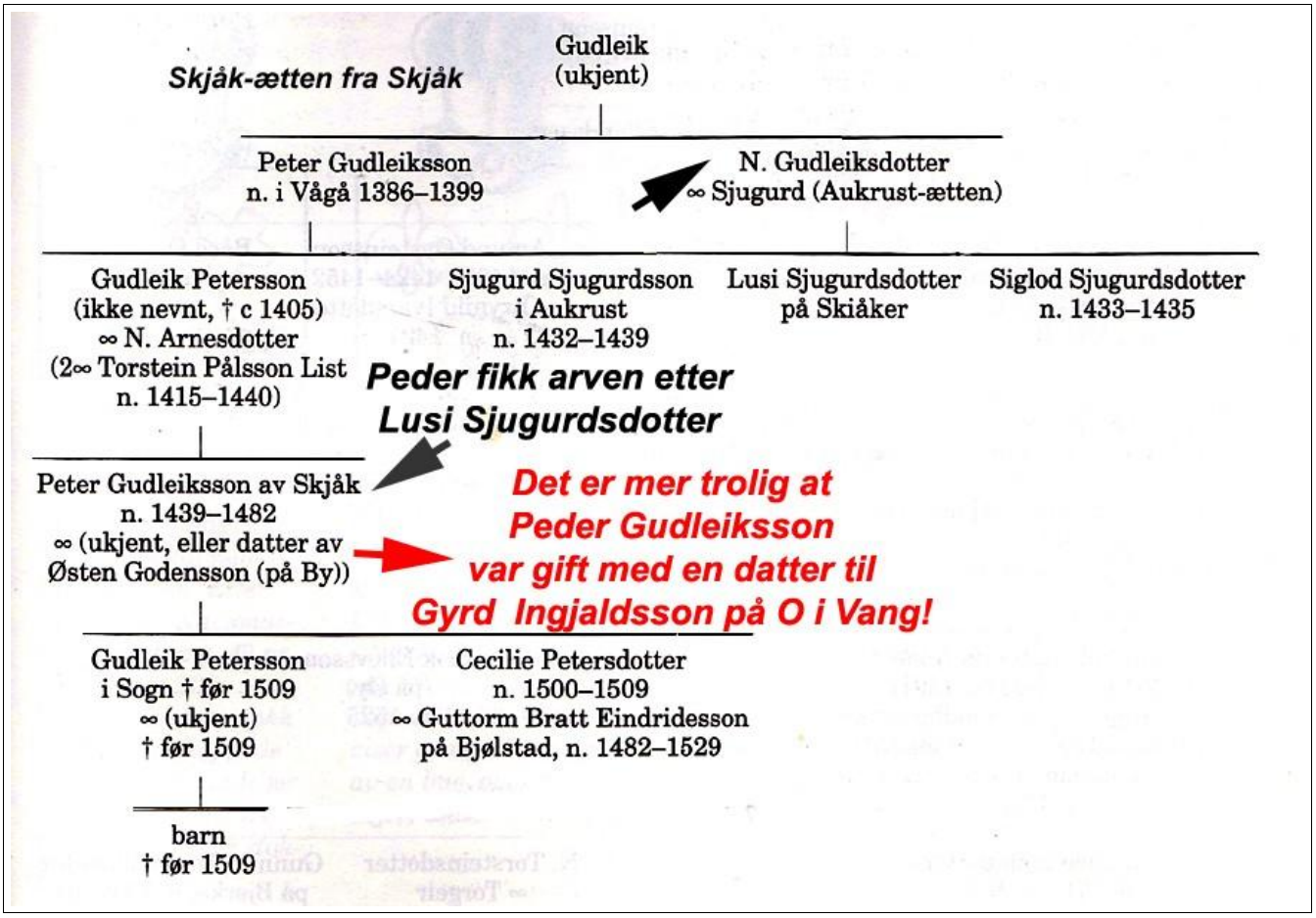

Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

De hadde følgende barn (minst):
Ca. 1340: Sigurd, overtok Aukrust, døde uten arvinger lenge før 1444.
Ca. 1350-60: Siglod, arvet Ellingsbø, Steinfinnsbø og Harildstad i Heidal etter Baard Trondsen.
Ca. 1364: Lucia, arvet Skidaker etter Baard Trondsen, døde ca. 1444, 80 år gammel.

Sigurd Sigurdsen Aukrust må være født ca. 1340, og døde uten tvil lenge før 08.11.1444. Han kan ikke ha hatt barn, for da måtte de ha arvet Lucia Sigurdsdatter.

Det er ikke utenkelig at han er den Sigurd Sigurdsen som ble drept før 16.05.1381 da det på Kvarberg i Vågå av 6 menn ble fastsatt de bøter Sigurd Finnsen skulle betale for drapet. Det var 6 øresbol i Bjørke på Tretten, som Cecilia Haareksdatter godkjente. Om hun var gift med drapsmananen eller den drepte er uklart (DN VI 303, «Regesta Norvegica» VII, nr. 947):

«Domsbrev utst av Sigurd Alvsson, Jon Olavsson, Nikulas Toresson, Torstein Håvardsson, Asle Sigurdsson og Gudbrand Håkonsson:

De var på Kvarberg hallvardsmesse [15 mai] 1381 for å fastsette bøter for Sigurd Sigurdsson, som Sigurd Finnsson drepte uforsettlig.

Bøtene ble satt til 23 stikker godt klede og 6 øb i Børke i Tretten til Cecilia Håreksdatter, med ja og håndslag fra henne, i innløsning for 5 mark gull.

Beseglet av utst.»

Siglod Sigurdsdatter solgte gårdene Ellingsbø, Steinfinnsbø og Harildstad i Heidal som hun arvet etter Baard Trondsen til Torstein Paalsen [List]. Restoppgjør for dette salget mottok Peder Gudleiksen d. y. 19.03.1439 (DN XXIII 92):

Sammendrag:

«Lagrettemennene Andres Jonsson og Torstein Tjostolvsson vitner at Torstein Pålsson List gav Peter Gudleiksson 45 kyrlag i gode penger i farsarv, dessuten resten av jordverdien for Hareldstad, Ellingsbø og Steinfinnsbø i Heidalen i «Holledhene» i nordre delen av Gudbrandsdalen, som Siglod Sigurdsdatter, Peters slekning, hadde solgt til Torstein. Torstein gav dessuten Peter 4 kyrlag i overgave.»

Lucia Sigurdsdatter på Skidaker hadde en underlig hisorie. Så lenge hun levde var det ingen som fant noe spesielt ved henne, ikke før hun var gammel og lå for døden, men da var det stort fremmøte.

Hun var, sammen med sin bror, Sigurd, arving ette storbonden Baard Trondsen, den rikeste bonden i Gudbrandsdalen.

Lucia var antagelig over 80 år da hun gikk bort engang i 1444, før 8. november. En får en følelse av at arvingene ikke lot gresset gro under føttene deres. Det gikk nemlig ikke mange dager etter at hun kom i jorda, før arvestriden var i full blomst.

Det ligger 4 diplomer på Bjølstad som sammen med 2 diplomer i Riksarkivet som kan være av interesse:

Det første diplomet – original i Riksaarkivet – er skrevet på på Blakararf (Blakar) 07.04.1432, kunngjør lagrettesmennene sira Svein prest (på Skidaker), Halldor Sigurdsen (Blakar) og Arnbjørn Tordsen at Lucia Sigurdsdatter ga sin slektning, velborne mann Olav Haakonsen, hele Vik i Kvam og det hun eide i Mytting i Ringebu og at hun tok ham til ombudsmann for alt sitt gods (DN II 711).

I et andre diplom, skrevet på Skidaker 10.01.1435 og som ligger på Bjølstad, kunngjør lagrettesmennene Thorald Berdorsen og Haavard Jonsen en erklæring av Lucia Sigurdsdatter om at hennes søster, Siglod, hadde sagt, da Torstein Paalsen ville kjøpe det Baard Trondsen hadde eid i Bjølstad, at «fyrnæmd iord Bølestadh kom ekki til mik», (den hadde hun ikke fått i arv og derfor ikke kunne selge). Videre hadde Lucia sagt at hun hadde holdt Bjølstad utenfor da hun fikk betaling av Torstein (for jord som Siglod hadde solgt, men som Lucia hadde mottatt betaling for) (DN III 728).

I et tredje diplom skrevet på Mo i Lom 08.11.1444 og som ligger på Bjølstad, kunngjør lagrettesmennene Steinar Østensen, Eirik Alvsen og Gisbrikt Guttormsen et tingsvitne som Haldor Sigurdsen hadde tatt opp. Gisbrikt Guttormsen, Sigrid Pedersdatter, Gjertrud Eilivsdatter og Sunniva Olavsdatter hadde opplyst at Sigurd i Aukrust var samboren bror både til far og mor til Lucia Sigurdsdatter og f.... (noe har falt bort) til de to brødrene Baard og Arnald Jonssønner, ektefødte. Videre sa de at Peder Gudleiksen var bror til Lucias mor og var farfar til Peder Gudleiksen (d. y.). På dette satt også Haldor Sigurdsen sitt segl til bekreftelse. Dette diplomet var opprinnelig bundet til de to neste (DN III 782).

Nå er dette diplomet – som skulle fortelle om forbindelsen mellom Sigurd Sigurdsen Aukrust og Baard og Arnald Jonssønner – skadet. En ser bare at han var «f....» til dem. «Faderfader» kan det ikke være, som brors sønnesønner måtte de stått langt fremfor morbrors sønnesønn i arverekken. Professor Gerhard Schøning så diplomet da han var på reise i 1775. Han gjengir det i utdrag, men han nevner ikke dette punktet. Slik vitnemålet er utformet, må Sigurd Sigurdsen Aukrust være død før 1444. Deres søster Siglod hadde ikke barn og ble ikke nevnt. Når Sigurd nevnes, må det være fordi Baard og Arnald var arvinger på en eller annen måte.

I et fjerde diplom datert 28.11.1444 – uten stedsangivelse (men trolig på Blakar) – kunngjør Haldor Sigurdsen at han på Hove i Nordherad i Lom, etter anmodning fra Peder Gudleiksen, hadde opptatt vitnemål av Tord Olavsen og Peder Tordsen om at de hadde hørt Lucia Sigurdsdatter, som hadde «fenget sinæ hæælsothi» [fått sin helsot, et gammelt uttrykk for dødelig sykdom], opplyse at hennes slektning Peder skulle arve alt løst og fast gods etter henne. Sigurd Olavsen og Ragnhild Erlingsdatter hadde vidnet at Lucia hadde benektet at det var utskrevet et noe eldre brev om hennes arv. Tilstede ved dette vitnemålet var Thorvald Berdorsen, som Baard og Arnald Jonsen «halfda befælt hono(m)», dvs. som ombudsmann for dem. Dessuten hadde de selv vært nærværende. Sigurd Bjørnsen og Eirik Alvsen var sannhetsvitner (DN III 783).

Lucia kom – ifølge vitnene – med denne erklæringen «sancte Pedhers dagh nest war». Nå har vi Pedersmesse om våren, 22, februar, men også en Pedersmesse om høsten, «Vincula Perri», eller Peters lenker, forvansket til Pøvinkel eller noen steder til Per Vinfælds dag. Den er 1. august, og det er vel da kort tid etter denne dagen Lucia gikk bort.

På Hamar 18.12.1444 skrev Ravald Nilsen, lagmann på Oppland, en kunngjøring om at Peder Gudleiksen og Baard og Arnald Jonssønner hadde møtt for ham på Hamar, og at han hadde dømt til Peder all arv etter Lucia Sigurdsdatter i løst og fast (DN III 784).

Det siste diplomet ligger i Riksarkivet. Det er skrevet på Nesøy i Asker 04.02.1458, muligens 1. februar, og er en erklæring fra ridderen Thorgaut Beinktsen om at herr Olav Haakonsen, ridder, sammen med Henning Guttormsen [Munk] hadde vedgått å ha unnet og gitt Peder av Skidager 1½ gård Viker i nordre delen av Gudbrandsdalen og ½ gård Mytting i søndre delen, som Lucia Sigurdsdatter på Skidaker tidligere hadde overlatt ham uten avgift. Dette siste diplomet har noen tinglesningskommentarer av en viss interesse. Den første er fra 25.04.1611, da lagrettesmennene herr Christopher Eiriksen, sogneprest i Vågå, og Ivar Sandbu vidner at de hos Stener Sandbo har lest brevet. 05.09.1612 vidner Johannes «Gesser», Eirik Andvord og Haavard Andvord at de har lest brevet hos herr Jon Lauritsen, sogneprest i Lom. Originalen finnes ikke lenger. Det som ligger i Riksarkivet er to avskrifter med de bekreftelser som er gjengitt ovenfor, innkommet fra Lom prestearkiv i 1847 (DN XII 226).

Engebret Hougen anser at forbindelsen mellom den gamle kvinnen på Skidaker og den kjente ridder og riksråd, herr Olav Haakonsen til Nesøy, må ha vært slik at Gudleik Endridsen, sysselmannen i Gudbrandsdalen tidlig i 1300-årene har vært gift med en datter til Baard Olavsen. Hun hadde en bror, Bergsvein Baardsen. Hans datter var Fru Elin Bergsveinsdatter, som var mor til herr Olav Haakonsen. Fru Elins mor var datter til sysselmannen i Gudbrandsdalen til 1349, herr Guttorm Eiriksen og Fru Elin Olavsdatter.

Fra Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind II, side 132:

29.06.1367 kunngjør Sigurd i Aukrust og Peder Sigurdsen at Peder ga sin far, Sigurd Niculassen sitt

ombud med hensyn til det gods han eide i Lom (DN XV 24, «Regesta Norvegica» VI, nr. 1209).

Videre vet vi at Sigurd Pedersen levde på Aukrust og var ombudsmann for kirken i 1376. Det fremgår ikke tydelig at Sigurd da bodde på Aukrust, men diplomet er skrevet der og inneholdet er at han som ombudsmann kunngjør at Baard Trondsen har avstått til sira Steine og ham ½ kuleie i øvre Helgestad (Helstad) for den halve del av kirketienden som biskop Magnus hadde solgt til Baard.

1½ kuleie i samme gård hadde han på visse vilkår avstått til kirken og presten. At Sigurd var tilstede i 1367 var neppe en tilfeldighet, det må skyldes slektskap, og da han levde på Aukrust må han ha vært sønn til Peder i Rusten. Den sistnevnte må være født ca. 1290 og sønnen Sigurd ca. 1325. Det passer godt med at han var voksen og kirkeverge i 1376.

På Moen i Lom 31.01.1380 kunngjorde presten på Mo, Steine Pedersen, Einar Greipsen og Bjørn Alvsen (Stamstad) at Baard Trondsen hadde ført vitnene Torgils Silvestersen og Sigurd Berdorsen om at de hadde vært på Listad i Fron torsdag nest etter Antonsmesse nest føre, og vidnet om at Baard Trondsen hadde stevnet Tora Einarsdatter eller hennes ombudsmann til Mo for å høre vitnesmål om når Magnhild (Aasmundsdatter) på «Hamre» (Hamar i Vågå) døde. Videre vidnet Erlend Østensen og Ivar Eilivsen at Magnhild Aasmundsdatter på Hamar døde Alle helgens dag i den store Mannedøden noe som også Niculas Andersen, Erlend og Ivar bekreftet og satt sine segl på. Magnhild døde altså 31.10.1349. Dette diplomer er på Valbjør (DN III 425, «Regesta Norvecia» VII, nr. 835).

Når det var viktig for Baard å få fastslått når Magnhild døde, er det selvfølgelig fordi han mente å ha rett til arv etter henne. Hvilket jordegods det gjaldt er ikke nevnt, men det er heller ikke viktig. Hovedsaken er at vi vet at hun døde før det barnet Baard var arving etter. Om Tora Einarsdatter også var arving, eller om det barnet hun skulle arve, døde før moren, vet vi ikke.

Magnhild Aasmundsdatter var antagelig gift tre ganger, først med en Eiliv, så med Guttorm Lauranssen. Disse må begge være døde før 1343, for da var hun gift 3. gang, med Steinfinn Hamar. Med Eiliv har hun hatt to barn, Ottar Eilivsen, som fikk Bjølstad og Helga Eilivsdatter. I det andre giftet med Guttorm var det en datter som ble gift med Baard Trondsen og med Steinfind hadde hun ingen barn.

Tora Einarsdatter var datter til Einar Pedersen og Helga Eilivsdatter og gift med Guttorm Haldorsen av Hundorp-ætta.

26.03.1343 ble det skrevet et domsbrev på Bjølstad av Sigurd, prest på Mo, Ogmund, prest i Vågå, Trond på Steine (far til Baard Trondsen), Guttorm Paalsen, Fridrek Arnesen og Sigurd Stamme. De var samme dag på Bjølstad i Heidal og dømte i en sak mellom Ottar Eilivsen og Steinfinn på Hammer som handlet i ombud for Guttorm Lavranssens barn. Guttorms barn skal ha 9 kyrleier jord i søndre Bjølstad og Ottar 3 kyrleier. Dertil skal Ottar betale Steinfinn 6 kyr til Hallvardsmesse. Beseglet av utstederne (DN III 213, «Regesta Norvegica» V, nr. 617).

Man ser at Magnhild Aasmundsdatter var odelsarving til søndre Bjølstad, og når vi vet at Paal Alvsen ikke kom hjem fra sin Roma-ferd, må det være søsteren Ragnhild Alvsdatter som arvet gården. For da gården ble delt mellom Guttorms datter (gift med Baard Trondsen) og Ottar Eilivsen, kan hverken Guttorm eller Eiliv ha vært odelsmenn, derimot deres «felles» hustru Magnhild. Derfor var antagelig Magnhild datter til Ragnhild Alvsdatter. Men man kan ikke være sikker på dette, for aldersforskjellen mellom de synes å være noe liten.[571]

XVII:130697 mm mm mm mm fm ff fm ff f

Benedikt Nicolassen. Ridder, fogde, riksråd. Levde 1378. Død før 23.03.1400.

En vet lite om hans opphav, men han stammet muligens fra en svensk adelsslekt. Andre kilder oppgir Nikolas Østensen på Opplandene eller Nicolas Petersen fra Tønsberg som far.

Det har også blitt hevdet at hans våpenmerke muligens utpeker ham som sønn til Nicolas Olavsen av Byreætten fra Hjelmeland i Ryfylke.

571 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind II, side 69-75, 129-130, 132, 135, 139 og 159. Tore H. Vigerust: «Adelsnytt», Genealogen nr. 1 1999, side 47.

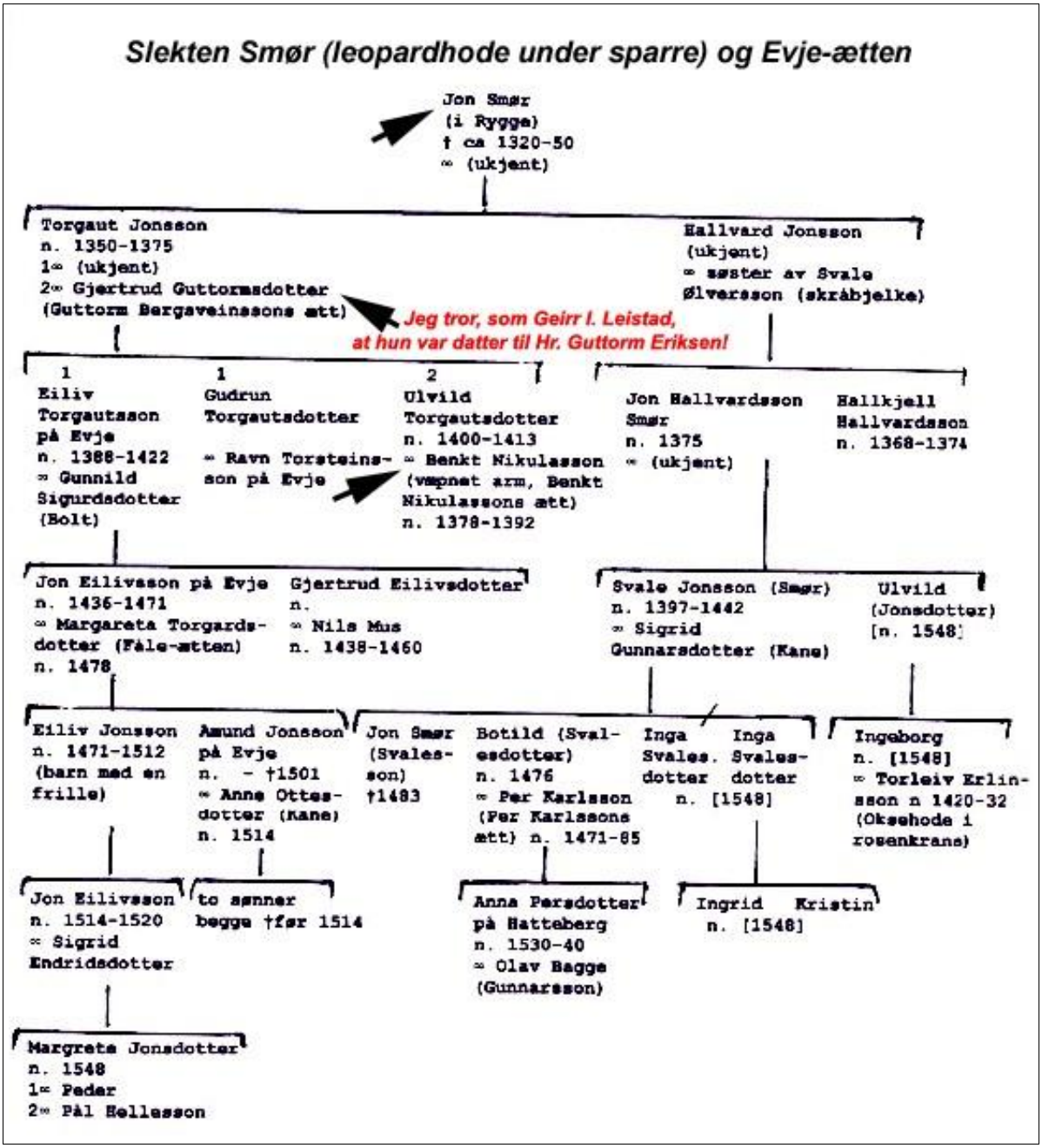

Slektstavle – Benkestokk-seminaret Meløy 14-15 august 1999, side 26.

Han var væpner og medlem av det norske riksråd, og ble antagelig utnevnt til ridder i forbindelse med hyllingen av kong Erik i 1389.



Herr Benedikt Nilklessens segl (NS 1101) blant annet under brev av 18. februar 1388 (DN III 478).

Benedikt [Benkt] førte i sitt våpenmerke, en bøyd, egentlig vepnet, arm (feilaktig tolket som en bjørnelabb).

Han satt i riksrådet når våpenhvile ble inngått mellom kong Albrekts tilhengerne og kong Magnus Eriksson og Håkon VIs tilhengerne i 1371, ved valget av dronning Margrete til Norges overhode, og senere ved valget av Erik av Pommern til konge i Norge.

Benedikt nevnes første gang 15.04.1371 («Regesta Norvegica» VII, nr. 115):
«Kunngjøring om våpenstillstand:
Kong Albrekts tilhengere representert av – kong Albrekts marskalk ridder Karl Ulvsson, ridderne Magnus Gislesson, Benedikt Filipsson, Stefan Ulvsson, Anund Jonsson, Benedikt Niklisson [ikke å forveksle med væpneren Benedikt Nikulasson nevnt nedenfor], Magnus Håkonsson, Niklis Gjedde, Sten Bendiktsson, Bo Bosson, representanter for Stockholms borgermester, råd og menighet Albrekt Grote, Tideke van der Wesen, Erik sverdsliper, Heine sølvbrenner, Thomas Kare og Arnold Svarte, samt væpnerne Bo Jonsson, Arvid Götstavsson, Finnvid Finnvidsson, Magnus Finnvidsson, Magnus Porse, Harald Karlsson, Harald Kase, Folke Niklisson, Magnus Kase, Benedikt Jonsson, Staffan Stangenberg, Magnus Trottesson, Birger Ulvsson, Peter Ribbing, Niklis Kettilsson, Kristoffer Mikelstorp og Sten Bosson og dertil deres venner og tjenere og biskop Tyrgils i Strängnäs,
inngår våpenhvile med
tilhengere av kong Magnus Eriksson og Håkon VI – Niklis [Markusson] biskop i Linköping, ridderne Erik Kettilsson, Nanne Abjørnsson, Jon Oddsson (Uddesson), Magnus Sture, Knut Algotsson, Birger Turesson, Ulv Jonsson, Ulv Holmgeirsson, Ragnvald Filippusson, Fjellar Pik og væpnerne Ulv Jonsson [Aspenäsætten], Aksel Kjetilsson, Tubbe Eriksson, Bård Eivindsson, Jon Gregersson, Klemet Petersson, Peter Israelsson, Benedikt Nikulasson, Gynter [van Wedhusen] Peter Brodersson, Jon Marteinsson, Amund Hatt, Ture Eriksson, Götstav Lavransson, Abraham (Abram) Andersson, Olav Sveinsson, Alv Haraldsson og Henrik Mikelstorp.
Våpenhvilen skal gjelde til førstkommende pinsedag [25 mai] og ytterligere fire uker da man imidlertid kan si opp avtalen med åpent brev -- de sistnevnte i Stockholm, de førstnevnte i motpartens leir. Under våpenhvilen skal personer, gods og pant på begge sider være trygge. Selv om kong Albrekt, hans far eller deres folk kommer til Stockholm, skal det ikke angripes fra noen av sidene. Kong Magnus skal behandles vel og ikke føres bort fra Stockholm. Ovennevnte riddere og væpnere garanterer avtalen og besegler brevet sammen med Stockholm bys segl.»
[Ikke alle riddere og væpnere kan ha beseglet brevet, da kun 25 personsegl pluss Stockholms bysegl har hengt ved det.}

Bakgrunnen var følgende:
Albrekt av Mecklenburg (født 1338/1340, død 31. mars eller 1. april 1412, begravd i Kloster Doberan. i Bad Doberan i Mecklenburg-Vorpommern) var konge av Sverige og hertug av Mecklenburg.
Albrekt var konge av Sverige i tidsrommet 1363/1364–1389. Han ble avsatt i 1389, men abdiserte formelt sett først i 1405. Han var sønn av hertug Albrekt II av Mecklenburg og den svenske prinsessen Eufemia Eriksdatter og var således den første tysker som ble konge av Sverige. Han var også hertug av Mecklenburg, medregent fra 1379 da faren døde og som regent fra 1384 da broren Henrik døde. Først i 1395 da Albrekt ble satt fri fra dronning Margaretas fangenskap kunne han personlig vende tilbake til Mecklenburg og gjenoppta styret der. Som herre av Mecklenburg er hans korrekte tittel fyrst Albrecht III av Mecklenburg og hertug Albrecht II av Mecklenburg og Schwerin.
Albrekt blir svensk konge.
Albrekt var den andre sønnen til hertug Albrecht den store av Mecklenburg og den svenske kongen Magnus Erikssons søster Eufemia. Albrekt sto i tur som arvtager til den svenske kronen om Håkon og Magnus skulle dø.
Bakgrunnen for opprøret mot Magnus Eriksson er en kuriøs historie: Sønn av Magnus, Håkon Magnusson, konge av Norge, lot sin far fengsle ettersom han ikke ville akseptere fredsforslaget ved Greifswald i 1361 da Magnus mente at de svenske sendebudene hadde overskredet sine fullmakter. I februar 1362 ble Håkon formelt valgt til svensk konge ved Morasteinen, men kort tid etterpå ble far og sønn forliket og styrte Sverige sammen. I samme periode ble det ført en kort krig mot Danmark og danskenes konge Valdemar Atterdag, men fredsforhandlingene ble påbegynt høsten 1362. Under disse forhandlingene valgte Håkon å ekte Valdemars datter Margareta. En anledning til dette kan ha vært for å få Skåne. Dog hadde de svenske stormennene på Håkons vegne allerede inngått en forlovelse med Elisabet av Holstein, en forlovelse som nå ble brutt. Stormennene protesterte og situasjonen eskalerte til et mer eller mindre åpent opprør. Selv den hellige Birgitta ga luft til sin misnøye mot Magnus. Som følge av dette ble flere av de ledende stormennene drevet i landflyktighet i 1363 av kong Magnus.
De forviste stormennene, med Bo Jonsson (Grip) i spissen, dro til nordlige Tyskland, henvendte seg der til hertug Albrecht den store av Mecklenburg og tilbød den svenske kronen til dennes sønn Albrekt den yngre. Albrecht den eldre gikk til slutt med på å la stormennene sitte i ved rikets råd om han støttet maktovertagelsen i Sverige. Tyskerne steg i land i Sverige med 1 600 mann, riddere, væpnere og svenner. De forflyttet seg nordover uten å møte større motstand og de tyskvennlige byene Stockholm og Kalmar ga seg uten større spill av blod. I november 1364 ble Albrekt en yngre hyllet i Stockholm. Magnus ble avsatt og rømte som så mange av hans forgjengere til Norge. Den 18. februar 1364 ble Albrekt formelt valgt til svensk konge ved Morasteinen. De stormenn som hadde stått bak maktovertagelsen ble belønnet med høye posisjoner av kong Albrekt.
I 1365 kom Magnus sammen med sønnen Håkon Magnusson tilbake til Sverige med en norsk hær samt en styrke av trofaste svensker. Ved Gata skog i nærheten av Enköping ble den norsk-svenske hæren beseiret av Albrekts tyske hær. Magnus ble tatt til fange av Albrekt.
Albrekt ble foruten sin far også støttet av flere nordtyske fyrster samt av hansabyene. På kong Håkons side stilte den danske konge Valdemar Atterdag seg. Albrekt og Mecklenburgerne fikk også en vanskelig motstaner i det svenske folket som mislikte den tyske innflytelsen. Deler av folket reiste seg og støttet Håkon, og for Albrekt ble

forholdene kritisk da Håkon med hær la seg til ved Norrmalm ved Stockholm i 1371. Likevel klarte Albrekt ved hjelp av de svenske stormennene å forsvare sin stilling, men først etter at de hadde tvunget en erklæring av ham som økte deres innflytelse og samtidig minsket Albrekts egen makt. På dette viset kom en fred i stand hvor Magnus ble satt fri mot en drøy løslatelsessum som ble utbetalt til Albrekt.

Det svenske riket var nå delt. Riksråden hadde i 1371 sluttet fred med kong Håkon og han fikk hele Skara stift, mens resten av Sverige ble styrt av drotsen Bo Jonsson (Grip). Albrekt var fortsatt formelt sett Sveriges konge, men i praksis styrte han kun over Stockholm og noen kongsgårder (Wikipedia – Albrekt av Mecklenburg).

Benedikt nevnes neste gang i Bergen 22.03.1378 (DN XI 64, «Regesta Norvegica» VII, nr. 716):

«Vitnebrev om salg av byeiendom og jord utst av Olav Helgesson: Han har solgt Ivar Lodviksson nordre del av Jonsgården ved Vår Frues kirke [Mariakirken] i Tønsberg med hus og tomter fra nedre til øvre strede og 1 mb i øvre Sem på Nøtterøy ved Tønsberg samt en halv bryggepanne som kan koke 8 tønner og er i Jonsgården, for 15 mark brent. Olav vedgår å ha fått full betaling. Hvis det solgte ikke er frels, skal Ivar eller hans arvinger få så mange penger av Olav eller hans arvinger som det solgte blir vurdert til.

Beseglet av herr Jon Dansson, ridder, Benedikt Nikulasson, Erlend Filippusson, Erengisle Jonsson, Håkon Munansson, Olav Ulvsson, Finngard Gunnarsson og Arnfinn Brattsson.»

Han nevnes første gang som riksråd 28. august [1381] «en verdighet han imidlertid utvilsomt da hadde hatt i hvert fall i nogen tid da han nevnes som den tredje i anciennitet av Riksrådets 8 tilstedeværende væbnere» (Henning Sollied) (DN I 469, «Regesta Norvegica» VII, nr. 978):

«Erklæring fra det norske riksråd til de tyske sjøbyenes utsendinger: Det har overdratt til Margreta, dronning av Norge og Sverige, å tinge med dem om fred og privilegier fram til kong Olav [IV Håkonsson] blir myndig.

Beseglet av biskop Jon i Oslo, Ogmund Finnsson, Norges rikes drottsete, og Håkon Jonsson, væpner.

Erklæringen er tiltrådt av Vinald, prost ved Apostelkirken i Bergen, kongens kapellmagister, Henrik [Henriksson], prost ved Mariakirken i Oslo og kongens og Norges rikes kansler, Håkon Jonsson, Gaute Eiriksson, Benedikt Nikulasson, Henrik Mikelstorp, Alv Haraldsson, Jon Marteinsson, Jon Darre og Ogmund [Berdorsson] Bolt.»

Benedikt var fogd på Akershus fra før 16.10.1381 (DN VI 306, «Regesta Norvegica» VII, nr. 984)):

«Kvittering utstedt av Ogmund Finnsson, drottsete, gitt med råd og samtykke fra ærlig mann Benedikt Nikulasson, fogd på Akershus, og flere av kongens menn, til disse menn i Follo: Amund på Mørk for 6 naut, Tove på Bjørke (Byrkki) for 6 naut, Reidar:»

Benedikt deltok i valget av dronnning Margreta til mektig frue og rett husbond til å råde over Norge, utstedt i Oslo 02.02.1388 (DN III 478, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1412):

«Valgbrev utst av Vinald [Henriksson], erkebiskop i Nidaros, Øystein av Oslo, Olav av Stavanger, Sigurd av Hamar, Henrik av Grønland, biskoper, prost ved Mariakirken i Oslo og rikets kansler i Norge Henrik Henriksson, Ulv Holmgeirsson, Ulv Jonsson, riddere, Håkon Jonsson, Gaute Eiriksson, Jon Marteinsson, Alv Haraldsson, Benedikt Nikulasson, Ogmund Bolt, Jon Darre, Håkon [Munansson] Stumpe, Peter Nikulasson, Nikulas Galle, Finn Gyrdsson, Gudbrand Erlingsson, Torald Sigurdsson, Herleik Åsulvsson, Magnus Stoltekarl, Håkon Topp, Jakob (Jappe) Fastulvsson og Svale Ottesson: De har på egne og Norges rikes vegne enstemmig valgt dronning Margreta, kong Håkons hustru og mor til kong Olav som nylig døde, til mektig frue og rett husbond og til å stå for og råde over hele riket i Norge alle sine levedager. Hver enkelt av dem skal hjelpe og styrke henne, og de har lovt og svoret hennes troskap. Alle samtykket i at ingen skulle ha flere huskarer og setesveiner enn lovboka og hirdskråen vitner. Likeledes samtykket de i at allmuen i hele Norge skal betale allmenning i ett år på grunn av rikets nødvendige tarv. De svor på egne og andres vegne den troskap som de skylder rikets rette høvding, mens hun svor å holde lov og landets rett i sine levedager. Folk tilrådes å avlegge samme troskapsed mot henne og hennes ombudsmenn slik de skylder rikets rette høvding etter lovene og landets gamle sedvane, og det så mye mer som hun har påbudt alle sysselmenn og deres ombudsmenn å holde og styrke lov og landets rett.

Beseglet av utst.».

Håkon Jonsson var en norsk godseier og riksråd.

Han var sønn av Håkon 5s dattersønn Jon Havtoresson, som var sønn av Havtore Jonsson og kongens datter Agnes. Gjennom arv og ekteskap fikk Håkon omfattende jordegods på Østlandet (i Borgarsyssel og på Romerike), på Vestlandet og i Agder. Han stod sin slektning, kong Håkon 6, meget nær og ivaretok hans interesser som sysselmann på Orknøyene og Hjaltland (Shetland), og senere i Bergen. Fra 1370 var Håkon norsk riksråd.

Da Margrete ble norsk dronning i 1388, forsikret Håkon at han aldri hadde ønsket å bli konge i Norge og heller ikke hadde noen rett til det (Store norske leksikon).

Erklæring på Akershus 18.02.1388 (DN III 478, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1416):

«Erklæring utst av Vinald [Henriksson], erkebiskop i Nidaros, biskop Olav i Stavanger og Sigurd i Hamar, Gaute Eiriksson, Benedikt Nikulasson, Håkon [Munansson] Stumpe, Jon Darre, Simon Torgeirsson og Finn Gyrdsson: De var samme dag innkalt til Akershus slott, og har i nærvær av dronning Margreta og andre av Norges rådsherrer sett og hørt at ærlig mann Håkon Jonsson la en hånd på boka og avla ed. Han bad den allmektige Gud og sankta Maria, hans mor, og alle hellige menn i himmelen være vitner på at han aldri har villet bli konge i Norge, og han vedgikk at han på ingen måte hadde rett eller krav på Norges rike, og at han aldri ville trakte etter det eller befatte seg med det i noen måte, men avla ed og erklærte seg om det utvunget og aldeles frivillig.

Beseglet av utst.»

I brev av 06.03.1388 ble Benedict av dronning Margrethe forlenet med Eiker, Modum og Tverrdalene for sin egen, hustrus og barns levetid (DN I 511, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1426):

«Tjeneste- og pantelensbrev utstedt av dronning Margreta: Hun har på grunn av den tjeneste ærlig mann Benedikt Nikulasson har ytt hennes herre og husbond, kong Håkon [VI Magnusson], og sønnen kong Olav [IV Håkonsson] og henne selv med råd og samtykke av sine og rikets rådgivere i Norge forlent ham for alle hans levedager Eiker, Modum og Tverrdalene med alle kronens visse inntekter, sakøre, tegngilde og fredkjøp med all kongelig rett, intet unntatt uten ubotammål, av dem skal han likevel ha 20 mark når de forekommer. Dessuten forlener hun ham Kobbervik i Drammen med skipstoll og kongskjøp i alle hans levedager. Etter hans død skal hustru og barn beholde Eiker, Modum, Tverrdalene og Kobbervik i pant både for de penger som kong Håkon skyldte ham, og for de penger som mangler av det han har oppebåret av hele sysla [Oslosysla] fram til hun eller hennes etterkommere har betalt dem 200 lødige mark. Intet skal trekkes fra det de oppebærer, uten kronens visse inntekt, før de 200 mark er betalt.

Beseglet av de verdige herrrer, herr Vinald, erkebiskop i Nidaros, herr Øystein av Oslo, herr Olav av Stavanger, herr Sigurd av Hamar, Håkon Jonsson, Gaute Eiriksson og Jon Marteinsson».

Benerikt ble trolig utnevnt til ridder i forbindelse med at Erik av Pommern ble hyllet som konge av Norge i 1389. Det følgende utdraget:

«Winalder met gudhz naadh erkibiscop innan Nitharos Hinrik Zinkler jarl j Orknøyom Jacop j Bergwin Øystein j Oslo Olaf j Stawanger met thæn samæ naadh biscopæ, herre Malis Sparre riddere Hakon Jonsson Otte Rømer, Erlend Philipusson Gauti Eriksson, Beynt Nicl(i)sson Amund Bolt Jon Darre Niclis Galle, Pæthær Niclisson Fin Gyurtzson Thorald Sighurtha ...»

er fra originalteksten i brev om arverekkefølgen som ble utstedt i Helsingborg?. 1389 [febr 16-juni 29] (DN XVIII 34, «Regesta NorvegicaVII», nr. 1529):

«Brev om arvefølge fra [det norske riksråd] Vinald, erkebiskop i Nidaros, Henrik Sinclair, jarl av Orknøyene, Jakob, biskop i Bergen, Øystein, biskop i Oslo, Olav biskop i Stavanger, herr Malise Sperra, ridder, Håkon Jonsson, Otte Rømer, Erlend Filippusson, Gaute Eiriksson, Benedikt Nikulasson, Ogmund Bolt, Jon Darre, Nikulas Galle, Peter Nikulasson, Finn Gyrdsson, Torald Sigurdsson, Gudbrand Erlingsson, Herleik Åsulvsson og Svale [Ottesson] Rømer: Etter omhyggelig gransking av lovbøkene i Norge har de funnet at kong Erik, hertug Vartislavs sønn av Pommern, er rett arving til å være konge i Norge og bør besitte det med all rett som kongene før ham har hatt. Når han dør, bør hans sønn arve Norges rike, eller hans bror dersom sønn ikke er til. Om sønn eller bror mangler, følger farbroren. Mangler alle disse, arver nærmeste frende etter kong Erik og hans slekt. Dette stadfestes av utstederne på egne og Norges rikes vegne, og de antar kong Erik og hans arvinger til sin og Norges rikes konge og rette herre. Dronning Margreta skal nyte sin rett i Norges rike ukrenket og beholde sin morgengave i Norge, som er Båhus og alt som ligger dertil, slik hennes brev lyder [nr 1524]. Hennes testament [1525] skal holdes, og hun skal råde over hele Norges rike, slott, festninger og land, til- og avsette fogder og sysselmenn og føye over riket etter sin vilje og uten regnskap fram til kong Erik eller hans rette arvinger kommer til lovlig alder.

Beseglet av utst»

Han omtales forøvrig i en rekke brev, senest i 29.03.1398 (DN II 552), men må være død før 23.03.1400 da hans hustru, Ulvhild Torgautsdatter, opptrer ved et gårdkjøp.[572]

(Barn XVI:65349)

Gift med neste ane.

Barn:

Guttorm Benediktsen. Født omkring 1385. Død omkring 1443. (Se XVI:65349).
Torgaut Benediktsen. Sysselmann. Riksråd. Ridder. Født omkring 1392. Levde mellom 1437 og 1460.

Torgouts foreldre var Benedikt Nicolassen (død <1400) og
Ulvhild Torgautsdatter [Smør] (~1360 - ~1433).

Torgaut må antas å være født omkring 1392,

Han var gift med Fru Karine Hansdatter, de hadde datteren Fru Kirstine Torgautsdatter, gift med en ridder med ukjent navn. Hun døde barnløs og ble arvet av moren (DN IV 1114). Herr Torgaut har etter dette ikke etterlatt seg andre barn, alternativt er disse døde før Fru Kristine.

Herr Torgaut Benediktsen nevnes første gang i et brev av 18.02.1437 (DN II 727) som nestyngste riksråd:

«... nadheligx oc wyrdheligs herra konungs Eriks breff oc ærende till rikens raadh j Norighe herra Endridhe Erlendzssyni riddare oc høffuitzman a Twnsbergshws Erlendhe Endridzssyni Mattis Jeepssyni Kolbiorn Gerst Henrike Skacht Benkt Harniktzssyni Thorgot Benktzssyni oc Erike Sæmundzssyni medh ffem laghmen ...»

Han nevnes som væpner i Oslo to dager senere – 20.02.1437 (DN III 739):

572 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274-75. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript (1951), side 108. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

«Ollum monnum thæim sæm thetta breff se ædher høra sendir Pædher Wlfsson q. g. oc sina oc kennes jak thes mæd thesso mino opno brefue at jak hafuer fangit Bryniulff Jonsons barn Knwth oc Vlfuildæ saa mykit gotz igen som jak fik æfter Bryniulff huar thet hælz liggia kan j Norighe sem herre Jon Haftorsson attæ gud hans sæl nadhe for vttan thet goz a Rommorike ligger oc mins faders køpagoz tha scola the thet friælsligha fylghia oc landskyld op at bæra j saa mangh aar som jak hafuer thet fyrnemda goz fylkt oc the fult hafua for thet jak hafuer opboreth oc sidhan sculom vi komma til reth skifte mæd vinskap oc kærlek ær thet oc saa at vi fyr skyfte satte værda en the thera fulnadh hafua tha skulu the thet goz fylghia saa lenge at the fult hafua for then vpburd æ huar the konno thet op at spyria. Ok efter thet at ek ey siælfuer inzcigle hafde tha beiddes ek Knuut Bryniulfsson Haftoor Nigilssons jnzcigle for thetta breff (oc) Engilbrikt Staffanssons. Ok bidhiom wi badhe thessa godha men vm siin jnzcigle for thetta breff som hær æfter næmfnas Mattes Jegepsson Kolbiorn Gest Torgaut Beinzsson oc Henrik Skakt.
Scrifuat j Oslo miduikudaghen nest æfter dominicam jnuocauit anno domini mo. cdo. xxx septimo.»
Tillegg: Bagpaa med noget yngre Hænder: Jtem eth norsk breff. - Ett breff om nogre skifftas godz i Danmarck.
Sammendrag:
Peter Ulfssön oplader til Brynjolf Jonssöns Börn Knut og Ulfhild alt det Gods i Norge, han havde faaet efter deres Fader og som Hr. Jon Hafthorssön havde eiet, med Undtagelse af Godset paa Romerike og Faderens Kjöbegods, og skulle de hæve Landskylden heraf i ligesaamange Aar som han, hvorpaa ret Skifte skal foregaa.
Kilde: Efter Orig. p. Perg. i svenske Rigsarkiv. (Oxenstj. Saml.) De 6 Segl hele.

Torgaout fikk lensbrev på Eiker, Modum m.m. av kong Christopher etter sin far omkring 1442 [Juli 1442? i Oslo?] (DN V 714):
«[Chri]stoffer medh gudz nade . . . . . vt j Beyeren gøre witerlicht med thetta warth opeth breff ath for troscap och tiænisto scyld som thenne breff[wiser Thorg]auth Benktsson war elskelige man och thiæ[nare . . . . . o]ch her epther trolighen gøra och bewisa scal. ty hafwa wy vnth och forlænth vnna och forlæna hon[om medh wart och kron]nonna læn j Norighe sem hether E[kiær . . . . . bi]wdhum idher alla war och krononna elskelighe schattabønder och .»
Sammendrag:
Kong Christoffer forlener Thorgaut Beinktssön med sit og Kronens Len Eikjar.
Kilde:
Efter 3 Orig.-Brudstykker paa Perg., der ere benyttede som Seglremme under Brev af 7 Mai 1458 nedenfor. (Dipl. Arn. Magn. fasc. 92 No. 22).

Han fikk ridderslaget mellom 20.12.1448 hvor han på Hammer kalles «velborens mans Toroutt Bentsson» (DN VIII 334) og 23.03.1450, utvilsomt ved kong Karls kroning i Trondheim 20.11.1449.

Torgaut omtales som ridder første gang på Horne 23.03.1450 (DN II 787):
«Thet see allom godom mannom konnwkt at iek Torguott Bentksson riddare kænnes med thetta mitt opitt bref att iek hafwær wnth ok gifwitt Bottolf Byørnsson halft Wikaar ær liggær i Thrættene soghn hi sodher lødene hi Gudbranzdalen saa mikitt som Haluord Aalsson atthe i fornempde Wikar gud hans saall nade fra mik ok minæ ærwingæ ok wndher fornempde Bottolf ok hans ærwinga til æuerdelig ægha ok alth afrædes frælst ok hiæmwltt førar hwaria manne med ludh ok lwnnindom ok alt thet til lighær ok lægitt hafwær fra fornwm ok nyæ wthan gars ok innan til sannindæ hær om ok bættra forwarilssa hængher iek mitt jncigla for thetta bref ær scrifuatt war a Hornenom manedagen nest førær wor frue dag i longe faste aar æfther gudz byrd mocdol.»
Tillegg: Bagpaa senere: Breff paa Wigæ liiger j Trotene soghen som Torguot Benson riider gaff Buoto Biiornsson.
Sammendrag:
Thorgaut Benktssön Ridder giver Botolf Björnssön den halve Gaard Viker i Thrötten Sogn i söndre Gudbrandsdalen.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglet itu.

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», side 314):
«En gang i 1445 ble ridderen Benkt Harniktsson, som var sysselmann i Søndre Gudbrandsdal, drept av sørdølingene. Et vitneutsagn fra 1460 (DN II 832) om skiftet av arven etter herr Benkt viser at arvingene var herr Ola Håkonsson, herr Torgaut Benktsson og Henrik Jensson og en søstersønn av sistnevnte. Henrik Jensson er sikkert far til ridderen herr Nils Henriksson, Norges siste rikshovmester som var gift med fru Ingerd til Austrått. I tillegg tok herr Benkts enke, fru Manghild Oddsdatter, som senere ble gift med Alv Knutsson, tiendegave i Benkts faste gods og fjerdinggave i løsgodset, dvs. løsøre og kjøpt eiendom:
«Ollom monnom theim som thetta breff see eller høra sender Gunnar med guds nade biscop i Hamre Rawald Nielsson riddare Niels Mws wepnare ok Skeldulff Odzson loghrettisman q. guds ok sina kunught gørande at wy warom i Grefsheime som liggher i Wllens hoffs sokn a Nesi a Heidmarkene. then thima at alt løsa gotz wor skipt eptir her Benckt Harnichtsson saghom ok hørdhom aa at the heldo alle handom saman Olaff Hakonsson Torgawt Benktsson Henrik Jensson riddara frw Magnild Odzdotter ok Skeldulff

Odzsson uppa sin sons weghna Engelbrechts med thy skilordhe at the skuldo skiptha i lika fyra dela alt Skwdina gotz bade løst ok fast som feld eptir herra Benkt Harnichtsson gud hans siæll nade, i swa mato at her Olaff Hakonsson skal haffwa ok egha ein fiordungh annan her Torgawt Benktsson tridhia frw Magnildh Odzsdotter then fiordha her Henr(i)k Jensson ok Skeldulff Odzsson up a sins sons weghna. her eptir frelsligha følghia ok egha the ok theras erffwingha ewerdeligha. til ythermera wisso ok sannind her om tha hengiom wy war jnsigle for thetta breff som scriffuat wor i Hambre in profesto sancti Barnabe apostoli anno domini mo cdo lxo.»
Tillegg: Bagpaa senere: Skiffte breff effther her Bent Harnicksson, fru Magnildt.
Sammendrag.
Fire Mænd kundgjöre, at Olaf Haakonssön, Thorgaut Benktssön og Henrik Jenssön, Riddere, samt Fru Magnild Oddsdatter og Skeldulf Oddssön paa sin Söns Engelbrekts Vegne skiftede det dem ved Arv efter Hr. Benkt Harniktssön tilfaldne Skodin-Gods i 4 Dele. (jfr. I. No. 783.)
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. 1ste og 4de Segl vedhænge.

Etter arverettsreglene må det ved siden av Olav Håkonsson og Torgaut Benktsson være far til Henrik Jensson, trolig en væpner Jens Olavsson som hørte hjemme i Østfold eller på Follo, som var den egentlige arving etter herr Benkt. Han fører samme våpenmerke (en gående fugl) som Henrik Jensson, den tredje av herr Benkts arvinger, opprinnelig gjorde. Jens Olavsson må altså ha vært i live da herr Benkt ble drept. Det interessante er nå at arvegangen synes å ha sitt opphav i at herr Olav Håkonsson, herr Torgaut Benktsson og Jens Olavsson som naturligvis alle stod i samme slektskapsforhold til herr Benkt, i likhet med herr Benkt nedstammet nettopp fra herr Guttorm Eiriksson. Benkt Harniktssons mormors mor var trolig en Gyda Guttormsdatter som var gift med en Alv Pålsson som i årene før 1350 opptrer som en av Guttorm Eirikssons ombudsmenn og klienter i Søndre Gudbrandsdal. Torgaut Benktsson stammet fra Guttorm Eiriksson gjennom en datter Gjertrud Guttormsen som var gift med fehirden Torgaut Jonsson. Torgaut Jonsson var Torgaut Benktssons morfar. Tilsvarende var Bergsvein Bårdsson morfar til Olav Håkonsson og følgelig også gift med den foreløpige ukjente tredje datter av herr Guttorm Eiriksson. Dermed er det klart at både herr Olav Håkonsson og herr Toraut Benktsson er tremenninger til Benkts mor (neppe til hans far), og da må det samme være tilfelle med Jens Olavsson, dvs. at hans mormor eller farmor må være en fjerde datter av herr Guttorm Eiriksson. Den mest sannsynlige løsning er da at denne fjerde datteren, som for tiden er helt ukjent, er mor til Jens Olavssons far, Olav Petersson.»

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», side 325:
«Ridderen Torgaut Benktsen bevitnet 4. (7?) februar 1458 (DN XII 226) at han da var på Nesøya og hørte at «ærlig mann og velbåren «Herr Olav Haakonsen ridder» på den ene side og Henning Guttormsen på den annen side avsto til Peder på Skidager to gårder som Olav hadde arvet etter Lucia som satt på Skidager. Henning var brorsønn til Torgaut Benktsen og var visstnok sysselmann i Nordre Gudbrandsdal hvor han hadde giftet seg til gården Blakar i Lom. Herr Olav Haakonsen var Torgauts tremening og Lucias frende og arving. Hennes fulle navn var Lucia Sigurdsdatter, og det bevarte brevmateriale fra Gudbrandsdalen gjør det mulig å trekke slutninger om hennes slektskapsforhold. Brevene viser at frendskapet med Olav Haakonsen må gå gjennom den ovenfor nevnte Baard Olavsen, slik at det blir et indisium på at Bergsvein Baardsen var Baards sønn.»
Sammendrag.
Ridderen Thorgaut Benktsson bevidner, at Hr. Olaf Haakonsson (Stumpe), Ridder, ligeoverfor Henning Guttormsson erkjendte, at han havde undt og opladt Peter (Prest?) paa Skedager 11/2 Gaard ved Navn Viker i nordre Gudbrandsdalen (Lom), som Lucie (Sigurdsdatter) paa Skedager for havde overladt denne uden Afgift, samt den halve Gaard Myting i sondre Gudbrandsdalen (Ringebo).[573]

XVII:130698 mm mm mm mm fm ff fm ff m

Ulvhild Torgautsdatter [Smør]. Født omkring 1360. Død omkring 1433.

Ulvhild var datter til Torgaut Jonsen [Smør] (<1350 - ~1375) og
Gjertrud Guttormsdatter.

Benedikt og Ulvhild hadde følgende barn (minst):
Ca. 1385: Guttorm, døde ca. 1443.
Ca. 1392: Torgaut, væpner og riksråd, gift med Fru Karine Hansdatter.

Ulvhild nevnes første gang – og da alene – i et brev 23.03.1400 da Eivind Guttormsen solgte – ved vitnebrev utstedt på Sem på Eiker – 6 øresbol jord i søndregården i Hval i Haug sogn i Vangsbygden på Ringerike til «Hustrw Wluilde Thorgauz dottor» (DN IV 706, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 825):
«Vitnebrev om salg av jord utstedt av Loden Torgeirsson og Alv Torsteinsson:
Tirsdag før midfastesøndag var de på Sem på Eiker, da Eivind Guttormsson med handarband solgte hustru Ulvhild

573 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274, 278-79. Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», side 314, 325).

Torgautsdatter 6 øresbol i søndre gården i Hval i Haug sogn i Vangsbygda på Ringerike med alle tilliggelser. Kjøpesummen var oppebåret i sin helhet. Hustru Ulvhild fikk reservert søksmålsrett hvis hun skulle finne at noe urettmessig var skjedd med eiendommen i Eivinds tid.

Beseglet av utstederne og selgeren.»

Hennes mann var nå antagelig død.

«Ærlig kvinne hustru Vluildo Þorgautzs dottær» kjøpte 1½ øresbol i den samme gården i vitnebrev fra østregården Viker 29.05.1413 (DN IV 791, «Regesta Norvegica» IX, nr. 923):

«Vitnebrev om jordhandel, utstedt mandag i gangdagene av Asle Torsteinsson, prest på Heggen, Torgils Helgesson og Tore Andresson:

De var samme dag til stede på tingstedet østre Vike da Gudbrand Jonsson lyste og vedgikk for dem at han hadde solgt ærlig kvinne hustru Ulvhild Torgautsdatter 1½ øresbol i søndre Hval i Haug sogn på Ringerike, med alle tilliggender, og å ha mottatt full betaling.

Beseglet av utstederne.»

Henning Sollied skriver i «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», side 274-75:

«P. A. Munch identificerer henne med den Ulfhild på Tronstad som omtales flere steder i RB, men dette synes tvilsomt da denne Ulvhild vistnok var død før 13.03.1396 (DN IV 660). Nær beslektet må imidlertid de to damer i motsatt fall sikkert ha vært.

Munch oppgir videre at Ulfhild var gift 1. gang med Kolbjørn Torgilsen på Tronstad. Dette vet man imidlertid intet om. Kolbjørn kjennes kun fra en notis i RB (side 106) hvoretter «Þorgyls a Þrondzstadum ok Kolbiorn sun hans» hadde skjenket ½ markebol i Nordre Torestveit til Hofs kirke. Når disse personer levde og hvorvidt Kolbjørn overhodet var gift er fullstendig ubekjent».

En eldre bror til Herr Torgaut Benediktsen var utvilsomt væpneren Guttorm Benediktsen, som må antas å være oppkalt etter Herr Guttorm Eiriksen. Han nevnes første gang i 1419 og var riksråd 1426 og enda i 1434, men døde antagelig ikke mange år senere.

Slektskapsforholdet fremgår bl. a. av den omstendighet at både Benedikt [Benkt] Nicolassen, Guttorm Benediktsen og Herr Torgaut Benediktsen eide parter i gården Svidre i Lier (DN IV 554, IV 556, V 685 og V 798, samtidig som de alle førte samme våpenmerke, en bøyd, egentlig vepnet, arm (feilaktig tolket som en bjørnelabb).

Da dette våpenmerke også ble brukt av Henning Guttormsen – stamfar for Munk'ene i Gudbrandsdalen – er det neppe tvilsomt at denne var sønn til Guttorm Benediktsen.[574]

(Barn XVI:65349, Far XVIII:261395, Mor XVIII:261396)

Gift med forrige ane.

XVII:130701 mm mm mm mm fm ff fm mf f

Sigurd Haldorsen Listad. Født omkring 1345. Levde 1390 på Listad, Sør-Fron (OP). Død før 1429.

Sigurd var sønn til Haldor Gudbrandsen Listad (~1315 - ~1349).

Han er kun nevnt en gang, og det som vidne sammen med Sigrid Sigmundsdatter (hans hustru?). Det gjaldt en arvesak i Gløm̃men-ætta som var nære slektninger. Diplomet er skrevet på Hilstad i Ringebu 12.01.1390. Han sønner skulle da ha vært Halldor på Blakar i Lom og Haakon på Rolstad i Fron som begge fikk gaver av Hustru Gjertrud Paalsdatter (DN VI 329, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1574):

«Ollum monnum þæim sem þættæ bræf sæia ædær œyræ sændæ Guttormær Þoræsson ok Þorkæil Gudbranszson q. g. ok sinæ. mitt wilium ydær kunnight gæra at mitt warum a Heillæstodum sem ligær j Ringæbu sokn a myduikædagæn næstæ æftir Brettiuæ mæsso dagg a fystæ aræ wars wyrdæligæ hærræ hærræ Erikkær mædær guds naad Noregs konongær sagom ok hœyrdum a at Erikkær a Raumssasum tok iiii mannæ witni sem Þorær Bardæ son lætt gangæ er sua eitæ Sigurdær Haldorsson ok Sigridh Sigmundæ dotter er sua sor a bok mædær fullum eidi at Andres Sigurszson ok Siggæridh sem arfveræn fel eftir varu sysskynæ sin j mællum þo mœdh saman. jtæm læidi ok Þorær Bardæ son samstundis ii mannæ er swa eitæ Gyridh Einars dottær ok Sigridh Sigmundæ dottær at þær satu brylaup ok hœyrdu feisting þa er Andræs Siggurdæsson feisti Ragnildu Juarsz dottær mædær guds lagum. þær mædær er Grimær Andres son skilgætæn vitnaa. Till sannydum settum mit wor jnsigghli firir þættæ bref er gæiort war a dægi ok are sem fyr segir.»

Sammendrag.

«Vitnebrev om prov utstedt av Guttorm Toresson og Torkjell Gudbrandsson:

De var samme dag på Hilstad i Ringebu sogn da Eirik på Romsås ved Tore Bårdsson førte disse fire vitnene: Sigurd Halldorsson og Sigrid Sigmundsdatter, som avla ed på at Andres Sigurdsson og Sigrid som det var arv etter, var søsken på morsiden. Likeledes avla Gyrid Einarsdatter og Sigrid Sigmundsdatter ed på at de var i bryllup og

574 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274-75, 278-79. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript (1951), side 108. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 318-19.

hørte på da Andres Sigurdsson festet Ragnhild Ivarsdatter. Dermed bevitnes at Grim Andresson er ektefødt.

Beseglet av utstederne.»[575]

(Barn XVI:65351, Far XVIII:261401)

Gift med neste ane.

Barn:

Haldor Sigurdsen Blakar. Født omkring 1380. Død omkring 1461. (Se XVI:65351).

XVII:130702 mm mm mm mm fm ff fm mf m

Sigrid Sigmundsdatter.

Sigurd og Sigrid hadde følgende barn (minst):
Ca. 1380: Haldor, til Blakar i Lom, død ca. 1461.
Ca. 1380: Haakon, til Rolstad i Fron, døde før 1441.[576]

(Barn XVI:65351)

Gift med forrige ane.

XVII:130719 mm mm mm mm fm ff mm mm f

Svein på Gautestad. Væpner. Født omkring 1380. Levde 1436 på Gaustad, Romedal (HE).

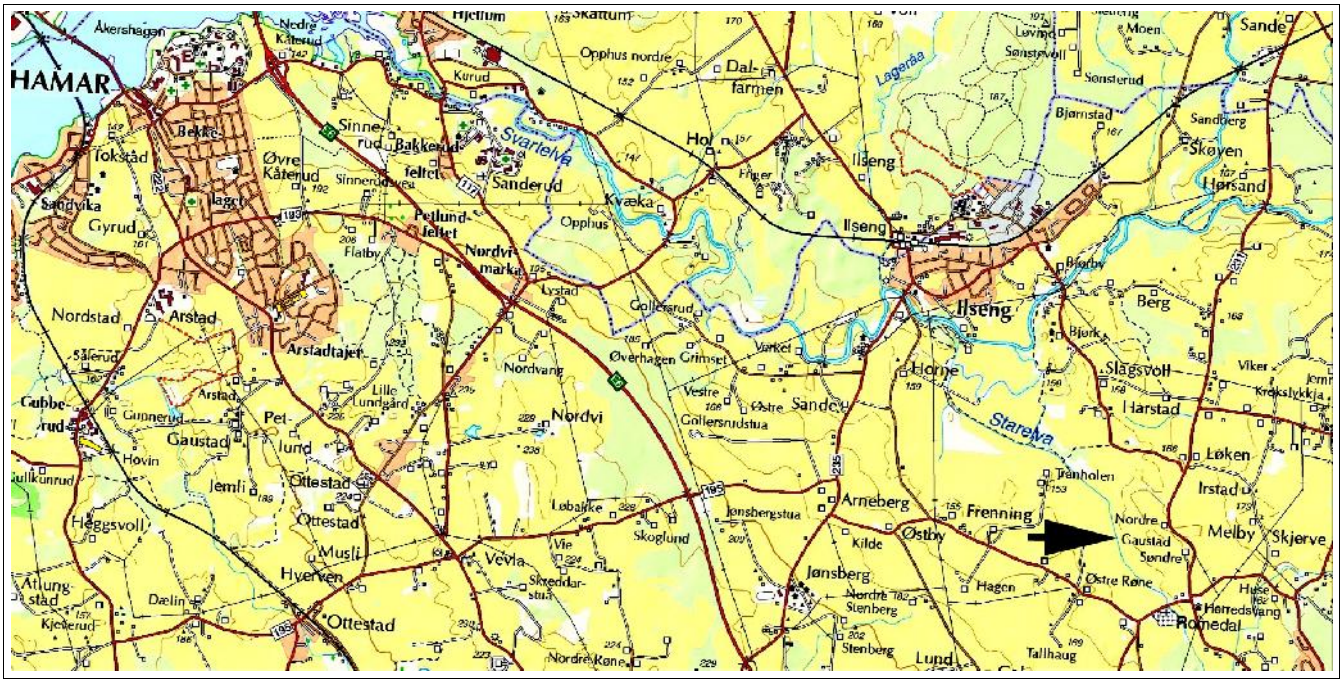

«Slekts»-gårder i Romedal, Stange. Gaustad.

Svein var bosatt på Gautestad (Gaustad i Romedal). Trolig var de to Gaustad-gårdene fortsatt samlet i Sveins tid, og må ha vært blant de største i distriktet.

Vi vet ikke sikkert om det var Svein – eller hans hustru Soleig – som var barn til til Sunnulv Ivarsen (nevnt mellom 1383 og 1412).

---

575 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 51, 56.

576 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 51, 56.

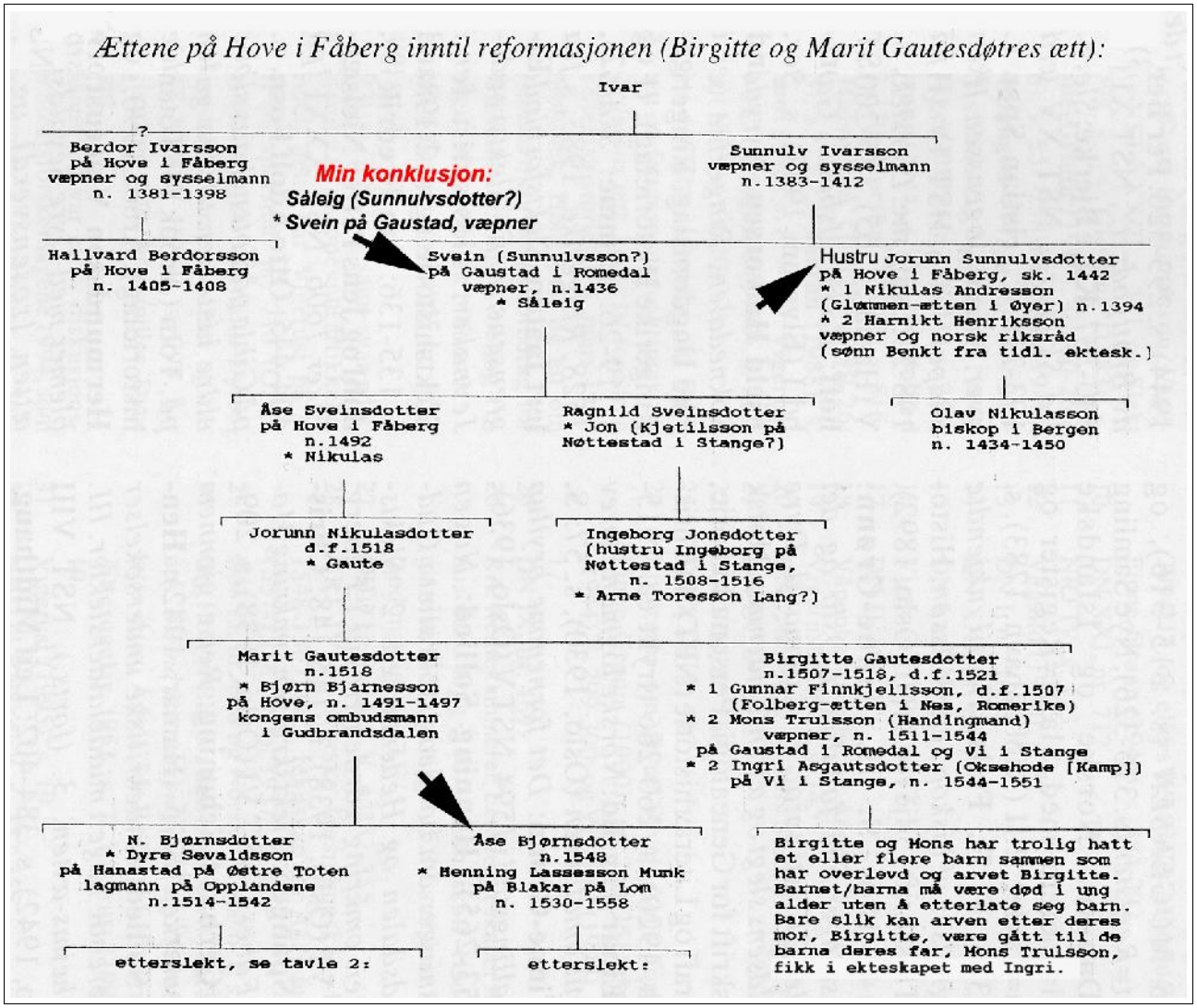

Slektstavle – Fra Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427.

Per Reidar Bjørnerud Christiansen har i sin artikkel «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427, en tabell som fører Svein på Gautestad som «Svein (Sunnulvsson?)» og som sønn til Sunnulv Ivarsen og Sunnulv som bror til Berdor Ivarsen på Hove (Hovin) uten nærmere begrunnelse.

Tidligere har Henning Sollied på sin side plassert Soleig som datter til Sunnulv Ivarsen i hans andre ekteskap med en datter til «Ingerid på Hovin».Han hevder at:

«Da det i tingsvidnet oplyses at hustru Soleig eiet Imset efter mannens død er det på bakgrunn av datidens rettsregler overveiende sannsynlig at gården har vært hennes og ikke mannens odelsgods». («Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 396).

Vi vet derfor ikke sikkert om det var Svein eller Soleig som var barn til Sunnulv.

«Sven på Gautestad» omtales bl. a. i et brev datert 23.06.1436 (DN II 724) og må etter hustruens tittel ha vært håndgangen mann (væpner):

«Ollom monnom þeim sem þetta bref sea ædher høra sendher Andres Jonsson soren loghretto man q. g. ok sina kunniktt gerande ath ek war a Fiædharstadom j Wangxsokn j Rumadale a rettom stefnoby Jons wakv efttan a vii are ok xl rikes mins wirduligx herra Erikx med gudz nadh Noregis konungx kuadde mik ok krafde Amundher Bassa- son ath taka prof sitt vm Asbiørgho frenkono sina. jtem tok ek þær eith skilriktt wittne som svo heittr Biørn Guttormsson ok a bok sor med fullom eidhstaf at bodh kom til mik ok badh mik ganga wpp till Skærfuar ok saghde ath Asbiørgh lagh dødh wti gardenom tokom mitt þa Swen a Gotastadom ok iak ok barom hona dødha inn i stofuuna. jtem tok ek æn ii skilrik wittne som svo heitha Biørn Aslaksson ok Joron Jonsdotter ok a bok soro med fullom eidhstaf at þau komo til Skarfuar samstundis ok sagho ath bradnatt hafde swællitt som kuinnan hafde døth oppa. til sanninde sette ek mitt insighle fir þetta bref som giortt war dagh ok are som fyr sigher.»

Sammendrag:

Lagrettemand Andres Jonssön optager paa Amund Bassessöns Forlangende forskjellige Prov om hans Frændkone Asbjörg, som var funden död i Gaarden paa Skerve i Vangs Sogn i Romedal (Hedemarken).

Kilde: Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglet mangler.

Hans segl finnes under et diplom fra 05.02.1461 (DN VIII 370).

Angående eiendomsforholdet til Hovin på 1400-tallet vet man ikke mye.

Det vi har å holde oss til er de vitneprov «beskjedelige mann Mogens Trulsen» innhentet på Gudaker tingsted 08.06.1518. Andres Jonsen og Audun Trondsen vitner da at Imset i Løten i sin tid hadde tilhørt Svein på Gautestad og deretter Sveins hustru, Hustru Soologh (Soleig).

Svein og Soleig var sammen foreldre til
– Åse Sveinsdotter, som etterlot seg datteren Jorunn Nilsdotter, og
– Ragnild Sveinsdotter, som etterlot seg datteren Ingeborg Jonsdotter.

Vitnene forteller videre at Ingeborg Jonsdatter nå er død, og at Marit og Birgitte Gautesdøtre er hennes arvinger. Det opplyses til slutt at Marit og Birgitte er nest odelsbårne til Imset, og at godset har fulgt deres slektninger i hundre år (DN VII 548):

«Thet kennis jegh Aslac Hokonsson mæster Hansses lænsman i swderlwthen aa Heeydmarken ath iegh var paa Gwdaker retthen stefneby tisdagen fore Barnabe apostoli anno dominj mdxviijo laglige til- krafd aff beeskeedelig man Mons Trvelsson ath takæ proff och rætth vitnesbyrd om ein gard liggendis i Lawtene sokn som heyther Ymesætther. Togh ieg ther ij skellige vitne och vore thee laglige fore stæfnde som saa heythe Andress Joonsson och Awdin Trondzsson vitnede med theyris insigle thet the veesthe mellom gud och segh ath Swen a Gawtestad fwlde forde Ymesætter frælst och heeymalt for hwærio manne och siidhen hwstrv Soologh hans hwstrv och ther næsth effter bæggis theyris barn Aase Swensdotter och Ragnild Sweynsdotter, aatthe thee een dotter hwer theyre efther seg som heeythe Joorand Nilsdotter och Jngeborgh Joonsdotter och tømpdis nw arfwen effter Jngeborgh Joonsdotter. vithe wij i sanind for gwdi ath Maritte Gawtesdotter och Birgitta Gawtesdotter ære nesth oodelsborne ther til och gørss thet ytthermeyre beehoff tha veelie wij vitne efther vor faderss ordh ath theyris slæcktinge hafwe fwlth forde goodz i hwndredhe aar.
Til ytthermeyre sanind och vitnesbyrd henge wij vore jnsigle nedhen for thette breff som gioort var aar dagh och stadh som fore siger.»
Tillegg: Bagpaa, yngre: breff vm Ymesetter. - Proffsbreff om Jmsetter i Løuttensogen.
Tillegg: Sammesteds findes endnu to Breve af 1647 og 1648 angaaende denne Gaard.
Sammendrag:
Aslak Haakonssön, Mester Hans (Mules)Lensmand paa Hedemarken, afhörer efter Mons Thrulssöns Begjæring to Vidner angaaende Eierne og Odelsretten til Gaarden Imeseter (Imset) i Lauten.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i danske Geheimearkiv (Sehest. Breve Conv. 13 No. 56). 2det Segl vedhænger, 1ste mangler. (Jfr. Norv. I. No. 1021 og 1057; II. No. 724, 884, 1031 og 1068; V. No. 263 og 369; VI. No. 381 samt ovenfor No. 316 og 318).

577

(Barn XVI:65360)

Gift med neste ane.

Barn:

Aase Sveinsdatter Gautestad. Født omkring 1410 på Gaustad, Romedal (HE). Levde 1492. (Se XVI:65360).

XVII:130720 mm mm mm mm fm ff mm mm m

Soleig Sunnulvsdatter(?). Født omkring 1385. Død etter 1436.

Jeg har ført Soleig som datter til Sunnulv Ivarsen, men det er usikkert hvorvidt det var Soleig eller hennes mann, Svein, som var barn til Sunnulv.

Svein og Soleig hadde følgende barn (minst):
Ca. 1415: Aase, gift med en Nikles etter hennes datters patronymikon, levde 1492.
Ragnhild, gift med Jon Kjetilsen på Nøttestad.

Da deres datter Aase Sveinsdatters fødselsår må antas å falle mellom 1410 og 1420, er hustru Soleig rimeligvis født engang i 1380-årene. Hun tilhører ihvertfall tydeligvis samme generasjon som Hustru Jorunn Sunnulvsdatter og må da antas, som denne, å være datter til Sunnulv Ivarsen, og ha arvet Imset etter faren.[578]

(Barn XVI:65360, Far XVIII:261439)

Gift med forrige ane.

577 Henning Sollied: Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg, NST VI (1937-38), side 145-147. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 395-96, 419, 402. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 419-20, 427.

578 Henning Sollied: Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg, NST VI (1937-38), side 145-147. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 395, 400, 402. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 395-96, 419, 402. Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 419-20, 427.

XVII:130883 mm mm mm mm mf mf ff fm f

Guttorm Tjøstolvsen Hundorp. Lensmann. Født omkring 1280. Død omkring 1349 på Hundorp, Sør-Fron (OP).

Guttorm var sønn til Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter (~1250 - >1330).

Han giftet seg ca. 1310 med en datter til Sigurd Eldjarn på Sandbu.

De hadde antagelig 2 barn:

1. Paal, født ca. 1315, nevnt i 1345, 1346 og 1362, men var antagelig død i 1362. Han ser ut til å ha vært gift 2 ganger. Hans første hustru er ukjent, men de hadde datteren «Hustru» Gjertrud Paalsdatter, født ca. 1345-49, gift med Hallvard Alvsen og odelsarving til Sandbu-godset. Paal var gift 2. gang med Margit Toraldsdatter, nevnt i 1362, ingen kjente barn.

2. En datter, antagelig Synne eller Synnøve, født ca. 1320, som ble stammor til den ætta som arvet Sandbu-godset etter Hustru Gjertrud Paalsdatter. Det ser ut til at hennes sønnesønner, Ivar, Arne og Gudmund Tjøstolvssønner, har vært brorsønner til en Gunnar Ivarsen som eide Veikle i Kvam. Hun var gift med en Ivar, men eller kjenner en ikke mannen fra gamle diplom.

Guttorm levde i 1345, men døde antagelig i den store mannedøden høsten 1349.

Gården Askehaug i Øyer, som «Hustru» Gjertrud Paalsdatter eide, tilhørte i 1330 en kvinne som het Turid Haakonsdatter, selv om det muligens bare var en part. Et brev skrevet på Hundorp 14. mai det året, forteller at Haakon Tjøstolvsen, lensmann for sysselmannen Guttorm Eiriksen, kunngjorde at hun solgte det hun hadde i arv etter sin far i Askehaug til Heinse Jonsen. Hennes ombudsmann ved dette salget var Finn Tjøstolvsen. Han kan ikke ha vært gift med henne, det hadde i så fall blitt nevnt i brevet. Hun var nok gammel da og han en nær slektning (DN II 177, «Regesta Norvegica» IV, nr. 748):

«Allum mannum þeim sem þetæ bref sea æder hœyræ sendir Hakon Þiostolfs son lensmadr Gudþorms Æirix sonar Gudþormer a Hunþorpe q. g. ok sinæ ydær gerom mit kunnict at mit varom j hia a Hunþorpe a Frone a manadagen nestæ firir Haluars mæsso a xi are rikis okars virdulix herræ Magnusar Norex Suiæ ok Gota konongs heldo þau þer hondom soman Hænsi Jons son j æinni halfu en af annere Þurid Hakonar doter ok Finnar Þiostolfs so(n) j vmbode henner mædr þui skilyrdi at Hænsi skal æiga þa iord er Þurid laut æftir Hakon faudur j Asku haugi j Œyæ frealsæ ok hæimola firir Þuridu ok henner barnnum til alre æigu ok afrædes ok lauk þa þæim ii kyr log j hand ok þa hafde hon alt firir þa iord. til sannyndæ situ mit okor insigli firir þetæ bref þæimæ mannum hia verandom Æiriki skiæg Þiolliote Arnnæ ryt Ogmundi rigi Jone gyltu.»

Tillegg: Bagpaa omtrent samtidigt: vm Askuh(a)ugh i Œyæ.

Sammendrag:

«Vitnebrev om salg fra Håkon Tjostolvsson, Guttorm Eirikssons lensmann, og Guttorm på Hundorp:

De var på Hundorp i Fron, da Turid Håkonsdatter med sin ombudsmann Finn Tjostolvsson solgte til Hønse1 Jonsson det hun hadde arvet etter sin far i Oskehaug i Øyer; hun fikk 2 kyrlag og hadde da fått full betaling.

Til stede var Eirik skjegg, Torljot, Arne ryt, Ogmund rigi og Jon gylte.

Beseglet av utstederne [og vitnene?].».

Orig (perg): Rindal i Øyer (1852).

Denne Heinse Jonsen må være død kort tid senere, Han ser ut til å ha vært gift med en Eldri Berdorsdatter, for 05.11.1332 – sted ikke nevnt – ble det skrevet et brev der det står at Guttorm på Hundorp betalte Eldrid Berdorsdatter 7 kyrlag for Askehaug «thau er fyrnemfder Gudthormer ate lukœ Heinse». Med «lukœ» skulle her være ment at Guttorm hadde lagt ut pengene for Heinse, og så har han med dette tatt gården i bruk (DN II, 196, «Regesta Norvegica» IV, nr. 909).

Den neste eieren vi kjenner er «Hustru» Gjertrud. En må naturligvis regne med den mulighet at gården har blitt solgt en eller flere ganger i de nærmere hundre år som ligger imellom. Med det er her mer grunn til å tro at det ikke finnes noen brev, da gården har gått i arv.

Guttorm på Hundorp må ha vært bror til Haakon, for han må være identisk med Guttorm Tjøstolvsen. Dette fremgår av et brev skrevet på Rindal i Øyer 19.05.1345 der det er sagt at Bård Olavsen, Gunnar ..... Thore Snyri, Arnfinn Petersen og Halstein på Listad vitner at Guttorm Tjøstolvsen solgte 5 øresbol i Rindal til Alv Haakonsen, og at sønnen Paal Guttormsen ga samtykke til dette (DN II 271, «Regesta Norvegica» V, nr. 772):

«Ollum monnum þæim [sem] þettæ bref sea ædær hœyra sendæ Bardær Olafs son Gunnær . . . . . Þorer snyrii *Anfinni Petærs son ok Halstæin a Liidstadum q. g. ok sinæ mer gerom [ydær] kunnict at a þosdaghen nest eftir Haluardz mœsso a setto are ok .xx. rikis vars vy[rdul]ægs herræ Magnus med guds miskun Noregs Suyæ ok Skanæ konongs varom mer j hia j Rindædalii j Œyæ er Gudthormær Þestolfs son seldii Alfue Hakonær syni fim auræ boll jærdær j Rindædallii frialst ok hæimolt firir huarium manne med ollom lynnændum sæm till eighu at lighiæ at forno ok nyu vttæn gardz ok jnnæn firir þesse alnæmdæ peningghæ fim kyr j var ok fim hundræt jans ok fim hundræt jans at midfostu þær nest eftir ok .x. kyr at Haluardz mœsso þær nest eftir þett þa heldo þæir þa samstundis ok samdax hondom somon Pall Gudthorms son ok Alfuær Hakonær son med þuy skylyrdii at fyrnæmdær Pall samþykty þa vidær Alf med ja ok handsalii þuy jærdær kaupii sæm Gudthormær fader Paals hafde gort vidær Alf vm fyrnæmt jærdær kaup j Rindædalii at þett skall standæ *vbrighdilighær a veghnæn Palls sæm Gudthormær fader hans gerde sua at aldrii skuldii oft næmdær Pall aghaunghu þesse jord *væitti huarke Alf ædær hans arfum sætozst þæir þa ok vinsamlighæ med handærbande oft næmdær Paall ok Alfuær a þænn haatt at Paall gaf þa Alf allungis kuittæn ok lidughæn firir þætt knifs lagh sæm Alfuær hafde gefuet Paale sua at [þæi]r skulu nu vera sater ok alsater huar þæiræ

vidær annæn en huar sæm þette [ryfuær] ædær rofs men till fær þa skall þæn iþuyliku firir suara sæm han ganghe a gr[id o]k gorrær sætter till sannyndæ sakar þa settum mer vor jn siglii firir þette bref [er gort] var a deghi ok are sæm fyr seghir.»

Sammendrag:.

«Vitnebrev om salg fra Bård Olavsson, Gunnar ..., Tore snyrii, Arnfinn Petersson og Hallstein på Listad:

De var samme dag på Rindal i Øyer, da Guttorm Tjostolvsson solgte til Alv Håkonsson 5 øb i Rindal for 5 kyr i vår og 500 jern, 500 jern neste midtfaste, og 10 kyr til hallvardsmesse dernest etter.

Samtidig samtykte Pål Guttormsson i det salget far hans hadde gjort og lovet at han aldri skulle bestride det.

Pål ble forlikt med Alv om det knivstikket Alv hadde gitt ham.

Beseglet av utstederne.»

Orig (perg): Rindal i Øyer (1852).

Antagelig bodde begge brødrene på Hundorp.

Alv Haakonsen må ha vært sønn til Haakon Tjøstolvsen. Det ser ellers mest ut som om Alv Haakonsen også bodde på Hundorp, for i fasten 1341 ble det på Hundorp skrevet et brev om at Erling Olbjørnsen solgte 2 øresbol i «Loftsgard i Lid i Øyer» til Alv Haakonsen, og det er ikke noe som tyder på at vitnene, Sigurd Lotsen eller Alv Skinner, har levd på Hundorp (DN III 207, «Regesta Norvegica» V, nr. 737).

Man skal også merke seg at det i en sak mellom Birger og Bjørn i Rud om en part i Reistad, «Bellegard», der det falt dom på Reistad 16.11.1331, er Guttorm på Hundorp nevnt som første mann, noe som peker på at han må ha overtatt ombudet etter broren og blitt lensmann i søre Gudbrandsdalen (DN IV 91, «Regesta Norvegica» V, nr. 852).

Guttorms sønn Paal, må ha fått Askehaug etter faren. Han var trolig en ung mann i 1345, antagelig født omkring 1320-25.

En mann med samme navn som 20.05.1336 var med å sette opp et brev på Segalstad i Ringebu må ha vært en annen og eldre mann (DN III 186, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1179).

Men så finnes det på Valbjør i Vågå, hvor så mange brev som gjelder Sandbu-ætta er samlet, et gammelt skinnbrev. Det er skrevet på Gardlaus i Fron 20.10.1346. Der står det at Jon Eiriksen, Jon Erlandsen, Paal på Hundorp og Eirik på Hundorp var vitner i en sak mellom brødrene Niculas og Bård Sigurdssønner (DN III 240, «Regesta Norvegica» V, nr. 893):

«Ollum monnum þæim sæm þettæ bref sia æder hœyra senda Jon Æirixson Jon Ælænszson Ppall a Hundorphe ok Æiriker a Hundorphe q. g. ok sinnæ. mer wilium yder kunigkt gera at mer warom a Garllausum a hœrastæmpnu bœnom a Fronne er bod hafde firir faret a friadaghen nestæ æiptir wethænethæ a viii are ok xx rikis vars wirdulex herra Magnusær mæd gudæs miskunner Norex Siya ok Gotha konongs er Niculas Sigurdær son stæmpdi Barde brœdæ sinnum till logmansz siaunathom æiptir allæilagræmeso ok þria daga j stæmpnu. ok þesær a nempder saker vm lansky(l)d ok abud jerdær minni ok vm aller þær tilltalur sæm ek hæifuir till þui at talla mæd laugum. till sannynda sethu mer vor jncigli firir þete bref er gort var a dæigi ok are sæm fyr sæigir.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om stevning fra Jon Eiriksson, Jon Erlendsson, Pål på Hundorp og Eirik på Hundorp:

De var samme dag på Garlaus i Fron, herredstevnebøen, da Nikolas Sigurdsson stevnet sin bror Bård til lagmannen angående landskyld og åbud på jorden hans.

Beseglet av utstederne.»

Orig (perg): Valbjør i Vågå.

Det viser at Guttorm på Hundorp må ha hatt en sønn som het Paal, likeledes som Guttorm Tjøstolvsen. At det derfor må ha vært samme mann kan det ikke være tvil om!

Eirik på Hundorp kan ha vært i slekt med ham, men neppe hans sønn. Likevel fører Engebret Hougen opp denne «Eirik på Hundorp» (med spørsmålstegn) som sønn til Guttorm, død omkring 1349 (Engebret Hougen: «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I, side 63).

13.04.1432 gjorde lagrettesmennene Hogne Lavranssen, Elling Aslesen og Paal Jonsen det kjent at de hadde vært på Sandbu «vist 15 år før hustru Gjertrud Paalsdatter døde» og hadde hørt at hun og Haakon Sigurdsen var enige om at den som levde lengst, skulle ha begge markebol i Ralstad (Rolstad i Fron), nordenfor åa (DN VIII 287).

Man kan se at de nok ikke var helt sikre på tidspunktet. Gjertrud døde 09.04.1428 og hadde nok ikke blitt husfrue på Sandbu så tidlig som i 1413-14. Det må ha vært sent på året 1415 eller noe senere. I overensstemmelse med dette ble det så 21.01.1441 skrevet et brev hvor Gudmund og Arne Tjøstolvsønner med godkjennelse fra brorsønnen Gunnar Ivarsen avsto til «Haakon Sigurdsens barn» det jordegods de hadde i Rolstad på Fron (DN VIII 311).

Det siste brevet som gjelder dette spørsmålet ble skrevet 27.04.1465, der to lagrettesmenn vitner at de to år tidligere hadde vært tilstede da Botolv Bjørnsen og Synnøve Ivarsdatter skiftet jord. Hun hadde fått hele «Hekne i Hjordalen» (Sjårdalen i Vågå) og Botolv hadde fått hele øvre gården i nordre Bjørke «i Stafs Tinglag» på Tretten som Synnøve og hennes bror, Gunnar Ivarsen, hadde i arv etter Gjertrud Paalsdatter på Sandbu (DN XVIII 84).

Det er disse, Gudmund og Arne Tjøstolvssønner og barna til deres bror Ivar Tjøstolvsen, Gunnar Ivarsen og Synnøve Ivarsdatter som var arvinger etter Hustru Gjertrud Paalsdatter. Ivar må ha vært eldst, da det var hans barn som beholdt godset. Det er ikke umulig at Gudmund og Arne har hatt barn.

Haakon Sigurdsen og hans barn var også i slekt med Hustru Gjertrud, men de var ikke arvinger i Sandbu, noe

som også gjaldt flere andre.

07.08.1442 ga Paal Hallvardsen og Halldor Sigurdsen vitneprov på Skåden i Øyer etter anmodning av Finn og Gudbrand Alvssønner om det de hadde hørt «avdøde Hustru Gjertrud Paalsdatter på Sundbu» si da hun ga deres far, Alv Halldorsen, sin frende, øygårdene Skard, Kverndal og Askehaug, som ligger sør for Rindal i Øyer sogn. Likeledes vitnet de at Hallvard Alvsen hadde sagt at han ville ha Askehaug til nedre Stalsberg, men at Hustru Gjertrud da hadde svart at hennes frende Alv skulle ha Askehaug etter at Hallvard var død (DN II 750).

Samme dag som Hustru Gjertrud hadde gitt Geisar til sin stesønn, Paal Hallvardsen, dvs. 09.04.1428 ble det skrevet et annet gavebrev der hun ga Halldor Sigurdsen gårdene Hauge, Bringe og Yttrin i Dal sogn i Luster (DN III 694).[579]

(Barn XVI:65442, Far XVIII:261765)

Gift omkring 1310 med neste ane.

Barn:

Paal Guttormsen Hundorp. Født omkring 1315. Levde 1346.

Paal er født ca. 1315, nevnt i 1345, 1346 og 1362, men var da antagelig død.

Paal ser ut til å ha vært gift 2 ganger.

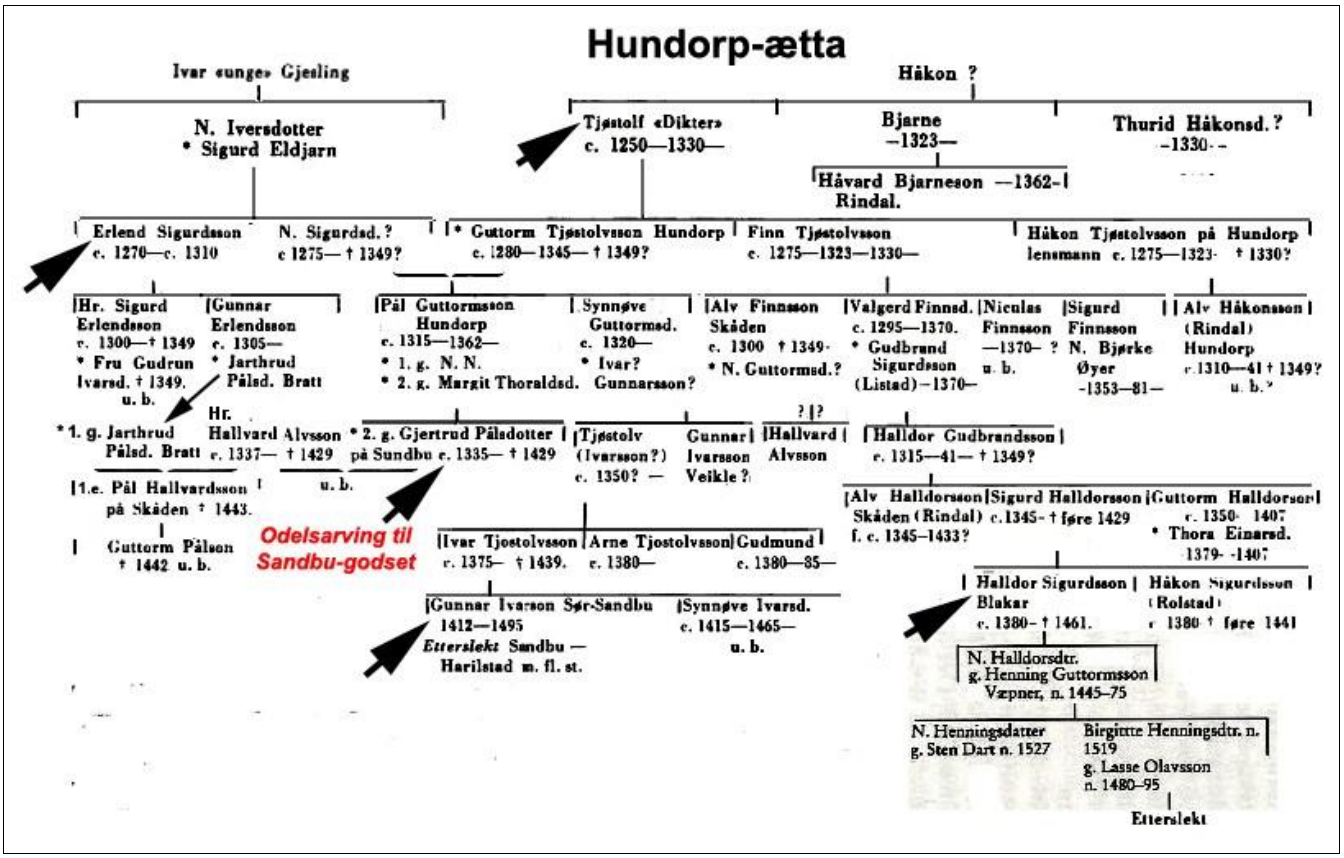

Sleketstavle i Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I, side 56 – Omarbeidet.

Hans første hustru er ukjent, men de hadde datteren
Ca. 1345-49: «Hustru» Gjertrud Paalsdatter som døde på Sandbu 09.04.1428.

Gjertrud var odelsarving til Sandbu-godset og gift med sysselmannen og riksrådet Hallvard Alvsen i hans andre ekteskap. De hadde ingen barn.

Fra Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 57:
«Vi må kunne regne med at «Hustru» Gjertrud Paalsdatter var datter til Paal Guttormmsen på Hundorp. Det slektskapet vi kjenner til fra gamle brev, gir i og for seg ett fullgodt grunnlag, slik at vi kan gå ut fra at det har vært slik, men dertil kommer noe som også er av betydning. Man må regne med at hun, med odelsrett til det mektige Sandbugodset ikke kan ha vært en «hvem som helst», kommet av ringe kår, ikke heller fra vanlig bondeætt. Og etter sysselmannen, Guttorm Eiriksen, Eldjarn- og Gjeslingætta, fantes det i Gudbrandsdalen på denne tiden ikke gjevere folk enn lensmannsætta på Hundorp.»

«Hustru» Gjertrud Paalsdatter døde på Sandbu 09.04.1428 som var hennes hovedgård.

Paal var gift 2. gang med Margit Toraldsdatter, nevnt i 1362, ingen kjente barn.

579 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 43-45, 57, 63-64.

Vitnebrev skrevet på Vingsnes i Fåberg 24.09.1362 (DN VIII 177, «Regesta Norvegica» VI, nr. 860):

«Ollom monnom þæim sem þetta bref sea æder hæyra senda Holte [Gunnars son] ok Gudbrander Semunda son q. g. ok sina. yder gerom mitt kunnikt at mitt varom a Vinghanese j [Gudbran]dz dalum a laughurdaghen nesta firir Mikials messo a attande (are) rikis okars virduleghs herra Hakonar med [guds] nad Noreghs konunghs ok hæyr- dum a at Margit Þoralda dotter vider kendizt at jord þa sem Pall husbonde hennar hafde selt Hafvarde Bierne syni ok Rinderdall hæitir at þett var henne goder vili ok till sannynda settum mitt okor insighli firir þetta bref er gort var dæighi ok are sem fyr sæighir.»

Tillegg: Bagpaa med Haand fra 16de Aarhundrede: breff om Ryndal.

Sammendrag.

«Vitnebrev om samtykke til jordsal, utf av Holte ... og Gudbrand Sæmundsson:

Dei var same dagen på Vingnes i [Gudbran]dsdalen. Der erklærte Margret Toraldesdotter at det var med hennar gode vilje Pål, husbonden hennar, hadde selt jorda Rindal til Håvard Bjarnesson.

Besegla av utf.»

Denne Paal må ha vært Paal Guttormsen, men han var neppe i live i 1362.

Utgiverne av Diplomatariet har gått ut fra at denne handelen gjaldt gården Rindal i Fåberg, men har samtidig i en note vist til andre brev om gårder i Øyer. Og det er nok korrekt, for det var helt andre folk som eide Rindal i Fåberg.

Alv Haakonsen, sønn til Paals farbror Haakon Tjøstolvsen Hundorp, eide alt tidligere jord i Rindal, for 12.06.1342 hadde han på Rindal i Øyer gjort makeskifte med Olav Niculassen (trolig sønn til Niculas på Alme, nevnt i 1330), slik at Alv fikk 7 øresbol i Rindal mot at Olav fikk 1 markebol i Brekke. Alv skulle dessuten betale et mellomlegg som (sysselmannen) Guttorm Eiriksen og Alv Finssen skulle avgjøre størrelsen på (DN II 249, «Regesta Norvegica» V, nr. 567).

Dette ble gjort 13.12.1342, da sysselmannen skrev en bekreftelse på dette. Antagelig var Olav Niculassen svoger til eller på annen måte i slekt med Alv (DN II 252, «Regesta Norvegica» V, nr. 597).

25.02.1345 fikk Alv Haakonsen fullmakt av Alv Finnsen til å «tiltale de menn som hadde talt ille om han i Gutttorm Eiriksens syssel». Det fremgår ikke hvor brevet er skrevet, men det finnes i gårdsarkivet på Rindal (DN II 268, «Regesta Norvegica» V, nr. 742).

Siste gang vi finner noe om Alv Haakonsen, er i et diplom han er med å skriver på Brettingen i Ringebu 17.03.1345 (DN XIII 19, «Regesta Norvegica» V, nr. 754).

Det ser derfor ut til at han strøk med høsten 1349. Han har trolig hatt barn, men en kan ikke se at noen av disse har levd etter ham.[580]

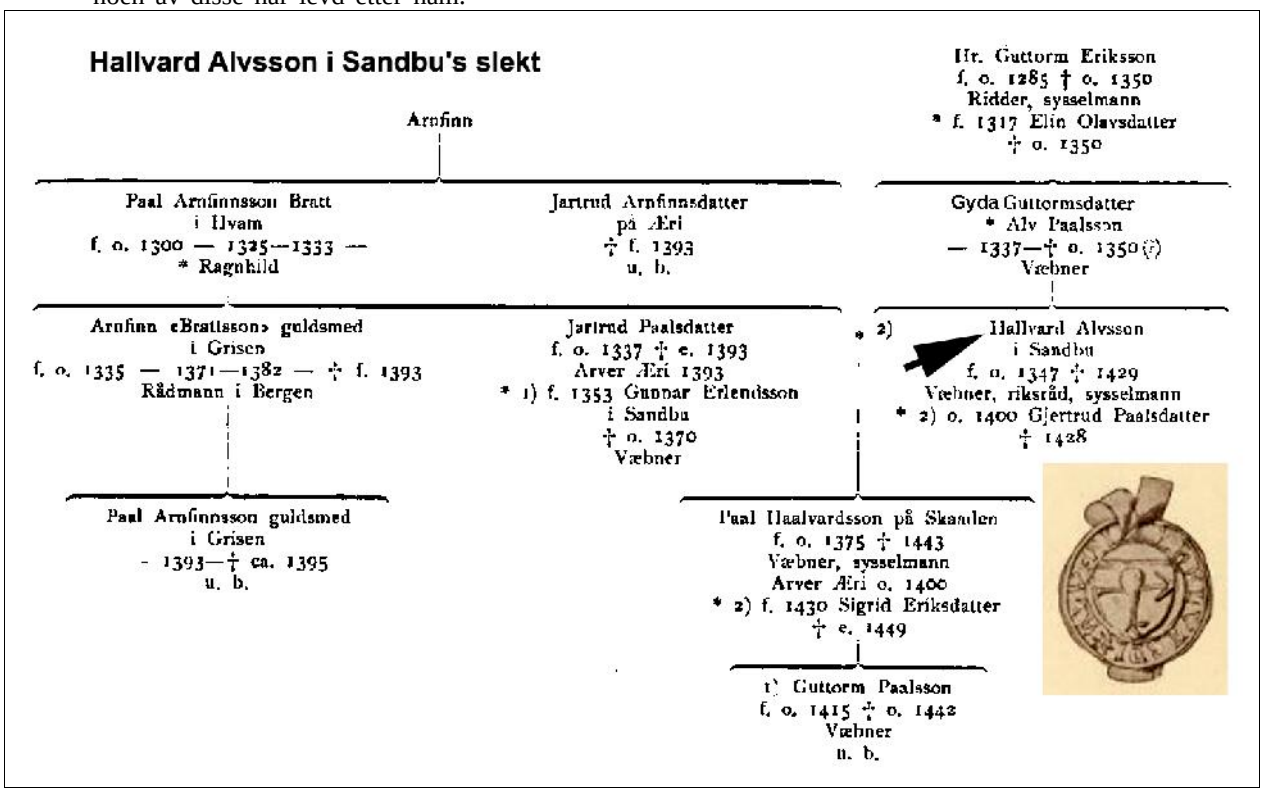

Slektstavle i Henning Sollieds:«Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 278.

Jeg har valg å ta med et utdrag fra

Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter. III Sudrheim-ætten». 2. NST VIII, side 269-270 og 273-279:

som gir en interessant og lærerik biografi over sysselmannen Hallvard Alvsen – dattersønn til Hr. Guttorm

580 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 57.

Eiriksen – og hans to ekteskap, først med Gunnar Erlandsen i Sandbus enke, Jarthrud Paalsdatter, og så hans andre ekteskap med Paal Guttormsen Hundorps datter, Gjertrud Paalsdatter.

Artikkelen er også informativ når det gjelder den tids arvelover og ekteskapspolitikk i de ledende skikt.

«Hvad hr. Guttorm Erikssons døtre angår er først og fremst å bemerke at riksråden og sysselmannen i Gudbrandsdal, Halvard Alvsson i Sundbu, utvilsomt, som antydet av N. Stene, må være en dattersønn av ham. I brev av 14.03.1403 (DN III 566) avstår nemlig Hallvard sin odelsrett til Tom til hr. Agmund Berdorsson Bolt, en omstendighet som neppe kan forklares på annet grunnlag. Konjekturens riktighet fremgår forøvrig klart av de nedenfor omtalte yngre arveforhold.

Hallvard Alvssons mors navn oplyses ikke i kildene. Hans far antas av Stene og E. Hougen å være identisk med en Alv Finnson, som, ved fullmektig, i brev av 11.12.1322 (DN I 169) kjøper en part i en gård Skodin i Gudbrandsdal, og som senere et par ganger, senest 1345, nevnes i forbindelse med hr. Guttorm Eriksson (DN II 241, 249, 268, IV 269). Denne, i sig selv rimelige antagelse, kan imidlertid ikke være riktig.

Hallvard Alvssons våben var en avskåret elgfot gjennomboret av en pil (NS 1312). Dette våben sees også å være ført av en Gyrd Paalsson, som nevnes som medutsteder av en rekke brev fra Oslo mellem 1334 og 1348 og må ha vært håndgangen mann [væpner] og sannsynligvis rådmann i Oslo. I et brev av 20.07.1337 (DN II 220) nevnes sammen med ham en "Hr. Paalsson" som det ligger nær å anta er hans bror. At dette også forholder sig således og at Alv Paalsson må være far av Hallvard Alvsson, fremgår av dennes og Gyrd Paalssons felles våbenmerke sammenholdt med den omstendighet at Alv Paalsson og en annen værsønn av Hr. Guttorm som ovenfor nevnt var sameiere i en gård på Romerike.

Alv Paalsson nevnes ikke i Oslo efter 1337, men han er muligens identisk med en "Alfuer a Trotzætre". (i. e. Trosset) som 30.08.1344 utsteder et brev fra Faaberg prestegård (DN III 227) og, da han nevnes foran en prest, i det minste var håndgangen mann. Senere sees han ikke omtalt og er kanskje også revet bort i sortedøden.

Hallvard Alvsson må være født i slutten av 1340-årene og nevnes første gang i et brev av 11.07.1379 hvori han kjøper en gårdpart i Lom (DN I 457). Allerede ved denne anledning kalles han Hallvard Alvsson i Sandbu og har altså overtatt Gæsling-ættens gamle hovedgård. I forskjellige brev mellem 1384 og 1415 nevnes han som sysselmenn i Gudbrandsdal (DN III 433, XV 48, III 610 og 623), men har muligens i nogen år kort efter 1400 kun hatt sysselen i Nordre Gudbrandsdal, hvis han da ikke i denne tid overhodet har vært ute av funksjon. I kong Eriks stadfestelsesbrev på Hansastædenes privilegier av 29.08.1398 (DN V 382) nevnes Hallvard Alvsson som riksråd, en verdighet han efter sin anciennitet ved denne anledning å dømme må ha hatt i det minste nogen år. Det er forøvrig ganske påfallende at han til tross for sin byrd, rikdom og embedsstilling ikke fikk ridderslaget ved kong Eriks kroning i Kalmar i 1397, da 133 riddere, deriblandt en rekke nordmenn, blev dubbet. Dette kan vel bero på en tilfeldighet – han kan selvsagt ha vært forhindret fra å være tilstede ved begivenheten, – men det er også mulig at der har spilt politiske hensyn inn, og at Hallvard Alvsson har vært blandt de mange her i landet som misbilliget og kanskje søkte å motsette sig Erik av Pommerns valg til tronfølger.

Hallvard Alvsson døde på Sandbu mellem 8/1 og 1/2 1429 (DN X 150 f., III 698) og må da ha vært i 80-års alderen.

Med hensyn til Hallvard Alvssons ekteskapsforhold vites kun at han 2. gang var gift med Hustru Gjertrud Paalsdatter som døde på Sandbu 9/4 1428 uten å efterlate sig barn.

Note 1: (Hun het Gjertrud og ikke Jartrud. Navnene Geirþrúdr og Jarþrúdr går vel på 1400-tallet over i hverandre, men i det foreliggende tilfelle er det førstnevnte navn tydeligvis det rette).

Note 2: (I to brev utstedt denne dag (DN III 694, VIII 281) bekreftes forskjellige testamentariske disposisjoner hustru Gjertrud hadde truffet samme dag mens hun lå på dødsleiet).

[Min anmerkning: Hallvards første hustru – som må ha vært Jarthrud Paalsdatter, 1. gang gift med Guttorm Erlandsson på Sandbu – blir behandlet senere i artikkelen.]

I et brev utstedt på Bjerke i Fron 01.02.1429 (DN III 698) kunngjør fire menn at de dengang de tjente «wællbornom manne» Hallvard Alvsson ofte hørte ham og hans hustru Gjertrud Paalsdatter bekrefte de gaver de hadde gitt hinannen, hvorefter Hallvard, for det tilfelle at hustru Gjertrud skulde overleve ham, skjenket henne for sin levetid gårdene Skaaden og Laanke samt Hunderfossen og Sila-varpet Kosten i Laagen – alt i Øier –, mens hustru Gjertrud på samme vilkår skjenket Hallvard om han overlevde henne gårdene Sandbu, Sørem, Rud og Snerle samt kvernen i Tessåen – alt i Vaage. Efter lengstlevendes død skulde godset tilfalle ektefellenes respektive arvinger.

Det er således helt på det rene at Sandbu var hustru Gjertruds odelsgods og hovedgård, og den sees da også efter Hallvard Alvssons død, sammen med annet gods, hvoriblandt sikkert de øvrige ovenfor nevnte gårder i Vaage, å være tilfalt hennes slektsarvinger, nemlig brødrene Gudmund, Ivar og Arne Tjostolvssønner (DN I 755, VIII 311, XVIII 84). Arven synes imidlertid først å være blitt skiftet mellem brødrene i 1440-årene, efter at Ivar Tjostolvsson var avgått ved døden ca. 1439, og Sandbu kom da til å tilfalle dennes sønn Gunnar Ivarsson. (Fra Gunnar Ivarsson nedstammer samtlige senere eiere av Søndre Sandbu like til seneste tid. Arvelinjene går dog flere ganger gjennem kvinneledd). Det gjaldt dog bare Søndre Sandbu, hvis skyld på denne tid utgjorde 10 huder. Nordre Sandbu hadde hustru Gjertrud allerede i

brev av 1/4 1418 (DN III 259) sammen med et par andre gårder skjenket Ullinsyn prestebol i Vaage, med det forbehold at Hallvard Alvsson skulde beholde godset i Sandbu til sin død.

Forøvrig testamenterte hustru Gjertrud forskjellig jordegods til Alv Halldorsson, Halldor Sigurdsson og Haakon Sigurdsson av hvilke den førstnevnte uttrykkelig sies å være hennes frende, hvad imidlertid også de to sistnevnte helt utvilsomt må ha vært (DN II 750, III 694, VIII 287). Hustru Gjertruds hensikt med disse gaver, som må gjelde gods hvortil hennes ovennevnte slektsarvinger ingen odelsrett har hatt, har sikkert vært å forebygge rettstvister mellem hennes fedrene og mødrene slektninger.

Også til sin stedsønn Paal Hallvardsson testamenterte hustru Gjertrud en gårdpart (DN VIII 281).

Hvad hustru Gjertruds slektsforhold angår, kan endelig nevnes at hun ca. 29.09.1414 av sin frenke hustru Ragna Ingemundsdatter fikk skjenket jordegods i Vaage (DN III 623).

På grunnlag av hustru Gjertruds eiendommer og de foran meddelte oplysninger lar der sig med hensyn til hennes avstamninng dra forskjellige slutninger, som det imidlertid vil føre for vidt å drøfte i denne forbindelse.

Når ekteskapet mellem Hallvard Alvsson og hustru Gjertrud blev inngått lar sig ikke fastslå; første gang hun omtales er i forbindelse med hustru Ragnas gave.

Navnet på Hallvard Alvssons 1. Hustru, med hvem han hadde sønnen Paal Hallvardsson, oplyses ikke i kildene, men lar sig fastslå ad indirekte vei.

Som ovenfor nevnt var Hallvard Alvsson allerede i 1379 i besiddelse av Sandbu, og på dette tidspunkt må hans 1. ekteskap forlengst være inngått. Paal Hallvardssons mor, der som nedenfor skal påvises, må altså ha hatt rådighet over Sandbu. På den annen side kan hun ikke selv ha vært odelsarving til gården, både fordi denne i så fall efter hennes død vilde ha tilfalt sønnen – og fordi Hallvard Alvssons to hustruer i så fall utvilsomt måtte ha vært nærmere besleket innbyrdes enn de kanoniske ekteskapsbestemmelsene tillot. (Bestemmelsene på denne tid forbod bl. a. ekteskap mellem en person og vedkommendes avdøde ektefelles firmenninger eller nærmere slektninger). Herav følger imidlertid at Paal Hallvardssons mor ved inngåelsen av sitt ekteskap med Hallvard Alvsson uten tvil har vært enke efter den tidligere eier av Sandbu og fått beholde denne gård for sin levetid, enten i henhold til en disposisjon fra hennes 1. ektefelles side, i likhet med hustru Gjertruds forføining til fordel for Hallvard Alvsson, eller i medhold av kong Haakon Magnussons retterbot av 02.05.1331 art 1. (Denne bestemmelse går ut på at når et barn hadde arvet den ene av sine foreldre og derefter døde uten livsarvinger – og søsken, dersom det var faren det hadde arvet – arvet den gjenlevende av foreldrene barnets løsøre og kjøpegods, men fikk for dets odelsgods vedkommende kun bruksretten i sin levetid, hvorefter godset skulde tilfalle barnets nærmeste odelsberettigede slektninger).

Nu var den siste kjente eier av Sandbu før Hallvard Alvsson den tidligere omtalte Gunnar Erlandsson som nevnes sammen med sin hustru Jartrud Paalsdatter i 1353 og 1356 og levde i hvert fall ennu i 1362. Det synes da heller ikke å være tvilsomt at det er denne hustru Jartrud som etter Gunnar Erlandssons død – antagelig omkring 1370 – er blitt Hallvard Alvssons 1. ektefelle. Riktigheten av denne slutning godtgjøres for øvrig av følgende omstendigheter. Blant det gods Gunnar Erlendsson og hustru Jartrud i 1353 i forbindelse med arveoppgjøret efter hr. Sigurd Erlandsson og hans hustru forpliktet sig til å avstå til hr. Sigurd Haftoresson var som ovenfor nevnt også et laksefiske i Sokndal i Rogaland. Dette må hr. Sigurd også ha fått overlatt, da han i 1357-58 solgte det til hr. Svale Ølversson, efter hvis død i 1363 det arvedes av hans søstersønn, Hallkell Hallvardsson, som i 1368-69 overdrog det til Agmund Berdorsson Bolt. Nu sees imidlertid Hallvard Alvsson i 1395-96 å ha solgt et halvt netlag i et laksefiske nedenfor Kierland (nu Kjelland) i Sokndal till Agmund Bolt hvad der efter det foreliggende neppe kan forklares på annen måte enn at Gunnar Erlandsson har beholdt en part i lakseelven, og at Hallvard Alvsson har erhvervet dette ved sitt ekteskap med Gunnars enke.

Hallvard Alvssons to giftermål gir for øvrig et karakteristisk billede av datidens omhyggelige ekteskapspolitikk. Efter hustru Jartruds død, som vel er inntruffet omkring 1400, skulde Sandbu, og det av Gunnar Erlandssons øvrige odelsgods hun hadde sittet med, tilfalle hans slektsarving – som utvilsomt var Gjertrud Paalsdatter, og ved å ekte denne har Hallvard Alvsson da undgått å måtte opgi sin hovedgård og godset for øvrig.

Også med hensyn til hustru Jartrud Paalsdatters oprinnelse gjør kildene det mulig indirekte å dra en del slutninger.

I et brev utstedt i Oslo bispegård 06.02.1393 (DN III 510) kunngjør 2 lagmenn og 3 rådmenn et forlik mellem Hallvard Alvsson og Paal Arnfinnsson angående arven efter Jartrud Arnfinnsdatter i Sogn. Allerede efter disse personers navn kan det ikke være tvilsomt at man her har slektninger av hustru Jartrud, og at det er på hennes vegne Hallvard Alvsson optrer, skjønt dette ikke er uttrykkelig sagt i brevet. Forliket gikk ut på at Paal skulde avstå til Hallvard alt Jartrud Arnfinnsdatters gods, med undtagelse av det han hadde fått i fjerdings- og tiendegave. (Ifølge Magnus Lagabøters Landslov V, 21 stod det enhver fritt for å skjenke hvem man vilde efter sin død en tiendedel av alt arvet og en fjerdedel av alt selverhvervet gods, løst og fast). Herav følger at hustru Jartrud Paalsdatter må ha vært Jartrud Arnfinnsdatters slektsarving, mens Paal Arnfinsson har vel vært en efter arvetallet fjernere slektning av denne.

Nu viser det sig å være mulig å bestemme det jordegods Hallvard Alvsson fikk ved skiftet i 1393. Skiftebrevet er nemlig bevaret i en vidisse av 28.06.1432 (DN III 716) hvori en prest og 3 lagrettemenn

kunngjør å ha hørt lest "breff hans Pal Haluardson om Ærhrena goz som ligger j Sogne". Dette gjelder Æri i Lærdal som gjennem hele senmiddelalderen var hovedgård i et eiendomskompleks. Æri gods, hvis nøiaktige sammensetning kjennes fra hr. Vincents Lunges jordebok av 1535 (NRJ IV s. 485 f). Godsets historie og de slutninger eiendomsforholdene her gir anledning til skal bli nærmere behandlet i annen forbindelse. Foreløbig skal kun nevnes at hustru Jartrud Paalsdatter utvilsomt må være datter av Paal Arnfinnsson på Hvam i Hafslo som omtales i forskjellige brev mellem 1325 og 1333 (DN I 179. 205 214, IV 198, I 222) og førte et våben med en skråttstillet spenne – samme merke der som ovenfor nevnt førtes av hustru Jartruds 1. ektefelle Gunnar Erlandsson. Paal Arnfinnsssons hustru nevnes i 1331 og 1333 og het Ragnhild (DN I 214, 222).

Den i skiftebrevet av 1393 omtalte Paal Arnfinnsson må være identisk med "Paal Arnfinnsson guldsmed" som eide gården Grisen i Bergen og døde noget før 1396 (DN XII 150, 182, jfr. 145, 179). Som påvist av Olaf Sollied var sistnevnte sønn av "Arnfinn Brattsson gullsmed" som likeledes eide Grisen, var rådmann i Bergen og nevnes mellem 1371 og 1382 (DN VII 105, XI 64, II 453, 458, VII 312, XII 179) – og sannsynligvis sønnesønn av Paal Arnfinnsson i Hvam som da har hatt tilnavnet "Bratt". Ser man nu skiftebrevet av 1393 på bakgrunn av disse oplysninger synes det for det første å kunne fastslåes at denne siste konjektur må medføre riktighet, og videre, datidens arvegangsregler tatt i betraktning, at Jartrud Arnfinnsdatter som eide "Ærigodset", rimeligvis har vært en, vel noget yngre søster av Paal Bratt i Hvam.

Hallvard Alvsson og hustru Jartrud Paalsdatters eneste barn som vokse op var sønnen "Paal Hallvardsson", som må være født omkring 1375 og nevnes i en rekke brev mellem 1428 og 1442 (DN VIII 281, X 150f, IX 251, III 716f, I 766, II 735, I 776, II 750, III 772). I 1432 omtales han som kongens ombudsmann (sysselmann) i Nordre Gudbandsdal, en stilling han vel har fått efter farens død. Efter sin mor arvet han bl. a. Æd-godset i Sogn, efter faren bl. a. dennes betydelige odelsgård Skaaden i Øier, som blev hans hovedgård i Gudbrandsdal, og forskjellige andre gårder og gårdparter som senere i kildene benevnes "Skaaden gods".

Paal Hallvardsson var før 1430 gift med Sigrid Eriksdatter, datter av Erik Sigurdsson og Rannveig Eilifsdatter, med hvem han i hjemmegave må ha fått en del av nordre Bjølstad i Hedalen; hun levde som enke ennu 1449 (DN IX 251, III 807).

Med hustru Sigrid hadde Paal Hallvardsson neppe barn som levde opp. Hans sønn Guttorm Paalsson synes å være født i et tidligere ekteskap, med en dame hvis navn for tiden ikke kjennes. Guttorms fødselsår må falle omkring 1415. I et brev utstedt på Skaaden 31.10.1438 (DN II 735) kunngjør Paal Hallvardsson å ha opnevnt en Hallgeir Kviksson som sin ombudsmann for "Audna" (nu Utne, i Ullensvang) og sine andre gårder og gårdsparter i Hardaner, idet en tidligere herom med Haakon Bolt inngått overenskomst nu var utløpet "sakar thes Guttormer min son er nw till sinna fultidha ara komen". Guttorm har altså ved denne tid, eller snarere noget før, fylt sitt 20 år. (Da Sigrid Erikdatters foreledre begge var i live ennu i 1449 er det allerede av kronologiske grunner lite rimeig at Guttorm er hennes sønn. Det fremgår forøvrig også av eiendomsforholdene at dette neppe kan være tilfelle.) Omtrent samtidig må han også være blitt håndgangen mann; blant andre "righesens thiænistemæn i Noregh" medbesegler han Riksrådets brev til kong Erik av 22.08.1440 (NGL 2, i a s.188). Guttorm Paalsson nevnes siste gang i brev av 25.04.1441 (DN I 776), og må være død uten å efterlate sig barn kort tid senere, sannsynligvis før 21.09.1442, da Paal Hallvardsson stadfester et av sønnen avslutet makeskifte (DN III 772), og i hvert fall før faren, som må ha arvet ham.

Paal Hallvardsson selv nevnes siste gang i live ved denne anledning, og må være død, likeledes uten å efterlate sig barn, før 28.10.1443, da både Skaaden og annet av hans gods sees å være overtatt av hans urarvinger (DN VIII 322f).

Det fremgår klart av arveforholdene, at Hallvard Alvssons efterslekt utdøde med Paal Hallvardsson.»[581]

Synne Guttormsdatter Hundorp. Født omkring 1320. (Se XVI:65442).

XVII:130884 mm mm mm mm mf mf ff fm m

??? Sigurdsdatter [Eldjarn] Sandbu. Født omkring 1275 i Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1349.

Hun var datter til Sigurd Eldjarn på Sandbu (~1230 - ~1310) og
en datter til Ivar «unge» Gjesling.

Sammen med Guttorm hadde hun 2 barn (minst):
Ca. 1315: Paal, på Hundorp, nevnt i 1345, 1346 og 1362, men var da trolig ikke i live.
Ca. 1320: En datter, trolig Synne eller Synnøve, gift med Tjøstolv Ivarsen Sandbu.

Sønnen Paal ser ut til å ha vært gift to ganger.
I det første ekteskapet – hvor hustruens navn er ukjent – hadde han datteren
«Hustru» Gjertrud Paalsdatter (født ca. 1345-49),
odelsarvingen til Sandbu-godset.

581 N. Stene: «Norsk-islandske slegtsforbindelser i Middelalderen» (NST, bind IV, side 161 ff.). Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter, III. Sudrheims-ætten 2.» (NST bind VIII, side 269 ff.).

Gjertrud var gift med Hallvard Alvsen, men de hadde ingen barn. [582]

(Barn XVI:65442, Far XVIII:261767, Mor XVIII:261768)

Gift omkring 1310 med forrige ane.

Generasjon XVIII

XVIII:261395 mm mm mm mm fm ff fm ff mf

Torgaut Jonsen [Smør]. Fehirde i Tønsberg. Levde 1350. Død omkring 1375.

Det er ukjent hvem som var far til Torgaut.

Han var trolig gift 2 ganger:
I sitt første(?) ekteskap med Gjertrud Guttormsdatter hadde han datteren Ulfhild, gift med ridderen Benedikt Nicolassen.
I et andre(?) ekteskap med en ukjent kvinne hadde han sønnen Eiliv, væpner og riksråd, gift med Gunhild Agmundsdatter [Bolt].

P. A. Munch hevdet i «Det norske Folks Historie», Anden Hovedafdeling. Unionsperioden, 1. Deel (Christiania 1862), side 908, at Torgaut var sønn til Jon Ranvaldsen [Smør].

Geirr I. Leistad har behandlet emnet i 2 artikler i NST XXXV. Jeg har gjengitt utdrag av disse i biografien til Torgauts antagelig bror, Hallvard.

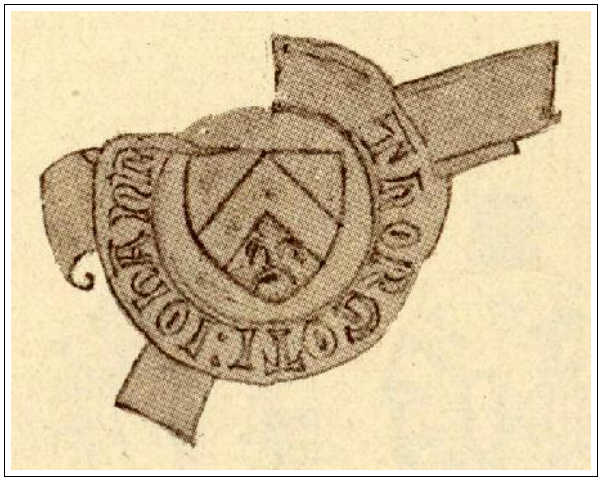

Herr Thorgaut Jonssens segl (831). Trekantet skjold, hvori en sparre over ett leoparthode Under brev av 19 mai 1369 (DN VIII 185).

Torgaut var utvilsomt nær beslektet med Svale Jonsen [Smør] hvis søster – som hans egen datter – bar det sjeldne nevnet Ulfhild. Det er høyst sannsynlig at Herr Jon Hallvardsen [Smør] var en brorsønn til Torgaut.

Torgaut selv og hans etterkommere – så vel som den trolige brorsønnen, Herr Jon Hallvardsen [Smør]'s etterkommere – førte våpenmerket «Leopardhode under sparre», noe som har blitt oppfattet som «Smørvåpenet».

Smør-ætta var en av de sentrale ættene i norsk politikk og samfunnsliv i middelalderen. Opprinnelsen er imidlertid dunkel.
Ætta tilhørte høyadelen i Norge, og hadde etterkommere bl. a. i Orm-ætta, Galte, og Benkestok. Folk i ætta eide mye jordegods, særlig på Vestlandet. Det var riddere, riksråder og flere fremstående menn i disse slektene.
På grunn av tilnavnet [Smør] er merket tillagt en adelsslekt med samme navn. En slik adelsslekt eksistrerte imidlertid ikke i Norge i middelalderen, forestillingen om «Smør» som slektsnavn oppstod på 1500-tallet og har gitt opphav til den vrangforestilling at det virkelig fantes en adelsslekt med dette navn i norsk middelalder, da norske ætter ellers vanligvis ikke hadde faste familienavn.

Torgaut nevnes første gang 20.07.1350 som fehirde i Tunsberg (DN VIII 156, «Regesta Norvegica» V, nr. 1245):
«Provsbrev fra Peter Þorodzsson:
Han var samme dag på Vad i Sigdal, i ombud for Torgaut Jonsson, fehirde i Tønsberg, da Hallbjørn Bjarneson møtte i ombud for Gudbrand Hallvardsson, som hadde stevnet Bjørn Torgeirsson til å høre hans vitner om hvem som hadde levd lengst av mennene på Hoffar. Sigrid Toraldsdatter svor på at Torgeir hadde overlevd både sin far og sin mor og alle sine søsken, men Groa Bjarnesdatter døde likevel senere. Brynjulv på Val og Arnstein på Hundstad svor, etter vitnesbyrd av Peter Einarsson og Torgunn Helgesdatter, at Groa døde sist. Olav Geirmundsson og Ogmund Arnmodsson var til stede.
Beseglet av Gunnulv på Lesteberg [og utstederen].»

582 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 63-65.

Store Norske Leksikon:
«Fehirde var navn på de norske kongers skattmestere i middelalderen. Opprinnelig var fehirden en hirdombudsmann som fulgte kongen rundt i landet. På 1300-tallet var Norge delt i 5 skattedistrikter, fehirdsler (Trondheim, Bergen, Oslo, Tunsberg, Båhus), hver med sin fehirde, som dessuten var kongelig befalingsmann på slottene. I unionstiden gikk fehirden over til å bli lensherre og slottshøvedsmann.»

I 1353 var han i dronning Blanchas tjeneste (DN IV 363, «Regesta Norvegica» VI nr. 246):
«Brev om regnskap for betrodd gods utstedt 03.10.1353 på Tomn i Råde av Olav på Sunnby, Tjodolv på Hamn og Helge smed:
De kom til Tomn 28. september tilkalt av ridderen Ogmund Guttormsson for å se over det godset (løsøre) han hadde tatt hånd om på vegne av barna til Munan Amundsson. Herr Ogmund sendte bud på Torgaut Jonsson, at han skulle komme og ta imot godset på vegne av dronning Blanche. Til 2. oktober ventet de på Torgaut, og på Gudulv på Berg som herr Ogmund hadde overlatt godset til. Ingen av de to kom. Herr Ogmund var på vei til kongen på Båhus og kunne ikke drøye lenger. De gikk da gjennom godset og sammenlignet dette med brevet som beskrev godset. De fant alt som sto i brevet, unntatt noen kar, hodebunader, klesplag og hærklede samt noe gull og brent sølv. Det som manglet ble regnet opp og tildels nærmere omtalt. Herr Ogmund la fram noen klesplagg og senge- og benkeklær i stedet for en del av det som manglet. Utstederne vurderte de tingene han la frem som jevngode med de tingene de skulle komme i stedet for. Om det bortkomne godset som han ikke erstattet, sa herr Ogmund at han skulle gjøre et forlik med dronningen når han møtte henne.
Beseglet av utstederne.»

Det ble skrevet et vitnebrev om arveskifte 03.10.1367 på Krossbøl i Enebakk av Audun, prest på Enebakk, Bjørn Hallvardsson og Þorer Jonsson (DN II 397, «Regesta Norvegica» VI, nr. 1220):
«De var samme dag på Krossbøl i Enebakk sogn. Der ble Amund Torgardsson og Åsmund Eivindsson forlikt med Aslak stulle og Torunn Gunnarsdatter, kona hans. Åmund og Åsmund skulle ha nordre gården på Krossbøl, og Torunn søndre gården. Aslak erklærte at han nå hadde mottatt hele fars- og morsarven til Torunn.
Beseglet av utstederne.»

Han var riksråd i 1369. 19.05.1369 på Akershus (DN VIII 185, «Regesta Norvegica» VI, nr. 1364):
«Fullmaktsbrev fra kong Håkon [VI Magnusson] av Norge og Sverige for ridderen herr Fjellar pik, prosten i Oslo herr Peter [Eiriksson], høvedmannen på Båhus, Lavrans Bjørnsson, og Gaute Eiriksson:
Med råd og samtykke fra de fremste menn i Norge sender kongen disse fire rådgiverne sine til Tyskland for å forhandle med fyrster, landsherrer og rådmenn fra sjøbyene om vennskap og fred. Han gir de fullmakt til å inngå våpenvile for så lang tid som de finner rimelig, avtale at han selv skal møte til forhandlinger, gi leide til sendemenn som vil forhandle med ham, eller eventuelt slutte et endelig forlik.
Sammen med biskopene Hallvard i Oslo og Magnus på Hamar, baronen Jon Havtoresson, ridderne Jon Toraldsson, Ulv Holmgersson og Ulv Jonsson, [vepnerne] Torgaut Jonsson, høvedsmannen på Tønsberghus Lodvik Eivindsson og Alv Haraldsson lover kongen å hoilde det de fire sendemennene avtaler på vegne av ham selv og hans rike.
Beseglet av utstederne og de ni løftesmennenen.»

Vitnebrev om gjeld utstedt på Nesø (Nesøya i Asker) 17.03.1370 av [ridder] Jon Toraldsson, Bård prest på Asker, Håkon Asleivsson og Lodvid Tordsson (DN II 405, «Regesta Norvegica» VII, nr. 25):
«De overvar på Nesøya samme dag at Alv Ivarsson erkjente å skylde Torgaut Jonsson en øres vekt (þunghe) med plogjernet(?), 8 forarbeidede ljåer og 6 økser og stilte som sikkerhet 20 øresbol i Kråbøl i Jørdal (Jæredale) i Gausdal sogn, som skulle bli full eiendom om ikke gjelden ble betalt innen 24. juni.
Beseglet av utstederne».

Han omtales som hirdmann i flere brev, senest 14.05.1370 (DN II 409, «Regesta Norvegica» VII, nr. 34):
«Vitnebrev om dom i arvesak, utstedt av Håkon Jonsson, Torgaut Jonsson, Holte Gunnarsson, Gunnar Hjarrandsson, lagmann i Bergen, Erlend Filippusson og Gudbrand Alvsson.
De var samme dag forsamlet i vinterhallen i bispegården i Bergen oppnevnt som dom[skommisjon] av kong Håkon [VI] for å dømme i saken mellom Håkon Munansson [også] i fullt ombud for sin bror Ragnvald og hustru Margreta [Viljalmsdatter]. Håkon anklaget Margrreta for å ha holdt på det jordegods som var hans og brorens arv etter moren Elin Ragnvaldsdatter, og som også omfattet det hun hadde arvet i den store mannedøden etter sin bror Jon Ragnvaldsson. Håkon beviste at det var morens arv etter hennes bror. Derfor ble Håkon og hans bror tildømt alt dette jordegodset. De skulle også få godtgjort all den landskyld hun hadde oppebåret av det.
Beseglet av utstederne».

P. A. Munch skriver at Torgaut synes å ha hjemstavn i Borgesyssel. Han hadde jordegods på Romerike, Oslo syssel og Vestfold.

I årene 1371-73 var han hirdstjorde – en slags kongelig statholder over et større distrikt – på Island.

Han forlot Island igjen i 1373 og døde i 1375 (Isl. Ann. VIIII, IX).[583]

583 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274-75. Engebret Hougen: «Sammenhengen mellom våre bondeslekter og våre middelalderætter», manuskript (1951), side 108. Odd Handegaard: «Vår felles slektshistorie», side 109. Geirr L Leostad: «Om ættene RØMER og SMØR samt en seiglivet gjenganer i norsk middelaldergenealogi» (NST XXX (1985-86), side 124-130. Geirr L Leostad: «De re

(Barn XVII:130698, Far XIX:522789)

Gift 1. gang med neste ane.

Barn:

Ulvhild Torgautsdatter [Smør]. Født omkring 1360. Død omkring 1433. (Se XVII:130698).

Gift 2. gang med **Ukjent hustru.**

Torgaut hadde med en ukjent kvinne en sønn, nemlig væpneren Eiliv Torgautsen.[584]

Barn:

Eiliv Torgautsen [Smør]. Væpner. Riksråd. Død etter 1422.

Hans far var Torgaut Jonsen [Smør], nevnt fra 1350, død ca. 1375. Hans mor er ukjent.

Eiliv nevnes mellom 1392 og 1402.

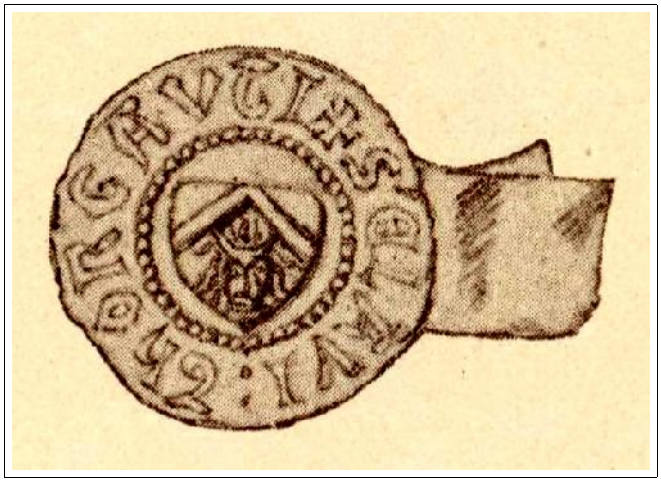

Eiliv Torgautsens segl (NS 1315) under brev av 29. august 1398 (DN V 382).

Han førte også «leopardhode under sparre».

Eiliv kan ikke være født i Torgauts ekteskap med Gjertrud.

Han var gift med Gunhild Agmundsdatter [Bolt]. De hadde sønnen Jon på Eie, gift med Margrete Torgardsdatter, døde ca. 1471.

(Utdrag fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid»):

«I Danmarks Nasjonalmuseum har det vært oppbevart et flott utstyrt drikkehorn (DNM 10538) som etter en oppskrift fra 1696 skal ha tilhørt erkebiskop Aslak Bolt. Hva den tradisjonen er verd, skal drøftes nedenfor. Det som her er interessant, er at hornet er utstyrt med et munningsbeslag i forgylt sølv og prydet med tre graverte skjold med våpenmerker som er velkjente i norsk middelalderheraldikk. Slike drikkehorn synes å ha vært populære hos adelen i Norge, og vi kjenner andre eksempler på tilsvarende utstyrte horn i museene.

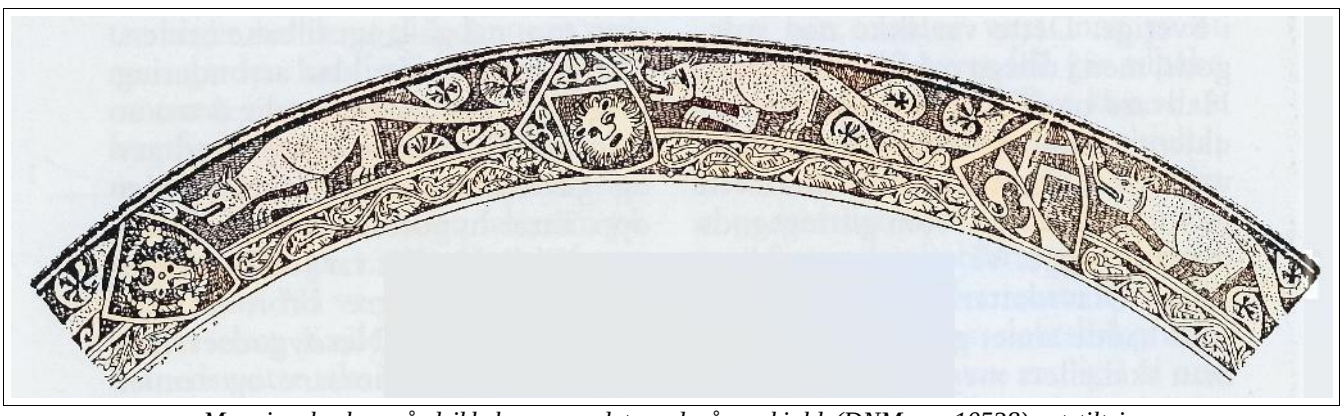

Munningsbeslag på drikkehorn, prydet med våpenskjold (DNM nr. 10538), utstilt i Erkebispegården i Trondheim.

Hallvard'ene» (NST XXXV (195-96), side 124-130, 171-174. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side331, 342-44.

584 Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 343.

Munningsbeslaget viser fra venstre et skjold med oksehode i rosenkrans, dvs. samme våpenmerke som ble ført av Herr Lodvik Eivindsen og hans brorsønn Herr Olav Haakonsen, videre et skjold med leopardhode under sparre, dvs. det våpenmerke som er blitt tillagt den såkalte Smør-ætten, og endelig et delt skjold med en halv lilje fast på delingen i første felt og to sparrer i det annet. Dette er Bolt-ættens våpenmerke, og det er vel grunnen til at drikkehornet har vært satt i forbindelse med erkebiskop Aslak Bolt. Som kjent tilhørte erkebiskopen Bolt-ætten på morssiden, mens faren var av ætten Rømer. Aslak Bolt fører da også Rømer-ættens våpenmerke, nemlig en halv lilje fast på delingen i første felt og to tverrbjelker i annet. Heraldisk sett er det derfor ingenting som knytter erkebiskopen til drikkehornet.

På stilistisk grunnlag er det ikke noe i veien for å datere hornet til tiden omkring 1400. Man kan tenke seg at hornet er prydet med munningsbeslag og våpenmerker av en eier til minne om en eller annen konkret begivenhet, f. eks. i ætten, og at våpenmerkene har vært ført av eieren og personer han har vært i frendskap eller mågskap med. Spørsmålet er nå om det lar seg påvise en slik slektsmessig konstellasjon omkring år 1400 og som kan knyttes til våpenmerkene og hornet. Det ligger da nær å tenke på Bergsvein-døtrenes ektefeller Herr Haakon Eivindsen og Herr Agmund Berdorsen [Bolt]. Vi kjenner ikke til at disse to var beslektet med menn som førte leopardhodet under sparren, men det er likevel en forbindelse. Fehirden Torgaut Jonsen som er nevnt slik i 1350 og døde i 1375, var gift med Gjertrud Guttormsdatter, altså moster til Bergsvein-døtrene Elin og Gunhild. I ekteskapet med Gjertrud hadde Torgaut datteren Ulvhild som var gift med sysselmannen over Eiker, Modum og Tverrdalene, Benkt Nikolassen, og i hvert fall levde til ca. 1410. Benkt Nikolassen og sønnene i ekteskapet med Ulvhild, Guttorm og Torgaut samt deres søster Ingebjørg førte samme merke som faren, nemlig en bøyd, vel egentlig væpnet, arm (feilaktig tolket som en bjørnelabb).

Nå hadde Torgaut med en annen kvinne en sønn, nemlig vepneren Eiliv Torgautson som, slik yngre godsforhold og kilder viser, må ha vært gift med en datter til Herr Agmund Berdorsen i et tidligere ekteskap. Foruten denne datteren, som også het Gunhild, det samme som navnet til Herr Agmunds annen ektefelle, var det en datter til i dette ekteskapet, en Gjertrud som ble gift med vepneren Peder Ulvsen til Ervalla, sønn til den norske ridder og riksråd Ulv Jonsen som var stamfar til denne svenske grenen av Sørum-ætten. Ekteparet Gjertrud og Peders gravsten, prydet med deres våpenskjold, finnes forøvrig den dag i dag i Vadstena klosterkirke.

Vi kan nå tenke oss at hornets heraldiske utsmykning har sitt opphav i den konstellasjon som bestod mellom Agmund Berdorsen, Haakon Eivindsen og Eiliv Torgautsen, idet de to første var måger og gift med hver sin søster og Eiliv sønn av en mann som hadde vært gift med moster til Haakon og Agmunds ektefeller. Det er også mulig at våpenskjoldet med oksehode i rosenkrans tilhørte Fru Elins sønn Olav Haaakonsen, søstersønn til Gunhild Bergsveinsdatter. Da Herr Haakon Eivindsen synes å være død allerede i 1380, og Eiliv neppe var gift med Gunhild Agmundsdatter på den tid, kan det tenkes at i hvert fall utsmykningen av hornet er utført etter 1399, det året da Olav Haakonsen ble myndig, mens terminus ante quem da må settes til dødsåret for Agmund Berdorsen, dvs. ca. 1419, fordi Eiliv ennå levde i 1422».[585]

XVIII:261396 mm mm mm mm fm ff fm ff mm

Gjertrud Guttormsdatter.

Gjertruds foreldre var Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og
Elin Olavsdatter (~1317 - ~1349).

585 Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 342-44.

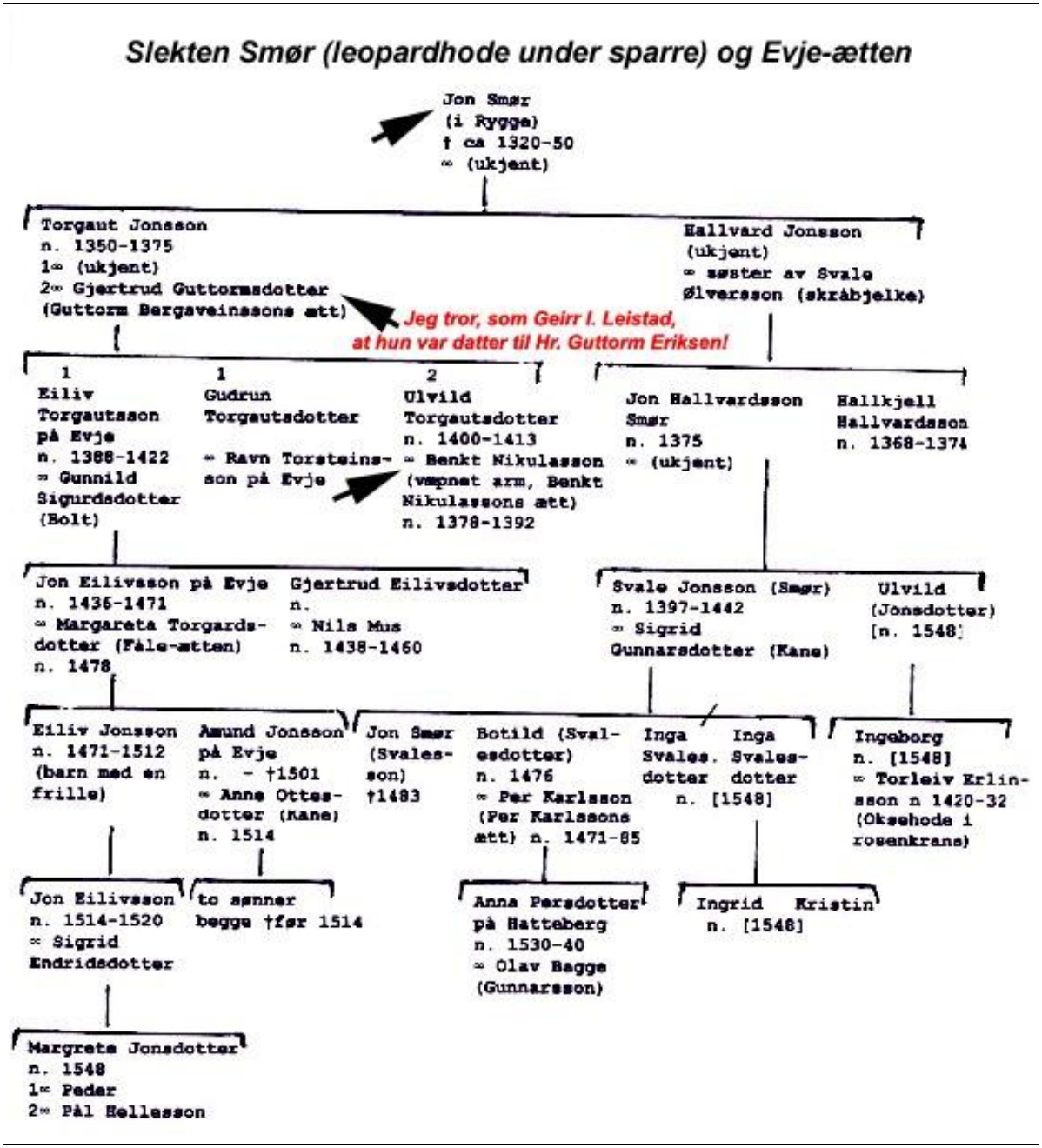

Slektstavle – Benkestokk-seminaret Meløy 14-15 august 1999, side 26.

Torgaut og Gjertrud hadde følgende barn (minst):
Ca. 1360: Ulfhild Torgautsdatter, nevnt 1398-1413, gift med Benkt Nicolassen, døde ca. 1433.
Dertil muligens sønnen Klas, riksråd i 1398. Brukte Smørvåpen.

Geirr I. Leistad i «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», side 340:
«Donasjoner til kirken og yngre eiendomsforhold peker i retning av at datteren Gjertrud som var gift med Torgaut Jonsson, må ha arvet gods i Lier, omkring Drammensfjorden og i Eiker-Modum-traktene etter sin far, Herr Guttorm. Om disse eiendommene hadde noen hovedgård vet vi ikke, men en ikke urimelig gjetning kunne være en av de store gårdene i Eiker.»

Henning Sollied skriver at Torgauts hustru utvilsomt må være den «Hustru Gjertrud» som nevnes sammen med ham i Biskop Eysteins jordebok [den «Røde Bok»], side 517.
«Forskjellige forhold gjør det sannsynlig at Hustru Gjertrud var datter til herr Guttorm Eiriksen og at hun er identisk med den ukjente datter til herr Guttorm som var gift med Bergsvein Baardsen. Er dette riktig, vil det være forklarlig at Fru Elin Bergsveinsdatter og Hustru Ulfhild Torgautsdatter – som altså i såfall har vært halvsøstre – begge skjenker parter i gården Søndre Midaaker på Eiker, henholdsvis 11 og 9 øresbol «j samr jord ok stofue» til Haug kirke (RB side 88). Bergsvein Baardsen nevnes siste gang i et brev fra 1356-57 og er visstnok død kort tid senere.
Hustru Ulfhild, som synes å være født omkring 1360, kan altså, for tidsregningens skyld, meget vel ha vært datter til Bergsveins enke i et nytt ekteskap.»

Tore Hermundsson Vigerust – Debattinnlegg på http://forum.arkivverket.no – 16.12.2007 - 17:04:
«Unnskyld at jeg har villedet noen her. Hvis spørsmålet er om Torgaut Jonsson var i slekt med Agnes

Sigurdsdotter, så er det forlengt bekreftet at de må ha vært det. Vi vet ikke nøyaktig på hvilken måte de var i slekt, men slektninger burde de ha vært. Torgaut Jonsson var gift med Gjertrud Guttormsdotter, en datter av herr Guttorm Eiriksson. Herr Guttorm førte våpnet med en rose, samme våpen som herr Sigurd Havtoresson, Agnes' far. I Geirr I Leistads store artikkel om Nesøya i Asker og Bærum historielags skrift 37, 1997, finnes en rekke slektstavler som viser forskningsstatus på forholdet i dag. (En del av det samme finnes i NST.) Geirr tenker seg at Guttorm Eiriksson var sønn av Eirik Hudfat, bror til Jon Ivarsson Raud, som var Sigurd Havtoressons farfar».[586]

(Barn XVII:130698, Far XIX:522791, Mor XIX:522792)

Gift med forrige ane.

XVIII:261401 mm mm mm mm fm ff fm mf ff

Haldor Gudbrandsen Listad. Født omkring 1315 på Listad, Sør-Fron (OP). Død omkring 1349 på Skaaden, Øyer (OP).

Haldor må ha vært sønn til Gudbrand Sigurdsen Listad (nevnt i 1370) og
Valgjerd Finnsdatter Hundorp (~1295 - >1369).

Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1345: Alv, til Skaaden (Rindal), nevnt mellom 1426 og 1433(?).
Ca. 1345: Sigurd, gift med Sigrid Sigmundsdatter, død før 1429.
Ca. 1350: Guttorm, gift med Tora Einarsdatter, til Rolstad, nevnt mellom 1407 og 1410.

Halldors sønnesønn, Halldor Sigurdsen Blakar (~1380 - ~1461) hadde en datter som giftet seg med Henning Guttormsen Blakar «av Vaaben».

Halldor nevnes i et vitnebrev om salg utstedt 04.02.1341 av Guttorm Eiriksen (DN II 241, «Regesta Norvegica» V, nr. 407):
«Ollum monnum þæim sæm þetta bref sea æder hœyræ sender Gudþormer Eiriks son q. g. ok sinæ ek vil yder kunnict gera at a Agato messo eftæn a odru are ok xx rikis mins vyrdulægs herre Magnus mæd guðs miskun Noregs Swia ok Gota konongs var ek j hia a Raumsase er þæir helldo hondom Vesete a Raumsase ok Haldor Gudbrandz son mæd þi skylyrdi at Haldor væita þa viðr gonghu at han hafde þa fyrstæ peningh ok efstæn ok allæ þær j millum firir þrigiæ auræ booll j Raumsase er han hafde sælt Kolbini þo sua at Vesete lauk honom i halft kyllagh en alt annæt Kolbion til sannyndæ setti ek mit in sigli firir þette bref er gort var a deghi ok are sæm fyr sæghir þæimæ godo(m) monnum hia verandæ Alfue Finz syni siri Amund j Fodvangghe ok Siugurde slagh ok marghum odrum godom monnum.»
Sammendrag:
«Vitnebrev om salg fra Guttorm Eiriksson:
Han var samme dag på Romsås [i Ringebu], da Halldor Gudbrandsson vedgikk å ha solgt til Kolbein og Vesete på Romsås 3 øresbol i Romsås, og fått full betaling.
Beseglet av utstederen, i nærvær av Alv Finnsson, sira Amund i Fåvang, Sigurd Slagh og mange andre gode menn.»[587]

(Barn XVII:130701, Far XIX:522801, Mor XIX:522802)

Gift

Barn:

Alv Haldorsen Hundorp/Skaaden. Født omkring 1345 på Listad, Sør-Fron (OP). Levde 1433.

Alv må ha vært sønn til Haldor Gudbrandsen Listad (~1315 - ~1349).

Han var gift med Tora Einarsdatter Listad, uten barn.

04.05.1421 var Alv sammen med Grim Andresen og en Jon Bjørnsen på Langgard i Tretten vitne til en gårdshandel (DN XVIII 50, «Regesta Norvegica» X, nr. 135):
«Vitnebrev om jordhandel, utst søndag etter korsmesse [den om våren?] av lagrettemennene Jon Bjørnsson, Alv Halldorsson og Grim Andresson:
De var samme dag til stede på Langgaard på Tretten i søndre luten av Gudbrandsdalen da Håvard Jonsson og hans helbrødre [samborne brødre] Audun og Erling vedgikk å ha solgt Nikulas Pålsson 20 øresbol i øvre Stalbjør, i Stavs tinghå på Tretten, samt Ramnemer og kråbel, som tidligere lå til øvre Stalbjør, med alle tilliggende, og de tilhjemler ham også den parten deres bror Ogmund eide. Brødrene vedgår å ha mottatt full betaling.
Beseglet av Håvard, og medbeseglet av de gode menn som nevnes tidligere i brevet.»
[Bakpå, 16 årh]: Brev på Stalsblør på Tretten.

586 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274-75. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 29. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 340.

587 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 47-49, 51, 56, 63.

Alv var lagrettesmann og var 15.08.1421 på Glømmen i Øyer og vidnet at en Gjertrud Jonsdatter ga seg inn til Grim Andresen med alt hun eide og med samtykke av hennes mann. Torstein Josteinsen. Dertil skulle Grim arve henne (DN II 658, «Regesta Norvegica» X, nr. 160):

«Vitnebrev om fletførsel. utst. Vårfruemesse fyrre av Asgaut [Kjetilsson], prest i Øyer, og lagrettemennene Stefan Andresson, Alv Halldorsson og Amund Alvsson:

De var samme dag til stede på Glømme på Tretten i søndre Gudbrandsdalen da Jartrud Jonsdatter, med samtykke fra sin husbond, Torstein Josteinsson, inngikk avtale med Grim Andressson, sin arving, om at hun skulle gi seg inn til ham med alt det hun eide og måtte komme til å eie, både i løst og fsst gods. Grim forplikter seg til at han selv eller hans arvinger skulle forsørge henne så lenge hun lever.

Beseglet av utst.»

Fletførsel: Livslangt opphold om underhold mot å overlate undrholdsyteren alt en eier eller lommer til å eie.

04.03.1433 ble det på Skåden skrevet et brev av to lagrettesmenn om at de hadde vært tilstede i festeølet til Torstein Alvsen og Ingrid Audunsdatter på Mo i Tretten, og der hadde Alv Halldorsen gitt sin sønn, Torstein, 12 øresbol jord i Rindal og hele Kverndalen i giftegave (DN II 714):

«Thet skal allom godhom mannom kunnigt wæra som thetta bref see æller høra at mit Arne Symonsson oc Omunder Asmundzson logrettomæn warom a Moo a Trøttena tha Thorstein Alfsson feste Jngeridho Audhons dotter med gudz laghum oc helagre kirkio oc war tha helmingsfelaag thera millom lagt badhe j lauso oc j fasto æn widher barn ware at skipta. Oc Alfuer Haldoorsson fyrnæmpder gaf adhernæmpdom Torsteine syne sinom til giptingar xii aura bool jærder j Rindodale j Øyie oc allan Queardalen som ligger j fyrnæmpdo Øyie til æuerdelica eigho oc alz afrædhis oc hans æruingiom frælsar oc agangolausar fire huariom manne med allom lutum oc lunnendom som ther til bør at liggia fra forno oc nyio wtan gardz oc jnnan eingo wndan takno. Oc til thes mera wisso oc witnisburd hær wm settom mit okkor jncigle fore thetta bref som scrifuat war a Skodhina monadaghen næsta æpter korsmøsso wm warit a fiorda (are) oc firationda rikis okkors wyrdeligs herra Ericx med gudz naad Noregis konungs oc anno dominj millesimo quadringentesimo xxx tercio.»

Sammendrag:
To Lagrettemænd kundgjöre, at Thorstein Alfssön fæstede Ingerid Auduns- datter, og fik af sin Fader Alf Haldorssön i Udstyr 12 Öresbol i Rinddal og hele Kveardalen i Öyer Sogn i Gudbrandsdalen.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Rinddal i Öyer. Seglene mangle. b.02 s.535

Alv eide altså nesten all den jord i Rindal i Øyer som Alv Haakonsen hadde samlet i årene før den store mannedøden. Det var 12½ øresbol som først Paal Guttormsen hadde eid, etter ham (frenden?) Haavard Bjarnesen – som trolig var barnløs – fra 1362, slik at jorda har gått i arv til hans søskenbarn(?), Finn Tjøstolvsen og hans etterkommere. Da de fleste brev om disse gårdskjøpene ligger i gårdsarkivet på Rindal, i alle fall alle viktige rettighetsdokumenter, er det ikke rimelig at noe skulle ha kommet bort. Når det dertil ikke foreligger noen opplysninger om hvordan jorda i Rindal tilkom Alv Halldorsen, må grunnen være at det har vært vanlig arv, der det ikke var nødvendig med noen offentlig bekreftelse. Likeledes må en kunne gå ut fra at når gavebrevet ble skrevet på Skaaden og ikke på brylllupsgården Mo, er det fordi Alv bodde på Skaaden. Men antagelig var Alv Halldorsen ikke i live da denne bekreftelse ble skrevet.

Ellers må Skaaden alt på den tiden ha vært delt. Antagelig eide Alv nordre gården, mens Paal Hallvordsen hadde sygard.

Torstein Alvsen må ha gått bort før 07.08.1442, for i brevet om den gaven hustru Gjartrud Paalsdatter hadde gitt sin frende, Alv Halldorsen, er det bare nevnt to sønner, nemlig Finn og Gudbrand (DN II 750).

«Ollom monnom theim som thetta bref see eller høyræ ssender Paal Halwordzson och Haldor Sigurdzson q. g. och sinæ kungørande ath efther thet wi warom laglega til krafder af Finnæ och Gwdbrandæ Alfs sonom ath bæra theim rettan witnis bwrd wm gawor som hwstrw Jærtrwd Paals dottor gudh hennæ sæl nade hafdæ gewet Alwæ Haldorsyni fador teiræ tha kennomst wi och fulælegan witnisbwrd berom wndher wart incigle at wi warom i Sonbw som liger a Waga sagom och høyrdom at fyrnemd hwstrw Jærtrud kendest at hon hafdæ gewet fyrnemdom Alf Haldorsyni frendæ sinom the sama øydæ parthæ som so æithæ Skard Kwærdal och Askohawg som liggæ fore swnnan Rin- dædal i Øygæ sokn i sydræ lutan i Gudbrandz dalum fra sig och sinom erwingiom oc wnder fyrnemdan Alf oc hans erwingiæ til ævordelega eigo och aldz afrædes sagdæ tha fyrnemd hwstru Jartrwd tæs bider iak ider Halwor at i laten honom fa idert bref wppa tha swarade Halword Alfson som gwd hans sæl miskunne iak wil gewa honom mit bref wm Skard och Kwærdal en Askohowg wil iak hawa til nedræ Stalsbiærga. tha sagdæ fyrnemd hwstrw Jærtrwd en tho i hawa thet medan idert lif er atther til Stalsbiærgæ tho hawer iak gewet thet fyrnemdom Alf fre(n)dæ minom efther ider daga frialst och heimalt fore hwariom manne til ævordelegæ eigo. til meiræ wisso och sannind heingiom wi wor incigle fore thetta bref som scriwat war a Skodinæ som liger i Øygæ a tistdagen nest fore sancte Lafrans dagh anno domini mo cdo xl secundo.»

Sammendrag:
Paal Halvardssön og Haldor Sigurdssön erklære paa Opfordring af Finn og Gudbrand Alfssönner, hvad de havde hört Hustru Gertrud Paalsdatter paa Sundbu ytre, da hun gav deres Fader Alf Haldorssön Ödegaardene Skard, Kværdal og Askehaug i Öyer, og hvad hendes Husbonde Halvard Alfssön dertil havde

sagt.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Rinddal i Öyer. Seglene vedhænge.

Riktignok hadde Torstein og Ingrid et barn, men det døde før denne dagen. Det foreligger et diplom, trolig skrevet 21.06.1451, der Finn Alvsen kjøpte 1 markebol i Rindal – som vi ser er dette Torstein Alvsens bryllupsgave – av Jon Guttormsen som hadde fått det med sin hustru, Ingrid Audunsdatter, og hun hadde arvet det av sitt barn, står det. Brevet finnes på Rindal, og et av vitnene var Gudleik Audunsen, trolig bror til Ingrid (DN II 794):

«Thet kennes ek Jon Guttormsson swren lagretta man at ek hafuir selt Finne Alfssyni eith marka bool jorder jn j Rindadall som ligher (j) Øya sokn j Stafs tingaa ok j sudre lutenum j Gudbrandzda- lum som Jngeridhe Oudhens dotter egna kona minne baar j gift ok erft hafde efther barn sith med *fullam godhum wilia ok samtykt Jngeridha Oudhens dotter fornemda egna kona minna fraa ws ok warum eruingum ok vnder Fin Alfsson fornemdan ok hans eruinga till euerdhelika egha ok alz afredhis. jtem ther med allum sinum lutum ok lunindum fornum ok nyum badhe wtan gardz ok jnnan som til ligher hellir lighet hafuir fraa forna ok nya frelst ok hemult ok akeraløyst fore huarium manne ok ther med hafuir ek vpburit af Finne fornemdum første peningh ok øfssta ok alla ther j millum som j koup akurt kom fore adernemda jordh. til sanninder her vm sette Gudheleikir Oudhenson ok Juar Euindzson swrne lagretta men a Trøttene sin jncigle med mina jncigle fore thetta bref er giort war a manadaghin nest efter trinitatis messa anno domini mo cdlietc.»

Sammendrag:
Jon Guttormssön sælger til Finn Alfssön 1 Markebol i Rinddal i Öyer, som han havde faaet med sin Kone Ingerid Audunsdatter.
Kilde: Efter Orig. p. Perg. paa Gaarden Rinddal i Öyer. 2det Segl vedhænger.

588

Sigurd Haldorsen Listad. Født omkring 1345. Levde 1390 på Listad, Sør-Fron (OP). Død før 1429. (Se XVII:130701).

Guttorm Haldorsen Listad/Ulberg/Rolstad. Født omkring 1350 på Listad, Sør-Fron (OP). Levde 1407 i Rolstad, Sør-Fron (OP).

Guttorm må ha vært bror til Alv og Sigurd. Han ble før 1407 gift med Tora Einarsdatter, datter til Einar Pedersen og Helga Eilivsdatter (Ulberg).

En må ellers nevne at det ikke er helt klart om det var Guttorm Halldorsen som hadde arveretten til Listad. Vi vet bare at hans hustru levde der i 1379. Følgende brev er skrevet 31.01.1380 på Mo i Lom (DN III 403, «Regesta Norvegica» VII, nr. 835):

«Provsbrev utstedt av Steine Petersson, prest på Moen, og lagrettemennene Einar Greipsson og Bjørn Alvsson:

De var samme dag i klokkerstua på Moen i Lom da Bård Trondsson lot Torgils Silvestersson og Sigurd Berdorsson vitne at de var på Listad i Fron torsdag nest etter Antonsmesse nest føre [17 januar samme år] da Bård stevnet Tora Einarsdatter eller hennes ombudsmann til Moen ovennevnte dag for å høre prov om når Magnhild Åsmundsdatter på Hamar døde den store mannedødshøsten. Bård lot Erlend Øysteinsson og Ivar Eilivsson edlig bevitne at hun døde allehelgensmesseaften [31 okt 1349].

Beseglet av utstederne og Nikulas Andresson, som ville sverge og vitne som Erlend og Ivar.»

Det ser imidlertid ut til at hun og Guttorm har bodd på Rolstad senere, for 31.07.1407 ble det utstedt et vitnebrev om salg av 6 kyrleier jord i nordigard Lunde i Vågå (DN V 452, «Regesta Norvegica» IX, nr. 313):

«Vitnebrev om betaling, utstedt søndag etter tidlige olsok av lagrettemennene Eirik Torgrimsson, Audfinn Helgesson og Bergsvein Nikulasson:

De var samme dag til stede på Rolstad i Fron da ekteparet Guttorm Halldorsson og Tora Einarsdatter vedgikk å ha mottatt full betaling av Fredrik Torsteinsson for 6 kyrleier i nørdste og nederste Lunde i Vågå, med alle tilliggender, som Toras frenke Ingegjerd Steinarsdatter hadde solgt Fredrik.

Beseglet av utstederne og medbeseglet av Guttorm».

Det er mulig at Tora enda ikke var gift i 1379. Hun arvet jord etter foreldrene som hun og Gudbrand 22.07.1408 solgte til Torleiv Ivarsen på Oden (DN II 599, «Regesta Norvegica» IX, nr. 426):

«Vitnebrev om jordhandel utst søndag før tidlige olsok av Audfinn Helgesson svoren lagrettemann på Fron: Han var samme dag til stede på Ånne på Fron da Guttorm Halldorsson vedgikk at han med sin kone Tora [Einarsdatters] samtykke hadde solgt Torleiv Ivarsson 6 ½& øresbol i Ulberg i Langlia med alle tilliggender og å ha mottatt full betaling.

Beseglet av utst.»

Orig (perg):På gården Ulberg på Fron (1852).

Ellers vet vi at Guttorm en gang før 1410 kom i skade for å slå i hjel en mann, for 25.03.1410 ble det

588 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 47-49, 51, 56, 63.

på Hjetlund i Fron kunngjort et vitnebrev (DN IX 210, «Regesta Norvegica» IX, nr. 566):

«Vitnebrev om avkall og underholdsløfte, utstedt tirsdag etter påske av Einar Berdorsson, Eirik Ossursson og Sigurd Gudbrandsson:

De var til stede på Hjetlund på Fron i Gudbrandsdalen da Guttorm Halldorsson vedgikk at han intet eide i sin kone, Tora Einarsdatters, gård. Han hadde betalt i drapsbøter alt han selv hadde eid, og hadde i tillegg solgt det hun eide i Frisvoll, 3½ kyrleie for 20 kyrlag og ... (antagelig 6½ øresbol i Ulberg) for 14 kyrlag og ... på Vågå for 34 kyrlag. Tora unte ham underhold av hennes jordegods dersom han overlevde henne.

Beseglet av utstederne.»

Han var nok da en eldre mann, og døde trolig kort tid senere uten barn, da han ikke er nevnt i noe gavebrev fra Hustru Gjertrud Paalsdatter. Det er trolig at han ble et offer for mannedøden i 1349. [589]

XVIII:261439 mm mm mm mm fm ff mm mm mf

Sunnulv Ivarsen. Væpner. Sysselmann. Levde fra 1383 til 1412.

Sunnulv var væpner og sysselmann på Søndre Hedmarken.

Han må ha vært gift 2 ganger.

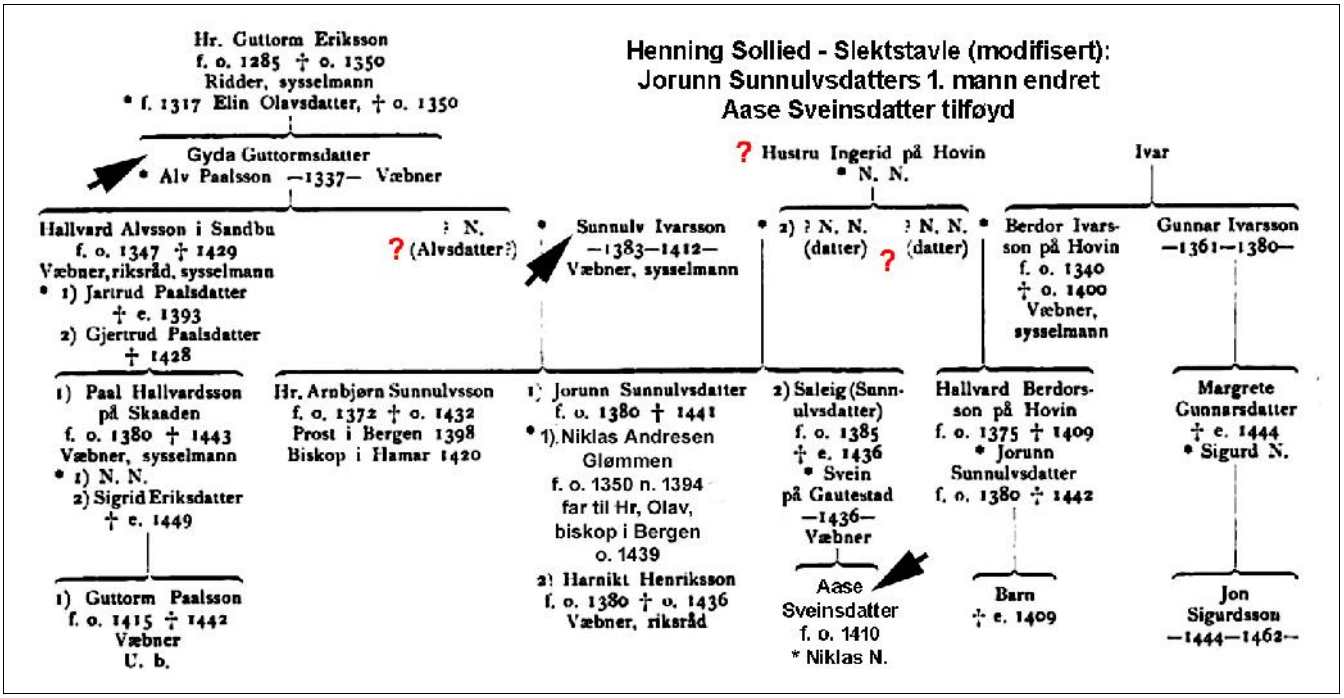

Slektstavle i Henning Sollieds:«Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 400.

I sitt første(?) ekteskap hadde han barna:
Ca. 1372: Herr Arnbjørn, prost i Bergen i 1398 og biskop på Hamar i 1420, døde ca. 1432.
Ca. 1380: Jorunn, gift 1. gang med Niklas Andresen fra Glømmen-ætten.
gift 2. gang med Harnikt Henriksen, væpner og riksråd, hun døde ca. 1441.
I sitt andre(?) ekteskap [med en datter til «Hustru Ingerid på Hovin»?] hadde han datteren
Ca. 1385: Soleig.gift med Svein på Gautestad (kan være omvendt!).

Sunnulv kjøpte opp gårdsparter i gården Imset i Løten.

06.06.1383 på Gillund [på Stange] (DN VII 316, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1092):

«Vitnebrev om salg av jord utst av Tord Valgardsson og Eindride Ivarsson, lagrettemenn på Hedmark:

De var samme dag på Gillund i Skaun da Sunnulv Ivarsson, sysselmann for søndre Hedmark, håndtokes med Ingerid på Hårstad, Eirik Gases enke. Ingerid vedgikk å ha solgt Sunnulv 18 øb jord i Imset i Fauskom [Fauskar(?)] i Løten og å ha fått full betaling. Skulle Sunnulv fradømmes jorda, skal han ha like mange øb i østre Hårstad i Hegvindom [Heggvinn (?)] i Hommelstad sogn.»

26.11.1383 på Fjælgård [i Løten] (DN VII 318, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1134):

«Salgsbrev utst av Alv Jonsson:

Han har solgt Sunnulv Ivarsson 9 øb jord i Imset i Fausskum [Fauskar(?)] i Løten sogn. Blir jorda fradømt Sunnulv skal han ha 9 kyrlag av Alv eller arvingene. Alv vedgår å ha fått full betaling.

Beseglet av utst og Amund Eiriksson, lagrettemann i Romedal, på Fjælgård i Aall i Fauskum.»

24.04.1395 på Voll [i Romedal] (DN V 369, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 368):

«Vitnebrev om gave av jord utst av Kolbjørn Sveinsson og Valgard Andresson, lagrettemenn i Romedal:

589 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 47-49, 51, 56, 63.

For 3 år siden var de på Voll i Romedal da Torbjørn Narvesson, Ogmund Godensson og Rønnaug Narvesdatter, hans kone, med handarband gav Sunnulv Ivarsson 2 øresbol i Imset i Løten sogn til fri eiendom fordi han hadde inndrevet deres penger for dem.

Beseglet av utst lørdag før markusmesse.»

13.03.1412 på Kavlum (DN V 381, «Regesta Norvegica» IX, nr. 783):

«Vitnebrev om jordhandel, utst søndag etter midfaste av Orm Arnesson og Eirik Dagfinnsson, lagrettemenn på Nes:

De var samme dag til stede på Kavlum da Amund Torkjellsson og hans kone, Ragnhild, solgte Sunnulv Ivarsson 2 øresbol i Imset på Fauskom i Løten sogn. Skulle jorda bli lovlig fratatt Sunnulv, skal Amund betale ham pengene tilbake.

Beseglet av utst.»

[Bakpå, hender fra 1600-t]: Brev om Imset i Løten sogn. Om 2 øresbol i Immeszettre i Løten sogn.

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 394-399:

«Hvad hustru Jorunn Sunnulvsdatters slektsforhold angår kan det for det første ikke være tvilsomt at hun som almindelig antatt er datter av væbneren Sunnulv Ivarsson som var sysselmann på Søndre Hedmark og nevnes i flere brev mellom 1383 og 1412. Navnet Sunnulv er meget sjeldent, tids- og samfunnsforhold passer, og hustru Jorunn og hennes andre mann eide adskillig jordegods på Hedmark.

Det må også kunne antas at Hustru Jorunn er søster til Herr Arnbjørn Sunnulvsen, som var prost ved Apostelkirken i Bergen i 1398 og senere, og i 1420 ble biskop på Hamar, i hvilken stilling han synes å være død i 1432.

Sunnulv må imidlertid etter all sannsynlighet ha hatt minst ett etterlevende barn til, i tillegg til Herr Arnbjørn og Hustru Jorunn. Han eide nemlig bl. a. Imset i Løiten, hvor han etter hvert hadde kjøpt parter på nesten 4 markebol (DN VII 316, DN VII 318, DN V 369 og DN VI 381). Det er forøvring rimelig å anta at disse kjøp i virkeligheten representerer en innløsning fra slektninger og medarvinger, og at Sunnulv selv – eller muligens hans hustru – har vært den nærmeste odelsberettigede til gården. Nå er Imset ikke nevnt blandt det gods hustru Jorunn etterlot seg, og da hennes bror, biskop Arnbjørn, døde lenge før henne, må man kunne gå ut fra at gården ved Sunnulvs død er tilfalt en annen sønn eller datter.

Dette viser seg også etter all sannsynlighet å medføre riktighet. I et brev av 08.06.1518 opptas på begjæring av Mogens Trulsen et tingsvidne om eiendoms- og odelsretten til Imset (DN VII 548), hvori to menn erklærer

«ath Swen a Gawtestad fwlde forde Ymesætter frælst och heeymalt for hwærio manne och siidhen hwstrv Soologh hans hwstrv och ther næsth effter bæggis theyris barn Aase Swensdotter och Ragnild Sweynsdotter, aatthe thee een dotter hwer theyre efther seg som heeythe Joorand Nilsdotter och Jngeborgh Joonsdotter och tømpdis nw arfwen effter Jngeborgh Joonsdotter. vithe wij i sanind for gwdi ath Maritte Gawtesdotter och Birgitta Gawtesdotter ære nesth oodelsborne ther til och gørss thet ytthermeyre beehoff tha veelie wij vitne efther vor faderss ordh ath theyris slæcktinge hafwe fwlth forde goodz i hwndredhe aar».

Det opplyses her altså at Maritte og Birgitte Gautesdøtre var odelsbårne til Imset og rette arvinger etter Ingeborg Jonsdatter som det nå skulle skiftes etter. Når vidnene, ettter å ha redegjort for slekten gjennom tre generasjoner, har ansett det overflødig å nevne Gautedøtrenes plass i ættleggen, må det være fordi sammenhengen var så enkel at den var fullt vitterlig for alle. Det kan derfor ikke være tvil om at Maritte og Birgitte er døtre til den Jorunn Nielsdatter (Niklesdatter) med hvem ættleggen avsluttes. Dette viser seg da også å stemme overens med hensyn til tidsregning og navneskikk.

Da det i tingsvidnet opplyses at hustru Soleig eide Imset ettter mannens død er det på bakgrunn av datidens rettsregler overveiende sannsynlig at gården har vært hennes og ikke mannens odelsgods. Svein på Gautestad (Gaustad i Romedal), som etter Soleigs hustru-tittel må ha vært håndgangen mann (vepner), nevnes i et brev av 23.06.1436 (DN II 724). Da hans datter Aase Sveinsdatters fødselsår må antas å falle mellom 1410 og 1420, er hustru Soleig rimeligvis født engang i 1380-årene. Hun tilhører ihvertfall tydeligvis samme generasjon som Hustru Jorunn Sunnulvsdatter og må da antas, som denne, å være datter til Sunnulv Ivarsen, og ha arvet Imset etter faren.

Under denne forutsetning er det tilsynelatende påfallende at Harniktssønnenes store godsbesittelser, ihvertfall for den alt overveiende dels vedkommende, må skrive seg fra Hustru Jorunn eller ha gått i arv gjennom henne, ved Herr Benkt Harniktsens død ikke tilfalt hans moster, Hustru Soleig eller dennes barn, men langt fjernere slektninger. Dette lar seg alene – men fullt tilstrekkelig – forklare ved å anta at Hustru Jorunn og Hustru Soleig kun har vært halvsøstre – altså har hatt hver sin mor – og at det ikke er gjennom sin far, men gjennom sin ukjente mor, at hustru Jorunn nedstammer fra Herr Guttorm Eiriksen. Hustru Jorunns mormor må være identisk med den datter til Herr Guttorm som var gift med Alv Paalsen.

At Hustru Jorunn og Hustru Soleig bare var samfedrene søstre synes forøvrig å stemme helt med andre eiendomsforhold. Hovin-godset ble etter Jorunns død tilskiftet «odelsfolk». Hvem dette var fremgår av to brev av henholdsvis 1480 og 1492 som ble fremlagt under en rettssak om Sundplassen ved Hovin i 1630 og, som det heter, «formelder at hustru Aase Suendsdatter skulle eige forne Hoffuin» (Akershus lensregnskaper 1631-32 (bilag). Pk. 40a (R.A.)) – (skal være pakke 105, legg 2, litra 1, 1931-32, Fogderegnskap F Gudbrandsdalen, folio 22 ff.). Nærmere opplysninger om brevenes innhold gis dessverre ikke, men den omstendighet at det var påkrevet å fastslå eiendomsforholdet kan tyde på at dette har vært omtvistet. At Hustru Aase selv var i live ved brevenes utstedelse er ikke gitt.

Da både Hovin, Imset og Gaustad på 1500- og 1600-tallet sees å tilhøre personer som utvilsomt var etterkommere til Maritte Gautesdatter, er det helt på det ene at hustru Aase er identisk med Svein på Gautestad og Hustru Soleigs

datter med samme navn. Det må være Hustru Aase – og hennes søster – eller foreldrene, som i egenskap av odelsberettigede i 1442 får seg tilskiftet Hovin-godset. At Hustru Aase, men ikke hennes moster, Hustru Jorunn, er odelsbåren til dette, kan også synes noe påfallende, men er fullt forklarlig dersom man antar at odelsretten til Hovin skriver seg fra Hustru Soleigs ukjente mor. Det kan selvsagt også tenkes at det er Svein på Gautestad som er odelsbåren til Hovin, men forskjellige forhold gjør den nevnte løsning mer sannsynlig.»[590]

(Barn XVII:130720, Far XIX:522877)

Gift 1. gang

Barn:

Arnbjørn Sunnulvsen. Biskop på Hamar. Født omkring 1372. Død 1432.

Arnbjørn var sønn til Sunnulv Ivarsen (nevnt 1383-1412) i hans første ekteskap.

Han var biskop på Hamar i 1420 (DN XXI 283).

Arnbjørn levde til ca. 1432.

Navnet Sunnulv er meget sjeldent. Det må derfor kunne antas at Hustru Jorunn var søster til Herr Arnbjørn Sunnulvsen, som var prost ved Apostelkirken i Bergen i 1398 og senere, og i 1420 ble biskop på Hamar, i hvilken stilling han synes å være død i 1432.[591]

Jorunn Sunnelvsdatter. Hustru. Født omkring 1380. Død omkring 1441.

Jorunn var datter til Sunnulv Ivarsen (nevnt 1383-1412) i hans første ekteskap.

590 Henning Sollied: Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg, NST VI (1937-38), side 145-147. Christian Spangen: «Slektskretsen omkring Hovin i Fåberg», N.S.T. VI (1937-38), side 214. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 390, 394-400, 402.

591 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - I Rømer-Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 268. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 400.

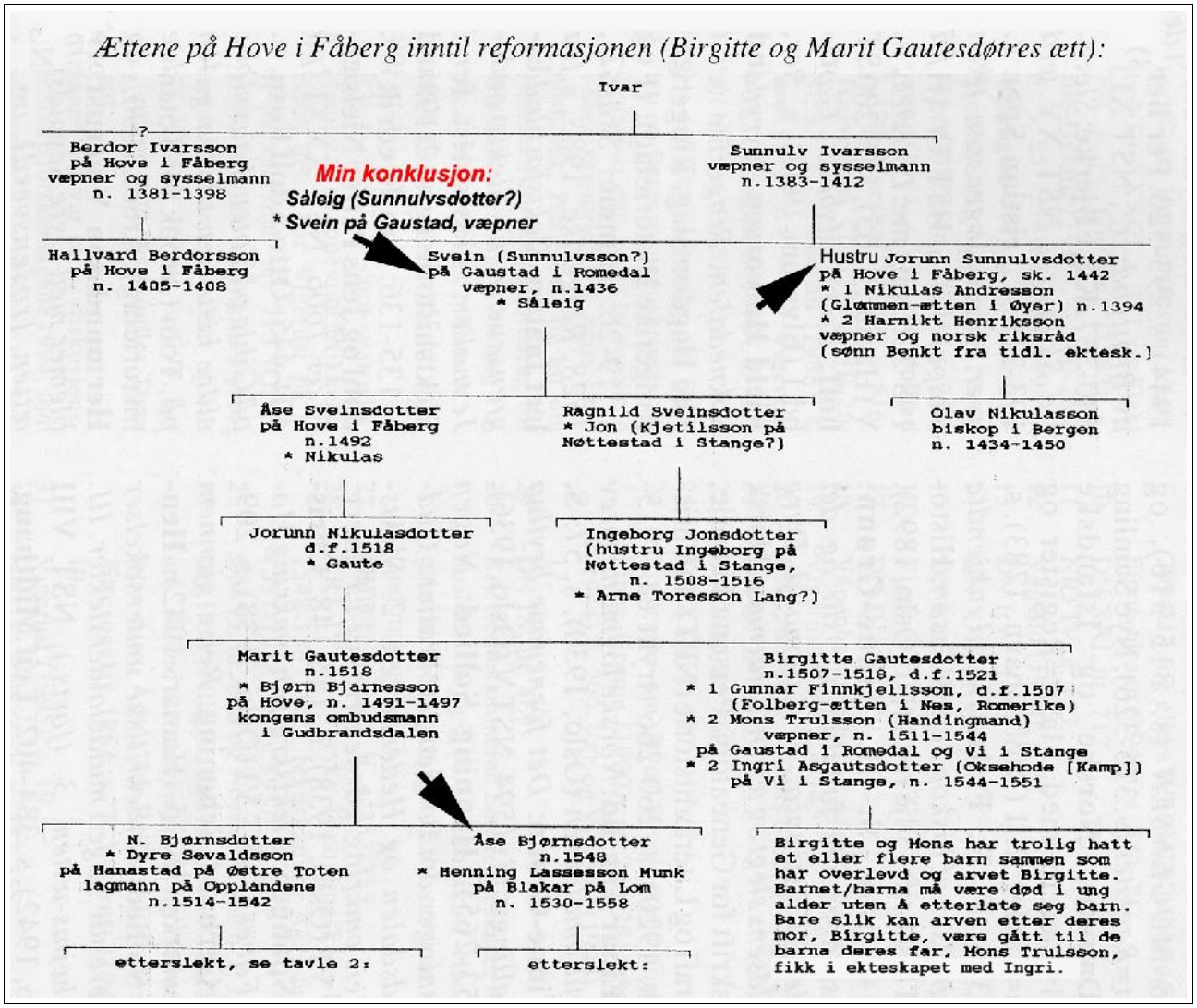

Slektstavle – Fra Per Reidar Bjørnerud Christiansen: «Dyre Sevaldssons ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene», N.S.T. XXXV (1996), side 427.

Hun var gift 2 ganger:
1. gang med Niklas Andressen Glømmen, og
2. gang med væpner og riksråd Harnikt Henriksson, nevnt fra 1400-10.

Som Tore H. Vigerus beskriver nedenfor, hadde Harnikt og Jorunn neppe noen felles barn. Biskop Olav må ha vært Jorunns sønn i et tidligere ekteskap, og Benkt hennes stesønn. Hennes første ektefelle og far til sønnen Olav må ha vært Niklas Andresen, bror til Stephan Andresen som nevnes i følgende diplom med ukjent dag i 1457 (DN VIII 364):

Sammendrag i diplomatariet:

«Björn Jonssön kundgjör, at han var paa Hofvin i Fagabergs Sogn, da Biskop Olaf (af Bergen) gjorde Arveöl efter sin Moder Hustru Joron (Sunolfsdatter), og at han da gav sin Farbroder Stephan Andressön alt sit Jordegods paa Thrötten nemlig Langegaard, Holen, Blikar, hvad han eiede i nedre Tande, og halve Lagatun i Musedal sammesteds.»

Et diplom datert 10.07.1442 behandler skiftet mellom biskop Olav og Benkt Hartviksen som da skifter foreldrenes store eiendommer i Gudbrandsdalen og på Hedmark (DN I 783).

Sammendrag i diplomatariet:

«Biskop Olaf af Bergen og Benkt Hartvikssön Ridder skifte Jordegodset efter sine Forældre Hartvik Henrikssön og Hustru Jorund Sunolfsdatter, hvorved Olaf beholdt forskjelligt Gods i Gudbrandsdalen, Hedemarken og Romerike, Hartvik ligesaa i Gudbrandsdal, Hedemarken og Thoten, og desuden beholdt Olaf en Gaard i Korskirke Sogn i Bergen, mod at Hartvik fik Olafs Lod i Ivar Flæmings Pantegods. Som Vidner medforsegle Bisperne Gotskalk af Holar og Gunnar af Hammer samt Kannikerne i Hammer Erling Erikssön og Finboge Nikulassön.»

Tore H. Vigerust i «Glommen-ætten fra Øyer» (på internet 05.10.2003):

«Årsaken til forvirringen med hensyn til Andres Sigurdssons hustruers navn, er tidligere slektsforskeres bestrebelser etter å finne forklaringen på det kompliserte slektskapet mellom Olav, biskop i Bergen, og ridderen Bengt Harniktsson. En fullstendig litteraturliste over den tidligere debatten er gitt i NST xxx, s. 211.

Man trodde at biskop Olav og herr Bengt var brødre, siden de i et skiftebrev i 1442 skifter etter deres "far og mor", som ble tolket som begges far og begges mor (Harnikt Henriksson på Glømmen og Jorunn Sunnulvsdotter, senere på Hove i Fåberg). Og siden Bengt Harniktsson var nærmeste arving til erkebiskop Aslak Bolt, har en anntatt at Bengt var etterkommer til slekten Bolt. Dernest ble det kjent at Aslak Bolt stammet fra slekten Bolt på morsiden og fra slekten Rømer på farsiden, hvoretter slektsforskerne antok at Bengt Harniktsson også måtte være etterkommer til slekten Rømer. Aslak Bolt hadde en kjent søster, Elsebe Harniktsdotter (Rømer), kjent 1419, og gift med ridderen Johan Molteke. Men denne Elsebe kan ikke være stammor til Bengt Harniktsson, av grunner som er publisert tidligere men som det vil være for vidløftig å gå nærmere inn på her. Blant annet var det jo henne eller hennes barn som skulle være Aslak Bolts nærmeste arving, og ikke Bengt Harniktsson, og Bengts far er Elsebes samtidige og ikke hennes barn.

Løsningen idag er at biskop Olav var sønn av Jorunn Sunnulvsdotter og stesønn av Harnikt Henriksson, og Bengt Harniktsson hennes stesønn, og at Olav tilhørte den samme Glømmen-ætten som Grim Andresson. Biskop Olav kaller Stefan Andresson sin farbror, noe som må være rett, og Olav må derfor være Niklas Andressons sønn, fra dennes ekteskap med Jorunn. Forhold og personer knyttet til slektene Bolt og Rømer skal fullstendig utgå av drøftingene og problemene vedrørende Glømmen-ætten, men hører fortsatt hjemme i drøftingene av forfedrene til Bengt Harniktsson og hans far, Harnikt Henriksson. Disse to sistnevnte kan tilhøre slekten Rømer på sin farside, eller Harnikt Henriksson stammer fra Rømer på annen måte. At Andres Sigurdsson skulle være gift med en Elsebe, var altså kun en gjetning som bygde på noen forutsetninger som ikke lenger er til stede, for å forklare en vanskelig problem, som nå er forklart uten denne gjetningen.»

Både som biskop i Bergen og som riksråd satt Olav, kraft inn på å styrke makten og autoriteten til kirken i tråd med idéene frå Basel-konsilet (1432-38). På lokalplanet tok han oppgjør med hanseatane og var sentral i arbeidet med å sikre engelske kjøpmenn rett til handel i Bergen.

Herr Benkt forekommer første gang i et brev fra 18.02.1437 (DN II 727) og var da væpner og riksråd. Som riksråd nevnes han også i de følgende år. I et brev fra 13.08.1438 erklærer han på vegne av sin festmø, Jomfru Magnhild Oddsdatter, å ha mottatt hennes arv etter hennes far, Odd Botolfsen på Finnen, av hennes farbrors enke, Hustru Gertrud Jakobsdatter (DN I 764). Han ble sannsynligvis ridder ved kong Christophers kroning i 1442 og nevnes i et brev fra 09.04.1444 som høvedmann i Gudbrandsdalen (DN VIII 322). Kort tid senere – visstnok i 1445 og i hvert fall en tid før 23.02.1446 (DN III 789) – ble han drept av storbøndene i dalen, blandt disse Sigurd Torsteinsen [List] (DN I 927).

Fra Henning Sollied: «Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg», NST VI (1937-38), side 146-147, hvor det feilaktig antas at Olav og Benkt var brødre og sønner til Herr Harnikt og Hustru Jorunn til tross for at brevet fra 1457 siteres!

«Hovin omtales i flere brev i Diplomatarium Norvegicum. Således makeskifter presten i Fåberg, Gunnar Brynjulfsen (som tilhørte Kusse-slekten) i et brev datert 04.04.1388 (DN II 510) 10 øresbol i Nordre Hovin og ½ markebol i Klundrevold til en Berdor Ivarsen mot 14 øresbol i Faxeberg i Fåberg. Berdor nevnes for øvrig også i flere brev mellom 1381 og 1398.

Sannsynligvis er han identisk med den «Berdor på Hovin» som omtales – som forlengst død – i et brev datert 25.07.1463 (DN II 848) hvori to menn vidner om at deres fedre i sin tid hadde hørt «Guttorm Alfsen på Hunder» erklære at han hadde lånt sin frende Berdor på Hovin sin odelsgård Eidesby på livstid, og at Guttorm, da Berdor og dennes sønn Halvard var døde, hadde talt til «Hustru Jorunn på Hovin» og søkt å få godset tilbake, noe Jorunn imidlertid hadde avslått med den begrunnelse at hun da «ikke ville få bygslet nordre Hovin».

Men man kjenner mer til hustru Jorunn. I et brev fra 1457 (DN VIII 364, uten dato) kunngjør en Bjørn Jonsen at han var på Hovin da Biskop Olav av Bergen gjorde arveskifte etter sin mor, Hustru Jorunn, ved hvilken anledning Olav hadde skjenket sin farbror Stephan Andersen forskjellig gods på Tretten. Denne gave ble også bekreftet i et annet brev samme år (DN X 330) av en Nikles Olavsen på Hovin. Hustru Jorunn på Hovin er således identisk med Hustru Jorunn Sunnulfsdatter som var gift med Harnikt Henriksen [Gyldenløve] til Gløme med hvem hun hadde barna Olav Harniktsen, biskop i Bergen, og Herr Benkt Harniktsen, lensherre i Gudbrandsdalen, død i 1446. Disse brødre skifter 10.07.1442 jordegodset etter foreldrene (DN I 783). Da Hovin overhodet ikke nevnes på skiftet, må sammenhengen sannsynligvis være den at Hustru Jorunn før ekteskapet med Harnikt har vært gift med Hallvard Berdorsen på Hovin, og har fått beholde bruken av denne gård for sin livstid. Hustru Jorunn var datter til Sunnulf Ivarsen som nevnes mellom 1383 og 1415, og som en tid var sysselmann på Hedemarken og søster til Arnbjørn Sunnelvsen som var prost i Bergen i 1398 og fortsatt i 1410.»[592]

592 Henning Sollied: Nogen oplysninger om bondearistokratiet i Gudbrandsdalen og Hedemarken - 2. Slektskretsen omkring gården Hovin i Fåberg, NST VI (1937-38), side 146-147. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - I Rømer-Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 268. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 395, 400. Store Norske Leksikon om Olav Harniktsson. Tore H. Vigerust: «Glommen-ætten fra Øyer», på internet 5.10.2003.

Gift 2. gang

Barn:

Soleig Sunnulvsdatter(?). Født omkring 1385. Død etter 1436. (Se XVII:130720).

XVIII:261765 mm mm mm mm mf mf ff fm ff

Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter Hundorp[?]. Ombudsmann. Født omkring 1250. Levde 1330.

Tjøstolvs foreldre er ikke kjent, men det er trolig at hans far het Haakon.

Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1275: Haakon, levde i 1323 og døde ca. 1330.
Ca. 1275: Finn, nevnt i 1323 og 1330.
Ca. 1280: Guttorm, gift med en datter til Sigurd [Eldjarn] på Sundbu, nevnt i 1345, begge døde trolig høsten 1349.

Tjøstolv hadde trolig følgende søsken:
Turid Haakonsdatter(?).
Bjarne.

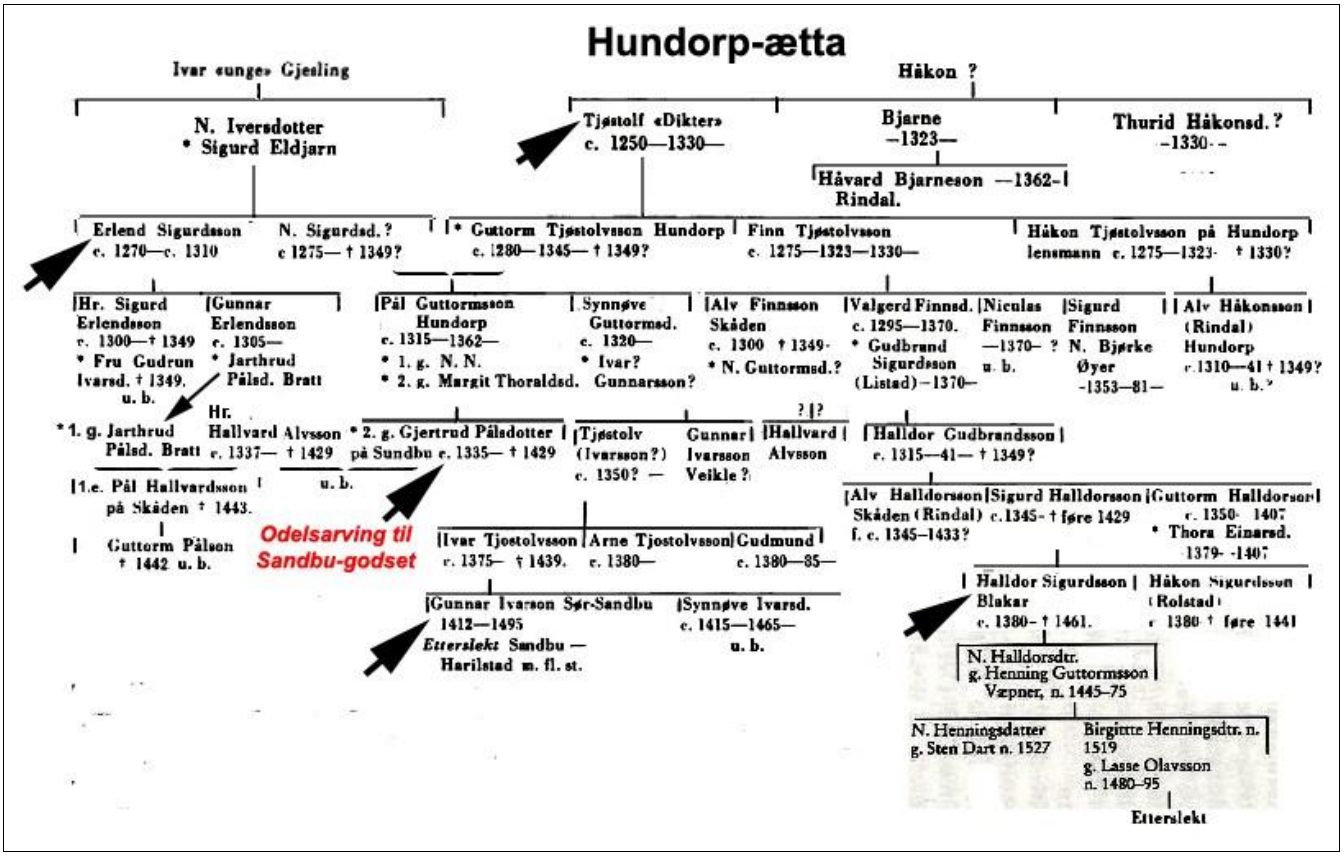

Sleketstavle i Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I, side 56 – Omarbeidet.

Tjøstolvssønnene som tok arv etter «Hustru» Gjertrud Paalsdatter, må ætte fra en farsøster til «Hustru» Gjertrud, og etter alderen må det da være denne Tjøstolv som er hennes søskenbarn.

Det var ikke lite gods den mektige fruen på Sandbu eide. Først og fremst hele Sør-Sandbu som i 1600-årene hadde en landsskyld på 10 huder med Heimdalen og Heimdalsvannet, to gårder i Nord-Sandbu, trolig hele Sandbu da ikke noen annen eier er nevnt i den tiden. Dertil 1 markebol i Rolstad, Fron, de tre ødegårdene i Øyer, og nordigard Bjørke på Tretten, Geisar på Lom, sygard Sunde og en part i Råstad, Sørem, Rud (Rudi) og Snerle i Vågå, kvernene i Tesse, minst 5 øresbol i Lid, Gausdal, og de tre gårdene i Dal sokn i Luster.

Hvem kan så ha vært far til disse Tjøstolvssønnene, Guttorm, Finn og Haakon? Tjøstel eller Tjøstolv, som nok var den vanlige skrivemåten, er et navn som var svært lite brukt i Gudbrandsdalen i så gammel tid som først i 1300-årene. Blandt alle de brev vi kjenner, er det bare nevnt en gudbrandsdøl som bar det navnet. Det er Tjøstolv Dikter, som nevnes i to diplomer omkring 1330 som ombudsmann for sysselmannen i Gudbrandsdalen, hr. Guttorm Eiriksen.

Han satt opp et brev på Jorekstad (Jørstad i Fåberg), datert 21.05.1330(?). Dateringen er uviss, brevet er antagelig noe eldre. Det gjaldt en sak som Bjarne Eysteinsen på Myre hadde reist om pantsetting av Enge på Tretten (DN VII 132 «Regesta Norvegica» IV, nr. 749):

«Allum mannum þeim sem þettæ bref sea ok höyræ sændir »iostolfr diktære vmbodæs madr Guðþorms Eiriks sunar

q. g. ok sinæ. ek gere ydr kunnikt at a manædagen nestæ æftir hælgæ þorsdagh var ek a Joregstadum stæmnbönom a Fogabæ(r)gi let þa Biænne j Myri ganga vitni firir mer er baro Öystein Hauardr sun ok »olleifr Jons sun at þeir varo hia ok höyrdu a Norðreimi er Biænna j Myri stæmdi Jfuære tava vi nattæ stæmnu til Joregstada at lydæ þær vitnum sinum vm iorðænæ j Eingivm a »röten. þet hafdu þeir ok i vitnis burð sinum at Biænne stæmdi fyrnæmdum Jfuære til logma(n)zs i Hamar vi *mattom firir Botholfs vaku vm *fy(r)nændæ iorð. æ(f)tir þet baro þeir vitni vm Agmundr træntær ok »olleifr at Öystein fader Biænnæ fek Jfuære taua iii kyyr ok sætti iorð sinæ j væd j mote j Eingium ok skildi Öystein eigæ a köypi a sua myklu sem fall vyrdi j Eingium af Jfuære. item toko þeir bok j hond ser ok vitnædo Alfr *Guðrnær sun ok »olleifr Jons sun at Jfuær taue veiti þui vidr gaungu at han hafde fystæ pening ok öfstæ ok allæ þær j millim af Öysteini bondæ firir halft fimtæ öyris boll j Eingium ok ero nu liðnir xiii vetr sidæn er þesser iorð var vt sæt att vede ok til sanzs vitnis burdr sætti Asle a Jostadum sit insighli med minu insigli firir þettæ bref er gort var a þeim timæ sem fyr sægir.»

Sammendrag:

«Provsbrev fra Tjostolv "diktære", Guttorm Eirikssons ombudsmann:

Han var på Jørstad, da Øystein Håvardsson og Torleiv Jonsson vitnet at de var på Nordrum da Bjarne [Øysteinsson] i Myre stevnet Ivar tave angående jordene i Enge på Tretten, først til Jørstad og så til lagmannen i Hamar.

Videre vitnet Agmund træntær og Torleiv at Bjarnes far Øystein gav Ivar 3 kyr og [Ivar?] satte sin jord i Enge i pant imot, og at Øystein skulle ha rett til å kjøpe så mye jord i Enge som Ivar ville være av med.

Likeså vitnet Alv Gudrunsson og Torleiv Jonsson at Ivar vedgikk å ha fått full betaling av Øystein bonde for 4½ øb i Enge, og at det var gått 13 år siden denne jorden var satt i pant.

Beseglet av utstederen og Asle [Ivarsson?] på Jostadum.»

Orig (perg): Jørstad i Fåberg (1867).

Det andre diplom er datert 08.03.1329 (DN XXI 42, «Regesta Norvegica» IV, nr. 653):

«Provsbrev fra Tjostolv "dictere", ombudsmann for Guttorm Eiriksson:

Han var samme dag på Jørstad, da Agmund i Kasterud og Trond vitnet at Alv på Fliflet hadde stevnet Audun Klundr til Jørstad angående en ku. Torleiv Jonsson og Dis Håkonsdatter vitnet at de hadde sett kua, som Alvs far Øystein hadde eid, og likeså at de hadde vært til stede da kua ble solgt. Agmund og Trond vitnet dessuten at Audun hadde avlagt ed på at han ikke skyldte Øystein eller hans arvinger noe.

Beseglet av utstederen og Reidar på Jørstad.»

Dette viser at vi er på rett vei. Først har Tjøstolv "Dikter" hatt lensmannsombudet, så sønnen Haakon, og da han døde kom hans bror, Guttorm Tjøstolvsen, og etter ham sønnen Paal Guttormsen.

Antagelig hadde Tjøstolv en søster som het Turid Haakonsdatter, i så fall var hans patronymikon Haakonsen.

Et vitnebrev datert 14.05.1330 fra Haakon Tjøstolvsen, Guttorm Eiriksens lensmann, og Guttorm på Hundorp omhandler et salg (DN II 177, «Regesta Norvegica» IV, nr. 748):

«Vitnebrev om salg fra Håkon Tjostolvsson, Guttorm Eirikssons lensmann, og Guttorm på Hundorp:

De var på Hundorp i Fron, da Turid Håkonsdatter med sin ombudsmann Finn Tjostolvsson solgte til Hønse1 Jonsson det hun hadde arvet etter sin far i Oskehaug i Øyer; hun fikk 2 kyrlag og hadde da fått full betaling.

Til stede var Eirik skjegg, Torljot, Arne ryt, Ogmund rigi og Jon gylte.

Beseglet av utstederne [og vitnene?].»

Orig (perg): Rindal i Øyer (1852).

Tjøstolv hadde en bror som het Bjarne. Tjøstolvs sønn, Haakon, kjøpte et halvt øresbol i Rindal av sin farbror ifølge et brev skrevet på Rindal i Øyer 07.05.1323 (DN II 149, «Regesta Norvegica» IV, nr. 220):

«Vitnebrev om salg fra Torleiv prest på Fåberg, Botolv prest i Øyer og Erlend vicarius:

De var samme dag på Rindal, da Haakon Tjøstolvsen og Bjarne, hans farbror, håndtokes, og Bjarne vedgikk å ha fått full betaling for ½ øresbol i Rindal og fjerdedelen i kvernhuset i Megn, som Haakon hadde solgt ham.

Beseglet av utstederne».

Det har blitt skrevet mye i historiebøkene om den store mannedøden i 1349. Flere av våre mest kjente historiegranskere i eldre og nyere tid har forsøkt å regne ut hvor stort folketapet kan ha vært, men de har ikke klart å bli enige om ett visst antall. Det kan ha vært mellom en og to tredjedeler av befolkningen!

Men det som fremvises her om Hundorpsætta, gjør det i det minste mulig å få rede på mannefallet i en spesiell ætt, selv om ikke det heller er helt pålitelig. Det er et minstetall, da vi ikke kjenner hele ættekretsen og må regne med at vi ikke har kunnskap om alle. Noen døde muligens i så ung alder at de ikke er nevnt i gamle brev. Men vi kjenner i det minste 25 kvinner og menn blandt de nærmeste slektninger og skyldfolk til Guttorm Tjøstolvsen og vet at av disse døde 10 i de forferdelige dagene i november og desember 1349. Guttorm selv strøk med, sammen med sin hustru, dertil en av brorsønnene hennes og hans hustru. Videre antagelig Guttorms sønn, hans datter og hennes mann, som nylig må ha blitt gift. Dertil døde to brorsønner til Guttorm og en brordatters sønn. De som fortsatt levde var 8 voksne – 4 av disse var gamle folk – og 7 småbarn!

Hundorp gård i Sør-Fron er kjent som Dale-Gudbrands gård, og kjent fra Olav den helliges kristning av Gudbrandsdalen i 1021.

593

593

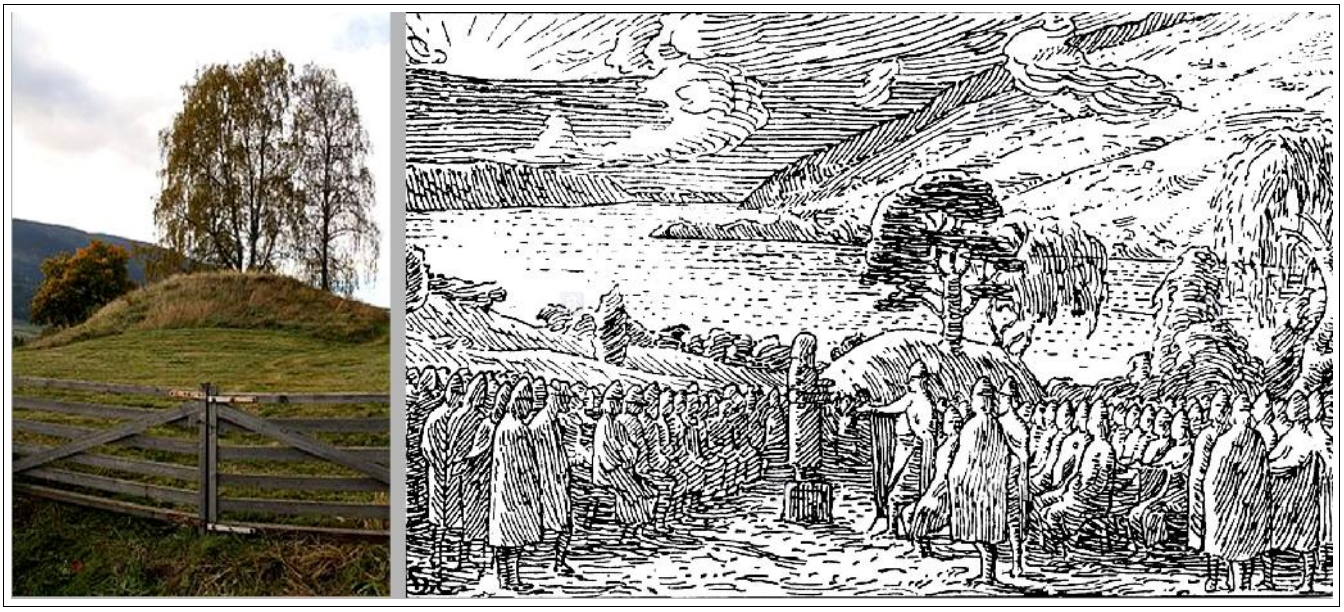

T.v. En av gravhaugende ved Hundorp. T.h. Kong Olav taler til bøndene på tinget ved Hundorp i 1021.

Gården ligger midt i et storhaugsentrum fra jernalderen. Gerhard Schøning beskriver i 1755 fem store gravhauger, og man holdt på å fjerne den ene av dem. Nå ligger fire igjen, med diameter mellom 23 og 32 meter er de utvilsomt de største i Gudbrandsdalen. Foruten haugene er det en firkantet steinsetning og rester av en rund steinsetning på stedet. En regner også to mellomstore hauger på nabogården Hjetlund med til storhaugene på Hundorp.

«Dale-Gudbrand» er en person som opptrer i «Olav den helliges saga» i Snorres «Heimskringla». Han skal ha bodd på gården Hundorp i Gudbrandsdalen på 1000-tallet, og skal ha vært en av de mektigste menn i Gudbrandsdalen på den tiden, med rang som herse. Han nevnes i Håkon jarls saga som alliert med Håkon jarl i striden mot Harald Gråfell.

Heimskringla, Snorre Sturlasons kongesagaer, beskriver i «Olav den helliges saga», møtet mellom Olav Haraldson og hersen Dale-Gudbrand på gården i 1021. Olav Haraldson lurte Dale-Gudbrand og bondehæren hans til å se bort fra Torsbildet ved å si «Se, der kommer vår gud med stort lys!» og peke på soloppgangen i øst. Samtidig tok en av mennene til Olav Haraldson, Kolbein den sterke, og knuste torsbildet med klubben sin. Det ble starten på innføringen av kristendommen i Gudbrandsdalen, og Dale-Gudbrand måtte senere bygge en kirke på gården sin. Klubben til Kolbein den sterke er også avbildet på Sør-Frons kommunevåpen (Wikipedia).[594]

(Barn XVII:130883)

Gift

Barn:

Haakon Tjøstolvsen Hundorp. Lensmann. Født omkring 1275. Levde 1323. Død omkring 1330.

Haakon var sønn til Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter (~1250 - >1330).

Han var lensmann og er nevnt første gang i et brev skrevet på Rindal i Øyer 07.05.1323 Han kjøpte da et halvt øresbol i Rindal av sin farbror Bjarne (DN II 149, «Regesta Norvegica» IV, nr. 220):

«Allum mannum þæim sem þætta bref sea edr hœyra sendr Þorlæifuer prestr a Foghaberghi Botolfuer prestr j œya Erlændr prestr vikarius q. g. ok sine ydr gerom mer kunnict at mer varom j hia j Rindar dalle a laugherdaghen nesta eftir hælgha þorsdagh a iiii are rikis vyirduleghs herra Magnusar Noreghs Suiæ ok Gota kononghs at þæir toko handom soman Hakon Þostolfs sun ok Biærne fadur broder hans med þui skillorde at Biærne viðr gek at han hafdi allæ penigha firir halfs œyris boll j Rindrdalle. ok fiordonggen or kuærnhussinu j Megn þui er han hafði sællt hanum ok till sanz vitnis burdr sætu mer vor insiglli firir þætta bref er gort var dagh ok tima sem fyr sæghir.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om salg fra Torleiv prest på Fåberg, Botolv prest i Øyer og Erlend vicarius: De var samme dag på Rindal, da Haakon Tjøstolvsen og Bjarne, hans farbror, håndtokes, og Bjarne vedgikk å ha fått full betaling for ½ øresbol i Rindal og fjerdedelen i kvernhuset i Megn, som Haakon hadde solgt ham.

Beseglet av utstederne».

Å være lensmann på den tiden var et viktig ombud. Han har således vært en fremstående mann i Sørdalen, og en skulle ha ventet å finne navnet hans flere ganger. Det var meget vanlig å få lensmannen til å ordne med gårdshandler og å sette opp brev. Men vi finner ham bare nevnt en gang til, på Farestad (Forresgtad i Venabygd) der han setter opp et brev om en arvesak som gjaldt Bø 29.05.1330 (DN VI 136, «Regesta Norvegica» IV, nr. 750):

594 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 39-40, 43, 46, 62-64.

«Provsbrev fra Håkon Tjostolvsson, Guttorm Eirikssons lensmann:

Han var på Fåråstad i Venabygda, da brødrene Guttorm og Helge på egne og faren Jons vegne, og på den annen side [Simon?]1 og Odd i ombud for Ogmund Halldorsson, møtte i en strid om 10 øb i Bø i Venabygda, som brødrene bodde på. Brødrene førte vitnene Sunniva og Olov Erlingsdatter på at Ogmund Hallvardsson [utydelig i original, kan være Haldorsson] tidligere hadde vedgått at Jon og sønnene eide jorden.

Beseglet av utstederen, Sigurd slu, Trond på Steine, Bergsvein på Fåråstad og Håkon på Lunde.»

Han må da trolig ha gått bort omkring denne tiden, muligens allerede samme år.

Haakon hadde antagelig sønnen
Ca. 1310: Alv Haakonsen Hundorp, nevnt i 1341 (DN III 207) og 1345 (DN II 271).

Alv eide jord i Rindal etter sin far. 12.06.1342 hadde han på Rindal i Øyer gjort makeskifte med Olav Niculassen (trolig sønn til Niculas på Alme, nevnt i 1330), slik at Alv fikk 7 øresbol i Rindal mot at Olav fikk 1 markebol i Brekke. Alv skulle dessuten betale et mellomlegg som (sysselmannen) Guttorm Eiriksen og Alv Finssen skulle avgjøre størrelsen på (DN II 249).

Dette ble gjort 13.12.1342, da sysselmannen skrev en bekreftelse på dette. Antagelig var Olav Niculassen svoger til eller på annen måte i slekt med Alv (DN II 252).

25.02.1345 fikk Alv Haakonsen fullmakt av Alv Finnsen til å «tiltale de menn som hadde talt ille om han i Gutttorm Eiriksens syssel». Det fremgår ikke hvor brevet er skrevet, men det finnes i gårdsarkivet på Rindal (DN II 268).

Siste gang vi finner noe om Alv Haakonsen, er i et diplom han er med å skriver på Brettingen i Ringebu 17.03.1345 (DN XIII 19).

Det ser derfor ut til at han strøk med høsten 1349. Han har trolig hatt barn, men en kan ikke se at noen av disse har levd etter ham.[595]

Finn Tjøstolvsen Hundorp. Født omkring 1275. Levde 1330. (Se XX:1045603).

Guttorm Tjøstolvsen Hundorp. Født omkring 1280. Død omkring 1349 på Hundorp, Sør-Fron (OP). (Se XVII:130883).

XVIII:261767 mm mm mm mm mf mf ff fm mf

Sigurd Eldjarn. Født omkring 1230. Død omkring 1310.

Sigurd er født ca. 1230 og døde ca. 1310.

Han hadde
sønnen Erland. født ca. 1270, og som trolig døde ung, samt
en datter. født omkring 1275, gift med Guttorm Tjøstolvsen Hundorp.

Han skal etter bygdetradisjonen ha vært ridder, men dette fremgår ikke i kildene og er antagelig en sammenblanding med hans sønnesønn med samme navn.

A. Hole sier i Sunnmørstidsskriftet at han var sysselmann, men det kan heller ikke bekreftes.

|Sigurd nevnes bare en gang – på Våge 07.05.1336 -– lenge etter at han døde (DN III 185, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1178):

«Wyrdulæghom herræ sinum herræ Magnusi mædr guds miskun Norex Ssyya Gota kononge. sændr Olauer Bryniulfs son Eindridi Nikulas son [Arne Nichulas son l)] Pall Kiæytills son Eilifuer Nichulas son. Eirikær Ellænz son. q. g. ok sinæ audmykia þionosto. Ydr se kunnigt at mer warom a þingi a Wagha a tystdaghen nesta firir hælghaþorstdaghen a xvii are ydars rikis. at herræ Sighurdr Ellenz son let þær bera firi oss ssua fallen vitni vm vafnn þet sæm hæitir Hæimdall. Baro þæir sua vitni Arne staur. Biorn fauskær. Narue gester. at þæir waro a Liufærwange a Wagha er allþingi war nordæn at Rost eftir frafall Magnusær konongs. Let þa Sighurdr elldiarn lesa bref Ssuærris konongsen. at han gaf Jværa gamlæ gesleng er atte Sundbu ok allum hans eftirkomandom wafn fyrnæmt Hæimdall. Eftir þæt hœyrdu þæir bref Hakoner konongs gamlæ. ok Magnusær konongs er samþyctu bref Suæirris konongs mædr sinum brefuenom vm fyrrinæmt vafn till allrær æighu. þær eftir baro þæir sua vitni ord faudurs sins ok sinæ samvisku Pall stetær Erlingær moske. Sighurdær rœfuer. Jvær pramær. Eirikær Monan son Kollbæin a Haraldzstaudum Gunnær Biærnær son. at aller Sundbuss men er att hafua Sundbu eftir Jvær gesleng. hafua friallslega ok a kiærolaust ofnæmt Hæimdals vafn aat. till allrer eighu. Jtem baro þæir2 vitni Stæinfinnær a Hamre Holmær skalle Jon a Spæirristaudum. Eirikær stamf. Arne Botolfs son. Arne kiæpper at aldri vissu þæir annet en aller Sundbus men atto frialst Hæimdals vafn till allrær æighu. Jtem budu þæir þær eftir aller þingh men a þui þinghi at þæir vissu æighi annæt sannære firir gudi. en þæir haufdu þa boret. Tok ek Olauer fyrnæmdær ok till stæmdær j vmbode Gudslæiks Eindridær sonar er syslu ok vmbod ydart min hærræ hafuer nordr mædr oss vm nœrdræluta Gudbranzdala þæssor vitni. Ok till sanz vitnisburdær settom mer wor jnzsigli firir þetta bref er gort war a dæighi ok are sem fyr seghir.»

1) Dette Navn er i Sundbu-Brevet forglemt og tilskrevet efter de övrige; i Bjölstad-brevet har det derimod den her givne Plads.

2 Bjölstad Brevet tilföier sua.

Sammendrag.

595 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 43-45, 62.

«Provsbrev fra Olav Brynjulvsson (ombudsmann for Gudleik Eindrideson, kongens sysselmann i Nord-Gudbrandsdalen), Eindride Nikolasson, Arne Nikolasson, Pål Kjetilsson, Eiliv Nikolasson og Eirik Erlendsson til kong Magnus [Eriksson]:

De var samme dag på tinge i Vågå, da herr Sigurd Erlendsson førte sine vitner angående eiendomsretten til Heimdalsvatnet:

Arne staur, Bjørn fausk og Narve gjest vitnet at de var på Liufærwange på Vågå, på det alltinget som ble holdt nord for Rost [grenseskille som må søkes mellom Kvam og Sødorp sogn i N Fron] etter kong Magnus' [Lagabøtes] død, hvor Sigurd Eldjarn lot lese kong Sverres gavebrev på Heimdalsvatnet til Ivar gjesling på Sandbu og hans etterkommere, og likeså kongene Håkon gamles og Magnus' stadfestingsbrev.

Deretter vitnet Pål stett, Erling moske, Sigurd ræfuer, Ivar pram, Eirik Munansson, Kolbein på Harildstad, Gunnar Bjørnsson, Steinfinn på Hammer, Holm skalle, Jon på Sperstad, Eirik stamf [Muligens etter Stamstad i Lom], Arne Botolvsson og Arne kiæpper at Sandbu- mennene alltid siden hadde hatt full eiendomsrett til vannet.

Beseglet av utstederne.»

Det gjelder det samme for Eldjarn-navnet som for Gjesling. Opprinnelsen er ett personlig tilnavn som en bare kjenner fra skinnbrevet gjengitt ovenfor, men det er senere blitt brukt som navn på etterkommerne til Sigurd Eldjarn:

«Let þa Sighurdr elldiarn lesa bref Ssuærris konongsen. at han gaf Jværa gamlæ
gesleng er atte Sundbu ok allum hans eftirkomandom wafn fyrnæmt Hæimdall».

Den egentlige form av Eldjarn er «Eldiàrn», med betydningen «ildstål», dvs. fyrstål (Henning Sollied - Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten 2, side 270 (NST Bind VIII).

Fra Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I om Eldjarnætta på Vågå, side 18-20:

«Man har forsøkt å knytte ætta til gården Valbjør i Vågå, men de finnes intet i kildene som gir grunnlag for dette i den eldste tiden. Gården nevnes første gang i 1495, da Erlend Trondsen solgte gården til Lasse Munk (DN III 997).

Det var, så vidt det er mulig å greie ut, ikke etterkommerne til Sigurd Eldjarn som hadde odelsretten til Valbjør, men Tynnølætta. Sønnene til Trond Eindridsen(?) på Tynnøl og hans første kone må ha vært i nært slektskap med Erlend Trondsen, men noen forbindelse mellom Erlend og den eldste Eldjarnætta kan ikke påvises.

Da professor Gerhard Schøning reiste gjennom Gudbrandsdalen i 1775, var han også på Kvarberg også, og der hørte han sagnet om Eldjarnætta som han forteller slik:

"Her Knut Ildjern, som havde 7 Sønner, og at deres Moder var en meget dydig og gudfrygtig Dame, som af Sorg over sine Sønners slette Opførsel, slog sig fra Verden, og satte sig ned, i en Avkrog, paa ett Sted, kaldet Skaar Vangen. Hun var selv en Giæsling, af hvilken Familie de endnu værende Opsiddere paa Gaarden Quarberg i Vaage Sogn berette sig at nedstamme, der ved deres ædle Tænkemaade og Opførsel, berettes at skille sig fra den gemene Hob, og viise en ædel Herkomst."

Det eneste som en her kan si må være feil, er at mannen skulle hete Knut Ildjern. Det må være Sigurd Eldjarn det er ment.

Man kan spørre seg hvilken vekt som kan legges på slike muntlige overføringer. I dette tilfelle var antagelig fortelleren Erik Øysteinsen Kvarberg, født ca. 1738, og som trolig levde i 1775. Hans farfars mor var Ingeleiv Jacobsdatter. Hennes mor var Eli Pedersdatter Valbjør, datter til Peder Trondsen Valbjør og Anne Ivarsdatter Sandbu, født ca. 1600. Om hun, som rimelig er, fortalte historien da hun var gammel, blir sagnet bare ca. 100 år gammelt når professor Schøning skriver det ned.

Det er i det hele ikke mye vi ved om mannen. Han levde og eide Sandbu i 1280, for det står det i brevet fra 1336.

Dessuten fant professor Schøning et skinnbrev i Lom prestearkiv fra 1270, som Sigurd var medforfatter til, men brevet er ikke gjenfunnet senere og må ha kommet bort. Han var da sammen med to krossbrødre på Hamar og en Erlend Amundsen.

Det er sagt at han eide Valbjør og det er selvfølgelig mulig, men noe kildegrunnlag for dette finnes ikke. Det kommer seg trolig av det at så mange brev som gjelder Eldjarnætta er funnet på Valbjør, men de har kommet dit senere.

Om nå Sigurd Eldjarn hverken var ridder eller sysselmann, så sier det seg selv at han som eier av det mektige Sandbugodset, må ha hatt høy status i bygda og dalen og vært en av de fremste menn på Opplandene i den tiden. Da var Sandbu en gård, nå er det fem.

At han var gift med odelsarvingen i Gjeslingætta hadde også mye å si, selv om hans svigerfar – Ivar «Unge» Gjesling av Sandbu – hadde mistet den kongelige gunst.»[596]

(Barn XVII:130884)

Gift mellom 1245 og 1250 med neste ane.

Barn:

Erland Sigurdsen Sandbu. Ridder. Født omkring 1270.

596 Gerhard Schøninng: Reise gjennom Gudbrandsdalen, side 40-42. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 16, 18-20, 56.

Erland døde antagelig ung, hvilket kan forklare hvorfor han ikke er kjent fra gamle kilder.

At han døde etter faren fremgår av navneskikken på den tiden, da Erlands eldste sønn het Sigurd, og ett levende menneske ble ikke oppkalt dengang. Slikt kom først i bruk på 1600-tallet.

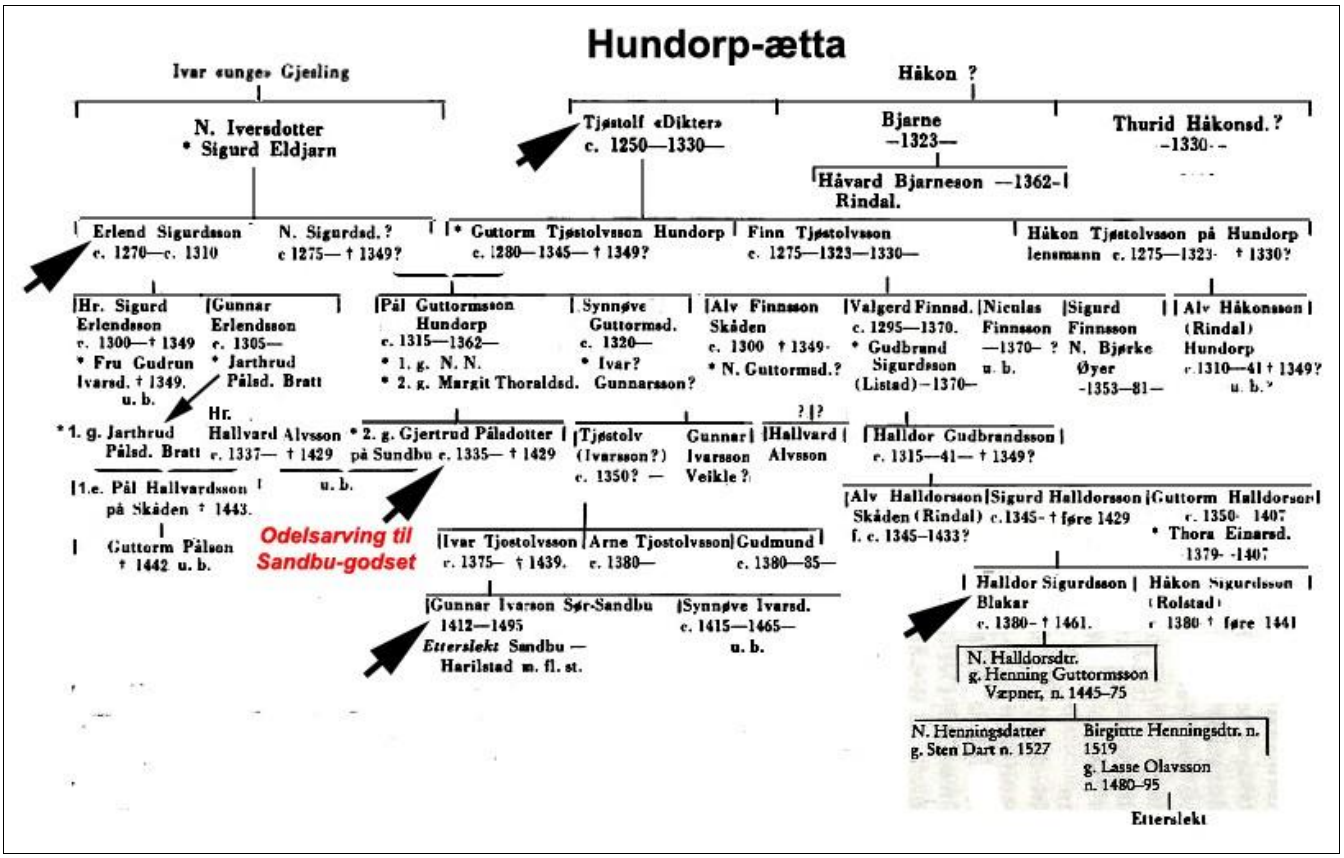

Sleketstavle i Engebret Hougens «Ættesoge for Gudbrandsdalen», bind I, side 56 – Omarbeidet.

Erland hadde 2 sønner,
Ca. 1300 Sigurd, gift med Gudrun Ivarsdatter, døde i den store mannedøden høsten 1349, og
Gunnar, gift med Jarthrud Paalsdatter [Bratt].

Deres eldste sønn, Hr. Sigurd Erlandsen «av Sundbu», er født ca. 1300 og døde sikkert under mannedødshøsten 1349, sist i oktober eller i begynnelsen av november.

Første gang han nevnes er i et brev av 07.05.1336 om retten til Heimdalen (DN III 185, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1178):

Sammendrag.

«Provsbrev fra Olav Brynjulvsson (ombudsmann for Gudleik Eindrideson, kongens sysselmann i Nord-Gudbrandsdalen), Eindride Nikolasson, Arne Nikolasson, Pål Kjetilsson, Eiliv Nikolasson og Eirik Erlendsson til kong Magnus [Eriksson]:

De var samme dag på tinge i Vågå, da herr Sigurd Erlendsson førte sine vitner angående eiendomsretten til Heimdalsvatnet:

Arne staur, Bjørn fausk og Narve gjest vitnet at de var på Liufærwange på Vågå, på det alltinget som ble holdt nord for Rost [grenseskille som må søkes mellom Kvam og Sødorp sogn i N Fron] etter kong Magnus' [Lagabøtes] død, hvor Sigurd Eldjarn lot lese kong Sverres gavebrev på Heimdalsvatnet til Ivar gjesling på Sandbu og hans etterkommere, og likeså kongene Håkon gamles og Magnus' stadfestingsbrev.

Deretter vitnet Pål stett, Erling moske, Sigurd ræfuer, Ivar pram, Eirik Munansson, Kolbein på Harildstad, Gunnar Bjørnsson, Steinfinn på Hammer, Holm skalle, Jon på Sperstad, Eirik stamf [Muligens etter Stamstad i Lom], Arne Botolvsson og Arne kiæpper at Sandbu- mennene alltid siden hadde hatt full eiendomsrett til vannet.

Beseglet av utstederne.»

Han er der kalt «Herre» og har således da vært ridder. Vi vet ikke når han ble ridder, men han var gift med en datter fra Sudreimætta som sto i nær skyld til kongehuset.

Det er trolig at Sigurd ble slått til ridder i forbindelse med høytidelighetene da Magnus Eriksen ble erklært myndig i Norge i 1332, bare 16 år gammel, og hr. Erling Vidkunnsen gikk av som drottsete. Det var nok ved dette tilfelle at festeøllet ble drukket, for han må ha blitt gift med fru Gudrun Ivarsdatter, datter til hr. Ivar Jonsen, (ridder, død i 1310), og sønn til hr. Jon Ivarsen Raud til Sudreim, (baron, riksråd og ridder, død i 1302) og Aasa. Hun var således brorsdatter til hr. Havtor Jonsen, en av de fremste menn i landet.

18.11.1345 falt det dom i en sak mellom to krossbrødre og prester om en gård «Røyenn», der det er sagt «fikk (d.e. ga) hr. Sigurd Erlandsen till fullrar eigu». da det knapt har levd to riddere med dette navnet, må det være hr. Sigurd i Sundbu som har gitt denne gården til kirken (DN IV 294, «Regesta Norvegica» V, nr. 806):

Sammendrag.

«Domsbrev fra Guttorm [Pålsson], biskop av Stavanger, Salmund Styrmersson, kannik samme sted, og Tore [Halldorsson] klerk:

Kom på stevne for dem i bispegården i Stavanger 16 nov sira Torgeir Berdorsson, i sak med sin brorsønn Eirik Håvardsson, i samsvar med vedfestede brev og kongebrev [nr 777-778].

Eirik møtte ikke. Eirik hadde overtatt alt gods etter sin far, sira Håvard [Berdorsson], som om han skulle være ledet til arv etter loven. I tillegg søkte Eirik av herr Sigurd Erlendsson 8 mmb i Røyne som herr Sigurd hadde overtatt fra Torgeirs bror sira Gudbrand [Berdorsson].

Eiriks krav kjennes maktesløse, og hele arven etter sira Håvard tilkjennes sira Torgeir, som skal ha full erstatning av Eirik for tapt landskyld, og bøter etter seks manns dom, foruten 10 mark forngild for strev og bry.

Beseglet av utstederne-»

Det må også være han som 16.02.1349 i Vågå satt sitt segl på et brev, selv om han der hverken er nevnt som herre eller ridder (DN V 207, «Regesta Norvegica» V, nr. 1118):

Sammendrag.

«Innberetning om provsopptak fra Alv Erlendsson, ombudsmann for Eirik slembe, til kong Magnus [Eriksson]:

På kirkevollen i Vågå vitnet for ham Sigmund, Henrik, Bård og Tormod at de var i Holdbø i Vågå, på herredsstevnebøen, da Olav Grimsson tok kongens vissøre, i vadmel, korn, kuhuder, bukkeskinn og geiteskinn.

Likeså vitnet Jon Erlingsson om det samme.

Til stede ved provsopptaket var Sigurd Erlingsson, Eindride Nikolasson, Eiliv Nikolasson, Sigurd Vikingsson, Dag Arneson og Helge Bårdsson.

Beseglet av disse vitnene og utstederen.»

Om han og fru Gudrun har hatt barn er ukjent. Antagelig hadde de det, men de må være døde før foreldrene og i forbindelse med den store mannedøden.

Det var hans yngre bror, Gunnar, som fikk Sundbu-godset.

Han er født kort tid etter 1300 og død etter 1362, men før 1378. Det er mulig at han strøk med i «Drepsotta» i 1371.

Den første kjende pestepidemien i Norge var Svartedøden, som kom til Bergen i 1349. Senere kom det pest til landet i 1359-60 (barnedøden) og i 1371 (drepsotta).

Gunnar ble gift med Jarthrud Paalsdatter av Brattætta i Sogn mellom 1345 og 1353.

30.03.1353 (feildatert i diplomatariet) avtalte Gunnar og Jartrud, som da alt hadde overtatt Sundbu, på Grytting i Fron med slektsarvingen til fru Gudrun Ivarsdatter, hr. Sigurd Havtorsen av Sudreim og Giske (hennes søskenbarn), der de avsto til hr. Sigurd Havtorsen alt gods hr. Sigurd Erlandsen og fru Gudrun Ivarsdatter hadde eid på Romerike, Hadeland og i Agder, med laksefisket i Sogndal, mot at alle andre krav skulle falle bort. En kan se at dette har vært et arveskifte etter barnløse folk, der skyldfolket på begge sider var enige om delingen. Dette er først gang Gunnar Erlandsen er nevnt (DN I 284, «Regesta Norvegica» VI, nr. 205):

«Ollum monnum þeim sem þetta bref sea edr hœyra senda sira Audun Kolbeins son Holte Gunnars son Jon Erlendz son Gudmundr slœghr Halfuuardr staur Sigurdr Finsson Bardr a Odhin ok Bardr a Þozsini Q. G. ok sina. Mer gerom ydr kunnict at mer varom a Grytingh a Frone j suemfstofonne j sydra gardenom saghom handerband þeira ok høyrdum ord þeira af einni halfuu Herra Sigurdar Hafþores sonar ok annare halfuu Gunnars Erlendz sonar ok Iarþrudu Paalls dottor kono hans vndir þuiskillorde at þau Gunner ok Iarþrud gafuo ok afhendo herra Sigurdi Hafþores syni þetta anemft gooz. fyrst allær þær iarder sem herra Sigurdr Erlendz son atte a Raumariki ok fru Gudrun Ifuers dotter kona hans ok sua allar þæær iarder sem þau atto a Aghdom med laxa fiski j Sokna dalenom a Hadalande ok Heidmorkenne. gaf herra Sigurdr þar apptr j mote Gunnare ok kono hans Iarþrudi Paalls dottor allan þan rett ok till talu er han hafde till þess arfs eppter herra Sigurd ok fru Gudrunu ok afhende fra seer allungis huar sem han kan þat vpp spyria vttan adærnemft gooz ok iarder. hafdu þau þat j skillorde sino Gunnar ok Iarþrud at þau [ok] þeira arfuinghir skula aldri eigha tilltalu till fyrnemfdra giafuar edr satmala, en suaframt at Gunnar edr Iarþrud edr nokor þeira erfuinghia riufa edr riufa lata þenna satmala þa skall herra Sigurdr vera sialfsettr aptr j fyrnemfdan arf eppter herra Sigurd ok fru Gudrunu, en Gunnar ok kona hans Iarþrud edr þeira erfuinghiar skulu aldri eigha rett edr tilltalu till þess arfs. Varo þau saat ok alsaat vm allt þat gooz sem herra Sigurdr Hafþores son hafde haft till þesso daghs. Ok till sannynda her vm setti Gunnar sitt insigli med varom insiglum firir þetta bref er gort var a Grytinghi laughrdaghen j paska viku a xiiii are ok xx rikis vars wyrdulaghs herra Magnusar med guds naad Noreghs Swia og Skane konongs.»

Tillegg: Bagpaa Vidissen med en noget senere Haand: vm gose þet sæm a Augdum liggr ok laxsa fiski

sæm herræ Sygurdr Hafþors son... :

Sammendrag.

«Vitnebrev om arveforlik, utf av sira Audun Kolbeinsson, Holte Gunnarsson, Jon Erlendsson, Gudmund sløg, Hallvard staur, Sigurd Finnsson, Bård på Ode og Bård på Tokse:

Dei var i søvnstua i søre garden på Gryting på Fron. Der handtokst Gunnar Erlendsson og Jartrud Pålsdotter, kona hans, med herr Sigurd Havtoresson og lét han få all jord som herr Sigurd Erlendsson og fru Gudrun Ivarsdotter, kona hans, hadde ått på Romerike, Hadeland, Hedmarka og Agder, og laksefisket i Sokndal.

Til gjengjeld gav herr Sigurd avkall på all annan arv etter desse to. Freistar Gunnar og Jartrud eller arvingane deira å bryte forliket, forspiller dei alle krava sine på arven, som då skal gå til herr Sigurd

Partane var no forlikte om det godset som herr Sigurd Havtoresson hadde hatt hittil.

Besegla av Gunnar og utf.»

Tre år senere, 03.02.1356, kunngjør Sigurd Petersen på Aukrust i Lom og Sigurd Olavsen at Gunnar Erlandsen og hans hustru, Jarthrud Paalsdatter har solgt 12 kyrleier jord i nordre Surheim (Sulheim) til Hallvard Isaksen. Dette salget ble foretatt på «Sigmundsnes» i Lom (DN III 288, «Regesta Norvegica» VI, nr. 375).

30.05.1362 er Gunnar Erlandsen tilstede som vitne på Lyen i Vågå, men er ikke nevnt senere (DN III 326, «Regesta Norvegica» VI, nr. 835).

Gunnars enke, Jarthrud Paalsdatter [Bratt], var datter til Paal Arnfinnsen [Bratt] i Hvamm i Hafslo, født ca. 1300 og nevnt i 1325 og 1333. Hennes mor het Ragnhild. Jarthrud hadde en bror, Arnfinn «Brattson», som var gullsmed i Bergen. Han er født ca. 1335, nevnt 1371-82 og død ca. 1393. Hun var brorsdatter til Jarthrud Arnfinnsdatter på Æri.

Hun kan knapt være født tidligere enn ca. 1325-30 da Paal Arnfinnsen [Bratt] er født ca. 1300. Hun har således vært meget yngre enn Gunnar Erlandsen.

En tid etter at Gunnar gikk bort, giftet Jarthrud seg 2. gang med væpneren Hallvard Alvsen, nevnt som kongens sysselmann og ombudsmann i Gudbrandsdalen i tiden mellom 1384 og 1412. Hustrutittelen fikk hun da hun giftet seg med Hallvard.

Det er ikke kjent når han fikk ombudet, men han har trolig hatt det fra før giftemålet og til han døde i 1429.

De må ha giftet seg før 11.07.1379 for da kjøpte «Hallvard Alvsson i Sundbu» en part i Bjarnebø i Lom av Andres Kolbeinsen på Markstein (Marstein) og hans hustru Gudrun. Da hadde han nok antagelig bodd på Sundbu en tid (DN I 457, «Regesta Norvegica» VII, nr. 807):

«Ollum monnum þæim sem þettæ bref sea æder h/oe/yræ. sendæ Stæini Petersson præster aa Monum. Gudþormer Aalfsson ok Gudbrandr Hakonærson logrettamæn. Q. g. ok sinæ. Þæt se yder kunnigt. at mer varom a Margstæinum a Loom aa tysdaghen nestæ firir Botolfs voku aa fiordæ aare ok xxta rikis vaars wyrduligs herræ herræ Hakonær med guðs naad Noregs konongs. saam ok høyrdum aa att Andres Kolbæinsson aa Margstæinum ok Gudrun hans æiighiin kona. hældo j hand æærligs manz Haluardz Aalfssonar j Sunbu ok vidergengo at þau hafdu sællt honom æinæ kyrlæighu jærdr j Biærnærbøø. er ligger aa Loom till æuerdligre æiighu ok allz afræðs freallsæ ok hæimolæ firir huarium manne med ollum luttum ok lunnændum fornom ok nyum vttæn gardz ok jnnæn. Þæræftir kiændozst ok Andres ok Gudrun fyrnæmfd. att adrnæmfder Haluarder Aalfsson hafde þæim vææll. med fulnæde loket allæ værdaura firir fyrsagdæ kyrlæigu jærder j Biærnærbøø æftir þi sem j kaupp þæiræ kom. Till sanyndæ settum mer voor jnzsigli firir þettæ bref er gort var a Monum. manædaghen nestæ æftir Sæliu mannæ møsso ok aa aare sem fyr sæghir»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. 2 og 3 Segl mangle.

Sammendrag.

«Vitnebrev om salg av jord utst av Steine Petersson, prest på Moen, og lagrettemennene Guttorm Alvsson og Gudbrand Håkonsson:

De var samme dag på Marstein i Lom da Andres Kolbeinsson på Marstein og hans kone Gudrun solgte ærlig mann Hallvard Alvsson på Sandbu 1 kyrleie jord i Biærnærbøø i Lom, og vedgikk å ha fått full betaling.

Beseglet av utst.»

27.03.1384 var sysselmannen Hallvard Alvssson på Geirlo i Lom og kunngjorde sammen med to andre menn at Ivar Eiriksen avsto til Sigerlod Dagsdatter og hennes sønner 5 kyrleier jord i Garmo, 3 i Hattrem på Lesja og 9 øresbol i Oppsal i Fåvang i drapsbøter for mannen, Bård Arnesen (DN III 453, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1163).

06.02.1393 er han i Oslo, der to lagmenn og tre rådmenn er vitne til en overenskommelse mellom ham og Paal Arnfinnsen (gullsmed i Grisen i Bergen) om arven etter Jarthrud Arnfinnsdatter på Eri, og der måtte Paal avstå alt han hadde etter henne utenom fjerdings- og tiendegaver. Dermed kom Eri-godset til Sundbufolket (DN III 510, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 208):

«Allom mannom them thetta breff sæe ædder høra sende Finboghe Thoreson lagman aa Oplandom Haralder Kolbiørnason lagman j Oslo Vluer Lafrenson Gudbrander Niculas son radmen ther sama stad q. g. oc sina mer gørom jder kunnikt at a thorsdaghen nesta epter kyldylsmesso aa fierda are rikis vars wrdelex herra herra Erikx med gudz naad Noregs kunugs varom mer j biscops gardenom j Oslo saghom oc hordom aa at ther giorda satmala sinæ mellum med ja oc handarbande af enne haluo velboren man Haluard Alfson en af annare haluo Pal Anfinson om arff then ok goz sem Jærthrud Anfinsdotter j Sogne atte bade j louso oc fasto med thy skilorde at fornemder Pal skal anduarda fornemdom Haluarde sva mykit goz som han ther af hafde bade j louso oc fasto huar som thet vte stender oc kan vp at spøria. skal han oc honom visa med svornom æidhe oc twer godher men sanna æid hans fore vttan fierdungs giæf oc tivnda giæff skal oc titnemder Pal thessa gief behalla oc ægha frelsa oc hemollo af fornemdo goze. oc huar som thenne satmala riuer heller rofsman tel fenge han skulle haua riueth triggan tolfmanna doom oc lagmans orskurd tel sanind setium mer var insigle fore thetta breff a stad dæghi oc are som sygher.»
Kilde:
Efter Vidisse af 29 Juni 1432 hos Capt. Munthe paa Kroken.

Sammendrag.

«Vitnebrev om arveforlik utst av Finnboge Toresson, lagmann på Opplandene, Harald Kolbjørnsson, lagmann i Oslo, Ulv Lavransson og Gudbrand Nikulasson, rådmenn i Oslo:

De var til stede i bispegården i Oslo torsdag etter kyndelsmesse da velbåren mann Hallvard Alvsson og Pål Arnfinnsson med handarband sluttet forlik om arv og gods etter Jartrud Arnfinnsdatter i Sogn.

Forliksvilkårene gikk ut på at Pål skulle overlevere til Hallvard det han hadde av dette godset, både fast eiendom og løsøre, og bekrefte riktig oppgjør med ed med 2 mededsmenn. [Lýrittareiðr]

Unntatt var fjerdings- og tiendegave som Pål skulle beholde og eie med full hjemmel.

Beseglet av utst.»

Det rettslige grunnlaget for at Jartrud Paalsdatter på Sundbu og hennes mann Hallvard Alvsen fikk arven etter Jartrud Arnfinnsdatter var at Jartrud på Sundbu var brorsdatter til Jartrud Arnfinnsdatter og derfor hadde arverett før Paal Arnfinnsen, som var brorsønns sønn.

29.08.1398 var han med på riksmøtet i København som sammen med kong Erik stadfestet de tyske Hansasteders privilegier. Han kalles nå væpner og riksråd (DN V 382, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 654).

Jarthrud Paalsdatter må ha gått bort mellom 29.09.1414 og 16.03.1415

Hun og Hallvard hadde sønnen Paal Hallvardsen som arvet godset etter Hallvard. Paal må være født mellom 1373 og 1379. Det var neppe flere barn, i alle fall ikke som ble voksne.

Paal hadde sønnen Guttorm som døde barnløs i 1442.

Året etter døde Paal, og med ham døde denne ættegrenen ut.

16.03.1415 tok Anders Jonsen på Kleppe, som var lensmannen til Hallvard Alvsen, opp bevis i en tingsstevning på Hof i Lom fra vitner som Halvard Alvsen førte frem, at Ragna Ingemundsdatter hadde vært på «syndre Sundbu» ved mikkelsmessetid samme år (det må nok ha vært mikkelsmess høsten året før), og da hadde hun gitt sin frendekone, hustru Jarthrud Paalsdatter, alt det gods hun eide på Lalm og i Sel (DN III 623, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1073):

Sammendrag.

«Brev om provsopptak, utst lørdag etter gregorsmesse av Andres Jonsson, Hallvard Alvssons lensmann:

Han var til stede på Hove på Hovstranda på Lom, rette stevnegården, og opptok prov av vitnene som ærlig mann Hallvard Alvsson lot føre,

Eirik Pålsson, Audun ergsveinsson og Einar Olavsson, som svorboked på at de samme år ved mikkelsmesseleite1 var til stede i søndre Sandbu på Vågå da hustru Ragna Ingemundsdatter ga og avhendet til hustru Jartrud Pålsdatter, sin frenke, all jord hun eide på Sel og Lalm i Vågå, med alle tilliggender.»

Beseglet av utst og medbeseglet av de gode menn Ivar Toresson, Bergsvein Audunsson og Kolbein Guttormsson, som var til stede ved provsopptaket.»

[Bakpå samtidig]: Item om gavebrev om jorda på Sel og Lalm.

Før 01.04.1418 giftet Hallvard seg andre gang med Gjertrud Paalsdatter. Jartrudr og Geirtrudr går nok i 1400-årene over i hverandre, men så tidlig var det enda to adskilte navn.

I et brev som ble skrevet denne dag hjemme hos Hallvard Alvsen «i syndre loftstue på syndre Sundbu» ga Gierthrud Paalsdatter sygarden Sunde og det hon eide i Råstad samt i to gårder i nordre Sundbu til Ullinsyn (d.e Vågå) kirke og presten der, men på det vilkåret at Hallvard Alvsen skulle ha bruksretten så lenge han levde (DN VIII 259, «Regesta Norvegica» IX, nr. 1284).

09.04.1428 var presten på Vågå, Roland Godtskalksen og Halldor Sigurdsen vitne «i syndre loftstova i syndre Sundbu», da hustru Giærtrud Paalsdatter testamenterte det hun eide i «Gesarf i Aabostranden i Lom» (nå Geisar) til stesønnen Paal Hallvardsen. Hun lå da for døden og det var trolig samme dag de brente likhalmen hennes (DN VIII 281, «Regesta Norvegica» X, nr. 835).

Det er viktig å merke seg at det var hun og ikke Hallvard Alvsen som eide Sandbu, Sunde og Råstad,

og som satt med odelsretten til hele Sandbugodset.[597]

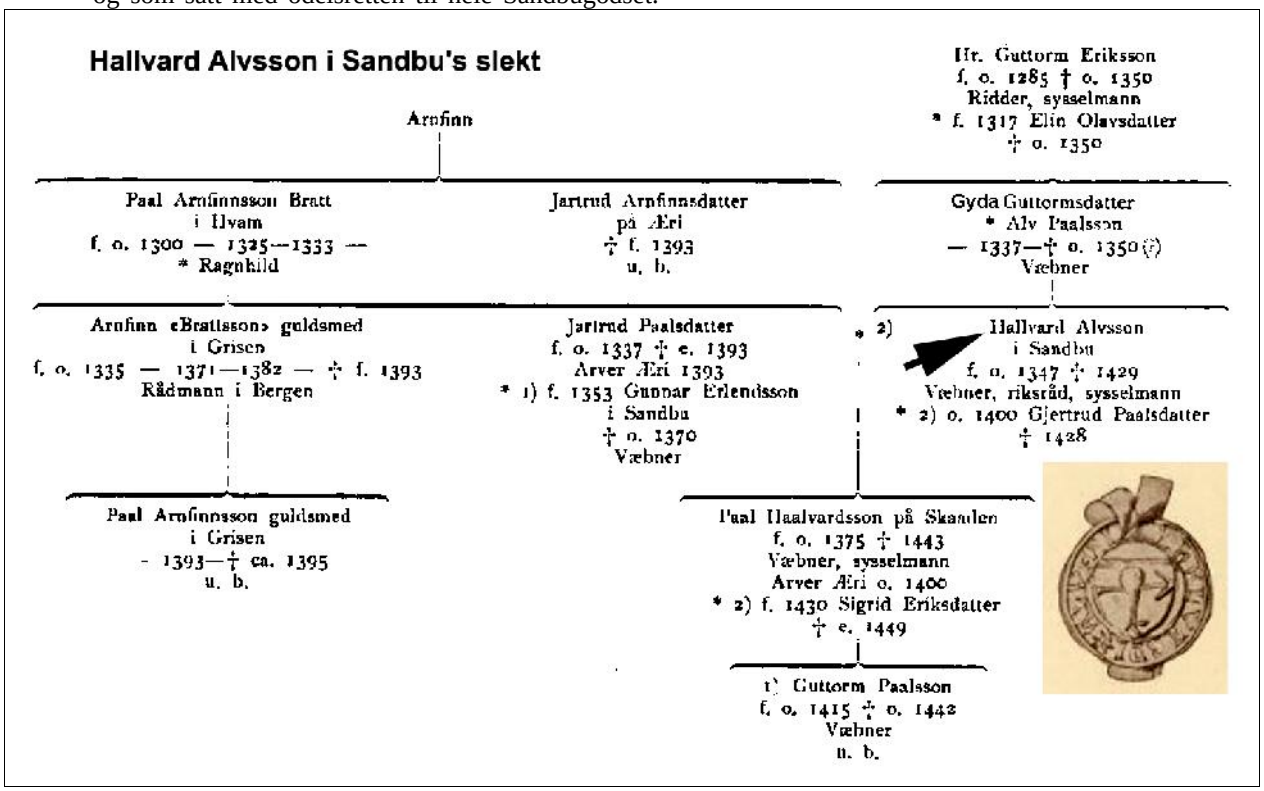

Slektstavle i Henning Sollieds:«Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 278.

Jeg har valg å ta med et utdrag fra

Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter. III Sudrheim-ætten». 2. NST VIII, side 269-270 og 273-279:

som gir en interessant og lærerik biografi over sysselmannen Hallvard Alvsen – dattersønn til Hr. Guttorm Eiriksen – og hans to ekteskap, først med Gunnar Erlandsen i Sandbus enke, Jarthrud Paalsdatter, og så hans andre ekteskap med Paal Guttormsen Hundorps datter, Gjertrud Paalsdatter.

Artikkelen er også informativ når det gjelder den tids arvelover og ekteskapspolitikk i de ledende skikt.

«Hvad hr. Guttorm Erikssons døtre angår er først og fremst å bemerke at riksråden og sysselmannen i Gudbrandsdal, Halvard Alvsson i Sundbu, utvilsomt, som antydet av N. Stene, må være en dattersønn av ham. I brev av 14.03.1403 (DN III 566) avstår nemlig Hallvard sin odelsrett til Tom til hr. Agmund Berdorsson Bolt, en omstendighet som neppe kan forklares på annet grunnlag. Konjekturens riktighet fremgår forøvrig klart av de nedenfor omtalte yngre arveforhold.

Hallvard Alvssons mors navn oplyses ikke i kildene. Hans far antas av Stene og E. Hougen å være identisk med en Alv Finnson, som, ved fullmektig, i brev av 11.12.1322 (DN I 169) kjøper en part i en gård Skodin i Gudbrandsdal, og som senere et par ganger, senest 1345, nevnes i forbindelse med hr. Guttorm Eriksson (DN II 241, 249, 268, IV 269). Denne, i sig selv rimelige antagelse, kan imidlertid ikke være riktig.

Hallvard Alvssons våben var en avskåret elgfot gjennomboret av en pil (NS 1312). Dette våben sees også å være ført av en Gyrd Paalsson, som nevnes som medutsteder av en rekke brev fra Oslo mellem 1334 og 1348 og må ha vært håndgangen mann [væpner] og sannsynligvis rådmann i Oslo. I et brev av 20.07.1337 (DN II 220) nevnes sammen med ham en "Hr. Paalsson" som det ligger nær å anta er hans bror. At dette også forholder sig således og at Alv Paalsson må være far av Hallvard Alvsson, fremgår av dennes og Gyrd Paalssons felles våbenmerke sammenholdt med den omstendighet at Alv Paalsson og en annen værsønn av Hr. Guttorm som ovenfor nevnt var sameiere i en gård på Romerike.

Alv Paalsson nevnes ikke i Oslo efter 1337, men han er muligens identisk med en "Alfuer a Trotzætre". (i. e. Trosset) som 30.08.1344 utsteder et brev fra Faaberg prestegård (DN III 227) og, da han nevnes foran en prest, i det minste var håndgangen mann. Senere sees han ikke omtalt og er kanskje også revet bort i sortedøden.

Hallvard Alvsson må være født i slutten av 1340-årene og nevnes første gang i et brev av 11.07.1379 hvori han kjøper en gårdpart i Lom (DN I 457). Allerede ved denne anledning kalles han Hallvard Alvsson i Sandbu og har altså overtatt Gæsling-ættens gamle hovedgård. I forskjellige brev mellem 1384 og 1415 nevnes han som sysselmenn i Gudbrandsdal (DN III 433, XV 48, III 610 og 623), men har muligens i nogen år kort efter 1400 kun hatt sysselen i Nordre Gudbrandsdal, hvis han da ikke i denne tid overhodet har vært ute av funksjon. I kong Eriks stadfestelsesbrev på Hansastædenes privilegier av

[597] Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 21. 24-26, 28-31, 33, 56.

29.08.1398 (DN V 382) nevnes Hallvard Alvsson som riksråd, en verdighet han efter sin anciennitet ved denne anledning å dømme må ha hatt i det minste nogen år. Det er forøvrig ganske påfallende at han til tross for sin byrd, rikdom og embedsstilling ikke fikk ridderslaget ved kong Eriks kroning i Kalmar i 1397, da 133 riddere, deriblandt en rekke nordmenn, blev dubbet. Dette kan vel bero på en tilfeldighet – han kan selvsagt ha vært forhindret fra å være tilstede ved begivenheten, – men det er også mulig at der har spilt politiske hensyn inn, og at Hallvard Alvsson har vært blandt de mange her i landet som misbilliget og kanskje søkte å motsette sig Erik av Pommerns valg til tronfølger.

Hallvard Alvsson døde på Sandbu mellem 8/1 og 1/2 1429 (DN X 150 f., III 698) og må da ha vært i 80-års alderen.

Med hensyn til Hallvard Alvssons ekteskapsforhold vites kun at han 2. gang var gift med Hustru Gjertrud Paalsdatter som døde på Sandbu 9/4 1428 uten å efterlate sig barn.

Note 1: (Hun het Gjertrud og ikke Jartrud. Navnene Geirþrúdr og Jarþrúdr går vel på 1400-tallet over i hverandre, men i det foreliggende tilfelle er det førstnevnte navn tydeligvis det rette).

Note 2: (I to brev utstedt denne dag (DN III 694, VIII 281) bekreftes forskjellige testamentariske disposisjoner hustru Gjertrud hadde truffet samme dag mens hun lå på dødsleiet).

[Min anmerkning: Hallvards første hustru – som må ha vært Jarthrud Paalsdatter, 1. gang gift med Guttorm Erlandsson på Sandbu – blir behandlet senere i artikkelen.]

I et brev utstedt på Bjerke i Fron 01.02.1429 (DN III 698) kunngjør fire menn at de dengang de tjente «wællbornom manne» Hallvard Alvsson ofte hørte ham og hans hustru Gjertrud Paalsdatter bekrefte de gaver de hadde gitt hinannen, hvorefter Hallvard, for det tilfelle at hustru Gjertrud skulde overleve ham, skjenket henne for sin levetid gårdene Skaaden og Laanke samt Hunderfossen og Sila-varpet Kosten i Laagen – alt i Øier –, mens hustru Gjertrud på samme vilkår skjenket Hallvard om han overlevde henne gårdene Sandbu, Sørem, Rud og Snerle samt kvernen i Tessåen – alt i Vaage. Efter lengstlevendes død skulde godset tilfalle ektefellenes respektive arvinger.

Det er således helt på det rene at Sandbu var hustru Gjertruds odelsgods og hovedgård, og den sees da også efter Hallvard Alvssons død, sammen med annet gods, hvoriblandt sikkert de øvrige ovenfor nevnte gårder i Vaage, å være tilfalt hennes slektsarvinger, nemlig brødrene Gudmund, Ivar og Arne Tjostolvssønner (DN I 755, VIII 311, XVIII 84). Arven synes imidlertid først å være blitt skiftet mellem brødrene i 1440-årene, efter at Ivar Tjostolvsson var avgått ved døden ca. 1439, og Sandbu kom da til å tilfalle dennes sønn Gunnar Ivarsson. (Fra Gunnar Ivarsson nedstammer samtlige senere eiere av Søndre Sandbu like til seneste tid. Arvelinjene går dog flere ganger gjennem kvinneledd). Det gjaldt dog bare Søndre Sandbu, hvis skyld på denne tid utgjorde 10 huder. Nordre Sandbu hadde hustru Gjertrud allerede i brev av 1/4 1418 (DN III 259) sammen med et par andre gårder skjenket Ullinsyn prestebol i Vaage, med det forbehold at Hallvard Alvsson skulde beholde godset i Sandbu til sin død.

Forøvrig testamenterte hustru Gjertrud forskjellig jordegods til Alv Halldorsson, Halldor Sigurdsson og Haakon Sigurdsson av hvilke den førstnevnte uttrykkelig sies å være hennes frende, hvad imidlertid også de to sistnevnte helt utvilsomt må ha vært (DN II 750, III 694, VIII 287). Hustru Gjertruds hensikt med disse gaver, som må gjelde gods hvortil hennes ovennevnte slektsarvinger ingen odelsrett har hatt, har sikkert vært å forebygge rettstvister mellem hennes fedrene og mødrene slektninger.

Også til sin stedsønn Paal Hallvardsson testamenterte hustru Gjertrud en gårdpart (DN VIII 281).

Hvad hustru Gjertruds slektsforhold angår, kan endelig nevnes at hun ca. 29.09.1414 av sin frenke hustru Ragna Ingemundsdatter fikk skjenket jordegods i Vaage (DN III 623).

På grunnlag av hustru Gjertruds eiendommer og de foran meddelte oplysninger lar der sig med hensyn til hennes avstamninng dra forskjellige slutninger, som det imidlertid vil føre for vidt å drøfte i denne forbindelse.

Når ekteskapet mellem Hallvard Alvsson og hustru Gjertrud blev inngått lar sig ikke fastslå; første gang hun omtales er i forbindelse med hustru Ragnas gave.

Navnet på Hallvard Alvssons 1. Hustru, med hvem han hadde sønnen Paal Hallvardsson, oplyses ikke i kildene, men lar sig fastslå ad indirekte vei.

Som ovenfor nevnt var Hallvard Alvsson allerede i 1379 i besiddelse av Sandbu, og på dette tidspunkt må hans 1. ekteskap forlengst være inngått. Paal Hallvardssons mor, der som nedenfor skal påvises, må altså ha hatt rådighet over Sandbu. På den annen side kan hun ikke selv ha vært odelsarving til gården, både fordi denne i så fall efter hennes død vilde ha tilfalt sønnen – og fordi Hallvard Alvssons to hustruer i så fall utvilsomt måtte ha vært nærmere besleket innbyrdes enn de kanoniske ekteskapsbestemmelsene tillot. (Bestemmelsene på denne tid forbod bl. a. ekteskap mellem en person og vedkommendes avdøde ektefelles firmenninger eller nærmere slektninger). Herav følger imidlertid at Paal Hallvardssons mor ved inngåelsen av sitt ekteskap med Hallvard Alvsson uten tvil har vært enke efter den tidligere eier av Sandbu og fått beholde denne gård for sin levetid, enten i henhold til en disposisjon fra hennes 1. ektefelles side, i likhet med hustru Gjertruds forføining til fordel for Hallvard Alvsson, eller i medhold av kong Haakon Magnussons retterbot av 02.05.1331 art 1. (Denne bestemmelse går ut på at når et barn hadde arvet den ene av sine foreldre og derefter døde uten livsarvinger – og søsken, dersom det var faren det hadde arvet – arvet den gjenlevende av foreldrene barnets løsøre og kjøpegods, men fikk for dets

odelsgods vedkommende kun bruksretten i sin levetid, hvorefter godset skulde tilfalle barnets nærmeste odelsberettigede slektninger).

Nu var den siste kjente eier av Sandbu før Hallvard Alvsson den tidligere omtalte Gunnar Erlandsson som nevnes sammen med sin hustru Jartrud Paalsdatter i 1353 og 1356 og levde i hvert fall ennu i 1362. Det synes da heller ikke å være tvilsomt at det er denne hustru Jartrud som etter Gunnar Erlandssons død – antagelig omkring 1370 – er blitt Hallvard Alvssons 1. ektefelle. Riktigheten av denne slutning godtgjøres for øvrig av følgende omstendigheter. Blant det gods Gunnar Erlendsson og hustru Jartrud i 1353 i forbindelse med arveoppgjøret efter hr. Sigurd Erlandsson og hans hustru forpliktet sig til å avstå til hr. Sigurd Haftoresson var som ovenfor nevnt også et laksefiske i Sokndal i Rogaland. Dette må hr. Sigurd også ha fått overlatt, da han i 1357-58 solgte det til hr. Svale Ølversson, efter hvis død i 1363 det arvedes av hans søstersønn, Hallkell Hallvardsson, som i 1368-69 overdrog det til Agmund Berdorsson Bolt. Nu sees imidlertid Hallvard Alvsson i 1395-96 å ha solgt et halvt netlag i et laksefiske nedenfor Kierland (nu Kjelland) i Sokndal till Agmund Bolt hvad der efter det foreliggende neppe kan forklares på annen måte enn at Gunnar Erlandsson har beholdt en part i lakseelven, og at Hallvard Alvsson har erhvervet dette ved sitt ekteskap med Gunnars enke.

Hallvard Alvssons to giftermål gir for øvrig et karakteristisk billede av datidens omhyggelige ekteskapspolitikk. Efter hustru Jartruds død, som vel er inntruffet omkring 1400, skulde Sandbu, og det av Gunnar Erlandssons øvrige odelsgods hun hadde sittet med, tilfalle hans slektsarving – som utvilsomt var Gjertrud Paalsdatter, og ved å ekte denne har Hallvard Alvsson da undgått å måtte opgi sin hovedgård og godset for øvrig.

Også med hensyn til hustru Jartrud Paalsdatters oprinnelse gjør kildene det mulig indirekte å dra en del slutninger.

I et brev utstedt i Oslo bispegård 06.02.1393 (DN III 510) kunngjør 2 lagmenn og 3 rådmenn et forlik mellem Hallvard Alvsson og Paal Arnfinnsson angående arven efter Jartrud Arnfinnsdatter i Sogn. Allerede efter disse personers navn kan det ikke være tvilsomt at man her har slektninger av hustru Jartrud, og at det er på hennes vegne Hallvard Alvsson optrer, skjønt dette ikke er uttrykkelig sagt i brevet. Forliket gikk ut på at Paal skulde avstå til Hallvard alt Jartrud Arnfinnsdatters gods, med undtagelse av det han hadde fått i fjerdings- og tiendegave. (Ifølge Magnus Lagabøters Landslov V, 21 stod det enhver fritt for å skjenke hvem man vilde efter sin død en tiendedel av alt arvet og en fjerdedel av alt selverhvervet gods, løst og fast). Herav følger at hustru Jartrud Paalsdatter må ha vært Jartrud Arnfinnsdatters slektsarving, mens Paal Arnfinsson har vel vært en efter arvetallet fjernere slektning av denne.

Nu viser det sig å være mulig å bestemme det jordegods Hallvard Alvsson fikk ved skiftet i 1393. Skiftebrevet er nemlig bevaret i en vidisse av 28.06.1432 (DN III 716) hvori en prest og 3 lagrettemenn kunngjør å ha hørt lest "breff hans Pal Haluardson om Ærhrena goz som ligger j Sogne". Dette gjelder Æri i Lærdal som gjennem hele senmiddelalderen var hovedgård i et eiendomskompleks. Æri gods, hvis nøiaktige sammensetning kjennes fra hr. Vincents Lunges jordebok av 1535 (NRJ IV s. 485 f). Godsets historie og de slutninger eiendomsforholdene her gir anledning til skal bli nærmere behandlet i annen forbindelse. Foreløbig skal kun nevnes at hustru Jartrud Paalsdatter utvilsomt må være datter av Paal Arnfinnsson på Hvam i Hafslo som omtales i forskjellige brev mellem 1325 og 1333 (DN I 179. 205 214, IV 198, I 222) og førte et våben med en skråttstillet spenne – samme merke der som ovenfor nevnt førtes av hustru Jartruds 1. ektefelle Gunnar Erlandsson. Paal Arnfinnsssons hustru nevnes i 1331 og 1333 og het Ragnhild (DN I 214, 222).

Den i skiftebrevet av 1393 omtalte Paal Arnfinnsson må være identisk med "Paal Arnfinnsson guldsmed" som eide gården Grisen i Bergen og døde noget før 1396 (DN XII 150, 182, jfr. 145, 179). Som påvist av Olaf Sollied var sistnevnte sønn av "Arnfinn Brattsson gullsmed" som likeledes eide Grisen, var rådmann i Bergen og nevnes mellem 1371 og 1382 (DN VII 105, XI 64, II 453, 458, VII 312, XII 179) – og sannsynligvis sønnesønn av Paal Arnfinnsson i Hvam som da har hatt tilnavnet "Bratt". Ser man nu skiftebrevet av 1393 på bakgrunn av disse oplysninger synes det for det første å kunne fastslåes at denne siste konjektur må medføre riktighet, og videre, datidens arvegangsregler tatt i betraktning, at Jartrud Arnfinnsdatter som eide "Ærigodset", rimeligvis har vært en, vel noget yngre søster av Paal Bratt i Hvam.

Hallvard Alvsson og hustru Jartrud Paalsdatters eneste barn som vokse op var sønnen "Paal Hallvardsson", som må være født omkring 1375 og nevnes i en rekke brev mellem 1428 og 1442 (DN VIII 281, X 150f, IX 251, III 716f, I 766, II 735, I 776, II 750, III 772). I 1432 omtales han som kongens ombudsmann (sysselmann) i Nordre Gudbandsdal, en stilling han vel har fått efter farens død. Efter sin mor arvet han bl. a. Æd-godset i Sogn, efter faren bl. a. dennes betydelige odelsgård Skaaden i Øier, som blev hans hovedgård i Gudbrandsdal, og forskjellige andre gårder og gårdparter som senere i kildene benevnes "Skaaden gods".

Paal Hallvardsson var før 1430 gift med Sigrid Eriksdatter, datter av Erik Sigurdsson og Rannveig Eilifsdatter, med hvem han i hjemmegave må ha fått en del av nordre Bjølstad i Hedalen; hun levde som enke ennu 1449 (DN IX 251, III 807).

Med hustru Sigrid hadde Paal Hallvardsson neppe barn som levde opp. Hans sønn Guttorm Paalsson synes å være født i et tidligere ekteskap, med en dame hvis navn for tiden ikke kjennes. Guttorms fødselsår må falle omkring 1415. I et brev utstedt på Skaaden 31.10.1438 (DN II 735) kunngjør Paal

Hallvardsson å ha opnevnt en Hallgeir Kviksson som sin ombudsmann for "Audna" (nu Utne, i Ullensvang) og sine andre gårder og gårdsparter i Hardaner, idet en tidligere herom med Haakon Bolt inngått overenskomst nu var utløpet "sakar thes Guttormer min son er nw till sinna fultidha ara komen". Guttorm har altså ved denne tid, eller snarere noget før, fylt sitt 20 år. (Da Sigrid Erikdatters foreledre begge var i live ennu i 1449 er det allerede av kronologiske grunner lite rimeig at Guttorm er hennes sønn. Det fremgår forøvrig også av eiendomsforholdene at dette neppe kan være tilfelle.) Omtrent samtidig må han også være blitt håndgangen mann; blant andre "righesens thiænistemæn i Noregh" medbesegler han Riksrådets brev til kong Erik av 22.08.1440 (NGL 2, i a s.188). Guttorm Paalsson nevnes siste gang i brev av 25.04.1441 (DN I 776), og må være død uten å efterlate sig barn kort tid senere, sannsynligvis før 21.09.1442, da Paal Hallvardsson stadfester et av sønnen avslutet makeskifte (DN III 772), og i hvert fall før faren, som må ha arvet ham.

Paal Hallvardsson selv nevnes siste gang i live ved denne anledning, og må være død, likeledes uten å efterlate sig barn, før 28.10.1443, da både Skaaden og annet av hans gods sees å være overtatt av hans urarvinger (DN VIII 322f).

Det fremgår klart av arveforholdene, at Hallvard Alvssons efterslekt utdøde med Paal Hallvardsson.»[598]

??? Sigurdsdatter [Eldjarn] Sandbu. Født omkring 1275 i Sandbu, Vågå (OP). Død omkring 1349. (Se XVII:130884).

XVIII:261768 mm mm mm mm mf mf ff fm mm

??? Ivarsdatter Gjesling. Født mellom 1225 og 1230.

Hun var datter til Ivar «unge» Gjesling (~1200 - ~1240).

Sammen med Sigurd hadde hun barna (minst):
Ca. 1270: Erland antagelig død kort etter 1310, ikke så lenge etter faren.
Ca. 1280: En datter, gift ca. 1305 med Guttorm Tjøstolvsen på Hundorp.

Sønnen Erland, som antagelig døde ung, hadde to sønner:
Ca. 1300: Hr. Sigurd Erlandsen «av Sundbu», antagelig død under mannedødshøsten 1349.
Efter 1300: Gunnar, gift med Jarthrud Paalsdatter [Bratt], død mellom 1362 og 1378.

At mannslinjen i Eldjarnætta gikk ut med Gunnar Erlandsen kan det neppe være tvil om.[599]

(Barn XVII:130884, Far XIX:523535)

Gift mellom 1245 og 1250 med forrige ane.

Generasjon XIX

XIX:522789 mm mm mm mm fm ff fm ff mf f

Jon Smør. Død mellom 1320 og 1350.

Torgauts far er bare kjent gjennom sønnenes patronymikon.

Odd Handegaard i «Vår felles slektshistorie», side 144:
«Kunnskapen om Smør-ætta går bakover til slutten av 1200-tallet til en Jon som vi ikke kjenner foreldrene til, selv om det foreligger flere gjetninger på farsnavnet.»

598 N. Stene: «Norsk-islandske slegtsforbindelser i Middelalderen» (NST, bind IV, side 161 ff.). Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter, III. Sudrheims-ætten 2.» (NST bind VIII, side 269 ff.).

599 N. Stene: «Norsk-islandske slegtsforbindelser i Middelalderen» (NST, bind IV, side 161 ff.). Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter, III. Sudrheims-ætten 2.» (NST bind VIII, side 277 ff.). Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 16, 20, 26, 56.

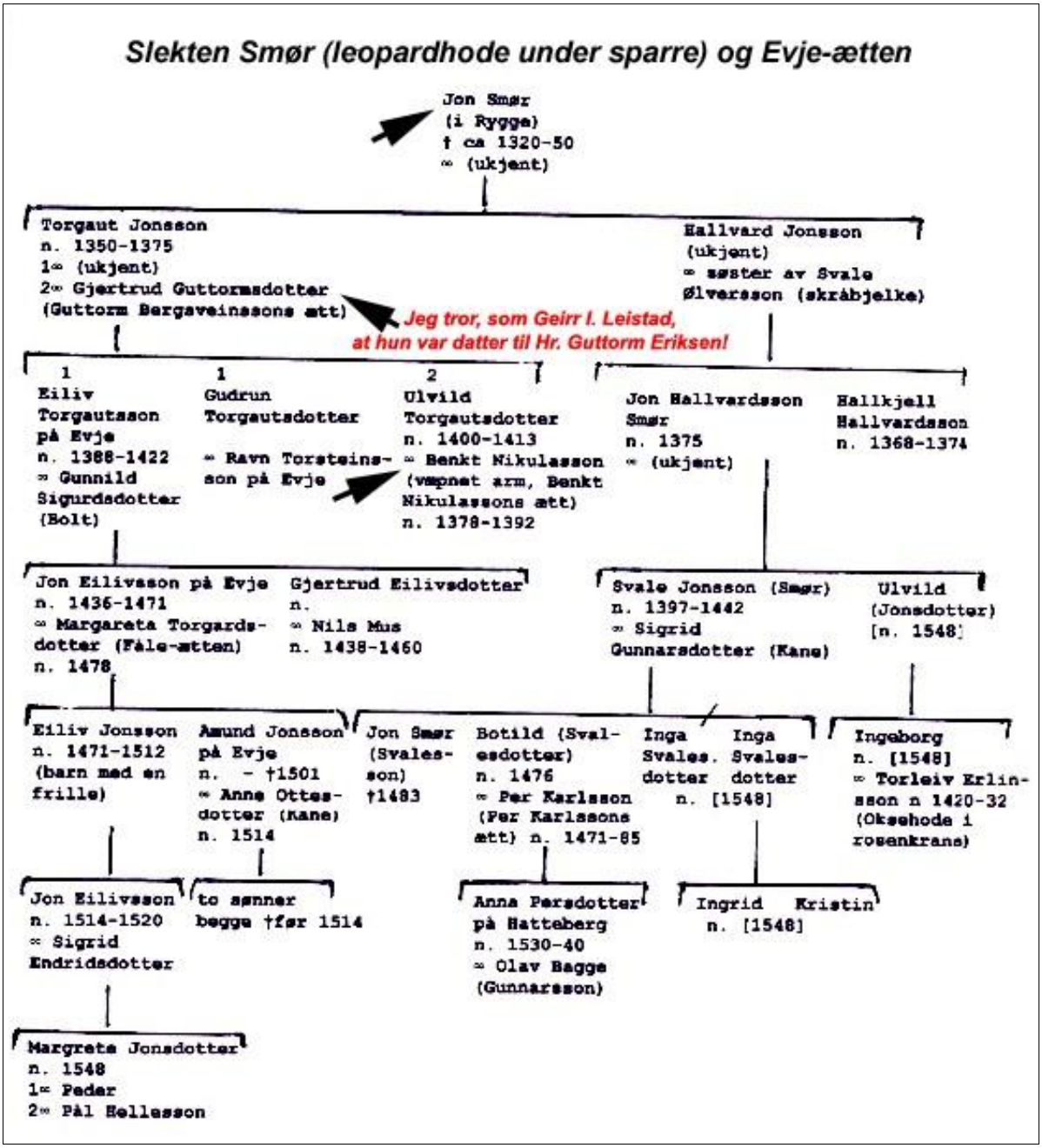

Slektstavle – Benkestokk-seminaret Meløy 14-15 august 1999, side 26.

Tore Hermundsson Vigerust markerte i en grafisk oversikt i avsnittet «De Benkestokkers historie ca. 1350-1550» (Benkestokk-seminaret) at det ikke finnes noen informasjon om ham ut over sønnenes patronymikon!

Det er trolig at Jon Smør hadde sønnene
Torgaut, gift 1. gang med Gjertrud, datter til Herr Guttorm Eiriksen,
gift 2. gang med en ukjent kvinne, mor til Eiliv Torgautsen [Smør].
Hallvard, kun kjent gjennom sønnene Jons og Hallkjells patronymikon.

I litteraturen forekommer det flere oppslag når det gjelder Jons identitet.

P. A. Munch hevdet i «Det norske Folks Historie», Anden Hovedafdeling. Unionsperioden, 1. Deel (Christiania 1862), side 908 dette om Smør-slektas første kjente mann:

«Elin Ragnvaldsdatter, der hørte til den anseede Familie, som førte Tilnavnet "Smør". Det eldste bekjendte Medlem af denne Familie var Hr. Jon Ragnvaldssøn, en af de gamle Lendermænd og Magnater fra Aarene omkring 1280, hvilken vi i det foregaaende oftere have haft Anledning til at omtale. Jons Sønner vare Ragnvald og Hallvard, Hallvards Søn heed Jon og vil i det følgende blive omtalt; Jon havde Sønnerne Otte, Jon og Hakon, af hvilke Otte skal have været gift med Munaan (Agmundssøn?) Stumpe».

Det er en allmen oppfatning i dag at Munch ikke har dokumentert disse påstandene, men Tore H. Vigerust sier likevel i et debattinnlegg på Digitalarkivet at «det som har kommet frem, viser jo at muligheten selvsagt, foreligger for at Jon Smør = Jon Ragnvaldsson. Og at P A Munch kan ha hatt rett» (nr. 33290)» (må vel tolkes som at dette er en av flere muligheter?).

Erik Bakkevig deler Munchs oppfatning i «Sundhordlandsslekter» , bind I:

«Slekten tilhørte høiadelen. Den eide meget jordegods, især på Vestlandet. Det var flere riddere, riksråder og

fremstående menn i slekten. Våbenet var et gull leopardhode nedenfor en rød sparre i blått felt. Den første kjente av slekten var:

Jon Ragnvaldsen, født antagelig ca. 1240, død 1328, da der blev ordnet sjelemesse for ham i Olden kirke i Nordfjord. P. A. Munch mener at Jon kanskje er sønn av Ragnvald Urka, som var med kong Haakon Haakonsen på Skottlandsferden i 1263. Jon var ridder og riksråd og en av stormennene i landet. Munch nevner ham som lendermann. Han var gjaldker i Bergen, som dengang var Norges hovedstad. (Gjaldkeren var kongens høieste embedsmann i byen. Han holdt orden der, arrangerte rettergangen og krevde inn kongens inntekter). I 1295 møtte han på Hindsgavl kongsgård i Danmark og medundertegnet våbenstillstanden mellem Norge og Danmark. Året efter stadfestet han sammen med kong Erik et forlik mellem erkebispen i Nidaros og hans domkapitel. I 1927 var han med ved flere store saker i Trøndelag, og 1305 vidnet han om dronning Eufernias medgift. Han eide meget jordegods i ytre Sunnfjord og det pantsatte han i 1300 for 5 år til Munkeliv kloster, men det blev ikke innløst.

Jon hadde sønnene: a) Ragnvald Jonsen, b) Thorgaut Jonsen, c) Halvard Jonsen.»

P. A. Munch og Erik Bakkevig nevner altså en Ragnvald som eldste (første) sønn. Jeg vet ikke om denne sønnen har eksistert, eller om det er en konstruksjon for å bekrefte at Jon Smør er identisk med Jon Ragnvaldsen Smør?

Hverken Tore Hermundsson Vigerust eller Geirr I. Leistad har sønnen Ragnvald med i sine plansjer over «Slekten Smør og Evje-ætten», henholdsvis «Om ættene Rømer og Smør».

Odd Handegaard angir i «Vår felles slektshistorie» at hans navn var Jon Hallkjellson (Smør) i en slektstavle. Det kan vel dreie seg om samme slags resonnement, da en av sønnen Halvards sønner het Hallkjell.[600]

(Barn XVIII:261395)

Gift

Barn:

Torgaut Jonsen [Smør]. Levde 1350. Død omkring 1375. (Se XVIII:261395).
Hallvard Jonsen [Smør].

Hallvard er kjent gjennom sønnenes – Hr. Jon Hallvardsen Smør's og Hallkjells – patronymikon.

Han var antagelig gift med en søster til Hr. Svale Ølversen, nevnt 1353 og død 1363.

Jon Hallvardsons sønn, hr. Svale Jonsen Smør, var den første som synes å ha brukt slektsnavnet Smør. Han var en av de mektigste menn i landet i begynnelsen av 1400-tallet, og er nevnt fra 1397 til 1442, dvs. bl.a. i regjeringstiden til Erik av Pommern fra 1386 og Kristoffer av Bayern fra 1442. Jon Smør bodde i Bergen og var lensherre på Bergenshus i 1404. I 1425 og 1426 var han som riksråd med og avgjorde flere store saker mellom Norge og Skotland. Han var ridder i 1442 og var med i Oslo og kronet Kristoffer av Bayern til norsk konge.

600 P. A. Munch: «Det norske Folks Historie», Anden Hovedafdeling. Unionsperioden, 1. Deel (Christiania 1862), side 908. Erik Bakkevig: Sunnhordlandslekter, Bind 1 (1941), side 105-107. Geirr L Leostad: «De tre Hallvard'ene» (NST XXXV (195-96), side 124-130, 171-174. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side331, 342-44. Tore Hermundsson Vigerust: «De Benkestokkers historie ca. 1350–1550», Benkestokk-seminaret 14.-15. august 1999 Meløy, (Oslo 1999), side 22-28. Odd Handegård: «Vår felles slektshistorie - Hardanger, Sunnholdland, Ryfylke m.m. 1170- 1650» (Vale forlag, 2004)

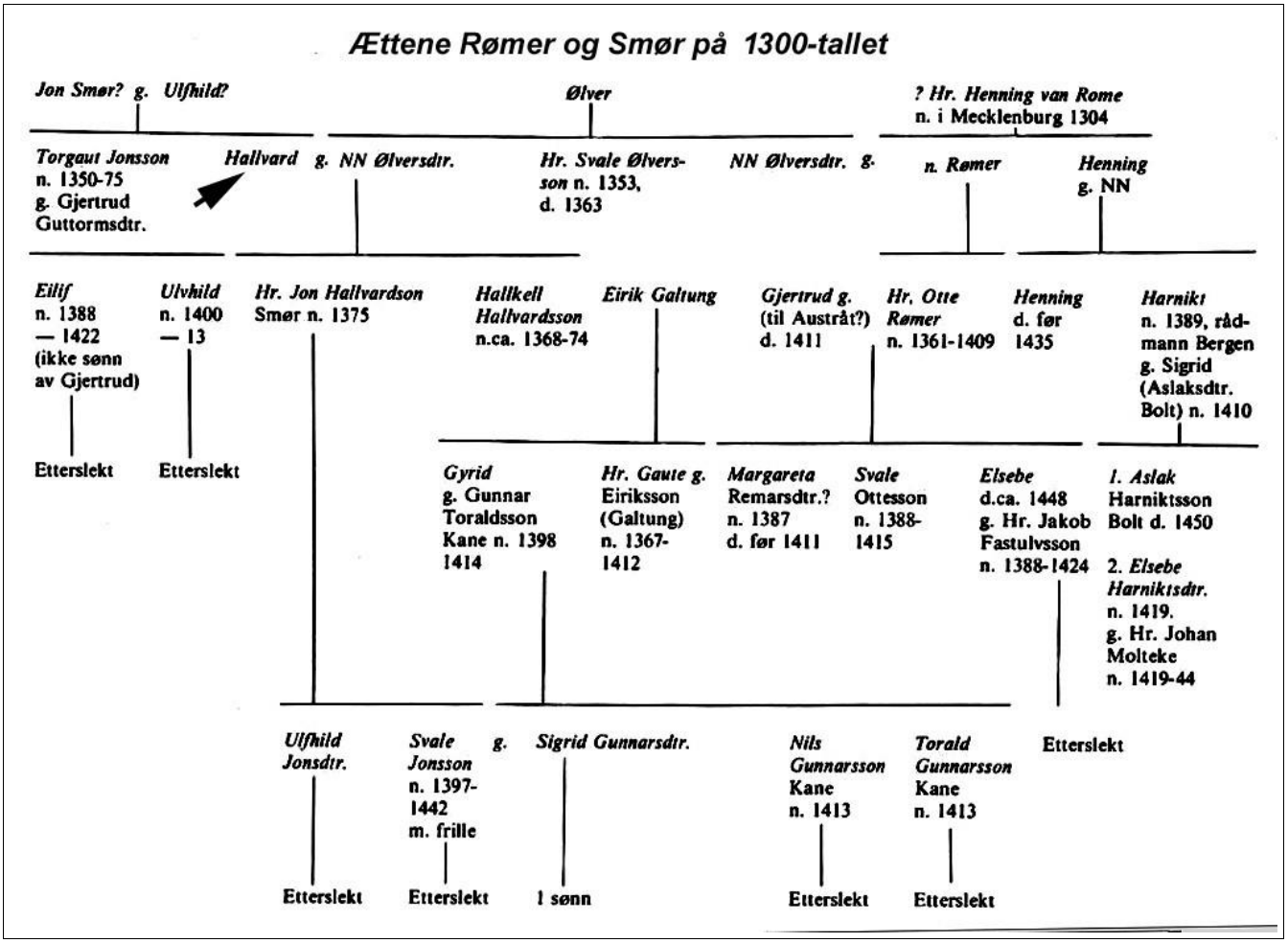

Slektstavle – Fra Geirr I. Leistads artikkel «Om ættene Rømer og Smør», side 130.

I en artikkel «Om ættene Rømer og Smør» (NST XXX, side 124-130) skriver Geirr L. Leistad:

«Sollied henleder i NST VII (s. 262-264) oppmerksomheten på noen brev fra årene 1368-69 om en godsavhendelse fra en "Hallkell Hallvardsson. Av disse og en påskrift i et brev av 25.08.1399 (DN II 561) fremgår det at dette godset var en arv etter hr. Svale Ølversson og at hr. Otte Rømer er Hallkells medarving til samme gods. Godset som Hellkell selger ligger i Rygge og Onsøy. Hovedgården i det må ha vært "Fresje i Rygge". Det er dette "Fræsiæ gotz" som Svale Ottesson Rømer pantsatte til erkebiskop Aslak Bolt (DN I 749). Kjøperen av Hallkell Hallvardssons gods var hr. Agmund Berdorsson Bolt. Otte Rømer må derfor som odelsberettiget ha innløst størstedelen av godset fra hr. Agmund.

Det fremgår av kildene at Hallkell Hallvardsson var søstersønn av hr. Svale Ølversson som døde i 1363. Helt berettiget slutter Sollied at også Otte Rømer var hr. Svales søstersønn (NST VII s. 263). [I teorien kan riktignok Otte Rømer være hr. Svales morbror – en omstendighet som sikkert kan lates ute av betraktning]. Sollied antar forøvrig, nærmest en passant, at Hallkell Hallvardsson, Otte Rømer og Svale Ølversson alle er utlendinger, født i Sverige. Av det eksisterende kildemateriale kan det imidlertid trekkes andre konklusjoner. Sollied berører ikke dette nærmere idet avhandlingens emne jo er Boltætten. Et par momenter er dog så viktige at de bør påpekes.

For det første er Otte Rømer naturligvis ikke sønn av Svale Ølversson. Derimot må en søster av denne være Ottes mor. Videre følger det at Otte Rømer i Norge ikke er identisk med Otte Rømer i Mecklenburg, nevnt sammen med sin bror i brev av 12/5 og 29/8 1370, som formodet av Sollied (dog med det forbehold at de kan ha vært brødresønner) og senere av Eyvind Dahl (NST XV s. 231 ff.). Sollieds tabell over slekten Rømer setter, med forbehold, hr. Otte Rømer i Norge opp som bror av brødrene Harnikt og Henning Henningssønner (NST VI s. 276). Harnikt var som kjent far til erkebiskop Aslak Bolt, som jo fører Rømervåpnet. Men Henningsønnene var neppe Svale Ølverssons søstersønner og da er det mer sannsynlig at deres p.t. ukjente far Henning er en bror av Otte Rømers like ukjente far. Sollied antar også at hr. Otte og Henningssønnene kan ha vært brødresønner, fjernere kan ikke slektskapet ha vært, mener han.

Muligens er Rømerne innkommet til Norge via Sverige. Når Sollied gjør Hallkell Hallvardsson til utlending (NST VII s. 263) kan jeg imidlertid ikke følge ham. Som kjent hadde Otte Rømer sønnen Svale Ottesson n. 1388-1415 og avdød 1435 (NST VI s. 257). Foruten av Svale Ottesson og Svale Ølversson er navnet Svale kjent båret av bare en person til i middelalderens Norge, nemlig riksråden Svale Jonsson (Smør) n. 1397-1434. Hans far het utvilsomt hr. Jon Hallvardsson Smør, men moren kan ikke, som Sollied antar, være hr. Svale Ølverssons datter. Etter arve- og navneforholdene er det derimot rimelig å formode at Jon Hallvardsson Smør er bror av den ovenfornevnte Hallkell Hallvardsson og som denne hr. Svale

Ølverssons søstersønn. Smørætten er antatt å vare av norsk opphav og det er derfor ikke noen grunn til å gjøre Hallkell Hallvardsson till svenske, dersom han var hr. Jon Hallvardssons bror. Deres far Hallkell har jeg hittil ikke kunnet identifisere i norske kilder, men Jon og Hallkell er trolig født senest ca. 1340-45 og Hallvard kan være revet bort i Manndauden. Videre må den ukjente Hallvard være en nærfrende av væpneren Torgaut Jonsson som førte Smørvåpnet, nevnt som fehirde i Tunsberg 20.06.1350 (DN VIII 156, RN V 1245) Han døde i 1375. Torgaut hadde datteren Ulfhild – likeledes hadde Svale Jonsson (Smør) en søster Ulfhild. Trolig har da Torgaut Jonsson vært en (yngre?) bror av Jon og Hallkell Hallvardssønners far, som rimeligvis også har hatt Jonsson som patronymikon.

Torgaut og Hallvards fødselsår faller trolig rundt 1310. Hvem deres far Jon kan ha vært håper jeg å kunne drøfte i en annen forbindelse. Identisk med "Jon Ragnaldsson, ridder og gjaldker i Bergen, n. 1280-1300, er han i hvert fall ikke. En oversikt over disse slektsforholdene gis i vedføyde tavle. – Det eneste positive vi vet om hr. Otte Rømers hustru er navnet Gjertrud. Hvem hun var datter av er p.t. helt ukjent. Men det må som nevnt ha vært hun som bragte Austråt til Ottes datter Elsebe (Sollied, NST VI s. 259 ff.). Det er rimelig å tenke seg at Gjertrud nedstammer fra eller er beslektet med Austråtmenn som nevnes i 1311 (DN I 127). Men hvordan forholdet har vært er p.t. heller ikke kjent.»

I norsk slektshistorisk litteratur er det tre personer med samme fornavn og formodet samme farsnavn hvis slektsforhold fra tid til annen har vært gjenstand for diskusjon, nemlig far til ridderen herr Jon Hallvardsson (Smør), herr Hallvard Jonsson på Haga, fehirde i Oslo, og endelig herr Hallvard Jensson Næpa.

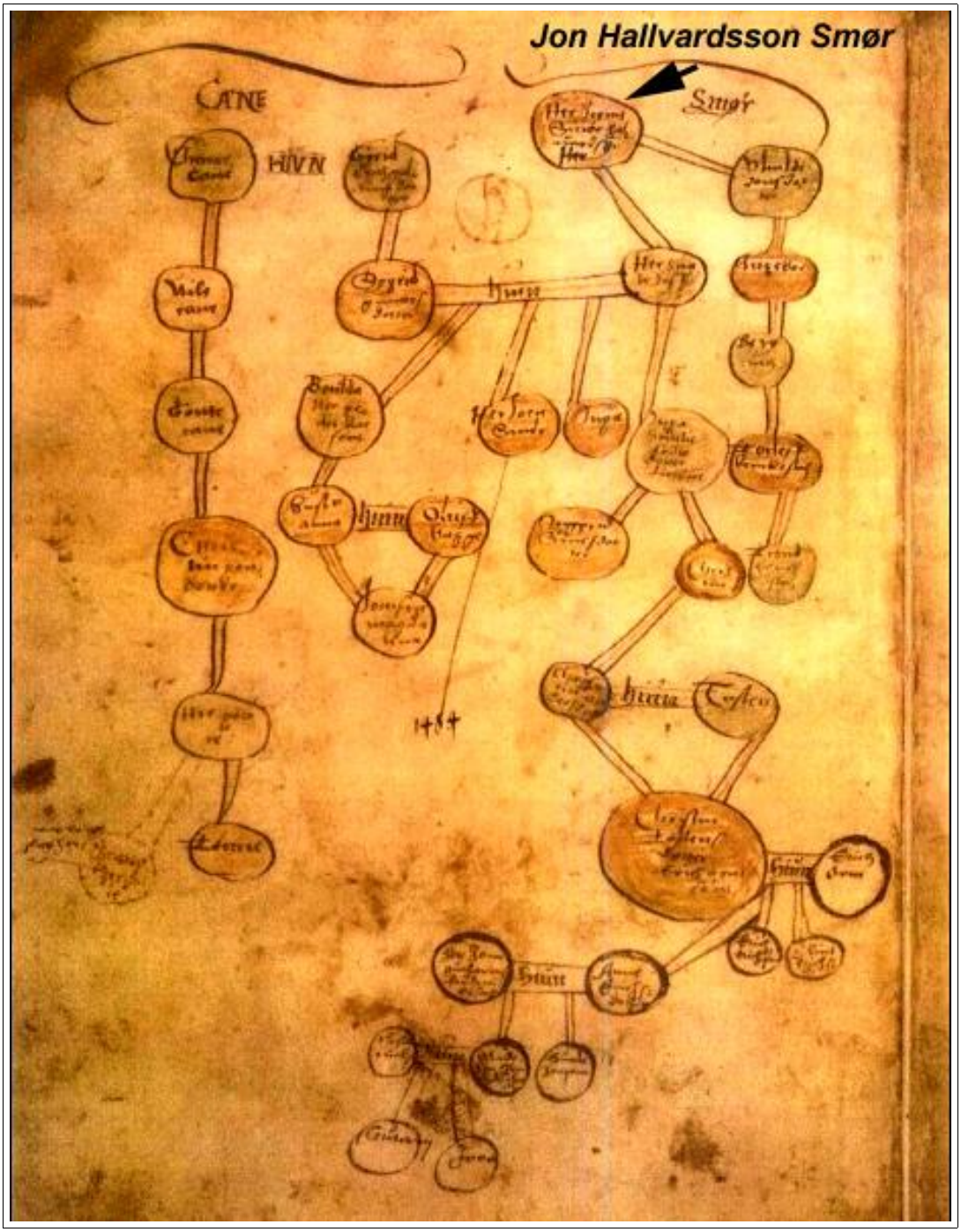

En slektstavle over etterkommere til slektene Kane og Smør, innsatt i et norsk lovhåndskrift påbegynt ca. 1557 med innhold vesentlig fra 1560-tallet og yngre (Det Amamgnæanske institut, København, ms AM 333 fol. ved blad 80).

Geirr L. Leistad påviser artikkelen «De tre Hallvard'ene» (NST XXXV (1995-96)) at dette er tre forskjellige personer.

Om ridderen herr Hallvardsson Smør skriver han:

«Ridderen herr Jon Hallvardsson Smør er slik nevnt i en gammel stamtavle som trolig ble laget i forbindelse med en rettssak i midten av det 16. århundre om jordegods som stammet fra ættene Kane, Galtung og Smør. I samtidige kilder er det ikke mye å finne om herr Jon Hallvardsson (Smør), men han er muligens identisk med den Jon Hallvardsson som var en av kongens ombudsmenn i Bergen i 1375 (DN II 435, 440, 441). Ellers tier kildene om herr Jon, men i et brev av 1432 (DN XI 152) kan man slutte at hans ektefelle, mor til væpneren Svale Jonsson, må ha eid gården Djupvik – det senere Gjøvik – i Vardal. Denne gården hadde tidligere tilhørt Svales morfar. Som anført i min artikkel i NST XXX "Om ættene Rømer og Smør samt en seiglivet gjenganger i norsk middelaldergenealogi" er det rimelig å anta at herr Jon Hallvardsson Smør hadde en bror Hallkjel Hallvardsson, som er nevnt i noen regester av brev fra 1368-69 og i en påskrift på et brev av 25.08.1399 (DN II 561), og at begge er søstersønner av herr Svale Ølvesson som døde i 1363. Likeledes må herr Otte Rømer være sønn av en annen søster av herr Svale. Det er også rimelig å trekke den slutning at far til brødrene Jon og Hallkjell må være nærfrende av væpneren Torgaut Jonsson som førte leopardhodet under sparren som våpenmerke. Det samme gjorde som kjent her Jon Hallvardssons sønn Svale og sønnesønn herr Jon Smør. Et annet indisium er navnet Ulvhild,

som forekommer i både Torgauts og herr Jon Hallvardssons etterslekt, men som ellers ikke er noe vanlig kvinnenavn i middelalderens norske høyadel. Jons far, Hallvard, kan ikke identifiseres i noen kjent kilde og døde vel i manndauden. Tilnavnet Smør kan herr Jon ha arvet fra farfaren og sammenlagt blir konklusjonen at både Torgaut Jonsson og den ellers ukjente Hallvard kunne være sønner av en ellers ukjent Jon Smør – kanskje en av de personer Jon med dette tilnavn som er nevnt i "Biskop Eysteins Jordebog" (EJ s. 192) eller i "Bergens kalvskinn (BK s. 12a). Det kunne for så vidt være samme mann. Ellers skal man merke seg at innførselen i EJ gjelder en gård på Jeløya, gitt for Jon Smørs gravsted i Lavranskirken i Tønsberg, og Jeløya er ikke langt fra Rygge, hvor Torgaut Jonssons etterslekt residerte på Evje gård. Det er heller ikke urimelig å tro at den eldre Jon Smørs ektefelle og mor til Torgaut og Hallvard het Ulvhild.

Alt dette forblir imidlertid hypoteser som ikke direkte kan bekreftes av kildematerialet. Konklusjonen må bli at hverken Jon Hallvardssons far eller farfar for tiden kan identifiseres i kjente kilder, og at opphavet til ætten Smør foreløpig er ukjent. De arbeider som hittil har vært publisert om ætten, også her i tidsskiftet, er høyst utilfredsstillende og inneholder en rekke feil og misforståelser. Det bør for øvrig understrekes at Smør både på 1300- og 1400-tallet er et personlig tilnavn, som riktignok gikk i "arv", slik at en eldre "Jon Smør" kunne bli oppkalt i en yngre Jon, som så fikk samme tilnavn.»[601]

XIX:522791 mm mm mm mm fm ff fm ff mm f

Guttorm Eiriksen. Sysselmann. Riksråd. Ridder. Født omkring 1285. Død omkring 1349.

Guttorm nevnes i live i en rekke brev mellom 1317 og 1348, siste gang i 1348.

Han var i en årrekke, trolig fra midten av 1320-årene til ca. 1346, sysselmann i Søndre Gudbrandsdalen.

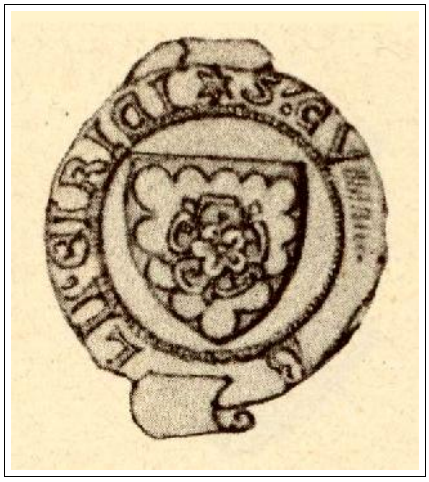

Herr Guttorm Eiriksens segl (NS 184) under brev av 5. februar 1330 (DN IV 190).

Stormannen Guttorm Eiriksen var også ridder og riksråd. Hans våpenmerke viser den samme rose som vi finner hos Sørum-ætten på 1300-tallet. Herr Guttorm tilhørte således trolig landets desiderte høyadel.

Hans hustru, Fru Elin Olovsdatter, arvet på skifte etter sin far Olav i 1317 (DN VIII 49), sammen med broren Hallvard Olavsen, en rekke gårder i Østfold og Sverige, herunder en part i det gamle stormannssetet Tom i Råde.

Det kan ikke være fra henne at Nesøya kommer. Gården må derfor være Herr Guttorms og var trolig hovedgården i hans gods som i stor utstrekning lar seg rekonstruere på basis av yngre kildemateriale.

Herr Guttorm og Fru Elin hadde fire døtre som vokste opp, og samtlige fikk etterkommere. I tillegg hadde ekteparet også to sønnner, sira Olav og Gjardar som sammen med moren er nevnt i et brev av 1348 (DN IV 324, «Regesta Norvegica» V, nr. 1028).

Ingen av sønnene er omtalt senere, og arvegangen viser at de heller ikke kan ha hatt etterkommere. Sira Olav var som tittelen viser, presteviet og han var i 1348 korsbror i Oslo. Som presteviet må han være født før 1318, sannsynligvis omkring 1310. Dette om han er identisk med en Olav Guttormsen som i 1338 antagelig var i tjeneste hos biskop Salomon i Oslo (DN VIII 113).

Begge brødrene døde trolig i mannedøden i 1349-50.

Guttorm må, sammen med en rekke andre stormenn, ha deltatt i oppstanden mot kong Magnus Eiriksen i 1333.

I 1331, sannsynligvis på høstparten, ble Magnus Eriksson erklært myndig. Det var en ungdom på bare femten år som overtok regjeringsmakten i de to unionsrikene. Magnus var fra nå av personlig ansvarlig for styret. Formynderregjeringens funksjonstid var formelt ute.

En islandsk annalist forteller under året 1333 at Erling Vidkunsson, Hatoresønnene og Ulv Saxesson hadde inntatt

601 Erik Bakkevig: «Sunnhordlandslekter», Bind 1 (1941), side 105-107. Geirr L Leostad: «Om ættene RØMER og SMØR samt en seiglivet gjenganer i norsk middelaldergenealogi» (NST XXX (1985-86), side 124-130. Geirr L Leostad: «De tre Hallvard'ene» (NST XXXV (195-96), side 124-130, 171-174. Odd Handegård: «Vår felles slektshistorie - Hardanger, Sunnholdland, Ryfylke m.m. 1170- 1650» (Vale forlag, 2004), 109-112.

Tunsberghus og nektet å utlevere borgen til dens rette herre. Dette var opprør. Noe senere gjorde de imidlertid avbikt og oppnådde kongens nåde. Bare Ulv Saxesson unnlot å gå kong Magnus til hånde, isteden flyktet han fra landet.

Dette er kanskje forklaringen til at han først fikk ridderslaget ved årsskiftet 1347-48. I hvert fall kalles han uttrykkelig ridder i et brev datert Oslo 16.02.1348 (NGL. 1.R. III, side 171-172, «Regesta Norvegica» V, nr. 1011):

«Domsbrev fra Arne, erkebiskop av Nidaros, Hallvard og Salomon, biskoper av Hamar og Oslo, Erling Vidkunnsson, Jon Havtoreson, Ivar Ogmundsson, Ogmund Guttormsson, Bjarne Erlingsson, Arne Aslaksson, Sigurd Havtoreson, Orm Øysteinsson, Borgar Anundsson, Ulv Sakseson, Torgils Smidsson, Guttorm Eiriksson, riddere, og Olav Ulvsson, Trond Krakeson og Gunnar hvit, væpnere [sweinar]:

På begjæring av kong Magnus [Eriksson] var de samlet i bispegården i Oslo, for å dømme i sak mellom ham og almuen på Hedmark og Romerike. Kongen krevde å få sin vissøre utredet i forngilde penninger, og det fant de rett, i den grad bøndene krevde opp landskylden i forngilde penninger. Bøndene vedgikk også at de pleide å betale vissøre og leidang at forngildum auralogum, når de ikke hadde kontanter.

Dom: Både byfolk og bønder skal utrede vissøre og leidang i forngilde penninger. Har deikke kontanter, skal 1 hud gjelde for 2 øre, 1 bukkeskinn 1 øre, og 1 geiteskinn ½ øre etter forn vurdering.

Beseglet av utstederne.»

Han døde sikkert under mannedøden i 1349-50.

Som avdød er han uttrykkelig nevnt i et brev fra 1352 (DN III 276, «Regesta Norvegica» VI, nr. 113):

«Ollum monnum þæim sem þetta bref sea eda hœyra sænda Biorn dynnir Œyfuinder Hakonerson ok Olafuer j Lid q. g. ok sina. ver gerom yder kunnigt at aa sunnudagen nesta firir kyndills messo aa xiij. are ok xx. rikis vars virdulegs herra herra Magnuser med gudes miskun Noregs Swya ok Skanæ konongs. varom ver j Lid j Gausdale saom ok hœyrdum aa at Þorgills aa Lanngsætre ok Þorer son hans fengo Bergsuæini Barder syni med handerbande fim aura booll iærder j Hundyriu sem ligger j Œya friallst ok hæimollt ok akærolaust meder allum lutum ok lunnændom till liggiande fra fornno ok nyiu. vttæn garz ok innænn. firir þæn domm sem Þorgills fyrnæmfder var skyllduger herra Gudþorme Eirikssyni. varo þæir ok þa satter ok aall satter vm allt þæt sem þæira millum hafde faret till þæssa dags. till sanz vitnisburder her vm sættu oftnæmfder Þorgills ok Þorer sin jnzsiglli med varom jnzsigllum firir þetta bref er gort var dæghi ok aa are sem fyr sæghir.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om jordoverdraging, utf av Bjørn dynner, Eivind Håkonsson og Olav i Li: Dei var same dagen på Li i Gausdal. Der handtokst Torgils på Langset og Tore, son hans, med Bergsvein Bårdsson og overlét han 5 øresbol i Hunder i Øyer sokn for det som Torgils var dømd til å betale herr Guttorm Eiriksson. Med dette var dei fullt forlikte.»

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid»:

«Det er ikke sagt uttrykkelig i noen samtidig kilde at Herr Guttorm eide eller bodde på Nesøya, men med utgangspunkt i arvegang og eiendomsforhold er det overveiende sannsynlig at Herr Guttorm er den første eier av Nesøya som lar seg påvise idag.

Første gang Nesøya nevnes i kildene er i et nå tapt brev fra 1346 eller 1347. Brevet, som bare er kjent i en regest (AR 173), angår et makeskifte mellom Nes i Asker og Nesøya. Neste gang nevnes Nesøya i 1365, da ridderen Jon Toraldesen makeskifter jord i Bærum (DN IV 447). Brevet som er utstedt på Nesøya, forteller at Herr Jon Toraldesen tilskiftet seg gården Oksehodet (Blommenholm). Samme mann er også nevnt i et brev utstedt på Nesøya i 1370 (DN II 405). Kildestedene gir imidlertid ikke noe holdepunkt for at Jon var eier av Nesøya. Herr Jon hadde gods i Lier og Skiptvet, hvor hans hovedgård øyensynlig var Solberg, og han var i 1351 gift med Fru Jorunn Bjørnsdatter, som nok har fått fruetittelen i ekteskapet med Herr Jon. Hun var enke etter lagmannen Harald Alvsen i Oslo som temmelig sikkert døde i mannedøden, og forøvrig mor til den fra norgeshistorien kjente ridder og riksråd Alv Haraldsen som førte Bolt-våpen. Med Fru Jorunn hadde Herr Jon en sønn, Bjørn, som døde ung og barnløs.

Da Fru Jorunn ikke senere nevnes i kildene og Bergsvein Baardsen heller ikke er nevnt etter 1361, er det en meget rimelig slutning at Herr Jon er blitt gift med Bergsveins enke, den datter til Herr Guttorm Eiriksen som arvet Nesøya. Ikke bare forklarer dette hvorfor herr Jon Toraldesen utsteder brev fra Nesøya, men det gir oss dertil en mulighet til å identifisere navnet på ektefellen til Bergsvein og Herr Jon. Både Herr Olav Haakonsen på Nesøya og hans systrung (fetter), Haakon Agmundsen [Bolt], hadde døtre som het Gudrun, og det er her all grunn til å tro at det dreier seg om oppkalling. Det er derfor sannsynlig at i alle fall en av Herr Guttorms døtre het Gudrun.

Nå er det i kildene fra 1300-tallet kun nevnt en kvinne som kan komme på tale, nemlig i biskop Øysteins jordebok hvor det fremgår at en Gudrun Guttormsdatter ga 12 øresbol i Blindern i Aker til Hallvardsalteret i Oslo domkirke (RB side 283). Videre forteller jordeboken at en Fru Gudrun ga 12 øresbol i Vakaas til evig årtidhold (RB side 112). Vakaas gikk senere opp i Asker prestegård, hvis gamle navn var Røyr. Sett i sammenheng gjør kildene nå på ingen måte det urimelig å tro at Gudrun Guttormsdatter og Fru Gudrun er en og samme person, og at Fru Gudrun har fått fruetittelen i ekteskapet med Herr Jon Toraldesen.»

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid») –
Om Guttorms mulige forfedre.

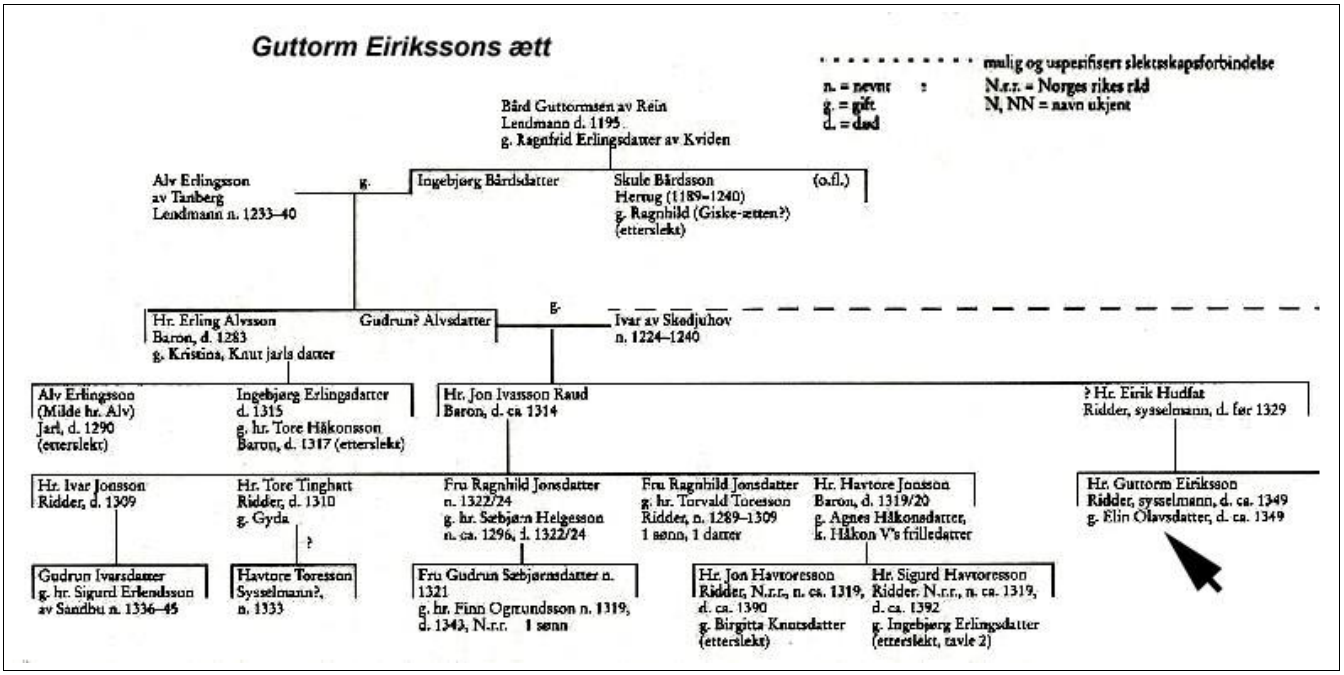

Slektstavle – Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 316-17 - Utsnitt.

«Vi vet ingenting sikkert om Guttorm Eirikssons opphav, men den omstendighet at han fører samme våpenmerke som Sørum-ætten, nemlig en rose, gjør det sannsynlig at han var nær beslektet med denne. Både våpenmerket og eiendomsforholdene synes å bekrefte dette, blant annet eide herr Guttorm og stormannen Sigurd Havtoresson, som var sønn av Havtore Jonsson på Sørum, parter i en senere forsvunnet gård på Romerike. Som nevnt deltok Herr Guttorm Eiriksson i oppstanden mot kong Magnus Eiriksson, og det gjorde også Havtoresønnene Jon og Sigurd. Etter alt å dømme har derfor Herr Havtore Jonsson, som var gift med kong Håkon V's frilledatter Agnes, vært en nær frende av Herr Guttorm, og mest sannsynlig er det at de var fettere, vel barn av brødre og med andre ord brødrunger slik de ville blitt kalt i samtiden. Spørsmålet er nå hvem Guttorms far kunne være. Den omstendighet at Guttorm var sysselmann i Søndre Gudbrandsdalen, gjør det på basis av kongedømmets praksis i samtiden sannsynlig at han kan ha hatt embedet før ham. Det ligger da nær å tenke på en ridder, Herr Eirik Hudfat, som i et brev fra 1329 (DN XIII 8) er nevnt som en tidligere sysselmann i Søndre Gudbrandsdal. Rimeligvis må det ha vært omkring år 1300. Det skal for øvrig nevnes at en person med navn Eirik Hudflat opptrer i Fron i 1342 (DN XXI 67) og han kunne tenkes å være en dattersønn av sysselmannen Eirik Hudfat. En mann med samme fornavn og tilnavn finnes også nevnt i 1440 (DN XXI 386), og det er ikke urimelig at denne yngre Eirik Hudfat igjen er en etterkommer av de to andre med samme navn. Slekten har i så fall hatt tilknytning til Gudbrandsdalen, og det er heller ikke urimelig å tenke seg at Herr Eirik Hudfat kan ha hatt en datter som var gift der, når i hvert fall en av Herr Guttorm Eirikssons døtre, om ikke to, ble gift med menn med tilknytning til Gudbrandsdalen.

Herr Guttorm hadde også adskillig jordegods i Gudbrandsdalen. Hovedgården var Skaaden i Øyer som kom til dattersønnen Hallvard Alvsen på Sandbu i Vågå og senere ble tilskiftet Henrik Jensen ved arveoppgjøret etter Herr Benkt Harrniktsen. Det er ikke utenkelig at Guttorms mor selv tilhørte en fremtredende Gudbrandsdals-ætt, og at Skaaden var Guttorms morsarv.

Nesøya kan da ha vært Guttorms farsarv. Den hypotese om slektskapet som her er fremsatt, gjør det da sannsynlig at herr Eirik Hudfat må være en bror av baronen Jon Ivarsson på Sørum, det gamle stormannssetet som har gitt navn til herredet Sørum som opprinnelig het Skaun.

Hovedgården til baronen Jon Ivarsson som har vært regnet som stamfar for Sørum-ætten, var Skea i Sørum på Romerike. Det opprinnelige navnet på Skea var Skjeduhov, og da det i Håkon Håkonssons saga fra 1220-årene og frem til 1240 nevnes en stormann ved navn Ivar av Skedjuhov, har vi her utvilsomt Jons far. Når Jons sønn Havtore kunne bli gift med kong Håkon V's frilledatter Agnes, må han ha tilhørt en av landets fornemste ætter. Trolig stammer Sørum-ætten fra kong Harald Gilles og kong Inge Krokryggs lendmann Tjostolv Ålesson som må ha vært lendmann på Romerike. Nå viser det seg at Havtores sønn Sigurd Havtoresson og hans kone Ingebjørg, datter av Erling Vidkunnsson til Bjærkøy og Giske var firmenninger, og dette slektskapet kan knapt forklares på annen måte enn at de begge stammer fra stormannen Alv Erlingsson til Tanberg på Ringerike. Alv Erlingsson var gift med Ingebjørg Bårdsdatter av Rein-ætten, søster til hertug Skule, og Ingebjørg Erlingsdatter som var deres sønnedatters datterdatter. Trolig var det som et ledd i kong Håkon Håkonssons forsoningspolitikk etter svigerfarens fall i 1240 at Ivar av Skedjuhov ble gift med datteren til Alv Erlingsson og Ingebjørg Bårdsdatter. Nå har Jon Ivarsson to barnebarn ved navn Gudrun, og dette navnet er dessuten kjent fra Rein-ætten. Det er derfor ikke urimelig å anta at mor til Jon Ivarsson het Gudrun. Da Gudrun stadig dukker opp som navn på kvinner i herr Guttorm Eirikssons etterslekt, styrker det hypotesen om Guttorm Eirikssons tilknytning til Sørum-ætten. I Håkon Håkonssons saga nevnes både en Guttorm av Sørum og en Jon av Sørum – den siste sies å være kongens frende – og selv om navneformen på gården i sagaen er den samme som benyttes for gården Søreim i Luster, er det allikevel grunn til å tro at den islandske sagaskriver har benyttet feil navneform, og at det dreier seg om Sørum på Romerike. Guttorm og Jon har

derfor trolig vært nærfrender av Ivar av Skedjuhov og hans sønn Jon Ivarsson, og Sørum har i så fall gått i arv til Jon Ivarsson og hans etterkommere.

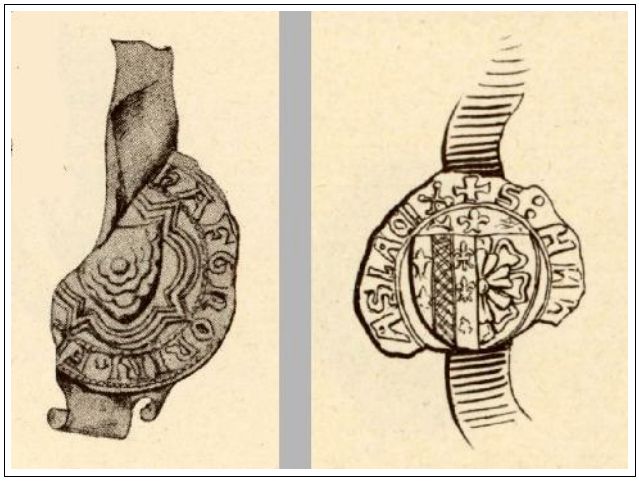

T.v. Herr Havtore Jonssons segl (NS 69) under brev av 3. mai 1314 (DN IV 107). t.h. Havtore Aslakssons segl (NS 164) benyttet av sønnen under brev av 1327/28 (DN I 189).

Endelig skal det nevnes at en mann ved navn Havtore Aslaksson, hvis levetid faller omkring 1300 og som har sønnene Guttorm og Sigurd Havtoressønner, har brukt et segl som viser et delt skjold med en halv rose i det første felt. Hans sønn Sigurd Havtoresson, som ikke må forveksles med kong Håkon V's dattersønn av samme navn, var lagmann i Oslo i 1340- årene og brukte samme våpenmerke som faren, men med feltene i skjoldet ombyttet.

Felles navneskikk, eiendomsforhold og det felles våpenmerke, rosen, gjør det svært sannsynlig at Guttorm Eiriksson selv tilhørte en gren av den gamle lendmannsætten fra Romerike og dertil stammet både fra Tanberg-ætten og Rein-ætten gjennom sin hypotetiske farmor Gudrun Alvsdatter av Tanberg.»

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten. 2»:

«Sudrheims-ættens våben var som bekjent en rød seksbladet, dobbelt rose i gullfelt - farvene kjennes fra Roos-våbenet. Herr Haftore Jonsson førte rosen i et skjold med en buetakket bord.

Nøiaktig samme merke fører ridderen hr. Guttorm Eriksson. Allerede denne omstendighet sammenholdt med hr. Guttorms høie samfundstilling gjør det meget sannsynlig at han tilhører Sudrheims-ætten, eller ihvertfall er nær beslektet med denne. Dette bekreftes også av eiendomsforholdene. Således kan nevnes at både hr. Guttorm og hr. Sigurd Haftoresson må ha eid parter i en senere forsvunnet gård Vinjarvall i Sørum. I opstanden i 1333, da Haftoresønnenne, sammen med hr. Erling Vidkunnsson og Ulv Saxesson, forholdt kong Magnus Tønsberghus synes også Guttorm Eriksson å ha deltatt. I hvert fall sees han 13.10.1332 å opholde sig i Tønsberg sammen med hr. Erling (DN I 224).

Guttorm Eriksson nevnes i en rekke brev mellom 1317 og 1348 og var sysselmann i Søndre Gudbrandsdal fra 1320-årene til ca. 1346. Dertil kan imidlertid føies at han, sammen med flere andre fremtredende menn, fikk ridderslaget ved årsskiftet 1347-48, han nevnes uttrykkelig som ridder i brev av 16.02.1348. At hr. Guttorm, som vel er født i 1280-årene, først opnår ridderverdighetene i en alder av flere og seksti år, tyder på at han ikke har stått særlig høit i kong Magnus Erikssons gunst, hvad der synes lett forklarlig på bakgrunn av hans deltagelse i opstanden i 1333. Hr. Guttorm nevnes siste gang i live i brev av 07.03.1348 og døde utvilsomt i sortedøden i 1349-50; som avdød omtales han uttrykkelig i brev av 20.01.1352 (DN III 276).

Kildene gir ingen direkte oplysninger om hr. Guttorms oprinnelse, men efter sitt våben må han som nevnt antas å være nær beslektet med hr. Haftore Jonsson. Da de to herrer må være nogenlunde jevngamle - hr. Haftore kanskje et tiår eldre - ligger det nærmest å gå ut fra at de er fettere, idet faste og arvelige våbenmerker her i landet neppe kom i bruk før ved midten av 1200-tallet. Forsåvidt hr. Guttorm selv tilhørte Sudrheims-ætten, skulde da hans far være bror av hr. Jon Raud, og - yngre - sønn av Ivar av Skedjuhof. Nogen Erik Ivarsson som kunde tenkes å være identisk med hr. Guttorms ukjente far forekommer imidlertid ikke i kildene, men for det første er kildematerialet for tiden omkring 1300 lite omfattende, og dessuten foreligger der den mulighet at hr. Guttorms far, i likhet med hr. Jon Raud, i almindelighet kun er blitt omtalt med et tilnavn.

Undersøker man nu, med henblikk på bestemmelsene i den ovenfor citerte retterbot av 1308, hr. Guttorms nærmeste forgjengere som sysselmann i Søndre Gudbrandsdal, ser man for det første at han i dette embede må ha avløst en Erik Topp som var i funksjon 1320 (DN III 120) og i hvert fall ennu levde i 1323 (DN VII 100). Med hensyn til dennes ætteforhold lar der sig imidlertid dra visse slutninger som synes å gjøre det mindre rimelig at han er far til hr. Guttorm. (Erik Topp må utvilsomt være opkalt efter, og vel sønnesønn eller dattersønn av, en eldre mann av samme navn som omtales i 1240 som kongelig sveitehøvding under den siste trefning med vårbelgene i Gudbrandsdal, og sønn eller nevø av Tore Eriksen Topp). Derimot omtales i et brev av 20.12.1329 (DN XIII 8) en ridder, hr. Erik Hudflat, som tidligere sysselmann i Søndre Gudbrandsdal. Hr. Erik synes ikke å være nevnt i andre kildesteder, men hans funksjonstid må falle omkring år 1300. Som ridder og sysselmann har han utvilsomt vært en fremtredende og høibyrdig mann, og efter omstendighetene synes det ikke urimelig å anta at han er identisk med hr. Guttorms far, så meget mere som det er vanskelig i kildene å påvise nogen annen som kunde tenkes å komme i

betraktning i denne henseende.

....

Med hensyn til hr. Guttorm Erikssons jordegods gir kildene få direkte oplysninger, men på grunnlag av yngre eiendomsforhold kan sluttes at han har hatt vidstrakte besiddelser, hvoriblandt en rekke betydelige hovedgårder, over praktisk talt hele Østlandet. Han må således, som nedenfor skal påvises, ha eid Nesøy i Asker og det meste av det store gods som i begynnelsen av 1600-tallet lå under denne hovedgård og da fremdeles var i hans efterslekts eie. Også i Gudbrandsdalen må hr. Guttorm ha eid tallrike gårder og gårdparter, deriblandt sannsynligvis Trosset i Faaberg, hvor han sees å opholde sig i 1340 (DN XV 17) og som senere var i hans efterslekts besiddelse, og Skodin, nu Skaaden, i Øier som likeledes var en av efterslektens hovedgårder.»[602]

(Barn XVIII:261396)

Gift før 23.02.1317 med neste ane.

Barn:

Olav Guttormsen. Prest. Født omkring 1310. Levde mellom 1338 og 1348. Død omkring 1349.

Olavs foreldre var Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og
Elin Olavsdatter (~1317 - ~1349).

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten. 2»:
«Sira Olav var i 1348 korsbror i Oslo, og er sannsynligvis identisk med en Olav Guttormsson som i 1338 synes å være i tjeneste hos biskop Salomon av Oslo (DN VIII 113). Da han dengang ikke tillegges sira-titel, har han ennu ikke vært presteviet, og var sikkert ganske ung.»

Sira Olav og hans bror Gjardar nevnes sammen med moren i et brev av 07.03.1348 (DN IV 324, «Regesta Norvegica» V, nr. 1028).

Ingen av sønnene er omtalt senere, og arvegangen viser at de heller ikke kan ha hatt etterkommere.[603]

Gjardar Guttormsen. Levde 1348. Død omkring 1349.

Gjardars foreldre var Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og
Elin Olavsdatter (~1317 - ~1349).

Han nevnes sammen med sin bror, sira Olav, og moren i et brev av 07.03.1348 (DN IV 324, «Regesta Norvegica» V, nr. 1028).

Ingen av sønnene er omtalt senere, og arvegangen viser at de heller ikke kan ha hatt etterkommere.[604]

Gudrun Guttormsdatter.

Gudrun foreldre var Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og
Elin Olavsdatter (~1317 - ~1349).

Hun var 1. gang gift med Bergsvein Baardsen, nevnt 1344-61, død ca. 1361.

Gudrun og Bergsvein hadde følgende barn:
Elin, nevnt 1380-99, gift 1. gang med Herr Haakon Eivindsen som døde ca. 1380,
gift 2. gang med væpneren Haakon Munansen [Stumpe], nevnt 1380.
Gunhild, nevnt 1390-1422, gift med ridderen Agmund Berdorsen [Bolt], nevnt 1368/69-1418/19.
Guttorm.

Deres datter, Fru Elin og Herr Haakon Eivindsen hadde sønnen
Olav, ridder, nevnt 1399-1458, gift med Ingebjørg Jonsdatter av Sørum.

Gudrun var 2. gang gift med Herr Jon Toraldesen, nevnt 1351-70
(Han var 1. gang gift med Fru Jorunn Bjørnsdatter).

Gudrun arvet Nesøygodset setter sin far.

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid»).

---

602 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 275. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 264-66, 268. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 312-14, 316-20, 323-24, 344. Knut Mykland: «Norges historie», bind 4, «Avfolkning og union, side 30.

603 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 268-69. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 315, 318, 322.

604 Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 315, 318, 322.

«På 1500-tallet var det Erik Rosenkrantz som eide Nesøy-godset. Hans far og mor var henholdsvis dansk og tysk, men farfaren Holger Eriksen var gift med en norsk adelsdame, Margrete Bosdatter Flemming. som var datter til ridderen Herr Bo Flemming og Sigrid Erlandsdatter av Losna. Sigrid Erlandsdatter hadde en søster, Ingerd Erlandsdatter, som i et brev fra 1526 (DN X 514) kaller Sigurd Jonsen for sin mors morbror.

Drottseten Sigurd Jonsen på Sørum var sønn til ridderen Jon Martinsen og Agnes Sigurdsdatter fra den gamle Sørum-ætten og etterlot seg i ekteskapet med Filippa Hansdatter av Eberstein en eneste sønn, Junker Hans, som døde ugift og barnløs, antagelig i 1466. Han etterlot seg en enorm godssamling, vesentlig gammelt arvegods fra Sørum-ætten og Giske-Bjarkøy-ætten, og dette godset ble i 1490 skiftet mellom utarvinger (DN VIII 426).

En tredjedel gikk til ridderen Alv Knudsen av ætten «Tre roser», en annen tredjedel til barna til ridderen Mats Jakopsen av den såkalte yngre Rømer-ætt, farfar til Fru Ingerd på Austrått, og en siste tredjedel til Losnadøtrene Sigrid og Ingerd.

De egentlige arvtakere var Herr Alvs mor Agnes Alvsdatter og hennes søster Gro Alvsdatter som var Herr Mats Jakopsens hustru, samt moren til Losnadøtrene Sigrid og Ingerd. Denne moren har det vist seg vanskelig å påvise i samtidige kilder, men det er ganske klart at grunnlaget for arven var at Sigurd Jonsen hadde en søster, Katarina Jonsdatter, som var mor til Agnes og Gro og dertil nok en søster Ingebjørg Jonsdatter som må være mormor til Sigrid og Ingerd Erlandsdatter. Dermed blir Ingerd Erlandsdatters utsagn fra 1526 fullt forståelig, og arvegangen følger helt ut de arverettsregler som finnes i Landslovens arvetall.

Etter en tradisjon som det kan være grunn til å prøve nærmere, het Losnadøtrenes mor Gudrun, og siden hennes mann, Erland Eindridsen av Losna, må ha vært besvogret med Sigurd Jonsen, er det ganske klart at hennes mor var Ingebjørg Jonsdatter, da Sigurd Jonsen bare hadde de to søstrene Katarina og Ingebjørg som nådde voksen alder.

Det egentlige Nesøygods kom til Rosenkrantz-ætten fra denne Gudrun, og da Nesøygodset ikke var arv fra junker Hans eller Losna-ætten, er det rimelig å tro at Gudruns far var ridderen og riksrådet Olav Haakonsen som er nevnt mellom 1399 og 1460 og etter alt å dømme både eide Nesøya og var bosatt der ved midten av 1400-tallet. Det er med andre ord Herr Olav Haakonsen til Nesøya som er Ingebjørg Jonsdatters ektemake.

Det eksisterende kildemateriale gjør det mulig å trekke en rekke slutninger om Olav Haakonsens forfedre som viser at han må ha arvet Nesøya etter sin mor, Fru Elin Bergsveinsdatter. Hans far, ridderen Haakon Eivindsen som i hvert fall levde til ca. 1380, synes å ha tilknytning til Vestfold og Båhuslen. Elin Bergsveinsdatter var datter til en Bergsvein Baardsen som opptrer i Asker i 1350-årene. Nå stammer Bergsvein Baardsen fra en annen kant av landet, idet han trolig var sønn til gudbrandsdølen Baard Olavsen, og det må da være fra hans hustru – mor til Elin Bergsveinsdatter – at Nesøya senere kom til Olav Haakonsen.

Av kildene fremgår det at Bergsvein Baardsens hustru må ha vært datter til stormannen Guttorm Eiriksen, ridder, riksråd og sysselmann, hvis våpenmerke viser den samme rose som vi finner hos Sørum-ætten på 1300-tallet. Herr Guttorm tilhørte således trolig landets desiderte høyadel. Hans hustru, Fru Elin Olvsdatter, arvet på skifte etter sin far Olav i 1317 (DN VIII 49) sammen med broren Hallvard Olavsen, en rekke gårder i Østfold og Sverige, herunder en part i det gamle stormannssetet Tom i Råde, og det kan ikke være fra henne at Nesøya kommer. Gården må derfor være Herr Guttorms og var trolig hovedgården i hans gods som i stor utstrekning lar seg rekonstruere på basis av yngre kildemateriale.

En gang i 1445 ble ridderen Benkt Harniktsen, som var sysselmann i Søndre Gudbrandsdalen, drept av sørdølene. Et vitneutsagn fra 1460 (DN II 832) om skiftet av arven etter Herr Benkt viser at arvingene var Herr Olav Haakonsen, Herr Torgaut Benktsen, Henrik Jensen og en søstersønn til sistnevnte. Henrik Jensen er sikkert far til ridderen Herr Nils Henriksen, Norges siste rikshovmester, som var gift med Fru Ingerd til Austrått. I tillegg tok Herr Benkts enke, Fru Magnhild Oddsdatter som senere ble gift med Alv Knutsen, tiendegave i Benkts faste gods og fjerdingsgave i løsgodset, dvs. løsøre og kjøpt eiendom.

Etter arverettsreglene må det ved siden av Olav Haakonsen og Torgaut Benktsen være far til Henrik Jensen – trolig en vepner ved navn Jens Olavsen som hørte hjemme i Østfold eller på Follo – som var den egentlige arving etter Herr Benkt. Han føres samme våpenmerke (en gående fugl) som Henrik Jensen, den tredje av Herr Benkts arvinger, opprinnelig gjorde. Jens Olavsen må altså ha vært i live da Herr Benkt ble drept.

Det interessante er nå at arvegangen synes å ha sitt opphav i at Herr Olav Haakonsen, Herr Torgaut Benktsen og Jens Olavsen, som naturligvis alle stod i samme slektskapsforhold til Herr Benkt, i likhet med Herr Benkt nedstammet nettopp fra Herr Guttorm. Benkt Harniktsens mormors mor var trolig en Gyda Guttormsdatter, som var gift med en Alv Paalsen som i årene før 1350 opptrer som en av Guttorm Eiriksens ombudsmenn og klienter i Søndre Gudbrandsdalen. Torgaut Benktsen stammet fra Herr Guttorm gjennom datteren Gjertrud som var gift med fehirden Torgaut Jonsen. Torgaut Jonsen var Torgaut Benktsens morfar. Tilsvarende var Bergsvein Baardsen morfar til Olav Haakonsen og følgelig også gift med den tredje datteren til Herr Guttorm. Dermed er det klart at både Herr Olav Haakonsen og Herr Torgaut Benktsen er tremeninger til Benkts mor (neppe til hans far), og da må det samme være tilfelle med Jens Olavsen, dvs. at hans mormor eller farmor må være en fjerde datter til Herr Guttorm. Den mest sannsynlige løsning er at denne fjerde datteren, som for tiden er helt ukjent, er mor til Jens Olavsens far

Olav Pedersen.

.....

Med Bergsvein Baardsen, som aldri ble ridder, hadde Gudrun foruten de to døtrene Elin og Gunhild en sønn, Guttorm Bergsveinsen, som døde ung. Det fremgår av biskop Øysteins jordebok (RB side 113) at Guttorm Bergsveinsens arvinger ga hele Koia i Asker, ett markebol, til evig årtidhold og at denne jorden ble avhendet av en Haakon og Fru Elin. Elin Bergsveinsdatter var gift to ganger. Fruetittelen må hun ha fått i ekteskapet med ridderen Herr Haakon Eivindsen som nevnes i flere brev fra 1370-årene og siste gang i 1380, da han med samtykke av sin hustru, Fru Elin Bergsveinsdatter, solgte 4½ øresbol i Bondi i Asker (DN V 318). Herr Haakon Eivindsen må ha fått ridderslaget tidlig i 1370-årene og døde trolig ikke lenge etter at han siste gang er nevnt, for senere ble Fru Elin gift med vepneren Haakon Munansen [Stumpe].

Fru Elins sønn og trolig eneste barn var Olav Haakonsen som arvet Nesøya etter sin mor. Vi ser da også av biskop Øysteins jordebok at Olav Haakonsen ga gaver til kirken, for Herr Haakon og Fru Elins årtidhold, mens Fru Elin er alene om å gi en sjelegave i Leikvoll i Asker for Haakon Stumpes årtidhold (RB side 97 og 113).

Den andre datteren til Bergsvein Baardsen og Gudrun Guttormsdatter var Gunhild Bergsveinsdatter som ble gift med ridderen og riksrådet Agmund Berdorsen [Bolt]. Herr Agmund var en av de fremste stormenn i Norge omkring 1400, mangeårig høvedsmann på Akershns og som samlet et stort jordegods både gjennnom kjøp og arv.

Olav Haakonsens far, ridderen Haakon Eivindsen, var bror til ridderen Herr Lodvik Eivindsen som var høvedmann på Tønsberghus i alle fall fra 1369. Herr Lodvik førte nemlig som våpenmerke «oksehode i rosenkrans», og det gjorde også Olav Haakonsen. Beviset for slektskapet får vi imidlertid av et brev fra 1373 (DN XXI 146), utstedt i Tønsberg av Herr Haakon Eivindsen som kaller seg ridder. Brevet nevner uttrykkelig «Herr Lodvik, min bror». Opphavet til disse to brødre er foreløpig ukjent, men kildene gjør det nærliggende å tro at de hadde sin hjemstavn i Vestfold eller i Bohuslen.

Fru Elins sønn Olav Haakonsen er første gang nevnt i et brev utstedt i Oslo 30.01.1399 (DN III 545) som bevitner at Fru Elin oppga sin odelsrett til sin eiendom i Nordre Tom til Herr Agmund Berdorsen [Bolt] og hans hustru, sin søster Fru Gunhild. I dette samtykket Olav, hennes fullmyndige sønn. Da Olav var fullmyndig i begynnelsen av 1399, må han ha vært minst 20 år, altså født senest 30.01.1379 og helst litt tidligere, men ikke meget, for han ble etter datidens forhold en svært gammel mann. Det siste brev som nevner ham i live, er utstedt på Nesøya i februar 1458 (DN XII 226) av hans frende, ridderen Torgaut Benktsen som vitner om at han da var på Nesøya og hørte at «ærlig mann og velbåren Herr Olav Haakonsen ridder» på den ene side og Henning Guttormsen på den annen side avsto til Peder på Skidager to gårder som Olav hadde arvet etter Lucia som satt på Skidager. Henning var brorsønn til Torgaut Benktsen og var visstnok sysselmann i Nordre Gudbrandsdal hvor han hadde giftet seg til gården Blakar i Lom. Herr Olav Haakonsen var Lucias frende og arving. Hennes fulle navn var Lucia Sigurdsdatter, og det bevarte brevmateriale fra Gudbrandsdalen gjør det mulig å trekke slutninger om hennes slektskapsforhold. Brevene viser at frendskapet med Olav Haakonsen må gå gjennom den ovenfor nevnte Baard Olavsen, slik at det blir et indisium på at Bergsvein Baardsen var Baards sønn.

Olav Haakonsen må som arveforholdene i etterslekten viser, ha fått et fornemt gifte. Han datter Gudrun var nemlig en av de tre kvinner som arvet junker Hans Sigurdsen da han døde i 1466. Junker Hans var sønn til Sigurd Jonsen på Sørum og Filippa Hansdatter av Eberstein. Da Gudruns mor var søster til Sigurd Jonsen, må hun være identisk med Ingebjørg Jonsdatter som var datter til Herr Jon Martinsen på Sørum og fru Agnes Sigurdsdatter,»[605]

Gyda Guttormsdatter.

Gyda foreldre var Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og
Elin Olavsdatter (~1317 - ~1349).

Gyda var gift med væpneren Alv Paalsen, nevnt 1337-44.

605 Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 310-314, 316-17, 324-25, 340.

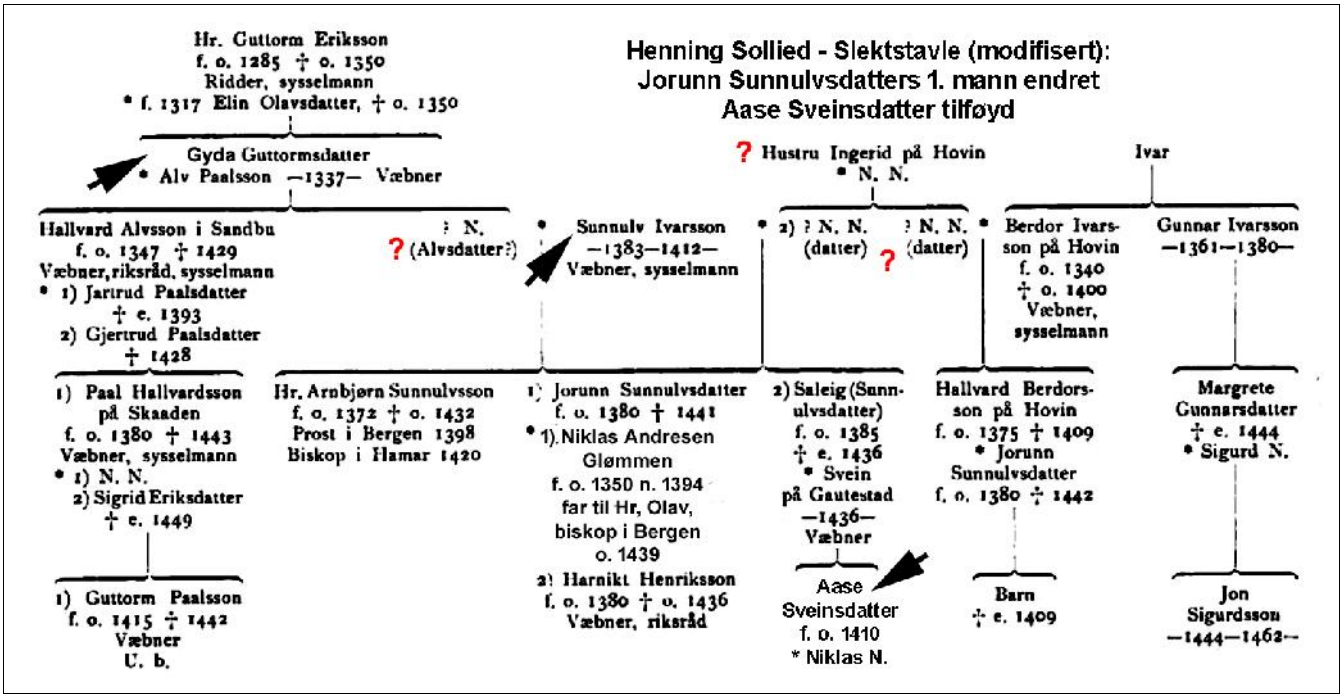

Slektstavle i Henning Sollieds:«Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 400.

De hadde følgende barn (minst):

Hallvard, til Sandbu, væpner og sysselmann, nevnt fra 1379, døde i 1429,
gift 1. gang med Jarthrud Paalsdatter, nevnt i 1393, døde ca. 1414
(Jarthrud var første gang gift med Gunnar Erlandsen Sandbu),
gift 2. gang med Gjertrud Paalsdatter, hun døde i 1428.

En datter, viss datter var gift med
væpneren og sysselmannen Harnikt Henriksen, nevnt 1400/10-34.
(Harnikt var 2. gang gift med Jorunn Sunnulvsdatter).

Alv opptrer i årene før 1350 som en av Herr Guttorms ombudsmenn og klienter i Søndre Gudbrandsdalen.

Herr Guttorms formodede morsarv, Skådengodset i Øyer, ser ut til å ha gått til datteren Gyda.[606]

606 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 29. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 340.

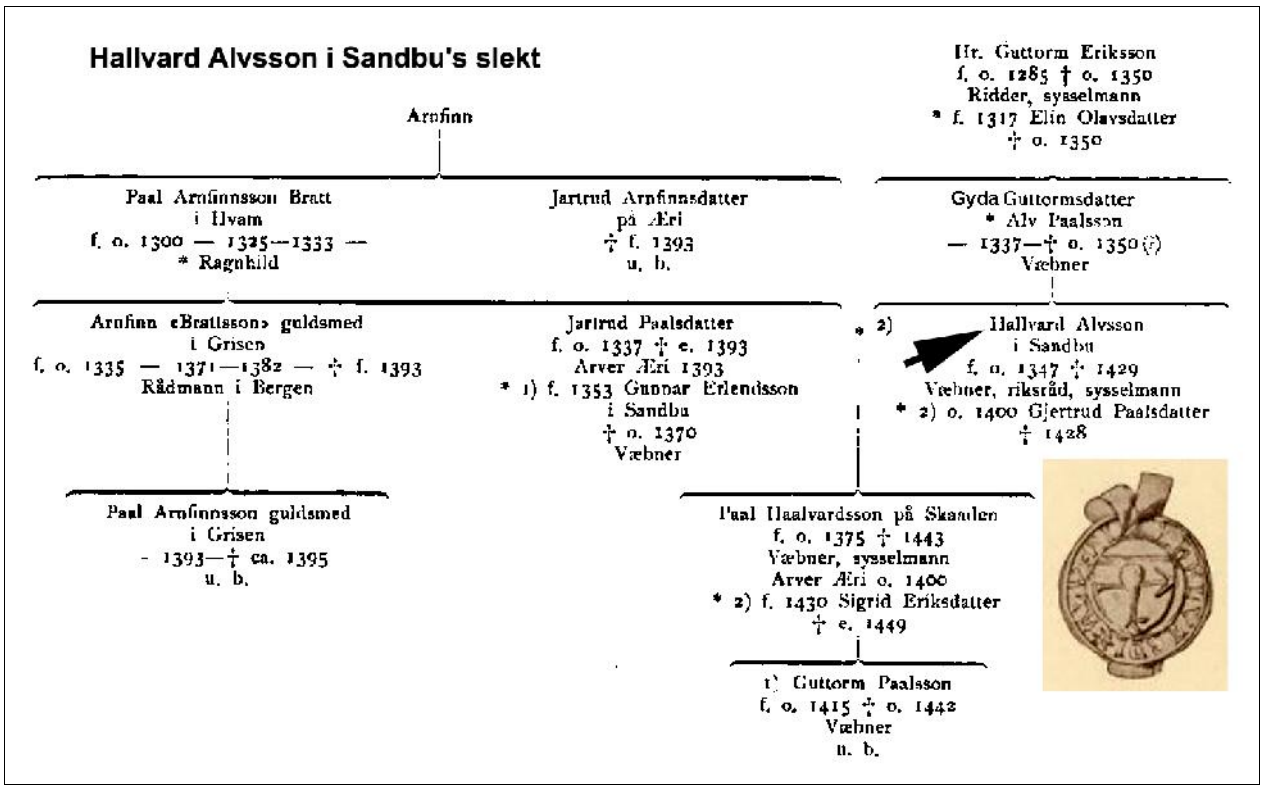

Slektstavle i Henning Sollieds:«Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 278.

Jeg har valg å ta med et utdrag fra

Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter. III Sudrheim-ætten». 2. NST VIII, side 269-270 og 273-279:

som gir en interessant og lærerik biografi over sysselmannen Hallvard Alvsen – dattersønn til Hr. Guttorm Eiriksen – og hans to ekteskap, først med Gunnar Erlandsen i Sandbus enke, Jarthrud Paalsdatter, og så hans andre ekteskap med Paal Guttormsen Hundorps datter, Gjertrud Paalsdatter.

Artikkelen er også informativ når det gjelder den tids arvelover og ekteskapspolitikk i de ledende skikt.

«Hvad hr. Guttorm Erikssons døtre angår er først og fremst å bemerke at riksråden og sysselmannen i Gudbrandsdal, Halvard Alvsson i Sundbu, utvilsomt, som antydet av N. Stene, må være en dattersønn av ham. I brev av 14.03.1403 (DN III 566) avstår nemlig Hallvard sin odelsrett til Tom til hr. Agmund Berdorsson Bolt, en omstendighet som neppe kan forklares på annet grunnlag. Konjekturens riktighet fremgår forøvrig klart av de nedenfor omtalte yngre arveforhold.

Hallvard Alvssons mors navn oplyses ikke i kildene. Hans far antas av Stene og E. Hougen å være identisk med en Alv Finnson, som, ved fullmektig, i brev av 11.12.1322 (DN I 169) kjøper en part i en gård Skodin i Gudbrandsdal, og som senere et par ganger, senest 1345, nevnes i forbindelse med hr. Guttorm Eriksson (DN II 241, 249, 268, IV 269). Denne, i sig selv rimelige antagelse, kan imidlertid ikke være riktig.

Hallvard Alvssons våben var en avskåret elgfot gjennomboret av en pil (NS 1312). Dette våben sees også å være ført av en Gyrd Paalsson, som nevnes som medutsteder av en rekke brev fra Oslo mellem 1334 og 1348 og må ha vært håndgangen mann [væpner] og sannsynligvis rådmann i Oslo. I et brev av 20.07.1337 (DN II 220) nevnes sammen med ham en "Hr. Paalsson" som det ligger nær å anta er hans bror. At dette også forholder sig således og at Alv Paalsson må være far av Hallvard Alvsson, fremgår av dennes og Gyrd Paalssons felles våbenmerke sammenholdt med den omstendighet at Alv Paalsson og en annen værsønn av Hr. Guttorm som ovenfor nevnt var sameiere i en gård på Romerike.

Alv Paalsson nevnes ikke i Oslo efter 1337, men han er muligens identisk med en "Alfuer a Trotzætre". (i. e. Trosset) som 30.08.1344 utsteder et brev fra Faaberg prestegård (DN III 227) og, da han nevnes foran en prest, i det minste var håndgangen mann. Senere sees han ikke omtalt og er kanskje også revet bort i sortedøden.

Hallvard Alvsson må være født i slutten av 1340-årene og nevnes første gang i et brev av 11.07.1379 hvori han kjøper en gårdpart i Lom (DN I 457). Allerede ved denne anledning kalles han Hallvard Alvsson i Sandbu og har altså overtatt Gæsling-ættens gamle hovedgård. I forskjellige brev mellem 1384 og 1415 nevnes han som sysselmenn i Gudbrandsdal (DN III 433, XV 48, III 610 og 623), men har muligens i nogen år kort efter 1400 kun hatt sysselen i Nordre Gudbrandsdal, hvis han da ikke i denne tid overhodet har vært ute av funksjon. I kong Eriks stadfestelsesbrev på Hansastædenes privilegier av 29.08.1398 (DN V 382) nevnes Hallvard Alvsson som riksråd, en verdighet han efter sin anciennitet ved denne anledning å dømme må ha hatt i det minste nogen år. Det er forøvrig ganske påfallende at han til tross for sin byrd, rikdom og embedsstilling ikke fikk ridderslaget ved kong Eriks kroning i Kalmar i

1397, da 133 riddere, deriblandt en rekke nordmenn, blev dubbet. Dette kan vel bero på en tilfeldighet – han kan selvsagt ha vært forhindret fra å være tilstede ved begivenheten, – men det er også mulig at der har spilt politiske hensyn inn, og at Hallvard Alvsson har vært blandt de mange her i landet som misbilliget og kanskje søkte å motsette sig Erik av Pommerns valg til tronfølger.

Hallvard Alvsson døde på Sandbu mellem 8/1 og 1/2 1429 (DN X 150 f., III 698) og må da ha vært i 80-års alderen.

Med hensyn til Hallvard Alvssons ekteskapsforhold vites kun at han 2. gang var gift med Hustru Gjertrud Paalsdatter som døde på Sandbu 9/4 1428 uten å efterlate sig barn.

Note 1: (Hun het Gjertrud og ikke Jartrud. Navnene Geirþrúdr og Jarþrúdr går vel på 1400-tallet over i hverandre, men i det foreliggende tilfelle er det førstnevnte navn tydeligvis det rette).

Note 2: (I to brev utstedt denne dag (DN III 694, VIII 281) bekreftes forskjellige testamentariske disposisjoner hustru Gjertrud hadde truffet samme dag mens hun lå på dødsleiet).

[Min anmerkning: Hallvards første hustru – som må ha vært Jarthrud Paalsdatter, 1. gang gift med Guttorm Erlandsson på Sandbu – blir behandlet senere i artikkelen.]

I et brev utstedt på Bjerke i Fron 01.02.1429 (DN III 698) kunngjør fire menn at de dengang de tjente «wællbornom manne» Hallvard Alvsson ofte hørte ham og hans hustru Gjertrud Paalsdatter bekrefte de gaver de hadde gitt hinannen, hvorefter Hallvard, for det tilfelle at hustru Gjertrud skulde overleve ham, skjenket henne for sin levetid gårdene Skaaden og Laanke samt Hunderfossen og Sila-varpet Kosten i Laagen – alt i Øier –, mens hustru Gjertrud på samme vilkår skjenket Hallvard om han overlevde henne gårdene Sandbu, Sørem, Rud og Snerle samt kvernen i Tessåen – alt i Vaage. Efter lengstlevendes død skulde godset tilfalle ektefellenes respektive arvinger.

Det er således helt på det rene at Sandbu var hustru Gjertruds odelsgods og hovedgård, og den sees da også efter Hallvard Alvssons død, sammen med annet gods, hvoriblandt sikkert de øvrige ovenfor nevnte gårder i Vaage, å være tilfalt hennes slektsarvinger, nemlig brødrene Gudmund, Ivar og Arne Tjostolvssønner (DN I 755, VIII 311, XVIII 84). Arven synes imidlertid først å være blitt skiftet mellem brødrene i 1440-årene, efter at Ivar Tjostolvsson var avgått ved døden ca. 1439, og Sandbu kom da til å tilfalle dennes sønn Gunnar Ivarsson. (Fra Gunnar Ivarsson nedstammer samtlige senere eiere av Søndre Sandbu like til seneste tid. Arvelinjene går dog flere ganger gjennem kvinneledd). Det gjaldt dog bare Søndre Sandbu, hvis skyld på denne tid utgjorde 10 huder. Nordre Sandbu hadde hustru Gjertrud allerede i brev av 1/4 1418 (DN III 259) sammen med et par andre gårder skjenket Ullinsyn prestebol i Vaage, med det forbehold at Hallvard Alvsson skulde beholde godset i Sandbu til sin død.

Forøvrig testamenterte hustru Gjertrud forskjellig jordegods til Alv Halldorsson, Halldor Sigurdsson og Haakon Sigurdsson av hvilke den førstnevnte uttrykkelig sies å være hennes frende, hvad imidlertid også de to sistnevnte helt utvilsomt må ha vært (DN II 750, III 694, VIII 287). Hustru Gjertruds hensikt med disse gaver, som må gjelde gods hvortil hennes ovennevnte slektsarvinger ingen odelsrett har hatt, har sikkert vært å forebygge rettstvister mellem hennes fedrene og mødrene slektninger.

Også til sin stedsønn Paal Hallvardsson testamenterte hustru Gjertrud en gårdpart (DN VIII 281).

Hvad hustru Gjertruds slektsforhold angår, kan endelig nevnes at hun ca. 29.09.1414 av sin frenke hustru Ragna Ingemundsdatter fikk skjenket jordegods i Vaage (DN III 623).

På grunnlag av hustru Gjertruds eiendommer og de foran meddelte oplysninger lar der sig med hensyn til hennes avstamninng dra forskjellige slutninger, som det imidlertid vil føre for vidt å drøfte i denne forbindelse.

Når ekteskapet mellem Hallvard Alvsson og hustru Gjertrud blev inngått lar sig ikke fastslå; første gang hun omtales er i forbindelse med hustru Ragnas gave.

Navnet på Hallvard Alvssons 1. Hustru, med hvem han hadde sønnen Paal Hallvardsson, oplyses ikke i kildene, men lar sig fastslå ad indirekte vei.

Som ovenfor nevnt var Hallvard Alvsson allerede i 1379 i besiddelse av Sandbu, og på dette tidspunkt må hans 1. ekteskap forlengst være inngått. Paal Hallvardssons mor, der som nedenfor skal påvises, må altså ha hatt rådighet over Sandbu. På den annen side kan hun ikke selv ha vært odelsarving til gården, både fordi denne i så fall efter hennes død vilde ha tilfalt sønnen – og fordi Hallvard Alvssons to hustruer i så fall utvilsomt måtte ha vært nærmere besleket innbyrdes enn de kanoniske ekteskapsbestemmelsene tillot. (Bestemmelsene på denne tid forbod bl. a. ekteskap mellem en person og vedkommendes avdøde ektefelles firmenninger eller nærmere slektninger). Herav følger imidlertid at Paal Hallvardssons mor ved inngåelsen av sitt ekteskap med Hallvard Alvsson uten tvil har vært enke efter den tidligere eier av Sandbu og fått beholde denne gård for sin levetid, enten i henhold til en disposisjon fra hennes 1. ektefelles side, i likhet med hustru Gjertruds forføining til fordel for Hallvard Alvsson, eller i medhold av kong Haakon Magnussons retterbot av 02.05.1331 art 1. (Denne bestemmelse går ut på at når et barn hadde arvet den ene av sine foreldre og derefter døde uten livsarvinger – og søsken, dersom det var faren det hadde arvet – arvet den gjenlevende av foreldrene barnets løsøre og kjøpegods, men fikk for dets odelsgods vedkommende kun bruksretten i sin levetid, hvorefter godset skulde tilfalle barnets nærmeste odelsberettigede slektninger).

Nu var den siste kjente eier av Sandbu før Hallvard Alvsson den tidligere omtalte Gunnar Erlandsson

som nevnes sammen med sin hustru Jartrud Paalsdatter i 1353 og 1356 og levde i hvert fall ennu i 1362. Det synes da heller ikke å være tvilsomt at det er denne hustru Jartrud som etter Gunnar Erlandssons død – antagelig omkring 1370 – er blitt Hallvard Alvssons 1. ektefelle. Riktigheten av denne slutning godtgjøres for øvrig av følgende omstendigheter. Blant det gods Gunnar Erlendsson og hustru Jartrud i 1353 i forbindelse med arveoppgjøret efter hr. Sigurd Erlandsson og hans hustru forpliktet sig til å avstå til hr. Sigurd Haftoresson var som ovenfor nevnt også et laksefiske i Sokndal i Rogaland. Dette må hr. Sigurd også ha fått overlatt, da han i 1357-58 solgte det til hr. Svale Ølversson, efter hvis død i 1363 det arvedes av hans søstersønn, Hallkell Hallvardsson, som i 1368-69 overdrog det til Agmund Berdorsson Bolt. Nu sees imidlertid Hallvard Alvsson i 1395-96 å ha solgt et halvt netlag i et laksefiske nedenfor Kierland (nu Kjelland) i Sokndal till Agmund Bolt hvad der efter det foreliggende neppe kan forklares på annen måte enn at Gunnar Erlandsson har beholdt en part i lakseelven, og at Hallvard Alvsson har erhvervet dette ved sitt ekteskap med Gunnars enke.

Hallvard Alvssons to giftermål gir for øvrig et karakteristisk billede av datidens omhyggelige ekteskapspolitikk. Efter hustru Jartruds død, som vel er inntruffet omkring 1400, skulde Sandbu, og det av Gunnar Erlandssons øvrige odelsgods hun hadde sittet med, tilfalle hans slektsarving – som utvilsomt var Gjertrud Paalsdatter, og ved å ekte denne har Hallvard Alvsson da undgått å måtte opgi sin hovedgård og godset for øvrig.

Også med hensyn til hustru Jartrud Paalsdatters oprinnelse gjør kildene det mulig indirekte å dra en del slutninger.

I et brev utstedt i Oslo bispegård 06.02.1393 (DN III 510) kunngjør 2 lagmenn og 3 rådmenn et forlik mellem Hallvard Alvsson og Paal Arnfinnsson angående arven efter Jartrud Arnfinnsdatter i Sogn. Allerede efter disse personers navn kan det ikke være tvilsomt at man her har slektninger av hustru Jartrud, og at det er på hennes vegne Hallvard Alvsson optrer, skjønt dette ikke er uttrykkelig sagt i brevet. Forliket gikk ut på at Paal skulde avstå til Hallvard alt Jartrud Arnfinnsdatters gods, med undtagelse av det han hadde fått i fjerdings- og tiendegave. (Ifølge Magnus Lagabøters Landslov V, 21 stod det enhver fritt for å skjenke hvem man vilde efter sin død en tiendedel av alt arvet og en fjerdedel av alt selverhvervet gods, løst og fast). Herav følger at hustru Jartrud Paalsdatter må ha vært Jartrud Arnfinnsdatters slektsarving, mens Paal Arnfinsson har vel vært en efter arvetallet fjernere slektning av denne.

Nu viser det sig å være mulig å bestemme det jordegods Hallvard Alvsson fikk ved skiftet i 1393. Skiftebrevet er nemlig bevaret i en vidisse av 28.06.1432 (DN III 716) hvori en prest og 3 lagrettemenn kunngjør å ha hørt lest "breff hans Pal Haluardson om Ærhrena goz som ligger j Sogne". Dette gjelder Æri i Lærdal som gjennem hele senmiddelalderen var hovedgård i et eiendomskompleks. Æri gods, hvis nøiaktige sammensetning kjennes fra hr. Vincents Lunges jordebok av 1535 (NRJ IV s. 485 f). Godsets historie og de slutninger eiendomsforholdene her gir anledning til skal bli nærmere behandlet i annen forbindelse. Foreløbig skal kun nevnes at hustru Jartrud Paalsdatter utvilsomt må være datter av Paal Arnfinnsson på Hvam i Hafslo som omtales i forskjellige brev mellem 1325 og 1333 (DN I 179. 205 214, IV 198, I 222) og førte et våben med en skråttstillet spenne – samme merke der som ovenfor nevnt førtes av hustru Jartruds 1. ektefelle Gunnar Erlandsson. Paal Arnfinnsssons hustru nevnes i 1331 og 1333 og het Ragnhild (DN I 214, 222).

Den i skiftebrevet av 1393 omtalte Paal Arnfinnsson må være identisk med "Paal Arnfinnsson guldsmed" som eide gården Grisen i Bergen og døde noget før 1396 (DN XII 150, 182, jfr. 145, 179). Som påvist av Olaf Sollied var sistnevnte sønn av "Arnfinn Brattsson gullsmed" som likeledes eide Grisen, var rådmann i Bergen og nevnes mellem 1371 og 1382 (DN VII 105, XI 64, II 453, 458, VII 312, XII 179) – og sannsynligvis sønnesønn av Paal Arnfinnsson i Hvam som da har hatt tilnavnet "Bratt". Ser man nu skiftebrevet av 1393 på bakgrunn av disse oplysninger synes det for det første å kunne fastslåes at denne siste konjektur må medføre riktighet, og videre, datidens arvegangsregler tatt i betraktning, at Jartrud Arnfinnsdatter som eide "Ærigodset", rimeligvis har vært en, vel noget yngre søster av Paal Bratt i Hvam.

Hallvard Alvsson og hustru Jartrud Paalsdatters eneste barn som vokse op var sønnen "Paal Hallvardsson", som må være født omkring 1375 og nevnes i en rekke brev mellem 1428 og 1442 (DN VIII 281, X 150f, IX 251, III 716f, I 766, II 735, I 776, II 750, III 772). I 1432 omtales han som kongens ombudsmann (sysselmann) i Nordre Gudbandsdal, en stilling han vel har fått efter farens død. Efter sin mor arvet han bl. a. Æd-godset i Sogn, efter faren bl. a. dennes betydelige odelsgård Skaaden i Øier, som blev hans hovedgård i Gudbrandsdal, og forskjellige andre gårder og gårdparter som senere i kildene benevnes "Skaaden gods".

Paal Hallvardsson var før 1430 gift med Sigrid Eriksdatter, datter av Erik Sigurdsson og Rannveig Eilifsdatter, med hvem han i hjemmegave må ha fått en del av nordre Bjølstad i Hedalen; hun levde som enke ennu 1449 (DN IX 251, III 807).

Med hustru Sigrid hadde Paal Hallvardsson neppe barn som levde opp. Hans sønn Guttorm Paalsson synes å være født i et tidligere ekteskap, med en dame hvis navn for tiden ikke kjennes. Guttorms fødselsår må falle omkring 1415. I et brev utstedt på Skaaden 31.10.1438 (DN II 735) kunngjør Paal Hallvardsson å ha opnevnt en Hallgeir Kviksson som sin ombudsmann for "Audna" (nu Utne, i Ullensvang) og sine andre gårder og gårdsparter i Hardaner, idet en tidligere herom med Haakon Bolt inngått overenskomst nu var utløpet "sakar thes Guttormer min son er nw till sinna fultidha ara komen".

Guttorm har altså ved denne tid, eller snarere noget før, fylt sitt 20 år. (Da Sigrid Erikdatters foreledre begge var i live ennu i 1449 er det allerede av kronologiske grunner lite rimeig at Guttorm er hennes sønn. Det fremgår forøvrig også av eiendomsforholdene at dette neppe kan være tilfelle.) Omtrent samtidig må han også være blitt håndgangen mann; blant andre "righesens thiænistemæn i Noregh" medbesegler han Riksrådets brev til kong Erik av 22.08.1440 (NGL 2, i a s.188). Guttorm Paalsson nevnes siste gang i brev av 25.04.1441 (DN I 776), og må være død uten å efterlate sig barn kort tid senere, sannsynligvis før 21.09.1442, da Paal Hallvardsson stadfester et av sønnen avslutet makeskifte (DN III 772), og i hvert fall før faren, som må ha arvet ham.

Paal Hallvardsson selv nevnes siste gang i live ved denne anledning, og må være død, likeledes uten å efterlate sig barn, før 28.10.1443, da både Skaaden og annet av hans gods sees å være overtatt av hans urarvinger (DN VIII 322f).

Det fremgår klart av arveforholdene, at Hallvard Alvssons efterslekt utdøde med Paal Hallvardsson.»[607]

Gjertrud Guttormsdatter. (Se XVIII:261396).
??? Guttormsdatter.

En datter (med ukjent navn) til Guttorm Eiriksen (~1285 - ~1349) og
Elin Olavsdatter (~1317 - ~1349).

Hun var trolig gift med Peder Olavsen, antagelig væpner, nevnt i 1339.

De hadde sønnen Olav, nevnt 1365-82, gift med en Simonsdatter.

Hvor det gods som tilfalt den fjerde, ukjente datter som var oldemor til Henrik Jensen lå, vet vi ikke, men Henrik Jensens etterslekt hadde i alle fall senere jordegods på Opplandene, og dette godset kan godt ha blitt arvet i direkte slektslinje, da det ikke inngår i Herr Benkt Harniktsens etterlatte gods som Henrik Jensen arvet en femtepart av.[608]

XIX:522792 mm mm mm mm fm ff fm ff mm m

Elin Olavsdatter. Levde 1317. Død omkring 1349.

Elins slekt var knyttet til storgården Tomb i Råde.

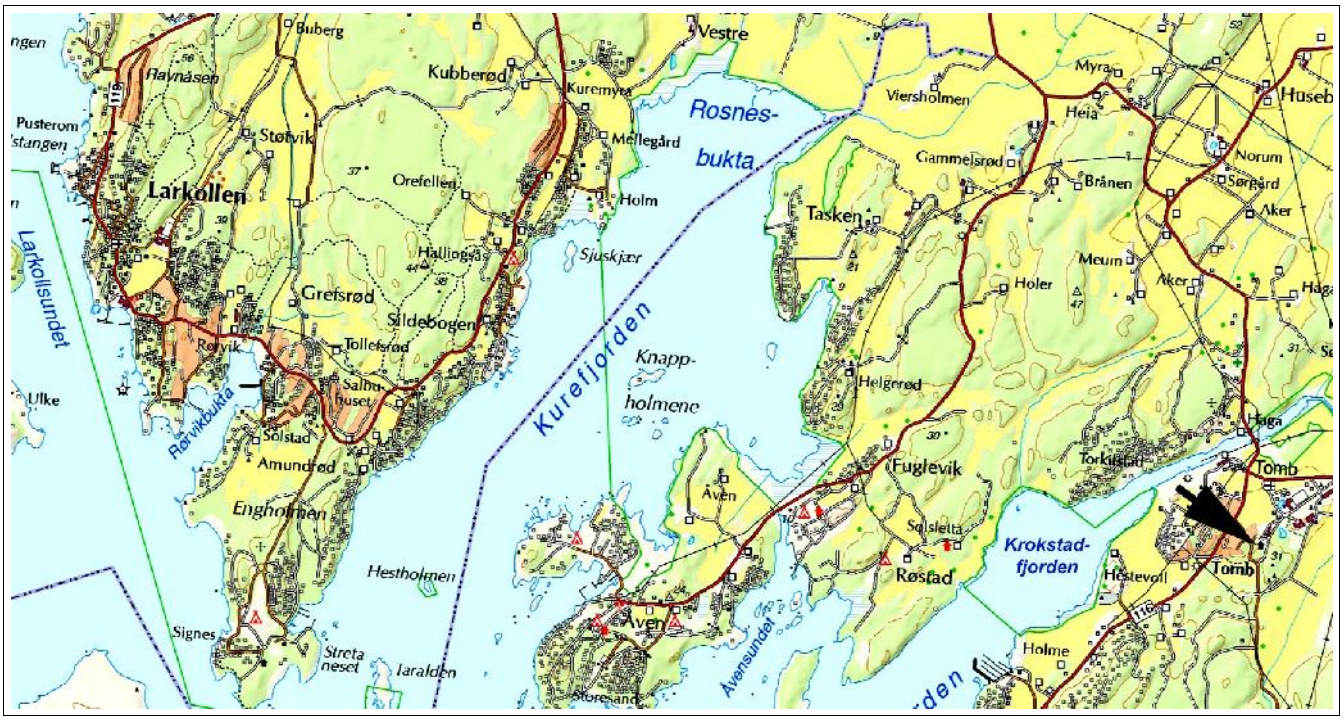

Tomb i Råde – det gamle Borgesyssel – ligger innerst ved Krogstadbukten som skjærer seg inn i Råde fra Oslofjorden. At den er en eldgammel herregård vises bl. a. av at det var kapell på gården. På 1300-tallet eide kapellet en hel del jordegods (R. B. s. 489: Þufna kirkia). Det må være dette kapell som ble kaldt St. Margretes kirke eller kapell i DN II 916 og DN II 1049.

De eldste former av gårdens navn er Þufn, Þumn, Tofn, Tumpn, Tum, Tuwn og Tomb. Det er mulig at det var på Tomb i Råde som lagmannen Simon a Þufn, nevnt i Sverres saga, hørte hjemme.

607 N. Stene: «Norsk-islandske slegtsforbindelser i Middelalderen» (NST, bind IV, side 161 ff.). Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter, III. Sudrheims-ætten 2.» (NST bind VIII, side 269 ff.).

608 Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 340.

Fra Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid»:

«Elin må sammen med sin bror Hallvard ha vært odelsberettiget til storgården Tom i Råde, hvor hun på skifte etter sin far Olav arvet en part i gården sammen med en rekke andre eiendommer i Østfold og Sverige. Tom var allerede tidlig på 1300-tallet delt mellom flere eiere, og det er tvilsomt om Elins far bodde der. Broren Hallvard hadde forøvrig etterkommere, uten at vi for tiden har noe nærmere kjennskap til dem. De mange tvistemål om odelsretten til Tom omkring 1400 synes å ha sin bakgrunn i at de impliserte parter alle var etterkommere til Elin eller Hallvard.

Guttorm og Elin giftet seg før 23.02.1317. Guttorm arvet da med sin hustru fra sin ukjente svigerfar forskjellige gods i Østfold, Bohuslen og Sverige (DN VIII 49, «Regesta Norvegica» III, nr. 1013):

«Vitnebrev om arveskifte skrevet på Thufn (Tom) fra Odd på Hisingby, Åmunde på Åker, Arne i Kalszrud, Sæmund i Rød, Bård i Åker og Aslak i Hiaranderud:

Var til stede da Hallvard Olavsson og Elin Olovsdatter representert ved sin mann Guttorm Eiriksson skiftet etter sin far. Hallvard fikk gårdparter i Tom, Hiaranderud, Røstad, Breivik med laksevarpet og Møllerød. Guttorm fikk Lundene, Midbøn med alle rydningsplasser, Hellubek og Mauratorpe. De skiftet også følgende gårder i Sverige: Røflile, Hestengene, Miunubækin, Dyrræbergh og Vestby nedre og kvernene på Dalli, Klofonæ, Hellunæ og Issekverna.

Vitner: Peter Olavsson, Klemen Gudbrandsson, Peter Sæmundsson, Arnulv Alvsson og mange andre gode menn.

Beseglet av Hallvard Olavsson og utstederne».

Gården Tom i Råde var på 1300-tallet delt i to, en nordre og en søndre gård. De 12 øresbol som Hallvard fikk var den nordre gården i Tom.

Guttorm og Elin hadde følgende barn (minst):

Olav, nevnt i 1338, nevnt som korsbror i Oslo i 1348, døde antagelig høsten 1349.
Gjardar, nevnt i 1348, døde antagelig høsten 1349.
Gudrun, gift 1. gang med Bergsvein Baardsen i Asker, nevnt 1344-61,
gift 2. gang med Herr Jon Toraldesen, nevnt 1351-70.
Gyda, gift med væpneren Alv Paalsen, nevnt 1337-44.
Gjertrud, gift med fehirden og væpneren Torgaut Jonsen [Smør], nevnt fra 1350, døde ca. 1375.
En datter (ukjent navn), trolig gift med væpneren(?) Peder Olavsen, nevnt i 1339.

Datteren Gudrun og Bergsvein hadde barna (minst):

Elin, nevnt 1380-99, døde ca. 1422,
gift 1. gang med ridderen Herr Haakon Eivindsen, nevnt i 1372, døde ca. 1380,
gift 2. gang med væpneren Haakon Munansen [Stumpe].
Gunhild, nevnt 1390-1422, gift med ridderen Agmund Berdorsen [Bolt], nevnt 1368-1418.
Guttorm, døde ung, ugift og uten barn.

Datteren Gyda og Alv Paalsen hadde sønnen

Hallvard Alvsen, til Sandbu, væpner og sysselmann, nevnt fra 1379, døde i 1429,
gift 1. gang med Jartrud Paalsdatter (hun gift 1. gang med Gunnar Erlandsen),
gift 2. gang med Gjertrud Paalsdatter.

Datteren Gjertrud og Torgaut hadde datteren

Ulvhild, nevnt 1398-1413, gift med væpneren og sysselmannen Benkt Nikolasson, nevnt 1378-98.

Datteren med ukjent navn hadde sønnen Olav Pedersen, nevnt 1365-82, gift med en Simonsdatter.

Fru Elin levde enda 07.03.1348 da deres to sønner nevnes i et gavebrev fra [herr] Guttorm Eiriksen (DN IV 324, «Regesta Norvegica» V, nr. 1028):

«Ollum monnum þæim sem þetta bref sea ædær høyra sendir Guthormær Eirikssun quediu gudes ok sina ydær see kunnight at ek hefuir gefuet ok afhænt capitulo korsbrødrom t Haluars kirkiu j Oslo gudi till hæidærs. meer ok minni kono Elini Olafs dottor till salar hialpar till kumunenne mærkær booll jærdar dølkst j Trumsænese j Ringabu sokn med þui skilorde t þæir ok þæiræ eftirkomande þett fyrsta sem þæir kunnu frægna annars huars okars frafall skulu þæir sæighia ok sæighia latta huarn okarn artidadagh æuerdlægha.salatidir ok salamosso med ringingh ok fiorom markum vax till lysinghar. halfua mork peningha j offær. fødæ fiora olmosomen ok tua klukkara. jtem gaf ek fyrnefdær Guthormær firir mik ok mina kono Elinu fyrnefda till altares hins hælgha Johannis baptiste j Haluards kirkiu fyrnæmds stadar mærkær booll j samre jord med þui skilorde t præstær sa huar sem þett altare hefuir skall hafua aminninght okra bæigghia sua lifuanda sem daudra j huærri møsso sem han sæighir t þui altære. gaf ek þæssæ iord ok afhendi sunum minum sira Olafue korsbrødær j Oslo ok Giærdære brødær hans hiauerandom oksamþykkiandom skyldande sik ok sina erfuinghia fyrnefda jord frialsæ ok hæimola gera capitulo ok altari adærnefdom firir huærium manne ok sua goda landskyld af lukazt. tolf aura smorgilda ok tolf aura forna j tæindu jarne half kumunenne en half altarinu. ok till sannynda settu fyrnefdir synir minir sin jnsigli med minu firir þetta bref er gor(t) var jn die sanctarum Perpetue et Felicitatis virginum anno domini mo. ccco. xlo. octauo.»

Tillegg:

Bagpaa samtidigt: Gudþorms Æirighs sunar tuæigia marka boll j Trumsanæisi j Ringabu sokn.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i Dipl. Arn. Magn. fasc. 66. No. 13. Seglene mangle.

Sammendrag:

«Han har gitt til kannikene ved Hallvardskirken i Oslo, til sjelehjelp og årtidhold for seg og sin kone Elin

Olavsdatter, 2 markebol dølsk i Tromsnes i Ringebu sogn – 1 til kommunet og 1 til St. Johannes Døperens alter. Gavene er gitt i nærvær og med samtykke av hans sønner sira Olav [Guttormsson], kannik i Oslo, og Gerd [Guttormsson]. Landskylden skal være 12 øre smørgilde og 12 øre forn i stangjern for det hele.

Beseglet av utstederen og hans nevnte sønner.»

I tillegg til arv etter Herr Guttorm må deres døtre ha avet gods etter Elin, ikke bare den søsterlut av farsarven som ble tilskiftet henne i 1317 og som ikke utgjorde med enn 2½ markebol i Norge og ca. 10 laupsbol i Sverige. Dette var ikke noe storgods, men i tillegg må Elin og broren Hallvard også ha arvet gods etter sin ukjente mor, og det er heller ikke urimelig å tro at en del av farsarven på forhånd var gitt som giftingsgods til dem begge. Vi vet i hvert fall at Elin Olavsdatters etterkommere også hadde annet gods i Østfold, og man skal ellers merke seg at Fru Sigrid Erlandsdatter i 1501 donerer den store gården Huseby i Råde til kirken, og stadfester Herr Bo Flemmings gave av gården Jørsøy samme sted (AR 611, 610). Huseby kan meget vel også ha vært arv etter Elin Olavsdatter.

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten. 2»:

«Hr. Guttorm Eriksson hadde med fru Elin 2 sønner og minst 3 eller 4 døtre som vokste op.

Sønnene, sira Olav Guttormsson og Gjardar Guttormsson, nevnes i det ovenfor citerte brev av 07.03.1348, men forekommer ikke senere, og må, da hr. Guttorms og fru Elins eiendommer sees å være tilfalt døtrene, sikkert også være falt som ofre for sortedøden.

Sira Olav var i 1348 korsbror i Oslo, og er sannsynligvis identisk med en Olav Guttormsson som i 1338 synes å være i tjeneste hos biskop Salomon av Oslo (DN VIII 113). Da han dengang ikke tillegges sira-titel, har han ennu ikke vært presteviet, og var sikkert ganske ung.

Hvad hr. Guttorms døtre angår, er først og fremst å bemerke at riksråden og sysselmannen i Gudbrandsdal Hallvard Alvsson i Sundbu utvilsomt, som antydet av N. Stene, må være en dattersønn av ham. I brev av 14.03.1403 (DN III 566) avstår nemlig Hallvard sin odelsrett til Tom til hr. Agmund Berdorsson Bolt, en omstendighet som neppe kan forklares på annet grunnlag.»[609]

(Barn XVIII:261396)

Gift før 23.02.1317 med forrige ane.

XIX:522801 mm mm mm mm fm ff fm mf ff f

Gudbrand Sigurdsen Listad. Levde 1370 på Listad, Sør-Fron (OP).

Et forlik inngått på 22.03.1370 på Listad kirkebø i Søndre Fron viser at Gudbrand var gift med Valgjerd Finnsdatter. (DN III 367, «Regesta Norvegica» VII, nr. 22):

«Ollum monnum þæim sem þettæ bref sea ædær hœyræ sændæ Æirikær Sighurdærson prestær a Frone Jfvær Otreksson ok Þorer Lodensson q. g. ok sinæ. mer vilium ydr kunnighit gera at mer varom a Lidsta(d)um kirkiu bœnom a Frone a sunnudaghen j fyrstæ viku fostu a fimtande are vars virdulax herra herra Hakonær mæd gudæs naad Noreks kononghns sam ok hœyrdum a at þau hældo hondom soman af æini halfu Gudbrandær Sighurdrson ok Valgiærdæ Fins doottir. æn af annæræ halw Haldor Þollæifsson mæd þui skilorde at fyrnæmder Haldor skal vera satter ok alsatter vidær þau ok þæiræ æruinghiæ um þaa af runi sem opnæmder Haldoor hafde væit vforsiniu Nikulos Finssyni brœdær adær næmdæ Valgiærdo ok til sannyndæ sættom mer vor jnsighli firir þettæ er gort var aa dæghi ok are sem fyr sæighir.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om forlik utst av Eirik Sigurdsson, prest i Fron, Ivar Otryggsson og Tore Lodensson:

De overvar på Listad kirkebø i Fron samme dag at Gudbrand Sigurdsson og Valgerd Finnsdatter inngikk fullt forlik med Halldor Torleivsson for den urett (afruni) han uforsettlig hadde gjort Valgerds bror Nikulas Finnsson.»

Det er mulig at dette gjaldt en drapssak.[610]

(Barn XVIII:261401)

Gift med neste ane.

Barn:

Haldor Gudbrandsen Listad. Født omkring 1315 på Listad, Sør-Fron (OP). Død omkring 1349 på Skaaden, Øyer (OP). (Se XVIII:261401).

---

609 Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middalderslekter - 1. Rømer Gyldenløve», N.S.T. VI (1937-38), side 274-75. N. Stene, Bergen: «Tom i Råde», N.S.T. VIII (1939-40), side 76ff. Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 268-69. Geirr I. Leistad: «Nesøya og Nesøygodsets eiere i middelalderen og tidlig nytid», Asker og Bærum Historielag, skrift nr. 37 (1997), side 315-19,322, 340-41.

610 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 48, 56, 63.

XIX:522802 mm mm mm mm fm ff fm mf ff m

Valgjerd Finnsdatter Hundorp. Født omkring 1295 på Hundorp, Sør-Fron (OP). Levde 1370 på Listad, Sør-Fron (OP).

Halldor Gudbrandsen Listad. født ca. 1315, nevnt i 1341, og antagelig død i 1349, må ha vært deres sønn.

Haldors sønnesønn, Halldor Sigurdsen Blakar (~1380 - ~1461) hadde en datter som giftet seg med Henning Guttormsen Blakar «av Vaaben».

Valgjerd må ha vært datter til Finn Tjøstolvsen Hundorp (født ca. 1275, nevnt i 1370).

Finn Tjøstolvsen sønn – Alv Finnsen – kjøpte Nordigard(?) Skaaden i 1322. Alv Halldorsen eide gården i 1433 og mellom disse må det ha vært minst ett, antagelig to slektsledd.

Nå hadde Alv Halldorsen seks barn, sønnene Finn, Gudbrand og Torstein og døtrene Sigrid, Bothild og en vi ikke kjenner navnet til. Disse navnene burde en da kunne finne blandt deres forfedre, selv om en neppe vil finne alle.

Navnet Halldor var ikke så sjeldent. Vi kjenner tre fra denne tiden, Halldor Eyvindsen i 1358 og 1362, Halldor Torleivsen i 1370 og Halldor Gudbrandsen som 04.02.1341 på Romsaas i Ringebu fikk betaling av Vesete på «Raumsaas» for 3 øresbol som Halldor hadde solgt ham i gården. Her var Alv Finnsen ett av vitnene. I andre brev som gjelder denne gården er det nevnt flere menn som tydeligvis har forbindelse med hans ætt.

Nå finner vi ingen Gudbrand Alvsen som kan knytte ætterekka sammen, men på Listad i Fron ble det 03.03.1370 av presten i Fron og to menn kunngjort at de ved Listad kirke hadde vært vitne til at Gudbrand Sigurdsen og Valgerd Finnsdatter ble forlikte med Halldor Torleivsen som hadde forbrutt seg mot hennes bror, Niculas Finnsen (drapssak?) (DN III 367, «Regesta Norvegica» VII, nr. 22).

Gudbrand og Valgjerd må ha bodd på Listad, og når så Alv Halldorsen på Skadens bror, Guttorm, 20-30 år senere hadde Listad, må de ha vært eldre folk i 1370.

Det er derfor trolig at hun var datter til Finn Tjøstolvsen.[611]

(Barn XVIII:261401, Far XX:1045603)

Gift med forrige ane.

XIX:522877 mm mm mm mm fm ff mm mm mf f

Ivar ???.

Ivar er kun kjent gjennom sønnenes patronymikon.

Det er trolig at Sunnulv Ivarsen og Bendor på Hove var brødre.

(Barn XVIII:261439)

Gift

Barn:

Sunnulv Ivarsen. Levde fra 1383 til 1412. (Se XVIII:261439).

Berdor Ivarsen Hovin. Væpner, Sysselmann. Levde mellom 1381 og 1398.

Bendor var antagelig bror til væpneren og sysselmanen Sunnulv Ivarsen.

Han hadde sønnen
Hallvard på Hove. Kongens ombudsmann i Søndre Gudbrandsdalen 1405 og 1408.

Berdor Ivarson kjøpte gods (DN I 468 og III 488) som senere gjenfinnes blant «Hovingodset».

15.04.1383 på Hove [i Fåberg] (DN I 468, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1134):

«Vitnebrev om makeskifte utst av Audun Sindresson, Håkon Torgeirsson og Andres Toresson: de var samme dag på Hove i Ålen i Fåberg sogn da Berdor Ivarsson håndtokes med Ivar Bjørnsson og makeskiftet 12 øb i Oppsal (Upsalum) i Vingrom mot Ivars 14 øb i nordre Børke i Vingrom. Ivar vedgikk å ha oppebåret av Berdor mellomlegget som skilte deres jord i verdi.

Beseglet av utst.»

15.05.1390 på Lillehammer (DN III 488, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1594):

«Salgsbrev utst av Sigurd Ogmundsson: Han har solgt Berdor Ivarsson 12 øb i øvre gården i søndre Børke i Vingrom i Fåberg sogn og fått full betaling.

Beseglet av utst, Håkon Torgeirsson og Roar Gunnarsson som var til stede da Sigurd og Berdor håndtokes.»

Dertil byttet han til seg bl.a. 10 øresbol i Nord-Hove. Brevet er datert Hamar 04.04.1388 (DN II 510, «Regesta Norvegica» VII, nr. 1436):

«Makeskiftebrev utst av Gunnar Brynjulvsson, prest på Fåberg: Berdor Ivarsson har makeskiftet til Gunnar 14 øb jord i Faghsæbergi på Fåberg til bordhold for presten på Fåberg mot 10 øb jord i nordre Nord-Hove, som har tilligget presten på Fåberg til bordhold, samt ½ mb i Klundrauollom ved Hove i Ålen

611 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I (1953), side 48, 56, 63.

i Fåberg. Hver borger for at jorda er frels.
Beseglet av utst og Berdor.»

Christian Spangen i «Slektskretsen omkring Hovin i Fåberg», N.S.T. VI (1937-38), side 211-212:
«Å gå ut fra at hustru Jorunn Sunnulvsdtr. var datter av sysselmannen Sunnulv Ivarsson, skulde ikke være betenkelig. Er så tilfelle, skulde eiendomsforholdet til Imset gjøre det ennu sannsynligere at Svein på Gautstad var Sunnulvs sønn eller sønnesønn.

Nu kan DN II 848 (25.07.1463 på Øyer) tydes slik at hustru Jorunn skulde være enke efter Berdor Ivarson, og dette har utgiveren av diplomatariet gjort:
«Ollom them godhom mannom som thetta bref lesa see ædher høra lesit gørom wi Thorir Erikxsson ok Guttormer Alfsson suornir logrettomæn kunnigt at wi hørdom wara fædher seghia ordh Guttorms Alfssonor bonda a Hundera. iac hafuer lent Berdore a Hofuina frenda minom Eidhes byn i hans lifs dagha odhals iordh mina. æn sidhan skall iac hona atter hafua ok miner eruingiar. hermdo ok ware fædher thet at Berdor sende Guttorme firnæmpdom opta i mæla sila firir then goduilian, æn sidhan Berdor ok Haluorder son hans waro dødhir taladhe Guttormer till hustru Jorunna a Hofuina nw will iac sielfuer hafua ok radha Eidhesbynom. nei Guttormer min sagde hustru Jorunna tha faar iac ekke bygt nørdra Hofuina. lat thu mik hafua han. iac will gifua thik i mæla sila a huariu are. Jtem warom wi Thorir Arnason lang ok Botolf Biornsson i Orixstadha kirkio garde i Øyghe sokn ok fleire godhe mæn saghom ok hørdom at Torgrimer Roarsson handfeste witnisburd Daghe Arnasyni a sancti Jacobs apostols aptan. som han will sueria fullan eidh aat. nar han er lagliga ther till stempder. at han hørde Guttorm a Hundera seghia. iac hafuer lent Berdore a Hofuina frenda minom mina odhals iord Eidhesbyn mædhan han lifuer. æn sidhan will iac sielfuer han atter hafua ok radha. æn æpter thera dødha Berdors ok Haluordz hans sons. taladhe Guttorm optnæmpder till hustru Jorunna.nw will iac sielfuer radha Eidhes bønom. hustru Jorun sagde. ney Guttormer min. gør ekke thet. iak kan tha ekke byggia nørdra Hofuina. latt mik hafua han iac skall gifua tik een mæla sila a huariu are. Ok till ytermera sannind ok witnisburd her wm settom wi waar jncigle firir thetta bref som scrifuad war anno domini mo cdo lxmo tercio ipso die beati Jacobi apostoli.»
Sammendrag:
To Lagrettemænd kundgjöre deres Fædres Udsagn, at Guttorm Alfssön havde givet sin Frænde Berdor paa Hofvin halve Eidesby paa Livstid, hvilken Gaard dennes Enke Hustru Joron nu negtede at fravige.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle.

På den annen side inneholder ikke brevet noget som nødvendiggjør en slik slutning. Hele brevets innhold gjør det tvert imot mer sannsynlig at Hustru Jorunn har vært en fjernere slektning, og hun kan ha vært blant arvingene efter Berdors sønn Halvard. Denne tør være den Halvard Berdorson som var kongens ombudsmann i Søndre Gudbrandsdalen 1405 og 1408.

I 1462 er det en Jon Sigurdson som gir hr. Alv Knutson fullmakt til å innkreve det faste gods efter en Halvard Berdorson som var hans mors brødrung (DN II 844):
«Ollom monnom them som thetta breff sea eder høra sender Jon Sigurdson q. gudes ok sina kunnught gørande med tesso myno opno breffwe at iek haffuer fenghit welbornom manne herra Alffue Knwtzsyni riddere fult ok loglight vmbodh om swa mykit fastha gotz som feldh epter Halword Berdorson mynna modor brødhrwngh gud hans saal nade som iek med laghum wel maa til at tala epter thwi som wattar i rettharbothom wørdelighens herra Hakonar med gudz nadh Noregx koningx etc. Thwi at iek wett fore gudi at iek er retter erffwinghe epter honom ok enghen annar. Ok alt thet som fornempde her Alffuer gør i tesso myno vmbode, wil iek haffua ok haldha vtan alt ythermera til tall. Til sanninde her om tha bedis iek tessa godra manna insigle med myno fore thetta breff som er Kolbiorn Herleikxson ok Saxe Wighleikxson logrettesmen som scriffuat war i Grepsheim xijo kalendas Junii anno domini m cd lx secundo.»
Tillegg: Bagpaa noget senere: Breff om then arffue som vor ffallen effther Haluord Berdorsson.
Sammendrag:
Jon Sigurdssön giver Hr. Alf Knutssön sin Fuldmagt angaaende Halvard Berdorssöns faste Gods, hvis rette Arving han er.
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Levning af Seglene.

Brødrung var i eldre tider en betegnelse for søskenbarn (særlig fettere) på farssiden (Store norske Leksikon).

Fra Christian Spangens «Slektskretsen omkring Hovin i Fåberg», N.S.T. VI (1937-38), side 211-212:
«Det er så at Hovin ikke er nevnt blant det gods som blev skiftet efter hustru Jorunn (DN I 783), derimot Geitstad som var og delvis ennu er et underbruk under Hovin. Nu ser vi på den annen side at Berdor Ivarson kjøpte gods (DN I 468 og III 488) som senere gjenfinnes blant "Hovingodset". Likeså ser vi at Jon Sigurdson 1455 selger en part i Nedre Tande i Øyer (DN II 811), mens en part i samme gård også fulgte "Hovingodset". (DN 1I 783, VIII 355, 364). Vi vet så lite om hvad både Berdor Ivarson og Jon Sigurdson eide, at tydeligere spor av en sammenheng ikke kan ventes.

Den antagelse at Jorunn Sunnulvsdtr. er blant arvingene til Hovin, underbygges av den omstendighet at Sunnulvs farsnavn var Ivar. Det er ingenting som taler imot at han kunde være Berdor Ivarsons bror, og

hvis Jon Sigurdsons morfar er død før arven efter Halvard Berdorson falt, vilde Halvards eventuelle farbror Sunnulv Ivarson være nærmere til arv enn en farbrorsdatter, Jon Sigurdsons mor. Efter Sunnulv Ivarsons død kan Hovin ha vært utlagt hustru Jorunn til åsete, selv om Svein på Gautestad arvet det meste i gården til eiendom. At forholdet virkelig har vært så, synes å fremgå av en lagtingsakt av 1622, trykt i Bygd og Bonde 1024.

Denne sak førtes av Nils Aalstad om underbruket Geitstad under Hovin, som "var forglemt den gang Hovin hovedgods blev skiftet". Det blev fremlagt et brev utstedt i Oslo av biskop Olov 16.07.1442, samme dag som for skiftebrevet efter hustru Jorunn, og i dette skifter han Geitstad under odelsfolk "– – – efter det makeskiftebrevs lydelse som den ætt har fulgt i 177 år".»

Henning Sollied drar i det følgende den feilaktige sluttsats at Berdors sønn, Hallvard Berdorsson, var gift med hustru Jorunn i hennes første ekteskap. Dette er feil. Som framgår av hustru Jorunns biografi var hun i sitt første ekteskap gift med Niklas Andresen Glømmen!

Fra Henning Sollieds «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 391:

«Berdor på Hovin må være identisk med Berdor Ivarsson som nevnes i en rekke bev mellem 1381 og 1398, hvorav flere er utstedt på Hovin. Da det i ett av disse oplyses at han holdt sveiner, har han antagelig vært kongelig ombudsmann, og vel da i Søndre Gudbrandsdal. Sønnen Hallvard Berdorsson omtales i brev av 1403 (utstedt på Hovin) og 1408 som kongelig ombudsmann i samme distrikt, og har da efterfulgt sin far i denne stilling omkring århundreskiftet.

Diplomatariets utgivere går i regesten til brevet av 1463 ut fra at hustru Jorunn var gift med Berdor på Hovin, men efter sammenhengen kan det ikke være tvilsomt at hennes ektefelle var Hallvard Berdorsson, som må ha overtatt Hovin efter faren. Herfor taler også kronologiske grunner, idet Hallvard og hustru Jorunn tydeligvis tilhører samme generasjon.

Hallvard Berdorsson må være avgått ved døden i slutten av 1408 eller begynnelsen av 1409, da hustru Jorunns ekteskap med Harnikt Henriksson ikke godt kan være inngått senere enn sistnevnte år.»[612]

XIX:523535 mm mm mm mm mf mf ff fm mm f

Ivar «Unge» Gjesling av Sandbu. Født omkring 1200. Død omkring 1240.

Ivar «Unge» av Sundbu var sønn til Haavard Ivarsen Sandbu (~1163 - <1239).

Han må være født ca. 1200 og død ca. 1240.

Ivar var tilstede på det møtet hertug Skule Baardsen holdt i Trondheim 06.11.1239, da hertugen «fikk» kongsnavn på Øretinget. Ivar «Unge» Gjesling brøt dermed med den politiske linjen hans farfar og far hadde holdt seg til.

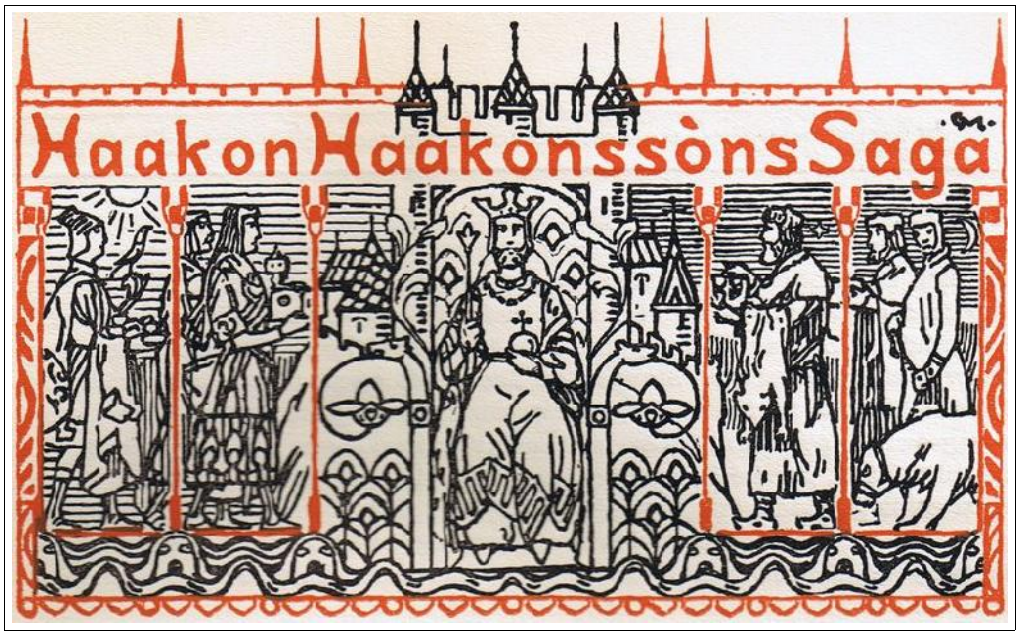

Fra Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns saga, kapittel 198:

«Hertug Skule fór efter dette ind til byen igjen og holdt ofte samtaler med sine mænd og raadgivere. Disse lendermænd var da hos ham: Alv av Tornberg,

Ivar av Sundbu,

Baard Bratte, Baard Varg, Olav av Vigdeild (518), Erling Ljodhorn (519), Vesete litle, Klemet Fader og Guttorm av Sudrheim (520). Hertugen talte jevnlig med dem om det, som siden kom frem, at han vilde la sig gi kongsnavn. Stundom lot han dem tale med sig enkeltvis og vilde paa den vis bli viss paa, hvad hver av dem syntes. Men det var

612 Christian Spangen: «Slektskretsen omkring Hovin i Fåberg», N.S.T. VI (1937-38), side 211- 212: Henning Sollied: «Kildekritiske undersøkelser vedrørende nogen middelalderslekter - III Sudrheim-ætten», N.S.T. VIII (1941-42), side 391:

begge slag: somme egget ham til ulov og sa, at han var blit ranet for sin brorsarv, og at han hadde ret til at bære kongsnavn efter kong Inge; men somme talte noget imot. Han hadde ogsaa jevnlig samtale med korsbrødrene og spurte dem tilraads. Av dem var det ogsaa somme, som egget ham og sa, at han var ret arving til kongedømmet, endda en anden bar kongsnavn. De læste op for ham bøker (521), og efter det hadde han ikke mindre ret til at ta kongsnavn i arv end eiendommer og odel. Hertugen hadde jevnlig nogen av korsbrødrene hos sig. Det begyndte nu at bli snak mand imellem om, at han nok hadde noget nyt raad under hænderne. Hans egen hug samtykket altfor meget med disse mænd, som raadde ham til ugagn og unytte. Og tilslut drev hans egen æresyke og de andres fortaler ham til at stevne Øreting og sende bud til de bedste bønder baade inde og ute i Trondheim. ....»
Fotnoter:
518. Gaarden Vigtil paa Frosta i Trondhjemsfjorden.
519. Tidligere sveitehøvding hos kong Haakon og av Standhaleætten.
520. Gaarden Sørum i Leinstranden sogn i Guldalen eller Sørum paa Romerike?
Ifølge Flatøyboken var Klemet far til Guttorm.
521. D. e. lovbøkerne.

Etter tinget ble Ivar sendt til Opplandene med oppdraget å drepe de av kong Haakons menn han kunne komme over.

Fra Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns saga, kapittel 201:

«Efterat hertug Skule hadde latt sig gi kongsnavn, kaldte han sine lendermænd og raadgivere til sig og spurte, hvad for et raad var det likeste at ta til. Somme raadde til, at han straks skulde fare sydover mot kongen med hele sin styrke, før det kom nys derom iforveien; for alle veier blev vogtet, baade paa sjø og land. Somme gav det raad, at han skulde fare op i landet med hele sin hær og være der, mens vinteren var paa det haardeste. Somme egget ham til at bli i Trondheim, til det blev vaar, og ruste sig der som bedst. Det var ogsaa nogen, som gav det raad at skifte sin hær og sende folk ut alle vegne fra sig og la dræpe de kongsmænd, som de fik tak i. Dette raad blev tat, for det hadde han selv mest hug paa. Disse sveitehøvdinger fór nord paa Haalogaland: Algaute, Paal Pott (531) og Sigurd Patten. Til Oplandene fór
Ivar i Sundbu,
Alv av Leivastader, Vesete litle, Gudine Geig (532), Sigurd Tolessøn, Sigurd Hit (533), Ulv Fase (534) og Eirek Gullvægg med fem hundrede mand. Sydover mot kongen sendte han Olav av Vigdeild og Guttorm av Sudrheim med hirdmændene, gjestene og kjertesvendene og den største og bedste del av hæren.»
Fotnoter:
531. Potte, gryte.
532. Gudine er egentlig et engelsk navn (Godwin); tilnavnet betyder «trussel, skade».
533. En anden Sigurd Hit (farfar til denne?) faldt i Nordfjorden paa Magnus Erlingssøns side i 1184. Tilnavnet betyder bælg, flettet skind.
534. Kanske en svensk mand. Der var ved denne tid en svensk jarl av Folkungeætten ved navn Ulv Fase. Tilnavnet kommer av svensk fasa, «frygt»?

Antagelig har han så fulgt Skulle Baardsen på hans senere ferder, og deltatt i striden på Låke i Nannestad mot den gamle baglerhøvdingen Arnbjørn Jonsen og Ribbungehøvdingen junker Knut Haakonsen, som begge nå var kong Haakons menn. Han var trolig også med i striden 21.04.1240 i Oslo da kong Haakon Haakonsen vant den avgjørende seieren.

Senere er intet kjent om Ivar, men det er godt mulig at han kom fra striden med livet i behold og har deltatt nok en gang, da hertug Skule reiste tilbake til Trondheim, og at han først mistet livet da hertug Skule ble drept i Elgeseter kloster 21. mai samme år.

Ett er sikkert: Selv om kong Haakon hadde det ettermele at han var meget villig til å gi sine motstandere grid, er det klart at Ivar – om han kom fra dette i live – ikke kunne regne med fortsatt å være sysselmann i Gudbrandsdalen.

Han hadde ingen sønner, men en datter som ble gift med den neste beboeren på Sandbu, Sigurd Eldjarn. Dette stemmer helt ut overens med det folkeminnet kan fortelle, og det virker rimelig at en svigersønn, som hørte til en annen ætt, kunne bli forlikt med kongen og derfor arve både godset og ombudet.[613]

(Barn XVIII:261768, Far XX:1047069)

Gift

Barn:

??? Ivarsdatter Gjesling. Født mellom 1225 og 1230. (Se XVIII:261768).

613 Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns saga, kapittel 198 og 201 - 1914-utgaven oversat ved Alexander Bugge - I. M. Stenersens Forlag, Kristiania, 1914. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 15-16, 20, 56.

Generasjon XX

XX:1045603 mm mm mm mm fm ff fm mf ff mf

Finn Tjøstolvsen Hundorp. Født omkring 1275. Levde 1330.

Finn var sønn til Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter (~1250 - >1330).

Han hadde 4 barn:
1. Alv, til Skåden i Øyer, født ca. 1300 og døde trolig høsten 1349.
2. Niculas, nevnt i 1370 (drept?).
3. Sigurd, til Nordigard Bjørke, Øyer, gift med Tora Einarsdatter, nevnt i 1353, 1380 og 1381, død uten livsarvinger.
4. Valgerd, født ca. 1295, gift med Gudbrand Sigurdsen Listad, begge levde i 1370.

Finn var 14.05.1330 ombudsmann for Turid Haakonsdatter (DN II 177, «Regesta Norvegica» IV, nr. 748):
«Vitnebrev om salg fra Håkon Tjostolvsson, Guttorm Eirikssons lensmann, og Guttorm på Hundorp:
De var på Hundorp i Fron, da Turid Håkonsdatter med sin ombudsmann Finn Tjostolvsson solgte til Hønse Jonsson det hun hadde arvet etter sin far i Oskehaug i Øyer; hun fikk 2 kyrlag og hadde da fått full betaling.
Til stede var Eirik skjegg, Torljot, Arne ryt, Ogmund rigi og Jon gyllte.
Beseglet av utstederne [og vitnene?]».[614]

(Barn XIX:522802, Far XXI:2091205)

Gift

Barn:

Valgjerd Finnsdatter Hundorp. Født omkring 1295 på Hundorp, Sør-Fron (OP). Levde 1370 på Listad, Sør-Fron (OP). (Se XIX:522802).

Alv Finnsen Hundorp/Skaaden. Født omkring 1300 på Hundorp, Sør-Fron (OP). Død Trolig høsten 1349 på Skaaden, Øyer (OP).

Finn må ha vært far til Alv Finnsen som 11.12.1322 ved ombudsmannen Bergsvein Sigurdsen, i Oslo kjøpte «1 ørtugsbol mindre enn 7 øresbol dølsk» i Skaaden (Øyer) for 30 forngilde mark i smør og brent sølv av sysselmannen i nordre Gudbrandsdalen, Gudleik Eindridsen (DN I 169, «Regesta Norvegica» IV, nr. 189):
«Salgsbrev fra Gudleik Eindrideson i Knutsgården i Oslo:
Han har solgt til Alv Finnsson, representert ved Bergsvein Sigurdsson, 6 øb og 2 øtb dølske i Skåden for 30 mark forngilde i smør og brent sølv, og har mottatt full betaling. Til stede var Pål puke, Ogmund skolle, Øystein raggað, Klemet i Torelvagården og mange andre gode menn.
Beseglet av utstederen og vitnene.»

Han er også nevnt som vitne i en gårdhandel på Romsås i Ringebu 04.02.1341, det er ellers ikke vist at det er samme mann (DN II 241, «Regesta Norvegica» V, nr. 407):
«Vitnebrev om salg fra Guttorm Eiriksson: Han var samme dag på Romsås, da Halldor Gudbrandsson vedgikk å ha solgt til Kolbein og Vesete på Romsås 3 ?b i Romsås, og fått full betaling.
Beseglet av utstederen, i nærvær av Alv Finnsson, sira Amund i Fåvang, Sigurd slagh og mange andre gode menn.»

Siste gang han er nevnt er i et brev fra 25.02.1345 (DN II 268, «Regesta Norvegica» V, nr. 742):
«Fullmaktsbrev fra Alv Finnsson for Alv Håkonsson:
Gir ham fullmakt til å stevne de menn som har "talatt illa till" ham i Guttorm Eirikssons syssel [Gudbrandsdalen], eller har forbrutt seg mot hans eiendom.
Beseglet av utstederne».

Antagelig døde også han høsten 1349.

Alv har trolig hatt barn, men en kan ikke se at noen av disse har overlevd ham.[615]

Niculas Finnsen Hundorp. Levde 1370.

Niculas nevnes – muligens som drept – i et forlik inngått på 22.03.1370 på Listad kirkebø i Søndre Fron (DN III 367, «Regesta Norvegica» VII, nr. 22):
«Ollum monnum þæim sem þettæ bref sea ædær hœyræ sændæ Æirikær Sighurdærson prestær a Frone Jfvær Otreksson ok Þorer Lodensson q. g. ok sinæ. mer vilium ydr kunnighit gera at mer varom a Lidsta(d)um kirkiu bœnom a Frone a sunnudaghen j fyrstæ viku fostu a fimtande are vars virdulax herra herra Hakonær mæd gudæs naad Noreks kononghns sam ok hœyrdum a at þau hældo hondom soman af æini halfu Gudbrandær Sighurdrson ok Valgiærdæ Fins doottir. æn af annæræ halw Haldor Þollæifsson

614 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 43, 46-49, 62.

615 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 27-28, 43, 46-49, 62.

mæd þui skilorde at fyrnæmder Haldor skal vera satter ok alsatter vidær þau ok þæiræ æruinghiæ um þaa af runi sem opnæmder Haldoor hafde væit vforsiniu Nikulos Finssyni brœdær adær næmdæ Valgiærdo ok til sannyndæ sættom mer vor jnsighli firir þettæ er gort var aa dæghi ok are sem fyr sæighir.»

Sammendrag:

«Vitnebrev om forlik utst av Eirik Sigurdsson, prest i Fron, Ivar Otryggsson og Tore Lodensson: De overvar på Listad kirkebø i Fron samme dag at Gudbrand Sigurdsson og Valgerd Finnsdatter inngikk fullt forlik med Halldor Torleivsson for den urett (afruni) han uforsettlig hadde gjort Valgerds bror Nikulas Finnsson.»

Det er mulig at dette gjaldt en drapssak.
616

Sigurd Finnsen Hundorp/Bjørke Nordigard. Levde mellom 1353 og 1381. Død før 1429 på Bjørke Nordigard, Øyer (OP).

Sigurd var gift med Tora Einarsdatter og trolig bror til Alv Finnsen.

Han overtok Nordigard Bjørke i Øyer.

En Sigurd Finnsen var vitne på Grytting i Fron 30.03.1353 da Gunnar Erlandsen og hr. Sigurd Havtorsen skiftet arven etter hr. Sigurd Erlandsen og Fru Gudrun Ivarsdatter (DN I 284, «Regesta Norvegica» VI, nr. 205):

«Vitnebrev om arveforlik, utf av sira Audun Kolbeinsson, Holte Gunnarsson, Jon Erlendsson, Gudmund sløg, Hallvard staur, Sigurd Finnsson, Bård på Ode og Bård på Tokse: Dei var i søvnstua i søre garden på Gryting på Fron.

Der handtokst Gunnar Erlendsson og Jartrud Pålsdotter, kona hans, med herr Sigurd Havtoresson og lét han få all jord som herr Sigurd Erlendsson og fru Gudrun Ivarsdotter, kona hans, hadde ått på Romerike, Hadeland, Hedmarka og Agder, og laksefisket i Sokndal. Til gjengjeld gav herr Sigurd avkall på all annan arv etter desse to. Freistar Gunnar og Jartrud eller arvingane deira å bryte forliket, forspiller dei alle krava sine på arven, som då skal gå til herr Sigurd. Partane var no forlikte om det godset som herr Sigurd Havtoresson hadde hatt hittil.

Besegla av Gunnar og utf.»

Det er nok samme mann som i en 6-mannsdom på Kvarberg i Vågå 16.05.1381 ble dømt til å betale 3 stykke klede og 26 øresbol jord i Birke (Bjørke) på Tretten i drapsbøter som han løste inn med 3 merker gull, slik at han fikk tilbake Bjørke (DN VI 303, «Regesta Norvegica» VII, nr. 947):

«Domsbrev utst av Sigurd Alvsson, Jon Olavsson, Nikulas Toresson, Torstein Håvardsson, Asle Sigurdsson og Gudbrand Håkonsson:

De var på Kvarberg hallvardsmesse [15 mai] 1381 for å fastsette bøter for Sigurd Sigurdsson, som Sigurd Finnsson drepte uforsettlig.

Bøtene ble satt til 23 stikker godt klede og 6 øb i Børke i Tretten til Cecilia Håreksdatter, med ja og håndslag fra henne, i innløsning for 5 mark gull.

Beseglet av utst.»

Nordre Bjørke var en av de gårdene som Synnøve Ivarsdatter og Gunnar Ivarsen arvet etter Hustru Gjertrud Paalsdatter.

20.03.1380 ga Sigurd Finnsen ifølge et diplom fra Teige i Fron gården Veikle i Kvam til en Gunnar Ivarsen (DN VIII 204, «Regesta Norvegica» IV, nr. 847):

«Gavebrev utst av Sigurd Finnsson:

Han har gitt Gunnar Ivarsson så mye jord som han eier i Veikle i Kvam.

Beseglet av utst, Einar Petersson og Erling Finnbogesson.»

Sigurd må ved denne tid ha vært en gammel og barnløs mann. Gunnar, som mottok gaven, må ha vært hans farbrors (Guttorm Tjøstolvsen) dattersønn. [617]

XX:1047069 mm mm mm mm mf mf ff fm mm ff

Haavard Ivarsen Sandbu. Sysselmann. Født omkring 1163. Levde 1235. Død før 1239.

«Havardur af Sundbui» må ha vært sønn til Ivar «Gamle» Gjesling (~1135/50 - ~1200).

Han er født ca. 1163 og død ca. 1238.

Vi vet at han en tid før 1223 ble kong Haakon Haakonsens sysselmann i Gudbrandsdalen.

Han var tilstede på det store høvdingmøtet i Bergen 20.08.1223 da kong Haakon ble hyllet som enekonge. Da ble det også avtalt med Skule Baardsen jarl at han skulle rå for Nord-Norge til Sunnmøre.

På høvdingmøtet i Bergen var det også tilstede en Ivar Gjesling, prost i Oslo, som er med og vitner på et diplom

616 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 43, 46-49, 62.

617 Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 43, 46-49, 62.

hos bispen i Oslo i 1224. Da han bør være født før ca. 1190 – man måtte være 30 år gammel for å bli presteviet – kunne prost Ivar for alderens skyld godt ha vært bror til Haavard. Om det er slik, bør han være født allerede ca. 1170, men da levde Ivar «Gamle» Gjesling, og en sønn ble ikke oppkalt etter sin far, om han da ikke døde kort tid før sønnen ble døpt. Det er da mer trolig at han har vært i nær slekt, men av en annen gren.

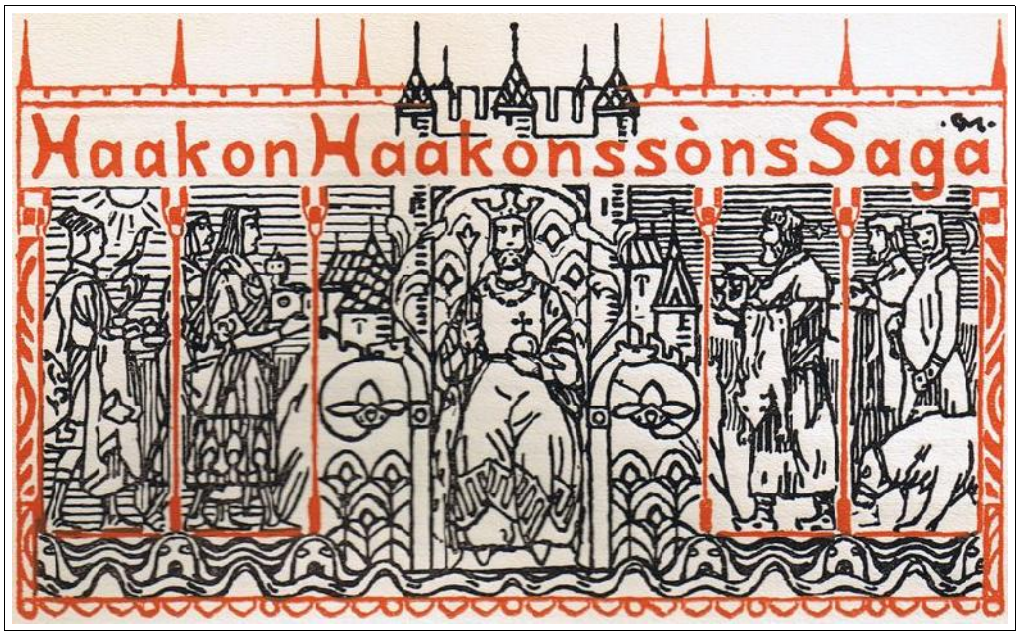

Fra Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns, kapittel 86:

«Dette stevne begyndte Olavsvoka (209). Kongen var før i Bergen [1223], og med ham biskop Haavard, biskop Heinrek av Stavanger og biskop Sørkve av Færøene (210) og disse lærde mænd: Nikolas erkedjakn og Sigurd abbed (211). Disse lendermænd var der ogsaa: Paal Flida, hans søn Peter, Brynjulv Knutsson, Jon Staal, Gaut av Mel og Ivar Nev. Der var og kommet Jon jarl av Orknøene og Bjarne biskop og Gregorius Kik (212) fra Hjaltland og lagmændene fra Gulatingslagen, Dagfinn bonde og Aamunde Remba. Fra hvert fylke var de bedste bønder opnævnt, og alle abbeder og sysselmænd kom. Fra Trøndelagen kom disse: Erkebiskop Guttorm, Svein prior av Elgesæter, abbed Aasgaut i Holm (213), abbed Sigurd i Tautra, mester Bjarne, Peter av Husastader og Øystein raadsmand (214) og disse lendermænd: Gregorius Jonssøn, Paal Vaagaskalm og Aasulv av Austraat (215), lagmændene Gunnar Grjonbak, Bjarne Mardssøn og Torstein Aasmundssøn (216). Østenfra Viken kom Skule jarl, Arnbjørn Jonssøn, Lodin Gunnessøn, Lodin Paalssøn, Simon Kyr (217) og lagmændene Øystein og Tord Skalle (218). Fra Oplandene var disse lagmænd: Sakse av Haug (219) og Tord Gudmundssøn (220) og sysselmændene Hallvard Bratte, Gunnbjørn Jonsbror (221), Kolbjørn Raude og Harald Vesetessøn. De fleste av disse hadde raadd og sagt Skule jarl, at han var ret arving til Norge efter kong Inge. Der kom og biskop Nikolas av Oslo, Askatin, abbed i Hovedøy, og Orm abbed i Tunsberg, og provstene Ivar Gjæsling fra Oslo, Jofrøy fra Tunsberg, Aamunde fra Grenland, Olav fra Konungahella og Torgeir erkedjakn. Fra Oplandene kom mester Torleiv og Baard provst og sysselmændene Olav Mok, Harald Stangarfylja, Aslak, Torgeir biskopsmand,

Haavard i Sandbu (222),

Fridrek Slavse, Eindride Bekkil og Eiliv Keik.»

Fotnoter:

209. Olsok, 29 juli; «vaka» er samme ord som «voka» i norsk folkemaal.
210. Biskop paa Færøene 1216-1237.
211. Av Munkeliv?
212. Kongens sysselmand paa Hjaltland.
213. D. e. Nidarholms kloster paa Munkholmen ved Trondhjem.
214. Mester Bjarne, Peter av Husastad (senere erkebiskop) og Øystein raadsmand var korsbrødre eller kanniker. Husastad er gaarden Hustad i Inderøens prestegjeld. «Raadsmand» kaldtes en forstander eller gaardstyrer ved en bispestol.
215. Sønnedattersøn av Guttorm Aasulvssøn paa Rein (omkr. 1136); han hadde faat Austraat ved giftermaal med Baugeid Jonsdatter av Saksvik-ætten.
216. Gunnar Grjonbak var lagmand i Trøndelagen, Bjarne Mardssøn i Haalogaland og Torstein Aasmundssøn rimeligvis i Jemteland.
217. Simon Ko (Kyr) var en gammel baglerhøvding; han blev lendermand i julen 1223-24, rimeligvis sønnesøn av Simon i Skriksvik, som var lendermand i Ranrike under Magnus Erlingssøn.
218. Øystein Roessøn var lagmand for Viken nordenfor Svinesund og Tord Skalle for Viken søndenfor Svinesund
219. Lagmand for Hedemarken og den nordre del av Oplandene.
220. Lagmand for den sydlige del av Oplandene.
221. Baade Hallvard Bratte og Gunnbjørn Jonsbror blev senere lendermænd. Gunnbjørn

var bror til lendermanden Jon Drotning og hadde hjemme paa øen Tjørn.
222. Sandbu i Vaage i Gudbrandsdalen.

Fra Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns, noe fra kapittel 87:
«Saa har kloke mænd, som dengang var i Bergen, sagt, at ikke har det i deres dage kommet bedre mandevalg sammen i Norges rike. ...»

Haavard i Sundbu var fremdeles sysselmann i Gudbrandsdalen i 1235 da hertug Skule gjorde opprør. Det er derfor klart at Haavard har hatt den makt og det embetet Ivar «Gamle» Gjesling hadde før ham, og slike ombud var på den tiden vanligvis arvelige.

Fra Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns saga, kapittel 183:
«Da kong Haakon kom til Nidaros, blev det sagt ham, at jarlen var redet bort. Han sendte da med sine venners raad Paal Vaagaskalm og Ivar Nev efter jarlen. De traf ham i Opdal og sa, at kongen vilde, at han skulde snu om, og at de skulde forlike sig og sitte begge sammen i Trondheim om vinteren. Jarlen holdt da samtale med sine mænd, og de fleste raadde ham til at vende tilbake. Men somme sa, at det saa ilde ut saa snart at gjøre om det raad, han hadde tat. Jarlen svarte: "Jeg ser, at det vilde være raadeligere at snu om; men de faar raa, som egger mig til at fare sydpaa." Derefter tok han veien op til fjeldet og videre sydover. Da kong Haakons sysselmænd paa Oplandene spurte, at jarlen var kommet nordenfra, tok de alle de skibe, som var i Mjøsen, og gik ombord paa dem, 11 sveitehøvdinger. Formænd for dem var: Gregorius Andressøn,
Haavard av Sundbu (471),
Aslak Smørstakk, Jon Ketling, Aamunde av Folavold, Dag av Grova (472), Odd Eirikssøn og Sakse Bladspjot. De hadde mandsterke sveiter. Skule jarl stanste ikke, før han kom til Hamarkaupang paa Hedemarken; der dvælte han en stund med alle sine mænd.»
Fotnoter:
471. Sandbu i Vaage i Gudbrandsdalen.
472. Rimeligvis Grue i Udenes sogn, Nes paa Romerike.

En kan nevne at kong Haakon Haakonsen i 1218 gjorde Eindride Bokil og Baard Hole til sysselmenn i Gudbrandsdalen, men om en av disse har hatt Norddalen i syssel, kan det bare ha vart en kort tid. Det bør i så fall ha vært Baard Hole (hell Hale), for Eindride er nevnt i 1223 også, sammen med Haavard i Sundbu.

Haavard er ikke nevnt etter 1235 og må ha gått bort før 1239.[618]

(Barn XIX:523535, Far XXI:2094137)

Gift

Barn:

Ivar «Unge» Gjesling av Sandbu. Født omkring 1200. Død omkring 1240. (Se XIX:523535).

Generasjon XXI

XXI:2091205 mm mm mm mm fm ff fm mf ff mf f

Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter Hundorp[?]. Født omkring 1250. Levde 1330. Gjentakelse, se side 723.

XXI:2094137 mm mm mm mm mf mf ff fm mm ff f

Ivar «Gamle» Gjesling av Sandbu. Lendmann. Født mellom 1135 og 1150. Død omkring 1200.

Ivar «Gamle» Gjesling av Sandbu (Sundbu) var lendmann i Gudbrandsdalen.

Han er antagelig født ca. 1135, i alle fall ikke senere enn ca. 1150. Dette fordi han antagelig var en mann i sine beste år og ikke lenger helt ung, da han første gang stiger frem i lyset i 1177. Før ca. 1125 kan han neppe være født, for han levde rimeligvis til ca. 1200.

«Gjesling» er ikke opprinnelig et ættenavn, slike ble ikke brukt i så gammel tid. Det var et personlig tilnavn og ble bare brukt sammen med Ivar-navnet. Senere ble det et ættenavn og ble da brukt sammen med andre mannsnavn.

I kapittel 12 og 13 i «Sverres saga» fortelles det at kong Sverre Sigurdsen hadde samlet folket til Øreting i Trondheim, og at de ga ham kongsnavn der (ved jonsokleite i 1177).

618 Norges Kongesagaer - Haakon Haakonssøns saga, kapittel 86, 87 og 183 - 1914-utgaven oversat ved Alexander Bugge - I. M. Stenersens Forlag, Kristiania, 1914. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 14-15.

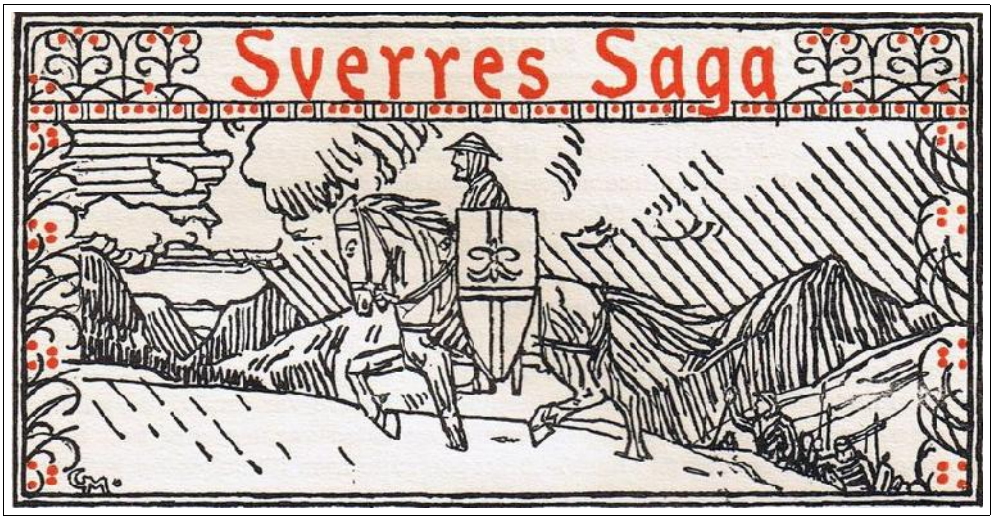

Fra Norges Kongesagaer - Sverres saga, kapittel 12:

«Efter dette vendte Sverre paany nordover til Trondhjem, og da de kom til byen, gjorde bymændene som det sømmet sig likeoverfor en konge: de ringte over hele byen og gik i procession imot ham. Siden lot kongen stevne Øreting (78), og nævnte dertil 12 mænd fra hvert av de 8 fylker, som er indenfor Agdenes, og da de kom, blev det git Sverre kongsnavn paa dette otte-fylkersting, og det blev tildømt med vaabentak (79), og land og undersaatter tilsvoret ham efter gammel landslov. Disse tidender fór hastig om og kom for kong Magnus og Erling jarl; de samlet straks en hær og styrte nordover langs med landet. Kong Sverre spurte dette og vilde ikke bie, men tok sine skibe og mænd, og de fór ut til Orkedalen; der satte de skibene op, satte ild paa dem og brændte dem alle op. Siden tok de veien til Oplandene, og da de kom over Dovrefjeld til Gudbrandsdalen, holdt de ting, og fra tinget drog de videre til et vand, som heter Mjors [Mjøsa] (80); men i Mjors hadde lendermænd samlet en flok, og de hadde 18 skibe. Der var der tre lendermænd, Hallvard av Saastad (81), Sæbjørn Sindressøn og

Ivar Gæsling (82).

De hadde en anden flok iland, det var 1200 [1440] mand (83). Kong Sverre hadde 200 [240] mand; han raadførte sig med sine mænd om, hvad de skulde gjøre; men alle vilde kjæmpe. Kongen svarte:

"Ikke synes jeg det samme som I, ti det tykkes mig her stor overmagt at kjæmpe med; jeg har større haab om paa anden vis at ta hevn end at gaa i slik en snare; ti jeg faar ikke mere hevn for min far eller brødre eller mange forfædre derved, at jeg blir fældet til jorden eller drevet paa flugt."

Siden fór de efter kongens raad derfra to dagsreiser. Kongen sendte 40 mænd i forveien til Hadeland til det vand, som het Rond [Ransfjorden] (84), og de tok alle de skibe, som var der. Men da kongen kom efter, var der tre flokker samlet mot dem, tre hundrede [360] mand paa to steder og fem hundrede [600] paa et sted. Da skiftet kongen sin hær i halvdeler, han hadde selv et hundrede mand [120)] men det andet hundrede sendte han til Assur Balles (85) gaard, og der tok de gods til 20 mark guld. Mens de var borte, vilde ikke kongen sitte uvirksom og tok det raad at gaa med den flok, som var efter hos ham, imot den ene samling, som der var 300 mand i. Derefter rustet begge flokker sig med de midler, som til var, og gik siden imot hverandre. Men saasnart som birkebeinerne løftet sine vaaben, faldt det skræk i bondekarlenes bringer; de tok da et bedre raad: bad om grid for sig og kastet sine vaaben og viste saaledes sin rædsel. Kongen gjorde som før og gav grid til hver mand, som bad om det. Men da de, som hadde været i den anden samling, saa, hvorledes det var gaat deres lagsmænd, forlikte ogsaa de sig med kongen. Det blev da lovet ham slik lydighet som aldrig før paa Hadeland, og det blev stevnet ting der og avtalt forliksmøte. Dette møte var ikke ment uten svik av bønderne, ti de saa, at kongen hadde en ringe styrke, og tænkte paa at gaa imot kongen der paa tinget. Men den dag, tinget skulde holdes, kom de, som hadde faret for at ta Assurs gaard, tilbake; da var kongens hær større end bøndernes, og de turde da ikke 'lægge sine ord i en anden skaal', end kongen vilde. Kongen la da paa dem slikt, som han syntes, og de gik ind paa alt. Det blev da regnet for, at de var forlikt; men dog prøvdes det som forut, at det var noget svik i sindet hos bondekarlene. De tok det raad at sende bud til Orm kongsbror (86), at han skulde fare ind fra Viken imot kongen; ti han holdt sig da paa skibe; de sa, at de skulde søke imot ham, om han vilde komme. Siden lot Orm samle en stor hær og lot store skibe dra op fra det vand, som heter Tyrve (87). Han vilde siden op i Rond imot kong Sverre, som var der paa skibe. Da var det saa avtalt, at det paa Hedemarken var 14 skibe i Mjors. Dette spurte kong Sverre. Han tok da det raad, at han lot, som om han vilde fare imot Orm, og sendte dit alle sine speidere. Men selv drog han med 40 mand til en skog, og de fældte trær. Ingen mand visste, hvad det skulde være til; men han hadde git sine mænd bud, at de skulde komme efter ham, og saa gjorde de og var der om natten. Men i dagningen næste morgen lød lurene; da stod hele hæren op, men ingen visste dog, hvad kongen vilde utføre. Og da mændene var klædt, satte han sin hær i verk og bød dem dra de skibe, som var i Rond, fem mil paa en vei, hvor folk aldrig før hadde faret med skibe (88). Nu trængtes det ikke at spørge om, hvad disse trær skulde brukes til, som kongen hadde latt fælde i skogen, for det var lunner (89). De stanset ikke denne færd, førend de kom til Mjors; og da de kom der, rodde de straks, raskere end det ventedes, imot de lendermænd, som holdt sig der. Deres møte endte paa den vis, at den "fik gagn, som Gud vilde." Kong Sverre drev nu bort alle sine fiender. Og da det var renset der, fór kongen til Hamar-kaupang (90) og holdt der ting. Der talte ingen mand imot hans vilje. Lendermændene flydde for kongen syd i vandet, og det var da langt imellem dem, ti Mjors er saa stort et vand, at det mere er som sjøen.»

Fotnoter:
78. (*) Tinget paa Ørene ved Nidelvens munding utenfor Nidaros (nu Bratøren) bruktes til hyldningsting.
79. (*) Tingalmuen vedtok beslutninger ved «vaabentak», d. e. ved at række sine vaaben i veiret eller ved at slaa dem mot hverandre.
80. Mjøsen.
81. Nu Saastad i Stange, Hedemarken.
82. Paa Sundbu (Sandbu) i Vaage.
83. (*) I Skaalholtsbok angives tallet bare til 700 (840).
84. Randsfjorden.
85. (*) Balle betyder maaske «den sterke». Han kaldtes ogsaa Assur Bilse («den svigtende«?). Han var rimeligvis lendermand og en av hovedanførerne for bønderne.
86. Kong Inges halvbror, uegte søn av hans mor, dronning Ingerid. (*) Han styrte paa Østlandet for kong Magnus.
87. Tyrifjorden paa Ringerike.
88. Nemlig opover «Kjølveien» til Einavand og derfra ned gjennem Hunnelven til Mjøsen (ved Gjøvik).
89. Lunner, d. e. ruller under skibene, naar de trækkes.
90. (*) Det gamle Hamar laa paa gaarden Storhammers grund i Vang paa Hedemarken.

Fra Norges Kongesagaer - Sverres saga kapittel 13:
«Hallvard paa Saastad og andre lendermænd holdt et stort gilde paa Saastad, og han indbød til dette alle, som vilde komme, for at deres flok kunde bli saa stor som mulig. Det var paa den tid kirkemesse (91) dér; der var 300 [360] mand tilstede ved dette gjestebud, men dog kom flere end de, som var buden. Birkebeinerne fulgte ogsaa til kirkemessen og gjorde sig rede til kamp. Begge flokker fylket sine krigsmænd og gik saa imot hverandre og skjøt paa hverandre. Men snart la lendermændene og deres hær sig paa flugt; syv mænd blev dræpt, men fem fanget. De, som kom ubuden, tok nu gildet; men de, som gjorde det istand, blev drevet bort. De løp nu til Orm kongsbror og fortalte om sin litet hæderlige færd. Siden lot kong Sverre spørge efter hos de mænd, som var fanget, hvor deres skibe var gjemt, og det fortalte de. Derefter tok kongsmændene alle de skibe, som var i Mjors, baade smaa og store. Der fik kongen alt det gods, som lendermændene og de, som flygtet, eide, og likeledes alle landskylder, som kong Magnus og Erling tænkte at faa. Nu hadde kong Sverre tilegnet sig alle Oplandene og Østerdalene, og det gik stadig dem bedre, som vendte sig til ham, end dem, som vendte sig fra ham. Og efterhvert som folk saa, at hans magt tok til at vokse, og det mere paa grund av vise raad end av folkemængde, syntes det stadig mere og mere ønskelig at slutte sig til ham. Det samlet sig da folk stod helt til reformationen. til ham, saa at han hadde mere end 300 [360] mand.»
Fotnote:
91. (*) Kirkemesse, d. e. messe, som holdtes paa aarsdagen for en kirkes indvielse og som var en av de fornemste fester i sognet. Kirken paa Saastad

Sverres saga har ikke mer å fortelle om Ivar Gjesling, men vi vet at kong Sverre flere ganger senere fór gjennom Gudbrandsdalen, i 1178, 1179?, 1181 og tidlig i februar 1182. Det er fortalt at etter bardagen på Voss fór kong Sverre til Valdres og tok veitsler der på sine gårder, derfra til Gudbrandsdalen, og der ble det stelt til med halvmånedsveitsle for ham og alt folket hans på kongsgården Steig. Det må ha vært ved dette tilfelle, senhøsten 1177, at kong Sverre og Ivar Gjesling møttes og ble venner, og at Ivar til lønn for den støtte han ga kongen, fikk Heimdalen og Heimdalsvannet til evig eie for seg og sine etterkommere.

Vi vet at Karl Jonsen var abbed for klostret i Tingøyr på Island mellom 1169 og 1181 og at han reiste til Norge i 1185. Han var hos Sverre i Trondheim vinteren 1185-86. Det var da kongen fortalte ham sin saga. Etter den skulle Sverre ha vært 24 år gammel da han fikk kunnskap om sin ætt. Han skulle være født i 1151. Nok en vinter var han hjemme på Færøyene før han fór til til sin fars søster Birgit og senere til Birger Jarl i Auster-Gautland. Dit kom han tre netter før jul i 1176. Han ble fører for Birkebeinerflokken 6. eller 7. mars 1177, og på deres første ferd kom han til Trondheim fredag før hvitsøndagen, 10. juni samme år. Han var derfor bare 26 år gammel da han møtte Ivar Gjesling, som må ha vært betatt av den hellige vilje og kraft og tro på egen sak hos det unge kongsemnet.

Det er nesten umulig å forstå at den mektige bondehøvdingen og lendmannen risikerte å binde sin skjebne til kong Sverre. Heimdalen var riktignok en kongelig gave, stort og rikt, mange mil høyfjell med beitegress, reinsjakt og fiskevann, men det kan ikke ha vært avgjørende for Ivar. Engebret Hougen mener det var to kloke og sindige menn som møttes og bant seg til hverandre med håndslag som holdt livet ut for begge.

Erling Jarl og kong Magnus behersket Vestlandet og det meste av Viken. Vestlandet var på den tiden Norges «mått ok Megin». Det er en misforståelse at Trøndelag var tyngdepunket i landet på den tiden. Gang på gang i de første kampårene måtte kong Sverre ta til flukten for overmakten, og da var alltid Opplandene og Gudbrandsdalen den sikre tilfluktsveien. Hva dette betydde for Sverre, er det lettere å forstå om en tenker seg at Sverre ikke hadde hatt Ivar Gjesling og hans døler å støtte seg til. Sverreætten hadde da neppe blitt Norges herskere frem til at den unge kong Olav Haakonsen, det siste skuddet på Haraldsætta, døde på Falsterbo slott 03.04.1387.

Men også for Ivar Gjesling og hans ætt var enigheten med kong Sverre avgjørende. Nesten hele den gamle norske adelsstand ble utslettet i stridene mot kong Sverre, og hans birkebeinere overtok tomrommet etter de gamle høvdingene. Kong Sverre sa selv før slaget på Kalvskinnet 18.06.1179, der Ivar antagelig deltok, at «den som kan bevise at han har drept en lendmann, skal bli lendmann, og at alle skal få slik rang i landet som han har ryddet seg

rom til. Den skal bli hirdmann som dreper en hirdmann, og dertil få annen god ære». At han holdt sitt løfte, er tydelig. Han ga mennene sine godt gifte og i de kongelige ombudene kom det inn mange nye folk etter denne tiden.

Men i motsetning til så mange andre av de gamle høvdingættene fikk Gjeslingene leve og fortsatt ha makt.

Med hensyn til Ivar «Gamle» Gjeslings etterkommerne vet vi følgende:

Et skinnbrev datert 07.05.1336 forteller at hr. Sigurd Erlendsen i Sundbu førte vitne på at Sigurd Eldjarn på Alltinget i Rusten etter at kong Magnus døde (kong Magnus Lagabøter døde i 1280) lot lese kong Sverres brev om at han ga Ivar Gamle Gjesling som eide Sundbu, og alle hans etterkommerne, Heimdalsvannet. Han leste også kong Haakon Gamles og kong Magnus' bekreftelse på dette. Skinnbrevet forteller også at flere menn vitnet om at Sundbumennene etter den tid upåtalt hadde eid denne retten (DN III 185, «Regesta Norvegica» IV, nr. 1178):

«Wyrdulæghom herræ sinum herræ Magnusi mædr guds miskun Norex Ssyya Gota kononge. sændr Olauer Bryniulfs son Eindridi Nikulas son [Arne Nichulas son l)] Pall Kiæytills son Eilifuer Nichulas son. Eirikær Ellænz son. q. g. ok sinæ audmykia þionosto. Ydr se kunnigt at mer warom a þingi a Wagha a tystdaghen nesta firir hælghaþorstdaghen a xvii are ydars rikis. at herræ Sighurdr Ellenz son let þær bera firi oss ssua fallen vitni vm vafnn þet sæm hæitir Hæimdall. Baro þæir sua vitni Arne staur. Biorn fauskær. Narue gester. at þæir waro a Liufærwange a Wagha er allþingi war nordæn at Rost eftir frafall Magnusær konongs. Let þa Sighurdr elldiarn lesa bref Ssuærris konongsen. at han gaf Jværa gamlæ gesleng er atte Sundbu ok allum hans eftirkomandom wafn fyrnæmt Hæimdall. Eftir þæt hœyrdu þæir bref Hakoner konongs gamlæ. ok Magnusær konongs er samþyctu bref Suæirris konongs mædr sinum brefuenom vm fyrrinæmt vafn till allrær æighu. þær eftir baro þæir sua vitni ord faudurs sins ok sinæ samvisku Pall stetær Erlingær moske. Sighurdær rœfuer. Jvær pramær. Eirikær Monan son Kollbæin a Haraldzstaudum Gunnær Biærnær son. at aller Sundbuss men er att hafua Sundbu eftir Jvær gesleng. hafua friallslega ok a kiærolaust ofnæmt Hæimdals vafn aat. till allrer eighu. Jtem baro þæir2 vitni Stæinfinnær a Hamre Holmær skalle Jon a Spæirristaudum. Eirikær stamf. Arne Botolfs son. Arne kiæpper at aldri vissu þæir annet en aller Sundbus men atto frialst Hæimdals vafn till allrær æighu. Jtem budu þæir þær eftir aller þingh men a þui þinghi at þæir vissu æighi annæt sannære firir gudi. en þæir haufdu þa boret. Tok ek Olauer fyrnæmdær ok till stæmdær j vmbode Gudslæiks Eindridær sonar er syslu ok vmbod ydart min hærræ hafuer nordr mædr oss vm nœrdræluta Gudbranzdala þæssor vitni. Ok till sanz vitnisburdær settom mer wor jnzsigli firir þetta bref er gort war a dæighi ok are sem fyr seghir.»

1) Dette Navn er i Sundbu-Brevet forglemt og tilskrevet efter de övrige; i Bjölstad-brevet har det derimod den her givne Plads.

2 Bjölstad Brevet tilföier sua.

Sammendag.

«Provsbrev fra Olav Brynjulvsson (ombudsmann for Gudleik Eindrideson, kongens sysselmann i Nord-Gudbrandsdalen), Eindride Nikolasson, Arne Nikolasson, Pål Kjetilsson, Eiliv Nikolasson og Eirik Erlendsson til kong Magnus [Eriksson]:

De var samme dag på tinge i Vågå, da herr Sigurd Erlendsson førte sine vitner angående eiendomsretten til Heimdalsvatnet: Arne staur, Bjørn fausk og Narve gjest vitnet at de var på Liufærwange på Vågå, på det alltinget som ble holdt nord for Rost1 etter kong Magnus' [Lagabøtes] død, hvor Sigurd Eldjarn lot lese kong Sverres gavebrev på Heimdalsvatnet til Ivar gjesling på Sandbu og hans etterkommere, og likeså kongene Håkon gamles og Magnus' stadfestingsbrev.

Deretter vitnet Pål stett, Erling moske, Sigurd ræfuer, Ivar pram, Eirik Munansson, Kolbein på Harildstad, Gunnar Bjørnsson, Steinfinn på Hammer, Holm skalle, Jon på Sperstad, Eirik stamf2, Arne Botolvsson og Arne kiæpper at Sandbu-mennene alltid siden hadde hatt full eiendomsrett til vannet.

Beseglet av utstederne.»

Her kalles Ivar altså «Ivar Gamle Gjesling», Det må derfor også ha levd en «Ivar Unge Gjesling». Dertil kan ættelinja fra Ivar Gamle Gjesling til hr. Sigurd Erlendsen ikke ha vært brutt. En kan selvfølgelig ikke gå ut fra at de har eid Heimdalen «mann etter mann», det kan også ha vært flere kvinneledd imellom.

Men vi kan gå ut fra at Ivar Gamles sønn var Haavard i Sundbu som en tid før 1223 ble kong Haakon Haakonssons sysselmann i Gudbrandsdalen.[619]

(Barn XX:1047069)

Gift

Barn:

Haavard Ivarsen Sandbu. Født omkring 1163. Levde 1235. Død før 1239. (Se XX:1047069).

619 Norges Kongesagaer - Sverres saga, kapittel 12 og 13 - 1914-utgaven oversat ved Gustav Storm og Alexander Bugge - I. M. Stenersens Forlag, Kristiania, 1914. Engebret Hougen: Ættesoge for Gudbrandsdalen, bind I, side 10-14.

???, Arne -1380?- (3975) 654
???, Berit -(1655-1675)- (1019) 295
???, Gudleik (3978) 689
???, Ingebjørg 1410?-1487- (3942) 621 660
???, Ivar (4158) 755
???, Lussi -(1649-1670)- (1331) 393
???, Niklas [Nils, Nikolas] (4013) 681
???, Peder -1350- (1097) 670
???, Ragnhild (3865) 275
???, Sigrid -(..1531) (1138) 557
Aas Lunden, Bjørn Pedersen 1610?-1680? (3857) 279 364
Aas Lunden, Jon -1610- (4197) 441
Aas Lunden, Peder Bjørnsen 1650?-1719? (976) 203 280
Aas Lunden, Peder Jonsen 1583?-1665? (3892) 363 442
Aas Lunden/Hilmo, Galu Pedersdatter 1692?-1766 (1275) 151 207
Aas Lunden/Hilmo, Peder Gudmundsen -(1711..1727)-1745 (1276) 127
Aas, Anne Lisbeth Jensdatter 1779?-1858 (869) 76 102
Aas, Ingvald 1879-1955 (863) 43
Aas, Jens Saksesen 1741?-1815 (870) 100 172
Aas, Julius 1877-1916 (694) 1 43
Aas, Lisbet Olsdatter 1745?-1810 (872) 102
Aas, Lisbet Olsdatter 1814-1875- (864) 61 76
Aas, Lovise 1875-(1896-1928)- (862) 42
Aas, Maritte Olsdatter 1705?-1787 (1054) 187 265
Aas, Olaf 1874-(..1928) (861) 41
Aas, Ole Joensen 1678?-1758 (2960) 264
Aas, Ole Olsen 1846-1932 (4109) 53
Aas, Ole Pettersen 1799-1878 (857) 48 71
Aas, Paul 1880-1881 (4068) 45
Aas, Petter Olsen 1839-1905 (854) 31 53
Aas/Christiansen, Hildur 1910-1978 (13) 20
Aas/Clausen, Reidar Julius 1915-1986 (3747) 29
Aasen, Guri Taraldsdatter 1719?-1800 (1316) 162 232
Aasen, Kari Jonsdatter 1683?-1771 (1305) 232
Aasen, Tarald Halstensen 1685?-1764 (1303) 227 307
Alme, Karin Paalsdatter -1515-1520? (3950) 587 611
Alme/Bø, Paal Amundsen -(1458..1473)-1480? (3952) 610
Amundsdatter, Kari -1675?-1717- (3792) 354
Andersson [Drake], Peder -1581-1628? (1133) 496
Arnesdatter, ??? -(1380..1405)- (3949) 615 654 660
Austrem, Anders Arnesen (1560..1570)-(..1624) (3797) 463 499
Austrem, Endre Andersen 1615?-(...) (3794) 415 465
Austrem/Klones, Svend Endresen 1649?-1691 (3791) 353 422
Benediktsen, Guttorm 1385?-1443? (3996) 675 696
Benediktsen, Torgaut 1392?-(1437..1460)- (4160) 696
Berge, Arne Andersen -1565- (3844) 498 532
Bersvendsdatter, Kari 1760-1822 (962) 122 198
Bersvendsen, Hans 1706?-1784 (3777) 274 350
Bersvendstuen, Bersvend Hansen 1669?-1752 (3779) 350
Bersvendstuen, Bersvend Hansen 1728?-1800 (1287) 190 275
Biørgum, Ingebrigt Evensen(?) 1631?-1695- (1342) 408
Biørgum, Karen Lorentzdatter 1688?-1756 (1068) 268 345
Biørgum, Lorentz Ingebrigtsen 1661?-1708 (1069) 344 408
Bjølstad [Bratt], Endrid Eiriksen 1400?-1460? (3941) 618 659
Bjølstad [Bratt], Guttorm Endridsen 1435?-1530? (3938) 596 619
Bjølstad [Bratt], Østen Guttormsen 1475?-1545? (3852) 564 599
Bjølstad/Valbjør, Trond Erichsen 1550?-1638? (3811) 513 544
Bjørgan Ustgården, Jørgen Olsen -1700-(..1723) (1320) 235
Bjørgan Ustgården, Marit Sivertsdatter 1677?-1780 (1322) 238
Bjørnsdatter, Aase 1490?-(1548..) (3993) 605 638
Bjørnsgaard, Joen Hellum i 1634?-1667? (4162) 408
Bjørnsson, Nils -(..1531) (1136) 556
Blakar av Vaaben, Henning Guttormsen -1445-(1475..) (3994) 660 678
Blakar [Munk], Henning Lassesen -1527-1560? (3987) 601 634

Blakar [Munk], Lasse [Olavsen?] 1443?-1519- (3989) 633
Blakar [Munk], Lauritz Henningsen 1505?-1565? (3855) 584 605
Blakar [Munk], Michel Lauritzsen 1540?-1625? (3835) 546 585
Blakar [Munk], Oluf Lauritzsen -(..1574) (4154) 584
Blakar, Birgitte Henningsdatter -1519- (3992) 635 662
Blakar, Haldor Sigurdsen 1380?-1461? (4022) 678 700
Blaker [Munk], Eline Lauritzdatter -1590- (4155) 585
Bock, Peder Olsen (1131) 461
Botten, Ingeborg Salmonsdatter (4116) 290 372
Botten, Salomon Zachariasen 1625?-1666- (4121) 370 444
Botten, Zacharias -1657- (4125) 443
Botten/Heksem, Joen Bersvendsen 1684?-1744- (997) 212 290
Bröms, Carl Henriksson -1551-1600 (1110) 529
Bø, Gjertrud Steinarsdatter -1490-1500? (3953) 611 648
Carlsdatter [Bröms], Elisabet 1566?-1592- (1109) 495 529
Detlousdatter, Johanne -1673- (4639) 411
Digre, Jens Jonsen «Villmann» 1588?-1670 (1025) 375 445
Digre, Jon -1570-1607- (1027) 444
Digre, Kari Hansdatter 1740?-1775 (989) 95 160
Digre/Hammer, Peder Jensen 1635?-1687? (1020) 295 381
Eiriksdatter, Eldrid -(1420..1440)- (3956) 648
Eiriksen, Guttorm 1285?-1349? (4027) 741
Eldjarn, Sigurd 1230?-1310? (3923) 726
Endridsdatter, Britt 1460?-1490? (3967) 619
Engan, Agnis Hansdatter 1709?-1773 (1003) 160 222
Engan, Eystein -(1599-1647)- (1333) 373 452
Engan, Hans -(1590-1605)- (1332) 372
Engan, Hans Ingebriktsen 1669?-1728 (1009) 217 295
Engan, Ingebrikt Hansen 1606?-1675? (1012) 293 373
Engan, Ingrid Olsdatter -1590-1650- (1014) 373 453
Engan, Peder Eysteinsen 1614?-1670- (1329) 375 391 453
Erichsdater, Berith 1687?-1744- (4126) 214 291
Erichsdatter, Anne -1632-1691 (1341) 335
Erichsson [Drake], Knud -1645- (1075) 407 461
Erlendsen, Østen (3958) 669 686
Fastesen [Schancke], Peder 1660?-1733 (1072) 338 407
Fellese, Gunnar -1574-1643? (3809) 472
Fellese/Valbjør, Jacob Gunnarsen 1612?-1682? (3806) 435 480
Flatberg Nordgården, Erich Iversen 1616?-(1664..1690)- (1337) 454
Flatberg Ustgården, Gudbrand Iversen 1669?-1730- (1335) 311 395
Flatberg Ustgården, Iver Gulbrandsen -1650-1693? (1339) 393
Flatberg Ustgården, Magnild Erichsdatter -1693- (4132) 396 457
Flatbergeng, Marit Pedersdatter 1718?-1784 (1319) 165 244
Flatbergeng, Peder Estensen 1687?-1782 (1323) 241 310
Forbrigd , Marthe -(1608-1645)-1600- (3841) 509
Forbrigd, Olav Torsteinsen -1591-1608? (3832) 538
Forbrigd, Siri Østensdatter -1600- (3821) 472 509
Forbrigd, Østen [Olavsen] -1609-1635? (3825) 504 543
Forset Sørstu'u, Lars Olsen 1641?-(..1711) (1007) 292
Forset Sørstu'u/Sørløkken, Anders Larsen 1671?-1712? (1004) 214 293
Forset/Digre, Hans Andersen 1700?-1773 (1001) 156 216
Fredriksdatter, Borgylla -1410- (3964) 659
Frisvold, Gunhild 1510?-1525- (3859) 585
Fævaag, Ane Nielsdatter -1640-1691 (3786) 324
Fævaag, Anne Valborg Nielsdatter 1709?-1783 (886) 176 261
Fævaag, Ellen Olsdatter -(1699..1715)-1685- (3783) 261
Fævaag, Erich Olsen 1662?-1710 (3407) 254 320
Fævaag, Hans -1630-(..1664) (3785) 320
Fævaag, Iver Erichsen 1694?-1767 (1266) 174 256
Fævaag, Niels Hansen (1653..1659)-1715 (3782) 256 324
Fævaag, Ole Olsen Jämpt 1625?-1666- (1306) 317
Gaare, Ellev Mogensen 1716?-1789 (1314) 160 226
Gaare/Aas, Ole Taraldsen 1782-1860 (867) 73 99
Gautesdatter, Birgittte 1460?-(1518..) (4156) 663

Gautesdatter, Maritte 1460?-(1516..) (4008) 638 664
Gautestad, Aase Sveinsdatter 1410?-1492- (4014) 682 702
Gautestad, Svein på 1380?-1436- (4016) 700
Gjesling, ??? Ivarsdatter (1225..1230)-(1245..1250)- (3924) 735 758
Glømmen, Amund Grimsen -(1429..1468)-1452- (4062) 654 674
Glømmen, Anne Eiriksdatter 1515?-(1601..) (3847) 536 563 564
Glømmen, Baard Amundsen -(1490..1505)- (4060) 617 655
Glømmen, Eirik Olsen -1528- (3867) 563
Glømmen, Finn Baardsen -1528- (4058) 596 618
Glømmen, Gjøda Finnsdatter 1493?-(1557..) (3868) 564 596
Glømmen, Grim Andressen 1370?-(..1452) (4064) 673 688
Glømmen, Niclas Andressen -1394- (4169) 688
Glømmen, Stefan Andressen -(1420..1462)- (4170) 688
Gresli Vestre (Jensgården), Bjørn Olsen 1629?-1691? (4202) 315 403
Gresli Vestre (Jensgården), Kirsten (4206) 458
Gresli Vestre (Jensgården), Ole -1662? (4204) 400 458
Gresli Vestre (Jensgården), Ole Bjørnsen 1665?-1731? (4199) 248 317
Grøt, Agnis Olsdatter 1772-1855 (965) 71 95
Grøt, Lars Olsen 1708-1779 (990) 152 212
Grøt, Lars Pedersen 1634?-1711? (995) 280 367
Grøt, Ole Larsen 1740?-1825 (987) 93 155
Grøt, Olle Larsen 1673?-1736- (993) 207 285
Grøt, Peder -(1545..1547)- (4208) 364
Gudbrandsdatter, Magli 1701?-1759 (1325) 244 313
Gudleiksdatter, ??? -(1350..1364)- (3985) 689
Gudleiksen, Peder 1330?-1399- (3962) 674 689
Guttormsdatter, ??? (4046) 752
Guttormsdatter, Gjertrud (4002) 713 752
Guttormsdatter, Gudrun (4044) 745
Guttormsdatter, Gyda (4045) 747
Guttormsen, Gjardar -1348-1349? (4043) 745
Guttormsen, Olav 1310?-1349? (4042) 745
Gästa, Lars Mårtensson (1107) 528
Hafström/Tonning, Johan Isakson 1747?-1830 (3445) 111
Haldorsdatter, ??? (4023) 662 681
Haldorsdatter, Arno -1380?- (3976) 654
Hammer, Kari Pedersdatter 1673?-1752 (1011) 222 297
Hansdatter/Endresdatter, Ragnhild -(1615-1634)-1599?- (3798) 465
Harildstad, Anders Arnesen 1480?-(1518..1528)- (3870) 530 558
Harildstad, Kolbein 1310?-1360? (3897) 684
Harildstad/Sandbu, Aasmund 1500?-1564- (4052) 550
Heksem/Grøt, Anne Jonsdatter 1719?-1803 (992) 155 214
Helle, Eirik Jonsen (..1549)-(..1610) (3864) 499 536
Helle, Kari[?] Eiriksdatter 1590?-1613- (3862) 470 501
Helle/Vestad, Østen Jonsen 1535?-(..1611) (3849) 533
Hellem, Jacob Aagesen [Ovesen?] -(1734..1744)-1720- (1267) 180
Hellum, Elen Joensdatter -1673-1731 (1071) 345 411
Hilmo/Ramnan Ustgaarden, Peter Petersen (1730..1734)-1760- (984) 92 151
Hjelle, Erich Finnsen -(1615-1629)-(..1630) (3823) 501 537
Hjelle, Finn Jonsen -1612-(..1615) (3830) 536 537
Hjelle/Kongsli, Johannes Erichsen -1600-(..1632) (3820) 470 504
Holsaker?, ??? Engebretsdatter(?) (4190) 583
Hovin, Berdor Ivarsen -(1381..1398)- (4159) 755
Hovin, Bjørn Bjarnesen -(1482..1520)- (4007) 635
Hundorp, Finn Tjøstolvsen 1275?-1330- (3932) 726 759
Hundorp, Guttorm Tjøstolvsen 1280?-1349? (3917) 703 726
Hundorp, Haakon Tjøstolvsen 1275?-1330? (3931) 725
Hundorp, Niculas Finnsen -1370- (4166) 759
Hundorp, Paal Guttormsen 1315?-1346- (3934) 705
Hundorp, Synne Guttormsdatter 1320?- (3905) 684 709
Hundorp, Valgjerd Finnsdatter 1295?-1370- (4040) 755 759
Hundorp/Bjørke Nordigard, Sigurd Finnsen -(1353..1381)-(..1429) (4165) 760
Hundorp/Skaaden, Alv Finnsen 1300?-(...) (4164) 759
Hundorp/Skaaden, Alv Haldorsen 1345?-1433- (4025) 715

Hundorp[?], Tjøstolv [Haakonsen?] Dikter 1250?-1330- (3926) 723 762
Høa, Esten Pedersen 1664?-1718- (1326) 307 393
Høyvaag, Torber Iversen 1729-1802 (883) 103 176
Høyvaag/Møller, Jacob Torbersen 1764?-1830 (878) 80 105
Ingebrigtsen, Ingebrigt 1776-1808 (873) 79
Ingebriktsdatter, Guru -1685-1712- (1006) 217
Ivarsdatter, Ragnild -1390- (4067) 688
Ivarsen, Sunnulv -(1383-1412)- (4019) 718 755
Jacobsdatter, Barbro -1625-1679 (3795) 422 470
Jensdatter (?), Maren -1731- (4200) 254
Jensdatter [Schancke], Sigrid 1575?-1603?- (1082) 494 497
Jensdatter, Karen 1755?-1826 (3446) 113
Jensen, Laura 1890-1971 (3707) 26
Jensson, Peder 1570?-(..1647) (1102) 459 494
Jonsen [Smør], Hallvard (4163) 737
Jonsen [Smør], Torgaut -1350-1375? (4001) 710 737
Karlsson, Örjan 1400?-(..1478) (1093) 611 650
Karlsson, Örjan 1470?-1546- (1089) 555 592
Kettilsdatter, Radgerd -1438- (1139) 650
Kirkvold, Anne Olsdatter 1704?-1766 (971) 173 254
Kirkvold, Henning Jakobsen 1671?-1757 (972) 244 314
Kirkvold, Ingeborg Saksesdatter -(1699-1711)-1699- (1273) 248
Kirkvold, Sakse Henningsen 1704?-1795 (969) 168 248
Kirkvold/Hammer, Gjartrud Eilivsdatter 1647?-1710? (1022) 297 384
Kirkvoll, Eiliv 1607?-(..1680) (1023) 381
Kleppe [List], Arne Sigurdsen 1440?-1497- (3872) 557 593
Kleppe, ??? Jonsdatter -1375?- (3881) 653 673
Kleppe, Andres Jonsen -(1415-1465)- (4188) 672
Kleppe, Jon Olavsen -(1372..1397)- (3883) 671 686
Kleppe, Olav Jonsen -(1355..1372)- (3885) 686
Klones, Ingelev Olsdatter 1716?-1761 (1289) 198 278
Klones, Ole Svendsen 1685?-1765 (3788) 276 354
Knudsdatter [Drake], Gunilla 1652?-1744 (1074) 341 408
Knudsdatter, Elisabet -(1629-1647)-1620- (1079) 461 497
Kohlberger, Andreas (4147) 403 459
Kohlberger, Beritte Andreasdatter 1645?-1730 (4144) 338 403
Kohlberger, Wenzel -1636- (4149) 458
Kongsli Sygard, Erich Johannessen 1600?-(...) (3817) 424 472
Kongsli Sygard/Kvarberg Uppigard, Østen Erichsen 1639?-1685 (3800) 357 432
Kragnæs, Nora* Fredrike Jensine Nielsdatter 1888-1936 (250) 8
Krohs, Kirsten Jacobsdatter 1772?-1806 (880) 84
Kuraas, Anne Olsdatter 1674?-1762 (1065) 274 349
Kuraas, Hans Olsen 1595?-1664- (3006) 413
Kuraas, Oluf Hansen 1631?-1664- (2962) 348 415
Kvarberg Uppigard, Eli Østensdatter 1683?-1725- (3789) 278 361
Larsdatter, Karen -(1646-1695)- (1344) 408
Larsdatter, Synne 1676?-1751 (3780) 350
Laurentii, Martinus -1563-1610? (1105) 494 529
List, Paal (Torsteinsen?) (..1350)-1375?- (3880) 651 671
List, Torstein -1333- (3887) 670
Listad, Gudbrand Sigurdsen -1370- (4039) 754
Listad, Haldor Gudbrandsen 1315?-1349? (4037) 715 754
Listad, Sigurd Haldorsen 1345?-(..1429) (4034) 699 717
Listad/Ulberg/Rolstad, Guttorm Haldorsen 1350?-1407- (4032) 717
Litlgjerdet, Ingebrigt [Michelsen?] 1610?-(..1664) (3615) 412 463
Litlgjerdet, Michel (..1590)-(..1645) (3617) 462
Litlgjerdet, Michel Ingebrigtsen 1638?-(..1700) (3613) 347 413
Megaard, Anders Bersvendsen 1628?-(..1690) (4119) 367 443
Megaard, Bersvend -1645- (4123) 442
Megaard, Bersvend Andersen 1651?-1711- (4117) 285 370
Megaarden/Nessmelan, Tarald Ellevsen 1749?-1809- (1272) 97 162
Michelsdatter [Munk], Eline 1560?-(1620..) (3812) 516 550
Mogensdatter, Gullov -1560-1629 (1085) 494 530
Mogensen [Bille?], Erich 1654?-1713? (4128) 290

Møller, Anna Johanna 1839-1928 (856) 45 64
Møller, Johan Arnt 1815-1893 (859) 62 85
Møller, Kirsten Jacobsdatter 1736-1813 (885) 105 185
Mårtensdotter, Brita 1584?-1625?- (1104) 460 495
Nicolassen, Benedikt -1378-(..1400) (3998) 692
Niklasdatter, Jorunn 1435?-1516? (4011) 664 681
Nilsdatter, Kirstin -1525-1554- (1088) 528 557
Nyplass, Johannes Michelsen 1666?-1747 (1063) 271 348
Nyplass, Maritte Johannesdatter 1711?-1782 (1062) 189 274
Olavsdatter, Elin -(..1317)-1349? (4028) 752
Olavsen(?), Gaute -1490- (4010) 663
Olofsdatter, Anna -1628- (1135) 496
Olsdatter, Siri 1650?-1736 (1057) 264
Olufsdatter, Kirsten -(..1673) (4637) 411
Paalsdatter [List], Gudrid 1380?-1461- (4167) 652
Paalsdatter [List], Olof 1375?- (4187) 652
Paalsen [List], Torstein 1375?-1440- (3876) 612 652
Pedersdatter [Bock], Ildri 1628?-1728 (1101) 407 461
Pedersen [Schancke], Faste 1620?-1694 (1099) 403 460
Pedersen, Gudleik 1360?-1405? (3948) 617 660 675
Pedersson [Drake], Erich -1600-(..1646) (1077) 461 496
Pedersson, Jens 1540?-(..1583) (1083) 493 528 530
Pedersson, Karl 1360?-1430 (1095) 649 670
Perstu Messelt, Kari Pedersdatter -1667-1685- (3495) 307 391
Perstu Messelt, Peder -(1638..1652)- (3510) 450
Perstu Messelt, Peder Pedersen 1617?-1664- (3508) 389 452
Qvax, Anne Mortensdatter 1682?-1762 (1308) 266 338
Qvax, Morten Carlsen 1650?-1710? (4142) 336
Rafsnes, Johanna Isabella 1816-1865- (876) 64
Ramnan Nordgården, Berit Olsdatter 1759-1825- (1313) 99 165
Ramnan Nordgården, Ole Jørgensen 1714?-1778 (1317) 162 238
Ramnan Ustgaarden, Kari Jonsdatter -(1745-1769)-1760- (986) 93
Ramnan Ustgaarden/Øster Aunet/Grøt, Petter Pettersen 1763-1840 (963) 68 93
Røsssum, Helge Endridsen 1403?-(1469..) (3907) 644
Røssum, ??? Ivarsdatter 1385?-(1412..) (3900) 642 669
Røssum, Ivar Kolbeinsen 1350?-1394- (3895) 667 685
Sandbu, ??? Sigurdsdatter [Eldjarn] 1275?-1349? (3919) 709 735
Sandbu, Anne Ivarsdatter 1591?-1614?- (3804) 489 526
Sandbu, Arne Tjøstolvsen 1380?-1442- (3935) 665
Sandbu, Erland Sigurdsen 1270?- (3933) 727
Sandbu, Gunnar Ivarsen 1412?-1495? (3921) 607 642
Sandbu, Haavard Ivarsen 1163?-(..1239) (3912) 760 765
Sandbu, Ivar 1315?- (3904) 684
Sandbu, Ivar Aasmundsen 1544?-1634? (3814) 516 551
Sandbu, Ivar Gunnarsen 1445?-(..1515) (3840) 586 610
Sandbu, Ivar Tjøstolvsen 1375?-1439? (3899) 641 665
Sandbu, Ivar «Gamle» Gjesling av (1135..1150)-1200? (3929) 762
Sandbu, Ivar «Unge» Gjesling av 1200?-1240? (3928) 757 762
Sandbu, Synnøve Ivarsdatter 1510?-1585? (3838) 551 587
Sandbu, Tjøstolv Ivarsen 1350?- (3902) 664 684
Schancke, Anne Ellendsdatter 1786-1815- (966) 85 110
Schancke, Anne Margrete Lorentsdatter 1743-1830 (1034) 110 188
Schancke, Knud Pedersen 1685?-1752 (1066) 266 341
Schancke, Lorentz Knudsen 1708?-1764 (1060) 187 268
Sigmundsdatter, Sigrid (4035) 700
Sigurdsen, Andres 1340?-(..1390) (4066) 686
Sjursdatter, Kirsti -(1672-1705)- (1328) 310
Skidaker, ??? Gyrdsdatter(?) -1480?- (3969) 628
Skidaker, Cecilie Pedersdatter -(1500..1509)-1480?- (3939) 599 628
Skidaker, Peder Gudleiksen 1404?-1482- (3946) 617 624 660
Slette, ??? Lodvarsdatter (4053) 543 555
Slette, Lodvar [Gunnarsen?] -1561-1602? (4055) 554 564
Slette, Rønnoug Lodvarsdatter -1596? (4056) 526 555
Slåen/Bersvendstuen, Niels Hansen 1761?-1786- (960) 115

Smør, Jon -(1320..1350) (4161) 735
Spell, Albert Ellendsen 1700-1778 (1052) 185 264
Spell, Ellend Albertsen 1737-1808 (967) 107 186
Spell, Ellend Olsen 1647?-1723 (1055) 262 335
Spell, Oluf (Spell-Ola) Olufsen 1609?-(..1701) (1058) 329
Stigsdotter, Barbro -1562-1600 (1112) 529
Sunnelvsdatter, Jorunn 1380?-1441? (4029) 720
Sunnulvsdatter(?), Soleig 1385?-(1436..) (4017) 702 723
Sunnulvsen, Arnbjørn 1372?-1432 (4030) 720
Svendsdatter, Guri -1636-1670 (3818) 432
Sæby, Knud Pedersen 1569-1643 (1080) 496
Sørem, Jacob [Nielsen?] -1610-1634? (3861) 467
Søstumoen Møkleby, ??? Halstensdatter -(1655..1667)- (3498) 389 450
Søstumoen Møkleby, Bersvend Halstensen -1601- (3502) 492
Søstumoen Møkleby, Halsten Bersvendsen -(1619..1623)- (3500) 448 493
Søstumoen Møkleby, Halsten Tollefsen 1655?-(1667-1691)- (3494) 305 389
Taulstad/Bjølstad, Eirik Bjørnsen 1375?-(..1441) (3944) 656
Tjerne, Tora Thordsdatter 1485?-1525? (3853) 574
Tjøstolvsen, Gudmund 1380?-(..1450) (3936) 666
Tonning, Isak Petter Johansen 1786-1813 (853) 88 113
Tonning, Karen Isaksdatter 1809-1854- (875) 64 90
Torgautsdatter [Smør], Ulvhild 1360?-1433? (3999) 698 712
Torgautsen [Smør], Eiliv -(1422..) (4051) 712
Torsteinsen [List], Sigurd 1405?-1470? (3874) 592 615
Trondsdatter, Barbara 1515?-(..1606) (3966) 562
Trondsdatter, Gunnhild -(1490..1500)- (4070) 593
Tronsdatter, Berith 1666?-1744 (4129) 291
Trøen Møkleby, Elline Olufsdatter -(1619..1623)- (3512) 489
Trøen Møkleby, Oluf -(1611-1623)-1595- (3504) 447 492
Trøen/Søstumoen Møkleby, Tollef Olufsen 1622?-1667 (3497) 385 448
Tynnøl, Tore Trondsen -1590 (4195) 562
Tynnøl, Trond Eindridsen[?] -1490?-(1533..) (3843) 558 564 596
Tynnøl/Bjølstad, Erich Trondsen 1510?-1595? (3827) 543 562
Tynnøl/Glømmen, Jon Trondsen 1515?-(..1573) (3846) 532 562 564
Ukjent hustru, (4191) 578
Ukjent hustru, (4636) 712
Valbjør, Eli Pedersdatter 1615?-(1697..) (3807) 440 488
Valbjør, Ingeleiv Jacobsdatter -1666-1697 (3801) 361 440
Valbjør, Peder Trondsen 1580?-1614?- (3803) 480 516
Yset Oppgaarden, Beret Ellevsdatter -1702-1729 (1292) 226 305
Yset Oppgaarden, Bjørn Ellevsen 1616?-(..1670) (4138) 384 447
Yset Oppgaarden, Ellev -(1611-1645)- (4140) 445
Yset Oppgaarden, Ellev Bjørnsen 1648?-1718- (4136) 300 385
Yset Oppgaarden, Mogens -(1718-1729)-1702- (1290) 222
Örjansson, Karl 1440?-(..1485) (1091) 591 612
Örjansson, Peder 1515?-1553? (1086) 527 556
Østbyhaug Østre (Haugen), Ellef -1576-1620- (982) 457
Østbyhaug Østre (Haugen), Jakob Oluffsen 1633?-1701- (978) 313 400
Østbyhaug Østre (Haugen), Oluff Ellefsen 1591?-(..1690) (980) 396 457
Østensdatter [Bratt], Aase -(..1570) (3893) 577
Østensdatter [Bratt], Sidsel -1575- (3982) 579
Østensdatter [Bratt], Tora -1540?-(..1595) (3828) 544 578
Østensen [Bratt?], Imbrikt -1555- (4193) 578
Østensen [Bratt?], Ivar -1555- (4192) 577
Østensen [Bratt] (?), Christian (4194) 583
Østensen [Bratt], Eirik -1563-(..1572) (3980) 578
Østensen [Bratt], Peder -1555? (3981) 576
Østensen [Bratt], Steinar 1390-1450? (3955) 644 669
Østensen [Bratt], Tord -1560 (3979) 575
Øy, Erlend Østensen -(1367..1380)- (3960) 685
Øyen, Bersvend Nielsen 1792-1880 (4327) 116
Øyen, Hans Nielsen 1794-1842 (4325) 118
Øyen, Niels Nielsen 1797- (4326) 120
Øyen/Snerle, Sigri Nielsdatter 1786-1822 (866) 90 116

[Ivarsen?], Endrid 1340?-1410? (3909) 643

Aas (Patrusli), Tydal 61
Aas, Tydal 61
Aasen, Haltdalen (ST) 162 227 232 307
Alme, Sør-Fron (OP) 587 611
Assistents kirkegården Fredens Bolig, Bergen (HO) 88 113
Austrem, Vågå (OP) 353 415 422 463 465 470 499
Bakke, Strinda (ST) 45 62 64 85 87
Bakklandet, Bakke, Strinda (ST) 45 62 64 65 85 90
Berge, Follebu, Gausdal (OP) 498 532 670
Bergen (HO) 8 20 26 88 113 575
Bergmannsgata (Hus 4), Røros (ST) 408
Bersvendstuen, Holungsøy, Vågå (OP) 64 90 115 116 118 120 122 190 198 274 275 278 350
Bjugn kirke, Bjugn (ST) 255 320
Bjølstad, Heidal, Sel (OP) 513 543 544 562 564 574 599 656
Bjørke Nordigard, Øyer (OP) 760
Bjørnør 64
Blakar, Lom (OP) 516 546 550 584 585 601 605 633 634 635 638 660 662 678
Botten, Haltdalen, Haltdalen (ST) 212 290 370 443 444
Brunflo (Z) 496
Brænde Plads, Holungsøy, Vågå (OP) 111 113
Bø, Lesja (OP) 544 577 578
Bønsgarden, Aas, Tydal (ST) 61 73 76 79 99 102
Danmark 496
Digre, Singsås, Haltdalen (ST) 95 160 375 444 445
Engan, Singsås, Haltdalen (ST) 160 217 222 293 295 307 373 375 391 393 452 453
Enånger (X) 556 557
Fellese, Vågå (OP) 472
Fevåg, Stjørna (ST) 103 174 176 254 256 261 317 320 324
Flatbergeng, Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST) 165 241 244 310 313
Flora, Selbu (ST) 99
Flora, Selbu 75 100
Forbrigd, Kvam, Nord-Fron (OP) 504 509 538 543
Frisvold, Eid, Rauma (MR) 585
Fødselsstiftelsen, Bergen (HO) 20 29
Gaare, Haltdalen (ST) 73 97 99 160 162 226 232
Gaustad, Romedal (HE) 682 700 702
Glømmen Nordre, Glømmen, Tretten (OP) 563 564 596
Glømmen Søndre, Glømmen, Tretten, Øyer (OP) 596 617 618 655
Glømmen, Tretten, Øyer (OP) 536 563 564 654 655 673 674 688
Gresli Vestre (Jensgården), Gresli, Tydal (ST) 248 254 315 317 400 403 458
Grøt, Haltdalen (ST) 48 68 71 93 95 152 155 160 207 212 214 280 285 364 367
Hackås (Z) 403 459 460 493 494 495 527 528 530 556 557 591 612
Haltdalen, Haltdalen (ST) 49 68 71 73 93 95 97 99 100 152 155 160 162 165 212 214 226 227 232 238 241 244 307 310 313
Hammer, Børsa, Bryneset (ST) 222 295 297 381 384
Hammerfest (FI) 26
Hammerfest bysogn (FI) 26
Hammerstad, Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF) 88 111 113
Harildstad, Kvikne, Nord-Fron (OP) 516 530 550 551 558 667 684 685
Haugan, Malvik 62
Haukeland sykenus, Bergen (HO) 26
Heidal, Sel (OP) 543 544 562 578
Helle, Vågå (OP) 470 499 501 532 533 536 562 563 564
Hellem, Nes (ST) 105 180 185
Hemne (ST) 45 64 65 90
Heringstad, Heidal, Sel (OP) 576
Hilmo, Tydal (ST) 92 127 151 207
Hilmo, Tydal 92
Hjelle, Fåvang, Ringebu (OP) 501 536 537
Hovin, Fåberg (OP) 635
Hundorp, Sør-Fron (OP) 703 726 755 759
Høa, Singsås, Haltdalen (ST) 307 393
Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST) 62 80 84 85 103 104 105 106 110 174 176 185 256 261 324
Ila sogn, Trondheim (ST) 53

Jenshaugen, Aas, Tydal (ST) 76 100 102 172
Kirkvold, Tydal (ST) 100 168 172 173 244 248 254 314
Kirkvoll, Singsås, Haltdalen (ST) 381
Kleppe, Sjådalen, Vågå (OP) 671 686
Kleppe, Vågå (OP) 672
Klones, Vågå (OP) 198 276 278 353 354 361 422
Kragnæs, Tromsøysund (TR) 8
Kristiania (OS) 8 20
Kuraas, Røros (ST) 413
Lade, Strinda (ST) 64
Lasarettet, Bergen (HO) 88 113
Leinstrand, Melhus (ST) 45 64
Lesja (OP) 643
Lier (BU) 21
Listad, Sør-Fron (OP) 699 715 717 754 755 759
Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST) 271 347 348 412 413 462 463
Lunden, Aas, Tydal (ST) 151 203 207 279 280 363 364 441 442
Løvøy, Tydal 75
Malvik (ST) 49 61 71
Marieby (Z) 461 496 497
Megaarden, Haltdalen, Haltdalen (ST) 97 285 367 370 442 443
Midtaune, Haltdalen, Haltdalen (ST) 97
Multnomah, Oregon, U.S.A 43
Møsjødalen, Stugudal, Tydal (ST) 168 244 248 314
Nedre Stryn, Indvig (SF) 88 113
Nesna (NO) 45 65
Nessmelan, Neset, Flora, Selbu (ST) 97 99 165
Nordgården, Flatberg, Haltdalen (ST) 454
Nordgården, Heksem 212
Nordgården, Heksem, Haltdalen (ST) 212 214 290 291
Nordgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST) 99 162 165 238
Nyveien 26, Ila sogn, Trondheim (ST) 53
Næss kirke, Nes (ST) 64 105 185
O, Vang 630
Oppgaarden, Yset, Haltdalen, Haltdalen (ST) 222 226 300 305 384 385 445 447
Oslo (OS) 8
Patruslia, Stuevold/Stugudal, Tydal (ST) 31 53
Perstu, Messelt, Elvedalen, Aamot (HE) 389 450 452
Portland Oregon, U.S.A 43
Ramnan, Ustgaarden 92
Rana (Mo) (NO) 45 65
Revsund (Z) 496
Rhodos, Hellas 29
Rolstad, Sør-Fron (OP) 717
Rödön (Z) 494 530
Røros (ST) 85 107 109 110 111 185 186 187 188 189 190 262 264 265 266 268 271 274 329 335 338 341 344 345 348 349 403 407 408 411 415 458 460 461
Røssum, Nord-Fron (OP) 642 667 669 685
Sakshaug, Inderøy (NT) 1 31 41 42 43 48 53
Sandbu, Vågå (OP) 607 641 642 665 709 735
Sangerhausen, Mansfeld-Südharz, Saachen-Anhalt, Tyskland 458
Segersta (X) 495 529
Selbu (ST) 31
Singsås, Haltdalen (ST) 156 160 216 222 295 297
Skaaden, Øyer (OP) 715 754 759
Skjåk [Skidaker], Skjåk (OP) 599 617 624 628 660
Slette, Heidal, Sel (OP) 554 564
Snerle, Vågå (OP) 90 111 116
Stjørna (ST) 80 105
Straumen, Sakshaug, Inderøy (NT) 1 31 41 42 43 45 53
Strømmen, Inderøy 41 42 43 45
Stuedal, Tydal 62
Stuevold, Tydal 61
Sygard, Kongsli, Sødorp, Nord-Fron (OP) 357 424 432 470 472 504 509

Sør-Sandbu, Sandbu, Vågå (OP) 586 607 610 642
Sørløkken, Budal, Singsaas Haltdalen (ST) 156 214 216 217 293
Sørstu'u, Forset, Singsås, Haltdalen (ST) 156 214 216 292 293
Sørum, Vågå (OP) 467
Søstumoen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE) 227 305 307 385 389 391 448 492 493
Taulstad, Lalm, Vågå (OP) 656
Tjerne, Ringsaker, Ringsaker (HE) 574
Tonning, Nedre Stryn, Indvig (SF) 88 113
Torp (Y) 460 494 495 529
Tromsøysund (TR) 8
Trondheim (ST) 1 41 42 43 45 62 64 65 85 90
Trondheim 408
Trøen, Møkleby, Elvedalen, Aamot (HE) 385 447 448 489 492
Tuna (Y) 529
Tydal (ST) 31 49 53 61 62 73 76 79 80 99 100 102 103 150 151 152 168 172 173 207 248 254
Tynnøl, Lesja (OP) 558 562 564 593 596
U'stu', Digre, Singsås, Haltdalen (ST) 156 160 216 222
Ullevåll sykehus, Kristiania (OS) 1 43
Uppigard Søre, Sør-Sandbu, Vågå (OP) 516 526 550 551 555 587
Uppigård, Kvarberg, Vågå (OP) 278 357 361 432 440
Ustbjørgan, Bjørgan-gårdene, Haltdalen, Haltdalen (ST) 162 235 238
Ustgården, Flatberg, Haltdalen (ST) 244 311 313 393 395 396 457
Ustgården, Heksem, Haltdalen, Haltdalen (ST) 212 290
Ustgården, Ramnan, Ramlogårdene, Haltdalen (ST) 68 92 93 151
Valbjør, Vågå (OP) 435 440 480 488 489 513 516 526 544 550
Vasilimoen Østre, Vasili, Malvik (ST) 49 61 71 76
Vasselimark, Malvik 62
Vestad, Ringebu (OP) 533
Vig, Ørland (ST) 103 176
Viklem kirke, Ørland (ST) 62 84 85 103 104 106 174 176 180 185 256 261 324
Vågå (OP) 64 88 90 91 111 113 116 122 127 190 198 203 274 275 276 278 279 350 354 357 415 422 424 440 441 463 465 467 499 674 689
Wisconsin, U.S.A 41
Østbyhaug Østre (Haugen), Østby-grenda, Tydal (ST) 168 244 248 313 314 396 400 457